వేమూరి దుర్గానాగేశ్వర రావు స్మ్రితి గ్రన్థాలయ

పురాన శృన్ఖలా

శ్రీశివమహాపురాణమ్

శ్రీశివమహాపురాణమ్

అధ్యాయాః విషయాః

అథ ప్రథమా విద్యేశ్వరసంహితా ॥ ౧ ॥

౧ తీర్థరాజే మునియజ్ఞావలోచనార్థమాగతాయ సూతాయ కలిదోషక్షీయమాణే వర్ణాశ్రమధర్మే నృణాం శ్రేయస్సా- ధనమధి జిగమిషుమునిప్రశ్నస్య వర్ణనమ్ ।

౨ శివపురాణస్య కలికల్మషవిధ్వంసితవర్ణనం తత్సం హితాభేదప్రదర్శనఞ్చ ।

3 షట్కులీనమునీన్ప్రతి బ్రహ్మకృతసాధ్యసాధనసాధ- కవర్ణనమ్ ।

౪ సనత్కుమారేణ వ్యాసాయ శమ్భోః శ్రవణకీర్తన- మననాని ముక్తిసాధనాన్యభిహితాని ।

౫ సాధనత్రయాఽశక్తస్య శివలింగేవరపూజనాదేవ ముక్త్యుక్తిః, లింగేపూజనే నన్దికేశ్వరాభిహిత- హేతునిరూపణశ్చ ।

౬ పరస్పరమీశ్వరత్వాభిమానినోర్విష్ణుబ్రహ్మణోరాహవే క్షిప్త మాహేశ్వరపాశుపతాస్త్రభీతామరాణాం కైలాసగమనమ్ ।

౭ విదితామరాభిప్రాయశమ్భోస్సమరమాగత్యానలస్తామ్భావిష్కారేణ విమానవిష్ణుబ్రహ్మణోస్స్తమ్భప్రమాణజ్ఞానే ప్రవృత్తిః, తదనులబ్ధౌ కేతకీపుష్ప కూటసాక్షిత్వం విధాయ దృష్టపారోహమితి బ్రహ్మోక్త్య విష్ణునా బ్రహ్మగౌరవస్వీకారస్తతః ప్రసన్నశమ్భో- ర్విష్ణవే స్వసామ్యప్రదానమ్ ।

౮ శివాజ్ఞయా విధివధే ప్రవృత్తమవలోచ్య భైరవమచ్యుతేన ప్రార్థితస్య శమ్భోర్యజ్ఞేతరత్రాఽపూజ్యత్వం విధాయ విధావనుగ్రహ కేతకీపుష్పం చ స్వాన్యత్రస్వీకారః ।

౯ విష్ణువిధిభ్యామర్చితోఽర్చనదివసం శివరాత్రిం- సంజ్ఞితమహాఫలప్రదమభిధాయ స్వస్యైవైశ్వరత్వమభిదధే మహేశ్వరః ।

౧౦ విష్ణుబ్రహ్మభ్యాం పంచకృత్యమభిధార్యోంకారమన్త్రఞ్చోపదిశ్యాన్తర్దధే శివః ।

౧౧ శివలింగస్థాపనపూజనదాన ప్రకారవర్ణనమ్, ప్రణవ జపప్రకారశ్చాదర్శి ।

౧౨ శివక్షేత్రవర్ణనమ్ ।

౧౩ సదాచారవర్ణనమ్ ।

౧౪ అగ్నియజ్ఞాదివర్ణనమ్ ।

౧౫ దేవయజ్ఞాదిషు దేశకాలపాత్రనిరూపణమ్ ।

౧౬ పార్థివపూజాప్రకారం ప్రదర్శ్యాఽముకాఽముకసమయే ఽముకాఽముకదేవపూజనేనాఽముకాఽముక ఫలప్రాప్తిః ప్రాదర్శి ।

౧౭ ప్రణవపఞ్చాక్షరమన్త్రమాహాత్మ్యవర్ణనమ్ ।

౧౮ బన్ధమోక్షస్వరూపం నిరూప్య శివలింగమాహాత్మ్య వర్ణనమ్ ।

౧౯ పార్థివశివలిఙ్గపూజనమాహాత్మ్యప్రదర్శనం భస్మప్రకారాఽభిధానఞ్చ ।

౨౦ వైదికవిధినా పార్థివపూజాప్రకారమభిధాయ ప్రకారాన్తరేణాపి తదర్చాభిధానమ్ ।

౨౧ కామనాఽనురోధేన పూజనే శివలిఙ్గసంఖ్యా భిధానమ్ ।

౨౨ శివనైవేద్యభక్షణం నిర్ణీయ బిల్వమాహాత్మ్య- వర్ణనమ్ ।

౨౩ శివనామమాహాత్మ్య నిరూపణమ్ ।

౨౪ భస్మమాహాత్మ్యాఽభిధానమ్ ।

౨౫ రుద్రాక్షమహిమకథనమ్ ।

ఇతి ప్రథమా విద్యేశ్వరసంహితా ।। ౧ ।।

అథ ద్వితీయాయా రుద్రసంహితాయాః

ప్రథమః సృష్టిఖణ్డః ।। ౧ ।।

౧ నిర్గుణశివస్య శక్తిసంబంధేన ప్రపంచనిర్మాణాదిలాభవిషయకామేక ప్రశ్నకర్తృ శౌనకాదృషీన్ప్రతి సూతస్యానందపూర్వకం బ్రహ్మనారదసంవాదముఖేన కథనే ప్రతిజ్ఞా ।

౨ తపోఽర్థం హిమాదిగతనారదతపోనాశార్థేన్ద్రప్రేషితస్మరస్య శివప్రభాత్పరాభవః, తదజ్ఞాన్యహం కామ- జయాతి । సగర్వనారదః శివేన బోధితోపి తమ- నాదృత్య

బ్రహ్మణో౽న్తికం గతస్తేనాపి శివమహి- మేత్యుక్తౌ వైకుణ్ఠే విష్ణునాపి తథాయితే విహస్య "కిం ప్రభావః స్మర' ఇత్యుక్త్వా యదృచ్ఛయా- న్యత్ర గతః ।

౩ నారదే గతే విష్ణుః కిం కృతవాన్ నారదశ్చ కుత్రా- గత ఇతి ఋషీణాం ప్రశ్నః । నారదస్య మార్గమధ్యే విష్ణోర్మాయికనగరరచనా, తస్మిన్నారదస్య స్వయం వరోత్సవలాభః, అత్రత్యా శ్రీమతీ కన్యా కామ- జిత్పతిమిచ్ఛతీతి జ్ఞాత్వా కామవివశస్య మునేర్విష్ణులోక గమనం తత్స్వరూపయాచనచ్చ. నార దస్య హరి- (వానర) రూపేణ స్వయంవరే గమనం తత్ర తస్య పరాభవః, విష్ణోశ్రీమతీప్రాప్తిశ్చ, శివగణయోరుపహాసాత్క్రుద్ధస్య చ మునేః శాపః । ।

౪ తతో నారదస్య వైకుణ్ఠగమనం "త్వం మనుష్యో భూత్వా విరహిదుఃఖం వానరైః సహానుభవ ఇతి

విష్ణవే శాపదానం, విష్ణునా శాపం గృహీత్వా శివేవచ్ఛేయుక్త్వా సాంత్వితస్య మునేమోహాపసరణమ్ పశ్చాత్తాపయుక్తం మునిం సర్వమిదం శివకృతమిత్యుపదిశ్య హరేరంతర్ధానమ్ । ౫ శివక్షేత్రదర్శనాయ నారదే భూమిం పర్యటతి పూర్వం సదాశివగణయోః సమాగమః, తయోః స్వశాపముక్తౌ ప్రార్థనా, తావాశ్వాస్య నారదస్య కాశీక్షేత్రగమనమ్,కాశీపురీం దృష్ట్వా విశ్వేశ్వరం నత్వా నారదస్య బ్రహ్మలోకగమనమ్, విధిం ప్రతి నారదకృతానేకప్రశ్నోక్తిః ।

౬ నారదస్య లోకోపకారకానేకప్రశ్నశ్రవణోత్తరం మహాప్రలయస్వరూపవర్ణనమ్ శివనిర్గుణలక్షణవర్ణనమ్, ఈశేచ్ఛారూపశక్తేరుత్పత్తిస్వరూపకథనఞ్చ । తయోః సగుణమూర్త్యుత్పత్తినిరుక్తిః, శివలోకస్య కాశీక్షేత్రస్య చ సహైవ నిర్మాణకథనమ్ తత్ర క్రీడాసక్తయోః శివశక్త్యోరిచ్ఛయైవ విష్ణోరుత్పత్తివిష్ణోర్నామకర్మప్రాప్తౌ ప్రార్థనాకథనమ్, శివాజ్ఞయా తప:కరణాజ్జాతశ్రమస్య విష్ణోరంగేభ్యో నిఃసృతజలైర్నిరుక్త్యా నారాయణనామప్రాప్తేశ్చ నిరూపణమ్. ఏతస్మిన్ కాలే జడప్రకృతి పంచవింశతి తత్త్వోత్పత్తిః తత్త్వైః సహ హరేస్తత్ర శయనోక్తిః

౭ నారాయణనాభేః కమలోత్పత్తిః, శివదక్షిణాంగాద్బ్రహ్మోత్పత్తిప్రకార:, పునర్లీలయా తస్య కమలాత్ మమ కుతో జన్మేతి తస్య భ్రమః, పునర్మోహాత్పితృగవేషణాయ విధేర్నాలదండాధఃప్రవేశః తదాధారాజ్ఞానాత్పునరుపర్యాగమః, ఏవం బ్రహ్మణో బహుతకాలభ్రమణవర్ణనమ్, తపసా బ్రహ్మణో విష్ణు దర్శనకథనమ్, బ్రహ్మవిష్ణ్వోః స్వస్వశ్రేష్ఠత్వ వివాదవర్ణనమ్, తయోర్మధ్యే లింగావిర్భావః, తదవలోకనేన బ్రహ్మవిష్ణ్వో: స్వస్వజయాయ వారాహహంసరూపే ధృత్వా లింగోర్ధ్వాధోభాగగమనమ్, లింగాంతానధిగమాల్లింగనికటాగమనవర్ణనమ్ ।

౮ శివదర్శనార్థం స్థితయోర్బ్రహ్మవిష్ణ్వోరోంకారనాదశ్రవణమ్ । ఓంకారగతవర్ణానాం లింగే స్థితిప్రకారః ఓంకారాదేవ బ్రహ్మాండోత్పత్తిః, హరిబ్రహ్మణోర్జ్ఞానప్రాప్త్యుక్తిశ్చ । ఏతస్మాదేవ పంచవక్త్రశివ సగుణమూర్తిప్రాదుర్భావ ఇతి తయోర్జ్ఞానాధిగమః, తతః శబ్దబ్రహ్మస్వరూపవర్ణనమ్ । శబ్దబ్రహ్మజ్ఞానేన విష్ణువిధిగర్వపరిహారస్య వర్ణనమ్।

౯ పంచవక్త్రశివాద్విధివిష్ణ్వోర్వేదాధిగమ:, లింగపూజైవశివతుష్టౌ పరం కారణమితి బ్రహ్మవిష్ణోరుపదేశ: సృష్టి కర్మణి సహాయే యాచితే శివే సృష్టికర్తాహమేవ రుద్రరూపేణ కనపాలనే సహకారీ త్రిగుణయా శక్త్యా భవామితి తయోర్వరప్రదానేన కలహనివారణోక్తిః । ౧౦ విధిసృష్టప్రజాదుఃఖమోచనేఽనేకరూపధారణే విష్ణోరాజ్ఞాకరణమ్, రుద్రరూపేణాహమపి స్వదశక్యంకాయ కరిష్యామీతి రుద్రోక్తౌ హరిహరరూపభేదవతాం నిరయగామిత్వోక్తివిష్ణోరధికారప్రదానం చ, బ్రహ్మవిష్ణురూద్రాణామాయుష్యబలప్రమాణవర్ణనమ్, విష్ణుప్రార్థనయా నిర్గుణతాప్రదానోత్తరం లింగస్వరూపకథనమ్ ।

౧౧ సపరికరం సంక్షిప్య శివార్చనవిధినిరూపణం తత్ఫలకథనఞ్చ ।

౧౨ లింగార్చనజ్ఞానేచ్ఛయా దేవైః సహ బ్రహ్మణః క్షీరనిధితీరగమనమ్, లింగార్చనమేవ సర్వేషాం సర్వార్థదమిత్యేవంరూపాం విష్ణూక్తిం శ్రుత్వా సర్వేషాం యథాధికారం లింగాని దేయానీతి బ్రహ్మోక్తిం శ్రుత్వా విశ్వకర్మాణం ప్రతి సర్వేషాం లింగప్రదానే విష్ణోరాజ్ఞాదానమ్, తత్సకాశాద్దేవానాం లింగప్రాప్తిః, , లింగార్చనాదేవ సర్వేషాం సర్వార్థలాభకథనమ్, కర్మయజ్ఞాదీనాం స్వరూపవర్ణనమ్, బాహ్యంతరభేదేన లింగస్య ద్వైవిధ్యోక్తిః, భక్తిజ్ఞానస్వరూపకథనం తద్ద్వారా చ ద్వివిధలింగపూజావికారవర్ణనమ్ ।

౧౩ విస్తృతాలింగపూజావిధివర్ణనప్రసంగేన స్నానాసనాదివిధికథనమ్, మృన్మయాదిలింగప్రతిష్ఠాభూతశుద్ధిపాద్యార్ఘ్యాద్యుపచారార్పణవిధినిరూపణమ్, పూజాంతే జపస్తోత్ర పఠనపూర్వకలింగవిసర్జనప్రకారకథనమ్।

౧౪ పుష్పవిశేషైర్లిగ పూజనే ఫలవిశేషవర్ణనమ్, లక్షద్విలక్షపుష్పపూజనేపి ఫలవిశేషకథనమ్ తథా కామనాభేదేన పుష్పవిశేషార్లింగపూజనే విచిత్ర ఫలప్రాప్తివర్ణనమ్, చంపకకేతకే హిత్వా సర్వపత్రపుష్పవిహితత్వోక్తి ధాన్యలక్షపూజాయాం మానాలక్షణఫలాదికథనం జలాదిధారాపూజనఫలాది వర్ణనఞ్చ ।

౧౫ సృష్టిరక్షణాయ హరివిధిభ్యాం వరాహహంసరూపధారణే కారణోక్తిః, భువనాత్మకాండనిర్మాణప్రకారః, తస్మిన్విరాట్ప్రవేశః, కైలాసవైకుంఠయోరుత్పత్తిః, నవధా బ్రహ్మసృష్టివర్ణనమ్, తతో రుద్రాదిరుద్రగణ శివసృష్టిబ్రహ్మసృష్టివర్ణనమ్ ।

౧౬ సూక్ష్మభూతేభ్యః స్థూలాకాశదిపంచభూతసృష్టివర్ణనం, పర్వతసముద్రోత్పత్తివర్ణనం చ, బ్రహ్మణః స్వాంగేభ్యో మరీచ్యాదీనాముద్భవకథనమ్, మానవరూపేణ బ్రహ్మణా సురాసురనిర్మాణప్రకారస్తేషాం తత్తచ్ఛరీరదానం చ । మైథునప్రజానిర్మాణప్రకారః । ప్రియవ్రతోత్తానపాదోత్పత్తిస్తథా మనుకన్యాత్రయప్రసవైః సర్వజగత్యుత్పత్తివర్ణనమ్, దక్షకన్యావంశవర్ణనమ్, సతీనామకశివశక్తేర్దక్షాత్ప్రాదుర్భావస్తస్యా స్త్రిగుణాత్వప్రకారకథనం, శివసతీవివాహవర్ణనఞ్చ । దక్షయజ్ఞే స్వతనుత్యాగేన విపులకీర్త్యానేకనామలాభవర్ణనం శివశక్తిరుద్రస్వరూపవర్ణనఞ్చ ।

౧౭ శివస్య కైలాసగమనకుబేరమిత్రతాకథనప్రసంగేన గుణనిధిచరిత్రవర్ణనమ్ ।

౧౮ తద్దురాచారేణ తన్నయనార్థం సమాగతైర్యమదూతైః సహ శివగణానాం సంవాదః, శివగణైః సాకం గుణనిధేః కైలాసగమనవర్ణనమ్, పునర్భూమౌ రాజపుత్రీభూతస్య శివోపాంస్త్యైవ తస్యాలకాపురప్రాప్త్యుక్తిద్వారా శివస్యాల్పతోపిత్వవర్ణనమ్ ।

౧౯ పాద్మకల్పే పౌలస్త్యో వైశ్రవణోఽలకాపతిః, పశ్చాన్మేఘవాహనకల్పే యాజ్ఞదత్తేస్తస్యాధిపత్య ప్రాప్తి, తత్రాపి తస్య శివభక్త్యుద్రేకాచ్ఛివసఖ్యసంపాదనే భవానీవచనానేకైనాక్షత్వప్రాప్తిపూర్వక యక్షపతిత్వాద్యైశ్వర్యప్రాప్తివర్ణనమ్।

౨౦ కుబేరతపోబలాతఢక్కావాదనేనాహ్వానసూచనాద్దేవాదీనామాగమః, తత్రైవ, కుబేరశివసఖ్యవర్ణనం చ । ఇతి-ద్వితీయాయా రుద్రసంహితాయాః ప్రథమః సృష్టిఖణ్డః ।। ౧ ।।

అథ ద్వితీయా రుద్రసంహితాయా ద్వితీయః సతీఖణ్డః

౧ రుద్రబ్రహ్మణం సంధ్యాఖ్యస్వసుతారూపదర్శనేన మోహితం దృష్ట్వా దక్షాద్యైస్తత్పుత్రైః సహ తం నిర్భత్స్య స్వస్థానం గతేఽమర్షితబ్రహ్మణో రుద్రమోహార్థప్రలయకరణమ్ । హఠాచ్ఛక్త్యుత్పాసనయా రుద్రమోహాయ స్వసుతాద్దక్షాత్సతీనామకకన్యోత్పాదనం తయా సహ రుద్రస్య వివాహః । తయా

రమమాణస్య రుద్రస్య దక్షేణ విరోధస్తత్సంబంధేన రుద్రరహితదక్షయజ్ఞారంభః తస్మిన రుద్రభాగానవలోకాత్సతీకోపేన యజ్ఞవిధ్వంసః, పునః సంధానం, జ్వాలాముఖ్యుత్పత్త్యాదివర్ణనమ్

౨ నిర్గుణశివస్య ద్విరూపభవనం తతస్తస్య రుద్రాదిత్రిధాభవనమ, శ్రేష్ఠబ్రహ్మణః సకాశాత్ సురాసురనరాదిప్రజానాం ప్రజాపతీనాం చావిర్భావః, ,ప్రసన్నమనస్కవిధాసకాశాత్సంమోహినీసంధ్యోత్పత్త్యుక్తిః, మదనోత్పత్తితత్స్వరూపైష్వర్యం దానాదివర్ణనమ్ ।

3 బ్రహ్మణః సకాశాత్కామస్య నామకర్మాద్యైశ్వర్యప్రాప్తౌ తేన విధితత్పుత్రోపరి సాక్షాత్ప్రయోగకరణాత్పితృ సర్గోత్పత్తిమవలోక్య క్రుద్ధస్య బ్రహ్మణ: శాపప్రాప్తిర్మోచనాదివర్ణనమ్ ।

౪ దక్షకన్యయా రత్యా సహ మదనస్య వివాహవర్ణనమ్ । రతిరూపవర్ణనమ్ । శివమాయామోహేన కామశాపవిస్మరణాత్స్వకన్యాయా యోగ్యవరప్రాప్తిజన్యానందాదివర్ణనఞ్చ ।

౫ సంధ్యాయాస్తపస్తుష్ట శివాదనేకవరలాభః పూర్వరూపత్యాగశ్చ, అన్యదపి తచ్చరిత్రవర్ణనమ్ ।

౬ సంధ్యాకృతతపస్తుష్టశివస్య సంధ్యాకృతస్తోత్రవర్ణనం, శివప్రసాదాత్తస్యా అనేకవరప్రాప్తిః ।।

౭ సంధ్యాయా మేధాతిథిసత్రగమనం తత్రాలక్షితత్వేన శరీరత్యాగాత్సూర్యలోకగమనం, తతస్తస్య, అరుంధతీనామప్రాప్తివర్ణనమ్, వశిష్ఠేన తస్యా వివాహః, తయోః శక్త్యాదిపుత్రోత్పత్తిః ।

౮ రుద్రోపహాసరుష్టనారదసంతోషార్థం రుద్రసంమోహనాయ ప్రేషితయోః కామరత్యోర్వసంతాదిసహచరసాధనేన కామస్య రుద్రలోకప్రయాణవర్ణనమ్ ।

౯ వసంతాదిసామగ్రీయుక్తస్యాపి మదనస్య రుద్రమోహనాశక్తత్వేన విమనస్కత్వవర్ణనం, పునశ్చ విధేరాజ్ఞయా మారనామకగణైః సహ యత్ర యత్ర శివగమనం తత్ర తత్ర గచ్ఛతో మదనస్య శ్రమవైఫల్యాత్స్వలోకగతి: ।

౧౦అమోహితశివకామస్వధామగతౌ ఖిన్నవిధేర్విష్ణుస్తుతిః, శివమహిమస్మృతిదానేన విష్ణుకృతవిధేర్బోధః, శక్తిరవతారగ్రహణే తదశ్చర్యాయాం దక్షస్య ప్రవర్తనేన శక్తిప్రాకటయాచ్ఛివవివాహాదిసంభవోపాయసూచనవర్ణనమ్ ।

౧౧ హర్యుపదిష్టవిధిస్తుత్యాఽవిర్భూయ శివా దక్షాదుత్పద్య రుద్రే మోహయిష్యామీతి విధయే వరం దదౌ ।

౧౨ బ్రహ్మప్రేరితశక్త్యారాధనప్రవృత్తదక్షస్య బహుకాలేన శక్తిదర్శనమ్, మత్కన్యాత్వేన రుద్ర మోహయేతి దక్షయాఞ్చోక్తిః ।

౧౩ బ్రహ్మనిదేశేన ప్రజాసర్గే ప్రవృత్తస్య దక్షస్య బ్రహ్మోక్త్యా అసిక్నీనామకపంచజనకన్యయా వివాహః । మైథునధర్మణోత్పాదితానాం దక్షపుత్రాణాం నారదస్య నివృత్తి మార్గోపదేశేన వైరాగ్యప్రాప్తి; తన్నారదక

ర్మాసహిష్ణోర్దక్షాన్నారదస్య శాపప్రాప్త్యాదివర్ణనమ్।

౧౪ దక్షస్య షష్ఠికన్యాసర్గాణాం వర్ణనం, తాసాం వివాహాదివర్ణనం చ, తతో దక్షగృహే సాక్షాచ్ఛివశక్తిప్రాదుర్భావమహోత్సవర్ణనం, శక్తివాలబాలనాద్యుక్తిశ్చ ।

౧౫ బ్రహ్మనారదాభ్యాం సదృశవరప్రాప్తిరూపవరోపలబ్ధ్యనంతరం మాత్రనుజ్ఞయా సత్యా ద్వాదశమాసాత్మకశివార్చనవ్రతాచరణం విష్ణ్వాదిసర్వదేవానాం చ తదవలోకనేనానందవర్ణనమ్ । సస్త్రీకయోర్విధివిష్ణ్వోః శివలోకగమనం

తతోస్తుత్రకరణం చ ।

౧౬ స్వాగమనప్రయోజనకథనానంతర యుక్తస్త్రీస్వీకరణం వినా సృష్టయసమ్భవే ఇతి బ్రహ్మహరిభ్యోఽముక్తసంగస్యాపి శివస్య తయోరాగ్రహాద్వివాహస్వీకారస్య వర్ణనమ్ ।

౧౭ దక్షకన్యాయా నందావ్రతపూర్త్యుత్తరం శివస్య దర్శనం తన్మనోభిలషితప్రాప్తివర్ణనం, బ్రహ్మణా సహ దక్షగృహే రథేన శివస్యాగమనాదివర్ణనం చ ।

౧౮ విష్ణ్వాదిదేవైర్మరీచ్యాది ఋషిగణైః సహ శివస్య సతీవరణార్థం దక్షగృహగమనం, శివసతీ వివాహ వర్ణనం చ ।

౧౯సతీశివవివాహోత్సవే సతీరూపావలోకనేన బ్రహ్మస్తద్విషయకకాముకత్వర్ణనం, అనురోధాచ్ఛివస్య విధిహనే ప్రావృత్తిః, విష్ణుప్రార్థనయా చ బ్రహ్మవధ నివృత్తిః ।

౨౦ సతీశివవివాహోత్సవే బ్రహ్మణో విరూపతావర్ణనం, పునశ్చ మర్త్యలోకే చ తద్రూపేణైవ బ్రహ్మణః పూజ్యతాప్రాప్తిరూపవరలాభవర్ణనమ్ ।

౨౧ సతీశివకైలాసగమనం, తత్ర చా లౌకికచేష్టయా తయోర్విహరణమ్ ।

౨౨ పర్జన్యకాలే నిలయనిర్మాణాయ సత్యా ప్రేరితస్య శివస్య మత్యాన్దనే మేఘానాం గత్యభావ ఇత్యుక్తిః । సతీచ్ఛయా హిమాలయే శివయోః క్రీడాయా వర్ణనమ్ ।

౨౩ విషయోపభోగాజ్జాతవిరాగాయా: శివాయా లోకశిక్షణార్థ సభేదస్వరూపభక్తిభావకథనం తథా మోక్షాద్యనేకశాస్త్రోద్దేశకథనం చ ।

౨౪ లీలయా పృథివ్యామటతో: సతీశివయోర్వనే విరహిణం రామం ప్రణమన్తం శివమవలోక్య శంకితాయాః సత్యా రామపరీక్షాయా వర్ణనమ్ ।

౨౫ శివసతీ వియోగకారణవర్ణనమ్ ।

౨౬ రామపరీక్షార్థం సీతారూపేణ గతాయాః సత్యాః రామమోహాయోగాత్పశ్చాత్తాపః, విష్ణవే శివస్వాధికారార్పణమ్, సత్రే దక్షశివయోర్విరోధకారణవర్ణనం చ ।

౨౭ దక్షప్రజాపతే రుద్రభాగరహితయజ్ఞే దేవాదీనామాగతిః తత్ర రుద్రమదృష్ట్వా దధీచే యజ్ఞవాటాన్నిర్గమనమ్, తత్పక్షపాతిబ్రాహ్మణనామపి నిర్గమే శివవిధినో యజ్ఞప్రవృత్తిరేవేతి వర్ణనమ్ ।

౨౮ గంధమాదనే సఖీజనసహితాయాః సత్యా రోహిణ్యా సహ చంద్రస్య దక్షయజ్ఞగమనమవలోక్య స్వగమనేచ్ఛాప్రకటనం బోధనేఽపి సాగ్రహాయై శివాజ్ఞాప్రదానమ్ ।

౨౯ దక్షయజ్ఞే గతాయాః సత్యా దక్షాదవమానః, సర్వదేవానాం తత్కృతతిరస్కారవర్ణనం, దక్షాయ సత్యయా శివమాహాత్మ్యకథనం చ ।

౩౦ సత్యా యోగాత్స్వేచ్ఛయా తత్ర దేహత్యాగే కృతే భృగుణా శివగణేషు పరాభూతేష్వపి విఘ్నదర్శనాద్దేవాదీనాం సాధ్వసోత్పత్తివర్ణనమ్ ।

౩౧ దక్షయజ్ఞే దేవవాణీద్వారా దక్షకృతౌ తిరస్కారదర్శనం భవిష్యత్కథనం చ ।

౩౨ భృగుపరాజితస్వగణద్వారా సతీదేహత్యాగాదివృత్తశ్రవణాత్క్రుద్ధస్య శివస్య జటాయా వీరభద్రమహాకాలీజ్వరాదీనాం ప్రాదుర్భావః, తేభ్యో దక్షతత్పక్షీయాణాం సంహారాయ శివాజ్ఞేతి వర్ణనమ్ ।

౩౩ శివాజ్ఞయా దక్షయక్షసంహారార్థచలితయోః కాలీవీరభద్రయోః సేనాసమారోహస్య వర్ణనమ్ । ౩౪ కైలాసాచ్ఛివగణైః సహ దక్షనాశాయ నిర్గతే వీరభద్రయజ్ఞవాటస్థానాం

దేవాదీనాముత్పాతదర్శనాద్భయోత్పత్తి:, దేవవాణ్యా శివనిందకస్య దక్షస్య మహాభయసూచనే విష్ణుప్రార్థనేత్యుక్తిః ।

౩౫ విష్ణుం ప్రతి దక్షస్య తద్విజ్ఞప్తిః, శివనిందకస్య రక్షణే కేషామపి సామర్థ్యం నేతి తాత్పర్యగర్భితహరేరుక్తిః, ఏతత్కర్మణా తవ వీరభద్రాన్మృత్యురస్మదాదీనాం చ మృత్యుసమశాసనం భవిష్యతీతి చ తదుక్తిః, శివసామర్థ్యమప్యవర్ణి తేన ।

౩౬ శివమాయామోహితైర్లోకపాలవీరభద్రస్య సంగ్రామ:, తస్మింశ్చ తేషాం సర్వేషాం పరాభవః, తతో విష్ణువీరభద్రయోః సంవాదోత్తరం సంగ్రామోన్ముఖత్వాదికథనమ్

౩౭ విష్ణ్వాదిదేవైర్వీరభద్రాదిశివగణానాం సహ దారుణసంగ్రామస్య వర్ణనం, తయా చేదం సర్వం సతీకృతం మత్వా పరాభూతానాం దేవానాం స్వస్వస్థానగమనమ్, జయశాలివీరభద్రకృతదేవర్షిగణానాం దన్తత్రోటనశ్మశ్రులుఞ్చనాద్యుపద్రవో యజ్ఞవిధ్వసనం చ, తతో దక్షస్య దీక్షితస్యాపి వీరభద్రకృతశిరశ్ఛేదాదివర్ణనమ్।

౩౮ శివప్రభావజ్ఞవిష్ణోః శివం వినా దేవైః సహ దక్షస్యగమనే కారణకథనప్రసంగేన దధీచర్షిక్షువరాజ్ఞోః . స్వస్వశ్రేష్ఠ్యవిషయకవివాద కథనం, క్షువయోః సకాశాద్దధీచేః పరాభవః, మృత్యుంజయప్రభావాద్దధీచేరమరత్వప్రాప్తిః, తస్మాత్పరభూతస్య క్షువయోర్హరేరారాధనాదివర్ణనమ్ । ౩౯ దధీచం ప్రతి ద్విజరూపేణ క్షువధుక్షత్రియకార్యార్థం విష్ణోర్గమనమ్ దధీచవిష్ణ్వోః క్షువనిమిత్తకో మహాన్కలహః, దధీచస్య శవాద్విష్ణోః పరాభవః, దధీచ సకాశా ద్వై: సహ విష్ణో, శాపప్రాప్తివర్ణనమ్ ।

౪౦ దక్షప్రజాపతినిధనజదుఃఖేన ఖిన్నస్యబ్రహ్మణ దేవైః సహ వైకుంఠగమనం, దక్షసంజీవనయజ్ఞసంధానాయ దేవైః సహ కైలాసే విష్ణోగమనం కైలాసవర్ణనం చ ।

౪౧ సతీవిరహిణోఽపి శివస్య విష్ణుకృతస్వాపరాధఖ్యాపనప్రదర్శికా స్తుతిః ।

౪౨ స్తుత్యా ప్రసన్నస్య శివస్య యజ్ఞసాధనోపాయకథనమ్ ।

౪౩ వీరభద్రదగ్ధశిరసః ప్రజాపతేర్వస్తశిర: సంధానాజ్జీవనోపాయకథనం, యజ్ఞానుసంధానప్రకారః, సతీఖండశ్రవణపఠనఫలావాప్తికథనం చ ।।

ఇతి ద్వితీయాయా రుద్రసంహితాయా ద్వితీయ సతీఖండ: ।

అథ ద్వితీయాయా రుద్రసంహితాయాస్తృతీయ: పార్వతీఖణ్డ: ।। ౩ ॥

౧ సత్యా హిమాలయోదరే జన్మధారణనిమిత్తకథనం, నారదోపదేశతశ్చ పార్వత్యాః పునః శివప్రాప్తికథనం, హిమగిరేర్ద్వైరూప్యనిరూపణం, తేన చ పితృకన్యకాయాం మేనాయా వివాహాదికథనమ్ ।

౨ మేనోత్పత్తిప్రసంగాత్త్రిస్రృణాం మేనకాదిపితృకన్యానాం సనకాదిమునిభ్యః శాపప్రాప్తిః, ప్రసన్నేభ్యస్తేభ్యశ్చ పునః శాపనిర్ముక్తిప్రకారస్య వర్ణనమ్ ।

౩ పార్వత్యుత్పత్తిశివప్రాప్తికథాప్రశ్నప్రసంగే హిమవద్ గృహే విష్ణ్వాదీనాం గమనం తత్కృతశివస్తుతివర్ణనం చ ।

౪ సతీవిరహజరుద్రరోదనశ్రవణజాతదుఃఖానాం దేవానాం దేవ్యాః స్వరూపదర్శనం, హిమవన్మేనాప్రార్థనాచ్చ త్వద్గృహే మదావిర్భావ ఇతి తదుక్తిః, దేవకార్యసంపాదనప్రకారవర్ణనం చ ।

౫ మేనారుద్రతపోవర్ణనమ్, మేనాయాః శివాయా జన్మకథనమ్, మేనాయాః శక్తిప్రసాదాచ్ఛతపుత్రప్రాప్తిరూపవరప్రాప్తి: ।

౬ పార్వత్యా మేనాయాః జన్మప్రకారకథనమ్ ।

౭ పార్వత్యా జన్మనిమిత్తస్య హిమవత్కృతమహోత్సవస్య వర్ణనం, నామకరణసంస్కారోత్తరం తస్యా బాలక్రీడావర్ణనం చ ।

౮ స్వకన్యాయాః ప్రారబ్ధాదికం నారదాచ్ఛ్రుత్వా దిగం

బరవిరక్తపతిప్రాప్తిరూపం స్వకన్యాదుర్దైవం చ విచిన్త్య దుఃఖితస్య హిమవతో నారదేన సహ సంభాషణమ్ ।

౯ యోగ్యవరోపలబ్ధ్యై పిత్రోః పార్వత్యై శివారాధానోపదేశః, శివస్య స్వప్నే అవిర్భావః, శ్రీరుద్రస్య పార్వతీప్రాప్త్యై హిమిగిరిగమనం పార్వత్యాశ్చ తత్సేవాయాం నియోగాదిరవర్ణి ।

౧౦ పార్వతీప్రాప్త్యై తపశ్చరతో రుద్రస్యభాలోత్పన్నధర్మవిదోర్భౌమోత్పత్తిః, స్త్రీరూపిణ్యా భూమ్యాస్వస్తనదానాదినా వర్ధితస్య తస్య శివకృపయా గ్రహత్త్వప్రాప్తిశ్చ వర్ణితా ।

౧౧గణైః సహ శివాం మనసి నిధాయ హిమగిరౌ రుద్రస్య తపః స్థితిః, తత్ర హిమాచలస్య శివదర్శనసంభాషణాదివర్ణనం చ ।

౧౨ ఏకదా పార్వత్యా సాకం శివదర్శనాయాగతస్య హిమగిరేః కన్యయా సహ త్వయా కదాపి నాగంతవ్యమితి శివోక్తౌ గిరికృత వినయప్రకాశః ।

౧౩ సాంఖ్యవేదాంతాభిప్రాయేణ శివశక్త్యోర్వివాదోత్తరం గిరిజాయాః స్వసేవాయాం శివాజ్ఞా చిరమేకత్ర స్థితయోః శివశక్త్యోర్వికారోత్పాదనాయ దేవైః ప్రేషితస్య కామస్య శివకృతదాహవర్ణనమ్ ।

౧౪ తారకాసురోత్పత్తిప్రసంగాద్వజ్రాంగోత్పత్తిః, పుత్రార్థం తస్య తపశ్చరణేన ప్రసన్నాద్విధేర్వరప్రాప్తిశ్చ ।

౧౫ తారకోత్పత్తిసమయ ప్రసంగాదరిష్టస్వరూపవివరణమ్ । తస్య చోగ్రతపసా దేవాదీనాం భయప్రాప్తిః, బ్రహ్మణః సకాశాత్తారకాసురస్య వరద్వయప్రాప్తిః, భయాత్సర్వ దేవైస్తస్య స్వస్వైశ్వర్యప్రదానం చ ।

౧౬ తారకత్రస్తో దేవానాం బ్రహ్మణే స్వదుఃఖకథనమ్, శివ పుత్రం వినా తద్ధననే సర్వేషామశక్యత్వకథనోత్తరం హైమవత్యా శివస్య విహిరుచ్యుత్పాదనత్యనాదఖిలం దేవకార్యం సంపత్స్యత ఇత్యాదిప్రకారేణ దేవానాం బ్రహ్మకృతసాంత్వనవర్ణనమ్ ।

౧౭ శక్రస్య కామమాహయ తచ్ఛక్తివర్ణనపూర్వకం తస్మై శివశక్త్యోర్వివాహే పుత్రోత్పత్త్యా తారకవధాదిస్వకార్యనిరూపణం, కామస్య చ హరజయే ప్రతిజ్ఞాయ శివనికటగమనమ్ ।

౧౮ కామకృత పార్వతీవిషయకశివమోహవర్ణనమ్ ।

౧౯ క్రుద్ధస్య హరస్య తృతీయనేత్రోత్పన్నాగ్నినా కామదాహ వర్ణనమ్ । దేవప్రార్థనయా పునః సంజీవనోక్తిశ్చ ।

౨౦ కామదహనోత్తరం వాడవరూపేణ శివనేత్రోత్పన్నవహ్ని జ్వాలాయాః సాగరగమనం, బ్రహ్మనుజ్ఞయా చ సా సాగరేణ స్వీకృతా ।

౨౧ కామదాహోత్తరమంతర్హితే శివే హైమవత్యాః శివవిరహదుఃఖవర్ణనమ్ నారదాత్పంచాక్షరమంత్రోపదేశప్రాప్తేర్వర్ణనమ్ ।

౨౨ పునశ్చ శివప్రాప్తయే పిత్రోరనుజ్ఞయా పార్వత్యా ముని దుష్కరం తపోఽకారి ।

౨౩ పార్వతీతపోగ్నినా త్రైలోక్యదాహప్రసంగాద్భీతానాం దేవానాం బ్రహ్మలోకగమనం, విష్ణునా సార్ధం చ పార్వతీతపస్థానావలోకనోత్తరం శివసంనిధిప్రాప్తి వర్ణనం చ ।

౨౪ బ్రహ్మవిష్ణ్వాద్యాగ్రహాత్పార్వతీపాణిగ్రహస్య శివకృత స్వీకారవర్ణనమ్ ।

౨౫ శివస్మరణాత్సప్తర్ష్యాగమనే పార్వతీచ్ఛలాయ తేషాం నియోగః, నారదవాక్యవిశ్వాసోఽనర్థకర ఇతి తైరాగత్యోక్తాఽపి న చచాల స్వమతాత్పార్వతీతి ।

౨౬ పార్వతీనిశ్చయపరీక్షార్థం జటిలస్వరూపేణాగతస్య శివస్య శివయా సంవాద: ।

౨౭ పార్వత్యా నిశ్చయం దృష్ట్వా పూర్వజన్మన్యనుభూతేఽపి నిరిచ్ఛశివసంబంధాత్స్వదేహపాతప్రసంగే తత్ప్రాప్త్యర్థం యాతమానాం త్వాం ధిగిత్యేవం ప్రతారణప్రవృత్తో జటిల: ।

౨౮ పార్వత్యా దృఢనిశ్చయేన తుష్టః శివస్తాం నిజరూపం ప్రదర్శ్య త్వాం స్వీకరిష్యే ఇత్యూచే।

౨౯ మయా పూర్వం దక్షేణ కన్యాదానసమయే గ్రహ: సమ్యఙ్న పూజితా ఇతి హేతోర్వియోగప్రసంగోఽనుభూత తథా ఇతఉత్తరం మా భూదతస్త్వయా విధినా హిమాలయాన్మత్ప్రాప్తిః సంపాదనీయేత్యాదిపార్వత్యుక్తిః ।

౩౦ శివాంతర్ధానంతరం మహోత్సవపూర్వకం శివాయ స్వపితృగృహాగమనవర్ణనమ్ ।

౩౧ శివయోర్వివాహనిశ్చయం శ్రుత్వా హిమాచలస్యానేన మోక్షప్రాప్త్యా పృథివ్యా మహతీహానిరితి మత్వా తదఘటనాయ దేవానాం ప్రయత్నవర్ణనమ్ ।

౩౨ జటిలరూపశివవాక్యాద్భిన్నహృదయాయా మేనాయా: శివాయ స్వకన్యాఽప్రదానే దురాగ్రహః, శివాజ్ఞయా చ సప్తర్షీణాం హిమాలయసదనాగమనఞ్చ ।

౩౩ పునశ్చారున్ధతీ సహితసప్తర్షీణామనేకేతిహాసకథనేన హిమవన్మేనయోః సాంత్వనమ్ ।

౩౪ శివయోర్వివాహప్రసంగేన వశిష్ఠేనారణ్యేతిహాసకథనమ్ ।

౩౫ ఏతత్ప్రసంగేనైవ పద్మాపిప్పలాదచరితవర్ణనమ్ ।

౩౬ వశిష్ఠవచనానంతరం సర్వేషాం శైలానామపి సంమత్యా శివాయ కాలీప్రదానే హిమాలయస్య నిశ్చయవర్ణనం సప్తర్షీణాం శివవివాహఘటనా సాధయిత్వా స్వలోకగమనవర్ణనం చ ।

౩౭-౩౮ స్వబంధుసంమత్యా శివం ప్రతి హిమగిరేః పత్రికాలేఖనం శివకృతతత్స్వీకారః వివాహార్థం సర్వపర్వతాగమనం, వివాహసామగ్రీవర్ణనం చ ।

౩౯ విశ్వకర్మణః వివాహమణ్డపరచనాకౌశల్యవర్ణనం తథా దేవాదికానాం నివాసార్థం స్థలనిర్మాణవర్ణనమ్ ।

౪౦ నారదద్వారా బ్రహ్మాదీనాం శివనిమంత్రితానాం కైలాసాగమనవర్ణనం తైశ్చ సహ హిమగిరిగృహే శివస్యాగమనవర్ణనఞ్చ ।

౪౧ వివాహమండపే విశ్వకర్మణశ్చాతుర్యేణ మోహితానాం దేవానాం భయోత్పతితపత్రివారణప్రకారవర్ణనమ్ ।

౪౨ శివస్య గిరీణాం చోపవివాహస్థలోత్సవ వర్ణనమ్ ।

౪౩ స్వకన్యావరం శివం ద్రష్టుమాగతాయాం మేనాయాం మోహనాయ శివకృతలీలావర్ణనమ్ ।

౪౪ శివలీలామోహితాయా మేనాయా మోహనివారణ కథనమ్ ।

।౪౫ దివ్యస్వరూపేణ శివావిర్భావస్థితివర్ణనమ్ ।

౪౬ సర్వస్త్రీగణైః సహ మేనయా మండపద్వారప్రాప్తవరస్య నీరాజనావర్ణనమ్ ।

౪౭ హిమాలయమండపే వరరూపశివస్య సురాదిభిః సహ ప్రవేశప్రకారకథనమ్ ।

౪౮ శివాశివయోర్వివాహవిధికథనం కన్యాదానాదిప్రకారవర్ణనఞ్చ ।

౪౯ వివాహహోమాదిసకలసంస్కారాదివర్ణనమ్ ।

౫౦ వివాహమహోత్సవే లౌకికరీత్యా స్త్రీవినోదవర్ణనమ్ ।

౫౧ శివం శక్తియుతం విలోక్య కామసంజీవనాయ రతి ప్రార్థనా, కామస్య విష్ణుసమీపగమనే శివాజ్ఞాకామసంజీవనప్రకారకథనం చ ।

౫౨ హిమాలయగృహే వరపక్షీయజనభోజనసమారంభవర్ణనమ్ ।

౫౩ శివయోర్వివాహమహోత్సాహే ద్విత్రదినోత్సాహవర్ణనమ్ ।

౫౪ వధూవరయోర్యాత్రాప్రసంగే మేనాయాః పార్వత్యై శిక్షణమిషేణ పతివ్రతాధర్మవర్ణనమ్ । లౌకికరీత్యా వివాహకృత్యం సర్వం నిర్వర్త్య శివయో కైలాసగమనవర్ణనమ్ ।

ఇతి ద్వితీయాయా రుద్రసంహితాయాస్తృతీయః పార్వతీఖణ్డః ।। ౩ ।।

అథ ద్వితీయా రుద్రసంహితాయాశ్చతుర్థః కుమారఖణ్డః ॥ ౪ ॥

౧ శమ్భోదివ్యవర్షసహస్రం గిరిజయా సహ లీలాతారకార్దితసురాణాం విష్ణుపురోగమానాం శజకరసన్నిధౌ దుఃఖనివేదనమ్ ।

౨ దేవస్తుతాసమాప్తరతిశివచ్యుతరేతసోగ్నిసప్తర్షిపత్నీక్రమేణ గంగాయాం ప్రాప్త్యా శరవణే కాతికేయోత్పత్తిః ।

౩ షట్కృత్తికాభిః స్తన్యదానాదినా కుమారస్య పోషణం సురలోకం గత్వా కుమారేణ నానాలీలాభిర్విష్ణ్వాదీనాం విస్మాపనమ్ ।

౪ సూర్యచన్ద్రాదిభ్యో వృత్తేఽవగతే శివాజ్ఞయా ససైన్యస్య సగణస్య నన్దినః షట్కృత్తికాసవిధం గమనం సవినయశ్చ స్కన్దస్య శివసన్నిధౌ ప్రాపణమ్ ।

౫ హరిబ్రహ్మాదిదేవానాం స్వాస్వాయుధప్రదానసుపూర్వకం కార్తికేయాభిషేకకరణమ్ ।

౬ కస్యచిద్ద్విజస్య యజ్ఞియేఽజే నష్టే తత్ప్రార్థనయా సురలోకాత్కార్తికేయస్య తదానయనం తదుపరి క్షణమాత్రేణ విశ్వభ్రమణాత్తస్యాలౌకికశక్తిదర్శనాచ్చ తస్య స్వాయత్తీకరణమ్ ।

౭ తారకేణ సహేన్ద్రాదిదేవానాం యుద్ధవర్ణనమ్ ।

౮।౯ తారకేణ వీరభద్రవిష్ణోర్ఘోరంరయుద్ధవర్ణనమ్।

౧౦ స్వామికార్తికేయద్వారా తారకవధః ।

౧౧ కుమారేణ వాణప్రలంబవధః, శ్రీశివతుష్ట
ప్రతిజ్ఞేశ్వరకపాలేశ్వరకుమారేశ్వరలిఙ్గస్థాపనఞ్చ ।

౧౨ తారకవధప్రీతదేవః కార్తికేయపార్వతీమహాదేవానాం స్తుతిః । -

౧౩ అన్తర్యథాసుఖం స్నాతుం ద్వారపాలత్వేన శివయా స్వమాత్రమలతో గణేశో నిర్మితః, కదాచిత్స్నాతుం ప్రవృత్తాయాం తస్యాం శివస్యాన్తః ప్రవేశం సయష్టిప్రహారమరుణత్ ।

౧౪ చతుఃశివగణానాం పార్వత్యన్తఃపురప్రవేశే నివారితే శివాజ్ఞయా గణేశేన సహ శివగణానాం యుద్ధనిశ్చయః ।

౧౫ శివగణైః సహ గణేశయుద్ధవర్ణనమ్ । యుద్ధం నివార్యతామితి మహేశాయ నారదప్రార్థనమ్ । ౧౬ గణేశేన సహ విష్ణ్వాదీనాం యుద్ధే ప్రవృత్తేఽవ్యాహతబలస్య రణదుర్జయస్య తస్య శిరో మహేశ్వరస్త్రిశూలేనాచ్ఛినత్ ।

౧౭ క్రుద్ధమాతృగణేన యుద్ధే విష్ణుశక్రాదిదేవానాం పరాజయస్తతో గిరిజాస్తుతిస్తయా చ గణేశే జీవితే యుద్ధశాన్తి కరిష్యామీత్యుక్తే గణేశ దేహే కరిముఖయోజనపూర్వకం రణనివృత్తిః

౧౮ గణేశకాయే గజముఖయోజనేన తస్యోజ్జీవనమ్ ।

౧౯ సర్వదేవపూజాప్రసంగే ప్రథమం గణేశః పూజ్య ఇతి వరప్రదానపూర్వం గణాధిపత్యప్రదానమ్ ।

౨౦ గణేశవివాహవర్ణనం స్వపాణిగ్రహణేఽన్తరాయమవలోక్య కార్తికేయస్య తపసే క్రౌఞ్చగిరిగమనమ్।

ఇతి ద్వితీయాయా రుద్రసంహితాయాశ్చతుర్థః కుమారఖణ్డః। ౪ ।।

అథ ద్వితీయాయా రుద్రసంహితాయాః పఞ్చమో యుద్ధఖణ్డః ॥ ౫ ॥

౧ త్రిపురాత్మజతారకవిద్యున్మాలికమలాక్షతపఃప్రీత బ్రహ్మణా వరం యాచధ్వమిత్యుక్తే తైః సర్వామరప్రధానత్వమయాచి । నాయం వరః సముచితోఽన్యం ప్రార్థయతేతి తేనోక్తే హైమవజ్రాయ సరాజతాని పురత్రయాణి నో దేహీత్యుక్త బ్రహ్మణా తన్నిర్మాణాయ విశ్వకర్మణే నిదేశః ।

౨ తారకాద్యర్దితదేవానాం తద్వధాయ శివస్తుతిః।।

౩ శివోపదేశాద్దేవానాం విష్ణుప్రార్థనం తేన యజ్ఞేభ్యస్తేభ్యో భూతసృష్టిస్తతశ్చ శివార్చకత్రిపురస్య నాశోఽశక్యః। ప్రయత్నతస్తేషాం శివపూజావిఘ్నసమ్పాదనవిచార:।।

౪ త్రిపురమోహనార్థం విష్ణునా జినస్యోత్పాదనస్తద్వారార్హత్యా దీక్షయా త్రిపురస్యర్హద్ధర్మానుగీకరణమ్।

౫ జినధర్మకథనప్రసఙ్గేన దేవానాం గ్రామ్యధర్మాద్యనియమవర్ణనమ్।

౬ విష్ణుబ్రహ్మప్రభృతిసురైస్త్యక్తశివధర్మః తారకాసురస్య ఇతి శివాయ సస్తుతినివేదనమ్। ౭।౮ త్రిపురఘాతాయ శివాజ్ఞయా విశ్వకర్మణా సర్వదేవమయరథనిర్మాణమ్।

౯ శ్రీశివస్య యుద్ధయాత్రావర్ణనమ్।

౧౦ త్రిపురదాహవర్ణనమ్।

౧౧ త్రిపురాసురే దగ్ధే శివస్య రౌద్రీం మూర్తి విలోక్య విష్ణ్వాదిదేవైః శమ్భుస్తుతః।

౧౨ త్రిపురదాహావశిష్టమయస్య శమ్భుశరణగమనం, తస్మై శమ్భునా వితలలోకవాసదానపూర్వకం స్వభక్తిర్దత్తా జైనాచార్యేభ్యః కలౌ త్వన్మతం ప్రసరిష్యతీతి నిదేశపూర్వకం విష్ణ్వాదిదేవవిసర్జనమ్।

౧౩ తపస్విరూపేణ గచ్ఛతి శివే శక్రేణ తదవమానాచ్ఛమ్భునా తద్భస్మీకరణం బృహస్పతిప్రార్థనయా పునరుజ్జీవనమ్।

౧౪ రుద్రనేత్రోత్థవహ్నినా సముద్రాజ్జలన్ధరోత్పత్తిః, కాలనేమిదుహిత్రా వృన్దయా తత్పరిణయనమ్।

౧౫ స్వసదసి ఛిన్నశిరసం రాహుమవలోక్య సుధామన్థనసామయికదేవవైరం స్మృత్వా జలంధరస్య శక్రేణ యుద్ధం దేవానాం తత్కర్తృకపరాజయశ్చ।

౧౬ స్వర్గం విహాయ విద్రుతేషు సురేషు జలన్ధరేణ తదనుసరణం దేవసహాయార్థం విష్ణోః సంగ్రామకరణఞ్చ।

౧౭ విష్ణుజలన్ధరయుద్ధే జలన్ధరపరాక్రమతుష్టవిష్ణోర్వరదానేన తన్నగర సలక్ష్మీకహరేర్నివాసః ।

౧౮శక్రాదిదేవైస్సంప్రేషితో నారదో జలన్ధరమాగత్య పార్వతీరూపలావణ్యలక్ష్మీం ప్రశశంస తస్యాం జాతానురాగః స దైత్యో మారశరాహతో బభూవ ।

౧౯ శివసన్నిధౌ పార్వతీం మహ్యం దేహీతి దూతప్రేషణన్తదాకర్ణ్య రుషాభీమస్య పురుషస్యోత్పత్తిః శమ్భుదేహాత్ ।

౨౦-౨౧ శివగణజలన్ధరసైన్యయుద్ధవర్ణనమ్ ।

౨౨ శ్రీశివజలన్ధరయోర్యుద్ధే నానామాయాః సంవిధాయ తత్ర ప్రవృత్తే హరే పార్వతీరిరంసయా జలన్ధరస్య శివరూపేణ పార్వత్యన్తికం గమనమ్ । తన్మాయామాలోక్య భవాన్యా విష్ణోః స్మరణం దుష్టజలన్ధరదైత్యస్య పత్న్యా వృన్దాయాః సతీత్వమపాకుర్విత్యామన్త్రణమ్ ।

౨౩ విష్ణునా జలన్ధరపత్న్యా దుఃస్వప్నాన్దర్శయిత్వా భయోత్పాదనం స్వయం మాయాజలన్ధరవపుషా తయా సహ విహరణమ్। విదితవిష్ణుచ్ఛలాయా వృన్దాయా జన్మాన్తరే తవ పత్నీహరణం భవత్వితి విష్ణుశాపదానపూర్వకం చితాప్రవేశః ।

౨౪ శ్రీశివద్వారా జలన్ధరవధః ।

౨౫ తత్తద్భక్తభుక్తిముక్త్యాదిప్రదానాత్మక శమ్భుయశః స్తవనమ్ ।

౨౬ వృన్దాచితాభూమౌ సమాధిస్థస్య హరేః ప్రవృత్తిం సూచయితుం శమ్భవే దేవానాం నివేదనం యూయం సర్వే పార్వతీసవిధం గత్వా స్వప్రార్థితం ప్రాప్స్యథేతి శమ్భువచసా దేవానాం శివాస్తుతిపూర్వకం తత్రార్థనమ్। తయా చ వృన్దాచితాభూమౌ వపనార్థ బీజదానన్తతశ్చ తేభ్యో ధాత్రీమాలతీతులసీనాముత్పత్తిస్తాః ప్రాప్య విష్ణుమోహాపగమః ।

౨౭ దమ్భాసురస్య పుత్రార్థం తపశ్చరణమ్ । తత్తపస్తుష్టవిష్ణుప్రసాదాత్తస్య శంఖచూడాహ్వాపుత్రోత్పత్తిః ।

౨౮ శంఖచూడస్య తపశ్చరణం బ్రహ్మనిదేశాత్తులస్యా సహ వివాహశ్చ ।

౨౯ శంఖచూడవధోపక్రమే తద్రాజ్యకరణవర్ణనపూర్వకం యత్పూర్వభవవృత్తాభిధానమ్ ।

౩౦ త్వదృతే దృప్తశంఖచూడస్య వధోఽసంభావ్య ఇతి హరిబ్రహ్మప్రముఖదేవైః శివస్తుతికరణమ్ । ౩౧ శంఖచూడవధార్థం యాచమానేభ్యో దేవేభ్యః శివోపదేశః।

౩౨ దేవేభ్యో రాజ్యం దేహి నో చేద్యుద్ధయస్వేతి శంఖచూడ సవిధం శివేన పుష్పదన్తదూతప్రేషణమ్ ।

౩౩ వీరభద్రనన్దికాల్యష్టభైరవాద్యనేక శివగణానాం తత్రైన్యసంఖ్యాభిదానపురస్సరం యుద్ధయాత్రా వర్ణనమ్ ।

౩౪ భార్యాం తులసీం సమాశ్వాస్య పుత్రే రాజ్యం సమర్ప్య శంఖచూడస్య యుద్ధయాత్రోపక్రమః ।

౩౫ మరీచిపుత్రకశ్యపాద్దానవోత్పత్తిః, పూర్వదేవాస్త ఇత్యాదికులీనతాం ప్రకటనపురస్సరం జాతిభిర్యుద్ధమనర్థహేతురిత్యాదిశివోపదేశో దూతం ప్రతి। దేవాః సదైవ స్వకార్యసాధకాస్తైర్యోద్ధవ్యమేవేతి శంఖచూడాశయకథనపూర్వకం దూతవచనమ్ ।

౩౬ దేవదానవానాం రోమహర్షణయుద్ధవర్ణనమ్ ।

౩౭ శంఖచూడేన కార్తికేయాదిమహావీరాణాం నిరుపమ యుద్ధవర్ణనమ్ ।

౩౮ బ్రహ్మపాశుపతాస్త్రప్రయోగపూర్వకం శ్రీకాలిచన్ద్రచూడయోర్యుద్ధవర్ణనమ్ ।

౩౯ అశరీరిణ్యా వాచా శ్రీశఙ్కరాదృతేఽసమ్భావీ శంఖచూడవధ ఇత్యుక్తే శివశంఖచూడయోరత్యుత్కటయుద్ధవర్ణనమ్ । కాలీభైరవనన్ద్యాదిద్వారా శంఖ

చూడసైనికానామసంఖ్యానాం వధః ।

౪౦ శ్రీశివశంఖచూడయోస్తుములే యుద్ధే ధృతనారాయణకవచస్య శంఖచూడస్య వధో నారాయణప్రార్థనాం వినా దుర్ఘట ఇత్యాకాశవాణ్యాభిహితే శివేన నారాయణప్రార్థనం నారాయణస్య వృద్ధబ్రాహ్మణరూపేణ శంఖచూడాద్వర్మయాఞ్చా, శివద్వారా శంఖచూడవధశ్చ ।

౪౧ త్వం శిలా భవేతి విష్ణవే తులసీశాపః, తస్యాశ్చ గణ్డకీనదీరూపతా, తయోశ్చిరకాలికాః సంగమః ।

౪౨ శ్రీపార్వతీప్రస్వేదతోఽన్ధకస్య జన్మ, పుత్రార్థం తపస్యతే హిరణ్యాక్షాయ శివద్వారా తస్య దానమ్ । హిరణ్యాక్షే భూమిమపహృత్య పాతాల గతే వరాహరూపివిష్ణునా తద్వధపురస్సరం భూమ్యానయమ్।

౪౩ హిరణ్యాక్షే నిహతే సకోపం హిరణ్యకశిపోర్ఘోరతపశ్చరణం, తత్తపోభీతదేవానాం క్షీరసాగరశాయివిష్ణుశరణగమనం, తేన చ తం దుష్టదైత్యం హనిష్యామీత్యభయదానం, కాలాన్తరే నృసింహరూపేణితద్వధః ।

౪౪ ప్రాప్తస్వపితృరాజ్యస్యాన్ధకస్య త్రిలోకీవిద్రా -

వణపార్వతీలావణ్యశ్రవణసఞ్జాతతృష్ణస్య యోగీరూపధారిశివసమీపే పార్వతీయాఞ్చార్థం దూతప్రేషణమ్ । శమ్భోశ్చ తద్విపరీతోత్తరదానేనాన్ధకస్య యుద్ధోద్యోగః ।

౪౫-౪౬ అన్ధకాసురశివసైన్య ఘోరయుద్ధవర్ణనం వీరభద్రాదీనాం యుద్ధపరాజయః శివస్యాధికబలసమ్పాదనార్థన్తపశ్చరణమ్ ।

౪౭ అన్ధకప్రార్థనయా యుద్ధహతవీరాణాం శుక్రేణ సఞ్జీ

విన్యోజ్జీవనమ్ ।

౪౮ పినాకినిదేశాన్నందినా దైత్యగురోర్గ్రహణం శివద్వారా తన్నిగీర్ణనమన్ధకవధసమయే కోలాహలేన శివశుక్రద్వారా శుక్రనిస్సరణం తస్మై శివానుగ్రహశ్చ ।

౪౯ శివశూలాగ్రప్రోతాన్ధకస్య త్రిసహస్రవర్షపర్యంతం తపశ్చరణం తత్కర్మణా ప్రీతేన శివేన తత్సైన్యజీవితప్రదానపూర్వకన్తస్మై గాణపత్యప్రదానమ్ ।

౫౦ తపస్తుష్టశివాచ్ఛుక్రస్య సఞ్జీవనీవిద్యాలాభ: ।

౫౧ ఊషాచరితవర్ణనం శివశివావిహారవర్ణనశ్చ ।

౫౨ బాణాసురస్య గర్వోక్త్యాచిరాత్త్వద్ జకణ్డూనివృత్తిర్భవిత్రీతి శివోక్తిః, తతః శ్రీగౌరీప్రేషితసఖ్యానీతాఽనిరుద్ధేన సహోషారతిశ్చిత్రలేఖాసాహాయ్యేనానిరుద్ధస్య పునస్తదన్తఃపురే ఊషా విహారః ।

౫౩ కన్యాన్తఃపురదూషకస్యానిరుద్ధస్య నిగ్రహార్థం ససైన్యబాణాసురస్య ఘోరయుద్ధవర్ణనమ్ తస్యామానుష కర్మ విలోక్య తద్వధాయ స్వమన్త్రిణే నిర్దేశో

నభోవాణ్యా తన్నివారణం నాగపాశైస్తద్బన్ధనమనిరుద్ధస్తవేన కాల్యా నాగపాశచ్ఛేదోఽనిరుద్ధస్య చోషయా సుఖేన విహార:

౫౪-౫౫ అనిరుద్ధేఽదర్శనం యాతే తన్మాత్రాదీనాం చిxతా నారదానుగ్రహాదవగతవృత్తస్య శ్రీకృష్ణస్య తదానయనాయ పాతాలగమనన్తత్ర బాణేనాతిభయజకరయుద్ధం, శమ్భునాథస్య తస్య పరాజయేఽమోఘవీర్యత్వం శివానుగ్రహాత్పునస్తస్య భుజరాజికృన్తనపూర్వకం పరాజయకరణమ్ ।

ఊషానిరుద్ధయోర్వివాహో ద్వారకాగమనఞ్చ ।

౫౬ రణే స్వమానభంగసంజాతినిర్వేదస్య బాణాసురస్య శమ్భుప్రేషితనందినా సాన్త్వనం బాణస్యేశప్రీతయే నృత్యకరణన్తతో హృష్టశివేన తస్మై గాణపత్యప్రదానమ్ ।

౫౭ మహిషాసురపుత్రగజాసురస్య మహేశ్వరద్వారా వధస్తదాఖ్యయా కృత్తివాసేశ్వరలింగస్థాపనం తత్కృత్తివసన ధారణశ్చ ।

౫౮ దున్దుభినిర్హ్రాదదైత్యవధాయ ధృత్వావ్యాఘ్రరూపిణః స్మరహరస్య మునిప్రార్థనయా వ్యాఘ్రేశాఖ్యలింగ తత్రే వావస్థానమ్ ।

౫౯ గౌరీద్వారా వదలోత్పలదైత్యవధవర్ణనమ్ ।

ఇతి ద్వితీయా రుద్రసంహితాయా: పఞ్చమో యుద్ధఖణ్డ।౫।।

ఇతి ద్వితీయా రుద్రసంహితా ।౨।

అథ తృతీయా శతరుద్రసంహితా ।3।

౧ శౌనకస్య శివావతార జిజ్ఞాసాయాం సద్యోజాతవామదేవతత్పురుషాఘోరేశభేదేన క్షేత్రసర్వజ్ఞత్వాదివ్యవహారప్రదర్శనార్థం సూతస్య తద్వర్ణనమ్ ।।

౨ శర్వభవరుద్రాదిభేదేన శమ్భోరష్టమూర్తీనామభిధానం తత్తత్కార్యప్రదర్శనఞ్చ ।

3 ద్వన్ద్వజప్రజాసిసృక్షుబ్రహ్మతపశ్చరణప్రీతః శివస్య శరీరాదర్ధనారీశ్వరప్రాదుర్భావః । శివాజ్ఞయా ప్రజాపతిసంకల్పసిద్ధయే బ్రహ్మణే భవాన్యా నారీసృష్టి శక్తిప్రదానపూర్వకం దక్షగృహేఽవతరణమ్ ।

౪ ప్రథమే ద్వాపరే శ్వేతమునిరూపేణ శమ్భవతారగ్రహణ శ్వేతశ్వేతమశిఖాదిమునీన్ప్రతి ధ్యానప్రశంసా, ఏవం ద్వితీయాదినవ ద్వాపరపర్యన్తతత్తద్రూపేణ శమ్భోరవతారవర్ణనం తత్తచ్ఛిష్యోపదేశపూర్వ్వకమన్తే సంక్షేపేన భద్రాయుశ్చరితమ్ ।

౫ దశమాద్యష్టావింశతిద్వారపర పర్యన్తన్తత్తన్మునిరూపేణ శ్రీశివావతారతచ్ఛిష్యనామాదికథనమ్ ।

౬ పుత్రకామస్య శిలాదమునేర్దుష్కరతపశ్చరణపూర్వకం శ్రీ శివాత్మకాఽయోనిజనన్దీశ్వరపుత్రప్రాప్తిస్తస్యాల్పాయుయోగజ్ఞానాత్పరితాపో నందీశ్వరస్య తపశ్చర్యార్థం గమనఞ్చ ।

౭ తపః ప్రతీతాన్మహేశ్వరాన్నన్దీశ్వరస్య గణాధిపత్వ ప్రాప్తిర్వివాహవర్ణనం శివభక్తివరప్రాప్తిశ్చ ।

౮ అహమేవసర్వేశ్వరో న కశ్చిన్మత్తోఽధిక ఇతి బ్రహ్మగర్వనాశాయ కాలభైరవాపరనామకరుద్రావతార వర్ణనమ్ ।

౯ భైరవస్య త్రిలోకీతీర్థ భ్రమణేఽప్యనపగతవిధిశిరశ్ఛేదజబ్రహ్మహత్యా కాశ్యాం కపాలమోచనతీర్థే సద్యోవిలయం గతేతి కపాలమోచనతీర్థస్య సర్వశ్రేష్ఠత్వోక్తిః ।

౧౦ నృసింహస్య చరితవర్ణనే తదుగ్రరుడ్జ్వాలాసంతప్తజగత్త్రయీరక్షణోపాయప్రశ్నార్థం సమాగతదేవానుద్దిశ్య తద్ దుఃఖోపశమాయ శ్రీమహాదేవస్య ప్రతివచనమ్।

౧౧ శ్రీమహాదేవాజ్ఞయా దృప్తనృసింహోపశమాయ గణాగ్రయవీరభద్రభ్య తదుపకణ్ఠ ఆగత్య ససామనినివేదనేఽపి నృసింహగర్వానపాగమాత్కోపప్రకాశనమ్ ।

౧౨ శమ్భోశ్శరభావతార ప్రసంగే దృప్తనృసింహ శిరచ్ఛేదస్తత్కృత్తివసనేన చ తస్య కృత్తివాసా ఇతి సోపపత్తికనామకథనమ్ ।

౧౩ అత్యుగ్రతపోనిరతవిశ్వానసనరాఖ్యమునిం ప్రతి శుచిష్మత్యాం త్వత్పత్యాం గృహపతినామ్నా పుత్రతామేష్యామీతి శమ్భోః ప్రతిజ్ఞా ।

౧౪ గృహపత్యవతారసమయే విష్ణ్వాదిదేవానామాగమనమ్ । విహితోపనయనాదిసంస్కారస్య తస్య నారదేనాయుల్పాభిధానమ్ ।

౧౫ అకాలమృత్యుచ్ఛిదే గృహపతేస్తపశ్చరణమ్ । శక్ర రూపేణ శమ్భునా తత్పరీక్షణం స్వాత్మని తద్దృఢప్రేమావలోకనాత్సపరితోషం తస్మా అగ్నిపదవీప్రదానమ్ ।

౧౬ సముద్రమథనోద్భూతసుధాసన్తృప్తదృప్తదేవమదాపహారాయ శమ్భోర్యక్షేశ్వరావతారవర్ణనమ్ ।

౧౭ శంభోః సశక్తికమహాకాలాతారాదిదశావతారవర్ణనమ్ ।

౧౮ దైత్యోపద్రుతదేవరక్షాకామకశ్యపతపః పరితుష్టశివస్య సర్వతస్సురరక్షాయై కపాల్యాద్యేకాదశరుద్రావతారధారణమ్ ।

౧౯ పుత్రకామస్యాత్రేః సర్వశ్రేష్ఠదేవతపశ్చరణం బ్రహ్మవిష్ణుశివాత్మికాయా దేవత్రయ్యా వరం యాచస్వేతి తదన్తికమాగమనమ్ । తదంశభ్యశ్చన్ద్రదత్తాత్రేయ దుర్వాససాముద్భవో దుఃర్వాససోఽమ్బరీషాదీనాన్ధర్మపరీక్షావర్ణనఞ్చ ।

౨౦ మోహినీరూపముగ్ధస్య హరస్య మనఃక్షోభాద్వీర్యచ్యుతిః । సప్తర్షిద్వారా గౌతమసుతాయామఞ్జన్యాం శ్రవణద్వారా తస్యాఽఽధానమ్ తతశ్చ యథావసరం హనూమజ్జనిః । హనుమతః సూర్యాదధ్యయనం తన్నిదేశేన చ తస్య సుగ్రీవోపకణ్ఠం గమనం సీతాన్వేషణాది శ్రీరామకార్యకరణాది చ ।

౨౧ భైరవాయ మనుజో భవేతి గిరిజాయాః శాపదానమ్ ।

౨౨ సముద్రసఞ్జాతదివ్యనారీభిః పాతాలే విష్ణోర్విహరణమ్ । చిరాయైవం విష్ణవాసక్తిమాలోక్య మహేశస్య తద్బోధనాయ వృషరూపధారణఞ్చ ।

౨౩ అతులబలవృషరూపేణ శివేన విష్ణుశమ్భుయుద్ధే విష్ణోః పరాజయే శివాజ్ఞయా తస్య స్వలోకగమనమ్ ।

౨౪ దధీచమునిపత్న్యాం శమ్భోః పిప్పలాదవతారవర్ణనమ్ ।

౨౫ పిప్పలాదస్యానరణ్యసుతయా వివాహస్తత్ప్రసంగే పిప్పలాదీనాం స్మరణే శనికృతపీడావినాశ వర్ణనమ్ ।

౨౬ మహానన్దావేశ్యాభక్తిసమాకృష్టచిత్తస్య శమ్భోర్వేశ్యానాథాహ్వావతారవర్ణనమ్।

౨౭ ద్విజేశాహ్వశివావతారప్రసంగే భద్రాయునృపభక్తిపరీక్షా తస్మై ఆయుషోఽన్తే స్వలోకప్రాప్తివరదానఞ్చ ।

౨౮ సభార్యాహుకభిల్లస్య భక్త్యా తుష్టేన శివేన యతిరూపేణ పరీక్షణమ్ । పరీక్షితాయా ఆహుకాయై జన్మాంతరే త్వం విదర్భరాజతనయా ఆహుకశ్చ నలోఽహఞ్చ భవత్ప్రీతికరో హంసో భవిష్యామీతి వరదానమ్ ।

౨౯ ఇక్ష్వాకువంశ్యనభగచరిత్రవర్ణనప్రసంగే కృష్ణదర్శనశివావతారవర్ణనమ్ ।

౩౦ స్వావజ్ఞయా శక్రం జింఘాంసో: శివస్య ప్రణిపాతపురస్సరం గురోః ప్రార్థనా ప్రతీతాచ్చ తస్మాత్తద్దర్శనపూర్వకమిష్టలాభః ఇన్ద్రఞ్జీవయతి గురూనిర్బన్ధేనేశ్వరేణేన్ద్రజీవనం గురవే చ జీవ ఇతి సంజ్ఞా చ ప్రదదే

౩౧ విదర్భేశ సత్యరథరాజ్ఞః సంగ్రామే శత్రుభిః పరాభవే జాతే అన్తర్వత్న్యాః తత్పత్న్యా గృహాన్నిర్గతాయా మార్గే సుతజననోత్తరకాలే నిధనమ్ । జాతమాత్రస్యాపత్యస్య రక్షార్థం భిక్షురూపశమ్భుప్రేరణయా కస్యాశ్చిద్విధవాబ్రాహ్మణ్యా ఆగమనమ్ తద్బాలరక్షా చేత్యాదిప్రసంగేన శివస్య భిక్షువర్యావతారవర్ణనమ్ ।

౩౨ క్షీరార్థ తపస్యత ఉపమన్యోః శక్రరూపిశంభుంకృతపరీక్షణం కృతపరీక్షాయ తస్మై దధిదుగ్ధాదిసముద్రదానాద్యనేకవరప్రదానపూర్వకం స్వగణపదవితరణఞ్చ

౩౩ శ్రీశివవరప్రాప్తయే తపస్యన్త్యాః శివాయా బ్రహ్మచారిరూపేణ తస్యా భావపరీక్షణమ్ । ౩౪ పార్వతీప్రాప్తీచ్ఛయా హిమవద్గృహే శంభోః సునర్తకరూపేణాగత్య శతలీలాప్రదర్శనపురస్సరం తస్యా యాఞ్చా।

౩౫ అజ్ఞాతకులశీలాయ శివాయ పార్వతీప్రదానన్న సాంప్రతమితి మతిదాతుం హిమవత్పార్శ్వే ద్విజరూపిశివగమనమ్ ।

౩౬ పుత్రార్థమత్యుగ్రతపశ్చరతో ద్రోణస్య పత్న్యామశ్వత్థామారూపేణ శమ్భోరవతారవర్ణనం పాణ్డవైః సహ యుద్ధవివరణఞ్చ ।।

౩౭ ద్వైతవనస్థపాణ్డవానామన్తికే తదనిష్ఠాయ దుర్యోధనేన దుర్వాససః ప్రేషణం కృష్ణకృపయా తదుద్ధార జాతే వ్యాసస్య తదన్తికే గమనం శైవాస్త్రప్రాప్తయే చన్ద్రకీలపర్వతఽర్జునప్రేషణమ్ । ౩౮ వ్యాసేనార్జునవిరహకాతర పాణ్డవాశ్వాసనమర్జునతపస్తేజజోఽసహనేనేన్ద్రకీల రక్షకాణామిన్ద్రసమీపే

తద్వృత్తవర్ణనమిన్ద్రస్యార్జునపరీక్షాపూర్వకం భగవతః శివస్యారాధనే తన్నియోజనమ్ ।

౩౯ తపస్యదర్జునవధాయ దుర్యోధనేన శూకరరూపిమూకాఖ్య దైత్యప్రేషణం శ్రీవేనార్జునరక్షాయై ధృతభిల్లపతివేషేణార్జునబాణపాతసమకాలమేవ మూకవధః కృతః ।

౪౦ యుగపన్ముక్తశరయోర్హతశూకరయోః శివార్జునయోరహమేవ విజయీరహమేవ విజయీతి వివాద:। ౪౧ భిల్లరాజరూపిశివస్యార్జునేన యుద్ధమర్జునాయ శివ వరదానన్తస్య శ్వ గృహే ప్రత్యాగమనం కృష్ణదర్శనఞ్చ

౪౨ శ్రీశమ్భోర్ద్వాదశజ్యోతిలిఙ్గావతారవర్ణనమ్ ।

ఇతి తృతీయా శతరుద్రసంహితా । ౩ ।।

అథ చతుర్థీం కోటిరుద్రసంహితా ॥౪॥

౧ శివలింగమహాత్మ్యవర్ణనే ద్వాదశజ్యోతిర్లింగ వర్ణనమ్ ।

౨ కాశీస్థలలింగానాం నామాఽనుకీర్తనపూర్వకతన్మాహాత్మ్యకథనమ్ ।

౩. అత్రీశ్వరకథాఽనువర్ణనేఽనావృష్టౌ సపత్నీకాత్రితపోవర్ణనమ్ ।

౪ అనసూయాతపస్తుష్టా గంగా తదాశ్రమే న్యవాస । వరదిత్సయోపస్థితం శివం ప్రతి భవతాఽత్రైవ స్థాసంవ్యమితి సపత్నీకాత్రివరయాచనమ్ ।

౫ నన్దికేశమాహాత్మ్యవర్ణనే కశ్చిద్ద్విజోఽర్భకాభ్యాం ప్రియాం సమర్ప్య కాశీం గతో మృతశ్చ తతో జ్యేష్ఠపుత్రో మృతమాత్రస్థిం కాశీం నినీషన్ప్రస్థితో రాత్రిముఖే కస్యచిద్ద్విజస్య భవనే న్యవాసేతి వర్ణనమ్ ।

౬ గృహేశపుత్రవధేన కృష్ణత్వమాప్తయా గవా సహోపనన్దికేశం నర్మదాతటం ప్రాప్య తత్ర స్నానేన పునః శుక్లాంగామవలోచ్య విస్మయమానో వ్రజన్గంగయా బోధిత: స్వమాత్రస్థి నర్మదాయాం ప్రక్షిప్య దివ్యరూపామమ్బాం స్వర్యాన్తీమవలోచ్య గృహం నివృత్తః పుత్రః ।

౭ బాలవిధవామృషికన్యకాం తపఃప్రవృత్తాం స్మరాకృష్టమనసా మూఢనామ్నాఽసురేణ పీడ్యమానాం రిరక్షిషుః శివ ఆవిర్భూయ దైత్యం జఘాన । సర్వే

దేవా గంగా చ తదా తత్ర సమాగతాః పశ్చాత్ర్త్పతివర్షం వైశాఖసితసప్తమ్యాం గంగా తత్ర ప్రయాతీతి వర్ణనమ్ ।

౮ గోకర్ణక్షేత్రస్థమహాబలాఖ్యశివలింగ మాహాత్మ్యవర్ణనమ్ ।। .

౯ సౌమినీ ద్విజకన్యా వ్యభిచారత్యక్తా శూద్రపత్నీ భూత్వా గోవత్సం హత్వా జన్మాన్తరే చాణ్డాలకన్యా భూత్వా గోకర్ణే గత్వా కేనాపి దత్తం బిల్వపత్రమసారతయా ప్రచిక్షేప దైవాచ్ఛివలింగే తత్సాతాత్పరం పదమవాప ।

౧౦ గురుశాపాద్రాక్షసత్వమాప్తో మిత్రసహో రాజా ముని కిశోరమభక్షయత్ । హత్యావికలమనా గౌతమోపదిష్టః గోకర్ణే స్నాత్వా మహాబలమభ్యర్చ్య తత్పదమవాప ।

౧౧ ఉత్తరదిక్స్థశివలిఙ్గవర్ణనే చన్ద్రభాలపశుపతీత్యాదివర్ణనమ్ ।

౧౨ ఋషిశాపభూమిపతితశివలింగ దహ్యమానభువనరక్షణాయ ఋషిప్రార్థనయా పార్వత్యా స్వయోనౌ లింగధరణే భువనశాన్తిః హాటకేశనామ్నా తల్లింగప్రసిద్ధిశ్చ ।

౧౩ అన్ధకదమనాఽన్ధకేశ్వరమాహాత్మ్యవర్ణనోత్తరం బటుకోత్పత్తికథనమ్ ।

౧౪ సప్తవింశతిభార్యాసు రోహిణ్యామేవాధికస్నేహాద్దక్షేణ క్షయీ భవ ఇతి చన్ద్రః శప్తః విధ్యుపదేశతః షణ్మాసం ప్రభాసే శివార్చనాత్పక్షక్షయిలం పక్షం వర్ధమానత్వఞ్చ లేభే 'సోమేశ్వర' నామ్నా తజ్జ్యోతిర్లింగప్రసిద్ధిశ్చ ।

౧౫ మల్లికార్జున ద్వితీయజ్యోతిర్లింగవర్ణనమ్ ।

౧౬ దూషణదైత్యత్రస్తశైవద్విజార్చనగర్తాదుత్పద్య దైత్యం హత్వా ద్విజప్రార్థనయా తత్రైవ శివస్తస్థావితి మహాకాల తృతీజ్యోతిర్లిఙ్గవర్ణనమ్ ।

౧౭ చన్ద్రసేనరాజ-శ్రీకరగోపబాలక-సుఖప్రదానాదిమహాకాలమాహాత్మ్య వర్ణనమ్

౧౮ విన్ధ్యకథోక్తిపూర్వకమోంకారేశ్వర చతుర్థజ్యోతిర్లింగవర్ణనమ్

౧౯ 'కేదారేశ్వర' పంచమజ్యోతిర్లింగమహాత్మ్యవర్ణనమ్

౨౦ 'భీమేశ్వర' షష్ఠజ్యోతిర్లింగమాహాత్మ్యనిరూపణే కుమ్భకర్ణపుత్రభీమాఽసురకృతోపద్రవవర్ణనమ్ ।।

౨౧ స్వభక్త కామరూపేశ్వరమనుగృహ్ణన్ సపరివారం భీమాఽసురం భస్మసాచ్చకారేతి ‘భీమేశ్వర'

నామ్నా ప్రసిద్ధిః ।

౨౨ 'విశ్వేశ్వర' సప్తమజ్యోతిర్లింగమాహాత్మ్యవర్ణనే కాశ్యాం రుద్రగమనవర్ణనమ్ ।

౨౩ శ్రీకాశీమాహాత్మ్యవర్ణనమ్ ।

౨౪ ‘త్ర్యమ్బకేశ్వరా'ష్టమజ్యోతిర్లిజగమాహాత్మ్యవర్ణనే గౌతమర్షిప్రభావనిరూపణమ్।

౨౫ అనావృష్టౌ తపస్తుష్టవరుణవరలబ్ధగౌతమతోయపూర్ణగర్తలిప్సయా న్యర్షయో గణేశవరతో గోహత్యాదోష వ్యాజతస్సపత్నీకం గౌతమన్నిస్సారయామాసుః । తతో ఋషీణామాజ్ఞయా గౌతమస్య పార్థివేశ్వరార్చనప్రవృత్తిః ।

౨౬ శివాఽనుగ్రహతో గౌతమస్య నిష్పాపత్వ గంగాత్ర్యమ్బకేశ్వరయోస్సద్రైవ తత్ర స్థితశ్చావర్ణి ।।

౨౭ గంగాకృతగౌతమద్వేష్యృష్యనాదరః కల్పభేదేనగౌతమకృత ఋషిషు శాపశ్చ।

౨౮ వైద్యనాథేశ్వర నవమజ్యోతిర్లింగ మాహాత్మ్యవర్ణనమ్।

౨౯ నాగేశ్వర దశమజ్యోతిర్లింగమాహాత్మ్యవర్ణనే దారుకవనరాక్షసోపద్రవర్ణనమ్।

౩౦ శివార్చకసుప్రియాహ్వవైశ్యం హన్తుముద్యతాన్రాక్షసాఞ్ఛివః ప్రత్యక్షీభూయ పాశుపతాస్త్రేణ జఘాన । వీరసేన రాజ్ఞో దారుకావనగమనమ్।

౩౧ 'రామేశ్వరై' కాదశజ్యోతిర్లిఙ్గ వర్ణనమ్ ।

౩౨ 'ఘుశ్మేశ్వర' ద్వాదశజ్యోతిర్లింగ మాహాత్మ్యవర్ణనే సుదేహాసు కర్మచరితనిరూపణమ్ ।

౩౩ సందహానశితఘుశ్యపుత్రస్య శివానుగ్రహాత్పునర్జీవనమ్ 'ఘుశ్మేశ్వర' నామ్నా శివలింగప్రసిద్ధిశ్చ ।

౩౪ దైత్యపీడితసురాణాం దుఃఖనివృత్త్యై శివమారాధ్య తతస్సుదర్శనచక్రం లబ్ధ్వా దైత్యాఞ్జఘాన విష్ణుః

౩౫ శివసహస్రనామ వర్ణనమ్ ॥

౩౬ శివహ్రసనామస్తోత్ర ఫలనిరూపణమ్ ।

౩౭ దేవర్షినృపశైవత్వవర్ణనమ్ ।

౩౮ శివరాత్రివ్రతమహిమనిరూపణమ్

౩౯ శివరాత్రివ్రతోద్యాపననిరూపణమ్ ।

౪౦ వ్యాధ కథాప్రసంగే శివరాత్రిమాహాత్మ్యవర్ణనమ్ ।

౪౧ ముక్తినిరూపణమ్ ॥

౪౨ శివసగుణనిర్గుణభేదవర్ణనమ్ । ॥

౪౩ జ్ఞాననిరూపణం శివవిజ్ఞానఫలనిరూపణఞ్చ ।

ఇతి చతుర్థీ కోటిరుద్రసంహితా । ౪ ।।

అథ పఞ్చమ్యుమా సంహితా ॥ ౫ ॥

౧ పుత్రార్థం కైలాసం గతస్య కృష్ణస్య ఉపమన్యునామర్షిణా సంవాదః ।

౨ ఉపమన్యోః కృష్ణం ప్రతి శివభక్తనిరూపణమ్ ।

౩ తపస్తుష్టయోః శివయోః కృష్ణాయాభీష్టబరప్రదానమ్దాశరథయే చ వరప్రదానం తేన రావణం జిత్వా జానక్యుపలబ్ధిః ।

౪ శివమాయాప్రభావవర్ణనమ్ ।

౫ సనత్కుమారేణ వ్యాసం ప్రతి మహాపాతకాన్యవర్ణిషత ।

౬ పాపభేదనిరూపణమ్ ।

౭ యమలోకమార్గ యమదూతస్వరూపవర్ణనమ్ ।

౮ నరకభేదనిరూపణమ్ ।

౯ నరకయాతనావర్ణనమ్ ।

౧౦ నరకవిశేషదుఃఖవర్ణనమ్ ।

౧౧ దానప్రభావాద్యమపురదుఃఖాభావస్య నిరుపణమన్నదానవిశేషణ మాహాత్మ్యవర్ణనఞ్చ ।

౧౨ జీవతర్పణమాహాత్మ్యవర్ణనపురస్సరం తపోమాహాత్మ్యవర్ణనమ్ ।

౧౩ పురాణమాహాత్మ్య నిరూపణమ్ ।

౧౪ దానమాహాత్మ్యదానభేదవర్ణనమ్ ।

౧౫ బ్రహ్మాణ్డవర్ణనే పాతాలలోకనిరూపణమ్ ।

౧౬ కేనకేన కర్మణా కస్మిన్కస్మిన్నరకే వాస ఇత్యుత్తరస్య పాపప్రాయశ్చిత్తవర్ణనమ్ ।

౧౭ బ్రహ్మాణ్డవర్ణనే జమ్బూద్వీపవర్షనిరూణమ్ ।

౧౮ భారతవర్షం సవర్ణ్య ప్లక్షాదిషడ్ద్వీపవర్ణనమ్ ।

౧౯ సూర్యాదిగ్రహం స్థితిం నిరూప్య జనాదిలోకవర్ణనమ్ ।

౨౦ కృతతపసామేవ శివలోకప్రాప్తిం నిరూప్య సాత్వికా దితపోవర్ణనపురస్సరం మానుష్యజన్మప్రాశస్త్యవర్ణనమ్

౨౧ తత్తత్కర్మభిస్తత్తద్వర్ణ జన్మ నిరూప్య సంగ్రామఫల

నిరూపణమ్ ।

౨౨ దేహోత్పత్తివర్ణనమ్ ।

౨౩ దేహాఽశుచిత్వబాల్యాద్యవస్థాదుఃఖవర్ణనమ్ ।

౨౪ నారదం ప్రతి పంచచూడాఽప్సరః కృతస్త్రీస్వభావ

వర్ణనమ్ ।

౨౫ మృత్యుకాలజ్ఞానవర్ణనమ్ ।

౨౬ యోగినాం మృత్యుకాలవచనమవర్ణి ।

౨౭ కాలవఞ్చనపురస్సరం శివప్రాప్తివర్ణనమ్ ।

౨౮ ఛాయాపురుషదర్శనవర్ణనమ్ ।

౨౯ ఆదిసర్గనిరూపణమ్

౩౦ స్వాయంభువాదిసర్గవర్ణనమ్ ।

౩౧ సర్వగవర్ణనే త్వం క్వాపి స్థితిం మా లభత్వ తవ సాన్నిధ్యాత్కలహః స్యాదితి నారదాయ దక్షస్య శాపః।

౩౨ కశ్యపపత్నీనామపత్యాన్యభిహితాని ।

౩౩ మారుతోత్పత్తివర్ణనపూర్వకం భూతసర్గవర్ణనం తత్త్రద్రాజ్యనిరూపణఞ్చ ॥

౩౪ చతుర్దశమన్వన్తరానుకీర్తనమ్ ।

౩౫ భాస్కరతేజోఽసహమానా సంజ్ఞా స్వచ్ఛాయాం పతిసవిధే నియుజ్య వడవా భూత్వాఽరణ్యం జగామ । ఛాయా చ – తత్పుత్రతతస్స్వపుత్రేఽధికం ప్రేమ దృష్ట్వాప్ర సన్నహ్య పృష్టా సర్వమవర్ణయత్ ।। సూర్యోఽశ్వో భూత్వా సంజ్ఞాం యథాభ తతోఽశ్వినీకుమారోత్పత్తిః ।

౩౬ మనునవపుత్రవంశవర్ణనమ్ ।

౩౭ ఇక్ష్వాక్వాదిమనువంశవర్ణనమ్ ।

౩౮ సత్యవ్రతత్రిశంకుసగరాదిజన్మ నిరూప్య తత్తచ్చరిత్రవర్ణనమ్ ।
౩౯సగరభార్యాద్వయోత్పన్నాపత్యైర్వంశవిస్తారవర్ణనమ్ ।

౪౦ పితృశ్రాద్ధప్రభావర్ణనమ్ ॥

౪౧ పితృసర్గవర్ణనే సప్తవ్యాధగతివర్ణనమ్। శ్రాద్ధమాహాత్మ్యప్రదర్శనఞ్చ ।

౪౨ విగతకల్మషసప్తవ్యాధానాం దశాన్తరే మాహాత్మ్యవంశాది ।

౪౩ వ్యాసపూజనప్రకారవర్ణనమ్ ।

౪౪ సత్యవత్యాం పరాశరాద్వ్యాస ఉత్పద్య తీర్థాటనం కుర్వన్కాశ్యాం గత్వ వ్యాసేశ్వరం లింగం సంస్థాప్య మధ్యమేశ్వరానుగ్రహాచ్ఛక్తిం ప్రాప్య పురాణాని నిర్మమౌ ।

౪౫ దేవీచరితవర్ణనే సురథరాజసమాధివైశ్యాభ్యామరిజిత రాజ్యదారాది నిఃసారితయోనౌ కథం న మోహత్యాగ ఇతి పృష్టేన మేధసా

మధుకైటభమార్యమాణవిధిస్తుతకాలీ ప్రాదుర్భూయ సప్తవిష్ణ్వక్షితత్యాజవిష్ణునా చ యుద్ధేఽజలే హన్తవ్యావితి తాభ్యాం వరే లబ్ధే స్వజఘనే హతావిత్యవర్ణి ।

౪౬ మహిషాఽసురపీడితదేవానాం బ్రహ్మహరిహరాణాం చ సహసా మహాలక్ష్మీః ప్రాదుర్భూయ దేవేభ్యో భూషాఽఽయుధాని గృహీత్వా మహిషం సంజఘాన ।

౪౭ శుమ్భనిశుమ్భపీడితదేవా హిమవతి దేవీమస్తువన్ కాస్తూయతే భవద్భిరితి గౌర్యోక్తే గౌరీతనోరుత్పద్య కౌశికీ మే స్తుతిః క్రియత ఇత్యూచే వః కార్యం సాధయిష్యే ఇత్యుక్త్వాఽన్తర్దధే చ । చణ్డముణ్డశ్రుతదేవ్యా గ్రహణాయ శుమ్భనిశుమ్భప్రేషితధూమ్రలోధనచణ్డముణ్డరక్తబీజవధోప్యవర్ణి ।

౪౮ సస్వతీదేవ్యా సమరే శుమ్భనిశుమ్భౌ ససేనావథానిపాతామ్ ।

౪౯ ఉమాప్రాదుర్భావవర్ణనమ్ ।

౫౦ దశమహావిద్యోత్పత్తిం నిరూప్య దుర్గాఽసురవధాద్దేవ్యా దుర్గానామప్రసిద్ధిరవర్ణి ।

౫౧ భగవతీజ్ఞానక్రియాభక్తియోగవర్ణనం తత్ర ప్రతిమాస్థాపనవ్రతకరణానిరూపణే నవరాత్రవ్రతప్రాశస్త్య కథనమ్ ।

ఇతి పంచమ్యుమాసంహితా । ౫ ।

అథ షష్ఠీ కైలాసంహితా।।౬।।।

౧ కైలాససంహితాప్రవృత్తిహేతుకథనోత్తరం కాశీక్షేత్రే మునినావ్యాసం ప్రతి ప్రణవార్థజిజ్ఞాసాఽవర్ణి ।

౨ ఏకదా హిమశైలస్థితో హరః మంత్రదీక్షాప్రదానాన్మాం కృతార్థా కుర్వితి ప్రార్థయమానాముమాం కైలాసే తథా కరిష్యామీత్యుక్త్యా గత్వా తత్ర పార్వతీం మంత్రదీక్షితాం కృత్వా తథా నందనవనే జగామ తత్ర దివ్య పుష్పభూషితపార్వత్యా: సాంగోపాంగసరహస్యోంకారవిషయకానేకప్రశ్నకరణమ్ । 3 ఓంకారస్వరూపకథనానన్తరమోంమంత్రదీక్షాగ్రహణే విరజాహోమాదివిధికథనమ్ ।

౪ దీక్షాసంపన్నస్య పూజాస్థానమనపర్యంతమాహ్నికాచారవర్ణనమ్ ।

౫ పూజాస్థానే మండలవిరచనప్రకారకథనమ్ ।

౬ ఆసనప్రాణాయామవిధానవివరణమ్ ।

౭ ధ్యానావాహనార్ఘ్యాచమనాదివిధానపూర్వకశివపూజావర్ణనమ్ ।

౮ శివస్య పఞ్చావరణపూజావర్ణనమ్

౯ సార్ధశివనామాష్టకకథనమ్ । పూజోత్తరం ప్రణవోపదేశగ్రహణవిధానోక్తిః తతో లింగపూజావిధి కథనమ్ । ఉక్తరీత్యా ప్రణవగ్రహణప్రకారశ్రవణాద్దేవ్యాః సంతోషవర్ణనమ్, తస్య సూతతతస్తీర్థయాత్రాగమనమ్ ।

౧౦ సూతవిరహాజ్జాతదుఃఖానాం కాశీస్థర్షీణాం సూతస్య పునర్దర్శనోత్కంఠావర్ణనమ్ సంవత్సరాంతే పునశ్చ సూతస్యాగమనవర్ణనమ్ ।

౧౧ మునీనాం పూర్వసూచితవామదేవోక్తోంకారార్థ ప్రకాశవిషయకప్రశ్నః వామదేవప్రోక్తస్కందస్తోత్రమ్, తతస్కందాద్వామదేవస్య ప్రణవార్థప్రాప్త్యాదివర్ణనమ్ ।

౧౨ ఓంకారార్థకథనప్రసంగాన్నాన్దీశ్రాద్ధబ్రహ్మయజ్ఞాదివిధివర్ణనం, ప్రణవార్థశ్చ సాక్షాత్సదాశివ ఇత్యాది కథనం చ ।

౧౩ ప్రణవజపాధికారార్థ విరజాహోమప్రకారకథనం రాత్రౌ గాయత్రీజపవిధానోత్తరం సంన్యాసవిధానాదివర్ణనమ్ ।

౧౪ ఓంకారస్య షట్ప్రకారకథనపూర్వకస్వరూపవర్ణనమ్।

౧౫ ఉపాసనార్థం శివాత్సృష్టేరుత్పత్తివర్ణనంసగుణశివస్వరూపవర్ణనం, సృష్ట్యుపక్రమోపసంహార ప్రకారకథనం చ

౧౬ బ్రహ్మాదిస్థాంవరాన్తసృష్టేః కారణం శివో వా శక్తిర్వేతి వామదేవప్రశ్నస్యోత్తరత్వేనోంకార ఏవ సావారణకారణమిత్యభిప్రాయాదిప్రకాశవర్ణనమ్

౧౭ శివశక్త్యోః స్వరూపవర్ణనావసరే శివస్యోపరిత్వ ప్రకృతేశ్చాధస్థత్వం యదుక్తం మహాత్మనా తద్విరుద్ధేయముక్తిరితి వామదేవస్య సంశయపరిహారాయ శివాద్వైతజ్ఞానోపదేశాయ చ స్కందకృతతత్త్వసృష్టికథనమ్ ।

౧౮ యతీనాం గురుత్వకారణవర్ణనమ్, సంన్యాసపద్ధత్యా శిష్యకరణవిధివర్ణనమ్ ।

౧౯ తత్రప్రసంగాన్మహావాక్యాన్యుక్త్వా తదర్థవర్ణనేతరం యోగపట్టవిధివర్ణనమ్ ।

౨౦ యతిక్షౌరయతిస్నానాద్యాచారకథనమ్ ।

౨౧ యతీనాం దాహనిషేధాత్ఖననవిధానం తత్రప్రకారవర్ణనోత్తరం దశాహాంతకర్మకథనమ్ ।

౨౨ మృతయతీనామేకాదశాహకృత్యకథనమ్ ।

౨౩ త్రయోదశాహే గుర్వారాధనాది విధికథనమ్ ।

ఇతి షష్ఠీ కైలాససంహితా ।। ౬ ।।

అథ సప్తమ్యా వాయవీయసంహితాయాః పూర్వభాగః ౧ ॥

౧ వేదాదిచతుర్దశవిద్యాపురాణావిర్భావకథనమ, తత్ర పురాణసంఖ్యాలక్షణాది నిరూపణశ్చ ।

౨ 'కః పరః' ఇతి వివదమానానాం షట్కులీనమునీనాం విధిప్రతి ప్రశ్నః ।

౩ శివ ఏక సర్వస్మాత్పరస్తత్ప్రసాదాదేవ జీవానాం ముక్తిరితి విధ్యుత్తరం ప్రసంగాన్నైమిషవర్ణనఞ్చ ।

౪ ఋషిసత్రసమాప్త్యుత్తరం తత్ర వాయోరాగనమృషీణాం ప్రశ్నానురోధాద్వాయోః శివైశ్వర్యకథనారంభః ।

౫ పశుపతిశబ్దార్థవిషయే వాయునైమిషేయ ఋషిమవివాదః ।

౬ ఉపర్యుక్తశబ్దార్థః శివ ఏవేతి వాయోః ప్రత్యుత్తరం ప్రసంగాద్రబ్రహ్మాదీనామాయుర్మానకథనఞ్చ । ౭ కాల: శివాద్భిన్నో నేత్యుక్త్వా తస్య స్వరూపశక్త్యాదివివరణమ్ ।

౮ కృత్స్నమిదం సృష్ట్వా తత్ర క్రీడానిమిత్తం శివస్య సృష్ట్యాది భవతి ।

౯ ఋషీణాం వాయుం ప్రతి శివస్య క్రీడావిషయకసృష్టివిషయానేకప్రశ్నకథనమ్ ।

౧౦ అఖిలబ్రహ్మాండస్థితిస్వరూపాదివివరణమ్ ।

౧౧ మన్వంతరకల్పప్రతికల్పాదిభేదేన సర్గప్రతిసర్గోంద్భవ: ॥

౧౨ బ్రహ్మణ:సకాశాన్మోహగదాదిసర్గః । భూతపిశాచాసురరాక్షసాం చోత్పత్తివిసర్గౌ ।

౧౩ కల్పభేదేన బ్రహ్మవిష్ణురుద్రాదీనామన్యోన్యతః ప్రాదుర్భావకథనమ్ ।

౧౪ ప్రతికల్పే బ్రహ్మణ: సకాశాద్రుద్రోత్పత్తివర్ణనమ్ ।

౧౫ అర్ధనారీశ్వరరుపేణ ప్రాదుర్భూతాచ్ఛివాద్ బ్రహ్మణో మైథునసృష్టికల్పనా ।

౧౬ మైథునసృష్టికథనే ప్రసంగాచ్ఛక్తినిర్మాణకథనమ్

౧౭ విధిదేహార్ధాచ్చతరూపోత్పత్తిర్దక్షాదీనాం చోత్పత్తివర్ణనమ్ ।

౧౮ శివాయాః సతీనామ్నా దక్షోదరాజ్జన్మ, దక్షస్య రుద్రద్వేషే కారణం

౧౯ శివద్వేషనిమిత్తాత్సతీదేహత్యాగవర్ణనఞ్చ । వీరభద్రోత్పత్తిశ్చ ।

౨౦ సగణస్య వీరభద్రస్య దక్షయజ్ఞస్థానాగమనం తత్కృతదక్షమఖవిధ్వంసనవర్ణనమ్ ।

౨౧ యజ్ఞస్థానాద్విష్ణ్వాదీనాం గమనమ్। అగ్న్యాదీనాం చ పలాయనవర్ణనమ్ ।

౨౨ దక్షస్య పక్షపాతాద్వీరభద్రదేవయోర్మధ్యే దారుణ సంగ్రామ:, తత్ర వీరభద్రకృతదేవాదీనాం విరూపకరణస్య వర్ణనమ్ ।

౨౩ పరాభూతైర్దేవైః కృతయా స్తుత్యా ప్రసన్నాచ్ఛివాన్మఖసంధానదేవసన్త్వాన శివాంతర్ధానాదికథనమ్।

౨౪ తతో మందరాచలే శివస్య తపోర్థ గమనం ప్రసంగాన్మందరవర్ణనం చ ! అత్రాంతరే శుంభనిశుంభదైత్యోరుత్పత్తిః విధిప్రార్థనయా చ తద్వధార్థం ప్రవృత్తయోః శివ

శివయోర్విచిత్రలీలాప్రపంచనమ్ ।

౨౫ శివేన 'కాలీ' త్యభిహితా శివా తపోఽర్థం హిమాచలం జగామ తత్రోగ్రం తపశ్చరంతీం దేవీం దైత్యవధేచ్ఛయా బ్రహ్మాఽఽజగామ తదా కాలీం మాం గౌరీ కురు, మంతిస్సింహశ్చ శివభక్తో భవత్వితి తం దేవ్యుక్తిః ।

౨౬ బ్రహ్మణ చ తథాస్త్విత్యుక్తే సా సఖీభిస్సింహేన చ సహ శివం ద్రష్టుం గతా। బ్రహ్మాపి గౌర్యా: స్వదేహకోశాన్నిర్మితాం కౌశికీం గృహీత్వా దైత్యవధార్థం స్వలోకం జగామేత్యాదివర్ణనమ్ ।

౨౭ మందరే గౌరీగతౌ శివగణకృతోత్సాహవర్ణనం శివయో: సంమేలనప్రసంగకథనం శివయాఽఽనీతస్య సింహస్య శివప్రసాదః ।

౨౮ విశ్వస్యాస్య యాఽగ్నీషోమీయతా పూర్వోక్తా తస్యాః ప్రపంచః ప్రసంగాద్భస్మమహిమవర్ణనం చ ।

౨౯వాగ్రథా ఇవ చాస్య విశ్వస్య శివస్య సంబంధ: పూర్వోక్తస్తస్య వివరణం తథా షడధ్వస్వరూపకథనమ్ ।

౩౦ శివవిచిత్ర చరితశ్రవణనాస్తిక్యప్రవృత్తబుద్ధిప్రవాహస్యనివర్తనక్షమ శివతత్త్వవిషయక ఋషిప్రశ్నప్రపంచః ।

౩౧ ఉత్తరత్వేన వాయుప్రోక్తానేకాగ్న్యాదిదృష్టాంతైర్విశుద్ధశివతత్త్వకథనమ్ ।

౩౨ మోక్షప్రాపకశ్రేష్ఠధర్మప్రచ్ఛానురోధాచ్ఛైవధర్మానుష్ఠానమేవ నాన్యదిత్యాది వివరణమ్ । తస్య చ పంచవిధత్వనిరుక్తి: ।

౩౩ సప్రపంచపాశుపతవ్రతకథనం భస్మమహిమవర్ణనఞ్చ ।।

౩౪ ప్రశ్నానుసారేణ శిశుత్వేఽప్యుపమన్యోః శైవాగమతత్వజ్ఞానం తస్య పూర్వజన్మవృత్తకథనం రుద్రకృతయా తస్య విభూతిలాభశ్చ ।।

౩౫ ఉపమన్యుపస్తప్తా దేవాః శివశరణం ప్రాప్తాస్తదా శక్రరూపశివేనోపమన్యుసమీపం గత్వా వరం యాచస్వేత్యుక్తే బాలకేనోక్తం శివభక్తి వినా మమ కిమపి నేష్టం తదా శక్రరూపీ శివః శివనిందాముకరోత్తాం శ్రుత్వా చోపమన్యుస్తం శప్తుం ప్రవృత్తస్తదా శివరూపేణ తస్య కామవరం దత్త్వా స్వలోక గత ఇత్యాదివర్ణనమ్ ।

ఇతి సప్తమ్యా వాయవీయసంహితాయాః పూర్వఖణ్డః ।। ౧ ।।

అథ సప్తమ్యా వాయవీయర్సంహితాయా ఉత్తరభాగః।।౨।।

౧ ఏకదా పుత్రకామనయా శివసంనిధిం గతస్య శ్రీకృష్ణస్యోపమన్యోర్లబ్ధాత్పాశుపతాఖ్యవార్షిక వ్రతాచ్ఛివతుష్టయా సాంబనామక పుత్రప్రాప్తివర్ణనమ్ ।

౨ ఋషిప్రశ్నానురోధాత్పాశుపతజ్ఞానస్యవాయుకృతవితరణం తత్సంబంధాదేవ పశుపతిం వినా కస్యాపి పశో(జీవస్య) తృణచ్ఛేదనేపి శక్త్యభావాత్పశుపతిరూపాచ్ఛివాదిదం సంసారచక్రం భ్రమత ఇత్యాదినిరూపణమ్ ।

౩ సర్వస్యాస్య జగత: శివమయత్వాసర్వేషామభయదానాత్సర్వోపకారకరణాచ్చ పుత్రపౌత్రాదిప్రీత్యా పితృసంతోషస్తథా శివస్తుష్యతీత్యాద్యుపమన్యో కృష్ణం ప్రత్యుపదేశః ।

౪ శ్రీకృష్ణకృతప్రశ్నయోత్తరత్వేన చంద్రచంద్రికాదిదం విశ్వే గౌరీశంకరాధిష్ఠితమిత్యుపమన్యుకృతవివర్ణనమ్ ।

౫ విశ్వస్యాస్య వస్తుతః శివస్వరూపత్వే పాశసామర్థ్యాత్పశవో జీవా 'ఏకం తం బహుధా వదంతి' ఇత్యస్యోపమన్యుకృతవిస్తారకథనమ్ ।

౬ యథా జీవానాం మాయాహంకారాదిబంధతస్తథా శివస్యః నేత్యాదిసవిస్తరప్రతిపాదనమ్ । ౭ యథా వహ్నేః సకాశాదనేకే స్ఫులింగా ఉత్పద్యన్తే లీయంతే చ తథా శివాదనంతాః శక్తయ ఉత్పద్యన్తే విలయం ప్రాప్నువంతీత్యేవంప్రకారేణ శక్తిస్వరూపకథనం తాసాం చ సమ్యగ్జ్ఞానాచ్ఛివభక్త్యా చ శివతత్త్వజ్ఞానాప్రాప్తిరిత్యాది ప్రపంచనమ్ ।

౮ వేదాన్తజ్ఞానాధీనం శివతత్త్వజ్ఞానం బుద్ధిహీనానాం నేతి చ యదుక్తం తత్ప్రసంగాదాదౌ వ్యాసావతారకథనమ్ ।

౯ యుగేయుగే శివస్య యోగావతారవర్ణనమ్ ।

౧౦ గౌరీం ప్రతి ససాధనాయాః శివభక్తే: స్వరూపఫలాదిప్రకారకథనమ్ ।

౧౧ బ్రాహ్మణానాం తదితరభక్తానామధికారిణాం చ ధర్మప్రపఞ్చనమ్ ।

౧౨ 'నమః శివాయ' ఇతి పఞ్చాక్షరమన్త్రమాహాత్మ్యకథనమ్ ।

౧౩ కలికలుషితకాలేతి శ్రద్ధాయుక్తపంచాక్షరమన్త్రానుష్ఠానాచ్ఛివసాలోక్యప్రాప్తిరిత్యాదికథనమ్

౧౪ పఞ్చాక్షరమన్త్రజపవిధానకథనమ్ ।

౧౫ శివదీక్షావిధానకథనం తత్ప్రసంగాద్గురుమాహాత్మ్యవర్ణనం చ ।

౧౬ శివదీక్షాయాం శిష్యసంస్కారవిధానకథనమ్।

౧౭ గురోః శిష్యయోగ్యతావిచారణాయాం షడ్ధ్వవిజ్ఞానవిచారణావశ్యం కార్యేత్యభిధాయ తత్ప్రసంగేన షడధ్వలక్షణప్రపంచనం దీక్షాదానప్రకారకథనఞ్చ।

౧౮ షడధ్వశుద్ధి తద్విధాననిరూపణమ్।

౧౯ సాధకసంస్కారమన్త్రమాహాత్మ్యనిరూపణమ్ తత్ర మంత్రగ్రహణ జయప్రకారతత్ఫలాదీన్యభిహితాని।

౨౦ శిష్యస్య ఆచర్యత్వాయాఽభిషేచనస్య ప్రకారోభిహితః ।।

౨౧ నిత్యనైమిత్తికకర్మకథనం, తత్ర సూర్యపూజాపంచయజ్ఞానాం ప్రకారశ్చాభిహితః ।।

౨౨ న్యాసప్రకారనిరుక్తిః తత్ర మాతృకాన్యాసషడఙ్గ న్యాసాదికప్రపంచనమ్।

౨౩ శైవాగమోక్తపూజాపద్ధతివ్యాఖ్యాకథనమ్।

౨౪ శైవానాం లింగ పూజావిధికథనమ్।

౨౫ పూజాఙ్గోపచారాణాం ప్రత్యేకస్య స్వరూపకథనమ।

౨౬ మహోగ్రపాతకికృతశివలిఙ్గపూజనాత్పాపనాశీ భవత్యతః సర్వేషాం సాంగోపాంగలింగపూజాయామధికారోఽభిహితః।

౨౭ అగ్నికార్యే కుండాదికథనమ్। హోమద్రవ్యసంఖ్యాదికథనమ్।

౨౮ శివశ్రమవతాం నైమితికవిధికథనమ్।

౨౯ శివశాస్త్రోక్తైహికాముష్మికాకామ్యకర్మోక్తిః।

౩౦ శైవావరణపూజాక్రమస్తత్ఫలదర్శనఞ్చ।

౩౧ పంచావరణపూజావిషయక శివమహాస్తోత్రకథనమ్

౩౨ శివశాస్త్రోక్తైహికఫలపూజాహోమజపతపోదానాది

౩౩ ఆముష్మికకర్మణః సిద్ధిప్రకథనమ్।

౩౪ నిత్యాదికర్మణాం లింగబేరప్రతిష్ఠయా సిద్ధిస్తత్ప్రతిష్ఠావిధిశ్చ

౩౫ లింగరూపధారిణా శివేన విధివిష్ణుమోహోన్యవర్తి_ః తదారభ్య లింగపూజాప్రవృత్తిః ।

౩౬ సపరికరలింగప్రతిష్ఠాపనవిధానవర్ణనమ్ ।

౩౭-౩౮ యోగమార్గవర్ణనమ్ ।

౩౯ శివస్థానయోగస్య వర్ణనమ్। తద్భేదానాం స్వరూపాదివర్ణనం .చ ।

౪౦ నైమిషేయర్షియాత్రావర్ణనమ్ । తత్ర కాశ్యామాకాశస్థతేజఃపుఞ్జే ప్రవిశతో నవలోచ్య సాశంకర్షీణాం బ్రహ్మణో ఽన్తికం గత్వా ప్రశ్నః । తచ్చైవం తేజ భవద్భ్యో ఽప్యుపలప్స్యత ఇత్యసూచీతి విధినాభ్యధాయీతి ।

౪౧ స్కన్దసరస్సవిధమాగత్య ఋషిభ్యశ్చైవం జ్ఞానం దత్త్వా శివసన్నిధౌ జగామ నన్దీత్యుక్త్యనన్తరం శివపురాణమాహాత్మ్యనిరూపణమ్ ।

ఇతి సప్తమీ వాయవీయసంహితా

అథ శ్రీశివమహాపురాణం విద్యేశ్వరసంహితా ప్రారభ్యతే ॥

శ్రీగణేశాయ నమః ॥

శ్రీగురుభ్యో నమః ॥

శ్రిసరస్వత్యై నమః ॥

అథ శివపురణే ప్రథమా విద్యేశ్వరసంహితాప్రారభ్యతే ॥

ఆద్యన్తమంగలమజాతసమానభావమార్యం తమీశమజరామరమాత్మదేవమ్ ॥ ౧,మ_

పఞ్చాననం ప్రబలపఞ్చవినోదశీలం సంభావయే మనసిశంకరమమ్బికేశమ్ ॥ ౧,మ_

అధ్యాయ ౧

వ్యాస ఉవాచ

ధర్మక్షేత్రే మహాక్షేత్రే గంగాకాలిన్దిసంగమే ॥ ౧,౧.౧

ప్రయాగే పరమే పుణ్యే బ్రహ్మలోకస్య వర్త్మని ॥ ౧,౧.౧

మునయః శంసితాత్మనస్సత్యవ్రతపరాయణాః ॥ ౧,౧.౨

మహౌజసో మహాభాగా మహాసత్రం వితేనిరే ॥ ౧,౧.౨

తత్ర సత్రం సమాకర్ణ్య వ్యాసశిష్యో మహామునిః ॥ ౧,౧.౩

ఆజగామ మునీన్ద్రష్టుం సూతః పౌరాణికోత్తమః ॥ ౧,౧.౩

తం దృష్ట్వా సూతమాయాంతం హర్షితా మునయస్తదా ॥ ౧,౧.౪

చేతసా సుప్రసన్నేన పూజాం చక్రుర్యథావిధి ॥ ౧,౧.౪

తతో వినయసంయుక్తా ప్రోచుః సాంజలయశ్చతే ॥ ౧,౧.౫

సుప్రసన్నా మహాత్మానః స్తుతిం కృత్వాయథావిధి ॥ ౧,౧.౫

రోమహర్షణ సర్వజ్ఞ భవాన్ వై భాగ్యగౌరవాత్ ॥ ౧,౧.౬

పురాణవిద్యామఖిలాం వ్యాసాత్ప్రత్యర్థమీయివాన్ ॥ ౧,౧.౬

తస్మాదాశ్చర్యభూతానాం కథానాం త్వం హి భాజనమ్ ॥ ౧,౧.౭

రత్నానామురుసారాణాం రత్నాకర ఇవార్ణవః ॥ ౧,౧.౭

యచ్చ భూతం చ భవ్యం చ యచ్చాన్యద్వస్తు వర్తతే ॥ ౧,౧.౮

న త్వయా ఽవిదితం కించిత్త్రిషు లోకేషు విద్యతే ॥ ౧,౧.౮

త్వం మద్దిష్టవశాదస్య దర్శనార్థమిహాగతః ॥ ౧,౧.౯

కుర్వన్కిమపి నః శ్రేయో న వృథా గంతుమర్హసి ॥ ౧,౧.౯

తత్త్వం శ్రుతం స్మ నః సర్వం పూర్వమేవ శుభాశుభమ్ ॥ ౧,౧.౧౦

న తృప్తిమధిగచ్ఛామః శ్రవణేచ్ఛా ముహుర్ముహుః ॥ ౧,౧.౧౦

ఇదానీమేకమేవాస్తి శ్రోతవ్యం సూత సన్మతే ॥ ౧,౧.౧౧

తద్రహస్యమపి బ్రూహి యది తే ఽనుగ్రహో భవేత్ ॥ ౧,౧.౧౧

ప్రాప్తే కలియుగే ఘోరే నరాః పుణ్యవివర్జితాః ॥ ౧,౧.౧౨

దురాచారరతాః సర్వే సత్యవార్తాపరాఙ్ముఖాః ॥ ౧,౧.౧౨

పరాపవాదనిరతాః పరద్రవ్యాభిలాషిణః ॥ ౧,౧.౧౩

పరస్త్రీసక్తమనసః పరహింసాపరాయణాః ॥ ౧,౧.౧౩

దేహాత్మదృష్టయో మూఢా నాస్తికాః పశుబుద్ధయః ॥ ౧,౧.౧౪

మాతృపితృకృతద్వేషాః స్త్రీదేవాః కామకింకరాః ॥ ౧,౧.౧౪

విప్రా లోభగ్రహగ్రస్తా వేదవిక్రయజీవినః ॥ ౧,౧.౧౫

ధనార్జనార్థమభ్యస్తవిద్యా మదవిమోహితాః ॥ ౧,౧.౧౫

త్యక్తస్వజాతికర్మాణః ప్రాయ్శః పరవంచకాః ॥ ౧,౧.౧౬

త్రికాలసంధ్యయా హీనా బ్రహ్మబోధవివర్జితాః ॥ ౧,౧.౧౬

అదయాః పండితంమన్యాస్స్వాచారవ్రతలోపకాః ॥ ౧,౧.౧౭

కృష్యుద్యమరతాః క్రూరస్వభావా మలినాశయాః ॥ ౧,౧.౧౭

క్షత్రియాశ్చ తథా సర్వే స్వధర్మత్యాగశీలినః ॥ ౧,౧.౧౮

అసత్సంగాః పాపరతా వ్యభిచారపరాయణాః ॥ ౧,౧.౧౮

అశూరా అరణప్రీతాః పలాయనపరాయణాః ॥ ౧,౧.౧౯

కుచౌరవృత్తయః శూద్రాః కామకింకరచేతసః ॥ ౧,౧.౧౯

శస్త్రాస్త్రవిద్యయా హీనా ధేనువిప్రావనోజ్ఝితాః ॥ ౧,౧.౨౦

శరణ్యావనహీనాశ్చ కామిన్యూతిమృగాస్సదా ॥ ౧,౧.౨౦

ప్రజాపాలనసద్ధర్మవిహీనా భోగతత్పరాః ॥ ౧,౧.౨౧

ప్రజాసంహారకా దుష్టా జీవహింసాకరా ముదా ॥ ౧,౧.౨౧

వైశ్యాః సంస్కారహీనాస్తే స్వధర్మత్యాగశీలినః ॥ ౧,౧.౨౨

కుపథాః స్వార్జనరతాస్తులాకర్మకువృత్తయః ॥ ౧,౧.౨౨

గురుదేవద్విజాతీనాం భక్తిహీనాః కుబుద్ధయః ॥ ౧,౧.౨౩

అభోజితద్విజాః ప్రాయః కృపణా బద్ధముష్టయః ॥ ౧,౧.౨౩

కామినీజారభావేషు సురతా మలినాశయాః ॥ ౧,౧.౨౪

లోభమోహవిచేతస్కాః పూర్తాదిసువృషోజ్ఝితాః ॥ ౧,౧.౨౪

తద్వచ్ఛూద్రాశ్చ యే కేచిద్బ్రాహ్మణాచారతత్పరాః ॥ ౧,౧.౨౫

ఉజ్జ్వలాకృతయో మూఢాః స్వధర్మత్యాగశీలినః ॥ ౧,౧.౨౫

కర్తారస్తపసాం భూయో ద్విజతేజోపహారకాః ॥ ౧,౧.౨౬

శిశ్వల్పమృత్యుకారాశ్చ మంత్రోచ్చారపరాయణాః ॥ ౧,౧.౨౬

శీలిగ్రామశిలాదీనాం పూజకాహోమతత్పరాః ॥ ౧,౧.౨౭

ప్రతికూలవిచారాశ్చ కుటిలా ద్విజదూషకాః ॥ ౧,౧.౨౭

ధనవంతః కుకర్మాణో విద్యావన్తో వివాదినః ॥ ౧,౧.౨౮

ఆఖ్యాయోపాసనా ధర్మవక్తారో ధర్మలోపకాః ॥ ౧,౧.౨౮

సుభూపాకృతయో దంభాః సుదాతారో మహామదాః ॥ ౧,౧.౨౯

విప్రాదీన్సేవకాన్మత్వా మన్యమానా నిజం ప్రభుమ్ ॥ ౧,౧.౨౯

స్వధర్మరహితా మూడాః సంకరాః క్రూరబుద్ధయః ॥ ౧,౧.౩౦

మహాభిమానినో నిత్యం చతుర్వర్ణవిలోపకాః ॥ ౧,౧.౩౦

సుకులీనాన్నిజాన్మత్వా చతుర్వర్ణైర్వివర్తనాః ॥ ౧,౧.౩౧

సర్వవర్ణభ్రష్టకరా మూఢాస్స్వత్కర్మకారిణః ॥ ౧,౧.౩౧

స్త్రియశ్చ ప్రాయశో భ్రష్టా భర్త్రవజ్ఞానకారికాః ॥ ౧,౧.౩౨

శ్వశురద్రోహకారిణ్యో నిర్భయా మలినాశనాః ॥ ౧,౧.౩౨

కుహావభావనిరతాః కుశీలాస్స్మరవిహ్వలాః ॥ ౧,౧.౩౩

జారసంగరతా నిత్యం స్వస్వామివిముఖాస్తథా ॥ ౧,౧.౩౩

తనయా మాతృపిత్రోశ్చ భక్తిహీనా దురాశయాః ॥ ౧,౧.౩౪

అవిద్యాపాఠకా నిత్యం రోగగ్రసితదేహకాః ॥ ౧,౧.౩౪

ఏతేషాం నష్టబుద్ధీనాం స్వధర్మత్యాగశీలినామ్ ॥ ౧,౧.౩౫

పరలోకేపీహ లోకే కథం సూత గతిర్భవేత్ ॥ ౧,౧.౩౫

ఇతి చింతాకులం చిత్తం జాయతే సతతం హి నః ॥ ౧,౧.౩౬

పరోపకారసదృశో నాస్తి ధర్మో పరః ఖలు ॥ ౧,౧.౩౬

లఘూపాయేన యేనైషాం భవేత్సద్యోఘనాశనమ్ ॥ ౧,౧.౩౭

సర్వసిద్ధాన్తవిత్త్వం హి కృపయా తద్వదాధునా ॥ ౧,౧.౩౭

వ్యాస ఉవాచ

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తేషాం మునీనాం భావితాత్మనామ్ ॥ ౧,౧.౩౮

మనసా శంకరం స్మృత్వా సూతః ప్రోవాచ తాన్మునీన్ ॥ ౧,౧.౩౮

ఇతి శ్రీశైవే మహాపురాణే విద్యేశ్వరసంహితాయాం మునిప్రశ్నవర్ణనో నామప్రథమో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౨

సూతౌవాచ

సాధుపృష్టం సాధవో వ[స్త్రైలోక్యహితకారకమ్ ॥ ౧,౨.౧
గురుం స్మృత్వా భవత్స్నేహాద్వక్ష్యే తచ్ఛృణుతాదరాత్ ॥ ౧,౨.౧
వేదాంతసారసర్వస్వం పురాణం శైవముత్తమమ్ ॥ ౧,౨.౨
సర్వాఘౌఘోద్ధారకరం పరత్ర పరమార్థదమ్ ॥ ౧,౨.౨
కలికల్మషవిధ్వంసి యస్మింఙ్ఛివయశః పరమ్ ॥ ౧,౨.3
విజృమ్భతే సదా విప్రాశ్చతుర్వర్గఫలప్రదమ్ ॥ ౧,౨.3
తస్యాధ్యయనమాత్రేణ పురాణస్య ద్విజోత్తమాః ॥ ౧,౨.౪
సర్వోత్తమస్య శైవస్య తే యాస్యంతి సుసద్గతిమ్ ॥ ౧,౨.౪
తావద్విజృంభతే పాపం బ్రహ్మహత్యాపురస్సరమ్ ॥ ౧,౨.౫
యావచ్ఛివపురాణం హి నోదేష్యతి జగత్యహో ॥ ౧,౨.౫
తావత్కలిమహోత్పాతాః సంచరిష్యంతి నిర్భయాః ॥ ౧,౨.౬
యావచ్ఛివపురాణం హి నోదేష్యతి జగత్యహో ॥ ౧,౨.౬
తావత్సర్వాణి శాస్త్రాణి వివదంతి పరస్పరమ్ ॥ ౧,౨.౭
యావచ్ఛివపురాణం హి నోదేష్యతి జగత్యహో ॥ ౧,౨.౭
తావత్స్వరూపం దుర్బోధం శివస్య మహతామపి ॥ ౧,౨.౮
యావచ్ఛివపురాణం హి నో దేష్యతి జగత్యహో ॥ ౧,౨.౮
తావద్యమభటాః క్రూరాః సంచరిష్యంతి నిర్భయాః ॥ ౧,౨.౯
యావచ్ఛివపురాణం హి నోదేష్యతి జగత్యహో ॥ ౧,౨.౯
తావత్సర్వపురాణాని ప్రగర్జంతి మహీతలే ॥ ౧,౨.౧౦
యావచ్ఛివపురాణం హి నోదేష్యతి జగత్యహో ॥ ౧,౨.౧౦
తావత్సర్వాణి తీర్థాని వివదంతి మహీతలే ॥ ౧,౨.౧౧

యావఛివపురాణం హి నోదేష్యతి జగత్యహో ॥ ౧,౨.౧౧
తావత్సర్వాణి మంత్రాణి వివదంతి మహీతలే ॥ ౧,౨.౧౨
యావచ్ఛివపురాణం హి నోదేష్యతి మహీతలే ॥ ౧,౨.౧౨
తావత్సర్వాణి క్షేత్రాణి వివదంతి మహీతలే ॥ ౧,౨.౧౩
యావచ్ఛివపురాణం హి నోదేష్యతి మహీతలే ॥ ౧,౨.౧౩
తావత్సర్వాణి పీఠాని వివదంతి మహీతలే ॥ ౧,౨.౧౪
యావచ్ఛివపురాణం హి నోదేష్యతి మహీతలే ॥ ౧,౨.౧౪
తావత్సర్వాణి దానాని వివదంతి మహీతలే ॥ ౧,౨.౧౫
యావచ్ఛివపురాణం హి నోదేష్యతి మహీతలే ॥ ౧,౨.౧౫
తావత్సర్వే చ తే దేవా వివదంతి మహీతలే ॥ ౧,౨.౧౬
యావచ్ఛివపురాణం హి నోదేష్యతి మహీతలే ॥ ౧,౨.౧౬
తావత్సర్వే చ సిద్ధాన్తా వివదంతి మహీతలే ॥ ౧,౨.౧౭
యావచ్ఛివపురాణం హి నోదేష్యతి మహీతలే ॥ ౧,౨.౧౭
అస్య శైవపురాణస్య కీర్తనశ్రవణాద్ద్విజాః ॥ ౧,౨.౧౮
ఫలం వక్తుం న శక్నోమి కార్త్స్న్యేన మునిసత్తమాః ॥ ౧,౨.౧౮
తథాపి తస్య మాహాత్మ్యం వక్ష్యే కించిత్తు వోనఘాః ॥ ౧,౨.౧౯
చిత్తమాధాయ శృణుత వ్యాసేనోక్తం పురా మమ ॥ ౧,౨.౧౯
ఏతచ్ఛివపురాణం హి శ్లోకం శ్లోకార్ధమేవ చ ॥ ౧,౨.౨౦
యః పఠేద్భక్తిసంయుక్తస్స పాపాన్ముచ్యతే క్షణాత్ ॥ ౧,౨.౨౦
ఏతచ్ఛివపురాణం హి యః ప్రత్యహమతంద్రితః ॥ ౧,౨.౨౧
యథాశక్తి పఠేద్భక్త్యా స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ ౧,౨.౨౧

ఏతచ్ఛివపురాణం హి యో భక్త్యార్చయతే సదా ॥ ౧,౨.౨౨
దినే దినే ऽశ్వమేధస్య ఫలం ప్రాప్నోత్యసంశయమ్ ॥ ౧,౨.౨౨
ఏతచ్ఛివపురాణం యస్సాధారణపదేచ్ఛయా ॥ ౧,౨.౨౩
అన్యతః శృణుయాత్సో ऽపి మత్తో ముచ్యేత పాతకాత్ ॥ ౧,౨.౨౩
ఏతచ్ఛివపురాణం యో నమస్కుర్యాదదూరతః ॥ ౧,౨.౨౪
సర్వదేవార్చనఫలం స ప్రాప్నోతి న సంశయః ॥ ౧,౨.౨౪
ఏతచ్ఛివపురాణం వై లిఖిత్వా పుస్తకం స్వయమ్ ॥ ౧,౨.౨౫
యో దద్యాచ్ఛివభక్తేభ్యస్తస్య పుణ్యఫలం శృణు ॥ ౧,౨.౨౫
అధీతేషు చ శాస్త్రేషు వేదేషు వ్యాకృతేషు చ ॥ ౧,౨.౨౬
యత్ఫలం దుర్లభం లోకే తత్ఫలం తస్య సంభవేత్ ॥ ౧,౨.౨౬
ఏతచ్ఛివపురాణం హి చతుర్దశ్యాముపోషితః ॥ ౧,౨.౨౭
శివభక్తసభాయాం యో వ్యాకరోతి స ఉత్తమః ॥ ౧,౨.౨౭
ప్రత్యక్షరం తు గాయత్రీపురశ్చర్యాఫలం లభేత్ ॥ ౧,౨.౨౮
ఇహ భుక్త్వాఖిలాన్కామానంతే నిర్వాణతాం వ్రజేత్ ॥ ౧,౨.౨౮
ఉపోషితశ్చతుర్దశ్యాం రాత్రౌ జాగరణాన్వితః ॥ ౧,౨.౨౯
యః పఠేచ్ఛృణుయాద్వాపి తస్య పుణ్యం వదామ్యహమ్ ॥ ౧,౨.౨౯
కురుక్షేత్రాదినిఖిలపుణ్యతీర్థేష్వనేకశః ॥ ౧,౨.౩౦
ఆత్మతుల్యధనం సూర్యగ్రహణే సర్వతోముఖే ॥ ౧,౨.౩౦
విప్రేభ్యో వ్యాసముఖ్యేభ్యో దత్త్వా యత్ఫలమశ్నుతే ॥ ౧,౨.౩౧
తత్ఫలం సంభవేత్తస్య సత్యం సత్యం న సంశయః ॥ ౧,౨.౩౧
ఏతచ్ఛివపురాణం హి గాయతే యోఽప్యహర్నిశమ్ ॥ ౧,౨.౩౨

ఆజ్ఞాం తస్య ప్రతీక్షేరన్దవా ఇన్ద్రపురోగమాః ॥ ౧,౨.3౨

ఏతచ్ఛివపురాణం యః పఠఞ్ఛృణ్వన్తి నిత్యశః ॥ ౧,౨.33

యద్యత్కరోతి సత్కర్మ తత్కోటిగుణితం భవేత్ ॥ ౧,౨.33

సమాహితః పఠేద్యస్తు తత్ర శ్రీరుద్రసంహితామ్ ॥ ౧,౨.3౪

స బ్రహ్మఘ్నోఽపి పూతాత్మా త్రిభిరేవ దినైర్భవేత్ ॥ ౧,౨.3౪

తాం రుద్రసంహితాం యస్తు భైరవప్రతిమాంతికే ॥ ౧,౨.3౫

త్రిః పఠేత్ప్రత్యహం మౌనీ స కామానఖిలాంల్లభేత్ ॥ ౧,౨.3౫

తాం రుద్రసంహితాం యస్తు సపఠేద్వటబిల్వయోః ॥ ౧,౨.3౬

ప్రదక్షిణాం ప్రకుర్వాణో బ్రహ్మహత్యా నివర్తతే ॥ ౧,౨.3౬

కైలాససంహితా తత్ర తతోఽపి పరమస్మృతా ॥ ౧,౨.3౭

బ్రహ్మస్వరూపిణీ సాక్షాత్ప్రణవార్థప్రకాశికా ॥ ౧,౨.3౭

కైలాససంహితాయాస్తు మాహాత్మ్యం వేత్తి శంకరః ॥ ౧,౨.3౮

కృత్స్నం తదర్ధం వ్యాసశ్చ తదర్ధం వేద్మ్యహం ద్విజాః ॥ ౧,౨.3౮

తత్ర కించిత్ప్రవక్ష్యామి కృత్స్నం వక్తుం న శక్యతే ॥ ౧,౨.3౯

యజ్జ్ఞాత్వా తత్క్షణాల్లోకశ్చిత్తశుద్ధిమవాప్నుయాత్ ॥ ౧,౨.3౯

న నాశయతి యత్పాపం సా రౌద్రీ సంహితా ద్విజాః ॥ ౧,౨.౪౦

తన్న పశ్యామ్యహం లోకే మార్గమాణోఽపి సర్వదా ॥ ౧,౨.౪౦

శివేనోపనిషత్సింధుమన్థనోత్పాదితాం ముదా ॥ ౧,౨.౪౧

కుమారాయార్పితాం తాం వై సుధాం పీత్వా ఽమరో భవేత్ ॥ ౧,౨.౪౧

బ్రహ్మహత్యాదిపాపానాం నిష్కృతిం కర్తుముద్యతః ॥ ౧,౨.౪౨

మాసమాత్రం సంహితాం తాం పఠిత్వా ముచ్యతే తతః ॥ ౧,౨.౪౨

దుష్ప్రతిగ్రహదుర్భోజ్యదురాలాపాదిసంభవమ్ ॥ ౧,౨.౪౩
పాపం సకృత్కీర్తనేన సంహితా సా వినాశయేత్ ॥ ౧,౨.౪౩
శివాలయే విల్వవనే సంహితాం తాం పఠేత్తు యః ॥ ౧,౨.౪౪
స తత్ఫలమవాప్నోతి యద్వాచోఽపి న గోచరే ॥ ౧,౨.౪౪
సంహితాం తాం పఠన్ భక్త్యా యః శ్రాద్ధే భోజయేద్ద్విజాన్ ॥ ౧,౨.౪౫
తస్య యే పితరః సర్వే యాంతి శంభోః పరం పదమ్ ॥ ౧,౨.౪౫
చతుర్దశ్యాం నిరాహారో యః పఠేత్సంహితాం చ తామ్ ॥ ౧,౨.౪౬
బిల్వమూలే శివః సాక్షాత్సదేవైశ్చ ప్రపూజ్యతే ॥ ౧,౨.౪౬
అన్యాపి సంహితా తత్ర సర్వకామఫలప్రదా ॥ ౧,౨.౪౭
ఉభే విశిష్టే విజ్ఞేయే లీలావిజ్ఞానపూరితే ॥ ౧,౨.౪౭
తదిదం శైవమాఖ్యాతం పురాణం వేదసంమితమ్ ॥ ౧,౨.౪౮
నిర్మితం తచ్ఛివేనైవ ప్రథమం బ్రహ్మసంమితమ్ ॥ ౧,౨.౪౮
విద్యేశంచ తథారౌద్రం వైనాయకమథౌమికమ్ ॥ ౧,౨.౪౯
మాత్రం రుద్రైకాదశకం కైలాసం శతరుద్రకమ్ ॥ ౧,౨.౪౯
కోటిరుద్రసహస్రాద్యం కోటిరుద్రం తథైవ చ ॥ ౧,౨.౫౦
వాయవీయం ధర్మసంజ్ఞం పురాణమితి భేదతః ॥ ౧,౨.౫౦
సంహితా ద్వాదశమితా మహాపుణ్యతరా మతా ॥ ౧,౨.౫౧
తాసాం సంఖ్యాం బ్రువే విప్రాః శృణుతాదరతోఖిలమ్ ॥ ౧,౨.౫౧
విద్యేశం దశసాహస్రం రుద్రం వైనాయకం తథా ॥ ౧,౨.౫౨
ఔమం మాతృపురాణాఖ్యం ప్రత్యేకాష్టసహస్రకమ్ ॥ ౧,౨.౫౨
త్రయోదశసహస్రం హి రుద్రైకాదశకం ద్విజాః ॥ ౧,౨.౫౩

షట్సహస్రం చ కైలాసం శతరుద్రం తదర్ధకమ్ ॥ ౧,౨.౫౩
కోటిరుద్రం త్రిగుణితమేకాదశసహస్రకమ్ ॥ ౧,౨.౫౪
సహస్రకోటిరుద్రాఖ్యముదితం గ్రంథసంఖ్యయా ॥ ౧,౨.౫౪
వాయవీయం ఖాబ్ధిశతం షుర్కం రవిసహస్రకమ్ ॥ ౧,౨.౫౫
తదేవం లక్షసంఖ్యాకం శైవసంఖ్యావిభేదతః ॥ ౧,౨.౫౫
వ్యాసేన తత్తు సంక్షిప్తం చతుర్వింశత్సహస్రకమ్ ॥ ౧,౨.౫౬
శైవం తత్ర చతుర్థం వై పురాణం సప్తసంహితమ్ ॥ ౧,౨.౫౬
శివే సంకల్పితం పూర్వం పురాణం గ్రన్థసంఖ్యయా ॥ ౧,౨.౫౭
శతకోటిప్రమాణం హి పురా సృష్టౌ సువిస్మృతమ్ ॥ ౧,౨.౫౭
వ్యస్తేష్టాదశధా చైవ పురాణే ద్వాపరాదిషు ॥ ౧,౨.౫౮
చతుర్లక్షేణ సంక్షిప్తే కృతే ద్వైపాయనాదిభిః ॥ ౧,౨.౫౮
ప్రోక్తం శివపురాణం హి చతుర్వింశత్సహస్రకమ్ ॥ ౧,౨.౫౯
శ్లోకానాం సంఖ్యయా సప్తసంహితం బ్రహ్మసంమితమ్ ॥ ౧,౨.౫౯
విద్యేశ్వరాఖ్యా తత్రాద్యా రౌద్రీ జ్ఞేయా ద్వితీయికా ॥ ౧,౨.౬౦
తృతీయా శతరుద్రాఖ్యా కోటిరుద్రా చతుర్థికా ॥ ౧,౨.౬౦
పఞ్చమీ చైవ మౌమాఖ్యా షష్ఠీ కైలాససంజ్ఞికా ॥ ౧,౨.౬౧
సప్తమీ వాయవీయాఖ్యా సప్తైవం సంహితామతాః ॥ ౧,౨.౬౧
ససప్తసంహితం దివ్యం పురాణం శివసంజ్ఞకమ్ ॥ ౧,౨.౬౨
వరీవర్తి బ్రహ్మతుల్యం సర్వోపరి గతిప్రదమ్ ॥ ౧,౨.౬౨
ఏతచ్ఛివపురాణం హి సప్తసంహితమాదరాత్ ॥ ౧,౨.౬౩
పరిపూర్ణం పఠేద్యస్తు స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ ౧,౨.౬౩

శ్రుతిస్మృతిపురాణేతిహాసాగమశతాని చ ॥ ౧,౨.౬౪

ఏతచ్ఛివపురాణస్య నార్హంత్యల్పాం కలామపి ॥ ౧,౨.౬౪

శైవం పురాణమమలం శివకీర్తితం తద్వ్యాసేన శైవప్రవణేన న సంగృహీతమ్ ॥ ౧,౨.౬౫

సంక్షేపతః సకలజీవగుణోపకారే తాపత్రయఘ్నమతులం శివదం సతాం హి ॥ ౧,౨.౬౫

విక్రైతవో ధర్మ ఇహ ప్రగీతో వేదాంతవిజ్ఞానమయః ప్రధానః ॥ ౧,౨.౬౬

అమత్సరాంతర్బుధవేద్యవస్తు సత్క్షప్తమత్రైవ త్రివర్గయుక్తమ్ ॥ ౧,౨.౬౬

శైవం పురాణతిలకం ఖలు సత్పురాణం వేదాంతవేదవిలసత్పరవస్తుగీతమ్ ॥ ౧,౨.౬౭

యో వై పఠేచ్చ శృణుయాత్పరమాదరేణ శంభుప్రియః స హి లభేత్పరమాం గతిం వై ॥ ౧,౨.౬౭

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే విద్యేశ్వరసంహితాయాం ద్వితీయో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ 3

వ్యాస ఉవాచ

ఇత్యాకర్ణ్య వచః సౌతం ప్రోచుస్తే పరమర్షయః ॥ ౧,3.౧

వేదాంతసారసర్వస్వం పురాణం శ్రావయాద్భుతమ్ ॥ ౧,3.౧

ఇతి శ్రుత్వా మునీనాం స వచనం సుప్రహర్షితః ॥ ౧,3.౨

సంస్మరఞ్ఛంకరం సూతః ప్రోవాచ మునిసత్తమాన్ ॥ ౧,3.౨

సూత ఉవాచ

శృణ్వంతు ఋషయః సర్వే స్మృత్వా శివమనామయమ్ ॥ ౧,3.3

పురాణప్రవణం శైవం పురాణం వేదసారజమ్ ॥ ౧,౩.౩

యత్ర గీతం త్రికం ప్రీత్యా భక్తిజ్ఞానవిరాగకమ్ ॥ ౧,౩.౪

వేదాంతవేద్యం సద్వస్తు విశేషేణ ప్రవర్ణితమ్ ॥ ౧,౩.౫

సూత ఉవాచ

శృణ్వంతు ఋషయః సర్వే పురాణం వేదసారజమ్ ॥ ౧,౩.౬

పురా కాలేన మహతా కల్పే ఽతీతే పునఃపునః ॥ ౧,౩.౬

అస్మిన్నుపస్థితే కల్పే ప్రవృత్తే సృష్టికర్మణి ॥ ౧,౩.౭

మునీనాం షట్కులీనానాం బ్రువతామితరేతరమ్ ॥ ౧,౩.౭

ఇదం పరమిదం నేతి వివాదః సుమహానభూత్ ॥ ౧,౩.౮

తే ఽభిజగ్ముర్విధాతారం బ్రహ్మాణం ప్రష్టుమవ్యయమ్ ॥ ౧,౩.౮

వాగ్భిర్వినయగర్భాభిః సర్వే ప్రాంజలయో ఽబ్రువన్ ॥ ౧,౩.౯

త్వం హి సర్వజగద్ధాతా సర్వకారణకారణమ్ ॥ ౧,౩.౯

కః పుమాన్సర్వతత్త్వేభ్యః పురాణః పరతః పరః ॥ ౧,౩.౧౦

బ్రహ్మోవాచ

యతో వాచో నివర్తంతే అప్రాప్య మనసా సహ ॥ ౧,౩.౧౦

యస్మాత్సర్వమిదం బ్రహ్మవిష్ణురుద్రేంద్రపూర్వకమ్ ॥ ౧,౩.౧౧

సహభూతేంద్రియైః సర్వైః ప్రథమం సంప్రసూయతే ॥ ౧,౩.౧౧

ఏష దేవో మహాదేవః సర్వజ్ఞో జగదీశ్వరః ॥ ౧,౩.౧౨

అయం తు పరయా భక్త్యా దృశ్యతే నా ఽన్యథా క్వచిత్ ॥ ౧,౩.౧౨

రుద్రో హరిర్హరశ్చైవ తథాన్యే చ సురేశ్వరాః ॥ ౧,౩.౧౩

భక్త్యా పరమయా తస్య నిత్యం దర్శనకాంక్షిణః ॥ ౧,౩.౧౩

బహునాత్ర కిముక్తేన శివే భక్త్యా విముచ్యతే ॥ ౧,3.౧౪

ప్రసాదాద్దేవతాభక్తిః ప్రసాదో భక్తిసంభవః ॥ ౧,3.౧౪

యథేహాంకురతో బీజం బీజతో వా యథాంకురః ॥ ౧,3.౧౪

తస్మాదీశప్రసాదార్థం యూయం గత్వా భువం ద్విజాః ॥ ౧,3.౧౫

దీర్ఘసత్రం సమాకృధ్వం యూయం వర్షసహస్రకమ్ ॥ ౧,3.౧౫

అముష్యైవాధ్వరేశస్య శివస్యైవ ప్రసాదతః ॥ ౧,3.౧౬

వేదోక్తవిద్యాసారం తు జ్ఞాయతే సాధ్యసాధనం ॥ ౧,3.౧౬

మునయ ఊచుః

అథ కిం పరమం సాధ్యం కింవా తత్సాధనం పరమ్ ॥ ౧,3.౧౭

సాధకః కీదృశస్తత్ర తదిదం బ్రూహి తత్త్వతః ॥ ౧,3.౧౭

బ్రహ్మోవాచ

సాధ్యం శివపదప్రాప్తిః సాధనం తస్య సేవనమ్ ॥ ౧,3.౧౮

సాధకస్తత్ప్రసాదాద్యోఽనిత్యాదిఫలనిఃస్పృహః ॥ ౧,3.౧౮

కర్మ కృత్వా తు వేదోక్తం తదర్పితమహాఫలమ్ ॥ ౧,3.౧౯

పరమేశపదప్రాప్తః సాలోక్యాదిక్రమాత్తతః ॥ ౧,3.౧౯

తత్తద్భక్త్యనుసారేణ సర్వేషాం పరమం ఫలమ్ ॥ ౧,3.౨౦

తత్సాధనం బహువిధం సాక్షాదీశేన బోధితమ్ ॥ ౧,3.౨౦

సంక్షిప్య తత్ర వః సారం సాధనం ప్రబ్రవీమ్యహమ్ ॥ ౧,3.౨౧

శ్రోత్రేణ శ్రవణం తస్య వచసా కీర్తనం తథా ॥ ౧,3.౨౧

మనసా మననం తస్య మహాసాధనముచ్యతే ॥ ౧,3.౨౨

శ్రోతవ్యః కీర్తితవ్యశ్చ మన్తవ్యశ్చ మహేశ్వరః ॥ ౧,3.౨౨

ఇతి శ్రుతిప్రమాణం నః సాధనేనాఽమునా పరమ్ ॥ ౧,౩.౨౩

సాధ్యం వ్రజత సర్వార్థసాధనైకపరాయణాః ॥ ౧,౩.౨౩

ప్రత్యక్షం చక్షుషా దృష్ట్వా తత్ర లోకః ప్రవర్తతే ॥ ౧,౩.౨౪

అప్రత్యక్షం హి సర్వత్ర జ్ఞాత్వా శ్రోత్రేణ చేష్టతే ॥ ౧,౩.౨౪

తస్మాచ్ఛ్రవణమేవాదౌ శ్రుత్వా గురుముఖాద్బుధః ॥ ౧,౩.౨౫

తతః సంసాధయేదన్యత్కీర్తనం మననం సుధీః ॥ ౧,౩.౨౫

క్రమాన్మననపర్యంతే సాధనే ఽస్మిన్సుసాధితే ॥ ౧,౩.౨౬

శివయోగో భవేత్తేన సాలోక్యాదిక్రమాచ్ఛనైః ॥ ౧,౩.౨౬

సర్వాంగవ్యాధయః పశ్చాత్సర్వానందశ్చ లీయతే ॥ ౧,౩.౨౭

అభ్యాసాత్క్లేశమేతద్వై పశ్చాదాద్యంతమంగలమ్ ॥ ౧,౩.౨౭

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే విద్యేశ్వరసంహితాయాం సాధ్యసాధనఖణ్డే తృతీయో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౪

మునయ ఊచుః

మననం కీదృశం బ్రహ్మఞ్ఛ్రవణం చాపి కీదృశమ్ ॥ ౧,౪.౧

కీర్తనం వా కథం తస్య కీర్తయైతద్యథాయథమ్ ॥ ౧,౪.౧

బ్రహ్మోవచ

పూజాజపేశగుణరూపవిలాసనామ్నాం యుక్తిప్రియేణ మనసా పరిశోధనం యత్ ॥ ౧,౪.౨

తత్సంతతం మననమీశ్వరదృష్టిలభ్యం సర్వేషు సాధనవరేష్వపి ముఖ్యముఖ్యమ్ ॥ ౧,౪.౨

గీతాత్మనా శ్రుతిపదేన చ భాషయా వా శంభుప్రతాపగుణరూపవిలాసనామ్నామ్ ॥ ౧,౪.౩

వాచా స్ఫుటం తు రసవత్స్తవనం యదస్య తత్కీర్తనం భవతి సాధనమత్ర మధ్యమ్ ॥ ౧,౪.౩

యేనాపి కేన కరణేన చ శబ్దపుంజం యత్ర క్వచిచ్ఛివపరం శ్రవణేంద్రియేణ ॥ ౧,౪.౪

స్త్రీకేలివద్దృఢతరం ప్రణిధీయతే యత్తద్వై బుధాః శ్రవణమత్ర జగత్ప్రసిద్ధమ్ ॥ ౧,౪.౪

సత్సంగమేన భవతి శ్రవణం పురస్తాత్సంకీర్తనం పశుపతేరథ తద్దృఢం స్యాత్ ॥ ౧,౪.౫

సర్వోత్తమం భవతి తన్మననం తదంతే సర్వం హి సంభవతి శంకరదృష్టిపాతే ॥ ౧,౪.౫

సూత ఉవాచ

అస్మిన్సాధనమాహత్మ్యే పురా వృత్తం మునీశ్వరాః ॥ ౧,౪.౬

యుష్మదర్థం ప్రవక్ష్యామి శృణుధ్వమవధానతః ॥ ౧,౪.౬

పురా మమ గురుర్వ్యాసః పరాశరమునేః సుతః ॥ ౧,౪.౭

తపశ్చచార సంభ్రాంతః సరస్వత్యాస్తటే శుభే ॥ ౧,౪.౭

గచ్ఛన్యదృచ్ఛయా తత్ర విమానేనార్కరోచిషా ॥ ౧,౪.౮

సనత్కుమారో భగవాన్దదర్శ మమ దేశికమ్ ॥ ౧,౪.౮

ధ్యానారూఢః ప్రబుద్ధో ఽసౌ దదర్శ తమజాత్మజమ్ ॥ ౧,౪.౯

ప్రణిపత్యాహ సంభ్రాంతః పరం కౌతూహలం మునిః ॥ ౧,౪.౯

దత్త్వార్ఘ్యమస్మై ప్రదదౌ దేవయోగ్యం చ విష్టరమ్ ॥ ౧,౪.౧౦

ప్రసన్నః ప్రాహ తం ప్రహ్వం ప్రభుర్గంభీరయా గిరా ॥ ౧,౪.౧౦

సనత్కుమార ఉవాచ

సత్యం వస్తు మునే దధ్యాః సాక్షాత్కరణగోచరః ॥ ౧,౪.౧౧
స శివోఽథాసహాయోఽత్ర తపశ్చరసి కిం కృతే ॥ ౧,౪.౧౧
ఏవముక్తః కుమారేణ ప్రోవాచ స్వాశయం మునిః ॥ ౧,౪.౧౨
ధర్మార్థకామమోక్షాశ్చ వేదమార్గే కృతాదరాః ॥ ౧,౪.౧౨
బహుధా స్థాపితా లోకే మయా త్వత్కృపయా తథా ॥ ౧,౪.౧౩
ఏవం భుతస్య మేప్యేవం గురుభూతస్య సర్వతః ॥ ౧,౪.౧౩
ముక్తిసాధనకం జ్ఞానం నోదేతి పరమాద్భుతమ్ ॥ ౧,౪.౧౪
తపశ్చరామి ముక్త్యర్థం న జానే తత్ర కారణమ్ ॥ ౧,౪.౧౪
ఇత్థం కుమారో భగవాన్ వ్యాసేన మునినార్థితః ॥ ౧,౪.౧౫
సమర్థః ప్రాహ విప్రేంద్రా నిశ్చయం ముక్తికారణమ్ ॥ ౧,౪.౧౫
శ్రవణం కీర్తనం శంభోర్మననం చ మహత్తరమ్ ॥ ౧,౪.౧౬
త్రయం సాధనముక్తం చ విద్యతే వేదసంమతమ్ ॥ ౧,౪.౧౬
పురాహమథ సంభ్రాంతో హ్యన్యసాధనసంభ్రమః ॥ ౧,౪.౧౭
అచలే మందరే శైలే తపశ్చరణమాచరమ్ ॥ ౧,౪.౧౭
శివాజ్ఞయా తతః ప్రాప్తో భగవాన్నన్దికేశ్వరః ॥ ౧,౪.౧౮
స మే దయాలుర్భగవాన్సర్వసాక్షీ గణేశ్వరః ॥ ౧,౪.౧౮
ఉవాచ మహ్యం సస్నేహం ముక్తిసాధనముత్తమమ్ ॥ ౧,౪.౧౯
శ్రవణం కీర్తనం శంభోర్మననం వేదసంమతమ్ ॥ ౧,౪.౧౯
త్రికం చ సాధనం ముక్తౌ శివేన మమ భాషితమ్ ॥ ౧,౪.౨౦
శ్రవణాదిం బ్రహ్మన్కురుష్వేతి ముహుర్ముహుః ॥ ౧,౪.౨౦
ఏవముక్త్వా తతో వ్యాసం సానుగో విధినందనః ॥ ౧,౪.౨౧

జగామ స్వవిమానేన పదం పరమశోభనమ్ ॥ ౧,౪.౨౧

ఏవముక్తం సమాసేన పూర్వవృత్తాంతముత్తమమ్ ॥ ౧,౪.౨౨

ఋషయ ఊచుః

శ్రవణాదిత్రయం సూత ముక్త్యోపాయస్త్వయేరితః ॥ ౧,౪.౨౨

శ్రవణాదిత్రికే ఽశక్తః కిం కృత్వా ముచ్యతే జనః ॥ ౧,౪.౨౩

అయత్నేనైవ ముక్తిః స్యాత్కర్మణా కేన హేతునా ॥ ౧,౪.౨౩

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ప్రథమాయాం విద్యేశ్వరసంహితాయం సాధ్యసాధనఖణ్డే చతుర్థో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౫

సూత ఉవాచ

శ్రవణాదిత్రికే ఽశక్తో లింగం బేరం చ శాంకరమ్ ॥ ౧,౫.౧

సంస్థాప్య నిత్యమభ్యర్చ్య తరేత్సంసారసాగరమ్ ॥ ౧,౫.౧

అపి ద్రవ్యం వహేదేవ యథాబలమవంచయన్ ॥ ౧,౫.౨

అర్పయేల్లింగబేరార్థమర్చయేదపి సంతతమ్ ॥ ౧,౫.౨

మండపం గోపురం తీర్థం మఠం క్షేత్రం తథోత్సవమ్ ॥ ౧,౫.౩

వస్త్రం గంధం చ మాల్యం చ ధూపం దీపం చ భక్తితః ॥ ౧,౫.౩

వివిధాన్నం చ నైవేద్యమపూపవ్యంజనైర్యుతమ్ ॥ ౧,౫.౪

ఛత్రం ధ్వజం చ వ్యజనం చామరం చాపి సాంగకమ్ ॥ ౧,౫.౪

రాజోపచారవత్సర్వం ధారయేల్లింగబేరయోః ॥ ౧,౫.౫

ప్రదక్షిణాం నమస్కారం యథాశక్తి జపం తథా ॥ ౧,౫.౫

ఆవాహనాదిసర్గాంతం నిత్యం కుర్యాత్సుభక్తితః ॥ ౧,౫.౬
ఇత్థమభ్యర్చ్య యన్దేవం లింగేబేరే చ శాంకరే ॥ ౧,౫.౬
సిద్ధిమేతి శివప్రీత్యా హిత్వాపి శ్రవణాదికమ్ ॥ ౧,౫.౭
లింగబేరార్చనామాత్రాన్ముక్తాః పుర్వే మహాజనాః ॥ ౧,౫.౭
మనుయ ఊచుః
బేరమాత్రే తు సర్వత్ర పూజ్యంతే దేవతాగణాః ॥ ౧,౫.౮
లింగేబేరే చ సర్వత్ర కథం సంపూజ్యతే శివః ॥ ౧,౫.౮
సూత ఉవాచ
అహో మునీశ్వరాః పుణ్యం ప్రశ్నమేతన్మహాద్భుతమ్ ॥ ౧,౫.౯
అత్ర వక్తా మహాదేవో నాన్యో ఽస్తి పురుషః క్వచిత్ ॥ ౧,౫.౯
శివేనోక్తం ప్రవక్ష్యామి క్రమాద్గురుముఖాచ్ఛ్రుతమ్ ॥ ౧,౫.౧౦
శివైకో బ్రహ్మరూపత్వాన్నిష్కలః పరికీర్తితః ॥ ౧,౫.౧౦
రూపిత్వాత్సకలస్తద్వత్తస్మాత్సకలనిష్కలః ॥ ౧,౫.౧౧
నిష్కలత్వాన్నిరాకారం లింగం తస్య సమాగతమ్ ॥ ౧,౫.౧౧
సకలత్వాత్తథా బేరం సాకారం తస్య సంగతమ్ ॥ ౧,౫.౧౨
సకలాకలరూపత్వాద్బ్రహ్మశబ్దాభిధః పరః ॥ ౧,౫.౧౨
అపి లింగే చ బేరే చ నిత్యమభ్యర్చ్యతే జనైః ॥ ౧,౫.౧౩
అబ్రహ్మత్వాత్తదన్యేషాం నిష్కలత్వం న హి క్వచిత్ ॥ ౧,౫.౧౩
తస్మాత్తే నిష్కలే లింగే నారాధ్యంతే సురేశ్వరాః ॥ ౧,౫.౧౪
అబ్రహ్మత్వాచ్చ జీవత్వాత్తథాన్యే దేవతాగణాః ॥ ౧,౫.౧౪
తూష్ణీం సకలమాత్రత్వాదర్చ్యంతే బేరమాత్రకే ॥ ౧,౫.౧౫

జీవత్వం శంకరాన్యేషాం బ్రహ్మత్వం శంకరస్య చ ॥ ౧,౫.౧౫

వేదాంతసారసంసిద్ధం ప్రణవార్థే ప్రకాశనాత్ ॥ ౧,౫.౧౬

ఏవమేవ పురా పృష్టో మందరే నన్దికేశ్వరః ॥ ౧,౫.౧౬

సనత్కుమారమునినా బ్రహ్మపుత్రేణ ధీమతా ॥ ౧,౫.౧౭

సనత్కుమార ఉవాచ

శివాన్యదేవవశ్యానాం సర్వేషామపి సర్వతః ॥ ౧,౫.౧౭

బేరమాత్రం చ పూజార్థం శ్రుతం దృష్టం చ భూరిశః ॥ ౧,౫.౧౮

శివమాత్రస్య పూజాయాం లింగం బేరం చ దృశ్యతే ॥ ౧,౫.౧౮

అతస్తద్బ్రూహి కల్యాణ తత్త్వం మే సాధుబోధనమ్ ॥ ౧,౫.౧౯

నన్దికేశ్వర ఉవాచ

అనుత్తరమిమం ప్రశ్నం రహస్యం బ్రహ్మలక్షణమ్ ॥ ౧,౫.౧౯

కథయామి శివేనోక్తం భక్తియుక్తస్య తే ఽనఘ ॥ ౧,౫.౨౦

శివస్య బ్రహ్మరూపత్వాన్నిష్కలత్వాచ్చ నిష్కలమ్ ॥ ౧,౫.౨౦

లింగం తస్యైవ పూజాయాం సర్వవేదేషు సంమతమ్ ॥ ౧,౫.౨౧

తస్యైవ సకలత్వాచ్చ తథా సకలనిష్కలమ్ ॥ ౧,౫.౨౧

సకలం చ తథా బేరం పూజాయాం లోకసంమతమ్ ॥ ౧,౫.౨౨

శివాన్యేషాం చ జీవత్వాత్సకలత్వాచ్చ సర్వతః ॥ ౧,౫.౨౨

బేరమాత్రం చ పూజాయాం సంమతం వేదనిర్ణయే ॥ ౧,౫.౨౩

స్వావిర్భావే చ దేవానాం సకలం రూపమేవ హి ॥ ౧,౫.౨౩

శివస్య లింగం బేరం చ దర్శనే దృశ్యతే ఖలు ॥ ౧,౫.౨౪

సనత్కుమార ఉవాచ

ఉక్తం త్వయా మహాభాగ లింగబేరప్రచారణమ్ ॥ ౧,౫.౨౪

శివస్య చ తదన్యేషాం విభజ్య పరమార్థతః ॥ ౧,౫.౨౫

తస్మాత్తదేవ పరమం లింగబేరాదిసంభవమ్ ॥ ౧,౫.౨౫

శ్రోతుమిచ్ఛామి యోగీంద్ర లింగావిర్భావలక్షణమ్ ॥ ౧,౫.౨౬

నన్దికేశ్వర ఉవాచ

శృణు వత్స భవత్ప్రీత్యా వక్ష్యామి పరమార్థతః ॥ ౧,౫.౨౬

పురా కల్పే మహాకాలే ప్రపన్నే లోకవిశ్రుతే ॥ ౧,౫.౨౭

ఆయుధ్యేతాం మహాత్మానౌ బ్రహ్మవిష్ణూ పరస్పరమ్ ॥ ౧,౫.౨౭

తయోర్మానం నిరాకర్తుం తన్మధ్యే పరమేశ్వరః ॥ ౧,౫.౨౮

నిష్కలస్తంభరూపేణ స్వరూపం సమదర్శయత్ ॥ ౧,౫.౨౮

తతః స్వలింగచిహ్నత్వాత్స్తంభతో నిష్కలం శివః ॥ ౧,౫.౨౯

స్వలింగం దర్శయామాస జగతాం హితకామ్యయా ॥ ౧,౫.౨౯

తదాప్రభృతి లోకేషు నిష్కలం లింగమైశ్వరమ్ ॥ ౧,౫.౩౦

సకలం చ తథా బేరం శివస్యైవ ప్రకల్పితమ్ ॥ ౧,౫.౩౦

శివాన్యేషః తు దేవానాం బేరమాత్రం ప్రకల్పితమ్ ॥ ౧,౫.౩౧

తత్తద్బేరం తు దేవానాం తత్తద్భోగప్రదం శుభమ్ ॥ ౧,౫.౩౧

శివస్య లింగబేరత్వం భోగమోక్షప్రదం శుభమ్ ॥ ౧,౫.౩౧

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే విద్యేశ్వరసంహితాయాం పఞ్చమో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౬

నన్దికేశ్వర ఉవాచ

పురా కదాచిద్యోగీంద్ర విష్ణుర్విషధరాసనః ॥ ౧,౬.౧

సుష్వాప పరయా భూత్యా స్వానుగైరపి సంవృతః ॥ ౧,౬.౧

యదృచ్ఛయా గతస్తత్ర బ్రహ్మా బ్రహ్మవిదాంవరః ॥ ౧,౬.౨

అపృచ్ఛత్పుండరీకాక్షం శయనం సర్వసున్దరమ్ ॥ ౧,౬.౨

కస్త్వం పురుషవచ్ఛేషే దృష్ట్వా మామపి దృప్తవత్ ॥ ౧,౬.౩

ఉత్తిష్ఠ వత్స మాం పశ్య తవ నాథమిహాగతమ్ ॥ ౧,౬.౩

ఆగతం గురుమారాధ్యం దృష్ట్వా యో దృప్తవచ్చరేత్ ॥ ౧,౬.౪

ద్రోహిణస్తస్య మూఢస్య ప్రాయశ్చిత్తం విధీయతే ॥ ౧,౬.౪

ఇతి శ్రుత్వా వచః క్రుద్ధో బహిః శాంతవదాచరత్ ॥ ౧,౬.౫

స్వస్తి తే స్వాగతం వత్స తిష్ఠ పీఠమితో విశ ॥ ౧,౬.౫

కిము తే వ్యాగ్రవద్వక్త్రం విభాతి విషమేక్షణమ్ ॥ ౧,౬.౬

బ్రహ్మోవాచ

వత్స విష్ణో మహామానమాగతం కాలవేగతః ॥ ౧,౬.౬

పితామహశ్చ జగతః పాతా చ తవ వత్సక ॥ ౧,౬.౭

విష్ణురువాచ

మత్స్థం జగదిదం వత్స మనుషే త్వం హి చోరవత్ ॥ ౧,౬.౭

మన్నాభికమలాజ్జాతః పుత్రస్త్వం భాషసే వృథా ॥ ౧,౬.౮

నన్దికేశ్వర ఉవాచ

ఏవం హి వదతోస్తత్ర ముగ్ధయోరజయోస్తదా ॥ ౧,౬.౮

అహమేవ బరో న త్వమహం ప్రభురహం ప్రభుః ॥ ౧,౬.౯

పరస్పరం హంతుకామౌ చక్రతుః సమరోద్యమమ్ ॥ ౧,౬.౯

యుయుధాతే ఽమరౌ వీరౌ హంసపక్షీంద్రవాహనౌ ॥ ౧,౬.౧౦
వైరంచ్యా వైష్ణవాశ్చైవం మిథో యుయుధిరే తదా ॥ ౧,౬.౧౦
తావద్విమానగతయః సర్వా వై దేవజాతయః ॥ ౧,౬.౧౧
దిదృక్షవః సమాజగ్ముః సమరం తం మహాద్భుతమ్ ॥ ౧,౬.౧౧
క్షిపంతః పుష్పవర్షాణి పశ్యంతః స్వైరమంబరే ॥ ౧,౬.౧౨
సుపర్ణవాహనస్తత్ర క్రుద్ధో వై బ్రహ్మవక్షసి ॥ ౧,౬.౧౨
ముమోచ బాణానసహానస్త్రాంశ్చ వివిధాన్బహూన్ ॥ ౧,౬.౧౩
ముమోచాఽథ విధిః క్రుద్ధో విష్ణోరురసి దుఃసహాన్ ॥ ౧,౬.౧౩
బాణాననలసంకాశానస్త్రాంశ్చ బహుశస్తదా ॥ ౧,౬.౧౪
తదాశ్చర్యమితి స్పష్టం తయోః సమరగోచరమ్ ॥ ౧,౬.౧౪
సమీక్ష్య దైవతగణాః శశంసుర్భృశమాకులాః ॥ ౧,౬.౧౫
తతో విష్ణుః సుసంక్రుద్ధః శ్వసన్వ్యసనకర్శితః ॥ ౧,౬.౧౫
మాహేశ్వరాస్త్రం మతిమాన్ సందధే బ్రహ్మణోపరి ॥ ౧,౬.౧౬
తతో బ్రహ్మ భృశం క్రుద్ధః కంపయన్విశ్వమేవ హి ॥ ౧,౬.౧౬
అస్త్రం పాశుపతం ఘోరం సందధే విష్ణువక్షసి ॥ ౧,౬.౧౭
తతస్తదుత్థితం వ్యోమ్ని తపనాయుతసన్నిభమ్ ॥ ౧,౬.౧౭
సహస్రముఖమత్యుగ్రం చండవాతభయంకరమ్ ॥ ౧,౬.౧౮
అస్త్రద్వయమిదం తత్ర బ్రహ్మవిష్ణ్వోర్భయంకరమ్ ॥ ౧,౬.౧౮
ఇత్థం బభూవ సమరో బ్రహ్మవిష్ణ్వోః పరస్పరమ్ ॥ ౧,౬.౧౯
తతో దేవగణాః సర్వే విషణ్ణా భృశమాకులాః ॥ ౧,౬.౧౯
ఊచుః పరస్పరం తాత రాజక్షోభే యథా ద్విజాః ॥ ౧,౬.౧౯

సృష్టిః స్థితిశ్చ సంహారస్తిరో భావోప్యనుగ్రహః ॥ ౧,౬.౨౦

యస్మాత్ప్రవర్తతే తస్మై బ్రహ్మణే చ త్రిశూలినే ॥ ౧,౬.౨౦

అశక్యమన్యైర్యదనుగ్రహం వినా తృణక్షయోప్యత్ర యదృచ్ఛయా క్వచిత్ ॥ ౧,౬.౨౧

ఇతి దేవాభయం కృత్వా విచిన్వంతః శివక్షయమ్ ॥ ౧,౬.౨౨

జగ్మః కైలాసశిఖరం యత్రాస్తే చంద్రశేఖరః ॥ ౧,౬.౨౨

దృష్ట్వైవమమరా హృష్టాః పదంతత్పారమేశ్వరమ్ ॥ ౧,౬.౨౩

ప్రణేముః ప్రణవాకారం ప్రవిష్టాస్తత్ర సద్మని ॥ ౧,౬.౨౩

తేపి తత్ర సభామధ్యే మండపే మణివిష్టరే ॥ ౧,౬.౨౪

విరాజమానముమయా దదృశుర్దేవపుంగవమ్ ॥ ౧,౬.౨౪

సవ్యోత్తరేతరపదం తదర్పితకరాం బుజమ్ ॥ ౧,౬.౨౫

స్వగణైః సర్వతో జుష్టం సర్వలక్షణలక్షితమ్ ॥ ౧,౬.౨౫

వీజ్యమానం విశోషజైః స్త్రీజనైస్త్రీప్రభావనైః ॥ ౧,౬.౨౬

శస్యమానం సదావేదైరనుగృష్ణంతమీశ్వరమ్ ॥ ౧,౬.౨౬

దృష్ట్వైవమీశమమరాః సంతోషసలిలేక్షణాః ॥ ౧,౬.౨౭

దండవద్దూరతో వత్స నమశ్చక్రుర్మహాగణాః ॥ ౧,౬.౨౭

తానవేక్ష్య పతిర్దేవాన్సమీపే చాహ్వయద్గణైః ॥ ౧,౬.౨౮

అథ సంహ్లాదయన్దేవాన్దేవో దేవశిఖామణిః ॥ ౧,౬.౨౮

అవోచదర్థగంభీరం వచనం మధుమంగలమ్ ॥ ౧,౬.౨౮

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే విద్యేశ్వరసంహితాయాం షష్ఠో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౭

ఈశ్వర ఉవాచ

వత్సకాః స్వస్తివః కచ్చిద్వర్తతే మమ శాసనాత్ ॥ ౧,౭.౧

జగచ్చ దేవతావంశః స్వస్వకర్మణి కిం నవా ॥ ౧,౭.౧

ప్రాగేవ విదితం యుద్ధం బ్రహ్మవిష్ణ్వోర్మయాసురాః ॥ ౧,౭.౨

భవతామభితాపేన పౌనరుక్త్యేన భాషితమ్ ॥ ౧,౭.౨

ఇతి సస్మితయా మాధ్వ్యా కుమారపరిభాషయా ॥ ౧,౭.౩

సమతోషయదంబాయాః స పతిస్తత్సురవ్రజమ్ ॥ ౧,౭.౩

అథ యుద్ధాంగణం గంతుం హరిధాత్రోరధీశ్వరః ॥ ౧,౭.౪

ఆజ్ఞాపయద్గణేశానాం శతం తత్రైవ సంసది ॥ ౧,౭.౪

తతో వాద్యం బహువిధం ప్రయాణాయ పరేశితుః ॥ ౧,౭.౫

గణేశ్వరాశ్చ సంనద్ధా నానావాహనభూషణాః ॥ ౧,౭.౫

ప్రణవాకారమాద్యంతం పఞ్చమండలమండితమ్ ॥ ౧,౭.౬

ఆరురోహ రథం భద్రమంబికాపతిరీశ్వరః ॥ ౧,౭.౬

ససూనుగణమింద్రాద్యాః సర్వేప్యనుయయుః సురాః ॥ ౧,౭.౬

చిత్రధ్వజవ్యజనచామరపుష్పవర్షసంగతినృత్యనివహైరైపి వాద్యవర్గైః ॥ ౧,౭. ౭

సంమానితః పశుపతిః పరయా చ దేవ్యా సాకం తయోః సమరభూమిమగాత్ససైన్యః ॥ ౧,౭.౭

సమీక్ష్యం తు తయోర్యుద్ధం నిగూఢో ఽభ్రం సమాస్థితః ॥ ౧,౭.౮

సమాప్తవాద్యనిర్ఘోషః శాంతోరుగణనిఃస్వనః ॥ ౧,౭.౮

అథ బ్రహ్మాచ్యుతౌ వీరౌ హంతుకామౌ పరస్పరమ్ ॥ ౧,౭.౯

మాహేశ్వరేణ చాఽస్త్రేణ తథా పాశుపతేన చ ॥ ౧,౭.౯
అస్త్రజ్వాలైరథో దగ్ధం బ్రహ్మవిష్ణ్వోర్జగత్త్రయమ్ ॥ ౧,౭.౧౦
ఈశోఽపి తం నిరీక్ష్యాథ హ్యకాలప్రలయం భృశమ్ ॥ ౧,౭.౧౦
మహానలస్తంభవిభీషణాకృతిర్బభూవ తన్మధ్యతలే స నిష్కలః ॥ ౧,౭.౧౧
తే అస్త్రే చాపి సజ్వాలే లోకసంహరణక్షమే ॥ ౧,౭.౧౨
నిపతేతుః క్షణే నైవ హ్యావిర్భూతే మహానలే ॥ ౧,౭.౧౨
దృష్ట్వా తదద్భుతం చిత్రమస్త్రశాంతికరం శుభమ్ ॥ ౧,౭.౧౩
కిమేతదద్భుతాకారమిత్యూచుశ్చ పరస్పరమ్ ॥ ౧,౭.౧౩
అతీంద్రియమిదం స్తంభమగ్నిరూపం కిముత్థితమ్ ॥ ౧,౭.౧౪
అస్యోర్ధ్వమపి చాధశ్చావయోర్లక్ష్యమేవ హి ॥ ౧,౭.౧౪
ఇతి వ్యవసితౌ వీరౌ మిలితౌ వీరమానినౌ ॥ ౧,౭.౧౫
తత్పరౌ తత్పరీక్షార్థం ప్రతస్థాతే ఽథ సత్వరమ్ ॥ ౧,౭.౧౫
ఆవయోర్మిశ్రయోస్తత్ర కార్యమేకం న సంభవేత్ ॥ ౧,౭.౧౬
ఇత్యుక్త్వా సూకరతనుర్విష్ణుస్తస్యాదిమీయివాన్ ॥ ౧,౭.౧౬
తథా బ్రహ్మహంసతనుస్తదంతం వీక్షితుం యయౌ ॥ ౧,౭.౧౭
భిత్త్వా పాతాలనిలయం గత్వా దూరతరం హరిః ॥ ౧,౭.౧౭
నా ఽపి శ్యాత్తస్య సంస్థానం స్తంభస్యానలవర్చసః ॥ ౧,౭.౧౮
శ్రాంతః స సూకరహరీః ప్రాప పూర్వం రణాంగణమ్ ॥ ౧,౭.౧౮
అథ గచ్ఛంస్తు వ్యోమ్నా చ విధిస్తాత పితా తవ ॥ ౧,౭.౧౯
దదర్శ కేతకీ పుష్పం కించిద్విచ్యుతమద్భుతమ్ ॥ ౧,౭.౧౯
అతిసౌరభ్యమమ్లానం బహువర్షచ్యుతం తథా ॥ ౧,౭.౨౦

అన్వీక్ష్య చ తయోః కృత్యం భగవాన్పరమేశ్వరః ॥ ౧,౭.౨౦

పరిహాసం తు కృతవాన్కంపనాచ్చలితం శిరః ॥ ౧,౭.౨౧

తస్మాత్తావనుగృహ్ణోతుం చ్యుతం కేతకముత్తమమ్ ॥ ౧,౭.౨౧

కిం త్వం పతసి పుష్పేశ పుష్పరాట్కేన వా ధృతమ్ ॥ ౧,౭.౨౨

ఆదిమస్యాప్రమేయస్య స్తంభమధ్యాచ్చ్యుతశ్చిరమ్ ॥ ౧,౭.౨౨

న సంపశ్యామి తస్మాత్త్వం జహ్యాశామంతదర్శనే ॥ ౧,౭.౨౩

అస్యాం తస్య చ సేవార్థం హంసమూర్తిరిహాగతః ॥ ౧,౭.౨౩

ఇతః పరం సఖే మే ఽద్య త్వయా కర్తవ్యమీప్సితమ్ ॥ ౧,౭.౨౪

మయా సహ త్వయా వాచ్యమేతద్విష్ణోశ్చ సన్నిధౌ ॥ ౧,౭.౨౪

స్తంభాంతో వీక్షితో ధాత్రా తత్ర సాక్ష్యహమచ్యుత ॥ ౧,౭.౨౫

ఇత్యుక్త్వా కేతకం తత్ర ప్రణనామ పునః నః ॥ ౧,౭.౨౫

అసత్యమపి శస్తం స్యాదాపదీత్యనుశాసనమ్ ॥ ౧,౭.౨౫

సమీక్ష్య తత్రాఽచ్యుతమాయతశ్రమం ప్రనష్టహర్షం తు ననర్త హర్షాత్ ॥ ౧,౭.౨౬

ఉవాచ చైనం పరమార్థమచ్యుతం షండాత్తవాదః స విధిస్తతో ఽచ్యుతమ్ ॥ ౧,౭.౨౬

స్తంభాగ్రమేతత్సముదీక్షితం హరే తత్రైవ సాక్షీనను కేతకం త్విదమ్ ॥ ౧,౭.౨౭

తతో ఽవదత్తత్ర హి కేతకం మృషా తథేతి తద్ధాతృవచస్తదంతికే ॥ ౧,౭.౨౭

హరిశ్చ తత్సత్యమితీవ చింతయంశ్చకార తస్మై విధయే నమః స్వయమ్ ॥ ౧,౭.౨౮

షోడశైరుపచారైశ్చ పూజయామాస తం విధిమ్ ॥ ౧,౭.౨౮

విధిం ప్రహర్తుం శఠమగ్నిలింగతః స ఈశ్వరస్తత్ర బభూవ సాకృతిః ॥ ౧,౭.౨౯

సముత్థితః స్వామి విలోకనాత్పునః ప్రకంపపాణిః పరిగృహ్య తత్పదమ్ ॥ ౧,౭.౨౯

ఆద్యంతహీనవపుషి త్వయి మోహబుద్ధ్యా భూయాద్విమర్శ ఇహ నావతి కామనోత్థః ॥
౧,౭.౩౦

స త్వం ప్రసీద కరుణాకర కశ్మలం నౌ మృష్టం క్షమస్వ విహితం భవతైవ కేల్యా ॥
౧,౭.౩౦

ఈశ్వర ఉవాచ

వత్సప్రసన్నో ఽస్మి హరే యతస్త్వమీశత్వమిచ్ఛన్నపి సత్యవాక్యమ్ ॥ ౧,౭.౩౧

బ్రూయాస్తతస్తే భవితా జనేషు సామ్యం మయా సత్కృతిరప్యలభ్ధాః ॥ ౧,౭.౩౧

ఇతః పరం తే పృథగాత్మనశ్చ క్షేత్రప్రతిష్ఠోత్సవపూజనం చ ॥ ౧,౭.౩౨

ఇతి దేవః పురా ప్రీతః సత్యేన హరయే పరమ్ ॥ ౧,౭.౩౩

దదౌ స్వసామ్యమత్యర్థం దేవసంఘే చ పశ్యతి ॥ ౧,౭.౩౩

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే విద్యేశ్వరసంహితాయాం సప్తమో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౮

నన్దికేశ్వర ఉవాచ

ససర్జాథ మహాదేవః పురుషం కంచిదద్భుతమ్ ॥ ౧,౮.౧

భైరవాఖ్యం భ్రువోర్మధ్యాద్బ్రహ్మదర్పజిఘాంసయా ॥ ౧,౮.౧

స వై తదా తత్ర పతిం ప్రణమ్య శివమంగణే ॥ ౧,౮.౨

కిం కార్యం కరవాణ్యత్ర శీఘ్రమాజ్ఞాపయ ప్రభో ॥ ౧,౮.౨

వత్సయో ఽయం విధిః సాక్షాజ్జగతామాద్యదైవతమ్ ॥ ౧,౮.౩

నూనమర్చయ ఖడ్గేన స్వం తిగ్మేన జవసా పరమ్ ॥ ౧,౮.౩

స వై గృహీత్వైకకరేణ కేశం తత్పఞ్చమం దృప్తమసత్యభాషణమ్ ॥ ౧,౮.౪

ఛిత్త్వా శిరాంస్యస్య నిహంతుముద్యతః ప్రకంపయన్వజ్ఞమతిస్ఫుటం కరైః ॥ ౧,౮.౪
పితా తవోత్సృష్టవిభూషణాంబరస్రగుత్తరీయామలకేశసంహతిః ॥ ౧,౮.౫
ప్రవాతరంభేవ లతేవ చంచలః పపాత వై భైరవపాదపంకజే ॥ ౧,౮.౫
తావద్విధిం తాత దిదృక్షురచ్యుతః కృపాలురస్మత్పతిపాదపల్లవమ్ ॥ ౧,౮.౬
నిషిచ్య బాష్పైరవదత్కృతాంజలిర్యథా శిశుః స్వం పితరం కలాక్షరమ్ ॥ ౧,౮.౬
అచ్యుత ఉవాచ
త్వయా ప్రయత్నేన పురా హి దత్తం యదస్య పఞ్చాననమీశచిహ్నమ్ ॥ ౧,౮.౭
తస్మాత్క్షమస్వాద్యమనుగ్రహార్హం కురు ప్రసాదం విధయే హ్యముష్మై ॥ ౧,౮.౭
ఇత్యర్థితో ఽచ్యుతేనేశస్తుష్టః సురగణాంగణే ॥ ౧,౮.౮
నివర్తయామాస తదా భైరవం బ్రహ్మదండతః ॥ ౧,౮.౮
అథాహ దేవః కితవం విధిం విగతకంధరమ్ ॥ ౧,౮.౯
బ్రహ్మంస్త్వమర్హణాకాంక్షీ శఠమీశత్వమాస్థితః ॥ ౧,౮.౯
నాత స్తే సత్కృతిర్లోకే భూయాత్స్థానోత్సవాదికమ్ ॥ ౧,౮.౧౦
బ్రహ్మోవచ
స్వామిన్ప్రసీదాద్య మహావిభూతే మన్యే వరం వరద మే శిరసః ప్రమోక్షమ్ ॥ ౧,౮.౧౦
నమస్తుభ్యం భగవతే బంధవే విశ్వయోనయే ॥ ౧,౮.౧౧
సహిష్ణవే సర్వదోషాణాం శంభవే శైలధన్వనే ॥ ౧,౮.౧౧
ఈశ్వర ఉవాచ
అరాజభయమేతద్వై జగత్సర్వం న శిష్యతి ॥ ౧,౮.౧౨
తతస్త్వం జహి దండార్హం వహ లోకధురం శిశో ॥ ౧,౮.౧౨
వరం దదామి తే తత్ర గృహాణ దుర్లభం పరమ్ ॥ ౧,౮.౧౩

వైతానికేషు గృహ్యేషు యజ్ఞే చ భవాన్ గురుః ॥ ౧,౮.౧౩

నిష్ఫలస్త్వదృతే యజ్ఞః సాంగశ్చ సహదక్షిణః ॥ ౧,౮.౧౪

అథాహ దేవః కితవం కేతకం కూటసాక్షిణమ్ ॥ ౧,౮.౧౪

రే రే కేతక దుష్టస్త్వం శఠ దూరమితో వ్రజ ॥ ౧,౮.౧౫

మమాపి ప్రేమ తే పుష్పే మా భూత్పూజాస్వితః పరమ్ ॥ ౧,౮.౧౫

ఇత్యుక్తే తత్ర దేవేన కేతకం దేవజాతయః ॥ ౧,౮.౧౬

సర్వాని వారయామాసుస్తత్పార్శ్వాదన్యతస్తదా ॥ ౧,౮.౧౬

కేతక ఉవాచ

నమస్తే నాథ మే జన్మనిష్ఫలం భవదాజ్ఞయా ॥ ౧,౮.౧౭

సఫలం క్రియతాం తాత క్షమ్యతాం మమ కిల్బిషమ్ ॥ ౧,౮.౧౭

జ్ఞానాజ్ఞానకృతం పాపం నాశయత్యేవ తే స్మృతిః ॥ ౧,౮.౧౮

తాదృశే త్వయి దృష్టే మే మిథ్యాదోషః కుతో భవేత్ ॥ ౧,౮.౧౮

తథా స్తుతస్తు భగవాన్కేతకేన సభాతలే ॥ ౧,౮.౧౯

న మే త్వద్ధారణం యోగ్యం సత్యవాగహమీశ్వరః ॥ ౧,౮.౧౯

మదీయాస్త్వాం ధరిష్యంి జన్మ తే సఫలం తతః ॥ ౧,౮.౨౦

త్వం వై వితానవ్యాజేన మమోపరి భవిష్యసి ॥ ౧,౮.౨౦

ఇత్యనుగృహ్య భగవాన్కేతకం విధిమాధవౌ ॥ ౧,౮.౨౧

విరరాజ సభామధ్యే సర్వదేవైరభిష్టుతః ॥ ౧,౮.౨౧

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే విద్యేశ్వరసంహితాయామష్టమో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౯

నన్దికేశ్వర ఉవాచ

తత్రాంతరే తౌ చ నాథం ప్రణమ్య విధిమాధవౌ ॥ ౧,౯.౧

బద్ధాంజలిపుటౌ తూష్ణీం తస్థతుర్దక్షవామగౌ ॥ ౧,౯.౧

తత్ర సంస్థాప్య తౌ దేవం సకుటుంబం వరాసనే ॥ ౧,౯.౨

పూజయామాసతుః పూజ్యం పుణ్యైః పురుషవస్తుభిః ॥ ౧,౯.౨

పౌరుషం ప్రాకృతం వస్తుజ్ఞేయం దీర్ఘాల్పకాలికమ్ ॥ ౧,౯.౩

హారనూపురకేయూరకిరీటమణికుండలైః ॥ ౧,౯.౩

యజ్ఞసూత్రోత్తరీయస్రక్క్షౌమమాల్యాంగులీయకైః ॥ ౧,౯.౪

పుష్పతాంబూలకర్పూరచందనాగురులేపనైః ॥ ౧,౯.౪

ధూపదీపసితచ్ఛత్రవ్యజనధ్వజచామరైః ॥ ౧,౯.౫

అన్యైర్దివ్యోపహారైశ్చ వాఙ్మనోతీతవైభవైః ॥ ౧,౯.౫

పతియోగ్యైః పశ్వలభ్యైస్తౌ సమర్చయతాం పతిమ్ ॥ ౧,౯.౬

యద్యచ్ఛ్రేష్ఠతమం వస్తు పతియోగ్యం హితద్ధ్వజే ॥ ౧,౯.౬

తద్వస్త్వఖిలమీశోపి పారం పర్యచికీర్షయా ॥ ౧,౯.౭

సభ్యానాం ప్రదదౌ హృష్టః పృథక్తత్ర యథాక్రమమ్ ॥ ౧,౯.౭

కోలాహలో మహానాసీత్తత్ర తద్వస్తు గృహ్ణతామ్ ॥ ౧,౯.౮

తత్రైవ బ్రహ్మవిష్ణుభ్యాం చార్చితః శంకరః పురా ॥ ౧,౯.౮

ప్రసన్నః ప్రాహ తౌ నమ్రౌ సస్మితం భక్తివర్ధనః ॥ ౧,౯.౯

ఈశ్వర ఉవాచ

తుష్టో ఽహమద్య వాం వత్సౌ పూజయా ఽస్మిన్మహాదినే ॥ ౧,౯.౯

దినమేతత్తతః పుణ్యం భవిష్యతి మహత్తరమ్ ॥ ౧,౯.౧౦

శివరాత్రిరితి ఖ్యాతా తిథిరేషా మమ ప్రియా ॥ ౧,౯.౧౦

ఏతత్కాలే తు యః కుర్యాత్పూజాం మల్లింగబేరయోః ॥ ౧,౯.౧౧

కుర్యాత్తు జగతః కృత్యం స్థితిసర్గాదికం పుమాన్ ॥ ౧,౯.౧౧

శివరాత్రావహోరాత్రం నిరాహారో జితేంద్రియః ॥ ౧,౯.౧౨

అర్చయేద్వా యథాన్యాయం యథాబలమవంచకః ॥ ౧,౯.౧౨

యత్ఫలం మమ పూజాయాం వర్షమేకం నిరంతరమ్ ॥ ౧,౯.౧౩

తత్ఫలం లభతే సద్యః శివరాత్రౌ మదర్చనాత్ ॥ ౧,౯.౧౩

మద్ధర్మవృద్ధికాలోఽయం చంద్రకాల ఇవాంబుధేః ॥ ౧,౯.౧౪

ప్రతిష్ఠాద్యుత్సవో యత్ర మామకో మంగలాయనః ॥ ౧,౯.౧౪

యత్పునః స్తంభరూపేణ స్వావిరాసమహం పురా ॥ ౧,౯.౧౫

స కాలో మార్గశీర్షే తు స్యాదార్ద్రా ఋక్షమర్భకౌ ॥ ౧,౯.౧౫

ఆర్ద్రాయాం మార్గశీర్షే తు యః పశ్యేన్మాముమాసఖమ్ ॥ ౧,౯.౧౬

మద్బేరమపి వా లింగం స గుహాదపి మే ప్రియః ॥ ౧,౯.౧౬

అలం దర్శనమాత్రేణ ఫలం తస్మిన్దినే శుభే ॥ ౧,౯.౧౭

అభ్యర్చనం చేదధికం ఫలం వాచామగోచరమ్ ॥ ౧,౯.౧౭

రణరంగతలేఽముష్మిన్యదహం లింగవర్ష్మణా ॥ ౧,౯.౧౮

జృంభితో లింగవత్తస్మాల్లింగస్థానమిదం భవేత్ ॥ ౧,౯.౧౮

అనాద్యంతమిదం స్తంభమణుమాత్రం భవిష్యతి ॥ ౧,౯.౧౯

దర్శనార్థం హి జగతాం పూజనార్థం హి పుత్రకౌ ॥ ౧,౯.౧౯

భోగావహమిదం లింగం భుక్తిం ముక్త్యేకసాధనమ్ ॥ ౧,౯.౨౦

దర్శనస్పర్శనధ్యానాజ్జంతూనాం జన్మమోచనమ్ ॥ ౧,౯.౨౦

అనలాచలసంకాశం యదిదం లింగముత్థితమ్ ॥ ౧,౯.౨౧

అరుణాచలమిత్యేవ తదిదం ఖ్యాతిమేష్యతి ॥ ౧,౯.౨౧

అత్ర తీర్థం చ బహుధా భవిష్యతి మహత్తరమ్ ॥ ౧,౯.౨౨

ముక్తిరప్యత్ర జంతూనాం వాసేన మరణేన చ ॥ ౧,౯.౨౨

స్థోత్సవాదికల్యాణం జనావాసం తు సర్వతః ॥ ౧,౯.౨౩

అత్ర దత్తం హుతం జప్తం సర్వం కోటిగుణం భవేత్ ॥ ౧,౯.౨౩

మత్క్షేత్రాదపి సర్వస్మాత్క్షేత్రమేతన్మహత్తరమ్ ॥ ౧,౯.౨౪

అత్ర సంస్మృతిమాత్రేణ ముక్తిర్భవతి దేహినామ్ ॥ ౧,౯.౨౪

తస్మాన్మహత్తరమిదం క్షేత్రమత్యంతశోభనమ్ ॥ ౧,౯.౨౫

సర్వకల్యాణసంపూర్ణం సర్వముక్తికరం శుభమ్ ॥ ౧,౯.౨౫

అర్చయిత్వా ఽత్ర మామేవ లింగే లింగినమీశ్వరమ్ ॥ ౧,౯.౨౬

సాలోక్యం చైవ సామీప్యం సారూప్యం సార్ష్టిరేవ చ ॥ ౧,౯.౨౬

సాయుజ్యమితి పఞ్చైతే క్రియాదీనాం ఫలం మతమ్ ॥ ౧,౯.౨౭

సర్వేపి యూయం సకలం ప్రాప్స్యథాశు మనోరథమ్ ॥ ౧,౯.౨౭

నన్దికేశ్వర ఉవాచ

ఇత్యనుగృహ్య భగవాన్వినీతౌ విధిమాధవౌ ॥ ౧,౯.౨౮

యత్పూర్వం ప్రహతం యుద్ధే తయోః సైన్యం పరస్పరమ్ ॥ ౧,౯.౨౮

తదుత్థాపయదత్యర్థం స్వశక్త్యామృతధారయా ॥ ౧,౯.౨౯

తయోర్మౌఢ్యం చ వైరం చ వ్యపనేతుమువాచ తౌ ॥ ౧,౯.౨౯

సకలం నిష్కలం చేతి స్వరూపద్వయమస్తి మే ॥ ౧,౯.౩౦

నాన్యస్య కస్యచిత్తస్మాదన్యః సర్వోప్యనీశ్వరః ॥ ౧,౯.౩౦

పురస్తాత్స్తంభరూపేణ పశ్చాద్రూపేణ చార్భకౌ ॥ ౧,౯.౩౧

బ్రహ్మత్వం నిష్కలం ప్రోక్తమీశత్వం సకలం తథా ॥ ౧,౯.౩౧

ద్వయం మమైవ సంసిద్ధం న మదన్యస్య కస్యచిత్ ॥ ౧,౯.౩౨

తస్మాదీశత్వమన్యేషాం యువయోరపి న క్వచిత్ ॥ ౧,౯.౩౨

తదజ్ఞానేన వాం వృత్తమీశమానం మహాద్భుతమ్ ॥ ౧,౯.౩౩

తన్నిరాకర్తుమత్రైవముత్థితో ఽహం రణక్షితౌ ॥ ౧,౯.౩౩

త్యజతం మానమాత్మీయం మయీశే కురుతం మతిమ్ ॥ ౧,౯.౩౪

మత్ప్రసాదేన లోకేషు సర్వోప్యర్థః ప్రకాశతే ॥ ౧,౯.౩౪

గురూక్తిర్వ్యంజకం తత్ర ప్రమాణం వా పునః పునః ॥ ౧,౯.౩౫

బ్రహ్మతత్త్వమిదం గూఢం భవత్ప్రీత్యా భణామ్యహమ్ ॥ ౧,౯.౩౫

అహమేవ పరం బ్రహ్మ మత్స్వరూపం కలాకలమ్ ॥ ౧,౯.౩౬

బ్రహ్మత్వాదీశ్వరశ్చాహం కృత్యం మేనుగ్రహాదికమ్ ॥ ౧,౯.౩౬

బృహత్త్వాద్బృంహణత్వాచ్చ బ్రహ్మాహం బ్రహ్మకేశవౌ ॥ ౧,౯.౩౭

సమత్వాద్వ్యాపకత్వాచ్చ తథైవాత్మాహమర్భకౌ ॥ ౧,౯.౩౭

అనాత్మానః పరే సర్వే జీవా ఏవ న సంశయః ॥ ౧,౯.౩౮

అనుగ్రహాద్యం సర్గాంగం జగత్కృత్యం చ పంకజమ్ ॥ ౧,౯.౩౮

ఈశత్వాదేవ మే నిత్యం న మదన్యస్య కస్యచిత్ ॥ ౧,౯.౩౯

ఆదౌ బ్రహ్మత్త్వబుద్ధ్యర్థం నిష్కలం లింగముత్థితమ్ ॥ ౧,౯.౩౯

తస్మాదజ్ఞాతమీశత్వం వ్యక్తం ద్యోతయితుం హి వామ్ ॥ ౧,౯.౪౦

సకలోహమతో జాతః సాక్షాదీశస్తు తత్క్షణాత్ ॥ ౧,౯.౪౦

సకలత్వమతో జ్ఞేయమీశత్వం మయి సత్వరమ్ ॥ ౧,౯.౪౧

యదిదం నిష్కలం స్తంభం మమ బ్రహ్మత్వబోధకమ్ ॥ ౧,౯.౪౧

లింగలక్షణయుక్తత్వాన్మమ లింగం భవేదిదమ్ ॥ ౧,౯.౪౨

తదిదం నిత్యమభ్యర్చ్యం యువాభ్యామత్ర పుత్రకౌ ॥ ౧,౯.౪౨

మదాత్మకమిదం నిత్యం మమ సాన్నిధ్యకారణమ్ ॥ ౧,౯.౪౩

మహత్పూజ్యమిదం నిత్యమభేదాల్లింగలింగినోః ॥ ౧,౯.౪౩

యత్రప్రతిష్ఠితం యేన మదీయం లింగమీదృశమ్ ॥ ౧,౯.౪౪

తత్ర ప్రతిష్ఠితః సోఽహమప్రతిష్ఠోఽపి వత్సకౌ ॥ ౧,౯.౪౪

మత్సామ్యమేకలింగస్య స్థాపనే ఫలమీరితమ్ ॥ ౧,౯.౪౫

ద్వితీయే స్థాపితే లింగే మదైక్యం ఫలమేవ హి ॥ ౧,౯.౪౫

లింగం ప్రాధాన్యతః స్థాప్యం తథాబేరం తు గౌణకమ్ ॥ ౧,౯.౪౬

లింగాభావేన తత్క్షేత్రం సబేరమపి సర్వతః ॥ ౧,౯.౪౬

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే విద్యేశ్వరసంహితాయాం నవమో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౧౦

బ్రహ్మవిష్ణూ ఊచతుః

సర్గాదిపఞ్చకృత్యస్య లక్షణం బ్రూహి నౌ ప్రభో ॥ ౧,౧౦.౧

శివ ఉవాచ

మత్కృత్యబోధనం గుహ్యం కృపయా ప్రబ్రవీమి వామ్ ॥ ౧,౧౦.౧

సృష్టిః స్థితిశ్చ సంహారస్తిరోభావో ఽప్యనుగ్రహః ॥ ౧,౧౦.౨

పఞ్చైవ మే జగత్కృత్యం నిత్యసిద్ధమజాచ్యుతౌ ॥ ౧,౧౦.౨

సర్గః సంసారసంరంభస్తత్ప్రతిష్ఠా స్థితిర్మతా ॥ ౧,౧౦.౩
సంహారో మర్దనం తస్య తిరోభావస్తదుత్క్రమః ॥ ౧,౧౦.౩
తన్మోక్షో ఽనుగ్రహస్తన్మే కృత్యమేవం హి పఞ్చకమ్ ॥ ౧,౧౦.౪
కృత్యమేతద్వహత్యన్యస్తూష్ణీం గోపురబింబవత్ ॥ ౧,౧౦.౪
సర్గాది యచ్చతుష్కృత్యం సంసారపరిజృంభణమ్ ॥ ౧,౧౦.౫
పఞ్చమం ముక్తిహేతుర్వై నిత్యం మయి చ సుస్థిరమ్ ॥ ౧,౧౦.౫
తదిదం పఞ్చభూతేషు దృశ్యతే మామకైర్జనైః ॥ ౧,౧౦.౬
సృష్టిర్భూమౌ స్థితిస్తోయే సంహారః పావకే తథా ॥ ౧,౧౦.౬
తిరోభావో ఽనిలే తద్వదనుగ్రహ ఇహామ్బరే ॥ ౧,౧౦.౭
సృజ్యతే ధరయా సర్వమద్భిః సర్వం ప్రవర్ధతే ॥ ౧,౧౦.౭
అర్ద్యతే తేజసా సర్వం వాయునా చాపనీయతే ॥ ౧,౧౦.౮
వ్యోమ్నానుగృహ్యతే సర్వం జ్ఞేయమేవం హి సూరిభిః ॥ ౧,౧౦.౮
పఞ్చకృత్యమిదం బోఢుం మమాస్తి ముఖపఞ్చకమ్ ॥ ౧,౧౦.౯
చతుర్దిక్షు చతుర్వక్త్రం తన్మధ్యే పఞ్చమం ముఖమ్ ॥ ౧,౧౦.౯
యువాభ్యాం తపసా లబ్ధమేతత్కృత్యద్వయం సుతౌ ॥ ౧,౧౦.౧౦
సృష్టిస్థిత్యభిధం భాగ్యం మత్తః ప్రీతాదతిప్రియమ్ ॥ ౧,౧౦.౧౦
తథా రుద్రమహేశాభ్యామన్యత్కృత్యద్వయం పరమ్ ॥ ౧,౧౦.౧౧
అనుగ్రహాఖ్యం కేనాపి లబ్ధుం నైవ హి శక్యతే ॥ ౧,౧౦.౧౧
తత్సర్వం పౌర్వికం కర్మ యువాభ్యాం కాలవిస్మృతమ్ ॥ ౧,౧౦.౧౨
న తద్రుద్ర మహేశాభ్యాం విస్మృతం కర్మ తాదృశమ్ ॥ ౧,౧౦.౧౨
రూపే వేశే చ కృత్యే చ వాహనే చాసనే తథా ॥ ౧,౧౦.౧౩

ఆయుధాదౌ చ మత్సామ్యమస్మాభిస్తత్కృతే కృతమ్ ॥ ౧,౧౦.౧౩

మద్ధ్యానవిరహాద్వత్సౌ మౌఢ్యం వామేవమాగతమ్ ॥ ౧,౧౦.౧౪

మజ్జ్ఞానే సతి నైవం స్యాన్మానం రూపే మహేశవత్ ॥ ౧,౧౦.౧౪

తస్మాన్మజ్జ్ఞానసిద్ధ్యర్థం మంత్రమోంకారనామకమ్ ॥ ౧,౧౦.౧౫

ఇతః పరం ప్రజపతం మామకం మానభంజనమ్ ॥ ౧,౧౦.౧౫

ఉపాదిశం నిజం మంత్రమోంకారమురుమంగలమ్ ॥ ౧,౧౦.౧౬

ఓంకారో మన్ముఖాజ్జజ్ఞే ప్రథమం మత్ప్రబోధకః ॥ ౧,౧౦.౧౬

వాచకో ఽయమహం వాచ్యో మంత్రో ఽయం హి మదాత్మకః ॥ ౧,౧౦.౧౭

తదనుస్మరణం నిత్యం మమానుస్మరణం భవేత్ ॥ ౧,౧౦.౧౭

అకారౌత్తరాత్పూర్వముకారః పశ్చిమాననాత్ ॥ ౧,౧౦.౧౮

మకారో దక్షిణముఖాద్బిందుః ప్రాఙ్ముఖతస్తథా ॥ ౧,౧౦.౧౮

నాదో మధ్యముఖాదేవం పఞ్చధా ఽసౌ విజృంభితః ॥ ౧,౧౦.౧౯

ఏకీభూతః పునస్తద్వదోమిత్యేకాక్షరో భవేత్ ॥ ౧,౧౦.౧౯

నామరూపాత్మకం సర్వం వేదభూతకులద్వయమ్ ॥ ౧,౧౦.౨౦

వ్యాప్తమేతేన మంత్రేణ శివశక్త్యోశ్చ బోధకః ॥ ౧,౧౦.౨౦

అస్మాత్పఞ్చాక్షరం జజ్ఞే బోధకం సకలస్యతత్ ॥ ౧,౧౦.౨౧

ఆకారాదిక్రమేణైవ నకారాదియథాక్రమమ్ ॥ ౧,౧౦.౨౧

అస్మాత్పఞ్చాక్షరాజ్జాతా మాతృకాః పఞ్చభేదతః ॥ ౧,౧౦.౨౨

తస్మాచ్ఛిరశ్చతుర్వక్త్రాత్త్రిపాద్గాయ త్రిరేవ హి ॥ ౧,౧౦.౨౨

వేదః సర్వస్తతో జజ్ఞే తతో వై మంత్రకోటయః ॥ ౧,౧౦.౨౩

తత్తన్మంత్రేణ తత్సిద్ధిః సర్వసిద్ధిరితో భవేత్ ॥ ౧,౧౦.౨౩

అనేన మంత్రకందేన భోగో మోక్షశ్చ సిద్ధ్యతి ॥ ౧,౧౦.౨౪

సకలా మంత్రరాజానః సాక్షాద్భోగప్రదాః శుభాః ॥ ౧,౧౦.౨౪

నందికేశ్వర ఉవాచ

పునస్తయోస్తత్ర తిరః పటం గురుః ప్రకల్ప్య మంత్రం చ సమాదిశత్పరమ్ ॥ ౧,౧౦.౨౫

నిధాయ తచ్ఛీర్ష్ణి కరాంబుజం శనైరుదఙ్ముఖం సంస్థితయోః సహాంబికః ॥ ౧,౧౦.౨౫

త్రిరుచ్చార్యాగ్రహీన్మంత్రం యంత్రతంత్రోక్తిపూర్వకమ్ ॥ ౧,౧౦.౨౬

శిష్యౌ చ తౌ దక్షిణాయామాత్మానం చ సమర్పయత్ ॥ ౧,౧౦.౨౬

ప్రబద్ధహస్తౌ కిల తౌ తదంతికే తమేవ దేవం జగతుర్జగద్గురుమ్ ॥ ౧,౧౦.౨౭

బ్రహ్మాచ్యుతావూచతుః

నమో నిష్కలరూపాయ నమో నిష్కలతేజసే ॥ ౧,౧౦.౨౮

నమః సకలనాథాయ నమస్తే సకలాత్మనే ॥ ౧,౧౦.౨౮

నమః

ప్రణవవాచ్యాయ నమః ప్రణవలింగినే ॥ ౧,౧౦.౨౯

నమః సృష్ట్యాదికర్త్రే చ నమః పఞ్చముఖాయతే ॥ ౧,౧౦.౨౯

పఞ్చబ్రహ్మస్వరూపాయ పఞ్చ కృత్యాయతే నమః ॥ ౧,౧౦.3౦

ఆత్మనే బ్రహ్మణే తుభ్యమనంతగుణశక్తయే ॥ ౧,౧౦.3౦

సకలాకలరూపాయ శంభవే గురవే నమః ॥ ౧,౧౦.3౧

ఇతి స్తుత్వా గురుం పద్యైర్బ్రహ్మా విష్ణుశ్చ నేమతుః ॥ ౧,౧౦.3౧

ఈశ్వర ఉవాచ

వత్సకౌ సర్వతత్త్వం చ కథితం దర్శితం చ వామ్ ॥ ౧,౧౦.3౨

జపతం ప్రణవం మంత్రం దేవీదిష్టం మదాత్మకమ్ ॥ ౧,౧౦.3౨

జ్ఞానం చ సుస్థిరం భాగ్యం సర్వం భవతి శాశ్వతమ్ ॥ ౧,౧౦.౩౩

ఆర్ద్రాయాం చ చతుర్దశ్యాం తజ్జాప్యం త్వక్షయం భవేత్ ॥ ౧,౧౦.౩౩

సూర్యగత్యా మహార్ద్రాయామేకం కోటిగుణం భవేత్ ॥ ౧,౧౦.౩౪

మృగశీర్షాంతిమో భాగః పునర్వస్వాదిమస్తథా ॥ ౧,౧౦.౩౪

ఆర్ద్రాసమః సదా జ్ఞేయః పూజాహోమాదితర్పణే ॥ ౧,౧౦.౩౫

దర్శనం తు ప్రభాతే చ ప్రాతఃసంగవకాలయోః ॥ ౧,౧౦.౩౫

చతుర్దశీ తథా గ్రాహ్యా నిశీథవ్యాపినీ భవేత్ ॥ ౧,౧౦.౩౬

ప్రదోషవ్యాపినీ చైవ పరయుక్తా ప్రశస్యతే ॥ ౧,౧౦.౩౬

లింగం బేరం చ మేతుల్యం యజతాం లింగముత్తమమ్ ॥ ౧,౧౦.౩౭

తస్మాల్లింగం పరం పూజ్యం బేరాదపి ముముక్షుభిః ॥ ౧,౧౦.౩౭

లింగమోంకారమంత్రేణ బేరం పఞ్చాక్షరేణ తు ॥ ౧,౧౦.౩౮

స్వయమేవ హి ద్రవ్యైః ప్రతిష్ఠాప్యం పరైరపి ॥ ౧,౧౦.౩౮

పూజయేదుపచారైశ్చ మత్పదం సులభం భవేత్ ॥ ౧,౧౦.౩౯

ఇతి శాస్య తథా శిష్యా తత్రైవాంఽతర్హితః శివః ॥ ౧,౧౦.౩౯

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే విద్యేశ్వరసంహితాయాం దశమో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౧౧

ఋషయ ఊచుః

కథం లింగం ప్రతిష్ఠాప్యం కథం వాతస్య లక్షణమ్ ॥ ౧,౧౧.౧

కథం వా తత్సమభ్యర్చ్యం దేశే కాలే చ కేన హి ॥ ౧,౧౧.౧

సూత ఉవాచ

యుష్మదర్థం ప్రవక్ష్యామి బుద్ధ్యతామవధానతః ॥ ౧,౧౧.౨

అనుకూలే శుభే కాలే పుణ్యే తీర్థే తటే తథా ॥ ౧,౧౧.౨

యథేష్టం లింగమారోప్యం యత్ర స్యాన్నిత్యమర్చనమ్ ॥ ౧,౧౧.౩

పార్థివేన తథాప్యేనం తైజసేన యథారుచి ॥ ౧,౧౧.౩

కల్పలక్షణసంయుక్తం లింగం పూజాఫలం లభేత్ ॥ ౧,౧౧.౪

సర్వలక్షణసంయుక్తం సద్యః పూజాఫలప్రదమ్ ॥ ౧,౧౧.౪

చరే విశిష్యతే సూక్ష్మం స్థావరే స్థూలమేవ హి ॥ ౧,౧౧.౫

సలక్షణం సపీఠం చ స్థాపయేచ్ఛివనిర్మితమ్ ॥ ౧,౧౧.౫

మండలం చతురస్రం వా త్రికోణమథవా తథా ॥ ౧,౧౧.౬

ఖట్వాంగవన్మధ్యసూక్ష్మం లింగపీఠం మహాఫలం ॥ ౧,౧౧.౬

ప్రథమం మృచ్ఛిలాదిభ్యో లిగం లోహాదిభిః కృతమ్ ॥ ౧,౧౧.౭

యేన లింగం తేన పీఠం స్థావరే హి విశిష్యతే ॥ ౧,౧౧.౭

లింగం పీఠం చరే త్వేకం లింగం బాణకృతం వినా ॥ ౧,౧౧.౮

లింగప్రమాణం కర్తృణాం ద్వాదశాంగులముత్తమమ్ ॥ ౧,౧౧.౮

న్యూనం చేత్ఫలమల్పం స్యాదధికం నైవ దూష్యతే ॥ ౧,౧౧.౯

కర్తురేకాంగులన్యూనం చరేపి చ తథైవ హి ॥ ౧,౧౧.౯

ఆదౌ విమానం శిల్పేన కార్యం దేవగణైర్యుతమ్ ॥ ౧,౧౧.౧౦

తత్ర గర్భగృహే రమ్యే దృఢే దర్పణసంనిభో భూషితే ॥ ౧,౧౧.౧౦

నవరత్నైశ్చ దిగ్ద్వారే చ ప్రధానకైః ॥ ౧,౧౧.౧౧

నీలం రక్తం చ వై దూర్యం శ్యామం మారకతం తథా ॥ ౧,౧౧.౧౧

ముక్తాప్రవాలగోమేదవజ్రాణి నవరత్నకమ్ ॥ ౧,౧౧.౧౨

మధ్యే లింగం మహద్ద్రవ్యం నిక్షిపేత్సహవైదికే ॥ ౧,౧౧.౧౨

సంపూజ్య లింగం సద్యాద్యైః పఞ్చస్థానే యథాక్రమమ్ ॥ ౧,౧౧.౧౩

అగ్నౌ చ హుత్వా బహుధా హవిషాస కలం చ మామ్ ॥ ౧,౧౧.౧౩

అభ్యర్చ్య గురుమాచార్యమర్థైః కామైశ్చ బాంధవమ్ ॥ ౧,౧౧.౧౪

దద్యాద్రైశ్వర్యమర్థిభ్యో జడమప్యజడం తథా ॥ ౧,౧౧.౧౪

స్థావరం జంగమం జీవం సర్వం సంతోష్య యత్నతః ॥ ౧,౧౧.౧౫

సువర్ణపూరితే శ్వభ్రే నవరత్నైశ్చ పూరితే ॥ ౧,౧౧.౧౫

సద్యాది బ్రహ్మ చోచ్చార్య ధ్యాత్వా దేవం పరం శుభమ్ ॥ ౧,౧౧.౧౬

ఉదీర్య చ మహామంత్రమోంకారం నాదఘోషితమ్ ॥ ౧,౧౧.౧౬

లింగం తత్ర ప్రతిష్ఠాప్య లిగం పీఠేన యోజయేత్ ॥ ౧,౧౧.౧౭

లింగం సపీఠం నిక్షిప్య నిత్యలేపేన బంధయేత్ ॥ ౧,౧౧.౧౭

ఏవం బేరం చ సంస్థాప్యం తత్రైవ పరమం శుభమ్ ॥ ౧,౧౧.౧౮

పఞ్చాక్షరేణ బేరం తు ఉత్సవార్థం వహిస్తథా ॥ ౧,౧౧.౧౮

బేరం గురుభ్యో గృహ్ణీయాత్సాధుభిః పూజితం తు వా ॥ ౧,౧౧.౧౯

ఏవం లింగే చ బేరే చ పూజా శివపదప్రదా ॥ ౧,౧౧.౧౯

పునశ్చ ద్వివిధం ప్రోక్తం స్థావరం జంగమం తథా ॥ ౧,౧౧.౨౦

స్థావరం లింగమిత్యాహుస్తరుగుల్మాదికం తథా ॥ ౧,౧౧.౨౦

జంగమం లింగమిత్యాహుః కృమికీటాదికం తథా ॥ ౧,౧౧.౨౧

స్థావరస్య చ శుశ్రూషా జంగమస్య చ తర్పణమ్ ॥ ౧,౧౧.౨౧

తత్తత్సుఖానురాగేణ శివపూజాం విదుర్బుధాః ॥ ౧,౧౧.౨౨

పీఠమంబామయం సర్వం శివలింగం చ చిన్మయమ్ ॥ ౧,౧౧.౨౨

యథా దేవీముమామంకే ధృత్వా తిష్ఠతి శంకరః ॥ ౧,౧౧.౨౩
తథా లింగమిదం పీఠం ధృత్వా తిష్ఠతి సంతతమ్ ॥ ౧,౧౧.౨౩
ఏవం స్థాప్య మహాలింగం పూజయేదుపచారకైః ॥ ౧,౧౧.౨౪
నిత్యపూజా యథా శక్తిధ్వజాదికరణం తథా ॥ ౧,౧౧.౨౪
ఇతి సంస్థాపయేల్లింగం సాక్షాచ్ఛివపదప్రదమ్ ॥ ౧,౧౧.౨౫
అథవా చరలింగం తు షోడశైరుపచారకైః ॥ ౧,౧౧.౨౫
పూజయేచ్చ యథాన్యాయం క్రమాచ్ఛివపదప్రదమ్ ॥ ౧,౧౧.౨౬
ఆవాహనం చాసనం చ అర్ఘ్యం పాద్యం తథైవ చ ॥ ౧,౧౧.౨౬
తదంగాచమనం చైవ స్నానమభ్యంగపూర్వకమ్ ॥ ౧,౧౧.౨౭
వస్త్రం గంధం తథా పుష్పం ధూపం దీపం నివేదనమ్ ॥ ౧,౧౧.౨౭
నీరాజనం చ తాంబూలం నమస్కారో విసర్జనమ్ ॥ ౧,౧౧.౨౮
అథవా ఽర్ఘ్యాదికం కృత్వా నైవేద్యాంతం యథావిధి ॥ ౧,౧౧.౨౮
అథాభిషేకం నైవేద్యం నమస్కారం చ తర్పణమ్ ॥ ౧,౧౧.౨౯
యథాశక్తి సదాకుర్యాత్క్రమాచ్ఛివపదప్రదమ్ ॥ ౧,౧౧.౨౯
అథవా మానుషే లింగేప్యార్షే దైవే స్వయంభువి ॥ ౧,౧౧.౩౦
స్థాపితే ఽపూర్వకే లింగే సోపచారం యథా తథా ॥ ౧,౧౧.౩౦
పూజోపకరణే దత్తే యత్కించిత్ఫలమశ్నుతే ॥ ౧,౧౧.౩౧
ప్రదక్షిణానమస్కారైః క్రమాచ్ఛివపదప్రదమ్ ॥ ౧,౧౧.౩౧
లింగం దర్శనమాత్రం వా నియమేన శివప్రదమ్ ॥ ౧,౧౧.౩౨
మృత్పిష్టగోశకృత్పుష్పైః కరవీరేణ వా ఫలైః ॥ ౧,౧౧.౩౨
గుడేన నవనీతేన భస్మనాన్నైర్యథారుచి ॥ ౧,౧౧.౩౩

లింగం యత్నేన కృత్వాంతే యజేత్తదనుసారతః ॥ ౧,౧౧.౩౩

అంగుష్ఠాదావపి తథా పూజామిచ్ఛంతి కేచన ॥ ౧,౧౧.౩౪

లింగకర్మణి సర్వత్ర నిషేధోస్తి న కర్హిచిత్ ॥ ౧,౧౧.౩౪

సర్వత్ర ఫలదాతా హి ప్రయాసానుగుణం శివః ॥ ౧,౧౧.౩౫

అథవా లింగదానం వా లింగమౌల్యమథాపి వా ॥ ౧,౧౧.౩౫

శ్రద్ధయా శివభక్తాయ దత్తం శివపదప్రదమ్ ॥ ౧,౧౧.౩౬

అథవా ప్రణవం నిత్యం జపేద్దశసహస్రకమ్ ॥ ౧,౧౧.౩౬

సంధ్యయోశ్చ సహస్రం వా జ్ఞేయం శివపదప్రదమ్ ॥ ౧,౧౧.౩౭

జపకాలే మకారాంతం మనఃశుద్ధికరం భజేత్ ॥ ౧,౧౧.౩౭

సమాధౌ మానసం ప్రోక్తముపాంశు సార్వకాలికమ్ ॥ ౧,౧౧.౩౮

సమానప్రణవం చేమం బిందునాదయుతం విదుః ॥ ౧,౧౧.౩౮

అథ పఞ్చాక్షరం నిత్యం జపేదయుతమాదరాత్ ॥ ౧,౧౧.౩౯

సంధ్యయోశ్చ సహస్రం వా జ్ఞేయం శివపదప్రదమ్ ॥ ౧,౧౧.౩౯

ప్రణవేనాదిసంయుక్తం బ్రాహ్మణానాం విశిష్యతే ॥ ౧,౧౧.౪౦

దీక్షాయుక్తం గురోర్గ్రాహ్యం మంత్రం హ్యథ ఫలాప్తయే ॥ ౧,౧౧.౪౦

కుంభస్నానం మంత్రదీక్షాం మాతృకాన్యాసమేవ చ ॥ ౧,౧౧.౪౧

బ్రాహ్మణః సత్యపూతాత్మా గురుర్జ్ఞానీ విశిష్యతే ॥ ౧,౧౧.౪౧

ద్విజానాం చ నమఃపూర్వమన్యేషాం చ నమోన్తకమ్ ॥ ౧,౧౧.౪౨

స్త్రీణాం చ క్వచిదిచ్ఛంతి నమో తం చ యథావిధి ॥ ౧,౧౧.౪౨

విప్రస్త్రీణాం నమః పూర్వమిదమిచ్ఛంతి కేచన ॥ ౧,౧౧.౪౩

పఞ్చకోటిజపం కృత్వా సదా శివసమో భవేత్ ॥ ౧,౧౧.౪౩

ఏకద్విత్రిచతుఃకోట్యాబ్రహ్మాదీనాం పదం వ్రజేత్ ॥ ౧,౧౧.౪౪

జపేదక్షరలక్షంవా అక్షరాణాం పృథక్పృథక్ ॥ ౧,౧౧.౪౪

అథవాక్షరలక్షం వా జ్ఞేయం శివపదప్రదమ్ ॥ ౧,౧౧.౪౫

సహస్రం తు సహస్రాణాం సహస్రేణ దినేన హి ॥ ౧,౧౧.౪౫

జపేన్మంత్రాదిష్టసిద్ధిర్నిత్యం బ్రాహ్మణభోజనాత్ ॥ ౧,౧౧.౪౬

అష్టోత్తరసహస్రం వై గాయత్రీం ప్రాతరేవ హి ॥ ౧,౧౧.౪౬

బ్రాహ్మణస్తు జపేన్నిత్యం క్రమాచ్ఛివపదప్రదాన్ ॥ ౧,౧౧.౪౭

వేదమంత్రాంస్తు సూక్తాని జపేన్నియమమాస్థితః ॥ ౧,౧౧.౪౭

ఏకం దశార్ణం మంత్రం చ శతోనం చ తదూర్ధ్వకమ్ ॥ ౧,౧౧.౪౮

అయుతం చ సహస్రం చ శతమేకం వినా భవేత్ ॥ ౧,౧౧.౪౮

వేదపారాయణం చైవ జ్ఞేయం శివపదప్రదమ్ ॥ ౧,౧౧.౪౯

అన్యాన్బహుతరాన్మంత్రాఞ్జపేదక్షరలక్షతః ॥ ౧,౧౧.౪౯

ఏకాక్షరాంస్తథా మంత్రాఞ్జపేదక్షరకోటితః ॥ ౧,౧౧.౫౦

తతః పరం జపేచ్చైవ సహస్రం భక్తిపూర్వకమ్ ॥ ౧,౧౧.౫౦

ఏవం కుర్యాద్యథాశక్తి క్రమాచ్ఛివ పదం లభేత్ ॥ ౧,౧౧.౫౧

నిత్యం రుచికరం త్వేకం మంత్రమామరణాంతికమ్ ॥ ౧,౧౧.౫౧

జపేత్సహస్రమోమితి సర్వాభీష్టం శివాజ్ఞయా ॥ ౧,౧౧.౫౨

పుష్పారామాదికం వాపి తథా సంమార్జనాదికమ్ ॥ ౧,౧౧.౫౨

శివాయ శివకార్యార్థే కృత్వా శివపదం లభేత్ ॥ ౧,౧౧.౫౩

శివక్షేత్రే తథా వాసం నిత్యం కుర్యాచ్చ భక్తితః ॥ ౧,౧౧.౫౩

జడానామజడానాం చ సర్వేషాం భుక్తిముక్తిదమ్ ॥ ౧,౧౧.౫౪

తస్మాద్వాసం శివక్షేత్రే కుర్యాదామరణం బుధః ॥ ౧,౧౧.౫౪
లింగాద్ధస్తశతం పుణ్యం క్షేత్రే మానుషకే విదుః ॥ ౧,౧౧.౫౫
సహస్రారత్నిమాత్రం తు పుణ్యక్షేత్రే తథార్షకే ॥ ౧,౧౧.౫౫
దైవలింగే తథా జ్ఞేయం సహస్రారత్నిమానతః ॥ ౧,౧౧.౫౬
ధనుఃప్రమాణసాహస్రం పుణ్యం క్షేత్రే స్వయం భువి ॥ ౧,౧౧.౫౬
పుణ్యక్షేత్రే స్థితా వాపీ కూపాద్యపుష్కరాణి చ ॥ ౧,౧౧.౫౭
శివగంగేతి విజ్ఞేయం శివస్య వచనం యథా ॥ ౧,౧౧.౫౭
తత్ర స్నాత్వా తథా దత్త్వా జపిత్వా హి శివం వ్రజేత్ ॥ ౧,౧౧.౫౮
శివక్షేత్రం సమాశ్రిత్య వసేదామరణం తథా ॥ ౧,౧౧.౫౮
దాహం దశాహం మాస్యం వా సపిండీకరణం తు వా ॥ ౧,౧౧.౫౯
ఆబ్ధికం వా శివక్షేత్రే క్షేత్రే పిండమథాపి వా ॥ ౧,౧౧.౫౯
సర్వపాప వినిర్ముక్తః సద్యః శివపదం లభేత్ ॥ ౧,౧౧.౬౦
అథవా సప్తరాత్రం వా వసేద్వా పఞ్చరాత్రకమ్ ॥ ౧,౧౧.౬౦
త్రిరాత్రమేకరాత్రం వా క్రమాచ్ఛివపదం లభేత్ ॥ ౧,౧౧.౬౧
స్వవర్ణానుగుణం లోకే స్వాచారాత్ప్రాప్నుతే నరః ॥ ౧,౧౧.౬౧
వర్ణోద్ధారేణ భక్త్యా చ తత్ఫలాతిశయం నరః ॥ ౧,౧౧.౬౨
సర్వం కృతం కామనయా సద్యః ఫలమవాప్నుయాత్ ॥ ౧,౧౧.౬౨
సర్వం కృతమకామేన సాక్షాచ్ఛివపదప్రదమ్ ॥ ౧,౧౧.౬౩
ప్రాతర్మధ్యాహ్నసాయాహ్నమహస్త్రిష్వేకతః క్రమాత్ ॥ ౧,౧౧.౬౩
ప్రాతర్విధికరం జ్ఞేయం మధ్యాహ్నం కామికం తథా ॥ ౧,౧౧.౬౪
సాయాహ్నం శాంతికం జ్ఞేయం రాత్రావపి తథైవ హి ॥ ౧,౧౧.౬౪

కాలో నిశీథో వై ప్రోక్తోమధ్యయామద్వయం నిశి ॥ ౧,౧౧.౬౫

శివపూజా విశేషేణ తత్కాలే ఽభీష్టసిద్ధిదా ॥ ౧,౧౧.౬౫

ఏవం జ్ఞాత్వా నరః కుర్వన్యథోక్తఫలభాగ్భవేత్ ॥ ౧,౧౧.౬౬

కలౌ యుగే విశేషేణ ఫలసిద్ధిస్తు కర్మణా ॥ ౧,౧౧.౬౬

ఉక్తేన కేనచిద్వాపి అధికారవిభేదతః ॥ ౧,౧౧.౬౭

సద్వృత్తిః పాపభీరుశ్చేత్తత్తత్ఫలమవాప్నుయాత్ ॥ ౧,౧౧.౬౭

ఋషయ ఊచుః

అథ క్షేత్రాణి పుణ్యాని సమాసాత్కథయస్వ నః ॥ ౧,౧౧.౬౮

సర్వాః స్త్రియశ్చ పురుషా యాన్యాశ్రిత్య పదం లభేత్ ॥ ౧,౧౧.౬౮

సూత యోగివరశ్రేష్ఠ శివక్షేత్రాగమాంస్తథా ॥ ౧,౧౧.౬౯

సూత ఉవాచ

శృణుత శ్రద్ధయా సర్వక్షేత్రాణి చ తదాగమాన్ ॥ ౧,౧౧.౬౯

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే విద్యేశ్వరసంహితాయాంఏకదశో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౧౨

సూత ఉవాచ

శృణుధ్వమృషయః ప్రాజ్ఞాః శివక్షేత్రం విముక్తిదమ్ ॥ ౧,౧౨.౧

తదాగమాంస్తతో వక్ష్యే లోకరక్షార్థమేవ హి ॥ ౧,౧౨.౧

పఞ్చాశత్కోటివిస్తీర్ణా ససైలవనకాననా ॥ ౧,౧౨.౨

శివాజ్ఞయా హి పృథివీ లోకం ధృత్వా చ తిష్ఠతి ॥ ౧,౧౨.౨

తత్ర తత్ర శివక్షేత్రం తత్ర తత్ర నివాసినామ్ ॥ ౧,౧౨.3

మోక్షార్థం కృపయా దేవః క్షేత్రం కల్పితవాన్ప్రభుః ॥ ౧,౧౨.౩

పరిగ్రహాదృషీణాం చ దేవానాం పరిగ్రహాత్ ॥ ౧,౧౨.౪

స్వయంభూతాన్యథాన్యాని లోకరక్షార్థమేవ హి ॥ ౧,౧౨.౪

తీర్థే క్షేత్రే సదాకార్యం స్నానదానజపాదికమ్ ॥ ౧,౧౨.౫

అన్యథా రోగదారిద్ర్యమూకత్వాద్యాప్నుయాన్నరః ॥ ౧,౧౨.౫

అథాస్మిన్భారతే వర్షే ప్రాప్నోతి మరణం నరః ॥ ౧,౧౨.౬

స్వయంభూస్థానవాసేన పునర్మానుష్యమాప్నుయాత్ ॥ ౧,౧౨.౬

క్షేత్రే పాపస్య కరణం దృఢం భవతి భూసురాః ॥ ౧,౧౨.౭

పుణ్యక్షేత్రే నివాసే హి పాపమణ్వపి నాచరేత్ ॥ ౧,౧౨.౭

యేన కేనాప్యుపాయేన పుణ్యక్షేత్రే వసేన్నరః ॥ ౧,౧౨.౮

సింధోః శతనదీతీరే సంతి క్షేత్రాణ్యనేకశః ॥ ౧,౧౨.౮

సరస్వతీ నదీ పుణ్యా ప్రోక్తా షష్టిముఖా తథా ॥ ౧,౧౨.౯

తత్తత్తీరే వసేత్ప్రాజ్ఞః క్రమాద్బ్రహ్మపదం లభేత్ ॥ ౧,౧౨.౯

హిమవద్గిరిజా గంగా పుణ్యా శతముఖా నదీ ॥ ౧,౧౨.౧౦

తత్తీరే చైవ కాశ్యాదిపుణ్యక్షేత్రాణ్యనేకశః ॥ ౧,౧౨.౧౦

తత్ర తీరం ప్రశస్తం హి మృగబృహస్పతౌ ॥ ౧,౧౨.౧౧

శోణభద్రో దశముఖః పుణ్యోఽభీష్టఫలప్రదః ॥ ౧,౧౨.౧౧

తత్ర స్నానోపవాసేన పదం వైనాయకం లభేత్ ॥ ౧,౧౨.౧౨

చతుర్వింశముఖా పుణ్యా నర్మదా చ మహానదీ ॥ ౧,౧౨.౧౨

తస్యాం స్నానేన వాసేన పదం వైష్ణవమాప్నుయాత్ ॥ ౧,౧౨.౧౩

తమసా ద్వాదశముఖా రేవా దశముఖా నదీ ॥ ౧,౧౨.౧౩

గోదావరీ మహాపుణ్యా బ్రహ్మగోవధనాశినీ ॥ ౧,౧౨.౧౪
ఏకవింశముఖా ప్రోక్తా రుద్రలోకప్రదాయినీ ॥ ౧,౧౨.౧౪
కృష్ణవేణీ పుణ్యనదీ సర్వపాపక్షయావహా ॥ ౧,౧౨.౧౫
సాష్టాదశముఖాప్రోక్తా విష్ణులోకప్రదాయినీ ॥ ౧,౧౨.౧౫
తుంగభద్రా దశముఖా బ్రహ్మలోకప్రదాయినీ ॥ ౧,౧౨.౧౬
సువర్ణముఖరీ పుణ్యా ప్రోక్తా నవముఖా తథా ॥ ౧,౧౨.౧౬
తత్రైవ సుప్రజాయంతే బ్రహ్మలోకచ్యుతాస్తథా ॥ ౧,౧౨.౧౭
సరస్వతీ చ పంపా చ కన్యాశ్వేతనదీ శుభా ॥ ౧,౧౨.౧౭
ఏతాసాం తీరవాసేన ఇంద్రలోకమవాప్నుయాత్ ॥ ౧,౧౨.౧౮
సహ్యాద్రిజా మహాపుణ్యా కావేరీతి మహానదీ ॥ ౧,౧౨.౧౮
సప్తవింశముఖా ప్రోక్తా సర్వాభీష్టం ప్రదాయినీ ॥ ౧,౧౨.౧౯
తత్తీరాః స్వర్గదాశ్చైవ బ్రహ్మవిష్ణుపదప్రదాః ॥ ౧,౧౨.౧౯
శివలోకప్రదా శైవాస్తథా ఽభీష్టఫలప్రదాః ॥ ౧,౧౨.౨౦
నైమిషే బదరే స్నాయాన్మేషగే చ గురౌ రవౌ ॥ ౧,౧౨.౨౦
బ్రహ్మలోకప్రదం విద్యాత్తతః పూజాదికం తథా ॥ ౧,౧౨.౨౧
సింధునద్యాం తథా స్నానం సింహే కర్కటగే రవౌ ॥ ౧,౧౨.౨౧
కేదారోదకపానం చ స్నానం చ జ్ఞానదం విదుః ॥ ౧,౧౨.౨౨
గోదావర్యాం సింహమాసే స్నాయాత్సింహబృహస్పతౌ ॥ ౧,౧౨.౨౨
శివలోకప్రదమితి శివేనోక్తం తథా పురా ॥ ౧,౧౨.౨౩
యమునాశోణయోః స్నాయాద్గురౌ కన్యాగతే రవౌ ॥ ౧,౧౨.౨౩
ధర్మలోకే దంతిలోకే మహాభోగప్రదం విదుః ॥ ౧,౧౨.౨౪

కావేర్యాం చ తథాస్నాయాత్తులాగే తు రవౌ గురౌ ॥ ౧,౧౨.౨౪

విష్ణోర్వచనమహాత్మ్యాత్సర్వాభీష్టప్రదం విదుః ॥ ౧,౧౨.౨౪

వృశ్చికే మాసి సంప్రాప్తే తథార్కే గురువృశ్చికే ॥ ౧,౧౨.౨౫

నర్మదాయాం నదీస్నానాద్విష్ణులోకమ్వాప్నుయాత్ ॥ ౧,౧౨.౨౬

సువర్ణముఖరీస్నానం చాపగే చ గురౌ రవౌ ॥ ౧,౧౨.౨౬

శివలోకప్రదమితి బ్రాహ్మణో వచనం యథా ॥ ౧,౧౨.౨౭

మృగమాసి తథా స్నాయాజ్జాహ్నవ్యాం మృగగే గురౌ ॥ ౧,౧౨.౨౭

శివలోకప్రదమితి బ్రహ్మణో వచనం యథా ॥ ౧,౧౨.౨౮

బ్రహ్మవిష్ణ్వోః పదే భుక్త్వా తదంతే జ్ఞానమాప్నుయాత్ ॥ ౧,౧౨.౨౮

గంగాయాం మాఘమాసే తు తథాకుంభగతే రవౌ ॥ ౧,౧౨.౨౯

శ్రాద్ధం వా పిండదానం వా తిలోదకమథాపివా ॥ ౧,౧౨.౨౯

వంశద్వయపితౄణాం చ కులకోట్యుద్ధరం విదుః ॥ ౧,౧౨.3౦

కృష్ణవేణ్యాం ప్రశంసంతి మీనగే చ గురౌ రవౌ ॥ ౧,౧౨.3౦

తత్తత్తీర్థే చ తన్మాసి స్నానమింద్రపదప్రదమ్ ॥ ౧,౧౨.3౧

గంగాం వా సహ్యజాం వాపి సమాశ్రిత్య వసేద్బుధః ॥ ౧,౧౨.3౧

తత్కాలకృతపాపస్య క్షయో భవతి నిశ్చితమ్ ॥ ౧,౧౨.3౨

రుద్రలోకప్రదాన్యేవ సంతి క్షేత్రాణ్యనేకశః ॥ ౧,౧౨.3౨

తామ్రపర్ణీ వేగవతీ బ్రహ్మలోకఫలప్రదే ॥ ౧,౧౨.33

తయోస్తీరే హి సంత్యేవ క్షేత్రాణి స్వర్గదాని చ ॥ ౧,౧౨.33

సంతి క్షేత్రాణి తన్మధ్యే పుణ్యదాని చ భూరిశః ॥ ౧,౧౨.3౪

తత్ర తత్ర వసన్నాజ్ఞస్తాదృశం చ ఫలం లభేత్ ॥ ౧,౧౨.3౪

సదాచారేణ సద్వృత్త్యా సదా భావనయాపి చ ॥ ౧,౧౨.౩౫

వసేద్దయాలుః ప్రాజ్ఞో వై నాన్యథా తత్ఫలం లభేత్ ॥ ౧,౧౨.౩౫

పుణ్యక్షేత్రే కృతం పుణ్యం బహుధా ఋద్ధిమృచ్ఛతి ॥ ౧,౧౨.౩౬

పుణ్యక్షేత్రే కృతం పాపం మహదణ్వపి జాయతే ॥ ౧,౧౨.౩౬

తత్కాలం జీవనార్థశ్చేత్పుణ్యేన క్షయమేష్యతి ॥ ౧,౧౨.౩౭

పుణ్యమైశ్వర్యదం ప్రాహుః కాయికం వాచికం తథా ॥ ౧,౧౨.౩౭

మానసం చ తథా పాపం తాదృశం నాశయేద్ద్విజాః ॥ ౧,౧౨.౩౮

మానసం వజ్రలేపం తు కల్పకల్పానుగం తథా ॥ ౧,౧౨.౩౮

ధ్యానాదేవ హి తన్నశ్యేన్నాన్యథా నాశమృచ్ఛతి ॥ ౧,౧౨.౩౯

వాచికం జపజాలేన కాయికం కాయశోషణాత్ ॥ ౧,౧౨.౩౯

దానాద్ధనకృతం నశ్యేన్నా ఽన్యథాకల్పకోటిభిః ॥ ౧,౧౨.౪౦

క్వచిత్పాపేన పుణ్యం చ వృద్ధిపూర్వేణ నశ్యతి ॥ ౧,౧౨.౪౦

బీజాంశశ్చైవ వృద్ధ్యంశో భోగాంశః పుణ్యపాపయోః ॥ ౧,౧౨.౪౧

జ్ఞాననాశ్యో హి బీజాంశో వృద్ధిరుక్తప్రకారతః ॥ ౧,౧౨.౪౧

భోజాంశో భోగనాశ్యస్తు నాన్యథా పుణ్యకోటిభిః ॥ ౧,౧౨.౪౨

బీజప్రరోహే నష్టే తు శేషో భోగాయ కల్పతే ॥ ౧,౧౨.౪౨

దేవానాం పూజయా చైవ బ్రహ్మణానాం చ దానతః ॥ ౧,౧౨.౪౩

తపోధిక్యాచ్చ కాలేన భోగః సహ్యో భవేన్నృణామ్ ॥ ౧,౧౨.౪౩

తస్మాత్పాపమకృత్వైవ వస్తవ్యంసుసుఖమిచ్ఛతా ॥ ౧,౧౨.౪౩

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే విద్యేశ్వరసంహితాయాం ద్వాదశో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౧౩

ఋషయ ఊచుః

సదాచారం శ్రావయాశు యేన లోకాఞ్జయేద్బుధః ॥ ౧,౧౩.౧

ధర్మాధర్మమయాన్బ్రూహి స్వర్గనారకదాంస్తథా ॥ ౧,౧౩.౧

సూత ఉవాచ

సదాచారయుతో విద్వాన్బ్రాహ్మణో నామ నామతః ॥ ౧,౧౩.౨

వేదాచారయుతో విప్రో హ్యేతైరేకైకవాన్ద్విజః ॥ ౧,౧౩.౨

అల్పాచారోల్పవేదశ్చ క్షత్రియో రాజసేవకః ॥ ౧,౧౩.౩

కించిదాచారవాన్వైశ్యః కృషివాణిజ్యకృత్తయా ॥ ౧,౧౩.౩

శూద్రబ్రాహ్మణ ఇత్యుక్తః స్వయమేవ హి కర్షకః ॥ ౧,౧౩.౪

అసూయాలుః పరద్రోహీ చండాలద్విజ ఉచ్యతే ॥ ౧,౧౩.౪

పృథివీపాలకో రాజా ఇతరేక్షత్రియా మతాః ॥ ౧,౧౩.౫

ధాన్యాదిక్రయవాన్వైశ్య ఇతరో వణిగుచ్యతే ॥ ౧,౧౩.౫

బ్రహ్మక్షత్రియవైశ్యానాం శుశ్రూషుః శూద్ర ఉచ్యతే ॥ ౧,౧౩.౬

కర్షకో వృషలో జ్ఞేయ ఇతరే చైవ దస్యవః ॥ ౧,౧౩.౬

సర్వో హ్యుషఃప్రాచీముఖశ్చిన్తయేద్దేవపూర్వకాన్ ॥ ౧,౧౩.౭

ధర్మానర్థాంశ్చ తత్క్లేశానాయం చ వ్యయమేవ చ ॥ ౧,౧౩.౭

ఆయుర్ద్వేషశ్చ మరణం పాపం భాగ్యం తథైవ చ ॥ ౧,౧౩.౮

వ్యాధిః పుష్టిస్తథా శక్తిః ప్రాతరుత్థానదిక్ఫలమ్ ॥ ౧,౧౩.౮

నిశాంత్యాయామోషా జ్ఞేయా యామార్ధం సంధిరుచ్యతే ॥ ౧,౧౩.౯

తత్కాలే తు సముత్థాయ విణ్మూత్రే విసృజేద్ద్విజః ॥ ౧,౧౩.౯

గృహాద్దూరం తతో గత్వా బాహ్యతః ప్రవృతస్తథా ॥ ౧,౧౩.౧౦

ఉదఙ్ముఖః సమావిశ్య ప్రతిబంధే ఽన్యదిఙ్ముఖః ॥ ౧,౧౩.౧౦

జలాగ్నిబ్రాహ్మణాదీనాం దేవానాం నాభిముఖ్యతః ॥ ౧,౧౩.౧౧

లింగం పిధాయ వామేన ముఖమన్యేన పాణినా ॥ ౧,౧౩.౧౧

మలముత్సృజ్య చోత్థాయ న పశ్యేచ్చైవ తన్మలమ్ ॥ ౧,౧౩.౧౨

ఉద్ధృతేన జలేనైవ శౌచం కుర్యాజ్జలాద్బహిః ॥ ౧,౧౩.౧౨

అథవా దేవపిత్రార్షతీర్థావతరణం వినా ॥ ౧,౧౩.౧౩

సప్త వా పఞ్చ వా త్రీన్వా గుదం సంశోధయేన్మృదా ॥ ౧,౧౩.౧౩

లింగే కర్కోటమాత్రం తు గుదే ప్రసృతిరిష్యతే ॥ ౧,౧౩.౧౪

తత ఉత్థాయ పద్ధస్తశౌచం గణ్డూషమష్టకమ్ ॥ ౧,౧౩.౧౪

యేన కేన చ పత్రేణ కాష్ఠేన చ జలాద్బహిః ॥ ౧,౧౩.౧౫

కార్యం సంత్యజ్య తర్జనీం దంతధావనమీరితమ్ ॥ ౧,౧౩.౧౫

జలదేవాన్నమస్కృత్య మంత్రేణ స్నానమాచరేత్ ॥ ౧,౧౩.౧౬

అశక్తః కంఠదఘ్నం వా కటిదఘ్నమథాపి వా ॥ ౧,౧౩.౧౬

ఆజాను జలమావిశ్య మంత్రస్నానం సమాచరేత్ ॥ ౧,౧౩.౧౭

దేవాదీంస్తర్పయేద్విద్వాంస్తత్ర తీర్థజలేన చ ॥ ౧,౧౩.౧౭

ధౌతవస్త్రం సమాదాయ పఞ్చకచ్ఛేన ధారయేత్ ॥ ౧,౧౩.౧౮

ఉత్తరీయం చ కిం చైవ ధార్యం సర్వేషు కర్మసు ॥ ౧,౧౩.౧౮

నద్యాదితీర్థస్నానే తు స్నానవస్త్రం న శోధయేత్ ॥ ౧,౧౩.౧౯

వాపీకూపగృహాదౌ తు స్నానాదూర్ధ్వం నయేద్బుధః ॥ ౧,౧౩.౧౯

శిలాదార్వాదికే వాపి జలే వాపి స్థలేపి వా ॥ ౧,౧౩.౨౦

సంశోధ్య పీడయేద్వస్త్రం పితౄణాం తృప్తయే ద్విజాః ॥ ౧,౧౩.౨౦

జాబాలకోక్తమంత్రేణ భస్మనా చ త్రిపుండ్రకమ్ ॥ ౧,౧౩.౨౧

అన్యథా చేజ్జలే పాత ఇతస్తన్నరకమృచ్ఛతి ॥ ౧,౧౩.౨౧

ఆపోహిష్ఠేతి శిరసి ప్రోక్షయేత్పాపశాంతయే ॥ ౧,౧౩.౨౨

యస్యేతి మంత్రం పాదే తు సంధిప్రోక్షణముచ్యతే ॥ ౧,౧౩.౨౨

పాదే మూర్ధ్ని హృది చైవ మూర్ధ్ని హృత్పాద ఏవ చ ॥ ౧,౧౩.౨౩

హృత్పాదమూర్ధ్ని సంప్రోక్ష్య మంత్రస్నానం విదుర్బుధాః ॥ ౧,౧౩.౨౩

ఈషత్స్పర్శే చ దౌః స్వాస్థ్యే రాజరాష్ట్రభయే ఽపి చ ॥ ౧,౧౩.౨౪

అత్యాగతికాలే చ మంత్రస్నానం సమాచరేత్ ॥ ౧,౧౩.౨౪

ప్రాతః సూర్యానువాకేన సాయమగ్న్యనువాకతః ॥ ౧,౧౩.౨౫

అపః పీత్వా తథామధ్యే పునః ప్రోక్షణమాచరేత్ ॥ ౧,౧౩.౨౫

గాయత్ర్యా జపమంత్రాంతే త్రీరూర్ధ్వం ప్రాగ్వినిక్షిపేత్ ॥ ౧,౧౩.౨౬

మంత్రేణ సహ చైకం వై మధ్యే ఽర్ఘ్యం తు రవేర్ద్విజా ॥ ౧,౧౩.౨౬

అథ జాతే చ సాయాహ్నే భువి పశ్చిమదిఙ్ముఖః ॥ ౧,౧౩.౨౭

ఉద్ధృత్య దద్యాత్ప్రాతస్తు మధ్యాహ్నేంగులిభిస్తథా ॥ ౧,౧౩.౨౭

అంగులీనాం చ రంధ్రేణ లంబం పశ్యేద్దివాకరమ్ ॥ ౧,౧౩.౨౮

ఆత్మప్రదక్షిణం కృత్వా శుద్ధాచమనమాచరేత్ ॥ ౧,౧౩.౨౮

సాయం ముహూర్తాదర్వాక్తు కృతా సంధ్యా వృథా భవేత్ ॥ ౧,౧౩.౨౯

అకాలాత్కాల ఇత్యుక్తో దినే ఽతీతే యథాక్రమమ్ ॥ ౧,౧౩.౨౯

దివా ఽతీతే చ గాయత్రీం శతం నిత్యే క్రమాజ్జపేత్ ॥ ౧,౧౩.౩౦

ఆదర్శాహాత్పరాఽతీతే గాయత్రీం లక్షమభ్యసేత్ ॥ ౧,౧౩.౩౦

మాసాతీతే తు నిత్యే హి పునశ్చోపనయం చరేత్ ॥ ౧,౧౩.౩౧

ఈశో గౌరీగుహౌ విష్ణుర్బ్రహ్మా చేంద్రశ్చ వై యమః ॥ ౧,౧౩.౩౧

ఏవం రూపాంశ్చ వై దేవాంస్తర్పయేదర్థసిద్ధయే ॥ ౧,౧౩.౩౨

బ్రహ్మార్పణం తతః కృత్వా శుద్ధాచమనమాచరేత్ ॥ ౧,౧౩.౩౨

తీర్థదక్షిణతః శస్తే మఠే మంత్రాలయే బుధః ॥ ౧,౧౩.౩౩

తత్ర దేవాలయే వాపి గృహే వా నియతస్థలే ॥ ౧,౧౩.౩౩

సర్వాన్దేవాన్నమస్కృత్య స్థిరబుద్ధిః స్థిరాసనః ॥ ౧,౧౩.౩౪

ప్రణవం పూర్వమభ్యస్య గాయత్రీమభ్యసేత్తతః ॥ ౧,౧౩.౩౪

జీవబ్రహ్మైక్యవిషయం బుద్ధ్వా ప్రణవమభ్యసేత్ ॥ ౧,౧౩.౩౫

త్రైలోక్యసృష్టికర్తారం స్థితికర్తారమచ్యుతమ్ ॥ ౧,౧౩.౩౫

సంహర్తారం తథా రుద్రం స్వప్రకాశముపాస్మహే ॥ ౧,౧౩.౩౬

జ్ఞానకర్మేంద్రియాణాం చ మనోవృత్తీర్ధియస్తథా ॥ ౧,౧౩.౩౬

భోగమోక్షప్రదే ధర్మే జ్ఞానే చ ప్రేరయేత్సదా ॥ ౧,౧౩.౩౭

ఇత్థమర్థం ధియాధ్యాయన్బ్రహ్మప్రాప్నోతి నిశ్చయః ॥ ౧,౧౩.౩౭

కేవలం వా జపేన్నిత్యం బ్రాహ్మణ్యస్య చ పూర్తయే ॥ ౧,౧౩.౩౮

సహస్రమభ్యసేన్నిత్యం ప్రాతర్బ్రాహ్మణపుంగవః ॥ ౧,౧౩.౩౮

అన్యేషాం చ యథా శక్తిమధ్యాహ్నే చ శతం జపేత్ ॥ ౧,౧౩.౩౯

సాయం ద్విదశకం జ్ఞేయం శిఖాష్టకసమన్వితమ్ ॥ ౧,౧౩.౩౯

మూలాధారం సమారభ్య ద్వాదశాంతస్థితాంస్తథా ॥ ౧,౧౩.౪౦

విద్యేశబ్రహ్మవిష్ణ్వీశజీవాత్మపరమేశ్వరాన్ ॥ ౧,౧౩.౪౦

బ్రహ్మబుద్ధ్యా తద్దైక్యం చ సోహం భావనయా జపేత్ ॥ ౧,౧౩.౪౧

తానేవ బ్రహ్మరంధ్రాదౌ కాయాద్బాహ్యే చ భావయేత్ ॥ ౧,౧౩.౪౧

మహత్తత్త్వం సమారభ్య శరీరం తు సహస్రకమ్ ॥ ౧,౧౩.౪౨

ఏకైకస్మాజ్జపాదేకమతిక్రమ్య శనైః శనైః ॥ ౧,౧౩.౪౨

పరస్మిన్యోజయేజ్జీవం జపతత్త్వముదాహృతమ్ ॥ ౧,౧౩.౪౩

శతద్వివదశకం దేహం శిఖాష్టకసమన్వితమ్ ॥ ౧,౧౩.౪౩

మంత్రాణాం జప ఏవం హి జపమాదిక్రమాద్విదుః ॥ ౧,౧౩.౪౪

సహస్రం బ్రాహ్మదం విద్యాచ్ఛతమైంద్రప్రదం విదుః ॥ ౧,౧౩.౪౪

ఇతరత్త్వాత్మరక్షార్థం బ్రహ్మయోనిషు జాయతే ॥ ౧,౧౩.౪౫

దివాకరముపస్థాయ నిత్యమిత్థం సమాచరేత్ ॥ ౧,౧౩.౪౫

లక్షద్వాదశయుక్తస్తు పూర్ణబ్రాహ్మణ ఈరితః ॥ ౧,౧౩.౪౬

గాయత్ర్యా లక్షహీనం తు వేదకార్యేన యోజయేత్ ॥ ౧,౧౩.౪౬

ఆసప్తతేస్తు నియమం పశ్చాత్ప్రవ్రాజనం చరేత్ ॥ ౧,౧౩.౪౭

ప్రాతర్ద్వాదశసాహస్రం ప్రవ్రాజీప్రణవం జపేత్ ॥ ౧,౧౩.౪౭

దినే దినే త్వతిక్రాంతే నిత్యమేవం క్రమాజ్జపేత్ ॥ ౧,౧౩.౪౮

మాసాదౌ క్రమశో ఽతీతే సార్ధలక్షజపేన హి ॥ ౧,౧౩.౪౮

అత ఊర్ధ్వమతిక్రాంతే పునః ప్రైషం సమాచరేత్ ॥ ౧,౧౩.౪౯

ఏవం కృత్వా దోషశాంతిరన్యథా రౌరవం వ్రజేత్ ॥ ౧,౧౩.౪౯

ధర్మార్థయోస్తతో యత్నం కుర్యాత్కామీ న చేతరః ॥ ౧,౧౩.౫౦

బ్రాహ్మణో ముక్తికామః స్యాద్బ్రహ్మజ్ఞానం సదాభ్యసేత్ ॥ ౧,౧౩.౫౦

ధర్మాదర్థో ఽర్థతో భోగో భోగాద్వైరాగ్యసంభవః ॥ ౧,౧౩.౫౧

ధర్మార్జితార్థభోగేన వైరాగ్యముపజాయతే ॥ ౧,౧౩.౫౧

విపరీతార్థభోగేన రాగ ఏవ ప్రజాయతే ॥ ౧,౧౩.౫౨

ధర్మశ్చ ద్వివిధః ప్రోక్తో ద్రవ్యదేహద్వయేన చ ॥ ౧,౧౩.౫౨

ద్రవ్యమిజ్యాదిరూపం స్యాత్తీర్థస్నానాది దైహికమ్ ॥ ౧,౧౩.౫౩

ధనేన ధనమాప్నోతి తపసా దివ్యరూపతామ్ ॥ ౧,౧౩.౫౩

నిష్కామః శుద్ధిమాప్నోతి శుద్ధ్యా జ్ఞానం న సంశయః ॥ ౧,౧౩.౫౪

కృతాదౌ హి తపఃశ్లాఘ్యం ద్రవ్యధర్మః కలౌ యుగే ॥ ౧,౧౩.౫౪

కృతేధ్యానాజ్జ్ఞానసిద్ధిస్త్రేతాయాం తపసా తథా ॥ ౧,౧౩.౫౫

ద్వాపరే యజనాజ్జ్ఞానం ప్రతిమాపూజయా కలౌ ॥ ౧,౧౩.౫౫

యాదృశం పుణ్యం పాపం వా తాదృశం ఫలమేవ హి ॥ ౧,౧౩.౫౬

ద్రవ్యదేహాంగభేదేన న్యూనవృద్ధిక్షయాదికమ్ ॥ ౧,౧౩.౫౬

అధర్మో హింసికారూపో ధర్మస్తు సుఖరూపకః ॥ ౧,౧౩.౫౭

అధర్మాద్దుఃఖమాప్నోతి ధర్మాద్వై సుఖమేధతే ॥ ౧,౧౩.౫౭

విద్యాదుర్వృత్తితో దుఃఖం సుఖం విద్యాత్సువృత్తితః ॥ ౧,౧౩.౫౮

ధర్మార్జనమతః కుర్యాద్భోగమోక్షప్రసిద్ధయే ॥ ౧,౧౩.౫౮

సకుటుంబస్య విప్రస్య చతుర్జనయుతస్య చ ॥ ౧,౧౩.౫౯

శతవర్షస్య వృత్తిం తు దద్యాత్తద్బ్రహ్మలోకదమ్ ॥ ౧,౧౩.౫౯

చాంద్రాయణసహస్రం తు బ్రహ్మలోకప్రదం విదుః ॥ ౧,౧౩.౬౦

సహస్రస్య కుటుంబస్య ప్రతిష్ఠాం క్షత్రియశ్చరేత్ ॥ ౧,౧౩.౬౦

ఇంద్రలోకప్రదం విద్యాదయుతం బ్రహ్మలోకదమ్ ॥ ౧,౧౩.౬౧

యాం దేవతాం పురస్కృత్య దానమాచరతే నరః ॥ ౧,౧౩.౬౧

తత్తల్లోకమవాప్నోతి ఇతి వేదవిదో విదుః ॥ ౧,౧౩.౬౨

అర్థహీనః సదా కుర్యాత్తపసా మార్జనం తథా ॥ ౧,౧౩.౬౨

తీర్థాచ్చ తపసా ప్రాప్యం సుఖమక్షయ్యమశ్నుతే ॥ ౧,౧౩.౬౩

అర్థార్జనమథో వక్ష్యే న్యాయతః సుసమాహితః ॥ ౧,౧౩.౬౩

కృతాత్ప్రతిగ్రహాచ్చైవ యాజనాచ్చ విశుద్ధితః ॥ ౧,౧౩.౬౪

అదైన్యాదనతిక్లేశాద్బ్రాహ్మణో ధనమర్జయేత్ ॥ ౧,౧౩.౬౪

క్షత్రియో బాహువీర్యేణ కృషిగోరక్షణాద్విశః ॥ ౧,౧౩.౬౫

న్యాయార్జితస్య విత్తస్య దానాత్సిద్ధిం సమశ్నుతే ॥ ౧,౧౩.౬౫

జ్ఞానసిద్ధ్యా మోక్షసిద్ధిః సర్వేషాం గుర్వనుగ్రహాత్ ॥ ౧,౧౩.౬౬

మోక్షాత్స్వరూపసిద్ధిః స్యాత్పరానన్దం సమశ్నుతే ॥ ౧,౧౩.౬౬

సత్సంగాత్సర్వమేతద్వై నరాణాం జాయతే ద్విజాః ॥ ౧,౧౩.౬౭

ధనధాన్యాదికం సర్వం దేయం వై గృహమేధినా ॥ ౧,౧౩.౬౭

యద్యత్కాలే వస్తుజాతం ఫలం వా ధాన్యమేవ చ ॥ ౧,౧౩.౬౮

తత్తత్సర్వం బ్రాహ్మణేభ్యో దేయం వై హితమిచ్ఛతా ॥ ౧,౧౩.౬౮

జలం చైవ సదా దేయమన్నం క్షుద్వ్యాధిశాంతయే ॥ ౧,౧౩.౬౯

క్షేత్రం ధాన్యం తథాఽఽమాన్నమన్నమేవం చతుర్విధమ్ ॥ ౧,౧౩.౬౯

యావత్కాలం యదన్నం వై భుక్త్వా శ్రవణమేధతే ॥ ౧,౧౩.౭౦

తావత్కృతస్య పుణ్యస్య త్వర్ధం దాతుర్న సంశయః ॥ ౧,౧౩.౭౦

గ్రహీతాహిగృహీతస్య దానాద్వై తపసా తథా ॥ ౧,౧౩.౭౧

పాపసంశోధనం కుర్యాదన్యథా రౌరవం వ్రజేత్ ॥ ౧,౧౩.౭౧

ఆత్మవిత్తం త్రిధా కుర్యాద్ధర్మవృద్ధ్యాత్మభోగతః ॥ ౧,౧౩.౭౨

నిత్యం నైమిత్తకం కామ్యం కర్మ కుర్యాత్తు ధర్మతః ॥ ౧,౧౩.౭౨

విత్తస్య వర్ధనం కుర్యాద్వృద్ధ్యంశేన హి సాధకః ॥ ౧,౧౩.౭౩

హితేన మితమే ధ్యేన భోగం భోగాంశతశ్చరేత్ ॥ ౧,౧౩.౭౩

కృష్యర్జితే దశాంశం హి దేయం పాపస్య శుద్ధయే ॥ ౧,౧౩.౭౪

శేషేణ కుర్యాద్ధర్మాది అన్యథా రౌరవం వ్రజేత్ ॥ ౧,౧౩.౭౪

అథవా పాపబుద్ధిః స్యాత్క్షయం వా సత్యమేష్యతి ॥ ౧,౧౩.౭౫

వృద్ధివాణిజ్యకే దేయష్షడంశో హి విచక్షణైః ॥ ౧,౧౩.౭౫

శుద్ధప్రతిగ్రహే దేయశ్చతుర్థాంశో ద్విజోత్తమైః ॥ ౧,౧౩.౭౬

అకస్మాదుత్థితే ఒర్థే హి దేయమర్ధం ద్విజోత్తమైః ॥ ౧,౧౩.౭౬

అసత్ప్రతిగ్రహసర్వం దుర్దానం సాగరే క్షిపేత్ ॥ ౧,౧౩.౭౭

ఆహూయ దానం కర్తవ్యమాత్మభోగసమృద్ధయే ॥ ౧,౧౩.౭౭

పృష్టం సర్వం సదా దేయమాత్మశక్త్యనుసారతః ॥ ౧,౧౩.౭౮

జన్మాంతరే ఋణీ హి స్యాదదత్తే పృష్టవస్తుని ॥ ౧,౧౩.౭౮

పరేషాం చ తథా దోషం న ప్రశంసేద్విచక్షణః ॥ ౧,౧౩.౭౯

విశేషేణ తథాబ్రహ్మన్శ్రుతం దృష్టం చ నో వదేత్ ॥ ౧,౧౩.౭౯

న వదేత్సర్వజంతూనాం హృది రోషకరం బుధః ॥ ౧,౧౩.౮౦

సంధ్యయోరగ్నికార్యం చ కుర్యాదైశ్వర్యసిద్ధయే ॥ ౧,౧౩.౮౦

అశక్తస్త్వేకకాలే వా సూర్యాగ్నీ చ యథావిధి ॥ ౧,౧౩.౮౧

తండులం ధాన్యమాజ్యం వా ఫలం కందం హవిస్తథా ॥ ౧,౧౩.౮౧

స్థాలీపాకం తథా కుర్యాద్యథాన్యాయం యథావిధి ॥ ౧,౧౩.౮౨

ప్రధానహోమమాత్రం వా హవ్యాభావే సమాచరేత్ ॥ ౧,౧౩.౮౨

నిత్యసంధానమిత్యుక్తం తమజస్రం విదుర్బుధాః ॥ ౧,౧౩.౮౩
అథవా జపమాత్రం వా సూర్యవందనమేవ చ ॥ ౧,౧౩.౮౩
ఏవమాత్మార్థినః కుర్యురర్థార్థీ చ యథావిధి ॥ ౧,౧౩.౮౪
బ్రహ్మయజ్ఞరతా నిత్యం దేవపూజారతాస్తథా ॥ ౧,౧౩.౮౪
అగ్నిపూజాపరా నిత్యం గురుపూజారతాస్తథా ॥ ౧,౧౩.౮౫
బ్రాహ్మణానాం తృప్తికరాః సర్వే స్వర్గస్య భాగినః ॥ ౧,౧౩.౮౫

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే విద్యేశ్వరసంహితాయాం త్రయోదశో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౧౪
ఋషయ ఊచుః
అగ్నియజ్ఞదేవయజ్ఞం బ్రహ్మయజ్ఞం తథైవ చ ॥ ౧,౧౪.౧
గురుపూజాం బ్రహ్మతృప్తిం క్రమేణ బ్రూహి నః ప్రభో ॥ ౧,౧౪.౧
సూత ఉవాచ
అగ్నౌ జుహోతి యద్ద్రవ్యమగ్నియజ్ఞః స ఉచ్యతే ॥ ౧,౧౪.౨
బ్రహ్మచర్యాశ్రమస్థానాం సమిదాధానమేవ హి ॥ ౧,౧౪.౨
సమిదగ్నౌ వ్రతాద్యం చ విశేషయజనాదికమ్ ॥ ౧,౧౪.౩
ప్రథమాశ్రమిణామేవం యావదౌపాసనం ద్విజాః ॥ ౧,౧౪.౩
ఆత్మన్యారోపితాగ్నీనాం వనినాం యతినాం ద్విజాః ॥ ౧,౧౪.౪
హితం చ మితమేధ్యాన్నం స్వకాలే భోజనం హుతిః ॥ ౧,౧౪.౪
ఔపాసనాగ్నిసంధానం సమారభ్య సురక్షితమ్ ॥ ౧,౧౪.౫
కుండే వాప్యథ భాండే వా తదజస్రం సమీరితమ్ ॥ ౧,౧౪.౫

అగ్నిమాత్మన్యరణ్యాం వా రాజదైవవశాద్ధ్రువమ్ ॥ ౧,౧౪.౬
అగ్నిత్యాగభయాదుక్తం సమారోపితముచ్యతే ॥ ౧,౧౪.౬
సంపత్కరీ తథా జ్ఞేయా సాయమగ్న్యాహుతిర్ద్విజాః ॥ ౧,౧౪.౭
ఆయుష్కరీతి విజ్ఞేయా ప్రాతః సూర్యాహుతిస్తథా ॥ ౧,౧౪.౭
అగ్నియజ్ఞో హ్యయం ప్రోక్తో దివా సూర్యనివేశనాత్ ॥ ౧,౧౪.౮
ఇంద్రాదీన్సకలాన్దేవానుద్దిశ్యాగ్నౌ జుహోతియత్ ॥ ౧,౧౪.౮
దేవయజ్ఞం హి తం విద్యాత్స్థాలీపాకాదికాన్క్రతూన్ ॥ ౧,౧౪.౯
చౌలాదికం తథా జ్ఞేయం లౌకికాగ్నౌ ప్రతిష్ఠితమ్ ॥ ౧,౧౪.౯
బ్రహ్మయజ్ఞం ద్విజః కుర్యాద్దేవానాం తృప్తయే సకృత్ ॥ ౧,౧౪.౧౦
బ్రహ్మయజ్ఞ ఇతి ప్రోక్తో వేదస్యాఽధ్యయనం భవేత్ ॥ ౧,౧౪.౧౦
నిత్యానంతరమాసోయం తతస్తు న విధీయతే ॥ ౧,౧౪.౧౧
అనగ్నౌ దేవయజనం శృణుత శ్రద్ధయాదరాత్ ॥ ౧,౧౪.౧౧
ఆదిసృష్టౌ మహాదేవః సర్వజ్ఞః కరుణాకరః ॥ ౧,౧౪.౧౨
సర్వలోకోపకారార్థం వారాన్కల్పితవాన్ప్రభుః ॥ ౧,౧౪.౧౨
సంసారవైద్యః సర్వజ్ఞః సర్వభేషజభేషజమ్ ॥ ౧,౧౪.౧౩
ఆదావారోగ్యదం వారం స్వవారం కృతవాన్ప్రభుః ॥ ౧,౧౪.౧౩
సంపత్కారం స్వమాయాయా వరం చ కృతవాంస్తతః ॥ ౧,౧౪.౧౪
జననే దుర్గతిక్రాంతే కుమారస్య తతః పరమ్ ॥ ౧,౧౪.౧౪
ఆలస్యదురితక్రాంత్యై వారం కల్పితవాన్ప్రభుః ॥ ౧,౧౪.౧౫
రక్షకస్య తథా విష్ణోర్లోకానాం హితకామ్యయా ॥ ౧,౧౪.౧౫
పుష్ట్యర్థం చైవ రక్షార్థం వారం కల్పితవాన్ప్రభుః ॥ ౧,౧౪.౧౬

ఆయుష్కరం తతో వారమాయుషాం కర్తురేవ హి ॥ ౧,౧౪.౧౬
త్రైలోక్యసృష్టికర్తుర్హి బ్రహ్మణః పరమేష్ఠినః ॥ ౧,౧౪.౧౭
జగదాయుష్యసిద్ధ్యర్థం వారం కల్పితవాన్ప్రభుః ॥ ౧,౧౪.౧౭
ఆదౌ త్రైలోక్యవృద్ధ్యర్థం పుణ్యపాపే ప్రకల్పితే ॥ ౧,౧౪.౧౮
తయోః కర్త్రోస్తతో వారమింద్రస్య చ యమస్య చ ॥ ౧,౧౪.౧౮
భోగప్రదం మృత్యుహరం లోకానాం చ ప్రకల్పితమ్ ॥ ౧,౧౪.౧౯
ఆదిత్యాదీన్స్వస్వరూపాన్సుఖదుఃఖస్య సూచకాన్ ॥ ౧,౧౪.౧౯
వారేశాన్కల్పయిత్వాదౌ జ్యోతిశ్చక్రేప్రతిష్ఠితాన్ ॥ ౧,౧౪.౨౦
స్వస్వవారే తు తేషాం తు పూజా స్వస్వఫలప్రదా ॥ ౧,౧౪.౨౦
ఆరోగ్యం సంపదశ్చైవ వ్యాధీనాం శాంతిరేవ చ ॥ ౧,౧౪.౨౧
పుష్టిరాయుస్తథా భోగో మృతేర్హానిర్యథాక్రమమ్ ॥ ౧,౧౪.౨౧
వారక్రమఫలం ప్రాహుర్దేవప్రీతిపురఃసరమ్ ॥ ౧,౧౪.౨౨
అన్యేషామపి దేవానాం పూజాయాః ఫలదః శివః ॥ ౧,౧౪.౨౨
దేవానాం ప్రీతయే పూజాపఞ్చధైవ ప్రకల్పితా ॥ ౧,౧౪.౨౩
తత్తన్మంత్రజపో హోమో దానం చైవ తపస్తథా ॥ ౧,౧౪.౨౩
స్థండిలే ప్రతిమాయాం చ హ్యగ్నౌ బ్రాహ్మణవిగ్రహే ॥ ౧,౧౪.౨౪
సమారాధనమిత్యేవం షోడశైరుపచారకైః ॥ ౧,౧౪.౨౪
ఉత్తరోత్తరవైశిష్ట్యాత్పూర్వాభావే తథోత్తరమ్ ॥ ౧,౧౪.౨౫
నేత్రయోః శిరసో రోగే తథా కుష్ఠస్య శాంతయే ॥ ౧,౧౪.౨౫
ఆదిత్యం పూజయిత్వా తు బ్రాహ్మణాన్భోజయేత్తతః ॥ ౧,౧౪.౨౬
దినం మాసం తథా వర్షం వర్షత్రయమథవాపి వా ॥ ౧,౧౪.౨౬

ప్రారబ్ధం ప్రబలం చేత్స్యాన్నశ్యేద్రోగజరాదికమ్ ॥ ౧,౧౪.౨౭

జపాద్యమిష్టదేవస్య వారాదీనాం ఫలం విదుః ॥ ౧,౧౪.౨౭

పాపశాంతిర్విశేషేణ హ్యాదివారే నివేదయేత్ ॥ ౧,౧౪.౨౮

ఆదిత్యస్యైవ దేవానాం బ్రాహ్మణానాం విశిష్టదమ్ ॥ ౧,౧౪.౨౮

సోమవారే చ లక్ష్మ్యాదీన్సంపదర్థం యజేద్బుధః ॥ ౧,౧౪.౨౯

ఆజ్యాన్నేన తథా విప్రాన్సపత్నీకాంశ్చ భోజయేత్ ॥ ౧,౧౪.౨౯

కాల్యాదీన్భౌమ వారే తు యజేద్రోగప్రశాంతయే ॥ ౧,౧౪.౩౦

మాషముద్గాఢకాన్నేన బ్రహ్మణాంశ్చైవ భోజయేత్ ॥ ౧,౧౪.౩౦

సౌమ్యవారే తథా విష్ణుం దధ్యన్నేన యజేద్బుధః ॥ ౧,౧౪.౩౧

పుత్రమిత్రకలత్రాదిపుష్టిర్భవతి సర్వదా ॥ ౧,౧౪.౩౧

ఆయుష్కామో గురోర్వారే దేవానాం పుష్టిసిద్ధయే ॥ ౧,౧౪.౩౨

ఉపవీతేన వస్త్రేణ క్షీరాజ్యేన యజేద్బుధః ॥ ౧,౧౪.౩౨

భోగార్థం భృగువారే తు యజేద్దేవాన్సమాహితః ॥ ౧,౧౪.౩౩

షడ్రసోపేతమన్నం చ దద్యాద్బ్రాహ్మణతృప్తయే ॥ ౧,౧౪.౩౩

స్త్రీణాం చ తృప్తయే తద్వద్దేయం వస్త్రాదికం శుభమ్ ॥ ౧,౧౪.౩౪

అపమృత్యుహరే మందే రుద్రాదీంశ్చ యజేద్బుధః ॥ ౧,౧౪.౩౪

తిలహోమేన దానేన తిలాన్నేన చ భోజయేత్ ॥ ౧,౧౪.౩౫

ఇత్థం యజేచ్చ విబుధానారోగ్యాదిఫలం లభేత్ ॥ ౧,౧౪.౩౫

దేవానాం నిత్యయజనే విశేషయజనేపి చ ॥ ౧,౧౪.౩౬

స్నానే దానే జపే హోమే బ్రాహ్మణానాం చ తర్పణే ॥ ౧,౧౪.౩౬

తిథినక్షత్రయోగే చ తత్తద్దేవప్రపూజనే ॥ ౧,౧౪.౩౭

ఆదివారాదివారేషు సర్వజ్ఞో జగదీశ్వరః ॥ ౧,౧౪.౩౭
తతద్రూపేణ సర్వేషామారోగ్యాదిఫలప్రదః ॥ ౧,౧౪.౩౮
దేశకాలానుసారేణ తథా పాత్రానుసారతః ॥ ౧,౧౪.౩౮
ద్రవ్యశ్రద్ధానుసారేణ తథా లోకానుసారతః ॥ ౧,౧౪.౩౯
తారతమ్యక్రమాద్దేవస్త్వారోగ్యాదీన్ప్రయచ్ఛతి ॥ ౧,౧౪.౩౯
శుభాదావశుభాంతే చ జన్మర్క్షేషు గృహే గృహీ ॥ ౧,౧౪.౪౦
ఆరోగ్యాదిసమృద్ధ్యర్థమాదిత్యాదీన్గ్రహాన్యజేత్ ॥ ౧,౧౪.౪౦
తస్మాద్వై దేవయజనం సర్వాభీష్టఫలప్రదమ్ ॥ ౧,౧౪.౪౧
సమంత్రకం బ్రాహ్మణానామన్యేషాం చైవ తాంత్రికమ్ ॥ ౧,౧౪.౪౧
యథాశక్త్యానురూపేణ కర్తవ్యం సర్వదా నరైః ॥ ౧,౧౪.౪౨
సప్తస్వపి చ వారేషు నరైః శుభఫలేప్సుభిః ॥ ౧,౧౪.౪౨
దరిద్రస్తపసా దేవాన్యజేదాఢ్యో ధనేన హి ॥ ౧,౧౪.౪౩
పునశ్చైవంవిధం ధర్మం కురుతే శ్రద్ధయా సహ ॥ ౧,౧౪.౪౩
పునశ్చ భోగాన్వివిధాన్భుక్త్వా భూమౌ ప్రజాయతే ॥ ౧,౧౪.౪౪
ఛాయాం జలాశయం బ్రహ్మప్రతిష్ఠాం ధర్మసంచయమ్ ॥ ౧,౧౪.౪౪
సర్వం చ విత్తవాన్కుర్యాత్సదా భోగప్రసిద్ధయే ॥ ౧,౧౪.౪౫
కాలాచ్చ పుణ్యపాకేన జ్ఞానసిద్ధిః ప్రజాయతే ॥ ౧,౧౪.౪౫
య ఇమం శృణుతే ఽధ్యాయం పఠతే వా నరో ద్విజాః ॥ ౧,౧౪.౪౬
శ్రవణస్యోపకర్తా చ దేవయజ్ఞఫలం లభేత్ ॥ ౧,౧౪.౪౬

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే విద్యేశ్వరసంహితాయాం చతుర్దశో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౧౫

ఋషయ ఊచుః

దేశాదీన్క్రమశో బ్రూహి సూత సర్వార్థవిత్తమ్ ॥ ౧,౧౫.౧

సూత ఉవాచ

శుద్ధం గృహం సమఫలం దేవయజ్ఞాదికర్మసు ॥ ౧,౧౫.౧

తతో దశగుణం గోష్ఠం జలతీరం తతో దశ ॥ ౧,౧౫.౨

తతో దశగుణం బిల్వతులస్యశ్వత్థమూలకమ్ ॥ ౧,౧౫.౨

తతో దేవాలయం విద్యాత్తీర్థతీరం తతో దశ ॥ ౧,౧౫.౩

తతో దశగుణం నద్యాస్తీర్థనద్యాస్తతో దశ ॥ ౧,౧౫.౩

సప్తగంగానదీతీరం తస్యా దశగుణం భవేత్ ॥ ౧,౧౫.౪

గంగా గోదావరీ చైవ కావేరీ తామ్రపర్ణికా ॥ ౧,౧౫.౪

సింధుశ్చ సరయూ రేవా సప్తగంగాః ప్రకీర్తితాః ॥ ౧,౧౫.౫

తతో ఽబ్ధితీరం దశ చ పర్వతాగ్రే తతో దశ ॥ ౧,౧౫.౫

సర్వస్మాదధికం జ్ఞేయం యత్ర వా రోచతే మనః ॥ ౧,౧౫.౬

కృతే పూర్ణఫలం జ్ఞేయం యజ్ఞదానాదికం తథా ॥ ౧,౧౫.౬

త్రేతాయుగే త్రిపాదం చ ద్వాపరే ఽర్ధం సదా స్మృతమ్ ॥ ౧,౧౫.౭

కలౌ పాదం తు విజ్ఞేయం తత్పాదోనం తతోర్ధకే ॥ ౧,౧౫.౭

శుద్ధాత్మనః శుద్ధదినం పుణ్యం సమఫలం విదుః ॥ ౧,౧౫.౮

తస్మాద్దశగుణం జ్ఞేయం రవిసంక్రమణే బుధాః ॥ ౧,౧౫.౮

విషువే తద్దశగుణమయనే తద్దశ స్మృతమ్ ॥ ౧,౧౫.౯

తద్దశ మృగసంక్రాంతౌ తచ్చంద్రగ్రహణే దశ ॥ ౧,౧౫.౯

తతశ్చ సూర్యగ్రహణే పూర్ణకాలోత్తమే విదుః ॥ ౧,౧౫.౧౦

జగద్రూపస్య సూర్యస్య విషయోగాచ్చ రోగదమ్ ॥ ౧,౧౫.౧౦

అతస్తద్విషశాంత్యర్థం స్నానదానజపాం చరేత్ ॥ ౧,౧౫.౧౧

విషశాంత్యర్థకాలత్వాత్స కాలః పుణ్యదః స్మృతః ॥ ౧,౧౫.౧౧

జన్మర్క్షే చ వ్రతాంతే చ సూర్యరాగోపమం విదుః ॥ ౧,౧౫.౧౨

మహతాం సంగకాలశ్చ కోట్యర్కగ్రహణం విదుః ॥ ౧,౧౫.౧౨

తపోనిష్ఠా జ్ఞాననిష్ఠా యోగినో యతయస్తథా ॥ ౧,౧౫.౧౩

పూజాయాః పాత్రమేతే హి పాపసంక్షయకారణమ్ ॥ ౧,౧౫.౧౩

చతుర్వింశతిలక్షం వా గాయత్ర్యా జపసంయుతః ॥ ౧,౧౫.౧౪

బ్రాహ్మణస్తు భవేత్పాత్రం సంపూర్ణఫలభోగదమ్ ॥ ౧,౧౫.౧౪

పతనాత్త్రాయత ఇతి పాత్రం శాస్త్రే ప్రయుజ్యతే ॥ ౧,౧౫.౧౫

దాతుశ్చ పాతకాత్త్రాణాత్పాత్రమిత్యభిధీయతే ॥ ౧,౧౫.౧౫

గాయకం త్రాయతే పాతాద్గాయత్రీత్యుచ్యతే హి సా ॥ ౧,౧౫.౧౬

యథాఽర్థహీనో లోకే ఽస్మిన్పరస్యార్థం న యచ్ఛతి ॥ ౧,౧౫.౧౬

అర్థవానిహ యో లోకే పరస్యార్థం ప్రయచ్ఛతి ॥ ౧,౧౫.౧౭

స్వయం శుద్ధో హి పూతాత్మా నరాన్సంత్రాతుమర్హతి ॥ ౧,౧౫.౧౭

గాయత్రీజపశుద్ధో హి శుద్ధబ్రాహ్మణ ఉచ్యతే ॥ ౧,౧౫.౧౮

తస్మాద్దానే జపే హోమే పూజాయాం సర్వకర్మణి ॥ ౧,౧౫.౧౮

దానం కర్తుం తథా త్రాతుం పాత్రం తు బ్రాహ్మణోర్హతి ॥ ౧,౧౫.౧౯

అన్నస్య క్షుధితం పాత్రం నారీనరమయాత్మకమ్ ॥ ౧,౧౫.౧౯

బ్రాహ్మణం శ్రేష్ఠమాహూయ యత్కాలే సుసమాహితమ్ ॥ ౧,౧౫.౨౦

తదర్థం శబ్దమర్థం వా సద్బోధకమభీష్టదమ్ ॥ ౧,౧౫.౨౦

ఇచ్ఛావతః ప్రదానం చ సంపూర్ణఫలదం విదుః ॥ ౧,౧౫.౨౧

యత్రప్రశ్నానంతరం దత్తం తదర్ధఫలదం విదుః ॥ ౧,౧౫.౨౧

యత్సేవకాయ దత్తం స్యాత్తత్పాదఫలదం విదుః ॥ ౧,౧౫.౨౨

జాతిమాత్రస్య విప్రస్య దీనవృత్తేర్ద్విజర్షభాః ॥ ౧,౧౫.౨౨

దత్తమర్థం హి భోగాయ భూర్లోకేదశవార్షికమ్ ॥ ౧,౧౫.౨౩

వేదయుక్తస్య విప్రస్య స్వర్గే హి దశవార్షికమ్ ॥ ౧,౧౫.౨౩

గాయత్రీజపయుక్తస్య సత్యే హి దశవార్షికమ్ ॥ ౧,౧౫.౨౪

విష్ణుభక్తస్య విప్రస్య దత్తం వైకుంఠదం విదుః ॥ ౧,౧౫.౨౪

శివభక్తస్య విప్రస్య దత్తం కైలాసదం విదుః ॥ ౧,౧౫.౨౫

తత్తల్లోకోపభోగార్థం సర్వేషాం దానమిష్యతే ॥ ౧,౧౫.౨౫

దశాంగమన్నం విప్రస్య భానువారే దదన్నరః ॥ ౧,౧౫.౨౬

పరజన్మని చారోగ్యం దశవర్షం సమశ్నుతే ॥ ౧,౧౫.౨౬

బహుమానమథాహ్వానమభ్యంగం పాదసేవనమ్ ॥ ౧,౧౫.౨౭

వాసో గంధాద్యర్చనం చ ఘృతాపూపరసోత్తరమ్ ॥ ౧,౧౫.౨౭

షడ్రసం వ్యంజనం చైవ తాంబూలం దక్షిణోత్తరమ్ ॥ ౧,౧౫.౨౮

నమశ్చానుగమశ్చైవ స్వన్నదానం దశాంగకమ్ ॥ ౧,౧౫.౨౮

దశాంగమన్నం విప్రేభ్యో దశభ్యో వై దదన్నరః ॥ ౧,౧౫.౨౯

అర్కవారే తథాఽఽరోగ్యం శతవర్షం సమశ్నుతే ॥ ౧,౧౫.౨౯

సోమవారాదివారేషు తత్తద్వారగుణం ఫలమ్ ॥ ౧,౧౫.౩౦

అన్నదానస్య విజ్ఞేయం భూర్లోకే పరజన్మని ॥ ౧,౧౫.౩౦
సప్తస్వపి చ వారేషు దశభ్యశ్చ దశాంగకమ్ ॥ ౧,౧౫.౩౧
అన్నం దత్త్వా శతం వర్షమారోగ్యాదికమశ్నుతే ॥ ౧,౧౫.౩౧
ఏవం శతేభ్యో విప్రేభ్యో భానువారే దదన్నరః ॥ ౧,౧౫.౩౨
సహస్రవర్షమారోగ్యం శర్వలోకే సమశ్నుతే ॥ ౧,౧౫.౩౨
సహస్రేభ్యస్తథా దత్త్వా ఽయుతవర్షం సమశ్నుతే ॥ ౧,౧౫.౩౩
ఏవం సోమాదివారేషు విజ్ఞేయం హి విపశ్చితా ॥ ౧,౧౫.౩౩
భానువారే సహస్రాణాం గాయత్రీపూతచేతసామ్ ॥ ౧,౧౫.౩౪
అన్నం దత్త్వా సత్యలోకే హ్యారోగ్యాది సమశ్నుతే ॥ ౧,౧౫.౩౪
అయుతానాం తథా దత్త్వా విష్ణులోకే సమశ్నుతే ॥ ౧,౧౫.౩౫
అన్నం దత్త్వా తు లక్షాణాం రుద్రలోకే సమశ్నుతే ॥ ౧,౧౫.౩౫
బాలానాం బ్రహ్మబుద్ధ్యా హి దేయం విద్యార్థిభిర్నరైః ॥ ౧,౧౫.౩౬
యూనాం చ విష్ణుబుద్ధ్యా హి పుత్రకామార్థిభిర్నరైః ॥ ౧,౧౫.౩౬
వృద్ధానాం రుద్రబుద్ధ్యా హి దేయం జ్ఞానార్థిభిర్నరైః ॥ ౧,౧౫.౩౭
బాలస్త్రీభారతీబుద్ధ్యా బుద్ధికామైర్నరోత్తమైః ॥ ౧,౧౫.౩౭
లక్ష్మీబుద్ధ్యా యువస్త్రీషు భోగకామైర్నరోత్తమైః ॥ ౧,౧౫.౩౮
వృద్ధాసు పార్వతీబుద్ధ్యా దేయమాత్మార్థిభిర్జనైః ॥ ౧,౧౫.౩౮
శిలవృత్త్యోఞ్ఛవృత్త్యా చ గురుదక్షిణయార్జితమ్ ॥ ౧,౧౫.౩౯
శుద్ధద్రవ్యమితి ప్రాహుస్తత్పూర్ణఫలదం విదుః ॥ ౧,౧౫.౩౯
శుక్లప్రతిగ్రహాద్దత్తం మధ్యమం ద్రవ్యముచ్యతే ॥ ౧,౧౫.౪౦
కృషివాణిజ్యకోపేతమధమం ద్రవ్యముచ్యతే ॥ ౧,౧౫.౪౦

క్షత్రియాణాం విశాం చైవ శౌర్యవాణిజ్యకార్జితమ్ ॥ ౧,౧౫.౪౧

ఉత్తమం ద్రవ్యమిత్యాహుః శూద్రాణాం భృతకార్జితమ్ ॥ ౧,౧౫.౪౧

స్త్రీణాం ధర్మార్థినాం ద్రవ్యం పైతృకం భర్తృకం తథా ॥ ౧,౧౫.౪౨

గవాదీనాం ద్వాదశీనాం చైత్రాదిషు యథాక్రమమ్ ॥ ౧,౧౫.౪౨

సంభూయ వా పుణ్యకాలే దద్యాదిష్టసమృద్ధయే ॥ ౧,౧౫.౪౩

గోభూతిలహిరణ్యాజ్యవాసోధాన్యగుడాని చ ॥ ౧,౧౫.౪౩

రౌప్యం లవణకూష్మాండే కన్యాద్వాదశకం తథా ॥ ౧,౧౫.౪౪

గోదానాద్ధత్తగవ్యేన గోమయేనోపకారిణా ॥ ౧,౧౫.౪౪

ధనధాన్యాద్యాశ్రితానాం దురితానాం నివారణమ్ ॥ ౧,౧౫.౪౫

జలస్నేహాద్యాశ్రితానాం దురితానాం తు గోజలైః ॥ ౧,౧౫.౪౫

కాయికాదిత్రాణాం తు క్షీరదధ్యాజ్యకైస్తథా ॥ ౧,౧౫.౪౬

తథా తేషాం చ పుష్టిశ్చ విజ్ఞేయా హి విపశ్చితా ॥ ౧,౧౫.౪౬

భూదానం తు ప్రతిష్ఠార్థమిహ చాఽముత్ర చ ద్విజాః ॥ ౧,౧౫.౪౭

తిలదానం బలార్థం హి సదా మృత్యుజయం విదుః ॥ ౧,౧౫.౪౭

హిరణ్యం జాఠరాగ్నేస్తు వృద్ధిదం వీర్యదం తథా ॥ ౧,౧౫.౪౮

ఆజ్యం పుష్టికరం విద్యాద్వస్త్రమాయుష్కరం విదుః ॥ ౧,౧౫.౪౮

ధాన్యమన్నం సమృద్ధ్యర్థం మధురాహారదం గుడమ్ ॥ ౧,౧౫.౪౯

రౌప్యం రేతోభివృద్ధ్యర్థం షడ్రసార్థం తు లావణమ్ ॥ ౧,౧౫.౪౯

సర్వం సర్వసమృద్ధ్యర్థం కూష్మాండం పుష్టిదం విదుః ॥ ౧,౧౫.౫౦

ప్రాప్తిదం సర్వభోగానామిహ చాఽముత్ర చ ద్విజాః ॥ ౧,౧౫.౫౦

యావజ్జీవనముక్తం హి కన్యాదానం తు భోగదమ్ ॥ ౧,౧౫.౫౧

పనసామ్రకపిత్థానాం వృక్షాణాం ఫలమేవ చ ॥ ౧,౧౫.౫౧

కదల్యాద్యోషధీనాం చ ఫలం గుల్మోద్భవం తథా ॥ ౧,౧౫.౫౨

మాషాదీనాం చ ముద్గానాం ఫలం శాకాదికం తథా ॥ ౧,౧౫.౫౨

మరీచిసర్షపాద్యానాం శాకోపకరణం తథా ॥ ౧,౧౫.౫౩

యదృతౌ యత్ఫలం సిద్ధం తద్దేయం హి విపశ్చితా ॥ ౧,౧౫.౫౩

శ్రోత్రాదీంద్రియతృప్తిశ్చ సదా దేయా విపశ్చితా ॥ ౧,౧౫.౫౪

శబ్దాదిదశభోగార్థం దిగాదీనాం చ తుష్టిదా ॥ ౧,౧౫.౫౪

వేదశాస్త్రం సమాదాయ బుద్ధ్వా గురుముఖాత్స్వయమ్ ॥ ౧,౧౫.౫౫

కర్మణాం ఫలమస్తీతి బుద్ధిరాస్తిక్యముచ్యతే ॥ ౧,౧౫.౫౫

బంధురాజభయాద్బుద్ధిశ్రద్ధా సా చ కనీయసీ ॥ ౧,౧౫.౫౬

సర్వాభావే దరిద్రస్తు వాచా వా కర్మణా యజేత్ ॥ ౧,౧౫.౫౬

వాచికం యజనం విద్యాన్మంత్రస్తోత్రజపాదికమ్ ॥ ౧,౧౫.౫౭

తీర్థయాత్రావ్రతాద్యం హి కాయికం యజనం విదుః ॥ ౧,౧౫.౫౭

యేన కేనాప్యుపాయేన హ్యల్పం వా యది వా బహు ॥ ౧,౧౫.౫౮

దేవతార్పణబుద్ధ్యా చ కృతం భోగాయ కల్పతే ॥ ౧,౧౫.౫౮

తపశ్చర్యా చ దానం చ కర్తవ్యముభయం సదా ॥ ౧,౧౫.౫౯

ప్రతిశ్రయం ప్రదాతవ్యం స్వవర్ణగుణశోభితమ్ ॥ ౧,౧౫.౫౯

దేవానాం తృప్తయే ఽత్యర్థం సర్వభోగప్రదం బుధైః ॥ ౧,౧౫.౬౦

ఇహాఽముత్రోత్తమం జన్మసదాభోగం లభేద్బుధః ॥ ౧,౧౫.౬౦

ఈశ్వరార్పణబుద్ధ్యా హి కృత్వా మోక్షఫలం లభేత్ ॥ ౧,౧౫.౬౦

య ఇమం పఠతే ఽధ్యాయం యః శృణోతి సదా నరః ॥ ౧,౧౫.౬౧

తస్య వైధర్మబుద్ధిశ్చ జ్ఞానసిద్ధిః ప్రజాయతే ॥ ౧,౧౫.౬౧

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే విద్యేశ్వరసంహితాయాం పఞ్చదశోధ్యాయః

అధ్యాయ ౧౬

ఋషయ ఊచుః

పార్థివప్రతిమాపూజావిధానం బ్రూహి సత్తమ ॥ ౧,౧౬.౧

యేన పూజావిధానేన సర్వాభిష్టమవాప్యతే ॥ ౧,౧౬.౧

సూత ఉవాచ

సుసాధుపృష్టం యుష్మాభిః సదా సర్వార్థదాయకమ్ ॥ ౧,౧౬.౨

సద్యో దుఃఖస్య శమనం శృణుత ప్రబ్రవీమి వః ॥ ౧,౧౬.౨

అపమృత్యుహరం కాలమృత్యోశ్చాపి వినాశనమ్ ॥ ౧,౧౬.3

సద్యః కలత్రపుత్రాదిధనధాన్యప్రదం ద్విజాః ॥ ౧,౧౬.3

అన్నాదిభోజ్యం వస్త్రాదిసర్వముత్పద్యతే యతః ॥ ౧,౧౬.౪

తతో మృదాదిప్రతిమాపూజాభీష్టప్రదా భువి ॥ ౧,౧౬.౪

పురుషాణాం చ నారీణామధికారోత్ర నిశ్చితమ్ ॥ ౧,౧౬.౫

నద్యాం తడాగే కూపే వా జలాంతర్మృదమాహరేత్ ॥ ౧,౧౬.౫

సంశోధ్య గంధచూర్ణేన పేషయిత్వా సుమండపే ॥ ౧,౧౬.౬

హస్తేన ప్రతిమాం కుర్యాత్క్షీరేణ చ సుసంస్కృతామ్ ॥ ౧,౧౬.౬

అంగప్రత్యంగకోపేతామాయుధైశ్చ సమన్వితామ్ ॥ ౧,౧౬.౭

పద్మాసనస్థితాం కృత్వా పూజయేదాదరేణ హి ॥ ౧,౧౬.౭

విఘ్నేశాదిత్యవిష్ణూనామంబాయాశ్చ శివస్య చ ॥ ౧,౧౬.౮

శివస్యశివలింగం చ సర్వదా పూజయేద్ద్విజ ॥ ౧,౧౬.౮

షోడశైరుపచారైశ్చ కుర్యాత్తత్ఫలసిద్ధయే ॥ ౧,౧౬.౯

పుష్పేణ ప్రోక్షణం కుర్యాదభిషేకం సమంత్రకమ్ ॥ ౧,౧౬.౯

శాల్యన్నేనైవ నైవేద్యం సర్వం కుడవమానతః ॥ ౧,౧౬.౧౦

గృహే తు కుడవం జ్ఞేయం మానుషే ప్రస్థమిష్యతే ॥ ౧,౧౬.౧౦

దైవే ప్రస్థత్రయం యోగ్యం స్వయంభోః ప్రస్థపఞ్చకమ్ ॥ ౧,౧౬.౧౧

ఏవం పూర్ణఫలం విద్యాదధికం వై ద్వయం త్రయమ్ ॥ ౧,౧౬.౧౧

సహస్రపూజయా సత్యం సత్యలోకం లభేద్ద్విజః ॥ ౧,౧౬.౧౨

ద్వాదశాంగులమాయామం ద్విగుణం చ తతో ఽధికమ్ ॥ ౧,౧౬.౧౨

ప్రమాణమంగులస్యైకం తదూర్ధ్వం పఞ్చకత్రయమ్ ॥ ౧,౧౬.౧౩

అయోదారుకృతం పాత్రం శివమిత్యుచ్యతే బుధైః ॥ ౧,౧౬.౧౩

తదష్టభాగః ప్రస్థః స్యాత్తచ్చతుఃకుడవం మతమ్ ॥ ౧,౧౬.౧౪

దశప్రస్థం శతప్రస్థం సహస్రప్రస్థమేవ చ ॥ ౧,౧౬.౧౪

జలతైలాదిగంధానాం యథాయోగ్యం చ మానతః ॥ ౧,౧౬.౧౫

మానుషార్షస్వయంభూనాం మహాపూజేతి కథ్యతే ॥ ౧,౧౬.౧౫

అభిషేకాదాత్మశుద్ధిర్గంధాత్పుణ్యమవాప్యతే ॥ ౧,౧౬.౧౬

ఆయుస్తృప్తిశ్చ నైవేద్యాద్ధూపాదర్థమవాప్యతే ॥ ౧,౧౬.౧౬

దీపాజ్జ్ఞానమవాప్నోతి తాంబూలాద్భోగమాప్నుయాత్ ॥ ౧,౧౬.౧౭

తస్మాత్స్నానాదికం షట్కం ప్రయత్నేన ప్రసాధయేత్ ॥ ౧,౧౬.౧౭

నమస్కారో జపశ్చైవ సర్వాభీష్టప్రదావుభౌ ॥ ౧,౧౬.౧౮

పూజాన్తే చ సదాకార్యౌ భోగమోక్షార్థిభిర్నరైః ॥ ౧,౧౬.౧౮

సంపూజ్య మనసా పూర్వం కుర్యాత్తత్తత్సదా నరః ॥ ౧,౧౬.౧౯

దేవానాం పూజయా చైవ తత్తల్లోకమవాప్నుయాత్ ॥ ౧,౧౬.౧౯

తదవాంతరలోకే చ యథేష్టం భోగ్యమాప్యతే ॥ ౧,౧౬.౨౦

తద్విశేషాన్ప్రవక్ష్యామి శృణుత శ్రద్ధయా ద్విజాః ॥ ౧,౧౬.౨౦

విఘ్నేశపూజయా సమ్యగ్భూర్లోకే ఽభీష్టమాప్నుయాత్ ॥ ౧,౧౬.౨౧

శుక్రవారే చతుర్థ్యాం చ సితే శ్రావణభాద్రకే ॥ ౧,౧౬.౨౧

భిషగృక్షే ధనుర్మాసే విఘ్నేశం విధివద్యజేత్ ॥ ౧,౧౬.౨౨

శతం పూజాసహస్రం వా తత్సంఖ్యాకదినైర్వ్రజేత్ ॥ ౧,౧౬.౨౨

దేవాగ్నిశ్రద్ధయా నిత్యం పుత్రదం చేష్టదం నృణామ్ ॥ ౧,౧౬.౨౩

సర్వపాపప్రశమనం తత్తద్దురితనాశనమ్ ॥ ౧,౧౬.౨౩

వారపూజాంశివాదీనామాత్మశుద్ధిప్రదాం విదుః ॥ ౧,౧౬.౨౪

తిథినక్షత్రయోగానామాధారం సార్వకామికమ్ ॥ ౧,౧౬.౨౪

తథా బృద్ధిక్షయాభావాత్పూర్ణబ్రహ్మాత్మకం విదుః ॥ ౧,౧౬.౨౫

ఉదయాదుదయం వారో బ్రహ్మప్రభృతి కర్మణామ్ ॥ ౧,౧౬.౨౫

తిథ్యాదౌ దేవపూజా హి పూర్ణభోగప్రదా నృణామ్ ॥ ౧,౧౬.౨౬

పూర్వభాగః పితౄణాం తు నిశి యుక్తః ప్రశస్యతే ॥ ౧,౧౬.౨౬

పరభాగస్తు దేవానాం దివా యుక్తః ప్రశాస్యతే ॥ ౧,౧౬.౨౭

ఉదయవ్యాపినీ గ్రాహ్యా మధ్యాహ్నే యది సా తిథిః ॥ ౧,౧౬.౨౭

దేవకార్యే తథా గ్రాహ్యాస్థితి ఋక్షాదికాః శుభాః ॥ ౧,౧౬.౨౮

సమ్యగ్విచార్య వారాదీన్కుర్యాత్పూజాజపాదికమ్ ॥ ౧,౧౬.౨౮

పూజార్యతే హ్యనేనేతి వేదేష్వర్థస్య యోజనా ॥ ౧,౧౬.౨౯

పూర్ణభోగఫలసిద్ధిశ్చ జాయతే తేన కర్మణా ॥ ౧,౧౬.౨౯

మనోభావాంస్తథా జ్ఞానమిష్టభోగార్థయోజనాత్ ॥ ౧,౧౬.౩౦

పూజాశబ్దార్థ ఏవం హి విశ్రుతో లోకవేదయోః ॥ ౧,౧౬.౩౦

నిత్యనైమిత్తికం కాలాత్సద్యః కామ్యే స్వనుష్ఠితే ॥ ౧,౧౬.౩౧

నిత్యం మాసం చ పక్షం చ వర్షం చైవ యథాక్రమమ్ ॥ ౧,౧౬.౩౧

తత్తత్కర్మఫలప్రాప్తిస్తాదృక్పాపక్షయః క్రమాత్ ॥ ౧,౧౬.౩౨

మహాగణపతేః పూజా చతుర్థ్యాం కృష్ణపక్షకే ॥ ౧,౧౬.౩౨

పక్షపాపక్షయకరీ పక్షభోగఫలప్రదా ॥ ౧,౧౬.౩౩

చైత్రే చతుర్థ్యాం పూజా చ కృతా మాసఫలప్రదా ॥ ౧,౧౬.౩౩

వర్షభోగప్రదా జ్ఞేయా కృతా వై సింహభాద్రకే ॥ ౧,౧౬.౩౪

శ్రవణ్యాదిత్యవారే చ సప్తమ్యాం హస్తభే దినే ॥ ౧,౧౬.౩౪

మాఘశుక్లే చ సప్తమ్యామాదిత్యయజనం చరేత్ ॥ ౧,౧౬.౩౫

జ్యేష్ఠభాద్రకసౌమ్యే చ ద్వాదశ్యాం శ్రవర్ణక్షకే ॥ ౧,౧౬.౩౫

ద్వాదశ్యాం విష్ణుయజనమిష్టంసంపత్కరం విదుః ॥ ౧,౧౬.౩౬

శ్రావణే విష్ణుయజనమిష్టారోగ్యప్రదం భవేత్ ॥ ౧,౧౬.౩౬

గవాదీన్ద్వాదశానర్థాన్సాంగాన్దత్వా తు యత్ఫలమ్ ॥ ౧,౧౬.౩౭

తత్ఫలం సమవాప్నోతి ద్వాదశ్యాం విష్ణుతర్పణాత్ ॥ ౧,౧౬.౩౭

ద్వాదశ్యాం ద్వాదశాన్విప్రాన్విష్ణోర్ద్వాదశనామతః ॥ ౧,౧౬.౩౮

షోడశైరుపచారైశ్చ యజేత్తత్ప్రీతిమాప్నుయాత్ ॥ ౧,౧౬.౩౮

ఏవం చ సర్వదేవానాం తత్తద్ద్వాదశనామకైః ॥ ౧,౧౬.౩౯

ద్వాదశబ్రహ్మయజనం తత్తత్ప్రీతికరం భవేత్ ॥ ౧,౧౬.౩౯

కర్కటే సోమవారే చ నవమ్యాం మృగశీర్షకే ॥ ౧,౧౬.౪౦

అంబాం యజేద్భూతికామః సర్వభోగఫలప్రదామ్ ॥ ౧,౧౬.౪౦

ఆశ్వయుక్ఛుక్లనవమీ సర్వాభీష్టఫలప్రదా ॥ ౧,౧౬.౪౧

ఆదివారే చతుర్దశ్యాం కృష్ణపక్షే విశేషతః ॥ ౧,౧౬.౪౧

ఆర్ద్రాయాం చ మహార్ద్రాయాం శివపూజా విశిష్యతే ॥ ౧,౧౬.౪౨

మాఘకృష్ణచతుర్దశ్యాం సర్వాభీష్టఫలప్రదా ॥ ౧,౧౬.౪౨

ఆయుష్కరీ మృత్యుహరా సర్వసిద్ధికరీ నృణామ్ ॥ ౧,౧౬.౪౩

జ్యేష్ఠమాసే మహార్ద్రాయాం చతుర్దశీదినేఽపి చ ॥ ౧,౧౬.౪౩

మార్గశీర్షార్ద్రకాయాం వా షోడశైరుపచారకైః ॥ ౧,౧౬.౪౪

తత్తన్మూర్తిశివం పూజ్య తస్య వై పాదదర్శనమ్ ॥ ౧,౧౬.౪౪

శివస్య యజనం జ్ఞేయం భోగమోక్షప్రదం నృణామ్ ॥ ౧,౧౬.౪౫

వారాదిదేవయజనం కార్తికే హి విశిష్యతే ॥ ౧,౧౬.౪౫

కార్తికే మాసి సంప్రాప్తే సర్వాన్దేవాన్యజేద్బుధః ॥ ౧,౧౬.౪౬

దానేన తపసా హోమైర్జపేన నియమేన చ ॥ ౧,౧౬.౪౬

షోడశైరుపచారైశ్చ ప్రతిమా విప్రమంత్రకైః ॥ ౧,౧౬.౪౭

బ్రాహ్మణానాం భోజనేన నిష్కామార్తికరో భవేత్ ॥ ౧,౧౬.౪౭

కార్తికే దేవయజనం సర్వభోగప్రదం భవేత్ ॥ ౧,౧౬.౪౮

వ్యాధీనాం హరణం చైవ భవేద్భూతగ్రహక్షయః ॥ ౧,౧౬.౪౮

కార్తికాదిత్యవారేషు నృణామాదిత్యపూజనాత్ ॥ ౧,౧౬.౪౯

తైలకార్పాసదానాత్తు భవేత్కుష్ఠాదిసంక్షయః ॥ ౧,౧౬.౪౯

హరీతకీమరీచీనాం వస్త్రక్షీరాదిదానతః ॥ ౧,౧౬.౫౦

బ్రహ్మప్రతిష్ఠయా చైవ క్షయరోగక్షయో భవేత్ ॥ ౧,౧౬.౫౦

దీపసర్షపదానాచ్చ అపస్మారక్షయో భవేత్ ॥ ౧,౧౬.౫౧

కృత్తికాసోమవారేషు శివస్య యజనం నృణామ్ ॥ ౧,౧౬.౫౧

మహాదారిద్ర్యశమనం సర్వసంపత్కరం భవేత్ ॥ ౧,౧౬.౫౨

గృహక్షేత్రాదిదానాచ్చ గృహోపకరణాదినా ॥ ౧,౧౬.౫౨

కృత్తికాభౌమవారేషు స్కందస్య యజనాన్నృణామ్ ॥ ౧,౧౬.౫౩

దీపఘంటాదిదానాద్వై వాక్సిద్ధిరచిరాద్భవేత్ ॥ ౧,౧౬.౫౩

కృత్తికాసౌమ్యవారేషు విష్ణోర్వై యజనం నృణామ్ ॥ ౧,౧౬.౫౪

దధ్యోదనస్య దానం చ సత్సంతానకరం భవేత్ ॥ ౧,౧౬.౫౪

కృతికాగురువారేషు బ్రహ్మణో యజనాద్ధనైః ॥ ౧,౧౬.౫౫

మధుస్వర్ణాజ్యదానేన భోగవృద్ధిర్భవేన్నృణామ్ ॥ ౧,౧౬.౫౫

కృత్తికాశుక్రవారేషు గజకోమేడయాజనాత్౧ ॥ ౧,౧౬.౫౬

గంధపుష్పాన్నదానేన భోగ్యవృద్ధిర్భవేన్నృణామ్ ॥ ౧,౧౬.౫౬

వంధ్యా సుపుత్రం లభతే స్వర్ణరౌప్యాదిదానతః ॥ ౧,౧౬.౫౭

కృత్తికాశనివారేషు దిక్పాలానాం చ వందనమ్ ॥ ౧,౧౬.౫౭

దిగ్గజానాం చ నాగానాం సేతుపానాం చ పూజనమ్ ॥ ౧,౧౬.౫౮

గజకోమేడో గజవక్త్రః

త్ర్యంబకస్య చ రుద్రస్య విష్ణోః పాపహరస్య చ ॥ ౧,౧౬.౫౮

జ్ఞానదం బ్రహ్మణశ్చైవ ధన్వంతర్యశ్వినోస్తథా ॥ ౧,౧౬.౫౯

రోగాపమృత్యుహరణం తత్కాలవ్యాధిశాంతిదమ్ ॥ ౧,౧౬.౫౯

లవణాయసతైలానాం మాషాదీనాం చ దానతః ॥ ౧,౧౬.౬౦

త్రికటుఫలగంధానాం జలాదీనాం చ దానతః ॥ ౧,౧౬.౬౦
ద్రవాణాం కఠినానాం చ ప్రస్థేన పలమానతః ॥ ౧,౧౬.౬౧
స్వర్గప్రాప్తిర్ధనుర్మాసే హ్యుషఃకాలే చ పూజనమ్ ॥ ౧,౧౬.౬౧
శివాదీనాం చ సర్వేషాం క్రమాద్వై సర్వసిద్ధయే ॥ ౧,౧౬.౬౨
శాల్యన్నస్య హవిష్యస్య నైవేద్యం శస్తముచ్యతే ॥ ౧,౧౬.౬౨
వివిధాన్నస్య నైవేద్యం ధనుర్మాసే విశిష్యతే ॥ ౧,౧౬.౬౩
మార్గశీర్షే ఽన్నదస్యైవ సర్వమిష్టఫలం భవేత్ ॥ ౧,౧౬.౬౩
పాపక్షయం చేష్టసిద్ధిం చారోగ్యం ధర్మమేవ చ ॥ ౧,౧౬.౬౪
సమ్యగ్వేదపరిజ్ఞానం సదనుష్ఠానమేవ చ ॥ ౧,౧౬.౬౪
ఇహాముత్ర మహాభోగానంతే యోగం చ శాశ్వతమ్ ॥ ౧,౧౬.౬౫
వేదాంతజ్ఞానసిద్ధిం చ మార్గశీర్షాన్నదో లభేత్ ॥ ౧,౧౬.౬౫
మార్గశీర్షే హ్యుషఃకాలే దినత్రయమథాపి వా ॥ ౧,౧౬.౬౬
యజేద్దేవాన్భోగకామో నాధనుర్మాసికో భవేత్ ॥ ౧,౧౬.౬౬
యావత్సంగవకాలం తు ధనుర్మాసో విధీయతే ॥ ౧,౧౬.౬౭
ధనుర్మాసే నిరాహారో మాసమాత్రం జితేంద్రియః ॥ ౧,౧౬.౬౭
ఆమధ్యాహ్నం జపేద్విప్రో గాయత్రీం వేదమాతరమ్ ॥ ౧,౧౬.౬౮
పఞ్చాక్షరాదికాన్మంత్రాన్పశ్చాదాసప్తికం జపేత్ ॥ ౧,౧౬.౬౮
జ్ఞానం లబ్ధ్వా చ దేహాంతే విప్రో ముక్తిమవాప్నుయాత్ ॥ ౧,౧౬.౬౯
అన్యేషాం నరనారీణాం త్రిఃస్నానేన జపేన చ ॥ ౧,౧౬.౬౯
సదా పఞ్చాక్షరస్యైవ విశుద్ధం జ్ఞానమాప్యతే ॥ ౧,౧౬.౭౦
ఇష్టమన్త్రాన్సదాజప్త్వా మహాపాపక్షయం లభేత్ ॥ ౧,౧౬.౭౦

ధనుర్మాసే విశేషేణ మహానైవేద్యమాచరేత్ ॥ ౧,౧౬.౭౧

శాలితండులభారేణ మరీచప్రస్థకేన చ ॥ ౧,౧౬.౭౧

గణనాద్ద్వాదశం సర్వం మధ్వాజ్యకుడవేన హి ॥ ౧,౧౬.౭౨

ద్రోణయుక్తేన ముద్గేన ద్వాదశవ్యంజనేన చ ॥ ౧,౧౬.౭౨

ఘృతపక్వైరపూపైశ్చ మోదకైః శాలికాదిభిః ॥ ౧,౧౬.౭౩

ద్వాదశైశ్చ దధిక్షీరైర్ద్వాదశప్రస్థకేన చ ॥ ౧,౧౬.౭౩

నారికేలఫలాదీనాం తథా గణనయా సహ ॥ ౧,౧౬.౭౪

ద్వాదశక్రముకైర్యుక్తం షట్త్రింశత్పత్రకైర్యుతమ్ ॥ ౧,౧౬.౭౪

కర్పూరఖురచూర్ణేన పఞ్చసౌగంధికైర్యుతమ్ ॥ ౧,౧౬.౭౫

తాంబూలయుక్తం తు యదా మహానైవేద్యలక్షణమ్ ॥ ౧,౧౬.౭౫

మహానైవేద్యమేతద్వై దేవతార్పణపూర్వకమ్ ॥ ౧,౧౬.౭౬

వర్ణానుక్రమపూర్వేణ తద్భక్తేభ్యః ప్రదాపయేత్ ॥ ౧,౧౬.౭౬

ఏవం చౌదననైవేద్యాద్భూమౌ రాష్ట్రపతిర్భవేత్ ॥ ౧,౧౬.౭౭

మహానైవేద్యదానేన నరః స్వర్గమవాప్నుయాత్ ॥ ౧,౧౬.౭౭

మహానైవేద్యదానేన సహస్రేణ ద్విజర్షభాః ॥ ౧,౧౬.౭౮

సత్యలోకే చ తల్లోకే పూర్ణమాయురవాప్నుయాత్ ॥ ౧,౧౬.౭౮

సహస్రాణాం చ త్రింశత్యా మహానైవేద్యదానతః ॥ ౧,౧౬.౭౯

తదూర్ధ్వలోకమాప్యైవ న పునర్జన్మభాగ్భవేత్ ॥ ౧,౧౬.౭౯

సహస్రాణాం చ షట్త్రింశజ్జన్మ నైవేద్యమీరితమ్ ॥ ౧,౧౬.౮౦

తావన్నైవేద్యదానం తు మహాపూర్ణం తదుచ్యతే ॥ ౧,౧౬.౮౦

మహాపూర్ణస్య నైవేద్యం జన్మనైవేద్యమిష్యతే ॥ ౧,౧౬.౮౧

జన్మనైవేద్యదానేన పునర్జన్మ న విద్యతే ॥ ౧,౧౬.౮౧
ఊర్జే మాసి దినే పుణ్యే జన్మ నైవేద్యమాచరేత్ ॥ ౧,౧౬.౮౨
సంక్రాంతిపాతజన్మర్క్షపౌర్ణమాస్యాదిసంయుతే ॥ ౧,౧౬.౮౨
అబ్దజన్మదినే కుర్యాజ్జన్మనైవేద్యముత్తమమ్ ॥ ౧,౧౬.౮౩
మాసాంతరేషు జన్మర్క్షపూర్ణయోగదినేపి చ ॥ ౧,౧౬.౮౩
మేలనేచశనేర్వాపితావత్సాహస్రమాచరేత్ ॥ ౧,౧౬.౮౪
జన్మనైవేద్యదానేనజన్మార్పణఫలంలభేత్ ॥ ౧,౧౬.౮౪
జన్మార్పణాచ్ఛివః ప్రీతిఃస్వసాయుజ్యందదాతిహి ॥ ౧,౧౬.౮౫
ఇదంతజ్జన్మనైవేద్యంశివస్యైవప్రదాపయేత్ ॥ ౧,౧౬.౮౫
యోనిలింగస్వరూపేణశివోజన్మానిరూపకః ॥ ౧,౧౬.౮౬
తస్మాజ్జన్మనివృత్త్యర్థంజన్మ పూజా శివస్య హి ॥ ౧,౧౬.౮౬
బిందునాదాత్మకంసర్వంజగత్స్థావరజంగమమ్ ॥ ౧,౧౬.౮౭
బిందుఃశక్తిఃశివోనాదఃశివశక్త్యాత్మకంజగత్ ॥ ౧,౧౬.౮౭
నాదాధారమిదంబిందుర్బింద్వాధారమిదం జగత్ ॥ ౧,౧౬.౮౮
జగదాధారభూతౌహిబిందునాదౌ వ్యవస్థితౌ ॥ ౧,౧౬.౮౮
విన్దునాదయుతంసర్వంసకలీకరణంభవేత్ ॥ ౧,౧౬.౮౯
సకలీకరణాజ్జన్మజగత్ప్రాప్నోత్యసంశయః ॥ ౧,౧౬.౮౯
బిందునాదాత్మకంలింగంజగత్కారణముచ్యతే ॥ ౧,౧౬.౯౦
బిందుర్దేవీశివోనాదఃశివలింగంతుకథ్యతే ॥ ౧,౧౬.౯౦
తస్మాజ్జన్మనివృత్త్యర్థంశివలింగంప్రపూజయేత్ ॥ ౧,౧౬.౯౧
మాతాదేవీబిందురూపానాదరూపః శివః పితా ॥ ౧,౧౬.౯౧

పూజితాభ్యాంపితృభ్యాంతుపరమానంద ఏవ హి ॥ ౧,౧౬.౯౨

పరమానందలాభార్థంశివలింగంప్రపూజయేత్ ॥ ౧,౧౬.౯౨

సాదేవీజగతాంమాతాసశివోజగతః పితా ॥ ౧,౧౬.౯౩

పిత్రోః శుశ్రూషకేనిత్యంకృపాధిక్యం హి వర్ధతే ॥ ౧,౧౬.౯౩

కృపయాంతర్గతైశ్వర్యంపూజకస్యదదాతిహి ॥ ౧,౧౬.౯౪

తస్మాదంతర్గతానందలాభార్థంమునిపుంగవాః ॥ ౧,౧౬.౯౪

పితృమాతృస్వరూపేణశివలింగంప్రపూజయేత్ ॥ ౧,౧౬.౯౫

భర్గః పురుషరూపో హి భర్గాప్రకృతిరుచ్యతే ॥ ౧,౧౬.౯౫

అవ్యక్తాంతరధిష్ఠానం గర్భః పురుష ఉచ్యతే ॥ ౧,౧౬.౯౬

సువ్యక్తాంతరధిష్ఠానంగర్భః ప్రకృతిరుచ్యతే ॥ ౧,౧౬.౯౬

పురుషత్వాదిగర్భోహిగర్భవాఞ్జనకోయతః ॥ ౧,౧౬.౯౭

పురుషాత్ప్రకృతోయుక్తంప్రథమంజన్మకథ్యతే ॥ ౧,౧౬.౯౭

ప్రకృతేర్వ్యక్తతాంయాతంద్వితీయం జన్మ కథ్యతే ॥ ౧,౧౬.౯౮

జన్మజంతుర్మృత్యుజన్మ పురుషాత్ప్రతిపద్యతే ॥ ౧,౧౬.౯౮

అన్యతోభావ్యతే ఽవశ్యంమాయయాజన్మకథ్యతే ॥ ౧,౧౬.౯౯

జీర్యతేజన్మకాలాద్యత్తస్మాజ్జీవ ఇతి స్మృతః ॥ ౧,౧౬.౯౯

జన్మతేతన్యతే పాశైర్జీవశబ్దార్థ ఏవ హి ॥ ౧,౧౬.౧౦౦

జన్మపాశనివృత్త్యర్థంజన్మలింగంప్రపూజయేత్ ॥ ౧,౧౬.౧౦౦

భం వృద్ధిం గచ్ఛతీత్యర్థాద్భగఃప్రకృతిరుచ్యతే ॥ ౧,౧౬.౧౦౧

ప్రాకృతైః శబ్దమాత్రాద్యైః ప్రాకృతేంద్రియభోజనాత్ ॥ ౧,౧౬.౧౦౧

భగస్యేదం భోగమితి శబ్దార్థో ముఖ్యతః శ్రుతః ॥ ౧,౧౬.౧౦౨

ముఖ్యో భగస్తు ప్రకృతిర్భగవాఞ్ఛివ ఉచ్యతే ॥ ౧,౧౬.౧౦౨

భగవాన్భోగదాతాహినా ఽన్యోభోగప్రదాయకః ॥ ౧,౧౬.౧౦౩

భగస్వామీచభగవాన్భర్గ ఇత్యుచ్యతేబుధైః ॥ ౧,౧౬.౧౦౩

భగేనసహితంలింగం భగంలింగేనసంయుతమ్ ॥ ౧,౧౬.౧౦౪

ఇహాముత్రచభోగార్థంనిత్యభోగార్థమేవ చ ॥ ౧,౧౬.౧౦౪

భగవంతంమహాదేవం శివలింగంప్రపూజయేత్ ॥ ౧,౧౬.౧౦౫

లోకప్రసవితాసూర్యస్తచ్చిహ్నం ప్రసవాద్భవేత్ ॥ ౧,౧౬.౧౦౫

లింగేప్రసూతికర్తారంలింగినంపురుషోయజేత్ ॥ ౧,౧౬. ౧౦౬

లింగార్థగమకంచిహ్నంలింగమిత్యభిధీయతే ॥ ౧,౧౬.౧౦౬

లింగమర్థంహిపురుషం శివంగమయతీత్యదః ॥ ౧,౧౬.౧౦౭

శివశక్త్యోశ్చచిహ్నస్యమేలనంలింగముచ్యతే ॥ ౧,౧౬.౧౦౭

స్వచిహ్నపూజనాత్ప్రీతశ్చిహ్నకార్యం న వీయతే ॥ ౧,౧౬.౧౦౮

చిహ్నకార్యంతుజన్మాదిజన్మాద్యంవినివర్తతే ॥ ౧,౧౬.౧౦౮

ప్రాకృతైః పురుషైశ్చాపిబాహ్యాభ్యంతరసంభవైః ॥ ౧,౧౬.౧౦౯

షోడశైరుపచారైశ్చ శివలింగంప్రపూజయేత్ ॥ ౧,౧౬.౧౦౯

ఏవమాదిత్యవారేహిపూజాజన్మనివర్తికా ॥ ౧,౧౬.౧౧౦

ఆదివారేమహాలింగంప్రణవేనైవపూజయేత్ ॥ ౧,౧౬.౧౧౦

ఆదివారే పఞ్చగవ్యైరభిషేకో విశిష్యతే ॥ ౧,౧౬.౧౧౧

గోమయంగోజలంక్షీరందధ్యాజ్యం పఞ్చగవ్యకమ్ ॥ ౧,౧౬.౧౧౧

క్షీరాద్యంచపృథక్చైవమధునాచేక్షుసారకైః ॥ ౧,౧౬.౧౧౨

గవ్యక్షీరాన్ననైవేద్యంప్రణవేనైవకారయేత్ ॥ ౧,౧౬.౧౧౨

ప్రణవంధ్వనిలింగంతునాదలింగంస్వయంభువః ॥ ౧,౧౬.౧౧౩
బిందులింగం తు యంత్రంస్యాన్మకారంతుప్రతిష్ఠితమ్ ॥ ౧,౧౬.౧౧౩
ఉకారంచరలింగంస్యాదకారంగురువిగ్రహమ్ ॥ ౧,౧౬.౧౧౪
షడ్లింగపూజయానిత్యంజీవన్ముక్తోనసంశయః ॥ ౧,౧౬.౧౧౪
శివస్యభక్త్యాపూజా హి జన్మముక్తికరీనృణామ్ ॥ ౧,౧౬.౧౧౫
రుద్రాక్షధారణాత్పాదమర్ధం వైభూతిధారణాత్ ॥ ౧,౧౬.౧౧౫
త్రిపాదం మంత్రజాప్యాచ్చ పూజయా పూర్ణభక్తిమాన్ ॥ ౧,౧౬.౧౧౬
శివలింగం చ భక్తం చ పూజ్య మోక్షం లభేన్నరః ॥ ౧,౧౬.౧౧౬
య ఇమం పఠతే ఽధ్యాయం శృణుయాద్వా సమాహితః ॥ ౧,౧౬.౧౧౭
తస్యైవ శివభక్తిశ్చ వర్ధతేసుదృఢా ద్విజాః ॥ ౧,౧౬.౧౧౭
ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే విద్యేశ్వరసంహితాయాం షోడశో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౧౭
ఋషయ ఊచుః
ప్రణవస్యచమాహాత్మ్యంషడ్లింగస్యమహామునే ॥ ౧,౧౭.౧
శివభక్తస్యపూజాంచక్రమశోబ్రూహినఃప్రభో ॥ ౧,౧౭.౧
సూత ఉవాచ
తపోధనైర్భవద్భిశ్చ సమ్యక్ప్రశ్నస్త్వయం కృతః ॥ ౧,౧౭.౨
అస్యోత్తరంమహాదేవోజానాతిస్మనచాపరః ॥ ౧,౧౭.౨
అథాపివక్ష్యేతమహంశివస్యకృపయైవహి ॥ ౧,౧౭.౩
శివో ఽస్మాకంచయుష్మాకంరక్షాంగృహ్ణాతుభూరిశః ॥ ౧,౧౭.౩

ప్రోహిప్రకృతిజాతస్యసంసారస్యమహోదధేః ॥ ౧,౧౭.౪
నవం నావాంతరమితి ప్రణవం వై విదుర్బుధాః ॥ ౧,౧౭.౪
ప్రః ప్రపఞ్చోననాస్తివో యుష్మాకంప్రణవంవిదుః ॥ ౧,౧౭.౫
ప్రకర్షేణనయేద్యస్మాన్మోక్షంవః ప్రణవం విదుః ॥ ౧,౧౭.౫
స్వజాపకానాంయోగినాంస్వమంత్రపూజకస్యచ ॥ ౧,౧౭.౬
సర్వకర్మక్షయంకృత్వాదివ్యజ్ఞానంతునూతనమ్ ॥ ౧,౧౭.౬
తమేవ మాయారహితం నూతనం పరిచక్షతే ॥ ౧,౧౭.౭
ప్రకర్షేణ మహాత్మానం నవం శుద్ధస్వరూపకమ్ ॥ ౧,౧౭.౭
నూతనం వై కరోతీతి ప్రణవం తం విదుర్బుధాః ॥ ౧,౧౭.౮
ప్రణవంద్వివిధంప్రోక్తంసూక్ష్మస్థూలవిభేదతః ॥ ౧,౧౭.౮
సూక్ష్మమేకాక్షరం విద్యాత్స్థూలం పఞ్చాక్షరం విదుః ॥ ౧,౧౭.౯
సూక్ష్మమవ్యక్తపఞ్చార్ణం సువ్యక్తార్ణం తథేతరత్ ॥ ౧,౧౭.౯
జీవన్ముక్తస్య సూక్ష్మం హి సర్వసారం హి తస్యహి ॥ ౧,౧౭.౧౦
మంత్రేణార్థానుసంధానం స్వదేహవిలయావధి ॥ ౧,౧౭.౧౦
స్వదేహేగలితేపూర్ణంశివంప్రాప్నోతినిశ్చయః ॥ ౧,౧౭.౧౧
కేవలంమంత్రజాపీతుయోగంప్రాప్నోతినిశ్చయః ॥ ౧,౧౭.౧౧
షట్త్రింశత్కోటిజాపీతునిశ్చయంయోగమాప్నుయాత్ ॥ ౧,౧౭.౧౨
సూక్ష్మంచద్వివిధంజ్ఞేయంహ్రస్వదీర్ఘవిభేదతః ॥ ౧,౧౭.౧౨
అకారశ్చ ఉకారశ్చమకారశ్చతతఃపరమ్ ॥ ౧,౧౭.౧౩
బిందునాదయుతం తద్ధి శబ్దకాలకలాన్వితమ్ ॥ ౧,౧౭.౧౩
దీర్ఘప్రణవమేవంహియోగినామేవహృద్గతమ్ ॥ ౧,౧౭.౧౪

మకారంతంత్రితత్త్వం హి హ్రస్వప్రణవ ఉచ్యతే ॥ ౧,౧౭.౧౪
శివఃశక్తిస్తయోరైక్యంమకారంతుత్రికాత్మకమ్ ॥ ౧,౧౭.౧౫
హ్రస్వమేవంహిజాప్యంస్యాత్సర్వపాపక్షయైషిణామ్ ॥ ౧,౧౭.౧౫
భూవాయుకనకార్ణోద్యోఃశబ్దాద్యాశ్చతథాదశ ॥ ౧,౧౭.౧౬
ఆశాన్వయేదశపునః ప్రవృత్తా ఇతికథ్యతే ॥ ౧,౧౭.౧౬
హ్రస్వమేవప్రవృత్తానాంనివృత్తానాంతుదీర్ఘకమ్ ॥ ౧,౧౭.౧౭
వ్యాహృత్యాదౌచమంత్రాదౌకామంశబ్దకలాయుతమ్ ॥ ౧,౧౭.౧౭
వేదాదౌచప్రయోజ్యంస్యాద్వందనేసంధ్యయోరపి ॥ ౧,౧౭.౧౮
నవకొటిజపాజ్జప్త్వాసంశుద్ధఃపురుషోభవేత్ ॥ ౧,౧౭.౧౮
పునశ్చనవకోట్యాతుపృథివీజయమాప్నుయాత్ ॥ ౧,౧౭.౧౯
పునశ్చనవకోట్యాతుహ్యపాంజయమవాప్నుయాత్ ॥ ౧,౧౭.౧౯
పునశ్చనవకోట్యాతుతేజసాంజయమాప్నుయాత్ ॥ ౧,౧౭.౨౦
పునశ్చనవకోట్యా తు వాయోర్జయమవాప్నుయాత్ ॥ ౧,౧౭.౨౦
ఆకాశజయమాప్నోతి నవకోటిజపేన వై ॥ ౧,౧౭.౨౦
గంధాదీనాంక్రమేణైవనవకోటిజపేణవై ॥ ౧,౧౭.౨౧
అహంకారస్య చ పునర్నవ కోటిజపేన వై ॥ ౧,౧౭.౨౧
సహస్రమంత్రజప్తేన నిత్యశుద్ధో భవేత్పుమాన్ ॥ ౧,౧౭.౨౨
తతః పరంస్వసిద్ధ్యర్థంజపోభవతిహిద్విజాః ॥ ౧,౧౭.౨౨
ఏవమష్టోత్తరశతకోటిజప్తేనవైపునః ॥ ౧,౧౭.౨౩
ప్రణవేనప్రబుద్ధస్తుశుద్ధయోగమవాప్నుయాత్ ॥ ౧,౧౭.౨౩
శుద్ధయోగేనసంయుక్తోజీవన్ముక్తోనసంశయః ॥ ౧,౧౭.౨౪

సదాజపన్సదాధ్యాయఞ్ఛివం ప్రణవరూపిణమ్ ॥ ౧,౧౭.౨౪

సమాధిస్థోమహాయోగీశివ ఏవ నసంశయః ॥ ౧,౧౭.౨౫

ఋషిచ్ఛందోదేవతాదిన్యస్యదేహేపునర్జపేత్ ॥ ౧,౧౭.౨౫

ప్రణవం మాతృకాయుక్తందేహేత్యస్య ఋషిర్భవేత్ ॥ ౧,౧౭.౨౬

దశమాతృషడధ్వాది సర్వంన్యాసఫలం లభేత్ ॥ ౧,౧౭.౨౬

ప్రవృత్తానాం చమిశ్రాణాంస్థూలప్రణవమిష్యతే ॥ ౧,౧౭.౨౭

క్రియాతపోజపైర్యుక్తాస్త్రివిధాః శివయోగినః ॥ ౧,౧౭.౨౭

ధనాదివిభవైశ్చైవకరాద్యంగైర్నమాదిభిః ॥ ౧,౧౭.౨౮

క్రియయా పూజయాయుక్తఃక్రియాయోగీతి కథ్యతే ॥ ౧,౧౭.౨౮

పూజాయుక్తశ్చమితభుగ్బాహ్యేంద్రియజయాన్వితః ॥ ౧,౧౭.౨౯

పరద్రోహాదిరహితస్తపోయోగీతి కథ్యతే ॥ ౧,౧౭.౨౯

ఏతైర్యుక్తఃసదాక్రుద్ధఃసర్వకామాదివర్జితః ॥ ౧,౧౭.౩౦

సదాజపపరఃశాంతోజపయోగీతి తంవిదుః ॥ ౧,౧౭.౩౦

ఉపచారైః షోడశభిః పూజయా శివయోగినామ్ ॥ ౧,౧౭.౩౧

సాలోక్యాదిక్రమేణైవశుద్ధోముక్తింలభేన్నరః ॥ ౧,౧౭.౩౧

జపయోగమథోవక్ష్యేగదతః శృణుతద్విజాః ॥ ౧,౧౭.౩౨

తపఃకర్తుర్జపః ప్రోక్తోయజ్జమన్పరిమార్జతే ॥ ౧,౧౭.౩౨

శివనామనమఃపూర్వంచతుర్థ్యాంపఞ్చతత్త్వకమ్ ॥ ౧,౧౭.౩౩

స్థూలప్రణవరూపం హి శివపఞ్చాక్షరం ద్విజాః ॥ ౧,౧౭.౩౩

పఞ్చాక్షరజపేనైవ సర్వసిద్ధిం లభేన్నరః ॥ ౧,౧౭.౩౪

ప్రణవేనాదిసంయుక్తంసదాపఞ్చాక్షరంజపేత్ ॥ ౧,౧౭.౩౪

గురూపదేశంసంగమ్యసుఖవాసేసుభూతలే ॥ ౧,౧౭.౩౫
పూర్వపక్షేసమారభ్యకృష్ణభూతావధిద్విజాః ॥ ౧,౧౭.౩౫
మాఘంభాద్రంవిశిష్టంతుసర్వకాలోత్తమోత్తమమ్ ॥ ౧,౧౭.౩౬
ఏకవారంమితాశీతువాగ్యతోనియతేంద్రియః ॥ ౧,౧౭.౩౬
స్వస్యరాజపితౄణాంచశుశ్రూషణంచనిత్యశః ॥ ౧,౧౭.౩౭
సహస్రజపమాత్రేణభవేచ్ఛుద్ధో ఽన్యథా ఋణీ ॥ ౧,౧౭.౩౭
పఞ్చాక్షరంపఞ్చలక్షంజపేచ్ఛివమనుస్మరన్ ॥ ౧,౧౭.౩౮
పద్మాసనస్థంశివదంగంగాచంద్రకలాన్వితమ్ ॥ ౧,౧౭.౩౮
వామోరుస్థితశక్త్యాచవిరాజంతంమహాగణైః ॥ ౧,౧౭.౩౯
మృగటంకధరందేవంవరదాభయపాణికమ్ ॥ ౧,౧౭.౩౯
సదానుగ్రహకర్తారం సదాశివమనుస్మరన్ ॥ ౧,౧౭.౪౦
సంపూజ్యమనసా పూర్వంహృదివాసూర్యమండలే ॥ ౧,౧౭.౪౦
జపేత్పఞ్చాక్షరీంవిద్యాంప్రాఙ్ముఖః శుద్ధకర్మకృత్ ॥ ౧,౧౭.౪౧
ప్రాతఃకృష్ణచతుర్దశ్యాం నిత్యకర్మసమాప్యచ ॥ ౧,౧౭.౪౧
మనోరమేశుచౌదేశేనియతః శుద్ధమానసః ॥ ౧,౧౭.౪౨
పఞ్చాక్షరస్యమంత్రస్య సహస్రంద్వాదశంజపేత్ ॥ ౧,౧౭.౪౨
వరయేచ్ఛసపత్నీకాఞ్చవాన్విప్రాన్బ్రాహ్మణోత్తమాన్ ॥ ౧,౧౭.౪౩
ఏకంగురువరంశిష్టంవరయేత్సాంబమూర్తికమ్ ॥ ౧,౧౭.౪౩
ఈశానంచాథపురుషమఘోరంవామమేవ చ ॥ ౧,౧౭.౪౪
సద్యోజాతం చపఞ్చైవశివభక్తాన్ద్విజోత్తమాన్ ॥ ౧,౧౭.౪౪
పూజాద్రవ్యాణిసంపాద్యశివపూజాంసమారభేత్ ॥ ౧,౧౭.౪౫

శివపూజాంచవిధివత్కృత్వాహోమంసమారభేత్ ॥ ౧,౧౭.౪౫
ముఖాంతం చ స్వసూత్రేణకృత్వాహోమంసమారభేత్ ॥ ౧,౧౭.౪౬
దశైకంవాశతైకంవాసహస్రైకమథాపివా ॥ ౧,౧౭.౪౬
కాపిలేనఘృతేనైవజుహుయాత్స్వయమేవహి ॥ ౧,౧౭.౪౭
కారయేచ్ఛివభక్తైర్వాప్యష్టోత్తరశతంబుధః ॥ ౧,౧౭.౪౭
హోమాన్తే దక్షిణాదేయాగురోర్గోమిథునం తథా ॥ ౧,౧౭.౪౮
ఈశానాదిస్వరూపాంస్తాన్గురుంసాంబంవిభావ్య చ ॥ ౧,౧౭.౪౮
తేషాం పత్సిక్తతోయేనస్వశిరః స్నానమాచరేత్ ॥ ౧,౧౭.౪౯
షట్త్రింశత్కోటితీర్థేషుసద్యఃస్నానఫలంలభేత్ ॥ ౧,౧౭.౪౯
దశాంగమన్నంతేషాం వైదద్యాద్వైభక్తిపూర్వకమ్ ॥ ౧,౧౭.౫౦
పరాబుద్ధ్యాగురోః పత్నీమీశానాదిక్రమేణ తు ॥ ౧,౧౭.౫౦
పరమాన్నేనసంపూజ్యయథావిభవవిస్తరమ్ ॥ ౧,౧౭.౫౧
రుద్రాక్షవస్త్రపూర్వంచవటకాపూపకైర్యుతమ్ ॥ ౧,౧౭.౫౧
బలిదానంతతః కృత్వాభూరిభోజనమాచరేత్ ॥ ౧,౧౭.౫౨
తతః సంప్రార్థ్యదేవేశంజపంతావత్సమాపయేత్ ॥ ౧,౧౭.౫౨
పురశ్చరణమేవంతుకృత్వామన్త్రీభవేన్నరః ॥ ౧,౧౭.౫౩
పునశ్చపఞ్చ లక్షేణసర్వపాపక్షయోభవేత్ ॥ ౧,౧౭.౫౩
అతలాదిసమారభ్యసత్యలోకావధిక్రమాత్ ॥ ౧,౧౭.౫౪
పఞ్చలక్షజపాత్తత్తల్లోకైశ్వర్యమవాప్నుయాత్ ॥ ౧,౧౭.౫౪
మధ్యేమృతశ్చేద్భోగాంతేభూమౌతజ్జాపకోభవేత్ ॥ ౧,౧౭.౫౫
పునశ్చపఞ్చలక్షేణబ్రహ్మసామీప్యమాప్నుయాత్ ॥ ౧,౧౭.౫౫

పునశ్చపఞ్చలక్షేణ సారూప్యైశ్వర్యమాప్నుయాత్ ॥ ౧,౧౭.౫౬
ఆహత్యశతలక్షేణసాక్షాద్బ్రహ్మసమోభవేత్ ॥ ౧,౧౭.౫౬
కార్యబ్రహ్మణ ఏవం హి సాయుజ్యంప్రతిపద్య వై ॥ ౧,౧౭.౫౭
యథేష్టంభోగమాప్నోతితద్బ్రహ్మప్రలయావధి ॥ ౧,౧౭.౫౭
పునః కల్పాంతరేవృత్తే బ్రహ్మపుత్రః సజాయతే ॥ ౧,౧౭.౫౮
పునశ్చతపసాదీప్తఃక్రమాన్ముక్తోభవిష్యతి ॥ ౧,౧౭.౫౮
పృథ్వ్యాదికార్యభూతేభ్యోలోకావైనిర్మితాఃక్రమాత్ ॥ ౧,౧౭.౫౯
పాతాలాది చ సత్యాంతంబ్రహ్మలోకాశ్చతుర్దశ ॥ ౧,౧౭.౫౯
సత్యాదూర్ధ్వంక్షమాంతంవైవిష్ణులోకాశ్చతుర్దశ ॥ ౧,౧౭.౬౦
క్షమలోకేకార్యవిష్ణుర్వైకుంఠేవరపత్తనే ॥ ౧,౧౭.౬౦
కార్యలక్ష్మ్యామహాభోగిరక్షాంకృత్వా ఽధితిష్ఠతి ॥ ౧,౧౭.౬౧
తదూర్ధ్వగాశ్చాశుచ్యంతాలోకాష్టావింశతిః స్థితాః ॥ ౧,౧౭.౬౧
శుచౌలోకేతుకైలాసేరుద్రోవైభూతహృత్స్థితః ॥ ౧,౧౭.౬౨
షడుత్తరాశ్చపఞ్చాశదహింసాంతాస్తదూర్ధ్వగాః ॥ ౧,౧౭.౬౨
అహింసాలోకమాస్థాయజ్ఞానకైలాసకేపురే ॥ ౧,౧౭.౬౩
కార్యేశ్వరస్తిరోభావంసర్వాన్కృత్వాధితిష్ఠతి ॥ ౧,౧౭.౬౩
తదంతేకాలచక్రంహికాలాతీతస్తతఃపరమ్ ॥ ౧,౧౭.౬౪
శివేనాధిష్ఠితస్తత్రకాలశ్చక్రేశ్వరాహ్వయః ॥ ౧,౧౭.౬౪
మాహిషం ధర్మమాస్థాయసర్వాన్కాలేన యుంజతి ॥ ౧,౧౭.౬౫
అసత్యశ్చాశుచిశ్చైవ హింసాచైవాథనిర్ఘృణా ॥ ౧,౧౭.౬౫
అసత్యాదిచతుష్పాదఃసర్వాంశః కామరూపధృక్ ॥ ౧,౧౭.౬౬

నాస్తిక్యలక్ష్మీర్ధుఃసంగోవేదబాహ్యాధ్వనిఃసదా ॥ ౧,౧౭.౬౬

క్రోధసంగఃకృష్ణవర్ణోమహామహిషవేషవాన్ ॥ ౧,౧౭.౬౭

తావన్మహేశ్వరఃప్రోక్తస్తిరోధాస్తావదేవ హి ॥ ౧,౧౭.౬౭

తదర్వాక్కర్మభోగో హి తదూర్ధ్వంజ్ఞానభోగకమ్ ॥ ౧,౧౭.౬౮

తదర్వాక్కర్మ మాయాహిజ్ఞానమాయా తదూర్ధ్వకమ్ ॥ ౧,౧౭.౬౮

మా లక్ష్మీః కర్మభోగోవైయాతిమాయేతికథ్యతే ॥ ౧,౧౭.౬౯

మా లక్ష్మీర్జ్ఞానభోగోవైయాతిమాయేతికథ్యతే ॥ ౧,౧౭.౬౯

తదూర్ధ్వంనిత్యభోగోహితదర్వాఙ్నశ్వరంవిదుః ॥ ౧,౧౭.౭౦

తదర్వాక్చతిరోధానంతదూర్ధ్వంనతిరోధనమ్ ॥ ౧,౧౭.౭౦

తదర్వాక్పాశబంధోహితదూర్ధ్వంనహిబంధనమ్ ॥ ౧,౧౭.౭౧

తదర్వాక్పరివర్తంతేకామ్యకర్మానుసారిణః ॥ ౧,౧౭.౭౧

నిష్కామకర్మభోగస్తుతదూర్ధ్వంపరికీర్తితః ॥ ౧,౧౭.౭౨

తదర్వాక్పరివర్తంతేబిందుపూజాపరాయణాః ॥ ౧,౧౭.౭౨

తదూర్ధ్వంహివ్రజంత్యేవనిష్కామాలింగపూజకాః ॥ ౧,౧౭.౭౩

తదర్వాక్పరివర్తంతంశివాన్యసురపూజకాః ॥ ౧,౧౭.౭౩

శివైకనిరతాయే చ తదూర్ధ్వంసంప్రయాంతితే ॥ ౧,౧౭.౭౪

తదర్వాగ్జీవకోటిఃస్యాత్తదూర్ధ్వంపరకోటికాః ॥ ౧,౧౭.౭౪

సాంసారికాస్తదర్వాక్చ ముక్తాః ఖలు తదూర్ధ్వగాః ॥ ౧,౧౭.౭౫

తదర్వాక్పరివర్తంతే ప్రాకృతద్రవ్యపూజకాః ॥ ౧,౧౭.౭౫

తదూర్ధ్వంహివ్రజంత్యేతేపౌరుషద్రవ్యపూజకాః ॥ ౧,౧౭.౭౬

తదర్వాక్ఛక్తిలింగం తు శివలింగం తదూర్ధ్వకమ్ ॥ ౧,౧౭.౭౬

తదర్వాగావృతం లింగం తదూర్ధ్వం హి నిరావృతి ॥ ౧,౧౭.౭౭

తదర్వాక్కల్పితం లింగం తదూర్ధ్వం వై న కల్పితమ్ ॥ ౧,౧౭.౭౭

తదర్వాగ్బాహ్యలింగం స్యాదంతరంగం తదూర్ధ్వకమ్ ॥ ౧,౧౭. ౭౮

తదర్వాక్చక్తిలోకా హి శతం వై ద్వాదశాధికమ్ ॥ ౧,౧౭.౭౮

తదర్వాగ్బిందురూపం హి నాదరూపం తదుత్తరమ్ ॥ ౧,౧౭.౭౯

తదర్వాక్కర్మలోకస్తు తదూర్ధ్వం జ్ఞానలోకకః ॥ ౧,౧౭.౭౯

నమస్కారస్తదూర్ధ్వంహిమదాహంకారనాశనః ॥ ౧,౧౭.౮౦

జనిజంతిరోధానంనానిషిద్ధ్యాతతే ఇతి ॥ ౧,౧౭.౮౦

జ్ఞానశబ్దార్థ ఏవం హి తిరోధాననివారణాత్ ॥ ౧,౧౭.౮౧

తదర్వాక్పరివర్తంతేహ్యాధిభౌతికపూజకాః ॥ ౧,౧౭.౮౧

ఆధ్యాత్మికార్చకా ఏవ తదూర్ధ్వంసంప్రయాంతివై ॥ ౧,౧౭.౮౨

తావద్వైవేదిభాగంతన్మహాలోకాత్మలింగకే ॥ ౧,౧౭.౮౨

ప్రకృత్యాద్యష్టబంధోపివేద్యంతేసంప్రతిష్ఠతః ॥ ౧,౧౭.౮౩

ఏవమేతాదృశంజ్ఞేయంసర్వంలౌకికవైదికమ్ ॥ ౧,౧౭.౮౩

అధర్మమహిషారూఢంకాలచక్రంతరంతితే ॥ ౧,౧౭.౮౪

సత్యాదిధర్మయుక్తాయేశివపూజాపరాశ్చయే ॥ ౧,౧౭.౮౪

తదూర్ధ్వంవృషభోధర్మోబ్రహ్మచర్యస్వరూపధృక్ ॥ ౧,౧౭.౮౫

సత్యాదిపాదయుక్తస్తుశివలోకాగ్రతఃస్థితః ॥ ౧,౧౭.౮౫

క్షమాశృఙ్గః శమశ్రోత్రో వేదధ్వనివిభూషితః ॥ ౧,౧౭.౮౬

ఆస్తికృచక్షుర్నిశ్వాసగురుబుద్ధిమనా వృషః ॥ ౧,౧౭.౮౬

క్రియాదివృషభా జ్ఞేయాః కారణాదిషు సర్వదా ॥ ౧,౧౭.౮౭

తం క్రియావృషభం ధర్మం కాలాతీతోధితిష్ఠతి ॥ ౧,౧౭.౮౭

బ్రహ్మవిష్ణుమహేశానాం స్వస్వాయుర్దినముచ్యతే ॥ ౧,౧౭.౮౮

తదూర్ధ్వం న దినం రాత్రిర్న జన్మమరణాదికమ్ ॥ ౧,౧౭. ౮౮

పునః కారణసత్యాంతాః కారణబ్రహ్మణస్తథా ॥ ౧,౧౭.౮౯

గంధాదిభ్యస్తు భూతేభ్యస్తదూర్ధ్వం నిర్మితాః సదా ॥ ౧,౧౭.౮౯

సూక్ష్మగంధస్వరూపాహిస్థితాలోకాశ్చతుర్దశ ॥ ౧,౧౭.౯౦

పునః కారణవిష్ణోర్వైస్థితా లోకాశ్చతుర్దశ ॥ ౧,౧౭.౯౦

పునఃకారణరుద్రస్యలోకాష్టావింశకా మతాః ॥ ౧,౧౭.౯౧

పునశ్చకారణేశస్యషట్పఞ్చాశత్తదూర్ధ్వగాః ॥ ౧,౧౭.౯౧

తతః పరంబ్రహ్మచర్యలోకాఖ్యం శివసంమతమ్ ॥ ౧,౧౭.౯౨

తత్రైవజ్ఞానకైలాసేపఞ్చావరణసంయుతే ॥ ౧,౧౭.౯౨

పఞ్చమండలసంయుక్తంపఞ్చబ్రహ్మకలాన్వితమ్ ॥ ౧,౧౭.౯౩

ఆదిశక్తిసమాయుక్తమాదిలింగంతుతత్రవై ॥ ౧,౧౭.౯౩

శివాలయమిదంప్రోక్తంశివస్యపరమాత్మనః ॥ ౧,౧౭.౯౪

పరశక్త్యాసమాయుక్తస్తత్రైవపరమేశ్వరః ॥ ౧,౧౭.౯౪

సృష్టిః స్థితిశ్చసంహారస్తిరోభావోప్యనుగ్రహః ॥ ౧,౧౭.౯౫

పఞ్చకృత్యప్రవీణో ऽసౌసచ్చిదానందవిగ్రహః ॥ ౧,౧౭.౯౫

ధ్యానధర్మః సదాయస్యసదానుగ్రహతత్పరః ॥ ౧,౧౭.౯౬

సమాధ్యాసనమాసీనః స్వాత్మారామోవిరాజతే ॥ ౧,౧౭.౯౬

తస్యసందర్శనంసాంధ్యంకర్మధ్యానాదిభిః క్రమాత్ ॥ ౧,౧౭.౯౭

నిత్యాదికర్మయజనాచ్ఛివకర్మమతిర్భవేత్ ॥ ౧,౧౭.౯౭

క్రియాదిశివకర్మభ్యః శివజ్ఞానంప్రసాధయేత్ ॥ ౧,౧౭.౯౮

తద్దర్శనగతాఃసర్వేముక్తా ఏవ నసంశయః ॥ ౧,౧౭.౯౮

ముక్తిరాత్మస్వరూపేణస్వాత్మారామత్వమేవహి ॥ ౧,౧౭.౯౯

క్రియాతపోజపజ్ఞానధ్యానధర్మేషుసుస్థితః ॥ ౧,౧౭.౯౯

శివస్యదర్శనంలబ్ధాస్వాత్మారామత్వమేవహి ॥ ౧,౧౭.౧౦౦

యథారవిఃస్వకిరణాదశుద్ధిమపనేష్యతి ॥ ౧,౧౭.౧౦౦

కృపావిచక్షణఃశంభురజ్ఞానమపనేష్యతి ॥ ౧,౧౭.౧౦౧

అజ్ఞానవినివృత్తౌతుశివజ్ఞానంప్రవర్తతే ॥ ౧,౧౭.౧౦౧

శివజ్ఞానాత్స్వస్వరూపమాత్మారామత్వమేష్యతి ॥ ౧,౧౭.౧౦౨

ఆత్మారామత్వసంసిద్ధౌకృతకృత్యోభవేన్నరః ॥ ౧,౧౭.౧౦౨

పునశ్చశతలక్షేణబ్రహ్మణఃపదమాప్నుయాత్ ॥ ౧,౧౭.౧౦౩

పునశ్చశతలక్షేణవిష్ణోఃపదమవాప్నుయాత్ ॥ ౧,౧౭.౧౦౩

పునశ్చశతలక్షేణరుద్రస్యపదమాప్నుయాత్ ॥ ౧,౧౭.౧౦౪

పునశ్చ శతలక్షేణ ఐశ్వర్యం పదమాప్నుయాత్ ॥ ౧,౧౭.౧౦౪

పునశ్చైవంవిధేనైవ జపేన సుసమాహితః ॥ ౧,౧౭.౧౦౫

శివలోకాదిభూతం హి కాలచక్రమవాప్నుయాత్ ॥ ౧,౧౭.౧౦౫

కాలచక్రంపఞ్చచక్రమేకైకేనక్రమోత్తరే ॥ ౧,౧౭.౧౦౬

సృష్టిమోహౌబ్రహ్మచక్రంభోగమోహౌతువైష్ణవమ్ ॥ ౧,౧౭.౧౦౬

కోపమోహౌరౌద్రచక్రంభ్రమణంచైశ్వరంవిదుః ॥ ౧,౧౭.౧౦౭

శివచక్రంజ్ఞానమోహౌపఞ్చచక్రంవిదుర్బుధాః ॥ ౧,౧౭.౧౦౭

పునశ్చదశకోట్యా హి కారణబ్రహ్మణః పదమ్ ॥ ౧,౧౭.౧౦౮

పునశ్చ దశకోట్యాహితతత్వద్రైశ్వర్యమాప్నుయాత్ ॥ ౧,౧౭.౧౦౮

ఏవం క్రమేణ విష్ణ్వాదేః పదంలబ్ధ్వామహౌజసః ॥ ౧,౧౭.౧౦౯

క్రమేణతత్వద్రైశ్వర్యం లబ్ధ్వాచైవమహాత్మనః ॥ ౧,౧౭.౧౦౯

శతకోటిమనుం జప్త్వా పఞ్చోత్తరమతంద్రితః ॥ ౧,౧౭.౧౧౦

శివలోకమవాప్నోతిపఞ్చమావరణాద్బహిః ॥ ౧,౧౭.౧౧౦

రాజసంమండపంతత్రనందీసంస్థానముత్తమమ్ ॥ ౧,౧౭.౧౧౧

తపోరూపశ్చవృషభస్తత్రైవపరిదృశ్యతే ॥ ౧,౧౭.౧౧౧

సద్యోజాతస్యతత్స్థానంపఞ్చమావరణంపరమ్ ॥ ౧,౧౭.౧౧౨

వామదేవస్యచస్థానంచతుర్థావరణంపునః ॥ ౧,౧౭.౧౧౨

అఘోరనిలయంపశ్చాత్తృతీయావరణంపరమ్ ॥ ౧,౧౭.౧౧౩

పురుషస్యైవసాంబస్యద్వితీయావరణంశుభమ్ ॥ ౧,౧౭.౧౧౩

ఈశానస్యపరస్యైవప్రథమావరణంతతః ॥ ౧,౧౭.౧౧౪

ధ్యానధర్మస్య చ స్థానంపఞ్చమంమండపంతతః ॥ ౧,౧౭.౧౧౪

బలినాథస్యసంస్థానంతత్రపూర్ణామృతప్రదమ్ ॥ ౧,౧౭.౧౧౫

చతుర్థంమండపంపశ్చాచ్చంద్రశేఖరమూర్తిమత్ ॥ ౧,౧౭.౧౧౫

సోమస్కందస్యచస్థానంతృతీయంమండపంపరమ్ ॥ ౧,౧౭.౧౧౬

ద్వితీయంమండపంనృత్యమండపంప్రాహురాస్తికాః ॥ ౧,౧౭.౧౧౬

ప్రథమంమూలమాయాయాః స్థానంతత్రైవశోభనమ్ ॥ ౧,౧౭.౧౧౭

తతః పరం గర్భగృహంలింగస్థానం పరం శుభమ్ ॥ ౧,౧౭.౧౧౭

నన్దిసంస్థానతః పశ్చాన్నవిదుః శివవైభవమ్ ॥ ౧,౧౭.౧౧౮

నందీశ్వరోబహిస్తిష్ఠన్పఞ్చాక్షరముపాసతే ॥ ౧,౧౭.౧౧౮

ఏవం గురుక్రమాల్లబ్ధం నందీశాచ్చ మయాపునః ॥ ౧,౧౭.౧౧౯

తతః పరంస్వసంవేద్యం శివే నైవానుభావితమ్ ॥ ౧,౧౭.౧౧౯

శివస్యకృపయాసాక్షాచ్ఛివలోకస్యవైభవమ్ ॥ ౧,౧౭.౧౨౦

విజ్ఞాతుంశక్యతే సర్వైర్నాన్యథేత్యాహురాస్తికాః ॥ ౧,౧౭.౧౨౦

ఏవంక్రమేణముక్తాఃస్యుర్బ్రాహ్మణావైజితేంద్రియః ॥ ౧,౧౭.౧౨౧

అన్యేషాం చ క్రమంవక్ష్యే గదతః శృణుతాదరాత్ ॥ ౧,౧౭.౧౨౧

గురూపదేశాజ్జాప్యంవైబ్రాహ్మణానాంనమో ఽంతకమ్ ॥ ౧,౧౭.౧౨౨

పఞ్చాక్షరం పఞ్చలక్షమాయుష్యంప్రజపేద్విధిః ॥ ౧,౧౭.౧౨౨

స్త్రీత్వాపనయనార్థంతుపఞ్చలక్షంజపేత్పునః ॥ ౧,౧౭.౧౨౩

మంత్రేణపురుషోభూత్వాక్రమాన్ముక్తోభవేద్బుధః ॥ ౧,౧౭.౧౨౩

క్షత్రియఃపఞ్చలక్షేణక్షత్రత్వమపనేష్యతి ॥ ౧,౧౭.౧౨౪

పునశ్చపఞ్చలక్షేణక్షత్రియోబ్రాహ్మణోభవేత్ ॥ ౧,౧౭.౧౨౪

మంత్రసిద్ధిర్జపాచ్చైవక్రమాన్ముక్తోభవైన్నరః ॥ ౧,౧౭.౧౨౫

వైశ్యస్తుపఞ్చలక్షేణవైశ్యత్వమపనేష్యతి ॥ ౧,౧౭.౧౨౫

పునశ్చపఞ్చలక్షేణమంత్రక్షత్రియ ఉచ్యతే ॥ ౧,౧౭.౧౨౬

పునశ్చపఞ్చలక్షేణ క్షత్రత్వమపనేష్యతి ॥ ౧,౧౭.౧౨౬

పునశ్చపఞ్చలక్షేణమంత్రబ్రాహ్మణ ఉచ్యతే ॥ ౧,౧౭.౧౨౭

శూద్రశ్చైవనమోంతేన పఞ్చవింశతిలక్షతః ॥ ౧,౧౭.౧౨౭

మంత్రవిప్రత్వమాపద్య పశ్చాచ్ఛుద్ధో భవేద్ద్విజః ॥ ౧,౧౭.౧౨౮

నారీవాథ నరో వాథ బ్రాహ్మణో వాన్య ఏవ వా ॥ ౧,౧౭.౧౨౮

నమోన్తం వా నమః పూర్వమాతురః సర్వమాతురః సర్వదా జపేత్ ॥ ౧,౧౭.౧౨౯

తతః స్త్రీణాంతథైవోహ్యగురుర్నిర్దర్శయేత్క్రమాత్ ॥ ౧,౧౭.౧౨౯

సాధకః పఞ్చలక్షాన్తే శివప్రీత్యర్థమేవ హి ॥ ౧,౧౭.౧౩౦

మహాభిషేక నైవేద్యం కృత్వా భక్తాంశ్చ పూజయేత్ ॥ ౧,౧౭.౧౩౦

పూజయా శివభక్తస్య శివః ప్రీతతరో భవేత్ ॥ ౧,౧౭.౧౩౧

శివస్య శివభక్తస్య భేదో నాస్తి శివో హి సః ॥ ౧,౧౭.౧౩౧

శివస్వరూపమంత్రస్యధారణాచ్ఛివ ఏవ హి ॥ ౧,౧౭.౧౩౨

శివభక్తశరీరే హి శివేతత్పరమోభవేత్ ॥ ౧,౧౭.౧౩౨

శివభక్తాః క్రియాః సర్వా వేదసర్వక్రియాంవిదుః ॥ ౧,౧౭.౧౩౩

యావద్యావచ్ఛివంమంత్రంయేనజప్తంభవేత్క్రమాత్ ॥ ౧,౧౭.౧౩౩

తావద్వైశివసాన్నిధ్యం తస్మిన్దేహే న సంశయః ॥ ౧,౧౭.౧౩౪

దేవీలింగంభవేద్రూపం శివభక్తస్త్రియాస్తథా ॥ ౧,౧౭.౧౩౪

యావన్మంత్రంజపేద్దేవ్యాస్తావత్సాన్నిధ్యమస్తి హి ॥ ౧,౧౭.౧౩౫

శివంసంపూజయేద్ధీమాన్స్వయంవైశబ్దరూపభాక్ ॥ ౧,౧౭.౧౩౫

స్వయంచైవశివోభూత్వాపరాంశక్తింప్రపూజయేత్ ॥ ౧,౧౭.౧౩౬

శక్తింబేరంచలింగం చ హ్యాలేఖ్యామాయయాయజేత్ ॥ ౧,౧౭.౧౩౬

శివలింగం శివంమత్వాస్వాత్మానంశక్తిరూపకమ్ ॥ ౧,౧౭.౧౩౭

శక్తిలింగంచదేవీంచమత్వాస్వంశివరూపకమ్ ॥ ౧,౧౭.౧౩౭

శివలింగంనాదరూపబిందురూపంతుశక్తికమ్ ॥ ౧,౧౭.౧౩౮

ఉపప్రధానభావేన అన్యోన్యాసక్తలింగకమ్ ॥ ౧,౧౭.౧౩౮

పూజయేచ్చ శివంశక్తిసశివోమూలభావనాత్ ॥ ౧,౧౭.౧౩౯

శివభక్తాఞ్ఛివమత్రరూపకాఞ్ఛివరూపకాన్ ॥ ౧,౧౭.౧౩౯

షోడశైరుపచారైశ్చపూజయేదిష్టమాప్నుయాత్ ॥ ౧,౧౭.౧౪౦

యేనశుశ్రూషణాద్యైశ్చ శివభక్తస్య లింగినః ॥ ౧,౧౭.౧౪౦

ఆనందంజనయేద్విద్వాఞ్ఛివఃప్రీతతరో భవేత్ ॥ ౧,౧౭.౧౪౧

శివభక్తాన్సపత్నీకాన్పత్న్యాసహసదైవతత్ ॥ ౧,౧౭.౧౪౧

పూజయేద్భోజనాద్యైశ్చపఞ్చవాదశవాశతమ్ ॥ ౧,౧౭.౧౪౨

ధనేదేహేచమంత్రేచభావనాయామవంచకః ॥ ౧,౧౭.౧౪౨

శివశక్తిస్వరూపేణనపునర్జాయతే భువి ॥ ౧,౧౭.౧౪౩

నాభేరధో బ్రహ్మభాగమాకంఠంవిష్ణుభాగకమ్ ॥ ౧,౧౭.౧౪౩

ముఖంలింగమితిప్రోక్తంశివభక్తశరీరకమ్ ॥ ౧,౧౭.౧౪౪

మృతాన్దాహాదియుక్తాన్వాదాహాదిరహితాన్మృతాన్ ॥ ౧,౧౭.౧౪౪

ఉద్దిశ్యపూజయేదాదిపితరంశివమేవహి ॥ ౧,౧౭.౧౪౫

పూజాంకృత్వాదిమాతుశ్చశివభక్తాంశ్చ పూజయేత్ ॥ ౧,౧౭.౧౪౫

పితృలోకంసమాసాద్యక్రమాన్ముక్తోభవేన్మృతః ॥ ౧,౧౭.౧౪౬

క్రియాయుక్తదశభ్యశ్చతపోయుక్తోవిశిష్యతే ॥ ౧,౧౭.౧౪౬

తపోయుక్తశతేభ్యశ్చజపయుక్తోవిశిష్యతే ॥ ౧,౧౭.౧౪౭

జపయుక్తసహస్రేభ్యః శివజ్ఞానీ విశిష్యతే ॥ ౧,౧౭.౧౪౭

శివజ్ఞానిషులక్షేషు ధ్యానయుక్తో విశిష్యతే ॥ ౧,౧౭.౧౪౮

ధ్యానయుక్తేషు కోటిభ్యః సమాధిస్థో విశిష్యతే ॥ ౧,౧౭.౧౪౮

ఉత్తరోత్తర వై శిష్ట్యాత్పూజాయాముత్తరోత్తరమ్ ॥ ౧,౧౭.౧౪౯

ఫలంవైశిష్ట్యరూపఞ్చదుర్విజ్ఞేయంమనీషిభిః ॥ ౧,౧౭.౧౪౯

తస్మాద్వైశివభక్తస్యమహిమానంవేత్తికోనరః ॥ ౧,౧౭.౧౫౦

శివశక్త్యోః పూజనం చ శివభక్తస్య పూజనమ్ ॥ ౧,౧౭.౧౫౦

కురుతేయోనరోభక్త్యాసశివః శివమేధతే ॥ ౧,౧౭.౧౫౧

య ఇమం పఠతే ఽధ్యాయమర్థవద్వేదసంమతమ్ ॥ ౧,౧౭.౧౫౧

శివజ్ఞానీభవేద్విప్రఃశివేన సహమోదతే ॥ ౧,౧౭.౧౫౨

శ్రావయేచ్ఛివభక్తాంశ్చవిశేషజ్ఞో మునీశ్వరాః ॥ ౧,౧౭.౧౫౨

శివప్రసాదశిద్ధిః స్యాచ్ఛివస్యకృపయా బుధాః ॥ ౧,౧౭.౧౫౩

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే విద్యేశ్వరసంహితాయాం సప్తదశో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౧౮

ఋష్య ఊచుః

బంధమోక్షస్వరూపం హి బ్రూహి సర్వార్థవిత్తమ ॥ ౧,౧౮.౧

సూత ఉవాచ

బంధమోక్షంతథోపాయంవక్ష్యే ఽహంశృణుతాదరాత్ ॥ ౧,౧౮.౧

ప్రకృత్యాద్యష్టబంధేనబద్ధోజీవః స ఉచ్యతే ॥ ౧,౧౮.౨

ప్రకృత్యాద్యష్టబంధేననిర్ముక్తోముక్త ఉచ్యతే ॥ ౧,౧౮.౨

ప్రకృత్యాదివశీకారో మోక్ష ఇత్యుచ్యతేస్వతః ॥ ౧,౧౮.౩

బద్ధజీవస్తునిర్ముక్తోముక్తజీవః స కథ్యతే ॥ ౧,౧౮.౩

ప్రకృత్యగ్రేతతోబుద్ధిరహంకారోగుణాత్మకః ॥ ౧,౧౮.౪

పఞ్చతన్మాత్రమిత్యేతేప్రకృత్యాద్యష్టకంవిదుః ॥ ౧,౧౮.౪

ప్రకృట్యాద్యష్టజోదేహోదేహజంకర్మ ఉచ్యతే ॥ ౧,౧౮.౫

పునశ్చకర్మజోదేహోజన్మకర్మపునఃపునః ॥ ౧,౧౮.౫

శరీరంత్రివిధంజ్ఞేయంస్థూలంసూక్ష్మంచకారణమ్ ॥ ౧,౧౮.౬

స్థూలంవ్యాపారదంప్రోక్తంసూక్ష్మమింద్రియభోగదమ్ ॥ ౧,౧౮.౬

కారణంత్వాత్మభోగార్థంజీవకర్మానురూపతః ॥ ౧,౧౮.౭

సుఖం దుఃఖం పుణ్యపాపైః కర్మభిః ఫలమశ్నుతే ॥ ౧,౧౮.౭

తస్మాద్ధికర్మరజ్జ్వా హి బద్ధో జీవః పునః పునః ॥ ౧,౧౮.౮

శరీరత్రయకర్మభ్యాం చక్రవద్భ్రామ్యతే సదా ॥ ౧,౧౮.౮

చక్రభ్రమనివృత్యర్థం చక్రకర్తారమీడయేత్ ॥ ౧,౧౮.౯

ప్రకృత్యాది మహాచక్రం ప్రకృతేః పరతః శివః ॥ ౧,౧౮.౯

చక్రకర్తామహేశో హి ప్రకృతేః పరతోయతః ॥ ౧,౧౮.౧౦

పిబతివాథవమతిజీవన్బాలోజలంయథా ॥ ౧,౧౮.౧౦

శివస్తథా ప్రకృత్యాది వశీకృత్యాధితిష్ఠతి ॥ ౧,౧౮.౧౧

సర్వంవశీకృతంయస్మాత్తస్మాచ్ఛివ ఇతి స్మృతః ॥ ౧,౧౮.౧౧

శివ ఏవ హి సర్వజ్ఞః పరిపూర్ణశ్చ నిఃస్పృహః ॥ ౧,౧౮.౧౧

సర్వజ్ఞతాతృప్తిరనాదిబోధః స్వతంత్రతా నిత్యమలుప్తశక్తిః ॥ ౧,౧౮.౧౨

అనంతశక్తిశ్చమహేశ్వరస్య యన్మానసైశ్వర్యమవైతి వేదః ॥ ౧,౧౮.౧౨

అతః శివప్రసాదేన ప్రకృత్యాదివశంభవేత్ ॥ ౧,౧౮.౧౩

శివప్రసాదలాభార్థం శివమేవప్రపూజయతేత్ ॥ ౧,౧౮.౧౩

నిఃస్పృహస్య చ పూర్ణస్యతస్య పూజాకథం భవేత్ ॥ ౧,౧౮.౧౪

శివోద్దేశకృతం కర్మ ప్రసాదజనకం భవేత్ ॥ ౧,౧౮.౧౪

లింగేబేరేభక్తజనేశివముద్దిశ్యపూజయేత్ ॥ ౧,౧౮.౧౫

కాయేనమనసావాచాధనేనాపిప్రపూజయేత్ ॥ ౧,౧౮.౧౫

పుజయా తు మహేశో హి ప్రకృతేః పరమః శివః ॥ ౧,౧౮.౧౬

ప్రసాదంకురుతేసత్యంపూజకస్యవిశేషతః ॥ ౧,౧౮.౧౬

శివప్రసాదాత్కర్మాద్యంక్రమేణస్వవశంభవేత్ ॥ ౧,౧౮.౧౭

కర్మారభ్యప్రకృత్యంతంయదాసర్వం వశంభవేత్ ॥ ౧,౧౮.౧౭

తదాముక్త ఇతిప్రోక్తఃస్వాత్మారామోవిరాజతే ॥ ౧,౧౮.౧౮

ప్రసాదాత్పరమేశస్యకర్మ దేహోయదావశః ॥ ౧,౧౮.౧౮

తదావైశివలోకేతువాసఃసాలోక్యముచ్యతే ॥ ౧,౧౮.౧౯

సామీప్యంయాతిసాంబస్యతన్మాత్రేచవశంగతే ॥ ౧,౧౮.౧౯

తదాతుశివసాయుజ్యమాయుధాద్యైః క్రియాదిభిః ॥ ౧,౧౮.౨౦

మహాప్రసాదలాభేచబుద్ధిశ్చాపివశాభవేత్ ॥ ౧,౧౮.౨౦

బుద్ధిస్తుకార్యంప్రకృతేస్తత్సార్ష్టిరితికథ్యతే ॥ ౧,౧౮.౨౧

పునర్మహాప్రసాదేనప్రకృతిర్వశమేష్యతి ॥ ౧,౧౮.౨౧

శివస్యమానసైశ్వర్యంతదా ఽయత్నంభవిష్యతి ॥ ౧,౧౮.౨౨

సార్వజ్ఞాద్యంశివైశ్వర్యంలబ్ధ్వాస్వాత్మని రాజతే ॥ ౧,౧౮.౨౨

తత్సాయుజ్యమితిప్రాహుర్వేదాగమపరాయణాః ॥ ౧,౧౮.౨౩

ఏవంక్రమేణముక్తిఃస్యాల్లింగాదౌపూజయాస్వతః ॥ ౧,౧౮.౨౩

అతఃశివప్రసాదార్థంక్రియాద్యైఃపూజయేచ్ఛివమ్ ॥ ౧,౧౮.౨౪

శివక్రియా శివతపః శివమంత్రజపః సదా ॥ ౧,౧౮.౨౪

శివజ్ఞానంశివధ్యానముత్తరోత్తరమభ్యసేత్ ॥ ౧,౧౮.౨౫

ఆసుప్తేరామృతేఃకాలంనయేద్వైశివచింతయా ॥ ౧,౧౮.౨౫

సద్యాదిభిశ్చకుసుమైరర్చయేచ్ఛింవమేష్యతి ॥ ౧,౧౮. ౨౬

ఋషయ ఊచుః

లింగాదౌశివపూజాయావిధానంబ్రూహిసర్వతః ॥ ౧,౧౮.౨౬

సూత ఉవాచ

లింగానాంచక్రమంవక్ష్యేయథావచ్ఛృణుత ద్విజాః ॥ ౧,౧౮.౨౭

తదేవలింగం ప్రథమం ప్రణవం సార్వకామికమ్ ॥ ౧,౧౮.౨౭

సూక్ష్మప్రణవరూపంహిసూక్ష్మరూపంతునిష్ఫలమ్ ॥ ౧,౧౮.౨౮

స్థూలలింగం హి సకలంతత్పఞ్చాక్షరముచ్యతే ॥ ౧,౧౮.౨౮

తయోః పూజాతపః ప్రోక్తంసాక్షాన్మోక్షప్రదే ఉభే ॥ ౧,౧౮.౨౯

పౌరుషప్రకృతిభూతానిలింగానిసుబహూనిచ ॥ ౧,౧౮.౨౯

తాని విస్తరతోవక్తుం శివో వేత్తినచాపరః ॥ ౧,౧౮.౩౦

భూవికారాణిలింగానిజ్ఞాతానిప్రబ్రవీమివః ॥ ౧,౧౮.౩౦

స్వయంభూలింగంప్రథమంబిందులింగంద్వితీయకమ్ ॥ ౧,౧౮.౩౧

ప్రతిష్ఠితంచరంచైవగురులింగంతు పఞ్చమమ్ ॥ ౧,౧౮.౩౧

దేవర్షితపసా తుష్టః సాన్నిధ్యార్థంతుతత్రవై ॥ ౧,౧౮.౩౨

పృథివ్యన్తర్గతఃశర్వోబీజం వై నాదరూపతః ॥ ౧,౧౮.౩౨

స్థావరాంకురవద్భూమిముద్భిద్య వ్యక్త ఏవ సః ॥ ౧,౧౮.౩౩

స్వయంభూతం జాతమితి స్వయంభూరితి తం విదుః ॥ ౧,౧౮.౩౩

తల్లింగపూజయా జ్ఞానం స్వయమేవ ప్రవర్ధతే ॥ ౧,౧౮.౩౪

సువర్ణరజతాదౌ వా పృథివ్యాంస్థండిలేపివా ॥ ౧,౧౮.౩౪

స్వహస్తాల్లిఖితం లింగం శుద్ధప్రణవమంత్రకమ్ ॥ ౧,౧౮.౩౫

యంత్రలింగం సమాలిఖ్య ప్రతిష్ఠావాహనం చరేత్ ॥ ౧,౧౮.౩౫

బిందునాదమయంలింగంస్థావరంజంగమంచయత్ ॥ ౧,౧౮.౩౬
భావనామయమేతద్ధి శివదృష్టం న సంశయః ॥ ౧,౧౮.౩౬
యత్ర విశ్వస్యతే శంభుస్తత్ర తస్మై ఫలప్రదః ॥ ౧,౧౮.౩౭
స్వహస్తాల్లిఖ్యతే యంత్రే స్థావరాదావకృత్రిమే ॥ ౧,౧౮.౩౭
ఆవాహ్యపూజయేచ్ఛంభుంషోడశైరుపచారకైః ॥ ౧,౧౮.౩౮
స్వయమైస్వర్యమాప్నోతిజ్ఞానమభ్యాసతోభవేత్ ॥ ౧,౧౮.౩౮
దేవైశ్చ ఋషిభిశ్చాపిస్వాత్మసిద్ధ్యర్థమేవహి ॥ ౧,౧౮.౩౯
సమంత్రేణాత్మహస్తేనకృతంయచ్ఛుద్ధమండలే ॥ ౧,౧౮.౩౯
శుద్ధభావనయా చైవస్థాపితం లింగముత్తమమ్ ॥ ౧,౧౮.౪౦
తల్లింగంపౌరుషం ప్రాహుస్తత్ప్రతిష్ఠితముచ్యతే ॥ ౧,౧౮.౪౦
తల్లింగపూజయానిత్యంపౌరుషైశ్వర్యమాప్నుయాత్ ॥ ౧,౧౮.౪౧
మహద్భిర్బ్రాహ్మణైశ్చాపిరాజభిశ్చమహాధనైః ॥ ౧,౧౮.౪౧
శిల్పినాకల్పితంలింగంమంత్రేణస్థాపితంచయత్ ॥ ౧,౧౮.౪౨
ప్రతిష్ఠితంప్రాకృతంహిప్రాకృతైశ్వర్యభోగదమ్ ॥ ౧,౧౮.౪౨
యదూర్జితంచనిత్యం చ తద్ధి పౌరుషముచ్యతే ॥ ౧,౧౮.౪౩
యద్దుర్బలమనిత్యం చ తద్ధి ప్రాకృతముచ్యతే ॥ ౧,౧౮.౪౩
లింగంనాభిస్తథాజిహ్వానాసాగ్రఞ్చశిఖాక్రమాత్ ॥ ౧,౧౮.౪౪
కట్యాదిషుత్రిలోకేషు లింగమాధ్యాత్మికంచరమ్ ॥ ౧,౧౮.౪౪
పర్వతంపౌరుషం ప్రోక్తంభూతలం ప్రాకృతం విదుః ॥ ౧,౧౮.౪౫
వృక్షాది పౌరుషం జ్ఞేయం గుల్మాది ప్రాకృతం విదుః ॥ ౧,౧౮.౪౫
షాష్టికం ప్రాకృతం జ్ఞేయం శాలిగోధూమపౌరుషమ్ ॥ ౧,౧౮.౪౬

ఐశ్వర్యం పౌరుషం విద్యాదణిమాద్యష్టసిద్ధిదమ్ ॥ ౧,౧౮.౪౬

సుస్త్రీధనాదివిషయం ప్రాకృతం ప్రాహురాస్తికాః ॥ ౧,౧౮.౪౭

ప్రథమం చరలింగేషు రసలింగం ప్రకథ్యతే ॥ ౧,౧౮.౪౭

రసలింగంబ్రాహ్మణానాంసర్వాభీష్టప్రదంభవేత్ ॥ ౧,౧౮.౪౮

బాణలింగంక్షత్రియాణాం మహారాజ్యప్రదంశుభమ్ ॥ ౧,౧౮.౪౮

స్వర్ణలింగం తు వైశ్యానాంమహాధనపతిత్వదమ్ ॥ ౧,౧౮.౪౯

శిలాలింగంతుశూద్రాణాంమహాశుద్ధికరంశుభమ్ ॥ ౧,౧౮.౪౯

స్ఫాటికంబాణలింగం చ సర్వేషాంసర్వకామదమ్ ॥ ౧,౧౮.౫౦

స్వీయాభావే ఽన్యదీయంతుపూజాయాంననిషిద్ధ్యతే ॥ ౧,౧౮.౫౦

స్త్రీణాంతుపార్థివంలింగంసభర్తౄణాంవిశేషతః ॥ ౧,౧౮.౫౧

విధవానాంప్రవృత్తానాంస్ఫాటికం పరికీర్తితమ్ ॥ ౧,౧౮.౫౧

విధవానాం నివృత్తానాం రసలింగం విశిష్యతే ॥ ౧,౧౮.౫౨

బాల్యేవాయౌవనేవాపివార్ధకేవాపిసువ్రతాః ॥ ౧,౧౮.౫౨

శుద్ధస్ఫటికలింగంతుస్త్రీణాంతత్సర్వభోగదమ్ ॥ ౧,౧౮.౫౩

ప్రవృత్తానాంపీఠపూజాసర్వాభీష్టప్రదా భువి ॥ ౧,౧౮.౫౩

పాత్రేణైవప్రవృత్తస్తుసర్వపూజాంసమాచరేత్ ॥ ౧,౧౮.౫౪

అభిషేకాంతేనైవేద్యంశాల్యన్నేనసమాచరేత్ ॥ ౧,౧౮.౫౪

పూజాంతేస్థాపయేల్లింగంసంపుటేషుపృథగ్గృహే ॥ ౧,౧౮.౫౫

కరపూజానివృత్తానాంస్వభోజ్యంతునివేదయేత్ ॥ ౧,౧౮.౫౫

నివృత్తానాంపరంసూక్ష్మలింగమేవవిశిష్యతే ॥ ౧,౧౮.౫౬

విభూత్యభ్యర్చనం కుర్యాద్విభూతించనివేదయేత్ ॥ ౧,౧౮.౫౬

పూజాంకృత్వాథతల్లింగంశిరసాధారయేత్సదా ॥ ౧,౧౮.౫౭

విభూతిస్త్రివిధాప్రోక్తాలోకవేదశివాగ్నిభిః ॥ ౧,౧౮.౫౭

లోకాగ్నిజమథో భస్మద్రవ్యశుద్ధ్యర్థమావహేత్ ॥ ౧,౧౮.౫౮

మృద్దారులోహరూపాణాంధాన్యానాంచతథైవచ ॥ ౧,౧౮.౫౮

తిలాదీనాం చ ద్రవ్యాణాంవస్త్రాదీనాంతథైవ చ ॥ ౧,౧౮.౫౯

తథాపర్యుషితానాంచభస్మనాశిద్ధిరిష్యతే ॥ ౧,౧౮.౫౯

శ్వాదిభిర్దూషితానాంచభస్మనాశుద్ధిరిష్యతే ॥ ౧,౧౮.౬౦

సజలంనిర్జలంభస్మ యథాయోగ్యం తు యోజయేత్ ॥ ౧,౧౮.౬౦

వేదాగ్నిజంతథాభస్మతత్కర్మాంతేషు ధారయేత్ ॥ ౧,౧౮.౬౧

మంత్రేణక్రియయాజన్యంకర్మాగ్నౌ భస్మరూపధృక్ ॥ ౧,౧౮.౬౧

తద్భస్మధారణాత్కర్మ స్వాత్మన్యారోపితం భవేత్ ॥ ౧,౧౮.౬౨

అఘోరేణాత్మంత్రేణ బిల్వకాష్ఠంప్రదాహయేత్ ॥ ౧,౧౮.౬౨

శివాగ్నిరితిసంప్రోక్తస్తేనదగ్ధంశివాగ్నిజమ్ ॥ ౧,౧౮.౬౩

కపిలాగోమయం పూర్వం కేవలం గవ్యమేవ వా ॥ ౧,౧౮.౬౩

శమ్యశ్వత్థపలాశాన్వావటారమ్వధబిల్వకాన్ ॥ ౧,౧౮.౬౪

శివాగ్నినాదహేచ్ఛుద్ధంతద్వైభస్మ శివాగ్నిజమ్ ॥ ౧,౧౮.౬౪

దర్భాగ్నౌ వాదహేత్కాష్ఠంశివమంత్రంసముచ్చరన్ ॥ ౧,౧౮.౬౫

సమ్యక్సంశోధ్యవస్త్రేణనవకుంభేనిధాపయేత్ ॥ ౧,౧౮.౬౫

దీప్త్యర్థం తత్తు సంగ్రాహ్యం మన్యతే పూజ్యతేపి చ ॥ ౧,౧౮.౬౬

భస్మశబ్దార్థ ఏవం హి శివఃపూర్వంతథా ఽకరోత్ ॥ ౧,౧౮.౬౬

యథాస్వవిషయేరాజాసారంగృహ్ణాతియత్కరమ్ ॥ ౧,౧౮.౬౭

యథామనుష్యాఃసస్యాదీన్దగ్ధ్వాసారంభజంతివై ॥ ౧,౧౮.౬౭

యథాహిజాఠరాగ్నిశ్చభక్ష్యాదీన్వివిధాన్బహూన్ ॥ ౧,౧౮.౬౮

దగ్ధ్వాసారతరంసారాత్స్వదేహంపరిపుష్యతి ॥ ౧,౧౮.౬౮

తథాప్రపఞ్చకర్తాపిసశివఃపరమేశ్వరః ॥ ౧,౧౮.౬౯

స్వాధిష్ఠేయప్రపఞ్చస్యదగ్ధ్వాసారంగృహీతవాన్ ॥ ౧,౧౮.౬౯

దగ్ధ్వాప్రపఞ్చంతద్భస్మస్వాత్మన్యారోపయచ్ఛివః ॥ ౧,౧౮.౭౦

ఉద్ధూలనేనవ్యాజేన జగత్సారం గృహీతవాన్ ॥ ౧,౧౮.౭౦

స్వరత్నంస్థాపయామాస స్వకీయేహిశరీరకే ॥ ౧,౧౮.౭౧

కేశమాకాశసారేణవాయుసారేణవైముఖమ్ ॥ ౧,౧౮.౭౧

హృదయంచాగ్నిసారేణత్వపాంసారేణవైకటిమ్ ॥ ౧,౧౮.౭౨

జానుచావనిసారేణతద్వత్సర్వం తదంగకమ్ ॥ ౧,౧౮.౭౨

బ్రహ్మవిష్ణ్వోశ్చరుద్రాణాంసారంచైవత్రిపుండ్రకమ్ ॥ ౧,౧౮.౭౩

తథాతిలకరూపేణలలాటాన్తేమహేశ్వరః ॥ ౧,౧౮.౭౩

భవవృద్ధ్యాసర్వమేతద్ధిమన్యతేస్వయమైత్యసౌ ॥ ౧,౧౮.౭౪

ప్రపఞ్చసారసర్వస్వమనేనైవవశీకృతమ్ ॥ ౧,౧౮.౭౪

తస్మాదస్యవశీకర్తానాస్తీతిసశివఃస్మృతః ॥ ౧,౧౮.౭౫

యథాసర్వమృగాణాంచహింసకోమృగహింసకః ॥ ౧,౧౮.౭౫

అస్యహింసామృగోనాస్తితతస్మాత్సింహ ఇతీరితః ॥ ౧,౧౮.౭౬

శం నిత్యంసుఖమానందమికారః పురుషః స్మృతః ॥ ౧,౧౮.౭౬

వకారః శక్తిరమృతంమేలనంశివ ఉచ్యతే ॥ ౧,౧౮.౭౭

తస్మాదేవంస్వమాత్మానం శివంకృత్వార్చయేచ్ఛివమ్ ॥ ౧,౧౮.౭౭

తస్మాదుద్ధూలనంపూర్వం త్రిపుండ్రంధారయేత్పరమ్ ॥ ౧,౧౮.౭౮
పూజాకాలేహిసజలంశుద్ధ్యర్థంనిర్జలంభవేత్ ॥ ౧,౧౮.౭౮
దివావా యదివారాత్రౌనారీవాథనరోపివా ॥ ౧,౧౮.౭౯
పూజార్థంసజలంభస్మత్రిపుండ్రేణైవధారయేత్ ॥ ౧,౧౮.౭౯
త్రిపుండ్రంసజలంభస్మధృత్వాపూజాంకరోతియః ॥ ౧,౧౮.౮౦
శివపూజాంఫలంసాంగంతస్యైవహిసునిశ్చితమ్ ॥ ౧,౧౮.౮౦
భస్మవైశివమంత్రేణధృత్వాహ్యత్యాశ్రమీభవేత్ ॥ ౧,౧౮.౮౧
శివాశ్రమీతిసంప్రోక్తః శివైకపరమోయతః ॥ ౧,౧౮.౮౧
శివవ్రతైకనిష్ఠస్యనాశౌచంనచసూతకమ్ ॥ ౧,౧౮.౮౨
లలాటే ఽగ్రేసితంభస్మతిలకంధారయేన్మృదా ॥ ౧,౧౮.౮౨
స్వహస్తాద్గురుహస్తాద్వాశివభక్తస్యలక్షణమ్ ॥ ౧,౧౮.౮౩
గుణాన్రుంధ ఇతి ప్రోక్తోగురుశబ్దస్యవిగ్రహః ॥ ౧,౧౮.౮౩
సవికారాన్రాజసాదీన్గుణాన్రుంధేవ్యపోహతి ॥ ౧,౧౮.౮౪
గుణాతీతః పరశివోగురురూపంసమాశ్రితః ॥ ౧,౧౮.౮౪
గుణత్రయంవ్యపోహ్యాగ్రేశివంబోధయతీతిసః ॥ ౧,౧౮.౮౫
విశ్వస్తానాంతుశిష్యాణాంగురురిత్యభిధీయతే ॥ ౧,౧౮.౮౫
తస్మాద్గురుశరీరంతుగురులింగంభవేద్బుధః ॥ ౧,౧౮.౮౬
గురులింగస్యపూజాతుగురుశుశ్రూషణం భవేత్ ॥ ౧,౧౮.౮౬
శ్రుతంకరోతిశుశ్రూషాకాయేనమనసాగిరా ॥ ౧,౧౮.౮౭
ఉక్తం యద్గురుణాపూర్వం శక్యంవా ఽశక్యమేవవా ॥ ౧,౧౮.౮౭
కరోత్యేవహిపూతాత్మాప్రాణైరపిధనైరపి ॥ ౧,౧౮.౮౮

తస్మాద్రైశాసనేయోగ్యః శిష్య ఇత్యభిధీయతే ॥ ౧,౧౮.౮౮

శరీరాద్యర్థకంసర్వంగురోర్దత్త్వాసుశిష్యకః ॥ ౧,౧౮.౮౯

అగ్రపాకంనివేద్యాగ్రేభుంజీయాద్గుర్వనుజ్ఞయా ॥ ౧,౧౮.౮౯

శిష్యఃపుత్ర ఇతి ప్రోక్తః సదాశిష్యత్వయోగతః ॥ ౧,౧౮.౯౦

జిహ్వాలింగాన్మంత్రశుక్రంకర్ణయోనౌనిషిచ్యవై ॥ ౧,౧౮.౯౦

జాతఃపుత్రోమంత్రపుత్రఃపితరంపూజయేద్గురుమ్ ॥ ౧,౧౮.౯౧

నిమజ్జయతిపుత్రంవైసంసారేజనకఃపితా ॥ ౧,౧౮.౯౧

సంతారయతిసంసారాద్గురుర్వైబోధకః పితా ॥ ౧,౧౮.౯౨

ఉభయోరంతరంజ్ఞాత్వాపితరంగురుమర్చయేత్ ॥ ౧,౧౮.౯౨

అంగశుశ్రూషయాచాపి ధనాద్యైః స్వార్జితైర్గురుమ్ ॥ ౧,౧౮.౯౩

పాదాదికేశపర్యంతంలింగాన్యంగానియద్గురోః ॥ ౧,౧౮.౯౩

ధనరూపైః పాదుకాద్యైః పాదసంగ్రణాదిభిః ॥ ౧,౧౮.౯౪

స్నానాభిషేకనైవేద్యైర్భోజనైశ్చప్రపూజయేత్ ॥ ౧,౧౮.౯౪

గురుపూజైవపూజాస్యాచ్ఛివస్యపరమాత్మనః ॥ ౧,౧౮.౯౫

గురుశేషంతుయత్సర్వమాత్మశుద్ధికరంభవేత్ ॥ ౧,౧౮.౯౫

గురోఃశేషఃశివోచ్ఛిష్టంజలమన్నాదినిర్మితమ్ ॥ ౧,౧౮.౯౬

శిష్యాణాంశివభక్తానాంగ్రాహ్యంభోజ్యంభవేద్ద్విజాః ॥ ౧,౧౮.౯౬

గుర్వనుజ్ఞావిరహితంచోరవత్సకలంభవేత్ ॥ ౧,౧౮.౯౭

గురోరపివిశేషజ్ఞంయత్నాద్గృహ్ణీతవైగురుమ్ ॥ ౧,౧౮.౯౭

అజ్ఞానమోచనంసాధ్యంవిశేషజ్ఞోహిమోచకః ॥ ౧,౧౮.౯౮

ఆదౌచవిఘ్నశమనంకర్తవ్యంకర్మపూర్తయే ॥ ౧,౧౮.౯౮

నిర్విఘ్నేనకృతంసాంగంకర్మవైసఫలం భవేత్ ॥ ౧,౧౮.౯౯

తస్మాత్సకలకర్మాదౌవిఘ్నేశం పూజయేద్బుధః ॥ ౧,౧౮.౯౯

సర్వబాధానివృత్త్యర్థంసర్వాన్దేవాన్యజేద్బుధః ॥ ౧,౧౮.౧౦౦

జ్వరాదిగ్రంథిరోగాశ్చబాధాహ్యాధ్యాత్మికామతా ॥ ౧,౧౮.౧౦౦

పిశాచజంబుకాదీనాంవల్మీకాద్యుద్భవేతథా ॥ ౧,౧౮.౧౦౧

అకస్మాదేవగోధాదిజంతూనాంపతనేపిచ ॥ ౧,౧౮.౧౦౧

గృహేకచ్ఛపసర్పస్త్రీదుర్జనాదర్శనేపిచ ॥ ౧,౧౮.౧౦౨

వృక్షనారీగవాదీనాంప్రసూతివిషయేపిచ ॥ ౧,౧౮.౧౦౨

భావిదుఃఖంసమాయాతితస్మాత్తేభౌతికామతా ॥ ౧,౧౮.౧౦౩

అమేధ్యా శనిపాతశ్చమహామారీతథైవచ ॥ ౧,౧౮.౧౦౩

జ్వరమారీవిషూచిశ్చగోమారీచమసూరికా ॥ ౧,౧౮.౧౦౪

జన్మర్క్షగ్రహసంక్రాంతిగ్రహయోగాస్వరాశికే ॥ ౧,౧౮.౧౦౪

దుఃస్వప్నదర్శనాద్యాశ్చమతావైహ్యధిదైవికాః ॥ ౧,౧౮.౧౦౫

శవచాండాలపతితస్పర్శాద్యేంతర్గృహేగతే ॥ ౧,౧౮.౧౦౫

ఏతాదృశేసముత్పన్నేభావిదుఃఖస్యసూచకే ॥ ౧,౧౮.౧౦౬

శాంతియజ్ఞంతుమతిమాన్కుర్యాత్తద్దోషశాంతయే ॥ ౧,౧౮.౧౦౬

దేవాలయే ఽథగోష్ఠేవాచైత్యేవాపిగృహాంగణే ॥ ౧,౧౮.౧౦౭

ప్రాదేశోన్నతధిష్ణ్యేవైద్విహస్తేయస్వలంకృతే ॥ ౧,౧౮.౧౦౭

భారమాత్రవ్రీహిధాన్యంప్రస్థాప్యపరిస్పృత్యచ ॥ ౧,౧౮.౧౦౮

మధ్యేవిలిఖ్యకమలంతథాదిక్షువిలిఖ్యవై ॥ ౧,౧౮.౧౦౮

తంతునావేష్టితంకుంభం నవగుగ్గులధూపితమ్ ॥ ౧,౧౮.౧౦౯

మధ్యేస్థాప్యమహాకుంభంతథాదిక్ష్వపివిన్యసేత్ ॥ ౧,౧౮.౧౧౯
సనాలాగ్రకకూర్చాదీన్కలశాంశ్చ తథాష్టసు ॥ ౧,౧౮.౧౧౦
పూరయేన్మంత్రపూతేనపఞ్చద్రవ్యయుతేనహి ॥ ౧,౧౮.౧౧౦
ప్రక్షిపేన్నవరత్నానినీలాదీన్క్రమశస్తథా ॥ ౧,౧౮.౧౧౧
కర్మజ్ఞంచసపత్నీకమాచార్యంవరయేద్బుధః ॥ ౧,౧౮.౧౧౧
సువర్ణప్రతిమాం విష్ణోరింద్రాదీనాంచ నిక్షిపేత్ ॥ ౧,౧౮.౧౧౨
సశిరస్కేమధ్యకుంభేవిష్ణుమాబాహ్యపూజయేత్ ॥ ౧,౧౮.౧౧౨
ప్రాగాదిషుయథామంత్రమింద్రాదీన్క్రమశోయజేత్ ॥ ౧,౧౮.౧౧౩
తత్తన్నామ్నాచతుర్థ్యాంచనమోన్తే నయథాక్రమమ్ ॥ ౧,౧౮.౧౧౩
ఆవాహనాదికంసర్వమాచార్యేణైవకారయేత్ ॥ ౧,౧౮.౧౧౪
ఆచార్య ఋత్విజా సార్ధం తన్మాత్రాన్ప్రజపేచ్ఛతమ్ ॥ ౧,౧౮.౧౧౪
కుంభస్య పశ్చిమే భాగేజపాంతే హోమమాచరేత్ ॥ ౧,౧౮.౧౧౫
కోటింలక్షంసహస్రంవాశతమష్టోత్తరం బుధాః ॥ ౧,౧౮.౧౧౫
ఏకాహంవానవాహంవాతథామండలమేవ వా ॥ ౧,౧౮.౧౧౬
యథాయోగ్యంప్రకుర్వీతకాలదేశానుసారతః ॥ ౧,౧౮.౧౧౬
శమీహోమశ్చ శాంత్యర్థే వృత్త్యర్థేచపలాశకమ్ ॥ ౧,౧౮.౧౧౭
సమిదన్నాజ్యకైర్ద్రవ్యైర్నామ్నామంత్రేణ వా హునేత్ ॥ ౧,౧౮.౧౧౭
ప్రారంభేయత్కృతంద్రవ్యంతత్క్రియాంతంసమాచరేత్ ॥ ౧,౧౮.౧౧౮
పుణ్యాహంవాచయిత్వాంతే దినేసంప్రోక్ష్యయేజ్జలైః ॥ ౧,౧౮.౧౧౮
బ్రాహ్మణాన్భోజయేత్పశ్చాద్యావదాహుతిసంఖ్యయా ॥ ౧,౧౮.౧౧౯
ఆచార్యశ్చహవిష్యాశీత్విజశ్చభవేద్బుధాః ॥ ౧,౧౮.౧౧౯

ఆదిత్యాదీగ్రహాన్నిష్ట్వాసర్వహోమాంత ఏవహి ॥ ౧,౧౮.౧౨౦

ఋత్విభ్యోదక్షిణాందద్యాన్నవరత్నంయథాక్రమమ్ ॥ ౧,౧౮.౧౨౦

దశదానంతతఃకుర్యాద్భూరిదానంతతః పరమ్ ॥ ౧,౧౮.౧౨౧

బాలానాముపనీతానాంగృహిణాంవనినాంధనమ్ ॥ ౧,౧౮.౧౨౧

కన్యానాంచసభర్తృణాంవిధవానాంతతఃపరమ్ ॥ ౧,౧౮.౧౨౨

తంత్రోపకరణంసర్వమాచార్యాయనివేదయేత్ ॥ ౧,౧౮.౧౨౨

ఉత్పాతానాంచమారీణాందుఃఖస్వామీయమఃస్మృతః ॥ ౧,౧౮.౧౨౩

తస్మాద్యమస్యప్రీత్యర్థంకాలదానంప్రదాపయేత్ ॥ ౧,౧౮.౧౨౩

శతనిష్కేణ వా కుర్యాద్దశనిష్కేణ వా పునః ॥ ౧,౧౮.౧౨౪

పాశాంకుశధరం కాలం కుర్యాత్పురుషరూపిణమ్ ॥ ౧,౧౮.౧౨౪

తత్స్వర్ణప్రతిమాదానంకుర్యాద్దక్షిణయాసహ ॥ ౧,౧౮.౧౨౫

తిలదానంతతఃకుర్యాత్పూర్ణాయుష్యప్రసిద్ధయే ॥ ౧,౧౮.౧౨౫

ఆజ్యావేక్షణదానంచకుర్యాద్వ్యాధినివృత్తయే ॥ ౧,౧౮.౧౨౬

సహస్రంభోజయేద్విప్రాన్దరిద్రఃశతమేవవా ॥ ౧,౧౮.౧౨౬

విత్తాభావేదరిద్రస్తుయథాశక్తిసమాచరేత్ ॥ ౧,౧౮.౧౨౭

భైరవస్యమహాపూజాంకుర్యాద్భూతాదిశాంతయే ॥ ౧,౧౮.౧౨౭

మహాభిషేకంనైవేద్యంశివస్యాన్తేతుకారయేత్ ॥ ౧,౧౮.౧౨౮

బ్రాహ్మణాన్భోజయేత్పశ్చాద్భూరిభోజనరూపతః ॥ ౧,౧౮.౧౨౮

ఏవంకృతేనయజ్ఞేనదోషశాంతిమవాప్నుయాత్ ॥ ౧,౧౮.౧౨౯

శాంతియజ్ఞమిమంకుర్యాద్వర్షేవర్షేతుఫాల్గునే ॥ ౧,౧౮.౧౨౯

దుర్దర్శనాదౌ సద్యో వై మాసమాత్రేసమాచరేత్ ॥ ౧,౧౮.౧౩౦

మహాపాపాదిసంప్రాప్తౌ కుర్యాద్భైరవపూజనమ్ ॥ ౧,౧౮.౧౩౦

మహావ్యాధిసముత్పత్తౌసంకల్పంపునరాచరేత్ ॥ ౧,౧౮.౧౩౧

సర్వభావే దరిద్రస్తు దీపదానమథాచరేత్ ॥ ౧,౧౮.౧౩౧

తదప్యశక్తః స్నాత్వావైయత్కించిద్దానమాచరేత్ ॥ ౧,౧౮.౧౩౨

దివాకరంనమస్కుర్యాన్మంత్రేణాష్టోత్తరంశతమ్ ॥ ౧,౧౮.౧౩౨

సహస్రమయుతంలక్షంకోటింవాకారయేద్బుధః ॥ ౧,౧౮.౧౩౩

నమస్కారాత్మయజ్ఞేన తుష్టాః స్యుః సర్వదేవతాః ॥ ౧,౧౮.౧౩౩

త్వత్స్వరూపేర్పితాబుద్ధిర్నతే ఽశూన్యే చ రోచతి ॥ ౧,౧౮.౧౩౪

యా చాస్త్యస్మదహంతేతి త్వయిదృష్టే వివర్జితా ॥ ౧,౧౮.౧౩౪

నమ్రో ఽహంహిస్వదేహేనభోమహాంస్త్వమసిప్రభో ॥ ౧,౧౮.౧౩౫

నశూన్యోమత్స్వరూపోవైతవదాసో ఽస్మిసాంప్రతమ్ ॥ ౧,౧౮.౧౩౫

యథాయోగ్యంస్వాత్మయజ్ఞంనమస్కారంప్రకల్పయేత్ ॥ ౧,౧౮.౧౩౬

అథాత్రశివనైవేద్యందత్త్వాతాంబూలమాహరేత్ ॥ ౧,౧౮.౧౩౬

శివప్రదక్షిణంకుర్యాత్స్వయమష్టోత్తరం శతమ్ ॥ ౧,౧౮.౧౩౭

సహస్రమయుతంలక్షం కోటిమన్యేన కారయేత్ ॥ ౧,౧౮.౧౩౭

శివప్రదక్షిణాత్సర్వంపాతకంనశ్యతిక్షణాత్ ॥ ౧,౧౮.౧౩౮

దుఃఖస్యమూలంవ్యాధిర్హివ్యాధేర్మూలంహిపాతకమ్ ॥ ౧,౧౮.౧౩౮

ధర్మేణైవహిపాపానామపనోదనమీరితమ్ ॥ ౧,౧౮.౧౩౯

శివోద్దేశకృతోధర్మఃక్షమఃపాపవినోదనే ॥ ౧,౧౮.౧౩౯

అధ్యక్షం శివధర్మేషు ప్రదక్షిణమితీరితమ్ ॥ ౧,౧౮.౧౪౦

క్రియయా జపరూపంహిప్రణవంతుప్రదక్షిణమ్ ॥ ౧,౧౮.౧౪౦

జననంమరణంద్వంద్వంమాయాచక్రమితీరితమ్ ॥ ౧,౧౮.౧౪౧

శివస్యమాయాచక్రంహిబలిపీఠంతదుచ్యతే ॥ ౧,౧౮.౧౪౧

బలిపీఠంసమారభ్యప్రాదక్షిణ్యక్రమేణవై ॥ ౧,౧౮.౧౪౨

పదేపదాంతరంగత్వాబలిపీఠం సమావిశేత్ ॥ ౧,౧౮.౧౪౨

నమస్కారంతతః కుర్యాత్ప్రదక్షిణమితీరితమ్ ॥ ౧,౧౮.౧౪౩

నిర్గమాజ్జననంప్రాప్తంనమస్త్వాత్మసమర్పణమ్ ॥ ౧,౧౮.౧౪౩

జననం మరణం ద్వంద్వం శివమాయాసమర్పితమ్ ॥ ౧,౧౮.౧౪౪

శివమాయార్పితద్వంద్వో న పునస్త్వాత్మభాగ్భవేత్ ॥ ౧,౧౮.౧౪౪

యావద్దేహంక్రియాధీనఃసజీవోబద్ధ ఉచ్యతే ॥ ౧,౧౮.౧౪౫

దేహత్రయవశీకారేమోక్ష ఇత్యుచ్యతే బుధైః ॥ ౧,౧౮.౧౪౫

మాయాచక్రప్రణేతాహిశివః పరమకారణమ్ ॥ ౧,౧౮.౧౪౬

శివమాయార్పితద్వంద్వంశివస్తుపరిమార్జతి ॥ ౧,౧౮.౧౪౬

శివేనకల్పితంద్వంద్వంతస్మిన్నేవ సమర్పయేత్ ॥ ౧,౧౮.౧౪౭

శివస్యాతిప్రియంవిద్యాత్ప్రదక్షిణంనమోబుధాః ॥ ౧,౧౮.౧౪౭

ప్రదక్షిణనమస్కారాః శివస్యపరమాత్మనః ॥ ౧,౧౮.౧౪౮

షోడశైరుపచారైశ్చకృతపూజాఫలప్రదా ॥ ౧,౧౮.౧౪౮

ప్రదక్షిణా ఽవినాశ్యంహి పాతకంనాస్తి భూతలే ॥ ౧,౧౮.౧౪౯

తస్మాత్ప్రదక్షిణేనైవసర్వపాపంవినాశయేత్ ॥ ౧,౧౮.౧౪౯

శివపూజాపరోమౌనీసత్యాదిగుణసంయుతః ॥ ౧,౧౮.౧౫౦

క్రియాతపోజపజ్ఞానధ్యానేష్వేకైకమాచరేత్ ॥ ౧,౧౮.౧౫౦

ఐశ్వర్యందివ్యదేహశ్చజ్ఞానమజ్ఞానసంశయః ॥ ౧,౧౮.౧౫౧

శివసాన్నిధ్యమిత్యేతేక్రియాదీనాంఫలంభవేత్ ॥ ౧,౧౮.౧౫౧

కరణేనఫలంయాతితమసః పరిహాపనాత్ ॥ ౧,౧౮.౧౫౨

జన్మనఃపరిమార్జిత్వాజ్ఞ్నబుద్ధ్యాజనితానిచ ॥ ౧,౧౮.౧౫౨

యథాదేశం యథాకాలం యథాదేహం యథాధనమ్ ॥ ౧,౧౮.౧౫౩

యథాయోగ్యంప్రకుర్వీత క్రియాదీఞ్ఛివభక్తిమాన్ ॥ ౧,౧౮.౧౫౩

న్యాయార్జితసువిత్తేనవసేత్ప్రాజ్ఞః శివస్థలే ॥ ౧,౧౮.౧౫౪

జీవహింసాదిరహితమతిక్లేశవివర్జితమ్ ॥ ౧,౧౮.౧౫౪

పఞ్చాక్షరేణజప్తంచతోయమన్నంవిదుః సుఖమ్ ॥ ౧,౧౮.౧౫౫

అథవా ఽహుర్దరిద్రస్యభిక్షాన్నంజ్ఞానదంభవేత్ ॥ ౧,౧౮.౧౫౫

శివభక్తస్యభిక్షాన్నంశివభక్తివివర్ధనమ్ ॥ ౧,౧౮.౧౫౬

శంభుసత్రమితిప్రాహుర్భిక్షాన్నంశివయోగినః ॥ ౧,౧౮.౧౫౬

యేనకేనాప్యుపాయేనయత్రకుత్రాపిభూతలే ॥ ౧,౧౮.౧౫౭

శుద్ధాన్నభుక్సదామౌనీరహస్యం న ప్రకాశయేత్ ॥ ౧,౧౮.౧౫౭

ప్రకాశయేత్తుభక్తానాంశివమాహాత్మ్యమేవహి ॥ ౧,౧౮.౧౫౮

రహస్యంశివమంత్రస్యశివోజానాతినాపరః ॥ ౧,౧౮.౧౫౮

శివభక్తోవసేన్నిత్యంశివలింగంసమాశ్రితః ॥ ౧,౧౮.౧౫౯

స్థాణులింగాశ్రయేణైవస్థాణుర్భవతిభూసురాః ॥ ౧,౧౮.౧౫౯

పూజయాచరలింగస్యక్రమాన్ముక్తోభవేద్ధ్రువమ్ ॥ ౧,౧౮.౧౬౦

సర్వముక్తంసమాసేనసాధ్యసాధనముత్తమమ్ ॥ ౧,౧౮.౧౬౦

వ్యాసేనయత్పురాప్రోక్తంయచ్ఛ్రుతంహిమయాపురా ॥ ౧,౧౮.౧౬౧

భద్రమస్తుహివో ఽస్మాకం శివభక్తిర్దృఢా ఽస్తుసా ॥ ౧,౧౮.౧౬౧

య ఇమంపఠతే ఽధ్యాయం యః శృణోతి నరః సదా ॥ ౧,౧౮.౧౬౨

శివజ్ఞానంసలభతేశివస్యకృపయాబుధాః ॥ ౧,౧౮.౧౬౨

ఇతి శ్రీశైవే మహాపురాణే విద్యేశ్వరసంహితాయాం సాధ్యసాధనఖండే శివలింగమహిమావర్ణనం నామాష్టాదశో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౧౯

ఋషయ ఊచుః

సూతసూతచిరంజీవధన్యస్త్వంశివభక్తిమాన్ ॥ ౧,౧౯.౧

సమ్యగుక్తస్త్వయాలింగమహిమాసత్ఫలప్రదః ॥ ౧,౧౯.౧

యత్రపార్థివమాహేశలింగస్యమహిమాధునా ॥ ౧,౧౯.౨

సర్వోత్కృష్టశ్చకథితోవ్యాసతోబ్రూహితంపునః ॥ ౧,౧౯.౨

సూత ఉవాచ

శృణుధ్వమృషయః సర్వే సద్భక్త్యా హరతో ఖిలాః ॥ ౧,౧౯.౩

శివపార్థివలింగస్యమహిమాప్రోచ్యతేమయా ॥ ౧,౧౯.౩

ఉక్తేష్వేతేషు లింగేషు పార్థివం లింగముత్తమమ్ ॥ ౧,౧౯.౪

తస్యపూజనతోవిప్రాబహవః సిద్ధిమాగతాః ॥ ౧,౧౯.౪

హరిర్బ్రహ్మా చ ఋషయః సప్రజాపతయస్తథా ॥ ౧,౧౯.౫

సంపూజ్య పార్థివంలింగంప్రాపుఃసర్వేప్సితంద్విజాః ॥ ౧,౧౯.౫

దేవాసురమనుష్యాశ్చగంధర్వోరగరాక్షసాః ॥ ౧,౧౯.౬

అన్యేపిబహవస్తంసంపూజ్యసిద్ధింగతాఃపరమ్ ॥ ౧,౧౯.౬

కృతేరత్నమయంలింగంత్రేతాయాంహేమసంభవమ్ ॥ ౧,౧౯.౭

ద్వాపరేపారదంశ్రేష్ఠంపార్థివంతుకలౌయుగే ॥ ౧,౧౯.౭

అష్టమూర్తిషుసర్వాసుమూర్తిర్వైపార్థివీవరాః ॥ ౧,౧౯.౮

అనన్యపూజితావిప్రాస్తపస్తస్మాన్మహత్ఫలమ్ ॥ ౧,౧౯.౮

యథాసర్వేషుదేవేషుజ్యేష్ఠఃశ్రేష్ఠోమహేశ్వరః ॥ ౧,౧౯.౯

ఏవంసర్వేషు లింగేషుపార్థివంశ్రేష్టముచ్యతే ॥ ౧,౧౯.౯

యథానదీషుసర్వాసుజ్యేష్ఠాశ్రేష్ఠాసురాపగా ॥ ౧,౧౯.౧౦

తథాసర్వేషులింగేషుపార్థివంశ్రేష్ఠముచ్యతే ॥ ౧,౧౯.౧౦

యథాసర్వేషుమంత్రేషుప్రణవో హి మహాన్స్మృతః ॥ ౧,౧౯.౧౧

తథేదంపార్థివంశ్రేష్ఠమారాధ్యంపూజ్యమేవహి ॥ ౧,౧౯.౧౧

యథాసర్వేషువర్ణేషుబ్రాహ్మణఃశ్రేష్ఠ ఉచ్యతే ॥ ౧,౧౯.౧౨

తథాసర్వేషులింగేషుపార్థివం శ్రేష్ఠముచ్యతే ॥ ౧,౧౯.౧౨

యథాపురీషుసర్వాసుకాశీశ్రేష్ఠతమాస్మృతా ॥ ౧,౧౯.౧౩

తథాసర్వేషులింగేషుపార్థివంశ్రేష్ఠముచ్యతే ॥ ౧,౧౯.౧౩

యథావ్రతేషుసర్వేషుశివరాత్రివ్రతంపరమ్ ॥ ౧,౧౯.౧౪

తథాసర్వేషులింగేషుపార్థివంశ్రేష్ఠముచ్యతే ॥ ౧,౧౯.౧౪

యథాదేవీషుసర్వాసుశైవీశక్తిః పరాస్మృతా ॥ ౧,౧౯.౧౫

తథా సర్వేషు లింగేషు పార్థివం శ్రేష్ఠముచ్యతే ॥ ౧,౧౯.౧౫

ప్రకృత్యపార్థివంలింగంయోన్యదేవంప్రపూజయేత్ ॥ ౧,౧౯.౧౬

వృథా భవతి సా పూజా స్నానదానాదికంవృథా ॥ ౧,౧౯.౧౬

పార్థివారాధనంపుణ్యంధన్యమాయుర్వివర్ధనమ్ ॥ ౧,౧౯.౧౭

తుష్టిదంపుష్టిదంశ్రీదంకార్యంసాధకసత్తమైః ॥ ౧,౧౯.౧౭

యథాలబ్ధోపచారైశ్చభక్త్యా శ్రద్ధాసమన్వితః ॥ ౧,౧౯.౧౮

పూజయేత్పార్థివం లింగం సర్వకామార్థసిద్ధిదమ్ ॥ ౧,౧౯.౧౮

యఃకృత్వాపార్థివంలింగేపూజయేచ్ఛుభవేదికమ్ ॥ ౧,౧౯.౧౯

ఇహైవధనవాఞ్ఛ్రీమానంతేరుద్రోభిజాయతే ॥ ౧,౧౯.౧౯

త్రిసంధ్యంయోర్చయంల్లింగంకృత్వాబిల్వేనపార్థివమ్ ॥ ౧,౧౯.౨౦

దశైకాదశకంయావత్తస్యపుణ్యఫలంశృణు ॥ ౧,౧౯.౨౦

అనేనైవ స్వదేహేన రుద్రలోకేమహీయతే ॥ ౧,౧౯.౨౧

పాపహం సర్వమర్త్యానాం దర్శనాత్స్పర్శనాదపి ॥ ౧,౧౯.౨౧

జీవన్ముక్తః సవైజ్ఞానీశివ ఏవ న సంశయః ॥ ౧,౧౯.౨౨

తస్యదర్శనమాత్రేణభుక్తిర్ముక్తిశ్చ జాయతే ॥ ౧,౧౯.౨౨

శివం యః పూజయేన్నిత్యం కృత్వాలింగం తు పార్థివమ్ ॥ ౧,౧౯.౨౩

యావజ్జీవనపర్యంతం స యాతి శివమన్దిరమ్ ॥ ౧,౧౯.౨౩

మృడేనాప్రమితాన్వర్షాఞ్ఛివలోకేహి తిష్ఠతి ॥ ౧,౧౯.౨౪

సకామః పునరాగత్య రాజేన్ద్రోభారతేభవేత్ ॥ ౧,౧౯.౨౪

నిష్కామః పూజయేన్నిత్యం పార్థివంలింగముత్తమమ్ ॥ ౧,౧౯.౨౫

శివలోకే సదా తిష్ఠేత్తతః సాయుజ్యమాప్నుయాత్ ॥ ౧,౧౯.౨౫

పార్థివం శివలింగం చ విప్రో యది న పూజయేత్ ॥ ౧,౧౯.౨౬

సయాతినరకంఘోరంశూలప్రోతం సుదారుణమ్ ॥ ౧,౧౯.౨౬

యథాకథంచిద్విధినారమ్యం లింగం ప్రకారయేత్ ॥ ౧,౧౯.౨౭

పఞ్చసూత్రవిధానాం చ పార్థివేన విచారయేత్ ॥ ౧,౧౯.౨౭

అఖణ్డంతద్ధికర్తవ్యంనవిఖణ్డంప్రకారయేత్ ॥ ౧,౧౯.౨౮

ద్విఖణ్డంతుప్రకుర్వాణోనైవపూజాఫలంలభేత్ ॥ ౧,౧౯.౨౮

రత్నజం హేమజం లింగం పారదం స్పాటికం తథా ॥ ౧,౧౯.౨౯

పార్థివం పుష్పరాగోత్థమఖండం తు ప్రకారయేత్ ॥ ౧,౧౯.౨౯

అఖండం తు చరం లింగంద్విఖండమచరం స్మృతమ్ ॥ ౧,౧౯.౩౦

ఖండాఖండవిచారోయం సచరాచరయోః స్మృతః ॥ ౧,౧౯.౩౦

వేదికాతుమహావిద్యాలింగందేవో మహేశ్వరః ॥ ౧,౧౯.౩౧

అతో హి స్థావరేలింగే స్మృతాశ్రేష్ఠాదిఖండితా ॥ ౧,౧౯.౩౧

ద్విఖండంస్థావరంలింగంకర్తవ్యంహివిధానతః ॥ ౧,౧౯.౩౨

అఖండంజంగమంప్రోక్తంశైవసిద్ధాన్తవేదిభిః ॥ ౧,౧౯.౩౨

ద్విఖండంతుచరాంలింగంకుర్వన్త్యజ్ఞానమోహితాః ॥ ౧,౧౯.౩౩

నైవసిద్ధాన్తవేత్తారో మునయః శాస్త్రకోవిదాః ॥ ౧,౧౯.౩౩

అఖండంస్థావరంలింగంద్విఖండంచరమేవచ ॥ ౧,౧౯.౩౪

యేకుర్వన్తినరామూఢానపూజాఫలభాగినః ॥ ౧,౧౯.౩౪

తస్మాచ్ఛాస్త్రోక్తవిధినా అఖండంచరసంజ్ఞకమ్ ॥ ౧,౧౯.౩౫

ద్విఖండం స్థావరం లింగం కర్తవ్యం పరయా ముదా ॥ ౧,౧౯.౩౫

అఖండే తు చరే పూజాసమ్పూర్ణఫలదాయినీ ॥ ౧,౧౯.౩౬

ద్విఖండే తు చరే పూజామహాహానిప్రదా స్మృతా ॥ ౧,౧౯.౩౬

అఖండే స్థావరే పూజా న కామఫలదాయినీ ॥ ౧,౧౯.౩౭

ప్రత్యవాయకరీనిత్యమిత్యుక్తంశాస్త్రవేదిభిః ॥ ౧,౧౯.౩౭

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే విద్యేశ్వరసంహితాయాం సాధ్యసాధనఖండే పార్థివశివలింగపూజనమాహాత్మ్యవర్ణనం నామైకోనవింశో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౨౦

సూత ఉవాచ

అథ వైదికభక్తానాం పార్థివార్చాం నిగద్యతే ॥ ౧,౨౦.౧

వైదికేనైవమార్గేణభుక్తిముక్తిప్రదాయినీ ॥ ౧,౨౦.౧

సూత్రోక్తవిధినాస్నాత్వాసంధ్యాం కృత్వా యథావిధి ॥ ౧,౨౦.౨

బ్రహ్మయజ్ఞంవిధాయాదౌతతస్తర్పణమాచరేత్ ॥ ౧,౨౦.౨

నైత్యికం సకలంకామం విధాయానంతరంపుమాన్ ॥ ౧,౨౦. ౩

శివస్మరణపూర్వం హి భస్మరుద్రాక్షధారకః ॥ ౧,౨౦.౩

వేదోక్తావిధినా సమ్యక్సంపూర్ణఫలసిద్ధయే ॥ ౧,౨౦.౪

పూజయేత్పరయాభక్త్యాపార్థివంలింగముత్తమమ్ ॥ ౧,౨౦.౪

నదీతీరే తడాగే చ పర్వతేకాననే ౽పిచ ॥ ౧,౨౦.౫

శివాలయే శుచౌ దేశే పార్థివార్చా విధీయతే ॥ ౧,౨౦.౫

శుద్ధప్రదేశసంభూతాం మృదమాహృత్య యత్నతః ॥ ౧,౨౦.౬

శివలింగం ప్రకల్పేత సావధానతయా ద్విజాః ॥ ౧,౨౦.౬

విప్రే గౌరా స్మృతా శోణా బాహుజే పీతవర్ణకా ॥ ౧,౨౦.౭

వైశ్యేకృష్ణా పాదజాతే హ్యథవా యత్ర యా భవేత్ ॥ ౧,౨౦.౭

సంగృహ్యమృత్తికాంలింగనిర్మాణార్థంప్రయత్నతః ॥ ౧,౨౦.౮

అతీవశుభదేశేచస్థాపయేత్తాంమృదంశుభామ్ ॥ ౧,౨౦.౮

సంశోధ్యచజలేనాపిపిండీకృత్య శనైః శనైః ॥ ౧,౨౦.౯

విధీయేతశుభంలింగంపార్థివంవేదమార్గతః ॥ ౧,౨౦.౯

తతః సంపూజయేద్భక్త్యాభుక్తిముక్తిఫలాప్తయే ॥ ౧,౨౦.౧౦

తత్రప్రకారమహంవచ్మిశృణుధ్వంసంవిధానతః ॥ ౧,౨౦.౧౦

నమః శివాయమంత్రేణార్చనంద్రవ్యంచప్రోక్షయేత్ ॥ ౧,౨౦.౧౧

భూరసీతిచమంత్రేణక్షేత్రసిద్ధింప్రకారయేత్ ॥ ౧,౨౦.౧౧

ఆపోస్మానితిమంత్రేణజలసంస్కారమాచరేత్ ॥ ౧,౨౦.౧౨

నమస్తే రుద్రమంత్రేణ ఫాటికాబంధముచ్యతే ॥ ౧,౨౦.౧౨

శంభవాయేతిమంత్రేణక్షేత్రశుద్ధిం ప్రకారయేత్ ॥ ౧,౨౦.౧౩

నమః పూర్వేణ కుర్యాత్పఞ్చామృతస్యాపి ప్రోక్షణమ్ ॥ ౧,౨౦.౧౩

నీలగ్రీవాయమంత్రేణనమఃపూర్వేణభక్తిమాన్ ॥ ౧,౨౦.౧౪

చరేచ్ఛంకరలింగస్యప్రతిష్ఠాపనముత్తమమ్ ॥ ౧,౨౦.౧౪

భక్తితస్తత ఏతత్తేరుద్రాయేతి చ మంత్రతః ॥ ౧,౨౦.౧౫

ఆసనం రమణీయం వైదద్యాద్వైదికమార్గకృత్ ॥ ౧,౨౦.౧౫

మానోమహన్తమితిచమంత్రేణావాహనంచరేత్ ॥ ౧,౨౦.౧౬

యాతేరుద్రేణమంత్రేణసంచరేదుపవేశనమ్ ॥ ౧,౨౦.౧౬

మంత్రేణయామిషుమితి న్యాసంకుర్యాచ్ఛివస్యచ ॥ ౧,౨౦.౧౭

అధ్యవోచదితి ప్రేమ్ణాధివాసంమనునాచరేత్ ॥ ౧,౨౦.౧౭

మనునాసౌజీవ ఇతిదేవతాన్యాసమాచరేత్ ॥ ౧,౨౦.౧౮

అసౌయోవసర్పతీతి చాచరేదపసర్పణమ్ ॥ ౧,౨౦.౧౮

నమోస్తు నీలగ్రీవాయేతి పాద్యం మనునాహరేత్ ॥ ౧,౨౦. ౧౯

అర్ఘ్యం చ రుద్రగాయత్ర్యా ఽచమనం త్ర్యంబకేణ చ ॥ ౧,౨౦.౧౯

పయఃపృథివ్యామితి చ పయసాస్నానమాచరేత్ ॥ ౧,౨౦.౨౦

దధిక్రావ్ణేతిమంత్రేణదధిస్నానం చ కారయేత్ ॥ ౧,౨౦.౨౦

ఘృటంస్నానేఖలుఘృతంఘృతంయావేతిమంత్రతః ॥ ౧,౨౦. ౨౧

మధువాతామధునక్తంమధుమాన్న ఇతి త్ర్యృచా ॥ ౧,౨౦. ౨౧

మధుఖండస్నపనంప్రోక్తమితిపఞ్చామృతం స్మృతమ్ ॥ ౧,౨౦.౨౨

అథవా పాద్యమంత్రేణ స్నానంపఞ్చామృతేన చ ॥ ౧,౨౦.౨౨

మానస్తోకే ఇతి ప్రేష్ణూ మంత్రేణ కటిబంధనమ్ ॥ ౧,౨౦.౨౩

నమో ధృష్ణవే ఇతి వా ఉత్తరీయం చ ధాపయేత్ ॥ ౧,౨౦.౨౩

యా తే హేతిరితి ప్రేష్ణూ ఋక్చతుష్కేణ వైదికః ॥ ౧,౨౦.౨౪

శివాయ విధినా భక్తశ్చరేద్వస్త్రసమర్పణమ్ ॥ ౧,౨౦.౨౪

నమః శ్వభ్య ఇతి ప్రేష్ణూ గంధం దద్యాదృచా సుధీః ॥ ౧,౨౦.౨౫

నమస్తక్షభ్య ఇతి చాక్షతాన్మంత్రేణ చార్పయేత్ ॥ ౧,౨౦. ౨౫

నమః పార్యాయ ఇతి వా పుష్ప మంత్రేణ చార్పయేత్ ॥ ౧,౨౦.౨౬

నమః పర్ణ్యాయ ఇతి వా బిల్బపత్రసమర్పణమ్ ॥ ౧,౨౦.౨౬

నమఃకపర్దినేచేతి ధూపం దద్యాద్యథావిధి ॥ ౧,౨౦.౨౭

దీపం దద్యాద్యథోక్తం తు నమ ఆశవ ఇత్యృచా ॥ ౧,౨౦.౨౭

నమోజ్యేష్ఠాయమంత్రేణ దద్యాన్నైవేద్యముత్తమమ్ ॥ ౧,౨౦.౨౮

మనునాత్ర్యమ్బకమితిపునరాచమనంస్మృతమ్ ॥ ౧,౨౦.౨౮

ఇమా రుద్రాయేతి ఋచా కుర్యాత్ఫలసమర్పణమ్ ॥ ౧,౨౦.౨౯

నమో వ్రజ్యాయేతి ఋచా సకలం శంభవేర్పయేత్ ॥ ౧,౨౦.౨౯

మనో మహాంతమితి చ మానస్తోకే ఇతి తతః ॥ ౧,౨౦.౩౦

మంత్రేద్వయేనైకదశాక్షతై రుద్రాన్ప్రపూజయేత్ ॥ ౧,౨౦.౩౦

హిరణ్యగర్భ ఇతి త్ర్యృచాదక్షిణాంహిసమర్పయేత్ ॥ ౧,౨౦.౩౧
దేవస్యత్వేతిమంత్రేణహ్యభిషేకంచరేద్బుధః ॥ ౧,౨౦.౩౧
దీపమంత్రేణవాశంభోర్నీరాజనవిధించరేత్ ॥ ౧,౨౦.౩౨
పుష్పాంజలించరేద్భక్త్యా ఇమా రుద్రాయచత్ర్యృచా ॥ ౧,౨౦.౩౨
మానోమహాన్తమితి చ చరేత్ప్రాజ్ఞః ప్రదక్షిణామ్ ॥ ౧,౨౦.౩౩
మానస్తోకేతి మంత్రేణ సాష్టాఙ్గంప్రణమేత్సుధీః ॥ ౧,౨౦.౩౩
ఏషతే ఇతిమంత్రేణశివముద్రాంప్రదర్శయేత్ ॥ ౧,౨౦. ౩౪
యతోయత ఇత్యభయాంజ్ఞానాఖ్యాం త్ర్యంబకేణ చ ॥ ౧,౨౦.౩౪
నమః సేనేతి మంత్రేణమహాముద్రాంప్రదర్శయేత్ ॥ ౧,౨౦.౩౫
దర్శయేద్ధేనుముద్రాంచనమోగేభ్య ఋచానయా ॥ ౧,౨౦.౩౫
పఞ్చముద్రాఃప్రదర్శ్యాథ శివమంత్రజపం చరేత్ ॥ ౧,౨౦.౩౬
శతరుద్రియమంత్రేణ జపేద్వేదవిచక్షణః ॥ ౧,౨౦.౩౬
తతః పఞ్చాఙ్గపాఠంచకుర్యాద్వేదవిచక్షణః ॥ ౧,౨౦.౩౭
దేవాగాత్వితిమంత్రేణకుర్యాచ్ఛంభోర్విసర్జనమ్ ॥ ౧,౨౦.౩౭
ఇత్యుక్తః శివపూజాయావ్యాసతోవైదికోవిధిః ॥ ౧,౨౦.౩౮
సమాసతశ్చశృణుతవైదికంవిధిముత్తమమ్ ॥ ౧,౨౦.౩౮
ఋచాసద్యోజాతమితిమృదాహరణమాచరేత్ ॥ ౧,౨౦.౩౯
వామదేవాయ ఇతి చ జలప్రక్షేపమాచరేత్ ॥ ౧,౨౦.౩౯
అఘోరేణ చ మంత్రేణలింగనిర్మాణమాచరేత్ ॥ ౧,౨౦.౪౦
తత్పురుషాయమంత్రేణాహ్వానం కుర్యాద్యథావిధి ॥ ౧,౨౦.౪౦
సంయోజయేద్వేదికాయామీశానమనునాహరమ్ ॥ ౧,౨౦.౪౧

అన్యత్సర్వం విధానంచకుర్యాత్సంక్షేపతః సుధీః ॥ ౧,౨౦.౪౧

పఞ్చాక్షరేణమంత్రేణగురుదత్తేనవాతథా ॥ ౧,౨౦.౪౨

కుర్యాత్పూజాం షోడశోపచారేణ విధివత్సుధీః ॥ ౧,౨౦.౪౨

భవాయభవనాశాయమహాదేవాయధీమహి ॥ ౧,౨౦.౪౩

ఉగ్రాయ ఉగ్రనాశాయ శర్వాయ శశిమౌలినే ॥ ౧,౨౦.౪౩

అనేన మనునా వాపి పూజయేచ్ఛంకరంసుధీః ॥ ౧,౨౦.౪౪

సుభక్త్యా చభ్రమంత్యక్త్వాభక్త్యైవఫలదః శివః ॥ ౧,౨౦.౪౪

ఇత్యపి ప్రోక్తమాదృత్య వైదికక్రమపూజనమ్ ॥ ౧,౨౦.౪౫

ప్రోచ్యతేన్యవిధిః సమ్యక్సాధారణతయాద్విజః ॥ ౧,౨౦.౪౫

పూజాపార్థివలింగస్యసంప్రోక్తాశివనామభిః ॥ ౧,౨౦.౪౬

తాం శృణుధ్వం మునిశ్రేష్ఠాః సర్వకామప్రదాయినీమ్ ॥ ౧,౨౦. ౪౬

హరోమహేశ్వరః శంభుఃశూలపాణిః పినాకధృక్ ॥ ౧,౨౦.౪౭

శివః పశుపతిశ్చైవమహాదేవ ఇతి క్రమాత్ ॥ ౧,౨౦.౪౭

మృదాహరణసంఘట్టప్రతిష్ఠాహ్వానమేవచ ॥ ౧,౨౦.౪౮

స్నపనంపూజనంచైవక్షమస్వేతివిసర్జనమ్ ॥ ౧,౨౦.౪౮

అంకారాదిచతుర్థ్యంతైర్నమోన్తైర్నామభిః క్రమాత్ ॥ ౧,౨౦.౪౯

కర్తవ్యాచక్రియాసర్వాభక్త్యాపరమయాముదా ॥ ౧,౨౦.౪౯

కృత్వా న్యాసవిధింసమ్యక్షడఙ్గకరయోస్తథా ॥ ౧,౨౦.౫౦

షడక్షరేణమంత్రేణతతోధ్యానంసమాచరేత్ ॥ ౧,౨౦.౫౦

కైలాసపీఠాసనమధ్యసంస్థం భక్తైః సనందాదిభిరర్చ్యమానమ్ ॥ ౧,౨౦.౫౧

భక్తర్తిదావానలమప్రమేయంధ్యాయేదుమాలింగితవిశ్వభూషణమ్ ॥ ౧,౨౦.౫౧

ధ్యాయేన్నిత్యంమహేశంరజతగిరినిభంచారుచంద్రావతంసంరత్నాకల్పోజ్జ్వలాం గంపరశుమృగవరాభీతిహస్తంప్రసన్నమ్ ॥ ౧,౨౦.౫౨

పద్మాసీనంసమంతాత్స్తుతమమరగణైర్వ్యాఘ్రకృత్తింవసానంవిశ్వాద్యంవిశ్వబీజం నిఖిలభయహరంపఞ్చవక్త్రంత్రినేత్రమ్ ॥ ౧,౨౦.౫౨

ఇతిధ్యాత్వాచసంపూజ్యపార్థివంలింగముత్తమమ్ ॥ ౧,౨౦.౫౩

జపేత్పఞ్చాక్షరంమంత్రంగురుదత్తంయథావిధి ॥ ౧,౨౦.౫౩

స్తుతిభిశ్చైవదేవేశంస్తువీతప్రణమన్సుధీః ॥ ౧,౨౦.౫౪

నానాభిధాభిర్విప్రేన్ద్రాః పఠేద్వైశతరుద్రియమ్ ॥ ౧,౨౦.౫౪

తతః సాక్షతపుష్పాణిగృహీత్వాంజలినాముదా ॥ ౧,౨౦.౫౫

ప్రార్థయేచ్ఛంకరంభక్త్యామంత్రైరేభిఃసుభక్తితః ॥ ౧,౨౦.౫౫

తావకస్త్వద్గుణప్రాణస్త్వచ్చిత్తోఽహంసదామృడ ॥ ౧,౨౦.౫౬

కృపానిధ ఇతిజ్ఞాత్వాభూతనాథప్రసీదమే ॥ ౧,౨౦.౫౬

అజ్ఞానాద్యదివాజ్ఞానాజ్జప పూజాదికం మయా ॥ ౧,౨౦.౫౭

కృతం తదస్తుసఫలంకృపయాతవశంకర ॥ ౧,౨౦.౫౭

అహంపాపీమహానద్యపావనశ్చభవాన్మహాన్ ॥ ౧,౨౦.౫౮

ఇతివిజ్ఞాయగౌరీశయదిచ్ఛసితథాకురు ॥ ౧,౨౦.౫౮

వేదైః పురాణైః సిద్ధాన్తైరృషిభిర్వివిధైరపి ॥ ౧,౨౦.౫౯

నజ్ఞాతోసిమహాదేవకుతోఽహంత్వంమహాశివ ॥ ౧,౨౦.౫౯

యథా తథా త్వదీయోస్మి సర్వభావైర్మహేశ్వర ॥ ౧,౨౦.౬౦

రక్షణీయస్త్వయాహం వై ప్రసీద పరమేశ్వర ॥ ౧,౨౦.౬౦

ఇత్యేవం చాక్షతాన్పుష్పానారోప్య చ శివోపరి ॥ ౧,౨౦.౬౧

ప్రణమేద్భక్తితశ్శంభుం సాష్టాంగం విధివన్మునే ॥ ౧,౨౦.౬౧

తతః ప్రదక్షిణాం కుర్యాద్యథోక్తవిధినా సుధీః ॥ ౧,౨౦.౬౨

పునః స్తువీత దేవేశం స్తుతిభిః శ్రద్ధయాన్వితః ॥ ౧,౨౦.౬౨

తతో గలరవంకృత్వా ప్రణమేచ్ఛుచినమ్రధీః ॥ ౧,౨౦.౬౩

కుర్యాద్విజ్ఞప్తిమాదృత్య విసర్జనమథాచరేత్ ॥ ౧,౨౦.౬౩

ఇత్యుక్త్వా మునిశార్దూలాః పార్థివార్చా విధానతః ॥ ౧,౨౦.౬౪

భుక్తిదాముక్తిదాచైవశివభక్తివివర్ధినీ ॥ ౧,౨౦.౬౪

ఇత్యధ్యాయంసుచిత్తేనయఃపఠేచ్ఛృణుయాదపి ॥ ౧,౨౦.౬౫

సర్వపాపవిశుద్ధాత్మాసర్వాన్కామానవాప్నుయాత్ ॥ ౧,౨౦.౬౫

ఆయురారోగ్యదంచైవయశస్యంస్వర్గ్యమేవచ ॥ ౧,౨౦.౬౬

పుత్రపౌత్రాదిసుఖదమాఖ్యానమిదముత్తమమ్ ॥ ౧,౨౦.౬౬

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ప్ర విద్యేశ్వరసంహితాయాం సాధ్యసాధనఖణ్డే
పార్థివశివలింగపూజావిధివర్ణనం నామ వింశో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౨౧

ఋషయ ఊచుః

సూతసూతమహాభాగవ్యాసశిష్యనమోస్తుతే ॥ ౧,౨౧. ౧

సమ్యగుక్తంత్వయాతాతపార్థివార్చావిధానకమ్ ॥ ౧,౨౧.౧

కామనాభేదమాశ్రిత్యసంఖ్యాంబ్రూహివిధానతః ॥ ౧,౨౧.౨

శివపార్థివలింగానాం కృపయాదీనవత్సల ॥ ౧,౨౧.౨

సూత ఉవాచ

శృణుధ్వమృషయః సర్వేపార్థివార్చావిధానకమ్ ॥ ౧,౨౧.౩
యస్యానుష్ఠానమాత్రేణకృతకృత్యోభవేన్నరః ॥ ౧,౨౧.౩
అకృత్వా పార్థివం లింగం యోన్యదేవంప్రపూజయేత్ ॥ ౧,౨౧.౪
వృథాభవతిసాపూజాదమదానాదికంవృథా ॥ ౧,౨౧.౪
సంఖ్యాపార్థివలింగానాంయథాకామంనిగద్యతే ॥ ౧,౨౧.౫
సంఖ్యాసద్యోమునిశ్రేష్ఠనిశ్చయేనఫలప్రదా ॥ ౧,౨౧.౫
ప్రథమావాహనంతత్రప్రతిష్ఠాపూజనంపృథక్ ॥ ౧,౨౧.౬
లింగాకారంసమంతత్రసర్వంజ్ఞేయంపృథక్పృథక్ ॥ ౧,౨౧.౬
విద్యార్థీపురుషఃప్రీత్యాసహస్రమితపార్థివమ్ ॥ ౧,౨౧.౭
పూజయేచ్ఛివలింగంహినిశ్చయాత్తత్ఫలప్రదమ్ ॥ ౧,౨౧.౭
నరఃపార్థివలింగానాంధనార్థీచతదర్ధకమ్ ॥ ౧,౨౧.౮
పుత్రార్థీసార్ధసాహస్రంవస్త్రార్థీశతపఞ్చకమ్ ॥ ౧,౨౧.౮
మోక్షార్థీకోటిగుణితంభూకామశ్చసహస్రకమ్ ॥ ౧,౨౧.౯
దయార్థీచత్రిసాహస్రంతీర్థార్థీద్విసహస్రకమ్ ॥ ౧,౨౧.౯
సుహృత్కామీత్రిసాహస్రంవశ్యార్థీశతమష్టకమ్ ॥ ౧,౨౧.౧౦
మారణార్థీసప్తశతంమోహనార్థీశతాష్టకమ్ ॥ ౧,౨౧.౧౦
ఉచ్చాటనపరశ్చైవసహస్రంచయథోక్తతః ॥ ౧,౨౧.౧౧
స్తంభనార్థీసహస్రంతుద్వేషణార్థీ తదర్ధకమ్ ॥ ౧,౨౧.౧౧
నిగడాన్ముక్తికామస్తుసహస్రంసర్ధముత్తమమ్ ॥ ౧,౨౧.౧౨
మహారాజభయేపఞ్చశతంజ్ఞేయంవిచక్షణైః ॥ ౧,౨౧.౧౨
చౌరాదిసంకటేజ్ఞేయంపార్థివానాంశతద్వయమ్ ॥ ౧,౨౧.౧౩

డాకిన్యాదిభయేపఞ్చశతముక్తంజపార్థివమ్ ॥ ౧,౨౧.౧౩

దారిద్ర్యేపఞ్చసాహస్రమయుతంసర్వకామదమ్ ॥ ౧,౨౧.౧౪

అథనిత్యవిధింవక్ష్యేశృణుధ్వంమునిసత్తమాః ॥ ౧,౨౧.౧౪

ఏకంపాపహరంప్రోక్తంద్విలింగంచార్థసిద్ధిదమ్ ॥ ౧,౨౧.౧౫

త్రిలింగంసర్వకామానాంకారణంపరమీరితమ్ ॥ ౧,౨౧.౧౫

ఉత్తరోత్తరమేవంస్యాత్పూర్వోక్తగణానావిధి ॥ ౧,౨౧.౧౬

మతాంతరమథోవక్ష్యేసంఖ్యాయాంమునిభేదతః ॥ ౧,౨౧.౧౬

లింగానామయుతంకృత్వాపార్థివానాంసుబుద్ధిమాన్ ॥ ౧,౨౧.౧౭

నిర్భయోహిభవేన్నూనంమహారాజభయంహరేత్ ॥ ౧,౨౧.౧౭

కారాగృహాదిముక్త్యర్థమయుతంకారయేద్బుధః ॥ ౧,౨౧.౧౮

డాకిన్యాదిభయేసప్తసహస్రంకారయేత్తథా ॥ ౧,౨౧.౧౮

సహస్రాణిపఞ్చపఞ్చాశదపుత్రఃప్రకారయేత్ ॥ ౧,౨౧.౧౯

లింగానామయుతేనైవకన్యకాసంతతింలభేత్ ॥ ౧,౨౧.౧౯

లింగానామయుతేనైవవిష్ణ్వాదైశ్వర్యమాప్నుయాత్ ॥ ౧,౨౧.౨౦

లింగానాంప్రయుతేనైవహ్యతులాంశ్రియమాప్నుయాత్ ॥ ౧,౨౧.౨౦

కోటిమేకాంతులింగానాం యః కరోతినరోభువి ॥ ౧,౨౧.౨౧

శివ ఏవభవేత్సోఽపినాత్రకార్యా విచారణా ॥ ౧,౨౧.౨౧

అర్చా పార్థివలింగానాం కోటియజ్ఞఫలప్రదా ॥ ౧,౨౧.౨౨

భుక్తిదాముక్తిదానిత్యంతతఃకామర్థినాంనృణామ్ ॥ ౧,౨౧.౨౨

వినాలింగార్చనం యస్య కాలోగచ్ఛతి నిత్యశః ॥ ౧,౨౧.౨౩

మహాహానిర్భవేత్తస్యదుర్వృత్తస్యదురాత్మనః ॥ ౧,౨౧.౨౩

ఏకతః సర్వదానాని వ్రతాని వివిధాని చ ॥ ౧,౨౧.౨౪

తీర్థానినియమాయజ్ఞాలింగార్చాచైకతః స్మృతా ॥ ౧,౨౧.౨౪

కలౌలింగార్చనంశ్రేష్ఠంతథాలోకేప్రదృశ్యతే ॥ ౧,౨౧.౨౫

తథానాస్తీతి శాస్త్రాణామేష సిద్ధాన్తనిశ్చయః ॥ ౧,౨౧.౨౫

భుక్తిముక్తిప్రదంలింగం వివిధాపన్నివారణమ్ ॥ ౧,౨౧.౨౬

పూజయిత్వానరోనిత్యం శివసాయుజ్యమాప్నుయాత్ ॥ ౧,౨౧.౨౬

శివానామమయం లింగంనిత్యం పూజ్యం మహర్షిభిః ॥ ౧,౨౧.౨౭

యతశ్చ సర్వలింగేషు తస్మాత్పూజ్యంవిధానతః ॥ ౧,౨౧.౨౭

ఉత్తమం మధ్యమం నీచం త్రివిధం లింగమీరితమ్ ॥ ౧,౨౧.౨౮

మానతో మునిశార్దూలాస్తచ్ఛృణుధ్వం వదామ్యహమ్ ॥ ౧,౨౧.౨౮

చతురంగులముచ్ఛ్రాయంరమ్యంవేదికయాయుతమ్ ॥ ౧,౨౧.౨౯

ఉత్తమంలింగమాఖ్యాతంమునిభిఃశాస్త్రకోవిదైః ॥ ౧,౨౧.౨౯

తదర్ధంమధ్యమంప్రోక్తంతదర్ధమధమంస్మృతమ్ ॥ ౧,౨౧.30

ఇత్థంత్రివిధమాఖ్యాతముత్తరోత్తరతఃపరమ్ ॥ ౧,౨౧.30

అనేకలింగంయోనిత్యంభక్తిశ్రద్ధాసమన్వితః ॥ ౧,౨౧.3౧

పూజయేత్సలభేత్కామాన్మనసా మానసేప్సితాన్ ॥ ౧,౨౧.3౧

నలింగారాధనాదన్యత్పుణ్యంవేదచతుష్టయే ॥ ౧,౨౧.3౨

విద్యతేసర్వశాస్త్రాణామేష ఏవవినిశ్చయః ॥ ౧,౨౧.3౨

సర్వమేతత్పరిత్యజ్యకర్మజాలమశేషతః ॥ ౧,౨౧.33

భక్త్యాపరమయా విద్వాంల్లింగమేకంప్రపూజయేత్ ॥ ౧,౨౧.33

లింగేర్చితేర్చితంసర్వంజగత్స్థావరజంగమమ్ ॥ ౧,౨౧.3౪

సంసారాంబుధిమగ్నానాంనాన్యత్తారణసాధనమ్ ॥ ౧,౨౧.౩౪

అజ్ఞానతిమిరాంధానాంవిషయాసక్తచేతసామ్ ॥ ౧,౨౧.౩౫

ప్లవోనాన్యోస్తిజగతిలింగారాధనమంతరా ॥ ౧,౨౧.౩౫

హరిబ్రహ్మాదయోదేవామునయోయక్షరాక్షసాః ॥ ౧,౨౧.౩౬

గంధర్వాశ్చరణాస్సిద్ధాదైతేయాదానవాస్తథా ॥ ౧,౨౧.౩౬

నాగాఃశేషప్రభృతయోగరుడాద్యాఃఖగాస్తథా ॥ ౧,౨౧.౩౭

సప్రజాపతయశ్చాన్యేమనవఃకిన్నరానరాః ॥ ౧,౨౧.౩౭

పూజయిత్వామహాభక్త్యాలింగంసర్వార్థసిద్ధిదమ్ ॥ ౧,౨౧.౩౮

ప్రాప్తాఃకామానభీష్టాంశ్చతాంస్తాన్సర్వాన్హృదిస్థితాన్ ॥ ౧,౨౧.౩౮

బ్రాహ్మణఃక్షత్రియోవైశ్యఃశూద్రోవాప్రతిలోమజః ॥ ౧,౨౧.౩౯

పూజయేత్సతతంలింగంతత్తన్మంత్రేణసాదరమ్ ॥ ౧,౨౧.౩౯

కింబహూక్తేనమునయఃస్త్రీణామపితథాన్యతః ॥ ౧,౨౧.౪౦

అధికారోస్తిసర్వేషాంశివలింగార్చనేద్విజాః ॥ ౧,౨౧.౪౦

ద్విజానాంవైదికేనాపిమార్గేణారాధనంవరమ్ ॥ ౧,౨౧.౪౧

అన్యేషామపిజంతూనాంవైదికేననసంమతమ్ ॥ ౧,౨౧.౪౧

వైదికానాంద్విజానాంచపూజావైదికమార్గతః ॥ ౧,౨౧.౪౨

కర్తవ్యానాన్యమార్గేణ ఇత్యాహభగవాఞ్ఛివః ॥ ౧,౨౧.౪౨

దధీచ గౌతమాదీనాంశాపేనాదగ్ధచేతసామ్ ॥ ౧,౨౧.౪౩

ద్విజానాం జాయతేశ్రద్ధానైవ వైదికకర్మణి ॥ ౧,౨౧.౪౩

యోవైదికమనాదృత్యకర్మస్మార్తమథాపివా ॥ ౧,౨౧.౪౪

అన్యత్సమాచరేన్మర్త్యోనసంకల్పఫలంలభేత్ ॥ ౧,౨౧.౪౪

ఇత్థంకృత్వార్చనంశంభోర్నైవేద్యాంతంవిధానతః ॥ ౧,౨౧.౪౫
పూజయేదష్టమూర్తీశ్చతత్రైవత్రిజగన్మయీః ॥ ౧,౨౧.౪౫
క్షితిరాపోనలోవాయురాకాశః సూర్యసోమకౌ ॥ ౧,౨౧.౪౬
యజమాన ఇతి త్వష్టౌమూర్తయఃపరికీర్తితాః ॥ ౧,౨౧.౪౬
శర్వోభవశ్చ రుద్రశ్చ ఉగ్రోభీమ ఇతీశ్వరః ॥ ౧,౨౧.౪౭
మహాదేవః పశుపతిరేతాన్మూర్తిభిరర్చయేత్ ॥ ౧,౨౧.౪౭
పూజయేత్పరివారం చతతఃశంభోఃసుభక్తితః ॥ ౧,౨౧.౪౮
ఈశానాదిక్రమాత్తత్రచందనాక్షతపత్రకైః ॥ ౧,౨౧.౪౮
ఈశానంనన్దినంచండంమహాకాలంచభృంగిణమ్ ॥ ౧,౨౧.౪౯
వృషంస్కందంకపర్దీశంసోమంశుక్రంచతత్క్రమాత్ ॥ ౧,౨౧.౪౯
అగ్రతోవీరభద్రం చ పృష్ఠేకీర్తిముఖం తథా ॥ ౧,౨౧.౫౦
తత ఏకాదశాన్రుద్రాన్పూజయేద్విధినాతతః ॥ ౧,౨౧.౫౦
తతఃపఞ్చాక్షరం జప్త్వా శతరుద్రియమేవ చ ॥ ౧,౨౧.౫౧
స్తుతీర్నానావిధాః కృత్వా పఞ్చాంగపఠనం తథా ॥ ౧,౨౧.౫౧
తతః ప్రదక్షిణాం కృత్వా నత్వా లింగం విసర్జయేత్ ॥ ౧,౨౧.౫౨
ఇతిప్రోక్తమశేషం చ శివపూజనమాదరాత్ ॥ ౧,౨౧.౫౨
రాత్రావుదఙ్ముఖః కుర్యాద్దేవకార్యంసదైవహి ॥ ౧,౨౧.౫౩
శివార్చనం సదాప్యేవంశుచిః కుర్యాదుదఙ్ముఖః ॥ ౧,౨౧.౫౩
న ప్రాచీమగ్రతః శంభోర్నోదీచీం శక్తిసంహితాన్ ॥ ౧,౨౧.౫౪
నప్రతీచీంయతః పృష్ఠమతోగ్రాహ్యం సమాశ్రయేత్ ॥ ౧,౨౧.౫౪
వినాభస్మత్రిపుండ్రేణ వినా రుద్రాక్షమాలయా ॥ ౧,౨౧.౫౫

బిల్వపత్రం వినా నైవ పూజయేచ్ఛంకరం బుధః ॥ ౧,౨౧.౫౫

భస్మాప్రాప్తౌమునిశ్రేష్ఠాః ప్రవృత్తే శివపూజనే ॥ ౧,౨౧.౫౬

తస్మాన్మృదాపి కర్తవ్యం లలాటే చ త్రిపుణ్డ్రకమ్ ॥ ౧,౨౧.౫౬

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ప్రథమాయాం విద్యేశ్వరసంహితాయాం సాధ్యసాధనఖణ్డే పార్థివపూజనవర్ణనం నామైకవింశో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౨౨

ఋష్య ఊచుః

అగ్రాహ్యం శివనైవేద్యమితి పూర్వం శ్రుతం వచః ॥ ౧,౨౨.౧

బ్రూహి తన్నిర్ణయం బిల్వమాహాత్మ్యమపి సన్మునే ॥ ౧,౨౨.౧

సూత ఉవాచ

శృణుధ్వంమునయఃసర్వేసావధానతయాధునా ॥ ౧,౨౨. ౨

సర్వంవదామిసంప్రీత్యా ధన్యా యూయం శివవ్రతాః ॥ ౧,౨౨.౨

శివభక్తః శుచిః శుద్ధః సద్వ్రతీదృఢనిశ్చయః ॥ ౧,౨౨.3

భక్షయేచ్ఛివనైవేద్యంత్యజేదగ్రాహ్యభావనామ్ ॥ ౧,౨౨.3

దృష్ట్వాపి శివనైవేద్యే యాంతి పాపాని దూరతః ॥ ౧,౨౨.౪

భక్తేతుశివనైవేద్యేపుణ్యాన్యా యాంతికోటిశః ॥ ౧,౨౨.౪

అలం యాగసహస్రేణాప్యలం యాగార్బుదైరపి ॥ ౧,౨౨.౫

భక్షితే శివనైవేద్యే శివసాయుజ్యమాప్నుయాత్ ॥ ౧,౨౨.౫

యద్గృహేశివనైవేద్యప్రచారోపిప్రజాయతే ॥ ౧,౨౨.౬

తద్గృహంపావనంసర్వమన్యపావనకారణమ్ ॥ ౧,౨౨.౬

ఆగతం శివనైవేద్యం గృహీత్వా శిరసాముదా ॥ ౧,౨౨.౭

భక్షణీయంప్రయత్నేన శివస్మరణపూర్వకమ్ ॥ ౧,౨౨.౭

ఆగతం శివనైవేద్యమన్యదా గ్రాహ్యమిత్యపి ॥ ౧,౨౨.౮

విలంబేపాపసంబంధోభవత్యేవ హి మానవే ॥ ౧,౨౨.౮

న యస్య శివనైవేద్యగ్రహణేచ్ఛాప్రజాయతే ॥ ౧,౨౨.౯

సపాపిష్ఠోగరిష్ఠఃస్యాన్నరకంయాత్యపిధ్రువమ్ ॥ ౧,౨౨.౯

హృదయే చన్ద్రకాన్తే చ స్వర్ణరూప్యాదినిర్మితే ॥ ౧,౨౨.౧౦

శివదీక్షావతాభక్తేనేదంభక్ష్యమితీర్యతే ॥ ౧,౨౨.౧౦

శివదీక్షాన్వితోభక్తో మహాప్రసాదసంజ్ఞకమ్ ॥ ౧,౨౨.౧౧

సర్వేషామపి లింగానాం నైవేద్యం భక్షయేచ్ఛుభమ్ ॥ ౧,౨౨.౧౧

అన్యదీక్షాయుజాంనౄణాంశివభక్తిరతాత్మనామ్ ॥ ౧,౨౨.౧౨

శృణుధ్వంనిర్ణయంప్రీత్యాశివనైవేద్యభక్షణే ॥ ౧,౨౨.౧౨

శాలగ్రామోద్భవే లింగే రసలింగేతథా ద్విజాః ॥ ౧,౨౨.౧౩

పాషాణే రాజతేస్వర్ణేసురసిద్ధప్రతిష్ఠితే ॥ ౧,౨౨.౧౩

కాశ్మీరే స్ఫాటికేరాత్నే జ్యోతిర్లింగేషు సర్వశః ॥ ౧,౨౨.౧౪

చాన్ద్రాయణసమం ప్రోక్తం శంభోర్నైవేద్యభక్షణమ్ ॥ ౧,౨౨.౧౪

బ్రహ్మహాపి శుచిర్భూత్వా నిర్మాల్యంయస్తుధారయేత్ ॥ ౧,౨౨.౧౫

భక్షయిత్వాద్రుతంతస్యసర్వపాపం ప్రణశ్యతి ॥ ౧,౨౨.౧౫

చండాధికారోయత్రాస్తితద్భోక్తవ్యంనమానవైః ॥ ౧,౨౨.౧౬

చండాధికారోనోయత్రభోక్తవ్యంతచ్చభక్తితః ॥ ౧,౨౨.౧౬

బాణలింగేచలౌహేచసిద్ధేలింగేస్వయంభువి ॥ ౧,౨౨.౧౭

ప్రతిమాసుచసర్వాసునచండోధికృతోభవేత్ ॥ ౧,౨౨.౧౭

స్నాపయిత్వావిధానేనయోలింగస్నాపనోదకమ్ ॥ ౧,౨౨.౧౮

త్రిఃపిబేత్త్రివిధంపాపంతస్యేహాశు వినశ్యతి ॥ ౧,౨౨.౧౮

అగ్రాహ్యంశివనైవేద్యం పత్రంపుష్పంఫలంజలమ్ ॥ ౧,౨౨.౧౯

శాలగ్రామశిలాసంగాత్సర్వం యాతి పవిత్రితామ్ ॥ ౧,౨౨.౧౯

లింగోపరి చ యద్ద్రవ్యంతదగ్రాహ్యం మునీశ్వరాః ॥ ౧,౨౨.౨౦

సుపవిత్రం చ తజ్జ్ఞేయం యల్లింగస్పర్శబాహ్యతః ॥ ౧,౨౨.౨౦

నైవేద్యనిర్ణయఃప్రోక్త ఇత్థంవోమునిసత్తమాః ॥ ౧,౨౨.౨౧

శృణుధ్వం బిల్వమాహాత్మ్యం సావధానతయా ఽదరాత్ ॥ ౧,౨౨.౨౧

మహాదేవస్వరూపోయం బిల్వోదేవైరపిస్తుతిః ॥ ౧,౨౨.౨౨

యథాకథంచిదేతస్యమహిమాజ్ఞాయతేకథమ్ ॥ ౧,౨౨.౨౨

పుణ్యతీర్థానియావంతిలోకేషుప్రథితాన్యపి ॥ ౧,౨౨.౨౩

తానిసర్వాణితీర్థానిబిల్వమూలేవసంతిహి ॥ ౧,౨౨.౨౩

బిల్వమూలే మహాదేవం లింగరూపిణమవ్యయమ్ ॥ ౧,౨౨.౨౪

యః పూజయతి పుణ్యాత్మా స శివం ప్రాప్నుయాద్ధ్రువమ్ ॥ ౧,౨౨.౨౪

బిల్వమూలే జలైర్యస్తు మూర్ధానమభిషించతి ॥ ౧,౨౨.౨౫

స సర్వతీర్థస్నాతఃస్యాత్స ఏవ భువి పావనః ॥ ౧,౨౨.౨౫

ఏతస్యబిల్వమూలస్యాథాలవాలమనుత్తమమ్ ॥ ౧,౨౨.౨౬

జలాకులంమహాదేవోదృష్ట్వాతుష్టోభవత్యలమ్ ॥ ౧,౨౨.౨౬

పూజయేద్బిల్వమూలం యో గంధపుష్పాదిభిర్నరః ॥ ౧,౨౨.౨౭

శివలోకమవాప్నోతిసంతతిర్వర్ధతే సుఖమ్ ॥ ౧,౨౨.౨౭

బిల్వమూలే దీపమాలాంయః కల్పయతి సాదరమ్ ॥ ౧,౨౨.౨౮

సతత్త్వజ్ఞానసంపన్నో మహేశాంతర్గతోభవేత్ ॥ ౧,౨౨.౨౮

బిల్వశాఖాం సమాదాయ హస్తేన నవపల్లవమ్ ॥ ౧,౨౨.౨౯

గృహీత్వాపూజయేద్బిల్వంసచపాపైః ప్రముచ్యతే ॥ ౧,౨౨.౨౯

బిల్వమూలే శివరతం భోజయేద్యస్తు భక్తితః ॥ ౧,౨౨.౩౦

ఏకంవాకోటిగుణితంతస్యపుణ్యంప్రజాయతే ॥ ౧,౨౨.౩౦

బిల్వమూలే క్షీరముక్తమన్నమాజ్యేన సంయుతమ్ ॥ ౧,౨౨.౩౧

యో దద్యాచ్ఛివభక్తాయ స దరిద్రో న జాయతే ॥ ౧,౨౨.౩౧

సాంగోపాంగమితి ప్రోక్తం శివలింగప్రపూజనమ్ ॥ ౧,౨౨.౩౨

ప్రవృత్తానాం నివృత్తానాం భేదతో ద్వివిధం ద్విజాః ॥ ౧,౨౨.౩౨

ప్రవృత్తానాం పీఠపూజాం సర్వపూజాం సమాచరేత్ ॥ ౧,౨౨.౩౩

అభిషేకాన్తే నైవేద్యం శాల్యన్నేన సమాచరేత్ ॥ ౧,౨౨.౩౪

పూజాన్తే స్థాపయేల్లింగం పుటే శుద్ధే పృథగ్గృహే ॥ ౧,౨౨.౩౪

కరపూజానివృత్తానాం స్వభోజ్యం తు నివేదయేత్ ॥ ౧,౨౨.౩౫

నివృత్తానాం పరంసూక్ష్మం లింగమేవ విశిష్యతే ॥ ౧,౨౨.౩౫

విభూత్యభ్యర్చనం కుర్యాద్విభూతిం చ నివేదయేత్ ॥ ౧,౨౨.౩౬

పూజాం కృత్వా తథా లింగంశిరసాధారయేత్సదా ॥ ౧,౨౨.౩౬

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే విద్యేశ్వరసంహితాయాం సాధ్యసాధనఖణ్డే
శివనైవేద్యవర్ణనోనామద్వావింశో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౨౩

ఋషయ ఊచుః

సూతసూతమహాభాగవ్యాసశిష్యనమోస్తుతే ॥ ౧,౨౩.౧

తదేవవ్యాసతోబ్రూహిభస్మమాహాత్మ్యముత్తమమ్ ॥ ౧,౨౩.౧

తథా రుద్రాక్షమాహాత్మ్యం నామ మాహాత్మ్యముత్తమమ్ ॥ ౧,౨౩.౨

త్రితయం బ్రూహిసుప్రీత్యామమానందయచేతసమ్ ॥ ౧,౨౩.౨

సూత ఉవాచ

సాధుపృష్టంభవద్భిశ్చలోకానాంహితకారకమ్ ॥ ౧,౨౩.౩

భవంతోవైమహాధన్యాః పవిత్రాః కులభూషణాః ॥ ౧,౨౩.౩

యేషాంచైవశివఃసాక్షాద్దైవతంపరమంశుభమ్ ॥ ౧,౨౩.౪

సదాశివకథాలోకేవల్లభాభవతాం సదా ॥ ౧,౨౩.౪

తేధన్యాశ్చకృతార్థాశ్చసఫలందేహధారణమ్ ॥ ౧,౨౩.౫

ఉద్ధృతఞ్చకులంతేషాంయేశివంసముపాసతే ॥ ౧,౨౩.౫

ముఖేయస్యశివనామసదాశివశివేతిచ ॥ ౧,౨౩.౬

పాపానినస్పృశంత్యేవఖదిరాంగారంకయథా ॥ ౧,౨౩.౬

శ్రీశివాయనమస్తుభ్యంముఖంవ్యాహరతేయదా ॥ ౧,౨౩.౭

తన్ముఖంపావనంతీర్థంసర్వపాపవినాశనమ్ ॥ ౧,౨౩.౭

తన్ముఖఞ్చతథాయోవైపశ్యతిప్రీతిమాన్నరః ॥ ౧,౨౩.౮

తీర్థజన్యంఫలంతస్యభవతీతిసునిశ్చితమ్ ॥ ౧,౨౩.౮

యత్రత్రయంసదాతిష్ఠేదేతచ్ఛుభతరంద్విజా ॥ ౧,౨౩.౯

తస్యదర్శనమాత్రేణవేణీస్నానఫలంలభేత్ ॥ ౧,౨౩.౯

శివనామవిభూతిశ్చతథారుద్రాక్షఏవ చ ॥ ౧,౨౩.౧౦

ఏతత్త్రయంమహాపుణ్యంత్రివేణీసదృశంస్మృతమ్ ॥ ౧,౨౩.౧౦

ఏతత్త్రయంశరీరేచయస్యతిష్ఠతినిత్యశః ॥ ౧,౨౩.౧౧

తస్యైవదర్శనంలోకేదుర్లభంపాపహారకమ్ ॥ ౧,౨౩.౧౧

తద్దర్శనంయథావేణీనోభయోరంతరంమనాక్ ॥ ౧,౨౩.౧౨

ఏవంయోనవిజానాతిసపాపిష్ఠోనసంశయః ॥ ౧,౨౩.౧౨

విభూతిర్యస్యనోభాలేనాంగేరుద్రాక్షధారణమ్ ॥ ౧,౨౩.౧౩

నాస్యే శివమయీవాణీతంత్యజేదధమంయథా ॥ ౧,౨౩.౧౩

శైవంనామయథాగంగావిభూతిర్యమునామతా ॥ ౧,౨౩.౧౪

రుద్రాక్షం విధిజాప్రోక్తాసర్వపాపావినాశినీ ॥ ౧,౨౩.౧౪

శరీరేచత్రయంయస్యతత్ఫలంచైకతఃస్థితమ్ ॥ ౧,౨౩.౧౫

ఏకతోవేణికాయాశ్చస్నానజంతుఫలంబుధైః ॥ ౧,౨౩.౧౫

తదేవంతులితంపూర్వంబ్రహ్మణాహితకారిణా ॥ ౧,౨౩.౧౬

సమానం చైవతజ్జాతంతస్మాద్ధార్యంసదాబుధైః ॥ ౧,౨౩.౧౬

తద్దినంహిసమారభ్యబ్రహ్మవిష్ణ్వాదిభిఃసరైః ॥ ౧,౨౩.౧౭

ధార్యతే త్రితయంతచ్చదర్శనాత్పాపహారకమ్ ॥ ౧,౨౩.౧౭

ఋష్య ఊచుః

ఈదృశంహిఫలంప్రోక్తంనామాదిత్రితయోద్భవమ్ ॥ ౧,౨౩.౧౮

తన్మాహాత్మ్యంవిశేషేణవక్తుమర్హసిసువ్రత ॥ ౧,౨౩.౧౮

సూత ఉవాచ

ఋషయోహిమహాప్రాజ్ఞాః సచ్చైవాజ్ఞానినాంమరాః ॥ ౧,౨౩.౧౯

తన్మాహాత్మ్యంహిసద్భక్త్యాశృణుతాదరతోద్విజాః ॥ ౧,౨౩.౧౯

సుగూఢమపి శాౖస్తేషుపురాణేశ్రుతిష్వపి ॥ ౧,౨౩.౨౦

భవతేస్నెహాన్మయా విప్రాఃప్రకాశః క్రియతే ఽధునా ॥ ౧,౨౩.౨౦

కస్త్రిత్రితయమాహాత్మ్యంసంజానాతిద్విజోత్తమాః ॥ ౧,౨౩.౨౧

మహేశ్వరంవినాసర్వంబ్రహ్మణ్డేసదసత్పరమ్ ॥ ౧,౨౩.౨౧

వచ్మ్యహంనామమాహాత్మ్యంయథాభక్తిసమాసతః ॥ ౧,౨౩.౨౨

శృణుతప్రీతితోవిప్రాః సర్వపాపహరంపరమ్ ॥ ౧,౨౩.౨౨

శివేతినామదావాగ్నేర్మహాపాతకపర్వతాః ॥ ౧,౨౩.౨౩

భస్మీభవంత్యనాయాసాత్సత్యంసత్యంనసంశయః ॥ ౧,౨౩.౨౩

పాపమూలాని దుఃఖానివివిధాన్యపిశౌనక ॥ ౧,౨౩.౨౪

శివనామైకనశ్యానినాన్యనశ్యానిసర్వథా ॥ ౧,౨౩.౨౪

సవైదికః సపుణ్యాత్మాసధన్యస్సబుధోమతః ॥ ౧,౨౩.౨౫

శివనామజపాసక్తోయోనిత్యంభువిమానవ ॥ ౧,౨౩.౨౫

భవంతివివిధాధర్మాస్తేషాంసద్యఃఫలోన్ముఖాః ॥ ౧,౨౩.౨౬

యేషాంభవతివిశ్వాసఃశివనామజపేమునే ॥ ౧,౨౩.౨౬

పాతకానివినశ్యంతియావంతిశివనామతః ॥ ౧,౨౩.౨౭

భువితావంతిపాపానిక్రియంతేననరైర్మునే ॥ ౧,౨౩.౨౭

బ్రహ్మహత్యాదిపాపానాంరాశీనప్రమితాన్మునే ॥ ౧,౨౩.౨౮

శివనామద్రుతంప్రోక్తంనాశయత్యఖిలాన్నరైః ॥ ౧,౨౩.౨౮

శివనామతరీంప్రాప్యసంసారాబ్ధింతరంతియే ॥ ౧,౨౩.౨౯

సంసారమూలపాపానితానినశ్యంత్యసంశయమ్ ॥ ౧,౨౩.౨౯

సంసారమూలభూతానాంపాతకానాంమహామునే ॥ ౧,౨౩.౩౦

శివనామకుఠారేణవినాశోజాయతేధ్రువమ్ ॥ ౧,౨౩.౩౦
శివనామామృతంపేయంపాపదావానలార్దితైః ॥ ౧,౨౩.౩౧
పాపదావాగ్నితప్తానాంశాంతిస్తేనవినానహి ॥ ౧,౨౩.౩౧
శివేతినామపీయూషవర్షవర్షధారాపరిప్లుతాః ॥ ౧,౨౩.౩౨
సంసారదవమధ్యేపినశోచంతికదాచన ॥ ౧,౨౩.౩౨
శివనామ్నిమహద్భక్తిర్జాతాయేషాంమహాత్మనామ్ ॥ ౧,౨౩.౩౩
తద్విధానాంతుసహసాముక్తిర్భవతిసర్వథా ॥ ౧,౨౩.౩౩
అనేకజన్మభిర్యేనతపస్తప్తంమునీశ్వర ॥ ౧,౨౩.౩౪
శివనామ్నిభవేద్భక్తిఃసర్వపాపాపహారిణీ ॥ ౧,౨౩.౩౪
యస్యా సాధారణం శంభునామ్నిభక్తిరఖండితా ॥ ౧,౨౩.౩౫
తస్యైవమోక్షః సులభోనాన్యస్యేతిమతిర్మమ ॥ ౧,౨౩.౩౫
కృత్వాప్యనేకపాపానిశివనామజపాదరః ॥ ౧,౨౩.౩౬
సర్వపాపవినిర్ముక్తోభవత్యేవనసంశయః ॥ ౧,౨౩.౩౬
భవంతిభస్మసాద్వృక్షాదవదగ్ధాయథావనే ॥ ౧,౨౩.౩౭
తథాతావంతిదగ్ధానిపాపానిశివనామతః ॥ ౧,౨౩.౩౭
యోనిత్యంభస్మపూతాంగః శివనామజపాదరః ॥ ౧,౨౩.౩౮
సంతరత్యేవసంసారంసఘోరమపిశౌనక ॥ ౧,౨౩.౩౮
బ్రహ్మస్వహరణంకృత్వాహత్వాపిబ్రాహ్మణాన్బహూన్ ॥ ౧,౨౩.౩౯
నలిప్యతేనరః పాపైఃశివనామజపాదరః ॥ ౧,౨౩.౩౯
విలోక్యవేదానఖిలాఞ్ఛివనామజపఃపరమ్ ॥ ౧,౨౩.౪౦
సంసారతారణోపాయ ఇతిపూర్వైర్వినిశ్చితః ॥ ౧,౨౩.౪౦

కింబహూక్త్యామునిశ్రేష్ఠాః శ్లోకేనైకేనవచ్మ్యహమ్ ॥ ౧,౨౩.౪౧

శివనామ్నోమహిమానంసర్వపాపాపహారిణమ్ ॥ ౧,౨౩.౪౧

పాపానాంహరణేశంభోర్నామః శక్తిర్హిపావనీ ॥ ౧,౨౩.౪౨

శక్నోతిపాతకంతావత్కర్తుంనాపినరః క్వచిత్ ॥ ౧,౨౩.౪౨

శివనామప్రభావేణలేభేసద్గతిముత్తమామ్ ॥ ౧,౨౩.౪౩

ఇన్ద్రద్యుమ్ననృపఃపూర్వంమహాపాపః పురామునే ॥ ౧,౨౩.౪౩

తథాకాచిద్ద్విజాయోషాసౌమునేబహుపాపినీ ॥ ౧,౨౩.౪౪

శివనామప్రభావేణలేభేసద్గతిముత్తమామ్ ॥ ౧,౨౩.౪౪

ఇత్యుక్తంవోద్విజశ్రేష్ఠానామమాహాత్మ్యముత్తమమ్ ॥ ౧,౨౩.౪౫

శృణుధ్వంభస్మమాహాత్మ్యంసర్వపావనపావనమ్ ॥ ౧,౨౩.౪౫

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే విద్యేశ్వరసంహితాయాం
సాధ్యసాధనఖండేశివనమమాహాత్మ్యవర్ణనోనామత్రయోవింశో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౨౪

సూత ఉవాచ

ద్వివిధంభస్మసంప్రోక్తంసర్వమంగలదంపరమ్ ॥ ౧,౨౪.౧

తత్ప్రకారమహంవక్ష్యేసావధానతయాశృణు ॥ ౧,౨౪.౧

ఏకంజ్ఞేయం మహాభస్మద్వితీయంస్వల్పసంజ్ఞకమ్ ॥ ౧,౨౪.౨

మహాభస్మ ఇతిప్రోక్తంభస్మనానావిధంపరమ్ ॥ ౧,౨౪.౨

తద్భస్మత్రివిధంప్రోక్తంశ్రౌతంస్మార్తంచలౌకికమ్ ॥ ౧,౨౪.౩

భస్మైవ స్వల్పసజ్ఞాహిబహుధాపరికీర్తితమ్ ॥ ౧,౨౪.౩

శ్రౌతంభస్మతథాస్మార్తంద్విజానామేవకీర్తితమ్ ॥ ౧,౨౪.౪
అన్యేషామపిసర్వేషామపరంభస్మలౌకికమ్ ॥ ౧,౨౪.౪
ధారణంమంత్రతః ప్రోక్తంద్విజానాంమునిపుంగవైః ॥ ౧,౨౪.౫
కేవలంధారణంజ్ఞేయమన్యేషాంమంత్రవర్జితమ్ ॥ ౧,౨౪.౫
ఆగ్నేయముచ్యతేభస్మదగ్ధగోమయసంభవమ్ ॥ ౧,౨౪.౬
తదాపిద్రవ్యమిత్యుక్తంత్రిపుండ్రస్యమహామునే ॥ ౧,౨౪.౬
అగ్నిహోత్రోత్థితంభస్మసంగ్రాహ్యంవామనీషిభిః ॥ ౧,౨౪.౭
అన్యయజ్ఞోత్థితంవాపిత్రిపుణ్ఢ్రస్యచధారణే ॥ ౧,౨౪.౭
అగ్నిరిత్యాదిభిర్మంత్రైర్జాబాలోపనిషద్గతేః ॥ ౧,౨౪.౮
సప్తభిధూలనంకార్యంభస్మనాసజలేనచ ॥ ౧,౨౪.౮
వర్ణానామాశ్రమాణాంచమంత్రతోమంత్రతోపి చ ॥ ౧,౨౪.౯
త్రిపుండ్రోద్ధూలనంప్రోక్తజాబాలైరాదరేణచ ॥ ౧,౨౪.౯
భస్మనోద్ధూలనంచైవయథాతిర్యక్త్రిపుండ్రకమ్ ॥ ౧,౨౪.౧౦
ప్రమాదాదపిమోక్షార్థీనత్యజేదితివిశ్రుతిః ॥ ౧,౨౪.౧౦
శివేనవిష్ణునాచైవతథాతిర్యక్త్రిపుండ్రకమ్ ॥ ౧,౨౪.౧౧
ఉమాదేవీచలక్ష్మీంశ్చవాచాన్యాభిశ్చనిత్యశః ॥ ౧,౨౪.౧౧
బ్రాహ్మణైః క్షత్రియైర్వైశ్యైః శూద్రైరపిచసంస్కరైః ॥ ౧,౨౪.౧౨
అపభ్రంశైర్ధృతంభస్మత్రిపుండ్రోద్ధూలనాత్మనా ॥ ౧,౨౪.౧౨
ఉద్ధూలనంత్రిపుండ్రంచశ్రద్ధయానాచరంతియే ॥ ౧,౨౪.౧౩
తేషాంనాస్తిసమాచారోవర్ణాశ్రమసమన్వితః ॥ ౧,౨౪.౧౩
ఉద్ధూలనంత్రిపుండ్రంచశ్రద్ధయానాచరంతియే ॥ ౧,౨౪.౧౪

తేషాంనాస్తివినిముంక్తిస్సంసారాజ్జన్మకోటిభిః ॥ ౧,౨౪.౧౪

ఉద్ధూలనంత్రిపుంౘ్రంచశ్రద్ధయానాచరన్తియే ॥ ౧,౨౪.౧౫

తేషాంనాస్తిశివజ్ఞానంకల్పకోటిశతైరపి ॥ ౧,౨౪.౧౫

ఉద్ధూలనంత్రిపుంౘ్రం చ శ్రద్ధయానాచరన్తియే ॥ ౧,౨౪.౧౬

తేమహాపాతకైర్యుక్తా ఇతిశాస్త్రీయనిర్ణయః ॥ ౧,౨౪.౧౬

ఉద్ధూలనంత్రిపుంౘ్రంచశ్రద్ధయానాచరన్తి యే ॥ ౧,౨౪.౧౭

తేషామాచరితం సర్వంవిపరీతఫలాయ హి ॥ ౧,౨౪.౧౭

మహాపాతకయుక్తానాం జంతూనాంశర్వవిద్విషామ్ ॥ ౧,౨౪.౧౮

త్రిపుంౘ్రోద్ధూలనద్వేషోజాయతేసుదృఢం మునే ॥ ౧,౨౪.౧౮

శివాగ్నికార్యం యః కృత్వాకుర్యాత్త్రియాయుషాత్మవిత్ ॥ ౧,౨౪.౧౯

ముచ్యతేసర్వపాపైస్తుస్పృష్టేనభస్మనానరః ॥ ౧,౨౪.౧౯

సితేనభస్మనాకుర్యాత్త్రిసన్ధ్యంయస్త్రిపుణ్డ్రకమ్ ॥ ౧,౨౪.౨౦

సర్వపాపవినిర్ముక్తః శివేనసహమోదతే ॥ ౧,౨౪.౨౦

సితేనభస్మనా కుర్యాల్లాటే తు త్రిపుణ్డ్రకమ్ ॥ ౧,౨౪.౨౧

యోసావనాదిభూతాన్హిలోకానాప్తో మృతోభవేత్ ॥ ౧,౨౪.౨౧

అకృత్వా భస్మనాస్నానం న జపేద్వైషడక్షరమ్ ॥ ౧,౨౪.౨౨

త్రిపుంౘ్రం చ రచిత్వా తు విధినాభస్మనాజపేత్ ॥ ౧,౨౪.౨౨

అదయో వాధమో వాపి సర్వపాపాన్వితోపి వా ॥ ౧,౨౪.౨౩

ఉషఃపాపాన్వితో వాపిమూర్ఖో వా పతితోపి వా ॥ ౧,౨౪.౨౩

యస్మిన్దేశేవసేన్నిత్యంభూతిశాసనసంయుతః ॥ ౧,౨౪.౨౪

సర్వతీర్థైశ్చక్రతుభిఃసాంనిధ్యంక్రియతేసదా ॥ ౧,౨౪.౨౪

త్రిపుండ్రసహితో జీవః పూజ్యః సర్వైః సురాసురైః ॥ ౧,౨౪.౨౫
పాపాన్వితోపి శుద్ధాత్మా కిం పునః శ్రద్ధయా యుతః ॥ ౧,౨౪.౨౫
యస్మిన్దేశే శివజ్ఞానీ భూతిశాసనసంయుతః ॥ ౧,౨౪.౨౬
గతో యదృచ్ఛయాద్యాపి తస్మిన్తీర్థాః సమాగతాః ॥ ౧,౨౪.౨౬
బహునాత్రకిముక్తేనధార్యంభస్మసదా బుధైః ॥ ౧,౨౪.౨౭
లింగార్చనంసదాకార్యంజప్యోమంత్రఃషడక్షరః ॥ ౧,౨౪.౨౭
బ్రహ్మణావిష్ణునావాపి రుద్రేణమునిభిః సురైః ॥ ౧,౨౪.౨౮
భస్మధారణమాహాత్మ్యంనశక్యంపరిభాషితుమ్ ॥ ౧,౨౪.౨౮
ఇతి వర్ణాశ్రమాచారోలుప్తవర్ణక్రియోపి చ ॥ ౧,౨౪.౨౯
పాపాత్సకృత్త్రిపుండ్రస్యధారణాత్సోపిముచ్యతే ॥ ౧,౨౪.౨౯
యేభస్మధారిణంత్యక్త్వాకర్మకుర్వంతిమానవాః ॥ ౧,౨౪.30
తేషాం నాస్తివినిర్మోక్షః సంసారాజ్జన్మకోటిభిః ॥ ౧,౨౪.30
తే నాధీతంగురోఃసర్వంతేనసర్వమనుష్ఠితమ్ ॥ ౧,౨౪.3౧
యేనవిప్రేణశిరసిత్రిపుండ్రంభస్మనాకృతమ్ ॥ ౧,౨౪.3౧
యే భస్మధారిణం దృష్ట్వానరాః కుర్వంతితాడనమ్ ॥ ౧,౨౪.3౨
తేషాంచండాలతోజన్మబ్రహ్మన్నూహ్యంవిపశ్చితా ॥ ౧,౨౪.3౨
మానస్తోకేనమంత్రేణమంత్రితంభస్మధారయేత్ ॥ ౧,౨౪.33
బ్రాహ్మణఃక్షత్రియశ్చైవ ప్రోక్తేష్వంగేషుభక్తిమాన్ ॥ ౧,౨౪.33
వైశ్యస్త్రియంబకేనైవశూద్రఃపఞ్చాక్షరేణతు ॥ ౧,౨౪.3౪
అన్యేషాం విధవాస్త్రీణాం విధిః ప్రోక్తశ్చశూద్రవత్ ॥ ౧,౨౪.3౪
పఞ్చబ్రహ్మాదిమనుభిర్గృహస్థస్యవిధీయతే ॥ ౧,౨౪.3౫

త్రియంబకేనమనునావిధిర్వై బ్రహ్మచారిణః ॥ ౧,౨౪.౩౫

అఘోరేణాథమనునావిపినస్థవిధిఃస్మృతః ॥ ౧,౨౪.౩౬

యతిస్తుప్రణవేనైవ త్రిపుండ్రాదీనికారయేత్ ॥ ౧,౨౪.౩౬

అతివర్ణాశ్రమీనిత్యంశివోహంభావనాత్పరాత్ ॥ ౧,౨౪.౩౭

శివయోగీ చ నియతమీశానేనాపి ధారయేత్ ॥ ౧,౨౪.౩౭

న త్యాజ్యం సర్వవర్ణైశ్చ భస్మధారణముత్తమమ్ ॥ ౧,౨౪.౩౮

అన్యైరపి యథాజీవైస్సదేతి శివశాసనమ్ ॥ ౧,౨౪.౩౮

భస్మస్నానేనయావంతః కణాః స్వాఙ్గేప్రతిష్ఠితాః ॥ ౧,౨౪.౩౯

తావంతి శివలింగాని తనౌధత్తేహిధారకః ॥ ౧,౨౪.౩౯

బ్రాహ్మణాః క్షత్రియావైశ్యాః శూద్రాశ్చాపి చ సంకరాః ॥ ౧,౨౪.౪౦

స్త్రియోథవిధవాబాలాః ప్రాప్తాః పాఖండికాస్తథా ॥ ౧,౨౪.౪౦

బ్రహ్మచారీగృహీవన్యఃసంన్యాసీవావ్రతీతథా ॥ ౧,౨౪.౪౧

నార్యోభస్మత్రిపుండ్రాంకాముక్తా ఏవనసంశయః ॥ ౧,౨౪.౪౧

జ్ఞానధృజ్ఞానతోవాపివహ్నిదాహసమోయథా ॥ ౧,౨౪.౪౨

జ్ఞానాజ్ఞానధృతంభస్మపావయేత్సకలంనరమ్ ॥ ౧,౨౪.౪౨

నాశ్నీయాజ్జలమన్నమల్పమపివా భస్మాక్షధృత్యావినా
భుక్త్వావాథగృహీవనీపతియతిర్వర్ణీతథాసంకరః ॥ ౧,౨౪.౪౩

ఏనోభుఙ్క్నరకంప్రయాతిసతదాగాయత్రిజాపేనతద్వర్ణానాం తు యతేస్తు
ముఖ్యప్రణవాజపేన ముక్తంభవేత్ ॥ ౧,౨౪.౪౩

త్రిపుండ్రం యే వినిందంతి నిన్దన్తిశివమేవతే ॥ ౧,౨౪.౪౪

ధారయంతిచయేభక్త్యా ధారయన్తి తమేవతే ॥ ౧,౨౪.౪౪

ధిగ్భస్మరహితం భాలంధిగ్గ్రామమశివాలయమ్ ॥ ౧,౨౪.౪౫

ధిగనీశార్చనం జన్మధిగ్విద్యామశివాశ్రయామ్ ॥ ౧,౨౪.౪౫

యేనిందంతిమహేశ్వరంత్రిజగతామాధారభూతంహరం యే
నిన్దంతిత్రిపుండ్రధారణకరం దోషస్తు తద్దర్శనే ॥ ౧,౨౪.౪౬

తేవైసంకరసూకరాసురఖరశ్వక్రోష్టుకీటోపమాజాతా ఏవ భవంతిపాపపరమాస్తేనారకాః
కేవలమ్ ॥ ౧,౨౪.౪౬

తేదృష్ట్వా శశిభాస్కరౌనిశి
దినేస్వప్నేపినోకేవలంపశ్యంతుశ్రుతిరుద్రసూక్తజపతోముచ్యేతతేనాదృతాః ॥
౧,౨౪.౪౭

సత్సంభాషణతోభవేద్ధినరకంనిస్తారవానాస్థితంయేభస్మాదివిధారణంహిపురుషంనిం
దంతిమందాహితే ॥ ౧,౨౪.౪౭

నతాంత్రికస్త్వధికృతోనోర్ధ్వపుండ్రధరోమునే ॥ ౧,౨౪.౪౮

సంతప్తచక్రచిహ్నాత్రశివయజ్ఞేబహిష్కృతః ॥ ౧,౨౪.౪౮

తత్రైతేబహవోలోకాబృహజ్జాబాలచోదితాః ॥ ౧,౨౪.౪౯

తేవిచార్యాఃప్రయత్నేనతతోభస్మరతోభవేత్ ॥ ౧,౨౪.౪౯

యచ్చందనైశ్చందనకేపిమిశ్రంధార్యంహిభస్మైవత్రిపుండ్రభస్మనా ॥ ౧,౨౪.౫౦

విభూతిభాలోపరికించనాపిధార్యంసదానోయదిసంతిబుద్ధయః ॥ ౧,౨౪.౫౦

స్త్రీభిస్త్రిపుణ్డ్రమలకావధి ధారణీయం భస్మద్విజాదిభిరథో విధవాభిరేవమ్ ॥
౧,౨౪.౫౧

తద్వత్సదాశ్రమవతాం విశదావిభూతిర్ధార్యాపవర్గఫలదాసకలాఘహన్త్రీ ॥ ౧,౨౪.౫౧

త్రిపుణ్డ్రంకురుతేయస్తు భస్మనా విధిపూర్వకమ్ ॥ ౧,౨౪.౫౨

మహాపాతకసంఘాతైర్ముచ్యతే చోపపాతకైః ॥ ౧,౨౪.౫౨

బ్రహ్మచారీగృహస్థోవావానప్రస్థోథవాయతిః ॥ ౧,౨౪.౫౩

బ్రహ్మక్షత్త్రాశ్చవిట్శూద్రాస్తథాన్యే పతితాధమాః ॥ ౧,౨౪.౫౩
ఉద్ధూలనంత్రిపుంద్రం చ ధృత్వాశుద్ధాభవంతిచ ॥ ౧,౨౪.౫౪
భస్మనోవిధినా సమ్యక్పాపరాశింవిహాయ చ ॥ ౧,౨౪.౫౪
భస్మధారీ విశేషేణ స్త్రీగోహత్యాదిపాతకైః ॥ ౧,౨౪.౫౫
వీరహత్యాశ్వహత్యాభ్యాం ముచ్యతేనాత్ర సంశయః ॥ ౧,౨౪.౫౫
పరద్రవ్యాపహరణం పరదారాభిమర్శనమ్ ॥ ౧,౨౪.౫౬
పరనిన్దా పరక్షేత్రహరణం పరపీడనమ్ ॥ ౧,౨౪.౫౬
సస్యారామాదిహరణం గృహదాహాదికర్మ చ ॥ ౧,౨౪.౫౭
గోహిరణ్యమహిష్యాదితిలకమ్బలవాససామ్ ॥ ౧,౨౪.౫౭
అన్నధాన్యజలాదీనాం నీచేభ్యశ్చపరిగ్రహః ॥ ౧,౨౪.౫౮
దశవేశ్యామతంగీషు వృషలీషు నటీషు చ ॥ ౧,౨౪.౫౮
రజస్వలాసు కన్యాసు విధవాసు చ మైథునమ్ ॥ ౧,౨౪.౫౯
మాంసచర్మరసాదీనాం లవణస్య చ విక్రయః ॥ ౧,౨౪.౫౯
పైశున్యం కూటవాదశ్చ సాక్షిమిథ్యాభిలాషిణామ్ ॥ ౧,౨౪.౬౦
ఏవమాదీన్యసంఖ్యాని పాపాని విధాని చ ॥ ౧,౨౪.౬౦
సద్య ఏవ వినశ్యంతి త్రిపుంద్రస్య చ ధారణాత్ ॥ ౧,౨౪.౬౦
శివద్రవ్యాపహరణంశివనిందాచకుత్రచిత్ ॥ ౧,౨౪.౬౧
నిందాచశివభక్తానాంప్రాయశ్చిత్తైర్నశుద్ధ్యతి ॥ ౧,౨౪.౬౧
రుద్రాక్షం యస్య గాత్రేషు లలాటే తు త్రిపంద్రకమ్ ॥ ౧,౨౪.౬౨
సచాండాలోపిసంపూజ్యస్సర్వవర్ణోత్తమోత్తమః ॥ ౧,౨౪.౬౨
యానితీర్థానిలోకేస్మిన్గంగాద్యాస్సరితశ్చయోః ॥ ౧,౨౪.౬౩

స్నాతోభవతిసర్వత్రతలలాటేయస్త్రిపుండ్రకమ్ ॥ ౧,౨౪.౬౩

సప్తకోటి మహామంత్రాః పఞ్చాక్షరపురస్సరాః ॥ ౧,౨౪.౬౪

తథాన్యే కోటిశో మంత్రాః శైవకైవల్యహేతవః ॥ ౧,౨౪.౬౪

అన్యే మంత్రాశ్చ దేవానాం సర్వసౌఖ్యకరామునే ॥ ౧,౨౪.౬౫

తే సర్వే తస్య వశ్యాః స్యుర్యో బిభర్తి త్రిపుండ్రకమ్ ॥ ౧,౨౪.౬౫

సహస్రం పూర్వజాతానాం సహస్రం జనయిష్యతామ్ ॥ ౧,౨౪.౬౬

స్వవంశజానాం జ్ఞాతీనాముద్ధరేద్యస్త్రిపుణ్డ్రకృత్ ॥ ౧,౨౪.౬౬

ఇహ భుక్త్వాఖిలాన్భోగాన్దీర్ఘాయుర్వ్యాధివర్జితః ॥ ౧,౨౪.౬౭

జీవితాంతే చ మరణం సుఖేనైవ ప్రపద్యతే ॥ ౧,౨౪.౬౭

అష్టైశ్వర్యగుణోపేతంప్రాప్యదివ్యవపుః శివమ్ ॥ ౧,౨౪.౬౮

దివ్యంవిమానమారుహ్యదివ్యత్రిదశసేవితమ్ ॥ ౧,౨౪.౬౮

విద్యాధరాణాంసర్వేషాంగంధర్వాణాంమహౌజసామ్ ॥ ౧,౨౪.౬౯

ఇంద్రాదిలోకపాలానాంలోకేషుచయథాక్రమమ్ ॥ ౧,౨౪.౬౯

భుక్త్వా భోగాన్సువిపులాన్ప్రజేశానాం పదేషు చ ॥ ౧,౨౪.౭౦

బ్రహ్మణః పదమాసాద్యతత్రకన్యాశతంలమేత్ ॥ ౧,౨౪.౭౦

తత్ర బ్రహ్మాయుషోమానంభుక్త్వాభోగాననేకశః ॥ ౧,౨౪.౭౧

విష్ణోర్లోకేలభేద్భోగంయావద్బ్రహ్మశతాత్యయః ॥ ౧,౨౪.౭౧

శివలోకం తతః ప్రాప్య లబ్ధ్వేష్టం కామమక్షయమ్ ॥ ౧,౨౪.౭౨

శివసాయుజ్యమాప్నోతిసంశయోనాత్రజాయతే ॥ ౧,౨౪.౭౨

సర్వోపనిషదాంసారంసమాలోక్యముహుర్ముహుః ॥ ౧,౨౪.౭౩

ఇదమేవ హి నిర్ణీతం పరం శ్రేయస్త్రిపుండ్రకమ్ ॥ ౧,౨౪.౭౩

విభూతింనిందతేయోవైబ్రాహ్మణః సోన్యజాతకః ॥ ౧,౨౪.౭౪

యాతిచనరకేఘోరేయావద్బ్రహ్మ చతుర్ముఖః ॥ ౧,౨౪.౭౪

శ్రాద్ధేయజ్ఞేజపేహోమేవైశ్వదేవేసురార్చనే ॥ ౧,౨౪.౭౫

ధృతత్రిపుండ్రఃపూతాత్మామృత్యుంజయతిమానవః ॥ ౧,౨౪.౭౫

జలస్నానం మలత్యాగేభస్మస్నానంసదాశుచి ॥ ౧,౨౪.౭౬

మంత్రస్నానంహరేత్పాపంజ్ఞానస్నానేపరంపదమ్ ॥ ౧,౨౪.౭౬

సర్వతీర్థేషుయత్పుణ్యంసర్వతీర్థేషుయత్ఫలమ్ ॥ ౧,౨౪.౭౭

తత్ఫలంసమవాప్నోతిభస్మస్నానకరోనరః ॥ ౧,౨౪.౭౭

భస్మస్నానం పరం తీర్థంగంగాస్నానందినేదినే ॥ ౧,౨౪.౭౮

భస్మరూపీశివఃసాక్షాద్భస్మ త్రైలోక్యపావనమ్ ॥ ౧,౨౪.౭౮

నతద్దానంనతద్ధ్యానంనతద్దానంజపోనసః ॥ ౧,౨౪.౭౯

త్రిపుండ్రేణవినాయేన విప్రేణ యదనుష్ఠితమ్ ॥ ౧,౨౪.౭౯

వానప్రస్థస్యకన్యానాందీక్షాహీననృణాం తథా ॥ ౧,౨౪.౮౦

మధ్యాహ్నాత్ప్రాగ్జలైర్యుక్తంపరతోజలవర్జితమ్ ॥ ౧,౨౪.౮౦

ఏవం త్రిపుండ్రం యః కుర్యాన్నిత్యంనియతమానసః ॥ ౧,౨౪.౮౧

శివభక్తః సవిజ్ఞేయో భుక్తిముక్తిం చ విందతి ॥ ౧,౨౪.౮౧

యస్యాంగేనైవరుద్రాక్షఏకోపిబహుపుణ్యదః ॥ ౧,౨౪.౮౨

తస్యజన్మనిరర్థంస్యాత్త్రిపుండ్రరహితో యది ॥ ౧,౨౪.౮౨

ఏవంత్రిపుండ్రమాహాత్మ్యంసమాసాత్కథితంమయా ॥ ౧,౨౪.౮౩

రహస్యంసర్వజంతూనాం గోపనీయమిదం త్వయా ॥ ౧,౨౪.౮౩

తిస్రోరేఖాభవంత్యేవస్థానేషుమునిపుంగవాః ॥ ౧,౨౪.౮౪

లలాటాదిషుసర్వేషుయథోక్తేషుబుద్ధైర్మనే ॥ ౧,౨౪.౮౪

భ్రువోర్మధ్యంసమారభ్యయావదంతోభవేద్భ్రువోః ॥ ౧,౨౪.౮౫

తావత్ప్రమాణంసంధార్యం లలాటే చ త్రిపుండ్రకమ్ ॥ ౧,౨౪.౮౫

మధ్యమానామికాంగుల్యామధ్యేతుప్రతిలోమతః ॥ ౧,౨౪.౮౬

అంగుష్ఠేన కృతారేఖా త్రిపుండ్రాఖ్యా భిధీయతే ॥ ౧,౨౪.౮౬

మధ్యేంగులిభిరాదాయ తిసృభిర్భస్మయత్నతః ॥ ౧,౨౪.౮౭

త్రిపుణ్డ్రంధారయేద్భక్త్యాభుక్తిముక్తిప్రదంపరమ్ ॥ ౧,౨౪.౮౭

తిసృణామపి రేఖానాం ప్రత్యేకంనవదేవతాః ॥ ౧,౨౪.౮౮

సర్వత్రాంగేషుతావక్ష్యేసావధానతయా శృణు ॥ ౧,౨౪.౮౮

అకారో గార్హపత్యాగ్నిర్భూర్ధర్మశ్చ రజోగుణః ॥ ౧,౨౪.౮౯

ఋగ్వేదశ్చ క్రియాశక్తిః ప్రాతఃసవనమేవ చ ॥ ౧,౨౪.౮౯

మహదేవశ్చ రేఖాయాః ప్రథమాయాశ్చ దేవతా ॥ ౧,౨౪.౯౦

విజ్ఞేయా మునిశార్దూలాః శివదీక్షాపరాయణైః ॥ ౧,౨౪.౯౦

ఉకారో దక్షిణాగ్నిశ్చ నభస్తత్త్వం యజుస్తథా ॥ ౧,౨౪.౯౧

మధ్యందినం చ సవనమిచ్ఛాశక్త్యంతరాత్మకౌ ॥ ౧,౨౪.౯౧

మహేశ్వరశ్చ రేఖాయా ద్వితీయాయాశ్చ దేవతా ॥ ౧,౨౪.౯౨

విజ్ఞేయామునిశార్దూల శివదీక్షాపరాయణైః ॥ ౧,౨౪.౯౨

మకారాహవనీయౌ చ పరమాత్మా తమోదివౌ ॥ ౧,౨౪.౯౩

జ్ఞానశక్తిః సామవేదస్తృతీయం సవనం తథా ॥ ౧,౨౪.౯౩

శివశ్చైవ చ రేఖాయాస్తృతియాయాశ్చ దేవతా ॥ ౧,౨౪.౯౪

విజ్ఞేయామునిశార్దూల శివదీక్షాపరాయణౌ ॥ ౧,౨౪.౯౪

ఏవం నిత్యం నమస్కృత్య సద్భక్త్యా స్థానదేవతాః ॥ ౧,౨౪.౯౫
త్రిపుండ్రం ధారయేచ్చుద్ధో భుక్తింముక్తిం చ విందతి ॥ ౧,౨౪.౯౫
ఇత్యుక్తాఃస్థానదేవాశ్చసర్వాంగేషుమునిశ్వర ॥ ౧,౨౪.౯౬
తేషాం సంబంధినోభక్త్యాస్థానానిశృణుసాంప్రతమ్ ॥ ౧,౨౪.౯౬
ద్వాత్రింశత్స్థానకే వార్ధషోడశస్థానకేపి చ ॥ ౧,౨౪.౯౭
అష్టస్థానే తథా చైవ పఞ్చస్థానేపి నాన్యసేత్ ॥ ౧,౨౪.౯౭
ఉత్తమాంగే లలాటే చ కర్ణయోర్నేత్రయోస్తథా ॥ ౧,౨౪.౯౮
నాసావక్త్రగలేష్వేవంహస్తద్వయ అతఃపరమ్ ॥ ౧,౨౪.౯౮
కూర్పరే మణిబంధేచహృదయేపార్శ్వయోర్ద్వయోః ॥ ౧,౨౪.౯౯
నాభౌముష్కద్వయేచైవమూర్వోర్గుల్ఫేచజానుని ॥ ౧,౨౪.౯౯
జంఘాద్వయేపదద్వన్ద్వేద్వాత్రింశత్స్థానముత్తమమ్ ॥ ౧,౨౪.౧౦౦
అగ్న్యబ్భూవాయుదిగ్దేశదిక్పాలాన్వసుభిః సహ ॥ ౧,౨౪.౧౦౦
ధరాధ్రువశ్చసోమశ్చ అపశ్చేవానిలోనలః ॥ ౧,౨౪.౧౦౧
ప్రత్యూషశ్చ ప్రభాసశ్చవసవోష్టప్రకీర్తితాః ॥ ౧,౨౪.౧౦౧
ఏతేషాంనామమాత్రేణత్రిపుండ్రంధారయేద్బుధాః ॥ ౧,౨౪.౧౦౨
కుర్యాద్వాషోడశస్థానేత్రిపుణ్డ్రంతుసమాహితః ॥ ౧,౨౪.౧౦౨
శీర్షకేచలలాటేచకంఠేచాంసద్వయేభుజే ॥ ౧,౨౪.౧౦౩
కూర్పరేమణిబంధేచహృదయేనాభిపార్శ్వకే ॥ ౧,౨౪.౧౦౩
పృష్ఠేచైవంప్రతిష్ఠాయయజేత్తత్రాశ్విదైవతే ॥ ౧,౨౪.౧౦౪
శివశక్తింతథారుద్రమీశంనారదమేవచ ॥ ౧,౨౪.౧౦౪
వామాదినవశక్తీశ్చ ఏతాః షోడశదేవతాః ॥ ౧,౨౪.౧౦౫

నాసత్యోదస్రకశ్చైవ అశ్వినౌద్వౌప్రకీర్తితౌ ॥ ౧,౨౪.౧౦౫

అథవామూర్ధ్ని కేశేచకర్ణయోర్వదనేతథా ॥ ౧,౨౪.౧౦౬

బాహుద్వయే చ హృదయేనాభ్యామూరుయుగేతథా ॥ ౧,౨౪.౧౦౬

జానుద్వయేచపదయోః పృష్ఠభాగే చ షోడశ ॥ ౧,౨౪.౧౦౭

శివశ్చన్ద్రశ్చ రుద్రఃకో విఘ్నేశోవిష్ణురేవ వా ॥ ౧,౨౪.౧౦౭

శ్రీశ్చైవహృదయేశమ్భుస్తథానాభౌప్రజాపతిః ॥ ౧,౨౪.౧౦౮

నాగశ్చనాగకన్యాశ్చ ఉభయోరృషికన్యకాః ॥ ౧,౨౪.౧౦౮

పాదయోశ్చసముద్రాశ్చతీర్థాః పృష్ఠే విశాలతః ॥ ౧,౨౪.౧౦౯

ఇత్యేవ షోడశ స్థానమథోచ్యతే ॥ ౧,౨౪.౧౦౯

గుహ్యస్థానం లలాటశ్చ కర్ణద్వయమనుత్తమమ్ ॥ ౧,౨౪.౧౧౦

అంసయుగ్మం చ హృదయం నాభిరిత్యేవమష్టకమ్ ॥ ౧,౨౪.౧౧౦

బ్రహ్మా చ ఋషయః సప్తదేవతాశ్చప్రకీర్తితాః ॥ ౧,౨౪.౧౧౧

ఇత్యేవం తు సముద్దిష్టం భస్మవిద్భిర్మునీశ్వరాః ॥ ౧,౨౪.౧౧౧

అథ వా మస్తకం బాహూహృదయం నాభిరేవ చ ॥ ౧,౨౪.౧౧౨

పఞ్చస్థానాన్యమూన్యాహుర్ధారణే భస్మవిజ్ఞనాః ॥ ౧,౨౪.౧౧౨

యథాసంభవనం కుర్యాద్దేశకాలాద్యపేక్షయా ॥ ౧,౨౪.౧౧౩

ఉద్ధూలనేప్యశక్తిశ్చేత్త్రిపుణ్డ్రాదీని కారయేత్ ॥ ౧,౨౪.౧౧౩

త్రినేత్రంత్రిగుణాధారంత్రివేదజనకంశివమ్ ॥ ౧,౨౪.౧౧౪

స్మరన్నమః శివాయేతి లలాటే తు త్రిపుణ్డ్రకమ్ ॥ ౧,౨౪.౧౧౪

ఈశాభ్యాంనమ ఇత్యుక్త్వాపార్శ్వయోశ్చ త్రిపుణ్డ్రకమ్ ॥ ౧,౨౪.౧౧౫

బీజాభ్యాం నమ ఇత్యుక్త్వాధారయేత్తుప్రకోష్ఠయోః ॥ ౧,౨౪.౧౧౫

కుర్యాదధః పితృభ్యాం చ ఉమేశాభ్యాంతథోపరి ॥ ౧,౨౪.౧౧౬

భీమాయేతితతఃపృష్ఠేశిరసఃపశ్చిమేతథా ॥ ౧,౨౪.౧౧౬

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే విద్యేశ్వరసంహితాయాం భస్మధారణవర్ణనోనామ చతుర్వింశో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౨౫

సూత ఉవాచ

శైనకర్షే మహాప్రాజ్ఞశివరూపమహాపతే ॥ ౧,౨౫.౧

శృణురుద్రాక్షమాహాత్మ్యం సమాసాత్కథయామ్యహమ్ ॥ ౧,౨౫.౧

శివప్రియతమోజ్ఞేయో రుద్రాక్షః పరపావనః ॥ ౧,౨౫.౨

దర్శనాత్స్పర్శనాజ్జాప్యాత్సర్వపాపహరఃస్మృతః ॥ ౧,౨౫.౨

పురారుద్రాక్షమహిమాదేవ్యగ్రేకథితోమునే ॥ ౧,౨౫.3

లోకోపకరణార్థాయశివేన పరమాత్మనా ॥ ౧,౨౫.3

శివ ఉవాచ

శృణుదేవిమహేశానిరుద్రాక్షమహిమాశివే ॥ ౧,౨౫.౪

కథయామితవప్రీత్యాభక్తానాంహితకామ్యయా ॥ ౧,౨౫.౪

దివ్యవర్షసహస్రాణి మహేశానిపునఃపురా ॥ ౧,౨౫.౫

తపఃప్రకుర్వతస్త్రస్తంమనః సంయమ్యవై మమ ॥ ౧,౨౫.౫

స్వతంత్రేణ పరేశేన లోకోపకృతికారిణా ॥ ౧,౨౫.౬

లీలయాపరమేశాని చక్షురున్మీలితంమయా ॥ ౧,౨౫.౬

పుటాభ్యాంచారుచక్షుర్భ్యాంపతితాజలబిందవః ॥ ౧,౨౫.౭

తత్రాశ్రుబిన్దవోజాతావృక్షారుద్రాక్షసంజ్ఞకాః ॥ ౧,౨౫.౭

స్థావరత్వమనుప్రాప్యభక్తానుగ్రహకారణాత్ ॥ ౧,౨౫.౮

తే దత్తావిష్ణుభక్తేభ్యశ్చతుర్వర్ణేభ్య ఏవ చ ॥ ౧,౨౫.౮

భూమౌగౌండోద్భవాంశ్చక్రేరుద్రాక్షాఞ్ఛివవల్లభాన్ ॥ ౧,౨౫.౯

మథురాయామయోధ్యాయాలంకాయాంమలయే తథా ॥ ౧,౨౫.౯

సహ్యాద్రౌచతథాకాశ్యాందశేష్వన్యేషువాతథా ॥ ౧,౨౫.౧౦

పరానసహ్యాపాపౌఘభేదనాఞ్ఛ్రుతినోదనాత్ ॥ ౧,౨౫.౧౦

బ్రాహ్మణాఃక్షత్రియావైశ్యాఃశూద్రాజాతామమాజ్ఞయా ॥ ౧,౨౫.౧౧

రుద్రాక్షాస్తేపృథివ్యాంతుతజ్జాతీయాః శుభాక్షకాః ॥ ౧,౨౫.౧౧

శ్వేతరక్తాః పీతకృష్ణావర్ణాజ్ఞేయాః క్రమాద్బుధైః ॥ ౧,౨౫.౧౨

స్వజాతీయంనృభిర్ధార్యం రుద్రాక్షంవర్ణతః క్రమాత్ ॥ ౧,౨౫.౧౨

వర్ణైస్తుతత్ఫలంధార్యంభుక్తిముక్తిఫలేప్సుభిః ॥ ౧,౨౫.౧౩

శివభక్తైర్విశేషేణశివయోః ప్రీతయేసదా ॥ ౧,౨౫.౧౩

ధాత్రీఫలప్రమాణంయచ్ఛ్రేష్ఠమేతదుదాహృతమ్ ॥ ౧,౨౫.౧౪

బదరీఫలమాత్రంతుమధ్యమంసంప్రకీర్తితమ్ ॥ ౧,౨౫.౧౪

అధమంచణమాత్రంస్యాత్ప్రక్రియైషాపరోచ్యతే ॥ ౧,౨౫.౧౫

శృణుపార్వతిసుప్రీత్యాభక్తానాంహితకామ్యయా ॥ ౧,౨౫.౧౫

బదరీఫలమాత్రంచయత్స్యాత్కిలమహేశ్వరి ॥ ౧,౨౫.౧౬

తథాపిఫలదంలోకేసుఖసౌభాగ్యవర్ధనమ్ ॥ ౧,౨౫.౧౬

ధాత్రీఫలసమంయత్స్యాత్సర్వారిష్టవినాశనమ్ ॥ ౧,౨౫.౧౭

గుంజయాసదృశంయత్స్యాత్సర్వార్థఫలసాధనమ్ ॥ ౧,౨౫.౧౭

యథాయథాలఘుఃస్యాద్వైతథాధికఫలప్రదమ్ ॥ ౧,౨౫.౧౮

ఏకైకతఃఫలంప్రోక్తందశాంశైరధికంబుధైః ॥ ౧,౨౫.౧౮

రుద్రాక్షధారణంప్రోక్తంపాపనాశనహేతవే ॥ ౧,౨౫.౧౯

తస్మాచ్చధారణీయోవైసర్వార్థసాధనోధ్రువమ్ ॥ ౧,౨౫.౧౯

యథాచదృశ్యతేలోకేరుద్రాక్షఫలదః శుభః ॥ ౧,౨౫.౨౦

నతథాదృశ్యతే ఽన్యాచమాలికాపరమేశ్వరి ॥ ౧,౨౫.౨౦

సమాఃస్నిగ్ధాదృఢాఃస్థూలాఃకంటకైఃసంయుతాఃశుభాః ॥ ౧,౨౫.౨౧

రుద్రాక్షాఃకామదాదేవిభుక్తిముక్తిప్రదాః సదా ॥ ౧,౨౫.౨౧

క్రిమిదుష్టంఛిన్నభిన్నంకంటకైర్హీనమేవచ ॥ ౧,౨౫.౨౨

వ్రణయుక్తమవృత్తంచరుద్రాక్షాన్షడ్వివర్జయేత్ ॥ ౧,౨౫.౨౨

స్వయమేవకృతద్వారంరుద్రాక్షంస్యదిహోత్తమమ్ ॥ ౧,౨౫.౨౩

యత్తుపౌరుషయత్నేనకృతంతన్మధ్యమంభవేత్ ॥ ౧,౨౫.౨౩

రుద్రాక్షధారణంప్రాప్తంమహాపాతకనాశనమ్ ॥ ౧,౨౫.౨౪

రుద్రసంఖ్యాశతంధృత్వారుద్రరూపోభవేన్నరః ॥ ౧,౨౫.౨౪

ఏకాదశశతానీహధృత్వాయత్ఫలమాప్యతే ॥ ౧,౨౫.౨౫

తత్ఫలంశక్యతేనైవ వక్తుం వర్షశతైరపి ॥ ౧,౨౫.౨౫

శతార్ధేనయుతేః పఞ్చశతైర్వై ముకుటం మతమ్ ॥ ౧,౨౫.౨౬

రుద్రాక్షైర్విరచేత్సమ్యగ్భక్తిమాన్పురుషో వరః ॥ ౧,౨౫.౨౬

త్రిభిః శతైః షష్టియుక్తైస్త్రిరావృత్త్యా తథా పునః ॥ ౧,౨౫.౨౭

రుద్రాక్షైరుపవీతం వ నిర్మియాద్భక్తితత్పరః ॥ ౧,౨౫.౨౭

శిఖాయాంచత్రయంప్రోక్తంరుద్రక్షాణాం మహేశ్వరి ॥ ౧,౨౫.౨౮

కర్ణయోః షట్చ షట్చైవవామదక్షిణయోస్తథా ॥ ౧,౨౫.౨౮

శతమేకోత్తరంకంఠేబాహ్వోర్వైరుద్రసంఖ్యయా ॥ ౧,౨౫.౨౯

కూర్పరద్వారయోస్తత్రమణిబంధేతథాపునః ॥ ౧,౨౫.౨౯

ఉపవీతేత్రయంధార్యంశివభక్తిరతైర్నరైః ॥ ౧,౨౫.౩౦

శేషానుర్వరితాన్పఞ్చసమ్మితాన్ధారయేత్కటౌ ॥ ౧,౨౫.౩౦

ఏతత్సంఖ్యాధృతాయేనరుద్రాక్షాః పరమేశ్వరి ॥ ౧,౨౫.౩౧

తద్రూపం తు ప్రణమ్యంహిస్తుత్యంసర్వైర్మహేశవత్ ॥ ౧,౨౫.౩౧

ఏవంభూతంస్థితంధ్యానేయదాకృత్వాసనైర్జనమ్ ॥ ౧,౨౫.౩౨

శివేతివ్యాహరంశ్చైవదృష్ట్వాపాపైః ప్రముచ్యతే ॥ ౧,౨౫.౩౨

శతాదికసహస్రస్యవిధిరేషప్రకీర్తితః ॥ ౧,౨౫.౩౩

తదభావేప్రకారోన్యః శుభః సంప్రోచ్యతేమయా ॥ ౧,౨౫.౩౩

శిఖాయామేకరుద్రాక్షంశిరసాత్రింశతంవహేత్ ॥ ౧,౨౫.౩౪

పఞ్చాశచ్చగలేదధ్యాద్బాహ్వోః షోడశషోడశ ॥ ౧,౨౫.౩౪

మణిబంధే ద్వాదశద్విస్కంధే పఞ్చశతంవహేత్ ॥ ౧,౨౫.౩౫

అష్టోత్తరశతైర్మాల్యముపవీతంప్రకల్పయేత్ ॥ ౧,౨౫.౩౫

ఏవంసహస్రరుద్రాక్షాన్ధారయేద్యోదృఢవ్రతః ॥ ౧,౨౫.౩౬

తంనమంతిసురాఃసర్వేయథారుద్రస్తథైవ సః ॥ ౧,౨౫.౩౬

ఏకంశిఖాయాంరుద్రాక్షంచత్వారింశత్తుమస్తకే ॥ ౧,౨౫.౩౭

ద్వాత్రింశత్కణ్ఠదేశేతువక్షస్యష్టోత్తరంశతమ్ ॥ ౧,౨౫.౩౭

ఏకైకంకర్ణయోః షట్షడ్బాహ్వోఃషోడశషోడశ ॥ ౧,౨౫.౩౮

కరయోరవిమానేనద్విగుణేనమునీశ్వర ॥ ౧,౨౫.౩౮

సంఖ్యాప్రీతిర్ధృయాయేనసోపిశైవజనఃపరః ॥ ౧,౨౫.౩౯

శివవత్పూజనీయోహివంద్యస్సర్వైరభీక్ష్ణశః ॥ ౧,౨౫.౩౯

శిరసీశానమంత్రేణకర్ణేతత్పురుషేణ చ ॥ ౧,౨౫.౪౦

అఘోరేణగలేధార్యంతేనైవహృదయేపి చ ॥ ౧,౨౫.౪౦

అఘోరబీజమంత్రేణ కరయోర్ధారయేత్సుధీః ॥ ౧,౨౫.౪౧

పఞ్చదశాక్షగ్రథితాంవామదేవేనచోదరే ॥ ౧,౨౫.౪౧

పఞ్చబ్రహ్మభిరంగశ్చత్రిమాలాం పఞ్చసప్త చ ॥ ౧,౨౫.౪౨

అథవామూలమంత్రేణ సర్వానక్షాంస్తుధారయేత్ ॥ ౧,౨౫.౪౨

మద్యంమాంసంతులశునంపలాణ్డుంశిగ్రుమేవ చ ॥ ౧,౨౫.౪౩

శ్లేష్మాంతకం విడ్వరాహంభక్షణే వర్జయేత్తతః ॥ ౧,౨౫.౪౩

వలక్షంరుద్రాక్షంద్విజతనుభిరేవేహవిహితంసురక్తంక్షత్రాణాంప్రముదితముమేపీతమ సకృత్ ॥ ౧,౨౫.౪౪

ఛిన్నం ఖండితం భిన్నం విదీర్ణ

తతోవైశ్యైర్ధాయప్రతిదివసభావశ్యకమహోతథాకృష్ణంశూద్రైఃశ్రుతిగదితమార్గోయమ గజే ॥ ౧,౨౫.౪౪

వర్ణీవనీగృహయతీర్నియమేనదధ్యాదేతద్రహస్యపరమోనహిజాతుతిష్ఠేత్ ॥ ౧,౨౫.౪౫

రుద్రాక్షధారణమిదంసుకృతైశ్చలభ్యంత్యక్త్వేదమేతదఖిలాన్నరకాన్ప్రయాంతి ॥ ౧,౨౫.౪౫

ఆదావామలకాత్స్వతో లఘుతరా రుగ్ణాస్తతఃకంటకైఃసందష్టాఃక్రిమిభిస్తనూపకరణచ్ఛిద్రేణ హీనాస్తథా ॥ ౧,౨౫.౪౬

ధార్యానైవ
శుభేపు్నభిశ్చణకవద్రుద్రాక్షమప్యంతతోరుద్రాక్షోమమలింగమంగలముమేసూక్ష్మంప్రశ
స్తంసదా ॥ ౧,౨౫.౪౬

సర్వాశ్రమాణాంవర్ణానాంస్త్రీశూద్రణాంశివాజ్ఞయా ॥ ౧,౨౫.౪౭

ధార్యాః సదైవరుద్రాక్షాయతీనాం ప్రణవేన హి ॥ ౧,౨౫.౪౭

దివాబిభ్రద్రాత్రికృతైరాత్రౌవిభ్రద్దివాకృతైః ॥ ౧,౨౫.౪౮

ప్రాతర్మధ్యాహ్నసాయాహ్నేముచ్యతేసర్వపాతకైః ॥ ౧,౨౫.౪౮

యే త్రిపుణ్డ్ర ధరాలోకే జటాధారిణ ఏవ యే ॥ ౧,౨౫.౪౯

యే రుద్రాక్షధరాస్తేవైయమలోకంప్రయాంతిన ॥ ౧,౨౫.౪౯

రుద్రాక్షమేకంశిరసాబిభర్తితథాత్రిపుణ్డ్రంచలలాటమధ్యే ॥ ౧,౨౫.౫౦

పఞ్చాక్షరంయేహిజపంతిమంత్రంపూజ్యాభవద్భిః ఖలుతేహిసాధవః ॥ ౧,౨౫.౫౦

యస్యాఙ్గేనాస్తిరుద్రాక్షస్త్రిపుణ్డ్రంభాలపట్టకే ॥ ౧,౨౫.౫౧

ముఖేపఞ్చాక్షరంనాస్తితమానయయమాలయమ్ ॥ ౧,౨౫.౫౧

జ్ఞాత్వాజ్ఞాత్వాతత్ప్రభావంభస్మరుద్రాక్షధారిణః ॥ ౧,౨౫.౫౨

తేపూజ్యాః సర్వదాస్మాకంనోనేతవ్యాః కదాచన ॥ ౧,౨౫.౫౨

ఏవమాజ్ఞాపయామాసకాలోపినిజకిఙ్కరాన్ ॥ ౧,౨౫.౫౩

తథేతిమత్వాతేసర్వేతూష్ణీమాసన్సువిస్మితాః ॥ ౧,౨౫.౫౩

అత ఏవమహాదేవిరుద్రాక్షోత్యఘనాశనః ॥ ౧,౨౫.౫౪

తద్ధరోమత్ప్రియః శుద్ధో ఽత్యఘవానపిపార్వతి ॥ ౧,౨౫.౫౪

హస్తేబాహౌతథామూర్ధ్నిరుద్రాక్షంధారయేత్తుయః ॥ ౧,౨౫.౫౫

అవధ్యఃసర్వభూతానాంరుద్రరూపీచరేద్భువి ॥ ౧,౨౫.౫౫

సురాసురాణాంసర్వేషాం వందనీయఃసదాసవై ॥ ౧,౨౫.౫౬
పూజనీయో హి దృష్టస్యపాపహాచయథాశివః ॥ ౧,౨౫.౫౬
ధ్యానజ్ఞానావముక్తోపిరుద్రాక్షంధారయేత్తుయః ॥ ౧,౨౫.౫౭
సర్వపాపవినిర్ముక్తఃసయాతిపరమాంగతిమ్ ॥ ౧,౨౫.౫౭
రుద్రాక్షేణజపన్మన్త్రం పుణ్యంకోటి గుణం భవేత్ ॥ ౧,౨౫.౫౮
దశకోటిగుణంపుణ్యంధారణాల్లభతే నరః ॥ ౧,౨౫.౫౮
యావత్కాలంహిజీవస్యశరీరస్థోభవేత్సవై ॥ ౧,౨౫.౫౯
తావత్కాలంస్వల్పమృత్యుర్నతందేవిబాధతే ॥ ౧,౨౫.౫౯
త్రిపుండ్రేణచసంయుక్తంరుద్రాక్షావిలసాంగకమ్ ॥ ౧,౨౫.౬౦
మృత్యుంజయంజపంతంచదృష్ట్వారుద్రఫలంలభేత్ ॥ ౧,౨౫.౬౦
పఞ్చదేవప్రియశ్చైవసర్వదేవప్రియస్తథా ॥ ౧,౨౫.౬౧
సర్వమన్త్రాఞ్జపేద్భక్తోరుద్రాక్షమాలయాప్రియే ॥ ౧,౨౫.౬౧
విష్ణ్వాదిదేవభక్తాశ్చధారయేయుర్నసంశయః ॥ ౧,౨౫.౬౨
రుద్రభక్తో విశేషేణరుద్రాక్షాన్ధారయేత్సదా ॥ ౧,౨౫.౬౨
రుద్రాక్షావివిధాఃప్రోక్తాస్తేషాం భేదాన్వదామ్యహమ్ ॥ ౧,౨౫.౬౩
శృణుపార్వతి సద్భక్త్యా భుక్తిముక్తిఫలప్రదాన్ ॥ ౧,౨౫.౬౩
ఏకవక్త్రః శివః సాక్షాద్భుక్తిముక్తిఫలప్రదః ॥ ౧,౨౫.౬౪
తస్యదర్శనమాత్రేణబ్రహ్మహత్యావ్యపోహతి ॥ ౧,౨౫.౬౪
యత్రసంపూజితస్తత్రలక్ష్మీర్దూరతరా నహి ॥ ౧,౨౫.౬౫
నశ్యంత్యుపద్రవాఃసర్వేసర్వకామాభవంతిహి ॥ ౧,౨౫.౬౫
ద్వివక్త్రోదేవదేవేశస్సర్వకామఫలప్రదః ॥ ౧,౨౫.౬౬

విశేషతః సరుద్రాక్షోగోవధంనాశయేద్ధ్రుతమ్ ॥ ౧,౨౫.౬౬

త్రివక్త్రోయోహిరుద్రాక్షః సాక్షాత్సాధనదస్సదా ॥ ౧,౨౫.౬౭

తత్ప్రభావాద్భవేయుర్వైవిద్యాః సర్వాః ప్రతిష్ఠితాః ॥ ౧,౨౫.౬౭

చతుర్వక్త్రః స్వయంబ్రహ్మానరహత్యాంవ్యపోహతి ॥ ౧,౨౫.౬౮

దర్శనాత్స్పర్శనాత్సద్యశ్చతుర్వర్గఫలప్రదః ॥ ౧,౨౫.౬౮

పఞ్చవక్త్రః స్వయంరుద్రః కాలాగ్నిర్నామతః ప్రభుః ॥ ౧,౨౫.౬౯

సర్వముక్తిప్రదశ్చైవసర్వకామఫలప్రదః ॥ ౧,౨౫.౬౯

అగమ్యాగమనంపాపమభక్ష్యస్య చ భక్షణమ్ ॥ ౧,౨౫.౭౦

ఇత్యాది సర్వపాపాని పఞ్చవక్త్రోవ్యపోహతి ॥ ౧,౨౫.౭౦

షడ్వక్త్రఃకార్తికేయస్తుధారణాద్దక్షిణేభుజే ॥ ౧,౨౫.౭౧

బ్రహ్మహత్యాదికైః పాపైర్ముచ్యతేనాత్ర సంశయః ॥ ౧,౨౫.౭౧

సప్తవక్త్రోమహేశాని హ్యనంగోనామనామతః ॥ ౧,౨౫.౭౨

ధారణాత్తస్య దేవేశిదరిద్రోపీశ్వరోభవేత్ ॥ ౧,౨౫.౭౨

రుద్రాక్షశ్చాష్టవక్త్రశ్చ వసుమూర్తిశ్చ భైరవః ॥ ౧,౨౫.౭౩

ధారణాత్తస్య పూర్ణాయుర్మృతో భవతి శూలభృత్ ॥ ౧,౨౫.౭౩

భైరవోనవవక్త్రశ్చ కపిలశ్చమునిఃస్మృతః ॥ ౧,౨౫.౭౪

దుర్గావాతదధిష్ఠాత్రీ నవరూపామహేశ్వరీ ॥ ౧,౨౫.౭౪

తం ధారయేద్వామహస్తే రుద్రాక్షంభక్తితత్పరః ॥ ౧,౨౫.౭౫

సర్వేశ్వరోభవేన్నూనంమమ తుల్యో న సంశయః ॥ ౧,౨౫.౭౫

దశవక్త్రో మహేశాని స్వయం దేవో జనార్దనః ॥ ౧,౨౫.౭౬

ధారణాత్తస్య దేవేశి సర్వాన్కామానవాప్నుయాత్ ॥ ౧,౨౫.౭౬

ఏకాదశముఖోయస్తురుద్రాక్షఃపరమేశ్వరి ॥ ౧,౨౫.౭౭

సరుద్రోధారణాత్తస్యసర్వత్రవిజయీభవేత్ ॥ ౧,౨౫.౭౭

ద్వాదశాస్యం తు రుద్రాక్షం ధారయేత్కేశదేశకే ॥ ౧,౨౫.౭౮

ఆదిత్యాశ్చైవ తే సర్వేద్వాదశైవ స్థితాస్తథా ॥ ౧,౨౫.౭౮

త్రయోదశముఖో విశ్వేదేవస్తద్ధారణాన్నరః ॥ ౧,౨౫.౭౯

సర్వాన్కామానవాప్నోతి సౌభాగ్యం మంగలంలభేత్ ॥ ౧,౨౫.౭౯

చతుర్దశముఖో యో హి రుద్రాక్షః పరమఃశివః ॥ ౧,౨౫.౮౦

ధారయేన్మూర్ధ్ని తం భక్త్యాసర్వపాపం ప్రణశ్యతి ॥ ౧,౨౫.౮౦

ఇతిరుద్రాక్షభేదా హి ప్రోక్తావైముఖభేదతః ॥ ౧,౨౫.౮౧

తత్తన్మంత్రాఞ్ఛృణు ప్రీత్యా క్రమాచ్ఛైలేశ్వరాత్మజే ॥ ౧,౨౫. ౮౧

అం హ్రీనమః ౧ అంనమః ౨ అంక్లీంనమః ౩ అంహ్రీంనమః ౪ అంహ్రీంనమః ౫
అంహ్రీం హుం నమః ౬ అంహుంనమః ౭ అంహుంనమః ౮ అంహ్రీంహుంనమః ౯
అంహ్రీంనమః నమః ౧౦ అంహ్రీంహుంనమః ౧౧ అంక్రోం క్షాం రౌం నమః ౧౨
అంహ్రీంనమః ౧౩ అంనమ ౧౪

భక్తిశ్రద్ధాయుతశ్చైవ సర్వకామార్థసిద్ధయే ॥ ౧,౨౫.౮౨

రుద్రాక్షాన్ధారయేన్మంత్రైర్దేవనాలస్య వర్జితః ॥ ౧,౨౫.౮౨

వినా మంత్రేణ హెూ ధత్తే రుద్రాక్షం భువిమానవః ॥ ౧,౨౫.౮౩

స యాతి నరకం ఘోరం యావదిన్ద్రాశ్చతుర్దశ ॥ ౧,౨౫.౮౩

రుద్రాక్షమాలినందృష్ట్వా భూతప్రేతపిశాచకాః ॥ ౧,౨౫.౮౪

డాకినీశాకినీ చైవ యే చాన్యే ద్రోహకారకాః ॥ ౧,౨౫.౮౪

కృత్రిమం చైవ యత్కించిదభిచారాదికంచయాత్ ॥ ౧,౨౫.౮౫

తత్సర్వందూరతోయాతిదృష్ట్వా శంకితవిగ్రహమ్ ॥ ౧,౨౫.౮౫

రుద్రాక్షమాలినం దృష్ట్వా శివో విష్ణుః ప్రసీదతి ॥ ౧,౨౫.౮౬

దేవీగణపతిస్సూర్యఃసురాశ్చాన్యేపిపార్వతి ॥ ౧,౨౫.౮౬

ఏవంజ్ఞాత్వాతుమాహాత్మ్యంరుద్రాక్షస్యమహేశ్వరి ॥ ౧,౨౫.౮౭

సమ్యగ్ధార్యాస్సమంత్రాశ్చభక్త్యాధర్మవివృద్ధయే ॥ ౧,౨౫.౮౭

ఇత్యుక్తంగిరిజాగ్రేహిశివేనపరమాత్మనా ॥ ౧,౨౫.౮౮

భస్మరూద్రాక్షమాహాత్మ్యం భుక్తిముక్తిఫలప్రదమ్ ॥ ౧,౨౫.౮౮

శివస్యాతిప్రియౌజ్ఞేయౌ భస్మరుద్రాక్షధారిణౌ ॥ ౧,౨౫.౮౯

తద్ధారణప్రభావద్ధి భుక్తిర్ముక్తిర్న సంశయః ॥ ౧,౨౫.౮౯

భస్మరుద్రాక్షధారీ యః శివభక్తస్స ఉచ్యతే ॥ ౧,౨౫.౯౦

పఞ్చాక్షరజపాసక్తః పరిపూర్ణశ్చసన్ముఖే ॥ ౧,౨౫.౯౦

వినాభస్మత్రిపుండ్రేణవినారుద్రాక్షమాలయా ॥ ౧,౨౫.౯౧

పూజితోపిమహాదేవోనాభీష్టఫలదాయకః ॥ ౧,౨౫.౯౧

తత్సర్వం చ సమాఖ్యాతం యత్పృష్టంహిమునీశ్వర ॥ ౧,౨౫.౯౨

భస్మరుద్రాక్షమాహాత్మ్యం సర్వకామసమృద్ధిదమ్ ॥ ౧,౨౫.౯౨

ఏతద్యఃశృణుయాన్నిత్యంమాహాత్మ్యపరమంశుభమ్ ॥ ౧,౨౫.౯౩

రుద్రాక్షభస్మనోర్భక్త్యాసర్వాన్కామానవాప్నుయాత్ ॥ ౧,౨౫.౯౩

ఇహ సర్వసుఖం భుక్త్వా పుత్రపౌత్రాదిసంయుతః ॥ ౧,౨౫.౯౪

లభేత్పరత్ర సన్మోక్షం శివస్యాతిప్రియో భవేత్ ॥ ౧,౨౫.౯౪

విద్యేశ్వరసంహితేయం కథితా వో మునీశ్వరాః ॥ ౧,౨౫.౯౫

సర్వసిద్ధిప్రదా నిత్యంముక్తిదా శివశాసనాత్ ॥ ౧,౨౫.౯౫

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ప్రథమాయాం విద్యేశ్వరసంహితాయాం సాధ్యసాధనఖణ్డే రుద్రాక్షమహాత్మ్యవర్ణనో నామ పఞ్చవింశో ఽధ్యాయః

శ్రీగణేశాయః నమః ।।

।। శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ।। ।।

అథ ద్వితీయా రుద్రసంహితా ప్రారభ్యతే ।। ।।

2.1.1

విశ్వోద్భవస్థితిలయాదిషు హేతుమేకం గౌరీపతిం విదితతత్త్వమనన్తకీర్తిమ్ ।।
మాయాశ్రయమ్విగతమాయమచింత్యరూపమ్బోధస్వరూపమమలం హి శివన్నమామి ।। ౧ ।।

వన్దే శివన్తమ్ప్రకృతేరనాదిమ్ప్రశాన్తమేకమ్పురుషోత్తమం హి ।।

స్వమాయయా కృత్స్నమిదం హి సృష్ట్వా నభోవదన్తర్బహిరాస్థితో యః ।।౨ ।।

వన్దేతరస్థం నిజగూఢరూపం శివంస్వతస్స్రష్టుమిదమ్విచష్టే ।।

జగన్తి నిత్యమ్పరితో భ్రమంతి యత్సన్నిధౌ చుమ్బకలోహవత్తమ్ ।। ౩ ।।

వ్యాస ఉవాచ ।।

జగతః పితరం శమ్భుఞ్జగతో మాతరం శివామ్ ।।

తత్పుత్రశ్చ గణాధీశన్నత్వైతద్వర్ణయామహే ।।౪।।

ఏకదా మునయస్సర్వే నైమిషారణ్య వాసినః ।।

పప్రచ్ఛుర్వరయా భక్త్యా సూతన్తే శౌనకాదయః ।। ౫ ।।

ఋషయ ఊచుః ।।

విద్యేశ్వరసంహితాయాః శ్రుతా సా సత్కథా శుభా ।।

సాధ్యసాధనఖండాఖ్యా రమ్యాద్యా భక్తవత్సలా ।।౬।।

సూత సూత మహాభాగ చిరఞ్జీవ సుఖీ భవ ।।

యచ్ఛ్రావయసి నస్తాత శాంకరీం పరమాం కథామ్ ।। ౭ ।।

పిబన్తస్త్వన్ముఖామ్భోజచ్యుతం జ్ఞానామృతమ్వయమ్।।

అవితృప్తాః పునః కించిత్ప్రష్టుమిచ్ఛామహేఽనఘ ।।౮।।

వ్యాసప్రసాదాత్సర్వజ్ఞో ప్రాప్తోఽసి కృతకృత్యతామ్ ।।

నాజ్ఞాతమ్విద్యతే కించిద్భూతం భబ్యం భవచ్చ యత్।।౯।।

గురోర్వ్యాసస్య సద్భక్త్యా సమాసాద్య కృపాం పరామ్ ।।

సర్వం జ్ఞాతం విశేషేణ సర్వం సార్థం కృతం జనుః ।।2.1.1.౧౦।।

ఇదానీం కథయ ప్రాజ్ఞ శివరూపమనుత్తమమ్ ।।

దివ్యాని వై చరిత్రాణి శివయోరప్యశేషతః ।।౧౧।।

అగుణో గుణతాం యాతి కథం లోకే మహేశ్వరః ।।

శివతత్త్వం వయం సర్వే న జానీమో విచారతః ।।౧౨।।

సృష్టేః పూర్వం కథం శంభుస్స్వరూపేణావతిష్ఠతే ।।

సృష్టిమధ్యే స హి కథం క్రీడన్సంవర్త్తతే ప్రభుః ।।౧౩।।

తదన్తే చ కథన్దేవస్స తిష్ఠతి మహేశ్వరః ।।

కథమ్ప్రసన్నతాం యాతి శంకరో లోకశంకరః।।౧౪।।

స ప్రసన్నో మహేశానః కిం ప్రయచ్ఛతి సత్ఫలమ్ ।।

స్వభక్తేభ్యః పరేభ్యశ్చ తత్సర్వం కథయస్వ నః ।।౧౫।।

సద్యః ప్రసన్నో భగవాన్భవతీత్యనుశశ్రుమ।।

భక్తప్రయాసం స మహాన్న పశ్యతి దయాపరః।।౧౬।।

బ్రహ్మావిష్ణుర్మహేశశ్చ త్రయో దేవాశ్శివాంగజాః ।।

మహేశస్తత్ర పూర్ణాంశస్స్వయమేవ శివోఽపరః ।। ౧౭ ।।

తస్యావిర్భావమాఖ్యాహి చరితాని విశేషతః ।।

ఉమావిర్భావమాఖ్యాహి తద్వివాహం తథా ప్రభో ।। ౧౮ ।।

తద్గార్హస్థ్యం విశేషేణ తథా లీలాః పరా అపి ।।

ఏతత్సర్వం తదన్యచ్చ కథనీయం త్వయాఽనఘ ।।౧౯।।

వ్యాస ఉవాచ।।

ఇతి పృష్టస్తదా తైస్తు సూతో హర్షసమన్వితః।

స్మృత్వా శంభుపదాంభోజమ్ప్రత్యువాచ మునీశ్వరాన్ ।।2.1.1.౨౦।।

సూత ఉవాచ ।।

సమ్యక్పృష్టం భవద్భిశ్చ ధన్యా యూయం మునీశ్వరాః।।

సదాశివకథాయాం వో యజ్జాతా నైష్ఠికీ మతిః ।।౨౧।।

సదాశివకథాప్రశ్నః పురుషాంస్త్రీన్పునాతి హి ।।

వక్తారం పృచ్ఛకం శ్రోతౄఞ్జాహ్నవీసలిలం యథా ।। ౨౨ ।।

శంభోర్గుణానువాదాత్కో విరజ్యేత పుమాన్ద్విజాః ।

వినా పశుఘ్నం త్రివిధజనానన్దకరాత్సదా।।౨3।।

గీయమానో వితృష్ణైశ్చ భవరోగౌషధోఽపి హి ।।

మనఃశ్రోత్రాభిరామశ్చ యత్తస్సర్వార్థదస్స వై ।।౨౪।।

కథయామి యథాబుద్ధి భవత్ప్రశ్నానుసారతః ।।

శివలీలాం ప్రయత్నేన ద్విజాస్తాం శృణుతాదరాత్ ।। ౨౫ ।।

భవద్భిః పృచ్ఛ్యతే యద్వత్తత్తథా నారదేన వై ।।

పృష్టం పిత్రే ప్రేరితేన హరిణా శివరూపిణా ।। ౨౬ ।।

బ్రహ్మ శ్రుత్వా సుతవచశ్శివభక్తః ప్రసన్నధీః ।।

జగౌ శివయశః ప్రీత్యా హర్షయన్మునిసత్తమమ్ ।। ౨౭ ।।

వ్యాస ।।

సూతోక్తమితి తద్వాక్యమాకర్ణ్య ద్విజసత్తమాః ।।

పప్రచ్ఛుస్తత్సుసంవాదం కుతూహలసమన్వితాః ।। ౨౮ ।।

ఋషయ ఊచుః ।।

సూత సూత మహాభాగ శైవోత్తమ మహామతే ।।

శ్రుత్వా తవ వచో రమ్యం చేతో నస్సకుతూహలమ్ ।। ౨౯ ।।

కదా బభూవ సుఖకృద్విధినారదయోర్మహాన్ ।।

సంవాదో యత్ర గిరిశసు లీలా భవమోచినీ ।।2.1.1.30।।

విధినారదసంవాదపూర్వకం శాంకరం యశః ।।

బ్రూహి నస్తాత తత్ప్రీత్యా తత్తత్ప్రశ్నానుసారతః ।।3౧।।

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తేషాం మునీనాం భావితాత్మనామ్ ।।

సూతః ప్రోవాచ సుప్రీతస్తత్సంవాదానుసారతః ।। 3౨ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ప్రథమఖండే సృష్ట్యుపాఖ్యానే మునిప్రశ్నవర్ణనో నామ ప్రథమోఽధ్యాయః ।। ౧ ।।

2.1.2

సూత ఉవాచ ।।

ఏతస్మిన్సమయే విప్రా నారదో మునిసత్తమః ।।

బ్రహ్మపుత్రో వినీతాత్మా తపోర్థం మన ఆదధే।।౧।।

హిమశైలగుహా కాచిదేకా పరమశోభనా ।।

యత్సమీపే సురనదీ సదా వహతి వేగతః।।౨।।

తత్రాశ్రమో మహాదివ్యో నానాశోభాసమన్వితః ।।

తపోర్థం స యయౌ తత్ర నారదో దివ్యదర్శనః ।। ౩ ।।

తాం దృష్ట్వా మునిశార్దూలస్తేపే స సుచిరం తపః ।।

బధ్వాసనం దృఢం మౌనీ ప్రాణానాయమ్య శుద్ధధీః ।। ౪ ।।

చక్రే మునిస్సమాధిం తమహమ్బ్రహ్మేతి యత్ర హ ।।

విజ్ఞానం భవతి బ్రహ్మసాక్షాత్కారకరం ద్విజాః ।।౫।।

ఇత్థం తపతి తస్మిన్వై నారదే మునిసత్తమే ।।

చకంపేఽథ శునాసీరో మనస్సంతాపవిహ్వలః ।। ౬ ।।

మనసీతి విచింత్యాసౌ మునిర్మే రాజ్యమిచ్ఛతి ।।

తద్విఘ్నకరణార్థం హి హరిర్యత్నమియేష సః ।। ౭ ।।

సస్మార స్మరం శక్రశ్చేతసా దేవనాయకః ।।

ఆజగామ ద్రుతం కామస్సమధీర్మహిషీసుతః ।।౮।।

అథాగతం స్మరం దృష్ట్వా సంబోధ్య సురరాట్ ప్రభుః ।।

ఉవాచ తం ప్రపశ్యాశు స్వార్థే కుటిలశేముషిః ।। ౯ ।।

ఇన్ద్ర ఉవాచ ।।

మిత్రవర్య్య మహావీర సర్వదా హితకారక ।।

శృణు ప్రీత్యా వచో మే త్వం కురు సాహాయ్యమాత్మనా ।। 2.1.2.౧౦ ।।

త్వద్బలాన్మే బహూనాఞ్చ తపోగర్వో వినాశితః ।।

మద్రాజ్యస్థిరతా మిత్ర త్వదనుగ్రహతస్సదా ।। ౧౧ ।।

హిమశైలగుహాయాం హి మునిస్తపతి నారదః ।।

మనసోద్దిశ్య విశ్వేశం మహాసంయమవాన్వృధః ।।౧౨।।

యాచేన్న విధితో రాజ్యం స మమేతి విశంకితః।।

అద్యైవ గచ్ఛ తత్ర త్వం తత్తపోవిఘ్నమాచర।।౧౩।।

ఇత్యాజ్ఞప్తో మహేన్ద్రేణ స కామస్సమధు ప్రియః।।

జగామ తత్స్థలం గర్వాదుపాయం స్వఇఛ్చకార హ।।౧౪।।

రచయామాస తత్రాశు స్వకలాస్సకలా అపి ।।

వసంతోపి స్వప్రభావం చకార వివిధం మదాత్ ।।౧౫।।

న బభూవ మునేశ్చేతో వికృతం మునిసత్తమాః ।।

భ్రష్టో బభూవ తద్గర్వో మహేశానుగ్రహేణ హ ।। ౧౬ ।।

శృణుతాదరతస్తత్ర కారణం శౌనకాదయః ।।

ఈశ్వరానుగ్రహేణాత్ర న ప్రభావః స్మరస్య హి ।।౧౭।।

అత్రైవ శమ్భునాఽకారి సుతపశ్చ స్మరారిణా ।।

అత్రైవ దగ్ధస్తేనాశు కామో మునితపోపహః ।। ౧౮ ।।

కామజీవనహేతోర్హి రత్యా సంప్రార్థితైస్సురైః ।।

సమ్ప్రార్థిత ఉవాచేదం శంకరో లోకశంకరః ।। ౧౯ ।।

కంచిత్సమయమాసాద్య జీవిష్యతి సురాః స్మరః ।।

పరం త్విహ స్మరోపాయశ్చరిష్యతి న కశ్చన ।।2.1.2.౨౦।।

ఇహ యావద్దృశ్యతే భూర్జనైః స్థిత్వాఽమరాస్సదా ।।

కామబాణప్రభావోత్ర న చలిష్యత్యసంశయమ్।।౨౧।।

ఇతి శంభూక్తితః కామో మిథ్యాత్మగతికస్తదా ।।

నారదే స జగామాశు దివమిన్ద్రసమీపతః ।। ౨౨ ।।

ఆచఖ్యౌ సర్వవృత్తాంతం ప్రభావం చ మునేః స్మరః ।।

తదాజ్ఞయా యయౌ స్థానం స్వకీయం స మధుప్రియః ।। ౨౩ ।।

విస్మితోభూత్సురాధీశః ప్రశశంసాథ నారదమ్ ।।

తద్వృత్తాంతానభిజ్ఞో హి మోహితశ్శివమాయయా ।। ౨౪ ।।

దుర్జ్ఞేయా శాంభవీ మాయా సర్వేషాం ప్రాణినామిహ ।।

భక్తం వినార్పితాత్మానం తయా సంమోహ్యతే జగత్ ।।౨౫।।

నారదోఽపి చిరం తస్థౌ తత్రేశానుగ్రహేణ హ ।।

పూర్ణం మత్వా తపస్తత్స్వం విరరామ తతో మునిః ।। ౨౬ ।।

కామజ్జయం నిజం మత్వా గర్వితోఽభూన్మునీశ్వరః ।।

వృథైవ విగతజ్ఞానశ్శివమాయావిమోహితః ।। ౨౭ ।।

ధన్యా ధన్యా మహామాయా శాంభవీ మునిసత్తమాః ।।

తద్గతిం న హి పశ్యంతి విష్ణుబ్రహ్మాదయోపి హి ।। ౨౮ ।।

తయా సంమోహితోతీవ నారదో మునిసత్తమః ।।

కైలాసం ప్రయయౌ శీఘ్రం స్వవృత్తం గదితుం మదీ ।।౨౯।।

రుద్రం నత్వాబ్రవీత్సర్వం స్వవృత్తఙ్గర్వవాన్మునిః ।।

మత్వాత్మానం మహాత్మానం స్వప్రభుఞ్చ స్మరఞ్జయమ్।।2.1.2.30।।

తచ్ఛ్రుత్వా శంకరః ప్రాహ నారదం భక్తవత్సలః ।।

స్వమాయామోహితం హేత్వనభిజ్ఞం భ్రష్టచేతసమ్ ।।౩౧।।

రుద్ర ఉవాచ ।।

హే తాత నారద ప్రాజ్ఞ ధన్యస్త్వం శృణు మద్వచః।।

వాచ్యమేవం న కుత్రాపి హరేరగ్రే విశేషతః।।౩౨।।

పృచ్ఛమానోఽపి న బ్రూయాః స్వవృత్తం మే యదుక్తవాన్।।

గోప్యం గోప్యం సర్వథా హి నైవ వాచ్యం కదాచన।।౩౩।।

శాస్మ్యహం త్వాం విశేషేణ మమ ప్రియతమో భవాన్ ।।

విష్ణుభక్తో యతస్త్వం హి తద్భక్తోతీవ మేఽనుగః ।।౩౪।।

శాస్తిస్మేత్థమ్చ బహుశో రుద్రస్సూతికరః ప్రభుః ।

నారదో న హితం మేనే శివమాయావిమోహితః ।।౩౫।।

ప్రబలా భావినీ కర్మ గతిర్జ్ఞేయా విచక్షణైః।।

న నివార్యా జనైః కైశ్చిదపీచ్ఛా సైవ శాంకరీ।।౩౬।।

తతస్స మునివర్యో హి బ్రహ్మలోకం జగామ హ ।।

విధిం నత్వాఽబ్రవీత్కామజయం స్వస్య తపోబలాత్ ।।౩౭।।

తదాకర్ణ్య విధిస్సోథ స్మృత్వా శమ్భుపదామ్బుజమ్ ।।

జ్ఞాత్వా సర్వం కారణం తన్నిషిషేధ సుతం తదా ।।౩౮।।

మేనే హితన్న విధ్యుక్తం నారదో జ్ఞానిసత్తమః ।।

శివమాయామోహితశ్చ రూఢచిత్తమదాంకురః ।।౩౯।।

శివేచ్ఛా యాదృశీ లోకే భవత్యేవ హి సా తదా ।।

తదధీనం జగత్సర్వం వచస్తంత్ర్యాంత స్థితం యతః।।2.1.2.౪౦।।

నారదోఽథ యయౌ శీఘ్రం విష్ణులోకం వినష్టధీః ।।

మదాంకురమనా వృత్తం గదితుం స్వం తదగ్రతః ।।౪౧।।

ఆగచ్ఛంతం మునిన్దృష్ట్వా నారదం విష్ణురాదరాత్।।

ఉత్థిత్వాగ్రే గతోఽరం తం శిశ్లేషజ్ఞాతహేతుకః ।। ౪౨ ।।

స్వాసనే సముపావేశ్య స్మృత్వా శివపదామ్బుజమ్ ।।

హరిః ప్రాహ వచస్తథ్యం నారదం మదనాశనమ్ ।। ౪౩ ।।

విష్ణురువాచ ।।

కుత ఆగమ్యతే తాత కిమర్థమిహ చాగతః ।।

ధన్యస్త్వం మునిశార్దూల తీర్థోఽహం తు తవాగమాత్ ।। ౪౪ ।।

విష్ణువాక్యమితి శ్రుత్వా నారదో గర్వితో మునిః ।।

స్వవృత్తం సర్వమాచష్ట సమదం మదమోహితః ।। ౪౫ ।।

శ్రుత్వా మునివచో విష్ణుస్సమదం కారణం తతః ।।

జ్ఞాతవానఖిలం స్మృత్వా శివపాదామ్బుజం హృది ।।౪౬।।

తుష్టావ గిరిశం భక్త్యా శివాత్మా శైవరాడ్ హరిః।।

సాంజలిర్విసుధీర్నమ్రమస్తకః పరమేశ్వరమ్ ।।౪౭ ।।

విష్ణురువాచ ।।

దేవదేవ మహాదేవ ప్రసీద పరమేశ్వర ।।

ధన్యస్త్వం శివ ధన్యా తే మాయా సర్వ విమోహినీ ।। ౪౮ ।।

ఇత్యాది స స్తుతిం కృత్వా శివస్య పరమాత్మనః ।।

నిమీల్య నయనే ధ్యాత్వా విరరామ పదామ్బుజమ్ ।।౪౯।।

యత్కర్తవ్యం శంకరస్య స జ్ఞాత్వా విశ్వపాలకః ।।

శివశాసనతః ప్రాహ హృదాథ మునిసత్తమమ్ ।। 2.1.2.౫౦ ।।

విష్ణురువాచ ।।

ధన్యస్త్వం మునిశార్దూల తపోనిధిరుదారధీః ।।

భక్తిత్రికం న యస్యాస్తి కామమోహాదయో మునే ।।౫౧।।

వికారాస్తస్య సద్యో వై భవంత్యఖిలదుఃఖదాః ।।

నైష్ఠికో బ్రహ్మచారీ త్వం జ్ఞానవైరాగ్యవాన్సదా ।। ౫౨ ।।

కథం కామవికారీ స్యా జన్మనా వికృతస్సుధీః ।।

ఇత్యాద్యుక్తం వచో భూరి శ్రుత్వా స మునిసత్తమః ।।౫౩।।

విజహాస హృదా నత్వా ప్రత్యువాచ వచో హరిమ్ ।।

నారద ఉవాచ ।।

కిం ప్రభావః స్మరః స్వామిన్కృపా యద్యస్తి తే మయి ।। ౫౪ ।।

ఇత్యుక్త్వా హరిమానమ్య యయౌ యాదృచ్ఛికో మునిః ।।౫౫।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ప్రథమఖండే సృష్ట్యుపాఖ్యానే నారదతపోవర్ణనం నామ ద్వితీయోఽధ్యాయః ।। ౨ ।।

2.1.3

ఋషయ ఊచుః ।।

సూతసూత మహాభాగ వ్యాసశిష్య నమోఽస్తు తే ।।

అద్భుతేయం కథా తాత వర్ణితా కృపయా హి నః ।। ౧ ।।

మునౌ గతే హరిస్తాత కిం చకార తతః పరమ్।।

నారదోపి గతః కుత్ర తన్మే వ్యాఖ్యాతుమర్హసి ।।౨।।

వ్యాస ఉవాచ ।।

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తేషాం సూతః పౌరాణికోత్తమః ।।

ప్రత్యువాచ శివం స్మృత్వా నానాసూతికరం బుధః।।3।।

సూత ఉవాచ ।।

మునౌ యదృచ్ఛయా విష్ణుర్గతే తస్మిన్హి నారదే।।

శివేచ్ఛయా చకారాశు మాయా మాయావిశారదః ।। ౪ ।।

మునిమార్గస్య మధ్యే తు విరేచే నగరం మహత్ ।।
శతయోజనవిస్తారమద్భుతం సుమనోహరమ్।।౫।।
స్వలోకాదధికం రమ్యం నానావస్తువిరాజితమ్ ।।
నరనారీవిహారాఢ్యం చతుర్వర్ణాకులం పరమ్ ।।౬।।
తత్ర రాజా శీలనిధిర్నామైశ్వర్యసమన్వితః ।।
సుతాస్వయమ్వరోద్యుక్తో మహోత్సవసమన్వితః ।।౭।।
చతుర్దిగ్భ్యః సమాయాతైస్సంయుతం నృపనన్దనైః ।।
నానావేషైస్సుశోభైశ్చ తత్కన్యావరణోత్సుకైః ।।౮।।
ఏతాదృశమ్పురం దృష్ట్వా మోహమ్ప్రాప్తోఽథ నారదః ।।
కౌతుకీ తన్నృపద్వారం జగామ మదనేధితః ।।౯।।
ఆగతం మునివర్యం తం దృష్ట్వా శీలనిధిర్నృపః ।।
ఉపవేశ్యార్చయాంచక్రే రత్నసింహాసనే వరే ।।2.1.3.౧౦।।
అథ రాజా స్వతనయాం నామతశ్శ్రీమతీం వరామ్ ।।
సమానీయ నారదస్య పాదయోస్సమపాతయత్ ।।౧౧।।
తత్కన్యాం ప్రేక్ష్య స మునిర్నారదః ప్రాహ విస్మితః ।।
కేయం రాజన్మహాభాగా కన్యా సురసుతోపమా ।। ౧౨ ।।
తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా రాజా ప్రాహ కృతాంజలిః ।।
దుహితేయం మమ మునే శ్రీమతీ నామ నామతః ।। ౧౩ ।।
ప్రదానసమయం ప్రాప్తా వరమన్వేషతీ శుభమ్ ।।
సా స్వయంవరసంప్రాప్తా సర్వలక్షణలక్షితా ।। ౧౪ ।।
అస్యా భాగ్యం వద మునే సర్వం జాతకమాదరాత్।।

కీదృశం తనయేయం మే వరమాప్స్యతి తద్వద ।।౧౫।।

ఇత్యుక్తో మునిశార్దూలస్తామిచ్ఛుః కామవిహ్వలః।।

సమాభాష్య స రాజానం నారదో వాక్యమబ్రవీత్ ।।౧౬।।

సుతేయం తవ భూపాల సర్వలక్షణలక్షితా।।

మహాభాగ్యవతీ ధన్యా లక్ష్మీరివ గుణాలయా ।।౧౭।।

సర్వేశ్వరోఽజితో వీరో గిరీశసదృశో విభుః ।।

అస్యాః పతిర్ధ్రువం భావీ కామజిత్సురసత్తమః ।।౧౮।।

ఇత్యుక్త్వా నృపమామంత్ర్య యయౌ యాదృచ్ఛికో మునిః।।

బభూవ కామవివశశ్శివమాయా విమోహితః।।౧౯।।

చిత్తే విచిన్త్య స మునిరాప్నుయాం కథమేనకామ్।।

స్వయంవరే నృపాలానామేకం మాం వృణుయాత్కథమ్।।2.1.3.౨౦।।

సౌన్దర్యం సర్వనారీణాం ప్రియం భవతి సర్వథా।।

తద్దృష్ట్వైవ ప్రసన్నా సా స్వవశా నాత్ర సంశయః।।౨౧।।

విధాయేత్థం విష్ణురూపం గ్రహీతుం మునిసత్తమః ।।

విష్ణులోకం జగామాశు నారదః స్మరవిహ్వలః।।౨౨।।

ప్రణిపత్య హృషీకేశం వాక్యమేతదువాచ హ।।

రహసి త్వాం ప్రవక్ష్యామి స్వవృత్తాన్తమశేషతః ।।౨3।।

తథేత్యుక్తే తథా భూతే శివేచ్ఛా కార్యకర్త హి ।।

బ్రూహీత్యుక్తవతి శ్రీశే మునిరాహ చ కేశవమ్।।౨౪।।

నారద ఉవాచ।।

త్వదీయో భూపతిః శీలనిధిస్స వృషతత్పరః।।

తస్య కన్యా విశాలాక్షీ శ్రీమతీవరవర్ణినీ ।।౨౫।।

జగన్మోహిన్యభిఖ్యాతా త్రైలోక్యేప్యతి సున్దరీ ।।

పరిణేతుమహం విష్ణో తామిచ్ఛామ్యద్య మా చిరమ్।।౨౬।।

స్వయంవరం చకరాసౌ భూపతిస్తనయేచ్ఛయా।।

చతుర్దిగ్భ్యః సమాయాతా రాజపుత్రాస్సహస్రశః ।।౨౭।।

యది దాస్యసి రూపం మే తదా తాం ప్రాప్నుయాం ధ్రువమ్ ।।

త్వద్రూపం సా వినా కంఠే జయమాలాం న ధాస్యతి ।।౨౮।।

స్వరూపం దేహి మే నాథ సేవకోఽహం ప్రియస్తవ ।।

వృణుయాన్మాం యథా సా వై శ్రీమతీ క్షితిపాత్మజా।। ౨౯ ।।

సుత ఉవాచ ।। వచః శ్రుత్వా మునేరిత్థం విహస్య మధుసూదనః ।।

శాంకరీం ప్రభుతాం బుద్ధ్వా ప్రత్యువాచ దయాపరః।।2.1.3.30।।

విష్ణురువాచ ।।

స్వేష్టదేశం మునే గచ్ఛ కరిష్యామి హితం తవ।।

భిషగ్వరో యథార్త్తస్య యతః ప్రియతరోఽసి మే।।3౧।।

ఇత్యుక్త్వా మునయే తస్మై దదౌ విష్ణుర్ముఖం హరేః।।

స్వరూపమనుగృహ్యాస్య తిరోధానం జగామ సః।।3౨।।

ఏవముక్తో మునిర్హృష్టః స్వరూపం ప్రాప్య వై హరేః।।

మేనే కృతార్థమాత్మానం తద్యత్నం న బుబోధ సః ।।33।।

అథ తత్ర గతః శీఘ్రున్నారదో మునిసత్తమః।।

చక్రే స్వయమ్వరం యత్ర రాజపుత్రైస్సమాకులమ్ ।। 3౪ ।।

స్వయమ్వరసభా దివ్యా రాజపుత్రసమావృతా।।

శుశుభేऽతీవ విప్రేన్ద్రా యథా శక్రస భా పరా ।।౩౫।।
తస్యాం నృపసభాయాం వై నారదః సముపావిశత్ ।।
స్థిత్వా తత్ర విచిన్త్యేతి ప్రీతియుక్తేన చేతసా ।।౩౬।।
మాం వరిష్యతి నాన్యం సా విష్ణురూపధరస్త్వవమ్ ।।
ఆననస్య కురూపత్వం న వేద మునిసత్తమః ।। ౩౭ ।।
పూర్వ్వరూపం మునిం సర్వే దదృశుऽస్తత్ర మానవాః।
తద్భేదం బుబుధుస్తే న రాజపుత్రాదయో ద్విజాః ।। ౩౮ ।।
తత్ర రుద్రగణౌ ద్వౌ తద్రక్షణార్థం సమాగతౌ ।।
విప్రరూపధరౌ గూఢౌ తత్రేదం జజ్ఞతుః పరమ్।।౩౯।।
మూఢ మత్వా మునిం తౌ తన్నికటం జగ్మతుర్గణౌ ।।
కురుతస్తత్రప్రహాసం వై భాషమాణౌ పరస్పరమ్ ।। 2.1.3.౪౦ ।।
పశ్య నారద రూపం హి విష్ణోరివ మహోత్తమమ్ ।।
ముఖం తు వానరస్యేవ వికటం చ భయంకరమ్ ।। ౪౧ ।।
ఇచ్ఛత్యయం నృపసుతా వృథైవ స్మరమోహితః ।।
ఇత్యుక్త్వా సచ్ఛలం వాక్యముపహాసం ప్రచక్రతుః ।। ౪౨ ।।
న శుశ్రావ యథార్థం తు తద్వాక్యం స్మరవిహ్వలః ।।
పర్యైక్షచ్ఛ్రీమతీం తాం వై తల్లిప్సుర్మోహితో మునిః ।। ౪౩ ।।
ఏతస్మిన్నంతరే భూపకన్యా చాంతఃపురాత్తు సా ।।
స్త్రీభిస్సమావృతా తత్రాజగామ వరవర్ణినీ ।। ౪౪ ।।
మాలాం హిరణ్మయీం రమ్యామాదాయ శుభ క్షణా ।।
తత్ర స్వయమ్బరే రేజే స్థితా మధ్యే రమేవ సా ।। ౪౫ ।।

బభ్రామ సా సభాం సర్వాం మాలామాదాయ సువ్రతా ॥
వరమన్వేషతీ తత్ర స్వాత్మాభీష్టం నృపాత్మజా ॥ ౪౬ ॥
వానరాస్యం విష్ణుతనుం మునిం దృష్ట్వా చుకోప సా ॥
దృష్టిం నివార్య చ తతః ప్రస్థితా ప్రీతమానసా ॥ ౪౭ ॥
న దృష్ట్వా స్వవరం తత్ర త్రస్తాసీన్మనసేప్సితమ్ ॥
అంతస్సభాస్థితా కస్మిన్నర్పయామాస న స్రజమ్ ॥ ౪౮ ॥
ఏతస్మిన్నంతరే విష్ణురాజగామ నృపాకృతిః ॥
న దృష్టః కైశ్చిదపరైః కేవలం సా దదర్శ హి ॥ ౪౯ ॥
అథ సా తం సమాలోక్య ప్రసన్నవదనాంబుజా ॥
అర్పయామాస తత్కణ్ఠే తాం మాలాం వరవర్ణినీ ॥ 2.1.3.౫౦ ॥
తామాదాయ తతో విష్ణూ రాజరూపధరః ప్రభుః ॥
అంతర్ధానమగాత్సద్యస్స్వస్థానం ప్రయయౌ కిల ॥౫౧॥
సర్వే రాజకుమారాశ్చ నిరాశాః శ్రీమతీప్సితి॥
మునిస్తు విహ్వలోఽతీవ బభూవ మదనాతురః॥౫౨॥
తదా తావూచతుస్సద్యో నారదం స్వరవిహ్వలమ్ ॥
విప్రరూపధరౌ రుద్రగణౌ జ్ఞానవిశారదౌ ॥౫3॥
గణావూచతుః ॥
హే నారదమునే త్వం హి వృథా మదనమోహితః ॥
తల్లిప్సస్స్వముఖం పశ్య వానరస్యేవ గర్హితమ్॥౫౪॥
సూత ఉవాచ॥
ఇత్యాకర్ణ్య తయోర్వాక్యం నారదో విస్మితోఽభవత్ ॥

ముఖం దదర్శ ముకురే శివమాయావిమోహితః ।।౫౫।।

స్వముఖం వానరస్యేవ దృష్ట్వా చుక్రోధ సత్వరమ్।।

శాపన్దదౌ తయోస్తత్ర గణయోర్మోహితో మునిః ।।౫౬।।

యువాం మమోపహాసం వై చక్రతుర్బ్రాహ్మణస్య హి।।

భవేతాం రాక్షసౌ విప్రవీర్యజౌ వై తదాకృతీ।।౫౭।।

శ్రుత్వా హరగణావిత్థం స్వశాపం జ్ఞానిసత్తమౌ।।

న కించిదూచతుస్తౌ హి మునిమాజ్ఞాయ మోహితమ్ ।।౫౮।।

స్వస్థానం జగ్మతుర్విప్రౌ ఉదాసీనౌ శివస్తుతిమ్।।

చక్రతుర్మన్యమానౌ వై శివేచ్ఛాం సకలాం సదా ।।౫౯।।

ఇతి శ్రీశివ మహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ప్రథమఖండే సృష్ట్యుపాఖ్యానే నారదమోహవర్ణనం నామ తృతీయోఽధ్యాయః ।। ३ ।।

2.1.4

ఋషయ ఊచుః ।।

సూత సూత మహాప్రాజ్ఞ వర్ణితా హ్యద్భుతా కథా ।।

ధన్యా తు శాంభవీ మాయా తదధీనం చరాచరమ్ ।। ౧ ।।
గతయోర్గణయోశ్శంభోస్స్వయమాత్మేచ్ఛయా విభోః।।

కిం చకార మునిః క్రుద్ధో నారదః స్మరవిహ్వలః ।। ౨ ।।

సూత ఉవాచ ।।

విమోహితో మునిర్దత్త్వా తయోశ్శాపం యథోచితమ్ ।।

జలే ముఖం నిరీక్ష్యాథ స్వరూపం గిరిశేచ్ఛయా ।। ३ ।।

శివేచ్ఛయా న ప్రబుద్ధః స్మృత్వా హరికృతచ్ఛలమ్ ।।

క్రోధం దుర్విషహం కృత్వా విష్ణులోకం జగామ హ ।। ४ ।।

ఉవాచ వచనం కుద్ధస్సమిద్ధ ఇవ పావకః ।।

దురుక్తిగర్భితం వ్యఙ్గః నష్టజ్ఞానశ్శివేచ్ఛయా ।। ౫ ।।

నారద ఉవాచ ।।

హే హరే త్వం మహాదుష్టః కపటీ విశ్వమోహనః ।।

పరోత్సాహం న సహసే మాయావీ మలినాశయః ।। ౬ ।।

మోహినీరూపమాదాయ కపటం కృతవాన్పురా ।।

అసురేభ్యోఽపాయయస్త్వం వారుణీమమృతం న హి ।।౭।।

చేత్పిబేన్న విషం రుద్రో దయాం కృత్వా మహేశ్వరః ।।

భవేన్నష్టాఽఖిలా మాయా తవ వ్యాజరతే హరే ।। ౮ ।।

గతిస్స కపటా తేఽతిప్రియా విష్ణో విశేషతః ।।

సాధుస్వభావో న భవాన్స్వతంత్రః ప్రభుణా కృతః ।।౯।।

కృతం సముచితన్నైవ శివేన పరమాత్మనా।।

తత్ప్రభావబలం ధ్యాత్వా స్వతంత్రకృతికారకః।।2.1.4.౧౦ ।।

త్వద్గతిం సుసమాజ్ఞాయ పశ్చాత్తాపమవాప సః ।।

విప్రం సర్వోపరి ప్రాహ స్వోక్తవేద ప్రమాణకృత్ ।। ౧౧ ।।

తజ్జ్ఞాత్వాహం హరే త్వాద్య శిక్షయిష్యామి తద్బలాత్ ।।

యథా న కుర్యాః కుత్రాపీదృశం కర్మ కదాచన ।। ౧౨ ।।

అద్యాపి నిర్భయస్త్వం హి సంగం నాపస్తరస్వినా ।।

ఇదానీం లప్స్యసే విష్ణో ఫలం స్వకృతకర్మణః ।। ౧3।।

ఇత్థముక్త్వా హరిం సోథ మునిర్మాయా విమోహితః ।।

శశాప క్రోధనిర్విణ్ణో బ్రహ్మతేజః ప్రదర్శయన్।। ౧౪।।

స్త్రీకృతే వ్యాకులం విష్ణో మామకార్షీర్విమోహకః ।।

అన్వకార్షీస్స్వరూపేణ యేన కాపట్యకార్యకృత్ ।।౧౫।।

తద్రూపేణ మనుష్యస్త్వం భవ తద్దుఃఖభుగ్ఘరే ।।

యన్ముఖం కృతవాన్మే త్వం తే భవంతు సహాయినః ।। ౧౬ ।।

త్వం స్త్రీవియోగజం దుఃఖం లభస్వ పరదుఃఖదః ।।

మనుష్యగతికః ప్రాయో భవాజ్ఞానవిమోహితః ।। ౧౭।।

ఇతి శప్త్వా హరిం మోహాన్నారదోఽజ్ఞానమోహితః ।।

విష్ణుర్జగ్రాహ తం శాపం ప్రశంసఞ్శాంభవీమజామ్ ।। ౧౮ ।।

అథ శంభుర్మహాలీలో నిశ్చకర్ష విమోహినీమ ।।

స్వమాయాం మోహితో జ్ఞానీ నారదోప్యభవద్యయా ।। ౧౯ ।।

అంతర్హితాయాం మాయాయాం పూర్వవన్మతిమానభూత్ ।।

నారదో విస్మితమనాః ప్రాప్తబోధో నిరాకులః ।। 2.1.4.౨౦ ।।

పశ్చాత్తాపమవాప్యాతి నినిన్ద స్వం ముహుర్ముహుః ।।

ప్రశశంస తదా మాయాం శాంభవీం జ్ఞానిమోహినీమ్ ।। ౨౧ ।।

అథ జ్ఞాత్వా మునిస్సర్వం మాయావిభ్రమమాత్మనః ।।

అపతత్పాదయోర్విష్ణోర్నారదో వైష్ణవోత్తమః ।। ౨౨ ।।

హర్యుపస్థాపితః ప్రాహ వచనం నష్ట దుర్మతిః ।।

మయా దురక్తయః ప్రోక్తా మోహితేన కుబుద్ధినా ।। ౨3 ।।

దత్తశ్శాపోఽపి తేనాథ వితథం కురు తం ప్రభో ।।

మహత్పాపమకార్షం హి యాస్యామి నిరయం ధ్రువమ్ ।। ౨౪ ।।

కముపాయం హరే కుర్యాం దాసోఽహం తే తమాదిశ ।।
యేన పాపకులం నశ్యేన్నిరయో న భవేన్మమ ।। ౨౫ ।।
ఇత్యుక్త్వా స పునర్విష్ణోః పాదయోర్మునిసత్తమః ।।
పపాత సుమతిర్భక్త్యా పశ్చాత్తాపముపాగతః ।। ౨౬ ।।
అథ విష్ణుస్తముత్థాప్య బభాషే సూనృతం వచః ।।
విష్ణురువాచ ।।
న ఖేదం కురు మే భక్త వరస్త్వం నాత్ర సంశయః ।। ౨౭ ।।
శృణు తాత ప్రవక్ష్యామి సుహితం తవ నిశ్చయాత్ ।।౧।
నిరయస్తే న భవితా శివశ్శం తే విధాస్యతి ।। ౨౮ ।।
యదకార్షీశ్శివవచో వితథం మదమోహితః ।।
స దత్తవానీదృశం తే ఫలం కర్మ ఫలప్రదః ।। ౨౯ ।।
శివేచ్ఛాఽఖిలం జాతం కుర్విత్థం నిశ్చితాం మతిమ్ ।।
గర్వాపహర్తా స స్వామీ శంకరః పరమేశ్వరః ।। 2.1.4.30 ।।।
పరం బ్రహ్మ పరాత్మా స సచ్చిదానందబోధనః ।।
నిర్గుణో నిర్వికారో చ రజస్సత్వతమఃపర ।। ३౧ ।।
స ఏవమాదాయ మాయాం స్వాం త్రిధా భవతి రూపతః ।।
బ్రహ్మవిష్ణుమహేశాత్మా నిర్గుణోఽనిర్గుణోఽపి సః ।। 3౨ ।।
నిర్గుణత్వే శివాహ్వో హి పరమాత్మా మహేశ్వరః ।।
పరం బ్రహ్మవ్యయోఽనంతో మహాదేవేతి గీయతే ।। 33 ।।
తత్సేవయా విధిస్స్రష్టా పాలకో జగతామహమ్ ।।
స్వయం సర్వస్య సంహారీ రుద్రరూపేణ సర్వదా ।। 3౪ ।।

సాక్షీ శివస్వరూపేణ మాయాభిన్నస్స నిర్గుణః ।।

స్వేచ్ఛాచారీ సంవిహారీ భక్తానుగ్రహకారకః ।। ౩౫ ।।

శృణు త్వం నారద మునే సదుపాయం సుఖప్రదమ్ ।।

సర్వపాపాపహర్తా_రం భుక్తిముక్తిప్రదం సదా ।। ౩౬ ।।

ఇత్యుక్త్వాస్త్వసంశయం సర్వం శంకరసద్యశః ।।

శతనామశివస్తోత్రం సదానన్యమతిర్జప ।। ౩౭ ।।

యజ్జపిత్వా ద్రుతం సర్వం తవ పాపం వినశ్యతి ।।

ఇత్యుక్త్వా నారదం విష్ణుః పునః ప్రాహ దయాన్వితః ।। ౩౮ ।।

మునే న కురు శోకం త్వం త్వయా కించిత్కృతం నహి ।।

స్వేచ్ఛయా కృతవాన్శంభురిదం సర్వం న సంశయః ।। ౩౯ ।।

అహార్షీత్త్వన్మతిం దివ్యాం కామ క్లేశమదాత్స తే।।

త్వన్ముఖాద్దాపయాంచక్రే శాపం మే స మహేశ్వరః ।। 2.1.4.౪౦ ।।

ఇత్థం స్వచరితం లోకే ప్రకటీకృతవాన్ స్వయమ్ ।।

మృత్యుంజయః కాలకాలో భక్తోద్ధారపరాయణః ।। ౪౧ ।।

న మే శివసమానోస్తి ప్రియః స్వామీ సుఖప్రదః ।।

సర్వశక్తిప్రదో మేఽస్తి స ఏవ పరమేశ్వరః ।। ౪౨ ।।

తస్యోపాస్యాం కురు మునే తమేవ సతతం భజ ।।

తద్యశః శృణు గాయ త్వం కురు నిత్యం తదర్చనమ్ ।। ౪౩ ।।

కాయేన మనసా వాచా యశ్శంకరముపైతి భో ।।

స పణ్డిత ఇతి జ్ఞేయస్స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ।। ౪౪ ।।

శివేతి నామదావాగ్నేర్మహాపాతకప ర్వతాః ।।

భస్మీభవన్త్యనాయాసాత్సత్యం సత్యం న సంశయః ।।౪౫।।

పాపమూలాని దుఃఖాని వివిధాన్యపి తాన్యతః ।।

శివార్చనైకనశ్యాని నాన్య నశ్యాని సర్వథా ।। ౪౬ ।।

స వైదికస్య పుణ్యాత్మా స ధన్యస్స బుధో మునే ।।

యస్సదా కాయవాక్చిత్తైశ్శరణం యాతి శంకరమ్ ।। ౪౭ ।।

భవంతి వివిధా ధర్మా యేషాం సద్యఃఫలోన్ముఖాః ।।

తేషాం భవతి విశ్వాసస్త్రిపురాంతకపూజనే ।। ౪౮ ।।

పాతకాని వినశ్యంతి యావంతి శివపూజయా ।।

భువి తావంతి పాపాని న సంత్యేవ మహామునే ।।౪౯।।

బ్రహ్మహత్యాదిపాపానాం రాశయోప్యమితా మునే ।।

శివస్మృత్యా వినశ్యంతి సత్యంసత్యం వదామ్యహమ్ ।।2.1.4.౫౦।।

శివనామతరీం ప్రాప్య సంసారాబ్ధిం తరంతి తే।।

సంసారమూలపాపాని తస్య నశ్యంత్యసంశయమ్।।౫౧।।

సంసారమూలభూతానాం పాతకానాం మహామునే ।।

శివనామకుఠారేణ వినాశో జాయతే ధ్రువమ్ ।। ౫౨ ।।

శివనామామృతం పేయం పాపదావానలార్దితైః ।।

పాపదావాగ్నితప్తానాం శాంతిస్తేన వినా న హి ।।౫3।।

శివేతి నామపీయూషవర్షధారాపరిప్లుతః ।।

సంసారదవమధ్యేపి న శోచతి న సంశయః ।।౫౪।।

న భక్తిశ్శంకరే పుంసాం రాగద్వేషరతాత్మనామ్ ।।

తద్విధానాం హి సహసా ముక్తిర్భవతి సర్వథా ।।౫౫।।

అనంతజన్మభిర్యేన తపస్తప్తం భవిష్యతి।।
తస్యైవ భక్తిర్భవతి భవానీ ప్రాణవల్లభే।।౫౬।।
జాతాపి శంకరే భక్తిరన్యసాధారణీ వృథా।।
పరం త్వవ్యభిచారేణ శివభక్తిరపేక్షితా ।।౫౭।।
యస్యా సాధారణీ శంభౌ భక్తిరవ్యభిచారిణీ।।
తస్యైవ మోక్షస్సులభో నాస్యేతిన్య మతిర్మమ।।౫౮।।
కృత్వాప్యనంతపాపాని యది భక్తిర్మహేశ్వరే ।।
సర్వపాపవినిర్ముక్తో భవత్యేవ న సంశయః।।౫౯।।
భవంతి భస్మసాద్వృక్షాదవదగ్ధా యథా వనే ।।
తథా భవంతి దగ్ధాని శాంకరాణామఘాన్యపి ।।2.1.4.౬౦।।
యో నిత్యం భస్మపూతాంగో శివపూజోన్ముఖో భవేత్।।
స తరత్యేవ సంసారమపారమతిదారుణమ్।।౬౧।।
బ్రహ్మస్వహరణం కృత్వా హత్వాపి బ్రాహ్మణాన్బహూన్ ।।
లిప్యతే నరః పాపైర్విరూపాక్షస్య సేవకః ।। ౬౨ ।।
విలోక్య వేదానఖిలాఞ్ఛివస్యైవార్చనమ్పరమ్ ।।
సంసారనాశనోపాయ ఇతి పూర్వైర్వినిశ్చితమ్ ।।౬3।।
అద్యప్రభృతి యత్నేన సావధానో యథావిధి।।
సామ్బం సదాశివం భక్త్యా భజ నిత్యం మహేశ్వరమ్।।౬౪।।
ఆపాదమస్తకం సమ్యక్ భస్మనోద్ధూల్య సాదరమ్ ।।
సర్వశ్రుతిశ్రుతం శైవమ్మంత్రఞ్జప షడక్షరమ్ ।।౬౫।।
సర్వాఙ్గేషు ప్రయత్నేన రుద్రాక్షాఞ్ఛివవల్లభాన్।।

ధారయస్వాతిసద్భక్త్యా సమన్త్రమ్విధిపూర్వకమ్ ।।౧౬।।

శృణు శైవీం కథాం నిత్యం వద శైవీం కథాం సదా ।।

పూజయస్వాతియత్నేన శివభక్తాన్పునః పునః ।। ౧౭ ।।

అప్రమాదేన సతతం శివైకశరణో భవ ।।

శివార్చనేన సతతమానన్దః ప్రాప్యతే యతః ।।౧౮।।

ఉరస్యాధాయ విశదే శివస్య చరణామ్బుజౌ ।।

శివతీర్థాని విచర ప్రథమం మునిసత్తమ ।।౧౯।।

పశ్యన్మాహాత్మ్యమతులం శంకరస్య పరాత్మనః ।।

గచ్ఛానన్దవనం పశ్చాచ్ఛంభుప్రియతమం మునే ।।2.1.4.౨౦ ।।

తత్ర విశ్వేశ్వరం దృష్ట్వా పూజనం కురు భక్తితః ।।

నత్వా స్తుత్వా విశేషేణ నిర్వికల్పో భవిష్యసి ।।౨౧।।

తతశ్చ భవతా నూనం విధేయం గమనం మునే ।।

బ్రహ్మలోకే స్వకామార్థం శాసనాన్మమ భక్తితః ।। ౨౨ ।।

నత్వా స్తుత్వా విశేషేణ విధిం స్వజనకం మునే ।।

ప్రష్టవ్యం శివమాహాత్మ్యం బహుశః ప్రీతచేతసా ।।౨3।।

స శైవప్రవరో బ్రహ్మా మాహాత్మ్యం శంకరస్య తే ।।

శ్రావయిష్యతి సుప్రీత్యా శతనామస్తవం చ హి ।।౨౪।।

అద్యతస్త్వం భవ మునే శైవశ్శివపరాయణః ।।

ముక్తిభాగీ విశేషేణ శివస్తే శం విధాస్యతి ।। ౨౫ ।।

ఇత్థం విష్ణుర్మునిం ప్రీత్యా హ్యుపదిశ్య ప్రసన్నధీః ।।

స్మృత్వా నుత్వా శివం స్తుత్వా తతస్త్వంతరధీయత ।।౨౬।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ప్రథమఖండే సృష్ట్యుపాఖ్యానే నారదస్య విష్ణూపదేశవర్ణనో నామ చతుర్థో౽ధ్యాయః ।।౪।।

2.1.5

సూత ఉవాచ ।।

అంతర్హితే హరౌ విప్రా నారదో మునిసత్తమః ।।

విచచార మహీం పశ్యఞ్ఛివలింగాని భక్తితః ।। ౧ ।।

పృథివ్యా అటనం కృత్వా శివరూపాణ్యనేకశః ।।

దదర్శ ప్రీతితో విప్రా భుక్తిముక్తిప్రదాని సః ।। ౨ ।।

అథ తం విచరంతం కౌ నారదం దివ్యదర్శనమ్ ।।

జ్ఞాత్వా శంభుగణౌ తౌ తు సుచిత్తముపజగ్మతుః ।। 3 ।।

శిరసా సుప్రణమ్యాశు గణావూచతురాదరాత్ ।।

గృహీత్వా చరణౌ తస్య శాపోద్ధారేచ్ఛయా చ తౌ ।। ౪ ।।

శివగణావూచతుః ।।

బ్రహ్మపుత్ర సురర్షే హి శృణు ప్రీత్యా వయోర్వచః ।।

తవాపరాధకర్తారావావాం విప్రౌ న వస్తుతః ।। ౫ ।।

ఆవాం హరగణౌ విప్ర తవాగస్కారిణౌ మునే ।।

స్వయమ్వరే రాజపుత్ర్యా మాయామోహితచేతసా ।। ౬ ।।

త్వయా దత్తశ్చ నౌ శాపః పరేశప్రేరితేన హ ।।

జ్ఞాత్వా కుసమయం తత్ర మౌనమేవ హి జీవనమ్ ।। ౭ ।।

స్వకర్మణః ఫలం ప్రాప్తం కస్యాపి న హి దూషణమ్ ।।

సుప్రసన్నో భవ విభో కుర్వనుగ్రహమద్య నౌ ।। ౮ ।।

సూత ఉవాచ ။

వచ ఆకర్ణ్య గణయోరితి భక్త్యుక్తమాదరాత్ ။

ప్రత్యువాచ మునిః ప్రీత్యా పశ్చాత్తాపమవాప్య సః ။ ౯ ။

నారద ఉవాచ ။

శృణుతం మే మహాదేవ గణా మాన్యతమౌ సతామ్ ။

వచనం సుఖదం మోహనిర్ముక్తం చ యథార్థకమ్॥! 2.1.5.౧౦॥

పురా మమ మతిర్భ్రష్టాసీచ్ఛివేచ్ఛావశాత్ యువమ్ ॥

సర్వథా మోహమాపన్నశ్శప్తవాన్వాం కుశేముషిః ॥ ౧౧ ॥

యదుక్తం తత్తథా భావి తథాపి శృణుతాం గణౌ ॥

శాపోద్ధారమహం వచ్మి క్షమథా మఘమద్య మే ॥ ౧౨ ॥

వీర్యాన్మునివరస్యాప్త్వా రాక్షసేశత్వమాదిశమ్ ॥

స్యాతాం విభవసంయుక్తౌ బలినో సుప్రతాపినౌ ॥ ౧3 ॥

సర్వబ్రహ్మాండరాజానౌ శివభక్తౌ జితేన్ద్రియౌ ॥

శివాపరతనోర్మృత్యుం ప్రాప్య స్వం పదమాప్స్యథః ॥ ౧౪ ॥

సూత ఉవాచ ॥

ఇత్యాకర్ణ్య మునేర్వాక్యం నారదస్య మహాత్మనః ॥

ఉభౌ హరగణౌ ప్రీతౌ స్వం పదం జగ్మతుర్ముదా ॥ ౧౫ ॥

నారదోఽపి పరం ప్రీతో ధ్యాయఞ్ఛివమనన్యధీః ॥

విచచార మహీం పశ్యఞ్ఛివతీర్థాన్యభీక్ష్ణశః ॥ ౧౬ ॥

కాశీం ప్రాప్యాథ స మునిః సర్వోపరి విరాజితామ్ ॥

శివప్రియాం శంభుసుఖప్రదాం శమ్భుస్వరూపిణీమ్ ॥ ౧౭ ॥

దృష్ట్వా కాశీం కృతాఽర్థోభూత్కాశీనాథం దదర్శ హ ।।

ఆనర్చ పరమ ప్రీత్యా పరమానన్దసంయుతః ।। ౧౮ ।।

స ముదః సేవ్యతాం కాశీం కృతార్థో మునిసత్తమః ।।

నమన్సంవర్ణయన్భక్త్యా సంస్మరన్ప్రేమవిహ్వలః ।। ।।౧౯।।

బ్రహ్మలోకం జగామాథ శివస్మరణసన్మతిః ।।

శివతత్త్వం విశేషేణ జ్ఞాతుమిచ్ఛుస్స నారదః ।। 2.1.5.౨౦ ।।

నత్వా తత్ర విధిం భక్త్యా స్తుత్వా చ వివిధైస్తవైః ।।

పప్రచ్ఛ శివత్తత్వం శివసంభక్తమానసః ।।౨౧।।

నారద ఉవాచ ।।

బ్రహ్మన్బ్రహ్మస్వరూపజ్ఞ పితామహ జగత్ప్రభో ।।

త్వత్ప్రసాదాన్మయా సర్వం విష్ణోర్మాహాత్మ్యముత్తమమ్ ।। ౨౨ ।।

భక్తిమార్గం జ్ఞానమార్గం తపోమార్గం సుదుస్తరమ్ ।।

దానమార్గఞ్చ తీర్థానాం మార్గం చ శ్రుతవానహమ్ ।। ౨3 ।।

న జ్ఞాతం శివతత్త్వం చ పూజావిధిమతః క్రమాత్ ।।

చరిత్రం వివిధం తస్య నివేదయ మమ ప్రభో ।। ౨౪ ।।

నిర్గుణోఽపి శివస్తాత సగుణశ్శంకరః కథమ్ ।।

శివతత్త్వం న జానామి మోహితశ్శివమాయయా ।।౨౫।।

సృష్టేః పూర్వం కథం శంభుస్స్వరూపేణ ప్రతిష్ఠితః ।।

సృష్టిమధ్యే స హి కథం క్రీడన్సంవర్తతే ప్రభుః ।। ౨౬ ।।

తదన్తే చ కథం దేవస్స తిష్ఠతి మహేశ్వరః ।।

కథం ప్రసన్నతాం యాతి శంకరో లోకశంకరః ।। ౨౭ ।।

సంతుష్టశ్చ స్వభక్తేభ్యః పరేభ్యశ్చ మహేశ్వరః ।।

కిం ఫలం యచ్ఛతి విధే తత్సర్వం కథయస్వ మే ।। ౨౮ ।।

సద్యః ప్రసన్నో భగవాన్భవతీత్యనుసంశ్రుతమ్ ।।

భక్తప్రయాసం స మహాన్న పశ్యతి దయాపరః ।। ౨౯ ।।

బ్రహ్మా విష్ణుర్మహేశశ్చ త్రయో దేవాశ్శివాంశజాః ।।

మహేశస్తత్ర పూర్ణాంశస్స్వయమేవ శివః పరః ।। 2.1.5.30 ।।

తస్యావిర్భావమాఖ్యాహి చరితాని విశేషతః ।।

ఉమావిర్భావమాఖ్యాహి తద్వివాహం తథా విభో ।।3౧।।

తద్గార్హస్థ్యం విశేషేణ తథా లీలాః పరా అపి।।

ఏతత్సర్వం తథాన్యచ్చ కథనీయం త్వయానఘ ।।3౨।।

తదుత్పత్తిం వివాహం చ శివాయాస్తు విశేషతః।।

ప్రబ్రూహి మే ప్రజానాథ గుహజన్మ తథైవ చ।।33।।

బహుభ్యశ్చ శ్రుతం పూర్వం న తృప్తోఽస్మి జగత్ప్రభో।।

అతస్త్వాం శరణం ప్రాప్తః కృపాం కురు మమోపరి ।।3౪।।

ఇతి శ్రుత్వా వచస్తస్య నారదస్యాంగజస్య హి।।

ఉవాచ వచనం తత్ర బ్రహ్మా లోకపితామహః।।3౫।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ప్రథమఖండే సృష్ట్యుపాఖ్యానే నారదప్రశ్నవర్ణనోనామ పఞ్చమోఽధ్యాయః।।౫।।

2.1.6

।।బ్రహ్మోవాచ।।

భో బ్రహ్మన్సాధు పృష్టోఽహం త్వయా విబుధసత్తమ ।।

లోకోపకారిణా నిత్యం లోకానాం హితకామ్యయా ॥ ౧ ॥

యచ్ఛ్రుత్వా సర్వలోకానాం సర్వపాపక్షయో భవేత్ ॥

తదహం తే ప్రవక్ష్యామి శివతత్త్వమనామయమ్ ॥౨॥

శివతత్త్వం మయా నైవ విష్ణునాపి యథార్థతః ॥

జ్ఞాతశ్చ పరమం రూపమద్భుతం చ పరేణ న ॥3॥

మహాప్రలయకాలే చ నష్టే స్థావరజంగమే ॥

ఆసీత్తమోమయం సర్వమనర్కగ్రహతారకమ్ ॥౪॥

అచన్ద్రమనహోరాత్రమనగ్న్యనిలభూజలమ్ ॥

అప్రధానం వియచ్ఛూన్యమన్యతేజోవివర్జితమ్ ॥౨॥

అదృష్టత్వాదిరహితం శబ్దస్పర్శసముజ్ఝితమ్ ॥

అవ్యక్తగంధరూపం చ రసత్యక్తమదిఙ్ముఖమ్ ॥ ౬ ॥

ఇత్థం సత్యంధతమసే సూచీభేద్యం నిరంతరే ॥

తత్సద్బ్రహ్మేతి యచ్ఛ్రుత్వా సదేకం ప్రతిపద్యతే ॥ ౭ ॥

ఇతీదృశం యదా నాసీద్యత్తత్సదసదాత్మకమ్ ॥

యోగినోంతర్హితాకాశే యత్పశ్యంతి నిరంతరమ్ ॥౮॥

అమనోగోచరమ్వాచాం విషయన్న కదాచన ॥

అనామరూపవర్ణం చ న చ స్థూలం న యత్కృశమ్॥౯॥

అహ్రస్వదీర్ఘమలఘుగురుత్వపరివర్జితమ్ ॥

న యత్రోపచయః కశ్చిత్తథా నాపచయోఽపి చ ॥ 2.1.6.౧౦॥

అభిధత్తే స చకితం యదస్తీతి శ్రుతిః పునః ॥

సత్యం జ్ఞానమనంతం చ పరానందమ్పరమ్మహః ॥ ౧౧॥

అప్రమేయమనాధారమవికారమనాకృతి ।।

నిర్గుణం యోగిగమ్యఞ్చ సర్వవ్యాప్యేకకారకమ్ ।।౧౨।।

నిర్వికల్పం నిరారంభం నిర్మాయం నిరుపద్రవమ్ ।।

అద్వితీయమనాద్యన్తమవికాశం చిదాత్మకమ్ ।।౧౩।।

యస్యేత్థం సంవికల్పంతే సంజ్ఞాసంజ్ఞోక్తితః స్మ వై ।।

కియతా చైవ కాలేన ద్వితీయేచ్ఛాఽభవత్కిల ।। ౧౪ ।।

అమూర్తేన స్వమూర్తిశ్చ తేనాకల్పి స్వలీలయా ।।

సర్వైశ్వర్యగుణోపేతా సర్వజ్ఞానమయీ శుభా ।। ౧౫ ।।

సర్వగా సర్వరూపా చ సర్వదృక్సర్వకారిణీ ।।

సర్వైకవంద్యా సర్వాద్యా సర్వదా సర్వసంస్కృతిః ।। ౧౬ ।।

పరికల్ప్యేతి తాం మూర్తిమైశ్వరీం శుద్ధరూపిణీమ్ ।।

అద్వితీయమనాద్యంతం సర్వాభాసం చిదాత్మకమ్ ।।

అంతర్దధే పరాఖ్యం యద్బ్రహ్మ సర్వగమవ్యయమ్ ।। ౧౭ ।।

అమూర్తే యత్పరాఖ్యం వై తస్య మూర్తిస్సదాశివః ।।

అర్వాచీనాః పరాచీనా ఈశ్వరం తం జగుర్బుధాః ।। ।। ౧౮ ।।

శక్తిస్తదైకలేనాపి స్వైరం విహరతా తనుః ।।

స్వవిగ్రహాత్స్వయం సృష్టా స్వశరీరానపాయినీ ।। ౧౯ ।।

ప్రధానం ప్రకృతి తాం చ మాయాం గుణవతీం పరామ్ ।।

బుద్ధితత్త్వస్య జననీమాహుర్వికృతివర్జితామ్ ।। 2.1.6.౨౦ ।।

సా శక్తిరమ్బికా ప్రోక్తా ప్రకృతిస్సకలేశ్వరీ।।

త్రిదేవజననీ నిత్యా మూలకారణమిత్యుత ।। ౨౧ ।।

అస్యా అష్టౌ భుజాశ్చాసన్విచిత్రవదనా శుభా ।।
రాకాచన్ద్రసహస్రస్య వదనే భాశ్చ నిత్యశః ।।౨౨।।
నానాభరణసంయుక్తా నానాగతిసమన్వితా ।।
నానాయుధధరా దేవీ ఫుల్లపంకజలోచనా ।। ౨౩ ।।
అచింత్యతేజసా యుక్తా సర్వయోనిస్సముద్యతా ।।
ఏకాకినీ యదా మాయా సంయోగాచ్చాప్యనేకికా ।। ౨౪ ।।
పరః పుమానీశ్వరస్స శివశ్శంభురనీశ్వరః ।।
శీర్షే మన్దాకినీధారీ భాలచన్ద్రస్త్రిలోచనః ।।౨౫।।
పంచవక్త్రః ప్రసన్నాత్మా దశబాహుస్త్రిశూలధృక్ ।।
కర్పూరగౌరసుసితో భస్మోద్ధూలితవిగ్రహః ।।౨౬।।
యుగపచ్చ తయా శక్త్యా సాకం కాలస్వరూపిణా ।।
శివలోకాభిధం క్షేత్రం నిర్మితం తేన బ్రహ్మణా।। ౨౭ ।।
తదేవ కాశికేత్యేతత్ప్రోచ్యతే క్షేత్రముత్తమమ్ ।।
పరం నిర్వాణసంఖ్యానం సర్వోపరి విరాజితమ్ ।। ౨౮ ।।
తాభ్యాం చ రమమాణాభ్యాం చ తస్మిన్క్షేత్రే మనోరమే ।।
పరమానందరూపాభ్యాం పరమానన్దరూపిణీ ।।౨౯।।
మునే ప్రలయకాలేపి న తత్క్షేత్రం కదాచన ।।
విముక్తం హి శివాభ్యాం యదవిముక్తం తతో విదుః।।2.1.6.30।।
అస్యానన్దవనం నామ పురాకారి పినాకినా ।।
క్షేత్రస్యానందహేతుత్వాదవిముక్తమనంతరమ్।।3౧।।
అథానన్దవనే తస్మిఞ్ఛివయో రమమాణయోః।।

ఇచ్ఛేత్యభూత్సురర్షే హి సృజ్యః కోప్యపరః కిల ।। ౩౨ ।।

యస్మిన్న్యస్య మహాభారమావాం స్వస్వైరచారిణౌ ।।

నిర్వాణధారణం కుర్వః కేవలం కాశిశాయినౌ ।।౩౩।।

స ఏవ సర్వం కురుతాం స ఏవ పరిపాతు చ ।।

స ఏవ సంవృణోత్వం తే మదనుగ్రహతస్సదా ।।౩౪।।

చేతస్సముద్రమాకుంచ్య చింతాకల్లోలలోలితమ్ ।।

సత్త్వరత్నం తమోగ్రాహం రజోవిద్రుమవల్లితమ్ ।।౩౫।।

యస్య ప్రసాదాత్తిష్ఠావస్సుఖమానందకాననే।।

పరిక్షిప్తమనోవృత్తౌ బహిశ్చింతాతురే సుఖమ్ ।।౩౬।।

సంప్రధార్యేతి స విభుస్తయా శక్త్యా పరేశ్వరః ।।

సవ్యే వ్యాపారయాంచక్రే దశమేంఽగేసుధాసవమ్ ।। ౩౭ ।।

తతః పుమానావిరాసీదేకస్త్రైలోక్యసుందరః ।।

శాంతస్సత్త్వగుణోద్రిక్తో గాంభీర్యామితసాగరః ।।౩౮।।

తథా చ క్షమయా యుక్తో మునేఽలబ్ధోపమో ఽభవత్ ।।

ఇన్ద్రనీలద్యుతిః శ్రీమాన్పుణ్డరీకోత్తమేక్షణః ।।౩౯ ।।

సువర్ణకృతిభృచ్ఛ్రేష్ఠ దుకూలయుగలావృతః ।।

లసత్ప్రచండదోర్దణ్డయుగలోహ్యపరాజితః ।।2.1.6.౪౦।।

తతస్స పురుషశ్శంభుం ప్రణమ్య పరమేశ్వరమ్ ।।

నామాని కురు మే స్వామిన్వద కర్మం జగావితి ।।౪౧।।

తచ్ఛ్రుత్వా వచనమ్ప్రాహ శంకరః ప్రహసన్ప్రభుః ।।

పురుషం తం మహేశానో వాచా మేఘగభీరయా।।౪౨।।

శివ ఉవాచ।।

విష్ణ్వితివ్యాపకత్వాత్తే నామ ఖ్యాతం భవిష్యతి।।

బహూన్యన్యాని నామాని భక్తసౌఖ్యకరాణి హ ।।౪౩।।

తపః కురు దృఢో భూత్వా పరమం కార్యసాధనమ్ ।।

ఇత్యుక్త్వా శ్వాసమార్గేణ దదౌ చ నిగమం తతః ।।౪౪।।

తతోఽచ్యుతశ్శివం నత్వా చకార విపులం తపః ।।

అంతర్ధానం గతశ్శక్త్యా సలోకః పరమేశ్వరః ।।౪౫।।

దివ్యం ద్వాదశ సాహస్రం వర్షం తప్త్వాపి చాచ్యుతః ।।

న ప్రాప స్వాభిలషితం సర్వదం శంభుదర్శనమ్ ।। ౪౬ ।।

తత్తత్సంశయమాపన్నశ్చింతితం హృది సాదరమ్ ।।

మయాద్య కిం ప్రకర్తవ్యమితి విష్ణుశ్శివం స్మరన్ ।। ౪౭ ।।

ఏతస్మిన్నంతరే వాణీ సముత్పన్నా శివాచ్ఛుభా ।।

తపః పునః ప్రకర్త్తవ్యం సంశయస్యాపనుత్తయే ।। ౪౮ ।।

తత స్తేన చ తచ్ఛ్రుత్వా తపస్తప్తం సుదారుణమ్ ।।

బహుకాలం తదా బ్రహ్మధ్యానమార్గపరేణ హి ।। ౪౯ ।।

తతస్స పురుషో విష్ణుః ప్రబుద్ధో ధ్యానమార్గతః ।।

సుప్రీతో విస్మయం ప్రాప్తః కిం యత్తవ మహ ఇతి ।। 2.1.6.౫౦ ।।

పరిశ్రమవతస్తస్య విష్ణోః స్వాఙ్గేభ్య ఏవ చ ।।

జలధారా హి సంయాతా వివిధాశ్శివమాయయా ।।౫౧।।

అభివ్యాప్తం చ సకలం శూన్యం యత్తన్మహామునే ।।

బ్రహ్మరూపం జలమభూత్స్పర్శనాత్పాపనాశనమ్ ।। ౫౨ ।।

తదా శ్రాంతశ్చ పురుషో విష్ణుస్తస్మిఞ్జలే స్వయమ్ ।।

సుష్వాప పరమ ప్రీతో బహుకాలం విమోహితః ।। ౫౩ ।।

నారాయణేతి నామాపి తస్యాసీచ్ఛ్రుతిసంమతమ్ ।।

నాన్యత్కించిత్తదా హ్యాసీత్ప్రాకృతం పురుషం వినా।।౫౪।।

ఏతస్మిన్నన్తరే కాలే తత్త్వాన్యాసన్మహాత్మనః ।।

తత్ప్రకారం శృణు ప్రాజ్ఞ గదతో మే మహామతే ।। ౫౫ ।।

ప్రకృతేశ్చ మహానాసీన్మహతశ్చ గుణాస్త్రయః ।।

అహంకారస్తతో జాతస్త్రివిధో గుణభేదతః ।। ౫౬ ।।

తన్మాత్రాశ్చ తతో జాతః పఞ్చభూతాని వై తతా ।।

తదైవ తానీన్ద్రియాణి జ్ఞానకర్మమయాని చ ।।౫౭।।

తత్త్వానామితి సంఖ్యానముక్తం తే ఋషిసత్తమ ।।

జడాత్మకఞ్చ తత్సర్వం ప్రకృతేః పురుషం వినా ।।౫౮।।

తత్తదైకీకృతం తత్త్వం చతుర్వింశతిసంఖ్యకమ్।।

శివేచ్ఛయా గృహీత్వా స సుష్వాప బ్రహ్మరూపకే ।।౫౯।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం సృష్టివ్యాఖ్యనే
ప్రథమఖండే విష్ణూ త్పత్తివర్ణనో నామ షష్ఠోఽధ్యాయః ।।౬।।

2.1.7

బ్రహ్మోవాచ ।।

సుప్తే నారాయణే దేవే నాభౌ పంకజముత్తమమ్ ।।

ఆవిర్బభూవ సహసా బహవ సంకరేచ్ఛయా ।।౧।।

అనంతయష్టికాయుక్తం కర్ణికారసమప్రభమ్ ।।

అనంతయోజనాయామమనంతోచ్ఛ్రాయసంయుతమ్॥౨॥

కోటిసూర్యప్రతీకాశం సుందర వచసంయుతమ్ ॥

అత్యద్భుతం మహారమ్యం దర్శనీయమనుత్తమమ్ ॥ ౩ ॥

కృత్వా యత్నం పూర్వవత్స శంకరః పరమేశ్వరః ॥

దక్షిణాంగాన్నిజాన్మాం కైసాశీశ్శంభురజీజనత్ ॥ ౪ ॥

స మాయామోహితం కృత్వా మాం మహేశో ద్రుతం మునే ॥

తన్నాభిపంకజాదావిర్భావయామాస లీలయా ॥ ౯ ॥

ఏష పద్మాత్తతో జజ్ఞే పుత్రోఽహం హేమగర్భకః ॥

చతుర్ముఖో రక్తవర్ణస్త్రిపుండ్రాంకితమస్తకః ॥ ౬ ॥

తన్మాయామోహితశ్చాహం నావిదం కమల వినా ॥

స్వదేహజనకం తాత పితరం జ్ఞానదుర్బలః ॥ ౭ ॥

కోహం వా కుత ఆయాతః కిం కార్య తు మదీయకమ్ ॥

కస్య పుత్రోఽహముత్పన్నః కేనైవ నిర్మితోఽధునా ॥ ౮ ॥

ఇతి సంశయమాపన్నం బుద్ధిర్మాం సమపద్యత ॥

కిమర్థం మోహమాయామి తజ్జ్ఞానం సుకరం ఖలు ॥ ౯ ॥

ఏతత్కమలపుష్పస్య పత్రారోహస్థలం హ్యధః ॥

మత్కర్తా చ స వై తత్ర భవిష్యతి న సంశయః ॥2.1.7.౧౦॥

ఇతి బుద్ధిం సమాస్థాయ కమలాదవరోహయన్ ॥

నాలే నాలేగతస్తత్ర వర్షాణాం శతకం మునే ॥౧౧॥

న లబ్ధం తు మయా తత్ర కమలస్థానముత్తమమ్ ॥

సంశయం చ పునః ప్రాప్తః కమలే గన్తుముత్సుకః ॥ ౧౨ ॥

ఆరురోహాథ కమలం నాలమార్గేణ వై మునే ।।
కుడ్మలం కమలస్యాథ లబ్ధవాన్న విమోహితాః ।।౧౩।।
నాలమార్గేణ భ్రమతో గతం వర్షశతం పునః ।।
క్షణమాత్ర తదా తత్ర తతస్తిష్ఠన్విమోహితః ।।౧౪।।
తదా వాణీ సముత్పన్నా తపేతి పరమా శుభా ।।
శివేచ్ఛయా పరా వ్యోమ్నో మోహవిధ్వంసినీ మునే ।।౧౫।।
తచ్ఛ్రుత్వా వ్యోమవచనం ద్వాదశాబ్దం ప్రయత్నతః ।।
పునస్తప్తం తపో ఘోరం ద్రష్టుం స్వజనకం తదా।।౧౬।।
తదా హి భగవాన్విష్ణుశ్చతుర్బాహుస్సులోచనః ।।
మయ్యేవానుగ్రహం కర్తుం ద్రుతమావిర్బభూవ హ ।।౧౭।।
శంఖచక్రాయుధకరో గదాపద్మధరః పరః ।।
ఘనశ్యామలసర్వాంగః పీతామ్బరధరః పరః ।। ౧౮ ।।
ముకుటాదిమహాభూషః ప్రసన్నముఖపంకజః ।।
కోటికందర్పసంకాశస్సన్దష్టో మోహితేన సః ।। ౧౯ ।।
తద్దృష్ట్వా సున్దరం రూపం విస్మయం పరమం గతః ।।
కాలాభం కాంచనాభం చ సర్వాత్మానం చతుర్భుజమ్ ।। 2.1.7.౨౦ ।।
తథాభూతమహం దృష్ట్వా సదసన్మయమాత్మనా ।।
నారాయణం మహాబాహు హర్షితో హ్యభవం తదా ।। ౨౧ ।।
మాయయా మోహితశ్శమ్భోస్తదా లీలాత్మనః ప్రభోః ।।
అవిజ్ఞాయ స్వజనకం తమవోచం ప్రహర్షితః ।। ౨౨ ।।
బ్రహ్మోవాచ ।।

కస్త్వం వదేతి హస్తేన సముత్థాప్య సనాతనమ్ ।।

తదా హస్తప్రహారేణ తీవ్రేణ సుదృఢేన తు ।। ౨౩ ।।

ప్రబుద్ధ్యోత్థాయ శయనాత్సమాసీనః క్షణం వశీ ।।

దదర్శ నిద్రావిక్లిన్ననీరజామలలోచనః ।।౨౪।।

మామత్ర సంస్థితం భాసాధ్యాసితో భగవాన్హరిః ।।

ఆహ చోత్థాయ బ్రహ్మాణం హసన్మాం మధురం సకృత్ ।। ౨౫ ।।

విష్ణురువాచ ।।

స్వాగతం స్వాగతం వత్స పితామహ మహాద్యుతే ।।

నిర్భయో భవ దాస్యేఽహం సర్వాన్కామాన్న సంశయః ।। ౨౬ ।।

తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా స్మితపూర్వం సురర్షభః ।।

రజసా బద్ధవైరశ్చ తమవోచం జనార్దనమ్ ।। ౨౭ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

భాషసే వత్స వత్సేతి సర్వసంహారకారణమ్ ।।

మామిహాతి స్మితం కృత్వా గురుశ్శిష్యమివానఘ ।। ౨౮ ।।

కర్తారం జగతాం సాక్షాత్ప్రకృతేశ్చ ప్రవర్తకమ్ ।।

సనాతనమజం విష్ణుం విరించిం విష్ణుసంభవమ్ ।। ౨౯ ।।

విశ్వాత్మానం విధాతారం ధాతారమ్పంకజేక్షణమ్ ।।

కిమర్థం భాషసే మోహాద్వక్తుమర్హసి సత్వరమ్ ।। 2.1.7.30 ।।

వేదో మాం వక్తి నియమాత్స్వయంభువమజం విభుమ్ ।।

పితామహం స్వరాజం చ పరమేష్ఠినముత్తమమ్ ।। ౩౧ ।।

ఇత్యాకర్ణ్య హరిర్వాక్యం మమ క్రుద్ధో రమాపతిః ।।

సోఽపి మామాహ జానే త్వాం కర్తారమితి లోకతః ॥ ౩౨ ॥

విష్ణురువాచ ॥ ॥

కర్తుం ధర్తు్తం భవానంగాదవతీర్ణో మమావ్యయాత్ ॥

విస్మృతోఽసి జగన్నాథం నారాయణమనామయమ్॥౩౩॥

పురుషం పరమాత్మానం పురుహూతం పురుష్టుతమ్ ॥

విష్ణుమచ్యుతమీశానం విశ్వస్య ప్రభవోద్భవమ్॥౩౪॥

నారాయణం మహాబాహుం సర్వవ్యాప కమీశ్వరమ్ ॥

మన్నాభిపద్మతస్త్వం హి ప్రసూతో నాత్ర సంశయః ॥ ౩౫ ॥

తవాపరాధో నాస్త్యత్ర త్వయి మాయాకృతం మమ ॥

శృణు సత్యం చతుర్వక్త్ర సర్వదేవేశ్వరో హ్యహమ్ ॥౩౬॥

కర్తా హర్తా చ భర్తా చ న మయాస్తిసమో విభుః ॥

అహమేవ పరం బ్రహ్మ పరం తత్త్వం పితామహ॥౩౭॥

అహమేవ పరం జ్యోతిః పరమాత్మా త్వహం విభుః ॥

అద్య దృష్టం శ్రుతం సర్వం జగత్యస్మింశ్చరాచరమ్ ॥ ౩౮ ॥

తత్తద్విద్ధి చతుర్వక్త్ర సర్వం మన్మయమిత్యథ ॥

మయా సృష్టం పురా వ్యక్తం చతుర్వింశతితత్త్వకమ్॥ ౩౯ ॥

నిత్యం తేష్వణవో బద్ధాస్సృష్టక్రోధభయాదయః ॥

ప్రభావాచ్చ భవానంగాన్యనేకానీహ లీలయా ॥ 2.1.7.౪౦ ॥

సృష్టా బుద్ధిర్మయా తస్యామహంకారస్త్రిధా తతః ॥

తన్మాత్రం పంకజం తస్మాన్మనోదేహేన్ద్రియాణి చ ॥౪౧॥

ఆకాశాదీని భూతాని భౌతికాని చ లీలయా ॥

ఇతి బుద్ధ్వా ప్రజానాథ శరణం వ్రజ మే విధే ।।౪౨।।

అహం త్వాం సర్వదుఃఖేభ్యో రక్షిష్యామి న సంశయః ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇతి శ్రుత్వా వచస్తస్య బ్రహ్మా క్రోధసమన్వితః ।।

కో వా త్వమితి సంభర్త్స్యబ్రువం మాయావిమోహితః ।। ౪3 ।।।

కిమర్థం భాషసే భూరి వహ్వనర్థకరం వచః ।।

నేశ్వరస్త్వం పరబ్రహ్మ కశ్చిత్కర్తా భవేత్తవ ।।౪౪।।

మాయయా మోహితశ్చాహం యుద్ధం చక్రే సుదారుణమ్ ।।

హరిణా తేన వై సార్ధ్ధం శంకరస్య మహాప్రభోః ।। ౪౫ ।।

ఏవం మమ హరేశ్చాసీత్సంగరో రోమహర్షణః ।।

ప్రలయార్ణవమధ్యే తు రజసా బద్ధవైరయోః ।। ౪౬ ।।

ఏతస్మిన్నంతరే లింగమభవచ్చావయోః పురః।।

వివాదశమనార్థం హి ప్రబోధార్థం తథాఽఽవయోః ।।౪౭।।

జ్వాలామాలాసహస్రాఢ్యం కాలానలశతోపమమ్।।

క్షయవృద్ధి వినిర్ముక్తమాదిమధ్యాంతవర్జితమ్।।౪౮।।

అనౌపమ్యమనిర్దేశ్యమవ్యక్తం విశ్వసంభవమ్ ।।

తస్య జ్వాలాసహస్రేణ మోహితో భగవాన్హరిః।।౪౯।।

మోహితం చాహ మామత్ర కిమర్థం స్పర్ద్ధసేఽధునా ।।

ఆగతస్తు తృతీయోఽత్ర తిష్ఠతాం యుద్ధమావయోః ।। 2.1.7.౫0 ।।

కుత ఏవాత్ర సంభూతః పరీక్షావో ఽగ్నిసంభవమ్ ।।

అధో గమిష్యామ్యనలస్తంభస్యానుపమస్య చ ।।౫౧।।

పరీక్షార్థం ప్రజానాథ తస్య వై వాయువేగతః ।।
భవానూర్ద్ధ్వం ప్రయత్నేన గంతుమర్హతి సత్వరమ్ ।। ౫౨ ।।
బ్రహ్మోవాచ ।।
ఏవం వ్యాహృత్య విశ్వాత్మా స్వరూపమకరోత్తదా ।।
వారాహమహప్యాశు హంసత్వం ప్రాప్తవాన్మునే ।। ।। ౫3 ।।
తదా ప్రభృతి మామాహుర్హంసహంసో విరాడితి ।।
హంసహంసేతి యో బ్రూయాత్స హంసోఽథ భవిష్యతి ।। ౫౪ ।।
సుశ్వే హ్యనలప్రఖ్యో విశ్వతః పక్షసంయుతః ।।
మనోనిలజవో భూత్వా గత్వోర్ద్ధ్వం చోర్ద్ధ్వతః పురా ।।౫౫।।
నారాయణోఽపి విశ్వాత్మా సుశ్వేతో హ్యభవత్తదా।।
దశ యోజనవిస్తీర్ణం శతయోజనమాయతమ్ ।।౫౬।।
మేరుపర్వతవర్ష్మాణం గౌరతీక్ష్ణోగ్రదంష్ట్రిణమ్ ।।
కాలాదిత్యసమాభాసం దీర్ఘఘోణం మహాస్వనమ్ ।। ౫౭ ।।
హ్రస్వపాదం విచిత్రాంగం జైత్రం దృఢమనౌపమమ్ ।।
వారాహాకారమాస్థాయ గతవాంస్తదధో జవాత్ ।। ౫౮ ।।
ఏవమ్బర్షసహస్రం చ చరన్విష్ణురధో గతః ।।
తథాప్రభృతి లోకేషు శ్వేతవారాహసంజ్ఞకః ।।౫౯।।
కల్పో బభూవ దేవర్షే నరాణాం కాలసంజ్ఞకః ।।
బభ్రామ బహుధా విష్ణుః ప్రభవిష్ణురధోగతః ।। 2.1.7.౬౦ ।।
నాపశ్యదల్పమప్యస్య మూలం లింగస్య సూకరః ।।
తావత్కాలం గతశ్చోర్ద్ధ్వమహమప్యరిసూదన ।।౬౧।।

సత్వరం సర్వయత్నేన తస్యాన్తం జ్ఞాతుమిచ్ఛయా ।।

శ్రాన్తో న దృష్ట్వా తస్యాంతమహం కాలాదధోగతః ।।౬౨।।

తత్రైవ భగవాన్విష్ణుశ్చాంతం కమలలోచనః ।।

సర్వదేవనిభస్తూర్ణముత్థితస్స మహావపుః ।। ౬౩ ।।

సమాగతో మయా సార్ద్ధం ప్రణిపత్య భవం ముహుః ।।

మాయయా మోహితశ్శంభోస్తస్థౌ సంవిగ్నమానసః ।। ౬౪ ।।

పృష్ఠతః పార్శ్వతశ్చైవ హ్యగ్రతః పరమేశ్వరమ్ ।।

ప్రణిపత్య మయా సార్ద్ధం సస్మార కిమిదం త్వితి ।।౬౫।।

అనిర్దేశ్యం చ తద్రూపమనామ కర్మవర్జితమ్ ।।

అలింగం లింగతాం ప్రాప్తం ధ్యానమార్గేప్యగోచరమ్ ।।౬౬।।

స్వస్థం చిత్తం తదా కృత్వా నమస్కార పరాయణౌ ।।

బభూవతురుభావావామహం హరిరపి ధ్రువమ్।।౬౭।।

జానీవో న హి తే రూపం యోఽసియోఽసి మహాప్రభో ।।

నమోఽస్తు తే మహేశాన రూపం దర్శయ నౌ త్వరన్ ।।౬౮।।

ఏవం శరచ్ఛతాన్యాసన్నమస్కారం ప్రకుర్వతోః ।।

ఆవయోర్మునిశార్దూల మదమాస్థితయోస్తదా ।।౬౯।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసం హితాయాం ప్రథమఖండే విష్ణుబ్రహ్మవివాదవర్ణనోనామ సప్తమోఽధ్యాయః।।౭।।

2.1.8

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఏవం తయోర్మునిశ్రేష్ఠ దర్శనం కాంక్షమాణయోః ।।

విగర్వయోశ్చ సురయోః సదా నౌ స్థితయోర్మునే ।। ౧।।

దయాలురభవచ్ఛంభుర్దీనానాం ప్రతిపాలకః ।।

గర్విణాం గర్వహర్తా చ సర్వేషాం ప్రభురవ్యయః ।।౨।।

తదా సమభవత్తత్ర నాదో వై శబ్దలక్షణః ।।

ఓమోమితి సురశ్రేష్ఠాత్సువ్యక్తః ప్లుతలక్షణః ।।౩।।

కిమిదం త్వితి సంచింత్య మయా తిష్ఠన్మహాస్వనః ।।

విష్ణుస్సర్వసురారాధ్యో నిర్వైరస్తుష్టచేతసా ।। ౪ ।।

లింగస్య దక్షిణే భాగే తథాపశ్యత్సనాతనమ్ ।।

ఆద్యం వర్ణమకారాఖ్యముకారం చోత్తరం తతః ।। ౫ ।।

మకారం మధ్యతశ్చైవ నాదమంతేఽస్య చోమితి ।।

సూర్యమండలవద్దృష్ట్వా వర్ణమాద్యం తు దక్షిణే ।।౬।।

ఉత్తరే పావకప్రఖ్యముకారమృషి సత్తమ ।।

శీతాంశుమణ్డలప్రఖ్యం మకారం తస్య మధ్యతః ।।౭।।

తస్యోపరి తదాఽపశ్యచ్ఛుద్ధస్ఫటికసుప్రభమ్ ।।

తురీయాతీతమమలం నిష్కలం నిరుపద్రవమ్ ।। ౮ ।।

నిర్ద్వంద్వం కేవలం శూన్యం బాహ్యాభ్యంతరవర్జితమ్ ।।

స బాహ్యాభ్యంతరే చైవ బాహ్యాభ్యంతరసంస్థితమ్ ।। ౯ ।।

ఆదిమధ్యాంతరహితమానందస్యాపికారణమ్ ।।

సత్యమానన్దమమృతం పరం బ్రహ్మపరాయణమ్ ।। 2.1.8.౧౦ ।।

కుత ఏవాత్ర సంభూతః పరీక్షావోఽగ్నిసంభవమ్ ।।

అధోగమిష్యామ్యనలస్తంభస్యానుపమస్య చ ।। ౧౧ ।।

వేదశబ్దోభయావేశం విశ్వాత్మానం వ్యచింతయత్ ।।

తదాఽభవదృషిస్తత్ర ఋషేసాఽరతమం స్మృతమ్ ।।౧౨।।

తేనైవ ఋషిణా విష్ణుర్జ్ఞాతవాన్పరమేశ్వరమ్ ।।

మహాదేవం పరం బ్రహ్మ శబ్దబ్రహ్మతనుం పరమ్ ।।౧౩।।

చింతయా రహితో రుద్రో వాచో యన్మనసా సహ ।।

అప్రాప్య తన్నివర్తంతే వాచ్యస్త్వేకాక్షరేణ సః ।।౧౪।।

ఏకాక్షరేణ తద్వాక్యమృతం పరమకారణమ్ ।।

సత్యమానన్దమమృతం పరం బ్రహ్మ పరాత్పరమ్ ।। ౧౫ ।।
ఏకాక్షరాదకారాఖ్యాద్భగవాన్బీజకోణ్డజః ।।

ఏకాక్షరాదుకారాఖ్యాద్ధరిః పరమకారణమ్।।౧౬।।

ఏకాక్షరాన్మకారాఖ్యాద్భగవాన్నీలలోహితః ।।

సర్గకర్తా త్వకారాఖ్యో హ్యుకారాఖ్యస్తు మోహకః ।।౧౭।।

మకారాఖ్యస్తు యో నిత్యమనుగ్రహకరోఽభవత్।।

మకారాఖ్యో విభుర్బీజీ హ్యకారో బీజ ఉచ్యతే ।। ౧౮ ।।

ఉకారాఖ్యో హరిర్యోనిః ప్రధానపురుషేశ్వరః ।।

బీజీ చ బీజం తద్యోనిర్నాదాఖ్యశ్చ మహేశ్వరః ।। ౧౯ ।।

బీజీ విభజ్య చాత్మానం స్వేచ్ఛయా తు వ్యవస్థితః ।।

అస్య లింగాదభూద్బీజమకారో బీజినః ప్రభోః ।। 2.1.8.౨౦ ।।

ఉకారయోనౌ నిఃక్షిప్తమవర్ధ్వత సమంతతః।।

సౌవర్ణమభవచ్చాండమావేద్య తదలక్షణమ్ ।। ౨౧ ।।

అనేకాబ్దం తథా చాప్సు దివ్యమండం వ్యవస్థితమ్।।

తతో వర్షసహస్రాంతే ద్విధాకృతమజోద్భవమ్ ।।౨౨।।

అండమప్సు స్థితం సాక్షాద్వ్యాఘాతేనేశ్వరేణ తు ।।

తథాస్య సుశుభం హైమం కపాలం చోర్ద్ధ్వసంస్థితమ్ ।।౨3।।

జజ్ఞే సా ద్యౌస్తదపరం పృథివీ పంచలక్షణా ।।

తస్మాదండాద్భవో జజ్ఞే కకారాఖ్యశ్చతుర్ముఖః ।।౨౪।।

స స్రష్టా సర్వలోకానాం స ఏవ త్రివిధః ప్రభుః ।।

ఏవమోమోమితి ప్రోక్తమిత్యాహుర్యజుషాం వరాః ।।౨౫।।

యజుషాం వచనం శ్రుత్వా ఋచః సమాని సాదరమ్ ।।

ఏవమేవ హరే బ్రహ్మన్నిత్యాహుశ్చావయోస్తదా ।।౨౬।।

తతో విజ్ఞాయ దేవేశం యథావచ్ఛక్తిసంభవైః ।।

మంత్రం మహేశ్వరం దేవం తుష్టావ సుమహోదయమ్।।౨౭।।

ఏతస్మిన్నంతరేఽన్యచ్చ రూపమద్భుతసున్దరమ్ ।।

దదర్శ చ మయా సార్ద్ధం భగవాన్విశ్వపాలకః ।। ౨౮ ।।

పంచవక్త్రం దశభుజం గౌరకర్పూరవన్మనే ।।

నానాకాంతి సమాయుక్తం నానాభూషణభూషితమ్ ।। ౨౯ ।।

మహోదారం మహావీర్యం మహాపురుషలణమ్ ।।

తం దృష్ట్వా పరమం రూపం కృతార్థోఽభూన్మయా హరిః ।।2.1.8.30।।

అథ ప్రసన్నో భగవాన్మహేశః పరమేశ్వరః ।।

దివ్యం శబ్దమయం రూపమాఖ్యాయ ప్రహసన్స్థితః ।। ౩౧ ।।

అకారస్తస్య మూర్ద్ధా హి లలాటో దీర్ఘ ఉచ్యతే ।।

ఇకారో దక్షిణం నేత్రమీకారో వామలోచనమ్ ।।3౨।।।।

ఉకారో దక్షిణం శ్రోత్రమూకారో వామ ఉచ్యతే ।।

ఋకారో దక్షిణం తస్య కపోలం పరమేష్ఠినః ।।౩౩।।

వామం కపోలమూకారో లృ లౄ నాసాపుటే ఉభే।।

ఏకారశ్చోష్ఠ ఊర్ధ్వశ్చ హ్యైకారస్త్వధరో విభోః ।।౩౪।।

ఓకారశ్చ తథౌకారో దన్తపంక్తిద్వయం క్రమాత్ ।।

అమస్తు తాలునీ తస్య దేవదేవస్య శూలినః ।।౩౫।।

కాదిపంచాక్షరాణ్యస్య పఞ్చ హస్తాశ్చ దక్షిణే ।।

చాదిపంచాక్షరాణ్యేవం పంచ హస్తాస్తు వామతః ।। ౩౬ ।।

టాదిపంచాక్షరం పాదాస్తాదిపంచాక్షరం తథా ।।

పకార ఉదరం తస్య ఫకారః పార్శ్వ ఉచ్యతే ।।౩౭।।

బకారో వామపార్శ్వస్తు భకారః స్కంధ ఉచ్యతే ।।

మకారో హృదయం శంభోర్మహాదేవస్య యోగినః ।।౩౮।।

యకారాదిసకారాన్తా విభోర్వై సప్తధాతవః ।।

హకారో నాభిరూపో హి క్షకారో ఘ్రాణ ఉచ్యతే ।।౩౯।।

ఏవం శబ్దమయం రూపమగుణస్య గుణాత్మనః।।

దృష్ట్వా తముమయా సార్ద్ధం కృతార్థోఽభూన్మయా హరిః ।।2.1.8.౪౦।।

ఏవం దృష్ట్వా మహేశానం శబ్దబ్రహ్మతనుం శివమ్ ।।

ప్రణమ్య చ మయా విష్ణుః పునశ్చాపశ్యదూర్ద్వతః।।౪౧।।

ఓంకారప్రభవం మంత్రం కలాపంచకసంయుతమ్ ।।

శుద్ధస్ఫటికసంకాశం శుభాష్టత్రింశదక్షరమ్ ।। ౪౨ ।।

మేధాకారమభూద్భూయస్సర్వధర్మార్థసాధకమ్ ।।

గాయత్రీప్రభవం మంత్రం సహితం వశ్యకారకమ్ ॥ ౪౩ ॥

చతుర్వింశతివర్ణాఢ్యం చతుష్కాలమనుత్తమమ్ ॥

అథ పంచసితం మంత్రం కలాష్టక సమాయుతమ్ ॥ ౪౪ ॥

ఆభిచారికమత్యర్థం ప్రాయస్త్రింశచ్ఛుభాక్షరమ్ ॥

యజుర్వేదసమాయుక్తం పఞ్చవింశచ్ఛుభాక్షరమ్ ॥౪౫॥

కలాష్టకసమా యుక్తం సుశ్వేతం శాంతికం తథా ॥

త్రయోదశకలాయుక్తం బాలాద్యైస్సహ లోహితమ్ ॥ ౪౬ ॥

బభూవురస్య చోత్పత్తివృద్ధిసంహారకారణమ్ ॥

వర్ణా ఏకాధికాః షష్టిరస్య మంత్రవరస్య తు ॥ ౪౭ ॥

పునర్మృత్యుంజయం మన్త్రం పఞ్చాక్షరమతః పరమ్ ॥

చింతామణిం తథా మంత్రం దక్షిణామూర్తి సంజ్ఞకమ్ ॥ ౪౮ ॥

తతస్తత్త్వమసీత్యుక్తం మహావాక్యం హరస్య చ ॥

పఞ్చమంత్రాంస్తథా లబ్ధ్వా జజాప భగవాన్హరిః ॥ ౪౯ ॥

అథ దృష్ట్వా కలావర్ణమృగ్యజుస్సామరూపిణమ్ ॥

ఈశానమీశముకుటం పురుషాఖ్యం పురాతనమ్ ॥ 2.1.8.౫౦ ॥

అఘోరహృదయం హృద్యం సర్వగుహ్యం సదాశివమ్ ॥

వామపాదం మహాదేవం మహాభోగీన్ద్రభూషణమ్ ॥ ౫౧ ॥

విశ్వతః పాదవన్తం తం విశ్వతోక్షికరం శివమ్ ॥

బ్రహ్మణోఽధిపతి సర్గస్థితిసంహారకారణమ్ ॥ ౫౨ ॥

తుష్టావ వాగ్భిరిష్టాభిస్సామ్బం వరదమీశ్వరమ్ ॥

మయా చ సహితో విష్ణుర్భగవాంస్తుష్టచేతసా ॥ ౫౩ ॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ప్రథమఖణ్డే సృష్ట్యుపాఖ్యానే శబ్దబ్రహ్మతనువర్ణనో నామాష్టమోఽధ్యాయః ॥ ౮ ॥

2.1.9

బ్రహ్మోవాచ ॥

అథాకర్ణ్య నుర్తివిష్ణుకృతాం స్వస్య మహేశ్వరః ॥

ప్రాదుర్బభూవ సుప్రీతస్సవామం కరుణానిధిః ॥ ౧ ॥

పంచవక్త్రస్త్రినయనో భాలచన్ద్రో జటాధరః ॥

గౌరవర్ణో విశాలాక్షో భస్మోద్ధూలితవిగ్రహః ॥ ౨ ॥

దశబాహుర్నీలగల సర్వాభరణభూషితః ॥

సర్వాంగసున్దరో భస్మత్రిపుణ్డ్రాంకితమస్తకః ॥ ౩ ॥

తం దృష్ట్వా తాదృశం దేవం సవామం పరమేశ్వరమ్ ॥

తుష్టావ పునరిష్టాభిర్వాగ్భిర్విష్ణుర్మయా సహ ॥ ౪ ॥

నిగమం శ్వాసరూపేణ దదౌ తస్మై తతో హరః ॥

విష్ణవే చ ప్రసన్నాత్మా మహేశః కరుణాకరః ॥ ౫ ॥

తతో జ్ఞానమదాత్తస్మై హరయే పరమాత్మనే ॥

పరమాత్మా పునర్మహ్యం దత్తవాన్కృపయా మునే ॥ ౬ ॥

సంప్రాప్య నిగమం విష్ణుః పప్రచ్ఛ పునరేవ తమ్ ॥

కృతార్థస్సాఽంజలిర్నత్వా మయా సహ మహేశ్వరమ్ ॥ ౭ ॥

విష్ణురువాచ ॥

కథం చ తుష్యసే దేవ మయా పూజ్యః కథం ప్రభో ।

కథం ధ్యానం ప్రకర్తవ్యం కథం వ్రజసి వశ్యతామ్ ॥ ౮ ॥

కిం కర్తవ్యం మహాదేవ హ్యావాభ్యాం తవ శాసనాత్ ॥

సదాసదాజ్ఞాపయ నౌ ప్రీత్యర్థం కురు శంకర ॥ ౯ ॥

ఏతత్సర్వం మహారాజ కృపాం కృత్వాఽవయోః ప్రభో ॥

కథనీయం తథాన్యచ్చ విజ్ఞాయ స్వానుగౌ శివ ॥ 2.1.9.౧౦ ॥

బ్రహ్మోవాచ॥

ఇత్యేతద్వచనం శ్రుత్వా ప్రసన్నో భగవాన్హరః ॥

ఉవాచ వచనం ప్రీత్యా సుప్రసన్నః కృపానిధిః ॥ ౧౧ ॥

శ్రీశివ ఉవాచ ॥

భక్త్యా చ భవతోర్న్యూనం ప్రీతోహం సురసత్తమౌ ॥

పశ్యతం మాం మహాదేవం భయం సర్వం విముంచతామ్ ॥ ౧౨ ॥

మమ లింగం సదా పూజ్య ధ్యేయం చైతాదృశం మమ ॥

ఇదానీం దృశ్యతే యద్వత్తథా కార్యం ప్రయత్నతః ॥ ౧3 ॥

పూజితో లింగరూపేణ ప్రసన్నో వివిధం ఫలమ్ ॥

దాస్యామి సర్వలోకేభ్యో మనోభీష్టాన్యనేకశః ॥ ౧౪ ॥

యదా దుఃఖం భవేత్తత్ర యువయోస్సురసత్తమౌ ॥

పూజితే మమ లింగే చ తదా స్యాద్దుఃఖనాశనమ్ ॥ ౧౫ ॥

యువాం ప్రసూతౌ ప్రకృతేర్మదీయాయా మహాబలౌ ॥

గాత్రాభ్యాం సవ్యసవ్యాభ్యాం మమ సర్వేశ్వరస్య హి ॥ ౧౬ ॥

అయం మే దక్షిణాత్పార్శ్వాద్బ్రహ్మా లోకపితామహః ॥

వామపార్శ్వాచ్చ విష్ణుస్త్వం సముత్పన్నః పరాత్మనః ॥ ౧౭ ॥

ప్రీతోహం యువయోస్సమ్యగ్వరం దద్యాం యథేప్సితమ్ ॥

మయి భక్తిర్దృఢా భూయాద్యువయోరభ్యనుజ్ఞయా ।। ౧౮ ।।

పార్థివీం చైవ మన్మూర్తిం విధాయ కురుతం యువామ్ ।।

సేవాం చ వివిధాం ప్రాజ్ఞౌ కృత్వా సుఖమవాప్స్యథ ।। ౧౯ ।।

బ్రహ్మన్సృష్టిం కురు త్వం హి మదాజ్ఞాపరిపాలకః ।।

వత్స వత్స హరే త్వం చ పాలయైవం చరాచరమ్ ।। 2.1.9.౨౦ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా నౌ ప్రభురతాభ్యాం పూజావిధిమదాచ్ఛుభామ్ ।।

యేనైవ పూజితశ్శంభుః ఫలం యచ్ఛత్యనేకశః ।। ౨౧ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యాకర్ణ్య వచశ్శంభోర్మయా చ సహితో హరిః ।।

ప్రత్యువాచ మహేశానం ప్రణిపత్య కృతాంజలిః ।। ౨౨ ।।

విష్ణురువాచ ।।

యది ప్రీతిః సముత్పన్నా యది దేయో వరశ్చ నౌ ।।

భక్తిర్భవతు నౌ నిత్యం త్వయి చావ్యభిచారిణీ ।। ౨3 ।।

త్వమప్యవతరస్వాద్య లీలయా నిర్గుణోపి హి ।।

సహాయం కురు నౌ తాత త్వం పరః పరమేశ్వరః ।। ౨౪ ।।

ఆవయోర్దేవదేవేశ వివాదమపి శోభనమ్ ।।

ఇహాగతో భవాన్యస్మాద్వివాదశమనాయ నౌ ।। ౨౫ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా పునః ప్రాహ హరో హరిమ్ ।।

ప్రణిపత్య స్థితం మూర్ధ్నా కృతాంజలిపుటః స్వయమ్ ।।౨౬।।

శ్రీమహేశ ఉవాచ ।।

ప్రలయస్థితిసర్గాణాం కర్తాహం సగుణోఽగుణః ।।

పరబ్రహ్మ నిర్వికారీ సచ్చిదానందలక్షణః ।। ౨౭ ।।

త్రియా భిన్నో హ్యహం విష్ణో బ్రహ్మవిష్ణుహరాఖ్యయా।।

సర్గరక్షాలయగుణైర్నిష్కలోహం సదా హరే ।।౨౮।।

స్తుతోఽహం యత్త్వయా విష్ణో బ్రహ్మణా మేఽవతారణే।।

ప్రార్థనాం తాం కరిష్యామి సత్యాం యద్భక్తవత్సలః ।।౨౯।।

మద్రూపం పరమం బ్రహ్మన్నీదృశం భవదంగతః ।।

ప్రకటీభవితా లోకే నామ్నా రుద్రః ప్రకీర్తితః ।।2.1.9.30।।

మదంశాత్తస్య సామర్థ్యం న్యూనం నైవ భవిష్యతి ।।

యోహం సోహం న భేదోస్తి పూజావిధివిధానతః ।।3౧।।

యథా చ జ్యోతిషస్సంగాజ్జలాదేః స్పర్శతా న వై ।।

తథా మమాగుణస్యాపి సంయోగాద్బన్ధనం న హి ।। 3౨ ।।

శివరూపం మమైతఝ్చ రుద్రోఽపి శివవత్తదా ।।

న తత్ర పరభేదో వై కర్తవ్యశ్చ మహామునే ।। 33 ।।

వస్తుతో హ్యేకరూపం హి ద్విధా భిన్నం జగత్యుత ।।

అతో న భేదా విజ్ఞేయః శివే రుద్రే కదాచన ।। 3౪ ।।

సువర్ణస్య తథైకస్య వస్తుత్వం నైవ గచ్ఛతి ।।

అలంకృతికృతే దేవ నామభేదో న వస్తుతః ।।3౫।।

తథైకస్యా మృదో భేదో నానాపాత్రే న వస్తుతః।।

కారణస్యైవ కార్యే చ సన్నిధానం నిదర్శనమ్ ।।3౬।।

జ్ఞాతవ్యం బుధవర్యైశ్చ నిర్మలజ్ఞానిభిః సురౌ ।।
ఏవం జ్ఞాత్వా భవభ్యాం తు న దృశ్యం భేదకార ణమ్ ।।౩౭।।
వస్తువత్సర్వదృశ్యం చ శివరూపమ్మతమ్మమ ।।
అహం భవానజశ్చైవ రుద్రో యోఽయం భవిష్యతి।।౩౮।।
ఏకరూపా న భేదస్తు భేదే వై బంధనం భవేత్ ।।
తథాపి చ మదీయం హి శివరూపం సనాతనమ్ ।।౩౯।।
మూలీభూతం సదోక్తం చ సత్యజ్ఞానమనంతకమ్।।
ఏవం జ్ఞాత్వా సదా ధ్యేయం మనసా చైవ తత్త్వతః ।। 2.1.9.౪౦ ।।
శ్రూయతాం చైవ భో బ్రహ్మన్యద్గోప్యం కథ్యతే మయా ।।
భవంతౌ ప్రకృతేర్యాతౌ నాయం వై ప్రకృతేః పునః ।।౪౧।।
మదాజ్ఞా జాయతే తత్ర బ్రహ్మణో భ్రుకుటేరహమ్।।
గుణేష్వపి యథా ప్రోక్తస్తామసః ప్రకృతో హరః ।।౪౨।।
వైకారికశ్చ విజ్ఞేయో యోఽహంకార ఉదాహృతః ।।
నామతో వస్తుతో నైవ తామసః పరిచక్ష్యతే।।౪౩।।
ఏతస్మాత్కారణాద్బ్రహ్మన్కరణీయమిదం త్వయా ।।
సృష్టికర్తా భవ బ్రహ్మన్సృష్టేశ్చ పాలకో హరిః ।।౪౪।।
మదీయశ్చ తథాంఽశో యో లయకర్తా భవిష్యతి ।।
ఇయం యా ప్రకృతిర్దేవీ హ్యుమాఖ్యా పరమేశ్వరీ ।।౪౫।।
తస్యాస్తు శక్తిర్వా దేవీ బ్రహ్మాణం సా భజిష్యతి ।।
అన్యా శక్తిః పునస్తత్ర ప్రకృతేః సంభవిష్యతి ।।౪౬।।
సమాశ్రయిష్యతి విష్ణుం లక్ష్మీరూపేణ సా తదా।।

పునశ్చ కాలీ నామ్నా సా మదంశం ప్రాప్స్యతి ధ్రువమ్ ।।౪౭।।

జ్యోతీ రూపేణ సా తత్ర కార్యార్థే సంభవిష్యతి ।।

ఏవం దేవ్యాస్తథా ప్రోక్తాశ్శక్తయః పరమాశ్శుభాః ।। ౪౮ ।।

సృష్టిస్థితిలయానాం హి కార్యం తాసాం క్రమాద్ధ్రువమ్ ।।

ఏతస్యాః ప్రకృతేరంశా మత్ప్రియాయాస్సురోత్తమ ।।౪౯।।

త్వం చ లక్ష్మీముపాశ్రిత్య కార్యం కర్తుమిహార్హసి ।।

బ్రహ్మంస్త్వం చ గిరాం దేవీం ప్రకృత్యంశామవాప్య చ ।। 2.1.9.౫౦ ।।

సృష్టికార్యం హృదా కర్తుమ్మన్నిదేశాదిహార్హసి ।।

అహం కాలీం సమాశ్రిత్య మత్ప్రియాంశాం పరాత్పరామ్ ।। ౫౧ ।।

రుద్రరూపేణ ప్రలయం కరిష్యే కార్యముత్తమమ్ ।।

చతుర్వర్ణమయం లోకం తత్సర్వైరాశ్రమైః ధ్రువమ్ ।। ౫౨ ।।

తదన్యైర్వివిధైః కార్యైః కృత్వా సుఖమవాప్స్యథః।।

జ్ఞానవిజ్ఞానసంయుక్తో లోకానాం హితకారకః ।। ౫3 ।।

ముక్తిదోఽత్ర భవానద్య భవ లోకే మదాజ్ఞయా ।।

మద్దర్శనే ఫలం యద్వత్తదేవ తవ దర్శనే ।।౫౪।।

ఇతి దత్తో వరస్తేద్య సత్యం సత్యం న సంశయః।।

మమైవ హృదయే విష్ణుర్విష్ణోశ్చ హృదయే హ్యహమ్ ।।౫౫।।

ఉభయోరంతరం యో వై న జానాతి మనో మమ ।।

వామాంగజో మమ హరిర్దక్షిణాంగోద్భవో విధిః ।। ౫౬ ।।

మహాప్రలయకృద్రుద్రో విశ్వాత్మా హృదయోద్భవః ।।

త్రిధా భిన్నో హ్యహం విష్ణో బ్రహ్మవిష్ణుభవాఖ్యయా ।।౫౭।।

సర్గరక్షాలయకరస్త్రిగుణైరజ ఆదిభిః ।।

గుణభిన్నః శివస్సాక్షాత్ప్రకృతే పురుషాత్పరః ।। ౫౮ ।।

పరం బ్రహ్మాద్వయో నిత్యోఽనన్తః పూర్ణో నిరంజనః ।।

అంతస్తమో వహిస్సత్త్వస్త్రిజగత్పాలకో హరిః ।। ౫౯ ।।
అంతస్సత్త్వస్తమోబాహ్యస్త్రిజగల్లయకృద్ధరః ।। 2.1.9.౬౦ ।।

అంతర్బహీరజాశ్చైవ త్రిజగత్సృష్టికృద్విధిః ।।

ఏవం గుణాస్త్రిదేవేషు గుణభిన్నః శివః స్మృతః ।। ౬౧ ।।

విష్ణో సృష్టికరం ప్రీత్యా పాలయైనం పితామహమ్ ।।

సంపూజ్యస్త్రిషు లోకేషు భవిష్యసి మదాజ్ఞయా ।।౬౨ ।।

తవ సేవ్యో విధేశ్చాపి రుద్ర ఏవ భవిష్యతి ।।

శివపూర్ణావతారో హి త్రిజగల్లయకారకః।।౬3।।

పాద్మే భవిష్యతి సుతః కల్పే తవ పితామహః ।।

తదా ద్రక్ష్యసి మాం చైవ సోఽపి ద్రక్ష్యతి పద్మజః ।। ౬౪ ।।

ఏవముక్త్వా మహేశానః కృపాం కృత్వాతులాం హరః ।।

పునః ప్రోవాచ సుప్రీత్యా విష్ణుం సర్వేశ్వరః ప్రభుః ।। ౬౫ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ప్రథమ ఖణ్డే
సృష్ట్యుపాఖ్యానే శివతత్త్వవర్ణనో నామ నవమోఽధ్యాయః ।।౯।।

2.1.10

పరమేశ్వర ఉవాచ ।।

అన్యచ్ఛృణు హరే విష్ణో శాసనం మమ సువ్రత।।

సదా సర్వేషు లోకేషు మాన్యః పూజ్యో భవిష్యసి।। ౧ ।।

బ్రహ్మణా నిర్మితే లోకే యదా దుఖం ప్రజాయతే ।।

తదా త్వం సర్వదుఃఖానాం నాశాయ తత్పరో భవ ।। ౨ ।।

సహాయం తే కరిష్యామి సర్వకార్యే చ దుస్సహే ।।

తవ శత్రూన్హనిష్యామి దుస్సాధ్యాన్పరమోత్కటాన్ ।। ౩ ।।

వివిధానవతారాంశ్చ గృహీత్వా కీర్తిముత్తమామ్ ।।

విస్తారయ హరే లోకే తారణాయ పరో భవ ।। ౪ ।।

గుణరూపో హ్యయం రుద్రో హ్యనేన వపుషా సదా ।।

కార్యం కరిష్యే లోకానాం తవాశక్యం న సంశయః ।। ౫ ।।

రుద్రధ్యేయో భవాంశ్చైవ భవద్ధ్యేయో హరస్తథా ।।

యువయోరన్తరన్నైవ తవ రుద్రస్య కించన ।। ౬ ।।

వస్తుతశ్చాపి చైకత్వం వరతోఽపి తథైవ చ ।।

లీలయాపి మహావిష్ణో సత్యం సత్యం న సంశయః ।। ౭ ।।

రుద్రభక్తో నరో యస్తు తవ నిందాం కరిష్యతి ।।

తస్య పుణ్యం చ నిఖిలం ద్రుతం భస్మ భవిష్యతి ।। ౮ ।।

నరకే పతనం తస్య త్వద్ద్వేషాత్పురుషోత్తమ ।।

మదాజ్ఞయా భవేద్విష్ణో సత్యం సత్యం న సంశయః ।। ౯ ।।

లోకేఽస్మిన్ముక్తిదో నౄణాం భుక్తిదశ్చ విశేషతః ।।

ధ్యేయః పూజ్యశ్చ భక్తానాం నిగ్రహానుగ్రహౌ కురు ।। 2.1.10.౧౦ ।।

ఇత్యుక్త్వా మాం చ ధాతారం హస్తే ధృత్వా స్వయం హరిమ్ ।।

కథయామాస దుఃఖేషు సహాయో భవ సర్వదా ।। ౧౧ ।।

సర్వాధ్యక్షశ్చ సర్వేషు భుక్తిముక్తిప్రదాయకః ।।

భవ త్వం సర్వథా శ్రేష్ఠస్సర్వకామప్రసాధకః ।। ౧౨ ।।

సర్వేషాం ప్రాణరూపశ్చ భవ త్వం చ మమాజ్ఞయా ।।

సంకటే భజనీయో హి స రుద్రో మత్తనుర్వరే ।। ౧౩ ।।

త్వాం యస్సమాశ్రితో నూనం మామేవ స సమాశ్రితః।।

అంతరం యశ్చ జానాతి నిరయే పతతి ధ్రువమ్ ।। ౧౪ ।।

ఆయుర్బలం శృణుష్వాద్య త్రిదేవానాం విశేషతః ।।

సందేహోఽత్ర న కర్తవ్యో బ్రహ్మవిష్ణుహరాత్మనామ్ ।।౧౫ ।।

చతుర్యుగసహస్రాణి బ్రహ్మణో దినముచ్యతే ।।

రాత్రిశ్చ తావతీ తస్య మానమేతత్క్రమేణ హ ।। ౧౬ ।।

తేషాం త్రింశద్దినైర్మాసో ద్వాదశైస్తైశ్చ వత్సరః।।

శతవర్షప్రమాణేన బ్రహ్మాయుః పరికీర్తితమ్।।౧౭।।

బ్రహ్మణో వర్షమాత్రేణ దినం వైష్ణవముచ్యతే ।।

సోఽపి వర్షశతం యావదాత్మమానేన జీవతి।।౧౮।।

వైష్ణవేన తు వర్షేణ దినం రౌద్రం భవేద్ధ్రువమ్।।

హరో వర్షశతే యాతే నరరూపేణ సంస్థితః।।౧౯।।

యావదుచ్ఛ్వసితం వక్త్రే సదాశివసముద్భవమ్ ।।

పశ్చాచ్ఛక్తిం సమభ్యేతి యావన్నిశ్వసితం భవేత్ ।। 2.1.10.౨౦ ।।

నిఃశ్వాసోచ్ఛ్వసితానాం చ సర్వేషామేవ దేహినామ్ ।।

బ్రహ్మవిష్ణుహరాణాం చ గంధర్వోరగరక్షసామ్ ।।౨౧।।

ఏకవింశసహస్రాణి శతైః షడ్భిశ్శతాని చ।।

అహోరాత్రాణి చోక్తాని ప్రమాణం సురసత్తమౌ ।।౨౨।।

షడ్భిచ్ఛ్వాసనిశ్వాసైః పలమేకం ప్రవర్తితమ్ ।।

ఘటీ షష్టి పలాః ప్రోక్తా సా షష్ట్యా చ దినం నిశా ।।౨౩।।

నిశ్వాసోచ్ఛ్వాసితానాం చ పరిసంఖ్యా న విద్యతే ।।
సదాశివసముత్థానమేతస్మాత్సోఽక్షయః స్మృతః ।। ౨౪ ।।

ఇత్థం రూపం త్వయా తావద్రక్షణీయం మమాజ్ఞయా ।।

తావత్సృష్టేశ్చ కార్యం వై కర్తవ్యం వివిధైర్గుణైః ।।౨౫।।

బ్రహ్మోవాచ।।

ఇత్యాకర్ణ్య వచశ్శంభోర్మయా చ భగవాన్హరిః।।

ప్రణిపత్య చ విశ్వేశం ప్రాహ మందతరం వశీ ।। ౨౬ ।।

విష్ణురువాచ ।।

శంకర శ్రూయతామేతత్కృపాసింధో జగత్పతే ।।

సర్వమేతత్కరిష్యామి భవదాజ్ఞావశానుగః ।। ౨౭ ।।

మమ ధ్యేయస్సదా త్వం చ భవిష్యసి న చాన్యథా ।।

భవతస్సర్వసామర్థ్యం లబ్ధం చైవ పురా మయా ।। ౨౮ ।।

క్షణమాత్రమపి స్వామింస్తవ ధ్యానం పరం మమ ।।

చేతసో దూరతో నైవ నిర్గచ్ఛతు కదాచన ।। ౨౯ ।।

మమ భక్తశ్చ యః స్వామింస్తవ నిందా కరిష్యతి ।।

తస్య వై నిరయే వాసం ప్రయచ్ఛ నియతం ధ్రువమ్ ।। 2.1.10.30 ।।

త్వద్భక్తో యో భవేత్స్వామిన్మమ ప్రియతరో హి సః ।।

ఏవం వై యో విజానాతి తస్య ముక్తిర్న దుర్లభా ।। ౩౧ ।।

మహిమా చ మదీయోద్య వర్ద్ధితో భవతా ధ్రువమ్ ।।

కదాచిదగుణశ్చైవ జాయతే క్షమ్యతామితి ।। ౩౨ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

తదా శంభుస్తదీయం హి శ్రుత్వా వచనముత్తమమ్ ।।

ఉవాచ విష్ణుం సుప్రీత్యా క్షమ్యా తేఽగుణతా మయా ।। ౩౩ ।।

ఏవముక్త్వా హరిం నౌ స కరాభ్యాం పరమేశ్వరః ।।

పస్పర్శ సకలాంగేషు కృపయా తు కృపానిధిః ।।౩౪।।

ఆదిశ్య వివిధాన్ధర్మాన్సర్వదుఃఖహరో హరః ।।

దదౌ వరాననేకాంశ్చావయోర్హితచికీర్షయా।। ౩౫ ।।

తతస్స భగవాఞ్ఛంభుః కృపయా భక్తవత్సలః ।।

దృష్టయా సంపశ్యతో శీఘ్రం తత్రైవాంతరధీయతః ।। ౩౬ ।।

తదా ప్రకృతి లోకేఽస్మింల్లింగపూజావిధిః స్మృతః ।।

లింగే ప్రతిష్ఠితశ్శంభుర్భుక్తిముక్తిప్రదాయకః ।। ౩౭ ।।

లింగవేదిర్మహాదేవీ లింగం సాక్షాన్మహేశ్వరః ।।

లయనాల్లింగమిత్యుక్తం తత్రైవ నిఖిలం జగత్ ।। ౩౮ ।।

యస్తు లైంగం పఠేన్నిత్యమాఖ్యానం లింగసన్నిధౌ ।।

షణ్మాసాచ్ఛివరూపో వై నాత్ర కార్యా విచారణా ।। ౩౯ ।।

యస్తు లింగసమీపే తు కార్యం కించిత్కరోతి చ ।।

తస్య పుణ్యఫలం వక్తుం న శక్నోమి మహామునే ।। 2.1.10.౪౦ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ప్రథమఖండే సృష్ట్యుపాఖ్యానే పరమ శివతత్త్వవర్ణనం నామ దశమోఽధ్యాయః ।। ౧౦ ।।

2.1.11

ఋషయ ఊచుః ।।

సూతసూత మహాభాగ వ్యాసశిష్య నమోస్తు తే ।।

శ్రావితాద్యాద్భుతా శైవకథా పరమపావనీ ।। ౧ ।।

తత్రాద్భుతా మహాదివ్యా లింగోత్పత్తిః శ్రుతా శుభా ।।

శ్రుత్వా యస్యాః ప్రభావం చ దుఃఖనాశో భవేదిహ।।౨।।

బ్రహ్మనారదసంవాదమనుస్మృత్య దయానిధే।।

శివార్చనవిధిం బ్రూహి యేన తుష్టో భవేచ్ఛివః ।।౩।।

బ్రాహ్మణైః క్షత్రియైర్వైశ్యైః శూద్రైర్వా పూజ్యతే శివః।।

కథం కార్యం చ తద్ బ్రూహి యథా వ్యాసముఖాచ్ఛ్రుతమ్ ।। ౪ ।।

తచ్ఛ్రుత్వా వచనం తేషాం శర్మదం శ్రుతిసంమతమ్।।

ఉవాచ సకలం ప్రీత్యా ముని ప్రశ్నానుసారతః ।। ౫ ।।

సూత ఉవాచ ।।

సాధు పృష్టం భవద్భిశ్చ తద్రహస్యం మునీశ్వరాః ।।

తదహం కథయామ్యద్య యథాబుద్ధి యథాశ్రుతమ్ ।। ౬ ।।

భవద్భిః పృచ్ఛయతే తద్వత్తథా వ్యాసేన వై పురా।।

పృష్టం సనత్కుమారాయ తచ్ఛ్రుతం హ్యుపమన్యునా ।।౭।।

తతో వ్యాసేన వై శ్రుత్వా శివపూజాదికం చ యత్ ।।

మహ్యం చ పాఠితం తేన లోకానాం హితకామ్యయా ।। ౮ ।।

తచ్ఛ్రుతం చైవ కృష్ణేన హ్యుపమన్యోర్మహాత్మనః ।।

తదహం కథయిష్యామి యథా బ్రహ్మావదత్పురా।।౯।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

శృణు నారద వక్ష్యామి సంక్షేపాల్లింగపూజనమ్ ।।
వక్తుం వర్షశతేనాపి న శక్యం విస్తరాన్మునే ।।2.1.11.౧౦।।
ఏవం తు శాంకరం రూపం ముఖం స్వచ్ఛం సనాతనమ్ ।।
పూజయేత్పరయా భక్త్యా సర్వకామఫలాప్తయే ।।౧౧।।
దారిద్ర్యం రోగదుఃఖం చ పీడనం శత్రుసంభవమ్ ।।
పాపం చతుర్విధం తావద్యావన్నార్చయతే శివమ్ ।।౧౨।।
సమ్పూజితే శివే దేవే సర్వదుఃఖం విలీయతే ।।
సంపద్యతే సుఖం సర్వం పశ్చాన్ముక్తిరవాప్యతే ।।౧౩।।
యే వై మానుష్యమాశ్రిత్య ముఖ్యం సంతానతస్సుఖమ్ ।।
తేన పూజ్యో మహాదేవః సర్వకార్యార్థసాధకః ।।౧౪।।
బ్రాహ్మణాః క్షత్రియా వైశ్యాశ్శూద్రాశ్చ విధివత్క్రమాత్ ।।
శంకరార్చాం ప్రకుర్వంతు సర్వకామార్థసిద్ధయే।।౧౫।।
ప్రాతఃకాలే సముత్థాయ ముహూర్తే బ్రహ్మసంజ్ఞకే।।
గురోశ్చ స్మరణం కృత్వా శంభోశ్చైవ తథా పునః ।।౧౬।।
తీర్థానాం స్మరణం కృత్వా ధ్యానం చైవ హరేరపి ।।
మమాపి నిర్జరాణాం వై మున్యాదీనాం తథా మునే।౧౭।।
తతః స్తోత్రం శుభం నామ గృహ్ణీయాద్విధిపూర్వకమ్ ।।
తతోత్థాయ మలోత్సర్గం దక్షిణస్యాం చరేద్దిశి ।। ౧౮ ।।
ఏకాన్తే తు విధిం కుర్యాన్మలోత్సర్గస్స యచ్ఛ్రుతమ్ ।।
తదేవ కథయామ్యద్య శృణ్వాధాయ మనో మునే।।౧౯।।
శుద్ధాం మృదం ద్విజో లిప్యాత్పంచవారం విశుద్ధయే ।।

క్షత్రియశ్చ చతుర్వారం వైశ్యో వరత్రయం తథా ।।2.1.11.౨౦।।

శూద్రో ద్వివారం చ మృదం గృహ్ణీయాద్విధిశుద్ధయే ।।

గుదే వాథ సకృల్లింగే వారమేకం ప్రయత్నతః ।। ౨౧ ।।

దశవారం వామహస్తే సప్తవారం ద్వయోస్తథా ।।

ప్రత్యేకమ్పాదయోస్తాత త్రివారం కరయోః పునః ।। ౨౨ ।।

స్త్రీభిశ్చ శూద్రవత్కార్యం మృదాగ్రహణముత్తమమ్।।

హస్తౌ పాదౌ చ ప్రక్షాల్య పూర్వవన్మృదమాహరేత్ ।।౨౩।।

దంతకాష్ఠం తతః కుర్యాత్స్వవర్ణక్రమతో నరః ।।౨౪।।

విప్రః కుర్యాద్ధంతకాష్ఠం ద్వాదశాంగులమానతః।।

ఏకాదశాంగులం రాజా వైశ్యః కుర్యాద్దశాంగులమ్ ।।౨౫।।

శూద్రో నవాగులం కుర్యాదితి మానమిదం స్మృతమ్ ।।

కాలదోషం విచార్యైవ మనుదృష్టం వివర్జయేత్ ।।౨౬।।

షష్ఠ్యాద్యామాశ్చ నవమీ వ్రతమస్తం రవేర్దినమ్।।

తథా శ్రాద్ధదినం తాత నిషిద్ధం రదధావనే ।। ౨౭ ।।

స్నానం తు విధివత్కార్యం తీర్థాదిషు క్రమేణ తు ।।

దేశకాలవిశేషేణ స్నానం కార్యం సమంత్రకమ్ ।। ౨౮ ।।

ఆచమ్య ప్రథమం తత్ర ధౌతవస్త్రేణ చాధరేత్ ।।

ఏకాన్తే సుస్థలే స్థిత్వా సంధ్యావిధిమథాచరేత్ ।।౨౯ ।।

యథాయోగ్యం విధిం కృత్వా పూజావిధిమథారభేత్ ।।

మనస్తు సుస్థిరం కృత్వా పూజాగారం ప్రవిశ్య చ ।।2.1.11.30।।

పూజావిధిం సమాదాయ స్వాసనే హ్యుపవిశ్య వై ।।

న్యాసాదికం విధాయాదౌ పూజయేత్క్రమశో హరమ్।।३०।।

ప్రథమం చ గణాధీశం ద్వారపాలాంస్తథైవ చ ।।

దిక్పాలాంశ్చ సుసంపూజ్య పశ్చాత్పీఠం ప్రకల్పయేత్ ।। ३२ ।।

అథ వాఽష్టదలం కృత్వా పూజాద్రవ్యం సమీపతః ।।

ఉపవిశ్య తతస్తత్ర ఉపవేశ్య శివమ్ ప్రభుమ్ ।।33।।

ఆచమనత్రయం కృత్వా ప్రక్షాల్య చ పునః కరౌ ।।

ప్రాణాయామత్రయం కృత్వా మధ్యే ధ్యాయేచ్చ త్ర్యమ్బకమ్ ।। ३४ ।।

పంచవక్త్రం దశభుజం శుద్ధస్ఫటికసన్నిభమ్ ।।

సర్వాభరణసంయుక్తం వ్యాఘ్రచర్మోత్తరీయకమ్ ।। ३५ ।।

తస్య సారూప్యతాం స్మృత్వా దహేత్పాపం నరస్సదా ।।

శివం తతః సముత్థాప్య పూజయేత్పరమేశ్వరమ్ ।।३६।।

దేహశుద్ధిం తతః కృత్వా మూల మంత్రం న్యసేత్క్రమాత్ ।।

సర్వత్ర ప్రణవేనైవ షడంగన్యాసమాచరేత్।।३७।।

కృత్వా హృది ప్రయోగం చ తతః పూజాం సమారభేత్ ।।

పాద్యార్ఘాచమనార్థం చ పాత్రాణి చ ప్రకల్పయేత్।।३८।।

స్థాపయేద్వివిధాన్కుంభాన్నవ ధీమాన్యథావిధి।।

దర్భైరాచ్ఛాద్య తైరేవ సంస్థాప్యాభ్యుక్ష్య వారిణా ।।३९।।

తేషు తేషు చ సర్వేషు క్షిపేత్తోయం సుశీతలమ్।।

ప్రణవేన క్షిపేత్తేషు ద్రవ్యాణ్యాలోక్య బుద్ధిమాన్ ।।2.1.11.४०।।

ఉశీరం చన్దనం చైవ పాద్యే తు పరికల్పయేత్ ।।

జాతీకం కోలకర్పూరవటమూల తమాలకమ్ ।।४१।।

చూర్ణయిత్వా యథాన్యాయం క్షిపేదాచమనీయకే ।।
ఏతత్సర్వేషు పాత్రేషు దాపయేచ్చన్దనాన్వితమ్ ।।౪౨।।
పార్శ్వయోర్దేవదేవస్య నందీశం తు సమర్చయేత్ ।।
గంధైర్ధూపైస్తథా దీపైర్వివిధైః పూజయేచ్ఛివమ్।।౪౩।।
లింగశుద్ధిం తతః కృత్వా ముదా యుక్తో నరస్తదా ।।
యథోచితం తు మంత్రౌఘైః ప్రణవాదిర్నమోంతకైః ।।౪౪।।
కల్పయేదాసనం స్వస్తిపద్మాది ప్రణవేన తు ।।
తస్మాత్పూర్వదిశం సాక్షాదణిమామయమక్షరమ్ ।। ౪౫ ।।
లఘిమా దక్షిణం చైవ మహిమా పశ్చిమం తథా ।।
ప్రాప్తిశ్చైవోత్తరం పత్రం ప్రాకామ్యం పావకస్య చ।।౪౬।।
ఈశిత్వం నైర్‌ఋతం పత్రం వశిత్వం వాయుగోచరే।।
సర్వజ్ఞత్వం తథైశాన్యం కర్ణికా సోమ ఉచ్యతే ।। ౪౭ ।।
సోమస్యాధస్తథా సూర్యస్తస్యాధః పావకస్త్వయమ్।।
ధర్మాదీనపి తస్యాధో భవతః కల్పయేత్ క్రమాత్ ।। ౪౮ ।।
అవ్యక్తాది చతుర్దిక్షు సోమస్యాంతే గుణత్రయమ్ ।।
సద్యోజాతం ప్రవక్ష్యామీత్యావాహ్య పరమేశ్వరమ్ ।। ౪౯ ।।
వామదేవేన మంత్రేణ తిష్ఠేచ్చైవాసనోపరి ।।
సాన్నిధ్యం రుద్రగాయత్ర్యా అఘోరేణ నిరోధయేత్ ।। 2.1.11.౫౦ ।।
ఈశానం సర్వవిద్యానామితి మంత్రేణ పూజయేత్।।
పాద్యమాచనీయం చ విధాయార్ఘ్యం ప్రదాపయేత్।।౫౧।।
స్థాపయేద్విధినా రుద్రం గంధచందనవారిణా ।।

పఞ్చాగవ్యవిధానేన గృహ్యపాత్రేఽభిమంత్ర్య చ।। ।।౫౨।।

ప్రణవేనైవ గవ్యేన స్నాపయేత్పయసా చ తమ్ ।।

దధ్నా చ మధునా చైవ తథా చేక్షురసేన తు।।౫3।।

ఘృతేన తు యథా పూజ్య సర్వకామహితావహమ్ ।।

పుణ్యైర్ద్రవ్యైర్మహాదేవం ప్రణవేనాభిషేచయేత్।। ౫౪ ।।

పవిత్రజలభాణ్డేషు మంత్రైః తోయం క్షిపేత్తతః ।।

శుద్ధీకృత్య యథాన్యాయం సితవస్త్రేణ సాధకః ।।౫౫।।।

తావద్దూరం న కర్తవ్యం న యావచ్చన్దనం క్షిపేత్ ।।

తందులైస్సున్దరైస్తత్ర పూజయేచ్ఛంకరమ్ముదా ।। ౫౬ ।।

కుశాపామార్గకర్పూర జాతిచంపకపాటలైః ।।

కరవీరైస్సితైశ్చైవ మల్లికాకమలోత్పలైః ।।౫౭।।

అపూర్వపుష్పైర్వివిధైశ్చన్దనాద్యైస్తథైవ చ ।।

జలేన జలధారాఞ్చ కల్పయేత్పరమేశ్వరే ।। ౫౮ ।।

పాత్రైశ్చ వివిధైర్దేవం స్నాపయేచ్చ మహేశ్వరమ్ ।।

మంత్రపూర్వం ప్రకర్తవ్యా పూజా సర్వఫలప్రదా ।। ౫౯ ।।

మంత్రాంశ్చ తుభ్యం తాంస్తాత సర్వకామార్థసిద్ధయే ।।

ప్రవక్ష్యామి సమాసేన సావధానతయా శృణు ।। 2.1.11.౬౦ ।।

పాఠయమానేన మంత్రేణ తథా వాఙ్మయకేన చ।।

రుద్రేణ నీలరుద్రేణ సుశుక్లేన సుభేన చ ।।౬౧।।

హోతారేణ తథా శీర్ష్ణా శుభేనాథర్వణేన చ ।।

శాంత్యా వాథ పునశ్శాంత్యామారుణేనారుణేన చ ।। ౬౨ ।।

అర్ఘాభీష్టేన సామ్నా చ తథా దేవవ్రతేన చ।। ౬౩ ।।

రథాంతరేణ పుష్పేణ సూక్తేన యుక్తేన చ ।।

మృత్యుంజయేన మంత్రేణ తథా పంచాక్షరేణ చ ।। ౬౪ ।।

జలధారాః సహస్రేణ శతేనైకోత్తరేణ వా ।।

కర్తవ్యా వేదమార్గేణ నామభిర్వాథ వా పునః ।।౬౫ ।।

తతశ్చందనపుష్పాది రోపణీయం శివోపరి ।।

దాపయేత్ర్పణవేనైవ ముఖవాసాదికం తథా ।। ౬౬ ।।

తతః స్ఫటికసంకాశం దేవం నిష్కలమక్షయమ్ ।।

కారణం సర్వలోకానాం సర్వలోకమయం పరమ్ ।। ౬౭ ।।

బ్రహ్మేంద్రోపేంద్రవిష్ణ్వాద్యైరపి దేవైరగోచరమ్ ।।

వేదవిద్భిర్హి వేదాంతే త్వగోచర మితి స్మృతమ్ ।। ౬౮ ।।

ఆదిమధ్యాన్తరహితం భేషజం సర్వరోగిణామ్ ।।

శివతత్త్వమితి ఖ్యాతం శివలింగం వ్యవస్థితమ్ ।। ౬౯ ।।

ప్రణవేనైవ మంత్రేణ పూజయేల్లింగమూర్ధ్ని ।।

ధూపైర్దీపైశ్చ నైవైద్యైస్తాంమ్బూలైః సున్దరైస్తథా ।। 2.1.11.౭౦ ।।

నీరాజనేన రమ్యేణ యథోక్తవిధినా తతః ।।

నమస్కారైః స్తవైశ్చాన్యైర్మంత్రైర్నానావిధైరపి ।। ౭౧ ।।

అర్ఘ్యం దత్త్వా తు పుష్పాణి పాదయోస్సువికీర్య చ ।।

ప్రణిపత్య చ దేవేశమాత్మనారాధయేచ్ఛివమ్ ।।౭౨।।

హస్తే గృహీత్వా పుష్పాణి సముత్థాయ కృతాంజలిః ।।

ప్రార్థయేత్పునరీశానం మంత్రేణానేన శంకరమ్ ।। ౭౩ ।।

అజ్ఞానాద్యది వా జ్ఞానాజ్జపపూజాదికం మయా ।।

కృతం తదస్తు సఫలం కృపయా తవ శంకర ।।౭౪।।

పఠిత్త్వైవం చ పుష్పాణి శివోపరి ముదా న్యసేత్ ।।

స్వస్త్యయనం తతః కృత్వా హ్యాశిషో వివిధాస్తథా ।।౭౫।।

మార్జనం తు తతః కార్యం శివస్యోపరి వై పునః ।।

నమస్కారం తతః క్షాంతిం పునరాచమనాయ చ ।।౭౬

అఘోచ్చారణముచ్చార్య నమస్కారం ప్రకల్పయేత్ ।।

ప్రార్థయేచ్చ పునస్తత్ర సర్వభావసమన్వితః ।।౭౭।।

శివే భక్తిశ్శివే భక్తిశ్శివే భక్తిర్భవే భవే ।।

అన్యథా శరణం నాస్తి త్వమేవ శరణం మమ ।।౭౮।।

ఇతి సంప్రార్థ్య దేవేశం సర్వసిద్ధిప్రదాయకమ్ ।।

పూజయేత్పరయా భక్త్యా గలనాదైర్విశేషతః ।। ౭౯ ।।

నమస్కారం తతః కృత్వా పరివారగణైస్సహ ।।

ప్రహర్షమతులం లబ్ధ్వా కార్యం కుర్యాద్యథాసుఖమ్ ।। 2.1.11.౮౦ ।।

ఏవం యః పూజయేన్నిత్యం శివభక్తిపరాయణః ।।

తస్య వై సకలా సిద్ధిర్జాయతే తు పదే పదే ।। ౮౧ ।।

వాగ్మీ స జాయతే తస్య మనోభీష్టఫలం ధ్రువమ్ ।।

రోగం దుఃఖం చ శోకం చ హ్యుద్వేగం కృత్రిమం తథా ।। ౮౨ ।।

కౌటిల్యం చ గరం చైవ యద్యదుఃఖముపస్థితమ్ ।।

తద్దుఃఖం నాశ యత్యేవ శివః శివకరః పరః ।।౮౩।।

కల్యాణం జాయతే తస్య శుక్లపక్షే యథా శశీ ।।

వర్ద్ధతే సద్గుణస్తత్ర ధ్రువం శంకరపూజనాత్ ।।౮౪।।

ఇతి పూజావిధిశ్శంభోః ప్రోక్తస్తే మునిసత్తమ ।।

అతః పరం చ శుశ్రూషుః కిం ప్రష్టాసి చ నారద ।। ౮౫ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీ యాయాం రుద్రసంహితాయాం ప్రథమఖణ్డే సృష్ట్యుపాఖ్యానే శివపూజావిధివర్ణనో నామైకాదశోఽధ్యాయః ।। ౧౧ ।।

2.1.12

నారద ఉవాచ।।

బ్రహ్మన్ప్రజాపతే తాత ధన్యస్త్వం శివసక్తధీః ।।

ఏతదేవ పునస్సమ్యగ్బ్రూహి మే విస్తరాద్విధే ।। ౧ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఏకస్మిన్సమయే తాత ఋషీనాహూయ సర్వతః ।।

నిర్జరాంశ్చాఽవదం ప్రీత్యా సువచః పద్మసంభవః ।। ౨ ।।

యది నిత్యసుఖే శ్రద్ధా యది సిద్ధేశ్చ కాముకాః ।।

ఆగంతవ్యం మయా సార్ద్ధం తీరం క్షీరపయోనిధేః ।। 3 ।।

ఇత్యేతద్వచనం శ్రుత్వా గతాస్తే హి మయా సహ ।।

యత్రాస్తే భగవాన్విష్ణుస్సర్వేషాం హితకారకః ।। ౪ ।।

తత్ర గత్వా జగన్నాథం దేవదేవం జనార్ద్దనమ్ ।।

ఉపతస్థుస్సురా నత్వా సుకృతాంజలయోః మునే ।। ౫ ।।

తాన్దృష్ట్వా చ తదా విష్ణుర్బ్రహ్మాద్యాన మరాన్స్థితాన్ ।।

స్మరఞ్ఛివపదాంభోజమబ్రవీత్పరమం వచః ।।౬।।

విష్ణురువాచ ।।

కిమర్థమాగతా యూయం బ్రహ్మాద్యాశ్చ సురర్షయః ।।

సర్వం వదత తత్ప్రీత్యా కిం కార్యం విద్యతేఽధునా ।। ౭ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇతి పృష్టాస్తదా తేన విష్ణునా చ మయా సురాః ।।

పునః ప్రణమ్య తం ప్రీత్యా కిం కార్యం విద్యతేఽధునా ।।

వినివేదయితుం కార్యం హ్యబ్రువన్వచనం శుభమ్ ।। ౮ ।।

దేవా ఊచుః ।।

నిత్యం సేవా తు కస్యైవ కార్యా దుఃఖపహారిణీ ।। ౯ ।।

ఇత్యేతద్వచనం శ్రుత్వా భగవాన్భక్తవత్సలః ।।

సామరస్య మమ ప్రీత్యా కృపయా వాక్యమబ్రవీత్ ।।2.1.12.౧౦।।

శ్రీభగవానువాచ ।।

బ్రహ్మఞ్ఛృణు సురైస్సమ్యక్శ్రుతం చ భవతా పురా ।।

తథాపి కథ్యతే తుభ్యం దేవేభ్యశ్చ తథా పునః ।।౧౧।।

దృష్టం చ దృశ్యతేఽద్యైవ కిం పునః పృచ్ఛ్యతే ఽధునా ।।

బ్రహ్మన్దేవైస్సమస్తైశ్చ బహుధా కార్యతత్పరైః ।। ౧౨ ।।

సేవ్యస్సేవ్యస్సదా దేవశ్శంకరస్సర్వదుఃఖహా ।।

మమాపి కథితం తేన బ్రహ్మణోఽపి విశేషతః ।। ౧౩ ।।

ప్రస్తుతం చైవ దృష్టం వస్సర్వం దృష్టాంతమద్భుతమ్ ।।

త్యాజ్యం తదర్చనం నైవ కదాపి సుఖమీప్సుభిః ।। ౧౪ ।।

సంత్యజ్య దేవదేవేశం లింగమూర్తిం మహేశ్వరమ్ ।।

తారపుత్రాస్తథైవైతే నష్టాస్తేఽపి సబాంధవాః ।। ౧౫ ।।

మయా చ మోహితాస్తే వై మాయయా దూరతః కృతాః ।।

సర్వే వినష్టాః ప్రధ్వస్తాః శివేన రహితా యదా ।।౧౬।।

తస్మాత్సదా పూజనీయో లింగమూర్తిధరీ హరః ।।

సేవనీయో విశేషేణ శ్రద్ధయా దేవసత్తమః ।। ౧౭ ।।

శర్వలిఙ్గార్చనాదేవ దేవా దైత్యాశ్చ సత్తమాః ।।

అహం త్వం చ తథా బ్రహ్మన్కథం తద్విస్మృతం త్వయా ।।౧౦।।

తల్లిఙ్గమర్చయేన్నిత్యం యేన కేనాపి హేతునా ।।

తస్మాత్ బ్రహ్మన్సురః శర్వః సర్వకామఫలేప్సయా ।।౧౯।।

సా హనిస్తన్మహాచ్ఛిద్రం సాన్ధతా సా చ ముగ్ధతా ।।

యన్ముహూర్తం క్షణం వాపి శివం నైవ సమర్చయేత్ ।। 2.1.12.౨౦ ।।

భవభక్తిపరా యే చ భవప్రణతచేతసః ।।

భవసంస్మరణా యే చ న తే దుఃఖస్యభాజనాః ।। ౨౧ ।।

భవనాని మనోజ్ఞాని మనోజ్ఞాభరణాః స్త్రియః ।।

ధనం చ తుష్టిపర్యంతం పుత్రపౌత్రాదిసంతతిః ।।౨౨।।

ఆరోగ్యం చ శరీరం చ ప్రతిష్ఠాం చాప్యలౌకికీమ్ ।।

యే వాంఛంతి మహాభాగాః సుఖం వా త్రిదశాలయమ్ ।।౨౩ ।।

అంతే ముక్తిఫలం చైవ భక్తిం వా పరమేశితుః ।।

పూర్వపుణ్యాతిరేకేణ తేఽర్చయంతి సదాశివమ్ ।। ౨౪ ।।

యోఽర్చయేచ్ఛివలింగం వై నిత్యం భక్తిపరాయణః ।।

తస్య వై సఫలా సిద్ధిర్న స పాపైః ప్రయుజ్యతే ।। ౨౫ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యుక్తాశ్చ తదా దేవాః ప్రణిపత్య హరిం స్వయమ్ ।।

లింగాని ప్రార్థయామాసుస్సర్వకామాప్తయే నృణామ్ ।। ౨౬ ।।

తచ్ఛ్రుత్వా చ తదా విష్ణు విశ్వకర్మాణమబ్రవీత ।।

అహం చ మునిశార్దూల జీవోద్ధారపరాయణః ।। ౨౭ ।।

విశ్వకర్మన్యథా శంభోః కల్పయిత్వా శుభాని చ।।

లింగాని సర్వదేవేభ్యో దేయాని వచనాన్మమ ।। ౨౮ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

లింగాని కల్పయిత్వేవమధికారానురూపతః ।।

విశ్వకర్మా దదౌ తేభ్యో నియోగాన్మమ వా హరేః।।౨౯।।

తదేవ కథయామ్యద్య శ్రూయతామృషిసత్తమ।।

పద్మరాగమయం శక్రో హేమ విశ్ర వసస్సుతః।।2.1.12.30।।

పీతం మణిమయం ధర్మో వరుణశ్శ్యామలం శివమ్ ।।

ఇన్ద్రనీలమయం విష్ణుర్బ్రహ్మా హేమమయం తథా।।3౧।।

విశ్వేదేవాస్తథా రౌప్యం వసవశ్చ తథైవ చ ।।

ఆరకూటమయం వాపి పార్థివం హ్యశ్వినౌ మునే ।।3౨।।

లక్ష్మీశ్చ స్ఫాటికం దేవీ హ్యాదిత్యాస్తామ్రనిర్మితమ్ ।।

మౌక్తికం సోమరాజో వై వజ్రలింగం విభావసుః ।।33।।

మృణ్మయం చైవ విప్రేంద్రా విప్రపత్న్యస్తథైవ చ ।।

చాందనం చ మయో నాగాః ప్రవాలమయమాదరాత్ ।।3౪।।

నవనీతమయం దేవీ యోగీ భస్మమయం తథా।।

యక్షా దధిమయం లింగం ఛాయా పిష్టమయం తథా ।।3౫।।

శివలింగం చ బ్రహ్మాణీ రత్నం పూజయతి ధ్రువమ్।।

పారదం పార్థివం బాణస్సమర్చతి పరేఽపి వా ।। ౩౬।।

ఏవం విధాని లింగాని దత్తాని విశ్వకర్మణా ।।

తే పూజయంతి సర్వే వై దేవా ఋషిగణా స్తథా ।।౩౭।।

విష్ణుర్దత్త్వా చ లింగాని దేవేభ్యో హితకామ్యయా।।

పూజావిధిం సమాచష్ట బ్రహ్మణే మే పినాకినః ।।౩౮।।

తచ్ఛ్రుత్వా వచనం తస్య బ్రహ్మాహం దేవసత్తమైః ।।

ఆగచ్ఛం చ స్వకం ధామ హర్షనిర్భరమానసః ।।౩౯।।

తత్రాగత్య ఋషీన్సర్వాన్దేవాంశ్చాహం తథా మునే।।

శివపూజావిధిం సమ్యగబ్రువం సకలేష్టదమ్ ।।2.1.12.౪౦।।

బ్రహ్మోవాచ।।

శ్రూయతామృషయః సర్వే సామరాః ప్రేమతత్పరాః ।।

శివపూజావిధిం ప్రీత్యా కథయే భుక్తిముక్తిదమ్ ।।౪౧ ।।

మానుషం జన్మ సంప్రాప్య దుర్లభం సర్వజంతుషు ।।

తత్రాపి సత్కులే దేవా దుష్ప్రాప్యం చ మునీశ్వరాః ।।౪౨।।

అవ్యంగం చైవ విప్రేషు సాచారేషు సపుణ్యతః ।।

శివసంతోషహేతోశ్చ కర్మస్వోక్తం సమాచరేత్ ।। ౪౩ ।।

యద్యజ్జాతిసముద్దిష్టం తత్తత్కర్మ న లంఘయేత్ ।।

యావద్దానస్య సంపత్తిస్తావత్కర్మ సమావహేత్ ।। ౪౪ ।।

కర్మయజ్ఞసహస్రేభ్యస్తపోయజ్ఞో విశిష్యతే ।।

తపోయజ్ఞసహస్రేభ్యో జపయజ్ఞో విశిష్యతే ।।౪౫।।

ధ్యానయజ్ఞాత్పరం నాస్తి ధ్యానం జ్ఞానస్య సాధనమ్ ।।

యతస్సమరసం స్వేష్టం యోగీ ధ్యానేన పశ్యతి ।।౪౬ ।।

ధ్యానయజ్ఞరతస్యాస్య సదా సంనిహితశ్శివః ।।

నాస్తి విజ్ఞానినాం కించిత్ప్రాయశ్చిత్తాదిశోధనమ్ ।। ౪౭ ।।

విశుద్ధా విద్యయా యే చ బ్రహ్మన్బ్రహ్మవిదో జనాః ।।

నాస్తి క్రియా చ తేషాం వై సుఖం దుఃఖం విచారతః ।। ౪౮ ।।

ధర్మాధర్మౌ జపో హోమో ధ్యానం ధ్యానవిధిస్తథా ।।

సర్వదా నిర్వికారాస్తే విద్యయా చ తయామరాః ।। ౪౯ ।।

పరానందకరం లింగం విశుద్ధం శివమక్షరమ్ ।।

నిష్కలం సర్వగం జ్ఞేయం యోగినాం హృది సంస్థితమ్ ।।2.1.12.౫౦।।

లింగం ద్వివిధం ప్రోక్తం బాహ్యమాభ్యంతరం ద్విజాః ।।

బాహ్యం స్థూలం సముద్దిష్టం సూక్ష్మమాభ్యంతరం మతమ్।।౫౧।।

కర్మయజ్ఞరతా యే చ స్థూలలింగార్చనే రతాః ।।

అసతాం భావనార్థాయ సూక్ష్మేణ స్థూలవిగ్రహాః ।। ౫౨ ।।

ఆధ్యాత్మికం యల్లింగం ప్రత్యక్షం యస్య నో భవేత్ ।।

స తల్లింగే తథా స్థూలే కల్పయేచ్చ న చాన్యథా ।। ౫3 ।।

జ్ఞానినాం సూక్ష్మమమలం భావాత్ప్రత్యక్షమవ్యయమ్ ।।

యథా స్థూలమయుక్తానాముత్కృష్టాదౌ ప్రకల్పితమ్ ।। ౫౪ ।।

అహో విచారతో నాస్తి హ్యన్యత్తత్త్వార్థవాదినః ।।

నిష్కలం సకలం చిత్తే సర్వం శివమయం జగత్ ।। ౫౫ ।।

ఏవం జ్ఞానవిముక్తానాం నాస్తి దోష వికల్పనా ।।

విధిశ్చైవ తథా నాస్తి విహితావిహితే తథా ।। ౫౬ ।।

యథా జలేషు కమలం సలిలైర్నావలిప్యతే ।।

తథా జ్ఞానీ గృహే తిష్ఠన్కర్మణా నావబధ్యతే ।। ౫౭ ।।

ఇతి జ్ఞానం సముత్పన్నం యావన్నైవ నరస్య వై ।।

తావచ్చ కర్మణా దేవం శివమారాధయేన్నరః ।। ౫౮ ।।

ప్రత్యయార్థం చ జగతామేకస్థోఽపి దివాకరః।।

ఏకోఽపి బహుధా దృష్టో జలాధారాదివస్తుషు ।। ౫౯ ।।

దృశ్యతే శ్రూయతే లోకే యద్యత్సదసదాత్మకమ్ ।।

తత్తత్సర్వం సురా విత్త పరం బ్రహ్మ శివాత్మకమ్ ।। 2.1.12.౬౦ ।।

భేదో జలానాం లోకేఽస్మిన్ప్రతిభావే విచారతః ।।

ఏవమాహుస్తథా చాన్యే సర్వే వేదార్థతత్త్వగాః ।।౬౧।।

హృది సంసారిణః సాక్షాత్సకలః పరమేశ్వరః ।।

ఇతి విజ్ఞానయుక్తస్య కిం తస్య ప్రతిమాదిభిః।।౬౨।।

ఇతి విజ్ఞానహీనస్య ప్రతిమాకల్పనా శుభా ।।

పదముచ్చైస్సమారోఢుం పుంసో హ్యాలమ్బనం స్మృతమ్ ।। ౬౩ ।।

ఆలమ్బనం వినా తస్య పదముచ్చైః సుదుష్కరమ్ ।।

నిర్గుణప్రాప్తయే నృణాం ప్రతిమాలమ్బనం స్మృతమ్ ।। ౬౪ ।।

సగుణానిర్గుణా ప్రాప్తిర్భవతీ సునిశ్చితమ్ ।।

ఏవం చ సర్వదేవానాం ప్రతిమా ప్రత్యయావహా ।।౬౫।।

దేవశ్చాయం మహీయాన్వై తస్యార్థే పూజనం త్విదమ్ ।।

గంధచన్దనపుష్పాది కిమర్థం ప్రతిమాం వినా ।।౬౬।।

తావచ్చ ప్రతిమా పూజ్య యావద్విజ్ఞానసంభవః ।।

జ్ఞానాభావేన పూజ్యేత పతనం తస్య నిశ్చితమ్ ।। ౯౭ ।।

ఏవస్మాత్కారణాద్విప్రాః శ్రూయతాం పరమార్థతః।।

స్వజాత్యుక్తం తు యత్కర్మ కర్తవ్యం తత్రప్రయత్నతః ।। ౯౮ ।।

యత్ర యత్ర యథా భక్తిః కర్తవ్యం పూజనాదికమ్ ।।

వినా పూజనదానాది పాతకం న చ దూరతః ।।౯౯।।

యావచ్చ పాతకం దేహే తావత్సిద్ధిర్న జాయతే ।।

గతే చ పాతకే తస్య సర్వం చ సఫలం భవేత్ ।।2.1.12.౭౦।।

తథా చ మలినే వస్త్రే రంగః శుభతరో న హి ।।

క్షాలనే హి కృతే శుద్ధే సర్వో రంగః ప్రసజ్జతే ।। ౭౧ ।।

తథా చ నిర్మలే దేహే దేవానాం సమ్యగర్చయా ।।

జ్ఞానరంగః ప్రజాయేత తదా విజ్ఞానసంభవః ।। ౭౨ ।।

విజ్ఞానస్య చ సన్మూలం భక్తిరవ్యభిచారిణీ ।।

జ్ఞానస్యాపి చ సన్మూలం భక్తిరేవాఽభిధీయతే ।। ౭౩ ।।

భక్తేర్మూలం తు సత్కర్మ స్వేష్టదేవాదిపూజనమ్ ।।

తన్మూలం సద్గురుః ప్రోక్తస్తన్మూలం సంగతిః సతామ్ ।। ౭౪ ।'

సంగత్యా గురురాప్యేత గురోర్మంత్రాది పూజనమ్ ।।

పూజనాజ్జాయతే భక్తిర్భక్త్యా జ్ఞానం ప్రజాయతే ।।౭౫।।।

విజ్ఞానం జాయతే జ్ఞానాత్పరబ్రహ్మప్రకాశకమ్ ।।

విజ్ఞానం చ యదా జాతం తదా భేదో నివర్తతే ।।౭౬।।

భేదే నివృత్తే సకలే ద్వంద్వదుఃఖవిహీనతా ।।

ద్వంద్వదుఃఖవిహీనస్తు శివరూపో భవత్యసౌ ।।౭౭।।

ద్వంద్వాప్రాప్తౌ న జాయేతాం సుఖదుఃఖే విజానతః ।।

విహితావిహితే తస్య న స్యాతాం చ సురర్షయః ।। ౭౮ ।।

ఈదృశో విరలో లోకే గృహాశ్రమవివర్జితః ।।

యది లోకే భవత్యస్మిన్దర్శనాత్పాపహారకః ।।౭౯।।

తీర్థాని శ్లాఘయంతీహ తాదృశం జ్ఞానవిత్తమమ్ ।।

దేవాశ్చ మునయస్సర్వే పరబ్రహ్మాత్మకం శివమ్ ।।2.1.12.౮౦।।

తాదృశాని న తీర్థాని న దేవా మృచ్ఛిలామయాః ।।

తే పునంత్యురుకాలేన విజ్ఞానీ దర్శనాదపి ।।౮౧।।

యావద్గృహాశ్రమే తిష్ఠేత్తావదాకారపూజనమ్ ।।

కుర్యాచ్ఛ్రేష్ఠస్య సప్రీత్యా సురేషు ఖలు పంచసు ।। ౮౨ ।।

అథవా చ శివః పూజ్యో మూలమేకం విశిష్యతే ।।

మూలే సిక్తే తథా శాఖాస్తృప్తాస్సంత్యఖిలాస్సురాః।। ౮3 ।।

శాఖాసు చ సుతృప్తాసు మూలం తృప్తం న కర్హిచిత్ ।।

ఏవం సర్వేషు తృప్తేషు సురేషు మునిసత్తమాః ।।౮౪।।

సర్వథా శివతృప్తిర్నో విజ్ఞేయా సూక్ష్మబుద్ధిభిః ।।

శివే చ పూజితే దేవాః పూజితాస్సర్వ ఏవ హి।।౮౫।।

తస్మాచ్చ పూజయేద్దేవం శంకరం లోకశంకరమ్ ।।

సర్వకామఫలావాప్త్యై సర్వభూతహితే రతః ।। ౮౬ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్ర సంహితాయాం ప్రథమఖణ్డే సృష్ట్యుపాఖ్యానే పూజావిధివర్ణనే సారాసారవిచారవర్ణనో నామ ద్వాదశోఽధ్యాయః ॥ ౧౨ ॥

2.1.13

బ్రహ్మోవాచ ॥

అతః పరం ప్రవక్ష్యామి పూజావిధిమనుత్తమమ్ ॥

శ్రూయతామృషయో దేవాస్సర్వకామసుఖావహమ్ ॥ ౧ ॥

బ్రాహ్మే ముహూర్తే చోత్థాయ సంస్మరేత్సాంబకం శివమ్ ॥

కుర్యాత్తత్ప్రార్థనాం భక్త్యా సాంజలిర్నతమస్తకః ॥ ౨ ॥

ఉత్తిష్ఠోత్తిష్ఠ దేవేశ ఉత్తిష్ఠ హృదయేశయ ॥

ఉత్తిష్ఠ త్వముమాస్వామిన్బ్రహ్మాణ్డే మంగలం కురు ॥ 3 ॥

జానామి ధర్మం న చ మే ప్రవృత్తిర్జానామ్యధర్మం న చ మే నివృత్తిః ॥

త్వయా మహాదేవ హృదిస్థితేన యథా నియుక్తోఽస్మి తథా కరోమి ॥ ౪ ॥

ఇత్యుక్త్వా వచనం భక్త్యా స్మృత్వా చ గురుపాదకే ॥

బహిర్గచ్ఛేద్దక్షిణాశాం త్యాగార్థం మలమూత్రయోః ॥ ౫ ॥

దేహశుద్ధిం తతః కృత్వా స మృజ్జలవిశోధనైః ॥

హస్తౌ పాదౌ చ ప్రక్షాల్య దంతధావనమాచరేత్ ॥ ౬ ॥

దివానాథే త్వనుదితే కృత్వా వై దంతధావనమ్॥

ముఖం షోడశవారం తు ప్రక్షాల్యాంజలిభిస్తథా ॥ ౭ ॥

షష్ఠ్యాద్యమాశ్చ తిథయో నవమ్యర్కదినే తథా ॥

వర్జ్యాస్సురర్షయో యత్నాద్భక్తేన రదధావనే ॥౮॥

యథావకాశం సుస్నాయాన్నద్యాదిష్వథవా గృహే ।।
దేశకాలావిరుద్ధం చ స్నానం కార్యం నరేణ చ ।।౯।।
రవేర్దినే తథా శ్రాద్ధే సంక్రాన్తౌ గ్రహణే తథా ।।
మహాదానే తథా తీర్థే హ్యుపవాసదినే తథా।।2.1.13.౧౦।।
అశౌచేప్యథవా ప్రాప్తే న స్నాయాదుష్ణవారిణా ।।
యథా సాభిముఖంస్నాయాత్తీర్థాదౌ భక్తిమాన్నరః ।। ౧౧ ।।
తైలాభ్యంగం చ కుర్వీత వారాన్దృష్ట్వా క్రమేణ చ ।।
నిత్యమభ్యంగకే చైవ వాసితం వా న దూషితమ్।।౧౨।।
శ్రాద్ధే చ గ్రహణే చైవోపవాసే ప్రతిపద్దినే ।।
అథవా సార్షపం తైలం న దుష్యేద్గ్రహణం వినా ।।౧౩।।
దేశం కాలం విచార్యైవం స్నానం కుర్యాద్యథా విధి ।।
ఉత్తరాభిముఖశ్చైవ ప్రాఙ్ముఖోప్యథవా పునః।। ౧౪ ।।
ఉచ్ఛిష్టేనైవ వస్త్రేణ న స్నాయాత్స కదాచన ।।
శుద్ధవస్త్రేణ సంస్నాయాత్తద్దేవస్మరపూర్వకమ్ ।। ౧౫ ।।
పరధార్యం చ నోచ్ఛిష్టం రాత్రౌ చ విధృతం చ యత్ ।।
తేన స్నానం తథా కార్యం క్షాలితం చ పరిత్యజేత్ ।। ౧౬ ।।
తర్పణం చ తతః కార్యం దేవర్షిపితృతృప్తిదమ్ ।।
ధౌతవస్త్రం తతో ధార్యం పునరాచమనం చరేత్ ।।౧౭।।
శుచౌ దేశే తతో గత్వా గోమయాద్యుపమార్జితే ।।
ఆసనం చ శుభం తత్ర రచనీయం ద్విజోత్తమాః ।। ౧౮ ।।
శుద్ధకాష్ఠసముత్పన్నం పూర్ణం స్తరితమేవ వా ।।

చిత్రాసనం తథా కుర్యాత్సర్వకామఫలప్ర దమ్ ॥౧౯॥

యథాయోగ్యం పునర్గ్రాహ్యం మృగచర్మాదికం చ యత్ ॥

తత్రోపవిశ్య కుర్వీత త్రిపుండ్రం భస్మనా సుధీః ॥2.1.13.౨౦॥

జపస్తపస్తథా దానం త్రిపుణ్డ్రాత్సఫలం భవేత్ ॥

అభావే భస్మనస్తత్ర జలస్యాది ప్రకీర్తితమ్ ॥౨౧॥

ఏవం కృత్వా త్రిపుండ్రం చ రుద్రాక్షాన్ధారయేన్నరః ॥

సంపాద్య చ స్వకం కర్మ పునరారాధయేచ్ఛివమ్ ॥ ౨౨ ॥

పునరాచమనం కృత్వా త్రివారం మంత్రపూర్వకమ్ ॥

ఏకం వాథ ప్రకుర్యాచ్చ గంగాబిన్దురితి బ్రువన్॥౨3॥

అన్నోదకం తథా తత్ర శివపూజార్థమాహరేత్ ॥

అన్యద్వస్తు చ యత్కించిద్యథాశక్తి సమీపగమ్ ॥౨౪॥

కృత్వా స్థేయం చ తత్రైవ ధైర్యమాస్థాయ వై పునః ॥

అర్ఘం పాత్రం తథా చైకం జలగంధాక్షతైర్యుతమ్ ॥ ౨౫ ॥

దక్షిణాంసే తథా స్థాప్యముపచారస్య క్లృప్తయే ॥

గురోశ్చ స్మరణం కృత్వా తదనుజ్ఞామవాప్య చ ॥ ౨౬ ॥

సంకల్పం విధివత్కృత్వా కామనాం చ నియుజ్య వై ॥

పూజయేత్పరయా భక్త్యా శివం సపరివారకమ్ ॥౨౭॥

ముద్రామేకాం ప్రదర్శ్యైవ పూజయేద్విఘ్నహారకమ్॥

సిందురాదిపదార్థైశ్చ సిద్ధిబుద్ధిసమన్వితమ్ ॥౨౮॥

లక్షలాభయుతం తత్ర పూజయిత్వా నమేత్పునః॥

చతుర్థ్యంతైర్నామపదైర్నమోన్తైః ప్రణవాదిభిః ॥౨౯॥

క్షమాప్యైనం తదా దేవం భ్రాత్రా చైవ సమన్వితమ్ ।।

పూజయేత్వరయా భక్త్యా నమస్కుర్యాత్పునః పునః ।। 2.1.13.30 ।।

ద్వారపాలం సదా ద్వారి తిష్ఠంతం చ మహోదరమ్ ।।

పూజయిత్వా తతః పశ్చాత్పూజయేద్గిరిజాం సతీమ్ ।।౩౧।।

చందనైః కుంకుమైశ్చైవ ధూపైర్దీపైరనేకశః ।।

నైవేద్యైర్వివిధైశ్చైవ పూజయిత్వా తతశ్శివమ్।।౩౨।।

నమస్కృత్య పునస్తత్ర గచ్ఛేచ్చ శివసన్నిధౌ।।

యది గేహే పార్థివీం వా హైమీం వా రాజతీం తథా ।। ౩౩ ।।

ధాతుజన్యాం తథైవాన్యాం పారదాం వా ప్రకల్పయేత్ ।।

నమస్కృత్య పునస్తాం చ పూజయేద్భక్తితత్పరః ।।౩౪।।

తస్యాం తు పూజితాయాం వై సర్వే స్యుః పూజితాస్తదా ।।

స్థాపయేచ్చ మృదా లింగం విధాయ విధిపూర్వకమ్ ।।౩౫।।

కర్తవ్యం సర్వథా తత్ర నియమాస్స్వగృహే స్థితైః ।।

ప్రాణప్రతిష్ఠాం కుర్వీత భూతశుద్ధిం విధాయ చ ।।౩౬।।

దిక్పాలాన్పూజయేత్తత్ర స్థాపయిత్వా శివాలయే ।।

గృహే శివస్సదా పూజ్యో మూలమంత్రాభియోగతః ।।౩౭।।

తత్ర తు ద్వారపాలానాం నియమో నాస్తి సర్వథా ।।

గృహే లింగం చ యత్పూజ్యం తస్మిన్సర్వం ప్రతిష్ఠితమ్ ।। ౩౮ ।।

పూజాకాలే చ సాంగం వై పరివారేణ సంయుతమ్ ।।

ఆవాహ్య పూజయేద్దేవం నియమోఽత్ర న విద్యతే ।। ౩౯ ।।

శివస్య సంనిధిం కృత్వా స్వాసనం పరికల్పయేత్ ।।

ఉదఙ్ముఖస్తదా స్థిత్వా పునరాచమనం చరేత్ ।। 2.1.13.౪౦ ।।

ప్రక్షాల్య హస్తౌ పశ్చాద్వై ప్రాణాయామం ప్రకల్పయేత్ ।।

మూలమంత్రేణ తత్రైవ దశావర్తం నయేన్నరః ।। ౪౧ ।।

పంచముద్రాః ప్రకర్తవ్యాః పూజావశ్యం కరేప్సితాః ।।

ఏతా ముద్రాః ప్రదర్శ్యైవ చరేత్పూజావిధిం నరః ।।౪౨।।

దీపం కృత్వా తదా తత్ర నమస్కారం గురోరథ ।।

బధ్వా పద్మాసనం తత్ర భద్రాసనమథాపి వా ।। ౪3 ।।

ఉత్తానాసనకం కృత్వా పర్యంకాసనకం తథా ।।

యథాసుఖం తథా స్థిత్వా ప్రయోగం పునరేవ చ ।।౪౪।।

కృత్వా పూజాం పురాజాతాం వట్టకేనైవ తారయేత్ ।।

యది వా స్వయమేవేహ గృహే న నియమోఽస్తి చ ।।౪౫।।

పశ్చాచ్చైవార్ఘపాత్రేణ క్షారయేల్లింగముత్తమమ్ ।।

అనన్యమానసో భూత్వా పూజాద్రవ్యం నిధాయ చ ।।౪౬।।

పశ్చాచ్చావాహయేద్దేవం మంత్రేణానేన వై నరః ।।

కైలాసశిఖరస్థం చ పార్వతీపతిముత్తమమ్ ।। ౪౭ ।।

యథోక్తరూపిణం శంభుం నిర్గుణం గుణరూపిణమ్ ।।

పంచవక్త్రం దశభుజం త్రినేత్రం వృషభధ్వజమ్ ।। ౪౮ ।।

కర్పూరగౌరం దివ్యాంగం చన్ద్రమౌలిం కపర్దినమ్ ।।

వ్యాఘ్రచర్మోత్తరీయం చ గజచర్మామ్బరం శుభమ్ ।। ౪౯ ।।

వాసుక్యాదిపరీతాంగం పినాకాద్యాయుధాన్వితమ్ ।।।

సిద్ధయోఽష్టౌ చ యస్యాగ్రే నృత్యంతీహ నిరంతరమ్ ।।2.1.13.౫౦ ।।

జయజయేతి శబ్దశ్చ సేవితం భక్త పూజకైః ॥

తేజసా దుఃసహేనైవ దుర్లక్ష్యం దేవసేవితమ్ ॥ ౫౧ ॥

శరణ్యం సర్వసత్త్వానాం ప్రసన్నముఖపంకజమ్ ॥

వేదైశ్శాస్త్రైర్యథా గీతం విష్ణుబ్రహ్మనుతం సదా ॥ ౫౨ ॥

భక్తవత్సలమానందం శివమావాహయామ్యహమ్॥

ఏవం ధ్యాత్వా శివం సామ్బమాసనం పరికల్పయేత్ ॥౫౩॥

చతుర్థ్యంతపదేనైవ సర్వం కుర్యాద్యథాక్రమమ్ ॥

తతః పాద్యం ప్రదద్యాద్వై తతోర్ఘ్యం శంకరాయ చ ॥౫౪॥

తతశ్చాచమనం కృత్వా శంభవే పరమాత్మనే ॥

పశ్చాచ్చ పంచభిర్ద్రవ్యైః స్నాపయేచ్ఛంకరం ముదా ॥౫౫॥

వేదమంత్రైర్యథాయోగ్యం నామభిర్వా సమంత్రకైః ॥

చతుర్థ్యంతపదైర్భక్త్యా ద్రవ్యాణ్యేవార్పయేత్తదా ॥౫౬॥

తథాభిలషితం ద్రవ్యమర్పయేచ్ఛంకరోపరి ॥

తతశ్చ వారుణం స్నానం కరణీయం శివాయ వై ॥౫౭॥

సుగంధం చందనం దద్యాదన్యలేపాని యత్నతః ॥

ససుగంధజలేనైవ జలధారాం ప్రకల్పయేత్ ॥౫౮॥

వేదమంత్రైః షడంగైర్వా నామభీ రుద్రసంఖ్యయా ॥

యథావకాశం తాం దత్వా వస్త్రేణ మార్జయేత్తతః ॥ ౫౯ ॥

పశ్చాదాచమనం దద్యాత్తతో వస్త్రం సమర్పయేత ॥

తిలాశ్చైవ జవా వాపి గోధూమా ముద్గమాషకాః ॥2.1.13.౬౦॥

అర్పణీయాః శివాయైవ మంత్రైర్నానావిధైరపి॥

తతః పుష్పాణి దేయాని పంచాస్యాయ మహాత్మనే ॥ ౬౧ ॥

ప్రతివక్త్రం యథాధ్యానం యథాయోగ్యాభిలాషతః ॥

కమలైశ్శతపత్రైశ్చ శంఖపుష్పైః పరైస్తథా ॥౬౨॥

కుశపుష్పైశ్చ ధత్తూరైర్మందారైర్ద్రోణసంభవైః ॥

తథా చ తులసీపత్రైర్బిల్వపత్రైర్విశేషతః ॥౬౩॥

పూజయేత్పరయా భక్త్యా శంకరం భక్తవత్సలమ్ ॥

సర్వాభావే బిల్వపత్రమపర్ణీయం శివాయ వై ॥౬౪॥

బిల్వపత్రార్పణేనైవ సర్వపూజా ప్రసిధ్యతి ॥

తతస్సుగంధచూర్ణం వై వాసితం తైలముత్తమమ్ ॥ ౬౫ ॥

అర్పణీయం చ వివిధం శివాయ పరయా ముదా ॥

తతో ధూపం ప్రకర్తవ్యో గుగ్గులాగురుభిర్ముదా ॥౬౬॥

దీపో దేయస్తతస్తస్మై శంకరాయ ఘృతప్లుతః ॥

అర్ఘం దద్యాత్పునస్తస్మై మంత్రేణానేన భక్తితః ॥౬౭॥

కారయేద్భావతో భక్త్యా వస్త్రేణ ముఖమార్జనమ్ ॥

రూపం దేహి యశో దేహి భోగం దేహి చ శంకర॥౬౮॥

భుక్తిముక్తిఫలం దేహి గృహీత్వార్ఘం నమోస్తు తే॥

తతో దేయం శివాయైవ నైవేద్యం వివిధం శుభమ్॥౬౯॥

తత ఆచమనం ప్రీత్యా కారయేద్వా విలమ్బతః ॥

తతశ్శివాయ తామ్బూలం సాంగోపాఙ్గం విధాయ చ ॥2.1.13.౭౦॥

కుర్యాదారార్తికం పఞ్చవర్తికామనుసంఖ్యయా ॥

పాదయోశ్చ చతుర్వారం ద్విఃకృత్వో నాభిమణ్డలే ॥ ౭౧ ॥

ఏకకృత్వే ముఖే సప్తకృత్వః సర్వాఙ్గం ఏవ హి ।।

తతో ధ్యానం యథోక్తం వై కృత్వా మంత్రముదీరయేత్ ।। ౭౨ ।।

యథాసంఖ్యం యథాజ్ఞానం కుర్యాన్మంత్రవిధిన్నరః ।।

గురూపదిష్టమార్గేణ కృత్వా మంత్రజపం సుధీః ।। ౭౩ ।।

గురూపదిష్టమార్గేణ కృత్వా మన్త్రముదీరయేత్ ।।

యథాసంఖ్యం యథాజ్ఞానం కుర్యాన్మంత్రవిధిన్నరః ।। ౭౪ ।।

స్తోత్రైర్నానావిధైః ప్రీత్యా స్తువీత వృషభధ్వజమ్ ।।

తతః ప్రదక్షిణాం కుర్యాచ్ఛివస్య చ శనైశ్శనైః ।। ౭౫ ।।

నమస్కారాంస్తతః కుర్యాత్సాష్టాంగం విధివత్సుమాన్ ।।

తతః పుష్పాంజలిర్దేయో మంత్రేణానేన భక్తితః।।౭౬।।

శంకరాయ పరేశాయ శివసంతోషహేతవే।।

అజ్ఞానాద్యది వా జ్ఞానాద్యద్యత్పూజాదికం మయా ।। ౭౭ ।।

కృతం తదస్తు సఫలం కృపయా తవ శంకర ।।

తావకస్త్వద్గతప్రాణ త్వచ్చిత్తోహం సదా మృడ ।। ౭౮ ।।

ఇతి విజ్ఞాయ గౌరీశ భూతనాథ ప్రసీద మే ।।

భూమౌ స్ఖలితవాదానాం భూమిరేవావలంబనమ్ ।।౭౯।।

త్వయి జాతాపరాధానాం త్వమేవ శరణం ప్రభో ।।

ఇత్యాది బహు విజ్ఞప్తిం కృత్వా సమ్యగ్విధానతః ।।2.1.13.౮౦।।

పుష్పాంజలిం సమర్ప్యైవ పునః కుర్యాన్నతిం ముహుః।।

స్వస్థానం గచ్ఛ దేవేశ పరివారయుతః ప్రభో।।।।

పూజాకాలే పునర్నాథ త్వయా గంతవ్యమాదరాత్।।

ఇతి సంప్రార్థ్య వహుశశ్శంకరం భక్తవత్సలమ్॥౮౨॥

విసర్జయేత్స్వహృదయే తదపో మూర్ధ్ని విన్యసేత్॥

ఇతి ప్రోక్తమశేషేణ మునయః శివపూజనమ్ ॥

భుక్తిముక్తిప్రదం చైవ కిమన్యచ్ఛ్రోతుమర్హథ ॥౮౩॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ప్రథమఖండే సృష్ట్యుపాఖ్యానే శివపూజన వర్ణనో నామ త్రయోదశోఽధ్యాయః ॥ ౧౩ ॥

2.1.14

ఋషయ ఊచుః ॥ ॥

వ్యాసశిష్య మహాభాగ కథయ త్వం ప్రమాణతః ॥

కైః పుష్పైః పూజితశ్శంభుః కిం కిం యచ్ఛతి వై ఫలమ్ ॥౧॥

॥ సూత ఉవాచ ॥ ॥

శౌనకాద్యాశ్చ ఋషయః శృణుతాదరతోఽఖిలమ్ ॥

కథయామ్యద్య సుప్రీత్యా పుష్పార్పణవినిర్ణయమ్ ॥౨॥

ఏష ఏవ విధిః పృష్టో నారదేన మహర్షిణా ॥

ప్రోవాచ పరమప్రీత్యా పుష్పార్పణవినిర్ణయమ్ ॥3॥

బ్రహ్మోవాచ॥

కమలైర్బిల్వపత్రైశ్చ శతపత్రైస్తథా పునః ॥

శంఖపుష్పైస్తథా దేవం లక్ష్మీకామోఽర్చయేచ్ఛివమ్ ॥౪॥

ఏతైశ్చ లక్షసంఖ్యాకైః పూజితశ్చేద్భవేచ్ఛివః ॥

పాపహానిస్తథా విప్ర లక్ష్మీస్స్యాన్నాత్ర సంశయః ॥ ౫॥

వింశతిః కమలానాం తు ప్రస్థమేకముదాహృతమ్ ॥

బిల్వో దలసహస్రేణ ప్రస్థార్ద్ధం పరిభాషితమ్ ।। ౬ ।।

శతపత్రసహస్రేణ ప్రస్థార్ద్ధం పరిభాషితమ్ ।।

పలైః షోడశభిః ప్రత్థః పలం టంకదశస్మృతః ।। ౭ ।।

అనేనైవ తు మానేన తులామారోపయేద్యదా।।

సర్వాన్కామానవాప్నోతి నిష్కామశ్చేచ్ఛివో భవేత్ ।।౮।।

రాజ్యస్య కాముకో యో వై పార్థివానాం చ పూజయా ।।

తోషయేచ్ఛంకరం దేవం దశకోట్యా మునీశ్వరాః ।। ౯ ।।

లింగం శివం తథా పుష్పమఖణ్డం తందులం తథా ।।

చర్చితం చందనేనైవ జలధారాం తథా పునః ।। 2.1.14.౧౦ ।।

ప్రతిరూపం తథా మంత్రం బిల్వీదలమనుత్తమమ్ ।।

అథవా శతపత్రం చ కమలం వా తథా పునః ।।౧౧।।

శంఖపుష్పైస్తథా ప్రోక్తం విశేషేణ పురాతనైః ।।

సర్వకామఫలం దివ్యం పరత్రేహాపి సర్వథా ।।౧౨।।

ధూపం దీపం చ నైవేద్యమర్ఘం చారార్తిక తథా ।।

ప్రదక్షిణాం నమస్కారం క్షమాపనవిసర్జనే ।। 33 ।।

కృత్వా సాంగం తథా భోజ్యం కృతం యేన భవేదిహ ।।

తస్య వై సర్వథా రాజ్యం శంకరః ప్రదదాతి చ ।। ౧౪ ।।

ప్రధాన్యకాముకో యో వై తదర్ద్ధేనార్చయేత్పుమాన్ ।।

కారాగృహగతో యో వై లక్షేనైవార్చయేద్ధనమ్ ।। ౧౫।।

రోగగ్రస్తో యదా స్యాద్వై తదర్ద్ధేనార్చయేచ్ఛివమ్ ।।

కన్యాకామో భవేద్యో వై తదర్ద్ధేన శివం పునః।।౧౬।।

విద్యాకామస్తథా యః స్యాత్తదర్ద్ధేనార్చయేచ్ఛివమ్ ।।

వాణీకామో భవేద్యో వై ఘృతేనైవార్చయేచ్ఛివమ్ ।। ౧౭ ।।

ఉచ్చాటనార్థం శత్రూణాం తన్మితేనైవ పూజనమ్ ।।

మారణే వై తు లక్షేణ మోహనే తు తదర్ధతః ।। ౧౮ ।।

సామంతానాం జయే చైవ కోటిపూజా ప్రశస్యతే ।।

రాజ్ఞామయుతసంఖ్యం చ వశీకరణకర్మణి ।।౧౯।।

యశసే చ తథా సంఖ్యా వాహనాద్యైః సహస్రికా ।।

ముక్తికామోర్చయేచ్ఛంభుం పంచకోట్యా సుభక్తితః ।। 2.1.14.౨౦ ।।

జ్ఞానార్థీ పూజయేత్కోట్యా శంకరం లోక శంకరమ్ ।।

శివదర్శనకామో వై తదర్ధేన ప్రపూజయేత్ ।। ౨౧ ।।

తథా మృత్యుంజయో జాప్యః కామనాఫలరూపతః ।।

పంచలక్షా జపా యర్హి ప్రత్యక్షం తు భవేచ్ఛివః ।। ౨౨ ।।

లక్షేణ భజతే కశ్చిద్ద్వితీయే జాతిసంభవః ।।

తృతీయే కామనాలాభశ్చతుర్థే తం ప్రపశ్యతి ।। ౨3 ।।

పంచమం చ యదా లక్షం ఫలం యచ్ఛత్యసంశయమ్ ।।

అనేనైవ తు మంత్రేణ దశలక్షే ఫలం భవేత్ ।। ౨౪ ।।

ముక్తికామో భవేద్యో వై దర్భైశ్చ పూజనం చరేత్ ।।

లక్షసంఖ్యా తు సర్వత్ర జ్ఞాతవ్యా ఋషిసత్తమ ।। ౨౫ ।।

ఆయుష్కామో భవేద్యో వై దూర్వాభిః పూజనశ్చరేత్ ।।

పుత్రకామో భవేద్యో వై ధత్తూరకుసుమైశ్చరేత్ ।।౨౬।।

రక్తదణ్డశ్చ ధత్తూరః పూజనే శుభదః స్మృతః ।।

అగస్త్యకుసుమైశ్చైవ పూజకస్య మహద్యశః ।।౨౭।।

భుక్తిముక్తిఫలం తస్య తులస్యాః పూజయేద్యది ।।

అర్కపుష్పైః ప్రతాపశ్చ కుబ్జకల్హారకైస్తథా ।। ౨౮ ।।

జపాకుసుమపూజా తు శత్రూణాం మృత్యుదా స్మృతా ।।

రోగోచ్చాటనకానీహ కరవీరాణి వై క్రమాత్ ।।౨౯।।

బంధుకైర్భూషణావాప్తిర్జాత్యావాహోన్న సంశయః ।।

అతసీపుష్పకైర్దేవం విష్ణువల్లభతామియాత్।। ।।2.1.14.30।।

శమీపత్రైస్తథా ముక్తిః ప్రాప్యతే పురుషేణ చ ।।

మల్లికాకుసుమైర్దత్తైః స్త్రియం శుభతరాం శివః ।।3౧।।

యూథికాకుసుమైశ్శస్యైర్గృహం నైవ విముచ్యతే ।।

కర్ణికారైస్తథా వస్త్రసంపత్తిర్జాయతే నృణామ్ ।।3౨।।

నిర్గుణ్డీకుసుమైర్లోకే మనో నిర్మలతాం వ్రజేత్ ।।

బిల్వపత్రైస్తథా లక్షైః సర్వాన్కామానవాప్నుయాత్ ।।33।।

శృఙ్గారహారపుష్పైస్తు వర్ద్ధతే సుఖ సమ్పదా ।।

ఋతుజాతాని పుష్పాణి ముక్తిదాని న సంశయః ।। 3౪ ।।

రాజికాకుసుమానీహ శత్రూణాం మృత్యుదాని చ ।।

ఏషాం లక్షం శివే దద్యాద్దద్యాచ్చ విపులం ఫలమ్ ।।3౫।।

విద్యతే కుసుమం తన్న యన్నైవ శివవల్లభమ్।।

చంపకం కేతకం హిత్వా త్వన్యత్సర్వం సమర్పయేత్ ।। 3౬।।

అతః పరం చ ధాన్యానాం పూజనే శంకరస్య చ ।।

ప్రమాణం చ ఫలం సర్వం ప్రీత్యా శృణు చ సత్తమ ।। 3౭ ।।

తందులారోపణే నౄణాం లక్ష్మీ వృద్ధిః ప్రజాయతే ।।

అఖణ్డితవిధౌ విప్ర సమ్యగ్భక్త్యా శివోపరి ।।౩౮।।

షట్కేనైవ తు ప్రస్థానాం తదర్ద్ధేన తథా పునః ।।

పలద్వయం తథా లక్షమానేన సమదాహృతమ్ ।।౩౯।।

పూజాం రుద్రప్రధానేన కృత్వా వస్త్రం సుసున్దరమ్ ।।

శివోపరి న్యసేత్తత్ర తందులార్పణముత్తమమ్ ।।2.1.14.౪౦

ఉపరి శ్రీఫలం త్వేకం గంధపుష్పాదిభిస్తథా ।।

రోపయిత్వా చ ధూపాది కృత్వా పూజాఫలం భవేత్।।।। ౪౧ ।।

ప్రజాపత్యద్వయం రౌప్యమాసంఖ్యా చ దక్షిణా ।।

దేయా తదుపదేష్ట్రే హి శక్త్యా వా దక్షిణా మతా ।। ౪౨ ।।

ఆదిత్యసంఖ్యయా తత్ర బ్రాహ్మణాన్భోజయేత్తతః ।।

లక్షపూజా తథా జాతా సాఙ్గశ్చ మన్త్రపూర్వకమ్ ।। ౪౩ ।।

శతమష్టోత్తరం తత్ర మంత్రే విధిరుదాహృతః।।

తిలానాం చ పలం లక్షం మహాపాతకనాశనమ్ ।। ౪౪ ।।

ఏకాదశపలైరేవ లక్షమానముదాహృతమ్ ।।

పూర్వవత్పూజనం తత్ర కర్తవ్యం హితకామ్యయా ।। ౪౫ ।।

భోజ్యా వై బ్రాహ్మణాస్తస్మాదత్ర కార్యా నరేణ హి ।।

మహాపాతకజం దుఖం తత్క్షణాన్నశ్యతి ధ్రువమ్ ।। ౪౬ ।।

యవపూజా తథా ప్రోక్తా లక్షేణ పరమా శివే ।।

ప్రస్థానామష్టకం చైవ తథా ప్రస్థార్ద్ధకం పునః ।। ౪౭ ।।

పలద్వయయుతం తత్ర మానమేతత్పురాతనమ్ ।।

యవపూజా చ మునిభిః స్వర్గసౌఖ్యవివర్ద్ధినీ ।। ౪౮ ।।

ప్రాజాపత్యం బ్రాహ్మణానాం కర్తవ్యం చ ఫలేప్సుభిః ।।

గోధూమాన్నైస్తథా పూజా ప్రశస్తా శంకరస్య వై ।। ౪౯ ।।

సంతతిర్వర్ద్ధతే తస్య యది లక్షావధిః కృతా ।।

ద్రోణార్ద్ధేన భవేల్లక్షం విధానం విధిపూర్వకమ్ ।। 2.1.14.౫౦ ।।

ముద్గానాం పూజనే దేవః శివో యచ్ఛతి వై సుఖమ్ ।।

ప్రస్థానాం సప్తకేనైవ ప్రస్థార్ద్ధేనాథవా పునః ।।౫౧।।

పలద్వయయుతేనైవ లక్షముక్తం పురాతనైః ।।

బ్రాహ్మణాశ్చ తథా భోజ్యా రుద్రసంఖ్యాప్రమాణతః ।। ౫౨ ।।

ప్రియంగుపూజనాదేవ ధర్మాధ్యక్షే పరాత్మని ।।

ధర్మార్థకామా వర్ద్ధంతే పూజా సర్వసుఖావహా ।। ౫3 ।।

ప్రస్థైకేన చ తస్యోక్తం లక్షమేకం పురాతనైః।।

బ్రహ్మభోజం తథా ప్రోక్తమర్కసంఖ్యాప్రమాణతః।।౫౪।।

రాజికాపూజనం శంభోశ్శత్రోర్మృత్యుకరం స్మృతమ్।।

సార్షపానాం తథా లక్షం పలైర్వింశతిసంఖ్యయా ।।౫౫।।

తేషాం చ పూజనాదేవ శత్రోర్మృత్యురుదాహృతః ।।

ఆఢకీనాం దలైశ్చైవ శోభయిత్వార్చయేచ్ఛివమ్।।౫౬।।

వృతా గౌశ్చ ప్రదాతవ్యా బలీవర్దస్తథైవ చ ।।

మరీచిసంభవా పూజా శత్రోర్నాశకరీ స్మృతా ।। ౫౭ ।।

ఆఢకీనాం దలైశ్చైవ రంజయి త్వార్చయేచ్ఛివమ్ ।।

నానాసుఖకరీ హ్యేషా పూజా సర్వఫలప్రదా ।।౫౮।।

ధాన్యమానమితి ప్రోక్తం మయా తే మునిసత్తమ ।।
లక్షమానం తు పుష్పాణాం శృణు ప్రీత్యా మునీశ్వర ।।౫౯।।
ప్రస్థానాం చ తథా చైకం శంఖపుష్పసముద్భవమ్ ।।
ప్రోక్తం వ్యాసేన లక్షం హి సూక్ష్మమానప్రదర్శినా ।।2.1.14.౬౦।।
ప్రస్థైరేకాదశైర్జాతిలక్షమానం ప్రకీర్తితమ్ ।।
యూథికాయాస్తథా మానం రాజికాయాస్తదర్ద్ధకమ్ ।। ౬౧ ।।
ప్రస్థైర్వింశతికైశ్చైవ మల్లికామాన ముత్తమమ్ ।।
తిలపుష్పైస్తథా మానం ప్రస్థాన్న్యూనం తథైవ చ ।।౬౨।।
తతశ్చ ద్విగుణం మానం కరవీరభవే స్మృతమ్ ।।
నిర్గుండీకుసుమే మానం తథైవ కథితం బుధైః ।। ౬3 ।।
కర్ణికారే తథా మానం శిరీషకుసుమే పునః ।।
బంధుజీవే తథా మానం ప్రస్థానం దశకేన చ ।।౬౪।।
ఇత్యాద్యైర్వివిధై మానం దృష్ట్వా కుర్యాచ్ఛివార్చనమ్ ।।
సర్వకామసమృధ్యర్థం ముక్త్యర్థం కామనోజ్ఝితః ।। ౬౫ ।।
అతః పరం ప్రవక్ష్యామి ధారాపూజాఫలం మహత్ ।।
యస్య శ్రవణమాత్రేణ కల్యాణం జాయతే నృణామ్ ।। ౬౬ ।।
విధానపూర్వకం పూజాం కృత్వా భక్త్యా శివస్య వై ।।
పశ్చాచ్చ జలధారా హి కర్తవ్యా భక్తితత్పరైః ।। ౬౭ ।।
జ్వరప్రలాపశాంత్యర్థం జల ధారా శుభావహా ।।
శతరుద్రియమంత్రేణ రుద్రస్యైకాదశేన తు ।। ౬౮ ।।
రుద్రజాప్యేన వా తత్ర సూక్తేన్ పౌరుషేణ వా ।।

షడంగేనాథ వా తత్ర మహామృత్యుంజయేన చ ।। ౯౯ ।।

గాయత్ర్యా వా నమోంతైశ్చ నామభిః ప్రణవాదిభిః ।।

మంత్రైవాథాగమోక్తైశ్చ జలధారాదికం తథా ।।2.1.14.౨౦।।

సుఖసంతానవృద్ధ్యర్థం ధారాపూజనముత్తమమ్ ।।

నానాద్రవ్యైః శుభైర్దివ్యైః ప్రీత్యా సద్భస్మధారిణా ।। ౨౧ ।।

ఘృతధారా శివే కార్యా యావన్మంత్రసహస్రకమ్ ।।

తదా వంశస్య విస్తారో జాయతే నాత్ర సంశయః ।। ।। ౨౨ ।।

ఏవం మదుక్తమంత్రేణ కార్యం వై శివపూజనమ్ ।।

బ్రహ్మభోజ్యం తథా ప్రోక్తం ప్రాజాపత్యం మునీశ్వరైః ।। ౨౩ ।।

కేవలం దుగ్ధధారా చ తదా కార్యా విశేషతః ।।

శర్కరామిశ్రితా తత్ర యదా బుద్ధిజడో భవేత్ ।। ౨౪ ।।

తస్యా సంజాయతే జీవసదృశీ బుద్ధిరుత్తమా ।।

యావన్మంత్రాయుతం న స్యాత్తావద్ధారాప్రపూజనమ్ ।। ౨౫ ।।

యదా చోచ్చాటనం దేహే జాయతే కారణం వినా ।।

యత్ర కుత్రాపి వా ప్రేమ దుఃఖం చ పరివర్ద్ధితమ్ ।। ౨౬ ।।

స్వగృహే కలహో నిత్యం యదా చైవ ప్రజాయతే ।।

తద్ధారాయాం కృతాయాం వై సర్వం దుఃఖం విలీయతే ।। ౨౭ ।।

శత్రూణాం తాపనార్థం వై తైలధారా శివోపరి ।।

కర్తవ్యా సుప్రయత్నేన కార్యసిద్ధిర్ధ్రువం భవేత్ ।। ౨౮ ।।

మాసి తేనైవ తైలేన భోగవృద్ధిః ప్రజాయతే ।।

సార్షపేనైవ తైలేన శత్రునాశో -భవేద్ధ్రువమ్ ।। ౨౯ ।।

మధునా యక్షరాజో వై గచ్ఛేచ్చ శివపూజనాత ।।

ధారా చేక్షురసస్యాపి సర్వానన్దకరీ శివే ।। 2.1.14.౮౦ ।।

ధారా గంగాజలస్యైవ భుక్తిముక్తిఫలప్రదా ।।

ఏతాస్సర్వాశ్చ యాః ప్రోక్తా మృత్యంజయసముద్భవాః ।। ౮౧ ।।

తత్రాఽయుతప్రమాణం హి కర్తవ్యం తద్విధానతః ।।

కర్తవ్యం బ్రాహ్మణానాం చ భోజ్యం వై రుద్రసంఖ్యయా ।। ౮౨ ।।

ఏతత్తే సర్వమాఖ్యాతం యత్పృష్టోఽహం మునీశ్వర ।।

ఏతద్వై సఫలం లోకే సర్వకామహితావహమ్ ।। ౮౩ ।।

స్కందోమాసహితం శంభుం సంపూజ్య విధినా సహ ।।

యత్ఫలం లభతే భక్త్యా తద్వదామి యథాశ్రుతమ్ ।।౮౪ ।।

అత్ర భుక్త్వాఖిలం సౌఖ్యం పుత్రపౌత్రాదిభిః శుభమ్ ।।

తతో యాతి మహేశస్య లోకం సర్వసుఖావహమ్ ।।౮౫।।

సూర్యకోటిప్రతీకాశైర్విమానైః సర్వకామగైః ।।

రుద్రకన్యాసమాకీర్ణైర్గేయవాద్యసమన్వితైః ।।౮౬।।

క్రీడతే శివభూతశ్చ యావదాభూతసంప్లవమ్ ।।

తతో మోక్షమవాప్నోతి విజ్ఞానం ప్రాప్య చావ్యయమ్ ।। ౮౭ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ప్రథమ ఖండే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం సృష్ట్యుపాఖ్యానే శివపూజావిధానవర్ణనో నామ చతుర్దశోఽధ్యాయః ।। ౧౪ ।।

2.1.15

నారద ఉవాచ ।।

విధే విధే మహాభాగ ధన్యస్త్వం సురసత్తమ ॥

శ్రావితాద్యాద్భుతా శైవకథా పరమపావనీ ॥ ౧ ॥

తత్రాద్భుతా మహాదివ్యా లింగోత్పత్తిః శ్రుతా శుభా ॥

శ్రుత్వా యస్యాః ప్రభావం చ దుఃఖనాశో భవేదిహ ॥ ౨ ॥

అనంతరం చ యజ్జాతం మాహాత్మ్యం చరితం తథా ॥

సృష్టేశ్చైవ ప్రకారం చ కథయ త్వం విశేషతః ॥ ౩ ॥

బ్రహ్మోవాచ ॥

సమ్యక్ పృష్టే చ భవతా యజ్జాతం తదనంతరమ్ ॥

కథయిష్యామి సంక్షేపాద్యథా పూర్వం శ్రుతం మయా ॥ ౪ ॥

అంతర్హితే తదా దేవే శివరూపే సనాతనే ॥

అహం విష్ణుశ్చ విప్రేంద్ర అధికం సుఖమాప్తవాన్ ॥౫॥

మయా చ విష్ణునా రూపం హంసవారాహయోస్తదా ॥

సంవృతం తు తతస్తాభ్యాం లోకసర్గావనేచ్ఛయా ॥౬॥

నారద ఉవాచ ॥

విధే బ్రహ్మన్ మహాప్రాజ్ఞ సంశయో హృది మే మహాన్ ॥

కృపాం కృత్వాతులాం శీఘ్రం తం నాశయితుమర్హసి ॥ ౭ ॥

హంసవారాహయో రూపం యువాభ్యాం చ ధృతం కథమ్ ॥

అన్యద్రూపం విహాయైవ కిమత్ర వద కారణమ్ ॥ ౮ ॥

సూత ఉవాచ ॥

ఇత్యేతద్వచనం శ్రుత్వా నారదస్య మహాత్మనః ॥

స్మృత్వా శివపదాంభోజం బ్రహ్మా సాదరమబ్రవీత్ ॥ ౯ ॥

బ్రహ్మోవాచ ।।

హంసస్య చోర్ద్వగమనే గతిర్భవతి నిశ్చలా ।।

తత్త్వాతత్త్వవివేకోఽస్తి జలదుగ్ధవిభాగవత్ ।। 2.1.15.౧౦ ।।

అజ్ఞానజ్ఞానయోస్తత్త్వం వివేచయతి హంసకః।।

హంసరూపం ధృతం తేన బ్రహ్మణా సృష్టికారిణా ।। ౧౧ ।।

వివేకో నైవ లబ్ధశ్చ యతో హంసో వ్యలీయత ।।

శివస్వరూపతత్త్వస్య జ్యోతిరూపస్య నారద ।। ౧౨ ।।

సృష్టిప్రవృత్తికామస్య కథం జ్ఞానం ప్రజాయతే ।।

యతో లబ్ధో వివేకోఽపి న మయా హంసరూపిణా ।। ౧3 ।।

గమనేఽధో వరాహస్య గతిర్భవతి నిశ్చలా ।।

ధృతం వారాహరూపం హి విష్ణునా వనచారిణా ।। ౧౪ ।।

అథవా భవకల్పార్థం తద్రూపం హి ప్రకల్పితమ్ ।।

విష్ణునా చ వరాహస్య భువనావనకారిణా ।। ౧౫ ।।

యద్దినం హి సమారభ్య తద్రూపం ధృతవాన్హరిః ।।

తద్దినం ప్రతి కల్పోఽసౌ కల్పో వారాహసంజ్ఞకః ।। ౧౬ ।।

తదిచ్ఛా వా యదా జాతా తాభ్యాం రూపం హి ధారణే ।।

తద్దినం ప్రతికల్పోఽసౌ కల్పో వారాహసంజ్ఞక్ ।। ౧౭ ।।

ఇతి ప్రశ్నోత్తరం దత్తం ప్రస్తుతం శృణు నారద ।।

స్మృత్వా శివపదాంభోజం వక్ష్యే సృష్టివిధిం మునే ।। ౧౮ ।।

అంతర్హితే మహాదేవే త్వహం లోకపితామహః ।।

తదీయం వచనం కర్తుమధ్యాయద్ధ్యానతత్పరః ।। ౧౯ ।।

నమస్కృత్య తదా శంభుం జ్ఞానం ప్రాప్య హరేస్తదా ।।

ఆనందం పరమం గత్వా సృష్టిం కర్తుం మనో దధే ।। 2.1.15.౨౦ ।।

విష్ణుశ్చాపి తదా తత్ర ప్రణిపత్య సదాశివమ్ ।।

ఉపదిశ్య చ మాం తాత హ్యంతర్ధానముపాగతః ।। ౨౧ ।।

బ్రహ్మాణ్డాచ్చ బహిర్గత్వా ప్రాప్య శమ్భోరనుగ్రహమ్ ।।

వైకుంఠనగరం గత్వా తత్రోవాస హరిస్సదా ।। ౨౨ ।।

అహం స్మృత్వా శివం తత్ర విష్ణుం వై సృష్టికామ్యయా ।।

పూర్వం సృష్టం జలం యచ్చ తత్రాంజలిముదాక్షిపమ్ ।।౨౩।।

అతోఽణ్డమభవత్తత్ర చతుర్వింశతిసంజ్ఞకమ్ ।।

విరాడ్రూపమభూద్విప్ర జలరూపమపశ్యతః ।। ౨౪ ।।

తతస్సంశయమాపన్నస్తపస్తేపే సుదారుణమ్ ।।

ద్వాదశాబ్దమహం తత్ర విష్ణుధ్యానపరాయణః ।। ౨౫ ।।

తస్మింశ్చ సమయే తాత ప్రాదుర్భూతో హరిస్స్వయమ్ ।।

మాముువాచ మహాప్రీత్యా మదంగం సంస్పృశన్ముదా ।। ౨౬ ।।

।। విష్ణురువాచ ।। ।।

వరం బ్రూహి ప్రసన్నోఽస్మి నాదేయో విద్యతే తవ ।।

బ్రహ్మఞ్ఛంభుప్రసాదేన సర్వం దాతుం సమర్థకః ।। ౨౭ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।। ।।

యుక్తమేతన్మహాభాగ దత్తోఽహం శంభునా చ తే ।।

తదుక్తం యాచతే మేఽద్య దేహి విష్ణో నమోఽస్తు తే ।। ౨౮ ।।

విరాడ్రూపమిదం హ్యండం చతుర్వింశతిసంజ్ఞకమ్ ।।

న చైతన్యం భవత్యాదౌ జడీభూతం ప్రదృశ్యతే ।। ౨౯ ।।

ప్రాదుర్భూతో భవానద్య శివానుగ్రహతో హరే ।।

ప్రాప్తం శంకరసంభూత్యా హ్యణ్డం చైతన్యమావహ ।। 2.1.15.30 ।।

ఇత్యుక్తే చ మహావిష్ణుశ్శంభోరాజ్ఞాపరాయణః ।।

అనంతరూపమాస్థాయ ప్రవివేశ తదండకమ్ ।। ।। ౩౧ ।।

సహస్రశీర్షా పురుషస్సహస్రాక్షః సహస్రపాత్ ।।

స భూమిం సర్వతస్స్పృత్వా తదణ్డం వ్యాప్తవానితి ।। ౩౨ ।।

ప్రవిష్టే విష్ణునా తస్మిన్నణ్డే సమ్యక్స్తుతేన మే ।।

సచేతనమభూదణ్డం చతుర్వింశతిసంజ్ఞకమ్ ।। 33 ।।

పాతాలాది సమారభ్య సప్తలోకాధిపః స్వయమ్ ।।

రాజతే స్మ హరిస్తత్ర వైరాజః పురుషః ప్రభుః ।। ౩౪ ।।

కైలాసనగరం రమ్యం సర్వోపరి విరాజితమ్ ।।

నివాసార్థం నిజస్యైవ పంచవక్త్రశ్చకార హ ।।౩౫।।

బ్రహ్మాండస్య తథా నాశే వైకుణ్ఠస్య చ తస్య చ ।।

కదాచిదేవ దేవర్షే నాశో నాస్తి తయోరిహ ।। ౩౬ ।।

సత్యం పదముపాశ్రిత్య స్థితోఽహం మునిసత్తమ ।।

సృష్టికామోఽభవం తాత మహాదేవాజ్ఞయా హ్యహమ్ ।।౩౭।।

సిసృక్షోరథ మే ప్రాదురభవత్పాపసర్గకః।

అవిద్యాపంచకస్తాత బుద్ధిపూర్వస్తమోపమః ।। ౩౮ ।।

తతః ప్రసన్నచిత్తోఽహమసృజం స్థావరాభిధమ్ ।।

ముఖ్యసర్గం చ నిస్సంగమధ్యాయం శంభుశాసనాత్ ।। ౩౯ ।।

తం దృష్ట్వా మే సిసృక్షోశ్చ జ్ఞాత్వా సాధకమాత్మనః ॥

సర్గోఽవర్తత దుఃఖాఢ్యస్తిర్యక్స్రోతా న సాధకః ॥ 2.1.15.౪౦ ॥

తం చాసాధకమాజ్ఞాయ పునశ్చింతయతశ్చ మే ॥

అభవత్సాత్త్వికస్సర్గ ఊర్ధ్వస్రోతా ఇతి ద్రుతమ్ ॥ ౪౧ ॥

దేవసర్గః ప్రతిఖ్యాతస్సత్యోఽతీవ సుఖావహః ॥

తమప్యసాధకం మత్వాఽచింతయం ప్రభుమాత్మనః ॥ ౪౨ ॥

ప్రాదురాసీత్తతస్సర్గో రాజసః శంకరాజ్ఞయా ॥

అవాక్స్రోతా ఇతి ఖ్యాతో మానుషః పరసాధకః ॥ ౪3 ॥

మహాదేవాజ్ఞయా సర్గస్తతో భూతాదికోఽభవత్ ॥

ఇతి పంచవిధా సృష్టిః ప్రవృత్తా వై కృతా మయా ॥ ౪౪ ॥

త్రయస్సర్గాః ప్రకృత్యాశ్చ బ్రహ్మణః పరికీర్తితాః ॥

తత్రాద్యో మహతస్సర్గో ద్వితీయః సూక్ష్మభౌతికః ॥౪౫॥

వైకారికస్తృతీయశ్చ ఇత్యేతే ప్రకృతాస్త్రయః ॥

ఏవం చాష్టవిధాస్సర్గాః ప్రకృతేర్వైకృతైః సహ ॥౪౬॥

కౌమారో నవమః ప్రోక్తః ప్రాకృతో వైకృతశ్చ సః ॥

ఏషామవాంతరో భేదో మయా వక్తుం న శక్యతే ॥ ౪౭ ॥

అల్పత్వాదుపయోగస్య వచ్మి సర్గం ద్విజాత్మకమ్ ॥

కౌమారః సనకాదీనాం యత్ర సర్గో మహానభూత్ ॥ ౪౮ ॥

సనకాద్యాః సుతా మే హి మానసా బ్రహ్మసంమితాః ॥

మహావైరాగ్యసంపన్నా అభవన్పంచ సువ్రతాః ॥ ౪౯ ॥

మయాజ్ఞప్తా అపి చ తే సంసారవిముఖా బుధాః ॥

శివధ్యానైకమనసో న సృష్టౌ చక్రిరే మతిమ్ ।। 2.1.15.౫౦ ।।

ప్రత్యుత్తరం చ తదను శ్రుత్వాహం మునిసత్తమ ।।

అకార్షం క్రోధమత్యుగ్రం మోహమాప్తశ్చ నారద ।।౫౧।।

కుద్ధస్య మోహితస్యాథ విహ్వలస్య మునే మమ ।।

క్రోధేన ఖలు నేత్రాభ్యాం ప్రాపతన్నశ్రుబిందవః ।। ।।౫౨।।

తస్మిన్నవసరే తత్ర స్మృతేన మనసా మయా ।।

ప్రబోధితోహం త్వరితమాగతేనా హి విష్ణునా ।।౫౩।।

తపః కురు శివస్యేతి హరిణా శిక్షితోఽప్యహమ్ ।।

తపోకారీ మహద్ఘోరం పరమం మునిసత్తమ ।। ౫౪ ।।

తపస్యతశ్చ సృష్ట్యర్థం భ్రువో్ర్ఘాణస్య మధ్యతః ।।

అవిముక్తాభిధాద్దేశాత్స్వకీయాన్మే విశేషతః ।। ౫౫।।

త్రిమూర్తీనాం మహేశస్య ప్రాదురాసీద్ఘృణానిధిః ।।

ఆర్ద్ధనారీశ్వరో భూత్వా పూర్ణాశస్సకలేశ్వరః ।। ౫౬ ।।

తమజం శంకరం సాక్షాత్తేజోరాశిముమాపతిమ్ ।।

సర్వజ్ఞం సర్వకర్తారం నీలలోహితసంజ్ఞకమ్ ।। ౫౭ ।।

దృష్ట్వా నత్వా మహాభక్త్యా స్తుత్వాహం తు ప్రహర్షితః ।।

అవోచం దేవదేవేశం సృజ త్వం వివిధాః ప్రజాః।।౫౮।।

శ్రుత్వా మమ వచస్సోఽథ దేవదేవో మహేశ్వరః ।।

ససర్జ స్వాత్మనస్తుల్యాన్రుద్రో రుద్రగణాన్బహూన ।। ౫౯ ।।

అవోచం పునరేవేశం మహారుద్రం మహేశ్వరమ్ ।।

జన్మమృత్యుభయావిష్టాస్సృజ దేవ ప్రజా ఇతి ।। 2.1.15.౬౦ ।।

ఏవం శ్రుత్వా మహాదేవో మద్వచః కరుణానిధిః ।।

ప్రహస్యోవాచ మాం సద్యః ప్రహస్య మునిసత్తమ ।।౬౧ ।।

మహాదేవ ఉవాచ ।।

జన్మమృత్యుభయావిష్టా నాహం స్రక్ష్యే ప్రజా విధే ।।

అశోభనాః కర్మవశా విమగ్నా దుఃఖవారిధౌ ।। ౬౨ ।।

అహం దుఃఖోదధౌ మగ్నా ఉద్ధరిష్యామి చ ప్రజాః ।।

సమ్యక్జ్ఞానప్రదానేన గురుమూర్తిపరిగ్రహః ।। ౬౩ ।।

త్వమేవ సృజ దుఃఖాఢ్యాః ప్రజాస్సర్వాః ప్రజాపతే ।।

మదాజ్ఞయా న బద్ధస్త్వం మాయయా సంభవిష్యసి ।। ౬౪ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా మాం స భగవాన్సుశ్రీమాన్నీలలోహితః ।।

సగణః పశ్యతో మే హి ద్రుతమంతర్దధే హరః ।।౬౫।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ప్రథమఖండే సృష్ట్యుపక్రమే రుద్రావతారావిర్భావవర్ణనో నామ పఞ్చదశోఽధ్యాయః।। ।। ౧౫ ।।

2.1.16

బ్రహ్మోవాచ ।।

శబ్దాదీని చ భూతాని పంచీకృత్వాహమాత్మనా ।।

తేభ్యః స్థూలం నభో వాయుం వహ్నిం చైవ జలం మహీమ్ ।। ౧ ।।

పర్వతాంశ్చ సముద్రాంశ్చ వృక్షాదీనపి నారద ।।

కలాదియుగపర్యేతాన్కాలానన్యానవాసృజమ్ ।। ౨ ।।

సృష్ట్వంతానపరాంశ్చాపి నాహం తుష్టోఽభవ న్మునే ।।
తతో ధ్యాత్వా శివం సామ్బం సాధకానసృజం మునే ।। 3 ।।
మరీచిం చ స్వనేత్రాభ్యాం హృదయాద్భృగుమేవ చ ।।
శిరసోఽగిరసం వ్యానాత్పులహం మునిసత్తమమ్ ।। ౪ ।।
ఉదానాచ్చ పులస్త్యం హి వసిష్ఠఞ్చ సమానతః ।।
క్రతుం త్వపానాచ్ఛ్రోత్రాభ్యామత్రిం దక్షం చ ప్రాణతః ।। ౫ ।।
అసృజం త్వాం తదోత్సంగాచ్ఛాయాయాః కర్దమం మునిమ్ ।।
సంకల్పాదసృజం ధర్మం సర్వసాధనసాధనమ్ ।।౬।।
ఏవమేతానహం సృష్ట్వా కృతార్థస్సాధకోత్తమాన్ ।।
అభవం మునిశార్దూల మహాదేవప్రసాదతః ।। ౭ ।।
తతో మదాజ్ఞయా తాత ధర్మః సంకల్పసంభవః ।।
మానవం రూపమాపన్నస్సాధకైస్తు ప్రవర్తితః ।।౮।।
తతోఽసృజం స్వగాత్రేభ్యో వివిధేభ్యోఽమితాన్సుతాన్ ।।
సురాసురాదికాంస్తేభ్యో దత్త్వా తాం తాం తనుం మునే ।।౯।।
తతోఽహం శంకరేణాథ ప్రేరితోంఽతర్గతేన హ ।।
ద్విధా కృత్వాత్మనో దేహం ద్విరూపశ్చాభవం మునే ।। 2.1.16.౧౦ ।।
అర్ద్ధేన నారీ పురుషశ్చార్ద్ధేన సంతతో మునే ।
స తస్యామసృజద్ద్వంద్వం సర్వసాధనముత్తమమ్ ।।౧౧।।
స్వాయంభువో మనుస్తత్ర పురుషః పరసాధనమ్ ।।
శతరూపాభిధా నారీ యోగినీ సా తపస్వినీ ।। ౧౨ ।।
సా పునర్మనునా తేన గృహీతాతీవ శోభనా ।।

వివాహవిధినా తాతాఽసృజత్సర్గం సమైథునమ్ ।। ౧౩ ।।

తస్యాం తేన సముత్పన్నస్తనయశ్చ ప్రియవ్రతః ।।

తథైవోత్తానపాదశ్చ తథా కన్యాత్రయం పునః।।౧౪।।

ఆకూతిర్దేవహూతిశ్చ ప్రసూతిరితి విశ్రుతాః ।।

ఆకూతిం రుచయే ప్రాదాత్కర్దమాయ తు మధ్యమామ్ ।।౧౫।।

దదౌ ప్రసూతిం దక్షాయోత్తానపాదానుజాం సుతాః ।।

తాసాం ప్రసూతిప్రసవైస్సర్వం వ్యాప్తం చరాచరమ్ ।।౧౬।।

ఆకూత్యాం చ రుచేశ్చాభూద్ద్వంద్వం యజ్ఞశ్చ దక్షిణా ।।

యజ్ఞస్య జజ్ఞిరే పుత్రా దక్షిణాయాం చ ద్వాదశ ।। ౧౭ ।।

దేవహూత్యాం కర్దమాచ్చ బహ్వ్యో జాతాస్సుతా మునే ।।

దశాజ్జాతాశ్చతస్రశ్చ తథా పుత్ర్యశ్చ వింశతిః ।। ౧౮ ।।

ధర్మాయ దత్తా దక్షేణ శ్రద్ధాద్యాస్తు త్రయోదశ ।।

శృణు తాసాం చ నామాని ధర్మస్త్రీణాం మునీశ్వర।।౧౯।।

శ్రద్ధా లక్ష్మీర్ధృతిస్తుష్టిః పుష్టిర్మేధా తథా క్రియా ।।

వసుఃర్బుద్ధి లజ్జా శాంతిః సిద్ధిః కీర్తిస్త్రయోదశ ।।2.1.16.౨౦।।

తాభ్యాం శిష్టా యవీయస్య ఏకాదశ సులోచనాః ।।

ఖ్యాతిస్సత్పథసంభూతిః స్మృతిః ప్రీతిః క్షమా తథా।।౨౧।।

సన్నతిశ్చానురూపా చ ఊర్జా స్వాహా స్వధా తథా ।।

భృగుర్భవో మరీచిశ్చ తథా చైవాంగిరా మునిః ।। ౨౨ ।।

పులస్త్యః పులహశ్చైవ క్రతుశ్చర్షివరస్తథా ।।

అత్రిర్వాసిష్ఠో వహ్నిశ్చ పితరశ్చ యథాక్రమమ్ ।। ౨౩ ।।

ఖ్యాతాస్తా జగృహుః కన్యా భృగ్వాద్యాస్సాఽధకా వరాః ॥
తతస్సంపూరితం సర్వం త్రైలోక్యం సచరాచరమ్ ॥ ౨౪ ॥
ఏవం కర్మానురూపేణ ప్రణినామంబికాపతే॥
ఆజ్ఞయా బహవో జాతా అసంఖ్యాతా ద్విజర్షభాః ॥౨౫॥
కల్పభేదేన దక్షస్య షష్టిః కన్యాః ప్రకీర్తితాః ॥
తాసాం దశ చ ధర్మాయ శశినే సప్తవింశతిమ్ ॥౨౬॥
విధినా దత్తవాన్దక్షః కశ్యపాయ త్రయోదశ ॥
చతస్రః పరరూపాయ దదౌ తార్క్ష్యాయ నారద॥౨౭॥
భృగ్వంగిరః కృశాశ్వేభ్యో ద్వే ద్వే కన్యే చ దత్తవాన్ ॥
తాభ్యస్తేభ్యస్తు సంజాతా బహ్వీ సృష్టిశ్చరాచరా ॥౨౮॥
త్రయోదశమితాస్తస్మై కశ్యపాయ మహాత్మనే ॥
దత్తా దక్షేణ యాః కన్యా విధివన్మునిసత్తమ ॥ ౨౯ ॥
తాసాం ప్రసూతిభిర్వ్యాప్తం త్రైలోక్యం సచరాచరమ్ ॥
స్థావరం జంగమం చైవ శూన్య నైవ తు కించన ॥ 2.1.16.30 ॥
దేవాశ్చ ఋషయశ్చైవ దైత్యాశ్చైవ ప్రజజ్ఞిరే ॥
వృక్షాశ్చ పక్షిణశ్చైవ సర్వే పర్వతవీరుధః ॥ ౩౧ ॥
దక్షకన్యాప్రసూతైశ్చ వ్యాప్తమేవం చరాచరమ్ ॥
పాతాలతలమారభ్య సత్యలోకావధి ధ్రువమ్ ॥ ౩౨ ॥
బ్రహ్మాండం సకలం వ్యాప్తం శూన్యం నైవ కదాచన ॥
ఏవం సృష్టిః కృతా సమ్యగ్బ్రహ్మణా శంభుశాసనాత్ ॥ 33 ॥
సతీ నామ త్రిశూలాగ్రే సదా రుద్రేణ రక్షితా ॥

తపోర్థం నిర్మితా పూర్వం శంభునా సర్వవిష్ణునా ॥ ౩౪ ॥

సైవ దక్షాత్సముద్భూతా లోకకార్యార్థమేవ చ ॥

లీలాం చకార బహుశో భక్తోద్ధరణహేతవే॥ ॥ ౩౫ ॥

వామాంగో యస్య వైకుంఠో దక్షిణాంగోఽహమేవ చ ॥

రుద్రో హృదయజో యస్య త్రివిధస్తు శివః స్మృతః॥ ౩౬ ॥

అహం విష్ణుశ్చ రుద్రశ్చ గుణాస్త్రయ ఉదాహృతాః॥

స్వయం సదా నిర్గుణశ్చ పరబ్రహ్మావ్యయశ్శివః ॥౩౭॥

విష్ణుస్సత్త్వం రజోఽహం చ తమో రుద్ర ఉదాహృతః॥

లోకాచారత ఇత్యేవం నామతో వస్తుతోఽన్యథా ॥౩౮॥

అంతస్తమో బహిస్సత్త్వో విష్ణూరుద్రస్తథా మతః ॥

అంతస్సత్త్వస్తమోబాహ్యో రజోహం సర్వథా మునే ॥ ॥ ౩౯ ॥

రాజసీ చ సురా దేవీ సత్త్వరూపాత్తు సా సతీ ॥

లక్ష్మీస్తమోమయీ జ్ఞేయా విరూపా చ శివా పరా ॥2.1.16.౪౦॥

ఏవం శివా సతీ భూత్వా శంకరేణ వివాహితా ॥

పితుర్యజ్ఞే తనుం త్యక్త్వా నాదాత్తాం స్వపదం యయౌ ॥౪౧॥

పునశ్చ పార్వతీ జాతా దేవప్రార్థనయా శివా ॥

తపః కృత్వా సువిపులం పునశ్శివముపాగతా ॥౪౨॥

తస్యా నామాన్యనేకాని జాతాని చ మునీశ్వర॥

కాలికా చండికా భద్రా చాముండా విజయా జయా ॥౪౩॥

జయంతీ భద్రకాలీ చ దుర్గా భగవతీతి చ ॥

కామాఖ్యా కామదా హ్యమ్బా మృడానీ సర్వమంగలా ॥ ౪౪ ॥

నామధేయాన్యనేకాని భుక్తిముక్తిప్రదాని చ।।

గుణకర్మానురూపాణి ప్రాయశస్తత్ర పార్వతీ ।।౪౫।।

గుణమయ్యస్తథా దేవ్యో దేవా గుణమయాస్త్రయః ।।

మిలిత్వా వివిధం సృష్టేశ్చక్రుస్తే కార్యముత్తమమ్ ।।౪౬।।

ఏవం సృష్టిప్రకారస్తే వర్ణితో మునిసత్తమ।।

శివాజ్ఞయా విరచితో బ్రహ్మాండస్య మయాఽఖిలః ।। ।।౪౭।।

పరం బ్రహ్మ శివః ప్రోక్తస్తస్య రూపాస్త్రయః సురాః ।।

అహం విష్ణుశ్చ రుద్రశ్చ గుణభేదానురూపతః ।।౪౮।।

శివయా రమతే స్వైరం శివలోకే మనోరమే ।।

స్వతంత్రః పరమాత్మా హి నిర్గుణస్సగుణోఽపి వై ।।౪౯।।

తస్య పూర్ణవతారో హి రుద్రస్సాక్షాచ్ఛివః స్మృతః ।।

కైలాసే భవనం రమ్యం పంచవక్త్రశ్చకార హ ।।

బ్రహ్మాండస్య తథా నాశే తస్య నాశోస్తి వై న హి ।।2.1.16.౫౦।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ప్రథమ ఖండే సృష్ట్యుపాఖ్యానే బ్రహ్మనారదసంవాదే సృష్టివర్ణనో నామ షోడశోఽధ్యాయః ।।౧౬।।

2.1.17

సూత ఉవాచ ।।

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తస్య బ్రహ్మణస్స తు నారదః ।।

పునః పప్రచ్ఛ తం నత్వా వినయేన మునీశ్వరాః ।। ౧ ।।

నారద ఉవాచ ।।

కదాగతో హి కైలాసం శంకరో భక్తవత్సలః ।।

క్వ వా సఖిత్వం తస్యాసీత్కుబేరేణ మహాత్మనా ।। ౨ ।।

కిం చకార హరస్తత్ర పరిపూర్ణః శివాకృతిః ।।

ఏతత్సర్వం సమాచక్ష్వ పరం కౌతూహలం మమ ।। ।। ౩ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

శృణు నారద వక్ష్యామి చరితం శశిమౌలినః ।।

యథా జగామ కైలాసం సఖిత్వం ధనదస్య చ ।।౪।।

అసీత్కాంపిల్యనగరే సోమయాజికులోద్భవః।।

దీక్షితో యజ్ఞదత్తాఖ్యో యజ్ఞవిద్యావిశారదః ।।౫।।

వేదవేదాంగవిత్ప్రాజ్ఞో వేదాన్తాదిషు దక్షిణః।।

రాజమాన్యోఽథ బహుధా వదాన్యః కీర్తిభాజనః।।౬।।

అగ్నిశుశ్రూషణరతో వేదాధ్యయనతత్పరః।।

సున్దరో రమణీయాంగశ్చన్ద్రబింబసమాకృతిః।।౭।।

ఆసీద్గుణనిధిర్నామ దీక్షితస్యాస్య వై సుతః।।

కృతోపనయనస్సోఽష్టౌ విద్యా జగ్రాహ భూరిశః।।

అథ పిత్రానభిజ్ఞాతో యూతకర్మరతోఽభవత్ ।।౮।।

ఆదాయాదాయ బహుశో ధనం మాతుస్సకాశతః।।

సమదాద్యూతకారేభ్యో మైత్రీం తైశ్చ చకార సః।।౯।।

సంత్యక్తబ్రాహ్మణాచారః సంధ్యాస్నానపరాఙ్ముఖః।।

నిందకో వేదశాస్త్రాణాం దేవబ్రాహ్మణనిందకః।।2.1.17.౧౦।।

స్మృత్యాచారవిహీనస్తు గీతవాద్యవినోదభాక్।।

నటపాఖండభాణ్డైస్తు బద్ధప్రేమపరంపరః ॥ ౧౧ ॥

ప్రేరితోఽపి జనన్యా స న యయౌ పితురంతికమ్ ॥

గృహకార్యాంతరవ్యాప్తో దీక్షితో దీక్షితాయినీమ్॥౧౨॥

యదా యదైవ తాం పృచ్ఛేదయే గుణనిధిస్సుతః ॥

న దృశ్యతే మయా గేహే కల్యాణి విదధాతి కిమ్ ॥ ౧౩ ॥

తదా తదేతి సా బ్రూయాదిదానీం స బహిర్గతః ॥

స్నాత్వా సమర్చ్య వై దేవానేతావంతమనేహసమ్॥౧౪॥

అధీత్యాధ్యయనార్థం స ద్విజైర్మిత్రైస్సమం యయౌ ॥

ఏకపుత్రేతి తన్మాతా ప్రతారయతి దీక్షితమ్॥౧౫॥

న తత్కర్మ చ తద్వృత్తం కించిద్వేత్తి స దీక్షితః ॥

సర్వం కేశాంతకర్మాస్య చక్రే వర్షేఽథ షోడశే। ౧౬ ॥

అథో స దీక్షితో యజ్ఞదత్తః పుత్రస్య తస్య చ॥

గృహ్యోక్తేన విధానేన పాణిగ్రాహమకారయమ్॥౧౭॥

ప్రత్యహం తస్య జననీ సుతం గుణనిధిం మృదు॥

శాస్తి స్నేహార్ద్రహృదయా హ్యుపవేశ్య స్మ నారద ॥౧-॥

క్రోధనస్తేఽస్తి తనయ స మహాత్మా పితేత్యలమ్ ॥

యది జ్ఞాస్యతి తే వృత్తం త్వాం చ మాం తాడయిష్యతి॥౧౯॥

ఆచ్ఛాదయామి తే నిత్యం పితురగ్రే కుచేష్టితమ్॥

లోకమాన్యోఽస్తి తే తాతస్సదాచారైర్న వై ధనైః ॥2.1.17.౨౦॥

బ్రాహ్మణానాం ధనం తాత సద్విద్యా సాధుసం- గమః ॥

కిమర్థం న కరోషి త్వం సురుచిం ప్రీతమానసః ॥౨౧॥

సచ్ఛ్రోత్రియాస్తేఽనూచానా దీక్షితాస్సోమయాజినః ।।
ఇతి రూఢిమిహ ప్రాప్తాస్తవ పూర్వపితామహాః ।।౨౨।।
త్యక్త్వా దుర్వృత్తసంసర్గం సాధుసంగరతో భవ ।।
సద్విద్యాసు మనో ధేహి బ్రాహ్మణాచారమాచర ।।౨౩।।
తాతానురూపో రూపేణ యశసా కులశీలతః ।।
తతో న త్రపసే కిన్నుస్త్యజ దుర్వృత్తతాం స్వకామ్ ।।౨౪।।
ఊనవింశతికోఽసి త్వమేషా షోడశవార్షికీ ।।
ఏతాం సంవృణు సద్వృత్తాం పితృభక్తియుతో భవ ।।౨౫।।
శ్వశురోఽపి హి తే మాన్యస్సర్వత్ర గుణశీలతః ।।
తతో న త్రపసే కిన్నుస్త్యజ దుర్వృత్తతాం సుత ।।౨౬।।
మాతులాస్తేఽతులాః పుత్ర విద్యాశీలకులాదిభిః ।।
తేభ్యోఽపి న బిభేషి త్వం శుద్ధోఽస్యుభయవంశతః ।।౨౭।।
పశ్యైతాన్ప్రతి వేశ్మస్థాన్బ్రాహ్మణానాం కుమారకాన్ ।।
గృహేఽపి శిష్యాన్పశ్యైతాన్పితుస్తే వినయోచితాన్ ।।౨౮।।
రాజాపి శ్రోష్యతి యదా తవ దుశ్చేష్టితం సుత ।।
శ్రద్ధాం విహాయ తే తాతే వృత్తిలోపం కరిష్యతి ।। ౨౯ ।।
బాలచేష్టితమేవైతద్వదంత్యద్యాపి తే జనాః ।।
అనంతరం హరిష్యంతి యుక్తాం దీక్షితతామిహ ।। 2.1.17.30 ।।
సర్వేప్యాక్షారయిష్యంతి తవ తాతం చ మామపి ।।
మాతుశ్చరిత్రం తనయో ధత్తే దుర్భాషణైరితి ।। ౩౧ ।।
పితాపి తే న పాపీయాన్శ్రుతిస్మృతిపథానుగః ।।

తదంఘ్రిలీనమనసో మమ సాక్షీ మహేశ్వరః ॥౩౨॥

న చర్తుస్నాతయయాపీహ ముఖం దుష్టస్య వీక్షితమ్॥

అహో బలీయాన్స విధిర్యేన జాతో భవానితి ॥ ౩౩ ॥

ప్రతిక్షణం జనన్యేతి శిక్ష్యమాణోతిదుర్మతిః ॥॥

న తత్యాజ చ తద్ధర్మం దుర్బోధో వ్యసనీ యతః ॥ ౩౪ ॥
మృగయామద్యపైశున్యానృతచౌర్యదురోదరైః ॥

స వారదారైర్వ్యసనైరేభిః కోఽత్ర న ఖండితః ॥ ౩౫ ॥॥

యద్యన్మధ్యగృహే పశ్యేత్తత్తన్నీత్వా సుదుర్మతిః ॥

అర్పయేద్ద్యూతకారాణాం సకుప్యం వసనాదికమ్ ॥ ౩౬ ॥

న్యస్తాం రత్నమయీం గేహే కరస్య పితురూర్మికామ్ ॥

చోరయిత్వైకదాదాయ దురోదరకరేఽర్పయత్ ॥ ౩౭ ॥

దీక్షితేన పరిజ్ఞాతో దైవాద్ద్యూతకృతః కరే ॥

ఉవాచ దీక్షితస్తం చ కుతో లబ్ధా త్వయోర్మికా ॥ ౩౮ ॥

పృష్టస్తేనాథ నిర్బంధాదసకృత్తమువాచ సః ॥

మామాక్షిపసి విప్రోచ్చైః కిం మయా చౌర్యకర్మణా ॥౩౯॥

లబ్ధా ముద్రా త్వదీయేన పుత్రేణైవ సమర్పితా ॥

మమ మాతుర్హి పూర్వేద్యుర్జిత్వా నీతో హి శాటకః॥2.1.17.౪౦॥

న కేవలం మమైవైతదంగులీయం సమర్పితమ్ ॥

అన్యేషాం ద్యూతకర్తౄణాం భూరి తేనార్పితం వసు ॥ ౪౧ ॥

రత్నకుప్యదుకూలాని శృంగారప్రభృతీని చ ॥

భాజనాని విచిత్రాణి కాంస్యతామ్రమయాని చ ॥ ౪౨ ॥

నగ్నీకృత్య ప్రతిదినం బధ్యతే ద్యూతకారిభిః ।।

న తేన సదృశః కశ్చిదాక్షికో భూమిమండలే ।। ४३ ।।

అద్యావధి త్వయా విప్ర దురోదర శిరోమణిః ।।

కథం నాజ్ఞాయి తనయోఽవినయానయకోవిదః ।। ४४ ।।

ఇతి శ్రుత్వా త్రపాభారవినమ్రతరకంధరః ।।

ప్రావృత్య వాససా మౌలిం ప్రావిశన్నిజమన్దిరమ్ ।। ४५ ।।

మహాపతివ్రతామస్య పత్నీం ప్రోవాచ తామథ ।।

స దీక్షితో యజ్ఞదత్తః శ్రౌతకర్మపరాయణః ।। ४६ ।।

యజ్ఞదత్త ఉవాచ ।।

దీక్షితాయని కుత్రాస్తి ధూర్తే గుణనిధిస్సుతః ।।

అథ తిష్ఠతు కిం తేన క్వ సా మమ శుభోర్మికా ।। ।।४७।।

అంగోద్వర్తనకాలే యా త్వయా మేఽఙ్గులితో హృతా ।।

సా త్వం రత్నమయీ శీఘ్రం తామానీయ ప్రయచ్ఛ మే ।। ४८ ।।

ఇతి శ్రుత్వాథ తద్వాక్యం భీతా సా దీక్షితాయనీ ।।

ప్రోవాచ స్నానమధ్యాహ్నీం క్రియాం నిష్పాదయత్యథ ।। ४९ ।।

వ్యగ్రాస్మి దేవపూజార్థముపహారాదికర్మణి ।।

సమయోఽయమతిక్రామేదతిథీనాం ప్రియాతిథే ।। 2.1.17.५० ।।

ఇదానీమేవ పక్వాన్నకారణవ్యగ్రయా మయా ।।

స్థాపితా భాజనే క్వాపి విస్మృతేతి న వేద్మ్యహమ్ ।।५१।।

దీక్షిత ఉవాచ ।।

హం హేఽసత్పుత్రజనని నిత్యం సత్యప్రభాషిణి ।।

యదా యదా త్వాం సంపృఛే తనయః క్వ గతస్త్వితి ।। ।। ౫౨ ।।

తదాతదేతి త్వం బ్రూయాన్నథేదానీం స నిర్గతః ।।

అధీత్యాధ్యయనార్థం చ ద్విత్రైర్మిత్రైస్సయుగ్బహిః ।। ౫౩ ।।

కుత స్తే శాటకః పత్ని మాంజిష్ఠో యో మయార్పితః ।।

లభతే యోఽనిశం ధామ్ని తథ్యం బ్రూహి భయం త్యజ ।। ౫౪ ।।

సాంప్రతం నేక్ష్యతే సోఽపి భృంగారో మణిమండితః ।।

పట్టసూత్రమయీ సాపి త్రిపటీ యా మయార్పితా ।।౫౫।।

క్వ దాక్షిణాత్యం తత్కాంస్యం గౌడీ తామ్రఘటీ క్వ సా ।।

నాగదంతమయీ సా క్వ సుఖకౌతుక మంచికా ।। ౫౬ ।।

క్వ సా పర్వతదేశీయా చన్ద్రకాంతిరివాద్భుతా ।।

దీపకవ్యగ్రహస్తాగ్రాలంకృతా శాలభఞ్జికా ।। ౫౭ ।।

కిం బహూక్తేన కులజే తుభ్యం కుప్యామ్యహం వృథా ।।

తదాభ్యవహరిష్యేహముపయంస్యామ్యహం యదా ।। ౫౮ ।।

అనపత్యోఽస్మి తేనాహం దుష్టేన కులదూషిణా ।।

ఉత్తిష్ఠానయ పాథస్త్వం తస్మై దద్యాస్తిలాంజలిమ్ ।।౫౯।।

అపుత్రత్వం వరం నృణాం కుపుత్రాత్కులపాంసనాత్ ।।

త్యజేదేకం కులస్యార్థే నీతిరేషా సనాతనీ ।। 2.1.17.౬౦ ।।

స్నాత్వా నిత్యవిధిం కృత్వా తస్మిన్నేవాహ్ని కస్యచిత్ ।।

శ్రోత్రియస్య సుతాం ప్రాప్య పాణిం జగ్రాహ దీక్షితః ।। ౬౧ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ప్రథమఖణ్డే
సృష్ట్యుపాఖ్యానే గుణనిధిచరిత్రవర్ణనోనామ సప్తదశోఽధ్యాయః ।।౧౭।।

2.1.18

బ్రహ్మోవాచ ।।

శ్రుత్వా తథా స వృత్తాంతం ప్రాక్తనం స్వం వినింద్య చ ।।

కాంచిద్దిశం సమాలోక్య నిర్యయౌ దీక్షితాంగజః ।। ౧ ।।

కియచ్చిరం తతో గత్వా యజ్ఞదత్తాత్మజస్స హి ।।

దుష్టో గుణనిధిస్తస్థౌ గతోత్సాహో విసర్జితః ।।౨ ।।

చింతామవాప మహతీం క్వ యామి కరవాణి కిమ్ ।।

నాహమభ్యస్తవిద్యోఽస్మి న చైవాతిధనోఽస్మ్యహమ్ ।। ౩ ।।

దేశాంతరే యస్య ధనం స సద్యస్సుఖమేధతే ।।

భయమస్తి ధనే చౌరాత్స విఘ్నస్సర్వతోభవః ।।౪।।

యాజకస్య కులే జన్మ కథం మే వ్యసనం మహత్।।

అహో బలీయాన్హి విధిర్భావికర్మానుసంధయేత్ ।।౫।।

భిక్షితున్నాధిగచ్ఛామి న మే పరిచితిః క్వచిత్ ।।

న చ పార్శ్వే ధనం కిఞ్చిత్కిమత్ర శరణం భవేత్ ।।౬।।

సదానభ్యుదితే భానౌ ప్రసూర్మే మిష్టభోజనమ్ ।।

దద్యాదద్యాత్ర కం యాచే న చేహ జననీ మమ ।। ౭ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।। ।।

ఇతి చింతయతస్తస్య బహుశస్తత్ర నారద ।।

అతి దీనం తరోర్మూలే భానురస్తాచలం గతః ।।౮।।

ఏతస్మిన్నేవ సమయే కశ్చిన్మాహేశ్వరో నరః ।।

సహోపహారానాదాయ నగరాద్బహిరభ్యగాత్ ।।౯।।

నానావిధాన్మహాదివ్యాన్స్వజనైః పరివారితః ।।

సమభ్యర్చితుమీశానం శివరాత్రావుపోషితః ।।2.1.18.౧౦।।

శివాలయం ప్రవిశ్యాథ స భక్తశ్శివసక్తధీః ।।

యథోచితం సుచిత్తేన పూజయామాస శంకరమ్ ।। ౧౧ ।।

పక్వాన్నగంధమాఘ్రాయ యజ్ఞదత్తాత్మజో ద్విజః ।।

పితృత్యక్తో మాతృహీనః క్షుధితః స తమన్వగాత్ ।।౧౨।।

ఇదమన్నం మయా గ్రాహ్యం శివాయోపకృతం నిశి ।।

సుప్తే శైవజనే దైవాత్సర్వస్మిన్వివిధం మహత్ ।। ౧౩ ।।

ఇత్యాశామవలమ్బ్యాథ ద్వారి శంభోరుపావిశత్ ।।

దదర్శ చ మహాపూజాం తేన భక్తేన నిర్మితామ్ ।।౧౪।।

విధాయ నృత్యగీతాది భక్తాస్సుప్తాః క్షణే యదా ।।

నైవేద్యం స తదాదాతుం భర్గాగారం వివేశ హ ।।౧౫।।

దీపం మందప్రభం దృష్ట్వా పక్వాన్నవీక్షణాయ సః ।।

నిజచైలాంజలాద్వర్తిం కృత్వా దీపం ప్రకాశ్య చ ।।౧౬।।

యజ్ఞదత్తాత్మజస్సోఽథ శివనైవేద్యమాదరాత్ ।।

జగ్రాహ సహసా ప్రీత్యా పక్వాన్నం వహుశస్తతః ।। ౧౭ ।।

తతః పక్వాన్నమాదాయ త్వరితం గచ్ఛతో బహిః ।।

తస్య పాదతలాఘాతాత్ప్రసుప్తః కోప్యబుధ్యత ।।౧౮।।

కోఽయం కోఽయం త్వరాపన్నో గృహ్యతాం గృహ్యతా మసౌ ।।

ఇతి చుక్రోశ స జనో గిరా భయమహోచ్చయా ।। ౧౯ ।।

యావద్భయాత్సమాగత్య తావత్స పురరక్షకైః ।।

పలాయమానో నిహతః క్షణాదంధత్వమాగతః ।। 2.1.18.౨౦ ।।

అభక్షయచ్చ నైవేద్యం యజ్ఞదత్తాత్మజో మునే ।।

శివానుగ్రహతో నూనం భావిపుణ్యబలాన్న సః ।। ౨౧ ।।

అథ బద్ధస్సమాగత్య పాశముద్గరపాణిభిః ।।

నినీషుభిః సంయమనీం యామ్యైస్స వికటైర్భటైః ।। ౨౨ ।।

తావత్పారిషదాః ప్రాప్తాః కింకిణీజాలమాలినః ।।

దివ్యం విమానమాదాయ తం నేతుం శూలపాణయః ।। ౨౩ ।।

శివగణా ఊచుః ।। ।।

ముంచతైనం ద్విజం యామ్యా గణాః పరమ ధార్మికమ్ ।।

దణ్డయోగ్యో న విప్రోఽసౌ దగ్ధసర్వాఘసంచయః ।। ౨౪ ।।

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తే హి యమరాజగణాస్తతః ।।

మహాదేవగణానాహుర్బభూవుశ్చకితా భృశమ్ ।। ౨౫ ।।

శంభోర్గణానథాలోక్య భీతైస్తైర్యమకింకరైః ।।

అవాది ప్రణతైరిత్థం దుర్వృత్తోఽయం గణా ద్విజః ।। ౨౬ ।।

యమగణా ఊచుః ।।

కులాచారం ప్రతీర్య్యైష పిత్రోర్వాక్యపరాఙ్ముఖః ।।

సత్యశౌచపరిభ్రష్టస్సంధ్యాస్నానవివర్జితః ।। ౨౭ ।।

ఆస్తాం దూరేస్య కర్మాన్యచ్ఛివనిర్మాల్యలంఘకః ।।

ప్రత్యక్షతోఽత్ర వీక్షధ్వమస్పృశ్యోఽయం భవాదృశామ్ ।। ౨౮ ।।
శివనిర్మాల్యభోక్తారశ్శివనిర్మాల్యలంఘకాః ।।

శివనిర్మాల్యదాతారః స్పర్శస్తేషాం హ్యపుణ్యకృత్।।౨౯।।

విషమాలోక్య వా పేయం శ్రేయో వా స్పర్శనం పరమ్।।

సేవితవ్యం శివస్వం న ప్రాణైః కణ్ఠగతైరపి ।।2.1.18.30।।

యూయం ప్రమాణం ధర్మేషు యథా న చ తథా వయమ్ ।।

అస్తి చేద్ధర్మలేశోఽస్య గణాస్తం శృణుమో వయమ్।।౩౧।।

ఇత్థం తద్వాక్యమాకర్ణ్య యామానాం శివకింకరాః ।।

స్మృత్వా శివపదామ్భోజం ప్రోచుః పారిషదాస్తు తాన్ ।। ౩౨ ।।

శివకింకరా ఊచుః ।। ।।

కింకరాశ్శివధర్మా యే సూక్ష్మాస్తే తు భవాదృశైః ।।

స్థూలలక్ష్యైః కథం లక్ష్యా లక్ష్యా యే సూక్ష్మదృష్టిభిః ।। 33 ।।

అనేనానేనసా కర్మ యత్కృతం శృణుతేహ తత్ ।।

యజ్ఞదత్తాత్మజేనాథ సావధానతయా గణాః ।। ౩౪ ।।

పతంతీ లింగశిరసి దీపచ్ఛాయా నివారితా ।।

స్వచైలాంచలతోఽనేన దత్త్వా దీపదశాం నిశి ।। ౩౫ ।।

అపరోపి పరో ధర్మో జాతస్తత్రాస్య కింకరః ।।

శృణ్వతః శివనామాని ప్రసంగాదపి గృహ్ణతామ్।।౩౬।।

భక్తేన విధినా పూజా క్రియమాణా నిరీక్షితా ।।

ఉపోషితేన భూతాయామనేనాస్థితచేతసా।।౩౭।।

శివలోకమయం హ్యద్య గంతాస్మాభిస్సహైవ తు ।।

కంచిత్కాలం మహాభోగాన్కరిష్యతి శివానుగః।।౩౮।।

కలింగరాజో భవితా తతో నిర్ధూతకల్మషః।।

ఏష ద్విజవరో నూనం శివప్రియతరో యతః ।। ౩౯ ।।

అన్యత్కించిన్న వక్తవ్యం యూయం యాత యథాగతమ్ ।।

యమదూతాస్స్వలోకం తు సుప్రసన్నేన చేతసా।।2.1.18.౪౦।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।। ।।

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తేషాం యమదూతా మునీశ్వర ।।

యథాగతం యయుస్సర్వే యమలోకం పరాఙ్ముఖాః ।। ౪౧ ।।

సర్వం నివేదయామాసుశ్శమనాయ గణా మునే ।।

తద్వృత్తమాదితః ప్రోక్తం శంభుదూతైశ్చ ధర్మతః ।। ౪౨ ।।

।। ధర్మరాజ ఉవాచ ।। ।।

సర్వే శృణుత మద్వాక్యం సావధానతయా గణాః ।।

తదేవ ప్రీత్యా కురుత మచ్ఛాసనపురస్సరమ్ ।।౪3।।

యే త్రిపుణ్డ్రధరా లోకే విభూత్యా సితయా గణాః।।

తే సర్వే పరిహర్తవ్యా నానేతవ్యాః కదాచన ।।౪౪।।

ఉద్ధూలనకరా యే హి విభూత్యా సితయా గణాః ।।

తే సర్వే పరిహర్తవ్యా నానేతవ్యాః కదాచన।।౪౫।।

శివవేషతయా లోకే యేన కేనాపి హేతునా।।

తే సర్వే పరిహర్తవ్యా నానేతవ్యాః కదాచన ।।౪౬।।

యే రుద్రాక్షధరా లోకే జటాధారిణ ఏవ యే ।।

తే సవే పరిహర్తవ్యా నానేతవ్యాః కదాచన ।।౪౭।।

ఉపజీవనహేతోశ్చ శివవేషధరా హి యే ।।

తే సర్వే పరిహర్తవ్యా నానేతవ్యాః కదాచన।। ।।౪౮।।

దంభేనాపి చ్ఛలేనాపి శివవేషధరా హి యే ।।

తే సర్వే పరిహర్తవ్యా నానేతవ్యాః కదాచన।।౪౯।।

ఏవమాజ్ఞాపయామాస స యమో నిజ కింకరాన్ ।।

తథేతి మత్వా తే సర్వే తూష్ణీమాసఞ్చుచిస్మితాః ।।2.1.18.౫౦।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

పార్షదైర్యమదూతేభ్యో మోచితస్త్వితి స ద్విజః।।

శివలోకం జగామాశు తైర్గణైశ్శుచిమానసః ।।౫౧।।

తత్ర భుక్త్వాఖిలాన్భోగాన్సంసేవ్య చ శివాశివౌ ।।

అరిందమస్య తనయః కలింగాధిపతేరభూత్।।౫౨।।

దమ ఇత్యభిధానోఽభూచ్ఛివసేవాపరాయణః।।

బాలోఽపి శిశుభిః సాకం శివభక్తిం చకార సః।।౫౩।।

క్రమాద్రాజ్యమవాపాథ పితర్యుపరతే యువా ।।

ప్రీత్యా ప్రవర్తయామాస శివధర్మాంశ్చ సర్వశః।।౫౪।।

నాన్యం ధర్మం స జానాతి దుర్దమో భూపతిర్దమః।।

శివాలయేషు సర్వేషు దీపదానాదృతే ద్విజః ।। ౫౫ ।।

గ్రామాధీశాన్సమాహూయ సర్వాన్స విషయస్థితాన్ ।।

ఇత్థమాజ్ఞాపయామాస దీపా దేయాశ్శివాలయే ।।౫౬।।

అన్యథా సత్యమేవేదం స మే దణ్డ్యో భవిష్యతి ।।

దీప దానాచ్ఛివస్తుష్టో భవతీతి శ్రుతీరితమ్ ।। ౫౭ ।।

యస్యయస్యాభితో గ్రామం యావతశ్చ శివాలయాః।।

తత్రతత్ర సదా దీపో ద్యోతనీయోఽవిచారితమ్ ।।౫౮।।

మమాజ్ఞాభంగదోషేణ శిరశ్ఛేత్స్యామ్యసంశయమ్।।

ఇతి తద్భయతో దీపా దీప్తాః ప్రతిశివాలయమ్ ।। ౫౯ ।।

అనేనైవ స ధర్మేణ యావజ్జీవం దమో నృపః ।।

ధర్మర్ద్ధిం మహతీం ప్రాప్య కాలధర్మవశం గతః ।।2.1.18.౬౦।।

స దీపవాసనాయోగాద్బహూన్దీపాన్ప్రదీప్య వై ।।

అలకాయాః పతిరభూద్రత్నదీపశిఖాశ్రయః ।। ౬౧ ।।

ఏవం ఫలతి కాలేన శివేఽల్పమపి యత్కృతమ్ ।।

ఇతి జ్ఞాత్వా శివే కార్యం భజనం సుసుఖార్థిభిః ।।౬౨।।

క్వ స దీక్షితదాయాదః సర్వధర్మారతిః సదా ।।

శివాలయే దైవయోగాద్యాతశ్చోరయితుం వసు ।।

స్వార్థదీపదశోద్యోతలింగమౌలితమోహరః ।। ౬3 ।।

కలింగవిషయే రాజ్యం ప్రాప్తో ధర్మరతిం సదా ।।

శివాలయే సముద్దీప్య దీపాన్ప్రాగ్వాసనోదయాత్ ।। ౬౪ ।।

క్వైషా దిక్పాలపదవీ మునీశ్వర విలోకయ ।।

మనుష్యధర్మిణానేన సాంప్రతం యేహ భుజ్యతే।।౬౫।।

ఇతి ప్రోక్తం గుణనిధేర్యజ్ఞదత్తాత్మజస్య హి ।।

చరితం శివసంతోషం శృణ్వతాం సర్వకామదమ్ ।।౬౬।।

సర్వదేవశివేనాసౌ సఖిత్వం చ యథేయివాన్ ।।

తదప్యేకమనా భూత్వా శృణు తాత బ్రవీమి తే ।। ౬౭ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ప్రథమఖణ్డే సృష్ట్యుపాఖ్యానే కైలాశగమనోపాఖ్యానే గుణనిధిసద్గతివర్ణనో నామాష్టాదశోఽధ్యాయః ।। ౧౮ ।।

2.1.19

బ్రహ్మోవాచ ।।

పాద్మే కల్పే మమ సురా బ్రహ్మణో మానసాత్సుతాత్ ।।

పులస్త్యాద్విశ్రవా జజ్ఞే తస్య వైశ్రవణస్సుతః ।।౧।।

తేనేయమలకా భుక్తా పురీ విశ్వకృతా కృతా ।।

ఆరాధ్య త్ర్యంబకం దేవమత్యుగ్రతపసా పురా ।। ౨ ।।

వ్యతీతే తత్ర కల్పే వై ప్రవృత్తే మేఘవాహనే ।।

యాజ్ఞదత్తిరసౌ శ్రీదస్తపస్తేపే సుదుస్సహమ్ ।। ౩ ।।

భక్తి ప్రభావం విజ్ఞాయ శంభోస్తద్దీపమాత్రతః ।।

పురా పురారేస్సంప్రాప్య కాశికాం చిత్ప్రకాశికామ్ ।। ౪ ।।

శివైకాదశముద్బోధ్య చిత్తరత్నప్రదీపకైః।।

అనన్యభక్తిస్నేహాఢ్యస్తన్మయో ధ్యాననిశ్చలః।।౫।।

శివైక్యం సుమహాపాత్రం తపోగ్నిపరిబృంహితమ్।।

కామక్రోధమహావిఘ్నపతంగాఘాత వర్జితమ్ ।। ౬ ।।

ప్రాణసంరోధనిర్వాతం నిర్మలం నిర్మలేక్షణాత్ ।।

సంస్థాప్య శాంభవం లింగం సద్భావకుసుమార్చితమ్ ।। ౭ ।।

తావత్తతాప స తపస్త్వగస్థిపరిశేషితమ్ ।।

యావద్బభూవ తద్వర్ష్మం వర్షాణామయుతం శతమ్ ।।౮।।

తతస్సహ విశాలాక్ష్యా దేవో విశ్వేశ్వరస్స్వయమ్।।

అలకాపతిమాలోక్య ప్రసన్నేనాంతరాత్మనా ।।౯।।

లింగే మనస్సమాధాయ స్థితం స్థాణుస్వరూపిణమ్।।

ఉవాచ వరదోఽస్మీతి తదాచక్ష్వాలకాపతే ।। ।। 2.1.19.౧౦ ।।

ఉన్మీల్య నయనే యావత్స పశ్యతి తపోధనః ।।

తావదుద్యత్సహస్రాంశు సహస్రాధికతేజసమ్ ।। ౧౧ ।।

పురో దదర్శ శ్రీకంఠం చన్ద్రచూడముమాధవమ్ ।।

తత్తేజః పరిభూతాక్షితేజాః సంమీల్య లోచనే ।।౧౨।।

ఉవాచ దేవదేవేశం మనోరథపదాతిగమ్ ।।

నిజాంఘ్రిదర్శనే నాథ దృక్సామర్థ్యం ప్రయచ్ఛ మే ।। ౧౩ ।।

అయమేవ వరో నాథ యత్త్వం సాక్షాన్నిరీక్ష్యసే ।।

కిమన్యేన వరేణేశ నమస్తే శశిశేఖర ।। ౧౪ ।।

ఇతి తద్వచనం శ్రుత్వా దేవదేవ ఉమాపతిః।।

దదౌ దర్శనసామర్థ్యం స్పృష్ట్వా పాణితలేన తమ్।।౧౫।।

ప్రసార్య నయనే పూర్వముమామేవ వ్యలోకయత్।।

తోఽసౌ యాజ్ఞదత్తిస్తు తత్సామర్థ్యమవాప్య చ ।। ౧౬ ।।

శంభోస్సమీపే కా యోషిదేషా సర్వాంగసున్దరీ ।।

అనయా కిం తపస్తప్తం మమాపి తపసోఽధికమ్ ।। ౧౭ ।।

అహో రూపమహో ప్రేమ సౌభాగ్యం శ్రీరహో భృశమ్ ।।

ఇత్యవాదీదసౌ పుత్రో ముహుర్ముహురతీవ హి ।। ౧౮ ।।

క్రూర దృగ్వీక్షతే యావత్పునఃపునరిదం వదన్ ।।

తావత్పుస్ఫోట తన్నేత్రం వారాం వామావిలోకనాత్ ।।౧౯।।

అథ దేవ్యబ్రవీద్దేవ కిమసౌ దుష్టతాపసః ।।

అసకృద్వీక్ష్య మాం వక్తి కురు త్వం మే తపఃప్రభామ్ ।। 2.1.19.౨౦ ।।

అసకృద్దక్షిణేనాక్ష్ణా పునర్వామేవ పశ్యతి ॥

అసూయమానో మే రూపప్రేమ సౌభాగ్యసంపద ॥ ౨౧ ॥

ఇతి దేవీగిరం శ్రుత్వా ప్రహస్య ప్రాహ తాం ప్రభుః ॥

ఉమే త్వదీయః పుత్రోఽయం న చ క్రూరేణ చక్షుషా ॥ ౨౨ ॥

సంపశ్యతి తపోలక్ష్మీం తవ కిం త్వధివర్ణయేత్ ॥

ఇతి దేవీం సమాభాష్య తమీశః పునరబ్రవీత్ ॥౨౩॥

వరాన్దదామి తే వత్స తపసానేన తోషితః ॥

నిధీనామథ నాథస్త్వం గుహ్యకానాం భవేశ్వరః ॥౨౪॥

యక్షాణాం కిన్నరాణాం చ రాజ్ఞాం రాజ చ సువ్రతః ॥

పతిః పుణ్యజనానాం చ సర్వేషాం ధనదో భవ ॥ ౨౫ ॥

మయా సఖ్యం చ తే నిత్యం వత్స్యామి చ తవాంతికే ॥

అలకాం నికషా మిత్ర తవ ప్రీతివివృద్ధయే॥౨౬॥

ఆగచ్ఛ పాదయోరస్యాః పత తే జననీ త్వియమ్ ॥

యాజ్ఞదత్తే మహాభక్త సుప్రసన్నేన చేతసా ॥ ౨౭ ॥

బ్రహ్మోవాచ ॥

ఇతి దత్త్వా వరాన్దేవః పునరాహ శివాం శివః ॥

ప్రసాదం కురు దేవేశి తపస్విన్యంగజేఽత్ర వై ॥ ౨౮ ॥

ఇత్యాకర్ణ్య వచశ్శంభోః పార్వతీ జగదమ్బికా ॥

అబ్రవీద్యాజ్ఞదత్తిం తం సుప్రసన్నేన చేతసా ॥ ౨౯ ॥

దేవ్యువాచ ॥

వత్స తే నిర్మలా భక్తిర్భవే భవతు సర్వదా ॥

భవైకపింగో నేత్రేణ వామేన స్ఫుటితేన హ ।। 2.1.19.30 ।।

దేవేన దత్తా యే తుభ్యం వరాస్సంతు తథైవ తే ।।

కుబేరో భవ నామ్నా త్వం మమ రూపేర్ష్యయా సుత ।। ౩౧ ।।

ఇతి దత్త్వా వరాన్దేవో దేవ్యా సహ మహేశ్వరః ।।

ధనదాయావివేశాథ ధామ వైశ్వేశ్వరాభిధమ్ ।। ౩౨ ।।

ఇత్థం సఖిత్వం శ్రీశంభోః ప్రాపైష ధనదః పురమ్ ।।

అలకాన్నికషా చాసీత్కైలాసశ్శంకరాలయః ।। ౩౩ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ప్రథమఖణ్డే కైలాసగమనోపాఖ్యానే కుబేరస్య శివమిత్రత్వవర్ణనో నామైకోనవింశోఽధ్యాయః ।। ౧౯ ।।

2.1.20

బ్రహ్మోవాచ ।।

నారద త్వం శృణు మునే శివాగమనసత్తమమ్ ।।

కైలాసే పర్వతశ్రేష్ఠే కుబేరస్య తపోబలాత్ ।। ౧ ।।

నిధిపత్వ వరం దత్త్వా గత్వా స్వస్థానముత్తమమ్ ।।

విచిన్త్య హృది విశ్వేశః కుబేరవరదాయకః ।। ౨ ।।

విధ్యంగజస్స్వరూపో మే పూర్ణః ప్రలయకార్యకృత్ ।।

తద్రూపేణ గమిష్యామి కైలాసం గుహ్యకాలయమ్ ।। ౩ ।।

రుద్రో హృదయజో మే హి పూర్ణాంశో బ్రహ్మనిష్ఫలః ।।

హరి బ్రహ్మాదిభిస్సేవ్యో మదభిన్నో నిరంజన ।। ౪ ।।

తత్స్వరూపేణ తత్రైవ సుహృద్భూవా విలాస్యహమ్ ।।

కుబేరస్య చ వత్సామి కరిష్యామి తపో మహత్ ॥ ౫ ॥

ఇతి సంచింత్య రుద్రోఽసౌ శివేచ్ఛాం గంతుముత్సుకః ॥

ననాద తత్ర ఢక్కాం స్వాం సుగతిం నాదరూపిణీమ్ ॥ ౬ ॥

త్రైలోక్యామానశే తస్యా ధ్వనిరుత్సాహకారకః ॥

ఆహ్వానగతిసంయుక్తో విచిత్రః సాంద్రశబ్దకః ॥౭॥

తచ్ఛ్రుత్వా విష్ణుబ్రహ్మాద్యాః సురాశ్చ మునయస్తథా॥

ఆగమా నిగమామూర్తాస్సిద్ధా జగ్ముశ్చ తత్ర వై ॥౮॥

సురాసురాద్యాస్సకలాస్తత్ర జగ్ముశ్చ సోత్సవాః ॥

సర్వేఽపి ప్రమథా జగ్ముర్యత్ర కుత్రాపి సంస్థితాః ॥ ౯ ॥

గణపాశ్చ మహాభాగాస్సర్వలోక నమస్కృతాః ॥

తేషాం సంఖ్యామహం వచ్మి సావధానతయా శృణు ॥ 2.1.20.౧౦ ॥

అభ్యయాచ్ఛంఖకర్ణశ్చ గణకోట్యా గణేశ్వరః ॥

దశభిః కేకరాక్షశ్చ వికృతోఽష్టాభిరేవ చ ॥౧౧॥

చతుఃషష్ట్యా విశాఖశ్చ నవభిః పారియాత్రకః ॥

షడ్భిః సర్వాన్తకః శ్రీమాన్దున్దుభోఽష్టాభిరేవ చ ॥ ౧౨ ॥

జాలంకో హి ద్వాదశభిః కోటిభిర్గణపుంగవః ॥

సప్తభిస్సమదః శ్రీమాఀస్తథైవ వికృతాననః ॥ ౧౩ ॥

పంచభిశ్చ కపాలీ హి షడ్భిః సన్దారకశ్శుభః ॥

కోటికోటిభిరేవేహ కణ్డుకః కుణ్డకస్తథా ॥౧౪॥ విష్టంభోఽష్టాభిరగమదష్టభిశ్చన్ద్రతాపనః ॥ ౧౫ ॥

మహాకేశస్సహస్రేణ కోటీనాం గణపో వృతః ॥ ౧౬ ॥

కుణ్డీ ద్వాదశభిర్వాహస్తథా పర్వతకశ్శుభః ।।

కాలశ్చ కాలకశ్చైవ మహాకాలః శతేన వై ।। ౧౭ ।।

అగ్నికశ్శతకోట్యా వై కోట్యాభిముఖ ఏవ చ ।।

ఆదిత్యమూర్ద్ధా కోట్యా చ తథా చైవ ధనావహః ।। ౧౮ ।।

సన్నాహశ్చ శతేనైవ కుముదః కోటిభిస్తథా ।।

అమోఘః కోకిలశ్చైవ కోటికోట్యా సుమంత్రకః ।। ౧౯ ।।

కాకపాదోఽపరః షష్ట్యా షష్ట్యా సంతానకః ప్రభుః ।।

మహాబలశ్చ నవభిర్మధు పింగశ్చ పింగలః ।।2.1.20.౨౦।।

నీలో నవత్యా దేవేశం పూర్ణభద్రస్తథైవ చ ।।

కోటీనాం చైవ సప్తానాం చతుర్వక్త్రో మహాబలః ।। ౨౧ ।।

కోటికోటిసహస్రాణాం శతైర్వింశతిభిర్వృతః ।।

తత్రాజగామ సర్వేశః కైలాసగమనాయ వై ।।। ౨౨ ।।

కాష్ఠాగూఢశ్చతుష్షష్ట్యా సుకేశో వృషభస్తథా ।।

కోటిభిస్సప్తభిశ్చైత్రో నకులీశస్స్వయం ప్రభుః ।। ౨3 ।।

లోకాంతకశ్చ దీప్తాత్మా తథా దైత్యాంతకః ప్రభుః।।

దేవో భృంగీ రిటిః శ్రీమాన్దేవదేవప్రియస్తథా ।। ౨౪ ।।

అశనిర్భానుకశ్చైవ చతుష్షష్ట్యా సనాతనః ।।

నందీశ్వరో గణాధీశః శతకోట్యా మహాబలః ।। ౨౫ ।।

ఏతే చాన్యే చ గణపా అసంఖ్యాతా మహాబలః ।।

సర్వే సహస్రహస్తాశ్చ జటాముకుటధారిణః ।। ౨౬ ।।

సర్వే చంద్రావతంసాశ్చ నీలకణ్ఠాస్త్రిలోచనాః ।।

హారకుణ్డలకేయూరముకుటాద్యైరలంకృతాః ।।౨౭।।

బ్రహ్మేన్ద్రవిష్ణుసంకాశా అణిమాది గణైర్వృతాః ।।

సూర్యకోటిప్రతీకాశాస్తత్రాజగ్ముర్గణేశ్వరాః ।।౨౮।।

ఏతే గణాధిపాశ్చాన్యే మహాన్మానోఽమలప్రభాః ।।

జగ్ముస్తత్ర మహాప్రీత్యా శివదర్శనలాలసాః ।।౨౯।।

గత్వా తత్ర శివం దృష్ట్వా నత్వా చక్రుః పరాం నుతిమ్ ।।

సర్వే సాఞ్జలయో విష్ణుప్రముఖా నతమస్తకాః ।।2.1.20.30।।

ఇతి విష్ణ్వాదిభిస్సార్ద్ధం మహేశః పరమేశ్వరః ।।

కైలాసమగమత్ప్రీత్యా కుబేరస్య మహాత్మనః ।। 3౧ ।।

కుబేరోప్యాగతం శంభుం పూజయామాస సాదరమ్।।

భక్త్యా నానోపహారైశ్చ పరివారసమన్వితః ।।3౨।।

తతో విష్ణ్వాదికాన్దేవాన్గణాంశ్చాన్యానపి ధ్రువమ్ ।।

శివానుగాన్సమానర్చ శివతోషణహేతవే ।। 33 ।।

అథ శమ్భుస్తమాలింగ్య కుబేరం ప్రీతమానసః ।।

మూర్ధ్నిం చాఘ్రాయ సంతస్థావలకాం నికషాఖిలైః ।। 3౪ ।।

శశాస విశ్వకర్మాణం నిర్మాణార్థం గిరౌ ప్రభుః ।।

నానాభక్తైర్నివాసాయ స్వపరేషాం యథోచితమ్ ।। 3౫ ।।

విశ్వకర్మా తతో గత్వా తత్ర నానావిధాం మునే ।।

రచనాం రచయామాస ద్రుతం శమ్భోరనుజ్ఞయా ।। 3౬ ।।

అథ శమ్భుః ప్రముదితో హరిప్రార్థనయా తదా ।। 3౭ ।।

కుబేరానుగ్రహం కృత్వా యయౌ కైలాసపర్వతమ్ ।।

సుముహూర్తే ప్రవిశ్యాసౌ స్వస్థానం పరమేశ్వరః ।। ౩౮ ।।

అకరోదఖిలాన్ప్రీత్యా సనాథాన్భక్తవత్సలః ।।

అథ సర్వే ప్రముదితా విష్ణుప్రభృతయస్సురాః ।।

మునయశ్చాపరే సిద్ధా అభ్యషించన్ముదా శివమ్ ।। ౩౯ ।।

సమానర్చుః క్రమాత్సర్వే నానోపాయనపాణయః।।

నీరాజనం సమాకార్షుర్మహోత్సవపురస్సరమ్ ।। 2.1.20.౪౦ ।।

తదాసీత్సుమనోవృష్టిర్మంగలాయతనా మునే ।।

సుప్రీతా ననృతుస్తత్రాప్సరసో గానతత్పరాః ।। ౪౧ ।।

జయశబ్దో నమశ్శబ్దస్తత్రాసీత్సర్వసంస్కృతః ।।

తదోత్సాహో మహానాసీత్సర్వేషాం సుఖవర్ధనః ।। ౪౨ ।।

స్థిత్వా సింహాసనే శంభుర్విరాజాధికం తదా ।।

సర్వైస్సంసేవితోఽభీక్ష్ణం విష్ణ్వాద్యైశ్చ యథోచితమ్ ।। ౪౩ ।।

అథ సర్వే సురాద్యాశ్చ తుష్టువుస్తం పృథక్పృథక్ ।।

అర్థ్యాభిర్వాగ్భిరిష్టాభిశ్శకరం లోకశంకరమ్ ।। ౪౪ ।।

ప్రసన్నాత్మా స్తుతిం శ్రుత్వా తేషాం కామాన్దదౌ శివః ।।

మనోభిలషితాన్ప్రీత్యా వరాన్సర్వేశ్వరః ప్రభుః।।౪౫।।

శివాజ్ఞయాథ తే సర్వే స్వంస్వం ధామ యయుర్మునే।।

ప్రాప్తకామాః ప్రముదితా అహం చ విష్ణునా సహ।।౪౬।।

ఉపవేశ్యాసనే విష్ణుం మాఞ్చ శమ్భురువాచ హ ।।

బహు సమ్బోధ్య సుప్రీత్యానుగృహ్య పరమేశ్వరః ।।౪౭।।

శివ ఉవాచ ।।

హే హరే హే విధే తాతౌ యువాం ప్రియతరౌ మమ ।।

సురోత్తమౌ త్రిజగతోఽవనసర్గకరౌ సదా।।౪౮।।

గచ్ఛతం నిర్భయన్నిత్యం స్వస్థానశ్చ మదాజ్ఞయా ।।

సుఖప్రదాతాహం వై వామ్విశేషాత్ప్రేక్షకస్సదా ।।౪౯।।

ఇత్యాకర్ణ్య వచశ్శమ్భోస్సుప్రణమ్య తదాజ్ఞయా ।।

అహం హరిశ్చ స్వం ధామాగమావ ప్రీతమానసౌ ।।2.1.20.౫౦।।

తదానీమేవ సుప్రీతశ్శంకరో నిధిపమ్ముదా ।।

ఉపవేశ్య గృహీత్వా తం కర ఆహ శుభం వచః ।। ౫౧ ।।

।। శివ ఉవాచ ।।

తవ ప్రేమ్ణా వశీభూతో మిత్రతాగమనం సఖే ।।

స్వస్థానఙ్గచ్ఛ విభయస్సహాయోహం సదానఘ ।। ౫౨ ।।

ఇత్యాకర్ణ్య వచశ్శమ్భోః కుబేరః ప్రీతమానసః ।।

తదాజ్ఞయా స్వకం ధామ జగామ ప్రముదాన్వితః ।।౫3।।

స ఉవాచ గిరౌ శమ్భుః కైలాసే పర్వతోత్తమే।।

సగణో యోగనిరతస్స్వచ్ఛన్దో ధ్యాన తత్పరః ।।౫౪।।

క్వచిద్దధ్యౌ స్వమాత్మానం క్వచిద్యోగరతోఽభవత్ ।।
ఇతిహాసగణాన్ప్రీత్యావాదీత్స్వచ్ఛన్దమానసః ।।౫౫।।

క్వచిత్కైలాస కుధరసుస్థానేషు మహేశ్వరః ।।

విజహార గణైః ప్రీత్యా వివిధేషు విహారవిత్ ।। ౫౬ ।।

ఇత్థం రుద్రస్వరూపోఽసౌ శంకరః పరమేశ్వరః।।

అకార్షీత్స్వగిరౌ లీలా నానా యోగివరోఽపి యః ।।౫౭।।

నీత్వా కాలం కియన్తం సోఽపత్నీకః పరమేశ్వరః ।।

పశ్చాదవాప స్వామ్పత్నీన్దక్షపత్నీసముద్భవామ్ ।।౫౮।।

విజహార తయా సత్యా దక్షపుత్ర్యా మహేశ్వరః।।

సుఖీ బభూవ దేవర్షే లోకాచారపరాయణః ।।౫౯।।

ఇత్థం రుద్రావతారస్తే వర్ణితోఽయం మునీశ్వర ।।

కైలాసాగమనఞ్చాస్య సఖిత్వాన్నిధిపస్య హి ।।2.1.20.౬౦।।

తదన్తర్గతలీలాపి వర్ణితా జ్ఞానవర్ధినీ ।।

ఇహాముత్ర చ యా నిత్యం సర్వకామఫలప్రదా ।। ౬౧ ।।

ఇమాం కథామ్పఠేద్యస్తు శృణుయాద్వా సమాహితః ।।

ఇహ భుక్తిం సమాసాద్య లభేన్ముక్తిమ్పరత్ర సః ।।౬౨।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ప్రథమఖండే కైలాసోపాఖ్యానే శివస్య కైలాసగమనం నామ వింశోఽధ్యాయః ।।౨౦।।

శ్రీగణేశాయ నమః ।।

అథ సతీఖండో ద్వితీయః ప్రారభ్యతే ।।

2.2.1

నారద ఉవాచ ।।

విధే సర్వం విజానాసి కృపయా శంకరస్య చ ।।

త్వయాద్భుతా హి కథితాః కథా మే శివయోశ్శుభాః ।। ౧।।

త్వన్ముఖాంభోజసంవృత్తాం శ్రుత్వా శివకథాం పరామ్ ।।

అతృప్తో హి పునస్తాం వై శ్రోతుమిచ్ఛామ్యహం ప్రభో।।౨।।

పూర్ణాంశశ్శంకరస్యైవ యో రుద్రో వర్ణితః పురా ।।

విధే త్వయా మహేశానః కైలాసనిలయో వశీ।।౩।।

స యోగీ సర్వవిష్ణ్వాదిసురసే వ్యస్సతాం గతిః ।।

నిర్ద్వంద్వః క్రీడతి సదా నిర్వికారీ మహాప్రభుః ।। ౪ ।।

సోఽభూత్పునర్గృహస్థశ్చ వివాహ్య పరమాం స్త్రియమ్ ।।

హరిప్రార్థనయా ప్రీత్యా మంగలాం స్వతపస్వినీమ్ ।।౫।।

ప్రథమం దక్షపుత్రీ సా పశ్చాత్సా పర్వతాత్మజా ।।

కథమేకశరీరేణ ద్వయోరప్యాత్మజా మతా।।౬।।

కథం సతీ పార్వతీ సా పునశ్శివముపాగతా ।।

ఏతత్సర్వం తథాన్యచ్చ బ్రహ్మన్ గదితుమర్హసి ।।౭।।

సూత ఉవాచ ।।

ఇతి తస్య వచః శ్రుత్వా సురర్షేః శంకరాత్మనః ।।

ప్రసన్నమానసో భూత్వా బ్రహ్మా వచనమబ్రవీత్ ।। ౮ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

శృణు తాత మునిశ్రేష్ఠ కథయామి కథాం శుభామ్ ।।

యాం శ్రుత్వా సఫలం జన్మ భవిష్యతి న సంశయః।।౯।।

పురాహం స్వసుతాం దృష్ట్వా సంధ్యాహ్వాం తనయైస్సహ ।।

అభవం వికృతస్తాత కామబాణప్రపీడితః ।। 2.2.1.౧౦ ।।

ధర్మః స్మృతస్తదా రుద్రో మహాయోగీ పరః ప్రభుః।।

ధిక్కృత్య మాం సుతైస్తాత స్వస్థానం గతవానయమ్ ।। ౧౧ ।।

యన్మాయామోహితశ్చాహం వేదవక్తా చ మూఢధీః ।।

తేనాకార్షం సహకార్య పరమేశేన శంభునా ॥ ౧౨ ॥

తదీర్షయాహమాకార్షం బహూపాయాన్సుతైః సహ ॥

కర్తుం తన్మోహనం మూఢః శివమాయా విమోహితః ॥ ౧౩ ॥

అభవంస్తేఽథ వై సర్వే తస్మిన్ శంభో పరప్రభో ॥

ఉపాయా నిష్ఫలాస్తేషాం మమ చాపి మునీశ్వర ॥ ౧౪ ॥

తదాఽస్మరం రమేశానం వ్యర్థోపాయస్సుతైస్సహ ॥

అబోధయత్స ఆగత్య శివభక్తిరతస్సుధీః ॥ ౧౫ ॥

ప్రబోధితో రమేశేన శివతత్త్వప్రదర్శినా ॥

తదీర్ష్యామత్యజం సోహం తం హఠం న విమోహితః ॥ ౧౬ ॥

శక్తిం సంసేవ్య తత్ప్రీత్యోత్పాదయామాస తాం తదా ॥

దక్షాదశిక్న్యాం వీరిణ్యాం స్వపుత్రాద్ధరమోహనే ॥ ౧౭ ॥

సోమా భూత్వా దక్షసుతా తపః కృత్వా తు దుస్సహమ్ ॥

రుద్రపత్న్యభవద్భక్త్యా స్వభక్తహితకారిణీ ॥ ౧౮ ॥

సోమో రుద్రో గృహీ భూత్వాఽకార్షీల్లీలాం పరాం ప్రభుః ॥

మోహయిత్వాథ మాం తత్ర స్వవివాహేఽవికారధీః ॥ ॥ ౧౯ ॥

వివాహ్య తాం స ఆగత్య స్వగిరౌ సూతికృత్తయా ॥

రేమే బహువిమోహో హి స్వతంత్రస్స్వాత్తవిగ్రహః ॥ 2.2.1.౨౦ ॥

తయా విహరతస్తస్య వ్యాతీయాయ మహాన్ మునే ॥

కాలస్సుఖకరశ్శంభోర్నిర్వికారస్య సద్రతేః ॥ ౨౧ ॥

తతో రుద్రస్య దక్షేణ స్పర్ధా జాతా నిజేచ్ఛయా ॥

మహామూఢస్య తన్మాయామోహితస్య సుగర్విణః ॥ ౨౨ ॥

తత్రత్వభావాద్ధరం దక్షో మహాగర్వీ విమూఢధీః ।।

మహాశాంతం నిర్వికారం నినిxద బహుమోహితః ।। ౨౩ ।।

తతో దక్షః స్వయం యజ్ఞం కృతవాన్గర్వితోఽహరమ్ ।।

సర్వానాహూయ దేవాదీన్ విష్ణుం మాం చాఖిలాధిపః ।।౨౪।।

నాజుహావ తథాభూతో రుద్రం రోషసమాకులః ।।

తథా తత్ర సతీం నామ్నా స్వపుత్రీం విధిమోహితః ।।౨౫।।

యదా నాకారితా పిత్రా మాయామోహిత చేతసా।।

లీలాం చకార సుజ్ఞానా మహాసాధ్వీ శివా తదా।।౨౬।।

అథాగతా సతీ తత్ర శివాజ్ఞామధిగమ్య సా ।।

అనాహూతాపి దక్షేణ గర్వేణా స్వపితుర్గృహమ్ ।। ౨౭ ।।

విలోక్య రుద్రభాగం నో ప్రాప్యావజ్ఞాం చ తాతతః ।।

వినింద్య తత్ర తాన్సర్వాన్దేహత్యాగమథాకరోత్ ।। ౨౮ ।।

తచ్ఛ్రుత్వా దేవ దేవేశః క్రోధం కృత్వా తు దుస్సహమ్ ।।

జటాముత్కృత్య మహతీం వీరభద్రమజీజనత్ ।।౨౯।।

సగణం తం సముత్పాద్య కిం కుర్యా్య మితి వాదినమ్ ।।

సర్వాపమానపూర్వం హి యజ్ఞధ్వంసం దిదేశ హ ।।2.2.1.30।।।

తదాజ్ఞాం ప్రాప్య స గణాధీశో బహుబలాన్వితః ।।

గతోఽరం తత్ర సహసా మహాబలపరాక్రమః ।।3౧।।

మహోపద్రవమాచేరుర్గణాస్తత్ర తదాజ్ఞయా।।

సర్వాన్స దండయామాస న కశ్చిదవశేషితః।3౨।।

విష్ణుం సంజిత్య యత్నేన సామరం గణసత్తమః ।।

చక్రే దక్షశిరశ్ఛేదం తచ్ఛిరోగ్నౌ జుహావ చ ।। ౩౩ ।।

యజ్ఞధ్వంసం చకారాశు మహోపద్రవమాచరన్ ।।

తతో జగామ స్వగిరిం ప్రణనామ ప్రభుం శివమ్ ।। ౩౪ ।।

యజ్ఞధ్వంసోఽభవచ్చేత్థం దేవలోకే హి పశ్యతి ।।

రుద్రస్యానుచరైస్తత్ర వీరభద్రాదిభిః కృతః।।౩౫।।

మునే నీతిరియం జ్ఞేయా శ్రుతిస్మృతిషు సంమతా ।।

రుద్రే రుష్టే కథం లోకే సుఖం భవతి సుప్రభో ।।౩౬।।

తతో రుద్రః ప్రసన్నోఽభూత్స్తుతిమాకర్ణ్య తాం పరామ్ ।।

విజ్ఞప్తిం సఫలాం చక్రే సర్వేషాం దీనవత్సలః ।।౩౭।।

పూర్వవచ్చ కృతం తేన కృపాలుత్వం మహాత్మనా।।

శంకరేణ మహేశేన నానాలీలావి హారిణా ।।౩౮।।

జీవితస్తేన దక్షో హి తత్ర సర్వే హి సత్కృతాః ।।

పునస్స కారితో యజ్ఞః శంకరేణ కృపాలునా ।।౩౯।।

రుద్రశ్చ పూజితస్తత్ర సర్వైర్దేవైర్విశేషతః ।।

యజ్ఞే విశ్వాదిభిర్భక్త్యా సుప్రసన్నాత్మభిర్వనే ।।2.2.1.౪౦।। ।।

సతీదేహసముత్పన్నా జ్వాలా లోకసుఖావహా ।।

పతితా పర్వతే తత్ర పూజితా సుఖదాయినీ ।। ౪౧ ।।

జ్వాలాముఖీతి విఖ్యాతా సర్వకామఫలప్రదా ।।

బభూవ పరమా దేవీ దర్శనాత్పాపహారిణీ ।। ౪౨ ।।

ఇదానీం పూజ్యతే లోకే సర్వకామఫలాప్తయే ।।

సంవిధాభిరనేకాభిర్మహోత్సవపరస్పరమ్ ।। ౪౩ ।।

తతశ్చ సా సతీ దేవీ హిమాలయసుతా ఽభవత్ ।।

తస్యాశ్చ పార్వతీనామ ప్రసిద్ధమభవత్తదా ।। ౪౪ ।।

సా పునశ్చ సమారాధ్య తపసా కఠినేన వై ।।

తమేవ పరమేశానం భర్త్తారం సముపాశ్రితా ।। ౪౫ ।।

ఏతతత్సర్వం సమాఖ్యాతం యత్పృష్టోహం మునీశ్వర ।।

యచ్ఛ్రుత్వా సర్వపాపేభ్యో ముచ్యతే నాత్ర సంశయః ।। ౪౬ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ద్వితీయే సతీసంక్షేపచరిత్రవర్ణనం నామ ప్రథమోఽధ్యాయః ।। ౧ ।।

2.2.2

సూత ఉవాచ ।।

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తస్య నేమిషారణ్యవాసినః ।।

పప్రచ్ఛ చ మునిశ్రేష్ఠః కథాం పాపప్రణాశినీమ్ ।। ౧ ।।

నారద ఉవాచ ।।

విధేవిధే మహా భాగ కథాం శంభోశ్శుభావహామ్ ।।

శృణ్వన్ భవన్ముఖాంభోజాన్న తృప్తోస్మి మహాప్రభో ।।౨।।

అతః కథయ తత్సర్వం శివస్య చరితం శుభమ్ ।।

సతీకీర్త్యన్వితం దివ్యం శ్రోతుమిచ్ఛామి విశ్వకృత్ ।। ౩ ।।

సతీ హి కథముత్పన్నా దక్షదారేషు శోభనా ।।

కథం హరో మనశ్చక్రే దారాహరణకర్మణి ।। ౪ ।।

కథం వా దక్షకోపేన త్యక్తదేహా సతీ పురా ।।

హిమవత్తనయా జాతా భూయో వాకాశమాగతా ।। ౫ ।।

పార్వత్యాశ్చ తపోఽత్యుగ్రం వివాహశ్చ కథం త్వభూత్ ।।

కథమర్ద్ధశరీరస్థా బభూవ స్మరనాశినః ।। ౬ ।।

ఏతత్సర్వం సమాచక్ష్వ విస్తరేణ మహామతే ।।

నాన్యోఽస్తి సంశయచ్ఛేత్తా త్వత్సమో న భవిష్యతి ।। ౭ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

శృణు త్వం చ మునే సర్వం సతీశివయశశ్శుభమ్ ।।

పావనం పరమం దివ్యం గుహ్యాద్గుహ్యతమం పరమ్ ।। ౮ ।।

ఏతచ్ఛంభుః పురోవాచ భక్తవర్యాయ విష్ణవే ।।

పృష్టస్తేన మహాభక్త్యా పరోపకృతయే మునే ।। ।। ౯ ।।

తతస్సోఽపి మయా పృష్టో విష్ణుశ్శైవవరస్సుధీః ।।

ప్రీత్యా మహ్యం సమాచఖ్యౌ విస్తరాన్మునిసత్తమ ।। 2.2.2.౧౦ ।।

అహం తత్కథయిష్యామి కథామేతాం పురాతనీమ్ ।।

శివాశివయశోయుక్తాం సర్వకామఫలప్రదామ్ ।। ౧౧ ।।

పురా యదా శివో దేవో నిర్గుణో నిర్వికల్పకః ।।

అరూపశ్శక్తిరహితశ్చిన్మాత్రస్సదసత్పరః ।। ౧౨ ।।

అభవత్సగుణస్సోఽపి ద్విరూపశ్శక్తిమాన్ప్రభుః ।।

సోమో దివ్యాకృతిర్విప్ర నిర్వి కారీ పరాత్పరః ।। ౧౩ ।।

తస్య వామాంగజో విష్ణుర్బ్రహ్మాహం దక్షిణాంగజః ।।

రుద్రో హృదయతో జాతోఽభవచ్చ మునిసత్తమ ।। ౧౪ ।।

సృష్టికర్తాభవం బ్రహ్మా విష్ణుః పాలనకారకః ।।

లయకర్తా స్వయం రుద్రస్త్రిధాభూతస్సదాశివః ।।౧౫।।

తమేవాహం సమారాధ్య బ్రహ్మ లోకపితామహః।।

ప్రజా ససర్జ సర్వాస్తాస్సురాసురనరాదికాః ।। ౧౬ ।।

సృష్ట్వా ప్రజాపతీన్ దక్షప్రముఖాన్సురసత్తమాన్ ।।

అమన్యం సుప్రసన్నోహం నిజం సర్వమహోన్నతమ్ ।।౧౭।।

మరీచిమత్రిం పులహం పులస్త్యాంగిరసౌ క్రతుమ్ ।।

వసిష్ఠం నారదం దక్షం భృగుం చేతి మహాప్రభూన్ ।।౧౬।।

బ్రహ్మహం మానసాన్పుత్రానసర్జం చ యదా మునే ।।

తదా మన్మనసో జాతా చారురూపా వరాంగనా ।।౧౯।।

నామ్నా సంధ్యా దివక్షాంతా సాయం సంధ్యా జపంతికా ।।

అతీవ సున్దరీ సుభ్రూర్మునిచేతోవిమోహినీ।।2.2.2.౨౦।।

న తాదృశీ దేవలోకే న మర్త్యే న రసాతలే ।।

కాలత్రయేపి వై నారీ సమ్పూర్ణగుణశాలినీ।।౨।।

దృష్ట్వాహం తాం సముత్థాయ చిన్తయన్హృది హృద్గతమ్।।

దక్షాదయశ్చ స్రష్టారో మరీచ్యాద్యాశ్చ మత్సుతాః ।।౨౨।।

ఏవం చింతయతో మే హి బ్రహ్మణో మునిసత్తమ ।।

మానసః పురుషో మంజురావిర్భూతో మహాద్భుతః ।। ౨3 ।।

కాంచనీకృతజాతాభః పీనోరస్కస్సునాసికః ।।

సువృత్తోరుకటీజంఘో నీలవేలితకేసరః ।।౨౪।।

లగ్నభ్రూయుగలో లోలః పూర్ణచన్ద్రనిభాననః ।।

కపాటాయతసద్వక్షో రోమరాజీవరాజితః ।।౨౫।।

అభ్రమాతంగకాకారః పీనో నీలసువాసకః ।।

ఆరక్తపాణినయనముఖపాదకరోద్భవః।।౨౬।।

క్షీణమధ్యశ్చారుదన్తః ప్రమత్తగజగంధనః।।

ప్రఫుల్లపద్మపత్రాక్షః కేసరఘ్రాణతర్పణః ।।౨౭।।

కంబుగ్రీవో మీనకేతుః ప్రాంశుర్మకరవాహనః ।।

పంచపుష్పాయుధో వేగీ పుష్పకోదండమండితః ।।౨౮।।

కాంతః కటాక్షపాతేన భ్రామయన్నయనద్వయమ్ ।।

సుగంధిమారుతో తాత శృంగారరససేవితః ।। ౨౯ ।।

తం వీక్ష్య పురుషం సర్వే దక్షాద్యా మత్సుతాశ్చ తే ।।

ఔత్సుక్యం పరమం జగ్ముర్విస్మయావిష్టమానసాః ।। 2.2.2.30 ।।

అభవద్వికృతం తేషాం మత్సుతానాం మనో ద్రుతమ్ ।।

ధైర్యం నైవాలభత్తాత కామాకులితచేతసామ్ ।।3౧।।

మాం సోపి వేధసం వీక్ష్య స్రష్టారం జగతాం పతిమ్ ।।

ప్రణమ్య పురుషః ప్రాహ వినయానతకంధరః ।। 3౨ ।।

పురుష ఉవాచ ।।

కిం కరిష్యామ్యహం కర్మ బ్రహ్మంస్తత్ర నియోజయ।।

మాన్యోద్య పురుషో యస్మాదుచితః శోభితో విధే ।।33।।

అభిమానం చ యోగ్యం చ స్థానం పత్నీ చ యా మమ ।।

తన్మే వద త్రిలోకేశ త్వం స్రష్టా జగతాం పతిః ।।3౪।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఏవం తస్య వచః శ్రుత్వా పురుషస్య మహాత్మనః ।।

క్షణం న కించిత్ప్రావోచత్స స్రష్టా చాతివిస్మితః ।।3౫।।

అతో మనసుస్సంయమ్య సమ్యగుత్సృజ్య విస్మయమ్ ।।

అవోచత్పురుషం బ్రహ్మ తత్కామం చ సమావహన్ ।।౩౬।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।। ।।

అనేన త్వం స్వరూపేణ పుష్పబాణైశ్చ పంచభిః ।।

మోహయన్ పురుషాన్ స్త్రీశ్చ కురు సృష్టిం సనాతనీమ్ ।। ౩౭ ।।

అస్మిఞ్జీవాశ్చ దేవాద్యాస్త్రైలోక్యే సచరాచరే ।।

ఏతే సర్వే భవిష్యన్తి న క్షమాస్త్వవలంబనే ।। ౩౮ ।।

అహం వా వాసుదేవో వా స్థాణుర్వా పురుషోత్తమః ।।

భవిష్యామస్తవ వశే కిమన్యే ప్రాణధారకాః ।।౩౯।।

ప్రచ్ఛన్నరూపో జంతూనాం ప్రవిశన్హృదయం సదా ।।

సుఖహేతుః స్వయం భూత్వా సృష్టిం కురు సనాతనీమ్ ।।2.2.2.౪౦।।

త్వత్పుష్పబాణస్య సదా సుఖలక్ష్యం మనోద్భుతమ్ ।।

సర్వేషాం ప్రాణినాం నిత్యం సదా మదకరో భవాన్ ।।౪౧।।

ఇతి తే కర్మ కథితం సృష్టిప్రావర్తకం పునః ।।

నామాన్యేతే వదిష్యంతి సుతా మే తవ తత్త్వతః ।। ౪౨ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వాహం సురశ్రేష్ఠ స్వసుతానాం ముఖాని చ।।

ఆలోక్య స్వాసనే పాద్మే ప్రోపవిష్టోఽభవం క్షణమ్ ।।౪౩।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ద్వితీయే సతీఖండే కామప్రాదుర్భావో నామ ద్వితీయోఽధ్యాయః ।।౨।।

2.2.3

బ్రహ్మోవాచ ।।

తతస్తే మునయః సర్వే తదాభిప్రాయవేదినః ।।

చక్రుస్తదుచితం నామ మరీచిప్రముఖాస్సుతాః ।। ౧ ।।

ముఖావలోకనాదేవ జ్ఞాత్వా వృత్తాంతమన్యతః ।।

దక్షాదయశ్చ స్రష్టారః స్థానం పత్నీం చ తే దదుః ।।౨।।

తతో నిశ్చిత్య నామాని మరీచిప్రముఖా ద్విజాః ।।

ఊచుస్సంగతమేతస్మై పురుషాయ మమాత్మజాః ।। ౩ ।।

ఋషయ ఊచుః ।।

యస్మాత్ప్రమథసే తత్త్వం జాతోస్మాకం యథా విధేః ।।

తస్మాన్మన్మథనామా త్వం లోకే ఖ్యాతో భవిష్యసి ।।౪।।

జగత్సు కామరూపస్త్వం త్వత్సమో న హి విద్యతే।।

అతస్త్వం కామనామాపి ఖ్యాతో భవ మనోభవ ।।౫।।

మదనాన్మదనాఖ్యస్త్వం జాతో దర్పాత్సదర్పకః ।।

తస్మాత్కందర్పనామాపి లోకే ఖ్యాతో భవిష్యసి ।।౬।।

త్వత్సమం సర్వదేవానాం యద్వీర్యం న భవిష్యతి ।।

తతః స్థానాని సర్వాణి సర్వవ్యాపీ భవాంస్తతః ।।౭।।

దక్షోయం భవతే పత్నీ స్వయం దాస్యతి కామినీమ్ ।।

ఆద్యః ప్రజాపతిర్యో హి యథేష్టం పురుషోత్తమః ।।౮।।

ఏషా చ కన్యకా చారురూపా బ్రహ్మమనోభవా ।।

సంధ్యా నామ్నేతి విఖ్యాతా సర్వలోకే భవిష్యతి ।। ౯ ।।

బ్రహ్మణో ధ్యాయతో యస్మాత్సమ్యగ్జాతా వరాంగనా ।।

అతసస్సంధ్యేతి విఖ్యాతా క్రాంతాభా తుల్యమల్లికా ।। 2.2.3.౧౦ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

కౌసుమాని తథాఽస్త్రాణి పంచాదాయ మనోభవః ।।

ప్రచ్ఛన్నరూపీ తత్రైవ చింతయామాస నిశ్చయమ్ ।। ౧౧ ।।

హర్షణం రోచనాఖ్యం చ మోహనం శోషణం తథా ।।

మారణం చేతి ప్రోక్తాని మునేర్మోహకరాణ్యపి ।। ౧౨ ।।

బ్రహ్మణా మమ యత్కర్మ సముద్దిష్టం సనాతనమ్ ।।

తదిహైవ కరిష్యామి మునీనాం సన్నిధౌ విధే ।। ౧౩ ।।

తిష్ఠంతి మునయశ్చాత్ర స్వయం చాపి ప్రజాపతిః ।।

ఏతేషాం సాక్షిభూతం మే భవిష్యంత్యద్య నిశ్చయమ్ ।।౧౪।।

సంధ్యాపి బ్రహ్మణా ప్రోక్తా చేదానీం ప్రేషయేద్వచః ।।

ఇహ కర్మ పరీక్ష్యైవ ప్రయోగాన్మోహయామ్యహమ్ ।। ౧౫ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇతి సంచిత్య మనసా నిశ్చిత్య చ మనోభవః ।।

పుష్పజం పుష్పజాతస్య యోజయామాస మార్గణైః ।। ౧౬ ।।

ఆలీఢస్థానమాసాద్య ధనురాకృష్య యత్నతః ।।

చకార వలయాకారం కామో ధన్వివరస్తదా ।। ౧౭ ।।

సంహితే తేన కోదండే మారుతాశ్చ సుగంధయః ।।

వవుస్తత్ర మునిశ్రేష్ఠ సమ్యగాహ్లాదకారిణః ।। ౧౮ ।।

తతస్తానపి ధాత్రాదీన్ సర్వానేవ చ మానసాన్ ।।

పృథక్ పుష్పశరైస్తీక్ష్ణైర్మోహయామాస మోహనః ।।౧౯।।

తతస్తే మునయస్సర్వే మోహితాశ్చాప్యహం మునే ।।
సహితో మనసా కంచిద్వికారం ప్రాపురాదితః ।। 2.2.3.౨౦ ।।
సంధ్యాం సర్వే నిరీక్షంతస్సవికారం ముహుర్ముహుః ।।
ఆసన్ ప్రవృద్ధమదనాః స్త్రీ యస్మాన్మదనైధినీ ।। ౨౧ ।।
తతః సర్వాన్స మదనో మోహయిత్వా పునఃపునః ।।
యథేన్ద్రియవికారం త ప్రాపుస్తానకరోత్తథా ।।౨౨।।
ఉదీరితేంద్రియో ధాతా వీక్ష్యాహం స యదా చ తామ్ ।।
తదైవ చోనపంచాశద్భావా జాతాశ్శరీరతః ।। ౨౩ ।।
సాపి తైర్వీక్ష్యమాణాథ కందర్పశరపాతనాత్ ।।
చక్రే ముహుర్ముహుర్భావాన్కటాక్షావరణాదికాన్ ।। ౨౪ ।।
నిసర్గసుందరీ సంధ్యా తాన్భావాన్ మానసోద్భవాన్ ।।
కుర్వంత్యతితరాం రేజే స్వర్ణదీవ తనూర్మిభిః ।। ౨౫ ।।
అథ భావయుతాం సంధ్యాం వీక్ష్యాకార్షం ప్రజాపతిః ।।
ధర్మాభిపూరిత తనురభిలాషమహం మునే ।।౨౬।।
తతస్తే మునయస్సర్వే మరీచ్యత్రిముఖా అపి ।।
దక్షాద్యాశ్చ ద్విజశ్రేష్ఠ ప్రాపుర్వైకారికేన్ద్రియమ్ ।। ౨౭ ।।
దృష్ట్వా తథావిధా దక్షమరీచిప్రముఖాశ్చ మామ్ ।।
సంధ్యాం చ కర్మణి నిజే శ్రద్ధధే మదనస్తదా ।।౨౮।।
యదిదం బ్రహ్మణా కర్మ మమోద్దిష్టం మయాపి తత్ ।।
కర్తుం శక్యమితి హ్యద్ధా భావితం స్వభువా తదా।।౨౯।।
ఇత్థం పాపగతిం వీక్ష్య భ్రాతౄణాం చ పితుస్తథా ।।

ధర్మస్సస్మార శంభుం వై తదా ధర్మావనం ప్రభుమ్ ।। 2.2.3.30 ।।

సంస్మరన్మనసా ధర్మం శంకరం ధర్మపాలకమ్ ।।

తుష్టావ వివిధైర్వాక్యైర్దీనో భూత్వాజసంభవః ।। ౩౧ ।।

ధర్మ ఉవాచ ।।

దేవదేవ మహాదేవ ధర్మపాల నమోస్తు తే ।।

సృష్టిస్థితివినాశానాం కర్తా శంభో త్వమేవ హి ।। ౩౨ ।।

సృష్టౌ బ్రహ్మా స్థితౌ విష్ణుః ప్రలయే హరరూపధృక్ ।।

రజస్సత్త్వతమోభిశ్చ త్రిగుణైరగుణః ప్రభో ।। ౩౩ ।।

నిస్త్రైగుణ్యః శివః సాక్షాత్తుర్యశ్చ ప్రకృతేః పరః ।।

నిర్గుణో నిర్వికారీ త్వం నానాలీలావిశారదః ।। ౩౪ ।।

రక్షరక్ష మహాదేవ పాపాన్మాం దుస్తరాదితః ।।

మత్పితాయం తథా చేమే భ్రాతరః పాపబుద్ధయః ।। ౩౫ ।।

బ్రహ్మోవాచ।।

ఇతి స్తుతో మహేశానో ధర్మేణైవ పరః ప్రభుః ।।

తత్రాజగామ శీఘ్రం వై రక్షితుం ధర్మమాత్మభూః ।। ౩౬ ।।

జాతో వియద్గతశ్శంభుర్విధిం దృష్ట్వా తథావిధమ్।।

మాం దక్షాద్యాంశ్చ మనసా జహాసోపజహాస చ ।। ౩౭ ।।

స సాధువాదం తాన్ సర్వాన్విహస్య చ పునః పునః ।।

ఉవాచేదం మునిశ్రేష్ఠ లజ్జయన్ వృషభధ్వజః ।। ౩౮ ।।

శివ ఉవాచ ।।

అహో బ్రహ్మంస్తవ కథం కామభావస్సముద్గతః ।।

దృష్ట్వా చ తనయాం నైవ యోగ్యం వేదానుసారిణామ్ ॥౩౯॥

యథా మాతా చ భగినీ భ్రాతృపత్నీ తథా సుతా ॥

ఏతాః కుదృష్ట్యా ద్రష్టవ్యా న కదాపి విపశ్చితా ॥ 2.2.3.౪౦ ॥

ఏష వై వేదమార్గస్య నిశ్చయస్త్వన్ముఖే స్థితః ॥

కథం తు కామమాత్రేణ స తే విస్మారితో విధే ॥ ౪౧ ॥

ధైర్యే జాగరితం బ్రహ్మన్మనస్తే చతురానన ॥

కథం క్షుద్రేణ కామేన రంతుం విగటితం విధే ॥ ॥ ౪౨ ॥
ఏకాంతయోగినస్తస్మాత్సర్వదాదిత్యదర్శినః ॥

కథం దక్షమరీచ్యాద్యా లోలుపాః స్త్రీషు మానసాః ॥ ౪౩ ॥

కథం కామోపి మందాత్మా ప్రాబల్యాత్సోఽధునైవ హి ॥

వికృతానాభ్యణైః కృతవానకాలజ్ఞోల్పచేతనః ॥౪౪॥

ధిక్తం శ్రుతం సదా తస్య యస్య కాంతా మనోహరత్ ॥

ధైర్యాదాకృష్య లౌల్యేషు మజ్జయత్యపి మానసమ్ ॥౪౫॥

బ్రహ్మోవాచ ॥

ఇతి తస్య వచః శ్రుత్వా లోకే సోహం శివస్య చ ॥

వ్రీడయా ద్విగుణీభూతస్స్వేదార్ద్రస్త్వభవం క్షణాత్ ॥౪౬॥

తతో నిగృహ్యైంద్రియకం వికారం చాత్యజం మునే ॥

జిఘృక్షురపి తద్భీత్యా తాం సంధ్యాం కామరూపిణీమ్ ॥౪౭॥

మచ్ఛరీరాత్తు ఘర్మాంభో యత్పపాత ద్విజోత్తమ ॥ ధర్మాంభో

అగ్నిష్వాత్తాః పితృగణా జాతాః పితృగణాస్తతః ॥౪౮॥

భిన్నాంజననిభాస్సర్వే ఫుల్లరాజీవలోచనాః ॥

నితాంతయతయః పుణ్యాస్సంసారవిముఖాః పరే ।।౪౯।।

సహస్రాణాం చతుఃషష్టిరగ్నిష్వాత్తాః ప్రకీర్తితా ।।

షడశీతిసహస్రాణి తథా బర్హిషదో మునే ।। 2.2.3.౫౦ ।।

ఘర్మాంభః పతితం భూమౌ తదా దక్షశరీరతః ।।

సమస్తగుణసంపన్నా తస్మాజ్జాతా వరాంగనా ।।౫౧।।

తన్వంగీ సమమధ్యా చ తనురోమావలీ శ్రుతా ।।

మృద్వంగీ చారుదశనా నవకాంచనసుప్రభా ।।౫౨।।

సర్వావయవరమ్యా చ పూర్ణచన్ద్రాననామ్బుజా ।।

నామ్నా రతిరితి ఖ్యాతా మునీనామపి మోహినీ ।।౫3।।

మరీచిప్రముఖా షడ్ వై నిగృహీతేన్ద్రియక్రియాః ।।

ఋతే క్రతుం వసిష్ఠం చ పులస్త్యాంగిరసౌ తథా ।।।। ౫౪ ।।

క్రత్వాదీనాం చతుర్ణాం చ బీజం భూమౌ పపాత చ ।।

తేభ్యః పితృగణా జాతా అపరే మునిసత్తమ।।౫౫।।

సోమపా ఆజ్యపా నామ్నా తథైవాన్యే సుకాలినః ।।

హవిష్మంతస్తు తాస్సర్వే కవ్యవాహాః ప్రకీర్తితాః ।। ౫౬ ।।

క్రతోస్తు సోమపాః పుత్రా వసిష్ఠాత్కాలినస్తథా ।।

ఆజ్యపాఖ్యాః పులస్త్యస్య హవిష్మంతోంగిరస్సుతాః ।।౫౭।।

జాతేషు తేషు విప్రేన్ద్ర అగ్నిష్వాత్తాదికేష్వథ।।

లోకానాం పితృవర్గేషు కవ్యవాహ స సమంతతః ।। ౫౮ ।।

సంధ్యా పితృప్రసూర్భూత్వా తదుద్దేశయుతాఽభవత్ ।।

నిర్దోషా శంభుసందృష్టా ధర్మకర్మపరాయణా ।। ౫౯ ।।

ఏతస్మిన్నంతరే శమ్భురనుగృహ్యాఖిలాన్ద్విజాన్ ।।

ధర్మం సంరక్ష్య విధివదంతర్ధానం గతో ద్రుతమ్ ।। 2.2.3.౬౦ ।।

అథ శంకరవాక్యేన లజ్జితోహం పితామహః ।।

కందర్పాప్రియాకోపింత హి భ్రుకుటీకుటిలాననః ।। ౬౧ ।।

దృష్ట్వా ముఖమభిప్రాయం విదిత్వా సోపి మన్మథః ।।

స్వబాణాన్సంజహారాశు భీతః పశుపతేర్మునే ।। ౬౨ ।।

తతః కోపసమాయుక్తః పద్మయోనిరహం మునే ।।

అజ్వలం చాతిబలవాన్ దిధక్షురివ పావకః ।। ౬3 ।।

భవనేత్రాగ్నినిర్దగ్ధః కందర్పో దర్పమోహితః ।।

భవిష్యతి మహాదేవే కృత్వా కర్మం సుదుష్కరమ్ ।। ౬౪ ।।

ఇతి వేధాస్త్వహం కామమక్షయం ద్విజసత్తమ ।।

సమక్షం పితృసంఘస్య మునీనాం చ యతాత్మనామ్ ।। ౬౫ ।।

ఇతి భీతో రతిపతిస్తత్క్షణాత్త్యక్తమార్గణః ।।

ప్రాదుర్బభూవ ప్రత్యక్షం శాపం శ్రుత్వాతిదారుణమ్ ।। ౬౬ ।।

బ్రహ్మణం మాముమవాచేదం స దక్షాదిసుతం మునే ।।

శృణ్వతాం పితృసంఘానాం సంధ్యాయాశ్చ విగర్వధీః ।। ౬౭ ।।

కామ ఉవాచ ।।

కిమర్థం భవతా బ్రహ్మఇఙ్ శప్తోహమితి దారుణమ్ ।।

అనాగాస్తవ లోకేశ న్యాయ్యమార్గానుసారిణః ।। ౬౮ ।।

త్వయా చోక్తం ను మత్కర్మ యత్తద్బ్రహ్మన్ కృతం మయా ।।

తత్ర యోగ్యో న శాపో మే యతో నాన్యత్కృతం మయా ।। ౬౯ ।।

అహం విష్ణుస్తథా శంభుః సర్వే త్వచ్ఛ రగోచరాః ।।

ఇతి యద్భవతా ప్రోక్తం తన్మయాపి పరీక్షితమ్ ।।2.2.3.౨౦ ।।

నాపరాధో మమాప్యత్ర బ్రహ్మన్ మయి నిరాగసి ।।

దారుణః సమయశ్చైవ శాపో దేవ జగత్పతే ।। ౨౧ ।।

బ్రహ్మోవాచ।।

ఇతి తస్య వచః శ్రుత్వా బ్రహ్మాహం జగతాం పతిః ।।

ప్రత్యవోచం యతాత్మానం మదనం దమయన్ముహుః।। ।। ౨౨ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఆత్మజా మమ సంధ్యేయం యస్మాదేతత్స కామతః ।।

లక్ష్యీకృతోఽహం భవతా తతశ్శాపో మయా కృతః ।। ౨౩ ।।

అధునా శాంతరోషోఽహం త్వాం వదామి మనోభవ ।।

శృణుష్వ గతసందేహస్సుఖీ భవ భయం త్యజ ।।౨౪।।

త్వం భస్మ భూత్వా మదన భర్గలోచనవహ్నినా ।।

తత్రైవాశు సమం పశ్చాచ్ఛరీరం ప్రాపయిష్యసి ।। ౨౫ ।।

యదా కరిష్యతి హరోఽంజసా దారపరిగ్రహమ్ ।।

తదా స ఏవ భవతశ్శరీరం ప్రాపయిష్యతి ।। ౨౬ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఏవముక్త్వాథ మదనమహం లోకపితామహః ।।

అంతర్గతో మునీంద్రాణాం మానసానాం ప్రపశ్యతామ్ ।।౨౭।।

ఇత్యేవం మే వచశ్శ్రుత్వా మదనస్తేపి మానసాః ।।

సంబభూవుస్సుసంతాస్సర్వే సుఖినోఽరం గృహం గతాః ।।౨౮।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ద్వితీయే సతీఖండే కామశాపానుగ్రహో నామ తృతీయోఽధ్యాయః ॥3॥

2.2.4

నారద ఉవాచ॥

విష్ణుశిష్య మహాప్రాజ్ఞ విధే లోకకర ప్రభో ॥

అద్భుతేయం కథా ప్రోక్తా శివలీలామృతాన్వితా ॥ ౧ ॥

తతః కిమభవత్తాత చరితం తద్వదాధునా ॥

అహం శ్రద్ధాన్వితః శ్రోతుం యది శమ్భుకథాశ్రయమ్ ॥ ౨ ॥ ॥

బ్రహ్మోవాచ ॥

శంభౌ గతే నిజస్థానే వేధస్యంతర్హితే మయి ॥

దక్షప్రాహాథ కందర్పం సంస్మరన్ మమ తద్వచః ॥ ॥ 3 ॥ ॥

దక్ష ఉవాచ ॥

మద్దేహజేయం కందర్ప సద్రూపగుణసంయుతా ॥

ఏనాం గృహ్ణీష్వ భార్యార్థం భవతస్సదృశీం గుణైః ॥ ౪ ॥

ఏషా తవ మహా తేజాస్సర్వదా సహచారిణీ ॥

భవిష్యతి యథాకామం ధర్మతో వశవర్తినీ ॥ ౫ ॥

బ్రహ్మోవాచ ॥

ఇత్యుక్త్వా ప్రదదౌ తస్మై దేహస్వేదాంబుసమ్భవామ్ ॥

కందర్పాయాగ్రతః కృత్వా నామ కృత్వా రతీతి తామ్ ॥ ౬ ॥

వివాహ్య తాం స్మరసోఽపి ముమోదాతీవ నారద ॥

దక్షజాం తనయాం రమ్యాం మునీనామపి మోహినీమ్ ॥ ౭ ॥

అథ తాం వీక్ష్య మదనో రత్యాఖ్యాం స్వ్రస్తియం శుభామ్ ।।

ఆత్మా గుణేన విద్ధోసౌ ముమోహ రతిరంజితః ।।౮ ।।

క్షణప్రదాఽభవత్కాంతా గౌరీ మృగదృశీ ముదా ।।

లోలాపాంగ్యథ తస్యైవ భార్యా చ సదృశీ రతౌ ।। ౯ ।।

తస్యా భ్రూయుగలం వీక్ష్య సంశయం మదనోకరోత్ ।।

ఉత్పాదనం మత్కోదణ్డం విధాత్రాస్యాం నివేశితమ్ ।। 2.2.4.౧౦ ।।

కటాక్షాణామాశుగతిం దృష్ట్వా తస్యా ద్విజోత్తమ।।

ఆశు గన్తుం నిజాస్త్రాణాం శ్రద్దధే న చ చారుతామ్ ।। ౧౧ ।।

తస్యాః స్వభావసురభిర్ధీరశ్వాసానిలం తథా ।।

ఆఘ్రాయ మదనః శ్రద్ధాం త్యక్తవాన్ మలయాంతికే ।। ౧౨ ।

పూర్ణేన్దుసదృశం వక్త్రం దృష్ట్వా లక్ష్మసులక్షితమ్ ।।

న నిశ్చికాయ మదనో భేదం తన్ముఖచన్ద్రయోః ।। ౧3 ।।

సువర్ణ పద్మకలికాతుల్యం తస్యాః కుచద్వయమ్ ।।

రేజే చూచుకయుగ్మేన భ్రమరేణేవ వేష్టితమ్ ।। ౧౪ ।।

దృఢపీనోన్నతం తస్యాస్తనమధ్యం విలంబినీమ్ ।।

ఆనాభిప్రతలం మాలాం తన్వీం చన్ద్రాయితాం శుభామ్ ।। ౧౫।।

జ్యాం పుష్పధనుషః కామః షట్పదావలిసంభ్రమామ్ ।।

విసస్మార చ యస్మాత్తాం విసృజ్యైనాం నిరీక్షతే ।।౧౬।।
గమ్భీరనాభిరంధ్రాంతశ్చతుఃపార్శ్వత్వగాదృతమ్ ।।

ఆననాబ్జేఽక్షణద్వంద్వమారక్తకఫలం యథా ।। ౧౭ ।।

మధ్యేన వపుషా నిసర్గాష్టాపదప్రభా ।।

రుక్మవేదీవ దదృశే కామేన రమణీ హి సా ॥ ౧౮ ॥

రంభాస్తంభాయతం స్నిగ్ధం యదూరుయుగలం మృదు ॥

నిజశక్తిసమం కామో వీక్షాంచక్రే మనోహరమ్ ॥ ౧౯ ॥

ఆరక్తపార్ష్ణిపాదాగ్రప్రాంతభాగం పదద్వయమ్ ॥

అనురాగమివాఽనేన మిత్రం తస్యా మనోభవః ॥ 2.2.4.౨౦ ॥

తస్యాః కరయుగం రక్తం నఖరైః కింశుకోపమైః ॥

వృత్తాభిరంగులీభిశ్చ సూక్ష్మాగ్రాభిర్మనోహరమ్ ॥౨౧॥

తద్బాహుయుగులం కాంతం మృణాలయుగలాయతమ్ ॥

మృదు స్నిగ్ధం చిరం రాజత్కాంతిలోహప్రవాలవత్ ॥౨౨॥

నీలనీరదసంకాశః కేశపాశో మనోహరః ॥

చమరీవాల భరవద్విభాతి స్మ స్మరప్రియః ॥౨3॥

ఏతాదృశీం రతిం నామ్నా ప్రాలేయాద్రిసముద్భవామ్॥

గంగామివ మహాదేవో జగ్రాహోత్పుల్లలోచనః ॥౨౪॥

చక్రపద్మాం చారుబాహుం మృణాలశకలాన్వితామ్ ॥

భ్రూయుగ్మవిభ్రమవ్రాతతనూర్మిపరిరాజితామ్ ॥ ౨౫ ॥

కటాక్షపాతతుంగౌఘాం స్వీయనేత్రోత్పలాన్వితామ్ ॥

తనులోమాంబుశైవాలాం మనోద్రుమవిలాసినీమ్ ॥ ౨౬ ॥

నిమ్ననాభిహ్రదాం క్షామాం సర్వాంగరమణీయికామ్ ॥

సర్వలావణ్యసదనాం శోభమానాం రమామివ ॥ ౨౭ ॥

ద్వాదశాభరణైర్యుక్తాం శృంగారైః షోడశైర్యుతామ్ ॥

మోహనీం సర్వలోకానాం భాసయంతీం దిశో దశ ॥౨౮॥

ఇతి తాం మదనో వీక్ష్య రతిం జగ్రాహ సోత్సుకః ।।

రాగాదుపస్థితాం లక్ష్మీం హృషీకేశ ఇవోత్తమామ్ ।।౨౯।।

నోవాచ చ తదా దక్షం కామో మోదభవాత్తతః ।।

విస్మృత్య దారుణం శాపం విధిదత్తం విమోహితః।।2.2.4.30।।

తదా మహోత్సవస్తాత బభూవ సుఖవర్ద్ధనః ।।

దక్షః ప్రీతతరశ్చాసీన్ముముదే తనయా మమ ।। 3౧ ।।

కామోతీవ సుఖం ప్రాప్య సర్వదుఃఖక్షయం గతః ।।

దక్షజాపి రతిః కామం ప్రాప్య చాపి జహర్ష హ ।।3౨।।

రరాజ చేతయాసార్ద్ధం భిన్నశ్చారువచః స్మరః ।।

జీమూత ఇవ సంధ్యాయాం సౌదామన్యా మనోజ్ఞయా ।। 33 ।।

ఇతి రతిపతిరుచ్చైర్మోహయుక్తో రతిం తాం హృదుపరి జగృహే వై యోగదర్శీవ విద్యామ్ ।।

రతిరపి పతిమగ్ర్యం ప్రాప్య సా చాపి రేజే హరిమివ కమలా వై పూర్ణచన్ద్రోపమాస్యా ।।3౪।। ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ద్వితీ- సం కామవివాహవర్ణనం నామ చతుర్థోఽధ్యాయః ।।౪।।

2.2.5

సూత ఉవాచ।।

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తస్య బ్రహ్మణో మునిసత్తమః ।।

స ముదోవాచ సంస్మృత్య శంకరం ప్రీతమానసః ।। ౧ ।।

నారద ఉవాచ ।। ।।

బ్రహ్మన్ విధే మహాభాగ విష్ణుశిష్య మహామతే ।।

అద్భుతా కథితా లీలా త్వయా చ శశిమౌలినః ।। ౨ ।।

గృహీతదారే మదనే హృష్టే హి స్వగృహే గతే ।।

దక్షే చ స్వగృహం యాతే తథా హి త్వయి కర్తరి ।। ౩ ।।

మానసేషు చ పుత్రేషు గతేషు స్వస్వధామసు ।।

సంధ్యా కుత్ర గతా సా చ బ్రహ్మపుత్రీ పితృప్రసూః ।। ౪ ।।

కిం చకార చ కేనైవ పురుషేణ వివాహితా ।।

ఏతత్సర్వం విశేషేణ సంధ్యాయాశ్చరితం వద ।। ౫ ।।

సూత ఉవాచ ।।

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తస్య బ్రహ్మపుత్రశ్చ ధీమతః ।।

సంస్మృత్య శంకరం సక్త్యా బ్రహ్మ ప్రోవాచ తత్త్వవిత్ ।। ౬ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

శృణు త్వం చ మునే సర్వం సంధ్యాయాశ్చరితం శుభమ్ ।।

యచ్ఛ్రుత్వా సర్వకామిన్యస్సాధ్వ్యస్స్యుస్సర్వదా మునే ।। ౭ ।।

సా చ సంధ్యా సుతా మే హి మనోజాతా పురాఽభవత్ ।।

తపస్తప్త్వా తనుం త్యక్త్వా సైవ జాతా త్వరుంధతీ ।।౮।।

మేధాతిథేస్సుతా భూత్వా మునిశ్రేష్ఠస్య ధీమతీ ।।

బ్రహ్మవిష్ణుమహేశానవచనాచ్చరితవ్రతా।।౯।।

వవ్రే పతిం మహాత్మానం వసిష్ఠం శంసితవ్రతమ్ ।।

పతివ్రతా చ ముఖ్యాఽభూద్వంద్యా పూజ్యా త్వభీషణా।।2.2.5.౧౦।।

నారద ఉవాచ।।

కథం తయా తపస్తప్తం కిమర్థం కుత్ర సంధ్యయా।।

కథం శరీరం సా త్యక్త్వాఽభవన్మేధాతిథేః సుతా।।౧౧।।

కథం వా విహితం దేవైర్బ్రహ్మవిష్ణుశివైః పతిమ్।
వసిష్ఠం తు మహాత్మానం సంవవ్రే శంసితవ్రతమ్॥౧౨॥
ఏతన్మే శ్రోష్యమాణాయ విస్తరేణ పితామహ॥
కౌతూహలమరుంధత్యాశ్చరితం బ్రూహి తత్త్వతః ॥౧౩॥।
బ్రహ్మోవాచ ॥
అహం స్వతనయాం సంధ్యాం దృష్ట్వా పూర్వమథాత్మనః॥
కామాయాశు మనోఽకార్షం త్యక్త్వా శివభయాచ్చ సా ॥౧౪॥
సంధ్యాయాశ్చలితం చిత్తం కామబాణవిలోడితమ్ ॥
ఋషీణామపి సంరుద్ధమానసానాం మహాత్మనామ్॥౧౫॥
భర్గస్య వచనం శ్రుత్వా సోపహాసం చ మాం ప్రతి ॥
ఆత్మనశ్చలితత్వం వై హ్యమర్యాదమృషీన్ప్రతి ॥౧౬॥
కామస్య తాదృశం భావం మునిమోహకరం ముహుః॥
దృష్ట్వా సంధ్యా స్వయం తత్రోపయమాయాతిదుఃఖితా॥ ౧౭ ॥।
తతస్తు బ్రహ్మణా శప్తే మదనే చ మయా మునే॥
అంతర్భూతే మయి శివే గతే చాపి నిజాస్పదే ॥౧౮॥
ఆమర్షవశమాపన్నా సా సంధ్యా మునిసత్తమ॥
మమ పుత్రీ విచార్యైవం తదా ధ్యానపరాఽభవత్ ॥ ౧౯ ॥
ధ్యాయంతీ క్షణమేవాశు పూర్వం వృత్తం మనస్వినీ ॥
ఇదం విమమృశే సంధ్యా తస్మిన్కాలే యథోచితమ్ ॥ 2.2.5.౨౦ ॥
సంధ్యోవాచ ॥
ఉత్పన్నమాత్రాం మాం దృష్ట్వా యువతీం మదనేరితః ॥

అకార్షిత్వాసురాగోయమభిలాషం పితా మమ ।।౨౧।।

పశ్యతాం మానసానాం చ మునీనాం భావితాత్మనామ్।।

దృష్ట్వైవ మామమర్యాదం సకామమభవన్మనః।।౨౨।।

మమాపి మథితం చిత్తం మదనేన దురాత్మనా ।।

యేన దృష్ట్వా మునీన్సర్వాంశ్చలితం మన్మనో భృశమ్ ।।౨౬।।

ఫలమేతస్య పాపస్య మదనస్స్వయమాప్తవాన్।।

యస్తం శశాప కుపితః శంభోరగ్రే పితామహః।।౨౪।।

ప్రాప్నుయాం ఫలమేతస్య పాపస్య స్వఘకారిణీ ।।

తచ్ఛోధనఫలమహమాశు నేచ్ఛామి సాధనమ్ ।।౨౫।।

యన్మాం పితా భ్రాతరశ్చ సకామమపరోక్షతః ।।

దృష్ట్వా చక్రుసస్సృహాం తస్మాన్న మత్తః పాపకృత్పరా ।।౨౬।।

మమాపి కామభావోఽభూదమర్యాదం సమీక్ష్య తాన్ ।।

పత్యా ఇవ స్వకేతాతే సర్వేషు సహజేష్వపి।।౨౭।।

కరిష్యేఽరమ్యస్య పాపస్య ప్రాయశ్చిత్తమహం స్వయమ్।।

ఆత్మానమగ్నౌ హెూష్యామి వేదమార్గానుసారత।।౨౮।।

కిం త్వేకాం స్థాపయిష్యామి మర్యాదామిహ భూతలే ।।

ఉత్పన్నమాత్రా న యథా సకామాస్స్యుశ్శరీరిణః ।। ౨౯ ।।

ఏతదర్థమహం కృత్వా తపః పరమ దారుణమ్ ।।

మర్యాదాం స్థాపయిష్యామి పశ్చాత్త్యక్ష్యామి జీవితమ్।।2.2.5.30।।

యస్మిఞ్ఛరీరే పిత్రా మే హ్యభిలాషస్స్వయం కృతః।।

భాతృభిస్తేన కాయేన కించిన్నాస్తి ప్రయోజనమ్ ।।౩౧।।

మయా యేన శరీరేణ తాతేషు సహజేషు చ ।।

ఉద్భావితః కామభావో న తత్సుకృతసాధనమ్।।౩౨।।

ఇతి సంచిత్య మనసా సంధ్యా శైలవరం తతః ।।

జగామ చన్ద్రభాగాఖ్యం చన్ద్రభాగాపగా యతః ।। ౩౩ ।।

అథ తత్ర గతాం జ్ఞాత్వా సంధ్యాం గిరివరం ప్రతి ।।

తపసే నియతాత్మానం బ్రహ్మావోచమహం సుతమ్ ।। ౩౪ ।।

వశిష్ఠం సంయతాత్మానం సర్వజ్ఞం జ్ఞానయోగినమ్ ।।

సమీపే స్వే సమాసీనం వేదవేదాఙ్గపారగమ్ ।।౩౫।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

వసిష్ఠ పుత్ర గచ్ఛ త్వం సంధ్యాం జాతాం మనస్వినీమ్।।

తపసే ధృతకామాం చ దీక్షస్వైనాం యథా విధి ।।౩౬।।

మందాక్షమభవత్తస్యాః పురా దృష్ట్వైవ కాముకాన్।।

యుష్మాన్మాం చ తథాత్మానం సకామాం మునిసత్తమ।।౩౭।।

అభూతపూర్వం తత్కర్మ పూర్వ మృత్యుం విమృశ్య సా ।।

యుష్మాకమాత్మనశ్చాపి ప్రాణాన్సంత్యక్తుమిచ్ఛతి ।।౩౮।।

సమర్యాదేషు మర్యాదాం తపసా స్థాపయిష్యతి ।।

తపః కర్తుం గతా సాధ్వీ చన్ద్రభాగాఖ్యభూధరే।।౩౯।।

న భావం తపసస్తాత సానుజానాతి కంచన।।

తస్మాద్యథోపదేశాత్సా ప్రాప్నోత్విష్టం తథా కురు।।2.2.5.౪౦।।

ఇదం రూపం పరిత్యజ్య నిజం రూపాంతరం మునే ।।

పరిగృహ్యాంతికే తస్యాస్తపశ్చర్యాం నిదర్శయన్ ।। ౪౧ ।।

ఇదం స్వరూపం భవతో దృష్ట్వా పూర్వం యథాత్ర వామ్ ।।

నాప్నుయాత్సాఽథ కించిద్వై తతో రూపాంతరం కురు ।।౪౨।।

బ్రహ్మోవాచ ।।నారదేత్థం వసిష్ఠో మే సమాజ్ఞప్తో దయావతా ।।

యథాఽస్త్వితి చ మాం ప్రోచ్య యయౌ సంధ్యాంతికం మునిః ।। ౪౩ ।।

తత్ర దేవసరః పూర్ణం గుణైర్మానససంమితమ్ ।।

దదర్శ స వసిష్ఠోథ సంధ్యాం తత్తీరగామపి।।। ౪౪ ।।

తీరస్థయా తయా రేజే తత్సరః కమలోజ్జ్వలమ్ ।।

ఉద్యదిందుసునక్షత్ర ప్రదోషే గగనం యథా ।। ౪౫ ।।

మునిర్దృష్ట్వాథ తాం తత్ర సుసంభావాం స కౌతుకీ ।।

వీక్షాంచక్రే సరస్తత్ర బృహల్లోహితసంజ్ఞకమ్ ।। ౪౬ ।।

చన్ద్రభాగా నదీ తస్మాత్ప్రాకారాద్దక్షిణాంబుధిమ్ ।।

యాంతీ సా చైవ దదృశే తేన సానుగిరేర్మహత్ ।। ౪౭ ।।

నిర్భిద్య పశ్చిమం సా తు చన్ద్రభాగస్య సా నదీ ।।

యథా హిమవతో గంగా తథా గచ్ఛతి సాగరమ్ ।।౪౮।।

తస్మిన్ గిరౌ చన్ద్రభాగే బృహల్లోహితతీరగామ్ ।।

సంధ్యాం దృష్ట్వాథ పప్రచ్ఛ వసిష్ఠస్సాదరం తదా ।।౪౯।।

వశిష్ఠ .ఉవాచ ।।

కిమర్థమాగతా భద్రే నిర్జనం త్వం మహీధరమ్ ।।

కస్య వా తనయా కిం వా భవత్యాపి చికీర్షితమ్ ।। 2.2.5.౫౦ ।।

ఏతదిచ్ఛామ్యహం శ్రోతుం వద గుహ్యం న చేద్భవేత్ ।।

వదనం పూర్ణచన్ద్రాభం నిశ్చేష్టం వా కథం తవ ।। ౫౧ ।।

బ్రహ్మోవాచ ॥

తచ్ఛ్రుత్వా వచనం తస్య వశిష్ఠస్య మహాత్మనః ॥

దృష్ట్వా చ తం మహాత్మానం జ్వలంతమివ పావకమ్ ॥ ౫౨ ॥

శరీరధృగ్బ్రహ్మచర్యం విలసంతం జటాధరమ్ ॥

సాదరం ప్రణిపత్యాథ సంధ్యోవాచ తపోధనమ్ ॥ ౫౩ ॥

సంధ్యోవాచ ॥

యదర్థమాగతా శైలం సిద్ధం తన్మే నిబోధ హ ॥

తవ దర్శనమాత్రేణ యన్మే సేత్స్యతి వా విభో ॥ ౫౪ ॥

తపశ్చర్తుమహం బ్రహ్మన్నిర్జనం శైలమాగతా ॥

బ్రహ్మణోహం సుతా జాతా నామ్నా సంధ్యేతి విశ్రుతా ॥౫౫॥

యది తే యుజ్యతే సహ్యం మాం త్వం సముపదేశయ ॥

ఏతచ్చికీర్షితం గుహ్యం నాన్యైః కించన విద్యతే ॥౫౬॥

అజ్ఞాత్వా తపసో భావం తపోవనముపాశ్రితా ॥

చింతయా పరిశుష్యేహం వేపతే హి మనో మమ ॥౫౭॥

బ్రహ్మోవాచ ॥

ఆకర్ణ్య తస్యా వచనం వసిష్ఠో బ్రహ్మవిత్తమః ॥

స్వయం చ సర్వకృత్యజ్ఞో నాన్యత్కించన పృష్టవాన్ ॥ ౫౮ ॥

అథ తాం నియతాత్మానం తపసేతి ధృతోద్యమామ్ ॥

ప్రోవాచ మనసా స్మృత్వా శంకరం భక్తవత్సలమ్ ॥ ౫౯ ॥

వసిష్ఠ ఉవాచ ॥

పరమం యో మహత్తేజః పరమం యో మహత్తపః ॥

పరమః పరమారాధ్యః శమ్భుర్మనసి ధార్యతామ్ ।। 2.2.5.౬౦ ।।

ధర్మార్థకామమోక్షాణాం య ఏకస్త్వాదికారణమ్ ।।

తమేకం జగతామాద్యం భజస్వ పురుషోత్తమమ్ ।। ౬౧ ।।

మంత్రేణానేన దేవేశం శమ్భుం భజ శుభాననే ।।

తేన తే సకలా వాప్తిర్భవిష్యతి న సంశయః ।।౬౨।।

ఓం నమశ్శంకరాయేతి ఓంమిత్యంతేన సన్తతమ్ ।।

మౌనతపస్యాప్రారంమ్భం తన్మే నిగదతః శృణు।।౬౩।।

స్నానం మౌనేన కర్తవ్యం మౌనేన హరపూజనమ్ ।।

ద్వయోః పూర్ణజలాహారం ప్రథమం షష్ఠకాలయోః ।। ౬౪ ।।

తృతీయే షష్ఠకాలే తు హ్యుపవాసపరో భవేత్ ।।

ఏవం తపస్సమాప్తౌ వా షష్ఠే కాలే క్రియా భవేత్ ।। ౬౫ ।।

ఏవం మౌనతపస్యాఖ్యా బ్రహ్మచర్యఫలప్రదా ।।

సర్వాభీష్టప్రదా దేవి సత్యంసత్యం న సంశయః ।। ౬౬ ।।

ఏవం చిత్తే సముద్దిశ్య కామం చింతయ శంకరమ్ ।।

స తే ప్రసన్న ఇష్టార్థమచిరాదేవ దాస్యతి ।। ౬౭ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఉపవిశ్య వసిష్ఠోథ సంధ్యాయై తపసః క్రియామ్ ।।

తామాభాష్య యథాన్యాయం తత్రైవాంతర్దధే మునిః ।। ౬౮ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ద్వితీయే సతీఖణ్డే సంధ్యాచరిత్రవర్ణనో నామ పంచమోఽధ్యాయః ।। ౫ ।। ।।

2.2.6

బ్రహ్మోవాచ ။

సుతవర్య మహాప్రాజ్ఞ శృణు సంధ్యాతపో మహత్ ॥

యచ్ఛ్రుత్వా నశ్యతే పాపసమూహస్తత్క్షణాద్ధ్రువమ్ ॥ ౧ ॥

ఉపవిశ్య తపోభావం వసిష్ఠే స్వగృహం గతే ॥

సంధ్యాపి తపసో భావం జ్ఞాత్వా మోదమవాప హ ॥ ౨ ॥

తతస్సానందమనసో వేషం కృత్వా తు యాదృశమ్ ॥

తపశ్చర్తుం సమారేభే బృహల్లోహితతీరగా ॥ ౩ ॥

యథోక్తం తు వశిష్ఠేన మంత్రం తపసి సాధనమ్ ॥

మంత్రేణ తేన సద్భక్త్యా పూజయామాస శంకరమ్ ॥౪॥

ఏకాన్తమనసస్తస్యాః కుర్వంత్యా సుమహత్తపః ॥

శంభౌ విన్యస్తచిత్తాయా గతమేకం చతుర్యుగమ్ ॥ ౫ ॥

ప్రసన్నోఽభూత్తదా శంభుస్తపసా తేన తోషితః ॥

అంతర్బహిస్తథాకాశే దర్శయిత్వా నిజం వపుః ॥ ౬ ॥

యద్రూపం చింతయంతీ సా తేన ప్రత్యక్షతాం గతః ॥ ౭ ॥

అథ సా పురతో దృష్ట్వా మనసా చింతితం ప్రభుమ్ ॥

ప్రసన్నవదనం శాంతం ముమోదాతీవ శంకరమ్ ॥౮॥

ససాధ్వసమహం వక్ష్యే కిం కథం స్తౌమి వా హరమ్ ॥

ఇతి చింతాపరా భూత్వా న్యమీలయత చక్షుషీ ॥ ౯ ॥

నిమీలితాక్ష్యాస్తస్యాస్తు ప్రవిశ్య హృదయం హరః ॥

దివ్యం జ్ఞానం దదౌ తస్యై వాచం దివ్యే చ చక్షుషీ ॥2.2.6.౧౦॥

దివ్యజ్ఞానం దివ్యచక్షుర్దివ్యా వాచమవాప సా ॥

ప్రత్యక్షం వీక్ష్య దుర్గేశం తుష్టావ జగతాం పతిమ్ ॥౧౧॥ ॥

సంధ్యోవాచ ॥

నిరాకారం జ్ఞానగమ్యం పరం యన్నైవ స్థూలం నాపి సూక్ష్మం న చోచ్చమ్ ॥

అంతశ్చింత్యం యోగిభిస్తస్య రూపం తస్మై తుభ్యం లోకకర్త్రే నమోస్తు ॥ ౧౨ ॥

సర్వం శాంతం నిర్మలం నిర్వికారం జ్ఞానాగమ్యం స్వప్రకాశేఽవికారమ్ ॥

ఖాధ్వప్రఖ్యం ధ్వాంతమార్గాత్పరస్తద్రూపం యస్య త్వాం నమామి ప్రసన్నమ్ ॥ ౧౩ ॥

ఏకం శుద్ధం దీప్యమానం తథాజం చిదానందం సహజం చావికారి ॥

నిత్యానందం సత్యభూతిప్రసన్నం యస్య శ్రీదం రూపమస్మై నమస్తే ॥ ౧౪ ॥
విద్యాకారోద్భావనీయం ప్రభిన్నం సత్త్వచ్ఛందం ధ్యేయమాత్మస్వరూపమ్ ॥

సారం పారం పావనానాం పవిత్రం తస్మై రూపం యస్య చైవం నమస్తే ॥ ౧౫ ॥

యత్త్వాకారం శుద్ధరూపం మనోజ్ఞం రత్నాకల్పం స్వచ్ఛకర్పూరగౌరమ్ ॥

ఇష్టాభీతీ శూలముండే దధానం హస్తైర్నమో యోగయుక్తాయ తుభ్యమ్ ॥౧౬॥

గగనం భూర్దిశశ్చైవ సలిలం జ్యోతిరేవ చ ॥

పునః కాలశ్చ రూపాణి యస్య తుభ్యం నమోస్తు తే ॥ ౧౭ ॥

ప్రధానపురుషౌ యస్య కాయత్వేన వినిర్గతౌ ॥

తస్మాదవ్యక్తరూపాయ శంకరాయ నమోనమః ॥ ౧౮ ॥

యో బ్రహ్మా కురుతే సృష్టిం యో విష్ణుః కురుతే స్థితిమ్ ॥

సంహరిష్యతి యో రుద్రస్తస్మై తుభ్యం నమోనమః ॥౧౯॥

నమోనమః కారణకారణాయ దివ్యామృతజ్ఞానవిభూతిదాయ॥

సమస్తలోకాంతరభూతిదాయ ప్రకాశరూపాయ పరాత్పరాయ ॥ 2.2.6.౨౦ ॥

యస్యాఽపరం నో జగదుచ్యతే పదాత్ క్షితిర్దిశస్సూర్య ఇందుర్మనౌజః ॥

బర్హిర్ముఖా నాభితశ్చాన్తరిక్షం తస్మై తుభ్యం శంభవే మే నమోస్తు ॥ ౨౧ ॥

త్వం పరః పరమాత్మా చ త్వం విద్యా వివిధా హరః ॥

సద్బ్రహ్మ చ పరం బ్రహ్మ విచారణపరాయణః ॥౨౨॥

యస్య నాదిర్న మధ్యం చ నాంతమస్తి జగద్యతః ॥

కథం స్తోష్యామి తం దేవం వాఙ్మనోగోచరం హరమ్॥ ॥ ౨౩ ॥

యస్య బ్రహ్మాదయో దేవ మునయశ్చ తపోధనాః ॥

న విప్రణ్వంతి రూపాణి వర్ణనీయః కథం స మే ॥ ౨౪ ॥

స్త్రియా మయా తే కిం జ్ఞేయా నిర్గుణస్య గుణాః ప్రభో ॥

నైవ జానంతి యద్రూపం సేంద్రా అపి సురాసురాః ॥ ౨౫ ॥

నమస్తుభ్యం మహేశాన నమస్తుభ్యం తమోమయ ॥

ప్రసీద శంభో దేవేశ భూయోభూయో నమోస్తు తే ॥ ౨౬ ॥

బ్రహ్మోవాచ ॥

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తస్యాస్సంస్తుతః పరమేశ్వరః ॥

సుప్రసన్నతరశ్చాభూచ్ఛంకరో భక్తవత్సలః ॥ ౨౭ ॥

అథ తస్యాశ్శరీరం తు వల్కలాజినసంయుతమ్ ॥

పరిచ్ఛన్నం జటావ్రాతైః పవిత్రే మూర్ధ్ని రాజితైః ॥ ౨౮ ॥

హిమానీతర్జితాంభోజసదృశం వదనం తదా ॥

నిరీక్ష్య కృపయావిష్టో హరః ప్రోవాచ తామిదమ్ ॥౨౯॥

మహేశ్వర ఉవాచ ॥

ప్రీతోస్మి తపసా భద్రే భవత్యాః పరమేణ వై ॥

స్తవేన చ శుభప్రాజ్ఞే వరం వరయ సాంప్రతమ్ ।। 2.2.6.30 ।।

యేన తే విద్యతే కార్యం వరేణాస్మిన్మనోగతమ్ ।।

తత్కరిష్యే చ భద్రం తే ప్రసన్నోఽహం తవ వ్రతైః ।। ౩౧ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇతి శ్రుత్వా మహేశస్య ప్రసన్నమనసస్తదా ।।

సంధ్యోవాచ సుప్రసన్నా ప్రణమ్య చ ముహుర్ముహుః ।। ౩౨ ।।

సంధ్యోవాచ ।। ।।

యది దేయో వరః ప్రీత్యా వరయోగ్యాస్మ్యహం యది ।।

యది శుద్ధాస్మ్యహం జాతా తస్మాత్పాపాన్మహేశ్వర।।౩౩।।

యది దేవ ప్రసన్నోఽసి తపసా మమ సాంప్రతమ్ ।।

వృతస్తదాయం ప్రథమో వరో మమ విధీయతామ్ ।।౩౪।।

ఉత్పన్నమాత్రా దేవేశ ప్రాణినోస్మిన్నభః స్థలే ।।

న భవంతు సమేనైవ సకామాస్సంభవంతు వై ।।౩౫।।

యద్ధి వృత్తా హి లోకేషు త్రిష్వపి ప్రథితా యథా ।।

భవిష్యామి తథా నాన్యా వర ఏకో వృతో మయా ।। ౩౬ ।।

సకామా మమ సృష్టిస్తు కుత్రచిన్న పతిష్యతి ।।

యో మే పతిర్భవేన్నాథ సోపి మేఽతిసుహృచ్చ వై ।। ౩౭ ।।

యో ద్రక్ష్యతి సకామో మాం పురుషస్తస్య పౌరుషమ్ ।।

నాశం గమిష్యతి తదా స చ క్లీబో భవిష్యతి ।।।౩౮।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇతి శ్రుత్వా వచస్తస్యశ్శంకరో భక్తవత్సలః ।।

ఉవాచ సుప్రసన్నాత్మా నిష్పాపాయాస్తయేరితే ।।౩౯।।

మహేశ్వర ఉవాచ ।।

శృణు దేవి చ సంధ్యే త్వం త్వత్పాపం భస్మతాం గతమ్ ।।

త్వయి త్యక్తో మయా క్రోధః శుద్ధా జాతా తపఃకరాత్ ।।2.2.6.౪౦।।

యద్యద్వృతం త్వయా భద్రే దత్తం తదఖిలం మయా।।

సుప్రసన్నేన తపసా తవ సంధ్యే వరేణ హి ।। ౪౧ ।।

ప్రథమం శైశవో భావః కౌమారాఖ్యో ద్వితీయకః ।।

తృతీయో యౌవనో భావశ్చతుర్థో వార్ద్ధకస్తథా ।।౪౨।।

తృతీయే త్వథ సంప్రాప్తే వయోభాగే శరీరిణః।।

సకామాస్స్యుర్ద్వితీయాంతో భవిష్యతి క్వచిత్ క్వచిత్ ।। ౪3 ।।

తపసా తవ మర్యాదా జగతి స్థాపితా మయా ।।

ఉత్పన్నమాత్రా న యథా సకామాస్స్యుశ్శరీరిణః ।।౪౪।।

త్వం చ లోకే సతీభావం తాదృశం సమవాప్నుహి ।।

త్రిషు లోకేషు నాన్యస్యా యాదృశం సంభవిష్యతి ।। ౪౫ ।।

యః పశ్యతి సకామస్త్వాం పాణిగ్రాహమృతే తవ ।।

స సద్యః క్లీబతాం ప్రాప్య దుర్బలత్వం గమిష్యతి ।। ౪౬ ।।

పతిస్తవ మహాభాగస్తపోరూపసమన్వితః ।।

సప్తకల్పాంతజీవీ చ భవిష్యతి సహ త్వయా ।। ౪౭ ।।

ఇతి తే యే వరా మత్తః ప్రార్థితాస్తే కృతా మయా ।।

అన్యచ్చ తే వదిష్యామి పూర్వజన్మని సంస్థితమ్ ।। ౪౮ ।।

అగ్నౌ శరీత్యాగస్తే పూర్వమేవ ప్రతిశ్రుతః ।।

తదుపాయం వదామి త్వాం తత్కురుష్వ న సంశయః ।।౪౯।।

స చ మేధాతిథిర్యజ్ఞే మునే ద్వాదశవార్షికే ।।

కృత్స్నప్రజ్వలితే వహ్నావచిరాత్ క్రియతాం త్వయా ।।2.2.6.౫౦।।

ఏతచ్ఛైలోపత్యకాయాం చంద్రభాగానదీతటే ।।

మేధాతిథిర్మహాయజ్ఞం కురుతే తాపసాశ్రమే ।।౫౧।।

తత్ర గత్వా స్వయం ఛందం మునిభిర్నోపలక్షితా ।।

మత్ప్రసాదాద్వహ్నిజాతా తస్య పుత్రీ భవిష్యసి ।। ౫౨ ।।

యస్తే వరో వాఞ్ఛనీయః స్వామీ మనసి కశ్చన ।।

తం నిధాయ నిజస్వాంతే త్యజ వహ్నౌ వపుః స్వకమ్ ।। ౫౩ ।।

యదా త్వం దారుణం సంధ్యే తపశ్చరసి పర్వతే ।।

యావచ్చతుర్యుగం తస్య వ్యతీతే తు కృతే యుగే ।।౫౪।।

త్రేతాయాః ప్రథమే భాగే జాతా దక్షస్య కన్యకా ।।

వాక్సాశీలసమాపన్నా యథా యోగ్యం వివాహితాః।।౫౫।।

తన్మధ్యే స దదౌ కన్యా విధవే సప్తవింశతిః ।।

చన్ద్రోఽన్యాస్సంపరిత్యజ్య రోహిణ్యాం ప్రీతిమానభూత్।

తద్ధేతోర్హి యదా చన్ద్రశ్శప్తో దక్షేణ కోపినా ।।

తదా భవత్యా నికటే సర్వే దేవాస్సమాగతాః ।।౫౬।।

న దృష్టాశ్చ త్వయా సంధ్యే తే దేవా బ్రహ్మణా సహ ।।

మయి విన్యస్తమనసా ఖం చ దృష్ట్వా లభేత్పునః ।।౫౭।।

చంద్రస్య శాపమోక్షార్థం జాతా చంద్రనదీ తదా।।

సృష్టా ధాత్రా తదైవాత్ర మేధాతిథిరుపస్థితః।।౫౮।।

తపసా సత్సమో నాస్తి న భూతో న భవిష్యతి।।

యేన యజ్ఞస్సమారబ్ధో జ్యోతిష్టోమో మహావిధిః।।2.2.6.౬౦।।

తత్ర ప్రజ్వలితో వహ్నిస్తస్మిన్త్యజ వపుః స్వకమ్ ।।

సుపవిత్రా త్వమిదానీం సంపూర్ణోస్తు పణస్తవ ।।౬౧।।

ఏతన్మయా స్థాపితన్తే కార్యార్థం భో తపస్విని।।

తత్కురుష్వ మహాభాగే యాహి యజ్ఞే మహామునేః ।

తస్యాహితం చ దేవేశస్తత్రైవాంతరధీయత।।౬౨।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ద్వితీయే సతీఖండే సంధ్యాచరిత్రవర్ణనం నామ షష్ఠోఽధ్యాయః ।। ౬ ।।

2.2.7

బ్రహ్మోవాచ ।।

వరం దత్త్వా మునే తస్మిన్ శంభావంతర్హితే తదా ।।

సంధ్యాప్యగచ్ఛత్తత్రైవ యత్ర మేధాతిథిర్మునిః ।। ౧ ।।

తత్ర శంభోః ప్రసాదేన న కేనాప్యుపలక్షితా ।।

సస్మార వర్ణినం తం వై స్వోపదేశకరం తపః ।। ౨ ।।

వసిష్ఠేన పురా సా తు వర్ణీభూత్వా మహామునే ।।

ఉపదిష్టా తపశ్చర్తుం వచనాత్పరమేష్ఠినః ।। 3 ।।

తమేవ కృత్వా మనసా తపశ్చర్యోపదేశకమ్ ।।

పతిత్వేన తదా సంధ్యా బ్రాహ్మణం బ్రహ్మచారిణమ్ ।। ౪ ।।

సమిద్ధేగ్నౌ మహాయజ్ఞే మునిభిర్నోపలక్షితా ।।

దృష్టా శంభుప్రసాదేన సా వివేశ విధేః సుతా ।। ౫ ।।

తస్యాః పురోడాశమయం శరీరం తత్క్షణాత్తతః ।।

దగ్ధం పురోడాశగంధం తస్తార యదలక్షితమ్ ।।౬।।

వహ్నిస్తస్యాః శరీరం తు దగ్ధ్వా సూర్యస్య మండలమ్ ।।

శుద్ధం ప్రవేశయామాస శంభోరేవాజ్ఞయా పునః ।।౭।।

సూర్యో త్ర్యర్ధం విభజ్యాథ తచ్ఛరీరం తదా రథే ।।

స్వకేశం స్థాపయామాస ప్రీతయే పితృదేవయోః ।।౮।।

తదూర్ధ్వభాగస్తస్యాస్తు శరీరస్య మునీశ్వర।।

ప్రాతస్సంధ్యాభవత్సా తు అహోరాత్రాదిమధ్యగా।౯।

తచ్ఛేషభాగస్తస్యాస్తు అహోరాత్రాంతమధ్యగా ।।

సా సాయమభవత్సంధ్యా పితృప్రీతిప్రదా సదా ।।2.2.7.౧౦।।

సూర్యోదయాత్తు ప్రథమం యదా స్యాదరుణోదయః ।।

ప్రాతస్సంధ్యా తదోదేతి దేవానాం ప్రీతికారిణీ ।। ౧౧ ।।

అస్తం గతే తతః సూర్యే శోణపద్మనిభే సదా ।।

ఉదేతి సాయం సంధ్యాపి పితౄణాం మోదకారిణీ ।।౧౨।।

తస్యాః ప్రాణాస్తు మనసా శంభునాథ దయాలునా ।।

దివ్యేన తు శరీరేణ చక్రిరే హి శరీరిణః ।।౧౩।।

మునేర్యజ్ఞావసానే తు సంప్రాప్తే మునినా తు సా ।।

ప్రాప్తా పుత్రీ వహ్నిమధ్యే తప్తకాంచనసుప్రభా ।। ౧౪ ।।

తాం జగ్రాహ తదా పుత్రీం మునురామోదసంయుతః ।।

యజ్ఞార్థం తాన్తు సంస్నాప్య నిజక్రోడే దధౌ మునే ।। ౧౫ ।।

అరుంధతీ తు తస్యాస్తు నామ చక్రే మహామునిః ।।

శిష్యైః పరివృతస్తత్ర మహామోదమవాప హ ।। ౧౬ ।।

విరుణద్ధి యతో ధర్మం సా కస్మాదపి కారణాత్ ।।

అతస్త్రిలోకే విదితం నామ సంప్రాప తత్స్వయమ్ ।।౧౭।।

యజ్ఞం సమాప్య స మునిః కృతకృత్యభావమాసాద్య సంపదయుతస్తనయా ప్రలంభాత్ ।। తస్మిన్నిజాశ్రమపదే సహ శిష్యవర్గైస్తామేవ సతతమసౌ దయితే సురర్షే ।।౧౮।।

అథ సా వవృధే దేవీ తస్మిన్మునివరాశ్రమే ।।

చన్ద్రభాగానదీతీరే తాపసారణ్యసంజ్ఞకే ।। ౧౯ ।।

సంప్రాప్తే పఞ్చమే వర్షే చన్ద్రభాగాం తదా గుణైః ।।

తాపసారణ్యమపి సా పవిత్రమకరోత్సతీ ।।2.2.7.౨౦।।

వివాహం కారయామాసుస్తస్యా బ్రహ్మసుతేన వై ।।

వసిష్ఠేన హ్యరుంధత్యా బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరాః ।।౨౧।।

తద్వివాహే మహోత్సాహో వభూవ సుఖవర్ద్ధనః।।

సర్వే సురాశ్చ మునయస్సుఖమాపుః పరం మునే।౨౨।।

బ్రహ్మవిష్ణుమహేశానాం కరనిస్సృతతోయతః ।।

సప్తనద్యస్సముత్పన్నాశ్శిప్రాద్యాస్సుపవిత్రకాః ।। ౨3 ।।

అరుంధతీ మహాసాధ్వీ సాధ్వీనాం ప్రవరోత్తమా ।।

వసిష్ఠం ప్రాప్య సంరేజే మేధాతిథిసుతా మునే ।। ౨౪ ।।

యస్యాః పుత్రాస్సముత్పన్నాః శ్రేష్ఠాశ్శక్త్యాదయశ్శుభాః ।।

వసిష్ఠం ప్రాప్య తం కాంతం సంరేజే మునిసత్తమాః ।। ౨౫ ।।

ఏవం సంధ్యాచరిత్రం తే కథితం మునిసత్తమ ।।

పవిత్రం పావనం దివ్యం సర్వకామఫలప్రదమ్ ।। ౨౬ ।।

య ఇదం శృణుయాన్నారీ పురుషో వా శుభవ్రతః ।।

సర్వాన్కామానవాప్నోతి నాత్ర కార్యా విచారణా ।। ౨౭ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ద్వి- సతీఖండే సప్తమోఽధ్యాయః ।। ౭ ।।

2.2.8

సూత ఉవాచ ।।

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తస్య బ్రహ్మణో హి ప్రజాపతేః ।।

ప్రసన్నమానసో భూత్వా తం ప్రోవాచ స నారదః ।।౧।।

నారద ఉవాచ ।।

బ్రహ్మన్ విధే మహాభాగ విష్ణుశిష్య మహామతే ।।

ధన్యస్త్వం శివభక్తో హి పరతత్త్వప్రదర్శకః ।।౨।।

శ్రావితా సుకథా దివ్యా శివభక్తివివర్ద్ధినీ ।।

అరుంధత్యాస్తథా తస్యాః స్వరూపాయాః పరే భవే ।। ౩ ।।

ఇదానీం బ్రూహి ధర్మజ్ఞ పవిత్రం చరితం పరమ్ ।।

శివస్య పరపాపఘ్నం మంగలప్రదముత్తమమ్ ।। ౪ ।।

గృహీతదారే కామే చ దృష్టే తేషు గతేషు చ ।।

సంధ్యాయాం కిం తపస్తప్తుం గతాయామభవత్తతః ।। ౫ ।।

సూత ఉవాచ ।।

ఇతి శ్రుత్వా వచస్తస్య ఋషేర్వై భావితాత్మనః ।।

సుప్రసన్నతరో భూత్వా బ్రహ్మా వచనమబ్రవీత్ ।। ౬ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

శృణు నారద విప్రేన్ద్ర తద్రైవ చరితం శుభమ్ ।।

శివలీలాన్వితం భక్త్యా ధన్యస్త్వం శివసేవకః ।। ౭ ।।

అహం విమోహితస్తాత యద్రైవాంతర్హితః పురా ।।

అచింతయం సదాహం తచ్ఛంభువాక్యవిషార్దితః ।।౮।।

చింతయిత్వా చిరం చిత్తే శివమాయావిమోహితః ।।

శివే చేర్ష్యామకార్షం హి తచ్ఛృణుష్వ వదామి తే ।। ౯ ।।

అథాహమగమం తత్ర యత్ర దక్షాదయః స్థితాః ।।

సరతిం మదనం దృష్ట్వా సమదోహ హి కిఞ్చన ।। 2.2.8.౧౦ ।।

దక్షమాభాష్య సుప్రీత్యా పరాన్పుత్రాంశ్చ నారద ।।

అవోచం వచనం సోహం శివమాయావిమోహితః ।। ౧౧ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

హే దక్ష హే మరీచ్యాద్యాస్సుతాః శృణుత మద్వచః ।।

శ్రుత్వోపాయం విధేయం హి మమ కష్టాపనుత్తయే ।। ౧౨ ।।

కాంతాభిలాషమాత్రం మే దృష్ట్వా శమ్భురగర్హయత్ ।।

మాం చ యుష్మాన్మహాయోగీ ధిక్కారం కృతవాన్బహు ।। ౧3 ।।

తేన దుఃఖాభితప్తోహం లభేహం శర్మ న క్వచిత్ ।।

యథా గృహ్ణాతు కాంతాం స స యత్నః కార్య ఏవ హి ।। ౧౪ ।।

యథా గృహ్ణాతు కాంతాం స సుఖీ స్యాం దుఃఖవర్జితః ।।

దుర్లభస్య తు కామో మే పరం మన్యే విచారతః ।।౧౫।।

కాంతాభిలాషమాత్రం మే దృష్ట్వా శంభురగర్హయత్ ।।

మునీనాం పురతః కస్మాత్స కాంతాం సంగ్రహీష్యతి ॥ ౧౬ ॥

కా వా నారీ త్రిలోకేస్మిన్ యా భవేత్తన్మనాః స్థితా ॥

యోగమార్గమవజ్ఞాప్య తస్య మోహం కరిష్యతి ॥ ౧౭ ॥

మన్మథోపి సమర్థో నో భవిష్యత్యస్య మోహనే ॥

నితాంతయోగీ రామాణాం నామాపి సహతే న సః ॥ ౧౮ ॥

అగృహీతేషుణా చైవ హరేణ కథమాదినా ॥

మధ్యమా చ భవేత్సృష్టిస్తద్వాచా నాన్యవారితా ॥ ౧౯ ॥

భువి కేచిద్భవిష్యంతి మాయాబద్ధా మహాసురాః ॥

బద్ధా కేచిద్ధరేర్జ్ఞానం కేచిచ్ఛంభోరుపాయతః ॥ 2.2.8.౨౦ ॥

సంసారవిముఖే శంభౌ తథైకాంతవిరాగిణి ॥

అస్మాదృతే న కర్మాన్యత్ కరిష్యతి న సంశయః ॥ ౨౧ ॥

ఇత్యుక్త్వా తనయాంశ్చాహం దక్షాదీన్ సునిరీక్ష్య చ ॥

సరతిం మదనం తత్ర సానందమగదం తతః ॥ ౨౨ ॥

బ్రహ్మోవాచ ॥

మత్పుత్ర వర కామ త్వం సర్వథా సుఖదాయకః ॥

మద్వచశ్శృణు సుప్రీత్యా స్వపత్న్యా పితృవత్సల ॥ ౨3 ॥

అనయా సహచారిణ్యా రాజసే త్వం మనోభవ ॥

ఏషా చ భవతా పత్యా యుక్తా సంశోభతే భృశమ్ ॥ ౨౪ ॥

యథా స్త్రియా హృషీకేశో హరిణా సా యథా రమా ॥

క్షణదా విధునా యుక్తా తయా యుక్తో యథా విధుః ॥ ౨౫ ॥

తథైవ యువయోశ్శోభా దాంపత్యం చ పురస్కృతమ్ ॥

అతస్త్వం జగతః కేతుర్విశ్వకేతుర్భవిష్యసి।। ౨౬ ।।

జగద్ధితాయ వత్స త్వం మోహయస్వ పినాకినమ్ ।।

యథాశు సుమనశ్శంభుః కుర్య్యాద్దారప్రతిగ్రహమ్ ।। ౨౭ ।।

విజనే స్నిగ్ధదేశే తు పర్వతేషు సరస్సు చ ।।

యత్రయత్ర ప్రయాతీశస్తత్ర తత్రానయా సహ ।। ౨౮ ।।

మోహయ త్వం యతాత్మానం వనితావిముఖం హరమ్ ।।

త్వదృతే విద్యతే నాన్యః కశ్చిదస్య విమోహకః ।। ౨౯ ।।

భూతే హరే సానురాగే భవతోపి మనోభవ ।

శాపోపశాంతిర్భవితా తస్మాదాత్మహితం కురు ।। 2.2.8.30 ।।

సానురాగో వరారోహాం యదీచ్ఛతి మహేశ్వరః ।।

తదా భవోపి యోగ్యార్యస్త్వాం చ సంతారయిష్యతి ।। ౩౧ ।।

తస్మాజ్జాయాద్వితీయస్త్వం యతస్వ హరమోహనే ।।

విశ్వస్య భవ కేతుస్త్వం మోహయిత్వా మహేశ్వరమ్ ।।౩౨।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇతి శ్రుత్వా వచో మే హి జనకస్య జగత్ప్రభోః ।।

ఉవాచ మన్మథస్తథ్యం తదా మాం జగతాం పతిమ్ ।। 33 ।।

మన్మథ ఉవాచ ।।

కరిష్యేహం తవ విభో వచనాచ్ఛంభుమోహనమ్ ।।

కిం తు యోషిన్మహాస్త్రం మే తత్కాంతాం భగవన్ సృజ ।।౩౪।।

మయా సంమోహితే శంభో యయా తస్యానుమోహనమ్ ।।

కర్తవ్యమధునా ధాతస్తత్రోపాయం పరం కురు ।। ౩౫ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఏవంవాదిని కందర్పే ధాతాహం స ప్రజాపతిః ।।

కయా సంమోహనీయోసావితి చింతామయామహమ్ ।। ౩౬ ।।

చింతావిష్టస్య మే తస్య నిఃశ్వాసో యో వినిస్సృతః ।।

తస్మాద్వసంతస్సంజాతః పుష్పవ్రాతవిభూషితః ।। ౩౭ ।।

శోణరాజీవసంకాశః ఫుల్లతామరసేక్షణః ।।

సంధ్యోదితాఖండశశిప్రతిమాస్యస్సునాసికః।।౩౮।।

శార్ఙ్గవచ్చరణావర్త_శ్యామకుంచితమూర్ద్ధజః।।

సంధ్యాంశుమాలిసదృశః కుడలద్వయమండితః ।। ౩౯ ।।

ప్రమత్తేభగతిః పీనాయతదోరున్నతాంసకః ।।

కంబుగ్రీవస్సువిస్తీర్ణహృదయః పీనసన్ముఖః ।। 2.2.8.౪౦ ।।

సర్వాంగసున్దరః శ్యామస్సమ్పూర్ణస్సర్వలక్షణైః ।।

దర్శనీయతమస్సర్వమోహనః కామవర్ద్ధనః ।। ౪౧ ।।

ఏతాదృశే సముత్పన్నే వసంతే కుసుమాకరే ।।

వవౌ వాయుస్సుసురభిః పాదపా అపి పుష్పితాః ।। ౪౨ ।।

పికా వినేదుశ్శతశః పంచమం మధురస్వనాః ।।

ప్రఫుల్లపద్మా అభవన్సరస్యః స్వచ్ఛపుష్కరాః ।। ౪౩ ।।

తముత్పన్నమహం వీక్ష్య తదా తాదృశముత్తమమ్ ।।

హిరణ్యగర్భో మదనమగదం మధురం వచః ।। ౪౪ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।। ఏవం స మన్మథనిభస్సదా సహచరోభవత్ ।।

ఆనుకూల్యం తవ కృతః సర్వం దేవ కరిష్యతి ।। ౪౫ ।।

యథాగ్నేః పవనో మిత్రం సర్వత్రోపకరిష్యతి ।।

తథాయం భవతో మిత్రం సదా త్వామనుయాస్యతి ।। ౪౬ ।।

వసంతేరంత హేతుత్వాద్వసంతాఖ్యో భవత్వయమ్ ।।

తవానుగమనం కర్మ తథా లోకానురఞ్జనమ్ । ౪౭ ।।

అసౌ వసంతశృంగారో వాసంతో మలయానిలః ।।

భవేత్తు సుహృదో భావస్సదా త్వద్వశవర్తినః ।।౪౮।।

విబ్వోకాద్యాస్తథా హావాశ్చతుష్షష్టికలాస్తథా ।।

రత్యాః కుర్వంతు సౌహృద్యం సుహృదస్తే యథా తవ ।। ౪౯ ।।

ఏభిస్సహచరైః కామ వసంత ప్రముఖైర్భవాన్ ।।

మోహయస్వ మహాదేవం రత్యా సహ మహోద్యతః ।। 2.2.8.౫౦ ।।

అహం తాం కామినీం తాత భావయిష్యామి యత్నతః ।।

మనసా సువిచార్యైవ యా హరం మోహయిష్యతి ।। ౫౧ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఏవముక్తో మయా కామః సురజ్యేష్ఠేన హర్షితః ।।

ననామ చరణౌ మేఽపి స పత్నీ సహితస్తదా ।। ౫౨ ।।

దక్షం ప్రణమ్య తాన్ సర్వాన్మానసానభివాద్య చ ।।

యత్రాత్మా గతవాఞ్శంభుస్తత్స్థానం మన్మథో యయౌ ।। ౫౩ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం సతీచరిత్రే ద్వితీయే సతీఖండే వసంతస్వరూపవర్ణనం నామాష్టమోఽధ్యాయః ।। ౮ ।।

2.2.9

బ్రహ్మోవాచ ।।

తస్మిన్ గతే సానుచరే శివస్థానం చ మన్మథే ।।
చరిత్రమభవచ్చిత్రం తచ్ఛృణుష్వ మునీశ్వర ।। ౧ ।।
గత్వా తత్ర మహావీరో మన్మథో మోహకారకః ।।
స్వప్రభావం తతానాశు మోహయామాస ప్రాణినః।।౨।।
వసంతోపి ప్రభావం స్వం చకార హరమోహనమ్ ।।
సర్వే వృక్షా ఏకదైవ ప్రఫుల్లా అభవన్మునే ।। ౩ ।।
వివిధాన్కృతవాన్యత్నాన్ రత్యా సహ మనోభవః ।।
జీవాస్సర్వే వశం యాతాస్సగణేశశ్శివో న హి ।। ౪ ।।
సమధోర్మదనస్యాసన్ప్రయాసా నిష్ఫలా మునే ।।
జగామ స మమ స్థానం నివృత్త్య విమదస్తదా ।।౫।।
కృత్వా ప్రణామం విధయే మహ్యం గద్గదయా గిరా ।।
ఉవాచ మదనో మాం చోదాసీనో విమదో మునే ।।౬।।
కామ ఉవాచ ।।
బ్రహ్మన్ శంభుర్మోహనీయో న వై యోగపరాయణః ।।
న శక్తిర్మమ నాన్యస్య తస్య శంభోర్హి మోహనే ।। ౭ ।।
సమిత్రేణ మయా బ్రహ్మన్నుపాయా వివిధాః కృతాః ।।
రత్యా సహాఖిలాస్తే చ నిష్ఫలా అభవఞ్ఛివే ।।౮।।
శృణు బ్రహ్మన్యథాఽస్మాభిః కృతాం హి హరమోహనే ।।
ప్రయాసా వివిధాస్తాత గదతస్తాన్మునే మమ ।।౯।।
యదా సమాధిమాశ్రిత్య స్థితశ్శంభుర్నియంత్రితః ।।
తదా సుగంధివాతేన శీతలేనాతివేగినా ।। 2.2.9.౧౦ ।।

ఉద్వేజయామి రుద్రం స్మ నిత్యం మోహనకారిణా ॥
ప్రయత్నతో మహాదేవం సమాధిస్థం త్రిలోచనమ్ ॥ ౧౧ ॥
స్వసాయకాంస్తథా పంచ సమాదాయ శరాసనమ్ ॥
తస్యాభితో భ్రమంతస్తు మోహయంస్తద్గ ణానహమ్ ॥ ౧౨ ॥
మమ ప్రవేశమాత్రేణ సువశ్యాస్సర్వజంతవః ॥
అభవద్వికృతో నైవ శంకరస్సగణః ప్రభుః ॥ ౧౩ ॥
యదా హిమవతః ప్రస్థం స గతః ప్రమథాధిపః ॥
తత్రాగతస్తద్రైవాహం సరతిస్సమధుర్విధే ॥ ౧౪ ॥
యదా మేరుం గతో రుద్రో యదా వా నాగకేశరమ్ ॥
కైలాసం వా యదా యాతస్తత్రాహం గతవాఽస్తదా ॥ ౧౫ ॥
యదా త్యక్తసమాధిస్తు హరస్తస్థౌ కదాచన ॥
తదా తస్య పురశ్చక్రయుగం రచితవానహమ్ ॥ ॥ ౧౬ ॥
తచ్చ భ్రూయుగలం బ్రహ్మన్ హావభావయుతం ముహుః ॥
నానాభావానకార్షీచ్చ దాంపత్యక్రమముత్తమమ్ ॥ ౧౭ ॥
నీలకంఠం మహాదేవం సగణం తత్పురఃస్థితాః ॥
అకార్షుమోహితం భావం మృగాశ్చ పక్షిణస్తథా ॥ ౧౮ ॥
మయూరమిథునం తత్రాకార్షీద్భావం రసోత్సుకమ్ ॥
వివిధాం గతిమాశ్రిత్య పార్శ్వే తస్య పురస్తథా ॥ ౧౯ ॥
నాలభద్వివరం తస్మిన్ కదాచిదపి మచ్చరః ॥
సత్యం బ్రవీమి లోకేశ మమ శక్తిర్న మోహనే ॥ 2.2.9.౨౦ ॥
మధురప్యకరోత్కర్మ యుక్తం యత్తస్య మోహనే ॥

తచ్ఛృణుష్వ మహాభాగ సత్యం సత్యం వదామ్యహమ్ ।। ౨౧ ।।

చంపకాన్కేశరాన్బాలాన్కారణాన్పాటలాంస్తథా ।।

నాగకేశరపున్నాగాన్కింశుకాన్కేతకాన్కరాన్ ।। ౨౨ ।।
మాగంధిమల్లికాపర్ణభరాన్కురవకాంస్తథా ।।

ఉత్ఫుల్లయతి తత్ర స్మ యత్ర తిష్ఠతి వై హరః ।।౨౩।।

సరాంస్యుత్ఫుల్లపద్మాని వీజయన్ మలయానిలైః ।।

యత్నాత్సుగంధీన్యకరోదతీవ గిరిశాశ్రమే ।। ౨౪ ।।

లతాస్సర్వాస్సుమనసో దధురంకురసంచయాన్ ।।

వృక్షాంకం చిరభావేన వేష్టయంతి స్మ తత్ర చ ।। ౨౫ ।।

తాన్వృక్షాంశ్చ సుపుష్పౌఘాన్ తైః సుగంధిసమీరణైః ।।

దృష్ట్వా కామవశం యాతా మునయోపి పరే కిము ।। ౨౬ ।।

ఏవం సత్యపి శంభోర్న దృష్టం మోహస్య కారణమ్ ।।

భావమాత్రమకార్షీన్నో కోపో మయ్యపి శంకరః ।। ౨౭ ।।

ఇతి సర్వమహం దృష్ట్వా జ్ఞాత్వా తస్య చ భావనామ్ ।।

విముఖోహం శంభుమోహాన్నియతం తే వదామ్యహమ్ ।।౨౮।।

తస్య త్యక్తసమాధేస్తు క్షణం నో దృష్టిగోచరే ।।

శక్నుయామో వయం స్థాతుం తం రుద్రం కో విమోహయేత్ ।। ౨౯ ।।

జ్వలదగ్నిప్రకాశాక్షం జటారాశికరాలినమ్ ।।

శృంగిణం వీక్ష్య కస్స్థాతుం బ్రహ్మన్ శక్నోతి తత్పురః ।। 2.2.9.30 ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

మనో భవవచశ్చేత్థం శ్రుత్వాహం చతురాననః ।।

వివక్షురపి నావోచం చింతావిష్టోఽభవం తదా ।।3౧।।

మోహనేహం సమర్థో న హరస్యేతి మనోభవః ।।

వచః శ్రుత్వా మహాదుఃఖాన్నిరశ్వసమహం మునే ।। 3౨ ।।

నిశ్వాసమారుతా మే హి నానా రూపమహాబలః ।।

జాతా గతా లోలజిహ్వ లోలాశ్చాతిభయంకరాః ।। 33 ।।

అవాదయంత తే సర్వే నానావాద్యానసంఖ్యకాన్ ।।

పటహాదిగణాస్తాంస్తాన్ వికరాలాన్మహారవాన్ ।।3౪।।

అథ తే మమ నిశ్వాససంభవాశ్చ మహాగణాః ।।

మారయచ్ఛేదయేత్యూచుర్బ్రహ్మణో మే పురః స్థితాః ।। 3౫ ।।

తేషాం తు వదతాం' తత్ర మారయచ్ఛేదయేతి మామ్ ।।

వచః శ్రుత్వా విధిం కామః ప్రవక్తుముపచక్రమే ।। 3౬ ।।

మునేఽథ మాం సమాభాష్య తాన్ దృష్ట్వా మదనో గణాన్ ।।

ఉవాచ వారయన్ బ్రహ్మన్గణానామగ్రతః స్మరః ।। 3౭ ।।

కామ ఉవాచ ।।

హే బ్రహ్మన్ హే ప్రజానాథ సర్వసృష్టిప్రవర్తక ।।

ఉత్పన్నాః క ఇమే వీరా వికరాలా భయంకరాః ।। 3౮ ।।

కిం కర్మైతే కరిష్యంతి కుత్ర స్థాస్యంతి వా విధే ।।

కిన్నామధేయా ఏతే తద్వద తత్ర నియోజయ ।। 3౯ ।।

నియోజ్య తాన్నిజే కృత్యే స్థానం దత్త్వా చ నామ చ ।।

మామాజ్ఞాపయ దేవేశ కృపాం కృత్వా యథోచితామ్ ।। 2.2.9.౪౦ ।।

బ్రహ్మోవాచ ॥

ఇతి తద్వాక్యమాకర్ణ్య మునేఽహం లోకకారకః ॥

తమవోచం హ మదనం తేషాం కర్మాదికం దిశన్ ॥ ౪౧ ॥

బ్రహ్మోవాచ ॥

ఏత ఉత్పన్నమాత్రా హి మారయేత్యవదన్ వచః ॥

ముహుర్ముహురతోమీషాం నామ మారేతి జాయతామ్ ॥ ౪౨ ॥

సదైవ విఘ్నం జంతూనాం కరిష్యన్తి గణా ఇమే ॥

వినా నిజార్చనం కామ నానా కామరతాత్మనామ్ ॥౪౩॥

తవానుగమనే కర్మ ముఖ్యమేషాం మనోభవ ॥

సహాయినో భవిష్యంతి సదా తవ న సంశయః ॥ ౪౪ ॥

యత్రయత్ర భవాన్ యాతా స్వకర్మార్థం యదా యదా ॥

గంతా స తత్రతత్రైతే సహాయార్థం తదాతదా ॥౪౫॥

చిత్తభ్రాంతిం కరిష్యంతి త్వదస్త్రవశవర్తినామ్ ॥

జ్ఞానినాం జ్ఞానమార్గం చ విఘ్నయిష్యంతి సర్వథా ॥ ౪౬ ॥

బ్రహ్మోవాచ ॥

ఇత్యాకర్ణ్య వచో మే హి సరతిస్సమహానుగః ॥

కించిత్ప్రసన్నవదనో బభూవ మునిసత్తమ ॥౪౭॥

శ్రుత్వా తేపి గణాస్సర్వే మదనం మాం చ సర్వతః ॥

పరివార్య్య యథాకామం తస్థుస్తత్ర నిజాకృతిమ్ ॥ ౪౮ ॥

అథ బ్రహ్మా స్మరం ప్రీత్యాఽగదన్మే కురు శాసనమ్ ॥

ఏభిస్సహైవ గచ్ఛ త్వం పునశ్చ హరమోహనే ॥౪౯॥

మన ఆధాయ యవాద్ధి కురు మారగణైస్సహ ।।

మోహో భవేద్యథా శంభోర్దారగ్రహణహేతవే ।।2.2.9.౫౦।।

ఇత్యాకర్ణ్య వచః కామః ప్రోవాచ వచనం పునః।।

దేవర్షే గౌరవం మత్వా ప్రణమ్య వినయేన మామ్ ।।౫౧।।

కామ ఉవాచ ।।

మయా సమ్యక్ కృతం కర్మ మోహనే తస్య యత్నతః ।।

తన్మోహో నాభవత్తాత న భవిష్యతి నాధునా ।। ౫౨ ।।

తవ వాగ్గౌరవం మత్వా దృష్ట్వా మారగణానపి ।।

గమిష్యామి పునస్తత్ర సదారోహం త్వదాజ్ఞయా ।। ౫3 ।।

మనో నిశ్చితమేతద్ధి తన్మోహో న భవిష్యతి ।।

భస్మ కుర్యాన్న మే దేహమితి శంకాస్తి మే విధే ।। ౫౪ ।।

ఇత్యుక్త్వా సమధుః కామస్సరతిస్సభయస్తదా ।।

యయౌ మారగణైః సార్ద్ధం శివస్థానం మునీశ్వర ।। ౫౫ ।।

పూర్వవత్ స్వప్రభావం చ చక్రే మనసిజస్తదా ।।

బహూపాయం స హి మధుర్వివిధాం బుద్ధిమావహన్ ।। ౫౬ ।।

ఉపాయం స చకారాతి తత్ర మారగణోఽపి చ ।।

మోహోభవన్న వై శంభోరపి కశ్చిత్పరాత్మనః ।। ౫౭ ।।

నివృత్త్య పునరాయాతో మమ స్థానం స్మరస్తదా ।।

ఆసీన్మారగణోఽగర్వోఽహర్షో మేపి పురస్థితః ।। ౫౮ ।।

కామః ప్రోవాచ మాం తాత ప్రణమ్య చ నిరుత్సవః ।।

స్థిత్వా మమ పురోఽగర్వో మారైశ్చ మధునా తదా ।।౫౯।।

కృతం పూర్వాదధికతః కర్మ తన్మోహనే విధే ।।

నాభవత్తస్య మోహోపి కశ్చిద్ధ్యానరతాత్మనః ।। 2.2.9.౬౦ ।।

న దగ్ధా మే తనుశ్చైవ తత్ర తేన దయాలునా ।।

కారణం పూర్వపుణ్యం చ నిర్వికారీ స వై ప్రభుః ।। ౬౧ ।।

చేద్వరస్తే హరో భార్యాం గృహ్ణీయాదితి పద్మజ ।।

పరోపాయం కురు తదా విగర్వ ఇతి మే మతిః ।। ౬౨ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా సపరీవారో యయౌ కామస్స్వమాశ్రమమ్ ।।

ప్రణమ్య మాం స్మరన్ శంభుం గర్వదం దీనవత్సలమ్ ।।౬3।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం సతీఖండే సత్యుపాఖ్యానే కామప్రభావమారగణోత్పత్తివర్ణనో నామ నవమోఽధ్యాయః ।।౯।।

2.2.10

నారద ఉవాచ।।

బ్రహ్మన్ విధే మహాభాగ ధన్యస్త్వం శివసక్తధీః।।

కథితం సుచరిత్రం తే శంకరస్య పరాత్మనః।।౧।।

నిజాశ్రమే గతే కామే సగణే సరతౌ తతః।।

కిమాసీత్కిమకార్షీస్త్వం తశ్చరిత్రం వదాధునా ।।౨।।

బ్రహ్మోవాచ।।

శృణు నారద సుప్రీత్యా చరిత్రం శశిమౌలినః।।

యస్య శ్రవణమాత్రేణ నిర్వికారో భవేన్నరః ।। 3 ।।

నిజాశ్రమం గతే కామే పరివారసమన్వితే।।

యద్బభూవ తదా జాతం తచ్చరిత్రం నిబోధ మే ।।౪।।

నష్టోభూన్నారద మదో విస్మయోఽభూచ్చ మే హృది ।।

నిరానందస్య చ మునేఽపూర్ణో నిజమనోరథే।।౫।।

అశోచం బహుధా చిత్తే గృహ్ణీయాత్స కథం స్త్రియమ్ ।।

నిర్వికారీ జితాత్మా స శంకరో యోగతత్పరః।।౬।।

ఇత్థం విచార్య బహుధా తదాహం విమదో మునే ।।

హరిం తం సోఽస్మరం భక్త్యా శివాత్మానం స్వదేహదమ్ ।।౭।।

అస్తవం చ శుభస్తోత్రైర్దీనవాక్యసమన్వితైః।।

తచ్ఛ్రుత్వా భగవానాశు బభూవావిర్ద్రి మే పురా।।౮।।

చతుర్భుజోఽరవిందాక్షః శంఖచక్రగదాధరః।।

లసత్పీత పటశ్శ్యామతనుర్భక్తప్రియో హరిః ।। ౯ ।।

తం దృష్ట్వా తాదృశమహం సుశరణ్యం ముహుర్ముహుః ।।

అస్తవం చ పునః ప్రేమ్ణా బాష్పగద్గదయా గిరా ।।2.2.10.౧౦।।

హరిరాకర్ణ్య తత్స్తోత్రం సుప్రసన్న ఉవాచ మామ్ ।।

దుఃఖహా నిజభక్తానాం బ్రహ్మాణం శరణం గతమ్ ।। ౧౧ ।।

హరిరువాచ ।।

విధే బ్రహ్మన్ మహాప్రాజ్ఞ ధన్యస్త్వం లోకకారక ।।

కిమర్థం స్మరణం మేఽద్య కృతం చ క్రియతే నుతిః ।। ౧౨।।

కిం జాతం తే మహద్దుఃఖం మదగ్రే తద్వదాధునా ।।

శమయిష్యామి తత్సర్వం నాత్ర కార్యా విచారణా ।। ౧౩ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇతి విష్ణోర్వచశ్శ్రుత్వా కించిదుచ్ఛ్వసితాననః ॥

అవోచ వచనం విష్ణుం ప్రణమ్య సుకృతాంజలిః ॥౧౪ ॥

బ్రహ్మోవాచ ॥

దేవదేవ రమానాథ మద్వార్తాం శృణు మానద ॥

శ్రుత్వా చ కరుణాం కృత్వా హర దుఃఖం కమావహ ॥౧౫॥

రుద్రసంమోహనార్థం హి కామం ప్రేషితవానహమ్ ॥

పరివారయుతం విష్ణో సమారమధుబాంధవమ్ ॥౧౬॥

చక్రుస్తే వివిధోపాయాన్ నిష్ఫలా అభవంశ్చ తే ॥

అభవత్తస్య సంమోహో యోగినస్సమదర్శినః ॥౧౭॥

ఇత్యాకర్ణ్య వచో మే స హరిర్మాం ప్రాహ విస్మితః ॥

విజ్ఞాతాఖిలదజ్ఞానీ శివతత్త్వవిశారదః ॥ ౧౮ ॥

॥ విష్ణురువాచ ॥

కస్మాద్ధేతోరితి మతిస్తవ జాతా పితామహ ॥

సర్వం విచార్య సుధియా బ్రహ్మన్ సత్యం హి తద్వద ॥ ౧౯ ॥

బ్రహ్మోవాచ ॥

శృణు తాత చరిత్రం తత్ తవ మాయా విమోహినీ ॥

తదధీనం జగత్సర్వం సుఖదుఃఖాదితత్పరమ్ ॥2.2.10.౨౦॥

యయైవ ప్రేషితశ్చాహం పాపం కర్తుం సముద్యతః ॥

ఆసం తచ్ఛృణు దేవేశ వదామి తవ శాసనాత్ ॥౨౧॥

సృష్టిప్రారంభసమయే దశ పుత్రా హి జజ్ఞిరే ॥

దక్షాద్యాస్తనయా చైకా వాగ్భవాప్యతిసున్దరీ ॥ ౨౨ ॥

ధర్మో వక్షఃస్థలాత్కామో మనసోన్యోపి దేహతః ।।
జాతాస్తత్ర సుతాం దృష్ట్వా మమ మోహో భవద్ధరే ।।౨౩।।
కుదృష్ట్యా తాం సమద్రాక్షతవ మాయావిమోహితః ।।
తత్క్షణాద్ధర ఆగత్య మామనిన్దత్సుతానపి ।।౨౪।।
ధిక్కారం కృతవాన్ సర్వాన్నిజం మత్వా పరప్రభుమ్ ।।
జ్ఞానినం యోగినం నాథాభోగినం విజితేన్ద్రియమ్।।౨౫।।
పుత్రో భూత్వా మమ హరేఽనిన్దన్మాం చ సమక్షతః ।।
ఇతి దుఃఖం మహన్మే హి తదుక్తం తవ సన్నిధౌ ।।౨౬।।
గృహ్ణీయాద్యది పత్నీం స స్యాం సుఖీ నష్టదుఃఖధీ ।।
ఏతదర్థం సమాయాతుశ్శరణం తవ కేశవ ।। ౨౭ ।।
బ్రహ్మోవాచ ।।
ఇత్యాకర్ణ్య వచో మే హి బ్రహ్మణో మధుసూదనః ।।
విహస్య మాం ద్రుతం ప్రాహ హర్షయన్భవకారకమ్ ।। ౨౮ ।।
విష్ణురువాచ ।।
విధే శృణు హి మద్వాక్యం సర్వం భ్రమనివారణమ్ ।।
సర్వం వేదాగమాదీనాం సంమతం పరమార్థతః ।। ౨౯ ।।
మహామూఢమతిశ్చాద్య సంజాతోసి కథం విధే ।।
వేదవక్తాపి నిఖిలలోకకర్తా హి దుర్మతిః ।। 2.2.10.30 ।।
జడతాం త్యజ మన్దాత్మన్ కురు త్వం నేదృశీం మతిమ్ ।।
కిం బ్రువంత్యఖిలా వేదాః స్తుత్యా తత్స్మర సద్ధియా ।। ౩౧ ।।
రుద్రం జానాసి దుర్బుద్ధే స్వసుతం పరమేశ్వరమ్ ।।

వేదవక్తాపి విజ్ఞానం విస్మృతం తేఖిలం విధే ।। ౩౨ ।।

శంకరం సురసామాన్యం మత్వా ద్రోహం కరోషి హి ।।

సుబుద్ధిర్విగతా తేద్యావిర్భూతా కుమతిస్తథా ।।౩౩।।

తత్త్వసిద్ధాంతమాఖ్యాతం శృణు సద్బుద్ధిమావహ ।।

యథార్థం నిగమాఖ్యాతం నిర్ణీయ భవకారకమ్ ।।౩౪।।

శివస్సర్వస్వకర్తా హి భర్తా హర్తా పరాత్పరః ।।

పరబ్రహ్మ పరేశశ్చ నిర్గుణో నిత్య ఏవ చ । ౩౫ ।।

అనిర్దేశ్యో నిర్వికారీ పరమాత్మాఽద్వయోఽచ్యుతః ।।

అనంతోంతకరః స్వామీ వ్యాపకః పరమేశ్వరః ।। ౩౬ ।।

సృష్టిస్థితివినాశానాం కర్తా త్రిగుణభాగ్విభుః ।।

బ్రహ్మవిష్ణుమహేశాఖ్యో రజస్సత్త్వ తమఃపరః ।। ౩౭ ।।

మాయాభిన్నో నిరీహశ్చ మాయో మాయావిశారదః ।।

సగుణోపి స్వతంత్రశ్చ నిజానందో వికల్పకః ।। ౩౮ ।।

ఆత్మా రామో హి నిర్ద్వన్ద్వో భక్తాధీనస్సువిగ్రహః ।।

యోగీ యోగరతో నిత్యం యోగమార్గప్రదర్శకః ।। ౩౯ ।।

గర్వాపహారీ లోకేశస్సర్వదా దీనవత్సలః ।।

ఏతాదృశో హి యః స్వామీ స్వపుత్రం మన్యసే హి తమ్ ।। 2.2.10.౪౦ ।।

ఈదృశం త్యజ కుజ్ఞానం శరణం వ్రజ తస్య వై ।।

భజ సర్వాత్మనా శమ్భుం సన్తుష్టశ్శం విధాస్యతి ।। ౪౧ ।।

గృహ్ణీయాచ్ఛంకరః పత్నీం విచారో హృది చేత్తవ ।।

శివాముద్దిశ్య సుతపః కురు బ్రహ్మన్ శివం స్మరన్ ।।౪౨।।

కురు ధ్యానం శివాయాత్స్వం కామముద్ధిశ్య తం హృది ।।

సా చేత్ప్రసన్నా దేవేశీ సర్వం కార్యం విధాస్యతి ।।౪౩।।

కృత్వావతారం సగుణా యది స్యాన్మానుషీ శివా ।।

కస్యచిత్తనయా లోకే సా తత్పత్నీ భవేద్ధ్రువమ్।।౪౪।।

దక్షమాజ్ఞాపయ బ్రహ్మన్ తపః కుర్యాత్ప్రయత్నతః ।।

తాముత్పాదయితుం పత్నీం శివార్థం భక్తితత్స్వతః ।।౪౫।।

భక్తాధీనౌ చ తౌ తాత సువిజ్ఞేయౌ శివాశివౌ ।।

స్వేచ్ఛయా సగుణౌ జాతౌ పరబ్రహ్మస్వరూపిణౌ ।। ౪౬।।

బ్రహ్మోవాచ ।। ।।

ఇత్యుక్త్వా తత్క్షణం మేశశ్శివం సస్మార స్వప్రభుమ్ ।।

కృపయా తస్య సంప్రాప్య జ్ఞానమూచే చ మాం తతః ।। ౪౭ ।।

విష్ణురువాచ ।।

విధే స్మర పురోక్తం యద్వచనం శంకరేణ చ ।।

ప్రార్థితేన యదావాభ్యాముత్పన్నాభ్యాం తదిచ్ఛయా ।। ౪౮ ।।

విస్మృతం తవ తత్సర్వం ధన్యా యా శాంభవీ పరా ।।

తయా సంమోహితం సర్వం దుర్విజ్ఞేయా శివం వినా ।। ౪౯ ।।

యదా హి సగుణో జాతస్స్వేచ్ఛయా నిర్గుణశ్శివః ।।

మాముత్పాద్య తతస్త్వాం చ స్వశక్త్యా సువిహారకృత్ ।। 2.2.10.౫౦ ।।

ఉపాదిదేశ త్వాం శమ్భుస్సృష్టికార్యం తదా ప్రభుః ।।

తత్పాలనం చ మాం బ్రహ్మన్ సోమసూనతికరోఽవ్యయః ।। ౫౧ ।।

తదా వాం వేశ్మ సంప్రాప్తౌ సాంజలీ నతమస్తకౌ ।।

భవ త్వమపి సర్వేశోఽవతారీ గుణరూపధృక్ ।।౫౨।।

ఇత్యుక్తః ప్రాహ స స్వామీ విహస్య కరుణాన్వితః ।।

దివముద్వీక్ష్య సుప్రీత్యా నానాలీలావిశారదః ।। ।।౫౩।।

మద్రూపం పరమం విష్ణో ఈదృశం హ్యంగతో విధేః ।।

ప్రకటీభవితా లోకే నామ్నా రుద్రః ప్రకీర్తితః ।। ౫౪ ।।

పూర్ణరూపస్స మే పూజ్యస్సదా వాం సర్వకామకృత్ ।।

లయకర్తా గుణాధ్యక్షో నిర్విశేషః సుయోగకృత్ ।। ౫౫ ।।

త్రిదేవా అపి మే రూపం హరః పూర్ణో విశేషతః ।।

ఉమాయా అపి రూపాణి భవిష్యంతి త్రిధా సుతాః ।।౫౬।।

లక్ష్మీర్నామ హరేః పత్నీ బ్రహ్మపత్నీ సరస్వతీ ।।

పూర్ణరూపా సతీ నామ రుద్రపత్నీ భవిష్యతి।।౫౭।।।

విష్ణురువాచ ।।

ఇత్యుక్త్వాంతర్హితో జాతః కృపాం కృత్వా మహేశ్వరః ।।

అభూతాం సుఖినావావాం స్వస్వకార్యపరాయణౌ ।। ౫౮ ।।

సమయం ప్రాప్య సస్త్రీకావావాం బ్రహ్మన్న శంకరః।।

అవతీర్ణస్స్వయం రుద్రనామా కైలాససంశ్రయః।।౫౯।।

అవతీర్ణా శివా స్యాత్సా సతీనామ ప్రజేశ్వర।।

తదుత్పాదనహేతోర్హి యత్నోతః కార్య ఏవ వై ।।2.2.10.౬౦।।

ఇత్యుక్త్వాంతర్దధే విష్ణుః కృత్వా స కరుణాం పరమ్ ।।

ప్రాపున్నవం ప్రముదం చాథ హ్యధికం గతమత్సరః।। ।। ౬౧ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసహితాయాం ద్వితీయే సతీఖణ్డే బ్రహ్మవిష్ణుసంవాదో నామ దశమోఽధ్యాయః॥౧౦॥

2.2.11

నారద ఉవాచ ॥

బ్రహ్మన్ తాత మహాప్రాజ్ఞ వద నో వదతాం వర॥

గతే విష్ణౌ కిమభవదకార్షీత్కిం విధే భవాన్॥౧॥

బ్రహ్మోవాచ ॥

విప్రనన్దనవర్య త్వం సావధానతయా శృణు ॥

విష్ణౌ గతే భగవతి యదకార్షమహం ఖలు ॥౨॥

విద్యావిద్యాత్మికాం శుద్ధాం పరబ్రహ్మస్వరూపిణీమ్ ॥

స్తౌమి దేవ జగద్ధాత్రీం దుర్గాం శమ్భుప్రియాం సదా ॥౩॥

సర్వత్ర వ్యాపినీం నిత్యాం నిరాలంబాం నిరాకులామ్॥

త్రిదేవజననీం వందే స్థూలస్థూలామరూపిణీమ్॥ ॥౪॥

త్వం చితిః పరమానందా పరమాత్మస్వరూపిణీ ॥

ప్రసన్నా భవ దేవేశి మత్కార్యం కురు తే నమః ॥౫॥

బ్రహ్మోవాచ ॥

ఏవం సంస్తూయమానా సా యోగనిద్రా మయా మునే ॥

ఆవిర్బభూవ ప్రత్యక్షం దేవర్షే చండికా మమ ॥ ౬ ॥

స్నిగ్ధాంజనద్యుతిశ్చారురూపా దివ్యచతుర్భుజా ॥

సింహస్థా వరహస్తా చ ముక్తామణికచోత్కటా ॥ ౭ ॥

శరదింద్వాననా శుభ్రచన్ద్రభాలా త్రిలోచనా ॥

సర్వావయవరమ్యా చ కమలాంఘ్రినఖద్యుతిః ॥౮॥

సమక్షం తాముమాం వీక్ష్య మునే శక్తిం శివస్య హి ॥

భక్త్యా వినతతుంగాంశః ప్రాస్తవం సుప్రణమ్య వై ॥ ౯ ॥

బ్రహ్మోవాచ ॥

నమో నమస్తే జగతఃప్రవృత్తినివృతిరూపే స్థితిసర్గరూపే ॥

చరాచరాణాం భవతీ సుశక్తిస్సనాతనీ సర్వవిమోహనీతి ॥ 2.2.11.౧౦ ॥

యా శ్రీః సదా కేశవమూర్తిమాలా విశ్వంభరా యా సకలం బిభర్తి॥

యా త్వం పురా సృష్టికరీ మహేశీ హర్త్రీ త్రిలోకస్య పరా గుణేభ్య ॥౧౧॥

యా యోగినాం వై మహితా మనోజ్ఞా సా త్వం న తే పరమాణుసారే ॥

యమాదిపూతే హృది యోగినాం యా యా యోగినాం ధ్యానపథే ప్రతీతా ॥ ౧౨ ॥

ప్రకాశశుద్ధ్యాదియుతా విరాగా సా త్వం హి విద్యా వివిధావలంబా ॥
కూటస్థమవ్యక్తమనంతరూపం త్వం బిభ్రతీ కాలమయీ జగంతి ॥ ౧3 ॥

వికారబీజం ప్రకరోపి నిత్యం గుణాన్వితా సర్వజనేషు నూనమ్ ॥

త్వం వై గుణానాం చ శివే త్రయాణాం నిదానభూతా చ తతః పరాసి ॥ ౧౪ ॥

సత్వం రజస్తామస ఇత్యమీషాం వికారహీనా సము వస్తితీర్యా ॥

సా త్వం గుణానాం జగదేకహేతుం బ్రహ్మంతరారంభసి చాత్సి పాసి ॥ ౧౫ ॥

అశేషజగతాం బీజే జ్ఞేయజ్ఞానస్వరూపిణి ॥

జగద్ధితాయ సతతం శివపత్ని నమోస్తు తే ॥౧౬॥

బ్రహ్మోవాచ॥

ఇత్యాకర్ణ్య వచః సా మే కాలీ లోక విభావినీ ॥

ప్రీత్యా మాం జగతామూచే స్రష్టారం జనశబ్దవత్ ॥౧౭॥

దేవ్యువాచ ।।

బ్రహ్మన్కిమర్థం భవతా స్తుతాహమవధారయ ।।

ఉచ్యతాం యది ధృష్టోఽసి తచ్ఛీఘ్రం పురతో మమ ।। ౧౮ ।।

ప్రత్యక్షమపి జాతాయాం సిద్ధిః కార్యస్య నిశ్చితా ।।

తస్మాత్త్వం వాంఛితం బ్రూహి యా కరిష్యామి భావితా ।। ౧౯ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

శృణు దేవి మహేశాని కృపాం కృత్వా మమోపరి ।।

మనోరథస్థం సర్వజ్ఞే ప్రవదామి త్వదాజ్ఞయా ।। 2.2.11.౨౦ ।।

యః పతిస్తవ దేవేశి లలాటాన్మేఽభవత్పురా ।।

శివో రుద్రాఖ్యయా యోగీ స వై కైలాసమాస్థితః ।।౨౧।।

తపశ్చరతి భూతేశ ఏక ఏవావికల్పకః ।।

అపత్నీకో నిర్వికారో న ద్వితీయాం సమీహతే ।। ౨౨ ।।

తం మోహయ యథా చాన్యాం ద్వితీయాం సతి వీక్షతే ।।

త్వదృతే తస్య నో కాచిద్భవిష్యతి మనోహరా ।।౨౩।।

తస్మాత్త్వమేవ రూపేణ భవస్వ హరమోహినీ।।

సుతా భూత్వా చ దక్షస్య రుద్రపత్నీ శివే భవ।।౨౪।।

యథా ధృతశరీరా త్వం లక్ష్మీరూపేణ కేశవమ్।।

ఆమోదయసి విశ్వస్య హితాయైతం తథా కురు।।౨౫।।

కాంతాభిలాషమాత్రం మే దృష్ట్వాఽనిందద్వృషధ్వజః ।।

స కథం వనితాం దేవీ స్వేచ్ఛయా సంగ్రహీష్యతి ।।౨౬।

హరే గృహీతకాంతే తు కథం సృష్టిశ్శుభావహా ।।

ఆద్యంతమధ్యే చైతస్య హేతౌ తస్మిన్విరాగిణి ॥౨౭॥

ఇతి చింతాపరో నాహం త్వదన్యం శరణం హితమ్॥

కృచ్ఛ్రవాంస్తేన విశ్వస్య హితాయైతత్కురుష్వ మే॥౨౮॥

న విష్ణుస్తస్య మోహాయ న లక్ష్మీర్న మనోభవః॥

న చాప్యహం జగన్మాతర్నాన్యస్త్వాం కోపి వై వినా ॥౨౯॥

తస్మాత్త్వం దక్షజా భూత్వా దివ్యరూపా మహేశ్వరీ ॥

తత్పత్నీ భవ మద్భక్త్యా యోగినం మోహయేశ్వరమ్ ॥2.2.11.30॥

దక్షస్తపతి దేవేశి క్షీరోదోత్తరతీరగః॥

త్వాముద్దిశ్య సమాధాయ మనస్త్వయి దృఢవ్రతః ॥3౧॥

బ్రహ్మోవాచ॥

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్సా చింతామాప శివా తదా॥

ఉవాచ చ స్వమనసి విస్మితా జగదమ్బికా॥3౨॥

దేవ్యువాచ ॥

అహో సుమహదాశ్చర్యం వేదవక్తాపి విశ్వకృత్ ॥

మహాజ్ఞానపరో భూత్వా విధాతా కిం వదత్యయమ్ ॥33॥

విధేశ్చేతసి సంజాతో మహామోహోఽసుఖావహః ॥

యద్వరం నిర్వికారం తం సంమోహయితుమిచ్ఛతి ॥3౪॥

హరమోహవరం మత్తస్సమిచ్ఛతి విధిస్త్వయమ్ ॥

కో లాభోస్యాత్ర స విభుర్నిర్మోహో నిర్వికల్పకః ॥3౫॥

పరబ్రహ్మాఖ్యో యశ్శంభుర్నిర్గుణో నిర్వికారవాన్ ॥

తస్యాహం సర్వదా దాసీ తదాజ్ఞావశగా సదా ॥3౬॥

స ఏవ పూర్ణరూపేణ రుద్రనామాభవచ్ఛివః ।।
భక్తోద్ధారణహేతోర్హి స్వతంత్రః పరమేశ్వరః ।।౩౭।।
హరేర్విధేశ్చ స స్వామీ శివాన్నాన్యో న కశ్చిత్ ।।
యోగాదరో హ్యమాయస్థో మాయేశః పరతః పరః ।।౩౮।।
మత్వా తమాత్మజం బ్రహ్మ సామాన్యసురసంనిభమ్ ।।
ఇచ్ఛత్యయం మోహయితుమతోఽజ్ఞానవిమోహితః ।। ౩౯ ।।
న దద్యాం చేద్వరం వేదనీతిర్భ్రష్టా భవేదితి ।।
కిం కుర్యాం యేన న విభుః క్రుద్ధస్స్యాన్మే మహేశ్వరః ।।2.2.11.౪౦।।
బ్రహ్మోవాచ ।।
విచార్యేత్థం మహేశం తం సస్మార మనసా శివా ।।
ప్రాపానుజ్ఞాం శివస్యాథోవాచ దుర్గా చ మాం తదా ।। ౪౧ ।।
।। దుర్గోవాచ ।।
యదుక్తం భవతా బ్రహ్మన్ సమస్తం సత్యమేవ తత్ ।।
మదృతే మోహయిత్రీహ శంకరస్య న విద్యతే ।। ౪౨ ।।
హరేఽగృహీతదారే తు సృష్టిర్నైషా సనాతనీ ।।
భవిష్యతీతి తత్సత్యం భవతా ప్రతిపాదితమ్ ।।౪౩ ।।
మమాపి మోహనే యన్నో విద్యతేస్య మహాప్రభోః ।।
త్వద్వాక్యాద్విగుణో మేద్య ప్రయత్నోఽభూత్స నిర్భరః ।। ౪౪ ।।
అహం తథా యతిష్యామి యథా దారపరిగ్రహమ్ ।।
హరః కరిష్యతి విధే స్వయమేవ విమోహితః ।। ౪౫ ।।
సతీమూర్తిమహం ధృత్వా తస్యైవ వశవర్తినీ ।।

భవిష్యామి మహాభాగా లక్ష్మీర్విష్ణోర్యథా ప్రియా॥౪౬॥

యథా సోపి మయ్యైవేయ వశవర్తీ సదా భవేత్॥

తథా యత్నం కరిష్యామి తస్యైవ కృపయా విధే॥౪౭॥

ఉత్పన్నా దక్షజాయాయాం సతీరూపేణ శంకరమ్॥

అహం సభాజయిష్యామి లీలయా తం పితామహ ॥౪౮॥

యథాన్యజంతురవనౌ వర్తతే వనితావశే ॥

మద్భక్త్యా స హరో వామావశవర్తీ భవిష్యతి ॥౪౯॥

బ్రహ్మోవాచ ॥

మహ్యమిత్థం సమాభాష్య శివా సా జగదమ్బికా॥

వీక్ష్యమాణా మయా తాత తత్రైవాంతర్దధే తతః॥2.2.11.౫౦॥

తస్యామంతర్హితాయాం తు సోహం లోకపితామహః॥

అగమం యత్ర స్వసుతాస్తేభ్యస్సర్వమవర్ణయమ్ ॥ ౫౧ ॥

ఇతి శ్రీశివపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం సతీఖణ్డే
దుర్గాస్తుతిబ్రహ్మవరప్రాప్తివర్ణనో నామైకాదశోఽధ్యాయః ॥ ౧౧ ॥

2.2.12

నారద ఉవాచ ॥

బ్రహ్మన్ శంభువర ప్రాజ్ఞ సమ్యగుక్తం త్వయానఘ ॥

శివాశివచరిత్రం చ పావితం జన్మ మే హితమ్ ॥ ౧ ॥

ఇదానీం వద దక్షస్తు తపః కృత్వా దృఢవ్రతః ॥

కం వరం ప్రాప దేవ్యాస్తు కథం సా దక్షజాఽభవత్ ॥ ౨ ॥

బ్రహ్మోవాచ ॥

శృణు నారద ధన్యస్త్వం మునిభిర్భక్తితోఖిలైః ।।

యథా తేపే తపో దక్షో వరం ప్రాప చ సువ్రతః ।। ౩ ।।

మదాజ్ఞప్తస్సుధీర్దక్షస్సమాధాయ మహాధిపః ।।

అపాద్యష్టుం చ తాం దేవీం తత్కామో జగదంబికామ్ ।। ౪ ।।

క్షీరోదోత్తరతీరస్థాం తాం కృత్వా హృదయస్థితామ్ ।।

తపస్తప్తుం సమారేభే ద్రుష్టుం ప్రత్యక్షతోమ్బికామ్ ।। ౫ ।।

దివ్యవర్షేణ దక్షస్తు సహస్రాణాం త్రయం సమాః ।।

తపశ్చచార నియతస్సం యతాత్మా దృఢవ్రతః ।। ।। ౬ ।।

మారుతాశీ నిరాహారో జలాహారీ చ పర్ణభుక్ ।।

ఏవం నినాయ తం కాలం చింతయన్తాం జగన్మయీమ్ ।। ౭ ।।

దుర్గాధ్యానసమాసక్తశ్చిరం కాలం తపోరతః ।।

నియమైర్బహుభిర్దేవీమారాధయతి సువ్రతః ।। ౮ ।।

తతో యమాదియుక్తస్య దక్షస్య మునిసత్తమ ।।

జగదమ్బా పూజయతః ప్రత్యక్షమభవచ్ఛివా ।। ౯ ।।

తతః ప్రత్యక్షతో దృష్ట్వా జగదమ్బాం జగన్మయీమ్ ।।

కృతకృత్యమథాత్మానం మేనే దక్షః ప్రజాపతిః ।। 2.2.12.౧౦ ।।

సింహస్థాం కాలికాం కృష్ణాం చారువక్త్రాం చతుర్భుజామ్ ।।

వరదాభయనీలాబ్జఖడ్గహస్తాం మనోహరామ్ ।। ౧౧ ।।

ఆరక్తనయనాం చారుముక్తకేశీం జగత్ప్రసూమ్ ।

తుష్టావ వాగ్భిశ్చిత్రాభిః సుప్రణమ్యాథ సుప్రభామ్ ।। ౧౨ ।।

దక్ష ఉవాచ ।।

జగదేవ మహామాయే జగదీశే మహేశ్వరి ॥

కృపాం కృత్వా నమస్తేస్తు దర్శితం స్వవపుర్మమ॥౧౩॥

ప్రసీద భగవత్యాద్యే ప్రసీద శివరూపిణమ్ ॥

ప్రసీద భక్తవరదే జగన్మాయే నమోస్తు తే ॥౧౪॥

బ్రహ్మోవాచ ॥

ఇతి స్తుతా మహేశానీ దక్షేణ ప్రయతాత్మనా ॥

ఉవాచ దక్షం జ్ఞాత్వాపి స్వయం తస్యేప్సితం మునే ॥ ౧౫ ॥

దేవ్యువాచ ॥

తుష్టాహం దక్ష భవతస్సద్భక్త్యా హ్యనయా భృశమ్ ॥

వరం వృణీష్వ స్వాభీష్టం నాదేయం విద్యతే తవ ॥౧౬॥

బ్రహ్మోవాచ ॥

జగదమ్బావచశ్శ్రుత్వా తతో దక్షః ప్రజాపతిః ॥

సుప్రహృష్టతరః ప్రాహ నామం నామం చ తాం శివామ్ ॥౧౭॥

దక్ష ఉవాచ॥

జగదమ్బ మహామాయే యది త్వం వరదా మమ॥

మద్వచః శృణు సుప్రీత్యా మమ కామం ప్రపూరయ॥౧౮॥

మమ స్వామీ శివో యో హి స జాతో బ్రహ్మణస్సుతః ॥

రుద్రనామా పూర్ణరూపావతారః పరమాత్మనః ॥ ౧౯॥

తవావతారో నో జాతః కా తత్పత్నీ భవేదతః ॥

తం మోహయ మహేశానమవతీర్య క్షితౌ శివే ॥2.2.12.౨౦ ॥

త్వదృతే తస్య మోహాయ న శక్తాన్యా కదాచన ॥

తస్మాన్మమ సుతా భూత్వా హరజాయాభవాఽధునా ।।౨౧।।

ఇత్థం కృత్వా సులీలా చ భవ త్వం హర మోహినీ ।।

మమైవైష వరో దేవి సత్యముక్తం తవాగ్రతః ।।౨౨।।

కేవలం స్వార్థమితి చ సర్వేషాం జగతామపి ।।

బ్రహ్మవిష్ణుశివానాం చ బ్రహ్మణా ప్రేరితో హ్యహమ్ ।। ౨౩ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యాకర్ణ్య ప్రజేశస్య వచనం జగదమ్బికా ।।

ప్రత్యువాచ విహస్యేతి స్మృత్వా తం మనసా శివమ్।। ౨౪।।

దేవ్యువాచ।।

తాత ప్రజాపతే దక్ష శృణు మే పరమం వచః।।

సత్యం బ్రవీమి త్వద్భక్త్యా సుప్రసన్నాఖిలప్రదా ।।౨౫।।

అహం తవ సుతా దక్ష త్వజ్జాయాయాం మహేశ్వరీ।।

భవిష్యామి న సందేహస్త్వద్భక్తివశవర్తినీ।।౨౬।।

తథా యత్నం కరిష్యామి తపః కృత్వా సుదుస్సహమ్ ।।

హరజాయా భవిష్యామి తద్వరం ప్రాప్య చానఘ ।।౨౭।।

నాన్యథా కార్యసిద్ధిర్హి నిర్వికారీ చ స ప్రభుః ।।

విధేర్విష్ణోశ్చ సంసేవ్యః పూర్ణ ఏవ సదాశివః ।।౨౮।।

అహం తస్య సదా దాసీ ప్రియా జన్మని జన్మని ।।

మమ స్వామీ స వై శంభుర్నానారూపధరోపి హ ।। ౨౯ ।।

వరప్రభావాద్భ్రుకుటేరవతీర్ణో విధేస్మ చ ।।

అహం తద్వరతోపీహావతరిష్యే తదాజ్ఞయా ।।2.2.12.30।।

గచ్ఛ స్వభవనం తాత మయా జ్ఞాతా తు దూతికా ।।

హరజాయా భవిష్యామి భూతా తే తనయాచిరాత్ ।।౩౧।।

ఇత్యుక్త్వా సద్వచో దక్షం శివాజ్ఞాం ప్రాప్య చేతసి ।।

పునః ప్రోవాచ సా దేవీ స్మృత్వా శివపదామ్బుజమ్ ।।౩౨।।

పరన్తు పణ ఆధేయో మనసా తే ప్రజాపతే ।।

శ్రావయిష్యామి తే తం వై సత్యం జానీహి నో మృషా ।।౩౩।।

యదా భవాన్ మయి పునర్భవేన్మందాదరస్తదా ।।

దేహం త్యక్ష్యే నిజం సత్యం స్వాత్మన్యస్మ్యథ వేతరమ్ ।। ౩౪ ।।

ఏష దత్తస్తవ వరః ప్రతిసర్గం ప్రజాపతే ।।

అహం తవ సుతా భూత్వా భవిష్యామి హరప్రియా ।। ౩౫ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।। ఏవముక్త్వా మహేశానీ దక్షం ముఖ్యప్రజాపతిమ్ ।।

అంతర్దధే ద్రుతం తత్ర సమ్యగ్ దక్షస్య పశ్యతః ।।౩౬।।

అంతర్హితాయాం దుర్గాయాం స దక్షోపి నిజాశ్రమమ్ ।।

జగామ చ ముదం లేభే భవిష్యతి సుతేతి సా ।।౩౭।।

ఇతి శ్రీశివమహా పురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ద్వితీయే సతీఖండే దక్షవరప్రాప్తివర్ణనో నామ ద్వాదశోఽధ్యాయః ।।౧౨।।

2.2.13

నారద ఉవాచ ।।

బ్రహ్మన్విధే మహా ప్రాజ్ఞ వద నో వదతాం వర ।।

దక్షే గృహం గతే ప్రీత్యా కిమభూత్తదనంతరమ్ ।। ౧ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

దక్షః ప్రజాపతిర్గత్వా స్వాశ్రమం హృష్టమానసః ॥

సర్గం చకార బహుధా మానసం మమ చాజ్ఞయా ॥ ౨ ॥

తమబృంహితమాలోక్య ప్రజాసర్గం ప్రజాపతిః ॥

దక్షో నివేదయామాస బ్రహ్మణే జనకాయ మే ॥ ౩ ॥

దక్ష ఉవాచ ॥

బ్రహ్మంస్తాత ప్రజానాథ వర్ద్ధన్తే న ప్రజాః ప్రభో ॥

మయా విరచితాస్సర్వాస్తావత్యో హి స్థితాః ఖలు ॥ ౪ ॥

కిం కరోమి ప్రజానాథ వర్ద్ధేయుః కథమాత్మనా ॥

తదుపాయం సమాచక్ష్వ ప్రజాః కుర్యాం న సంశయః ॥ ౫ ॥

బ్రహ్మోవాచ ॥

దక్ష ప్రజాపతే తాత శృణు మే పరమం వచః ॥

తత్కురుష్వ సురశ్రేష్ఠ శివస్తే శం కరిష్యతి ॥౬॥

యా చ పఞ్చజనస్యాంగ సుతా రమ్యా ప్రజాపతేః ॥

అసిక్నీ నామ పత్నీత్వే ప్రజేశ ప్రతిగృహ్యతామ్ ॥౭॥

వామవ్యవాయధర్మస్త్వం ప్రజాసర్గమిమం పునః ॥

తద్విధాయాం చ కామిన్యాం భూరిశో భావయిష్యసి ॥౮॥

బ్రహ్మోవాచ ॥

తతస్సముత్పాదయితుం ప్రజా మైథునధర్మతః ॥

ఉపయేమే వీరణస్య నిదేశాన్మే సుతాం తతః ॥౯॥

అథ తస్యాం స్వపత్న్యాం చ వీరిణ్యాం స ప్రజాపతిః ॥

హర్యశ్వసంజ్ఞానయుతం దక్షః పుత్రానజీజనత్ ॥ 2.2.13.౧౦ ॥

అపృథగ్ధర్మశీలాస్తే సర్వ ఆసన్ సుతా మునే ।।

పితృభక్తిరతా నిత్యం వేదమార్గపరాయణాః ।। ౧౧ ।।

పితృప్రోక్తాః ప్రజాసర్గకరణార్థం యయుర్దిశమ్ ।।

ప్రతీచీం తపసే తాత సర్వే దాక్షాయణాస్సుతాః ।।౧౨।।

తత్ర నారాయణసరస్తీర్థం పరమపావనమ్।।

గమో యత్ర సంజాతో దివ్యసిన్ధుసముద్రయోః ।। ౧౩ ।।

తదుపస్పర్శనాదేవ ప్రోత్పన్నమతయోఽ భవన్ ।।

ధర్మే పారమహంసే చ వినిర్ధూతమలాశయాః ।।౧౪।।

ప్రజావివృద్ధయే తే వై తేపిర తత్ర సత్తమాః ।।

దాక్షాయణా దృఢాత్మానః పిత్రాదేశ సుయంత్రితాః ।। ౧౫ ।।

త్వం చ తాన్ నారద జ్ఞాత్వా తపతస్సృష్టి హేతవే ।।

అగమస్తత్ర భూరీణి హార్దమాజ్ఞాయ మాపతేః ।। ౧౬ ।।

అదృష్ట్వా తం భువస్సృష్టి కథం కర్తుం సముద్యతాః ।।

హర్యశ్వా దక్షతనయా ఇత్యవోచస్తమాదరాత్ ।। ౧౭ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

తన్నిశమ్యాథ హర్యశ్వాస్తే త్వదుక్తమతంద్రితాః ।।

ఔత్పత్తికధియస్సర్వే స్వయం విమమృశుర్భృశమ్ ।।౧౮ ।।

సుశాస్త్రజనకాదేశం యో న వేద నివర్తకమ్।।

స కథం గుణవిశ్రంభీ కర్తుం సర్గముపక్రమేత్।। ౧౯।।

ఇతి నిశ్చిత్య తే పుత్రాస్సుధియశ్చైకచేతసః ।।

ప్రణమ్య తం పరిక్రమ్యాయయుర్మార్గమనివర్తకమ్।।2.2.13.౨౦।।

నారద త్వం మనశ్శంభోర్లోంకాననన్యచరో మునే ।।

నిర్వికారో మహేశానమనోవృత్తికరస్తదా ।। ౨౧ ।।

కాలే గతే బహుతరే మమ పుత్రః ప్రజాపతిః ।।

నాశం నిశమ్య పుత్రాణాం నారదాదన్వతప్యత ।। ౨౨ ।।

ముహుర్ముహురువాచేతి సుప్రజాత్వం శుచాం పదమ్ ।।

శుశోచ బహుశో దక్షశ్శివమాయావిమోహితః ।।౨౩।।

అహమాగత్య సుప్రీత్యా సాంత్వయం దక్షమాత్మజమ్ ।।

శాంతిభావం ప్రదర్శ్యైవ దేవం ప్రబలమిత్యుత ।। ౨౪ ।।

అథ దక్షః పంచజన్యా మయా స పరిసాంత్వితః ।।

సబలాశ్వాభిధాన్్ పుత్రాన్ సహస్రం చాప్యజీజనత్ ।। ౨౫ ।।

తేపి జగ్మస్తత్ర సుతాః పిత్రాదిష్టా దృఢవ్రతాః ।।

ప్రజాసర్గే అత్ర సిద్ధాస్స్వపూర్వభ్రాతరో యయుః ।। ౨౬ ।।

తదుపస్పర్శనాదేవ నష్టాఘా విమలాశయాః ।।

తేపుర్మహత్తపస్తత్ర జపన్తో బ్రహ్మ సువ్రతాః ।। ।। ౨౭ ।।

ప్రజాసర్గోద్యతాంస్తాన్ వై జ్ఞాత్వా గత్వేతి నారద ।।

పూర్వవచ్చాగదో వాక్యం సంస్మరన్నైశ్వరీం గతిమ్ ।। ౨౮ ।।

భ్రాతృపంథానమాదిశ్య త్వం మునే మోఘదర్శనః ।।

అయాశోర్ధ్వగతిం తేఽపి భ్రాతృమార్గం యయుస్సుతాః ।। ౨౯ ।।

ఉత్పాతాన్ బహుశోఽపశ్యత్తద్రైవ స ప్రజాపతిః ।।

విస్మితోభూత్స మే పుత్రో దక్షో మనసి దుఃఖితః ।। 2.2.13.30 ।।

పూర్వవత్త్వత్కృతం దక్షశ్శుశ్రావ చకితో భృశమ్ ।।

పుత్రనాశం శుశోచాతి పుత్రశోక విమూర్ఛితః ।। ३౧ ।।

చుక్రోధ తుభ్యం దక్షోసౌ దుష్టోయమితి చాబ్రవీత్ ।।

ఆగతస్తత్ర దైవాత్త్వమనుగ్రహకరస్తదా ।। ३౨ ।।

శోకావిష్టస్స దక్షో హి రోషవిస్ఫురితాధరః ।।

ఉపలభ్య తమాహత్య ధిగ్ధిక్ ప్రోచ్య విగర్హయన్ ।। 33 ।।

దక్ష ఉవాచ ।।

కిం కృతం తేఽధమశ్రేష్ఠ సాధూనాం సాధులింగతః ।।

భిక్షోమార్గోఽర్భకానాం వై దర్శితస్సాధుకారి నో ।।3౪।।

ఋణైస్త్రిభిరముక్తానాం లోకయోరుభయోః కృతః ।।

విఘాతశ్శ్రేయసోఽమీషాం నిర్దయేన శఠేన తే ।।3౫।।

ఋణాని త్రీణ్యపాకృత్య యో గృహాత్ప్రవ్రజేత్పుమాన్।।

మాతరం పితరం త్యక్త్వా మోక్షమిచ్ఛన్వ్రజత్యధః ।।3౬।।

నిర్దయస్త్వం సునిర్లజ్జశ్శిశుధీభిద్యశోఽపహా।।

హరేః పార్షదమధ్యే హి వృథా చరసి మూఢధీః ।।3౭।।

ముహుర్ముహురభద్రం త్వమచరో మేఽధమా ఽధమ ।।

విభవేద్భ్రమత స్తేఽతః పదం లోకేషు స్థిరమ్।।3౮।।

శశాపేతి శుచా దక్షస్త్వాం తదా సాధుసంమతమ్।।

బుబోధ నేశ్వరేచ్ఛాం స శివమాయావిమోహితః ।।3౯।।

శాపం ప్రత్యగ్రహీశ్చ త్వం స మునే నిర్వికారధీః ।।

ఏష ఏవ బ్రహ్మసాధో సహతే సోపి చ స్వయమ్।।2.2.13.౪౦।।

ఇతి శ్రీశివ మహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ద్విం సతీఖండే దక్షసృష్టౌ నారదశాపో నామ త్రయోదశోఽధ్యాయః ।। ౧౩ ।।

2.2.14

బ్రహ్మోవాచ ।। ।।

ఏతస్మిన్నన్తరే దేవమునే లోకపితామహ ।।

తత్రాగమమహం ప్రీత్యా జ్ఞాత్వా తచ్చరితం ద్రుతమ్ ।।౧।।

అసాంత్వయమహం దక్షం పూర్వవత్సువిచక్షణః ।।

అకార్షం తేన సుస్నేహం తవ సుప్రీతిమావహన్ ।।౨।।

స్వాత్మజం మునివర్యం త్వాం సుప్రీత్యా దేవవల్లభమ్।।

సమాశ్వాస్య సమాదాయ ప్రత్యపద్యే స్వధామ హ।।౩।।

తతః ప్రజాపతిర్దక్షోఽనునీతో మే నిజస్త్రియామ్ ।।

జనయామాస దుహితౄస్సుభగాః షష్టిసంమితాః ।।౪।।

తాసాం వివాహకృతవాన్ధర్మాదిభిరతంద్రితః ।।

తదేవ శృణు సుప్రీత్యా ప్రవదామి మునీశ్వర ।।౫।।

దదౌ దశ సుతా దక్షో ధర్మాయ విధివన్మునే ।।

త్రయోదశ కశ్యపాయ మునయే త్రినవేందవే ।। ౬ ।।

భూతాంగిరః కృశాశ్వేభ్యో ద్వేద్వే పుత్రీ ప్రదత్తవాన్ ।।

తార్క్ష్యాయ చాపరః కన్యా ప్రసూతిప్రసవైర్యతః ।।౭।।

త్రిలోకాః పూరితాస్తన్నో వర్ణ్యతే వ్యాసతో భయాత్ ।। ౮ ।।

కేచిద్వదంతి తాం జ్యేష్ఠాం మధ్యమాం చాపరే శివామ్ ।।

సర్వానన్తరజాం కేచిత్కల్పభేదాత్త్రయం చ సత ।।౯।।

అనంతరం సుతోత్పత్తేః సపత్నీకః ప్రజాపతిః ॥

దక్షో దధౌ సుప్రీత్మా తాం మనసా జగదమ్బికామ్ ॥2.2.14.౧౦॥

అతః ప్రేష్ణా చ తుష్టావ గిరా గద్గదయా హి సః ॥

భూయోభూయో నమస్కృత్య సాంజలిర్వినయాన్వితః ॥ ౧౧ ॥

సన్తుష్టా సా తదా దేవీ విచారం మనసీతి చ ॥

చక్రేఽవతారం వీరిణ్యాం కుర్యాం పణవిపూర్తయే ॥ ౧౨ ॥

అథ సోవాస మనసి దక్షస్య జగదమ్బికా ॥

విలలాస తదాతీవ స దక్షో మునిసత్తమ ॥ ౧౩ ॥

సుముహూర్తేనాథ దక్షోఽపి స్వపత్న్యాం నిదధే ముదా ॥

దక్షపత్న్యాస్తదా చిత్తే శివోవాస దయాన్వితా ॥ ౧౪ ॥

ఆవిర్బభూవుశ్చిహ్నాని దోహదస్యాఖిలాని వై ॥ ౧౫ ॥

విరేజే వీరిణీ తాత హృష్టచిత్తాధికా చ సా ॥

శివావాసప్రభావాత్తు మహామంగల రూపిణీ ॥ ౧౫ ॥

కులస్య సంపదశ్చైవ శ్రుతేశ్చిత్తసమున్నతేః ॥

వ్యధత్త సుక్రియా దక్షః ప్రీత్యా పుంసవనాదికాః ॥ ౧౭ ॥

ఉత్సవోతీవ సంజాతస్తదా తేషు చ కర్మసు ॥

విత్తం దదౌ ద్విజాతిభ్యో యథాకామం ప్రజాపతిః ॥ ౧౮ ॥

అథ తస్మిన్నవసరే సర్వే హర్యాదయస్సురాః ॥

జ్ఞాత్వా గర్భగతాం దేవీం వీరిణ్యాస్తే ముదం యయుః ॥౧౯॥

తత్రాగత్య చ సర్వే తే తుష్టువుర్జగదమ్బికామ్ ॥

లోకోపకారకరిణీం ప్రణమ్య చ ముహుర్ముహుః ॥2.2.14.౨౦॥

కృత్వా తతస్తే బహుధా ప్రశంసాం హృష్టమానసాః ।।

దక్షప్రజాపతేశ్చైవ వీరిణ్యాస్స్వగృహం యయుః ।।౨౧।।

గతేషు నవమాసేషు కారయిత్వా చ లౌకికీమ్ ।।

గతిం శివా చ పూర్ణే సా దశమే మాసి నారద ।। ౨౨ ।।

ఆవిర్బభూవ పురతో మాతుస్సద్యస్తదా మునే।।

ముహూర్తే సుఖదే చన్ద్రగ్రహతారానుకూలకే ।। ౨౩ ।।

తస్యాం తు జాతమాత్రాయాం సుప్రీతోఽసౌ ప్రజాపతిః ।।

సైవ దేవీతి తాం మేనే దృష్ట్వా తాం తేజసోల్బణామ్ ।। ౨౪ ।।

తదాభూత్పుష్పసద్వృష్టిర్మేఘాశ్చ వవృషుర్జలమ్ ।।

దిశశ్శాంతా ద్రుతం తస్యాం జాతాయాం చ మునీశ్వర ।। ౨౫ ।।

అవాదయంత త్రిదశాశ్శుభవాద్యాని ఖే గతాః।।

జజ్వలుశ్చాగ్నయశ్శాంతాః సర్వమాసీత్సుమంగలమ్।।౨౬।।

వీరిణీసంభవాం దృష్ట్వా దక్షస్తాం జగదమ్బికామ్ ।।

నమస్కృత్య కరౌ బద్ధ్వా బహు తుష్టావ భక్తితః ।। ౨౭ ।।

దక్ష ఉవాచ ।।

మహేశాని నమస్తుభ్యం జగదమ్బే సనాతని ।।

కృపాం కురు మహాదేవి సత్యే సత్యస్వరూపిణి ।।౨౮।।

శివా శాంతా మహామాయా యోగనిద్రా జగన్మయీ।।

యా ప్రోచ్యతే వేదవిద్భిర్నమామి త్వాం హితావహామ్ ।। ౨౯ ।।

యయా ధాతా జగత్సృష్టౌ నియుక్తస్తాం పురాకరోత్ ।।

తాం త్వాం నమామి పరమాం జగద్ధాత్రీం మహేశ్వరీమ్ ।।2.2.14.30।।

యయా విష్ణుర్జగత్స్థిత్యై నియుక్తస్తాం సదాకరోత్ ।।

తాం త్వాం నమామి పరమాం జగద్ధాత్రీం మహేశ్వరీమ్ ।।౩౧।।

యయా రుద్రో జగన్నాశే నియుక్తస్తాం సదాకరోత్।।

తాం త్వాం నమామి పరమాం జగద్ధాత్రీం మహేశ్వరీమ్ ।।౩౨।।

రజస్సత్త్వతమోరూపాం సర్వకార్యకరీం సదా ।।

త్రిదేవజననీం దేవీం త్వాం నమామి చ తాం శివామ్ ।।౩౩।।

యస్త్వాం విచింతయేద్దేవీం విద్యావిద్యాత్మికాం పరామ్ ।।

తస్య భుక్తిశ్చ ముక్తిశ్చ సదా కరతలే స్థితా।।౩౪।।।

యస్త్వాం ప్రత్యక్షతో దేవి శివాం పశ్యతి పావనీమ్ ।।

తస్యావశ్యం భవేన్ముక్తిర్విద్యావిద్యాప్రకాశికా ।। ౩౫ ।।।

యే స్తువంతి జగన్మాతర్భవానీమంబికేతి చ ।।

జగన్మయీతి దుర్గేతి సర్వం తేషాం భవిష్యతి ।। ౩౬ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇతి స్తుతా జగన్మాతా శివా దక్షేణ ధీమతా ।।

తథోవాచ తదా దక్షం యథా మాతా శృణోతి న ।। ౩౭ ।।

సర్వం ముమోహ తథ్యం చ తథా దక్షః శృణోతు తత్ ।।

నాన్యస్తథా శివా ప్రాహ నాన్వోతిః పరమేశ్వరీ ।। ౩౮ ।।

దేవ్యువాచ ।।

అహమారాధితా పూర్వం సుతార్థం తే ప్రజాపతే ।।

ఈప్సితం తవ సిద్ధం తు తపో ధారయ సంప్రతి ।। ౩౯ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఏవముక్త్వా తదా దేవీ దక్షం చ నిజమాయయా ।।

ఆస్థాయ శైశవం భావం జనన్యంతే రురోద సా ।।2.2.14.౪౦।।

అథ తద్రోదనం శ్రుత్వా స్త్రియో వాక్యం ససంభ్రమాః।।

ఆగతాస్తత్ర సుప్రీత్యా దాస్యోపి చ ససంభ్రమాః ।। ౪౧ ।।

దృష్ట్వాసిక్నీసుతారూపం ననన్దుస్సర్వయోషితః ।।

సర్వే పౌరజనాశ్చాపి చక్రుర్జయరవం తదా ।। ౪౨ ।।

ఉత్సవశ్చ మహానాసీద్గానవాద్యపురస్సరమ్ ।।

దక్షోసిక్నీ ముదం లేభే శుభం దృష్ట్వా సుతాననమ్ ।। ౪౩ ।।

దక్షః శ్రుతికులాచారం చక్రే చ విధివత్తదా ।।

దానం దదౌ ద్విజాతిభ్యోన్యేభ్యశ్చ ద్రవిణం తథా ।। ౪౪ ।।

బభూవ సర్వతో గానం నర్తనం చ యథోచితమ్ ।।

నేదుర్వాద్యాని బహుశస్సుమంగలపురస్సరమ్ ।। ౪౫ ।।

అథ హర్యాదయో దేవాస్సర్వే సానుచరాస్తదా ।।

మునివృన్దైః సమాగత్యోత్సవం చక్రుర్యథావిధి ।।౪౬।।

దృష్ట్వా దక్షసుతామంబాం జగతః పరమేశ్వరీమ్ ।।

నేముః సవినయాస్సర్వే తుష్టువుశ్చ శుభైస్తవైః ।। ౪౭ ।।

ఊచుస్సర్వే ప్రముదితా గిరం జయజయాత్మికామ్ ।।

ప్రశశంసుర్ముదా దక్షం వీరిణీం చ విశేషతః ।। ౪౮ ।।

తదోమేతి నామ చక్రే తస్యా దక్షస్తదాజ్ఞయా ।।

ప్రశస్తాయాస్సర్వగుణసత్త్వాదపి ముదాన్వితః ।। ౪౯ ।।

నామాన్యన్యాని తస్యాస్తు పశ్చాజ్జాతాని లోకతః ।।

మహామంగలదాన్యేవ దుఃఖఘ్నాని విశేషతః ।। 2.2.14.౫౦ ।।

దక్షస్తదా హరిం నత్వా మాం సర్వానమరానపి ।।

మునీనపి కరౌ బద్ధ్వా స్తుత్వా చానర్చ భక్తితః ।। ౫౧ ।।

అథ విష్ణ్వాదయస్సర్వే సుప్రశస్యాజనందనమ్ ।।

ప్రీత్యా యయుస్స్వధామాని సంస్మరన్ సశివం శివమ్ ।। ౫౨ ।।

అతస్తాం చ సుతాం మాతా సుసంస్కృత్య యథోచితమ్ ।।

శిశుపానేన విధినా తస్యై స్తన్యాదికం దదౌ ।। ౫౩ ।।

పాలితా సాథ వీరిణ్యా దక్షేణ చ మహాత్మనా ।।

వవృధే శుక్లపక్షస్య యథా శశికలాన్వహమ్ ।। ౫౪ ।।

తస్యాం తు సద్గుణాస్సర్వే వివిశుర్ద్విజసత్తమ ।।

శైశవేపి యథా చన్ద్రే కలాస్సర్వా మనోహరాః ।। ౫౫ ।।

ఆచరన్నిజభావేన సఖీమధ్యగతా యదా ।।

తదా లిలేఖ భర్గస్య ప్రతిమామన్వహం ముహుః ।। ౫౬ ।।

యదా జగౌ సుగీతాని శివా బాల్యోచితాని సా ।।

తదా స్థాణుం హరం రుద్రం సస్మార స్మరశాసనమ్ ।। ౫౭ ।।

వవృధేతీవ దంపత్యోః ప్రత్యహం కరుణాతులా ।।

తస్యా బాల్యేపి భక్తాయాస్తయోర్నిత్యం ముహుర్ముహుః ।। ౫౮ ।।

సర్వబాలాగుణాక్రాంతాం సదా స్వాలయకారిణీమ్।।

తోషయామాస పితరౌ నిత్యంనిత్యం ముహుర్ముహుః।।౫౯।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం సతీ ఖణ్డే సతీజన్మ బాలలీలావర్ణనంనామ చతుర్దశోఽధ్యాయః ।। ౧౪ ।।

2.2.15

బ్రహ్మోవాచ ॥

అథైకదా పితుః పార్శ్వే తిష్ఠంతీం తాం సతీమహమ్ ॥

త్వయా సహ మునేద్రాక్షం సారభూతాం త్రిలోకకే ॥ ౧ ॥

పిత్రా నమస్కృతం వీక్ష్య సత్కృతం త్వాం చ మాం సతీ ॥

ప్రణనామ ముదా భక్త్యా లోకలీలానుసారిణీ ॥ ౨ ॥

ప్రణామాంతే సతీం వీక్ష్య దక్షదత్తశుభాసనే ॥

స్థితోహం నారద త్వం చ వినతామహమాగదమ్ ॥ ౩ ॥

త్వామేవ యః కామయతే యన్తు కామయసే సతి ॥

తమాప్నుహి పతిం దేవం సర్వజ్ఞం జగదీశ్వరమ్ ॥౪॥

యో నాన్యాం జగృహే నాపి గృహ్ణాతి న గ్రహీష్యతి ॥

జాయాం స తే పతిర్భూయాదనన్యసదృశశ్శుభే॥౫॥

ఇత్యుక్త్వా సుచిరం తాం వై స్థిత్వా దక్షాలయే పునః॥

విసృష్టౌ తేన సంయాతౌ స్వస్థానం తౌ చ నారద ॥౬॥

దక్షోభవచ్చ సుప్రీతః తదాకర్ణ్య గతజ్వరః ॥

ఆదదే తనయాం స్వాం తాం మత్వా హి పరమేశ్వరీమ్॥౭॥

ఇత్థం విహారై రుచిరైః కౌమారైర్భక్తవత్సలా ॥

జహావవస్థాం కౌమారీం స్వేచ్ఛాధృతనరాకృతిః ॥౮॥

బాల్యం వ్యతీత్య సా ప్రాప కిఞ్చిద్యౌవనతాం సతీ ।౯।

అతీవ తపసాంగేన సర్వాంగేషు మనోహరా ॥౯॥

దక్షస్తాం వీక్ష్య లోకేశః ప్రోద్భిన్నాంతర్వయస్థితామ్ ॥

చింతయామాస భర్గాయ కథం దాస్య ఇమాం సుతామ్ ।। 2.2.15.౧౦।।

అథ సాపి స్వయం భర్గం ప్రాప్తుమైచ్ఛత్తదాన్వహమ్ ।।

పితుర్మనోగతిం జ్ఞాత్వా మాతుర్నికటమాగమత్ ।। ౧౧ ।।

పప్రచ్ఛాజ్ఞాం తపోహేతోశ్శంకరస్య వినీతధీః ।।

మాతుశ్శివాథ వైరిణ్యాస్సా సఖీ పరమేశ్వరీ ।।౧౨।।

తతస్సతీ మహేశానం పతిం ప్రాప్తుం దృఢవ్రతా ।।

సా తమారాధయామాస గృహే మాతురనుజ్ఞయా ।। ౧ 3।।

ఆశ్వినే మాసి నన్దాయాం తిథావానర్చ భక్తితః ।।

గుడౌదనైస్సలవణైర్హరం నత్వా నినాయ తమ్ ।। ౧౪।।

కార్తికస్య చతుర్దశ్యామపూపైః పాయసైరపి ।।

సమాకీర్ణైస్సమారాధ్య సస్మార పరమేశ్వరమ్।। ౧౫।।

మార్గశీర్షేఽసితాష్టమ్యాం సతిలైస్సయవౌదనైః ।।

పూజయిత్వా హరం కీలైర్నినాయ దివసాన్ సతీ ।। ౧౬ ।।

పౌషే తు శుక్లసప్తమ్యాం కృత్వా జాగరణం నిశి ।।

అపూజయచ్ఛివం ప్రాతః కృశరాన్నేన సా సతీ ।। ౧౭ ।।

మాఘే తు పౌర్ణమాస్యాం స కృత్వా జాగరణం నిశి ।।

ఆర్ద్రవస్త్రా నదీతీరేఽకరోచ్ఛంకరపూజనమ్ ।। ౧౮।।

తపస్యసితభూతాయాం కృత్వా జాగరణం నిశి।।।

విశేషతస్సమానర్చ శైలూషైస్సర్వయామసు ।। ౧౯।।

చైత్రే శుక్లచతుర్దశ్యాం పలాశైర్దమనైశ్శివమ్ ।।

అపూజయద్దివారాత్రౌ సంస్మరన్ సా నినాయ తమ్।।2.2.15.౨౦।।

రాధశుక్లతృతీయాయాం తిలాహారయవౌదనైః।।

పూజయిత్వా సతీ రుద్రం నవ్యైర్మాసం నినాయ తమ్ ।।౨౧।।

జ్యేష్ఠస్య పూర్ణిమాయాం వై రాత్రౌ సంపూజ్య శంకరమ్ ।।

వసనైర్బృహతీపుష్పైర్నిరాహారా నినాయ తమ్ ।।౨౨।।

ఆషాఢస్య చతుర్దశ్యాం శుక్లాయాం కృష్ణవాససా।

బృహతీకుసుమైః పూజా రుద్రస్యాకారి వై తయా ।।౨౩।।

శ్రావణస్య సితాష్టమ్యాం చతుర్దశ్యాం చ సా శివమ్।।

యజ్ఞోపవీతైర్వాసోభిః పవిత్రైరప్యపూజయత్ ।। ౨౪ ।।

భాద్రే కృష్ణత్రయోదశ్యాం పుష్పైర్నానావిధైః ఫలైః ।।

సంపూజ్య చ చతుర్దశ్యాం చకార జలభో జనమ్ ।।౨౫।।

నానావిధైః ఫలైః పుష్పైస్సస్యైస్తత్కాలసంభవైః ।।

చక్రే సునియతాహారా జపన్మాసే శివార్చనమ్ ।।౨౬।।

సర్వమాసే సర్వదినే శివార్చనరతా సతీ।।

దృఢవ్రతాభవద్దేవీ స్వేచ్ఛాధృతనరాకృతిః ।।౨౭।।

ఇత్థం నందావ్రతం కృత్స్నం సమాప్య సుసమాహితా ।।

దధ్యౌ శివం సతీ ప్రేమ్ణా నిశ్చలాభూదనన్యధీః ।। ౨౮ ।।

ఏతస్మిన్నంతరే దేవా మునయశ్చాఖిలా మునే ।।

విష్ణుం మాం చ పురస్కృత్య యయుర్ద్రష్టుం సతీతపః ।। ।। ౨౯ ।।

దృష్ట్వాగత్య సతీ దేవైర్మూర్తా సిద్ధిరివాపరా ।।

శివధ్యానమహామగ్నా సిద్ధావస్థాం గతా తదా ।। 2.2.15.30 ।।

చక్రుః సర్వే సురాస్సత్యే ముదా సాంజలయో నతిమ్ ।।

మునయశ్చ నతస్కంధా విష్ణ్వాద్యాః ప్రీతమానసాః ।। ౩౧ ।।

అథ సర్వే సుప్రసన్నా విష్ణ్వాద్యాశ్చ సురర్షయః ।।
ప్రశశంసుస్తపస్తస్యాస్సత్యాస్తస్మాత్సవిస్మయాః ।।౩౨।।

తతః ప్రణమ్య తాం దేవీం పునస్తే మునయస్సురాః ।।

జగ్ముర్గిరివరం సద్యః కైలాసం శివవల్లభమ్ ।। ౩౩ ।।

సావిత్రీసహితశ్చాహం సహ లక్ష్మ్యా ముదాన్వితః ।।

వాసుదేవోఽపి భగవాఞ్జగామాథ హరాంతికమ్ ।। ౩౪ ।।

గత్వా తత్ర ప్రభుం దృష్ట్వా సుప్రణమ్య సుసంభ్రమాః।।

తుష్టువుర్వివిధైః స్తోత్రైః కరౌ బద్ధ్వా వినమ్రకాః ।।౩౫।।

దేవా ఊచుః ।।

నమో భగవతే తుభ్యం యత ఏతచ్చరాచరమ్ ।।

పురుషాయ మహేశాయ పరేశాయ మహాత్మనే ।।౩౬।।

ఆదిబీజాయ సర్వేషాం చిద్రూపాయ పరాయ చ ।।

బ్రహ్మణే నిర్వికారాయ ప్రకృతేః పురుషస్య చ ।।౩౭।।

య ఇదం ప్రతిపంచ్యేదం యేనేదం విచకాస్తి హి ।।

యస్మాదిదం యతశ్చేదం యస్యేదం త్వం చ యత్నతః ।।౩౮।।

యోస్మాత్పరస్మాచ్చ పరో నిర్వికారీ మహాప్రభుః ।।

ఈక్షతే యస్స్వాత్మనీదం తం నతాః స్మ స్వయంభువమ్ ।। ౩౯ ।।

అవిద్ధదృక్ పరః సాక్షీ సర్వాత్మా ఽనేకరూపధృక్ ।।

ఆత్మభూతః పరబ్రహ్మ తపంతం శరణం గతాః ।। 2.2.15.౪౦ ।।

న యస్య దేవా ఋషయః సిద్ధాశ్చ న విదుః పదమ్ ।।

కః పునర్జంతురపరో జ్ఞాతుమర్హతి వేదితుమ్ ।।౪౧।।

దిదృక్షవో యస్య పదం ముక్తసంగాస్సుసాధవః ।।

చరితం సుగతిర్నస్త్వం సలోకవ్రతమవ్రణమ్ ।।౪౨।।

త్వజ్జన్మాదివికారా నో విద్యంతే కేపి దుఃఖదా ।।

తథాపి మాయయా త్వం హి గృహ్ణాసి కృపయా చ తాన్ ।। ౪3 ।।

తస్మై నమః పరేశాయ తుభ్యమాశ్చర్యకర్మణే ।।

నమో గిరాం విదూరాయ బ్రహ్మణే పరమాత్మనే ।। ౪౪ ।।

అరూపాయోరురూపాయ పరాయానంతశక్తయే ।।

త్రిలోకపతయే సర్వసాక్షిణే సర్వగాయ చ ।। ౪౫ ।।

నమ ఆత్మప్రదీపాయ నిర్వాణసుఖసంపదే ।।

జ్ఞానాత్మనే నమస్తేఽస్తు వ్యాపకాయేశ్వరాయ చ ।।౪౬।।

నైష్కర్మ్యేణ సులభ్యాయ కైవల్యపతయే నమః ।।

పురుషాయ పరేశాయ నమస్తే సర్వదాయ చ।।౪౭।।

క్షేత్రజ్ఞాయాత్మరూపాయ సర్వప్రత్యయహేతవే।।౪౮।।

సర్వాధ్యక్షాయ మహతే మూలప్రకృతయే నమః ।।

పురుషాయ పరేశాయ నమస్తే సర్వదాయ చ ।। ౪౯ ।।

త్రినేత్రాయేషువక్త్రాయ సదాభాసాయ తే నమః ।।

సర్వేంద్రియగుణద్రష్టే నిష్కారణ నమోస్తు తే ।। 2.2.15.౫౦ ।।

త్రిలోకకారణాయాథాపవర్గాయ నమోనమః ।।

అపవర్గప్రదాయాశు శరణాగతతారిణే ।। ౫౧ ।।

సర్వామ్నాయాగమానాం చోదధయే పరమేష్ఠినే ।।

పరాయణాయ భక్తానాం గుణానాం చ నమోస్తు తే ।।౫౨।।

నమో గుణారణిచ్ఛన్న చిదూష్మాయ మహేశ్వర ।।

మూఢదుష్ప్రాప్తరూపాయ జ్ఞానిహృద్వాసినే సదా ।। ౫౩ ।।

పశుపాశవిమోక్షాయ భక్తసన్ముక్తిదాయ చ ।।

స్వప్రకాశాయ నిత్యాయాఽవ్యయాయాజస్రసంవిదే ।। ౫౪ ।।

ప్రత్యగ్ద్రష్టేఽవికారాయ పరమైశ్వర్య ధారిణే ।।

యం భజన్తి చతుర్వర్గే కామయంతీష్టసద్గతిమ్ ।।

సోఽభూదకరుణస్త్వం నః ప్రసన్నో భవ తే నమః ।। ౫౫ ।।

ఏకాంతినః కంచనార్థం భక్తా వాంఛంతి యస్య న ।।

కేవలం చరితం తే తే గాయంతి పరమంగలమ్।।౫౬।।

అక్షరం పరమం బ్రహ్మతమవ్యక్తాకృతిం విభుమ్ ।।

అధ్యాత్మయోగగమ్యం త్వాం పరిపూర్ణం స్తుమో వయమ్ ।।౫౭।।

అతీంద్రియమనాధారం సర్వాధారమహేతుకమ్ ।।

అనంతమాద్యం సూక్ష్మం త్వాం ప్రణమామోఽఖిలేశ్వరమ్ ।।౫౮।।

హర్యాదయోఽఖిలా దేవాస్తథా లోకాశ్చరాచరాః ।।

నామరూపవిభేదేన ఫల్గ్వ్యా చ కలయా కృతాః ।।౫౯।।

యథార్చిషోగ్నేస్సవితుర్యాంతి నిర్యాంతి వాసకృత్ ।।

గభస్తయస్తథాయం వై ప్రవాహో గౌణ ఉచ్యతే ।।2.2.15.౬౦।।

న త్వం దేవో ఽసురో మర్త్యో న తిర్యఙ్ న ద్విజః ప్రభో ।।

న స్త్రీ న షంఢో న పుమాన్సదసన్న చ కించన ।। ౬౧ ।।

నిషేధశేషస్సర్వం త్వం విశ్వకృద్విశ్వ పాలకః ।।

విశ్వలయకృద్విశ్వాత్మా ప్రణతాస్స్మస్తమీశ్వరమ్ ।।౬౨।।

యోగరంధితకర్మాణో యం ప్రపశ్యన్తి యోగినః ।।

యోగసంభావితే చిత్తే యోగేశం త్వాం నతా వయమ్ ।। ౬3 ।।

నమోస్తు తేఽసహ్యవేగ శక్తిత్రయ త్రయీమయ ।।

నమః ప్రసన్నపాలాయ నమస్తే భూరిశక్తయే ।। ౬౪ ।।

కదింద్రియాణాం దుర్గేశానవాప్య పరవర్త్మనే ।।

భక్తోద్ధారరతాయాథ నమస్తే గూఢవర్చసే ।।౬౫।।

యచ్ఛక్త్యాహం ధియాత్మానం హంత వేద న మూఢధీ ।।

తం దురత్యయమాహాత్మ్యం త్వాం నతః స్మో మహాప్రభుమ్ ।। ౬౬ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇతి స్తుత్వా మహాదేవం సర్వే విష్ణ్వాదికాస్సురాః ।।

తూష్ణీమాసన్ప్రభోరగ్రే సద్భక్తినతకంధరాః ।।౬౭।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ద్వితీయే సతీఖండే నందావ్రతవిధానశివస్తుతి వర్ణనం నామ పంచదశోఽధ్యాయః ।। ౧౫ ।।

2.2.16

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇతి స్తుతిం చ హర్యాదికృతామాకర్ణ్య శంకరః ।।

బభూవాతిప్రసన్నో హి విజహాస చ సూతికృత్ ।। ౧ ।।

బ్రహ్మవిష్ణూ తు దృష్ట్వా తౌ సస్త్రీకౌ సంగతౌ హరః ।।

యథోచితం సమాభాష్య పప్రచ్ఛాగమనం తయోః ।।౨।।

రుద్ర ఉవాచ।।

హహర హావధ దేవా మునయశ్చాద్య నిర్భయాః ।।

నిజాగమనహేతుం హి కథయస్వ సుతత్త్వతః ।।3।।

కిమర్థమాగతా యూయం కిం కార్యం చేహ విద్యతే ।।

తత్సర్వం శ్రోతుమిచ్ఛామి భవతుస్త్వా ప్రసన్నధీః ।। ౪ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇతి పృష్టే హరేణాహం సర్వలోకపితామహః ।।

మునేఽవోచం మహాదేవం విష్ణునా పరిచోదితః ।। ౫ ।।

దేవదేవ మహాదేవ కరుణాసాగర ప్రభో ।।

యదర్థమాగతావావాం తచ్ఛృణు త్వం సురర్షిభిః ।। ౬ ।।

విశేషతస్తవైవార్థమాగతా వృపభధ్వజ ।।

సహార్థినస్సదాయోగ్యమన్యథా న జగద్భవేత్ ।।౭।।

కేచిద్భవిష్యంత్యసురా మమ వధ్యా మహేశ్వర ।।

హరేర్వ్ధ్యాస్తథా కేచిద్భవంతశ్చాపి కేచన ।।౮।।

కేచిత్త్వద్వీర్యజాతస్య తనయస్య మహాప్రభో ।।

మాయావధ్యాః ప్రభో కేచిద్భవిష్యంత్యసురాస్సదా ।।౯।।

తవైవ కృపయా శంభోస్సురాణాం సుఖముత్తమమ్।।

నాశయిత్వాఽసురాన్ ఘోరాఞ్జగత్స్వాస్థ్యం సదాభయమ్ ।।2.2.16.౧౦ ।।

యోగయుక్తే త్వయి సదా రాగ ద్వేషవివర్జితే ।।

దయాపాత్రైకనిరతే న వధ్యా హ్యథవా తవ ।। ౧౧।।

అరాధితేషు తేష్వీశ కథం సృష్టిస్తథా స్థితిః ।।

అతశ్చ భవితా యుక్తం నిత్యంనిత్యం వృషధ్వజ ।। ౧౨ ।।

సృష్టిస్థిత్యంతకర్మాణి న కార్యాణి యదా తదా ।।

శరీరభేదశ్చాస్మాకం మాయాయాశ్చ న యుజ్యతే ।।౧౩।।

ఏకస్వరూపా హి వయం భిన్నాః కార్యస్య భేదతః ।।

కార్యభేదో న సిద్ధశ్చేద్రూపభేదాఽప్రయోజనః ।। ౧౪।।

ఏక ఏవ త్రిధా భిన్నః పరమాత్మా మహేశ్వరః ।।

మాయాస్వాకారణాదేవ స్వతంత్రో లీలయా ప్రభుః ।। ౧౫।।

వామాఙ్గజో హరిస్తస్య దక్షిణాంగభవో హ్యహమ్ ।।

శివస్య హృదయాజ్జాతస్త్వం హి పూర్ణతనుశ్శివః ।। ౧౬ ।।

ఇత్థం వయం త్రిధా భూతాః ప్రభాభిన్నస్వరూపిణః ।।

శివాశివసుతాస్తత్త్వం హృదా విద్ధి సనాతన ।। ౧౭ ।।

అహం విష్ణుశ్చ సస్త్రీకౌ సంజాతౌ కార్యహేతుతః ।।

లోకకార్యకరౌ ప్రీత్యా తవ శాసనతః ప్రభో ।। ౧౮ ।।

తస్మాద్విశ్వహితార్థాయ సురాణాం సుఖహేతవే ।।

పరిగృహ్ణీష్వ భార్యార్థే రామామేకాం సుశోభనామ్ ।। ౧౯ ।।

అన్యచ్ఛృణు మహేశాన పూర్వవృత్తం స్మృతం మయా ।।

యన్నో పురఃపురా ప్రోక్తం త్వయైవ శివరూపిణా ।। 2.2.16.౨౦ ।।

మద్రూపం పరమం బ్రహ్మన్నీదృశం భవదంగతః ।।

ప్రకటీ భవితా లోకే నామ్నా రుద్రః ప్రకీర్తితః ।। ౨౧ ।।

సృష్టికర్తాఽభవద్బ్రహ్మా హరిః పాలనకారకః ।।

లయకారీ భవిష్యామి రుద్రరూపో గుణాకృతిః ।। ౨౨ ।।

స్త్రియం వివాహ్య లోకస్య కరిష్యే కార్యముత్తమమ్ ।।

ఇతి సంస్మృత్య స్వప్రోక్తం పూర్ణం కురు నిజం పణమ్ ।। ౨౩ ।।

నిదేశస్తవ చ స్వామిన్నహం సృష్టికరో హరిః ।।

పాలకో లయహేతుస్త్వమావిర్భూతస్స్వయం శివః ।। ౨౪ ।।

త్వాం వినా న సమర్థౌ హి ఆవాం చ స్వస్వకర్మణి ।।

లోకకార్యరతో తస్మాదేకాం గృహ్ణీష్వ కామినీమ్ ।। ౨౫ ।।

యథా పద్మాలయా విష్ణోస్సావిత్రీ చ యథా మమ ।।

తథా సహచరీం శంభో కాంతాం గృహ్ణీష్వ సంప్రతి ।। ౨౬ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇతి శ్రుత్వా వచో మే హి బ్రహ్మణః పురతో హరేః ।।

స మాం జగాద లోకేశః స్మేరాననముఖో హరః ।।౨౭।।

ఈశ్వర ఉవాచ ।।

హే బ్రహ్మన్ హే హరే మే హి యువాం ప్రియతరౌ సదా ।।

దృష్ట్వా త్వాం చ మమానందో భవత్యతితరాం ఖలు ।। ౨౮ ।।

యువాం సురవిశిష్టౌ హి త్రిభవ స్వామినౌ కిల ।।

కథనం వాం గరిష్ఠేతి భవకార్యరతాత్మనోః ।।౨౯।।

ఉచితం న సురశ్రేష్ఠౌ వివాహకరణం మమ ।।

తపోరతవిరక్తస్య సదా విదితయోగినః ।। 2.2.16.30 ।।

యో నివృత్తిసుమార్గస్థః స్వాత్మారామో నిరంజనః ।।

అవధూతతనుర్జ్ఞానీ స్వద్రష్టా కామవర్జితః ।। ౩౧ ।।

అవికారీ హ్యభోగీ చ సదాశుచిరమంగలః ।।

తస్య ప్రయోజనం లోకే కామిన్యా కిం వదాధునా ।। ౩౨ ।।

కేవలం యోగలగ్నస్య మమానందస్సదాస్తి వై ।।

జ్ఞానహీనస్తు పురుషో మనుతే బహు కామకమ్ ।। ౩౩ ।।

వివాహకరణం లోకే విజ్ఞేయం పరబంధనమ్ ।।

తస్మాత్తస్య రుచిర్నో మే సత్యం సత్యం వదామ్యహమ్ ।। ౩౪ ।।

న స్వార్థం మే ప్రవృత్తిర్హి సమ్యక్స్వార్థవిచింతనాత్ ।।

తథాపి తత్కరిష్యామి భవదుక్తం జగద్ధితమ్ ।। ౩౫ ।।

మత్వా వచో గరిష్ఠం వా నియోక్తిపరిపూర్త్తయే ।।

కరిష్యామి వివాహం వై భక్తవశ్యస్సదా హ్యహమ్ ।। ౩౬ ।।

పరంతు యాదృశీం కాంతాం గ్రహీష్యామి తథాపణమ్ ।।

తచ్ఛృణుష్వ హరే బ్రహ్మన్ యుక్తమేవ వచో మమ ।। ౩౭ ।।

యా మే తేజస్సమర్థా హి గ్రహీతుం స్యాద్విభాగశః ।।

తాం నిదేశయ భార్యార్థే యోగినీం కామరూపిణీమ్ ।।౩౮।।

యోగయుక్తే మయి తథా యోగిన్యేవ భవిష్యతి ।।

కామాసక్తే మయి తథా కామిన్యేవ భవిష్యతి ।। ౩౯ ।।

యమక్షరం వేదవిదో నిగదంతి మనీషిణః ।।

జ్యోతీరూపం శివం తే చ చింతయిష్యే సనాతనమ్ ।। 2.2.16.౪౦ ।।

తచ్చింతాయాం యదా సక్తో బ్రహ్మన్ గచ్ఛామి భావినీమ్ ।।

తత్ర యా విఘ్నజననీ న భవిత్రీ హతాస్తు మే ।। ౪౧ ।।

త్వం వా విష్ణురహం వాపి శివస్య బ్రహ్మరూపిణః ।।

అంశభూతా మహాభాగా యోగ్యం తదనుచింతనమ్ ।। ౪౨ ।।

తచ్చింతయా వినోద్వాహం స్థాస్యామి కమలాసన ।।

తస్మాజ్జాయాం ప్రాదిశ త్వం మత్కర్మానుగతాం సదా ।। ४३ ।।

తత్రాప్యేకం పణం మే త్వం వృణు బ్రహ్మంశ్చ మాం ప్రతి ।।

అవిశ్వాసో మదుక్తే చేన్మయా త్యక్తా భవిష్యతి ।। ४४ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇతి తస్య వచశ్శ్రుత్వాహం స విష్ణుర్హరస్య చ ।।

సస్మితం మోదితమనోఽవోచం చేతి వినమ్రకః ।। ४५ ।।

శృణు నాథ మహేశాన మార్గితా యాదృశీ త్వయా ।।

నివేదయామి సుప్రీత్యా తాం స్త్రియం తాదృశీం ప్రభో ।। ४६ ।।

ఉమా సా భిన్నరూపేణ సంజాతా కార్యసాధినీ ।।

సరస్వతీ తథా లక్ష్మీర్ద్విధా రూపా పురా ప్రభో ।।४७।।

పాద్మా కాంతాఽభవద్విష్ణోస్తథా మమ సరస్వతీ ।।

తృతీయరూపా సా నాభూల్లోకకార్యహితైషిణీ ।।४८।।

దక్షస్య తనయా యాభూత్సతీ నామ్నా తు సా విభో ।।

సైవేదృశీ భవేద్భార్యా భవేద్ధి హితకారిణీ ।। ४९ ।।

సా తపస్యతి దేవేశ త్వదర్థం హి దృఢవ్రతా ।।

త్వాం పతిం ప్రాప్తుకామా వై మహాతేజోవతీ సతీ ।। 2.2.16.५० ।।

దాతుం గచ్ఛ వరం తస్యై కృపాం కురు మహేశ్వర ।।

తాం వివాహయ సుప్రీత్యా వరం దత్త్వా చ తాదృశమ్ ।।५१।।

హరేర్మమ చ దేవానామియం వాఞ్ఛాస్తి శంకర ।।

పరిపూరయ సద్దృష్ట్యా పశ్యామోత్సవమాదరాత్ ।। ५२ ।।

మఙ్గలం పరమం భూయాత్త్రిలోకేషు సుఖావహమ్ ।।

సర్వజ్వరో వినశ్యేద్వై సర్వేషాం నాత్ర సంశయః ।। ౫౩ ।।

అథవాస్మద్వచశ్శేషే వదంత మధుసూదనః ।।

లీలాజాకృతిమీశానం భక్తవత్సలమచ్యుతః ।। ౫౪ ।।

విష్ణురువాచ ।।

దేవదేవ మహాదేవ కరుణాకర శంకర ।।

యదుక్తం బ్రహ్మణా సర్వం మదుక్తం తన్న సంశయః ।। ౫౫ ।।

తత్కురుష్వ మహేశాన కృపాం కృత్వా మమోపరి ।।

సనాథం కురు సద్దృష్ట్యా త్రిలోకం సువివాహ్యతామ్ ।। ౫౬ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా భగవాన్ విష్ణుస్తూష్ణీమాస మునే సుధీః ।।

తథా స్తుతిం విహస్యాహ స ప్రభుర్భక్తవత్సలః ।। ౫౭ ।।

తతస్త్వావాం చ సంప్రాప్య చాజ్ఞాం స మునిభిస్సురైః ।।

అగచ్ఛావ స్వేష్టదేశం సస్త్రీకౌ పరహర్షితౌ ।।౫౮।।

ఇతి శ్రీశివమహాపుణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ద్వితీయే సతీఖండే విష్ణుబ్రహ్మకృతశివ ప్రార్థనావర్ణనం నామ షోడశోఽధ్యాయః ।। ౧౬ ।।

2.2.17

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా సర్వదేవైశ్చ కృతా శంభోర్నుతిః పరా ।।

శివాచ్చ సా వరం ప్రాప్తా శృణు హ్యాదరతో మునే ।। ౧ ।।

అథో సతీ పునః శుక్లపక్షేఽష్టమ్యాముపోషితా ।।

ఆశ్వినే మాసి సర్వేశం పూజయామాస భక్తితః ।।౨।।

ఇతి నందావ్రతే పూర్ణే నవమ్యాం దినభాగతః ।।
తస్యాస్తు ధ్యానమగ్నాయాః ప్రత్యక్షమభవద్ధరః ।। ३ ।।
సర్వాఙ్గసున్దరో గౌరః పంచవక్త్రస్త్రిలోచనః।।
చంద్రభాలః ప్రసన్నాత్మా శితికంఠశ్చతుర్భుజ ।। ४ ।।
త్రిశూలబ్రహ్మకవరాభయధృగ్భస్మభాస్వరః ।।
స్వర్ధున్యా విలసచ్ఛీర్షస్సకలాఙ్గమనోహరః ।। ५ ।।
మహాలావణ్యధామా చ కోటిచన్ద్రసమాననః ।।
కోటిస్మరసమాకాంతిస్సర్వథా స్త్రీప్రియాకృతిః ।। ६ ।।
ప్రత్యక్షతో హరం వీక్ష్య సతీ సేదృవిధం ప్రభుమ్ ।।
వవన్దే చరణౌ తస్య సులజ్జావనతాననా ।। ७ ।।
అథ ప్రాహ మహాదేవస్సతీం సద్వ్రతధారిణీమ్ ।।
తామిచ్ఛన్నపి భార్యార్థం తపశ్చర్యాఫలప్రదః ।। ८ ।।
మహాదేవ ఉవాచ ।।
దక్షనందిని ప్రీతోస్మి వ్రతేనానేన సువ్రతే ।।
వరం వరయ సందాస్యే యత్తవాభిమతం భవేత్ ।। ९ ।।
బ్రహ్మోవాచ ।।
జానన్నపీహ తద్భావం మహాదేవో జగత్పతిః।।
జగౌ వరం వృణీష్వేతి తద్వాక్యశ్రవణేచ్ఛయా ।। 2.2.17.१० ।।
సాపి త్రపావశా యుక్తా వక్తుం నో హృది యత్స్థితమ్ ।।
శశాక సా త్వభీష్టం యత్తల్లజ్జాచ్ఛాదితం పునః ।।११।।
ప్రేమమగ్నాఽభవత్సాతి శ్రుత్వా శివవచః ప్రియమ్ ।।

తజ్జ్ఞాత్వా సుప్రసన్నోఽభూచ్ఛంకరో భక్తవత్సలః ।। ౧౨ ।।

వరం బ్రూహి వరం బ్రూహి ప్రాహేతి స పునర్ద్రుతమ్ ।।

సతీభక్తివశశ్శంభురంతర్యామీ సతాం గతిః ।।౧౩।।

అథ త్రపాం స్వాం సంధాయ యదా ప్రాహ హరం సతీ ।।

యథేష్టం దేహి వరద వరమిత్యనివారకమ్ ।। ౧౪ ।।

తదా వాక్యస్యావసానమనవేక్ష్య వృషధ్వజః ।।

భవ త్వం మమ భార్యేతి ప్రాహ తాం భక్తవత్సలః ।।౧౫।।

ఏతచ్ఛ్రుత్వా వచస్తస్య సాభీష్టఫల భావనమ్ ।।

తూష్ణీం తస్థౌ ప్రముదితా వరం ప్రాప్య మనోగతమ్ ।। ౧౬ ।।

సకామస్య హరస్యాగ్రే స్థితా సా చారుహాసినీ ।।

అకరోన్నిజభావాంశ్చ హావాన్కామవివర్ద్ధనాన్ ।। ౧౭ ।।

తతో భావాన్సమాదాయ శృంగారాఖ్యో రసస్తదా ।।

తయోశ్చిత్తే వివేశాశు కలా హావా యథోదితమ్ ।। ౧౮ ।।

తత్ప్రవేశాత్తు దేవర్షే లోకలీలానుసారిణోః ।।

కాప్యభిఖ్యా తయోరాసీచ్చిత్రా చన్ద్రమసోర్యథా ।। ౧౯ ।।

రేజే సతీ హరం ప్రాప్య స్నిగ్ధభిన్నాంజనప్రభా ।।

చన్ద్రాభ్యాశేఽభ్రలేఖేవ స్ఫటికోజ్జ్వలవర్ష్మణః ।।2.2.17.౨౦।।

అథ సా తమువాచేదం హరం దాక్షాయణీ ముహుః ।।

సుప్రసన్నా కరౌ బద్ధ్వా నతకా భక్తవత్సలమ్ ।। ౨౧ ।।

సత్యువాచ ।।

దేవదేవ మహాదేవ వివాహ విధినా ప్రభో ।।

పితుర్మే గోచరీకృత్య మాం గృహాణ జగత్పతే ॥ ౨౨ ॥

॥ బ్రహ్మోవాచ ॥

ఏవం సతీవచః శ్రుత్వా మహేశో భక్తవత్సలః ॥

తథాస్త్వితి వచః ప్రాహ నిరీక్ష్య ప్రేమతశ్చ తామ్ ॥ ౨౩ ॥

దాక్షాయణ్యపి తం నత్వా శంభుం విజ్ఞాప్య భక్తితః ॥

ప్రాప్తాజ్ఞా మాతురభ్యాశమగాన్మోహముదాన్వితా ॥ ౨౪ ॥

హరోపి హిమవత్ప్రస్థం ప్రవిశ్య చ నిజాశ్రమమ్ ॥

దాక్షాయణీవియోగాద్వై కృచ్ఛ్రధ్యానపరోఽభవత్ ॥౨౫॥

సమాధాయ మనః శంభుర్లౌకికీం గతిమాశ్రితః ॥

చింతయామాస దేవర్షే మనసా మాం వృషధ్వజః ॥ ౨౬ ॥

తతస్సంచింత్యమానోహం మహేశేన త్రిశూలినా ॥

పురస్తాత్ప్రావిశం తూర్ణం హరసిద్ధిప్రచోదితః ॥ ౨౭ ॥

యత్రాసౌ హిమవత్ప్రస్థే తద్వియోగీ హరః స్థితః ॥

సరస్వతీయుతస్తాత తత్రైవ సముపస్థితః ॥ ౨౮ ॥

సరస్వతీయుతం మాం చ దేవర్షే వీక్ష్య స ప్రభుః ॥

ఉత్సుకః ప్రేమబద్ధశ్చ సత్యా శంభురువాచ హ ॥౨౯॥

శంభురువాచ ॥

అహం బ్రహ్మన్స్వార్థపరః పరిగ్రహకృతౌ చ యత్ ॥

తదా స్వత్వమివస్వార్థే ప్రతిభాతి మమాధునా ॥2.2.17.30॥

అహమారాధితస్సత్యాద్దాక్షాయణ్యాథ భక్తితః ॥

తస్యై వరో మయా దత్తో నందావ్రతప్రభావతః ॥౩౧॥

భర్తా భవేతి చ తయా మత్తో బ్రహ్మాన్ వరో వృతః ।।

మమ భార్యా భవేత్యుక్తం మయా తుష్టేన సర్వథా ।।౩౨।।

అథావదత్తదా మాం సా సతీ దాక్షాయణీ త్వితి ।।

పితుర్మే గోచరీకృత్య మాం గృహాణ జగత్పతే ।।౩౩।।

తదప్యంగీకృతం బ్రహ్మన్మయా తద్భక్తి తుష్టితః ।।

సా గతా భవనం మాతురహమత్రాగతో విధే ।।౩౪।।

తస్మాత్త్వం గచ్ఛ భవనం దక్షస్య మమ శాసనాత్ ।।

తాం దక్షోపి యథా కన్యాం దద్యాన్మేఽరం తథా వద ।। ౩౫ ।।

సతీవియోగభంగస్స్యాద్యథా మే త్వం తథా కురు ।।

సమాశ్వాసయ తం దక్షం సర్వవిద్యావిశారదః ।। ౩౬ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యుదీర్య మహాదేవస్సకాశే మే ప్రజాపతేః ।।

సరస్వతీం విలోక్యాశు వియోగవశగోభవత్ ।।౩౭।।

తేనాహమపి చాజ్ఞప్తః కృతకృత్యో ముదాన్వితః ।।

ప్రావోచం చేతి జగతాం నాథం తం భక్తవత్సలమ్ ।।౩౮।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

యదాత్థ భగవఞ్ఛమ్భో తద్విచార్య సునిశ్చితమ్ ।।

దేవానాం ముఖ్యస్స్వార్థో హి మమాపి వృషభధ్వజ।।౩౯।।

దక్షస్తుభ్యం సుతాం స్వాం చ స్వయమేవ ప్రదాస్యతి ।।

అహం చాపి వదిష్యామి త్వద్వాక్యం తత్సమక్షతః ।।2.2.17.౪౦ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యుదీర్య్య మహాదేవమహం సర్వేశ్వరం ప్రభుమ్ ।।

అగమం దక్షనిలయం స్యందనేనాతివేగినా ।।౪౧।।

।। నారద ఉవాచ ।।

విధే ప్రాజ్ఞ మహాభాగ వద నో వదతాం వర ।।

సత్యై గృహాగతాయై స దక్షః కిమకరోత్తతః ।। ౪౨ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

తపస్తప్త్వా వరం ప్రాప్య మనోభిలషితం సతీ ।।

గృహం గత్వా పితుర్మాతుః ప్రణామమకరోత్తదా ।।౪౩।।

మాత్రే పిత్రేఽథ తత్సర్వం సమాచఖ్యౌ మహేశ్వరాత్ ।।

వరప్రాప్తిః స్వసఖ్యా వై సత్యాస్తుష్టస్తు భక్తితః ।। ౪౪ ।।

మాతా పితా చ వృత్తాంతం సర్వం శ్రుత్వా సఖీముఖాత్ ।।

ఆనన్దం పరమం లేభే చక్రే చ పరమోత్సవమ్ ।।౪౫।।

ద్రవ్యం దదౌ ద్విజాతిభ్యో యథాభీష్టముదారధీః।।

అన్యేభ్యశ్చాంధదీనేభ్యో వీరిణీ చ మహామనాః ।।౪౬।।

వీరిణీ తాం సమాలింగ్య స్వసుతాం ప్రీతివర్ద్ధినీమ్ ।।

మూర్ద్ధ్న్యుపాఘ్రాయ ముదితా ప్రశశంస ముహుర్ముహుః ।।౪౭।।

అథ దక్షః కియత్కాలే వ్యతీతే ధర్మవిత్తమః ।।

చింతయామాస దేయేయం స్వసుతా శమ్భవే కథమ్ ।। ౪౮ ।।

ఆగతోపి మహాదేవః ప్రసన్నస్స జగామ హ ।।

పునరేవ కథం సోపి సుతార్థేఽత్రాగమిష్యతి ।। ౪౯ ।।

ప్రాస్థాప్యోథ మయా కశ్చిచ్ఛంభోర్న్నికటమంజసా ।।

నైతద్యోగ్యం నిగృహ్ణీయాద్యద్యేవం విఫలార్థనా ।। 2.2.17.౫౦ ।।

అథవా పూజయిష్యామి తమేవ వృషభధ్వజమ్।।

మదీయతనయా భక్త్యా స్వయమేవ యథా భవేత్।।౫౧।।

తథైవ పూజితసోఽపి వాంఛత్యార్యప్రయత్నతః।।

శంభుర్భవతు మద్భర్తే త్యేవం దత్తవరేణతత్।।౫౨।।

ఇతి చింతయతస్తస్య దక్షస్య పురతోఽన్వహమ్।।

ఉపస్థితోహం సహసా సరస్వత్యన్వితస్తదా।౫౩।।

మాం దృష్ట్వా పితరం దక్షః ప్రణమ్యావనతః స్థితః ।।

ఆసనం చ దదౌ మహ్యం స్వభవాయ యథోచితమ్ ।।౫౪।।

తతో మాం సర్వలోకేశం తత్రాగమన కారణమ్ ।।

దక్షః పప్రచ్ఛ స క్షిప్రం చింతావిష్టోపి హర్షితః ।।౫౫।।

దక్ష ఉవాచ ।।

తవాత్రాగమనే హేతుః కః ప్రవేశే స సృష్టికృత్ ।।

మమోపరి సుప్రసాదం కృత్వాచక్ష్వ జగద్గురో ।।౫౬।।

పుత్రస్నేహాత్కార్యవశాదథ వా లోకకారక।।

మమాశ్రమం సమాయాతో హృష్టస్య తవ దర్శనాత్।।౫౭।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇతి పృష్టస్స్వపుత్రేణ దక్షేణ మునిసత్తమ ।।

విహసన్నబ్రువం వాక్యం మోదయంస్తం ప్రజాపతిమ్ ।। ౫౮ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

శృణు దక్ష యదర్థం త్వత్సమీపమహమాగతః ।।

త్వత్తోకస్య హితం మేపి భవతోపి తదీప్సితమ్ ।।౫౯ ।।

తవ పుత్రీ సమారాధ్య మహాదేవం జగత్పతిమ్ ।।

యో వరః ప్రార్థితస్తస్య సమయోయముపాగతః ।। 2.2.17.౬౦ ।।

శంభునా తవ పుత్ర్యర్థం త్వత్సకాశమహం ధ్రువమ్ ।।

ప్రస్థాపితోస్మి యత్కృత్యం శ్రేయ స్తదవధారయ ।। ౬౧ ।।

వరం దత్త్వా గతో రుద్రస్తావత్రప్రభృతి శంకరః ।।

త్వత్సుతాయా వియోగేన న శర్మ లభతేంజసా ।। ౬౨ ।।

అలబ్ధచ్ఛిద్రమదనో జిగాయ గిరిశం న యమ్ ।।

సర్వైః పుష్పమయైర్బాణైర్యత్నం కృత్వాపి భూరిశః ।। ౬3 ।।

స కామబాణవిద్ధోపి పరిత్యజ్యాత్మ చింతనమ్ ।।

సతీం విచింతయన్నా స్తే వ్యాకులః ప్రాకృతో యథా ।। ౬౪ ।।

విస్మృత్య ప్రశ్రుతాం వాణీం గణాగ్రే విప్రయోగతః ।।

క్వ సతీత్యేవమభితో భాషతే నికృతావపి ।। ౬౫ ।।

మయా యద్వాంఛితం పూర్వం త్వయా చ మదనేన చ ।।

మరీచ్యాద్యైమునివరైస్తత్సిద్ధమధునా సుత ।। ౬౬ ।।

త్వత్పుత్ర్యారాధితశ్శంభుస్సోపి తస్యా విచింతనాత్ ।।

అనుశోధయితుం ప్రేప్సుర్వర్త్తతే హిమవద్గిరౌ ।। ౬౭ ।।

యథా నానావిధైర్భావైస్సత్త్వాత్త్వేన వ్రతేన చ ।।

శంభురారాధిత స్తేన తథైవారాధ్యతే సతీ ।।౬౮।।

తస్మాత్తు దక్షతనయాం శంభ్వర్థం పరికల్పితామ్ ।।

తస్మై దేహ్యవిలంబేన కృతా తే కృతకృత్యతా ।। ౬౯ ।।

అహం తమానయిష్యామి నారదేన త్వదాలయమ్ ।।

తస్మై త్వమేనాం సంయచ్ఛ తదర్థే పరికల్పితామ్ ।। 2.2.17.౨౦ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

శ్రుత్వా మమ వచశ్చేతి స మే పుత్రోతిహర్షితః ।।

ఏవమేవేతిమాం దక్ష ఉవాచ పరిహర్షితః ।।౨౧ ।।

తతసోఽహం మునే తత్రాగమమత్యంతహర్షితః ।।

ఉత్సుకో లోకనిరతో గిరిశో యత్ర సంస్థితః ।। ౨౨ ।।

గతే నారద దక్షోపి సదార తనయో హ్యపి ।।

అభవత్పూర్ణకామస్తు పీయూషైరివ పూరితః ।। ౨3 ।। ।।

ఇతి శ్రీశైవే మహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ద్వితీయే సతీఖండే సతీవరలాభో నామ సప్తదశోఽధ్యాయః ।। ౧౭ ।।

2.2.18

నారద ఉవాచ ।।

రుద్రపార్శ్వే త్వయి గతే కిమభూచ్చరితం తతః ।।

కా వార్తా హ్యభవత్తాత కిం చకార హరః స్వయమ్ ।। ౧ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

అథాహం శివమానేతుం ప్రసన్నః పరమేశ్వరమ్ ।।

ఆసదం హి మహాదేవం హిమవద్గిరిసంస్థితమ్ ।। ౨ ।।

మాం వీక్ష్య లోకస్రష్టారమాయాంతం వృషభధ్వజః ।।

మనసా సంశయం చక్రే సతీప్రాప్తౌ ముహుర్ముహుః ।। 3 ।।

అథ ప్రీత్యా హరో లోక గతిమాశ్రిత్య లీలయా ।।

సత్యా భక్త్యా చ మాం క్షిప్రమువాచ ప్రాకృతో యథా ।। ౪ ।।

ఈశ్వర ఉవాచ ।।

కిమకార్షీత్సురజ్యేష్ఠ సత్యర్థే త్వత్సుతస్స మామ్ ।।

కథయస్వ యథా స్వాంతం న దీర్యే మన్మథేన హి ।। ౫ ।।

ధావమానో విప్రయోగో మామేవ చ సతీం ప్రతి ।।

అభిహంతి సురజ్యేష్ఠ త్యక్త్వాన్యాం ప్రాణధారిణీమ్ ।। ౬ ।।

సతీతి సతతం బ్రహ్మన్ వద కార్యం కరోమ్యహమ్ ।।

అభేదాన్మమ సా ప్రాప్యా తద్విధే క్రియతాం తథా ।। ౭ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇతి రుద్రోక్తవచనం లోకాచారసుగర్భితమ్ ।।

శ్రుత్వాహం నారదమునే సాంత్వయన్నగదం శివమ్ ।। ౮ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

సత్యర్థం యన్మమ సుతో వదతి స్మ వృషధ్వజ ।।

తచ్ఛృణుష్వ నిజాసాధ్య సిద్ధమిత్యవధారయ ।। ౯ ।।

దేయా తస్మై మయా పుత్రీ తదర్థం పరికల్పితా ।।

మమాభీష్టమిదం కార్యం త్వద్వాక్యాదధికం పునః ।। 2.2.18.౧౦ ।।

మత్పుత్ర్యారాధితశ్శంభురేతదర్థం స్వయం పునః ।।

సోప్యన్విష్యతి మాం యస్మాత్తదా దేయా మయా హరే ।। ౧౧ ।।

శుభే లగ్నే సుముహూర్తే సమాగచ్ఛతు సోంతికమ్ ।।

తదా దాస్యామి తనయాం భిక్షార్థం శంభవే విధే ।। ౧౨।।

ఇత్యువాచ స మాం దక్షస్తస్మాత్త్వం వృషభధ్వజ ।।

శుభే ముహూర్తే తద్వేశ్మ గచ్ఛ తామానయస్వ చ ।। ౧౩।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇతి శ్రుత్వా మమ వచో లౌకికీ గతిమాశ్రితః ।।

ఉవాచ విహసన్రుద్రో మునే మాం భక్తవత్సలః।। ౧౪।।

రుద్ర ఉవాచ ।।

గమిష్యే భవతా సార్ద్ధం నారదేన చ తద్గృహమ్ ।।

అహమేవ జగత్స్రష్టస్తస్మాత్త్వం నారదం స్మర ।। ౧౫।।

మరీచ్యాదీన్ స్వపుత్రాంశ్చ మానసానపి సంస్మర ।।

తైః సార్ద్ధం దక్షనిలయం గమిష్యే సగణో విధే ।। ౧౬ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యాజ్ఞప్తోహమీశేన లోకాచారపరేణ హ ।।

సంస్మరం నారదం త్వాం చ మరీచ్యదీన్సుతాంస్తథా ।। ౧౭ ।।

తతస్సమాగతాస్సర్వే మానసాస్తనయాస్త్వయా ।।

మమ స్మరణమాత్రేణ హృష్టాస్తే ద్రుతమాదరాత్ ।। ౧౮ ।।

విష్ణుస్సమాగతస్తూర్ణం స్మృతో రుద్రేణ శైవరాట్ ।।

సస్వసైన్యః కమలయా గరుడారూఢం ఏవ చ ।। ౧౯।।

అథ చైత్రసితే పక్షే నక్షత్రే భగదైవతే ।।

త్రయోదశ్యాం దినే భానౌ నిగచ్ఛత్స మహేశ్వరః ।।2.2.18.౨౦।।

సర్వైస్సురగణైస్సార్ద్ధం బ్రహ్మవిష్ణు పురస్సరైః ।।

తథా తైర్మునిభిర్గచ్ఛన్ స బభౌ పథి శంకరః ।। ౨౧ ।।

మార్గే సముత్సవో జాతో దేవాదీనాం చ గచ్ఛతామ్ ।।

తథా హరగణానాం చ సానందమనసామతి ।। ౨౨ ।।

గజగోవ్యాఘ్రసర్పాశ్చ జటా చంద్రకలా తథా ।।

జగ్ముః సర్వే భూషణత్వం యథాయోగ్యం శివేచ్ఛయా ।। ౨౦ ।।

తతః క్షణేన బలినా బలీవర్దేన యోగినా ।।

స విష్ణుప్రముఖః ప్రీత్యా ప్రాప దక్షాలయం హరః ।। ౨౪ ।।

తతో దక్షో వినీతాత్మా సంప్రహృష్టతనూరుహః ।।

ప్రయయౌ సమ్ముఖం తస్య సంయుక్తస్సకలైర్నిజైః ।।౨౫।।

సర్వే సురగణాస్తత్ర స్వయం దక్షేణ సత్కృతాః ।।

పార్శ్వే శ్రేష్ఠం చ మునిభిరుపవిష్టా యథాక్రమమ్ ।। ౨౬ ।।

పరివార్యాఖిలాన్దేవాన్గణాంశ్చ మునిభిర్యథా ।।

దక్షస్సమానయామాస గృహాభ్యంతరతశ్శివమ్ ।।౨౭।।

అథ దక్షః ప్రసన్నాత్మా స్వయం సర్వేశ్వరం హరమ్ ।।

సమానర్చ విధానేన దత్త్వాసనమనుత్తమమ్ ।। ౨౮ ।।

తతో విష్ణుం చ మాం విప్రానుస్సరానస్సర్వాన్గణాంస్తథా ।।

పూజయామాస సద్భక్త్యా యథోచితవిధానతః ।। ౨౯ ।।

కృత్వా యథోచితాం పూజాం తేషాం పూజ్యాదిభిస్తథా ।।

చకార సంవిదం దక్షో మునిభిర్మానసైః పునః ।। ।। 2.2.18.30 ।।

తతో మాం పితరం ప్రాహ దక్షః ప్రీత్యా హి మత్సుతః ।।

ప్రణిపత్య త్వయా కర్మ కార్యం వైవాహికం విభో ।। ౩౧ ।।

బాఢమిత్యహమప్యుక్త్వా ప్రహృష్టేనాంతరాత్మనా ।।

సముత్థాయ తతోఽకార్షం తత్కార్యమఖిలం తథా ।।౩౨।।

తతశ్శుభే ముహూర్తే హి లగ్నే గ్రహబలాన్వితే ।।

సతీ నిజసుతాం దక్షో దదౌ హర్షేణ శంభవే ।। ౩౩ ।।

ఉద్వాహవిధినా సోపి పాణిం జగ్రాహ హర్షితః ।।

దాక్షాయణ్యా వరతనోస్తదానీం వృషభధ్వజః ।। ౩౪ ।।

అహం హరిస్త్వదాద్యా వై మునయశ్చ సురా గణాః ।।

నేముస్సర్వే సంస్తుతిభి స్తోషయామాసురీశ్వరమ్ ।। ౩౫ ।।

సముత్సవో మహానాసీన్నృత్యగానపురస్సరః ।।

ఆనన్దం పరమం జగ్ముస్సర్వే మునిగణాః సురాః ।। ౩౬ ।।

కన్యా దత్త్వా కృత్తార్థోఽభూత్తదా దక్షో హి మత్సుతః ।।

శివాశివౌ ప్రసన్నౌ చ నిఖిలం మంగలాలయమ్ ।।౩౭।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ద్వితీయే సతీఖండే కన్యాదానవర్ణనో నామాష్టాదశోఽధ్యాయః ।। ౧౮ ।।

2.2.19

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

కృత్వా దక్షస్సుతాదానం యౌతకం వివిధం దదౌ ।।

హరాయ సుప్రసన్నశ్చ ద్విజేభ్యో వివిధం ధనమ్ ।। ౧ ।।

అథ శంభు ముదాగత్య సముత్థాయ కృతాంజలిః ।।

సార్ద్ధం కమలయా చేదమువాచ గరుడధ్వజః ।। ౨ ।।

।। విష్ణురువాచ ।। ।।

దేవదేవ మహాదేవ కరుణాసాగర ప్రభో ।।

త్వం పితా జగతాం తాత సతీ మాతాఖిలస్య చ ।। 3 ।।

యువాం లీలావతారౌ ద్వే సతాం క్షేమాయ సర్వదా ।।

ఖలానాం నిగ్రహార్థాయ శ్రుతిరేషా సనాతనీ ।। ౪ ।।

స్నిగ్ధనీలాంజనశ్యామశోభయా శోభసే హర।।

దాక్షాయణ్యా యథా చాహం ప్రతిలోమేన పద్మయా ।।౫।।

దేవానాం వా నృణాం రక్షాం కురు సత్యాఽనయా సతామ్ ।।

సంసారసారిణాం శమ్భో మంగలం సర్వదా తథా ।। ।। ౬ ।।

య ఏనాం సాభిలాషో వై దృష్ట్వా శ్రుత్వాథవా భవేత్ ।।

తం హన్యాస్సర్వభూతేశ విజ్ఞప్తిరితి మే ప్రభో ।। ౭ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।। ।।

ఇతి శ్రుత్వా వచో విష్ణోర్విహస్య పరమేశ్వరః ।।

ఏవమస్త్వితి సర్వజ్ఞః ప్రోవాచ మధుసూదనమ్ ।। ౮ ।।

స్వస్థానం హరిరాగత్య స్థిత ఆసీన్మునీశ్వర ।।

ఉత్సవం కారయామాస జుగోప చరితం చ తత్ ।।౯।।

అహం దేవీం సమాగత్య గృహ్యోక్తవిధినాఽఖిలమ్ ।।

అగ్నికార్యం యథోద్దిష్టమకార్షం చ సువిస్తరమ్ ।।2.2.19.౧౦।।

తతశ్శివా శివశ్చైవ యథావిధి ప్రహృష్టవత్ ।।

అగ్నేః ప్రదక్షిణం చక్రే మదాచార్యద్విజాజ్ఞయా ।।౧౧।।

తదా మహోత్సవస్తత్రాద్భుతోభూద్ద్విజసత్తమ ।।

సర్వేషాం సుఖదం వాద్యం గీతనృత్యపురస్సరమ్ ।।౧౨।।

తదానీమద్భుతం తత్ర చరితం సమభూదతి ।।

సువిస్మయకరం తాత తచ్ఛ్రుణు త్వం వదామి తే ।। ౧౩ ।।

దుర్జ్ఞేయా శాంభవీ మాయా తయా సంమోహితం జగత్ ।।

సచరాచరమత్యంతం సదేవాసురమానుషమ్ ।। ౧౪ ।।

యోఽహం శంభుం మోహయితుం పురైచ్ఛం కపటేన హ ।।

మాం చ తం శంకరస్తాత మోహయామాస లీలయా ।। ౧౫ ।।

ఇచ్ఛేత్పరాపకారం యస్స తస్యైవ భవేద్ధ్రువమ్ ।।

ఇతి మత్వాఽపకారం నో కుర్యాదన్యస్య పూరుషః ।।౧౬।।

ప్రదక్షిణాం ప్రకుర్వంత్యా వహ్నేస్సత్యాః పదద్వయమ్।।

ఆవిర్బభూవ వసనాత్తదద్రాక్షమహం మునే ।। ౧౭ ।।

మదనావిష్టచేతాశ్చ భూత్వాంగాని వ్యలోకయమ్ ।।

అహం సత్యా ద్విజశ్రేష్ఠ శివమాయావిమోహితః ।।౧౮।।

యథా యథాహం రమ్యాణి వ్యైక్షమంగాని కౌతుకాత్ ।।

సత్యా బభూవ సంహృష్టః కామార్తో హి తథా తథా ।।౧౯।।

అహమేవం తథా దృష్ట్వా దక్షజాం చ పతివ్రతామ్ ।।

స్మరావిష్టమనా వక్త్రం ద్రష్టుకామోభవం మునే ।। 2.2.19.౨౦ ।।

న శంభోర్లజ్జయా వక్త్రం ప్రత్యక్షం చ విలోకితమ్ ।।

న చ సా లజ్జయావిష్టా కరోతి ప్రగటం ముఖమ్ ।। ౨౧ ।।

తతస్తద్దర్శనార్థాయ సదుపాయం విచారయన్ ।।

ధూమ్రఘోరేణ కామార్తోఽకార్షం తచ్చ తతః పరమ్ ।। ౨౨ ।।

ఆర్ద్రేంధనాని భూరీణి క్షిప్త్వా తత్ర విభావసౌ ।।
స్వల్పాజ్యాహుతివిన్యాసాదార్ద్రద్రవ్యోద్భవస్తథా ।। ౨౩ ।।

ప్రాదుర్భూతస్తతో ధూమో భూయాంస్తత్ర సమంతతః॥
తాదృగ్ యేన తమో భూతం వేదీభూమివినిర్మితమ్ ॥ ౨౪ ॥
తతో ధూమాకులే నేత్రే మహేశః పరమేశ్వరః ॥
హస్తాభ్యాం ఛాదయామాస బహులీలాకరః ప్రభుః ॥౨౫॥
తతో వస్త్రం సముత్క్షిప్య సతీవక్త్రమహం మునే ॥
అవేక్షం కిల కామార్తః ప్రహృష్టేనాంతరాత్మనా ॥ ౨౬ ॥
ముహుర్ముహురహం తాత పశ్యామి స్మ సతీముఖమ్ ॥
అథేన్ద్రియవికారం చ ప్రాప్తవానస్మి సోఽవశః ॥ ౨౭ ॥
మమ రేతః ప్రచస్కంద తతస్తద్వీక్షణాద్ద్రుతమ్॥
చతుర్బిన్దుమిత భూమౌ తుషారచయసంనిభమ్ ॥౨౮॥
తతోహం శంకితో మౌనీ తత్క్షణం విస్మితో మునే ॥
ఆచ్ఛాదయేస్మ తద్రేతో యథా కశ్చిద్బుబోధ న॥౨౯॥
అథ తద్భగవాఞ్ఛంభుర్జ్ఞాత్వా దివ్యేన చక్షుషా ॥
రేతోవస్కందనాత్తస్య కోపాదేతదువాచ హ ॥ 2.2.19.30 ॥
రుద్ర ఉవాచ ॥
కిమేతద్విహితం పాప త్వయా కర్మ విగర్హితమ్ ॥
వివాహే మమ కాంతాయా వక్త్రం దృష్టం న రాగతః ॥ ౩౧ ॥
త్వం వేత్సి శంకరేణైతత్కర్మ జ్ఞాతం న కించన ॥
త్రైలోక్యేపి న మేఽజ్ఞాతం గూఢం తస్మాత్కథం విధే ॥ ౩౨ ॥
యత్కించిత్త్రిషు లోకేషు జంగమం స్థావరం తథా ॥
తస్యాహం మధ్యగో మూఢ తైలం యద్వత్తిలాంతి కమ్ ॥ 33 ॥

బ్రహ్మోవాచ ॥

ఇత్యుక్త్వా ప్రియ విష్ణుర్మాం తదా విష్ణువచః స్మరన్ ॥

ఇయేష హంతుం బ్రహ్మాణం శూలముద్యమ్య శంకరః ॥ ౩౪ ॥

శభుంనోద్యమితే శూలే మాం చ హంతుం ద్విజోత్తమ ॥

మరీచిప్రముఖాస్తే వై హాహాకారం చ చక్రిరే ॥ ౩౫ ॥

తతో దేవగణాస్సర్వే మునయశ్చాఖిలాస్తథా ॥

తుష్టువుశ్శంకరం తత్ర ప్రజ్వలంతం భయాతురాః ॥ ౩౬ ॥

దేవా ఊచుః ॥

దేవ దేవ మహాదేవ శరణాగతవత్సల ॥

బ్రహ్మాణం రక్ష రక్షేశ కృపాం కురు మహేశ్వర ॥ ౩౭ ॥

జగత్పితా మహేశ త్వం జగన్మాతా సతీ మతా ॥

హరిబ్రహ్మాదయస్సర్వే తవ దాసాస్సురప్రభో ॥౩౮॥ ॥

అద్భుతాకృతిలీలస్త్వం తవ మాయాద్భుతా ప్రభో ॥

తయా విమోహితం సర్వం వినా త్వద్భక్తిమీశ్వర ॥ ౩౯ ॥

బ్రహ్మోవాచ ॥

ఇత్థం బహుతరం దీనా నిర్జరా మునయశ్చ తే ॥

తుష్టువుర్దేవదేవేశం క్రోధావిష్టం మహేశ్వరమ్ ॥ 2.2.19.౪౦ ॥

దక్షో మైవం మైవమితి పాణిముద్యమ్య శంకితః ॥

వారయామాస భూతేశం క్షిప్రమేత్య పురోగతః ॥ ౪౧ ॥

అథాగ్రే సంగతం వీక్ష్య తదా దక్షం మహేశ్వరః ॥

ప్రత్యువాచాప్రియమిదం సంస్మరన్ప్రార్థనాం హరేః ॥ ౪౨ ॥

మహేశ్వర ఉవాచ ।।

విష్ణునా మేతిభక్తేన యదిదానీముదీరితమ్ ।।

మయాప్యంగీకృతం కర్తుం తదిహైవ ప్రజాపతే ।। ४३ ।।

సతీం యస్యాభిలాషస్సన్ వీక్షేత వధ తం ప్రభో ।।

ఇతి విష్ణువచస్సత్యం విధిం హత్వా కరోమ్యహమ్ ।। ४४ ।।

సాభిలాషః కథం బ్రహ్మా సతీం సమవలోకయత్ ।।

అభవత్త్యక్తరేతాస్తు తతో హన్మి కృతాగసమ్ ।। ४५ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యుక్తవతి దేవేశ మహేశే క్రోధసంకులే ।।

చకంపిరే జనాః సర్వే సదేవమునిమానుషాః ।।४६।।

హాహాకారో మహానాసీదౌదాసీన్యం చ సర్వశః ।।

అభూవమ్వికలో ఽతీవ తదాహం తద్విమోహకః ।।४७।।

అథ విష్ణుర్మహేశాతిప్రియః కార్యవిచక్షణః ।।

తమేవంవాదినం రుద్రం తుష్టావ ప్రణతస్సుధీః ।।४८।।

స్తుత్వా చ వివిధైః స్తోత్రైశ్శంకరం భక్తవత్సలమ్ ।।

ఇదమూచే వారయంస్తం క్షిప్రం భూత్వా పురస్సరః ।।४९।।

విష్ణురువాచ ।।

విధిన్న జహి భూతేశ స్రష్టారం జగతాం ప్రభుమ్।।

అయం శరణగస్తేద్య శరణాగతవత్సలః ।।2.2.19.५०।।

అహం తేఽతిప్రియో భక్తో భక్తరాజ ఇతీరితః ।।

విజ్ఞప్తిం హృది మే మత్వా కృపాం కురు మమోపరి ।।५१।।

అన్యచ్చ శృణు మే నాథ వచనం హేతుగర్భితమ్ ।।

తన్మనుష్వ మహేశాన కృపాం కృత్వా మమోపరి ।। ౫౨ ।।

ప్రజాస్రష్టుమయం శంభో ప్రాదుర్భూతశ్చతుర్ముఖః ।।

అస్మిన్హతే ప్రజాస్రష్టా నాస్త్యన్యః ప్రాకృతోఽధునా ।।౫౩।।

సృష్టిస్థిత్యంతకర్మాణి కరిష్యామః పునః పునః ।।

త్రయో దేవా వయం నాథ శివరూప త్వదాజ్ఞయా ।।౫౪।।

ఏతస్మిన్నిహతే శమ్భో కస్త్వత్కర్మ కరిష్యతి ।।

తస్మాన్న వధ్యో భవతా సృష్టికృల్లయకృద్విభో ।।౫౫।।

అనేనైవ సతీ కన్యా దక్షస్య చ శివా విభో ।।

సదుపాయేన వై భార్యా భవదర్థే ప్రకల్పితా ।। ౫౬ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యాకర్ణ్య మహేశస్తు విజ్ఞప్తిం విష్ణునా కృతామ్ ।।

ప్రత్యువాచాఖిలాంస్తాంశ్చ శ్రావయంశ్చ దృఢవ్రతః ।। ౫౭ ।।

మహేశ ఉవాచ ।।

దేవ దేవ రమేశాన విష్ణో మత్ప్రాణవల్లభ ।।

న నివారయ మాం తాత వధాదస్య ఖలస్త్వయమ్ ।।౫౮।।

పూరయిష్యామి విజ్ఞప్తిం పూర్వాన్తేంగీకృతాం మయా ।।

మహాపాపకరం దుష్టం హన్మ్యేనం చతురాననమ్ ।।౫౯।।

అహమేవ ప్రజాస్రక్ష్యే సర్వాః స్థిరచరా అపి ।।

అన్యం స్రక్ష్యే సృష్టికరమథవాహం స్వతేజసా।।2.2.19.౬౦।।

హత్వైనం విధిమేవాహం స్వపణం పూరయన్ కృతమ్ ।।

స్రష్టారమేకం స్రక్ష్యామి న నివారయ మేశ మామ్ ।।౬౧।।

బ్రహ్మోవాచ।।

ఇతి తస్య వచశ్శ్రుత్వా గిరీశ స్యాహ చాచ్యుతః ।।

స్మితప్రభిన్నహృదయః పునర్మైవమితీరయన్ ।।౬౨।।

అచ్యుత ఉవాచ।।

ప్రతిజ్ఞాపూరణం యోగ్యం పరస్మిన్పురుషేస్తి వై।।

విచారయస్వ వధ్యేశ భవత్యాత్మని న ప్రభో ।।౬౩।।

త్రయో దేవా వయం శంభో త్వదాత్మానః పరా నహి ।।

ఏకరూపా న భిన్నాశ్చ తత్త్వతస్సువిచారయ ।। ।।౬౪।।

తతస్తద్వచనం శ్రుత్వా విష్ణోస్స్వతిప్రియస్య సః ।।

శంభురూచే పునస్తం వై ఖ్యాపయన్నాత్మనో గతిమ్ ।।౬౫।।

।। శమ్భురువాచ ।।

హే విష్ణో సర్వభక్తేశ కథమాత్మా విధిర్మమ ।।

లక్ష్యతే భిన్న ఏవాయం ప్రత్యక్షేణాగ్రతః స్థితః ।। ౬౬ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యాజ్ఞప్తో మహేశేన సర్వేషాం పురతస్తదా ।।

ఇదమూచే మహాదేవం తోషయన్ గరుడధ్వజః ।। ౬౭ ।।

విష్ణురువాచ ।।

న బ్రహ్మా భవతో భిన్నో న త్వం తస్మాత్సదాశివ ।।

న వాహం భవతో భిన్నో న మత్త్వం పరమేశ్వర ।। ౬౮ ।।

సర్వం జానాసి సర్వజ్ఞ పరమేశ సదాశివ ।।

మన్ముఖాదఖిలాన్సర్వం సంశ్రావయితుమిచ్ఛసి ॥ ౯౯ ॥

త్వదాజ్ఞయా వదామీశ శృణ్వంతు నిఖిలాస్సురాః ॥

మునయశ్చాపరే శైవం తత్త్వం సంధార్య స్వం మనః ॥ 2.2.19.౨౦ ॥

ప్రధానస్యాఽప్రధానస్య భాగాభాగస్య రూపిణః ॥

జ్యోతిర్మయస్య భాగాస్తే వయం దేవాః ప్రభోస్త్రయః ॥౨౧॥

కస్త్వం కోహం చ కో బ్రహ్మా తవైవ పరమాత్మనః ॥

అంశత్రయమిదం భిన్నం సృష్టిస్థిత్యంతకారణమ్ ॥౨౨॥

చింతయస్వాత్మనాత్మానం స్వలీలాధృతవిగ్రహః ॥

ఏకస్త్వం బ్రహ్మ సగుణో హ్యంశభూతా వయం త్రయః ॥ ౨౩ ॥

శిరోగ్రీవాదిభేదేన యథైకస్యైవ వర్ష్మణః ॥

అంగాని తే తథేశస్య తస్య భగత్రయం హర ॥ ౨౪ ॥

యజ్జ్యోతిరభ్రం స్వపురం పురాణం కూటస్థమవ్యక్తమనంతరూపమ్ ॥

నిత్యం చ దీర్ఘాదివిశేషణాద్యైర్హీనం శివస్త్వం తత ఏవ సర్వమ్ ॥౨౫॥

బ్రహ్మోవాచ ॥ ఏతచ్ఛ్రుత్వా వచస్తస్య మహాదేవో మునీశ్వర ॥

బభూవ సుప్రసన్నశ్చ న జఘాన స మాం తతః ॥ ౨౬ ॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ద్వితీయే సతీఖండే సతీవివాహశివలీలావర్ణనం నామైకోనవింశోఽధ్యాయః ॥ ౧౯ ॥

2.2.20

నారద ఉవాచ ॥

బ్రహ్మన్ విధే మహాభాగ శివభక్తవర ప్రభో ॥

శ్రావితం చరితం శంభోరద్భుతం మంగలాయనమ్ ॥౧॥

తతః కిమభవత్తాత కథ్యతాం శశిమౌలినః

సత్యాశ్చ చరితం దివ్యం సర్వాఘౌఘవినాశనమ్ ।। ౨ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

నివృత్తే శంకరే చాస్మద్వధాద్భక్తానుకంపిని ।।

అభవన్నిర్భయాస్సర్వే సుఖినస్తు ప్రసన్నకాః ।। 3 ।।

నతస్కంధాస్సాంజలయః ప్రణేముర్నిఖిలాశ్చ తే ।।

తుష్టువుశ్శంకరం భక్త్యా చక్రుర్జయరవం ముదా ।। ౪ ।।

తస్మిన్నేవ కాలేఽహం ప్రసన్నో నిర్భయో మునే ।।

అస్తవం శంకరం భక్త్యా వివిధైశ్చ శుభస్తవైః ।। ౫ ।।

తతస్తుష్టమనాశ్శంభుర్బహులీలాకరః ప్రభుః ।।

మునే మాం సమువాచేదం సర్వేషాం శృణ్వతాం తదా ।। ౬ ।।

।। రుద్ర ఉవాచ ।।

బ్రహ్మన్ తాత ప్రసన్నోఽహం నిర్భయస్త్వం భవాధునా ।।

స్వశీర్షం స్పృశ హస్తేన మదాజ్ఞాం కుర్వసంశయమ్ ।। ౭ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యాకర్ణ్య వచశ్శమ్భోర్బహులీలాకృతః ప్రభోః ।।

స్పృశన్ స్వం కం తథా భూత్వా ప్రాణమం వృషభధ్వజమ్ ।। ౮ ।।

యావదేవమహం స్వం కం స్పృశామి నిజపాణినా ।।

తావత్తత్ర స్థితం సద్యస్తద్రూపవృషవాహనమ్ ।। ౯ ।।

తతో లజ్జాపరీతాంగస్సంస్థితశ్చాహమధోముఖః ।।

ఇన్ద్రాద్యైరమరైస్సర్వైస్సుసందృష్టస్సర్వతస్స్థితైః ।।2.2.20.౧౦।।

అథాహం లజ్జయావిష్టః ప్రణిపత్య మహేశ్వరమ్ ।।

ప్రవోచం సంస్తుతిం కృత్వా క్షమ్యతాం క్షమ్యతామితి ।।౧౧।।

అస్య పాపస్య శుధ్యర్థం ప్రాయశ్చిత్తం వద ప్రభో।।

నిగ్రహం చ తథాన్యాయం యేన పాపం ప్రయాతు మే ।।౧౨।।

ఇత్యుక్తస్తు మయా శంభురువాచ ప్రణతం హి తమ్ ।।

సుప్రసన్నతరో భూత్వా సర్వేశో భక్తవత్సలః ।। ౧౩ ।।

శంభురువాచ ।।

అనేనైవ స్వరూపేణ మదధిష్ఠితకేన హి ।।

తపః కురు ప్రసన్నాత్మా మదారాధనతత్పరః।। ౧౪ ।।

ఖ్యాతిం యాస్యసి సర్వత్ర నామ్నా రుద్రశిరః క్షితౌ।।

సాధకః సర్వకృత్యానాం తేజోభాజాం ద్విజన్మనామ్ ।।౧౫।।

మనుష్యాణామిదం కృత్యం యస్మాద్వీర్యం త్వయాఽధునా ।।

తస్మాత్త్వం మానుషో భూత్వా విచరిష్యసి భూతలే ।।౧౬।।

యస్త్వాం చానేన రూపేణ దృష్ట్వా కౌ విచరిష్యతి ।।

కిమేతద్బ్రహ్మణో మూర్ధ్ని వదన్నితి పురాన్తకః ।।౧౭।।

తతస్తే చేష్టితం సర్వం కౌతుకాచ్ఛ్రోష్యతీతి యః ।।

పరదారకృతాత్త్యాగాన్ముక్తిం సద్యస్స యాస్యతి ।। ౧౮ ।।

యథా యథా జనశ్చైతత్కృత్యన్తే కీర్తయిష్యతి ।।

తథా తథా విశుద్ధిస్తే పాపస్యాస్య భవిష్యతి ।।౧౯।।

ఏతదేవ హి తే బ్రహ్మన్ ప్రాయశ్చిత్తం మయేరితమ్ ।।

జనహాస్యకరం లోకే తవ గర్హాకరం పరమ్ ।।2.2.20.౨౦।।

ఏతచ్చ తవ వీర్యం హి పతితం వేదిమధ్యగమ్ ।।
కామార్తస్య మయా దృష్టం నైతద్ధార్యం భవిష్యతి ।। ౨౧ ।।
చతుర్భిన్దుమితం రేతః పతితం యత్క్షితౌ తవ ।।
తన్మితాస్తోయదా వ్యోమ్ని భవేయుః ప్రలయంకరాః ।। ౨౨ ।।
ఏతస్మిన్నంతరే తత్ర దేవర్షీణాం పురో ద్రుతమ్ ।।
తద్రేతసస్సమభవంస్తన్మితాశ్చ బలాహకా ।। ౨౩ ।।
సంవర్తకస్తథావర్త్తః పుష్కరో ద్రోణ ఏవ చ ।।
ఏతే చతుర్విధాస్తాత మహామేఘా లయంకరాః ।। ౨౪ ।।
గర్జంతశ్చాథ ముచంతస్తోయానీషచ్ఛివేచ్ఛయా ।।
ఫేలుర్వ్యోమ్ని మునిశ్రేష్ఠ తోయదాస్తే కదారవాః ।। ౨౫ ।।
తైస్తు సంఛాదితే వ్యోమ్ని సుగర్జద్భిశ్చ శంకరః।।
ప్రశాన్తాక్షాయణీ దేవీ భృశం శాంతోఽభవద్ద్రుతమ్ ।।౨౬।।
అథ చాహం వీతభయశ్శంకరస్యా జ్ఞయా తదా ।।
శేషం వైవాహికం కర్మ సమాప్తిమనయం మునే ।। ౨౭ ।।
పపాత పుష్పవృష్టిశ్చ శివాశివశిరస్కయోః ।।
సర్వత్ర చ మునిశ్రేష్ఠ ముదా దేవగణోజ్ఝితా ।।౨౮।।
వాద్యమానేషు వాద్యేషు గాయమానేషు తేషు చ ।।
పఠత్సు విప్రవర్యేషు వాదాన్ భక్త్యాన్వితేషు చ ।।౨౯।।
రంభాదిషు పురంధ్రీషు నృత్యమానాసు సాదరమ్ ।।
మహోత్సవో మహానాసీద్దేవపత్నీషు నారద ।। 2.2.20.30 ।।
అథ కర్మవితానేశః ప్రసన్నః పరమేశ్వరః ।।

ప్రాహ మాం ప్రాంజలిం ప్రీత్యా లౌకికీం గతిమాశ్రితః ।। ३० ।।

ఈశ్వర ఉవాచ ।।

హే బ్రహ్మన్ సుకృతం కర్మ సర్వం వైవాహికం చ యత్ ।।

ప్రసన్నోఽస్మి త్వమాచార్యో దద్యాం తే దక్షిణాం చ కామ్ ।। ३२ ।।

యాచస్వ తాం సురజ్యేష్ఠ యద్యపి స్యాత్సుదుర్లభా ।।

బ్రూహి శీఘ్రం మహాభాగ నాదేయం విద్యతే మమ ।। ३३ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్సోఽహం శంకరస్య కృతాంజలిః ।।

మునేఽవోచం వినీతాత్మా ప్రణమ్యేశం ముహుర్ముహుః ।। ३४ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

యది ప్రసన్నో దేవేశ వరయోగ్యోస్మ్యహం యది ।।

తత్కురు త్వం మహేశాన సుప్రీత్యా యద్వదామ్యహమ్ ।।३५।।

అనేనైవ తు రూపేణ వేద్యామస్యాం మహేశ్వర ।।

త్వయా స్థేయం సదైవాత్ర నృణాం పాపవిశుద్ధయే ।। ३६ ।।

యేనాస్య సంనిధౌ కృత్వా స్వాశ్రమం శశి శేఖర ।।

తపః కుర్యా వినాశాయ స్వపాపస్యాస్య శంకర ।। ३७ ।।

చైత్రశుక్లత్రయోదశ్యాం నక్షత్రే భగదైవతే ।।

సూర్యవారే చ యో భక్త్యా వీక్షేత భువి మానవః ।। ३८ ।।

తదైవ తస్య పాపాని ప్రయాంతు హర సంక్షయమ్ ।।

వర్ద్ధతే విపులం పుణ్యం రోగా నశ్యంతు సర్వశః ।।३९।।

యా నారీ దుర్భగా వంధ్యా కాణా రూపవివర్జితా ।।

సాపి త్వద్దర్శనాదేవ నిర్దోషా సంభవేద్ధ్రువమ్ ।। 2.2.20.౪౦ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యాకర్ణ్య వచో మే హి స్వాత్మసర్వసుఖావహమ్ ।।

తథాఽస్త్వితి శివః ప్రాహ సుప్రసన్నేన చేతసా ।। ౪౧ ।।

శివ ఉవాచ ।।

హితాయ సర్వలోకస్య వేద్యాం తస్యాం వ్యవస్థితః ।।

స్థాస్యామి సహితః పత్న్యా సత్యా త్వద్వచనాద్విధే ।। ౪౨ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా భగవాంస్తత్ర సభార్యో వృషభధ్వజః ।।

ఉవాచ వేదిమధ్యస్థో మూర్తిం కృత్వాంశరూపిణీమ్ ।। ౪3 ।।

తతో దక్షం సమామంత్ర్య శంకరః పరమేశ్వరః ।।

పత్న్యా సత్యా గంతుమనా అభూత్స్వజనవత్సలః ।। ౪౪ ।।

ఏతస్మిన్నంతరే దక్షో వినయావనతస్సుధీః ।।

సాంజలిర్నతకః ప్రీత్యా తుష్టావ వృషభధ్వజమ్ ।। ।।౪౫।।

విష్ణ్వాదయస్సురాస్సర్వే మునయశ్చ గణాస్తదా ।।

నత్వా సంస్తూయ వివిధం చక్రుర్జయరవం ముదా ।।౪౬।।

ఆరోప్య వృషభే శంభుస్సతీం దక్షాజ్ఞయా ముదా ।।

జగామ హిమవత్ప్రస్థం వృషభస్థస్స్వయం ప్రభుః।।౪౭।।

అథ సా శంకరాభ్యాసే సుదతీ చారుహాసినీ ।।

విరేజే వృషభస్థా వై చన్ద్రాంతే కాలికా యథా ।। ౪౮ ।।

విష్ణ్వాదయస్సురాస్సర్వే మరీచ్యాద్యాస్తథర్షయః ।।

దక్షోపి మోహితశ్చాసీత్తథాన్యే నిశ్చలా జనాః ।।౪౯।।

కేచిద్వాద్యాన్వాదయస్తో గాయంతస్సుస్వరం పరే ।।

శివం శివయశశ్శుద్ధమనుజగ్ముః శివం ముదా ।।2.2.20.౫౦।।

మధ్యమార్గాద్విసృష్టో హి దక్షః ప్రీత్యాథ శమ్భునా ।।

వధామ ప్రాప సగణః శమ్భుః ప్రేమసమాకులః ।। ౫౧ ।।

విసృష్టా అపి విష్ణ్వాద్యాశ్శమ్భునా పునరేవ తే ।।

అనుజగ్ముశ్శివం భక్త్యా సురాః పరమయా ముదా ।।౫౨।।

త్రైస్సర్వైస్సగణైశ్శంభుస్సత్యః చ స్వస్త్రియా యుతః ।।

ప్రాప స్వం ధామ సంహృష్టో హిమవద్గిరి శోభితమ్ ।। ౫౩ ।।

తత్ర గత్వాఖిలాన్దేవాన్మునీనపి పరాంస్తథా ।।

ముదా విసర్జయామాస బహు సమ్మాన్య సాదరమ్ ।। ౫౪ ।।

శంభుమాభాష్య తే సర్వే విష్ణ్వాద్యా ముదితాననా ।।

స్వంస్వం ధామ యయుర్నత్వా స్తుత్వా చ మునయస్సురాః ।। ౫౫ ।।

శివోపి ముదితోత్యర్థం స్వపత్న్యా దక్షకన్యయా ।।

హిమవత్ప్రస్థసంస్థో హి విజహార భవానుగః ।। ౫౬ ।।

తతస్స శంకరస్సత్యా సగణస్సూతికృన్మనే ।।

ప్రాప స్వం ధామ సంహృష్టః కైలాశం పర్వతోత్తమమ్ ।। ౫౭ ।।

ఏతద్వస్సర్వమాఖ్యాతం యథా తస్య పురాఽభవత్ ।।

వివాహో వృషయానస్య మనుస్వాయంభువాన్తక ।। ౫౮ ।।

వివాహసమయే యజ్ఞే ప్రారంభే వా శృణోతి యః ।।

ఏతదాఖ్యానమవ్యగ్రస్సంపూజ్య వృషభధ్వజమ్ ।। ౫౯ ।।

తస్యాఽవిఘ్నం భవేత్సర్వం కర్మ వైవాహికం చ యత్ ।।

శుభాఖ్యమపరం కర్మ నిర్విఘ్నం సర్వదా భవేత్ ।।2.2.20.౬౦।।

కన్యా చ సుఖసౌభగ్యశీలాచారగుణాన్వితా।।

సాధ్వీ స్యాత్పుత్రిణీ ప్రీత్యా శ్రుత్వాఖ్యానమిదం శుభమ్ ।।౬౧।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ద్వితీయే సతీఖణ్డే సతీ వివాహవర్ణనం నామ వింశోఽధ్యాయః ।। ౨౦ ।।

2.2.21

।। నారద ఉవాచ ।।

సమీచీనం వచస్తాత సర్వజ్ఞస్య తవాఽనఘ ।।

మహాద్భుతం శ్రుతం నో వై చరితం శివయోశ్శుభమ్ ।। ౧ ।।

వివాహశ్చ శ్రుతస్సమ్యక్ సర్వమోహాపహారకః ।।

పరమజ్ఞానసంపన్నో మంగలాలయ ఉత్తమః ।।౨।।

భూయ ఏవ వివిత్సా మే చరితం శివయోశ్శుభమ్ ।।

తద్వర్ణయ మహాప్రాజ్ఞ కృపాం కృత్వాఽతులామరమ్ ।। 3 ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

సమ్యక్కారుణికస్యైవ మునే తే విచికిత్సితమ్ ।।

యదహం నోదితస్సౌమ్య శివలీలానువర్ణనే ।। ౪ ।।

వివాహ్య దక్షజాం దేవీం సతీం త్రైలోక్యమాతరమ్ ।।

గత్వా స్వధామ సుప్రీత్యా యదకార్షీన్నిబోధ మే ।। ౫ ।।

తతో హరస్స స్వగణస్స్వస్థానం ప్రాప్య మోదనమ ।।

దేవర్షే తత్ర వృషభాదవాతరదతిప్రియాత్ ।। ౬ ।।

యథాయోగ్యం నిజస్థానం ప్రవిశ్య స సతీసఖః ।।

ముముదేఽతీవ దేవర్షే భవాచారకరశ్శివః।।౭।।

తతో విరూపాక్ష ఇమాం ప్రాప్య దాక్షాయణీం గణాన్ ।।

స్వీయానిర్యాపయామాస నద్యాదీన్ గిరికందరాత్ ।।౮।।

ఉవాచ చైతాన్తాన్ సర్వాన్నంద్యాదీనతిసూనృతమ్ ।।

లౌకికీం రీతిమాశ్రిత్య కరుణాసాగరః ప్రభుః ।। ౯ ।।

మహేశ ఉవాచ ।।

యదాహం చ స్మరామ్యత్ర స్మరణాదరమానసాః ।।

సమాగమిష్యథ తదా మత్పార్శ్వం మే గణా ద్రుతమ్ ।। 2.2.21.౧౦ ।।

ఇత్యుక్తే వామదేవేన నద్యాద్యాస్స్వగణాశ్చ తే ।।

మహావేగా మహావీరా నానాస్థానేషు సంయయుః ।। ౧౧ ।।

ఈశ్వరోపి తయా సార్ద్ధం తేషు యాతేషు విభ్రమీ ।।

దాక్షాయణ్యా సమం రేమే రహస్యే ముదితో భృశమ్ ।। ౧౨ ।।

కదాచిద్వన్య పుష్పాణి సమాహృత్య మనోహరామ్ ।।

మాలాం విధాయ సత్యాస్తు హారస్థానే స యోజయత్।। 3।।

కదాచిద్దర్పణే చైవ వీక్షతీమాత్మనస్సతీమ్ ।।

అనుగమ్య హరో వక్త్రమ్ స్వీయమప్యవలోకయత ।। ౧౪ ।।

కదాచిత్కుండలం తస్యా ఉల్లాస్యోల్లాస్య సంగతః।।

బధ్నాతి మోచయత్యేవ సా స్వయం మార్జయత్యపి ।। ౧౫।।

సరాగౌ చరణావస్యాః పావకేనోజ్జ్వలేన చ ।।

నిసర్గరక్తౌ కురుతే పూర్ణరాగౌ వృషధ్వజః ।। ౧౬।।

ఉచ్చైరపి యదాఖ్యేయమన్యేషాం పురతో బహు ।।

తత కర్ణే కథయత్త్యస్యాహరో ద్రష్టుం తదాననమ్ ।। ౧౭।।

న దూరమపి గన్తాసౌ సమాగత్య ప్రయత్నతః।।

అనుబధ్నాతి నామాక్షీ పృష్ఠదేశేన్యమానసామ్।। ౧౮।।

అంతర్హితస్తు తత్రైవ మాయయా వృషభధ్వజః ।।

తామాలిలింగ భీత్యా స్వం చకితా వ్యాకులాఽభవత్।। ౧౯।।

సౌవర్ణపద్మకలికాతుల్యే తస్యా కుచద్వయే ।।

చకార భ్రమరాకారం మృగనాభివిశేషకమ్ ।। 2.2.21.౨౦ ।।

హారమస్యాః కుచయుగాద్వియోజ్య సహసా హరః ।।

న్యయోజయచ్చ తత్రైవ స్వకరస్పర్శనం ముహుః ।।౨౧।।

అంగదాన్వలయానూర్మాన్విశ్లేష్య చ పునః పునః।।

తత్స్థానాత్పునరేవాసౌ తత్స్థానే ప్రత్యయోజయత్ ।। ౨౨ ।।

కాలికేతి సమాయాతి సవర్ణా తే సఖీ త్వమామ్ ।।

యాస్యత్వస్యాస్తథేక్షంత్యాః ప్రోత్తుంగౌ సాహసం కుచౌ ।। ౨౩ ।।

కదాచిన్మదనోన్మాదచేతనః ప్రమథాధిపః ।।

చకార నర్మ శర్మాణి తథాకృత్రిప్రియయా ముదా ।। ౨౪ ।।

ఆహృత్య పద్మపుష్పాణి రమ్యపుష్పాణి శంకరః ।।

సర్వాంగేషు కరోతి స్మ పుష్పాభరణమాదరాత్ ।। ౨౫ ।।

గిరికుంజేషు రమ్యేషు సత్యా సహ మహేశ్వరః ।।

విజహార సమస్తేషు ప్రియయా భక్తవత్సలః ।। ౨౬ ।।

తయా వినా స్మ నో యాతి నాస్థితో న స్మ చేష్టతే ।।

తయా వినా క్షమమపి శర్మ లేభే న శంకరః ।।౨౭।।

విహృత్య సుచిరం కాలం కైలాసగిరికుంజరే ।।

అగమద్ధిమవత్ప్రస్థం సస్మార స్వేచ్ఛయా స్మరన్ ।। ౨౮ ।।

తస్మిన్ప్రవిష్టే కామే తు వసంతశ్శంకరాంతికే ।।

వితస్తార నిజం భావం హార్దం విజ్ఞాయ యత్ప్రభో ।।౨౯।।

సర్వే చ పుష్పితా వృక్షా లతాశ్చాన్యాశ్చ పుష్పితాః।

అంభాంసి ఫుల్లపద్మాని పద్మాస్సభ్రమరాస్తథా।।2.2.21.30।।

ప్రవిష్టే తత్ర సదృతౌ వవౌ స మలయో మరుత్ ।।

సుగంధిగంధపుష్పేణ మోదకశ్చ సుగంధియుక్ ।।3౧।।

సంధ్యార్ధచంద్రసంకాశాః పలాశాశ్చ విరేజిరే ।।

కామాస్త్రవత్సుమనసః ప్రమోదాత్పాదపాధరః ।।3౨।।

బభుః పంకజపుష్పాణి సరస్సు సంకలాఙ్గనాన్ ।।

సంమోహయితుముద్యుక్తా సుముఖీ వాయుదేవతా ।। 33 ।।

నాగకేశరవృక్షాశ్చ స్వర్ణవర్ణైః ప్రసూనకైః ।।

బభుర్మదనకేత్వాభా మనోజ్ఞాశ్శంకరాంతికే ।। 3౪ ।।

లవంగవల్లీసురభిగంధేనోద్వాస్య మారుతమ్ ।।

మోహయామాస చేతాంసి భృశం కామిజనే పురా ।। 3౫ ।।

చారు పావకచర్చితుస్సుస్వరాశ్చూతశాలినః ।।

బభుర్మదనబాణౌఘపర్యంకమదనావృతాః ।। 3౬ ।।

అంభాంసి మలహీనాని రేజుః ఫుల్లకుశాశయాః ।।

మునీనామివ చేతాంసి ప్రవ్యక్తజ్యోతిరుద్గమమ్ ।। 3౭ ।।

తుషారాసూ్సర్యరశ్మీనాం సంగమాదగమన్ బహిః ।।
ప్రమత్వానీక్ష్యతేక్షాశ్చ సలిలీహృదయాస్తదా ।। ౩౮ ।।
ప్రసన్నాస్సహ చన్ద్రేణ ననిషారాస్తదాఽభవన్ ।।
విభావర్యః ప్రియేణైవం కామిన్యస్తు మనోహరాః ।। ౩౯ ।।
తస్మిన్కాలే మహాదేవస్సహ సత్యా ధరోత్తమే ।।
రేమే స సుచిరం ఛన్దం నికుంజేషు నదీషు చ ।। 2.2.21.౪౦ ।।
తథా తేన సమం రేజే తదా దాక్షాయిణి మునే ।।
యథా హరః క్షణమపి శాంతిమాప తయా వినా ।। ౪౧ ।।
సంభోగవిషయే దేవీ సతీ తస్య మనః ప్రియా ।।
విశతీవ హరస్యాంగే పాయయన్నివ తద్రసమ్ ।। ౪౨ ।।
తస్యా కుసుమమాలాభిర్భూషయన్సకలాం తనుమ్ ।।
స్వహస్తరచితాభిస్తు నవశర్మాకరోచ్చ సః ।। ౪౩ ।।
ఆలాపైర్వీక్షితైర్హాస్యైస్తథా సంభాషణైర్హరః ।।
తస్యాదిదేశ గిరిజాం సపతీవాత్మసంవిదమ్ ।। ౪౪ ।।
తద్వక్త్రచంద్ర పీయూషపానస్థిరతనుర్హరః ।।
నానావైశేషికీం తన్వీమవస్థాం స కదాచన ।। ౪౫ ।।
తద్వక్త్రామ్బుజవాసేన తత్సౌన్దర్యైశ్చ నర్మభిః ।।
గుణైరివ మహాదంతీ బద్ధో నాన్యవిచేష్టితః ।। ౪౬ ।।
ఇతి హిమగిరికుంజప్రస్థభాగే దరీషు ప్రతిదినమభిరేమే దక్షపుత్ర్యా మహేశః ।।

క్రతుభుజపరిమాణైః క్రీడతస్తస్య జాతా దశ దశ చ సురర్షే వత్సరాః పంచ చాన్యే ।। ౪౭ ।। ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ద్వితీయే సతీఖండే సతీశివక్రీడావర్ణనం నామైకవింశోధ్యాయః ।। ౨౧ ।।

2.2.22

బ్రహ్మోవాచ ।।

కదాచిదథ దక్షస్య తనయా జలదాగమే ।।

కైలాసక్ష్మాభృతః ప్రాహ ప్రస్థస్థం వృషభధ్వజమ్ ।।౧।।

సత్యువాచ ।।

దేవ దేవ మహాదేవ శంభో మత్ప్రాణవల్లభ ।।

శృణు మే వచనం నాథ శ్రుత్వా తత్కురు మానద ।।౨।।

ఘనాగమోయం సంప్రాప్తః కాలః పరమదుస్సహః ।।

అనేకవర్ణమేఘౌఘాస్సంగీతాంబరదిక్చయాః ।।౩।।

వివాంతి వాతా హృదయం హారయంతీత వేగినః ।।

కదంబరజసా ధౌతాః పాథోబిన్దువికర్షణాః ।। ౪ ।।

మేఘానాం గర్జితైరుచ్చైర్ధారాసారం విముంచతామ్ ।।

విద్యుత్పతాకినాం తీవ్రః క్షుబ్ధం స్యాత్కస్య నో మనః ।।౫।।

న సూర్యో దృశ్యతే నాపి మేఘచ్ఛన్నో నిశాపతిః ।।

దివాపి రాత్రివద్భాతి విరహి వ్యసనాకరః ।। ౬ ।।

మేఘానైకత్ర తిష్ఠంతో ధ్వనన్త పవనేరితాః ।।

పతంత ఇవ లోకానాం దృశ్యంతే మూర్ధ్ని శంకర ।। ౭ ।।

వాతాహతా మహావృక్షా నర్తంత ఇవ చాంబరే ।।

దృశ్యంతే హర భీరూణాం త్రాసదాః కాముకేప్సితా ।। ౮ ।।

స్నిగ్ధనీలాంజనస్యాశు సదివౌఘస్య పృష్ఠతః ।।

బలాకరాజీ వాత్యుచ్చైర్యమునాపృష్ఠఫేనవత్ ।। ౯ ।।

క్షపాక్షయేషవలయం దృశ్యతే కాలికాగతా ।।

అంబుధావివ సందీప్తపావకో వడవాముఖః ।। 2.2.22.౧౦ ।।

ప్రారోహంతీహ సస్యాని మందిరం ప్రాఙ్గణేష్వపి ।।

కిమన్యత్ర విరూపాక్ష సస్యోద్భూతిం వదామ్యహమ్ ।। ౧౧ ।।

శ్యామలై రాజతైరక్తైర్విశదోయం హిమాచలః ।।

మందరాశ్రయమేఘౌఘః పత్రైర్దుగ్ధాంబుధిర్యథా ।।౧౨।।

అసమశ్రీశ్చ కుటిలం భేజే యస్యాథ కింశుకాన్ ।।

ఉచ్చావచాన్ కలౌ లక్ష్మీర్గన్తా సంత్యజ్య సజ్జనాన్ ।। ౧౩ ।।

మందారస్తన పీలూనాం శబ్దేన హృషితా ముహుః ।।

కేకాయంతే ప్రతివనే సతతం పృష్ఠసూచకమ్ ।। ౧౪ ।।

మేఘోత్సుకానాం మధురశ్చాతకానాం మనోహరః ।।

ధారాసారశరైస్తాపం పేతుః ప్రతిపథోద్గతమ్ ।। ౧౫ ।।

మేఘానాం పశ్య మద్దేహే దుర్నయం కరకోత్కరైః ।।

యే ఛాదయంత్యనుగతే మయూరాంశ్చాతకాంస్తథా ।। ౧౬ ।।

శిఖసారంగయోర్దృష్ట్వా మిత్రాదపి పరాభవమ్ ।।

హర్షం గచ్ఛంతి గిరిశం విదూరమపి మానసమ్ ।। ౧౭ ।।

ఏతస్మిన్విషమే కాలే నీలం కాకాశ్చకోరకాః ।।

కుర్వంతి త్వాం వినా గేహాన్ కథం శాంతిమవాప్స్యసి ।। ।। ౧౮ ।।

మహతీవాద్య నో భీతిర్మా మేఘోత్థా పినాకధృక్ ।।

యతస్వ యస్మాద్వాసాయ మాచిరం వచనాన్మమ ।। ౧౯ ।।

కైలాసే వా హిమాద్రౌ వా మహాకాశ్యామథ క్షితౌ ।।

తత్రోపయోగ్యం సంవాసం కురు త్వం వృషభధ్వజ ।। 2.2.22.౨౦ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

ఏవముక్తస్తయా శంభుర్దాక్షాయణ్యా తథాఽసకృత

సంజహాస చ శీర్షస్థచన్ద్రరశ్మిస్మితాలయమ్ ।। ౨౧ ।।

అథోవాచ సతీం దేవీం స్మితభిన్నోష్ఠసంపుటః ।।।

మహాత్మా సర్వతత్త్వజ్ఞస్తోషయన్పరమేశ్వరః ।। ౨౨ ।।

ఈశ్వరః ఉవాచ ।।

యత్ర ప్రీత్యై మయా కార్యో వాసస్తవ మనోహరే ।।

మేఘాస్తత్ర న గంతారః కదాచిదపి మత్ప్రియే ।। ౨3 ।।

మేఘా నితంబపర్యంతం సంచరంతి మహీభృతః ।।

సదా ప్రాలేయసానోస్తు వర్షాస్వపి మనోహరే । ।। ౨౪ ।।

కైలాసస్య తథా దేవి పాదగాః ప్రాయశో ఘనాః ।।

సంచరంతి న గచ్ఛంతి తత ఊర్ద్వం కదాచన ।। ౨౫ ।।

సుమేరోర్వా గిరేరూర్ద్వం న గచ్ఛంతి బలాహకాః ।।

జమ్బూమూలం సమాసాద్య పుష్కరావర్తకాదయః ।। ౨౬ ।।

ఇత్యుక్తేషు గిరీన్ద్రేషు యస్యోపరి భవేద్ధి తే ।।

మనోరుచిర్నివాసాయ తమాచక్ష్వ ద్రుతం హి మే ।। ౨౭ ।।

స్వేచ్ఛావిహారైస్తవ కౌతుకాని సువర్ణపక్షానిలవృన్దవృన్దైః ।।

శబ్దోత్తరంగైర్మధురస్వనైస్తైర్ముదోపగేయాని గిరౌ హిమోత్థే ।। ౨౮ ।।

సిద్ధాఙ్గనాస్తే రచితాసనా భువమిచ్ఛంతి చైవోపహృతం సకౌతుకమ్ ।।

స్వేచ్ఛావిహారే మణికుట్టిమే గిరౌ కుర్వన్తి చేష్యంతి ఫలాదిదానకైః ।। ౨౯ ।।
ఫణీన్ద్రకన్యా గిరికన్యకాశ్చ యా నాగకన్యాశ్చ తురంగముఖ్యాః ।।

సర్వాస్తు తాస్తే సతతం సహాయతాం సమాచరిష్యంత్యనుమోదవిభ్రమైః ।। 2.2.22.30 ।।

రూపం తదేవమతులం వదనం సుచారు దృష్ట్వాంగనా నిజవపుర్నిజకాంతిసహ్యామ్ ।।

హేలా నిజే వపుషి రూపగణేషు నిత్యం కర్తార ఇత్యనిమిషేక్షణచారురూపాః ।। ౩౧ ।।

యా మేనకా పర్వతరాజ జాయా రూపైర్గుణైః ఖ్యాతవతీ త్రిలోకే ।।

సా చాపి తే తత్ర మనోనుమోదం నిత్యం కరిష్యత్యనునాథనాద్యైః ।। ౩౨ ।।

పురం హి వర్గైర్గిరిరాజవంద్యైః ప్రీతిం విచిన్వద్భిరుదారరూపా ।।

శిక్షా సదా తే ఖలు శోచితాపి కార్యాఽన్వహం ప్రీతియుతా గుణాద్యైః ।। 33 ।।

విచిత్రైః కోకిలాలాపమోదైః కుంజగణావృతమ్ ।।

సదా వసంతప్రభవం గంతుమిచ్ఛసి కిం ప్రియే ।। ౩౪ ।।

నానాబహుజలాపూర్ణసరశ్శీత సమావృతమ్ ।।

పద్మినీశతశోయుక్తమచలేన్ద్రం హిమాలయమ్ ।। ౩౫ ।।

సర్వకామప్రదైర్వృక్షైశ్శాద్వలైః కల్పసంజ్ఞకైః ।।

సక్షణం పశ్య కుసుమాన్యథాశ్వకరి గోవ్రజే ।। ౩౬ ।।

ప్రశాంతశ్వాపదగణం మునిభిర్యతిభిర్వృతమ్ ।।

దేవాలయం మహామాయే నానామృగగణైర్యుతమ్ ।। ౩౭ ।।

స్ఫటిక స్వర్ణవప్రాద్యై రాజతైశ్చ విరాజితమ్ ।।

మానసాదిసరోరంగైరభితః పరిశోభితమ్ ।। ౩౮ ।।

హిరణ్మయై రత్ననాలైః పంకజైర్ముకులైర్వృతమ్ ।।

శిశుమారైస్తథాసంఖ్యైః కచ్ఛపైర్మకరైః కరైః ।। ౩౯ ।।

నిషేవితం మంజులైశ్చ తథా నీలోత్పలాదిభిః ।।

దేవేశి తస్మాన్ముక్తైశ్చ సర్వగంధైశ్చ కుంకుమైః ।। 2.2.22.౪౦ ।।

లసద్గంధజలైః శుభ్రైరాపూర్ణైః స్వచ్ఛకాంతిభిః ।।

శాద్వలైస్తరుణైస్తుంగైస్తీరస్థైరుపశోభితమ్ ।। ౪౧ ।।

నృత్యద్భిరివ శాఖోఘైర్వర్ధయంతం స్వసంభవమ్ ।।

కామదేవైస్సారసైశ్చ మత్తచక్రాంగశోభితైః ।। ౪౨ ।।

మధురారావిభిర్మోదకారిభిర్భ్రమరాదిభిః ।।

శబ్దాయమానం చ ముదా కామోద్దీపనకారకమ్ ।। ౪౩ ।।

వాసవస్య కుబేరస్య యమస్య వరుణస్య చ ।।

అగ్నేః కోణపరాజస్య మారుతస్య పరస్య చ ।। ౪౪ ।।

పురీభిశ్శోభిశిఖరం మేరోరుచ్చైస్సురాలయమ్ ।।

రంభాశచీమేనకాదిరంభోరుగణసేవితమ్ ।। ।। ౪౫ ।।

కిం త్వమిచ్ఛసి సర్వేషాం పర్వతానాం హి భూభృతామ్ ।।

సారభూతే మహారమ్యే సంవిహర్తుం మహాగిరౌ ।। ౪౬ ।।

తత్ర దేవీ సఖియుతా సాప్సరోగణమండితా ।।

నిత్యం కరిష్యతి శచీ తవ యోగ్యాం సహాయతామ్।।౪౭।।

అథవా మమ కైలాసే పర్వతేంద్రే సదాశ్రయే ।।

స్థానమిచ్ఛసి విత్తేశపురీపరివిరాజితే ।।౪౮।।

గంగాజలౌఘప్రయతే పూర్ణచన్ద్రసమప్రభే ।।

దరీషు సానుషు సదా బ్రహ్మకన్యాభ్యుదీరితే ।।౪౯।।

నానామృగగణైర్యుక్తే పద్మాకరశతావృతే ।।

సర్వైర్గుణైశ్చ సద్వస్తుసుమేరోరపి సుందరి ।।2.2.22.౫౦।।

స్థానేష్వేతేషు యత్రాపి తవాంతఃకరణే స్పృహా ।।

తం ద్రుతం మే సమాచక్ష్వ వాసకర్తాస్మి తత్ర తే ।। ౫౧ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇతీరితే శంకరేణ తదా దాక్షాయణీ శనైః ।।

ఇదమాహ మహాదేవం లక్షణం స్వప్రకాశనమ్ ।। ౫౨ ।।

।। సత్యువాచ ।।

హిమాద్రావేవ వసితుమహమిచ్ఛే త్వయా సహ ।।

న చిరాత్కురు సంవాసం తస్మిన్నేవ మహాగిరౌ ।। ౫3 ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

అథ తద్వాక్యమాకర్ణ్య హరః పరమమోహితః ।।

హిమాద్రిశిఖరం తుంగం దాక్షాయణ్యా సమం యయౌ ।। ౫౪ ।।

సిద్ధాంగనాగణయుతమగమ్యం చైవ పక్షిభిః ।।

అగమచ్ఛిఖరం రమ్యం సరసీవనరాజితమ్ ।। ౫౫ ।।

విచిత్రరూపైః కమలైః శిఖరం రత్నకర్బురమ్।।

బాలార్కసదృశం శంభురాససాద సతీసఖః।।౫౬।।

స్ఫటికాభ్రమయే తస్మిన్ శాదవలద్రుమరాజితే

విచిత్రపుష్పావలిభిస్సరసోభిశ్చ సంయుతే॥౫౭॥

ప్రఫుల్లతరుశాఖాగ్రం గుంజద్భ్రమరసేవితమ్।

పంకేరుహైః ప్రఫుల్లైశ్చ నీలోత్పలచయైస్తథా॥౫౮॥

శోభితం చక్రవాకాద్యైః కాదంబైర్హంసశంకుభిః॥

ప్రమత్తసారసైః క్రౌంచైర్నీలకంఠైశ్చ శబ్దితైః॥౫౯॥

పుంస్కోకిలానాం నినదైర్మధురైర్గణసేవితైః॥

తురంగవదనైస్సిద్ధైరప్సరోభిశ్చ గుహ్యకైః॥2.2.22.౬౦॥

విద్యాధరీభిర్దేవీభిః కిన్నరీభిర్విహారితమ్॥

పురంధ్రీభిః పార్వతీభిః కన్యాభిరభిసంగతమ్॥౬౧॥

విపంచీతాంత్రికామత్తమృదంగపటహస్వనైః।

నృత్యద్భిరప్సరోభిశ్చ కౌతుకోత్థైశ్చ శోభితమ్ ॥ ౬౨ ॥
దేవికాభిర్దీర్ఘికాభిర్గంధిభిస్సుసమావృతమ్ ॥

ప్రఫుల్లకుసుమైర్నిత్యం సకుంజైరుపశోభితమ్ ॥౬3॥

శైలరాజపురాభ్యర్ణే శిఖరే వృషభధ్వజః ॥

సహ సత్యా చిరం రేమే ఏవంభూతేషు శోభనమ్ ॥ ॥ ౬౪ ॥

తస్మిన్స్వర్గసమే స్థానే దివ్యమానేన శంకరః ॥

దశవర్షసహస్రాణి రేమే సత్యా సమం ముదా ॥ ౬౫ ॥

స కదాచిత్తతస్స్థానాదన్యద్యాతి స్థలం హరః ॥

కదాచిన్మేరుశిఖరం దేవీ దేవవృతం సదా ॥౬౬॥

ద్వీపాన్నానా తథోద్యానవనాని వసుధాతలమ్॥

గత్వాగత్వా పునస్తత్రాభ్యేత్య రేమే సతీసుఖమ్ ॥౬౭॥

న జజ్ఞే స దివా రాత్రౌ న బ్రహ్మణి తపస్సమమ్ ।।

సత్యాం హి మనసా శంభుః ప్రీతిమేవ చకార హ ।।౬౮।।

ఏవం మహాదేవముఖం సత్యపశ్యత్స్మ సర్వదా ।।

మహాదేవోఽపి సర్వత్ర సదాద్రాక్షీత్సతీముఖమ్ ।।౬౯।।

ఏవమన్యోన్యసంసర్గాదనురాగమహీరుహమ్ ।।

వర్ద్ధయామాసతుః కాలీశివౌ భావాంబుసేచనైః ।। 2.2.22.౭౦ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ద్వితీయే సతీఖండే శివాశివవిహారవర్ణనం నామ ద్వావింశోఽధ్యాయః ।।౨౨।।

2.2.23

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఏవం కృత్వా విహారం వై శంకరేణ చ సా సతీ ।।

సంతుష్టా సాభవచ్చాతి విరాగా సమజాయత ।। ౧ ।।

ఏకస్మిన్దివసే దేవీ సతీ రహసి సంగతా ।।

శివం ప్రణమ్య సద్భక్త్యా న్యస్యోచ్చైః సుకృతాంజలిః ।। ౨ ।।

సుప్రసన్నం ప్రభుం నత్వా సా దక్షతనయా సతీ ।।

ఉవాచ సాంజలిర్భక్త్యా వినయావనతా తతః ।। 3 ।।

సత్యువాచ ।।

దేవదేవ మహాదేవ కరుణా సాగర ప్రభో ।।

దీనోద్ధర మహాయోగిన్ కృపాం కురు మమోపరి ।।౪।।

త్వం పరః పురుషస్స్వామీ రజస్సత్త్వతమః పరః ।।

నిర్గుణస్సగుణస్సాక్షీ నిర్వికారీ మహాప్రభుః ।। ౫ ।।

ధన్యాహం తే ప్రియా జాతా కామినీ సువిహారిణీ ।।

జాతస్త్వం మే పతిస్స్వామిన్భక్తివాత్సల్యతో హర ।। ౬ ।।

కృతో బహుసమా నాథ విహారః పరమస్త్వయా ।।

సంతుష్టాహం మహేశాన నివృత్తం మే మనస్తతః ।।౭।।

జ్ఞాతుమిచ్ఛామి దేవేశ పరం తత్త్వం సుఖావహమ్ ।।

యం న సంసారదుఃఖాద్వై తరేజ్జీవోఽంజసా హర ।।౮।।

యత్కృత్వా విషయీ జీవస్స లభేత్పరమం పదమ్ ।।

సంసారీ న భవేన్నాథ తత్త్వం వద కృపాం కురు ।।౯।।

బ్రహ్మోవాచ।।

ఇత్యపృచ్ఛత్స్మ సద్భక్త్యా శంకరం సా సతీ మునే ।।

ఆదిశక్తిర్మహేశానీ జీవోద్ధారాయ కేవలమ్ ।।2.2.23.౧౦।

ఆకర్ణ్య తచ్ఛివః స్వామీ స్వేచ్ఛయోపాత్తవిగ్రహః ।।

అవోచత్పరమప్రీతస్సతీం యోగవిరక్తధీః ।। ౧౧ ।।

।। శివ ఉవాచ ।।

శృణు దేవి ప్రవక్ష్యామి దాక్షాయణి మహేశ్వరి ।।

పరం తత్త్వం తదేవానుశయీ ముక్తో భవేద్యతః ।। ౧౨ ।

పరతత్త్వం విజానీహి విజ్ఞానం పరమేశ్వరీ ।।

ద్వితీయం స్మరణం యత్ర నాహం బ్రహ్మేతి శుద్ధధీః ।।౧3।।

తద్దుర్లభం త్రిలోకేస్మింస్తజ్జ్ఞాతా విరలః ప్రియే ।।

యాదృశో యస్సదాసోహం బ్రహ్మసాక్షాత్పరాత్పరః ।। ౧౪ ।।

తన్మాతా మమ భక్తిశ్చ భుక్తిముక్తిఫలప్రదా ।।

సులభా మన్త్రప్రసాదాద్ధి నవధా సా ప్రకీర్తితా ।। ౧౫ ।।

భక్తౌ జ్ఞానే న భేదో హి తత్కర్తుస్సర్వదా సుఖమ్ ।।

విజ్ఞానం న భవత్యేవ సతి భక్తివిరోధినః ।। ౧౬ ।।

భక్త్యా హీనస్సదాహం వై తత్రప్రభావాద్గృహేష్వపి ।।

నీచానాం జాతిహీనానాం యామి దేవి న సంశయః ।। ౧౭ ।।

సా భక్తిర్ద్వివిధా దేవి సగుణా నిర్గుణా మతా ।।

వైధీ స్వాభావికీ యా యా వరా సా త్వవరా స్మృతా ।। ౧౮ ।।

నైష్ఠిక్యా నైష్ఠికీ భేదాద్ద్వివిధే ద్వివిధే హి తే ।।

షడ్విధా నైష్ఠికీ జ్ఞేయా ద్వితీయైకవిధా స్మృతా ।। ౧౯ ।।

విహితావిహితాభేదాత్తామనేకాం విదుర్బుధాః ।।

తయోర్బహువిధత్వాచ్చ తత్త్వం త్వన్యత్ర వర్ణితమ్ ।। 2.2.23.౨౦ ।।

తే నవాంగే ఉభే జ్ఞేయే వర్ణితే మునిభిః ప్రియే ।।

వర్ణయామి నవాంగాని ప్రేమతః శృణు దక్షజే ।। ౨౧ ।।

శ్రవణం కీర్తనం చైవ స్మరణం సేవనం తథా ।।

దాస్యం తథార్చనం దేవి వందనం మమ సర్వదా ।। ౨౨ ।।

సఖ్యమాత్మార్పణం చేతి నవాంగాని విదుర్బుధాః ।।

ఉపాంగాని శివే తస్యా బహూని కథితాని వై ।। ౨3 ।।

శృణు దేవి నవాంగానాం లక్షణాని పృథక్పృథక్ ।।

మమ భక్తేర్మనో దత్త్వా భక్తి ముక్తిప్రదాని హి ।। ౨౪ ।।

కథాదేర్నిత్యసమ్మానం కుర్వన్దేహాదిభిర్ముదా ।।

స్థిరాసనేన తత్పానం యత్తచ్ఛ్రవణముచ్యతే ।। ౨౫ ।।

హృదాకాశేన సంపశ్యఞ్ జన్మకర్మాణి వై మమ ।।
ప్రీత్యాచోచ్చారణం తేషామేతత్కీర్తనముచ్యతే ।। ౨౬ ।।
వ్యాపకం దేవి మాం దృష్ట్వా నిత్యం సర్వత్ర సర్వదా ।।
నిర్భయత్వం సదా లోకే స్మరణం తదుదాహృతమ్ ।। ౨౭ ।।
అరుణోదయమారభ్య సేవాకాలేంచితా హృదా ।।
నిర్భయత్వం సదా లోకే స్మరణం తదుదాహృతమ్ ।। ౨౮ ।।
సదా సేవ్యానుకూల్యేన సేవనం తద్ధి గోగణైః ।।
హృదయామృతభోగేన ప్రియం దాస్యముదాహృతమ్ ।।౨౯।।
సదా భృత్యానుకూల్యేన విధినా మే పరాత్మనే ।।
అర్పణం షోడశానాం వై పాద్యాదీనాం తదర్చనమ్ ।।2.2.23.30।।
మంత్రోచ్చారణధ్యానాభ్యాం మనసా వచసా క్రమాత్ ।।
యదష్టాంగేన భూస్పర్శం తద్వై వందనముచ్యతే ।।3౧।।
మంగలామంగలం యద్యత్కరోతీతీశ్వరో హి మే ।।
సర్వం తన్మంగలాయేతి విశ్వాసః సఖ్యలక్షణమ్ ।। 3౨ ।।
కృత్వా దేహాదికం తస్య ప్రీత్యై సర్వం తదర్పణమ్।।
నిర్వాహాయ చ శూన్యత్వం యత్తదాత్మసమర్పణమ్।।33।।
నవాంగానీతి మద్భక్తేర్భుక్తిముక్తిప్రదాని చ ।।
మమ ప్రియాణి చాతీవ జ్ఞానోత్పత్తికరాణి చ ।।3౪।।
ఉపాంగాని చ మద్భక్తేర్బహూని కథితాని వై ।।
బిల్వాదిసేవనాదీని సమూహ్యాని విచారతః ।। 3౫ ।।
ఇత్థం సాంగోపాంగభక్తిర్మమ సర్వోత్తమా ప్రియే ।।

జ్ఞానవైరాగ్యజననీ ముక్తిదాసీ విరాజతే ।।౩౬।।

సర్వకర్మఫలోత్పత్తిస్సర్వదా త్వత్సమప్రియా ।।

యచ్చిత్తే సా స్థితా నిత్యం సర్వదా సోతి మత్ప్రియః ।।౩౭।।

త్రైలోక్యే భక్తిసదృశః పంథా నాస్తి సుఖావహః ।।

చతుర్యుగేషు దేవేశి కలౌ తు సువిశేషతః ।। ౩౮ ।।

కలౌ తు జ్ఞానవైరాగో వృద్ధరూపౌ నిరుత్సవౌ ।।

గ్రాహకాభావతో దేవి జాతౌ జర్జర తామతి ।। ౩౯ ।।

కలౌ ప్రత్యక్షఫలదా భక్తిస్సర్వయుగేష్వపి ।।

తత్ప్రభావాదహం నిత్యం తద్వశో నాత్ర సంశయః ।। 2.2.23.౪౦ ।।

యో భక్తిమాన్పుమాఁల్లోకే సదాహం తత్సహాయకృత్ ।।

విఘ్నహర్తా రిపుస్తస్య దండ్యో నాత్ర చ సంశయః ।। ౪౧ ।।

భక్తహేతోరహం దేవి కాలం క్రోధపరిప్లుతః

అదహం వహ్నినా నేత్రభవేన నిజరక్షకః ।।౪౨।।

భక్తహేతోరహం దేవి రవ్యుపర్యభవం కిల।

అతిక్రోధాన్వితః శూలం గృహీత్వాఽన్వజయం పురా।।౪౩।।

భక్తహేతోరహం దేవి రావణం సగణం క్రుధా ।।

త్యజతి స్మ కృతో నైవ పక్షపాతో హి తస్య వై।।౪౪।।

భక్తహేతోరహం దేవి వ్యాసం హి కుమతిగ్రహమ్ ।।

కాశ్యా న్యసారయత్ క్రోధాద్దణ్డయిత్వా చ నందినా ।।౪౫।।

కిం బహూక్తేన దేవేశి భక్త్యాధీనస్సదా హ్యహమ్ ।।

తత్కర్తుం పురుషస్యాతివశగో నాత్ర సంశయః ।। ౪౬ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్థమాకర్ణ్య భక్తేస్తు మహత్త్వం దక్షజా సతీ ।।

జహర్షాతీవ మనసి ప్రణనామ శివం ముదా ।। ౪౭ ।।

పునః పప్రచ్ఛ సద్భక్త్యా తత్కాణ్డవిషయం మునే ।।

శాస్త్రం సుఖకరం లోకే జీవోద్ధారపరాయణమ్ ।।౪౮।।

సయంత్రమంత్రశాస్త్రం చ తన్మాహాత్మ్యం విశేషతః ।।

అన్యాని ధర్మవస్తూని జీవోద్ధారకరాణి హి ।। ౪౯ ।।

శంకరోపి తదాకర్ణ్య సతీం ప్రశ్నం ప్రహృష్టధీః ।।

వర్ణయామాస సుప్రీత్యా జీవోద్ధారాయ కృత్స్నశః ।। 2.2.23.౫౦ ।।

తత్ర శాస్త్రం సయంత్రం హి సపంచాఙ్గం మహేశ్వరః ।।

బభాషే మహిమానం చ తత్తద్దైవవరస్య వై ।। ౫౧ ।।

సేతిహాసకథం తేషాం భక్తమాహాత్మ్యమేవ చ ।।

సవర్ణాశ్రమధర్మాంశ్చ నృపధర్మాన్ మునీశ్వర ।। ౫౨ ।।

సుతస్త్రీధర్మమాహాత్మ్యం వర్ణాశ్రమమనశ్వరమ్ ।।

వైద్యశాస్త్రం తథా జ్యోతిశ్శాస్త్రం జీవసుఖావహమ్ ।। ౫౩ ।।

సాముద్రికం పరం శాస్త్రమన్యచ్ఛాస్త్రాణి భూరిశః ।।

కృపాం కృత్వా మహేశానో వర్ణయామాస తత్త్వతః ।। ౫౪ ।।

ఇత్థం త్రిలోకసుఖదౌ సర్వజ్ఞౌ చ సతీశివౌ ।।

లోకోపకారకరణధృతసద్గుణవిగ్రహౌ ।। ౫౫ ।।

చిక్రీడాతే బహువిధే కైలాసే హిమవద్గిరౌ ।।

అన్యస్థలేషు చ తదా పరబ్రహ్మస్వరూపిణౌ ।। ౫౬ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ద్వితీయే సతీఖణ్డే భక్తిప్రభావవర్ణనం నామ త్రయోవింశోఽధ్యాయః ।। ౨౩ ।।

2.2.24

।। నారద ఉవాచ ।।

బ్రహ్మన్ విధే ప్రజానాథ మహాప్రాజ్ఞ కృపాకర ।।

శ్రావితం శంకరయశస్సతీశంకరయోః శుభమ్ ।। ౧ ।।

ఇదానీం బ్రూహి సత్ప్రీత్యా పరం తద్యశ ఉత్తమమ్ ।।

కిమకార్ష్టాం హి తత్రస్థౌ వై చరితం దంపతీ శివౌ ।। ౨ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

సతీశివచరిత్రం చ శృణు మే ప్రేమతో మునే ।।

లౌకికీం గతిమాశ్రిత్య చిక్రీడాతే సదాన్వహమ్ ।। ౩ ।।

తతస్సతీ మహాదేవీ వియోగమలభన్మునే ।।

స్వపతశ్శంకరస్యేతి వదంత్యేకే సుబుద్ధయః ।। ౪ ।।

వాగర్థావివ సంపృక్తౌ శక్తీశౌ సర్వదా చితౌ ।।

కథం ఘటేత చ తయోర్వియోగస్తత్త్వతో మునే ।।౫।।

లీలారుచిత్వాదథ వా సంఘటేతాఽఖిలం చ తత్ ।।

కురుతే యద్యదీశశ్చ సతీ చ భవరీతిగౌ ।। ౬ ।।

సా త్యక్తా దక్షజా దృష్ట్వా పతినా జనకాధ్వరే ।।

శంభోరనాదరాత్తత్ర దేహం తత్యాజ సంగతా ।। ౭ ।।

పునర్హిమాలయే సైవావిర్భూతా నామతస్సతీ ।।

పార్వతీతి శివం ప్రాప తప్త్వా భూరి వివాహతః ।। ౮ ।।

సూత ఉవాచ ।।

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తస్య బ్రహ్మణస్స తు నారదః ।।

పప్రచ్ఛ చ విధాతారం శివాశివమహద్యశః ।।౯।।

నారద ఉవాచ ।।

విష్ణుశిష్య మహాభాగ విధే మే వద విస్తరాత్ ।।

శివాశివచరిత్రం తద్భవాచారపరానుగమ్ ।। 2.2.24.౧౦ ।।

కిమర్థం శంకరో జాయాం తత్యాజ ప్రాణతః ప్రియామ్ ।।

తస్మాదాచక్ష్వ మే తాత విచిత్రమితి మన్మహే ।। ౧౧ ।।

కుతోఽహ్యధ్వరజః పుత్రాం నాదరోభూచ్ఛివస్య తే ।।

కథం తత్యాజ సా దేహం గత్వా తత్ర పితృక్రతౌ ।। ౧౨ ।।

తతః కిమభవత్తత్ర కిమకార్షీన్మహేశ్వరః ।।

తత్సర్వం మే సమాచక్ష్వ శ్రద్ధాయుక్ తచ్ఛ్రుతావహమ్ ।। ౧౩ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।। ।।

శృణు తాత పరప్రీత్యా మునిభిస్సహ నారద ।।

సుతవర్య మహాప్రాజ్ఞ చరితం శశిమౌలినః ।। ౧౪ ।।

నమస్కృత్య మహేశానం హర్యాదిసురసేవితమ్ ।।

పరబ్రహ్మ ప్రవక్ష్యామి తచ్చరిత్రం మహాద్భుతమ్ ।। ౧౫ ।।

సర్వేయం శివలీలా హి బహులీలాకరః ప్రభుః ।।

స్వతంత్రో నిర్వికారీ చ సతీ సాపి హి తద్విధా ।। ౧౬ ।।

అన్యథా కస్సమర్థో హి తత్కర్మకరణే మునే ।।

పరమాత్మా పరబ్రహ్మ స ఏవ పరమేశ్వరః ।। ౧౭ ।।

యం సదా భజతే శ్రీశో ఽహం చాపి సకలాః సురాః ।।

మునయశ్చ మహాత్మానః సిద్ధాశ్చ సనకాదయః ।। ౧౮ ।।

శేషస్సదా యశో యస్య ముదా గాయతి నిత్యశః ।।

పారం న లభతే తాత స ప్రభుశ్శంకరః శివః ।। ౧౯ ।।

తస్యైవ లీలయా సర్వోఽయమితి తత్త్వవిభ్రమః ।।

తత్ర దోషో న కస్యాపి సర్వవ్యాపీ స ప్రేరకః ।। 2.2.24.౨౦ ।।

ఏకస్మిన్సమయే రుద్రస్సత్యా త్రిభువనే భవః ।।

వృషమారుహ్య పర్యాటద్రసాం లీలావిశారదః ।। ౨౧ ।।

ఆగత్య దణ్డకారణ్యం పర్యటన్ సాగరాంబరామ్ ।।

దర్శయన్ తత్ర గాం శోభాం సత్యై సత్యపణః ప్రభుః ।। ౨౨ ।।

తత్ర రామం దదర్శాసౌ లక్ష్మణేనాన్వితం హరః ।।

అన్వేష్యంతం ప్రియాం సీతాం రావణేన హృతా ఛలాత్ ।। ౨౩ ।।

హా సీతేతి ప్రోచ్చరంతం విరహావిష్టమానసమ్ ।।

యతస్తతశ్చ పశ్యంతం రుదంతం హి ముహుర్ముహుః ।। ౨౪ ।।

సమిచ్ఛంతం చ తత్రాప్తిం పృచ్ఛంతం తద్గతిం హృదా।।

కుజాదిభ్యో నష్టధియమత్రపం శోకవిహ్వలమ్।।౨౫।।

సూర్యవంశోద్భవం వీరం భూపం దశరథాత్మజమ్।।

భరతాగ్రజమానందరహితం విగతప్రభమ్।।౨౬।।

పూర్ణకామో వరాధీనం ప్రాణమత్సమ్మ ముదా హరః ।।

రామం భ్రమన్తం విపినే సలక్ష్మణముదారధీః।।౨౭।।

జయేత్యుక్త్వాఽన్యతో గచ్ఛన్నదాత్తస్మై స్వదర్శనమ్।।

రామాయ విపినే తస్మిచ్చంకరో భక్తవత్సలః।।౨౮।।

ఇతీదృశీం సతీం దృష్ట్వా శివలీలాం విమోహనీమ్।।

సువిస్మితా శివం ప్రాహ శివమాయావిమోహితా।।౨౯।।

సత్యువాచ।।

దేవ దేవ పరబ్రహ్మ సర్వేశ పరమేశ్వర।।

సేవంతే త్వాం సదా సర్వే హరిబ్రహ్మాదయస్సురాః ।।2.2.24.30।।

త్వం ప్రణమ్యో హి సర్వేషాం సేవ్యో ధ్యేయశ్చ సర్వదా ।।

వేదాంతవేద్యో యత్నేన నిర్వికారీ పరప్రభుః ।।౩౧।।

కావిమౌ పురుషౌ నాథ విరహవ్యాకులాకృతీ ।।

విచరంతౌ వనే క్లిష్టౌ దీనౌ వీరౌ ధనుర్ధరౌ ।।౩౨।।

తయోర్జ్యేష్ఠం కంజశ్యామం దృష్ట్వా వై కేన హేతునా ।।

ముదితస్సుప్రసన్నాత్మాఽభవో భక్త ఇవాఽధునా ।।33।।

ఇతి మే సంశయం స్వామిఞ్శంకర ఛేత్తుమర్హసి ।।

సేవ్యస్య సేవకేనైవ ఘటతే ప్రణతిః ప్రభో ।।౩౪।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఆదిశక్తిస్సతీ దేవీ శివా సా పరమేశ్వరీ ।।

శివమాయావశీభూత్వా పప్రచ్ఛేత్థం శివం ప్రభుమ్ ।। ౩౫ ।।

తదాకర్ణ్య వచస్సత్యాశ్శంకరః పరమేశ్వరః ।।

తదా విహస్య స ప్రాహ సతీం లీలావిశారదః ।।౩౬

పరమేశ్వర ఉవాచ ।।

శృణు దేవి సతి ప్రీత్యా యథార్థం వచ్మి నచ్ఛలమ్ ।।

వరదానప్రభావాత్తు ప్రణామం చైవమాదరాత్ ।।౩౭।।

రామలక్ష్మణనామానౌ భ్రాతరౌ వీరసమ్మతౌ।।

సూర్యవంశోద్భవౌ దేవి ప్రాజ్ఞౌ దశరథాత్మజౌ ।।౩౮।।

గౌరవర్ణో లఘుర్బంధుశ్శేషాంశో లక్ష్మణాభిధః ।।

జ్యేష్ఠో రామాభిధో విష్ణుః పూర్ణాంశో నిరుపద్రవః ।।౩౯।।

అవతీర్ణం క్షితౌ సాధురక్షణాయ భవాయ నః ।।

ఇత్యుక్త్వా విరరామాఽసౌ శంభుస్మృతికరః ప్రభుః ।। 2.2.24.౪౦ ।।

శ్రుత్వాపీత్థం వచశ్శమ్భోర్న వివశ్వాస తన్మనః ।।

శివమాయా బలవతీ సైవ త్రైలోక్యమోహినీ ।। ౪౧ ।।

అవిశ్వస్తం మనో జ్ఞాత్వా తస్యాశ్శంభుస్సనాతనః ।।

అవోచద్వచనం చేతి ప్రభులీలావిశారదః ।। ౪౨ ।।

శివ ఉవాచ ।।

శృణు మద్వచనం దేవి న విశ్వసితి చేన్మనః ।।

తవ రామపరిక్షాం హి కురు తత్ర స్వయా ధియా ।। ౪౩ ।।

వినశ్యతి యథా మోహస్తత్కురు త్వం సతి ప్రియే ।।

గత్వా తత్ర స్థితస్తావద్వటే భవ పరీక్షికా । ౪౪ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

శివాజ్ఞయా సతీ తత్ర గత్వాచింతయదీశ్వరీ ।।

కుర్యాం పరీక్షాం చ కథం రామస్య వనచారిణః ।।౪౫।।

సీతారూపమహం ధృత్వా గచ్ఛేయం రామసన్నిధౌ ।।

యది రామో హరిస్సర్వం విజ్ఞాస్యతి న చాన్యథా ।।౪౬।।

ఇత్థం విచార్య సీతా సా భూత్వా రామసమీపతః ।।

ఆగమత్తత్పరీక్షార్థం సతీ మోహపరాయణా ।। ౪౭ ।।

సీతారూపాం సతీం దృష్ట్వా జపన్నామ శివేతి చ ।।

విహస్య తత్ర్త్వవిజ్ఞాయ నత్వావోచద్రఘూద్వహః ।।౪౮।।

రామ ఉవాచ ।।

ప్రేమతస్త్వం సతి బ్రూహి క్వ శంభుస్తే నమోగతః ।।

ఏకా హి విపినే కస్మాదాగతా పతినా వినా ।। ౪౯ ।।

త్యక్త్వా స్వరూపం కస్మాత్తే ధృతం రూపమిదం సతి ।।

బ్రూహి తత్కారణం దేవి కృపాం కృత్వా మమోపరి।।2.2.24.౫౦।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇతి రామవచః శ్రుత్వా చకితాసీత్సతీ తదా ।।

స్మృత్వా శివోక్తం మత్వా చావితథం లజ్జితా భృశమ్ ।। ౫౧ ।।

రామం విజ్ఞాయ విష్ణుం తం స్వరూపం సంవిధాయ చ ।।

స్మృత్వా శివపదం చిత్తే సత్యువాచ ప్రసన్నధీః ।। ౫౨ ।।

శివో మయా గణైశ్చైవ పర్యటన్ వసుధాం ప్రభుః ।।

ఇహాగచ్ఛచ్ఛ విపినే స్వతంత్రః పరమేశ్వరః ।। ౫3 ।।

అపశ్యదత్ర స త్వాం హి సీతాన్వేషణతత్పరమ్ ।।

సలక్ష్మణం విరహిణం సీతయా శ్లిష్టమానసమ్ ।। ౫౪ ।।

నత్వా త్వాం స గతో మూలే వటస్య స్థిత ఏవ హి ।।

ప్రశంసన్ మహిమానం తే వైష్ణవం పరమం ముదా ।। ౫౫ ।।

చతుర్భుజం హరిం త్వాం నో దృష్ట్వేవ ముదితోఽభవత్ ।।

యథేదం రూపమమలం పశ్యన్నానందమాప్తవాన్ ।।౫౬।।

తచ్ఛ్రుత్వా వచనం శంభౌర్భ్రమమానీయ చేతసి।।

తదాజ్ఞయా పరీక్షాం తే కృతవత్య స్మి రాఘవ ।। ౫౭ ।।

జ్ఞాతం మే రామ విష్ణుస్త్వం దృష్టా తే ప్రభుతాఽఖిలా ।।

నిఃసశంయా తదాపి తచ్ఛృణు త్వం చ మహామతే।। ౫౮ ।।

కథం ప్రణమ్యస్త్వం తస్య సత్యం బ్రూహి మమాగ్రతః ।।

కురు నిస్సంశయాం త్వం మాం శమలం ప్రాప్నుహి ద్రుతమ్।।౫౯।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తస్యా రామశ్చోత్ఫుల్లలోచనః ।।

అస్మరత్స్వం ప్రభుం శంభుం ప్రేమాభూద్ధృది చాధికమ్।।2.2.24.౬౦।।

సత్యా వినాజ్ఞయా శంభుసమీపం నాగమన్మునే ।।

సంవర్ణ్య మహిమానం చ ప్రావోచద్రాఘవస్సతీమ్ ।। ౬౧ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ద్వితీయే సతీఖండే రామపరీక్షావర్ణనం నామ చతుర్వింశోఽధ్యాయః ।।౨౪।।

2.2.25

రామ ఉవాచ ।।

ఏకదా హి పురా దేవి శంభుః పరమసూతికృత్ ।।

విశ్వకర్మాణమాహూయ స్వలోకే పరతః పరే ।।౧।।

స్వధేనుశాలాయాం రమ్యం కారయామాస తేన చ ।।

భవనం విస్తృతం సమ్యక్ తత్ర సింహాసనం వరమ్ ।। ౨ ।।

తత్రచ్ఛత్రం మహాదివ్యం సర్వదాద్భుత ముత్తమమ్ ।।

కారయామాస విఘ్నార్థం శంకరో విశ్వకర్మణా ।। 3 ।।

శక్రాదీనాం జుహావాశు సమస్తాన్దేవతాగణాన్ ।।

సిద్ధగంధర్వనాగానుపదే శాంశ్చ కృత్స్నశః ।।౪।।

దేవాన్ సర్వానాగమాంశ్చ విధిం పుత్రైర్మునీనపి ।।

దేవీః సర్వా అప్సరోభిర్నానావస్తుసమన్వితాః ।। ౫ ।।

దేవానాం చ తథర్షీణాం సిద్ధానాం ఫణినామపి।।

ఆనయన్మంగలకరాః కన్యాః షోడశషోడశ।।౬।।

వీణామృదంగప్రముఖవాద్యాన్నానావిధాన్మునే।।

ఉత్సవం కారయామాస వాదయిత్వా సుగాయనైః ।।౭।।

రాజాభిషేకయోగ్యాని ద్రవ్యాణి సకలౌషధైః

ప్రత్యక్షతీర్థపాథోభిః పంచకుభాంశ్చ పూరితాన్ ।।౮।।

తథాన్యాస్సంవిధా దివ్యా ఆనయత్స్వగణైస్తదా ।।

బ్రహ్మఘోషం మహారావం కారయామాస శంకరః ।।౯।।

అథో హరిం సమాహూయ వైకుంఠాత్ప్రీతమానసః।।

తద్భక్త్యా పూర్ణయా దేవి మోదతిస్మ మహేశ్వరః ।। 2.2.25.౧౦ ।।

సుముహూర్తే మహాదేవస్తత్ర సింహాసనే వరే ।।

ఉపవేశ్య హరిం ప్రీత్యా భూషయామాస సర్వశః ।।౧౧।।

ఆబద్ధరమ్యముకుటం కృతకౌతుకమంగలమ్ ।।

అభ్యషించన్మహేశస్తు స్వయం బ్రహ్మాండమండపే ।। ౧౨ ।।

దత్తవాన్నిఖిలైశ్వర్యం యన్నైజం నాన్యగామి యత్ ।।

తతస్తుష్టావ తం శంభుస్స్వతంత్రో భక్తవత్సలః ।। ౧3 ।।

బ్రహ్మాణం లోకకర్తారమవోచద్వచనం త్విదమ్ ॥

వ్యాపయన్స్వం వరాధీనం స్వతంత్రం భక్తవత్సలః ॥ ౧౪॥

మహేశ ఉవాచ ॥

అతః ప్రభృతి లోకేశ మన్నిదేశాదయం హరిః ॥

మమ వంద్య స్వయం విష్ణుర్జాతస్సర్వశ్శృణోతి హి ॥ ౧౫ ॥

సర్వైర్దేవాదిభిస్తాత ప్రణమత్వమముం హరిమ్ ॥

వర్ణయంతు హరిం వేదా మమైతే మామివాజ్ఞయా ॥ ౧౬ ।

రామ ఉవాచ ॥

ఇత్యుక్త్వాథ స్వయం రుద్రోఽనమద్వై గరుడధ్వజమ్ ॥

విష్ణుభక్తిప్రసన్నాత్మా వరదో భక్తవత్సలః ॥ ౧౭॥

తతో బ్రహ్మాదిభిర్దేవైః సర్వరూపసురైస్తథా ॥

మునిసిద్ధాదిభిశ్చైవం వందితోభూద్ధరిస్తదా ॥ ౧౮ ॥

తతో మహేశో హరయేశంసద్ధివిషదాం తదా ॥

మహావరాన్ సుప్రసన్నో ధృతవాన్భక్తవత్సలః ॥ ౧౯ ॥

మహేశ ఉవాచ ॥

త్వం కర్తా సర్వలోకానాం భర్తా హర్తా మదాజ్ఞయా ॥

దాతా ధర్మార్థకామానాం శాస్తా దుర్నయకారిణామ్ ॥ 2.2.25.౨౦ ॥

జగదీశో జగత్పూజ్యో మహాబలపరాక్రమః ॥

అజేయస్త్వం రణే క్వాపి మమాపి హి భవిష్యసి ॥ ౨౧ ॥

శక్తిత్రయం గృహాణ త్వమిచ్ఛాది ప్రాపితం మయా ॥

నానాలీలాప్రభావత్వం స్వతంత్రత్వం భవత్రయే ॥ ౨౨ ॥

త్వద్ద్వేష్టారో హరే నూనం మయా శాస్యాః ప్రయత్నతః ।।

త్వద్భక్తానాం మయా విష్ణో దేయం నిర్వాణముత్తమమ్ ।। ౨౩ ।।

మాయాం చాపి గృహాణేమాం దుఃప్రణోద్యాం సురాదిభిః ।।

యయా సంమోహితం విశ్వమచిద్రూపం భవిష్యతి ।। ౨౪ ।।

మమ బాహుర్మదీయస్త్వం దక్షిణోఽసౌ విధిర్హరే ।।

అస్యాపి హి విధేః పాతా జనితాపి భవిష్యసి ।। ౨౫ ।।

హృదయం మమ యో రుద్రస్స ఏవాహం న సంశయః ।।

పూజ్యస్తవ సదా సోపి బ్రహ్మాదీనామపి ధ్రువమ్ ।। ౨౬ ।।

అత్ర స్థిత్వా జగత్సర్వం పాలయ త్వం విశేషతః ।।

నానావతారభేదైశ్చ సదా నానోతి కర్తృభిః ।। ౨౭ ।।

మమ లోకే తవేదం వ స్థానం చ పరమర్ద్ధిమత్ ।।

గోలోక ఇతి విఖ్యాతం భవిష్యతి మహోజ్జ్వలమ్ ।। ౨౮ ।।

భవిష్యంతి హరే యే తేఽవతారా భువి రక్షకాః ।।

మద్భక్తాస్తాన్ ధ్రువం ద్రక్ష్యే ప్రీతానథ నిజాద్వరాత ।। ౨౯ ।।

రామ ఉవాచ ।।

అఖండైశ్వర్యమాసాద్య హరేరిత్థం హరస్స్వయమ్ ।।

కైలాసే స్వగణైస్తస్మిన్ స్వైరం క్రీడత్యుమాపతిః ।। 2.2.25.30 ।।

తదాప్రభృతి లక్ష్మీశో గోపవేషోభవత్తథా ।।

అయాసీత్తత్ర సుప్రీత్యా గోపగోపోగవాం పతిః ।। ౩౧ ।।

సోపి విష్ణుః ప్రసన్నాత్మా జుగోప నిఖిలం జగత్ ।।

నానావతారసన్ధర్తా వనకర్తా శివాజ్ఞయా ।। ౩౨ ।।

ఇదానీం స చతుర్ధ్వాత్రావాతరచ్ఛంకరాజ్ఞయా ။

రామోహం తత్ర భరతో లక్ష్మణశ్శత్రుహేతి చ ॥ ౩౩ ॥

అథ పిత్రాజ్ఞయా దేవి ససీతాలక్ష్మణస్సతి ॥

ఆగతోహం వనే చాద్య దుఃఖితౌ దైవతో ఽభవమ్ ॥ ౩౪ ॥

నిశాచరేణ మే జాయా హృతా సీతేతి కేనచిత్ ॥

అన్వేష్యామి ప్రియాం చాత్ర విరహీ బంధునా వనే ॥ ౩౫ ॥

దర్శనం తే యది ప్రాప్తం సర్వథా కుశలం మమ ॥

భవిష్యతి న సందేహో మాతస్తే కృపయా సతి ॥ ౩౬ ॥

సీతాప్రాప్తివరో దేవి భవిష్యతి న సంశయః ॥

తం హత్వా దుఃఖదం పాపం రాక్షసం త్వదనుగ్రహాత్ ॥ ౩౭ ॥

మహద్భాగ్యం మమాద్యైవ యద్యకార్ష్టాం కృపాం యువామ్ ॥

యస్మిన్ సకరుణౌ స్యాతాం స ధన్యః పురుషో వరః ॥ ౩౮ ॥

ఇత్థమాభాష్య బహుధా సుప్రణమ్య సతీం శివామ్ ॥

తదాజ్ఞయా వనే తస్మిన్ విచచార రఘూద్వహః ॥ ౩౯ ॥

అథాకర్ణ్య సతీ వాక్యం రామస్య ప్రయతాత్మనః ॥

హృష్టాభూత్సా ప్రశంసన్తీ శివభక్తిరతం హృది ॥ 2.2.25.౪౦ ॥

స్మృత్వా స్వకర్మ మనసాకార్షీచ్ఛోకం సువిస్తరమ్ ॥

ప్రత్యాగచ్ఛదుదాసీనా వివర్ణా శివసన్నిధౌ॥౪౧॥

అచింతయత్పథి సా దేవీ సంచలంతీ పునః పునః ॥

నాంగీకృతం శివోక్తం మే రామం ప్రతి కుధీః కృతా ॥౪౨॥

కిముత్తరమహం దాస్యే గత్వా శంకరసన్నిధౌ ॥

ఇతి సంచింత్య బహుధా పశ్చాత్తాపోఽభవత్తదా ।।౪౩।।

గత్వా శంభుసమీపం చ ప్రణనామ శివం హృదా ।।

విషణ్ణవదనా శోకవ్యాకులా విగతప్రభా।।౪౪।।

అథ తాం దుఃఖితాం దృష్ట్వా పప్రచ్ఛ కుశలం హరః ।।

ప్రోవాచ వచనం ప్రీత్యా తత్పరీక్షా కృతా కథమ్ ।। ౪౫ ।।

శ్రుత్వా శివవచో నాహం కిమపి ప్రణతాననా ।।

సతీ శోకవిషణ్ణా సా తస్థౌ తత్ర సమీపతః ।। ౪౬ ।।

అథ ధ్యాత్వా మహేశస్తు బుబోధ చరితం హృదా ।।

దక్షజాయా మహాయోగీ నానాలీలా విశారదః ।। ౪౭ ।।

సస్మార స్వపణం పూర్వం యత్కృతం హరికోపతః ।।

తత్రార్థితోథ రుద్రోసౌ మర్యాదా ప్రతిపాలకః ।। ౪౮ ।।

విషాదోభూత్ప్రభోస్తత్ర మనస్యేవమువాచ హ ।।

ధర్మవక్తా ధర్మకర్తా ధర్మావనకరస్సదా ।। ౪౯ ।।

శివ ఉవాచ ।।

కుర్యాం చేద్దక్షజాయాం హి స్నేహం పూర్వం యథా మహాన్ ।।

నశ్యేన్మమ పణః శుద్ధో లోకలీలానుసారిణః ।। 2.2.25.౫౦ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్థం విచార్య బహుధా హృదా తామత్యజత్సతీమ్ ।।

పణం న నాశయామాస వేదధర్మప్రపాలకః ।। ౫౧ ।।

తతో విహాయ మనసా సతీం తాం పరమేశ్వరః ।।

జగామ స్వగిరి భేదం జగావద్ధా స హి ప్రభుః ।। ౫౨ ।।

చలంతం పథి తం వ్యోమవాణ్యువాచ మహేశ్వరమ్ ॥

సర్వాన్ సంశ్రావయన్ తత్ర దక్షజాం చ విశేషతః ॥ ౫౩ ॥

వ్యోమవాణ్యువాచ ॥

ధన్యస్త్వం పరమేశాన త్వత్సమోద్య తథా పణః ॥

న కోప్యన్యస్త్రిలోకేస్మిన్ మహాయోగీ మహాప్రభుః ॥ ౫౪ ॥

బ్రహ్మోవాచ ॥

శ్రుత్వా వ్యోమవచో దేవీ శివం పప్రచ్ఛ విప్రభా॥

కం పణం కృతవాన్నాథ బ్రూహి మే పరమేశ్వర ॥ ౫౫ ॥

ఇతి పృష్టోపి గిరిశస్సత్యా హితకరః ప్రభుః ॥

నోద్వాహే స్వపణం తస్యై కహర్యగ్రేఽకరోత్పురా॥౫౬॥

తదా సతీ శివం ధ్యాత్వా స్వపతిం ప్రాణవల్లభమ్॥

సర్వం బుబోధ హేతుం తం ప్రియత్యాగమయం మునే ॥౫౭॥

తతోఽతీవ శుశోచాశు బుధ్వా సా త్యాగమాత్మనః ॥

శంభునా దక్షజా తస్మాన్నిశ్వసంతీ ముహుర్ముహుః ॥౫౮॥

శివస్తస్యాః సమాజ్ఞాయ గుప్తం చక్రే మనోభవమ్ ॥

సత్యే పణం స్వకీయం హి కథా బహ్వీర్వదన్ప్రభుః॥౫౯॥

సత్యా ప్రాప స కైలాసం కథయన్ వివిధాః కథా ॥

వరే స్థిత్వా నిజం రూపం దధౌ యోగీ సమాధిభృత్ ॥2.2.25.౬౦॥

తత్ర తస్థౌ సతీ ధామ్ని మహావిషణ్ణమానసా ॥

న బుబోధ చరిత్రం తత్కశ్చిచ్ఛ శివయోర్మునే ॥౬౧॥

మహాన్కాలో వ్యతీయాయ తయోరిత్థం మహామునే ॥

స్వోపాత్తదేహయోః ప్రభ్వోర్లోకలీలానుసారిణోః ।। ౬౨ ।।

ధ్యానం తత్యాజ గిరిశస్తతస్స పరమార్తిహృత్ ।।

తజ్జ్ఞాత్వా జగదంబా హి సతీ తత్రాజగామ సా ।। ౬౩ ।।

ననామాథ శివం దేవీ హృదయేన విదూయతా ।।

ఆసనం దత్తవాఞ్ఛంభుః స్వసన్ముఖ ఉదారధీః ।। ౬౪ ।।

కథయామాస సుప్రీత్యా కథా బహ్వీర్మనోరమాః ।।

నిశ్శోకా కృతవాన్సద్యో లీలాం కృత్వా చ తాదృశీమ్ ।।౬౫।।

పూర్వవత్సా సుఖం లేభే తత్యాజ స్వపణం న సః ।।

నేత్యాశ్చర్యం శివే తాత మంతవ్యం పరమేశ్వరే ।।౬౬।।

ఇత్థం శివాశివకథాం వదన్తి మునయో మునే ।।

కిల కేచిదవిద్వాంసో వియోగశ్చ కథం తయోః ।।౬౭।।

శివాశివచరిత్రం కో జానాతి పరమార్థతః ।।

స్వేచ్ఛయా క్రీడతస్తౌ హి చరితం కురుతస్సదా ।। ౬౮ ।।

వాగర్థావివ సంపృక్తౌ సదా ఖలు సతీశివౌ।।

తయోర్వియోగస్సంభావ్యస్సంభవేదిచ్ఛయా తయోః।।౬౯।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ద్వితీయే సతీఖండే సతీవియోగో నామ పంచవింశోఽధ్యాయః।।౨౫।।

2.2.26

బ్రహ్మోవాచ ।।

పురాభవచ్చ సర్వేషామధ్వరో విధినా మహాన్ ।।

ప్రయాగే సమవేతానాం మునీనాం చ మహాత్మనామ్ ।।౧।।

తత్ర సిద్ధాస్సమాయాతాస్సనకాద్యాస్సురర్షయః ।।
సప్రజాపతయో దేవా జ్ఞానినో బ్రహ్మదర్శినః ।।౨।।
అహం సమాగతస్తత్ర పరివారసమన్వితః ।।
నిగమైరాగమైర్యుక్తో మూర్తిమద్భిర్మహాప్రభైః ।।3।।
సమాజోభూద్విచిత్రో హి తేషాముత్సవసంయుః ।।
జ్ఞానవాదోఽభవత్తత్ర నానాశాస్త్రస ముద్భవః ।।౪।।
తస్మిన్నవసరే రుద్రస్సభవానీగణః ప్రభుః ।।
త్రిలోకహితకృత్స్వామీ తత్రాగాత్సూక్తికృన్మనే।।౫।।
దృష్ట్వా శివం సురాస్సర్వే సిద్ధాశ్చ మునయస్తథా ।।
అనమంస్తం ప్రభుం భక్త్యా తుష్టువుశ్చ తథా హ్యహమ్ ।।౬।।
తస్థుశ్శివాజ్ఞయా సర్వే యథాస్థానం ముదాన్వితాః ।।
ప్రభుదర్శనసంతుష్టాః వర్ణయన్తో నిజం విధిమ్ ।। ౭ ।।
తస్మిన్నవసరే దక్షః ప్రజాపతిపతిః ప్రభుః ।।
ఆగమత్తత్ర సుప్రీతస్సువర్చస్వీ యదృచ్ఛయా ।। ౮ ।।
మాం ప్రణమ్య స దక్షో హి న్యుష్టస్తత్ర మదాజ్ఞయా ।।
బ్రహ్మణ్డాధిపతిర్మాన్యో మానీ తత్త్వబహిర్ముఖః ।। ౯ ।।
స్తుతిభిః ప్రణిపాతైశ్చ దక్షస్సర్వైస్సురర్షిభిః ।।
పూజితో వరతేజస్వీ కరౌ బధ్వా వినమ్రకైః ।। 2.2.26.౧౦ ।।
నానావిహారకృన్నాథస్స్వతంత్ర పరమోతికృత్ ।।
నానామత్తం తదా దక్షం స్వాసనస్థో మహేశ్వరః ।। ౧౧ ।।
దృష్ట్వాఽనతం హరం తత్ర స మే పుత్రోఽప్రసన్నధీః ।।

అకుపత్సహసా రుద్రే తదా దక్షః ప్రజాపతిః ।। ౧౨ ।।

క్రూరదృష్ట్యా మహాగర్వో దృష్ట్వా రుద్రం మహాప్రభుమ్ ।।

సర్వాన్సంశ్రావయన్నుచ్చైరవోచజ్ఞానవర్జితః ।। ౧౩ ।।

ఏతే హి సర్వే చ సురాసురా భృశం నమంతి మాం విప్రవరాస్తథర్షయః ।।

కథం హ్యసౌ దుర్జనవన్మహామనాస్త్వభూత్తు యః ప్రేతపిశాచసంవృతః ।। ౧౪ ।।

శ్మశానవాసీ నిరపత్రపో హ్యయం కథం ప్రణామం న కరోతి మేఽధునా ।।

లుప్తక్రియో భూతపిశాచసేవితో మత్తోఽవిధో నీతివిదూషకస్సదా ।। ౧౫।।

పాఖండినో దుర్జనపాప శీలా దృష్ట్వా ద్విజం ప్రోద్ధతనిందకాశ్చ ।।

వధ్వాం సదాసక్తరతిప్రవీణస్తస్మాదముం శప్తుమహం ప్రవృత్తః ।। ౧౬ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యేవముక్త్వా స మహాఖలస్తదా రుషాన్వితో రుద్రమిదం హ్యవోచత్ ।।

శృణ్వంత్వమీ విప్రవరాస్తథా సురా వధ్యం హి మే చార్హథ కర్తుమేతమ్ ।। ౧౭ ।। ।।

దక్ష ఉవాచ ।। ।।

రుద్రో హ్యయం యజ్ఞబహిష్కృతో మే వర్ణేష్వతీతోథ వివర్ణరూపః ।।

దేవైర్న భాగం లభతాం సహైవ శ్మశానవాసీ కులజన్మ హీనః ।। ౧౮ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।। ।।

ఇతి దక్షోక్తమాకర్ణ్య భృగ్వాద్యా బహవో జనాః ।।

అగర్హయన్ దుష్టసత్త్వం రుద్రం మత్వామరైస్సమమ్। ౧౯।।

నన్దీ నిశమ్య తద్వాక్యం లాలాక్షోతిరుషాన్వితః ।।

అబ్రవీత్త్వరితం దక్షం శాపం దాతుమనా గణః ।।2.2.26.౨౦।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

రేరే శఠ మహా మూఢ దక్ష దుష్టమతే త్వయా ।।

యజ్ఞబాహ్యో హి మే స్వామీ మహేశో హి కృతః కథమ్ ।।౨౧ ।।

యస్య స్మరణమాత్రేణ భవంతి సఫలా మఖాః ।।

తీర్థాని చ పవిత్రాణి సోయం శప్తో హరః కథమ్ ।। ౨౨ ।।

వృథా తే బ్రహ్మచాపల్యాచ్ఛప్తోయం దక్ష దుర్మతే ।।

వృథోపహసితశ్చైవాదుష్టో రుద్రో మహా ప్రభుః ।। ౨౩ ।।

యేనేదం పాల్యతే విశ్వం సృష్టమంతే వినాశితమ్ ।।

శప్తోయం స కథం రుద్రో మహేశో బ్రాహ్మణాధమ ।। ౨౪ ।।

ఏవం నిర్భత్సితస్తేన నన్దినా హి ప్రజాపతిః ।।

నన్దినం చ శశాపాథ దక్షో రోషసమన్వితః ।।౨౫।।

దక్ష ఉవాచ ।।

యూయం సర్వే రుద్రగణా వేదబాహ్యా భవంతు వై ।।

వేదమార్గపరిత్యక్తాస్తథా త్యక్తా మహర్షిభిః ।।౨౬।।

పాఖండవాదనిరతాః శిష్టాచారబహిష్కృతాః ।।

మదిరాపాననిరతా జటా భస్మాస్థిధారిణః ।। ౨౭ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇతి శప్తాస్తథా తేన దక్షేణ శివకింకరాః ।।

తచ్ఛ్రుత్వాతిరుషావిష్టోభవన్నందీ శివప్రియః।।। ।। ౨౮।।

ప్రత్యువాచ ద్రుతం పక్షం గర్వితం తం మహాఖలమ్ ।।

శిలాదతనయో నందీ తేజస్వీ శివవల్లభః ।। ౨౯ ।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ।।

రే దక్ష శఠ దుర్బుద్ధే వృథైవ శివకింకరాః ।।

శప్తాస్తే బ్రహ్మచాపల్యాచ్ఛివతత్త్వమజానతా ।।2.2.26.30।।

భృగ్వాద్యైర్దుష్టచిత్తైశ్చ మూఢైస్స ఉపహాసితః।।

మహా ప్రభుర్మహేశానో బ్రాహ్మణత్వాదహంమతే।।౩౧।।

యే రుద్రవిముఖాశ్చాత్ర బ్రాహ్మణాస్త్వాదృశాః ఖలాః।।

రుద్రతేజఃప్రభావత్వాత్తేషాం శాపం దదామ్యహమ్।।౩౨।।

వేదవాదరతా యూయం వేదతత్త్వబహిర్ముఖాః ।।

భవంతు సతతం విప్రా నాన్యదస్తీతి వాదినః ।। 33 ।।

కామాత్మానస్స్వర్గపరాః క్రోధలోభమదాన్వితాః।।

భవంతు సతతం విప్రా భిక్షుకా నిరపత్రపాః।।౩౪।।

వేదమార్గం పురస్కృత్య బ్రాహ్మణాశ్శూద్రయాజినః ।।

దరిద్రా వై భవిష్యంతి ప్రతిగ్రహరతా స్సదా।।౩౫।।

అసత్ప్రతిగ్రహాశ్చైవ సర్వే నిరయగామినః ।।

భవిష్యంతి సదా దక్ష కేచిద్వై బ్రహ్మరాక్షసాః ।।౩౬।।

యశ్శివం సురసామాన్యముద్దిశ్య పరమేశ్వరమ్ ।।

ద్రుహ్యత్యజో దుష్టమతిస్తత్త్వతో విముఖో భవేత్ ।। ౩౭ ।।

కూటధర్మేషు గేహేషు సదా గ్రామ్యసుఖేచ్ఛయా ।।

కర్మతంత్రం వితనుతా వేదవాదం చ శాశ్వతమ్ ।। ౩౮ ।।

వినష్టానందకముఖో విస్మృతాత్మగతిః పశుః ।।

భ్రష్టకర్మానయసదా దక్షో బస్తముఖోఽచిరాత్ ।।౩౯।।

శప్తాస్తే కోపినా తత్ర నందినా బ్రాహ్మణా యదా।।

హాహాకారో మహానాసీచ్ఛప్తో దక్షేణ చేశ్వరః।।2.2.26.౪౦।।

తదాకర్ణ్యామహత్యంతమనిందంతం ముహుర్ముహుః।।

భృగ్వాదీనపి విప్రాంశ్చ వేదసృట్ శివ తత్త్వవిత్ ।।౪౧।।

ఈశ్వరోపి వచః శ్రుత్వా నందినః ప్రహసన్నివ ।।

ఉవాచ మధురం వాక్యం బోధయంస్తం సదాశివః ।।౪౨।।

సదాశివ ఉవాచ ।।

శృణు నందిన్ మహాప్రాజ్ఞ న కర్తుం క్రోధమర్హసి।।

వృథా శప్తో బ్రహ్మకులో మత్వా శప్తం చ మాం భ్రమాత్ ।। ౪౩ ।।

వేదో మంత్రాక్షరమయస్సాక్షాత్సూక్తమయో భృశమ్ ।।

సూక్తే ప్రతిష్ఠితో హ్యాత్మా సర్వేషామపి దేహినామ్ ।। ౪౪ ।।

తస్మాదాత్మవిదో నిత్యం త్వం మా శప రుషాన్వితః ।।

శప్యా న వేదాః కేనాపి దుర్ధియాపి కదాచన ।।౪౫।।

అహం శప్తో న చేదానీం తత్త్వతో బోద్ధుమర్హసి।।

శాన్తో భవ మహాధీమన్సనకాదివిబోధకః ।। ౪౬ ।।

యజ్ఞోహం యజ్ఞకర్మాహం యజ్ఞాంగాని చ సర్వశః ।।

యతాత్మా యజ్ఞనిరతో యజ్ఞబాహ్యోహమేవ వై ।। ౪౭ ।।

కోయం కస్త్వమిమే కే హి సర్వోహమపి తత్త్వతః ।।

ఇతి బుద్ధ్వా హి విమృశ వృథా శప్తాస్త్వయా ద్విజాః ।। ౪౮ ।।

తత్త్వజ్ఞానేన నిర్వృత్య ప్రపంచరచనో భవ ।।

బుధస్స్వస్థో మహాబుద్ధే నన్దిన్ క్రోధాదివర్జితః ।। ౪౯ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

ఏవం ప్రబోధితస్తేన శమ్భునా నన్దికేశ్వరః ।।

వివేకపరమో భూత్వా శాంతోఽభూత్క్రోధవర్జితః ।।2.2.26.౫౦।।

శివోపి తం ప్రబోధ్యాశు స్వగణం ప్రాణవల్లభమ్ ।।

సగణస్స యయౌ తస్మాత్స్వస్థానం ప్రముదాన్వితః ।। ౫౧ ।।

దక్షోపి స రుషావిష్టస్తైర్ద్విజైః పరివారితః ।।

స్వస్థానం చ యయౌ చిత్తే శివద్రోహపరాయణః ।। ౫౨ ।।

రుద్రం తదానీం పరిశప్యమానం సంస్మృత్య దక్షః పరయా రుషాన్వితః ।।

శ్రద్ధాం విహాయైవ స మూఢబుద్ధిర్నిందాపరోభూచ్ఛివపూజకానామ్ ।। ౫3 ।।

ఇత్యుక్తో దక్షదుర్బుద్ధిశ్శంభునా పరమాత్మనా ।।

పరాం దుర్ధిషణాం తస్య శృణు తాత వదామ్యహమ్ ।। ౫౪ ।। ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ద్వితీయఖణ్డే సత్యుపాఖ్యానే శివేన దక్షవిరోధో నామ షడ్వింశోఽధ్యాయః ।। ౨౬ ।।

2.2.27

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

ఏకదా తు మునే తేన యజ్ఞః ప్రారంభితో మహాన్ ।।

తత్రాహూతాస్తదా సర్వే దీక్షితేన సురర్షయః ।। ౧ ।।

మహర్షయోఽఖిలాస్తత్ర నిర్జరాశ్చ సమాగతాః ।।

యద్యజ్ఞకరణార్థం హి శివమాయావిమోహితః ।। ౨ ।।

అగస్త్యః కశ్యపోత్రిశ్చ వామదేవస్తథా భృగుః ।।

దధీచిర్భగవాన్ వ్యాసో భారద్వాజోఽథ గౌతమః ।। 3 ।।

పైలః పరాశరో గర్గో భార్గవః కకుపస్సితః ।।

సుమంతుస్త్రికకంకాశ్చ వైశంపాయన ఏవ చ ॥ ౪ ॥

ఏతే చాన్యే చ బహవో మునయో హర్షితా యయు ॥

మమ పుత్రస్య దక్షస్య సదారాస్ససుతా మఖమ్ ॥ ౫ ॥

తథా సర్వే సురగణా లోకపాలా మహోదయాః ॥

తథోపనిర్జరాస్సర్వే స్వోపకారబలాన్వితాః ॥ ౬ ॥

సత్యలోకాత్సమానీతో నుతోహం విశ్వకారకః॥

ససుతస్స పరీవారో మూర్తవేదాపిసంయుతః ॥ ౭ ॥

వైకుంఠాచ్చ తథా విష్ణుస్సంప్రార్థ్య వివిధాదరాత్ ॥

సపార్షదపరీవారస్సమానీతో మఖం ప్రతి ॥౮॥

ఏవమన్యే సమాయాతా దక్షయజ్ఞం విమోహితాః ॥

సత్కృతాస్తేన దక్షేన సర్వే తే హి దురాత్మనా ॥ ౯ ॥

భవనాని మహార్హాణి సుప్రభాణి మహాంతి చ ॥

త్వష్ట్రా కృతాని దివ్యాని తేభ్యో దత్తాని తేన వై ॥ 2.2.27.౧౦ ॥

తేషు సర్వేషు ధిష్ణ్యేషు యథాయోగ్యం చ సంస్థితాః ॥

సన్మానితా అరాజంస్తే సకలా విష్ణునా మయా ॥ ౧౧ ॥

వర్త్తమానే మహాయజ్ఞే తీర్థే కనఖలే తదా ॥

ఋత్విజశ్చ కృతాస్తేన భృగ్వాద్యాశ్చ తపోధనాః ॥ ౧౨ ॥

అధిష్ఠాతా స్వయం విష్ణుస్సహ సర్వమరుద్గణైః ॥

అహం తత్రాఽభవం బ్రహ్మా త్రయీవిధినిదర్శకః ॥ ౧3 ॥

తథైవ సర్వదిక్పాలా ద్వారపాలాశ్చ రక్షకాః ॥

సాయుధాస్సపరీవారాః కుతూహలకరాస్సదా ॥ ౧౪ ॥

ఉపతస్థే స్వయం యజ్ఞస్సురూపస్తస్య చాధ్వరే।।

సర్వే మహామునిశ్రేష్ఠాః స్వయం వేదధరాఽభవన్ ।।౧౫।।

తనూనపాదపి నిజం చక్రే రూపం సహస్రశః ।।

హవిషా గ్రహణాయాశు తస్మిన్ యజ్ఞే మహోత్సవే ।। ౧౬ ।।

అష్టాశీతిసహస్రాణి జుహ్వతి సహ ఋత్విజః ।।

ఉద్గాతారశ్చతుషష్టి సహస్రాణి సురర్షయః ।।౧౭।।

అధ్వర్యవోథ హోతారస్తావన్తో నారదాదయః ।।

సప్తర్షయస్సమా గాథాః కుర్వంతి స్మ పృథక్పృథక్ ।। ౧౮।।
గంధర్వవిద్యాధరసిద్ధసంఘానాదిత్యసంఘాన్ సగణాన్ సయక్షాన్ ।।

సంఖ్యావరాన్నాగచరాన్ సమస్తాన్ వవ్రే స దక్షో హి మహాధ్వరే స్వే ।। ౧౯ ।।
ద్విజర్షిరాజర్షిసురర్షిసంఘా నృపాస్సమిత్రాః సచివాస్స సైన్యాః ।।

వసుప్రముఖ్యా గణదేవతాశ్చ సర్వే వృతా స్తేన మఖోపవేత్త్రాః ।। 2.2.27.౨౦ ।।

దీక్షాయుక్తస్తదా దక్షః కృతకౌతుకమంగలః ।।

భార్యయా సహితో రేజే కృతస్వస్త్యయనో భృశమ్ ।। ౨౧ ।।

తస్మిన్ యజ్ఞే వృతశ్శంభుర్న దక్షేణ దురాత్మనా ।।

కపాలీతి వినిశ్చిత్య తస్య యజ్ఞార్హతా న హి ।। ౨౨ ।।

కపాలిభార్యేతి సతీ దయితా స్వసుతాపి చ ।।

నాహూతా యజ్ఞవిషయే దక్షేణాగుణదర్శినా ।। ౨3 ।।

ఏవం ప్రవర్తమానే హి దక్షయజ్ఞే మహోత్సవే ।।

స్వకార్యలగ్నాస్తత్రాసన్ సర్వే తేఽధ్వరసంమతాః ।। ౨౪ ।।

ఏతస్మిన్నంతరేఽదృష్ట్వా తత్ర వై శంకరం ప్రభుమ్ ।।

ప్రోద్విగ్నమానసశ్శైవో దధీచో వాక్యమబ్రవీత్ ।। ౨౫ ।।

దధీచ ఉవాచ ।। ।।

సర్వే శృణుత మద్వాక్యం దేవర్షిప్రముఖా ముదా ।।

కస్మాన్నైవాగతశ్శంభురస్మిన్ యజ్ఞే మహోత్సవే ।।౨౬।।

ఏతే సురేశా మునయో మహత్తరాస్సలోకపాలాశ్చ సమాగతా హి ।।

తథాపి యజ్ఞస్తు న శోభతే భృశం పినాకినా తేన మహాత్మనా వినా ।।౨౭।।

యేనైవ సర్వాణ్యపి మంగలాని భవంతి శంసన్తి మహావిపశ్చితః ।।

సోఽసౌ న దృష్టోఽత్ర పుమాన్ పురాణో వృషధ్వజో నీలగలః పరేశః ।। ౨౮ ।।

అమంగలాన్యేవ చ మంగలాని భవంతి యేనాధిగతాని దక్ష ।।

త్రిపంచకేనాప్యథ మంగలాని భవంతి సద్యః పరతః పురాణి ।।౨౯।।

తస్మాత్త్వయైవ కర్తవ్యమాహ్వానం పరమేశితుః ।।

త్వరితం బ్రహ్మణా వాపి విష్ణునా ప్రభువిష్ణునా।।2.2.27.30।।

ఇన్ద్రేణ లోకపాలైశ్చ ద్విజైస్సిద్ధైస్సహాధునా ।।

సర్వథాఽఽనయనీయోసౌ శంకరో యజ్ఞపూర్త్తయే ।।3౧।।

సర్వైర్భవద్భిర్గంతవ్యం యత్ర దేవో మహేశ్వరః।।

దాక్షాయణ్యా సమం శమ్భుమానయధ్వం త్వరాన్వితాః ।। 3౨ ।।

తేన సర్వం పవిత్రం స్యాచ్ఛమ్భునా పరమాత్మనా ।।

అత్రాగతేన దేవేశాసాంబేన పరమాత్మనా ।।33।।

యస్య స్మృత్యా చ నామోక్త్యా సమగ్రం సుకృతం భవేత్ ।।

తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన హ్యానేతవ్యో వృషధ్వజః ।।3౪।।

సమాగతే శంకరేఽత్ర పావనో హి భవేన్మఖః ।।

భవిష్యత్యన్యథాఽపూర్ణః సత్యమేతద్బ్రవీమ్యహమ్ ।। ౩౫ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా దక్షో రోషసమన్వితః।।

ఉవాచ త్వరితం మూఢః ప్రహసన్నివ దుష్టధీః ।।౩౬।।

మూలం విష్ణుర్దేవతానాం యత్ర ధర్మస్సనాతనః।।

సమానీతో మయా సమ్యక్ కిమూనం యజ్ఞకర్మణి ।।౩౭।।

యస్మిన్వేదాశ్చ యజ్ఞాశ్చ కర్మాణి వివిధాని చ ।।

ప్రతిష్ఠితాని సర్వాణి సోఽసౌ విష్ణురిహాగతః।।౩౮।।

సత్యలోకాత్సమాయాతో బ్రహ్మా లోకపితామహః ।।

వేదైస్సోపనిషద్భిశ్చ వివిధైరాగమైస్సహ ।। ౩౯ ।।

తథా సురగణైస్సాకమాగతస్సురరాట్ స్వయమ్।।

తథా యూయం సమాయాతా ఋషయో వీతకల్మషాః ।।2.2.27.౪౦।।

యేయే యజ్ఞోచితాశ్శాంతాః పాత్రభూతాస్సమాగతాః ।।

వేదవేదార్థతత్త్వజ్ఞాస్సర్వే యూయం దృఢవ్రతాః ।। ।। ౪౧ ।।

అత్రైవ చ కిమస్మాకం రుద్రేణాపి ప్రయోజనమ్ ।।

కన్యా దత్తా మయా విప్ర బ్రహ్మణా నోదితేన హి ।। ౪౨ ।।

హరోఽకులీనోసౌ విప్ర పితృమాతృవివర్జితః ।।

భూతప్రేతపిశాచానాం పతిరేకో దురత్యయః ।।౪౩।।

ఆత్మసంభావితో మూఢ స్తబ్ధో మౌనీ సమత్సరః ।।

కర్మణ్యస్మిన్న యోగ్యోసౌ నానీతో హి మయాఽధునా ।।౪౪।।

తస్మాత్త్వమీదృశం వాక్యం పునర్వాచ్యం న హి క్వచిత్ ।।

సర్వైర్భవద్భిః కర్తవ్యో యజ్ఞో మే సఫలో మహాన్ ।।౪౫।।

బ్రహ్మోవాచ।।

ఏతచ్ఛ్రుత్వా వచస్తస్య దధీచో వాక్యమబ్రవీత్।।

సర్వేషాం శృణ్వతాం దేవమునీనాం సారసం యుతమ్ ।। ౪౬ ।।

దధీచ ఉవాచ ।।

అయజ్ఞోయం మహాజాతో వినా తేన శివేన హి ।।

వినాశోపి విశేషేణ హ్యత్ర తే హి భవిష్యతి ।।౪౭।।

ఏవముక్త్వా దధీచోసావేక ఏవ వినిర్గతః ।।

యజ్ఞవాటాచ్చ దక్షస్య త్వరితః స్వాశ్రమం యయౌ।।౪౮।।

తతోన్యే శాంకరా యే చ ముఖ్యాశ్శివమతానుగాః ।।

నిర్యయుస్స్వాశ్రమాన్ సద్యశ్శాపం దత్త్వా తథైవ చ ।।౪౯।।

మునౌ వినిర్గతే తస్మిన్ మఖాదన్యేషు దుష్టధీః ।।

శివద్రోహీ మునీన్ దక్షః ప్రహసన్నిదమబ్రవీత్ ।। 2.2.27.౫౦ ।।

।। దక్ష ఉవాచ ।।

గతః శివప్రియో విప్రో దధీచో నామ నామతః ।।

అన్యే తథావిధా యే చ గతాస్తే మమ చాధ్వరాత్ ।। ౫౧ ।।

ఏతచ్ఛుభతరం జాతం సంమతం మే హి సర్వథా ।।

సత్యం బ్రవీమి దేవేశ సురాశ్చ మునయస్తథా ।। ౫౨ ।।

వినష్టచిత్తా మందాశ్చ మిథ్యావాదరతాః ఖలాః ।।

వేదబాహ్యా దురాచారాస్త్యాజ్యాస్తే మఖకర్మణి।।౫౩।।

వేదవాదరతా యూయం సర్వే విష్ణుపురోగమాః ।।

యజ్ఞం మే సఫలం విప్రాస్సురాః కుర్వంతు మాఽచిరమ్ ।। ౫౪ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తస్య శివమాయావిమోహితాః ।।

యన్మఖే దేవయజనం చక్రుస్సర్వే సురర్షయః ।। ౫౫ ।।

ఇతి తన్మఖశాపో హి వర్ణితో మే మునీశ్వర ।।

యజ్ఞవిధ్వంసయోగోపి ప్రోచ్యతే శృణు సాదరమ్ ।। ౫౬ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ద్వితీయే సతీఖండే యజ్ఞప్రారంభో నామ సప్తవింశోఽధ్యాయః ।। ౨౭ ।।

2.2.28

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

యదా యయుర్దక్షమఖముత్సవేన సురర్షయః ।।

తస్మిన్నేవాంతరే దేవీ పర్వతే గంధమాదనే ।। ౧ ।।

ధారాగృహే వితానేన సఖీభిః పరివారితా ।।

దాక్షాయణీ మహాక్రీడాశ్చకార వివిధాస్సతీ ।।౨।।

క్రీడాసక్తా తదా దేవీ దదర్శాథ ముదా సతీ।।

దక్షయజ్ఞే ప్రయాంతం చ రోహిణ్యా పృచ్ఛ్య సత్వరమ్ ।। 3 ।।

దృష్ట్వా సీమంతయా భూతాం విజయాం ప్రాహ సా సతీ ।।

స్వసఖీం ప్రవరాం ప్రాణప్రియాం సా హి హితావహామ్ ।। ।। ౪ ।।

।। సత్యువాచ ।।

హే సఖీప్రవరే ప్రాణప్రియే త్వం విజయే మమ ।।

క్వ గమిష్యతి చన్ద్రోయం రోహిణ్యాపృచ్ఛ్య సత్వరమ్ ।। ౫ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

తథోక్తా విజయా సత్యా గత్వా తత్సన్నిధౌ ద్రుతమ్।।

క్వ గచ్ఛసీతి పప్రచ్ఛ శశినం తం యథోచితమ్।।౬।।

విజయోక్తమథాకర్ణ్య స్వయాత్రాం పూర్వమాదరాత్ ।।

కథితం తేన తత్సర్వం దక్షయజ్ఞోత్సవాదికమ్ ।।౭।।

తచ్ఛ్రుత్వా విజయా దేవీం త్వరితా జాతసంభ్రమా।।

కథయామాస తత్సర్వం యదుక్తం శశినా సతీమ్ ।।౮।।

తచ్ఛ్రుత్వా కాలికా దేవీ విస్మితాభూత్సతీ తదా।।

విమృశ్య కారణం తత్రాజ్ఞాత్వా చేతస్యచింతయత్ ।।౯।।

దక్షః పితా మే మాతా చ వీరిణీ నౌ కుతస్సతీ ।।

ఆహ్వానం న కరోతి స్మ విస్మృతా మాం ప్రియాం సుతామ్ ।।2.2.28.౧౦।।

పృచ్ఛేయం శంకరం తత్ర కారణం సర్వమాదరాత్ ।।

చింతయిత్వేతి సాసీద్వై తత్ర గంతుం సునిశ్చయా ।। ౧౧ ।।

అథ దాక్షాయణీ దేవీ విజయాం ప్రవరాం సఖీమ్ ।।

స్థాపయిత్వా ద్రుతం తత్ర సమగచ్ఛచ్ఛివాంతికమ్ ।। ౧౨ ।।

దదర్శ తం సభామధ్యే సంస్థితం బహుభిర్గణైః ।।

నంద్యాదిభిర్మహావీరైః ప్రవరైర్యూథయూథపైః ।। ౧౩ ।।

దృష్ట్వా తం ప్రభుమీశానం స్వపతిం సాథ దక్షజా ।।

ప్రష్టుం తత్కారణం శీఘ్రం ప్రాప శంకరసంనిధిమ్ ।। ౧౪ ।।

శివేన స్థాపితా స్వాంకే ప్రీతియుక్తేన స్వప్రియా ।।

ప్రమోదితా వచోభిస్సా బహుమానపురస్సరమ్ ।। ౧౫ ।।

అథ శంభుర్మహాలీలస్సర్వేశస్సుఖదస్సతామ్ ।।
సతీమువాచ త్వరితం గణమధ్యస్థ ఆదరాత్ ।। ౧౬ ।।
శంభురువాచ ।।
కిమర్థమాగతాత్ర త్వం సభామధ్యే సవిస్మయా ।।
కారణం తస్య సుప్రీత్యా శీఘ్రం వద సుమధ్యమే ।। ౧౭ ।।
బ్రహ్మోవాచ ।।
ఏవముక్తా తదా తేన మహేశేన మునీశ్వర ।।
సాంజలిస్సుప్రణమ్యాశు సత్యువాచ ప్రభుం శివా ।। ౧౮ ।।
సత్యువాచ ।।
పితుర్మమ మహాన్ యజ్ఞో భవతీతి మయా శ్రుతమ్ ।।
తత్రోత్సవో మహానస్తి సమవేతాస్సురర్షయః ।। ౧౯ ।।
పితుర్మమ మహాయజ్ఞే కస్మాత్తవ న రోచతే ।।
గమనం దేవదేవేశ తత్సర్వం కథయ ప్రభో ।। 2.2.28.౨౦ ।।
సుహృదామేష వై ధర్మస్సుహృద్భిస్సహ సంగతిః ।।
కుర్వంతి యన్మహాదేవ సుహృదః ప్రీతివర్ద్ధినీమ్ ।। ౨౧ ।।
తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన మయాగచ్ఛ సహ ప్రభో ।।
యజ్ఞవాటం పితుర్మేద్య స్వామిన్ ప్రార్థనయా మమ।। ౨౨ ।।
బ్రహ్మోవాచ ।।
తస్యాస్తద్వచనం శ్రుత్వా సత్యా దేవో మహేశ్వరః ।।
దక్షవాగిషుహృద్విద్ధో బభాషే సూనృతం వచః ।। ౨3 ।।
మహేశ్వర ఉవాచ ।।

దక్షస్తవ పితా దేవీ మమ ద్రోహీ విశేషతః ।। ౨౪ ।।

యస్య యే మానినస్సర్వే ససురర్షిముఖాః పరే ।।

తే మూఢా యజనం ప్రాప్తాః పితుస్తే జ్ఞానవర్జితాః ।। ౨౫ ।।

అనాహూతాశ్చ యే దేవీ గచ్ఛంతి పరమందిరమ్ ।।

అవమానం ప్రాప్నువంతి మరణాదధికం తథా ।। ౨౬ ।।

పరాలయం గతోపీంద్రో లఘుర్భవతి తద్విధః ।।

కా కథా చ పరేషాం వై రీఢా యాత్రా హి తద్విధా ।। ౨౭ ।।

తస్మాత్త్వయా మయా చాపి దక్షస్య యజనం ప్రతి ।।

న గంతవ్యం విశేషేణ సత్యముక్తం మయా ప్రియం ।।౨౮।।

తథారిభిర్న వ్యథతే హ్యర్దితోపి శరైర్జనః ।।

స్వానాందురుక్తిభిర్మర్మతాడితస్స యథా మతః ।।౨౯।।

విద్యాదిభిర్గుణైః షడ్భిరసదన్యైస్సతాం స్మృతౌ ।।

హతాయాం భూయసాం ధామ న పశ్యంతి ఖలాః ప్రియే ।। 2.2.28.30 ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఏవముక్తా సతీ తేన మహేశేన మహాత్మనా ।।

ఉవాచ రోషసంయుక్తా శివం వాక్యవిదాం వరమ్ ।। ౩౧ ।।

సత్యువాచ ।।

యజ్ఞస్యాస్యత్సఫలో యేన స త్వం శంభోఖిలేశ్వర ।।

అనాహూతోసి తేనాద్య పిత్రా మే దుష్టకారిణా ।। ౩౨ ।।

తత్సర్వం జ్ఞాతుమిచ్ఛామి భవ భావం దురాత్మనః ।।

సురర్షీణాం చ సర్వేషామాగతానాం దురాత్మనామ్ ।।33।।

తస్మాచ్చాద్యైవ గచ్ఛామి స్వపితుర్యజనం ప్రభో ।।

అనుజ్ఞాం దేహి మే నాథ తత్ర గంతుం మహేశ్వర ।। ౩౪ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యుక్తో భగవాన్ రుద్రస్తయా దేవ్యా శివస్స్వయమ్ ।।

విజ్ఞాతాఖిలదృక్ ద్రష్టా సతీం సూతికరోఽబ్రవీత్ ।। ౩౫ ।।

।। శివ ఉవాచ ।।

యద్యేవం తే రుచిర్దేవి తత్ర గంతుమవశ్యకమ్ ।।

సువ్రతే వచనాన్మే త్వం గచ్ఛ శీఘ్రం పితుర్మఖమ్ ।।౩౬।।

ఏతం నందినమారుహ్య వృషభం సజ్జమాదరాత్ ।।

మహారాజోపచారాణి కృత్వా బహుగుణాన్వితా ।। ౩౭ ।।

భూషితం వృషమారోహేత్యుక్తా రుద్రేణ సా సతీ ।।

సుభూషితా సతీ యుక్తా హ్యగమత్పితుమందిరమ్।।౩౮।।

మహారాజోపచారాణి దత్తాని పరమాత్మనా ।।

సుచ్ఛత్రచామరాదీని సద్వస్త్రాభరణాని చ ।।౩౯।।

గణాః షష్టిసహస్రాణి రౌద్రా జగ్ముశ్శివాజ్ఞయా ।।

కుతూహలయుతాః ప్రీతా మహోత్సవసమన్వితాః ।। 2.2.28.౪౦ ।।

తదోత్సవో మహానాసీద్యజనే తత్ర సర్వతః ।।

సత్యాశ్శివప్రియాయాస్తు వామదేవగణైః కృతః ।। ౪౧ ।।

కుతూహలం గణాశ్చక్రుశ్శివయోర్యశ ఉజ్జగుః ।।

బాలాంతః పుప్లువుః ప్రీత్యా మహావీరాశ్శివప్రియాః ।। ౪౨ ।।

సర్వథాసీన్మహాశోభా గమనే జాగదమ్బికే ।।

సుఖారావసస్సంబభూవ పూరితం భువనత్రయమ్ ।। ౪౩ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ద్వితీయే సతీఖండే సతీయాత్రావర్ణనం నామాష్టవింశోధ్యాయః ।। ౨౮ ।।

2.2.29

బ్రహ్మోవాచ ।।

దాక్షాయణీ గతా తత్ర తత్ర యజ్ఞో మహాప్రభః ।।

సురాసురమునీన్ద్రాదికుతూహలసమన్వితః ।। ౧ ।।

స్వపితుర్భవనం తత్ర నానాశ్చర్యసమన్వితమ్ ।।

దదర్శ సుప్రభం చారు సురర్షిగణ సంయుతమ్ ।। ౨ ।।

ద్వారి స్థితా తదా దేవీ హ్యవరుహ్య నిజాసనాత్ ।।

నన్దినోఽభ్యంతరం శీఘ్రమేకైవాగచ్ఛదధ్వరమ్ ।। ౩ ।।

ఆగతాం చ సతీం దృష్ట్వాఽసిక్నీ మాతా యశస్వినీ ।।

అకరోదాదరం తస్యా భగిన్యశ్చ యథోచితమ్ ।। ౪ ।।

నాకరోదాదరం దక్షో దృష్ట్వా తామపి కించన ।।

నాన్యోపి తద్భయాత్తత్ర శివమాయావిమోహితః ।। ౫ ।।

అథ సా మాతరం దేవీ పితరం చ సతీ మునే ।।

అనమద్విస్మితాత్యంతం సర్వలోక పరాభవాత్ ।। ౬ ।।

భాగానపశ్యద్దేవానాం హర్యాదీనాం తదధ్వరే ।।

న శంభుభాగమకరోత్ క్రోధం దుర్విషహం సతీ ।। ౭ ।।

సత్యువాచ ।।

తదా దక్షం దహన్తీవ రుషా పూర్ణా సతీ భృశమ్ ।।

క్రూరదృష్ట్యా విలోక్యైవ సర్వానప్యపమానితా ।। ౮ ।।

సత్యువాచ ।।

అనాహూతస్త్వయా కస్మాచ్ఛంభుః పరమశోభనః ।।

యేన పూతమిదం విశ్వం సమగ్రం సచరాచరమ్ ।। ౯ ।।

యజ్ఞో యజ్ఞవిదాం శ్రేష్ఠో యజ్ఞాంగో యజ్ఞదక్షిణః ।।

యజ్ఞకర్తా చ యశ్శంభుస్తం వినా చ కథం మఖః ।। 2.2.29.౧౦ ।।

యస్య స్మరణమాత్రేణ సర్వం పూతం భవత్యహో ।।

వినా తేన కృతం సర్వమపవిత్రం భవిష్యతి ।।౧౧।।

ద్రవ్యమంత్రాదికం సర్వం హవ్యం కవ్యం చ యన్మయమ్ ।।

శంభునా హి వినా తేన కథం యజ్ఞః ప్రవర్తితః ।।౧౨।।

కిం శివం సురసామాన్యం మత్వాకార్షీరనాదరమ్ ।।

భ్రష్టబుద్ధిర్భవానద్య జాతోసి జనకాధమ ।। ౧3 ।।

విష్ణుబ్రహ్మాదయో దేవా యం సంసేవ్య మహేశ్వరమ్ ।।

ప్రాప్తాః స్వపదవీం సర్వే తం న జానాసి రే హరమ్ ।। ౧౪ ।।

ఏతే కథం సమాయాతా విష్ణుబ్రహ్మాదయస్సురాః ।।

తవ యజ్ఞే వినా శంభుం స్వప్రభుం మునయస్తథా ।। ౧౫ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా పరమేశానీ విష్ణ్వాదీన్సకలాన్ ప్రతి ।।

పృథక్పృథగవోచత్సా భర్త్సయంతీ భవాత్మికా ।। ౧౬ ।।

సత్యువాచ ।।

హే విష్ణో త్వం మహాదేవం కిం న జానాసి తత్త్వతః ।।

సగుణం నిర్గుణం చాపి శ్రుతయో యం వదంతి హ ॥ ౧౭ ॥

యద్యపి త్వాం కరం దత్త్వా బహువారం మహేశ్వరః ॥

అశిక్షయత్పురా శాల్వప్రముఖాకృతిభిర్వరే॥౧౮॥

తదపి జ్ఞానమాయాతం న తే చేతసి దుర్మతే ॥

భాగార్థీ దక్షయజ్ఞేస్మిన్ శివం స్వస్వామినం వినా ॥౧౯॥

పురా పంచముఖో భూత్వా గర్వితోఽసి సదాశివమ్ ॥

కృతశ్చతుర్ముఖస్తేన విస్మృతోసి తదద్భుతమ్ ॥ 2.2.29.౨౦ ॥

ఇన్ద్ర త్వం కిం న జానాసి మహాదేవస్య విక్రమమ్ ॥

భస్మీ కృతః పవి స్తే హి హరేణ క్రూరకర్మణా ॥ ౨౧ ॥

హే సురాః కిన్న జానీథ మహాదేవస్య విక్రమమ్ ॥

అత్రే వసిష్ఠ మునయో యుష్మాభిః కిం కృతం త్విహ ॥ ౨౨ ॥

భిక్షాటనం చ కృతవాన్ పురా దారువనే విభుః ॥

శప్తో యద్భిక్షుకో రుద్రో భవద్భిర్మునిభిస్తదా ॥ ౨౩ ॥

శప్తేనాపి చ రుద్రేణ యత్కృతం విస్మృతం కథమ్ ॥

తల్లింగేనాఖిలం దగ్ధం భువనం సచరాచరమ్ ॥ ౨౪ ॥

సర్వే మూఢాశ్చ సంజాతా విష్ణుబ్రహ్మాదయస్సురాః ॥

మునయోఽన్యే వినా శంభుమాగతా యదిహాధ్వరే ॥ ౨౫ ॥

సర్వే వేదాశ్చ సంభూతాః సాంగాశ్శాస్త్రాణి వాగ్యతః ॥

యోసౌ వేదాంతగశ్శమ్భుః కైశ్చిజ్జ్ఞాతుం న పార్యతే ॥ ౨౬ ॥

॥ బ్రహ్మోవాచ ॥

ఇత్యనేకవిధా వాణీరగదజ్జగదమ్బికా ॥

కోపాన్వితా సతీ తత్ర హృదయేన విదూయతా ।। ౨౭ ।।

విష్ణ్వాదయోఖిలా దేవా మునయో యే చ తద్వచః ।।

మౌనీభూతాస్తదాకర్ణ్య భయవ్యాకులమానసాః ।। ౨౮ ।।

అథ దక్షస్సమాకర్ణ్య స్వపుత్ర్యాస్తాదృశం వచః।।

విలోక్య క్రూరదృష్ట్యా తాం సతీం కుద్ధోఽబ్రవీద్వచః ।।౨౯।।

దక్ష ఉవాచ ।।

తవ కిం బహునోక్తేన కార్యం నాస్తీహ సాంప్రతమ్ ।।

గచ్ఛ వా తిష్ఠ వా భద్రే కస్మాత్త్వం హి సమాగతా ।।2.2.29.30।।

అమంగలస్తు తే భర్తా శివోసౌ గమ్యతే బుధైః ।।

అకులీకో వేదబాహ్యో భూతప్రేతపిశాచరాట్ ।।3౧।।

తస్మాన్నాహ్వరితో రుద్రో యజ్ఞార్థం సుకువేషభృత్ ।।

దేవర్షిసంసది మయా జ్ఞాత్వా పుత్రి విపశ్చితా ।।3౨।।

విధినా ప్రేరితేన త్వం దత్తా మందేన పాపినా।।

రుద్రాయావిదితార్థాయ చోద్ధతాయ దురాత్మనే ।।33।।

తస్మాత్కోపం పరిత్యజ్య స్వస్థా భవ శుచిస్మితే ।।

యద్యాగతాసి యజ్ఞేస్మిన్ దాయం గృహ్ణీష్వ చాత్మనా।।3౪।।

బ్రహ్మోవాచ।।

దక్షేణోక్తేతి సా పుత్రీ సతీ త్రైలోక్యపూ జితా ।।

నిందాయుక్తం స్వపితరం దృష్ట్వాసీద్రుషితా భృశమ్ ।। 3౫ ।।

అర్చితయత్తదా సేతి కథం యాస్యామి శంకరమ్ ।।

శంకరం ద్రష్టుకామాహం పృష్టా వక్ష్యే కిముత్తరమ్ ।। 3౬ ।।

అథ ప్రోవాచ పితరం దక్షం తం దుష్టమానసమ్ ।।

నిశ్శ్వసంతీ రుషావిష్టా సా సతీ త్రిజగత్ప్రసూః ।। ౩౭ ।।

సత్యువాచ ।।

యో నిందతి మహాదేవం నింద్యమానం శృణోతి వా ।।

తావుభౌ నరకం యాతౌ యావచ్చంద్రదివాకరౌ ।। ౩౮ ।।

తస్మాత్త్యక్ష్యామ్యహం దేవం ప్రవేక్ష్యామి హుతాశనమ్ ।।

కిం జీవితేన మే తాత శృణ్వంత్యానాదరం ప్రభోః ।। ౩౯ ।।

యది శక్తస్స్వయం శంభోర్నిందకస్య విశేషతః ।।

ఛింద్యాత్ ప్రసహ్య రసనాం తదా శుద్ధ్యేన్న సంశయః ।।2.2.29.౪౦।।

యద్యశక్తో జనస్తత్ర నిరయాత్సుపిధాయ వై ।।

కర్ణౌ ధీమాన్ తతశ్శుద్ధ్యేద్వదంతీదం బుధాన్వరాన్ ।।౪౧।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్థముక్త్వా ధర్మనీతిం పశ్చాత్తాపమవాప సా ।।

అస్మరచ్ఛాంకరం వాక్యం దూయమానేన చేతసా ।।౪౨।।

తతస్సంకుద్ధ్య సా దక్షం నిశ్శంకం ప్రాహ తానపి ।।

సర్వాన్విష్ణ్వాదికాన్దేవాన్మునీనపి సతీ ధ్రువమ్ ।।౪౩।।

సత్యువాచ ।।

తాత త్వం నిందకశ్శంభోః పశ్చాత్తాపం గమిష్యసి ।।

ఇహ భుక్త్వా మహాదుఃఖమంతే యాస్యసి యాతనామ్ ।। ౪౪ ।।

యస్య లోకేఽప్రియో నాస్తి ప్రియశ్చైవ పరాత్మనః ।।

తస్మిన్నవైరే శర్వేస్మిన్ త్వాం వినా కః ప్రతీపకః ।। ౪౫ ।।

మహద్వినిందా నాశ్చర్యం సర్వదాఽసత్సు సేర్ష్యకమ్ ॥
మహదంఘ్రిరజో ధ్వస్తతమస్సు సైవ శోభనా ॥ ౪౮ ॥
శివేతి ద్వ్యక్షరం యస్య నృణాం నామ గిరేరితమ్ ॥
సకృత్ప్రసంగాత్సకలమఘమాశు విహంతి తత్ ॥ ౪౭ ॥
పవిత్రకీర్తిమమలం భవాన్ ద్వేష్టి శివేతరః ॥
అలంఘ్యశాసనం శంభుమహో సర్వేశ్వరం ఖలః ॥ ౪౮ ॥
యత్పాదపద్మం మహతాం మనోఽలిసునిషేవితమ్ ॥
సర్వార్థదం బ్రహ్మరసైః సర్వార్థిభిరథాదరాత్ ॥౪౯॥
యద్వర్షత్యర్థినశ్శీఘ్రం లోకస్య శివఆదరాత్ ॥
భవాన్ ద్రుహ్యతి మూర్ఖత్వాత్తస్మై చాశేషబంధవే ॥2.2.29.౫౦॥
కింవా శివాఖ్యమశివం త్వదన్యే న విదుర్బుధాః ॥
బ్రహ్మాదయస్తం మునయస్సనకాద్యాస్తథాపరే ॥ ౫౧ ॥
అవకీర్య జటాభూతైశ్శ్మశానే స కపాలధృక్ ॥
తన్మాల్యభస్మ వా జ్ఞాత్వా ప్రీత్యావసదుదారధీః ॥ ౫౨ ॥
యే మూర్ధభిర్దధతి తచ్చరణోత్సృష్టమారాద్ ॥
నిర్మాల్యం మునయో దేవాస్స శివః పరమేశ్వరః ॥౫3॥
ప్రవృత్తం చ నివృత్తం చ ద్వివిధం కర్మచోది తమ్ ॥
వేదే వివిచ్య వృత్తం చ తద్విచార్యం మనీషిభిః ॥౫౪॥
విరోధియౌగపద్యైకకర్తృకే చ తథా ద్వయమ్ ॥
పరబ్రహ్మణి శంభో తు కర్మర్చ్ఛంతి న కించన ॥ ౫౫ ॥
మా వః పదవ్యస్స్మ పితర్యా అస్మదాస్థితాస్సదా ॥

యజ్ఞశాలాసు వో ధూమ్రవర్త్మభుక్తోజ్ఝితాః పరమ్ ।।౫౬।।
నోఽవ్యక్తలింగస్సతతమవధూతసుసేవితః।।

అభిమానమతో న త్వం కురు తాత కుబుద్ధిధృక్ ।।౫౭।।

కింబహూక్తేన వచసా దుష్టస్త్వం సర్వథా కుధీః।

త్వదుద్భవేన దేహేన న మే కించిత్ప్రయోజనమ్।।౫౮।।

తజ్జన్మ ధిగ్యో మహతాం సర్వథావద్యకృత్ఖలః ।।

పరిత్యాజ్యో విశేషేణ తత్సంబంధో విపశ్చితా ।।౫౯।।

గోత్రం త్వదీయం భగవాన్ యదాహ వృషభధ్వజః ।।

దాక్షాయణీతి సహసాహం భవామి సుదుర్మనాః ।।2.2.29.౬౦।।

తస్మాత్త్వదంగజం దేహం కుణపం గర్హితం సదా ।।

వ్యుత్సృజ్య నూనమధునా భవిష్యామి సుఖావహా।।౬౧।।

హే సురా మునయస్సర్వే యూయం శృణుత మద్వచః ।।

సర్వథానుచితం కర్మ యుష్మాకం దుష్టచేతసామ్ ।। ౬౨ ।।

సర్వే యూయం విమూఢా హి శివనిందాః కలిప్రియాః ।।

ప్రాప్స్యంతి దణ్డం నియతమఖిలం చ హరాద్ధ్రువమ్ ।। ౬3 ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

దక్షముక్త్వాధ్వరే తాంశ్చ వ్యరమత్సా సతీ తదా ।।

అనూద్య చేతసా శమ్భుమస్మరత్ప్రాణవల్లభమ్।।౬౪।।

ఇతిశ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ద్వితీయే సతీఖండే సతీవాక్యవర్ణనం నామైకోనత్రింశోఽధ్యాయః ।। ౨౯ ।।

2.2.30

|| నారద ఉవాచ ||

మౌనీభూతా యదా సాసీత్సతీ శంకరవల్లభా ||

చరిత్రం కిమభూత్తత్ర విధే తద్వద చాదరాత్ || ౧ ||

|| బ్రహ్మోవాచ ||

మౌనీభూతా సతీ దేవీ స్మృత్వా స్వపతిమాదరాత ||

క్షితావుదీచ్యాం సహసా నిషసాద ప్రశాంతధీః || ౨ ||

జలమాచమ్య విధివత్ సంవృతా వాససా శుచిః ||

దృఙ్నిమీల్య పతిం స్మృత్వా యోగమార్గం సమావిశత్ ||౩||

కృత్వాసమానావనిలౌ ప్రాణాపానౌ సితాననా||

ఉత్థాప్యోదానమథ చ యత్నాత్సా నాభిచక్రతః||౪||

హృది స్థాప్యోరసి ధియా స్థితం కంఠాద్భ్రువోస్సతీ ||

అనిందితానయన్మధ్యం శంకరప్రాణవల్లభా || ౫ ||

ఏవం స్వదేహం సహసా దక్షకోపాజ్జిహాసతీ ||

దగ్ధే గాత్రే వాయుశుచిర్ధారణం యోగమార్గతః || ౬ ||

తతస్స్వభర్తుశ్చరణం చింతయంతీ న చాపరమ్ ||

అపశ్యత్సా సతీ తత్ర యోగమార్గనివిష్టధీః || ౭ ||

హతకల్మషతద్దేహః ప్రాపతచ్ఛ తదగ్నినా ||

భస్మసాదభవత్సద్యో మునిశ్రేష్ఠ తదిచ్ఛయా || ౮ |||

తత్పశ్యతాం చ ఖే భూమౌ వాదోఽభూత్సుమహాంస్తదా ||

హాహేతి సోద్భుతశ్చిత్రస్సురాదీనాం భయావహః ||౯||

హం ప్రియా పరా శంభోర్దేవీ దైవతమస్య హి ||

అహాదసూన్ సతీ కేన సుదుష్టేన ప్రకోపితా ।।2.2.30.౧౦।।

అహెూ త్వనాత్మ్యం సుమహదస్య దక్షస్య పశ్యత ।।

చరాచరం ప్రజా యస్య యత్పుత్రస్య ప్రజాపతేః ।। ౧౧ ।।

అహెూద్య ద్విమనాఽభూత్సా సతీ దేవీ మనస్వినీ ।।

వృషధ్వజప్రియాఽభీక్ష్ణం మానయోగ్యా సతాం సదా ।। ౧౨ ।।

సోయం దుర్మర్షహృదయో బ్రహ్మధృక్ స ప్రజాపతిః ।।

మహతీమపకీర్తిం హి ప్రాప్స్యతి త్వఖిలే భవే ।। ౧౩।।

యత్స్వాంగజాం సుతాం శంభుద్విట్ న్యషే ధత్సముద్యతామ్ ।।

మహానరకభోగీ స మృతయే నోఽపరాధతః ।। ౧౪ ।।

వదత్యేవం జనే సత్యా దృష్ట్వాఽసుత్యాగమద్భుతమ్ ।।

ద్రుతం తత్పార్షదాః క్రోధాదుదతిష్ఠన్నుదాయుధాః ।।౧౫।।

ద్వారి స్థితా గణాస్సర్వే రసాయుతమితా రుషా ।।

శంకరస్య ప్రభోస్తే వాఽకుధ్యన్నతిమహాబలాః।।౧౬।।

హాహాకారమకుర్వంస్తే ధిక్ధిక్ న ఇతి వాదినః ।।

ఉచ్చైస్సర్వేఽసకృద్వీరాఃశ్శంకరస్య గణాధిపాః ।। ౧౭ ।।

హాహాకారేణ మహతా వ్యాప్త మాసీద్దిగన్తరమ్ ।।

సర్వే ప్రాపన్ భయం దేవా మునయోన్యేపి తే స్థితాః ।। ౧౮ ।।

గణాస్సంమంత్ర్య తే సర్వేఽభూవన్ క్రుద్ధా ఉదాయుధాః ।।

కుర్వన్తః ప్రలయం వాద్యశస్త్రైర్వ్యాప్తం దిగంతరమ్ ।। ౧౯ ।।

శస్త్రైరఘ్నన్నిజాంగాని కేచిత్తత్ర శుచాకులాః ।।

శిరోముఖాని దేవర్షే సుతీక్ష్ణైః ప్రాణనాశిభిః ।। 2.2.30.౨౦ ।।

ఇత్థం తే విలయం ప్రాప్తా దాక్షాయణ్యా సమం తదా ।।
గణాయుతే ద్వే చ తదా తదద్భుతమివాభవత్ ।। ।। ౨౧ ।।
గణా నాశాఽవశిష్టా యే శంకరస్య మహాత్మనః ।।
దక్షం తం క్రోధితం హన్తుం ముదా తిష్ఠన్నుదాయుధాః ।। ౨౨ ।।
తేషామాపతతాం వేగం నిశమ్య భగవాన్ భృగుః ।।
యజ్ఞఘ్నఘ్నేన యజుషా దక్షిణాగ్నౌ జుహావనున్మనే ।। ౨౩ ।।
హూయమానే చ భృగుణా సముత్పేతుర్మహాసురాః ।।
ఋభవో నామ ప్రబలవీరాస్తత్ర సహస్రశః ।। ౨౪ ।।
తైరలాతాయుధైస్తత్ర ప్రమథానాం మునీశ్వర ।।
అభూద్యుద్ధం సువికటం శృణ్వతాం రోమహర్షణమ్।। ౨౫ ।।
ఋభుభిస్తైర్మహావీరైర్హన్యమానాస్సమన్తతః ।।
అయత్నయానాః ప్రమథా ఉశద్భిర్బ్రహ్మతేజసా ।।౨౬।।
ఏవం శివగణాస్తే వై హతా విద్రావితా ద్రుతమ్ ।।
శివేచ్ఛయా మహాశక్త్యా తదద్భుతమివాఽభవత్ ।।౨౭।।
తద్దృష్ట్వా ఋషయో దేవాశ్శక్రాద్యాస్సమరుద్గణాః ।।
విశ్వేశ్వినౌ లోకపాలాస్తూష్ణీం భూతాస్తదాఽభవన్ ।।౨౮।।
కేచిద్విష్ణుం ప్రభుం తత్ర ప్రార్థయన్తస్సమన్తతః ।।
ఉద్విగ్నా మన్త్రయంతశ్చ విఘ్నాభావం ముహుర్ముహుః।।౨౯।।
సువిచార్యోదర్కఫలం మహోద్విగ్నాస్సుబుద్ధయః ।।
సురవిష్ణ్వాదయోభూవన్ తన్నాశద్రావణాన్ముహుః ।।2.2.30.30।।
ఏవంభూతస్తదా యజ్ఞో విఘ్నో జాతో దురాత్మనః ।।

బ్రహ్మబంధోశ్చ దక్షస్య శంకరద్రోహిణో మునే ।। ३০ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ద్వితీయే సతీఖణ్డే సత్యుపాఖ్యానే సతీదేహత్యాగోపద్రవవర్ణనం నామ త్రింశోఽధ్యాయః ।। ३० ।।

2.2.31

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఏతస్మిన్నన్తరే తత్ర నభోవాణీ మునీశ్వర ।।

అవోచచ్ఛృణ్వతాం దక్షసురాదీనాం యథార్థతః ।। ౧ ।।

వ్యోమవాణ్యువాచ ।।

రే రే దక్ష దురాచార దంభాచారపరాయణ ।।

కిం కృతం తే మహామూఢ కర్మ చానర్థకారకమ్ ।।౨।।

న కృతం శైవరాజస్య దధీచేర్వచనస్య హి ।।

ప్రమాణం తత్కృతే మూఢ సర్వానందకరం శుభమ్ ।। ३ ।।

నిర్గతస్తే మఖాద్విప్రః శాపం దత్త్వా సుదుస్సహమ్ ।।

తతోపి బుద్ధం కించిన్నో త్వయా మూఢేన చేతసి ।।౪।।

తతః కృతః కథం నో వై స్వపుత్ర్యాస్త్వాదరః పరః ।।

సమాగతాయాస్సత్యాశ్చ మంగలాయా గృహం స్వతః ।।౫।।

సతీభవౌ నార్చితౌ హి కిమిదం జ్ఞానదుర్బల ।।

బ్రహ్మపుత్ర ఇతి వృథా గర్వితోసి విమోహితః।। ।। ౬ ।।

సా సత్యేవ సదారాధ్యా సర్వా పాపఫలప్రదా ।।

త్రిలోకమాతా కల్యాణీ శంకరార్ద్ధాంగభాగినీ ।। ౭ ।।

సా సత్యేవార్చితా నిత్యం సర్వసౌభాగ్యదాయినీ ।।

మాహేశ్వరీ స్వభక్తానాం సర్వమంగలదాయినీ ।।౮।।

సా సత్యేవార్చితా నిత్యం సంసారభయనాశినీ।।

మనోభీష్టప్రదా దైవీ సర్వోపద్రవహారిణీ ।। ౯ ।।

సా సత్యేవార్చితా నిత్యం కీర్తిసంపత్ప్రదాయినీ ।।

పరమా పరమేశానీ భుక్తిముక్తిప్రదాయినీ ।। 2.2.31.౧౦ ।।

సా సత్యేవ జగద్ధాత్రీ జగద్రక్షణకారిణీ ।।

అనాదిశక్తిః కల్పాన్తే జగత్సంహారకారిణీ ।। ౧౧ ।।

సా సత్యేవ జగన్మాతా విష్ణు మాతావిలాసినీ ।।

బ్రహ్మేన్ద్రచన్ద్రవహ్న్యర్కదేవాదిజననీ స్మృతా ।।౧౨।।

సా సత్యేవ తపోధర్మదాతాదిఫలదాయినీ ।।

శంభుశక్తిర్మహాదేవీ దుష్టహంత్రీ పరాత్పరా ।।౧౩।।

ఈదృగ్విధా సతీ దేవీ యస్య పత్నీ సదా ప్రియా ।।

తస్యై భాగో న దత్తస్తే మూఢేన కువిచారిణా ।।౧౪।।

శంభుర్హి పరమేశానస్సర్వస్వామీ పరాత్పరః।।

విష్ణుబ్రహ్మాదిసంసేవ్యః సర్వకల్యాణకారకః ।।౧౫।

తప్యతే హి తపః సిద్ధైరేతద్దర్శనకాంక్షిభిః ।।

యుజ్యతే యోగిభిర్యోగైరేతద్దర్శనకాంక్షిభిః ।।౧౬।।

అనంతధనధాన్యానాం యాగాదీనాం తథైవ చ ।।

దర్శనం శంకరస్యైవ మహత్ఫలముదాహృతమ్ ।।౧౭।।

శివ ఏవ జగద్ధాతా సర్వవిద్యాపతిః ప్రభుః ।।

ఆదివిద్యావరస్వామీ సర్వమంగలమంగలః ।। ౧౮ ।।

తచ్చక్తేర్న కృతో యస్మాత్సత్కరోద్య త్వయా ఖల ॥
అతఏవాఽధ్వరస్యాస్య వినాశో హి భవిష్యతి ॥౧౯॥
అమంగలం భవత్యేవ పూజార్హాణామపూజయా ॥
పూజ్యమానా చ నాసౌ హి యతః పూజ్యతమా శివా ॥2.2.31.౨౦॥
సహస్రేణాపి శిరసాం శేషో యత్పాదజం రజః ॥
వహత్యహరహః ప్రీత్యా తస్య శక్తిః శివా సతీ ॥ ౨౧ ॥
యత్పాదపద్మమనిశం ధ్యాత్వా సంపూజ్య సాదరమ్ ॥
విష్ణుర్విష్ణుత్వమాపన్నస్తస్య శంభోః ప్రియా సతీ ॥౨౨॥
యత్పాదపద్మమనిశం ధ్యాత్వా సంపూజ్య సాదరమ్ ॥
బ్రహ్మా బ్రహ్మత్వమాపన్నస్తస్య శంభోః ప్రియా సతీ ॥ ౨౩ ॥
యత్పాదపద్మమనిశం ధ్యాత్వా సంపూజ్య సాదరమ్ ॥
ఇన్ద్రాదయో లోకపాలాః ప్రాపుస్స్వం స్వం పరం పదమ్ ॥ ౨౪ ॥
జగత్పితా శివశ్శక్తిర్జగన్మాతా చ సా సతీ ॥
సత్కృతౌ న త్వయా మూఢ కథం శ్రేయో భవిష్యతి ॥ ౨౫ ॥
దౌర్భాగ్యం త్వయి సంక్రాంతం సంక్రాంతాస్త్వయి చాపదః ॥
యౌ చానారాధితౌ భక్త్యా భవానీశంకరౌ చ తౌ ॥ ౨౬ ॥
అనభ్యర్చ్య శివం శంభుం కల్యాణం ప్రాప్నుయామితి ॥
కిమస్తి గర్వో దుర్వారస్స గర్వోద్య వినశ్యతి ॥ ౨౭ ॥
సర్వేశవిముఖో భూత్వా దేవేష్వేతేషు కస్తవ ॥
కరిష్యతి సహాయం తం న తే పశ్యామి సర్వథా ॥ ౨౮ ॥
యది దేవాః కరిష్యంతి సాహాయ్యమధునా తవ ॥

తదా నాశం సమాప్స్యంతి శలభా ఇవ వహ్నినా ।। ౨౯ ।।

జ్వలత్వద్య ముఖం తే వై యజ్ఞధ్వంసో భవత్వతి ।।

సహాయాస్తవ యావంత స్తే జ్వలంత్వద్య సత్వరమ్ ।। 2.2.31.30 ।।

అమరాణాం చ సర్వేషాం శపథోఽమంగలాయ తే ।।

కరిష్యంత్యద్య సాహాయ్యం యదేతస్య దురాత్మనః ।। ౩౧ ।।

నిర్గచ్ఛంత్వమరాస్సోవకమేతదధ్వరమండపాత్ ।।

అన్యథా భవతో నాశో భవిష్యత్యద్య సర్వథా ।। ౩౨ ।।

నిర్గచ్ఛంత్వపరే సర్వే మునినాగాదయో మఖాత్ ।।

అన్యథా భవతాం నాశో భవిష్యత్యద్య సర్వథా।।33।।

నిర్గచ్ఛ త్వం హరే శీఘ్రమేతదధ్వరమండపాత్ ।।

అన్యథా భవతో నాశో భవిష్యత్యద్య సర్వథా ।। ౩౪ ।।

నిర్గచ్ఛ త్వం విధే శీఘ్రమేతదధ్వరమండపాత్ ।।

అన్యథా భవతో నాశో భవిష్యత్యద్య సర్వథా ।।౩౫।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వాధ్వరశాలాయామఖిలాయాం సుసంస్థితాన్ ।।

వ్యరమత్సా నభోవాణీ సర్వకల్యాణకారిణీ ।।౩౬।।

తచ్ఛ్రుత్వా వ్యోమవచనం సర్వే హర్యాదయస్సురాః ।।

అకార్షుర్విస్మయం తాత మునయశ్చ తథా పరే ।। ౩౭ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ద్వితీయే సతీఖండే సత్యుపాఖ్యానే నభోవాణీవర్ణనం నామైకత్రింశోఽధ్యాయః ।। ౩౧ ।।

2.2.32

।। నారద ఉవాచ ।।

శ్రుత్వా వ్యోమగిరం దక్షః కిమకార్షీత్తదాఽబుధః ।।

అన్యే చ కృతవంతః కిం తతశ్చ కిమభూద్వద ।। ౧ ।।

పరాజితాః శివగణా భృగుమంత్రబలేన వై ।।

కిమకార్షుః కుత్ర గతాస్తత్త్వం వద మహామతే ।। ౨ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

శ్రుత్వా వ్యోమగిరం సర్వే విస్మితాశ్చ సురాదయః ।।

నావోచత్కించిదపి తే తిష్ఠన్తస్తు విమోహితాః ।।౩।।

పలాయమానా యే వీరా భృగుమంత్రబలేన తే ।।

అవశిష్టా శ్శివగణాశ్శివం శరణమాయయుః ।।౪।।

సర్వం నివేదయామాసూ రుద్రాయామితతేజసే ।।

చరిత్రం చ తథాభూతం సుప్రణమ్యాదరాచ్చ తే ।। ౫ ।।

గణా ఊచుః ।।

దేవదేవ మహాదేవ పాహి నశ్శరణాగతాన్।।

సంశృణ్వాదరతో నాథ సతీ వార్తాం చ విస్తరాత్ ।। ౬ ।।

గర్వితేన మహేశానదక్షేన సుదురాత్మనా ।।

అవమానః కృతస్సత్యాఽనాదరో నిర్జరైస్తథా ।। ౭ ।।

తుభ్యం భాగమదాత్రో స దేవేభ్యశ్చ ప్రదత్తవాన్ ।।

దుర్వచాంస్యవదత్రోచ్చైర్దుష్టో దక్షస్సుగర్వితః ।। ౮ ।।

తతో దృష్ట్వా న తే భాగం యజ్ఞేఽకుప్యత్సతీ ప్రభో ।।

వినింద్య బహుశస్తాతమధాక్షీత్స్వతనుం తదా ।।౯।।

గణాస్త్వయుతసంఖ్యాకా మృతాస్తత్ర విలజ్జయా ॥

స్వాంగాన్యాఛిద్య శస్త్రైశ్చ క్రుధ్యామ హ్యపరే వయమ్ ॥ 2.2.32.౧౦ ॥

తద్యజ్ఞే ధ్వంసితుం వేగాత్సన్నద్ధాస్తు భయావహాః ॥

తిరస్కృతా హి భృగుణా స్వప్రభావాద్విరోధినా ॥ ౧౧ ॥

తే వయం శరణం ప్రాప్తాస్తవ విశ్వంభర ప్రభో ॥

నిర్భయాన్ కురు నస్తస్మాద్దయమానభవాద్భయాత్ ॥ ౧౨ ॥

అపమానం విశేషేణ తస్మిన్ యజ్ఞే మహాప్రభో ॥

దక్షాద్యాస్తేఽఖిలా దుష్టా అకుర్వన్ గర్వితా అతి ॥ ౧౩ ॥

ఇత్యుక్తం నిఖిలం వృత్తం స్వేషాం సత్యాశ్చ నారద ॥

తేషాం చ మూఢబుద్ధీనాం యథేచ్ఛసి తథా కురు ॥ ౧౪ ॥

॥ బ్రహ్మోవాచ ॥

ఇత్యాకర్ణ్యవచస్తస్య స్వగణానాం వచః ప్రభుః ॥

సస్మార నారదం సర్వం జ్ఞాతుం తచ్చరితం లఘు ॥ ౧౫ ॥

ఆగతస్త్వం ద్రుతం తత్ర దేవర్షే దివ్యదర్శన ॥

ప్రణమ్య శంకరం భక్త్యా సాంజలిస్తత్ర తస్థివాన్ ॥ ౧౬ ॥

త్వాం ప్రశస్యాథ స స్వామీ సత్యా వార్తాం చ పృష్టవాన్ ॥

దక్షయజ్ఞగతాయా వై పరం చ చరితం తథా ॥౧౭॥

పృష్టేన శంభునా తాత త్వయాశ్వేవ శివాత్మనా॥

తత్సర్వం కథితం వృతం జాతం దక్షాధ్వరే హి యత్ ॥౧౮॥

తదాకర్ణ్యేశ్వరో వాక్యం మునే తత్త్వన్ముఖోదితమ్ ॥

చుకోపాతిద్రుతం రుద్రో మహారౌద్రపరాక్రమః॥౧౯॥

ఉత్పాట్యైకాం జటాం రుద్రో లోకసంహారకారకః ।।
ఆస్ఫాలయామాస రుషా పర్వతస్య తదోపరి ।।2.2.32.౨౦ ।।
తోదనాచ్చ ద్విధా భూతా సా జటా చ మునే ప్రభోః ।।
సంబభూవ మహారావో మహాప్రలయభీషణః ।। ।। ౨౧ ।।
తజ్జటాయాస్సముద్భూతో వీరభద్రో మహాబలః ।।
పూర్వభాగేన దేవర్షే మహాభీమో గణాగ్రణీః ।। ౨౨ ।।
స భూమిం విశ్వతో వృత్త్వాత్యతిష్ఠద్దశాంగులమ్ ।।
ప్రలయానలసంకాశః ప్రోన్నతో దోస్సహస్రవాన్ ।।౨౩।।
కోపనిశ్వాసతస్తత్ర మహారుద్రస్య చేశితుః ।।
జాతం జ్వరాణాం శతకం సంనిపాతాస్త్రయోదశ ।।౨౪।।
మహాకాలీ సముత్పన్నా తజ్జటాపరభా గతః ।।
మహాభయంకరా తాత భూతకోటిభిరావృతా ।।౨౫।।
సర్వే మూర్త్తిధరాః క్రూరాః స్వర లోకభయంకరాః ।।
స్వతేజసా ప్రజ్వలంతో దహంత ఇవ సర్వతః ।। ౨౬ ।।
అథ వీరో వీరభద్రః ప్రణమ్య పరమేశ్వరమ్।।
కృతాంజలిపుటః ప్రాహ వాక్యం వాక్యవిశారదః ।।౨౭।।
వీరభద్ర ఉవాచ ।।
మహారుద్ర మహారౌద్ర సోమసూర్యాగ్నిలోచన ।।
కిం కర్తవ్యం మయా కార్యం శీఘ్రమాజ్ఞాపయ ప్రభో ।।౨౮।।
శోషణీయాః కిమీశాన క్షణార్ద్ధేనైవ సింధవః ।।
పేషణీయాః కిమీశాన క్షణార్ద్ధేనైవ పర్వతాః ।।౨౯।।

క్షణేన భస్మసాత్కుర్యాం బ్రహ్మాండముత కిం హర ।।
క్షణేన భస్మసాత్కుర్యామ్సురాన్వా కిం మునీశ్వరాన్ ।।2.2.32.30।।
వ్యాశ్వాసః సర్వలోకానాం కిము చార్యో హి శంకర ।।
కర్తవ్య కిముతేశాన సర్వప్రాణివిహింసనమ్ ।।31।।
మమాశక్యం న కుత్రాపి త్వత్ప్రసాదాన్మహేశ్వర ।।
పరాక్రమేణ మత్తుల్యో న భూతో న భవిష్యతి ।। 32 ।।
యత్ర యత్కార్యముద్దిశ్య ప్రేషయిష్యసి మాం ప్రభో ।।
తత్కార్యం సాధయామ్యేవ సత్వరం త్వత్ప్రసాదతః।।33।।
క్షుద్రాస్తరంతి లోకాబ్ధిం శాసనాచ్ఛంకరస్య తే ।।
హరాతోహం న కిం తర్తుం మహాపత్సాగరం క్షమః ।। 34 ।।
త్వత్ప్రేషితతృణేనాపి మహత్కార్యం మయత్నతః ।।
క్షణేన శక్యతే కర్తుం శంకరాత్ర న సంశయః ।।35।।
లీలామాత్రేణ తే శంభో కార్యం యద్యపి సిద్ధ్యతి ।।
తథాప్యహం ప్రేషణీయో తవైవానుగ్రహో హ్యయమ్ ।। 36 ।।
శక్తిరేతాదృశీ శంభో మమాపి త్వదనుగ్రహాత్ ।।
వినా శక్తిర్న కస్యాపి శంకర త్వదనుగ్రహాత్ ।। 37 ।।
త్వదాజ్ఞయా వినా కోపి తృణాదీనపి వస్తుతః ।।
నైవ చాలయితుం శక్తస్సత్యమేతన్న సంశయః ।। 38 ।।
శంభో నియమ్యాస్సర్వేపి దేవాద్యాస్తే మహేశ్వర ।।
తథైవాహం నియమ్యస్తే నియంతుస్సర్వదేహినామ్ ।। 39 ।।
ప్రణతోస్మి మహాదేవ భూయోపి ప్రణతోస్మ్యహమ్ ।।

ప్రేషయ స్వేష్ట సిద్ధ్యర్థం మామద్య హర సత్వరమ్ ।। 2.2.32.౪౦ ।।

స్పందోపి జాయతే శంభో సఖ్యాంగానాం ముహుర్ముహుః ।।

భవిష్యత్యద్య విజయో మామతః ప్రేషయ ప్రభో ।। ౪౧ ।।

హర్షోత్సాహవిశేషోపి జాయతే మమ కశ్చన ।।

శంభో త్వత్పాదకమలే సంసక్తశ్చ మనో మమ ।। ౪౨ ।।

భవిష్యతి ప్రతిపదం శుభసంతానసంతతిః ।। ౪3 ।।

తస్యైవ విజయో నిత్యం తస్యైవ శుభమన్వహమ్ ।।

యస్య శంభౌ దృఢా భక్తిస్త్వయి శోభనసంశ్రయే ।।౪౪।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యుక్తం తద్వచః శ్రుత్వా సంతుష్టో మంగలాపతిః ।।

వీరభద్ర జయేతి త్వం ప్రోక్తాశీః ప్రాహ తం పునః ।। ౪౫ ।।

మహేశ్వర ఉవాచ ।।

శృణు మద్వచనం తాత వీరభద్ర సుచేతసా ।।

కరణీయం ప్రయత్నేన తద్ద్రుతం మే ప్రతోషకమ్ ।। ౪౬ ।।

యాగం కర్తుం సముద్యుక్తో దక్షో విధిసుతః ఖలః ।।

మద్విరోధీ విశేషేణ మహాగర్వోఽబుధోఽధునా ।। ౪౭ ।।

తన్మఖం భస్మసాత్కృత్వా సయాగపరివారకమ్ ।।

పునరాయాహి మత్స్థానం సత్వరం గణసత్తమ ।।౪౮।।

సురా భవంతు గంధర్వా యక్షా వాన్యే చ కేచన ।।

తానప్యద్యైవ సహసా భస్మసాత్కురు సత్వరమ్।।౪౯।।

తత్రాస్తు విష్ణుర్బ్రహ్మా వా శచీశో వా యమోపి వా ।।

అపి చాద్యైవ తాన్సర్వాన్పాతయస్వ ప్రయత్నతః ।। 2.2.32.౫౦ ।।

సురా భవంతు గంధర్వా యక్షా వాన్యే చ కేచన ।।

తానప్యద్యైవ సహసా భస్మసాత్కురు సత్వరమ్ ।। ౫౧ ।।

దధీచికృతముల్లంఘ్య శపథం మయి తత్ర యే ।।

తిష్ఠంతి తే ప్రయత్నేన జ్వాలనీయాస్త్వయా ధ్రువమ్ ।। ౫౨ ।।

ప్రమథాశ్చాగమిష్యంతి యది విష్ణ్వాదయో భ్రమాత్ ।।

నానాకర్షణమంత్రేణ జ్వాలయానీయ సత్వరమ్ ।। ౫౩ ।।

యే తత్రోల్లంఘ్య శపథం మదీయం గర్వితాః స్థితాః ।।

తే హి మద్ద్రోహిణోఽతస్తాన్ జ్వాలయానలమాలయా ।। ౫౪ ।।

సపత్నీకాన్ససారాంశ్చ దక్షయాగస్థలస్థితాన్ ।।

ప్రజ్వాల్య భస్మసాత్కృత్వా పునరాయాహి సత్వరమ్ ।।౫౫।।

తత్ర త్వయి గతే దేవా విశ్వాద్య అపి సాదరమ్ ।।

స్తోష్యంతి త్వాం తదాప్యాశు జ్వాలయా జ్వాలయైవ తాన్ ।।౫౬।।

దేవానపి కృతద్రోహాన్ జ్వాలామాలాసమాకులః ।।

జ్వాలయ జ్వలనైశ్శీఘ్రం మాధ్యాయాధ్యాయపాలకమ్ ।।౫౭।।

దక్షాదీన్సకలాంస్తత్ర సపత్నీకాన్సబాంధవాన్ ।।

ప్రజ్వాల్య వీర దక్షం ను సలీలం సలిలం పిబ ।। ౫౮ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా రోషతామ్రాక్షో వేదమర్యాదపాలకః ।।

విరరామ మహావీరం కాలారిస్సకలేశ్వరః ।।౫౯।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ద్వితీయే సతీఖండే వీరభద్రోత్పత్తిశివోపదేశవర్ణనం నామ ద్వాత్రింశోఽధ్యాయః ॥౩౨॥

2.2.33

బ్రహ్మోవాచ ॥

ఇత్యుక్తం శ్రీమహేశస్య శ్రుత్వా వచనమాదరాత్॥

వీరభద్రోతిసంతుష్టః ప్రణనామ మహేశ్వరమ॥౧॥

శాసనం శిరసా ధృత్వా దేవదేవస్య శూలినః।

ప్రచచాల తతః శీఘ్రం వీరభద్రో మఖం ప్రతి॥౨॥

శివోథ ప్రేషయామాస శోభార్థం కోటిశో గణాన్॥

తేన సార్ద్ధం మహావీరాన్మలయానలసన్నిభాన్॥ ॥౩॥

అథ తే వీరభద్రస్య పురతః ప్రబలా గణాః॥

పశ్చాదపి యయుర్వీరాః కుతూహలకరా గణాః॥౪॥

వీరభద్రసమేతా యేగణాశ్శతసహస్రశః ॥

పార్షదాః కాలకాలస్య సర్వే రుద్రస్వరూపిణః ॥౫॥

గణైస్సమేతః కిలతైర్మహాత్మా స వీరభద్రో హరవేషభూషణః ॥

సహస్రబాహుర్భుజగాధిపాఢ్యో యయౌ రథస్థః ప్రబలోతిభీకరః ॥౬॥

నల్వానం చ సహస్రే ద్వే ప్రమాణం స్యందనస్య హి ॥

అయుతేనైవ సింహానాం వాహనానాం ప్రయత్నతః ॥౭॥

తథైవ ప్రబలాః సింహా బహవః పార్శ్వరక్షకాః ॥

శార్దూలా మకరా మత్స్యా గజాస్తత్ర సహస్రశః ॥౮॥

వీరభద్రే ప్రచలితే దక్షనాశాయ సత్వరమ్ ॥

కల్పవృక్షసముత్సృష్టా పుష్పవృష్టిరభూత్తదా ॥ ౯ ॥

తుష్టువుశ్చ గణా వీర శిపివిష్టే ప్రచేష్టితమ్ ॥

చక్రుః కుతూహలం సర్వే తస్మింశ్చ గమనోత్సవైః ॥2.2.33.౧౦॥

కాలీ కాత్యాయినీశానీ చాముండా ముండమర్దినీ ॥

భద్రకాలీ తథా భద్రా త్వరితా వైష్ణవీ తథా ॥ ౧౧ ॥

ఏతాభిర్నవదుర్గాభిర్మహాకాలీ సమన్వితా ।

యయౌ దక్షవినాశాయ సర్వభూతగణైస్సహ ॥౧౨॥

డాకినీ శాకినీ చైవ భూతప్రమథగుహ్యకాః ॥

కూష్మాండాః పర్పటాశ్చైవ చటకా బ్రహ్మరాక్షసాః ॥ ౧3 ॥

భైరవాః క్షేత్రపాలాశ్చ దక్షయజ్ఞవినాశకాః ॥

నిర్యయుస్త్వరితం వీరాశ్శివాజ్ఞాప్రతిపాలకాః ॥ ౧౪ ॥

తథైవ యోగినీచక్రం చతుఃషష్టిగణాన్వితమ్ ॥

నిర్యయౌ సహసా క్రుద్ధం దక్షయజ్ఞం వినాశితుమ్ ॥౧౫॥

తేషాం గణానాం సర్వేషాం సంఖ్యానం శృణు నారద ॥

మహాబలవతాం సంఘోముఖ్యానాం ధైర్యశాలినామ్ ॥౧౬॥

అభ్యయాచ్ఛంకుకర్ణశ్చ దశకోట్యా గణేశ్వరః॥

దశభిః కేకరాక్షశ్చ వికృతో ష్టాభిరేవ ॥౧౭॥

చతుఃషష్ట్యా విశాఖశ్చ నవభిః పారియాత్రికః ॥

షడ్భిస్సర్వాఙ్గకో వీరస్తథైవ వికృతాననః ॥ ౧౮ ॥

జ్వాలకేశో ద్వాదశభిః కోటిభిర్గణపుంగవః ॥

సప్తభిః సమదజ్జీమాన్ దుద్రభోష్టాభిరేవ చ ॥౧౯॥

పంచభిశ్చ కపాలీశః షడ్భిస్సందారకో గణః ।।

కోటికోటిభిరేవేహ కోటికుణ్డస్తథైవ చ ।। 2.2.33.౨౦ ।।

విష్టంభోఽష్టాభిర్వీరైః కోటిభిర్గణసప్తమః ।।

సహస్రకోటిభిస్తాత సంనాదః పిప్పలస్తథా ।। ౨౧ ।।
ఆవేశనస్తథాష్టాభిరష్టాభిశ్చంద్రతాపనః ।।

మహావేశః సహస్రేణ కోటినా గణపో వృతః ।। ౨౨ ।।

కుణ్డీ ద్వాదశకోటీభిస్తథా పర్వతకో మునే ।।

వినాశితుం దక్షయజ్ఞం నిర్యయౌ గణసత్తమ ।। ౨౩ ।।

కాలశ్చ కాలకశ్చైవ మహాకాలస్తథైవ చ ।।

కోటీనాం శతకేనైవ దక్షయజ్ఞం యయౌ ప్రతి ।। ౨౪ ।।

అగ్నికృచ్ఛతకోట్యా చ కోట్యాగ్నిముఖ ఏవ చ ।।

ఆదిత్యమూర్ద్ధా కోట్యా చ తథా చైవ ఘనావహః ।। ౨౫ ।।

సన్నాహశ్శతకోట్యా చ కోట్యా చ కుముదో గణః ।।

అమోఘః కోకిలశ్చైవ కోటికోట్యా గణాధిపః ।। ౨౬ ।।

కాష్ఠాగూఢశ్చతుఃషష్ట్యా సుకేశీ వృషభస్తథా ।।

సుమన్త్రకో గణాధీశస్తథా తాత సునిర్యయౌ ।। ౨౭ ।।

కాకపాదోదరః షష్టికోటిభిర్గణసత్తమః ।।

తథా సన్తానకః షష్టికోటిభిర్గణపుంగవః ।। ౨౮ ।।

మహాబలశ్చ నవభిః కోటిభిః పుంగవస్తథా ।। ౨౯ ।।

మధుపింగస్తథా తాత గణాధీశో హి నిర్యయౌ ।।

నీలో నవత్యా కోటీనాం పూర్ణభద్రస్తథైవ చ ।। 2.2.33.30 ।।

నిర్యయౌ శతకోటీభిశ్చతుర్వక్త్రో గణాధిపః ।।

కాష్ఠాగూఢేశ్చతుష్షష్ట్యా సుకేశో వృషభస్తథా ।। ౩౧ ।।

విరూపాక్షశ్చ కోటీనాం చతుఃషష్ట్యా గణేశ్వరః ।।

తాలకేతుః షడాస్యశ్చ పంచాస్యశ్చ గణాధిపః ।।౩౨।।

సంవర్తకస్తథా చైవ కులీశశ్చ స్వయం ప్రభుః ।।

లోకాంతకశ్చ దీప్తాత్మా తథా దైత్యాన్తకో మునే ।। ౩౩ ।।

గణో భృంగీరిటిః శ్రీమాన్ దేవదేవప్రియస్తథా ।।

అశనిర్భాలకశ్చైవ చతుఃషష్ట్యా సహస్రకః ।। ౩౪ ।।

కోటికోటిసహస్రాణాం శతైర్వింశ తిభిర్వృతః ।।

వీరేశో హ్యభ్యయాద్వీరః వీరభద్ర శివాజ్ఞయా ।। ౩౫ ।।

భూతకోటిసహస్రైస్తు ప్రయయౌ కోటిభిస్త్రిభిః ।।

రోమజైః శ్వగణైశ్చైవ తథా వీరో యయౌ ద్రుతమ్ ।। ౩౬ ।।

తదా భేరీమహానాదః శంఖాశ్చ వివిధస్వనాః ।।

జటాహరోముఖాశ్చైవ శృంగాణి వివిధాని చ ।। ౩౭ ।।

తే తాని వితతాన్యేవ బంధనాని సుఖాని చ ।।

వాదిత్రాణి వినేదుశ్చ వివిధాని మహోత్సవే ।। ౩౮ ।।

వీరభద్రస్య యాత్రాయాం సబలస్య మహామునే ।।

శకునాన్యభవంస్తత్ర భూరీణి సుఖదాని చ ।। ౩౯ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ద్వితీయే సతీఖణ్డే వీరభద్రయాత్రావర్ణనం నామ త్రయస్త్రింశోఽధ్యాయః ।। ౩౩ ।।

2.2.34

బ్రహ్మోవాచ ॥

ఏవం ప్రచలితే చాస్మిన్ వీరభద్రే గణాన్వితే ॥

దుష్టచిహ్నాని దక్షేణ దృష్టాని విబుధైరపి ॥ ౧ ॥

ఉత్పాతా వివిధాశ్చాసన్ వీరభద్రే గణాన్వితే ॥

త్రివిధా అపి దేవర్షే యజ్ఞవిధ్వంససూచకాః ॥౨॥

దక్షవామాక్షిబాహూరువిస్పందస్సమజాయత ॥

నానాకష్టప్రదస్తాత సర్వథాఽశుభసూచకః ॥౩॥

భూకంపస్సమభూత్తత్ర దక్షయాగస్థలే తదా ॥

దక్షోపశ్యచ్చ మధ్యాహ్నే నక్షత్రాణ్యద్భుతాని చ ॥౪॥

దిశశ్చాసన్సుమలినాః కర్బురోభూద్దివాకరః ॥

పరివేషసహస్రేణ సంక్రాంతశ్చ భయంకరః ॥౫॥

నక్షత్రాణి పతంతి స్మ విద్యుదగ్నిప్రభాణి చ ॥

నక్షత్రాణామభూద్వక్రా గతిశ్చాధోముఖీ తదా ॥౬॥

గృధ్రా దక్షశిరః స్పృష్ట్వా సముద్భూతాః సహస్రశః॥

ఆసీద్గృధ్రపక్షచ్ఛాయైస్సచ్ఛాయో యాగమండపః॥౭॥

వవాశిరే యాగభూమౌ క్రోష్టారో నేత్రకస్తదా॥

ఉల్కావృష్టిరభూత్తత్ర శ్వేతవృశ్చికసంభవా ॥౮॥

ఖరా వాతా వవుస్తత్ర పాంశువృష్టిసమన్వితాః॥

శలభాశ్చ సముద్భూతా వివర్తానిలకంపితాః ॥౯॥

రీత్రైశ్చ పవనై రూర్ధ్వం స దక్షాధ్వరమండపః॥

దైవాన్వితేన దక్షేణ యః కృతో నూతనోద్భుతః॥ 2.2.34.౧౦॥

వేముర్దక్షాదయస్సర్వే తదా శోణితమద్భుతమ్။

వేముశ్చ మాంసఖణ్డాని సశల్యాని ముహుర్ముహుః ॥ ౧౧ ॥

సకంపాశ్చ బభూవుస్తే దీపా వాతహతా ఇవ ॥

దుఃఖితాశ్చాభవన్సర్వే శస్త్రధారాహతా ఇవ ॥ ౧౨ ॥

తదా నినాదజాతాని బాష్పవర్షాణి తత్క్షణే ॥

ప్రాతస్తుషారవర్షీణి పద్మానీవ వనాంతరే ॥ ౧౩ ॥

దక్షాద్యక్షీణి జాతాని హ్యకస్మాద్విశదాన్యపి ॥

నిశాయాం కమలాశ్చైవ కుముదానీవ సంగవే ॥ ౧౪॥

అసృగ్వవర్ష దేవశ్చ తిమిరేణావృతా దిశః ॥

దిగ్దాహోఽభూద్విశేషేణ త్రాసయన్ సకలాఞ్జనాన్॥ ॥ ౧౫ ॥

ఏవం విధాన్యరిష్టాని దదృశుర్విబుధాదయః ॥

భయమాపేదిరేఽత్యంతం మునే విష్ణ్వాదికాస్తదా ॥ ౧౬॥

భువి తే మూర్చితాః పేతుర్వా హతాః స్మ ఇతీరయన్ ॥

తరవస్తీరసంజాతా నదీవేగహతా ఇవ ॥ ౧౭ ॥

పతిత్వా తే స్థితా భూమౌ క్రూరాః సర్పా హతా ఇవ ॥

కందుకా ఇవ తే భూయః పతితాః పునరుత్థితాః ॥ ౧౮ ॥

తతస్తే తాపసంతప్తా రురుదుః కురరీ ఇవ ॥

రోదనధ్వనిసంక్రాతోరుక్తిప్రత్యుక్తికా ఇవ ॥ ౧౯॥

సవైకుంఠాస్తతస్సర్వే తదా కుంఠితశక్తయః ॥

స్వస్వోపకంఠమాకంఠం లులుఠుః కమఠా ఇవ ॥ 2.2.34.౨౦ ॥

ఏతస్మిన్నంతరే తత్ర సంజాతా చాశరీరవాక్ ॥

శ్రావయత్యఖిలాన్ దేవాన్దక్షం చైవ విశేషతః ।। ౨౧ ।।

ఆకాశవాణ్యువాచ ।।

ధిక్ జన్మ తవ దక్షాద్య మహామూఢోసి పాపధీః ।।

భవిష్యతి మహద్దుఃఖమనివార్యం హరోద్భవమ్ ।। ౨౨ ।।

హాహాపి నోఽత్ర యే మూఢాస్తవ దేవాదయస్థితాః ।।

తేషామపి మహాదుఃఖం భవిష్యతి న సంశయః ।। ౨౩ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।। తచ్ఛ్రుత్వాకాశవచనం దృష్ట్వారిష్టాని తాని చ ।।

దక్షః ప్రాపద్భయం చాతి పరే దేవాదయోపి హ ।।౨౪।।

వేపమానస్తదా దక్షో వికలశ్చాతి చేతసి ।।

అగచ్ఛచ్ఛరణం విష్ణోః స్వప్రభోరిందిరాపతేః ।। ౨౫ ।।

సుప్రణమ్య భయావిష్టః సంస్తూయ చ విచేతనః ।।

అవోచద్దేవదేవం తం విష్ణుం స్వజనవత్సలమ్ ।। ౨౬ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ద్వితీయే సతీ ఖండే దుశ్శకునదర్శనం నామ చతుస్త్రింశోఽధ్యాయః ।। ౩౪ ।।

2.2.35

దక్ష ఉవాచ ।।

దేవదేవ హరే విష్ణో దీనబంధో కృపానిధే ।।

మమ రక్షా విధాతవ్యా భవతా సాధ్వరస్య చ ।। ౧ ।।

రక్షకస్త్వం మఖస్యైవ మఖకర్మా మఖాత్మకః ।।

కృపా విధేయా యజ్ఞస్య భంగో భవతు న ప్రభో।।౨।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్థం బహువిధాం దక్షః కృత్వా విజ్ఞప్తిమాదరాత్ ।।

పపాత పాదయోస్తస్య భయవ్యాకులమానసః ।।३।।

ఉత్థాప్య తం తతో విష్ణుర్దక్షం విక్లిన్నమానసమ్ ।।

శ్రుత్వా చ తస్య తద్వాక్యం కుమతేరస్మరచ్ఛివమ్ ।। ४ ।।

స్మృత్వా శివం మహేశానం స్వప్రభుం పరమేశ్వరమ్ ।।

అవదచ్ఛివతత్త్వజ్ఞో దక్షం సబోధయన్హరిః ।। ५ ।।

హరిరువాచ ।।

శృణు దక్ష ప్రవక్ష్యామి తత్త్వతః శృణు మే వచః ।।

సర్వథా తే హితకరం మహామంత్రసుఖప్రదమ్ ।। ६ ।।

అవజ్ఞా హి కృతా దక్ష త్వయా తత్త్వమజానతా ।।

సకలాధీశ్వరస్యైవ శంకరస్య పరాత్మనః ।।७।।

ఈశ్వరావజ్ఞయా సర్వం కార్యం భవతి సర్వథా ।।

విఫలం కేవలం నైవ విపత్తిశ్చ పదేపదే ।। ८ ।।

అపూజ్యా యత్ర పూజ్యంతే పూజనీయో న పూజ్యతే ।।

త్రీణి తత్ర భవిష్యంతి దారిద్ర్యం మరణం భయమ్ ।। ९ ।।

తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన మాననీయో వృషధ్వజః ।।

అమానితాన్మహేశాచ్చ మహద్భయముపస్థితమ్ ।। 2.2.35.१० ।।

అద్యాపి న వయం సర్వే ప్రభవః ప్రభవామహే ।।

భవతో దుర్నయేనైవ మయా సత్యముదీర్యతే ।। ११ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

విష్ణోస్తద్వచనం శ్రుత్వా దక్షశ్చింతాపరోఽభవత్ ।।

వివర్ణవదనో భూత్వా తూష్ణీమాసీద్భువి స్థితః ।।౧౨।।

ఏతస్మిన్నంతరే వీరభద్రః సైన్యసమన్వితః ।।

అగచ్ఛదధ్వరం రుద్రప్రేరితో గణనాయకః ।।౧౩।।

పృష్ఠే కేచిత్సమాయాతా గగనే కేచిదాగతాః।।

దిశశ్చ విదిశః సర్వే సమావృత్య తథాపరే।। ।।౧౪।।

శర్వాజ్ఞయా గణాః శూరా నిర్భయా రుద్రవిక్రమాః ।।

అసంఖ్యాః సింహనాదాన్వై కుర్వంతో వీరసత్తమాః ।।౧౫।।

తేన నాదేన మహతా నాదితం భువనత్రయమ్ ।।

రజసా చావృతం వ్యోమ తమసా చావృతా దిశః ।।౧౬।।

సప్తద్వీపాన్వితా పృథ్వీ చచాలాతి భయాకులా ।।

సశైలకాననా తత్ర చుక్షుభుస్సకలాబ్ధయః ।।౧౭।।

ఏవంభూతం చ తత్సైన్యం లోకక్షయకరం మహత్ ।।

దృష్ట్వా చ విస్మితాస్సర్వే బభూవురమరాదయః ।। ౧౮ ।।

సైన్యోద్యోగమథాలోక్య దక్షశ్చాసృఙ్ముఖాకులః ।।

దండవత్పతితో విష్ణుం సకలత్రోఽభ్యభాషత।। ౧౯।।

।। దక్ష ఉవాచ ।।

భవద్బలేనైవ మయా యజ్ఞః ప్రారంభితో మహాన్ ।।

సత్కర్మసిద్ధయే విష్ణో ప్రమాణం త్వం మహాప్రభో ।।2.2.35.౨౦ ।।

విష్ణో త్వం కర్మణాం సాక్షీ యజ్ఞానాం ప్రతిపాలకః ।।

ధర్మస్య వేదగర్భస్య బ్రహ్మణస్త్వం మహాప్రభో ।।౨౧।।

తస్మాద్రక్షా విధాతవ్యా యజ్ఞస్యాస్య మమ ప్రభో ।।

త్వదన్యః యస్సమర్థోస్తి యతస్త్వం సకలప్రభుః ।।౨౨।। ।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

దక్షస్య వచనం శ్రుత్వా విష్ణుర్దీనతరం తదా ।।

అవోచద్బోధయంస్తం వై శివతత్త్వపరాఙ్ముఖమ్ ।।౨౩।।

విష్ణురువాచ ।।

మయా రక్షా విధాతవ్యా తవ యజ్ఞస్య దక్షవై ।।

ఖ్యాతో మమ పణః సత్యో ధర్మస్య పరిపాలనమ్ ।।౨౪।।

తత్సత్యం తు త్వయోక్తం హి కిం తత్తస్య వ్యతిక్రమః ।।

శృణు త్వం వచ్మ్యహం దక్షక్రూరబుద్ధిం త్యజాఽధునా ।।౨౫।।

నైమిషే నిమిషక్షేత్రే యజ్జాతం వృత్తమద్భుతమ్ ।।

తత్కిం న స్మర్యతే దక్ష విస్మృతం కిం కుబుద్ధినా ।।౨౬।।

రుద్రకోపాచ్చ కో హ్యత్ర సమర్థో రక్షణే తవ ।।

న యస్యాభిమతం దక్ష యస్త్వాం రక్షతి దుర్మతిః।।౨౭।।

కిం కర్మ కిమకర్మేతి తత్ర పశ్యసి దుర్మతే ।।

సమర్థం కేవలం కర్మ న భవిష్యతి సర్వదా ।। ౨౮ ।।

స్వకర్మవిద్ధి తద్యేన సమర్థత్వేన జాయతే ।।

న త్వన్యః కర్మణో దాతా శం భవేదీశ్వరం వినా ।।౨౯।।

ఈశ్వరస్య చ యో భక్త్యా శాంతస్తద్గతమానసః ।।

కర్మణో హి ఫలం తస్య ప్రయచ్ఛతి తదా శివః ।। 2.2.35.30 ।।

కేవలం జ్ఞానమాశ్రిత్య నిరీశ్వరపరా నరాః ।।

నిరయం తే చ గచ్ఛంతి కల్పకోటిశతాని చ ।। ౩౧ ।।

పునః కర్మమయైః పాశైర్వద్ధా జన్మని జన్మని ।।

నిరయేషు ప్రపచ్యంతే కేవలం కర్మరూపిణః ।। ౩౨ ।।

అయం రుద్రగణాధీశో వీరభద్రోఽరి మర్దనః ।।

రుద్రకోపాగ్నిసంభూతః సమాయాతోధ్వరాంగణే ।।౩౩।।

అయమస్మద్వినాశార్థమాగతోస్తి న సంశయః ।।

అశక్యమస్య నాస్త్యేవ కిమప్యస్తు తు వస్తుతః ।। ౩౪ ।।

ప్రజ్వాల్యాస్మానయం సర్వాన్ ధ్రువమేవ మహాప్రభుః ।।

తతః ప్రశాంతహృదయో భవిష్యతి న సంశయః ।। ౩౫ ।।

శ్రీమహాదేవశపథం సముల్లంఘ్య భ్రమాన్మయా ।।

యతః స్థితం తతః ప్రాప్యం మయా దుఃఖం త్వయా సహ ।। ౩౬ ।।

శక్తిర్మమ తు నాస్త్యేవ దక్షాద్యైతన్నివారణే ।।

శపథోల్లంఘనాదేవ శివద్రోహీ యతోస్మ్యహమ్ ।। ౩౭ ।।

కాలత్రయేపి న యతో మహేశద్రోహిణాం సుఖమ్ ।।

తతోఽవశ్యం మయా ప్రాప్తం దుఃఖమద్య త్వయా సహ ।। ౩౮ ।।

సుదర్శనాభిధం చక్రమేతస్మిన్న లగిష్యతి ।।

శైవచక్రమిదం యస్మాదశైవలయకారణమ్।।౩౯।।

వినాపి వీరభద్రేణ నామైతచ్చక్రమైశ్వరమ్ ।।

హత్వా గమిష్యత్యధునా సత్వరం హరసన్నిధౌ ।। 2.2.35.౪౦ ।।

శైవం శపథముల్లంఘ్య స్థితం మాం చక్రమీదృశమ్ ।।

అసంహత్యైవ సహసా కృపయైవ స్థిరం పరమ్ ।।౪౧।।

అతః పరమిదం చక్రమపి న స్థాస్యతి ధ్రువమ్

గమిష్యత్యధునా శీఘ్రం జ్వాలామాలాసమాకులమ్ ।।౪౨।।

వీరభద్రః పూజితోపి శీఘ్రమస్మాభిరాదరాత్ ।।

మహాక్రోధసమాక్రాంతో నాస్మాన్సంరక్షయిష్యతి ।। ౪౩ ।।

అకాండప్రలయోఽస్మాకమాగతోద్య హి హా హహా ।।

హా హా బత తవేదానీం నాశోస్మాకముపస్థితః ।।౪౪।।

శరణ్యోఽస్మాకమధునా నాస్త్యేవ హి జగత్త్రయే ।।

శంకరద్రోహిణో లోకే కశ్శరణ్యో భవిష్యతి ।।౪౫।।

తనునాశేపి సంప్రాప్యాస్తైశ్చాపి యమయాతనాః ।।

తానైవ శక్యతే సోఢుం బహుదుఃఖప్రదాయినీః ।। ౪౬ ।।

శివద్రోహిణమాలోక్య దష్టదంతో యమః స్వయమ్ ।।

తప్తతైలకటాహేషు పాతయత్యేవ నాన్యథా ।। ౪౭ ।।

గన్తుమేవాహముద్యుక్తం సర్వథా శపథోత్తరమ్ ।।

తథాపి న గతశ్శీఘ్రం దుష్టసంసర్గపాపతః ।।౪౮।।

యదద్య క్రియతేస్మాభిః పలాయనమితస్తదా ।।

శార్వో నా కర్షకశ్శస్త్రైరస్మానాకర్షయిష్యతి ।।౪౯।।

స్వర్గే వా భువి పాతాలే యత్ర కుత్రాపి వా యతః ।।

శ్రీవీరభద్రశస్త్రాణాం గమనం న హి దుర్ల భమ్ ।। 2.2.35.౫౦ ।।

యావతశ్చ గణాస్సంతి శ్రీరుద్రస్య త్రిశూలినః ।।

తావతామపి సర్వేషాం శక్తిరేతాదృశీ ధ్రువమ్ ।। ౫౧ ।।

శ్రీకాలభైరవః కాశ్యాం నఖాగ్రేణైవ లీలయా ।।

పురా శిరశ్చ చిచ్ఛేద పంచమం బ్రహ్మణో ధ్రువమ్ ।।౫౨।।

ఏతదుక్త్వా స్థితో విష్ణురతిత్రస్తముఖాంబుజః ।।

వీరభద్రోపి సంప్రాప తద్దైవాఽధ్వరమండపమ్ ।। ౫౩ ।।

ఏవం బ్రువతి గోవిన్ద ఆగతం సైన్యసాగరమ్ ।।

వీరభద్రేణ సహితం దదృశుశ్చ సురాదయా ।। ౫౪ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ద్వితీయే సతీఖండే సత్యుపాఖ్యానే విష్ణువాక్యవర్ణనం నామ పంచత్రింశోఽధ్యాయః ।। ౩౫ ।।

2.2.36

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇన్ద్రోఽపి ప్రహసన్ విష్ణుమాత్మవాదరతం తదా ।।

వజ్రపాణిస్సురైస్సార్ద్ధం యోద్ధుకామోఽభవత్తదా ।। ౧ ।।

తదేన్ద్రో గజమారూఢో బస్తారూఢోఽనలస్తథా ।।

యమో మహిషమారూఢో నిర్ఋతిః ప్రేతమేవ చ ।। ౨ ।।

పాశీ చ మకరారూఢో మృగారూఢో సదాగతిః ।।

కుబేరః పుష్పకారూఢస్సంనద్ధోభూదతంద్రితః ।। ౩ ।।

తథాన్యే సురసంఘాశ్చ యక్షచారణగుహ్యకాః ।।

ఆరుహ్య వాహనాన్యేవ స్వాని స్వాని ప్రతాపినః ।।౪।।

తేషాముద్యోగమాలోక్య దక్షశ్చాసృఙ్ముఖస్తథా ।।

తదంతికం సమాగత్య సకలత్రోఽభ్యభాషత ।। ౫ ।।

దక్షఉవాచ ।।

యుష్మద్బలేనైవ మయా యజ్ఞః ప్రారంభితో మహాన్ ।।

సత్కర్మసిద్ధయే యూయం ప్రమాణాస్స్యుర్మహాప్రభాః ।। ౬ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

తచ్ఛ్రుత్వా దక్షవచనం సర్వే దేవాస్సవాసవాః ।।

నిర్యయుస్త్వరితం తత్ర యుద్ధం కర్తుం సముద్యతాః।।౭।।

అథ దేవగణాః సర్వే యుయుధుస్తే బలాన్వితాః।।

శక్రాదయో లోకపాలా మోహితాః శివమాయయా।।౮।।

దేవానాం చ గణానాం చ తదాసీత్సమరో మహాన్ ।।

తీక్ష్ణతోమరనారాచైర్యుయుధుస్తే పరస్పరమ్ ।।౯।।

నేదుశ్శంఖాశ్చ భేర్యశ్చ తస్మిన్ రణమహోత్సవే ।।

మహాదుందుభయో నేదుః పటహా డిండిమాదయః ।।2.2.36.౧౦।।

తేన శబ్దేన మహతా శ్లాఘ్మానాస్తదా సురాః ।।

లోకపాలైశ్చ సహితా జఘ్నుస్తాఞ్ఛివకింకరాన్ ।। ౧౧ ।।

ఇన్ద్రాద్యైర్లోకపాలైశ్చ గణాశ్శంభో పరాఙ్ముఖాః ।।

కృత్తాశ్చ మునిశార్దూల భృగోర్మంత్రబలేన చ ।।౧౨।।

ఉచ్చాటనం కృతం తేషాం భృగుణా యజ్వనా తదా ।।

యజనార్థం చ దేవానాం తుష్ట్యర్థం దీక్షితస్య చ ।। ౧౩ ।।

పరాజితాన్స్వకాన్దృష్ట్వా వీరభద్రో రుషాన్వితః ।।

భూతప్రేతపిశాచాంశ్చ కృత్వా తానేవ పృష్ఠతః ।। ౧౪ ।।

వృషభస్థాన్ పురస్కృత్య స్వయం చైవ మహాబలః ।।

మహాత్రిశూలమాదాయ పాతయామాస నిర్జరాన్ ।।౧౫।।

దేవాన్యక్షాన్ సాధ్యగణాన్ గుహ్యకాన్ చారణానపి ।।

శూలఘాతైశ్చ సర్వే గణా వేగాత్ ప్రజఘ్నిరే।।౧౬।।

కేచిద్ద్విధా కృతాః ఖడ్గైర్ముద్గరైశ్చ విపోథితాః॥

అన్యైశ్శస్త్రైరపి సురా గణైర్భిన్నాస్తదాఽభవన్॥౧౭॥

ఏవం పరాజితాస్సర్వే పలాయనపరాయణాః॥

పరస్పరం పరిత్యజ్య గతా దేవాస్త్రివిష్టపమ్॥౧౮॥

కేవలం లోకపాలాస్తే శక్రాద్యాస్తస్థురుత్సుకాః ॥

సంగ్రామే దారుణే తస్మిన్ ధృత్వా ధైర్యం మహాబలాః ॥ ౧౯ ॥

సర్వే మిలిత్వా శక్రాద్యా దేవాస్తత్ర రణాజిరే ॥

బృహస్పతిం చ పప్రచ్ఛుర్వినయావనతాస్తదా ॥ 2.2.36.౨౦ ॥

లోకపాలా ఊచుః ॥

గురో బృహస్పతే తాత మహాప్రాజ్ఞ దయానిధే ॥

శీఘ్రం వద పృచ్ఛతో నః కుతోఽస్మాకం జయో భవేత్ ॥౨౧॥

బ్రహ్మోవాచ ॥

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తేషాం స్మృత్వా శంభుం ప్రయత్నవాన్ ॥

బృహస్పతిరువాచేదం మహేంద్రం జ్ఞానదుర్బలమ్ ॥ ౨౨ ॥

బృహస్పతిరువాచ ॥

యదుక్తం విష్ణునా పూర్వం తత్సర్వం జాతమద్య వై ॥

తదేవ వివృణోమీంద్ర సావధానతయా శృణు ॥ ౨౩ ॥

అస్తి యజ్ఞేశ్వరః కశ్చిత్ ఫలదః సర్వకర్మణామ్ ॥

కర్తారం భజతే సోపి న స్వకర్తుః ప్రభుర్హి సః ॥ ౨౪ ॥

అమంత్రౌషధయస్సర్వే నాభిచారా న లౌకికాః ॥

న కర్మాణి న వేదాశ్చ న మీమాంసాద్వయం తథా ॥ ౨౫ ॥

అన్యాన్యపి చ శాస్త్రాణి నానావేదయుతాని చ ।।

జ్ఞాతుం నేశం సంభవంతి వదంత్యేవం పురాతనాః ।। ౨౬ ।।

న స్వజ్ఞేయో మహేశానస్సర్వవేదాయుతేన సః ।।

భక్తేరనన్యశరణైర్నాన్యథేతి మహాశ్రుతిః ।। ౨౭ ।।

శాంత్యా చ పరయా దృష్ట్యా సర్వథా నిర్వికారయా ।।

తదనుగ్రహతో నూనం జ్ఞాతవ్యో హి సదాశివః ।।౨౮।।

పరం తు సంవదిష్యామి కార్యాకార్య వివక్షితౌ ।।

సిధ్యంశం చ సురేశాన తం శృణు త్వం హితాయ వై ।। ౨౯ ।।

త్వమింద్ర బాలిశో భూత్వా లోకపాలైః సదాద్య వై ।।

ఆగతో దక్షయజ్ఞం హి కిం కరిష్యసి విక్రమమ్ ।। 2.2.36.30 ।।

ఏతే రుద్రసహాయాశ్చ గణాః పరమకోపనాః ।।

ఆగతా యజ్ఞవిఘ్నార్థం తం కరిష్యంత్యసంశయమ ।। ३౧ ।।

సర్వథా న హ్యుపాయోऽత్ర కేషాంచిదపి తత్త్వతః ।।

యజ్ఞవిఘ్నవినాశార్థ సత్యం సత్యం బ్రవీమ్యహమ్ ।।३౨।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఏవం బృహస్పతేర్వాక్యం శ్రుత్వా తే హి దివౌకసః ।।

చింతామాపేదిరే సర్వే లోకపాలాస్సవాసవాః ।। ३३ ।।

తతోऽబ్రవీద్వీరభద్రో మహావీరగణైర్వృతః ।।

ఇన్ద్రాదీన్ లోకపాలాంస్తాన్ స్మృత్వా మనసి శంకరమ్ ।। ३౪ ।।

వీరభద్ర ఉవాచ ।।

సర్వే యూయం బాలిశత్వాదవదానార్థమాగతాః ।।।

అవదానం ప్రయచ్చామి ఆగచ్ఛత మమాంతికమ్ ।।౩౫।।

హే శక్ర హే శుచే భానో హే శశిన్ హే ధనాధిప।।

హే పాశపాణే హే వాయో నిర్ఋతే యమ శేష హే ।। ౩౬ ।।

హే సురాసురసంఘాహీహైత యూయం హే విచక్షణాః ।।

అవదానాని దాస్యామి ఆతృప్త్యాద్యాసతాం వరాః ।। ౩౭ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

ఏవముక్త్వా సితైర్బాణైర్వఘానాథ రుషాన్వితః ।।

నిఖిలాంస్తాన్ సురాన్ సద్యో వీరభద్రో గణాగ్రణీః ।।

తైర్బాణైర్నిహతాస్సర్వే వాసవాద్యాః సురేశ్వరాః ।। ౩౮ ।।

పలాయనపరా భూత్వా జగ్ముస్తే చ దిశో దశ ।।

గతేషు లోకపాలేషు విద్రుతేషు సురేషు చ ।।

యజ్ఞవాటోపకంఠం హి వీరభద్రోగమద్గణైః ।। ౩౯ ।।

తదా తే ఋషయస్సర్వే సుభీతా హి రమేశ్వరమ్ ।।

విజ్ఞప్తుకామాస్సహసా శీఘ్రమూచుర్నతా భృశమ్ ।। 2.2.36.౪౦ ।।

ఋషయ ఊచుః ।।

దేవదేవ రమానాథ సర్వేశ్వర మహాప్రభో ।।

రక్ష యజ్ఞం హి దక్షస్య యజ్ఞోసి త్వం న సంశయః ।। ౪౧ ।।।

యజ్ఞకర్మా యజ్ఞరూపో యజ్ఞాంగో యజ్ఞరక్షకః ।।

రక్ష యజ్ఞమతో రక్ష త్వత్తోన్యో న హి రక్షకః ।। ౪౨ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తేషామృషీణాం వచనం హరిః ।।

యోద్ధుకామో భయాద్విష్ణుర్వీరభద్రేణ తేన వై ।। ౪౩ ।।

చతుర్భుజస్సుసనద్ధో చక్రాయుధధరః కరైః ।।

మహాబలోమరగణైర్యజ్ఞవాటాత్స నిర్యయౌ ।।౪౪।।

వీరభద్రః శూలపాణిర్నానాగణసమన్వితః ।।

దదర్శ విష్ణుం సంనద్ధం యోద్ధుకామం మహాప్రభుమ్।।।। ౪౫ ।।

తం దృష్ట్వా వీరభద్రోభూద్భ్రుకుటీకుటిలాననః ।।

కృతాంత ఇవ పాపిష్ఠం మృగేంద్ర ఇవ వారణమ్ ।।౪౬।।

తథావిధం హరిం దృష్ట్వా వీరభద్రో రిమర్దనః ।।

అవదత్త్వరితః క్రుద్ధో గణైర్వీరైస్సమావృతః ।। ౪౭ ।।

వీరభద్ర ఉవాచ ।।

రేరే హరే మహాదేవ శపథోల్లంఘనం త్వయా ।।

కథమద్య కృతం చిత్తే గర్వః కిమభవత్తవ ।। ౪౮ ।।

తవ శ్రీరుద్రశపథోల్లంఘనే శక్తిరస్తి కిమ్ ।।

కో వా త్వమసికో వా తే రక్షకోస్తి జగత్త్రయే। ।। ౪౯ ।।

అత్ర త్వమాగతః కస్మాద్వయం తన్నైవ విద్మహే ।।

దక్షస్య యజ్ఞపాతాత్త్వం కథం జాతోసి తద్వద ।। 2.2.36.౫౦ ।।

దాక్షాయణ్యాకృతం యచ్చ తన్న దృష్టం కిము త్వయా ।।

ప్రోక్తం యచ్చ దధీచేన శ్రుతం తన్న కిము త్వయా ।।౫౧।।

త్వఞ్చాపి దక్షయజ్ఞేస్మిన్నవదానార్థమాగతః ।।

అవదానం ప్రయచ్ఛామి తవ చాపి మహాభుజ ।। ౫౨ ।।

వక్షో విదారయిష్యామి త్రిశూలేన హరే తవ ।।

కస్త్వాస్తి సమాయాతో రక్షకోద్య మమాంతికమ్ ॥ ౫౩ ॥

పాతయిష్యామి భూపృష్ఠే జ్వాలయిష్యామి వహ్నినా ॥

దగ్ధం భవంతమధునా పేషయిష్యామి సత్వరమ్ ॥౫౪॥

రేరే హరే దురాచార మహేశ విముఖాధమ ॥

శ్రీమహారుద్రమాహాత్మ్యం కిన్న జానాసి పావనమ్ ॥ ౫౫ ॥

తథాపి త్వం మహాబాహో యోద్ధుకామోఽగ్రతః స్థితః ॥

నేష్యామి పునరావృత్తిం యది తిష్ఠేస్త్వమాత్మనా ॥౫౬॥

బ్రహ్మోవాచ ॥ ॥

తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా వీరభద్రస్య బుద్ధిమాన్ ॥

ఉవాచ విహసన్ ప్రీత్యా విష్ణుస్తు సురేశ్వరః ॥౫౭॥

విష్ణురువాచ ॥

శృణు త్వం వీరభద్రాద్య ప్రవక్ష్యామి త్వదగ్రతః ॥

న రుద్రవిముఖం మాం త్వం వద శంకరసేవకమ్ ॥౫౮॥

అనేన ప్రార్థితః పూర్వం యజ్ఞార్థం చ పునః పునః ॥

దక్షేణావిదితార్థేన కర్మనిష్ఠేన మౌఢ్యతః ॥ ౫౯ ॥

అహం భక్తపరాధీనస్తథా సోపి మహేశ్వరః ॥

దక్షో భక్తో హి మే తాత తస్మాదత్రాగతో మఖే ॥ 2.2.36.౬౦ ॥

శృణు ప్రతిజ్ఞాం మే వీర రుద్రకోపసముద్భవ ॥

రుద్రతేజస్స్వరూపో హి సుప్రతాపాలయంప్రభో ॥ ౬౧ ॥

అహం నివారయామి త్వాం త్వం చ మాం వినివారయ ॥

తద్భవిష్యతి యద్భావి కరిష్యేఽహం పరాక్రమమ్ ॥ ౬౨ ॥

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యుక్తవతి గోవిన్దే ప్రహస్య స మహాభుజః ।।

అవదత్సుప్రసన్నోఽస్మి త్వాం జ్ఞాత్వాస్మత్ప్రభోః ప్రియమ్ ।। ౬౩ ।।

తతో విహస్య సుప్రీతో వీరభద్రో గణాగ్రణీః ।।

ప్రశ్రయావనతోవాదీద్విష్ణుం దేవం హి తత్త్వతః ।। ౬౪ ।।

।। వీరభద్ర ఉవాచ ।।

తవ భావపరీక్షార్థమిత్యుక్తం మే మహాప్రభో ।।

ఇదానీం తత్త్వతో వచ్మి శృణు త్వం సావధానతః ।। ౬౫ ।।

యథా శివస్తథా త్వం హి యథా త్వం చ తథా శివః ।।

ఇతి వేదా వర్ణయంతి శివశాసనతో హరే ।। ౬౬ ।।

శివాజ్ఞయా వయం సర్వే సేవకాః శంకరస్య వై ।।

తథాపి చ రమానాథ ప్రవాదోచితమాదరాత్ ।। ౬౭ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

తచ్ఛ్రుత్వా వచనం తస్య వీరభద్రస్య సోఽచ్యుతః ।।

ప్రహస్య చేదం ప్రోవాచ వీరభద్రమిదం వచః ।। ౬౮ ।।

।। విష్ణురువాచ ।।

యుద్ధం కురు మహావీర మయా సార్ద్ధమశంకితః ।।

తవాస్త్రైః పూర్యమాణోహం గమిష్యామి స్వమాశ్రమమ్ ।। ౬౯ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా హి విరమ్యాసౌ సన్నద్ధోభూద్రణాయ చ ।।

స్వగణైర్వీరభద్రోపి సన్నద్ధోథ మహాబలః ।। 2.2.36.౭౦ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ద్వితీయే సతీఖండే విష్ణువీరభద్రసమ్వాదో నామ షట్త్రింశోఽధ్యాయః ॥౩౬॥

2.2.37

॥ బ్రహ్మోవాచ ॥

వీరభద్రోథ యుద్ధే వై విష్ణునా స మహాబలః ॥

సంస్మృత్య శంకరం చిత్తే సర్వాపద్వినివారణమ్ ॥ ॥౧॥

ఆరుహ్య స్యందనం దివ్యం సర్వవైరివిమర్దనః ॥

గృహీత్వా పరమాస్త్రాణి సింహనాదం జగర్జ హ ॥౨॥

విష్ణుశ్చాపి మహాఘోషం పాంచజన్యాభిధన్నిజమ్ ॥

దధ్మౌ బలీ మహాశంఖం స్వకీయాన్ హర్షయన్నివ ॥౩॥

తచ్ఛ్రుత్వా శంఖనిర్హ్రాదం దేవా యే చ పలాయితాః ॥

రణం హిత్వా గతాః పూర్వం తే ద్రుతం పునరాయయుః ॥ ౪ ॥

వీరభద్ర గణైస్తేషాం లోకపాలాస్సవాసవాః ॥

యుద్ధఞ్చక్రుస్తథా సింహనాదం కృత్వా బలాన్వితాః ॥ ౫ ॥

గణానాం లోకపాలానాం ద్వన్ద్వయుద్ధం భయావహమ్ ॥

అభవత్తత్ర తుములం గర్జతాం సింహనాదతః ॥౬॥

నన్దినా యుయుధే శక్రోఽనలో వై వైష్ణవాస్తథా॥

కుబేరోపి హి కూష్మాణ్డపతిశ్చ యుయుధే బలీ ॥ ౭ ॥

తదేన్ద్రేణ హతో నన్దీ వజ్రేణ శతపర్వణా ॥ ౮ ॥

నన్దినా చ హతశ్శక్రస్త్రిశూలేన స్తనాంతరే ॥౯॥

బలినౌ ద్వావపి ప్రీత్యా యుయుధాతే పరస్పరమ్ ॥

నానాఘాతాంశ్చ కుర్వంతౌ నన్దిశక్రౌ జిగీషయా ।। 2.2.37.౧౦ ।।

శక్త్యా జఘాన చాశ్మానం శుచిః పరమకోపనః ।।

సోఽపి శూలేన తం వేగాచ్ఛితధారేణ పావకమ్ ।। ౧౧ ।।

యమేన సహ సంగ్రామం మహాలోకో గణాగ్రణీః ।।

చకార తుములం వీరో మహాదేవం స్మరన్ముదా ।। ౧౨ ।।

నైర్ఋతేన సమాగమ్య చండశ్చ బలవత్తరః ।।

యుయుధే పరమాస్త్రైశ్చ నైర్ఋతిం నిబిడం వయన్ ।। ౧౩ ।।

వరుణేన సమం వీరో ముండశ్చైవ మహాబలః ।।

యుయుధే పరయా శక్త్యా త్రిలోకీం విస్మయన్నివ ।। ౧౪ ।।

వాయునా చ హతో భృంగీ స్వాస్త్రేణ పరమోజసా ।।

భృంగిణా చ హతో వాయుస్త్రిశూలేన ప్రతాపినా ।। ౧౫ ।।

కుబేరేణైవ సంగమ్య కూష్మాండపతిరాదరాత్ ।।

యుయుధే బలవాన్ వీరో ధ్యాత్వా హృది మహేశ్వరమ్ ।।౧౬।।

యోగినీచక్రసంయుక్తో భైరవీనాయకో మహాన్ ।।

విదీర్య్య దేవానఖిలాన్పపౌ శోణితమద్భుతమ్ ।। ౧౭ ।।

క్షేత్రపాలాస్తథా తత్ర బుభుక్షుః సురపుంగవాన్ ।।

కాలీ చాపి విదార్యైవ తాన్పపౌ రుధిరం బహు ।। ౧౮ ।।

అథ విష్ణుర్మహాతేజా యుయుధే తైశ్చ శత్రుహా ।।

చక్రం చిక్షేప వేగేన దహన్నివ దిశో దశ ।। ౧౯ ।।

క్షేత్రపాలస్సమాయాంతం చక్రమాలోక్య వేగతః ।।

తత్రాగత్యాగతో వీరశ్చాగ్రసత్సహసా బలీ ।।2.2.37.౨౦।।

చక్రం గ్రసితమాలోక్య విష్ణుః పరపురంజయః ।।
ముఖం తస్య పరామృజ్య తముద్గాలితవానరిమ్।।। ।।౨౧।।
స్వచక్రమాదాయ మహానుభావశ్చుకోప చాతీవ భవైకభర్తా ।।
మహాబలీ తైర్యుయుధే ప్రవీరైస్సక్రుద్ధనానాయుధధారకోస్త్రైః ।। ౨౨ ।।
చక్రే మహారణం విష్ణుస్తైస్సార్ద్ధం యుయుధే ముదా ।।
నానాయుధాని సంక్షిప్య తుములం భీమవిక్రమమ్ ।। ౨౩ ।।
అథ తే భైరవాద్యాశ్చ యుయుధుస్తేన భూరిశః ।।
నానాస్త్రాణి విముంచంతస్సంకుద్ధాః పరమోజసా ।। ౨౪ ।।
ఇత్థం తేషాం రణం దృష్ట్వా హరిణాతులతేజసా ।।
వినివృత్య సమాగమ్య తాన్స్వయం యుయుధే బలీ ।। ౨౫ ।।
అథ విష్ణుర్మహాతేజాశ్చక్రముద్యమ్య మూర్చ్ఛితః ।।
యుయుధే భగవాంస్తేన వీరభద్రేణ మాధవః ।। ౨౬ ।।
తయోః సమభవద్యుద్ధం సుఘోరం రోమహర్షణమ్ ।।
మహావీరాధిపత్యోస్తు నానాస్త్రధరయోర్మునే ।।౨౭।।
విష్ణోర్యోగబలాత్తస్య దేవదేవ సుదారుణాః।।
శఙ్ఖచక్రగదాహస్తా అసంఖ్యాతాశ్చ జజ్ఞిరే ।। ౨౮ ।।
తే చాపి యుయుధుస్తేన వీరభద్రేణ భాషతా ।।
విష్ణువత్ బలవంతో హి నానాయుధధరా గణాః ।।౨౯।।
తాన్సర్వానపి వీరోసౌ నారాయణసమప్రభాన్ ।।
భస్మీచకార శూలేన హత్వా స్మృత్వా శివం ప్రభుమ్ ।।2.2.37.30।।
తతశ్చోరసి తం విష్ణుం లీలయైవ రణాజిరే ।।

జఘాన వీరభద్రో హి త్రిశూలేన మహాబలీ ।। ౩౧ ।।

తేన ఘాతేన సహసా విహతః పురుషోత్తమః ।।

పపాత చ తదా భూమౌ విసంజ్ఞోభూన్మునే హరిః ।। ౩౨ ।।

తతో యజ్ఞోద్భూతం తేజః ప్రలయానలసన్నిభమ్ ।।

త్రైలోక్యదాహకం తీవ్రం వీరాణామపి భీకరమ్ ।। ౩౩ ।।

క్రోధరక్తేక్షణః శ్రీమాన్ పునరుత్థాయ స ప్రభుః ।।

ప్రహర్తుం చక్రముద్యమ్య హ్యతిష్ఠత్పురుషర్షభః ।। ౩౪ ।।

తస్య చక్రం మహారౌద్రం కాలా దిత్యసమప్రభమ్ ।।

వ్యష్టంభయదదీనాత్మా వీరభద్రశ్శివః ప్రభుః ।। ౩౫ ।।

మునే శంభోః ప్రభావాత్తు మాయేశస్య మహాప్రభోః ।।

న చచాల హరేశ్చక్రం కరస్థం స్తంభితం ధ్రువమ్ ।। ౩౬ ।।

అథ విష్ణుర్గణేశేన వీరభద్రేణ భాషతా ।।

అతిష్ఠత్స్తంభితస్తేన శృంగవానివ నిశ్చలః ।। ౩౭ ।।

తతో విష్ణుః స్తంభితో హి వీరభద్రేణ నారద ।।

యజోప్యపమంత్రణమనా నీరస్తంభనకారకమ్ ।।౩౮।।

తతస్స్తంభననిర్ముక్తః శార్ఙ్గధన్వా రమేశ్వరః ।।

శార్ఙ్గం జగ్రాహ స క్రుద్ధః స్వధనుస్సశరం మునే ।। ౩౯ ।।

త్రిభిశ్చ ధర్షితో బాణైస్తేన శార్ఙ్గం ధనుర్హరేః ।।

వీరభద్రేణ తత్తాత త్రిధాభూత్తత్క్షణాన్మునే ।। 2.2.37.౪౦ ।।

అథ విష్ణుర్మయా వాణ్యా బోధితస్తం మహాగణమ్ ।।

అసహ్యవర్చసం జ్ఞాత్వా హ్యంతర్ధాతుం మనో దధే।। ।। ౪౧ ।।

జ్ఞాత్వా చ తత్సర్వమిదం భవిష్యం సతీకృతం దుష్ప్రసహం పరేషామ్ ।।

గతాః స్వలోకం స్వగణాన్వితాస్తు స్మృత్వా శివం సర్వపతిం స్వతంత్రమ్ ।। ౪౨ ।।
సత్యలోకగతశ్చాహం పుత్ర శోకేన పీడితః ।।

అచింతయం సుదుఃఖార్తో మయా కిం కార్యమద్య వై ।।౪౩।।

విష్ణౌ మయి గతే చైవ దేవాశ్చ మునిభిస్సహ ।।

వినిర్జితా గణైస్సర్వే యే తే యజ్ఞోపజీవినః ।। ౪౪ ।।

సముపద్రవమాలక్ష్య విధ్వస్తం చ మహామఖమ్ ।।

మృగస్వరూపో యజ్ఞో హి మహాభీతోఽపి దుద్రువే।।౪౫।।

తం తదా మృగరూపేణ ధావంతం గగనం ప్రతి।।

వీరభద్రస్సమాదాయ విశిరస్కమథాకరోత్।।౪౬।।

తతః ప్రజాపతిం ధర్మం కశ్యపం చ ప్రగృహ్య సః ।।

అరిష్టనేమినం వీరో బహుపత్రమునీశ్వరమ్ ।।౪౭।।

మునిమాంగిరసం చైవ కృశాశ్వం చ మహాగణః ।।

జఘాన మూర్ధ్ని పాదేన దత్తం చ మునిపుంగవమ్ ।। ౪౮ ।।

సరస్వత్యాశ్చ నాసాగ్రం దేవమాస్తు తథైవ చ ।।

చిచ్ఛేద కరజాగ్రేణ వీర భద్రః ప్రతాపవాన్ ।। ౪౯ ।।

తతోన్యానపి దేవాదీన్ విదార్య పృథివీతలే ।।

పాతయామాస సోయం వై క్రోధాక్రాంతాతిలోచనః ।। 2.2.37.౫౦ ।।

వీరభద్రో విదార్యాపి దేవాన్ముఖ్యాన్మునీనపి ।।

నాభూచ్ఛాంతో ద్రుతక్రోధః ఫణిరాడివ మండితః ।।౫౧।।

వీరభద్రోద్ధృతారాతిః కేసరీవ వనద్విపాన్ ।।

దిశో విలోకయామాస కః కుత్రాస్తీత్యనుక్షణమ్ ।।౫౨।।

వ్యపోథయద్భృగుం యావన్మణిభద్రః ప్రతాపవాన్ ।।

పదాక్రమ్యోరసి తదాఽకార్షీత్తచ్ఛ్మశ్రులుంచనమ్ ।।౫౩।।

చండశ్చోత్పాటయామాస పూష్ణో దంతాన్ ప్రవేగతః ।।

శప్యమానే హరే పూర్వం యోఽహసద్దర్శయన్దతః ।।౫౪।।

నన్దీ భగస్య నేత్రే హి పాతితస్య రుషా భువి ।।

ఉజ్జహార స దక్షోక్షా యశ్శపంతమసూసుచత్ ।। ౫౫ ।।

విడంబితా స్వధా తత్ర సా స్వాహా దక్షిణా తథా।।

మంత్రాస్తంత్రాస్తథా చాన్యే తత్రస్థా గణనాయకైః।।౫౬।।

వవృషుస్తే పురీషాణి వితానాఽగ్నౌ రుషా గణాః।।

అనిర్వాచ్యం తదా చక్రుర్గణా వీరాస్తమధ్వరమ్ ।।౫౭।।

అంతర్వేద్యంతరగతం నిలీనం తద్భయాద్బలాత్ ।।

ఆనినాయ సమాజ్ఞాయ వీరభద్రేః స్వభూశ్చుతమ్౫౮।।

కపోలేఽస్య గృహీత్వా తు ఖడ్గేనోపహృతం శిరః ।।

అభేద్యమభవత్తస్య తచ్చ యోగప్రభావతః ।। ౫౯ ।।

అభేద్యం తచ్ఛిరో మత్వా శస్త్రాస్త్రైశ్చ తు సర్వశః ।।

కరేణ త్రోటయామాస పద్భ్యామాక్రమ్య చోరసి ।। 2.2.37.౬౦ ।।

తచ్ఛిరస్తస్య దుష్టస్య దక్షస్య హరవైరిణః ।।

అగ్నికుండే ప్రచిక్షేప వీరభద్రో గణాగ్రణీః ।। ౬౧ ।।

రేజే తదా వీరభద్రస్త్రిశూలం భ్రామయన్కరే ।।

క్రుద్ధా రణాక్షసంవర్తాః ప్రజ్వాల్య పర్వతోపమాః (?) ।। ।। ౬౨ ।।

అనాయాసేన హత్వైతాన్ వీరభద్రస్తతోఽగ్నినా ।।

జ్వాలయామాస సక్రోధో దీప్తాగ్నిశ్శలభానివ ।। ౬౩ ।।

వీరభద్రస్తతో దగ్ధాన్దృష్ట్వా దక్షపురోగమాన్ ।।

అట్టాట్టహాసమకరోత్పూరయంశ్చ జగత్త్రయమ్ ।।౬౪।।

వీరశ్రియా వృతస్తత్ర తతో నన్దనసంభవా ।।

పుష్పవృష్టిరభూద్దివ్యా వీరభద్రే గణాన్వితే ।। ౬౫ ।।

వవుర్గంధవహాశ్శీతాస్సుగన్ధాస్సుఖదాః శనైః ।।

దేవదుందుభయో నేదుస్సమమేవ తతః పరమ్ ।। ౬౬ ।।

కైలాసం స యయౌ వీరః కృతకార్యస్తతః పరమ్ ।।

వినాశితదృఢధ్వాంతో భానుమానివ సత్వరమ్ ।।౬౭।।

కృతకార్యం వీరభద్రం దృష్ట్వా సంతుష్టమా నసః ।।

శంభుర్వీరగణాధ్యక్షం చకార పరమేశ్వరః।।౬౮।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసహితాయాం ద్వితీయే సతీఖండే యజ్ఞవిధ్వం సవర్ణనో నామ సప్తత్రింశోఽధ్యాయః ।। ౩౭ ।।

।। సూత ఉవాచ ।। ।।

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తస్య విధేరమితధీమతః ।।

పప్రచ్ఛ నారదః ప్రీత్యా విస్మితస్తం ద్విజోత్తమః ।। ౧ ।।

।। నారద ఉవాచ ।। ।।

శివం విహాయ దక్షస్య సురైర్యజ్ఞం హరిర్గతః ।।

హేతునా కేన తద్ బ్రూహి యత్రావజ్ఞాఽ భవత్తతః ।।౨।।

జానాతి కిం స శంభుం నో హరిః ప్రలయవిక్రమమ్ ।।

రణం కథం చ కృతవాన్ తద్గణైరబుధో యథా ॥ ౩ ॥

ఏష మే సంశయో భూయాంస్తం ఛింధి కరుణానిధే ॥

చరితం బ్రూహి శంభోస్తు చిత్తోత్సాహకరం ప్రభో ॥ ౪ ॥

బ్రహ్మోవాచ ॥

ద్విజవర్య శృణు ప్రీత్యా చరితం శశిమౌలినః ॥

యత్పృచ్ఛతే కుర్వతశ్చ సర్వసంశయహారకమ్ ॥ ౫ ॥

దధీచస్య మునేః శాపాద్భ్రష్టజ్ఞానో హరిః పురా ॥

సామరో దక్షయజ్ఞం వై గతః క్షువసహాయకృత్ ॥ ౬ ॥

॥ నారద ఉవాచ ॥

కిమర్థం శప్తవాన్విష్ణుం దధీచో మునిసత్తమః ॥

కోపాకారః కృతస్తస్య హరిణా తత్సహాయినా ॥ ౭ ॥

బ్రహ్మోవాచ ॥

సముత్పన్నో మహాతేజా రాజా క్షువ ఇతి స్మృతః॥

అభూన్మిత్రం దధీచస్య మునీంద్రస్య మహాప్రభోః ॥ ౮ ॥

చిరాత్తపఃప్రసంగాద్వై వాదః క్షువదధీచయోః॥

మహానర్థకరః ఖ్యాతస్త్రిలోకేష్వభవత్పురా॥౯॥

తత్ర త్రివర్ణతః శ్రేష్ఠో విప్ర ఏవ న సంశయః ॥

ఇతి ప్రాహ దధీచో హి శివభక్తస్తు వేదవిత్ ॥2.2.38.౧౦॥

తచ్ఛ్రుత్వా వచనం తస్య దధీచస్య మహామునేః॥

క్షువః ప్రాహేతి నృపతిః శ్రీమదేన విమోహితః ॥౧౧॥

క్షువ ఉవాచ ॥

అష్టానాం లోకపాలానాం వపుర్ధారయతే నృపః ।।

తస్మాన్నృపో వరిష్ఠో హి వర్ణాశ్రమపతిః ప్రభుః ।।౧౨।।

సర్వదేవమయో- రాజా శ్రుతి ప్రాహేతి తత్పరా।।

మహతీ దేవతా యా సా సోఽహమేవ తతో మునే ।।౧౩।।

తస్మాద్విప్రాద్వరో రాజా చ్యవనేయ విచార్యతామ్।।

నావమంతవ్య ఏవాతః పూజ్యోఽహం సర్వథా త్వయా ।। ౧౪ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

శ్రుత్వా తథా మతం తస్య క్షువస్య మునిసత్తమః ।।

శ్రుతిస్మృతివిరుద్ధం తం చుకోపాతీవ భార్గవః।।౧౫।।

అథ క్రుద్ధో మహాతేజా గౌరవాచ్చాత్మనో మునే ।।

అతాడయత్క్షువం మూర్ధ్ని దధీచో వామముష్టితః ।।౧౬।।

వజ్రేణ తం చ చిచ్ఛేద దధీచం తాడితః క్షువః।।

జగర్జాతీవ సంక్రుద్ధో బ్రహ్మాండాధిపతిః కుధీః ।।౧౭।।

పపాత భూమౌ నిహతో తేన వజ్రేణ భార్గవః।।

శుక్రం సస్మార క్షువకృద్భార్గవస్య కులంధరః।।౧౮।।

శుక్రోథ సంధయామాస తాడితం చ క్షువేన తు।।

యోగీ దధీచస్య తదా దేహమాగత్య సద్రుతమ్।।౧౯।।

సంధాయ పూర్వవద్దేహం దధీచస్యాహ భార్గవః ।।

శివభక్తాగ్రణీర్భృత్యం జయవిద్యాప్రవర్తకః ।। 2.2.38.౨౦ ।।

శుక్ర ఉవాచ ।।

దధీచ తాత సంపూజ్య శివం సర్వేశ్వరం ప్రభుమ్ ।।

మహామృత్యుంజయం మంత్రం శ్రౌతమగ్ర్యం వదామి తే ।। ౨౧ ।।

త్ర్యమ్బకం యజామహే త్రైలోక్యం పితరం ప్రభుమ్ ।।

త్రిమండలస్య పితరం త్రిగుణస్య మహేశ్వరమ్ ।।౨౨।।

త్రితత్త్వస్య త్రివహ్నేశ్చ త్రిధాభూతస్య సర్వతః ।।

త్రిదివస్య త్రిబాహోశ్చ త్రిధాభూతస్య సర్వతః।। ।।౨౩।।

త్రిదేవస్య మహాదేవస్సుగంధి పుష్టివర్ద్ధనమ్।।

సర్వభూతేషు సర్వత్ర త్రిగుణేషు కృతౌ యథా।।౨౪।।

ఇన్ద్రియేషు తథాన్యేషు దేవేషు చ గణేషు చ।।

పుష్పే సుగంధివత్సూరస్సుగంధిమమరేశ్వరః ।। ౨౫ ।।

పుష్టిశ్చ ప్రకృతేర్యస్మాత్పురుషాద్వై ద్విజోత్తమ ।।

మహదాదివిశేషాంతవికల్పశ్చాపి సువ్రత।। ।।౨౬।।

విష్ణోః పితామహస్యాపి మునీనాం చ మహామునే ।।

ఇన్ద్రియస్య చ దేవానాం తస్మాద్వై పుష్టివర్ద్ధనః ।।౨౭।।

తం దేవమమృతం రుద్రం కర్మణా తపసాపి వా ।।

స్వాధ్యాయేన చ యోగేన ధ్యానేన చ ప్రజాపతే ।।౨౮।।

సత్యేనాన్యేన సూక్ష్మాగ్రాన్మృత్యుపాశాద్భవః స్వయమ్ ।।

వంధమోక్షకరో యస్మాదుర్వారుకమివ ప్రభుః ।। ౨౯ ।।

మృతసంజీవనీమన్త్రో మమ సర్వోత్తమః స్మృతః ।।

ఏవం జపపరః ప్రీత్యా నియమేన శివం స్మరన్।।2.2.38.30।।

జప్త్వా హుత్వాభిమంత్ర్యైవ జలం పిబ దివానిశమ్।।

శివస్య సన్నిధౌ ధ్యాత్వా నాస్తి మృత్యుభయం క్వచిత్ ।।౩౧।।

కృత్వా న్యాసాదికం సర్వం సంపూజ్య విధివచ్ఛివమ్।।

సంవిధాయేదం నిర్వ్యగ్రశ్శంకరం భక్తవత్సలమ్ ।।౩౨।।

ధ్యానమస్య ప్రవక్ష్యామి యథా ధ్యాత్వా జపన్మనుమ్ ।।

సిద్ధ మన్త్రో భవేద్ధీమాన్ యావచ్ఛంభుప్రభావతః ।।౩౩।।
హస్తాంభోజయుగస్థకుంభయుగలాదుద్ధృత్యతోయం శిరస్సించంతం కరయోర్యుగేన దధతం స్వాంకేభకుంభౌ కరౌ ।।

అక్షస్రఙ్మృగహస్తమంబుజగతం మూర్ద్ధస్థచన్ద్రస్రవత్పీయూషార్ద్రతనుం భజే సగిరిజం త్ర్యక్షం చ మృత్యుంజయమ్ ।। ౩౪ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఉపదిశ్యేతి శుక్రః స్వం దధీచిం మునిసత్తమమ్ ।।

స్వస్థానమగమత్తాత సంస్మరఞ్ శంకరం ప్రభుమ్ ।।౩౫।।

తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా దధీచో హి మహామునిః ।।

వనం జగామ తపసే మహాప్రీత్యా శివం స్మరన్ ।।౩౬।।

తత్ర గత్వా విధానేన మహామృత్యుంజయాభిధమ్ ।।

తం మనుం ప్రజపన్ ప్రీత్యా తపస్తేపే శివం స్మరన్ ।। ౩౭ ।।

తన్మనుం సుచిరం జప్త్వా తపసారాధ్య శంకరమ్ ।।

శివం సంతోషయామాస మహామృత్యుంజయం హి సః ।।౩౮।।

అథ శంభుః ప్రసన్నాత్మా తజ్జపాద్భక్తవత్సలః।।

ఆవిర్బభూవ పురతస్తస్య ప్రీత్యా మహామునే।।౩౯।।

తం దృష్ట్వా స్వప్రభుం శంభుం స ముమోద మునీశ్వరః।।

ప్రణమ్య విధివద్భక్త్యా తుష్టావ సుకృతాంజలిః ।।2.2.38.౪౦।।

అథ ప్రీత్యా శివస్తాత ప్రసన్నశ్చ్యావనిం మునే ।।

వరం బ్రూహీతి స ప్రాహ సుప్రసన్నేన చేతసా ।। ౪౧ ।।

తచ్ఛ్రుత్వా శంభువచనం దధీచో భక్తసత్తమః ।।

సాంజలిర్నతకః ప్రాహ శంకరం భక్తవత్సలమ్ ।। ౪౨ ।।

దధీచ ఉవాచ।। ।।

దేవదేవ మహాదేవ మహ్యం దేహి వరత్రయమ్ ।।

వజ్రాస్థిత్వాదవధ్యత్వమదీనత్వం హి సర్వతః ।। ౪౩ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

తదుక్తవచనం శ్రుత్వా ప్రసన్నః పరమేశ్వరః ।।

వరత్రయం దదౌ తస్మై దధీచాయ తథాస్త్వితి ।। ౪౪ ।।

వరత్రయం శివాత్ప్రాప్య సానందశ్చ మహామునిః ।।

క్షువస్థానం జగామాశు వేదమార్గే ప్రతిష్ఠితః ।।౪౫।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ప్రాప్యావధ్యత్వముగ్రాత్స వజ్రాస్థిత్వమదీనతామ్ ।।

అతాడయచ్చ రాజేంద్రం పాదమూలేన మూర్ద్ధని ।। ౪౬ ।।

క్షువో దధీచం వజ్రేణ జఘానోరస్యథో నృపః ।।

క్రోధం కృత్వా విశేషేణ విష్ణుగౌరవగర్వితః ।।౪౭।।

నాభూన్నాశాయ తద్వజ్రం దధీచస్య మహాత్మనః।।

ప్రభావాత్పరమేశస్య ధాతృపుత్రో విసిస్మియే।।౪౮।।

దృష్ట్వాప్యవధ్యత్వమదీనతాం చ వజ్రస్య చాత్యంతపరప్రభావమ్।।

క్షువో దధీచస్య మునీశ్వరస్య విసిస్మియే చేతసి ధాతృపుత్రః ।। ౪౯ ।।

ఆరాధయామాస హరిం ముకుందమింద్రానుజం కాననమాశు గత్వా ।।

ప్రపన్నపాలశ్చ పరాజితో హి దధీచమృత్యుంజయసేవకేన ।।2.2.38.౫౦।।

పూజయా తస్య సన్తుష్టో భగవాన్ మధుసూదనః ।।

ప్రదదౌ దర్శనం తస్మై దివ్యం వై గరుడధ్వజః ।। ౫౧ ।।

దివ్యేన దర్శనేనైవ దృష్ట్వా దేవం జనార్దనమ్ ।।

తుష్టావ వాగ్భిరిష్టాభిః ప్రణమ్య గరుడధ్వజమ్ ।।౫౨।।

సమ్పూజ్య చైవం త్రిదశేశ్వరాద్యైః స్తుతం దేవమజేయమీశమ్ ।।

విజ్ఞాపయామాస నిరీక్ష్య భక్త్యా జనార్దనాయ ప్రణిపత్య మూర్ధ్నా ।। ౫౩ ।।

రాజోవాచ।। ।।

భగవన్ బ్రాహ్మణః కశ్చిద్దధీచ ఇతి విశ్రుతః ।।

ధర్మవేత్తా వినీతాత్మా సఖా మమ పురాభవత్ ।। ౫౪ ।।

అవధ్యస్సర్వదా సర్వైశ్శంకరస్య ప్రభావతః ।।

తమారాధ్య మహాదేవం మృత్యుంజయమనామయమ్ ।। ౫౫ ।।

సావజ్ఞం వామపాదేన మమ మూర్ధ్ని సదస్యపి ।।

తాడయామాస వేగేన స దధీచో మహాతపాః ।। ౫౬ ।।

ఉవాచ తం చ గర్వేణ న బిభేమీతి సర్వతః ।।

మృత్యుంజయాప్త సువరో గర్వితో హ్యతులం హరిః ।। ౫౭ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

అథ జ్ఞాత్వా దధీచస్య హ్యవధ్యత్వం మహాత్మనః ।।

సస్మారాస్య మహేశస్య ప్రభావమతులం హరిః ।। ౫౮ ।।

ఏవం స్మృత్వా హరిః ప్రాహ క్షువం విధిసుతం ద్రుతమ్ ।।

విప్రాణాం నాస్తి రాజేన్ద్ర భయమణ్వపి కుత్రచిత్ ।। ౫౯ ।।

విశేషాద్రుద్రభక్తానాం భయం నాస్తి చ భూపతే ।।

దుఃఖం కరోతి విప్రస్య శాపార్థం ససురస్య మే ।।2.2.38.౬౦।।

భవితా తస్య శాపేన దక్షయజ్ఞే సురేశ్వరాత్ ।।

వినాశో మమ రాజేంద్ర పునరుత్థానమేవ చ ।। ౬౧ ।।

తస్మాత్సమేత్య రాజేంద్ర సర్వయజ్ఞో న భూయతే ।।

కరోమి యత్నం రాజేంద్ర దధీచవిజయాయ తే ।। ౬౨ ।।

శ్రుత్వా వాక్యం క్షువః ప్రాహ తథాస్త్వితి హరేర్నృపః ।।

తస్థౌ తత్రైవ తత్ప్రీత్యా తత్కామోత్సుకమానసః ।। ౬౩ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ద్వితీయసతీఖండే క్షువదధీచవాదవర్ణనం నామాష్టత్రింశోఽధ్యాయః ।। ౩౮ ।।

2.2.39

బ్రహ్మోవాచ ।।

క్షువస్య హితకృత్యేన దధీచస్యాశ్రమం యయౌ।।

విప్రరూపమథాస్థాయ భగవాన్ భక్తవత్సలః ౧।।

దధీచం ప్రాహ విప్రర్షిమభివంద్య జగద్గురుః।।

క్షువకార్యార్థముద్యుక్తశ్శైవేంద్రం ఛలమాశ్రితః ।।౨।।

విష్ణురువాచ ।।

భో భో దధీచ విప్రర్షే భవార్చనరతావ్యయ ।।

వరమేకం వృణే త్వత్తస్తద్భవాన్ దాతుమర్హతి ।। ౩ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

యాచితో దేవదేవేన దధీచశ్శైవసత్తమః ।।

క్షువకార్యార్థినా శీఘ్రం జగాద వచనం హరిమ్ ॥ ४ ॥

దధీచ ఉవాచ ॥

జ్ఞాతం తవేప్సితం విప్ర క్షువకార్యార్థమాగతః ॥

భగవాన్ విప్రరూపేణ మాయీ త్వమసి వై హరిః॥५॥

భూతం భవిష్యం దేవేశ వర్తమానం జనార్దన ॥

జ్ఞానం ప్రసాదాద్రుద్రస్య సదా త్రైకాలికం మమ ॥६॥

త్వాం జానేహం హరిం విష్ణుం ద్విజత్వం త్యజ సువ్రత ॥

ఆరాధితోఽసి భూపేన క్షువేణ ఖలబుద్ధినా ॥ ७ ॥

జానే తవైవ భగవన్ భక్తవత్సలతాం హరే ॥

ఛలం త్యజ స్వరూపం హి స్వీకురు స్మర శంకరమ్ ॥८॥

అస్తి చేత్కస్యచిద్భీతిర్భవార్చనరతస్య మే ॥

వక్తుమర్హసి యత్నేన సత్యధారణపూర్వకమ్ ॥ ९ ॥

వదామి న మృషా క్వాపి శివస్మరణసక్తధీః ॥

న బిభేమి జగత్యస్మిన్దేవదైత్యాదికాదపి ॥ 2.2.39.१० ॥

విష్ణురువాచ ॥ ॥

భయం దధీచ సర్వత్ర నష్టం చ తవ సువ్రత ॥

భవార్చనరతో యస్మాద్భవాన్సర్వజ్ఞ ఏవ చ ॥ ११ ॥

బిభేమీతి సకృద్వక్తుమర్హసి త్వం నమస్తవ ॥

నియోగాన్మమ రాజేన్ద్ర క్షువాత్ ప్రతిసహస్య చ ॥ १२॥

బ్రహ్మోవాచ ॥

ఏవం శ్రుత్వాపి తద్వాక్యం విష్ణోస్స తు మహామునిః ॥

విహస్య నిర్భయః ప్రాహ దధీచశ్శైవసత్తమః ॥ ౧౩ ॥

దధీచ ఉవాచ ॥।

న బిభేమి సదా క్వాపి కుతశ్చిదపి కించన ॥

ప్రభావాద్దేవదేవస్య శంభోస్సాక్షాత్పినాకినః ॥ ౧౪ ॥

బ్రహ్మోవాచ ॥

తతస్తస్య మునేః శ్రుత్వా వచనం కుపితో హరిః ॥

చక్రముద్యమ్య సంతస్థౌ దిధక్షుమునిసత్తమమ్ ॥ ౧౫ ॥

అభవత్కుంఠితం తత్ర విప్రే చక్రం సుదారుణమ్ ॥

ప్రభావాచ్చ తదీశస్య నృపతేస్సంనిధావపి ॥ ౧౬॥

దృష్ట్వా తం కుంఠితాస్యం తచ్చక్రం విష్ణుం జగాద హ ॥

దధీచస్సస్మితం సాక్షాత్సదసద్వ్యక్తి కారణమ్ ॥ ౧౭ ॥

దధీచ ఉవాచ ॥ ॥

భగవన్ భవతా లబ్ధం పురాతీవ సుదారుణమ్ ॥

సుదర్శనమితి ఖ్యాతం చక్రం విష్ణోః ప్రయత్నతః ॥

భవస్య తచ్ఛుభం చక్రం న జిఘాంసతి మామిహ ॥ ౧౮ ॥

భగవానథ క్రుద్ధోఽస్మై సర్వాస్త్రాణి క్రమాద్ధరిః ॥

బ్రహ్మాస్త్రాద్యైః శరైశ్చాస్త్రైః ప్రయత్నం కర్తుమర్హసి ॥ ౧౯ ॥

బ్రహ్మోవాచ ॥

స తస్య వచనం శ్రుత్వా దృష్ట్వా నిర్వీర్యమానుషమ్ ॥

ససర్జాథ క్రుధా తస్మై సర్వాస్త్రాణి క్రమాద్ధరిః ॥ 2.2.39.౨౦ ॥

చక్రుర్దేవాస్తతస్తస్య విష్ణోస్సాహాయ్యమాదరాత్ ॥

ద్విజేనైకేన సంయోద్ధుం ప్రసృతస్య విబుద్ధయః ।।౨౧।।

చిక్షిపుః స్వాని స్వాన్యాశు శస్త్రాణ్యస్త్రాణి సర్వతః ।।

దధీచోపరి వేగేన శక్రాద్యా హరిపాక్షికాః ।। ౨౨ ।।

కుశముష్టిమథాదాయ దధీచస్సంస్మరన్ శివమ్ ।।

ససర్జ సర్వదేవేభ్యో వజ్రాస్థి సర్వతో వశీ ।। ౨౩ ।।

శంకరస్య ప్రభావాత్తు కుశముష్టిర్మునేర్హి సా ।।

దివ్యం త్రిశూలమభవత్ కాలాగ్నిసదృశం మునే ।। ౨౪ ।।

దగ్ధుం దేవాన్ మతిం చక్రే సాయుధం సశిఖం చ తత్ ।।

ప్రజ్వలత్సర్వతశ్చైవం యుగాంతాగ్న్యధికప్రభమ్ ।। ౨౫ ।।

నారాయణేన్ద్రముఖ్యైస్తు దేవైః క్షిప్తాని యాని చ ।।

ఆయుధాని సమస్తాని ప్రణేముస్త్రిశిఖం చ తత్ ।। ౨౬ ।

దేవాశ్చ దుద్రువుస్సర్వే ధ్వస్తవీర్యా దివౌకసః ।।

తస్థౌ తత్ర హరిర్భీతః కేవలం మాయినాం వరః ।। ౨౭ ।।

ససర్జ భగవాన్ విష్ణుః స్వదేహాత్పురుషోత్తమః ।।

ఆత్మనస్సదృశాన్ దివ్యాన్ లక్షలక్షాయుతాన్ గణాన్ ।। ౨౮ ।।

తే చాపి యుయుధుస్తత్ర వీరా విష్ణుగణాస్తతః ।।

మునినైకేన దేవర్షే దధీచేన శివాత్మనా ।। ౨౯ ।।

తతో విష్ణుగణాన్ తాన్వై నియుధ్య బహుశో రణే ।।

దదాహ సహసా సర్వాన్ దధీ చశ్చైవ సత్తమః ।। 2.2.39.30 ।।

తతస్తద్విస్మయాథాయ దధీచేస్య మునేర్హరిః ।।

విశ్వమూర్తిరభూచ్ఛీఘ్రం మహామాయావిశారదః ।। ౩౧ ।।

తస్య దేహే హరేః సాక్షాదపశ్యద్ద్విజసత్తమః ।।

దధీచో దేవతాదీనాం జీవానాం చ సహస్రకమ్ ।। ౩౨ ।।

భూతానాం కోటయశ్చైవ గణానాం కోటయస్తథా ।।

అండానాం కోటయశ్చైవ విశ్వమూతస్తనౌ తదా ।।౩౩।।

దృష్ట్వైతదఖిలం తత్ర చ్యావనిస్సతతం తదా ।।

విష్ణుమాహ జగన్నాథం జగత్సు్త వమజం విభుమ్ ।। ౩౪ ।।

దధీచ ఉవాచ ।।

మాయాం త్యజ మహాబాహో ప్రతిభాసో విచారతః ।।

విజ్ఞాతాని సహస్రాణి దుర్విజ్ఞేయాని మాధవ ।। ౩౫ ।।

మయి పశ్య జగత్సర్వం త్వయా యుక్తమతంద్రితః ।।

బ్రహ్మాణం చ తథా రుద్రం దివ్యాం దృష్టిం దదామి తే ।। ౩౬ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా దర్శయామాస స్వతనౌ నిఖిలం మునిః ।।

బ్రహ్మాండం చ్యావనిశ్శంభుతేజసా పూర్ణదేహకః ।। ౩౭ ।।

దదాహ విష్ణుం దేవేశం దధీచశ్శైవసత్తమః ।।

సంస్మరఞ్ శంకరం చిత్తే విహసన్ విభయస్సుధీః ।।౩౮।।

దధీచ ఉవాచ ।।

మాయయా త్వనయా కిం వా మంత్రశక్త్యాథ వా హరే ।।

సత్కామాయామిమాం తస్మాద్యోద్ధుమర్హసి యత్నతః ।।౩౯।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఏతచ్ఛ్రుత్వా మునేస్తస్య వచనం నిర్భయస్తదా।।

శంభుతేజోమయం విష్ణుశ్చకోపాతీవ తం మునిమ్ ।। 2.2.39.౪౦ ।।

దేవాశ్చ దుద్రువుర్వ్యాయో దేవం నారాయణం చ తమ్ ।।

యోద్ధుకామాశ్చ మునినా దధీచేన ప్రతాపినా ।। ౪౧ ।।

ఏతస్మిన్నంతరే తత్రాగమన్మత్సంగతః క్షువః ।।

అవారయంతం నిశ్చేష్టం పద్మయోనిం హరిం సురాన్ ।। ౪౨ ।।

నిశమ్య వచనం మే హి బ్రాహ్మణో న వినిర్జితః ।।

జగామ నికటం తస్య ప్రణనామ మునిం హరిః ।। ౪౩ ।।

క్షువో దీనతరో భూత్వా గత్వా తత్ర మునీశ్వరమ్ ।।

దధీచమభివాద్యైవ ప్రార్థయామాస విక్లవః ।। ౪౪ ।।

క్షువ ఉవాచ ।।

ప్రసీద మునిశార్దూల శివభక్తశిరోమణే ।।

ప్రసీద పరమేశాన దుర్లక్ష్యే దుర్జనైస్సహ ।। ౪౫ ।।

బ్రహ్మోవాచ।।

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తస్య రాజ్ఞస్సురగణస్య హి ।।

అనుజగ్రాహ తం విప్రో దధీచస్తపసాం నిధిః ।।౪౬।।

అథ దృష్ట్వా రమేశాదీన్ క్రోధవిహ్వలితో మునిః ।।

హృది స్మృత్వా శివం విష్ణుం శశాప చ సురానపి ।।౪౭।।

దధీచ ఉవాచ ।।

రుద్రకోపాగ్నినా దేవాస్సదేవేంద్రా మునీశ్వరాః ।।

ధ్వస్తా భవంతు దేవేన విష్ణునా చ సమం గణైః ।। ౪౮ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।। ।।

ఏవం శప్త్వా సురాన్ ప్రేక్ష్య క్షువమాహ తతో మునిః ।।

దేవైశ్చ పూజ్యో రాజేంద్ర నృపైశ్చైవ ద్విజోత్తమః ।। ౪౮ ।।

బ్రాహ్మణా ఏవ రాజేంద్ర బలినః ప్రభవిష్ణవః ।।

ఇత్యుక్త్వా స స్ఫుట విప్రః ప్రవివేశ నిజాశ్రమమ్ ।। 2.2.39.౫౦ ।।

దధీచమభివంద్యైవ క్షువో నిజగృహం గతః ।।

విష్ణుర్జగామ స్వం లోకం సురైస్సహ యథాగతమ్ ।। ౫౧ ।।

తదేవం తీర్థమభవత్ స్థానేశ్వర ఇతి స్మృతమ్ ।।

స్థానేశ్వరమనుప్రాప్య శివసాయుజ్యమాప్నుయాత్ ।। ౫౨ ।।

కథితస్తవ సంక్షేపాద్వాదః క్షువదధీచయోః ।।

నృపాప్తశాపయోస్తాత బ్రహ్మవిష్ణ్వోః శివం వినా ।। ౫3 ।।

య ఇదం కీర్తయేన్నిత్యం వాదం క్షువదధీచయోః ।।

జిత్వాపమృత్యుం దేహాన్తే బ్రహ్మలోకం ప్రయాతి సః ।। ।। ౫౪ ।।

రణే యః కీర్తయిత్వేదం ప్రవిశేత్తస్య సర్వదా ।।

మృత్యుభీతిభవేన్నైవ విజయీ చ భవిష్యతి ।। ౫౫ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ద్వితీయే సతీఖణ్డే విష్ణుదధీచయుద్ధవర్ణనో నామ నవత్రింశోఽధ్యాయః ।। 3౯ ।।

2.2.40

।। నారద ఉవాచ ।।

విధే విధే మహాప్రాజ్ఞ శైవతత్త్వప్రదర్శక ।।

శ్రావితా రమణీప్రాయా శివలీలా మహాద్భుతా ।। ౧ ।।

వీరేణ వీరభద్రేణ దక్షయజ్ఞం వినాశ్య వై ।।

కైలాసాద్రౌ గతే తాత కిమభూత్తద్వదాధునా ।। ౨ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

అథ దేవగణాస్సర్వే మునయశ్చ పరాజితాః ।।

రుద్రానీకైర్విభిన్నాంగా మమ లోకం యయుస్తదా ।। ౩ ।।

స్వయంభువే నమస్కృత్య మహ్యం సంస్తూయ భూరిశః ।।

తత్స్వక్లేశం విశేషేణ కార్త్స్న్యేనైవ న్యవేదయన్ ।। ౪ ।।

తదాకర్ణ్య తతోహం వై పుత్రశోకేన పీడితః ।।

అచిన్తయమతివ్యగ్రో దూయమానేన చేతసా ।। ౫ ।।

కిం కార్యం కార్యమద్యాశు మయా దేవసుఖావహమ్ ।।

యేన జీవతు దక్షాసౌ మఖః పూర్ణో భవేత్సురః ।। ౬ ।।

ఏవం విచార్య బహుధా నాలభం శమహం మునే ।।

విష్ణుం తదా స్మరన్ భక్త్యా జ్ఞానమాప్తం తదోచితమ్ ।। ౭ ।।

అథ దేవైశ్చ మునిభిర్విష్ణోర్లోకమహం గతః ।।

నత్వా నుత్వా చ వివిధైస్స్తవైర్దుఃఖం న్యవేదయమ్ ।।౮।।

యథాధ్వరః ప్రపూర్ణః స్యాద్దేవ యజ్ఞకరశ్చ సః ।।

సుఖినస్స్యుస్సురాస్సర్వే మునయశ్చ తథా కురు ।। ౯ ।।

దేవ దేవ రమానాథ విష్ణో దేవసుఖావహ ।।

వయం త్వచ్ఛరణం ప్రాప్తాస్సదేవమునయో ధ్రువమ్ ।। 2.2.40.౧౦ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యాకర్ణ్య వచో మే హి బ్రహ్మణస్స రమేశ్వరః ।।

ప్రత్యువాచ శివం స్మృత్వా శివాత్మా దీనమానసః ।। ౧౧ ।।

।। విష్ణురువాచ ।।

తేజీయసి న సా భూతా కృతాగసి బుభూషతామ్ ।।

తత్ర క్షేమాయ బహుధా బుభూషా హి కృతాగసామ్ ।। ౧౨ ।।

కృతపాపాస్సురా సర్వే శివే హి పరమేశ్వరే ।।

పరాదదుర్యజ్ఞభాగం తస్య శంభోర్విధే యతః ।।౧3 ।।

ప్రసాదయధ్వం సర్వే హి యూయం శుద్ధేన చేతసా ।।

అథాపరప్రసాదం తం గృహీతాంఘ్రియుగం శివమ్ ।।౧౪।।

యస్మిన్ ప్రకుపితే దేవే వినశ్యత్యఖిలం జగత్ ।।

సలోకపాలయజ్ఞస్య శాసనాజ్జీవితం ద్రుతమ్ ।।౧౫।।

తమాశు దేవం ప్రియయా విహీనం చ దురుక్తిభిః ।।

క్షమాపయధ్వం హృద్విద్ధం దక్షేణ సుదురాత్మనా ।। ౧౬ ।।

అయమేవ మహోపాయస్తచ్ఛాంత్యై కేవలం విధే ।।

శంభోస్సంతుష్టయే మన్యే సత్యమేవోదితం మయా ।। ౧౭ ।।

నాహం న త్వం సురాశ్చాన్యే మునయోపి తనూభృతః ।।

యస్య తత్త్వం ప్రమాణం చ న విదుర్బలవీర్యయోః ।। ౧౮ ।।

ఆత్మతంత్రస్య తస్యాపి పరస్య పరమాత్మనః ।।

క ఉపాయం విధిత్సేద్వై పరం మూఢం విరోధినమ్ ।। ౧౯ ।।

చలిష్యేహమపి బ్రహ్మన్ సర్వైః సార్ద్ధ శివాలయమ్ ।।

క్షమాపయామి గిరిశం కృతాగాశ్చ శివే ధ్రువమ్ ।। 2.2.40.౨౦ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్థమాదిశ్య విష్ణుర్మాం బ్రహ్మాణం సామరాదికమ్ ।।

సార్ద్ధం దేవేర్మతిం చక్రే తద్గిరౌ గమనాయ సః ।। ౨౧ ।।

యయౌ స్వధిష్ణ్య నిలయం శివస్యాద్రివరం శుభమ్ ।।

కైలాసం సామరమునిప్రజేశాదిమయో హరిః ।।౨౨।।

అతిప్రియం ప్రభోర్నిత్యం సుజుష్టం కిన్నరాదిభిః ।।

నరేతరైరప్సరోభిర్యోగసిద్ధైమహోన్నతమ్ ।। ౨౩ ।।

నానామణిమయైశ్శృంగైః శోభమానం సమంతతః ।।

నానాధాతువిచిత్రం వై నానాద్రుమలతాకులమ్ ।। ।। ౨౪ ।।

నానామృగగణాకీర్ణం నానాపక్షిసమన్వితమ్ ।।

నానాజలప్రస్రవణైరమరైస్సిద్ధయోషితామ్ ।। ౨౫ ।।

రమణైవాహరంతీనాం నానాకందర సానుభిః ।।

ద్రుమజాతిభిరన్యాభీ రాజితం రాజతప్రభమ్ ।। ౨౬ ।।

వ్యాఘ్రాదిభిర్మహాసత్త్వైర్నిర్ఘుష్టం క్రూరతోజ్ఝితమ్ ।।

సర్వశోభాన్వితం దివ్యం మహావిస్మయకారకమ్ ।। ౨౭ ।।

పర్యస్తం గంగయా సత్యా స్థానపుణ్యతరోదయా ।।

సర్వపావనసంకర్త్ర్యా విష్ణుపద్యా సునిర్మలమ్ ।।। ।। ౨౮ ।।

ఏవంవిధం గిరిం దృష్ట్వా కైలాసాఖ్యం శివప్రియమ్ ।।

యయుస్తే విస్మయం దేవా విష్ణ్వాద్యాస్సమునీశ్వరాః ।। ౨౯ ।।

తస్సమీపేఽలకాం రమ్యాం దదృశుర్నామ తే పురీమ్ ।।

కుబేరస్య మహాదివ్యాం రుద్రమిత్రస్య నిర్జరాః ।।2.2.40.30।।

వనం సౌగంధికం చాపి దదృశుస్తత్సమీపతః ।।

సర్వద్రుమాన్వితం దివ్యం యత్ర తన్నాదమద్రుతమ్ ।।౩౧।।

తద్బాహ్యతస్తస్య దివ్యే సరితావతిపావనే ।।

నందా చాలకనందా చ దర్శనాత్పాపహారికే।। ।। ౩౨ ।।

పపుః సురస్త్రియో నిత్యమవగూహ్య స్వలోకతః ।।

విగాహ్య పుంభిస్తాస్తత్ర క్రీడంతి రతికర్శితాః ।।౩౩।।

హిత్వా యక్షేశ్వరపురీం వనం సౌగంధికం చ యత్।।

గచ్ఛంత స్తే సురా ఆరాద్దదృశుశ్శాంకరం వటమ్ ।। ౩౪ ।।

పర్యక్ కృతాచలచ్ఛాయం పాదోన విటపాయ తమ్ ।।

శతయోజన కోత్సేధం నిర్నీడం తాపవర్జితమ్ ।।౩౫।।

మహాపుణ్యవతాం దృశ్యం సురమ్యం చాతిపావనమ్ ।।

శంభుయోగస్థలం దివ్యం యోగిసేవ్యం మహోత్తమమ్ ।।। ।। ౩౬ ।।

ముముక్షుశరణే తస్మిన్ మహాయోగమయే వటే ।।

ఆసీనం దదృశుస్సర్వే శివం విష్ణ్వాదయస్సురాః ।।౩౭।।

విధిపుత్రైర్మహాసిద్ధైశ్శివ భక్తిరతైస్సదా ।।

ఉపాస్యమానం సుముదా శాంతైస్సంశాంతవిగ్రహైః ।।౩౮।।

తథా సఖ్యా కుబేరేణ భర్త్రా గుహ్యకరక్షసామ్ ।।

సేవ్యమానం విశేషేణ స్వగణైర్జ్ఞాతిభిస్సదా ।। ౩౯ ।।

తాపసాభీష్టసద్రూపం బిభ్రతం పరమేశ్వరమ్ ।।

వాత్సల్యాద్విశ్వసుహృదం భస్మాదిసువిరాజితమ్ ।। 2.2.40.౪౦ ।।

మునే తుభ్యం ప్రవోచంతం పృచ్ఛతే జ్ఞానముత్తమమ్ ।।

కుశాసనే సూపవిష్టం సర్వేషాం శృణ్వతాం సతామ్ ।। ౪౧ ।।

కృత్వోరౌ దక్షిణే సవ్యం చరణం చైవ జానుని ।।

బాహుప్రకోష్ఠాక్షమాలం స్థితం సత్తర్కముద్రయా ।।౪౨।।

ఏవంవిధం శివం దృష్ట్వా తదా విష్ణ్వాదయస్సురాః ।।

ప్రణేముస్త్వరితం సర్వే కరౌ బధ్వా వినమ్రకాః ।। ౪౩ ।।

ఉపలభ్యాగతం రుద్రో మయా విష్ణుం సతాం గతిః ।।

ఉత్థాయ చక్రే శిరసాభివందనమపి ప్రభుః ।। ౪౪ ।।

వందితాంఘ్రిస్తదా సర్వైర్దివ్యైర్విష్ణ్వాదిభిశ్శివః ।।

ననామాథ యథా విష్ణుం కశ్యపం లోకసద్గతిః ।। ౪౫ ।।

సురసిద్ధగణాధీశమహర్షిసు నమస్కృతమ్।।

సమువాచ సురైర్విష్ణుం కృతసన్నతిమాదరాత్ ।।౪౬।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ద్వితీయే సతీఖండే శివదర్శనవర్ణనం నామ చత్వారింశోఽధ్యాయః ।। ౪౦ ।।

2.2.41

విష్ణ్వాదయ ఊచుః ।।

దేవదేవ మహాదేవ లౌకికాచారకృత్ప్రభో ।।

బ్రహ్మ త్వామీశ్వరం శంభుం జానీమః కృపయా తవ ।। ౧ ।।

కిం మోహయసి నస్తాత మాయయా పరయా తవ ।।

దుర్జ్ఞేయయా సదా పుంసాం మోహిన్యా పరమేశ్వర ।। ౨ ।।।

ప్రకృతేః పురుషస్యాపి జగతో యోనిబీజయోః ।।

పరబ్రహ్మ పరస్త్వం చ మనోవాచామగోచరః ।। 3 ।।

త్వమేవ విశ్వం సృజసి పాస్యత్సి నిజతంత్రతః ।।

స్వరూపాం శివశక్తిం హి క్రీడన్నూర్ణపటో యథా ।। ౪ ।।

త్వమేవ క్రతుమీశాన ససర్జిథ దయాపరః ।।
దక్షేణ సూత్రేణ విభో సదా త్రయ్యభిపత్తయే ।। ౫ ।।
త్వయైవ లోకేవసితాస్సేతవో యాన్ ధృతవ్రతాః ।।
శుద్ధాన్ శ్రద్ధధతే విప్రా వేదమార్గవిచక్షణాః ।।౬।।
కర్తుస్త్వం మంగలానాం హి స్వపరం తు ముఖే విభో ।।
అమంగలానాం చ హితం మిశ్రం వాథ విపర్యయమ్ ।।౭।।
సర్వకర్మఫలానాం హి సదా దాతా త్వమేవ హి।।
సర్వే హి ప్రోక్తా హి యశస్తత్పతిస్త్వం శ్రుతిశ్రుతః ।।౮।।
పృథగ్ధియః కర్మదృశోఽరుంతుదాశ్చ దురాశయాః ।।
వితుదంతి పరాన్మూఢా దురుక్తైర్మత్సరాన్వితాః ।।౯।।
తేషాం దైవవధానాం భో భూయాత్త్వచ్చ వధో విభో ।।
భగవన్పరమేశాన కృపాం కురు పరప్రభో ।।2.2.41.౧౦।।
నమో రుద్రాయ శాంతాయ బ్రహ్మణే పరమాత్మనే।।
కపర్దినే మహేశాయ జ్యోత్స్నాయ మహతే నమః ।।౧౧।।
త్వం హి విశ్వసృజాం స్రష్టా ధాతా త్వం ప్రపితామహః।।
త్రిగుణాత్మా నిర్గుణశ్చ ప్రకృతేః పురుషాత్పరః ।। ౧౨ ।।
నమస్తే నీలకంఠాయ వేధసే పరమాత్మనే ।।
విశ్వాయ విశ్వబీజాయ జగదానందహేతవే ।। ౧3 ।।
ఓంకారస్త్వం వషట్కారస్సర్వారంభప్రవర్తకః ।।
హంతకారస్స్వధాకారో హవ్యకవ్యాన్నభుక్ సదా ।।౧౪।।
కృతః కథం యజ్ఞభంగస్త్వయా ధర్మపరాయణ।

బ్రహ్మణ్యస్త్వం మహాదేవ కథం యజ్ఞహనో విభో ॥ ౧౫ ॥

బ్రాహ్మణానాం గవాం చైవ ధర్మస్య ప్రతిపాలకః ॥

శరణ్యోఽసి సదానంత్యః సర్వేషాం ప్రాణినాం ప్రభో ॥ ౧౬ ॥

నమస్తే భగవన్ రుద్ర భాస్కరామితతేజసే ॥

నమో భవాయ దేవాయ రసాయాంబుమయాయ తే ॥ ॥ ౧౭ ॥

శర్వాయ క్షితిరూపాయ సదా సురభిణే నమః ॥

రుద్రాయాగ్నిస్వరూపాయ మహాతేజస్వినే నమః ॥ ౧౮ ॥

ఈశాయ వాయవే తుభ్యం సంస్పర్శాయ నమోనమః ॥

పశూనాంపతయే తుభ్యం యజమానాయ వేధసే ॥ ౧౯ ॥

భీమాయ వ్యోమరూపాయ శబ్దమాత్రాయ తే నమః ॥

మహాదేవాయ సోమాయ ప్రవృత్తాయ నమోస్తు తే ॥ 2.2.41.౨౦ ॥

ఉగ్రాయ సూర్యరూపాయ నమస్తే కర్మయోగినే ॥

నమస్తే కాలకాలాయ నమస్తే రుద్ర మన్యవే ॥ ॥ ౨౧ ॥

నమశ్శివాయ భీమాయ శంకరాయ శివాయ తే ॥

ఉగ్రోసి సర్వ భూతానాం నియంతా యచ్ఛివోసి నః ॥ ౨౨ ॥

మయస్కరాయ విశ్వాయ బ్రహ్మణే హ్యార్తినాశినే ॥

అమ్బికాపతయే తుభ్యముమాయాః పతయే నమః ॥ ౨3 ॥

శర్వాయ సర్వరూపాయ పురుషాయ పరాత్మనే ॥

సదసద్వ్యక్తిహీనాయ మహతః కారణాయ తే ॥౨౪॥

జాతాయ బహుధా లోకే ప్రభూతాయ నమోనమః ॥

నీలాయ నీలరుద్రాయ కద్రుద్రాయ ప్రచేతసే ॥ ౨౫ ॥

మీఢుష్టమాయ దేవాయ శిపివిష్టాయ తే నమః ।।
మహీయసే నమస్తుభ్యం హంత్రే దేవారిణాం సదా ।। ౨౬ ।।
తారాయ చ సుతారాయ తరుణాయ సుతేజసే ।।
హరికేశాయ దేవాయ మహేశాయ నమోనమః ।। ౨౭ ।।
దేవానాం శంభవే తుభ్యం విభవే పరమాత్మనే ।।
పరమాయ నమస్తుభ్యం కాలకంఠాయ తే నమః ।। ౨౮ ।।
హిరణ్యాయ పరేశాయ హిరణ్యవపుషే నమః ।।
భీమాయ భీమరూపాయ భీమకర్మరతాయ చ ।। ౨౯ ।।
భస్మదిగ్ధశరీరాయ రుద్రాక్షాభరణాయ చ ।।
నమో హ్రస్వాయ దీర్ఘాయ వామనాయ నమోస్తు తే ।। 2.2.41.30 ।।
దూరేవధాయ తే దేవా గ్రేవధాయ నమోనమః ।।
ధన్వినే శూలినే తుభ్యం గదినే హలినే నమః ।। ౩౧ ।।
నానాయుధధరాయైవ దైత్యదానవనాశినే ।।
సద్యాయ సద్యరూపాయ సద్యోజాతాయ వై నమః ।। ౩౨ ।।
వామాయ వామరూపాయ వామనేత్రాయ తే నమః ।।
అఘోరాయ పరేశాయ వికటాయ నమోనమః ।। ౩౩ ।।
తత్పురుషాయ నాథాయ పురాణపురుషాయ చ ।।
పురుషార్థప్రదానాయ వ్రతినే పరమేష్ఠినే ।। ౩౪ ।।
ఈశానాయ నమస్తుభ్యమీశ్వరాయ నమో నమః ।।
బ్రహ్మణే బ్రహ్మరూపాయ నమస్సాక్షాత్పరాత్మనే ।। ౩౫ ।।
ఉగ్రోసి సర్వదుష్టానాం నియంతాసి శివోసి నః ।।

కాలకూటాశినే తుభ్యం దేవాద్యవన కారిణే ।। ౩౬ ।।

వీరాయ వీరభద్రాయ రక్షద్వీరాయ శూలినే ।।

మహాదేవాయ మహతే పశూనాం పతయే నమః ।। ౩౭ ।।

వీరాత్మనే సువిద్యాయ శ్రీకంఠాయ పినాకినే ।।

నమోనంతాయ సూక్ష్మాయ నమస్తే మృత్యుమన్యవే ।। ౩౮ ।।

పరాయ పరమేశాయ పరాత్పరతరాయ తే ।।

పరాత్పరాయ విభవే నమస్తే విశ్వమూర్తయే ।।౩౯।।

నమో విష్ణుకలత్రాయ విష్ణుక్షేత్రాయ భానవే ।।

భైరవాయ శరణ్యాయ త్ర్యంబకాయ విహారిణే ।। 2.2.41.౪౦ ।।

మృత్యుంజయాయ శోకాయ త్రిగుణాయ గుణాత్మనే ।।

చన్ద్రసూర్యాగ్నినేత్రాయ సర్వకారణసేతవే ।। ౪౧ ।।

భవతా హి జగత్సర్వం వ్యాప్తం స్వేనైవ తేజసా ।।

పరబ్రహ్మ నిర్వికారీ చిదానందఃప్రకాశవాన్ ।। ౪౨ ।।
బ్రహ్మవిష్ణ్వింద్రచన్ద్రాదిప్రముఖాస్సకలాస్సురాః ।।

మునయశ్చాపరే త్వత్తస్సంప్రసూతా మహేశ్వర ।।౪౩।।

యతో బిభర్షి సకలం విభజ్య తనుమష్టధా ।।

అష్టమూర్తిరితీశశ్చ త్వమాద్యః కరుణామయః ।। ।। ౪౪ ।।

త్వద్భయాద్వాతి వాతోయం దహత్యగ్నిర్భయాత్తవ ।।

సూర్యస్తపతి తే భీత్యా మృత్యుర్ధావతి సర్వతః ।। ౪౫ ।।

దయాసిన్ధో మహేశాన ప్రసీద పరమేశ్వర ।।

రక్ష రక్ష సదైవాస్మాన్ యస్మాన్నష్టాన్ విచేతసః ।। ౪౬ ।।

రక్షితాః సతతం నాథ త్వయైవ కరుణానిధే ।।

నానాపద్భ్యో వయం శంభో తథైవాద్య ప్రపాహి నః ।।౪౭।।

యజ్ఞస్యోద్ధరణం నాథ కురు శీఘ్రం ప్రసాదకృత్।।

అసమాప్తస్య దుర్గేశ దక్షస్య చ ప్రజాపతేః।।౪౮।।

భగోక్షిణీ ప్రపద్యేత యజమానశ్చ జీవతు ।।

పూష్ణో దంతాశ్చ రోహంతు భృగోః శ్మశ్రూణి పూర్వవత్।।౪౯।।

భవతానుగ్రహీతానాం దేవాదీనాంశ్చ సర్వశః।।।।

ఆరోగ్యం భగ్నగాత్రాణాం శంకర త్వాయుధాశ్మభిః ।। 2.2.41.౫౦ ।।

పూర్ణభాగోస్తు తే నాథావశిష్టేఽధ్వరకర్మణి ।।

రుద్రభాగేన యజ్ఞస్తే కల్పితో నాన్యథా క్వచిత్ ।। ౫౧ ।।

ఇత్యుక్త్వా సప్రజేశశ్చ రమేశశ్చ కృతాంజలిః ।।

దండవత్పతితో భూమౌ క్షమాపయితుముద్యతః।।౫౨।।

ఇతి శ్రీశివ మహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ద్వితీయే సతీఖండే దేవస్తుతివర్ణనం నామైకచత్వారింశోఽధ్యాయః।। ౪౧ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

శ్రీబ్రహ్మేశప్రజేశేన సద్రైవ మునినా చ వై।।

అనునీతశ్శంభురాసీత్ప్రసన్నః పరమేశ్వరః ।।౧।।

ఆశ్వాస్య దేవాన్ విష్ణ్వాదీన్విహస్య కరుణానిధిః।

ఉవాచ పరమేశానః కుర్వన్ పరమనుగ్రహమ్ ।।౨।।

శ్రీమహాదేవ ఉవాచ ।।

శృణుతం సావధానేన మమ వాక్యం సురోత్తమౌ ।।

యథార్థం వచ్మి వాం తాత వాం క్రోధం సర్వదాసహమ్ ।। ౩ ।।

నాఘం తనౌ తు బాలానాం వర్ణమేవానుచింతయే ।।

మమ మాయాభిభూతానాం దండస్తత్ర ధృతో మయా ।। ౪ ।।

దక్షస్య యజ్ఞభంగోయం న కృతశ్చ మయా క్వచిత్ ।।

పరం ద్వేష్టి పరేషాం యదాత్మనస్తద్భవిష్యతి ।।౫।।

పరేషాం క్లేదనం కర్మ న కార్యం తత్కదాచన।।

పరం ద్వేష్టి పరేషాం యదాత్మనస్తద్భవిష్యతి ।। ౬ ।।

దక్షస్య యజ్ఞశీర్ష్ణో హి భవత్వజముఖం శిరః ।।

మిత్రనేత్రేణ సంపశ్యేద్యజ్ఞభాగం భగస్సురః ।। ౭ ।।

పూషాభిధస్సురస్తాతౌ దద్భిర్యజ్ఞసుపిష్టభుక్ ।।

యాజమానైర్భగ్నదంతస్సత్యమేతన్మయోదితమ్ ।।౮।।

బస్తశ్మశ్రుర్భవేదేవ భృగుర్మమ విరోధ కృత్।।

దేవాః ప్రకృతిసర్వాంగా యే మ ఉచ్ఛేదనం దదుః।।౯।।

బాహుభ్యామశ్వినౌ పూష్ణో హస్తాభ్యాం కృతవాహకౌ ।।

భవంత్వధ్వర్యవశ్చాన్యే భవత్రీప్త్యా మయోదితమ్ ।।2.2.42.౧౦।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా పరమేశానో విరరామ దయాన్వితః ।।

చరాచరపతిర్దేవః సమ్రాట్ వేదానుసారకృత్।।౧౧।।

తదా సర్వే సురాద్యాస్తే శ్రుత్వా శంకరభాషితమ్।।

సాధుసాధ్వితి సంప్రోచుః పరితుష్టాః సవిష్ణ్వజాః।।౧౨।।

తతశ్శంభుం సమామంత్ర్య మయా విష్ణుస్సురర్షిభిః।।

భూయస్తద్దేవయజనం యయౌ చ పరయా ముదా॥౧౩॥

ఏవం తేషాం ప్రార్థనయా విష్ణుప్రభృతిభిస్సురైః॥

యయౌ కనఖలం శంభుర్యజ్ఞవాటం ప్రజాపతేః॥౧౪॥

రుద్రస్తదా దదర్శాథ వీరభద్రేణ యత్కృతమ్ ॥

ప్రధ్వంసం తం క్రతోస్తత్ర దేవర్షీణాం విశేషతః ॥ ౧౫ ॥

స్వాహా స్వధా తథా పూషా తుష్టిర్ధృతిః సరస్వతీ ॥

తథాన్యే ఋషయస్సర్వే పితరశ్చాగ్నయస్తథా ॥౧౬॥

యేఽన్యే చ బహవస్తత్ర యక్షగంధర్వరాక్షసాః ॥

త్రోటితా లుంచితాశ్చైవ మృతాః కేచిద్రణాజిరే ॥ ౧౭॥

యజ్ఞం తథావిధం దృష్ట్వా సమాహూయ గణాధిపమ్ ॥

వీరభద్రం మహావీరమువాచ ప్రహసన్ ప్రభుః ॥౧౮ ॥

వీరభద్ర మహాబాహో కిం కృతం కర్మ తే త్విదమ్ ॥

మహాన్దండో ధృతస్తాత దేవర్ష్యాదిషు సత్వరమ్ ॥ ౧౯ ॥

దక్షమానయ శీఘ్రం త్వం యేనేదం కృతమీదృశమ్ ॥

యజ్ఞో విలక్షణస్తాత యస్యేదం ఫలమీదృశమ్ ॥2.2.42.౨౦॥

॥ బ్రహ్మోవాచ ॥

ఏవముక్తశ్శంకరేణ వీరభద్రస్త్వరాన్వితః ॥

కబంధమానయిత్వాగ్రే తస్య శంభోరథాక్షిపత్ ॥౨౧॥

విశిరస్కం చ తం దృష్ట్వా శంకరో లోకశంకరః ॥

వీరభద్రమువాచాగ్రే విహసన్మునిసత్తమ ॥ ౨౨ ॥

శిరః కుత్రేతి తేనోక్తే వీరభద్రోఽబ్రవీత్ప్రభుః ॥

మయా శిరో హుతం చాగ్నౌ తదానీమేవ శంకర ।।౨౩।।

ఇతి శ్రుత్వా వచస్తస్య వీరభద్రస్య శంకరః ।।

దేవాన్ తథాజ్ఞపత్రీప్రత్యా యదుక్తం తత్పురా ప్రభుః ।। ౨౪ ।।

విధాయ కార్త్స్న్యేన చ తద్యదాహ భగవాన్ భవః ।।

మయా విష్ణ్వాదయః సర్వే భృగ్వాదీనథ సత్వరమ్ ।।౨౫।।

అథ ప్రజాపతేస్తస్య సవనీయపశోశ్శిరః।।

బస్తస్య సందధుశ్శంభోః కాయేనారం సుశాసనాత్।।౨౬।।

సంధీయమానే శిరసి శంభుసద్దృష్టివీక్షితః ।।

సద్యస్సుప్త ఇవోత్తస్థౌ లబ్ధప్రాణః ప్రజాపతిః।।౨౭।।

ఉత్థితశ్చాగ్రతశ్శంభుం దదర్శ కరుణానిధిమ్ ।।

దక్షః ప్రీతమతిః ప్రీత్యా సంస్థితః సుప్రసన్నధీః।।౨౮।।

పురా హర మహాద్వేషకలిలాత్మాభవద్ధి సః।।

శివావలోకనాత్సద్యశ్శరచ్చన్ద్ర ఇవామలః।।౨౯।।

భవం స్తోతుమనా సోథ నాశక్నోదనురాగతః ।।

ఉత్కంఠావికలత్వాచ్చ సంపరేతాం సుతాం స్మరన్ ।। 2.2.42.30 ।।

అథ దక్షః ప్రసన్నాత్మా శివం లజ్జాసమన్వితః ।।

తుష్టావ ప్రణతో భూత్వా శంకరం లోకశంకరమ్ ।। ౩౧ ।।

దక్షఉవాచ ।।

నమామి దేవ వరదం వరేణ్యం మహేశ్వరం జ్ఞాననిధిం సనాతనమ్ ।।

నమామి దేవాధిపతీశ్వరం హరం సదాసుఖాఢ్యం జగదేకబాంధవమ్ ।।౩౨।।

నమామి విశ్వేశ్వర విశ్వరూపం పురాతనం బ్రహ్మనిజాత్మరూపమ్।।

నమామి శర్వం భవ భావభావం పరాత్పరం శంకరమానతోమి ।।33।।

దేవదేవ మహాదేవ కృపాం కురు నమోస్తు తే ।।

అపరాధం క్షమస్వాద్య మమ శంభో కృపానిధే ।। ।।3౪।।

అనుగ్రహః కృతస్తే హి దండవ్యాజేన శంకర ।।

ఖలోహం మూఢధీర్దేవ జ్ఞాతం తత్త్వం మయా న తే ।। 3౫ ।।

అద్య జ్ఞాతం మయా తత్త్వం సర్వోపరి భవాన్మతః ।।

విష్ణుబ్రహ్మాదిభిస్సేవ్యో వేదవేద్యో మహేశ్వరః।।3౬।।।।

సాధూనాం కల్పవృక్షస్త్వం దుష్టానాం దండధృక్సదా ।।

స్వతంత్రః పరమాత్మా హి భక్తాభీష్టవరప్రదః ।।3౭।।

విద్యాతపోవ్రతధరానసృజః ప్రథమం ద్విజా ।।

ఆత్మతత్త్వం సమావేత్తుం ముఖతః పరమేశ్వరః ।।3౮।।

సర్వాపద్భ్యః పాలయితా గోపతిస్తు పశూనివ ।।

గృహీతదండో దుష్టాంస్తాన్ మర్యాదాపరిపాలకః ।।3౯।।

మయా దురుక్తవిశిఖైః ప్రవిద్ధః పరమేశ్వరః ।।

అమరానతిదీనాశాన్ మదనుగ్రహకారకః ।।2.2.42.౪౦।।

స భవాన్ భగవాన్ శంభో దీనబంధో పరాత్పరః ।।

స్వకృతేన మహార్ఘేణ సంతుష్టో భక్తవత్సల ।।౪౧।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇతి స్తుత్వా మహేశానం శంకరం లోకశంకరమ్ ।।

ప్రజాపతిర్వినీతాత్మా విరరామ మహాప్రభుమ్ ।।౪౨।।

అథ విష్ణుః ప్రసన్నాత్మా తుష్టావ వృషభధ్వజమ్ ।।

బాష్పగద్గదయా వాణ్యా సుప్రణమ్య కృతాంజలిః ।। ౪౩ ।।

విష్ణువాచ ।।

మహాదేవ మహేశాన లోకానుగ్రహకారక ।।

పరబ్రహ్మ పరాత్మా త్వం దీనబంధో దయానిధే ।।౪౪।।

సర్వవ్యాపీ స్వైరవర్తీ వేదవేద్యయశాః ప్రభోః ।।

అనుగ్రహః కృతస్తేన కృతాశ్చాసుకృతా వయమ్।। ।।౪౫।।

దక్షోయం మమ భక్తస్త్వాం యన్నినింద ఖలః పురా ।।

తత్ క్షంతవ్యం మహేశాద్య నిర్వికారో యతో భవాన్ ।।౪౬।।

కృతో మయాపరాధోపి తవ శంకర మూఢతః ।।

త్వద్గణేన కృతం యుద్ధం వీరభద్రేణ పక్షతః ।।౪౭।।

త్వం మే స్వామీ పరబ్రహ్మ దాసోహం తే సదాశివ ।।

పోష్యశ్చాపి సదా తే హి సర్వేషాం త్వం పితా యతః ।।౪౮।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

దేవదేవ మహాదేవ కరుణాసాగర ప్రభో ।।

స్వతంత్రః పరమాత్మా త్వం పరమేశో ద్వయోవ్యయః।। ।।౪౯।।

మమ పుత్రోపరి కృతో దేవానుగ్రహ ఈశ్వర।।

స్వాపమానమగణయన్ దక్షయజ్ఞం సముద్ధర ।।2.2.42.౫౦।।

ప్రసన్నో భవ దేవేశ సర్వశాపాన్నిరాకురు ।।

సబోధః ప్రేరకస్త్వం మే త్వమేవం వినివారకః।।౫౧।।

ఇతి స్తుత్వా మహేశానం పరమం చ మహామునే ।।

కృతాంజలిపుటో భూత్వా వినమ్రీకృతమస్తకః।। ।।౫౨।।

అథ శక్రాదయో దేవా లోకపాలాస్సుచేతసః ।।

తుష్టువుః శంకరం దేవం ప్రసన్నముఖపంకజమ్ ।।౫౩।।

తతః ప్రసన్నమనసః సర్వే దేవాస్తథా పరే ।।

సిద్ధర్షయః ప్రజేశాశ్చ తుష్టువుః శంకరం ముదా ।।౫౪।।

తథోపదేవనాగాశ్చ సదస్యా బ్రాహ్మణాస్తథా ।।

ప్రణమ్య పరయా భక్త్యా తుష్టువుశ్చ పృథక్ పృథక్।।౫౫।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ద్వితీయే సతీఖండే దక్షదుఃఖనిరాకరణవర్ణనం నామ ద్విచత్వారింశో ఽధ్యాయః ।।౪౨।।

2.2.43

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇతి స్తుతో రమేశేన మయా చైవ సురర్షిభిః ।।

తథాన్యైశ్చ మహాదేవః ప్రసన్నస్సంబభూవ హ ।।౧।।

అథ శంభుః కృపా దృష్ట్యా సర్వాన్ ఋషిసురాదికాన్ ।।

బ్రహ్మవిష్ణూ సమాధాయ దక్షమేతదువాచ హ ।।౨।।

మహాదేవ ఉవాచ ।।

శృణు దక్ష ప్రవక్ష్యామి ప్రసన్నోస్మి ప్రజాపతే ।।

భక్తాధీనః సదాహం వై స్వతంత్రోప్యఖిలేశ్వరః ।।౩।।

చతుర్విధా భజంతే మాం జనాః సుకృతినస్సదా।।

ఉత్తరోత్తరతః శ్రేష్ఠాస్తేషాం దక్షప్రజాపతే ।।౪।।

ఆర్తో జిజ్ఞాసురర్థార్థీ జ్ఞానీ చైవ చతుర్థకః ।।

పూర్వే త్రయశ్చ సామాన్యాశ్చతుర్థో హి విశిష్యతే ।। ౫ ।।

తత్ర జ్ఞానీ ప్రియతర మమరూపఇ్చ స స్మృతః ।।

తస్మాత్త్ప్రియతరో నాన్యః సత్యం సత్యం వదామ్యహమ్।।౬।।

జ్ఞానగమ్యోహమాత్మజ్ఞో వేదాంతశ్రుతిపారగైః ।।

వినా జ్ఞానేన మాం ప్రాప్తుం యతన్తే చాల్పబుద్ధయః ।।౭।।

న వేదైశ్చ న యజ్ఞైశ్చ న దానైస్తపసా క్వచిత్ ।।

న శక్నువంతి మాం ప్రాప్తుం మూఢాః కర్మవశా నరా ।।౮।।

కేవలం కర్మణా త్వం స్మ సంసారం తర్తుమిచ్ఛసి ।।

అత ఏవాభవం రుష్టో యజ్ఞవిధ్వంసకారకః ।।౯।।

ఇతః ప్రభృతి భో దక్ష మత్వా మాం పరమేశ్వరమ్ ।।

బుద్ధ్యా జ్ఞానపరో భూత్వా కురు కర్మ సమాహితః ।।2.2.43.౧౦।।

అన్యచ్చ శృణు సద్బుద్ధ్యా వచనం మే ప్రజాపతే ।।

వచ్మి గుహ్యం ధర్మహేతోః సగుణత్వేప్యహం తవ ।।౧౧।।

అహం బ్రహ్మ చ విష్ణుశ్చ జగతః కారణం పరమ్ ।।

ఆత్మేశ్వర ఉపద్రష్టా స్వయందృగవిశేషణః ।।౧౨।।

ఆత్మమాయాం సమావిశ్య సోహం గుణమయీం మునే ।।

సృజన్రక్షన్హరన్విశ్వం దధే సంజ్ఞాః క్రియోచితాః ।।౧౩।।

అద్వితీయే పరే తస్మిన్ బ్రహ్మణ్యాత్మని కేవలే ।।

అజ్ఞః పశ్యతి భేదేన భూతాని బ్రహ్మచేశ్వరమ్ ।।౧౪।।

శిరః కరాదిస్వాంగేషు కురుతే న యథా పుమాన్ ।।

పారక్యశేముషీం క్వాపి భూతేష్వేవం హి మత్పరః ।।౧౫।।

సర్వభూతాత్మనామేకభావనాం యో న పశ్యతి ।।

త్రిసురాణాం భిదాం దక్షస శాంతిమధిగచ్ఛతి ।।౧౬।।

యః కరోతి త్రిదేవేషు భేదబుద్ధిం నరాధమః ।।

నరకే స వసేన్నూనం యావదాచన్ద్రతారకమ్ ।।౧౭।।

మత్పరః పూజయేద్దేవాన్ సర్వానపి విచక్షణః ।।

స జ్ఞానం లభతే యేన ముక్తిర్భవతి శాశ్వతీ ।।౧౮।।

విధిభక్తిం వినా నైవ భక్తిర్భవతి వైష్ణవీ ।।

విష్ణుభక్తిం వినా మే న భక్తిః క్వాపి ప్రజాయతే ।।౧౯।।

ఇత్యుక్త్వా శంకరస్స్వామీ సర్వేషాం పరమేశ్వరః ।।

సర్వేషాం శృణ్వతాం తత్రోవాచ వాణీం కృపాకరః ।।2.2.43.౨౦।।

హరిభక్తో హి మాం నిన్దేత్తథా శైవోభవే ద్యది ।।

తయోః శాపా భవేయుస్తే తత్త్వప్రాప్తిర్భవేన్న హి ।। ౨౧ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యాకర్ణ్య మహేశస్య వచనం సుఖకారకమ్ ।।

జహృషుస్సకలాస్తత్ర సురమున్యాదయో మునే ।।౨౨।।

దక్షోభవన్మహాప్రీత్యా శివభక్తిరతస్తదా ।।

సకుటుమ్బస్సురాద్యాస్తే శివం మత్వాఖిలేశ్వరమ్ ।।౨3।।

యథా యేన కృతా శంభోః సంస్తుతిః పరమాత్మనః ।।

తథా తస్మై వరో దత్తశ్శంభునా తుష్టచేతసా ।। ౨౪ ।।

జ్ఞప్తః శివేనాశు దక్షః శివభక్తః ప్రసన్నధీః ।।

యజ్ఞం చకార సంపూర్ణం శివానుగ్రహతో మునే ।।౨౫।।

దదౌ భాగాన్సురేభ్యో హి పూర్ణభాగం శివాయ సః ।।

దానం దదౌ ద్విజేభ్యశ్చ ప్రాప్తః శంభోరనుగ్రహః ॥౨౬॥
అథో దేవస్య సుమహత్తత్కర్మ విధిపూర్వకమ్ ॥
దక్షః సమాప్య విధివత్సహర్త్విగ్భిః ప్రజాపతిః ॥౨౭॥
ఏవం దక్షమఖః పూర్ణోభవత్తత్ర మునీశ్వరః ॥
శంకరస్య ప్రసాదేన పరబ్రహ్మస్వరూపిణః ॥౨౮॥
అథ దేవర్షయస్సర్వే శంసంతశ్శాంకరం యశః ॥
స్వధామాని యయుస్తు ష్టాః పరేపి సుఖతస్తదా ॥౨౯॥
అహం విష్ణుశ్చ సుప్రీతావపి స్వంస్వం పరం ముదా ॥
గాయన్తౌ సుయశశ్శంభోః సర్వమంగలదం సదా ॥2.2.43.30॥
దక్షసంమానితః ప్రీత్యా మహాదేవోపి సద్గతిః ॥
కైలాసం స యయౌ శైలం సుప్రీతస్సగణో నిజమ్॥౩౧॥
ఆగత్య స్వగిరిం శంభుస్సస్మార స్వప్రియాం సతీమ్ ॥
గణేభ్యః కథయామాస ప్రధానేభ్యశ్చ తత్కథామ్ ॥౩౨॥
కాలం నినాయ విజ్ఞానీ బహు తచ్చరితం వదన్॥
లౌకికీం గతిమాశ్రిత్య దర్శయన్ కామితాం ప్రభుః ॥౩౩॥
నానీతికారకః స్వామీ పరబ్రహ్మ సతాం గతిః॥
తస్య మోహః క్వ వా శోకః క్వ వికారః పరో మునే ॥౩౪॥
అహం విష్ణుశ్చ జానీవస్తద్భేదం న కదాచన ॥
కేపరే మునయో దేవా మనుష్యాద్యాశ్చ యోగినః ॥౩౫॥
మహిమా శాంకరోనంతో దుర్విజ్ఞేయో మనీషిభిః ॥
భక్తజ్ఞాతశ్చ సద్భక్త్యా తత్ప్రసాదాద్వినా శ్రమమ్ ॥౩౬॥

ఏకోపి న వికారో హి శివస్య పరమాత్మనః ।।

సందర్శయతి లోకేభ్యః కృత్వా తాం తాదృశీం గతిమ్।।౩౭।।

యత్పఠిత్వా చ సంశ్రుత్య సర్వలోకసుధీర్మునే।।

లభతే సద్గతిం దివ్యామిహాపి సుఖముత్తమమ్।।౩౮।।

ఇత్థం దాక్షాయణీ హిత్వా నిజదేహం సతీ పునః ।।

జజ్ఞే హిమవతః పత్న్యాం మేనాయామితి విశ్రుతమ్ ।।౩౯।।

పునః కృత్వా తపస్తత్ర శివం వవ్రే పతిం చ సా ।।

గౌరీ భూత్వార్ద్ధవామాంగీ లీలాశ్చక్రేద్భుతాశ్శివా ।।2.2.43.౪౦।।

ఇత్థం సతీచరిత్రం తే వర్ణితం పరమాద్భుతమ్ ।।

భుక్తిముక్తిప్రదం దివ్యం సర్వకామప్రదాయకమ్ ।। ౪౧ ।।

ఇదమాఖ్యానమనఘం పవిత్రం పరపావనమ్ ।।

స్వర్గ్యం యశస్యమాయుష్యం పుత్రపౌత్రఫలప్రదమ్ ।। ౪౨ ।।

య ఇదం శృణుయాద్భక్త్యా శ్రావయేద్భక్తిమాన్నరాన్ ।।

సర్వకర్మా లభేత్తాత పరత్ర పరమాం గతిమ్ ।। ౪3 ।।

యః పఠేత్పాఠయేద్వాపి సమాఖ్యానమిదం శుభమ్ ।।

సోపి భుక్త్వాఖిలాన్ భోగానంతే మోక్షమవాప్నుయాత్ ।। ౪౪ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ద్వితీయే సతీఖండే దక్షయ జ్ఞానుసంధానవర్ణనం నామ త్రిచత్వారింశోఽధ్యాయః ।। ౪3 ।। ।। శ్రీః ।।

సమాప్తోయం రుద్రసంహితాన్తర్గతసతీఖణ్డో ద్వితీయః ।। ౨ ।।

।।శ్రీసాంబసదాశివార్పణమస్తు।।

2.3.1

।। శ్రీగణేశాయ నమః ।। ।।

అథ తృతీయః పార్వతీఖణ్డః ప్రారభ్యతే ।।

నారద ఉవాచ ।।

దాక్షాయణీ సతీ దేవీ త్యక్తదేహా పితుర్మఖే ।।

కథం గిరిసుతా బ్రహ్మన్బభూవ జగదమ్బికా ।। ౧ ।।

కథం కృత్వా తపోఽత్యుగ్రమ్ప్రతిమాప శివం చ సా ।।

ఏతన్మే పృచ్ఛతే సమ్యక్కథయ త్వం విశేషతః ।। ౨ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

శృణు త్వం మునిశార్దూల శివాచరితముత్తమమ్ ।।

పావనం పరమం దివ్యం సర్వపాపహరం శుభమ్ ।। ౩ ।।

యదా దాక్షాయణీ దేవీ హరేణ సహితా ముదా ।।

హిమాచలే సుచిక్రీడే లీలయా పరమేశ్వరీ ।।౪।।

మత్సుతేయమితి జ్ఞాత్వా సిషేవే మాతృవర్చసా ।।

హిమాచలప్రియా మేనా సర్వర్ద్ధిభిరనిర్భరా ।।౫।।

యదా దాక్షాయణీ రుష్టా నాదృతా స్వతనుం జహౌ ।।

పిత్రా దక్షేణ తద్యజ్ఞే సంగతా పరమేశ్వరీ ।। ౬ ।।

తదైవ మేనకా తాం సా హిమాచలప్రియా మునే ।।

శివలోకస్థితాం దేవీమారిరాధయిషుస్తదా ।।౭।।

తస్యామహం సుతా స్యామిత్యవధార్య సతీ హృదా ।।

త్యక్తదేహా మనో దధ్రే భవితుం హిమవత్సుతా ।। ౮ ।।

సమయం ప్రాప్య సా దేవీ సర్వదేవస్తుతా పునః ।।

సతీ త్యక్తతనుః ప్రీత్యా మేనకాతనయాభవత్ ।।౯।।

నామ్నా సా పార్వతీ దేవీ తపః కృత్వా సుదుస్సహమ్।।

నారదస్యోపదేశాద్వై పతిమ్ప్రాప శివం పునః ।।2.3.1.౧౦।।

నారద ఉవాచ।।

బ్రహ్మన్విధే మహాప్రాజ్ఞ వద మే వదతాం వర ।।

మేనకాయాస్సముత్పత్తిం వివాహం చరితం తథా।।౧౧।।

ధన్యా హి మేనకా దేవీ యస్యాం జాతా సుతా సతీ ।।

అతో మాన్యా చ ధన్యా చ సర్వేషాం సా పతివ్రతా ।।౧౨।।

బ్రహ్మోవాచ।।

శృణు త్వం నారద మునే పార్వతీమాతురుద్భవమ్।।

వివాహం చరితం చైవ పావనం భక్తివర్ద్ధనమ్ ।। ౧3

అస్త్యుత్తరస్యాం దిశి వై గిరీశో హిమవాన్మహాన్ ।।

పర్వతో హి మునిశ్రేష్ఠ మహాతేజాస్సమృద్ధిభాక్ ।। ౧౪ ।।

ద్వైరూప్యం తస్య విఖ్యాతం జంగమస్థిరభేదతః ।।

వర్ణయామి సమాసేన తస్య సూక్ష్మస్వరూపకమ్ ।। ౧౫ ।।

పూర్వాపరౌ తోయనిధీ సువిగాహ్య స్థితో హి యః ।।

నానారత్నాకరో రమ్యో మానదణ్డ ఇవ క్షితేః ।।౧౬।।

నానావృక్షసమాకీర్ణో నానాశృంగసుచిత్రితః।।

సింహవ్యాఘ్రాదిపశుభిస్సేవితస్సుఖిభిస్సదా ।। ౧౭ ।।

తుషారనిధిరత్యుగ్రో నానాశ్చర్యవిచిత్రితః ।।

దేవర్షిసిద్ధమునిభిస్సంశ్రితః శివసంప్రియః ।। ౧౮ ।।

తపస్థానోఽతిపూతాత్మా పావనశ్చ మహాత్మనామ్ ।।

తపస్సిద్ధిప్రదోత్యంతం నానాధాత్వాకరః శుభః ।। ౧౯ ।।

స ఏవ దివ్యరూపో హి రమ్యః సర్వాఙ్గసున్దరః ।।

విష్ణ్వంశోఽవికృతః శైలరాజరాజస్సతాంప్రియః।।2.3.1.౨౦।।

కులస్థిత్యై చ స గిరిర్ధర్మవర్ద్ధనహేతవే ।।

స్వవివాహం కర్తుమైచ్ఛత్పితృదేవహితేచ్ఛయా ।।౨౧ ।।

తస్మిన్నవసరే దేవాః స్వార్థమాచిన్త్య కృత్స్నశః ।।

ఊచుః పితౄన్సమాగత్య దివ్యాన్ప్రీత్యా మునీశ్వర ।।౨౨।।

దేవా ఊచుః।।

సర్వే శృణుత నో వాక్యం పితరః ప్రీతమానసాః ।।

కర్తవ్యం తత్తథైవాశు దేవకార్యేప్సవో యది ।।౨3।।

మేనా నామ సుతా యా వో జ్యేష్ఠా మఙ్గలరూపిణీ ।।

తాంవివాహ్య చ సుప్రీత్యా హిమాఖ్యేన మహీభృతా ।। ౨౪ ।।

ఏవం సర్వమహాలాభః సర్వేషాం చ భవిష్యతి ।।

యుష్మాకమమరాణాం చ దుఃఖహానిః పదే పదే ।। ౨౫ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యాకర్ణ్యామరవచః పితరస్తే విమృశ్య చ ।।

స్మృత్వా శాపం సుతానాం చ ప్రోచురోమితి తద్వచః ।। ౨౬ ।।

దదుర్మేనాం సువిధినా హిమాగాయ నిజాత్మజామ్ ।।

సముత్సవో మహానాసీత్తద్వివాహే సుమఙ్గలే ।। ౨౭ ।।

హర్యాద్యయాఽపి తే దేవా మునయశ్చాపరేఽఖిలాః ।।

ఆజగ్ముస్తత్ర సంస్మృత్య వామదేవం భవం ధియా ।। ౨౮ ।।

ఉత్సవం కారయామాసుర్దత్త్వా దానాన్యనేకశః ।।

సుప్రశస్య పితౄన్దివ్యాన్ప్రశశంసుర్హిమాచలమ్ ।।౨౯।।

మహామోదాన్వితా దేవాస్తే సర్వే సమునీశ్వరాః।।

సంజగ్ముః స్వస్వధామాని సంస్మరన్తః శివాశివౌ ।।2.3.1.30।।

కౌతుకం బహు సంప్రాప్య సువివాహ్య ప్రియాం చ తామ్ ।।

ఆజగామ స్వభవనం ముదమాప గిరీశ్వరః ।।3౧।।

బ్రహ్మోవాచ ।। మేనయా హి హిమాగస్య సువివాహో మునీశ్వర।।

ప్రోక్తో మే సుఖదః ప్రీత్యా కిమ్భూయః శ్రోతుమిచ్ఛసి ।।3౨।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం తృతీయే పార్వతీఖణ్డే హిమాచలవివాహవర్ణనం నామ ప్రథమోధ్యాయః।।౧।।

2.3.2

నారద ఉవాచ ।।

విధే ప్రాజ్ఞ వదేదానీం మేనోత్పత్తిం సమాదరాత్ ।।

అపి శాపం సమాచక్ష్వ కురు సందేహభంజనమ్ ।।౧।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

శృణు నారద సుప్రీత్యా మేనోత్పత్తిం వివేకతః ।।

మునిభిః సహ వక్ష్యేహం సుతవర్య్య మహాబుధ ।।౨।।

దక్షనామా మమ సుతో యః పురా కథితో మునే ।।

తస్య జాతాః సుతాః షష్టిప్రమితాస్సృష్టికారణాః ।।3।।

తాసాం వివాహమకరోత్స వరైః కశ్యపాదిభిః ।।

విదితం తే సమస్తం తత్రప్రస్తుతం శృణు నారద ।। ౪ ।।

తాసాం మధ్యే స్వధానామ్నీం పితృభ్యో దత్తవాన్సుతామ్ ।।

తిస్రోభవన్సుతాస్తస్యాస్సుభగా ధర్మమూర్తయః ।। ౫ ।।

తాసాం నామాని శృణు మే పావనాని మునీశ్వర ।।

సదా విఘ్నహరాణ్యేవ మహామంగలదాని చ ।।౬।।

మేనానామ్నీ సుతా జ్యేష్ఠా మధ్యా ధన్యా కలావతీ।।

అన్త్యా ఏతాస్సుతాస్సర్వాః పితౄణామ్మానసోద్భవాః ।।౭।।

అయోనిజాః స్వధాయాశ్చ లోకతస్తత్సుతా మతాః।।।

ఆసాం ప్రోచ్య సునామాని సర్వాన్కామాఞ్జనో లభేత్ ।।౮।।

జగద్వంద్యాః సదా లోకమాతరః పరమోదదాః ।।

యోగిన్యః పరమా జ్ఞాననిధానాస్త్రిలోకగాః ।।౯।।

ఏకస్మిన్సమయే తిస్రో భగిన్యస్తా మునీశ్వర ।।

శ్వేతద్వీపం విష్ణులోకం జగ్ముర్దర్శనహేతవే।।2.3.2.౧౦।।

కృత్వా ప్రణామం విష్ణోశ్చ సంస్తుతిం భక్తిసంయుతాః ।।

తస్థుస్తదాజ్ఞయా తత్ర సుసమాజో మహానభూత్ ।। ౧౧ ।।

తదైవ సనకాద్యాస్తు సిద్ధా బ్రహ్మసుతా మునే ।।

గతాస్తత్ర హరిం నత్వా స్తుత్వా తస్థుస్తదాజ్ఞయా ।। ౧౨ ।।

సనకాద్యాన్మునీన్దృష్ట్వోత్తస్థుస్తే సకలా ద్రుతమ్ ।।

తత్రస్థాన్సంస్థితాన్నత్వా దేవాద్యాఁల్లోకవన్దితాన్ ।। ౧3 ।।

తిస్రో భగిన్యస్తాంస్తత్ర నోత్తస్థుర్మోహితా మునే ।।

మాయయా దైవవివశాశ్శఙ్కరస్య పరాత్మనః ॥ ౧౪ ॥

మోహినీ సర్వ లోకానాం శివమాయా గరీయసీ ॥

తదధీనం జగత్సర్వం శివేచ్ఛా సా ప్రకీర్త్యతే ॥౧౫॥

ప్రారబ్ధం ప్రోచ్యతే సైవ తన్నామాని హ్యనేకశః ॥

శివేచ్ఛయా భవత్యేవ నాత్ర కార్యా విచారణా ॥౧౬॥

భూత్వా తద్వశగాస్తా వై న చక్రురపి తన్నతిమ్॥

విస్మితాస్సమ్ప్రదృశ్యైవ సంస్థితాస్తత్ర కేవలమ్ ॥ ౧౭ ॥

తాదృశీం తద్గతిం దృష్ట్వా సనకాద్యా మునీశ్వరాః ॥

జ్ఞానినోఽపి పరం చక్రుః క్రోధం దుర్విషహం చ తే ॥ ౧౮ ॥

శివేచ్ఛామోహితస్తత్ర సక్రోధస్తా ఉవాచ హ ॥

సనత్కుమారో యోగీశశ్శాపన్దణ్డకరం దదన్ ॥ ౧౯ ॥

సనత్కుమార ఉవాచ ॥

యూయం తిస్రో భగిన్యశ్చ మూఢాః సద్వయునోజ్ఝితాః ॥

అజ్ఞాతశ్రుతితత్త్వా హి పితృకన్యా అపి ధ్రువమ్ ॥ 2.3.2.౨౦ ॥

అభ్యుత్థానం కృతం నో యన్నమస్కారోపి గర్వతః ॥

మోహితా నరభావత్వాత్స్వర్గాద్దూరా భవన్తు హి ॥ ౨౧ ॥

నరస్త్రియః సమ్భవన్తు తిస్రోఽపి జ్ఞానమోహితాః ॥

స్వకర్మణః ప్రభణావే లభధ్వం ఫలమీదృశమ్ ॥ ౨౨ ॥

॥ బ్రహ్మోవాచ ॥

ఇత్యాకర్ణ్య చ సాధ్వస్తాస్తిస్రోఽపి చకితా భృశమ్ ॥

పతిత్వా పాదయోస్తస్య సమూచుర్నతమస్తకాః ॥ ౨౩ ॥

పితృతనయా ఊచుః ।।

మునివర్య్య దయాసిన్ధో ప్రసన్నో భవ చాధునా ।।

త్వత్త్వణామం వయం మూఢాః కుర్మహే స్మ న భావతః ।। ౨౪ ।।

ప్రాప్తం చ తత్ఫలం విప్ర న తే దోషో మహామునే ।।

అనుగ్రహం కురుష్వాత్ర లభేమ స్వర్గతిమ్మునః ।। ౨౫ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

శ్రుత్వా తద్వచనం తాత ప్రోవాచ స మునిస్తదా ।।

శాపోద్ధారం ప్రసన్నాత్మా ప్రేరితః శివమాయయా ।। ౨౬ ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

పితౄణాం తనయాస్తిస్రః శృణుత ప్రీతమానసాః ।।

వచనం మమ శోకఘ్నం సుఖదం సర్వదైవ వః ।। ౨౭ ।।

విష్ణోరంశస్య శైలస్య హిమాధారస్య కామినీ ।।

జ్యేష్ఠా భవతు తత్కన్యా భవిష్యత్యేవ పార్వతీ ।। ౨౮ ।।

ధన్యా ప్రియా ద్వితీయా తు యోగినీ జనకస్య చ ।।

తస్యాః కన్యా మహాలక్ష్మీర్నామ్నా సీతా భవిష్యతి ।। ౨౯ ।।

వృషభానస్య వైశ్యస్య కనిష్ఠా చ కలావతీ ।।।

భవిష్యతి ప్రియా రాధా తత్సుతా ద్వాపరాన్తతః ।। 2.3.2.30 ।।

మేనకా యోగినీ పత్యా పార్వత్యాశ్చ వరేణ చ ।।

తేన దేహేన కైలాసం గమిష్యతి పరమ్పదమ్ ।। ౩౧ ।।

ధన్యా చ సీతయా సీరధ్వజో జనకవంశజః ।।

జీవన్ముక్తో మహాయోగీ వైకుణ్ఠం చ గమిష్యతి ।। ౩౨ ।।

కలావతీ వృషభానస్య కౌతుకాత్కన్యయా సహ ॥

జీవన్ముక్తా చ గోలోకం గమిష్యతి న సంశయః ॥ ౩౩ ॥

వినా విపత్తిం మహిమా కేషాం కుత్ర భవిష్యతి ॥

సుకర్మిణాం గతే దుఃఖే ప్రభవేద్దుర్లభం సుఖమ్ ॥ ౩౪ ॥

యూయం పితౄణాం తనయాస్సర్వాస్స్వర్గవిలాసికాః ॥

కర్మక్షయశ్చ యుష్మాకమభవద్విష్ణుదర్శనాత్ ॥ ౩౫ ॥

ఇత్యుక్త్వా పునరప్యాహ గతక్రోధో మునీశ్వరః ॥

శివం సంస్మృత్య మనసా జ్ఞానదం భుక్తిముక్తిదమ్ ॥ ౩౬ ॥

అపరం శృణుత ప్రీత్యా మద్వచస్సుఖదం సదా ॥

ధన్యా యూయం శివప్రీతా మాన్యాః పూజ్యా హ్యభీక్ష్ణశః ॥ ౩౭ ॥

మేనాయాస్తనయా దేవీ పార్వతీ జగదమ్బికా ॥

భవిష్యతి ప్రియా శమ్భోస్తపః కృత్వా సుదుస్సహమ్ ॥ ౩౮ ॥

ధన్యా సుతా స్మృతా సీతా రామపత్నీ భవిష్యతి ॥

లౌకికాచారమాశ్రిత్య రామేణ విహరిష్యతి ॥ ౩౯ ॥

కలావతీసుతా రాధా సాక్షాద్గోలోకవాసినీ ॥

గుప్తస్నేహనిబద్ధా సా కృష్ణపత్నీ భవిష్యతి ॥2.3.2.౪౦ ॥

బ్రహ్మోవాచ ॥ ఇత్థమాభాష్య స మునిర్భ్రాతృభిస్సహ సంస్తుతః ॥

సనత్కుమారో భగవాంస్తత్రైవాన్తర్హితోఽభవత్ ॥ ౪౧ ॥

తిస్రో భగిన్యస్తాస్తాత పితౄణాం మానసీః సుతాః ॥

గతపాపాస్సుఖం ప్రాప్య స్వధామ ప్రయయుర్ద్రుతమ్ ॥౪౨॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం తృతీయే పార్వతీఖండే పూర్వగతివర్ణనం నామ ద్వితీయోఽధ్యాయః ।। ౨ ।।

2.3.3

నారద ఉవాచ ।।

విధే ప్రాజ్ఞ మహాధీమన్వద మే వదతాం వర ।।

తతః పరం కిమభవచ్చరితం విష్ణుసద్గురో ।। ౧ ।।

అద్భుతేయం కథా ప్రోక్తా మేనా పూర్వగతిః శుభా ।।

వివాహశ్చ శ్రుతస్సమ్యక్పరమం చరితం వద ।।౨।।

మేనాం వివాహ్య స గిరిః కృతవాన్కిం తతః పరమ్ ।।

పార్వతీ కథముత్పన్నా తస్యాం వై జగదమ్బికా ।।౩।।

తపస్సుదుస్సహం కృత్వా కథం ప్రాప పతిం హరమ్ ।।

ఏతత్సర్వం సమాచక్ష్వ విస్తరాచ్ఛాంకరం యశః ।। ౪ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

మునే త్వం శృణు సుప్రీత్యా శాంకరం సుయశః శుభమ్।।

యచ్ఛ్రుత్వా బ్రహ్మహా శుద్ధ్యేత్సర్వాన్కామానవాప్నుయాత్।।౫।।

యదా మేనావివాహన్తు కృత్వాగచ్ఛద్గిరిర్గృహమ్।।

తదా సముత్సవో జాతస్త్రిషు లోకేషు నారద।।౬।।

హిమాచలోఽపి సుప్రీతశ్చకార పరమోత్సవమ్।।

భూసురాన్బంధువర్గాంశ్చ పరానానర్చ సద్ధియా ।।౭।।

సర్వే ద్విజాశ్చ సన్తుష్టా దత్త్వాశీర్వచనం వరమ్ ।।

యయుస్తస్మై స్వస్వధామ బంధువర్గాస్తథాపరే ।।౮।।

హిమాచలోఽపి సుప్రీతో మేనయా సుఖదే గృహే ।।
రేమేఽన్యత్ర చ సుస్థానే నన్దనాదివనేష్వపి ।।౯।।
తస్మిన్నవసరే దేవా మునే విష్ణ్వాదయోఽఖిలాః ।।
మునయశ్చ మహాత్మానః ప్రజగ్ముర్భూధరాన్తికే ।। 2.3.3.౧౦ ।।
దృష్ట్వా తానాగతాన్దేవాన్ప్రణనామ ముదా గిరిః ।।
సంమానం కృతవాన్భక్త్యా ప్రశంసన్స్వ విధిం మహాన్ ।। ౧౧ ।।
సాఞ్జలిర్నతశీర్షో హి స తుష్టావ సుభక్తితః ।।
రోమోద్గమో మహానాసీద్గిరేః ప్రేమాశ్రవోఽపతన్ ।। ౧౨ ।।
తతః ప్రణమ్య సుప్రీతో హిమశైలః ప్రసన్నధీః ।।
ఉవాచ ప్రణతో భూత్వా మునే విష్ణ్వాదికాన్సురాన్ ।।౧౩।।
హిమాచల ఉవాచ ।।
అద్య మే సఫలం జన్మ సఫలం సుమహత్తపః ।।
అద్య మే సఫలం జ్ఞానమద్య మే సఫలాః క్రియాః ।।౧౪।।
ధన్యోఽహమద్య సంజాతో ధన్యా మే సకలా క్షితిః ।।
ధన్యం కులం తథా దారాస్సర్వం ధన్యం న సంశయః ।। ౧౫ ।।
యతః సమాగతా యూయం మిలిత్వా సర్వ ఏకదా ।।
మాం నిదేశయత ప్రీత్యోచితం మత్వా స్వసేవకమ్ ।। ౧౬ ।।
।। బ్రహ్మోవాచ ।।
ఇతి శ్రుత్వా మహీధ్రస్య వచనం తే సురాస్తదా ।।
ఊచుర్హర్యాదయః ప్రీతాః సిద్ధిం మత్వా స్వకార్యతః ।।౧౭।।
దేవా ఊచుః ।।

హిమాచల మహాప్రాజ్ఞ శృణ్వ స్మద్వచనం హితమ్ ।।

యదర్థమాగతాస్సర్వే తద్బ్రూమః ప్రీతితో వయమ్ ।।౧౮।।

యా పురా జగదమ్బామా దక్షకన్యాఽభవద్గిరే ।।

రుద్రపత్నీ హి సా భూత్వా చిక్రీడే సుచిరం భువి ।। ౧౯ ।।

పితృతోఽనాదరం ప్రాప్య సంస్మృత్య స్వపణం సతీ ।।

జగామ స్వపదం త్యక్త్వా తచ్ఛరీరం తదామ్బికా।।2.3.3.౨౦।।

సా కథా విదితా లోకే తవాపి హిమభూధర।।

ఏవం సతి మహాలాభో భవేద్దేవగణస్య హి।।౨౧।।

సర్వస్య భవతశ్చాపి స్యుస్సర్వే తే వశాస్సురాః ।।౨౨।।

।।బ్రహ్మోవాచ।।

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తేషాం హర్యాదీనాం గిరీశ్వరః।।

తథాస్త్వితి ప్రసన్నాత్మా ప్రోవాచ న చ సాదరమ్।।౨౩।।

అథ తే చ సమాదిశ్య తద్విధిమ్పరమాదరాత్।।

స్వయం జగ్మశ్చ శరణముమాయాశ్శంకర స్త్రియః ।।౨౪।।

సుస్థలే మనసా స్థిత్వా సస్మరుర్జగదమ్బికామ్ ।।

ప్రణమ్య బహుశస్తత్ర తుష్టువుః శ్రద్ధయా సురాః ।।౨౫।।

దేవా ఊచుః ।।

దేవ్యుమే జగతామమ్బ శివలోకనివాసినీ ।।

సదాశివప్రియే దుర్గే త్వాం నమామో మహేశ్వరి ।।౨౬।।

శ్రీశక్తిం పావనాం శాన్తాం పుష్టిమ్పరమపావనీమ్।।

వయన్నామామహే భక్త్యా మహదవ్యక్తరూపిణీమ్ ।।౨౭।।

శివాం శివకరాం శుద్ధాం స్థూలాం సూక్ష్మాం పరాయణామ్ ।।

అన్తర్విద్యాసువిద్యాభ్యాం సుప్రీతాం త్వాం నమామహే ।। ౨౮ ।।

త్వం శ్రద్ధా త్వం ధృతిస్త్వం శ్రీస్త్వమేవ సర్వగోచరా ।।

త్వన్దీధితిస్సూర్యగతా స్వప్రపఞ్చప్రకాశినీ ।। ౨౯ ।।

యా చ బ్రహ్మాణ్డసంస్థానే జగజ్జీవేషు యా జగత్ ।।

ఆప్యాయయతి బ్రహ్మాదితృణాన్తం తాం నమామహే ।।2.3.3.30।।

గాయత్రీ త్వం వేదమాతా త్వం సావిత్రీ సరస్వతీ।। ౩౦ ।।

త్వం వార్తా సర్వజగతాం త్వం త్రయీ ధర్మరూపిణీ ।।3౧।।

నిద్రా త్వం సర్వభూతేషు క్షుధా తృప్తిస్త్వమేవ హి।।

తృష్ణా కాన్తిశ్ఛవిస్తుష్టిస్సర్వానన్దకరీ సదా ।।3౨।।

త్వం లక్ష్మీః పుణ్యకర్తౄణాం త్వం జ్యేష్ఠా పాపినాం సదా ।।

త్వం శాన్తిః సర్వజగతాం త్వం ధాత్రీ ప్రాణపోషిణీ ।33।।

త్వన్తస్స్వరూపా భూతానాం పఞ్చానామపి సారకృత్ ।।

త్వం హి నీతిభృతాం నీతిర్వ్యవసాయస్వరూపిణీ ।।3౪।।

గీతిస్త్వం సామవేదస్య గ్రన్థిస్త్వం యజుషాం హుతిః ।।

ఋగ్వేదస్య తథా మాత్రాథర్వణస్య పరా గతిః ।। 3౫ ।।

సమస్తగీర్వాణగణస్య శక్తిస్తమోమయీ ధాతృగుణైకదృశ్యా ।।

రజః ప్రపంచాత్తు భవైకరూపా యా న శ్రుతా భవ్యకరీ స్తుతేహ ।। 3౬ ।।
సంసారసాగరకరాలభవాఙ్గదుఃఖనిస్తారకారితరణిశ్చ నివీతహీనా ।।
అష్టాఙ్గయోగపరిపాలనకేలిదక్షాం విన్ధ్యాగవాసనిరతాం ప్రణమామ తాం వై ।। 3౭ ।।
నాసాక్షివక్త్రభుజవక్షసి మానసే చ ధృత్యా సుఖాని వితనోషి సదైవ జన్తోః ।।

నిద్రేతి యాతి సుభగా జగతీ భవా నః సా నః ప్రసీదంతు భవస్థితిపాలనాయ ।। ३८ ।।
బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇతి స్తుత్వా మహేశానీం జగదమ్బాముమాం సతీమ్ ।।

సుప్రేయమనసః సర్వే తస్థుస్తే దర్శనేప్సవః ।। ३९ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే దితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం తృతీయే పార్వతీఖండే దేవస్తుతిర్నామ తృతీయోఽధ్యాయః ।। ३ ।।

2.3.4

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్థం దేవైః స్తుతా దేవీ దుర్గా దుర్గార్తినాశినీ ।।

ఆవిర్బభూవ దేవానాం పురతో జగదంబికా ।। ౧ ।।

రథే రత్నమయే దివ్యే సంస్థితా పరమాద్భుతే ।।

కింకిణీజాలసంయుక్తే మృదుసంస్తరణే వరే ।।౨।।

కోటిసూర్యాధికాభాస రమ్యావయవభాసినీ।।

స్వతేజోరాశిమధ్యస్థా వరరూపా సమచ్ఛవి ।।३।।

అనూపమా మహామాయా సదాశివవిలాసినీ ।।

త్రిగుణా నిర్గుణా నిత్యా శివలోకనివాసినీ ।। ४ ।।

త్రిదేవజననీ చణ్డీ శివా సర్వార్తినాశినీ।।

సర్వమాతా మహానిద్రా సర్వస్వజనతారిణీ ।।५।।

తేజోరాశేః ప్రభావాత్తు సా తు దృష్ట్వా సురైశ్శివా ।।

తుష్టువుస్తాం పునస్తే వై సురా దర్శనకాంక్షిణః ।।६।।

అథ దేవగణాస్సర్వే విష్ణ్వాద్యా దర్శనేప్సవః ।।

దదృశుర్జగదమ్బాం తాం తత్కృపాం ప్రాప్య తత్ర హి ।। ౭ ।।
బభూవానన్దసన్దోహస్సర్వేషాం త్రిదివౌకసామ్।।
పునః పునః ప్రణేముస్తాం తుష్టువుశ్చ విశేషతః ।। ౮ ।।
దేవా ఊచుః ।।
శివే శర్వాణి కల్యాణి జగదమ్బ మహేశ్వరి ।।
త్వాం నతాస్సర్వథా దేవా వయం సర్వార్తినాశినీమ్ ।।౯।।
న హి జానన్తి దేవేశి వేదశాస్త్రాణి కృత్స్నశః ।।
అతీతో మహిమా ధ్యానం తవ వాఙ్మనసోశ్శివే ।।2.3.4.౧౦।।
అతద్వ్యావృత్తితస్తాం వై చకితం చకితం సదా ।।
అభిధత్తే శ్రుతిరపి పరేషాం కా కథా మతా ।। ౧౧ ।।
జానన్తి బహవో భక్తాస్త్వత్కృపాం ప్రాప్య భక్తితః ।।
శరణాగతభక్తానాం న కుత్రాపి భయాదికమ్ ।। ౧౨ ।।
విజ్ఞప్తిం శృణు సుప్రీతా యస్యా దాసాస్సదామ్బికే ।।
తవ దేవి మహాదేవి హీనతో వర్ణయామహే ।। ౧3 ।।
పురా దక్షసుతా భూత్వా సంజాతా హరవల్లభా ।।
బ్రహ్మణశ్చ పరేషాం వా నాశయత్వమకంమహత్ ।। ౧౪ ।।
పితృతోఽనాదరం ప్రాప్యాత్యజః పణవశాత్తనుమ్ ।।
స్వలోకమగమస్త్వం వాలభద్దుఃఖం హరోఽపి హి ।। ౧౫ ।।
న హి జాతమ్పపూర్ణం తద్దేవకార్యం మహేశ్వరి।।
వ్యాకులా మునయో దేవాశ్శరణన్త్వాం గతా వయమ్ ।।౧౬।।
పూర్ణం కురు మహేశాని నిర్జరాణాం మనోరథమ్ ।।

సనత్కుమారవచనం సఫలం స్యాద్యథా శివే।। ౧౭ ।।

అవతీర్య క్షితౌ దేవి రుద్రపత్నీ పునర్భవ।।

లీలాం కురు యథాయోగ్యం ప్రాప్నుయుర్నిర్జరాస్సుఖమ్ ।। ౧౮।।

సుఖీ స్యాద్దేవి రుద్రోఽపి కైలాసాచలసంస్థితః ।।

సర్వే భవన్తు సుఖినో దుఃఖం నశ్యతు కృత్స్నశః ।। ౧౯ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇతి ప్రోచ్యామరాస్సర్వే విష్ణ్వాద్యాః ప్రేమసంకులాః ।।

మౌనమాస్థాయ సంతస్థుర్భక్తినమ్రా త్మమూర్తయః ।। 2.3.4.౨౦ ।।

శివాపి సుప్రసన్నాభూదాకర్ణ్యామరసంస్తుతిమ్ ।।

ఆకలయ్యాథ తద్ధేతుం సంస్మృత్య స్వప్రభుం శివమ్ ।।౨౧ ।।

ఉవాచోమా తదా దేవీ సమ్బోధ్య విబుధాంశ్చ తాన్ ।।

విహస్య మాపతిముఖాన్సదయా భక్తవత్సలా ।।౨౨।।

ఉమోవాచ ।।

హే హరే హే విధే దేవా మునయశ్చ గతవ్యథాః ।।

సర్వే శృణుత మద్వాక్యం ప్రసన్నాహం న సంశయః ।। ౨3 ।।

చరితం మమ సర్వత్ర త్రైలోక్యస్య సుఖావహమ్ ।।

కృతం మయైవం సకలం దక్షమోహాదికం చ తత్ ।। ౨౪ ।।

అవతారం కరిష్యామి క్షితౌ పూర్ణం న సంశయః ।।

బహవో హేతవోఽప్యత్ర తద్వదామి మహాదరాత్ ।। ౨౫ ।।

పురా హిమాచలో దేవా మేనా చాతిసుభక్తితః ।।

సేవాం మే చక్రతుస్తాత జననీవత్సతీతనోః ।। ౨౬ ।।

ఇదానీం కురుత సేవాం సుభక్త్యా మమ నిత్యశః ।।
మేనా విశేషతస్తత్ర సుతాత్వేనాత్ర సంశయః ।। ౨౭ ।।
రుద్రో గచ్ఛతు యూయం చావతారం హిమవద్గృహే ।।
అతశ్చావతరిష్యామి దుఃఖనాశో భవిష్యతి ।।౨౮।।
సర్వే గచ్ఛత ధామ స్వం స్వం సుఖం లభతాం చిరమ్ ।।
అవతీర్య సుతా భూత్వా మేనాయా దాస్య ఉత్సుఖమ్।। ।। ౨౯ ।।
హరపత్నీ భవిష్యామి సుగుప్తం మతమాత్మనః ।।
అద్భుతా శివలీలా హి జ్ఞానినామపి మోహినీ ।। 2.3.4.30 ।।
యావత్త్రప్రభృతి మే త్యక్తా స్వతనుర్దక్షజా సురాః ।।
పితృతోఽనాదరం దృష్ట్వా స్వామినస్తత్క్రతౌ గతా ।।3౧।।
తదాప్రభృతి స స్వామీ రుద్రః కాలాగ్నిసంజ్ఞకః ।।
దిగమ్బరో బభూవాశు మచ్చిన్తనపరాయణః ।। 3౨ ।।
మమ రోషం క్రతౌ దృష్ట్వా పితుస్తత్ర గతా సతీ ।।
అత్యజత్స్వతనుం ప్రీత్యా ధర్మజ్ఞేతి విచారతః।। ।। 33 ।।
యోగ్యభూత్సదనం త్యక్త్వా కృత్వా వేషమలౌకికమ్ ।।
న సేహే విరహం సత్యా మద్రూపాయా మహేశ్వరః ।।3౪।।
మమ హేతోర్మహాదుఃఖీ స బభూవ కువేషభృత్ ।।
అత్యజత్స తదారభ్య కామజం సుఖముత్తమమ్ ।। 3౫।।
అన్యచ్ఛృణుత హే విష్ణో హే విధే మునయః సురాః ।।
మహాప్రభోర్మహేశస్య లీలాం భువనపాలినీమ్ ।। 3౬ ।।
విధాయ మాలాం సుప్రీత్యా మమాస్థ్నాం విరహాకులః ।।

న శాన్తిం ప్రాప కుత్రాపి ప్రబుద్ధో ఽప్యేక ఏవ సః ।। ౩౭ ।।

ఇతస్తతో రురోదోచ్చైరనీశ ఇవ స ప్రభుః ।।

యోగ్యాయోగ్యం న బుబుధే భ్రమన్సర్వత్ర సర్వదా ।।౩౮।।

ఇత్థం లీలాం హరోఽకార్షీద్దర్శయన్కామినాం ప్రభుః ।।

ఊచే కాముకవద్వాణీం విరహవ్యాకులామివ ।।౩౯।।

వస్తుతోఽవికృతోఽదీనోఽస్త్యజితః పరమేశ్వరః ।।

పరిపూర్ణః శివః స్వామీ మాయాధీశోఽఖిలేశ్వరః ।। 2.3.4.౪౦ ।।

అన్యథా మోహతస్తస్య కిం కామాచ్చ ప్రయోజనమ్ ।।

వికారేణాపి కేనాశు మాయాలిప్తో న స ప్రభుః ।। ౪౧ ।।

రుద్రోఽతీవేచ్ఛతి విభుస్స మే కర్తుం కరగ్రహమ్ ।।

అవతారం క్షితౌ మేనాహిమాచలగృహే సురాః ।। ౪౨ ।।

అతశ్చావతరిష్యామి రుద్రసన్తోషహేతవే ।।

హిమాగపత్న్యాం మేనాయా లౌకికీం గతిమాశ్రితా ।।౪౩।।

భక్తా రుద్రప్రియా భూత్వా తపః కృత్వా సుదుస్సహమ్ ।।

దేవకార్యం కరిష్యామి సత్యం సత్యం న సంశయః ।।౪౪।।

గచ్ఛత స్వగృహం సర్వే భవ భజత నిత్యశః ।।

తత్కృపాతోఽఖిలం దుఃఖం వినశ్యతి న సంశయః।।౪౫।।

భవిష్యతి కృపాలోస్తు కృపయా మంగలం సదా ।।

వన్ద్యా పూజ్యా త్రిలోకేఽహం తజ్జాయేతి చ హేతుతః ।।౪౬।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా జగదమ్బా సా దేవానాం పశ్యతాన్తదా ।।

అన్తర్దధే శివా తాత స్వం లోకమ్ప్రాప వై ద్రుతమ్ ।।।౪౭।।

విష్ణ్వాదయస్సురాస్సర్వే మునయశ్చ ముదాన్వితాః।।

కృత్వా తద్దిశి సంనామం స్వస్వధామాని సంయయుః ।। ౪౮ ।।

ఇత్థం దుర్గాసుచరితం వర్ణితం తే మునీశ్వర ।।

సర్వదా సుఖదం నౄణాం భుక్తిముక్తిప్రదాయకమ్ ।। ౪౯ ।।

య ఇదం శృణుయాన్నిత్యం శ్రావయేద్వా సమాహితః ।।

పఠేద్వా పాఠయేద్వాపి సర్వాన్కామాన వాప్నుయాత్ ।।2.3.4.౫౦।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం తృతీయే పార్వతీఖండే దేవసాన్త్వనం నామ చతుర్థోఽధ్యాయః ।।౪।।

2.3.5

నారద ఉవాచ ।।

అన్తర్హితాయాన్దేవ్యాం తు దుర్గాయాం స్వగృహేషు చ ।।

గతేష్వమరవృన్దేషు కిమభూత్తదనన్తరమ్।।౧।।

కథం మేనాగిరీశౌ చ తేపాతే పరమన్తపః ।।

కథం సుతాఽభవత్తస్య మేనాయాన్తాత తద్వద ।। ౨ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

విప్రవర్య సుతశ్రేష్ఠ శృణు తచ్చరితం మహత్ ।।

ప్రణమ్య శంకరం భక్త్యా వచ్మి భక్తివివర్ద్ధనమ్ ।। 3 ।।

ఉపదిశ్య గతే తాత సురవృన్దే గిరీశ్వరః ।।

హర్యాదౌ మేనకా చాపి తేపాతే పరమన్తపః।। ।। ౪ ।।

అహర్నిశం శివాం శమ్భుం చిన్తయన్తౌ చ దమ్పతీ ।।

సమ్యగారేధతుర్నిత్యం భక్తియుక్తేన చేతసా ॥ ౫ ॥

గిరిప్రియాతీవ ముదానర్చ దేవీం శివేన సా ॥

దానన్దదౌ ద్విజేభ్యశ్చ సదా తత్తోషహేతవే ॥౬॥

చైత్రమాసం సమారభ్య సప్తవింశతివత్సరాన్ ॥

శివాం సమ్పూజయామాసాపత్యార్థిన్యన్వహం రతా ॥ ౭ ॥

అష్టమ్యాముపవాసన్తు కృత్వాదాన్నవమీతిథౌ ॥

మోదకైర్బలిపిష్టైశ్చ పాయసైర్గన్ధపుష్పకైః ॥ ౮ ॥

గఙ్గాయామౌషధిప్రస్థే కృత్వా మూర్తిం మహీమయీమ్ ॥

ఉమాయాః పూజయామాస నానావస్తుసమర్పణైః ॥౯॥

కదాచిత్సా నిరాహారా కదాచిత్సా ధృతవ్రతా ॥

కదాచిత్పవనాహారా కదాచిజ్జలభుగ్వ్యభూత్ ॥ 2.3.5.౧౦ ॥

శివావిన్యస్తచేతస్కా సప్తవింశతివత్సరాన్ ॥

నినాయ మేనకా ప్రీత్యా పరం సా మృష్టవర్చసా ॥ ౧౧ ॥

సప్తవింశతివర్షాన్తే జగన్మాతా జగన్మయీ ॥

సుప్రీతాభవదత్యర్థముమా శంకరకామినీ ॥ ౧౨ ॥

అనుగ్రహాయ మేనాయాః పురతః పరమేశ్వరీ ॥

ఆవిర్బభూవ సా దేవీ సన్తుష్టా తత్సుభక్తితః ॥౧౩॥

దివ్యావయవసంయుక్తా తేజోమణ్డలమధ్యగా॥

ఉవాచ విహసన్తీ సా మేనాం ప్రత్యక్షతాం గతా ॥ ౧౪ ॥

దేవ్యువాచ ॥ వరం బ్రూహి మహాసాధ్వి యత్తే మనసి వర్తతే ॥

సుప్రసన్నా చ తపసా తవాహం గిరికామిని ॥ ౧౫ ॥

యత్రాప్రార్థితం త్వయా మేనే తపోవ్రతసమాధినా ।।

దాస్యే తేఽహం చ తత్సర్వం వాఞ్ఛితం యద్యదా భవేత్ ।।౧౬।।

తతస్సా మేనకా దేవీం ప్రత్యక్షాం కాలికాన్తదా ।।

దృష్ట్వా చ ప్రణనామాథ వచనం చేదమబ్రవీత్ ।।౧౭।।

మేనోవాచ ।।

దేవి ప్రత్యక్షతో రూపన్దృష్టన్తవ మయాఽధునా ।।

త్వామహం స్తోతుమిచ్ఛామి ప్రసన్నా భవ కాలికే ।। ౧౮ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

అథ సా మేనయేత్యుక్తా కాలికా సర్వమోహినీ ।।

బాహుభ్యాం సుప్రసన్నాత్మా మేనకాం పరిషస్వజే ।। ౧౯ ।।

తతః ప్రాప్తమహాజ్ఞానా మేనకా కాలికాం శివమ్ ।।

తుష్టావ వాగ్భి రిష్టాభిర్భక్త్యా ప్రత్యక్షతాం గతామ్ ।। 2.3.5.౨౦ ।।

మేనోవాచ ।।

మహామాయాం జగద్ధాత్రీం చణ్డికాం లోకధారిణీమ్ ।।

ప్రణమామి మహాదేవీం సర్వకామార్థదాయినీమ్ ।। ౨౧ ।।

నిత్యానన్దకరీం మాయాం యోగనిద్రాం జగత్ప్రసూమ్ ।।

ప్రణమామి సదాసిద్ధాం శుభసారసమాలినీమ్ ।।౨౨।।

మాతామహీం సదానన్దాం భక్తశోకవినాశినీమ్ ।।

ఆకల్పం వనితానాం చ ప్రాణినాం బుద్ధిరూపిణీమ్ ।। ౨౩ ।।

సా త్వం బంధచ్ఛేదహేతుర్యతీనాం కస్తే గేయో మాదృశీభిః ప్రభావః ।।

హింసాయా వాథర్వవేదస్య సా త్వం నిత్యం కామం త్వం మమేష్టం విధేహి ।। ౨౪ ।।
నిత్యానిత్యైర్భావహీనైః పరాస్త్రైస్తత్తన్మాత్రైర్యోజ్యతే భూతవర్గః ।।

తేషాం శక్తిస్త్వం సదా నిత్యరూపా కాలే యోషా యోగయుక్తా సమర్థా।।౨౫।।

యోనిర్ధరిత్రీ జగతాం త్వమేవ త్వమేవ నిత్యా ప్రకృతిః పరస్తాత్ ।।

యథా వశం క్రియతే బ్రహ్మరూపం సా త్వం నిత్యా మే ప్రసీదాద్య మాతః।।౨౬।।

త్వం జాతవేదోగతశక్తిరుగ్రా త్వం దాహికా సూర్యకరస్య శక్తిః ।।

ఆహ్లాదికా త్వం బహుచన్ద్రికా యా తాన్త్వామహం స్తౌమి నమామి చణ్డీమ్ ।। ౨౭ ।।
యోషాణాం సత్ప్రియా చ త్వం నిత్యా త్వం చోర్ధ్వరేతసామ్ ।।

వాంఛా త్వం సర్వజగతాం ధాయా చ త్వం యథా హరేః ।।౨౮।।

యా చేష్టరూపాణి విధాయ దేవీ సృష్టిస్థితానాశమయీ చ కర్త్రీ ।।
బ్రహ్మచ్యుతస్థాణుశరీరహేతుస్సా త్వం ప్రసీదాద్య పునర్నమస్తే ।। ౨౯ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

తత ఇత్థం స్తుతా దుర్గా కాలికా పునరేవ హి ।।

ఉవాచ మేనకాం దేవీం వాంఛితం వరయేత్యుత ।।2.3.5.30।।

।। ఉమోవాచ ।।

ప్రాణప్రియా మమ త్వం హి హిమాచలవిలాసినీ ।।

యదిచ్ఛసి ధ్రువన్దాస్యే నాదేయం విద్యతే మమ ।। ౩౧ ।।

ఇతి శ్రుత్వా మహేశాన్యాః పీయూషసదృశం వచః ।।

ఉవాచ పరితుష్టా సా మేనకా గిరికామినీ ।। ౩౨ ।।

మేనోవాచ ।।

శివే జయజయ ప్రాజ్ఞే మహేశ్వరి భవామ్బికే ।।

వరయోగ్యాస్మ్యహం చేత్తే వృణే భూయో వరం వరమ్ ।। ౩౩ ।।

ప్రథమం శతపుత్రా మే భవన్తు జగదమ్బికే ।।

బహ్వాయుషో వీర్యవన్త బుద్ధిసిద్ధిసమన్వితాః ।। ౩౪ ।।

పశ్చాత్తథైకా తనయా స్వరూపగుణశాలినీ ।।

కులద్వయానందకరీ భువనత్రయపూజితా ।।౩౫।।

సుతా భవ మమ శివే దేవకార్యార్థమేవ హి ।।

రుద్రపత్నీ భవ తథా లీలాం కురు భవామ్బికే ।। ౩౬ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

తచ్ఛ్రుత్వా మేనకోక్తం హి ప్రాహ దేవీ ప్రసన్నధీః ।।

స్మితపూర్వం వచస్తస్యాః పూరయన్తీ మనోరథమ్ ।।౩౭।।

।। దేవ్యువాచ ।।

శతపుత్రాస్సం భవన్తు భవత్యా వీర్యసంయుతాః ।।

తత్రైకో బలవాన్ముఖ్యః ప్రథమం సంభవిష్యతి ।। ।।౩౮।।

సుతాహం సంభవిష్యామి సన్తుష్టా తవ భక్తితః ।।

దేవ కార్యం కరిష్యామి సేవితా నిఖిలైస్సురైః ।।౩౯।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఏవముక్త్వా జగద్ధాత్రీ కాలికా పరమేశ్వరీ ।।

పశ్యన్త్యా మేనకాయాస్తు తత్రైవాన్తర్దధే శివా ।। 2.3.5.౪౦ ।।

మేనకాపి వరం లబ్ధ్వా మహేశాన్యా అభీ ప్సితమ్ ।।

ముదం ప్రాపామితాం తాత తపఃక్లేశోప్యనశ్యత ।। ౪౧ ।।

దిశి తస్యాం నమస్కృత్య సుప్రహృష్టమనాస్సతీ ।।

జయశబ్దం ప్రోచ్చరంతీ స్వస్థానమ్ప్రవివేశ హ ।।౪౨।।

అథ తస్మై స్వపతయే శశంస సువరం చ తమ్ ।।

స్వచిహ్నబుద్ధమివ వై సువాచా పునరుక్తయా ।। ౪౩ ।।

శ్రుత్వా శైలపతిర్హృష్టోఽభవన్మేనావచో హి తత్ ।।

ప్రశశంస ప్రియాం ప్రీత్యా శివాభక్తిరతాం చ తామ్ ।। ౪౪ ।।

కాలక్రమేణాఽథ తయోః ప్రవృత్తే సురతే మునే ।।

గర్భో బభూవ మేనాయా వవృధే ప్రత్యహం చ సః ।। ౪౫ ।।

అసూత సా నాగవధూపభోగ్యం సుతముత్తమమ్ ।।

సముద్రబద్ధసత్సఖ్యం మైనాకాభిధమద్భుతమ్ ।। ౪౬ ।।

వృత్రశత్రావపి క్రుద్ధే వేదనాశం సపక్షకమ్ ।।

పవిక్షతానాం దేవర్షే పక్షచ్ఛిది వరాఙ్గకమ్ ।। ౪౭ ।।

ప్రవరం శతపుత్రాణాం మహాబలపరాక్రమమ్ ।।

స్వోద్భవానాం మహీధ్రాణాం పర్వతేన్ద్రైకధిష్ఠితమ్ ।। ౪౮।।

ఆసీన్మహోత్సవస్తత్ర హిమాచలపురేఽద్భుతః ।।

దమ్పత్యోః ప్రముదాధిక్యం బభూవ క్లేశసంక్షయః ।।౪౯।।

దానన్దదౌ ద్విజాతిభ్యోఽన్యేభ్యశ్చ ప్రదదౌ ధనమ్ ।।

శివాశివపదద్వన్ద్వే స్నేహోఽభూదధికస్తయోః ।।2.3.5.౫౦।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుం సం తృతీయే పార్వతీఖండే
మేనావరలాభవర్ణనో నామ పంచమోఽధ్యాయః ।। ౫ ।।

2.3.6

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

అథ సంస్మరతుర్భక్త్యా దమ్పతీ తౌ భవామ్బికామ్ ।।
ప్రసూతిహేతవే తత్ర దేవకార్యార్థమాదరాత్ ।।౧।।
తతస్సా చణ్డికా యోగాత్త్యక్తదేహా పురా పితుః ।।
ఈహయా భతితుం భూయస్సమైచ్ఛద్గిరిదారతః ।। ౨ ।।
సత్యం విధాతుం స్వవచః ప్రసన్నాఖిలకామదా ।।
పూర్ణాంశాచ్ఛైలచిత్తే సా వివేశాథ మహేశ్వరీ ।।౩।।
విరరాజ తతస్సోతిప్రమదోపూర్వసుద్యుతిః ।।
హుతాశన ఇవాధృష్యస్తేజోరాశిర్మహామనాః ।।౪।।
తతో గిరిస్స్వప్రియాయాం పరిపూర్ణం శివాంశకమ్ ।।
సమాధిమత్త్వాత్సమయే సమధత్త సుశంకరే ।। ౫ ।।
సమధత్త గిరేః పత్నీ గర్భం దేవ్యాః ప్రసాదతః ।।
చిత్తే స్థితాయాః కరుణాకరాయాః సుఖదం గిరేః ।। ౬ ।।
గిరిప్రియా సర్వజగన్నివాసాసంశ్రయాధికమ్ ।।
విరేజే సుతరాం మేనా తేజోమణ్డలగా సదా ।। ౭ ।।
సుఖోదయం స్వభర్తుశ్చ మేనా దౌహృదలక్షణమ్ ।।
దధౌ నిదానన్దేవానామానన్దస్యేప్సితం శుభమ్ ।। ౮ ।।
దేహ సాదాదసంపూర్ణభూషణా లోధ్రసంముఖా ।।
స్వల్పభేన్దుక్షయే కాలం విచేష్యర్క్షా విభావరీ ।। ౯।।
తదాననం మృత్సురభినాయం తృప్తిం గిరీశ్వరః ।।
మునే రహస్యుపాఘ్రాయ ప్రేమాధిక్యం బభూవ తత్ ।।2.3.6.౧౦।।
మేనా స్పృహావతీ కేషు న మే శంసతి వస్తుషు ।।

కించిదిష్టం ప్రియాపృచ్ఛదనువేలం సఖీ గిరిః ।।౧౧।।

ఉపేత్య దౌహదం శల్యం యద్వవ్రేఽపశ్యదాశు తత్ ।।

ఆనీతం నేష్టమస్యాద్ధా నాసాధ్యం త్రిదివేఽపి హి ।। ౧౨ ।।

ప్రచీయమానావయవా నిస్తీర్య దోహదవ్యథామ్ ।।

రేజే మేనా బాలలతా నద్ధపత్రాధికా యథా ।। ౧౩ ।।

గిరిస్సగర్భాం మహిషీమమంస్త ధరణీమివ ।।

నిధానగర్భామభ్యన్తర్లీనవహ్నిం శమీమివ ।। ౧౪ ।।

ప్రియాప్రీతేశ్చ మనసః స్వార్జితద్రవిణస్య చ ।।

సమున్నతైః శ్రుతేః ప్రాజ్ఞః క్రియాశ్చక్రే యథోచితాః।।౧౫।।

దదర్శ కాలే మేనాం స ప్రతీతః ప్రసవోన్ముఖీమ్ ।।

అభ్రితాం చ దివం గర్భగృహే భిషగధిష్ఠితే ।। ౧౬ ।।

దృష్ట్వా ప్రియాం శుభాఙ్గీ వై ముమోదాతిగిరీశ్వరః ।।

గర్భస్థజగదమ్బాం హి మహాతేజోవతీన్తదా ।। ౧౭ ।।

తస్మిన్నవసరే దేవా మునే విష్ణ్వాదయస్తథా ।।

మునయశ్చ సమాగమ్య గర్భస్థాం తుష్టువుశ్శివామ్ ।। ౧౮ ।।

దేవా ఊచుః ।।

దుర్గే జయ జయ ప్రాజ్ఞే జగదమ్బ మహేశ్వరి ।।

సత్యవ్రతే సత్యపరే త్రిసత్యే సత్యరూపిణీ ।। ౧౯ ।।

సత్యస్థే సత్యసుప్రీతే సత్యయోనే చ సత్యతః ।।

సత్యసత్యే సత్యనేత్రే ప్రపన్నాః శరణం చ తే ।। 2.3.6.౨౦ ।।

శివప్రియే మహేశాని దేవదుఃఖక్షయంకరి ।।

త్రైలోక్యమాతా శర్వాణీ వ్యాపినీ భక్తవత్సలా ॥ ౨౧ ॥

ఆవిర్భూయ త్రిలోకేశి దేవకార్యం కురుష్వ హ ॥

సనాథాః కృపయా తే హి వయం సర్వే మహేశ్వరి ॥ ౨౨ ॥

త్వత్తః సర్వే చ సుఖినో లభన్తే సుఖముత్తమమ్ ॥

త్వామృతే న హి కించిద్వై శోభతే త్రిభవేష్వపి ॥ ౨౩ ॥

బ్రహ్మోవాచ ॥

ఇత్థం కృత్వా మహేశాన్యా గర్భస్థాయా బహుస్తుతిమ్ ॥

ప్రసన్నమనసో దేవాస్స్వం స్వం ధామ యయుస్తదా ॥ ౨౪ ॥

వ్యతీతే నవమే మాసే దశమే మాసి పూర్ణతః ॥

గర్భస్థాయా గతిస్తద్ధ్రే కాలికా జగదమ్బికా ॥ ౨౫ ॥

తదా సుసమయశ్చాసీచ్ఛాన్తభగ్రహతారకః ॥

నభః ప్రసన్నతాం యాతం ప్రకాశస్సర్వదిక్షు హి ॥ ౨౬ ॥

మహీ మంగలభూయిష్ఠా సవనగ్రామసాగరా ॥

సరస్స్రవన్తీవాపీషు పుఫుల్లుః పంకజాని వై ॥౨౭॥

వవుశ్చ వివిధా వాతాస్సుఖస్పర్శా మునీశ్వర ॥

ముముదుస్సాధవస్సర్వేఽసతాన్దుఃఖమభూద్ద్రుతమ్ ॥ ౨౮ ॥

దున్దుభీన్వాదయామాసుర్నభస్యాగత్య నిర్జరాః ॥

పుష్పవృష్టిరభూత్తత్ర జగుర్గన్ధర్వసత్తమాః ॥ ౨౯ ॥

విద్యాధరస్త్రియో వ్యోమ్ని ననృతుశ్చాప్సరాస్తథా ॥

తదోత్సవో మహానాసీద్దేవాదీనాం నభఃస్థలే ॥ 2.3.6.30 ॥

తస్మిన్నవసరే దేవీ పూర్వశక్తిశ్శివా సతీ ॥

ఆవిర్బభూవ పురతో మేనాయా నిజరూపతః ।। ౩౧ ।।

వసంతర్తౌ మధౌ మాసే నవమ్యాం మృగధిష్ణ్యకే ।।

అర్ద్ధరాత్రే సముత్పన్నా గంగేవ శశిమణ్డలాత్ ।। ౩౨ ।।

సమయే తత్స్వరూపేణ మేనకా జఠరాచ్చివా ।।

సముద్భూయ సముత్పన్నా సా లక్ష్మీరివ సాగరాత్ ।। ౩౩ ।।

తతస్తస్యాం తు జాతాయాం ప్రసన్నోఽభూత్తదా భవః ।।

అనుకూలో వవౌ వాయుర్గమ్భీరో గంధయుక్శుభః ।। ౩౪ ।।

బభూవ పుష్పవృష్టిశ్చ తోయవృష్టి పురస్సరమ్ ।।

జజ్వలుశ్చాగ్నయః శాన్తా జగర్జుశ్చ తదా ఘనాః ।।౩౫।।

తస్యాం తు జాయమానాయాం సర్వస్వం సమపద్యత ।।

హిమవన్నగరే తత్ర సర్వ దుఃఖం క్షయం గతమ్ ।।౩౬।।

తస్మిన్నవసరే తత్ర విష్ణ్వాద్యాస్సకలాస్సురాః ।।

ఆజగ్ముః సుఖినః ప్రీత్యా దదృశుర్జగదమ్బికామ్।। ।।। ౩౭ ।।

తుష్టువుస్తాం శివామమ్బాం కాలికాం శివకామినీమ్ ।।

దివ్యారూపాం మహామాయాం శివలోకనివాసినీమ్ ।। ౩౮ ।। ।

।। దేవా ఊచుః ।।

జగదమ్బ మహాదేవి సర్వసిద్ధివిధాయిని ।।

దేవకార్యకరీ త్వం హి సదాతస్త్వాం నమామహే ।।౩౯।।

సర్వథా కురు కల్యాణం దేవానాం భక్తవత్సలే ।।

మేనామనోరథః పూర్ణః కృతః కురు హరస్య చ ।। 2.3.6.౪౦ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్థం స్తుత్వా శివాం దేవీం విష్ణ్వాద్యా సుప్రణమ్య తామ్ ।।

స్వంస్వం ధామ యయుః ప్రీతాశ్శంసన్తస్తద్గతిం పరామ్ ।।౪౧ ।।

తాన్తు దృష్ట్వా తథా జాతాం నీలోత్పలదలప్రభామ।।

శ్యామా సా మేనకా దేవీ ముదమాపాతి నారద ।।౪౨।।

దివ్యరూపం విలోక్యాను జ్ఞానమాప గిరిప్రియా ।।

విజ్ఞాయ పరమేశానీం తుష్టావాతిప్రహర్షితా।।౪౩।।

మేనోవాచ ।।

జగదమ్బ మహేశాని కృతాతికరుణా త్వయా ।।

ఆవిర్భూతా మమ పురో విలసన్తీ యదమ్బికే ।। ౪౪ ।।

త్వమాద్యా సర్వశక్తీనాం త్రిలోకజననీ శివే ।।

శివప్రియా సదా దేవీ సర్వదేవస్తుతా పరా।।౪౫।।

కృపాం కురు మహేశాని మమ ధ్యానస్థితా భవ ।।

ఏతద్రూపేణ ప్రత్యక్షం రూపం ధేహి సుతాసమమ్।।౪౬।।

బ్రహ్మోవాచ।।

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తస్యా మేనాయా భూధరస్త్రియాః।।

ప్రత్యువాచ శివా దేవీ సుప్రసవామఅరిప్రియామ్।।౪౭।।

దేవ్యువాచ।।

హే మేనే త్వం పురా మాం చ సుసేవితవతీ రతా ।।

త్వద్భక్త్యా సుప్రసన్నాహం వరన్దాతుం గతాన్తికమ్।।౪౮।।

వరం బ్రూహీతి మద్వాణీం శ్రుత్వా తే తద్వరో వృతః ।।

సుతా భవ మహాదేవీ సా మే దేవహితం కురు ।। ౪౯ ।।

తథా దత్త్వా వరం తేఽహం గతా స్వమ్పదమాదరాత్ ।।

సమయం ప్రాప్య తనయా భవన్తే గిరికామిని ।।2.3.6.౫౦।।

దివ్యరూపం ధృతం మేద్య యత్తే మత్స్మరణం భవేత్।।

అన్యథా మర్త్యభావేన తవాజ్ఞానం భవేన్మయి ।।౫౧।।

యువాం మాం పుత్రిభావేన దివ్యభావేన వా సకృత్ ।।

చిన్తయన్తౌ కృతస్నేహౌ యాతాస్సోద్ధ మద్గతిమ్పరామ్ ।।౫౨।।

దేవకార్యం కరిష్యామి లీలాం కృత్వా దుభ్తాం క్షితౌ ।।

శమ్భుపత్నీ భవిష్యామి తారయిష్యామి సజ్జనాన్।।౫3।।

బ్రహ్మోవాచ।।

ఇత్యుక్త్వాసీచ్ఛివా తూష్ణీమమ్బికా స్వాత్మమాయయా।।

పశ్యన్త్యాం మాతరి ప్రీత్యా సద్యోఽఽభూత్తనయా తనుః ।।౫౪।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం తృతీయే పార్వతీఖణ్డే పార్వతీజన్మవర్ణనం నామ షష్ఠోఽధ్యాయః ।। ౬ ।।

2.3.7

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

తతో మేనా పురస్సా వై సుతా భూత్వా మహాద్యుతిః ।।

చకార రోదనం తత్ర లౌకికీం గతిమాశ్రితా ।। ౧ ।।

అరిష్టశయ్యాం పరితస్సద్విసారిసుతేజసా ।।

నిశీథదీపా విహతత్విష ఆసన్నరం మునే ।। ౨ ।।

శ్రుత్వా తద్రోదనం రమ్యం గృహస్థాస్సర్వయోషితః ।।

జహృషుస్సమ్భ్రమాత్తత్రాగతాః ప్రీతిపురస్సరాః ।।3।।

తచ్ఛుద్ధాన్తచరః శీఘ్రం శశంస భూభృతే తదా ।।
పార్వతీజన్మ సుఖదం దేవకార్యకరం శుభమ్ ।। ౪ ।।
తచ్ఛుద్ధాన్తచరాయాశు పుత్రీజన్మ సుశంసతే ।।
సితాతపత్రం నాదేయమాసీత్తస్య మహీభృతః ।।౫ ।।
గతస్తత్ర గిరిః ప్రీత్యా సపురోహితసద్విజః ।।
దదర్శ తనయాం తాన్తు శోభమానాం సుభాససా ।। ౬ ।।
నీలోత్పలదల శ్యామాం సుద్యుతిం సుమనోరమామ్ ।।
దృష్ట్వా చ తాదృశీం కన్యాం ముమోదాతి గిరీశ్వరః ।। ౭ ।।
సర్వే చ ముముదుస్తత్ర పౌరాశ్చ పురుషాః స్త్రియః ।।
తదోత్సవో మహానాసీన్నేదుర్వాద్యాని భూరిశః ।। ౮ ।।
బభూవ మంగలం గానం ననృతుర్వారయోషితః ।।
దానం దదౌ ద్విజాతిభ్యో జాతకర్మవిధాయ చ।।౯।।
అథ ద్వారం సమాగత్య చకార సుమహోత్సవమ్।।
హిమాచలః ప్రసన్నాత్మా భిక్షుభ్యో ద్రవిణన్దదౌ।।2.3.7.౧౦।।
అథో ముహూర్తే సుమతే హిమవాన్మునిభిః సహ।।
నామాఽకరోత్సుతాయాస్తు కాలీత్యాది సుఖప్రదమ్।।౧౧।।
దానం దదౌ తదా ప్రీత్యా ద్విజేభ్యో బహు సాదరమ్ ।।
ఉత్సవం కారయామాస వివిధం గానపూర్వకమ్ ।। ౧౨ ।।
ఇత్థం కృత్వోత్సవం భూరి కాలీం పశ్యన్ముహుర్ముహుః ।।
లేభే ముదం సపత్నీకో బహుపుత్రోఽపి భూధరః ।। ౧౩ ।।
తత్ర సా వవృధే దేవీ గిరిరాజగృహే శివా ।।

గంగేవ వర్షాసమయే శరదీవాథ చన్ద్రికా ।। ౧౪ ।।

ఏవం సా కాలికా దేవీ చార్వఙ్గీ చారుదర్శనా।।

దద్ధే చానుదినం రమ్యాం చన్ద్రబిమ్బకలామివ ।।౧౫।।

కులోచితేన నామ్నా తాం పార్వతీత్యాజుహావహ।

బన్ధుప్రియాం బన్ధుజనః సౌశీల్యగుణసంయుతామ్ ।। ౧౬ ।।

ఉమేతి మాత్రా తపసే నిషిద్ధా కాలికా చ సా ।।

పశ్చాదుమాఖ్యాం సుముఖీ జగామ భువనే మునే ।। ౧౭ ।।

దృష్టిః పుత్రవతోఽప్యద్రేస్తస్మింస్తృప్తిం జగామ న ।।

అపత్యే పార్వతీత్యాఖ్యే సర్వసౌభాగ్య సంయుతే ।। ౧౮ ।।

మధోరనన్తపుష్పస్య చూతే హి భ్రమరావలిః ।।

విశేషసంగా భవతి సహకారే మునీశ్వర ।। ౧౯ ।।

పూతో విభూషితశ్చాపి స బభూవ తయా గిరిః ।।

సంస్కారవత్యేవ గిరా మనీషీవ హిమాలయః ।।2.3.7.౨౦।।

ప్రభామహత్యా శిఖయేవ దీపో భువనస్య చ ।।

త్రిమార్గయేవ సన్మార్గస్తద్వద్గిరిజయా గిరిః ।। ౨౧ ।।

కన్దుకైః కృత్రిమైః పుత్రైస్సఖీమధ్యగతా చ సా ।।

గంగాసైకతవేదీభిర్బాల్యే రేమే ముహుర్ముహుః ।। ౨౨ ।।

అథ దేవీ శివా సా చోపదేశసమయే మునే ।।

పపాఠ విద్యాత్సుప్రీత్యా యతచిత్తా చ సద్గురోః ।।౨౩।।

ప్రాక్తనా జన్మవిద్యాస్తాం శరదీవ ప్రపేదిరే ।।

హంసాలిస్స్వర్ణదీ నక్తమాత్మభాసో మహౌషధిమ్ ।। ౨౪ ।।

ఇత్థం సువర్ణితా లీలా శివాయాః కాచిదేవ హి ॥

అన్యలీలాప్ర్వక్ష్యేఽహం శృణు త్వం ప్రేమతో మునే ॥ ౨౫॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం తృతీయే పార్వతీఖణ్డే పార్వతీబాల్యలీలావర్ణనంనామ సప్తమో ఽధ్యాయః ॥ ౭ ॥

2.3.8

॥ బ్రహ్మోవాచ ॥

ఏకదా తు శివజ్ఞానీ శివలీలావిదాంవరః ॥

హిమాచలగృహం ప్రీత్యాగమస్త్వం శివప్రేరితః ॥ ౧ ॥

దృష్ట్వా మునే గిరీశస్త్వాం నత్వానర్చ స నారద ॥

ఆహూయ చ స్వతనయాం త్వదఙ్ఘ్ర్యోస్తామపాతయత్ ॥ ౨ ॥

పునర్నత్వా మునీశ త్వాముు వాచ హిమభూధరః ॥

సాఞ్జలిః స్వవిధిం మత్వా బహుసన్నతమస్తకః॥౩॥

హిమాలయ ఉవాచ ॥

హే మునే నారద జ్ఞానిన్బ్రహ్మపుత్రవర ప్రభో ॥

సర్వజ్ఞస్త్వం సకరుణః పరోపకరణే రతః ॥ ౪ ॥

మత్సుతాజాతకం బ్రూహి గుణదోషసముద్భవమ్ ॥

కస్య ప్రియా భాగ్యవతీ భవిష్యతి సుతా మమ ॥ ౫ ॥

॥ బ్రహ్మోవాచ ॥

ఇత్యుక్తో మునివర్య త్వం గిరీశేన హిమాద్రిణా ॥

విలోక్య కాలికాహస్తం సర్వాంగం చ విశేషతః ॥౬ ॥

అవోచస్త్వం గిరిం తాత కౌతుకీ వాగ్విశారదః ॥

జ్ఞానీ విదితవృత్తాన్తో నారదః ప్రీతమానసః ।। ౭ ।।

నారద ఉవాచ ।।

ఏషా తే తనయా మేనే సుధాంశోరివ వర్ద్ధితా ।।

ఆద్యా కలా శైలరాజ సర్వలక్షణశాలినీ ।।౮।।

స్వపతేస్సుఖదాత్యన్తం పిత్రోః కీర్తివివర్ద్ధినీ ।।

మహాసాధ్వీ చ సర్వాసు మహానన్దకరీ సదా ।। ౯ ।।

సులక్షణాని సర్వాణి త్వత్సుతాయాః కరే గిరే ।।

ఏకా విలక్షణా రేఖా తత్ఫలం శృణు తత్త్వతః ।। 2.3.8.౧౦ ।।

యోగీ నగ్నోఽగుణోఽకామీ మాతృతాతవివర్జితః ।।

అమానోఽశివవేషశ్చ పతిరస్యాః కిలేదృశః ।। ౧౧ ।।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తే హి సత్యం మత్వా చ దమ్పతీ ।।

మేనా హిమాచలశ్చాపి దుఃఖితౌ తౌ బభూవతుః ।। ౧౨ ।।

శివాకర్ణ్యవచస్తే హి తాదృశం జగదమ్బికా ।।।

లక్షణైస్తం శివం మత్వా జహర్షాతి మునే హృది ।। ౧౩।।

న మృషా నారదవచస్త్వితి సంచిన్త్య సా శివా ।।

స్నేహం శివపదద్వన్ద్వే చకారాతి హృదా తదా ।। ౧౪।।

ఉవాచ దుఃఖితః శైలస్త్వాన్తదా హృది నారద ।।

కముపాయం మునే కుర్యామతిదుఃఖమభూదితి ।। ౧౫।।

తచ్ఛ్రుత్వా త్వం మునే ప్రాత్థ మహాకౌతుకకారకః ।।

హిమాచలం శుభైర్వాక్యైర్హర్షయన్వాగ్విశారదః ।। ౧౬।।

నారద ఉవాచ ॥

స్నేహాచ్ఛృణు గిరే వాక్యం మమ సత్యం మృషా న హి ॥

కరరేఖా బ్రహ్మలిపిర్న మృషా భవతి ధ్రువమ్ ॥ ౧౭॥

తాదృశోఽస్యాః పతిః శైల భవిష్యతి న సంశయః ॥

తత్రోపాయం శృణు ప్రీత్యా యం కృత్వా లప్స్యసే సుఖమ్ ॥ ౧౮॥

తాదృశోఽస్తి వరః శమ్భులీలారూపధరః ప్రభుః ॥

కులక్షణాని సర్వాణి తత్ర తుల్యాని సద్గుణైః ॥ ౧౯॥

ప్రభౌ దోషో న దుఃఖాయ దుఃఖదోఽత్యప్రభౌ హి సః ॥

రవిపావకగంగానాం తత్ర జ్ఞేయా నిదర్శనా ॥2.3.8.౨౦ ॥

తస్మాచ్ఛివాయ కన్యా స్వాం శివాం దేహి వివేకతః॥

శివస్సర్వేశ్వరస్సేవ్యోఽవికారీ ప్రభురవ్యయః ॥ ౨౧ ॥

శీఘ్రప్రసాదః స శివస్త్వాం గ్రహీష్యత్యసంశయమ్ ॥

తపఃసాధ్యో విశేషేణ యది కుర్యాచ్ఛివా తపః ॥ ౨౨ ॥

సర్వథా సుసమర్థో హి స శివస్సకలేశ్వరః ॥

కులిపేరపి విధ్వంసీ బ్రహ్మధీనస్త్వకప్రదః ॥ ౨3 ॥

॥ బ్రహ్మోవాచ ॥

ఇత్యుక్త్వా త్వం పునస్తాత కౌతుకీ బ్రహ్మవిన్మునే ॥

శైలరాజమవోచో హి హర్షయన్వచనైశ్శుభైః ॥౨౪॥

భావినీ దయితా శమ్భోస్సానుకూలా సదా హరే ॥

మహాసాధ్వీ సువ్రతా చ పిత్రోస్సుఖవివర్ద్ధినీ ॥ ౨౫ ॥

శమ్భోశ్చిత్తం వశే చైషా కరిష్యతి తపస్వినీ ॥

స చాప్యేనామృతే యోషాం న హ్యన్యాముద్వహిష్యతి ।।౨౬।।

ఏతయోస్సదృశం ప్రేమ న కస్యాప్యేవ తాదృశమ్ ।।

భూతం వా భవితా వాపి నాధునా చ ప్రవర్తతే ।।౨౭।।

అనయోస్సురకార్యాణి కర్తవ్యాని మృతాని చ।।

యాని యాని నగశ్రేష్ఠ జీవితాని పునః పునః ।।౨౮।।

అనయా కన్యయా తేఽద్రే అర్ధనారీశ్వరో హరః ।।

భవిష్యతి తథా హర్షదినయోర్మిలితమ్పునః ।।౨౯।।

శరీరార్ధం హరస్యైషా హరిష్యతి సుతా తవ।।

తపః ప్రభావాత్సంతోష్య మహేశం సకలేశ్వరమ్ ।।2.3.8.30।।

స్వర్ణగౌరీ సువర్ణాభా తపసా తోష్య తం హరమ్ ।।

విద్యుద్గౌరతమా చేయం తవ పుత్రీ భవిష్యతి ।।౩౧।।

గౌరీతి నామ్నా కన్యా తు ఖ్యాతిమేషా గమిష్యతి ।।

సర్వదేవగణైః పూజ్యా హరిబ్రహ్మాదిభిస్తథా ।।౩౨।।

నాన్యస్మై త్వమిమాం దాతుమిహార్హసి నగోత్తమ।।

ఇదం చోపాంశు దేవానాం న ప్రకాశ్యం కదాచన ।। 33 ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇతి తస్య వచః శ్రుత్వా దేవర్షే తవ నారద ।।

ఉవాచ హిమవాన్వాక్యం మునే త్వామ్వాగ్విశారదః ।।౩౪।।

హిమాలయ ఉవాచా।।

హే మునే నారద ప్రాజ్ఞ విజ్ఞప్తిం కాంచిదేవ హి।।

కరోమి తాం శృణు ప్రీత్యా తస్త్వం ప్రముదమావహ ।।౩౫।।

శ్రూయతే త్యక్తసంగస్స మహాదేవో యతాత్మవాన్ ।।

తపశ్చరతి సన్నిత్యం దేవానామప్యగోచరః।।౩౬।।

స కథం ధ్యాన మార్గస్థః పరబ్రహ్మార్పితం మనః।।

భ్రంశయిష్యతి దేవర్షే తత్ర మే సంశయో మహాన్।।౩౭।।

అక్షరం పరమం బ్రహ్మ ప్రదీపకలికోపమమ్।।

సదాశివాఖ్యం స్వం రూపం నిర్వికారమజాపరమ్।।౩౮।।

నిర్గుణం సగుణం తచ్చ నిర్విశేషం నిరీహకమ్।।

అతః పశ్యతి సర్వత్ర న తు బాహ్యం నిరీక్షతే।।౩౯।।

ఇతి స శ్రూయతే నిత్యం కింనరాణాం ముఖాన్మునే।।

ఇహాగతానాం సుప్రీత్యా కిన్తన్మిథ్యా వచో ధ్రువమ్।।2.3.8.౪౦।।

విశేషతః శ్రూయతే స సాక్షాన్నామ్నా తథా హరః ।।

సమయం కృతవాన్పూర్వం తన్మయా గదితం శృణు ।।౪౧।।

న త్వామృతేఽన్యాం వరయే దాక్షాయణి ప్రియే సతీ ।।

భార్యార్థం న గ్రహీష్యామి సత్యమేతద్బ్రవీమి తే ।। ౪౨ ।।

ఇతి సత్యాసమం తేన పురైవ సమయః కృతః ।।

తస్యాం మృతాయాం స కథం స్వయమన్యాం గ్రహీష్యతి ।। ౪౩ ।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా స గిరిస్తూష్ణీమాస తస్య పురస్తవ ।।

తదాకర్ణ్యాథ దేవర్షే త్వం ప్రావోచస్సుతత్త్వతః ।।౪౪।।

నారద ఉవాచ ।।

న వై కార్యా త్వయా చింతా గిరిరాజ మహామతే ।।

ఏషా తవ సుతా కాలీ దక్షజా హ్యభవత్పురా ।। ౪౫ ।।

సతీనామాభవత్తస్యాస్సర్వమంగలదం సదా ।।

సతీ సా వై దక్షకన్యా భూత్వా రుద్రప్రియాభవత ।। ౪౬ ।।

పితుర్యజ్ఞే తథా ప్రాప్యానాదరం శంకరస్య చ ।।

తం దృష్ట్వా కోపమాధాయాత్యాక్షీద్దేహం చ సా సతీ ।।౪౭।।

పునస్సైవ సముత్పన్నా తవ గేహేఽమ్బికా శివా ।।

పార్వతీ హరపత్నీయం భవిష్యతి న సంశయః ।।౪౮।।

ఏతత్సర్వం విస్తరాత్త్వం ప్రోక్తవాన్భూభృతే మునే ।।

పూర్వరూపం చరిత్రం చ పార్వత్యాః ప్రీతివర్ధనమ్ ।। ౪౯ ।।

తం సర్వం పూర్వవృత్తాన్యం కాల్యా మునిముఖాద్గిరిః ।।

శ్రుత్వా సపుత్రదారః స తదా నిఃసంశయోఽభవత్ ।। 2.3.8.౫౦ ।।

తతః కాలీ కథాం శ్రుత్వా నారదస్య ముఖాత్తదా ।।

లజ్జయాధోముఖీ భూత్వా స్మితవిస్తారితాననా ।।౫౧।।

కరేణ తాం తు సంస్పృశ్య శ్రుత్వా తచ్చరితం గిరిః ।।

మూర్ధ్ని శశ్వత్తథాఘ్రాయ స్వాస నాన్తే న్యవేశయత్ ।। ౫౨ ।।

తతస్త్వం తాం పునర్దృష్ట్వాఽవోచస్తత్ర స్థితాం మునే ।।

హర్షయన్ గిరిరాజం చ మేనకాన్తనయైః సహ ।। ౫౩ ।।।

సింహాసనన్తు కిన్త్వస్యాశ్శైలరాజ భవేదతః ।।

శమ్భోరూరౌ సదైతస్యా ఆసనం తు భవిష్యతి ।।౫౪।।

హరోరూర్వాసనమ్ప్రాప్య తనయా తవ సన్తతమ్ ।।

న యత్ర కస్యాచిదృష్టిర్మానసం వా గమిష్యతి ।। ౫౫ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇతి వచనముదారం నారద త్వం గిరీశం త్రిదివమగమ ఉక్త్వా తత్క్షణాదేవప్రీత్యా ।।
గిరిపతిరపి చిత్తే చారుసంమోదయుక్తస్స్వగృహమగమదేవం సర్వసంపత్సమృద్ధమ్
।। ೫೭ ।

ఇతి శ్రీశివమహా పురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం తృతీయే పార్వతీఖండే
నారదహిమాలయసంవాదవర్ణనం నామాష్టమోఽధ్యాయః ।। ౮ ।।

2.3.9

నారద ఉవాచ ।।

విధే తాత త్వయా శైవవర ప్రాజ్ఞాద్భుతా కథా ।।

వర్ణితా కరుణాం కృత్వా ప్రీతిర్మే వర్ద్ధితాధికమ్ ।।౧।।

విధే గతే స్వకం ధామ మయి వై దివ్యదర్శనే ।।

తతః కిమభవత్తాత కృపయా తద్వదాధునా ।। ౨ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

గతే త్వయి మునే స్వర్గే కియత్కాలే గతే సతి ।।

మేనా ప్రాప్యైకదా శైలనికటం ప్రణనామ సా ।। 3 ।।

స్థిత్వా సవినయప్రాహ స్వనాథం గిరికామినీ ।।

తత్ర శైలాధినాథం సా ప్రాణప్రియసుతా సతీ ।। ౪ ।।

మేనోవాచ ।।

మునివాక్యం న బుద్ధం మే సమ్యగ్ నారీస్వభావతః ।।

వివాహం కురు కన్యాయాస్సున్దరేణ వరేణ హ ।। ౫ ।।

సర్వథా హి భవేత్తత్రోద్వాహోఽపూర్వసుఖావహః ।।

వరశ్చ గిరిజాయాస్తు సులక్షణకులోద్భవః ।। ౬ ।।

ప్రాణప్రియా సుతా మే హి సుఖితా స్యాద్యథా ప్రియ ।।

సద్వరం ప్రాప్య సుప్రీతా తథా కురు నమోఽస్తు తే ।।౭।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వాశ్రుముఖీ మేనా పత్యంఘ్ర్యోః పతితా తదా ।।

తాముత్థాప్య గిరిః ప్రాహ యథావత్ప్రాజ్ఞసత్తమః ।। ౮ ।।

హిమాలయ ఉవాచ ।।

శృణు త్వం మేనకే దేవి యథార్థం వచ్మి తత్త్వతః।।

భ్రమం త్యజ మునేర్వాక్యం వితథం న కదాచన ।।౯।।

యది స్నేహః సుతాయాస్తే సుతాం శిక్షయ సాదరమ్ ।।

తపః కుర్యాచ్ఛంకరస్య సా భక్త్యా స్థిరచేతసా ।। 2.3.9.౧౦ ।।

చేత్ప్రసన్నః శివః కాల్యాః పాణిం గృహ్ణాతి మేనకే ।।

సర్వం భూయాచ్ఛుభం నశ్యేన్నారదోక్తమమంగలమ్ ।।౧౧।।

అమంగలాని సర్వాణి మంగలాని సదాశివే ।।

తస్మాత్సుతాం శివప్రాప్త్యై తపసే శిక్షయ ద్రుతమ్ ।। ౧౨ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యాకర్ణ్య గిరేర్వాక్యం మేనా ప్రీతతరాఽభవత్ ।।

సుతోపకంఠమగమదుపదేష్టుం తపోరుచిమ్ ।। ౧౩ ।।

సుతాఙ్గం సుకుమారం హి దృష్ట్వాతీవాథ మేనకా ।।

వివ్యథే నేత్రయుగ్మే చాశ్రుపూర్ణేఽభవతాం ద్రుతమ్ ।। ।। ౧౪ ।।

సుతాం సముపదేష్టుం తన్న శశాక గిరిప్రియా ।।

బుబుధే పార్వతీ తద్ద్రై జననీఙ్గితమాశు సా ।। ౧౫ ।।

అథ సా కాలికా దేవీ సర్వజ్ఞా పరమేశ్వరీ ।।

ఉవాచ జననీం సద్యః సమాశ్వాస్య పునః పునః ।।౧౫॥

పార్వత్యువాచ ।।

మాతశ్శృణు మహాప్రాజ్ఞేఽద్యతనే ఽజముహూర్తకే ।।

రాత్రౌ దృష్టో మయా స్వప్నస్తం వదామి కృపాం కురు ।। ౧౬ ।।

విప్రశ్చైవ తపస్వీ మాం సదయః ప్రీతిపూర్వకమ్ ।।

ఉపాదిదేశ సుతపః కర్తుం మాతశ్శివస్య వై ।।౧౭।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

తచ్ఛ్రుత్వా మేనకా శీఘ్రం పతిమాహూయ తత్ర చ ।।

తత్స్వప్నం కథయామాస సుతా దృష్టమశేషతః ।। ।।౧౮।।

సుతాస్వప్నమథాకర్ణ్య మేనకాతో గిరీశ్వరః ।।

ఉవాచ పరమప్రీతః ప్రియాం సమ్బోధయన్గిరా ।। 2.3.9.౨౦ ।।

।। గిరీశ్వర ఉవాచ ।।

హే ప్రియేఽపరరాత్రాన్తే స్వప్నో దృష్టో మయాపి హి ।।

తం శృణు త్వం మహాప్రీత్యా వచ్మ్యహం తం సమాదరాత్ ।।౨౧।।

ఏకస్తపస్వీ పరమో నారదోక్తవరాం గధృక్ ।।

పురోపకంఠం సుప్రీత్యా తపః కర్తుం సమాగతః ।।౨౨।।

గృహీత్వా స్వసుతాం తత్రాగమం ప్రీతతరోప్యహమ్ ।।

మయా జ్ఞాతస్స వై శమ్భుర్నారదో క్తవరః ప్రభుః ।। ౨౩ ।।

సేవార్థం తస్య తనయాముపదిశ్య తపస్వినః ।। తం

వై ప్రార్థితవాంస్తస్యాం న తదాంగీచకార సః ।। ౨౪ ।।
అభూద్వివాదస్తుమహాన్సాంఖ్యవేదాన్తసంమతః ।।
తతస్తదాజ్ఞయా తత్ర సంస్థితాసీత్సుతా మమ ।।౨౫।।
నిధాయ హృది తం కామం సిషేవే భక్తితశ్చ సా ।।
ఇతి దృష్టం మయా స్వప్నం ప్రోక్తవాంస్తే వరాననే ।। ౨౬ ।।
తతో మేనే కియత్కాలం పరీక్ష్యం తత్ఫలం ప్రియే ।।
యోగ్యమస్తీదమేవేహ బుధ్యస్వ త్వం మమ ధ్రువమ్ ।। ౨౭ ।।
।। బ్రహ్మోవాచ ।।
ఇత్యుక్త్వా గిరిరాజశ్చ మేనకా వై మునీశ్వర ।।
సన్తస్థతుః పరీక్షన్తీం తత్ఫలం శుద్ధచేతసౌ ।।౨౮।।
ఇత్థమ్వ్యతీతేఽల్పదినే పరమేశః సతాం గతిః ।।
సతీవిరహసువ్యగ్రో భ్రమన్సర్వత్ర సూతికృత్ ।। ౨౯ ।।
తత్రాజగామ సుప్రీత్యా కియద్గుణయుతః ప్రభుః ।।
తపః కర్తుం సతీప్రేమవిరహాకులమానసః ।। 2.3.9.30 ।।
తపశ్చకార స్వం తత్ర పార్వతీ సేవనే రతా ।।
సఖీభ్యాం సహితా నిత్యం ప్రసన్నార్థమభూత్తదా ।। ౩౧ ।।
విద్ధోఽపి మార్గణైశ్శమ్భుర్నివికృతిం నాప స ప్రభుః ।।
ప్రేషితేన సురైస్స్వాత్మమోహనార్థం స్మరేణ వై ।। ౩౨ ।।
దగ్ధ్వా స్మరం చ తత్రైవ స్వవహ్నినయనేన సః ।।
స్మృత్వా మమ వచః క్రుద్ధో మహ్యామన్తర్దధే తతః ।।33।।
తతః కాలేన కియతా వినాశ్య గిరిజామదమ్ ।।

ప్రసాదితస్సుతపసా ప్రసన్నోఽభూన్మహేశ్వరః ॥౩౪॥

లౌకికాచారమాశ్రిత్య రుద్రో విష్ణుప్రసాదితః ॥

కాలీం వివాహయామాస తతోఽభూద్బహుమంగలమ్ ॥ ౩౫ ॥

ఇత్యేతత్కథితం తాత సమాసాచ్చరితం విభోః ॥

శంకరస్య పరం దివ్యం కిం భూయః శ్రోతుమిచ్ఛసి ॥౩౬॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం తృతీయే పార్వతీఖణ్డే స్వప్నవర్ణనపూం సంక్షేపశివచరితవర్ణనం నామ నవమోఽధ్యాయః ॥ ౯ ॥

2.3.10

నారద ఉవాచ ॥

విష్ణుశిష్య మహాభాగ విధే శైవవర ప్రభో ॥

శివలీలామిమాం వ్యాసాత్ప్రీత్యా మే వక్తుమర్హసి ॥ ౧ ॥

సతీవిరహయుక్శంమ్భుః కిం చక్రే చరితన్తథా ॥

తపః కర్తుం కదాయాతో హిమవత్ప్రస్థముత్తమమ్ ॥ ౨ ॥

శివాశివశివాదో ఽభూత్కథం కామక్షయశ్చ మే ॥

తపః కృత్వా కథమ్ప్రాప శివం శమ్భుం చ పార్వతీ ॥ ౩ ॥

తత్సర్వమపరం చాపి శివసచ్చరితం పరమ్ ॥

వక్తుమర్హసి మే బ్రహ్మన్మహానన్దకరం శుభమ్ ॥ ౪ ॥

సూత ఉవాచ ॥

ఇతి శ్రుత్వా నారదస్య ప్రశ్నం లోకాధిపోత్తమః ॥

విధిః ప్రోవాచ సుప్రీత్యా స్మృత్వా శివపదామ్బుజమ్ ॥౫॥

బ్రహ్మోవాచ ॥ దేవర్షే శైవవర్యాయ తద్యశః శృణు చాదరాత్ ॥

పావనం మఙ్గలకరం భక్తివర్ధనముత్తమమ్ ॥ ౬ ॥

ఆగత్య స్వగిరిం శమ్భుః ప్రియావిరహకాతరః ॥

సస్మార స్వప్రియాం దేవీం సతీం ప్రాణాధికాం హృదా॥౭॥

గణానాభాష్య శోచంస్తాం తద్గుణాన్ప్రే మవర్ధనాన్ ॥

వర్ణయామాస సుప్రీత్యా దర్శయఁల్లౌకికీం గతిమ్ ॥౬॥

దిగమ్బరో బభూవాథ త్యక్త్వా గార్హస్థ్యసద్గతిమ్ ॥

పునర్బభ్రామ లోకన్వై సర్వాఁల్లీలావిశారదః ॥౯॥

దర్శనన్ప్రాప్య కుత్రాపి సతీవిరహదుఃఖితః ॥

పునశ్చ గిరిమాయాతశ్శంకరో భక్తశంకరః ॥ 2.3.10.౧౦ ॥

సమాధాయ మనో యత్నాత్సమాధిన్దుఃఖనాశినమ ॥

చకార చ దదర్శాసౌ స్వరూపం నిజమవ్యయమ్ ॥౧౧॥

ఇత్థం చిరతరం స్థాణుస్తస్థౌ ధ్వస్తగుణత్రయః ॥

నిర్వికారీ పరబ్రహ్మ మాయాధీశస్స్వయంప్రభుః ॥ ౧౨ ॥

తతస్సమాధిన్తత్త్యాజ వ్యతీయ హ్యమితాస్సమాః ॥

యదా తదా బభూవాశు చరితం తద్వదామి వః ॥౧౩॥

ప్రభోర్లలాటదేశాత్తు యత్పృషచ్ఛ్రమసంభవమ్ ॥

పపాత ధరణౌ తత్ర స బభూవ శిశుర్ద్రుతమ్ ॥ ౧౪ ॥

చతుర్భుజోఽరుణాకారో రమణీయాకృతిర్మనే ॥

అలౌకికద్యుతిః శ్రీమాఁస్తేజస్వీ పరదుస్సహః ॥ ౧౫ ॥

రురోద స శిశుస్తస్య పురో హి పరమేశితుః ॥

ప్రాకృతాత్మజవత్తత్ర భవాచారరతస్య హి ॥ ౧౬ ॥

తదా విచార్య సుధియా ధృత్వా సుస్త్రీతనుం క్షితిః ।।

ఆవిర్బభూవ తత్రైవ భయమానీయ శంకరాత్ ।।౧౭।।

తమ్బాలం ద్రుతముత్థాయ క్రోడయాం నిదధే వరమ్ ।।

స్తన్యం సాపాయయత్ప్రీత్యా దుగ్ధం స్వోపరిసమ్భవమ్ ।।౧౮।।

చుచుమ్బ తన్ముఖం స్నేహాత్స్మిత్వా క్రీడయదాత్మజమ్ ।।

సత్యభావాత్స్వయం మాతా పరమేశహితావహా ।।౧౯।।

తద్దృష్ట్వా చరితం శమ్భుః కౌతుకీ సూతికృత్కృతీ ।।

అన్తర్యామీ విహస్యాథోవాచ జ్ఞాత్వా రసాం హరః ।।2.3.10.౨౦।।

ధన్యా త్వం ధరణి ప్రీత్యా పాలయైతం సుతం మమ ।।

త్వయ్యుద్భూతంశ్రమజలాన్మహాతేజస్వినో వరమ్ ।।౨౧।।

మమ శ్రమకభూర్బాలో యద్యపి ప్రియకృత్క్షితే ।।

త్వన్నామ్నా స్యాద్భవేత్ఖ్యాతస్త్రితాపరహితస్సదా ।।౨౨।।

అసౌ బాలః కుదాతా హి భవిష్యతి గుణీ తవ ।।

మమాపి సుఖదాతా హి గృహాణైనం యథారుచి ।। ౨౩ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా విరరామాథ కించిద్విరహముక్తధీః ।।

లోకాచారకరో రుద్రో నిర్వికారీ సతాం ప్రియః ।। ౨౪ ।।

అపి క్షితిర్జగామాశు శివాజ్ఞామధిగమ్య సా ।।

స్వస్థానం ససుతా ప్రాప సుఖమాత్యంతికం చ వై ।। ౨౫ ।।

స బాలో భౌమ ఇత్యాఖ్యాం ప్రాప్య భూత్వా యువా ద్రుతమ్ ।।

తస్యాం కాశ్యాం చిరం కాలం సిషేవే శంకరమ్ప్రభుమ్ ।।౨౬।।

విశ్వేశ్వరప్రసాదేన గ్రహత్వం ప్రాప్య భూమిజః ।।

దివ్యం లోకం జగామాశు శుక్రలోకాత్పరం వరమ్ ।। ౨౭ ।।

ఇత్యుక్తం శమ్భుచరితం సతీవిరహసంయుతమ్।।

తపస్యాచరణం శమ్భోశ్శృణు చాదరతో మునే ।।౨౮।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం తృతీయే పార్వతీఖణ్డే భౌమోత్పత్తిశివలీలావర్ణనం నామ దశమోఽధ్యాయః ।। ౧౦ ।।

2.3.11

బ్రహ్మోవాచ ।।

వర్ద్ధమానా గిరేః పుత్రీ సా శక్తి లోకపూజితా ।।

అష్టవర్షా యదా జాతా హిమాలయగృహే సతీ ।।౧।।

తజ్జన్మ గిరిశో జ్ఞాత్వా సతీవిరహకాతరః ।।

కృత్వా తామద్భుతామన్తర్మోదాతీవ నారద।।౨।।

తస్మిన్నేవాన్తరే శమ్భుర్లౌకికీం గతిమాశ్రితః।।

సమాధాతుం మనస్సమ్యక్తపః కర్త్తుం సమైచ్ఛత।3।।

కాంశ్చిద్గణవరాఞ్చాన్తాన్నన్ద్యాదీనవగృహ్య చ ।।

గఙ్గావతారమగమద్ధిమవత్ప్రస్థముత్తమమ్ ।। ౪ ।।

యత్ర గంగా నిపతితా పురా బ్రహ్మపురాత్స్రుతా ।।

సర్వాఘౌఘవినాశాయ పావనీ పరమా మునే ।। ౫ ।।

తపఃప్రారమ్భమకరోత్స్థిత్వా తత్ర వశీ హరః ।।

ఏకాగ్రం చింతయామాస స్వమాత్మానమతన్ద్రితః ।। ౬ ।।

చేతో జ్ఞానభవం నిత్యం జ్యోతీరూపం నిరామయమ్ ।।

జగన్మయం చిదానన్దం ద్వైతహీనం నిరాశ్రయమ్ ।।౭।।

హరే ధ్యానపరే తిస్మిన్ప్రమథా ధ్యానతత్పరాః।।

అభవన్కేచిదపరే నన్దిభృంగ్యాదయో గణాః।।౬।।

సేవాం చక్రుస్తదా కేచిద్గణాః శమ్భోః పరాత్మనః।।

నైవాకూజంస్తు మౌనా హి ద్వరపాః కేచనాభవన్ ।।౯।।

ఏతస్మిన్నన్తరే తత్ర జగామ హిమభూధరః।।

శఙ్కరస్యౌషధిప్రస్థం శ్రుత్వాగమనమాదరాత్।।2.3.11.౧౦।।

ప్రణనామ ప్రభుం రుద్రం సగణో భూధరేశ్వరః ।।

సమానర్చ చ సుప్రీతస్తుష్టావ స కృతాఞ్జలిః ।।౧౧।।

హిమాలయ ఉవాచ ।।

దేవదేవ మహాదేవ కపర్దిచ్ఛంకర ప్రభో ।।

త్వయైవ లోకనాథేన పాలితం భువనత్రయమ్ ।।౧౨।।

నమస్తే దేవదేవేశ యోగిరూపధరాయ చ ।।

నిర్గుణాయ నమస్తుభ్యం సగుణాయ విహారిణే ।।౧3।।

కైలాసవాసినే శమ్భో సర్వలోకాటనాయ చ ।।

నమస్తే పరమేశాయ లీలాకారాయ శూలినే ।।౧౪।।

పరిపూర్ణగుణాధానవికారరహితాయతే ।।

నమోఽనీహాయ వీహాయ ధీరాయ పరమాత్మనే।।౧౫।।

అబహిర్భోగకారాయ జనవత్సలతే నమః।।

త్రిగుణాధీశ మాయేశ బ్రహ్మణే పరమాత్మనే।।౧౬।।

విష్ణుబ్రహ్మాదిసేవ్యాయ విష్ణుబ్రహ్మస్వరూపిణే।।

విష్ణుబ్రహ్మకదాత్రే తే భక్తప్రియ నమోఽస్తు తే ।। ౧౭।।

తపోరత తపస్థానసుతపః ఫలదాయినే ।।

తపఃప్రియాయ శాన్తాయ నమస్తే బ్రహ్మరూపిణే ।।౧౮।।

వ్యవహారకరాయైవ లోకాచారకరాయ తే ।।

సగుణాయ పరేశాయ నమోస్తు పరమాత్మనే ।। ।। ౧౯ ।।

లీలా తవ మహేశానావేద్యా సాధుసుఖప్రదా ।।

భక్తాధీనస్వరూపోఽసి భక్తవశ్యో హి కర్మకృత్ ।। 2.3.11.౨౦ ।।

మమ భాగ్యోదయాదత్ర త్వమాగత ఇహ ప్రభో।।

సనాథ కృతవాన్మాం త్వం వర్ణితో దానవత్సలః।।౨౧ ।।

అద్య మే సఫలం జన్మ సఫలం జీవనం మమ।।

అద్య మే సఫలం సర్వం యదత్ర త్వం సమాగతః ।।౨౨।।

జ్ఞాత్వా మాం దాసమవ్యగ్రమాజ్ఞాన్దేహి మహేశ్వర ।।

త్వత్సేవాం చ మహాప్రీత్యా కుర్యామహమనన్యధీః ।। ౨౩ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తస్య గిరీశస్య మహేశ్వరః ।।

కించిదున్మీల్య నేత్రే చ దదర్శ సగణం గిరిమ్ ।। ౨౪ ।।

సగణం తన్తథా దృష్ట్వా గిరిరాజం వృషధ్వజః ।।

ఉవాచ ధ్యానయోగస్థః స్మయన్నివ జగత్పతిః ।। ౨౫ ।।

మహేశ్వర ఉవాచ ।।

తవ పృష్ఠే తపస్తప్తుం రహస్యమహమాగతః ।।

యథా న కోపి నికటం సమాయాతు తథా కురు ।। ౨౬ ।।

త్వం మహాత్మా తపోధామా మునీనాం చ సదాశ్రయః ।।

దేవానాం రాక్షసానాం చ పరేషాం చ మహాత్మనామ్ ।। ౨౭ ।।

సదా వాసో ద్విజాదీనాం గంగాపూతశ్చ నిత్యదా ।।

పరోపకారీ సర్వేషాం గిరీణామధిపః ప్రభుః ।।౨౮।।

అహం తపశ్చరామ్యత్ర గంగావతరణే స్థలే ।।

ఆశ్రితస్తవ సుప్రీతో గిరిరాజ యతాత్మవాన్ ।। ౨౯ ।।

నిర్విఘ్నం మే తపశ్చాత్ర హేతునా యేన శైలప ।।

సర్వథా హి గిరిశ్రేష్ఠ సుయత్నం కురు సామ్ప్రతమ్ ।। 2.3.11.30 ।।

మమేదమేవ పరమం సేవనం పర్వతోత్తమ ।।

స్వగృహం గచ్ఛ సత్ప్రీత్యా తత్సంపాదయ యత్నతః ।। ౩౧ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా జగతాం నాథస్తూష్ణీమాస స సూతికృత్ ।।

గిరిరాజస్తదా శమ్భుం ప్రణయాదిదమబ్రవీత్ ।। ౩౨ ।।

।। హిమాలయ ఉవాచ।।

పూజితోఽసి జగన్నాథ మయా త్వమ్పరమేశ్వర ।।

స్వాగతేనాద్య విషయే స్థితం త్వాంప్రార్థయామి కిమ్ ।।౩౩।।

మహతా తపసా త్వం హి దేవైర్యత్నపరాశ్రితైః ।।

న ప్రాప్యసే మహేశాన స త్వం స్వయముపస్థితః ।। ౩౪ ।।

మత్తోప్యన్యతమో నాస్తి న మత్తోఽన్యోఽస్తి పుణ్యవాన్।।

భవానితి చ మత్పృష్ఠే తపసే సముపస్థితః।।౩౫।।

దేవేన్ద్రాదధికమ్మన్యే స్వాత్మానమ్పరమేశ్వర।।

సగణేన త్వయాగత్య కృతోఽనుగ్రహభాగహమ్।। ३६।।

నిర్విఘ్నం కురు దేవేశ స్వతన్త్రః పరమన్తపః।।

కరిష్యేఽహన్తథా సేవాం దాసోఽహన్తే సదా ప్రభో।३७।।

బ్రహ్మోవాచ।।

ఇత్యుక్త్వా గిరిరాజోఽసౌ స్వం వేశ్మ ద్రుతమాగతః।।

వృత్తాంత్తం తం సమాచఖ్యౌ ప్రియాయై చ సమాదరాత్।।३८।।

నీయమానాన్పరీవారాన్స్వగణానపి నారద।।

సమాహూయాఖిలాఞ్ఛైలపతిః ప్రోవాచ తత్త్వతః।।३९।।

హిమాలయ ఉవాచ ।।

అద్య ప్రభృతి నో యాతు కోపి గంగావతారణమ్।।

మచ్ఛాసనేన మత్ప్రష్ఠం సత్యమేతద్బ్రవీమ్యహమ్ ।।2.3.11.४०।।

గమిష్యతి జనః కశ్చిత్తత్ర చేత్తం మహాఖలమ్ ।।

దణ్డయిష్యే విశేషేణ సత్యమేతన్మయోదితమ్ ।।४१।।

ఇతి తాన్స నియమ్యాశు స్వగణాన్నిఖిలాన్మునే ।।

సుయత్నం కృతవాఞ్ఛైలస్తం శృణు త్వం వదామి తే ।।४२।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాన్తృతీయే పార్వతీఖణ్డే శివశైలసమాగమవర్ణనం నామైకాదశోఽధ్యాయః ।। ११ ।।

2.3.12

।। బ్రహ్మోవాచ ।। ।।

అథ శైలపతిర్హృష్టః సత్పుష్పఫలసంచయమ్ ।।

సమాదాయ స్వతనయాసహితోఽగాద్ధరాంతికమ్ ।। १।।

స గత్వా త్రిజగన్నాథం ప్రణమ్య ధ్యానతత్పరమ్।।

అర్ధయామాస తనయాం కాలీం తస్మై హృదాద్భుతామ్ ।।౨।।

ఫలపుష్పాదికం సర్వం తత్తదగ్రే నిధాయ సః ।।

అగ్రే కృత్వా సుతాం శమ్భుమిదమాహ చ శైలరాట్ ।।3।।

హిమగిరిరువాచ।।

భగవంస్తనయా మే త్వాం సేవితుం చన్ద్రశేఖరమ్ ।।

సముత్సుకా సమానీతా త్వదారాధనకాంక్షయా ।।౪।।

సఖీభ్యాం సహ నిత్యం త్వాం సేవతామేవ శంకరమ్ ।।

అనుజానీహి తాం నాథ మయి తే యద్యనుగ్రహః ।।౫।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

అథ తాం శంకరోఽపశ్యత్ప్రథమారూఢయౌవనామ్ ।।

ఫుల్లేన్దీవరపత్రాభా పూర్ణచన్ద్రనిభాననామ్ ।। ౬ ।।

సమస్తలీలాసంస్థానశుభవేషవిజృమ్భికామ్ ।।

కమ్బుగ్రీవాం విశాలాక్షీం చారుకర్ణయుగోజ్జ్వలామ్ ।।౭।।
మృణాలాయతపర్య్యన్తబాహుయుగ్మమనోహరామ్।।

రాజీవకుడ్మలప్రఖ్యౌ ఘనపీనౌదృఢౌస్తనౌ ।। ౮ ।।

బిభ్రతీం క్షీణమధ్యాం చ త్రివలీమధ్యరాజితామ్ ।।

స్థలపద్మప్రతీకాశపాదయుగ్మవిరాజితామ్ ।। ౯ ।।

ధ్యానపంజరనిర్బద్ధమునిమానసమప్యలమ్ ।।

దర్శనాద్భ్రంశనే శక్తాం యోషిద్గణశిరోమణిమ్ ।। 2.3.12.౧౦ ।।

దృష్ట్వా తాం తాదృశీం తాత ధ్యానినాం చ మనోహరామ్ ।।

విగ్రహే తన్త్రమన్త్రాణాం వర్ద్ధినీం కామరూపిణీమ్ ।। ౧౧ ।।

న్యమీలయదదృశౌ శీఘ్రం దధ్యౌ స్వం రూపముత్తమమ్ ।।

పరతత్త్వం మహాయోగీ త్రిగుణాత్పరమవ్యయమ్ ।। ౧౨ ।।

దృష్ట్వా తదానీం సకలేశ్వరం విభుం తపోజుషాణం వినిమీలితేక్షణమ్।।

కపర్దినం చన్ద్రకలావిభూషణం వేదాన్తవేద్యం పరమాసనే స్థితమ్ ।। 33 ।।

వవన్ద శీర్ష్ణా చ పునర్హిమాచలః స సంశయం ప్రాపదదీనసత్త్వః ।।

ఉవాచ వాక్యం జగదేకబన్ధుం గిరీశ్వరో వాక్యవిదాం వరిష్ఠః ।। ౧౪ ।।

హిమాచల ఉవాచ ।।

దేవదేవ మహాదేవ కరుణాకర శంకర ।।

పశ్య మాం శరణమ్ప్రాప్తమున్మీల్య నయనే విభో ।। ౧౫ ।।

శివ శర్వ మహేశాన జగదానన్దకృత్ప్రభో ।।

త్వాం నతోఽహం మహాదేవ సర్వాపద్వినివర్తకమ్ ।। ౧౬ ।।

న త్వాం జానంతి దేవేశ వేదాశ్శాస్త్రాణి కృత్స్నశః।।

అతీతో మహిమాధ్వానం తవ వాఙ్మనసోః సదా ।।౧౭।।

అతద్వ్యావృత్తితస్త్వం వై చకితం చకితం సదా ।।

అభిధత్తే శ్రుతిః సర్వా పరేషాం కా కథా మతా ।।౧౮।।

జానంతి బహవో భక్తాస్త్వత్కృపాం ప్రాప్య భక్తితః ।।

శరణాగత భక్తానాం న కుత్రాపి భ్రమాదికమ్ ।।౧౯।।

విజ్ఞప్తిం శృణు మత్ప్రీత్యా స్వదాసస్య మమాధునా।।

తవ దేవాజ్ఞయా తాత దీనత్వాద్వర్ణయామి హి ।। 2.3.12.౨౦ ।।

సభాగ్యోహం మహాదేవ ప్రసాదాత్తవ శంకర ।।

మత్వా స్వదాసం మాం నాథ కృపాం కురు నమోఽస్తు తే ।। ౨౧ ।।

ప్రత్యహం చాగమిష్యామి దర్శనార్థం తవ ప్రభో।।

అనయా సుతయా స్వామిన్నిదేశం దాతుమర్హసి ।।౨౨।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తస్యోన్మీల్య నేత్రే మహేశ్వరః ।।

త్యక్తధ్యానః పరామృశ్య దేవదేవోఽబ్రవీద్వచః ।।౨౩।।

।। మహేశ్వర ఉవాచ ।।

ఆగంతవ్యం త్వయా నిత్యం దర్శనార్థం మమాచల।।

కుమారీం సదనే స్థాప్య నాన్యథా మమ దర్శనమ్ ।। ౨౪ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

మహేశవచనం శ్రుత్వా శివాతాతస్తథావిధమ్ ।।

అచలః ప్రత్యువాచేదం గిరిశం నతకమధరః ।। ౨౫ ।।

హిమాచల ఉవాచ ।।

కస్మాన్మయానయా సార్ద్ధం నాగంతవ్యం తదుచ్యతామ్ ।।

సేవనే కిమయోగ్యేయం నాహం వేద్మ్యత్ర కారణమ్ ।। ౨౬ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

తతోఽబ్రవీద్గిరిం శంభుః ప్రహసన్వృషభధ్వజః ।।

లోకాచారం విశేషేణ దర్శయన్హి కుయోగినామ్ ।। ౨౭ ।।

శంభురువాచ ।।

ఇయం కుమారీ సుశ్రోణీ తన్వీ చన్ద్రాననా శుభా ।।

నానేతవ్యా మత్సమీపే వారయామి పునః పునః ।। ౨౮ ।।

మాయారూపా స్మృతా నారీ విద్వద్భిర్వేదపారగైః ॥

యువతీ తు విశేషేణ విఘ్నకర్త్రీ తపస్వినామ్ ॥౨౮॥

అహం తపస్వీ యోగీ చ నిర్లిప్తో మాయయా సదా ॥

ప్రయోజనం న యుక్త్యా వై స్త్రియా కిం మేస్తి భూధర ॥2.3.12.30 ॥

ఏవం పునర్న వక్తవ్యం తపస్వివరసంశ్రిత ॥

వేదధర్మప్రవీణస్త్వం యతో జ్ఞానివరో బుధః ॥3౧ ॥

భవత్యచల తత్సంగాద్విషయోత్పత్తిరాశు వై ॥

వినశ్యతి చ వైరాగ్యం తతో భ్రశ్యతి సత్తపః ॥3౨॥

అతస్తపస్వినా శైల న కార్యా స్త్రీషు సంగతిః ॥

మహావిషయమూలం సా జ్ఞానవైరాగ్యనాశినీ॥33॥

॥ బ్రహ్మోవాచ ॥

ఇత్యాద్యుక్త్వా బహుతరం మహాయోగీ మహేశ్వరః ॥।

విరరామ గిరీశం తం మహాయోగివరః ప్రభుః ॥ 3౪ ॥

ఏతచ్ఛ్రుత్వా వచనం తస్య శంభోర్నిరామయం నిఃస్పృహం నిష్ఠురం చ ॥

కాలీతాతశ్చకితోఽభూత్సురర్షే తదవ్యత్కించిద్వ్యాకులశ్చాస తూష్ణీమ్ ॥ 3౫ ॥
తపస్వినోక్తం వచనం నిశమ్య తథా గిరీశం చకితం విచార్య్య ॥

అతః ప్రణమ్యైవ శివం భవానీ జగాద వాక్యం విశదన్తదానీమ్ ॥3౬॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం తృతీయే పార్వతీఖణ్డే శివహిమాచలసమ్వాదవర్ణనం నామ ద్వాదశోఽధ్యాయః ॥ ౧౨॥

2.3.13

భవాన్యువాచ ॥

కిముక్తం గిరిరాజాయ త్వయా యోగిస్తపస్వినా ।।
తదుత్తరం శృణు విభో మత్తో జ్ఞానివిశారద ।। ౧ ।।
తపశ్శక్త్యాన్వితశ్శమ్భో కరోషి విపులం తపః ।।
తవ బుద్ధిరియం జాతా తపస్తప్తుం మహాత్మనః ।। ౨ ।।
సా శక్తిః ప్రకృతిర్జ్ఞేయా సర్వేషామపి కర్మణామ్ ।।
తయా విరచ్యతే సర్వం పాల్యతే చ వినాశ్యతే ।। ౩ ।।
కస్త్వం కా ప్రకృతిస్సూక్ష్మా భగవంస్తద్విమృశ్యతామ్ ।।
వినా ప్రకృత్యా చ కథం లింగరూపీ మహేశ్వరః ।। ౪ ।।
అర్చనీయోఽసి వంద్యోఽసి ధ్యేయోఽసి ప్రాణినాం సదా ।।
ప్రకృత్యా చ విచార్యేతి హృదా సర్వం తదుచ్యతామ్ ।। ౫ ।।
।। బ్రహ్మోవాచ ।।
పార్వత్యాస్తద్వచః శ్రుత్వా మహోతికరణే రతః ।।
సువిహస్య ప్రసన్నాత్మా మహేశో వాక్యమబ్రవీత్ ।। ౬ ।।
।। మహేశ్వర ఉవాచ ।।
తపసా పరమేణేవ ప్రకృతిం నాశయామ్యహమ్ ।।
ప్రకృత్యా రహితశ్శమ్భురహం తిష్ఠామి తత్త్వతః ।। ౭ ।।
తస్మాచ్చ ప్రకృతేస్సద్భిర్న కార్యస్సంగ్రహః క్వచిత్ ।।
స్థాతవ్యం నిర్వికారైశ్చ లోకాచార వివర్జితైః ।।౮।।
।। బ్రహ్మోవాచ ।।
ఇత్యుక్తా శమ్భునా తాత లౌకికవ్యవహారతః ।।
సువిహస్య హృదా కాలీ జగాద మధురం వచః ।। ౯ ।। ।

।। కాల్యువాచ ।।

యదుక్తం భవతా యోగిన్వచనం శంకర ప్రభో ।।

సా చ కిం ప్రకృతిర్న స్యాదతీతస్త్వాం భవాన్కథమ్ ।। 2.3.13.౧౦।।

ఏతద్విచార్య వక్తవ్యం తత్త్వతో హి యథాతథమ్ ।।

ప్రకృత్యా సర్వమేతచ్చ బద్ధమస్తి నిరంతరమ్ ।। ౧౧ ।।

తస్మాత్త్వయా న వక్తవ్యం న కార్యం కించిదేవ హి ।।

వచనం రచనం సర్వం ప్రాకృతం విద్ధి చేతసా ।। ౧౨ ।।

యచ్ఛృణోషి యదశ్నాసి యత్పశ్యసి కరోషి యత్ ।।

తత్సర్వం ప్రకృతేః కార్యం మిథ్యావాదో నిరర్థకః ।। ౧౩ ।।

ప్రకృతేః పరమశ్చేత్త్వం కిమర్థం తప్యసే తపః ।।

త్వయా శంభోఽధునా హ్యస్మిన్గిరౌ హిమవతి ప్రభో ।। ౧౪ ।।

ప్రకృత్యా గిలితోఽసి త్వం న జానాసి నిజం హర ।।

నిజం జానాసి చేదీశ కిమర్థం తప్యసే తపః ।। ౧౫ ।।

వాగ్వాదేన చ కిం కార్యం మమ యోగిస్త్వయా సహ ।।

ప్రత్యక్షే హ్యనుమానస్య న ప్రమాణం విదుర్బుధాః ।। ౧౬ ।।

ఇంద్రియాణాం గోచరత్వం యావద్భవతి దేహినామ్ ।।

తావత్సర్వం విమంతవ్యం ప్రాకృతం జ్ఞానిభిర్ధియా ।। ౧౭ ।।

కిం బహూక్తేన యోగీశ శృణు మద్వచనం పరమ్ ।।

సా చాహం పురుషోఽసి త్వం సత్యం సత్యం న సంశయః ।। ౧౮ ।।

మదనుగ్రహతస్త్వం హి సగుణో రూపవాన్మతః ।।

మాం వినా త్వం నిరీహోఽసి న కించిత్కర్తుమర్హసి ।। ౧౯ ।।

పరాధీనస్సదా త్వం హి నానాకర్మ్మకరో వశీ ॥

నిర్వికారీ కథం త్వం హి న లిప్తశ్చ మయా కథమ్ ॥ 2.3.13.౨౦ ॥

ప్రకృతేః పరమోఽసి త్వం యది సత్యం వచస్తవ ॥

తర్హి త్వయా న భేతవ్యం సమీపే మమ శంకర ॥౨౧ ॥

॥ బ్రహ్మోవాచ ॥

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తస్యాః సాంఖ్యశాస్త్రోదితం శివః ॥

వేదాంతమతసంస్థో హి వాక్యమూచే శివాం ప్రతి ॥ ౨౨ ॥

శ్రీశివ ఉవాచ ॥

ఇత్యేవం త్వం యది బ్రూషే గిరిజే సాంఖ్యధారిణీ ॥

ప్రత్యహం కురు మే సేవామనిషిద్ధాం సుభాషిణి ॥ ౨3 ॥

యద్యహం బ్రహ్మ నిర్లిప్తో మాయయా పరమేశ్వరః ॥

వేదాంతవేద్యో మాయేశస్త్వం కరిష్యసి కిం తదా ॥ ౨౪ ॥

॥ బ్రహ్మోవాచ ॥

ఇత్యేవముక్త్వా గిరిజాం వాక్యమూచే గిరిం ప్రభుః ॥

భక్తానురంజనకరో భక్తానుగ్రహకారకః ॥ ౨౫ ॥

శివ ఉవాచ ॥

అత్రైవ సోఽహం తపసా పరేణ గిరే తవ ప్రస్థవరేఽతిరమ్యే ॥

చరామి భూమౌ పరమార్థభావస్వరూపమానందమయం సులోచయన్ ॥ ౨౬ ॥

తపస్తప్తుమనుజ్ఞా మే దాతవ్యా పర్వతాధిప ॥

అనుజ్ఞయా వినా కించిత్తపః కర్తుం న శక్యతే ॥ ౨౭ ॥

॥ బ్రహ్మోవాచ ॥

ఏతచ్ఛ్రుత్వా వచస్తస్య దేవదేవస్య శూలినః ।।

ప్రణమ్య హిమవాఞ్ఛంభుమిదం వచనమబ్రవీత్ ।। ౨౮ ।।

హిమవానువాచ ।।

త్వదీయం హి జగత్సర్వం సదేవాసురమానుషమ్ ।।

కిమప్యహం మహాదేవ తుచ్ఛో భూత్వా వదామి తే ।।౨౯।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

ఏవముక్తో హిమవతా శంకరో లోకశంకరః ।।

విహస్య గిరిరాజం తం ప్రాహ యాహీతి సాదరమ్ ।। 2.3.13.30 ।।

శంకరేణాభ్యనుజ్ఞాతస్స్వగృహం హిమవాన్యయౌ ।।

సార్ధం గిరిజయా వై స ప్రత్యహం దర్శనే స్థితః ।।3౧ ।।

పిత్రా వినాపి సా కాలీ సఖీభ్యాం సహ నిత్యశః ।।

జగామ శంకరాభ్యాశం సేవాయై భక్తితత్పరా ।। 3౨ ।।

నిషిషేధ న తాం కోఽపి గణో నందీశ్వరాదికః ।।

మహేశశాసనాత్తాత తచ్ఛాసనకరశ్శుచిః ।।33।।

సాంఖ్యవేదాంతమతయోశ్శివయోశ్శి వదస్సదా ।।

సంవాదః సుఖకృచ్చోక్తోఽభిన్నయోస్సువిచారతః ।। 3౪ ।।

గిరిరాజస్య వచనాత్తనయాం తస్య శంకరః ।।

పార్శ్వే సమీపే జగ్రాహ గౌరవాదపి గోపరః ।। 3౫ ।।

ఉవాచేదం వచః కాలీం సఖీభ్యాం సహ గోపతిః ।।

నిత్యం మాం సేవతాం యాతు నిర్భీతా హ్యత్ర తిష్ఠతు ।।3౬।।

ఏవముక్త్వా తు తాం దేవీం సేవాయై జగృహే హరః ।।

నిర్వికారో మహాయోగీ నానాలీలాకరః ప్రభుః ।। ౩౭ ।।

ఇదమేవ మహద్ధైర్యం ధీరాణాం సుతపస్వినామ్ ।।

విఘ్నవత్స్వపి సంప్రాప్య యద్విఘ్నైర్న విహన్యతే ।।౩౮।।

తతః స్వపురమాయాతో గిరిరాట్ పరిచారకైః।।

ముమోదాతీవ మనసి సప్రియస్స మునీశ్వర ।।౩౯।।

హరశ్చ ధ్యానయోగేన పరమాత్మానమాదరాత్ ।।

నిర్విఘ్నేన స్వమనసా త్వాసీచ్చింతయితుం స్థితః ।।2.3.13.౪౦।।

కాలీ సఖీభ్యాం సహితా ప్రత్యహం చంద్రశేఖరమ్ ।।

సేవమానా మహాదేవం గమనాగమనే స్థితా ।। ౪౧ ।।

ప్రక్షాల్య చరణౌ శంభోః పపౌ తచ్చరణోదకమ్ ।।

వహ్నిశౌచేన వస్త్రేణ చక్రే తద్గాత్రమార్జనమ్ ।।౪౨।।

షోడశేనోపచారేణ సంపూజ్య విధివద్ధరమ్ ।।

పునఃపునః సుప్రణమ్య యయౌ నిత్యం పితుర్గృహమ్ ।। ౪౩ ।।

ఏవం సంసేవమానాయాం శంకరం ధ్యానతత్పరమ్ ।।

వ్యతీయాయ మహాన్కాలశ్శివాయా మునిసత్తమ ।। ౪౪ ।।

కదాచిత్సహితా కాలీ సఖీభ్యాం శంకరాశ్రమే ।।

వితేనే సుందరం గానం సుతాలం స్మరవర్ద్ధనమ్ ।। ౪౫ ।।

కదాచిత్కుశపుష్పాణి సమిధం నయతి స్వయమ్ ।।

సఖీభ్యాం స్థానసంస్కారం కుర్వతీ న్యవసత్తదా ।।౪౬।।

కదాచిన్నియతా గేహే స్థితా చన్ద్రభృతో భృశమ్ ।।

వీక్షంతీ విస్మయామాస సకామా చన్ద్రశేఖరమ్ ।।౪౭।।

తతస్తప్తేన భూతేశస్తాం నిస్సంగాం పరిస్థితామ్ ॥

సోఽచింతయత్తదా వీక్ష్య భూతదేహే స్థితేతి చ ॥౪౮॥

నాగ్రహీద్గిరిశః కాలీం భార్యార్థే నికటే స్థితామ్ ॥

మహాలావణ్యనిచయాం మునీనామపి మోహినీమ్ ॥ ౪౯ ॥

మహాదేవః పునర్దృష్ట్వా తథా తాం సంయతేంద్రియామ్ ॥

స్వసేవనే రతాం నిత్యం సదయస్సమచింతయత్ ॥ 2.3.13.౫౦ ॥

యద్యైవైషా తపశ్చర్యావ్రతం కాలీ కరిష్యతి ॥

తదా చ తాం గ్రహీష్యామి గర్వబీజవివర్జితామ్ ॥ ౫౧ ॥

॥ బ్రహ్మోవాచ ॥

ఇతి సంచిన్త్య భూతేశో ద్రుతం ధ్యానసమాశ్రితః ॥

మహాయోగీశ్వరోఽభూద్వై మహాలీలాకరః ప్రభుః ॥ ౫౨ ॥

ధ్యానాసక్తస్య తస్యాథ శివస్య పరమాత్మనః ॥

హృది నాసీన్మునే కాచిదన్యా చింతా వ్యవస్థితా ॥ ౫3 ॥

కాలీ త్వనుదినం శంభుం సద్భక్త్యా సమసేవత ॥

విచింతయంతీ సతతం తస్య రూపం మహాత్మనః ॥ ౫౪ ।

హరో ధ్యానపరః కాలీం నిత్యం ప్రైక్షత సుస్థితమ్ ॥

విస్మృత్య పూర్వచింతాం తాం పశ్యన్నపి న పశ్యతి ॥౫౫॥

ఏతస్మిన్నంతరే దేవాశ్శక్రాద్యా మునయశ్చ తే ॥

బ్రహ్మాజ్ఞయా స్మరం తత్ర ప్రేషయామాసురాదరాత్ ॥౫౬॥

తేన కారయితుం యోగం కాల్యా రుద్రేణ కామతః ॥

మహావీర్యేణాసురేణ తారకేణ ప్రపీడితాః ॥ ౫౭ ॥

గత్వా తత్ర స్మరస్సర్వముపాయమకరోన్నిజమ్ ।।

చుక్షుభే న హరః కిఞ్చిత్తం చ భస్మీచకార హ ।। ౫౮ ।।

పార్వత్యపి విగర్వాభూన్మనే తస్య నిదేశతః ।।

తతస్తపో మహత్కృత్వా శివం ప్రాప పతిం సతీ ।। ౫౯ ।।

బభూవతుస్తౌ సుప్రీతౌ పార్వతీపరమేశ్వరౌ ।।

చక్రతుర్దేవకార్యం హి పరోపకరణే రతౌ ।। 2.3.13.౬౦ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం తృతీయే పార్వతీఖండే పార్వతీపరమేశ్వరసంవాదవర్ణనం నామ త్రయోదశోఽధ్యాయః ।। ౧౩ ।।

2.3.14

।। నారద ఉవాచ ।।

విష్ణుశిష్య మహాశైవ సమ్యగుక్తం త్వయా విధే ।।

చరితం పరమం హ్యేతచ్ఛివాయాశ్చ శివస్య చ ।। ౧ ।।

కస్తారకాసురో బ్రహ్మన్యేన దేవాః ప్రపీడితాః ।।

కస్య పుత్రస్య వై బ్రూహి తత్కథాం చ శివాశ్రయామ్ ।। ౨ ।।

భస్మీ చకార స కథం శంకరశ్చ స్మరం వశీ ।।

తదపి బ్రూహి సుప్రీత్యాద్భుతం తచ్చరితం విభోః ।। ౩ ।।

కథం శివా తపోఽత్యుగ్రం చకార సుఖహేతవే ।।

కథం ప్రాప పతిం శంభుమాదిశక్తిర్జగత్పరా ।।౪।।

ఏతత్సర్వమశేషేణ విశేషేణ మహాబుధ ।।

బ్రూహి మే శ్రద్దధానాయ స్వపుత్రాయ శివాత్మనే।।౫।।

బ్రహ్మోవాచ ।। పుత్రవర్య మహాప్రాజ్ఞ సురర్షే శంసితవ్రతః ।।

వచ్మ్యహం శంకరం స్మృత్వా సర్వం తచ్చరితం శృణు ।। ౬ ।।

ప్రథమం తారకస్యైవ భవం సంశృణు నారద।।

యద్వధార్థం మహా యత్నః కృతో దైవైశ్శివాశ్రయైః।।౭।।

మమ పుత్రో మరీచిర్యః కశ్యపస్తస్య చాత్మజః।।

త్రయోదశమితాస్తస్య స్త్రియో దక్షసుతాశ్చ యాః।।౮।।

దితిర్జ్యేష్ఠా చ తత్రాస్తీ హి సుషువే సా సుతద్వయమ్।।

హిరణ్యకశిపుర్జ్యేష్ఠో హిరణ్యాక్షోఽనుజస్తతః।।౯।।

తౌ హతౌ విష్ణునా దైత్యౌ నృసింహక్రోడరూపతః।।

సుదుఃఖదౌ తతో దేవాః సుఖమాపుశ్చ నిర్భయాః।। 2.3.14.౧ ౦।।

దితిశ్చ దుఃఖితాసీత్సా కశ్యపం శరణం గతా।।

పునస్సంసేవ్య తం భక్త్యా గర్భమాధత్త సువ్రతా ।। ౧ ౧।।

తద్విజ్ఞాయ మహేంద్రోఽపి లబ్ధచ్ఛిద్రో మహోద్యమీ।।

తద్గర్భం వ్యచ్ఛినత్తత్ర ప్రవిశ్య పవినా ముహుః।।౧౨।।

తద్వ్రతస్య ప్రభావేణ న తద్గర్భో మమార హ।।

స్వపంత్యా దైవయోగేన సప్త సప్తాభవన్సుతాః।। ౧3।।

దేవా ఆసన్సుతాస్తే చ నామతో మరుతోఽఖిలాః ।।

స్వర్గం యయుస్తదేంద్రేణ దేవరాజాత్మసాత్కృతాః ।। ౧౪।।

పునర్దితిః పతిం భేజేఽనుతప్తా నిజకర్మతః ।।

చకార సుప్రసన్నం తం మునిం పరమసేవయా ౭ ౧౫ ।।

।। కశ్యప ఉవాచ ।।

తపః కురు శుచిర్భూత్వా బ్రహ్మణశ్చాయుతం సమాః ।।

చేద్భవిష్యతి తత్పూర్వం భవితా తే సుతస్తదా ।। ౧౬ ।।

తథా దిత్యా కృతం పూర్ణం తత్తపశ్శ్రద్ధయా మునే।।

తతః పత్యుః ప్రాప్య గర్భం సుషువే తాదృశం సుతమ్ ।। ౧౭ ।।

వజాంగనామా సోఽభూద్వై దితిపుత్రోఽమరోపమః ।।

నామతుల్యతనుర్వీరస్సుప్రతాప్యుద్భవాద్బలీ ।। ౧౮ ।।

జననీశాసనాత్సద్యస్స సుతో నిర్జరాధిపమ్ ।।

బలాద్ధృత్వా దదౌ దండం వివిధం నిర్జరానపి ।। ౧౯।।

దితిస్సుఖమతీవాప దృష్ట్వా శక్రాదిదుర్దశామ్।।

అమరా అపి శక్రాద్యా జగ్ముర్దుఃఖం స్వకర్మతః ।। 2.3.14.౨౦ ।।

తదాహం కశ్యపేనాశు తత్రాగత్య సుసామగీః।।

దేవానత్యాజయంస్తస్మాత్సదా దేవహితే రతః।।౨౧।।

దేవాన్ముక్త్వా స వజ్రాంగస్తతః ప్రోవాచ సాదరమ్ ।।

శివభక్తోఽతిశుద్ధాత్మా నిర్వికారః ప్రసన్నధీః ।।౨౨।।

।। వజ్రాంగ ఉవాచ।।

ఇంద్రో దుష్టః ప్రజాఘాతీ మాతుర్మే స్వార్థసాధకః ।।

స ఫలం ప్రాప్తవానద్య స్వరాజ్యం హి కరోతు సః ।। ౨3 ।।
మాతురాజ్ఞావశాద్బ్రహ్మన్కృతమేతన్మయాఖిలమ్ ।।

న మే భోగాభిలాషో వై కస్యచి ద్భువనస్య హి ।। ౨౪ ।।

తత్త్వసారం విధే సూత మహ్యం వేదవిదాంవర ।।

యేన స్యాం సుసుఖీ నిత్యం నిర్వికారః ప్రసన్నధీః ।। ౨౫ ।।

తచ్ఛ్రుత్వాహం మునేఽవోచం సాత్త్వికో భావ ఉచ్యత ।।

తత్త్వసార ఇతి ప్రీత్యా సృజామ్యేకాం వరాం స్త్రియమ్ ।। ౨౬ ।।

వరాంగీం నామ తాం దత్త్వా తస్మై దితిసుతాయ వై ।।

అయాం స్వధామ సుప్రీతః కశ్యపస్తత్పితాపి చ ।।౨౭।।

తతో దైత్యస్య వజ్రాంగస్సాత్త్వికం భావమాశ్రితః।।

ఆసురం భావముత్సృజ్య నిర్వైరస్సుఖమాప్తవాన్।।౨౮।।

న బభూవ వరాంగ్యా హి హృది భావోథ సాత్త్వికః।।

సకామా స్వపతిం భేజే శ్రద్ధయా వివిధం సతీ ।।౨౯।।

అథ తత్సేవనాదాశు సంతుష్టోఽభూన్మహాప్రభుః ।।

స వజ్రాంగః పతిస్తస్యా ఉవాచ వచనం తదా ।।2.3.14.30।।

వజ్రాంగ ఉవాచ।।

కిమిచ్ఛసి ప్రియే బ్రూహి కిం తే మనసి వర్తతే ।।

తచ్ఛ్రుత్వానమ్య తం ప్రాహ సా పతిం స్వమనోరథమ్ ।। ३౧ ।।

వరాంగ్యువాచ ।।

చేత్ ప్రసన్నోఽభవస్త్వం వై సుతం మే దేహి సత్పతే ।।

మహాబలం త్రిలోకస్య జేతారం హరిదుఃఖదమ్ ।। ३౨ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇతి శ్రుత్వా ప్రియావాక్యం విస్మితోఽభూత్స ఆకులః।।

ఉవాచ హృది స జ్ఞానీ సాత్త్వికో వైరవర్జితః ।।33।।

ప్రియేచ్ఛతి విరోధం వై సురైర్మే న హి రోచతే ।।

కిం కుర్యాం హి క్వ గచ్ఛేయం కథం నశ్యే న మే పణః ।। 3౪ ।।

ప్రియామనోరథశ్చైవ పూర్ణస్స్యాత్త్రిజగద్భవేత్ ।।

క్లేశయుజ్నితరా భూయో దేవాశ్చ మునయస్తథా ।। ౩౫ ।।

న పూర్ణస్స్యాత్ప్రియాకామస్తదా మే నరకో భవేత్।।

ద్విధాపి ధర్మహానిర్వై భవతీత్యనుశుశ్రువాన్ ।।౩౬।।

వజ్రాంగ ఇత్థం బభ్రామ స మునే ధర్మసంకటే ।।

బలాబలం ద్వయోస్తత్ర విచిచింత చ బుద్ధితః ।। ౩౭ ।।

శివేచ్ఛయా స హి మునే వాక్యం మేనే స్త్రియో బుధః ।।

తథాస్త్వితి వచః ప్రాహ ప్రియాం ప్రతి స దైత్యరాట్ ।।౩౮।।

తదర్థమకరోత్తీవ్రం తపోన్యద్దుష్కరం స తు ।।

మాం సముద్దిశ్య సుప్రీత్యా బహువర్షం జితేంద్రియః ।।౩౯।।

వరం దాతుమగాం తస్మై దృష్ట్వాహం తత్తపో మహత్ ।।

వరం బ్రూహి హ్యవోచం తం సుప్రసన్నేన చేతసా ।। 2.3.14.౪౦ ।।

వజ్రాంగస్తు తదా ప్రీతం మాం దృష్ట్వా స్థితం విభుమ్ ।।

సుప్రణమ్య బహుస్తుత్వా వరం వవ్రే ప్రియాహితమ్ ।। ౪౧ ।।

వజ్రాంగ ఉవాచ।।

సుతం దేహి స్వమాతుర్మే మహాహితకరం ప్రభో ।।

మహాబలం సుప్రతాపం సుసమర్థం తపోనిధిమ్ ।।౪౨।।

బ్రహ్మోవాచ।।

ఇత్యాకర్ణ్య చ తద్వాక్యం తథాస్త్విత్యబ్రవం మునే ।।

అయా స్వధామ తద్దత్త్వా విమనాస్సస్మరచ్ఛివమ్ ।।౪౩।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం తృతీయే పార్వతీఖణ్డే తారకోత్పత్తౌ వజ్రాంగోత్పత్తితపోవర్ణనం నామ చతుర్దశోఽధ్యాయః ।। ౧౪ ।।

2.3.15

బ్రహ్మోవాచ ।।

అథ సా గర్భమాధత్త వరాంగీ తత్పురాదరాత్ ।।

స వవర్ద్ధాభ్యంతరే హి బహువర్షైః సుతేజసా।।౧।।

తతః సా సమయే పూర్ణే వరాంగీ సుషువే సుతమ్।।

మహాకాయం మహావీర్యం ప్రజ్వలంతం దిశో దశ।।౨।।

తదైవ చ మహోత్పాతా బభూవుర్దుఃఖహేతవః ।।

జాయమానే సుతే తస్మిన్వరాంగ్యాత్సుఖదుఃఖదే ।।౩।।

దివి భువ్యంతరిక్షే చ సర్వలోకభయంకరాః ।।

అనర్థసూచకాస్తాత త్రివిధాస్తాన్బ్రవీమ్యహమ్ ।। ౪ ।।

సోల్కాశ్చాశనయః పేతుర్మహాశబ్దా భయంకరాః ।।

ఉదయం చక్రురుత్కృష్టాః కేతవో దుఃఖదాయకాః ।। ౫ ।।

చచాల వసుధా సాద్రిర్జజ్వలుస్సకలా దిశః ।।

చుక్షుభుస్సరితస్సర్వాః సాగరాశ్చ విశేషతః ।। ౬ ।।

హూత్కరానీరయన్వీరాన్ఖరస్పర్శో మరుద్వవౌ ।।
ఉన్మూలయన్మహావృక్షాన్వాత్యానీకోరజోధ్వజః।।౭।।

సరాహ్వాసూర్యవిధ్వోస్తు ముహుః పరిధయోఽభవన్।।

మహాభయస్య విప్రేంద్ర సూచకాస్సుఖహారకః ।।౮।।

మహీధ్రవివరేభ్యశ్చ నిర్ఘాతా భయసూచకాః ।।

రథనిర్హ్రాదతుల్యాశ్చ జజ్ఞిరేఽవసరే తతః ।।౯।।

సృగాలోలూకటంకారైర్వమన్త్యో ముఖతోఽనలమ్ ।।

అంతర్గ్రామేషు వికటం ప్రణేదురశివాశ్శివాః ।। 2.3.15.౧౦ ।।

యతస్తతో గ్రామసింహా ఉన్నమయ్య శిరోధరామ్ ।।

సంగీతవద్రోదనవద్వ్యముచన్వివిధాన్స్వవాన్ ।।౧౧।।

ఖార్కారరభసా మత్తాః సురైర్ఘ్నంతో రసాంఖరాః ।।

వరూథశస్తదా తాత పర్యధావన్నితస్తతః ।।౧౨।।

ఖగా ఉదపతన్నీడాద్రాసభత్రస్తమానసః ।।

క్రోశంతో వ్యగ్రచిత్తాశ్చ స్థితమాపుర్న కుత్రచిత్ ।। ౧౩ ।।

శకృన్మూత్రమకార్షుశ్చ గోష్ఠేఽరణ్యే భయాకులః ।।

బభ్రముః స్థితిమాపుర్నో పశవస్తాడితా ఇవ ।।౧౪।।

గావోఽత్రసన్నసృగ్దోహా వాష్పనేత్రా భయాకులాః ।।

తోయదా అభవంస్తత్ర భయదాః పూయవర్షిణః ।।౧౫।।

వ్యరుదన్ప్రతిమాస్తత్ర దేవానాముత్పతిష్ణవః ।।

వినాఽనిలం ద్రుమాః పేతుర్గ్రహయుద్ధం బభూవ ఖే ।।౧౬।।

ఇత్యాదికా బహూత్పాతా జజ్ఞిరే మునిసత్తమ ।।

అజ్ఞానినో జనాస్తత్ర మేనిరే విశ్వసంప్లవమ్ ।। ౧౭ ।।

అథ ప్రజాపతిర్నామాకరోత్తస్యాసురస్య వై ।।

తారకేతి విచార్యైవ కశ్యపో హి మహౌజసః ।। ౧౮ ।।

మహావీరస్య సహసా వ్యజ్యమానాత్మపౌరుషః ।।

వవృధేత్యశ్మసారేణ కాయేనాద్రిపతిర్యథా ।। ౧౯ ।।

అథో స తారకో దైత్యో మహాబలపరాక్రమః ।।

తపః కర్తుం జనన్యాశ్చాజ్ఞాం యయాచే మహామనాః ।।2.3.15.౨౦।।

ప్రాప్తాజ్ఞః స మహామాయీ మాయినామపి మోహకః ।।
సర్వదేవజయం కర్తుం తపోర్థం మన ఆదధే ।। ౨౧ ।।
మధోర్వనముపాగమ్య గుర్వాజ్ఞాప్రతిపాలకః ।।
విధిముద్దిశ్య విధివత్తపస్తేపే సుదారుణమ్ ।।౨౨।।
ఊర్ద్ధ్వబాహుశ్చైకపాదో రవిం పశ్యన్స చక్షుషా ।।
శతవర్షం తపశ్చక్రే దృఢచిత్తో దృఢవ్రతః ।।౨౩।।
అంగుష్ఠేన భువం స్పృష్ట్వా శత వర్షం చ తాదృశః ।।
తేపే తపో దృఢాత్మా స తారకోఽసురరాట్ప్రభుః ।।౨౪।।
శతవర్షం జలం ప్రాశ్న ఇచ్ఛతవర్షం చ వాయుభుక్।।
శతవర్ష జలే తిష్ఠఇచ్ఛతం చ స్థండిలేఽతపత్ ।।౨౫।।
శతవర్షం తథా చాగ్నౌ శతవర్షమధోముఖః ।।
శతవర్షం తు హస్తస్య తలేన చ భువం స్థిత ।।౨౬।।
శతవర్షం తు వృక్షస్య శాఖామాలబ్య వై మునే ।।
పాదాభ్యాం శుచిధూమం హి పిబంశ్చాధోముఖస్తథా ।।౨౭।।
ఏవం కష్టతరం తేపే సుతపస్స తు దైత్యరాట్।।
కామముద్దిశ్య విధివచ్ఛృణ్వతామపి దుస్సహమ్।।౨౮।।
తత్రైవం తపతస్తస్య మహత్తేజో వినిస్సృతమ్।।
శిరసస్సర్వంసంసర్పి మహోపద్రవకృన్మునే।।౨౯।।
తేనైవ దేవలోకాస్తే దగ్ధప్రాయా బభూవిరే।।
అభితో దుఃఖమాపన్నాస్సర్వే దేవర్షయో మునే।।2.3.15.30।।
ఇంద్రశ్చ భయమాపేదే ఽధికం దేవేశ్వరస్తదా।।

తపస్యత్యద్య కశ్చిద్ద్వై మత్పదం ధర్షయిష్యతి ।।౩౧ ।।

అకాండే చైవ బ్రహ్మాణ్డం సంహరిష్యత్యయం ప్రభు ।।

ఇతి సంశయమాపన్నా నిశ్చయం నోపలేభిరే ।।౩౨।।

తతస్సర్వే సుసంమన్త్ర్య మిథస్తే నిర్జరర్షయః ।।

మల్లోకమగమన్ప్రీతా దీనా మాం సముపస్థితాః ।। ౩౩ ।।

మాం ప్రణమ్య సుసంస్తూయ సర్వే తే క్లిష్టచేతసః ।।

కృతస్వంజలయో మహ్యం వృత్తం సర్వం న్యవేదయన్ ।। ౩౪ ।।

అహం సర్వం సునిశ్చిత్య కారణం తస్య సద్ధియా ।।

వరం దాతుం గతస్తత్ర యత్ర తప్యతి సోఽసురః ।। ౩౫ ।।

అవోచం వచనం తం వై వరం బ్రూహీత్యహం మునే ।।

తపస్తప్తం త్వయా తీవ్రం నాదేయం విద్యతే తవ ।। ౩౬ ।।

ఇత్యేవం మద్వచః శ్రుత్వా తారకస్స మహాసురః ।।

మాం ప్రణమ్య సుసంస్తూయ వరం వవ్రేఽతిదారుణమ్ ।। ౩౭ ।।

తారక ఉవాచ ।।

త్వయి ప్రసన్నే వరదే కిమసాధ్యం భవేన్మమ ।।

అతో యాచే వరం త్వత్తః శృణు తన్మే పితామహ ।। ౩౮ ।।

యది ప్రసన్నో దేవేశ యది దేయో వరో మమ ।।

దేయం వరద్వయం మహ్యం కృపాం కృత్వా మమోపరి ।।౩౯।।

త్వయా చ నిర్మితే లోకే సకలేఽస్మిన్మహాప్రభో ।।

మత్తుల్యో బలవాన్నూనం న భవేత్కోఽపి వై పుమాన్ ।। 2.3.15.౪౦ ।।

శివవీర్యసముత్పన్నః పుత్రస్సేనాపతిర్యదా ।।

భూత్వా శస్త్రం క్షిపేన్మహ్యం తదా మే మరణం భవేత్ ॥ ౪౧ ॥

ఇత్యుక్తోఽథ తదా తేన దైత్యేనాహం మునీశ్వర॥

వరం చ తాదృశం దత్త్వా స్వలోకమగమం ద్రుతమ్॥౪౨॥

దైత్యోఽపి స వరం లబ్ధ్వా మనసేప్సితముత్తమమ్॥

సుప్రసన్నతరో భూత్వా శోణితాఖ్యపురం గతః॥౪౩॥

అభిషిక్తస్తదా రాజ్యే త్రైలోక్యస్యాసురైస్సహ॥

శుక్రేణ దైత్యగురుణాజ్ఞయా మే స మహాసురః ॥౪౪॥

తతస్తు స మహాదైత్యోఽభవత్త్రైలోక్యనాయకః ॥

స్వాజ్ఞాం ప్రవర్తయామాస పీడయన్సచరాచరమ్॥౪౫॥

రాజ్యం చకార విధివత్త్రిలోకస్య స తారకః ॥

ప్రజాశ్చ పాలయామాస పీడయన్నిర్జరాదికాన్॥౪౬॥

తతస్స తారకో దైత్యస్తేషాం రత్నాన్యుపాదదే ॥

ఇంద్రాదిలోకపాలానాం స్వతో దత్తాని తద్భయాత్ ॥౪౭॥

ఇంద్రేణైరావతస్తస్య భయాత్తస్మై సమర్పితః ॥

కుబేరేణ తదా దత్తా నిధయో నవసంఖ్యకా ॥౪౮॥

వరుణేన హయాః శుభ్రా ఋషిభిః కామకృత్తథా ॥

సూర్యేణోచ్చైశ్రవా దివ్యో భయాత్తస్మై సమర్పితః ॥౪౯॥

యత్ర యత్ర శుభం వస్తు దృష్టం తేనాసురేణ హి॥

తత్తద్గృహీతం తరసా నిస్సారస్త్రిభవోఽభవత్ ॥2.3.15.౫౦॥

సముద్రాశ్చ తథా రత్నాన్యదుస్తస్మై భయాన్మునే॥

అకృష్టపచ్యాసీత్పృథ్వీ ప్రజాః కామదుఘాః ఖిలాః॥౫౧॥

సూర్యశ్చ తపతే తద్వత్తద్దుఃఖం న యథా భవేత్ ।।

చంద్రస్తు ప్రభయా దృశ్యో వాయుస్సర్వానుకూలవాన్ ।।౫౨।।

దేవానాం చైవ యద్ద్రవ్యం పితౄణాం చ పరస్య చ ।।

తత్సర్వం సముపాదత్తమసురేణ దురాత్మనా ।। ౫౩ ।।

వశీకృత్య స లోకాంస్త్రీన్స్వయమింద్రో బభూవ హ ।।

అద్వితీయః ప్రభుశ్చాసీద్రాజ్యం చక్రేఽద్భుతం వశీ।।౫౪।।

నిస్సార్య సకలాన్దేవాన్దైత్యానస్థాపయత్తతః।।

స్వయం నియోజయామాస దేవయోనిస్స్వకర్మణి।।౫౫।।

అథ తద్బాధితా దేవాస్సర్వే శక్రపురోగమాః।।

మునే మాం శరణం జగ్మురనాథా అతివిహ్వలాః ।।౫౬।। ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం తృతీయే పార్వతీఖణ్డే తారకాసురతపోరాజ్యవర్ణనంనామ పంచదశోఽధ్యాయః ।। ౧౫ ।।

2.3.16

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

అథ తే నిర్జరాస్సర్వే సుప్రణమ్య ప్రజేశ్వరమ్ ।।

తుష్టువుః పరయా భక్త్యా తారకేణ ప్రపీడితాః।।౧।।

అహం శ్రుత్వామరనుతిం యథార్థాం హృదయంగమా।।

సుప్రసన్నతరో భూత్వా ప్రత్యవోచం దివౌకసః ।।౨।।

స్వాగతం స్వాధికారా వై నిర్విఘ్నాః సంతి వస్తుతః ।।

కిమర్థమాగతా యూయమత్ర సర్వే వదంతు మే ।। 3 ।।

ఇతి శ్రుత్వా వచో మే తే నత్వా సర్వే దివౌకసః ।।

మామూచుర్నతకా దీనాస్తారకేణ ప్రపీడితాః ౹౹౪౹౹

దేవా ఊచుః ౹౹

లోకేశ తారకో దైత్యో వరేణ తవ దర్పిత ౹౹

నిరస్యాస్మత్పదాత్సానాన్యగ్రహీన్నో బలాత్స్వయమ్ ౹౹౫౹౹

భవతః కిము న జ్ఞాతం దుఃఖం యన్నః ఉపస్థితమ్ ౹౹

తద్దుఃఖం నాశయ క్షిప్రం వయం తే శరణం గతాః ౹౹౬౹౹

అహర్నిశం బాధతేస్మాన్యత్ర తత్రాస్థితాన్స వై ౹౹

పలాయమానాః పశ్యామో యత్ర తత్రాపి తారకమ్ ౹౹౭౹౹

తారకాన్నశ్చ యద్దుఃఖం సంభూతం సకలేశ్వర ౹౹

తేన సర్వే వయం తాత పీడితా వికలా అతి ౹౹ ౮ ౹౹

అగ్నిర్యమోథ వరుణో నిర్ఋతిర్వాయురేవ చ౹౹ ౹౹

అన్యే దిక్పతయశ్చాపి సర్వే యద్వశగామినః ౹౹౯౹౹

సర్వే మనుష్యధర్మాణస్సర్వేః పరికరైర్యుతాః౹౹

సేవంతే తం మహాదైత్యం న స్వతంత్రాః కదాచన ౹౹ 2.3.16.౧౦ ౹౹

ఏవం తేనార్దితా దేవా వశగాస్తస్య సర్వదా ౹౹

తదిచ్ఛాకార్యనిరతాస్సర్వే తస్యానుజీవినః ౹౹ ౧౧ ౹౹

యావత్యో వనితాస్సర్వా యే చాప్యప్సరసాం గణాః౹౹

సర్వాంస్తానగ్రహీద్దైత్యస్తారకోఽసౌ మహాబలీ ౹౹౧౨౹౹

న యజ్ఞాస్సంప్రవర్తంతే న తపస్యంతి తాపసాః౹౹

దానధర్మాదికం కించిన్న లోకేషు ప్రవర్త్తతే ౹౹ ౧3 ౹౹

తస్య సేనాపతిః క్రౌంచో మహాపాప్యస్తి దానవః ౹౹

స పాతాలతలం గత్వా బాధతే త్వనిశం ప్రజాః ।। ౧౪ ।।

తేన నస్తారకేణేదం సకలం భువనత్రయమ్ ।।

హృతం హఠాజ్జగద్ధాతః పాపేనాకరుణాత్మనా ।। ౧౫ ।।

వయం చ తత్ర యాస్యామో యత్స్థానం త్వం వినిర్దిశేః ।।

స్వస్థాస్తద్వారితాస్తేన లోకనాథసురారిణా ।। ౧౬ ।।

త్వం నో గతిశ్చ శాస్తా చ ధాతా త్రాతా త్వమేవ హి ।।

వయం సర్వే తారకాఖ్యవహ్నౌ దగ్ధాస్సువిహ్వలాః ।। ౧౭।।

తేన క్రూరా ఉపాయ నః సర్వే హతబలాః కృతాః।।

వికారే సాంనిపాతే వా వీర్యవంత్యౌషధాని చ ।। ౧౮।।

యత్రాస్మాకం జయాశా హి హరిచక్రే సుదర్శనే ।।

ఉత్కుంఠితమభూత్తస్య కంఠే పుష్పమివార్పితమ్ ।। ౧౯ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యేతద్వచనం శ్రుత్వా నిర్జరాణామహం మునే ।।

ప్రత్యవోచం సురాన్సర్వాంస్తత్కాలసదృశం వచః ।।2.3.16.౨౦।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

మమైవ వచసా దైత్యస్తారకాఖ్యస్సమేధితః।।

న మత్తస్తస్య హననం యుజ్యతే హి దివౌకసః ।।౨౧ ।।

తతో నైవ వధో యోగ్యో యతో వృద్ధిముపాగతః ।।

విష వృక్షోఽపి సంవర్ధ్య స్వయం ఛేత్తుమసాంప్రతమ్।।౨౨।।

యుష్మాకం చాఖిలం కార్యం కర్తుం యోగ్యో హి శంకరః।।

కిన్తు స్వయం న శక్తో హి ప్రతికర్తుం ప్రచో దితః।।౨౩।।

తారకాఖ్యస్తు పాపేన స్వయమేష్యతి సంక్షయమ్ ।।

యథా యూయం సంవిదధ్వముపదేశకరస్త్వహమ్ ।। ౨౪ ।।

న మయా తారకో వధ్యో హరిణాపి హరేణ చ।।

నాన్యేనాపి సురైర్వాపి మద్వరాత్సత్యముచ్యతే।।౨౫।।

శివవీర్యసముత్పన్నో యది స్యాత్తనయస్సురాః।।

స ఏవ తారకాఖ్యస్య హంతా దైత్యస్య నాపరః।।౨౬।।

యముపాయమహం వచ్మి తం కురుధ్వం సురోత్తమాః ।।

మహాదేవప్రసాదేన సిద్ధిమేష్యతి స ధ్రువమ్।।౨౭।।

సతీ దాక్షాయిణీ పూర్వం త్యక్తదేహా తు యాభవత్ ।।

సోత్పన్నా మేనకాగర్భాత్సా కథా విదితా హి వః ।।౨౮।।

తస్యా అవశ్యం గిరిశః కరిష్యతి కరగ్రహమ్ ।।

తత్కురుధ్వముపాయం చ తథాపి త్రిదివౌకసః ।।౨౯।।

తథా విదధ్వం సుతరాం తస్యాం తు పరియత్నతః ।।

పార్వత్యాం మేనకాజాయాం రేతః ప్రతినిపాతనే ।। 2.3.16.30 ।।

తమూర్ధ్వరేతసం శంభుం సైవ ప్రచ్యుతరేతసమ్ ।।

కర్తుం సమర్థా నాన్యాస్తి తథా కాప్యబలా బలాత్ ।। ౩౧ ।।

సా సుతా గిరిరాజస్య సాంప్రతం ప్రౌఢయౌవనా ।।

తపస్యతే హిమగిరౌ నిత్యం సంసేవతే హరమ్ ।।౩౨।।

వాక్యాద్ధిమవతః కాలీం స్వపితుర్హఠతశ్శివా ।।

సఖీభ్యాం సేవతే సార్ధం ధ్యానస్థం పరమేశ్వరమ్ ।।౩౩।।

తామగ్రతోఽర్చ్చమానాం వై త్రైలోక్యే వరవర్ణినీమ్ ।।

ధ్యానసక్తో మహేశో హి మనసాపి న హీయతే ।।౩౪।।

భార్యార్థం సమీహేత యథా స కాలీం చన్ద్రశేఖరః ।।

తథా విధధ్వం త్రిదశా న చిరాదేవ యత్నతః ।।౩౫।।

స్థానం గత్వాథ దైత్యస్య తమహం తారకం తతః ।।

నివారయిష్యే కుహఠాత్స్వస్థానం గచ్ఛతామరాః।।౩౬।।

ఇత్యుక్త్వాహం సురాన్శీఘ్రం తారకాఖ్యాసురస్య వై ।।

ఉపసంగమ్య సుప్రీత్యా సమాభాష్యేదమబ్రవమ్ ।।౩౭।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

తేజోసారమిదం స్వర్గం రాజ్యం త్వం పరిపాసి నః ।।

యదర్థం సుతపస్తప్తం వాఞ్ఛసి త్వం తతోఽధికమ్।।౩౮।।

వరశ్చాప్యవరో దత్తో న మయా స్వర్గరాజ్యతా ।।

తస్మాత్స్వర్గం పరిత్యజ్య క్షితౌ రాజ్యం సమాచర ।।౩౯।।

దేవయోగ్యాని తత్రైవ కార్యాణి నిఖిలాన్యపి ।।

భవిష్యత్యరసురశ్రేష్ఠ నాత్ర కార్యా విచారణా ।।2.3.16.౪౦।।

ఇత్యుక్త్వాహం చ సంబోధ్యాసురం తం సకలేశ్వరః ।।

స్మృత్వా శివం చ సశివం తత్రాంతర్ధానమాగతః ।।౪౧ ।।

తారకోఽపి పరిత్యజ్య స్వర్గం క్షితిమథాభ్యగాత్।।

శోణితాఖ్య పురే స్థిత్వా సర్వరాజ్యం చకార సః ।।౪౨।।

దేవాస్సర్వేఽపి తచ్ఛ్రుత్వా మద్వాక్యం సుప్రణమ్య మామ్ ।।

శక్రస్థానం యయుః ప్రీత్యా శక్రేణ సుస మాహితాః ।।౪౩।।

తత్ర గత్వా మిలిత్వా చ విచార్య చ పరస్పరమ్ ।।

తే సర్వే మరుతః ప్రీత్యా మఘవంతం వచోఽబ్రువన్ ।।౪౪।।

దేవా ఊచుః ।। ।।

శమ్భోర్యథా శివాయాం వై రుచిజాయేత కామతః ।।

మఘవంస్తే ప్రకర్తవ్యం బ్రహ్మోక్తం సర్వమేవ తత్ ।।౪౫।। ।।

బ్రహ్మోవాచ।।

ఇత్యేవం సర్వవృత్తాంతం వినివేద్య సురేశ్వరమ్ ।।

జగ్ముస్తే సర్వతో దేవాః స్వం స్వం స్థానం ముదాన్వితాః ।।౪౬।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం తృతీయే పార్వతీఖణ్డే దేవసాంత్వనవర్ణనం నామ షోడశోఽధ్యాయః ।। ౧౬।।

2.3.17

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

గతేషు తేషు దేవేషు శక్రః సస్మార వై స్మరమ్ ।।

పీడితస్తారకేనాతిదైత్యేన చ దురాత్మనా ।। ౧ ।।

ఆగతస్తత్క్షణాత్కామస్సవసంతో రతిప్రియః ।।

సావలేపో యుతో రత్యా త్రైలోక్య విజయీ ప్రభుః ।। ౨ ।।

ప్రణామం చ తతః కృత్వా స్థిత్వా తత్పురతస్స్మరః ।।

మహోన్నతమనాస్తాత సాంజలిశ్శక్రమబ్రవీత్ ।। 3 ।।

కామ ఉవాచ ।।

కిం కార్యం తే సముత్పన్నం స్మృతోఽహం కేన హేతునా ।।

తత్త్వం కథయ దేవేశ తత్కర్తుం సముపాగతః ।। ౪ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

తచ్ఛ్రుత్వా వచనం తస్య కందర్పస్య సురేశ్వరః ।।

ఉవాచ వచనం ప్రీత్యా యుక్తం యుక్తమితి స్తువన్ ।। ౫ ।।

।। శక్ర ఉవాచ।।

తవ సాధు సమారమ్భో యన్మే కార్య్యముపస్థితమ్।।

తత్కతుర్మద్యతోఽసి త్వం ధన్యోఽసి మకరధ్వజ ।।౬।।

ప్రస్తుతం శృణు మద్వాక్యం కథయామి తవాగ్రతః।।

మదీయం చైవ యత్కార్యం త్వదీయం తన్న చాన్యథా ।।౭।।

మిత్రాణి మమ సంత్యేవ బహూని సుమహాంతి చ ।।

పరం తు స్మర సన్మిత్రం త్వత్తుల్యం న హి కుత్రచిత్ ।। ౮ ।।

జయార్థం మే ద్వయం తాత నిర్మితం వజముత్తమమ్ ।।

వజ్రం చ నిష్ఫలం స్యాద్వై త్వం తు నైవ కదాచన ।। ౯ ।।

యతో హితం ప్రజాయేత తతః కో ను ప్రియః పరః ।।

తస్మాన్మిత్రవరస్త్వం హి మత్కార్య్యం కర్తుమర్హసి ।। 2.3.17.౧౦ ।।

మమ దుఃఖం సముత్పన్నమసాధ్య చాపి కాలజమ్ ।।

కేనాపి నైవ తచ్ఛక్యం దూరీకర్తుం త్వయా వినా ।। ౧౧ ।।

దాతుః పరీక్షా దుర్భిక్షే రణే శూరస్య జాయతే ।।

ఆపత్కాలే తు మిత్రస్యాశక్తౌ స్త్రీణాం కులస్య హి ।। ౧౨ ।।

వినయే సంకటే ప్రాప్తేఽవితథస్య పరోక్షతః ।।

సుస్నేహస్య తథా తాత నాన్యథా సత్యమీరితమ్ ।। ౧3 ।।

ప్రాప్తాయాం వై మమాపత్తావవార్యాయాం పరేణ హి ।।

పరీక్షా చ త్వదీయాఽద్య మిత్రవర్య భవిష్యతి ।।౧౪।।

న కేవలం మదీయం చ కార్య్యమస్తి సుఖావహమ్ ।।

కిం తు సర్వసురాదీనాం కార్య్యమేతన్న సంశయః ।।౧౫।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యేతన్మఘవద్వాక్యం శ్రుత్వా తు మకరధ్వజః ।।

ఉవాచ ప్రేమగభీరం వాక్యం సుస్మితపూర్వకమ్ ।। ౧౬ ।।

।। కామ ఉవాచ ।।

కిమర్థమిత్థం వదసి నోత్తరం వచ్మ్యహం తవ ।।

ఉపకృత్కృత్రిమం లోకే దృశ్యతే కథ్యతే న చ ।।౧౭।।

సఙ్కటే బహు యో బ్రూతే స కిం కార్య్యం కరిష్యతి ।।

తథాపి చ మహారాజ కథయామి శృణు ప్రభో ।। ౧౮ ।।

పదం తే కర్షితుం యో వై తపస్తపతి దారుణమ్ ।।

పాతయిష్యామ్యహం తం చ శత్రుం తే మిత్ర సర్వథా ।। ౧౯ ।।

క్షణేన భ్రంశయిష్యామి కటాక్షేణ వరస్త్రియాః ।।

దేవర్షిదానవాదీంశ్చ నరాణాం గణనా న మే ।।2.3.17.౨౦।।

వజ్రం తిష్ఠతు దూరే వై శస్త్రాణ్యన్యాన్యనేకశః ।।

కిం తే కార్యం కరిష్యంతి మయి మిత్ర ఉపస్థితే ।।౨౧।।

బ్రహ్మాణం వా హరిం వాపి భ్రష్టం కుర్య్యాం న సంశయః ।।

అన్యేషాం గణనా నాస్తి పాతయేయం హరం త్వపి ।।౨౨।।

పంచైవ మృదవో బాణాస్తే చ పుష్పమయా మమ ।।

చాపస్త్రిధా పుష్పమయశ్శింజినీ భ్రమరార్జితా ।।

బలం సుదయితా మే హి వసంతః సచివస్స్మృతః ।। ౨౩ ।।

అహం పఞ్చబలోదేవా మిత్రం మమ సుధానిధిః ॥ ౨౪ ॥

సేనాధిపశ్చ శృంగారో హావభావాశ్చ సైనికాః ॥

సర్వే మే మృదవః శక్ర అహం చాపి తథావిధః॥౨౫॥

యద్యేన పూర్యతే కార్యం ధీమాంస్తత్తేన యోజయేత్॥

మమ యోగ్యం తు యత్కార్యం సర్వం తన్మే నియోజయ॥౨౬॥

॥ బ్రహ్మోవాచ ॥

ఇత్యేవం తు వచస్తస్య శ్రుత్వా శక్రస్సుహర్షితః ॥

ఉవాచ ప్రణమన్వాచా కామం కాంతాసుఖావహమ్ ॥ ౨౭ ॥

శక్ర ఉవాచ ॥

యత్కార్యం మనసోద్దిష్టం మయా తాత మనోభవ ॥

కర్తుం తత్త్వం సమర్థోఽసి నాన్యస్మాత్తస్యసమ్భవః ॥౨౮॥

శృణు కామ ప్రవక్ష్యామి యథార్థం మిత్రసత్తమ ॥

యదర్థే చ స్పృహా జాతా తవ చాద్య మనోభవ ॥౨౯॥

తారకాఖ్యో మహాదైత్యో బ్రహ్మణో వరమద్భుతమ్ ॥

అభూదజేయస్సంప్రాప్య సర్వేషామపి దుఃఖదః ॥ 2.3.17.30 ॥

తేన సంపీడ్యతే లోకో నష్టా ధర్మా హ్యనేకశః ॥

దుఃఖితా నిర్జరాస్సర్వే ఋషయశ్చ తథాఖిలాః ॥ ౩౧ ॥

దేవైశ్చ సకలైస్తేన కృతం యుద్ధం యథాబలమ్ ॥

సర్వేషాం చాయుధాన్యత్ర విఫలాన్యభవన్పురా ॥ ౩౨ ॥

భగ్నః పాశో జలేశస్య హరిం చక్రం సుదర్శనమ్ ॥

తత్కుణ్ఠితమభూత్తస్య కణ్ఠే క్షిప్తం చ విష్ణునా ॥ 33 ॥

ఏతస్య మరణం ప్రోక్తం ప్రజేశేన దురాత్మనః ।।

శమ్భోర్వీర్యోద్భవాద్బాలాన్మహాయోగీశ్వరస్య హి ।। ౩౪ ।।

ఏతత్కార్యం త్వయా సాధు కర్తవ్యం సుప్రయత్నతః ।।

తతస్స్యాన్మిత్రవర్యాతి దేవానాం నః పరం సుఖమ్ ।। ౩౫ ।।

మమాపి విహితం తస్మాత్సర్వలోకసుఖావహమ్ ।।

మిత్రధర్మం హృది స్మృత్వా కర్తుమర్హసి సాంప్రతమ్ ।। ౩౬ ।।

శంభుస్స గిరిరాజే హి తపః పరమమాస్థితః ।।

స ప్రభుర్నాపి కామేన స్వతంత్రః పరమేశ్వరః ।। ౩౭ ।।

తత్సమీపే చ దేవాథ పార్వతీ స్వసఖీయుతా ।।

సేవమానా తిష్ఠతీతి పిత్రాజ్ఞప్తా మయా శ్రుతమ్ ।। ౩౮ ।।

యథా తస్యాం రుచిస్తస్య శివస్య నియతాత్మనః ।।

జాయతే నితరాం మార తథా కార్యం త్వయా ధ్రువమ్ ।।౩౯।।

ఇతి కృత్వా కృతీ స్యాస్త్వం సర్వం దుఃఖం వినంక్ష్యతి ।।

లోకే స్థాయీ ప్రతాపస్తే భవిష్యతి న చాన్యథా ।।2.3.17.౪౦।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యుక్తస్య తు కామో హి ప్రఫుల్లముఖపంకజ ।।

ప్రేమ్ణోవాచేతి దేవేశం కరిష్యామి న సంశయః ।। ౪౧ ।।

ఇత్యుక్త్వా వచనం తస్మై తథేత్యోమితి తద్వచః ।।

అగ్రహీత్తరసా కామః శివమాయావిమోహితః ।। ౪౨ ।।

యత్ర యోగీశ్వరస్సాక్షాత్తప్యతే పరమం తపః ।।

జగామ తత్ర సుప్రీతస్సదారస్సవసంతకః।।౪౩।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం తృతీయే పార్వతీఖణ్డే శక్ర కామసంవాదవర్ణనం నామ సప్తదశోఽధ్యాయః ॥ ౧౭ ॥

2.3.18

॥ బ్రహ్మోవాచ ॥

తత్ర గత్వా స్మరో గర్వీ శివమాయావిమోహితః ॥

మోహకస్సమధోశ్చాదౌ ధర్మం విస్తారయన్స్థితః ॥ ౧ ॥

వసంతస్య చ యో ధర్మః ప్రససార స సర్వతః ॥

తపస్థానే మహేశస్యౌషధిప్రస్థే మునీశ్వర ॥ ౨ ॥

వనాని చ ప్రఫుల్లాని పాదపానాం మహామునే ॥

ఆసన్విశేషతస్తత్ర తత్రప్రభావాన్మునీశ్వర ॥ ౩ ॥

పుష్పాణి సహకారాణామశోకవనికాసు వై ॥

విరేజుస్సుస్మరోద్దీపకారాణి సురభీణ్యపి ॥౪॥

కైరవాణి చ పుష్పాణి భ్రమరాకలితాని చ ॥

బభూబుర్మదనావేశకరాణి చ విశేషతః ॥ ౫ ॥

సకామోద్దీపనకరం కోకిలాకలకూజితమ్ ॥

ఆసీదతి సురమ్యం హి మనోహరమతిప్రియమ్ ॥ ౬ ॥

భ్రమరాణాం తథా శబ్దా వివిధా అభవన్మునే ॥

మనోహరాశ్చ సర్వేషాం కామోద్దీపకరా అపి ॥ ౭ ॥

చంద్రస్య విశదా కాంతిర్వికీర్ణా హి సమంతతః ॥

కామినాం కామినీనాం చ దూతికా ఇవ సాభవత్ ॥ ౮ ॥

మానినాం ప్రేరణాయాసీత్తత్కాలే కాలదీపికా ॥

మారుతశ్చ సుఖః సాధో వవౌ విరహిణోఽప్రియః ।। ౯ ।।

ఏవం వసంతవిస్తారో మదనావేశకారకః ।।

వనౌకసాం తదా తత్ర మునీనాం దుస్సహోఽత్యభూత్ ।। 2.3.18.౧౦ ।।

అచేతసామపి తదా కామాసక్తిరభూన్మునే ।।

సుచేతాసాం హి జీవానాం సేతి కిం వర్ణ్యతే కథా।।౧౧ ।।

ఏవం చకార స మధుస్స్వప్రభావం సుదుస్సహమ్।।

సర్వేషా చైవ జీవానాం కామోద్దీపనకారకః ।।౧౨।।

అకాలనిమితం తాత మధోర్వీక్ష్య హరస్తదా ।।

ఆశ్చర్యం పరమం మేనే స్వలీలాత్తతనుః ప్రభుః ।। ౧3 ।।

అథ లీలాకరస్తత్ర తపః పరమదుష్కరమ్ ।।

తతాప స వశీశో హి హరో దుఃఖహరః ప్రభుః ।। ౧౪ ।।

వసంతే ప్రసృతే తత్ర కామో రతిసమన్వితః ।।

చూతం బాణం సమాకృష్య స్థితస్తద్వామపార్శ్వతః ।। ౧౫ ।।

స్వప్రభావం వితస్తార మోహయన్సకలాఞ్జనాన్ ।।

రత్యాయుక్తం తదా కామం దృష్ట్వా కో వా న మోహితః ।। ౧౬ ।।

ఏవం ప్రవృత్తసురతౌ శృంగారోఽపి గణైస్సహ ।।

హావభావయుతస్తత్ర ప్రవివేశ హరాంతికమ్ ।। ౧౭ ।।

మదనః ప్రకటస్తత్ర న్యవసచ్చిత్తగో బహిః ।।

న దృష్టవాంస్తదా శంభోశ్ఛిద్రం యేన ప్రవిశ్యతే ।।౧౮।।

యదా చాప్రాప్తవివరస్తస్మిన్యోగివరే స్మరః ।।

మహాదేవస్తదా సోఽభూన్మహాభయవిమోహితః ।। ౧౯ ।।

జ్వలజ్జ్వాలాగ్నిసంకాశం భాలనేత్రసమన్వితమ్ ।।

ధ్యానస్థం శంకరం కో వా సమాసాదయితుం క్షమః ।। 2.3.18.౨౦ ।।

ఏతస్మిన్నంతరే తత్ర సఖీభ్యాం సంయుతా శివా ।।

జగామ శివపూజార్థం నీత్వా పుష్పాణ్యనేకశః ।। ౨౧ ।।

పృథివ్యాం యాదృశం లోకైస్సౌందర్యం వర్ణ్యతే మహత్ ।।

తత్సర్వమధికం తస్యాం పార్వత్యామస్తి నిశ్చితమ్ ।। ।। ౨౨ ।।

ఆర్తవాణి సుపుష్పాణి ధృతాని చ తయా యదా ।।

తత్సౌందర్యం కథం వర్ణ్యమపి వర్షశతైరపి ।।౨౩।।

యదా శివసమీపే తు గతా సా పర్వతాత్మజా ।।

తదైవ శంకరో ధ్యానం త్యక్త్వా క్షణమవస్థితః ।।౨౪।।

తచ్ఛిద్రం ప్రాప్య మదనః ప్రథమం హర్షణేన తు ।।

బాణేన హర్షయామాస పార్శ్వస్థం చన్ద్రశేఖరమ్ ।। ౨౫ ।।

శృంగారైశ్చ తదా భావైస్సహితా పార్వతీ హరమ్ ।।

జగామ కామసాహాయ్యే మునే సురభిణా సహ ।। ౨౬ ।।

తదేవాకృష్య తచ్చాపం రుచ్యర్థం శూలధారిణః ।।

ద్రుతం పుష్పశరం తస్మై స్మరోఽముంచత్సుసంయతః ।। ౨౭ ।।

యథా నిరంతరం నిత్యమాగచ్ఛతి తథా శివమ్ ।।

తన్నమస్కృత్య తత్పూజాం కృత్వా తత్పురతః స్థితా ।।౨౮।।

సా దృష్టా పార్వతీ తత్ర ప్రభుణా గిరిశేన హి ।।

వివృణ్వతీ తదాంగాని స్త్రీస్వభావాత్సులజ్జయా ।। ౨౯ ।।

సుసంస్మృత్య వరం తస్యా విధిదత్తం పురా ప్రభుః ।।

శివోపి వర్ణయామాస తదంగాని ముదా మునే ।। 2.3.18.30 ।।

శివ ఉవాచ ।।

కి ముఖం కిం శశాంకశ్చ కిం నేత్రే చోత్పలే చ కిమ్ ।।

భ్రుకుట్యౌ ధనుషీ చైతే కందర్పస్య మహాత్మనః ।।31 ।।

అధరః కిం చ బింబం కిం కిం నాసా శుకచంచుకా ।।

కిం స్వరః కోకిలాలాపః కిం మధ్యం చాథ వేదికా ।। 32 ।।

కిం గతిర్వ్వర్ణ్యతే హ్యస్యాః కిం రూపం వర్ణ్యతే ముహుః ।।

పుష్పాణి కిం చ వర్ణ్యంతే వస్త్రాణి చ తథా పునః ।।33।।

లాలిత్యం చారు యత్సృష్టౌ తదేకత్ర వినిర్మితమ్ ।।

సర్వథా రమణీయాని సర్వాంగాని న సంశయః ।।34।।

అహో ధన్యతరా చేయం పార్వత్యద్భుతరూపిణీ ।।

ఏతత్సమా న త్రైలోక్యే నారీ కాపి సురూపిణీ।।35।।

సులావణ్యానిధిశ్చేయమద్భుతాంగాని బిభ్రతీ ।।

విమోహినీ మునీనాం చ మహాసుఖవివర్ద్ధినీ ।। 36 ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యేవం వర్ణయిత్వా తు తదంగాని ముహుర్ముహుః ।।

విధిదత్తవరాధ్యాసాద్ధరస్తు విరరామ హ ।।37।।

హస్తం వస్త్రాంతరే యావదచాలయత శంకరః ।।

స్త్రీస్వభావాచ్చ సా తత్ర లజ్జితా దూరతో గతా ।। 38।।

వివృణ్వతీ నిజాంగాని పశ్యంతీ చ ముహుర్ముహుః ।।

సువీక్షణైర్మహామోదాత్సుస్మితాభూచ్ఛివా మునే ।।39।।

ఏవం చేష్టాం తదా దృష్ట్వా శంభుర్మోహముపాగతః।।

ఉవాచ వచనం చైవం మహాలీలో మహేశ్వరః ।।2.3.18.౪౦।।

అస్యా దర్శనమాత్రేణ మహానందో భవత్యలమ్ ।।

యదాలింగనమేనస్యాః కుర్యాం కిన్తు తతస్సుఖమ్ ।। ౪౧ ।।

క్షణమాత్రం విచార్యేత్థం సంపూజ్య గిరిజాం తతః ।।

ప్రబుద్ధస్య మహాయోగీ సువిరక్తో జగావితి ।। ౪౨ ।।

కిం జాతం చరితం చిత్రం కిమహం మోహమాగతః ।।

కామేన వికృతశ్చాద్య భూత్వాపి ప్రభురీశ్వరః ।। ౪3 ।।

ఈశ్వరోహం యదీచ్ఛేయం పరాంగస్పర్శనం ఖలు।।

తర్హి కోఽన్యోఽక్షమః క్షుద్రః కిం కిం నైవ కరిష్యతి ।।౪౪।।

ఏవం వైరాగ్యమాసాద్య పర్యంకాసాదనం చ తత్।।

వారయామాస సర్వాత్మా పరేశః కిం పతేదిహ ।।౪౫।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాన్తర్గతతృతీయే పార్వతీఖణ్డే కామకృతవికారవర్ణననామాష్టాదశోఽధ్యాయః।।౧౮।।

2.3.19

।। నారద ఉవాచ।।

బ్రహ్మన్విధే మహాభాగ కిం జాతం తదనంతరమ్।।

కథయ త్వం ప్రసాదేన తాం కథాం పాపనాశినీమ్ ।। ౧ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

శ్రూయతాం సా కథా తాత యజ్జాతం తదనంతరమ్ ।।

తవ స్నేహాత్ప్రవక్ష్యామి శివలీలాం ముదావహామ్ ।। ౨ ।।

ధైర్యస్య వ్యసనం దృష్ట్వా మహాయోగీ మహేశ్వరః ।।

విచింతితం మనస్యేవం విస్మితోఽతితతః పరమ్ ।। ౩ ।।

।। శివ ఉవాచ ।।

కిము విఘ్నాః సముత్పన్నాః కుర్వతస్తప ఉత్తమమ్ ।।

కేన మే వికృతం చిత్తం కృతమత్ర కుకర్మిణా ।। ౪ ।।

కువర్ణనం మయా ప్రీత్యా పరస్త్ర్యుపరి వై కృతమ్ ।।

జాతో ధర్మవిరోధోఽత్ర శ్రుతిసీమా విలంఘితా ।। ౫ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

విచింత్యేత్థం మహాయోగీ పరమేశస్సతాం గతిః ।।

దిశో విలోకయామాస పరితశ్శంకితస్తదా ।। ౬ ।।

వామభాగే స్థితం కామం దదర్శాకృష్టబాణకమ్ ।।

స్వశరం క్షేప్తుకామం హి గర్వితం మూఢచేతసమ్ ।। ౭ ।।

తం దృష్ట్వా తాదృశం కామం గిరీశస్య పరాత్మనః ।।

సంజాతః క్రోధసంమర్దస్తత్క్షణాదపి నారద। ।। ౮ ।।

కామః స్థితోఽన్తరిక్షే స ధృత్వా తత్సశరం ధనుః ।।

చిక్షేపాస్త్రం దుర్నివారమమోఘం శంకరే మునే ।। ౯ ।।

బభూవామోఘమస్త్రం తు మోఘం తత్పరమాత్మని ।।

సమశామ్యత్తతస్తస్మిన్సంకుద్ధే పరమేశ్వరే ।। 2.3.19.౧౦ ।।

మోఘీభూతే శివే స్వేఽస్త్రే భయమాపాశు మన్మథః ।।

చకంపే చ పురః స్థిత్వా దృష్ట్వా మృత్యుంజయం ప్రభుమ్ ।। ౧౧ ।।

సస్మార త్రిదశాన్సర్వాన్శక్రాదీన్భయవిహ్వలః ।।

స స్మరో మునిశార్దూల స్వప్రయాసే నిరర్థకే ।। ౧౨ ।।

కామేన సుస్మృతా దేవాశ్శక్రాద్యాస్తే మునీశ్వర ।।

ఆయయుః సకలాస్తే హి శంభుం నత్వా చ తుష్టువుః ।। ౧౩ ।।

స్తుతిం కుర్వత్సు దేవేషు కుద్ధస్యాతి హరస్య హి ।।

తృతీయాత్తస్య నేత్రాద్వై నిస్ససార తతో మహాన్ ।। ౧౪ ।।

లలాట మధ్యగాత్తస్మాత్సవహ్నిర్ద్రుతసమ్భవః ।।

జజ్వాలోర్ద్ధ్వశిఖో దీప్తః ప్రలయాగ్నిసమప్రభః ।। ౧౫ ।।

ఉత్పత్య గగనే తూర్ణం నిష్పత్య ధరణీ తలే ।।

భ్రామంభ్రామం స్వపరితః పపాత మేదనీం పరి ।। ౧౬

భస్మసాత్కృతవాన్నాధో మదనం తావదేవ హి ।।

యావచ్చ మరుతాం వాచః క్షమ్యతాం క్షమ్యతామితి ।। ౧౭ ।।

హతే తస్మిన్స్మరే వీరే దేవ దుఃఖముపాగతాః ।।

రురుదుర్విహ్వలాశ్చాతిక్రోశతః కిమభూదితి ।। ౧౮ ।।।।

శ్వేతాంగా వికృతాత్మా చ గిరిరాజసుతా తదా ।।

జగామ మందిరం స్వం చ సమాదాయ సఖీజనమ్ ।। ౧౯ ।।

క్షణమాత్రం రతిస్తత్ర విసంజ్ఞా సాభవత్తదా ।।

భర్తృమృత్యుజదుఃఖేన పతితా సా మృతా ఇవ ।।2.3.19.౨౦।।

జాతాయాం చైవ సంజ్ఞాయాం రతిరత్యంతవిహ్వలా।।

విలలాప తదా తత్రోచ్చరంతీ వివిధం వచః ।। ౨౧ ।।

।। రతిరువాచ ।।

కిం కరోమి క్వ గచ్ఛామి కిం కృతం దైవతైరిహ ।।

మత్స్వామినం సమాహూయ నాశయామాసురుద్ధతమ్ ।। ౨౨ ।।

హా హా నాథ స్మర స్వామిన్ప్రాణప్రియ సుఖప్రద ।।

ఇదం తు కిమభూదత్ర హా హా ప్రియ ప్రియేతి చ ।।౨౩ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।।

ఇత్థం విలపతీ సా తు వదంతీ బహుధా వచః ।।

హస్తౌ పాదౌ తదాస్ఫాల్య కేశానత్రోటయత్తదా ।।౨౪।।

తద్విలాపం తదా శ్రుత్వా తత్ర సర్వే వనేచరాః ।।

అభవన్దుఃఖితాస్సర్వే స్థావరా అపి నారద ।।౨౫।।

ఏతస్మిన్నంతరే తత్ర దేవాశ్శక్రాదయోఽఖిలాః ।।

రతిమూచుస్సమాశ్వాస్య సంస్మరంతో మహేశ్వరమ్ ।।౨౬।।

।। దేవా ఊచుః ।।

కించిద్భస్మ గృహీత్వా తు రక్షయత్నాద్భయం త్యజ।।

జీవయిష్యతి స స్వామీ లప్స్యసే త్వం పునః ప్రియమ్ ।। ౨౭ ।।

సుఖదాతా న కోప్యస్తి దుఃఖదాతా న కశ్చన ।।

సర్వోఽపి స్వకృతం భుంక్తే దేవాఞ్శోచసి వై వృథా ।। ౨౮ ।।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యాశ్వాస్య రతిం దేవాస్సర్వే శివముపాగతాః ।।

సుప్రసాద్య శివం భక్త్యా వచనం చేదమబ్రువన్ ।।౨౯।।

।। దేవా ఊచుః ।।

భగవన్ఛ్రూయతోమేతద్వచనం నశ్శుభం ప్రభో।।

కృపాం కృత్వా మహేశాన శరణాగతవత్సల ।।2.3.19.30।।

సువిచారయ సుప్రీత్యా కృతి కామస్య శంకర ।।
కామేనైతత్కృతం యత్ర న స్వార్థం తన్మహేశ్వర ।।౩౧।।
దుష్టేన పీడితైర్దేవైస్తారకేణాఽఖిలైర్విభో ।।
కర్మ తత్కారితం నాథ నాన్యథా విద్ధి శంకర ।।౩౨।।
రతిరేకాకినీ దేవ విలాపం దుఃఖితా సతీ ।।
కరోతి గిరిశ త్వం చ తామాశ్వాసయ సర్వదా ।।౩౩।।
సంహారం కర్తుకామోఽసి క్రోధేనానేన శంకర ।।
దైవతైస్సహ సర్వేషాం హతవాంస్తం యది స్మరమ్।।౩౪।।
దుఃఖం తస్యా రతేర్దృష్ట్వా నష్టప్రాయాశ్చ దేవతాః।।
తస్మాత్త్వయా చ కర్త్తవ్యం రత్యాశోకాపనోదనమ్ ।। ౩౫ ।।
।। బ్రహ్మోవాచ ।।
ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తేషాం ప్రసన్నో భగవాఞ్శివః ।।
దేవానాం సకలానాం చ వచనం చేదమబ్రవీత్ ।। ౩౬ ।।
।। శివ ఉవాచ ।। ।।
దేవాశ్చ ఋషయస్సర్వే మద్వచశ్శృణుతాదరాత్ ।।
మత్కోపేన చ యజ్జాతం తత్తథా నాన్యథా భవత్ ।। ౩౭ ।।
అనంగస్తావదేవ స్యాత్కామో రతిపతిః ప్రభుః ।।
యావచ్చావతరేత్కృష్ణో ధరణ్యాం రుక్మిణీపతిః ।। ౩౮ ।।
ద్వారకాయాం యదా స్థిత్వా పుత్రానుత్పాదయిష్యతి।।
తదా కృష్ణస్తు రుక్మిణ్యాం కామముత్పాదయిష్యతి ।।౩౯।।
ప్రద్యుమ్ననామ తస్యైవ భవిష్యతి న సంశయః ।।

జాతమాత్రం తు తం పుత్రం శంబరస్సంహరిష్యతి ।। 2.3.19.౪౦ ।।

హృత్వా ప్రాస్య సముద్రం తం శంబరో దానవోత్తమః ।।

మృతం జ్ఞాత్వా వృథా మూఢో నగరం స్వం గమిష్యతి ।।౪౧।।

తావచ్చ నగరం తస్య రతే స్థేయం యథాసుఖమ్ ।।

తత్రైవ స్వపతేః ప్రాప్తిః ప్రద్యుమ్నస్య భవిష్యతి ।। ౪౨ ।।

తత్ర కామో మిలిత్వా తం హత్వా శమ్బరమాహవే ।।

భవిష్యతి సుఖీ దేవాః ప్రద్యుమ్నాఖ్యస్స్వకామినీమ్ ।। ౪౩ ।।

తదీయం చైవ యద్ద్రవ్యం నీత్వా స నగరం పునః ।।

గమిష్యతి తయా సార్ద్ధం దేవాస్సత్యం వచో మమ ।। ౪౪ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇతి శ్రుత్వా వచశ్శంభోర్దేవా ఊచుః ప్రణమ్య తమ్ ।।

కించిదుచ్ఛ్వసితాశ్చిత్తే కరౌ బద్ధ్వా నతాంగకాః ।। ౪౫ ।।

దేవా ఊచుః ।।

దేవదేవ మహాదేవ కరుణాసాగర ప్రభో ।।

శీఘ్రం జీవయ కామం త్వం రక్షప్రాణాన్ రతేర్హర ।।౪౬।।

బ్రహ్మోవాచ।।

ఇత్యాకర్ణ్యామరవచః ప్రసన్నః పరమేశ్వరః।।

పునరప్యభాషే కరుణాసాగరస్సకలేశ్వరః ।। ౪౭ ।।

శివ ఉవాచ ।।

హే దేవాస్సుప్రసన్నోఽస్మి జీవయిష్యామి చాంతరే ।।

కామః స మద్గణో భూత్వా విహరిష్యతి నిత్యశః ।। ౪౮ ।।

నాఖ్యేయమిదమాఖ్యానం కస్యచిత్సురతస్సురాః ।।

గచ్ఛత స్వస్థలం దుఖం నాశయిష్యామి సర్వతః ।। ౪౯ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వాంతర్దధే రుద్రో దేవానాం స్తువతాం తదా।।

సర్వే దేవాస్సుప్రసన్నా బభూవుర్గతవిస్మయాః ।।2.3.19.౫౦ ।।

తతస్తాం చ సమాశ్వాస్య రుద్రస్య వచనే స్థితాః।।

ఉక్త్వా వచస్తదీయం చ స్వం స్వం ధామ యయుర్మునే ।।౫౧।।

కామపత్నీ సమాదిష్టం నగరం సా గతా తదా ।।

ప్రతీక్షమాణా తం కాలం రుద్రాదిష్టం మునీశ్వర ।। ౫౨ ।। ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం తృతీయే పార్వతీఖణ్డే కామనాశవర్ణనం నామైకోనవింశోఽధ్యాయః ।। ౧౯ ।।

2.3.20

నారద ఉవాచ ।। ।।

విధే నేత్రసముద్భూతవహ్నిజ్వాలా హరస్య సా ।।

గతా కుత్ర వద త్వం తచ్చరిత్రం శశిమౌలినః ।। ౧ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।। ।।

యదా భస్మ చకారాశు తృతీయనయనానలః ।।

శమ్భోః కామం ప్రజజ్వాల సర్వతో విఫలస్తదా ।।౨।।

హాహాకారో మహానాసీత్త్రైలోక్యే సచరాచరే।

సర్వదేవర్షయస్తాత శరణం మాం యయుర్ద్రుతమ్ ।।3।।

సర్వే నివేదయామాసుస్తద్దుఖం మహ్యమాకులాః ।।

సుప్రణమ్య సుసంస్తుత్య కరౌ బద్ధ్వా నతాననా ॥ ౪ ॥

తచ్ఛ్రుత్వాహం శివం స్మృత్వా తద్ధేతుం సువిమృశ్య చ ॥

గతస్తత్ర వినీతాత్మా త్రిలోకావనహేతవే ॥ ౫ ॥

సందగ్ధుకామః స శుచిజ్వాలామాలాతిదీపితః ॥

స్తంభితోఽరం మయా శంభుప్రసాదాప్తసుతేజసా ॥ ౬ ॥

అథ క్రోధమయం వహ్నిం దగ్ధుకామ జగత్త్రయమ్ ॥

వాడవాంతకమార్థం చ సౌమ్యజ్వాలాముఖం మునే ॥౭॥

తం వాడవతనుమహం సమాదాయ శివేచ్ఛయా ॥

సాగరం సమగాం లోకహితాయ జగతాం పతిః ॥ ౮ ॥

ఆగతం మాం సమాలోక్య సాగరస్సాంజలిర్మునే ॥

ధృత్వా చ పౌరుషం రూపమాగతస్సంనిధిం మమ ॥ ౯ ॥

సుప్రణమ్యాథ మాం సింధుస్సంస్తూయ చ యథా విధి ॥

స మామువాచ సుప్రీత్యా సర్వలోకపితామహమ్ ॥2.3.20.౧౦॥

సాగర ఉవాచ ॥

కిమర్థమాగతోఽసి త్వం బ్రహ్మన్నత్రాఖిలాధిప ॥

తన్నిదేశయ సుప్రీత్యా మత్వా మాం చ స్వసేవకమ్ ॥ ౧౧ ॥

అథాహం సాగరవచశ్శ్రుత్వా ప్రీతిపురస్సరమ్ ॥

ప్రావోచం శంకరం స్మృత్వా లౌకికం హితమావహన్ ॥ ౧౨ ॥

బ్రహ్మోవాచ ॥

శృణు తాత మహాధీమన్సర్వలోకహితావహ ॥

వక్ష్యహం ప్రీతితస్సింధో శివేచ్ఛాప్రేరితో హృదా ॥ ౧౩ ॥

అయం క్రోధో మహేశస్య వాడవాత్మా మహాప్రభుః ।।
దగ్ధ్వా కామం ద్రుతం సర్వం దగ్ధుకామోఽభవత్తతః ।।౧౪।।
ప్రార్థితోఽహం సురైశ్శీఘ్రం పీడితైశ్శంకరేచ్ఛయా ।।
తత్రాగత్య ద్రుతం తం వై తాత స్తంభితవానిశ్శుచిమ్ ।।౧౫।।
వాడవం రూపమాధత్త తమాదాయాగ తోఽత్ర హ ।।
నిర్దిశామి జలాధార త్వామహం కరుణాకరః ।। ౧౬ ।।
అయం క్రోధీ మహేశస్య వాడవం రూపమాశ్రితః ।।
జ్వాలాముఖస్త్వయా ధార్యో యావదాభూతసంప్లవమ్ ।।౧౭।।
యదాత్రాహం సమాగమ్య వత్స్యామి సరితాం పతే ।।
తదా త్వయా పరిత్యాజ్యః క్రోధోఽయం శాంకరోఽద్భుతః ।।౧౮।।
భోజనం తోయమేతస్య తవ నిత్యం భవిష్యతి ।।
యత్నాదేవావధార్యోఽయం యథా నోపైతి చాంతరమ్ ।। ౧౯ ।।
బ్రహ్మోవాచ ।।
ఇత్యుక్తో హి మయా సింధురంగీచక్రే తదా ధ్రువమ్ ।।
గ్రహీతుం వాడవం వహ్నిం రౌద్రం చాశక్యమన్యతః ।। 2.3.20.౨౦ ।।
తతః ప్రవిష్టో జలధౌ స వాడవతనుః శుచిః ।।
వార్యోఘాన్సందహంస్తస్య జ్వాలామాలాభిదీపితః ।। ౨౧ ।।
తతస్సంతుష్టచేతస్కస్స్వం ధామాహం గతో మునే ।।
అంతర్ధానమగాత్సింధుర్దివ్యరూపః ప్రణమ్య మామ్ ।।౨౨।।
స్వాస్థ్యం ప్రాప జగత్సర్వం నిర్ముక్తం తద్భవాద్భయాత్ ।।
దేవా బభూవుః సుఖినో మునయశ్చ మహామునే ౨౩ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం తృతీయే పార్వతీఖండే వడవానలచరితం నామ వింశోఽధ్యాయః ।। ౨౦ ।।

2.3.21

నారద ఉవాచ ।।

విధే తాత మహాప్రాజ్ఞ విష్ణుశిష్య త్రిలోకకృత్ ।।

అద్భుతేయం కథా ప్రోక్తా శంకరస్య మహాత్మనః ।। ౧ ।।

భస్మీభూతే స్మరే శంభుతృతీయనయనాగ్నినా ।।

తస్మిన్ప్రవిష్టే జలధౌ వద త్వం కిమభూత్తతః ।।౨।।

కిం చకార తతో దేవీ పార్వతీ కుధరాత్మజః ।।

గతా కుత్ర సఖీభ్యాం సా తద్వదాద్య దయానిధే ।।౩।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

శృణు తాత మహాప్రాజ్ఞ చరితం శశిమౌలినః ।।

మహోతికారకస్యైవ స్వామినో మమ చాదరాత్ ।। ౪ ।।

యదాహచ్ఛంభునేత్రోద్భవో హి మదనం శుచిః ।।

మహాశబ్దోఽద్భుతోఽభూద్వై యేనాకాశః ప్రపూరితః ।। ౫ ।।

తేన శబ్దేన మహతా కామం దగ్ధం సమీక్ష్య చ।।

సఖీభ్యాం సహ భీతా సా యయౌ స్వగృహమాకులా।।౬।।

తేన శబ్దేన హిమవాన్పరివారసమన్వితః ।।

విస్మితోఽభూదతిక్లిష్టస్సుతాం స్మృత్వా గతాం తతః ।। ౭ ।।

జగామ శోకం శైలేశో సుతాం దృష్ట్వాతివిహ్వలామ్ ।।

రుదతీం శంభువిరహాదాససాదాచలేశ్వరః ।। ౮ ।।

ఆసాద్య పాణినా తస్యా మార్జయన్నయనద్వయమ్ ।।
మా బిభీహి శివేఽరోదీరిత్యుక్త్వా తాం తదాగ్రహీత్ ।।౯।।
క్రోడే కృత్వా సుతాం శీఘ్రం హిమ వానచలేశ్వరః ।।
స్వమాలయమథానిన్యే సాంత్వయన్నతివిహ్వలామ్ ।।2.3.21.౧౦।।
అంతర్హితే స్మరం దగ్ధ్వా హరే తద్విరహాచ్ఛివా ।।
వికలాభూద్ భృశం సా వై లేభే శర్మ న కుత్రచిత్ ।।౧౧।।
పితుర్గృహం తదా గత్వా మిలిత్వా మాతరం శివా ।।
పునర్జాతం తదా మేనే స్వాత్మానం సా ధరాత్మజా ।। ।।౧౨।।
నినింద చ స్వరూపం సా హా హతాస్మీత్యథాబ్రవీత్ ।।
సఖీభిర్బోధితా చాపి న బుబోధ గిరీన్ద్రజా ।।౧౩।।
స్వపతీ చ పిబంతీ చ సా స్నాతీ గచ్ఛతీ శివా ।।
తిష్ఠంతీ చ సఖీమధ్యే న కించిత్సుఖమాప హ ।।౧౪।।
ధిక్స్వరూపం మదీయం చ తథా జన్మ చ కర్మ చ ।।
ఇతి బ్రువంతీ సతతం స్మరంతీ హరచేష్టితమ్ ।।౧౫।।
ఏవం సా పార్వతీ శంభువిరహోత్క్లిష్టమానసా ।।
సుఖం న లేభే కించిద్రాఽబ్రవీచ్ఛివశివేతి చ ।। ౧౬ ।।
నివసంతీ పితుర్గేహే పినాకిగతచేతనా ।।
శుశోచాథ శివా తాత ముమోహ చ ముహుర్ముహుః ।। ౧౭ ।।
శైలాధిరాజోప్యథ మేనకాపి మైనాకముఖ్యాస్తనయాశ్చ సర్వే।।
తాం సాంత్వయామాసురదీనసత్త్వా హరం విసస్మార తథాపి నో సా ।।౧౮।।
అథ దేవమునే ధీమన్హిమవత్ప్రస్థరే తదా ।।

నియోజితో బలభిదాగమస్త్వం కామచారతః ।। ౧౯ ।।

తతస్త్వం పూజితస్తేన భూధరేణ మహాత్మనా ।।

కుశలం పృష్టవాంస్తం వై తదావిష్టో వరాసనే ।। 2.3.21.౨౦ ।।

తతః ప్రోవాచ శైలేశః కన్యాచరితమాదితః ।।

హరసేవాన్వితం కామదహనం చ హరేణ హ ।। ౨౧ ।।

శ్రుత్వావోచో మునే త్వం తు తం శైలేశం శివం భజ ।।

తమామంత్ర్యోదతిష్ఠస్త్వం సంస్మృత్య మనసా శివమ్ ।। ౨౨ ।।

తం సముత్సృజ్య రహసి కాలీం తామగమంస్త్వరా ।।

లోకోపకారకో జ్ఞానీ త్వం మునే శివవల్లభః ।।౨3।।

ఆసాద్య కాలీం సంబోధ్య తద్ధితే స్థిత ఆదరాత్।।

అవోచస్త్వం వచస్తథ్యం సర్వేషాం జ్ఞానినాం వరః ।।౨౪।।

నారద ఉవాచ ।।

శృణు కాలి వచో మే హి సత్యం వచ్మి దయారతః।।

సర్వథా తే హితకరం నిర్వికారం సుకామదమ్ ।। ౨౫ ।।

సేవితశ్చ మహాదేవస్త్వయేహ తపసా వినా ।।

గర్వవత్యా యదధ్వంసీద్దీనానుగ్రహకారకః ।।౨౬।।

విరక్తశ్చ స తే స్వామీ మహాయోగీ మహేశ్వరః ।।

విసృష్టవాన్స్మరం దగ్ధ్వా త్వాం శివే భక్తవత్సలః ।। ౨౭ ।।

తస్మాత్త్వం సుతపోయుక్తా చిరమారాధయేశ్వరమ్ ।।

తపసా సంస్కృతాం రుద్రస్స ద్వితీయాం కరిష్యతి ।।౨౮।।

త్వం చాపి శంకరం శమ్భుం న త్యక్ష్యసి కదాచన ।।

నాన్యం పతిం హఠాద్దేవి గ్రహీష్యసి శివాదృతే ।। ౨౯ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।। ।।

ఇత్యాకర్ణ్యవచస్తే హి మునే సా భూధరాత్మజా ।।

కించిదుచ్ఛ్వసితా కాలీ ప్రాహ త్వాం సాంజలిర్ముదా ।।2.3.21.30।।

శివోవాచ ।।

త్వం తు సర్వజ్ఞ జగతాముపకారకర ప్రభో ।।

రుద్రస్యారాధనార్థాయ మంత్రం దేహి మునే హి మే ।। ३೧ ।।

న సిద్యతి క్రియా కాపి సర్వేషాం సద్గురుం వినా ।।

మయా శ్రుతా పురా సత్యం శ్రుతిరేషా సనాతనీ ।। ३౨ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇతి శ్రుత్వా వచస్తస్యాః పార్వత్యా మునిసత్తమః ।।

పంచాక్షరం శమ్భుమన్త్రం విధిపూర్వముపాదిశః ।। 33 ।।

అవోచశ్చ వచస్తాం త్వం శ్రద్ధాముత్పాదయన్మునే।।

ప్రభావం మన్త్రరాజస్య తస్య సర్వాధికం మునే ।। ३४।।

నారద ఉవాచ ।।

శృణు దేవి మనోరస్య ప్రభావం పరమాద్భుతమ్ ।।

యస్య శ్రవణమాత్రేణ శంకరస్తు ప్రసీదతి ।। ३೫ ।।

మంత్రోయం సర్వమంత్రాణామధిరాజశ్చ కామదః ।।

భుక్తిముక్తిప్రదోఽత్యంతం శంకరస్య మహాప్రియః ।। ३౬ ।।

సుభగే యేన జప్తేన విధినా సోఽచిరాద్ ద్రుతమ్ ।।

ఆరాధితస్తే ప్రత్యక్షో భవిష్యతి శివో ధ్రువమ్।।३೭।।

చింతయతీ చ తద్రూపం నియమస్థా శరాక్షరమ్ ।।

జప మన్త్రం శివే త్వం హి సంతుష్యతి శివో ద్రుతమ్ ।। ३८ ।।

ఏవం కురు తప సాధ్వి తపస్సాధ్యో మహేశ్వరః ।।

తపస్యేవ ఫలం సర్వైః ప్రాప్యతే నాన్యథా క్వచిత్ ।।३९।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

ఏవముక్త్వా తదా కాలీం నారద త్వం శివప్రియః।।

యాదృచ్ఛికోఽగమస్త్వం తు స్వర్గం దేవహితే రతః ।। 2.3.21.४० ।।

పార్వతీ చ తదా శ్రుత్వా వచనం తవ నారద ।।

సుప్రసన్నా తదా ప్రాప పంచాక్షరమనూత్తమమ్ ।। ४१ ।। ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం తృతీయే పార్వతీఖణ్డే నారదోపదేశో నామైకవింశోఽధ్యాయః ।। २१ ।।

2.3.22

బ్రహ్మోవాచ ।।

త్వయి దేవమునే యాతే పార్వతీ హృష్టమానసా ।।

తపస్సాధ్యం హరం మేనే తపోర్థం మన ఆదధే ।। १ ।।

తతః సఖ్యౌ సమాదాయ జయాం చ విజయాం తథా।।

మాతరం పితరం చైవ సఖీభ్యాం పర్యపృచ్ఛత ।।२।।

ప్రథమం పితరం గత్వా హిమవన్తం నగేశ్వరమ్ ।।

పర్యపృచ్ఛత్సుప్రణమ్య వినయేన సమన్వితా ।। 3 ।।

సఖ్యావూచతుః ।।

హిమవచ్ఛ్రూయతాం పుత్రీ వచనం కథ్యతేఽధునా ।।

సా స్వయం చైవ దేహస్య రూపస్యాపి తథా పునః ।। ౪ ।।

భవతో హి కులస్యాస్య సాఫల్యం కర్తుమిచ్ఛతి ।।

తపసా సాధనీయోఽసౌ నాన్యథా దృశ్యతాం వ్రజేత్ ।।౫।।

తస్మాచ్చ పర్వతశ్రేష్ఠ దేహ్యాజ్ఞాం భవతాధునా ।।

తపః కరోతు గిరిజా వనం గత్వేతి సాదరమ్ ।।౬।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యేవం చ తదా పృష్టస్సఖీభ్యాం మునిసత్తమ ।।

పార్వత్యా సువిచార్యాథ గిరిరాజోఽబ్రవీదిదమ్ ।। ౭ ।।

హిమాలయ ఉవాచ ।।

మహ్యం చ రోచతేఽత్యర్థం మేనాయై రుచ్యతాం పునః ।।

యథేదం భవితవ్యం చ కిమతః పరముత్తమమ్ ।। ౮ ।।

సాఫల్యం తు మదీయస్య కులస్య చ న సంశయః ।।

మాత్రే తు రుచ్యతే చేద్వై తతః శుభతరం ను కిమ్।।౯।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యేవం వచనం పిత్రా ప్రోక్తం శ్రుత్వా తు తే తదా ।।

జగ్మతుర్మాతరం సఖ్యౌ తదాజ్ఞప్తే తయా సహ ।। 2.3.22.౧౦ ।।

గత్వా తు మాతరం తస్యాః పార్వత్యాస్తే చ నారద ।।

సుప్రణమ్య కరౌ బద్ధ్వోచతుర్వచనమాదరాత్ ।। ౧౧ ।।

సఖ్యావూచతుః ।।

మాతస్త్వం వచనం పుత్ర్యాః శృణు దేవి నమోఽస్తు తే ।।

సుప్రసన్నతయా తద్వై శ్రుత్వా కర్తుమిహార్హసి ।।౧౨।।

తప్తుకామా తు తే పుత్రీ శివార్థం పరమం తపః॥

ప్రాప్తానుజ్ఞా పితుశ్చైవ తుభ్యం చ పరిపృచ్ఛతి ॥ ౧౩ ॥

ఇయం స్వరూపసాఫల్యం కర్తుకామా పతివ్రతే ॥

త్వదాజ్ఞయా యది జాయేత తప్యతే చ తథా తపః ॥ ౧౪ ॥

॥ బ్రహ్మోవాచ ॥

ఇత్యుక్త్వా చ తతస్సఖ్యౌ తూష్ణీమాస్తాం మునీశ్వర ॥

నాంగీచకార మేనా సా తద్వాక్యం ఖిన్నమానసా ॥ ౧౫ ॥

తతస్సా పార్వతీ ప్రాహ స్వయమేవాథ మాతరమ్ ॥

కరౌ బద్ధ్వా వినీతాత్మా స్మృత్వా శివపదాంబుజమ్ ॥ ౧౬॥

పార్వత్యువాచ ॥

మాతస్తప్తుం గమిష్యామి ప్రాతః ప్రాప్తుం మహేశ్వరమ్ ॥

అనుజానీహి మాం గంతుం తపసేఽద్య తపోవనమ్ ॥ ౧౭ ॥

॥ బ్రహ్మోవాచ ॥

ఇత్యాకర్ణ్య వచః పుత్ర్యా మేనా దుఃఖ ముపాగతా ॥

సోపాహూయ తదా పుత్రీమువాచ వికలా సతీ ॥ ౧౮ ॥

మేనోవాచ ॥

దుఃఖితాసి శివే పుత్రీ తపస్తప్తుం పురా యది ॥

తపశ్చర గృహేఽద్య త్వం న బహిర్గచ్ఛ పార్వతి ॥ ౧౯ ॥

కుత్ర యాసి తపః కర్తుం దేవాస్సంతి గృహే మమ ॥

తీర్థాని చ సమస్తాని క్షేత్రాణి వివిధాని చ ॥ 2.3.22.౨౦ ॥

కర్తవ్యో న హఠః పుత్రి గంతవ్యం న బహిః క్వచిత్ ॥

సాధితం కిం త్వయా పూర్వం పునః కిం సాధయిష్యసి ।।౨౧।।

శరీరం కోమలం వత్సే తపస్తు కఠినం మహత్ ।।

ఏవస్మాత్తు త్వయా కార్యం తపోఽత్ర న బహిర్వ్రజ ।।౨౨।।

స్త్రీణాం తపోవనగతిర్న శ్రుతా కామనార్థినీ ।।

తస్మాత్త్వం పుత్రి మా కార్షీస్తపోర్థం గమనం ప్రతి ।।౨౩।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యేవం బహుధా పుత్రీ తన్మాత్రా వినవారితా ।।

సంవేదే న సుఖం కించిద్వినారాధ్య మహేశ్వరమ్ ।।౨౪।।

తపోనిషిద్ధా తపసే వనం గంతుం చ మేనయా ।।

హేతునా తేన సోమేతి నామ ప్రాప శివా తదా ।।౨౫।।

అథ తాం దుఖితాం జ్ఞాత్వా మేనా శైలప్రియా శివామ్ ।।

నిదేశం సా దదౌ తస్యాః పార్వత్యాస్తపసే మునే ।।౨౬।।

మాతురాజ్ఞాం చ సంప్రాప్య సువ్రతా మునిసత్తమ ।।

తతః స్వాంతే సుఖం లేభే పార్వతీ స్మృతశంకరా।।౨౭।।

మాతరం పితరం సాథ ప్రణిపత్య ముదా శివా ।।

సఖీభ్యాం చ శివం స్మృత్వా తపస్తప్తుం సముద్గతా।।౨౮।।

హిత్వా మతాన్యనేకాని వస్త్రాణి వివిధాని చ।।

వల్కలాని ధృతాన్యాశు మౌంజీం బద్ధ్వా తు శోభనామ్ ।।౨౯।।

హిత్వా హారం తథా చర్మ మృగస్య పరమం ధృతమ్ ।।

జగామ తపసే తత్ర గంగావతరణం ప్రతి।।2.3.22.30।।

శంభునా కుర్వతా ధ్యానం యత్ర దగ్ధో మనోభవః।।

గంగావతరణో నామ ప్రస్థో హిమవతస్స చ ।। ౩౧ ।।

హరశూన్యేఽథ దదృశే స ప్రస్థో హిమభూభృతః ।।

కాల్యా తత్రేత్య భోస్తాత పార్వత్యా జగదమ్బయా ।। ౩౨ ।।

యత్ర స్థిత్వా పురా శంభుస్తప్తవాన్దుస్తరం తపః ।।

తత్ర క్షణం తు సా స్థిత్వా బభూవ విరహార్దితా ।। ౩౩ ।।

హా హరేతి శివా తత్ర రుదన్తీ సా గిరేస్సుతా ।।

విలలాపాతిదుఃఖార్తా చిన్తాశోకసమన్వితా ।। ౩౪ ।।

తతశ్చిరేణ సా మోహం ధైర్యాయ్య తస్సంస్తభ్య పార్వతీ ।।

నియమాయాఽభవత్తత్ర దీక్షితా హిమవత్సుతా ।। ౩౫ ।।

తపశ్చకార సా తత్ర శృంగితీర్థే మహోత్తమే ।।

గౌరీశిఖర నామాసీత్తత్తపఃకరణాద్ధి తత్ ।। ౩౬ ।।

సుందరాశ్చ ద్రుమాస్తత్ర పవిత్రాశ్శివయా మునే ।।

ఆరోపితాః పరీక్షార్థం తపసః ఫలభాగినః ।। ౩౭ ।।

భూభిశుద్ధిం తతః కృత్వా వేదీం నిర్మాయ సున్దరీ ।।

తథా తపస్సమారబ్ధం మునీనామపి దుష్కరమ్ ।। ౩౮ ।।

విగృహ్య మనసా సర్వాణీంద్రియాణి సహాశు సా ।।

సముపస్థానికే తత్ర చకార పరమం తపః ।। ౩౯ ।

గ్రీష్మే చ పరితో వహ్నిం ప్రజ్వలంతం దివానిశమ్ ।।

కృత్వా తస్థౌ చ తన్మధ్యే సతతం జపతీ మనుమ ।। 2.3.22.౪౦ ।।

సతతం చైవ వర్షాసు స్థండిలే సుస్థిరాసనా ।।

శిలాపృష్ఠే చ సంసిక్తా బభూవ జలధారయా।।౪౧।।

శీతే జలాంతరే శశ్వత్తస్థౌ సా భక్తితత్పరా।।

అనాహారాతపత్తత్ర నీహారే నిశాసు చ।। ४२।।

ఏవం తపః ప్రకుర్వాణా పంచాక్షరజపే రతా ।।

దధ్యౌ శివం శివా తత్ర సర్వకామఫలప్రదమ్।।४३।।

స్వారోపితాచ్ఛుభాన్వృక్షాన్సఖీభిస్సించతీ ముదా।।

ప్రత్యహం సావకాశే సా తత్రాతిథ్యమకల్పయత్।।४४।।

వాతశ్చైవ తథా శీతవృష్టిశ్చ వివిధా తథా।।

దుస్సహోఽపి తథా ఘర్మస్తయా సేహే సుచిత్తయా।।४५।।

దుఃఖం చ వివిధం తత్ర గణితం న తయాగతమ్ ।।

కేవలం మన ఆధాయ శివే సాసీత్స్థితా మునే ।।४६।।

ప్రథమం ఫలభోగేన ద్వితీయం పర్ణభోజనైః।।

తపః ప్రకుర్వతీ దేవీ క్రమాన్నిన్యేఽమితాః సమాః ।।४७।।

తతః పర్ణాన్యపి శివా నిరస్య హిమవత్సుతా।।

నిరాహారాభవద్దేవీ తపశ్చరణసంరతా।।४८।।

ఆహారే త్యక్తపర్ణాభూద్యస్మాద్ధిమవతః సుతః ।।

తేన దేవైరపర్ణేతి కథితా నామతః శివా।।४९।।

ఏకా పాదస్థితా సాసీచ్ఛివం సంస్మృత్య పార్వతీ।।

పంచాక్షరం జపంతీ చ మనుం తేపే తపో మహత్ ।। 2.3.22.५० ।।

చీరవల్కలసంవీతా జటాసంఘాతధారిణీ।।

శివచింతనసంసక్తా జిగాయ తపసా మునీమ్ ।।५१।।

ఏవం తస్యాస్తపస్యన్త్యా చింతయంత్యా మహేశ్వరమ్ ।।

త్రీణి వర్ష సహస్రాణి జగ్మః కాల్యాస్తపోవనే ।।౫౨।।

షష్టివర్షసహస్రాణి యత్ర తేపే తపో హరః ।।

తత్ర క్షణమథోషిత్వా చింతయామాస సా శివా ।।౫౩।।

నియమస్థాం మహాదేవ కిం మాం జానాసి నాధునా ।।

యేనాహం సుచిరం తేన నానుయాతా తపోరతా ।।౫౪।।

లోకే వేదే చ గిరిశో మునిభిర్గీయతే సదా ।।

శంకరస్య హి సర్వజ్ఞస్సర్వాత్మా సర్వదర్శనః।।౫౫।।

సర్వభూతిప్రదో దేవస్సర్వభావానుభావనః ।।

భక్తాభీష్టప్రదో నిత్యం సర్వక్లేశనివారణః ।।౫౬।।

సర్వకామాన్పరిత్యజ్య యది చాహం వృషధ్వజే।।

అనురక్తా తదా సోऽత్ర సంప్రసీదతు శంకరః ।। ౫౭ ।।

యది నారద తత్రోక్తమంత్రో జప్తశ్శరాక్షరః ।।

సుభక్త్యా విధినా నిత్యం సంప్రసీదతు శంకరః ।। ౫౮ ।।

యది భక్త్యా శివస్యాహం నిర్వికారా యథోదితమ్ ।।

సర్వేశ్వరస్య చాత్యంతం సంప్రసీదతు శంకరః ।। ౫౯ ।।

ఏవం చింతయతీ నిత్యం తేపే సా సుచిరం తపః ।।

అధోముఖీ నిర్వికారా జటావల్కలధారిణీ ।। 2.3.22.౬౦ ।।

తథా తయా తపస్తప్తం మునీనామపి దుష్కరమ్ ।।

స్మృత్వా చ పురుషాస్తత్ర పరమం విస్మయం గతాః ।। ౬౧ ।।

తత్తపోదర్శనార్థం హి సమాజగ్ముశ్చ తేऽఖిలాః ।।

ధన్యాన్నిజాన్మన్యమానా జగదుశ్చేతి సమ్మతాః ।। ౬౨ ।।

మహతాం ధర్మ్మవృద్ధేషు గమనం శ్రేయ ఉచ్యతే ।।

ప్రమాణం తపసో నాస్తి మాన్యో ధర్మ్మస్సదా బుధైః ।। ౬౩ ।।

శ్రుత్వా దృష్ట్వా తపోఽస్యాస్తు కిమన్యైః క్రియతే తపః ।।

అస్మాత్తపోఽధికం లోకే న భూతం న భవిష్యతి ।। ౬౪ ।।

జల్పంత ఇతి తే సర్వే సుప్రశస్య శివాతపః ।।

జగ్మః స్వం ధామ ముదితాః కఠినాంగాశ్చ యే హ్యపి ।। ౬౫ ।।

అన్యచ్ఛృణు మహర్షే త్వం ప్రభావం తపసోఽధునా ।।

పార్వత్యా జగదమ్బాయాః పరాశ్చర్య్యకరం మహత్ ।। ౬౬ ।।

తదాశ్రమగతా యే చ స్వభావేన విరోధినః ।।

తేప్యాసంస్తత్ప్రభావేణ విరోధరహి తాస్తదా ।।౬౭।।

సింహా గావశ్చ సతతం రాగాదిదోషసంయుతాః ।।

తన్మహిమ్నా చ తే తత్ర నాబాధంత పరస్పరమ్ ।। ౬౮ ।।

అథాన్యే చ మునిశ్రేష్ఠ మార్జ్జారా మూషకాదయః ।।

నిసర్గాద్వైరిణో యత్ర విక్రియంతే స్మ న క్వచిత్ ।।౬౯।।

వృక్షాశ్చ సఫలాస్తత్ర తృణాని వివిధాని చ ।।

పుష్పాణి చ విచిత్రాణి తత్రాసన్మునిసత్తమ ।। 2.3.22.౭౦ ।।

తద్వనం చ తదా సర్వం కైలాసేనోపమాన్వితమ్ ।।

జాతం చ తపస్తస్యాస్సిద్ధిరూపమభూత్తదా ।। ౭౧ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంం తృతీయే పార్వతీం పార్వతీతపోవం నామ ద్వావింశోఽధ్యాయః ।। ౨౨ ।। ।

2.3.23

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

ఏవం తపత్యాం పార్వత్యాం శివప్రాప్తౌ మునీశ్వర।।

చిరకాలో వ్యతీయాయ ప్రాదుర్భూతో హరో న హి ।। ౧ ।।

హిమాలయస్తదాగత్య పార్వతీం కృతనిశ్చయామ్।।

సభార్యస్ససుతామాత్య ఉవాచ పరమేశ్వరీమ్ ।।౨।।

హిమాలయ ఉవాచ।।

మా ఖిద్యతాం మహాభాగే తపసానేన పార్వతీ ।।

రుద్రో న దృశ్యతే బాలే విరక్తో నాత్ర సంశయః ।। ౩ ।।

త్వం తన్వీ సుకుమారాంగీ తపసా చ విమోహితా ।।

భవిష్యసి న సందేహస్సత్యం సత్యం వదామి తే ।।౪।।

తస్మాదుత్తిష్ఠ చైహి త్వం స్వగృహం వరవర్ణిని ।।

కిం తేన తవ రుద్రేణ యేన దగ్ధః పురా స్మరః ।। ౫ ।।

అతో హి నిర్వికార త్వాత్త్వామాదాతుం వరాం హరాః ।।

నాగమిష్యతి దేవేశి తం కథం ప్రార్థయిష్యసి ।। ౬ ।।

గగనస్థో యథా చంద్రో గ్రహీతుం న హి శక్యతే ।।

తథైవ దుర్గమం శంభుం జానీహి త్వమిహానఘే ।। ౭ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

తథైవ మేనయా చోక్తా తథా సహ్యాద్రిణా సతీ ।।

మేరుణా మందరేణైవ మైనాకేన తథైవ సా ।। ౮ ।।

ఏవమన్యైః క్షితిభైశ్చ క్రౌంచాదిభిరనాతురా ।।

తథైవ గిరిజా ప్రోక్తా నానావాదవిధాయిభిః ।। ౯ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

ఏవం ప్రోక్తా యదా తన్వీ సా సర్వైస్తపసి స్థితా ।।

ఉవాచ ప్రహసంత్యేవ హిమవంతం శుచిస్మితా ।।2.3.23.౧౦।।

పార్వత్యువాచ ।।

పురా ప్రోక్తం మయా తాత మాతః కిం విస్మృతం త్వయా ।।

అధునాపి ప్రతిజ్ఞాం చ శృణుధ్వం మమ బాంధవాః ।। ౧౧ ।।

విరక్తోఽసౌ మహాదేవో యేన దగ్ధా రుషా స్మరః ।।

తం తోషయామి తపసా శంకరం భక్తవత్సలమ్ ।। ౧౨ ।।

సర్వే భవంతో గచ్ఛంతు స్వం స్వం ధామ ప్రహర్షితాః ।।

భవిష్యత్యేవ తుష్టోఽసౌ నాత్ర కార్యా్య విచారణా ।। ౧ 3।।

దగ్ధో హి మదనో యేన యేన దగ్ధం గిరేర్వనమ్ ।।

తమానయిష్యే చాత్రైవ తపసా కేవ లేన హి ।। ౧౪।।

తపోబలేన మహతా సుసేవ్యో హి సదాశివః ।।

జానీధ్వం హి మహాభాగాస్సత్యం సత్యం వదామి వః ।। ౧౫ ।।

ఆభాష్య చైవం గిరిజా చ మేనకాం మైనాకబంధుం పితరం హిమాలయమ్ ।।

తూష్ణీం బభూవాశు సుభాషిణీ శివా సమందరం పర్వతరాజబాలికా ।।౧౬।।

జగ్ముస్తథోక్తాః శివయా హి పర్వతా యథాగతేనాపి విచక్షణాస్తే ।।

ప్రశంసమానా గిరిజా ముహుర్ముహుస్సువిస్మితా హేమనగేశ్వరాద్యాః ।। ౧౭।।

గతేషు తేషు సూర్యేషు సఖీభిః పరివారితా ।।

తపస్తేపే తదధికం పరమార్థసునిశ్చయా ।। ౧-।।

తపసా మహతా తేన తప్తమాసీచ్చరాచరమ్ ।।

త్రైలోక్యం హి మునిశ్రేష్ఠ సదేవాసురమానుషమ్ ।। ౧౯ ।।

తదా సురాసురాః సర్వే యక్షకిన్నరచారణాః।।

సిద్ధాస్సాధ్యాశ్చ మునయో విద్యాధరమహోరగాః।। ।। 2.3.23.౨౦ ।।

సప్రజాపతయశ్చైవ గుహ్యకాశ్చ తథాపరే ।।

కష్టాత్ కష్టతరం ప్రాప్తాః కారణం న విదుః స్మ తత్ ।।౨౧।।

సర్వే మిలిత్వా శక్రాద్యా గురుమామంత్ర్య విహ్వలాః ।।

సుమేరౌ తప్తసర్వాంగా విధిం మాం శరణం యయుః ।। ౨౨ ।।

తత్ర గత్వా ప్రణమ్యాశు విహ్వలా నష్టసుత్విషః ।।

ఊచుస్సర్వే చ సంస్తూయ హ్యేకపద్యేన మాం హి తే ।। ౨3 ।।

దేవా ఊచుః ।।

త్వయా సృష్టమిదం సర్వం జగదేతచ్చరాచరమ్ ।।

సంతప్తమతి కస్మాద్వై న జ్ఞాతం కారణం విభో।।౨౪।।

తద్బ్రూహి కారణం బ్రహ్మన్ జ్ఞాతుమర్హసి నః ప్రభో ।।

దగ్ధభూతతనూన్దేవాన్ త్వత్తో నాన్యోఽస్తి రక్షక ।।౨౫।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తేషామహం స్మృత్వా శివం హృదా ।।

విచార్య మనసా సర్వం గిరిజాయాస్తపః ఫలమ్ ।। ౨౬ ।।

దగ్ధం విశ్వమితి జ్ఞాత్వా తైః సర్వైరిహ సాదరాత్ ।।

హరయే తత్కథయితుం క్షీరాబ్ధిమగమం ద్రుతమ్ ।।౨౭।।

తత్ర గత్వా హరిం దృష్ట్వా విలసంతం సుఖాసనే ।।

సుప్రణమ్య సుసంస్తూయ ప్రావోచం సాంజలిః సురైః ।।౨౮।।

త్రాహి త్రాహి మహావిష్ణో తప్తాన్నశ్శరణాగతాన్ ।।

తపసోగ్రేణ పార్వత్యాస్తపత్యాః పరమేణ హి ।।౨౯।

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తేషామస్మదాది దివౌకసామ్ ।।

శేషాసనే సమావిష్టోఽస్మానువాచ రమేశ్వరః ।।2.3.23.30।।

।। విష్ణురువాచ ।।

జ్ఞాతం సర్వం నిదానం మే పార్వతీ తపసోద్య వై ।।

యుష్మాభిస్సహితస్త్వద్య వ్రజామి పరమేశ్వరమ్ ।। ౩౧ ।।

మహాదేవం ప్రార్థయామో గిరిజాప్రాపణాయ తమ్ ।।

పాణిగ్రహార్థమధునా లోకానాం స్వస్తయేఽమరాః।।౩౨।।

వరం దాతుం శివాయై హి దేవదేవ పినాకధృక్ ।।

యథా చేష్యతి తత్రైవ కరిష్యామోఽధునా హి తత్।।౩౩।

తస్మాద్వయం గమిష్యామో యత్ర రుద్రో మహాప్రభుః ।।

తపసోగ్రేణ సంయుక్తోఽద్యాస్తే పరమమంగలః ।। ౩౪ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

విష్ణోస్తద్వచనం శ్రుత్వా సర్వ ఊచుస్సురాదయః ।।

మహాభీతా హఠాత్ క్రుద్ధాద్దగ్ధుకామాత్ లయంకరాత్ ।। ౩౫ ।।

దేవా ఊచుః ।।

మహాభయంకరం క్రుద్ధం కాలానలసమప్రభమ్ ।।

న యాస్యామో వయం సర్వే విరూపాక్షం మహాప్రభమ్ ।। ౩౬ ।।

యథా దగ్ధః పురా తేన మదనో దురతిక్రమః ।।

తథైవ క్రోధయుక్తో నః స ధక్ష్యతి న సంశయః ।। ౩౭ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।। తదాకర్ణ్య వచస్తేషాం శక్రాదీనాం రమేశ్వరః ।।
సాంత్వయంస్తాన్సురాన్సర్వాన్ప్రోవాచ స హరిర్మునే ।। ౩౮ ।।

।। హరిరువాచ ।।

హే సురా మద్వచః ప్రీత్యా శృణుతాదరతోఽఖిలాః ।।

న వో ధక్ష్యతి స స్వామీ దేవానాం భయనాశనః ।। ౩౯ ।।

తస్మాద్భవద్భిర్గంతవ్యం మయా సార్ద్ధం విచక్షణైః ।।

శంభుం శుభకరం మత్వా శరణం తస్య సుప్రభో ।।2.3.23.౪౦।।

శివం పురాణం పురుషమధీశం వరేణ్యరూపం హి పరం పురాణమ్ ।।

తపోజుషాణాం పరమాత్మరూపం పరాత్పరం తం శరణం వ్రజామః ।। ౪౧ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఏవముక్తాస్తదా దేవా విష్ణునా ప్రభవి ష్ణునా ।।

జగ్ముస్సర్వే తేన సహ ద్రష్టుకామాః పినాకినమ్ ।।౪౨।।

ప్రథమం శైలపుత్ర్యాస్తత్తపో ద్రష్టుం తదాశ్రమమ్ ।।

జగ్ముర్మార్గవశాత్సర్వే విష్ణ్వాద్యస్సకుతూహలాః ।। ౪౩ ।।

పార్వత్యాస్తు తపో దృష్ట్వా తేజసా వ్యాపృతాస్తదా ।।

ప్రణేముస్తాం జగద్ధాత్రీం తేజోరూపాం తపః స్థితామ్ ।। ౪౪ ।।
ప్రశంసంతస్తపస్తస్యాస్సాక్షాత్సిద్ధితనోస్సురాః ।।

జగ్ముస్తత్ర తదా తే చ యత్రాస్తే వృషభధ్వజః ।। ౪౫ ।।

తత్ర గత్వా చ తే దేవాస్త్వాం మునే ప్రైషయంస్తదా ।।

పశ్యతో దూరతస్తస్థుః కామభస్మకృతోహరాత్ ।।౪౬।।

నారద త్వం శివస్థానం తదా గత్వాఽభయస్సదా ।।

శివభక్తో విశేషేణ ప్రసన్నం దృష్టవాన్ ప్రభుమ్ ।।౪౭।।

పునరాగత్య యత్నేన దేవానాహూయ తాంస్తతః ।।

నినాయ శంకరస్థానం తదా విష్ణ్వాదికాన్మునే ।। ౪౮ ।।

అథ విష్ణ్వాదయస్సర్వే తత్ర గత్వా శివం ప్రభుమ్ ।।

దదృశుస్సుఖమాసీనం ప్రసన్నం భక్తవత్సలమ్ ।।౪౯।।

యోగపట్టస్థితం శంభుం గణైశ్చ పరివారితమ్ ।।

తపోరూపం దధానం చ పరమేశ్వరరూపిణమ్।।2.3.23.౫౦।।

తతో విష్ణుర్మయాన్యే చ సురసిద్ధమునీశ్వరాః।।

ప్రణమ్య తుష్టువుస్సూక్తైర్వేదోపనిషదన్వితైః।।౫౧।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం తృతీయే పార్వతీఖండే పార్వతీసాంత్వనశివదేవదర్శనవర్ణనం నామ త్రయోవింశోఽధ్యాయః।।౨౩।।

2.3.24

।। దేవా ఊచుః ।।

నమో రుద్రాయ దేవాయ మదనాంతకరాయ చ ।।

స్తుత్యాయ భూరిభాసాయ త్రినేత్రాయ నమోనమః ।। ౧।।

శిపివిష్టాయ భీమాయ భీమాక్షాయ నమోనమః।।

మహాదేవాయ ప్రభవే త్రివిష్టపతయే నమః ।।౨।।

త్వం నాథః సర్వలోకానాం పితా మాతా త్వమీశ్వరః ।।

శంభురీశశ్శంకరోసి దయాలుస్త్వం విశేషతః ।। 3 ।।

త్వం ధాతా సర్వజగతాం త్రాతుమర్హసి నః ప్రభో ।।

త్వాం వినా కస్సమర్థోస్తి దుఃఖనాశే మహేశ్వర ।। ।। ౪ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తేషాం సురాణాం నన్దికేశ్వరః ।।

కృపయా పరయా యుక్తో విజ్ఞప్తుం శంభుమారభత్ ।। ౫ ।।

।। నందికేశ్వర ఉవాచ ।।

విష్ణ్వాదయస్సురగణా మునిసిద్ధసంఘాస్త్వాం ద్రష్టుమేవ సురవర్య విశేషయంతి ।।
కార్యార్థినోఽసురవరైః పరిభర్త్స్య మానాస్సమ్యక్ పరాభవపదం పరమం ప్రపన్నాః ।।
౬ ।। తస్మాత్త్వయా హి సర్వేశ త్రాతవ్యా మునయస్సురాః ।।

దీనబంధుర్విశేషేణ త్వముక్తో భక్తవత్సలః ।।౭।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

ఏవం దయావతా శంభుర్విజ్ఞప్తో నందినా భృశమ్ ।।

శనైశ్శనైరుపరమద్ధ్యానాదున్మీల్య చాక్షిణీ ।।౮।।

ఈశోఽథోపరతశ్శంభుస్తదా పరమకోవిదః ।।

సమాధేః పరమాత్మాసౌ సురాన్సర్వానువాచ హ ।। ౯ ।।

శంభురువాచ ।।

కస్మాద్యూయం సమాయాతా మత్సమీపం సురేశ్వరః ।।

హరిబ్రహ్మాదయస్సర్వే బ్రూత కారణమాశు తత్ ।। 2.3.24.౧౦ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇతి శ్రుత్వా వచశ్శమ్భోస్సర్వే దేవా ముదాఽన్వితాః ।।

విష్ణోర్విలోకయామాసుర్ముఖం విజ్ఞప్తిహేతవే ।। ౧౧ ।।

అథ విష్ణుర్మహాభక్తో దేవానాం హితకారకః ।।

మదీరితమువాచేదం సురకార్యం మహత్తరమ్ ।। ౧౨ ।।

తారకేణ కృతం శంభో దేవానాం పరమాద్భుతమ్ ।।

కష్టాత్కష్టతరం దేవా విజ్ఞప్తుం సర్వ ఆగతాః ।। ౧౩ ।।

హే శంభో తవ పుత్రేణౌరసేన హి భవిష్యతి।।

నిహతస్తారకో దైత్యో నాన్యథా మమ భాషితమ్ ।। ౧౪ ।।

విచార్యైత్థం మహాదేవ కృపాం కురు నమోఽస్తు తే ।।

దేవాన్సముద్ధర స్వామిన్ కష్టాత్తారకనిర్మితాత్ ।। ౧౫ ।।

తస్మాత్త్వయా గిరిజా దేవ శంభో గ్రహీతవ్యా పాణినా దక్షిణేన ।।

పాణిగ్రహేణైవ మహానుభావాం దత్తాం గిరీంద్రేణ చ తాం కురుష్వ ।। ౧౬।।

విష్ణోస్తద్వచనం శ్రుత్వా ప్రసన్నో హ్యబ్రవీచ్ఛివః ।।

దర్శయన్ సద్గతిం తేషాం సర్వేషాం యోగతత్పరః ।। ౧౭ ।।

శివ ఉవాచ ।।

యదా మే స్వీకృతా దేవీ గిరిజా సర్వసుందరీ ।।

తదా సర్వే సురేంద్రాశ్చ మునయో ఋషయస్తదా ।। ౧౮ ।।

సకామాశ్చ భవిష్యన్తి న క్షమాశ్చ పరే పథి ।।

జీవయిష్యతి దుర్గా సా పాణిగ్రహణతస్స్మరమ్ ।। ౧౯ ।।

మదనో హి మయా దగ్ధస్సర్వేషాం కార్యసిద్ధయే ।।।

బ్రహ్మణో వచనాద్విష్ణో నాత్ర కార్యా విచారణా ।। 2.3.24.౨౦ ।।

ఏవం విమృశ్య మనసా కార్యాకార్యవ్యవస్థితౌ ।।

సుధీః సర్వైశ్చ దేవేంద్ర హఠం నో కర్తుమర్హసి ।। ౨౧ ।।

దగ్ధే కామే మయా విష్ణో సురకార్యం మహత్ కృతమ్ ।।

సర్వే తిష్ఠంతు నిష్కామా మయా సహ సునిశ్చితమ్ ।। ౨౨ ।।

యథాఽహం చ సురాస్సర్వే తథా యూయమయత్నతః ।।

తపః పరమసంయుక్తాః కరిష్యధ్వం సుదుష్కరమ్ ।।౨౩।।

యూయం సమాధినా తేన మదనేన వినా సురాః ।।

పరమానందసంయుక్తా నిర్వికారా భవంతు వై ।। ౨౪ ।।

పురావృత్తం స్మరకృతం విస్మృతం యద్విధే హరే ।।

మహేంద్ర మునయో దేవా యత్తత్సర్వం విమృశ్యతామ్ ।। ౨౫ ।।

మహాధనుర్ధరేణైవ మదనేన హతాత్సురాః ।।

సర్వేషాం ధ్యానవిధ్వంసః కృతస్తేన పురాపురా ।। ౨౬ ।।

కామో హి నరకాయైవ తస్మాత్ క్రోధోభిజాయతే ।।

క్రోధాద్భవతి సంమోహో మోహాచ్చ భ్రంశతే తపః ।। ౨౭ ।।

కామక్రోధౌ పరిత్యాజ్యౌ భవద్భిస్సురసత్తమైః ।।

సర్వైరేవ చ మంతవ్యం మద్వాక్యం నాన్యథా క్వచిత్ ।।౨౮।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

ఏవం విశ్రావ్య భగవాన్ మహాదేవో వృషధ్వజః ।।

సురాన్ ప్రవాచయామాస విధివిష్ణూ తథా మునీమ్ ।। ౨౯ ।।
తూష్ణీంభూతోఽభవచ్ఛంభుర్ధ్యానమాశ్రిత్య వై పునః ।।

ఆస్తే పురా యథా స్థాణుర్గణైశ్చ పరివారితః ।। 2.3.24.30 ।।

స్వాత్మానమాత్మనా శంభురాత్మన్యేవ వ్యచింతయత్ ।।

నిరంజనం నిరాభాసం నిర్వికారం నిరామయమ్ ।। ౩౧ ।।

పరాత్పరతరం నిత్యం నిర్మమం నిరవగ్రహమ్ ।।

శబ్దాతీతం నిర్గుణం చ జ్ఞానగమ్యం పరాత్పరమ్ ।। ౩౨ ।।

ఏవం స్వరూపం పరమం చింతయన్ ధ్యానమాస్థితః ।।

పరమానందసంమగ్నో బభూవ బహుసూతికృత్ ।। 33 ।।

ధ్యానస్థితం చ సర్వేశం దృష్ట్వా సర్వే దివౌకసః ।।

హరి శక్రాదయస్సర్వే నందినం ప్రోచురానతాః ।। 3౪ ।।

।। దేవా ఊచుః ।।

కిం వయం కరవామాద్య విరక్తో ధ్యానమాస్థితః ।।

శంభుస్త్వం శంకర సఖస్సర్వజ్ఞః శుచి సేవకః ।। 3౫ ।।

కేనోపాయేన గిరిశః ప్రసన్నః స్యాద్గణాధిప ।।

తదుపాయం సమాచక్ష్వ వయం త్వచ్ఛరణం గతాః ।। ।।3౬।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।!

ఇతి విజ్ఞాపితో దేవైర్మునే హర్యాదిభిస్తదా ।।

ప్రత్యువాచ సురాంస్తాన్స నందీ శంభుప్రియో గణః ।। 3౭ ।।

నందీశ్వర ఉవాచ ।।

హే హరే హే విధే శక్రనిర్జరా మునయస్తథా ।।

శృణుధ్వం వచనం మే హి శివసంతోషకారకమ్ ।। 3౮ ।।

యది వో హఠ ఏవాద్య శివ దారపరిగ్రహే ।।

అతిదీనతయా సర్వే సునుతిం కురుతాదరాత్ ।। 3౯ ।।

భక్తేర్వశ్యో మహాదేవో న సాధారణతస్సురాః ।।

అకార్యమపి సద్భక్త్యా కరోతి పరమేశ్వరః ।। 2.3.24.౪౦ ।।

ఏవం కురుత సర్వే హి విధివిష్ణుముఖాః సురాః ।।

యథాగతేన మార్గేణాన్యథా గచ్ఛత మా చిరమ్ ।। ౪౧ ।।

బ్రహ్మోవాచ ॥

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తస్య మునే విష్ణ్వాదయస్సురాః ॥

తథేతి మత్వా సుప్రీత్యా శంకరం తుష్టువుర్ధి తే ॥ ౪౨ ॥

దేవదేవ మహాదేవ కరుణాసాగర ప్రభో ॥

సముద్ధర మహాక్లేశాత్త్రాహి నశ్శరణాగతాన్ ॥౪౩॥

బ్రహ్మోవాచ ॥

ఇత్యేవం బహుదీనోక్త్యా తుష్టువుశ్శంకరం సురాః ॥

రురుదుస్సుస్వరం సర్వే ప్రేమవ్యాకులమానసః ॥౪౪॥

హరిర్మయా సుదీనోక్త్యా సువిజ్ఞప్తం చకార హ ॥

సంస్మరన్మనసా శంభుం భక్త్యా పరమయాన్వితః ॥ ౪౫ ॥

బ్రహ్మోవాచ ॥

సురైరేవం స్తుతశ్శంభుర్హరిణా చ మయా భృశమ్ ॥

భక్తవాత్సల్యతో ధ్యానాద్విరతోభూన్మహేశ్వరః ॥౪౬॥

ఉవాచ సుప్రసన్నాత్మా హర్యాదీన్దర్శయన్హరః ॥

విలోక్య కరుణాదృష్ట్యా శంకరో భక్తవత్సలః ॥౪౭॥

శంకర ఉవాచ ॥

హే హరే హే విధే దేవాశ్శక్రాద్యా యుగపత్సమే ॥

కిమర్థమాగతా యూయం సత్యం బ్రూత మమాగ్రతః ॥ ౪౮ ॥

హరిరువాచ ॥

సర్వజ్ఞస్త్వం మహేశాన త్వంతర్యామ్యఖిలేశ్వరః ॥

కిం న జానాసి చిత్తస్థం తథా వచ్మ్యపి శాసనాత్ ॥ ౪౯ ॥

తారకాసురతో దుఃఖం సంభూతం వివిధం మృడ ।।
సర్వేషాం నస్తదర్థం హి ప్రసన్నో౽కారి వై సురైః ।। 2.3.24.౫౦ ।।
శివా సా జనితా శైలాత్త్వదర్థం హి హిమాలయాత్ ।।
తస్యాం త్వదుద్భవాత్పుత్రాత్తస్య మృత్యుర్న చాన్యథా ।।౫౧ ।।
ఇతి దత్తో బ్రహ్మణా హి తస్మై దైత్యాయ యద్వరః ।।
తదన్యస్మాదమృత్యుస్స బాధతే నిఖిలం జగత్ ।।౫౨।।
నారదస్య నిర్దేశాత్సా కరోతి కఠినం తపః ।।
తత్తేజసాఖిలం వ్యాప్తం త్రైలోక్యం సచరాచరమ్ ।। ౫3 ।।
వరం దాతుం శివాయై హి గచ్ఛ త్వం పరమేశ్వర ।।
దేవదుఃఖం జహి స్వామిన్నస్మాకం సుఖమావహ ।। ౫౪ ।।
దేవానాం మే మహోత్సాహో హృదయే చాస్తి శంకర ।।
వివాహం తవ సంద్రష్టుం తత్త్వం కురు యథోచితమ్ ।। ౫౫ ।।
రత్యై యద్భవతా దత్తో వరస్తస్య పరాత్పర ।।
ప్రాప్తో౽వసర ఏవాశు సఫలం స్వపణం కురు ।। ౫౬ ।।
బ్రహ్మోవాచ ।।
ఇత్యుక్త్వా తం ప్రణమ్యైవ విష్ణుర్దేవా మహర్షయః ।।
సంస్తూయ వివిధైస్తోత్రైస్సంతస్థుస్తత్పురో౽ఖిలాః ।।౫౭।।
భక్తాధీనః శంకరో౽పి శ్రుత్వా దేవవచస్తదా ।।
విహస్య ప్రత్యువాచాశు వేదమర్యాదరక్షకః ।। ౫౮ ।।
।। శంకర ఉవాచ ।।
హే హరే హే విధే దేవాశ్శృణుతాదరతో౽ఖిలాః ।।

యథోచితమహం వచ్మి సవిశేషం వివేకతః ।।౫౯।।

నోచితం హి విధానం వై వివాహకరణం నృణామ్ ।।

మహానిగడసంజ్ఞో హి వివాహో దృఢబన్ధనః ।।2.3.24.౬౦।

కుసంగా బహవో లోకే స్త్రీసంగస్తత్ర చాధికః ।।

ఉద్ధరేత్సకలబంధైర్న స్త్రీసంగాత్ప్రముచ్యతే ।।౬౧ ।।

లోహదారుమయైః పాశైర్దృఢం బద్ధోఽపి ముచ్యతే ।।

స్త్ర్యాదిపాశసుసంబద్ధో ముచ్యతే న కదాచన ।। ౬౨ ।।

వర్ద్ధంతే విషయాశ్శశ్వన్మహాబంధనకారిణః ।।

విషయాక్రాంతమనసస్స్వప్నే మోక్షోఽపి దుర్లభః ।। ౬3 ।।

సుఖమిచ్ఛతు చేత్ప్రాజ్ఞో విధివద్విషయాంస్త్యజేత్ ।।

విషవద్విషయానాహుర్విషయైర్యైర్నిహన్యతే ।। ౬౪ ।।

జనో విషయిణా సాకం వార్తాతః పతతి క్షణాత్ ।।

విషయం ప్రాహురాచార్యాస్సితాలితేంద్రవారుణీమ్ ।। ౬౫ ।।

యద్యప్యేవం హి జానామి సర్వం జ్ఞానం విశేషతః ।।

తథాప్యహం కరిష్యామి ప్రార్థనాం సఫలాం చ వః ।।౬౬।।

భక్తాధీనోఽహమేవాస్మి తద్వశాత్సర్వకార్య కృత్ ।।

అయథోచితకర్తా హి ప్రసిద్ధో భువనత్రయే ।। ౬౭ ।।

కామరూపాధిపస్యైవ పణశ్చ సఫలః కృతః ।।

సుదక్షిణస్య భూపస్య భైమబంధగతస్య హి । ౬౮ ।।

గౌతమక్లేశకర్తాహం త్ర్యంబకాత్మా సుఖావహః ।।

తత్కష్టప్రదదుష్టానాం శాపదాయీ విశేషతః ।।౬౯।।

విషం పీతం సురార్థం హి భక్తవత్సలభావధృక్ ।।

దేవకష్టం హృతం యత్నాత్సర్వదైవ మయా సురాః ।।2.3.24.౨౦।।

భక్తార్థమసహం కష్టం బహుశో బహుయత్నతః ।।

విశ్వానర మునేర్దుఃఖం హృతం గృహపతిర్భవన్ ।।౨౧।।

కిం బహూక్తేన చ హరే విధే సత్యం బ్రవీమ్యహమ్ ।।

మత్పణో౽స్తీతి యూయం వై సర్వే జానీథ తత్త్వతః।।౨౨।।

యదా యదా విపత్తిర్హి భక్తానాం భవతి క్వచిత్ ।।

తదా తదా హరమ్యాశు తత్క్షణాత్సర్వశస్సదా ।। ౨౩ ।।

జానే౽హం తారకాద్దుఃఖం సర్వేషాం వస్సముత్థితమ్।।

అసురా త్తద్ధరిష్యామి సత్యంసత్యం వదామ్యహమ్ ।।౨౪।।

నాస్తి యద్యపి మే కాచిద్విహారకరణే రుచిః ।।

వివాహయిష్యే గిరిజా పుత్రోత్పాదనహేతవే ।। ౨౫ ।।

గచ్ఛత స్వగృహాణ్యేవ నిర్భయాస్సకలాః సురాః ।।

కార్యం వస్సాధయిష్యామి నాత్ర కార్యా విచారణా ।। ౨౬ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా మౌనమాస్థాయ సమాధిస్థో౽భవద్ధరః ।।

సర్వే విష్ణ్వాదయో దేవాస్స్వధామాని యయుర్మునే।।౨౭।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం తృతీయే పార్వతీఖణ్డే పార్వతీవివాహస్వీకారో నామ చతుర్విశో౽ధ్యాయః ।। ౨౪ ।।

2.3.25

।। నారద ఉవాచ ।।

గతేషు తేషు దేవేషు విధి విష్ణ్వాదికేషు చ ।।

సర్వేషు మునిషు ప్రీత్యా కిం బభూవ తతః పరమ్।।౧।।

కిం కృతం శంభునా తాత వరం దాతుంసమాగతః ।।

కియత్కాలేన చ కథం తద్వద ప్రీతిమావహన్ ।।౨।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

గతేషు తేషు దేవేషు బ్రహ్మాదిషు నిజాశ్రమమ్ ।।

తత్తపస్సు పరీక్షార్థం సమాధిస్థోఽభవద్భవః ।।౩।।

స్వాత్మానమాత్మనా కృత్వా స్వాత్మన్యేవ వ్యచింతయత్ ।।

పరాత్పరతరం స్వస్థం నిర్మాయ నిరవగ్రహమ్ ।।౪।।

తద్వస్తుభూతో భగవానీశ్వరో వృషభధ్వజః ।।

అవిజ్ఞాతగతిస్సూతిస్స హరః పరమేశ్వరః ।। ౫ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

గిరిజా హి తదా తాత తతాప పరమం తపః।।

తపసా తేన రుద్రోఽపి పరం విస్మయమాగతః ।।౬।।

సమాధేశ్చలితస్సోఽభూద్భక్తాధీనోఽపి నాన్యథా ।।

వసిష్ఠాదీన్మునీన్సప్త సస్మార సూతికృద్ధరః ।।౭।।

సప్తాపి మునయశ్శీఘ్రమాయయుస్స్మృతి మాత్రతః ।।

ప్రసన్నవదనాః సర్వే వర్ణయంతో విధిం బహు ।।౮।।

ప్రణమ్య తం మహేశానం తుష్టువుర్హర్షనిర్భరాః ।।

వాణ్యా గద్గదయా బద్ధకరా వినతకంధరాః ।।౯।। ।।

సప్తర్షయ ఊచుః ।।

దేవదేవ మహాదేవ కరుణాసాగర ప్రభో ।।

జాతా వయం సుధన్యా హి త్వయా యదధునా స్మృతాః ।। 2.3.25.౧౦ ।।

కిమర్థం సంస్మృతా వాథ శాసనం దేహి తద్ధి నః ।।

స్వదాససదృశీం స్వామిన్కృపాం కురు నమోఽస్తు తే ।।౧౧।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యాకర్ణ్య నీనాం తు విజ్ఞప్తిం కరుణానిధిః ।।

ప్రోవాచ విహసన్ప్రీత్యా ప్రోత్ఫుల్లనయనామ్బుజః ।। ౧౨ ।।

।। మహేశ్వర ఉవాచ ।।

హే సప్తమునయస్తాతాశ్శృణుతారం వచో మమ ।।

అస్మద్ధితకరా యూయం సర్వజ్ఞానవిచక్షణాః ।। ౧3 ।।

తపశ్చరతి దేవేశీ పార్వతీ గిరిజాఽధునా ।।

గౌరీశిఖరసంజ్ఞే హి పార్వతే దృఢమానసా ।।౧౪।।

మాం పతిం ప్రాప్తుకామా హి సా సఖీసేవితా ద్విజాః ।।

సర్వాన్కామాన్విహాయాన్యాన్వరం నిశ్చయమాగతా ।। ౧౫ ।।

తత్ర గచ్ఛత యూయం మచ్ఛాసనాన్మునిసత్తమాః।।

పరీక్షాం దృఢతాయాస్తత్కురుత ప్రేమచేతసః।।౧౬।।

సర్వథా ఛలసంయుక్తం వచనీయం వచశ్చ వః ।।

న సంశయః ప్రకర్తవ్యశ్శాసనాన్మమ సువ్రతాః ।। ౧౭ ।।

।।బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యాజ్ఞప్తాశ్చ మునయో జగ్ముస్తత్ర ద్రుతం హి తే ।।

యత్ర రాజతి సా దీప్తా జగన్మాతా నగాత్మజా।।౧౮।।

తత్ర దృష్ట్వా శివా సాక్షాత్తపఃసిద్ధిరివాపరా॥

మూర్తా పరమతేజస్కా విలసంతీ సుతేజసా ॥౧౯॥

హృదా ప్రణమ్య తాం తే తు ఋషయస్సప్త సువ్రతాః॥

సన్నతా వచనం ప్రోచుః పూజితాశ్చ విశేషతః॥।2.3.25.౨౦॥

॥ ఋషయ ఊచుః ॥

శృణు శైలసుతే దేవీ కిమర్థం తప్యతే తపః ॥

ఇచ్ఛసి త్వం సురం కం చ కిం ఫలం తద్వదాధునా ॥౨౧॥

బ్రహ్మోవాచ ॥

ఇత్యుక్తా సా శివా దేవీ గిరీంద్రతనయా ద్విజైః ॥

ప్రత్యువాచ వచస్సత్యం సుగూఢమపి తత్పురః ॥ ౨౨ ॥

॥ పార్వత్యువాచ ॥

మునీశ్వరాస్సంశృణుత మద్వాక్యం ప్రీతితో హృదా ॥

బ్రవీమి స్వవిచారం వై చింతితో యో ధియా స్వయా ॥ ౨౩ ॥

కరిష్యథ ప్రహాసం మే శ్రుత్వా వాచో హ్యసంభవాః ॥

సంకోచో వర్ణనాద్విప్రా భవత్యేవ కరోమి కిమ్ ॥ ౨౪ ॥

ఇదం మనో హి సుదృఢమవశం పరకర్మకృత్ ॥

జలోపరి మహాభిత్తిం చికీర్షతి మహోన్నతామ్ ॥ ౨౫ ॥

సురర్షేశ్శాసనం ప్రాప్య కరోమి సుదృఢం తపః ॥

రుద్రః పతిర్భవేన్మే హి విధాయేతి మనోరథమ్ ॥ ౨౬ ॥

అపక్షో మన్మనః పక్షీ వ్యోమ్ని ఉడ్డీయతే హఠాత్ ॥

తదాశాం శంకరస్వామీ పిపర్తు కరుణానిధిః ॥ ౨౭ ॥

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తస్యా విహస్య మునయశ్చ తే ।।

సంమాన్య గిరిజాం ప్రీత్యా ప్రోచుశ్ఛలవచో మృషా ।।౨౮।।

ఋషయ ఊచుః ।।

న జ్ఞాతం తస్య చరితం వృథాపణ్డితమానినః ।।

దేవర్షేః కూరమనసః సుజ్ఞా భూత్వాప్యగాత్మజే ।।౨౯।।

నారదః కూటవాదీ చ పరచిత్తప్రమంథకః ।।

తస్య వార్తా_శ్రవణతో హానిర్భవతి సర్వథా ।। 2.3.25.30 ।।

తత్ర త్వం శృణు సద్బుధ్యా చేతిహాసం సుశోభితమ్ ।।

క్రమాత్త్వాం బోధయంతో హి ప్రీత్యా తముపధారయ ।। 3౧ ।।

బ్రహ్మపుత్రో హి యో దక్షస్సుషువే పితురాజ్ఞయా ।।

స్వపత్న్యామయుతం పుత్రానయుంక్త తపసి ప్రియాన్ ।। 3౨ ।।

తే సుతాః పశ్చిమాం దిశి నారాయణసరో గతాః ।।

తపోర్థే తే ప్రతిజ్ఞాయ నారదస్తత్ర వై యయౌ ।। 33 ।।

కూటోపదేశమాశ్రావ్య తత్ర తాన్నారదో మునిః ।।

తదాజ్ఞయా చ తే సర్వే పితుర్న గృహమాయయుః ।। 3౪ ।।

తచ్ఛ్రుత్వా కుపితో దక్షః పిత్రాశ్వాసితమానసః ।।

ఉత్పాద్య పుత్రాన్న్వాయుంక్త సహస్రప్రమితాంస్తతః ।। 3౫ ।।

తేఽపి తత్ర గతాః పుత్రాస్తపోర్థం పితురాజ్ఞయా ।।

నారదోఽపి యయౌ తత్ర పునస్తత్స్వోపదేశకృత్ ।। 3౬ ।।

దదౌ తదుపదేశం తే తేభ్యో భ్రాతృపథం యయుః ।।

ఆయయుర్న పితుర్గేహం భిక్షువృత్తిరతాశ్చ తే ॥౩౭॥

ఇత్థం నారదసద్వృత్తిర్విశ్రుత్తా శైలకన్యకే ॥

అన్యాం శృణు హి తద్వృత్తిం వైరాగ్యకరణీం నృణామ్ ॥ ౩౮ ॥

విద్యాధరశ్చిత్రకేతుర్యో బభూవ పురాకరోత్ ॥

స్వోపదేశమయం దత్త్వా తస్మై శూన్యం చ తద్గృహమ్ ॥ ౩౯ ॥

ప్రహ్లాదాయ స్వోపదేశాన్హిరణ్యకశిపోః పరమ్ ॥

దత్త్వా దుఖం దదౌ చాయం పరబుద్ధిప్రభేదకః ॥ 2.3.25.౪౦ ॥

మునినా నిజవిద్యా యచ్ఛ్రావితా కర్ణరోచనా ॥

స స్వగేహం విహాయాశు భిక్షాం చరతి ప్రాయశః ॥౪౧॥

నారదో మలినాత్మా హి సర్వదో జ్జ్వలదేహవాన్ ॥

జానీమస్తం విశేషేణ వయం తత్సహవాసినః ॥ ౪౨ ॥

బకం సాధుం వర్ణయంతి న మత్స్యానత్తి సర్వథా ॥

సహవాసీ విజానీయాచ్చరిత్రం సహవాసినామ్ ॥౪౩॥

లబ్ధ్వా తదుపదేశం హి త్వమపి ప్రాజ్ఞసంమతా ॥

వృథైవ మూర్ఖీభూతా తు తపశ్చరసి దుష్కరమ్ ॥౪౪॥

యదర్థమీదృశం బాలే కరోషి విపులం తపః ॥

సదోదాసీ నిర్వికారో మదనారిర్న సంశయః ॥౪౫॥

అమంగలవపుర్ధారీ నిర్లజ్జోఽసదనోఽకులీ ॥

కువేషీ ప్రేతభూతాదిసంగీ నగ్నో హి శూలభృత్ ॥౪౬॥

స ధూర్తస్తవ విజ్ఞానం వినాశ్య నిజమాయయా ॥

మోహయామాస సద్యుక్త్యా కారయామాస వై తపః ॥౪౭॥

ఈదృశం హి వరం లబ్ధ్వా కిం సుఖం సంభవిష్యతి ।।

విచారం కురు దేవేశి త్వమేవ గిరిజాత్మజే।।౪౬।।

ప్రథమం దక్షజాం సాధ్వీ వివాహ్య సుధియా సతీమ్ ।।

నిర్వాహం కృతవాన్నైవ మూఢః కించిద్దినాని హి ।।౪౯।।

తాం తథైవ స వై దోషం దత్త్వాత్యాక్షీత్స్వయం ప్రభుః ।।

ధ్యాయన్స్వరూప మకలమశోకమరమత్సుఖీ ।।2.3.25.౫౦।।

ఏకలః పరనిర్వాణో హ్యసంగోఽద్వయ ఏవ చ ।।

తేన నార్యాః కథం దేవి నిర్వాహః సంభవిష్యతి ।। ౫౧ ।।

అద్యాపి శాసనం ప్రాప్య గృహమాయాహి దుర్మతిమ్ ।।

త్యజాస్మాకం మహాభాగే భవిష్యతి చ శం తవ ।।౫౨।।

త్వద్యోగ్యో హి వరో విష్ణుస్సర్వసద్గుణవాన్ప్రభుః ।।

వైకుణ్ఠవాసీ లక్ష్మీశో నానాక్రీడావిశారదః ।। ౫3 ।।

తేన తే కారయిష్యామో వివాహం సర్వసౌఖ్యదమ్ ।।

ఇతీదృశం త్యజ హఠం సుఖితా భవ పార్వతి ।। ౫౪ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యేదం వచనం శ్రుత్వా పార్వతీ జగదమ్బికా ।।

విహస్య చ పునః ప్రాహ మునీన్జ్ఞాన విశారదాన్ ।।౫౫।।

పార్వత్యువాచ ।।

సత్యం భవద్భిః కథితం స్వజ్ఞానేన మునీశ్వరాః ।।

పరంతు మే హఠో నైవ ముక్తో భవతి వై ద్విజాః ।।౫౬।।

స్వతనోః శైలజాతత్వాత్కాఠిన్యం సహజం స్థితమ్ ।।

ఇత్థం విచార్య సుధియా మాం నిషేద్ధుం న చార్హథ ।।౫౭।।

సురర్షేర్వచనం పథ్యం త్యక్ష్యే నైవ కదాచన ।।

గురూణాం వచనం పథ్యమితి వేదవిదో విదుః ।।౫౮।।

గురూణాం వచనం సత్యమితి యేషాం దృఢా మతిః ।।

తేషామిహాముత్ర సుఖం పరమం నాసుఖం క్వచిత్ ।।౫౯।।

గురూణాం వచనం సత్యమితి యద్ధృదయే న ధీః ।।

ఇహాముత్రాపి తేషాం హి దుఖం న చ సుఖం క్వచిత్ ।। 2.3.25.౬౦ ।।

సర్వథా న పరిత్యాజ్యం గురూణాం వచనం ద్విజాః।।

గృహం వసేద్వా శూన్యం స్యాన్మే హరస్సుఖదస్సదా।।౬౧।।

యద్భవద్భిస్సుభణితం వచనం మునిసత్తమాః ।।

తదన్యథా తద్వివేకం వర్ణయామి సమాసతః ।।౬౨।।

గుణాలయో విహారీ చ విష్ణుస్సత్యం ప్రకీర్తితః ।।

సదాశివోఽగుణః ప్రోక్తస్తత్ర కారణ ముచ్యతే ।। ౬3 ।।

శివో బ్రహ్మావికారః స భక్తహేతోర్ధృతాకృతిః ।।

ప్రభుతాం లౌకికీం నైవ సందర్శయితుమిచ్ఛతి।।।౬౪।

అతః పరమహంసానాం ధార్యయే సుప్రియా గతిః।।

అవధూతస్వరూపేణ పరానందేన శంభునా।।౬౫।।

భూషణాదిరుచిర్మాయార్లిప్తానాం బ్రహ్మణో న చ।।

స ప్రభుర్నిర్గుణోఽజో నిర్మాయోఽలక్ష్యగతిర్విరాట్ ।।౬౬।।
ధర్మజాత్యాదిభిశ్శమ్భుర్నానుగృహ్ణాతి వ ద్విజాః ।।

గురోరనుగ్రహేణైవ శివం జానామి తత్త్వతః ।।౬౭।।

చేచ్ఛివసన్న హి మే విప్రా వివాహం న కరిష్యతి ।।

అవివాహా సదాహం స్యాం సత్యం సత్యం వదామ్యహమ్ ।।౬౮।।

ఉదయతి యది భానుః పశ్చిమే దిగ్విభాగే ప్రచలతి యది మేరుశ్శీతతాం యాతి వహ్నిః ।। వికసతి యది పద్మం పర్వతాగ్రే శిలాయాం న హి చలతి హఠో మే సత్యమేతద్బ్రవీమి।।౬౯।। ।। బ్రహ్మోవాచ।।

ఇత్యుక్త్వా తాన్ప్రణమ్యాశు మునీన్సా పర్వతాత్మజా ।।

విరరామ శివం స్మృత్వా నిర్వికారేణ చేతసా ।। 2.3.25.౭౦ ।।

ఋషయోఽపీత్థమాజ్ఞాయ గిరిజాయాస్సునిశ్చయమ్ ।।

ప్రోచుర్జయగిరం తత్ర దదుశ్చాశిషముత్తమామ్ ।। ౭౧

అథ ప్రాణమ్య తాం దేవీం మునయో హృష్టమానసాః ।।

శివస్థానం ద్రుతం జగ్ముస్తత్పరీక్షాకరా మునే।।౭౨।।

తత్ర గత్వా శివం నత్వా వృత్తాంతం వినివేద్య తమ్ ।।

తదాజ్ఞాం సమనుప్రాప్య స్వర్లోకం జగ్మురాదరాత్ ।।౭౩।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం తృతీయే పార్వతీఖండే సప్తర్షింకృతపరీక్షావర్ణనో నామ పంచవిశోఽధ్యాయ ।। ౨౫ ।।

2.3.26

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

గతేషు తేషు మునిషు స్వం లోకం శంకరః స్వయమ్ ।।

పరీక్షితుం తపో దేవ్యా ఐచ్ఛత్సూతికరః ప్రభుః ।।౧।।

పరీక్షా ఛద్మనా శంభుర్ద్రష్టుం తాం తుష్టమానసః।।

జాటిలం రూపమాస్థాయ స యయౌ పార్వతీవనమ్ ।। ౨ ।।

అతీవ స్థవిరో విప్రదేహధారీ స్వతేజసా ।।

ప్రజ్వలన్మనసా హృష్టో దండీ ఛత్రీ బభూవ సః ।। ૩ ।।

తత్రాపశ్యత్స్థితాం దేవీం సఖీభిః పరివారితామ్ ।।

వేదికోపరి శుద్ధాం తాం శివామివ విధోః కలామ్ ।। ౪ ।।

శంభు నిరీక్ష్య తాం దేవీం బ్రహ్మచారిస్వరూపవాన్ ।।

ఉపకంఠం యయౌ ప్రీత్యా తదాఽసౌ భక్తవత్సలః ।। ౫ ।।

ఆగతం తం తదా దృష్ట్వా బ్రాహ్మణం తేజసాద్భుతమ్ ।।

అపూజయచ్ఛివా దేవీ సర్వపూజోపహారకైః ।।౬।।

సుసత్కృతం సంవిధాభిః పూజితం పరయా ముదా ।।

పార్వతీ కుశలం ప్రీత్యా పప్రచ్ఛ ద్విజమాదరాత ।।౭।।

।। పార్వత్యువాచ ।।

బ్రహ్మచారిస్వరూపేణ కస్త్వం హి కుత ఆగతః ।।

ఇదం వనం భాసయసే వద వేదవిదాం వర ।।౮।।

।। విప్ర ఉవాచ ।।

అహమిచ్ఛాభిగామీ చ వృద్ధో విప్రతనుస్సుధీః ।।

తపస్వీ సుఖదోఽన్యేషాముపకారీ న సంశయః ।। ౯ ।।

కా త్వం కస్యాసి తనయా కిమర్థ విజనే వనే ।।

తపశ్చరసి దుర్ధర్షం మునిభిః ప్రపద్రైరపి ।।2.3.26.౧౦।।

న బాలా న చ వృద్ధాసి తరుణీ భాసి శోభనా ।।

కథం పతిం వినా తీక్ష్ణం తపశ్చరసి వై వనే ।।౧౧।।

కి త్వం తపస్వినీ భద్రే కస్యచిత్సహచారిణీ ।।

తపస్వీ స న పుష్ణాతి దేవి త్వాం చ గతోఽన్యతః ।। ౧౨ ।।

వద కస్య కులే జాతా కః పితా తవ కా విధా ।।

మహాసౌభాగ్యరూపా త్వం వృథా తవ తపోరతిః ।। ౧౩ ।।

కిం త్వం వేదప్రసూర్లక్ష్మీః కిం సురూపా సరస్వతీ ।।

ఏతాసు మధ్యే కా వా త్వం నాహం తర్కితుముత్సహే ।। ౧౪ ।।

।। పార్వత్యువాచ ।।

నాహం వేదప్రసూర్విప్ర న లక్ష్మీశ్చ సరస్వతీ ।।

అహం హిమాచలసుతా సాంప్రతం నామ పార్వతీ ।।౧౫।।

పురా దక్షసుతా జాతా సతీ నామాన్యజన్మని ।।

యోగేన త్యక్తదేహోఽహం యత్పిత్రా నిన్దితః పతిః ।। ౧౬ ।।

అత్ర జన్మని సంప్రాప్తశ్శివోఽపి విధివైభవాత్ ।।

మాం త్యక్త్వా భస్మసాత్కృత్య మన్మథం స జగామ హ ।। ౧౭ ।।

ప్రయాతే శంకరే తాపోద్విజితాహం పితుర్గృహాత్ ।।

ఆగతా తపసే విప్ర సుదృఢా స్వర్ణదీతటే ।।౧౮।।

కృత్వా తపః కఠోరం చ సుచిరం ప్రాణవల్లభమ్ ।।

న ప్రాప్యాగ్నౌ వివిక్షన్తీ త్వం దృష్ట్వా సంస్థితా క్షణమ్।।౧౯।।

గచ్ఛ త్వం ప్రవిశామ్యగ్నౌ శివేనాంగీకృతా న హి ।।

యత్ర యత్ర జనుర్లప్స్యే వరిష్యామి శివం వరమ్ ।।2.3.26.౨౦।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా పార్వతీ వహ్నౌ తత్పురః ప్రవివేశ సా ।।

నిషిధ్యమానా పురతో బ్రాహ్మణేన పునః పునః ।।౨౧।।

వహ్నిప్రవేశం కుర్వత్యాః పార్వత్యాస్తత్ప్రభావతః।।

బభూవ తత్క్షణం సద్యో వహ్ని శ్చందనపంకవత్ ।।౨౨।।

క్షణం తదంతరే స్థిత్వా హ్యుత్పతంతీ దివం ద్విజః ।।

పునః పప్రచ్ఛ సహసా విహసన్నుతనుం శివః ।।౨౩।।

ద్విజ ఉవాచ ।।

అహో తపస్తే కిం భద్రే న బుద్ధం కించిదేవ హి ।।

న దగ్ధో వహ్నినా దేహో న చ ప్రాప్తం మనీషితమ్।।౨౪।।

అతస్సత్యం నికామం వై వద దేవి మనోరథమ్ ।।

మమాగ్రే విప్రవర్యస్య సర్వానందప్రదస్య హి ।।౨౫।।

యథావిధి త్వయా దేవి కీర్త్యతాం సర్వథాత్మనా ।।

తస్మాన్మైత్రీ చ సంజాతా కార్య్యం గోప్యం త్వయా న హి ।। ౨౬ ।।

కిమిచ్ఛసి వరం దేవి ప్రష్టుమిచ్ఛామ్యతః పరమ్ ।।

త్వయ్యేవ తదసౌ దేవి ఫలం సర్వం ప్రదృశ్యతే ।। ౨౭ ।।

పరార్థే చ తపశ్చేద్వై తిష్ఠేత్తు తప ఏవ తత్ ।।

రత్నం హస్తే సమాదాయ హిత్వా కాచస్తు సంచితః ।।౨౮।।

ఈదృశం తవ సౌందర్యం కథం వ్యర్థీకృతం త్వయా ।।

హిత్వా వస్త్రాణ్యనేకాని చర్మాది చ ధృతం త్వయా ।।౨౯।।

తత్సర్వం కారణం బ్రూహి తపసస్త్వస్య సత్యతః ।।

తచ్ఛ్రుత్వా విప్రవర్యోఽహం యథా హర్షమావాప్నుయామ్ ।।2.3.26.30।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇతి పృష్టా తదా తేన సఖీం ప్రైరయతామ్బికా ।।

తన్ముఖేనైవ తత్సర్వం కథయామాస సువ్రతా ।।౩౧।।

తయా చ ప్రేరితా తత్ర పార్వత్యా విజయాభిధా ।।

ప్రాణప్రియా సువ్రతజ్ఞా సఖీ జటిలమబ్రవీత్ ।। ౩౨ ।।

సఖ్యువాచ ।।

శృణు సాధో ప్రవక్ష్యామి పార్వతీచరితం పరమ్ ।।

హేతుం చ తపసస్సర్వం యది త్వం శ్రోతుమిచ్ఛసి ।। ౩౩ ।।

సఖా మే గిరిరాజస్య సుతేయం హిమభూభృతః ।।

ఖ్యాతా వై పార్వతీ నామ్నా సా కాలీతి చ మేనకా ।। ౩౪ ।।

ఊఢేయం న చ కేనాపి న వాఞ్ఛతి శివాత్పరమ్ ।।

త్రీణి వర్షసహస్రాణి తపశ్చరణసాధినీ ।। ౩౫ ।।

తదర్థం మేఽనయా సఖ్యా ప్రారబ్ధం తప ఈదృశమ్ ।।

తదత్ర కారణం వక్ష్యే శృణు సాధో ద్విజోత్తమ ।। ౩౬ ।।

హిత్వేన్ద్రప్రముఖాన్దేవాన్ హరిం బ్రహ్మాణమేవ చ ।।

పతిం పినాకపాణిం వై ప్రాప్తుమిచ్ఛతి పార్వతీ ।। ౩౭ ।।

ఇయం సఖీ మదీయా వై వృక్షానారోప యత్పురా ।।

తేషు సర్వేషు సంజాతం ఫలపుష్పాదికం ద్విజ ।। ౩౮ ।।

రూపసార్థాయ జనకకులాలంకరణాయ చ ।।

సముద్దిశ్య మహేశానం కామస్యానుగ్రహాయ చ ।। ౩౯ ।।

మత్సఖీ నారదోపదేశాత్తపస్తపతి దారుణమ్ ।।

మనోరథః కుతస్తస్యా న ఫలిష్యతి తాపస ।। 2.3.26.౪౦ ।।

యత్తే పృష్టం ద్విజశ్రేష్ఠ మత్సఖ్యా మనసీప్సితమ్ ।।

మయా ఖ్యాతం చ తత్ప్రీత్యా కిమన్యచ్ఛ్రోతుమిచ్ఛసి ।। ౪౧ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యేవం వచనం శ్రుత్వా విజయాయా యథార్థతః ।।

మునే స జటిలో రుద్రో విహసన్వాక్యమబ్రవీత్ ।। ४२ ।।

జటిల ఉవాచ ।।

సఖ్యేదం కథితం తత్ర పరిహాసోనుమీయతే ।।

యథార్థం చేత్తదా దేవీ స్వముఖేనాభిభాషతామ్ ।।४3।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యుక్తే చ తదా తేన జటిలేన ద్విజన్మనా ।।

ఉవాచ పార్వతీ దేవీ స్వముఖేనైవ తం ద్విజమ్ ।। ४४ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం తృతీయే పార్వతీఖణ్డే శివాజటిలసంవాదో నామ షడ్వింశోధ్యాయః ।। २६ ।।

2.3.27

పార్వత్యువాచ ।।

శృణు ద్విజేన్ద్ర జటిల మద్వృత్తం నిఖిలం ఖలు ।।

సఖ్యుక్తం మేఽద్య యత్సత్యం తత్తథైవ న చాన్యథా ।। ० ।।

మనసా వచసా సాక్షాత్కర్మణా పతిభావతః ।।

సత్యం బ్రవీమి నోఽసత్యం వృతో వై శంకరో యా ।। २ ।।

జానామి దుర్లభం వస్తు కథమ్ప్రాప్యం మయా భవేత్ ।।

తథాపి మన ఔత్సుక్యాత్తప్యతేఽద్య తపో మయా ।। 3 ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా వచనన్తస్మై స్థితా సా గిరిజా తదా ।।

ఉవాచ బ్రాహ్మణస్తత్ర తచ్ఛ్రుత్వా పార్వతీవచః ॥ ४ ॥

బ్రాహ్మణ ఉవాచ ॥

ఏతావత్కాలపర్య్యన్తమ్మమేచ్ఛా మహతీ హ్యభూత్ ॥

కిం వస్తు కాంక్షతీ దేవీ కురుతే సుమహత్తపః ॥ ౫ ॥

తజ్జ్ఞాత్వా నిఖిలం దేవి శ్రుత్వా త్వన్ముఖపంకజాత్ ॥

ఇతో గచ్ఛామ్యహం స్థానాద్యథేచ్ఛసి తథా కురు ॥ ౬ ॥

న కథ్యతే త్వయా మహ్యం మిత్రత్వం నిష్ఫలమ్భవేత్ ॥

యథా కార్య్యం తథా భావి కథనీయం సుఖేన చ ॥ ౭ ॥

॥ బ్రహ్మోవాచ ॥

ఇత్యుక్త్వా వచనం తస్య యావద్గన్తుమియేష సః ॥

తావచ్చ పార్వతీ దేవీ ప్రణమ్యోవాచ తం ద్విజమ్ ॥ ౮ ॥

॥ పార్వత్యువాచ ॥

కిం గమిష్యసి విప్రేన్ద్ర స్థితో భవ హితం వద ॥

ఇత్యుక్తే చ తయా తత్ర స్థిత్వోవాచ స దణ్డధృక్ ॥ ౯ ॥

ద్విజ ఉవాచ ॥

యది శ్రోతుమనా దేవి మాం స్థాపయసి భక్తితః ॥

వదామి తత్త్వం తత్సర్వం యేన తే వయునమ్భవేత్ ॥ 2.3.27.౧౦ ॥

జానామ్యహం మహాదేవం సర్వథా గురుధర్మ్మతః ॥

ప్రవదామి యథార్థం హి సావధానతయా శృణు ॥౧౧॥

వృషధ్వజో మహాదేవో భస్మదిగ్ధో జటాధరః ॥

వ్యాఘ్రచర్మ్మాంబరధరః సంవీతో గజకృత్తినా ॥ ౧౨ ॥

కపాలధారీ సర్పౌఘైస్సర్వగాత్రేషు వేష్టితః ।।

విషదిగ్ధోఽభక్ష్యభక్షో విరూపాక్షో విభీషణః ।।౧౩।।

అవ్యక్తజన్మా సతతం గృహభోగవివర్జితః ।।

దిగంబరో దశభుజో భూత ప్రేతాన్వితస్సదా ।।౧౪।।

కేన కారణేన త్వం తం భర్తారం సమీహసే ।।

క్వ జ్ఞానం తే గతం దేవి తద్వదాద్య విచారతః ।।౧౫।।

పూర్వం శ్రుతం మయా చైవ వ్రతన్తస్య భయంకరమ్ ।।

శృణు తే నిగదామ్యద్య యది తే శ్రవణే రుచిః ।।౧౬।।

దక్షస్య దుహితా సాధ్వీ సతీ వృషభవాహనమ్।।

వవ్రే పతిం పురా దైవాత్తత్సంభోగః పరిశ్రుతః ।।౧౭।।

కపాలిజాయేతి సతీ దక్షేణ పరివర్జితా ।।

యజ్ఞే భాగప్రదానాయ శంభుశ్చాపి వివర్జితః ।।౧౮।।

సా తథైవాపమానేన భృశం కోపాకులా సతీ ।।

తత్యాజాసూన్ప్రియాంస్తత్ర తయా త్యక్తశ్చ శంకరః ।।౧౯।।

త్వం స్త్రీరత్నం తవ పితా రాజా నిఖిల భూభృతామ్ ।।

తథావిధం పతిం కస్మాదుగ్రేణ తపసేహసే ।।2.3.27.౨౦।।

దత్త్వా సువర్ణముద్రాం చ గ్రహీతుం కాచమిచ్ఛసి ।।

హిత్వా చ చందనం శుభ్రం కర్దమం లేప్తుమిచ్ఛసి ।। ౨౧ ।।

సూర్యతేజః పరిత్యజ్య ఖద్యోతద్యుతిమిచ్ఛసి ।।

చీనాంశుకం విహాయైవ చర్మాంబరమిహేచ్ఛసి ।। ౨౨ ।।

గృహవాసమ్పరిత్యజ్య వనవాసం సమీహసే ।।

లోహమిచ్ఛసి దేవేశ త్యక్త్వా శేవధిముత్తమమ్ ।।౨౩।।

ఇన్ద్రాదిలోకపాలాంశ్చ హిత్వా శివమను వ్రతా ।।

నైతత్పూక్తం హి లోకేషు విరుద్ధం దృశ్యతేఽధునా ।।౨౪।।

క్వ త్వం కమలపత్రాక్షీ క్వాసౌ వై త్రివిలోచనః ।।

శశాంకవదనా త్వం చ పంచవక్త్రః శివస్స్మృతః ।। ౨౫ ।।

వేణీ శిరసి తే దివ్యా సర్పిణీవ విభాసితా ।।

జటాజూటం శివస్యైవ ప్రసిద్ధమ్పరిచక్షతే ।। ౨౬ ।।

చందనం చ త్వదీయాంగే చితాభస్మ శివస్య చ ।।

క్వ దుకూలం త్వదీయం వై శాంకరం క్వ గజాజినమ్ ।। ౨౭ ।।

భూషణాని దివ్యాని క్వ సర్పాశ్శంకరస్య చ ।।

క్వ చరా దేవతాస్సర్వాః క్వ చ భూతబలిప్రియః ।। ౨౮ ।।

క్వ వా మృదంగవాదశ్చ క్వ చ తడ్డమరుస్తథా ।।

క్వ చ భేరీకలాపశ్చ క్వ చ శృంగరవోఽశుభః ।।౨౯।।

క్వ చ ఢక్కామయః శబ్దో గలనాదః క్వ చాశుభః ।।

భవత్యాశ్చ శివస్యైవ న యుక్తం రూపముత్తమమ్ ।। 2.3.27.30 ।।

యది ద్రవ్యం భవేత్తస్య కథం స్యాత్స దిగమ్బరః ।।

వాహనం చ బలీవర్దస్సామగ్రీ కాపి తస్య న ।। ౩౧ ।।

వరేషు యే గుణాః ప్రోక్తా నారీణాం సుఖదాయకాః ।।

తన్మధ్యే హి విరూపాక్షే ఏకోపి న గుణః స్మృతః ।। ౩౨ ।।

తవాపి కామో దయితో దగ్ధస్తేన హరేణ చ ।।

అనాదరస్తదా దృష్టో హిత్వా త్వామన్యతో గతః ।।౩౩।।

జాతిర్న దృశ్యతే తస్య విద్యాజ్ఞానం తథైవ చ ॥

సహాయాశ్చ పిశాచా హి విషం కణ్ఠే హి దృశ్యతే ॥ ౩౪ ॥

ఏకాకీ చ సదా నిత్యం విరాగీ చ విశేషతః ॥

తస్మాత్త్వం హి హరే నైవ మనో యోక్తుం తు చార్హసి ॥ ౩౫ ॥

క్వ చ హారస్త్వదీయో వై క్వ చ తన్ముణ్డమాలికా ॥

అంగరాగః క్వ తే దివ్యః చితాభస్మ క్వ తత్తనౌ ॥ ౩౬ ॥

సర్వం విరుద్ధం రూపాది తవ దేవి హరస్య చ ॥

మహ్యం న రోచతే హ్యేతద్యదిచ్ఛసి తథా కురు ॥౩౭॥

అసద్వస్తు చ యత్కించిత్ తత్సర్వం స్వయమీహసే ॥

నివర్తయ మనస్తస్మాన్నో చేదిచ్ఛసి తత్కురు ॥ ౩౮ ॥

బ్రహ్మోవాచ ॥

ఇత్యేవం వచనం శ్రుత్వా తస్య విప్రస్య పార్వతీ ॥

ఉవాచ క్రుద్ధమనసా శివనిన్దాపరం ద్విజమ్॥౩౯॥

ఇతిశ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం తృతీయే పార్వతీఖండే బ్రహ్మచారిప్రతారణవాక్యవర్ణనం నామ సప్తవింశోఽధ్యాయః॥౨౭॥

2.3.28

పార్వత్యువాచ ॥

ఏతావద్ధి మయా జ్ఞాతం కశ్చిదన్యోయమాగతః ॥

ఇదానీం సకలం జ్ఞాతమవధ్యస్త్వమ్విశేషతః ॥౧॥

త్వయోక్తం విదితం దేవ తదలీకం న చాన్యథా ॥

యది త్వయోదితం స్యాద్వై విరుద్ధం నోచ్యతే త్వయా॥౨॥

కదాచిద్దృశ్యతే తాదృక్ వేషధారీ మహేశ్వరః ।।
స్వలీలయా పరబ్రహ్మ స్వరాగోపాత్తవిగ్రహః।।౩।।
బ్రహ్మచారిస్వరూపేణ ప్రతారయితుముద్యతః।।
ఆగతశ్ఛలసంయుక్తం వచోవాదీః కుయుక్తితః। ।।౪।।
శంకరస్య స్వరూపం తు జానామి సువిశేషతః ।।
శివతత్త్వమతో వచ్మి సువిచార్య్య యథార్థతః ।।౫।।
వస్తుతో నిర్గుణో బ్రహ్మ సగుణః కారణేన సః ।।
కుతో జాతిర్భవేత్తస్య నిర్గుణస్య గుణాత్మనః ।।౬।।
స సర్వాసాం హి విద్యానామధిష్ఠానం సదాశివః ।।
కిం తస్య విద్యయా కార్య్యం పూర్ణస్య పరమాత్మనః ।।౭।।
వేదా ఉచ్ఛ్వాసరూపేణ పురా దత్తాశ్చ విష్ణవే ।।
శంభునా తేన కల్పాదౌ తత్సమః కోఽస్తి సుప్రభుః ।। ౮ ।।
సర్వేషామాదిభూతస్య వయోమానం కుతస్తతః ।।
ప్రకృతిస్తు తతో జాతా కిం శక్తేస్తస్య కారణమ్ ।। ౯ ।।
యే భజంతి చ తం ప్రీత్యా శక్తీశం శంకరం సదా ।।
తస్మై శక్తిత్రయం శంభుః స దదాతి సదావ్యయమ్ ।। 2.3.28.౧౦ ।।
తస్యైవ భజనాజ్జీవో మృత్యుం జయతి నిర్భయః ।।
తస్మాన్మృత్యుంజయన్నామ ప్రసిద్ధమ్భువనత్రయే ।।౧౧।।
తస్యైవ పక్షపాతేన విష్ణుర్విష్ణుత్వమాప్నుయాత్ ।।
బ్రహ్మత్వం చ యథా బ్రహ్మ దేవా దేవత్వమేవ చ ।౧౨।।
దర్శనార్థం శివస్యాదౌ యథా గచ్ఛతి దేవరాట్।।

భూతాదయస్తత్పరస్య ద్వారపాలాశ్శివస్య తు॥౧౩॥

దణ్డైశ్చ ముకుటం విద్ధం మృష్టం భవతి సర్వతః ॥

కిం తస్య బహుపక్షేణ స్వయమేవ మహాప్రభుః ॥౧౪॥

కల్యాణరూపిణస్తస్య సేవయేహ న కిం భవేత్॥

కిం న్యూనం తస్య దేవస్య మామిచ్ఛతి సదాశివః॥౧౫॥

సప్తజన్మదరిద్రః స్యాత్సేవేన్నో యది శంకరమ్ ॥

తస్యైతత్సేవనాల్లోకో లక్ష్మీః స్యాదనపాయినీ॥౧౬॥

యదగ్రే సిద్ధయోష్టౌ చ నిత్యం నృత్యంతి తోషితుమ్॥

అవాఙ్ముఖాస్సదా తత్ర తద్ధితం దుర్ల్లభం కుతః॥౧౭॥

యద్యస్య మంగాలానీహ సేవతే శంకరస్య న॥

యథాపి మంగలన్తస్య స్మరణాదేవ జాయతే ॥ ౧౮॥

యస్య పూజాప్రభావేణ కామాస్సిద్ధ్యన్తి సర్వశః ॥

కుతో వికారస్తస్యాస్తి నిర్వికారస్య సర్వదా ॥౧౯॥

శివేతి మంగలన్నామ ముఖే యస్య నిరన్తరమ్ ॥

తస్యైవ దర్శనాదన్యే పవిత్రాస్సంతి సర్వదా ॥2.3.28.౨౦॥

యద్యపూతమ్భవేద్భస్మ చితాయాశ్చ త్వయోదితమ్ ॥

నిత్యమస్యాంగగం దేవైశ్శిరోభిర్ధార్యతే కథమ్॥౨౧॥

యో దేవో జగతాం కర్తా భర్తా హర్తా గుణాన్వితః ॥

నిర్గుణశ్శివసంజ్ఞశ్చ స విజ్ఞేయః కథమ్భవేత్ ॥ ౨౨ ॥

అగుణం బ్రహ్మణో రూపం శివస్య పరమాత్మనః ॥

తత్కథం హి విజానన్తి త్వాదృశాస్తద్బహిర్ముఖాః ॥ ౨౩ ॥

దురాచారాశ్చ పాపాశ్చ దేవేభ్యస్తే వినిర్గతాః ।।

తత్త్వం తే నైవ జానన్తి శివస్యాగుణరూపిణః ।। ౨౪ ।।

శివనిన్దాం కరోతీహ తత్త్వమజ్ఞాయ యః పుమాన్ ।।

ఆజన్మసంచితం పుణ్యం భస్మీభవతి తస్య తత్ ।। ౨౫ ।।

త్వయా నిందా కృతా యాత్ర హరస్యామిత తేజసః ।।

త్వత్పూజా చ కృతా యన్మే తస్మాత్పాపమ్భజామ్యహమ్ ।। ౨౬ ।।

శివవిద్వేషిణం దృష్ట్వా సచేలం స్నానమాచరేత్ ।।

శివవిద్వేషిణం దృష్ట్వా ప్రాయశ్చితం సమాచరేత్ ।।౨౭।।

రే రే దుష్ట త్వయా చోక్తమహం జానామి శంకరమ్ ।।

నిశ్చయేన న విజ్ఞాతశ్శివ ఏవ సనాతనః ।।౨౮।।

యథా తథా భవేద్రుద్రో యథా వా బహురూపవాన్ ।।

మమాభీష్టతమో నిత్యం నిర్వికారీ సతాం ప్రియః ।। ౨౯ ।।

విష్ణుర్బ్రహ్మాపి న సమస్తస్య క్వాపి మహాత్మనః ।।

కుతోఽన్యే నిర్జరాద్యాశ్చ కాలాధీనాస్సదైవతమ్।।2.3.28.30।।

ఇతి బుధ్యా సమాలోక్య స్వయా సత్యా సుతత్త్వతః ।।

శివార్థం వనమాగత్య కరోమి విపులం తపః ।। ३౧ ।।

స ఏవ పరమేశానస్సర్వేశో భక్తవత్సలః ।।

సంప్రాప్తుమ్మేఽభిలాషో హి దీనానుగ్రహకారకమ్ ।। 3౨ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా గిరిజా సా హి గిరీశ్వరసుతా మునే ।।

విరరామ శివం దధ్యే నిర్వికారేణ చేతసా ।। 33 ।।

తదాకర్ణ్య వచో దేవ్యా బ్రహ్మచారీ స వై ద్విజః ।।

పునర్వచనమాఖ్యాతుం యావదేవ ప్రచక్రమే ।।౩౪।।

ఉవాచ గిరిజా తావత్స్వసఖీం విజయాం ద్రుతమ్ ।।

శివ సక్తమనోవృత్తిశ్శివనిందాపరాఙ్ముఖీ।।౩౫।।

గిరిజోవాచ ।।

వారణీయః ప్రయత్నేన సఖ్యయం హి ద్విజాధమః ।।

పునర్వక్తుమనాశ్చైవ శివనిందాం కరిష్యతి ।। ౩౬ ।।

న కేవలమ్భవేత్పాపం నిన్దాం కర్తుశ్శివస్య హి ।।

యో వై శృణోతి తన్నిన్దాం పాపభాక్ స భవేదిహ ।। ౩౭ ।।

శివనిన్దాకరో వధ్యస్సర్వథా శివకింకరైః ।।

బ్రాహ్మణశ్చేత్స వై త్యాజ్యో గన్తవ్యం తత్స్థలాద్ద్రుతమ్ ।। ౩౮ ।।

అయం దుష్టః పునర్నిన్దాం కరిష్యతి శివస్య హి ।।

బ్రాహ్మణత్వాదవధ్యశ్చేత్త్యాజ్యోఽదృశ్యశ్చ సర్వథా ।। ౩౯ ।।

హిత్వైతత్స్థలమద్యైవ యాస్యామోఽన్యత్ర మా చిరమ్ ।।

యథా సంభాషణం న స్యాదనేనాఽవిదుషా పునః ।। 2.3.28.౪౦ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా చోమయా యావత్పాదముత్క్షిప్యతే మునే ।।

అసౌ తావచ్ఛివస్సాక్షాదాలంబే ప్రియయా స్వయమ్ ।। ౪౧ ।।

కృత్వా స్వరూపం సుభగం శివాధ్యానం యథా తథా ।।

దర్శయిత్వా శివాయై తామువాచావాఙ్ముఖీం శివః ।।౪౨।।

శివ ఉవాచ ।।

కుత్ర యాస్యసి మాం హిత్వా న త్వం త్యాజ్యా మయా పునః ॥

ప్రసన్నోఽస్మి వరం బ్రూహి నాదేయమ్విద్యతే తవ ॥ ॥ ౪౩ ॥

అద్యప్రభృతి తే దాసస్తపోభిః క్రీత ఏవ తే ॥

క్రీతోఽస్మి తవసౌన్దర్యాత్క్షణమేకం యుగాయ తే ॥ ౪౪ ॥

త్యజ్యతాం చ త్వయా లజ్జా మమ పత్నీ సనాతనీ ॥

గిరిజే త్వం హి సద్బుద్ధ్యా విచారయ మహేశ్వరి ॥ ౪౫ ॥

మయా పరీక్షితాసి త్వం బహుధా దృఢమానసే ॥

తత్క్షమస్వాపరాధమ్మే లోకలీలానుసారిణః ॥ ౪౬ ॥

న త్వాదృశీమ్ప్రణయినీం పశ్యామి చ త్రిలోకకే ॥

సర్వథాహం తవాధీనస్స్వకామః పూర్యతాం శివే ॥ ౪౭ ॥

ఏహి ప్రియే మత్సకాశం పత్నీ త్వం మే వరస్తవ ॥

త్వయా సాకం ద్రుతం యాస్యే స్వగృహమ్పర్వతోత్తమమ్ ॥ ౪౮ ॥

బ్రహ్మోవాచ ॥

ఇత్యుక్తే దేవదేవేన పార్వతీ ముదమాప సా ॥

తపోజాతం తు యత్కష్టం తజ్జహౌ చ పురాతనమ్ ॥ ౪౯ ॥

సర్వః శ్రమో వినష్టోభూత్స త్యాస్తు మునిసత్తమ ॥

ఫలే జాతే శ్రమః పూర్వో జన్తోర్నాశమవాప్నుయాత్ ॥ 2.3.28.౫౦ ॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం తృతీయే పార్వతీఖండే పార్వత్యాశ్శివరూపదర్శనం నామాష్టావింశోఽధ్యాయః ॥ ౨౮ ॥

2.3.29

నారద ఉవాచ ॥

బ్రహ్మన్ విధే మహాభాగ కిం జాతం తదనన్తరమ్।। ।।
తత్సర్వం శ్రోతుమిచ్ఛామి కథయ త్వం శివాయశః ।।౧।।
బ్రహ్మోవాచ।।
దేవర్షే శ్రూయతాం సమ్యక్కథయామి కథాం ముదా।।
తాం మహాపాపసంహర్త్రీం శివభక్తివివర్ద్ధినీమ్ ।।౨।।
పార్వతీ వచనం శ్రుత్వా హరస్స పరమాత్మనః ।।
దృష్ట్వానన్దకరం రూపం జహర్షాతీవ చ ద్విజ ।।౩।।
ప్రత్యువాచ మహా సాధ్వీ స్వోపకణ్ఠస్థితం విభుమ్ ।।
అతీవ సుఖితా దేవీ ప్రీత్యుత్ఫుల్లాననా శివా ।। ౪ ।।
పార్వత్యువాచ ।।
త్వం నాథో మమ దేవేశ త్వయా కిం విస్మృతమ్పురా ।।
దక్షయజ్ఞవినాశం హి యదర్థం కృతవాన్హతాత్ ।। ౫ ।।
స త్వం సాహం సముత్పన్నా మేనయాం కార్య్యసిద్ధయే ।।
దేవానాం దేవ దేదేశ తారకాప్తాఽసుఖాత్మనామ్ ।।౬।।
యది ప్రసన్నో దేవేశ కరోషి చ కృపాం యది ।।
పతిర్భవ మమేశాన మమ వాక్యం కురు ప్రభో ।।౭।।
పితుర్గేహే మయా సమ్యగ్గమ్యతే త్వదనుజయా ।।
ప్రసిద్ధం క్రియతాం తద్వై విశుద్ధం పరమం యశః ।। ౮ ।।
గన్తవ్యం భవతా నాథ హిమవత్పార్శ్వతం ప్రభో ।।
యాచస్వ మాం తతో భిక్షు భూత్వా లీలావిశారదః ।। ౯ ।।
తథా త్వయా ప్రకర్తవ్యం లోకే ఖ్యాపయతా యశః ।।

పితుర్మే సఫలం సర్వం కురుష్వైవం గృహా*మమ్ ।। 2.3.29.౧౦ ।।

ఋషిభిర్బోధితః ప్రీత్యా స్వబన్ధుపరివారితః ।।

కరిష్యతి న సందేహస్తవ వాక్యం పితా మమ ।।౧౧।।

దక్షకన్యా పురాహం వై పిత్రా దత్తా యదా తవ ।।

యథోక్తవిధినా తత్ర వివాహో న కృతస్త్వయా ।। ౧౨ ।।

న గ్రహాః పూజితాస్తేన దక్షేణ జనకేన మే ।।

గ్రహాణాం విషయస్తేన సచ్ఛిద్రోయం మహానభూత్ ।। ౧౩ ।।

తస్మాద్యథోక్తవిధినా కర్తుమర్హసి మే ప్రభో ।।

వివాహం త్వం మహాదేవ దేవానాం కార్యసిద్ధయే ।। ౧౪ ।।

వివాహస్య యథా రీతిః కర్తవ్యా సా తథా ధ్రువమ్ ।।

జానాతు హిమవాన్ సమ్యక్ కృతం పుత్ర్యా శుభం తపః ।। ౧౫ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।। ఇత్యేవం వచనం శ్రుత్వా సుప్రసన్నస్సదాశివః ।।

ప్రోవాచ వచనం ప్రీత్యా గిరిజాం ప్రహసన్నివ ।।। ౧౬ ।।

శివ ఉవాచ ।।

శృణు దేవి మహేశాని పరమం వచనం మమ ।।

యథోచితం సుమాఙ్గల్యమవికారి తథా కురు ।। ౧౭ ।।

బ్రహ్మాదికాని భూతాని త్వనిత్యాని వరాననే ।।

దృష్టం యత్సర్వమేతచ్చ నశ్వరం విద్ధి భామిని ।। ౧౮ ।।

ఏకోనేకత్వమాపన్నో నిర్గుణో హి గుణాన్వితః।।।

జ్యోత్స్నయా యో విభాతి పరజ్యోత్స్నాన్వితోఽభవత్ ।।౧౯।।

స్వతన్త్రః పరతన్త్రశ్చ త్వయా దేవి కృతో హ్యహమ్।।

సర్వకర్త్రీ చ ప్రకృతిర్మహామాయా త్వమేవ హి॥2.3.29.౨౦॥

మాయామయం కృతమిదం చ జగత్సమగ్రం సర్వాత్మనా హి విధృతం పరయా స్వబుద్ధ్యా ॥ సవార్త్మభిస్సుకృతిభిః పరమాత్మభావైస్సంసిక్తమాత్మని గణః పరివేష్టితశ్చ ॥౨౧॥

కే గ్రహాః కే ఋతుగణాః కే వాన్యేపి త్వయా గ్రహాః॥

కిముక్తం చాధునా దేవి శివార్ధం వరవర్ణిని ॥౨౨॥

గుణకార్యప్రభేదేనావాభ్యాం ప్రాదుర్భవః కృతః ॥

భక్తహేతోర్జగత్యస్మిన్భక్తవత్సలభావతః ॥౨౩॥

త్వం హి వై ప్రకృతిసూక్ష్మా రజస్సత్త్వతమోమయీ॥

వ్యాపారదక్షా సతతం సగుణా నిర్గుణాపి చ॥౨౪॥

సర్వేషామిహ భూతానామహమాత్మా సుమధ్యమే॥

నిర్వికారీ నిరీహశ్చ భక్తేచ్ఛోపాత్తవిగ్రహః ॥౨౫॥

హిమాలయం న గచ్ఛేయం జనకం తవ శైలజే ॥

తతస్త్వాం భిక్షుకో భూత్వా న యాచేయం కథంచన ॥ ౨౬ ॥

మహాగుణైర్గరిష్ఠోపి మహాత్మాపి గిరీన్ద్రజే ॥

దేహీతివచనాత్సద్యః పురుషో యాతి లాఘవమ్ ॥౨౭॥

ఇత్థం జ్ఞాత్వా తు కల్యాణి కిమస్మాకం వదస్యథ ॥

కార్యం త్వదాజ్ఞయా భద్రే యథేచ్ఛసి తథా కురు ॥ ౨౮ ॥

॥ బ్రహ్మోవాచ ॥

తేనోక్తాపి మహాదేవీ సా సాధ్వీ కమలేక్షణా ॥

జగాద శంకరం భక్త్యా సుప్రణమ్య పునః పునః॥౨౯॥

పార్వత్యువాచ ။

త్వమాత్మా ప్రకృతిశ్చాహం నాత్ర కార్యా విచారణా ॥

స్వతన్త్రౌ భక్తవశగౌ నిర్గుణౌ సగుణావపి ॥ 2.3.29.30 ॥

ప్రయత్నేన త్వయా శమ్భో కార్యం వాక్యం మమ ప్రభో ॥

యాచస్వ మాం హిమగిరేస్సౌభాగ్యం దేహి శఙ్కర ॥ ౩౧ ॥

కృపాం కురు మహేశాన తవ భక్తాస్మి నిత్యశః ॥

తవ పత్నీ సదా నాథ హ్యహం జన్మని జన్మని ॥౩౨॥

త్వం బ్రహ్మ పరమాత్మా హి నిర్గుణః ప్రకృతేః పరః ॥

నిర్వికారీ నిరీహశ్చ స్వతన్త్రః పరమేశ్వరః ॥ ౩౩ ॥

తథాపి సగుణోఽపీహ భక్తోద్ధారపరాయణః ॥

విహారీ స్వాత్మనిరతో నానాలీలావిశారదః ॥ ౩౪ ॥

సర్వథా త్వామహం జానే మహాదేవ మహేశ్వర ॥

కిముక్తేన చ సర్వజ్ఞ బహునా హి దయాం కురు ॥ ౩౫ ॥

విస్తారయ యశో లోకే కృత్వా లీలాం మహాద్భుతామ్ ॥

యత్సంగీయ జనా నాథాంజసోత్తీర్ణా భవామ్బుధేః ॥౩౬॥

బ్రహ్మోవాచ ॥

ఇత్యేవముక్త్వా గిరిజా సుప్రణమ్య పునః పునః ॥

విరరామ మహేశానం నతస్కన్ధా కృతాంజలిః ॥ ౩౭ ॥

ఇత్యేవముక్తస్స తయా మహాత్మా మహేశ్వరో లోకవిడమ్బనాయ ॥

తథేతి మత్వా ప్రహసన్బభూవ ముదాన్వితః కర్తుమనాస్తదేవ ॥౩౮॥

తతో హ్యన్తర్హితశ్శమ్భుర్బభూవ సుప్రహర్షితః ॥

కైలాసం ప్రయయౌ కాల్యా విరహాకృష్టమానసః ।। ౩౯ ।।

తత్ర గత్వా మహేశానో నన్ద్యాదిభ్యస్స ఊచివాన్ ।।

వృత్తాన్తం సకలం తస్మై్వ పరమానన్దనిర్భరః ।।2.3.29.౪౦।।

తేఽపి శ్రుత్వా గణాస్సర్వే భైరవాద్యాశ్చ సర్వశః।।

బభూవుస్సుఖినోత్యన్తం విదధుః పరమోత్సవమ్।।౪౧।।

సుమంగలం తత్ర ద్విజ బభూవాతీవ నారద ।।

సర్వేషాం దుఃఖనాశోభూద్రుద్రః ప్రాపాపి సంముదమ్ ।। ౪౨ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం తృతీయే పార్వతీఖణ్డే శివాశివసమ్వాదవర్ణనం నామైకోనత్రింశోఽధ్యాయః ।। ౨౯ ।।

2.3.30

।। నారద ఉవాచ।।

విధే తాత మహాభాగ ధన్యస్త్వం పరమార్థదృక్ ।।

అద్భుతేయం కథాశ్రావి త్వదనుగ్రహతో మయా ।। ౧ ।।

గతే హరే స్వశైలే హి పార్వతీ సర్వమంగలా ।।

కిం చకార గతా కుత్ర తన్మే వద మహామతే ।। ౨ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

శృణు సుప్రీతితస్తాత యజ్జాతం తదనన్తరమ్ ।।

హరే గతే నిజస్థానే తద్వదామి శివం స్మరన్ ।।3।।

పార్వత్యపి సఖీయుక్తా రూపం కృత్వా తు సార్థకమ్ ।।

జగామ స్వపితుర్గేహం మహాదేవేతి వాదినీ ।। ౪ ।।

పార్వత్యాగమనం శ్రుత్వా మేనా చ స హిమాచలః ।।

దివ్యం యానం సమారుహ్య ప్రయయౌ హర్షవిహ్వలః ।। ౫ ।।

పురోహితశ్చ పౌరాశ్చ సఖ్యశ్చైవాప్యనేకశః ।।

సమ్బన్ధినస్తథాన్యే చ సర్వే తే చ సమాయయుః ।।౬।।

భ్రాతరః సకలా జగ్ముర్మైనాకప్రముఖాస్తదా ।।

జయశబ్దం ప్రబ్రువన్తో మహాహర్షసమన్వితాః ।।౭।।

సంస్థాప్య మంగలఘటం రాజవర్త్మని రాజితే ।।

చన్దనాగరుకస్తూరీఫలశాఖాసమన్వితే ।।౮।।

సపురోధోబ్రాహ్మణైశ్చ మునిభిర్బ్రహ్మవాదిభిః ।।

నారీభిర్నర్తకీభిశ్చ గజేన్ద్రాద్రిసుశోభితైః ।।౯।।

పరితః పరితో రంభాస్తమ్భవృన్దసమన్వితే।।

పతిపుత్రవతీయోషిత్సమూహైర్దీపహస్తకైః ।।2.3.30.౧౦।।

ద్విజవృన్దైశ్చ సంయుక్తే కుర్వద్భిర్మఙ్గలధ్వనిమ్ ।।

నానాప్రకారవాద్యైశ్చ శంఖధ్వనిభిరన్వితే ।। ౧౧ ।।

ఏతస్మిన్నన్తరే దుర్గా జగామ స్వపురాన్తికమ్ ।।

విశంతీ నగరం దేవీ దదర్శ పితరౌ పునః ।।౧౨।।

సుప్రసన్నౌ ప్రధావన్తౌ హర్షవిహ్వలమానసౌ ।।

దృష్ట్వా కాలీ సుప్రహృష్టా సాలిభిః ప్రణనామ తౌ ।।౧3।।

తౌ సమ్పూర్ణాశిషం దత్త్వా చక్రతుస్తౌ స్వవక్షసి ।।

హే వత్సే త్వేవముచ్చార్య రుదన్తౌ ప్రేమవిహ్వలౌ ।।౧౪।।

తతస్స్వకీయా అప్యస్యా అన్యా నార్యాపి సంముదా ।।

భ్రాతృస్త్రియోపి సుప్రీత్యా దృఢాలింగనమాదధుః ।। ౧౫ ।।

సాధితం హి త్వయా సమ్యక్సుకార్యం కులతారణమ్ ।।
త్వత్సదాచరణేనాపి పావితాః స్మోఖిలా వయమ్ ।। ౧౬ ।।
ఇతి సర్వే సుప్రశంస్య ప్రణేముస్తాం ప్రహర్షితాః ।।
చన్దనైః సుప్రసూనైశ్చ సమానర్చుశ్శివాం ముదా ।। ౧౭ ।।
తస్మిన్నవసరే దేవా విమానస్థా ముదాన్వరే ।।
పుష్పవృష్టిం శుభాం చక్రుర్నత్వా తాం తుష్టువుః స్తవైః ।। ౧౮ ।।
తదా తాం చ రథే స్థాప్య సర్వే శోభాన్వితే వరే ।।
పురం ప్రవేశయామాసుస్సర్వే విప్రాదయో ముదా ।।౧౯।।
అథ విప్రాః పురోధాశ్చ సఖ్యోన్యాశ్చ స్త్రియః శివామ్ ।।
గృహం ప్రవేశయామాసుర్బహుమానపురస్సరమ్ ।। 2.3.30.౨౦ ।।
స్త్రియో నిర్మచ్ఛనం చక్రుర్విప్రా యుయుజురాశిషః ।।
హిమవాన్మేనకా మాతా ముమోదాతి మునీశ్వర ।। ౨౧ ।।
స్వాశ్రమం సఫలం మేనే కుపుత్రాత్పుత్రికా వరా ।।
హిమవాన్నారదం త్వాఞ్చ సంస్తువన్ సాధుసాధ్వితి ।। ౨౨ ।।
బ్రాహ్మణేభ్యశ్చ బందిభ్యః పర్వతేన్ద్రో ధనం దదౌ ।।
మఙ్గలం పాఠయామాస స ద్విజేభ్యో మహోత్సవమ్ ।।౨3।।
ఏవం స్వకన్యయా హృష్టౌ పితరౌ భ్రాతరస్తథా ।।
జామయశ్చ మహాప్రీత్యా సమూషుః ప్రాంగణే మునే ।।౨౪।।
తతస్స హిమవాన్ తాత సుప్రహృష్టాః ప్రసన్నధీః ।।
సమ్మాన్య సకలాన్ప్రీత్యా స్నాతుం గంగాం జగామ హ ।। ౨౨ ।।
ఏతస్మిన్నంతరే శంభుస్సులీలో భక్తవత్సలః ।।

సునర్తకనటో భూత్వా మేనకాసంనిధిం యయౌ ।। ౨౬ ।।
శృంగం వామే కరే ధృత్వా దక్షిణే డమరు తథా ।।
పృష్ఠే కంథాం రక్తవాసా నృత్యగానవిశారదః ।।౨౭।।
తతస్సునటరూపోసౌ మేనకాయా గణే ముదా ।।
చక్రే సునృత్యం వివిధం గానం చాతిమనోహరమ్।।౨౮।।
శృంగం చ డమరుం తత్ర వాదయామాస సుధ్వనిమ్ ।।
మహతీం వివిధాం తత్ర స చకార మనోహరామ్ ।।౨౯।।
తాం ద్రష్టుం నాగరాస్సర్వే పురుషాశ్చ స్త్రియస్తథా ।।
ఆజగ్ముస్సహసా తత్ర బాలా వృద్ధా అపి ధ్రువమ్ ।।2.3.30.30।।
శ్రుత్వా సుగీతం తద్దృష్ట్వా సునృత్యం చ మనోహరమ్ ।।
సహసా ముముహుస్సర్వే మేనాపి చ తదా మునే ।।3।।
మూర్చ్ఛాం సంప్రాప్య సా దుర్గా సుదృష్ట్వా హృది శంకరమ్ ।।
త్రిశూలాదికచిహ్నాని బిభ్రతం చాతిసున్దరమ్ ।। 3౨।।
విభూతివిభూషితం రమ్యమస్థిమాలాసమన్వితమ్ ।।
త్రిలోచనోజ్జ్వలద్వక్త్రం నాగాయజ్ఞోపవీతకమ్ ।। 33 ।।
వరం వృణ్వీత్యుక్తవన్తం గౌరవర్ణం మహేశ్వరమ్ ।।
దీనబన్ధు దయాసిన్ధుం సర్వథా సుమనోహరమ్ ।। 3౪ ।।
హృదయస్థం హరం దృష్ట్వేదృశం సా ప్రణనామ తమ్ ।।
వరం వవ్రే మానసం హి పతిర్మే త్వం భవేతి చ ।।3౫।।
వరం దత్త్వా శివం చాథ తాదృశం ప్రీతితో హృదా ।।
అన్తర్ధాయ పునస్తత్ర సునసర్త స భిక్షుకః ।।3౬।।

తతో మేనా సురత్నాని స్వర్ణపాత్రస్థితాని చ ।।
తస్మై దాతుం యయౌ ప్రీత్యా తద్భూతి ప్రీతమానసః ।। ౩౭ ।।
తాని న స్వీచకారాసౌ భిక్షాం యాచే శివాం చ తామ్ ।।
పునస్సున్నృత్యం గానశ్చ కౌతుకాత్కర్తుముద్యతః ।। ౩౮ ।।
మేనా తద్వచనం శ్రుత్వా చుకోపాతి సువిస్మితా ।।
భిక్షుకం భర్త్సయామాస బహిష్కర్తుమియేష సా ।। ౩౯ ।।
ఏతస్మిన్నన్తరే తత్ర గంగాతో గిరిరాయయౌ ।।
దదర్శ పురతో భిక్షుం ప్రాంగణస్థం నరాకృతిమ్ ।। 2.3.30.౪౦ ।।
శ్రుత్వా మేనాముఖాద్వృత్తం తత్సర్వం సుచుకోప సః ।।
ఆజ్ఞాం చకారానుచరాన్బహిష్కర్తుఞ్చ తం నటమ్ ।।౪౧ ।।
మహాగ్నిమివ దుఃస్పర్శం ప్రజ్వలన్తం సుతేజసమ్ ।।
న శశాక బహిష్కర్తుం కోపి తం మునిసత్తమ।।౪౨।।
తతస్స భిక్షుకస్తాత నానాలీలావిశారదః ।।
దర్శయామాస శైలాయ స్వప్రభావమనన్తకమ్ ।। ౪౩ ।।
శైలో దదర్శ తం తత్ర విష్ణురూపధరం ద్రుతమ్ ।।
కిరీటినం కుణ్డలినం పీతవస్త్రం చతుర్భుజమ్ ।। ౪౪ ।।
యద్యత్పుష్పాదికం దత్తం పూజాకాలే గదాభృతే ।।
గాత్రే శిరసి తత్సర్వం భిక్షుకస్య దదర్శ హ ।।౪౫।।
తతో దదర్శ జగతాం స్రష్టారం స చతుర్ముఖమ్ ।।
రక్తవర్ణం పఠన్తఞ్చ శ్రుతిసూక్తం గిరీశ్వరః ।। ౪౬ ।।
తతస్సూర్యస్వరూపఞ్చ జగచ్చక్షుస్స్వరూపకమ్ ।।

దదర్శ గిరిరాజస్స క్షణం కౌతుకకారిణామ్ ।। ౪౭ ।।

తతో దదర్శ తం తాత రుద్రరూపం మహాద్భుతమ్ ।।

పార్వతీ సహితం రమ్యం విహసన్తం సుతేజసమ్ ।।౪౮।।

తత స్తేజస్స్వరూపఞ్చ నిరాకారం నిరంజనమ్ ।।

నిరుపాధిం నిరీహఞ్చ మహాద్భుతమరూపకమ్ ।।౪౯।।

ఏవం బహూని రూపాణి తస్య తత్ర దదర్శ సః ।।

సువిస్మితో బభూవాశు పరమానన్దసంయుతః ।।2.3.30.౫౦।।

అథాసౌ భిక్షువర్యో హి తస్మాత్తస్యాశ్చ సూతికృత్ ।।

భిక్షాం యయాచే దుర్గాన్తాం నాన్యజ్జగ్రాహ కిఞ్చన ।।౫౧।।

న స్వీచకార శైలైన్ద్రో మోహితశ్శివమాయయా ।।

భిక్షుః కించిన్న జగ్రాహ తత్రైవాన్తర్దధే తతః ।। ౫౨ ।।

తదా బభూవ సుజ్ఞానం మేనాశైలేశయోరితి ।।

ఆవాం శివో వఞ్చయిత్వా స్వస్థానం గతవాన్ప్రభుః ।। ౫3 ।।

తయోర్విచిన్త్య తత్రైవ శివే భక్తిరభూత్పరా ।।

మహామోక్షకరీ దివ్యా సర్వానన్దప్రదాయినీ ।।౫౪।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం తృతీయే పార్వతీఖండే పార్వతీప్రత్యాగమనమహోత్సవవర్ణనం నామ త్రింశోఽధ్యాయః ।। 30 ।।

2.3.31

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

తయోర్భక్తిం శివే జ్ఞాత్వా పరామవ్యభిచారిణీమ్ ।।

సర్వే శక్రాదయో దేవాశ్చిన్తురితి నారద ।। ౧ ।।

దేవా ఊచుః ।।

ఏకాన్తభక్త్యా శైలశ్చేత్కన్యాం తస్మై ప్రదాస్యతి ।।

ధ్రువం నిర్వాణతా సద్యస్స ప్రాప్స్యతి చ భారతే ।।౨।।

అనన్తరత్నాధారశ్చేత్పృథ్వీ త్యక్త్వా ప్రయాస్యతి ।।

రత్నగర్భాభిధా భూమిర్మిథ్యైవ భవితా ధ్రువమ్ ।।3।।

స్థావరత్వం పరిత్యజ్య దివ్యరూపం విధాయ సః ।।

కన్యాం శూలభృతే దత్త్వా శివలోకం గమిష్యతి।।౪।।

మహాదేవస్య సారూప్యం లప్స్యతే నాత్ర సంశయః ।।

తత్ర భుక్త్వా వరాన్భోగాంస్తతో మోక్షమవాప్స్యతి ।। ౫।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యాలోచ్య సురాస్సర్వే కృత్వా చామన్త్రణం మిథః ।।

ప్రస్థాపయితుమైచ్ఛంస్తే గురుం తత్ర సువిస్మితాః ।।౬।।

తతః శక్రాదయో దేవాస్సర్వే గురునికేతనమ్।।

జగ్ముః ప్రీత్యా సవినయా నారద స్వార్థసాధకాః।।౭।।

గత్వా తత్ర గురుం నత్వా సర్వే దేవాస్సవాసవాః।।

చక్రుర్నివేదనం తస్మై గురవే వృత్తమాదరాత్।।౮।। ।

।। దేవా ఊచుః ।।

గురో హిమాలయగృహం గచ్ఛాస్మత్కార్యసిద్ధయే ।।

తత్ర గత్వా ప్రయత్నేన కురు నిన్దాఞ్చ శూలినః ।।౯।।

పినాకినా వినా దుర్గా వరం నాన్యం వరిష్యతి ।।

అనిచ్ఛయా సుతాం దత్త్వా ఫలం తూర్ణం లభిష్యతి ।।2.3.31.౧౦।।

కాలేనైవాధునా శైల ఇదానీం భువి తిష్ఠతు॥

అనేకరత్నాధారం తం స్థాపయ త్వం క్షితౌ గురౌ ॥౧౧॥

॥ బ్రహ్మోవాచ ॥

ఇతి దేవవచః శ్రుత్వా ప్రదదౌ కర్ణయోః కరమ్ ॥

న స్వీచకార స గురుస్స్మరన్నామ శివేతి చ ॥౧౨॥

అథ స్మృత్వా మహాదేవం బృహస్పతిరుదారధీః॥

ఉవాచ దేవవర్యాంశ్చ ధిక్కృత్వా చ పునః పునః ॥౧౩॥

బృహస్పతిరువాచ ॥

సర్వే దేవాస్స్వార్థపరాః పరార్థధ్వంసకారకాః ॥

కృత్వా శంకరనిందా హి యాస్యామి నరకం ధ్రువమ్ ॥ ౧౪ ॥

కశ్చిన్మధ్యే చ యుష్మాకం గచ్ఛేచ్ఛైలాన్తికం సురాః ॥

సంపాదయేత్స్వాభిమతం శైలేన్ద్రం ప్రతిబోధ్య చ ॥౧౫॥

అనిచ్ఛయా సుతాం దత్త్వా సుఖం తిష్ఠతు భారతే ॥

తస్మై భక్త్యా సుతాం దత్త్వా మోక్షం ప్రాప్స్యతి నిశ్చితమ్॥౧౬॥

పశ్చాత్సప్తర్షయస్సర్వే బోధయిష్యన్తి పర్వతమ్ ॥

పినాకినా వినా దుర్గా వరం నాన్యం వరిష్యతి॥౧౭॥

అథవా గచ్ఛత సురా బ్రహ్మలోకం సవాసవాః ॥

వృత్తం కథయత స్వం తత్స వః కార్యం కరిష్యతి ॥౧౮॥

బ్రహ్మోవాచ ॥

తచ్ఛ్రుత్వా తే సమాలోచ్యాజగ్ముర్మమ సభాం సురాః ॥

సర్వే నివేదయాంచక్రుర్నత్వా తద్గతమాదరాత్ ॥౧౯॥

దేవానాం తద్వచః శ్రుత్వా శివనిన్దాకరం తదా ।।

వేదవక్తా విలప్యాహం తానవోచం సురాన్మునే ।। 2.3.31.౨౦ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

నాహం కర్తుం క్షమో వత్సాః శివనిన్దాం సుదుస్సహామ్ ।।

సంపద్వినాశ రూపాఞ్చ విపదాం బీజరూపిణీమ్ ।। ౨౧ ।।

సురా గచ్ఛత కైలాసం సన్తోషయత శంకరమ్ ।।

ప్రస్థాపయత తం శీఘ్రం హిమాలయగృహం ప్రతి।।౨౨।।

స గచ్ఛేదుపశైలేశమాత్మనిన్దాం కరోతు వై ।।

పరనిన్దావినాశాయ స్వనిన్దా యశసే మతా ।। ౨౩ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

శ్రుత్వేతి మద్వచో దేవా మాం ప్రణమ్య ముదా చ తే ।।

కైలాసం ప్రయయుః శీఘ్రం శైలానామధిపం గిరిమ్।౨౪।।

తత్ర గత్వా శివం దృష్ట్వా ప్రణమ్య నతమస్తకాః।।

సుకృతాంజలయస్సర్వే తుష్టువుస్తం సురా హరమ్ ।।౨౫।।

।। దేవా ఊచుః ।।

దేవదేవ మహాదేవ కరుణాకర శంకర ।।

వయం త్వాం శరణాపన్నాః కృపాం కురు నమోఽస్తు తే ।।౨౬।।

త్వం భక్తవత్సలః స్వామిన్భక్తకార్యకరస్సదా ।।

దీనోద్ధరః కృపాసిన్ధుర్భక్తాపద్వినిమోచకః।।౨౭।।

।। బ్రహ్మోవాచ।।

ఇతి స్తుత్వా మహేశానం సర్వే దేవాస్సవాసవాః ।।

సర్వం నివేదయాంచక్రుస్తద్వృత్తం తత ఆదరాత్ ।।౨౮।।

తచ్ఛ్రుత్వా దేవవచనం స్వీచకార మహేశ్వరః ।।

దేవాన్ సుయాపయామాస తానాశ్వాస్య విహస్య సః ।।౨౯।।

దేవా ముముదిరే సర్వే శీఘ్రం గత్వా స్వమందిరమ్।।

సిద్ధం మత్వా స్వకార్య్యం హి ప్రశంసన్తస్సదాశివమ్ ।। 2.3.31.30 ।।

తతః స భగవాఞ్ఛమ్భుర్మహేశో భక్తవత్సలః ।।

ప్రయయౌ శైలభూపఞ్చ మాయేశో నిర్వికారవాన్ ।।౩౧।।

యదా శైలస్సభామధ్యే సమువాస ముదాన్వితః ।।

బన్ధువర్గైః పరివృతః పార్వతీసహితస్స్వయమ్ ।। ౩౨ ।।

ఏతస్మిన్నన్తరే తత్ర హ్యాజగామ సదాశివః ।।

దణ్డీ ఛత్రీ దివ్యవాసా బిభ్రత్తిలకముజ్జ్వలమ్ ।।33।।

కరే స్ఫటికమాలాఞ్చ శాలగ్రామం గలే దధత్ ।।

జపన్నామ హరేర్భక్త్యా సాధువేషధరౌ ద్విజః ।।3౪।।

తం చ దృష్ట్వా సముత్తస్థౌ సగణోఽపి హిమాలయః ।।

ననామ దణ్డవద్భూమౌ భక్త్యాతిథిమపూర్వకమ్ ।।3౫।।

ననామ పార్వతీ భక్త్యా ప్రాణేశం విప్రరూపిణమ్।।

జ్ఞాత్వా తం మనసా దేవీ తుష్టావ పరయా ముదా।।3౬।।

ఆశిషం యుయుజే విప్రస్సర్వేషాం ప్రీతితశ్శివః।।

శివాయా అధికం తాత మనోభిలషితం హృదా ।।3౭।।

మధుపర్కాదికం సర్వం జగ్రాహ బ్రాహ్మణో ముదా ।।

దత్తం శైలాధిరాజేన హిమాంగేన మహాదరాత్ ।।3౮।।

పప్రచ్ఛ కుశలం చాస్య హిమాద్రిః పర్వతోత్తమః।।

తం ద్విజేన్ద్రం మహాప్రీత్యా సమ్పూజ్య విధివన్మునే।।౩౯।।

పునః పప్రచ్ఛ శైలేశస్తం తతః కో భవానితి ।।

ఉవాచ శీఘ్రం విప్రేన్ద్రో గిరీన్ద్రం సాదరం వచః।।2.3.31.౪౦।।

విప్రేన్ద్ర ఉవాచ ।।

బ్రాహ్మణోఽహం గిరిశ్రేష్ఠ వైష్ణవో బుధసత్తమః ।।

ఘటికీం వృతిమాశ్రిత్య భ్రమామి ధరణీతలే ।। ౪౧।।

మనోయాయీ సర్వ గామీ సర్వజ్ఞోహం గురోర్బలాత్ ।।

పరోపకారీ శుద్ధాత్మా దయాసిన్ధుర్వికారహా ।।౪౨।।

మయా జ్ఞాతం హరాయ త్వం స్వసుతాం దాతుమిచ్ఛసి।।

ఇమాం పద్మసమాం దివ్యాం వరరూపాం సులక్షణామ్ ।।౪౩।।

నిరాశ్రయాయాసంగాయ కురూపాయాగుణాయ చ ।।

శ్మశానవాసినే వ్యాలగ్రాహిరూపాయ యోగినే ।।౪౪।।

దిగ్వాససే కుగాత్రాయ వ్యాలభూషణధారిణే ।।

అజ్ఞాతకులనామ్నే చ కుశీలాయావిహారిణే ।।౪౫।।

విభూతిదిగ్ధదేహాయ సంక్రుద్ధాయావివేకినే ।।

అజ్ఞాతవయసేఽతీవ కుజటాధారిణే సదా ।। ౪౬ ।।

సర్వాశ్రయాయ భ్రమిణే నాగహారాయ భిక్షవే

కుమార్గనిరతాయాథ వేదాఽధ్వత్యాగినే హఠాత్ ।। ౪౭ ।।

ఇయం తే బుద్ధిరచల న హి మంగలదా ఖలు ।।

విబోధ జ్ఞానినాం శ్రేష్ఠ నారాయణకులోద్భవ ।। ౪౮ ।।

న తే పాత్రానురూపశ్చ పార్వతీదానకర్మణి ।।

మహాజనః స్మేరముఖః శ్రుతమాత్రాద్భవిష్యతి ।। ౪౯ ।।

పశ్య శైలాధిప త్వం చ న తస్యైకోస్తి బాన్ధవః ।।

మహారత్నాకరస్త్వఞ్చ తస్య కిఞ్చిద్ధనం న హి ।। 2.3.31.౫౦ ।।

బాన్ధవాన్మేనకాం కుధ్రపతే శీఘ్రం సుతాంస్తథా ।।

సర్వాన్పృచ్ఛ ప్రయత్నేన పణ్డితాన్పార్వతీ వినా ।। ౫౧ ।।

రోగిణో నౌషధం శశ్వద్రోచతే గిరిసత్తమ ।।

కుపథ్యం రోచతేఽభీక్ష్ణం మహాదోషకరం సదా ।।౫౨।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా బ్రాహ్మణః శీఘ్రం స వై భుక్త్వా ముదాన్వితః ।।

జగామ స్వాలయం శాన్తో నానాలీలాకర శ్శివః ।।౫౩।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం తృతీయే పార్వతీఖణ్డే శివమాయావర్ణనం నామైకత్రింశోఽధ్యాయః ।।౩౧।।

2.3.32

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

బ్రాహ్మణస్య వచః శ్రుత్వా మేనోవాచ హిమాలయమ్ ।।

శోకేనాసాధునయనా హృదయేన విదూయతా ।। ౧ ।।

మేనోవాచ ।।

శృణు శైలేన్ద్ర మద్వాక్యం పరిణామే సుఖావహమ్ ।।

పృచ్ఛ శైవవరాన్సర్వాన్కిముక్తం బ్రాహ్మణేన హ ।। ౨ ।।

నిన్దానేన కృతా శమ్భోర్వైష్ణవేన ద్విజన్మనా ।।

శ్రుత్వా తాం మే మనోఽతీవ నిర్విణ్ణం హి నగేశ్వర ।।౩।।

తస్మై రుద్రాయ శైలేశ న దాస్యామి సుతామహమ్ ।।

కురూపశీలనమ్నే హి సులక్షణయుతాం నిజామ్ ।। ౪ ।।

న మన్యసే వచో చేన్మే మరిష్యామి న సంశయః ।।

త్యక్ష్యామి చ గృహం సద్యో భక్షయిష్యామి వా విషమ్ ।।౫।।

గలే బద్ధ్వాంబికాం రజ్జ్వా యాస్యామి గహనం వనమ్ ।।

మహామ్బుధౌ మజ్జయిష్యే తస్మై దాస్యామి నో సుతామ్ ।।౬।।

ఇత్యుక్త్వాశు తథా గత్వా మేనా కోపాలయం శుచా ।।

త్యక్త్వా హారం రుదన్తీ సా చకార శయనం భువి ।। ౭ ।।

ఏతస్మిన్నన్తరే తాత శమ్భునా సప్త ఏవ తే ।।

సంస్మృతా ఋషయస్సద్యో విరహవ్యాకులాత్మనా ।।౮।।

ఋషయశ్చైవ తే సర్వే శమ్భునా సంస్మృతా యదా ।।

తదాఽఽజగ్మః స్వయం సద్యః కల్పవృక్షా ఇవాపరే ।। ౯ ।।

అరున్ధతీ తథాఽఽయాతా సాక్షాత్సిద్ధిరివాపరా ।।

తాన్దృష్ట్వా సూర్యసంకాశాన్విజహౌ స్వజపం హరః ।। 2.3.32.౧౦ ।।

స్థిత్వాగ్రే ఋషయః శ్రేష్ఠం నత్వా స్తుత్వా శివం మునే ।।

మేనిరే చ తదాత్మానం కృతార్థం తే తపస్వినః ।। ౧౧ ।।

తతో విస్మయమాపన్నా నమ స్కృత్య స్థితాః పునః ।।

ప్రోచుః ప్రాఞ్జలయస్తే వై శివం లోకనమస్కృతమ్ ।। ౧౨ ।।

ఋషయ ఊచుః ।।

సర్వోత్కృష్టం మహారాజ సార్వభౌమ దివౌకసామ్ ।।

స్వభాగ్యం వర్ణ్యతేఽస్మాభిః కిం పునస్సకలోత్తమమ్ ।।౧౩।।

తపస్తప్తం త్రిధా పూర్వం వేదాధ్యయనముత్తమమ్ ।।

అగ్నయశ్చ హుతాః పూర్వం తీర్థాని వివిధాని చ ।।౧౪।।

వాఙ్మనఃకాయజం కించిత్పుణ్యం స్మరణసమ్భవమ్ ।।

తత్సర్వం సంగతం చాద్య స్మరణానుగ్రహాత్తవ।।౧౫।।

యో వై భజతి నిత్యం త్వాం కృతకృత్యో భవేన్నరః ।।

కిం పుణ్యం వర్ణ్యతే తేషాం యేషాం చ స్మరణం తవ ।।౧౬।।

సర్వోత్కృష్టా వయం జాతాః స్మరణాత్తే సదాశివ ।।

మనోరథపథం నైవ గచ్ఛసి త్వం కథంచన ।। ౧౭ ।।

వామనస్య ఫలం యద్వజ్జన్మాన్ధస్య దృశౌ యథా ।।

వాచాలత్వఞ్చ మూకస్య రంకస్య నిధిదర్శనమ్ ।। ౧౮ ।।

పఙ్గోర్గిరివరాక్రాన్తిర్వన్ధ్యాయః ప్రసవస్తథా ।।

దర్శనం భవతస్తద్వజ్జాతం నో దుర్లభం ప్రభో ।। ౧౯ ।।

అద్య ప్రభృతి లోకేషు మాన్యాః పూజ్యా మునీశ్వరాః ।।

జాతాస్తే దర్శనాదేవ స్వముచ్చైః పదమాశ్రితాః ।। 2.3.32.౨౦ ।।

అత్ర కిం బహునోక్తేన సర్వ థా మాన్యతాం గతాః ।।

దర్శనాత్తవ దేవేశ సర్వదేవేశ్వరస్య హి ।।౨౧।।

పూర్ణానాం కిఞ్చ కర్తవ్యమస్తి చేత్పరమా కృపా ।।

సదృశం సేవకానాం తు దేయం కార్యం త్వయా శుభమ్ ।। ౨౨ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యేవం వచనం శ్రుత్వా తేషాం శమ్భుర్మహేశ్వరః ।।

లౌకికాచారమాశ్రిత్య రమ్యం వాక్యముపాదదే ॥ ౨౩ ॥

శివ ఉవాచ ॥

ఋషయశ్చ సదా పూజ్యా భవన్తశ్చ విశేషతః ॥

యుష్మాకం కారణాద్విప్రాః స్మరణం చ మయా కృతమ్ ॥ ౨౪ ॥

మమావస్థా భవద్భిశ్చ జ్ఞాయతే హ్యుపకారికా ॥

సాధనీయా విశేషేణ లోకానాం సిద్ధిహేతవే ॥ ౨౫ ॥

దేవానాం దుఃఖముత్పన్నం తా రకాత్సుదురాత్మనః ॥

బ్రహ్మణా చ వరౌ దత్తః కిం కరోమి దురాసదః ॥ ౨౬ ॥

మూర్తయోఽష్టౌ చ యాః ప్రోక్తా మదీయాః పరమర్షయః ॥

తాస్సర్వా ఉపకారాయ న తు స్వార్థాయ తత్స్ఫుటమ్ ॥ ౨౭ ॥

తథా చ కర్తుకామోఽహం వివాహం శివయా సహ ॥

తయా వై సుతపస్తప్తం దుష్కరం పరమర్షిభిః ॥ ౨౮ ॥

తస్యై పరం ఫలం దేయమభీష్టం తద్ధితావహమ్ ॥

ఏతాదృశః పణో మే హి భక్తానన్దప్రదః స్ఫుటమ్ ॥ ౨౯ ॥

పార్వతీవచనాద్భిక్షురూపో యాతో గిరేర్గృహమ్ ॥

అహం పావితవాన్కాలీం యతో లీలావిశారదః ॥ 2.3.32.30 ॥

మాం జ్ఞాత్వా తౌ పరం బ్రహ్మ దమ్పతీ పరభక్తితః ॥

దాతుకామావభూతాం చ స్వసుతాం వేదరీతితః ॥౩౧॥

దేవప్రేరణయాహం వై కృతవానస్మి నిన్దనమ్ ॥

తదా స్వస్య చ తద్భక్తిం విహన్తుం వైష్ణవాత్మనా ॥ ౩౨ ॥

తచ్ఛ్రుత్వా తౌ సునిర్విణ్ణో తద్దీనౌ సంబభూవతుః ॥

స్వకన్యాం నేచ్ఛతో దాతుం మహ్యం హి మునయోఽధునా ।। ౩౩ ।।

తస్మాద్భవన్తో గచ్ఛన్తు హిమాచలగృహం ధ్రువమ్ ।।

తత్ర గత్వా గిరివరం తత్పత్నీం ఇచ్ఛ ప్రబోధయ ।।౩౪।।

కథనీయం ప్రయత్నేన వచనం వేదసమ్మితమ్ ।।

సర్వథా కరణీయన్తద్యథా స్యాత్కార్యముత్తమమ్ ।।౩౫।।

ఉద్వాహం కర్తుమిచ్ఛామి తత్పుత్ర్యా సహ సత్తమాః ।।

స్వీకృతస్త ద్వివాహో మే వరో దత్తశ్చ తాదృశః ।। ౩౬ ।।

అత్ర కిం బహునోక్తేన బోధనీయో హిమాలయః ।।

తథా మేనా చ బోద్ధవ్యా దేవానాం స్యాద్ధితం యథా ।। ౩౭ ।।

భవద్భిః కల్పితో యో వై విధిస్స్యాదధికస్తతః ।।

భవతాఞ్చైవ కార్యం తు భవన్తః కార్యభాగినః ।। ౩౮ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యేవం వచనం శ్రుత్వా మునయస్తేఽమలాశయాః ।।

ఆనన్దం లేభిరే సర్వే ప్రభుణానుగ్రహీకృతాః ।।౩౯।।

వయం ధన్యా అభూవంశ్చ కృతకృత్యాశ్చ సర్వథా ।।

వంద్యా యాతాశ్చ సర్వేషాం పూజనీయా విశేషతః।।2.3.32.౪౦।।

బ్రహ్మణా విష్ణునా యో వై వన్ద్యస్సర్వార్థసాధకః।।

సోస్మాన్ప్రేషయతే ప్రేష్యాన్కార్యే లోకసుఖావహే ।।౪౧।।

అయం వై జగతాం స్వామీ పితా సా జననీ మతా।।

అయం యుక్తశ్చ సమ్బన్ధో వర్ద్ధతాం చన్ద్రవత్సదా ।।౪౨।।

బ్రహ్మోవాచ।।

ఇత్యుక్త్వా హ్యృషయో దివ్యా నమస్కృత్య శివం తదా ।।

గతా ఆకాశమార్గేణ యత్రాస్తి హిమవత్పురమ్।।౪౩।।

దృష్ట్వా తాం చ పురం దివ్యా మృషయస్తేఽతివిస్మితాః ।।

వర్ణయన్తశ్చ స్వం పుణ్యమబ్రువన్వై పరస్పరమ్ ।। ౪౪ ।।

।। ఋషయ ఊచుః ।।

పుణ్యవన్తో వయం ధన్యా దృష్ట్వైతద్ధిమవ త్పురమ్ ।।

యస్మాదేవంవిధే కార్యే శివేనైవ నియోజితాః ।।౪౫।।

అలకాయాశ్చ స్వర్గాచ్చ భోగవత్యాస్తథా పునః ।।

విశేషేణామరావత్యా దృశ్య తే పురముత్తమమ్ ।। ౪౬ ।।

సుగృహాణి సురమ్యాణి స్ఫటికైర్వివిధైర్వరైః ।।

మణిభిర్వా విచిత్రాణి రచితాన్యఙ్గణాని చ ।। ౪౭ ।।

సూర్యకాన్తాశ్చ మణయశ్చన్ద్రకాన్తాస్తథైవ చ ।।

గృహే గృహే విచిత్రాశ్చ వృక్షాత్స్వర్గసముద్భవాః ।। ౪౮ ।।

తోరణానాం తథా లక్ష్మీర్దృశ్యతే చ గృహేగృహే ।।

వివిధాని విచిత్రాణి శుకహంసైర్విమానకైః ।। ౪౯ ।।

వితానాని విచిత్రాణి చైలవత్తోరణైస్సహ ।।

జలాశయాన్యనేకాని దీర్ఘికా వివిధాః స్థితాః ।। 2.3.32.౫౦ ।।

ఉద్యానాని విచిత్రాణి ప్రసన్నైః పూజితాన్యథ ।।

నరాశ్చ దేవతాస్సర్వే స్త్రియశ్చాప్సరసస్తథా ।। ౫౧ ।।

కర్మభూమౌ యాజ్ఞికాశ్చ పౌరాణాస్స్వర్గకామ్యయా ।।

కుర్వన్తి తే వృథా సర్వే విహాయ హిమవత్పురమ్ ।। ౫౨ ।।

యావన్న దృష్టమేతచ్చ తావత్స్వర్గపరా నరాః ।।

దృష్టమేతద్యదా విప్రాః కిం స్వర్గేణ ప్రయోజనమ్ ।।౫౩।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యేవమృషివర్యాస్తే వర్ణయన్తః పురశ్చ తత్।।

గతా హైమాలయం సర్వే గృహం సర్వసమృద్ధిమత్ ।। ౫౪ ।।

తాన్దృష్ట్వా సూర్యసంకాశాన్ హిమవాన్విస్మితోఽబ్రవీత్ ।।

దూరాదాకాశమార్గస్థాన్మునీన్సప్త సుతేజసః ।। ౫౫ ।।

।। హిమవానువాచ ।।

సప్తైతే సూర్యసంకాశాః సమాయాంతి మదన్తికే ।।

పూజా కార్యా ప్రయత్నేన మునీనాం చ మయాధునా ।। ౫౬ ।।

వయం ధన్యా గృహస్థాశ్చ సర్వేషాం సుఖదాయినః।।

యేషాం గృహే సమాయాన్తి మహాత్మానో యదీదృశాః ।। ౫౭ ।।

బ్రహ్మోవాచ।।

ఏతస్మిన్నన్తరే చైవాకాశాదేత్య భువి స్థితాన్ ।।

సన్ముఖే హిమవాన్దృష్ట్వా యయౌ మానపురస్సరమ్ ।।౫౮।।

కృతాంజలిర్నతస్కన్ధః సప్తర్షీన్సుప్రణమ్య సః ।।

పూజాం చకార తేషాం వై బహుమానపురస్సరమ్।।౫౯।।

హితాస్సప్తర్షయస్తే చ హిమవన్తన్నగేశ్వరమ్।।

గృహీత్వోచుః ప్రసన్నాస్యా వచనం మఙ్గలాలయమ్ ।। 2.3.32.౬౦ ।।

యథాగ్రతశ్చ తాన్కృత్వా ధన్యా మమ గృహాశ్రమః ।।

ఇత్యుక్త్వాసనమానీయ దదౌ భక్తిపురస్సరమ్ ।। ౬౧ ।।

ఆసనేషూపవిష్టేషు తదాజ్ఞప్తస్స్వయం స్థితః ।।

ఉవాచ హిమవాంస్తత్ర మునీఞ్జ్యోతిర్మయాస్తదా ।।౬౨।।

హిమాలయ ఉవాచ ।।

ధన్యో హి కృతకృత్యోఽహం సఫలం జీవిత మమ ।।

లోకేషు దర్శనీయోఽహం బహుతీర్థసమో మతః ।।౬౩।।

యస్మాద్భవన్తో మద్గేహమాగతా విష్ణురూపిణః ।।

పూర్ణానాం భవతాం కార్య్యం కృపణానాం గృహేషు కిమ్ ।।౬౪।।

తథాపి కిఞ్చిత్కార్యం చ సదృశం సేవకస్య మే ।।

కథనీయం సుదయయా సఫలం స్యాజ్జనుర్మమ ।।౬౫।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాన్తృతీయే పార్వతీఖణ్డే సప్తర్ష్యాగమనవర్ణనం నామ ద్వాత్రింశోఽధ్యాయః ।।౩౨।।

।। ఋషయ ఊచుః ।।

జగత్పితా శివః ప్రోక్తో జగన్మాతా శివా మతా ।।

తస్మాద్దేయా త్వయా కన్యా శంకరాయ మహాత్మనే ।। ౧ ।।

ఏవం కృత్వా హిమగిరే సార్థకం తే భవేజ్జనుః ।।

జగద్గురోర్గురుస్త్వం హి భవిష్యసి న సంశయః ।। ౨ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

ఏవం వచనమాకర్ణ్య సప్తర్షీణాం మునీశ్వర ।।

ప్రణమ్య తాన్కరౌ బద్ధ్వా గిరిరాజోఽబ్రవీదిదమ్।।౩।।

హిమాలయ ఉవాచ ।।

సప్తర్షయో మహాభాగా భవద్భిర్యదుదీరితమ్।।

తత్రత్ప్రమాణీకృతం మే హి పురైవ గిరిశేచ్ఛయా।।౪।।

ఇదానీమేక ఆగత్య విప్రో వైష్ణవధర్మవాన్।।

శివముద్దిశ్య సుప్రీత్యా విపరీతం వచో౽బ్రవీత్ ।।।౫।।

తదారభ్య శివామాతా జ్ఞానభ్రష్టా బభూవ హ ।।

సుతావివాహం రుద్రేణ యోగినా తేన నేచ్ఛతి ।।౬।।

కోపాగారమగాత్సా హి సుతప్తా మలినామ్బరా ।।

కృత్వా మహాహఠం విప్రా బోధ్యమానాపి౽నాబుధత్ ।।౭।।

అహం చ జ్ఞానవిభ్రష్టో జాతోహం సత్యమీర్య్యతే ।।

దాతుం సుతాం మహేశాయ నేచ్ఛామి భిక్షురూపిణే ।।

బ్రహ్మోవాచ।।ఇత్యుక్త్వా శైలరాజస్తు శివమాయావిమోహితః ।।

తూష్ణీం బభూవ తత్రస్థో మునీనాం మధ్యతో మునే।।౮।।

సర్వే సప్తర్షయస్తే హి శివమాయాం ప్రశస్య వై ।।

ప్రేషయామాసురథ తాం మేనకాం ప్రత్యరున్ధతీమ్ ।।2.3.33.౧౦।।

అథ పత్యుస్సమాదాయ నిదేశం జ్ఞానదా హి సా।।

జగామారున్ధతీ తూర్ణం యత్ర మేనా చ పార్వతీ ।।౧౧।।

గత్వా దదర్శ మేనాం తాం శయానాం శోకమూర్చ్ఛితామ్।।

ఉవాచ మధురం సాధ్వీ సావధానా హితం వచః ।।౧౨।।

అరున్ధత్యువాచ ।।

ఉత్తిష్ఠ మేనకే సాధ్వి త్వద్గృహే౽హమరున్ధతీ ।।

ఆగతా మునయశ్చాపి సప్తాయాతాః కృపాలవః ।।౧3।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

అరున్ధతీస్వరం శ్రుత్వా శీఘ్రముత్థాయ మేనకా ।।
ఉవాచ శిరసా నత్వా తాం పద్మామివ తేజసా ।।౧౪।।
మేనోవాచ ।।
అహోద్య కిమిదం పుణ్యమస్మాకం పుణ్యజన్మనామ్ ।।
వధూర్జగద్విధేః పత్నీ వసిష్ఠస్యాగతేహ వై ।।౧౫।।
కిమర్థమాగతా దేవి తన్మే బ్రూహి విశేషతః ।।
అహం దాసీసమా తే హి ససుతా కరుణాం కురు ।। ౧౬ ।।
బ్రహ్మోవాచ ।।
ఇత్యుక్త్వా మేనకాం సాధ్వీ బోధయిత్వా చ తాం బహు ।।
తథాగతా చ సుప్రీత్యా సా స్తే యత్రర్షయోఽపి తే ।।౧౭।।
అథ శైలేశ్వరం తే చ బోధయామాసురాదరాత్।।
స్మృత్వా శివపదద్వన్ద్వం సర్వే వాక్యవిశారదాః ।। ౧౮ ।।
ఋషయ ఊచుః ।।
శైలేన్ద్ర శ్రూయతాం వాక్యమస్మాకం శుభకారణమ్ ।।
శివాయ పార్వతీం దేహి సంహర్తుః శ్వశురో భవ ।। ౧౯ ।।
అయాచితారం సర్వేశం ప్రార్థయామాస యత్నతః ।।
తారకస్య వినాశాయ బ్రహ్మసమ్బంధకర్మణి ।।2.3.33.౨౦।।
నోత్సుకో దారసంయోగే శంకరో యోగినాం వరః ।।
విధేః ప్రార్థనయా దేవస్తవ కన్యాం గ్రహీష్యతి ।।౨౧।।
దుహితుస్తే తపస్తప్తం ప్రతిజ్ఞానం చకార సా।।
హేతుద్వయేన యోగీన్ద్రో వివాహం చ కరిష్యతి ।।౨౨।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఋషీణాం వచనం శ్రుత్వా ప్రహస్య స హిమాలయః ।।

ఉవాచ కిఞ్చిద్భీతస్తు పరం వినయపూర్వకమ్ ।। ౨౩ ।।

హిమాలయ ఉవాచ ।।

శివస్య రాజసామగ్రీం న హి పశ్యామి కాఞ్చన।।

కఞ్చిదాశ్రయమైశ్వర్యం కం వా స్వజనబాన్ధవమ్ ।।౨౪।।

నేచ్ఛామ్యతి వినిర్లిప్తయోగినే స్వాం సుతామహమ్ ।।

యూయం వేదవిధాతుశ్చ పుత్రా వదత నిశ్చితమ్ ।।౨౫।।

వరాయాననురూపాయ పితా కన్యాం దదాతి చేత్ ।।

కామాన్మోహాద్భయాల్లోభాత్స నష్టో నరకం యజేత్ ।।౨౬।।

న హి దాస్యామ్యహం కన్యామిచ్ఛయా శూలపాణయే ।।

యద్విధానం భవేద్యోగ్యమృషయస్త ద్విధీయతామ్ ।।౨౭।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తస్య హిమాగస్య మునీశ్వర ।।

ప్రత్యువాచ వసిష్ఠస్తం తేషాం వాక్యవిశారద ।।౨౮।।

వసిష్ఠ ఉవాచ ।।

శృణు శైలేశ మద్వాక్యం సర్వథా తే హితావహమ్ ।।

ధర్మావిరుద్ధం సత్యశ్చ పరత్రేహ ముదావహమ్ ।। ౨౯ ।।

వచనం త్రివిధం శైల లౌకికే వైదికేఽపి చ ।।

సర్వం జానాతి శాస్త్రజ్ఞో నిర్మలజ్ఞానచక్షుషా ।। 2.3.33.30 ।।

అసత్యమహితం పశ్చాత్సాంప్రతం శ్రుతిసున్దరమ్ ।।

సుబుద్ధిర్వక్తి శత్రుర్హి హితం నైవ కదాచన ।। ౩౧ ।।

ఆదావప్రీతిజనకం పరిణామే సుఖావహమ్ ।।

దయాలుర్ధమశీలో హి బోధయత్యేవ బాంధవః ।। ౩౨ ।।

శ్రుతిమాత్రాత్సుధాతుల్యం సర్వకాలసుఖావహమ్ ।।

సత్యసారం హితకరం వచనం శ్రేష్ఠమీప్సితమ్ ।। ౩౩ ।।

ఏవఞ్చ త్రివిధం శైల నీతిశాస్త్రోదితం వచః ।।

కథ్యతాం త్రిషు మధ్యే కిం బ్రువే వాక్యం త్వదీప్సితమ్ ।। ౩౪ ।।

బ్రాహ్మసమ్పద్విహీనశ్చ శంకరస్త్రిదశేశ్వరః

తత్త్వజ్ఞానసముద్రేషు సన్నిమగ్నైకమానసః ।। ౩౫ ।।

జ్ఞానానన్దస్యేశ్వరస్య బ్రాహ్మవస్తుషు కా స్పృహా ।।

గృహీ దదాతి స్వసుతాం రాజ్యసమ్పత్తిశాలినే ।। ౩౬ ।।

కన్యకాం దుఃఖినే దత్త్వా కన్యాఘాతీ భవేత్పితా ।।

కో వేద శంకరో దుఃఖీ కుబేరో యస్య కింకరః ।। ౩౭ ।।

భ్రూభఙ్గలీలయా సృష్టిం స్రష్టుం హర్తుం క్షమో హి సః ।।

నిర్గుణః పరమాత్మా చ పరేశః ప్రకృతేః పరః ।। ౩౮ ।।

యస్య చ త్రివిధా మూర్త్తిర్విధా తుస్సృష్టికర్మణి ।।

సృష్టిస్థిత్యన్తజననీ బ్రహ్మవిష్ణుహరాభిధా ।। ౩౯ ।।

బ్రహ్మా చ బ్రహ్మలోకస్థో విష్ణుః క్షీరోదవాసకృత్ ।।

హరః కైలాసనిలయః సర్వాః శివవిభూతయః ।। 2.3.33.౪౦ ।।

ధత్తే చ త్రివిధా మూర్తీ ప్రకృతిః శివసమ్భవా ।।

అంశేన లీలయా సృష్టౌ కలయా బహుధా అపి ।। ౪౧ ।।

ముఖోద్భవా స్వయం వాణీ వాగధిష్ఠాతృదేవతా ।।

వక్షఃస్థలోద్భవా లక్ష్మీస్సర్వసమ్పత్స్వరూపిణీ ।। ४२ ।।

శివా తేజస్సు దేవానామావిర్భావం చకార సా ।।

నిహత్య దానవాన్సర్వాన్దేవేభ్యశ్చ శ్రియం దదౌ ।। ४३ ।।

ప్రాప కల్పాన్తరే జన్మ జఠరే దక్షయోషితః ।।

నామ్నా సతీ హరం ప్రాప దక్షస్తస్మై దదౌ చ తామ్ ।। ४४ ।।

దేహం తత్యాజ యోగేన శ్రుత్వా సా భర్తృనిన్దనమ్ ।।

సాద్య త్వత్తస్తు మేనాయాం జజ్ఞే జఠరతశ్శివా ।। ४५ ।।

శివా శివస్య పత్నీయం శైల జన్మనిజన్మని ।।

కల్పేకల్పే బుద్ధిరూపా జ్ఞానినాం జననీ పరా ।।४६।।

జాయతే స్మ సదా సిద్ధా సిద్ధిదా సిద్ధిరూపిణీ ।।

సత్యా అస్థి చితాభస్మ భక్త్యా ధత్తే హరస్స్వయమ్ ।। ४७ ।।

అతస్త్వం స్వేచ్ఛయా కన్యాం దేహి భద్రాం హరాయ చ ।।

అథవా సా స్వయం కాన్తస్థానే యాస్యత్యదాస్యసి ।। ४८ ।।

కృత్వా ప్రతిజ్ఞాం దేవేశో దృష్ట్వా క్లేశమసంఖ్యకమ్ ।।

దుహితుస్తే తపఃస్థానమాజగామ ద్విజాత్మకః ।।४९।।

తామాశ్వాస్య వరం దత్త్వా జగామ నిజమన్దిరమ్ ।।

తత్రత్వార్థనావశాచ్ఛమ్భుర్యయాచే త్వాం శివాం గిరే ।।2.3.33.५०।।

అంగీకృతం యువాభ్యాం తచ్ఛివభక్తిరతాత్మనా ।।

విపరీతమతిర్జాతా వద కస్మాద్గిరీశ్వర ।।५१।।

తద్గత్వా ప్రభుణా దేవ ప్రార్థితేన త్వదన్తికమ్ ।।

ప్రస్థాపితా వయం శీఘ్రం హ్యృషయస్సాప్యరున్ధతీ ।। ౫౨ ।।

శిక్షయామో వయం త్వా హి దత్త్వా రుద్రాయ పార్వతీమ్ ।।

ఏవంకృతే మహానన్దో భవిష్యతి గిరే తవ ।। ౫౩ ।।

శివాం శివాయ శైలేన్ద్ర స్వేచ్ఛయా చేన్న దాస్యసి।।

భవితా తద్వివాహోఽత్ర భవితవ్యబలేన హి ।। ౫౪ ।।

వరం దదౌ శివాయై స తపస్త్యై తాత శంకరః ।।

నహీశ్వరప్రతిజ్ఞాతం విపరీతాయ కల్పతే ।। ౫౫ ।।

అహో ప్రతిజ్ఞా దుర్లంఘ్యా సాధూనామీశవర్తినామ్ ।।

సర్వేషాం జగతాం మధ్యే కిమీశస్య పునర్గిరే ।। ౫౬ ।।

ఏకో మహేన్ద్రశ్శైలానాం పక్షాంశ్చిచ్ఛేద లీలయా ।।

పార్వతీ లీలయా మేరోశ్శృఙ్గభఙ్గం చకార చ ।।౫౭।

ఏకార్థే నహి శైలేశ నాశ్యాస్సర్వా హి సమ్పదః ।।

ఏకం త్యజేత్కులస్యార్థే శ్రుతిరేషా సనాతనీ ।।౫౮।।

దత్త్వా విప్రాయ స్వసుతామనరణ్యో నృపేశ్వర ।।

బ్రాహ్మణాద్భయమాపన్నో రరక్ష నిజసమ్పదమ్ ।। ౫౯ ।।

తమాశు బోధయామాసుర్నీతిశాస్త్రవిదో జనాః ।।

బ్రహ్మశాపాద్విభీతాశ్చ గురవో జ్ఞాతిసత్తమాః ।।2.3.33.౬౦।।

శైలరాజ త్వమప్యేవ సుతాం దత్త్వా శివాయ చ ।।

రక్షసర్వాన్బంధువర్గాన్వశం కురు సురానపి ।।౬౧।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యాకర్ణ్య వసిష్ఠస్య వచనం స ప్రహ స్య చ ।।

పప్రచ్ఛ నృపవార్తాంశ్చ హృదయేన విదూయతా ॥౬౨॥

హిమాలయ ఉవాచ ॥

కస్య వంశోద్భవో బ్రహ్మన్ననరణ్యో నృపశ్చసః ॥

సుతాం దత్త్వా స చ కథం రరక్షాఖిలసమ్పదః ॥ ౬౩ ॥

బ్రహ్మోవాచ ॥

ఇతి శ్రుత్వా వసిష్ఠస్తు శైలవాక్యం ప్రసన్నధీః ॥

ప్రోవాచ గిరయే తస్మై నృపవార్తాం సుఖావహామ్॥౬౪॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం తృతీయే పార్వతీఖణ్డే గిరిసాంత్వనోనామ త్రయస్త్రింశోఽధ్యాయః॥౩౩॥

2.3.34

॥ వసిష్ఠ ఉవాచ ॥

మనోర్వంశోద్భవో రాజా సోఽనరణ్యో నృపేశ్వర ॥

ఇన్ద్రసావర్ణిసంజ్ఞస్య చతుర్దశమితస్య హి॥౧॥

అనరణ్యో నృపశ్రేష్ఠస్స ప్తద్వీపమహీపతిః ॥

శమ్భుభక్తో విశేషేణ మఙ్గలారణ్యజో బలీ ॥౨॥

భృగుం పురోధసం కృత్వా శతం యజ్ఞాంశ్చకార సః ॥

న స్వీచకార శక్రత్వం దీయమానం సురైరపి ॥౩॥

బభూవశ్శతపుత్రాశ్చ రాజ్ఞస్తస్య హిమాలయ ॥

కన్యైకా సున్దరీ నామ్నా పద్మా పద్మాలయా సమా ॥ ౪ ॥

యస్స్నేహః పుత్రశతకే కన్యాయాఞ్చ తతోఽధికః ॥

నృపస్య తస్య తస్యాం హి బభూవ నగసత్తమ ॥౫॥

ప్రాణాధికాః ప్రియతమా మహిష్యస్సర్వయోషితః ।।

నృపస్య పత్న్యః పఞ్చాసన్సర్వాస్సౌభాగ్యసంయుతా ।। ౬ ।।

సా కన్యా యౌవనస్థా చ బభూవ స్వపితుర్గృహే ।।

పత్రం ప్రస్థాపయామాస సువరాన యనాయసః ।। ౭ ।।

ఏకదా పిప్పలాదర్షిర్గర్చ్ఛం స్వాశ్రమముత్సుకః ।।

తపఃస్థానే నిర్జనే చ గన్ధర్వం స దదర్శ హ ।।౮।।

స్త్రీయుతం మగ్నచిత్తం చ శృఙ్గారే రససాగరే ।।

విహరన్తం మహాప్రేమ్ణా కామశాస్త్రవిశారదమ్ ।। ౯।।

దృష్ట్వా తం మునిశార్దూలః సకామః సంబభూవ సః ।।

తపత్స్వదత్తచిత్తశ్చాచింతయద్దారసంగ్రహమ్ ।। 2.3.34.౧౦ ।।

ఏవంవృత్తస్య తస్యైవ పిప్పలాదస్య సన్మునేః।।

కియత్కాలో గతస్తత్ర కామోన్మథితచేతసః ।।౧౧।।

ఏకదా పుష్పభద్రాయాం స్నాతుం గచ్ఛన్మునీశ్వరః ।।

దదర్శ పద్మాం యువతీం పద్మామివ మనోరమామ్ ।।౧౨।।

కేయం కన్యేతి పప్రచ్ఛ సమీపస్థాఞ్జనాన్మునిః ।।

జనా నివేదయాంచక్రుర్నత్వా శాపనియన్త్రితాః ।।౧౩।।

జనా ఊచుః ।।

అనరణ్యసుతేయం వై పద్మా నామ రమాపరా।।

వరారోహా ప్రార్థ్యమానా నృపశ్రేష్ఠైర్గుణాలయా ।। ౧౪ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

తచ్ఛ్రుత్వా స మునిర్వాక్యం జనానాం తథ్యవాదినామ్ ।।

చుక్షోభాతీవ మనసి తల్లిపున్నర భవచ్చ సః ।। ౧౫ ।।

మునిః స్నాత్వాభీష్టదేవం సమ్పూజ్య విధివచ్ఛివమ్ ।।

జగామ కామీ భిక్షార్థమనరణ్యసభాం గిరే ।। ౧౬ ।।

రాజా శీఘ్రం మునిం దృష్ట్వా ప్రణనామ భయాకులః ।।

మధుపర్కాదికం దత్త్వా పూజయామాస భక్తితః ।।౧౭।।

కామాత్సర్వం గృహీత్వా చ యయాచే కన్యకాం మునిః ।।

మౌనీ బభూవ నృపతిః కిఞ్చిన్నిర్వక్తుమక్షమః ।। ౧౮ ।।

మునిర్యయాచే కన్యాం స తాం దేహీతి నృపేశ్వర ।।

అన్యథా భస్మసాత్సర్వం కరిష్యామి క్షణేన చ ।। ౧౯ ।।

సర్వే బభూవవురాచ్ఛన్నా గణాస్తత్తేజసా మునే ।।

రురోద రాజా సగణో దృష్ట్వా విప్రం జరాతురమ్ ।। 2.3.34.౨౦ ।।

మహిష్యో రురుదుస్సర్వా ఇతికర్తవ్యతాక్షమాః ।।

మూర్చ్ఛామాప మహారాజ్ఞీ కన్యామాతా శుచాకులా ।। ౨౧ ।।

బభూవుస్తనయాస్సర్వే శోకాకులి తమానసాః ।।

సర్వం శోకాకులం జాతం నృపసమ్బన్ధి శైలప ।। ౨౨ ।।

ఏతస్మిన్నన్తరే ప్రాజ్ఞో ద్విజో గురురనుత్తమః ।।

పురోహితశ్చ మతిమానాగతో నృపసన్నిధిమ్ ।।౨3।।

రాజా ప్రణమ్య సమ్పూజ్య రురోద చ తయోః పురః ।।

సర్వం నివేదయాంచక్రే పప్రచ్ఛోచితమాశు తత్ ।।౨౪।।

అథ రాజ్ఞో గురుర్విప్రః పణ్డితశ్చ పురోహితః ।।

అపి ద్వౌ శాస్త్రనీతిజ్ఞౌ బోధయామాసతుర్నృపమ్ ।। ౨౫ ।।

శోకాకులాశ్చ మహిషీర్నృపబాలాశ్చ కన్యకామ్ ॥

ఉత్తమా నీతిమాదృత్య సర్వేషాం హితకారిణీమ్ ॥౨౬॥

గురుపురోధసావూచతుః॥

శృణు రాజన్మహాప్రాజ్ఞ వచో నౌ సద్ధితావహమ్ ॥

మా శుచః సపరీవారశ్శాస్త్రే కురు మతిం సతీమ్ ॥౨౭॥

అద్య వాబ్దదినాన్తే వా దాతవ్యా కన్యకా నృప ॥

పాత్రాయ విప్రాయాన్యస్మై కస్మైచిద్వా విశేషతః ॥ ౨౮ ॥

సత్పాత్రం బ్రాహ్మణాదన్యన్న పశ్యావో జగత్త్రయే ॥

సుతాం దత్త్వా చ మునయే రక్షస్వాం సర్వసమ్పదమ్ ॥ ౨౯ ॥

రాజన్నేకనిమిత్తేన సర్వసంపద్వినశ్యతి ॥

సర్వం రక్షతి తం త్యక్త్వా వినా తం శరణాగతమ్ ॥ 2.3.34.30 ॥

వసిష్ఠ ఉవాచ ॥

రాజా ప్రాజ్ఞవచః శ్రుత్వా విలప్య చ ముహుర్ముహుః ॥

కన్యాం సాలంకృతాం కృత్వా మునీన్ద్రాయ దదౌ కిల ॥౩౧॥

కాన్తాం గృహీత్వా స మునిర్వివాహ్య విధివద్గిరే ॥

పద్మాం పద్మోపమాం తాం వై ముదితస్స్వాలయం యయౌ ॥ ౩౨ ॥

రాజా సర్వాన్పరిత్యజ్య దత్త్వా వృద్ధాయ చాత్మజామ్ ॥

గ్లానిం చిత్తే సమాధాయ జగామ తపసే వనమ్ ॥౩౩॥

తద్భార్యాపి వనం యాతే ప్రాణనాథే తదా గిరే ॥

భర్తుశ్చ దుహితుశ్శోకాత్ప్రాణాంస్తత్యాజ సున్దరీ ॥ ౩౪ ॥

పూజ్యాః పుత్రాశ్చ భృత్యాశ్చ మూర్చ్ఛామాపుర్నృపం వినా ॥

శుశుచుః శ్వాససంయుక్తం జ్ఞాత్వా సర్వేపరే జనాః ।।౩౫।।

అనరణ్యో వనం గత్వా తపస్తప్త్వాతి శంకరమ్ ।।

సమారాధ్య యయౌ భక్త్యా శివలోకమనామయమ్ ।।౩౬।।

నృపస్య కీర్తిమాన్నామ్నా జ్యేష్ఠపుత్రోథ ధార్మికః ।।

పుత్రవత్పాలయామాస ప్రజా రాజ్యం చకార హ ।।౩౭ ।।

ఇతి తే కథితం శైలానరణ్యచరితం శుభమ్ ।।

కన్యాం దత్త్వా యథారక్షద్వంశం చాప్యఖిలం ధనమ్ ।। ౩౮।।

శైలరాజ త్వమప్యేవం సుతాం దత్త్వా శివాయ చ ।।

రక్ష సర్వకులం సర్వాన్వశాన్కురు సురానపి ।।౩౯।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం తృతీయే
పార్వతీఖణ్డేఽనరణ్యచరితవర్ణనం నామ చతుస్త్రింశోఽధ్యాయః ।।౩౪।।

2.3.35

నారద ఉవాచ ।।

అనరణ్యస్య చరితం సుతాదానసమన్వితమ్ ।।

శ్రుత్వా గిరివరస్తాత కిం చకార చ తద్వద ।। ౧ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

అనరణ్యస్య చరితం కన్యాదానసమన్వితమ్।।

శ్రుత్వా పప్రచ్ఛ శైలేశో వసిష్ఠం సాఞ్జలిః పునః।।౨।।

శైలేశ ఉవాచ ।।

వసిష్ఠ మునిశార్దూల బ్రహ్మపుత్ర కృపానిధే ।।

అనరణ్యచరిత్రన్తే కథితం పరమాద్భుతమ్ ।।౩।।

అనరణ్యసుతా యస్మాత్ పిప్పలాదం మునిం పతిమ్ ।।

సమ్ప్రాప్య కిమకార్షీత్సా తచ్చరిత్రం ముదావహమ్।।౪।।

వసిం ।

పిప్పలాదో మునివరో వయసా జర్జరోధికః ।।

గత్వా నిజాశ్రమం నార్యాఽనరణ్యసుతయా తయా ।।౫।।

ఉవాస తత్ర సుప్రీత్యా తపస్వీ నాతిలమ్పటః।।

తత్రారణ్యే గిరివర స నిత్యం నిజధర్మకృత్ ।। ౬ ।।

అథానరణ్యకన్యా సా సిషేవే భక్తితో మునిమ్ ।।

కర్మణా మనసా వాచా లక్ష్మీనారాయణం యథా ।।౭।।

ఏకదా స్వర్ణదీం స్నాతుం గచ్ఛన్తీం సుస్మితాం చ తామ్ ।।

దదర్శ పథి ధర్మశ్చ మాయయా వృషరూపధృక్ ।। ౮ ।।

చారురత్నరథస్థశ్చ నానాలం కారభూషితః ।।

నవీనయౌవనశ్శ్రీమాన్కామదేవసభప్రభః ।। ౯ ।।

దృష్ట్వా తాం సున్దరీం పద్మాముకాచ స వృషో విభుః ।।

విజ్ఞాతుం భావమన్తఃస్థం తస్యాశ్చ మునియోషితః ।। 2.3.35.౧౦ ।।

।। ధర్మ ఉవాచ ।।

అయి సున్దరి లక్ష్మీర్వై రాజయోగ్యే మనోహరే ।।

అతీవ యౌవనస్థే చ కామిని స్థిరయౌవనే ।। ౧౧ ।।

జరాతురస్య వృద్ధస్య పిప్పలాదస్య వై మునేః ।।

సత్యం వదామి తన్వంగి సమీపే నైవ రాజసే ।। ౧౨ ।।

విప్రం తపస్సు నిరతం నిర్ఘృణం మరణోన్ముఖమ్ ।।

త్వక్త్వా మాం పశ్య రాజేన్ద్రం రతిశూరం స్మరాతురమ్ ।। ౧౩ ।।

ప్రాప్నోతి సున్దరీ పుణ్యాత్సౌన్దర్యం పూర్వజన్మనః ।।

సఫలం తద్భవేత్సర్వం రసికాలింగనేన చ ।।౧౪।।

సహస్రసున్దరీకాన్తం కామశాస్త్రవిశారదమ్ ।।

కింకరం కురు మాం కాన్తే సమ్పరిత్యజ్య తం పతిమ్ ।। ౧౫ ।।

నిర్జనే కాననే రమ్యే శైలే శైలే నదీతటే ।।

విహరస్వ మయా సార్ద్ధం జన్మేదం సఫలం కురు ।। ౧౬ ।।

।। వసిష్ఠ ఉవాచ ।।

ఇత్యేవముక్తవన్తం సా స్వరథాదవరుహ్య చ ।।

గ్రహీతుముత్సుకం హస్తే తమువాచ పతివ్రతా ।। ౧౭ ।।

పద్మో వాచ ।।

గచ్ఛ దూరం గచ్ఛ దూరం పాపిష్ఠస్త్వం నరాధిప ।।

మాం చేత్పశ్యసి కామేన సద్యో నష్టో భవిష్యసి ।। ౧౮ ।।

పిప్పలాదం మునిశ్రేష్ఠం తపసా పూతవిగ్రహమ్ ।।

త్యక్త్వా కథం భజేయం త్వాం స్త్రీజితం రతిలమ్పటమ్ ।। ౧౯ ।।

స్త్రీజితస్పర్శమాత్రేణ సర్వం పుణ్యం ప్రణశ్యతి ।।

స్త్రీజితః పరపాపీ చ తద్దర్శనమఘావహమ్ ।।2.3.35.౨౦।।

సత్క్రియో హ్యశుచిర్నిత్యం స పుమాన్ యః స్త్రియా జితః ।।

నిన్దన్తి పితరో దేవా మాన వాస్సకలాశ్చ తమ్।।౨౧।।

తస్య కిం జ్ఞాన సుతపో జపహోమప్రపూజనైః ।।

విద్యయా దానతః కిమ్వా స్త్రీభిర్యస్య మనో హృతమ్ ।। ౨౨ ।।

మాతరం మాం స్త్రియో భావం కృత్వా యేన బ్రవీషి హ ।।

భవిష్యతి క్షయస్తేన కాలేన మమ శాపతః ।।౨౩।।

వసిష్ఠ ఉవాచ ।।

శ్రుత్వా ధర్మస్సతీశాపం నృప మూర్తిం విహాయ చ ।।

ధృత్వా స్వమూర్తిం దేవేశః కమ్పమాన ఉవాచ సః ।। ౨౪ ।।

ధర్మ ఉవాచ ।।

మాతర్జానీహి మాం ధర్మం జ్ఞానినాఞ్చ గురో ర్గురుమ్ ।।

పరస్త్రీమాతృబుద్ధిశ్చ కుర్వ్వన్తం సతతం సతి ।।౨౫।।

అహం తవాన్తరం జ్ఞాతుమాగతస్తవ సన్నిధిమ్ ।।

తవాహఞ్చ మనో జానే తథాపి విధినోదితః ।। ౨౬ ।।

కృతం మే దమనం సాధ్వి న విరుద్ధం యథోచితమ్ ।।

శాస్తిః సముత్పథస్థానామీశ్వరేణ వినిర్మితా ।। ౨౭ ।।

స్వయం ప్రదాతా సర్వేభ్యః సుఖదుఃఖవరాన్నమః ।।

సమ్పదం విపదం యో హి నమస్తస్మై శివాయ హి ।। ౨౮ ।।

శత్రుం మిత్రం సమ్విధాతుం ప్రీతిఞ్చ కలహం క్షమః ।।

స్రష్టుం నష్టుం చ యస్సృష్టిం నమస్తస్మై శివాయ హి ।।౨౯।।

యేన శుక్లీకృతం క్షీరం జలే శైత్యం కృతమ్పురా ।।

దాహీకృతో హుతా శశ్చ నమస్తస్మై శివాయ హి ।।2.3.35.30।।

ప్రకృతిర్నిర్మితా యేన తత్త్వాతి మహదాదితః ।।

బ్రహ్మవిష్ణుమహేశాద్యా నమస్తస్మై శివాయ హి ।।౩౧।।

బ్రహ్మోవాచః ।।

ఇత్యుక్త్వా పురతస్తస్యాస్తస్థౌ ధర్మో జగద్గురుః ॥
కిఞ్చిన్నోవాచ చకితస్తత్పాతివ్రత్య తోషితః॥౩౨॥
పద్మాపి నృపకన్యా సా పిప్పలాదప్రియా తదా ॥
సాధ్వీ తం ధర్మమాజ్ఞాయ విస్మితోవాచ పర్వత॥౩౩॥
పద్మోవాచ ॥
త్వమేవ ధర్మ సర్వేషాం సాక్షీ నిఖిలకర్మణామ్॥
కథం మనో మే విజ్ఞాతుం విడమ్బయసి మాం విభో ॥ ౩౪ ॥
యత్తత్సర్వం కృతం బ్రహ్మన్ నాపరాధో బభూవ మే ॥
త్వఞ్చ శప్తో మయాఽజ్ఞానాత్స్త్రీస్వభా వాద్వృథా వృష ॥ ౩౫ ॥
కా వ్యవస్థా భవేత్తస్య చిన్తయామీతి సామ్ప్రతమ్ ॥
చిత్తే స్ఫురతు సా బుద్ధిర్యయా శం సంలభామి వై ॥ ౩౬ ॥
ఆకాశోఽసౌ దిశస్సర్వా యది నశ్యన్తు వాయవః ॥
తథాపి సాధ్వీశాపస్తు న నశ్యతి కదాచన ॥ ౩౭ ॥
సత్యే పూర్ణశ్చతుష్పాదః పౌర్ణ మాస్యాం యథా శశీ ॥
విరాజసే దేవరాజ సర్వకాలం దివానిశమ్॥౩౮॥
త్వఞ్చ నష్టో భవసి చేత్సృష్టినాశో భవేత్తదా॥
ఇతి కర్తవ్యతామూఢా వృథాపి చ వదామ్యహమ్ ॥౩౯॥
పాదక్షయశ్చ భవితా త్రేతాయాం చ సురోత్తమ॥
పాదోఽపరే ద్వాపరే చ తృతీయోఽపి కలౌ విభో ॥2.3.35.౪౦॥
కలిశేషేఽఖిలాశ్ఛిన్నా భవిష్యన్తి తవాంఘ్రయః ॥
పునస్సత్యే సమాయాతే పరిపూర్ణో భవిష్యసి ॥౪౧ ॥

సత్యే సర్వవ్యాపకస్త్వం తదన్యేషు చ కుత్రచిత్ ।।
యుగవ్యవస్థయా స త్వం భవిష్యసి తథా తథా ।।౪౨।।
ఇత్యేవం వచనం సత్యం మమాస్తు సుఖదం తవ ।।
యామ్యహం పతి సేవాయై గచ్ఛ త్వం స్వగృహం విభో ।।౪౩।।
।। బ్రహ్మోవాచ ।।
ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తస్యాస్సన్తుష్టోభూద్వృషస్స వై ।।
తదేవంవాదినీం సాధ్వీముVాచ విధినన్దన ।। ౪౪ ।।
ధర్మ ఉవాచ ।।
ధన్యాసి పతిభక్తాసి స్వస్తి తేస్తు పతివ్రతే ।।
వరం గృహాణ త్వత్స్వామీ త్వత్పరిత్రాణకారణాత్ ।। ౪౫ ।।
యువా భవతు తే భర్తా రతిశూరశ్చ ధార్మికః ।।
రూపవాన్ గుణవాన్వాగ్మీ సంతతస్థిరయౌవనః ।।౪౬।।
చిరఞ్జీవీ స భవతు మార్కణ్డేయాత్ప రశ్శుభే ।।
కుబేరాద్ధనవాంశ్చైవ శక్రాద్రైశ్వర్యవానపి ।।౪౭।।
శివభక్తో హరిసమస్సిద్ధస్తు కపిలాత్పరః ।।
బుద్ధ్యా బృహస్పతిసమస్సమత్వేన విధేస్సమః ।। ౪౮ ।।
స్వామిసౌభాగ్యసంయుక్తా భవ త్వం జీవనావధి ।।
తథా చ సుభగే దేవి త్వం భవ స్థిరయౌవనా ।।౪౯।।
మాతా త్వం దశపుత్రాణాం గుణినాం చిరజీవినామ్ ।।
స్వభర్తురధికానాం చ భవిష్యసి న సంశయః ।। 2.3.35.౫౦ ।।
గృహా భవన్తు తే సాధ్వి సర్వసమ్పత్సమ న్వితాః ।।

ప్రకాశమన్తస్సతతం కుబేరభవనాధికాః ౹౹౫౧ ౹౹

౹౹ వసిష్ఠ ఉవాచ ౹౹

ఇత్యేవముక్తా సన్తస్థౌ ధర్మస్స గిరిసత్తమ ౹౹

సా తం ప్రదక్షిణీకృత్య ప్రణమ్య స్వగృహం యయౌ ౹౹౫౨౹౹

ధర్మస్తథాశిషో దత్వా జగామ నిజమన్దిరమ్ ౹౹

ప్రశశంస చ తాం ప్రాత్యా పద్మాం సంసది సంసది ౹౹ ౫౩ ౹౹

సా రేమే స్వామినా సార్ద్ధం యూనా రహసి సన్తతమ్ ౹౹

పశ్చాద్బభూవుఽస్సతుప్రాస్తద్భర్తురధికా గుణైః ౹౹౫౪౹౹

బభూవ సకలా సమ్బద్ధమ్పత్యోః సుఖవర్ద్ధినీ ౹౹

సర్వానన్దవృద్ధికరీ పరత్రేహ చ శర్మణే ౹౹ ౫౫ ౹౹

శైలేన్ద్ర కథితం సర్వమితిహాసం పురాతనమ్ ౹౹

దమ్పత్యోశ్చ తయోః ప్రీత్యా శ్రుతం తే పరమాదరాత్ ౹౹ ౫౬ ౹౹

బుద్ధ్వా తత్త్వం సుతాం దేహి పార్వతీమీశ్వరాయ చ ౹౹

కురుషం త్యజ శైలేన్ద్ర మేనయా స్వస్త్రియా సహ ౹౹ ౫౭ ౹౹

సప్తాహే సమతీతే తు దుర్లభేతి శుభే క్షణే ౹౹

లగ్నాధిపే చ లగ్నస్థే చన్ద్రేస్వత్నయాన్వితే ౹౹ ౫౮ ౹౹

ముదితే రోహిణీయుక్తే విశుద్ధే చన్ద్రతారకే ౹౹

మార్గమాసే చన్ద్రవారే సర్వదోషవివర్జితే ౹౹ ౫౯ ౹౹

సర్వసద్గ్రహసంస్పృష్టఽసద్గ్రహదృష్టివర్జితే ౹౹

సదపత్యప్రదే జీవే పతిసౌభాగ్యదాయిని ౹౹ 2.3.35.౬౦ ౹౹

జగదమ్బాం జగత్పిత్రే మూలప్రకృతిమీశ్వరీమ్ ౹౹

కన్యాం ప్రదాయ గిరిజాం కృతీ త్వం భవ పర్వత ॥౬౧॥

బ్రహ్మోవాచ ॥

ఇత్యుక్త్వా మునిశార్దూలో వసిష్ఠో జ్ఞానిసత్తమః ॥

విరరామ శివం స్మృత్వా నానాలీలాకరం ప్రభుమ్ ॥ ౬౨ ॥

ఇతి శ్రీశివ మహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం తృతీయే పార్వతీఖణ్డే పద్మాపిప్పలాదచరితవర్ణనం నామ పఞ్చత్రింశోఽధ్యాయః ॥౩౫॥

2.3.36

బ్రహ్మోవాచ ॥

వసిష్ఠస్య వచః శ్రుత్వా సగణోపి హిమాలయః ॥

విస్మితో భార్యయా శైలానువాచ స గిరీశ్వరః ॥౧॥

హిమాలయ ఉవాచ ॥

హే మేరో గిరిరాట్ సహ్య గన్ధమాదన మన్దర ॥

మైనాక విన్ధ్య శైలేన్ద్రాస్సర్వే శృణుత మద్వచః ॥ ౨ ॥

వసిష్ఠో హి వదత్యేవం కిం మే కార్యం విచార్యతే ॥

యథా తథా చ శంసధ్వం నిర్ణీయ మనసాఖిలమ్ ॥ ౩ ॥

బ్రహ్మోవాచ ॥

తచ్ఛ్రుత్వా వచనం తస్య సుమేరుప్రముఖాశ్చ తే ॥

ప్రోచుర్హిమాలయం ప్రీత్యా సునిర్ణీయ మహీధరాః ॥౪॥

శైలా ఊచుః ॥

అధునా కిం విమర్శేన కృతం కార్యం తథైవ హి ॥

ఉత్పన్నేయం మహాభాగ దేవకార్యార్థమేవ హి ॥౫॥

ప్రదాతవ్యా శివాయేతి శివస్యార్ధేవతారిణీ ।।

అనయారాధితో రుద్రో రుద్రేణ యది భాషితా ।।౬।।

బ్రహ్మోవాచ।।

ఏతచ్ఛ్రుత్వా వచస్తేషామ్మేర్వాదీనాం హిమాచలః ।।

సుప్రసన్నతరోభూద్వై జహాస గిరిజా హృది ।। ౭ ।।

అరున్ధతీ చ తాం మేనాం బోధయామాస కారణాత్ ।।

నానావాక్యసమూహేనేతిహాసైర్వివిధైరపి ।। ౮ ।।

అథ సా మేనకా శైలపత్నీ బుద్ధ్వా ప్రసన్నధీః ।।

మునీనరున్ధతీం శైలం భోజయిత్వా బుభోజ చ ।। ౯ ।।

అథ శైలవరో జ్ఞానీ సుసంసేవ్య మునీంశ్చ తామ్ ।।

ఉవాచ సాఞ్జలిః ప్రీత్యా ప్రసన్నాత్మాగతభ్రమః।। 2.3.36.౧౦ ।।

హిమాచల ఉవాచ ।।

సప్తర్షయో మహాభాగా వచః శృణుత మామకమ్ ।।

విస్మయో మే గతస్సర్వశ్శివయోశ్చరితం శ్రుతమ్ ।। ౧౧ ।।।

మదీయం చ శరీరమ్వై పత్నీ మేనా సుతాసుతా ।।

బుద్ధిస్సిద్ధిశ్చ చాన్యద్వై శివస్యైవ న చాన్యథా ।। ౧౨।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా స తదా పుత్రీం దృష్ట్వా తత్సాదరం చ తామ్ ।।

భూషయిత్వా తదఙ్గాని ఋష్యుత్సంగే న్యవేశయేత్।। ౧3।।

ఉవాచ చ పునః ప్రీత్యా శైలరాజ ఋషీంస్తదా।।।

అయం భాగో మయా తస్మై దాతవ్య ఇతి నిశ్చితమ్ ।। ౧౪।।

।। ఋషయ ఊచుః ।।

శంకరో భిక్షుకస్తేథ స్వయం దాతా భవాన్ గిరే ।।

భైక్ష్యఞ్చ పార్వతీ దేవీ కిమతః పరముత్తమమ్ ।। ౧౫।।

హిమవన్ శిఖరాణాన్తే యద్ధేతోస్సదృశీ గతిః ।।

ధన్యస్త్వం సర్వశైలానామధిపస్సర్వతో వరః ।। ౧౬ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

ఏవముక్త్వా తు కన్యాయై మునయో విమలాశయాః ।।

ఆశిషం దత్తవన్తస్తే శివాయ సుఖదా భవ ।।౧౭।।

స్పృష్ట్వా కరేణ తాం తత్ర కల్యాణం తే భవిష్యతి ।।

శుక్లపక్షే యథా చన్ద్రో వర్ద్ధన్తాం త్వద్గుణాస్తథా।। ౧౮।।

ఇత్యుక్త్వా మునయస్సర్వే దత్త్వా తే గిరయే ముదా ।।

పుష్పాణి ఫలయుక్తాని ప్రత్యయం చక్రిరే తదా ।। ౧౯ ।।

అరున్ధతీ తదా తత్ర మేనాం సా సుసుఖీ ముదా ।।

గుణైశ్చ లోభయామాస శివస్య పరమా సతీ ।। 2.3.36.౨౦ ।।

హరిద్రాకుంకుమైశ్శైలశ్మశ్రూణి ప్రత్యమార్జయత్ ।।

లౌకికాచారమాధాయ మంగలాయనముత్తమమ్ ।। ౨౧ ।।

తతశ్చ తే చతుర్థేహ్ని సంధార్య్య లగ్నముత్తమమ్ ।।

పరస్పరం చ సన్తుష్య సంజగ్మశ్శివసన్నిధిమ్।।౨౨।।

తత్ర గత్వా శివం నత్వా స్తుత్వా వివిధసూక్తిభిః ।।

ఊచుః సర్వే వసిష్ఠాద్యా మునయః పరమేశ్వరమ్ ।।౨౩।।

ఋషయ ఊచుః ।।

దేవదేవ మహాదేవ పరమేశ మహాప్రభో ।।

శృణ్వస్మద్వచనం ప్రీత్యా యత్కృతం సేవకైస్తవ ।। ౨౪ ।।

బోధితో గిరిరాజశ్చ మేనా వివిధసూక్తిభిః ।।

సేతిహాసం మహేశాన ప్రబుద్ధోసౌ న సంశయః।।౨౫।।

వాక్యదత్తా గిరీన్ద్రేణ పార్వతీ తే హి నాన్యథా ।।

ఉద్వాహాయ ప్రగచ్ఛ త్వం గణైర్దేవైశ్చ సంయుతః ।।౨౬।।

గచ్ఛ శీఘ్రం మహాదేవ హిమాచలగృహం ప్రభో ।।

వివాహయ యథా రీతిః పార్వతీమాత్మజన్మనే ।।౨౭।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

తచ్ఛ్రుత్వా వచనం తేషాం లౌకికాచారతత్పరః।।

ప్రహృష్టాత్మా మహేశానః ప్రహస్యేదమువాచ సః ।।౨౮।।

మహేశ ఉవాచ ।।

వివాహో హి మహాభాగా న దృష్టో న శ్రుతో మయా ।।

యథా పురా భవద్భిస్తద్విధిః ప్రోచ్యో విశేషతః ।। ౨౯ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

తదాకర్ణ్య మహేశస్య లౌకికం వచనం శుభమ్ ।।

ప్రత్యూచుః ప్రహసన్తస్తే దేవదేవం సదాశివమ్ ।। 2.3.36.30 ।।

ఋషయ ఊచుః ।।

విష్ణుమాహూయ వై శీఘ్రం ససమాజం విశేషతః ।।

బ్రహ్మాణం ససుతం ప్రీత్యా తథా దేవం శతక్రతుమ్ ।। ౩౧ ।।

తథా ఋషిగణాన్సర్వాన్ యక్షగన్ధర్వకిన్నరాన్ ।।

సిద్ధాన్ విద్యాధరాంశ్చైవ తథా చైవాప్సరోగణాన్ ।।౩౨।।

ఏతాంశ్చాన్యాన్ప్రభో సర్వానానయ స్వేహ సాదరమ్ ।।

సర్వం సంసాధయిష్యన్తి త్వత్కార్యం తే న సంశయః ।।౩౩।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా సప్త ఋషయస్తదాజ్ఞాం ప్రాప్య తే ముదా ।।

స్వధామ ప్రయయుస్సర్వే శంసన్తః శఙ్కరీం గతిమ్ ।। ౩౪ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం తృతీయే పార్వతీఖండే సప్తఋషివచనం నామ షట్త్రింశోఽధ్యాయః।।౩౬।।

2.3.37

నారద ఉవాచ ।।

తాత ప్రాజ్ఞ వదేదానీం సప్తర్షిషు గతేషు చ ।।

కిమకార్షీద్ధిమగిరిస్తన్మే కృత్వా కృపాం ప్రభో ।। ౧ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

గతేషు తేషు మునిషు సప్తస్వపి మునీశ్వర ।।

సారున్ధతీషు హిమవాన్ యదకార్షీద్బ్రవీమి తే ।।౨।।

తత ఆమన్త్ర్య స్వభ్రాతౄన్ మేర్వాదీన్ ససుతప్రియః ।।

మహామనాస్స ముముదే హిమవాన్ పర్వతేశ్వరః ।। ౩ ।।

తదాజ్ఞప్తస్తతః ప్రీత్యా హిమవాన్ లగ్న పత్రికామ్ ।।

లేఖయామాస సుప్రీత్యా గర్గేణ స్వపురోధసా ।।౪।।

అథ ప్రస్థాపయామాస తాం శివాయ స పత్రికామ్।।

నానావిధాస్తు సామగ్ర్యః స్వజనైర్ముదితాత్మభిః ।। ౫ ।।

తే జనాస్తత్ర గత్వా చ కైలాసే శివసన్నిధిమ్ ।।

దదుశ్శివాయ తత్పత్రం తిలకం సమ్విధాయ చ ।। ౬ ।।

సన్మానితా విశేషేణ ప్రభుణా చ యథోచితమ్ ।।

సర్వే తే ప్రీతిమనస ఆజగ్ముశ్శైలసన్నిధిమ్ ।। ౭ ।।

సన్మానితాన్విశేషేణ మహేశేనాగతాఞ్జనాన్ ।।

దృష్ట్వా సుహర్షితాశ్శైలో ముమోదాతీవ చేతసి ।। ౮ ।।

తతో నిమన్త్రణం చక్రే స్వబన్ధూనాం ప్రమోదితః ।।

నానాదేశస్థితానాఞ్చ నిఖిలానాం సుఖాస్పదమ్ ।।౯।।

తతస్స కారయామాస స్వార్థసంగ్రహమాదరాత్ ।।

నానావిధాశ్చ సామగ్రీర్వివాహకరణోచితాః ।। 2.3.37.౧౦ ।।

తణ్డులానాం బహూశ్శైలాన్ పృథుకానాం తథైవ చ ।।

గుడానాం శర్కరాణాఞ్చ లవణానాం తథైవ చ ।।౧౧।।

క్షీరాణాం చ ఘృతానాఞ్చ దధ్నాం వాపీశ్చకార సః।।

యవాదిధాన్యపిష్టానాం లడ్డుకానాం తథైవ చ ।। ౧౨ ।।

శష్కులీనాం స్వస్తికానాం శర్కరాణాం తథైవ చ ।।

అమృతేక్షురసానాం చ తత్ర వాపీశ్చకార సః ।।౧౩।।

బహ్వీర్హైయంగవానాఞ్చ హ్యాసవానాం తథైవ చ ।।

నానా పక్వాన్నసంఘాంశ్చ మహాస్వాదురసాంస్తథా ।। ౧౪ ।।

నానా వ్యఞ్జనవస్తూని గణదేవహితాని చ ।।

అమూల్యనానావస్త్రాణి వహ్నిశౌచాని యాని చ ।। ౧౯।।

మణిరత్నప్రకారాణి సువర్ణరజతాని చ ।।

ద్రవ్యాణ్యేతాని చాన్యాని సంగృహ్య విధిపూర్వకమ్ ।। ౧౬ ।।

మంగలం కర్తుమారేభే గిరిర్మంగలకృద్ధినే ।।

సంస్కారం కారయామాసుః పార్వత్యాః పర్వతస్త్రియః ।। ౧౭ ।।

తా మంగలం ముదా చక్రుర్భూషితా భూషణైః స్వయమ్ ।।

పురద్విజస్త్రియో దృష్ట్వా లోకాచారం ప్రచక్రిరే ।। ౧౮ ।।

సోత్సవం వివిధం తత్ర సుమంగలపురస్సరమ్ ।।

హిమాలయోఽపి హృష్టాత్మా కృత్వాచారం సుమంగలమ్ ।। ౧౯ ।।

సర్వభావేన సుప్రీతో బన్ధువర్గాగమోత్సుకః ।।

ఏతస్మిన్నన్తరే తస్య బాన్ధవాశ్చ నిమన్త్రితాః ।। 2.3.37.౨౦ ।।

ఆజగ్ముస్సస్త్రియో హృష్టాస్ససుతాస్సపరిచ్ఛదాః ।।

తదైవ శృణు దేవర్షే గిర్యాగమనమాదృతః ।।౨౧।।

వర్ణయామి సమాసేన శివప్రీతివివృద్ధయే ।।

దేవాలయ గిరిర్యో హి దివ్యరూపధరో మహాన్ ।। ౨౨ ।।
నానారత్నపరిభ్రాజత్సమాజస్సపరిచ్ఛదః ।।

నానామణిమహారత్నసారమాదాయ యత్నతః ।। ౨౩ ।।

సువేషాలంకృతః శ్రీమాన్ జగామ స హిమాలయమ్ ।।

మన్దరస్సర్వశోభాఢ్యస్సనారీతనయో గిరిః ।। ౨౪ ।।

సూపాయనాని సంగృహ్య జగామ వివిధాని చ ।।

అస్తాచలోపి దివ్యాత్మా సోపాయన ఉదారధీః ।।౨౫।।

బహుశోభాసమాయుక్త ఆజగామ ముదాన్వితః ।।

ఉదయాచల ఆదాయ సద్రత్నాని మణీనపి।।౨౬।।

అత్యుత్కృష్టపరీవార ఆజగామ మహాసుఖీ ॥
మలయో గిరిరాజో హి సపరీవార ఆదృతః ॥౨౭॥
సుదివ్యరచనాయుక్త ఆయయౌ బహుసద్బలః ॥
సద్యో దర్దురనామా చ ముదితస్సకలత్రకః ॥౨౮॥
బహుశోభాన్వితస్తాతః యయౌ హిమగిరేర్గృహమ్॥
నిషదోపి ప్రహృష్టాత్మా సపరిచ్ఛద ఆయయౌ ॥౨౯॥
ససుతస్త్రీగణః ప్రీత్యా యయౌ హిమగిరేర్గృహమ్ ॥
ఆజగామ మహాభాగ్యో భూధరో గన్ధమాదనః ॥2.3.37.30 ॥
కరవీరస్తథైవాపి మహావిభవ సంయుతః ॥
మహేన్ద్రః పర్వతశ్రేష్ఠ ఆజగామ హిమాలయమ్ ॥3 ౧ ॥
సగణస్ససుతస్త్రీకో బహుశోభాసమన్వితః ॥
పారియాత్రో హి హృష్టాత్మా మణి రత్నాకరస్సయుత్ ॥3౨॥
సగణస్సపరీవార ఆయయౌ హిమభూధరమ్ ॥
క్రౌఞ్చః పర్వతరాజో హి మహాబలపరిచ్ఛదః ॥
ఆజగామ గిరిశ్రేష్ఠస్స ముపాయన ఆదృతః ॥33॥
పురుషోత్తమశైలోపి సపరిచ్ఛద ఆదృతః ॥
మహోపాయనమాదాయాజగామ హిమభూధరమ్ ॥3౪॥
నీలః సలీలస్స సుతస్స్త్రీకో ద్రవ్యసంయుతః ॥
ఆజగామ హిమాగస్య గృహమానన్దసంయుతః ॥3౫॥
త్రికూటశ్చిత్రకూటోపి వేంకటః శ్రీగిరిస్తథా ॥
గోకాముఖీ నారదశ్చ హిమగేహముపాగమత్ ॥ 3౬ ॥

విన్ధ్యశ్చ పర్వతశ్రేష్ఠో నానాసమ్పత్సమన్వితః ।।

ఆజగామ ప్రహృష్టాత్మా సదారతనయశ్శుభః ।।౩౭।।

కాలంజరో మహాశైలో బహుహర్షసమన్వితః ।।

బహుభసగణః ప్రీత్యాజగామహిమభూధరమ్ ।।౩౮।।

కైలాసస్తు మహాశైలో మహాహర్షసమన్వితః।।

ఆజగామ కృపాం కృత్వా సర్వోపరి లసత్ప్రభుః ।।౩౯।।

అన్యేపి భూభృతో యే హి ద్వీపేష్వన్యేష్వపి ద్విజ ।।

ఇహాపి యేఽచలాస్సర్వే ఆయయుస్తే హిమాలయమ్ ।। 2.3.37.౪౦ ।।

నిమన్త్రితా నగాస్తత్ర తేన పూర్వం ముదా మునే ।।

ఆయయుర్నిఖిలాః ప్రీత్యా వివాహశ్శివయోరితి ।।౪౧।।

తదా సర్వే సమాయాతాశ్శోణభద్రాదయః ఖలు।।

బహుశోభా మహాప్రీత్యా వివాహశ్శివయోరితి।।౪౨।।

నద్యస్సర్వాస్సమాయాతా నానాలంకారసంయుతాః ।।

దివ్య రూపధరాః ప్రీత్యా వివాహశ్శివయోరితి ।।౪౩।।

గోదావరీ చ యమునా బ్రహ్మస్త్రీర్వేణికా తథా ।।

ఆయయౌ హిమశైలమ్మై వివాహశ్శివయోరితి ।।౪౪।।

గంగా తు సుమహాప్రీత్యా నానాలంకారసంయుతా ।।

దివ్యరూపా యయౌ ప్రీత్యా వివాహశ్శివయోరితి ।।౪౫।।

నర్మదా తు మహామోదా రుద్రకన్యా సరిద్వరా ।।

మహాప్రీత్యా జగామాశు వివాహశ్శివయోరితి ।।౪౬।।

ఆగతైస్తైస్తతః సర్వైస్సర్వతో హిమభూధరమ్।।

సంకులాసీత్పురీ దివ్యా సర్వశోభాసమన్వితా ।।౪౭।।

మహోత్సవా లసత్కేతుధ్వజాతోరణకాధికా ।।

వితానవినివృత్తార్కా తథా నానాలసత్ప్రభా ।। ౪౮ ।।

హిమాలయోపి సుప్రీత్యాదరేణ వివిధేన చ ।।

తేషాం చకార సన్మానం తాసాం చైవ యథాయథమ్ ।।౪౯।।

సర్వాన్నివాసయామాస సుస్థానేషు పృథక్ పృథక్ ।।

సామగ్రీభిరనేకాభిస్తోషయామాస కృత్స్నశః ।।2.3.37.౫౦।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం తృతీయే పావతీఖణ్డే లగ్నపత్రసంప్రేషణసామగ్రీసంగ్రహశైలాగమనవర్ణనం నామ సప్తత్రింశోఽధ్యాయః ।। ౩౭ ।।

2.3.38

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

అథ శైలేశ్వరః ప్రీతో హిమవాన్ముని సత్తమ ।।

స్వపురం రచయామాస విచిత్రం పరమోత్సవమ్ ।।౧।।

సిక్తమార్గం సంస్కృతం చ శోభితం పరమర్ద్ధిభిః ।।

ద్వారి ద్వారి చ రమ్భాది మఙ్గలం ద్రవ్యసంయుతమ్ ।।౨।।

ప్రాంగణం రచయామాస రమ్భాస్తంభసమన్వితమ్ ।।

పట్టసూత్రైస్సంనిబద్ధరసాలపల్లవాన్వితమ్ ।। 3 ।।

మాలతీమాల్యసంయుక్తం లసత్తోరణసుప్రభమ్ ।।

శోభితమ్మంగలద్రవ్యైశ్చతుర్దిక్షు స్థితైశ్శుభైః ।। ౪ ।।

తత్రైవ సర్వం పరయా ముదాన్వితశ్చక్రే గిరీన్ద్రస్స్వసుతార్థమేవ।।

గర్గముప్పురస్కృత్య మహాప్రభావం ప్రస్తావయోగ్యం చ సుమంగలం హి ।।౫।।

ఆహూయ విశ్వకర్మాణం కారయామాస సాదరమ్ ।।

మణ్డపం చ సువిస్తీర్ణం వేదికాదిమనోహరమ్ ।। ౬ ।।

అయుతేన సురర్షే తద్యోజనానాం చ విస్తృతమ్ ।।

అనేకలక్షణోపేతం నానాశ్చర్య్యసమన్వితమ్ ।। ౭ ।

స్థావరం జంగమం సర్వం సదృశన్తైర్మనోహరమ్ ।।

సర్వతోఽద్భుతసర్వత్వం నానావస్తుచమత్కృతమ్ ।।౮।।

జంగమం విజితన్తత్ర స్థావరేణ విశేషతః ।।

జంగమేన చ తత్రాసీజ్జితం స్థావరమేవ హి ।।౯।।

పయసా చ జితా తత్ర స్థలభూమిర్న చాన్యథా ।।

జలం కిం హి స్థలం కిం హి న విదుః కేఽపి కోవిదాః ।। 2.3.38.౧౦ ।।

క్వచిత్సింహాః కృత్రిమాశ్చ క్వచిత్సారసపంక్తయః ।।

క్వచిచ్ఛిఖణ్డినస్తత్ర కృత్రిమాశ్చ మనోహరాః ।। ।। ౧౧ ।।

క్వచిత్స్త్రియః కృత్రిమాశ్చ నృత్యన్త్యః పురుషైస్సహ ।।

మోహయన్త్యో జనాన్సర్వాన్పశ్యన్త్యః కృత్రిమాస్తథా।।౧౨।।

తథా తేనైవ విధినా ద్వారపాలా మనోహరాః ।।

హస్తైర్ధనూంషి చోద్ధృత్య స్థావరా జంగమోపమాః ।।౧౩।।

ద్వారి స్థితా మహాలక్ష్మీః కృత్రిమా రచితాద్భుతా।।

సర్వలక్షణసంయుక్తా గతాః సాక్షత్పయోర్ణవాత ।।౧౪।।

గజాశ్చాలఙ్కృతా హ్యాసన్కృత్రిమా అకృతోపమాః ।।

తథాశ్వాః న సాదిభిశ్చైవ గజాశ్చ గజసాదిభిః ।। ౧౫ ।।

రథా రథిభిరాకృష్టా మహాశ్చర్యసమన్వితాః ।।
వాహనాని తథాన్యాని పత్తయః కృత్రిమాస్తథా ।। ౧౬ ।।
ఏవం విమోహనార్థస్తు కృతం వై విశ్వకర్మణా ।।
దేవానాం చ మునీనాం చ తేన ప్రీతాత్మనా మునే ।।౧౭।।
మహాద్వారి స్థితౌ నన్దీ కృత్రిమశ్చ కృతో మునే ।।
శుద్ధస్ఫటికసంకాశో యథా నన్దీ తథైవ సః ।।౧-।।
తస్యోపరి మహాదివ్యమ్పుష్పకం రత్నభూషితమ్ ।।
రాజితం పల్లవైశ్శుభ్రైశ్చామరైశ్చ సుశోభితమ్ ।।౧౯।।
వామపార్శ్వే గజౌ ద్వౌ చ శుద్ధకాశ్మీరసన్నిభౌ ।।
చతుర్దన్తో షష్టివర్షౌ భేదమానౌ మహాప్రభౌ ।।2.3.38.౨౦।।
తథైవార్కనిభౌ తేన కృతౌ చాశ్వౌ మహాప్రభౌ ।।
చామరాలంకృతౌ దివ్యౌ దివ్యాలఙ్కారభూషితౌ ।। ౨౧ ।।
దంశితా వరరత్నాఢ్యా లోకపాలాస్తథైవ చ ।।
సర్వే దేవా యథార్థం వై కృతా వై విశ్వకర్మణా ।।౨౨।।
తథా హి ఋషయస్సర్వే భృగ్వాద్యాశ్చ తపోధనాః ।।
అన్యే హ్యుపసురాస్తద్వత్సిద్ధాశ్చాన్యేఽపి వై కృతాః ।।౨3।।
విష్ణుశ్చ పార్షదైస్సర్వైర్గరుడాఖ్యైస్సమన్వితః ।।
కృత్రిమో నిర్మితస్తద్వత్పరమాశ్చర్యరూపవాన్ ।। ౨౪ ।।
తథైవాహం సుతైర్వేదైస్సిద్ధైశ్చ పరివారితః ।।
కృత్రిమో నిర్మితస్తద్వత్పఠన్సూక్తాని నారద ।।౨౫।।
ఐరావతగజారూఢశ్శక్రస్స్వదలసంయుతః ।।

కృత్రిమో నిర్మితస్తద్వత్పరిపూర్ణేన్దుసంనిభః ।। ౨౬ ।।

కిం బహూక్తేన దేవర్షే సర్వో వై విశ్వకర్మణా ।।

హిమాగప్రేరితేనాశు క్లృప్తస్సురసమాజకః ।। ౨౭ ।।

ఏవంభూతః కృత స్తేన మణ్డపో దివ్యరూపవాన్ ।।

అనేకాశ్చర్యసమ్భూతో మహాన్దేవవిమోహనః ।। ౨౮ ।।

అథాజ్ఞప్తో గిరీశేన విశ్వకర్మా మహామతిః ।।

నివాసార్థం సురాదీనాం తత్తల్లోకామ్ హి యత్నతః ।।౨౯।।

తత్రైవ చ మహామఞ్చాః సుప్రభాః పరమాద్భుతాః ।।

రచితాస్సుఖదా దివ్యా స్తేషాం వై విశ్వకర్మణా ।।2.3.38.30।।

తథాప్తసప్తలోకం వై విరేచే క్షణతోఽద్భుతమ్ ।।

దీప్త్యా పరమయా యుక్తం నివాసార్థం స్వయమ్భువః ।।3౧।।

తథైవ విష్ణోస్త్వపరం వైకుణ్ఠాఖ్యం మహోజ్జ్వలమ్ ।।

విరేచే క్షణతో దివ్యం నానాశ్చర్యసమన్వితమ్ ।।3౨।।

అమరేశగృహన్దివ్యం తథైవాద్భుతముత్తమమ్।।

విరేచే విశ్వకర్మాసౌ సర్వైశ్వర్యసమన్వితమ్ ।।33।।

గృహాణి లోకపాలానాం విరేచే సున్దరాణి చ ।।

తద్వత్సప్రీతితో దివ్యాన్యద్భుతాని మహాన్తి చ ।। 3౪ ।।

అన్యేషామమరాణాం చ సర్వేషాం క్రమశస్తథా ।।

సదనాని విచిత్రాణి రచితాని చ తేన వై ।।3౫।।

విశ్వకర్మా మహాబుద్ధిః ప్రాప్తశమ్భుమహావరః ।।

విరేచే క్షణతః సర్వం శివతుష్ట్యర్థమేవ చ ।। 3౬ ।।

తథైవ చిత్రం పరమం మహోజ్జ్వలం మహాప్రభన్దేవవరైస్సుపూజితమ్ ।।

గిరీశచిహ్నం శివలోకసంస్థితం సుశోభితం శమ్భుగృహం చకార ।। ౩౭ ।।

ఏవమ్భూతా కృతా తేన రచనా విశ్వకర్మణా ।।

విచిత్రా శివతుష్ట్యర్థం పరాశ్చర్యా మహోజ్జ్వలా ।। ౩౮ ।।

ఏవం కృత్వాఖిలం చేదం వ్యవహారం చ లౌకికమ్ ।।

పర్య్యైక్షిష్ట ముదా శమ్భ్వాగమనం స హిమాచలః ।। ౩౯ ।।

ఇతి ప్రోక్తమశేషేణ వృత్తాన్తమ్ప్రముదావహమ్ ।।

హిమాలయస్య దేవర్షే కిమ్భూయః శ్రోతుమిచ్ఛసి ।। 2.3.38.౪౦ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం తృతీయే పార్వతీఖణ్డే మణ్డపాదిరచనావర్ణనం నామాష్టత్రింశోఽధ్యాయః ।।౩౮।।

2.3.39

నారద ఉవాచ ।। ।।

విధే తాత మహాప్రాజ్ఞ విష్ణుశిష్య నమోఽస్తు తే ।।

అద్భుతేయం కథాశ్రావి త్వత్తోఽస్మాభిః కృపానిధే ।। ౧ ।।

ఇదానీం శ్రోతుమిచ్ఛామి చరితం శశిమౌలినః ।।

వైవాహికం సుమాఙ్గల్యం సర్వాఘౌఘవినాశనమ్ ।। ౨ ।।

కిం చకార మహాదేవః ప్రాప్య మఙ్గలపత్రికామ్ ।।

తాం శ్రావయ కథాన్దివ్యాం శఙ్కరస్సపరాత్మనః ।। ౩ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

శృణు వత్స మహాప్రాజ్ఞ శాఙ్కరమ్పరమం యశః ।।

యచ్చకార మహాదేవః ప్రాప్య మఙ్గలపత్రికామ్ ।। ౪ ।।

అథ శమ్భుర్గృహీత్వా తాం ముదా మంగలపత్రికామ్ ।।

విజహాస ప్రహృష్టాత్మా మానన్తేషాం వ్యధాద్విభుః ।।౫।।

వాచయిత్వా చ తాం సమ్యగ్స్వీచకార విధానతః ।।

తజ్జనన్యాపయామాస బహుసమ్మాన్య చాదృతః ।।౬।।

ఉవాచ సునివర్గాంస్తాన్కార్య్యం సమ్యక్ కృతం శుభమ్ ।।

ఆగన్తవ్యం వివాహే మే వివాహస్స్వీకృతో మయా ।।౭।।

ఇత్యాకర్ణ్య వచశ్శమ్భోః ప్రహృష్టాస్తే ప్రణమ్య తమ్।।

పరిక్రమ్య యయుర్ధామ శంసన్తః స్వం విధిమ్పరమ్ ।। ౮ ।।

అథ దేవేశ్వరశ్శమ్భుస్సామరస్త్వాం మునే ద్రుతమ్ ।।

లౌకికాచారమాశ్రిత్య మహాలీలాకరః ప్రభుః ।।౯।।

త్వమాగతః పరప్రీత్యా ప్రశంసంస్త్వం విధిమ్పరమ్ ।।

ప్రణమంశ్చ నతస్కన్ధో వినీతాత్మా కృతాఞ్జలిః ।।2.3.39.౧౦।।

అస్తౌస్సుజయశబ్దాన్హి సముచ్చార్య ముహుర్ముహుః।।

నిదేశం ప్రార్థయంస్తస్య ప్రశంసంస్త్వం విధిమ్మునే।।౧౧।।

తతశ్శంభుః ప్రహృష్టాత్మా దర్శయఁల్లౌకికీం గతిమ్ ।।

ఉవాచ మునివర్య త్వాం ప్రీణయఞ్ఛుభయా గిరా ।। ౧౨ ।।

శివ ఉవాచ ।।

ప్రీత్యా శృణు మునిశ్రేష్ఠ హ్యస్మత్తోఽద్య వదామి తే ।।

బ్రువే తత్త్వాం ప్రియో మే యద్భక్తరాజశిరోమణిః ।। ౧౩।।

కృతం మహత్తపో దేవ్యా పార్వత్యా తవ శాసనాత్ ।।

తస్యై వరో మయా దత్తః పతిత్వే తోషితేన వై ।। ౧౪ ।।

కరిష్యేఽహం వివాహం చ తస్యా వశ్యో హి భక్తితః ।।
సప్తర్షిభిస్సాధితశ్చ తల్లగ్నం శోధితం చ తైః ।। ౧౫ ।।
అద్యతస్సప్తమే చాహ్ని తద్భవిష్యతి నారద ।।
మహోత్సవం కరిష్యామి లౌకికీం గతిమాశ్రితః ।।౧౬।।
బ్రహ్మోవాచ।।
ఇతి శ్రుత్వా వచస్తస్య శంకరస్య పరాత్మనః ।।
ప్రసన్నధీః ప్రభుం నత్వా తాత త్వం వాక్యమబ్రవీః ।।౧౭।।
నారద ఉవాచ।।
భవతస్తు వ్రతమిదమ్భక్తవశ్యో భవాన్మతః।।
సమ్యక్ కృతం చ భవతా పార్వతీమానసేప్సితమ్ ।।౧౮।।
కార్యం మత్సదృశం కిఞ్చిత్కథనీయన్త్వయా విభో ।।
మత్వా స్వసేవకం మాం హి కృపాం కురు నమోఽస్తు తే ।।౧౯।।
బ్రహ్మోవాచ ।।
ఇత్యుక్తస్తు త్వయా శమ్భుశ్శంకరో భక్తవత్సలః ।।
ప్రత్యువాచ ప్రసన్నాత్మా సాదరం త్వాం మునీశ్వర ।।2.3.39.౨౦।।
శివ ఉవాచ ।।
విష్ణుప్రభృతిదేవాంశ్చ మునీన్సిద్ధానపి ధ్రువమ్ ।।
త్వన్నిమన్త్రయ మద్వాణ్యా మునేఽన్యానపి సర్వతః ।।౨౧।।
సర్వే ఆయాన్తు సోత్సాహాస్సర్వశోభాసమన్వితాః ।।
సస్త్రీసుతగణాః ప్రీత్యా మమ శాసనగౌరవాత్ ।। ౨౨।।
నాగమిష్యన్తి యే త్వత్ర మద్వివాహోత్సవే మునే ।।

తే స్వకీయా న మన్తవ్యా మయా దేవాదయః ఖలు ॥౨౩॥

బ్రహ్మోవాచ ॥

ఇతీశాజ్ఞాం తతో ధృత్వా భవానిచ్ఛఙ్కరవల్లభః ॥

సర్వాన్నిమన్త్రయామాస తం తం గత్వా ద్రుతం మునే ॥౨౪॥

శమ్భూపకణ్ఠమాగత్య ద్రుతం మునివరో భవాన్॥

తద్వృత్త్యాత్తత్ర సన్తస్థౌ తదాజ్ఞాంప్రాప్య నారద॥౨౫॥

శివోఽపి తస్థౌ సోత్కణ్ఠస్తదాగమనలాలసః ॥
స్వగణైస్సోత్సవైస్సవేంర్నృత్యద్భిస్సర్వతోదిశమ్ ॥౨౬॥

ఏతస్మిన్నేవ కాలే తు రచయిత్వా స్వవేషకమ్॥

ఆజగామాచ్యుతశ్శీఘ్రం కైలాసం సపరిచ్ఛదః॥౨౭॥

శివమ్ప్రణమ్య సద్భక్త్యా సదారస్సదలో ముదా॥

తదాజ్ఞాంప్రాప్య సన్తస్థౌ సుస్థానే ప్రీతమానసః ॥ ౨౮ ॥

తథాహం స్వగణైరాశు కైలాసమగమం ముదా ॥

ప్రభుమ్ప్రణమ్యాతిష్ఠం వై సానన్దస్స్వగణాన్వితః ॥ ౨౯ ॥

ఇన్ద్రాదయో లోకపాలా ఆయయుస్సపరిచ్ఛదాః॥

తథైవాలంకృతాస్సర్వే సోత్సవాస్సకలత్రకాః ॥2.3.39.30॥

తథైవ మునయో నాగాస్సిద్ధా ఉపసురా స్తథా ॥

ఆయయుశ్చాపరేఽపీహ సోత్సవాస్సునిమన్త్రితాః ॥ ౩౧ ॥

మహేశ్వరస్తదా తత్రాగతానాం చ పృథక్ పృథక్ ॥

సర్వేషామమరాద్యానాం సత్కారం వ్యదధాన్ముదా ॥ ౩౨ ॥

అథోత్సవో మహానాసీత్కైలాసే పరమోద్భుతః ॥

నృత్యాదికన్తదా చక్రుర్యథాయోగ్యం సురస్త్రియః ।। ౩౩ ।।

ఏతస్మిన్నమయే దేవా విష్ణ్వాద్యా యే సమాగతాః ।।

యాత్రాం కారయితుం శమ్భోస్తత్రోషుస్తేఽఖిలా మునే ।। ౩౪ ।।

శివాజ్ఞప్తాస్తదా సర్వే మదీయమితి యన్త్రితాః ।।

శివకార్యమిదం సర్వం చక్రిరే శివసేవనమ్ ।।౩౫।।

మాతరస్సప్త తాస్తత్ర శివభూషావిధిమ్పరమ్ ।।

చక్రిరే చ ముదా యుక్తా యథాయోగ్యన్తథా పునః ।౩౬।।

తస్య స్వాభావికో వేషో భూషావివిరభూత్తదా ।।

తస్యేచ్ఛయా మునిశ్రేష్ఠ పరమేశస్య సుప్రభో ।।౩౭।।

చన్ద్రశ్చ ముకుటస్థానే సాన్నిధ్యమకరోత్తదా ।।

లోచనం సున్దరం హ్యాసీత్తృతీయన్తిలకం శుభమ్ ।। ౩౮ ।।

కర్ణాభరణరూపౌ చ యౌ హి సర్పౌ ప్రకీర్తితౌ ।।

కుణ్డలేఽభవతాన్తస్య నానారత్నాన్వితే మునే ।। ౩౯ ।।

అన్యాంగసంస్థితాస్సర్పాస్తదంగాభరణాని చ ।।

బభూవురతిరమ్యాణి నానారత్నమయాని చ ।। 2.3.39.౪౦ ।।

విభూతిరంగరాగోఽభూచ్చన్దనాదిసముద్భవః ।।

తద్దుకూలమభూద్దివ్యం గజచర్మాది సున్దరమ్ ।। ౪౧ ।।

ఈదృశం సున్దరం రూపం జాతం వర్ణాతిదుష్కరమ్ ।।

ఈశ్వరోఽపి స్వయం సాక్షాదైశ్వర్యం లబ్ధవాన్స్వతః ।।౪౨।।

తతశ్చ సర్వే సురపక్షదానవా నాగాః పతంగాప్సరసో మహర్షయః ।।

సమేత్య సర్వే శివసన్నిధిం తదా మహోత్సవాః ప్రోచురహో ముదాన్వితాః ।। ౪౩ ।।

సర్వే ఊచుః ।।

గచ్ఛ గచ్ఛ మహాదేవ వివాహార్థం మహేశ్వర ।।

గిరిజాయా మహాదేవ్యాః సహాస్మాభిః కృపాం కురు ।। ౪౪ ।।

తతో విష్ణురువాచేదం ప్రస్తావసదృశం వచః ।।

ప్రణమ్య శంకరం భక్త్యా విజ్ఞానప్రీతమానసః ।। ౪౫ ।।

।। విష్ణురువాచ ।।

దేవ దేవ మహాదేవ శరణాగతవత్సల ।।

కార్యకర్తా స్వభక్తానాం విజ్ఞప్తిం శృణు మే ప్రభో।। ౪౬ ।।

గృహ్యోక్తవిధినా శమ్భో స్వవివాహస్య శంకర।।

గిరీశసుతయా దేవ్యా కర్మ కర్తుమిహార్హసి ।।౪౭।।

త్వయా చ క్రియమాణే తు వివాహస్య విధౌ హర ।।

స ఏవ హి తథా లోకే సర్వస్సుఖ్యాతిమాప్నుయాత ।। ౪౮ ।।
మణ్డపస్థాపనన్నాన్దీముఖన్తత్కులధర్మతః ।।

కారయ ప్రీతితో నాథ లోకే స్వం ఖ్యాపయన్ యశః ।। ౪౯ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఏవముక్తస్తదా శమ్భుర్విష్ణునా పరమేశ్వరః ।।

లౌకికాచారనిరతో విధినా తచ్చకార సః ।। 2.3.39.౫౦ ।।

అహం హ్యధికృతస్తేన సర్వమభ్యుదయోచితమ్ ।।

అకుర్వం మునిభిః ప్రీత్యా తత్ర తత్కర్మ చాదరాత్ ।। ౫౧ ।।

కశ్యపోఽత్రిర్వశిష్ఠశ్చ గౌతమో భాగురిర్గురుః ।।

కణ్వో బృహస్పతిశ్శక్తిర్జమదగ్నిః పరాశరః ।। ౫౨ ।।
మార్కణ్డేయశ్శిలాపాకోఽరుణపాలోఽకృతశ్రమః ।।

అగస్త్యశ్చ్యవనో గర్గశ్శిలాదోఽథ మహామునే ।। ౫౩ ।।

దధీచిరుపమన్యుశ్చ భరద్వాజోఽకృతవ్రణః ।।

పిప్పలాదోఽథ కుశికః కౌత్సో వ్యాసః సశిష్యకః ।। ౫౪ ।।

ఏతే చాన్యే చ బహవ ఆగతాశ్శివసన్నిధిమ్ ।।

మయా సునోదితాస్తత్ర చక్రుస్తే విధివత్క్రియామ్ ।। ౫౫ ।।

వేదోక్తవిధినా సర్వే వేదవేదాంగపారగాః ।।

రక్షాం చక్రుర్మహేశస్య కృత్వా కౌతుకమంగలమ్ ।। ౫౬ ।।

ఋగ్యజుస్సామసూక్తైస్తు తథా నానావిధైః పరైః ।।

మంగలాని చ భూరీణి చక్రుః ప్రీత్యర్షయోఽఖిలాః ।।౫౭।।

గ్రహాణాం పూజనం ప్రీత్యా చక్రుస్తే శమ్భునా మయా ।।

మణ్డలస్థసురాణాం చ సర్వేషాం విఘ్నశాన్తయే।।౫౮।।

తతశ్శివస్తు సన్తుష్టః కృత్వా సర్వం యథోచితమ్।।

లౌకికం వైదికం కర్మ ననామ చ ముదా ద్విజాన్ ।।౫౯।।

అథ సర్వేశ్వరో విప్రాన్దేవాన్కృత్వా పురస్సరాన్ ।।

నిస్ససార ముదా తస్మాత్కైలాసాత్పర్వతోత్తమాత్ ।।2.3.39.౬౦।।

బహిః కైలాసకుధరాచ్ఛమ్భుస్తస్థౌ ముదాన్వితః ।।

దేవైస్సహ ద్విజైశ్చైవ నానాస్వీకారకః ప్రభుః ।। ౬౧ ।।

తదోత్సవో మహానాసీత్తత్ర దేవాదిభిః కృతః ।।

సన్తుష్ట్యర్థం మహేశస్య గానవాద్యసునృత్యకః ।। ౬౨ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం తృతీయే పార్వతీఖణ్డే దేవనిమన్త్రణ దేవాగమన శివయాత్రావర్ణనం నామైకోనచత్వారింశోఽధ్యాయః ।। ౩౯ ।।

2.3.40

బ్రహ్మోవాచ ।।

అథ శమ్భుః సమాహూయ నన్ద్యాదీన్ సకలాన్గణాన్ ।।

ఆజ్ఞాపయామాస ముదా గన్తుం స్వేన చ తత్ర వై ।।౧।।

।। శివ ఉవాచ ।।

అపి యూయం సహ మయా సంగచ్ఛధ్వం గిరేః పురమ్ ।।

కియద్గణానిహాస్థాప్య మహోత్సవపురస్సరమ్ ।। ౨ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

అథ తే సమనుజ్ఞప్తా గణేశా నిర్యయుర్ముదా ।।

స్వంస్వం బలముపాదాయ తాన్ కథంచిద్వదామ్యహమ్ ।। ౩ ।।

అభ్యగాచ్ఛంఖకర్ణశ్చ గణకోట్యా గణేశ్వరః ।।

శివేన సార్ద్ధం సంగన్తుం హిమాచలపురమ్ప్రతి ।। ౪ ।।

దశకోట్యా కేకరాక్షో గణానాం సమహోత్సవః ।।

అష్టకోట్యా చ వికృతో గణానాం గణనాయకః ।।౫।।

చతుష్కోట్యా విశాఖశ్చ గణానాం గణనాయకః।।

పారిజాతశ్చ నవభిః కోటిభిర్గణపుంగవః ।।౬।।

షష్టిస్సర్వాన్తకః శ్రీమాన్తథైవ వికృతాననః ।।

గణానాన్దున్దుభోఽష్టాభిః కోటికోటిభిర్గణనాయకః ।।౭।।

పఞ్చభిశ్చ కపాలాఖ్యో గణేశః కోటిభిస్తథా ।।

షడ్భిస్సన్దారకో వీరో గణానాం కోటిభిర్మునే ।।౮।।

కోటికోటిభిరేవేహ కన్దుకః కుణ్డకస్తథా ।।

విష్టమ్భో గణపోఽష్టాభిర్గణానాం కోటిభిస్తథా ।।౯।।

సహస్రకోట్యా గణపః పిప్పలో ముదితో యయౌ ।।

తథా సంనాదకో వీరో గణేశో మునిసత్తమ।।2.3.40.౧౦।।

ఆవేశనస్తథాష్టాభిః కోటిభిర్గణనాయకః ।।

మహాకేశస్సహస్రేణ కోటీనాం గణపో యయౌ ।।౧౧।।

కుణ్డో ద్వాదశకోట్యా హి తథా పర్వతకో మునే।।

అష్టాభిః కోటిభిర్వీరస్సమగాచ్చన్ద్రతాపనః ।। ౧౨ ।।

కాలశ్చ కాలకశ్చైవ మహాకాలశ్శతేన వై ।।

కోటీనాం గణనాథో హి తథైవాగ్నికనామకః ।। ౧౩ ।।

కోట్యగ్నిముఖ ఏవాగాద్ గణానాం గణనాయకః ।।

ఆదిత్యమూర్ద్ధా కోట్యా చ తథా చైవ ఘనావహః ।। ౧౪ ।।

సన్నాహశ్శతకోట్యా హి కుముదో గణపస్తథా ।।

అమోఘః కోకిలశ్చైవ శతకోట్యా గణాధిపః ।।౧౫।।

సుమన్త్రః కోటికోట్యా చ గణానాం గణానాయకః ।।

కాకపాదోదరః కోటిషష్ట్యా సన్తానకస్తథా ।।౧౬।।

మహాబలశ్చ నవభిర్మధుపింగశ్చ కోకిలః ।।

నీలో నవత్యా కోటీనాం పూర్ణభద్రస్తథైవ చ ।।౧౭।।

సప్తకోట్యా చతుర్వక్త్రః కరణో వింశకోటిభిః ।।

యయౌ నవతికోట్యా తు గణేశానో హి రోమకః ।।౧౮।।

యజ్వాశశ్మతమన్యుశ్చ మేఘమన్యుశ్చ నారద ।।

తావత్కోట్యా యయుస్సర్వే గణేశా హి పృథక్పృథక్।।౧౯।।

కాష్ఠాఙ్గుష్ఠశ్చతుష్షష్ట్యా కోటీనాం గణనాయకః ।।

విరూపాక్షస్సుకేశశ్చ వృషాభశ్చ సనాతనః ।। 2.3.40.౨౦ ।।

తాలకేతుః షడాస్యశ్చ చఞ్చ్వాస్యశ్చ సనాతనః ।।

సమ్వర్తకస్తథా చైత్రో లకులీశస్స్వయమ్ప్రభుః ।।౨౧।।

లోకాన్తకశ్చ దీప్తాత్మా తథా దైత్యాన్తకో మునే ।।

దేవో భృంగిరిటిశ్శ్రీమాన్దేవదేవప్రియస్తథా ।।౨౨।।

అశనిర్భానుకశ్చైవ చతుష్షష్ట్యా సహస్రశః ।।

యయుశ్శివవివాహార్థం శివేన సహసోత్సవాః ।।౨౩।।

భూతకోటిసహస్రేణ ప్రమథాః కోటిభిస్త్రిభిః ।।

వీరభద్రశ్చతుష్షష్ట్యా రోమజానాన్త్రికోటిభిః ।। ౨౪ ।।

కోటికోటిసహస్రాణాం శతైర్వింశతిభిర్వృతాః ।।

తత్ర జగ్మశ్చ నన్ద్యాద్యా గణపాశ్శంకరోత్సవే ।। ౨౫ ।।

క్షేత్రపాలో భైరవశ్చ కోటికోటిగణైర్యుతః ।।

ఉద్వాహశ్శంకరస్యేత్యాయయౌ ప్రీత్యా మహోత్సవే ।। ౨౬ ।।

ఏతే చాన్యే చ గణపా అసఙ్ఖ్యాతా మహాబలాః ।।

తత్ర జగ్మర్మహాప్రీత్యా సోత్సాహాశ్శంకరోత్సవే ।। ౨౭।।

సర్వే సహస్రహస్తాశ్చ జటాముకుటధారిణః ।।

చన్ద్రరేఖావతంసాశ్చ నీలకణ్ఠాస్త్రిలోచనాః ।।౨౮।।

రుద్రాక్షాభరణాస్సర్వే తథా సద్భస్మధారిణః ।।

హారకుణ్డలకేయూరముకుటాద్యైరలంకృతాః ।। ౨౯ ।।
బ్రహ్మవిష్ణ్విన్ద్రసంకాశా అణిమాదిగుణైర్యుతాః ।।
సూర్యకోటిప్రతీకాశాస్తత్ర రేజుర్గణేశ్వరాః ।।2.3.40.30।।
పృథివీచారిణః కేచిత్ కేచిత్పాతాలచారిణః ।।
కేచిద్వ్యోమచరాః కేచిత్సప్తస్వర్గచరా మునే ।।౩౧।।
కిమ్బహూక్తేన దేవర్షే సర్వలోకనివాసినః ।।
ఆయయుస్స్వగణాశ్శమ్భోః ప్రీత్యా వై శఙ్కరోత్సవే।।౩౨।।
ఇత్థం దేవైర్గణైశ్చాన్యైస్సహితశ్శఙ్కరః ప్రభుః ।।
యయౌ హిమగిరిపురం వివాహార్థం నిజస్య వై ।।౩౩।।
యదాజగామ సర్వేశో వివాహార్థే సురాదిభిః ।।
తదా తత్ర హ్యభూద్వృత్తం తచ్ఛృణు త్వం మునీశ్వర।।౩౪।।
రుద్రస్య భగినీ భూత్వా చణ్డీ సూత్సవసంయుతా।।
తత్రాజగామ సుప్రీత్యా పరేషాం సుంభయావహా।।౩౫।।
ప్రేతాసనసమారూఢా సర్పాభరణభూషితా।।
పూర్ణం కలశమాదాయ హైమం మూర్ధ్ని మహాప్రభమ్ ।।౩౬।।
స్వపరీవారసంయుక్తా దీప్తాస్యా దీప్తలోచనా।।
కుతూహలమ్ప్రకుర్వన్తీ జాతహర్షా మహాబలా।।౩౭।।
తత్ర భూతగణా దివ్యా విరూపాః కోటిశో మునే ।।
విరాజన్తే స్మ బహుశస్తథా నానావిధాస్తదా।।౩౮।।
తైస్సమేతాగ్రతశ్చణ్డీ జగామ వికృతాననా।।
కుతూహలాన్వితా ప్రీతా ప్రీత్యుపద్రవ కారిణీ।।౩౯।।

చణ్ఢ్యా సర్వే రుద్రగణాః పృష్ఠతశ్చ కృతాస్తదా।।

కోట్యేకాదశసంఖ్యాకా రౌద్రరుద్రప్రియాశ్చ తే।।2.3.40.౪౦।।

తదా డమరునిర్ఘోషైర్వ్యాప్తమాసీజ్జగత్త్రయమ్।।

భేరీర్ఝుంకారశబ్దేన శంఖానాం నినదేన చ ।। ౪౧ ।।

తథా దున్దుభినిర్ఘోషైశ్శబ్దః కోలాహలోఽభవత్ ।।

కుర్వఞ్జగన్మంగలం చ నాశయేన్మంగలేతరత్ ।। ౪౨ ।।

గణానాం పృష్ఠతో భూత్వా సర్వే దేవాస్సముత్సుకాః ।।

అన్వయుస్సర్వసిద్ధాశ్చ లోకపాలాదికా మునే ।। ౪౩ ।।

మధ్యే వ్రజన్ రమేశోఽథ గరుడాసనమాశ్రితః ।।

శుశుభే ధ్రియమాణేన క్షత్రేణ మహతా మునే।।౪౪।।

చామరైర్వీజ్యమానోఽసౌ స్వగణైః పరివారితః ।।

పార్షదైర్విలసద్భిశ్చ స్వభూషావిధిభూషితః ।।౪౫

తథాఽహమప్యశోభమ్వై వ్రజన్మార్గే విరాజితః ।।

వేదైర్మూర్తిధరైశ్శాస్త్రైః పురాణైరాగమైస్తథా ।। ।।౪౬।।
సనకాదిమహాసిద్ధైస్సప్రజాపతిభిస్సుతైః ।।

పరివారైస్సంయుతో హి శివసేవనతత్పరః ।।౪౭।।

స్వసైన్యమధ్యగశ్శక్ర ఐరావతగజ స్థితః ।।

నానావిభూషితోఽత్యన్తం వ్రజన్ రేజే సురేశ్వరః ।।౪౮।।

తదా తు వ్రజమానాస్తే ఋషయో బహవశ్చ తే ।।

విరేజురతిసోత్కణ్ఠాశ్శివస్యోద్వాహనప్రతి ।।౪౯।।

శాకిన్యో యాతుధానాశ్చ వేతాలా బ్రహ్మరాక్షసాః ।।

భూతప్రేతపిశాచాశ్చ తథాన్యే ప్రమథాదయః ।।2.3.40.౫౦।।

తుమ్బురుర్నారదో హాహా హూహూశ్చేత్యాదయో వరాః ।।

గన్ధర్వాః కిన్నరా జగ్ముర్వాద్యానాధ్మాయ హర్షితాః ।।౫౧।।

జగతో మాతరస్సర్వా దేవకన్యాశ్చ సర్వశః ।।

గాయత్రీ చైవ సావిత్రీ లక్ష్మీరన్యాస్సురస్త్రియః ।।౫౨।।

ఏతాశ్చాన్యాశ్చ దేవానాం పత్నయో భవమాతరః ।।

ఉద్వాహశ్శంకరస్యేతి జగ్ముస్సర్వా ముదాన్వితాః।।౫3।।

శుద్ధస్ఫటికసంకాశో వృషభస్సర్వసున్దరః ।।

యో ధర్మ ఉచ్యతే వేదైశ్శాస్త్రైస్సిద్ధమహర్షిభిః ।।౫౪।।

తమారూఢో మహాదేవో వృషభం ధర్మవత్సలః।।

శుశుభేతీవ దేవర్షిసేవితస్సకలైర్వ్రజన్ ।।౫౫।।

ఏభిస్సమేతైస్సఫలైమహర్షిభిర్బభౌ మహేశో బహుశోత్యలంకృతః।।

హిమాలయాహ్వస్య ధరస్య సంవ్రజన్ పాణిగ్రహార్థం సదనం శివాయాః ।। ౫౬ ।।

ఇత్యుక్తం శమ్భుచరితం గమనమ్పరమోత్సవమ్ ।।

హిమాలయపురోద్భూతం సద్వృత్తం శృణు నారద ।।౫౭।।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం తృతీయే పార్వతీఖణ్డే యాత్రావర్ణనం నామ చత్వారిశోఽధ్యాయః ।।౪౦।।

2.3.41

బ్రహ్మోవాచ।।

తతస్సమ్మన్త్ర్య చ మిథః ప్రాప్యాజ్ఞాం శాంకరీం హరిః ।।

మునే త్వామ్ప్రేషయామాస ప్రథమం కుధరాలయమ్ ।। ౧ ।।

అథ ప్రణమ్య సర్వేశం గతస్త్వం నారదాగ్రతః ।।

హరిణా నోదితః ప్రీత్యా హిమాచలగృహమ్ప్రతి ।। ౨ ।।

త్వం మునేఽపశ్య ఆత్మానం గత్వా తద్ద్వీడయాన్వితమ్ ।।

కృత్రిమం రచితం తత్ర విస్మితో విశ్వకర్మణా ।। ౩ ।।

శ్రాన్తస్త్వమాత్మనా తేన కృత్రిమేణ మహామునే ।।

అవలోకపరస్సోఽభూచ్చరితం విశ్వకర్మణః ।।౪।।

ప్రవిష్టో మణ్డపస్తస్య హిమాద్రే రత్నచిత్రితమ్ ।।

సువర్ణకలశైర్జుష్టం రమ్భాదిబహుశోభితమ్ ।। ౫ ।।

సహస్రస్తమ్భసంయుక్తం విచిత్రమ్పరమాద్భుతమ్ ।।

వేదికాం చ తథా దృష్ట్వా విస్మయం త్వం మునే హ్యయాః ।। ౬ ।।

తదావోచశ్చ స మునే నారద త్వం నగేశ్వరమ్ ।।

విస్మితోఽతీవ మనసి నష్టజ్ఞానో విమూఢధీః ।।౭ ।।

ఆగతాస్తే కిమధునా దేవా విష్ణుపురోగమాః ।।

తథా మహర్షయస్సర్వే సిద్ధా ఉపసురాస్తథా ।।౮।।

మహాదేవో వృషారూఢో గణైశ్చ పరివారితః ।।

ఆగతః కిం వివాహార్థం వద తథ్యం నగేశ్వర ।। ౯ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యేవం వచనం శ్రుత్వా తవ విస్మిత చేతసః ।।

ఉవాచ త్వాం మునే తథ్యం వాక్యం స హిమవాన్ గిరిః ।। 2.3.41.౧౦ ।।

హిమవానువాచ ।।

హే నారద మహాప్రాజ్ఞాగతో నైవాధునా శివః ।।

వివాహార్థం చ పార్వత్యాస్సగణస్సవరాతకః ।। ౧౧ ।।

విశ్వకర్మకృతం చిత్రం విద్ధి నారద సద్ధియా ।।

విస్మయస్త్యజ దేవర్షే స్వస్థో భవ శివం స్మర ।। ౧౨ ।।

భుక్త్వా విశ్రమ్య సుప్రీతః కృపాం కృత్వా మమోపరి ।।

మైనాకాదిధరైస్సార్ద్ధం గచ్ఛ త్వం శంకరాన్తికమ్ ।। ౧౩ ।।

ఏభిస్సమేతో గిరిభిర్మహామత సంప్రార్థ్య శీఘ్రం శివమత్ర చానయ ।।

దేవైస్సమేతం చ మహర్షిసంఘైస్సురాసురైరర్చితపాదపల్లవమ్ ।। ౧౪ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

తథేతి చోక్త్వాగమ ఆశు హి త్వం సద్రైవ త్రైశ్శైలసుతాదిభిశ్చ ।।

తత్రత్యకృత్యం సువిధాయ భుక్త్వా మహామనాస్త్వం శివస న్నిధానమ్ ।।౧౫।।

తత్ర దృష్టో మహాదేవో దేవాదిపరివారితః ।।

నమస్కృతస్త్వయా దీప్తశ్శైలైస్తైర్భక్తితశ్చ వై ।।౧౬।।

తదా మయా విష్ణునా చ సర్వే దేవాస్సవాసవాః ।।

పప్రచ్ఛుస్త్వాం మునే సర్వే రుద్రస్యానుచరాస్తథా ।। ౧౭ ।।

విస్మితాః పర్వతాన్దృష్ట్వా సన్దేహాకులమానసాః ।।

మైనాకసహ్యమేర్వాద్యాన్నానాలంకారసంయుతాన్ ।। ౧౮ ।।

దేవా ఊచుః ।।

హే నారద మహాప్రాజ్ఞ విస్మితస్త్వం హి దృశ్యసే ।।

సత్కృతోఽసి హిమాగేన కిం న వా వద విస్తరాత్ ।।౧౯।।

ఏతే కస్మాత్సమాయాతాః పర్వతా ఇహ సత్తమాః ।।

మైనాకసహ్యమేర్వాద్యాస్సుప్రతాపాస్స్వలంకృతాః ।।2.3.41.౨౦।।

కన్యాం దాస్యతి శైలోఽసౌ స భవేే వా న నారద ।।

హిమాలయగృహే తాత కిం భవత్యద్య తద్వద ।। ౨౧ ।।

ఇతి సన్దిగ్ధమనసామస్మాకం చ దివౌకసామ్।।

వద్ త్వం పృచ్ఛమానానాం సన్దేహం హర సువ్రత ।। ౨౨ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తేషాం విష్ణ్వాదీనాన్దివౌకసామ్ ।।

అవోచస్తాన్మునే త్వం హి విస్మితస్త్వాష్ట్రమాయయా ।। ౨౩ ।।

ఏకాన్తమాశ్రిత్య చ మాం హి విష్ణుమభాషథా వాక్యమిదం మునే త్వమ్ ।।

శచీపతిం సర్వసురేశ్వరం వై పక్షాచ్ఛిదం పూర్వరిపున్ధరాణామ్ ।। ౨౪ ।।

నారద ఉవాచ ।।

త్వాష్ట్రా కృతస్తద్వికృతం విచిత్రం విమోహనం సర్వదివౌకసాం హి ।।

యేనైవ సర్వాన్స విమోహితుం సురాన్సమిచ్ఛతి ప్రేమత ఏవ యుక్త్యా ।। ౨౫ ।।

పురా కృతస్తస్య విమోహనస్త్వయా సువిస్మృతస్తత్ సకలం శచీపతే ।।

తస్మాదసౌ త్వాం విజిగీషురేవ గృహే ధ్రువస్తస్య గిరేర్మహాత్మన ।। ౨౬ ।।

అహం విమోహితస్తేన ప్రతిరూపేణ భాస్వతా ।।

తథా విష్ణుః కృతస్తేన బ్రహ్మ శక్రోఽపి తాదృశః ।। ౨౭ ।।

కిమ్బహూక్తేన దేవేశ సర్వదేవగణాః కృతాః ।।

కృత్రిమాశ్చిత్రరూపేణ న కించిదవశేషితమ్।।౨౮।।

విమోహనార్థం సర్వేషాం దేవానాం చ విశేషతః ।।

కృతా మాయా చిత్రమయీ పరిహాసవికారిణీ ।। ౨౯ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

తచ్ఛ్రుత్వా వచనస్తస్య దేవేన్ద్రో వాక్యమబ్రవీత్ ।।

విష్ణుమ్ప్రతి తదా శీఘ్రం భయాకులతనుర్హరిమ్ ।। 2.3.41.30 ।।

।। దేవేన్ద్ర ఉవాచ ।।

దేవదేవ రమానాథ త్వష్టా మాం నిహనిష్యతి।।

పుత్రశోకేన తప్తోఽసౌ వ్యాజేనానేన నాన్యథా ।।3౧।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా దేవదేవో జనార్దనః ।।

ఉవాచ ప్రహసన్ వాక్యం శక్రమాశ్వాసయంస్తదా ।।3౨।।

విష్ణురువాచ।।

నివాతకవచైః పూర్వం మోహితోఽసి శచీపతే।।

మహావిద్యావలేనైవ దానవైః పూర్వవైరిభిః ।।33।।

పర్వతో హిమవానేష తథాన్యేఽఖిలపర్వతాః।।

విపక్షా హి కృతాస్సర్వే మమ వాక్యాచ్చ వాసవ ।।3౪।।

తేనుస్మృత్యా తు వై దృష్ట్వా మాయయా గిరయో హ్యమీ ।। ।।

జేతుమిచ్ఛన్తు యే మూఢా న భేతవ్యమరావపి।।3౫।।

ఈశ్వరో నో హి సర్వేషాం శంకరో భక్తవత్సలః ।।

సర్వథా కుశలం శక్ర కరిష్యతి న సంశయః ।। 3౬ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఏవం సంవదమానన్తం శక్రం వికృతమానసమ్ ।।

హరిణోక్తశ్చ గిరిశో లౌకికీం గతిమాశ్రితః ।।3౭।।

ఈశ్వర ఉవాచ ।।

హే హరే హే సురేశాన కిమ్బ్రూథోఽద్య పరస్పరమ్ ।।

ఇత్యుక్త్వా తౌ మహేశానో మునే త్వామ్ప్రత్యువాచ సః ।। ౩౮ ।।

కింను వక్తి మహాశైలో యథార్థం వద నారద ।।

వృత్తాన్తం సకలమ్బ్రూహి న గోప్యం కర్తుమర్హసి।।౩౯।।

దదాతి వా నైవ దదాతి శైలస్సుతాం స్వకీయాం వద తచ్చ శీఘ్రమ్ ।।

కిన్తే దృష్టం కిం కృతనత్ర గత్వా ప్రీత్యా సర్వం తద్వదాశ్వద్య తాత ।। 2.3.41.౪౦ ।। ।।
బ్రహ్మోవాచ ।।

హత్యుక్తశ్శమ్భునా తత్ర మునే త్వన్దేవదర్శనః ।।

సర్వం రహస్యవోచో వై యద్దృష్టన్తత్ర మణ్డపే ।। ౪౧ ।।

నారద ఉవాచ।।

దేవదేవ మహాదేవ శృణు మద్వచనం శుభమ్ ।।

నాస్తి విఘ్నభయం నాథ వివాహే కించిదేవ హి ।। ౪౨ ।।

అవశ్యమేవ శైలేశస్తుభ్యం దాస్యతి కన్యకామ్ ।।

త్వామానయితుమాయాతా ఇమే శైలా న సంశయః ।। ౪౩ ।।

కిన్తు హ్యమరమోహార్థం మాయా విరచితాద్భుతా ।।

కుతూహలార్థం సర్వజ్ఞ న కశ్చిద్విఘ్నసమ్భవః ।। ౪౪ ।।

విచిత్రమ్మణ్డపం గేహేఽకార్షీత్తస్య తదాజ్ఞయా ।।

విశ్వకర్మా మహామాయీ నానాశ్చర్యమయం విభో ।। ౪౫।।

సర్వదేవసమాజశ్చ కృతస్తత్ర విమోహనః ।।

తన్దృష్ట్వా విస్మయం ప్రాప్తోహం తన్మాయావిమోహితః ।। ౪౬ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

తచ్ఛ్రుత్వా తద్వచస్తాత లోకాచారకరః ప్రభుః ॥

హర్షాదీన్ప్రహసఞ్చమ్భురువాచ సకలాన్సురాన్ ॥౪౭॥

ఈశ్వర ఉవాచ ॥

కన్యాం దాస్యతి చేన్మహ్యం పర్వతో హి హిమాచలః ॥

మాయయా మమ కిం కార్యం వద విష్ణో యథాతథమ్ ॥౪౮॥

హే బ్రహ్మఞ్చక్ర మునయస్తురా బ్రూత యథార్థతః ॥

మాయయా మమ కిం కార్యం కన్యాం దాస్యతి చేద్గిరిః ॥ ౪౯ ॥

కేనాప్యుపాయేన ఫలం హి సాధ్యమిత్యుచ్యతే పణ్డితైర్న్యాయవిద్భిః ॥

తస్మాత్సర్వైర్విగమ్యతాం శీఘ్రమేవ కార్యార్థిభిర్విష్ణుపురోగమైశ్చ ॥ 2.3.41.౫౦ ॥

బ్రహ్మోవాచ ॥

ఏవం సంవదమానోఽసౌ దేవైశ్శమ్భురభూత్తదా ॥

కృతః స్మరేణైవ వశీ వశం వా ప్రాకృతో నరః॥౫౧॥

అథ శమ్భ్వాజ్ఞయా సర్వే విష్ణ్వాద్యా నిర్జరాస్తదా ॥

ఋషయశ్చ మహాత్మానో యయుర్మోహభ్రమాపహమ్ ॥౫౨॥

పురస్కృత్య మునే త్వాం చ పర్వతాంస్తాన్సవిస్మయాః ॥

హిమాద్రేశ్చ తదా జగ్ముర్మన్దిరమ్పరమాద్భుతమ్ ॥౫౩॥

అథ విష్ణ్వాదిసంయుక్తో ముదితైస్స్వబలైర్యుతః॥

ఆజగామోపహైమాగపురం ప్రముదితో హరః ॥౫౪॥॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం తృతీయే పార్వతీఖణ్డే మణ్డపరచనావర్ణనం నామైకచత్వారింశోఽధ్యాయః ॥౪౧॥

2.3.42

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

అథాకర్ణ్య గిరీశశ్చ నిజపుర్య్యుపకణ్ఠతః ।।

ప్రాప్తమీశం సర్వగం వై ముముదేతి హిమాలయః ।। ౧ ।।

అథ సమ్భృతసమ్భార స్సమ్భాషాం కర్తుమీశ్వరమ్ ।।

శైలాన్స్రస్థాపయామాస బ్రాహ్మణానపి సర్వశః ।। ౨ ।।।

స్వయం జగామ సద్భక్త్యా ప్రాణేప్సున్ద్రష్టుఽమీశ్వరమ్ ।।

భక్త్యుద్రుతమనాశ్శైలః ప్రశంసన్ స్వవిధిమ్ముదా ।।౩।।

దేవసేనాం తదా దృష్ట్వా హిమవాన్విస్మయం గతః ।।

జగామ సమ్ముఖస్తత్ర ధన్యోఽహమితి చిన్తయన్ ।।౪।।

దేవా హి తద్బలం దృష్ట్వా విస్మయమ్పరమం గతాః ।।

ఆనన్దమ్పరమమ్ప్రాపుర్దేవాశ్చ గిరయస్తథా ।।౫।।

పర్వతానాం మహాసేనా దేవానాం చ తథా మునే ।।

మిలిత్వా విరరాజేవ పూర్వపశ్చిమసాగరౌ ।।౬।।

పరస్పరం మిలిత్వా తే దేవాశ్చ పర్వతాస్తథా ।।

కృతకృత్యన్తథాత్మానమ్మేనిరే పరయా ముదా ।।౭।।

అథేశ్వరమ్పురో దృష్ట్వా ప్రణనామ హిమాలయః ।।

సర్వే ప్రణేముర్గిరయో బ్రాహ్మణాశ్చ సదాశివమ్ ।।౮।।

వృషభస్థమ్ప్రసన్నాస్యన్నానాభరణభూషితమ్ ।।

దివ్యావయవలావణ్యప్రకాశితదిగన్తరమ్ ।। ౯ ।।

సుసూక్ష్మాహతసత్పట్టవస్త్రశోభితవిగ్రహమ్ ।।

సద్రత్నవిలసన్మౌలిం విహసన్తం శుచిప్రభమ్ ।।2.3.42.౧౦ ।।
భూషాభూతాహియుక్తాంగమద్భుతావయవప్రభమ్ ।।

దివ్యద్యుతిం సురేశైశ్చ సేవితం కరచామరైః ।। ౧౧ ।।
వామస్థితాచ్యుతన్దక్షభాగస్థితవిభుమ్ప్రభుమ్ ।।

పృష్ఠస్థితహరిం పృష్ఠపార్శ్వస్థితసురాదికమ్ ।। ౧౨।।

నానావిధిసురాద్యైశ్చ సంస్తుతం లోకశంకరమ్ ।।

స్వహేత్వాత్తతనుమ్బ్రహ్మసర్వేశం వరదాయకమ్ ।। ౧౩।।

సగుణం నిర్గుణం చాపి భక్తాధీనం కృపాకరమ్।।

ప్రకృతేః పురుషస్యాపి పరం సచ్చిత్సుఖాత్మకమ్ ।। ౧౪ ।।

ప్రభోర్దక్షిణభాగే తు దదర్శ హరిమచ్యుతమ్ ।।

వినతాతనయారూఢం నానాభూషణభూషితమ్ ।। ।। ౧౫ ।।

ప్రభోశ్చ వామభాగే తు మునే మాం సన్దదర్శ హ ।।

చతుర్ముఖం మహాశోభం స్వపరీవారసంయుతమ్ ।। ౧౬ ।।

ఏతౌ సురేశ్వరౌ దృష్ట్వా శివస్యాతి ప్రియౌ సదా ।।

ప్రణనామ గిరీశశ్చ సపరీవార ఆదరాత్ ।।౧౭।।

తథా శివస్య పృష్ఠే చ పార్శ్వయోస్తు విరాజితాన్ ।।

దేవాదీన్ప్రణనామాసౌ దృష్ట్వా గిరివరేశ్వరః ।। ౧౮ ।।

శివాజ్ఞయా పురో భూత్వా జగామ స్వపురం గిరిః ।।

శేషహర్యాత్మభూశ్శీఘ్రం మునిభిః నిర్జరాదిభిః ।। ౧౯ ।।

సర్వే మునిసురాద్యాశ్చ గచ్ఛన్తః ప్రభుణా సహ ।।

గిరేః పురం సముదితాః శశంసుర్బహు నారద ।। 2.3.42.౨౦ ।।

రచితే శిఖరే రమ్యే సంస్థాప్య దేవతాదికమ్ ।।
జగామ హిమవాంస్తత్ర యత్రాస్తి విధివేదికా ।।౨౧।।
కారయిత్వా విశేషేణ చతుష్కన్తో రణైర్యుతమ్ ।।
స్నానదానాదికం కృత్వా పరీక్షామకరోత్తదా ।।౨౨।।
స్వపుత్రాన్ప్రేషయామాస శివస్య నికటే తథా ।।
హిమో విష్ణ్వాదిసమ్పూర్ణవర్గయుక్తస్య శైలరాట్ ।।౨౩।।
కర్తుమైచ్ఛద్ద్వారాచారం మహోత్సవపురస్సరమ్ ।।
మహార్హయుతసర్వబన్ధుయుగ్ఘిమశైలరాట్ ।।౨౪।।
అథ తే గిరిపుత్రాశ్చ తత్ర గత్వా ప్రణమ్య తమ్ ।।
సస్వవర్గం ప్రార్థనాన్తామూచుశ్శైలేశ్వరస్య వై ।। ౨౫ ।।
తతస్తే స్వాలయం జగ్ముశ్శైలపుత్రాస్తదాజ్ఞయా ।।
శైలరాజాయ సంచఖ్యుస్తే చాయాన్తీతి హర్షితాః ।।౨౬।।
అథ దేవాః ప్రార్థనాన్తాం గిరేః శ్రుత్వాతిహర్షితాః ।।
మునే విష్ణ్వాదయస్సర్వే సేశ్వరా ముముదుర్భృశమ్ ।।౨౭।।
కృత్వా సువేషం సర్వేపి నిర్జరా మునయో గణాః ।।
గమనం చక్రురన్యేపి ప్రభుణా గిరిరాడ్గృహమ్ ।। ౨౮ ।।
తస్మిన్నవసరే మేనా ద్రష్టుకామాభవచ్ఛివమ్ ।।
ప్రభోరాహ్వయయామాస మునే త్వాం మునిసత్తమమ్ ।।౨౯।।
అగమస్త్వం మునే తత్ర ప్రభుణా ప్రేరితస్తదా।।
మనసా శివహృద్ధేతుం పూర్ణం కర్తుం తమిచ్ఛతా ।। 2.3.42.30 ।।
త్వాం ప్రణమ్య మునే మేనా ప్రాహ విస్మితమానసా ।।

ద్రష్టుకామా ప్రభో రూపం శంకరస్య మదాపహమ్ ।। ३౧ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాన్తృతీయే పార్వతీఖణ్డే దేవగిరిమేలవర్ణనం నామ ద్విచత్వారింశోఽధ్యాయః ।। ४౨ ।।

2.3.43

మేనోవాచ ।।

నిరీక్షిష్యామి ప్రథమం మునే తం గిరిజాపతిమ్ ।।

కీదృశం శివరూపం హి యదర్థే తప ఉత్తమమ్।।౧।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యజ్ఞానపరా సా చ దర్శనార్థం శివస్య చ ।।

త్వయా మునే సమం సద్యశ్చన్ద్రశాలాం సమాగతా ।। ౨ ।।

శివోఽపి చ తదా తస్యాం జ్ఞాత్వాహంకారమాత్మనః ।।

ప్రాహ విష్ణుం చ మాన్తాత లీలాకృత్వాద్భుతాంప్రభుః ।। ३ ।।

శివ ఉవాచ ।।

మదాజ్ఞయా యువాన్తాతౌ సదేవౌ చ పృథక్పృథక్ ।।

గచ్ఛతం హి గిరిద్వారం వయం పశ్చాద్వ్రజేమహి ।। ४ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యాకర్ణ్య హరిస్సర్వానాహూయోవాచ తన్మయాః ।।

సురాస్సర్వే తథైవాశు గమనం చక్రురుత్సుకాః ।। ౫ ।।

స్థితాం శిరోగృహే మేనాం మునే విశ్వేశ్వర త్వయా ।।

తథైవ దర్శయామాస హృద్విభ్రంశో యథా భవేత్ ।।౬।।

ఏతస్మిన్సమయే మేనా సేనాం చ పరమాం శుభామ్ ।।

నిరీక్షన్తీ మునే దృష్ట్వా సామాన్యం హర్షితాఽభవత్ ।। ౭ ।।

ప్రథమం చైవ గన్ధర్వాస్సున్దరాస్సుభగాస్తదా ।।

ఆయాతాశ్శుభవస్త్రాఢ్యా నానాలంకారభూషితాః ।।౮।।

నానావాహనసంయుక్తా నానావాద్యపరా యణా ।।

పతాకాభిర్విచిత్రాభిరప్సరోగణసంయుతాః ।।౯।।

అథ దృష్ట్వా వసుం తత్ర తత్పతిం పరమప్రభుమ్ ।।

మేనా ప్రహర్షితా హ్యాసీచ్ఛివోయమితి చాబ్రవీత్ ।।2.3.43.౧౦।।

శివస్య గణకా ఏతే న శివోయం శివాపతిః ।।

ఇత్యేవం త్వం తతస్తాం వై అవోచ ఋషిసత్తమ ।।౧౧।।

ఏవం శ్రుత్వా తదా మేనా విచారే తత్పరాఽభవత్ ।।

ఇతశ్చాభ్యధికో యో వై స చ కీదృగ్భవిష్యతి ।। ౧౨।।

ఏతస్మిన్నన్తరే యక్షా మణిగ్రీవాదయశ్చ యే ।।

తేషాం సేనా తయా దృష్టా శోభాదిద్విగుణీకృతా ।। ౧౩।।

తత్పతిం చ మణిగ్రీవం దృష్ట్వా శోభాన్వితం హి సా ।।

అయం రుద్రశ్శివాస్వామీ మేనా ప్రాహేతి హర్షితా ।। ౧౪।।

నాయం రుద్రశ్శివాస్వామీ సేవకోయం శివస్య వై ।।

ఇత్యవోచోగపత్నై్య త్వం తావద్వహ్నిస్స ఆగతః ।। ౧౫।।

తతోఽపి ద్విగుణాం శోభాం దృష్ట్వా తస్య చ సాబ్రవీత్ ।।

రుద్రోఽయం గిరిజాస్వామీ తదా నేతి త్వమబ్రవీః ।। ౧౬ ।।

తావద్యమస్సమాయాతస్తతోఽపి ద్విగుణప్రభః।।

తం దృష్ట్వా ప్రాహ సా మేనా రుద్రోఽయమితి హర్షితా ।। ౧౭ ।।

నేతి త్వమబ్రవీస్తాం వై తావన్నిర్ఋతిరాగతః ।।
బిభ్రాణో ద్విగుణాం శోభాం శుభః పుణ్యజనప్రభుః ।। ౧౮ ।।
తం దృష్ట్వా ప్రాహ సా మేనా రుద్రోఽయమితి హర్షితా ।।
నేతి త్వమబ్రవీస్తాం వై తావద్వరుణ ఆగతః ।। ౧౯।।
తతోఽపి ద్విగుణాం శోభాం దృష్ట్వా తస్య చ సాబ్రవీత్ ।।
రుద్రోఽయం గిరిజాస్వామీ తద్వా నేతి త్వమబ్రవీః।।2.3.43.౨౦ ।।
తావద్వాయుస్సమాయాతస్తతోఽపి ద్విగుణప్రభః ।।
తం దృష్ట్వా ప్రాహ సా మేనా రుద్రోయమితి హర్షితా ।। ౨౧ ।।
నేతి త్వమబ్రవీస్తాం వై తావద్ధనద ఆగతః ।।
తతోఽపి ద్విగుణాం శోభాం బిభ్రాణో గుహ్యకాధిపః ।।౨౨।।
తం దృష్ట్వా ప్రాహ సా మేనా రుద్రోఽయమితి హర్షితా ।।
నేతి త్వమబ్రవీస్తాం వై తావదీశాన ఆగతః।।౨౩।।
తతోఽపి ద్విగుణాం శోభాం దృష్ట్వా తస్య చ సాబ్రవీత్ ।।
రుద్రోఽయం గిరిజాస్వామీ తదా నేతి త్వమబ్రవీః।।౨౪।।
తావదిన్ద్రస్సమాయాతస్తతోఽపి ద్విగుణప్రభః ।।
సర్వామరవరో నానాదివ్యభస్త్రిదివేశ్వరః ।। ౨౫ ।।
తం దృష్ట్వా శంకరస్సోఽయమితి సా ప్రాహ మేనకా ।।
శక్రస్సురపతిశ్చాయం నేతి త్వం తదాబ్రవీః ।।౨౬।।
తావచ్చన్ద్రస్సమాయాతశ్శోభా తద్ద్విగుణా దధత ।।
దృష్ట్వా తం ప్రాహ రుద్రోఽయం తాం తు నేతి త్వమబ్రవీః ।। ౨౭ ।।
తావత్సూర్యస్సమాయాతశ్శోభా తద్ద్విగుణా దధత్ ।।

దృష్ట్వా తం ప్రాహ సా సోయన్తాంతు నేతి త్వమబ్రవీః ।।౨౮।।

తావత్సమాగతాస్తత్ర భృగ్వాద్యాశ్చ మునీశ్వరాః ।।

తేజసో రాశయస్సర్వే స్వశిష్యగణసంయుతాః ।।౨౯।।

తన్మధ్యే చైవ వాగీశం దృష్ట్వా సా ప్రాహ మేనకా ।।

రుద్రోఽయం గిరిజాస్వామీ తదా నేతి త్వమబ్రవీః ।।2.3.43.30 ।।

తావద్బృహ్మ సమాయాత స్తేజసాం గశిరుత్తమః ।।

సర్షివర్య్యసుతస్సాక్షాద్ధర్మపుంజ ఇవ స్తుతః ।।3 ౧ ।।

దృష్ట్వా సా తం తదా మేనా మహాహర్షవతీ మునే ।।

సోఽయం శివాపతిః ప్రాహ తాం తు నేతి త్వమబ్రవీః ।।3౨।।

ఏతస్మిన్నన్తరే తత్ర విష్ణుర్దేవస్సమాగతః।।

సర్వశోభాన్వితః శ్రీమాన్మేఘశ్యామశ్చతుర్భుజః ।।33।।

కోటికన్దర్ప్యలావణ్యః పీతామ్బరధరస్స్వరాట్।।

రాజీవలోచనశ్శాన్తః పక్షీన్ద్రవరవాహనః।। ।।3౪।।

శంఖాదిలక్షణైర్యుక్తో ముకుటాదివిభూషితః।।

శ్రీవత్సవక్షా లక్ష్మీశో హ్యప్రమేయ ప్రభాన్వితః।।3౫।।

తం దృష్ట్వా చకితాక్ష్యాసీన్మహాహర్షేణ సాఽబ్రవీత్।।

సోఽయం శివాపతిః సాక్షాచ్ఛివో వై నాత్ర సంశయః ।।3౬।।

అథ త్వం మేనకావాక్యమాకర్ణ్యోవాచ ఊతికృత్।।

నాయం శివాపతిరయం కిన్త్వయం కేశవో హరిః ।।3౭।।

శంకరోఖిలకార్య్యస్య హ్యధికారీ చ తత్ప్రియః ।।

అతోఽధికో వరో జ్ఞేయస్స శివః పార్వతీపతిః ।।3౮।।

తచ్ఛోభాం వర్ణితుం మేనే మయా నైవ హి శక్యతే ।।
స ఏవాఖిలబ్రహ్మాణ్డపతిస్సర్వేశ్వరః స్వరాట్ ।। ౩౯ ।।
।। బ్రహ్మోవాచ ।।
ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తస్య మేనా మేనే చ తాం శుభామ్ ।।
మహాధనాం భాగ్యవతీ కులత్రయసుఖావహామ్ ।।2.3.43.౪౦।।
ఉవాచ చ ప్రసన్నాస్యా ప్రీతియుక్తేన చేతసా ।।
స్వభాగ్యమధికం చాపి వర్ణయన్తీ ముహుర్ముహుః।।౪౧।।
మేనోవాచ ।।
ధన్యాహం సర్వథా జాతా పార్వత్యా జన్మనాధునా ।।
ధన్యో గిరీశ్వరోప్యద్య సర్వం ధన్యతమం మమ ।। ౪౨ ।।
యేయే దృష్ట్వా మయా దేవా నాయకాస్సుప్రభాన్వితాః ।।
ఏతేషాం యః పతిస్సోఽత్ర పతిరస్యా భవిష్యతి ।। ౪౩ ।।
అస్యాః కిం వర్ణ్యతే భాగ్యమపి వర్షశతైరపి ।।
వర్ణితుం శక్యతే నైవ తత్రప్రభుప్రాప్తిదర్శనాత ।।౪౪।।
బ్రహ్మోవాచ ।।
ఇత్యవాదీచ్చ సా మేనా ప్రేమనిర్భరమానసా ।।
తావత్సమాగతో రుద్రోఽద్భుతోతికారకః ప్రభుః ।।౪౫।।
అద్భుతాత్మాగణాస్తాత మేనాగర్వాపహారకాః ।।
ఆత్మానం దర్శయన్ మాయానిర్లిప్తం నిర్వికారకమ్ ౪౪౬।।
తమాగతమభిప్రేత్య నారద త్వం మునే తదా ।।
మేనామవోచః సుప్రీత్యా దర్శయంస్తం శివాపతిమ్ ।।౪౭।।

।। నారద ఉవాచ ।।

అయం స శంకరస్సాక్షాద్దృశ్యతాం సున్దరి త్వయా ।।

యదర్థే శివయా తప్తం తపోఽతి విపినే మహత్ ।। ౪౮ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా హర్షితా మేనా తం దదర్శ ముదా ప్రభుమ్ ।।

అద్భుతాకృతిమీశానమద్భుతానుగమద్భుతమ్ ।। ౪౯ ।।

తావదేవ సమాయాతా రుద్రసేనా మహాద్భుతా ।।

భూతప్రేతాదిసంయుక్తా నానాగణసమన్వితా ।। 2.3.43.౫౦ ।।

వాత్యారూపధరాః కేచిత్పతాకామర్మరస్వనా ।।

వక్రతుండాస్తత్ర కేచిద్విరూపాశ్చాపరే తథా ।। ౫౧ ।।

కరాలాః శ్మశ్రులాః కేచిత్కేచిత్ఖఞ్జా హ్యలోచనాః ।।

దణ్డపాశధరాః కేచిత్కేచిన్ముద్గరపాణయః ।। ౫౨ ।।

విరుద్ధవాహనాః కేచిచ్ఛృంగనాదవివాదినః ।।

డమరోర్వాదినః కేచిత్కేచిద్గోముఖవాదినః ।। ౫3 ।।

అముఖా విముఖాః కేచిత్కేచిద్బహుముఖా గణాః ।।

అకరా వికరాః కేచిత్కేచిద్బహుకరా గణాః ।।౫౪।।

అనేత్రా బహునేత్రాశ్చ విశిరాః కుశిరాస్తథా ।।

అకర్ణా బహుకర్ణాశ్చ నానావేషధరా గణాః ।। ౫౫ ।।

ఇత్యాదివికృతాకారా అనేకే ప్రబలా గణాః ।।

అసంఖ్యాతాస్తథా తాత మహావీరా భయంకరాః ।। ౫౬ ।।

అంగుల్యా దర్శయఀస్త్వం తాం మునే రుద్రగణాఀస్తతః ।।

హరస్య సేవకాన్పశ్య హరం చాపి వరాననే ॥ ౫౭ ॥

అసంఖ్యాతాన్ గణాన్ దృష్ట్వా భూతప్రేతాదికాన్ మునే ॥

తత్క్షణాదభవత్సా వై మేనకా త్రాససంకులా ॥ ౫౮ ॥

తన్మధ్యే శంకరం చైవ నిర్గుణం గుణవత్తరమ్ ॥

వృషభస్థం పఞ్చవక్త్రం త్రినేత్రం భూతిభూషితమ్ ॥ ౫౯ ॥

కపర్దినం చన్ద్రమౌలిం దశహస్తం కపాలి నమ్ ॥

వ్యాఘ్రచర్మోత్తరీయఞ్చ పినాకవరపాణినమ్ ॥ 2.3.43.౬౦ ॥

శూలయుక్తం విరూపాక్షం వికృతాకారమాకులమ్ ॥

గజచర్మ వసానం హి వీక్ష్య త్రేసే శివాప్రసూః ॥ ౬౧ ॥

చకితాం కమ్పసంయుక్తాం విహ్వలాం విభ్రమద్ధియమ్ ॥

శివోఽయమితి చాంగుల్యా దర్శయంస్తాం త్వమబ్రవీః ॥ ౬౨ ॥।

త్వదీయం తద్వచః శ్రుత్వా వాతాహతలతా ఇవ ॥

సా పపాత ద్రుతమ్భూమౌ మేనా దుఃఖభరా సతీ ॥ ౬3 ॥

కిమిదం వికృతం దృష్ట్వా వఞ్చితాహం దురాగ్రహే ॥

ఇత్యుక్త్వా మూర్చ్ఛితా తత్ర మేనకా సాఽభవత్క్షణాత్ ॥ ౬౪ ॥

అథ ప్రయత్నైర్వివిధైస్సఖీభిరుపసేవితా ॥

లేభే సంజ్ఞాం శనై మేనా గిరీశ్వరప్రియా తదా ॥ ౬౫ ॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం తృతీయే పార్వతీఖణ్డే శివాద్భుతలీలావర్ణనం నామ త్రిచత్వారింశోఽధ్యాయః ॥ ౪3 ॥

2.3.44

॥ బ్రహ్మోవాచ ॥

సంజ్ఞాం లబ్ధా తతస్సా చ మేనా శైలప్రియా సతీ ।।
విలలాపాతిసంక్షుబ్ధా తిరస్కారమథాకరోత్ ।। ౧ ।।
తత్ర తావత్స్వపుత్రాఽశ్చ నినిన్ద ఖలితా ముహుః ।।
ప్రథమం సా తతః పుత్రీ కథయామాస దుర్వచః ।। ౨ ।।
।। మేనోవాచ।।
మునే పురా త్వయా ప్రోక్తం వరిష్యతి శివా శివమ్ ।।
పశ్చాద్ధిమవతః కృత్యం పూజార్థం వినివేశితమ్ ।। ౩ ।।
తతో దృష్టం ఫలం సత్యం విపరీతమనర్థకమ్ ।।
మునేఽధమాహం దుర్బుద్ధే సర్వథా వఞ్చితా త్వయా ।।౪।।
పునస్తయా తపస్తప్తం దుష్కరం మునిభిశ్చ యత్ ।।
తస్య లబ్ధం ఫలం హ్యేతత్పశ్యతాం దుఃఖదాయకమ్ ।। ౫ ।।
కిం కరోమి క్వ గచ్ఛామి కో మే దుఃఖం వ్యపోహతామ్ ।।
కులాదికం వినష్టం మే విహితం జీవితం మమ ।। ౬ ।।
క్వ గతా ఋషయో దివ్యాః శ్మశ్రూణి త్రోటయామ్యహమ్ ।।
తపస్వినీ చ యా పత్నీ సా ధూర్తా స్వయమాగతా ।। ౭ ।।
కేషాఞ్చైవాపరాధేన సర్వం నష్టం మమాధునా ।।
ఇత్యుక్త్వా వీక్ష్య చ సుతామువాచ వచనం కటు ।।౮।।
కిం కృతం తే సుతే దుష్టే కర్మ దుఃఖకరం మమ ।।
హేమ దత్త్వా త్వయానీతః కాచో వై దుష్టయా స్వయమ్ ।।౯।।
హిత్వా తు చన్దనం భూయో లేపితః కర్దమస్త్వయా ।।
హంసముడ్డీయ కాకో వై గృహీతో హస్తపఞ్జరే ।। 2.3.44.౧౦ ।।

హిత్వా బ్రహ్మజలం దూరే పీతం కూపోదకం త్వయా ॥
సూర్యం హిత్వా తు ఖద్యోతో గృహీతో యత్నతస్త్వయా ॥ ౧౧ ॥
తణ్డులాంశ్చ తథా హిత్వా కృతం వై తుషభక్షణమ్ ॥
ప్రక్షిప్యాజ్యం తథా తైలం కారణ్డం భుక్తమాదరాత్ ॥ ౧౨ ॥
సింహసేవాం తథా ముక్త్వా శృగాలస్సేవితస్త్వయా ॥
బ్రహ్మవిద్యాం తథా ముక్త్వా కుగాథా చ శ్రుతా త్వయా ॥ ౧౩ ॥
గృహే యజ్ఞవిభూతిం హి దూరీకృత్య సుమంగలామ్ ॥
గృహీతశ్చ చితాభస్మ త్వయా పుత్రి హ్యమంగలమ్ ॥ ౧౪ ॥
సర్వాన్ దేవవరాంస్త్యక్త్వా విష్ణ్వాదీన్పరమేశ్వరాన్ ॥
కృతం త్వయా కుబుద్ధ్యా వై శివార్థం తప ఈదృశమ్ ॥ ౧౫ ॥
ధిక్త్వా చ తవ బుద్ధిశ్చ ధిగ్రూపం చరితం తవ ॥
ధిక్ చోపదేశకర్తారం ధిక్సఖ్యావపి తే తథా ॥ ౧౬ ॥
ఆవాం చ ధిక్తథా పుత్రీ యౌ తే జన్మప్రవర్తకౌ ॥
ధిక్తే నారద బుద్ధిఞ్చ సప్తర్షీంశ్చ సుబుద్ధిదాన్ ॥ ౧౭ ॥
ధిక్కులం ధిక్క్రియాదాక్ష్యం సర్వం ధిగ్యత్కృతం త్వయా ॥
గృహన్తు ధుక్షితం త్వేతన్మరణం తు మమైవ హి ॥ ౧౮ ॥
పార్వతానామయం రాజా నాయాతు నికటే మమ ॥
సప్తర్షయస్స్వయం నైవ దర్శయన్తు ముఖమ్మమ ॥ ౧౯ ॥
సాధితం కిఞ్చ సర్వైస్తు మిలిత్వా ఘాతితం కులమ్ ॥
వన్ధ్యాహం న కథం జాతా గర్భో న గలితః కథమ్ ॥ 2.3.44.౨౦ ॥
అథో న వా మృతా చాహం పుత్రికా న మృతా కథమ్ ॥

రక్షసాద్య కథం నో వా భక్షితా గగనే పునః ।।౨౧।।

ఛేదయామి శిరస్తేఽద్య కిం కరోమి కలేవరైః ।।

త్యక్త్వా త్వాం చ కుతో యాయాం హాహా మే జీవితం హతమ్ ।।౨౨।।

।।బ్రహ్మోవాచ।।

ఇత్యుక్త్వా పతితా సా చ మేనా భూమౌ విమూర్ఛితా ।।

వ్యాకులా శోకరోషాద్యైర్న గతా భర్తృసన్నిధౌ।।౨౩।।

హాహాకారో మహానాసీత్త స్మిన్కాలే మునీశ్వర ।।

సర్వే సమాగతాస్తత్ర క్రమాత్తత్సన్నిధౌ సురాః ।।౨౪।।

పురా దేవమునే చాహమాగతస్తు స్వయం తదా ।।

మాం దృష్ట్వా త్వం వచస్తాం వై ప్రావోచ ఋషిసత్తమ ।।౨౫।।

నారద ఉవాచ ।।

యథార్థం సుందరం రూపం నా జ్ఞాతం తే శివస్య వై ।।

లీలయేదం ధృతం రూపం న యథార్థం శివేన చ ।।।౨౬।।

తస్మాత్క్రోధం పరిత్యజ్య స్వస్థా భవ పతివ్రతే ।।

కార్యం కురు హఠం త్యక్త్వా శివాం దేహి శివాయ చ ।। ౨౭ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

తదాకర్ణ్య వచస్తే సా మేనా త్వాం వాక్యమబ్రవీత్।।

ఉత్తిష్ఠేతో గచ్ఛ దూరం దుష్టాధమవరో భవాన్।।౨౮।।

ఇత్యుక్తే తు తయా దేవ ఇన్ద్రాద్యాః సకలాః క్రమాత్ ।।

సమాగత్య చ దిక్పాలా వచనం చేదమబ్రువన్ ।।౨౯।।

।। దేవా ఊచుః।।

హే మేనే పితృకన్యే హి శృణ్వస్మద్వచనమ్ముదా ।।
అయం వై పరమః సాక్షాచ్ఛివః పరసుఖావహః ।।2.3.44.30।।
కృపయా చ భవత్పుత్ర్యాస్తపో దృష్ట్వాతిదుస్సహమ్ ।।
దర్శనం దత్తవాఞ్ఛమ్భుర్వరం సద్భక్తవత్సలః ।। ౩౧ ।। ।
।। బ్రహ్మోవాచ ।।
అథోవాచ సురాన్మేనా విలప్యాతి ముహుర్ముహుః ।।
న దేయా తు మయా కన్యా గిరిశాయోగ్రరూపిణే ।।౩౨।।
కిమర్థన్తు భవన్తశ్చ సర్వే దేవాః ప్రపఞ్చితాః ।।
రూపమస్యాః పరన్నామ వ్యర్థీకర్తుం సముద్యతః ।।౩౩।।
ఇత్యుక్తే చ తయా తత్ర ఋషయస్సప్త ఏవ హి ।।
ఊచుస్తే వచ ఆగత్య వసిష్ఠాద్యా మునీశ్వర ।। ౩౪ ।।
సప్తర్షయః ఊచుః ।।
కార్యం సాధయితుమ్ప్రాప్తాః పితృకన్యే గిరిప్రియే ।।
విరుద్ధం చాత్ర ఉక్తార్థే కథమ్మన్యామహే వయమ్ ।।౩౫।।
బ్రహ్మోవాచ ।।
అయం వై పరమో లాభో దర్శనం శంకరస్య యత్ ।।
దానపాత్రం స తే భూత్వాగతస్తవ చ మందిరమ్ ।।। ౩౬ ।।
।। బ్రహ్మోవాచ ।।
ఇత్యుక్త్వా త్రైస్తతో మేనా మునివాక్యం మృషాకరోత్ ।।
ప్రత్యువాచ చ రుష్టా సా తానృషీఞ్జ్ఞానదుర్బలా ।।౩౭।।
మేనోవాచ ।।

శస్త్రాద్యైర్ఘాతయిష్యేహం న హాస్యే శంకరాయతామ్ ।।
దూరం గచ్ఛత సర్వే హి నాగన్తవ్యం మదన్తికే ।।౩౮।।
బ్రహ్మోవాచ ।।
ఇత్యుక్త్వా విరరామాశు సా విలప్యాతివిహ్వలా ।।
హాహాకారో మహానాసీత్తత్ర తద్వృత్తతో మునే ।। ౩౯ ।।
తతో హిమాలయస్తత్రాజగామాతిసమాకులః ।।
తాఞ్చ బోధయితుం ప్రీత్యా ప్రాహ తత్త్వఞ్చ దర్శయన్ ।। 2.3.44.౪౦ ।।
హిమాలయ ఉవాచ ।।
శృణు మేనే వచో మేఽద్య వికలాఽసి కథమ్ప్రియే ।।
కే కే సమాగతా గేహం కథం చైతాన్వినిన్దసి ।।౪౧।।
శంకరం త్వం చ జానాసి రూపం దృష్ట్వాసి విహ్వలా ।।
వికటం తస్య శంభోస్తు నానారూపాభిధస్య హి ।। ౪౨ ।।
స శంకరో మయా జ్ఞాతస్సర్వేషాం ప్రతిపాలకః ।।
పూజ్యానాం పూజ్య ఏవాసౌ కర్తానుగ్రహనిగ్రహాన్ ।। ౪౩ ।।
హఠం న కురు ముఞ్చ త్వం దుఃఖం ప్రాణప్రియేఽనఘే ।।
ఉత్తిష్ఠారం తథా కార్యం కర్తుమర్హసి సువ్రతే ।। ౪౪ ।।
యద్వై ద్వారగతశ్శంభుః పురా వికటరూపధృక్ ।।
నానాలీలాఞ్చ కృతవాఞ్చేతయామి చ తామిమామ్ ।। ౪౫ ।।
తన్మాహాత్మ్యం పరం దృష్ట్వా కన్యాం దాతుం త్వయా మయా ।।
అంగీకృతం తదా దేవి తత్ప్రమాణం కురు ప్రియే।।౪౬।।
బ్రహ్మోవాచ।।

ఇత్యుక్త్వా సోఽద్రినాథో హి విరరామ తతో మునే ।।

తదాకర్ణ్య శివామాతా మేనోవాచ హిమాలయమ్ ।। ४२ ।।

మేనోవాచ ।।

మద్వచః శ్రూయతాం నాథ తథా కర్తుం త్వమర్హసి ।।

గృహీత్వా తనుజాం చైనాం బద్ధ్వా కణ్ఠే తు పార్వతీమ్ ।। ४८ ।।

అధః పాతయ నిఃశంకం దాస్యే తాం న హరాయ హి ।।

తథైనామథవా నాథ గత్వా వై సాగరే సుతామ్ ।। ४९ ।।

నిమజ్జయ దయాం త్యక్త్వా తతోఽద్రీశ సుఖీ భవ ।।

యది దాస్యసి పుత్రీ త్వం రుద్రాయ వికటాత్మనే ।।

తర్హి త్యక్ష్యామ్యహం స్వామిన్నిశ్చయేన కలేవరమ్ ।। 2.3.44.५० ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యుక్తే చ తదా తత్ర వచనే మేనయా హఠాన్ ।।

ఉవాచ వచనం రమ్యం పార్వతీ స్వయమాగతా ।।५१।।

పార్వత్యువాచ ।।

మాతస్తే విపరీతా హి బుద్ధిర్జాతాఽశుభావహా ।।

ధర్మావలమ్బనాత్త్వం హి కథన్ధర్మం జహాసి వై।। ५२ ।।

అయం రుద్రోఽపరస్సాక్షాత్సర్వప్రభవ ఈశ్వరః ।

శమ్భుస్సురూపస్సుఖదస్సర్వశ్రుతిషు వర్ణితః ।।५3।।

మహేశశ్శంకరశ్చాయం సర్వదేవప్రభుస్స్వరాట్ ।।

నానారూపాభిధో మాతర్హరిబ్రహ్మాదిసేవితః ।। ५४ ।।

అధిష్ఠానం చ సర్వేషాం కర్తా హర్తా చ స ప్రభుః ।।

నిర్వికారీ త్రిదేవేశో హ్యవినాశీ సనాతనః ।। ౫౫ ।।

యదర్థే దేవతాస్సర్వా ఆయాతా కింకరీకృతాః ।।

ద్వారి తే సోత్సవాశ్చాద్య కిమతోఽన్యత్పరం సుఖమ్ ।। ౫౬ ।।

ఉత్తిష్ఠాతః ప్రయత్నేన జీవితం సఫలం కురు ।

దేహి మాం త్వం శివాయాస్మై స్వాశ్రమం కురు సార్థకమ్ ।।౫౭।।

దేహి మాం పరమేశాయ శంకరాయ జనన్యహో ।।

స్వీకురు త్వమిమం మాతర్వినయమ్మే బ్రవీమి తే ।।౫౮।।

చేన్న దాస్యసి తస్మై మాం న వృణేఽన్యమహం వరమ్ ।।

భాగం లభేత్కథం సైంహం శృగాలః పరవంచకః ।।౫౯।।

మనసా వచసా మాతః కర్మణా చ హరస్స్వయమ్ ।।

మయా వృతో వృతశ్చైవ యదిచ్ఛసి తథా కురు ।। 2.3.44.౬౦ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యాకర్ణ్య శివావాక్యం మేనా శైలేశ్వరప్రియా ।।

సువిలప్య మహాక్రుద్ధా గృహీత్వా తత్కలేవరమ్ ।। ౬౧ ।।

ముష్టిభిః కూర్పరైశ్చైవ దన్తాన్ఘర్షయతీ చ సా ।।

తాడయామాస తాం పుత్రీం విహ్వలాతిరుషాన్వితా ।।౬౨।।

యే తత్ర ఋషయస్తాత త్వదాద్యాశ్చాపరే మునే ।।

తద్ధస్తాత్తామ్పరిచ్ఛిద్య నిన్యుర్దూరతరం తతః ।।౬3।।

తాన్వై తథా విధాన్దృష్ట్వా భర్త్సయిత్వా పునః పునః ।।

ఉవాచ శ్రావయన్తీ సా దుర్వచో నిఖిలాన్పునః।। ౬౪ ।।

మేనోవాచ ।।

కిం మేనా హి కరిష్యేఽహం దుష్టాం గ్రహవతీం శివామ్ ।।
దాస్యామ్యస్యై గరస్తీవ్రం కూపే క్షేప్స్యామి వా ధ్రువమ్ ।।౬౫।।
ఛేత్స్యామి కాలీమథవా శస్త్రాస్త్రైర్బ్రారిఖణ్డశః ।।
నిమజ్జయిష్యే వా సిన్ధౌ స్వసుతామ్పార్వతీం ఖలు ।। ౬౬ ।।
అథవా స్వశరీరం హి త్యక్ష్యామ్యాశ్వన్యథా ధ్రువమ్ ।।
న దాస్యే శమ్భవే కన్యాం దుర్గాం వికటరూపిణే ।।౬౭।।
వరోఽయం కీదృశో భీమోఽనయా లబ్ధశ్చ దుష్టయా ।।
కారితశ్చోపహాసో మే గిరేశ్చాపి కులస్య హి ।। ౬౮ ।।
న మాతా న పితా భ్రాతా న బన్ధుర్గోత్రజోఽపి హి ।।
నో సురూపం న చాతుర్యం న గృహం వాస్య కించన ।। ౬౯ ।।
న వస్త్రం నాప్యలఙ్కారాస్సహాయాః కేఽపి తస్య న ।।
వాహనం న శుభం హ్యస్య న వయో న ధనన్తథా ।। 2.3.44.౭౦ ।।
న పావిత్ర్యం న విద్యా చ కీదృశః కాయ ఆర్తిదః ।।
కిం విలోక్య మయా పుత్రీ దేయాస్మై స్యాత్సుమంగలా ।। ౭౧ ।।
బ్రహ్మోవాచ ।।
ఇత్యాది సువిలప్యాథ బహుశో మేనకా తదా ।।
రురోదోచ్చైర్మునే సా హి దుఃఖశోకపరిప్లుతా ।। ౭౨ ।।
అథాహన్ద్రుతమాగత్యాకథయమ్మేనకాం చ తామ్।।
శివతత్త్వం చ పరమం కుజ్ఞానహరముత్తమమ్ ।। ౭౩ ।।
బ్రహ్మోవాచ ।।
శ్రోతవ్యమ్ప్రీతితో మేనే మదీయం వచనం శుభమ్ ।।

యస్య శ్రవణతః ప్రీత్యా కుబుద్ధిస్తే వినశ్యతి ।। ౭౪ ।।

శఙ్కరో జగతః కర్తా భర్తా హర్తా తథైవ చ ।।

న త్వం జానాసి తద్రూపం కథన్దుఃఖం సమీహసే ।। ౭౫ ।।

అనేకరూపనామా చ నానా లీలాకరః ప్రభుః ।।

సర్వస్వామీ స్వతన్త్రశ్చ మాయాధీశోఽవికల్పకః ।। ౭౬ ।।

ఇతి విజ్ఞాయ మేనే త్వం శివాన్దేహి శివాయ వై ।।

కుహఠన్త్యజ కుజ్ఞానం సర్వకార్యవినాశనమ్ ।। ౭౭ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యుక్తా సా మయా మేనా విలపన్తీ ముహుర్ముహుః ।।

లజ్జాం కించిచ్చనైస్త్యక్త్వా మునే మాం వాక్యమబ్రవీత్ ।।౭౮।।

మేనోవాచ ।।

కిమర్థన్తు భవాన్బ్రహ్మన్రూపమస్య మహావరమ్ ।।

వ్యర్థీకరోతి కిమియం హన్యతాం న స్వయం శివా ।। ౭౯ ।।

న వక్తవ్యం చ భవతా శివాయ ప్రతిదీయతామ్ ।।

న దాస్యేఽహం శివాయైనాం స్వసుతాం ప్రాణవల్లభామ్ ।। 2.3.44.౮౦ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యుక్తే తు తదా సిద్ధాః సనకాద్యా మహామునే ।।

సమాగత్య మహాప్రీత్యా వచనం హీదమబ్రువన్ ।। ౮౧ ।।

సిద్ధా ఊచుః ।।

అయమ్మై పరమస్సాక్షాచ్ఛివః పరసుఖావహః ।।

కృపయా చ భవత్పుత్ర్యై దర్శనన్దత్తవాన్ప్రభుః ।। ౮౨ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

అథోవాచ తు తాన్మేనా విలప్య చ ముహుర్ముహుః ।।

న దేయా తు మయా సమ్యగ్గిరిశాయోగ్రరూపిణే ।। ౮౩ ।।

కిమర్థన్తు భవన్తశ్చ సర్వే సిద్ధాః ప్రపఞ్చినః ।।

రూపమస్యాః పరం నామ వ్యర్థీకర్తు్తం సముద్యతాః ।। ౮౪ ।।

ఇత్యుక్తే చ తయా తత్ర మునేఽహం చకితోఽభవమ్ ।।

సర్వే విస్మయమాపన్నా దేవసిద్ధర్షిమానవాః।।౮౫।।

ఏతస్మిన్సమయే తస్యా హఠం శ్రుత్వా దృఢం మహత్।।

ద్రుతం శివప్రియో విష్ణుస్సమాగత్యాఽబ్రవీదిదమ్।।౮౬।।

విష్ణురువాచ।।

పితౄణాం చ ప్రియా పుత్రీ మానసీ గుణసంయుతా।।

పత్నీ హిమవతస్సాక్షాద్బ్రహ్మణః కులముత్తమమ్ ।।౮౭।।

సహాయాస్తాదృశా లోకే ధన్యా హ్యసి వదామి కిమ్ ।।

ధర్మస్యాధారభూతాసి కథం ధర్మం జహాసి హి ।।౮౮।।

దేవైశ్చ ఋషిభిశ్చైవ బ్రహ్మణా వా మయా తథా ।।

విరుద్ధం కథ్యతే కిం ను త్వయైవ సువిచార్యతామ్ ।।।౮౯।।

శివత్వం న చ జానాసి నిర్గుణస్య గుణస్స హి।।

విరూపస్స సురూపో హి సర్వసేవ్యస్సతాం గతిః ।।2.3.44.౯౦।।

తేనైవ నిర్మితా దేవీ మూలప్రకృతిరీశ్వరీ ।।

తత్పార్శ్వే చ తదా తేన నిర్మితః పురుషోత్తమః ।।౯౧।।

తాభ్యాం చాహం తథా బ్రహ్మ తతశ్చ గుణరూపతః ।।

అవతీర్య స్వయం రుద్రో లోకానాం హితకారకః ।। ౯౨ ।।

తతో వేదాస్తథా దేవా యత్కించిద్దృశ్యతే జగత్ ।।

స్థావరం జంగమం చైవ తత్సర్వం శకరాదభూత్ ।।౯౩।।

తద్రూపమ్వర్ణితం కేన జ్ఞాయతే కేన వా పునః ।।

మయా చ బ్రహ్మణా యస్య హ్యతో లబ్ధశ్చ నైవ హి ।।౯౪।।

ఆబ్రహ్మస్తమ్బపర్యంతం యత్కిఞ్చిద్దృశ్యతే జగత్ ।।

తత్సర్వం చ శివం విద్ధి నాత్ర కార్యా విచారణా ।।౯౫।।

స ఏవేదృక్స్వరూపేణావతీర్ణో నిజలీలయా ।।

శివాతపః ప్రభావాద్ధి తవ ద్వారి సమాగతః ।।౯౬।।

తస్మాత్త్వం హిమవత్పత్ని దుఃఖం ముఞ్చ శివమ్భజ ।।

భవిష్యతి మహానన్దః క్లేశో యాస్యతి సంక్షయమ్ ।।౯౭।।

బ్రహ్మోవాచ ।। ఏవమ్ప్రబోధితాయాస్తు మేనకాయా అభూన్మనే ।।

తస్యాస్తు కోమలం కించిన్మనో విష్ణుప్రబోధితమ్ ।। ౯౮ ।।

పరం హఠం న తత్యాజ కన్యాన్దాతుం హరాయ న ।।

స్వీచకార తదా మేనా శివమాయావిమోహి తా ।।౯౯।।

ఉవాచ చ హరిం మేనా కిఞ్చిద్బుద్ధ్వా గిరిప్రియా ।।

శ్రుత్వా విష్ణువచో రమ్యం గిరిజాజననీ హి సా।।2.3.44.౧౦౦।।

యది రమ్యతనుస్స స్యాత్తదా దేయా మయా సుతా ।।

నాన్యథా కోటిశో యత్నైర్వచ్మి సత్యన్దృఢం వచః ।।౧౦౧।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా వచనం మేనా తూష్ణీమాస దృఢవ్రతా ।।

శివేచ్ఛాప్రేరితా ధన్యా తథా యాఖిలమోహినీ ।। ౧౦౨ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం తృతీయే పార్వతీ ఖణ్డే మేనాప్రబోధవర్ణనో నామ చతుశ్చత్వారింశోఽధ్యాయః ।।౪౪।।

2.3.45

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఏతస్మిన్నన్తరే త్వం హి విష్ణునా ప్రేరితో ద్రుతమ్ ।।

అనుకూలయితుం శంభుమయాస్తన్నికటే మునే ।।౧।।

తత్ర గత్వా స వై రుద్రో భవతా సుప్రబోధితః ।।

స్తోత్రైర్నానావిధైస్సు్తత్వా దేవకార్యచికీర్షయా ।।౨।।

శ్రుత్వా త్వద్వచనం ప్రీత్యా శంభునా ధృతమద్భుతమ్ ।।

స్వరూపముత్తమన్దివ్యం కృపాలుత్వం చ దర్శితమ్ ।।౩।।

తద్దృష్ట్వా సున్దరం శమ్భుం స్వరూపమ్మన్మథా ధికమ్ ।।

అత్యహృష్యో మునే త్వం హి లావణ్యపరమాయనమ్ ।। ౪ ।।

స్తోత్రైర్నానావిధైస్సు్తత్వా పరమానన్దసంయుతః ।।

ఆగచ్ఛస్త్వం మునే తత్ర యత్ర మేనా స్థితాఖిలైః ।। ౫ ।।

తత్రాగత్య సుప్రసన్నో మునేఽతిప్రేమసంకులః ।।

హర్షయంస్తాం శైలపత్నీ మేనాన్త్వం వాక్యమబ్రవీః। ।। ౬ ।।

నారద ఉవాచ ।।

మేనే పశ్య విశాలాక్షి శివరూపమనుత్తమమ్ ।।

కృతా శివేన తేనైవ సుకృపా కరుణాత్మనా ।। ౭ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

శ్రుత్వా సా తద్వచో మేనా విస్మితా శైలకామినీ ।।

దదర్శ శివరూపన్తత్పరమానన్దదాయకమ్ ।। ౮ ।।

కోటిసూర్యప్రతీకాశం సర్వావయవసున్దరమ్ ।।

విచిత్రవసనం చాత్ర నానాభూషణభూషితమ్ ।। ౯ ।।

సుప్రసన్నం సుహాసం చ సులావణ్యం మనోహరమ్ ।।

గౌరాభం ద్యుతిసంయుక్తం చన్ద్రరేఖావిభూషితమ్। ।।2.3.45.౧౦।।

సర్వైర్దేవగణైః ప్రీత్యా విష్ణ్వాద్యైస్సేవితం తథా।।

సూర్యేణ చ్ఛత్రితం మూర్ధ్ని చన్ద్రేణ చ విశోభితమ్।।౧౧।।

సర్వథా రమణీయం చ భూషితస్య విభూషణైః ।।

వాహనస్య మహాశోభా వర్ణితుం నైవ శక్యతే ।।౧౨।।

గంగా చ యమునా చైవ విధత్తః స్మ సుచామరే।।

సిద్ధయోఽష్టౌ పురస్తస్య కుర్వన్తి స్మ సునర్త్తనమ్ ।।౧౩।।

మయా చైవ తదా విష్ణురిన్ద్రాద్యా హ్యమరాస్తథా ।।

స్వం స్వం వేషం సుసమ్భూష్య గిరిశేనాచరన్యుతాః ।।౧౪।।

తథా జయేతి భాషన్తో నానారూపా గణాస్తదా ।।

స్వలఙ్కృతమహామోదా గిరీశపురతోఽచరన్ ।। ౧౫ ।।

సిద్ధాశ్చోపసురాస్సర్వే మునయశ్చ మహాసుఖాః ।।

యయుశ్శివేన సుప్రీతాస్సకలాశ్చాపరే తథా।।౧౬।।

ఏవన్దేవాదయస్సర్వే కుతూహలసమన్వితాః ।।

పరంబ్రహ్మ గృణన్తస్తే స్వపత్నీభిరలంకృతాః ।।౧౭।।

విశ్వావసుముఖాస్తత్ర హ్యప్సరోగణసంయుతాః ।।

గాయన్త్యోప్యగ్రతస్తస్య పరమం శాఙ్కరం యశః ॥ ౧౮ ॥

ఇత్థం మహోత్సవస్తత్ర బభూవ మునిస త్తమ ॥

నానావిధో మహేశే హి శైలద్వారి చ గచ్ఛతి ॥ ౧౯ ॥

తస్మింశ్చ సమయే తత్ర సుషమా యా పరాత్మనః ॥

వర్ణితుం తాం విశేషేణ కశ్శక్నోతి మునీశ్వర ॥ 2.3.45.౨౦ ॥

తథావిధం చ తద్దృష్ట్వా మేనా చిత్రగతా ఇవ ॥

క్షణమాసీత్తతః ప్రీత్యా ప్రోవాచ వచనం మునే ॥ ౨౧ ॥

మేనోవాచ ॥

ధన్యా పుత్రీ మదీయా చ యయా తప్తం మహత్తపః ॥

యత్ప్రభావాన్మహేశాన త్వం ప్రాప్త ఇహ మద్గృహే ॥౨౨॥

మయా కృతా పురా యా వై శివనిన్దా దురత్యయా ॥

తాం క్షమస్వ శివాస్వామిన్సుప్రసన్నో భవాధునా ॥ ౨3 ॥

బ్రహ్మోవాచ ॥

ఇత్థం సమ్భాష్య సా మేనా సంస్తూయేన్దులలాటకమ్ ॥

సాఞ్జలిః ప్రణతా శైలప్రియా లజ్జాపరాఽభవత్ ॥ ౨౪ ॥

తావత్స్త్రియస్సమాజగ్ముర్హిత్వా కామాననేకశః ॥

బహ్వ్యస్తాః పురవాసిన్యశ్శివదర్శనలాలసాః ॥ ౨౫ ॥

మజ్జనం కుర్వతీ కాచిత్తచ్చూర్ణసహితా యయౌ ॥

ద్రష్టుం కుతూహలాఢ్యా చ శఙ్కరం గిరిజావరమ్ ॥ ౨౬ ॥

కాచిత్తు స్వామినస్సేవాం సఖీయుక్తా విహాయ చ ॥

సుచామరకరా ప్రీత్యాగాచ్ఛమ్భోర్దర్శనాయ వై ॥ ౨౭ ॥

కాచిత్తు బాలకం హిత్వా పిబన్తం స్తన్యమాదరాత్॥
అతృప్తం శఙ్కరన్ద్రష్టుం యయౌ దర్శనలాలసా ॥౨౮॥
రశనాం బధ్నతీ కాచిత్తయైవ సహితా యయౌ ॥
వసనం విపరీతం వై ధృత్వా కాచిద్యయౌ తతః॥౨౯॥
భోజనార్థం స్థితం కాన్తం హిత్వా కాచిద్యయౌ ప్రియా॥
ద్రష్టుం శివావరం ప్రీత్యా సతృష్ణా సకుతూహలా॥2.3.45.30॥
కాచిద్ధస్తే శలాకాం చ ధృత్వాంజనకరా ప్రియా ॥
అఞ్జిత్వైకాక్షి సన్ద్రష్టుం యయౌ శైలసుతావరమ్॥౩౧॥
కాచిత్తు కామినీ పాదౌ రఞ్జయన్తీ హ్యలక్తకైః ॥
శ్రుత్వా ఘోషం చ తద్ధిత్వా దర్శనార్థముపాగతా ॥ ౩౨ ॥
ఇత్యాది వివిధం కార్యం హిత్వా వాసం స్త్రియో యయుః ॥
దృష్ట్వా తు శాంకరం రూపం మోహం ప్రాప్తాస్తదాఽభవన్ ॥ 33 ॥
తతస్తాః ప్రేమసంవిగ్నాశ్శివదర్శనహర్షితాః ॥
నిధాయ హృది తన్మూర్తిం వచనం చేదమబ్రువన్ ॥౩౪॥
పురవాసిన్య ఊచుః॥
నేత్రాణి సఫలాన్యాసన్హిమవత్పురవాసినామ్ ॥
యో యోఽపశ్యదదో రూపం తస్య వై సార్థకం జనుః ॥౩౫॥
తస్యైవ సఫలం జన్మ తస్యైవ సఫలాః క్రియాః ॥
యేన దృష్టశ్శివస్సాక్షాత్సర్వపాపప్రణాశకః ॥౩౬॥
పార్వత్యా సాధితం సర్వం శివార్థం యత్తపః కృతమ్ ॥
ధన్యేయం కృతకృత్యేయం శివా ప్రాప్య శివమ్పతిమ్ ॥ ౩౭ ॥

యదీదం యుగలం బ్రహ్మన్ న యుంజ్యాచ్ఛివయోర్ముదా ॥

తదా చ సకలోఽప్యస్య శ్రమో నిష్ఫలతామియాత్ ॥ ౩౮ ॥

సమ్యక్ కృతం తథా చాత్ర యోజితం యుగ్మముత్తమమ్ ॥

సర్వేషాం సార్థతా జాతా సర్వకార్యసముద్భవా ॥ ౩౯ ॥

వినా తు తపసా శమ్భోర్దర్శనం దుర్లభన్నృణామ్ ॥

దర్శనాచ్ఛంకరస్యైవ సర్వే యాతాః కృతార్థతామ్ ॥ 2.3.45.౪౦ ॥

లక్ష్మీర్నారాయణం లేభే యథా వై స్వామినమ్పురా ॥

తథాసౌ పార్వతీ దేవీ హరమ్ప్రాప్య సుభూషితా ॥ ౪౧ ॥

బ్రహ్మాణం చ యథా లేభే స్వామినం వై సరస్వతీ ॥

తథాసౌ పార్వతీ దేవీ హరమ్ప్రాప్య సుభూషితా ॥౪౨॥

వయన్ధన్యాః స్త్రియస్సర్వాః పురుషాస్సకలా వరాః ॥

యే యే పశ్యన్తి సర్వేశం శంకరం గిరిజాపతిమ్ ॥౪౩॥

బ్రహ్మోవాచ ॥ ఇత్థముక్త్వా తు వచనం చన్దనైశ్చాక్షతైరపి ॥

శివం సమర్చయామాసుర్లాజాన్వవృషురాదరాత్॥౪౪॥

తస్థుస్తత్ర స్త్రియః సర్వా మేనయా సహ సోత్సుకాః॥

వర్ణయన్త్యోఽధికమ్భాగ్యమ్మేనాయాశ్చ గిరేరపి॥౪౫॥

కథాస్తథావిధాశ్శృణ్వంస్తద్వామా వర్ణితాశ్శుభాః ॥

ప్రహృష్టోఽభూత్ప్రభుః సర్వైర్మునే విష్ణ్వాదిభిస్తదా ॥౪౬॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం తృతీయే పార్వతీఖణ్డే శివసున్దరస్వరూపపురవాస్యుత్సవవర్ణనం నామ పఞ్చచత్వారింశోఽధ్యాయః ॥ ౪౫ ॥

2.3.46

॥ బ్రహ్మోవాచ ॥

అథ శంభుః ప్రసన్నాత్మా సదూతం స్వగణైస్సురైః ॥

సర్వైరన్యైర్గిరేర్ధామ జగామ సకుతూహలమ్ ॥ ౧ ॥

మేనాపి స్త్రీగణైస్తైశ్చ హిమాచలవరప్రియా ॥

తత ఉత్థాయ స్వగృహాభ్యంతరం సా జగామ హ ॥ ౨ ॥

నీరాజనార్థం శమ్భోశ్చ దీపపాత్రకరా సతీ ॥

సర్వర్షిస్త్రీగణైస్సాకమగచ్ఛద్ద్వారమాదరాత్ ॥ ౩ ॥

తత్రాగతం మహేశానం శంకరం గిరిజావరమ్ ॥

దదర్శ ప్రీతితో మేనా సేవితం సకలైస్సురైః ॥౪॥

చారుచంపకవర్ణాభం హ్యేకవక్త్రం త్రిలోచనమ్॥

ఈషద్ధాస్యప్రసన్నాస్యం రత్నస్వర్ణాదిభూషితమ్ ॥౫॥

మాలతీమాలయా యుక్తం సద్రత్నముకుటోజ్జ్వలమ్ ॥

సత్కంఠాభరణం చారువలయాంగదభూషితమ్ ॥౬॥

వహ్నిశౌచేనాతులేన త్వతిసూక్ష్మేణ చారుణా ॥

అమూల్యవస్త్రయుగ్మేన విచిత్రేణాతిరాజితమ్ ॥౭॥

చన్దనాగరుకస్తూరీచారుకుంకుమ భూషితమ్ ॥

రత్నదర్పణహస్తం చ కజ్జలోజ్జ్వలలోచనమ్ ॥౮॥

సర్వస్వప్రభయాచ్ఛన్నమతీవసుమనోహరమ్ ॥

అతీవ తరుణం రమ్యం భూషితాంగైశ్చ భూషితమ్ ॥౯॥

కామినీకాంతమవ్యగ్రం కోటిచన్ద్రాననాంబుజమ్ ॥

కోటిస్మరాధికతనుచ్ఛవిం సర్వాంగసుందరమ్ ।।2.3.46.౧౦।।

ఈదృగ్విధం సుదేవం తం స్థితం స్వపురతః ప్రభుమ్ ।।

దృష్ట్వా జామాతరం మేనా జహౌ శోకమ్ముదాఽన్వితా ।। ౧౧ ।।

ప్రశశంస స్వభాగ్యం సా గిరిజాం భూధరం కులమ్ ।।

మేనే కృతార్థమాత్మానం జహర్ష చ పునః పునః ।। ౧౨ ।।

నీరాజనం చకారాసౌ ప్రఫుల్లవదనా సతీ ।।

అవలోకపరా తత్ర మేనా జామాతరం ముదా ।। ౧౩ ।।

గిరిజోక్తమనుస్మృత్య మేనా విస్మయమాగతా ।।

మనసైవ హ్యువాచేదం హర్షఫుల్లాననామ్బుజా ।। ౧౪ ।।

యద్వై పురోక్తం చ తయా పార్వత్యా మమ తత్ర చ ।।

తతోధికం ప్రపశ్యామి సౌన్దర్యం పరమేశితుః ।। ౧౫ ।।

మహేశస్య సులావణ్యమనిర్వాచ్యం చ సంప్రతి ।।

ఏవం విస్మయమాపన్నా మేనా స్వగృహమాయయౌ ।।౧౬।।

ప్రశశంసుర్యువతయో ధన్యా ధన్యా గిరేః సుతా ।।

దుర్గా భగవతీత్యేవమూచుః కాశ్చన కన్యకాః।।౧౭।।

న దృష్టో వర ఇత్యేవమస్మాభిర్దానగోచరః ।।

ధన్యా హి గిరిజా దేవీమూచుః కాశ్చన కన్యకాః ।।౧౮।।

జగుర్గన్ధర్వప్రవరా ననృతుశ్చాప్సరోగణాః ।।

దృష్ట్వా శంకరరూపం చ ప్రహృష్టాస్సర్వదేవతాః।।౧౯।।

నానాప్రకారవాద్యాని వాదకా మధురాక్షరమ్ ।।

నానాప్రకారశిల్పేన వాదయామాసురాదరాత్ ।।2.3.46.౨౦।।

హిమాచలోఽపి ముదితో ద్వారాచారమథాకరోత్ ।।

మేనాపి సర్వనారీభిర్మహోత్సవపురస్సరమ్ ।।౨౧।।

పరపుచ్ఛాం చకారాసౌ ముదితా స్వగృహం యయౌ ।।

శివో నివేదితం స్థానం జగామ గణనిర్జరైః ।।౨౨।।

ఏతస్మిన్నన్తరే దుర్గాం శైలాన్తఃపురచారికా ।।

బహిర్జగ్ముస్సమాదాయ పూజితుం కులదేవతామ్ ।। ౨౩ ।।

తత్ర తాం దదృశుర్దేవా నిమేషరహితా ముదా ।।

సునీలాంజనవర్ణాభాం స్వాంగైశ్చ ప్రతిభూషితామ్। ।।౨౪।।
త్రినేత్రాదృతనేత్రాంతామన్యవారితలోచనామ్ ।।

ఈషద్ధాస్యప్రసన్నాస్యాం సకటాక్షాం మనోహరామ్ ।। ౨౫ ।।

సుచారుకబరీభారాం చారుపత్రక శోభితామ్ ।।

కస్తూరీబిన్దుభిస్సార్ద్ధం సిన్దూరబిన్దుశోభితామ్ ।।౨౬।।

రత్నేన్ద్రసారహారేణ వక్షసా సువిరాజితామ్ ।।

రత్నకేయూరవలయాం రత్నకజ్కణమండితామ్ ।। ౨౭ ।।

సద్రత్నకుణ్డలాభ్యాం చ చారుగణ్డస్థలోజ్జ్వలామ్ ।।
మణిరత్నప్రభాముష్టిదన్తరాజివిరాజితామ్ ।।౨౮।।

మధుబిమ్బాధరోష్ఠాం చ రత్నయావకసంయుతామ్ ।।

రత్నదర్పణహస్తాం చ క్రీడాపద్మవిభూషితామ్ ।। ౨౯ ।।

చన్దనాగురుకస్తూరీకుంకుమేనాతి చర్చితామ్ ।।

క్వణన్మంజీరపాదాం చ రక్తాంఘ్రితలరాజితామ్ ।। 2.3.46.30 ।।

ప్రణేముశ్శిరసా దేవీం భక్తియుక్తాః సమేనకామ్ ।।

సర్వే సురాదయో దృష్ట్వా జగదాద్యాం జగత్ప్రసూమ్ ।। ౩౧ ।।

త్రినేత్రో నేత్రకోణేన తాం దదర్శ ముదాన్వితః ।।

శివః సత్యాకృతిం దృష్ట్వా విజహౌ విరహజ్వరమ్ ।। ౩౨ ।।

శివస్సర్వం విసస్మార శివాసంన్యస్తలోచనః ।।

పులకాంచితసర్వాఙ్గో హర్షాద్గౌరీవిలోచనః ।।౩౩।।

అథ కాలీబహిః పుర్య్యాం గత్వా పూజ్య కులామ్బికామ్ ।।

వివేశ భవనం రమ్యం స్వపితుస్సద్విజాఙ్గనా ।।౩౪।।

శఙ్కరోపి సురైస్సార్ద్ధం హరిణా బ్రహ్మణా తథా ।।

హిమాచలసముద్దిష్టం స్వస్థానమగమన్ముదా ।।౩౫।।

తత్ర సర్వే సుఖం తస్థుస్సేవన్తశ్శఙ్కరం యథా ।।

సమ్మానితా గిరీశేన నానావిధసుసమ్పదా ।। ౩౬ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం తృతీయే పార్వతీఖణ్డే వరాగమాదివర్ణనం నామ షట్చత్వారింశోఽధ్యాయః ।।౪౬।।

2.3.47

బ్రహ్మోవాచ ।।

తతః శైలవరః సోపి ప్రీత్యా దుర్గోపవీతకమ్ ।।

కారయామాస సోత్సాహం వేదమన్త్రైశ్శివస్య చ ।।౧।।

అథ విష్ణ్వాదయో దేవా మునయస్సకుతూహలమ్ ।।

హిమాచలప్రార్థనయా వివేశాన్తర్గృహం గిరేః।।౨।।

శ్రుత్యాచారం భవాచారం విధాయ చ యథార్థతః ।।

శివామలంకృతాం చక్రుశ్శివదత్తవిభూషణైః ।। ౩ ।।

ప్రథమం స్నాపయిత్వా తాం భూషయిత్వాథ సర్వశః ।।

నీరాజితా సఖీభిశ్చ విప్రపత్నీభిరేవ చ ।। ౪ ।।

అహతామ్బరయుగ్మేన శోభితా వరవర్ణినీ ।।

విరరాజ మహాశైలదుహితా శఙ్కరప్రియా ।।౫।।

కంచుకీ పరమా దివ్యా నానారత్నాన్వితాద్భుతా ।।

విధృతా చ తయా దేవ్యా విలసన్త్యాధికం మునే ।।౬।।

సా బభార తథా హారం దివ్యరత్నసమన్వితమ్ ।।

వలయాని మహార్ఘాణి శుద్ధచామీకరాణి చ ।। ౭ ।।

స్థితా తత్రైవ సుభగా ధ్యాయన్తీ మనసా శివమ్ ।।

శుశుభేతి మహాశైలకన్యకా త్రిజగత్ప్రసూః ।।౮।।

తదోత్సవో మహానాసీదుభయత్ర ముదా వహః ।।

దానం బభూవ వివిధం బ్రాహ్మణేభ్యో వివర్ణితమ్ ।।౯।।

అన్యేషాం ద్రవ్యదానం చ బభూవ వివిధమ్మహత్ ।।

గీతవాద్యవినోదశ్చ తత్రోత్సవపురస్సరమ్ ।। 2.3.47.౧౦ ।।

అథ విష్ణురహం ధాతా శక్రాద్యా అమరాస్తథా ।।

మునయశ్చ మహాప్రీత్యా నిఖిలాస్సోత్సవా ముదా ।। ౧౧ ।।

సుప్రణమ్య శివాం భక్త్యా స్మృత్వా శివపదామ్బుజమ్ ।।

సమ్ప్రాప్య హిమగిర్యాజ్ఞాం స్వం స్వం స్థానే సమాశ్రితాః ।।౧౨।।

ఏతస్మిన్నన్తరే తత్ర జ్యోతిఃశాస్త్ర విశారదః ।।

హిమవన్తం గిరీన్ద్రం తం గర్గో వాక్యమభాషత ।।౧౩।।

।। గర్గ ఉవాచ ।।

హిమాచల ధరాధీశ స్వామిన్ కాలీపతిః ప్రభో ।।

పాణిగ్రహార్థం శంభుం చానయ త్వం నిజమందిరమ్ ।।౧౪।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

అథ తం సమయం జ్ఞాత్వా కన్యాదానోచితం గిరిః ।।

నివేదితం చ గర్గేణ ముముదేఽతీవ చేతసి ।।౧౫।।

మహీధరాన్ద్విజాంశ్చైవ పరానపి తదా గిరిః ।।

ప్రేషయామాస సుప్రీత్యా శివానయనకామ్యయా ।। ౧౬ ।।

తే పర్వతా ద్విజాశ్చైవ సర్వమంగలపాణయః ।।

సంజగ్మస్సోత్సవాః ప్రీత్యా యత్ర దేవో మహేశ్వరః ।।౧౭।।

తదా వాదిత్ర ఘోషేణ బ్రహ్మఘోషేణ భూయసా ।।

మహోత్సాహోఽభవత్తత్ర గీతనృత్యాన్వితేన హి ।।౧౮।।

శ్రుత్వా వాదిత్రనిర్ఘోషం సర్వే శంకరసేవకాః ।।

ఉత్థితాస్త్వేకపద్యేన సదేవర్షిగణా ముదా ।।౧౯।।

పరస్పరం సమూచుస్తే హర్షనిర్భరమానసాః ।।

అత్రాగచ్ఛంతి గిరయశ్శివానయనకామ్యయా ।।2.3.47.౨౦।।

పాణిగ్రహణకాలో హి నూనం సద్యస్సమాగతః ।।

మహద్భాగ్యం హి సర్వేషాం సంప్రాప్తమహి మన్మహే ।।౨౧।।

ధన్యా వయం విశేషేణ వివాహం శివయోర్ధ్రువమ్।।

ద్రక్ష్యామః పరమప్రీత్యా జగతాం మంగలాలయమ్ ।।౨౨।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఏవం యావదభూత్తేషాం సంవాదస్తత్ర చాదరాత్ ।।

తావత్సర్వే సమాయాతాః పర్వతేంద్రస్య మంత్రిణః ।। ౨౩ ।।

తే గత్వా ప్రార్థయాంచక్రుశ్శివ విష్ణ్వాదికానపి ।।

కన్యాదానోచితః కాలో వర్తతే గమ్యతామితి ।। ౨౪ ।।

తే తచ్ఛ్రుత్వా సురాస్సర్వే మునే విష్ణ్వాదయోఽఖిలాః ।।

ముముదుశ్చేతసాతీవ జయేత్యూచుర్గిరిం ద్రుతమ్।।౨౫।।

శివోఽపి ముముదేఽతీవ కాలీప్రాపణలాలసః ।।

గుప్తం చకార తచ్చిహ్నం మనస్యేవాద్భుతాకృతిః ।।౨౬।।

అథ స్నానం కృతన్తేన మఙ్గలద్రవ్యసంయుతమ్ ।।

శూలినా సుప్రసన్నేన లోకానుగ్రహకారిణా।।౨౭।।

స్నాతస్సువాససా యుక్తస్సర్వైస్తైః పరివారితః ।।

ఆరోపితో వృషస్కన్ధే లోకపాలైస్సుసేవితః ।।౨౮।।

పురస్కృత్య ప్రభుం సర్వే జగ్ముర్హిమగిరేర్గృహమ్ ।।

వాద్యాని వాదయన్తశ్చ కృతవన్తః కుతూహలమ్ ।। ౨౯ ।।

హిమాగప్రేషితా విప్రాస్తథా తే పర్వతోత్తమాః ।।

శమ్భోరగ్రచరా హ్యాసన్కుతూహలసమన్వితాః ।।2.3.47.30।।

బభౌ ఛత్రేణ మహతా ధ్రియమాణో హి మూర్ద్ధని।।

చామరైర్వీజ్యమానోఽసౌ సవితా నో మహేశ్వరః।।3౧।।

అహం విష్ణుస్తథా చేన్ద్రో లోకపాలా స్తథైవ చ ।।

అగ్రగాః స్మాతిశోభన్తే శ్రియా పరమయా శ్రితాః ।।3౨।।

తతశ్శఙ్ఖాశ్చ భేర్యశ్చ పటహానకగోముఖాః ।।

పునః పునరవాద్యన్త వాదిత్రాణి మహోత్సవే ।।33।।

తథైవ గాయకాస్సర్వే జగుః పరమమఙ్గలమ్।।

నర్తక్యో ననృతుస్సర్వా నానాతాలసమన్వితాః ।।౩౪।।

ఏభిస్సమేతో జగదేకబన్ధుర్భయౌ తదానీం పరమేశవర్చసా ।।
సుసేవ్యమానస్సకలైస్సురేశ్వరైర్వికీర్యమాణః కుసుమైశ్చ హర్షితైః ।।౩౫।।

సమ్పూజితస్తదా శమ్భుః ప్రవిష్టో యజ్ఞమణ్డపమ్।।

సంస్తూయమానో బహ్వీభిః స్తుతిభిః పరమేశ్వరః।।౩౬।।
వృషాదుత్తారయామాసుర్మహేశమ్పర్వతోత్తమాః।।

నిన్యుర్గృహాన్తరమ్ప్రీత్యా మహోత్సవపురస్సరమ్ ।। ౩౭ ।।

హిమాలయోఽపి సమ్ప్రాప్తం సదేవగణమీశ్వరమ్ ।।

ప్రణమ్య విధివద్భక్త్యా నీరాజనమథాకరోత్ ।। ౩౮ ।।

సర్వాన్సురాన్మునీనన్యాన్ప్రణమ్య సమహోత్సవః ।।

సమ్మానమకరోత్తేషాం ప్రశంసన్స్వవిధిమ్ముదా ।।౩౯।।

సోఽగస్సాచ్యుతమీశానం సుపాద్యార్ఘ్యపురస్సరమ్ ।।

సదేవముఖ్యవర్గం చ నినాయ స్వాలయాన్తరమ్ ।। 2.3.47.౪౦ ।।

ప్రాఙ్గణే స్థాపయామాస రత్నసింహాసనేషు తాన్ ।।

సర్వాన్విష్ణుం చ మామీశం విశిష్టాంశ్చ విశేషతః ।। ౪౧ ।।

సఖీభిర్మేనయా ప్రీత్యా బ్రాహ్మణస్త్రీభిరేవ చ ।।

అన్యాభిశ్చ పురస్త్రీభిశ్చక్రే నీరాజనమ్ముదా ।।౪౨।।

పురోధసా కృత్యవిదా శంకరాయ మహాత్మనే ।।

మధుపర్కాదికం యద్యత్కృత్యం తత్తత్కృతం ముదా ।।౪౩।।

మయా స నోదితస్తత్ర పురోధాః కృతవాంస్తదా ।।

సుమంగలం చ యత్కర్మ ప్రస్తావసదృశమ్మునే ॥ ౪౪ ॥

అన్తర్వేద్యాం మహాప్రీత్యా సమ్ప్రవిశ్య హిమాద్రిణా ॥

యత్ర సా పార్వతీ కన్యా సర్వాభరణభూషితా ॥ ౪౫ ॥

వేదికోపరి తన్వంగీ సంస్థితా సువిరాజితా ॥

తత్ర నీతో మద్దాదేవో విష్ణునా చ మయా సహ ॥౪౬॥

లగ్నన్నిరీక్షమాణాస్తే వాచస్పతిపురోగమాః ॥

కన్యాదానోచితన్తత్ర బభూవుః పరమోత్సవాః ॥ ౪౭ ॥

తత్రోపవిష్టో గర్గశ్చ యత్రాస్తి ఘటికాలయమ్ ॥

యావచ్ఛేషా ఘటీ తావత్కృతప్రణవభాషణమ్॥౪౮॥

పుణ్యాహమ్ప్రవదన్గర్గస్సమాధ్దేఽఞ్జలిమ్ముదా॥

పార్వత్యక్షతపూర్ణం చ వవృషే చ శివోపరి ॥౪౯॥

తయా సమ్పూజితో రుద్రో దధ్యక్షతకుశామ్బుభిః ॥

పరమోదాఢ్యయా తత్ర పార్వత్యా రుచిరాస్యయా ॥2.3.47.౫౦॥

విలోకయన్తీ తం శమ్భుం యస్యార్థే పరమన్తపః ॥

కృతమ్పురా మహాప్రీత్యా విరరాజ శివాతి సా ॥ ౫౧ ॥

మయా మునే తదోక్తస్తు గర్గాదిమునిభిశ్చ సః ॥

సమానర్చ శివాం శమ్భుర్లౌకికాచారసంరతః॥౫౨॥

ఏవం పరస్పరం తౌ వై పార్వతీపరమేశ్వరౌ॥

అర్చయన్తౌ తదానీఞ్చ శుశుభాతే జగన్మయౌ॥౫3॥

త్రైలోక్యలక్ష్మ్యా సంవీతౌ నిరీక్షన్తౌ పరస్పరమ్ ॥

తదా నీరాజితౌ లక్ష్మ్యాదిభిస్స్త్రీభిర్విశేషతః । ౫౪ ॥

తథా పరా వై ద్విజయోషితశ్చ నీరాజయామాసురథో పురస్త్రియః ।।

శివాఞ్చ శమ్భుఞ్చ విలోకయన్త్యోఽవాపుర్ముదన్తాస్సకలా మహోత్సవమ్ ।।౫౫।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం తృతీయే పార్వతీఖణ్డే శివ హిమగిరిగృహాభ్యన్తరగమనోత్సవవర్ణనం నామ సప్తచత్వారింశోఽధ్యాయః ।। ౪౭ ।।

2.3.48

।।బ్రహ్మోవాచ ।।

ఏతస్మిన్నంతరే తత్ర గర్గాచార్యప్రణోదితః ।।

హిమవాన్మేనయా సార్ద్ధం కన్యా దాతుం ప్రచక్రమే ।। ౧ ।।

హైమం కలశమాదాయ మేనా చార్ద్ధాంగమాశ్రితా ।।

హిమాద్రేశ్చ మహాభాగా వస్త్రాభరణభూషితా ।।౨।।

పాద్యాదిభిస్తతః శైలః ప్రహృష్టః స్వపురోహితః ।।

తం వరం వరయామాస వస్త్రచందనభూషణైః ।।3।।

తతో హిమాద్రిణా ప్రోక్తా ద్విజాస్తిథ్యాదికీర్తనే।।

ప్రయోగో భణ్యతాం తావదస్మిన్సమయ ఆగతే ।।౪।।

తథేతి చోక్త్వా తే సర్వే కాలజ్ఞా ద్విజసత్తమాః ।।

తిథ్యాదికీర్తనం చక్రుః ప్రీత్యా పరమనిర్వృతాః ।।౫।।

తతో హిమాచలః ప్రీత్యా శంభునా ప్రేరితో హృదా ।।

సూతీ కృతః పరేశేన విహసఞ్శంభుమబ్రవీత్ ।।౬।।

స్వగోత్రం కథ్యతాం శమ్భో ప్రవరశ్చ కులం తథా।।

నామ వేదం తథా శాఖాం మా కార్షీత్సమయా త్యయమ్ ।।౭।।

బ్రహ్మోవాచ ။

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తస్య హిమాద్రేశ్శంకరస్తదా ။

సుముఖావిముఖః సద్యోఽప్యశోచ్యః శోచ్యతాం గతః॥ ౮॥

ఏవంవిధస్సురవరైర్మునిభిస్తదానీం గంధర్వయక్షగణసిద్ధగణైస్తథైవ॥

దృష్టో నిరుత్తరముఖో భగవాన్మహేశోఽకార్షీస్తు హాస్యమథ తత్ర స నారదత్వమ్॥౯॥

వీణామవాదయస్త్వం హి బ్రహ్మవిజ్ఞోఽథ నారద॥

శివేన ప్రేరితస్తత్ర మనసా శంభుమానసః॥2.3.48.౧౦॥

తదా నివారితో ధీమాన్పర్వతేంద్రేణ వై హఠాత్ ။

విష్ణునా చ మయా దేవైర్మునిభిశ్చాఖిలైస్తథా॥౧౧॥

న నివృత్తోఽభవస్త్వం హి స యదా శంకరేచ్ఛయా ။

ఇతి ప్రోక్తోఽద్రిణా తర్హి వీణాం మా వాదయాధునా ။౧౨॥

సునిషిద్ధో హఠాత్తేన దేవర్షే త్వం యదా బుధ ။

ప్రత్యవోచో గిరీశం తం సుసంస్మృత్య మహేశ్వరమ్ ။౧౩॥

నారద ఉవాచ ။

త్వం హి మూఢత్వమాపన్నో న జానాసి చ కించన ။

వాచ్యే మహేశవిషయేఽతీవాసి త్వం బహిర్ముఖః ။౧౪॥

త్వయా పృష్టో హరస్సాక్షాత్స్వగోత్రకథనం ప్రతి ။

సమయేఽస్మింస్తదత్యంతముపహాసకరం వచః ။౧౫॥

అస్య గోత్రం కులం నామ నైవ జానంతి పర్వత ။

విష్ణుబ్రహ్మాదయోఽపీహ పరేషాం కా కథా స్మృతా ။౧౬॥

యస్యైకదివసే శైల బ్రహ్మకోటిర్లయం గతా ။

స ఏవ శంకరస్తేద్య దృష్టః కాలీతపోబలాత ।। ౧౭ ।।

అరూపో౽యం పరబ్రహ్మ నిర్గుణః ప్రకృతేః పరః ।।

నిరాకారో నిర్వికారో మాయాధీశః పరాత్పరః ।।౧౮।।

అగోత్రకులనామా హి స్వతంత్రో భక్తవత్సలః ।।

తదిచ్ఛయా హి సగుణస్సతనుర్బహునామభృత్ ।। ౧౯ ।।

సుగోత్రీ గోత్రహీనశ్చ కులహీనః కులీనకః ।।

పార్వతీతపసా సో౽ద్య జామాతా తే న సంశయః ।।2.3.48.౨౦।।

లీలావిహారిణా తేన మోహితం చ చరాచరమ్ ।।

నో జానాతి శివం కో౽పి ప్రాజ్ఞో౽పి గిరిసత్తమ ।।౨౧।।

లింగాకృతేర్మహేశస్య కేన దృష్టం న మస్తకమ్।।

విష్ణుర్గత్వా హి పాతాలం తదేనం నాపవిస్మితః ।।౨౨।।

కింబహూక్త్యా నగశ్రేష్ఠ శివమాయా దురత్యయా।।

తదధీనాస్త్రయో లోకా హరిబ్రహ్మాదయోపి చ ।।౨3।।

తస్మాత్త్వయా శివా తాత సువిచార్య ప్రయత్నతః ।।

న కర్తవ్యో విమర్శో౽త్ర త్వేవంవిధవరే మనాక్ ।।౨౪।।

బ్రహ్మోవాచ।।

ఇత్యుక్త్వా త్వం మునే జ్ఞానీ శివేచ్ఛాకార్యకారకః ।।

ప్రత్యవోచః పునస్తం వై శైలేంద్రం హర్షయన్గిరా ।।౨౫।।

నారద ఉవాచ ।।

శృణు తాత మహాశైల శివాజనక మద్వచః ।।

తచ్ఛ్రుత్వా తనయాం దేవీం దేహి త్వం శంకరాయ హి ।। ౨౬ ।।

సగుణస్య మహేశస్య లీలయా రూప ధారిణః ।।

గోత్రం కులం విజానీహి నాదమేవ హి కేవలమ్ ।।౨౭।।

శివో నాదమయః సత్త్యం నాదశ్శివమయస్తథా ।।

ఉభయోరంతరం నాస్తి నాదస్య చ శివస్య చ ।।౨౮।।

సృష్టౌ ప్రథమజత్వాద్ధి లీలాసగుణరూపిణః ।।

శివాన్నాదస్య శైలేంద్ర సర్వోత్కృష్టస్తతస్స హి ।। ౨౯ ।।

అతో హి వాదితా వీణా ప్రేరితేన మయాద్య వై ।।

సర్వేశ్వరేణ మనసా శంకరేణ హిమాలయ ।।2.3.48.30।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఏతచ్ఛ్రుత్వా తవ మునే వచస్తత్తు గిరిశ్వరః ।।

హిమాద్రిస్తోషమాపన్నో గతవిస్మయమానసః ।।3౧।।

అథ విష్ణుప్రభృతయస్సురాశ్చ మునయస్తథా ।।

సాధుసాధ్వితి తే సర్వే ప్రోచుర్విగతవిస్మయాః ।।3౨।।

మహేశ్వరస్య గాంభీర్యం జ్ఞాత్వా సర్వే విచక్షణాః ।।

సవిస్మయా మహామోదాన్వితాః ప్రోచుః పరస్పరమ్।।33।।

యస్యాజ్ఞయా జగదిదం చ విశాలమేవ జాతం పరాత్పరతరో నిజబోధరూపః ।।

శర్వః స్వతంత్రగతికృత్పరభావగమ్యస్సోఽసౌ త్రిలోకపతిరద్య చ నస్సుదృష్టః ।।3౪।।

అథ తే పర్వతశ్రేష్ఠా మేర్వాద్యా జాతసంభ్రమాః।।

ఊచుస్తే చైకపద్యేన హిమవంతం నగేశ్వరమ్ ।।3౫।।

పర్వతా ఊచుః ।।

కన్యాదానే స్థీయతాం చాద్య శైలనాథోక్త్యా కిం కార్యనాశస్తవేవ ।।
సత్యం బ్రూమో నాత్ర కార్యో విమర్శస్తస్మాత్కన్యా దీయతామీశ్వరాయ ।।౩౬।।
బ్రహ్మోవాచ ।।
తచ్ఛ్రుత్వా వచనం తేషాం సుహృదాం స హిమాలయః ।।
స్వకన్యాదానమకరోచ్ఛివాయ విధినోదితః ।। ౩౭ ।।
ఇమాం కన్యాం తుభ్యమహం దదామి పరమేశ్వర ।।
భార్యార్థే పరిగృహ్ణీష్వ ప్రసీద సకలేశ్వర ।। ౩౮ ।।
తస్మై రుద్రాయ మహతే మంత్రేణానేన దత్తవాన్ ।।
హిమాచలో నిజాం కన్యాం పార్వతీం త్రిజగత్ప్రసూమ్ ।। ౩౯।।
ఇత్థం శివాకరం శైలం శివహస్తేనిధాయ చ ।।
ముమోదాతీవ మనసి తీర్ణకామమహార్ణవః ।।2.3.48.౪౦।।
వేదమంత్రేణ గిరిశో గిరిజాకరపఙ్కజమ్ ।।
జగ్రాహ స్వకరేణాశు ప్రసన్నః పరమేశ్వరః ।।౪౧।।
క్షితిం సంస్పృశ్య కామస్య కోదాదితి మనుం మునే।।
పపాఠ శంకరః ప్రీత్యా దర్శయఁల్లౌకికీం గతిమ్ ।।౪౨।।
మహోత్సవో మహానాసీత్సర్వత్ర ప్రముదావహః ।।
బభూవ జయసంరావో దివి భూమ్యంతరిక్షకే ।।౪౩।।
సాధుశబ్దం నమః శబ్దం చక్రుస్సర్వేఽతి హర్షితాః।।
గంధర్వాస్సుజగుః ప్రీత్యా ననృతుశ్చాప్సరోగణాః ।।౪౪।।
హిమాచలస్య పౌరా హి ముముదు శ్చాతి చేతసి ।।
మంగలం మహదాసీద్వై మహోత్సవపురస్సరమ్ ।।౪౫।।

అహం విష్ణుశ్చ శక్రశ్చ నిర్జరా మునయోఽఖిలాః ।।

హర్షితా హ్యభవంశ్చాతి ప్రఫుల్లవదనామ్బుజాః ।। ४६ ।।

అథ శైలవరస్సోదాత్సుప్రసన్నో హిమాచలః ।।

శివాయ కన్యాదానస్య సాంగతాం సుయథోచితామ్ ।। ४२ ।।

తతో వన్ధుజనాస్తస్య శివాం సమ్పూజ్య భక్తితః ।।

దదుశ్శివాయ సద్ద్రవ్యం నానావిధివిధానతః ।। ४८ ।।

హిమాలయస్తుష్టమనాః పార్వతీశివప్రీతయే ।।

నానావిధాని ద్రవ్యాణి దదౌ తత్ర మునీశ్వర ।।४९।।

కౌతుకాని దదౌ తస్మై రత్నాని వివిధాని చ ।।

చారురత్నవికారాణి పాత్రాణి వివిధాని చ ।। 2.3.48.५० ।।

గవాం లక్షం హయానాం చ సజ్జితానాం శతం తథా ।।

దాసీనామనురక్తానాం లక్షం సద్ద్రవ్యభూషితమ్ ।।५१।।

నాగానాం శతలక్షం హి రథానాం చ తథా మునే ।।

సువర్ణజటితానాం చ రత్నసారవినిర్మితమ్ ।। ५२ ।।

ఇత్థం హిమాలయో దత్త్వా స్వసుతాం గిరిజాం శివామ్ ।।

శివాయ పరమేశాయ విధినాఽఽప కృతార్థతామ్ ।। ५3 ।।

అథ శైలవరో మాధ్యందినోక్తస్తోత్రతో ముదా ।।

తుష్టావ పరమేశానం సద్గిరా సుకృతాఞ్జలిః ।। ५४ ।।

తతో వేదవిదా తేనాజ్ఞప్తా మునిగణాస్తదా ।।

శిరోఽభిషేకం చక్రుస్తే శివాయాః పరమోత్సవాః ।। ५५ ।।

దేవాభిధానముచ్చార్య్య పర్య్యుక్షణవిధిం వ్యధుః ।।

మహోత్సవస్తదా చాసీన్మహానన్దకరో మునే ॥ ౫౬ ॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం తృతీయే పార్వతీఖణ్డే కన్యాదానవర్ణనం నామాష్టచత్వారింశోఽధ్యాయః ॥ ౪౮ ॥

2.3.49

॥ బ్రహ్మోవాచ ॥

అథో మమాజ్ఞయా విప్రైస్సంస్థాప్యానలమీశ్వరః ॥

హోమం చకార తత్రైవమజ్కే సంస్థాప్య పార్వతీమ్ ॥ ౧ ॥

ఋగ్యజుస్సామమన్త్రైశ్చాహుతిం వహ్నౌ దదౌ శివః ॥

లాజాఞ్జలిం దదౌ కాలీభ్రాతా మైనాకసంజ్ఞకః ॥ ౨ ॥

అథ కాలీ శివశ్చోభౌ చక్రతుర్విధివన్ముదా॥

వహ్నిప్రదక్షిణాం తాత లోకాచారం విధాయ చ॥3॥

తత్రాద్భుతమభూచ్చక్రే చరితం గిరిజాపతిః ॥

తదేవ శృణు దేవర్షే తవస్నేహాద్బ్రవీమ్యహమ్ ॥౪॥

తస్మిన్నవసరే చాహం శివమాయావిమోహితః ॥

అపశ్యఞ్చరణే దేవ్యా నఖేన్దుఞ్చ మనోహరమ్ ॥౫॥

దర్శనాత్తస్య చ తదాఽభూవం దేవమునే హ్యహమ్ ॥

మదనేన సమావిష్టోఽతీవ క్షుభితమానసః ॥౬॥

ముహుర్ముహురపశ్యం వై తదంగం స్మరమోహితః ॥

తతస్తద్దర్శనాత్సద్యో వీర్యం మే ప్రాచ్యుతద్భువి ॥౭॥

రేతసా క్షరతా తేన లజ్జితోఽహం పితామహః ॥

మునే వ్యమర్ద తచ్ఛిన్నం చరణాభ్యాం హి గోపయన్ ॥ ౮ ॥

తజ్జ్ఞాత్వా చ మహాదేవశ్చుకోపాతీవ నారద ।।
హన్తుమైచ్ఛత్తదా శీఘ్రం వాం విధిం కామమోహితమ్ ।।౯।।
హాహాకారో మహానాసీత్తత్ర సర్వత్ర నారద ।।
జనాశ్చ కమ్పిరే సర్వే భయ మాయాతి విశ్వభృత్ ।।2.3.49.౧౦।।
తతస్తంస్తుష్టువుశ్శమ్భుం విష్ణ్వాద్యా నిర్జరా మునే ।।
సకోపమ్ప్రజ్వలన్తన్తేజసా హన్తుముద్యతమ్ ।। ౧౧ ।।
దేవా ఊచుః ।।
దేవదేవ జగద్వ్యాపిన్పరమేశ సదాశివ ।।
జగదీశ జగన్నాథ సమ్ప్రసీద జగన్మయ ।। ౧౨ ।।
సర్వేషామపి భావానాన్త్వమాత్మా హేతురీశ్వరః ।।
నిర్వికారోఽవ్యయో నిత్యో నిర్వికల్పోఽక్షరః పరః ।। ౧౩ ।।
ఆద్యన్తావస్య యన్మధ్యమిదమన్యదహమ్బహిః ।।
యతోఽవ్యయః సనైతాని తత్సత్యమ్బ్రహ్మ చిద్భవాన్ । ౧౪ ।।
తవైవ చరణామ్భోజమ్ముక్తికామా దృఢవ్రతాః ।।
విసృజ్యోభయతస్సఙ్గం మునయస్సముపాసతే ।। ౧౫ ।।
త్వమ్బ్రహ్మ పూర్ణమమృతం విశోకం నిర్గుణమ్పరమ్ ।।
ఆనందమాత్రమవ్యగ్రమవికారమనాత్మకమ్ ।। ౧౬ ।।
విశ్వస్య హేతురుదయస్థితిసంయమనస్య హి ।।
తదపేక్షతయాత్మేశోఽనపేక్షస్సర్వదా విభుః ।। ౧౭ ।।
ఏకస్త్వమేవ సదసద్ద్వయమద్వయమేవ చ ।।
స్వర్ణం కృతాకృతమివ వస్తుభేదో న చైవ హి ।। ౧౮ ।।

అజ్ఞానతస్త్వయి జనైర్వికల్పో విదితో యతః ।।
తస్మాద్భ్రమప్రతీకారో నిరుపాధేర్న హి స్వతః ।। ౧౯ ।।
ధన్యా వయం మహేశాన తవ దర్శనమాత్రతః ।।
దృఢభక్తజనానన్దప్రదశ్శమ్భో దయాం కురు ।। 2.3.49.౨౦ ।।
త్వమాదిస్త్వమనాదిశ్చ ప్రకృతేస్త్వం పరః పుమాన్ ।।
విశ్వేశ్వరో జగన్నాథో నిర్వికారః పరాత్పరః ।। ౨౧ ।।
యోఽయం బ్రహ్మాస్తిఽ రజసా విశ్వమూర్తిః పితామహః ।।
త్వత్ప్రసాదాత్ప్రభో విష్ణుస్సత్త్వేన పురుషోత్తమః ।। ౨౨ ।।
కాలాగ్నిరుద్రస్తమసా పరమాత్మా గుణః పరః ।।
సదా శివో మహేశానస్సర్వవ్యాపీ మహేశ్వరః।।౨3।।
వ్యక్తం మహచ్చ భూతాదిస్తన్మాత్రాణీన్ద్రియాణి చ।।
త్వయైవాధిష్ఠితాన్యేవ విశ్వమూర్తే మహేశ్వర ।। ౨౪ ।।
మహాదేవ పరేశాన కరుణాకర శంకర ।
ప్రసీద దేవదేవేశ ప్రసీద పురుషోత్తమ ।। ౨౫ ।।
వాసాంసి సాగరాస్సప్త దిశశ్చైవ మహాభుజాః ।।
ద్యౌర్మూర్ద్ధా తే విభోర్నాభిః ఖం వాయుర్నాసికా తతః ।। ౨౬ ।।
చక్షూంష్యగ్నీ రవిస్సోమః కేశా మేఘాస్తవ ప్రభో ।।
నక్షత్రతారకాద్యాశ్చ గ్రహాశ్చైవ విభూషణమ్ ।। ౨౭ ।।
కథం స్తోష్యామి దేవేశ త్వాం విభో పరమేశ్వర ।।
వాచామగోచరోఽసి త్వం మనసా చాపి శంకర ।। ౨౮ ।।
పఞ్చాస్యాయ చ రుద్రాయ పఞ్చాశత్కోటిమూర్తయే ।।

త్ర్యధిపాయ వరిష్ఠాయ విద్యాతత్త్వాయ తే నమః ।। ౨౮ ।।

అనిదేంశ్యాయ నిత్యాయ విద్యుజ్జ్వాలాయ రూపిణే ।।

అగ్నివర్ణాయ దేవాయ శంకరాయ నమోనమః ।। 2.3.49.30 ।।

విద్యుత్కోటిప్రతీకాశమష్టకోణం సుశోభనమ్ ।।

రూపమాస్థాయ లోకేఽస్మిన్సంస్థితాయ నమో నమః।।3౧।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తేషాం ప్రసన్నః పరమేశ్వరః ।।

బ్రహ్మణో మే దదౌ శీఘ్రమభయం భక్తవత్సలః ।।3౨।।

అథ సర్వే సురాస్తత్ర విష్ణ్వాద్యా మునయస్తథా ।।

అభవన్సుస్మితాస్తాత చక్రుశ్చ పరమోత్సవమ్ ।। 33 ।।

మమ తద్రేతసా తాత మర్దితేన ముహుర్ముహుః ।।

అభవన్కణకాస్తత్ర భూరిశః పరమోజ్జ్వలాః ।। 3౪ ।।

ఋషయో బహవో జాతా వాలఖిల్యాస్సహస్రశః ।।

కణకైస్తైశ్చ వీర్యస్య ప్రజ్వలద్భిః స్వతేజసా ।। 3౫ ।।

అథ తే హ్యృషయస్సర్వే ఉపతస్థుస్తదా మునే ।।

మమాన్తికం పరప్రీత్యా తాత తాతేతి చాబ్రువన్ ।। 3౬।।

ఈశ్వరేచ్ఛాప్రయుక్తేన ప్రోక్తాస్తే నారదేన హి ।।

వాలఖిల్యాస్తు తే తత్ర కోపయుక్తేన చేతసా ।। 3౭ ।।

।। నారద ఉవాచ ।।

గచ్ఛధ్వం సంగతా యూయం పర్వతం గన్ధమాదనమ్ ।।

న స్థాతవ్యమ్భవద్భిశ్చ న హి వోఽత్ర ప్రయోజనమ్ ।। 3౮ ।।

తత్ర తప్త్వా తపశ్చాతి భవితారో మునీశ్వరాః ।।
సూర్యశిష్యాశ్శివస్యైవాజ్ఞయా మే కథితన్త్విదమ్ ।। ౩౯ ।।
।। బ్రహ్మోవాచ ।।
ఇత్యుక్తాస్తే తదా సర్వే బాలఖిల్యాశ్చ పర్వతమ్ ।।
సత్వరమ్ప్రయయుర్నత్వా శంకరం గన్ధమాదనమ్ ।। 2.3.49.౪౦ ।।
విష్ణ్వాదిభిస్తదాభూవం శ్వాసితోహం మునీశ్వర ।।
నిర్భయః పరమేశానప్రేరితైస్తైర్మహాత్మభిః ।। ౪౧ ।।
అస్తవఞ్చాపి సర్వేశం శంకరమ్భక్తవత్సలమ్ ।।
సర్వకార్యకరం జ్ఞాత్వా దుష్టగర్వాపహారకమ్।।౪౨।।
దేవదేవ మహాదేవ కరుణాసాగర ప్రభో ।।
త్వమేవ కర్తా సర్వస్య భర్తా హర్తా చ సర్వథా ।।౪౩।
త్వదిచ్ఛయా హి సకలం స్థితం హి సచరాచరమ్।।
తన్త్వాం యథా బలీవర్దా మయా జ్ఞాతం విశేషతః ।।౪౪।।
ఇత్యేవముక్త్వా సోహం వై ప్రణామం చ కృతాఞ్జలిః ।।
అన్యేఽపి తుష్టువుస్సర్వే విష్ణ్వాద్యాస్తం మహేశ్వరమ్ ।। ౪౫ ।।
అథాకర్ణ్య నుతిం శుద్ధాం మమ దీనతయా తదా ।।
విష్ణ్వాదీనాఞ్చ సర్వేషాం ప్రసన్నోఽభూన్మహేశ్వరః ।। ౪౬ ।।
దదౌ సోతివరం మహ్యమభయం ప్రీతమానసః ।।
సర్వే సుఖమతీవాపురత్యమోదమహం మునే ।। ౪౭ ।।
ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం తృతీయే పార్వతీఖణ్డే విధిమోహవర్ణనం నామ నవచత్వారింశోఽధ్యాయః ।।౪౯।।

2.3.50

।। బ్రహ్మోవాచ।।

తతశ్చాహం మునిగణైశ్శేషకృత్యం శివాజ్ఞయా ।।

అకార్షం నారద ప్రీత్యా శివాశివవివాహతః ।। ౧ ।।

తయోశ్శిరోఽభిషేకశ్చ బభూవాదరతస్తతః।।

ధ్రువస్యదర్శనం విప్రాః కారయామాసురాదరాత।।౨।।

హృదయాలమ్భనం కర్మ బభూవ తదనన్తరమ్ ।।

స్వస్తిపాఠశ్చ విప్రేన్ద్ర మహోత్సవపురస్సరః ।। ౩ ।।

శివాశిరసి సిన్దూరం దదౌ శమ్భుర్ద్విజాజ్ఞయా ।।

తదానీం గిరిజాభిఖ్యాద్భుతావర్ణ్యా బభూవ హ ।।౪।।

తతో విప్రాజ్ఞయా తౌ ద్వావేకాసనసమాస్థితౌ ।।

లేభాతే పరమాం శోభాం భక్తచిత్త ముదావహామ్ ।।౫।।

తతః స్వస్థానమాగత్య సంస్రవప్రాశనం ముదా ।।

చక్రతుస్తౌ నిదేశాన్మేఽద్భుతలీలాకరౌ మునే ।।౬।।

ఇత్థం నివృత్తే విధివద్యాజ్ఞే వైవాహికే శివః ।।

బ్రహ్మణే పూర్ణపాత్రం మే దదౌ లోకకృతే ప్రభుః ।। ౭ ।।

గోదానం విధివచ్ఛమ్భురాచార్యాయ దదౌ తతః ।।

మహాదానాని చ ప్రీత్యా యాని మఙ్గలదాని వై ।। ౮ ।।

తతశ్శతసువర్ణం చ విప్రేభ్యస్స దదౌ పృథక్।।

బహుభ్యో రత్నకోటీశ్చ నానాద్రవ్యాణ్యనేకశః।।౯।।

తదానీమమరాస్సర్వే పరే జీవాశ్చరాచరాః।।

ముముదుశ్చేతసాతీవ   జయధ్వనిః।।2.3.50.౧౦।।

మఙ్గలధ్వనిగానశ్చ బభూవ బహు సర్వతః ।।

వాద్యధ్వనిరభూద్రమ్యో సర్వానన్దప్రవర్ద్ధనః ।। ౧౧ ।।

హరిర్మయాథ దేవాశ్చ మునయశ్చాపరేఽఖిలాః ।।

గిరిమామన్త్ర్య సుప్రీత్యా స్వస్థానమ్ప్రయయుర్ద్రుతమ్ ।। ౧౨ ।।

తదానీం శైలనగరే స్త్రియశ్చ ముదితా వరమ్ ।।

శివాశివౌ సమానీయ యయుః కుహ వరాలయమ్ ।। ౧౩ ।।

లౌకికాచారమాజహ్రుస్తాః స్త్రియస్తత్ర చాదృతాః ।।

మహోత్సాహో బభూవాథ సర్వతః ప్రముదావహః ।।౧౪।।

అథ తాస్తౌ సమానీయ దమ్పతీ జనశంకరౌ।।

వాసాలయమ్మహాదివ్యం భవాచారం వ్యధుర్ముదా ।।౧౫।।

అథో సమీపమాగత్య శైలేన్ద్రనగరస్త్రియః ।।

నిర్వృత్య మఙ్గలం కర్మ ప్రాపయన్దమ్పతీ గృహమ్ ।।౧౬।।

కృత్వా జయధ్వనిం చక్రుర్గ్రన్థినిర్మోచనాదికమ్ ।।

సస్మితాస్సకటాక్షాశ్చ పులకాఞ్చితవిగ్రహాః ।। ౧౭ ।।

వాసగేహం సమ్ప్రవిశ్య ముముహుః కామినీవరాః ।।

ప్రసంశన్త్యస్స్వభాగ్యాని పశ్యన్తః పరమేశ్వరమ్ ।।౧౮।।

మహాసురూపవేషశ్చ సర్వ లావణ్యసంయుతమ్ ।।

నవీనయౌవనస్థఞ్చ కామినీచిత్తమోహనమ్ ।।౧౯।।

ఈషద్ధాస్యప్రసన్నాస్యం సకటాక్షం సుసున్దరమ్ ।।

సుసూక్ష్మవాసో బిభ్రాణం నానారత్న విభూషితమ్ ।। 2.3.50.౨౦ ।।

తదానీన్దివ్యనార్యశ్చ షోడశారం సమాయయుః ॥

తౌ దమ్పతీ చ సంద్రష్టుం మహాదరపురస్సరమ్ ॥ ౨౧ ॥

సరస్వతీ చ లక్ష్మీశ్చ సావిత్రీ జాహ్నవీ తథా ॥

అదితిశ్చ శచీ చైవ లోపాముద్రాప్యరున్ధతీ ॥ ౨౨ ॥

అహల్యా తులసీ స్వాహా రోహిణీ చ వసున్ధరా ॥

శతరూపా చ సంజ్ఞా చ రతిరేతాస్సురస్త్రియః ॥ ౨౩ ॥

దేవకన్యా నాగకన్యా మునికన్యా మనోహరాః ॥

తత్ర యా యాః స్థితాస్తాసాం సఙ్ఖ్యాం కర్తుం చ కః క్షమః ॥ ౨౪ ॥

తాభీ రత్నాసనే దత్తే తత్రోవాస శివో ముదా ॥

తమూచుః క్రమతో దేవ్యస్సుహాస మధురం వచః ॥ ౨౫ ॥

సరస్వత్యువాచ ॥

ప్రాప్తా సతీ మహాదేవాధునా ప్రాణాధికా ముదా ॥

దృష్ట్వా ప్రియాస్యఞ్చన్ద్రాభం సన్తాపన్త్యజ కాముక ॥ ౨౬ ॥

కాలం గమయ కాలేశ సతీసంశ్లేషపూర్వకమ్ ॥

విశ్లేషస్తే న భవితా సర్వకాలం మమాశ్రితా ॥ ౨౭ ॥

లక్ష్మీరువాచ ॥

లజ్జాం విహాయ దేవేశ సతీం కృత్వా స్వవక్షసి ॥

తిష్ఠ తాం ప్రతి కా లజ్జా ప్రాణా యాన్తి యయా వినా ॥ ౨౮ ॥

సావిత్ర్యువాచ ॥

భోజయిత్వా సతీ శమ్భో శీఘ్రం త్వం భుంక్ష్వ మా ఖిద ॥

తదాచమ్య సకర్పూరన్తాంబూలం దేహి సాదరమ్ ॥ ౨౯ ॥

జాహ్నవ్యువాచ ।।

స్వర్ణకాంతికరాం ధృత్వా కేశాన్మార్జయ యోషితః ।।

కామిన్యాస్స్వామిసౌభాగ్యసుఖం నాతః పరం భవేత్ ।। 2.3.50.30 ।।

అదితిరువాచ ।।

భోజనాన్తే శివః శమ్భుం ముఖం శుద్ధ్యర్థమాదరాత్ ।।

జలం దేహి మహాప్రీత్యా దమ్పతిప్రేమ దుర్లభమ్ ।।౩౧।।

శచ్యువాచ ।।

కృత్వా విలాపం యద్ధేతోః శివాం కృత్వా చ వక్షసి ।।

యో బభ్రామానిశం మోహాత్ కా లజ్జా తే ప్రియాప్రతి ।।౩౨।।

లోపాముద్రోవాచ ।।

వ్యవహారోఽస్తి చ స్త్రీణాం భుక్త్వా వాసగృహే శివ ।।

దత్త్వా శివాయై తామ్బూలం శయనం కర్తుమర్హసి ।।౩౩।।

అరున్ధత్యువాచ ।।

మయా దత్తాం సతీమేనాం తుభ్యన్దాతుమనీప్సితామ్।।

వివిధం బోధయిత్వేమాం సురతిం కర్తుమర్హసి ।।౩౪।।

అహల్యోవాచ ।।

వృద్ధావస్థామ్పరిత్యజ్య హ్యతీవ తరుణో భవ।।

యేన మేనానుమన్యేత త్వాం సుతార్పితమానసా।।౩౫।।

తులస్యువాచ ।।

సతీ త్వయా పరిత్యక్తా కామో దగ్ధః పురా కృతః ।।

కథన్తదా వసిష్ఠశ్చ ప్రభో ప్రస్థాపితోఽధునా ।।౩౬।।

స్వాహోవాచ ।।

స్థిరో భవ మహాదేవ స్త్రీణాం వచసి సామ్ప్రతమ్ ।।

వివాహే వ్యవహారోఽస్తి పురన్ధ్రీణాం ప్రగల్భతా ।।౩౭।।

రోహిణ్యువాచ ।।

కామమ్పూరయ పార్వత్యాః కామశాస్త్రవిశారద ।।

కురు పారం స్వయం కామీ కామినీకామసాగరమ్ ।। ౩౮ ।।

।। వసున్ధరోవాచ ।।

జానాసి భావం భావజ్ఞ కామార్త్తానాం చ యోషితామ్।।

న చ స్వం స్వామినం శమ్భో ఈశ్వరం పాతి సన్తతమ్।౩౯

శతరూపోవాచ ।।

భోగం దివ్యం వినా భుక్త్వా న హి తుష్యేత్క్షుధాతురః ।।

యేన తుష్టిర్భవేచ్ఛంభో తత్కర్త్తుముచితం స్త్రియాః ।।2.3.50.౪౦।।

।। సంజ్ఞోవాచ ।।

తూర్ణం ప్రస్థాపయ ప్రీత్యా పార్వత్యా సహ శఙ్కరమ్ ।।

రత్నప్రదీపస్తామ్బూలం తల్పం నిర్మాయ నిర్జనే ।। ౪౧ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

స్త్రీణాన్తద్వచనం శ్రుత్వా తా ఉవాచ శివః స్వయమ్ ।।

నిర్వికారశ్చ భగవాన్యోగీన్ద్రాణాం గురోర్గురుః ।।౪౨।।

శంకర ఉవాచ ।।

దేవ్యో న బ్రూత వచనమేవంభూతం మమాన్తికమ్ ।।

జగతాం మాతరః సాధ్వ్యః పుత్రే చపలతా కథమ్ ।।౪౩।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

శఙ్కరస్య వచః శ్రుత్వా లజ్జితాస్సురయోషితః ।।

బభూవుః సమ్భ్రమాత్తూష్ణీం చిత్రపుత్తలికా యథా ।।౪౪।।

భుక్త్వా మిష్టాన్నమాచమ్య మహేశో హృష్టమానసః ।।

సకర్పూరం చ తాంబూలం బుభుజే భార్య యా సహ ।।౪౫।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం తృతీయ పార్వతీఖణ్డే పరిహాసవర్ణనంనామ పఞ్చాశత్తమోఽధ్యాయః ।।౫౦।।

2.3.51

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

తస్మిన్నవసరే జ్ఞాత్వానుకూలం సమయం రతిః ।।

సుప్రసన్నా చ తమ్ప్రాహ శఙ్కరం దీనవత్సలమ్ ।। ౧ ।।

రతిరువాచ ।।

గృహీత్వా పార్వతీం ప్రాప్తం సౌభాగ్యమతిదుర్లభమ్ ।।

కిమర్థం ప్రాణనాథో మే నిస్స్వార్థం భస్మసాత్కృతః ।। ౨ ।।

జీవయాత్ర పతిం మే హి కామవ్యా పారమాత్మని ।।

కురు దూరం చ సన్తాపం సమవిశ్లేషహేతుకమ్ ।।౩।।

వివాహోత్సవ ఏతస్మిన్ సుఖినో నిఖిలా జనాః ।।

అహమేకా మహేశాన దుఃఖినీ స్వపతిమ్వినా ।।౪।।

సనాథాం కురు మాన్దేవ ప్రసన్నో భవ శఙ్కర ।।

సోక్తం సత్యమ్విధేహి త్వం దీనబన్ధో పర ప్రభో ।। ౫ ।।

త్వామ్వినా కస్సమర్థోఽత్ర త్రైలోక్యే సచరాచరే ।।

నాశనే మమ దుఃఖస్య జ్ఞాత్వేతి కరుణాం కురు ॥౬॥

సోత్సవే స్వవివాహేఽస్మిన్సర్వానన్ద ప్రదాయినీ ॥

సోత్సవామపి మాం నాథ కురు దీనకృపాకర ॥ ౭ ॥

జీవితే మమ నాథే హి పార్వత్యా ప్రియయా సహ ॥

సువిహారః ప్రపూర్ణశ్చ భవిష్యతి న సంశయః ॥ ౮ ॥

సర్వం కర్తుం సమర్థోసి యతస్త్వం పరమేశ్వరః ॥

కిమ్బహూక్త్యాత్ర సర్వేశ జీవయాశు పతిం మమ ॥ ౯ ॥

॥ బ్రహ్మోవాచ ॥

తదిత్యుక్త్వా కామభస్మ దదౌ సగ్రన్థిబన్ధనమ్ ॥

రురోద పురతశ్శమ్భోర్నాథ నాథేత్యుదీర్య్య చ ॥ 2.3.51.౧౦ ॥

రతిరోదనమాకర్ణ్య సరస్వత్యాదయః స్త్రియః ॥

రురుదుస్సకలా దేవ్యః ప్రోచుర్దీనతరం వచః ॥౧౧॥

॥ దేవ్య ఊచుః ॥

భక్తవత్సలనామా త్వం దీనబన్ధుర్దయానిధిః ॥

కామ జీవయ సోత్సాహాం రతి కురు నమోఽస్తు తే ॥౧౨॥

బ్రహ్మోవాచ ॥

ఇతి తద్వచనం శ్రుత్వా ప్రసన్నోఽభూన్మహేశ్వరః॥

కృపాదృష్టిం చకారాశు కరుణాసాగరః ప్రభుః ॥ ౧౩ ॥

సుధాదృష్ట్యా శూలభృతో భస్మతో నిర్గతః స్మరః ॥

తద్రూపవేషచిహ్నాత్మా సున్దరోద్భుతమూర్తిమాన్ ॥౧౪॥

తద్రూపశ్చ తదాకారసంస్మితం సధనుశ్శరమ్ ॥

దృష్ట్వా పతిం రతిస్తం చ ప్రణనామ మహేశ్వరమ్ ।।౧౫।।

కృతార్థాభూచ్ఛివం దేవం తుష్టావ చ కృతాఞ్జలిః ।।

ప్రాణనాథప్రదం పత్యా జీవితేన పునఃపునః ।।౧౬।।

కామస్య స్తుతిమాకర్ణ్య సనారీకస్య శఙ్కరః ।।

ప్రసన్నోఽభవదత్యంతమువాచ కరుణార్ద్రధీః ।। ౧౭ ।।

శఙ్కర ఉవాచ ।।

ప్రసన్నోహం తవ స్తుత్యా సనారీకస్య చిత్తజ ।।

స్వయంభవ వరమ్బ్రూహి వాఞ్ఛితం తద్దదామి తే ।। ౧౮ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇతి శమ్భువచః శ్రుత్వా మహానదనస్స్మరస్తతః ।।

ఉవాచ సాఞ్జలిర్నమ్రో గద్గదాక్షరయా గిరా ।। ౧౯ ।।

।। కామ ఉవాచ ।।

దేవదేవ మహాదేవ కరుణాసాగర ప్రభో ।।

యది ప్రసన్నస్సర్వేశః మమానన్దకరో భవ ।। 2.3.51.౨౦ ।।

క్షమస్వ మేఽపరాధం హి యత్కృతశ్చ పురా ప్రభో ।।

స్వజనేషు పరాప్రీతిం భక్తిన్దేహి స్వపాదయోః ।। ౨౧ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యాకర్ణ్య స్మరవచః ప్రసన్నః పరమేశ్వరః

ఓం మిత్యుక్త్వాఽబ్రవీత్తం వై విహసన్కరుణానిధిః ।। ౨౨ ।।

।। ఈశ్వర ఉవాచ ।।

హే కామాహం ప్రసన్నోఽస్మి భయన్త్యజ మహామతే ।।

గచ్ఛ విష్ణుసమీపఞ్చ బహిస్థానే స్థితో భవ ।। ౨౩ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।। ।।

తచ్ఛ్రుత్వా శిరసా నత్వా పరిక్రమ్య స్తువన్విభుమ్ ।।

బహిర్గత్వా హరిన్దేవాన్ప్రణమ్య సముపాస్త సః ।। ౨౪ ।।

కామం సమ్భాష్య దేవాశ్చ దదుస్తస్మై శుభాశిషమ్ ।।

విష్ణ్వాదయః ప్రసన్నాస్తే ప్రోచుః స్మృత్వా శివం హృది ।। ౨౫ ।।

।। దేవా ఊచుః ।।

ధన్యస్త్వం స్మర సన్దగ్ధః శివేనానుగ్రహీకృతః ।।

జీవయామాస సత్త్వాంశకృపాదృష్ట్యా ఖిలేశ్వరః ।। ౨౬ ।।

సుఖదుఃఖదో న చాన్యోఽస్తి యతస్స్వకృతభుక్ పుమాన్ ।।

కాలే రక్షా వివాహశ్చ నిషేకః కేన వార్యతే ।। ౨౭ ।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా తే చ సమ్మాన్య తం సుఖేనామరాస్తదా ।।

సన్తస్థుస్తత్ర విష్ణ్వాద్యాస్సర్వే లబ్ధమనోరథాః ।। ౨౮ ।।

సోపి ప్రముదితస్తత్ర సమువాస శివాజ్ఞయా ।।

జయశబ్దో నమశ్శబ్దస్సాధుశబ్దో బభూవ హ ।।౨౯।।

తతశ్శమ్భుర్వాసగేహే వామే సంస్థాప్య పార్వతీమ్ ।।

మిష్టాన్నం భోజయామాస తం చ సా చ ముదాన్వితా ।। 2.3.51.30 ।।

అథ శమ్భుర్భవాచారీ తత్ర కృత్యమ్విధాయ తత్ ।।

మేనామామంత్ర్య శైలం చ జనవాసం జగామ సః ।।౩౧।।

మహోత్సవస్తదా చాసీద్వేదధ్వనిరభూన్మునే ।।

వాద్యాని వాదయామాసుర్జనాశ్చతుర్విధాని చ ।। ౩౨ ।।

శమ్భురాగత్య స్వస్థానం వవన్దే చ మునీంస్తదా ।।

హరిం చ మాం భవాచారాద్వన్దితోఽభూత్సురాదిభిః ।। ౩౩ ।।

జయశబ్దో బభూవాథ నమ శ్శబ్దస్తథైవ చ ।।

వేదధ్వనిశ్చ శుభదః సర్వవిఘ్నవిదారణః ।। ౩౪ ।।

అథ విష్ణురహం శక్రస్సర్వే దేవాశ్చ సర్షయః ।।

సిద్ధా ఉపసురా నాగాస్తుష్టువుస్తే పృథక్పృథక్ ।। ౩౫ ।।

దేవా ఊచుః ।।

జయ శమ్భోఽఖిలాధార జయ నామ మహేశ్వర ।।

జయ రుద్ర మహాదేవ జయ విశ్వ మ్భర ప్రభో ।। ౩౬ ।।

జయ కాలీపతే స్వామిఞ్జయానన్దప్రవర్ధక ।।

జయ త్ర్యమ్బక సర్వేశ జయ మాయాపతే విభో ।। ౩౭ ।।

జయ నిర్గుణ నిష్కామ కారణాతీత సర్వగ ।।

జయ లీలాఖిలాధార ధృతరూప నమోఽస్తు తే।।౩౮।।

జయ స్వభక్తసత్కామప్రదేశ కరుణాకర।।

జయ సానన్దసద్రూప జయ మాయాగుణాకృతే ।।౩౯।।

జయోగ్ర మృడ సర్వాత్మన్ దీనబన్ధో దయానిధే ।।

జయావికార మాయేశ వాఙ్మనోతీతవిగ్రహ ।।2.3.51.౪౦।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇతి స్తుత్వా మహేశానం గిరిజానాయకమ్ప్రభుమ్ ।।

సిషేవిరే పరప్రీత్యా విష్ణ్వాద్యాస్తే యథోచితమ్ ।। ౪౧ ।।

అథ శమ్భుర్మహేశానో లీలాత్తతనురీశ్వరః ।।

దదౌ మానవరన్తేషాం సర్వేషాన్తత్ర నారద।।౪౨।।

విష్ణ్వాద్యాస్తేఽఖిలాస్తాత ప్రాప్యాజ్ఞాం పరమేశితుః।।

అతిహృష్టాః ప్రసన్నాస్యాః స్వస్థానఙ్జగ్మురాదృతాః ।। ౪౩ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే బ్రహ్మనారదసమ్వాదే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం తృతీయే పార్వతీఖణ్డే కామసంజీవనవర్ణనం నామైకపఞ్చాశత్తమోఽధ్యాయః।।౫౧।।

2.3.52

బ్రహ్మోవాచ ।।

అథ శైలవరస్తాత హిమవాన్భాగ్యసత్తమః ।।

ప్రాఙ్గణం రచయామాస భోజనార్థం విచక్షణః ।।౧।।

మార్జనం లేపనం సమ్యక్కారయామాస తస్య సః ।।

స సుగన్ధైరలఞ్చక్రే నానావస్తుభిరాదరాత్ ।।౨।।

అథ శైలస్సురాన్సర్వానన్యానపి చ సేశ్వరాన్ ।।

భోజనాయాహ్వయామాస పుత్రైశ్శైలైః పరైరపి ।।౩।।

శైలాహ్వానమథాకర్ణ్య స ప్రభుస్సాచ్యుతో మునే ।।

సర్వైస్సురాదిభిస్తత్ర భోజనాయ యయౌ ముదా।।౪।।

గిరిః ప్రభుం చ సర్వాంస్తాన్సుసత్కృత్య యథావిధి ।।

ముదోపవేశయామాస సత్పీఠేషు గృహాన్తరే ।।౫।।

నానాసుభోజ్యవస్తూని పరివిష్య చ తత్పునః ।।

సాఞ్జలిర్భోజనాయాజ్ఞాం చక్రే విజ్ఞప్తిమానతః।।౬।।

అథ సమ్మానితాస్తత్ర దేవా విష్ణుపురోగమాః ।।

సదాశివం పురస్కృత్య బుభుజుస్సకలాశ్చ తే ।।౭।।

తదా సర్వే హి మిలితా ఐకపద్యేన సర్వశః ।।

పంక్తిభూతాశ్చ బుభుజు ర్విహసన్తః పృథక్పృథక్ ।।౮।।

నన్దిభృంగివీరభద్రవీరభద్రగణాః పృథక్।।

బుభుజుస్తే మహాభాగాః కుతూహలసమన్వితాః ।।౯।।

దేవాస్సేన్ద్రా లోకపాలా నానాశోభాసమన్వితాః ।।

బుభుజుస్తే మహాభాగా నానాహాస్యరసైస్సహ ।।2.3.52.౧౦।।

సర్వే చ మునయో విప్రా భృగ్వాద్యా ఋషయస్తథా।।

బుభుజు ప్రీతితస్సర్వే పృథక్ పంక్తిగతాస్తదా।।౧౧।।

తథా చణ్డీగణాస్సర్వే బుభుజుః కృతభాజనాః ।।

కుతూహలం ప్రకుర్వన్తో నానాహాస్యకరా ముదా।।౧౨।।

ఏవన్తే భుక్తవన్తశ్చాచమ్య సర్వే ముదాన్వితాః ।।

విశ్రామార్థం గతాః ప్రీత్యా విష్ణ్వాద్యాస్స్వస్వమాశ్రమమ్ ।। ౧౩ ।।

మేనాజ్ఞయా స్త్రియసాధ్వ్య శ్శివం సమ్ప్రార్థ్య భక్తితః ।।

గేహే నివాసయామాసుర్వాసాఖ్యే పరమోత్సవే ।। ౧౪ ।।

రత్నసింహాసనే శమ్భుర్మేనాదత్తే మనోహరే ।।

సన్నిధాయ ముదా యుక్తో దదృశే వాసమన్దిరమ్।।౧౫।।

రత్నప్రదీపశతకైర్జ్వలద్భిర్జ్వలితం శ్రియా ।।

రత్నపాత్రఘటాకీర్ణం ముక్తామణివిరాజితమ్।।౧౬।।

రత్నదర్పణశోభాఢ్యం మణ్డితం శ్వేతచామరైః।।

ముక్తామణిసుమాలాభిర్వేష్టితం పరమర్ద్ధిమత్।।౧౭।।

అనూపమమ్మహాదివ్యం విచిత్రం సుమనోహరమ్।।
చిత్తాహ్లాదకరం నానారచనారచితస్థలమ్ ।।౧౮।।
శివదత్తవరస్యైవ ప్రభావమతులమ్పరమ్ ।।
దర్శయన్తం సముల్లాసి శివలోకాభిధానకమ్ ।।౧౯।।
నానాసుగన్ధసద్ద్రవ్యైర్వాసితం సుప్రకాశకమ్ ।।
చన్దనాగురుసంయుక్తం పుష్పశయ్యాసమన్వితమ్ ।।2.3.52.౨౦।।
నానాచిత్రవిచిత్రాఢ్యం నిర్మితం విశ్వకర్మణా ।।
రత్నేన్ద్రసారరచితైరాచితం హారకైర్వరైః ।। ౨౧ ।।
కుత్రచిత్సురనిర్మాణం వైకుణ్ఠం సుమనోహరమ్ ।।
కుత్రచిచ్చ బ్రహ్మలోకం లోకపాలపురం క్వచిత్ ।। ౨౨ ।।
కైలాసం కుత్రచిద్రమ్యం కుత్రచిచ్ఛక్రమన్దిరమ్ ।।
కుత్రచిచ్ఛివలోకం చ సర్వోపరి విరాజితమ్ ।। ౨౩ ।।
ఏతాదృశగృహం సర్వదృష్టాశ్చర్యం మహేశ్వరః ।।
ప్రశంసన్ హిమశైలేశం పరితుష్టో బభూవ హ ।। ౨౪ ।।
తత్రాతిరమణీయే చ రత్నపర్యంక ఉత్తమే ।।
అశయిష్ట ముదా యుక్తో లీలయా పరమేశ్వరః ।। ౨౫ ।।
హిమాచలశ్చ స్వభ్రాతౄన్భోజయామాస కృత్స్నశః ।।
సర్వానన్యాంశ్చ సుప్రీత్యా శేషకృత్యం చకార హ ।। ౨౬ ।।
ఏవం కుర్వతి శైలేశే స్వపతి ప్రేష్ఠ ఈశ్వరే ।।
వ్యతీతా రజనీ సర్వా ప్రాతఃకాలో బభూవ హ ।। ౨౭ ।।
అథ ప్రభాతకాలే చ ధృత్యుత్సాహపరాయణాః ।।

నానాప్రకారవాద్యాని వాదయాఞ్చక్రిరే జనాః ।। ౨౮ ।।

సర్వే సురాస్సముత్తస్థుర్విష్ణ్వాద్యాస్సముదాన్వితాః ।।

స్వేష్టం సంస్మృత్య దేవేశం సజ్జీభూతాస్ససంభ్రమాః ।। ౨౯ ।।

స్వవాహనాని సజ్జాని కైలాసజ్ఞస్తుముత్సుకాః ।।

కృత్వా సమ్ప్రేషయామాసుర్ధర్మం శివసమీపతః ।। 2.3.52.30 ।।

వాసగేహమథాగత్య ధర్మో నారాయణాజ్ఞయా ।।

ఉవాచ శంకరం యోగీ యోగీశం సమయోచితమ్ ।। ౩౧ ।।

।। ధర్మ ఉవాచ ।।

ఉత్తిష్ఠోత్తిష్ఠ భద్రన్తే భవ నః ప్రమథాధిప ।।

జనావాసం సమాగచ్ఛ కృతార్థం కురు తత్ర తాన్ ।। ౩౨ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇతి ధర్మవచః శ్రుత్వా విజహాస మహేశ్వరః ।।

దదర్శ కృపయా దృష్ట్యా తల్పముజ్ఝాఞ్చకార హ ।। 33 ।।

ఉవాచ విహసన్ ధర్మ త్వమగ్రే గచ్ఛ తత్ర హ।।

అహమప్యాగమిష్యామి ద్రుతమేవ న సంశయః ।।౩౪।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యుక్తశ్శంకరేణాథ జనావాసం జగామ సః।।

స్వయఞ్జస్తుమనా ఆసీత్తత్ర శమ్భురపి ప్రభుః।।౩౫।

తజ్జ్ఞాత్వా స్త్రీగణస్సోసౌ తత్రాగచ్ఛన్మహోత్సవః ।।

చక్రే మంగలగానం హి పశ్యన్శమ్భుపదద్వయమ్ ।।౩౬।।

అథ శంమ్భుర్భవాచారీ ప్రాతఃకృత్యం విధాయ చ ।।

మేనామాన్త్ర్య కుద్ధం చ జనావాసం జగామ సః ।।౩౭।।

మహోత్సవస్తదా చాసీద్వేదధ్వనిరభూన్మునే ।।

వాద్యాని వాదయామాసుర్జనాశ్చాతుర్విధాని చ ।।౩౮।।

శమ్భురాగత్య స్వస్థానం వవన్దే చ మునీంస్తదా ।।

హరిం చ మాం భవాచారాత్ వన్దితోఽభూత్సురాదిభిః ।।౩౯।।

జయశబ్దో బభూవాథ నమశ్శబ్దస్తథైవ చ ।।

వేదధ్వనిశ్చ శుభదో మహాకోలాహలోఽభవత్ ।।2.3.52.౪౦।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం తృతీయే పార్వతీఖణ్డే వరవర్గభోజనశివశయనవర్ణనం నామ ద్విపఞ్చాశత్తమోఽధ్యాయః ।। ౫౨ ।।

2.3.53

బ్రహ్మోవాచ ।।

అథ విష్ణ్వాదయో దేవా మునయశ్చ తపోధనాః ।।

కృత్వావశ్యకకర్మాణి యాత్రాం సన్తేనిరే గిరేః ।।౧।।

తతో గిరివరః స్నాత్వా స్వేష్టం సమ్పూజ్య యత్నతః ।।

పౌరబన్ధూన్సమాహూయ జనవాసం యయౌ ముదా ।। ౨ ।।

తత్ర ప్రభుమ్ప్రపూజ్యాథ చక్రే సమ్ప్రార్థనాం ముదా ।।

కియద్దినాని సన్తిష్ఠ మద్గేహే సకలైస్సహ ।। ౩ ।।

విలోకనేన తే శమ్భో కృతార్థోహం న సంశయః ।।

ధన్యశ్చ యస్య మద్గేహే ఆయాతోఽసి సురైస్సహ ।। ౪ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా బహు శైలేశః కరౌ బద్ధ్వా ప్రణమ్య చ ।।

ప్రభుని మన్త్రయామాస సహ విష్ణుసురాదిభిః ॥౫॥

అథ తే మనసా గత్వా శివ సంయుతమాదరాత్ ॥

ప్రత్యూచుర్మునయో దేవా హృష్టా విష్ణుసురాదిభిః ॥ ౬ ॥

॥ దేవా ఊచుః ॥

ధన్యస్త్వం గిరిశార్దూల తవ కీర్తిర్మహీయసీ ॥

త్వత్సమో న త్రిలోకేషు కోపి పుణ్యతమో జనః ॥ ౭ ॥

యస్య ద్వారి మహేశానః పరబ్రహ్మ సతాం గతిః ॥

సమాగతస్సదాసైశ్చ కృపయా భక్తవత్సలః ॥ ౮ ॥

జనావాసోతిరమ్యశ్చ సమ్మానో వివిధః కృతః ॥

భోజనాని త్వపూర్వాణి న వర్ణ్యాని గిరీశ్వర ॥ ౯ ॥

చిత్రన్న ఖలు తత్రాస్తి యత్ర దేవీ శివామ్బికా ॥

పరిపూర్ణమశేషఞ్చ యవం ధన్యా యదాగతాః ॥ 2.3.53.౧౦ ॥

॥ బ్రహ్మోవాచ ॥

ఇత్థమ్పరస్పరన్తత్ర ప్రశంసాభవదుత్తమా ॥

ఉత్సవో వివిధో జాతో వేదసాధుజయధ్వనిః ॥ ౧౧ ॥

అభూన్మఙ్గలగానఞ్చ ననర్తాప్సరసాంగణః ॥

నుతిఞ్చక్రుర్మాగధాద్యా ద్రవ్యదానమభూద్బహు ॥ ౧౨ ॥

తత ఆమన్త్రయ దేవేశం స్వగేహమగమద్గిరిః ॥

భోజనోత్సవమారేభే నానావిధివిధానతః ॥ ౧౩ ॥

భోజనార్థం ప్రభుమ్ప్రీత్యానయామాస యథోచితమ్ ॥

పరివారసమేతం చ సకుతూహలమీశ్వరమ్ ॥ ౧౪ ॥

ప్రక్షాల్య చరణౌ శమ్భోర్విష్ణోర్మమ వరాదరాత్ ।।

సర్వేషామమరాణాఞ్చ మునీనాఞ్చ యథార్థతః ।। ౧౫ ।।

పరేషాఞ్చ గతానాఞ్చ గిరీశో మణ్డపాన్తరే ।।

ఆసయామాస సుప్రీత్యా తాంస్తాన్బన్ధుభిరన్వితః ।।౧౬।।

సురసైర్వివిధాన్నైశ్చ తర్పయామాస తాన్గిరిః ।।

బుభుజుర్నిఖిలాస్తే వై శమ్భునా విష్ణునా మయా ।।౧౭।।

తదానీమ్పురనార్యశ్చ గాలీదానమ్వ్యధుర్ముదా ।।

మృదువాణ్యా హసన్త్యశ్చ పశ్యన్త్యో యత్నతశ్చ తాన్ ।।౧౮।।

తే భుక్త్వాచమ్య విధివద్గిరిమామన్త్ర్య నారద ।।

స్వస్థానమ్ప్రయయుస్సర్వే ముదితాస్తృప్తిమాగతాః ।।౧౯।।

ఇత్థన్తృతీయే ఘస్రేఽపి మానితాస్తేఽభవన్మునే ।।

గిరీశ్వరేణ విధివద్దానమానాదరాదిభిః ।।2.3.53.౨౦।।

చతుర్థే దివసే ప్రాప్తే చతుర్థీకర్మ శుద్ధితః ।।

బభూవ విధివద్యేన వినా ఖణ్డిత ఏవ సః ।। ౨౧ ।।

ఉత్సవో వివిధశ్చాసీత్సాధువాదజయధ్వనిః ।।

బహుదానం సుగానఞ్చ నర్త్తనమ్వివిధన్తథా ।। ౨౨ ।।

పఞ్చమే దివసే ప్రాప్తే సర్వే దేవా ముదాన్వితాః ।।

విజ్ఞప్తిఞ్చక్రిరే శైలం యాత్రార్థమతిప్రేమతః ।। ౨౩ ।।

తదాకర్ణ్య గిరీశశ్చోవాచ దేవాన్ కృతాఞ్జలిః ।।

కియద్దినాని తిష్ఠన్తు కృపాఙ్కుర్వన్తు మాం సురాః ।।౨౪।।

ఇత్యుక్త్వా స్నేహతస్తాంశ్చ ప్రభుమ్విష్ణుఞ్చ మామ్పరాన్ ।।

వాసయామాస దివసాన్ బహూన్నిత్యం సమాదరాత్ ।।౨౯।।

ఇత్థమ్వ్యతీయుర్దివసా బహవో వసతాం చ తత్ ।।

సప్తర్షీన్ప్రేషయామాసుర్గిరీశాన్తే తతస్సురాః ।। ౨౬ ।।

తే తం సమ్బోధయామాసుర్మేనాఞ్చ సమయోచితమ్ ।।

శివతత్త్వమ్పరమ్ప్రోచుః ప్రశంసన్విధివన్ముదా ।। ౨౭ ।।

అఙ్గీకృతం పరేశేన తత్తద్బోధనతో మునే ।।

యాత్రార్థమగమచ్ఛమ్భుశ్శైలేశం సామరాదికః ।। ౨౮ ।।

యాత్రాఙ్కుర్వతి దేవేశే స్వశైలం సామరే శివే ।।

ఉచ్చై రురోద సా మేనా తమువాచ కృపానిధిమ్ ।। ౨౯ ।।

మేనోవాచ ।।

కృపానిధే కృపాఙ్కృత్వా శివాం సమ్పాలయిష్యసి ।।

సహస్రదోషం పార్వత్యా ఆశుతోషః క్షమిష్యసి ।। 2.3.53.30 ।।

త్వత్పాదామ్బుజభక్తా చ మద్వత్సా జన్మజన్మని ।।

స్వప్నే జ్ఞానే స్మృతిర్నాస్తి మహాదేవం ప్రభుమ్వినా ।। ౩౧ ।।

త్వద్భక్తిశ్రుతిమాత్రేణ హర్షాశ్రుపులకాన్వితా ।।

త్వన్నిన్దయా భవేన్మౌనా మృత్యుంజయ మృతా ఇవ ।।౩౨।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా మేనకా తస్మై సమర్ప్య స్వసుతాన్తదా ।।

అత్యుచ్చై రోదనఙ్కృత్వా మూర్చ్ఛామాప తయోః పురః।।33।।

అథ మేనామ్బోధయిత్వా తామామన్త్ర్య గిరిస్తథా।।

చకార యాత్రాన్దేవైశ్చ మహోత్సవపురస్సరమ్ ।।౩౪।।

అథ తే నిర్జరాస్సర్వే ప్రభుణా స్వగణైస్సహ ।।

యాత్రాత్మ్రచక్రిరే తూష్ణీం గిరిమ్ప్రతి శివం దధుః ।। ।।3౫।।

హిమాచలపురీబాహ్యోపవనే హర్షితాసురాః।।

సేశ్వరాస్సోత్సవాస్తస్థుః పర్యైషన్త శివాగమమ్।।3౬।।

ఇత్యుక్తా శివసద్యాత్రా దేవైస్సహ మునీశ్వర।।

ఆకర్ణయ శివయాత్రాం విరహోత్సవసంయుతామ్ ।। 3౭ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం తృతీయే పార్వతీ ఖణ్డే శివయాత్రావర్ణనం నామ త్రిపఞ్చాశత్తమోఽధ్యాయః ।। ౫3 ।।

2.3.54

బ్రహ్మోవాచ ।।

అథ సప్తర్షయస్తే చ ప్రోచుర్హిమగిరీశ్వరమ్ ।।

కారయ స్వాత్మజా దేవ్యా యాత్రామద్యోచితాం గిరే ।। ౧ ।।

ఇతి శ్రుత్వా గిరీశో హి బుద్ధ్వా తద్విరహమ్పరమ్ ।।

విషణ్ణోభూన్మహాప్రేమ్ణా కియత్కాలం మునీశ్వర ।। ౨ ।।

కియత్కాలేన సమ్ప్రాప్య చేతనాం శైలరాట్ తతః ।।

తథాస్త్వితి గిరాముక్త్వా మేనాం సన్దేశమబ్రవీత్ ।। 3 ।।

శైలసన్దేశమాకర్ణ్య హర్షశోకవశా మునే ।।

మేనా సంయాపయామాస కర్తుమాసీత్సముద్యతా।।౪।।

శ్రుతిస్వకులజాచారం చచార విధివన్మునే ।।

ఉత్సవమ్వివిధన్తత్ర సా మేనా క్షితిభృత్ప్రియా ।।౫।।

గిరిజామ్భూషయామాస నానారత్నాంశుకైర్వరైః।।

ద్వాదశాభరణైశ్చైవ శృంగారైర్నృపసమ్మితైః ।। ౬ ।।

మేనామనోగమ్బుద్ధ్వా సాధ్వ్యేకా ద్విజకామినీ ।।

గిరిజాం శిక్షయామాస పాతివ్రత్యవ్రతమ్పరమ్ ।। ౭ ।।

।। ద్విజపత్న్యువాచ ।।

గిరిజే శృణు సుప్రీత్యా మద్వచో ధర్మవర్ద్ధనమ్ ।।

ఇహాముత్రానన్దకరం శృణ్వతాం చ సుఖప్రదమ్ ।। ౮ ।।

ధన్యా పతివ్రతా నారీ నాన్యా పూజ్యా విశేషతః ।।

పావనీ సర్వలోకానాం సర్వపాపౌఘనాశినీ ।। ౯ ।।

సేవతే యా పతిమ్ప్రేమ్ణా పరమేశ్వరవచ్ఛివే ।।

ఇహ భుక్త్వాఖిలామ్భోగాన న్తే పత్యా శివాం గతిమ్ ।। 2.3.54.౧౦ ।।

పతివ్రతా చ సావిత్రీ లోపాముద్రా హ్యరున్ధతీ ।।

శాణ్డిల్యా శతరూపానుసూయా లక్ష్మీస్స్వధా సతీ ।। ౧౧ ।।

సంజ్ఞా చ సుమతిశ్శ్రద్ధా మేనా స్వాహా తథైవ చ ।।

అన్యా బహ్వ్యోఽపి సాధ్వ్యో హి నోక్తా విస్తరజాద్భయాత్ ।। ౧౨ ।।

పాతివ్రత్యవృషేణైవ తా గతాస్సర్వపూజ్యతామ్ ।।

బ్రహ్మవిష్ణుహరైశ్చాపి మాన్యా జాతా మునీశ్వరైః ।। ౧౩ ।।

సేవ్యస్త్వయా పతిస్తస్మాత్సర్వదా శఙ్కరః ప్రభుః ।।

దీనానుగ్రహకర్తా చ సర్వసేవ్యస్సతాం గతిః ।। ౧౪ ।।

మహాన్పతివ్రతాధర్మశ్శ్రుతిస్మృతిషు నోదితః ।।

యథైష వర్ణ్యతే శ్రేష్ఠో న తథాన్యోఽస్తి నిశ్చితమ్ ।। ౧౫ ।।

భుంజ్యాద్భుక్తే ప్రియే పత్యౌ పాతివ్రత్యపరాయణా ।।

తిష్ఠేత్తస్మింఞ్ఛివే నారీ సర్వథా సతి తిష్ఠతి ।। ౧౬ ।।

స్వప్యాత్స్వపితి సా నిత్యం బుధ్యేత్తు ప్రథమం సుధీః ।।

సర్వదా తద్ధితం కుర్యాదకైతవగతిః ప్రియా ।।౧౭।।

అనలంకృతమాత్మానన్దర్శయేన్న క్వచిచ్ఛివే ।।

కార్యార్థమ్ప్రోషితే తస్మిన్భవేన్మండనవర్జితా ।। ౧౮ ।।

పత్యుర్నామ న గృహ్ణీయాత్ కదాచన పతివ్రతా ।।

ఆక్రుష్టాపి న చాక్రోశేత్ప్రసీదేత్తాడితాపి చ ।।

హన్యతామితి చ బ్రూయాత్స్వామిన్నితి కృపాం కురు ।। ౧౯ ।।

ఆహూతా గృహ కార్యాణి త్యక్త్వా గచ్ఛేత్తదన్తికమ్ ।।

సత్వరం సాఞ్జలిః ప్రీత్యాం సుప్రణమ్య వదేదితి ।। 2.3.54.౨౦ ।।

కిమర్థం వ్యాహృతా నాథ స ప్రసాదో విధీయతామ్ ।।

తదాదిష్టా చరేత్కర్మ సుప్రసన్నేన చేతసా ।। ౨౧ ।।

చిరన్తిష్ఠేన్న చ ద్వారే గచ్ఛేన్నైవ పరాలయే ।।

ఆదాయ తత్త్వం యత్కించిత్కస్మై చిన్నార్పయేత్క్వచిత్ ।। ౨౨ ।।

పూజోపకరణం సర్వమనుక్తా సాధయేత్స్వయమ్ ।।

ప్రతీక్షమాణావసరం యథాకాలోచితం హితమ్ ।। ౨3 ।।

న గచ్ఛేత్తీర్థయాత్రాం వై పత్యాజ్ఞాం న వినా క్వచిత్ ।।

దూరతో వర్జయేత్సా హి సమాజోత్సవదర్శనమ్ ।। ౨౪ ।।

తీర్థార్థినీ తు యా నారీ పతిపాదోదకమ్పిబేత్ ।।

తస్మిన్సర్వాణి తీర్థాని క్షేత్రాణి చ న సంశయః ।। ౨౫ ।।

భుంజ్యాత్సా భర్తురుచ్ఛిష్టమిష్టమన్నాదికం చ యత్ ।।

మహాప్రసాద ఇత్యుక్త్వా పతిదత్తమ్పతివ్రతా।।౨౬।।

అవిభజ్య న చాశ్నీయాద్దేవ పిత్రతిథిష్వపి।।

పరిచారకవర్గేషు గోషు భిక్షుకులేషు చ ।।౨౭।

సంయతోపస్కరా దక్షా హృష్టా వ్యయపరాఙ్ముఖీ ।।

భవేత్సా సర్వదా దేవీ పతివ్రతపరాయణా।।౨౮।।

కుర్యాత్పత్యననుజ్ఞాతా నోపవాసవ్రతాదికమ్ ।।

అన్యథా తత్ఫలం నాస్తి పరత్ర నరకవ్ర్వజేత్ ।। ౨౯ ।।

సుఖపూర్వం సుఖాసీనం రమమాణం యదృచ్ఛయా ।।

ఆన్తరేష్వపి కార్యేషు పతిం నోత్థాపయేత్క్వచిత్ ।। 2.3.54.30 ।।

క్లీబమ్వా దురవస్థమ్వా వ్యాధితం వృద్ధమేవ చ ।।

సుఖితం దుఃఖితం వాపి పతిమేకం న లంఘయేత్ ।। ౩౧ ।।

స్త్రీధర్మిణీ త్రిరాత్రం చ స్వముఖం నైవ దర్శయేత్ ।।

స్వవాక్యం శ్రావయేన్నాపి యావత్స్నానాన్న శుధ్యతి ।।౩౨।।

సుస్నాతా భర్తృవదనమీక్షేతాన్యస్య న క్వచిత్ ।।

అథవా మనసి ధ్యాత్వా పతిమ్భానుమ్విలోకయేత।।౩౩।।

హరిద్రాకుఙ్కుమం చైవ సిన్దూరం కజ్జలాదికమ్।।

కూర్పాసకఞ్చ తామ్బూలం మాంగల్యాభరణాదికమ్ ।।౩౪।।

కేశసంస్కారకబరీకరకర్ణాదిభూషణమ్ ।।

భర్తురాయుష్యమిచ్ఛన్తీ దూరయేన్న పతివ్రతా ।।౩౫।।

న రజక్యా న బన్ధక్యా తథా శ్రవణయా న చ ।।

న చ దుర్భగయా క్వాపి సఖిత్వం కారయేత్క్వచిత్।।౩౬।।

పతివిద్వేషిణీం నారీం న సా సంభాషయేత్క్వచిత్ ।।

నైకాకినీ క్వచిత్తిష్ఠేన్ననగ్నా స్నాయాన్న చ క్వచిత్ ।।౩౭।।

నోలూఖలే న ముసలే న వర్ద్ధన్యాం దృషద్యపి ।।

న యంత్రకే న దేహల్యాం సతీ చ ప్రవసేత్క్వచిత్ ।। ౩౮ ।।

వినా వ్యవాయసమయం ప్రాగల్భ్యం నాచరేత్క్వచిత్ ।।

యత్రయత్ర రుచిర్భర్తుస్తత్ర ప్రేమవతీ భవేత్ ।।౩౯।।

హృష్టాహృష్టే విషణ్ణా స్యాద్విషణ్ణాస్యే ప్రియే ప్రియా ।।

పతివ్రతా భవేద్దేవీ సదా పతిహితైషిణీ।।2.3.54.౪౦।।

ఏకరూపా భవేత్పుణ్యా సంపత్సు చ విపత్సు చ।।

వికృతిం స్వాత్మనః క్వాపి న కుర్యాద్ధైర్యధారిణీ ।।౪౧।।

సర్పిర్లవణతైలాదిక్షయేపి చ పతివ్రతా।।

పతిం నాస్తీతి న బ్రూయాదాయాసేషు న యోజయేత్ ।।౪౨।।

విధేర్విష్ణోర్హరాద్వాపి పతిరేకోధికో మతః ।।

పతివ్రతాయా దేవేశి స్వపతిశ్శివ ఏవ చ ।। ౪౩ ।।

వ్రతోపవాసనియమమ్పతిముల్లంఘ్య యా చరేత్ ।।

ఆయుష్యం హరతే భర్తుర్మృతా నిరయమృచ్ఛతి ।। ౪౪ ।।

ఉక్తా ప్రత్యుత్తరన్దద్యాద్యా నారీ క్రోధతత్పరా ।।

సరమా జాయతే గ్రామే శృగాలీ నిర్జనే వనే ।। ౪౫ ।।

ఉచ్చాసనం న సేవేత న వ్రజేద్దుష్టసన్నిధౌ ।।

న చ కాతరవాక్యాని వదేన్నారీ పతిం క్వచిత్ ।। ౪౬ ।।

అపవాదం న చ బ్రూయాత్కలహం దూరతస్త్యజేత్ ।।

గురూణాం సన్నిధౌ క్వాపి నోచ్చైర్బ్రూయాన్న వై హసేత్ ।। ४८ ।।

బాహ్యేదాయాన్తమాలోక్య త్వరితాన్నజలాశనైః ।।

తామ్బూలైర్వసనైశ్చాపి పాదసమ్వాహనాదిభిః ।। ४९ ।।

తథైవ చాటువచనైః స్వేదసన్నోదనైః పరైః ।।

యా ప్రియం ప్రీణయేత్ప్రీతా త్రిలోకీ ప్రీణతా తయా ।। ४९ ।।

మితన్దదాతి జనకో మితం భ్రాతా మితం సుతః ।।

అమితస్య హి దాతారం భర్తారమ్పూజయేత్సదా ।। 2.3.54.५० ।।

భర్తా దేవో గురుర్భర్తా ధర్మతీర్థవ్రతాని చ ।।

తస్మాత్సర్వమ్పరిత్యజ్య పతిమేకం సమర్చయేత్ ।। ५१ ।।

యా భర్తారమ్పరిత్యజ్య రహశ్చరతి దుర్మతిః ।।

ఉలూకీ జాయతే క్రూరా వృక్షకోటరశాయినీ ।। ५२ ।।

తాడితా తాడితుం చేచ్ఛేత్సా వ్యాఘ్రీ వృషదంశికా ।।

కటాక్షయతి యాన్యమ్వై కేకరాక్షీతు సా భవేత్ ।। ५३ ।।

యా భర్తారమ్పరిత్యజ్య మిష్టమశ్నాతి కేవలమ్ ।।

గ్రామే వా సూకరీ భూయాద్వల్గుర్వాపి స్వవిడ్భుజా ।। ५४ ।।

యా తుకృత్య ప్రియమ్బ్రూయాన్మూకా సా జాయతే ఖలు ।।

యా సపత్నీ సదేర్ష్యేత దుర్భగా సా పునః పునః ।।५५।।

దృష్టిమ్విలుప్య భర్తు్త్ర్యా కశ్చిదన్యం సమీక్షతే ।।

కాణా చ విముఖీ చాపి కురూపాపి చ జాయతే ।। ५६ ।।

జీవహీనో యథా దేహః క్షణాదశుచితామ్వ్రజేత్ ।।

భర్తృహీనా తథా యోషిత్సుస్నాతాప్యశుచిస్సదా ।।५७।।

సా ధన్యా జననీ లోకే స ధన్యో జనకః పితా ।।

ధన్యస్స చ పతిర్యస్య గృహే దేవీ పతివ్రతా ।।౫౮।।

పితృవంశ్యాః మాతృవంశ్యాః పతివంశ్యాస్త్రయస్త్రయః ।।

పతివ్రతాయాః పుణ్యేన స్వర్గే సౌఖ్యాని భుంజతే ।। ।। ౫౯ ।।

శీలభఙ్గేన దుర్వృత్తాః పాతయన్తి కులత్రయమ్ ।।

పితుర్మాతుస్తథా పత్యురిహాముత్రాపి దుఃఖితాః ।। 2.3.54.౬౦ ।।

పతివ్రతాయాశ్చరణో యత్ర యత్ర స్పృశేద్భువమ్ ।।

తత్ర తత్ర భవేత్సా హి పాపహన్త్రీ సుపావనీ ।।౬౧।।

విభుః పతివ్రతాస్పర్శం కురుతే భానుమానపి ।।

సోమో గన్ధవహశ్చాపి స్వపావిత్ర్యాయ నాన్యథా ।।౬౨।।

ఆపః పతివ్రతాస్పర్శమభిలష్యన్తి సర్వదా ।।

అద్య జాడ్యవినాశో నో జాతస్త్వద్యాన్యపావనాః।।౬3।।

భార్యా మూలం గృహస్థాస్య భార్యా మూలం సుఖస్య చ ।।

భార్యా ధర్మఫలావాప్త్యై భార్యా సన్తానవృద్ధయే।।౬౪।।

గృహే గృహే న కిం నార్యో రూపలావణ్యగర్వితాః ।।

పరమ్విశ్వేశభక్త్యైవ లభ్యతే స్త్రీ పతివ్రతా ।।౬౫।।

పరలోకస్త్వయం లోకో జీయతే భార్య యా ద్వయమ్ ।।

దేవపిత్రతిథీజ్యాది నాభార్యః కర్మ చార్హతి ।।౬౬।।

గృహస్థస్స హి విజ్ఞేయో యస్య గేహే పతివ్రతా ।।

గ్రస్యతేఽన్యాన్ప్రతిదినం రాక్షస్యా జరయా యథా ।। ౬౭ ।।

యథా గంగావగాహేన శరీరం పావనం భవేత్ ।।

తథా పతివ్రతాం దృష్ట్వా సకలమ్పావనం భవేత్ ।। ౬౮ ।।

న గఙ్గాయా తయా భేదో యా నారీ పతిదేవతా ।।

ఉమాశివసమౌ సాక్షాత్తస్మాత్తౌ పూజయేద్బుధః ।।౬౯।।

తారః పతిశ్శ్రుతిర్నారీ క్షమా సా స స్వయన్తపః ।।

ఫలమ్పతిః సత్క్రియా సా ధన్యౌ తౌ దమ్పతీ శివే ।।2.3.54.౭౦।।

ఏవమ్పతివ్రతాధర్మో వర్ణితస్తే గిరీన్ద్రజే ।।

తద్భేదాఞ్ శృణు సుప్రీత్యా సావధానతయాఽద్య మే।।౭౧।।

చతుర్విధాస్తాః కథితా నార్యో దేవి పతివ్రతాః ।।

ఉత్తమాదివిభేదేన స్మరతాం పాపహారికాః।।౭౨।।

ఉత్తమా మధ్యమా చైవ నికృష్టాతినికృష్టికా।।

బ్రువే తాసాం లక్షణాని సావధానతయా శృణు।।౭౩।।

స్వప్నేపి యన్మనో నిత్యం స్వపతిం పశ్యతి ధ్రువమ్ ।।

నాన్యమ్పరపతిం భద్రే ఉత్తమా సా ప్రకీర్తితా।।౭౪।।

యా పితృభ్రాతృసుతవత్ పరమ్పశ్యతి సద్ధియా।।

మధ్యమా సా హి కథితా శైలజే వై పతివ్రతా।।౭౫।।

బుద్ధ్వా స్వధర్మం మనసా వ్యభిచారం కరోతి న ।।

నికృష్టా కథితా సా హి సుచరిత్రా చ పార్వతి ।।౭౬।।

పత్యుః కులస్య చ భయాద్వ్యభిచారం కరోతి న ।।

పతివ్రతాఽధమా సా హి కథితా పూర్వసూరిభిః ।।౭౭।।

చతుర్విధా అపి శివే పాపహన్త్ర్యః పతివ్రతాః ।।

పావనాస్సర్వలోకానామిహాముత్రాపి హర్షితాః ।। ౭౮ ।।

పాతివ్రత్యప్రభావేణాత్రిస్త్రియా త్రిసురార్ధనాత్ ।।

జీవితో విప్ర ఏకో హి మృతో వారాహశాపతః ।। ౭౯ ।।

ఏవం జ్ఞాత్వా శివే నిత్యం కర్తవ్యమ్పతిసేవనమ్ ।।

త్వయా శైలాత్మజ ప్రీత్యా సర్వకామప్రదం సదా ।। 2.3.54.౮౦ ।।

జగదమ్బా మహేశీ త్వం శివస్సాక్షాత్పతిస్తవ ।।

తవ స్మరణతో నార్యో భవన్తి హి పతివ్రతాః ।। ౮౧ ।।

త్వదగ్రే కథనేనానేన కిం దేవి ప్రయోజనమ్ ।।

తథాపి కథితం మేఽద్య జగదాచారతః శివే ।। ౮౨ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా విరరామాసౌ ద్విజస్త్రీ సుప్రణమ్య తామ్ ।।

శివా ముదమతిప్రాప పార్వతీ శఙ్కరప్రియా ।। ౮౩ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం తృతీయే పార్వతీఖణ్డే పతివ్రతాధర్మ వర్ణనం నామ చతుఃపఞ్చాశత్తమోఽధ్యాయః ।। ౫౪ ।।

2.3.55

బ్రహ్మోవాచ ।।

అథ సా బ్రాహ్మణీ దేవ్యై శిక్షయిత్వా వ్రతఞ్చ తత్ ।।

ప్రోవాచ మేనామామన్త్ర్య యాత్రామస్యాశ్చ కారయ ।। ౧ ।।

తథాస్త్వితి చ సమ్మోచ్య ప్రేమవశ్యా బభూవ సా ।।

ధృతిన్ధృత్వాహూయ కాలీం విశ్లేషవిరహాకులా ।। ౨ ।।

అత్యుచ్చై రోదనం చక్రే సంశ్లిష్య చ పునః పునః ।।

పార్వత్యపి రురోదోచ్చైరుచ్చరన్తీ కృపావచః ।। 3 ।।

శైలప్రియా శివా చాపి మూర్చ్ఛామాప శుచార్దితా।।

మూర్చ్ఛాప్రాప్తపుర్దేవపత్న్యః పార్వత్యా రోదనేన చ ।। ४ ।।

సర్వాశ్చ రురుదుర్నార్యస్సర్వమాసీదచేతనమ్ ।।

స్వయం రురోద యోగీశో గచ్ఛన్నోఽన్య పరః ప్రభుః ।। ५ ।।

ఏతస్మిన్నన్తరే శీఘ్రమాజగామ హిమాలయః ।।

ససర్వతనయస్తత్ర సచివైశ్చ ద్విజైః పరైః ।। ౬ ।।

స్వయం రురోద మోహేన వత్సాం కృత్వా స్వవక్షసి ।।

క్వ యాసీత్యేవముచ్చార్య శూన్యం కృత్వా ముహుర్ముహుః ।। ౭ ।।

తతః పురోహితో విప్రైరధ్యాత్మవిద్యయా సుఖమ్ ।।

సర్వాన్ప్రబోధయామాస కృపయా జ్ఞానవత్తరః ।। ౮ ।।

ననామ పార్వతీ భక్త్యా మాతరమ్పితరం గురుమ్ ।।

మహామాయా భవాచారాద్రురోదోచ్చైర్ముహుర్ముహుః ।। ౯ ।।

పార్వత్యా రోదనేనైవ రురుదుస్సర్వయోషితః ।।

నితరాం జననీ మేనా యామయో భ్రాతరస్తథా ।। 2.3.55.౧౦ ।।

పునః పునః శివామాతా యామయోఽన్యాశ్చ యోషితః ।।

భ్రాతరో జనకః ప్రేమ్ణా రురుదుర్వృద్ధసౌహృదాః ।। ౧౧ ।।

తదా విప్రాః సమాగత్య బోధయామాసురాదరాత్ ।।

లగ్నన్నివేదయామాసుర్యాత్రాయాస్సుఖదమ్పరమ్ ।। ౧౨ ।।

తతో హిమాలయో మేనాం ధృత్వా ధైర్యమ్వివేకతః ।।

శిబికామానయామాస శివారోహణహేతవే ।। ౧3 ।।

శివామారోహయామాసుస్తత్ర విప్రాఙ్గనాశ్చ తామ్ ।।

ఆశిషఙ్ప్రదదుస్సర్వాః పితా మాతా ద్విజాస్తథా ।। ౧౪ ।।

మహారాజ్ఞ్యుపచారాంశ్చ దదౌ మేనా గిరిస్తథా ।।

నానాద్రవ్యసమూహం చ పరేషాన్దుర్లభం శుభమ్ ।। ౧౫ ।।

శివా నత్వా గురూన్సర్వాఞ్ జనకం జననీస్తథా ।।

ద్విజాన్పురోహితం యామీస్త్రీస్తథాన్యా యయౌ మునే ।। ౧౬ ।।

హిమాచలోఽపి ససుతోఽగచ్ఛత్స్నేహవశీ బుధః ।।

ప్రాప్తస్తత్ర ప్రభుర్యత్ర సామరః ప్రీతిమావహన్ ।।౧౭।।

ప్రీత్యాభిరేభిరే సర్వే మహోత్సవపుర స్సరమ్ ।।

ప్రభుమ్ప్రణేముస్తే భక్త్యా ప్రశంసన్తోఽవిశన్పురీమ్ ।।౧౮।।

జాతిస్మరాం స్మారయామి నిత్యం స్మరసి చేద్వద ।।

లీలయా త్వాఞ్చ దేవేశి సదా ప్రాణప్రియా మమ ।।౧౯।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యాకర్ణ్య మహేశస్య స్వనాథస్యాథ పార్వతీ ।।

శఙ్కరస్య ప్రియా నిత్యం సస్మితోవాచ సా సతీ ।। 2.3.55.౨౦ ।।

పార్వత్యువాచ ।।

సర్వం స్మరామి ప్రాణేశ మౌనీ భూతో భవేతి చ ।।

ప్రస్తావోచితమద్యాశు కార్యం కురు నమోఽస్తు తే ।।౨౧ ।।

బ్రహ్మోవాచ।।

ఇత్యాకర్ణ్య ప్రియావాక్యం సుధాధారాశతోపమమ్ ।।

ముముదేఽతీవ విశ్వేశో లౌకికాచారతత్పరః।।౨౨।।

శివః సమ్భృతసమ్భారో నానావస్తుమనోహరమ్ ।।

భోజయామాస దేవశ్చ నారాయణపురోగమాన్ ।।౨౩।।

తథాన్యాన్నిఖిలాన్స్రీత్యా స్వవివాహసమాగతాన్ ।।

భోజయామాస సురసమన్నమ్బహువిధమ్ప్రభుః ।।౨౪।।

తతో భుక్త్వా చ తే దేవా నానారత్న విభూషితాః ।।

సస్త్రీకాస్సగణాస్సర్వే ప్రణేముశ్చంద్రశేఖరమ్ ।।౨౫।।

సంస్తుత్య వాగ్భిరిష్టాభిః పరిక్రమ్య ముదాన్వితాః ।।

ప్రశంసన్తో వివాహఞ్చ స్వధామాని యయుస్తతః ।।౨౬।।

నారాయణం మునే మాం చ ప్రణనామ శివస్స్వయమ్ ।।

లౌకికాచారమాశ్రిత్య యథా విష్ణుశ్చ కశ్యపమ్ ।।౨౭।।

మయాశ్లిష్యాశిషన్దత్త్వా శివస్య పునరగ్రతః ।।

మత్వా వై తం పరం బ్రహ్మ చక్రే చ స్తుతిరుత్తమా ।। ౨౮ ।।

తమామన్త్ర్య మయా విష్ణుస్సాఞ్జలిశ్శివయోర్ముదా ।।

ప్రశంసంస్తద్వివాహఞ్చ జగామ స్వాలయమ్పరమ్ ।। ౨౯ ।।

శివోఽపి స్వగిరౌ తస్థౌ పార్వత్యా విహరన్ముదా ।।

సర్వే గణాస్సుఖం ప్రాపురతీవ స్వభజఞ్ఛివౌ ।। 2.3.55.30 ।।

ఇత్యేవఙ్కథితస్తాత శివోద్వాహస్సుమంగలః ।।

శోకఘ్నో హర్షజనక ఆయుష్యో ధనవర్ద్ధనః ।। ౩౧ ।।

య ఇమం శృణుయాన్నిత్యం శుచిస్తద్గతమానసః ।।

శ్రావయేద్వాథ నియమాచ్ఛివలోకమవాప్నుయాత్ ।। ౩౨ ।।

ఇదమాఖ్యానమాఖ్యాతమద్భుతం మంగలాయనమ్ ।।

సర్వవిఘ్నప్రశమనం సర్వవ్యాధివినాశనమ్ ।। 33 ।।

యశస్యం స్వర్గ్యమాయుష్యం పుత్రపౌత్రకరమ్పరమ్ ।।

సర్వకామప్రదం చేహ భుక్తిదం ముక్తిదం సదా ।। ३४ ।।

అపమృత్యుప్రశమనం మహాశాన్తికరం శుభమ్ ।।

సర్వదుస్స్వప్నప్రశమనం బుద్ధిప్రజ్ఞాదిసాధనమ్ ।।३५।।

శివోత్సవేషు సర్వేషు పఠితవ్యమ్ప్రయత్నతః ।।

శుభేప్సుభిర్జనైః ప్రీత్యా శివసన్తోషకారణమ్ ।।३६।।

పఠేత్ప్రతిష్ఠాకాలే తు దేవాదీనాం విశేషతః ।।

శివస్య సర్వకార్యస్య ప్రారమ్భే చ సుప్రీతితః ।।३७।।

శృణుయాద్వా శుచిర్భూత్వా చరితం శివయోశ్శివమ్ ।।

సిధ్యన్తి సర్వకార్యాణి సత్యం సత్యం న సంశయః ।। ३८ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే బ్రహ్మనారదసంవాదే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం తృతీయే పార్వతీఖణ్డే శివకైలాసగమనవర్ణనం నామ పఞ్చపఞ్చాశత్తమోఽధ్యాయః ।। ५५ ।।

సమాప్తోఽయం తృతీయః పార్వతీఖణ్డః ।। ३ ।।

2.4.1

।। శ్రీగణేశాయ నమః ।।

।। శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ।।

అథ రుద్రసంహితాంతర్గతశ్చతుర్థః కుమారఖణ్డః ప్రారభ్యతే ।।

వన్దే నన్దనతుష్టమాన సమతి ప్రేమప్రియం ప్రేమదం పూర్ణం పూర్ణకరం ప్రపూర్ణనిఖిలైశ్వర్యైకవాసం శివమ్।।

సత్యం సత్యమయం త్రిసత్యవిభవం సత్యప్రియం సత్యదం విష్ణుబ్రహ్మనుతం స్వకీయకృపయోపాత్తాకృతిం శంకరమ్ ।। १ ।।

॥ నారద ఉవాచ ॥

వివాహయిత్వా గిరిజాం శంకరో లోకశంకరః ॥

గత్వా స్వపర్వతం బ్రహ్మన్ కిమకార్షిద్ధి తద్వద ॥ ౨ ॥

కథం హి తనయో జజ్ఞే శివస్య పరమాత్మనః ॥

యదర్థమాత్మారామోఽపి సమువాహ శివాం ప్రభుః ॥ 3 ॥

తారకస్య కథం బ్రహ్మన్ వధోఽభూద్దేవశంకరః ॥

ఏతత్సర్వమశేషేణ వద కృత్వా దయాం మయి ॥ ౪ ॥

సూత ఉవాచ ॥

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తస్య నారదస్య ప్రజాపతిః ॥

సుప్రసన్నమనాః స్మృత్వా శంకరం ప్రత్యువాచ హ ॥ ౫ ॥

బ్రహ్మోవాచ ॥

చరితం శృణు వక్ష్యామి శశిమౌలేస్తు నారద ॥

గుహజన్మకథాం దివ్యాం తారకాసురసద్వధమ్ ॥౬॥

శ్రూయతాం కథయామ్యద్య కథాం పాపప్రణాశినీమ్ ॥

యాం శ్రుత్వా సర్వపాపేభ్యో ముచ్యతే మానవో ధ్రువమ్ ॥౭॥

ఇదమాఖ్యానమనఘం రహస్యం పరమాద్భుతమ్ ॥

పాపసంతాపహరణం సర్వవిఘ్నవినాశనమ్ ॥ ౮ ॥

సర్వమంగలదం సారం సర్వశ్రుతిమనోహరమ్ ॥

సుఖదం మోక్షబీజం చ కర్మమూలనికృంతనమ్ ॥ ౯ ॥

కైలాసమాగత్య శివాం వివాహ్య శోభాం ప్రపేదే నితరాం శివోఽపి ॥

విచారయామాస చ దేవకృత్యం పీడాం జనస్యాపి చ దేవకృత్యే ॥2.4.1.౧౦॥

శివస్స భగవాన్ సాక్షాత్కైలాసమగమద్యదా ।।

సౌఖ్యం చ వివిధం చక్రుర్గణాస్సర్వే సుహర్షితాః ।। ।। ౧౧ ।।

మహోత్సవో మహానాసీచ్ఛివే కైలాసమాగతే ।।

దేవాస్స్వవిషయం ప్రాప్తా హర్షనిర్భరమానసాః।। ౧౨ ।।

అథ శంభుర్మహాదేవో గృహీత్వా గిరిజాం శివామ్ ।।

జగామ నిర్జనం స్థానం మహాదివ్యం మనోహరమ్ ।।౧౩।।

శయ్యాం రతికరీం కృత్వా పుష్పచన్దనచర్చితామ్ ।।

అద్భుతాం తత్ర పరమాం భోగవస్త్వన్వితాం శుభామ్ ।। ౧౪ ।।

స రేమే తత్ర భగవాఞ్శంభుగిరిజయా సహ ।।

సహస్రవర్షపర్యన్తం దేవమానేన మానదః ।। ౧౫ ।।

దుర్గాంగస్పర్శమాత్రేణ లీలయా మూర్చ్ఛితః శివః ।।

మూర్చ్ఛితా సా శివస్పర్శాద్బుబుధే న దివానిశమ్ ।।౧౬।।

హరే భోగప్రవృత్తే తు లోకధర్మ ప్రవర్తిని ।।

మహాన్ కాలో వ్యతీయాయ తయోః క్షణ ఇవానఘ।।౧౭।।

అథ సర్వే సురాస్తాత ఏకత్రీభూయ చైకదా ।।

మంత్రయాంచక్రురాగత్య మేరౌ శక్రపురోగమాః ।।౧౮।।

సురా ఊచుః ।।

వివాహం కృతవాఞ్ఛంభురస్మత్కార్యార్థమీశ్వరః।।

యోగీశ్వరో నిర్వికారో స్వాత్మారామో నిరంజనః।।౧౯।।

నోత్పన్నస్తనయస్తస్య న జానామోఽత్ర కారణమ్।।

విలంబః క్రియతే తేన కథం దేవేశ్వరేణ హ।।2.4.1.౨౦।।

ఏతస్మిన్నంతరే దేవా నారదాద్దేవదర్శనాత్ ।।

బుబుధుస్తన్మితం భోగం తయోశ్చ రమమాణయోః ।। ౨౧ ।।

చిరం జ్ఞాత్వా తయోర్భోగం చింతామాపుస్సురాశ్చ తే।।

బ్రహ్మాణం మాం పురస్కృత్య యయుర్నారాయణాంతికమ్।।౨౨।।

తం నత్వా కథితం సర్వం మయా వృత్తాంతమీప్సితమ్ ।।

సన్తస్థిరే సర్వదేవా చిత్రే పుత్తలికా యథా ।।౨౩।।

బ్రహ్మోవాచ।।

సహస్రవర్ష పర్యన్తం దేవమానేన శంకరః ।।

రతౌ రతశ్చ నిశ్చేష్టో యోగీ విరమతే న హి ।।౨౪।। ।।

భగవానువాచ ।।

చిన్తా నాస్తి జగద్ధాతస్సర్వం భద్రం భవిష్యతి ।।

శరణం వ్రజ దేవేశ శంకరస్య మహాప్రభోః ।। ౨౫ ।।

మహేశశరణాపన్నా యే జనా మనసా ముదా ।।

తేషాం ప్రజేశభక్తానాం న కుతశ్చిద్భయం క్వచిత్ ।।౨౬।।

శృంగారభంగస్సమయే భవితా నాధునా విధే ।।

కాలప్రయుక్తం కార్యం చ సిద్ధిం ప్రాప్నోతి నాన్యథా ।। ౨౭ ।।

శమ్భోస్సమ్భోగమిష్టం కో భేదం కర్తుమిహేశ్వరః ।।

పూర్ణే వర్షసహస్రే చ స్వేచ్ఛయా హి విరంస్యతి ।। ౨౮ ।।

స్త్రీపుంసో రతివిచ్ఛేదముపాయేన కరోతి యః ।।

తస్య స్త్రీపుత్రయోర్భేదో భవేజ్జన్మని జన్మని ।। ౨౯ ।।

భ్రష్టజ్ఞానో నష్టకీర్తి్రలక్ష్మీకో భవేదిహ ।।

ప్రయాత్యంతే కాలసూత్ర వర్షలక్షం స పాతకీ ।। 2.4.1.30 ।।

రంభాయుక్తం శక్రమిమం చకార విరతం రతౌ ।।

మహామునీన్ద్రో దుర్వాసాస్త్రీస్త్ర్భేదో బభూవ హ ।। 3౧ ।।

పునరన్యాం స సంప్రాప్య విషేవ్య శుభపాణికామ్ ।।

దివ్యం వర్షసహస్రం చ విజహౌ విరహజ్వరమ్ ।। 3౨ ।।

ఘృతాచ్యా సహ సంశ్లిష్టం కామం వారితవాన్ గురుః ।।

షణ్మాసాభ్యంతరే చన్ద్రస్తస్య పత్నీం జహార హ ।। 33 ।।

పునశ్శివం సమారాధ్య కృత్వా తారామయం రణమ్ ।।

తారాం సగర్భాం సంప్రాప్య విజహౌ విరహజ్వరమ్ ।।3౪

మోహినీసహితం చన్ద్రం చకార విరతం రతౌ ।।

మహర్షిర్గౌతమస్తస్య స్త్రీవిచ్ఛేదో బభూవ హ ।। 3౫ ।।

హరిశ్చన్ద్రో హాలికం చ వృషల్యాసహ సంయుతమ్ ।।

చారయామాస నిశ్చేష్టం నిర్జనం తత్ఫలం శృణు ।।3౬।।

భ్రష్టః స్త్రీపుత్రరాజ్యేభ్యో విశ్వామిత్రేణ తాడితః ।।

తతశ్శివం సమారాధ్య ముక్తో భూతో హి కశ్మలాత్ ।। 3౭ ।।

అజామిలం ద్విజశ్రేష్ఠం వృషల్యా సహ సంయుతమ్ ।।

న భియా వారయామాసుస్సురాస్తాం చాపి కేచన ।। 3౮ ।।

సర్వం నిషేకసాధ్యం చ నిషేకో బలవాన్ విధే ।।

నిషేకఫలదో వై స నిషేకః కేన వార్యతే ।। 3౯ ।।

దివ్యం వర్షసహస్రం చ శంభోః సంభోగకర్మ తత్ ।।

పూర్ణే వర్షసహస్రే చ గత్వా తత్ర సురేశ్వరాః ।।2.4.1.౪౦।।

యేన వీర్యం పతేద్భూమౌ తత్ కరిష్యథ నిశ్చితమ్ ။

తత్ర వీర్యే చ భవితా స్కన్దనామా ప్రభోస్సుతః ။ ౪౧ ॥

అధునా స్వగృహం గచ్ఛ విధే సురగణైస్సహ ॥

కరోతు శంభుస్సంభోగం పార్వత్యా సహ నిర్జనే ॥ ౪౨ ॥

బ్రహ్మోవాచ ॥

ఇత్యుక్త్వా కమలాకాన్తః శీఘ్రం స్వన్తః పురం యయౌ ॥

స్వాలయం ప్రయయుర్దేవా మయా సహ మునీశ్వర ॥ ౪౩ ॥

శక్తిశక్తిమతోశ్చాఽథ విహారేణాఽతి చ క్షితిః ॥

భారాక్రాంతా చకంపే సా సశేషాఽపి సకచ్ఛపా ॥౪౪॥

కచ్ఛపస్య హి భారేణ సర్వాధారస్సమీరణః ॥

స్తంభితోఽథ త్రిలోకాశ్చ బభూవుర్భయవిహ్వలాః ॥ ౪౫ ॥

అథ సర్వే మయా దేవా హరేశ్చ శరణం యయుః ॥

సర్వం నివేదయాంచక్రుస్తద్వృత్తం దీనమానసాః ॥౪౬॥

దేవా ఊచుః ॥

దేవదేవ రమానాథ సర్వాఽవనకర ప్రభోః ॥

రక్షనః శరణాపన్నాన్ భయవ్యాకులమానసాన్ ॥ ౪౭ ॥

స్తంభితస్త్రిజగత్ప్రాణో న జానే కేన హేతునా ॥

వ్యాకులం మునిభిర్లేఖైస్త్రైలోక్యం సచరాచరమ్ ॥ ౪౮ ॥

॥ బ్రహ్మోవాచ ॥

ఇత్యుక్త్వా సకలా దేవా మయా సహ మునీశ్వర ॥

దీనాస్తస్థుః పురో విష్ణోర్మౌనీభూతాస్సు దుఃఖితాః ॥ ౪౯ ॥

తదాకర్ణ్య సమాదాయ సురాన్నః సకలాన్ హరిః ।।

జగామ పర్వతం శీఘ్రం కైలాసం శివవల్లభమ్ ।। 2.4.1.౫౦ ।।

తత్ర గత్వా హరిర్దేవైర్మయా చ సురవల్లభః ।।

యయౌ శివవరస్థానం శంకరం ద్రష్టుకామ్యయా ।। ౫౧ ।।

తత్ర దృష్ట్వా శివం విష్ణుర్నసురైర్విస్మితోఽభవత్ ।।

తత్ర స్థితాఞ్ శివగణాన్ పప్రచ్ఛ వినయాన్వితః ।। ౫౨ ।।

విష్ణురువాచ ।।

హే శంకరాః శివః కుత్ర గతస్సర్వప్రభుర్గణాః ।।

నివేదయత నః ప్రీత్యా దుఃఖితాన్వై కృపాలవః ।। ౫3 ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తస్య సామరస్య హరేర్గుణాః ।।

ప్రోచుః ప్రీత్యా గణాస్తే హి శంకరస్య రమాపతిమ్ ।। ౫౪ ।।

శివగణా ఊచుః ।।

హరే శృణు శివప్రీత్యా యథార్థం బ్రూమహే వయమ్ ।।

బ్రహ్మణా నిర్జరైస్సార్ద్ధం వృత్తాన్తమఖిలం చ యత్ ।।౫౫।।

సర్వేశ్వరో మహాదేవో జగామ గిరిజాలయమ్ ।।

సంస్థాప్య నోఽత్ర సుప్రీత్యా రానాలీలావిశారదః ।। ౫౬ ।।

తద్గుహాభ్యన్తరే శంభుః కిం కరోతి మహేశ్వరః ।।

న జానీమో రమానాథ వ్యతీయుర్బహవస్సమాః ।।౫౭।।

।। బ్రహ్మోవాచ।।

శ్రుత్వేతి వచనం తేషాం స విష్ణుస్సామరో మయా ।।

విస్మితోఽతి మునిశ్రేష్ఠ శివద్వారం జగామ హ ।।౫౮।।

తత్ర గత్వా మయా దేవైస్స హరిర్దేవవల్లభః।।

ఆర్తవాణ్యా మునే ప్రోచే తారస్వరతయా తదా ।।౫౯।।

శంభుమస్తౌన్మహాప్రీత్యా సామరో హి మయా హరిః ।।

తత్ర స్థితో మునిశ్రేష్ఠ సర్వలోకప్రభుం హరమ్ ।।2.4.1.౬౦।।

।। విష్ణురువాచ ।।

కిం కరోషి మహాదేవాఽభ్యన్తరే పరమేశ్వర ।।

తారకార్తాన్సురాన్సర్వాన్పాహి నః శరణాగతాన్।।౬౧।।

ఇత్యాది సంస్తువఞ్ శంభుం బహుధా సోమరైర్మయా ।।

రురోదాతి హరిస్తత్ర తారకార్తైర్మునీశ్వర ।।౬౨।।

దుఃఖకోలాహలస్తత్ర బభూవ త్రిదివౌకసామ్ ।।

మిశ్రితశ్శివ సంస్తుత్యాఽసురార్తా_నాం మునీశ్వర ।। ౬3 ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే రుద్రసంహితాయాం కుమారఖణ్డే శివవిహారవర్ణనం నామ ప్రథమోఽధ్యాయః ।। ౧ ।।

2.4.2

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

తదాకర్ణ్య మహాదేవో యోగజ్ఞానవిశారదః ।।

త్యక్తకామో న తత్యాజ సంభోగం పార్వతీభయాత్ ।। ౧ ।।

ఆజగామ గృహద్వారి సురాణాం నికటం శివః ।।

దైత్యేన పీడితానాం చ శంకరో భక్తవత్సలః ।।౨।।

దేవాస్సర్వే ప్రభుం దృష్ట్వా హరిణా చ మయా శివమ్ ।।

బభూబుస్సుఖినశ్చాతి తదా వై భక్తవత్సలమ్ ।।౩।।

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తేషాం సురాణాం భగవాన్భవః ।।

ప్రత్యువాచ విషణ్ణాత్మా దూయమానేన చేతసా ।।౪।।

ప్రణమ్య సుమహాప్రీత్యా నతస్కంధాశ్చ నిర్జరాః ।।

తుష్టువుః శంకరం సర్వే మయా చ హరిణా మునే ।।౫।।

దేవా ఊచుః ।।

దేవదేవ మహాదేవ కరుణాసాగర ప్రభో ।।

అన్తర్యామీ హి సర్వేషాం సర్వం జానాసి శంకర ।।౬।।

దేవకార్యం కురు విభో రక్ష దేవాన్ మహేశ్వర ।।

జహి దైత్యాన్ కృపాం కృత్వా తారకాదీన్ మహాప్రభూన్ ।। ౭ ।।

।। శివ ఉవాచ ।।

హే విష్ణో హే విధే దేవాస్సర్వేషాం వో మనోగతిః ।।

యద్భావి తద్భవత్యేవ కోఽపి నో తన్నివారకః ।। ౮ ।।

యజ్జాతం తజ్జాతమేవ ప్రస్తుతం శృణుతాఽమరాః ।।

శిరస్త్స్ఖలితం వీర్యం కో గ్రహీష్యతి మేఽధునా ।। ౯ ।।

స గృహ్ణీయాదితి ప్రోచ్య పాతయామాస తద్భువి ।।

అగ్నిర్భూత్వా కపోతో హి ప్రేరితస్సర్వనిర్జరైః ।। 2.4.2.౧౦ ।।

అభక్షచ్ఛాంభవం వీర్యం చంచ్వా తు నిఖిలం తదా ।।

ఏతస్మిన్నంతరే తత్రాఽఽజగామ గిరిజా మునే ।। ౧౧ ।।

శివాగమవిలంబే చ దదర్శ సురపుంగవాన్ ।। ।।

జ్ఞాత్వా తద్వృత్తమఖిలం మహాక్రోధయుతా శివా ।। ౧౨ ।।

ఉవాచ త్రిదశాన్ సర్వాన్ హరిప్రభృతికాꣳస్తదా ।। ౧౩ ।।

దేవ్యువాచ ।।

రే రే సురగణాస్సర్వే యూయం దుష్టా విశేషతః ।।

స్వార్థసంసాధకా నిత్యం తదర్థం పరదుఃఖదాః ।। ౧౪ ।।

స్వార్థహేతోర్మహేశానమారాధ్య పరమం ప్రభుమ్ ।।

నష్టం చక్రుర్మద్విహారం వంధ్యాఽభవమహం సురాః ।। ౧౫ ।।

మాం విరోధ్య సుఖం నైవ కేషాంచిదపి నిర్జరాః ।।

తస్మాద్దుఃఖం భవేద్వో హి దుష్టానాం త్రిదివౌకసామ్ ।। ౧౬ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా విష్ణుప్రముఖాన్ సురాన్సర్వాన్ శశాప సా ।।

ప్రజ్వలంతీ ప్రకోపేన శైలరాజసుతా శివా ।। ౧౭ ।।

।। పార్వత్యువాచ ।।

అద్యప్రభృతి దేవానాం వంధ్యా భార్యా భవన్త్వితి ।।

దేవాశ్చ దుఃఖితాస్సంతు నిఖిలా మద్విరోధినః ।।౧౮।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।। ।।

ఇతి శప్త్వాఖిలాన్దేవాన్ విష్ణ్వాద్యాన్సకలేశ్వరీ ।।

ఉవాచ పావకం క్రుద్ధా భక్షకం శివరేతసః ।। ౧౯ ।।

పార్వత్యువాచ ।।

సర్వభక్షీ భవ శుచే పీడితాత్మేతి నిత్యశః ।।

శివతత్త్వం న జానాసి మూర్ఖోఽసి సురకార్యకృత్ ।। 2.4.2.౨౦ ।।

రే రే శఠ మహాదుష్ట దుష్టానాం దుష్టబోధవాన్ ।।

అభక్షశ్శివవీర్యం యన్నాకార్షీరుచితం హి తత్ ।। ౨౧ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇతి శప్త్వా శివా వహ్నిం సహేశేన నగాత్మజా ।।

జగామ స్వాలయం శీఘ్రమసంతుష్టా తతో మునే ।। ౨౨ ।।

గత్వా శివా శివం సమ్యక్ బోధయామాస యత్నతః ।।

అజీజనత్పరం పుత్రం గణేశాఖ్యం మునీశ్వర।।౨3।।

తద్వృత్తాంతమశేషం చ వర్ణయిష్యే మునేఽగ్రతః।।

ఇదానీం శృణు సుప్రీత్యా గుహోత్పత్తిం వదామ్యహమ్ ।।౨౪।।

పావకాదితమన్నాది భుంజతే నిర్జరాః ఖలు ।।

వేదవాణ్యేతి సర్వే తే సగర్భా అభవన్సురాః ।।౨౫।।

తతోఽసహంతస్తద్వీర్యం పీడితా హ్యభవన్ సురాః ।।

విష్ణ్వాద్యా నిఖిలాశ్చాతి శివాఽఽజ్ఞా నష్టబుద్ధయః ।।౨౬।।

అథ విష్ణుప్రభృతికాస్సర్వే దేవా విమోహితాః ।।

దహ్యమానా యయుః శీఘ్రం శరణం పార్వతీపతేః ।।౨౭।।

శివాలయస్య తే ద్వారి గత్వా సర్వే వినమ్రకాః ।।

తుష్టువుస్సశివం శంభుం ప్రీత్యా సాంజలయస్సురాః ।। ౨౮ ।।

।। దేవా ఊచుః ।।

దేవదేవ మహాదేవ గిరిజేశ మహాప్రభో ।।

కిం జాతమధునా నాథ తవ మాయా దురత్యయా ।। ౨౯ ।।

సగర్భాశ్చ వయం జాతా దహ్యమానాశ్చ రేతసా ।।

తవ శంభో కురు కృపాం నివారయ దశామిమామ్ ।। 2.4.2.30 ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యాకర్ణ్యాఽమరనుతిం పరమేశశ్శివాపతిః ।।

ఆజగామ ద్రుతం ద్వారి యత్ర దేవాః స్థితా మునే ।।౩౧।।

ఆగతం శంకరం ద్వారి సర్వే దేవాశ్చ సాచ్యుతాః ।।

ప్రణమ్య తుష్టువుః ప్రీత్యా నర్తకా భక్తవత్సలమ్ ।।౩౨।।

।। దేవా ఊచుః ।।

శంభో శివ మహేశాన త్వాం నతాస్స్మ విశేషతః ।।

రక్ష నశ్శరణాపన్నాన్దహ్యమానాంశ్చ రేతసా ।।౩౩।।

ఇదం దుఃఖం హర హర భవామో హి మృతా ధ్రువమ్ ।।

త్వాం వినా కస్సమర్థోఽద్య దేవదుఃఖనివా రణే ।।౩౪।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇతి దీనతరం వాక్యమాకర్ణ్య సురరాట్ ప్రభుః ।।

ప్రత్యువాచ విహస్యాఽథ స సురాన్ భక్తవత్సలః ।। ౩౫ ।।

।। శివ ఉవాచ ।।

హే హరే హే విధే దేవాస్సర్వే శృణుత మద్వచః ।।

భవిష్యతి సుఖం వోఽద్య సావధానా భవన్తు హి ।। ౩౬ ।।

ఏతద్వమత మద్వీర్యం ద్రుతమేవాఽఖిలాస్సురాః ।।

సుఖినస్తద్విశేషేణ శాసనాన్మమ సుప్రభో।।౩౭।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యాజ్ఞాం శిరసాఽధాయ విష్ణ్వాద్యాస్సకలాస్సురాః ।।

అకార్షుర్వమనం శీఘ్రం స్మరంతశ్శివమవ్యయమ్ ।।౩౮।।

తచ్ఛంభురేతస్స్వర్ణాభం పర్వతాకారమద్భుతమ్।।
అభవత్పతితం భూమౌ స్పృశద్ ద్యామేవ సుప్రభమ్।।౩౯।।
అభవన్సుఖినస్సర్వే సురాస్సర్వేఽచ్యుతాదయః ।।
అస్తువన్ పరమేశానం శంకరం భక్తవత్సలమ్ ।।2.4.2.౪౦।।
పావకస్త్వభవన్నైవ సుఖీ తత్ర మునీశ్వర।।
తస్యాజ్ఞాం పరమోఽదాద్వై శంకరః పరమేశ్వరః।।౪౧।।
తతస్సవహ్నిర్వికలస్సాంజలిర్నతకో మునే।।
అస్తౌచ్ఛివం సుఖీ నాత్మా వచనం చేదమబ్రవీత్ ।। ౪౨ ।।
।। అగ్నిరువాచ ।। ।।
దేవదేవ మహేశాన మూఢోఽహం తవ సేవకః ।।
క్షమస్వ మేఽపరాధం హి మమ దాహం నివారయ ।।౪౩।।
త్వం దీనవత్సల స్వామిఞ్ఛంకరః పరమేశ్వరః ।।
ప్రత్యువాచ ప్రసన్నాత్మా పావకో దీనవత్సలమ్ ।।౪౪।।
।। బ్రహ్మోవాచ ।।
ఇత్యాకర్ణ్య శుచేర్వాణీం స శంభుః పరమేశ్వరః ।।
ప్రత్యువాచ ప్రసన్నాత్మా పావకం దీనవత్సలః ।।౪౫।।
శివ ఉవాచ ।।
కృతం త్వనుచితం కర్మ మద్రేతో భక్షితం హి యత్ ।।
అతోఽనివృత్తస్తే దాహః పాపాధిక్యాన్మదాజ్ఞయా ।। ౪౬ ।।
ఇదానీం త్వం సుఖీ నామ శుచే మచ్ఛరణాగతః ।।
అతః ప్రసన్నో జాతోఽహం సర్వం దుఃఖం వినశ్యతి ।।౪౭।।

కస్యాశ్చిత్సుస్త్రియాం యోనౌ మద్రేతస్త్యజ యత్నతః ।।
భవిష్యతి సుఖీ త్వం హి నిర్దాహాత్మా విశేషతః ।। ౪౮ ।।
।। బ్రహ్మోవాచ ।।
శంభువాక్యం నిశమ్యేతి ప్రత్యువాచ శనైః శుచిః ।।
సాంజలిర్నతకః ప్రీత్యా శంకరం భక్తశంకరమ్ ।। ౪౯ ।।
దురాసదమిదం తేజస్తవ నాథ మహేశ్వర ।।
కాచిన్నాస్తి వినా శక్త్యా ధర్తుం యోనౌ జగత్త్రయే ।। 2.4.2.౫౦ ।।
ఇత్థం యదాఽబ్రవీద్వహ్నిస్తదా త్వం మునిసత్తమ ।।
శంకరప్రేరితః ప్రాత్థ హృదాగ్నిముపకారకః ।। ౫౧ ।।
।। నారద ఉవాచ ।।
శృణు మద్వచనం వహ్నే తవ దాహహరం శుభమ్।।
పరమానందదం రమ్యం సర్వకష్టనివారకమ్ ।।౫౨।।
కృత్వోపాయమిమం వహ్నే సుఖీ భవ విదాహకః ।।
శివేచ్ఛయా మయా సమ్యగుక్తం తాతేదమాదరాత్ ।। ౫3 ।।
తపోమాసస్నానకర్త్ర్యస్త్రియో యాస్స్యుః ప్రగే శుచే ।।
తద్దేహేషు స్థాపయ త్వం శివరేతస్త్విదం మహత్ ।।౫౪।।
బ్రహ్మోవాచ ।।
తస్మిన్నవసరే తత్రా ఽగతాస్సప్తమునిస్త్రియః ।।
తపోమాసి స్నానకామాః ప్రాతస్సన్నియమా మునే ।।౫౫।।
స్నానం కృత్వా స్త్రియస్తా హి మహాశీతార్దితాశ్చ షట్ ।।
గంతుకామా మునే యాతా వహ్నిజ్వాలాసమీపతః ।। ౫౬ ।।

విమోహితాశ్చ తా దృష్ట్వారున్ధతీ గిరిశాజ్ఞయా ॥

నిషిషేధ విశేషేణ సుచరిత్ర సుబోధినీ ॥ ౫౭ ॥

తాః షడ్ మునిస్త్రియో మోహాద్ధతాత్తత్ర గతా మునే ॥

స్వశీతవినివృత్త్యర్థం మోహితాః శివమాయయా ॥ ౫౮ ॥

తద్రేతఃకణికాస్సద్యస్తద్దేహాన్ వివిశుర్మునే ॥

రోమద్వారాఽఖిలా వహ్నిరభూద్దాహవివర్జితః ॥౫౯॥

అంతర్ధాయ ద్రుతం వహ్నిర్జ్వాలారూపో జగామ హ ॥

సుఖీ స్వలోకం మనసా స్మరంస్త్వాం శంకరం చ తమ్ ॥ 2.4.2.౬౦ ॥

సగర్భాస్తాః స్త్రియస్సాధోఽభవన్ దాహప్రపీడితాః ॥

జగ్ముస్స్వభవనం తాతారుంధతీ దుఃఖితాఽగ్నినా ॥౬౧॥

దృష్ట్వా స్వస్త్రీగతిం తాత నాథాః క్రోధాకులా ద్రుతమ్ ॥

తత్యజుస్తాః స్త్రియస్తాత సుసంమంత్ర్య పరస్పరమ్ ॥ ౬౨ ॥

అథ తాః షట్ స్త్రియస్సర్వా దృష్ట్వా స్వవ్యభిచారకమ్ ॥
మహాదుఃఖాన్వితాస్తాతాఽభవన్నాకులమానసాః ॥ ౬3 ॥

తత్యజుశ్శివ రేతస్తద్గర్భరూపం మునిస్త్రియః ॥

తా హిమాచలపృష్ఠేఽథాభవన్ దాహవివర్జితాః ॥ ౬౪ ॥

అసహఞ్శివరేతస్తద్ధిమాద్రిః కంపముద్వహన్ ॥

గంగాయాం ప్రాక్షిపత్తూర్ణమసహ్యం దాహపీడితః ॥ ౬౫ ॥

గంగయాఽపి చ తద్వీర్యం దుస్సహం పరమాత్మనః ॥

నిఃక్షిప్తం హి శరస్తంబే తరంగైః స్వైర్మునీశ్వర ॥౬౬॥

పతితం తత్ర తద్రేతో ద్రుతం బాలో బభూవ హ ॥

సున్దరస్సుభగః శ్రీమాంస్తేజస్వీ ప్రీతివర్ద్ధనః ॥ ౬౭ ॥

మార్గమాసే సితే పక్షే తిథౌ షష్ఠ్యాం మునీశ్వర ॥

ప్రాదుర్భావోఽభవత్తస్య శివపుత్రస్య భూతలే ॥ ౬౮ ॥

తస్మిన్నవసరే బ్రహ్మన్న కస్మాద్ధిమ శైలజా ॥

అభూతః సుఖినౌ తత్ర స్వగిరౌ గిరిశోఽపి చ ॥౬౯॥

శివాకుచాభ్యాం సుస్రావ పయ ఆనన్దసంభవమ్ ॥

తత్ర గత్వా చ సర్వేషాం సుఖమాసీన్మునేఽధికమ్ ॥ 2.4.2.౭౦ ॥

మంగలం చాఽభవత్తాత త్రిలోక్యాం సుఖదం సతామ్ ॥

ఖలానామభవద్విఘ్నో దైత్యానాం చ విశేషతః ॥ ౭౧ ॥

అకస్మాదభవద్వ్యోమ్ని పరమో దుందుభిధ్వనిః ॥

పుష్పవృష్టిః పపాతాఽశు బాలకోపరి నారద ॥ ౭౨ ॥

విష్ణ్వాదీనాం సమస్తానాం దేవానాం మునిసత్తమ ॥

అభూదకస్మాత్పరమ ఆనన్దః పరమోత్సవః ॥౭౩॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం చతుర్థే కుమారఖండే శివపుత్రజననవర్ణనం నామ ద్వితీయోఽధ్యాయః ॥ ౨ ॥

2.4.3

నారద ఉవాచ ॥

దేవదేవ ప్రజానాథ బ్రహ్మన్ సృష్టికర ప్రభో ॥

తతః కిమభవత్తత్ర తద్వదాఽద్య కృపాం కురు ॥౧॥

బ్రహ్మోవాచ ॥

తస్మిన్నవసరే తాత విశ్వామిత్రః ప్రతాపవాన్ ॥

ప్రేరితో విధినా తత్రాగచ్ఛత్రీప్రతో యదృచ్ఛయా ।। ౨ ।।

స దృష్ట్వాఽలౌకికం ధామ తత్సుతస్య సుతేజసః ।।

అభవత్పూర్ణకామస్తు సుప్రసన్నో ననామ చ ।। ౩ ।।

అకరోత్సునుతిం తస్య సుప్రసన్నేన చేతసా ।।

విధిప్రేరితవాగ్భిశ్చ విశ్వామిత్రః ప్రభావవిత్ ।।౪।।

తతస్సోఽభూత్సుతస్తత్ర సుప్రసన్నో మహోతి కృత్ ।।

సుప్రహస్యాద్భుతమహో విశ్వామిత్రమువాచ చ ।। ౫ ।।

శివసుత ఉవాచ ।।

శివేచ్ఛయా మహాజ్ఞానిన్నకస్మాత్త్వమిహాగతః ।।

సంస్కారం కురు మే తాత యథావద్వేదసంమితమ్ ।।౬।।

అద్యారభ్య పురోధాస్త్వం భవ మే ప్రీతిమావహన్ ।।

భవిష్యసి సదా పూజ్యస్సర్వేషాం నాత్ర సంశయః ।। ౭ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।। ।।

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తస్య సుప్రసన్నో హి గాధిజః ।।

తమువాచానుదాత్తేన స్వరేణ చ సువిస్మితః ।। ౮ ।।

విశ్వామిత్ర ఉవాచ ।।

శృణు తాత న విప్రోఽహం గాధిక్షత్రియబాలకః ।।

విశ్వామిత్రేతి విఖ్యాతః క్షత్రియో విప్రసేవకః ।। ౯ ।।

ఇతి స్వచరితం ఖ్యాతం మయా తే వరబాలక ।।

కస్త్వం స్వచరితం బ్రూహి విస్మితాయాఖిలం హి మే ।। 2.4.3.౧౦ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యాకర్ణ్య వచ స్తస్య తత్స్వవృత్తం జగాద హ ।।

తతశ్చోవాచ సుప్రీత్యా గాధిజం తం మహోతికృత్ ।। ౧౧ ।।

।। శివసుత ఉవాచ ।।

విశ్వామిత్ర వరాన్మే త్వం బ్రహ్మర్షిర్నాఽత్ర సంశయః ।।

వశిష్ఠాద్యాశ్చ నిత్యం త్వాం ప్రశంసిష్యంతి చాదరాత్ ।।౧౨।।

అతస్త్వమాజ్ఞయా మే హి సంస్కారం కర్తుమర్హసి ।।

ఇదం సర్వం సుగోప్యం తే కథనీయం న కుత్రచిత్ ।।౧౩।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

తతోకార్షీత్స సంస్కారం తస్య ప్రీత్యాఽఖిలం యథా ।।

శివబాలస్య దేవర్షే వేదోక్తవిధినా పరమ్ ।।౧౪।।

శివబాలోపి సుప్రీతో దివ్యజ్ఞానమదాత్పరమ్ ।।

విశ్వామిత్రాయ మునయే మహోతికారకః ప్రభుః ।।౧౫।।

పురోహితం చకారాసౌ విశ్వామిత్రం శుచేస్సుత ।।

తదారభ్య ద్విజవరో నానాలీలావిశారదః ।।౧౬।।

ఇత్థం లీలా కృతా తేన కథితా సా మయా మునే ।।

తల్లీలామపరాం తాత శృణు ప్రీత్యా వదామ్యహమ్ ।। ౧౭ ।।

తస్మిన్నవసరే తాత శ్వేతనామా చ సంప్రతి ।।

తత్రాఽపశ్యత్సుతం దివ్యం నిజం పరమ పావనమ్ ।। ౧౮ ।।

తతస్తం పావకో గత్వా దృష్ట్వాలింగ్య చుచుమ్బ చ ।।

పుత్రేతి చోక్త్వా తస్మై స శస్త్రం శక్తిన్దదౌ చ సః ।। ౧౯ ।।

గుహస్తాం శక్తిమాదాయ తచ్ఛృంగం చారురోహ హ ।।

తం జఘాన తయా శక్త్యా శృంగో భువి పపాత సః ।।2.4.3.౨౦।।

దశపద్మమితా వీరా రాక్షసాః పూర్వమాగతాః।।

తద్వధార్థం ద్రుతం నష్టా బభూవుస్తత్ప్రహారతః।।౨౧।।

హాహాకారో మహానాసీచ్చకంపే సాచలా మహీ।।

త్రైలోక్యం చ సురేశానస్సదేవస్తత్ర చాగమత్।।౨౨।।

దక్షిణే తస్య పార్శ్వే చ వజ్రేణ స జఘాన చ ।।

శాఖనామా తతో జాతః పుమాంశ్చైకో మహాబలః ।।౨౩।।

పునశ్శక్రో జఘానాఽఽశు వామపార్శ్వే హి తం తదా ।।

వజ్రేణాఽన్యః పుమాఞ్జాతో విశాఖాఖ్యోఽపరో బలీ ।।౨౪।।

తతస్తద్ధృదయం శక్రో జఘాన పవినా తదా ।।

పరోఽభూన్నైగమోపాఖ్యః పుమాంస్తద్వన్మహాబలః ।। ౨౫ ।।

తదా స్కందాదిచత్వారో మహావీరా మహాబలాః ।।

ఇన్ద్రం హంతుం ద్రుతం జగ్ముస్సోఽయం తచ్ఛరణం యయౌ ।। ౨౬ ।।

శక్రస్స సామరగణో భయం ప్రాప్య గుహాత్తతః ।।

యయౌ స్వలోకం చకితో న భేదం జ్ఞాతవాన్మునే ।। ౨౭ ।।

స బాలకస్తు తత్రైవ తస్థాఽఽవానందసంయుతః ।।

పూర్వవన్నిర్భయస్తాత నానాలీలాకరః ప్రభుః ।। ౨౮ ।।

తస్మిన్నవసరే తత్ర కృత్తికాఖ్యాశ్చ షట్ స్త్రియః ।।

స్నాతుం సమాగతా బాలం దదృశుస్తం మహాప్రభుమ్ ।। ౨౯ ।।

గ్రహీతుం తం మనశ్చక్రుస్సర్వాస్తా కృత్తికాః స్త్రియః ।।

వాదో బభూవ తాసాం తద్గ్రహణేచ్ఛాపరో మునే ।। 2.4.3.30 ।।

తద్వాదశమనార్థం స షణ్ముఖాని చకార హ ।।
పపౌ దుగ్ధం చ సర్వాసాం తుష్టాస్తా అభవన్మునే ।। ౩౧ ।
తన్మనోగతిమాజ్ఞాయ సర్వాస్తాః కృత్తికాస్తదా ।।
తమాదాయ యయుర్లోకం స్వకీయం ముదితా మునే ।।౩౨।।
తం బాలకం కుమారాఖ్యం స్తనం దత్త్వా స్తనార్థినే ।।
వర్ద్ధయామాసురీశస్య సుతం సూర్యాధికప్రభమ్ ।।౩౩।।
న చక్రుర్బాలకం యాశ్చ లోచనానామగోచరమ్ ।।
ప్రాణేభ్యోపి ప్రేమపాత్రం యః పోష్టా తస్య పుత్రక ।।౩౪।।
యాని యాని చ వస్త్రాణి త్రైలోక్యే దుర్లభాని చ ।।
దదుస్తస్మై చ తాః ప్రేమ్ణా భూషణాని వరాణి వై ।।౩౫।।
దినేదినే తాః పుపుషుర్బాలకం తం మహాప్రభుమ్ ।।
ప్రసంసితాని స్వాదూని భోజయిత్వా విశేషతః ।। ౩౬ ।।
అథైకస్మిన్ దినే తాత స బాలః కృత్తికాత్మజః ।।
గత్వా దేవసభాం దివ్యాం సుచరిత్రం చకార హ।।౩౭।।
స్వమహో దర్శయామాస దేవేభ్యో హి మహాద్భుతమ్ ।।
సవిష్ణుభ్యోఽఖిలేభ్యశ్చ మహోతికరబాలకః ।। ౩౮ ।।
తం దృష్ట్వా సకలాస్తే వై సాచ్యుతాస్సర్షయస్సురాః ।।
విస్మయం ప్రాపురత్యన్తం పప్రచ్ఛుస్తం చ బాలకమ్ ।। ౩౯ ।।
కో భవానితి తచ్ఛ్రుత్వా న కించిత్స జగాద హ ।।
స్వాలయం స జగామాఽశు గుప్తస్తస్థౌ హి పూర్వవత్ ।। 2.4.3.౪౦ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం చతుర్థే కుమారఖణ్డే కార్తికేయలీలావర్ణనం నామ తృతీయోఽధ్యాయః ।। ३ ।।

2.4.4

నారద ఉవాచ ।।

దేవదేవ ప్రజానాథ తతః కిమభవద్విధే ।।

వదేదానీం కృపాతస్తు శివలీలాసమన్వితమ్ ।।౧।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

కృత్తికాభిర్గృహీతే వై తస్మిఞ్ఛంభుసుతే మునే ।।

కశ్చిత్కాలో వ్యతీయాయ బుబుధే న హిమాద్రిజా ।।౨।।

తస్మిన్నవసరే దుర్గా స్మేరాననసరోరుహా।।

ఉవాచ స్వామినం శంభుం దేవదేవేశ్వరం ప్రభుమ్ ।। ३ ।। ।।

పార్వత్యువాచ ।।

దేవదేవ మహాదేవ శృణు మే వచనం శుభమ్ ।।

పూర్వపుణ్యాతిభారేణ త్వం మయా ప్రాప్త ఈశ్వర ।।౪।।

కృపయా యోగిషు శ్రేష్ఠో విహారైస్తత్పరోఽభవః ।।

రతిభంగః కృతో దేవైస్తత్ర మే భవతా భవ ।।౫।।

భూమౌ నిపతితం వీర్యం నోదరే మమ తే విభో ।।

కుత్ర యాతం చ తద్దేవ కేన దైవేన నిహ్నుతమ్ ।। ६ ।।

కథం మత్స్వామినో వీర్యమమోఘం తే మహేశ్వర ।।

మోఘం యాతం చ కిం కింవా శిశుర్జాతశ్చ కుత్రచిత్ ।। ७ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

పార్వతీవచనం శ్రుత్వా ప్రహస్య జగదీశ్వరః ।।

ఉవాచ దేవానాహూయ మునీంశ్చాపి మునీశ్వర ।। ౮ ।।

।। మహేశ్వర ఉవాచ ।।

దేవాః శృణుత మద్వాక్యం పార్వతీవచనం శ్రుతమ్ ।।

అమోఘం కుత్ర మే వీర్యం యాతం కేన చ నిహ్నుతమ్ ।। ౯ ।। ।।

సభయం నాపతత్క్షిప్రం స చేద్దండం న చార్హతి ।।

శక్తౌ రాజా న శాస్తా యః ప్రజాబాధ్యశ్చ భక్షకః ।। 2.4.4.౧౦ ।।

శంభోస్తద్వచనం శ్రుత్వా సమాలోచ్య పరస్పరమ్ ।।

ఊచుస్సర్వే క్రమేణైవ త్రస్తాస్తు పురతః ప్రభోః।।౧౧।।

విష్ణురువాచ ।।

తే మిథ్యావాదినస్సంతు భారతే గురుదారికాః ।।

గురునిన్దారతాశ్శశ్వత్త్వద్వీర్యం యైశ్చ నిహ్నుతమ్ ।।౧౨।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

త్వద్వీర్యం నిహ్నుతం యేన పుణ్యక్షేత్రే చ భారతే ।।

స నాఽన్వితో భవేత్తత్ర సేవనే పూజనే తవ ।। ౧3 ।।

లోకపాలా ఊచుః ।।

త్వదవీర్యం నిహ్నుతం యేన పాపినా పతితభ్రమాత్ ।।

భాజనం తస్య సోత్యన్తం తత్తపం కర్మ సంతతిమ్ ।।౧౪।।

దేవా ఊచుః ।।

కృత్వా ప్రతిజ్ఞాం యో మూఢో నాఽఽపాదయతి పూర్ణతామ్ ।।

భాజనం తస్య పాపస్య త్వద్వీర్యం యేన నిహ్నుతమ్ ।। ౧౫ ।।

దేవపత్న్య ఊచుః ।।

యా నిదతి స్వభర్తారం పరం గచ్ఛతి పూరుషమ్ ।।

మాతృబన్ధువిహీనా చ త్వద్వీర్యం నిహ్నుతం యయా ।। ౧౬ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

దేవానాం వచనం శ్రుత్వా దేవదేవేశ్వరో హరః ।।

కర్మ్మణాం సాక్షిణశ్చాహ ధర్మాదీన్సభయం వచః ।।౧౭।।

శ్రీశివ ఉవాచ ।।

దేవైర్న నిహ్నుతం కేన తద్వీర్యం నిహ్నుతం ధ్రువమ్ ।।

తదమోఘం భగవతో మహేశస్య మమ ప్రభోః ।। ౧౮ ।।

యూయం చ సాక్షిణో విశ్వే సతతం సర్వకర్మణామ్ ।।

యుష్మాకం నిహ్నుతం కిమ్వా కిం జ్ఞాతుం వక్తుమర్హథ ।। ౧౯ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

ఈశ్వరస్య వచః శ్రుత్వా సభాయాం కంపితాశ్చ తే ।।

పరస్పరం సమాలోక్య క్రమేణోచుః పురాః ప్రభోః ।।2.4.4.౨౦।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

రతే తు తిష్ఠతో వీర్యం పపాత వసుధాతలే ।।

మయా జ్ఞాతమమోఘం తచ్ఛంకరస్య ప్రకోపతః ।। ౨౧ ।।

।। క్షితిరువాచ ।।

వీర్యం సోఢుమశక్తాహం తద్బ్రహ్మా న్యక్షిపం పురా ।।

అతోఽత్ర దుర్వహం బ్రహ్మన్నబలాం క్షంతుమర్హసి ।। ౨౨ ।।

వహ్నిరువాచ ।।

వీర్యం సోఢుమశక్తోహం తవ శంకర పర్వతే ।।

కైలాసే న్యక్షిపం సద్యః కపోతాత్మా సుదుస్సహమ్ ।। ౨౩ ।।

।। గిరిరువాచ ।।

వీర్యం సోఢుమశక్తోఽహం తవ శంకర లోకప ।।

గంగాయాం ప్రాక్షిపం సద్యో దుస్సహం పరమేశ్వర ।। ౨౪ ।।

।। గంగోవాచ ।।

వీర్యం సోఢుమశక్తాహం తవ శంకర లోకప ।।

వ్యాకులాఽతి ప్రభో నాథ న్యక్షిపం శరకాననే ।। ౨౫ ।।

।। వాయురువాచ ।।

శరేషు పతితం వీర్యం సద్యో బాలో బభూవ హ ।।

అతీవ సున్దరశ్శమ్భో స్వర్ణద్యాః పావనే తటే ।। ౨౬ ।।

సూర్య ఉవాచ ।।

రుదంతం బాలకం దృష్ట్వా గమమస్తాచలం ప్రభో ।।

ప్రేరితః కాలచక్రేణ నిశాయాం స్థాతుమక్షమః ।। ౨౭ ।।

చన్ద్ర ఉవాచ ।। రుదంతం బాలకం ప్రాప్య గృహీత్వా కృత్తికాగణః ।।

జగామ స్వాలయం శంభో గచ్ఛన్బదరికాశ్రమమ్।।౨౮।।

జలమువాచ ।।

అముం రుదంతమానీయ స్తన్యపానేన తాః ప్రభో ।।

వర్ద్ధయామాసురీశస్య సుతం తవ రవిప్రభమ్ ।। ౨౯ ।।

।। సంధ్యోవాచ ।।

అధునా కృత్తికానాం చ వనం తమ్మోష్య పుత్రకమ్ ।।

తన్నామ చక్రుస్తాః ప్రేష్ఠా కార్తి_కశ్చేతి కౌతుకాత్ ।।2.4.4.30।।

రాత్రిరువాచ ।।

న చక్రుర్బాలకం తాశ్చ లోచనానామగోచరమ్ ।।

ప్రాణేభ్యోపి ప్రీతిపాత్రం యః పోష్టా తస్య పుత్రకః ।। ౩౧ ।।

దినమువాచ ।।

యాని యాని చ వస్త్రాణి భూషణాని వరాణి చ ।।

ప్రశంసితాని స్వాదూని భోజయామాసురేవ తమ్ ।। ౩౨ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

తేషాం తద్వచనం శ్రుత్వా సంతుష్టః పురసూదనః ।।

ముదం ప్రాప్య దదౌ ప్రీత్యా విప్రేభ్యో బహుదక్షిణామ్ ।। ౩౩ ।।

పుత్రస్య వార్తా_ం సంప్రాప్య పార్వతీ హృష్టమానసా ।।

కోటిరత్నాని విప్రేభ్యో దదౌ బహుధనాని చ ।। ౩౪ ।।

లక్ష్మీ సరస్వతీ మేనా సావిత్రీ సర్వయోషితః ।।

విష్ణుస్సర్వే చ దేవాశ్చ బ్రాహ్మణేభ్యో దదుర్ధనమ్ ।। ౩౫ ।।

ప్రేరితస్స ప్రభుర్దేవైర్మునిభిః పర్వతైరథ ।।

దూతాన్ ప్రస్థాపయామాస స్వపుత్రో యత్ర తాన్ గణాన్ ।। ౩౬ ।।

వీరభద్రం విశాలాక్షం శంకుకర్ణం కరాక్రమమ్ ।।

నన్దీశ్వరం మహాకాలం వజ్రదంష్ట్రం మహోన్మదమ్ ।। ౩౭ ।।

గోకర్ణాస్యం దధిముఖం జ్వలదగ్నిశిఖోపమమ్ ।।

లక్షం చ క్షేత్రపాలానాం భూతానాం చ త్రిలక్షకమ్ ।। ౩౮ ।।

రుద్రాంశ్చ భైరవాంశ్చైవ శివతుల్యపరాక్రమాన్ ।।

అన్యాంశ్చ వికృతాకారానసంఖ్యానపి నారద ।। ౩౯ ।।

తే సర్వే శివదూతాశ్చ నానాశస్త్రాస్త్రపాణయః ।।

కృత్తికానాం చ భవనం వేష్టయామాసురుద్ధతాః ।। 2.4.4.౪౦ ।।

దృష్ట్వా తాన్ కృత్తికాస్సర్వా భయవిహ్వలమానసాః ।।

కార్త్తికం కథయామాసుర్జ్వలంతం బ్రహ్మతేజసా ।। ౪౧ ।।

।। కృత్తికా ఊచుః ।।

వత్స సైన్యాన్యసంఖ్యాని వేష్టయామాసురాలయమ్ ।।

కిం కర్తవ్యం క్వ గంతవ్యం మహాభయముపస్థితమ్ ।। ౪౨ ।।

కార్తికేయ ఉవాచ ।।

భయం త్యజత కల్యాణ్యో భయం కిం వా మయి స్థితే ।।

దుర్నివార్యోఽస్మి బాలశ్చ మాతరః కేన వార్యతే ।। ౪౩ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

ఏతస్మిన్నంతరే తత్ర సైన్యేంద్రో నన్దికేశ్వరః ।।

పురతః కార్తికేయస్యోపవిష్టస్సమువాచ హ ।। ౪౪ ।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

భ్రాతః ప్రవృత్తిం శృణు మే మాతరశ్చ శుభావహామ్ ।।

ప్రేరితోఽహం మహేశేన సంహర్త్రా శంకరేణ చ ।। ౪౫ ।।

కైలాసే సర్వదేవాశ్చ బ్రహ్మవిష్ణుశివాదయః ।।

సభాయాం సంస్థితాస్తాత మహత్యుత్సవమంగలే ।। ౪౬ ।।

తదా శివా సభాయాం వై శంకరం సర్వ శంకరమ్ ।।

సమ్బోధ్య కథయామాస తవాన్వేషణ హేతుకమ్ ।। ౪౭ ।।

పప్రచ్ఛ తాఞ్ఛివో దేవాన్ క్రమాత్త్వత్ప్రాప్తిహేతవే ।।

ప్రత్యుత్తరం దదుస్తే తు ప్రత్యేకం చ యథోచితమ్ ।। ౪౮ ।।

త్వామత్ర కృత్తికాస్థానే కథయామాసురీశ్వరమ్ ।।

సర్వే ధర్మాదయో ధర్మాధర్మస్య కర్మసాక్షిణః ।। ౪౯ ।।

ప్రబభూవ రహః క్రీడా పార్వతీశివయోః పురా ।।

దృష్టస్య చ సురైశ్శంభోర్వీర్యం భూమౌ పపాత హ ।। 2.4.4.౫౦ ।।

భూమిస్తదక్షిపద్వహ్నౌ వహ్నిశ్చాద్రౌ స భూధరః ।।

గంగాయాం సోఽక్షిపద్వేగాత్ తరంగైశ్శరకాననే ।। ౫౧ ।।

తత్ర బాలోఽభవస్త్వం హి దేవకార్యకృతి ప్రభుః ।।

తత్ర లబ్ధః కృత్తికాభిస్త్వం భూమిం గచ్ఛ సాంప్రతమ్ ।। ౫౨ ।।

తవాభిషేకం శంభుస్తు కరిష్యతి సురైస్సహ ।।

లప్స్యసే సర్వశస్త్రాణి తారకాఖ్యం హనిష్యసి ।। ౫3 ।।

పుత్రస్త్వం విశ్వసంహర్తుస్త్వాం ప్రాప్తుఞ్చాఽక్షమా ఇమాః ।।

నాగ్నిం గోప్తుం యథా శక్తశ్శుష్కవృక్షస్స్వకోటరే ।। ౫౪ ।।

దీప్తవాంస్త్వం చ విశ్వేషు నాసాం గేహేషు శోభసే ।।

యథా పతన్మహాకూపే ద్విజరాజో న రాజత ।। ౫౫ ।।

కరోషి చ యథాఽలోకం నాఽఽచ్ఛన్నోఽస్మాసు తేజసా ।।

యథా సూర్యః కలాఛన్నో న భవేన్మానవస్య చ ।।౫౬।।

విష్ణుస్త్వం జగతాం వ్యాపీ నాన్యో జాతోసి శాంభవ ।।

యథా న కేషాం వ్యాప్యం చ తత్సర్వం వ్యాపకం నభః ।।౭౭।।

యోగీన్ద్రో నాఽనులిప్తశ్చ భాగీ చేత్పరిపోషణే ।।

నైవ లిప్తో యథాత్మా చ కర్మయోగేషు జీవినామ్ ।। ౫౮ ।।

విశ్వారంభస్త్వమీశశ్చ నాసు తే సంభవేత్ స్థితిః ।।

గుణానాం తేజసాం రాశిర్యథాత్మానం చ యోగినః ।। ౫౯ ।।

భ్రాతర్యే త్వాం న జానంతి తే నరా హతబుద్ధయః ।।

నాద్రియన్తే యథా భేకాస్త్వేకవాసాశ్చ పంకజాన్ ।। 2.4.4.౬౦ ।।

కార్త్తికేయ ఉవాచ ।। ।।

భ్రాతస్సర్వం విజానాసి జ్ఞానం త్రైకాలికం చ యత్ ।।

జ్ఞానీ త్వం కా ప్రశంసా తే యతో మృత్యుఞ్జయాశ్రితః ।। ౬౧ ।।

కర్మణాం జన్మ యేషాం వా యాసు యాసు యోనిషు ।।

తాసు తే నిర్వృతిం భ్రాతః ప్రాప్నువంతీహ సాంప్రతమ్ ।। ౬౨ ।।

కృత్తికా జ్ఞానవత్యశ్చ యోగిన్యః ప్రకృతేః కలాః ।।

స్తన్యేనాసాం వర్ద్ధితోఽహముపకారేణ సంతతమ్ ।। ౬3 ।।

ఆసామహం పోష్యపుత్రో మదంశా యోషితస్త్విమాః ।।

తస్యాశ్చ ప్రకృతేరంశాస్తతస్త్వామివీర్యజః ।। ౬౪ ।।

న మద్భంగో హే శైలేన్ద్రకన్యయా నన్దికేశ్వర ।।

సా చ మే ధర్మతో మాతా యథేమాస్సర్వసంమతాః ।। ౬౫ ।।

శమ్భునా ప్రేషితస్త్వం చ శంభోః పుత్రసమో మహాన్ ।।

ఆగచ్ఛామి త్వయా సార్ద్ధం ద్రక్ష్యామి దేవతాకులమ్ ।।౬౬।।

ఇత్యేవముక్త్వా తం శీఘ్రం సంబోధ్య కృత్తికాగణమ్ ।।

కార్త్తికేయః ప్రతస్థే హి సార్ద్ధం శంకరపార్షదైః ।। ౬౭ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం చతుర్థే కుమారఖణ్డే కార్త్తికేయాన్వేషణనన్దిసంవాదవర్ణనం నామ చతుర్థోఽధ్యాయః ।।౪।।

2.4.5

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఏతస్మిన్నంతరే తత్ర దదర్శ రథముత్తమమ్ ।।

అద్భుతం శోభితం శశ్వద్విశ్వకర్మవినిర్మితమ్ ।।౧।।

శతచక్రం సువిస్తీర్ణం మనోయాయి మనోహరమ్ ।।

ప్రస్థాపితం చ పార్వత్యా వేష్టితం పార్షదైర్వరైః ।।౨।।

సమారోహత్తతోఽనంతో హృదయేన విదూయతా ।।

కార్త్తికః పరమ జ్ఞానీ పరమేశానవీర్యజః ।।౩।।

తదైవ కృత్తికాః ప్రాప్య ముక్తకేశ్యశ్శుచాఽఽతురాః ।।

ఉన్మత్తా ఇవ తత్రైవ వక్తుమారేభిరే వచః ।।౪।।

కృత్తికా ఊచుః ।।

విహాయాఽస్మాన్ కృపాసిన్ధో గచ్ఛసి త్వం హి నిర్దయః ।।

నాయం ధర్మో మాతృవర్గాన్ పాలితో యత్ సుతస్త్యజేత్ ।। ౫ ।।

స్నేహేన వర్ద్ధితోఽస్మాభిః పుత్రోఽస్మాకం చ ధర్మతః ।।

కిం కుర్మః క్వ చ యాస్యామో వయం కిం కరవామ హ ।।౬।।

ఇత్యుక్త్వా కృత్తికాస్సర్వాః కృత్వా వక్షసి కార్త్తికమ్।। ద్రుతం మూర్చ్ఛామవాపుస్తాస్సుతవిచ్ఛేదకారణాత్।।౭।।

తాః కుమారో బోధయిత్వా అధ్యాత్మవచనేన వై ।।

తాభిశ్చ పార్షదైస్సార్ద్ధమారురోహ రథం మునే ।।౮।।

దృష్ట్వా శ్రుత్వా మంగలాని బహూని సుఖదాని వై ।।
కుమారః పార్శ్వదైస్సార్ద్ధం జగామ పితృమన్దిరమ్ ।।౯।।
దక్షేణ నందియుక్తశ్చ మనోయాయిరథేన చ ।।
కుమారః ప్రాప కైలాసం న్యగ్రోధాౘక్షయమూలకే।।2.4.5.౧౦।।
తత్ర తస్థౌ కృత్తికాభిః పార్షదప్రవరైః సహ।।
కుమారశ్శాంకరిః ప్రీతో నానాలీలావిశారదః ।।౧౧।।
తదా సర్వే సురగణా ఋషయః సిద్ధచారణాః ।।
విష్ణునా బ్రహ్మణా సార్ద్ధం సమాచఖ్యుస్తదాగమమ్।।౧౨।।
తదా దృష్ట్వా చ గాంగేయం యయౌ ప్రముదితశ్శివః ।
అన్యైస్సమేతో హరిణా బ్రహ్మణా చ సురర్షిభిః ।।౧౩।।
శంఖాశ్చ బహవో నేదుర్భేరీ తూర్యాణ్యనేకశః ।।
ఉత్సవస్తు మహానాసీద్దేవానాం తుష్టచేతసామ్ ।।౧౪।।
తదానీమేవ తం సర్వే వీరభద్రాదయో గణాః ।।
కుర్వన్తః స్వన్వయుః కేలిం నానాతాలధరస్వరాః ।। ౧౫ ।।
స్తావకాః స్తూయమానాశ్చ చక్రుస్తే గుణకీర్త్తనమ్ ।।
జయశబ్దం నమశ్శబ్దం కుర్వాణాః ప్రీతమానసాః।। ౧౬ ।।
ద్రష్టుం యయుస్తం శరజం శివాత్మజమనుత్తమమ్ ।।౧౭।।
పార్వతీ మంగలం చక్రే రాజమార్గం మనోహరమ్ ।।
పద్మరాగాదిమణిభిస్సంస్కృతం పరితః పురమ్ ।।౧౮।।
పతిపుత్రవతీభిశ్చ సాధ్వీభిః స్త్రీభిరన్వితా ।।
లక్ష్మ్యాదిత్రింశద్దేవీశ్చ పురః కృత్వా సమాయయౌ।।౧౯।।

రమ్భాద్యప్సరసో దివ్యాస్స స్మితా వేషసంయుతాః ।।

సంగీతనర్తనపరా బభూవుశ్చ శివాజ్ఞయా ।।2.4.5.౨౦।।

యే తం సమీక్షయామాసుర్గాగేయం శంకరోపమమ్ ।।

దదృశుస్తే మహత్తేజో వ్యాప్తమాసీజ్జగత్త్రయే ।।౨౧।।

తత్తేజసా వృతం బాలం తప్తచామీకరప్రభమ్ ।।

వవందిరే ద్రుతం సర్వే కుమారం సూర్యవర్చసమ్ ।। ౨౨ ।।

జహుర్ధుర్వినతస్కంధా నమశ్శబ్దరతాస్తదా ।।

పరివార్యోపతస్థుస్తే వామదక్షిణమాగతాః ।।౨3।।

అహం విష్ణుశ్చ శక్రశ్చ తథా దేవాదయోఽఖిలాః ।।

దణ్డవత్పతితా భూమౌ పరివార్య్య కుమారకమ్ ।।౨౪।।

ఏతస్మిన్నన్తరే శంభుర్గిరిజా చ ముదాన్వితా ।।

మహోత్సవం సమాగమ్య దదర్శ తనయం ముదా ।।౨౫।।

పుత్రం నిరీక్ష్య చ తదా జగదేకబంధుః ప్రీత్యాన్వితః పరమయా పరయా భవాన్యా ।।
స్నేహాన్వితో భుజగభోగయుతో హి సాక్షాత్సర్వేశ్వరః పరివృతః ప్రమథైః పరేశః ౨౬।।

అథ శక్తిధరః స్కన్దౌ దృష్ట్వా తౌ పార్వతీశివౌ ।।

అవరుహ్య రథాత్తూర్ణం శిరసా ప్రణనామ హ ।।౨౭।।

ఉపగుహ్య శివః ప్రీత్యా కుమారం మూర్ద్ని శంకరః ।।

జఘ్రౌ ప్రేమ్ణా పరమేశానః ప్రసన్నః స్నేహకర్తృకః ।।౨౮।।

ఉపగుహ్య గుహం తత్ర పార్వతీ జాతసంభ్రమా ।।

ప్రస్నుతం పాయయామాస స్తనం స్నేహపరిప్లుతా ।।౨౯।।

తదా నీరాజితో దేవైస్సకలత్రైర్ముదాన్వితైః ।।

జయశబ్దేన మహతా వ్యాప్తమాసీన్నభస్తలమ్ ।। 2.4.5.30 ।।

ఋషయో బ్రహ్మఘోషేణ గీతేనైవ చ గాయకాః ।।

వాద్యైశ్చ బహవస్తత్రోపతస్థుశ్చ కుమారకమ్ ।।3౧।।

స్వమంకమారోప్య తదా మహేశః కుమారకం తం ప్రభయా సముజ్జ్వలమ్ ।।

బభౌ భవానీపతిరేవ సాక్షాచ్ఛ్రియాఽన్వితః పుత్రవతాం వరిష్ఠః ।।3౨।।

కుమారః స్వగణైః సార్ద్ధమాజగామ శివాలయమ్ ।।

శివాజ్ఞయా మహోత్సాహైస్సహ దేవైర్మహాసుఖీ ।। 33 ।।

దంపతీ తౌ తదా తత్రైకపద్యేన విరేజతుః ।।

వివంద్యమానావృషిభిరావృతౌ సురసత్తమైః ।। 3౪ ।।

కుమారః క్రీడయామాస శివోత్సంగే ముదాన్వితః ।।

వాసుకిం శివకంఠస్థం పాణిభ్యాం సమపీడయత్ ।। 3౫ ।।

ప్రహస్య భగవాఞ్ శంభుశ్శశంస గిరిజాం తదా ।।

నిరీక్ష్య కృపయా దృష్ట్యా కృపాలుర్లీలయాకృతిమ్ ।।3౬।।

మదస్మితేన చ తదా భగవాన్మహేశః ప్రాప్తో ముదం చ పరమాం గిరిజాసమేతః ।।

ప్రేమ్ణా స గద్గదగిరో జగదేకబంధుర్నోవాచ కించన విభుర్భువనైకభర్తా ।। 3౭ ।।

అథ శంభుర్జగన్నాథో హృష్టో లౌకికవృత్తవాన్ ।।

రత్నసింహాసనే రమ్యే వాసయామాస కార్త్తికమ్।।3౮।।

వేదమంత్రాభిపూతైశ్చ సర్వతీర్థోదపూర్ణకైః ।।

సద్రత్నకుంభశతకైః స్నాపయా మాస తం ముదా ।। 3౯ ।।
సద్రత్నసారరచితకిరీటముకుటాంగదమ్।।

వైజయన్తీ స్వమాలాం చ తస్మై చక్రం దదౌ హరిః ।।2.4.5.౪౦।।

శూలం పినాకం పరశుం శక్తి పాశుపతం శరమ్ ।।

సంహారాస్త్రం చ పరమాం విద్యాం తస్మై దదౌ శివః ।।౪౧।।

అదామహం యజ్ఞసూత్రం వేదాంశ్చ వేదమాతరమ్ ।।

కమణ్డలుం చ బ్రహ్మాస్త్రం విద్యాం చైవాఽరిమర్దినీమ్ ।। ౪౨ ।।

గజేన్ద్రం చైవ వజ్రం చ దదౌ తస్మై సురేశ్వరః ।।

శ్వేతచ్ఛత్రం రత్నమాలాం దదౌ వస్తుం జలేశ్వరః ।।౪౩।।

మనోయాయిరథం సూర్యస్సన్నాహం చ మహాచయమ్ ।।

యమదండం యమశ్చైవ సుధాకుంభం సుధానిధిః ।।౪౪।।

హుతాశనో దదౌ ప్రీత్యా మహాశక్తిం స్వసూనవే ।।

దదౌ స్వశస్త్రం నిర్బుతిర్వాయవ్యాస్త్రం సమీరణః ।।౪౫।।

గదాం దదౌ కుబేరశ్చ శూలమీశో దదౌ ముదా ।।

నానాశస్త్రాణ్యుపాయాంశ్చ సర్వే దేవా దదుర్ముదా ।।౪౬।।

కామాస్త్రం కామదేవోఽథ దదౌ తస్మై ముదాన్వితః ।।

గదాం దదౌ స్వవిద్యాశ్చ తస్మై చ పరయా ముదా ।।౪౭।।

క్షీరోదోఽమూల్యరత్నాని విశిష్టం రత్ననూపురమ్।।

హిమాలయో హి దివ్యాని భూషణాన్యంశుకాని చ ।। ౪౮ ।।

చిత్రబర్హణనామానం స్వపుత్రం గరుడో దదౌ ।।

అరుణస్తామ్రచూడాఖ్యం బలినం చరణాయుధమ్।।౪౯।।

పార్వతీ సస్మితా హృష్టా పరమైశ్వర్యముత్తమమ్ ।।

దదౌ తస్మై మహాప్రీత్యా చిరంజీవిత్వమేవ చ ।।2.4.5.౫౦।।

లక్ష్మీశ్చ సంపదం దివ్యాం మహాహారం మనోహరమ్ ।।

సావిత్రీ సిద్ధవిద్యాం చ సమస్తాం ప్రదదౌ ముదా ।।౫౧।।

అన్యాశ్చాపి మునే దేవ్యో యాయాస్తత్ర సమాగతాః ।।

స్వాత్మవత్సు దదుస్తస్మై తథైవ శిశుపాలికాః ।। ౫౨ ।।

మహామహోత్సవస్తత్ర బభూవ మునిసత్తమ ।।

సర్వే ప్రసన్నతాం యాతా విశేషాచ్చ శివాశివౌ।। ౫౩ ।।

ఏతస్మిన్నంతరే కాలే ప్రోవాచ ప్రహసన్ ముదా।।

మునే బ్రహ్మాదికాన్ దేవాన్ రుద్రో భర్గః ప్రతాపవాన్।। ౫౪ ।।

శివ ఉవాచ ।।

హే హరే హే విధే దేవాస్సర్వే శృణుత మద్వచః ।। ।।

సర్వథాహం ప్రసన్నోస్మి వరాన్వృణుత ఐచ్ఛికాన్ ।। ౫౫ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

తచ్ఛ్రుత్వా వచనం శంభోర్మునేవిష్ణ్వాదయస్సురాః ।।

సర్వే ప్రోచుః ప్రసన్నాస్యా దేవం పశుపతిం ప్రభుమ్ ।। ౫౬ ।।

కుమారేణ హతో హ్యేష తారకో భవితా ప్రభో ।।

తదర్థమేవ సంజాతమిదం చరితముత్తమమ్ ।। ౫౭ ।।

తస్మాదద్యైవ యాస్యామస్తారకం హన్తుముద్యతా ।।

ఆజ్ఞాం దేహి కుమారాయ స తం హంతుం సుఖాయ నః ।। ౫౮ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

తథేతి మత్వా స విభుర్దత్తవాంస్తనయం తదా ।।

దేవేభ్యస్తారకం హంతుం కృపయా పరిభావితః ।। ౫౯ ।।

శివాజ్ఞయా సురాస్సర్వే బ్రహ్మవిష్ణుముఖాస్తదా ।।

పురస్కృత్య గుహం సద్యో నిర్జగ్మురిమ్మిలితా గిరేః ।।2.4.5.౬౦।।

బహిర్నిస్సృత్య కైలాసాత్త్వష్టా శాసనతో హరేః ।।

విరేచే నగరం రమ్యమద్భుతం నికటే గిరేః ।। ౬౧ ।।

తత్ర రమ్యం గృహం దివ్యమద్భుతం పరమో జ్జ్వలమ్ ।।

గుహార్థం నిర్మమే త్వష్టా తత్ర సింహాసనం వరమ్ ।।౬౨।।

తదా హరిస్సుధీర్భక్త్యా కారయామాస మంగలమ్ ।।

కార్త్తికస్యాభిషేకం హి సర్వతీర్థజలైస్సురైః ।। ౬౩ ।।

సర్వథా సమలంకృత్య వాసయామాస సంగ్రహమ్ ।।

కార్త్తికస్య విధిం ప్రీత్యా కారయామాస చోత్సవమ్ ।। ౬౪ ।। ।।

బ్రహ్మాండాధిపతిత్వం హి దదౌ తస్మై ముదా హరిః ।।

చకార తిలకం తస్య సమానర్చ సురైస్సహ ।। ౬౫ ।।

ప్రణమ్య కార్త్తికం ప్రీత్యా సర్వదేవర్షిభిస్సహ ।।

తుష్టావ వివిధస్తోత్రైః శివరూపం సనాతనమ్।।౬౬।।

వరసింహాసనస్థో హి శుశుభేఽతీవ కార్తికః ।।

స్వామిభావం సమాపన్నో బ్రహ్మాండస్యాసి పాలకః ।। ౬౭ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం చతుర్థే కుమారఖణ్డే కుమారాభిషేకవర్ణనం నామ పంచమోఽధ్యాయః ।।౫।।

2.4.6

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

అథ తత్ర స గాంగేయో దర్శయామాస సూతికామ్ ।।

తామేవ శృణు సుప్రీత్యా నారద త్వం స్వభక్తిదామ్ ।।౧।।

ద్విజ ఏకో నారదాఖ్య ఆజగామ తద్రైవ హి ।।

తత్రాధ్వరకరః శ్రీమాఞ్ఛరణార్థం గుహస్య వై ।। ౨ ।।

స విప్రః ప్రాప్య నికటం కార్త్తికస్య ప్రసన్నధీః ।।

స్వాభిప్రాయం సమాచఖ్యౌ సుప్రణమ్య శుభైః స్తవైః ।। ३ ।।

।। విప్ర ఉవాచ ।।

శృణు స్వామిన్వచో మేద్య కష్టం మే వినివారయ ।।

సర్వబ్రహ్మాండనాథస్త్వమత స్తే శరణం గతః।।౪।।

అజమేధాధ్వరం కర్తుమారంభం కృతవానహమ్ ।।

సోఽజో గతో గృహాన్మే హి త్రోటయిత్వా స్వబంధనమ్ ।। ౫ ।।

న జానే స గతః కుత్రాఽన్వేషణం తత్కృతం బహు ।।

న ప్రాప్తోఽతస్స బలవాన్ భంగో భవతి మే క్రతోః ।। ౬ ।।

త్వయి నాథే సతి విభో యజ్ఞభంగః కథం భవేత్ ।।

విచార్యైవాఽఖిలేశాన కామ పూర్ణం కురుష్వ మే ।। ౭ ।।

త్వాం విహాయ శరణ్యం కం యాయాం శివసుత ప్రభో ।।

సర్వబ్రహ్మాండనాథం హి సర్వామరసుసేవితమ్ ।।౮।।

దీనబంధుర్దయాసిన్ధుస్సుసేవ్యా భక్తవత్సలః।।

హరిబ్రహ్మాదిదేవైశ్చ సుస్తుతః పరమేశ్వరః ।।౯।।

పార్వతీనన్దనస్స్కన్దః పరమేకః పరంతపః ।।

పరమాత్మాఽత్మదస్స్వామీ సతాం చ శరణార్థినామ్ ।। 2.4.6.౧౦ ।।

దీనానాథ మహేశ శంకరసుత త్రైలోక్యనాథ ప్రభో మాయాధీశ సమాగతోఽస్మి శరణం మాం పాహి విప్రప్రియ ।।

త్వం సర్వప్రభుప్రియః ఖిలవిదబ్రహ్మాదిదేవైస్తుతస్త్వం మాయాకృతిరాత్మభక్తసుఖదో రక్షాపరో మాయికః ।। ౧౧ ।।

భక్తప్రాణగుణాకరస్త్రిగుణతో భిన్నోఽసి శంభుప్రియః శంభుః శంభుసుతః ప్రసన్నసుఖదస్సచ్చిత్స్వరూపో మహాన్।।

సర్వజ్ఞస్త్రిపురఘ్నశంకరసుతః సత్రేప్రమవశ్యస్సదా షడ్వక్త్రః ప్రియసాధురానతప్రియస్సర్వేశ్వర శ్శంకరః ।।

సాధుద్రోహకరఘ్న శంకరగురో బ్రహ్మండనాథో ప్రభుః సర్వేషామమరాదిసేవితపదో మాం పాహి సేవాప్రియ ।। ౧౨ ।।

వైరిభయంకర శంకర జనశరణస్య వన్దే తవ పదపద్మం సుఖకరణస్య ।।

విజ్ఞప్తిం మమ కర్ణే స్కన్ద నిధేహి నిజభక్తిం జనచేతసి సదా విధేహి ।। ౧౩ ।। కరోతి కిం తస్య బలీ విపక్షో దక్షోఽపి పక్షోభయాపార్శ్వగుప్తః ।। కిన్తక్షకోప్యామిషభక్షకో వా త్వం రక్షకో యస్య సదక్షమానః ।।౧౪।।

విబుధగురురపి త్వాం స్తోతుమీశో న హి స్యాత్కథయ కథమహం స్యాం మందబుద్ధిర్వరార్చ్యః ।। శుచిరశుచిరనార్యో యాదృశస్తాదృశో వా పదకమల పరాగం స్కన్ద తే ప్రార్థయామి ।। ౧౫ ।।

హే సర్వేశ్వర భక్తవత్సల కృపాసిన్ధో త్వదీయోఽస్మ్యహం భృత్యస్స్వస్య న సేవకస్య గణపస్యాఽఽగశ్శతం సత్రప్రభో ।।

భక్తిం క్వాపి కృతాం మనాగపి విభో జానాసి భృత్యార్తిహా।।

త్వత్తో నాస్త్యపరోఽవితా న భగవన్ మత్తో నరః పామరః ।। ౧౬ ।।

కల్యాణకర్తా కలికల్మషఘ్నః కుబేరబన్ధుః కరుణార్ద్రచిత్తః ।।

త్రిషట్కనేత్రో రసవక్త్రశోభీ యజ్ఞం ప్రపూర్ణం కురు మే గుహ త్వమ్ ।। ౧౭ ।।

రక్షకస్త్వం త్రిలోకస్య శరణాగతవత్సలః ।।

యజ్ఞకర్తా యజ్ఞభర్తా హరసే విఘ్నకారిణామ్ ।। ౧౮ ।।

విఘ్నవారణ సాధూనాం సర్గ కారణ సర్వతః ।।

పూర్ణం కురు మమేశాన సుతయజ్ఞ నమోస్తు తే ।।౧౯।।

సర్వత్రాతా స్కన్ద హి త్వం సర్వజ్ఞాతా త్వమేవ హి ।।

సర్వేశ్వరస్త్వమీశానో నివేశసకలాఽవనః ।।2.4.6.౨౦।।

సంగీతజ్ఞస్త్వమేవాసి వేదవిజ్ఞః పరః ప్రభుః ।।

సర్వస్థాతా విధాతా త్వం దేవదేవస్సతాం గతిః ।।౨౧।।

భవానీనన్దనశ్శంభుతనయో వయునః స్వరాట్ ।।

ధ్యాతా ధ్యేయః పితౄణాం హి పితా యోనిః సదాత్మనామ్।। ౨౨ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తస్య దేవసమ్రాట్ శివాత్మజః ।।

స్వగణం వీరబాహ్వాఖ్యం ప్రేషయామాస తత్కృతే ।। ౨3 ।।

తదాజ్ఞయా వీరబాహుస్తదన్వేషణహేతవే।।

ప్రణమ్య స్వామినం భక్త్యా మహావీరో ద్రుతం యయౌ ।। ౨౪ ।।

అన్వేషణం చకారాసౌ సర్వబ్రహ్మణ్డగోలకే ।।

న ప్రాప తమజం కుత్ర శుశ్రావ తదుపద్రవమ్ ।।౨౫।।

జగామాఽథ స వైకుంఠం తత్రాఽజం ప్రదదర్శ తమ్ ।।

ఉపద్రవం ప్రకుర్వన్తం గలయూపం మహాబలమ్ ।। ౨౬ ।।

ధృత్వా తం శృంగయో వీరో ధర్షయిత్వా తివేగతః ।।

ఆనినాయ స్వామిపురో వికుర్వంతం రవం బహు ।। ౨౭ ।।

దృష్ట్వా తం కార్త్తికస్సోఽరమారురోహ స తం ప్రభుః ।।

ధృతబ్రహ్మణ్డగరిమా మహాసూతికరో గుహః ।। ౨౮ ।।

ముహూర్త్తమాత్రతస్సోఽజో బ్రహ్మండం సకలం మునే ।।

బభ్రామ శ్రమ ఏవాశు పునస్తత్స్థానమాగతః ॥ ౨౯ ॥

తత ఉత్తీర్య స స్వామీ సముపాస స్వమాసనమ్॥

సోఽజః స్థితస్తు తత్రైవ స నారద ఉవాచ తమ్ ॥2.4.6.30॥

॥ నారద ఉవాచ ॥

నమస్తే దేవ దేవేశ దేహి మేఽజం కృపానిధే॥

కుర్యామధ్వరమానన్దాత్సఖాయం కురు మామహో ॥౩౧॥

॥ కార్తి్తిక ఉవాచ ॥

వధయోగ్యో న విప్రాఽజః స్వగృహం గచ్ఛ నారద ॥

పూర్ణోఽస్తు తేఽధ్వరస్సర్వః ప్రసాదాదేవ మే కృతః॥౩౨॥

బ్రహ్మోవాచ ॥

ఇత్యాకర్ణ్య ద్విజస్స్వామీ వచనం ప్రీతమానసః॥

జగామ స్వాలయం దత్త్వా తస్మై ఆశిషముత్తమామ్ ॥౩౩॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం చతుర్థే కుమారఖండే కుమారాఽద్భుతచరి తవర్ణనం నామ షష్ఠోఽధ్యాయః ॥౬॥

2.4.7

॥ బ్రహ్మోవాచ ॥

హర్యాద్యదయస్సురాస్తే చ దృష్ట్వా తచ్చరితం విభోః ॥

సుప్రసన్నా బభూవుర్హి విశ్వాసాసక్తమానసాః ॥౧॥

వల్గంతః కుర్వతో నాదం భావితాశ్శివతేజసా ॥

కుమారన్తే పురస్కృత్య తారకం హంతుమాయయుః ॥ ౨ ॥

దేవానాముద్యమం శ్రుత్వా తారకోఽపి మహాబలః॥

సైన్యేన మహతా సద్యో యయౌ యోద్ధుం సురాన్ ప్రతి ।।3।।

దేవా దృష్ట్వా సమాయాంతం తారకస్య మహాబలమ్।।

బలేన బహుకుర్వన్తః సింహనాదం విసిస్మియుః ।।౪।।

తదా నభోఽఽఙ్గనా వాణీం జగాదోపరి సత్వరమ్ ।।

శఙ్కరప్రేరితా సద్యో హర్యాదీనఖిలాన్ సురాన్ ।।౫।।

।। వ్యోమవాణ్యువాచ ।।

కుమారం చ పురస్కృత్య సురా యూయం సముద్యతాః ।।

దైత్యాన్విజిత్య సంగ్రామే జయినోఽథ భవిష్యథ ।।౬।।

బ్రహ్మోవాచ।।

వాచం తు ఖేచరీం శ్రుత్వా దేవాస్సర్వే సముత్సుకాః ।।

వీరశబ్దాన్ ప్రకుర్వంతో నిర్భయా హ్యభవంస్తదా ।।౭।।

కుమారం చ పురస్కృత్య సర్వే తే జాతసాధ్వసాః ।।

యోద్ధుకామాస్సురా జగ్ముర్మహీసాగరసంగమమ్ ।।౮।।

ఆజగామ ద్రుతం తత్ర యత్ర దేవాస్స తారకః ।।

సైన్యేన మహతా సార్ద్ధం సురై ర్బహుభిరావృత్ ।।౯।।

రణదుందుభయో నేదుః ప్రలయాంబుదినిస్స్వనాః ।।

కర్కశాని చ వాద్యాని పరాణి చ తదాగమే ।।2.4.7.౧౦।।

గర్జమానాస్తదా దైత్యాస్తారకేణసురేణ హ ।।

కంపయన్తో భువం పాదక్రమైర్వల్గనకారకాః ।।౧౧।।

తచ్ఛ్రుత్వా రవమత్యుగ్రం సర్వే దేవా వినిర్భయాః ।।

ఐకపద్యేన చోత్తస్థుర్యోద్ధుకామాశ్చ తారకమ్ ।। ౧౨ ।।

గజమారోప్య దేవేన్ద్రః కుమారం త్వగ్రతోఽభవత్ ।।

సురసైన్యేన మహతా లోకపాలైస్సమావృతః ।।౧౩।।

తదా దుందుభయో నేదుర్భేరీతూర్యాణ్యనేకశః ।।

వీణావేణుమృదంగాని తథా గంధర్వనిస్స్వనాః ।। ౧౪ ।।

గజం దత్త్వా మహేన్ద్రాయ కుమారో యానమారుహత్ ।।

అనేకాశ్చర్యసంభూతం నానారత్నసమన్వితమ్ ।।౧౫।।

విమానమారుహ్య తదా మహాయశాస్స శాంకరిస్సర్వగుణైరుపేతః ।।

శ్రియా సమేతః పరయా బభౌ మహాన్ సంవీజ్యమానశ్చమరైర్మహాగ్రభైః।।౧౬।।

ప్రాచేతసం ఛత్రమతీవసుప్రభం రత్నైరుపేతం వివిధైర్విరాజితమ్।।

ధృతం తదా తచ్చ కుమారమూర్ధ్ని వై హ్యనన్తచాన్ద్రైః కిరణైర్మహాప్రభైః ।।౧౭।।

మిలితాస్తే తదా సర్వే దేవాశ్శక్రపురోగమా ।।

స్వైఃస్వైర్బలైః పరివృతా యుద్ధకామా మహాబలాః ।।౧౮।।

ఏవం దేవాశ్చ దైత్యాశ్చ యోద్ధుకామాః స్థితా భువి ।।

సైన్యేన మహతా తేన వ్యూహం కృత్వా పృథక్ పృథక్ ।। ౧౯ ।।

తే సేనే సురదైత్యానాం శుశుభాతే పరస్పరమ్ ।।

హంతుకామే తదాన్యోన్యం స్తూయమానే చ బన్దిభిః ।।2.4.7.౨౦।।

ఉభే సేనం తదా తేషామగర్జేతాం వనోపమే ।।

భయంకరేఽత్యవీరాణామితరేషాం సుఖావహే ।।౨౧।।

ఏతస్మిన్నన్తరే తత్ర బలోన్మత్తాః పరస్పరమ్।।

దైత్యా దేవా మహావీరా యుయుధుః క్రోధవిహ్వలాః ।। ౨౨ ।।

ఆసీత్తుస్తుములం యుద్ధం దేవదైత్యసమాకులమ్ ।।

రుణ్డముండాంకితం సర్వం క్షణేన సమపద్యత ।। ౨౩ ।।
భూమౌ నిపతితాస్తత్ర శతశోఽథ సహస్రశః ।।
నికృత్తాంగా మహాశస్త్రైర్నిహతా వీరసంమతాః ।। ౨౪ ।।
కేషాంచిద్బాహవశ్ఛిన్నా ఖడ్గాఘాతైస్సుదారుణైః ।।
కేషాంచిదూరవశ్ఛిన్నా వీరాణాం మానినాం మృధే ।।౨౫।।
కేచిన్మథితసర్వాంగా గదాభిర్ముద్గరైస్తథా ।।
కేచిన్నిర్భిన్నహృదయాః పాశైర్భల్లైశ్చ పాతితాః ।।౨౬।।
కేచిద్విదారితాః పృష్ఠే కుంతైర్ఋష్టిభిరంకుశైః ।।
ఛిన్నాన్యపి శిరాంస్యేవ పతితాని చ భూతలే ।। ౨౭ ।।
బహూని చ కబంధాని నృత్యమానాని తత్ర వై ।।
వల్గమానాని శతశో ఉద్యతాస్త్రకరాణి చ ।। ౨౮ ।।
నద్యః ప్రవర్తితాస్తత్ర శతశోఽసృజ్వహాస్తదా ।।
భూతప్రేతాదయస్తత్ర శతశశ్చ సమాగతాః ।।౨౯।।
గోమాయవశ్శివా తత్ర భక్షయన్తః పలం బహు ।।
తథా గృధ్రవటాశ్శ్యేనా వాయసా మాంసభక్షకాః ।।
బుభుజుః పతితానాం చ పలాని సుబహూని వై ।। 2.4.7.30 ।।
ఏతస్మిన్నన్తరే తత్ర తారకాఖ్యో మహాబలః ।।
సైన్యేన మహతా సద్యో యయౌ యోద్ధుం సురాన్ ప్రతి ।। ౩౧ ।।
దేవా దృష్ట్వా సమాయాన్తం తారకం యుద్ధదుర్మదమ్ ।।
యోద్ధుకామం తదా సద్యో యయుశ్శక్రాదయస్తదా ।।
బభూవాథ మహానాదస్సేనయోరుభయోరపి ।।౩౨।।

అథాభూద్ద్వంద్వయుద్ధం హి సురాసురవిమర్దనమ్।।

యం దృష్ట్వా హర్షితా వీరాః క్లీబాశ్చ భయమాగతా।।౩౩।।

తారకో యుయుధే యుద్ధే శక్రేణ దితిజో బలీ।।

అగ్నినా సహ సంహ్రాదో జంభేనైవ యమః స్వయమ్ ।।౩౪।।

మహాప్రభుర్నైర్‌ఋతేన పాశీ సహ బలేన చ ।।

సువీరో వాయునా సార్ధం పవమానేన గుహ్యరాట్ ।।౩౫।।

ఈశానేన సమం శంభుర్యుయుధే రణవిత్తమః ।।

శుంభశ్శేషేణ యుయుధే కుంభశ్చన్ద్రేణ దానవః ।। ౩౬ ।।

కుంబరో మిహిరేణాజౌ మహాబల పరాక్రమః ।।

యుయుధే పరమాస్త్రైశ్చ నానాయుద్ధవిశారదః ।।౩౭।।

ఏవం ద్వన్ద్వేన యుద్ధేన మహతా చ సురాసురాః ।।

సంగరే యుయుధుస్సర్వే బలేన కృతనిశ్చయాః ।।౩౮

అన్యోన్యం స్పర్ద్ధమానాస్తేఽమరా దైత్యా మహాబలాః ।।

తస్మిన్దేవాసురే యుద్ధే దుర్జయా అభవన్మునే ।। ౩౯ ।।

తదా చ తేషాం సురదానవానాం బభూవ యుద్ధం తుములం జయైషిణామ్ ।।

సుఖావహం వీరమనస్వినాం వై భయావహం చైవ తథేతరేషామ్ ।। 2.4.7.౪౦ ।।

మహీ మహారౌద్రతరా వినష్టకైస్సురాసురైర్వై పతితైరనేకశః ।।

తస్మిన్నగమ్యాతిభయానకా తదా జాతా మహాసౌఖ్యవహా మనస్వినామ్ ।। ౪౧ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం చతుర్థే కుమారఖణ్డే యుద్ధప్రారంభవర్ణనం నామ సప్తమోఽధ్యాయః ।। ౭ ।।

2.4.8

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇతి తే వర్ణితస్తాత దేవదానవ సేనయోః ।।

సంగ్రామస్తుములోఽతీవ తత్రత్వభ్వో శృణు నారద ।। ౧ ।।

ఏవం యుద్ధేఽతితుములే దేవదానవసంక్షయే ।।

తారకేణైవ దేవేన్ద్రశ్శక్త్యా రమయా సహ।।౨।।

సద్యః పపాత నాగాశ్చ ధరణ్యాం మూర్చ్ఛితోఽభవత్।।

పరం కశ్మలమాపేదే వజ్రధారీ సురేశ్వరః ।।౩।।

తథైవ లోకపాస్సర్వేఽసురైశ్చ బలవత్తరైః ।।

పరాజితా రణే తాత మహారణవిశారదైః ।। ౪ ।।

అన్యేఽపి నిర్జరా దైత్యైర్యుధ్యమానాః పరాజితాః ।।

అసహంతో హి తత్తేజః పలాయనపరాయణాః ।। ౫ ।।

జగర్జురసురాస్తత్ర జయినస్సుకృతోద్యమాః ।।

సింహనాదం ప్రకుర్వన్తః కోలాహలపరాయణాః ।।౬।।

ఏతస్మిన్నంతరే తత్ర వీరభద్రో రుషాన్వితః ।।

ఆససాద గణైర్వీరైస్తారకం వీరమానినమ్ ।।౭।।

నిర్జరాన్ పృష్ఠతః కృత్వా శివకోపోద్భవో బలీ।।

తత్సమ్ముఖో బభూవాథ యోద్ధుకామో గణాగ్రణీః ।।౮।।

తదా తే ప్రమథాస్సర్వే దైత్యాశ్చ పరమోత్సవాః।।

యుయుధుస్సంయుగేఽన్యోన్యం ప్రసక్తాశ్చ మహారణే ।।౯।।

త్రిశూలైర్ముష్టిభిః పాశైః ఖడ్గైః పరశుపట్టిశైః ।।

నిజఘ్నుస్సమరేఽన్యోన్యం రణే రణవిశారదాః ।।2.4.8.౧౦।।

తారకో వీరభద్రేణ స త్రిశూలాహతో భృశమ్ ।।

పపాత సహసా భూమౌ క్షణం మూర్ఛాపరిప్లుతః ।। ౧౧ ।।

ఉత్థాయ స ద్రుతం వీరస్తారకో దైత్యసత్తమః ।।

లబ్ధసంజ్ఞో బలాచ్ఛక్త్యా వీరభద్రం జఘాన హ ।।౧౨।।

వీరభద్రస్తథా వీరో మహాతేజా హి తారకమ్ ।।

జఘాన త్రిశిఖేనాశు ఘోరేణ నిశితేన తమ్ ।।౧౩।।

సోపి శక్త్యా వీరభద్రం జఘాన సమరే తతః ।।

తారకో దితిజాధీశః ప్రబలో వీరసంమతః ।। ౧౪ ।।

ఏవం సంయుధ్యమానౌ తౌ జఘ్నతుశ్చేతరేతరమ్ ।।

నానాస్త్రశస్త్రైస్సమరే రణవిద్యావిశారదౌ ।। ౧౫ ।।

తయోర్మహాత్మనోస్తత్ర ద్వన్ద్వయుద్ధమభూత్తదా ।।

సర్వేషాం పశ్యతామేవ తుములం రోమహర్షణమ్ ।। ౧౬ ।।

తతో భేరీమృదంగాశ్చ పటహానకగోముఖాః ।।

వినేదుర్విహతా వీరైశ్శృణ్వతాం సుభయానకాః।।౧౭।।

యుయుధాతేతిసన్నద్ధౌ ప్రహారైర్జర్జరీకృతౌ ।।

అన్యోన్యమతిసంరబ్ధౌ తౌ బుధాంగారకావివ ।। ౧౮ ।।

ఏవం దృష్ట్వా తదా యుద్ధం వీరభద్రస్య తేన చ ।।

తత్ర గత్వా వీరభద్రమవోచస్త్వం శివప్రియః ।। ౧౯ ।।

నారద ఉవాచ ।।

వీరభద్ర మహావీర గణానామగ్రణీర్భవాన్ ।।

నివర్తస్వ రణాదస్మాద్రోచతే న వధస్త్వయా ।। 2.4.8.౨౦ ।।

ఏవం నిశమ్య త్వద్వాక్యం వీరభద్రో గణాగ్రణీః ।।

అవదత్స రుషావిష్టస్త్వాం తదా తు కృతాంజలిః ।। ౨౧ ।।

వీరభద్ర ఉవాచ ।।

మునివర్య మహాప్రాజ్ఞ శృణు మే పరమం వచః ।।

తారకం చ వధిష్యామి పశ్య మేఽద్య పరాక్రమమ్ ।।౨౨।।

ఆనయంతి చ యే వీరాస్స్వామినం రణసంసది ।।

తే పాపినో మహాక్లీబా వినశ్యన్తి రణం గతాః ।। ౨౩ ।।

అసద్గతిం ప్రాప్నువన్తి తేషాం చ నిరయో ధ్రువమ్ ।।

వీరభద్రో హి విజ్ఞేయో న వాచ్యస్తే కదాచన ।।౨౪।।

శస్త్రాస్త్రైర్భిన్నగాత్రా యే రణం కుర్వంతి నిర్భయాః ।।

ఇహాముత్ర ప్రశంస్యాస్తే లభ్యన్తే సుఖమద్భుతమ్ ।। ౨౫ ।।

శృణ్వన్తు మమ వాక్యాని దేవా హరిపురోగమాః ।।

అతారకాం మహీమద్య కరిష్యే స్వామివర్జితామ్ ।।౨౬।।

ఇత్యుక్త్వా ప్రమథైస్సార్ధం వీరభద్రో హి శూలధృక్ ।।

విచింత్య మనసా శంభుం యుయుధే తారకేణ హి ।। ౨౭ ।।

వృషారూఢైరనేకైశ్చ త్రిశూలవరధారిభిః ।।

మహావీరస్త్రినేత్రైశ్చ స రేజే రణసంగతః ।। ౨౮ ।।

కోలాహలం ప్రకుర్వంతో నిర్భయాశ్శతశో గణాః ।।

వీరభద్రం పురస్కృత్య యుయుధుర్దానవైస్సహ ।। ౨౯ ।।

అసురాస్తేఽపి యుయుధుస్తారకాసురజీవినః ।।

బలోత్కటా మహావీరా మర్దయన్తో గణాన్ రుషా ।। 2.4.8.30 ।।

పునః పునశ్చైవ బభూవ సంగరో మహోత్కటో దైత్యవరైర్గణానామ్ ।।

ప్రహర్షమాణాః పరమాస్త్రకోవిదాస్తదా గణాస్తే జయినో బభూవుః ।।౩౧।।

గణైర్జితాస్తే ప్రబలైరసురా విముఖా రణే।।

పలాయనపరా జాతా వ్యథితా వ్యగ్రమానసాః ।।౩౨।।

ఏవం భ్రష్టం స్వసైన్యం తద్దృష్ట్వా తత్పాలకోఽసురః ।।

తారకో హి రుషావిష్టో హంతుం దేవగణాన్ యయౌ ।। ౩౩ ।।

భుజానామయుతం కృత్వా సింహమారుహ్య వేగతః ।।

పాతయామాస తాన్దేవాన్గణాంశ్చ రణమూర్ధ్ని ।। ౩౪ ।।

స దృష్ట్వా తస్య తత్కర్మ వీరభద్రో గణాగ్రణీః ।।

చకార సుమహత్కోపం తద్వధాయ మహాబలీ ।। ౩౫ ।।

స్మృత్వా శివపదాంభోజం జగ్రాహ త్రిశిఖం పరమ్ ।।

జజ్వలుస్తేజసా తస్య దిశః సర్వా నభస్తథా ।। ౩౬ ।।

ఏతస్మిన్నన్తరే స్వామీ వారయామాస తం రణమ్ ।।

వీరబాహుముఖానన్యాన్ మహాకౌతుకదర్శకః ।। ౩౭ ।।

తదాజ్ఞయా వీరభద్రో నివృత్తోఽభూద్రణాత్తదా ।।

కోపం చక్రే మహావీరస్తారకోఽసురనాయకః ।। ౩౮ ।।

చకార బాణవృష్టిం చ సురోపరి తదాఽసురః ।।

తప్తోఽహ్వసీత్సురానన్యాన్ నానాస్త్రరణకోవిదః ।। ౩౯ ।।

ఏవం కృత్వా మహత్కర్మ తారకోఽసురపాలకః ।।

సర్వేషామపి దేవానామశక్యో బలినాం వరః ।।2.4.8.౪౦।।

ఏవం నిహన్యమానాంస్తాన్ దృష్ట్వా దేవాన్ భయాకులాన్ ।।

కోపం కృత్వా రణాయాశు సంనద్ధోఽభవదచ్యుతః ।।౪౧।।

చక్రం సుదర్శనం శార్ఙ్గం ధనురాదాయ సాయుధః ।।

అభ్యుద్యయౌ మహాదైత్యం రణాయ భగవాన్ హరిః ।।౪౨।।

తతస్సమభవద్యుద్ధం హరితారకయోర్మహత్ ।।

లోమహర్షణమత్యుగ్రం సర్వేషాం పశ్యతాం మునే ।।౪౩।।

గదాముద్యమ్య స హరిర్జఘానాసురమోజసా ।।

ద్విధా చకార తాం దైత్యస్త్రిశిఖేన మహాబలీ ।। ౪౪ ।।

తతస్స క్రుద్ధో భగవాన్దేవానామభయంకరః ।।

శార్ఙ్గచ్యుతైశ్శరవ్యూహైర్జఘానాసురనాయకమ్ ।। ౪౫ ।।

సోఽపి దైత్యో మహావీరస్తారకః పరవీరహా ।।

చిచ్ఛేద సకలాన్బాణాన్స్వశరైర్నిశితైర్ద్రుతమ్ ।। ౪౬ ।।

అథ శక్త్యా జఘానాశు మురారిం తారకాసురః ।।

భూమౌ పపాత స హరిస్తత్ప్రహారేణ మూర్ఛితః ।।౪౭।।

జగ్రాహ స రుషా చక్రముత్థితః క్షణతోఽచ్యుతః ।।

సింహనాదం మహత్కృత్వా జ్వలజ్జ్వాలాసమాకులమ్ ।।౪౮।।

తేన తఞ్చ జఘానాసౌ దైత్యానామధిపం హరిః ।।

తత్ప్రహారేణ మహతా వ్యథితో న్యపతద్భువి ।।౪౯।।

పునశ్చోత్థాయ దైత్యేన్ద్రస్తారకోఽసురనాయకః ।।

చిచ్ఛేద త్వరితం చక్రం స్వశక్త్యాతిబలాన్వితః ।।2.4.8.౫౦।।

పునస్తయా మహాశక్త్యా జఘానామరవల్లభమ్ ।।

అచ్యుతోఽపి మహావీరా నన్దకేన జఘాన తమ్ ।।౫౧।।

ఏవమన్యోన్యమసురో విష్ణుశ్చ బలవానుభౌ ।।

యుయుధాతే రణే భూరి తత్రాక్షతబలౌ మునే ।। ౫౨ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం చతుర్థే కుమారఖణ్డే దేవదైత్యసామాన్యయుద్ధవర్ణనం నామాష్టమోఽధ్యాయః ।। ౮ ।।

2.4.9

బ్రహ్మోవాచ ।।

దేవదేవ గుహ స్వామిఞ్ఛంకరే పార్వతీసుత ।।

న శోభతే రణో విష్ణు తారకాసురయోర్వృథా ।।౧।।

విష్ణునా న హి వధ్యోఽసౌ తారకో బలవానతి ।।

మయా దత్తవరస్తస్మాత్సత్యం సత్యం వదామ్యహమ్ ।। ౨ ।।

నాన్యో హంతాస్య పాపస్య త్వాం వినా పార్వతీసుత ।।

తస్మాత్త్వయా హి కర్తవ్యం వచనం మే మహాప్రభో ।।3।।

సన్నద్ధో భవ దైత్యస్య వధాయాశు పరంతప ।।

తద్వధార్థం సముత్పన్నః శంకరాత్త్వం శివాసుత ।।౪।।

రక్ష రక్ష మహావీర త్రిదశాన్వ్యథితాన్రణే ।।

న బాలస్త్వం యువా నైవ కిం తు సర్వేశ్వరః ప్రభుః ।। ౫ ।।

శక్రం పశ్య తథా విష్ణుం వ్యాకులం చ సురాన్ గణాన్।।

ఏవం జహి మహాదైత్యం త్రైలోక్యం సుఖినం కురు ।। ౬ ।।

అనేన విజితశ్చేన్ద్రో లోకపాలైః పురా సహ ।।

విష్ణుశ్చాపి మహావీరో తర్జితస్తపసో బలాత్।।౭।।

త్రైలోక్యం నిర్జితం సర్వమసురేణ దురాత్మనా।।

ఇదానీం తవ సాన్నిధ్యాత్పునర్యుద్ధం కృతం చ తైః॥౮॥

తస్మాత్త్వయా నిహంతవ్యస్తారకః పాపపూరుషః ॥

అన్యవధ్యో న చైవాయం మద్వరాచ్ఛంకరాత్మజ॥౯॥

॥బ్రహ్మోవాచ॥

ఇతి శ్రుత్వా మమ వచః కుమారః శంకరాత్మజః ॥

విజహాస ప్రసన్నాత్మా తథాస్త్వితి వచోఽబ్రవీత్ ॥2.4.9.౧౦॥

వినిశ్చిత్యాసురవధం శాంకరిస్స మహాప్రభుః ॥

విమానాదవతీర్యాథ పదాతిరభవత్తదా॥౧౧॥

పద్భ్యాం తదాసౌ పరిధావమానో రేజేఽతివీరః శివజః కుమారః॥

కరే సమాదాయ మహాప్రభాం తాం శక్తిం మహోల్కామివ దీప్తిదీప్తామ్॥౧౨॥

దృష్ట్వా తమాయాతమతిప్రచండమవ్యాకులం షణ్ముఖమప్రమేయమ్॥

దైత్యో బభాషే సురసత్తమాన్స కుమార ఏష ద్విషతాం ప్రహంతా॥౧౩॥

అనేన సాకం హ్యహమేకవీరో యోత్స్యే చ సర్వానహమేవ వీరాన్॥

గణాంశ్చ సర్వానపి ఘాతయామి సలోకపాలాన్హరినాయకాంశ్చ॥౧౪॥

ఇత్యేవముక్త్వా స తదా మహాబలః కుమారముద్దిశ్య యయౌ చ యోద్ధుమ్ ॥

జగ్రాహ శక్తిం పరమాద్భుతాం చ స తారకో దేవవరానువాచ భాషే॥౧౫ ॥

॥ తారక ఉవాచ ॥

కుమారో మేఽగ్రతశ్చాద్య భవద్భిశ్చ కథం కృతః ॥

యూయం గతత్రపా దేవా విశేషాచ్చక్రమేశ్వరౌ ॥ ౧౬ ॥

పురైతాభ్యాం కృతం కర్మ విరుద్ధం వేదమార్గతః ॥

తచ్ఛృణుధ్వం మయా ప్రోక్తం వర్ణయామి విశేషతః ॥౧౭॥

తత్ర విష్ణుశ్చలీ దోషీ హ్యవివేకీ విశే షతః ।।
బలిర్యేన పురా బద్ధశ్చలమాశ్రిత్య పాపతః ।।౧౬।।
తేనైవ యత్నతః పూర్వమసురౌ మధుకైటభౌ ।।
శిరోహీనౌ కృతౌ ధౌర్త్యాద్వేదమార్గో వివర్జితః ।।౧౯।।
మోహినీరూపతోఽనేన పంక్తిభేదః కృతో హి వై ।।
దేవాసురసుధాపానే వేదమార్గో విగర్హితః ।। 2.4.9.౨౦ ।।
రామో భూత్వా హతా నారీ వాలీ విధ్వంసితో హి సః ।।
పునర్వైశ్రవణో విప్రో హతో నీతిర్హతా శ్రుతేః ।।౨౧।।
పాపం వినా స్వకీయా స్త్రీ త్యక్తా పాపరతేన యత్ ।।
తత్రాపి శ్రుతిమార్గశ్చ ధ్వంసితస్స్వార్థహేతవే ।।౨౨।।
స్వజనన్యాశ్శిరశ్ఛిన్నమవతారే రసాఖ్యకే।।
గురుపుత్రాపమానశ్చ కృతోఽనేన దురాత్మనా।।౨౩।।
కృష్ణో భూత్వాన్యనార్యశ్చ దూషితాః కులధర్మతః ।।
శ్రుతిమార్గం పరిత్యజ్య స్వవివాహాః కృతాస్తథా ।।౨౪।।
పునశ్చ వేదమార్గో హి నిందితో నవమే భవే।।
స్థాపితం నాస్తికమతం వేదమార్గవిరోధకృత్।।౨౫।।
ఏవం యేన కృతం పాపం వేదమార్గం విసృజ్య వై ।।
స కథం విజయేద్యుద్ధే భవేద్ధర్మవతాంవరః ।।౨౬।।
భ్రాతా జ్యేష్ఠశ్చ యస్తస్య శక్రః పాపీ మహాన్మతః ।।
తేన పాపాన్యనేకాని కృతాని నిజహేతుతః ।। ౨౭ ।।
నికృత్తో హి దితేర్గర్భస్స్వార్థ హేతోర్విశేషతః ।।

ధర్షితా గౌతమస్త్రీ వై హతో వృత్రశ్చ విప్రజః ।। ౨౮ ।।

విశ్వరూపద్విజాతేర్వై భాగినేయస్య యద్గురోః ।।

నికృత్తాని చ శీర్షాణి తదధ్వాధ్వంసితశ్మశ్రుతేః ।। ౨౯ ।।

కృత్వా బహూని పాపాని హరిశ్శక్రః పునఃపునః ।।

తేజోభిర్విహతావేవ నష్టవీర్యౌ విశేషతః ।।2.4.9.30।।

తయోర్బలేన నో యూయం సంగ్రామే జయమాప్స్యథ ।।

కిమర్థం మూఢతాం ప్రాప్య ప్రాణాంస్త్యక్తుమిహాగతాః ।। 3౧ ।।

జానన్తౌ ధర్మమేతౌ న స్వార్థలంపటమానసౌ ।।

ధర్మం వినాఽమరాః కృత్యం నిష్ఫలం సకలం భవేత్ ।।3౨।।

మహాధృష్టావిమౌ మేద్య కృతవంతౌ పురశ్శిశుమ్ ।।

అహం బాలం వధిష్యామి తయోస్సోఽపి భవిష్యతి ।। 33 ।।

కిం బాల ఇతో యాయాద్దూరం ప్రాణపరీప్సయా ।।

ఇత్యుక్త్వోద్దిశ్య చ హరీ వీరభద్రమువాచ సః ।। 3౪ ।।

పురా హతాస్త్వయా విప్రా దక్షయజ్ఞే హ్యనేకశః ।।

తత్కర్మణః ఫలం చాద్య దర్శయిష్యామి తేఽనఘ।। 3౫ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యేవముక్త్వా తు విధూయ పుణ్యం నిజం స తన్నిందనకర్మణా వై ।।

జగ్రాహ శక్తిం పరమాద్భుతాం చ స తారకో యుద్ధవతాం వరిష్ఠః ।। 3౬ ।।

తం బాలాన్తికమాయాతం తారకాసురమోజసా ।।

ఆజఘాన చ వజ్రేణ శక్రో గుహపురస్సరః ।। 3౭ ।।

తేన వజ్రప్రహారేణ తారకో జర్జరీకృతః।।

భూమౌ పపాత సహసా నిందాహతబలః క్షణమ్ ।।౩౮।।

పతితోఽపి సముత్థాయ శక్త్యా తం ప్రాహరద్రుషా ।।

పురందరం గజస్థం హి పాతయామాస భూతలే ।।౩౯।।

హాహాకారో మహానాసీత్పతితే చ పురందరే ।।

సేనాయాం నిర్జరాణాం హి తద్దృష్ట్వా క్లేశ ఆవిశత్।।2.4.9.౪౦।।

తారకేణాఽపి తత్రైవ యత్కృతం కర్మ దుఃఖదమ్ ।।

స్వనాశకారణం ధర్మవిరుదం తన్నిబోధ మే ।।౪౧।।

పతితం చ పదాక్రమ్య హస్తాద్వజ్రం ప్రగృహ్య వై।

పునరుద్వజ్రఘాతేన శక్రమాతాడయద్భృశమ్।।౪౨।।

ఏవం తిరస్కృతం దృష్ట్వా శక్రవిష్ణుప్రతాపవాన్ ।।

చక్రముద్యస్య భగవాంస్తారకం స జఘాన హ।।౪౩।।

చక్రప్రహారాభితో నిపపాత క్షితౌ హి సః ।।

పునరుత్థాయ దైత్యేన్ద్రశక్త్యా విష్ణుం జఘాన తమ్।।౪౪।।

తేన శక్తిప్రహారేణ పతితో భువి చాచ్యుతః।।

కరో మహానాసీచ్చుక్రుశుశ్చాఽతినిర్జరాః।।౪౫।।

నిమేషేణ పునర్విష్ణుర్యావదుత్తిష్ఠతే స్వయమ్।।

తావత్స వీరభద్రో హి తత్క్షణాదాగతోఽసురమ్।।౪౬।।

త్రిశూలం చ సముద్యమ్య వీరభద్రః ప్రతాపవాన్ ।।

తారకం దితిజాధీశం జఘాన ప్రసభం బలీ ।। ౪౭ ।।

తత్త్రిశూలప్రహారేణ స పపాత క్షితౌ తదా ।।

పతితోఽపి మహాతేజాస్తారకః పునరుత్థితః ।।౪౮।।

కృత్వా క్రోధం మహావీరస్సకలాసురనాయకః ।।

జఘాన పరయా శక్త్యా వీరభద్రం తదోరసి ।।౪౯।।

వీరభద్రోఽపి పతితో భూతలే మూర్చ్ఛితః క్షణమ్ ।।

తచ్ఛక్త్యా పరయా క్రోధాన్నిహతో వక్షసి ధ్రువమ్ ।। 2.4.9.౫౦ ।।

సగణశ్చైవ దేవాస్తే గంధర్వోరగరాక్షసాః ।।

హాహాకారేణ మహతా చుక్రుశుశ్చ ముహుర్ముహుః ।।౫౧।।

నిమేషమాత్రాత్సహసా మహౌజాస్స వీరభద్రో ద్విషతాం నిహంతా।।

త్రిశూలముద్యమ్య తడిత్ప్రకాశం జాజ్వల్యమానం ప్రభయా విరేజే ।।౫౨।।

స్వరోచిషా భాసితదిగ్వితానం సూర్యేన్దుబిమ్బాగ్నిసమానమండలమ్ ।।

మహాప్రభం వీరభయావహం పరం కాలాఖ్యమత్యంతకరం మహోజ్జ్వలమ్ ।।౫౩।।

యావత్త్రిశూలేన తదా హంతుకామో మహాబలః ।।

వీరభద్రోఽసురం యావత్కుమారేణ నివారితః ।। ౫౪ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం చతుర్థే కుమారఖండే తారకవాక్యశక్రవిష్ణువీ రభద్రయుద్ధవర్ణనం నామ నవమోఽధ్యాయః ।।౯।।

2.4.10

బ్రహ్మోవాచ ।।

నివార్య వీరభద్రం తం కుమారః పరవీరహా।।

సమైచ్ఛత్తారకవధం స్మృత్వా శివపదామ్బుజౌ।।౧।।

జగర్జాథ మహాతేజాః కార్తికేయో మహాబలః ।।

సన్నద్ధః సోఽభవత్క్రుద్ధ సైన్యేన మహతా వృతః ।।౨।।

తదా జయజయేత్యుక్తం సర్వైర్దేవైర్గణై స్తథా ।।

సంస్తుతో వాగ్భిరిష్టాభిస్తద్వైవ చ సురర్షిభిః ।।౩।।

తారకస్య కుమారస్య సంగ్రామోఽతీవ దుస్సహః।।

జాతస్తదా మహాఘోరస్సర్వభూత భయంకరః ।। ౪ ।।

శక్తిహస్తౌ చ తౌ వీరౌ యుయుధాతే పరస్పరమ్ ।।

సర్వేషాం పశ్యతాం తత్ర మహాశ్చర్యవతాం మునే ।। ౫ ।।

శక్తినిర్భిన్నదేహౌ తౌ మహాసాధనసంయుతౌ।।

పరస్పరం వంచయంతౌ సింహావివ మహాబలౌ ।।౬।।

వైతాలికం సమాశ్రిత్య తథా ఖేచరకం మతమ్ ।।

పాపం తం చ సమాశ్రిత్య శక్త్యా శక్తిం విజఘ్నతుః ।।౭।।

ఏభిర్మంత్రైర్మహావీరౌ చక్రతుర్యుద్ధమద్భుతమ్ ।।

అన్యోన్యం సాధకౌ భూత్వా మహాబలపరాక్రమౌ ।।౮।।

మహాబలం ప్రకుర్వతౌ పరస్పరవధైషిణౌ।।

జఘ్నతుశ్శక్తిధారాభీ రణే రణవిశారదౌ।।౯।।

మూర్ధ్ని కంఠే తథా చోర్వోర్జాన్వోశ్చైవ కటీతటే।।

వక్షస్యురసి పృష్ఠే చ చిచ్ఛిదుశ్చ పరస్పరమ్ ।।2.4.10.౧౦।।

తదా తౌ యుధ్యమానౌ చ హన్తుకామౌ మహాబలౌ ।।

వల్గన్తౌ వీరశబ్దైశ్చ నానాయుద్ధవిశారదౌ ।। ౧౧ ।।।

అభవన్ప్రేక్షకాస్సర్వే దేవా గంధర్వకిన్నరాః ।।

ఊచుః పరస్పరం తత్ర కోస్మిన్యుద్ధే విజేష్యతే ।। ౧౨ ।।

తదా నభోగతా వాణీ జగౌ దేవాంశ్చ సాంత్వయన్ ।।

అసురం తారకం చాత్ర కుమారోఽయం హనిష్యతి ।।౧౩।।

మా శోచ్యతాం సురైః సర్వై సుఖేన స్థీయతామితి।।

యుష్మదర్థం శంకరో హి పుత్రరూపేణ సంస్థితః ।।౧౪।।

శ్రుత్వా తదా తాం గగనే సమీరితాం వాచం శుభాం సప్రమథేస్సమావృతః ।।

నిహంతుకామః సుఖితః కుమారకో దైత్యాధిపం తారకమాశ్వభూత్తదా ।।౧౫।।

శక్త్యా తయా మహాబాహురాజఘానస్తనాంతరే ।।

కుమారః స్మ రుషావిష్టస్తారకాసురమోజసా ।। ౧౬ ।।

తం ప్రహారమనాదృత్య తారకో దైత్యపుంగవః ।।

కుమారం చాపి సంక్రుద్ధస్స్వశక్త్యా సంజఘాన సః ।। ౧౭ ।।

తేన శక్తిప్రహారేణ శాంకరిర్మూర్చ్ఛితోఽభవత్ ।।

ముహూర్తాచ్చేతనాం ప్రాప స్తూయమానో మహర్షిభిః ।।౧౮।।

యథా సింహో మదోన్మత్తో హంతుకామస్తథాసురమ్।।

కుమారస్తారకం శక్త్యా స జఘాన ప్రతాపవాన్ ।। ౧౯ ।।

ఏవం పరస్పరం తౌ హి కుమారశ్చాపి తారకః ।।

యుయుధాతేఽతిసంరబ్ధౌ శక్తియుద్ధవిశారదౌ ।। 2.4.10.౨౦ ।।

అభ్యాసపరమావాస్తామన్యోన్యం విజిగీషయా ।।

పదాతినౌ యుధ్యమానౌ చిత్రరూపౌ తరస్వినౌ ।।౨౧।।

వివిధైర్ఘాతపుంజైస్తావన్యోన్యం విని జఘ్నతుః ।।

నానామార్గాన్ప్రకుర్వన్తౌ గర్జంతౌ సుపరాక్రమౌ ।।౨౨।।

అవలోకపరాస్సర్వే దేవగంధర్వకిన్నరాః।।

విస్మయం పరమం జగ్ముర్నోచుః కించన తత్ర తే ।।౨3।।

న వవౌ పవమానశ్చ నిష్ప్రభోఽభూద్దివాకరః ।।

చచాల వసుధా సర్వా సశైలవనకాననా ।।౨౪।।

ఏతస్మిన్నంతరే తత్ర హిమాలయముఖా ధరాః ।।

స్నేహార్దితాస్తదా జగ్ముః కుమారం చ పరీప్సవః ।।౨౫।।

తతస్స దృష్ట్వా తాన్సర్వాన్భయభీతాంశ్చ శాంకరిః।।

పర్వతాన్గిరిజాపుత్రో బభాషే పరిబోధయన్ ।।౨౬।।

కుమార ఉవాచ।।

మా ఖిద్యతాం మహాభాగా మా చింతాం కుర్వతాం నగాః ।।

ఘాతయామ్యద్య పాపిష్ఠం సర్వేషాం వః ప్రపశ్య తామ్ ।।౨౭।।

ఏవం సమాశ్వాస్య తదా పర్వతాన్నిర్జరాన్గణాన్ ।।

ప్రణమ్య గిరిజాం శంభుమాదదే శక్తిముత్ప్రభామ్।।౨౮।।

తం తారకం హంతుమనాః కరశక్తిర్మహాప్రభుః ।।

విరరాజ మహావీరః కుమారశ్శంభుబాలకః ।। ౨౯ ।।

శక్త్యా తయా జఘానాథ కుమారస్తారకాసురమ్ ।।

తేజసాఢ్యశ్శంకరస్య లోకక్లేశకరం చ తమ్ ।।2.4.10.30।।

పపాత సద్యస్సహసా విశీర్ణాంగోఽసురః క్షితౌ ।।

తారకాఖ్యో మహావీరస్సర్వాసురగణాధిపః।।3౧।।

కుమారేణ హతస్సోఽతివీరస్స ఖలు తారకః ।।

లయం యయౌ చ తత్రైవ సర్వేషాం పశ్యతాం మునే ।।3౨।।

తథా తం పతితం దృష్ట్వా తారకం బలవత్తరమ్ ।।

న జఘాన పునర్వీరస్స గత్వా వ్యసుమాహవే ।।33।।

హతే తస్మిన్మహాదైత్యే తారకాఖ్యే మహాబలే ।।

క్షయం ప్రణీతా బహవోఽసురా దేవగణైస్తదా ।।౩౪।।

కేచిదీభ్ఃతాః ప్రాంజలయో బభూవుస్తత్ర చాహవే।।

ఛిన్నభిన్నాంగకాః కేచిన్మృతా దైత్యాస్సహస్రశః।।౩౫।।

కేచిజ్జాతాః కుమారస్య శరణం శరణార్థినః ।।

వదన్తః పాహి పాహీతి దైత్యాః సాంజలయస్తదా ।।౩౬।।

కియంతశ్చ హతాస్తత్ర కియంతశ్చ పలాయితాః ।।

పలాయమానా వ్యథితా స్తాడితా నిర్జరైర్గణైః ।।౩౭।।

సహస్రశః ప్రవిష్టాస్తే పాతాలే చ జిజీషవః।।

పలాయమానాస్తే సర్వే భగ్నాశా దైన్యమాగతాః ।।౩౮।।

ఏవం సర్వం దైత్యసైన్యం భ్రష్టం జాతం మునీశ్వర ।।

న కేచిత్తత్ర సంతస్థుర్గణదేవభయాత్తదా ।।౩౯।।

ఆసీన్నిష్కంటకం సర్వం హతే తస్మిన్దురాత్మని।।

తే దేవాః సుఖమాపన్నాస్సర్వే శక్రాదయస్తదా ।।2.4.10.౪౦।।

ఏవం విజయమాపన్నం కుమారం నిఖిలాస్సురాః ।।

బభూవుర్యుగపద్ధృష్టాస్త్రిలోకాశ్చ మహాసుఖా।।౪౧।।

తదా శివోఽపి తం జ్ఞాత్వా విజయం కార్త్తికస్య చ ।।

తత్రాజగామ స ముదా సగణః ప్రియయా సహ ।। ౪౨ ।।

స్వాత్మజం స్వాంకమారోప్య కుమారం సూర్యవర్చసమ్ ।।

లాలయామాస సుప్రీత్యా శివా చ స్నేహసంకులా ।। ౪౩ ।।

హిమాలయస్తదాగత్య స్వపుత్రైః పరివారితః ।।

సబంధుస్సానుగశ్శంభుం తుష్టావ చ శివాం గుహమ్ ।। ౪౪ ।।

తతో దేవగణాస్సర్వే మునయస్సిద్ధచారణాః ।।

తుష్టువుశ్శంకరిం శంభుం గిరిజాం తుషితాం భృశమ్ ।। ౪౫ ।।

పుష్పవృష్టిం సుమహతీం చక్రుశ్చోపసురాస్తదా ।।

జగుర్గంధర్వపతయో ననృతుశ్చాప్సరోగణాః ।। ౪౬ ।।

వాదిత్రాణి తథా నేదుస్తదానీం చ విశేషతః ।।

జయశబ్దో నమః శబ్దో బభూవోచ్చైర్ముహుర్ముహుః ।। ౪౭ ।।

తతో మయాచ్యుతశ్చాపి సంతుష్టోభూద్విశేషతః ।।

శివం శివాం కుమారం చ సంతుష్టావ సమాదరాత్ ।। ౪౮ ।।

కుమారమగ్రతః కృత్వా హరికేన్ద్రముఖాస్సురాః ।।

చక్రుర్నీరాజనం ప్రీత్యా మునయశ్చాపరే తథా ।। ౪౯ ।।

గీతవాదిత్ర ఘోషేణ బ్రహ్మ ఘోషేణ భూయసా ।।

తదోత్సవో మహానాసీత్కీర్తనం చ విశేషతః ।। 2.4.10.౫౦ ।।

గీతవాద్యైస్సుప్రసన్నైస్తథా సాఞ్జలిభిర్మునే ।।

స్తూయమానో జగన్నాథస్సర్వైర్వైర్దైవైర్గణైరభూత ।।౫౧।।

తతస్స భగవాన్రుద్రో భవాన్యా జగదంబయా ।।

సర్వైః స్తుతో జగామాథ స్వగిరిం స్వగణైర్వృతః ।।౫౨।।

ఇతి శ్రీ శివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం చతుర్థే కుమారఖణ్డే తారకా సురవధదేవోత్సవవర్ణనం నామ దశమోఽధ్యాయః ।। ౧౦ ।।

2.4.11

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఏతస్మిన్నంతరే తత్ర క్రౌఞ్చనామాచలో మునే ।।

ఆజగామ కుమారస్య శరణం బాణపీడిత ॥ ౧ ॥

పలాయమానో యో యుద్ధాదసోఢా తేజ ఐశ్వరమ్॥

తుతోదాతీవ స క్రౌఞ్చం కోట్యాయుతబలాన్వితః ॥౨॥

ప్రణిపత్య కుమారస్య స భక్త్యా చరణామ్బుజమ్ ॥

ప్రేమనిర్భరయా వాచా తుష్టావ గుహమాదరాత్ ॥3॥

క్రౌంచ ఉవాచ ॥

కుమార స్కంద దేవేశ తారకాసురనాశక ॥

పాహి మాం శరణాపన్నం బాణాసురనిపీడితమ్ ॥ ౪ ॥

సంగరాత్తే మహాసేన సముచ్ఛిన్నః పలాయితః ॥

న్యపీడయచ్చ మాగత్య హే నాథ కరుణాకర ॥ ౫ ॥

తత్పీడితస్తే శరణమాగతోఽహం సుదుఃఖితః ॥

పలాయమానో దేవేశ శరజన్మన్దయాం కురు ॥ ౬ ॥

దైత్యం తం నాశయ విభో బాణాహ్వం మాం సుఖీకురు ॥

దైత్యఘ్నస్త్వం విశేషేణ దేవావనకరస్స్వరాట్ ॥ ౭ ॥

బ్రహ్మోవాచ ॥

ఇతి క్రౌంచస్తుతస్స్కన్దః ప్రసన్నో భక్తపాలకః ॥

గృహీత్వా శక్తిమతులాం స్వాం సస్మార శివో ధియా ॥౮॥

చిక్షేప తాం సముద్దిశ్య స బాణం శంకరాత్మజః ॥

మహాశబ్దో బభూవాథ జజ్వలుశ్చ దిశో నభః ॥౯॥

సబలం భస్మసాత్కృత్వాసురం తం క్షణమాత్రతః ॥

గుహోపకంఠం శక్తిస్సా జగామ పరమా మునే ॥2.4.11.౧౦॥

తతః కుమార ప్రోవాచ క్రౌంచం గిరివరం ప్రభుః ।।

నిర్భయస్స్వగృహం గచ్ఛ నష్టస్స సబలోఽసురః ।।౧౧।।

తచ్ఛ్రుత్వా స్వామివచనం ముదితో గిరిరాట్ తదా ।।

స్తుత్వా గుహం తదారాతిం స్వధామ ప్రత్యపద్యత ।।౧౨।।

తతః స్కన్దో మహేశస్య ముదా స్థాపితవాన్మునే ।।

త్రీణి లింగాని తత్రైవ పాపఘ్నాని విధానతః ।।౧౩।।

ప్రతిజ్ఞేశ్వరనామాదౌ కపాలేశ్వరమాదరాత్ ।।

కుమారేశ్వరమేవాథ సర్వసిద్ధిప్రదం త్రయమ్ ।।౧౪।।

పునస్సర్వేశ్వరస్తత్ర జయస్తంభసమీపతః ।।

స్తంభేశ్వరాభిధం లింగం గుహః స్థాపితవాన్ముదా।।౧౫।।

తతస్సర్వే సురాస్తత్ర విష్ణుప్రభృతయో ముదా।।

లింగం స్థాపితవంతస్తే దేవదేవస్య శూలినః।।౧౬।।

సర్వేషాం శివలింగానాం మహిమాభూత్తదాద్భుతః।।

సర్వకామప్రదశ్చాపి ముక్తిదో భక్తికారిణామ్ ।।౧౭।।

తతస్సర్వే సురా విష్ణుప్రముఖాః ప్రీతమానసాః ।।

ఐచ్ఛన్గిరివరం గంతుం పురస్కృత్య గుహం ముదా ।।౧౮।।

తస్మిన్నవసరే శేషపుత్రః కుముద నామకః ।।

ఆజగామ కుమారస్య శరణం దైత్యపీడితః ।।౧౯।।

ప్రలంబాఖ్యోఽసురో యో హి రణాదస్మాత్పలాయితః ।।

స తత్రోపద్రవం చక్రే ప్రబలస్తారకానుగః ।।2.4.11.౨౦।।

సోఽథ శేషస్య తనయః కుముదోఽహిపతేర్మహాన్ ।।

కుమారశరణం ప్రాప్తస్తుష్టావ గిరిజాత్మజమ్ ।। ౨౧ ।।

కుముద ఉవాచ ।।

దేవదేవ మహాదేవ వరతాత మహాప్రభో।।

పీడితోఽహం ప్రలంబేన త్వాహం శరణమాగతః ।। ౨౨ ।।

పాహి మాం శరణాపన్నం ప్రలంబా సురపీడితమ్ ।।

కుమార స్కన్ద దేవేశ తారకారే మహాప్రభో ।।౨౩।।

త్వం దీనబంధుః కరుణాసిన్ధురానతవత్సలః ।।

ఖలనిగ్రహకర్తా హి శరణ్యశ్చ సతాం గతిః ।।౨౪।।

కుముదేనస్తుతశ్చేత్థం విజ్ఞప్తస్తద్వధాయ హి ।।

స్వాశ్చ శక్తిం స జగ్రాహ స్మృత్వా శివపదాంబుజౌ ।। ౨౫ ।।

చిక్షేప తాం సముద్దిశ్య ప్రలంబం గిరిజాసుతః ।।

మహాశబ్దో బభూవాథ జజ్వలుశ్చ దిశో నభః ।।౨౬।।

తం సాయుతబలం శక్తిర్ద్రుతం కృత్వా చ భస్మసాత్ ।।

గుహోపకంఠం సహసాజగామాక్లిష్టవారిణీ ।। ౨౭ ।।

తతః కుమారః ప్రోవాచ కుముదం నాగబాలకమ్ ।।

నిర్భయః స్వగృహం గచ్ఛ నష్టస్స సబలోఽసురః ।।౨౮।।

తచ్ఛ్రుత్వా గుహవాక్యం స కుముదోహిపతేస్సుతః ।।

స్తుత్వా కుమారం నత్వా చ పాతాలం ముదితో యయౌ ।। ౨౯ ।।

ఏవం కుమారవిజయం వర్ణితం తే మునీశ్వర ।।

చరితం తారకవధం పరమాశ్చర్యకారకమ్ ।। 2.4.11.30 ।।

సర్వపాపహరం దివ్యం సర్వకామప్రదం నృణామ్ ।।

ధన్యం యశస్యమాయుష్యం భుక్తిముక్తిప్రదం సతామ్ ।। ౩౧ ।।

యే కీర్తయంతి సుయశోఽమితభాగ్యయుతా నరాః ।।

కుమారచరితం దివ్యం శివ లోకం ప్రయాంతి తే ।। ౩౨ ।।

శ్రోష్యంతి యే చ తత్కీర్తిం భక్త్యా శ్రద్ధాన్వితా జనాః ।।

ముక్తిం ప్రాప్స్యన్తి తే దివ్యామిహ భుక్త్వా పరం సుఖమ్ ।। ౩౩ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం చతుర్థే కుమారఖండే బాణప్రలంబవధ కుమారవిజయవర్ణనం నామైకాదశోఽధ్యాయః ।।౧౧।।

2.4.12

బ్రహ్మోవాచ ।।

నిహతం తారకం దృష్ట్వా దేవా విష్ణుపురోగమాః ।।

తుష్టువుశ్శాంకరిం భక్త్యా సర్వేఽన్యే ముదితాననాః ।।౧।।

దేవా ఊచుః ।।

నమః కల్యాణరూపాయ నమస్తే విశ్వమంగల।।

విశ్వబంధో నమస్తేఽస్తు నమస్తే విశ్వభావన ।।౨।।

నమోస్తు తే దానవవర్యహంత్రే బాణాసురప్రాణహరాయ దేవ ।।

ప్రలంబనాశాయ పవిత్రరూపిణే నమోనమశ్శంకరతాత తుభ్యమ్ ।।౩।।

త్వమేవ కర్తా జగతాం చ భర్తా త్వమేవ హర్తా శుచిజ ప్రసీద ।।

ప్రపఞ్చభూతస్తవ లోకబింబః ప్రసీద శమ్భ్వాత్మజ దీనబంధో।।౪।।

దేవరక్షాకర స్వామిన్రక్ష నస్సర్వదా ప్రభో।।

దేవప్రాణావన కర ప్రసీద కరుణాకర ।।౫।।

హత్వా తే తారకం దైత్యం పరివారయుతం విభో ।।

మోచితాస్సకలా దేవా విపద్భ్యః పరమేశ్వర॥౬॥

బ్రహ్మోవాచ॥

ఏవం స్తుతః కుమారోఽసౌ దేవైర్విష్ణుముఖైః ప్రభుః ॥

వరాన్దదావభినవాన్సర్వేభ్యః క్రమశో మునే ॥౭॥

శైలాన్నిరీక్ష్య స్తువతస్తతస్స గిరిశాత్మజః ॥

సుప్రసన్నతరో భూత్వా ప్రోవాచ ప్రదదద్వరాన్ ॥౮॥

స్కన్ద ఉవాచ ॥

యూయం సర్వే పర్వతా హి పూజనీయాస్తపస్విభిః ॥

కర్మిభిర్జ్ఞానిభిశ్చైవ సేవ్యమానా భవిష్యథ ॥౯॥

శంభోర్విశిష్టరూపాణి లింగరూపాణి చైవ హి ॥

భవిష్యథ న సందేహః పర్వతా వచనాన్మమ ॥ 2.4.12.౧౦ ॥

యోఽయం మాతామహో మేఽద్య హిమవాన్పర్వతోత్తమః ॥

తపస్వినాం మహాభాగః ఫలదో హి భవిష్యతి ॥౧౧॥

దేవా ఊచుః ॥

ఏవం దత్త్వా వరాన్హత్వా తారకం చాసురాధిపమ్ ॥

త్వయా కృతాశ్చ సుఖినో వయం సర్వే చరాచరాః ॥౧౨॥

ఇదానీం ఖలు సుప్రీత్యా కైలాసం గిరిశాలయమ్ ॥

జననీ జనకౌ ద్రష్టుం శివాశంభూ త్వమర్హసి ॥ ౧3 ॥

బ్రహ్మోవాచ॥

ఇత్యుక్త్వా నిఖిలా దేవా విష్ణ్వాద్యా ప్రాప్తశాసనాః ॥

కృత్వా మహోత్సవం భూరి సకుమారా యయుర్గిరిమ్ ॥౧౪॥

కుమారే గచ్ఛతి విభౌ కైలాసం శంకరాలయమ్ ।।

మహామంగలముత్తస్థౌ జయశబ్దో బభూవ హ ।।౧౫।।

ఆరురోహ కుమారోఽసౌ విమానం పరమర్ద్ధిమత్ ।।

సర్వతోలంకృతం రమ్యం సర్వోపరి విరాజితమ్ ।। ౧౬ ।।

అహం విష్ణుశ్చ సముదౌ తదా చామరధారిణౌ।।

గుహ మూర్ధ్ని మహాప్రీత్యా మునేఽభూవ హ్యతంద్రితౌ ।। ౧౭।।

ఇన్ద్రాద్యా అమరాస్సర్వే కుర్వంతో గుహసేవనమ్ ।।

యథోచితం చతుర్దిక్షు జగ్మశ్చ ప్రముదాస్తదా ।।౧౮।।

శంభోర్జయం ప్రభాషంతః ప్రాపుస్తే శంభుపర్వతమ్ ।।

సానందా వివిశుస్తత్రోచ్చరితో మంగలధ్వనిః ।। ౧౯ ।।

దృష్ట్వా శివం శివాం చైవ సర్వే విష్ణ్వాదయో ద్రుతమ్ ।।

ప్రణమ్య శంకరం భక్త్యా కరౌ బద్ధ్వా వినమ్రకాః ।।2.4.12.౨౦।।

కుమారోఽపి వినీతాత్మా విమానాదవతీర్య చ ।।

ప్రణనామ ముదా శంభుం శివాం సింహాసనస్థితామ్ ।।౨౧।।

అథ దృష్ట్వా కుమారం తం తనయం ప్రాణవల్లభమ్ ।।

తౌ దంపతీ శివౌ దేవౌ ముముదాతేఽతి నారద ।।౨౨।।

మహాప్రభుస్సముత్థాప్య తముత్సంగే న్యవేశయత్ ।।

మూర్ధ్ని జఘ్రౌ ముదా స్నేహాత్తం పస్పర్శ కరేణ హ ।। ౨3।।

మహానందభరః శంభుశ్చకార ముఖచుంబనమ్ ।।

కుమారస్య మహాస్నేహాత్ తారకారేర్మహాప్రభోః ।। ౨౪ ।।

శివాపి తం సముత్థాప్య స్వోత్సంగే సంన్యవేశయత్ ।।

కృత్వా మూర్ధ్ని మహాస్నేహాత్ తన్ముఖాబ్జం చుచుమ్బ హి ॥౨౫॥

తయోస్తదా మహామోదో వవృధేఽతీవ నారద॥

దంపత్యోః శివయోస్తాత భవాచారం ప్రకుర్వతోః॥౨౬॥

తదోత్సవో మహానాసీన్నానావిధిః శివాలయే ॥

జయశబ్దో నమశ్శబ్దో బభూవాతీవ సర్వతః ॥ ౨౭ ॥

తతస్సురగణాస్సర్వే విష్ణ్వాద్యా మునయస్తథా ॥

సుప్రణమ్య ముదా శంభుం తుష్టువుస్సశివం మునే ॥ ౨౮ ॥

దేవా ఊచుః ॥

దేవదేవ మహాదేవ భక్తానామభయప్రద ॥

నమో నమస్తే బహుశః కృపాకర మహేశ్వర ॥ ౨౯ ॥

అద్భుతా తే మహాదేవ మహాలీలా సుఖప్రదా ॥

సర్వేషాం శంకర సతాం దీనబంధో మహాప్రభో ॥ 2.4.12.30 ॥

ఏవం మూఢధియశ్చాజ్ఞాః పూజాయాం తే సనాతనమ్ ॥

ఆవాహనం న జానీమో గతిం నైవ ప్రభోద్భుతామ్ ॥ 3౧ ॥

గంగాసలిలధారాయ హ్యాధారాయ గుణాత్మనే ॥

నమస్తే త్రిదశేశాయ శంకరాయ నమోనమః ।3౨॥

వృషాంకాయ మహేశాయ గణానాం పతయే నమః ॥

సర్వేశ్వరాయ దేవాయ త్రిలోకపతయే నమః ॥33॥

సంహర్త్రే జగతాం నాథ సర్వేషాం తే నమో నమః ॥

భర్త్రే కర్త్రే చ దేవేశ త్రిగుణేశాయ శాశ్వతే ॥3౪॥

విసంగాయ పరేశాయ శివాయ పరమాత్మనే ॥

నిష్ప్రపంచాయ శుద్ధాయ పరమాయావ్యయాయ చ ॥౩౫॥

దణ్డహస్తాయ కాలాయ పాశహస్తాయ తే నమః ॥

వేదమంత్రప్రధానాయ శతజిహ్వాయ తే నమః ॥౩౬॥

భూతం భవ్యం భవిష్యచ్చ స్థావరం జంగమం చ యత్ ॥

తవ దేహాత్సముత్పన్నం సర్వథా పరమేశ్వర ॥౩౭॥

పాహి నస్సర్వదా స్వామిన్ప్రసీద భగవన్ప్రభో ॥

వయం తే శరణాపన్నాః సర్వథా పరమేశ్వర ॥౩౮॥

శితికణ్ఠాయ రుద్రాయ స్వాహాకారాయ తే నమః ॥

అరూపాయ సరూపాయ విశ్వరూపాయ తే నమః ॥ ౩౯ ॥

శివాయ నీలకంఠాయ చితాభస్మాంగధారిణే ॥

నిత్యం నీలశిఖండాయ శ్రీకణ్ఠాయ నమోనమః ॥ 2.4.12.౪౦ ॥

సర్వప్రణతదేహాయ సంయమప్రణతాయ చ ॥

మహాదేవాయ శర్వాయ సర్వార్చితపదాయ చ ॥ ౪౧ ॥

త్వం బ్రహ్మ సర్వదేవానాం రుద్రాణాం నీలలోహితః ॥

ఆత్మా చ సర్వభూతానాం సాంఖ్యైః పురుష ఉచ్యసే ॥౪౨॥

పర్వతానాం సుమేరుస్త్వం నక్షత్రాణాం చ చన్ద్రమా ॥

ఋషీణాం చ వశిష్ఠస్త్వం దేవానాం వాసవస్తథా ॥ ౪౩ ॥

అకారస్సర్వవేదానాం త్రాతా భవ మహేశ్వర ॥

త్వం చ లోకహితార్థాయ భూతాని పరిషించసి ॥౪౪॥

మహేశ్వర మహాభాగ శుభాశుభనిరీక్షక ॥

ఆప్యాయాస్మాన్హి దేవేశ కర్తవ్యాన్యే వచనం తవ ॥౪౫॥

రూపకోటిసహస్రేషు రూపకోటిశతేషు తే ।।

అంతం గంతుం న శక్తాః స్మ దేవదేవ నమోస్తు తే ।। ౪౬ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇతి స్తుత్వాఖిలా దేవా విష్ణ్వాద్యా ప్రముఖస్థితాః ।।

ముహుర్ముహుస్సుప్రణమ్య స్కందం కృత్వా పురస్సరమ్ ।।౪౭।।

దేవస్తుతిం సమాకర్ణ్య శివస్సర్వేశ్వరస్స్వరాట్ ।।

సుప్రసన్నో బభూవాథ విజహాస దయాపరః ।। ౪౮ ।।

ఉవాచ సుప్రసన్నాత్మా విష్ణ్వాదీన్సురసత్తమాన్ ।।

శంకరః పరమేశానో దీనబంధుస్సతాం గతిః ।।౪౯।।

శివ ఉవాచ ।।

హే హరే హే విధే దేవా వాక్యం మే శృణుతాదరాత్ ।।

సర్వథాహం సతాం త్రాతా దేవానాం వః కృపానిధిః ।।2.4.12.౫౦ ।।

దుష్టహంతా త్రిలోకేశశ్శంకరో భక్తవత్సలః ।।

కర్తా భర్తా చ హర్తా చ సర్వేషాం నిర్వికారవాన్ ।।౫౧ ।।

యదా యదా భవేద్దుఃఖం యుష్మాకం దేవసత్తమాః ।।

తదా తదా మాం యూయం వై భజంతు సుఖహేతవే ।। ౫౨ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యాజ్ఞప్తస్తదా దేవా విష్ణ్వాద్యాస్సమునీశ్వరాః ।।

శివం ప్రణమ్య సశివం కుమారం చ ముదాన్వితాః ।।౫3।।

కథయంతో యశో రమ్యం శివయోశ్శాంకరేశ్చ తత్ ।।

ఆనన్దం పరమం ప్రాప్య స్వధామాని యయు ర్మునే ।।౫౪।।

శివోపి శివయా సార్ద్ధం సగణః పరమేశ్వరః ।।

కుమారేణయుతః ప్రీత్యోవాస తస్మిన్గిరౌ ముదా ।।౫౫।।

ఇత్యేవం కథితం సర్వం కౌమారం చరితం మునే ।।

శైవం చ సుఖదం దివ్యం కిమన్యచ్ఛ్రోతుమిచ్ఛసి ।।౫౬।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం చతుర్థే కుమారఖండే స్వామికార్తికచరితగర్భితశివాశివచరితవర్ణనం నామ ద్వాదశోఽధ్యాయః ।। ౧౨ ।।

2.4.13

సూత ఉవాచ ।।

తారకారేరితి శ్రుత్వా వృత్తమద్భుతముత్తమమ్ ।।

నారదస్సుప్రసన్నోఽథ పప్రచ్ఛ ప్రీతితో విధిమ్ ।। ౧ ।।

।। నారద ఉవాచ ।।

దేవదేవ ప్రజానాథ శివజ్ఞాననిధే మయా ।।

శ్రుతం కార్తికసద్వృత్తమమృతాదపి చోత్తమమ్ ।। ౨ ।

అధునా శ్రోతుమిచ్ఛామి గాణేశం వృత్తముత్తమమ్ ।।

తజ్జన్మచరితం దివ్యం సర్వమంగలమంగలమ్ ।।3।।

సూత ఉవాచ ।।

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తస్య నారదస్య మహామునే ।।

ప్రసన్నమానసో బ్రహ్మా ప్రత్యువాచ శివం స్మరన్ ।। ౪ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

కల్పభేదాద్గణేశస్య జనిః ప్రోక్తా విధేః పరాత్।।

శనిదృష్టం శిరశ్ఛిన్నం సంచితం గజమాననమ్।।౫।।

ఇదానీం శ్వేతకల్పోక్తా గణేశోత్పత్తిరుచ్యతే ।।

యత్ర చ్ఛిన్నం శిరస్తస్య శివేన చ కృపాలునా ।।౬।।

సందేహో నాత్ర కర్తవ్యః శంకరస్సూతికృన్మనే ।।

స హి సర్వాధిపః శంభుర్నిర్గుణస్సగుణో ఽపి హి ।।౭।।

తల్లీలయాఖిలం విశ్వం సృజ్యతే పాల్యతే తథా ।।

వినాశ్యతే మునిశ్రేష్ఠ ప్రస్తుతం శృణు చాదరాత్ ।।౮।।

ఉద్వాహితే శివే చాత్ర కైలాసం చ గతే సతి ।।

కియతా చైవ కాలేన జాతో గణపతేర్భవః ।। ౯ ।।

ఏకస్మిన్నేవ కాలే చ జయా చ విజయా సఖీ ।।

పార్వత్యా చ మిలిత్వా వై విచారే తత్పరాభవత్ ।। 2.4.13.౧౦ ।।

రుద్రస్య చ గణాస్సర్వే శివస్యాజ్ఞాపరాయణాః ।।

తే సర్వేప్యస్మదీయాశ్చ నన్దిభృంగిపురస్సరాః ।।౧౧।।

ప్రమథాస్తే హ్యసంఖ్యాతా అస్మదీయో న కశ్చన ।।

ద్వారి తిష్ఠన్తి తే సర్వే శంకరాజ్ఞాపరాయణాః ।। ౧౨ ।।

తే సర్వేప్యస్మదీయాంశ్చ తథాపి న మిలేన్మనః ।।

ఏకశ్చైవాస్మదీయో హి రచనీయస్త్వయానఘే ।। ౧౩ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా పార్వతీ దేవీ సఖీభ్యాం సున్దరం వచః ।।

హితం మేనే తదా తచ్చ కర్తుం స్మాప్యధ్యవస్యతి।। ౧౪ ।।

తతః కదాచిన్మజ్జత్యాం పార్వత్యాం వై సదాశివః ।।

నందినం పరిభర్త్స్యాథ హ్యాజగామ గృహాంతరమ్ ।।౧౫।।

ఆయాంతం శంకరం దృష్ట్వాఽసమయే జగదంబికా ।।

ఉత్తస్థౌ మజ్జతీ సా వై లజ్జితా సున్దరీ తదా ।।౧౬।।

తస్మిన్నవసరే దేవీ కౌతుకేనాతిసంయుతా ।।

తదీయం తద్వచశ్చైవ హితం మేనే సుఖావహమ్ ।। ౧౭ ।।

ఏవం జాతే సదా కాలే కదాచిత్పార్వతీ శివా ।।

విచింత్య మనసా చేతి పరమాయా పరేశ్వరీ ।। ౧౮ ।।

మదీయస్సేవకః కశ్చిద్భవేచ్ఛుభతరః కృతీ ।।

మదాజ్ఞయా పరం నాన్యద్రేఖామాత్రం చలేదిహ ।। ౧౯ ।।

విచార్యేతి చ సా దేవీ వపుషో మలసంభవమ్ ।।

పురుషం నిర్మమౌ సా తు సర్వలక్షణసంయుతమ్ ।। 2.4.13.౨౦ ।।

సర్వావయవనిర్దోషం సర్వావయవ సున్దరమ్ ।।

విశాలం సర్వశోభాఢ్యం మహాబలపరాక్రమమ్ ।।౨౧।।

వస్త్రాణి చ తదా తస్మై దత్త్వా సా వివిధాని హి ।।

నానాలంకరణం చైవ బహ్వాశిషమనుత్తమామ్ ।1౨౨।।

మత్పుత్రస్త్వం మదీయోసి నాన్యః కశ్చిదిహాస్తి మే ।।

ఏవముక్తస్య పురుషో నమస్కృత్య శివాం జగౌ ।। ౨3 ।।

।। గణేశ ఉవాచ ।।

కిం కార్యం విద్యతే తేద్య కరవాణి తవోదితమ్।।

ఇత్యుక్తా సా తదా తేన ప్రత్యువాచ సుతం శివా ।।౨౪।।

శివోవాచ।।

హే తాత శృణు మద్వాక్యం ద్వారపాలో భవాద్య మే ।।

మత్పుత్రస్త్వం మదీయోఽసి నాన్యథా కశ్చిదస్తి మే ।।౨౫।।

వినా మదాజ్ఞాం మత్పుత్ర నైవాయాన్మ ద్గృహాన్తరమ్ ।।

కోఽపి క్వాపి హఠాత్తాత సత్యమేతన్మయోదితమ్ ।। ౨౬ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా చ దదౌ తస్మై యష్టిం చాతిదృఢాం మునే ।।

తదీయం రూపమాలోక్య సున్దరం హర్షమాగతా ।। ౨౭ ।।

ముఖమాచుంబ్య సుప్రీత్యాలింగ్య తం కృపయా సుతమ్ ।।

స్వద్వారి స్థాపయామాస యష్టిపాణిం గణాధిపమ్ ।।౨౮।।

అథ దేవీసుతస్తాత గృహద్వారి స్థితో గణః ।।

యష్టిపాణిర్మహావీరః పార్వతీహితకామ్యయా ।। ౨౯ ।।

స్వద్వారి స్థాపయిత్వా తం గణేశం స్వసుతం శివా ।।

స్వయం చ మజ్జతీ సా వై సంస్థితాసీత్సఖీయుతా ।।2.4.13.30 ।।

ఏతస్మిన్నేవ కాలే తు శివో ద్వారి సమాగతః ।।

కౌతుకీ మునిశార్దూల నానాలీలావిశారదః ।।3౧।।

ఉవాచ చ శివేశం తమవిజ్ఞాయ గణాధిపః ।।

మాతురాజ్ఞాం వినా దేవ గమ్యతాం న త్వయాధునా ।। 3౨ ।।

మజ్జనార్థం స్థితా మాతా క్వ యాసీతో వ్రజాధునా ।।

ఇత్యుక్త్వా యష్టికాం తస్య రోధనాయ తదాగ్రహీత్ ।। 33 ।।

తం దృష్ట్వా తు శివః ప్రాహ కం నిషేధసి మూఢధీః ।।

మాం న జానాస్యసద్బుద్ధే శివోఽహమితి నాన్యథా ।। 3౪ ।।

తాడితస్తేన యష్ట్యా హి గణేశేన మహేశ్వరః ।।

ప్రత్యువాచ స తం పుత్రం బహులీలశ్చ కోపితః ।। ३५।।

శివ ఉవాచ ।।

మూర్ఖోసి త్వం న జానాసి శివోహం గిరిజాపతిః ।।

స్వగృహం యామి రే బాల నిషేధసి కథం హి మామ్ ।। ३६ ।।

ఇత్యుక్త్వా ప్రవిశంతం తం మహేశం గణనాయకః ।।

క్రోధం కృత్వా తతో విప్ర దండేనాతాడయత్పునః ।। ३७ ।।

తతశ్శివశ్చ సంక్రుద్ధో గణానాజ్ఞాపయన్నిజాన్ ।।

కో వాయం వర్తతే కించ క్రియతే పశ్యతాం గణాః ।। ३८ ।।

ఇత్యుక్త్వా తు శివస్తత్ర స్థితః క్రుద్ధో గృహాద్బహిః ।।

భవాచారరతస్స్వామీ బహ్వద్భుతసులీలకః।। ३९ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం చతుర్థే కుమారఖణ్డే గణేశోత్పత్తివర్ణనం నామ త్రయోదశోఽధ్యాయః ।। १३ ।।

2.4.14

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

గణాస్తే క్రోధసంపన్నాస్తత్ర గత్వా శివాజ్ఞయా ।।

పప్రచ్ఛుర్గిరిజాపుత్రం తం తదా ద్వారపాలకమ్ ।। १ ।।

।। శివగణా ఊచుః ।।

కోఽసి త్వం కుత ఆయాతః కిం వా త్వం చ చికీర్షసి ।।

ఇతోఽద్య గచ్ఛ దూరం వై యది జీవితుమిచ్ఛసి ।।२ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

తదీయం తద్వచః శ్రుత్వా గిరిజాతనయస్స వై ।।

నిర్భయో దణ్డపాణిశ్చ ద్వారపానబ్రవీదిదమ్ ।। ३ ।।

గణేశ ఉవాచ ।।

యూయం కే కుత ఆయాతా భవంతసు్సన్దరా ఇమే ।।

యాత దూరం కిమర్థం వై స్థితా అత్ర విరోధినః ।।४।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఏవం శ్రుత్వా వచస్తస్య హాస్యం కృత్వా పరస్పరమ్।।

ఊచుస్సర్వే శివగణా మహావీరా గతస్మయాః ।। ५ ।।

పరస్పరమితి ప్రోచ్య సర్వే తే శివపార్షదాః ।।

ద్వారపాలం గణేశం తం ప్రత్యూచుః కుద్ధమానసాః ।।६।।

శివగణా ఊచుః ।।

శ్రూయతాం ద్వారపాలా హి వయం శివగణా వరాః ।।

త్వాం నివారయితుం ప్రాప్తాశ్శంకరస్యాజ్ఞయా విభోః ।। ७ ।।

త్వామపీహ గణం మత్వా న హన్యామీన్యథా హతః ।।

తిష్ఠ దూరే స్వతస్త్వం చ కిమర్థం మృత్యుమీహసే ।। ८ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।। ఇత్యుక్తోఽపి గణేశశ్చ గిరిజాతనయోఽభయః ।।

నిర్భర్త్స్య శంకరగణాన్న ద్వారం ముక్తవాంస్తదా ।।९।।

తే సర్వేపి గణాశ్శైవాస్తత్రత్యా వచనం తదా ।।

శ్రుత్వా తత్ర శివం గత్వా తద్వృత్తాంతమథాబ్రువన్।।2.4.14.१०।।

తతశ్చ తద్వచః శ్రుత్వాద్భుతలీలో మహేశ్వరః ।।

వినిర్భర్త్స్య గణానూచే నిజాఁల్లోకగతిర్మనే ।। ११ ।।

మహేశ్వర ఉవాచ ।।

కశ్చాయం వర్తతే కిం చ బ్రవీత్యరివదుచ్ఛ్రితః ॥

కిం కరిష్యత్యసద్బుద్ధిః స్వమృత్యుం వాంఛతి ధ్రువమ్ ॥౧౨॥

దూరతః క్రియతాం హ్యేష ద్రారపాలో నవీనకః॥

క్లీబా ఇవ స్థితాస్తస్య వృత్తం వదథ మే కథమ్ ॥౧౩॥

స్వామినోక్తా గణాస్తే చాద్భుతలీలేన శంభునా ॥

పునరాగత్య తత్రైవ తమూచుర్ద్వారపాలకమ్ ॥ ౧౪ ॥

॥ శివగణా ఊచుః ॥

రే రే ద్వారప కస్త్వం హి స్థితశ్చ స్థాపితః కుతః ॥

నైవాస్మాన్గణయస్యేవం కథం జీవితుమిచ్ఛసి ॥౧౫॥

ద్వారపాలా వయం సర్వే స్థితః కిం పరిభాషసే ॥

సింహాసనగృహీతశ్చ శృగాలః శివమీహతే ॥౧౬॥

తావద్గర్జసి మూర్ఖ త్వం యావద్గణ పరాక్రమః ॥

నానుభూతస్త్వయాత్రైవ హ్యనుభూతః పతిష్యసి ॥౧౭॥

ఇత్యుక్తస్తైస్సుసంకుద్ధో హస్తాభ్యాం యష్టికాం తదా ॥

గృహీత్వా తాడయామాస గణాంస్తాన్పరిభాషిణః ॥ ౧౮ ॥

ఉవాచాథ శివాపుత్రః పరిభర్త్స్య గణేశ్వరాన్ ॥

శంకరస్య మహావీరాన్నిర్భయస్తాన్గణేశ్వరః ॥౧౯॥

శివాపుత్ర ఉవాచ ॥

యాత యాత తతో దూరే నో చేద్వో దర్శయామి హ ॥

స్వపరాక్రమమత్యుగ్రం యాస్యథాత్యుపహాస్యతామ్ ॥ 2.4.14.౨౦ ॥

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తస్య గిరిజాతనయస్య హి ॥

పరస్పరమథోచుస్తే శంకరస్య గణాస్తదా ॥ ౨౧ ॥

శివగణా ఊచుః ॥

కిం కర్తవ్యం క్వ గంతవ్యం మాక్రియతే స న కిం పునః ॥

మర్యాదా రక్ష్యతేఽస్మాభిరన్యథా కిం బ్రవీతి చ ॥ ౨౨ ॥

బ్రహ్మోవాచ ॥

తతశ్శంభుగణాస్సర్వే శివం దూరే వ్యవస్థితమ్ ॥

క్రోశమాత్రం తు కైలాసాద్గత్వా తే చ తథాబ్రువన్ ॥ ౨౩ ॥

శివో విహస్య తాన్సర్వాంస్త్రిశూలకర ఉగ్రధీః ॥

ఉవాచ పరమేశో హి స్వగణాన్ వీరసంమతాన్ ॥ ౨౪ ॥

శివ ఉవాచ ॥

రేరే గణాః క్లీబమతా న వీరా వీరమానినః ॥

మదగ్రే నోదితుం యోగ్యా భర్త్సితః కిం పునర్వదేత్ ॥ ౨౫ ॥

గమ్యతాం తాడ్యతాం చైష యః కశ్చిత్త్రప్రభవేదిహ ॥

బహునోక్తేన కిం చాత్ర దూరీకర్తవ్య ఏవ సః ॥౨౬॥

॥ బ్రహ్మోవాచ ॥ ॥

ఇతి సర్వే మహేశేన జగ్ముస్తత్ర మునీశ్వర ॥

భర్త్సితాస్తేన దేవేన ప్రోచుశ్చ గణసత్తమాః ॥ ౨౭ ॥

శివగణా ఊచుః ।

రేరే త్వం శృణు వై బాల బలాత్కిం పరిభాషసే ॥

ఇతస్త్వం దూరతో యాహి నో చేన్మృత్యుర్భవిష్యతి ॥ ౨౮ ॥

॥ బ్రహ్మోవాచ ॥

ఇతి శ్రుత్వా వచస్తేషాం శివాజ్ఞాకారిణాం ధ్రువమ్ ।।

శివాసుతస్తదాభూత్స కిం కరోమీతి దుఃఖితః ।।౨౯।।

ఏతస్మిన్నంతరే దేవీ తేషాం తస్య చ వై పునః ।।

శ్రుత్వా తు కలహం ద్వారి సఖీం పశ్యేతి సాబ్రవీత్ ।। 2.4.14.30 ।।

సమాగత్య సఖీ తత్ర వృత్తాంతం సమబుధ్యత ।।

క్షణమాత్రం తదా దృష్ట్వా గతా హృష్టా శివాంతికమ్ ।।3౧।।

తత్ర గత్వా తు తత్సర్వం వృత్తం తద్యదభూన్మునే ।।

అశేషేణ తయా సఖ్యా కథితం గిరిజాగ్రతః ।। 3౨ ।।

సఖ్యువాచ ।।

అస్మదీయో గణో యో హి స్థితో ద్వారి మహేశ్వరి ।।

నిర్భర్త్సయతి తం వీరాశ్శంకరస్య గణా ధ్రువమ్ ।।33।।

శివశ్చైవ గణాస్సర్వే వినా తేఽవసరం కథమ్ ।।

ప్రవిశంతి హఠాద్గేహే నైతచ్ఛుభతరం తవ ।।3౪।।

సమ్యక్ కృతం హ్యనేనైవ న హి కోపి ప్రవేశితః ।।

దుఃఖం చైవానుభూయాత్ర తిరస్కారాదికం తథా ।। 3౫ ।।

అతః పరన్తు వాగ్వాదః క్రియతే చ పరస్పరమ్ ।।

వాగ్వాదే చ కృతే నైవ తర్హ్యాయాన్తు సుఖేన వై ।। 3౬ ।।

కృతశ్చైవాత్ర వాగ్వాదస్తం జిత్వా విజయేన చ ।।

ప్రవిశంతు తథా సర్వే నాన్యథా కర్హిచిత్ప్రియే ।। 3౭ ।।

అస్మిన్నేవాస్మదీయే వై సర్వే సంభర్త్సితా వయమ్ ।।

తస్మాద్దేవి త్వయా భద్రే న త్యాజ్యో మాన ఉత్తమః ।। 3౮ ।।

శివో మర్కటవత్తేఽద్య వర్తతే సర్వదా సతి ।।

కిం కరిష్యత్యహంకారమానుకూల్యం భవిష్యతి।।౩౯।।

బ్రహ్మోవాచ।।

అహో క్షణం స్థితా తత్ర శివేచ్ఛావశతస్సతీ ।।2.4.14.౪౦।।

మనస్యువాచ సా భూత్వా మానినీ పార్వతీ తదా ।। ౪౧ ।।

శివోవాచ।।

అహో క్షణం స్థితో నైవ హఠాత్కారః కథం కృతః ।।

కథం చైవాత్ర కర్త్తవ్యం వినయేనాథ వా పునః ।। ౪౨ ।।

భవిష్యతి భవత్యేవ కృతం నైవాన్యథా పునః ।।

ఇత్యుక్త్వా తు సఖీ తత్ర ప్రేషితా ప్రియయా తదా ।।౪౩।।

సమాగత్యాఽబ్రవీత్సా చ ప్రియయా కథితం హి యత్।।

తమాచష్ట గణేశం తం గిరిజాతనయం తదా ।। ౪౪ ।।

సఖ్యువాచ ।।

సమ్యక్కృతం త్వయా భద్ర బలాత్తే ప్రవిశంతు న ।।

భవదగ్రే గణా హ్యేతే కిం జయంతు భవాదృశమ్ ।।౪౫।।

కృతం చేద్వాకృతం చైవ కర్త్తవ్యం క్రియతాం త్వయా।।

జితో యస్తు పునర్వాపి న వైరమథ వా ధ్రువమ్ ।।౪౬।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇతి శ్రుత్వా వచస్తస్యా మాతుశ్చైవ గణేశ్వరః ।।

ఆనన్దం పరమం ప్రాప బలం భూరి మహోన్నతిమ్ ।।౪౭।।

బద్ధకక్షస్తథోష్ణీషం బద్ధ్వా జంఘోరు సంస్పృశన్ ।।

ఉవాచ తాన్గణాన్ సర్వాన్నిర్భయం వచనం ముదా ।। ४८ ।।

గణేశ ఉవాచ ।।

అహం చ గిరిజాసూనుర్యూయం శివగణాస్తథా ।।

ఉభయే సమతాం ప్రాప్తాః కర్తవ్యం క్రియతాం పునః ।।४९।।

భవంతో ద్వారపాలాశ్చ ద్వారపోహం కథం న హి ।।

భవంతశ్చ స్థితాస్తత్రాఽహం స్థితోత్రేతి నిశ్చితమ్ ।।2.4.14.५०।।

భవద్భిశ్చ స్థితం హ్యత్ర యదా భవతి నిశ్చితమ్ ।।

తదా భవద్భిః కర్త్తవ్యం శివాజ్ఞాపరిపాలనమ్ ।।५१।।

ఇదానీం తు మయా చాత్ర శివాజ్ఞాపరిపాలనమ్ ।।

సత్యం చ క్రియతే వీరా నిర్ణీతం మే యథోచితమ్ ।।५२।।

తస్మాచ్ఛివగణాస్సర్వే వచనం శృణుతాదరాత్ ।।

హఠాద్వా వినయాద్వా న గంతవ్యం మన్దిరే పునః ।। ५3 ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యుక్తాస్తే గణేనైవ సర్వే తే లజ్జితా గణాః।।

యయుశ్శివాంతికం తం వై నమస్కృత్య పురః స్థితాః ।।५४।।

స్థిత్వా న్యవేదయన్సర్వే వృత్తాంతం చ తదద్భుతమ్ ।।

కరౌ బద్ధ్వా నతస్కంధాశ్శివం స్తుత్వా పురః స్థితాః ।।५५ ।।

తత్సర్వం తు తదా శ్రుత్వా వృత్తం తత్స్వగణోదితమ్।।

లౌకికీం వృత్తిమాశ్రిత్య శంకరో వాక్యమబ్రవీత్ ।।५६।।

శంకర ఉవాచ ।। శ్రూయతాం చ గణాస్సర్వే యుద్ధం యోగ్యం భవేన్నహి ।।

యూయం చాత్రాస్మదీయా వై స చ గౌరీగణస్తథా ।।५७।।

వినయః క్రియతే చేద్వై వశ్యశ్శంభుః స్త్రియా సదా ।।

ఇతి ఖ్యాతిర్భవేల్లోకే గర్వితా మే గణా ధ్రువమ్ ।। ౫౮ ।।

కృతే చైవాత్ర కర్తవ్యమితి నీతిర్గరీయసీ ।।

ఏకాకీ స గణో బాలః కిం కరిష్యతి విక్రమమ్ ।। ౫౯ ।।

భవంతశ్చ గణా లోకే యుద్ధే చాతి విశారదాః ।।

మదీయాశ్చ కథం యుద్ధం హిత్వా యాస్యథ లాఘవమ్ ।। 2.4.14.౬౦ ।।

స్త్రియా గ్రహః కథం కార్యో పత్యురగ్రే విశేషతః ।।

కృత్వా సా గిరిజా తస్య నూనం ఫలమవాప్స్యతి ।। ౬౧ ।।

తస్మాత్సర్వే చ మద్వీరాః శృణుతాదరతో వచః ।।

కర్త్తవ్యం సర్వథా యుద్ధం భావి యత్తద్భవత్వితి ।। ౬౨ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా శంకరో బ్రహ్మన్ నానాలీలావిశారదః ।।

విరరామ మునిశ్రేష్ఠ దర్శయఁల్లౌకికీం గతిమ్ ।। ౬3 ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం చతుర్థే కుమారఖండే గణవివాదవర్ణనం నామ చతుర్దశోఽధ్యాయః ।। ౧౪ ।।

2.4.15

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యుక్తా విభునా తేన నిశ్చయం పరమం గతాః ।।

సన్నద్ధాస్తు తదా తత్ర జగ్ముశ్చ శివమన్దిరమ్ ।। ౧ ।।

గణేశోఽపి తథా దృష్ట్వా హ్యాయాతాన్గణసత్తమాన్ ।।

యుద్ధాఽఽటోపం విధాయైవ స్థితాంశ్చైవాబ్రవీదిదమ్ ।।౨ ।।

గణేశ ఉవాచ ।।

ఆయాంతు గణపాస్సర్వే శివాజ్ఞాప రిపాలకాః ।।

అహమేకశ్చ బాలశ్చ శివాజ్ఞాపరిపాలకః।।౩।।

తథాపి పశ్యతాం దేవీ పార్వతీ సూనుజం బలమ్ ।।

శివశ్చ స్వగణానాం తు బలం పశ్యతు వై పునః ।। ౪ ।।

బలవద్బాలయుద్ధం చ భవానీశివ పక్షయోః ।।

భవద్భిశ్చ కృతం యుద్ధం పూర్వం యుద్ధవిశారదైః ।।౫।।

మయా పూర్వం కృతం నైవ బాలోస్మి క్రియతేఽధునా ।।

తథాపి భవతాం లజ్జా గిరిజాశివయోరిహ ।।౬।।

మమైవం తు భవేన్నైవ వైపరీత్యం భవిష్యతి ।।

మమైవ భవతాం లజ్జా గిరిజాశివయోరిహ ।। ౭ ।।

ఏవం జ్ఞాత్వా చ కర్త_వ్యః సమరశ్చ గణేశ్వరాః ।।

భవద్భిస్స్వామినం దృష్ట్వా మయా చ మాతరం తదా ।। ౮ ।।

క్రియతే కీదృశం యుద్ధం భవితవ్యం భవత్వితి ।।

తస్య వై వారణే కోఽపి న సమర్థస్త్రిలోకకే ।।౯।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యేవం భర్త్సితాస్తే తు దండభూషితబాహవః ।।

వివిధాన్యాయుధాన్యేవం ధృత్వా తే చ సమాయయుః ।।2.4.15.౧౦।।

ఘర్షయన్తస్తథా దంతాన్ హుంకృత్య చ పునఃపునః।।

పశ్య పశ్య బ్రువంతశ్చ గణాస్తే సముపాగతాః ।।౧౧।।

నందీ ప్రథమమాగత్య ధృత్వా పాదం వ్యకర్షయత్ ।।

ధావన్భృంగీ ద్వితీయం చ పాదం ధృత్వా గణస్య చ ।। ౧౨ ।।

యావత్పాదే వికర్షన్తౌ తావద్ధస్తేన వై గణః ।।

ఆహత్య హస్తయోస్తాభ్యాముత్క్షిప్తౌ పాదకౌ స్వయమ్ ।। ౧౩ ।।

అథ దేవీసుతో వీరస్సగృహ్య పరిఘం బృహత్।।

ద్వారస్థితో గణపతిః సర్వానాపోథయత్తదా ।। ౧౪ ।।

కేషాంచిత్పాణయో భిన్నాః కేషాంచిత్పృష్ఠ కాని చ ।।

కేషాంచిచ్ఛ శిరాంస్యేవ కేషాంచిన్మస్తకాని చ ।।౧౫।।

కేషాంచిజానునీ తత్ర కేషాంచిత్స్కంధకాస్తథా ।।

సమ్ముఖే చాగతా యే వై తే సర్వే హృదయే హతాః ।।౧౬।।

కేచిచ్ఛ పతితాభూమౌ కేచిచ్ఛ విదిశో గతాః ।।

కేషాంచిచ్చరణౌ ఛిన్నౌ కేచిచ్చర్వాన్తికం గతాః ।।౧౭।।

తేషాం మధ్యే తు కశ్చిద్వై సంగ్రామే సమ్ముఖో న హి ।।

సింహం దృష్ట్వా యథా యాంతి మృగాశ్చైవ దిశో దశ ।। ౧౮ ।।

తథా తే చ గణాస్సర్వే గతాశ్చైవ సహస్రశః।।

పరావృత్య తథా సోపి సుద్వారి సముపస్థితః ।।౧౯।।

కల్పాంతకరణే కాలో దృశ్యతే చ భయంకరః ।।

యథా తథైవ దృష్టస్స సర్వేషాం ప్రలయంకరః ।।2.4.15.౨౦।।

ఏతస్మిన్సమయే చైవ సరమేశసురేశ్వరాః ।।

ప్రేరితా నారదేనేహ దేవాస్సర్వే సమాగమన్ ।।౨౧।।

సమబ్రువంస్తదా సర్వే శివ స్య హితకామ్యయా ।।

పురఃస్థిత్వా శివం నత్వా హ్యాజ్ఞాం దేహి ప్రభో ఇతి ।।౨౨।।

త్వం పరబ్రహ్మ సర్వేశస్సర్వే చ తవ సేవకాః ॥

సృష్టేః కర్తా సదా భర్తా సంహర్తా పరమేశ్వరః ॥౨౩॥

రజస్సత్త్వతమోరూపో లీలయా నిర్గుణః స్వతః ॥

కా లీలా రచితా చాద్య తామిదానీం వద ప్రభో॥౨౪॥

॥ బ్రహ్మోవాచ ॥

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తేషాం మునిశ్రేష్ఠ మహేశ్వరః ॥

గణాన్ భిన్నాంస్తదా దృష్ట్వా తేభ్యస్సర్వం న్యవేదయత్ ॥౨౫॥

అథ సర్వేశ్వరస్తత్ర శంకరో మునిసత్తమ ॥

విహస్య గిరిజానాథో బ్రహ్మాణం మాముపాచ హ॥౨౬॥

శివ ఉవాచ ॥

బ్రహ్మఞ్ఛృణు మమ ద్వారి బాల ఏకస్సమాస్థితః ॥

మహాబలో యష్టిపాణిర్గేహావేశనివారకః ॥ ౨౭ ॥

మహాప్రహారకర్తాఽసౌ మత్పార్షదవిఘాతకః ॥

పరాజయః కృతస్తేన మద్గణానాం బలాదిహ ॥౨౮॥

బ్రహ్మన్ త్వయైవ గంతవ్యం ప్రసాద్యోఽయం మహాబలః ॥

యథా బ్రహ్మన్నయః స్యాద్వై తథా కార్యం త్వయా విధే ॥౨౯॥

॥ బ్రహ్మోవాచ ॥

ఇత్యాకర్ణ్య ప్రభోర్వాక్యమజ్ఞాత్వాఽజ్ఞానమోహితః ॥

తదీయనికటం తాత సర్వైర్ఋషివరైరయామ్॥2.4.15.30॥

సమాయాన్తం చ మాం దృష్ట్వా స గణేశో మహాబలీ॥

క్రోధం కృత్వా సమభ్యేత్య మమ శ్మశ్రూణ్యవాకిరత్ ॥ ౩౧ ॥

క్షమ్యతాం క్షమ్యతాం దేవ న యుద్ధార్థం సమాగతః ।।
బ్రాహ్మణోహమనుగ్రాహ్యః శాంతికర్తానుపద్రవః ।। ౩౨ ।।
ఇత్యేవం బ్రువతి బ్రహ్మంస్తావత్పరిఘమాదదే ।।
స గణేశో మహావీరో బాలోఽబాలపరాక్రమః ।। ౩౩ ।।
గృహీతపరిఘం దృష్ట్వా తం గణేశం మహాబలమ్ ।।
పలాయనపరో యాతస్త్వహం ద్రుతతరం తదా ।।౩౪।।
యాత యాత బ్రువంత స్తే పరిఘేన హతాస్తదా ।।
స్వయం చ పతితాః కేచిత్కేచిత్తేన నిపాతితాః ।।౩౫।।
కేచిచ్ఛ శివసామీప్యం గత్వా తత్క్షణమాత్రతః ।।
శివం విజ్ఞాపయాంచక్రుస్తద్వృత్తాం తమశేషతః ।।౩౬।।
తథావిధాంశ్చ తాన్ దృష్ట్వా తద్వృత్తాంతం నిశమ్య సః ।।
అపారమాదధే కోపం హరో లీలావిశారదః ।।౩౭।।
ఇంద్రాదికాన్దేవగణాన్ షణ్ముఖప్రవరాన్ గణాన్ ।।
భూతప్రేతపిశాచాంశ్చ సర్వానాదేశయత్తదా ।।౩౮।।
తే సర్వే చ యథాయోగ్యం గతా స్తే సర్వతో దిశమ్ ।।
తం గణం హంతుకామా హి శివాజ్ఞాతా ఉదాయుధాః।।౩౯।।
యస్య యస్యాయుధం యచ్ఛ తత్తత్సర్వం విశేషతః।।
తద్గణేశోపరి బలాత్సమాగత్య విమోచితమ్।।2.4.15.౪౦।।
హాహాకారో మహానాసీత్త్రైలోక్యే సచరాచరే ।।
త్రిలోకస్థా జనాస్సర్వే సంశయం పరమం గతాః ।।౪౧।।
న యాతం బ్రహ్మణోఽప్యాయుర్బ్రహ్మండ క్షయమేతి హి ।।

అకాలే చ తథా నూనం శివేచ్ఛావశతః స్వయమ్ ।।౪౨।।

తే సర్వే చాగతాస్తత్ర షణ్ముఖాద్యాశ్చ యే పునః ।।

దేవా వ్యర్థాయుధా జాతా ఆశ్చర్యం పరమం గతాః ।। ౪3 ।।

ఏతస్మిన్నన్తరే దేవీ జగదమ్బా విబోధనా ।।

జ్ఞాత్వా తచ్చరితం సర్వమపారం క్రోధమాదధే ।। ౪౪ ।।

శక్తిద్వయం తదా తత్ర తయా దేవ్యా మునీశ్వర ।।

నిర్మితం స్వగణస్యైవ సర్వసాహాయ్యహేతవే ।।౪౫।।

ఏకా ప్రచండరూపం చ ధృత్వాతిష్ఠన్మహామునే ।।

శ్యామపర్వతసంకాంశం విస్తీర్య ముఖగహ్వరమ్ ।।౪౬।।

ఏకా విద్యుత్స్వరూపా చ బహుహస్తసమన్వితా ।।

భయంకరా మహాదేవీ దుష్టదండవిధాయినీ ।।౪౭।।

ఆయుధాని చ సర్వాణి మోచితాని సురైర్గణైః ।।

గృహీత్వా స్వముఖే తాని తాభ్యాం శీఘ్రం చ చిక్షిపే ।।౪౮।।

దేవాయుధం న దృశ్యేత పరిఘః పరితః పునః ।।

ఏవం తాభ్యాం కృతం తత్ర చరితం పరమాద్భుతమ్ ।। ౪౯ ।।

ఏకో బాలోఽఖిలం సైన్యం లోడయామాస దుస్తరమ్ ।।

యథా గిరివరేణైవ లోడితస్సాగరః పురా ।।2.4.15.౫౦।।

ఏకేన నిహతాస్సర్వే శక్రాద్యా నిర్జరాస్తథా ।।

శంకరస్య గణాశ్చైవ వ్యాకులాః అభవంస్తదా ।।౫౧।।

అథ సర్వే మిలిత్వా తే నిశ్శ్వస్య చ ముహుర్ముహుః ।।

పరస్పరం సమూచుస్తే తత్రప్రహారసమాకులాః ।। ౫౨ ।।

దేవగణా ఊచుః ।।

కిం కర్తవ్యం క్వ గంతవ్యం న జ్ఞాయంతే దిశో దశ ।।

పరిఘం భ్రామయత్యేష సవ్యాపసవ్యమేవ చ ।। ౫౩ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఏతత్కాలేఽప్సరశ్రేష్ఠాః పుష్పచన్దనపాణయః ।।

ఋషయశ్చ త్వదాద్యా హి యేఽతియుద్ధేతిలాలసాః ।।౫౪।।

తే సర్వే చ సమాజగ్ముర్యుద్ధసందర్శనాయ వై ।।

పూరితో వ్యోమ సన్మార్గస్తైస్తదా మునిసత్తమ ।। ౫౫ ।।

తాస్తే దృష్ట్వా రణం తం వై మహావిస్మయమాగతాః ।।

ఈదృశం పరమం యుద్ధం న దృష్టం చైకదాపి హి ।।౫౬।।

పృథివీ కంపితా తత్ర సముద్రసహితా తదా।।

పర్వతాః పతితాశ్చైవ చక్రుః సంగ్రామసంభవమ్ ।।౫౭।।

ద్యౌర్గ్రహర్క్షగణైర్ఘూర్ణా సర్వే వ్యాకులతాం గతాః ।।

దేవాః పలాయితాస్సర్వే గణాశ్చ సకలాస్తదా ।। ౫౮ ।।

కేవలం షణ్ముఖస్తత్ర నాపలాయత విక్రమీ ।।

మహావీరస్తదా సర్వానావార్య పురతః స్థితః ।। ౫౯ ।।

శక్తిద్వయేన తద్యుద్ధే సర్వే చ నిష్ఫలీకృతాః ।।

సర్వాస్త్రాణి నికృత్తాని సంక్షిప్తాన్యమరైర్గణైః 2.4.15.౬౦ ।।

యేఽవ స్థితాశ్చ తే సర్వే శివస్యాంతికమాగతాః ।।

దేవాః పలాయితాస్సర్వే గణాశ్చ సకలాస్తదా ।।౬౧।।

తే సర్వే మిలితాశ్చైవ ముహుర్నత్వా శివం తదా ।।

అబ్రువన్వచనం క్షిప్రం కోఽయం గణవరః ప్రభో ।।౬౨।।

పురా చైవ శ్రుతం యుద్ధమిదానీం బహుధా పునః ।।

దృశ్యతే న శ్రుతం దృష్టమీదృశం తు కదాచన ।। ౬౩ ।।

కించిద్విచార్యతాం దేవ త్వన్యథా న జయో భవేత్ ।।

త్వమేవ రక్షకస్స్వామిన్బ్రహ్మాండస్య న సంశయః ।।౬౪।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యేవం తద్వచః శ్రుత్వా రుద్రః పరమకోపనః।।

కోపం కృత్వా చ తత్రైవ జగామ స్వగణైస్సహ।।౬౫।।

దేవసైన్యం చ తత్సర్వం విష్ణునా చక్రిణా సహ ।।

సముత్సవం మహత్కృత్వా శివస్యానుజగామ హ ।। ౬౬ ।।

ఏతస్మిన్నంతరే భక్త్యా నమస్కృత్య మహేశ్వరమ్ ।।

అబ్రవీన్నారద త్వం వై దేవదేవం కృతాంజలిః।।౬౭।। ।।

నారద ఉవాచ ।।

దేవదేవ మహాదేవ శృణు మద్వచనం విభో।।

త్వమేవ సర్వగస్స్వామీ నానాలీలావిశారదః।।।౬౮।।

త్వయా కృత్వా మహాలీలాం గణగర్వోఽపహారితః ।।

అస్మై దత్త్వా బలం భూరి దేవగర్వశ్చ శంకర।।౬౯।।

దర్శితం భువనే నాథ స్వమేవ బలమద్భుతమ్।।

స్వతంత్రేణ త్వయా శంభో సర్వగర్వప్రహారిణా ।। 2.4.15.౭౦ ।।

ఇదానీం న కురుష్వేశ తాం లీలాం భక్తవత్సలః ।।

స్వగణానమరాంశ్చాపి సుసన్మాన్యాభివర్ద్ధయ ।।౭౧।। ౪।

న ఖేలయేదానీం జహి బ్రహ్మపదప్రద ।।

ఇత్యుక్త్వా నారద త్వం వై హ్యంతర్ధ్యానం గతస్తదా ।।౭౨।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వీం రుద్రసంహితాయాం చ కుమారఖణ్డే గణేశయుద్ధవర్ణనం నామ పఞ్చదశోఽధ్యాయః ।।౧౫।।

2.4.16

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇతి శ్రుత్వా మహేశానో భక్తానుగ్రహకారకః ।।

త్వద్వాచా యుదకామోభూత్తేన బాలేన నారద ।।౧।।

విష్ణుమాహూయ సంమంత్ర్య బలేన మహతా యుతః ।।

సామరస్సమ్ముఖస్తస్యాప్యభూద్దేవస్త్రిలోచనః ।। ౨ ।।

దేవాశ్చ యుయుధుస్తేన స్మృత్వా శివపదామ్బుజమ్ ।।

మహాబలా మహోత్సాహాశ్శివసద్దృష్టిలోకితాః।।౩।।

యుయుధేఽథ హరిస్తేన మహాబలపరాక్రమః।।

మహాదేవ్యాయుధో వీరః ప్రవణః శివరూపకః ।।౪।।

యష్ట్యా గణాధిపస్సోఽథ జఘానామరపుఙ్గవాన్।।

హరిం చ సహసా వీరశ్శక్తిదత్తమహాబలః ।। ౫ ।।

సర్వేఽమరగణాస్తత్ర వికుంఠితబలా మునే ।।

అభూవన్ విష్ణునా తేన హతా యష్ట్యా పరాఙ్ముఖాః ।। ౬ ।।

శివోపి సహ సైన్యేన యుద్ధం కృత్వా చిరం మునే ।।

వికరాలం చ తం దృష్ట్వా విస్మయం పరమం గతః ।।౭।।

ఛలేనైవ చ హంతవ్యో నాన్యథా హన్యతే పునః ।।

ఇతి బుద్ధిం సమాస్థాయ సైన్యమధ్యే వ్యవస్థితః।। ౮।।

శివే దృష్టే తదా దేవే నిర్గుణే గుణరూపిణి।।

విష్ణౌ చైవాథ సంగ్రామే ఆయాతే సర్వదేవతాః।।౯।।

గణాశ్చైవ మహేశస్య మహాహర్షం తదా యయుః।।

సర్వే పరస్పరం ప్రీత్యా మిలిత్వా చక్రురుత్సవమ్।।2.4.16.౧౦।।

అథ శక్తిసుతో వీరో వీరగత్యా స్వయస్థితః ।।

ప్రథమ పూజయామాస విష్ణుం సర్వసుఖావహమ్ ।। ౧౧ ।।

అహం చ మోహయిష్యామి హన్యతాం చ త్వయా విభో ।।

ఛలం వినా న వధ్యోఽయం తామసోయం దురాసదః ।।౧౨।।

ఇతి కృత్వా మతిం తత్ర సుసంమంత్ర్య చ శంభునా ।।

ఆజ్ఞాం ప్రాప్యాఽభవచ్చైవీ విష్ణుర్మోహపరాయణః।।౧౩।।

శక్తిద్వయం తథా లీనం హరిం దృష్ట్వా తథావిధమ్ ।।

దత్త్వా శక్తిబలం తస్మై గణేశాయాభవన్మునే।।౧౪।।

శక్తిద్వయేఽథ సంలీనే యత్ర విష్ణుః స్థితస్స్వయమ్ ।।

పరిఘం క్షిప్తవాంస్తత్ర గణేశో బలవత్తరః।।౧౫।।

కృత్వా యత్నం కిమప్యత్ర వంచయామాస తద్గతిమ్।।

శివం స్మృత్వా మహేశానం స్వప్రభుం భక్తవత్సలమ్ ।।౧౬।।

ఏకతస్తన్ముఖం దృష్ట్వా శంకరోప్యాజగామ హ ।।

స్వత్రిశూలం సమాదాయ సుక్రుద్ధో యుద్ధకామ్యయా ।। ౧౭ ।।

స దదర్శాగతం శంభుం శూలహస్తం మహేశ్వరమ్ ।।

హంతుకామం నిజం వీరశ్శివాపుత్రో మహాబలః ।। ౧౮ ।।

శక్త్యా జఘాన తం హస్తే స్మృత్వా మాతృపదాంబుజమ్ ॥

స గణేశో మహావీరశ్శివశక్తిప్రవర్ద్ధితః ॥౧౯॥

త్రిశూలం పతితం హస్తాచ్ఛివస్య పరమాత్మనః ॥

దృష్ట్వా సదూతికస్తం వై పినాకం ధనురాదదే ॥ 2.4.16.౨౦ ॥

తమప్యపాతయద్భూమౌ పరిఘేణ గణేశ్వరః ॥

హతాః పంచ తథా హస్తాః పఞ్చభిశ్శూలమాదదే ॥ ౨౧ ॥

అహో దుఃఖతరం నూనం సంజాతమధునా మమ ॥

భవేత్పునర్గణానాం కిం భవాచారీ జగావితి ॥౨౨॥

ఏతస్మిన్నంతరే వీరః పరిఘేణ గణేశ్వరః ॥

జఘాన సగణాన్ దేవాన్శక్తిదత్తబలాన్వితః ॥౨౩॥

గతా దశదిశో దేవాస్సగణా. పరిఘార్ద్దితాః॥

న తస్థుస్సమరే కేపి తేనాద్భుతప్రహారిణా॥౨౪॥

విష్ణుస్తం చ గణం దృష్ట్వా ధన్యోయమితి చాబ్రవీత్॥

మహాబలో మహావీరో మహాశూరో రణప్రియః ॥౨౫॥

బహవో దేవతాశ్చైవ మయా దృష్టాస్తథా పునః ॥

దానవా బహవో దైత్యా యక్షగంధర్వరాక్షసాః ॥౨౬॥

నైతేన గణనాథేన సమతాం యాంతి కేపి చ ॥

త్రైలోక్యేఽప్యఖిలే తేజో రూపశౌర్యగుణాదిభిః॥౨౭॥

ఏవం సంబ్రువతేఽముష్మై పరిఘం భ్రామయన్ స చ ॥

చిక్షేప విష్ణవే తత్ర శక్తిపుత్రో గణేశ్వరః॥౨౮॥

చక్రం గృహీత్వా హరిణా స్మృత్వా శివపదామ్బుజమ్ ॥

తేన చక్రేణ పరిఘో ద్రుతం ఖండీకృతస్తదా ।।౨౯।।

ఖండం తు పరిఘస్యాపి హరయే ప్రాక్షిపద్గణః।।

గృహీత్వా గరుడేనాపి పక్షిణా విఫలీకృతః ।।2.4.16.30।।

ఏవం విచరితం కాలం మహావీరావుభావపి ।।

విష్ణుశ్చాపి గణశ్చైవ యుయుధాతే పరస్పరమ్ ।।3౧।।

పునర్వీరవరశ్శక్తిసుతస్సంస్మృతశివో బలీ ।।

గృహీత్వా యష్టిమతులాం తయా విష్ణుం జఘాన హ ।।3౨।।

అవిషహ్య ప్రహారం తం స భూమౌ నిపపాత హ ।।

ద్రుతముత్థాయ యుయుధే శివాపుత్రేణ తేన వై ।। 33 ।।

ఏతదంతరమాసాద్య శూలపాణిస్తథోత్తరే ।।

ఆగత్య చ త్రిశూలేన తచ్ఛిరో నిరకృంతత ।।3౪।।

ఛిన్నే శిరసి తస్యైవ గణనాథస్య నారద ।।

గణసైన్యం దేవసైన్యమభవచ్చ సునిశ్చలమ్।।3౫।।

నారదేన త్వయాఽఽగత్య దేవ్యై సర్వం నివేదితమ్ ।।

మానిని శ్రూయతాం మానస్త్యాజ్యో నైవ త్వయాధునా ।।3౬।।

ఇత్యుక్త్వాఽన్తర్హితస్తత్ర నారద త్వం కలిప్రియః ।।

అవికారీ సదా శంభుర్మనోగతికరో మునిః ।। 3౭ ।।

ఇతి శ్రీశివపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం చతుర్థే కుమారఖణ్డే గణేశయుద్ధగణేశశిరశ్ఛేదన వర్ణనం నామ షోడశోఽధ్యాయః ।। ౧౬ ।।

2.4.17

నారద ఉవాచ ।।

బ్రహ్మన్ వద మహాప్రాజ్ఞ తద్వృత్తాన్తేఖిలే శ్రుతే ।।

కిమకార్షీన్మహాదేవీ శ్రోతుమిచ్ఛామి తత్త్వతః ।। ౧ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

శ్రూయతాం మునిశార్దూల కథయామ్యద్య తద్ధ్రువమ్ ।।

చరితం జగదంబాయా యజ్జాతం తదనంతరమ్ ।।౨।।

మృదంగాన్పటహాంశ్చైవ గణాశ్చావాదయంస్తథా ।।

మహోత్సవం తదా చక్రుర్హతే తస్మిన్గణాధిపే ।।3।।

శివోపి తచ్ఛిరశ్ఛిత్వా యావద్దుఃఖముపాదదే ।।

తావచ్చ గిరిజా దేవీ చుక్రోధాతి మునీశ్వర ।। ౪ ।।

కిం కరోమి క్వ గచ్ఛామి హాహాదుఃఖముపాగతమ్ ।।

కథం దుఃఖం వినశ్యేతాస్యాఽతిదుఖం మమాధునా ।। ౫ ।।

మత్సుతో నాశితశ్చాద్య దేవైస్సర్వైర్గణైస్తథా ।।

సర్వాంస్తాన్నాశయిష్యామి ప్రలయం వా కరోమ్యహమ్ ।। ౬ ।।

ఇత్యేవం దుఃఖితా సా చ శక్తీశ్శతసహస్రశః ।।

నిర్మమే తత్క్షణం క్రుద్ధా సర్వలోకమహేశ్వరీ ।।౭।।

నిర్మితాస్తా నమస్కృత్య జగదంబాం శివాం తదా ।।

జాజ్వల్యమానా హ్యవదన్మాతరాదిశ్యతామితి ।। ౮ ।।

తచ్ఛ్రుత్వా శంభుశక్తిస్సా ప్రకృతిః క్రోధతత్పరా ।।

ప్రత్యువాచ తు తాస్సర్వా మహామాయా మునీశ్వర ।। ౯ ।।

దేవ్యువాచ ।।

హే శక్తయోఽధునా దేవ్యో యుష్మాభిర్మన్నిదేశతః ।।

ప్రలయశ్చాత్ర కర్త్తవ్యో నాత్ర కార్యా విచారణా ।। 2.4.17.౧౦ ।।

దేవాంశ్చైవ ఋషీంశ్చైవ యక్షరాక్షసకాంస్తథా ।।

అస్మదీయానపరాంశ్చైవ సఖ్యో భక్షత వై హఠాత్ ।।౧౧।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

తదాజ్ఞప్తాశ్చ తాస్సర్వాశ్శక్తయః క్రోధతత్పరాః ।।

దేవాదీనాం చ సర్వేషాం సంహారం కర్తుముద్యతాః ।। ౧౨ ।।

యథా చ తృణసంహారమనలః కురుతే తథా ।।

ఏవం తాశ్శక్తయస్సర్వాస్సంహారం కర్తుముద్యతాః ।।౧౩।।

గణపో వాథ విష్ణుర్వా బ్రహ్మా వా శంకరస్తథా ।।

ఇన్ద్రో వా యక్షరాజో వా స్కందో వా సూర్య ఏవ వా ।।౧౪।।

సర్వేషాం చైవ సంహారం కుర్వంతి స్మ నిరంతరమ్ ।।

యత్రయత్ర తు దృశ్యేత తత్రతత్రాపి శక్తయః ।।౧౫।।

కరాలీ కుబ్జకా ఖంజా లంబశీర్షా హ్యనేకశః ।।

హస్తే ధృత్వా తు దేవాంశ్చ ముఖే చైవాక్షిపంస్తదా ।।౧౬।।

తం సంహారం తదా దృష్ట్వా హరో బ్రహ్మా తథా హరిః ।।

ఇన్ద్రాదయోఽఖిలాః దేవా గణాశ్చ ఋషయస్తథా ।। ౧౭ ।।

కిం కరిష్యతి సా దేవీ సంహారం వాప్యకాలతః ।।

ఇతి సంశయమాపన్నా జీవనాశా హతాఽభవత్ ।। ౧౮ ।।

సర్వే చ మిలితాశ్చేమే కి కర్త్తవ్యం విచింత్యతామ్ ।।

ఏవం విచారయన్తస్తే తూర్ణమూచుః పరస్పరమ్ ।।౧౯।।

యదా చ గిరిజా దేవీ ప్రసన్నా హి భవేదిహ ।।

తదా చైవ భవేత్స్వాస్థ్యం నాన్యథా కోటియత్నతః ।। 2.4.17.౨౦ ।।

శివోపి దుఃఖమాపన్నో లౌకికీం గతిమాశ్రితః ।।

మోహయన్సకలాంస్తత్ర నానాలీలావిశారదః ।।౨౧।।

సర్వేషాం చైవ దేవానాం కటిర్భగ్నా యదా తదా ।।

శివా క్రోధమయీ సాక్షాద్గంతుం న పుర ఉత్సహేత్ ।।। ౨౨ ।।

స్వీయో వా పరకీయో వా దేవో వా దానవోపి వా ।।

గణో వాపి చ దిక్పాలో యక్షో వా కిన్నరో మునిః ।। ౨౩ ।।

విష్ణుర్వాపి తథా బ్రహ్మా శంకరశ్చ తథా ప్రభుః ।।

న కశ్చిద్గిరిజాగ్రే చ స్థాతుం శక్తోఽభవన్మునే ।।౨౪।।

జాజ్వల్యమానం తత్తేజస్సర్వతోదాహి తేఽఖిలాః ।।

దృష్ట్వా భీతతరా ఆసన్ సర్వే దూరతరం స్థితాః ।।౨౫।।

ఏతస్మిన్సమయే తత్ర నారదో దివ్యదర్శనః ।।

ఆగతస్త్వం మునే దేవగణానాం సుఖహేతవే ।।౨౬।।

బ్రహ్మాణం మాం భవం విష్ణుం శంకరం చ ప్రణమ్య సాః ।।

సమాగత్య మిలిత్వోచే విచార్య కార్యమేవ వా ।।౨౭।।

సర్వే సంమంత్రయాం చక్రుస్త్వయా దేవా మహాత్మనా ।।

దుఃఖశాంతిః కథం స్యాద్వై సమూచుస్తత ఏవ తే ।।౨౮।।

యావచ్చ గిరిజా దేవీ కృపాం నైవ కరిష్యతి।।

తావన్నైవ సుఖం స్యాద్వై నాత్ర కార్యా విచారణా।।౨౯।।

ఋషయో హి త్వదాద్యాశ్చ గతాస్తే వై శివాన్తికమ్।।

సర్వే ప్రసాదయామాసుః క్రోధశాన్త్యై తదా శివామ్ ।।2.4.17.30।।

పునః పునః ప్రణేముశ్చ స్తుత్వా స్తోత్రైరనేకశః ।।

సర్వే ప్రసాదయన్నీత్యా ప్రోచుర్దేవగణాజ్ఞయా।।౩౧।।

సురర్షయ ఊచుః ।।

జగదమ్బ నమస్తుభ్యం శివాయై తే నమోస్తు తే ।।

చండికాయై నమస్తుభ్యం కల్యాణ్యై తే నమోస్తు తే ।।౩౨।।

ఆదిశక్తిస్త్వమేవాంబ సర్వసృష్టికరీ సదా।।

త్వమేవ పాలినీ శక్తిస్త్వమేవ ప్రలయంకరీ ।।౩౩।।

ప్రసన్నా భవ దేవేశి శాంతిం కురు నమోస్తు తే।।

సర్వం హి వికలం దేవి త్రిజగత్తవ కోపతః।।౩౪।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఏవం స్తుతా పరా దేవీ ఋషిభిశ్చ త్వదాదిభిః ।।

క్రుద్ధదృష్ట్యా తదా తాశ్చ కించిన్నోవాచ సా శివా ।।౩౫।।

తదా చ ఋషయస్సర్వే నత్వా తచ్చరణాంబుజమ్ ।।

పునరూచుశ్శివాం భక్త్యా కృతాంజలిపుటాశ్శనైః ।। ౩౬ ।।

ఋషయ ఊచుః ।। క్షమ్యతాం దేవి సంహారో జాయ తేఽధునా ।।

తవ స్వామీ స్థితశ్చాత్ర పశ్య పశ్య తమంబికే ।।౩౭।।

వయం కే చ ఇమే దేవా విష్ణుబ్రహ్మాదయస్తథా ।।

ప్రజాశ్చ భవదీయాశ్చ కృతాంజలిపుటాః స్థితాః ।।౩౮।।

క్షంతవ్యశ్చాపరాధో వై సర్వేషాం పరమేశ్వరి ।।

సర్వే హి వికలాశ్చాద్య శాంతిం తేషాం శివే కురు ।। ౩౯ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా ఋషయస్సర్వే సుదీనతరమాకులాః ।।
సంతస్థిరే చండికాగ్రే కృతాంజలిపుటాస్తదా ।।2.4.17.౪౦।।
ఏవం శ్రుత్వా వచ స్తేషాం ప్రసన్నా చండికాఽభవత్ ।।
ప్రత్యువాచ ఋషీంస్తాన్వై కరుణావిష్టమానసా ।।౪౧।।
దేవ్యువాచ ।।
మత్పుత్రో యది జీవేత తదా సంహరణం నహి ।।
యథా హి భవతాం మధ్యే పూజ్యోఽయం చ భవిష్యతి ।।౪౨।।
సర్వాధ్యక్షో భవేదద్య యూయం కురుత తద్యది ।।
తదా శాంతిర్భవేల్లోకే నాన్యథా సుఖమాప్స్యథ ।।౪3।।
।। బ్రహ్మోవాచ ।।
ఇత్యుక్తాస్తే తదా సర్వే ఋషయో యుష్మదాదయః ।।
తేభ్యో దేవేభ్య ఆగత్య సర్వం వృత్తం న్యవేదయన్ ।।౪౪।।
తే చ సర్వే తథా శ్రుత్వా శంకరాయ న్యవేదయన్ ।।
నత్వా ప్రాంజలయో దీనాః శక్రప్రభృతయస్సురాః ।।౪౫।।
ప్రోవాచేతి సురాఞ్ఛ్రుత్వా శివశ్చాపి తథా పునః ।।
కర్త్తవ్యం చ తథా సర్వలోకస్వాస్థ్యం భవేదిహ।।౪౬।।
ఉత్తరస్యాం పునర్యాత ప్రథమం యో మిలేదిహ।।
తచ్ఛిరశ్చ సమాహృత్య యోజనీయం కలేవరే ।। ।। ౪౭ ।।
।। బ్రహ్మోవాచ ।।
తతస్తైస్తత్కృతం సర్వం శివాజ్ఞాప్రతిపాలకైః ।।
కలేవరం సమానీయ ప్రక్షాల్య విధివచ్చ తత్ ।।౪౮।।

పూజయిత్వా పునస్తే వై గతాశోభ్చేదఝ్ముఖాస్తదా ।।

ప్రథమం మిలితస్తత్ర హస్తీ చాప్యేకదంతకః ।। ౪౯ ।।

తచ్ఛిరశ్చ తదా నీత్వా తత్ర తేఽయోజయన్ ధ్రువమ్ ।।

సంయోజ్య దేవతాస్సర్వాః శివం విష్ణుం విధిం తదా ।। 2.4.17.౫౦ ।।

ప్రణమ్య వచనం ప్రోచుర్భవదుక్తం కృతం చ నః ।।

అనంతరం చ తత్కార్యం భవతాద్భవశేషితమ్ ।। ౫౧ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

తతస్తే తు విరేజుశ్చ పార్షదాశ్చ సురాః సుఖమ్ ।।

అథ తద్వచనం శ్రుత్వా శివోక్తం పర్యపాలయన్ ।। ౫౨ ।।

ఊచుస్తే చ తదా తత్ర బ్రహ్మవిష్ణుసురాస్తథా ।।

ప్రణమ్యేశం శివం దేవం స్వప్రభుం గుణవర్జితమ్ ।। ౫3 ।।

యస్మాత్త్వత్తేజసస్సర్వే వయం జాతా మహాత్మనః ।।

త్వత్తేజస్తత్సమాయాతు వేదమంత్రాభియోగతః ।।౫౪।।

ఇత్యేవమభిమంత్రేణ మంత్రితం జలముత్తమమ్।।

స్మృత్వా శివం సమేతాస్తే చిక్షిపుస్తత్కలేవరే ।।౯౫।।

తజ్జలస్పర్శమాత్రేణ చిద్యుతో జీవితో ద్రుతమ్ ।।

తదోత్తస్థౌ సుప్త ఇవ స బాలశ్చ శివేచ్ఛయా ।। ౫౬ ।।

సుభగస్సున్దరతరో గజవక్త్రస్సురక్తకః ।।

ప్రసన్నవదనశ్చాతిసుప్రభో లలితాకృతిః ।। ౫౭ ।।

తం దృష్ట్వా జీవితం బాలం శివాపుత్రం మునీశ్వర।।

సర్వే ముముదిరే తత్ర సర్వదుఃఖం క్షయం గతమ్ ।।౫౮।।

దేవ్యై సందర్శయామాసుః సర్వే హర్షసమన్వితాః ।।

జీవితం తనయం దృష్ట్వా దేవీ హృష్టతరాభవత్ ।।౫౯।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం చతుర్థే కుమారఖండే గణేశజీవనవర్ణనం నామ సప్తదశోఽధ్యాయః ।। ౧౭ ।।

2.4.18

నారద ఉవాచ ।।

జీవితే గిరిజాపుత్రే దేవ్యా దృష్టే ప్రజేశ్వర ।।

తతః కిమభవత్తత్ర కృపయా తద్వదాధునా ।। ౧ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

జీవితే గిరిజాపుత్రే దేవ్యా దృష్టే మునీశ్వర ।।

యజ్జాతం తచ్ఛృణుష్వాద్య వచ్మి తే మహదుత్సవమ్ ।।౨।।

జీవితస్స శివాపుత్రో నిర్వ్యగ్రో వికృతో మునే।।

అభిషిక్తస్తదా దేవైర్గణాధ్యక్షైర్గజాననః ।।౩।।

దృష్ట్వా స్వతనయం దేవీ శివా హర్షసమన్వితా ।।

గృహీత్వా బాలకం దోర్భ్యాం ప్రముదా పరిషస్వజే।। ౪ ।।

వస్త్రాణి వివిధానీహ నానాలంకరణాని చ ।।

దదౌ ప్రీత్యా గణేశాయ స్వపుత్రాయ ముదాంబికా ।। ౫ ।।

పూజయిత్వా తయా దేవ్యా సిద్ధిభిశ్చాప్యనేకశః ।।

కరేణ స్పర్శితస్సోఽథ సర్వదుఃఖహరేణ వై ।।౬।।

పూజయిత్వా సుతం దేవీ ముఖమాచుమ్బ్య శాంకరీ ।।

వరాన్దదౌ తదా ప్రీత్యా జాతస్త్వం దుఃఖితోఽధునా ।। ౭ ।।

ధన్యోసి కృతకృత్యోసి పూర్వపూజ్యో భవాధునా ।।
సర్వేషామమరాణాం వై సర్వదా దుఃఖవర్జితః ।। ౮ ।।
ఆననే తవ సిన్దూరం దృశ్యతే సాంప్రతం యది ।।
తస్మాత్త్వం పూజనీయోసి సిన్దూరేణ సదా నరైః ।। ౯ ।।
పుష్పైర్వా చన్దనైర్వాపి గన్ధేనైవ శుభేన చ ।।
నైవేద్యే సురమ్యేణ నీరాజేన విధానతః ।। 2.4.18.౧౦ ।।
తాంమ్బూలైరథ దానైశ్చ తథా ప్రక్రమణైరపి ।।
నమస్కారవిధానేన పూజాం యస్తే విధాస్యతి ।। ౧౧ ।।
తస్య వై సకలా సిద్ధిర్భవిష్యతి న సంశయః ।।
విఘ్నాన్యనేకరూపాణి క్షయం యాస్యంత్యసంశయమ్ ।। ౧౨ ।।
బ్రహ్మోవాచ ।।
ఇత్యుక్త్వా చ తదా దేవీ స్వపుత్రం తం మహేశ్వరో ।।
నానావస్తుభిరుత్కృష్టం పునరప్యర్చయత్తథా ।। ౧3 ।।
తతస్స్వాస్థ్యం చ దేవానాం గణానాం చ విశేషతః ।।
గిరిజాకృపయా విప్ర జాతం తత్క్షణమాత్రతః ।। ౧౪ ।।
ఏతస్మింశ్చ క్షణే దేవా వాసవాద్యాః శివం ముదా।।
స్తుత్వా ప్రసాద్య తం దేవం భక్తా నిన్యుః శివాంతికమ్ ।।౧౫।।
సంసాద్య గిరిశం పశ్చాదుత్సంగే సన్న్యవేశయన్ ।।
బాలకం తం మహేశాన్యాస్త్రిజగత్సుఖహేతవే ।।౧౬।।
శివోపి తస్య శిరసి దత్త్వా స్వకరపంకజమ్ ।।
ఉవాచ వచనం దేవాన్ పుత్రోఽయమితి మేఽపరః ।।౧౭।।

గణేశోపి తదోత్థాయ నమస్కృత్య శివాయ వై ।।

పార్వత్యై చ నమస్కృత్య మహ్యం వై విష్ణవే తథా ।।౧౮।।

నారాదాద్యానృషీన్సర్వాన్సత్వాస్థాయ పురోఽబ్రవీత్।।

క్షంతవ్యశ్చాపరాధో మే మానశ్చైవేదృశో నృణామ్।।౧౯।।

అహం చ శంకరశ్చైవ విష్ణుశ్చైతే త్రయస్సురాః।।

ప్రత్యూచుర్యుగపత్ప్రీత్యా దదతో వరముత్తమమ్ ।।2.4.18.౨౦।।

త్రయో వయం సురవరా యథాపూజ్యా జగత్త్రయే।।

తథాయం గణనాథశ్చ సకలైః ప్రతిపూజ్యతామ్।।౨౧।।

వయం చ ప్రాకృతాశ్చాయం ప్రాకృతః పూజ్య ఏవ చ ।।

గణేశో విఘ్నహర్తా హి సర్వకామఫలప్రదః ।।౨౨।।

ఏతత్పూజాం పురా కృత్వా పశ్చాత్పూజ్యా వయం నరైః ।।

వయం చ పూజితాస్సర్వే నాయం చాపూజితో యదా।।౨౩।।

అస్మిన్నపూజితే దేవాః పరపూజాకృతా యది ।।

తదా తత్ఫలహానిః స్యాన్నాత్ర కార్యా విచారణా ।। ౨౪ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా స గణేశానో నానావస్తుభిరాదరాత్ ।।

శివేన పూజితః పూర్వం విష్ణునాను ప్రపూజితః ।।౨౫।।

బ్రహ్మణా చ మయా తత్ర పార్వత్యా చ ప్రపూజితః ।।

సర్వైర్దేవైర్గణైశ్చైవ పూజితః పరయా ముదా ।।౨౬।।

సర్వైర్మిలిత్వా తత్రైవ బ్రహ్మవిష్ణుహరాదిభిః ।।

సగణేశశ్శివాతుష్ట్యై సర్వాధ్యక్షో నివేదితః ।। ౨౭ ।।

పునశ్చైవ శివేనాస్మై సుప్రసన్నేన చేతసా ।।

సర్వదా సుఖదా లోకే వరా దత్తా హ్యనేకశః ।।౨౮।।

శివ ఉవాచ ।।

హే గిరీన్ద్రసుతాపుత్ర సంతుష్టోహం న సంశయః ।।

మయి తుష్టే జగత్తుష్టం విరుద్ధః కోపి నో భవేత్ ।। ౨౯ ।।

బాలరూపోపి యస్మాత్త్వం మహావిక్రమకారకః ।।

శక్తిపుత్రస్సుతేజస్వీ తస్మాద్భవ సదా సుఖీ ।।2.4.18.30।।

త్వన్నామ విఘ్నహంతృత్వే శ్రేష్ఠం చైవ భవత్వితి।।

మమ సర్వగణాధ్యక్షః సంపూజ్యస్త్వం భవాధునా ।। 3౧ ।।

ఏవముక్త్వా శంకరేణ పూజావిధిరనేకశః ।।

ఆశిషశ్చాప్యనేకా హి కృతాస్తస్మింస్తు తత్క్షణాత్ ।।3౨।।

తతో దేవగణాశ్చైవ గీత వాద్యం చ నృత్యకమ్ ।।

ముదా తే కారయామాసుస్తథైవప్సరసాం గణాః ।।33।।

పునశ్చైవ వరో దత్తస్సుప్రసన్నేన శంభునా ।।

తస్మై చ గణనాథాయ శివేనైవ మహాత్మనా ।।3౪।।

చతుర్థ్యాం త్వం సముత్పన్నో భాద్రే మాసి గణేశ్వర ।।

అసితే చ తథా పక్షే చంద్రస్యోదయనే శుభే ।। 3౫ ।।

ప్రథమే చ తథా యామే గిరిజాయాస్సుచేతసః ।।

ఆవిర్బభూవ తే రూపం యస్మాత్తే వ్రతముత్తమమ్ ।3౬।।

తస్మాత్తద్దినమారభ్య తస్యామేవ తిథౌ ముదా ।।

వ్రతం కార్యం విశేషేణ సర్వసిద్ధ్యై సుశోభనమ్ ।। 3౭ ।।

యావత్పునస్సమాయాతి వర్షాన్తే చ చతుర్థికా ॥

తావద్ర్వతం చ కర్తవ్యం తవ చైవ మమాజ్ఞయా ॥౩౮॥

సంసారే సుఖమిచ్ఛన్తి యేఽతులం చాప్యనేకశః ॥

త్వాం పూజయన్తు తే భక్త్యా చతుర్థ్యాం విధిపూర్వకమ్ ॥౩౯॥

మార్గశీర్షే తథా మాసే రమా యా వై చతుర్థికా ॥

ప్రాతఃస్నానం తదా కృత్వా వ్రతం విప్రాన్నివేదయేత ॥2.4.18.౪౦॥

దూర్వాభిః పూజనం కార్యముపవాసస్తథావిధః ॥

రాత్రేశ్చ ప్రహరే జాతే స్నాత్వా సంపూజయేన్నరః ॥౪౧॥

మూర్తిం ధాతుమయీం కృత్వా ప్రవాలసంభవాం తథా ॥

శ్వేతార్కసంభవాం చాపి మార్ద్వికాం నిర్మితాం తథా॥౪౨॥

ప్రతిష్ఠాప్య తదా తత్ర పూజయేత్ప్రయతః పుమాన్ ॥

గంధైర్నానావిధైర్దివ్యైశ్చన్దనైః పుష్పకైరిహ ॥౪౩॥

వితస్తిమాత్రా దూర్వా చ వ్యంగా వై మూలవర్జితా ॥

ఈదృశానాం తదబ్జలానాం శతేనైకోత్తరేణ హ ॥ ౪౪ ॥

ఏకవింశతికేనైవ పూజయేత్ప్రతిమాం స్థితామ్ ॥

ధూపైర్దీపైశ్చ నైవేద్యైర్వివిధైర్గణనాయకమ్ ॥ ౪౫ ॥

తామ్బూలాద్యర్ఘసద్ద్రవ్యైః ప్రణిపత్య స్తవైస్తథా ॥

త్వాం తత్ర పూజయిత్వేత్థం బాలచంద్రం చ పూజయేత్ ॥ ౪౬ ॥

పశ్చాద్విప్రాంశ్చ సంపూజ్య భోజయేన్మధురైర్ముదా ॥

స్వయం చైవ తతో భుంజ్యాన్మధురం లవణం వినా ॥౪౭॥

విసర్జయేత్తతః పశ్చాన్నియమం సర్వమాత్మనః ॥

గణేశస్మరణం కుర్యాత్సంపూర్ణం స్యాద్వ్రతం శుభమ్ ।।४८।।

ఏవం వ్రతేన సంపూర్ణే వర్షే జాతే నరస్తదా ।।

ఉద్యాపనవిధిం కుర్యాద్వ్రతసమ్పూర్తి హేతవే ।।४९।।

ద్వాదశ బ్రాహ్మణాస్తత్ర భోజనీయా మదాజ్ఞయా ।।

కుంభమేకం చ సంస్థాప్య పూజ్యా మూర్తిస్త్వదీయికా ।।2.4.18.५०।।

స్థణ్డిలేష్టపలం కృత్వా తదా వేదవిధానతః ।।

హోమశ్చైవాత్ర కర్తవ్యో విత్తశాఠ్యవివర్జితైః ।। ५१ ।।

స్త్రీద్వయం చ తథా చాత్ర బటుకద్వయమాదరాత్।।

భోజయేత్పూజయిత్వా వై మూర్త్యగ్రే విధిపూర్వకమ్ ।।५२।।

నిశి జాగరణం కార్యం పునః ప్రాతః ప్రపూజయేత్।।

విసర్జనం తతశ్చైవ పునరాగమనాయ చ ।।५3।।

బాలకాచ్చాశిషో గ్రాహ్యాస్స్వస్తివాచనమేవ చ ।।

పుష్పాంజలిం ప్రదద్యాచ్చ వ్రతసంపూర్ణ హేతవే।।५४।।

నమస్కారాంస్తతః కృత్వా నానాకార్యం ప్రకల్పయేత్ ।।

ఏవం వ్రతం కృతం యేన తస్యేప్సితఫలం భవేత్ ।।५५।।

యో నిత్యం శ్రద్ధయా సార్ద్ధం పూజాం చైవ స్వ శక్తితః ।।

కుర్యాత్తవ గణేశాన సర్వకామఫలాప్తయే ।।५६।।

సిన్దూరైశ్చన్దనైశ్చైవ తండులైః కేతకైస్తథా ।।

ఉపచారైరనేకైశ్చ పూజయేత్త్వాం గణే శ్వరమ్ ।।५७।।

ఏవం త్వాం పూజయేయుర్యే భక్త్యా నానోపచారతః ।।

తేషాం సిద్ధిర్భవేన్నిత్యం విఘ్ననాశో భవేదిహ ।।५८।।

సర్వైర్వర్ణైః ప్రకర్త్తవ్యా స్త్రీభిశ్చైవ విశేషతః ॥

ఉదయాభిముఖైశ్చైవ రాజభిశ్చ విశేషతః ॥౫౯॥

యం యం కామయతే యో వై తంతమాప్నోతి నిశ్చితమ్ ॥

అతః కామయమానేన తేన సేవ్యస్సదా భవాన్ ॥ 2.4.18.౬౦ ॥

॥ బ్రహ్మోవాచ ॥

శివేనైవ తదా ప్రోక్తం గణేశాయ మహాత్మనే ॥

తదానీం దైవతైశ్చైవ సర్వైశ్చ ఋషిసత్తమైః ॥౬౧॥

తథేత్యుక్త్వా తు తైస్సర్వైర్గణైశ్శంభుప్రియైర్మునే ॥

పూజితో హి గణాధీశో విధినా పరమేణ సః॥౬౨॥

తతశ్చైవ గణాస్సర్వే ప్రణేముస్తే గణేశ్వరమ్ ॥

సమానర్చుర్విశేషేణ నానావస్తుభిరాదరాత్ ॥ ౬3 ॥

గిరిజాయాస్సముత్పన్నో యశ్చ హర్షో మునీశ్వర ॥

చతుర్భిర్వదనైర్వై తమవర్ణ్యం చ కథం బ్రువే ॥ ౬౪ ॥

దేవదుందుభయో నేదుర్ననృతుశ్చాప్సరోగణాః ॥

జగుర్గంధర్వముఖ్యాశ్చ పుష్పవర్షం పపాత హ ॥ ౬౫ ॥

జగత్స్వాస్థ్యం తదా ప్రాప గణాధీశే ప్రతిష్ఠితే॥

మహోత్సవో మహానాసీత్సర్వం దుఃఖం క్షయం గతమ్ ॥౬౬॥

శివాశివౌ చ మోదేతాం విశేషేణాతి నారద ॥

ఆసీత్సుమంగలం భూరి సర్వత్ర సుఖదాయకమ్॥౬౭॥

తతో దేవగణాః సర్వే ఋషీణాం చ గణాస్తథా ॥

సమాగతాశ్చ యే తత్ర జగ్ముస్తే తు శివాజ్ఞయా ॥౬౮॥

ప్రశంసంతశ్శివా తత్ర గణేశం చ పునః పునః ।।

శివం చైవ తథా స్తుత్వా కీదృశం యుద్ధమేవ చ।।౯౯।।

యదా సా గిరిజా దేవీ కోపహీనా బభూవ హ ।।

శివోఽపి గిరిజాం తత్ర పూర్వవత్సంప్రపద్య తామ్।।2.4.18.౨౦।।

చకార వివిధం సౌఖ్యం లోకానాం హితకామ్యయా।।

స్వాత్మారామోఽపి పరమో భక్తకార్యోద్యతః సదా ।।౨౧।।

విష్ణుశ్చ శివమాపృచ్ఛ్య బ్రహ్మాహం తం తథైవ హి ।।

ఆగచ్ఛావ స్వధామం చ శివౌ సంసేవ్య భక్తితః ।। ౨౨ ।।

నారద త్వం చ భగవన్సంగీయ శివయోర్యశః ।।

ఆగమో భవనం స్వం చ శివౌ పృష్ట్వా మునీశ్వర ।। ౨3 ।।

ఏతత్తే సర్వమాఖ్యాతం మయా వై శివయోర్యశః ।।

భవత్పృష్టేన విఘ్నేశ యశస్సంమిశ్రమాదరాత్।।౨౪।।

ఇదం సుమంగలాఖ్యానం యః శృణోతి సుసంయతః ।।

సర్వమంగల సంయుక్తస్స భవేన్మంగలాలయః ।।౨౫।।

అపుత్రో లభతే పుత్రం నిర్ధనో లభతే ధనమ్ ।।

భాయార్థీ లభతే భార్యాం ప్రజార్థీ లభతే ప్రజామ్।।౨౬।।

ఆరోగ్యం లభతే రోగీ సౌభాగ్యం దుర్భగో లభేత్ ।।

నష్టపుత్రం నష్టధనం ప్రోషితా చ పతిం లభేత్ ।।౨౭।।

శోకావిష్టశ్శోకహీనస్స భవేన్నాత్ర సంశయః ।।

ఇదం గాణేశమాఖ్యానం యస్య గేహే చ తిష్ఠతి ।।౨౮।।

సదా మంగలసంయుక్తస్స భవేన్నాత్ర సంశయః ।।

యాత్రాకాలే చ పుణ్యాహే యశ్శృణోతి సమాహితః ।।

సర్వాభీష్టం స లభతే శ్రీగణేశప్రసాదతః ।। ౨౯ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం చతుర్థే కుమారఖండే గణేశగణాధిపపదవీవర్ణనం నామాష్టాదశోఽధ్యాయః ।। ౧౮ ।।

2.4.19

నారద ఉవాచ ।।

గణేశస్య శ్రుతా తాత సమ్యగ్జనిరనుత్తమా।।

చరిత్రమపి దివ్యం వై సుపరాక్రమభూషితమ్ ।।౧।।

తతః కిమభవత్తాత తత్త్వం వద సురేశ్వరః ।।

శివాశివయశస్సీవ్రతం మహానన్దప్రదాయకమ్ ।। ౨ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।। సాధు పృష్టం మునిశ్రేష్ఠ భవతా కరుణాత్మనా ।।

శ్రూయతాం దత్తకర్ణం హి వక్ష్యేఽహం ఋషిసత్తమ ।। ౩ ।।

శివా శివశ్చ విప్రేన్ద్ర ద్వయోశ్చ సుతయోః పరమ్ ।।

దర్శందర్శం చ తల్లీలాం మహత్ప్రేమ సమావహత్ ।। ౪ ।।

పిత్రోర్లాలయతోస్తత్ర సుఖం చాతి వ్యవర్ద్ధత ।।

సదా ప్రీత్యా ముదా చాతిఖేలనం చక్రతుస్సుతౌ ।।౫।।

తావేవ తనయౌ తత్ర మాతా పిత్రోర్మునీశ్వర ।।

మహాభక్త్యా యదా యుక్తౌ పరిచర్యాం ప్రచక్రతుః ।।౬।।

షణ్ముఖే చ గణేశే చ పిత్రోస్తదధికం సదా ।।

స్నేహో వ్యవర్ద్ధత మహాఞ్ఛుక్లపక్షే యథా శశీ ।। ౭ ।।

కదాచిత్తౌ స్థితౌ తత్ర రహసి ప్రేమసంయుతౌ ।।

శివా శివశ్చ దేవర్షే సువిచారపరాయణౌ ।।౮।।

శివా శివావూచతుః ।।

వివాహయోగ్యౌ సంజాతౌ సుతావితి చ తావుభౌ ।।

వివాహశ్చ కథం కార్యః పుత్రయోరుభయోః శుభమ్।।౯।।

షణ్ముఖశ్చ ప్రియతమో గణేశశ్చ తథైవ చ।।

ఇతి చింతాసముద్విగ్నౌ లీలానన్దౌ బభూవతుః।।2.4.19.౧౦।।

స్వపిత్రోర్మతమాజ్ఞాయ తౌ సుతావపి సంస్పృహౌ ।।

తదిచ్ఛయా వివాహార్థం బభూవతురథో మునే ।। ౧౧।।

అహం చ పరిణేష్యామి హ్యహం చైవ పునః పునః ।।

పరస్పరం చ నిత్యం వై వివాదే తత్పరావుభౌ ।।౧౨।।

శ్రుత్వా తద్వచనం తౌ చ దంపతీ జగతాం ప్రభూ ।।

లౌకికాచారమాశ్రిత్య విస్మయం పరమం గతౌ ।।౧౩।।

కిం కర్తవ్యం కథం కార్యో వివాహవిధిరేతయోః ।।

ఇతి నిశ్చిత్య తాభ్యాం వై యుక్తిశ్చ రచితాద్భుతా ।। ౧౪ ।।

కదాచిత్సమయే స్థిత్వా సమాహూయ స్వపుత్రకౌ ।।

కథయామాసతుస్తత్ర పుత్రయోః పితరౌ తదా ।। ౧౫ ।।

శివాశివావూచతుః ।।

అస్మాకం నియమః పూర్వం కృతశ్చ సుఖదో హి వామ్ ।।

శ్రూయతాం సుసుతౌ ప్రీత్యా కథయావో యథార్థకమ్ ।। ౧౬ ।।

సమౌ ద్వావపి సత్పుత్రౌ విశేషో నాత్ర లభ్యతే ।।

తస్మాత్పణః కృతశ్ఛందః పుత్రయోరుభయోరపి ।। ౧౭ ।।

యశ్చైవ పృథివీం సర్వాం క్రాంత్వా పూర్వముపావ్రజేత్ ।।

తస్యైవ ప్రథమం కార్యో వివాహశ్శుభలక్షణః ।।౧౮।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

తయోరేవం వచః శ్రుత్వా శరజన్మా మహాబలః ।।

జగామ మన్దిరాత్తూర్ణం పృథివీక్రమణాయ వై।।౧౯।।

గణనాథశ్చ తత్రైవ సంస్థితో బుద్ధిసత్తమః ।।

సుబుద్ధ్యా సంవిచారర్యేతి చిత్త ఏవ పునః పునః ।। 2.4.19.౨౦ ।।

కిం కర్తవ్యం క్వ గంతవ్యం లంఘితుం నైవ శక్యతే ।।

క్రోశమాత్రం గతః స్యాద్వై గమ్యతే న మయా పునః ।। ౨౧ ।।

కిం పునః పృవివీమేతాం క్రాంత్వా చోపార్జితం సుఖమ్ ।।

విచార్యేతి గణేశస్తు యచ్చకార శృణుష్వ తత్ ।। ౨౨ ।।

స్నానం కృత్వా యథాన్యాయం సమాగత్య స్వయం గృహమ్ ।।

ఉవాచ పితరం తత్ర మాతరం పునరేవ సః ।।౨3।।

గణేశ ఉవాచ ।।

ఆసనే స్థాపితే హ్యత్ర పూజార్థం భవతోరిహ ।।

భవంతౌ సంస్థితౌ తాతౌ పూర్యతాం మే మనోరథః ।।౨౪।। ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇతి శ్రుత్వా వచస్తస్య పార్వతీపరమేశ్వరౌ ।।

అస్థాతామాసనే తత్ర తత్పూజాగ్రహణాయ వై ।।౨౫।।

తేనాథ పూజితౌ తౌ చ ప్రక్రాన్తౌ చ పునః పునః ।।

ఏవం చ కృతవాన్ సప్త ప్రణామాస్తు తథైవ సః ।।౨౬।।

బద్ధాంజలిరథోవాచ గణేశో బుద్ధిసాగరః ।।

స్తుత్వా బహు తిథస్తాత పితరౌ ప్రేమవిహ్వలౌ ।।౨౭।।

గణేశ ఉవాచ ।।

భో మాతర్భో పితస్త్వం చ శృణు మే పరమం వచః ।।

శీఘ్రం చైవాత్ర కర్తవ్యో వివాహశ్శోభనో మమ ।।౨౮।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యేవం వచనం శ్రుత్వా గణేశస్య మహాత్మనః ।।

మహాబుద్ధినిధిం తం తౌ పితరావూచతుస్తదా।।౨౯।।

శివా శివావూచతుః ।।

ప్రక్రామేత భవాన్సమ్యక్పృథివీం చ సకాననామ్ ।।

కుమారో గతవాంస్తత్ర త్వం గచ్ఛ పుర ఆవ్రజ ।।2.4.19.30।।

బ్రహ్మోవాచ।।

ఇత్యేవం వచనం శ్రుత్వా పిత్రోర్గణపతి ద్రుతమ్ ।।

ఉవాచ నియతస్తత్ర వచనం క్రోధసంయుతః।।౩౧।।

గణేశ ఉవాచ ।।

భో మాతర్భో పితర్ధర్మరూపౌ ప్రాజ్ఞౌ యువాం మతౌ ।।

ధర్మతః శ్రూయతాం సమ్యక్ వచనం మమ సత్తమౌ।।౩౨।।

మయా తు పృథివీ క్రాంతా సప్తవారం పునః పునః ।।

ఏవం కథం బ్రువాతే వై పునశ్చ పితరావిహ ।।౩౩।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

తద్వచస్తు తదా శ్రుత్వా లౌకికీం గతిమాశ్రితౌ ।।

మహాలీలాకరౌ తత్ర పితరావూచతుశ్చ తమ్ ।। ౩౪

పితరావూచతుః ।।

కదా క్రాంతా త్వయా పుత్ర పృథివీ సుమహత్తరా ।।

సప్తద్వీపా సముద్రాంతా మహద్భిర్గహనైర్యుతా ।।౩౫।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

తయోరేవం వచః శ్రుత్వా శివాశంకరయోర్మునే ।।

మహాబుద్ధినిధిః పుత్రో గణేశో వాక్యమబ్రవీత్।।౩౬।।

గణేశ ఉవాచ ।।

భవతోః పూజనం కృత్వా శివాశంకరయోరహమ్ ।।

స్వబుద్ధ్యా హి సముద్రాన్తపృథ్వీకృతపరిక్రమః ।।౩౭।।

ఇత్యేవం వచనం దేవే శాస్త్రే వా ధర్మసఞ్చయే।।

వర్త్తతే కిం చ తత్తథ్యం నహి కిం తథ్యమేవ వా ।।౩౮।।

పిత్రోశ్చ పూజనం కృత్వా ప్రక్రాంతిం చ కరోతి యః ।।

తస్య వై పృథివీజన్యఫలం భవతి నిశ్చితమ్ ।।౩౯।।

అపహాయ గృహే యో వై పితరౌ తీర్థమావ్రజేత్ ।।

తస్య పాపం తథా ప్రోక్తం హననే చ తయోర్యథా ।। 2.4.19.౪౦ ।।

పుత్రస్య చ మహత్తీర్థం పిత్రోశ్చరణపంకజమ్।।

అన్యతీర్థం తు దూరే వై గత్వా సమ్ప్రాప్యతే పునః ।। ౪౧ ।।

ఇదం సంనిహితం తీర్థం సులభం ధర్మసాధనమ్ ।।

పుత్రస్య చ స్త్రియాశ్చైవ తీర్థం గేహే సుశోభనమ్ ।। ౪౨ ।।

ఇతి శాస్త్రాణి వేదాశ్చ భాషన్తే యన్నిరంతరమ్ ।।

భవద్భాక్యం తత్ర్వకర్త్_వ్యమసత్యం పునరేవ చ ।। ౪౩ ।।

భవదీయం త్విదం రూపమసత్యం చ భవేదిహ ।।

తదా వేదోప్యసత్యో వై భవేదితి న సంశయః ।।౪౪।।

శీఘ్రం చ భవితవ్యో మే వివాహః క్రియతాం శుభః ।।

అథ వా వేదశాస్త్రఞ్చ న్యలీకం కథ్యతామితి।।౪౫।।

ద్వయోః శ్రేష్ఠతమం మధ్యే యత్నాన్యత్సమ్యగ్విచార్య తత్।।

కర్తవ్యం చ ప్రయత్నేన పితరౌ ధర్మరూపిణౌ ।।౪౬।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా పార్వతీపుత్రస్స గణేశః ప్రకృష్టధీః ।।

విరరామ మహాజ్ఞానీ తదా బుద్ధిమతాం వరః ।। ౪౭ ।।

తౌ దంపతీ చ విశ్వేశౌ పార్వతీశంకరౌ తదా ।।

ఇతి శ్రుత్వా వచస్తస్య విస్మయం పరమం గతా।।౪౮।।

తతః శివా శివశ్చైవ పుత్రం బుద్ధివిచక్షణమ్ ।।

సుప్రశస్యోచతుః ప్రీత్యా తౌ యథార్థప్రభాషిణమ్ ।।౪౯।।

శివాశివావూచతుః।।

పుత్ర తే విమలా బుద్ధిస్సముత్పన్నా మహాత్మనః।।

త్వయోక్తం యద్వచశ్చైవ తతశ్చైవ చ నాన్యథా ।। 2.4.19.౫౦ ।।

సముత్పన్నే చ దుఃఖే చ యస్య బుద్ధిర్విశిష్యతే ।।

తస్య దుఖం వినశ్యేత సూర్యే దృష్టే యథా తమః ।।౫౧।।

బుద్ధిర్యస్య బలం తస్య నిర్బుద్ధేస్తు కుతో బలమ్ ।।

కూపే సింహో మదోన్మత్తశ్శశకేన నిపాతితః ।। ౫౨ ।।

వేదశాస్త్రపురాణేషు బాలకస్య యథోదితమ్ ।।

త్వయా కృతం తు తత్సర్వం ధర్మస్య పరిపాలనమ్।।౫౩।।

సమ్యక్కృతం త్వయా యచ్చ తత్కేనాపి భవేదిహ।।

ఆవాభ్యాం మానితం తచ్చ నాన్యథా క్రియతేఽధునా।।౫౪।।

బ్రహ్మోవాచ।।

ఇత్యుక్త్వా తౌ సమాశ్వాస్య గణేశం బుద్ధిసాగరమ్।।

వివాహకరణే చాస్య మతిం చక్రతురుత్తమామ్।।౫౫।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం చతుర్థే కుమారఖణ్డే గణేశవివాహోపక్రమోనామైకోనవింశోఽధ్యాయః।।౧౯।।

2.4.20

।।బ్రహ్మోవాచ।।

ఏతస్మిన్నంతరే తత్ర విశ్వరూపః ప్రజాపతిః ।।

తదుద్యోగం సంవిచార్య సుఖమాప ప్రసన్నధీః ।। ౧ ।।

విశ్వరూపప్రజేశస్య దివ్యరూపే సుతే ఉభే।।

సిద్ధిబుద్ధిరితి ఖ్యాతే శుభే సర్వాంగశోభనే ।। ౨ ।।

తాభ్యాం చైవ గణేశస్య గిరిజా శంకరః ప్రభూ ।।

మహోత్సవం వివాహం చ కారయామాసతుర్ముదా ।।౩।।

సంతుష్టా దేవతాస్సర్వాస్తద్వివాహే సమాగమన్ ।।

యథా చైవ శివస్యైవ గిరిజాయా మనోరథః ।।౪।।

తథా చ విశ్వకర్మాఽసౌ వివాహం కృతవాంస్తథా ।।

తథా చ ఋషయో దేవా లేభిరే పరమాం ముదమ్ ।। ౫ ।।

గణేశోపి తదా తాభ్యాం సుఖం చైవాప్తిచింతకమ్ ।।

ప్రాప్తవాంశ్చ మునే తత్తు వర్ణితుం నైవ శక్యతే ।। ౬ ।।

కియతా చైవ కాలేన గణేశస్య మహాత్మనః ।।

ద్వయోః పత్న్యోశ్చ ద్వౌ దివ్యౌ తస్య పుత్రౌ బభూవతుః ।। ౭ ।।

సిద్ధేర్గణేశపత్న్యాస్తు క్షేమనామా సుతోఽభవత్ ।।

బుద్ధేర్లాభాభిధః పుత్రో హ్యాసీత్పరభశోభనః ।। ౮ ।।

ఏవం సుఖమచింత్యం వ భుంజానే హి గణేశ్వరే ।।

ఆజగామ ద్వితీయశ్చ క్రాంత్వా పృథ్వీం సుతస్తదా।।౯।।

తావశ్చ నారదేనైవ ప్రాప్తో గేహే మహాత్మనా।।

యథార్థం వచ్మి నోఽసత్యం న ఛలేన న మత్సరాత్ ।। 2.4.20.౧౦ ।।

పితృభ్యాం తు కృతం యచ్చ శివయా శంకరేణ తే ।।

తన్న కుర్యాత్పరో లోకే సత్యం సత్యం బ్రవీమ్యహమ్ ।।౧౧।।

నిష్కాస్య త్వాం కుక్రమణం మిషముత్పాద్య యత్నతః ।।

గణేశస్య వరోకారి వివాహః పరశోభనః ।। ౧౨ ।।

గణేశస్య కృతోద్వాహో లబ్ధవాంస్త్రీ ద్వయం ముదా ।।

విశ్వరూపప్రజేశస్య కన్యారత్నం మహోత్తమమ్ ।।౧౩।।

పుత్రద్వయం లలాభాసౌ ద్వయోః పత్న్యోశ్శుభాంగయోః ।।

సిద్ధే క్షేమం తథా బుద్ధేర్లాభం సర్వం సుఖప్రదమ్ ।।౧౪।।

పత్న్యోర్ద్వయోర్గణేశోఽసౌ లబ్ధ్వా పుత్రద్వయం శుభమ్ ।।

మాతాపిత్రోర్మతేనైవ సుఖం భుంక్తే నిరంతరమ్ ।।౧౫।।

భవతా పృథివీ క్రాంతా ససముద్రా సకాననా।।

తచ్ఛలాజ్ఞావశాత్తాత తస్య జాతం ఫలం త్విదమ్॥౧౬॥

పితృభ్యాం క్రియతాస్మైవచ్ఛలం తాత విచార్యతామ్ ॥

స్వస్వామిభ్యాం విశేషేణ హ్యన్యః కిన్న కరోతి వై ॥ ౧౭ ॥

అసమ్యక్చ కృతం తాభ్యాం త్వత్పితృభ్యాం హి కర్మ హ ॥

విచార్యతాం త్వయాఽపీహ మచ్చిత్తే న శుభం మతమ్ ॥౧౮॥

దద్యాద్యది గరం మాతా విక్రీణీయాత్పితా యది ॥

రాజా హరతి సర్వస్వం కస్మై కిం చ బ్రవీతు వై ॥౧౯॥

యేనైవేదం కృతం స్యాద్వై కర్మానర్థకరం పరమ్ ॥

శాంతికామస్సుధీస్తాత తన్ముఖం న విలోకయేత్ ॥2.4.20.౨౦॥

ఇతి నీతిః శ్రుతౌ ప్రోక్తా స్మృతౌ శాస్త్రేషు సర్వతః ॥

నివేదితా చ సా తేఽద్య యథేచ్ఛసి తథా కురు ॥౨౧॥

బ్రహ్మోవాచ ॥

ఇత్యుక్త్వా నారద త్వం తు మహేశ్వరమనోగతిః ॥

తస్మై తథా కుమారాయ వాక్యం మౌనముపాగతః॥౨౨॥

స్కన్దోఽపి పితరం నత్వా కోపాగ్నిజ్వలితస్తదా ॥

జగామ పర్వతం క్రౌంచం పితృభ్యాం వారితోఽపి సన్ ॥౨3॥

వారణే చ కృతే త్వద్య గమ్యతే చ కథం త్వయా ॥

ఇత్యేవం చ నిషిద్ధోపి ప్రోచ్య నేతి జగామ సః ॥ ౨౪ ॥

న స్థాతవ్యం మయా తాతౌ క్షణమప్యత్ర కించన ॥

యద్యేవం కపటం ప్రీతిమపహాయ కృతం మయి ॥ ౨౫ ॥

ఏవముక్త్వా గతస్తత్ర మునే సోఽద్యాపి వర్తతే ॥

దర్శనేనైవ సర్వేషాం లోకానాం పాపహారకః ।। ౨౬ ।।

తద్దినం హి సమారభ్య కార్తికేయస్య తస్య వై ।।

శివపుత్రస్య దేవర్షే కుమారత్వం ప్రతిష్ఠితమ్ ।।౨౭।।

తన్నామ శుభదం లోకే ప్రసిద్ధం భువనత్రయే ।।

సర్వపాపహరం పుణ్యం బ్రహ్మచర్యప్రదం పరమ్।।౨౮।।

కార్తిక్యాం చ సదా దేవా ఋషయశ్చ సతీర్థకాః।।

దర్శనార్థం కుమారస్య గచ్ఛంతి చ మునీశ్వరాః ।।౨౯।।

కార్తిక్యాం కృత్తికాసంగే కుర్యాద్యః స్వామిదర్శనమ్।।

తస్య పాపం దహేత్సర్వం చిత్తేప్సిత ఫలం లభేత్ ।।2.4.20.30।।

ఉమాపి దుఃఖమాపన్నా స్కన్దస్య విరహే సతి ।।

ఉవాచ స్వామినం దీనా తత్ర గచ్ఛ మయా ప్రభో ।।3౧।।

తత్సుఖార్థం స్వయం శంభుర్గతస్స్వాంశేన పర్వతే ।।

మల్లికార్జుననామాసీజ్జ్యోతిర్లిఙ్గం సుఖావహమ్ ।।3౨।।

అద్యాపి దృశ్యతే తత్ర శివయా సహితశ్శివః ।।

సర్వేషాం నిజభక్తానాం కామపూరస్సతాం గతిః ।।33।।

తమాగతం స విజ్ఞాయ కుమారస్సశివం శివమ్ ।।

స విరజ్య తతోఽన్యత్ర గంతుమాసీత్సముత్సుకః ।।3౪।।

దేవైశ్చ మునిభిశ్చైవ ప్రార్థితస్సోఽపి దూరతః ।।

యోజనత్రయముత్సృజ్య స్థితః స్థానే చ కార్తికః ।। 3౫ ।।

పుత్రస్నేహాతురౌ తౌ వై శివౌ పర్వణి పర్వణి ।।

దర్శనార్థం కుమారస్య తస్య నారద గచ్ఛతః ।। 3౬ ।।

అమావాస్యాదినే శంభుః స్వయం గచ్ఛతి తత్ర హ ॥

పూర్ణమాసీ దినే తత్ర పార్వతీ గచ్ఛతి ధ్రువమ్ ॥౩౭॥

యద్యత్తస్య చ వృత్తాంతం భవత్పృష్టం మునీశ్వర ॥

కార్తికస్య గణేశస్య పరమం కథితం మయా ॥౩౮॥

ఏతచ్ఛ్రుత్వా నరో ధీమాన్ సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే ॥

శోభనాం లభతే కామానీప్సితాన్సకలాన్సదా ॥ ౩౯ ॥

యః పఠేత్పాఠయేద్వాపి శృణుయాచ్ఛ్రావయేత్తథా ॥

సర్వాన్కామానవాప్నోతి నాత్ర కార్యా విచారణా ॥2.4.20.౪౦॥

బ్రాహ్మణో బ్రహ్మవర్చస్వీ క్షత్రియో విజయీ భవేత్ ॥

వైశ్యో ధన సమృద్ధస్స్యాచ్ఛూద్రస్సత్సమతామియాత్ ॥౪౧॥

రోగీ రోగాత్ప్రముచ్యేత భయాన్ముచ్యేత భీతియుక్ ॥

భూతప్రేతాదిబాధాభ్యః పీడితో న భవేన్నరః ॥౪౨॥

ఏతదాఖ్యానమనఘం యశస్యం సుఖవర్ద్ధనమ్ ॥

ఆయుష్యం స్వర్గ్యమతులం పుత్రపౌత్రాదికారకమ్ ॥ ౪౩ ॥

అపవర్గప్రదం చాపి శివజ్ఞానప్రదం పరమ్ ॥

శివాశివప్రీతికరం శివభక్తివివర్ద్ధనమ్ ॥ ౪౪ ॥

శ్రవణీయం సదా భక్తైర్నిష్కామైశ్చ ముముక్షుభిః ॥

శివాద్వైతప్రదం చైతత్సదాశివమయం శివమ్ ॥౪౫॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం చతుర్థే కుమారఖణ్డే గణేశవివాహవర్ణనం నామ వింశోఽధ్యాయః ॥ ౨౦ ॥

సమాప్తోఽయం రుద్రసంహితాన్తర్గతః కుమారఖణ్డశ్చతుర్థః ॥ ౪ ॥

ఓం నమః శివాయ ।

2.5.1

।। శ్రీగణేశాయ నమః ।।

।। శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ।।

।। నారద ఉవాచ ।।

శ్రుతమస్మాభిరానందప్రదం చరితముత్తమమ్ ।।

గృహస్థస్యైవ శంభోశ్చ గణస్కందాదిసత్కథమ్ ।।౧।।

ఇదానీం బ్రూహి సుప్రీత్యా చరితం వరముత్తమమ్ ।।

శంకరో హి యథా రుద్రో జఘాన విహరన్ఖలాన్ ।।౨।।

కథం దదాహ భగవాన్నగరాణి సురద్విషామ్ ।।

త్రీణ్యేకేన చ బాణేన యుగపత్కేన వీర్యవాన్ ।।౩।।

ఏతత్సర్వం సమాచక్ష్వ చరితం శశిమౌలినః ।।

దేవర్షిసుఖదం శశ్వన్మాయావిహరతః ప్రభోః ।। ౪ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

ఏవమేతత్పురా పృష్టో వ్యాసేన ఋషిసత్తమః ।।

సనత్కుమారం ప్రోవాచ తదేవ కథయామ్యహమ్ ।।౫।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

శృణు వ్యాస మహాప్రాజ్ఞ చరితం శశిమౌలినః ।।

యథా దదాహ త్రిపురం బాణేనైకేన విశ్వ హృత్।।౬।।

శివాత్మజేన స్కన్దేన నిహతే తారకాసురే।।

తత్పుత్రాస్తు త్రయో దైత్యాః పర్యతప్యన్మునీశ్వర।।౭।।

తారకాఖ్యస్తు తజ్జ్యేష్ఠో విద్యున్మాలీ చ మధ్యమః ।।

కమలాక్షః కనీయాంశ్చ సర్వే తుల్యబలాస్సదా ।।౮।।
జితేన్ద్రియాస్ససన్నద్ధాస్సంయతాస్సత్యవాదినః ।।

దృఢచిత్తా మహావీరా దేవద్రోహిణ ఏవ చ ।। ౯ ।।

తే తు మేరుగుహాం గత్వా తపశ్చక్రుర్మహాద్భుతమ్ ।।

త్రయస్సర్వాన్సుభోగాంశ్చ విహాయ సుమనోహరాన్ ।। 2.5.1.౧౦ ।।

వసంతే సర్వకామాంశ్చ గీతవాదిత్రనిస్స్వనమ్ ।।

విహాయ సోత్సవం తేపుస్త్రయస్తే తారకాత్మజాః।।౧౧।।

గ్రీష్మే సూర్యప్రభాం జిత్వా దిక్షు ప్రజ్వాల్య పావకమ్ ।।

తన్మధ్యసంస్థాః సిద్ధ్యర్థం జుహువుర్హవ్యమాదరాత్ ।।౧౨।।

మహాప్రతాపపతితాస్సర్వేప్యాసన్ సుమూర్ఛితాః ।।

వర్షాసు గతసంత్రాసా వృష్టిం మూర్ధ్న్యధారయన్ ।।౧౩।।

శరత్కాలే ప్రసూతం తు భోజనం తు బుభుక్షితాః ।।

రమ్యం స్నిగ్ధం స్థిరం హృద్యం ఫలం మూలమనుత్తమమ్।।౧౪।।

సంయమాత్తుత్తృషో జిత్వా పానాన్యుచ్చావచాన్యపి ।।

బుభుక్షితేభ్యో దత్త్వా తు బుభూవురుపలా ఇవ ।।౧౫।।

సంస్థితాస్తే మహాత్మానో నిరాధారాశ్చతుర్దిశమ్ ।।

హేమంతే గిరిమాశ్రిత్య ధైర్యేణ పరమేణ తు ।। ౧౬ ।।

తుషారదేహసంఛన్నా జలక్లిన్నేన వాససా ।।

ఆసాద్య దేహం క్షామేణ శిశిరే తోయమధ్యగాః ।। ౧౭ ।।

అనిర్విణ్ణాస్తతస్సర్వే క్రమశోఽవర్ధయంస్తపః ।।

తేపుస్త్రయస్తే తత్పుత్రా విధిముద్ధిశ్య సత్తమాః ।। ౧౮ ।।

తప ఉగ్రం సమాస్థాయ నియమే పరమే స్థితా ।।

తపసా కర్షయామాసుర్దేహాన్ స్వాన్ దానవోత్తమాః ।।౧౯।।

వర్షాణాం శతకం చైవ పదమేకం నిధాయ చ ।।

భూమౌ స్థిత్వా పరం తత్ర తేపుస్తే బలవత్తరాః ।। 2.5.1.౨౦ ।।

తే సహస్రం తు వర్షాణాం వాతభక్షాస్సుదారుణాః ।।

తపస్తేపుర్దురాత్మానః పరం తాపముపాగతాః ।। ౨౧ ।।

వర్షాణాం తు సహస్రం వై మస్తకేనాస్థితాస్తథా ।।

వర్షాణాం తు శతేనైవ ఊర్ద్వ్వబాహవ ఆసితాః ।।౨౨।।

ఏవం దుఃఖం పరం ప్రాప్తా దురాగ్రహపరా ఇమే ।।

ఈదృక్తే సంస్థితా దైత్యా దివారాత్రమతంద్రితా ।। ౨౩ ।।

ఏవం తేషాం గతః కాలో మహాన్ సుతపతాం మునే ।।

బ్రహ్మాత్మనాం తారకాణాం ధర్మేణేతి మతిర్మమ ।। ౨౪ ।।

ప్రాదురాసీత్తతో బ్రహ్మా సురాసురగురుర్మహాన్ ।।

సంతుష్టస్తపసా తేషాం వరం దాతుం మహాయశాః ।। ౨౫ ।।

మునిదేవాసురైస్సార్ద్ధం సాంత్వపూర్వమిదం వచః ।।

తతస్తానబ్రవీత్సర్వాన్ సర్వభూతపితామహః ।। ౨౫ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ప్రసన్నోఽస్మి మహాదైత్యా యుష్మాకం తపసా మునే ।।

సర్వం దాస్యామి యుష్మభ్యం వరం బ్రూత యదీప్సితమ్ ।। ౨౬ ।।

కిమర్థం సుతపస్తప్తం కథయధ్వం సురద్విషాం ।।

సర్వేషాం తపసో దాతా సర్వకర్తాస్మి సర్వదా ।। ౨౮ ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా శనైస్తే స్వాత్మనో గతమ్ ।।

ఊచుః ప్రాంజలయస్సర్వే ప్రణిపత్య పితామహమ్ ।। ౨౯ ।।

దైత్యా ఊచుః ।।

యది ప్రసన్నో దేవేశ యది దేయో వరస్త్వయా ।।

అవధ్యత్వం చ సర్వేషాం సర్వభూతేషు దేహినః ।। 2.5.1.30 ।।

స్థిరాన్ కురు జగన్నాథ పాంతు నః పరిపంథినః ।।

జరారోగాదయస్సర్వే నాస్మాన్మృత్యురగాత్ క్వచిత్ ।। ३౧ ।।

అజరాశ్చామరాస్సర్వే భవామ ఇతి నో మతమ్ ।।

సమృత్యవః కరిష్యామస్సర్వాననన్యాంస్త్రిలోకకే ।।3౨।।

లక్ష్మ్యా కిం తద్విపులయా కిం కార్యం హి పురోత్తమైః ।।

అన్యైశ్చ విపులైర్భోగైస్సాన్వైశ్వర్యేణ వా పునః ।। 33 ।।

యత్రైవ మృత్యునా గ్రస్తో నియతం పంచభిర్దినైః ।।

వ్యర్థం తస్యాఖిలం బ్రహ్మన్ నిశ్చితం న ఇతీవ హి ।। 3౪ ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇతి శ్రుత్వా వచస్తేషాం దైత్యానాం చ తపస్వినామ్ ।।

ప్రత్యువాచ శివం స్మృత్వా స్వప్రభుం గిరిశం విధిః ।।3౫।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

నాస్తి సర్వామరత్వం చ నివర్తధ్వమతోఽసురాః ।।

అన్యం వరం వృణీధ్వం వై యాదృశో వో హి రోచతే ।। 3౬ ।।

జాతో జనిష్యతే నూనం జంతుః కోప్యసురాః క్వచిత్ ।।

అజరశ్చామరో లోకే న భవిష్యతి భూతలే ।। ౩౭ ।।

ఋతే తు ఖండపరశోః కాలకాలాద్ధరేస్తథా ।।

తౌ ధర్మాధర్మపరమావవ్యక్తౌ వ్యక్తరూపిణౌ ।।౩౮।।

సంపీడనాయ జగతో యది స క్రియతే తపః ।।

సఫలం తద్గతం వేద్యం తస్మాత్సువిహితం తపః ।।౩౯।।

తద్విచార్య స్వయం బుద్ధ్యా న శక్యం యత్సురాసురైః ।।

దుర్లభం వా సుదుస్సాధ్యం మృత్యుం వంచయతానఘాః ।।2.5.1.౪౦।।

తత్కించిన్మరణే హేతుం వృణీధ్వం సత్త్వమాశ్రితాః ।।

యేన మృత్యుర్భైవ వృతో రక్షతస్తత్పృథక్ పృథక్ ।।౪౧।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఏతద్విధివచః శ్రుత్వా ముహూర్త్తం ధ్యానమాస్థితాః ।।

ప్రోచుస్తే చింతయిత్వాథ సర్వలోకపితామహమ్ ।।౪౨।।

దైత్యా ఊచుః।।

భగవన్నాస్తి నో వేశ్మ పరాక్రమవతామపి ।।

అధృష్యాః శాత్రవానాం తు యన్న వత్స్యామహే సుఖమ్ ।। ౪౩ ।।

పురాణి త్రీణి నో దేహి నిర్మాయాత్యద్భుతాని హి ।।

సర్వసంపత్సమృద్ధాన్య ప్రధృష్యాణి దివౌకసామ్।।౪౪।।

వయం పురాణి త్రీణ్యేవ సమాస్థాయ మహీమిమామ్।।

చరిష్యామో హి లోకేశ త్వత్ప్రసాదాజ్జగద్గురో ।। ౪౫ ।।

తారకాక్షస్తతః ప్రాహ యదభేద్యం సురైరపి ।।

కరోతి విశ్వకర్మా తన్మమ హేమమయం పురమ్।। ౪౬ ।।

యయాచే కమలాక్షస్తు రాజతం సుమహత్పురమ్ ।।

విద్యున్మాలీ చ సంహృష్టో వజ్రాయసమయం మహత్।।౪౭।।

పురేష్వేతేషు భో బ్రహ్మన్నేకస్థానస్థితేషు చ ।।

మధ్యాహ్నభిజితే కాలే శీతాంశౌ పుష్య సంస్థితే ।। ౪౮ ।।

ఉపర్యుపర్యదృష్టేషు వ్యోమ్ని లీలాభ్రసంస్థితే ।।

వర్షత్సు కాలమేఘేషు పుష్కరావర్తనామసు ।। ౪౯ ।।

తథా వర్షసహస్రాంతే సమేష్యామః పరస్పరమ్ ।।

ఏకీభావం గమిష్యంతి పురాణ్యేతాని నాన్యథా ।।2.5.1.౫౦।।

సర్వదేవమయో దేవస్సర్వేషాం మే కుహేలయా।।

అసంభవే రథే తిష్ఠన్ సర్వోపస్కరణాన్వితే ।। ౫౧ ।।

అసంభావ్యైకకాండేన భినత్తు నగరాణి నః ।।

నిర్వైరః కృత్తివాసాస్తు యోస్మాకమితి నిత్యశః ।। ౫౨ ।

వంద్యః పూజ్యోభివాద్యశ్చ సోస్మాకం నిర్దహేత్కథమ్ ।।

ఇతి చేతసి సంధాయ తాదృశో భువి దుర్లభః ।। ౫3 ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఏతచ్ఛ్రుత్వా వచ స్తేషాం బ్రహ్మా లోకపితామహః ।।

ఏవమస్త్వితి తాన్ ప్రాహ సృష్టికర్తా స్మరఞ్శివమ్ ।।౫౪।।

ఆజ్ఞాం దదౌ మయస్యాపి కుర్వ త్వం నగరత్రయమ్ ।।

కాంచనం రాజతం చైవ ఆయసం చేతి భో మయ ।।౫౫।।

ఇత్యాదిశ్య మయం బ్రహ్మా ప్రత్యక్షం ప్రావిశద్దివమ్ ।।

తేషాం తారకపుత్రాణాం పశ్యతాం నిజధామ హి ।।౫౬।।

తతో మయశ్చ తపసా చక్రే ధీరః పురాణ్యథ ।।

కాంచనం తారకాక్షస్య కమలాక్షస్య రాజతమ్ ।।౫౭।।

విద్యున్మాల్యాయసం చైవ త్రివిధం దుర్గముత్తమమ్ ।।

స్వర్గే వ్యోమ్ని చ భూమౌ చ క్రమాజ్జ్ఞేయాని తాని వై ।।౫౮।।

దత్వా తేభ్యో సురేభ్యశ్చ పురాణి త్రీణి వై మయః ।।

ప్రవివేశ స్వయం తత్ర హితకామపరాయణః ।। ౫౯ ।।

ఏవం పుత్రత్రయం ప్రాప్య ప్రవిష్టాస్తారకాత్మజాః ।।

బుభుజుస్సకలాన్భోగాన్మహాబలపరాక్రమాః ।। 2.5.1.౬౦ ।।

కల్పద్రుమైశ్చ సంకీర్ణం గజవాజిసమాకులమ్ ।।

నానాప్రాసాదసంకీర్ణం మణిజాలసమా వృతమ్ ।। ౬౧ ।।।।
సూర్యమణ్డలసంకాశైర్విమానైస్సర్వతోముఖైః ।।

పద్మరాగమయైశ్చైవ శోభితం చన్ద్రసన్నిభైః ।। ౬౨ ।।

ప్రాసాదైర్గోపురైర్దివ్యైః కైలాసశిఖరోపమైః ।।

దివ్యస్త్రీజనసంకీర్ణైర్గంధర్వైస్సిద్ధచారణైః ।। ౬3 ।।

రుద్రాలయైః ప్రతిగృహమగ్నిహోత్రైః ప్రతిష్ఠితైః ।।

ద్విజోత్తమైశ్శాస్త్రజ్ఞైశ్శివభక్తిరతైస్సదా ।। ౬౪ ।।

వాపీకూపతడాగైశ్చ దీర్ఘికాభిస్సుశోభితమ్ ।।

ఉద్యానవనవృక్షైశ్చ స్వర్గచ్యుత గుణోత్తమైః ।। ౬౫ ।।

నదీనదసరిన్ముఖ్యపుష్కరైః శోభితం సదా ।।

సర్వకామఫలాఢ్యైశ్చానేకైర్వృక్షైర్మనోహరమ్ ।। ౬౬ ।।

మత్తమాతంగయూథైశ్చ తురంగైశ్చ సుశోభనైః ।।

రథైశ్చ వివిధాకారైశ్శిబికాభిరలంకృతమ్ ।।౬౭।।

సమయాదిశిక్షైశ్చైవ క్రీడాస్థానైః పృథక్పృథక్ ।।

వేదాధ్యయనశాలాభిర్వివిధాభిః పృథక్పృథక్ ।। ౬౮ ।।

అదృష్టం మనసా వాచా పాపాన్వితనరైస్సదా ।।

మహాత్మభిశ్శుభాచారైః పుణ్యవద్భిః ప్రవీక్ష్యతే ।। ౬౯ ।।

పతివ్రతాభిః సర్వత్ర పావితం స్థలముత్తమమ్ ।।

పతి సేవనశీలాభిర్విముఖాభిః కుధర్మతః ।।2.5.1.౭౦।।

దైత్యశూరైర్మహాభాగైస్సదారైస్ససుతైర్ద్విజైః ।।
శ్రౌతస్మార్తార్థతత్త్వజ్ఞైస్స్వధర్మనిరతైర్యుతమ్।।౭౧।।

వ్యూఢోరస్కైర్వృషస్కంధైస్సామయుద్ధధరైస్సదా।।

ప్రశాంతైః కుపితైశ్చైవ కుబ్జైర్వామనకైస్తథా।।౭౨।।

నీలోత్పలదలప్రఖ్యైర్నీలకుంచితమూర్ధజైః ।।

మయేన రక్షితైస్సర్వైశ్శిక్షితైర్యుద్ధలాలసైః ।। ౭3 ।।

వరసమరరతైర్యుతం సమంతాదజశివపూజనయా విశుద్ధవీర్యైః ।।
రవిమరుతమహేంద్రసంనికాశైస్సురమథనైస్సుదృఢైస్సుసేవితం యత్ ।।౭౪।।

శాస్త్రవేదపురాణేషు యేయే ధర్మాః ప్రకీర్తితాః ।।

శివప్రియాస్సదా దేవాస్తే ధర్మాస్తత్ర సర్వతః ।। ౭౫ ।।

ఏవం లబ్ధవరాస్తే తు దైతేయాస్తారకాత్మజాః ।।

శైవం మయముపాశ్రిత్య నివసంతి స్మ తత్ర హ ।। ౭౬ ।।

సర్వం త్రైలోక్యముత్సార్య ప్రవిశ్య నగరాణి తే ।।

కుర్వంతి స్మ మహద్రాజ్యం శివమార్గరతాస్సదా ॥ ౭౭ ॥

తతో మహాన్ గతః కాలో వసతాం పుణ్యకర్మణామ్ ॥

యథాసుఖం యథాజోషం సద్రాజ్యం కుర్వతాం మునే ॥ ౭౮ ॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పఞ్చమే యుద్ధఖణ్డే త్రిపురవధోపాఖ్యానే త్రిపురవర్ణనం నామ ప్రథమోఽధ్యాయః ॥ ౧ ॥

2.5.2

॥ వ్యాస ఉవాచ ॥

బ్రహ్మపుత్ర మహాప్రాజ్ఞ వద మే వదతాం వర ॥

తతః కిమభవద్దేవాః కథం చ సుఖినోఽభవన్ ॥ ౧॥

॥ బ్రహ్మోవాచ ॥

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తస్య వ్యాసస్యామితధీమతః ॥

సనత్కుమారః ప్రోవాచ స్మృత్వా శివపదాम्बుజమ్ ॥౨॥

సనత్కుమార ఉవాచ ॥

అథ తత్రప్రభయా దగ్ధా దేవా హీన్ద్రాదయస్తథా ॥

సంమంత్ర్య దుఃఖితాస్సర్వే బ్రహ్మాణం శరణం యయుః ॥3॥

నత్వా పితామహం ప్రీత్యా పరిక్షిప్తాఖిలాస్సురాః ॥

దుఃఖం విజ్ఞాపయామాసుర్విలోక్యావసరం తతః ॥ ౪ ॥

దేవా ఊచుః ॥

ధాతస్త్రిపురనాథేన సతారకసుతేన హి ॥

సర్వే ప్రతాపితా నూనం మయేన త్రిదివౌకసః ॥ ౫ ॥

అతస్తే శరణం యాతా దుఃఖితా హి విధే వయమ్ ॥

కురు త్వం తద్వధోపాయం సుఖినస్స్యామ తద్యథా ।। ౬ ।।

।। సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇతి విజ్ఞాపితో దేవైర్వైహస్య భవకృద్విధిః ।।

ప్రత్యువాచాథ తాన్సర్వాన్మయతో భీతమానసాన్ ।। ౭ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

న భేతవ్యం సురాస్తేభ్యో దానవేభ్యో విశేషతః ।।

ఆచక్షే తద్వధోపాయం శివం శర్వః కరిష్యతి ।। ౮ ।।

మత్తో వివర్ధితో దైత్యో వధం మత్తో న చార్హతి ।।

తథాపి పుణ్యం వర్ద్ధేత నగరే త్రిపురే పునః ।। ౯ ।।

శివం చ ప్రార్థయధ్వం వై సర్వే దేవాస్సవాసవాః ।।

సర్వాధీశః ప్రసన్నశ్చేత్స వః కార్యం కరిష్యతి ।। 2.5.2.౧౦ ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇత్యాకర్ణ్య విధేర్వాణీం సర్వే దేవాస్సవాసవాః ।।

దుఖితాస్తే యయుస్తత్ర యత్రాస్తే వృషభధ్వజః ।। ౧౧ ।।

ప్రణమ్య భక్త్యా దేవేశం సర్వే ప్రాంజలయస్తదా ।।

తుష్టువుర్వినతస్కంధాశ్శంకరం లోకశంకరమ్ ।।౧౨ ।।

।। దేవా ఊచుః ।।

నమో హిరణ్యగర్భాయ సర్వసృష్టి విధాయినే ।।

నమః స్థితికృతే తుభ్యం విష్ణవే ప్రభవిష్ణవే ।। ౧౩ ।।

నమో హరస్వరూపాయ భూతసంహారకారిణే ।।

నిర్గుణాయ నమస్తుభ్యం శివాయామిత తేజసే ।।౧౪।।

అవస్థారహితాయాథ నిర్వికారాయ వర్చసే।।
మహాభూతాత్మభూతాయ నిర్లిప్తాయ మహాత్మనే।।౧౫।।
నమస్తే భూతపతయే మహాభారసహిష్ణవే ।।
తృష్ణాహరాయ నిర్వైరాకృతయే భూరితేజసే ।। ౧౬ ।।
మహాదైత్యమహారణ్యనాశినే దావవహ్నయే ।।
దైత్యద్రుమకుఠారాయ నమస్తే శూలపాణయే ।।౧౭।।
మహాదనుజనాశాయ నమస్తే పరమేశ్వర ।।
అమ్బికాపతయే తుభ్యం నమస్సర్వాస్త్రధారక ।। ౧౮ ।।
నమస్తే పార్వతీనాథ పరమాత్మన్మహేశ్వర ।।
నీలకంఠాయ రుద్రాయ నమస్తే రుద్రరూపిణే ।।౧౯।।
నమో వేదాన్తవేద్యాయ మార్గాతీతాయ తే నమః ।।
నమోగుణస్వరూపాయ గుణినే గుణవర్జితే ।।2.5.2.౨౦।।
మహాదేవ నమస్తుభ్యం త్రిలోకీనన్దనాయ చ ।।
ప్రద్యుమ్నాయానిరుద్ధాయ వాసుదేవాయ తే నమః ।।౨౧।।
సంకర్షణాయ దేవాయ నమస్తే కంసనాశినే ।।
చాణూరమర్దినే తుభ్యం దామోదర విషాదినే ।।౨౨।।
హృషీకేశాచ్యుత విభో మృడ శంకర తే నమః ।।
అధోక్షజ గజారాతే కామారే విషభక్షణః ।।౨౩।।
నారాయణాయ దేవాయ నారాయణపరాయ చ ।।
నారాయణస్వరూపాయ నారాణయతనూద్భవ ।। ౨౪ ।।
నమస్తే సర్వరూపాయ మహానరకహారిణే ।।

పాపాపహారిణే తుభ్యం నమో వృషభవాహన ।।౨౫।।

క్షణాదికాలరూపాయ స్వభక్తబలదాయినే ।।

నానారూపాయ రూపాయ దైత్యచక్రవిమర్దినే ।।౨౬।।

నమో బ్రహ్మణ్యదేవాయ గోబ్రాహ్మణహితాయ చ ।।

సహస్రమూర్త్తయే తుభ్యం సహస్రావయవాయ చ ।।౨౭।।

ధర్మరూపాయ సత్త్వాయ నమస్సత్త్వాత్మనే హర ।।

వేదవేద్యస్వరూపాయ నమో వేదప్రియాయ చ ।।।।౨౮।।

నమో వేదస్వరూపాయ వేదవక్త్రే నమో నమః ।।

సదాచారాధ్వగమ్యాయ సదాచారాధ్వగామినే ।।౨౯।।

విష్టరశ్రవసే తుభ్యం నమస్సత్యమయాయ చ ।।

సత్యప్రియాయ సత్యాయ సత్యగమ్యాయ తే నమః ।।2.5.2.30।।

నమస్తే మాయినే తుభ్యం మాయాధీశాయ వై నమః ।।

బ్రహ్మగాయ నమస్తుభ్యం బ్రహ్మణే బ్రహ్మజాయ చ ।।3౧।।

తపసే తే నమస్త్వీశ తపసా ఫలదాయినే ।।

స్తుత్యాయ స్తుతయే నిత్యం స్తుతిసంప్రీతచేతసే ।।3౨।।

శ్రుత్యాచారప్రసన్నాయ స్తుత్యాచారప్రియాయ చ ।।

చతుర్విధస్వరూపాయ జలస్థలజరూపిణే ।।33।।

సర్వే దేవాదయో నాథ శ్రేష్ఠత్వేన విభూతయః ।।

దేవానామిన్ద్రరూపోఽసి గ్రహాణాం త్వం రవిర్మతః ।। 3౪ ।।

సత్యలోకోఽసి లోకానాం సరితాం ద్యుసరిద్భవాన్ ।।

శ్వేతవర్ణోఽసి వర్ణానాం సరసాం మానసం సరః ।।3౫।।

శైలానాం గిరిజాతాతః కామధుక్త్వం చ గోషు హ ।।

క్షీరోదధిస్తు సిన్ధూనాం ధాతూనాం హాటకో భవాన్ ।।౩౬।।

వర్ణానాం బ్రాహ్మణోఽసి త్వం నృణాం రాజాసి శంకర ।।

ముక్తిక్షేత్రేషు కాశీ త్వం తీర్థానాం తీర్థరాడ్ భవాన్ ।।౩౭।।

ఉపలేషు సమస్తేషు స్ఫటికస్త్వం మహేశ్వర ।।

కమలస్త్వం ప్రసూనేషు శైలేషు హిమవాంస్తథా ।।౩౮।।

భవాన్వాగ్వ్యవహారేషు భార్గవస్త్వం కవిష్వపి ।।

పక్షిష్వేవాసి శరభః సింహో హింస్రేషు సంమతః ।।౩౯।।

శాలగ్రామశిలా చ త్వం శిలాసు వృషభధ్వజ।।

పూజ్య రూపేషు సర్వేషు నర్మదాలింగమేవ హి ।।2.5.2.౪౦।।

నన్దీశ్వరోఽసి పశుషు వృషభః పరమేశ్వర ।।

వేదేషూపనిషద్రూపీ యజ్వనాం శీతభానుమాన్ ।। ౪౧ ।।

ప్రతాపినాం పావకస్త్వం శైవానామచ్యుతో భవాన్ ।।

భారతం త్వం పురాణానాం మకారోఽస్యక్షరేషు చ ।। ౪౨ ।।

ప్రణవో బీజమంత్రాణాం దారుణానాం విషం భవాన్ ।।

వ్యోమవ్యాప్తిమతాం త్వం వై పరమాత్మాసి చాత్మనామ్ ।। ౪3 ।।

ఇన్ద్రియాణాం మనశ్చ త్వం దానానామభయం భవాన్ ।।

పావనానాం జలం చాసి జీవనానాం తథామృతమ్ ।। ౪౪ ।।

లాభానాం పుత్రలాభోఽసి వాయుర్వేగవతామసి ।।

నిత్యకర్మసు సర్వేషు సంధ్యోపాస్తిర్భవాన్మతా ।। ౪౫ ।।

క్రతూనామశ్వమేధోఽసి యుగానాం ప్రథమో యుగః ।।

పుష్యస్త్వం సర్వధిణ్యానామమావాస్యా తిథిష్వసి ।।౪౬।।

సర్వర్తుషు వసంతస్త్వం సర్వపర్వసు సంక్రమః ।।

కుశోఽసి తృణజాతీనాం స్థూలవృక్షేషు వై వటః ।। ౪౭ ।।

యోగేషు చ వ్యతీపాతస్సోమవల్లీ లతాసు చ ।।

బుద్ధీనాం ధర్మబుద్ధిస్త్వం కలత్రం సుహృదాం భవాన్ ।। ౪౮ ।।

సాధకానాం శుచీనాం త్వం ప్రాణాయామో మహేశ్వర ।।

జ్యోతిర్లింగేషు సర్వేషు భవాన్ విశ్వే శ్వరో మతః ।। ౪౯ ।।

ధర్మస్త్వం సర్వబంధూనామాశ్రమాణాం పరో భవాన్ ।।

మోక్షస్త్వం సర్వవర్గేషు రుద్రాణాం నీలలోహితః ।।2.5.2.౫౦।।

ఆదిత్యానాం వాసుదేవో హనూమాన్వానరేషు చ ।।

యజ్ఞానాం జపయజ్ఞోఽసి రామః శస్త్రభృతాం భవాన్ ।। ౫౧ ।।

గంధర్వాణాం చిత్రరథో వసూనాం పావకో ధ్రువమ్ ।।

మాసానామధిమాసస్త్వం వ్రతానాం త్వం చతుర్దశీ ।। ౫౨ ।।

ఐరావతో గజేంద్రాణాం సిద్ధానాం కపిలో మతః ।।

అనంతస్త్వం హి నాగానాం పితౄణామర్యమా భవాన్ ।। ౫3 ।।

కాలః కలయతాం చ త్వం దైత్యానాం బలిరేవ చ ।।

కిం బహూక్తేన దేవేశ సర్వం విష్టభ్య వై జగత్ ।।౫౪।।

ఏకాంశేన స్థితస్త్వం హి బహిఃస్థోఽన్విత ఏవ చ ।। ౫౫ ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇతి స్తుత్వా సురాస్సర్వే మహాదేవం వృషధ్వజమ్ ।।

స్తోత్రైర్నానావిధైర్దివ్యైః శూలినం పరమేశ్వరమ్ ।।౫౬।।

ప్రత్యూచుః ప్రస్తుతం దీనాస్స్వార్థం స్వార్థవిచక్షణాః ।।

వాసవాద్యా నతస్కధాః కృతాఞ్జలి పుటా మునే ।। ౫౭ ।।

దేవా ఊచుః ।।

పరాజితా మహాదేవ భ్రాతృభ్యాం సహితేన తు ।।

భగవంస్తారకోత్పన్నైః సర్వే దేవాస్సవాసవాః ।। ౫౮ ।।

త్రైలోక్యం స్వవశం నీతం తథా చ మునిసత్తమాః ।।

విధ్వస్తాస్సర్వసంసిద్ధాస్సర్వముత్పాదితం జగత్ ।। ౫౯ ।।

యజ్ఞభాగాన్సమగ్రాంస్తు స్వయం గృహ్ణాతి దారుణః ।।

ప్రవర్తితో హ్యధర్మస్తైర్ఋషీణాం చ నివారితః ।। 2.5.2.౬౦ ।।

అవధ్యాస్సర్వభూతానాం నియతం తారకాత్మజాః ।।

తదిచ్ఛయా ప్రకుర్వన్తి సర్వే కర్మాణి శంకర ।।౬౧।।

యావన్న క్షీయతే దైత్యైర్ఘోరైస్త్రిపురవాసిభిః ।।

తావద్విధీయతాం నీతిర్యయా సంరక్ష్యతే జగత్ ।।౬౨।।

।। సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తేషామిన్ద్రాదీనాం దివౌకసామ్ ।।

శివః సంభాషమాణానాం ప్రతివాక్యమువాచ సః ।।౬3।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పఞ్చమే యుద్ధఖండే దేవస్తుతిర్నామ ద్వితీయోఽధ్యాయః।।౨।।

2.5.3

శివ ఉవాచ ।।

అయం వై త్రిపురాధ్యక్షపుణ్యవాన్వర్తతేఽధునా ।।

యత్ర పుణ్యం ప్రవర్తేత న హంతవ్యో బుధైః క్వచిత్ ।।౧।।

జానామి దేవకష్టం చ విబుధాస్సకలం మహత్।।

దైత్యాస్తే ప్రబలా హంతుమశక్యాస్తు సురాసురైః ।।౨।।

పుణ్యవంతస్తు తే సర్వే సమయాస్తారకాత్మజాః।।

దుస్సాధ్యస్తు వధస్తేషాం సర్వేషాం పురవాసినామ్ ।।౩।।

మిత్రద్రోహం కథం జానన్కరోమి రణకర్కశః ।।

సుహృద్ద్రోహే మహత్పాపం పూర్వముక్తం స్వయంభువా ।। ౪ ।।

బ్రహ్మఘ్నే చ సురాపే చ స్తేయే భగ్నవ్రతే తథా ।।

నిష్కృతిర్విహితా సద్భిః కృతఘ్నే నాస్తి నిష్కృతిః ।। ౫ ।।

మమ భక్తాస్తు తే దైత్యా మయా వధ్యా కథం సురాః ।।

విచార్యతాం భవద్భిశ్చ ధర్మజ్ఞైరేవ ధర్మతః ।। ౬ ।।

తావత్తే నైవ హంతవ్యా యావద్భక్తికృతశ్చ మే ।।

తథాపి విష్ణవే దేవా నివేద్యం కారణం త్విదమ్ ।। ౭ ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇత్యేవం తద్వచః శ్రుత్వా దేవాశ్శక్రపురోగమాః ।।

న్యవేదయన్ ద్రుతం సర్వే బ్రహ్మణే ప్రథమం మునే ।। ౮ ।।

తతో విధిం పురస్కృత్య సర్వే దేవాస్సవాసవాః।।

వైకుంఠం ప్రయయుశ్శీఘ్రం సర్వే శోభాసమన్వితమ్।।౯।।

తత్ర గత్వా హరిం దృష్ట్వా ప్రణేముర్జాతసంభ్రమాః।।

తుష్టువుశ్చ మహాభక్త్యా కృతాంజలిపుటాస్సురాః ।।2.5.3.౧౦।।

స్వదుఃఖకారణం సర్వం పూర్వవత్తదనంతరమ్ ।।

న్యవేదయన్ద్రుతం తస్మై విష్ణవే ప్రభవిష్ణవే ।। ౧౧ ।।

దేవదుఃఖం తతః శ్రుత్వా దత్తం చ త్రిపురాలయే ।।

జ్ఞాత్వా వ్రతం చ తేషాం తద్విష్ణుర్వచనమబ్రవీత్ ।।౧౨।।

విష్ణురువాచ ।।

ఇదం సత్యం వచశ్చైవ యత్ర ధర్మస్సనాతనః ।।

తత్ర దుఃఖం న జాయేత సూర్యే దృష్టే యథా తమః ।।౧౩।।

।। సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇత్యేతద్వచనం శ్రుత్వా దేవా దుఃఖముపాగతాః ।।

పునరూచుస్తథా విష్ణుం పరిమ్లానముఖామ్బుజాః ।। ౧౪ ।।

దేవా ఊచుః ।।

కథం చైవ ప్రకర్త్తవ్యం కథం దుఃఖం నిరస్యతే।।

కథం భవేమ సుఖినః కథం స్థాస్యామహే వయమ్ ।। ౧౫ ।।

కథం ధర్మా భవిష్యంతి త్రిపురే జీవితే సతి ।।

దేవదుఃఖప్రదా నూనం సర్వే త్రిపురవాసినః ।। ౧౬ ।।

కిం వా తే త్రిపురస్యేహ వధశ్చైవ విధీయతామ్ ।।

నోచేదకాలికీ దేవసంహతిః క్రియతాం ధ్రువమ్ ।। ౧౭ ।। ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా తే తదా దేవా దుఃఖం కృత్వా పునః పునః ।।

స్థితిం నైవ గతిం తే వై చక్రుర్దేవవరాదిహ ।। ౧౮ ।।

తాన్వై తథావిధాన్దృష్ట్వా హీనాన్వినయసంయుతాన్ ।।

సోపి నారాయణః శ్రీమాంశ్చింతయేచ్చేతసా తథా।।౧౯।।

కిం కార్యం దేవకార్యేషు మయా దేవసహాయినా ।।

శివభక్తాస్తు తే దైత్యాస్తారకస్య సుతా ఇతి।।2.5.3.౨౦।।

ఇతి సంచిన్త్య తత్కాలే విష్ణునా ప్రభవిష్ణునా ।।

తతో యజ్ఞాస్స్మృతాస్తేన దేవకార్యార్థమక్షయాః ।। ౨౧ ।।

తద్విష్ణుస్మృతిమాత్రేణ యజ్ఞాస్తే తత్క్షణం ద్రుతమ్ ।।

ఆగతాస్తత్ర యత్రాస్తే శ్రీపతిః పురుషోత్తమః ।। ౨౨ ।।

తతో విష్ణుం యజ్ఞపతిం పురాణం పురుషం హరిమ్ ।।

ప్రణమ్య తుష్టువుస్తే వై కృతాంజలిపుటాస్తదా ।।౨౩।।

భగవానపి తాన్దృష్ట్వా యజ్ఞాన్ప్రాహ సనాతనమ్ ।।

సనాతనస్తదా సేంద్రాన్దేవానాలోక్య చాచ్యుతః ।। ౨౪ ।।

విష్ణురువాచ ।।

అనేనైవ సదా దేవా యజధ్వం పరమేశ్వరమ్ ।।

పురత్రయవినాశాయ జగత్త్రయవిభూతయే ।।౨౫।।

సనత్కుమార ఉవాచ।।

అచ్యుతస్య వచః శ్రుత్వా దేవదేవస్య ధీమతః ।।

ప్రేమ్ణా తే ప్రణతిం కృత్వా యజ్ఞేశం తేఽస్తువన్సురాః ।।౨౬।।

ఏవం స్తుత్వా తతో దేవా అజయన్యజ్ఞపూరుషమ్ ।।

యజ్ఞోక్తేన విధానేన సంపూర్ణవిధయో మునే ।। ౨౭ ।।

తతస్తస్మాద్యజ్ఞకుండాత్సముత్పేతుస్సహస్రశః ।।

భూతసంఘా మహాకాయాః శూలశక్తిగదాయుధాః ।।౨౮।।

దదృశుస్తే సురాస్తాన్ వై భూతసంఘాన్సహస్రశః ।।

శూల శక్తిగదాహస్తాన్దణ్డచాపశిలాయుధాన్।।౨౯।।

నానాప్రహరణోపేతాన్ నానావేషధరాంస్తథా।।

కాలాగ్నిరుద్రసదృశాన్కాలసూర్యోపమాంస్తదా।।2.5.3.30।।

దృష్ట్వా తానబ్రవీద్విష్ణుః ప్రణిపత్య పురఃస్థితాన్ ।।

భూతాన్యజ్ఞపతిః శ్రీమానుద్రాజ్ఞాప్రతిపాలకః ।। ३౧ ।।

విష్ణురువాచ ।।

భూతాః శృణుత మద్వాక్యం దేవకార్యార్థముద్యతాః ।।

గచ్ఛన్తు త్రిపురం సద్యస్సర్వే హి బలవత్తరాః ।। ३౨ ।।

గత్వా దగ్ధ్వా చ భిత్త్వా చ భఙ్క్త్వా దైత్యపురత్రయమ్ ।।

పునర్యథాగతా భూతాగంతుమర్హథ భూతయే ।।३३।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

తచ్ఛ్రుత్వా భగవద్వాక్యం తతో భూతగణాశ్చ తే ।।

ప్రణమ్య దేవదేవం తం యయుర్దైత్యపురత్రయమ్ ।।३४।।

గత్వా తత్రప్రవిశంతశ్చ త్రిపురాధిపతేజసి ।।

భస్మసాదభవన్సద్యశ్శలభా ఇవ పావకే ।।३౫।।

అవశిష్టాశ్చ యే కేచిత్పలాయనపరాయణాః ।।

నిస్సృత్యారం సమాయాతా హరేర్నికటమాకులాః ।।३౬।।

తాన్దృష్ట్వా స హరిః శ్రుత్వా తచ్చ వృత్తమశేషతః।।

చింతయామాస భగవాన్మనసా పురుషోత్తమః ।। ३౭ ।।

కిం కృత్యమధునా కార్యమితి సంతప్తమానసః ।।

సంతప్తానమరాన్సర్వానాజ్ఞాయ చ సవాసవాన్ ।। ३౮ ।।

కథం తేషాం చ దైత్యానాం బలాద్ధత్వా పురత్రయమ్ ।।
దేవకార్యం కరిష్యామీత్యాసీచ్చింతాసమాకులః ।।౩౯।।
నాశోఽభిచారతో నాస్తి ధర్మిష్ఠానాం న సంశయః ।।
ఇతి ప్రాహ స్వయం చేశః శ్రుత్యాచారప్రమాణకృత్ ।। 2.5.3.౪౦ ।।
దైత్యాశ్చ తే హి ధర్మిష్ఠాస్సర్వే త్రిపురవాసినః ।।
తస్మాదవధ్యతాం ప్రాప్తా నాన్యథా సురపుంగవాః ।।౪౧।।
కృత్వా తు సుమహత్పాపం రుద్రమభ్యర్చయంతి తే ।।
ముచ్యంతే పాతకైః సర్వైః పద్మపత్రమివాంభసా ।। ౪౨ ।।
రుద్రాభ్యర్చనతో దేవాః సర్వే కామా భవంతి హి ।।
నానోపభోగసంపత్తిర్వశ్యతాం యాతి వై భువి ।। ౪౩ ।।
తస్మాత్తద్భోగినో దైత్యా లింగార్చనపరాయణాః।।
అనేకవిధసంపత్తేర్మోక్షస్యాపి పరత్ర చ ।।౪౪।।
తతః కృత్వా ధర్మవిఘ్నం తేషామేవాత్మమాయయా ।।
దైత్యానాం దేవకార్యార్థం హరిష్యే త్రిపురం క్షణాత్ ।।౪౫।।
విచార్యేత్థం తతస్తేషాం భగవాన్పురుషోత్తమః ।।
కర్తుం వ్యవస్థితః పశ్చాద్ధర్మవిఘ్నం సురారిణామ్ ।।౪౬।।
యావచ్చ వేద ధర్మాస్తు యావద్వై శంకరార్చనమ్ ।।
యావచ్చ శుచికృత్యాది తావన్నాశో భవేన్న హి ।। ౪౭।।
తస్మాదేవం ప్రకర్తవ్యం వేదధర్మస్తతో వ్రజేత్ ।।
త్యక్తలింగార్చనా దైత్యా భవిష్యంతి న సంశయః ।। ౪౮ ।।
ఇతి నిశ్చిత్య వై విష్ణుర్విఘ్నార్థమకరోత్తదా ।।

తేషాం ధర్మస్య దైత్యానాముపాయం శ్రుతి ఖణ్డనమ్ ।। ౪౯ ।।

తద్రైవోవాచ దేవాన్స విష్ణుర్దేవసహాయకృత్ ।।

శివాజ్ఞయా శివేనైవాజ్ఞప్తస్త్రైలోక్యరక్షణే ।। 2.5.3.౫౦ ।।

।। విష్ణురువాచ ।।

హే దేవాస్సకలా యూయం గచ్ఛత స్వగృహాన్ధ్రువమ్ ।।

దేవకార్యం కరిష్యామి యథామతి న సంశయః ।।౫౧ ।।

తాన్సుద్రాద్విముఖాన్కానం కరిష్యామి సుయత్నతః ।।

స్వభక్తిరహితాఞ్జ్ఞాత్వా తాన్కరిష్యతి భస్మసాత్ ।। ౫౨ ।।

।। సనత్కుమార ఉవాచ ।।

తదాజ్ఞాం శిరసాధాయశ్వాసితాస్తేఽమరా మునే ।।

స్వస్వధామాని విశ్వస్తా యయుర్బ్రహ్మాపి మోదితాః ।। ౫3 ।।

తతశ్చైవాకరోద్విష్ణుర్దేవార్థం హితముత్తమమ్ ।।

తదేవ శ్రూయతాం సమ్యక్సర్వపాపప్రణాశనమ్ ।।౫౪।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పఞ్చమే యుద్ధఖణ్డే త్రిపురవధోపాఖ్యానే భూతత్రిపురధర్మవర్ణనం నామ తృతీయోఽధ్యాయః ।। 3 ।।

2.5.4

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

అసృజచ్చ మహాతేజాః పురుషం స్వాత్మసంభవమ్ ।।

ఏకం మాయామయం తేషాం ధర్మవిఘ్నార్థమచ్యుతః ।। ౧ ।।

ముండినం మ్లానవస్త్రం చ గుంఫిపాత్రసమన్వితమ్ ।।

దధానం పుంజికాం హస్తే చాలయంతం పదేపదే ।। ౨ ।।

వస్త్రయుక్తం తథా హస్తం క్షీయమాణం ముఖే సదా ।।

ధర్మేతి వ్యాహరంతం హి వాచా విక్లవయా మునిమ్ ।। ౩ ।।

స నమస్కృత్య విష్ణుం తం తత్పురస్స్థితోఽథ వై ।।

ఉవాచ వచనం తత్ర హరిం స ప్రాంజలిస్తదా ।। ౪ ।।

అరిహన్నచ్యుతం పూజ్యం కిం కరోమి తదాదిశ ।।

కాని నామాని మే దేవ స్థానం వాపి వద ప్రభో ।। ౫ ।।

ఇత్యేవం భగవాన్విష్ణుః శ్రుత్వా తస్య శుభం వచః ।।

ప్రసన్నమానసో భూత్వా వచనం చేదమబ్రవీత్ ।। ౬ ।।

।। విష్ణురువాచ ।।

యదర్థం నిర్మితోఽసి త్వం నిబోధ కథయామి తే ।।

మదంగజ మహాప్రాజ్ఞ మద్రూపస్త్వం న సంశయః ।।౭।।

మమాంగాచ్చ సముత్పన్నో మత్కార్యం కర్తుమర్హసి ।।

మదీయస్త్వం సదా పూజ్యో భవిష్యతి న సంశయః ।। ౮ ।।

అరిహన్నామ తే స్యాత్తు హ్యన్యాని న శుభాని చ ।।

స్థానం వక్ష్యామి తే పశ్చాచ్ఛృణు ప్రస్తుతమాదరాత్ ।। ౯ ।।

మాయిన్మాయామయం శాస్త్రం తత్షోడశసహస్రకమ్ ।।

శ్రౌతస్మార్తవిరుద్ధం చ వర్ణాశ్రమ వివర్జితమ్ ।। 2.5.4.౧౦ ।।

అపభ్రంశమయం శాస్త్రం కర్మవాదమయం తథా ।।

రచయేతి ప్రయత్నేన తద్విస్తారో భవిష్యతి ।। ౧౧ ।।

దదామి తవ నిర్మాణే సామర్థ్యం తద్భవిష్యతి ।।

మాయా చ వివిధా శీఘ్రం త్వదధీనా భవిష్యతి ।। ౧౨ ।।

తచ్ఛ్రుత్వా వచనం తస్య హరేశ్చ పరమాత్మనః ।।
నమస్కృత్య ప్రత్యువాచ స మాయీ తం జనార్దనమ్ ।। ౧౩ ।।
ముణ్డ్యువాచ ।।
యత్కర్తవ్యం మయా దేవ ద్రుతమాదిశ తత్ప్రభో ।।
త్వదాజ్ఞయాఖిలం కర్మ సఫలశ్చ భవిష్యతి ।। ౧౪।।
సనత్కుమార ఉవాచ ।।
ఇత్యుక్త్వా పాఠయామాస శాస్త్రం మాయామయం తథా ।।
ఇహైవ స్వర్గనరకప్రత్యయో నాన్యథా పునః ।।౧౫।।
తమువాచ పునర్విష్ణుః స్మృత్వా శివపదాంబుజమ్।।
మోహనీయా ఇమే దైత్యాః సర్వే త్రిపు రవాసినః ।।౧౬।।
కార్యాస్తే దీక్షితా నూనం పాఠనీయాః ప్రయత్నతః ।।
మదాజ్ఞయా న దోషస్తే భవిష్యతి మహామతే ।। ౧౭ ।।
ధర్మాస్తత్ర ప్రకాశన్తే శ్రౌతస్మార్తా న సంశయః ।।
అనయా విద్యయా సర్వే స్ఫోటనీయా ధ్రువం యతే ।। ౧౮ ।।
గంతుమర్హసి నాశార్థం ముణ్డింస్త్రిపురవాసినామ్ ।।
తమోధర్మం సంప్రకాశ్య నాశయస్వ పురత్రయమ్ ।। ౧౯ ।।
తతశ్చైవ పునర్గత్వా మరుస్థల్యాం త్వయా విభో ।।
స్థాతవ్యం చ స్వధర్మేణ కలిర్యావత్సమా వ్రజేత్ ।। 2.5.4.౨౦ ।।
ప్రవృత్తే తు యుగే తస్మిన్స్వీయో ధర్మః ప్రకాశ్యతామ్ ।।
శిష్యైశ్చ ప్రతిశిష్యైశ్చ వర్తనీయస్త్వయా పునః ।। ౨౧ ।।
మదాజ్ఞయా భవద్ధర్మో విస్తారం యాస్యతి ధ్రువమ్ ।।

మదనుజ్ఞాపరో నిత్యం గతిం ప్రాప్స్యసి మామకీమ్ ।। ౨౨ ।।

ఏవమాజ్ఞా తదా దత్తా విష్ణునా ప్రభవిష్ణునా ।।

శాసనాద్దేవదేవస్య హృదా త్వంతర్దధే హరిః ।।౨౩।।

తతస్స ముండీ పరిపాలయన్హరేరాజ్ఞాం తథా నిర్మితవాంశ్చ శిష్యాన్ ।।

యథాస్వరూపం చతురస్తదానీం మాయామయం శాస్త్రమపాఠయత్స్వయమ్ ।। ౨౪ ।।

యథా స్వయం తథా తే చ చత్వారో ముండినః శుభాః ।।

నమస్కృత్య స్థితాస్తత్ర హరయే పరమాత్మనే ।। ౨౫ ।।

హరిశ్చాపి మునేస్తత్ర చతురస్తాంస్తదా స్వయమ్ ।।

ఉవాచ పరమప్రీతశ్శివాజ్ఞాపరిపాలకః ।। ౨౬ ।।

యథా గురుస్తథా యూయం భవిష్యథ మదాజ్ఞయా ।।

ధన్యాః స్థ సద్గతిమిహ సంప్రాప్స్యథ న సంశయః।।౨౭।।

చత్వారో ముండినస్తేఽథ ధర్మం పాషండమాశ్రితాః ।।

హస్తే పాత్రం దధానాశ్చ తుండవస్త్రస్య ధారకాః ।।౨౮।।

మలినాన్యేవ వాసాంసి ధారయంతో హ్యభాషిణః ।।

ధర్మో లాభః పరం తత్త్వం వదంతస్త్వతిహర్షతః ।।౨౯।।

మార్జనీం ధ్రియమాణాశ్చ వస్త్రఖండవినిర్మితామ్ ।।

శనైః శనైశ్చలన్తో హి జీవహింసాభయాద్ధ్రువమ్ ।। 2.5.4.30 ।।

తే సర్వే చ తదా దేవం భగవంతం ముదాన్వితాః ।।

నమస్కృత్య పునస్తత్ర మునే తస్థుస్తదగ్రతః ।। ౩౧ ।।

హరిణా చ తదా హస్తే ధృత్వా చ గురవేర్పితాః ।।

అభ్యధాయి చ సుప్రీత్యా తన్నామాపి విశేషతః ।। ౩౨ ।।

యథా త్వం చ తథైవైతే మదీయా వై న సంశయః ।।

ఆదిరూపం చ తన్నామ పూజ్యత్వాత్పూజ్య ఉచ్యతే ।। ౩౩ ।।

ఋషిర్యతిస్తథా కీర్యఉపాధ్యాయ ఇతి స్వయమ్ ।।

ఇమాన్యపి తు నామాని ప్రసిద్ధాని భవంతు వః ।। ౩౪ ।।

మమాపి చ భవద్భిశ్చ నామ గ్రాహ్యం శుభం పునః ।।

అరిహన్నితి తన్నామధ్యేయం పాపప్రణాశనమ్ ।। ౩౫ ।।

భవద్భిశ్చైవ కర్తవ్యం కార్యం లోకసుఖావహమ్ ।।

లోకానుకూలం చరతాం భవిష్యత్యుత్తమా గతిః ।। ౩౬ ।।

।। సనత్కుమార ఉవాచ ।।

తతః ప్రణమ్య తం మాయీ శిష్యయుక్తస్స్వయం తదా ।।

జగామ త్రిపురం సద్యః శివేచ్ఛాకారిణం మునా ।। ౩౭ ।।

ప్రవిశ్య తత్పురం తూర్ణం విష్ణునా నోదితో వశీ ।।

మహామాయావినా తేన ఋషిర్మాయాం తదాకరోత్ ।।౩౮।।

నగరోపవనే కృత్వా శిష్యైర్యుక్తః స్థితితదా ।।

మాయాం ప్రవర్తయామాస మాయినామపి మోహినీమ్ ।।౩౯।।

శివార్చనప్రభావేణ తన్మాయా సహసా మునే।।

త్రిపురే న చచాలాశు నిర్విణ్ణోభూత్తదా యతిః ।। 2.5.4.౪౦ ।।

అథ విష్ణుం స సస్మార తుష్టావ చ హృదా బహు ।।

నష్టోత్సాహో విచేతస్కో హృదయేన విదూయతా ।। ౪౧ ।।

తతస్స్మృతస్త్వరితం విష్ణుస్సస్మార శంకరం హృది ।।

ప్రాప్యాజ్ఞాం మనసా తస్య స్మృతవాన్నారదం ద్రుతమ్ ।। ।।౪౨ ।।

స్మృతమాత్రేణ విష్ణోశ్చ నారదస్సముపస్థితః ॥

నత్వా స్తుత్వా పురస్తస్య స్థితోభూత్సాంజలిస్తదా ॥౪౩॥

అథ తం నారదం ప్రాహ విష్ణుర్మునిమతాం వరః ॥

లోకోపకారనిరతో దేవకార్యకరస్సదా ॥౪౪॥

శివాజ్ఞయోచ్యతే తాత గచ్ఛ త్వం త్రిపురం ద్రుతమ్ ॥

ఋషిస్తత్ర గతః శిష్యై ర్మోహార్థం తత్పువాసినామ్ ॥ ౪౫ ॥

॥ సనత్కుమార ఉవాచ ॥

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తస్య నారదో మునిసత్తమః ॥

గతస్తత్ర ద్రుతం యత్ర స ఋషిర్మాయినాం వరః॥౪౬॥

నారదోఽపి తథా మాయీ నియోగాన్మాయినః ప్రభోః॥

ప్రవిశ్య తత్పురం తేన మాయినా సహ దీక్షితః ॥ ౪౭ ॥

తతశ్చ నారదో గత్వా త్రిపురాధీశసన్నిధౌ ॥

క్షేమప్రశ్నాదికం కృత్వా రాజ్ఞే సర్వం న్యవేదయత్ ॥ ౪౮ ॥

నారద ఉవాచ ॥ కశ్చిత్సమాగతశ్చాత్ర యతిర్ధర్మపరాయణః ॥

సర్వవిద్యాప్రకృష్టో హి వేదవిద్యాపరాన్వితః ॥ ౪౯ ॥

దృష్ట్వా చ బహవో ధర్మా నైతేన సదృశాః పునః॥

వయం సుదీక్షితాశ్చాత్ర దృష్ట్వా ధర్మం సనాతనమ్ ॥ 2.5.4.౫౦ ॥

తవేచ్ఛా యది వర్తేత తద్ధర్మే దైత్యసత్తమ ॥

తద్ధర్మస్య మహారాజ గ్రాహ్యా దీక్షా త్వయా పునః ॥ ౫౧ ॥

సనత్కుమార ఉవాచ ॥

తదీయం స వచః శ్రుత్వా మహదర్థసుగర్భితమ్ ॥

విస్మృతో హృది దైత్యేశో జగౌ తత్ర విమోహితః ।। ౫౨ ।।

నారదో దీక్షితో యస్మాద్వయం దీక్షామవాప్నుమః ।।

ఇత్యేవం చ విదిత్వా వై జగామ స్వయమేవ హ ।। ౫౩ ।।

తద్రూపం చ తదా దృష్ట్వా మోహితో మాయయా తథా ।।

ఉవాచ వచనం తస్మై నమస్కృత్య మహాత్మనే ।। ౫౪ ।।

త్రిపురాధిప ఉవాచ ।।

దీక్షా దేయా త్వయా మహ్యం నిర్మలాశయ భో ఋషే ।।

అహం శిష్యో భవిష్యామి సత్యం సత్యం న సంశయః ।। ౫౫ ।।

ఇత్యేవం తు వచః శ్రుత్వా దైత్యరాజస్య నిర్మలమ్ ।।

ప్రత్యువాచ సుయత్నేన ఋషిస్స చ సనాతనః ।। ౫౬ ।।

మదీయా కరణీయా స్యాద్యద్యాజ్ఞా దైత్యసత్తమ ।।

తదా దేయా మయా దీక్షా నాన్యథా కోటియత్నతః ।। ౫౭ ।।

ఇత్యేవం తు వచః శ్రుత్వా రాజా మాయామయోఽభవత్ ।।

ఉవాచ వచనం శీఘ్రం యతిం తం హి కృతాంజలిః ।। ౫౮ ।।

దైత్య ఉవాచ ।।

యథాజ్ఞాం దాస్యసి త్వం చ తత్తథైవ న చాన్యథా ।।

త్వదాజ్ఞాం నోల్లంఘయిష్యే సత్యం సత్యం న సంశయః ।।౫౯।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తస్య త్రిపురాధీశితుస్తదా ।।

దూరీకృత్య ముఖాద్వస్త్రముఖాచ ఋషిసత్తమః ।। 2.5.4.౬౦ ।।

దీక్షాం గృహ్ణీష్వ దైత్యేన్ద్ర సర్వధర్మోత్తమోత్తమామ్ ।।

దదౌ దీక్షావిధానేన ప్రాప్స్యసి త్వం కృతార్థతామ్ ।। ౬౧ ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా స తు మాయావీ దైత్యరాజాయ సత్వరమ్ ।।

దదౌ దీక్షాం స్వధర్మోక్తాం తస్మై విధివిధానతః ।।౬౨।।

దైత్యరాజే దీక్షితే చ తస్మిన్ససహజే మునే ।।

సర్వే చ దీక్షితా జాతాస్తత్ర త్రిపురవాసినః ।। ౬౩ ।।

మునేః శిష్యైః ప్రశిష్యైశ్చ వ్యాప్తమాసీద్ద్రుతం తదా ।।

మహామాయావినస్తత్తు త్రిపురం సకలం మునే ।। ౬౪ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పఞ్చమే యుద్ధఖణ్డే సనత్కుమారపారాశర్య సంవాదే త్రిపురదీక్షావిధానం నామ చతుర్థోఽధ్యాయః ।।౪।।

2.5.5

వ్యాస ఉవాచ ।।

దైత్యరాజే దీక్షితే చ మాయినా తేన మోహితే ।।

కిమువాచ తదా మాయీ కిం చకార స దైత్యపః ।। ౧ ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

దీక్షాం దత్త్వా యతిస్తస్మా అరిహన్నారదాదిభిః।।

శిష్యైస్సేవితపాదాబ్జో దైత్యరాజానమబ్రవీత్ ।। ౨ ।।

అరిహన్నువాచ ।।

శృణు దైత్యపతే వాక్యం మమ సజ్ఞ్ఞానగర్భితమ్ ।।

వేదాన్తసారసర్వస్వం రహస్యం పరమోత్తమమ్ ।।3।।

అనాదిసిద్ధస్సంసారః కర్తృకర్మవివర్జితః ।।

స్వయం ప్రాదుర్భవత్యేవ స్వయమేవ విలీయతే ।। ౪ ।।

బ్రహ్మాదిస్తంబపర్యన్తం యావద్దేహనిబంధనమ్ ।।

ఆత్మైవైకేశ్వరస్తత్ర న ద్వితీయస్తదీశితా।। ౫ ।।

యద్బ్రహ్మవిష్ణురుద్రాఖ్యాస్తదాఖ్యా దేహినామిమాః ।।
ఆఖ్యాయథాస్మదాదీనామరిహన్నాదిరుచ్యతే ।। ౬ ।।

దేహో యథాస్మదాదీనాం స్వకాలేన విలీయతే ।।

బ్రహ్మాది మశకాంతానాం స్వకాలాల్లీయతే తథా ।। ౭ ।।

విచార్యమాణే దేహేఽస్మిన్న కించిదధికం క్వచిత్ ।।

ఆహారో మైథునం నిద్రా భయం సర్వత్ర యత్సమమ్ ।। ౮ ।।

నిరాహారపరీమాణం ప్రాప్య సర్వో హి దేహభృత్ ।।

సదృశీమేవ సంతృప్తిం ప్రాప్నుయాన్నాధికేతరామ్।।౯।।

యథా వితృషితాః స్యామ పీత్వా పేయం ముదా వయమ్ ।।

తృషితాస్తు తథాన్యేపి న విశేషోఽల్పకోధికః ।। 2.5.5.౧౦।।

సంతు నార్యః సహస్రాణి రూపలావణ్యభూమయః ।।

పరం నిధువనే కాలే హ్యేకైవేహోపయుజ్యతే ।। ౧౧ ।।

అశ్వాః పరశ్శతాస్సంతు సంత్వేనేకైప్యనేకధా।।

అధిరోహే తథాప్యేకో న ద్వితీయస్తథాత్మనః ।। ౧౨।।

పర్యంకశాయినాం స్వాపే సుఖం యదుపజాయతే।।

తదేవ సౌఖ్యం నిద్రాభిర్భూతభూశాయినామపి ।। ౧౩।।

యథైవ మరణాద్భీతిరస్మదాదివపుష్మతామ్ ।।

బ్రహ్మాదికీటకాంతానాం తథా మరణతో భయమ్।।౧౪।।

సర్వే తనుభృతస్తుల్యా యది బుద్ధ్యా విచార్యతే ।।

ఇదం నిశ్చిత్య కేనాపి నో హింస్యః కోఽపి కుత్రచిత్ ।। ౧౫।।

ధర్మో జీవదయాతుల్యో న క్వాపి జగతీతలే ।।

తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన కార్యా జీవదయా నృభిః ।।౧౬।।

ఏకస్మిన్రక్షితే జీవే త్రైలోక్యం రక్షితం భవేత్ ।।

ఘాతితే ఘాతితం తద్వత్తస్మాద్రక్షేన్న ఘాతయేత్ ।।౧౭।।

అహింసా పరమో ధర్మః పాపమాత్మప్రపీడనమ్ ।।

అపరాధీనతా ముక్తిస్స్వర్గోఽభిలషితాశనమ్ ।।౧౮।।

పూర్వసూరిభిరిత్యుక్తం సత్ప్రమాణతయా ధ్రువమ్ ।।

తస్మాన్న హింసా కర్తవ్యా నరైర్నరకభీరుభిః ।। ౧౯ ।।

న హింసాసదృశం పాపం త్రైలోక్యే సచరాచరే ।।

హింసకో నరకం గచ్ఛేత్స్వర్గం గచ్ఛేదహింసకః ।। 2.5.5.౨౦ ।।

సంతి దానాన్యనేకాని కిం తైస్తుచ్ఛఫలప్రదైః ।।

అభీతిసదృశం దానం పరమేకమపీహ న ।। ౨౧ ।।

ఇహ చత్వారి దానాని ప్రోక్తాని పరమర్షిభిః ।।

విచార్య నానాశాస్త్రాణి శర్మణేఽత్ర పరత్ర చ ।। ౨౨ ।।

భీతేభ్యశ్చాభయం దేయం వ్యాధితేభ్యస్తథౌషధమ్ ।।

దేయా విద్యార్థినాం విద్యా దేయమన్నం క్షుధాతురే ।।౨3।।

యాని యానీహ దానాని బహుమున్యుదితాని చ ।।

జీవాభయప్రదానస్య కలాం నార్హంతి షోడశీమ్ ।। ౨౪ ।।

అవిచింత్య ప్రభావం హి మణిమంత్రౌషధం బలమ్ ।।

తదభ్యస్యం ప్రయత్నేన నామార్థోపార్జనాయ వై ॥ ౨౯ ॥

అర్థానుపార్జ్య బహుశో ద్వాదశాయతనాని వై ॥

పరితః పరిపూజ్యాని కిమన్యైరిహ పూజితైః ॥ ౨౬ ॥

పంచకర్మేన్ద్రియగ్రామాః పంచ బుద్ధీంద్రియాణి చ ॥

మనో బుద్ధిరిహ ప్రోక్తం ద్వాదశాయతనం శుభమ్ ॥ ౨౭ ॥

ఇహైవ స్వర్గనరకౌ ప్రాణినాం నాన్యతః క్వచిత్ ॥

సుఖం స్వర్గః సమాఖ్యాతా దుఃఖం నరకమేవ హి ॥ ౨౮ ॥

సుఖేషు భుజ్యమానేషు యత్స్యాద్దేహవిసర్జనమ్ ॥

అయమేవ పరో మోక్షో విజ్ఞేయస్తత్త్వచింతకైః ॥౨౯॥

వాసనాసహితే క్లేశసముచ్చేదే సతి ధ్రువమ్ ॥

అజ్ఞానో పరమో మోక్షో విజ్ఞేయస్తత్త్వచింతకైః ॥ 2.5.5.30 ॥

ప్రామాణికీ శ్రుతిరియం ప్రోచ్యతే వేదవాదిభిః ॥

న హింస్యాత్సర్వభూతాని నాన్యా హింసా ప్రవర్తికా ॥ 3౧ ॥

అగ్నిష్టోమీయమితి యా భ్రామికా సాఽసతామిహ ॥

న సా ప్రమాణం జ్ఞాతౄణాం పశ్వాలంభనకారికా ॥ 3౨ ।

వృక్షాంశ్ఛిత్వా పశూన్హత్వా కృత్వా రుధిరకర్దమమ్ ॥

దగ్ధ్వా వహ్నౌ తిలాజ్యాది చిత్రం స్వర్గోఽభిలష్యతే ॥ 33 ॥

ఇత్యేవం స్వమతం ప్రోచ్య యతిస్త్రిపురనాయకమ్ ॥

శ్రావయిత్వాఖిలాన్ పౌరానువాచ పునరాదరాత్ ॥3౪॥

దృష్టార్థప్రత్యయకరాన్దేహసౌఖ్యైకసాధకాన్ ॥

బౌద్ధాగమ వినిర్దిష్టాన్ధర్మాన్వేదపరాంస్తతః ॥3౫॥

ఆనందం బ్రహ్మణో రూపం శ్రుత్యైవం యన్నిగద్యతే ।।
తత్తథైవ హ మంతవ్యం మిథ్యా నానాత్వకల్పనా ।।౩౬।।
యావత్స్వస్థమిదం వర్ష్మ యావన్నేంద్రియవిక్లవః ।।
యావజ్జరా చ దూరేఽస్తి తావత్సౌఖ్యం ప్రసాధయేత్ ।।౩౭।।
అస్వాస్థ్యేంద్రియవైకల్యే వార్ద్ధకే తు కుతస్సుఖమ్ ।।
శరీరమపి దాతవ్యమర్థిభ్యోఽతస్సుఖేప్సుభిః ।। ౩౮ ।।
యాచమానమనోవృత్తిప్రీణనే యస్య నో జనిః ।।
తేన భూర్భారవత్యేషా సముద్రాగద్రుమైర్న హి ।। ౩౯ ।।
సత్వరం గత్వరో దేహః సంచయాస్సపరిక్షయాః ।।
ఇతి విజ్ఞాయ విజ్ఞాతా దేహసౌఖ్యం ప్రసాధయేత్ ।। 2.5.5.౪౦ ।।
శ్వవాయ సకృమీణాం చ ప్రాతర్భోజ్యమిదం వపుః ।।
భస్మాంతం తచ్ఛరీరం చ వేదే సత్యం ప్రపఠ్యతే ।। ౪౧ ।।
ముధా జాతివికల్పోయం లోకేషు పరికల్ప్యతే ।।
మానుష్యే సతి సామాన్యే కోఽధర్మః కోఽథ చోత్తమః ।। ౪౨ ।।
బ్రహ్మాదిసృష్టిరేషేతి ప్రోచ్యతే వృద్ధపూరుషైః ।।
తస్య జాతౌ సుతౌ దక్షమరీచీ చేతి విశ్రుతౌ ।। ౪౩ ।।
మారీచేన కశ్యపేన దక్షకన్యాస్సులోచనాః ।।
ధర్మేణ కిల మార్గేణ పరిణీతాస్త్రయోదశ ।। ౪౪ ।।
అపీదానీంతనైర్మర్త్యైరల్పబుద్ధిపరాక్రమైః ।।
అపి గమ్యస్త్వగమ్యోఽయం విచారః క్రియతే ముధా ।। ౪౫ ।।
ముఖబాహూరుసఞ్జాతం చాతుర్వర్ణ్య సహోదితమ్ ।।

కల్పనేయం కృతా పూర్వైర్న ఘటేత విచారతః ।। ४६ ।।

ఏకస్యాం చ తనౌ జాతా ఏకస్మాద్యది వా క్వచిత్ ।।

చత్వారస్తనయాస్తత్కిం భిన్నవర్ణత్వమాప్నుయుః ।। ४२ ।।

వర్ణావర్ణవిభాగోఽయం తస్మాన్న ప్రతిభాసతే ।।

అతో భేదో న మంతవ్యో మానుష్యే కేనచిత్క్వచిత్ ।। ४८ ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇత్థమాభాష్య దైత్యేశం పౌరాంశ్చ స యతిర్మునే ।।

సశిష్యో వేదధర్మాశ్చ నాశయామాస చాదరాత్ ।। ४९ ।।

స్త్రీధర్మం ఖండయామాస పాతివ్రత్యపరం మహత్ ।।

జితేంద్రియత్వం సర్వేషాం పురుషాణాం తథైవ సః ।। 2.5.5.५० ।।

దేవధర్మాన్విశేషేణ శ్రాద్ధధర్మాంస్తథైవ చ ।।

మఖధర్మాన్వ్రతాదీంశ్చ తీర్థశ్రాద్ధం విశేషతః ।। ५१ ।।

శివపూజాం విశేషేణ లింగారాధనపూర్వికామ్ ।।

విష్ణుసూర్యగణేశాదిపూజనం విధిపూర్వకమ్ ।। ५२ ।।

స్నానదానాదికం సర్వం పర్వకాలం విశేషతః ।।

ఖండయామాస స యతిర్మాయీ మాయావినాం వరః ।। ५3 ।।

కిం బహూక్తేన విప్రేంద్ర త్రిపురే తేన మాయినా ।।

వేదధర్మాశ్చ యే కేచిత్తే సర్వే దూరతః కృతాః ।। ५४ ।।

పతిధర్మాశ్రయాః సర్వా మోహితాస్త్రిపురాంగనాః ।।

భర్తృశుశ్రూషణవతీం విజహుర్మతిముత్తమామ్ ।। ५५ ।।

అభ్యస్యాకర్షణీం విద్యాం వశీకృత్యమయీమపి ।।

పురుషాస్స్ఫలీచక్రుః పరదారేషు మోహితాః ।। ౫౬ ।।

అంతఃపురచరా నార్యస్తథా రాజకుమారకాః ।।

పౌరాః పురాంగనాశ్చాపి సర్వే త్రైశ్చ విమోహితాః ।।౫౭ ।।

ఏవం పౌరేషు సర్వేషు నిజధర్మేషు సర్వథా।।

పరాఙ్ముఖేషు జాతేషు ప్రోల్లలాస వృషేతరః ।। ౫౮ ।।

మాయా చ దేవదేవస్య విష్ణోస్తస్యాజ్ఞయా ప్రభో ।।

అలక్ష్మీశ్చ స్వయం తస్య నియోగాత్త్రిపురం గతా ।। ౫౯ ।।

యా లక్ష్మీస్తపసా తేషాం లబ్ధా దేవేశ్వరాదరాత్ ।।

బహిర్గతా పరిత్యజ్య నియోగాద్బ్రహ్మణః ప్రభోః ।। 2.5.5.౬౦ ।।

బుద్ధిమోహం తథాభూతం విష్ణో ర్మాయావినిర్మితమ్ ।।

తేషాం దత్త్వా క్షణాదేవ కృతార్థోఽభూత్స నారదః ।। ౬౧ ।।

నారదోపి తథారూపో యథా మాయీ తథైవ సః ।।

తథాపి వికృతో నాభూత్పరమేశాదనుగ్రహాత్ ।।౬౨।।

ఆసీత్కుంఠితసామర్థ్యో దైత్యరాజోఽపి భో మునే ।।

భ్రాతృభ్యాం సహితస్తత్ర మయేన చ శివేచ్ఛయా ।। ౬3 ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమే యుద్ధఖండే త్రిపురమోహనం నామ పఞ్చమోఽధ్యాయః ।। ౫ ।।

2.5.6

వ్యాస ఉవాచ ।।

తస్మిన్ దైత్యాధిపే పౌరే సభ్రాతరి విమోహితే ।।

సనత్కుమార కిం వాసీత్తదాచక్ష్వాఖిలం విభో ।। ౧ ।।

।। సనత్కుమార ఉవాచ ।।

త్రిపురే చ తథాభూతే దైత్యే త్యక్తశివార్చనే ।।

స్త్రీధర్మే నిఖిలే నష్టే దురాచారే వ్యవస్థితే ।। ౨ ।।

కృతార్థ ఇవ లక్ష్మీశో దేవైస్సార్ధముమాపతిమ్ ।।

నివేదితుం తచ్చరిత్రం కైలాసమగమద్ధరిః ।। ౩ ।।

తస్యోపకంఠం స్థిత్వాఽసౌ దేవైస్సహ రమాపతిః ।।

తతో భూరి స చ బ్రహ్మ పరమేణ సమాధినా ।। ౪ ।।

మనసా ప్రాప్య సర్వజ్ఞం బ్రహ్మణా స హరిస్తదా ।।

తుష్టావ వాగ్భిరిష్టాభిశ్శంకరం పురుషోత్తమః ।। ౫ ।।

।। విష్ణురువాచ।।

మహేశ్వరాయ దేవాయ నమస్తే పరమాత్మనే ।।

నారాయణాయ రుద్రాయ బ్రహ్మణే బ్రహ్మరూపిణే ।। ౬ ।।

ఏవం కృత్వా మహాదేవం దండవత్ప్రణిపత్య హ ।।

జజాప రుద్రమంత్రం చ దక్షిణామూర్తిసంభవమ్।। ౭ ।।

జలే స్థిత్వా సార్ధకోటిప్రమితం తన్మనాః ప్రభుః।।

సంస్మరన్ మనసా శంభుం స్వప్రభుం పరమేశ్వరమ్ ।। ౮ ।।

తావద్దేవాస్తదా సర్వే తన్మనస్కా మహేశ్వరమ్ ।।౯।।

దేవా ఊచుః ।।

నమస్సర్వాత్మనే తుభ్యం శంకరాయార్తిహారిణే ।।

రుద్రాయ నీలకంఠాయ చిద్రూపాయ ప్రచేతసే ।। 2.5.6.౧౦ ।।

గతిర్నస్సర్వదా త్వం హి సర్వాపద్వినివారకః ।।

త్వమేవ సర్వదాత్మాభిర్వంద్యో దేవారిసూదన ।। ౧౧ ।।

త్వమాదిస్త్వమనాదిశ్చ స్వానందశ్చాక్షయః ప్రభుః ।।

ప్రకృతేః పురుషస్యాపి సాక్షాత్స్రష్టా జగత్ప్రభుః ।।౧౨।।

త్వమేవ జగతాం కర్తా భర్తా హర్తా త్వమేవ హి।।

బ్రహ్మా విష్ణుర్హరో భూత్వా రజస్సత్త్వతమోగుణైః।।౧౩।।

తారకోసి జగత్యస్మిన్సర్వేషామధిపోఽవ్యయః।।

వరదో వాఙ్మయో వాచ్యో వాచ్యవాచకవర్జితః।।౧౪।।

యాచ్యో ముక్త్యర్థమీశానో యోగిభిర్యోగవిత్తమైః।।

హృత్పుండరీకవివరే యోగినాం త్వం హి సంస్థితః ।।౧౫।।

వదంతి వేదాస్త్వాం సంతః పరబ్రహ్మస్వరూపిణమ్ ।।

భవంతం తత్త్వమిత్యద్య తేజోరాశిం పరాత్పరమ్।।౧౬।।

పరమాత్మానమిత్యాహురరస్మిన్ జగతి యద్విభో।।

త్వమేవ శర్వ సర్వాత్మన్ త్రిలోకాధిపతే భవ।।౧౭।।

దృష్టం శ్రుతం స్తుతం సర్వం జ్ఞాయమానం జగద్గురో।।

అణోరల్పతరం ప్రాహుర్మహతోపి మహత్తరమ్ ।।౧౮।।

సర్వతః పాణిపాదాంతం సర్వతోక్షిశిరోముఖమ్ ।।

సర్వతశ్శ్రవణఘ్రాణం త్వాం నమామి చ సర్వతః ।౧౯।।

సర్వజ్ఞం సర్వతో వ్యాపిన్ సర్వేశ్వరమనావృతమ్।।

విశ్వరూపం విరూపాక్షం త్వాం నమామి చ సర్వతః।।2.5.6.౨౦।।

సర్వేశ్వరం భవాధ్యక్షం సత్యం శివమనుత్తమమ్।।

కోటి భాస్కరసంకాశం త్వాం నమామి చ సర్వతః।।౨౧।।

విశ్వదేవమనాద్యంతం షట్త్రింశత్కమనీశ్వరమ్॥

ప్రవర్తకం చ సర్వేషాం త్వాం నమామి చ సర్వతః॥౨౨॥

ప్రవర్తకం చ ప్రకృతేస్సర్వస్య ప్రపితామహమ్ ॥

సర్వవిగ్రహమీశం హి త్వాం నమామి చ సర్వతః ॥౨3॥

ఏవం వదంతి వరదం సర్వావాసం స్వయమ్భువమ్ ॥

శ్రుతయః శ్రుతిసారజ్ఞం శ్రుతిసారవిదశ్చ యే ॥ ౨౪ ॥

అదృశ్యమస్మాభిరనేకభూతం త్వయా కృతం యద్భవతాథ లోకే ॥

త్వామేవ దేవాసురభూసురాశ్చ అన్యే చ వై స్థావరజంగమాశ్చ ॥౨౫॥

పాహ్యనన్యగతీఞ్శంభో సురాన్నో దేవవల్లభ ॥

నష్టప్రాయాంస్త్రిపురతో వినిహత్యాసురాన్గణాత్ ॥౨౬॥

మాయయా మోహితాస్తేఽద్య భవతః పరమేశ్వర ॥

విష్ణునా ప్రోక్తయుక్త్యా త ఉజ్ఝితా ధర్మతః ప్రభో ॥౨౭॥

సంత్యక్తసర్వధర్మాంశ్చ బోద్ధాగమసమాశ్రితాః ॥

అస్మద్భాగ్యవశాజ్జాతా దైత్యాస్తే భక్తవత్సల ॥౨౮॥

సదా త్వం కార్యకర్తా హి దేవానాం శరణప్రద ॥

వయం తే శరణాపన్నా యథేచ్ఛసి తథా కురు ॥ ౨౯ ॥

సనత్కుమార ఉవాచ ॥

ఇతి స్తుత్వా మహేశానం దేవాస్తు పురతః స్థితాః ॥

కృతాంజలిపుటా దీనా ఆసన్ సంనతమూర్తయః ॥ ॥ 2.5.6.30 ॥

స్తుతశ్చైవం సురేంద్రాద్యైర్విష్ణోర్బ్రాహ్మేణ చేశ్వరః ॥

అగచ్ఛత్తత్ర సర్వేశో వృషమారుహ్య హర్షితః ॥ ౩౧ ॥

విష్ణుమాలింగ్య నందిశాదవరుహ్య ప్రసన్నధీః ।।

దదర్శ సుదృశా తత్ర నన్దీదత్తకరోఽఖిలాన్ ।।3౨।।

అథ దేవాన్ సమాలోక్య కృపాదృష్ట్యా హరిం హరః ।।

ప్రాహ గంభీరయా వాచా ప్రసన్నః పార్వతీపతిః ।।33।।

శివ ఉవాచ ।। ।।

జ్ఞాతం మయేదమధునా దేవకార్యం సురేశ్వర ।।

విష్ణోర్మాయాబలం చైవ నారదస్య చ ధీమతః ।।3౪।।।।

తేషామధర్మనిష్ఠానాం దైత్యానాం దేవసత్తమ ।।

పురత్రయవినాశం చ కరిష్యేఽహం న సంశయః ।।3౫।।

పరన్తు తే మహాదైత్యా మద్భక్తా దృఢమానసాః ।।

అథ వధ్యా మయైవ స్యుర్వ్యాజత్యక్తవృషోత్తమాః ।।3౬।।

విష్ణుర్ధన్యాత్వరో వాథ యత్త్యాజితవృషాః కృతాః ।।

దైత్యా మద్భక్తిరహితాస్సర్వే త్రిపురవాసినః ।। 3౭ ।।

ఇతి శంభోస్తు వచనం శ్రుత్వా సర్వే దివౌకసః ।।

విమనస్కా బభూవు స్తే హరిశ్చాపి మునీశ్వర ।। 3౮ ।।

దేవాన్ విష్ణుముదాసీనాన్ దృష్ట్వా చ భవకృద్విధిః ।।

కృతాంజలిపురశ్శంభుం బ్రహ్మ వచనమబ్రవీత్ ।। 3౯ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

న కించిద్విద్యతే పాపం యస్మాత్త్వం యోగవిత్తమః ।।

పరమేశః పరబ్రహ్మ సదా దేవర్షిరక్షకః ।। 2.5.6.౪౦ ।।

తవైవ శాసనాత్తే వై మోహితాః ప్రేరకో భవాన్ ।।

త్యక్తస్వధర్మత్వత్పూజాః పరవధ్యాస్తథాపి న ॥౪౧॥

అతస్త్వయా మహాదేవ సురర్షిప్రాణరక్షక ॥

సాధూనాం రక్షణార్థాయ హంతవ్యా మ్లేచ్ఛజాతయః ॥ ౪౨ ॥

రాజ్ఞస్తస్య న తత్పాపం విద్యతే ధర్మతస్తవ ॥

తస్మాద్రక్షేద్ద్విజాన్ సాధూన్కంటకాద్వై విశోధయేత్ ॥౪౩॥

ఏవమిచ్ఛేదిహాన్యత్ర రాజా చేద్రాజ్యమాత్మనః ॥

ప్రభుత్వం సర్వలోకానాం తస్మాద్రక్షస్వ మా చిరమ్ ॥౪౪॥

మునీంద్రేశాస్తథా యజ్ఞా వేదాశ్శాస్త్రాదయోఖిలాః॥

ప్రజాస్తే దేవదేవేశ హ్యయం విష్ణురపి ధ్రువమ్॥౪౫॥

దేవతా సార్వభౌమస్త్వం సమ్రాట్సర్వేశ్వరః ప్రభో ॥

పరివారస్త్వవైవైష హర్యాది సకలం జగత్ ॥ ౪౬ ॥

యువరాజో హరిస్తేజ బ్రహ్మాహం తే పురోహితః ॥

రాజకార్యకరః శక్రస్త్వదాజ్ఞాపరి పాలకః ॥ ౪౭ ॥

దేవా అన్యేపి సర్వేశ తవ శాసనయన్త్రితాః ॥

స్వస్వకార్యకరా నిత్యం సత్యం సత్యం న సంశయః ॥ ౪౮ ॥

సనత్కుమార ఉవాచ ॥

ఏతచ్ఛ్రుత్వా వచస్తస్య బ్రహ్మణః పరమేశ్వరః ॥

ప్రత్యువాచ ప్రసన్నాత్మా శంకరస్సురపో విధిమ్ ॥ ౪౯ ॥

శివ ఉవాచ ॥

హే బ్రహ్మన్ యద్యహం దేవరాజస్సమ్రాట్ ప్రకీర్తితః ॥

తత్రప్కారో న మే కశ్చిద్ధృష్టాయాం యమిహ ప్రభుః ॥ 2.5.6.౫౦ ॥

రథో నాస్తి మహాదివ్యస్తాదృక్ సారథినా సహ ။

ధనుర్బాణాదికం చాపి సంగ్రామే జయకారకమ్ ။ ౫౧ ။

యమాస్థాయ ధనుర్బాణాన్ గృహీత్వా యోజ్య వ మనః ။

నిహనిష్యామ్యహం దైత్యాన్ ప్రబలానపి సంగరే ။ ౫౨ ။

సనత్కుమార ఉవాచ ။

అద్య సబ్రహ్మకా దేవాస్సేన్ద్రోపేన్ద్రాః ప్రహర్షితాః ။

శ్రుత్వా ప్రభోస్తదా వాక్యం నత్వా ప్రోచుర్మహేశ్వరమ్ ။ ౫౩ ။

దేవా ఊచుః ။ వయం భవామ దేవేశ తత్రత్ప్రకారా మహేశ్వర ။

రథాదికా తవ స్వామిన్సంనద్ధాస్సంగరాయ హి ။౫౪။

ఇత్యుక్త్వా సంహతాస్సర్వే శివేచ్ఛామధిగమ్య హ ။

పృథగూచుః ప్రసన్నాస్తే కృతాఞ్జలిపుటాస్సురాః ။౫౫။

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పఞ్చమే యుద్ధఖణ్డే శివస్తుతివర్ణనం నామ షష్ఠోఽధ్యాయః ။౬။

2.5.7

సనత్కుమార ఉవాచ ။

ఏతచ్ఛ్రుత్వా తు సర్వేషాం దేవాదీనాం వచో హరః ။

అంగీచకార సుప్రీత్యా శరణ్యో భక్తవత్సలః။౧။

ఏతస్మిన్నంతరే దేవీ పుత్రాభ్యాం సంయుతా శివా။

ఆజగామ మునే తత్ర యత్ర దేవాన్వితో హరః ။౨။

అథాగతాం శివాం దృష్ట్వా సర్వే విష్ణ్వాదయో ద్రుతమ్။

ప్రణేమురతినమ్రాస్తే విస్మితా గతసంభ్రమాః ။౩။

ప్రోచుర్జయేతి సద్వాక్యం మునే సర్వే సులక్షణమ్ ।।

తూష్ణీమాసన్నజానంతస్తదాగమనకారణమ్ ।।౪।।

అథ సర్వైః స్తుతా దేవైర్దేవ్యద్భుతకుతూహలా ।।

ఉవాచ స్వామినం ప్రీత్యా నానాలీలావిశారదమ్ ।।౫।।

దేవ్యువాచ ।।

క్రీడమానం విభో పశ్య షణ్ముఖం రవిసంనిభమ్ ।।

పుత్రం పుత్రవతాం శ్రేష్ఠ భూషితం భూషణైర్వరైః ।।౬।।

ఇత్యేవం లోకమాత్రా చ వాగ్భిస్సంబోధితశ్శివః ।।

న యయౌ తృప్తిమీశానః పిబన్ స్కందాననామృతమ్ ।। ౭ ।।

న సస్మారాగతాన్దైత్యాన్నిజతేజోనిపీడితాన్ ।।

స్కందమాలింగ్య చాఘ్రాయ ముగోదాతి మహేశ్వరః ।।౮।।

జగదమ్బాథ తత్రైవ సంమంత్ర్య ప్రభుణా చ సా ।।

స్థిత్వా కిఞ్చిత్సముత్తస్థౌ నానాలీలావిశారదా ।।౯।।

తతస్సనందీ సహ షణ్ముఖేన తయా చ సార్ద్ధం గిరిరాజపుత్ర్యా ।।

వివేశ శమ్భుర్భవనం సులీలః సురైస్సమస్తైరభివంద్యమానః ।।2.5.7.౧౦।।

ద్వారస్య పార్శ్వతః తస్థుర్దేవదేవస్య ధీమతః ।।

తేఽథ దేవా మహావ్యగ్రా విమనస్కా మునేఽఖిలః ।। ౧౧ ।।

కిం కర్తవ్యం క్వ గంతవ్యం కః స్యాదస్మత్సుఖప్రదః ।।

కిం తు కింత్వితి సంజాతం హా హతాః స్మేతి వాదినమ్ ।। ౧౨ ।।

అన్యోన్యం ప్రేక్ష్య శక్రాద్యా బభూవుశ్చాతివిహ్వలాః ।।

ప్రోచుర్వికలవాక్యం తే ధిక్కుర్వన్తో నిజం విధిమ్ ।। ౧3 ।।

పాపా వయమిహేత్యన్యే హ్యభాగ్యాశ్చేతి చాపరే ।।

తే భాగ్యవంతో దైత్యేంద్రా ఇతి చాన్యేఽబ్రువన్ సురాః ।। ౧౪ ।।

తస్మిన్నేవాంతరే తేషాం శ్రుత్వా శబ్దాననేకశః ।।

కుంభోదరో మహాతేజా దండేనాతాడయత్సురాన్ ।। ౧౫ ।।

దుద్రువుస్తే భయావిష్టా దేవా హాహేతి వాదినః ।।

అపతన్మునయశ్చాన్యే విహ్వలత్వం బభూవ హ ।। ౧౬ ।।

ఇంద్రస్తు వికలోతీవ జానుభ్యామవనీం గతః ।।

అన్యే దేవర్షయోతీవ వికలాః పతితా భువి ।। ౧౭ ।।

సర్వే మిలిత్వా మునయస్సురాశ్చ సమమాకులాః ।।

సంగతా విధిహర్యోస్తు సమీపం మిశ్రచేతసోః ।। ౧౮ ।।

అహో విధిబలం చైతన్మునయః కశ్యపాదయః ।।

వదంతి స్మ తదా సర్వే హరి లోకభయాపదమ్ ।।౧౯।।

అభాగ్యాన్న సమాప్తం తు కార్యమిత్యపరే ద్విజాః ।।

కస్మాద్విఘ్నమిదం జాతమిత్యన్యే హ్యతి విస్మితాః ।। 2.5.7.౨౦ ।।

ఇత్యేవం వచనం శ్రుత్వా కశ్యపాద్యుదితం మునే ।।

ఆశ్వాసయన్మునీన్దేవాన్ హరిర్వాక్యముపాదదే ।। ౨౧ ।।

విష్ణురువాచ ।।

హే దేవా మునయస్సర్వే మద్వచః శృణుతాదరాత్ ।।

కిమర్థం దుఃఖమాపన్నా దుఖం తు త్యజతాఖిలమ్ ।। ౨౨ ।।

మహదారాధనం దేవా న సుసాధ్యం విచార్యతామ్ ।।

మహదారాధనే పూర్వం భవేద్దుఃఖమితి శ్రుతమ్ ।।

విజ్ఞాయ దృఢతాం దేవాః ప్రసన్నో భవతి ధ్రువమ్ ।। ౨౩ ।।

శివస్సర్వగణాయక్షస్సహసా పరమేశ్వరః ।।

విచార్యతాం హృదా సర్వైః కథం వశ్యో భవేదితి ।।౨౪।।

ప్రణవం పూర్వముచ్చార్య్య నమః పశ్చాదుదాహరేత్ ।।

శివాయేతి తతః పశ్చాచ్ఛుభద్వయమతః పరమ్ ।। ౨౫ ।।

కురుద్వయం తతః ప్రోక్తం శివాయ చ తతః పునః ।।

నమశ్చ ప్రణవశ్చైవ మంత్రమేవం సదా బుధాః ।। ౨౬ ।।

అవర్త్తధ్వం పునర్య్యయం యది శంభుకృతే తదా ।।

కోటిమేకం తథా జప్త్వా శివః కార్యం కరిష్యతి ।। ౨౭ ।।

ఇత్యుక్తే చ తదా తేన హరిణా ప్రభవిష్ణునా ।।

తథా దేవాః పునశ్చక్రుర్హరస్యారాధనం మునే ।। ౨౮ ।।

సంజజాప హరిశ్చాపి సవిధిశ్శివమానసః ।।

దేవానాం కార్యసిద్ధ్యర్థం మునీనాం చ విశేషతః ।।౨౯।।

ముహుః శివేతి భాషంతో దేవా ధైర్యసమన్వితాః ।।

కోటిసంఖ్యం తదా కృత్వా స్థితాస్తే మునిసత్తమ ।। 2.5.7.30 ।।

ఏతస్మిన్నంతరే సాక్షాచ్ఛివః ప్రాదురభూత్స్వయమ్ ।।

యథోక్తేన స్వరూపేణ వచనం చేదమబ్రవీత్ ।। ౩౧ ।।

శ్రీశివ ఉవాచ ।।

హే హరే హే విధే దేవా మునయశ్చ శుభవ్రతాః ।।

ప్రసన్నోఽస్మి వరం బ్రూత జయేనానేన చేప్సితమ్ ।। ౩౨ ।।

।। దేవా ఊచుః ।।

యది ప్రసన్నో దేవేశ జగదీశ్వర శంకర ।।

సురాన్ విజ్ఞాయ వికలాన్ హన్యంతాం త్రిపురాణి చ ।।33।।

రక్షాస్మాన్పరమేశాన దీనబంధో కృపాకర ।।

త్వయైవ రక్షితా దేవాస్సదాపద్భ్య ముహుర్ముహుః ।। ౩౪ ।।

।। సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్తం వచనం తేషాం శ్రుత్వా సహరివేధసామ్ ।।

విహస్యాంతస్తదా బ్రహ్మన్మహేశః పునరబ్రవీత్ ।। ౩౫ ।।

।। మహేశ ఉవాచ ।।

హే హరే హే విధే దేవా మునయశ్చాఖిలా వచః ।।

మదీయం శృణుతాదృత్య నష్టం మత్వా పురత్రయమ్ ।।౩౬।।

రథం చ సారథిం దివ్యం కార్ముకం శరముత్తమమ్ ।।

పూర్వమంగీకృతం సర్వముపపాదయతాచిరమ్ ।। ౩౭ ।।

హే విష్ణో హే విధే త్వం హి త్రిలోకాధిపతిర్ధ్రువమ్ ।।

సర్వసమ్రాట్ప్రకారం మే కర్తుమర్హసి యత్నతః ।। ౩౮ ।।

నష్టం పురత్రయం మత్వా దేవసాహాయ్యమిత్యుత ।।

కరిష్యథః ప్రయత్నేనాధికృతౌ సర్గపాలనే ।। ౩౯ ।।

అయం మంత్రో మహాపుణ్యో మత్ప్రీతిజనకశ్శుభః ।।

భుక్తిముక్తిప్రదస్సర్వకామదశ్శైవకావహ ।।2.5.7.౪౦।।

ధన్యో యశస్య ఆయుష్యః స్వర్గకామార్థినాం నృణామ్ ।।

అపవర్గో హ్యకామానాం ముక్తానాం భుక్తిముక్తిదః ।। ౪౧ ।।

య ఇమం కీర్తయేన్మంత్రం శుచిర్భూత్వా సదా నరః ।।

శృణుయాచ్ఛ్రావయేద్వాపి సర్వాన్కామానవాప్నుయాత్ ।। ౪౨ ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇతి శ్రుత్వా వచస్తస్య శివస్య పరమాత్మనః ।।

సర్వే దేవా ముదం ప్రాపుర్హరిర్బ్రహ్మాధికం తథా ।। ౪3 ।।

సర్వదేవమయం దివ్యం రథం పరమశోభనమ్।।

రచయామాస విశ్వార్థే విశ్వకర్మా తదాజ్ఞయా ।। ౪౪ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పఞ్చమే యుద్ధఖండే దేవస్తుతివర్ణనం నామ సప్తమోఽధ్యాయః ।। ౭ ।।

2.5.8

।। వ్యాస ఉవాచ ।।

సనత్కుమార సర్వజ్ఞ శైవప్రవర సన్మతే ।।

అద్భుతేయం కథా తాత శ్రావితా పరిమేశితుః ।।౧।।

ఇదానీం రథనిర్మాణం బ్రూహి దేవమయం పరమ్ ।।

శివార్థం యత్కృతం దివ్యం ధీమతా విశ్వకర్మణా ।। ౨ ।।

।। సూత ఉవాచ।।

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తస్య వ్యాసస్య స మునీశ్వరః ।।

సనత్కుమారః ప్రోవాచ స్మృత్వా శివపదాంబుజమ్ ।।3।।

।। సనత్కుమార ఉవాచ ।। ।।

శృణు వ్యాస మహాప్రాజ్ఞ రథాదేర్నిర్మితిం మునే ।।

యథామతి ప్రవక్ష్యేఽహం స్మృత్వా శివపదామ్బుజమ్ ।। ౪ ।।

అథ దేవస్య రుద్రస్య నిర్మితో విశ్వకర్మణా ।।

సర్వలోకమయో దివ్యో రథో యత్నేన సాదరమ్ ।। ౫ ।।

సర్వభూతమయశ్చైవ సౌవర్ణస్సర్వసంమతః ।।

రథాంగం దక్షిణం సూర్యస్తద్వామం సోమ ఏవ చ ।।౬।।

దక్షిణం ద్వాదశారం హి షోడశారం తథోత్తరమ్ ।।

అరేషు తేషు విప్రేన్ద్ర ఆదిత్యా ద్వాదశైవ తు ।।౭।।

శశినః షోడశారాస్తు కలా వామస్య సువ్రత ।।

ఋక్షాణి తు తథా తస్య వామస్యైవ విభూషణమ్ ౮ ।।

ఋతవో నేమయః షట్ చ తయోర్వై విప్రపుంగవ ।।

పుష్కరం చాంతరిక్షం వై రథనీడశ్చ మందరః ।। ౯ ।।

అస్తాద్రిరుద(దద్ర?)యాద్రిస్తు తావుభౌ కూబరౌ స్మృతౌ ।।

అధిష్ఠానం మహామేరురాశ్రయాః కేశరాచలాః ।। 2.5.8.౧౦ ।।

వేగస్సంవత్సరాస్తస్య అయనే చక్రసంగమౌ ।।

ముహూర్తా వంధురాస్తస్య శమ్యాశ్చైవ కలాః స్మృతాః ।। ౧౧ ।।

తస్య కాష్ఠాః స్మృతా ఘోణాశ్చాక్షదండాః క్షణాశ్చ వై ।।

నిమేషాశ్చానుకర్షశ్చ ఈషాశ్చానులవాః స్మృతాః ।। ౧౨ ।।

ద్యౌర్వరూథం రథస్యాస్య స్వర్గమోక్షావుభౌ ధ్వజౌ ।।

యుగాన్తకోటితౌ తస్య భ్రమకామదుఘౌ స్మృతౌ ।।౧3।।

ఈషాదండస్తథా వ్యక్తం వృద్ధిస్తస్యైవ నడ్వలః ।।

కోణాస్తస్యాప్యహంకారో భూతాని చ బలం స్మృతమ్ ।। ౧౪ ।।

ఇన్ద్రియాణి చ తస్యైవ భూషణాని సమంతతః ।।

శ్రద్ధా చ గతిరస్యైవ రథస్య మునిసత్తమ ।। ౧౫ ।।

తదానీం భూషణాన్యేవ షడంగాన్యుపభూషణమ్ ।।

పురాణన్యాయమీమాంసా ధర్మశాస్త్రాణి సువ్రతాః ।।౧౬।।

బలాశయా వరాశ్చైవ సర్వలక్షణసంయుతాః ।।

మంత్రా ఘం(ఘ?)టాః స్మృతాస్తేషాం వర్ణపాదాస్తదాశ్రమాః ।।౧౭।।

అథో బన్ధో హ్యనన్తస్తు సహస్రఫణభూషితః ।।

దిశః పాదా రథస్యాస్య తథా చోపదిశశ్చహ ।।౧౮।।

పుష్కరాద్యాః పతాకాశ్చ సౌవర్ణా రత్నభూషితాః ।।

సముద్రాస్తస్య చత్వారో రథకంబలినస్స్మృతాః ।।౧౯।।

గంగాద్యాస్సరిత శ్రేష్ఠాః సర్వాభరణభూషితాః ।।

చామరాసక్తహస్తాగ్రాస్సర్వాస్స్త్రీరూపశోభితాః ।।2.5.8.౨౦।।

తత్ర తత్ర కృతస్థానాః శోభయాంచక్రిరే రథమ్ ।।

ఆవహాద్యాస్తథా సప్త సోపానం హైమముత్తమమ్ ।। ౨౧ ।।
లోకాలోకాచలస్తస్యోపసోపానస్సమంతతః ।।

విషయశ్చ తథా బాహ్యో మానసాదిస్తు శోభనః ।। ౨౨ ।।

పాశాస్సమంతతస్తస్య సర్వే వర్షాచలాస్స్మృతాః ।।

తలాస్తస్య రథస్యాఽథ సర్వే తలనివాసినః ।। ౨౩ ।।

సారథిర్భగవాన్బ్రహ్మా దేవా రశ్మిధరాః స్మృతాః ।।

ప్రతోదో బ్రహ్మణస్తస్య ప్రణవో బ్రహ్మదైవతమ్ ।। ౨౪ ।।

అకారశ్చ మహచ్ఛత్రం మందరః పార్శ్వదండభాక్ ।।

శైలేన్ద్రః కార్ముకం తస్య జ్యా భుజంగాధిపస్స్వయమ్ ।। ౨౫ ।।

ఘంటా సరస్వతీ దేవీ ధనుషః శ్రుతిరూపిణీ ॥

ఇషుర్విష్ణుర్మహాతేజాస్త్వగ్నిశ్శల్యం ప్రకీర్తితమ్ ॥ ౨౬ ॥

హయాస్తస్య తథా ప్రోక్తాశ్చత్వారో నిగమా మునే ॥

జ్యోతీంషి భూషణం తేషామవశిష్టాన్యతః పరమ్ ॥౨౭॥

అనీకం విషసంభూతం వాయవో వాజకా స్మృతాః ॥

ఋషయో వ్యాసముఖ్యాశ్చ వాహవాహాస్తథాభవన్॥౨౮॥

స్వల్పాక్షరైస్సంబ్రవీమి కిం బహూక్త్యా మునీశ్వర ॥

బ్రహ్మాండే చైవ యత్కించిద్వస్తుతద్వై రథే స్మృతమ్ ॥ ౨౯ ॥

ఏవం సమ్యక్కృతస్తేన ధీమతా విశ్వకర్మణా ॥

సరథాదిప్రకారో హి బ్రహ్మవిష్ణ్వాజ్ఞయా శుభః ॥ 2.5.8.30 ॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పఞ్చమే యుద్ధఖణ్డే రథాదియుద్ధప్రకారవర్ణనం నామాష్టమోఽధ్యాయః ॥ ౮ ॥

2.5.9

సనత్కుమార ఉవాచ ॥

ఈదృగ్విధం మహాదివ్యం నానాశ్చర్యమయం రథమ్ ॥

సంనహ్య నిగమానశ్వాంస్తం బ్రహ్మ ప్రార్పయచ్ఛివమ్ ॥ ౧ ॥

శంభవేఽసౌ నివేద్యాధిరోపయామాస శూలినమ్ ॥

బహుశః ప్రార్థ్య దేవేశం విష్ణ్వాదిసురసమ్మతమ్ ॥ ౨ ॥

తతస్తస్మిన్రథే దివ్యే రథప్రాకారసంయుతే ॥

సర్వదేవమయః శంభురారురోహ మహాప్రభుః ॥ 3 ॥

ఋషిభిః స్తూయమానశ్చ దేవగంధర్వపన్నగైః ॥

విష్ణునా బ్రహ్మణా చాపి లోకపాలైర్బభూవ హ ।।౪।।

ఉపావృతశ్చాప్సరసాం గణైర్గీతవిశారదః ।।

శుశుభే వరదశ్శమ్భుస్స తం ప్రేక్ష్య చ సారథిమ్ ।। ౫ ।।

తస్మిన్నారోహతిరథం కల్పితం లోకసంభృతమ్ ।।

శిరోభిః పతితా భూమౌ తురగా వేదసంభవాః ।।౬।।

చచాల వసుధా చేలుస్సకలాశ్చ మహీధరాః ।।

చకంపే సహసా శేషోఽసోఢా తద్భారమాతురః ।౭।।

అథాధః స రథస్యాస్య భగవాన్ధరణీధరః ।।

వృషేన్ద్రరూపీ చోత్థాయ స్థాపయామాస వై క్షణమ్ ।। ౮ ।।

క్షణాంతరే వృషేన్ద్రోఽపి జానుభ్యామగమద్ధరామ్ ।।

రథారూఢమహేశస్య సుతేజస్సోఢుమక్షమః ।। ౯ ।।

అభీషుహస్తో భగవానుద్యమ్య చ హయాంస్తదా ।।

స్థాపయామాస దేవస్య పచనాద్వైరథం వరమ్।।2.5.9.౧౦।।

తతోఽసౌ నోదయామాస మనోమారుతరంహసః ।।

బ్రహ్మ హయాన్వేదమయాన్నద్ధాన్రథవరే స్థితః ।।౧౧।।

పురాణ్యుద్దిశ్య వై త్రీణి తేషాం ఖస్థాని తాని హి।।

అధిష్ఠితే మహేశే తు దానవానాం తరస్వినామ్।।౧౨।।

అథాహ భగవాన్రుద్రో దేవానాలోక్య శంకరః।।

పశూనామాధిపత్యం మే ధద్ధ్వం హన్మి తతోఽసురాన్।।౧3।।

పృథక్పశుత్వం దేవానాం తథాన్యేషాం సురోత్తమాః।।

కల్పయిత్వైవ వధ్యాస్తే నాన్యథా దైత్యసత్తమాః ।। ౧౪ ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇతి శ్రుత్వా వచస్తస్య దేవదేవస్య ధీమతః ।।

విషాదమగమన్సర్వే పశుత్వం ప్రతిశంకితాః ।। ౧౫ ।।

తేషాం భావమథ జ్ఞాత్వా దేవదేవోఽమ్బికాపతిః ।।

విహస్య కృపయా దేవాఞ్ఛంభుస్తానిదమబ్రవీత్ ।। ౧౬ ।।

శంభురువాచ ।।

మా వోఽస్తు పశుభావేఽపి పాతో విబుధసత్తమాః ।।

శ్రూయతాం పశుభావస్య విమోక్షః క్రియతాం చ సః ।। ౧౭ ।।

యో వై పాశుపతం దివ్యం చరిష్యతి స మోక్ష్యతి ।।

పశుత్వాదితి సత్యం వః ప్రతిజ్ఞాతం సమాహితాః ।। ౧౮ ।।

యే చాప్యన్యే కరిష్యంతి వ్రతం పాశుపతం మమ ।।

మోక్ష్యంతి తే న సందేహః పశుత్వాత్సురసత్తమాః ।। ౧౯ ।।

నైష్ఠికం ద్వాదశాబ్దం వా తదర్ధం వర్షకత్రయమ్ ।।

శుశ్రూషాం కారయేద్యస్తు స పశుత్వాద్విముచ్యతే ।। 2.5.9.౨౦ ।।

తస్మాత్పరమిదం దివ్యం చరిష్యథ సురోత్తమాః ।।

పశుత్వాన్మోక్ష్యథ తదా యూయమత్ర న సంశయః ।।౨౧।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తస్య మహేశస్య పరాత్మనః ।।

తథేతి చాబ్రువన్దేవా హరిబ్రహ్మాదయస్తథా ।। ౨౨ ।।

తస్మాద్వై పశవస్సర్వే దేవాసురవరాః ప్రభోః ।।

రుద్రః పశుపతిశ్చైవ పశుపాశవిమోచకః ।। ౨3 ।।

తదా పశుపతీత్యేతత్తస్య నామ మహేశితుః ।।

ప్రసిద్ధమభవద్వ్యాధ్వా సర్వలోకేషు శర్మదమ్ ।। ౨౪ ।।

ముదా జయేతి భాషంతస్సర్వే దేవర్షయస్తదా ।।

అముదంశ్చాతి దేవేశో బ్రహ్మా విష్ణుః పరేఽపి చ ।।౨౫।।

తస్మింశ్చ సమయే యచ్చ రూపం తస్య మహాత్మనః ।।

జాతం తద్వర్ణితుం శక్యం న హి వర్షశతైరపి ।।౨౬।।

ఏవం విధో మహేశానో మహేశాన్యఖిలేశ్వరః ।।

జగామ త్రిపురం హంతుం సర్వేషాం సుఖదాయకః ।। ౨౭ ।।

తం దేవదేవం త్రిపురం నిహంతుం తదాను సర్వే తు రవిప్రకాశాః ।।

గజైర్హయైస్సింహవరై రథైశ్చ వృషైర్యయుస్తేఽమరరాజముఖ్యాః।।౨౮।।

హలైశ్చ శాలైర్ముశలైర్భుశుణ్డైర్గిరీన్ద్రకల్పైర్గిరిసంనిభాశ్చ।।

నానాయుధైస్సంయుతబాహవస్తే తతో ను హృష్టాః ప్రయయుస్సురేశాః ।। ౨౯ ।।

నానాయుధాఢ్యాః పరమప్రకాశా మహోత్సవశ్శంభుజయం వదంతః ।।

యయుః పురస్తస్య మహేశ్వరస్య తదేన్ద్రపద్మోద్భవవిష్ణుముఖ్యాః।।2.5.9.30।।

జహృషుర్మునయస్సర్వే దండహస్తా జటాధరాః ।।

వవృషుః పుష్పవర్షాణి ఖేచరా సిద్ధచారణాః ।। ३౧ ।।

పుత్రత్రయం చ విప్రేన్ద్రా వ్రజన్సర్వే గణేశ్వరాః ।।

తేషాం సంఖ్యా చ కః కర్తుం సమర్థో వచ్మి కాంశ్చన ।। ३౨ ।।

గణేశ్వరైర్దేవగణైశ్చ భృఙ్గీ సమావృతస్సర్వగణేన్ద్రవర్యః ।।

జగామ యోగాంస్త్రిపురం నిహంతుం విమానమారుహ్య యథా మహేన్ద్రః ।।33।।।

కేశో విగతవాసశ్చ మహాకేశో మహాజ్వరః ।।

సోమవల్లీసవర్ణశ్చ సోమదస్సనకస్తథా ।। ३४ ।।

సోమధృక్ సూర్యవర్చాశ్చ సూర్యప్రేషణకస్తథా ।।

సూర్యాక్షస్సూరినామా చ సురస్సున్దర ఏవ చ।।३५।।

ప్రస్కందః కున్దరశ్చండః కంపనశ్చాతికంపనః ।।

ఇన్ద్రశ్చేన్ద్రజవశ్చైవ యంతా హిమకరస్తథా।।३६।।

శతాక్షశ్చైవ పంచాక్షః సహస్రాక్షో మహోదరః ।।

సతీజహుశ్శతాస్యశ్చ రంకః కర్పూరపూతనః ।।३७।।

ద్విశిఖస్త్రిశిఖశ్చైవ తథాహంకారకారకః।।

అజవక్త్రోఽష్టవక్త్రశ్చ హయవక్త్రోఽర్ద్ధవక్త్రకః ।।३८।।

ఇత్యాద్యా గణపా వీరా బహవోఽపరిమేయకాః ।।

ప్రయయుః పరివార్యేశం లక్ష్యలక్షణవర్జితాః।।३९।।

సమావృత్య మహాదేవం తదాపుస్తే పినాకినమ్ ।।

దగ్ధుం సమర్థా మనసా క్షణేన సచరాచరమ్ ।। 2.5.9.४० ।।

దగ్ధుం జగత్సర్వమిదం సమర్థాః కింత్వత్ర దగ్ధుం త్రిపురం పినాకీ ।।

రథేన కిం చాత్ర శరేణ తస్య గణైశ్చ కిం దేవగణైశ్చ శమ్భోః ।।४१।।

స ఏవ దగ్ధుం త్రిపురాణి తాని దేవద్విషాం వ్యాస పినాకపాణిః ।।

స్వయం గతస్తత్ర గణైశ్చ సార్ద్ధం నిజైస్సురాణామపి సోఽద్భుతోతిః ।।४२।।

కిం తత్ర కారణం చాన్యద్వచ్మి తే ఋషిసత్తమ ।।

లోకేషు ఖ్యాపనార్థం వై యశః పరమలాపహమ్ ।।४३।।

అన్యచ్చ కారణం హ్యేతద్దుష్టానాం ప్రత్యయాయ వై।।

సర్వేష్వపి చ దేవేషు యస్మాన్నాన్యో విశిష్యతే।।४४।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పఞ్చమే యుద్ధఖండే శివయాత్రావర్ణనం నామ నవమోఽధ్యాయః॥౯॥

2.5.10

సనత్కుమార ఉవాచ ॥

అథ శమ్భుర్మహాదేవో రథస్థస్సర్వసంయుతః ॥

త్రిపురం సకలం దగ్ధుముద్యతోఽభూత్సురద్విషామ్॥

శీర్షం స్థానకమాస్థాయ సంధాయ చ శరోత్తమమ్ ॥

సజ్జం తత్కార్ముకం కృత్వా ప్రత్యాలీఢం మహాద్భుతమ్ ॥౨॥

నివేశ్య దృఢముష్టౌ చ దృష్టిం దృష్టౌ నివేశ్య చ॥

అతిష్ఠన్నిశ్చలస్తత్ర శతం వర్షసహస్రకమ్ ॥౩॥

తతోఽఙ్గుష్ఠే గణాధ్యక్షస్స తు దైత్యనిశంస్థితః॥

న లక్ష్యం వివిశుస్తాని పురాణ్యస్య త్రిశూలినః ॥౪॥

తతోంతరిక్షాదశృణోద్ధనుర్బాణధరో హరః ॥

ముంజకేశో విరూపాక్షో వాచం పరమశోభనామ్ ॥౫॥

భో భో న యావద్భగవన్నర్చితోఽసౌ వినాయకః॥

పురాణి జగదీశేశ సాంప్రతం న హనిష్యతి ॥ ౬ ॥

ఏతచ్ఛ్రుత్వా తు వచనం గజవక్త్రమపూజయత్ ॥

భద్రకాలీం సమాహూయ తతోంధకనిషూదనః ॥ ౭ ॥

తస్మిన్ సంపూజితే హర్షాత్పరితుష్టే పురస్సరే ॥

వినాయకే తతో వ్యోమ్ని దదర్శ భగవాన్హరః ॥ ౮ ॥

పురాణి త్రీణి దైత్యానాం తారకాణాం మహాత్మనామ్ ॥

యథాతథం హి యుక్తాని కేచిదిత్థం వదంతి హ ।। ౯ ।।

పరబ్రహ్మణి దేవేశ సర్వోపాస్యే మహేశ్వరే ।।

అన్యప్రసాదతః కార్యం సిద్ధిర్ఘటతి నేతి హి ।। 2.5.10.౧౦ ।।

స స్వతంత్రః పరం బ్రహ్మ సగుణో నిర్గుణోఽపి హ ।।

అలక్ష్యః సకలైస్స్వామీ పరమాత్మా నిరంజనః ।। ౧౧ ।।

పంచదేవాత్మకః పంచదేవోపాస్యః పరః ప్రభుః ।।

తస్యోపాస్యో న కోప్యస్తి స ఏవోపాస్య ఆలయమ్ ।। ౧౨ ।।

అథ వా లీలయా తస్య సర్వం సంఘటతే మునే ।।

చరితం దేవదేవస్య వరదాతుర్మహేశితుః ।। ౧3 ।।

తస్మిన్స్థితే మహాదేవే పూజయిత్వా గణాధిపమ్ ।।

పురాణి తత్ర కాలేన జగ్మురేకత్వమాశు వై ।। ౧౪।।

ఏకీభావం మునే తత్ర త్రిపురే సముపాగతే ।।

బభూవ తుములో హర్షో దేవాదీనాం మహాత్మనామ్ ।। ౧౫ ।।

తతో దేవగణాస్సర్వే సిద్ధాశ్చ పరమర్షయః ।।

జయేతి వాచో ముముచుః స్తువంతశ్చాష్టమూర్తినమ్ ।। ౧౬ ।।

అథాహేతి తదా బ్రహ్మ విష్ణుశ్చ జగతాం పతిః ।।

సమయోఽపి సమాయాతో దైత్యానాం వధకర్మణః ।।౧౭।।

తేషాం తారకపుత్రాణాం త్రిపురాణాం మహేశ్వర ।।

దేవకార్యం కురు విభో ఏకత్వమపి చాగతమ్ ।। ౧౮ ।।

యావన్న యాన్తి దేవేశ విప్రయోగం పురాణి వై ।।

తావద్బాణం విముంచశ్చ త్రిపురం భస్మసాత్కురు।।।౧౯।।

అథ సజ్యం ధనుః కృత్వా శర్వస్సంధాయ తం శరమ్ ।।

పూజ్య పాశుపతాస్త్రం స త్రిపురం సమచింతయత్ ।।2.5.10.౨౦।।

అథ దేవో మహాదేవో వరలీలావిశారదః ।।

కేనాపి కారణేనాత్ర సావజ్ఞం తదవైక్షత ।। ౨౧ ।।

పురత్రయం విరూపాక్షః కర్తుం తద్భస్మసాత్క్షణాత్ ।।

సమర్థః పరమేశానో మీనాతు చ సతాం గతిః ।।౨౨।।

దగ్ధుం సమర్థో దేవేశో వీక్షణేన జగత్త్రయమ్ ।।

అస్మద్యశో వివృద్ధ్యర్థం శరం మోక్తుమిహార్హసి ।।౨౩।।

ఇతి స్తుతోఽమరైస్సర్వైర్విష్ణ్వాదివిధిభిస్తదా ।।

దగ్ధుం పురత్రయం తద్వై బాణేనైచ్ఛన్మహేశ్వరః ।। ౨౪ ।।

అభిలాఖ్యముహూర్తే తు వికృష్య ధనురద్భుతమ్ ।।

కృత్వా జ్యాతలనిర్ఘోషం నాదమత్యంతదుస్సహమ్ ।। ౨౫ ।।

ఆత్మనో నామ విశ్రావ్య సమాభాష్య మహాసురాన్ ।।

మార్తండకోటివపుషం కాండముగ్రో ముమోచ హ ।।౨౬।।

దదాహ త్రిపురస్థాస్తాన్దైత్యాంస్త్రీన్విమలాపహః ।।

స ఆశుగో విష్ణుమయో వహ్నిశల్యో మహాజ్వలన్ ।। ౨౭ ।।

తతః పురాణి దగ్ధాని చతుర్జలధిమేఖలామ్ ।।

గతాని యుగపద్భూమిం త్రీణి దగ్ధాని భస్మశః ।। ౨౮ ।।

దైత్యాస్తు శతశో దగ్ధాస్తస్య బాణస్థవహ్నినా ।।

హాహాకారం ప్రకుర్వంతశ్శివపూజావ్యతిక్రమాత్ ।। ౨౯ ।।

తారకాక్షస్తు నిర్దగ్ధో భ్రాతృభ్యాం సహితోఽభవత్ ।।

సస్మార స్వప్రభుం దేవం శంకరం భక్తవత్సలమ్ ।। 2.5.10.30 ।।

భక్త్యా పరమయా యుక్తః ప్రలపన్ వివిధా గిరః ।।

మహాదేవం సముద్వీక్ష్య మనసా తమువాచ సః ।। ౩౧ ।।

తారకాక్ష ఉవాచ ।।

భవ జ్ఞాతోసి తుష్టోఽసి యద్యస్మాన్ సహ బంధుభిః ।।

తేన సత్యేన భూయోఽపి కదా త్వం ప్రదహిష్యసి ।। ౩౨ ।।

దుర్లభం లబ్ధమస్మాభిర్యదప్రాప్యం సురాసురైః ।।

త్వద్భావభావితా బుద్ధిర్జాతేజాతే భవత్వితి ।।౩౩।।

ఇత్యేవం విబ్రువంత స్తే దానవా స్తేన వహ్నినా ।।

శివాజ్ఞయాద్భుతం దగ్ధా భస్మసాదభవన్మునే ।। ౩౪ ।।

అన్యేఽపి బాలా వృద్ధాశ్చ దానవా స్తేన వహ్నినా ।।

శివాజ్ఞయా ద్రుతం వ్యాస నిర్దగ్ధా భస్మసాత్కృతాః ।। ౩౫ ।।

స్త్రియో వా పురుషా వాపి వాహనాని చ తత్ర యే ।।

సర్వే తేనాగ్నినా దగ్ధాః కల్పాన్తే తు జగద్యథా ।। ౩౬ ।।

భర్తౄన్కంఠగతాన్హిత్వా కాశ్చిద్దగ్ధా వరస్త్రియః ।।

కాశ్చిత్సుప్తాః ప్రమత్తాశ్చ రతిశ్రాంతాశ్చ యోషితః ।। ౩౭ ।।

అర్ద్ధదగ్ధా విబుద్ధాశ్చ బభ్రముర్మోహమూర్చ్ఛితాః ।।

తేన నాసీత్సుసూక్ష్మోఽపి ఘోరత్రిపురవహ్నినా ।।౩౮।।

అవిదగ్ధో వినిర్ముక్తః స్థావరో జంగమోపి వా ।।

వర్జయిత్వా మయం దైత్యం విశ్వకర్మాణమవ్యయమ్ ।।౩౯।।

అవిరుద్ధం తు దేవానాం రక్షితం శంభుతేజసా ।।

విపత్కాలేపి సద్భక్తం మహేశశరణాగతమ్ ।।2.5.10.౪౦।।

సన్నిపాతో హి యేషాం నో విద్యతే నాశకారకః ।।

దైత్యానామన్యసత్త్వానాం భావాభావే కృతాకృతే ।। ౪౧ ।।

తస్మాద్యత్నస్సుసంభావ్యః సద్భిః కర్తవ్య ఏవ హి ।।

గర్హణాత్క్షీయతే లోకో న తత్కర్మ సమాచరేత్ ।। ౪౨ ।।

న సంయోగో యథా తేషాం భూయాత్త్రిపురవాసినామ్ ।।

మతమేతద్ధి సర్వేషాం దైవాద్యది యతో భవేత్ ।।౪3।।

యే పూజయంతస్తత్రాపి దైత్యా రుద్రం సబాంధవాః ।।

గాణపత్యం యయుస్సర్వే శివపూజావిధేర్బలాత్ ।।౪౪।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పఞ్చమే యుద్ధఖండే త్రిపురదాహవర్ణనం నామ దశమోఽధ్యాయః ।। ౧౦ ।।

2.5.11

వ్యాస ఉవాచ ।।

బ్రహ్మపుత్ర మహాప్రాజ్ఞ ధన్యస్త్వం శైవసత్తమ ।।

కిమకార్షుస్తతో దేవా దగ్ధే చ త్రిపురేఽఖిలాః ।।౧।।

మయః కుత్ర గతో దగ్ధో పతయః కుత్ర తే గతాః ।।

తత్సర్వం మే సమాచక్ష్వ యది శంభుకథాశ్రయమ్ ।। ౨ ।।

సూత ఉవాచ ।।

ఇత్యాకర్ణ్య వ్యాసవాక్యం భగవాన్బ్రహ్మకృత్సుతః ।।

సనత్కుమారః ప్రోవాచ శివపాదయుగం స్మరన్ ।। 3 ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।। ।।

శృణు వ్యాస మహాబుద్ధే పారాశర్యం మహేశితుః ।।
చరితం సర్వపాపఘ్నం లోకలీలానుసారరిణః ।।౪।।
మహేశ్వరేణ సర్వస్మింస్త్రిపురే దైత్యసంకులే ।।
దగ్ధే విశేషతస్తత్ర విస్మితాస్తేఽభవన్సురాః।। ।।౫।।
న కించిదబ్రువన్దేవాః సేన్ద్రోపేంద్రాదయస్తదా ।।
మహాతేజస్వినం రుద్రం సర్వే వీక్ష్య ససంభ్రమాః ।।౬।।
మహాభయంకరం రౌద్రం ప్రజ్వలంతం దిశో దశ ।।
కోటిసూర్యప్రతీకాశం ప్రలయానలసన్నిభమ్ ।। ౭ ।।
భయాద్దేవం నిరీక్ష్యైవ దేవీం చ హిమవత్సుతామ్।।
బిభ్యిరే నిఖిలా దేవప్రముఖా స్తస్థురానతాః ।। ౮ ।।
దృష్ట్వానీకం తదా భీతం దేవానామృషిపుంగవాః ।।
న కించిదూచుస్సంతస్థుః ప్రణేముస్తే సమంతతః ।। ౯ ।।
అథ బ్రహ్మాపి సంభీతో దృష్ట్వా రూపం చ శాంకరమ్ ।।
తుష్టావ తుష్టహృదయో దేవైస్సహ సమాహితః ।। 2.5.11.౧౦ ।।
విష్ణునా చ సభీతేన దేవదేవం భవం హరమ్ ।।
త్రిపురారిం సగిరిజం భక్తాధీనం మహేశ్వరమ్ ।। ౧౧ ।।
।। బ్రహ్మోవాచ ।।
దేవదేవ మహాదేవ భక్తానుగ్రహకారక ।।
ప్రసీద పరమేశాన సర్వ దేవహితప్రద ।। ౧౨ ।।
ప్రసీద జగతాం నాథ ప్రసీదానందదాయక ।।
ప్రసీద శంకర స్వామిన్ ప్రసీద పరమేశ్వర ।। ౧3 ।।

ఓంకారాయ నమస్తుభ్యమాకారపరతారక ।।

ప్రసీద సర్వదేవేశ త్రిపురఘ్న మహేశ్వర ।। ౧౪ ।।

నానావాచ్యాయ దేవాయ వరణప్రియ శంకర ।।

అగుణాయ నమస్తుభ్యం ప్రకృతేః పురుషాత్పర ।। ౧౫ ।।

నిర్వికారాయ నిత్యాయ నిత్యతృప్తాయ భాస్వతే ।।

నిరంజనాయ దివ్యాయ త్రిగు ణాయ నమోఽస్తు తే ।। ౧౬ ।।

సగుణాయ నమస్తుభ్యం స్వర్గేశాయ నమోస్తు తే ।।

సదాశివాయ శాంతాయ మహేశాయ పినాకినే ।।౧౭।।

సర్వజ్ఞాయ శరణ్యాయ సద్యోజాతాయ తే నమః ।।

వామదేవాయ రుద్రాయ తదాప్యపురుషాయ చ ।।౧౮।।

అఘోరాయ సుసేవ్యాయ భక్తాధీనాయ తే నమః ।।

ఈశానాయ వరేణ్యాయ భక్తానందప్రదాయినే ।। ౧౯ ।।

రక్షరక్ష మహాదేవ భీతాన్నస్సకలామరాన్ ।।

దగ్ధ్వా చ త్రిపురం సర్వే కృతార్థా అమరాః కృ తాః ।। 2.5.11.౨౦ ।।

స్తుత్వైవం దేవతాస్సర్వా నమస్కారం పృథక్పృథక్ ।।

చక్రుస్తే పరమప్రీతా బ్రహ్మాద్యాస్తు సదాశివమ్ ।। ౨౧ ।।

అథ బ్రహ్మా స్వయం దేవం త్రిపురారిం మహేశ్వరమ్ ।।

తుష్టావ ప్రణతో భూత్వా నతస్కంధః కృతాంజలిః ।। ౨౨ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।। భగవన్దేవదేవేశ త్రిపురాన్తక శంకర ।।

త్వయి భక్తిః పరా మేఽస్తు మహాదేవానపాయినీ ।। ౨3 ।।

సర్వదా మేఽస్తు సారథ్యం తవ దేవేశ శంకర ।।

అనుకూలో భవ విభో సదా త్వం పరమేశ్వర ।। ౨౪ ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇతి స్తుత్వా విధిశ్శంభుం భక్తవత్సలమానతః ।।

విరరామ నతస్కంధః కృతాంజలిరుదారధీః ।। ౨౫ ।।

జనార్దనోఽపి భగవాన్ నమస్కృత్య మహేశ్వరమ్ ।।

కృతాంజలిపుటో భూత్వా తుష్టావ చ మహేశ్వరమ్ ।। ౨౬ ।।

విష్ణురువాచ ।। దేవాధీశ మహేశాన దీనబంధో కృపాకర ।।

ప్రసీద పరమేశాన కృపాం కురు నతప్రియ ।। ౨౭ ।।

నిర్గుణాయ నమస్తుభ్యం పునశ్చ సగుణాయ చ ।।

పునః ప్రకృతిరూపాయ పునశ్చ పురుషాయ చ ।। ౨౮ ।।

పశ్చాద్గుణస్వరూపాయ నతో విశ్వాత్మనే నమః ।।

భక్తిప్రియాయ శాంతాయ శివాయ పరమాత్మనే ।। ౨౯ ।।

సదాశివాయ రుద్రాయ జగతాం పతయే నమః ।।

త్వయి భక్తిర్దృఢా మేఽద్య వర్ద్ధమానా భవత్వితి ।। 2.5.11.30 ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా విరరామాసౌ శైవప్రవరసత్తమః ।।

సర్వే దేవాః ప్రణమ్యోచుస్తతస్తం పరమేశ్వరమ్ ।। ౩౧ ।।

దేవా ఊచుః ।।

దేవనాథ మహాదేవ కరుణాకర శంకర।।

ప్రసీద జగతాం నాథ ప్రసీద పరమేశ్వర।।3౨।।

ప్రసీద సర్వకర్తా త్వం నమామస్త్వాం వయం ముదా।।

భక్తిర్దృఢాస్మాకం నిత్యం స్యాదనపాయినీ ।।౩౩।।

సనత్కుమార ఉవాచ।।

ఇతి స్తుతశ్చ దేవేశో బ్రహ్మణా హరిణామరైః।।

ప్రత్యువాచ ప్రసన్నాత్మా శంకరో లోకశంకరః ।।౩౪।।

శంకర ఉవాచ ।।

హే విధే హే హరే దేవాః ప్రసన్నోఽస్మి విశేషతః।।

మనోఽభిలషితం బ్రూత వరం సర్వే విచా రతః ।।౩౫।।

సనత్కుమారః ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్తం వచనం శ్రుత్వా హరేణ మునిసత్తమ ।।

ప్రత్యూచుస్సర్వదేవాశ్చ ప్రసన్నేనాన్తరాత్మనా ।।౩౬।।

సర్వే దేవా ఊచుః।।

యది ప్రసన్నో భగవన్యది దేయో వరస్త్వయా।।

దేవదేవేశ చాస్మభ్యం జ్ఞాత్వా దాసాన్హి నస్సురాన్।।౩౭।।

యదా దుఃఖం తు దేవానాం సంభవేద్దేవసత్తమ ।।

తదా త్వం ప్రకటో భూత్వా దుఃఖం నాశయ సర్వదా।।౩౮।।

సనత్కుమార ఉవాచ।।

ఇత్యుక్తో భగవానుద్రో బ్రహ్మణా హరిణామరైః।।

యుగపత్ప్రాహ తుష్టాత్మా తథేత్యస్తు నిరంతరమ్ ।।౩౯।।

స్తవైరేతైశ్చ తుష్టోఽస్మి దాస్యామి సర్వదా ధ్రువమ్।।

యదభీష్టతమం లోకే పఠతాం శృణ్వతాం సురాః।।2.5.11.౪౦।।

ఇత్యుక్త్వా శంకరః ప్రీతో దేవదుఃఖహరస్సదా ।।

సర్వదేవప్రియం యద్ద్వై తత్సర్వం చ ప్రదత్తవాన్ ।। ४० ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పఞ్చమే యుద్ధఖండే దేవస్తుతివర్ణనం నామైకాదశోఽధ్యాయః ।।౧౧।।

2.5.12

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఏతస్మిన్నంతరే శంభుం ప్రసన్నం వీక్ష్య దానవః।।

తత్రాజగామ సుప్రీతో మయోఽదగ్ధః కృపాబలాత్ ।। ౧ ।।

ప్రణనామ హరం ప్రీత్యా సురానన్యానపి ధ్రువమ్ ।।

కృతాంజలిర్నతస్కంధః ప్రణనామ పున శ్శివమ్ ।।౨।।

అథోత్థాయ శివం దృష్ట్వా ప్రేమ్ణా గద్గదసుస్వరః ।।

తుష్టావ భక్తిపూర్ణాత్మా స దానవవరో మయః ।।3।।

మయ ఉవాచ ।। దేవదేవ మహాదేవ భక్తవత్సల శంకరః ।।

కల్పవృక్షస్వరూపోసి సర్వపక్షవివర్జితః ।।४।।

జ్యోతీరూపో నమస్తేస్తు విశ్వరూప నమోఽస్తు తే।।

నమః పూతాత్మనే తుభ్యం పావనాయ నమోనమః ।।५।।

చిత్రరూపాయ నిత్యాయ రూపాతీతాయ తే నమః ।।

దివ్యరూపాయ దివ్యాయ సుదివ్యాకృతయే నమః।।౬।।

నమః ప్రణతసర్వార్తినాశకాయ శివాత్మనే ।।

కర్త్రే భర్త్రే చ సంహర్త్రే త్రిలోకానాం నమోనమః ।। ౭ ।।

భక్తిగమ్యాయ భక్తానాం నమస్తుభ్యం కృపా లవే ।।

తపస్సత్ఫలదాత్రే తే శివాకాంత శివేశ్వర।।౮।।

న జానామి స్తుతిం కర్తుం స్తుతిప్రియ పరేశ్వర।।

ప్రసన్నో భవ సర్వేశ పాహి మాం శరణాగ తమ్ ।।౯।।

।। సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇత్యాకర్ణ్య మయోక్తా హి సంస్తుతిం పరమేశ్వరః ।।

ప్రసన్నోఽభూద్ద్విజశ్రేష్ఠ మయం ప్రోవాచ చాదరాత్।। 2.5.12.౧ ౦।।

।। శివ ఉవాచ ।।

వరం బ్రూహి ప్రసన్నోఽహం మయ దానవసత్తమ ।।

మనోఽభిలషితం యత్తే తద్దాస్యామి న సంశయః ।। ౧౧ ।।

।। సనత్కుమార ఉవాచ ।।

శ్రుత్వా శివం వచశ్శంభోస్స మయో దానవర్షభః ।।

ప్రత్యువాచ ప్రభుం నత్వా నతస్కంధః కృతాంజలిః ।। ౧౨ ।।

మయ ఉవాచ ।।

దేవదేవ మహాదేవ ప్రసన్నో యది మే భవాన్ ।।

వరయోగ్యోఽస్మ్యహం చేద్ధి స్వభక్తిం దేహి శాశ్వతీమ్।। ౧3।।

స్వభక్తేషు సదా సఖ్యం దీనేషు చ దయాం సదా।।

ఉపేక్షామన్యజీవేషు ఖలేషు పరమేశ్వర।। ౧౪।।

కదాపి నాసురో భావో భవేన్మమ మహేశ్వర ।।

నిర్భయః స్యాం సదా నాథ మగ్నస్త్వద్భజనే శుభే ।। ౧౫ ।।

।। సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇతి సంప్రార్థ్యమానస్తు శంకరః పరమేశ్వరః ।।

ప్రత్యువాచ మయే నాథ ప్రసన్నో భక్తవత్సలః ।। ౧౬ ।।

మహేశ్వర ఉవాచ ।।

దానవర్షభ ధన్యస్త్వం మద్భక్తో నిర్వికారవాన్ ।।

ప్రదత్తాస్తే వరాస్సర్వేఽభీప్సితా యే తవాధునా ।। ౧౭ ।।

గచ్ఛ త్వం వితలం లోకం రమణీయం దివోఽపి హి ।।

సమేతః పరివారేణ నిజేన మమ శాసనాత్ ।। ౧౮ ।।

నిర్భయస్తత్ర సంతిష్ఠ సంహృష్టో భక్తిమాన్సదా ।।

కదాపి నాసురో భావో భవిష్యతి మదాజ్ఞయా ।। ౧౯ ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇత్యాజ్ఞాం శిరసాధాయ శంకరస్య మహాత్మనః ।।

తం ప్రణమ్య సురాంశ్చాపి వితలం ప్రజగామ సః ।।2.5.12.౨౦ ।।

ఏతస్మిన్నంతరే తే వై ముణ్డినశ్చ సమాగతాః ।।

ప్రణమ్యోచుశ్చ తాన్సర్వాన్విష్ణుబ్రహ్మాదికాన్ సురాన్ ।। ౨౧ ।।

కుత్ర యామ వయం దేవాః కర్మ కిం కరవామహే ।।

ఆజ్ఞాపయత నశ్శీఘ్రం భవ దాదేశకారకాన్ ।। ౨౨ ।।

కృతం దుష్కర్మ చాస్మాభిర్హే హరే హే విధే సురాః ।।

దైత్యానాం శివభక్తానాం శివభక్తిర్వినాశితా ।।౨3।।

కోటికల్పాని నరకే నో వాసస్తు భవిష్యతి ।।

నోద్ధారో భవితా నూనం శివభక్తవిరోధినామ్ ।। ౨౪ ।।

పరన్తు భవదిచ్ఛాత ఇదం దుష్కర్మ నః కృతమ్ ।।

తచ్ఛాంతిం కృపయా బ్రూత వయం వశ్శరణాగతాః ।।౨౫।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

తేషాం తద్వచనం శ్రుత్వా విష్ణుబ్రహ్మాదయస్సురాః।।

అబ్రు। వన్ముండినస్తాంస్తే స్థితానగ్రే కృతాంజలీన్ ।। ౨౬ ।।

విష్ణ్వాదయ ఊచుః ।।

న భేతవ్యం భవద్భిస్తు ముండినో వై కదాచన ।।

శివాజ్ఞయేదం సకలం జాతం చరితముత్తమమ్ ।।౨౭।।

యుష్మాకం భవితా నైవ కుగతిర్దుఃఖదాయినీ ।।

శివవాసా యతో యూయం దేవర్షిహితకారకాః ।। ౨౮ ।।

సురర్షిహితకృచ్ఛంభుస్సురర్షిహితకృత్ప్రియః ।।

సురర్షిహితకృన్నౄణాం కదాపి కుగతిర్న హి ।।౨౯।।

అద్యతో మతమేతం హి ప్రవిష్టానాం నృణాం కలౌ।।

కుగతిర్భవితా బ్రూమః సత్యం నైవాత్ర సంశయః ।। 2.5.12.30 ।।

భవద్భిర్ముండినో ధీరా గుప్తభావాన్మమాజ్ఞయా।।

తావన్మరుస్థలీ సేవ్యా కలిర్యావాత్సమావ్రజేత్ ।।3౧।।

ఆగతే చ కలౌ యూయం స్వమతం స్థాపయిష్యథ ।।

కలౌ తు మోహితా మూఢాస్సంగ్రహీష్యంతి వో మతమ్।।3౨।।

ఇత్యాజ్ఞప్తాః సురేశైశ్చ ముండినస్తే మునీశ్వర ।।

నమస్కృత్య గతాస్తత్ర యథోద్దిష్టం స్వమాశ్రమమ్ ।। 33 ।।

తతస్స భగవాన్రుద్రో దగ్ధ్వా త్రిపురవాసినః ।।

కృతకృత్యో మహాయోగీ బ్రహ్మాద్యైరభిపూజితః ।। 3౪ ।।

స్వగణైర్నిఖిలైర్దేవ్యా శివయా సహితః ప్రభుః ।।

కృత్వామరమహత్కార్యం ససుతోంతరధాదథ ।।3౫।।

తతశ్చాంతర్హితే దేవే పరివారాన్వితే శివే ।।

ధనుశ్శరస్థాద్యశ్చ ప్రాకారోంతర్ద్ధిమాగమత్ ।।౩౬।।

తతో బ్రహ్మా హరిర్దేవా మునిగంధర్వకిన్నరాః ।।

నాగాస్సర్పాశ్చాప్సరసస్సంహృష్టాశ్చాథ మానుషాః ।। ౩౭ ।।

స్వంస్వం స్థానం ముదా జగ్ముశ్శంసంతః శాంకరం యశః ।।

స్వంస్వం స్థానమనుప్రాప్య నివృతిం పరమాం యయుః ।। ౩౮ ।।

ఏతత్తే కథితం సర్వం చరితం శశిమౌలినః ।।

త్రిపురక్షయసంసూచి పరలీలాన్వితం మహత్ ।। ౩౯ ।।

ధన్యం యశస్యమాయుష్యం ధనధాన్యప్రవర్ద్ధకమ్ ।।

స్వర్గదం మోక్షదం చాపి కిం భూయః శ్రోతుమిచ్ఛసి ।। ।। 2.5.12.౪౦ ।।

ఇదం హి పరమాఖ్యానం యః పఠేచ్ఛృణుయాత్సదా ।।

ఇహ భుక్త్వాఖిలాన్కామానంతే ముక్తిమవాప్నుయాత్ ।। ౪౧ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పఞ్చమే యుద్ధఖండే సనత్కుమారపారాశర్యసంవాదే త్రిపురవధానంతరదేవస్తుతిమయస్తుతిముండినివేశనదేవస్వస్థా -నగమనవర్ణనం నామ ద్వాదశోఽధ్యాయః ।।౧౨।।

2.5.13

వ్యాస ఉవాచ ।।

భో బ్రహ్మన్భగవన్పూర్వం శ్రుతం మే బ్రహ్మపుత్రక ।।

జలంధరం మహాదైత్యమవధీచ్ఛంకరః ప్రభుః ।।౧।।

తత్త్వం వద మహాప్రాజ్ఞ చరితం శశిమౌలినః ।।

విస్తారపూర్వకం శృణ్వన్కస్తృప్యేత్తద్యశోఽమలమ్ ।।౨।।

।। సూత ఉవాచ ।।

ఇత్యేవం వ్యాససంపృష్టో బ్రహ్మపుత్రో మహామునిః ।।

ఉవాచార్థవదవ్యగ్రం వాక్యం వాక్యవిశారదః ।। ౩ ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఏకదా జీవశక్రౌ చ భక్త్యా పరమయా మునే ।।

దర్శనం కర్తుమీశస్య కైలాసం జగ్మతుర్భృశమ్ ।। ౪ ।।

అథ గుర్విన్ద్రయోర్జ్ఞాత్వాగమనం శంకరః ప్రభుః ।।

పరీక్షితుం తయోర్జ్ఞానం స్వదర్శనరతాత్మనోః ।। ౫ ।।

దిగమ్బరోఽథ తన్మార్గమారుధ్య సద్గతిస్సతామ్ ।।

జటాబద్ధేన శిరశాతిష్ఠత్సంశోభితాననః ।।౬।।

అథ తౌ గురుశక్రౌ చ కుర్వంతౌ గమనం ముదా ।।

ఆలోక్య పురుషం భీమం మార్గమధ్యేఽద్భుతాకృతిమ్ ।।౭।।

మహాతేజస్వినం శాంతం జటాసంబద్ధమస్తకమ్ ।।

మహాబాహుం మహోరస్కం గౌరం నయనభీషణమ్ ।। ౮ ।।

అథో పురందరోఽపృచ్ఛత్స్వాధికారేణ దుర్మదః ।।

పురుషం తం స్వమార్గాంతస్థితమజ్ఞాయ శంకరమ్ ।।౯।।

పురన్దర ఉవాచ ।।

కస్త్వం భోః కుత ఆయాతః కిం నామ వద తత్త్వతః ।।

స్వస్థానేసంస్థితశ్శంభు కిం వాన్యత్ర గతః ప్రభుః ।। ।। 2.5.13.౧౦ ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

శక్రేణేత్థం స పృష్టస్తు కించిన్నోవాచ తాపసః ।।

శక్రః పునరపృచ్ఛద్వై నోవాచ స దిగంబరః ।। ౧౧ ।।

పునః పురందరోఽపృచ్ఛల్లోకానామధిపేశ్వరః ।।

తూష్ణీమాస మహాయోగీ లీలారూపధరః ప్రభుః ।।౧౨।।

ఇత్థం పునః పునః పృష్టశ్శక్రేణ స దిగమ్బరః ।।

నోవాచ కించిద్భగవాఞ్ఛక్రజ్ఞానపరీక్షయా ।।౧౩।।

అథ చుక్రోధ దేవేశస్త్రైలోక్యైశ్వర్యగర్వితః ।।

ఉవాచ వచనం చైవ తం నిర్భర్త్స్య జటాధరమ్ ।। ౧౪ ।।

।। ఇన్ద్ర ఉవాచ ।।

రే మయా పృచ్ఛ్యమానోఽపి నోత్తరం దత్తవానసి ।।

అతస్త్వాం హన్మి వజ్రేణ కస్తే త్రాతాస్తి దుర్మతే ।। ౧౫ ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇత్యుదీర్య తతో వజ్రీ సంనిరీక్ష్య క్రుధా హి తమ్ ।।

హంతుం దిగంబరం వజ్రముద్యతం స చకార హ ।।౧౬।।

పురందరం వజ్రహస్తం దృష్ట్వా దేవస్సదాశివః ।।

చకార స్తంభనం తస్య వజ్రపాతస్య శంకరః।।౧౭।।

తతో రుద్రః క్రుధావిష్టః కరాలాక్షో భయంకరః ।।

ద్రుతమేవ ప్రజజ్వాల తేజసా ప్రదహన్నివ ।। ౧౮ ।।

బాహుప్రతిష్టంభభువామన్యునాంతశ్శచీపతిః ।।

సమదహ్యత భోగీవ మంత్రరుద్ధపరాక్రమః ।।౧౯।।

దృష్ట్వా బృహస్పతిస్తూర్ణం ప్రజ్వలంతం స్వతేజసా ।।

పురుషం తం ధియా జ్ఞాత్వా ప్రణనామ హరం ప్రభుమ్ ।।2.5.13.౨౦।।

కృతాంజలిపుటో భూత్వా తతో గురురుదారధీః ।।

నత్వా చ దండవద్భూమౌ ప్రభుం స్తోతుం ప్రచక్రమే ।।౨౧।।

గురురువాచ ।।

నమో దేవాధిదేవాయ మహాదేవాయ చాత్మనే ।।

మహేశ్వరాయ ప్రభవే త్ర్యమ్బకాయ కపర్దినే ।।౨౨।।

దీననాథాయ విభవే నమోఽంధకనిషూదినే ।।

త్రిపురఘ్నాయ శర్వాయ బ్రహ్మణే పరమేష్ఠినే ।।౨౩।।

విరూపాక్షాయ రుద్రాయ బహురూపాయ శంభవే ।।

విరూపాయాతిరూపాయ రూపాతీతాయ తే నమః ।।౨౪।।

యజ్ఞవిధ్వంసకర్త్రే చ యజ్ఞానాం ఫలదాయినే।।

నమస్తే మఖరూపాయ పరకర్మప్రవర్తినే।।౨౫।।

కాలాంతకాయ కాలాయ కాలభోగిధరాయ చ ।।

నమస్తే పరమేశాయ సర్వత్ర వ్యాపినే నమః ।।౨౬।।

నమో బ్రహ్మశిరోహంత్రే బ్రహ్మచంద్ర స్తుతాయ చ।।

బ్రహ్మణ్యాయ నమస్తేఽస్తు నమస్తే పరమాత్మనే।।౨౭।।

త్వమగ్నిరనిలో వ్యోమ త్వమేవాపో వసుంధరా।।

త్వం సూర్యశ్చన్ద్రమా భాని జ్యోతిశ్చక్రం త్వమేవ హి ।। ౨౮ ।।

త్వమేవ విష్ణుస్త్వం బ్రహ్మ తత్సుతస్త్వం పరేశ్వరః ।।

మునయః సనకాద్యాస్త్వం నారదస్త్వం తపోధనః ।। ౨౯ ।।

త్వమేవ సర్వ లోకేశస్త్వమేవ జగదాత్మకః ।।

సర్వాన్వయసన్సర్వభిన్నస్త్వమేవ ప్రకృతేః పరః ।। 2.5.13.30 ।।

త్వం వై సృజసి లోకాంశ్చ రజసా విధినామభాక్ ।।
సత్త్వేన హరిరూపస్త్వం సకలం యాసి వై జగత్ ।।౩౧।।
త్వమేవాసి మహాదేవ తమసా హరరూపధృక్ ।।
లీలయా భువనం సర్వం నిఖిలం పాంచభౌతికమ్ ।।౩౨।।
త్వద్ధ్యానబలతస్సూర్యస్తపతే విశ్వభావన ।।
అమృతం చ్యవతే లోకే శశీ వాతి సమరిణః।।౩౩।।
త్వద్ధ్యానబలతో మేఘాశ్చాంబు వర్షంతి శంకర ।।
త్వద్ధ్యానబలతశ్శక్రస్త్రిలోకీం పాతి పుత్రవత్ ।।౩౪।।
త్వద్ధ్యానబలతో మేఘాః సర్వే దేవా మునీశ్వరాః ।।
స్వాధికారం చ కుర్వంతి చకితా భవతో భయాత్ ।। ౩౫ ।।
త్వత్పాదకమలస్యైవ సేవనాద్భువి మానవాః ।।
నాద్రియన్తే సురాన్రుద లోకైశ్వర్యం చ భుంజతే ।।౩౬।।
త్వత్పాదకమలస్యైవ సేవనాదగమన్పరామ్ ।।
గతిం యోగధనా నామప్యగమ్యాం సర్వదుర్లభామ్ ।।౩౭।।
।। సనత్కుమార ఉవాచ ।।
బృహస్పతిరితి స్తుత్వా శంకరం లోకశంకరమ్ ।।
పాదయో పాతయామాస తస్యేశస్య పురందరమ్ ।। ౩౮ ।।
పాతయిత్వా చ దేవేశమింద్రం నత శిరోధరమ్।।
బృహస్పతిరువాచేదం ప్రశ్రయావనతశ్శివమ్ ।। ౩౯ ।।
।। బృహస్పతిరువాచ ।।
దీననాథ మహాదేవ ప్రణతం తవ పాదయోః ।।

సముద్ధర చ శాంతం స్వం క్రోధం నయనజం కురు ।। 2.5.13.౪౦ ।।

తుష్టో భవ మహాదేవ పాహీంద్ర శరణాగతమ్ ।।

అగ్నిరేవ శమం యాతు భాలనేత్రసముద్భవః ।। ౪౧ ।।

।। సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇత్యాకర్ణ్య గురోర్వాక్యం దేవదేవో మహేశ్వరః ।।

ఉవాచ కరుణాసిన్ధుర్మేఘనిర్హ్రాదయా గిరా।। ౪౨ ।।

మహేశ్వర ఉవాచ ।।

క్రోధం చ నిస్సృతే నేత్రాద్ధారయామి బృహస్పతేః ।।

కథం హి కఞ్చుకీం సర్పస్సంధత్తే నోజ్ఝితాం పునః ।।౪3।।

సనత్కుమార ఉవాచు ।।

ఇతి శ్రుత్వా వచస్తస్య శంకరస్య బృహస్పతిః ।।

ఉవాచ క్లిష్టరూపశ్చ భయవ్యాకులమానసః ।। ౪౪ ।।

బృహస్పతిరువాచ ।।

హే దేవ భగవన్భక్తా అనుకంప్యాః సదైవ హి ।।

భక్తవత్సలనామేతి త్వం సత్యం కురు శంకర ।।౪౫।।

క్షేప్తుమన్యత్ర దేవేశ స్వతేజోఽత్యుగ్రమర్హసి ।।

ఉద్ధర్తస్సర్వభక్తానాం సముద్ధర పురందరమ్ ।।౪౬।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్తో గురుణా రుద్రో భక్తవత్సలనామభాక్ ।।

ప్రత్యువాచ ప్రసన్నాత్మా సురేజ్యం ప్రణతార్తిహా।।౪౭।।

శివ ఉవాచ ।।

ప్రీతః స్తుత్యానయా తాత దదామి వరముత్తమమ్ ।।

ఇన్ద్రస్య జీవదానేన జీవేతి త్వం ప్రథాం వ్రజ ।।।౪౮।।

సముద్భూతోఽనలో యోఽయం భాలనేత్రాత్సురేశహా ।।

ఏనం త్యక్ష్యామ్యహం దూరం యథేన్ద్రం నైవ పీడయేత్ ।। ౪౯ ।।

।। సనత్కుమార ఉవాచ్ ।।

ఇత్యుక్త్వా తం కరే ధృత్వా స్వతేజోఽనలమద్భుతమ్ ।।

భాలనేత్రాత్సముద్భూతం ప్రాక్షిపల్లవణాంభసి ।। 2.5.13.౫౦ ।।

తతశ్చాంతర్దధే రుద్రో మహాలీలాకరః ప్రభుః ।।

గురుశక్రౌ భయాన్ముక్తౌ జగ్మతుః సుఖముత్తమమ్ ।।౫౧।।

యదర్థం గమనోద్యుక్తౌ దర్శనం ప్రాప్య తస్య వై ।।

కృతార్థౌ గురుశక్రౌ హి స్వస్థానం జగ్మతుర్ముదా ।। ౫౨ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమే యుద్ధఖణ్డే జలంధరవధోపాఖ్యానే శక్రజీవనం నామ త్రయోదశోఽ ధ్యాయః ।। ౧3 ।।

2.5.14

।। వ్యాస ఉవాచ ।।

సనత్కుమార సర్వజ్ఞ బ్రహ్మపుత్ర నమోస్తు తే ।।

శ్రుతేయమద్భుతా మేఽద్య కథా శంభోర్మహాత్మనః ।। ౧ ।।

క్షిప్తే స్వతేజసి బ్రహ్మన్భాలనేత్రసముద్భవే ।।

లవణాంభసి కిం తాతాభవత్తత్ర వదాశు తత్ ।। ౨ ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

శృణు తాత మహాప్రాజ్ఞ శివలీలాం మహాద్భుతామ్ ।।

యచ్ఛ్రుత్వా శ్రద్ధయా భక్తో యోగినాం గతిమాప్నుయాత్ ।।౩।।

అథో శివస్య తత్తేజో భాలనేత్రసముద్భవమ్।।

క్షిప్తం చ లవణామ్భోధౌ సద్యో బాలత్వమాప హ ।। ౪ ।।

తత్ర వై సింధుగంగాయాః సాగరస్య చ సంగమే ।।

రురోదోచ్చైస్స వై బాల సర్వలోక భయంకరః ।। ౫ ।।

రుదతస్తస్య శబ్దేన ప్రాకంపద్ధరణీ ముహుః ।।

స్వర్గశ్చ సత్యలోకశ్చ తత్స్వనాద్బధిరీకృతః ।। ౬ ।।

బాలస్య రోదనేనైవ సర్వే లోకాశ్చ తత్రసుః ।।

సర్వతో లోకపాలాశ్చ విహ్వలీకృతమానసాః ।। ౭ ।।

కిం బహూక్తేన విప్రేన్ద్ర చచాల సచరాచరమ్ ।।

భువనం నిఖిలం తాత రోదనాత్తచ్ఛిశోర్విభో ।। ౮ ।।

అథ తే వ్యాకులాస్సర్వే దేవాస్సమునయో ద్రుతమ్ ।।

పితామహం లోకగురుం బ్రహ్మాణం శరణం యయుః ।। ౯ ।।

తత్ర గత్వా చ తే దేవా సునయశ్చ సవాసవాః ।।

ప్రణమ్య చ సుసంస్తుత్య ప్రోచుస్తం పరమేష్ఠినమ్ ।। 2.5.14.౧౦ ।।

దేవా ఊచుః ।।

లోకాధీశ సురాధీశ భయన్నస్సముపస్థితమ్ ।।

తన్నాశయ మహాయోగిఞ్జాతోయం హ్యద్భుతో రవః ।।౧౧।।

।। సనత్కుమార ఉవాచ।। ।।

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తేషాం బ్రహ్మా లోకపితామహః ।।

గంతుమైచ్ఛత్తతస్తత్ర కిమేతదితి విస్మితః ।। ౧౨ ।।

తతో బ్రహ్మా సురైస్తాతావతరత్సత్యలోకతః ।।
రసాం తజ్జ్ఞాతుమిచ్ఛన్స సముద్రమగమత్తదా ।।౧౩।।
యావత్తత్రాగతో బ్రహ్మా సర్వలోకపితామహః ।।
తావత్సముద్రస్యోత్సంగే తం బాలం స దదర్శ హ।।౧౪।।
ఆగతం విధిమాలోక్య దేవరూప్యథ సాగరః।।
ప్రణమ్య శిరసా బాలం తస్యోత్సంగే న్యవేశయత్।।౧౫।।
తతో బ్రహ్మాబ్రవీద్వాక్యం సాగరం విస్మయాన్వితః ।।
జలరాశే ద్రుతం బ్రూహి కస్యాయం శిశురద్భుతః ।।౧౬।।
।। సనత్కుమార ఉవాచ ।।
బ్రహ్మణో వాక్యమాకర్ణ్య ముదితస్సాగరస్తదా ।।
ప్రత్యువాచ ప్రజేశం స నత్వా స్తుత్వా కృతాంజలిః ।। ౧౭ ।।
సముద్ర ఉవాచ ।।
భో భో బ్రహ్మన్మయా ప్రాప్తో బాలకోఽయమజానతా ।।
ప్రభవం సింధుగంగాయామకస్మాత్సర్వలోకప ।। ౧౮ ।।
జాతకర్మాదిసంస్కారాన్కురుష్వాస్య జగద్గురో ।।
జాతకోక్తఫలం సర్వం విధాతర్వక్తుమర్హసి ।। ౧౯ ।।
సనత్కుమార ఉవాచ ।।
ఏవం వదతి పాథోధౌ స బాలస్సాగరాత్మజః ।।
బ్రహ్మణమగ్రహీత్కణ్ఠే విధున్వంతం ముహుర్ముహుః ।। 2.5.14.౨౦ ।।
విధూననం చ తస్యైవం సర్వలోకకృతో విధేః ।।
పీడితస్య చ కాలేయ నేత్రాభ్యామగమజ్జలమ్ ।। ౨౧ ।।

కరాభ్యామబ్ధిజాతస్య తత్సుతస్య మహౌజసః ।।

కథంచిన్ముక్తకణ్ఠస్తు బ్రహ్మ ప్రోవాచ సాదరమ్ ।। ౨౨ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

శృణు సాగర వక్ష్యామి తవాస్య తనయస్య హి ।।

జాతకోక్తఫలం సర్వం సమాధానరతః ఖలు।।౨౩।।

నేత్రాభ్యాం విధృతం యస్మాదనేనైవ జలం మమ।।

తస్మాజ్జలంధరేతీహ ఖ్యాతో నామ్నా భవత్వసౌ ।। ।।౨౪।।

అధునైవైష తరుణస్సర్వశాస్త్రార్థపారగః ।।

మహాపరాక్రమో ధీరో యోద్ధా చ రణదుర్మదః ।।౨౫।।

భవిష్యతి చ గంభీరస్త్వం యథా సమరే గుహః ।।

సర్వజేతా చ సంగ్రామే సర్వసంపద్విరాజితః ।। ౨౬ ।।

దైత్యానామధిపో బాలః సర్వేషాం చ భవిష్యతి ।।

విష్ణోరపి భవేజ్జేతా న కుతశ్చిత్పరాభవః ।। ౨౭ ।।

అవధ్యస్సర్వభూతానాం వినా రుద్రం భవిష్యతి ।।

యత ఏష సముద్భూతస్తత్రేదానీం గమిష్యతి ।।౨౮।।

పతివ్రతాస్య భవితా పత్నీ సౌభాగ్యవర్ద్ధినీ ।।

సర్వాఙ్గసున్దరీ రమ్యా ప్రియవాక్చ్ఛలసాగరా ।।౨౯।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా శుక్రమాహూయ రాజ్యే తం చాభ్యషేచయత్ ।।

ఆమంత్ర్య సరితాన్నాథం బ్రహ్మాంతర్ధానమన్వగాత్ ।।2.5.14.30।।

అథ తద్దర్శనోత్ఫుల్లనయనస్సాగరస్తదా ।।

తమాత్మజం సమాదాయ స్వగేహమగమన్ముదా ।। ౩౧ ।।

అపోషయన్మహోపాయైస్స్వబాలం ముదితాత్మకః ।।

సర్వాంగసున్దరం రమ్యం మహాద్భుతసుతేజసమ్ ।।౩౨।।

అథామ్బుధిస్సమాహూయ కాలనేమిం మహాసురమ్ ।।

వృన్దాభిధాం సుతాం తస్య తద్భార్యార్థమయాచత ।।౩౩।।

కాలనేమ్యసురో వీరోఽసురాణాం ప్రవరస్సుధీః ।।

సాధు యేనేమ్బుధేర్యాఙ్ఞాం స్వకర్మనిపుణో మునే ।।౩౪।।

జలంధరాయ వీరాయ సాగరప్రభవాయ చ ।।

దదౌ బ్రహ్మవిధానేన స్వసుతాం ప్రాణవల్లభామ్ ।।౩౫।।

తదోత్సవో మహానాసీద్వివాహే చ తయోస్తదా ।।

సుఖం ప్రాపుర్నదా నద్యోఽసురాశ్చైవాఖిలా మునే ।।౩౬ ।।

సముద్రోఽతి సుఖం ప్రాప సుతం దృష్ట్వా హి సస్త్రియమ్ ।।

దానం దదౌ ద్విజాతిభ్యోఽప్యన్యేభ్యశ్చ యథావిధి ।। ౩౭ ।।

యే దేవైర్నిర్జితాః పూర్వం దైత్యాః పాతాల సంస్థితాః ।।

తే హి భూమండలం యాతా నిర్భయాస్తముపాశ్రితాః ।। ౩౮ ।।

తే కాలనేమిప్రముఖాస్తతోఽసురాస్తస్మై సుతాం సింధుసుతాయ దత్త్వా ।।
బభూవురత్యన్తముదాన్వితా హి తమాశ్రితా దేవ వినిర్జయాయ।।౩౯।।

స చాపి వీరోమ్బుధిబాలకోఽసౌ జలంధరాఖ్యోఽసురవీరవీరః ।।

సంప్రాప్య భార్యామతిసున్దరీ వశీ చకార రాజ్యం హి కవిప్రభావాత్।।2.5.14.౪౦।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పఞ్చమే యుద్ధఖండే జలంధరవధోపాఖ్యానే జలంధరోత్పత్తివివాహవర్ణనం నామ చతుర్దశోఽధ్యాయః ।। ౧౪।।

2.5.15

।। సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఏకదా వారిధిసుతో వృన్దాపతి రుదారధీః।।

సభార్యస్సంస్థితో వీరోఽసురైస్సర్వైః సమన్వితః ।।౧।।

తత్రాజగామ సుప్రీతస్స్వవర్చాస్త్వథ భార్గవః।।

తేజః పుంజో మూర్త ఇవ భాసయన్సకలా దిశః ।।౨।।

తం దృష్ట్వా గురుమాయాన్తమసురాస్తేఽఖిలా ద్రుతమ్ ।।

ప్రణేముః ప్రీతమనసస్సింధుపుత్రోఽపి సాదరమ్।।౩।।

దత్త్వాశీర్వచనం తేభ్యో భార్గవస్తేజసాం నిధిః ।।

నిషసాదాసనే రమ్యే సంతస్థుస్తేఽపి పూర్వవత్ ।। ౪ ।।

అథ సింధ్వాత్మజో వీరో దృష్ట్వా ప్రీత్యా నిజాం సభామ్ ।।

జలంధరః ప్రసన్నోఽభూదనష్టవరశాసనః ।। ౫ ।।

తత్స్థితం ఛిన్నశిరసం దృష్ట్వా రాహుం స దైత్యరాట్ ।।

పప్రచ్ఛ భార్గవం శీఘ్రమిదం సాగరనన్దనః ।।౬।।

జలంధర ఉవాచ ।।

కేనేదం విహితం రాహోశ్శిరచ్ఛేదనకం ప్రభో ।।

తద్బ్రూహి నిఖిలం వృత్తం యథావత్తత్త్వతో గురో ।।౭।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తస్య సిన్ధుపుత్రస్య భార్గవః ।।

స్మృత్వా శివపదాంభోజం ప్రత్యువాచ యథార్థవత్ ।।౮।।

శుక్ర ఉవాచ।।

జలంధర మహావీర సర్వాసురసహాయక ।।

శృణు వృత్తాంతమఖిలం యథావత్కథయామి తే ।।౯ ।।

పురాభవద్బలిర్వీరో విరోచనసుతో బలీ ।।

హిరణ్యకశిపోశ్చైవ ప్రపౌత్రో ధర్మవిత్తమః ।।2.5.15.౧౦।।

పరాజితాస్సురాస్తేన రమేశం శరణం యయుః ।।

సవాసవాస్స్వవృత్తాంతమాచఖ్యుః స్వార్థసాధకాః।।౧౧।।

తదాజ్ఞయా సురైః సార్ద్ధం చక్రుస్సంధిమథో సురాః ।।

స్వకార్యసిద్ధయే తాతచ్ఛలకర్మవిచక్షణాః ।। ౧౨ ।।

అథామృతార్థే సింధోశ్చ మంథనం చక్రురాదరాత్ ।।

విష్ణోస్సహాయినస్తే హి సురాస్సర్వేఽసురైస్సహ।।౧3।।

తతో రత్నాపహరణమకార్షుర్దైత్యశత్రవః ।।

జగృహుర్యత్నతో దేవాః పపురప్యమృతం ఛలాత్ ।।౧౪।।

తతః పరాభవం చక్రురసురాణాం సహాయతః ।।

విష్ణోస్సురాస్సచక్రాస్తేఽమృతాపానాద్బలాన్వితాః ।।౧౫।।

శిరశ్ఛేదం చకారాసౌ పిబతశ్చామృతం హరిః ।।

రాహోర్దేవసభాం హి పక్షపాతీ హరేస్సదా ।। ౧౬ ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఏవం కవిస్తస్య శిరశ్ఛేదం రాహోశ్శశంస చ ।।

అమృతార్థే సముద్రస్య మంథనం దేవకారితమ్ ॥ ౧౭ ॥

రత్నాపహరణం చైవ దైత్యానాం చ పరాభవమ్ ॥

దేవైరమృతపానం చ కృతం సర్వం చ విస్తరాత్ ॥౧౮॥

తదాకర్ణ్య మహావీరోఽమ్బుధిబాలః ప్రతాపవాన్ ॥

చుక్రోధ క్రోధరక్తాక్షస్స్వపితుర్మంథనం తదా ॥౧౯॥

అథ దూతం సమాహూయ ఘస్మరాభిధముత్తమమ్ ॥

సర్వం శశంస చరితం యదాహ గురురాత్మవాన్ ॥ 2.5.15.౨౦ ॥

అథ తం ప్రేషయామాస స్వదూతం శక్రసన్నిధౌ॥

సంమాన్య బహుశః ప్రీత్యాఽభయం దత్త్వా విశారదమ్ ॥౨౧॥

దూతస్త్రివిష్టపం తస్య జగామారమలం సుధీః ॥

ఘస్మరోంఽబుధిబాలస్య సర్వదేవసమన్వితమ్ ॥౨౨॥

తత్ర గత్వా స దూతస్తు సుధర్మాం ప్రాప్య సత్వరమ్ ॥

గర్వాదఖర్వమౌలిర్హి దేవేన్ద్రం వాక్యమబ్రవీత్ ॥ ౨3 ॥

ఘస్మర ఉవాచ ॥

జలంధరోఽబ్ధి తనయస్సర్వదైత్యజనేశ్వరః ॥

సుప్రతాపీ మహావీరస్స్వయం కవిసహాయవాన్ ॥ ౨౪ ॥

దూతోఽహం తస్య వీరస్య ఘస్మరాఖ్యో న ఘస్మరః ॥

ప్రేషితస్తేన వీరేణ త్వత్సకాశమిహాగతః ॥౨౫॥

అవ్యాహతాజ్ఞస్సర్వత్ర జలంధర ఉదగ్రధీః ॥

నిర్జితాఖిలదైత్యారిస్స యదాహ శృణుష్వ తత్ ॥ ౨౬ ॥

జలంధర ఉవాచ ॥

కస్మాత్త్వయా మమ పితా మథితస్సాగరోఽద్రిణా ।।
నీతాని సర్వరత్నాని పితుర్మే దేవతాధమ ।। ౨౭ ।।
ఉచితం న కృతం తేఽద్య తాని శీఘ్రం ప్రయచ్ఛ మే ।।
మమాయాహి విచార్యేత్థం శరణం దైవతైస్సహ ।। ౨౮ ।।
అన్యథా తే భయం భూరి భవిష్యతి సురాధమ ।।
రాజ్యవిధ్వంసనం చైవ సత్యమేతద్బ్రవీమ్యహమ్ ।।౨౯।।
సనత్కుమార ఉవాచ ।।
ఇతి దూతవచః శ్రుత్వా విస్మితస్త్రిదశాధిపః ।।
ఉవాచ తం స్మరన్నింద్రో భయరోషసమన్వితః ।। 2.5.15.30 ।।
అద్రయో మద్భయాత్త్రస్తాస్స్వకుక్షిస్థా యతః కృతాః ।।
అన్యేఽపి మద్ద్విషస్తేన రక్షితా దితిజాః పురా ।।3౧।।
తస్మాత్తద్రత్నజాతం తు మయా సర్వం హృతం కిల ।।
న తిష్ఠతి మమ ద్రోహీ సుఖం సత్యం బ్రవీమ్యహమ్ ।।3౨।।
శంఖోఽప్యేవ పురా దైత్యో మాం ద్విషన్సాగరాత్మజః ।।
అభవన్మూఢచిత్తస్తు సాధుసంగాత్సముజ్ఝిత।।33।।
మమానుజేన హరిణా నిహతస్య హి పాపధీః ।।
హింసకస్సాధుసంధస్య పాపిష్ఠస్సాగరోదరే ।।3౪।।
తద్గచ్ఛ దూత శీఘ్రం త్వం కథయస్వాస్య తత్త్వతః ।।
అబ్ధిపుత్రస్య సర్వం హి సింధోర్మంథనకారణమ్ ।।3౫।।
సనత్కుమార ఉవాచ ।।
ఇత్థం విసర్జితో దూతో ఘస్మరాఖ్యస్సుబుద్ధిమాన్ ।।

తదేన్ద్రేణాగమత్తూర్ణం యత్ర వీరో జలంధరః ।।౩౬।।

తదిదం వచనం దైత్యరాజో హి తేన ధీమతా ।।

కథితో నిఖిలం శక్రప్రోక్తం దూతేన వై తదా ।।౩౭।।

తన్నిశమ్య తతో దైత్యో రోషాత్ప్రస్ఫురితాధరః ।।

ఉద్యోగమకరోత్తూర్ణం సర్వదేవజిగీషయా ।।౩౮।।

తదోద్యోగేఽసురేన్ద్రస్య దిగ్భ్యః పాతాలతస్తథా ।।

దితిజాః ప్రత్యపద్యంత కోటిశఃకోటిశస్తథా ।।౩౯।।

అథ శుంభనిశుంభాద్యై బలాధిపతికోటిభిః ।।

నిర్జగామ మహావీరః సిన్ధుపుత్రః ప్రతాపవాన్ ।।2.5.15.౪౦।।

ప్రాప త్రివిష్టపం సద్యః సర్వసైన్యసమావృతః ।।

దధ్మౌ శంఖం జలధిజో నేదుర్వీరాశ్చ సర్వతః ।।౪౧।।

గత్వా త్రివిష్టపం దైత్యో నన్దనాధిష్ఠితోఽభవత్ ।।

సర్వ సైన్యం సమావృత్య కుర్వాణః సింహవద్రవమ్ ।।౪౨।।

పురమావృత్య తిష్ఠత్తద్దృష్ట్వా సైన్యబలం మహత్।।

నిర్యయుస్త్వమరావత్యా దేవా యుద్ధాయ దంశితాః ।।।।౪౩।।

తతస్సమభవద్యుద్ధం దేవదానవసేనయోః ।।

ముసలైః పరిఘైర్బాణైర్గదాపరశుశక్తిభిః ।।౪౪।।

తేఽన్యోన్యం సమధావేతాం జఘ్నతుశ్చ పరస్పరమ్ ।।

క్షణేనాభవతాం సేనే రుధిరౌఘపరిప్లుతే ।। ౪౫ ।।

పతితైః పాత్యమానైశ్చ గజాశ్వరథపత్తిభిః ।।

వ్యరాజత రణే భూమిస్సంధ్యాభ్రపటలైరివ ।। ౪౬ ।।

తత్ర యుద్ధే మృతాన్దైత్యాన్భార్గవస్తానజీవయత్ ।।

విద్యయామృతజీవిన్యా మంత్రితైస్తోయబిన్దుభిః ।। ౪౭ ।।

దేవానపి తథా యుద్ధే తత్రాజీవయదంగిరాః ।।

దివ్యౌషధైస్సమానీయ ద్రోణాద్రేస్స పునఃపునః ।। ౪౮ ।।

దృష్టవాన్స తథా యుద్ధే పునరేవ సముత్థితాన్ ।।

జలంధరః క్రోధవశో భార్గవం వాక్యమబ్రవీత్ ।।౪౯।।

జలంధర ఉవాచ ।।

మయా దేవా హతా యుద్ధే ఉత్తిష్ఠంతి కథం పునః ।।

తతః సంజీవినీ విద్యా నైవాన్యత్రేతి వై శ్రుతా ।। 2.5.15.౫౦ ।।

సనత్కుమార ఉవాచ।।

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తస్య సిన్ధుపుత్రస్య భార్గవః ।।

ప్రత్యువాచ ప్రసన్నాత్మా గురుశ్శుక్రో జలంధరమ్ ।। ౫౧ ।।

శుక్ర ఉవాచ ।।

దివ్యౌషధీస్సమానీయ ద్రోణాద్రేరంగిరాస్సురాన్ ।।

జీవయత్యేష వై తాత సత్యం జానీహి మే వచః ।। ౫౨ ।।

జయమిచ్ఛసి చేత్తాత శృణు మే వచనం శుభమ్ ।।

తతః సోఽరం భుజాభ్యాం త్వం ద్రోణమబ్ధావుపాహర ।। ౫3 ।।

।।సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్తస్స తు దైత్యేన్ద్రో గురుణా భార్గవేణ హ ।।

ద్రుతం జగామ యత్రాసావాస్తే చైవాద్రిరాట్ చ సః ।।౫౪।।

భుజాభ్యాం తరసా దైత్యో నీత్వా ద్రోణం చ తం తదా।।

ప్రాక్షిపత్సాగరే తూర్ణం చిత్రం న హరతేజసి ॥౫౫॥

పునరాయాన్మహావీరస్సిన్ధుపుత్రో మహాహవమ్॥

జఘానాస్త్రైశ్చ వివిధైస్సురాన్కృత్వా బలం మహత్ ॥ ౫౬ ॥

అథ దేవాన్హతాన్దృష్ట్వా ద్రోణాద్రిమగమద్గురుః ॥

తావత్తత్ర గిరీంద్రం తం న దదర్శ సురార్చితః ॥ ౫౭ ॥

జ్ఞాత్వా దైత్యహృతం ద్రోణం ధిషణో భయవిహ్వలః ॥

ఆగత్య దేవాన్ప్రోవాచ జీవో వ్యాకులమానసః ॥౫౮॥

గురురువాచ ॥

పలాయధ్వం సురాస్సర్వే ద్రోణో నాస్తి గిరిర్మహాన్ ॥

ధ్రువం ధ్వస్తశ్చ దైత్యేన పాథోధితనయేన హి॥౫౯॥

జలంధరో మహాదైత్యో నాయం జేతుం క్షమో యతః ॥

రుద్రాంశసంభవో హ్యేష సర్వామరవిమర్దనః ॥ 2.5.15.౬౦ ॥

మయా జ్ఞాతః ప్రభావోఽస్య యథోత్పన్నః స్వయం సురాః ॥

శివాపమానకృచ్ఛక్రచేష్టితం స్మరతాఖిలమ్ ॥౬౧॥

సనత్కుమార ఉవాచ ॥

శ్రుత్వా తద్వచనం దేవాస్సురాచార్యప్రకీర్తితమ్॥

జయాశాం త్యక్తవంతస్తే భయవిహ్వలితాస్తథా ॥౬౨॥

దైత్యరాజేన తేనాతిహన్యమానాస్సమంతతః ॥

ధైర్యం త్యక్త్వా పలాయంత దిశో దశ సవాసవాః ॥ ౬3 ॥

దేవాన్విద్రావితాన్దృష్ట్వా దైత్యస్సాగరనందనః ॥

శంఖభేరీ జయరవైః ప్రవివేశామరావతీమ్॥౬౪॥

ప్రవిష్టే నగరీం దైత్యే దేవాః శక్రపురోగమాః ।।

సువర్ణాద్రిగుహాం ప్రాప్తా న్యవసన్దైత్యతాపితాః।।౬౫।।

తదైవ సర్వేష్వసురోఽధికారేష్విన్ద్రాదికానాం వినివేశ్య సమ్యక్।।

శుంభాదికాన్దైత్యవరాన్ పృథక్పృథక్స్వయం సువర్ణాదిగుహాం వ్యగాన్మునే।।౬౬।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పఞ్చమే యుద్ధఖణ్డే జలంధరవధోపాఖ్యానే దేవజలంధరయుద్ధవర్ణనం నామ పంచదశోఽధ్యాయః।।౧౫।।

2.5.16

।। సనత్కుమార ఉవాచ ।।

పునర్దైత్యం సమాయాంతం దృష్ట్వా దేవాస్సవాసవాః ।।

భయాత్ప్రకంపితాస్సర్వే సహైవాదుద్రువుర్ద్రుతమ్ ।।౧।।

వైకుంఠం ప్రయయుస్సర్వే పురస్కృత్య ప్రజాపతిమ్ ।।

తుష్టువుస్తే సురా నత్వా సప్రజాపతయోఽఖిలాః ।।౨।।

దేవా ఊచుః ।।

హృషీకేశ మహాబాహో భగవన్ మధుసూదన ।।

నమస్తే దేవదేవేశ సర్వదైత్యవినాశక।।3।।

మత్స్యరూపాయ తే విష్ణో వేదాన్నీతవతే నమః ।।

సత్యవ్రతేన సద్రాజ్ఞా ప్రలయాబ్ధివిహారిణే।।౪।।

కుర్వాణానాం సురాణాం చ మథనాయోద్యమం భృశమ్।।

బిభ్రతే మందరగిరిం కూర్మరూపాయ తే నమః।।౫।।

నమస్తే భగవన్నాథ క్రతవే సూకరాత్మనే।।

వసుంధరాం జనాధారాం మూర్ద్ధతో బిభ్రతే నమః ।।౬।।

వామనాయ నమస్తుభ్యముపేన్ద్రాఖ్యాయ విష్ణవే ।।

విప్రరూపేణ దైత్యేన్ద్రం బలిం ఛలయతే విభో ।।౭।।

నమః పరశురామాయ క్షత్రనిఃక్షత్రకారిణే ।।

మాతుర్హితకృతే తుభ్యం కుపితాయాసతాం ద్రుహే।।౮।।

రామాయ లోకరామాయ మర్యాదాపురుషాయ తే।।

రావణాంతకరాయాశు సీతాయాః పతయే నమః ।।౯।।

నమస్తే జ్ఞానగూఢాయ కృష్ణాయ పరమాత్మన ।।

రాధావిహారశీలాయ నానాలీలాకరాయ చ ।।2.5.16.౧౦।।

నమస్తే గూఢదేహాయ వేదనిందాకరాయ చ ।।

యోగాచార్యాయ జైనాయ వౌద్ధరూపాయ మాపతే।।౧౧।।

నమస్తే కల్కిరూపాయ మ్లేచ్ఛానామంతకారిణే।।

అనన్తశక్తిరూపాయ సద్ధర్మస్థాపనాయ చ ।।౧౨

నమస్తే కపిలరూపాయ దేవహూత్యై మహాత్మనే ।।

వదతే సాంఖ్యయోగం చ సాంఖ్యాచార్యాయ వై ప్రభో ।।౧3।।

నమః పరమహంసాయ జ్ఞానం సంవదతే పరమ్ ।।

విధాత్రే జ్ఞానరూపాయ యేనాత్మా సంప్రసీదతి ।। ౧౪ ।।

వేదవ్యాసాయ వేదానాం విభాగం కుర్వతే నమః ।।

హితాయ సర్వలోకానాం పురాణరచనాయ చ ।। ౧౫ ।।

ఏవం మత్స్యాదితనుభిర్భక్తకార్యోద్యతాయ తే ।।

సర్గస్థితిధ్వంసకర్త్రే నమస్తే బ్రహ్మణే ప్రభో ।।౧౬।।

ఆర్తిహంత్రే స్వదాసానాం సుఖదాయ శుభాయ చ ॥

పీతామ్బరాయ హరయే తార్క్ష్యయానాయ తే నమః॥

సర్వక్రియామ్యైకకర్త్రే శరణ్యాయ నమోనమః ॥౧౭॥

దైత్యసంతాపితామర్త్య దుఃఖాదిధ్వంసవజ్రక ॥

శేషతల్పశయాయార్కచన్ద్రనేత్రాయ తే నమః ॥౧౮॥

కృపాసిన్ధో రమానాథ పాహి నశ్శరణాగతాన్ ॥

జలంధరేణ దేవాశ్చ స్వర్గాత్సర్వే నిరాకృతాః ॥౧౯॥

సూర్యో నిస్సారితః స్థానాచ్చన్ద్రో వహ్నిస్తథైవ చ ॥

పాతాలాన్నాగరాజశ్చ ధర్మరాజో నిరాకృతః ॥ 2.5.16.౨౦ ॥

విచరంతి యథా మర్త్యాశ్శోభంతే నైవ తే సురాః ॥

శరణం తే వయం ప్రాప్తా వధస్తస్య విచింత్యతామ్ ॥౨౧॥

॥ సనత్కుమార ఉవాచ ॥

ఇతి దీనవచశ్శ్రుత్వా దేవానాం మధుసూదనః ॥

జగాద కరుణాసిన్ధుర్మే ఘనిర్హ్రాదయా గిరా ॥౨౨॥

॥ విష్ణురువాచ ॥

భయం త్యజత హే దేవా గమిష్యామ్యహమాహవమ్॥

జలంధరేణ దైత్యేన కరిష్యామి పరాక్రమమ్ ॥౨3॥

ఇత్యుక్త్వా సహసోత్థాయ దైత్యారిః ఖిన్నమానసః ॥

ఆరోహద్గరుడం వేగాత్కృపయా భక్తవత్సలః ॥ ౨౪ ॥

గచ్ఛన్తం వల్లభం దృష్ట్వా దేవైస్సార్ద్ధం సముద్రజా ॥

సాంజలిర్బాష్పనయనా లక్ష్మీర్వచనమబ్రవీత్ ॥౨౫॥

లక్ష్మ్యువాచ।।

అహం తే వల్లభా నాథ భక్తా యది చ సర్వదా।।

తత్కథం తే మమ భ్రాతా యుద్ధే వధ్యః కృపానిధే ।।౨౬।।

విష్ణురువాచ ।।

జలంధరేణ దైత్యేన కరిష్యామి పరాక్రమమ్।।

త్రైస్సంస్తుతో గమిష్యామి యుద్ధాయ త్వరితాన్వితః ।।౨౭।।

రుద్రాంశసంభవత్వాచ్చ బ్రహ్మణో వచనాదపి ।।

ప్రీత్యా చ తవ నైవాయం మమ వధ్యో జలంధరః।।౨౮।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా గరుడారూఢశ్శంఖచక్రగదాసిభృత్।।

విష్ణుర్వేగాద్యయౌ యోద్ధుం దేవైశ్శక్రాదిభిస్సహ।।౨౯।।

ద్రుతం స ప్రాప తత్రైవ యత్ర దైత్యో జలంధరః।।

కుర్వన్ సింహరవం దేవైర్జ్వలద్భిర్విష్ణుతేజసా।।2.5.16.30।।

అథారుణానుజజవపక్షవాతప్రపీడితాః ।।

వాత్యావివర్తితా దైత్యా బభ్రముః ఖే యథా ఘనాః ।।3౧।।

తతో జలంధరో దృష్ట్వా దైత్యాన్ వాత్యాప్రపీడితాన్।।

ఉద్ధృత్య వచనం క్రోధాద్ద్రుతం విష్ణుం సమభ్యగాత్।।3౨।।

ఏతస్మిన్నంతరే దేవాశ్చక్రుర్యుద్ధం ప్రహర్షితాః ।।

తేజసా చ హరేః పుష్టా మహాబలసమన్వితాః ।।33।।

యుద్ధోద్యతం సమాలోక్య దేవసైన్యముపస్థితమ్।।

దైత్యానాజ్ఞాపయామాస సమరే చాతిదుర్మదాన్ ।।3౪।।

జలంధర ఉవాచ ।।

భోభో దైత్యవరా యూయం యుద్ధం కురుత దుస్తరమ్।।

శక్రాద్యైరమరైరద్య ప్రబలైః కాతరైస్సదా।।౩౫।।

మౌర్యాస్తు లక్షసంఖ్యాతా ధౌమ్రా హి శతసంఖ్యకాః।।

అసురాః కోటిసంఖ్యాతాః కాలకేయాస్తథైవ చ।।౩౬।।

కాలకానాం దౌర్హృదానాం కంకానాం లక్షసంఖ్యయా ।।

అన్యేఽపి స్వబలైర్యుక్తా వినిర్యాంతు మమాజ్ఞయా।।౩౭।।

సర్వే సజ్జా వినిర్యాత బహుసేనాభిసంయుతాః ।।

నానాశస్త్రాస్త్రసంయుక్తా నిర్భయాః గతసంశయాః ।। ౩౮ ।।

భోభో శుంభనిశుంభౌ చ దేవాన్సమరకాతరాన్ ।।

క్షణేన సుమహావీర్యౌ తుచ్ఛాన్నాశయతం యువామ్ ।। ౩౯ ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

దైత్యా జలంధరాజ్ఞప్తా ఇత్థం యుద్ధవిశారదాః।।

యుయుధుస్తే సురాస్సర్వే చతురంగబలాన్వితాః।।2.5.16.౪౦।।

గదాభిస్తీక్ష్ణబాణైశ్చ శూలపట్టిశతోమరైః ।।

కేచిత్పరశుశూలైశ్చ నిజఘ్నుస్తే పరస్పరమ్ ।। ౪౧ ।।

నానాయుధైశ్చ పరైస్తత్ర నిజఘ్నుస్తే బలాన్వితా ।।

దేవాస్తథా మహావీరా హృషీకేశబలాన్వితాః ।।

యుయుధుస్తీక్ష్ణబాణాశ్చ క్షిపంతస్సింహవద్రవాః ।। ౪౨ ।।

కేచిద్బాణైస్తు తీక్ష్ణైశ్చ కేచిన్ముసలతోమరైః ।।

కేచిత్పరశుశూలైశ్చ నిజఘ్నుస్తే పరస్పరమ్ ।।౪౩।।

ఇత్థం సురాణాం దైత్యానాం సంగ్రామస్సమభూన్మహాన్।।

అత్యుల్బణో మునీనాం హి సిద్ధానాం భయ కారకః ।। ४४ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పఞ్చమే యుద్ధఖండే దేవయుద్ధవర్ణనం నామ షోడశోఽధ్యాయః ।। ౧౬ ।। ।౬।

2.5.17

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

అథ దైత్యా మహావీర్యాశ్శూలైః పరశుపట్టిశైః ।।

నిజఘ్నుస్సర్వదేవాంశ్చ భయవ్యాకులమానసాన్ ।। ౧ ।।

దైత్యాయుధైః సమావిద్ధదేహా దేవాస్సవాసవాః ।।

రణాద్విదుద్రువుస్సర్వే భయవ్యాకులమానసాః ।।౨ ।।

పలాయనపరాన్దృష్ట్వా హృషీకేశస్సురానథ ।।

విష్ణుర్వై గరుడారూఢో యోద్ధుమభ్యాయయౌ ద్రుతమ్ ।। 3

సుదర్శనేన చక్రేణ సర్వతః ప్రస్ఫురన్రుచా ।।

సుశోభితకరాబ్జశ్చ రేజే భక్తాభయంకరః ।।౪।।

శంఖఖడ్గగదాశార్ఙ్గధారీ క్రోధసమన్వితః ।।

కఠోరాస్త్రో మహావీరస్సర్వయుద్ధవిశారదః ।।౫।।

ధనుషం శార్ఙ్గనామానం విస్ఫూర్య్య వినినాద హ।।

తస్య నాదేన త్రైలోక్యం పూరితం మహతా మునే ।।౬।।

శార్ఙ్గనిస్సృతబాణైశ్చ దితిజానాం శిరాంసి వై।।

చకర్త్త భగవాన్ విష్ణుః కోటిశో రుట్ సమాకులః ।।౭।।

అథారుణానుజజవపక్షవాతప్రపీడితాః ।।

వాత్యాధివర్తి_తా దైత్యా బభ్రముః ఖే యథా ఘనాః ॥ ౮ ॥

తతో జలంధరో దృష్ట్వా దైత్యాన్వాత్యాప్రపీడితాన్ ॥

చుక్రోధాతి మహాదైత్యో దేవవృన్దభయంకరః ॥౯ ॥

మర్ద్వయంతం చ తం దృష్ట్వా దైత్యాన్ ప్రస్ఫురితాధరః ॥

యోద్ధుమభ్యాయయౌ వీరో వేగేన హరిణా సహ ॥ 2.5.17.౧౦ ॥

స చకార మహానాదం దేవాసురభయంకరమ్ ॥

దైత్యానామధిపః కర్ణా విదీర్ణాః శ్రవణాత్తతః ॥ ౧౧ ॥

భయంఙ్కరేణ దైత్యస్య నాదేన పూరితం తదా ॥

జలంధరస్య మహతా చకమ్పే సకలం జగత్ ॥ ౧౨ ॥

తతస్సమభవద్యుద్ధం విష్ణుదైత్యేన్ద్రయోర్మహత్ ॥

ఆకాశం కుర్వతోర్బాణైస్తదా నిరవకాశవత్ ॥ ౧౩ ॥

తయోశ్చ తేన యుద్ధేన పరస్పరమభూన్మునే ॥

దేవాసురర్షిసిద్ధానాం భీకరేణాతివిస్మయః ॥ ౧౪ ॥

విష్ణుర్దైత్యస్య బాణౌఘైర్ధ్వజం ఛత్రం ధనుశ్శరాన్ ॥

చిచ్ఛేద తం చ హృదయే బాణేనైకేన తాడయన్ ॥ ౧౫ ॥

తతో దైత్యస్సముత్పత్య గదాపాణిస్త్వరాన్వితః ॥

ఆహత్య గరుడం మూర్ధ్ని పాతయామాస భూతలే ॥ ౧౬ ॥

విష్ణుం జఘాన శూలేన తీక్ష్ణేన ప్రస్ఫురద్రుచా ॥

హృదయే క్రోధసంయుక్తో దైత్యః ప్రస్ఫురితాధరః ॥ ౧౭ ॥

విష్ణుర్గదాం చ ఖడ్గేన చిచ్ఛేద ప్రహసన్నివ ॥

తం వివ్యాధ శరైస్తీక్ష్ణైశ్శార్ఙ్గం విస్ఫూర్య దైత్యహా ॥౧౮॥

విష్ణుర్జలంధరం దైత్యం భయదేన శరేణ హ ।।
క్రోధావిష్టోఽతితీక్ష్ణేన జఘానాశు సురారిహా ।। ౧౯ ।।
ఆగతం తస్య తం బాణం దృష్ట్వా దైత్యో మహాబలః ।।
ఛిత్త్వా బాణేన విష్ణుం చ జఘాన హృదయే ద్రుతమ్ ।। 2.5.17.౨౦ ।।
కేశవోఽపి మహాబాహుం విక్షిప్తమసురేణ తమ్।।
శరం తిలప్రమాణేన చ్ఛిత్త్వా వీరో ననాద హ ।। ౨౧ ।।
పునర్బాణ సమాధత్త ధనుషి క్రోధవేపితః ।।
మహాబలోఽథ బాణేన చిచ్ఛేద స శిలీముఖమ్ ।। ౨౨ ।।
వాసుదేవః పునర్బాణం నాశాయ విబుధద్విషః।।
క్రోధేనాధత్త ధనుషి సింహవద్వినదాద హ ।।౨౩।।
జలంధరోఽథ దైత్యేన్ద్రః కోపచ్ఛిన్నాధరో బలీ ।।
శరేణ శ్వేన శార్ఙ్గాఖ్యం ధనుశ్చిచ్ఛేద వైష్ణవమ్ ।।౨౪।।
పునర్బాణైస్సుతీక్ష్ణైశ్చ జఘాన మధుసూదనమ్ ।।
ఉగ్రవీర్యో మహావీరో దేవానాం భయకారకః ।।౨౫।।
స చ్ఛిన్నధన్వా భగవాన్కేశవో లోకరక్షకః ।।
జలంధరస్య నాశాయ చిక్షేప స్వగదాం పరామ్।।౨౬।।
సా గదా హరిణా క్షిప్తా జ్వలజ్జ్వలనసన్నిభా।।
అమోఘగతికా శీఘ్రం తస్య దేహే లలాగ హ।।౨౭।।
తయా హతో మహాదైత్యో న చచాలాపి కించన।।
జలంధరో మదోన్మత్తః పుష్పమాలాహతో యథా।।౨౮।।
తతో జలంధరః క్రోధీ దేవత్రాసకరోఽక్షిపత్ ।।

త్రిశూలమనలాకారం హరయే రణదుర్మ్మదః।।౨౯।।

అథ విష్ణుస్త్రత్రిశూలం చిచ్ఛేద తరసా ద్రుతమ్।।

నందకాఖ్యేన ఖడ్గేన స్మృత్వా శివపదామ్బుజమ్ ।।2.5.17.30।।

ఛిన్నే త్రిశూలే దైత్యేన్ద్ర ఉత్ప్లుత్య సహసా ద్రుతమ్ ।।

ఆగత్య హృదయే విష్ణుం జఘాన దృఢముష్టినా।।3౧।।

సోఽపి విష్ణుర్మహావీరోఽవిగణయ్య చ తద్వ్యథామ।।

జలంధరం చ హృదయే జఘాన దృఢముష్టినా।।3౨।।

తతస్తౌ బాహుయుద్ధేన యుయుధాతే మహాబలౌ।।

బాహుభిర్ముష్టిభిశ్చైవ జానుభిర్నాదయన్మహీమ్।।33।।

ఏవం హి సుచిరం యుద్ధం కృత్వా తేనాసురేణ వై।।

విస్మితోఽభూన్మునిశ్రేష్ఠ హృది గ్లానిమవాప హ ।।3౪।।

అథ ప్రసన్నో భగవాన్మాయీ మాయావిదాం వరః ।।

ఉవాచ దైత్యరాజానం మేఘగంభీరయా గిరా ।।3౫।।

విష్ణురువాచ ।।

భోభో దైత్యవరశ్రేష్ఠ ధన్యస్త్వం రణదుర్మదః ।।

మహాయుధవరైర్యత్త్వం న భీతో హి మహాప్రభుః ।।3౬।।

ఏభిరేవాయుధైరుగ్రైర్దైత్యా హి బహవో హతాః ।।

మహాజౌ దుర్మదా వీరాశ్ఛిన్నదేహా మృతిం గతాః ।। 3౭ ।।

యుద్ధేన తే మహాదైత్య ప్రసన్నోఽస్మి మహాన్భవాన్ ।।

న దృష్టస్త్వత్సమో వీరస్త్రైలోక్యే సచరాచరే ।। 3౮ ।।

వరం వరయ దైత్యేన్ద్ర ప్రీతోఽస్మి తవ విక్రమాత్ ।।

అదేయమపి తే దద్మి యత్తే మనసి వర్తతే ।। ౩౯ ।।

।। సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తస్య విష్ణోర్మాయావినో హరేః ।।

ప్రత్యువాచ మహాబుద్ధిర్దైత్యరాజో జలంధరః ।।2.5.17.౪౦।।

జలంధర ఉవాచ ।।

యది భావుక తుష్టోఽసి వరమే తన్దదస్వ మే ।।

మద్భగిన్యా మయా సార్ధం మద్గేహే సగణో వస ।। ౪౧ ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।। ।।

తదాకర్ణ్య వచస్తస్య మహాద్రైత్యస్య ఖిన్నధీః।।

తథాస్త్వితి చ దేవేశో జగాద భగవాన్ హరిః ।।౪౨।।

ఉవాస స తతో విష్ణుస్సర్వదేవగణైస్సహ।।

జలంధరం నామ పురమాగత్య రమయా సహ ।। ౪౩ ।।

అథో జలంధరో ద్రైత్యస్స్వభగిన్యా చ విష్ణునా ।।

ఉవాస స్వాలయం ప్రాప్తో హర్షాకులితమానసః ।। ౪౪ ।।

జలంధరోఽథ దేవానామధికారేషు దానవాన్ ।।

స్థాపయిత్వా సహర్షస్సన్పునరాగాన్మహీతలమ్ ।।౪౫।।

దేవగంధర్వసిద్ధేషు యత్కించిద్రత్నసంచి తమ్ ।।

తదాత్మవశగం కృత్వాఽతిష్ఠత్సాగరనందనః ।। ౪౬ ।।

పాతాలభవనే ద్రైత్యం నిశుంభం సుమహాబలమ్ ।।

స్థాపయిత్వా స శేషాదీనానయ ద్భూతలం బలీ ।। ౪౭ ।।

దేవగంధర్వసిద్ధౌఘాన్ సర్పరాక్షసమానుషాన్ ।।

స్వపురే నాగరాన్కృత్వా శశాస భువనత్రయమ్।। ४८ ।।

ఏవం జలంధరః కృత్వా దేవాన్స్వవశవర్తినః ।।

ధర్మేణ పాలయామాస ప్రజాః పుత్రానివౌరసాన్ ।। ४९ ।।

న కశ్చిద్వ్యాధితో నైవ దుఃఖితో న కృశస్తథా।।

న దీనో దృశ్యతే తస్మిన్ధర్మాద్రాజ్యం ప్రశాసతి ।। 2.5.17.५० ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పఞ్చమే యుద్ధఖణ్డే జలంధరోపాఖ్యానే విష్ణుజలంధరయుద్ధవర్ణనం నామ సప్తదశోఽధ్యాయః।।१७।।

2.5.18

సనత్కుమార ఉవాచ।।

ఏవం శాసతి ధర్మేణ మహీం తస్మిన్మహాసురే।।

బభూవుర్దుఃఖినో దేవా భ్రాతృభావాన్మునీశ్వర ।।१।।

దుఃఖితాస్తే సురాస్సర్వే శివం శరణమాయయుః ।।

మనసా శంకరం దేవదేవం సర్వప్రభుంప్రభుమ్।।२।।

తుష్టువుర్వాగ్భిరిష్టాభిర్భగవంతం మహేశ్వరమ్ ।।

నివృత్తయే స్వదుఃఖస్య సర్వదం భక్తవత్సలమ్ ।। 3 ।।

ఆహూయ స మహాదేవో భక్తానాం సర్వకామదః।।।।

నారదం ప్రేరయామాస దేవకార్యచికీర్షయా ।। ४ ।।

అథ దేవమునిర్జ్ఞానీ శంభుభక్తస్సతాం గతిః ।।

శివాజ్ఞయా యయౌ దైత్యపురే దేవాన్స నారదః ।। ५ ।।

వ్యాకులాస్తే సురాస్సర్వే వాసవాద్యా ద్రుతం మునిమ్ ।।

ఆగచ్ఛంతం సమాలోక్య సముత్తస్థుర్ద్రి నారదమ్ ।। ६ ।।

దదుస్త ఆసనం నత్వా మునయే ప్రీతిపూర్వకమ్ ।।

నారదాయ సురాశ్శక్రముఖా ఉత్కంఠితాననాః ।।౭।।

సుఖాసీనం మునివరమాసనే సుప్రణమ్య తమ్ ।।

పునః ప్రోచుస్సురా దీనా వాసవాద్యా మునీశ్వరమ్ ।।౮।।

దేవా ఊచుః ।।

భోభో మునివరశ్రేష్ఠ దుఃఖం శృణు కృపాకర ।।

శ్రుత్వా తన్నాశయ క్షిప్రం ప్రభుస్త్వం శంకరప్రియః ।।౯।।

జలంధరేణ దైత్యేన సురా విద్రావితా భృశమ్।।

స్వస్థానాద్భర్తృభావాచ్చ దుఃఖితా వయమాకులాః ।।2.5.18.౧౦।।

స్వస్థానాదుష్ణరశ్మిశ్చ చన్ద్రో నిస్సారితస్తథా ।।

వహ్నిశ్చ ధర్మరాజశ్చ లోకపాలాస్తథేతరే ।। ౧౧ ।।

సుబలిష్ఠేన వై తేన సర్వే దేవాః ప్రపీడితాః ।।

దుఃఖం ప్రాప్తా వయం చాతిశరణం త్వాం సమాగతాః ।।౧౨।।

సంగ్రామే స హృషీకేశం స్వవశం కృతవాన్ బలీ ।।

జలంధరో మహాదైత్యః సర్వామరవిమర్దకః ।। ౧3 ।।

తస్య వశ్యో వరాధీనోఽవాత్సీత్తత్సదనే హరిః ।।

సలక్ష్మ్యా సహితో విష్ణుర్యో నస్సర్వార్థసాధకః ।। ౧౪ ।।

జలంధరవినాశాయ యత్నం కురు మహామతే ।।

త్వం నో దైవవశాత్ప్రాప్తస్సదా సర్వార్థసాధకః ।। ౧౫ ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తేషామమరాణాం స నారదః ।।

ఆశ్వాస్య మునిశార్దూలస్తానువాచ కృపాకరః ॥ ౧౬ ॥

నారద ఉవాచ ॥

జానేఽహం వై సురా యూయం దైత్యరాజపరాజితాః॥

దుఃఖ ప్రాప్తాః పీడితాశ్చ స్థానాన్నిస్సారితాః ఖలుః ॥ ౧౭ ॥

స్వశక్త్యా భవతాం స్వార్థం కరిష్యే నాత్ర సంశయః॥

అనుకూలోఽహమివ వో దుఃఖం ప్రాప్తా యతోఽమరాః ॥౧౮॥

సనత్కుమార ఉవాచ ॥

ఏవముక్త్వా మునిశ్రేష్ఠ ద్రష్టుం దానవవల్లభమ్ ॥

ఆశ్వాస్య సకలాన్దేవాఞ్జలంధరసభాం యయౌ ॥౧౯॥

అథాగతం మునిశ్రేష్ఠం దృష్ట్వా దేవో జలంధరః ॥

ఉత్థాయ పరయా భక్త్యా దదౌ శ్రేష్ఠాసనం వరమ్ ॥ 2.5.18.౨౦ ॥

స తం సంపూజ్య విధివద్దానవేన్ద్రోఽతి విస్మితః ॥

సుప్రహస్య తదా వాక్యం జగాద మునిసత్తమమ్ ॥౨౧॥

జలంధర ఉవాచ ॥

కుత ఆగమ్యతే బ్రహ్మన్కిం చ దృష్టం త్వయా క్వచిత్॥

యదర్థమిహ ఆయాతస్తదాజ్ఞాపయ మాం మునే ॥ ౨౨ ॥

సనత్కుమార ఉవాచ ॥

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తస్య దైత్యేన్ద్రస్య మహామునిః ॥

ప్రత్యువాచ ప్రసన్నాత్మా నారదో హి జలంధరమ్ ॥ ౨3 ॥

నారద ఉవాచ ॥

సర్వదానవదైత్యేన్ద్ర జలంధర మహామతే ॥

ధన్యస్త్వం సర్వలోకేశ రత్నభోక్తా త్వమేవ హి ।।౨౪।।

మదాగమనహేతుం వై శృణు దైత్యేన్ద్రసత్తమ ।।

యదర్థమిహ చాయాతస్త్వహం వక్ష్యేఖిలం హి తత్ ।।౨౫।।

గతః కైలాసశిఖరం దైత్యేన్ద్రాహం యదృచ్ఛయా ।।

యోజనాయుతవిస్తీర్ణం కల్పద్రుమమహావనమ్ ।। ౨౬ ।।

కామధేనుశతాకీర్ణం చింతామణిసుదీపితమ్ ।।

సర్వరుక్మమయం దివ్యం సర్వత్రాద్భుతశోభితమ్ ।। ౨౭ ।।

తత్రోమయా సహాసీనం దృష్టవానస్మి శంకరమ్ ।।

సర్వాఙ్గసున్దరం గౌరం త్రినేత్రం చన్ద్రశేఖరమ్ ।।౨౮।।

తం దృష్ట్వా మహదాశ్చర్యం వితర్కో మేఽభవత్తదా।।

క్వాపీదృశీ భవేద్వృద్ధిస్త్రైలోక్యే వా న వేతి చ।।౨౯।।

తావత్తవాపి దైత్యేన్ద్ర సమృద్ధిస్సంస్మృతా మయా।।

తద్విలోకనకామోఽహం త్వత్సాంనిధ్యమిహా గతః ।।2.5.18.30।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇతి నారదతః శ్రుత్వా స దైత్యేన్ద్రో జలంధరః ।।

స్వసమృద్ధిం సమగ్రాం వై దర్శయామాస సాదరమ్ ।।3౧।।

దృష్ట్వా స నారదో జ్ఞానీ దేవకార్యసుసాధకః ।।

ప్రభుప్రేరణయా ప్రాహ దైత్యేన్ద్రం తం జలంధరమ్ ।।3౨।।

నారద్ ఉవాచ ।।

తవాస్తి సుసమృద్ధిర్హి వరవీర ఖిలాధునా ।।

త్రైలోక్యస్య పతిస్త్వం హి చిత్రం కిం చాత్ర సంభవమ్ ।। 33 ।।

మణయో రత్నపుంజాశ్చ గజాద్యాశ్చ సమృద్ధయః ।।

తే గృహేఽద్య విభాంతీహ యాని రత్నాని తాన్యపి ।।౩౪।।

గజరత్నం త్వయానీతం శక్రస్యైరావతస్తథా ।।

అశ్వరత్నం మహావీర సూర్యస్యోచ్చైఃశ్రవా హయః ।। ౩౫।।

కల్పవృక్షస్త్వయానీతో నిధయో ధనదస్య చ ।।

హంసయుక్తవిమానం చ త్వయానీతం హి వేధసః ।। ౩౬ ।।

ఇత్యేవం వరరత్నాని దివి పృథ్వ్యాం రసాతలే ।।

యాని దైత్యేంద్ర తే భాంతి గృహే తాని సమస్తతః ।। ౩౭ ।।

త్వత్సమృద్ధిమిమాం పశ్యన్సమ్పూర్ణాం వివిధామహమ్ ।।

ప్రసన్నోఽస్మి మహావీర గజాశ్వాదిసుశోభితామ్ ।। ౩౮ ।।

జాయారత్నం మహాశ్రేష్ఠం జలంధర న తే గృహే ।।

తదానేతుం విశేషేణ స్త్రీరత్నం వై త్వమర్హసి ।।౩౯।।

యస్య గేహే సురత్నాని సర్వాణి హి జలంధర ।।

జాయారత్నం న చేత్తాని న శోభంతే వృథా ధ్రువమ్ ।। 2.5.18.౪౦ ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇత్యేవం వచనం శ్రుత్వా నారదస్య మహాత్మనః ।।

ఉవాచ దైత్యరాజో హి మదనాకులమానసః ।।౪౧।।

జలంధర ఉవాచ ।।

భో భో నారద దేవర్షే నమస్తేస్తు మహాప్రభో ।।

జాయారత్నవరం కుత్ర వర్తతే తద్వదాధునా ।।౪౨।।

బ్రహ్మాండే యత్ర కుత్రాపి తద్రత్నం యది వర్త్తతే ।।

తదానేష్యే తతో బ్రహ్మన్సత్యం సత్యం న సంశయః ॥౪౩॥

నారద ఉవాచ॥

కైలాసే హ్యతిరమ్యే చ వర్వర్ద్ధిం సుసమాకులే ॥

యోగిరూపధరశ్శంభురస్తి తత్ర దిగమ్బరః॥౪౪॥

తస్య భార్యా సురమ్యా హి సర్వలక్షణలక్షితా॥

సర్వాంగసున్దరీ నామ్నా పార్వతీతి మనోహరా॥౪౫॥

తదీదృశం రూపమనన్యసంగతం దృష్టం న కుత్రాపి కుతూహలాఢ్యమ్ ॥

అత్యద్భుతం మోహనకృత్సుయోగినాం సుదర్శనీయం పరమర్ద్ధికారి ॥౪౬॥

స్వచిత్తే కల్పయామ్యద్య శివాదన్యస్సమృద్ధివాన్ ॥

జాయారత్నాన్వితాద్వీర త్రిలోక్యా న జలంధర ॥౪౭॥

యస్యా లావణ్యజలధౌ నిమగ్నశ్చతురాననః ॥

స్వధైర్యం ముముచే పూర్వం తయా కాన్యోపమీయతే ॥ ౪౮ ॥

గతరాగోఽపి హి యయా మదనారిస్స్వలీలయా ॥

నిజతంత్రోఽపి యతస్స స్వాత్మ వశగః కృతః ॥ ౪౯ ॥

యథా స్త్రీరత్నసంభోక్తుస్సమృద్ధిస్తస్య సాభవత్ ॥

తథా న తవ దైత్యేన్ద్ర సర్వరత్నాధిపస్య చ ॥ 2.5.18.౫౦ ॥

సనత్కుమార ఉవాచ ॥

ఇత్యుక్త్వా స తు దేవర్షిర్నారదో లోకవిశ్రుతః॥

యయౌ విహాయసా దేవోపకారకరణోద్యతః ॥౫౧॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పఞ్చమే యుద్ధఖణ్డే జలంధరవధోపాఖ్యానే దేవర్షిజలంధరసంవాదో నామాష్టదశోఽధ్యాయః ॥౧౮॥

2.5.19

వ్యాస ఉవాచ ।।

సనత్కుమార సర్వజ్ఞ నారదే హి గతే దివి ।।

దైత్యరాట్ కిమకార్షీత్స తన్మే వద సువిస్తరాత్ ।। ౧ ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

తమామంత్ర్య గతే దైత్యం నారదే దివి దైత్యరాట్ ।।

తద్రూపశ్రవణాదాసీదనంగజ్వరపీడితః ।।౨।।

అథో జలంధరో దైత్యః కాలాధీనః ప్రనష్టధీః।।

దూతమాహ్వాయ యామాస సైంహికేయం విమోహితః ।। ౩ ।।

ఆగతం తం సమాలోక్య కామాక్రాంతమనాస్స హి ।।

సుసంబోధ్య సమాచష్ట సింధుపుత్రో జలంధరః ।।౪।।

జలంధర ఉవాచ ।।

భోభో దూతవరశ్రేష్ఠ సర్వకార్యప్రసాధక ।।

సైంహికేయ మహాప్రాజ్ఞ కైలాసం గచ్ఛ పర్వతమ్ ।। ౫ ।।

తత్రాస్తి యోగీ శంభ్వాఖ్య స్తపస్వీ చ జటాధరః ।।

భస్మభూషితసర్వాంగో విరక్తో విజితేంద్రియః।।౬।

తత్ర గత్వేతి వక్తవ్యం యోగినం దూత శంకరమ్ ।।

జటాధరం విరక్తం తం నిర్భయేన హృదా త్వయా ।। ౭ ।।

హే యోగింస్తే దయాసింధో జాయారత్నేన కిం భవేత్ ।।

భూతప్రేతపిశాచాదిసేవితేన వనౌకసా ।। ౮ ।।

మన్నాథే భువనే యోగిన్నోచితా గతిరీదృశీ ।।

జాయారత్నమతస్త్వం మే దేహి రత్నభుజే నిజమ్ ।।౯।।

యానియాని సురత్నాని త్రైలోక్యే తాని సంతి మే ।।

మదధీనం జగత్సర్వం విద్ధి త్వం సచరాచరమ్ ।।2.5.19.౧౦।।

ఇన్ద్రస్య గజరత్నం చోచ్చైఃశ్రవోరత్నముత్తమమ్ ।।

బలాద్గృహీతం సహసా పారిజాతతరుస్తథా।।౧౧।।

విమానం హంససంయుక్తమంగణే మమ తిష్ఠతి ।।

రత్నభూతం మహాదివ్యముత్తమం వేధసోద్భుతమ్ ।। ౧౨ ।।

మహాపద్మాదికం దివ్యం నిధిరత్నం స్వదస్య చ ।।

ఛత్రం మే వారుణం గేహే కాంచనస్రావి తిష్ఠతి ।।౧3।।

కిఞ్జల్కినీ మహామాలా సర్వదాఽమ్లానపంకజా ।।

మత్పితుస్సా మమైవాస్తి పాశశ్చ కంపతేస్తథా ।।౧౪।।

మృత్యోరుత్క్రాంతిదా శక్తిర్మయా నీతా బలాద్వరా।।

దదౌ మహ్యం శుచిర్దివ్యే శుచిశౌచే చ వాససీ ।।।౧౫।।

ఏవం యోగీన్ద్ర రత్నాని సర్వాణి విలసంతి మే ।।

అతస్త్వమపి మే దేహి స్వస్త్రీరత్నం జటాధర ।। ౧౬ ।। ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇతి శ్రుత్వా వచస్తస్య నన్దినా స ప్రవేశితః।।

జగామోగ్రసభాం రాహుర్విస్మయోద్భుతలోచనః।।౧౭।।

తత్ర గత్వా శివం సాక్షాద్దేవదేవం మహాప్రభుమ్।।

స్వతేజోధ్వస్తతమసం భస్మలేపవిరాజితమ్।।౧౮।।

మహారాజోపచారే విలసంతం మహాద్భుతమ్।।

సర్వాఙ్గసున్దరం దివ్యభూషణైర్భూషితం హరమ్॥౧౯॥

ప్రణనామ చ తం గర్వాత్తత్తేజః క్రాంతవిగ్రహః॥

నికటం గతవాఞ్ఛంభోస్స దూతో రాహుసంజ్ఞకః॥2.5.19.౨౦॥

అథో తదగ్ర ఆసీనో వక్తుకామో హి సైంహికః॥

త్ర్యంబకం స తదా సంజ్ఞాప్రేరితో వాక్యమబ్రవీత్ ॥౨౧॥

దైత్యపన్నగసేవ్యస్య త్రైలోక్యాధిపతేస్సదా ॥

దూతోఽహం ప్రేషితస్తేన త్వత్సకాశమిహాగతః ॥౨౨॥

॥ రాహురువాచ ॥

జలంధరోబ్ధితనయస్సర్వదైత్యజనేశ్వరః ॥

త్రైలోక్యస్యేశ్వరస్సోఽథాభవత్సర్వాధినాయకః ॥౨3॥

స దైత్యరాజో బలవాన్దేవానామంతకోపమః ॥

యోగినం త్వాం సముద్దిశ్య స యదాహ శృణుష్వ తత్ ॥ ౨౪ ॥

మహాదివ్యప్రభావస్య తస్య దైత్యపతేః ప్రభోః ॥

సర్వరత్నేశ్వరస్య త్వమాజ్ఞాం శృణు వృషధ్వజ ॥ ౨౫ ॥

శ్మశానవాసినో నిత్యమస్థిమాలాధరస్య చ ॥

దిగంబరస్య తే భార్యా కథం హైమవతీ శుభమ్ ॥౨౬॥

అహం రత్నాధినాథోస్మి సా చ స్త్రీరత్నసంజ్ఞితా ॥

తస్మాన్మమైవ సా యోగ్యా నైవ భిక్షాశినస్తవ ॥౨౭॥

మమ వశ్యాస్త్రయో లోకా భుంజేఽహం మఖభాగకాన్ ॥

యాని సంతి త్రిలోకేస్మిన్రత్నాని మమ సద్మని ॥ ౨౮ ॥

వయం రత్నభుజస్త్వం తు యోగీ ఖలు దిగమ్బరః ॥

స్వస్త్రీరత్నం దేహి మహ్యం రాజ్ఞస్సుఖకరాః ప్రజాః ।।౨౯।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

వదత్యేవం తథా రాహౌ భ్రూమధ్యాచ్ఛూలపాణినః ।।

అభవత్పురుషో రౌద్రస్తీవ్రాశనిసమస్వనః ।। 2.5.19.30 ।।

సింహాస్యప్రచలజిహ్వాస్సజ్జ్వాలనయనో మహాన్ ।।

ఊర్ధ్వకేశశ్శుష్కతనుర్నృసింహ ఇవ చాపరః ।। ౩౧ ।।

మహాతనుర్మహాబాహుస్తాలజంఘో భయంకరః ।।

అభిదుద్రావ వేగేన రాహుం స పురుషో ద్రుతమ్ ।।౩౨।।

స తం ఖాదితు మాయాన్తం దృష్ట్వా రాహుర్భయాతురః ।।

అధావదాత వేగేన బహిస్తస్య చ దధార తమ్ ।।౩౩।।

రాహురువాచ ।।

దేవదేవ మహేశాన పాహి మాం శరణా గతమ్ ।।

సురాఽసురైస్సదా వన్ద్యః పరమైశ్వర్యవాన్ ప్రభుః ।।౩౪।।

బ్రాహ్మణం మాం మహాదేవ ఖాదితుం సముపాగతః ।।

పురుషోయం తవేశాన సేవకోతిభయంకరః ।। ౩౫ ।।

ఏతస్మాద్రక్ష దేవేశ శరణాగతవత్సలః ।।

న ఖాదేత యథాయం మాం నమస్తేఽస్తు ముహుర్ముహుః ।। ౩౬ ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

మహాదేవో వచః శ్రుత్వా బ్రాహ్మణస్య తదా మునే ।।

అబ్రవీత్స్వగణం తం వై దీనానాథప్రియః ప్రభుః ।। ౩౭ ।।

మహాదేవ ఉవాచ ।।

ప్రభుం చ బ్రాహ్మణం దూతం రాహ్వాఖ్యం శరణాగతమ్ ।।

శరణ్యా రక్షణీయా హి న దణ్డ్యా గణసత్తమ ।।౩౮।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్తౌ గిరిజేశేన సగణః కరుణాత్మనా ।।

రాహుం తత్యాజ సహసా బ్రాహ్మణేతి శ్రుతాక్షరః ।। ౩౯ ।।

రాహుం త్యక్త్వామ్బరే సోథ పురుషో దీనయా గిరా ।।

శివోపకంఠమాగత్య మహాదేవం వ్యజిజ్ఞపత్ ।। 2.5.19.౪౦ ।।

పురుష ఉవాచ ।।

దేవదేవ మహాదేవ కరుణాకర శంకర ।।

త్యాజితం మమ భక్ష్యం తే శరణాగతవత్సలః ।। ౪౧ ।।

క్షుధా మాం బాధతే స్వామిన్క్షుత్క్షామశ్చాస్మి సర్వథా ।।

కిం భక్ష్యం మమ దేవేశ తదాజ్ఞాపయ మాం ప్రభో ।। ౪౨ ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తస్య పురుషస్య మహాప్రభుః ।।

ప్రత్యువాచాద్భుతోతిః స కౌతుకీ స్వహితంకరః ।। ౪౩ ।।

మహేశ్వర ఉవాచ ।।

బుభుక్షా యది తేఽతీవ క్షుధా త్వాం బాధతే యది ।।

సంభక్షయాత్మనశ్శీఘ్రం మాంసం త్వం హస్తపాదయోః ।। ౪౪ ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

శివేనైవమాజ్ఞప్తశ్చఖాద పురుషస్స్వకమ్ ।।

హస్తపాదోద్భవం మాంసం శిరశ్శేషోఽభవద్యథా ।। ౪౫ ।।

దృష్ట్వా శిరోవశేషం తు సుప్రసన్నస్సదాశివః ।।

పురుషం భీమకర్మాణం తమువాచ సవిస్మయః ।। ४६ ।।

శివ ఉవాచ ।।

హే మహాగణ ధన్యస్త్వం మదాజ్ఞాప్రతిపాలకః ।।

సంతుష్టశ్చాస్మి తేఽతీవ కర్మణానేన సత్తమ ।। ४७ ।।

త్వం కీర్తిముఖసంజ్ఞో హి భవ మద్ద్వారకస్సదా ।।

మహాగణో మహావీరస్సర్వదుష్టభయంకరః ।।४८।।

మత్ప్రియస్త్వం మదర్చాయాం సదా పూజ్యోఽహి మజ్జనైః ।।

త్వదర్చాం యే న కుర్వంతి నైవ తే మత్ప్రియంకరాః ।। ४९ ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇతి శంభోర్వరం ప్రాప్య పురుషః ప్రజహర్ష సః ।।

తదాప్రభృతి దేవేశ ద్వారే కీర్తిముఖః స్థితః ।।2.5.19.५०।।

పూజనీయో విశేషేణ స గణశ్శివపూజనే ।।

నార్చయంతీహ యే పూర్వం తేషామర్చా వృథా భవేత్ ।।५१।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పఞ్చమే యుద్ధఖణ్డే జలంధరవధోపాఖ్యానే దూతసంవాదో నామ ఏకోనవింశోఽధ్యాయః।।१९।।

2.5.20

వ్యాస ఉవాచ ।।

సనత్కుమార సర్వజ్ఞ కథా తే శ్రావితాద్భుతా ।।

మహాప్రభోశ్శంకరస్య యత్ర లీలా చ పావనీ ।।१।।

ఇదానీం బ్రూహి సుప్రీత్యా కృపాం కృత్వా మమోపరి ।।

రాహుర్ముక్తః కుత్ర గతః పురుషేణ మహామునే ।।౨।।

సూత ఉవాచ।।

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తస్య వ్యాసస్యామితమేధసః ।।

ప్రత్యువాచ ప్రసన్నాత్మా బ్రహ్మపుత్రో మహామునిః ।।౩।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

రాహుర్విముక్తో యస్తేన సోపి తద్వర్వరస్థలే ।।

అతస్స వర్వరో భూత ఇతి భూమౌ ప్రథాం గతః ।।౪।।

తతః స మన్యమానస్స్వం పునర్జనిమథానతః ।।

గతగర్వో జగామాథ జలంధరపురం శనైః ।।౫।।

జలంధరాయ సోఽభ్యేత్య సర్వమీశవిచేష్టితమ్ ।।

కథయామాస తద్వ్యాసాద్వ్యాస దైత్యేశ్వరాయ వై ।। ౬ ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

జలంధరస్తు తచ్ఛ్రుత్వా కోపాకులితవిగ్రహః ।।

బభూవ బలవాన్సిన్ధుపుత్రో దైత్యేన్ద్రసత్తమః ।। ౭ ।।

తతః కోపపరాధీనమానసో దైత్యసత్తమః ।।

ఉద్యోగం సవసైన్యానాం దైత్యానామాదిదేశ హ ।। ౮ ।।

।। జలంధర ఉవాచ ।।

నిర్గచ్ఛంత్వఖిలా దైత్యాః కాలనేమిముఖాః ఖలు ।।

తథా శుంభనిశుమ్భాద్యా వీరాస్స్వబలసంయుతాః ।। ౯ ।।

కోటిర్వీరకులోత్పన్నాః కంబువంశ్యాశ్చ దౌర్హృదాః ।।

కాలకాః కాలకేయాశ్చ మౌర్యా ధౌమ్రాస్తథైవ చ ।। 2.5.20.౧౦ ।।

ఇత్యాజ్ఞాప్యాసురపతిస్సింధుపుత్రో ప్రతాపవాన్ ।।
నిర్జగామాశు దైత్యానాం కోటిభిః పరివారితః ।। ౧౧ ।।
తతస్తస్యాగ్రతశ్శుక్రో రాహుశ్ఛిన్నశిరోఽభవత్ ।।
ముకుటశ్చాపతద్భూమౌ వేగాత్రవిస్ఖలితస్తదా ।। ౧౨ ।।
వ్యరాజత నభః పూర్ణం ప్రావృషీవ యథా ఘనైః ।।
జాతా అశకునా భూరి మహానిద్రావి సూచకాః ।। ౧౩ ।।
తస్యోద్యోగం తథా దృష్ట్వా గీర్వాణాస్తే సవాసవాః ।।
అలక్షితాస్తదా జగ్ముః కైలాసం శంకరాలయమ్ ।। ౧౪ ।।
తత్ర గత్వా శివం దృష్ట్వా సుప్రణమ్య సవాసవాః ।।
దేవాస్సర్వే నతస్కంధాః కరౌ బద్ధ్వా చ తుష్టువుః ।।౧౫।।
దేవా ఊచుః ।।
దేవదేవ మహాదేవ కరుణాకర శంకర ।।
నమస్తేస్తు మహేశాన పాహి నశ్శరణాగతాన్ ।।౧౬।।
విహ్వలా వయమత్యుగ్రం జలంధరకృతాత్రవిభో ।।
ఉపద్రవాత్సదేవేంద్రాః స్థానభ్రష్టాః క్షితిస్థితాః।।౧౭।।
న జానాసి కథం స్వామిన్దేవాపత్తిమిమాం ప్రభో ।।
తస్మాన్నో రక్షణార్థాయ జహి సాగరనన్దనమ్ ।।౧౮।।
అస్మాకం రక్షణార్థాయ యత్పూర్వం గరుడధ్వజః ।।
నియోజితస్త్వయా నాథ న క్షమసోఽద్య రక్షితుమ్ ।।౧౯।।
తదధీనో గృహే తస్య తిష్ఠత్యద్య మయా సహ ।।
వయం చ తత్ర తిష్ఠామస్తదాజ్ఞావశగాస్సురాః ।।2.5.20.౨౦।।

అలక్షితా వయం చాత్రాగతాశ్శంభో త్వదంతికమ్ ။

స ఆయాతి త్వయా కర్తుం రణం సింధుసుతో బలీ ။ ౨౧ ။

అతస్స్వామిన్రణే త్వం తమవిలంబం జలంధరమ్ ။

హంతుమర్హసి సర్వజ్ఞ పాహి నశ్శరణాగతాన్ ။ ౨౨ ။

సనత్కుమార ఉవాచ ။

ఇత్యుక్త్వా తే సురాస్సర్వే ప్రభుం నత్వా సవాసవాః ။

పాదౌ నిరీక్ష్య సంతస్థుర్మహేశస్య వినమ్రకాః ။ ౨౩ ။

။ సనత్కుమార ఉవాచ ။

ఇతి దేవవచః శ్రుత్వా ప్రహస్య వృషభధ్వజః ။

ద్రుతం విష్ణుం సమాహూయ వచనం చేదమబ్రవీత్ ။౨౪။

ఈశ్వర ఉవాచ ။

హృషీకేశ మహావిష్ణో దేవాశ్చాత్ర సమాగతాః ။

జలంధరకృతాపీడాశ్శరణం మేఽతివిహ్వలాః ။౨౫။

జలంధరః కథం విష్ణో సంగరే న హత స్త్వయా ။

తద్గృహం చాపి యాతోఽసి త్యక్త్వా వైకుణ్ఠమాత్మనః ။౨౬။

మయా నియోజితస్త్వం హి సాధుసంరక్షణాయ చ ။

నిగ్రహాయ ఖలానాం చ స్వతంత్రేణ విహారిణా ။౨౭။

సనత్కుమార ఉవాచ ။

ఇత్యాకర్ణ్య మహేశస్య వచనం గరుడధ్వజః ။

ప్రత్యువాచ వినీతాత్మా నతకస్సాఞ్జలిర్హరిః ။ ౨౮ ။

విష్ణురువాచ ။

తవాంశసంభవత్వాచ్చ భ్రాతృత్వాచ్చ తథా శ్రియః ।।

మయా న నిహతః సంఖ్యే త్వమేనం జహి దానవమ్ ।। ౨౯।।

మహాబలో మహావీరో జేయస్సర్వదివౌకసామ్ ।।

అన్యేషాం చాపి దేవేశ సత్యమేతద్బ్రవీమ్యహమ్ ।। 2.5.20.30 ।।

మయా కృతో రణస్తేన చిరం దేవాన్వితేన వై ।।

మదుపాయో న ప్రవృత్తస్తస్మిన్దానవపుంగవే ।। ३౧ ।।

తత్పరాక్రమతస్తుష్టో వరం బ్రూహీత్యహం ఖలు ।।

ఇతి మద్వచనం శ్రుత్వా స వవ్రే వరముత్తమమ్ ।। 3౨ ।।

మద్భగిన్యా మయా సార్ద్ధం మద్గేహే ససురో వస ।।

మదధీనో మహావిష్ణో ఇత్యహం తద్గృహం గతః ।। 33 ।।

సనత్కుమార ఉవాచ।।

ఇతి విష్ణోర్వచశ్శ్రుత్వా శకరస్స మహేశ్వరః ।।

విహస్యోవాచ సుప్రీతస్సదయో భక్తవత్సలః ।।3౪।।

మహేశ్వర ఉవాచ ।।

హే విష్ణో సురవర్య త్వం శృణు మద్వాక్యమాదరాత్ ।।

జలంధరం మహాదైత్యం హనిష్యామి న సంశయః ।। 3౫ ।।

స్వస్థానం గచ్ఛ నిర్భీతో దేవా గచ్ఛంత్వపి ధ్రువమ్ ।।

నిర్భయా వీతసందేహా హతం మత్వాఽసురాధిపమ్ ।। 3౬ ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇతి శ్రుత్వా మహేశస్య వచనం స రమాపతిః ।।

సనిర్జరో జగామాశు స్వస్థానం గతసంశయః ।।3౭।।

ఏతస్మిన్నంతరే వ్యాస స దైత్యేన్ద్రోఽతివిక్రమః ।।
సన్నద్ధైరసురైస్సార్ధం శైలప్రాంతం యయౌ బలీ ।।౩౮।।
కైలాసమవరుధ్యాథ మహత్యా సేనయా యుతః ।।
సంతస్థౌ కాలసంకాశః కుర్వన్సింహరవం మహాన్ ।। ౩౯ ।।
అథ కోలాహలం శ్రుత్వా దైత్యనాదసముద్భవమ్ ।।
చుక్రోధాతిమహేశానో మహాలీలః ఖలాంతకః ।। 2.5.20.౪౦
సమాదిదేశ సంఖ్యాయ స్వగణాన్స మహాబలాన్ ।।
నంద్యాదికాన్మహాదేవో మహోతిః కౌతుకీ హరః ।। ౪౧ ।।
నన్దీభముఖసేనానీముఖాస్సర్వే శివాజ్ఞయా ।।
గణాశ్చ సమనహ్యంత యుద్ధాయా తిత్వరాన్వితాః ।। ౪౨ ।।
అవతేరుర్గణాస్సర్వే కైలాసాత్క్రోధదుర్మదాః ।।
వల్గతో రణశబ్దాంశ్చ మహావీరా రణాయ హి ।। ౪౩ ।।
తతస్సమభవద్యుద్ధం కైలాసోపత్యకాసు వై ।।
ప్రమథాధిపదైత్యానాం ఘోరం శస్త్రాస్త్రసంకులమ్ ।। ౪౪ ।।
భేరీమృదంగశంఖౌఘైర్నిస్వానైర్వీరహర్షణైః ।।
గజాశ్వరథశబ్దైశ్చ నాదితా భూర్వ్యకంపత ।। ౪౫ ।।
శక్తితోమరబాణౌఘైర్ముసలైః పాశపట్టిశైః ।।
వ్యరాజత నభః పూర్ణం ముక్తాభిరివ సంవృతమ్ ।।౪౬।।
నిహతైరివ నాగాశ్వైః పత్తిభిర్భూర్వ్యరాజత ।।
వజ్రాహతైః పర్వతేన్ద్రైః పూర్వమాసీత్తుసంవృతా ।। ౪౭ ।।
ప్రమథాహతదైత్యౌఘైర్దైత్యాహతగణైస్తథా ।।

వసాసృఙ్మాంసపంకాఢ్యా భూరగమ్యాభవత్తదా ।।౪౮।।
ప్రమథాహతదైత్యౌఘాన్భార్గవస్సమజీవయత్ ।।
యుద్ధే పునః పునశ్చైవ మృతసంజీవనీ బలాత్ ।।౪౯।।
దృష్ట్వా వ్యాకులితాంస్తాంస్తు గణాస్సర్వే భయార్దితాః ।।
శశంసుర్దేవదేవాయ సర్వే శుక్రవిచేష్టితమ్ ।।2.5.20.౫౦।।
తచ్ఛ్రుత్వా భగవాన్రుద్రశ్చకార క్రోధముల్బణమ్ ।।
భయంకరోఽతిరౌద్రశ్చ బభూవ ప్రజ్వలన్దిశః ।।౫౧।।
అథ రుద్రముఖాత్కృత్యా బభూవాతీవభీషణా ।।
తాలజంఘోదరీ వక్త్రా స్తనాపీడితభూరుహా ।। ౫౨ ।।
సా యుద్ధభూమిం తరసా ససాద మునిసత్తమ ।।
విచచార మహాభీమా భక్షయంతీ మహాసురాన్ ।। ౫3 ।।
అథ సా రణమధ్యే హి జగామ గతభీర్ద్రుతమ్ ।।
యత్రాస్తే సంవృతో దైత్యవరేన్ద్రైస్స హి భార్గవః ।।౫౪।।
స్వతేజసా నభో వ్యాప్య భూమిం కృత్వా చ సా మునే ।।
భార్గవం స్వభగే ధృత్వా జగామాంతర్హితా నభః ।।౫౫।।
విద్రుతం భార్గవం దృష్ట్వా దైత్యసైన్యగణాస్తథా ।।
ప్రమ్లానవదనా యుద్ధాన్నిర్జగ్ముర్యుద్ధదుర్మదాః ।। ౫౬ ।।
అథోఽభజ్యత దైత్యానాం సేనా గణభయార్దితా ।।
వాయువేగహతా యద్వత్ప్రకీర్ణా తృణసంహతిః ।।౫౭।।
భగ్నాం గణభయాద్దైత్యసేనాం దృష్ట్వాతిమర్షితాః ।।
నిశుంభశుంభౌ సేనాన్యౌ కాలనేమిశ్చ చుక్రుధుః ।।౫౮।।

త్రయస్తే వరయామాసుర్గణసేనాం మహాబలాః ।।

ముంచంతశ్శరవర్షాణి ప్రావృషీవ బలాహకాః ।।౫౯।।

తతో దైత్యశరౌఘాస్తే శలభానామివ వ్రజాః ।।

రురుధుః ఖం దిశస్సర్వా గణసేనామకంపయన్ ।। 2.5.20.౬౦ ।।

గణాశ్శరశతైర్భిన్నా రుధిరాసారవర్షిణః ।।

వసంతకింశుకాభాసా న ప్రాజానన్హి కించన ।। ౬౧ ।।

తతః ప్రభగ్నం స్వబలం విలోక్య నన్ద్యాదిలంబోదరకార్త్తికేయాః ।।

త్వరాన్వితా దైత్యవరాన్ప్రసహ్య నివారయామాసురమర్షణాస్తే ।।౬౨।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పఞ్చమే యుద్ధఖండే జలంధరవధోపాఖ్యానే సామాన్యగణాసురయుద్ధవర్ణనం నామ వింశోఽధ్యాయః ।। ౨౦ ।।

2.5.21

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

తే గణాధిపతీన్దృష్ట్వా నన్దీభముఖషణ్ముఖాన్।।

అమర్షాదభ్యధావంత ద్వంద్వయుద్ధాయ దానవాః।।౧।।

నన్దినం కాలనేమిశ్చ శుంభో లంబోదరం తథా ।।

నిశుంభః షణ్ముఖం దేవమభ్యధావత శంకితః ।।౨।।

నిశుంభః కార్తికేయస్య మయూరం పంచభిశ్శరైః ।।

హృది వివ్యాధ వేగేన మూర్చ్ఛితస్స పపాత హ ।।3।।

తతః శక్తిధరః క్రుద్ధో బాణైః పంచభిరేవ చ ।।

వివ్యాధ స్యందనే తస్య హయాన్యన్తారమేవ చ ।।౪।।

శరేణాన్యేన తీక్ష్ణేన నిశుంభం దేవవైరిణమ్ ।।
జఘాన తరసా వీరో జగర్జ రణదుర్మదః ।।౫।।
అసురోఽపి నిశుంభాఖ్యో మహావీరోఽతివీర్యవాన్ ।।
జఘాన కార్తికేయం తం గర్జంతం స్వేషుణా రణే ।।౬।।
తతశ్శక్తిం కార్తికేయో యావజ్జగ్రాహ రోషతః ।।
తావన్నిశుంభో వేగేన స్వశక్త్యా తమపాతయత్ ।।౭।।
ఏవం బభూవ తత్రైవ కార్తికేయనిశుంభయోః ।।
ఆహవో హి మహాన్వ్యాస వీరశబ్దం ప్రగర్జతోః ।।౮।।
తతో నన్దీశ్వరో బాణైః కాలనేమిమవిధ్యత ।।
సప్తభిశ్చ హయాన్కేతుం రథం సారథిమాచ్ఛినత్ ।।౯।।
కాలనేమిశ్చ సంక్రుద్ధో ధనుశ్చిచ్ఛేద నందినః ।।
స్వశరాసననిర్ముక్తైర్మహాతీక్ష్ణైశ్శిలీముఖైః ।। 2.5.21.౧౦ ।।
అథ నన్దీశ్వరో వీరః కాలనేమిం మహాసురమ్ ।।
తమపాస్య చ శూలేన వక్షస్యభ్యహనద్దృఢమ్ ।।౧౧।।
స శూలభిన్నహృదయో హతాశ్వో హతసారథిః ।।
అద్రేః శిఖరముత్పాట్య నన్దినం సమతాడయత్ ।। ౧౨ ।।
అథ శుంభో గణేశశ్చ రథమూషక వాహనౌ ।।
యుధ్యమానౌ శరవ్రాతైః పరస్పరమవిధ్యతామ్ ।। ౧3 ।।
గణేశస్తు తదా శుంభం హృది వివ్యాధ పత్రిణా ।।
సారథిం చ త్రిభిర్బాణైః పాతయామాస భూతలే ।। ౧౪ ।।
తతోఽతిక్రుద్ధశ్శుంభోఽపి బాణదృష్ట్యా గణాధిపమ్ ।।

మూషకం చ త్రిభిర్విద్ధ్వా ననాద జలదస్వనః ।। ౧౫ ।।

మూషకశ్శరభిన్నాఙ్గశ్చచాల దృఢవేదనః ।।

లమ్బోదరశ్చ పతితః పదాతిరభవత్స హి ।। ౧౬ ।।

తతో లమ్బోదరశ్శుంభం హత్వా పరశునా హృది ।।

అపాతయత్తదా భూమౌ మూషకం చారురోహ సః ।। ౧౭ ।।

సమరాయోద్యతశ్చాభూత్పునర్గజముఖో విభుః ।।

ప్రహస్య జఘ్నతుః క్రోధాత్త్రిశ్రేణైవ మహాద్విపమ్ ।। ౧౮ ।।

కాలనేమిర్నిశుంభశ్చ హ్యుభౌ లంబోదరం శరైః ।।

యుగపచ్ఛఘ్నతుః క్రోధాదాశీవిషసమైర్ధ్రుతమ్ ।। ౧౯ ।।

తం పీడ్యమానమాలోక్య వీరభద్రో మహాబలః ।।

అభ్యధావత వేగేన కోటిభూతయుతస్తథా ।। 2.5.21.౨౦ ।।

కూష్మాండా భైరవాశ్చాపి వేతాలా యోగినీగణాః ।।

పిశాచా డాకినీసంఘా గణాశ్చాపి సమం యయుః ।।౨౧।।

తతః కిలకిలా శబ్దైస్సింహనాదైశ్చఘర్ఘరైః ।।

వినాదితా డమరుకైః పృథివీ సమకంపత ।।౨౨।।

తతో భూతాః ప్రధావంతో భక్షయంతి స్మ దానవాన్ ।।

ఉత్ప్లుత్య పాతయంతి స్మ ననృతుశ్చ రణాంగణే ।।౨౩।।

ఏతస్మిన్నంతరే వ్యాసాభూతాం నన్దీగుహశ్చ తౌ।।

ఉత్థితావాప్తసంజ్ఞౌ హి జగర్జతురలం రణే ।।౨౪।।

స నన్దీ కార్తికేయశ్చ సమాయాతౌ త్వరాన్వితౌ।।

జఘ్నతుశ్చ రణే దైత్యాన్నిరంతరశరవ్రజైః।।

ఛిన్నైర్భిన్నైర్హతైర్దైత్యైః పతితైర్భక్షితైస్తథా ।।
వ్యాకులా సాభవత్సేనా విషణ్ణవదనా తదా।।౨౬।।
ఏవం నన్దీ కార్తికేయో వికటశ్చ ప్రతాపవాన్ ।।
వీరభద్రో గణాశ్చాన్యే జగర్జుస్సమరేఽధికమ్।।౨౭।।
నిశుంభశుంభౌ సేనాన్యౌ సిన్ధుపుత్రస్య తౌ తథా ।।
కాలనేమిర్మహాదైత్యోఽసురాశ్చాన్యే పరాజితాః ।। ౨౮ ।।
ప్రవిధ్వస్తాం తతస్సేనాం దృష్ట్వా సాగరనన్దనః ।।
రథేనాతిపతాకేన గణానభియయౌ బలీ ।। ౨౯ ।।
తతః పరాజితా దైత్యా అప్యభూవన్మహోత్సవాః ।।
జగర్జురధికం వ్యాస సమరాయోద్యతాస్తదా ।। 2.5.21.30 ।।
సర్వే రుద్రగణాశ్చాపి జగర్జుర్జయశాలినః ।।
నన్దికార్తికదంత్యాస్యవీరభద్రాదికా మునే ।। ౩౧ ।।
హస్త్యశ్వరథసంహ్రాదశ్శంఖభేరీరవస్తథా ।।
అభవత్సింహనాదశ్చ సేనయోరుభయోస్తథా ।। ౩౨ ।।
జలంధరశరవ్రాతైర్నీహారపటలైరివ ।।
ద్యావాపృథివ్యోరాచ్ఛన్నమంతరం సమపద్యత ।।౩౩।।
శైలాదిం పంచభిర్విద్ధ్వా గణేశం పంచభిశ్శరైః ।।
వీరభద్రం చ వింశత్యా ననాద జలదస్వనః ।। ౩౪ ।।
కార్తికేయస్తతో దైత్యం శక్త్యా వివ్యాధ సత్వరమ్ ।।
జలంధరం మహావీరో రుద్రపుత్రో ననాద చ ।। ౩౫ ।।
స పూర్ణనయనో దైత్యః శక్తినిర్భిన్నదేహకః ।।

పపాత భూమౌ త్వరితముదతిష్ఠన్మహాబలః ।। ౩౬ ।।

తతః క్రోధపరీతాత్మా కార్త్తికేయం జలంధరః ।।

గదయా తాడయామాస హృదయే దైత్యపుంగవః ।।౩౭।।

గదాప్రభావం సఫలం దర్శయన్శంకరాత్మజః ।।

విధిదత్తవరాద్వ్యాస స తూర్ణం భూతలేఽపతత్ ।। ౩౮ ।।

తథైవ నందీ హ్యపతద్భూతలే గదయా హతః ।।

మహావీరోఽపి రిపుహా కించిద్వ్యాకులమానసః ।। ౩౯ ।।

తతో గణేశ్వరః క్రుద్ధస్సంస్మృత్వా శివపదామ్బుజమ్ ।।

సంప్రాప్యాతిబలో దైత్య గదాం పరశునాచ్ఛినత్ ।।2.5.21.౪౦।।

వీరభద్రస్త్రిభిర్బాణైర్హృది వివ్యాధ దానవమ్ ।।

సప్తభిశ్చ హయాన్కేతుం ధనుశ్ఛత్రం చ చిచ్ఛిదే ।।౪౧।।

తతోఽతిక్రుద్ధో దైత్యేన్ద్రశ్శక్తిముద్యమ్య దారుణామ్ ।।

గణేశం పాతయామాస రథమన్యం సమారుహత్ ।।౪౨।।

అభ్యగాదథ వేగేన స దైత్యేన్ద్రో మహాబలః ।।

విగణయ్య హృదా తం వై వీరభద్రం రుషాన్వితః ।।౪౩।।

వీరభద్రం జఘానాశు తీక్ష్ణేనాశీవిషేణ తమ్ ।।

ననాద చ మహావీరో దైత్యరాజో జలంధరః ।। ౪౪ ।।

వీరభద్రోఽపి సంకుద్ధస్సితధారేణ చేషుణా ।।

చిచ్ఛేద తచ్ఛరం చైవ వివ్యాధ మహేషుణా ।।౪౫।।

తతస్తౌ సూర్యసంకాశౌ యుయుధాతే పరస్పరమ్ ।।

నానాశస్త్రైస్తథాస్త్రైశ్చ చిరం వీరవరోత్తమౌ ।। ౪౬ ।।

వీరభద్రస్తతస్తస్య హయాన్బాణైరపాతయత్ ।।
ధనుశ్చిచ్ఛేద రథినః పతాకాం చాపి వేగతః ।। ౪౭ ।।
అథో స దైత్యరాజో హి పుప్లువే పరిఘాయుధః ।।
వీరభద్రోపకఠం స ద్రుతమాప మహాబలః ।। ౪౮ ।।
పరిఘేనాతిమహతా వీరభద్రం జఘాన హ ।।
సబలోఽబ్ధితనయో మూర్ధ్ని వీరో జగర్జ చ ।। ౪౯ ।।
పరిఘేనాతిమహతా భిన్నమూర్ద్ధా గణాధిపః ।।
వీరభద్రః పపాతోర్వ్యాం ముమోచ రుధిరం బహు ।।2.5.21.౫౦।।
పతితం వీరభద్రం తు దృష్ట్వా రుద్రగణా భయాత్ ।।
అపాగచ్ఛన్రణం హిత్వా క్రోశమానా మహేశ్వరమ్ ।। ౫౧ ।।
అథ కోలాహలం శ్రుత్వా గణానాం చన్ద్రశేఖరః ।।
నిజపార్శ్వస్థితాన్ వీరానపృచ్ఛద్గణసత్తమాన్ ।। ౫౨ ।।
శంకర ఉవాచ ।।
కిమర్థం మద్గణానాం హి మహాకోలాహలోఽభవత్ ।।
విచార్యతాం మహావీరాశ్శాంతిః కార్యా మయా ధ్రువమ్ ।।౫3।।
యావత్స దేవేశో గణాన్పప్రచ్ఛ సాదరమ్ ।।
తావద్గణవరాస్తే హి సమాయాతాః ప్రభుం ప్రతి ।। ౫౪ ।।
తాన్దృష్ట్వా వికలాన్రుద్రః పప్రచ్ఛ ఇతి కుశలం ప్రభుః ।।
యథావత్తే గణా వృత్తం సమాచఖ్యుశ్చ విస్తరాత్ ।। ౫౫।।
తచ్ఛ్రుత్వా భగవానుద్రో మహాలీలాకరః ప్రభుః ।।
అభయం దత్తవాంస్తేభ్యో మహోత్సాహం ప్రవర్ద్ధయన్ ।।౫౬।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పఞ్చమే యుద్ధఖండే జలంధరోపాఖ్యానే విశేషయుద్ధవర్ణనం నామైకవింశతితమోఽధ్యాయః ॥ ౨౧ ॥

2.5.22

సనత్కుమార ఉవాచ ॥

అథ వీరగణై రుద్రో రౌద్రరూపో మహాప్రభుః ॥

అభ్యగాద్వృషభారూఢస్సంగ్రామం ప్రహసన్నివ ॥ ౧ ॥

రుద్రమాయాంతమాలోక్య సింహనాదైర్గణాః పునః ॥

నివృత్తాః సంగరే రౌద్రా యే హి పూర్వం పరాజితాః ॥ ౨ ॥

వీర శబ్దం చ కుర్వంస్తేఽప్యన్యే శాంకరా గణాః ॥

సోత్సవాసాయుధా దైత్యాన్నిజఘ్నుశ్శరవృష్టిభిః ॥ ౩ ॥

దైత్యా హి భీషణం రుద్రం సర్వే దృష్ట్వా విదుద్రువుః ॥

శాంకరం పురుషం దృష్ట్వా పాతకానీవ తద్భయాత్ ॥ ౪ ॥

అథో జలంధరో దైత్యాన్నివృత్తాన్ప్రేక్ష్య సంగరే ॥

అభ్యధావత్స చండీశం ముంచన్బాణాన్సహస్రశః ॥ ౫ ॥

నిశుంభశుంభప్రముఖా దైత్యేన్ద్రాశ్చ సహస్రశః ॥

అభిజగ్ముశ్శివం వేగాద్రోషాత్సందష్టదచ్ఛదాః ॥ ౬ ॥

కాలనేమిస్తథా వీరః ఖడ్గరోమా బలాహకః ॥

ఘస్మరశ్చ ప్రచండశ్చాపరే చాపి శివం యయుః ॥ ౭ ॥

బాణైస్సంఛాదయామాసుర్ద్రుతం రుద్రగణాంశ్చ తే ॥

అంగాని చిచ్ఛిదుర్వీరాః శుంభాద్యా నిఖిలా మునే ॥౮॥

బాణాంధకారసంఛన్నం దృష్ట్వా గణబలం హరః ॥

తద్బాణజాలమాచ్ఛిద్య బాణైరావవృతే నభః ।। ౯ ।।

దైత్యాంశ్చ బాణవాత్యాభిః పీడితానకరోత్తదా ।।

ప్రచండబాణజాలౌఘైరపాతయత భూతలే ।।2.5.22.౧౦।।

ఖడ్గరోమశిరః కాయాత్తథా పరశునాచ్ఛినత్ ।।

బలాహకస్య చ శిరః ఖట్వాంగేనాకరోద్ద్విధా ।।౧౧।।

స బద్ధ్వా ఘస్మరం దైత్యం పాశేనాభ్యహనద్భువి ।।

మహావీర ప్రచండం చ చకర్త విశిఖేన హ ।। ౧౨ ।।

వృషభేణ హతాః కేచిత్కేచిద్బాణైర్నిపాతితా ।।

న శేకురసురాః స్థాతుం గజా సింహార్దితా ఇవ ।।౧౩।।

తతః క్రోధపరీతాత్మా దైత్యాన్ధిక్కృతవాన్రణే ।।

శుంభాదికాన్మహాదైత్యః ప్రహసన్ప్రాహ ధైర్యవాన్।।౧౪।।

జలంధర ఉవాచ ।।

కిం వ ఉచ్చరితైర్మాతుర్ధావద్భిః పృష్ఠతో హతైః ।।

న హి భీతవధః శ్లాఘ్యః స్వర్గదః శూరమానినామ్ ।।౧౫।।

యది వః ప్రధనే శ్రదా సారో వా క్షుల్లకా హృది ।।

అగ్రే తిష్ఠత మాత్రం మే న చేద్గ్రామ్యసుఖే స్పృహా।। ౧౬ ।।

రణే మృత్యుర్వరశ్చాస్తి సర్వకామఫలప్రదః ।।

యశఃప్రదో విశేషేణ మోక్షదోఽపి ప్రకీర్తితః ।।౧౭।।

సూర్యస్య మండలం భిత్త్వా యాయాద్వై పరమం పదమ్ ।।

పరివ్రాట్ పరమజ్ఞానీ రణే యత్సంముఖే హతః ।।౧౮।।

మృత్యోర్భయం న కర్తవ్యం కదాచిత్కుత్రచిద్బుధైః।।

అనిర్వార్యో యతో హ్యేష ఉపాయైర్నిఖిలైరపి ।।౧౯।।

మృత్యుర్జన్మవతాం వీరా దేహేన సహ జాయతే।।

అద్య వాబ్దశతాత్ వా మృత్యుర్వై ప్రాణినాం ధ్రువః ।।2.5.22.౨౦।।

తన్మృత్యుభయముత్సార్య యుధ్యధ్వం సమరే ముదా ।।

సర్వథా పరమానన్ద ఇహాముత్రాప్యసంశయః ।।౨౧।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా బోధయామాస స్వవీరాన్బహుశస్స హి।।

ధైర్యం దధుర్న తే భీతా పలాయంత రణాద్ద్రుతమ్ ।।౨౨।।

అథ దృష్ట్వా స్వసైన్యం తత్పలాయనపరాయణమ్ ।।

చుక్రోధాతి మహావీరస్సింధుపుత్రో జలంధరః ।।౨౩।।

తతః క్రోధపరీతాత్మా క్రోధాద్రుద్రం జలంధరః।।

ఆహ్వాపయామాస రణే తీవ్రాశనిసమస్వనః ।। ౨౪ ।।

।। జలంధర ఉవాచ ।।

యుద్ధ్యస్వాద్య మయా సార్ద్ధం కిమేభిర్నిహతైస్తవ ।।

యచ్చ కిఞ్చిద్బలం తేఽస్తి తద్దర్శయ జటాధర ।।౨౫।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా బాణ సప్తత్యా జఘాన వృషభధ్వజమ్ ।।

జలంధరో మహాదైత్యశ్శంభుమక్లిష్టకారిణమ్ ।। ౨౬ ।।

తానప్రాప్తాన్మహాదేవో జలంధరశరాన్ద్రుతమ్।।

నిజైర్వై నిశితైర్బాణైశ్చిచ్ఛేద ప్రహసన్నివ।।౨౭।।

తతో హయాన్ధ్వజం ఛత్రం ధనుశ్చిచ్ఛేద సప్తభిః ।।

జలంధరస్య దైత్యస్య న తచ్చిత్రం హరే మునే ।। ౨౮ ।।

స చ్ఛిన్నధన్వా విరథః పాథోధితనయోఽసురః ।।

అభ్యధావచ్ఛివం క్రుద్ధో గదాముద్యమ్య వేగవాన్।। ౨౯ ।।

ప్రభుర్గదాం చ తత్క్షిప్తాం సహసైవ మహేశ్వరః ।।

పారాశర్యం మహాలీలో ద్రుతం బాణైర్ద్విధాకరోత్ ।।2.5.22.30।।

తథాపి ముష్టిముద్యమ్య మహాక్రుద్ధో మహాసురః ।।

అభ్యుద్యయౌ మహావేగాద్ద్రుతం తం తజ్జిఘాంసయా।।3౧।।

తావదేవేశ్వరేణాశు బాణౌఘైస్స జలంధరః ।।

అక్లిష్టకర్మకారేణ క్రోశమాత్రమపాకృతః ।।3౨।।

తతో జలంధరో దైత్యో రుద్రం మత్వా బలాధికమ్ ।।

ససర్జ మాయాం గాంధర్వీమద్భుతాం రుద్రమోహినీమ్।।33।।

తస్య మాయాప్రభావాత్తు గంధర్వాప్సరసాం గణాః ।।

ఆవిర్భూతా అనేకే చ రుద్రమోహనహేతవే।।3౪।।

తతో జగుశ్చ ననృతుర్గంధర్వాప్సరసాం గణాః।।

తాలవేణుమృదంగాంశ్చ వాదయన్తిస్మ చాపరే ।।3౫।।

తద్దృష్ట్వా మహదాశ్చర్యం గణై రుద్రో విమోహితః ।।

పతితాన్యపి శస్త్రాణి కరేభ్యో న వివేద సః ।।3౬।।

ఏకాగ్రీభూతమాలోక్య రుద్రం దైత్యో జలంధరః।।

కామతస్స జగామాశు యత్ర గౌరీ స్థితాఽభవత్।। 3౭ ।।

యుద్ధే శుంభనిశుంభాఖ్యౌ స్థాపయిత్వా మహాబలౌ ।।

దశదోర్దణ్డపంచాస్యస్త్రినేత్రశ్చ జటాధరః ।।3౮।।

మహావృషభమారూఢస్సర్వథా రుద్రసంనిభః ॥

ఆసుర్యా మాయయా వ్యాస స బభూవ జలంధరః ॥౩౯॥

అథ రుద్రం సమాయాతమాలోక్య భవవల్లభా ॥

అభ్యాయయౌ సఖీమధ్యాత్తద్దర్శనపథేఽభవత్ ॥2.5.22.౪౦॥

యావద్దదర్శ చార్వంగీ పార్వతీం దనుజేశ్వరః ॥

తావత్స వీర్యం ముముచే జడాంగశ్చాభవత్తదా॥ ౪౧ ॥

అథ జ్ఞాత్వా తదా గౌరీ దానవం భయవిహ్వలా ॥

జగామాంతర్హితా వేగాత్సా తదోత్తరమానసమ్॥౪౨॥

తామదృశ్య తతో దైత్యః క్షణాద్విద్యుల్లతామివ॥

జవేనాగాత్పునర్యోద్ధుం యత్ర దేవో మహేశ్వరః ॥౪౩॥

పార్వత్యపి మహావిష్ణుం సస్మార మనసా తదా ॥

తావద్దదర్శ తం దేవం సోపవిష్టం సమీపగమ్ ॥౪౪॥

తం దృష్ట్వా పార్వతీ విష్ణుం జగన్మాతా శివప్రియా ॥

ప్రసన్నమనసోవాచ ప్రణమంతం కృతాంజలిమ్ ॥౪౫॥

పార్వత్యువాచ ॥

విష్ణో జలంధరో దైత్యః కృతవాన్పరమాద్భుతమ్ ॥

తత్కిం న విదితం తేఽస్తి చేష్టితం తస్య దుర్మతేః ॥ ౪౬ ॥

తచ్ఛ్రుత్వా జగదమ్బాయా వచనం గరుడధ్వజః ॥

ప్రత్యువాచ శివాం నత్వా సాంజలిర్నమ్రకంధరః ॥ ౪౭ ॥

॥ శ్రీభగవానువాచ ॥

భవత్యాః కృపయా దేవి తద్వృత్తం విదితం మయా ॥

యదాజ్ఞాపయ మాం మాతస్తత్కుర్యాం త్వదనుజ్ఞయా ।।౪౮।।

సనత్కుమార ఉచాచ ।।

తచ్ఛ్రుత్వా విష్ణువచనం పునరప్యాహ పార్వతీ ।।

హృషీకేశం జగన్మాతా ధర్మనీతిం సుశిక్షయన్ ।। ౪౯ ।।

పార్వత్యువాచ ।।

తేనైవ దర్శితః పన్థా బుధ్యస్వ త్వం తథైవ హి ।।

తత్స్త్రీపాతివ్రతం ధర్మం భ్రష్టం కురు మదాజ్ఞయా ।।2.5.22.౫౦।।

నాన్యథా స మహాదైత్యో భవేద్వధ్యో రమేశ్వర।।

పాతివ్రతసమో నాన్యో ధర్మోఽస్తి పృథివీతలే ।। ౫౧ ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇత్యనుజ్ఞాం సమాకర్ణ్య శిరసాధాయ తాం హరిః ।।

ఛల కర్తుం జగామాశు పునర్జాలంధరం పురమ్ ।। ౫౨ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాంపఞ్చమే యుద్ధఖండే జలంధరవధోపాఖ్యానే జలంధరయుద్ధవర్ణనంనామ ద్వావింశోఽధ్యాయః ।। ౨౨ ।।

2.5.23

వ్యాస ఉవాచ।।

సనత్కుమార సర్వజ్ఞ వద త్వం వదతాం వర।।

కిమకార్షీద్ధరిస్తత్ర ధర్మం తత్యాజ సా కథమ్ ।। ౧ ।।

సనత్కుమార ఉపాచ ।।

విష్ణుర్జాలంధరం గత్వా దైత్యస్య పుటభేదనమ్ ।।

పాతివ్రత్యస్య భంగాయ వృన్దాయాశ్చ కరోన్మతిమ్ ।। ।। ౨ ।।

వృన్దాం స దర్శయామాస స్వప్నం మాయావినాం వరః ।।
స్వయం తన్నగరోద్యానమాస్థితోఽద్భుతవిగ్రహః ।। ३ ।।
అథ వృన్దా తదా దేవీ తత్పత్నీ నిశి సువ్రతా।।
హరేర్మాయాప్రభావాత్తు దుస్స్వప్నం సా దదర్శ హ ।।౪।।
స్వప్నమధ్యే హి సా విష్ణుమాయయా ప్రదదర్శ హ ।।
భర్త్తారం మహిషారూఢం తైలాభ్యక్తం దిగంబరమ్ ।। ౫ ।।
కృష్ణప్రసూనభూషాఢ్యం క్రవ్యాదగణసేవితమ్ ।।
దక్షిణాశాం గతం ముండం తమసా చ వృతం తదా ।।౬।।
స్వపురం సాగరే మగ్నం సహసైవాత్మనా సహ ।।
ఇత్యాది బహుదుస్స్వప్నాన్నిశాంతే సా దదర్శ హ ।।౭।।
తతః ప్రబుధ్య సా బాలా తం స్వప్నం స్వం విచిన్వతీ ।।
దదర్శోదితమాదిత్యం సచ్ఛిద్రం నిఃప్రభం ముహుః ।।౮।।
తదనిష్టమిదం జ్ఞాత్వా రుదంతీ భయవిహ్వలా ।।
కుత్రచిన్నాప సా శర్మ గోపురాట్టాలభూమిషు ।।౯।।
తతస్సఖీద్వయయుతా నగరోద్యానమాగమత్ ।।
తత్రాపి సా గతా బాలా న ప్రాప కుత్రచిత్సుఖమ్ ।।2.5.23.౧౦।।
తతో జలంధరస్త్రీ సా నిర్విణ్ణోద్విగ్నమానసా ।।
వనాద్వనాంతరం యాతా నైవ వేదాత్మనా తదా ।।౧౧।।
భ్రమతీ సా తతో బాలా దదర్శాతీవ భీషణౌ ।।
రాక్షసౌ సింహవదనౌ దృష్ట్వా దశనభాసురౌ ।। ౧౨ ।।
తౌ దృష్ట్వా విహ్వలాతీవ పలాయనపరా తదా ।।

దదర్శ తాపసం శాంతం సశిష్యం మౌనమాస్థితమ్ ।। ౧౩ ।।

తతస్తత్కంఠమాసాద్య నిజాం బాహులతాం భయాత్ ।।

మునే మాం రక్ష శరణమాగతాస్మీత్యభాషత ।। ౧౪ ।।

మునిస్తాం విహ్వలాం దృష్ట్వా రాక్షసానుగతాం తదా ।।

హుంకారేణైవ తౌ ఘోరౌ చకార విముఖౌ ద్రుతమ్ ।। ౧౫ ।।

తద్ధుంకారభయత్రస్తౌ దృష్ట్వా తౌ విముఖౌ గతౌ ।।

విస్మితాతీవ దైత్యేంద్రపత్నీ సాభూన్మునే హృది ।।౧౬।।

తతస్సా మునినాథం తం భయాన్ముక్తా కృతాంజలిః ।।

ప్రణమ్య దండవద్భూమౌ వృన్దా వచనమబ్రవీత్ ।। ౧౭ ।।

వృన్దోవాచ ।।

మునినాథ దయాసిన్ధో పరపీడానివారక ।।

రక్షితాహం త్వయా ఘోరాద్భయాదస్మాత్ఖలోద్భవాత్ ।। ౧౮ ।।

సమర్థస్సర్వథా త్వం హి సర్వజ్ఞోఽపి కృపానిధే ।।

కించిద్విజ్ఞప్తుమిచ్ఛామి కృపయా తన్నిశామయ ।। ౧౯ ।।

జలంధరో హి మద్భర్తా రుద్రం యోద్ధుం గతః ప్రభో ।।

స తత్రాస్తే కథం యుద్ధే తన్మే కథయ సువ్రత ।।2.5.23.౨౦।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

మునిస్తద్వాక్యమాకర్ణ్య మౌనకపటమాస్థితః ।।

కర్తుం స్వార్థం విధానజ్ఞః కృపయోర్ధ్వమవైక్షత ।।౨౧।।

తావత్కపీశావాయాతౌ తం ప్రణమ్యాగ్రతః స్థితౌ ।।

తతస్తద్భ్రూలతాసంజ్ఞానియుక్తౌ గగనం గతౌ ।। ౨౨ ।।

నీత్వా క్షణార్ద్ధమాగత్య పునస్తస్యాగ్రతః స్థితౌ ।।

తస్యైవ కం కబంధం చ హస్తావాస్తాం మునీశ్వర ।। ౨౩ ।।

శిరః కబంధం హస్తౌ తౌ దృష్ట్వాబ్ధితనయస్య సా ।।

పపాత మూర్చ్ఛితా భూమౌ భర్తృవ్యసనదుఃఖితా ।। ౨౪ ।।

।। వృన్దోవాచ ।।

యః పురా సుఖసంవాదైర్వినోదయసి మాం ప్రభో ।।

స కథం న వదస్యద్య వల్లభాం మామనాగసమ్ ।। ౨౫ ।।

యేన దేవాస్సగంధర్వా నిర్జితా విష్ణునా సహ ।।

కథం స తాపసేనాద్య త్రైలోక్యవిజయీ హత ।। ౨౬ ।।

నాంగీకృతం హి మే వాక్యం రుద్రతత్త్వమజానతా ।।

పరం బ్రహ్మ శివశ్చేతి వదంత్యా దైత్యసత్తమ ।।౨౭।।

తతస్త్వం హి మయా జ్ఞాతస్తవ సేవాప్రభావతః ।।

గర్వితేన త్వయా నైవ కుసంగవశగేన హి ।।౨౮।।

ఇత్థంప్రభాష్య బహుధా స్వధర్మస్థా చ తత్ప్రియా।।

విలలాప విచిత్రం సా హృదయేన విదూయతా ।।౨౯।।

తతసా్స ధైర్యమాలంబ్య దుఃఖోచ్ఛ్వసా సాన్విముంచతీ ।।

ఉవాచ మునివర్యం తం సుప్రణమ్య కృతాంజలిః ।।2.5.23.30।।

వృన్దోవాచ ।। ।।

కృపానిధే మునిశ్రేష్ఠ పరోపకరణాదర ।।

మయి కృత్వా కృపాం సాధో జీవయైనం మమ ప్రభుమ్ ।। ౩౧ ।।

యత్త్వమస్య పునశ్శక్తో జీవనాయ మతో మమ ।।

అతస్సంజీవయైనం మే ప్రాణనాథం మునీశ్వర ।। ३२ ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా దైత్యపత్నీ సా పతివ్రత్యపరాయణాః ।।

పాదయోః పతితా తస్య దుఃఖశ్వాసాన్ విముఞ్చతీ ।।33।।

మునిరువాచ ।।

నాయం జీవయితుం శక్తో రుద్రేణ నిహతో యుధి ।।

రుద్రేణ నిహతా యుద్ధే న జీవన్తి కదాచన ।।3४।।

తథాపి కృపయావిష్ట ఏనం సంజీవయామ్యహమ్ ।।

రక్ష్యాశ్శరణగాశ్చేతి జానన్ధర్మం సనాతనమ్ ।।3५।

।। సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా స మునిస్తస్యా జీవయిత్వా పతిం మునే ।।

అంతర్దధే తతో విష్ణుస్సర్వమాయావినాం వరః।।3६।।

ద్రుతం స జీవిత స్తేనోత్థితః సాగరనన్దనః।।

వృన్దామాలింగ్య తద్వక్త్రం చుచుంబ ప్రీతమానసః ।3७।।

అథ వృన్దాపి భర్తారం దృష్ట్వా హర్షితమానసా ।।

జహౌ శోకం చ నిఖిలం స్వప్నవద్ధృద్యమన్యత ।।3८।।

అథ ప్రసన్నహృదయా సా హి సంజాతహృచ్ఛయా ।।

రేమే తద్వనమధ్యస్థా తద్యుక్తా బహువాసరాన్ ।। 3९ ।।

కదాచిత్సురతస్యాంతే దృష్ట్వా విష్ణుం తమేవ హి ।।

నిర్భర్త్స్య క్రోధసంయుక్తా వృన్దా వచనమబ్రవీత్ ।।2.5.23.४०।।

వృన్దోవాచ।।

ధిక్ తదేవం హరే శీలం పరదారాభిగామినః ।।

జ్ఞాతోఽసి త్వం మయా సమ్యఙ్మాయీ ప్రత్యక్షతాపసః।।౪౧।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా క్రోధమాపన్నా దర్శయంతీ స్వతేజసమ్ ।।

శశాప కేశవం వ్యాస పాతివ్రత్యరతా చ సా।।౪౨।।

రే మహాధమ దైత్యారే పరధర్మవిదూషక ।।

గృహ్ణీష్వ శఠ మద్దత్తం శాపం సర్వవిషోల్బణమ్ ।।౪౩।।

యౌ త్వయా మాయయా ఖ్యాతౌ స్వకీయౌ దర్శితౌ మమ।।

తావేవ రాక్షసౌ భూత్వా భార్యాం తవ హరిష్యతః।।౪౪।।

త్వం చాపి భార్యాదుఃఖార్తో వనే కపిసహాయవాన్।।

భ్రమ సర్పేశ్వరేణాయం యస్తే శిష్యత్వమాగతః౪౫।।

సనత్కుమార ఉవాచ।।

ఇత్యుక్త్వా సా తదా వృన్దా ప్రవిశద్ధవ్యవాహనమ్।।

విష్ణునా వార్యమాణాపి తస్మిౕతాసక్తచేతసా౪౬।।

తస్మిన్నవసరే దేవా బ్రహ్మాద్యా నిఖిలా మునే ।।

ఆగతా ఖే సమం దారైః సద్గతిం వై దిదృక్షవః ।।౪౭।।

అథ దైత్యేన్ద్రపత్న్యాస్తు తజ్జ్యోతిః పరమం మహత్।।

పశ్యతాం సర్వదేవానామలోకమగమద్ద్రుతమ్।।౪౮।।

శివాతనౌ విలీనం తద్వృన్దాతేజో బభూవ హ ।।

ఆసీజ్జయజయారావః ఖస్థితామర పంక్తిషు।।౪౯।।

ఏవం వృన్దా మహారాజ్ఞీ కాలనేమిసుతోత్తమా।।

పాతివ్రత్యప్రభావాచ్చ ముక్తిం ప్రాప పరాం మునే ।।2.5.23.౫౦।।

తతో హరిస్తామనుసంస్మరన్ముహుర్వృన్దాచితాభస్మరజోవగుంఠితః ।।

తత్రైవ తస్థౌ సురసిద్ధసంఘకైః ప్రబోధ్యమానోపి యయౌ న శాంతిమ్ ।। ౫౧ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పఞ్చమే యుద్ధఖండే జలంధరవధోపాఖ్యానే వృన్దాపతివ్రతభంగదేహత్యాగవర్ణనం నామ త్రయోవింశోఽధ్యాయః ।। ౨౩ ।।

2.5.24

।। వ్యాస ఉవాచ ।।

విధేః శ్రేష్ఠసుత ప్రాజ్ఞః కథేయం శ్రావితాద్భుతా ।।

తతశ్చ కిమభూదాజౌ కథం దైత్యో హతో వద ।।౧।।

సనత్కుమార ఉవాచ।।

అదృశ్య గిరిజాం తత్ర దైత్యేన్ద్రే రణమాగతే ।।

గాంధర్వే చ విలీనే హి చైతన్యోఽభూద్వృషధ్వజః ।।౨।।

అంతర్ధానగతాం మాయాం దృష్ట్వా బుద్ధో హి శంకరః ।।

చుక్రోధాతీవ సంహారీ లౌకికీం గతిమాశ్రితః ।। 3 ।।

తతశ్శివో విస్మితమానసః పునర్జగామ యుద్ధాయ జలంధరం రుషా ।।

స చాపి దైత్యః పునరాగతం శివం దృష్ట్వా శరోఘైస్సమవాకిరద్రణే ।। ౪ ।।

క్షిప్తం ప్రభుస్తం శరజాలముగ్రం జలంధరేణాతిబలీయసా హరః ।।

ప్రచిచ్ఛేద శరైర్వరైర్ని జైర్న చిత్రమత్ర త్రిభవప్రహంతుః ।।౫।।

తతో జలంధరో దృష్ట్వా రుద్రమద్భుతవిక్రమమ్ ।।

చకార మాయయా గౌరీం త్ర్యమ్బకం మోహయన్నివ ।। ౬ ।।

రథోపరి గతాం బద్ధాం రుదంతీం పార్వతీం శివః ।।

నిశుంభ శుంభదైత్యైశ్చ బధ్యమానాం దదర్శ సః ॥ ౭ ॥

గౌరీం తథావిధాం దృష్ట్వా లౌకికీం దర్శయన్గతిమ్ ॥

బభూవ ప్రాకృత ఇవ శివోప్యుద్విగ్నమానసః ॥౮॥

అవాఙ్ముఖస్థితస్తూష్ణీం నానాలీలావిశారదః॥

శిథిలాంగో విషణ్ణాత్మా విస్మృత్య స్వపరాక్రమమ్॥౯॥

తతో జలంధరో వేగాత్త్రిభిర్వివ్యాధ సాయకైః॥

ఆపుంఖమగ్నైస్తం రుద్రం శిరస్యురసి చోదరే ॥2.5.24.౧౦॥

తతో రుద్రో మహాలీలో జ్ఞానతత్త్వః క్షణాత్ప్రభుః ॥

రౌద్రరూపధరో జాతో జ్వాలామాలాతిభీషణః ॥ ౧౧ ॥

తస్యాతీవ మహారౌద్రరూపం దృష్ట్వా మహాసురాః ॥

న శేకుః ప్రముఖే స్థాతుం భేజిరే తే దిశో దశ ॥౧౨॥

నిశుంభశుంభావపి యౌ విఖ్యాతౌ వీరసత్తమౌ ॥

ఆపే తౌ శేకతుర్నైవ రణే స్థాతుం మునీశ్వర ॥౧౩॥

జలంధరకృతా మాయాంతర్హితాభూచ్చ తత్క్షణమ్ ॥

హాహాకారో మహానాసీత్సంగ్రామే సర్వతోముఖే ॥౧౪॥

తతశ్శాపం దదౌ రుద్రస్తయోశ్శుంభనిశుంభయోః ॥

పలాయమానౌ తౌ దృష్ట్వా ధిక్కృత్య క్రోధసంయుతః ॥౧౫॥

రుద్ర ఉవాచ ॥

యువాం దుష్టావతిఖలావపరాధకరౌ మమ ॥

పార్వతీదండదాతారౌ రణాదస్మాత్పరాఙ్ముఖౌ ॥౧౬॥

పరాఙ్ముఖో న హంతవ్య ఇతి వధ్యౌ న మే యువామ్ ॥

మమ యుద్ధాదతిక్రాంతౌ గౌర్యాశ్య వధ్యౌ భవిష్యతః ।। ౧౭ ।।

ఏవం వదతి గౌరీశే సిన్ధుపుత్రో జలంధరః ।।

చుక్రోధాతీవ రుద్రాయ జ్వలజ్జ్వలనసన్నిభః ।।౧౮।।

రుద్రే రణే మహావేగాద్వవర్ష నిశితాఞ్ఛరాన్।।

బాణాంధకారసంఛన్నం తథా భూమితలం హ్యభూత్ ।। ౧౯ ।।

యావద్రుద్రః ప్రచిచ్ఛేద తస్య బాణగణాన్ద్రుతమ్ ।।

తావత్సపరిఘేణాశు జఘాన వృషభం బలీ ।।2.5.24.౨౦।।

వృషస్తేన ప్రహారేణ పరవృత్తో రణాంగణాత్ ।।

రుద్రేణ కృశ్యమాణోఽపి న తస్థౌ రణభూమిషు ।। ౨౧ ।।

అథ లోకే మహారుద్రస్స్వయం తేజోఽతిదుస్సహమ్ ।।

దర్శయామాస సర్వస్మై సత్యమేతన్మునీశ్వర ।। ౨౨ ।।

తతః పరమసంక్రుద్ధో రుద్రో రౌద్రవపుర్ధరః ।।

ప్రలయానలవద్ఘోరో బభూవ సహసా ప్రభుః ।। ౨౩ ।।

దృష్ట్వా పురః స్థితం దైత్యం మేఘకూటమివ స్థితమ్ ।।

అవధ్యత్వమపి శ్రుత్వాప్యన్యైరభ్యుద్యతోఽభవత్ ।।౨౪।।

బ్రహ్మణో వచనం రక్షన్రక్షకో జగతాం ప్రభుః ।।

హృదానుగ్రహమాతన్వంస్తద్వధాయ మనో దధత్ ।।౨౫।।

కోపం కృత్వా పరం శూలీ పాదాంగుష్ఠేన లీలయా।।

మహాంభసి చకారాశు రథాంగం రౌద్రమద్భుతమ్।।౨౬।।

కృత్వార్ణవాంభసి శితం భగవాన్రథాంగం స్మృత్వా జగత్త్రయమనేన హతం పురారిః ।।
దక్షాన్ధకాంతకపురత్రయయజ్ఞహంతా లోకత్రయాంతకకరః ప్రహసన్నువాచ ।।౨౭।।

మహారుద్ర ఉవాచ ।।

పాదేన నిర్మితం చక్రం జలంధర మహామ్బుసి ।।

బలవాన్యది చోద్ధర్తుం తిష్ఠ యోద్ధుం న చాన్యథా ।।౨౮।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా క్రోధేనాదీప్తలోచనః।।

ప్రదహన్నివ చక్షుర్భ్యాం ప్రాహాలోక్య స శంకరమ్।।౨౯।।

జలంధర ఉవాచ।।

రేఖాముద్ధృత్య హత్వా చ సగణం త్వాం హి శంకర ।।

హత్వా లోకాన్సురైస్సార్ద్ధం స్వభాగం గరుడో యథా ।।2.5.24.30।।

హంతుం చరాచరం సర్వం సమర్థోఽహం సవాసవమ్ ।।

కో మహేశ్వర మద్బాణైరభేద్యో భువనత్రయే।।।।

బాలభావేన భగవాంతపసైవ వినిర్జితః ।।

బ్రహ్మ బలిష్ఠః స్థానే మే మునిభిస్సురపుంగవైః ।।3౨।।

దగ్ధం క్షణేన సకలం త్రైలోక్యం సచరాచరమ్ ।।

తపసా కిం త్వయా రుద్ర నిర్జితో భగవానపి ।। 33 ।।
ఇన్ద్రాగ్నియమవిత్తేశవాయువారీశ్వరాదయః ।।

న సేహిరే యథా నాగా గంధం పక్షిపతేరివ ।। 3౪ ।।

న లబ్ధం దివి భూమౌ చ వాహనం మమ శంకర ।।

సమస్తాన్పర్వతాన్ప్రాప్య ధర్షితాశ్చ గణేశ్వరాః ।।3౫।।

గిరీన్ద్రో మన్దరః శ్రీమాన్నీలో మేరుస్సుశోభనః ।।

ధర్షితో బాహుదణ్డేన కణ్డూ ఉత్సర్పణాయ మే ।।3౬।।

గంగా నిరుద్ధా బాహుభ్యాం లీలార్థం హిమవద్గిరౌ ॥

అరోణాం మమ భృత్యైశ్చ జయో లబ్ధో దివౌకసాత్ ॥ ౩౭ ॥

వడవాయా ముఖం బద్ధం గృహీత్వా తాం కరేణ తు ॥

తత్క్షణాదేవ సకలమేకార్ణవమభూత్తదా ॥ ౩౮ ॥

ఐరావతాదయో నాగాః క్షిప్తాః సిన్ధుజలోపరి ॥

సరథో భగవానిన్ద్రః క్షిప్తశ్చ శతయోజనమ్ ॥ ౩౯ ॥

గరుడోఽపి మయా బద్ధో నాగపాశేన విష్ణునా ॥

ఉర్వశ్యాద్యా మయానీతా నార్యః కారాగృహాంతరమ్ ॥2.5.24.౪౦॥

మాం న జానాసి రుద్ర త్వం త్రైలోక్యజయకారిణామ్ ॥

జలంధరం మహాదైత్యం సింధుపుత్రం మహాబలమ్ ॥ ౪౧ ॥

సనత్కుమార ఉవాచ ॥

ఇత్యుక్త్వాథ మహాదేవం తదా వారిధినన్దనః ॥

న చచాల న సస్మార నిహతాన్దానవాన్వ్యధి ॥౪౨॥

దుర్మదేనావినీతేన దోర్భ్యామాస్ఫోట్య దోర్బలాత్ ॥

తిరస్కృతో మహాదేవో వచనైః కటుకాక్షరైః ॥౪౩॥

తచ్ఛ్రుత్వా దైత్యవచనమమంగలమతీరితమ్ ॥

విజహాస మహాదేవాః పరమం క్రోధమాదధే॥౪౪॥

సుదర్శనాఖ్యం యచ్చక్రం పదాంగుష్ఠవినిర్మితమ్॥

జగ్రాహ తత్కరే రుద్రస్తేన హంతుం సముద్యతః ॥ ౪౫ ॥

సుదర్శనాఖ్యం తచ్చక్రం చిక్షేప భగవాన్హరః ॥

కోటిసూర్యప్రతీకాశం ప్రలయానలసన్నిభమ్ ॥ ౪౬ ॥

ప్రదహద్రోదసీ వేగాత్తదాసాద్య జలంధరమ్ ।।

జహార తచ్ఛిరో వేగాన్మహదాయతలోచనమ్ ।। ౪౭ ।।

రథాత్కాయః పపాతోర్వ్యాం నాదయన్వసుధాతలమ్ ।।

శిరశ్చాప్యబ్ధిపుత్రస్య హాహాకారో మహానభూత్ ।। ౪౮ ।।

ద్విధా పపాత తద్దేహో హ్యంజనాద్రిరివాచలః ।।

కులిశేన యథా వారాంనిధౌ గిరివరో ద్విధా ।। ౪౯ ।।

తస్య రౌద్రేణ రక్తేన సమ్పూర్ణమభవజ్జగత్ ।।

తతస్సమస్తా పృథివీ వికృతాభూన్మునీశ్వర ।। 2.5.24.౫౦ ।।

తద్రక్తమఖిలం రుద్రనియోగాన్మాంసమేవ చ ।।

మహారౌరవమాసాద్య రక్తకుండమభూదిహ ।। ౫౧ ।।

తత్తేజో నిర్గతం దేహాద్రుద్రే చ లయమాగమత్ ।।

వృన్దాదేహోద్భవం యద్వద్గౌర్యాం హి విలయం గతమ్ ।।౫౨।।

జలంధరం హతం దృష్ట్వా దేవగన్ధర్వపన్నగాః ।।

అభవన్సుప్రసన్నాశ్చ సాధు దేవేతి చాబ్రువన్ ।। ౫3 ।।

సర్వే ప్రసన్నతాం యాతా దేవసిద్ధమునీశ్వరాః ।।

పుష్పవృష్టిం ప్రకుర్వాణాస్తద్యశో జగురుచ్చకైః ।। ౫౪ ।।

దేవాంగనా మహామోదాన్ననృతుః ప్రేమవిహ్వలాః ।।

కలస్వరాః కలపదం కిన్నరైస్సహ సంజగుః ।।౫౫।।

దిశః ప్రసేదుస్సర్వాశ్చ హతే వృన్దాపతౌ మునే ।।

వవుః పుణ్యాస్సుఖస్పర్శా వాయవస్త్రివిధా అపి ।। ౫౬ ।।

చన్ద్రమాః శీతతాం యాతో రవి స్తేపే సుతేజసా ।।

అగ్నయో జజ్వలుశ్శాంతా బభూవ వికృతం నభః ।। ౫౭ ।।

ఏవం త్రైలోక్యమఖిలం స్వాస్థ్యమాపాధికం మునే ।।

హతేఽబ్ధితనయే తస్మిన్నరేణానతమూర్తినా ।। ౫౮ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పఞ్చమే యుద్ధఖణ్డే జలంధరవర్ణనం నామ చతుర్విశోఽధ్యాయః ।। ౨౪ ।।

2.5.25

।। సనత్కుమార ఉవాచ ।।

అథ బ్రహ్మాదయో దేవా మునయశ్చాఖిలాస్తథా ।।

తుష్టువుర్దేవదేవేశం వాగ్భిరిష్టాభిరానతాః ।।౧।।

దేవా ఊచుః ।।

దేవదేవ మహాదేవ శరణాగతవత్సల ।।

సాధుసౌఖ్యప్రదస్త్వం హి సర్వదా భక్తదుఃఖహా ।।౨।।

త్వం మహాద్భుతసల్లీలో భక్తిగమ్యో దురాసదః ।।

దురారాధ్యోఽసతాం నాథ ప్రసన్నస్సర్వదా భవ ।।3।

వేదోఽపి మహిమానం తే న జానాతి హి తత్త్వతః ।।

యథామతి మహాత్మానస్సర్వే గాయంతి సద్యశః ।।౪।।

మాహాత్మ్యమతిగూఢం తే సహస్రవదనాదయః ।।

సదా గాయంతి సుప్రీత్యా పునంతి స్వగిరం హి తే ।। ౫ ।।

కృపయా తవ దేవేశ బ్రహ్మజ్ఞానీ భవేజ్జడః ।।

భక్తిగమ్యస్సదా త్వం వా ఇతి వేదా బ్రువంతి హి ।। ౬ ।।

త్వం వై దీనదయాలుశ్చ సర్వత్ర వ్యాపకస్సదా ।।

ఆవిర్భవసి సద్భక్త్యా నిర్వికారస్సతాం గతిః ।। ౭ ।।

భక్త్యైవ తే మహేశాన బహవస్సిద్ధిమాగతాః ।।

ఇహ సర్వసుఖం భుక్త్వా దుఃఖితా నిర్వికారతః ।। ౮ ।

పురా యదుపతిర్భక్తో దాశార్హస్సిద్ధిమాగతః।।

కలావతీ చ తత్పత్నీ భక్త్యైవ పరమాం ప్రభో।।౯।।

తథా మిత్రసహో రాజా మదయంతీ చ తత్ప్రియా।।

భక్త్యైవ తవ దేవేశ కైవల్యం పరమం యయౌ ।। 2.5.25.౧౦ ।।

సౌమినీ నామ తనయా కైకేయాగ్రభువస్తథా ।।

తవ భక్త్యా సుఖం ప్రాప పరం సద్యోగిదుర్లభమ్ ।।౧౧।।

విమర్షణో నృపవరస్సప్తజన్మావధి ప్రభో ।।

భుక్త్వా భోగాంశ్చ వివిధాంస్త్వద్భక్త్యా ప్రాప సద్గతిమ్ ।।౧౨।।

చన్ద్రసేనో నృపవరస్త్వద్భక్త్యా సర్వభోగభుక్ ।।

దుఃఖముక్తః సుఖం ప్రాప పరమత్ర పరత్ర చ ।।౧3।।

గోపీపుత్రః శ్రీకరస్తే భక్త్యా భుక్త్వేహ సద్గతిమ్ ।

పరం సుఖం మహావీరశిష్యః ప్రాప పరత్ర వై ।। ౧౪ ।।

త్వం సత్యరథభూజానేర్దుఃఖహర్తా గతిప్రదః ।।

ధర్మగుప్తం రాజపుత్రమతార్షీస్సుఖినం త్విహ ।। ।। ౧౫ ।।

తథా శుచివ్రతం విప్రమదరిద్రం మహాప్రభో ।।

త్వద్భక్తివర్తినం మాత్రా జ్ఞానినం కృపయాఽకరోః ।।౧౬।।

చిత్రవర్మా నృపవరస్త్వద్భక్త్యా ప్రాప సద్గతిమ్ ।।

ఇహ లోకే సదా భుక్త్వా భోగానమరదుర్లభాన్ ।। ౧౭ ।।

చన్ద్రాంగదో రాజపుత్రస్సీమంతిన్యా స్త్రియా సహ ।।

విహాయ సకలం దుఃఖం సుఖీ ప్రాప మహాగతిమ్ ।। ౧౮ ।।

ద్విజో మందరనామాపి వేశ్యాగామీ ఖలోఽధమః ।।

త్వద్భక్తః శివ సంపూజ్య తయా సహ గతిం గతః ।।౧౯।।

భద్రాయుస్తే నృపసుతస్సుఖమాప గతవ్యథః ।।

త్వద్భక్తకృపయా మాత్రా గతిం చ పరమాం ప్రభో ।।2.5.25.౨౦।।

సర్వస్త్రీభోగనిరతో దుర్జనస్తవ సేవయా ।।

విముక్తోఽభూదపి సదా భక్ష్యభోజీ మహేశ్వర।। ౨౧ ।।

శంబరశ్శంకరే భక్తశ్చితాభస్మధరస్సదా ।।

నియమాద్భస్మనశ్శంభో స్వస్త్రియా తే పురం గతః ।। ౨౨ ।।

భద్రసేనస్య తనయస్తథా మంత్రిసుతః ప్రభో ।।

సుధర్మశుభకర్మాణౌ సదా రుద్రాక్షధారిణౌ ।। ౨౩ ।।

త్వత్కృపాతశ్చ తౌ ముక్తావాస్తాం భుక్తేహ సత్సుఖమ్ ।।

పూర్వజన్మని యౌ కీశకుక్కుటౌ రుద్రభూషణౌ ।।౨౪।।

పింగలా చ మహానన్దా వేశ్యే ద్వే తవ భక్తితః ।।

సద్గతిం ప్రాపతుర్నాథ భక్తోద్ధారపరాయణ ।।౨౫।।

శారదా విప్రతనయా బాలవైధవ్యమాగతా ।।

తవ భక్తేః ప్రభావాత్తు పుత్రసౌభాగ్యవత్యభూత్ ।। ౨౬ ।।

బిన్దుగో ద్విజమాత్రో హి వేశ్యాభోగీ చ తత్ప్రియా ।।

వంచుకా త్వద్యశః శ్రుత్వా పరమాం గతిమాయయౌ ।। ౨౭ ।।

ఇత్యాది బహవస్సిద్ధిం గతా జీవాస్తవ ప్రభో ।।

భక్తిభావాన్మహేశాన దీనబన్ధో కృపాలయ ।। ౨౮ ।।

త్వం పరః ప్రకృతేర్బ్రహ్మ పురుషాత్పరమేశ్వర ।।

నిర్గుణస్త్రిగుణాధారో బ్రహ్మవిష్ణుహరాత్మకః ।। ౨౯ ।।

నానాకర్మకరో నిత్యం నిర్వికారోఽఖిలేశ్వరః ।।

వయం బ్రహ్మాదయస్సర్వే తవ దాసా మహేశ్వర ।। 2.5.25.30 ।।

ప్రసన్నో భవ దేవేశ రక్షాస్మాన్సర్వదా శివ ।।

త్వత్ప్రజాశ్చ వయం నాథ సదా త్వచ్ఛరణం గతాః ।। ౩౧ ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇతి స్తుత్వా చ తే దేవా బ్రహ్మాద్యాస్సమునీశ్వరాః ।।

తూష్ణీం బభూవుర్హి తదా శివాంఘ్రిద్వన్ద్వచేతసః ।। ౩౨ ।।

అథ శంభుర్మహేశానః శ్రుత్వా దేవస్తుతిం శుభామ్।।

దత్త్వా వరాన్వరాన్సద్యస్తత్రైవాంతర్దధే ప్రభుః ।। ౩౩ ।।

దేవాస్సర్వేఽపి ముదితా బ్రహ్మాద్యా హతశత్రవః ।।

స్వం స్వం ధామ యయుః ప్రీతా గాయంతః శివసద్యశః ।। ౩౪ ।।

ఇదం పరమమాఖ్యానం జలంధరవిమర్దనమ్ ।।

మహేశచరితం పుణ్యం మహాఘౌఘవినాశనమ్ ।। ౩౫ ।।

దేవస్తుతిరియం పుణ్యా సర్వపాపప్రణాశినీ ।।

సర్వసౌఖ్యప్రదా నిత్యం మహేశానందదాయినీ ।। ౩౬ ।।

యః పఠేత్పాఠయేద్వాపి సమాఖ్యానమిదం ద్వయమ్ ।।

భుక్త్వేహ పరం సౌఖ్యం గాణపత్యమవాప్నుయాత్ ।। ౩౭ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పఞ్చమే యుద్ధఖణ్డే జలంధరవధోపాఖ్యానే దేవస్తుతివర్ణనం నామ పంచవింశోఽధ్యాయః ।। ౨౫ ।।

2.5.26

వ్యాస ఉవాచ ।।

బ్రహ్మపుత్ర నమస్తేఽస్తు ధన్యస్త్వం శైవసత్తమ ।।

యచ్ఛ్రావితా మహాదివ్యా కథేయం శాంకరీ శుభా ।। ౧ ।।

ఇదానీం బ్రూహి సుప్రీత్యా చరితం వైష్ణవం మునే ।।

స వృన్దాం మోహయిత్వా తు కిమకార్షీత్కుతో గతః ।। ౨ ।।

।। సనత్కుమార ఉవాచ ।।

శృణు వ్యాస మహాప్రాజ్ఞ శైవప్రవర సత్తమ ।।

వైష్ణవం చరితం శంభుచరితాఢ్యం సునిర్మలమ్ ।। ౩ ।।

మౌనీభూతేషు దేవేషు బ్రహ్మాదిషు మహేశ్వరః ।।

సుప్రసన్నోఽవదచ్ఛంభుశ్శరణాగత వత్సలః ।। ౪ ।।

శంభురువాచ ।।

బ్రహ్మన్దేవవరాస్సర్వే భవదర్థే మయా హతః ।।

జలంధరో మదంశోపి సత్యం సత్యం వదామ్యహమ్ ।। ౫ ।।

సుఖమాపుర్న వా తాతాస్సత్యం బ్రూతామరాః ఖలు ।।

భవత్కృతే హి మే లీలా నిర్వికారస్య సర్వదా ।। ౬ ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

అథ బ్రహ్మాదయో దేవా హర్షాదుత్ఫుల్లలోచనాః ।।

ప్రణమ్య శిరసా రుద్రం శశంసుర్విష్ణుచేష్టితమ్ ।। ౭ ।।

।। దేవా ఊచుః ।।

మహాదేవా త్వయా దేవ రక్షితా శ్శత్రుజాద్భయాత్ ।।

కించిదన్యత్సముద్భూతం తత్ర కిం కరవామహై ।। ౮ ।।

వృన్దాం విమోహితా నాథ విష్ణునా హి ప్రయత్నతః ।।

భస్మీభూతా ద్రుతం వహ్నౌ పరమాం గతిమాగతా ।। ౯ ।।

వృన్దాలావణ్యసంభ్రాంతో విష్ణుస్తిష్ఠతి మోహితః ।।

తచ్చితాభస్మ సంధారీ తవ మాయావిమోహితః ।। 2.5.26.౧౦ ।।

స సిద్ధమునిసంఘైశ్చ బోధితోఽస్మాభిరాదరాత్ ।।

న బుధ్యతే హరిస్సోఽథ తవ మాయావిమోహితః ।। ౧౧ ।।

కృపాం కురు మహేశాన విష్ణుం బోధయ బోధయ ।।

త్వదధీనమిదం సర్వం ప్రాకృతం సచరాచరమ్ ।। ౧౨ ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇత్యాకర్ణ్య మహేశో హి వచనం త్రిదివౌకసామ్ ।।

ప్రత్యువాచ మహాలీలస్స్వచ్ఛన్దస్తాన్కృతాంజలీన్ ।। ౧3 ।।

మహేశ ఉవాచ ।।

హే బ్రహ్మన్హే సురాస్సర్వే మద్వాక్యం శృణుతాదరాత్ ।।

మోహినీ సర్వలోకానాం మమ మాయా దురత్యయా ।।౧౪।।

తదధీనం జగత్సర్వం యద్దేవాసురమానుషమ్ ।।

తయైవ మోహితో విష్ణుః కామాధీనోఽభవద్ధరిః ।। ౧౫ ।।

ఉమాఖ్యా సా మహాదేవీ త్రిదేవజననీ పరా ।।

మూలప్రకృతిరాఖ్యాతా సురామా గిరిజాత్మికా ।।౧౬।।

గచ్ఛధ్వం శరణా దేవా విష్ణుమోహాపనుత్తయే ।।

శరణ్యాం మోహినీమాయాం శివాఖ్యాం సర్వకామదామ్ ।। ౧౭।।

స్తుతిం కురుత తస్యాశ్చ మచ్ఛక్తేస్తోషకారిణీమ్ ।।

సుప్రసన్నా యది చ సా సర్వకార్యం కరిష్యతి ।।౧౮।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా తాన్సురాఞ్శంభుః పఞ్చాస్యో భగవాన్హరః ।।

అంతర్దధే ద్రుతం వ్యాస సర్వైశ్చ స్వగణైస్సహ ।।౧౯।।

దేవాశ్చ శాసనాచ్ఛంభోర్బ్రహ్మాద్యా హి సవాసవా ।।

మనసా తుష్టువుర్మూలప్రకృతిం భక్తవత్సలామ్।।2.5.26.౨౦।।

దేవా ఊచుః ।।

యదుద్భవాస్సత్త్వరజస్తమోగుణాః సర్గస్థితిధ్వంసవిధాన కారకా ।।

యదిచ్ఛయా విశ్వమిదం భవాభవౌ తనోతి మూలప్రకృతిం నతాః స్మ తామ్ ।।౨౧।।

పాహి త్రయోవింశగుణాన్సుశబ్దితాఞ్జగత్యశేషే సమధిష్ఠితా పరా ।।
యద్రూపకర్మాణిజగత్త్రయోఽపి తే విదుర్న మూలప్రకృతిం నతాః స్మ తామ్ ।।౨౨।।

యద్భక్తియుక్తాః పురుషాస్తు నిత్యం దారిద్ర్యమోహాత్యయసంభవాదీన్ ।।

న ప్రాప్నువంత్యేవ హి భక్తవత్సలాం సదైవ మూలప్రకృతిం నతాః స్మ తామ్।।౨౩।।

కురు కార్యం మహాదేవి దేవానాం నః పరేశ్వరి ।।

విష్ణుమోహం హ శివే దుర్గే దేవి నమోఽస్తు తే ।।౨౪।।

జలంధరస్య శంభోశ్చ రణే కైలాసవాసినః ।।

ప్రవృత్తే తద్వధార్థాయ గౌరీశాసనతశ్శివే ।। ౨౫ ।।

వృన్దా విమోహితా దేవి విష్ణునా హి ప్రయత్నతః ।।

స్వవృషాత్త్యాజితా వహ్నౌ భస్మీభూతా గతిం గతా ।।౨౬।।

జలంధరో హతో యుద్ధే తద్భయాన్మోచితా వయమ్ ।।

గిరిశేన కృపాం కృత్వా భక్తానుగ్రహకారిణా ।। ౨౭ ।।

తదాజ్ఞయా వయం సర్వే శరణం తే సమాగతాః ।।

త్వం హి శంభుర్యువాం దేవి భక్తోద్ధారపరాయణౌ ।। ౨౮ ।।

వృన్దాలావణ్యసంభ్రాతో విష్ణుస్తిష్ఠతి తత్ర వై ।।

తచ్చితాభస్మసంధారీ జ్ఞానభ్రష్టో విమోహితః ।।౨౯।।

సంసిద్ధసురసంఘైశ్చ బోధితోఽపి మహేశ్వరి ।।

న బుధ్యతే హరిస్సోఽథ తవ మాయావిమోహితః ।।2.5.26.30।।

కృపాం కురు మహాదేవి హరిం బోధయ బోధయ ।

యథా స్వలోకం పాయాత్స సుచిత్తస్సురకార్యకృత్ ।। ౩౧ ।।

ఇతి స్తువంతస్తే దేవాస్తేజోమండలమాస్థితమ్ ।।

దదృశుర్గగనే తత్ర జ్వాలావ్యాప్తా దిగంతరమ్।। ౩౨ ।।

తన్మధ్యాద్భారతీం సర్వే బ్రహ్మాద్యాశ్చ సవాసవాః ।।

అమరాశ్శుశ్రువుర్వ్యాస కామదాం వ్యోమచారిణీమ్ ।।33 ।।

ఆకాశవాణ్యువాచ ।।

అహమేవ త్రిధా భిన్నా తిష్ఠామి త్రివిధైర్గుణైః ।।

గౌరీ లక్ష్మీః సురా జ్యోతీ రజస్సత్త్వతమోగుణైః ।। ౩౪ ।

తత్ర గచ్ఛత యూయం వై తాసామంతిక ఆదరాత్।।

మదాజ్ఞయా ప్రసన్నాస్తా విధాస్యంతే తదీప్సితమ్ ।।౩౫।।

సనత్కుమార ఉవాచ।।

శృణ్వతామితి తాం వాచమంతర్ధానమగాన్మహః ।।

దేవానాం విస్మయోత్ఫుల్లనేత్రాణాం తత్తదా మునే।।౩౬।।

తతస్సర్వేఽపి తే దేవాః శ్రుత్వా తద్వాక్యమాదరాత్।।

గౌరీం లక్ష్మీం సురాం చైవ నేముస్తద్వాక్యచోదితాః।।౩౭।।

తుష్టువుశ్చ మహాభక్త్యా దేవీస్తాస్సకలాస్సురాః।।

నానావిధాభిర్వాగ్భిస్తే బ్రహ్మాద్యా నతమస్తకాః ।।౩౮।।

తతోఽరం వ్యాస దేవ్యస్తా ఆవిర్భూతాశ్చ తత్పురః ।।

మహాద్భుతైస్స్వతేజోభిర్భాసయంత్యో దిగంతరమ్ ।।౩౯।।

అథ తా అమరా దృష్ట్వా సుప్రసన్నేన చేతసా।।

ప్రణమ్య తుష్టువుర్భక్త్యా స్వకార్యం చ న్యవేదయన్।।2.5.26.౪౦।।

తతశ్చైతాస్సురాన్దృష్ట్వా ప్రణతాన్భక్తవత్సలః ।।

బీజాని ప్రదదుస్తేభ్యో వాక్యమూచుశ్చ సాదరమ్ ।।౪౧।।

దేవ్య ఊచుః।।

ఇమాని తత్ర బీజాని విష్ణుర్యత్రావతిష్ఠతి।।

నిర్వపధ్వం తతః కార్యం భవతాం సిద్ధిమేష్యతి ।।౪౨।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా తాస్తతో దేవ్యోంతర్హితా అభవన్మునే।।

రుద్రవిష్ణువిధీనాం హి శక్తయస్త్రిగుణాత్మికాః ।।౪౩।।

తతస్తుష్టాః సురాస్సర్వే బ్రహ్మాద్యాశ్చ సవాసవాః ।।

తాని బీజాని సంగృహ్య యయుర్యత్ర హరిః స్థితః।।౪౪।।

వృన్దాచితాభూమితలే చిక్షిపుస్తాని తే సురాః।।

స్మృత్వా తాస్సంస్థితాస్తత్ర శివశక్త్యంశకా మునే।।౪౫।।

నిక్షిప్తేభ్యశ్చ బీజేభ్యో వనస్పత్యస్త్రయోఽభవన్।।

ధాత్రీ చ మాలతీ చైవ తులసీ చ మునీశ్వర ।। ౪౬ ।।

ధాత్ర్యుద్భవా స్మృతా ధాత్రీ మాభవా మాలతీ స్మృతా ।।

గౌరీభవా చ తులసీ తమస్సత్త్వరజోగుణాః ।।౪౭।।

విష్ణుర్వనస్పతీర్దృష్ట్వా తదా స్త్రీరూపిణీర్మునే ।।

ఉదతిష్ఠత్తదా తాసు రాగాతిశయవిభ్రమాత్ ।। ౪౮ ।।

దృష్ట్వా స యాచతే మోహాత్కామాసక్తేన చేతసా ।।

తం చాపి తులసీ ధాత్రీ రాగేణైవావలోకతామ్ ।। ౪౯ ।।

యచ్చ బీజం పురా లక్ష్మ్యా మాయయైవ సమర్పితమ్ ।।

తస్మాత్తదుద్భవా నారీ తస్మిన్నీర్ష్యాపరాభవత్।।2.5.26.౫౦।।

అతస్సా బర్బరీత్యాఖ్యామవాపాతీవ గర్హితామ్ ।।

ధాత్రీతులస్యౌ తద్రాగాత్తస్య ప్రీతిప్రదే సదా ।।౫౧।।

తతో విస్మృతదుఃఖోఽసౌ విష్ణుస్తాభ్యాం సహైవ తు ।।

వైకుంఠమగమత్తుష్టస్సర్వదేవైర్నమస్కృతః ।।

కార్తికే మాసి విప్రేన్ద్ర ధాత్రీ చ తులసీ సదా ।।

సర్వదేవప్రియాజ్ఞేయా విష్ణోశ్చైవ విశేషతః ।।౫3।।

తత్రాపి తులసీ ధన్యాతీవ శ్రేష్ఠా మహామునే ।।

త్యక్త్వా గణేశం సర్వేషాం ప్రీతిదా సర్వకామదా ।।౫౪।।

వైకుణ్ఠస్థం హరిం దృష్ట్వా బ్రహ్మేన్ద్రాద్యాశ్చ తేఽమరాః।।

నత్వా స్తుత్వా మహావిష్ణుం స్వస్వధామాని వై యయుః ।।౫౫।।

వైకుణ్ఠోఽపి స్వలోకస్థో భ్రష్టమోహస్సుబోధవాన్।।

సుఖీ చాభూన్మునిశ్రేష్ఠ పూర్వవత్సంస్మరఞ్ఛివమ్ ।।౫౬।।

ఇత్యాఖ్యానమఘౌఘఘ్నం సర్వకామప్రదం నృణామ్ ।।

సర్వ కామవికారఘ్నం సర్వవిజ్ఞానవర్ద్ధనమ్।।౫౭।।

య ఇదం హి పఠేన్నిత్యం పాఠయేద్వాపి భక్తిమన్।।

శృణుయాచ్ఛ్రావయేద్వాపి స యాతి పరమాం గతిమ్ ।।౫౮।।

పఠిత్వా య ఇదం ధీమానాఖ్యానం పరమోత్తమమ్।।

సంగ్రామం ప్రవిశేద్వీరో విజయీ స్యాన్న సంశయః।।౫౯।।

విప్రాణాం బ్రహ్మవిద్యాదం సత్రియాణాం జయప్రదమ్।।

వైశ్యానాం సర్వధనదం శూద్రాణాం సుఖదం త్విదమ్।।2.5.26.౬౦।।

శంభుభక్తిప్రదం వ్యాస సర్వేషాం పాపనాశనమ్।।

ఇహలోకే పరత్రాపి సదా సద్గతిదాయకమ్।।౬౧।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పఞ్చమే యుద్ధఖణ్డే జలంధరవధానంతరదేవీస్తుతివిష్ణుమోహవిధ్వంసవర్ణనం నామ షడ్వింశోఽధ్యాయః ।।౨౬।।

2.5.27

సనత్కుమార ఉవాచ।।

అథాన్యచ్ఛంభుచరితం ప్రేమతః శృణు వై మునే।।

యస్య శ్రవణమాత్రేణ శివభక్తిర్దృఢా భవేత్।।౧।।

శంఖచూడాభిధో వీరో దానవో దేవకంటకః।।

యథా శివేన నిహతో రణమూర్ధ్ని త్రిశూలతః ।।౨।।

తచ్ఛంభుచరితం దివ్యం పవిత్రం పాపనాశనమ్ ।।

శృణు వ్యాస సుసంప్రీత్యా వచ్మి సుస్నేహతస్తవ ।।౩।।

మరీచేస్తనయో ధాతుః పుత్రో యః కశ్యపో మునిః ।।

స ధర్మిష్ఠస్సృష్టికర్తా విద్యావిజ్ఞః ప్రజాపతిః ।। ౪ ।।

దక్షః ప్రీత్యా దదౌ తస్మై నిజకన్యాస్త్రయోదశ।।

తాసాం ప్రసూతిః ప్రసభం న కథ్యా బహువిస్తృతాః ।।౫।।

యత్ర దేవాదినిఖిలం చరాచరమభూజ్జగత్।।

విస్తరాత్తత్ర్పవక్తుం చ కః క్షమోఽస్తి త్రిలోకకే।।౬।।

ప్రస్తుతం శృణు వృత్తాంతం శంభులీలాన్వితం చ యత్ ।।

తదేవ కథయామ్యద్య శృణు భక్తిప్ర వర్ద్ధనమ్ ।।౭।।

తాసు కశ్యపత్నీషు దనుస్త్వేకా వరాంగనా ।।

మహారూపవతీ సాధ్వీ పతిసౌభాగ్యవర్ద్ధితా ।। ౮ ।।

ఆసంస్తస్యా దనోః పుత్రా బహవో బలవత్తరాః ।।

తేషాం నామాని నోచ్యంతే విస్తారభయతో మునే ।। ౯ ।।

తేష్వేకో విప్రచిత్తిస్తు మహాబలపరాక్రమః ।।

తత్పుత్రో ధార్మికో దంభో విష్ణుభక్తో జితేంద్రియః ।।2.5.27.౧౦।।

నాసీత్తత్తనయో వీరస్తతశ్చింతాపరోఽభవత్।।

శుక్రాచార్యం గురుం కృత్వా కృష్ణమంత్రమవాప్య చ।।౧౧।।

తపశ్చకార పరమం పుష్కరే లక్షవర్షకమ్ ।।

కృష్ణమంత్రం జజాపైవ దృఢం బద్ధాసనం చిరమ్।।౧౨।।

తపః ప్రకుర్వతస్తస్య మూర్ధ్నో నిస్సృత్య ప్రజ్వ లత్ ।।

విససార చ సర్వత్ర తత్తేజో హి సుదుస్సహమ్ ।। ౧౩ ।।

తేన తప్తాస్సురాస్సర్వే మునయో మనవస్తథా ।।

సునాసీరం పురస్కృత్య బ్రహ్మాణం శరణం యయుః ।। ౧౪ ।।

ప్రణమ్య చ విధాతారం దాతారం సర్వసంపదామ్ ।।

తుష్టువుర్వికలాః ప్రోచుః స్వవృత్తాంతం విశేషతః ।। ౧౫ ।।

తదాకర్ణ్య విధాతాపి వైకుంఠం తైర్యయౌ సహ ।।

తదేవ విజ్ఞాపయితుం నిఖిలేన హి విష్ణవే ।। ౧౬ ।।

తత్ర గత్వా త్రిలోకేశం విష్ణుం రక్షాకరం పరమ్ ।।

ప్రణమ్య తుష్టువుస్సర్వే కరౌ బద్ధ్వా వినమ్రకాః ।। ౧౭ ।।

దేవా ఊచుః ।।

దేవదేవ న జానీమో జాతం కిం కారణం త్విహ ।।

సంతప్తాస్స కలా జాతాస్తేజసా కేన తద్వద ।। ౧౮ ।।

తప్తాత్మనాం త్వమవితా దీనబంధోఽనుజీవినామ్ ।।

రక్షరక్ష రమానాథ శరణ్యశ్శరణాగతాన్ ।।౧౯।।

।। సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇతి శ్రుత్వా వచో విష్ణుర్బ్రహ్మాదీనాం దివౌకసామ్ ।।

ఉవాచ విహసన్ప్రేమ్ణా శరణాగతవత్సలః ।। 2.5.27.౨౦ ।।

।। విష్ణురువాచ ।।

సుస్వస్థా భవతావ్యగ్రా న భయం కురుతామరాః ।।

నోపప్లవా భవిష్యన్తే లయకాలో న విద్యతే ।। ౨౧ ।।

దానవో దంభనామా హి మద్భక్తః కురుతే తపః ।।

పుత్రార్థీ శమయిష్యామి తమహం వరదానతః ।। ౨౨ ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్తాస్తే సురాస్సర్వే ధైర్యమాలంబ్య వై మునే ।।

యయుర్బ్రహ్మాదయస్సుస్థాస్స్వస్వధామాని సర్వశః ।। ౨౩ ।।

అచ్యుతోఽపి వరం దాతుం పుష్కరం సంజగామ హ ।।

తపశ్చరతి యత్రాసౌ దంభనామా హి దానవః ।। ౨౪ ।।

తత్ర గత్వా వరం బ్రూహీత్యువాచ పరిసాంత్వయన్ ।।

గిరా సూనృతయా భక్తం జపంతం స్వమనుం హరిః ।। ౨౫ ।।

తచ్ఛ్రుత్వా వచనం విష్ణోర్దృష్ట్వా తం చ పురః స్థితమ్ ।।

ప్రణనామ మహాభక్త్యా తుష్టావ చ పునః పునః ।। ౨౬ ।।

దంభ ఉవాచ ।।

దేవదేవ నమస్తేఽస్తు పుండరీకవిలోచన ।।

రమానాథ త్రిలోకేశ కృపా కురు మమోపరి ।। ౨౭ ।।

స్వభక్తం తనయం దేహి మహాబల పరాక్రమమ్ ।।

త్రిలోకజయినం వీరమజేయం చ దివౌకసామ్ ।। ౨౮ ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్తో దానవేన్ద్రేణ తం వరం ప్రదదౌ హరిః ।।

నివర్త్య చోగ్రతపసస్తతోఽన్తరధాన్మునే ।। ౨౯ ।।

గతే హరౌ దానవేన్ద్రః కృత్వా తస్యై దిశే నమః ।।

జగామ స్వగృహం సిద్ధతదాః పూర్ణ మనోరథః ।। 2.5.27.30 ।।

కాలేనాల్పేన తత్పత్నీ సగర్భా భాగ్యవత్యభూత్ ।।

రరాజ తేజాసాత్యంతం రోచయంతీ గృహాంతరమ్ ।। ౩౧ ।।

సుదామానామ గోపో యో కృష్ణస్య పార్షదాగ్రణీః ।।

తస్యా గర్భే వివేశాసౌ రాధాశప్తశ్చ యన్మునే ।।౩౨।।

అసూత సమయే సాధ్వీ సుప్రభం తనయం తతః ।।

జాతకం సుచకారాసౌ పితాహూయ మునీన్బహూన్।।౩౩।।

ఉత్సవస్సుమహానాసీత్తస్మిఞ్జాతే ద్విజోత్తమ ।।

నామ చక్రే పితా తస్య శంఖ చూడేతి సద్దినే ।।౩౪।।

పితుర్గేహే స వవృధే శుక్లపక్షే యథా శశీ ।।

శైశవేభ్యస్తవిద్యస్తు స బభూవ సుదీప్తిమాన్।। ౩౫ ।।

స బాలక్రీడయా నిత్యం పిత్రోర్హర్షం తతాన హ ।।

ప్రియో బభూవ సర్వేషాం కులజానాం విశేషతః ।।౩౬।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పఞ్చమే యుద్ధఖండే శంఖచూడోత్పత్తివర్ణనం నామ సప్తవింశోఽధ్యాయః।।౨౭।।

2.5.28

సనత్కుమార ఉవాచ।।

తతశ్చ శంఖచూడోఽసౌ జైగీషవ్యోపదేశతః ।।

తతశ్చకార సుప్రీత్యా బ్రహ్మణః పుష్కరే చిరమ్ ।।౧।।

గురుదత్తాం బ్రహ్మవిద్యాం జజాప నియతేన్ద్రియః।।

స ఏకాగ్రమనా భూత్వా కరణాని నిగృహ్య చ ।।౨।।

తపంతం పుష్కరే తం వై శంఖచూడం చ దానవమ్ ।।

వరం దాతుం జగామాశు బ్రహ్మలోకగురుర్విభుః ।।౩।।

వరం బ్రూహీతి ప్రోవాచ దానవేన్ద్రం విధిస్తదా।।

స దృష్ట్వా తం ననామాతి నమ్రస్తుష్టావ సద్గిరా ॥ ౪ ॥

వరం యయాచే బ్రహ్మణమజేయత్వం దివౌకసామ్॥

తథేత్యాహ విధిస్తం వై సుప్రసన్నేన చేతసా ॥౫॥

శ్రీకృష్ణకవచం దివ్యం జగన్మంగలమంగలమ్॥

దత్త్వాఽశ్శంఖచూడాయ సర్వత్ర విజయప్రదమ్ ॥౬॥

బదరీం సంప్రయాహి త్వం తులస్యా సహ తత్ర వై ॥

వివాహం కురు తత్రైవ సా తపస్యతి కామతః ॥ ౭ ॥

ధర్మధ్వజసుతా సేతి సందిదేశ చ తం విధిః ॥

అన్తర్ధానం జగామాశు పశ్యతస్తస్య తత్క్షణాత్ ॥౮॥

తతస్స శంఖచూడో హి తపఃసిద్ధోఽతిపుష్కరే ॥

గలే బబంధ కవచం జగన్మంగలమంగలమ్ ॥౯॥

ఆజ్ఞయా బ్రాహ్మణస్సోఽపి తపఃసిద్ధమనోరథః॥

సమాయయౌ ప్రహృష్టాస్యస్తూర్ణం బదరికాశ్రమమ్॥ 2.5.28.౧౦ ॥

యదృచ్ఛయాఽఽగతస్తత్ర శంఖచూడశ్చ దానవః॥

తపశ్చరన్తీ తులసీ యత్ర ధర్మధ్వజాత్మజా ॥౧౧॥

సురూపా సుస్మితా తన్వీ శుభభూషణభూషితా॥

సకటాక్షం దదర్శాసౌ తమేవ పురుషం పరమ్॥౧౨॥

దృష్ట్వా తాం లలితా రమ్యాం సుశీలాం సున్దరీం సతీమ్ ॥

ఉవాస తత్సమీపే తు మధురం తామువాచ సః॥౧౩॥

శంఖచూడ ఉవాచ ॥

కా త్వం కస్య సుతా త్వం హి కిం కరోషి స్థితాత్ర కిమ్ ॥

మౌనీభూతా కింకరం మాం సంభావితుమిహార్హసి ।। ౧౪ ।।

సనత్కుమార ఉవాచ।।

ఇత్యేవం వచనం శ్రుత్వా సకామం తమువాచ సా ।। ౧౫ ।।

తులస్యువాచ ।।

ధర్మధ్వజసుతాహం చ తపస్యామి తపస్వినీ।।

తపోవనే చ తిష్ఠామి కస్త్వం గచ్ఛ యథాసుఖమ్।।౧౬।।

నారీజాతిర్మోహినీ చ బ్రహ్మాదీనాం విషోపమా ।।

నిన్ద్యా దోషకరీ మాయా శృంఖలా హ్యనుశాయినామ్ ।।౧౭।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా తులసీ తం చ సరసం విరరామ హ ।।

దృష్ట్వా తాం సస్మితాం సోపి ప్రవక్తుముపచక్రమే ।। ౧౮ ।।

శంఖచూడ ఉవాచ ।।

త్వయా యత్కథితం దేవి న చ సర్వమలీకకమ్ ।।

కిఞ్చిత్సత్యమలీకం చ కించిన్మత్తో నిశామయ ।। ౧౯ ।।

పతివ్రతాః స్త్రియో యాశ్చ తాసాం మధ్యే త్వమగ్రణీః ।।

న చాహం పాపదృక్కామీ తథా త్వం నేతి ధీర్మమ ।।2.5.28.౨౦।।

ఆగచ్ఛామి త్వత్సమీపమాజ్ఞయా బ్రహ్మణోఽధునా।।

గాంధర్వేణ వివాహేన త్వాం గ్రహీష్యామి శోభనే ।। ౨౧ ।।

శంఖచూడోఽహమేవాస్మి దేవవిద్రావకారకః ।।

మాం న జానాసి కిం భద్రే న శ్రుతోఽహం కదాచన ।।౨౨।।

దనువంశ్యో విశేషేణ మస్య పుత్రశ్చ దానవః ।।

సుదామా నామ గోపోహం పార్షదశ్చ హరేః పురా ।। ౨౩ ।।

అధునా దానవేన్ద్రోఽహం రాధికాయాశ్చ శాపతః ।।

జాతిస్మరోఽహం జానామి సర్వం కృష్ణప్రభావతః ।। ౨౪ ।।

।। సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఏవముక్త్వా శంఖచూడో విరరామ చ తత్పురః।।

దానవేంద్రేణ సేత్యుక్తా వచనం సత్యమాదరాత్ ।।

సస్మితం తులసీ తుష్టా ప్రవక్తుముపచక్రమే ।।౨౫।।

తులస్యువాచ ।।

త్వయాహమధునా ।। సత్త్వవిచారేణ పరాజితా।।

స ధన్యః పురుషో లోకే న స్త్రియా యః పరాజితః ।।౨౬।।

సత్రికయోప్యశుచిర్నిత్యం స పుమాన్యః స్త్రియా జితః ।।

నిన్దంతి పితరో దేవా మానవాస్సకలాశ్చ తమ్ ।। ౨౭ ।।

శుధ్యేద్విప్రో దశాహేన జాతకే మృతసూతకే ।।

క్షత్రియో ద్వాదశాహేన వైశ్యః పఞ్చదశాహతః ।। ౨౮ ।।

శూద్రో మాసేన శుధ్యేత్తు హీతి వేదానుశాసనమ్ ।।

న శుచిః స్త్రీజితః క్వాపి చితాదాహం వినా పుమాన్ ।। ౨౯ ।।

న గృష్ణాతీచ్ఛయా తస్మాత్పితరః పిణ్డతర్పణమ్ ।।

న గృష్ణన్తి సురాస్తేన దత్తం పుష్పఫలాదికమ్ ।।2.5.28.30।।

తస్య కిం జ్ఞానసుతపో జపహోమ ప్రపూజనైః ।।

విద్యయా దానతః కిం వా స్త్రీభిర్యస్య మనో హృతమ్ ।। ౩౧ ।।

విద్యాప్రభావజ్ఞానార్థం మయా త్వం చ పరీక్షితః ।।

కృత్వా కాంతపరీక్షాం వై వృణుయాత్కామినీ వరమ్ ।। ౩౨ ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇత్యేవం ప్రవదంత్యాం తు తులస్యాం తత్క్షణే విధిః ।।

తత్రాజగామ సంస్పృష్టా ప్రోవాచ వచనం తతః ।। 33 ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

కిం కరోషి శంఖచూడ సంవాదమనయా సహ ।।

గాంధర్వేణ వివాహేన త్వమస్యా గ్రహణం కురు ।। ౩౪ ।।

త్వం వై పురుషరత్నం చ స్త్రీరత్నం చ త్వియం సతీ ।।

విదగ్ధాయా విదగ్ధేన సంగమో గుణవాన్ భవేత్ ।। ౩౫ ।।

నిర్విరోధం సుఖం రాజన్ కో వా త్యజతి దుర్లభమ్ ।।

యోఽవిరోధసుఖత్యాగీ స పశుర్నాత్ర సంశయః ।। ౩౬ ।।

కిం త్వం పరీక్షసే కాంతమీదృశం గుణినం సతి ।।

దేవానామసురాణాం చ దానవానాం విమర్దకమ్ ।। ౩౭ ।।

అనేన సార్ద్ధం సుచిరం విహారం కురు సర్వదా ।।

స్థానేస్థానే యథేచ్ఛం చ సర్వలోకేషు సున్దరి ।। ౩౮ ।।

అంతే ప్రాప్స్యతి గోలోకే శ్రీకృష్ణం పునరేవ సః ।।

చతుర్భుజం చ వైకుణ్ఠే మృతే తస్మింస్త్వమాప్స్యసి।।౩౯।।

సనత్కుమార ఉవాచ।।

ఇత్యేవమాశిషం దత్త్వా స్వాలయం తు యయౌ విధిః।।

గాంధర్వేణ వివాహేన జగృహే తాం చ దానవః।।2.5.28.౪౦।।

ఏవం వివాహ్య తులసీం పితుః స్థానం జగామ హ।।

స రేమే రమయా సార్ద్ధం వాసగేహే మనోరమే।।౪౧।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పఞ్చమే యుద్ధఖణ్డే శంఖచూడతపఃకరణవివాహవర్ణనం నామాష్టవింశోఽధ్యాయః।।౨౮।।

2.5.29

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

స్వగేహమాగతే తస్మిఞ్శంఖచూడే వివాహితే।।

తపః కృత్వా వరం ప్రాప్య ముముదుర్దానవాదయః ।। ౧ ।।

స్వలోకాదాశు నిర్గత్య గురుణా స్వేన సంయుతాః ।।

సర్వే సురాస్సంమిలితాస్సమాజగ్ముస్తదంతికమ్।।౨।।

ప్రణమ్య తం సవినయం సంస్తుత్య వివిధాదరాత్ ।।

స్థితాస్తత్రైవ సుప్రీత్యా మత్వా తేజస్వినం విభుమ్।।౩।।

సోపి దమ్భాత్మజో దృష్ట్వా గతం కుల గురుం చ తమ్ ।।

ప్రణనామ మహాభక్త్యా సాష్టాంగం పరమాదరాత్ ।। ౪ ।।

అథ శుక్రః కులాచార్యో దృష్ట్వాశిషమనుత్తమమ్ ।।

వృత్తాంతం కథయామాస దేవదానవయోస్తదా ।। ౫ ।।

స్వాభావికం చ తద్వైరమసురాణాం పరాభవమ్ ।।

విజయం నిర్జరాణాం చ జీవసాహాయ్యమేవ చ ।।౬।।

తతస్స సమ్మతం కృత్వా సురైస్సర్వైస్సముత్సవమ్ ।।

దానవాద్యసురాణాం తమధిపం విదధే గురుః ।।౭।।

తదా సముత్సవో జాతోఽసురాణాం ముదితాత్మనామ్ ।।

ఉపాయనాని సుప్రీత్యా దదుస్తస్మై చ తేఽఖిలాః ।। ౮ ।।

అథ దమ్భాత్మజో వీరశ్శంఖచూడః ప్రతాపవాన్॥

రాజ్యాభిషేకమాసాద్య స రేజే సురరాట్ తదా ॥ ౯ ॥

స సేనాం మహతీం కర్షన్దైత్యదానవరక్షసామ్ ॥

రథమాస్థాయ తరసా జేతుం శక్రపురీం యయౌ ॥2.5.29.౧౦॥

గచ్ఛన్స దానవేన్ద్రస్తు తేషాం సేవనకుర్వతామ్ ॥

విరేజే శశివద్భానాం గ్రహాణాం గ్రహరాడివ ॥ ౧౧ ॥

ఆగచ్ఛంతం శఙ్ఖచూడమాకర్ణ్యాఖణ్డలస్స్వరాట్ ॥

నిఖిలైరమరైస్సార్ద్ధం తేన యోద్ధుం సముద్యతః ॥ ౧౨ ॥

తదాఽసురైస్సురాణాం చ సంగ్రామస్తుములో హ్యభూత్ ॥

వీరాఽఽనన్దకరః క్లీబభయదో రోమహర్షణః ॥ ౧3 ॥

మహాన్కోలాహలో జాతో వీరాణాం గర్జతాం రణే ॥

వాద్యధ్వనిస్తథా చాఽఽసీత్తత్ర వీరత్వవర్ద్ధినీ ॥ ౧౪ ॥

దేవాః ప్రకుప్య యుయుధురసురైర్బలవత్తరాః ॥

పరాజయం చ సంప్రాపురసురా దుద్రువుర్భయాత్ ॥ ౧౫॥

పలాయమానాస్తాన్దృష్ట్వా శంఖచూడస్స్వయం ప్రభుః ॥

యుయుధే నిర్జరైస్సాకం సింహనాదం ప్రగర్జ్య చ ॥ ౧౬ ॥

తరసా సహసా చక్రే కదనం త్రిదివౌకసామ్ ॥

ప్రదుద్రువుస్సురాస్సర్వే తత్సుతేజో న సేహిరే ॥ ౧౭ ॥

యత్ర తత్ర స్థితా దీనా గిరీణాం కందరాసు చ ॥

తదధీనా న స్వతంత్రా నిష్ప్రభాః సాగరా యథా ॥ ౧౮॥

సోపి దంభాత్మజశ్శూరో దానవేన్ద్రః ప్రతాపవాన్ ॥

సురాధికారానన్సంజగ్రాహే సర్వాఁల్లోకాన్విజిత్య చ ।।౧౯।।

త్రైలోక్యం స్వవశంచక్రే యజ్ఞభాగాంశ్చ కృత్స్నశః ।।

స్వయమిన్ద్రో బభూవాపి శాసితం నిఖిలం జగత్ ।।2.5.29.౨౦।।

కౌబేరమైన్ద్రవం సౌర్యమాగ్నేయం యామ్యమేవ చ ।।

కారయామాస వాయవ్యమధికారం స్వశక్తితః ।।౨౧।।

దేవానామసురాణాం చ దానవానాం చ రక్షసామ్ ।।

గంధర్వాణాం చ నాగానాం కిన్నరాణాం రసౌకసామ్ ।। ౨౨ ।।

త్రిలోకస్య పరేషాం చ సకలానామధీశ్వరః ।।

స బభూవ మహావీరశ్శంఖచూడో మహాబలీ ।। ౨౩ ।।

ఏవం స బుభుజే రాజ్యం రాజరాజేశ్వరో మహాన్ ।।

సర్వేషాం భువనానాం చ శంఖచూడశ్చిరం సమాః ।। ౨౪ ।।

తస్య రాజ్యే న దుర్భిక్షం న మారీ నాఽశుభగ్రహాః ।।

ఆధయో వ్యాధయో నైవ సుఖిన్యశ్చ ప్రజాః సదా ।।౨౫।।

అకృష్టపచ్యా పృథివీ దదౌ సస్యాన్యనేకశః ।।

ఓషధ్యో వివిధాశ్చాసనన్సఫలాస్సరసాః సదా ।।౨౬।।

మణ్యాకరాశ్చ నితరాం రత్నఖన్యశ్చ సాగరాః।।

సదా పుష్పఫలా వృక్షా నద్యస్తు సలిలావహాః ।। ౨౭ ।।

దేవాన్ వినాఖిలా జీవాస్సుఖినో నిర్వికారకాః ।।

స్వస్వధర్మే స్థితాస్సర్వే చతుర్వర్ణాశ్రమాః పరే ।।౨౮।।

తస్మించ్ఛాసతి త్రైలోక్యే న కశ్చిద్ దుఃఖితోఽభవత్ ।।

భ్రాతృవైరత్వమాశ్రిత్య కేవలం దుఃఖినోఽమరాః।।౨౯।।

స శంఖచూడః ప్రబలః కృష్ణస్య పరమస్సఖా ।।

కృష్ణభక్తిరతస్సాధుస్సదా గోలోకవాసినః ।। 2.5.29.30 ।।

పూర్వశాపప్రభావేణ దానవీం యోనిమాశ్రితః ।।

న దానవమతిస్సోఽభూద్దానవత్వేఽపి వై మునే ।। ౩౧ ।।

తతస్సురగణాస్సర్వే హృతరాజ్యా పరాజితాః ।।

సంమంత్ర్య సర్వయస్తాత ప్రయయుర్బ్రహ్మణస్సభామ్ ।। ౩౨ ।।

తత్ర దృష్ట్వా విధాతారం నత్వా స్తుత్వా విశేషతః ।।

బ్రహ్మణే కథయామాసుస్సర్వం వృత్తాంతమాకులాః ।। ౩౩ ।।

బ్రహ్మ తదా సమాశ్వాస్య సురాన్ సర్వాన్మునీనపి ।।

తైశ్చ సార్ద్ధం యయౌ లోకే వైకుణ్ఠం సుఖదం సతామ్ ।। ౩౪ ।।

దదర్శ తత్ర లక్ష్మీశం బ్రహ్మ దేవగణైస్సహ ।।

కిరీటినం కుండలినం వనమాలావిభూషితమ్ ।। ౩౫ ।।

శంఖచక్రగదాపద్మధరం దేవం చతుర్భుజమ్ ।।

సనందనాద్యైః సిద్ధైశ్చ సేవితం పీతవాససమ్ ।। ౩౬ ।।

దృష్ట్వా విష్ణుం సురాస్సర్వే బ్రహ్మాద్యాస్సమునీశ్వరాః ।।

ప్రణమ్య తుష్టువుర్భక్త్యా బద్ధాఞ్జలికరా విభుమ్ ।।౩౭।।

దేవా ఊచు ।।

దేవదేవ జగన్నాథ వైకుంఠాధిపతే ప్రభో ।।

రక్షాస్మాఞ్శరణాపన్నాన్హరే త్రిజగద్గురో ।। ౩౮ ।।

త్వమేవ జగతాం పాతా త్రిలోకేశాచ్యుత ప్రభో ।।

లక్ష్మీనివాస గోవిన్ద భక్తప్రాణ నమోఽస్తు తే ।। ౩౯ ।।

ఇతి స్తుత్వా సురాస్సర్వే రురుదుః పురతో హరేః ।।

తచ్ఛ్రుత్వా భగవాన్విష్ణుర్బ్రహ్మాణమిదమబ్రవీత్ ।। 2.5.29.౪౦ ।।

విష్ణురువాచ ।।

కిమర్థమాగతోసి త్వం వైకుంఠం యోగిదుర్లభమ్ ।।

కిం కష్టం తే సముద్భూతం తత్త్వం వద మమాగ్రతః ।। ౪౧ ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇతి శ్రుత్వా హరేర్వాక్యం ప్రణమ్య చ ముహుర్ముహుః ।।

బద్ధాఞ్జలిపుటో భూత్వా విన యానతకన్ధరః ।। ౪౨ ।।

వృత్తాంతం కథయామాస శంఖచూడకృతం తదా ।।

దేవకష్టసమాఖ్యానం పురో విష్ణోః పరాత్మనః ।। ౪3 ।।

హరిస్తద్వచనం శ్రుత్వా సర్వతసర్వభావవిత్ ।।

ప్రహస్యోవాచ భగవాంస్తద్రహస్యం విధిం ప్రతి ।।౪౪ ।।

శ్రీభగవానువాచ ।।

శంఖచూడస్య వృత్తాంతం సర్వం జానామి పద్మజ ।।

మద్భక్తస్య చ గోపస్య మహాతేజస్వినః పురా ।।౪౫।।

శృణుతసర్వవృత్తాన్తమితిహాసం పురాతనమ్ ।।

సందేహో నైవ కర్తవ్యశ్శం కరిష్యతి శఙ్కరః ।।౪౬।।

సర్వోపరి చ యస్యాస్తి శివలోకః పరాత్పరః ।।

యత్ర సంరాజతే శంభుః పరబ్రహ్మ పరమేశ్వరః ।।౪౭।।

ప్రకృతేః పురుషస్యాపి యోధిష్ఠాతా త్రిశక్తిధృక్ ।।

నిర్గుణస్సగుణసోఽపి పరం జ్యోతిః స్వరూపవాన్ ।।౪౮।।

యస్యాంగజాస్తు వై బ్రహ్మంస్త్రయస్సృష్ట్యాదికారకాః ।।
సత్త్వాదిగుణసంపన్నా విష్ణుబ్రహ్మహరాభిధాః ।।౪౯।।
స ఏవ పరమాత్మా హి విహరత్యుమయా సహ ।।
యత్ర మాయావినిర్ముక్తో నిత్యానిత్య ప్రకల్పకః ।।2.5.29.౫౦।।
తత్సమీపే చ గోలోకో గోశాలా శంకరస్య వై ।।
తస్యేచ్ఛయా చ మద్రూపః కృష్ణో వసతి తత్ర హ ।। ౫౧ ।।
తద్గవాం రక్షణార్థాయ తేనాజ్ఞప్తస్సదా సుఖీ।।
తత్సంప్రాప్తసుఖస్సోపి సంక్రీడతి విహారవిత్।।౫౨।।
తస్య నారీ సమాఖ్యాతా రాధేతి జగదమ్బికా।।
ప్రకృతేః పరమా మూర్తిః పంచమీ సువిహారిణీ ।।౫౩।।
బహుగోపాశ్చ గోప్యశ్చ తత్ర సంతి తదంగజాః ।।
సువిహారపరా నిత్యం రాధాకృష్ణానువర్తినః ।।౫౪।।
స ఏవ లీలయా శంభోరిదానీం మోహితోఽనయా ।।
సంప్రాప్తో దానవీం యోనిం ముధా శాపాత్స్వదుఃఖదామ్ ।। ౫౫ ।।
రుద్రశూలేన తన్మృత్యు కృష్ణేన విహితః పురా।।
తతస్స్వదేహముత్సృజ్య పార్షదస్స భవిష్యతి ।।౫౬।।
ఇతి విజ్ఞాయ దేవేశ న భయం కర్తుమర్హసి।।
శంకర శరణం యావస్స సద్యశ్శంవిధాస్యతి ।। ౫౭ ।।
అహం త్వం చామరాస్సర్వే తిష్ఠంతీహ విసాధ్వసాః ।।౫౮ ।।
సనత్కుమార ఉవాచ ।।
ఇత్యుక్త్వా సవిధిర్విష్ణుః శివలోకం జగామ హ ।।

సంస్మరన్మనసా శంభుం సర్వేశం భక్తవత్సలమ్ ।। ౫౯ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పఞ్చమే యుద్ధఖండే శంఖచూడవధోపాఖ్యానే శంఖచూడరాజ్యకరణవర్ణనపూర్వక తత్పూర్వభవవృత్తచరిత్రవర్ణనం నామైకోనత్రింశోఽధ్యాయః ।। ౨౯ ।।

2.5.30

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

గత్వా తత్రైవ స విధిస్తదా వ్యాస రమేశ్వరః।।

శివలోకం మహాదివ్యం నిరాధారమభౌతికమ్।। ౧ ।।

సాహ్లాదోభ్యన్తరం విష్ణుర్జగామ ముదితాననః ।।

నానారత్నపరిక్షిప్తం విలసంతం మహోజ్జ్వలమ్।। ౨ ।।

సంప్రాప్య ప్రథమద్వారం విచిత్రం గణసేవితమ్ ।।

శోభితం పరయా లక్ష్మ్యా మహోచ్చమతిసున్దరమ్ ।। 3 ।।

దదర్శ ద్వారపాలాంశ్చ రత్నసింహాసనస్థితాన్ ।।

శోభితాఞ్శ్వేతవస్త్రైశ్చ రత్నభూషణభూషితాన్ ।। ౪ ।।
పఞ్చవక్త్రత్రినయనాన్గౌరసున్దరవిగ్రహాన్ ।।

త్రిశూలాదిధరాన్వీరాన్భస్మరుద్రాక్షశోభితాన్ ।। ౫ ।।

సబ్రహ్మాపి రమేశశ్చ తాన్ ప్రణమ్య వినమ్రకః ।।

కథయామాస వృత్తాన్తం ప్రభుసందర్శనార్థకమ్ ।। ౬ ।।

తదాజ్ఞాం చ దదుస్తస్మై ప్రవివేశ తదాజ్ఞయా ।।

పరం ద్వారం మహారమ్యం విచిత్రం పరమ ప్రభమ్ ।।౭।।

ప్రభూపకంఠగత్యర్థం వృత్తాంతం సంన్యవేదయత్ ।।

తద్ద్వారపాయ చాజ్ఞప్తస్తేనాన్యం ప్రవివేశ హ ।।౮।।

ఏవం పంచదశద్వారాన్ప్రవిశ్య కమలోద్భవః ।।
మహాద్వారం గతస్తత్ర నన్దినం ప్రదదర్శ హ ।।౯।।
సమ్యజ్ఞాత్వా చ తం స్తుత్వా పూర్వవత్తేన నన్దినా।।
ఆజ్ఞప్తశ్చ శనైర్విష్ణుర్వివేశాభ్యంతరం ముదా ।।2.5.30.౧౦।।
దదర్శ గత్వా తత్రోచ్చైస్సభాం శంభోస్సముత్ప్రభామ్ ।।
తాం పార్షదైః పరివృతాం లసద్దేహైస్సుభూషితామ్ ।। ౧౧ ।।
మహేశ్వరస్య రూపైశ్చ దిగ్భుజైశ్శుభకాంతిభిః ।।
పఞ్చవక్త్రైస్త్రినయనైశ్శితికంఠమహోజ్జ్వలైః ।। ౧౨ ।।
సద్రత్నయుక్తరుద్రాక్షభస్మాభరణభూషితైః ।।
నవేన్దుమండలాకారాం చతురస్రాం మనోహరామ్ ।। ౧౩ ।।
మణీన్ద్రహారనిర్మాణహీరసారసుశోభితామ్ ।।
అమూల్యరత్నరచితాం పద్మపత్రైశ్చ శోభితామ్ ।। ౧౪ ।।
మాణిక్యజాలమాలాభిర్నానాచిత్రవిచిత్రితామ్ ।।
పద్మరాగేన్ద్రరచితామద్భుతాం శంకరేచ్ఛయా ।। ౧౫ ।।
సోపానశతకైర్యుక్తాం స్యమంతకవినిర్మితైః ।।
స్వర్ణసూత్రగ్రన్థియుక్తైశ్చారుచన్దనపల్లవైః ।। ౧౬ ।।
ఇన్ద్రనీలమణిస్తంభైర్వేష్టితాం సుమనోహరామ్ ।।
సుసంస్కృతాం చ సర్వత్ర వాసితాం గంధవాయునా ।। ౧౭ ।।
సహస్రయోజనాయామాం సుపూర్ణాం బహుకింకరైః ।।
దదర్శ శంకరం సాంబం తత్ర విష్ణుస్సురేశ్వరః ।। ౧౮ ।।
వసంతం మధ్యదేశే చ యథేన్దుతారకావృతమ్ ।।

అమూల్యరత్ననిర్మాణచిత్రసింహాసనస్థితమ్ ॥ ౧౯ ॥

కిరీటినం కుండలినం రత్నమాలావిభూషితమ్ ॥

భస్మోద్ధూలితసర్వాఙ్గం బిభ్రతం కేలిపంకజమ్ ॥ 2.5.30.౨౦ ॥

పురతో గీతనృత్యశ్చ పశ్యంతం సస్మితం ముదా ॥ ౨౧ ॥

శాంతం ప్రసన్నమనసముమాకాంతం మహోల్లసమ్ ॥

దేవ్యా ప్రదత్త తామ్బూలం భుక్తవంతం సువాసితమ్ ॥ ౨౨ ॥

గణైశ్చ పరయా భక్త్యా సేవితం శ్వేతచామరైః ॥

స్తూయమానం చ సిద్ధైశ్చ భక్తినమ్రాత్మకంధరైః ॥ ౨3 ॥

గుణాతీతం పరేశానం త్రిదేవజనకం విభుమ్ ॥

నిర్వికల్పం నిరాకారం సాకారం స్వేచ్ఛయా శివమ్ ॥ ౨౪ ॥

అమాయమజమాద్యఞ్చ మాయాధీశం పరాత్పరమ్ ॥

ప్రకృతేః పురుషస్యాపి పరమం స్వప్రభుం సదా ॥ ౨౫ ॥

ఏవం విశిష్టం తం దృష్ట్వా పరిపూర్ణతమం సమమ్ ॥

విష్ణుర్బ్రహ్మా తుష్టువతుః ప్రణమ్య సుకృతాంజలీ ॥ ౨౬ ॥

విష్ణువిధీ ఊచతుః ॥

దేవదేవ మహాదేవ పరబ్రహ్మాఖిలేశ్వర ॥

త్రిగుణాతీత నిర్వ్యగ్ర త్రిదేవజనక ప్రభో ॥ ౨౭ ॥

వయం తే శరణాపన్నా రక్షస్మాన్దుఃఖితాన్విభో ॥
శంఖచూడార్దితాన్క్లిష్టానన్నాథాన్పరమేశ్వర ॥ ౨౮ ॥

అయం యోఽధిష్ఠితో లోకో గోలోక ఇతి స స్మృతః ॥

అధిష్ఠాతా తస్య విభుః కృష్ణోఽయం త్వదధిష్ఠితః ॥ ౨౯ ॥

పార్షదప్రవరస్తస్య సుదామా దైవయంత్రితః ।।

రాధాశప్తో బభూవాథ శంఖచూడశ్చ దానవః ।। 2.5.30.30 ।।

తేన నిస్సారితాః శంభో పీడ్యమానాః సమంతతః ।।

హృతాధికారాస్త్రిదశా విచరంతి మహీతలే ।। ౩౧ ।।

త్వాం వినా న స వధ్యశ్చ సర్వేషాం త్రిదివౌకసామ్ ।।

తం ఘాతయ మహేశాన లోకానాం సుఖమావహ ।। ౩౨ ।।

త్వమేవ నిర్గుణస్సత్యోఽనంతోఽనంతపరాక్రమః ।।

సగుణశ్చ సన్నివేశః ప్రకృతేః పురుషాత్పరః ।। ౩౩ ।।

రజసా సృష్టిసమయే త్వం బ్రహ్మా సృష్టికృత్ప్రభో ।।

సత్త్వేన పాలనే విష్ణుస్త్రిభువావన కారకః ।। ౩౪ ।।

తమసా ప్రలయే రుద్రో జగత్సంహారకారకః ।।

నిస్త్రైగుణ్యే శివాఖ్యాతస్తుర్యో జ్యోతిః స్వరూపకః ।। ౩౫ ।।

త్వం దీక్షయా చ గోలోకే త్వం గవాం పరిపాలకః।।

త్వద్గోశాలామధ్యగశ్చ కృష్ణః క్రీడత్యహర్నిశమ్ ।। ౩౬।।

త్వం సర్వకారణం స్వామీ విధి విష్ణ్వీశ్వరః పరమ్ ।।

నిర్వికారీ సదా సాక్షీ పరమాత్మా పరేశ్వరః ।। ౩౭ ।।

దీనానాథసహాయీ చ దీనానాం ప్రతిపాలకః ।।

దీనబంధుస్త్రిలోకేశశ్శరణాగతవత్సలః ।। ౩౮ ।।

అస్మానుద్ధర గౌరీశ ప్రసీద పరమేశ్వరః ।।

త్వదధీనా వయం నాథ యదిచ్ఛసి తథా కురు ।। ౩౯ ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా తౌ సురౌ వ్యాస హరిర్బ్రహ్మా చ వై తదా।।

విరేమతుః శివం నత్వా కరౌ బద్ధ్వా వినీతకౌ।।2.5.30.౪౦।।

ఇతి శ్రీశివ మహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పఞ్చమే యుద్ధఖండే శంఖచూడవధే దేవదేవస్తుతిర్నామ త్రింశోఽధ్యాయః ।। ౩౦ ।।

2.5.31

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

అథాకర్ణ్య వచశ్శంభుర్హరివిధ్యోస్సుదీనయోః ।।

ఉవాచ విహసన్వాణ్యా మేఘనాదగభీరయా ।।౧।।

శివ ఉవాచ ।।

హే హరే వత్స హే బ్రహ్మంస్త్యజతం సర్వశో భయమ్ ।।

శంఖచూడోద్భవం భద్రం సమ్భవిష్యత్యసంశయమ్ ।। ౨ ।।

శంఖచూడస్య వృత్తాంతం సర్వం జానామి తత్త్వతః ।।

కృష్ణభక్తస్య గోపస్య సుదామ్నశ్చ పురా ప్రభో।।౩।।

మదాజ్ఞయా హృషీకేశో కృష్ణరూపం విధాయ చ ।।

గోశాలాయాం స్థితో రమ్యే గోలోకే మదధిష్ఠితే।।౪।।

స్వతంత్రోహమితి స్వం స మోహం మత్వా గతః పురా ।।

క్రీడాస్సమకరోద్భూరీ స్వైరవర్తీవ మోహితః ।।౫।।

తం దృష్ట్వా మోహమత్యుగ్రం తస్యాహం మాయయా స్వయా ।।

తేషాం సంహృత్య సద్బుద్ధిం శాపం దాపితవాన్ కిల ।।౬।।

ఇత్థం కృత్వా స్వలీలాం తాం మాయాం సంహృతవానహమ్ ।।

జ్ఞానయుక్తాస్తదా తే తు ముక్తమోహాస్సుబుద్ధయః ।। ।।౭।।

సమీపమాగతాస్తే మే దీనీభూయ ప్రణమ్య మామ్ ।।

అకుర్వన్నుసనుతిం భక్త్యా కరౌ బద్ధ్వా వినమ్రకాః।।౮।।

వృత్తాంతమవదన్సర్వం లజ్జాకులితమానసాః ।।

ఊచుర్మత్పురతో దీనా రక్షరక్షేతి వై గిరః ।।౯।।

తదా త్వహం భవ స్తేషాం సంతుష్టః ప్రోక్తవాన్ వచః।।

భయం త్యజత హే కృష్ణ యూయం సర్వే మదాజ్ఞయా ।।2.5.31.౧౦।।

రక్షకోఽహం సదా ప్రీత్యా సుభద్రం వో భవిష్యతి।।

మదిచ్ఛయాఽఖిలం జాతమిదం సర్వం న సంశయః ।। ౧౧ ।।

స్వస్థానం గచ్ఛ త్వం సార్ద్ధం రాధయా పార్షదేన చ ।।

దానవస్తు భవేత్సోయం భారతేఽత్ర న సంశయః ।।౧౨।।

శాపోద్ధారం కరిష్యేఽహం యువయోస్సమయే ఖలు ।।

మదుక్తమితి సంధార్య శిరసా రాధయా సహ ।।౧౩।।

శ్రీకృష్ణోఽమోదదత్యంతం స్వస్థానమగమత్సుధీః ।।

న్యషాతాం సభయం తత్ర మదారాధనతత్పరౌ।।౧౪।।

మత్వాఖిలం మదధీనమస్వతన్త్రం నిజం చ వై।।

స సుదామాఽభవద్రాధాశాపతో దానవేశ్వరః।।౧౫।।

శఙ్ఖచూడాభిధో దేవద్రోహీ ధర్మవిచక్షణః ।।

క్లిశ్నాతి సుబలాత్కృత్స్నం సదా దేవగణం కుధీః ।।౧౬।।
మన్మాయామోహితస్సోతిదుష్టమంత్రిసహాయవాన్ ।।

తద్భయం త్యజతాశ్వేవ మయి శాస్తరి వై సతి ।। ౧౭ ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇత్యూచివాఞ్శివో యావద్ధరిబ్రహ్మపురః కథామ్ ।।

అభవత్తావదన్యచ్చ చరితం తన్మునే శృణు।।౧౮।।

తస్మిన్నేవాంతరే కృష్ణో రాధయా పార్షదైః సహ।।

సద్గోపైరాయయౌ శంభుమనుకూలయితుం ప్రభుమ్।।౧౯।।

ప్రభుం ప్రణమ్య సద్భక్త్యా మిలిత్వా హరిమాదరాత్ ।।

సంమతో విధినా ప్రీత్యా సంతస్థౌ శివశాసనాత్।।2.5.31.౨౦।।

తతః శంభుం పునర్నత్వా తుష్టావ విహితాఞ్జలిః ।।

శ్రీకృష్ణో మోహనిర్ముక్తో జ్ఞాత్వా తత్త్వం శివస్య హి ।। ౨౧ ।।

శ్రీకృష్ణ ఉవాచ ।।

దేవదేవ మహాదేవ పరబ్రహ్మ సతాంగతే ।।

క్షమస్వ చాపరాధం మే ప్రసీద పరమేశ్వర ।। ౨౨ ।।

త్వత్తః శర్వ చ సర్వం చ త్వయి సర్వం మహేశ్వర ।।

సర్వం త్వం నిఖిలాధీశ ప్రసీద పరమేశ్వర ।।౨౩।।

త్వం జ్యోతిః పరమం సాక్షాత్సర్వవ్యాపీ సనాతనః ।।

త్వయా నాథేన గౌరీశ సనాథాస్సకలా వయమ్ ।।౨౪।।

సర్వోపరి నిజం మత్వా విహరన్మోహమాశ్రితః ।।

తత్ఫలం ప్రాప్తవానస్మి శాపం ప్రాప్తస్సవామకః ।।౨౫।।

పార్షదప్రవరో యో మే సుదామా నామ గోపకః।।

స రాధాశాపతః స్వామిన్దానవీం యోనిమాశ్రితః ।। ౨౬ ।।

అస్మానుద్ధర దుర్గేశ ప్రసీద పరమేశ్వర ।।

శాపోద్ధారం కురుష్వాద్య పాహి నశ్శరణాగతాన్।।౨౭।।

ఇత్యుక్త్వా విరరామైవ శ్రీకృష్ణో రాధయా సహ।।

ప్రసన్నోఽభూచ్ఛివస్తత్ర శరణాగతవత్సలః।।౨౮

శ్రీశివ ఉవాచ ।।

హే కృష్ణ గోపికానాథ భయం త్యజ సుఖీ భవ ।।

మయానుగృహ్ణాతా తాత సర్వమాచరితం త్విదమ్ ।।౨౯।।

సంభవిష్యతి తే భద్రం గచ్ఛ స్వస్థానముత్తమమ్ ।।

స్థాతవ్యం స్వాధికారే చ సావధానతయా సదా ।। 2.5.31.30 ।।

విహరస్వ యథాకామం మాం విజ్ఞాయ పరాత్పరమ్ ।।

స్వకార్యం కురు నిర్వ్యగ్రం రాధయా పార్షదైః ఖలు ।।3౧।।

వారాహప్రవరే కల్పే తరుణ్యా రాధయా సహ ।।

శాపప్రభావం భుక్త్వా వై పునరాయాస్యతి స్వకమ్।।3౨

సుదామా పార్షదో యో హి తవ కృష్ణ ప్రియప్రియః ।।

దానవీం యోనిమాశ్రిత్యేదానీం క్లిశ్నాతి వై జగత్।।33।।

శాపప్రభావాద్రాధాయా దేవశత్రుశ్చ దానవః ।।

శఙ్ఖచూడాభిధస్సోఽతి దైత్యపక్షీ సురద్రుహః ।। 3౪ ।।

తేన నిస్సారితా దేవాస్సేన్ద్రా నిత్యం ప్రపీడితాః ।।

హృతాధికారా వికృతాస్సర్వే యాతా దిశో దశ ।।3౫।।

బ్రహ్మాచ్యుతౌ తదర్థే హి హాగతౌ శరణం మమ ।।

తేషాం క్లేశవినిర్మోక్షం కరిష్యే నాత్ర సంశయః ।।3౬।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా శంకరః కృష్ణం పునః ప్రోవాచ సాదరమ్।।

హరిం విధిం సమాభాష్య వచనం క్లేశనాశనమ్ ।।౩౭।।

శివ ఉవాచ ।।

హే హరే హే విధే ప్రీత్యా మమేదం వచనం శృణు ।।

గచ్ఛతం త్వరితం తాతౌ దేవానందాయ నిర్భయమ్ ।। ౩౮ ।।

కైలాసవాసినం రుద్రం మద్రూపం పూర్ణముత్తమమ్ ।।

దేవకార్యార్థముద్భూతం పృథగాకృతిధారిణమ్ ।। ౩౯ ।।

ఏతదర్థే హి మద్రూపః పరిపూర్ణతమః ప్రభుః ।।

కైలాసే భక్తవశతస్సంతిష్ఠతి గిరౌ హరే ।। 2.5.31.౪౦ ।।

మత్తస్త్వత్తో న భేదోఽస్తి యువయోస్సేవ్య ఏవ సః ।।

చరాచరాణాం సర్వేషాం సురాదీనాం చ సర్వదా ।। ౪౧ ।।

ఆవయోర్భేదకర్తా యస్స నరో నరకం వ్రజేత్ ।।

ఇహాపి ప్రాప్నుయాత్కష్టం పుత్రపౌత్రవివర్జితః ।। ౪౨ ।।

ఇత్యుక్తవంతం దుర్గేశం ప్రణమ్య చ ముహుర్ముహుః ।।

రాధయా సహితః కృష్ణః స్వస్థానం సగణో యయౌ ।। ౪3 ।।

హరిర్బ్రహ్మా చ తౌ వ్యాస సానన్దౌ గతసాధ్వసౌ ।।

ముహుర్ముహుః ప్రణమ్యేశం వైకుంఠం యయతుర్ద్రుతమ్ ।। ౪౪ ।।

తత్రాగత్యాఖిలం వృత్తం దేవేభ్యో వినివేద్య తౌ ।।

తానాదాయ బ్రహ్మవిష్ణూ కైలాసం యయతుర్గిరిమ్ ।। ౪౫ ।।

తత్ర దృష్ట్వా మహేశానం పార్వతీవల్లభం ప్రభుమ్ ।।

దీనరక్షాత్తదేహం చ సగుణం దేవనాయకమ్ ।। ౪౬ ।।

తుష్టువుః పూర్వవత్సర్వే భక్త్యా గద్గదయా గిరా ।।

కరౌ బద్ధ్వా నతస్కంధా వినయేన సమన్వితాః ।। ౪౭ ।।

దేవా ఊచుః ।।

దేవదేవ మహాదేవ గిరిజానాథ శంకర ।।

వయం త్వాం శరణాపన్నా రక్ష దేవాన్భయాకులాన్ ।। ౪౮ ।।

శంఖచూడదానవేంద్రం జహి దేవనిషూదనమ్ ।।

తేన విక్లావితా దేవాః సంగ్రామే చ పరాజితాః ।।౪౯।।

హృతాధికారాః కుతలే విచరంతి యథా నరాః ।।

దేవలోకో హి దుర్ధృశ్య స్తేషామాసీచ్చ తద్భయాత్ ।। 2.5.31.౫౦ ।।

దీనోద్ధర కృపాసిన్ధో దేవానుద్ధర సంకటాత్ ।।

శక్రం భయాన్మహేశానహత్వా తం దానవాధిపమ్ ।। ౫౧ ।।

ఇతి శ్రుత్వా వచశ్శంభుర్దేవానాం భక్తవత్సలః ।।

ఉవాచ విహసన్ వాణ్యా మేఘనాదగభీరయా ।। ౫౨ ।।

శ్రీశంకర ఉవాచ ।।

హే హరే హే విధే దేవాః స్వస్థానం గచ్ఛత ధ్రువమ్ ।।

శంఖచూడం వధిష్యామి సగణం నాత్ర సంశయః ।।౫3।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇత్యాకర్ణ్య మహేశస్య వచః పీయూషసంనిభమ్ ।।

తే సర్వే ప్రముదా హ్యాసన్నిష్టం మత్వా చ దానవమ్ ।। ౫౪ ।।

హరిర్జగామ వైకుంఠం సత్యలోకే విధిస్తదా ।।

ప్రణిపత్య మహేశం చ సురాద్యాః స్వపదం యయుః ।। ౫౫ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పఞ్చమే యుద్ధఖణ్డే శంఖచూడవధే శివోపదేశో నామైకత్రింశోఽధ్యాయః ॥ ౩౧ ॥

2.5.32

సనత్కుమార ఉవాచ ॥

అథేశానో మహారుద్రో దుష్టకాలస్సతాంగతిః ॥

శంఖచూడవధం చిత్తే నిశ్చికాయ సురేచ్ఛయా ॥ ౧ ॥

దూతం కృత్వా చిత్రరథం గంధర్వేశ్వరమీప్సితమ్ ॥

శీఘ్రం ప్రస్థాపయామాస శంఖచూడాంతికే ముదా ॥ ౨ ॥

సర్వేశ్వరాజ్ఞయా దూతో యయౌ తన్నగరం చ సః ॥

మహేన్ద్రనగరోత్కృష్టం కుబేరభవనాధికమ్॥ ౩ ॥

గత్వా దదర్శ తన్మధ్యే శంఖచూడాలయం వరమ్ ॥

రాజితం ద్వాదశైర్ద్వారైర్ద్వారపాలసమన్వితమ్ ॥౪॥

స దృష్ట్వా పుష్పదన్తస్తు వరం ద్వారం దదర్శ సః॥

కథయామాస వృత్తాంతం ద్వారపాలాయ నిర్భయః ॥ ౫॥

అతిక్రమ్య చ తద్ద్వారం జగామాభ్యంతరే ముదా॥

అతీవ సున్దరం రమ్యం విస్తీర్ణం సమలంకృతమ్॥౬॥

స గత్వా శంఖచూడం తం దదర్శ దనుజాధిపమ్ ॥

వీరమండల మధ్యస్థం రత్నసింహాసనస్థితమ్ ॥౭॥

దానవేన్ద్రైః పరివృతం సేవితం చ త్రికోటిభిః ॥

శతః కోటిభిరన్యైశ్చ భ్రమద్భిశ్శస్త్రపాణిభిః ॥౮॥

ఏవంభూతం చ తం దృష్ట్వా పుష్పదంతస్సవిస్మయః ।।

ఉవాచ రణవృత్తాంతం యదుక్తం శంకరేణ చ ।। ౯ ।।

పుష్పదంత ఉవాచ ।।

రాజేన్ద్ర శివదూతోఽహం పుష్పదంతాభిధః ప్రభో ।।

యదుక్తం శంకరేణైవ తచ్ఛృణు త్వం బ్రవీమి తే ।। 2.5.32.౧౦ ।।

శివ ఉవాచ

రాజ్యం దేహి చ దేవానామధికారం హి సాంప్రతమ్ ।।

నోచేత్కురు రణం సార్ద్ధం పరేణ చ మయా సతామ్ ।। ౧౧ ।।

దేవా మాం శరణాపన్నా దేవేశం శంకరం సతామ్ ।।

అహం క్రుద్ధో మహారుద్రస్త్వాం వధిష్యామ్యసంశయమ్ ।। ౧౨ ।।

హరోఽస్మి సర్వదేవేభ్యో హ్యభయం దత్తవానహమ్।।

ఖలదండధరోఽహం వై శరణాగతవత్సలః ।। ౧3 ।।

రాజ్యం దాస్యసి కిం వా త్వం కరిష్యసి రణం చ కిమ్ ।।

తత్త్వం బ్రూహి ద్వయోరేకం దానవేన్ద్ర విచార్య వై ।। ౧౪ ।।

పుష్పదంత ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్తం యన్మహేశేన తుభ్యం తన్మే నివేదితమ్ ।।

వితథం శంభువాక్యం న కదాపి దనుజాధిప ।। ౧౫ ।।

అహం స్వస్వామినం గంతుమిచ్ఛామి త్వరితం హరమ్ ।।

గత్వా వక్ష్యామి కిం శంభోస్తథా త్వం వద మామిహ ।। ౧౬ ।।

।। సనత్కుమార ఉవాచ

ఇత్థం చ పుష్పదంతస్య శివదూతస్య సత్పతేః ।।

ఆకర్ణ్య వచనం రాజా హసిత్వా తమువాచ సః ॥ ౧౭ ॥

శంఖచూడ ఉవాచ ॥

రాజ్యం దాస్యే న దేవేభ్యో వీరభోగ్యా వసుంధరా ॥

రణం దాస్యామి తే రుద్ర దేవానాం పక్షపాతినే ॥౧౮॥

యస్యోపరి ప్రయాయీ స్యాత్స వీరో భువేఽధమః।

అతః పూర్వమహం రుద్ర త్వాం గమిష్యామ్యసంశయమ్॥౧౯॥

ప్రభాత ఆగమిష్యామి వీరయాత్రా విచారతః ॥

త్వం గచ్ఛాచక్ష్వ రుద్రాయ హీదృశం వచనం మమ ॥ 2.5.32.౨౦ ॥ ॥

ఇతి శ్రుత్వా శంఖచూడవచనం సుప్రహస్య సః ॥

ఉవాచ దానవేన్ద్రం స శంభుదూతస్తు గర్వితమ్ ॥౨౧॥

అన్యేషామపి రాజేన్ద్ర గణానాం శంకరస్య చ ॥

న స్థాతుం సంముఖే యోగ్యః కిం పునస్తస్య సంముఖమ్ ॥౨౨॥

స త్వం దేహి చ దేవానామధికారాణి సర్వశః ॥

త్వమరే గచ్ఛ పాతాలం యది జీవితుమిచ్ఛసి॥౨3॥

సామాన్యమమరం తం నో విద్ధి దానవసత్తమ॥

శంకరః పరమాత్మా హి సర్వేషామీశ్వరేశ్వరః॥౨౪॥

ఇన్ద్రాద్యాస్సకలా దేవా యస్యాజ్ఞావర్తినస్సదా॥

సప్రజాపతయస్సిద్ధా మునయశ్చాప్యహీశ్వరాః ॥౨౫॥

హరేర్విధేశ్చ స స్వామీ నిర్గుణస్సగుణస్స హి ॥

యస్య భ్రూభంగమాత్రేణ సర్వేషాం ప్రలయో భవేత్ ॥౨౬॥

శివస్య పూర్ణరూపశ్చ లోకసంహారకారకః॥

సతాం గతిర్దుష్టహంతా నిర్వికారః పరాత్పరః ।।౨౭।।

బ్రహ్మణోధిపతిస్సోఽపి హరేరపి మహేశ్వరః।।

అవమాన్యా న వై తస్య శాసనా దానవర్షభ।।౨౮।।

కిం బహూక్తేన రాజేన్ద్ర మనసా సంవిచార్య చ ।।

రుద్రం విద్ధి మహేశానం పరం బ్రహ్మ చిదాత్మకమ్ ।।౨౯।।

దేహి రాజ్యం హి దేవానామధికారాంశ్చ సర్వశః ।।

ఏవం తే కుశలం తాత భవిష్యత్యన్యథా భయమ్ ।2.5.32.30।

సన్త్కుమార ఉవాచ।।

ఇతి శ్రుత్వా దానవేంద్రః శంఖచూడః ప్రతాపవాన్ ।।

ఉవాచ శివదూతం తం భవితవ్యవిమోహితః।।3౧।।

శంఖచూడ ఉవాచ ।।

స్వతో రాజ్యం న దాస్యామి నాధికారాన్ వినిశ్చయాత్ ।।

వినా యుద్ధం మహేశేన సత్యమేతద్బ్రవీమ్యహమ్ ।। 3౨ ।।

కాలాధీనం జగత్సర్వం విజ్ఞేయం సచరాచరమ్।।

కాలాద్భవతి సర్వం హి వినశ్యతి చ కాలతః।।33।।

త్వం గచ్ఛ శంకరం రుద్రం మయోక్తం వద తత్త్వత।।

స చ యుక్తం కరోత్యేవం బహువార్తాం కురుష్వ నో ।। 3౪ ।।

సనత్కుమార ఉవాచ।।

ఇత్యుక్త్వా శివదూతోఽసౌ జగామ స్వామినం నిజమ్ ।।

యథార్థం కథయామాస పుష్పదంతశ్చ సన్మునే ।। 3౫ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పఞ్చమే యుద్ధఖణ్డే శంఖచూడవధే దూతగమనం నామ ద్వాత్రింశోఽధ్యాయః ।। ౩౨ ।।

2.5.33

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

తస్య తద్వాక్యమాకర్ణ్య సురరాట్ తతః ।।

సక్రోధః ప్రాహ గిరిశో వీరభద్రాదికాన్గణాన్ ।। ౧ ।।

రుద్ర ఉవాచ ।।

హే వీరభద్ర హే నందిన్క్షేత్రపాలష్టభైరవాః ।।

సర్వే గణాశ్చ సన్నద్ధాస్సాయుధా బలశాలినః ।। ౨ ।।

కుమారాభ్యాం సహైవాద్య నిర్గచ్ఛంతు మమాజ్ఞయా।।

స్వసేనయా భద్రకాలీ నిర్గచ్ఛతు రణాయ చ।।

శంఖచూడవధార్థాయ నిర్గచ్ఛామ్యద్య సత్వరమ్ ।।।। ౩ ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇత్యాజ్ఞాప్య మహేశానో నిర్యయౌ సైన్యసంయుతః ।।

సర్వే వీరగణాస్తస్యాను యయుస్సంప్రహర్షితాః ।। ౪ ।।

ఏతస్మిన్నంతరే స్కందగణేశౌ సర్వసైన్యపౌ ।।

యతతుర్ముదితౌ నద్ధౌ సాయుధౌ చ శివాంతికే ।।౫।।

వీరభద్రశ్చ నన్దీ చ మహాకాలస్సుభద్రకః ।।

విశాలాక్షశ్చ బాణశ్చ పింగలాక్షో వికంపనః ।। ౬ ।। ।।

విరూపో వికృతిశ్చైవ మణిభద్రశ్చ బాష్కలః ।।

కపిలాఖ్యో దీర్ఘదంష్ట్రో వికరస్తామ్రలోచనః ।। ౭ ।।

కాలంకరో బలీభద్రః కాలజిహ్వః కుటీచరః ।।

బలోన్మత్తో రణశ్లాఘ్యో దుర్జయో దుర్గమస్తథా ।।౮।।

ఇత్యాదయో గణేశానాస్సైన్యానాం పతయో వరాః ।।

తేషాం చ గణనాం వచ్మి సావధానతయా శృణు ।। ౯ ।।

శంఖకర్ణః కోటిగణైర్యుతః పరవిమర్దకః ।।

దశభిః కేకరాక్షశ్చ వికృతోఽష్టాభిరేవ చ ।। 2.5.33.౧౦ ।।

చతుష్షష్ట్యా విశాఖశ్చ నవభిః పారియాత్రికః ।।

షడ్భిస్సర్వాన్తకః శ్రీమాంస్త థైవ వికృతాననః ।। ౧౧ ।।

జాలకో హి ద్వాదశభిః కోటిభిర్గణపుంగవః ।।

సప్తభిస్సమదః శ్రీమాన్దున్దుభోఽష్టాభిరేవ చ ।। ౧౨ ।।

పంచభిశ్చ కరాలాక్షః షడ్భిస్సందారకో వరః ।।

కోటికోటిభిరేవేహ కందుకః కుండకస్తథా ।। ౧౩ ।।

విష్టంభోఽష్టాభిరేవేహ గణపస్సర్వస త్తమః ।।

పిప్పలశ్చ సహస్రేణ సంనాదశ్చ తథావిధః ।।౧౪।।
ఆవేశనస్తథాష్టాభిస్త్వష్టభిశ్చన్ద్రతాపనః ।।

మహాకేశః సహస్రేణ కోటీనాం గణపో వృతః ।। ౧౫ ।।

కుండీ ద్వాదశభిర్వీరస్తథా పర్వతకశ్శుభః ।।

కాలశ్చ కాలకశ్చైవ మహాకాలశ్శతేన వై ।। ౧౬ ।।

అగ్నికశ్శత కోట్యా చ కోట్యాగ్నిముఖ ఏవ చ ।।

ఆదిత్యో హ్యర్ద్ధకోట్యా చ తథా చైవం ఘనావహః ।। ౧౭ ।।

సనాహశ్చ శతేనైవ కుముదః కోటిభిస్తథా ।।

అమోఘః కోకిలశ్చైవ శతకోట్యా సుమంత్రకః ।। ౧౮ ।।

కాకపాదః కోటిషష్ట్యా షష్ట్యా సంతానకస్తథా ।।

మహాబలశ్చ నవభిః పఞ్చభిర్మధుపింగల ।। ౧౯ ।।

నీలో నవత్యా దేవేశః పూర్ణభద్రస్తథైవ చ ।।

కోటీనాం చైవ సప్తానాం చతుర్వక్త్రో మహాబలః ।। 2.5.33.౨౦ ।।

కోటికోటిసహస్రాణాం శతైర్వింశతిభిస్తథా ।।

తత్రాజగ్ముస్తథా వీరాస్తే సర్వే సంగరోత్సవే ।। ౨౧ ।।

భూతకోటిసహస్రేణ ప్రమథైర్కోటిభి స్త్రిభిః ।।

వీరభద్రశ్చతుష్షష్ట్యా లోమజానాం త్రికోటిభిః ।।౨౨।।

కాష్ఠారూఢశ్చతుఃషష్ట్యా సుకేశో వృషభస్తథా ।।

విరూపాక్షశ్చ భగవాంశ్చతుష్షష్ట్యా సనాతనః ।। ౨౩ ।।

తాలకేతుః షడాస్యశ్చ పంచాస్యశ్చ ప్రతాపవాన్ ।।

సంవర్తకస్తథా చైత్రో లంకులీశస్స్వయం ప్రభుః ।। ౨౪ ।।

లోకాంతకశ్చ దీప్తాత్మా తథా దైత్యాంతకః ప్రభుః ।।

దేవో భృఙ్గీరిటిః శ్రీమాన్దేవదేవప్రియస్తథా ।।౨౫।।

అశనిర్భానుకశ్చైవ చతుః షష్ట్యా సహస్రశః ।।

కంకాలః కాలకః కాలో నన్దీ సర్వాన్తకస్తథా ।।౨౬।।

ఏతే చాన్యే చ గణపా అసంఖ్యాతా మహాబలాః।।

యుద్ధార్థం నిర్యయుః ప్రీత్యా శంఖచూడేన నిర్భయాః ।। ౨౭ ।।

సర్వే సహస్రహస్తాశ్చ జటాముకుటధారిణః ।।

చన్ద్రరేఖావతంసాశ్చ నీలకంఠాస్త్రిలోచనాః ।।౨౮।।

రుద్రాక్షాభరణాస్సర్వే తథా సద్భస్మధారిణః ।।

హారకుండలకేయూరముకుటాద్యైరలంకృతాః ।। ౨౯ ।।

బ్రహ్మేన్ద్రవిష్ణుసంకాశా అణిమాదిగుణైర్వృతాః ।।

సూర్యకోటిప్రతీకాశాః ప్రవీణా యుద్ధకర్మణి ।।2.5.33.30।।

పృథివీచారిణః కేచిత్కేచిత్పాతాలచారిణః ।।

కేచిద్వ్యోమచరాః కేచిత్సప్తస్వర్గచరా మునే ।। ౩౧ ।।

కిం బహూక్తేన దేవర్షే సర్వలోకనివాసినః ।।

యయుశ్శివగణాస్సర్వే యుద్ధార్థం దానవైస్సహ ।।౩౨।।

అష్టౌ చ భైరవా రౌద్రా రుద్రాశ్చైకాదశాశు యే।।

వసవోఽష్టౌ వాసవశ్చాదిత్యా ద్వాదశ తే ద్రుతమ్।।౩౩।।

హుతాశనశ్చ చన్ద్రశ్చ విశ్వకర్మాశ్వినౌ చ తౌ ।।

కుబేరశ్చ యమశ్చైవ నిర్ఋతిర్నలకూబరః ।। ౩౪ ।।

వాయుశ్చ వరుణశ్చైవ బుధశ్చ మంగలశ్చ వై ।।

గ్రహాశ్చాన్యే మహేశేన కామదేవశ్చ వీర్యవాన్ ।। ౩౫ ।।

ఉగ్రదంష్ట్రశ్చోగ్రదణ్డః కోరటః కోటభస్తథా ।।

స్వయం శతభుజా దేవీ భద్రకాలీ మహేశ్వరీ ।। ౩౬ ।।

రత్నేన్ద్రసారనిర్మాణవిమానోపరి సంస్థితా।। ।

రక్తవస్త్రపరీధానా రక్తమాల్యానులేపనా ।।౩౭।।

నృత్యంతీ చ హసంతీ చ గాయంతీ సుస్వరం ముదా ।।

అభయం దదతీ స్వేభ్యో భయం చారిభ్య ఏవ సా।।౩౮।।

బిభ్రతీ వికటాం జిహ్వాం సులోలాం యోజనాయతామ్ ।।

శంఖచక్రగదాపద్మఖఙ్గచర్మధనుశ్శరాన్।। ౩౯ ।।

ఖర్పరం వర్తులాకారం గంభీరం యోజనాయతమ్।।

త్రిశూలం గగనస్పర్శిం శక్తిం చ యోజనాయతామ్ ।। 2.5.33.౪౦ ।।

ముద్గరం ముసలం వక్త్రం ఖఙ్గం ఫలకముల్బణమ్ ।।

వైష్ణవాస్త్రం వారుణాస్త్రం వాయవ్యం నాగపాశకమ్ ।।౪౧।।

నారాయణాస్త్రం గాంధర్వం బ్రహ్మాస్త్రం గారుడం తథా ।।

పార్జన్యం చ పాశుపతం జృంభణాస్త్రం చ పార్వతమ్।।౪౨।।

మహావీరం చ సౌరం చ కాలకాలం మహానలమ్ ।।

మహేశ్వరాస్త్రం యామ్యం చ దండం సంమోహనం తథా ।। ౪౩ ।।

సమర్థమస్త్రకం దివ్యం దివ్యాస్త్రం శతకం పరమ్।।

బిభ్రతీ చ కరైస్సర్వైరన్యాన్యపి చ సా తదా ।। ౪౪ ।।

ఆగత్య తస్థౌ సా తత్ర యోగినీనాం త్రికోటిభిః ।।

సార్ద్ధం చ డాకినీనాం వై వికటానాం త్రికోటిభిః ।। ౪౫ ।।

భూతప్రేతపిశాచాశ్చ కూష్మాణ్డా బ్రహ్మరాక్షసాః ।।

వేతాలా రాక్షసాశ్చైవ యక్షాశ్చైవ సకిన్నరాః ।।౪౬।।

తశ్చైవాభివృతః స్కందః ప్రణమ్య చన్ద్రశేఖరమ్ ।।

పితుః పార్శ్వే సహాయో యః సమువాస తదాజ్ఞయా ।। ౪౭ ।।

అథ శమ్భుస్సమానీయ స్వసైన్యం సకలం తదా।।

యుద్ధార్థమగమద్రుద్రశ్శంఙ్ఖచూడేన నిర్భయః ।। ౪౮ ।।

చన్ద్రభాగానదీతీరే వటమూలే మనోహరే ।।

తత్ర తస్థౌ మహాదేవో దేవనిస్తా రహేతవే ।। ౪౯ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పఞ్చమే యుద్ధఖణ్డే శఙ్ఖచూడవధే మహాదేవయుద్ధయాత్రావర్ణనం నామ త్రయస్త్రింశత్తమోఽధ్యాయః ।। 33 ।।

2.5.34

వ్యాస ఉవాచ ।।

విధితాత మహాబుద్ధే మునే జీవ చిరం సమాః ।।

కథితం సుమహచ్చిత్రం చరితం చన్ద్రమౌలినః ।।౧।।

శివదూతే గతే తత్ర శఙ్ఖచూడశ్చ దానవః ।।

కిం చకార ప్రతాపీ స తత్త్వం వద సువిస్తరమ్ ।। ౨ ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

అథ దూతే గతే తత్ర శంఖచూడః ప్రతాపవాన్ ।।

ఉవాచ తులసీం వార్తాం గత్వాభ్యంతరమేవ తామ్ ।। 3 ।।

శఙ్ఖచూడ ఉవాచ ।।

శమ్భుదూతముఖాద్దేవి యుద్ధాయాహం సముద్యతః ।।

తేన గచ్ఛామ్యహం యోద్ధుం శాసనం కురు మే ధ్రువమ్ ।। ౪ ।।

ఇత్యేవముక్త్వా స జ్ఞానీ నానాబోధనతః ప్రియామ్।।

క్రీడాం చకార హర్షేణ తమనాదృత్య శంకరమ్ ।। ౫ ।।

తౌ దమ్పతీ చిక్రీడాతే నిమగ్నౌ సుఖసాగరే ।।

నానాకామకలాభిశ్చ నిశి చాటుశతైరపి ।। ౬ ।।

బ్రాహ్మే ముహూర్త ఉత్థాయ ప్రాతఃకృత్యం విధాయ చ ।।

నిత్యకార్యం చ కృత్వాదౌ దదౌ దానమనంతకమ్ ।। ౭ ।।

పుత్రం కృత్వా చ రాజేన్ద్రం సర్వేషు దాన వేషు చ ॥

పుత్రే సమర్ప్య భార్యాం చ స రాజ్యం సర్వసంపదమ్ ॥ ౮ ॥

ప్రియామాశ్వాసయామాస స రాజా రుదతీం పునః ॥

నిషేధతీం చ గమనం నానా వార్తాం ప్రకథ్య చ ॥ ౯ ।

నిజసేనాపతిం వీరం సమాహూయ సమాదృతః ॥

ఆదిదేశ స సనద్ధస్సంగ్రామం కర్తుౢముద్యతః ॥ 2.5.34.౧౦ ॥

శంఖచూడ ఉవాచ॥

అద్య సేనాపతే వీరాస్సర్వే సమరశాలినః ॥

సంనద్ధాఖిలకర్మాణో నిర్గచ్ఛంతు రణాయ చ ॥ ౧౧ ॥

దైత్యాశ్చ దానవాః శూరా షడశీతిరుదా యుధాః ॥

కంకానాం బలినాం శీఘ్రం సేనా నిర్యాంతు నిర్భయాః ॥ ౧౨ ॥

పఞ్చాశదసురాణాం హి నిర్గచ్ఛంతు కులాని వై ॥

కోటివీర్యాణి యుద్ధార్థం శమ్భునా దేవపక్షిణా ॥ ౧3 ॥

సంనద్ధాని చ ధౌమ్రాణాం కులాని చ శతం ద్రుతమ్ ॥

నిర్గచ్ఛంతు రణార్థం హి శమ్భునా మమ శాసనాత్ ॥ ౧౪ ॥

కాలకేయాశ్చ మౌర్యాశ్చ దౌర్హృదాః కాలకాస్తథా ॥

సజ్జా నిర్యాన్తు యుద్ధాయ రుద్రేణ మమ శాసనాత్ ॥ ౧౫ ॥

సనత్కుమార ఉవాచ ॥

ఇత్యాజ్ఞాప్యాసురపతిర్దానవేన్ద్రో మహాబలః ॥

నిర్జగామ మహాసైన్యః సహస్రైబహుభిర్వృతః ॥ ౧౬ ॥

తస్య సేనాపతిశ్చైవ యుద్ధశాస్త్రవిశారదః ॥

మహారథో మహావీరో రథినాం ప్రవరో రణే ।। ౧౭ ।।

త్రిలక్షాక్షౌహిణీయుక్తో మాండల్యం చ చకార హ ।।

బహిర్బభూవ శిబిరాద్రణే వీరభయఙ్కరః ।।౧౮।।

రత్నేన్ద్రసారనిర్మాణం విమానమభిరుహ్య సః ।।

గురువర్గం పురస్కృత్య రణార్థం ప్రయయౌ కిల।।।।।।

పుష్పభద్రానదీతీరే యత్రాక్షయవటః శుభః ।।

సిద్ధాశ్రమే చ సిద్ధానాం సిద్ధిక్షేత్రం సుసిద్ధిదమ్।।2.5.34.౨౦।।

కపిలస్య తతః స్థానం పుణ్యక్షేత్రే చ భారతే ।।

పశ్చిమోదధిపూర్వే చ మలయస్య హి పశ్చిమే।।౨౧।।

శ్రీశైలోత్తరభాగే చ గంధమాదనదక్షిణే ।।

పంచయోజనవిస్తీర్ణం దైర్ఘ్యే శతగుణస్తథా।।౨౨।।

శుద్ధస్ఫటికసంకాశా భారతే చ సుపుణ్యదా।।

పుష్పభద్రా నదీ రమ్యా జలపూర్ణా సరస్వతీ।।౨3।

లవణోదధిప్రియా భార్యా శశ్వత్సౌభాగ్యసం యుతా ।।

సరస్వతీసంశ్రితా చ నిర్గతా సా హిమాలయాత్ ।।౨౪।।

గోమంతం వామతః కృత్వా ప్రవిష్టా పశ్చిమోదధౌ ।।

తత్ర గత్వా శంఖచూడః శివ సేనాం దదర్శ హ ।।౨౫।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పఞ్చమే యుద్ధఖండే శంఖచూడయాత్రావర్ణనం నామ చతుస్త్రింశోఽధ్యాయః ।। 3౪ ।।

2.5.35

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

తత్ర స్థిత్వా దానవేన్ద్రో మహాన్తం దానవేశ్వరమ్ ।।

దూతం కృత్వా మహావిజ్ఞం ప్రేషయామాస శంకరమ్ ।। ౧ ।।

స తత్ర గత్వా దూతశ్చ చన్ద్రభాలం దదర్శ హ ।।

వటమూలే సమాసీనం సూర్యకోటిసమప్రభమ్ ।।౨।।

కృత్వా యోగాసనం దృష్ట్యా ముద్రాయుక్తం చ సస్మితమ్ ।।

శుద్ధస్ఫటికసంకాశం జ్వలంతం బ్రహ్మతేజస ।। ౩ ।।

త్రిశూలపట్టిశధరం వ్యాఘ్రచర్మాంబరావృతమ్ ।।

భక్తమృత్యుహరం శాంతం గౌరీకాన్తం త్రిలోచనమ్ ।। ౪ ।।

తపసాం ఫలదాతారం కర్త్తారం సర్వసంపదామ్ ।।

ఆశుతోషం ప్రసన్నాస్య భక్తానుగ్రహకారకమ్ ।।౫।।

విశ్వనాథం విశ్వబీజం విశ్వరూపం చ విశ్వజమ్ ।।

విశ్వంభరం విశ్వకరం విశ్వసంహారకారణమ్ ।।౬।।

కారణం కారణానాం చ నరకార్ణవతారణమ్ ।।

జ్ఞానప్రదం జ్ఞానబీజం జ్ఞానానన్దం సనాతనమ్ ।।౭।।

అవరుహ్య రథాద్ దూతస్తం దృష్ట్వా దానవేశ్వరః।।

శంకరం సకుమారం చ శిరసా ప్రణనామ సః।।౮।।

వామతో భద్రకాలీ చ స్కందం తత్పురతః స్థితమ్ ।।

లోకాశిషం దదౌ తస్మై కాలీ స్కందశ్చ శంకరః ।।౯।।

అథాసౌ శంఖచూడస్య దూతః పరమశాస్త్రవిత్ ।।

ఉవాచ శంకరం నత్వా కరౌ బద్ధ్వా శుభం వచః।।2.5.35.౧౦।।

।। దూత ఉవాచ ।।

శంఖచూడస్య దూతో౾హం త్వత్సకాశమిహాగతః ।।

వర్తతే తే కిమిచ్ఛాద్య తత్త్వం బ్రూహి మహేశ్వర ।। ౧౧ ।।

సనత్కుమార ఉవాచ।।

ఇతి శ్రుత్వా చ వచనం శంఖచూడస్య శంకరః ।।

ప్రసన్నాత్మా మహాదేవో భగవాంస్తమువాచ హ।।౧౨।।

మహాదేవ ఉవాచ ।।

శృణు దూత మహాప్రాజ్ఞ వచో మమ సుఖావహమ్ ।।

కథనీయమిదం తస్మై నిర్వివాదం విచార్య చ ।।౧౩।।

విధాతా జగతాం బ్రహ్మా పితా ధర్మస్య ధర్మవిత్ ।।

మరీచిస్తస్య పుత్రశ్చ కశ్యపస్తత్సుతః స్మృతః ।। ౧౪ ।।

దక్షః ప్రీత్యా దదౌ తస్మై నిజకన్యాస్త్రయోదశ ।।

తాస్వేకా చ దనుస్సాధ్వీ తత్సౌభాగ్యవివర్ద్ధినీ ।।౧౫।।

చత్వారస్తే దనోః పుత్రా దానవాస్తేజసోల్బణాః ।।

తేష్వేకో విప్రచిత్తిస్తు మహాబలపరాక్రమః ।।౧౬।।

తత్పుత్రో ధార్మికో దంభో దానవేన్ద్రో మహామతిః ।।

తస్య త్వం తనయః శ్రేష్ఠో ధర్మాత్మా దానవేశ్వరః।।౧౭।।

పురా త్వం పాషర్ద్ గోపో గోపేష్వేవ చ ధార్మికః ।।

అధునా రాధికాశాపాజ్జాతస్త్వం దానవేశ్వరః ।।౧౮।।

దానవీం యోనిమాయాతస్తత్త్వతో న హి దానవః ।।

నిజవృతం పురా జ్ఞాత్వా దేవవైరం త్యజాధునా ।। ౧౯ ।।

ద్రోహం న కురు తైస్సార్ద్ధం స్వపదం భుంక్ష్వ సాదరమ్ ।।

నాధికం సవికారం చ కురు రాజ్యం విచార్య చ ।। 2.5.35.౨౦ ।।

దేహి రాజ్యం చ దేవానాం మత్ప్రీతిం రక్ష దానవ ।।

నిజరాజ్యే సుఖం తిష్ఠ తిష్ఠంతు స్వపదే సురాః ।। ౨౧ ।।

అలం భూతవిరోధేన దేవద్రోహేణ కిం పునః ।।

కులీనాశ్శుద్ధకర్మాణః సర్వే కశ్యపవంశజాః ।। ౨౨ ।।

యాని కాని చ పాపాని బ్రహ్మహత్యా దికాని చ ।।

జ్ఞాతిద్రోహజపాపస్య కలాం నార్హంతి షోడశీమ్ ।। ౨౩ ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇత్యాదిబహువార్తాం చ శ్రుతిస్మృతిపరాం శుభామ్ ।।

ప్రోవాచ శంకరస్తస్మై బోధయన్ జ్ఞానముత్తమమ్ ।। ౨౪ ।।

శిక్షితశ్శంఖచూడేన స దూతస్తర్కవిత్తమ ।।

ఉవాచ వచనం నమ్రో భవితవ్యవిమోహితః ।। ౨౫ ।।

దూత ఉవాచ ।।

త్వయా యత్కథితం దేవ నాన్యథా తత్తథా వచః ।।

తథ్యం కించిద్యథార్థం చ శ్రూయతాం మే నివేదనమ్ ।। ౨౬ ।।

జ్ఞాతిద్రోహే మహత్పాపం త్వయోక్తమధునా చ యత్ ।।

తత్కిమీశాసురాణాం చ న సురాణాం వద ప్రభో ।।౨౭।।

సర్వేషామితి చేత్తర్హి తదా వచ్మి విచార్య చ ।।

నిర్ణయం బ్రూహి తత్రాద్య కురు సందేహభంజనమ్ ।। ౨౮ ।।

మధుకైటభయోర్దైత్యవరయోః ప్రలయార్ణవే ।।

శిరశ్ఛేదం చకారాసౌ కస్మాచ్చక్రీ మహేశ్వర ।। ౨౯ ।।

త్రిపురైస్సహ సంయుద్ధం భస్మత్వకరణం కుతః ।।

భవాఞ్చకార గిరిశ సురపక్షీతి విశ్రుతమ్ ।। 2.5.35.30 ।।

గృహీత్వా తస్య సర్వస్వం కుతః ప్రస్థాపితో బలిః ।।

సుతలాది సముద్ధర్తుం తద్ద్వారే చ గదాధరః ।। ౩౧ ।।

సభ్రాతృకో హిరణ్యాక్షః కథం దేవైశ్చ హింసితః ।।

శుంభాదయోఽసురాశ్చైవ కథం దేవైర్నిపాతితాః ।। ౩౨ ।।

పురా సముద్రమథనే పీయూషం భక్షితం సురైః ।।

క్లేశభాజో వయం తత్ర తే సర్వే ఫలభోగినః।।౩౩।।

క్రీడాభాండమిదం విశ్వం కాలస్య పరమాత్మనః।।

స దదాతి యదా యస్మై తస్యై తస్యైశ్వర్యం భవే త్తదా ।।౩౪।।

దేవదానవయోర్వైరం శశ్వన్నైమిత్తికం సదా ।।

పరాజయో జయస్తేషాం కాలాధీనః క్రమేణ చ ।। ౩౫ ।।

తవానయోర్విరోధే చ గమనం నిష్ఫలం భవేత్ ।।

సమసంబంధినాం తద్వై రోచతే నేశ్వరస్య తే ।। ౩౬ ।।

సురాసురాణాం సర్వేషామీశ్వరస్య మహాత్మనః ।।

ఇయం తే రహితా లజ్జా స్పర్ధాస్మాభిస్సహాధునా ।। ౩౭ ।।

యతోధికా చైవ కీర్తిర్హానిశ్చైవ పరాజయే ।।

తవైతద్విపరీతం చ మనసా సంవిచార్య తామ్ ।।౩౮।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇత్యేతద్వచనం శ్రుత్వా సంప్రహస్య త్రిలోచనః।।

యథోచితం చ మధురమువాచ దానవేశ్వరమ్ ।।౩౯।।

మహేశ ఉవాచ ।।

వయం భక్తపరాధీనా న స్వతంత్రాః కదాపి హి ।।

తదిచ్ఛయా తత్కర్మాణో న కస్యాపి చ పక్షిణః ।।2.5.35.౪౦।।

పురా విధిప్రార్థనయా యుద్ధమాదౌ హరేరపి ।।

మధుకైటభయోర్దైత్యవరయోః ప్రలయార్ణవే ।। ౪౧ ।।

దేవప్రార్థనయా తేన హిరణ్యకశిపోః పురా ।।

ప్రహ్లాదార్థం వధోఽకారి భక్తానాం హితకారిణా ।।౪౨।।

త్రిపురైస్సహ సంయుద్ధం భస్మత్వకరణం తతః ।।

దేవప్రార్థనయాకారి మయాపి చ పురా శ్రుతమ్ ।। ౪౩ ।।

సర్వేశ్వర్యాస్సర్వమాతుర్దేవప్రార్థనయా పురా ।।

ఆసీచ్ఛుంభాదిభిర్యుద్ధం వధస్తేషాం తయా కృతః ।। ౪౪ ।।

అద్యాపి త్రిదశాస్సర్వే బ్రహ్మాణం శరణం యయుః ।।

స సదేవో హరిర్మాం చ దేవశ్శరణమాగతః ।। ౪౫ ।।

హరిబ్రహ్మాదికానాం చ ప్రార్థనావశతోప్యహమ్ ।।

సురాణామీశ్వరో దూత యుద్ధార్థమగమం ఖలు ।। ౪౬ ।।

పార్షదప్రవరస్త్వం హి కృష్ణస్య చ మహాత్మనః ।।

యే యే హతాశ్చ దైతేయా నహి కేపి త్వయా సమాః ।। ౪౭ ।।

కా లజ్జా మహతీ రాజన్ మమ యుద్ధే త్వయా సహ ।।

దేవకార్యార్థమీశోహం వినయేన చ ప్రేషితః ।। ౪౮ ।।

గచ్ఛ త్వం శంఖచూడే వై కథనీయం చ మే వచః ।।

స చ యుక్తం కరోత్వత్ర సురకార్యం కరోమ్యహమ్ ।। ౪౯ ।।

ఇత్యుక్త్వా శంకరస్తత్ర విరరామ మహేశ్వరః ।।

ఉత్తస్థౌ శంఖచూడస్య దూతోఽగచ్ఛత్తదంతికమ్ ।।2.5.35.౫౦।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పఞ్చమే యుద్ధఖండే శంఖచూడవధే శివదూతసంవాదో నామ పంచత్రింశోఽధ్యాయః ।। ౩౫ ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

స దూతస్తత్ర గత్వా చ శివవాక్యం జగాద హ ।।

సవిస్తరం యథార్థం చ నిశ్చయం తస్య తత్త్వతః ।। ౧ ।।

తచ్ఛ్రుత్వా శంఖచూడోఽసౌ దానవేన్ద్రః ప్రతాపవాన్ ।।

అంగీచకార సుప్రీత్యా రణమేవ స దానవః ।। ౨ ।।

సమారురోహ యానం చ సహామాత్యైశ్చ సత్వరః।। ।।

ఆదిదేశ స్వసైన్యం చ యుద్ధార్థం శంకరేణ చ ।। ౩ ।।

శివస్స్వసైన్యం దేవాంశ్చ ప్రేరయామాస సత్వరః ।।

స్వయమప్యఖిలేశోపి సన్నద్ధోభూచ్చ లీలయా ।। ౪ ।।

యుద్ధారంభో బభూవాశు నేదుర్వాద్యాని భూరిశః ।।

కోలాహలశ్చ సంజాతో వీరశబ్దస్తథైవ చ ।। ౫ ।।

దేవదానవయోర్యుద్ధం పరస్పరమభూన్మునే ।।

ధర్మతో యుయుధే తత్ర దేవదానవయోర్గణః ।। ౬ ।।

స్వయం మహేన్ద్రో యుయుధే సార్ధం చ వృషపర్వణా ।।

భాస్కరో యుయుధే విప్రచిత్తినా సహ ధర్మతః ।। ౭ ।।

దంభేన సహ విష్ణుశ్చ చకార పరమం రణమ్ ।।

కాలాసురేణ కాలశ్చ గోకర్ణేన హుతాశనః ।। ౮ ।।

కుబేరః కాలకేయేన విశ్వకర్మా మయేన చ ।।
భయంకరేణ మృత్యుశ్చ సంహారేణ యమస్తథా ।। ౯ ।।
కాలమ్బికేన వరుణశ్చంచలేన సమీరణః ।।
బుధశ్చ ఘటపృష్ఠేన రక్తాక్షేణ శనైశ్చరః ।। 2.5.36.౧౦ ।।
జయన్తో రత్నసారేణ వసవో వర్చసాం గణైః ।।
అశ్వినౌ దీప్తిమద్భ్యాం చ ధూమ్రేణ నలకూబరః।।౧౧।।
ధురంధరేణ ధర్మశ్చ గణకాక్షేణ మంగలః ।।
శోభాకరేణ వైశ్వానః పిపిటేన చ మన్మథః।।౧౨।।
గోకాముఖేన చూర్ణేన ఖడ్గనామ్నాఽసురేణ చ ।।
ధూమ్రేణ సంహలేనాపి విశ్వేన చ ప్రతాపినా ।।౧౩।।
పలాశేన ద్వాదశాఽర్కా యుయుధుర్ధర్మతః పరే ।।
అసురైరమరాసార్ద్ధం శివసాహాయ్యశాలినః ।। ౧౪ ।।
ఏకాదశ మహారుద్రాశ్చైకాదశభయంకరైః।।
అసురైర్యుయుధుర్వీరైర్మహాబలపరాక్రమైః ।।౧౫।।
మహామణిశ్చ యుయుధే చోగ్రచండాదిభిస్సహ ।।
రాహుణా సహ చన్ద్రశ్చ జీవః శుక్రేణ ధర్మతః ।। ౧౬ ।।
నన్దీశ్వరాదయస్సర్వే దానవప్రవరైస్సహ ।।
యుయుధుశ్చ మహాయుద్ధే నోక్తా విస్తరతః పృథక్ ।। ౧౭ ।।
వటమూలే తదా శంభుస్తస్థౌ కాల్యాః సుతేన చ ।।
సర్వే చ యుయుధుస్సైన్యసమూహాస్సతతం మునే ।।౧౮।।
రత్నసింహాసనే రమ్యే కోటిదానవసంయుతః ।।

ఉవాస శంఖచూడశ్చ రత్నభూషణభూషితః ।। ౧౯ ।।

మహాయుద్ధో బభూవాథ దేవాసురవిమర్దనః ।।

నానాయుధాని దివ్యాని చలంతిస్మ మహామృధే ।। 2.5.36.౨౦ ।।
గదర్ష్టిపట్టిశాశ్చక్రభుశుండిప్రాసముద్గరాః ।।

నిస్త్రింశభల్లపరిఘాః శక్త్యున్ముఖపరశ్వధాః ।। ౨౧ ।।

శరతోమరఖడ్గాశ్చ శతఘ్న్యశ్చ సహస్రశః ।।

భిందిపాలాదయశ్చాన్యే వీరహస్తేషు శోభితాః ।। ౨౨ ।।

శిరాంసి చిచ్ఛిదుశ్చైభిర్వీరాస్తత్ర మహోత్సవాః ।।

వీరాణాముభయోశ్చైవ సైన్యయోర్గర్జతో రణే ।। ౨౩ ।।

గజాస్తురంగా బహవః స్యన్దనాశ్చ పదాతయః ।।

సారోహవాహా వివిధాస్తత్రాసన్ సువిఖండితాః ।। ౨౪ ।।

నికృత్తబాహూరుకరకటికర్ణయుగాంఘ్రయః ।।

సంఛిన్నధ్వజబాణాసితనుత్ర వరభూషణాః ।।౨౫।।

సముద్ధతకిరీటైశ్చ శిరోభిస్సహ కుండలైః ।।

సంరంభనష్టైరాస్తీర్ణా బభౌ భూః కరభోరుభిః ।। ౨౬ ।।
మహాభుజైస్సాభరణైస్సంఛిన్నైస్సాయుధైస్తథా ।।

అంగైరన్యైశ్చ సహసా పటలైర్వా ససారఘైః ।। ౨౭ ।।

మృధే భటాః ప్రధావంతః కబంధాన్ స్వశిరోక్షిభిః ।।

పశ్యంతస్తత్ర చోత్పేతురుద్యతాయుధసద్భుజైః ।।౨౮।।

వల్గంతోఽతితరాం వీరా యుయుధుశ్చ పరస్పరమ్ ।।

శస్త్రాస్త్రైర్వివిధైస్తత్ర మహాబలపరాక్రమాః ।। ౨౯ ।।

కేచిత్స్వర్ణముఖైర్బాణైర్వినిహత్య భటాన్మృధే ।।

వ్యనదన్ వీరసన్నాదం సతోయా ఇవ తోయదాః ।। 2.5.36.30 ।।

సర్వతశ్శరకూటేన వీరస్సరథసారథిమ్ ।।

వీరం సంఛాదయామాస ప్రావృట్సూర్యమివాంబుదః ।। ३੧ ।।

అన్యోన్యమభిసంసృత్య యుయుధుర్ద్వంద్వయోధినః ।।

ఆహ్వయంతో విశంతోఽగ్రే క్షిపంతో మర్మభిర్మిథః ।। ३੭ ।।

సర్వతో వీరసంఘాశ్చ నానాబాహుధ్వజాయుధాః ।।

వ్యదృశ్యంత మహాసంఖ్యే కుర్వంతః సింహసంరవమ్ ।।33 ।।

మహారవాన్స్వశంఖాంశ్చ విదధ్ముర్వై పృథక్ పృథక్।।

వల్గనం చక్రిరే తత్ర మహావీరాః ప్రహర్షితాః ।।३४।।

ఏవం చిరతరం కాలం దేవదానవయోర్మహత్ ।।

బభూవ యుద్ధం వికటం కరాలం వీరహర్షదమ్ ।।३५।।

మహాప్రభోశ్చ లీలేయం శంకరస్య పరాత్మనః।।

యయా సమీహితం సర్వం సదేవాసురమానుషమ్।।३६।।।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పఞ్చమే యుద్ధఖండే శంఖచూడవధే పరస్పరయుద్ధవర్ణనం నామ షట్త్రింశోఽధ్యాయః ।। ३६।।

2.5.37

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

తదా దేవగణాస్సర్వే దానవైశ్చ పరాజితాః ।।

దుద్రువుర్భయభీతాశ్చ శస్త్రాస్త్రక్షతవిగ్రహాః ।।౧।।

తే పరావృత్య విశ్వేశం శంకరం శరణం యయుః ।।

త్రాహి త్రాహీతి సర్వేశేత్యూ చుర్విహ్వలయా గిరా।౨।।

దృష్ట్వా పరాజయం తేషాం దేవాదీనాం స శంకరః ।।

సభయం వచనం శ్రుత్వా కోపముచ్చైశ్చకార హ।।౩।।

నిరీక్ష్య స కృపాదృష్ట్యా దేవేభ్యశ్చాభయం దదౌ ।।

బలం చ స్వగణానాం వై వర్ద్ధయామాస తేజసా ।। ౪ ।।

శివాజ్ఞప్తస్తదా స్కన్దో దానవానాం గణైస్సహ ।।

యుయుధే నిర్భయస్సంఖ్యే మహావీరో హరాత్మజః ।। ౫ ।।

కృత్వా క్రోధం వీరశబ్దం దేవో యస్తారకాంతకః ।।

అక్షౌహిణీనాం శతకం సమరే స జఘాన హ ।। ౬ ।।

రుధిరం పాతయామాస కాలీ కమలలోచనా ।।

తేషాం శిరాంసి సంఛిద్య బభక్ష సహసా చ సా ।।౭।।

పపౌ రక్తాని తేషాం చ దానవానాం సమం తతః ।।

యుద్ధం చకార వివిధం సురదానవభీషణమ్ ।।౮।।

శతలక్షం గజేన్ద్రాణాం శతలక్షం నృణాం తథా ।।

సమాదాయైకహస్తేన ముఖే చిక్షేప లీలయా ।।౯ ।।

కబంధానాం సహస్రం చ సన్ననర్త రణే బహు ।।

మహాన్ కోలాహలో జాతః క్లీబానాం చ భయంకరః ।।2.5.37.౧౦।।

పునః స్కందః ప్రకుప్యోచ్చైః శరవర్షాఞ్చకార హ ।।

పాతయామాస క్షయతః కోటిశోఽసురనాయకాన్ ।।౧౧।।

దానవాః శరజాలేన స్కన్దస్య క్షతవిగ్రహాః ।।

భీతాః ప్రదుద్రువుస్సర్వే శేషా మరణతస్తదా ।। ౧౨ ।।

వృషపర్వా విప్రచిత్తిర్దండశ్చాపి వికంపనః ।।

స్కందేన యుయుధుస్సార్ద్ధం తేన సర్వే క్రమేణ చ ।।౧౩।।

మహామారీ చ యుయుధే న బభూవ పరాఙ్ముఖీ ।।

బభూవు స్తే క్షతాంగాశ్చ స్కందశక్తిప్రపీడితాః ।। ౧౪ ।।

మహామారీస్కందయోశ్చ విజయోభూత్తదా మునే ।।

నేదుర్దుందుభయస్స్వర్గే పుష్పవృష్టిః పపాత హ ।। ౧౫ ।।

స్కందస్య సమరం దృష్ట్వా మహారౌద్రం తమద్భుతమ్ ।।

దానవానాం క్షయకరం యథాప్రకృతికల్పకమ్ ।।౧౬।।

మహామారీకృతం తచ్చోపద్రవం క్షయహేతుకమ్।।

చుకోపాతీవ సహసా సనద్ధోభూత్స్వయం తదా ।। ౧౭।।

వరం విమానమారుహ్య నానాశస్త్రాస్త్రసంయుతమ్।।

అభయం సర్వవీరాణాం నానారత్నపరిచ్ఛదమ్।।౧౮।।

మహావీరైశ్శంఖచూడో జగామ రథమధ్యతః ।।

ధనుర్వికృష్య కర్ణాన్తం చకార శరవర్షణమ్ ।।౧౯।।

తస్య సా శరవృష్టిశ్చ దుర్నివార్యా భయంకరీ ।।

మహాఘోరాంధకారశ్చ వధస్థానే బభూవ హ ।।2.5.37.౨౦।।

దేవాః ప్రదుద్రువుః సర్వే యేఽన్యే నన్దీశ్వరాదయః ।।

ఏక ఏవ కార్త్తికేయస్తస్థౌ సమరమూర్ద్ధని ।।౨౧।।

పర్వతానాం చ సర్పాణాం నాగానాం శాఖినాం తథా ।।

రాజా చకార వృష్టిం చ దుర్నివార్యా భయంకరీమ్ ।। ౨౨ ।।

తద్దృష్ట్యా ప్రహతః స్కన్దో బభూవ శివనన్దనః ।।

నీహారేణ చ సాంద్రేణ సంవృతౌ భాస్కరౌ యథా ।।౨౩।।

నానావిధాం స్వమాయాం చ చకార మయదర్శితామ్ ।।

తాం నావిదన్ సురాః కేపి గణాశ్చ మునిసత్తమ ।।౨౪।।

తదైవ శఙ్ఖచూడశ్చ మహామాయీ మహాబలః ।।

శరేణైకేన దివ్యేన ధనుశ్చిచ్ఛేద తస్య వై ।।౨౫।।

బభంజ తద్రథం దివ్యం చిచ్ఛేద రథపీడకాన్ ।।

మయూరం జర్జరీభూతం దివ్యాస్త్రేణ చకార సః ।।౨౬।।

శక్తిం చిక్షేప సూర్యాభాం తస్య వక్షసి ఘాతినీమ్ ।।

మూర్చ్ఛామవాప సహసా తత్ప్రహారేణ స క్షణమ్ ।।౨౭।।

పునశ్చ చేతనాం ప్రాప్య కార్తికః పరవీరహా ।।

రత్నేన్ద్రసారనిర్మాణమారురోహ స్వవాహనమ్ ।। ౨౮ ।।

స్మృత్వా పాదౌ మహేశస్య సామ్బికస్య చ షణ్ముఖః ।।

శస్త్రాస్త్రాణి గృహీత్వైవ చకార రణముల్బణమ్।। ౨౯ ।।

సర్పాంశ్చ పర్వతాంశ్చైవ వృక్షాంశ్చ ప్రస్తరాంస్తథా ।।

సర్వాంశ్చిచ్ఛేద కోపేన దివ్యాస్త్రేణ శివాత్మజః ।।2.5.37.30।।

వహ్నిం నివారయామాస పార్జన్యేన శరేణ హ ।।

రథం ధనుశ్చ చిచ్ఛేద శంఖచూడస్య లీలయా ।।౩౧।।

సన్నాహం సర్వవాహాంశ్చ కిరీటం ముకుటోజ్జ్వలమ్ ।।

వీరశబ్దం చకారాసౌ జగర్జ చ పునః పునః ।।౩౨।।

చిక్షేప శక్తిం సూర్యాభాం దానవేన్ద్రస్య వక్షసి ।।।

తత్ప్రహారేణ సంప్రాప మూర్చ్ఛాం దీర్ఘతమేన చ ।।౩౩।।

ముహూర్తమాత్రం తత్క్లేశం వినీయ స మహాబలః ।।
చేతనాం ప్రాప్య చోత్తస్థౌ జగర్జ హరివర్చ సః ।।౩౪।।
శక్త్యా జఘాన తం చాపి కార్తికేయం మహాబలమ్ ।।
స పపాత మహీపృష్ఠేఽమోఘాం కుర్వన్విధిప్రదామ్ ।।౩౫।।
కాలీ గృహీత్వా తం క్రోడే నినాయ శివసన్నిధౌ ।।
జ్ఞానేన తం శివశ్చాపి జీవయామాస లీలయా।।౩౬।।
దదౌ బలమనంతం చ సముత్తస్థౌ ప్రతాపవాన్ ।।
గమనాయ మతిం చక్రే పునస్తత్ర శివాత్మజః ।।౩౭।।
ఏతస్మిన్నంతరే వీరో వీరభద్రో మహాబలః ।।
శంఖచూడేన యుయుధే సమరే బలశాలినా ।।౩౮।।
వవర్ష సమరేఽస్త్రాణి యానియాని చ దానవః ।।
చిచ్ఛేద లీలయా వీరస్తానితాని నిజైశ్శరైః ।।౩౯।।
దివ్యాన్యస్త్రాణి శతశో ముముచే దానవేశ్వరః ।।
తాని చిచ్ఛేద తం బాణైర్వీరభద్రః ప్రతాపవాన్ ।। 2.5.37.౪౦ ।।
అథాతీవ చుకోపోచ్చైశ్శంఖచూడః ప్రతాపవాన్ ।।
శక్త్యా జఘానోరసి తం స చకంపే పపాత కౌ ।। ౪౧ ।।
క్షణేన చేతనాం ప్రాప్య సముత్తస్థౌ గణేశ్వరః ।।
జగ్రాహ చ ధనుర్భూయో వీరభద్రో గణాగ్రణీః ।।౪౨।।
ఏతస్మిన్నంతరే కాలీ జగామ సమరం పునః ।।
భక్షితుం దానవాన్ స్వాంశ్చ రక్షితుం కార్తికేచ్ఛయా।। ౪౩ ।।
వీరాస్తామనుజగ్మశ్చ తే చ నన్దీశ్వరాదయః ।।

సర్వే దేవాశ్చ గంధర్వా యక్షా రక్షాంసి పన్నగాః ।। ౪౪ ।।

వాద్యభాండాశ్చ బహుశశ్శతశో మధువాహకాః ।।

పునః సముద్యతాశ్చాసన్ వీరా   ఉభయతోఽఖిలాః ।। ౪౫ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసహితాయాం పఞ్చమే యుద్ధఖండే శంఖచూడవధే ససైన్యశంఖచూడయుద్ధవర్ణనం నామ సప్తత్రింశోఽధ్యాయః ।। ౩౭ ।।

2.5.38

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

సా చ గత్వా హి సంగ్రామం సింహనాదం చకార హ ।।

దేవ్యాశ్చ తేన నాదేన మూర్చ్ఛామాపుశ్చ దానవాః ।। ౧ ।।

అట్టాట్టహాసమశివం చకార చ పునః పునః ।।

తదా పపౌ చ మాధ్వీకం ననర్త రణమూర్ద్ధని ।। ౨ ।।

ఉగ్రదంష్ట్రా చోగ్రదండా కోటవీ చ పపౌ మధు ।।

అన్యాశ్చ దేవ్యస్తత్రాజౌ ననృతుర్మధు సంపపుః ।।౩।।

మహాన్ కోలాహలో జాతో గణదేవదలే తదా।।

జహృషుర్బహుగర్జంతస్సర్వే సురగణాదయః ।। ౪ ।।

దృష్ట్వా కాలీం శంఖచూడశ్శీఘ్రమాజౌ సమాయయౌ ।।

దానవాశ్చ భయం ప్రాప్తా రాజా తేభ్యోఽభయం దదౌ ।।౫।।

కాలీ చిక్షేప వహ్నిం చ ప్రలయాగ్నిశిఖోపమమ్।।

రాజా జఘాన తం శీఘ్రం వైష్ణవాంకితలీలయా ।। ౬ ।।

నారాయణాస్త్రం సా దేవీ చిక్షేప తదుపర్యరమ్ ।।

వృద్ధిం జగామ తచ్ఛాస్త్రం దృష్ట్వా వామం చ దానవమ్ ।।౭।।

తం దృష్ట్వా శంఖచూడశ్చ ప్రలయాగ్నిశిఖోపమమ్।।

పపాత దండవద్భూమౌ ప్రణనామ పునఃపునః।।౮।।

నివృత్తిం ప్రాప తచ్ఛస్త్రం దృష్ట్వా నమ్రం చ దానవమ్ ।।

బ్రహ్మాస్త్రమథ సా దేవీ చిక్షేప మంత్రపూర్వకమ్ ।। ౯ ।।

తం దృష్ట్వా ప్రజ్జ్వలంతం చ ప్రణమ్య భువి సంస్థితః ।।

బ్రహ్మాస్త్రేణ దానవేంద్రో వినివారం చకార హ ।। 2.5.38.౧౦ ।।

అథ క్రుద్ధో దానవేంద్రో ధనురాకృష్య రంహసా ।।

చిక్షేప దివ్యాన్యస్త్రాణి దేవ్యై వై మంత్రపూర్వకమ్ ।। ౧౧ ।।

ఆహారం సమరే చక్రే ప్రసార్య ముఖమాయతమ్ ।।

జగర్జ సాట్టహాసం చ దానవా భయమాయయుః ।। ౧౨ ।।

కాల్యై చిక్షేప శక్తిం స శతయోజనమాయతామ్ ।।

దేవీ దివ్యాస్త్రజాలేన శతఖండం చకార సా ।। ౧3 ।।

స చ వైష్ణవమస్త్రం చ చిక్షేప చండికోపరి ।।

మాహేశ్వరేణ కాలీ చ వినివారం చకార సా ।।౧౪।।

ఏవం చిరతరం యుద్ధమన్యోన్యం సంబభూవ హ।।

ప్రేక్షకా అభవన్సర్వే దేవాశ్చ దానవా అపి।।౧౫।।

అథ కుద్ధా మహాదేవీ కాలీ కాలసమా రణే।।

జగ్రాహ మన్త్రపూతం చ శరం పాశుపతం రుషా ।। ౧౬।।

క్షేపాత్పూర్వం తన్నిషేద్ధుం వాగ్బభూవాశరీరిణీ।।

న క్షిపాస్త్రమిదం దేవి శంఖచూడాయ వై రుషా।।౧౭।।

మృత్యుః పాశుపతాన్నాస్త్యమోఘాదపి చ చండికే।।

శంఖచూడస్య వీరస్యోపాయమన్యం విచారయ॥౧౮॥

ఇత్యాకర్ణ్య భద్రకాలీ న చిక్షేప తదస్త్రకమ్ ॥

శతలక్షం దానవానాం జఘాస లీలయా క్షుధా ॥౧౯॥

అత్తుం జగామ వేగేన శంఖచూడం భయంకరీ॥

దివ్యాస్త్రేణ చ రౌద్రేణ వారయామాస దానవః ॥2.5.38.౨౦॥

అథ క్రుద్ధో దానవేన్ద్రః ఖడ్గం చిక్షేప సత్వరమ్ ॥

గ్రీష్మసూర్యోపమం తీక్ష్ణధారమత్యంతభీకరమ్ ॥ ౨౧ ॥

సా కాలీ తం సమాలోక్యాయాంతం ప్రజ్వలితం రుషా ॥

ప్రసార్య ముఖమాహారం చక్రే తస్య చ పశ్యతః ॥౨౨॥

దివ్యాన్యస్త్రాణి చాన్యాని చిచ్ఛేద దానవేశ్వరః ॥

ప్రాప్తాని పూర్వతశ్చక్రే శతఖండాని తాని చ ॥౨౩॥

పునరత్తుం మహాదేవీ వేగతస్తం జగామ హ ॥

సర్వసిద్ధేశ్వరః శ్రీమానంతర్ధానం చకార సః ॥౨౪॥

వేగేన ముష్టినా కాలీ తమదృష్ట్వా చ దానవమ్ ॥

బభంజ చ రథం తస్య జఘాన కిల సారథిమ్ ॥౨౫॥

అథాగత్య ద్రుతం మాయీ చక్రం చిక్షేప వేగతః ॥

భద్రకాల్యై శంఖచూడః ప్రలయాగ్నిశిఖోపమమ్ ॥౨౬॥

సా దేవీ తం తదా చక్రం వామహస్తేన లీలయా ॥

జగ్రాహ స్వముఖేనైవాహారం చక్రే రుషా ద్రుతమ్ ॥౨౭॥

ముష్ట్యా జఘాన తం దేవీ మహాకోపేన వేగతః ॥

బభ్రామ దానవేన్ద్రోపి క్షణం మూర్చ్ఛామవాప సః ॥౨౮॥

క్షణేన చేతనాం ప్రాప్య స చోత్తస్థౌ ప్రతాపవాన్।।

న చక్రే బాహు యుద్ధం చ మాతృబుద్ధ్యా తయా సహ ।।౨౯।।

గృహీత్వా దానవం దేవీ భ్రామయిత్వా పునఃపునః ।।

ఊర్ధ్వం చ ప్రాపయామాస మహాకోపేన వేగతః ।।2.5.38.30।।

ఉత్పపాత చ వేగేన శంఖచూడః ప్రతాపవాన్ ।।

నిపత్య చ సముత్తస్థౌ ప్రణమ్య భద్రకాలికామ్ ।।3౧।।

రత్నేంద్రసారనిర్మాణవిమానం సుమనో హరమ్ ।।

ఆరురోహ స హృష్టాత్మా న భ్రాన్తోపి మహారణే ।। 3౨ ।।

దానవానాం హి క్షతజం సా పపౌ కాలికా క్షుధా ।।

ఏతస్మిన్నంతరే తత్ర వాగ్బభూవాశరీరిణీ ।। 33 ।।

లక్షం చ దానవేంద్రాణామవశిష్టం రణేఽధునా ।।

ఉద్ధతం గుఞ్జతాం సార్ద్ధం తతస్త్వం భుంక్ష్వ చేశ్వరి ।। 3౪ ।।

సంగ్రామే దానవేంద్రం చ హంతుం న కురు మానసమ్ ।।

అవధ్యోయం శంఖచూడస్తవ దేవీతి నిశ్చయమ్ ।।3౫।।

తచ్ఛ్రుత్వా వచనం దేవీ నిఃసృతం వ్యోమమండలాత్।।

దానవానాం బహూనాం చ మాంసం చ రుధిరం తథా ।।3౬।।

భుక్త్వా పీత్వా భద్రకాలీ శంకరాంతికమాయయౌ ।।

ఉవాచ రణవృత్తాంతం పౌర్వాపర్యేణ సక్రమమ్ ।।3౭।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమే యుద్ధఖండే శంఖచూడవధే కాలీయుద్ధవర్ణనం నామాష్టత్రింశోఽధ్యాయః ।।3౮।।

2.5.39

వ్యాస ఉవాచ ।।

శ్రుత్వా కాల్యుక్తమీశానో కిం చకార కిముక్తవాన్ ।।

తత్త్వం వద మహాప్రాజ్ఞ పరం కౌతూహలం మమ।।౧।।

సనత్కుమార ఉవాచ।।

కాల్యుక్తం వచనం శ్రుత్వా శంకరః పరమేశ్వరః ।।

మహాలీలాకరశ్శంభుర్జహాసాశ్వాసయఞ్చ తామ్।।౨।।

వ్యోమవాణీం సమాకర్ణ్య తత్త్వజ్ఞానవిశారదః।।

యయౌ స్వయం చ సమరే స్వగణైస్సహ శంకరః ।।౩।।

మహావృషభమారూఢో వీరభద్రాదిసంయుతః ।।

భైరవైః క్షేత్రపాలైశ్చ స్వసమానైస్సమన్వితః ।।౪।।

రణం ప్రాప్తో మహేశశ్చ వీరరూపం విధాయ చ ।।

విరరాజాధికం తత్ర రుద్రో మూర్త ఇవాంతకః।।౫।।

శంఖచూడశ్శివం దృష్ట్వా విమానాదవరుహ్య సః ।।

ననామ పరయా భక్త్యా శిరసా దండవద్భువి ।।౬।।

తం ప్రణమ్య తు యోగేన విమానమారురోహ సః ।।

తూర్ణం చకార సన్నాహం ధనుర్జగ్రాహ సేషుకమ్ ।।౭।।

శివదానవయోర్యుద్ధం శతమబ్దం బభూవ హ ।।

బాణవర్షమివోగ్రం తద్వర్షతోర్మేఘయోస్తదా।।౮।।

శంఖచూడో మహావీరశ్శరాంశ్చిక్షేప దారుణాన్।।

చిచ్ఛేద శంకరస్తాన్వై లీలయా స్వశరోత్కరైః ।।౯।।

తదంగేషు చ శస్త్రౌఘైస్తాడయామాస కోపతః।।

మహారుద్రో విరూపాక్షో దుష్టదణ్డస్సతాం గతి||2.5.39.౧౦||

దానవో నిశితం ఖడ్గం చర్మ చాదాయ వేగవాన్||

వృషం జఘాన శిరసి శివస్య వరవాహనమ్||౧౧||

తాడితే వాహనే రుద్రస్తం క్షురప్రేణ లీలయా ||

ఖడ్గం చిచ్ఛేద తస్యాశు చర్మ చాపి మహోజ్జ్వలమ్||౧౨||

ఛిన్నేఽసౌ చర్మణి తదా శక్తిం చిక్షేప సోఽసురః||

ద్విధా చక్రే స్వబాణేన హరస్తాం సంముఖాగతామ్ || ౧3 ||

కోపాధ్మాతశ్శంఖచూడశ్చక్రం చిక్షేప దానవః ||

ముష్టిపాతేన తచ్చాప్యచూర్ణయత్సహసా హరః ||౧౪||

గదామావిధ్య తరసా సంచిక్షేప హరం ప్రతి ||

శంభునా సాపి సహసా భిన్నా భస్మత్వమాగతా || ౧౫||

తతః పరశుమాదాయ హస్తేన దానవేశ్వరః ||

ధావతి స్మ హరం వేగాచ్ఛంఖచూడః క్రుధాకులః || ౧౬ ||

సమాహృత్య స్వబాణౌఘైరపాతయత శంకరః ||

ద్రుతం పరశుహస్తం తం భూతలే లీలయాసురమ్ ||౧౭||

తతః క్షణేన సంప్రాప్య సంజ్ఞామారుహ్య సద్రథమ్ ||

ధృతదివ్యాయుధశరో బభౌ వ్యాప్యాఖిలం నభః || ౧౮ ||

ఆయాంతం తం నిరీక్ష్యైవ డమరుధ్వని మాదరాత్ ||

చకార జ్యారవం చాపి ధనుషో దుస్సహం హర ||౧౯||

పూరయామాస కకుభః శృంగనాదేన చ ప్రభుః ||

స్వయం జగర్జ గిరిశస్త్రాసయన్నసురాంస్తదా || 2.5.39.౨౦ ||

త్యాజితేభ మహాగర్వైర్మహానాదైర్వృషేశ్వరః ।।

పూరయామాస సహసా ఖం గాం వసుదిశస్తథా।।౨౧।।

మహాకాలస్సముత్పత్యా తాడయద్గాం తథా నభః ।।

కరాభ్యాం తన్నినాదేన క్షిప్తా ఆసన్పురారవాః।।౨౨।।

అట్టాట్టహాసమశివం క్షేత్రపాలశ్చకార హ ।।

భైరవోఽపి మహానాదం స చకార మహాహవే ।।౨౩।।

మహాకోలాహలో జాతో రణమధ్యే భయంకరః।।

వీరశబ్దో బభూవాథ గణమధ్యే సమంతతః।।౨౪।।

సంత్రేసుర్దానవాస్సర్వే తైశ్శబ్దైర్భయదైః ఖరైః।।

చుకోపాతీవ తచ్ఛ్రుత్వా దానవేంద్రో మహాబలః ।।౨౫।।

తిష్ఠతిష్ఠేతి దుష్టాత్మన్వ్యాజహార యదా హరః ।।

దేవైర్గణైశ్చ తైః శీఘ్రముక్తం జయ జయేతి చ।। ౨౬ ।।

అథాగత్య స దంభస్య తనయస్సుప్రతాపవాన్ ।।

శక్తిం చిక్షేప రుద్రాయ జ్వాలామాలాతిభీషణామ్ ।।౨౭।।

వహ్నికూటప్రభా యాంతీ క్షేత్రపాలేన సత్వరమ్ ।।

నిరస్తాగత్య సాజౌ వై ముఖోత్పన్నమహోల్కయా।।౨౮।।

పునః ప్రవవృతే యుద్ధం శివదానవయోర్మహత్ ।।

చకంపే ధరణీ ద్యౌశ్చ సనగాబ్ధిజలాశయా।।౨౯।।

దాంభిముక్తాంచ్ఛరాఞ్ఛంభుశ్శరాంస్త్రత్పహితాన్స చ।।

సహస్రశశ్శరైరుగ్రైశ్చిచ్ఛేద శతశస్తదా ।।2.5.39.30।।

తతశ్శంభుస్త్రిశూలేన సంకుద్ధస్తం జఘాన హ ।।

తత్రప్రహారమసహ్యాశు కౌ పపాత స మూర్చ్ఛితః ||౩౧||
తతః క్షణేన సంప్రాప సంజ్ఞాం స చ తదాసురః ||
ఆజఘాన శరై రుద్రం తాన్సర్వానాత్తకార్ముకః ||౩౨||
బాహూనాగయుతం కృత్వా ఛాదయామాస శంకరమ్ ||
చక్రాయుతేన సహసా శంఖచూడః ప్రతాపవాన్||౩౩||
తతో దుర్గాపతిః క్రుద్ధో రుద్రో దుర్గార్తినాశనః ||
తాని చక్రాణి చిచ్ఛేద స్వశరైరుత్తమై ద్రుతమ్||౩౪||
తతో వేగేన సహసా గదామాదాయ దానవః ||
అభ్యధావత వై హంతుం బహుసేనావృతో హరమ్ ||౩౫||
గదాం చిచ్ఛేద తస్యాశ్వాపతతః సోఽసినా హరః ||
శితధారేణ సంక్రుద్ధో దుష్టగర్వాపహారకః ||౩౬||
ఛిన్నాయాం స్వగదాయాం చ చుకోపాతీవ దానవః ||
శూలం జగ్రాహ తేజస్వీ పరేషాం దుస్సహం జ్వలత్||౩౭||
సుదర్శనం శూలహస్తమాయాంతే దానవేశ్వరమ్ ||
స్వత్రిశూలేన వివ్యాధ హృది తం వేగతో హరః || ౩౮ ||
త్రిశూలభిన్నహృదయాన్నిష్క్రాంతః పురుషః పరః ||
తిష్ఠతిష్ఠేతి చోవాచ శంఖచూడస్య వీర్యవాన్ ||౩౯||
నిష్క్రామతో హి తస్యాశు ప్రహస్య స్వనవత్తతః ||
చిచ్ఛేద చ శిరో భీమ మసినాసోఽపతద్భువి || 2.5.39.౪౦ ||
తతః కాలీం చఖాదోగ్రం దంష్ట్రాక్షుణ్ణశిరోధరాన్ ||

అసురాంస్తాన్ బహూన్ క్రోధాత్ ప్రసార్య స్వముఖం తదా।। ౪౧ ।।
క్షేత్రపాలశ్చఖాదాన్యాన్బహూన్దైత్యాన్స్రుక్ధాకులః ।।

కేచిన్నే శుర్భైరవాస్త్రచ్ఛిన్నా భిన్నాస్తథాపరే ।। ౪౨ ।।

వీరభద్రోఽపరాన్వీమాన్బహూన్ క్రోధాదనాశయత్ ।।

నన్దీశ్వరో జఘానాన్యాన్బహూనమరమర్దకాన్ ।। ౪౩ ।।

ఏవం బహుగణా వీరాస్తదా సంనహ్య కోపతః ।।

వ్యనాశయన్బహూన్దైత్యానసురాన్ దేవ మర్దకాన్ ।। ౪౪ ।।

ఇత్థం బహుతరం తత్ర తస్య సైన్యం ననాశ తత్ ।।

విద్రుతాశ్చాపరే వీరా బహవో భయకాతరాః ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పఞ్చమే యుద్ధఖండే శంఖచూడసైన్యవధవర్ణనం నామ నవత్రింశోఽధ్యాయః ।। ౩౯ ।।

2.5.40

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

స్వబలం నిహతం దృష్ట్వా ముఖ్యం బహుతరం తతః ।।

తథా వీరాన్ ప్రాణసమాన్ చుకోపాతీవ దానవః ।। ౧ ।।

ఉవాచ వచనం శంభుం తిష్ఠామ్యాజౌ స్థిరో భవ।।

కిమేతైర్నిహతైర్మేఽద్య సంముఖే సమరం కురు ।। ౨ ।।

ఇత్యుక్త్వా దానవేన్ద్రోసౌ సన్నద్ధస్సమరే మునే ।।

అగచ్ఛన్నిశ్చయం కృత్వాఽభిముఖం శంకరస్య చ ।। ౩ ।।

దివ్యాన్యస్త్రాణి చిక్షేప మహారుద్రాయ దానవః ।।

చకార శరవృష్టిఞ్చ తోయవృష్టిం యథా ఘనః ।। ౪ ।।

మాయాశ్చకార వివిధా అదృశ్యా భయదర్శితాః ।।

అప్రతర్క్యాః సురగణైర్నిఖిలైరపిః సత్తమైః ।।౫।।

తా దృష్ట్వా శంకరస్తత్ర చిక్షేపాస్త్రం చ లీలయా ।।

మాహేశ్వరం మహాదివ్యం సర్వమాయావినాశనమ్ ।। ౬ ।।

తేజసా తస్య తన్మాయా నష్టాశ్చాసన్ ద్రుతం తదా ।।

దివ్యాన్యస్త్రాణి తాన్యేవ నిస్తేజాంస్యభవన్నపి ।। ౭ ।।

అథ యుద్ధే మహేశానస్తద్వధాయ మహాబలః ।।

శూలం జగ్రాహ సహసా దుర్నివార్యం సుతేజసామ్ ।। ౮ ।।

తదైవ తన్నిషేద్ధుం చ వాగ్బభూవాశరీరిణీ ।।

క్షిప శూలం న చేదానీం ప్రార్థనాం శృణు శంకర ।। ౯ ।।

సర్వథా త్వం సమర్థో హి క్షణాద్ బ్రహ్మాణ్డనాశనే ।।

కిమేకదానవస్యేశ శఙ్ఖచూడస్య సాంప్రతమ్ ।। 2.5.40.౧౦ ।।

తథాపి వేదమర్యాదా న నాశ్యా స్వామినా త్వయా ।।

తాం శృణుష్వ మహాదేవ సఫలం కురు సత్యతః ।। ౧౧ ।।

యావదస్య కరేఽత్యుగ్రం కవచం పరమం హరేః ।।

యావత్సతీత్వమస్త్యేవ సత్యా అస్య హి యోషితః ।। ౧౨ ।।

తావదస్య జరామృత్యుశ్శంఖచూడస్య శంకర ।।

నాస్తీత్యవితథం నాథ విధేహి బ్రహ్మణో వచః ।। ౧3 ।।

ఇత్యాకర్ణ్య నభో వాణీం తథేత్యుక్తే హరే తదా ।।

హరేచ్ఛయాగతో విష్ణుస్తం దిదేశ సతాం గతిః ।। ౧౪ ।।

వృద్ధబ్రాహ్మణవేషేణ విష్ణుర్మాయావినాం వరః ।।

శఙ్ఖచూడోపకంఠం చ గత్వోవాచ స తం తదా ।। ౧౫ ।।

వృద్ధబ్రాహ్మణ ఉవాచ।।

దేహి భిక్షాం దానవేన్ద్ర మహ్యం ప్రాప్తాయ సాంప్రతమ్ ।। ౧౬ ।।

నేదానీం కథయిష్యామి ప్రకటం దీనవత్సలమ్ ।।

పశ్చాత్త్వాం కథయిష్యామి పునస్సత్యం కరిష్యసి ।। ౧౭ ।।

ఓమిత్యువాచ రాజేన్ద్రః ప్రసన్నవదనేక్షణః ।।

కవచార్థీ జనశ్చాహమిత్యువాచేతి సచ్ఛలాత్ ।। ౧౮ ।।

తచ్ఛ్రుత్వా దానవేన్ద్రోసౌ బ్రహ్మణ్యః సత్యవాగ్విభుః ।।

తద్దదౌ కవచం దివ్యం విప్రాయ ప్రాణసంమతమ్ ।।౧౯।।

మాయయాయేత్థం తు కవచం తస్మాజ్జగ్రాహ వై హరిః ।।

శఙ్ఖచూడస్య రూపేణ జగామ తులసీం ప్రతి ।। 2.5.40.౨౦ ।।

గత్వా తత్ర హరిస్తస్యా యోనౌ మాయావిశారదః ।।

వీర్యాధానం చకారాశు దేవకార్యార్థమీశ్వరః ।। ౨౧ ।।

ఏతస్మిన్నంతరే శంభుమీరయన్ స్వవచః ప్రభుః ।।

శంఖచూడవధార్థాయ శూలం జగ్రాహ ప్రజ్వలత్ ।।౨౨।।

తచ్ఛూలం విజయం నామ శఙ్కరస్య పరమాత్మనః ।।

సఞ్చకాశే దిశస్సర్వా రోదసీ సంప్రకాశయన్ ।। ౨౩।।
కోటిమధ్యాహ్నమార్తండప్రలయాగ్నిశిఖోపమమ్।।

దుర్నివార్యం చ దుర్ద్ధర్షమవ్యర్థం వైరిఘాతకమ్ ।।౨౪।।

తేజసాం చక్రమత్యుగ్రం సర్వశస్త్రాస్త్రసాయకమ్।।

సురాసురాణాం సర్వేషాం దుస్సహం చ భయంకరమ్ ।।౨౫।।

సంహర్తుం సర్వబ్రహ్మాండమవలంబ్య చ లీలయా ।।

సంస్థితం పరమం తత్ర ఏకత్రీభూయ విజ్వలత్।। ।। ౨౬ ।।

ధనుస్సహస్రం దీర్ఘేణ ప్రస్థేన శతహస్తకమ్।।

జీవబ్రహ్మస్వరూపం చ నిత్యరూపమనిర్మితమ్ ।।౨౭।।

విభ్రమద్ వ్యోమ్ని తచ్ఛూలం శంఖ చూడోపరి క్షణాత్ ।।

చకార భస్మ తచ్ఛీఘ్రం నిపత్య శివశాసనాత్ ।। ౨౮ ।।

అథ శూలం మహేశస్య ద్రుతమావృత్య శంకరమ।।

యయౌ విహాయసా విప్రమనోయాయి స్వకార్యకృత్ ।।౨౯।।

నేదుర్దుందుభయస్స్వర్గే జగుర్గంధర్వకిన్నరాః ।।

తుష్టువుర్మునయో దేవా ననృతుశ్చాప్సరోగణాః ।।2.5.40.30।।

బభూవ పుష్పవృష్టిశ్చ శివస్యోపరి సంతతమ్ ।।

ప్రశశంస హరిర్బ్రహ్మ శక్రాద్యా మునయస్తథా ।। ౩౧ ।।

శంఖచూడో దానవేన్ద్రః శివస్య కృపయా తదా ।।

శాప ముక్తో బభూవాథ పూర్వరూపమవాప హ ।। ౩౨ ।।

అస్థిభిశ్శంఖచూడస్య శంఖజాతిర్బభూవ హ ।।

ప్రశస్తం శంఖతోయం చ సర్వేషాం శంకరం వినా ।। 33 ।।

విశేషేణ హరేర్లక్ష్మ్యాః శంఖతోయం మహాప్రియమ్ ।।

సంబంధినాం చ తస్యాపి న హరస్య మహామునే ।। ౩౪ ।।

తమిత్థం శంకరో హత్వా శివలోకం జగామ సః।।

సుప్రహృష్టో వృషారూఢః సోమస్కన్దగణైర్వృతః।।౩౫।।

హరిర్జగామ వైకుంఠం కృష్ణస్స్వవస్థో బభూవ హ।।

సురాస్స్వవిషయం ప్రాపుః పరమానన్దసంయుతాః।।౩౬।।

జగత్స్వాస్థ్యమతీవాప సర్వనిర్విఘ్నమాపకమ్।।

నిర్మలం చాభవద్వ్యోమ క్షితిస్సర్వా సుమంగలా ।।౩౭।।

ఇతి ప్రోక్తం మహేశస్య చరితం ప్రముదావహమ్।।

సర్వదుఃఖహరం శ్రీదం సర్వకామప్రపూరకమ్।।౩౮।।

ధన్యం యశస్యమాయుష్యం సర్వవిఘ్ననివారణమ్।।

భుక్తిదం ముక్తిదం చైవ సర్వకామఫలప్రదమ్।।౩౯।।

య ఇదం శృణుయాన్నిత్యం చరితం శశిమౌలినః।।

శ్రావయేద్వా పఠేద్వాపి పాఠయేద్వా సుధీర్నరః।।2.5.40.౪౦।।

ధనం ధాన్యం సుతం సౌఖ్యం లభేతాత్ర న సంశయః।।

సర్వాన్కామానవాప్నోతి శివభక్తిం విశేషతః।।౪౧।।

ఇదమాఖ్యానమతులం సర్వోపద్రవనాశనమ్।।

పరమజ్ఞానజననం శివభక్తివివర్ద్ధనమ్।।౪౨।।

బ్రాహ్మణో బ్రహ్మవర్చస్వీ క్షత్రియో విజయీ భవేత్।।

ధనాఢ్యో వైశ్యజశ్శూద్రశ్శృణ్వన్ సత్తమతామి యాత్।।౪౩।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పఞ్చమే యుద్ధఖడే శంఖచూడవధోపాఖ్యానం నామ చత్వారింశోఽధ్యాయః ।।౪౦।।

2.5.41

వ్యాస ఉవాచ ।।

నారాయణశ్చ భగవాన్ వీర్యాధానం చకార హ ।।

తులస్యాః కేన యత్నేన యోనౌ తద్వక్తుమర్హసి ।। ౧ ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

నారాయణో హి దేవానాం కార్యకర్తా సతాం గతిః ।।

శంఖచూడస్య రూపేణ రేమే తద్రమయా సహ ।।౨।।

తదేవ శృణు విష్ణోశ్చ చరితం ప్రముదావహమ్।।

శివశాసనకర్తుశ్చ మాతుశ్చ జగతాం హరేః।।3।।

రణమధ్యే వ్యోమవచః శ్రుత్వా దేవేన శంభునా।।

ప్రేరితశ్శంఖచూడస్య గృహీత్వా కవచం పరమ్।।౪।।

విప్రరూపేణ త్వరితం మాయయా నిజయా హరిః।।

జగామ శంఖచూడస్య రూపేణ తులసీగృహమ్ ।।౫।।

దున్దుభిం వాదయామాస తులసీ ద్వారసన్నిధౌ ।।

జయశబ్దం చ తత్రైవ బోధయామాస సున్దరీమ్।।౬।।

తచ్ఛ్రుత్వా చైవ సా సాధ్వీ పరమానన్దసంయుతా।।

రాజమార్గం గవాక్షేణ దదర్శ పరమాదరాత్।।౭।।

బ్రాహ్మణేభ్యో ధనం దత్త్వా కారయామాస మంగలమ్।।

ద్రుతం చకార శృంగారం జ్ఞాత్వాఽఽయాతం నిజం పతిమ్ ।।౮।।

అవరుహ్య రథాద్విష్ణుస్తద్దేవ్యాభవనం యయౌ ।।

శంఖచూడస్వరూపః స మాయావీ దేవకార్యకృత్ ।। ౯ ।।

దృష్ట్వా తం చ పురః ప్రాప్తం స్వకాంతం సా ముదాన్వితా ।।

తత్పాదౌ క్షాలయామాస ననామ చ రురోద చ ।। 2.5.41.౧౦ ।।

రత్నసింహాసనే రమ్యే వాసయామాస మంగలమ్ ।।

తామ్బూలం చ దదౌ తస్మై కర్పూరాదిసువాసితమ్ ।। ౧౧ ।।

అద్య మే సఫలం జన్మ జీవనం సంబభూవ హ ।।

రణే గతం చ ప్రాణేశం పశ్యంత్యాశ్చ పునర్గృహే।।౧౨।।

ఇత్యుక్త్వా సకటాక్షం సా నిరీక్ష్య సస్మితం ముదా ।।

పప్రచ్ఛ రణవృత్తాంతం కాంతం మధురయా గిరా ।।౧౩।।

తులస్యువాచ ।।

అసంఖ్యవిశ్వసంహర్తా స దేవప్రవరః ప్రభుః ।।

యస్యాజ్ఞావర్త్తినో దేవా విష్ణుబ్రహ్మాదయస్సదా ।। ౧౪ ।।

త్రిదేవజనకసోఽత్ర త్రిగుణాత్మా చ నిర్గుణః ।।

భక్తేచ్ఛయా చ సగుణో హరిబ్రహ్మప్రవర్తకః ।।౧౫।।

కుబేరస్య ప్రార్థనయా గుణరూపధరో హరః ।।

కైలాసవాసీ గణపః పరబ్రహ్మ సతాం గతిః ।। ౧౬ ।।

యస్యైకపలమాత్రేణ కోటిబ్రహ్మాండసంక్షయః ।।

విష్ణుబ్రహ్మాదయోఽతీతా బహవః క్షణమాత్రతః ।।౧౭।।

కర్తుం సార్ద్ధం చ తేనైవ సమరం త్వం గతః ప్రభో ।।

కథం బభూవ సంగ్రామస్తేన దేవసహాయినా ।।౧౮।।

కుశలీ త్వమిహాయాతస్తం జిత్వా పరమేశ్వరమ్ ।।

కథం బభూవ విజయస్తవ బ్రూహి తదేవ మే ।।౧౯।।

శ్రుత్వేత్థం తులసీవాక్యం స విహస్య రమాపతిః ।।

శంఖచూడరూపధరస్తాముమువాచామృతం వచః ।।2.5.41.౨౦।।

భగవానువాచ ।।

యదాహం రణభూమౌ చ జగామ సమరప్రియః ।।

కోలాహలో మహాన్ జాతః ప్రవృత్తోఽభూన్మహారణః ॥ ౨౧ ॥
దేవదానవయోర్యుద్ధం సంబభూవ జయైషిణోః ॥
దైత్యాః పరాజితాస్తత్ర నిర్జరైర్బలగర్వితైః ॥ ౨౨ ॥
తదాహం సమరం తత్రాకార్షం దేవైర్బలోత్కటైః ॥
పరాజితాశ్చ తే దేవాశ్శంకరం శరణం యయుః ॥౨౩॥
రుద్రోఽపి తత్సహాయార్థమాజగామ రణం ప్రతి॥
తేనాహం వై చిరం కాలమయౌత్సంబలదర్పిత ॥౨౪॥
ఆవయోస్సమరః కాన్తే పూర్ణమబ్దం బభూవ హ ॥
నాశో బభూవ సర్వేషామసురాణాం చ కామిని ॥౨౫॥
ప్రీతిం చ కారయామాస బ్రహ్మా చ స్వయమావయోః ॥
దేవానామధికారాశ్చ ప్రదత్తా బ్రహ్మశాసనాత్ ॥౨౬॥
మయాగతం స్వభవనం శివలోకం శివో గతః ॥
సర్వస్వాస్థ్యమతీవాప దూరీభూతో హ్యుపద్రవః ॥౨౭॥
సనత్కుమార ఉవాచ ॥
ఇత్యుక్త్వా జగతాం నాథః శయనం చ చకార హ ॥
రేమే రమాపతిస్తత్ర రమయా స తయా ముదా ॥౨౮॥
సా సాధ్వీ సుఖసంభావకర్షణస్య వ్యతిక్రమాత్ ॥
సర్వం వితర్కయామాస కస్త్వమేవేత్యువాచ సా ॥ ౨౯ ॥
తులస్యువాచ ॥
కో వా త్వం వద మామాశు భుక్తాహం మాయయా త్వయా ॥
దూరీకృతం యత్సతీత్వమథ త్వాం వై శపామ్యహమ్॥2.5.41.30॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

తులసీవచనం శ్రుత్వా హరిశ్శాపభయేన చ।।

దధార లీలయా బ్రహ్మన్స్వమూర్తిం సుమనోహరామ్।।30।।

తద్దృష్ట్వా తులసీరూపం జ్ఞాత్వా విష్ణుం తు చిహ్నతః ।।

పాతివ్రత్యపరిత్యాగాత్ క్రుద్ధా సా తమువాచ హ ।।3౨।।

తులస్యువాచ ।।

హే విష్ణో తే దయా నాస్తి పాషాణసదృశం మనః ।।

పతిధర్మస్య భంగేన మమ స్వామీ హతః ఖలు ।।33।।

పాషాణసదృశస్త్వం చ దయాహీనో యతః ఖలః ।।

తస్మాత్పాషాణరూపస్త్వం మచ్ఛాపేన భవాధునా ।। 3౪ ।।

యే వదంతి దయాసిన్ధుం త్వాం భ్రాంతాస్తే న సంశయః ।।

భక్తో వినాపరాధేన పరార్థే చ కథం హతః ।।3౫।।

సనత్కుమార ఉవాచ।।

ఇత్యుక్త్వా తులసీ సా వై శంఖచూడప్రియా సతీ ।।

భృశం రురోద శోకార్తా విలలాప భృశం ముహుః।।3౬।।

తతస్తాం రుదతీం దృష్ట్వా స విష్ణుః పరమేశ్వరః ।।

సస్మార శంకరం దేవం యేన సంమోహితం జగత్ ।।3౭।।

తతః ప్రాదుర్బభూవాథ శంకరో భక్తవత్సలః ।।

హరిణా ప్రణతశ్చాసీత్సంనుతో వినయేన సః ।। 3౮ ।।

శోకాకులం హరిం దృష్ట్వా విలపంతీం చ తత్ప్రియామ్ ।।

నయేన బోధయామాస తం తాం కృపణవత్సలామ్ ।। 3౯ ।।

శంకర ఉవాచ ॥

మా రోదీస్తులసి త్వం హి భుంక్తే కర్మఫలం జనః ॥

సుఖదుఃఖదో న కోప్యస్తి సంసారే కర్మసాగరే ॥ 2.5.41.౪౦ ॥

ప్రస్తుతం శృణు నిర్దుఃఖం శృణోతి సుమనా హరిః ॥

ద్వయోస్సుఖకరం యత్తద్బ్రవీమి సుఖహేతవే ॥ ౪౧ ॥

తపస్త్వయా కృతం భద్రే తస్యైవ తపసః ఫలమ్ ॥

తదన్యథా కథం స్యాద్వై జాతం త్వయి తథా చ తత్ ॥ ౪౨ ॥

ఇదం శరీరం త్యక్త్వా చ దివ్యదేహం విధాయ చ॥

రమస్వ హరిణా నిత్యం రమయా సదృశీ భవ ॥౪3॥

తవేయం తనురుత్సృష్టా నదీరూపా భవేదిహ ॥

భారతే పుణ్యరూపా సా గణ్డకీతి చ విశ్రుతా ॥౪౪॥

కియత్కాలం మహాదేవి దేవపూజనసాధనే ॥

ప్రధానరూపా తులసీ భవిష్యతి వరేణ మే ॥ ౪౫ ॥

స్వర్గం మర్త్యే చ పాతాలే తిష్ఠ త్వం హరిసన్నిధౌ ॥

భవ త్వం తులసీవృక్షో వరా పుష్పేషు సున్దరీ ॥ ౪౬ ॥

వృక్షాధిష్ఠాతృదేవీ త్వం వైకుంఠే దివ్యరూపిణీ ॥

సార్ద్ధం రహసి హరిణా నిత్యం క్రీడాం కరిష్యసి ॥౪౭॥

నద్యధిష్ఠాతృదేవీ యా భారతే బహు పుణ్యదా ॥

లవణోదస్య పత్నీ సా హర్యంశస్య భవిష్యసి ॥౪౮॥

హరిర్వై శైలరూపీ చ గండకీ తీరసంనిధౌ ॥

సంకరిష్యత్యధిష్ఠానం భారతే తవ శాపతః ॥ ౪౯ ॥

తత్ర కోట్యశ్చ కీటాశ్చ తీక్ష్ణదంష్ట్రా భయంకరాః ।।

తచ్ఛిత్త్వా కుహరే చక్రం కరిష్యంతి తదీయకమ్ ।।2.5.41.౫౦।।

శాలగ్రామశిలా సా హి తద్భేదాదతిపుణ్యదా।।

లక్ష్మీనారాయణాఖ్యాదిశ్చక్రభేదాద్భవిష్యతి ।।౫౧।।

శాలగ్రామశిలా విష్ణో తులస్యాస్తవ సంగమః ।।

సదా సాదృశ్యరూపా యా బహుపుణ్యవివర్ద్ధినీ ।। ౫౨ ।।

తులసీపత్రవిచ్ఛేదం శాలగ్రామే కరోతి యః ।।

తస్య జన్మాన్తరే భద్రే స్త్రీవిచ్ఛేదో భవిష్యతి ।। ౫3 ।।

తులసీపత్రవిచ్ఛేదం శంఖం హిత్వా కరోతి యః ।।

భార్యాహీనో భవేత్సోఽపి రోగీ స్యాత్సప్తజన్మసు ।। ౫౪ ।।

శాలగ్రామశ్చ తులసీ శంఖం చైకత్ర ఏవ హి ।।

యో రక్షతి మహాజ్ఞానీ స భవేచ్ఛ్రీహరిప్రియః ।। ౫౫ ।।

త్వం ప్రియః శంఖచూడస్య చైకమన్వన్తరావధి ।।

శంఖేన సార్ద్ధం త్వద్భేదః కేవలం దుఃఖదస్తవ ।। ౫౬ ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా శంకరస్తత్ర మాహాత్మ్యమూచివాంస్తదా ।।

శాలగ్రామశిలాయాశ్చ తులస్యా బహుపుణ్యదమ్ ।। ౫౭ ।।

తతశ్చాంతర్హితో భూత్వా మోదయిత్వా హరిం చ తామ్ ।।

జగామ్ స్వాలయం శంభుః శర్మదో హి సదా సతామ్ ।। ౫౮ ।।

ఇతి శ్రుత్వా వచశ్శంభోః ప్రసన్నా తు తులస్యభూత్ ।।

తద్దేహం చ పరిత్యజ్య దివ్యరూపా బభూవ హ ।। ౫౯ ।।

ప్రజగామ తయా సార్ద్ధం వైకుంఠం కమలాపతిః ।।

సద్యస్తద్దేహజాతా చ బభూవ గండకీ నదీ ।। 2.5.41.౬౦ ।।

శైలోభూదచ్యుతస్సోఽపి తత్తీరే పుణ్యదో నృణామ్ ।।

కుర్వంతి తత్ర కీటాశ్చ ఛిద్రం బహువిధం మునే ।। ౬౧ ।।

జలే పతంతి యాస్తత్ర శిలాస్తాస్త్వతిపుణ్యదాః ।।

స్థలస్థా పింగలా జ్ఞేయాశ్చోపతాపాయ చైవ హి ।। ౬౨ ।।

ఇత్యేవం కథితం సర్వం తవ ప్రశ్నానుసారతః ।।

చరితం పుణ్యదం శంభోః సర్వకామప్రదం నృణామ్ ।। ౬3 ।।

ఆఖ్యానమిదమాఖ్యాతం విష్ణుమాహాత్మ్యమిశ్రితమ్ ।।

భుక్తిముక్తిప్రదం పుణ్యం కిం భూయః శ్రోతుమిచ్ఛసి ।। ౬౪ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పఞ్చమే యుద్ధఖండే శంఖచూడవధోపాఖ్యానే తులసీశాపవర్ణనం నామైకచత్వారింశోఽధ్యాయః ।। ౪౧ ।।

2.5.42

నారద ఉవాచ ।।

శంఖచూడవధం శ్రుత్వా చరితం శశిమౌలినః ।।

అయం తృప్తోఽస్మి నో త్వత్తోఽమృతం పీత్వా యథా జనః ।। ౧ ।।

బ్రహ్మన్యచ్చరితం తస్య మహేశస్య మహాత్మనః ।।

మాయామాశ్రిత్య సల్లీలాం కుర్వతో భక్తమోదదామ్ ।। ౨ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

జలంధరవధం శ్రుత్వా వ్యాసస్సత్యవతీసుతః ।।

అప్రాక్షీదిమమేవార్థం బ్రహ్మపుత్రం మునీశ్వరమ్ ।। 3 ।।

సనత్కుమారః ప్రోవాచ వ్యాసం సత్యవతీసుతమ్ ॥

సుప్రశంస్య మహేశస్య చరితం మంగలాయనమ్ ॥ ४ ॥

సనత్కుమార ఉవాచ ॥

శృణు వ్యాస మహేశస్య చరితం మంగలాయనమ్ ॥

యథాన్ధకో గాణపత్యం ప్రాప శంభోః పరాత్మనః ॥ ౫ ॥

కృత్వా పరమసంగ్రామం తేన పూర్వం మునీశ్వర ॥

ప్రసాద్య తం మహేశానం సత్త్వభావాత్పునః పునః ॥ ౬ ॥

మాహాత్మ్యమద్భుతం శంభోశ్శరణాగతరక్షిణః ॥

సుభక్తవత్సలస్యైవ నానాలీలావిహారిణః ॥ ౭ ॥

మాహాత్మ్యమేతద్వృషభధ్వజస్య శ్రుత్వా మునిర్గంధవతీసుతో హి ॥

వచో మహార్థం ప్రణిపత్య భక్త్యా హ్యువాచ తం బ్రహ్మసుతం మునీంద్రమ్ ॥ ౮ ॥

వ్యాస ఉవాచ ॥

కో హ్యంధకో వై భగవన్మునీశ కస్యాన్వయే వీర్యవతః పృథివ్యామ్ ॥

జాతో మహాత్మా బలవాన్ ప్రధానః కిమాత్మకః కస్య సుతోంఽధకశ్చ ॥ ౯ ॥

ఏతత్సమస్తం సరహస్యమద్య బ్రవీహి మే బ్రహ్మసుతప్రసాదాత్ ॥

స్కందాన్మయా వై విదితం హి సమ్యక్ మహేశపుత్రాదమితావబోధాత్ ॥ 2.5.42.౧౦ ॥

గాణపత్యం కథం ప్రాప శంభోః పరమతేజసః ॥

సోంధకో ధన్య ఏవాతి యో వభూవ గణేశ్వరః ॥ ౧౧ ॥

॥ బ్రహ్మోవాచ ॥

వ్యాసస్య చైతద్వచనం నిశమ్య ప్రోవాచ స బ్రహ్మసుతస్తదానీమ్ ॥

మహేశ్వరోతీః పరమాప్తలక్ష్మీస్సంశ్రోతుకామం జనకం శుకస్య ॥౧౨॥

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

పురాఽఽగతో భక్తకృపాకరోఽసౌ కైలాసతశ్శైలసుతా గణాఢ్యః ।।

విహర్తుకామః కిల కాశికా వై స్వశైలతో నిర్జరచక్రవతీ ।। ౧౩ ।।

స రాజధానీం చ విధాయ తస్యాం చక్రం పరోతీః సుఖదా జనానామ్ ।।

తద్రక్షకం భైరవనామవీరం కృత్వా సమం శైలజయాహి బహ్వీః।।౧౪।।

స ఏకదా మందరనామధేయం గతో నగే తద్వరసుప్రభావాత్ ।।

తత్రాపి మానాగణవీరముఖ్యైశ్శివాసమేతో విజహార భూరి।।౧౫।।

పూర్వే దిశో మన్దర శైలసంస్థా కపర్ద్దినశ్చండపరాకమస్య।।

చక్రే తతో నేత్రనిమీలనం తు సా పార్వతీ నర్మయుతం సలీలమ్।।౧౬।।

ప్రవాలహేమాబ్జధృతప్రభాభ్యాం కరామ్బుజాభ్యాం నిమిమీల నేత్రే।।

హరస్య నేత్రేషు నిమీలితేషు క్షణేన జాతః సుమహాంధకారః।।౧౭।।

తత్స్పర్శయోగాచ్చ మహేశ్వరస్య కరౌ చ తస్యాః స్థలితం మదాంభః।।

శంభోర్లలాటే క్షణవహ్నితప్తో వినిర్గతో భూరిజలస్య బిన్దుః।।౧౮।।

గర్భో బభూవాథ కరాలవక్త్రో భయంకరః క్రోధపరః కృతఘ్నః।।

అన్ధో విరూపీ జటిలశ్చ కృష్ణో నరేతరో వైకృతికస్సురోమా।।౧౯।।
గాయన్హసన్ప్రరుదన్నృత్యమానో విలేలిహానో ఘరఘోరఘోషః।।

జాతేన తేనాద్భుతదర్శనేన గౌరీం భవోఽసౌ స్మితపూర్వమాహ।।2.5.42.౨౦।।

శ్రీమహేశ ఉవాచ।।

నిమీల్య నేత్రాణి కృతం చ కర్మ బిభేషి సాఽస్మాద్ధయితే కథం త్వమ్ ।।

గౌరీ హరాత్తద్వచనం నిశమ్య విహస్యమానా ప్రముమోచ నేత్రే ।।౨౧।।

జాతే ప్రకాశే సతి ఘోరరూపో జాతోంధకారాదపి నేత్రహీనః ।।

తాదృగ్విధం తం చ నిరీక్ష్య భూతం పప్రచ్ఛ గౌరీ పురుషం మహేశమ్ ।। ౨౨ ।।

గౌర్యువాచ ।।

కోయం విరూపో భగవన్హి జాతో నావగ్రతో ఘోరభయంకరశ్చ ।।

వదస్వ సత్యం మమ కిం నిమిత్తం సృష్టోఽథ వా కేన చ కస్య పుత్రః ।। ౨3 ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

శ్రుత్వా హరస్తద్వచనం ప్రియాయా లీలాకరస్సృష్టికృతోంఽధరూపామ్ ।।
లీలాకరాయాస్త్రిజగజ్జనన్యా విహస్య కించిద్భగవానువాచ ।।౨౪।।

మహేశ ఉవాచ ।।

శృణ్వంబికే హ్యద్భుతవృత్తకారే ఉత్పన్న ఏషోఽద్భుతచణ్డవీర్యః ।।

నిమీలితే చక్షుషి మే భవత్యా స స్వేదజో మేంధకనామధేయః ।।౨౫।।

త్వం చాస్య కర్త్రాస్యయథానురూపం త్వయా ససఖ్యా దయయా గణేభ్యః ।।

స రక్షితవ్యస్త్వ యి తం హి వైకం విచార్య బుద్ధ్యా కరణీయమార్యే ।। ౨౬ ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

గౌరీ తతో భృత్యవచో నిశమ్య కారుణ్యభావాత్సహితా సఖీభిః ।।
నానాప్రకారైర్బహుభిర్హ్యుపాయైశ్చకార రక్షాం స్వసుతస్య యద్వత్ ।।౨౭।।

కాలేఽథ తస్మిఞ్శిశిరే ప్రయాతో హిరణ్యనేత్రస్త్వథ పుత్రకామః।।

స్వజ్యేష్ఠబంధోస్తనయప్రతానం సంవీక్ష్య చాసీత్త్రిప్రియయా నియుక్తః।।౨౮।।

అరణ్యమాశ్రిత్య తపశ్చకారాసురస్తదా కశ్యపజస్సుతార్థమ్ ।।

కాష్ఠోపమోఽసౌ జితరోషదోషస్సందర్శనార్థం తు మహేశ్వరస్య ।। ౨౯ ।।

తుష్టః పినాకీ తపసాస్య సమ్యగ్వరప్రదానాయ యయౌ ద్విజేన్ద్ర ।।

తత్స్థానమాసాద్య వృషధ్వజోఽసౌ జగాద దైత్యప్రవరం మహేశః ।। 2.5.42.30 ।।

మహేశ ఉవాచ ॥

హే దైత్యనాథ కురు నేన్ద్రియసంఘపాతం కిమర్థమేతద్వ్రతమాశ్రితం తే ॥

ప్రబ్రూహి కామం వరదో భవోఽహం యదిచ్ఛసి త్వం సకలం దదామి ॥ ౩౧ ॥

సనత్కుమార ఉవాచ ॥

సరస్యమాకర్ణ్య మహేశవాక్యం హ్యతిప్రసన్నః కనకాక్షదైత్యః ॥

కృతాంజలిర్నమ్రశిరా ఉవాచ స్తుత్యా చ నత్వా వివిధం గిరీశమ్ ॥ ౩౨ ॥

॥ హిరణ్యాక్ష ఉవాచ ॥

పుత్రస్తు మే చన్ద్రలలాట నాస్తి సువీర్యవాన్దైత్యకులానురూపీ ॥

తదర్థమేతద్వ్రతమాస్థితోఽహం తం దేహి దేవేశ సువీర్యవంతమ్॥౩౩॥

యస్మాచ్చ మద్భ్రాతురనంతవీర్యాః ప్రహ్లాదపూర్వా అపి పంచపుత్రాః ॥

మమేహ నాస్తీతి గతాన్వయోఽహం కో మామకం రాజ్యమిదం బుభూషేత్ ॥ ౩౪॥ ॥

రాజ్యం పరస్య స్వబలేన హృత్వా భుంక్తేఽథవా స్వం పితురేవ దృష్టమ్ ॥

చ ప్రోచ్యతే పుత్ర ఇహ త్వముత్ర పుత్రీ స తేనాపిభవేత్పితాసౌ ॥ ౩౫ ॥

ఊర్ధ్వం గతిః పుత్రవతాం నిరుక్తా మనీషిభిర్ధర్మభృతాం వరిష్ఠైః ॥

సర్వాణి భూతాని తదర్థమేవమతః ప్రవర్తేత పశూన్ స్వతేజసః ॥ ౩౬ ॥

నిరన్వయస్యాథ న సంతి లోకాస్తదర్థమిచ్ఛంతి జనాః సురేభ్యః ॥

సదా సమారాధ్య సురాత్రిపంకజం యాచంత ఇత్థం సుతమేకమేవ ॥ ౩౭ ॥

సనత్కుమార ఉవాచ ॥

ఏతద్వచస్తద్వచనం నిశమ్య కృపాకరో దైత్యనృపస్య తుష్టః॥

తమాహ దైత్యాతప నాస్తి పుత్రస్త్వద్వీర్యజః కింతు దదామి పుత్రమ్ ॥౩౮॥

మమాత్మజం త్వంధకనామధేయం త్వత్తుల్యవీర్యం త్వపరాజితం చ ॥

వృణీష్వ పుత్రం సకలం విహాయ దుఃఖం ప్రతీచ్ఛస్వ సుతం త్వమేవ ।।౩౯।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇత్యేవముక్త్వా ప్రదదౌ స తస్మై హిరణ్యనేత్రాయ సుతం ప్రసన్నః ।।

హరస్తు గౌర్యా సహితో మహాత్మా భూతాదినాథస్త్రిపురారిరుగ్రః ।। 2.5.42.౪౦ ।।

తతో హరాత్ప్రాప్య సుతం స దైత్యః ప్రదక్షిణీకృత్య యథాక్రమేణ ।।

స్తోత్రైరనేకైరభిపూజ్య రుద్రం తుష్టస్స్వరాజ్యం గతవాన్మహాత్మా ।।౪౧

తతస్తు పుత్రం గిరిశాదవాప్య రసాతలం చండపరాక్రమస్తు ।।

ఇమాం ధరిత్రీమనయత్స్వదేశం దైత్యో విజిత్వా త్రిదశానశేషాన్ ।। ౪౨ ।।

తతస్తు దేవైర్మునిభిశ్చ సిద్ధైః సర్వాత్మకం యజ్ఞమయం కరాలమ్ ।।

వారాహమాశ్రిత్య వపుః ప్రధానమారాధితో విష్ణురనంతవీర్యః ।। ౪౩ ।।

ఘోణాప్రహారైర్వివిధైర్ధరిత్రీం విదార్య పాతాలతలం ప్రవిశ్య ।।

తుండేన దైత్యాఞ్శతశో విచూర్ణ్య దంష్ట్రాభిరగ్ర్యాభి అఖండితాభిః ।।౪౪।।

పాదప్రహారైరశనిప్రకాశైరున్మథ్య సైన్యాని నిశాచరాణామ్ ।।

మార్తండకోటిప్రతిమేన పశ్చాత్సుదర్శనేనాద్భుతచండతేజాః ।। ౪౫ ।।

హిరణ్యనేత్రస్య శిరో జ్వలంతం చిచ్ఛేద దైత్యాంశ్చ దదాహ దుష్టాన్ ।।

తతః ప్రహృష్టో దితిజేన్ద్రరాజం స్వమంధకం తత్ర స చాభ్యషించత్ ।। ౪౬ ।।

స్వస్థానమాగత్య తతో ధరిత్రీం దృష్ట్వాంకురేణోద్ధరతః ప్రహృష్టః ।।

భూమిం చ పాతాలతలాన్మహాత్మా పుపోష భాగం త్వథ పూర్వకం తు।।౪౭।।
దేవైస్సమస్తైర్మునిభిఃప్రహృష్టై రభిష్టుతః పద్మభువా చ తేన ।।

యయౌ స్వలోకం హరిరుగ్రకాయో వరాహరూపస్తు సుకార్యకర్తా ।। ౪౮ ।।

హిరణ్యనేత్రేఽథ హతేఽసురేశే వరాహరూపేణ సురేణ దేవాః ।।

దేవాస్సమస్తా మునయశ్చ సర్వే పరే చ జీవాసుస్సుఖినో బభూవుః ।। ౪౯ ।। ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పఞ్చమే యుద్ధఖండే హిరణ్యాక్షవధో నామ ద్విచత్వారింశోఽధ్యాయః ।। ౪౨ ।।

2.5.43

వ్యాస ఉవాచ ।।

సనత్కుమార సర్వజ్ఞ హతే తస్మిన్సురద్రుహి ।।

కిమకార్షీత్తతస్తస్య జ్యేష్ఠభ్రాతా మహాసురః ।।౧।।

కుతూహలమితి శ్రోతుం మమాఽతీహ మునీశ్వర ।।

తచ్ఛ్రావయ కృపాం కృత్వా బ్రహ్మపుత్ర నమోస్తు తే ।। ౨ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తస్య వ్యాసస్య స మునీశ్వరః ।।

సనత్కుమారః ప్రోవాచ స్మృత్వా శివపదామ్బుజమ్ ।।3।।

।। సనత్కుమార ఉవాచ ।।

భ్రాతర్యేవం వినిహతే హరిణా క్రోడమూర్తినా ।।

హిరణ్యకశిపుర్వ్యాస పర్యతప్యద్రుషా శుచా।।౪।।

తతః ప్రజానాం కదనం విధాతుం కదనప్రియాన్ ।।

నిర్దిదేశాఽసురాన్వీరాన్హరి వైరప్రియో హి సః ।।౫।।

అథ తే భర్తృసందేశమాదాయ శిరసాఽసురాః।।

దేవప్రజానాం కదనం విదధుః కదనప్రియాః ।।౬।।

తతో విప్రకృతే లోకేఽసురైస్తైర్దుష్టమానసైః।।

దివం దేవాః పరిత్యజ్య భువి చేరురలక్షితాః ।।౭।।

హిరణ్యకశిపుర్భ్రాతుస్సంపరేతస్య దుఃఖితః ။

కృత్వా కరోదకాదీని తత్కలత్రాద్యసాంత్వయత్ ॥ ౮ ॥

తతస్స దైత్యరాజేన్ద్రో హ్యజేయమజరామరమ్ ॥

ఆత్మానమప్ర తిద్వంద్వమేకరాజ్యం వ్యధిత్సత ॥ ౯ ॥

స తేపే మందరద్రోణ్యాం తపః పరమదారుణమ్ ॥

ఊర్ద్ధ్వబాహుర్నభోదృష్టిః పాదాంగుష్ఠాశ్రితావనిః ॥2.5.43.౧౦॥

తస్మింస్తపస్తప్యమానే దేవాస్సర్వే బలాన్వితాః ॥

దైత్యాన్సర్వాన్వినిర్జిత్య స్వాని స్థానాని భేజిరే ॥ ౧౧ ॥

తస్య మూర్ద్ధ్నస్సముద్భూతః సధూమోగ్నిస్తపోమయః ॥
తిర్యగూర్ద్ధ్వమధోలోకానతపద్విష్వగీరితః ॥ ౧౨ ॥

తేన తప్తా దివం త్యక్త్వా బ్రహ్మలోకం యయుస్సురాః॥

ధాత్రే విజ్ఞాపయామాసుస్తత్తపోవికృతాననాః ॥ ౧3 ॥

అథ విజ్ఞాపితో దేవైర్వ్యాస తైరాత్మభూర్విధిః॥

పరీతో భృగుదక్షాద్యైర్యయౌ దైత్యేశ్వరాశ్రమమ్ ౧॥

ప్రతాప్య లోకానఖిలాంస్తతోఽసౌ సమాగతం పద్మభవం దదర్శ ॥

వరం హి దాతుం తమువాచ ధాతా వరం వృణీష్వేతి పితామహోఽపి ॥

నిశమ్య వాచం మధురాం విధాతుర్వచోఽబ్రవీదేవ మమూఢబుద్ధిః ॥ ౧౫ ॥

హిరణ్యకశిపురువాచ ॥

మృత్యోర్భయం మే భగవన్ప్రజేశ పితామహాభూన్న కదాపి దేవ ॥
శాస్త్రాస్త్రపాశాశనిశుష్కవృక్షగిరీన్ద్రతోయాగ్నిరిపుప్రహారైః ॥ ౧౬ ॥

దేవైశ్చ దైత్యైర్మునిభిశ్చ సిద్ధైస్త్వత్సృష్టజీవైర్బహువాక్యతః కిమ్ ॥

స్వర్గే ధరణ్యాం దివసే నిశాయాం నైవోర్ద్ధ్వతో నాప్యధతః ప్రజేశ ॥ ౧౭ ॥

సనత్కుమార ఉవాచ ॥

తస్యైతదీదృగ్వచనం నిశమ్య దైత్యేన్ద్ర తుష్టోఽస్మి లభస్వ సర్వమ్ ॥

ప్రణమ్య విష్ణుం మనసా తమాహ దయాన్వితోఽసావితి పద్మయోనిః ॥ ౧౮ ॥

అలం తపస్తే పరిపూర్ణ కామస్సమాః సహస్రాణి చ షణ్ణవత్య ॥

ఉత్తిష్ఠ రాజ్యం కురు దానవానాం శ్రుత్వా గిరం తత్సుముఖో బభూవ ॥ ౧౯ ॥

రాజ్యాభిషిక్తః ప్రపితామహేన త్రైలోక్యనాశాయ మతిం చకార ॥

ఉత్సాద్య ధర్మాన్ సకలాన్ప్రమత్తో జిత్వాహవే సోపి సురాన్సమస్తాన్ ॥ ॥ 2.5.43.౨౦ ॥

తతో భయాదింద్రముఖాశ్చ దేవాః పితామహాజ్ఞాం సమవాప్య సర్వే ॥

ఉపద్రుతా దైత్యవరేణ జాతాః క్షీరోదధిం యత్ర హరిస్తు శేతే ॥ ౨౧ ॥

ఆరాధయామాసురతీవ విష్ణుం స్తుత్వా వచోభిత్సుఖదం హి మత్వా ॥

నివేదయామాసురథో ప్రసన్నం దుఃఖం స్వకీయం సకలం హి తేతే ॥ ౨౨ ॥

శ్రుత్వా తదీయం సకలం హి దుఃఖం తుష్టో రమేశః ప్రదదౌ వరాంస్తు ॥

ఉత్థాయ తస్మాచ్ఛయనాదుపేన్ద్రో నిజానురూపైర్వివిధైర్వచోభిః ॥ ౨3 ॥

ఆశ్వాస్య దేవానఖిలాన్మునీన్వా ఉవాచ వైశ్వానరతుల్యతేజాః ॥

దైత్యం హనిష్యే ప్రసభం సురేశాః ప్రయాత ధామాని నిజాని తుష్టాః॥ ౨౪ ॥

శ్రుత్వా రమేశస్య వచస్సురేశాః శక్రాదికాస్తే నిఖిలాః సుతుష్టాః॥

యయుః స్వధామాని హిరణ్యనేత్రానుజం చ మత్వా నిహతం మునీశ ॥ ౨౫ ॥

ఆశ్రిత్య రూపం జటిలం కరాలం దంష్ట్రాయుధం తీక్ష్ణనఖం సునాసమ్ ॥

సైంహం చ నారం సువిదారితాస్యం మార్తండకోటిప్రతిమం సుఘోరమ్ ॥ ౨౬ ॥

యుగాంతకాలాగ్నిసమప్రభావం జగన్మయం కిం బహుభిర్వచోభిః ॥

అస్తం రవౌ సోఽపి హి గచ్ఛతీశో గతోఽసురాణాం నగరీం మహాత్మా ।। ౨౭ ।।

కృత్వా చ యుద్ధం ప్రబలైస్స దైత్యైర్హత్వాథ తాన్దైత్యగణాన్గృహీత్వా ।।

బభ్రామ తత్రాద్రుతవిక్రమశ్చ బభంజ తాంస్తానసురాన్నృసింహః ।। ౨౮ ।

దృష్టస్స దైత్యైరతులప్రభావస్తే రేభిరే తే హి తథైవ సర్వే ।।

సింహం చ తం సర్వమయం నిరీక్ష్య ప్రహ్లాదనామా దితిజేన్ద్రపుత్రః ।।

ఉవాచ రాజానమయం మృగేన్ద్రో జగన్మయః కిం సముపాగతశ్చ ।। ౨౯ ।।

ప్రహ్లాద ఉవాచ।।

ఏష ప్రవిష్టో భగవాననంతో నృసింహమాత్రో నగరం త్వదంతః ।।

నివృత్య యుద్ధాచ్చ రణం ప్రయాహి పశ్యామి సింహస్య కరాలమూర్తి్తమ్ ।।2.5.43.30।।

యస్మాన్న యోద్ధా భువనత్రయేఽపి కురుష్వ రాజ్యం వినమన్మృగేన్ద్రమ్ ।।

శ్రుత్వా స్వపుత్రస్య వచో దురాత్మా తమాహ భీతోఽసి కిమత్ర పుత్ర ।।3౧।।

ఉక్త్వేతి పుత్రం దితిజాధినాథో దైత్యర్షభాన్వీరవరాన్స రాజా ।।

గృహ్ణంతు వై సింహమముం భవంతో వీరా విరూపభ్రుకుటీక్షణం తు ।। 3౨ ।।

తస్యాజ్ఞయా దైత్యవరాస్తతస్తే గ్రహీతుకామా వివిశుర్మృగేన్ద్రమ్ ।।

క్షణేన దగ్ధాశ్శలభా ఇవాగ్నిం రూపాభిలాషాత్ప్రవివిక్షవో వై ।।33।।

దైత్యేషు దగ్ధేష్వపి దైత్యరాజశ్చకార యుద్ధం స మృగాధిపేన ।।

శస్త్రైస్సమగ్రైరఖిలైస్తథాస్త్రైశ్శక్త్యర్ష్టిపాశాంకుశపావకాద్యైః ।। 3౪ ।।

సంయుధ్యతోరేవ తయోర్జగామ బ్రాహ్మం దినం వ్యాస హి శస్త్రపాణ్యోః ।।

ప్రవీరయోర్వీరరవేణ గర్జతోః పరస్పరం క్రోధసుయుక్తచేతసోః ।।3౫।।

తతః స దైత్యస్సహసా బహూంశ్చ కృత్వా భుజాఞ్ఛస్త్రయుతాన్నిరీక్ష్య।।

నృసింహరూపం ప్రయయౌ మృగేన్ద్ర సంయుధ్యమానం సహసా సమంతాత్ ।। ३६ ।।

తతస్సుయుద్ధం త్వతిదుస్సహం తు శస్త్రైస్సమస్త్రైశ్చ తథాఖిలాస్త్రైః ।।

కృత్వా మహాదైత్యవరో నృసింహం క్షయం గతైశ్శూల ధరోఽభ్యుపాయాత్ ।।३८।।

తతో గృహీతస్స మృగాధిపేన భుజైరనేకైర్గిరిసారవద్భి ।।

నిధాయ జానౌ స భుజాంతరేషు నఖాంకురైర్దానవమర్మభిద్భిః ।। ३. ।।
నఖాస్త్రహృత్పద్మమసృగ్విమిశ్రముత్పాద్య జీవాద్విగతః క్షణేన ।।

త్యక్తస్తదానీం స తు కాష్ఠభూతః పునః పునశ్చూర్ణితసర్వగాత్రః ।।३९।।

తస్మిన్గతే దేవరిపౌ ప్రసన్నః ప్రహ్లాదమామంత్ర్య కృతప్రణామమ్ ।।
రాజ్యేఽభిషిచ్యాద్భుతవీర్యవిష్ణుస్తతః ప్రయాతో గతిమప్రతర్క్యామ్ ।। 2.5.43.४० ।।
తతోఽతిహృష్టాస్సకలాస్సురేశాః ప్రణమ్య విష్ణుం దిశి విప్ర తస్యామ్ ।।

యయుః స్వధామాని పితామహాద్యాః కృతస్వకార్యం భగవంతమీడ్యమ్ ।। ४१ ।।

ప్రవర్ణితం త్వంధకజన్మ రుద్రాద్ధిరణ్యనేత్రస్య మృతిర్వరాహాత్ ।।

నృసింహతస్తత్సహజస్య నాశః ప్రహ్లాదరాజ్యాప్తిరితి ప్రసంగాత్ ।। ४२ ।।

శృణు త్విదానీం ద్విజవర్య మత్తోంధకప్రభావం భవకృత్యలబ్ధమ్ ।।

హరేణ యుద్ధం ఖలు తస్య పశ్చాద్గణాధిపత్యం గిరిశస్య తస్య।। ४३ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పఞ్చమే యుద్ధఖండే గణాధిపత్యప్రాప్త్యంధకజన్మ హిరణ్యనేత్రహిరణ్యకశిపువధవర్ణనం నామ త్రిచత్వారింశోఽధ్యాయః ।। ४३ ।।

2.5.44

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

తతో హిరణ్యాక్షసుతః కదాచిత్సంశ్రావితో నర్మయుతైర్మదాంధైః।।

తైర్భ్రాతృభిస్సంప్రయుతో విహారే కిమంధ రాజ్యేన తవాద్య కార్యమ్ ।। १ ।।

హిరణ్యనేత్రస్తు బభూవ మూఢః కలిప్రియం నేత్రవిహీనమేవ ॥

యో లబ్ధవాంస్త్వాం వికృతం విరూపం ఘోరైస్తపోభిర్గిరిశం ప్రసాద్య ॥ ౨ ॥

స త్వం న భాగీ ఖలు రాజ్యకస్య కిమన్యజాతోఽపి లభేత రాజ్యమ్ ॥

విచార్యతాం తద్భవతైవ నూనం వయం తు తద్భాగిన ఏవ సత్యమ్ ॥ ౩ ॥

సనత్కుమార ఉవాచ ॥

తేషాం తు వాక్యాని నిశమ్య తాని విచార్య బుద్ధ్యా స్వయమేవ దీనః ॥

తాఞ్చాంతయిత్వా వివిధైర్వచోభిర్గతస్త్వరణ్యం నిశి నిర్జనం తు ॥ ౪ ॥

వర్షాయుతం తత్ర తపశ్చచార జజాప జాప్యం విధృతైకపాదః ॥

ఆహారహీనో నియమోర్ధ్వబాహుః కర్తుం న శక్యం హి సురా సురైర్యత్ ॥ ౫ ॥

ప్రజాల్య వహ్నిం స్మ జుహోతి గాత్రమాంసం సరక్తం ఖలు వర్షమాత్రమ్ ॥

తీక్ష్ణేన శస్త్రేణ నికృత్య దేహాత్సమంత్రకం ప్రత్యహమేవ హుత్వా ॥ ౬ ॥

స్నాయ్వస్థిశేషం కుణపం తదాసౌ క్షయం గతం శోణితమేవ సర్వమ్ ॥

యదాస్య మాంసాని న సంతి దేహం ప్రక్షేప్తుకామస్తు హుతాశనాయ ॥ ౭ ॥

తతః స దృష్టస్త్రిదశాలయైర్జనైః సువిస్మితైర్భీతియుతైస్సమస్తైః ॥

అథామరైశ్శీఘ్రతరం ప్రసాదితో బభూవ ధాతా నుతిభిర్నుతో హి ॥ ౮ ॥

నివారయిత్వాథ పితామహస్తం హ్యువాచ తం చాద్యవరం వృణీష్వ ॥

యస్యాప్తికామస్తవ సర్వలోకే సుదుర్లభం దానవ తం గృహాణ ॥౯॥

స పద్మయోనేస్తు వచో నిశమ్య ప్రోవాచ దీనః ప్రణతస్తు దైత్యః ॥

యైర్భిష్ఠురైర్మే ప్రహృతం తు రాజ్యం ప్రహ్లాదముఖ్యా మమ సంతు భృత్యాః ॥
2.5.44.౧౦ ॥

అంధస్య దివ్యం హి తథాస్తు చక్షురింద్రాదయో మే కరదా భవంతు॥

మృత్యుర్యస్తు మాభూన్మమ దేవదైత్యగంధర్వయక్షోరగమానుషేభ్యః ॥౧౧॥

నారాయణాద్వా దితిజేంద్రశత్రోస్సర్వాజ్ఞనాత్సర్వమయాచ్చ శర్వాత్॥

శ్రుత్వా వచస్తస్య సుదారుణం తత్సుశంకితః పద్మభవస్తమాహ ॥౧౨॥

బ్రహ్మోవాచ ॥

దైత్యేంద్ర సర్వం భవితా తదేతద్వినాశహేతుం చ గృహాణ కించిత్ ॥

యస్మాన్న జాతో న జనిష్యతే వా యో న ప్రవిష్టో ముఖమంతకస్య ॥౧౩॥

అత్యంతదీర్ఘం ఖలు జీవితం తు భవాదృశాస్సత్పురుషాస్త్యజంతు॥

ఏతద్వచస్సానునయం నిశమ్య పితామహాత్ప్రాహ పునస్తస్య దైత్యః ॥౧౪॥

అంధక ఉవాచ॥

కాలత్రయే యాశ్చ భవంతి నార్యః శ్రేష్ఠాశ్చ మధ్యాశ్చ తథా కనిష్ఠాః ॥

తాసాం చ మధ్యే ఖలు రత్నభూతా మమాపి నిత్యం జననీవ కాచిత్ ॥ ౧౫ ॥

కాయేన వాచా మనసాప్యగమ్యా నారీ నృలోకస్య చ దుర్లభాయ ॥

తాం కామయానస్య మమాస్తు నాశో దైత్యేంద్రభావాద్భగవాన్స్వయంభూః ॥౧౬॥

వాక్యం తదాకర్ణ్య స పద్మయోనిః సువిస్మితశ్శంకరపాదపద్మమమ్ ॥

సస్మార సంప్రాప్య నిర్దేశమాశు శంభోస్తు తం ప్రాహ తతోంధకం వై ॥ ౧౭॥
బ్రహ్మోవాచ॥

యత్కాంక్షసే దైత్యవరాస్తు తే వై సర్వం భవత్యేవ వచస్సకామమ్॥

ఉత్తిష్ఠ దైత్యేంద్ర లభస్వ కామం సదైవ వీరైస్తు కురుష్వ యుద్ధమ్॥౧౮॥

శ్రుత్వా తదేతద్వచనం మునీశ విధాతురాశు ప్రణిపత్య భక్త్యా ॥

లోకేశ్వరం హాటకనేత్రపుత్రః స్వాయ్యస్థిశేషస్తు తమాహ దేవమ్॥౧౯॥

అంధక ఉవాచ ॥

కథం విభో వైరిబలం ప్రవిశ్య హ్యనేన దేహేన కరోమి యుద్ధమ్ ।।

స్నాయ్వస్థిశేషం కురు మాంసపుష్టం కరేణ పుణ్యే న చ మాం స్పృశాద్య ।। 2.5.44.౨౦ ।। ।। సనత్కుమార ఉవాచ ।।

శ్రుత్వా వచస్తస్య స పద్మయోనిః కరేణ సంస్పృశ్య చ తచ్ఛరీరమ్ ।।

గతస్సురేన్ద్రైస్సహితః స్వధామ సంపూజ్యమానో మునిసిద్ధసంఘైః ।।౨౧।।

సంస్పృష్టమాత్రస్స చ దైత్యరాజస్సంపూర్ణదేహో బలవాన్బభూవ ।।

సంజాతనేత్రస్సుభగో బభూవ హృష్టస్స్వమేవ నగరం వివేశ ।। ౨౨ ।।

ఉత్సృజ్య రాజ్యం సకలం చ తస్మై ప్రహ్లాదముఖ్యాస్త్వథ దానవేన్ద్రాః ।।

తమాగతం లబ్ధవరం చ మత్వా భృత్యా బభూవుర్వశ గాస్తు తస్య ।।౨౩।।

తతోన్ధకః స్వర్గమగాద్విజేతుం సేనాభియుక్తస్సహభృత్యవర్గః ।।

విజిత్య లేఖాన్స్వధనే సమస్తాన్కరప్రదం వజ్రధరం చకార ।। ౨౪ ।।
నాగాన్సుపర్ణాన్వరరాక్షసాంశ్చ గంధర్వయక్షానపి మానుషాంస్తు ।।

గిరీన్ద్రవృక్షాన్సమరేషు సర్వాంశ్చతుష్పదః సింహముఖాన్విజిగ్యే ।।౨౫।।

త్రైలోక్యమేతద్ధి చరాచరం వై వశం చకారాత్మని సంనియోజ్య ।।

స ??కూలాని సుదర్శనాని నారీసహస్రాణి బహూని గత్వా ।। ౨౬।।

రసాతలే చైవ తథా ధరాయాం త్రివిష్టపే యాః ప్రమదాః సురూపాః ।।

తాభిర్యుతోఽన్యేషు సపర్వతేషు రరామ రమ్యేషు నదీతటేషు ।। ౨౭ ।।

క్రీడాయమానస్స తు మధ్యవర్తీ తాసాం ప్రహర్షాదథ దానవేన్ద్రః ।।

తతీప్సితశిష్టాని పిబన్స్వవృత్త్యై దివ్యాని పేయాని సుమానుషాణి ।। ౨౮ ।।

అన్యాని దివ్యాని తు యద్రసాని ఫలాని మూలాని సుగంధవంతి ।।

సంప్రాప్య యానాని సువాహనాని మయేన సృష్టాని గృహోత్తమాని ।। ౨౯ ।।

పుష్పార్ఘధూపాన్నవిలేపనైశ్చ సుశోభితాన్యద్భుతదర్శనైశ్చ ॥
సంక్రీడమానస్య గతాని తస్య వర్షాయుతానీహ తథాంధకస్య ॥ 2.5.44.30 ॥
జానాతి కించిన్న శుభం పరత్ర యదాత్మనసౌఖ్యకరం భవేద్ధి ॥
సదాన్ధకో దైత్యవరస్స మూఢో మదాంధబుద్ధిః కృతదుష్టసంగః ॥ ३౧ ॥
తతః ప్రమత్తస్తు సుతాన్ప్రధానాన్కుతర్కవాదైరభిభూయ సర్వాన్ ॥
చచార దైత్యైస్సహితో మహాత్మా వినాశయన్వైదికసర్వధర్మాన్॥ ३౨ ॥
వేదాన్ద్విజాన్విత్త మదాభిభూతో న మన్యతే స్మాప్యమరాన్గురూంశ్చ ॥
రేమే తథా దైవగతో హతాయుః స్వస్వైరహోభిర్గమయన్వయశ్చ ॥ 33 ॥
తతః కదాచిద్గతవాన్ససైన్యో బహుప్రయాతా పృథివీతలేఽస్మిన్ ॥
అనేకసంఖ్యా అపి వర్షకోట్యః ప్రహర్షితో మందరపర్వతం తు ॥ ३౪ ॥
స్వర్గోపమాం తత్ర నిరీక్ష్య శోభాం బభ్రామ సైన్యైస్సహ మానమత్తః ॥
క్రీడార్థమాసాద్య చ తం గిరీన్ద్రం మతిం స వాసాయ చకార మోహాత్ ॥ ३౫ ॥
శుభం దృఢం తత్ర పురం స కృత్వా ముదాస్థితో దైత్యపతిః ప్రభావాత్ ॥
నివేశయామాస పునః క్రమేణ అత్యద్భుతం మన్దరశైలసానౌ ॥३౬॥
దుర్యోధనో వైధసహస్తిసంజ్ఞౌ తన్మంత్రిణౌ దానవసత్తమస్య ॥
తే వై కదాచిద్గిరిసుస్థలే హి నారీం సురూపాం దదృశుస్త్రయోఽపి ॥३౭॥
తే శీఘ్రగా దైత్యవరాస్తు హర్షాద్ద్రుతం మహాదైత్యపతిం సమేత్య ॥
ఊచుర్యథాదృష్టమతీవ ప్రీత్యా తథాన్ధకం వీరవరం హి సర్వే ॥३౮॥
మంత్రిణః ఊచుః ॥

గుహాంతరే ధ్యాననిమీలితాక్షో దైత్యేన్ద్ర కశ్చిన్మునిరత్ర దృష్టః ।।
రూదాన్వితశ్చన్ద్రకలార్ద్ధచూడః కటిస్థలే బద్ధగజేన్ద్రకృత్తిః ।। ౩౯ ।।
నాగేన్ద్రభోగావృతసర్వగాత్రః కపాలమాలాభరణో జటాలః ।।

స శూలహస్తశ్శరతూణధారీ మహాధనుష్మాన్వివృతాక్షసూత్రః ।। 2.5.44.౪౦ ।।

ఖడ్గీ త్రిశూలీ లకుటీ కపర్దీ చతుర్భుజో గౌరతరాకృతిర్హి ।।

భస్మానులిప్తో విలసత్సుతేజాస్తపస్వివర్యోఽద్భుతసర్వవేశః ।। ౪౧ ।।

తస్యావిదూరే పురుషశ్చ దృష్టస్స వానరో ఘోరముఖఃకరాలః ।।

సర్వాయుధో రూక్షకరశ్చ రక్షన్స్థితో జరద్గోవృషభశ్చ శుక్లః ।।౪౨।।

తస్యోపవిష్టస్య తపస్వినోపి సుచారురూపా తరుణీ మనోజ్ఞా ।।

నారీ శుభా పార్శ్వగతా హి తస్య దృష్టా చ కాచిద్భువి రత్నభూతా ।।౪౩।।

ప్రవాలముక్తామణి హేమరత్నవస్త్రావృతా మాల్యశుభోపగూఢా ।।

సా యేన దృష్టా స చ దృష్టిమాన్స్యాద్ దృష్టేన చాన్యేన కిమత్ర కార్యమ్ ।।౪౪।।

మాన్యా మహేశస్య చ దివ్యనారీ భార్యాస్య మునేః పుణ్యవతః ప్రియా సా ।।

యోగ్యా హి ద్రష్టుం భవతశ్చ సమ్యగానాయ్య దైత్యేన్ద్ర సురత్నభోక్తః ।। ౪౫ ।। ।।
సనత్కుమార ఉవాచ ।।

శ్రుత్వేతి తేషాం వచనాని తాని కామాతురో ఘూర్ణితసర్వగాత్రః ।।

విసర్జయామాస మునేస్సకాశం దుర్యోధనాదీన్సహసా స దైత్యః।।౪౬।।

ఆసాద్య తే తం మునిమప్రమేయం బృహద్వ్రతం మంత్రివరా హి తస్య ।।

సురాజనీతిప్రవణా మునీశ ప్రణమ్య తం దైత్యనిదేశమాహుః ।।౪౭।।

మంత్రిణ ఊచుః।।

హిరణ్యనేత్రస్య సుతో మహాత్మా దైత్యాధిరాజోఽన్ధకనామధేయః ।।

త్రైలోక్యనాథో భవకృన్నిదేశాదిహోపవిష్టోఽద్య విహారశాలీ ।। ४७ ।।

తన్మంత్రిణో వై వయమంగవీరాస్త్వోపకంఠం చ సమాగతాః స్మః ।।

తత్రేప్రషితాస్త్వాం యదువాచ తద్వై శృణుష్వ సందత్తమనాస్తపస్విన్ ।।४८।।

త్వం కస్య పుత్రోఽసి కిమర్థమత్ర సుఖోపవిష్టో మునివర్య ధీమన్ ।।

కస్యేయమీదృక్తరుణీ సురూపా దేయా శుభా దైత్యపతేర్మునీన్ద్ర ।। 2.5.44.५० ।।

క్వేదం శరీరం తవ భస్మదిగ్ధం కపాలమాలాభరణం విరూపమ్ ।।
తూణీరసత్కార్ముకబాణఖడ్గభుశుండిశూలాశనితోమరాణి ।। ५१ ।।

క్వ జాహ్నవీ పుణ్యతమా జటాగ్రే క్వాయం శశీ వా కుణపాస్థిఖణ్డమ్ ।।

విషానలో దీర్ఘముఖః క్వ సర్పః క్వ సంగమః పీనపయోధరాయాః ।।५२।।

జరద్గవారోహణమప్రశస్తం క్షమావతస్తస్య న దర్శనం చ ।।

సంధ్యాప్రణామః క్వచిదేష ధర్మః క్వ భోజనం లోకవిరుద్ధమేతత్ ।। ५3 ।।

ప్రయచ్ఛ నారీం సమ సాన్త్వపూర్వం స్త్రియా తపః కిం కురుషే విమూఢ ।।

అయుక్తమేతత్త్వయి నానురూపం యస్మాదహం రత్నపతిస్త్రిలోకే ।। ५४ ।।

విముంచ శస్త్రాణి మయాద్య చోక్తః కురుష్వ పశ్చాత్తవ ఏవ శుద్ధమ్ ।।

ఉల్లంఘ్య మచ్ఛాసనమప్రధృష్యం విమోక్ష్యసే సర్వమిదం శరీరమ్ ।। ५५ ।।

మత్వాంధకం దుష్టమతిం ప్రధానో మహేశ్వరో లౌకికభావశీలః ।।

ప్రోవాచ దైత్యం స్మితపూర్వమేవమాకర్ణ్య సర్వం త్వథ దూతవాక్యమ్।।५६।।

శివ ఉవాచ ।।

యద్యస్మి రుద్రస్తవ కిం మయా స్యాత్కిమర్థమేవం వదసీతి మిథ్యా ।।

శృణు ప్రభావం మమ దైత్యనాథ న్యాయ్యం న వక్తుం వచనం త్వయైవమ్ ।। ५७ ।।

నాహం క్వచిత్స్వం పితరం స్మరామి గుహాంతరే ఘోరమనన్యచీర్ణమ్ ।।

ఏతద్వ్రతం పశుపాతం చరామి న మాతరం త్వజ్ఞతమో విరూపః ।। ౫౮ ।।

అమూలమేతన్మయి తు ప్రసిద్ధం సుదుస్త్యజం సర్వమిదం మమాస్తి ।।

భార్యా మమేయం తరుణీ సురూపా సర్వంసహా సర్వగతస్య సిద్ధిః ।।౫౯।।

ఏతర్హి యద్యద్రుచితం తవాస్తి గృహాణ తద్వై ఖలు రాక్షస త్వమ్ ।।

ఏతావదుక్త్వా విరరామ శంభుస్తపస్వివేషః పురతస్తు తేషామ్ ।।2.5.44.౬౦।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

గంభీరమేతద్వచనం నిశమ్య తే దానవాస్తం ప్రణిపత్య మూర్ధ్నా ।।

జగ్ముస్తతో దైత్యవరస్య సూనుం త్రైలోక్యనాశాయ కృతప్రతిజ్ఞమ్ ।। ౬౧ ।।

బభాషిరే దైత్యపతిం ప్రమత్తం ప్రణమ్య రాజానమదీనసత్త్వాః ।।

తే తత్ర సర్వే జయశబ్దపూర్వం రుద్రేణ యత్తత్స్మితపూర్వముక్తమ్ ।।౬౨।।

మంత్రిణ ఊచుః ।।

నిశాచరశ్చంచలశౌర్యధైర్యః క్వ దానవః కృపణస్సత్త్వహీనః ।।

క్రూరః కృతఘ్నశ్చ సదైవ పాపీ క్వ దానవః సూర్యసుతాద్బిభేతి ।।౬3।।
రాజత్వముక్తోఽఖిలదైత్యనాథస్తపస్వినా తన్మునినా విహస్య ।।

మత్వా స్వబుద్ధ్యా తృణవత్త్రిలోకం మహౌజసా వీరవరేణ నూనమ్ ।। ౬౪ ।।

క్వాహం చ శస్త్రాణి చ దారుణాని మృత్యోశ్చ సంత్రాసకరం క్వ యుద్ధ ।।

క్వ వీరకో వానరవక్త్రతుల్యో నిశాచరో జరసా జర్జరాంగః ।। ౬౫ ।।

క్వాయం స్వరూపః క్వ చ మందభాగ్యో బలం త్వదీయం క్వ చ వీరుధో వా ।।

శక్తోఽపి చేత్త్వం ప్రయతస్వ యుద్ధం కర్తుం తదా హ్యేహి కురుష్వ కించిత్ ।। ౬౬ ।।
వజ్రాశనేస్తుల్యమిహాస్తి శస్త్రం భవాదృశాం నాశకరం చ ఘోరమ్ ।।

క్వ తే శరీరం మృదుపద్మతుల్యం విచార్య చైవం కురు రోచతే యత్ ।।౬౭।।

మంత్రిణ ఊచుః ।।

ఇత్యేవమాదీని వచాంసి భద్రం తపస్వినోక్తాని చ దానవేశ।।

యుక్తం న తే తేన సహాత్ర యుద్ధం త్వామాహ రాజన్స్మయమాన ఏవ।।౬౮।।

వివస్త్రశూన్యైర్బహుభిః ప్రలాపైరస్మాభిరుక్తైర్యది బుధ్యసే త్వమ్ ।।

తపోభియుక్తేన తపస్వినా వై స్మర్తాసి పశ్చాన్మునివాక్యమేతత్ ।। ౬౯ ।।

।। సనత్కుమార ఉవాచ ।। ।।

తతస్స తేషాం వచనం నిశమ్య జజ్వాల రోషేణ స మందబుద్ధిః ।।

ఆజ్యావసిక్తస్త్విన కృష్ణవర్త్మా సత్యం హితం తత్కుటిలం సుతీక్ష్ణమ్ ।। 2.5.44.౭౦ ।।
గృహీతఖడ్గో వరదానమత్తః ప్రచండవాతానుకృతిం చ కుర్వన్ ।।

గంతుం చ తత్ర స్మరబాణవిద్ధస్సముద్యతోఽభూద్విప రీతదేవః ।। ౭౧ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పఞ్చమే యుద్ధఖండే అంధకగాణపత్యలాభోపాఖ్యానే దూతసంవాదో నామ చతుశ్చత్వారింశోఽధ్యాయః ।। ౪౪ ।।

2.5.45

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

గతస్తతో మత్తగజేన్ద్రగామీ పీత్వా సురాం ఘూర్ణితలోచనశ్చ ।।

మహానుభావో బహుసైన్యయుక్తః ప్రచండవీరో వరవీరయాయీ ।। ౧।।

దదర్శ దైత్యః స్మరబాణవిద్ధో గుహాం తతో వీరకరుద్ధమార్గామ్ ।।

స్నిగ్ధం యథా వీక్ష్య పతంగసంజ్ఞః దశాప్రదీపం చ కృమిర్ధ్వ్యపేత్య ।।౨।।

తథా ప్రదర్శ్యాశు పునః పునశ్చ సంపీడ్యమానోపి స వీరకేణ ।।

బభూవ కామాగ్నిసుదగ్ధదేహోఽంధకో మహాదైత్యపతిః స మూఢః ।।3।।
పాషాణవృక్షాశనితోయవహ్నిభుజంగశస్త్రాస్త్రవిభీషికాభిః ।।

సంపీడితోఽసౌ న పునః ప్రపీడ్యః పృష్టశ్చ కస్త్వం సముపాగతోసి ।। ౪ ।।

నిశమ్య తద్గాం స్వమతం స తస్మై చకార యుద్ధం స తు వీరకేణ ।।

ముహూర్తమాశ్చర్యవదప్రమేయం సంఖ్యే జితో వీరతరేణ దైత్యః ।। ౫ ।।

తతస్తు సంగ్రామశిరో విహాయ క్షుత్క్షామకంఠస్తృషితో గతోఽభూత్ ।।

చూర్ణీకృతే ఖడ్గవరే చ ఖిన్నే పలాయమానో గతవిస్మయః సః ।। ౬ ।।

చక్రుస్తదాజిం సహ వీరకేణ ప్రహ్లాదముఖ్యా దితిజప్రధానాః ।।

లజ్జాంకుశాకృష్టధియో బభూవుస్సుదారుణాః శస్త్రశతైరనేకైః ।।౭।।

విరోచనస్తత్ర చకార యుద్ధం బలిశ్చ బాణశ్చ సహస్రబాహుః ।।

భజిః కుజంభస్త్వథ శంబరశ్చ వృత్రాదయశ్చాప్యథ వీర్యవంతః ।। ౮ ।।

తే యుధ్యమానా విజితాః సమంతాద్ద్విధాకృతా వై గణవీరకేణ ।।

శేషే హతానాం బహుదానవానాముక్తం జయత్యేవ హి సిద్ధసంఘైః ।। ౯ ।।

భేరుండజానాభినయప్రవృత్తే మేదోవసామాంససుపూయమధ్యే ।।

క్రవ్యాదసంఘాతసమాకులే తు భయంకరే శోణితకర్దమే తు ।। 2.5.45.౧౦ ।।

భగ్నైస్తు దైత్యైర్భగవాన్ పినాకీ వ్రతం మహాపాశుపతం సుఘోరమ్ ।।

ప్రియేః మయా యత్కృతపూర్వమాసీద్దాక్షాయణీం ప్రాహ సుసాంత్వయిత్వా ।। ౧౧ ।।

శివ ఉవాచ ।।

తస్మాద్బలం యన్మమ తత్ప్రణష్టం మర్త్యైరమర్త్యస్య యతః ప్రపాతః ।।

పుణ్యక్షయాహీ గ్రహ ఏవ జాతో దివానిశం దేవి తవ ప్రసంగాత్ ।। ౧౨ ।।

ఉత్పాద్య దివ్యం పరమాద్భుతం తు పునర్వ్రతం ఘోరతరం చ గత్వా ।।

తస్మాద్వ్రతం ఘోరతరం చరామి సునిర్భయః సున్దరి వై విశోకా ।। ౧3 ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఏతావదుక్త్వా వచనం మహాత్మా ఉపాద్య ఘోషం శనకైశ్చకార ।।

స తత్ర గత్వా వ్రతముగ్రదీప్తో గతో వనం పుణ్యతమం సుఘోరమ్ ।। ౧౪ ।।

చర్తుం హి శక్యం తు సురాసురైర్యత్ర తాదృశం వర్షసహస్రమాత్రమ్ ।।

సా పార్వతీ మందరపర్వతస్థా ప్రతీక్ష్యమాణాగమనం భవస్య ।। ౧౫ ।।

పతివ్రతా శీలగుణోపపన్నా ఏకాకినీ నిత్యమథో విభీతా ।।

గుహాంతరే దుఃఖపరా బభూవ సంరక్షితా సా సుతవీరకేణ ।। ౧౬ ।।

తతస్స దైత్యో వరదానమత్తస్తైర్యోధముఖ్యైస్సహితో గుహాం తామ్ ।।

విభిన్నధైర్యః పునరాజగామ శిలీముఖైర్మారసముద్భవైశ్చ ।। ౧౭ ।।

అత్యద్భుతం తత్ర చకార యుద్ధం హిత్వా తదా భోజనపాననిద్రాః ।।

రాత్రిం దివం పంచశతాని పంచ క్రుద్ధస్స సైన్యైస్సహ వీరకేణ ।। ౧౮ ।।

ఖడ్గైస్సకుంతైస్సహ భిందిపాలర్గదాభుశుండీభిరథో ప్రకాండైః ।।
శిలీముఖైరర్ధశశీభిరుగ్రైర్వితస్తిభిః కూర్మముఖైర్జ్వలద్భిః ।। ౧౯ ।।

నారాచముఖ్యై నిశితైశ్చ శూలైః పరశ్వధైస్తోమరముద్గరైశ్చ ।।

ఖడ్గైర్గుడైః పర్వతపాదపైశ్చ దివ్యైరథాస్త్రైరరపి దైత్యసంఘైః ।। 2.5.45.౨౦ ।।

న దీధితిర్భిన్నతనుః పపాత ద్వారం గుహాయా పిహితం సమస్తమ్ ।।
తైరాయుధైర్దైత్యభుజప్రయుక్తైర్గుహాముఖే మూర్ఛిత ఏవ పశ్చాత్ ।। ౨౧ ।।

ఆచ్ఛాదితం వీరకమస్త్రజాలైర్దైత్యైశ్చ సర్వైస్తు ముహూర్తమాత్రమ్ ।।

అపావృతం కర్తుమశక్యమాసీన్నిరీక్ష్య దేవీ దితిజాన్ సుఘోరాన్ ।। ౨౨ ।।

భయేన సస్మార పితామహం తు దేవీ సఖీభిస్సహితా చ విష్ణుమ్ ।।

సైన్యం చ మద్వీరవరస్య సర్వం సస్మారయామాస గుహాంతరస్థా ।।౨౩।।

బ్రహ్మా తయా సంస్మృతమాత్ర ఏవ స్త్రీరూపధారీ భగవాంశ్చ విష్ణుః ।।

ఇన్ద్రశ్చ సర్వేః సహ సైన్యకైశ్చ స్త్రీరూపమాస్థాయ సమాగతాస్తే ।। ౨౪ ।।

భూత్వా స్త్రియస్తే వివిశుస్తదానీం మునీన్ద్రసంఘాశ్చ మహానుభావాః ।।

సిద్ధాశ్చ నాగాస్త్వథ గుహ్యకాశ్చ గుహాంతరం పర్వతరాజపుత్ర్యాః ।। ౨౫ ।।

యస్మాత్తున్నరాజ్య సనసంస్థితానామంతః పురే సంగమనం విరుద్ధమ్ ।।

తతస్సహస్రాణి నితంబినీనామనంతసంఖ్యాన్యపి దర్శయంత్యః ।। ౨౬ ।।

రూపాణి దివ్యాని మహాద్భుతాని గౌర్యే గుహాయాం తు సవీరకార్యైః ।।

స్త్రియః ప్రహృష్టా గిరిరాజకన్యా గుహాంతరం పర్వతరాజపుత్ర్యా ।। ౨౭ ।।

స్త్రీభిస్సహస్రైశ్చ శతైరనేకైర్నేదుశ్చ కల్పాంతరమేఘఘోషాః ।।

భేర్యశ్చ సంగ్రామజయప్రదాస్తు ధ్మాతాస్సుశంఖాః సునితమ్బినీభిః ।। ౨౮ ।।

మూర్చాం విహాయాద్భుత చండవీర్యస్స వీరకో వై పురతః స్థితస్తు ।।

ప్రగృహ్య శస్త్రాణి మహారథానాం తైరేవ శస్త్రైర్దితిజం జఘాన ।। ౨౯ ।।

బ్రాహ్మీ తతో దండ కరా విరుద్ధా గౌరీ తదా క్రోధపరీతచేతాః ।।

నారాయణీ శంఖగదాసుచక్రధనుర్ద్ధరా పూరితబాహుదండా।। 2.5.45.30 ।।

వినిర్యయౌ లాంగలదణ్డహస్తా వ్యోమాలకా కాంచనతుల్యవర్ణా ।।

ధారాసహస్రాకులముగ్రవేగం బైడౌజసీ వజ్రకరా తదానీమ్ ।। ౩౧ ।।

సహస్రనేత్రా యుధి సుస్థిరా చ సదుర్జయా దైత్యశతైరధృష్యా ।।

వైశ్వానరీ శక్తిరసౌమ్యవక్త్రా యామ్యా చ దండోద్యతపాణిరుగ్రా ।।3౨।।
సుతీక్ష్ణఖడ్గోద్యతపాణిరూపా సమాయయౌ నైర్ఋతి ఘోరచాపా ।।

తోయాలికా వారణపాశహస్తా వినిర్గతా యుద్ధమభీప్సమానా ।। 33 ।।

ప్రచండవాతప్రభవా చ దేవీ క్షుధావపుస్త్వంకుశపాణి రేవ ।।

కల్పాన్తవహ్నిప్రతిమాం గదాం చ పాణౌ గృహీత్వా ధనదోద్భవా చ ।।3౪।।

యాక్షేశ్వరీ తీక్ష్ణముఖా విరూపా నఖాయుధా నాగభయంకరీ చ ।।

ఏతాస్తథాన్యాశ్శతశో హి దేవ్యః సునిర్గతాః సంకులయుద్ధభూమిమ్ ।।౩౫।।

దృష్ట్వా చ తత్రైన్యమనంతపారం వివర్ణవర్ణాశ్చ సువిస్మితాశ్చ ।।
సమాకులాస్సంచకితాభయాద్ద్వై దేవ్యో బభూబుర్హృదదీనసత్త్వాః।।౩౬।।

చక్రుస్సమాధాయ మనస్సమస్తాస్తా దేవవధ్వో విధిశక్తిముఖ్యాః।।

సుసంమత త్వేన గిరీశపుత్ర్యాః సేనాపతిర్వీరసుఘోరవీర్యః।।౩౭।।

చక్రుర్మహాయుద్ధమభూతపూర్వం నిధాయ బుద్ధౌ దితిజాః ప్రధానాః।।

నివర్తనం మృత్యుమథాత్మనశ్చ నారీభిరన్యే వరదానసత్త్వాః ।।౩౮।।

అత్యద్భుతం తత్ర చకార యుద్ధం గౌరీ తదానీం సహితా సఖీభిః ।।

కృత్వా రణే చాద్భుతబుద్ధిశౌణ్డం సేనాపతిం వీరకఘోరవీర్యమ్।।౩౯।।

హిరణ్యనేత్రాత్మజ ఏవ భూపశ్చక్రే మహావ్యూహమరం సుకర్మా।।

సంభావ్య విఘ్నం చ నిరీక్ష్య యామ్యాం సుదారుణం తద్గిలనామధేయమ్ ।।2.5.45.౪౦।।

ముఖం కరాలం విధిసేవయాస్య తస్మిన్ కృతే భగవానాజగామ ।।
కల్పాన్తఘోరార్కసహస్రకాంతికీర్ణఇచ్చ వై కుపితః కృత్తి వాసాః ।।౪౧।।

గతే తతో వర్షసహస్రమాత్రే తమాగతం ప్రేక్ష్య మహేశ్వరం చ ।।

చక్రుర్మహాయుద్ధమతీవమాత్రం నార్యః ప్రహృష్టాస్సహ వీరకేణ ।। ౪౨ ।।

ప్రణమ్య గౌరీ గిరిశం చ మూర్ధ్నా సందర్శయన్ భర్తురతీవ శౌర్యమమ్ ।।

గౌరీ ప్రయుద్ధం చ చకార హృష్టా హరస్తతః పర్వతరాజపుత్రీమ్।।౪౩।।

కంఠే గృహీత్వా తు గుహాం ప్రవిష్టో రమాసహస్రాణి విసర్జితాని ।।

గౌరీ చ సన్మానశతైః ప్రపూజ్య గుహాముఖే వీరకమేవ స్థాపయన్।।౪౪।।

తతో న గౌరీం గిరిశం చ దృష్ట్వాఽసురేశ్వరో నీతివిచక్షణో హి ।।

ద్రుతం స్వదూతం విధసాఖ్యమేవ స ప్రేషయామాస శివోపకంఠమ్ ।।౪౫।।
త్రైస్త్రైః ప్రహారైరపి జర్జ రాంగస్తస్మిన్ రణే దేవగణైరితైర్యః ।।
జగాద వాక్యం తు సగర్వముగ్రం ప్రవిశ్య శంభుం ప్రణిపత్య మూర్ధ్నా ।। ౪౬ ।।
దూత ఉవాచ ।।
సంప్రేషితోహం వివిశే గుహాంతు హ్యాషాఽన్ధకస్త్వాం సమువాచ వాక్యమ్ ।।
నార్యా న కార్యం తవ కించిదస్తివిముచ నారీం తరుణీం సురూపామ్ ।। ౪౭ ।।
ప్రాయోభవాస్తాపసస్తజ్జుషస్వ క్షాంతం మయా యత్కమనీయమన్తః ।।
మునిర్విరోధవ్య ఇతి ప్రచింత్య న త్వం మునిస్తాపస కిం తు శత్రుః।।౪౮।।
అతీవ?? దైత్యేషు మహావిరోధీ యుధ్యస్వ వేగేన మయా ప్రమథ్య ।।
నయామి పాతాలతలానురూపం యమక్షయం తాపస ధూర్త హి త్వామ్ ।।౪౯।।
సనత్కుమార ఉవాచ ।।
ఏతద్వచో దూతముఖాన్నిశమ్య కపాలమాలీ తమువాచ కోపాత్ ।।
జ్వలన్విషాదేన మహాంస్త్రినేత్రస్సతాం గతిర్దుష్టమదప్రహర్తా ।।2.5.45.౫౦।।
శివ ఉవాచ ।।
వ్యక్తం వచస్తే తదతీవ చోగ్రం ప్రోక్తం హి తత్త్వం త్వరితం ప్రయాహి ।।
కురుష్వ యుద్ధం హి మయా ప్రసహ్య యది ప్రశక్తోసి బలేన హి త్వమ్ ।।౫౧।।
యః స్యాదశక్తో భువి తస్య కోర్థో దారైర్ధనైర్వా సుమనోహరైశ్చ ।।
ఆయాంతు దైత్యాశ్చ బలేన మత్తా విచార్యమేవం తు కృతం మయై తత్ ।। ౫౨ ।।
శరీరయాత్రాపి కుతస్త్వశక్తేః కుర్వన్తు యద్యద్విహితం తు తేషామ్ ।।
మమాపి యద్యత్కరణీయమస్తి తత్తత్కరిష్యామి న సంశ యోత్ర ।।౫౩।।
సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఏతద్వచస్తద్వివిధసోపి తస్మాచ్ఛ్రుత్వా హరాన్నిర్గత ఏవ హృష్టః ।।
ప్రాగాత్తతో గర్జితహుంకృతాని కుర్వంస్తతోదైత్యపతేస్సకాశమ్ ।।౫౪।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పఞ్చమే యుద్ధఖణ్డే యుద్ధప్రారంభదూతసమ్వాదవర్ణనంనామ పఞ్చచత్వారింశోఽధ్యాయః ।।౪౫।।

2.5.46

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

తస్యేంగితజ్ఞశ్చ స దైత్యరాజో గదాం గృహీత్వా త్వరితస్ససైన్యః ।।
కృత్వాథ సాఽగ్రే గిలనామధేయం సుదారుణం దేవవరైరభేద్యమ్।।౧।।
గుహాముఖం ప్రాప్య మహేశ్వరస్య బిభేద శస్త్రైరశనిప్రకాశైః।।
అన్యే తతో వీరకమేవ శస్త్రైరవాకిరఞ్శైలసుతాం తథాన్యే ।। ౨ ।।
ద్వారం హి కేచిద్రుచిరం బభంజుః పుష్పాణి పత్రాణి వినాశయేయుః ।।
ఫలాని మూలాని జలం చ హృద్యముద్యానమార్గానపి ఖండయేయుః ।। 3 ।।
విలోడయేయుర్మ్రదితాశ్చ కేచిచ్ఛృంగాణి శైలస్య చ భానుమంతి ।।
తతో హరస్సస్మృతవాన్స్వసైన్యం సమాహ్వయన్కుపితః శూలపాణిః।।౪।।
భూతాని చాన్యాని సుదారుణాని దేవాన్ససైన్యాన్సహ విష్ణుముఖ్యాన్।।
ఆహూతమాత్రానుగణాస్ససైన్యా రథైర్గజైర్వాజివృషైశ్చ గోభిః ।। ౫ ।।
ఉష్ట్రైః ఖరైః పక్షివరైశ్చ సింహైస్తే సర్వదేవాః సహభూతసంఘైః ।।
వ్యాఘ్రైమృగైస్సూకరసారసైశ్చ సమీనమత్స్యైశ్శిశుమారముఖ్యైః ।। ౬ ।।
అన్యైశ్చ నానా విధజీవసంఘైర్వివిశీర్ణదంశాః స్ఫుటితైస్స్మశానైః ।।
భుజంగమైః ప్రేతశతైః పిశాచైర్దివ్యైర్విమానైః కమలాకరైశ్చ ।। ౭ ।।
నదీనదైః పర్వతవాహనైశ్చ సమాగతాః ప్రాంజలయః ప్రణమ్య ।।

కపర్దినం తస్థురదీనసత్త్వాస్సేనాపతిం వీరకమేవ కృత్వా ॥ ౮ ॥

విసర్జయామాస రణాయ దేవాన్విశ్రాంతవాహానథ తత్పినాకీ ॥

యుద్ధే స్థిరం లబ్ధజయం ప్రధానం సంప్రేషితాస్తే తు మహేశ్వరేణ ॥ ౯ ॥

చక్రుర్యుగాంతప్రతిమం చ యుద్ధం మర్యాదహీనం సగిలేన సర్వే ॥

దైత్యేంద్రసైన్యేన సదైవ ఘోరం క్రోధాన్నిగీర్ణాస్త్రిదశాస్తు సంఖ్యే ॥ 2.5.46.౧౦ ॥

తస్మిన్క్షణే యుధ్యమానాశ్చ సర్వే బ్రహ్మేంద్రవిష్ణ్వర్కశశాంకముఖ్యాః॥

ఆసన్నిగీర్ణా విధసేన తేన సైన్యే నిగీర్ణేఽస్తి తు వీరకో హి ॥౧౧॥

విహాయ సంగ్రామశిరోగుహాం తాం ప్రవిశ్య శర్వం ప్రణిపత్య మూర్ధ్నా ॥

ప్రోవాచ దుఃఖాభిహతః స్మరారిం సువీరకో వాగ్మివరోఽథ వృత్తమ్ ॥౧౨॥

నిగీర్ణైతే సైన్యం విధసదితిజేనాద్య భగవన్నిగీర్ణోఽసౌ విష్ణుస్త్రిభువనగురుర్దైత్యదలనః ॥

నిగీర్ణౌ చన్ద్రార్కౌ ద్రుహిణమఘవానౌ చ వరదౌ నిగీర్ణాస్తే సర్వే యమవరుణవాతాశ్చ ధనదః ॥ ౧3 ॥

స్థితోఽస్మ్యేకః ప్రహ్వః కిమిహ కరణీయం భవతు మే అజేయో దైత్యేంద్రః ప్రముదితమనా దైత్యసహితః ॥ ౧౪ ॥

అజేయం త్వాం ప్రాప్తః ప్రతిభయమనా మారుతగతిస్స్వయం విష్ణుర్దేవః కనకకశిపుం కశ్యపసుతమ్ ॥

నఖైస్తీక్ష్ణైర్భక్త్యా తదపిభగవఞ్ఛిష్టవశగః ప్రవృత్తస్త్రైలోక్య విధమతు మలం వ్యాత్తవదనః ॥ ౧౫ ॥

వసిష్ఠాద్యైశ్శప్తో భువనపతిభిస్సప్తమునిభిస్తథాభూతే భూయస్త్వమితి సుచిరం దైత్యసహితః ॥ ౧౬ ॥

తతస్తేనోక్తాస్తే ప్రణయవచనైరాత్మని హితైః కదాస్మాద్దైవ ఘోరాద్భవతి మమ మోక్షో మునివరాః॥

యతః క్రుద్ధైరుక్తో విధసహరణాద్యుద్ధసమయే తతో ఘోరైర్బాణైర్విదలితముఖే ముష్టిభిరలమ్ ।।౧౭।।

బదర్యాఖ్యారణ్యే నను హరిగృహేపుణ్యవసతౌ నిసంస్తభ్యాత్మానం విగతకలుషో యాస్యసి పరమ్ ।।

తతస్తేషాం వాక్యాత్ప్రతిదినమసౌ దైత్యగిలనః క్షుధార్తస్సంగ్రామాద్భ్రమతి పునరామోదముదితః ।।౧౮।।

తమస్యేదం ఘోరం జగదుదితయోస్సూర్యశశినోర్యథాశుక్రస్తుభ్యం పరమరిపురత్యంతవికరః ।

హతాన్దేవైర్దైత్యాన్పునరమృతవిద్యాస్తుతిపదైస్సవీర్యాన్సందృష్ట్వాన్వ్రణశతవియుక్తాన్ప్రకురుతే।।౧౯।। వరం ప్రాణాస్త్యాజ్యాస్తవ మమ తు సంగ్రామసమయే భవాన్సాక్షీభూతః క్షణమపి వృతః కార్యకరణే ।।2.5.46.౨౦।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇతీదం సత్పుత్రాత్ప్రమథపతిరాకర్ణ్య కుపితశ్చిరం ధ్యాత్వా చక్రే త్రిభువనపతిః ప్రాగనుపమమ్ ।। ప్రగాయత్సామాఖ్యం దినకరకరాకారవపుషా ప్రహాసాత్తన్నామ్నా తదను నిహతం తేన చ తమః।।౨౧।।

ప్రకాశేస్మింల్లోకే పునరపి మహాయుద్ధమకరోద్రణే దైత్యైస్సార్ధం వికృతవదనైర్వీరకమునిః।।

శిలాచూర్ణం భుక్త్వా ప్రవరమునినా యస్తు జనితస్స కృత్వా సంగ్రామం పురమపి పురా యశ్చ జితవాన్।।౨౨।।

మహారుద్రస్సద్యః స ఖలు దితిజేనాతిగిలితస్తతశ్చాసౌ నన్దీ నిశితశరశూలాసిసహితః ।।

ప్రధానో యోధానాం మునివరశతానామపి మహాన్నివాసో విద్యానాం శమదమమహాధైర్యసహితః।।౨౩।।

నిరీక్ష్యైవం పశ్చాద్వృషభవరమారుహ్య భగవాన్కపర్దీ యుద్ధార్థీ విధసదితిజం సమ్ముఖముఖః।। జపన్దివ్యం మన్త్రం నిగలనవిధానోద్గిలనకం స్థితస్సజ్జం కృత్వా ధనురశనికల్పానపి శరాన్।।౨౪।।

తతౌ నిష్క్రాంతోఽసౌ విధసవదనాద్వీరకమునిర్గృహీత్వా తత్సర్వే స్వబలమతులం విష్ణుసహితః।।

సముద్ధీర్ణాస్సర్వే కమలజబలారీన్డుదినపాః ప్రహృష్టం తత్సైన్యం పునరపి మహాయుద్ధమకరోత్ ।।౨౫।।

జితే తస్మిఞ్ఛుక్రస్తదను దితిజాన్యుద్ధవిహతాన్ యదా విద్యావీర్యాత్పునరపి సజీవాన్ప్రకురుతే ।।

తదా బద్ధ్వానీతః పశురివ గణైర్భూతపతయే నిగీర్ణస్తేనాసౌ త్రిపురరిపుణా దానవగురుః।।౨౬।।

వినష్టే శుక్రాఖ్యే సురరిపునివాసస్తదఖిలో జితో ధ్వస్తో భగ్నో భృశమపి సురైశ్చాపి దలితమ్।।

ప్రభూతైర్భూతౌఘైర్దితిజకుణపగ్రాసరసికైస్సరుండైర్నృత్యద్భిర్నిశితశరశక్త్యుద్ధృత కరైః ।।౨౭।। ప్రమత్తైర్వేతాలైస్సుదృఢకరతుండైరపి ఖగైర్వృకైర్నానాభేదైశ్శ్వకుణపపూర్ణాస్యకవలైః।।

వికీర్ణే సంగ్రామే కనకకశిపోర్వంశజనకశ్చిరం యుద్ధం కృత్వా హరిహరమహేన్ద్రైశ్చ విజితః ।।౨౮।।

ప్రవిష్టే పాతాలే గిరిజలధిరంధ్రాణ్యపి తథా తతస్సైన్యే క్షీణే దితిజవృషభశ్చాంధకవరః ।।

ప్రకోపే దేవానాం కదనదవరో విశ్వదలనో గదాఘాతైర్ఘోరైర్విదలితమదశ్చాపి హరిణా ।। ౨౯ ।। న వై యస్సంగ్రామం త్యజతి వరలబ్ధః కిలః యత స్తదా తాడైర్ఘోరైస్త్రిదశపతినా పీడితతనుః ।।

తతశ్శస్త్రాస్త్రౌఘైస్తరుగిరిజలైశ్చాశు విబుధాఞ్జిగాయోచ్చైర్గర్జన్ప్రమథపతిమాహూయ శనకైః ।।2.5.46.30।।

స్థితో యుద్ధం కుర్వన్రణపతితశస్త్రైర్బహువిధైః పరిక్షీణైస్సర్వైస్తదను గిరిజా రుద్రమతుదత్ ।। తథా వృక్షైస్సర్వైరశనినివహైః శస్త్రప టలైర్వివిరూపైర్మాయాభిః కపటరచనాశమ్బరశతైః ।। ౩౧ ।। విజేతుం శైలేశం కుహకమపరం తత్ర

కృతవాన్మహాసత్త్వో వీరస్త్రిపురరిపుతుల్యశ్చ మతిమాన్ ।। న వధ్యో దేవానాం వరశతమనోన్మాదవివశః ప్రభూతైశ్శస్త్రాస్త్రైస్సపది దితిజో జర్జరతనుః ।।౩౨।।

తదీయాద్విష్యన్దాత్క్షితి తలగతైరన్ధకగణైరతివ్యాప్తఘోరం వికృతవదనం స్వాత్మసదృశమ్।।

దధత్కల్పాంతాగ్నిప్రతిమవపుషా భూతపతినా త్రిశూలే నోద్భిన్నస్త్రిపురరిపుణా దారుణతరమ్ ।। ౩౩ ।।

యదా సైన్యాసైన్యం పశుపతిహతాదన్యదభవద్వ్రణోత్థైరత్యుష్ణైః పిశితనిసృతైర్భిన్దుభిరలమ్ ।। తదా విష్ణుర్యోగాత్ప్రమథపతిమాహూయ మతిమాన్ చకారోగ్రం రూపం వికృతవదనం స్త్రైణమజితమ్।।౩౪।।

కరాలం సంశుష్కం బహుభుజలతాక్రాంతకుపితో వినిష్క్రాంతః కర్ణాద్రణశిరసి శంభోశ్చ భగవాన్ ।।౩౫।।

రణస్థా సా దేవీ చరణయుగలాలంకృతమహీ స్తుతా దేవైస్సర్వైస్మదను భగవాన్ ప్రేరితమతిః ।। క్షుధార్తా తత్సైన్యం దితిజనిసృతం తచ్చ రుధిరం పపౌ సాత్యుష్ణం తద్రణశిరసి సృక్కర్దమమలమ్ ।। ౩౬ ।।

తత స్త్వేకో దైత్యస్తదపి యుయుధే శుష్కరుధిరస్తలాఘాతైర్ఘోరైశనిసదృశైర్గానుచరణైః ।। నఖైర్వజ్రాకారైర్ముఖభుజశిరోభిశ్చ గిరిశం స్మరన్ క్షాత్రం ధర్మం స్వకుల విహితం శాశ్వతమజమ్ ।।౩౭।।

రణే శాంతః పశ్చాత్ప్రమథపతినా భిన్నహృదయస్త్రిశూలే సప్రోతో నభసి విధృతస్స్థాణుసదృశః ।।

అధఃకాయశ్శుష్కస్సపనకిరణైర్జీర్ణతనుమాఞ్జలాసారేర్మేఘైః పవనసహితైః క్లేదితవపుః।।౩౮।।

విశీర్ణస్తిగ్మాంశోస్తుహినశకలాకారశకలస్తథాభూతః ప్రాణాంస్తదపి న జహౌ దైత్య వృషభః ।।

తదా తుష్టశ్శంభుః పరమకరుణావారిధిరసౌ దదౌ తస్మై ప్రీత్యా గణపతిపదం తేన వినుతః ।।౩౯।

తతో యుద్ధస్యాంతే భువనపతయసార్ధ రమణైస్తవైర్నానాభేదైః
ప్రమథపతిమభ్యర్చ్య విధివత్ ।। హరిబ్రహ్మాద్యాస్తే పరమనుతిభిస్సు్ష్టువురలం
నతస్కంధాః ప్రీతా జయజయ గిరం ప్రోచ్య సుఖితాః।। 2.5.46.౪౦ ।।

హరస్తైస్తైస్సార్ద్ధం గిరివరగుహాయాం ప్రముదితో విసృజ్యైకానంశాన్ వివిధబలినా
పూజ్యసునగాన్ ।।

చకారాజ్ఞాం క్రీడాం గిరివర సుతాం ప్రాప్య ముదితాం తథా పుత్రం
ఘోరాద్వ్యధసవదనాన్ముక్తమనఘమ్ ।।౪౧।।

ఇతి శ్రీశివమహా పురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమే యుద్ధఖణ్డే
అంధకవధోపాఖ్యానే అన్ధకయుద్ధవర్ణనం నామ షట్చత్వారింశోఽధ్యాయః ।। ౪౬ ।।

2.5.47

వ్యాస ఉవాచ ।।

తస్మిన్మహతి సంగ్రామే దారుణే లోమహర్షణే ।।

శుక్రో దైత్యపతిర్విద్వాన్భక్షితస్త్రిపురారిణా ।। ౧ ।।

ఇతి శ్రుతం సమాసాన్మే తత్పునర్బ్రూహి విస్తరాత।।

కిం చకార మహాయోగీ జఠరస్థః పినాకినః ।।౨।।

న దదాహ కథం శభోశ్శుక్రం తం జఠరానలః ।।

కల్పాన్తదహనః కాలో దీప్తతేజాశ్చ భార్గవః ।।3।।

వినిష్క్రాంతః కథం ధీమాచ్ఛంభోర్జఠరపంజరాత్ ।।

కథమారాధయామాస కియత్కాలం స భార్గవః ।।౪।।

అథ చ లబ్ధవాన్విద్యాం తాం మృత్యుశమనీం పరామ్।।

కా సా విద్యా పరా తాత యథా మృత్యుర్హి వార్యతే ।।౫।।

లేభేన్ధకో గాణపత్యం కథం శూలా ద్వినిర్గతః ।।

దేవదేవస్య వై శంభోర్మునేర్లీలావిహారిణః ।।౬ ।।

ఏతత్సర్వమశేషేణ మహాధీమన్ కృపాం కురు ।।

శివలీలామృతం తాత శృణ్వత కథయస్వ మే ।।౭।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇతి తస్య వచః శ్రుత్వా వ్యాసస్యామితతేజసః ।।

సనత్కుమారః ప్రోవాచ స్మృత్వా శివపదాంబుజమ్ ।।౮।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

శృణు వ్యాస మహాబుద్ధే శివలీలామృతం పరమ్ ।।

ధన్యస్త్వం శైవముఖ్యోఽసి మమానన్దకరః స్వతః ।। ౯ ।।

ప్రవర్తమానే సమరే శంకరాంధకయోస్తయోః ।।

అనిర్భేద్యపవివ్యూహగిరివ్యూహాధినాథయోః।।2.5.47.౧౦।।

పురా జయో బభూవాపి దైత్యానాం బలశాలినామ్।।

శివప్రభా వాదభవత్ప్రమథానాం మునే జయః ।।౧౧।।

తచ్ఛ్రుత్వాఽసీద్విషణ్ణో హి మహాదైత్యోఽంధకాసురః।।

కథం స్యాన్మే జయ ఇతి విచారణపరోఽభవత్।।౧౨।।

అపసృత్య తతో యుద్ధాదంధకః పరబుద్ధిమాన్ ।।

ద్రుతమభ్యగమద్వీర ఏకలశ్శుక్రసన్నిధిమ్ ।।౧౩।।

ప్రణమ్య స్వగురుం కావ్యమవరుహ్య రథాచ్చ సః ।।

బభాషేదం విచార్యాథ సాంజలిర్నీతివిత్తమః ।।౧౪।।

అంధక ఉవాచ ।।

భగవంస్త్వాముపాశ్రిత్య గురోర్భావం వహామహే ।।

పరాజితా భవామో నో సర్వదా జయశాలినః ।। ౧౫ ।।

త్వత్ప్రభావాత్సదా దేవాన్సమస్తాన్సానుగాన్వయమ్ ।।

మన్యామహే హరోపేంద్రముఖానపి హి కత్తృణాన్ ।।౧౬।।

అస్మత్తో బిభ్యతి సురాస్తదా భవదనుగ్రహాత్ ।।

గజా ఇవ హరిభ్యశ్చ తార్క్ష్యేభ్య ఇవ పన్నగాః ।। ౧౭ ।।

అనిర్భేద్యం పవివ్యూహం వివిశుర్దైత్య దానవాః ।।

ప్రమథానీకమఖిలం విధూయ త్వదనుగ్రహాత్ ।। ౧౮ ।।

వయం త్వచ్ఛరణా భూత్వా సదా గా ఇవ నిశ్చలాః ।।

స్థిత్వా చరామో నిశ్శంకమాజావపి హి భార్గవ ।। ౧౯ ।।

రక్షరక్షాభితో విప్ర ప్రవ్రజ్య శరణాగతాన్ ।।

అసురాఇ్ఛత్రుభిర్వీరైరర్దితాంశ్చ మృతానపి ।। 2.5.47.౨౦ ।।

ప్రథమైర్భీమవిక్రాంతైః క్రాంతాన్మృత్యుప్రమాథిభిః ।।

సూదితాన్పతితాన్పశ్య హుండాదీన్మద్గణాన్వరాన్ ।।౨౧ ।।

యః పీత్వా కణధూమం వై సహస్రం శరదాం పురా ।।

త్వయా ప్రాప్తా వరా విద్యా తస్యాః కాలోఽయమాగతః ।। ౨౨ ।।

అద్య విద్యాఫలం తత్తే సర్వే పశ్యంతు భార్గవ ।।

ప్రమథా అసురాన్సర్వాన్ కృపయా జీవయిష్యతః ।। ౨3 ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇత్థమన్ధకవాక్యం స శ్రుత్వా ధీరో హి భార్గవః ।।

తదా విచారయామాస దూయమానేన చేతసా ।। ౨౪ ।।

కిం కర్తవ్యం మయాద్యాపి క్షేమం మే స్యాత్కథం త్వితి ।।

సన్నిపాతవిధిర్జీవః సర్వథానుచితో మమ ।। ౨౫ ।।

విధేయం శంకరాత్ప్రాప్తా తద్గుణాన్ ప్రతి యోజయే ।।

తద్రణే మర్దితాన్వీరః ప్రమథైశ్శంకరానుగైః ।। ౨౬ ।।

శరణాగతధర్మోథ ప్రవరస్సర్వతో హృదా।।

విచార్య శుక్రేణ ధియా తద్వాణీ స్వీకృతా తదా ।। ౨౭ ।।

కించిత్స్మితం తదా కృత్వా సోఽబ్రవీద్దానవాధిపమ్ ।।

భార్గవశ్శివపాదాబ్జం సప్రా?? స్వస్థేన చేతసా ।। ౨౮ ।।

శుక్ర ఉవాచ ।।

యత్త్వయా భాషితం తాత తత్సర్వం తథ్యమేవ హి ।।

ఏతద్విద్యోపార్జనం హి దానవార్థం కృతం?? మయా ।। ౨౯ ।।

దుస్సహం కణధూమం వై పీత్వా వర్షసహస్రకమ్ ।।

విద్యేయమీశ్వరాత్ప్రాప్తా బంధూనాం సుఖదా సదా ।। 2.5.47.30 ।।

ప్రమథైర్మథితాన్దైత్యాన్రణేహం విద్యయానయా ।।

ఉత్థాపయిష్యే మ్లానాని శస్యాని జలభుగ్యథా।। ౩౧ ।।

నిర్వ్రణాన్నీరుజః స్వస్థాన్సుప్త్వేవ పున రుత్థితాన్ ।।

ముహూర్తేస్మింశ్చ ద్రష్టాసి దైత్యాంస్తానుత్థితాన్నిజాన్ ।। ౩౨ ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా సోధకం శుక్రో విద్యామావర్తయత్క విః ।।

ఏకైకం దైత్యముద్ధిశ్య స్మృత్వా విద్యేశమాదరాత్ ।। ౩౩ ।।

విద్యావర్తనమాత్రేణ తే సర్వే దైత్యదానవాః ।।

ఉత్తస్థుర్యుగపద్వీరాస్సుప్తా ఇవ ధృతాయుధాః ।। ౩౪ ।।

సదాభ్యస్తా యథా వేదాస్సమరే వా యథామ్బుదా ।।

శ్రదయార్థాస్తథా దత్తా బ్రాహ్మణేభ్యో యథాపది।। ౩౫ ।।

ఉజ్జీవితాంస్తు తాన్దృష్ట్వా హుండాదీంశ్చ మహాసురాన్ ।।

వినేదురసురాః సర్వే జలపూర్ణా ఇవాంబుదాః ।। ౩౬ ।।

రణోద్యతాః పునశ్చాసన్గర్జంతో వికటాస్రవాన్ ।।

ప్రమథైస్సహ నిర్భీతా మహాబలపరాక్రమాః ।। ౩౭ ।।

శుక్రేణోజ్జీవితాన్దృష్ట్వా ప్రమథా దైత్యదానవాన్ ।।

విసిష్మిరే తతస్సర్వే నంద్యాద్యా యుద్ధదుర్మదాః ।। ౩౮ ।।

విజ్ఞాప్యమేవం కర్మైతద్దేవేశే శంకరేఽఖిలమ్ ।।

విచార్య బుద్ధిమంతశ్చ హ్యేవం తేఽన్యోన్యమబ్రువన్ ।।౩౯।।

ఆశ్చర్యరూపే ప్రమథేశ్వరాణాం తస్మింస్తథా వర్తతి యుద్ధయజ్ఞే ।।

అమర్షితో భార్గవకర్మ దృష్ట్వా శిలాదపుత్రోఽభ్యగమన్మహేశమ్।।2.5.47.౪౦।।

జయేతి చోక్త్వా జయయోనిముగ్రమువాచ నందీ కనకావదాతమ్ ।।

గణేశ్వరాణాం రణకర్మ దేవ దేవైశ్చ సేన్ద్రైరపి దుష్కరం సత్ ।।౪౧।।

తద్భార్గవేణాద్య కృతం వృథా నస్సంజీవతాంస్తాన్హి మృతాన్విపక్షాన్।।

ఆవర్త్య విద్యాం మృతజీవదాత్రీమేకేకముద్దిశ్య సహేలమీశ ।।౪౨।।
తుహుండహుండాదికకుంభజంభవిపా కపాకాదిమహాసురేన్ద్రాః ।।

యమాలయాదద్య పునర్నివృత్తా విద్రావయంతః ప్రమథాంశ్చరంతి ।।౪౩।।

యది హ్యసౌ దైత్యవరాన్నిరస్తాన్సంజీవయేదత్ర పునః పునస్తాన్।।

జయః కుతో నో భవితా మహేశ గణేశ్వరాణాం కుత ఏవ శాంతిః ।।౪౪।।

।। సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇత్యేవముక్తః ప్రమథేశ్వరేణ స నందినా వై ప్రమథేశ్వరేశః ।।

ఉవాచ దేవః ప్రహసంస్తదానీం తం నందినం సర్వగణేశరాజమ్ ।। ౪౫ ।।

శివ ఉవాచ ।।

నన్దిన్ప్రయాహి త్వరితోఽతి మాత్రం ద్విజేన్ద్రవర్యం దితినన్దనానామ్ ।।

మధ్యాత్సముద్ధృత్య తథా నయాశు శ్యేనో యథా లావకమండజాతమ్ ।। ౪౬ ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

స ఏవముక్తో వృషభధ్వజేన ననాద నందీ వృషసింహనాదః ।।

జగామ తూర్ణం చ విగాహ్య సేనాం యత్రాభవద్భార్గవవంశదీపః ।। ౪౭ ।।

తం రక్ష్యమాణం దితిజైస్సమస్తైః పాశాసివృక్షోపలశైలహస్తైః ।।

విక్షోభ్య దైత్యాన్బలవాఞ్జహార కావ్యం స నన్దీ శరభో యథేభమ్ ।।౪౮।।

స్రస్తాంబరం విచ్యుతభూషణం చ విముక్తకేశం బలినా గృహీతమ్ ।।

విమోచయిష్యంత ఇవానుజగ్ముః సురారయస్సింహరవాంస్త్యజంతః ।। ౪౯ ।।

దంభోలి శూలాసిపరశ్వధానాముద్దండచక్రోపలకంపనానామ్ ।।

నందీశ్వరస్యోపరి దానవేన్ద్రా వర్షం వవర్షుర్జలదా ఇవోగ్రమ్ ।। 2.5.47.౫౦ ।।

తం భార్గవం ప్రాప్య గణాధిరాజో ముఖాగ్నినా శస్త్రశతాని దగ్ధ్వా ।।
ఆయాత్ప్రవృద్ధేఽసురదేవయుద్ధే భవస్య పార్శ్వే వ్యథితారిపక్షః ।। ౫౧ ।।

అయం స శుక్రో భగవన్నితీదం నివేదయామాస భవాయ శీఘ్రమ్ ।।

జగ్రాహ శుక్రం స చ దేవదేవో యథోపహారం శుచినా ప్రదత్తమ్ ।। ౫౨ ।।

న కించిదుక్త్వా స హి భూతగోప్తా చిక్షేప వక్త్రే ఫలవత్కవీన్ద్రమ్ ।।
హాహారవస్తైరసురైస్సమస్తైరుచ్చైర్విముక్తో హహహేతి భూరి ।। ౫౩ ।।

ఇతి శ్రీశివ మహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పఞ్చమే యుద్ధఖండే అంధకయుద్ధే శుక్రనిగీర్ణనవర్ణనం నామ సప్తచత్వారింశోఽధ్యాయః ।। ౪౭ ।।

2.5.48

వ్యాస ఉవాచ ॥

శుక్రే నిగీర్ణే రుద్రేణ కిమకార్షుశ్చ దానవాః ॥

అంధకేశా మహావీరా వద తత్త్వం మహామునే ॥ ౧ ॥

సనత్కుమార ఉవాచ ॥

కావ్యే నిగీర్ణే గిరిజేశ్వరేణ దైత్యా జయాశారహితా బభూవుః ॥

హస్తైర్విముక్తా ఇవ వారణేన్ద్రాః శృంగైర్విహీనా ఇవ గోవృషాశ్చ ॥౨॥

శిరో విహీనా ఇవ దేవసంఘా ద్విజా యథా చాధ్యయనేన హీనాః ॥

నిరుద్యమాస్సత్త్వగణా యథా వై యథోద్యమా భాగ్యవివర్జితాశ్చ ॥ ౩ ॥

పత్యా విహీనాశ్చ యథైవ యోషా యథా విపక్షాః ఖలు మార్గణౌఘాః ॥

ఆయూంషి హీనాని యథైవ పుణ్యైర్వ్రతైర్విహీనాని యథా శ్రుతాని ॥౪॥

వినా యథా వైభవశక్తిమేకాం భవంతి హీనాస్స్వఫలైః క్రియౌఘాః ॥

యథా విశూరాః ఖలు క్షత్రియాశ్చ సత్యం వినా ధర్మగణో యథైవ ॥ ౯ ॥

నన్దినా చా హృతే శుక్రే గిలితే చ విషాదినా ॥

విషాదమగమన్దైత్యా యతమానరణోత్సవాః ॥ ౬ ॥

తాన్ వీక్ష్య విగతోత్సాహానంధకః ప్రత్యభాషత ॥

దైత్యాంస్తుహుండాహుండదీన్మహాధీరపరాక్రమః ॥ ౭ ॥

అంధక ఉవాచ ॥

కవిం విక్రమ్య నయతా నన్దినా వంచితా వయమ్ ॥

తనూర్వినా కృతాః ప్రాణాస్సర్వేషామద్య నో నను ॥ ౮ ॥

ధైర్యం వీర్యం గతిః కీర్తిస్సత్త్వం తేజః పరాక్రమః ॥

యుగపన్నో హృతం సర్వమేకస్మిన్ భార్గవే హృతే ॥ ౯ ॥

ధిగస్మాన్ కులపూజ్యో యైరేకోపి కులసత్తమః।।
గురుస్సర్వసమర్థశ్చ త్రాతా త్రాతో న చాపది।।2.5.48.౧౦।।
తద్యూయమవిలంబ్యేహ యుధ్యధ్వమరిభిస్సహ।।
వీరైస్తైః ప్రమథైర్వీరాః స్మృత్వా గురుపదాంబుజమ్ ।।౧౧।।
గురోః కావ్యస్య సుఖదౌ స్మృత్వా చరణపంకజౌ ।।
సూదయిష్యామ్యహం సర్వాన్ ప్రమథాన్ సహ నన్దినా ।।౧౨।।
అద్యైతాన్ వివశాన్ హత్వా సహదేవైస్సవాసవైః ।।
భార్గవం మోచయిష్యామి జీవం యోగీవ కర్మతః ।। ౧౩ ।।
స చాపి యోగీ యోగేన యది నామ స్వయం ప్రభుః ।।
శరీరాత్తస్య నిర్గచ్ఛేదస్మాకం శేషపాలితా ।।౧౪।।
సనత్కుమార ఉవాచ ।।
ఇత్యన్ధకవచః శ్రుత్వా దానవా మేఘనిస్స్వనాః ।।
ప్రమథాన్ నిర్దయాః ప్రాహుర్మర్తవ్యే కృతనిశ్చయాః ।। ౧౫।।
సత్యాయుషి న నో జాతు శక్తాస్స్యుః ప్రమథా బలాత్ ।।
అసత్యాయుపి కిం గత్వా త్యక్త్వా స్వామినమాహవే ।।౧౬।।
యే స్వామినం విహాయాతో బహుమానధనా జనాః ।।
యాంతి తే యాంతి నియతమంధతామిస్రమాలయమ్ ।। ౧౭ ।।
అయశస్తమసా ఖ్యాతిం మలినీకృత్య భూరిశః ।।
ఇహాముత్రాపి సుఖినో న స్యుర్భగ్నా రణాజిరే ।। ౧౮ ।।
కిం దానైః కిం తపోభిశ్చ కిం తీర్థపరిమజ్జనైః ।।
ధారాతీర్థే యది స్నానం పునర్భవమలాపహే ।।౧౯।।

సంప్రథార్యేతి తద్వాక్యం దైత్యాస్తే దనుజాస్తథా ।।

మమంథుః ప్రమథానాజౌ రణభేరీం నినాద్య చ ।। 2.5.48.౨౦ ।।

తత్ర బాణాసివజ్రౌఘైః కఠినైశ్చ శిలామయైః ।।

భుశుణ్డీభిందిపాలైశ్చ శక్తి భల్లపరశ్వధైః ।।౨౧।।

ఖట్వాంగైః పట్టిశైశ్శూలైర్లకుటైర్ముసలైరలమ్ ।।

పరస్పరమభిఘ్నంతః ప్రచక్రుః కదనం మహత్।।౨౨।।

కార్ముకాణాం వికృష్టానాం పతతాం చ పతత్త్రిణామ్ ।।

భిందిపాలభుశుండీనాం క్ష్వేడితానాం రవోఽభవత్ ।।౨౩।।

రణతూర్యనినాదైశ్చ గజానాం బహుబృంహితైః ।।

హేషారవైర్హయానాం చ మహాన్కోలాహలోఽభవత్ ।।౨౪।।

అస్తిస్వనైరవాపూరి ద్యావాభూమ్యోర్యదంతరమ్ ।।

అభీరూణాం చ భీరూణాం మహారోమోద్గమోఽభవత్ ।।౨౫।।

గజవాజిమహారావస్ఫుటశబ్దగ్రహాణి చ ।।

భగ్నధ్వజపతాకాని క్షీణప్రహరణాని చ ।।౨౬।।

రుధిరోద్గారచిత్రాణి వ్యశ్వహస్తిరథాని చ ।।

పిపాసితాని సైన్యాని ముమూర్చ్ఛురుభయత్ర వై ।।౨౭।।

అథ తే ప్రమథా వీరా నందిప్రభృతయస్తదా ।।

బలేన జఘ్నురసురాన్సర్వాన్ప్రాప్తపుర్జయం మునే ।।౨౮।।

దృష్ట్వా సైన్యం చ ప్రమథైర్భజ్యమానమితస్తతః ।।

దుద్రావ రథమాస్థాయ స్వయమేవాంధకో గణాన్ ।। ౨౯ ।।

శరావారప్రయుక్తైస్తైర్వజ్రపాతైర్నగా ఇవ ।।

ప్రమథా నేశిరే చాస్త్రైర్నిస్తోయా ఇవ తోయదాః ।।2.5.48.30।।

యాంతమాయాంతమాలోక్య దూరస్థం నికటస్థితమ్ ।।

ప్రత్యేకం రోమసంఖ్యాభిర్వ్యాధేషుభిరన్ధకః ।।3౧।।

దృష్ట్వా సైన్యం భజ్యమానమంధకేన బలీయసా ।।

స్కందో వినాయకో నందీ సోమనంద్యాదయః పరే ।।3౨।।

ప్రమథా ప్రబలా వీరాశ్శంకరస్య గణా నిజాః ।।

చుక్రుధుస్సమరం చక్రుర్విచిత్రం చ మహాబలాః ।। 33 ।।

వినాయకేన స్కందేన నందినా సోమనందినా ।।

వీరేణ నైగమేయేన వైశాఖేన బలీయసా।।3౪।।

ఇత్యాద్యైస్తు గణైరుగ్రైరంధకోప్యధకీకృతః।।

త్రిశూలశక్తిబాణౌఘధారాసంపాతపాతిభిః ।। 3౫ ।।

తతః కోలాహలో జాతః ప్రమథాసురసైన్యయోః।।

తేన శబ్దేన మహతా శుక్రశ్శంభూదరే స్థితః।।3౬।।

ఛిద్రాన్వేషీ భ్రమన్సోథ వినికేతో యథానిలః।।

సప్తలోకాన్సపాతాలాన్రుద్రదేహే వ్యలోకయత్ ।। 3౭ ।।

బ్రహ్మనారాయణేన్ద్రాణాం సాదిత్యాప్సరసాం తథా ।।

భువనాని విచిత్రాణి యుద్ధం చ ప్రమథాసురమ్ ।।3౮।।

స వర్షాణాం శతం కుక్షౌ భవస్య పరితో భ్రమన్ ।।

న తస్య దదృశే రన్ధ్రం శుచే రంధ్రం ఖలో యథా ।। 3౯ ।।

శాంభవేనాథ యోగేన శుక్రరూపేణ భార్గవః ।।

ఇమం మంత్రవరం జప్త్వా శంభోర్జఠరపంజరాత్ ।। 2.5.48.౪౦ ।।

నిష్క్రాంతం లింగమార్గేణ ప్రణనామ తతశ్శివమ్ ॥

గౌర్యా గృహీతః పుత్రార్థం తదవిఘ్నేశ్వరీకృతః ॥ ౪౧ ॥

అథ కావ్యం వినిష్క్రాంతం శుక్రమార్గేణ భార్గవమ్ ॥

దృష్ట్వోవాచ మహేశానో విహస్య కరుణానిధిః ॥ ౪౨ ॥

మహేశ్వర ఉవాచ ॥

శుక్రవన్నిస్సృతో యస్మాల్లింగాన్మే భృగునన్దన ॥

కర్మణా తేన శుక్లత్వం మమ పుత్రోసి గమ్యతామ్ ॥ ౪౩ ॥

సనత్కుమార ఉవాచ ॥

ఇత్యేవముక్తో దేవేన శుక్రోర్కసదృశద్యుతిః ॥

ప్రణనామ శివం భూయస్తుష్టావ విహితాంజలిః ॥ ౪౪ ॥

శుక్ర ఉవాచ ॥

అనంతపాదస్త్వమనంతమూర్తిరనంతమూర్ద్ధాంతకరశ్శివశ్చ ॥

అనంతబాహుః కథమీదృశం త్వాం స్తోష్యే హ నుత్యం ప్రణిపత్య మూర్ద్నా ॥ ౪౫ ॥
త్వమష్టమూర్తిస్త్వమనంతమూర్తిస్త్వమిష్టదస్సర్వసురాసురాణామ్ ॥

అనిష్టదృష్టశ్చ విమర్దకశ్చ స్తోష్యే హ నుత్యం కథమీదృశం త్వామ్ ॥ ౪౬ ॥

సనత్కుమార ఉవాచ ॥

ఇతి స్తుత్వా శివం శుక్రః పునర్నత్వా శివాజ్ఞయా ॥

వివేశ దానవానీకం మేఘమాలాం యథా శశీ ॥ ౪౭ ॥

నిగీర్ణనమితి ప్రోక్తం శంకరేణ కవే రణే ॥

శృణు మంత్రం చ తం జప్తో యశ్శంభోః కవినోదరే ॥ ౪౮ ॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్ర సంహితాయాం పఞ్చమే యుద్ధఖండే శుక్రనిగీర్ణనం నామాష్టచత్వారింశోఽధ్యాయః ।।౪౮।।

2.5.49

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఓం నమస్తే దేవేశాయ సురాసురనమ స్కృతాయ భూతభవ్యమహాదేవాయ హరితపిగలలోచనాయ బలాయ బుద్ధిరూపిణే వైయాఘ్రవసనచ్ఛదాయారణేయాయ త్రైలోక్యప్రభవే ఈశ్వరాయ హరాయ హరితనేత్రాయ యుగాన్తకరణాయానలాయగణేశాయలోకపాలాయ మహాభుజాయమహాహస్తాయ శూలినే మహాదంష్ట్రిణే కాలాయ మహేశ్వరాయఅవ్యయాయ కాలరూపిణే నీలగ్రీవాయ మహోదరాయ గణాధ్యక్షాయ సర్వాత్మనే సర్వభావనాయ సర్వగాయ మృత్యుహంత్రే పారియాత్రసువ్రతాయ బ్రహ్మచారిణే వేదాన్త గాయ తపోంతగాయ పశుపతయే వ్యంగాయ శూలపాణయే వృషకేతవే హరయే జటినే శిఖండినే లకుటినే మహాయశసే భూతేశ్వరాయ గుహావాసినే వీణా పణవతాలంబతే అమరాయ దర్శనీయాయ బాలసూర్యనిభాయ శ్మశానవాసినే భగవతే ఉమాపతయే అరిన్దమాయ భగస్యాక్షిపాతినే పూష్ణోర్దశననాశనాయ కూరకర్తకాయ పాశహస్తాయ ప్రలయకాలాయ ఉల్కాముఖాయాగ్నికేతవే మునయే దీప్తాయ విశాంపతయే ఉన్నయతే జనకాయ చతుర్థకాయ లోక సత్తమాయ వామదేవాయ వాగ్దాక్షిణ్యాయ వామతో భిక్షవే భిక్షురూపిణే జటినే స్వయంజటిలాయ శక్రహస్తప్రతిస్తంభకాయ వసూనాం స్తంభాయ క్రతవే క్రతుకరాయ కాలాయ మేధావినే మధుకరాయ చలాయ వానస్పత్యాయ వాజసనేతి సమాశ్రమపూజితాయ జగద్ధాత్రే జగత్కర్త్రే పురుషాయ శాశ్వతాయ ధ్రువాయ ధర్మాధ్యక్షాయ త్రివర్త్మనే భూతభావనాయ త్రినేత్రాయ బహురూపాయ సూర్యాయుతసమప్రభాయ దేవాయ సర్వతూర్యనినాదినే సర్వబాధావిమోచనాయ బంధనాయ సర్వధారిణే ధర్మోత్తమాయ పుష్పదంతాయాపి భాగాయ ముఖాయ సర్వహరాయ హిరణ్యశ్రవసే ద్వారిణే భీమాయ భీమపరాక్రమాయ ఓంనమో నమః ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇమం మన్త్రవరం జప్త్వా శుక్రో జఠరపంజరాత్ ।।

నిష్క్రాన్తో లింగమార్గేణ శంభోశ్శుక్రమివోత్కటమ్ ।।౧।।

గౌర్యా గృహీతః పుత్రార్థం విశ్వేశేన తతః కృతః ।।

అజరశ్చామరః శ్రీమాన్ద్వితీయ ఇవ శంకరః ।। ౨ ।।

త్రిభిర్వర్షసహస్రైస్తు?? సమతీత్రైర్మహీతలే ॥
మహేశ్వరాత్పునర్జాతః శుక్రో వేదనిధిర్మునిః ॥ ౩ ॥
దదర్శ శూలే సంశుష్కం ధ్యాయంతం పరమేశ్వరమ్ ॥
అంధకం ధైర్యసద్వన్య??దానవేశం తపస్వినమ్ ॥ ౪ ॥
మహాదేవం విరూపాక్షం చన్ద్రార్ద్ధకృతశేఖరమ్ ॥
అమృతం శాశ్వతం స్థాణుం నీలకంఠం పినాకినమ్ ॥ ౫ ॥
వృషభాక్షం మహాజ్ఞేయం పురుషం సర్వకామదమ్ ॥
కామారిం కామదహనం కామరూపం కపర్దినమ్ ॥ ౬ ॥
విరూపం గిరిశం భీమం స్రగ్విణం రక్తవాససమ్ ॥
యోగినం కాలదహనం త్రిపురఘ్నం కపాలినమ్ ॥ ౭ ॥
గూఢవ్రతం గుప్తమంత్రం గంభీరం భావగోచరమ్ ॥
అణిమాదిగుణాధారత్రిలోక్యైశ్వర్యదాయకమ్॥౮॥
వీరం వీరహణం ఘోరం విరూపం మాంసలం పటుమ్ ॥
మహామాంసాదమున్మత్తం భైరవం వై మహేశ్వరమ్ ॥ ౯ ॥
త్రైలోక్యద్రావణం లుబ్ధం లుబ్ధకం యజ్ఞసూదనమ్ ॥
కృత్తికానాం సుతైర్యుక్తమున్మత్తకృత్తివాససమ్ ॥ 2.5.49.౧౦ ॥
గజకృత్తిపరీధానం క్షుబ్ధం భుజగభూషణమ్ ॥
దద్యాలంబం చ వేతాలం ఘోరం శాకినిపూజితమ్ ॥ ౧౧ ॥
అఘోరం ఘోరదైత్యఘ్నం ఘోరఘోషం వనస్పతిమ్ ॥
భస్మాంగం జటిలం శుద్ధం భేరుండశతసేవితమ్ ॥ ౧౨ ॥
భూతేశ్వరం భూతనాథం పఞ్చభూతాశ్రితం ఖగమ్ ॥

క్రోధితం నిష్ఠురం చణ్డం చణ్డీశం చణ్డికాప్రియమ్ ॥౧౩॥

చణ్డం తుంగం గరుత్మంతం నిత్యమాసవభోజనమ్ ॥

లేలిహానం మహారౌద్రం మృత్యుం మృత్యోరగోచరమ్ ॥౧౪॥

మృత్యోర్మృత్యుం మహాసేనం శ్మశానారణ్యవాసినమ్ ॥

రాగం విరాగం రాగాంధం వీతరాగశతాచితమ్ ॥౧౫॥

సత్త్వం రజస్తమోధర్మమధర్మం వాసవానుజమ్ ॥

సత్యం త్వసత్యం సద్రూపమసద్రూపమహేతుకమ్ ॥ ౧౬॥

అర్ద్ధనారీశ్వరం భానుం భానుకోటిశతప్రభమ్ ॥

యజ్ఞం యజ్ఞపతిం రుద్రమీశానం వరదం శివమ్ ॥ ౧౭॥

అష్టోత్తరశతం హ్యేతన్మూర్తీనాం పరమాత్మనః ॥

శివస్య దానవో ధ్యాయన్ముక్తస్తస్మాన్మహాభయాత్ ॥ ౧౮ ॥

దివ్యేనామృతవర్షేణ సోఽభిషిక్తః కపర్దినా ॥

తుష్టేన మోచితం తస్మాచ్ఛూలాగ్రాదవరోపితః ॥ ౧౯॥

ఉక్తశ్చాథ మహాదైత్యో మహేశానేన సోంఽధకః ॥

అసురస్యాంత్వపూర్వం యత్కృతం సర్వం మహాత్మనా ॥2.5.49.౨౦ ॥

ఈశ్వర ఉవాచ ॥

భో భో దైత్యేన్ద్రతుష్టోఽస్మి దమేన నియమేన చ ॥

శౌర్యేణ తవ ధైర్యేణ వరం వరయ సువ్రత ॥౨౧॥

ఆరాధితస్త్వయా నిత్యం సర్వనిర్ధూతకల్మషః ॥

వరదోఽహం వరార్హస్త్వం మహాదైత్యేన్ద్రసత్తమ ॥౨౨॥

ప్రాణసంధారణాదస్తి యచ్చ పుణ్యఫలం తవ ॥

త్రిభిర్వర్షసహస్రైస్తు తేనాస్తు తవ నిర్వృతిః ।। ౨౩ ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఏతచ్ఛ్రుత్వాంధకః ప్రాహ వేపమానః కృతాంజలిః ।।

భూమౌ జానుద్వయం కృత్వా భగవంతముమాపతిమ్ ।।౨౪।।

అంధక ఉవాచ ।।

భగవన్యన్మయోక్తోఽసి దీనోదీనః పరాత్పరః ।।

హర్షగద్గదయా వాచా మయా పూర్వం రణాజిరే ।।౨౫।।

యద్యత్కృతం విమూఢత్వాత్కర్మ లోకేషు గర్హితమ్ ।।

అజానతా త్వాం తత్సర్వం ప్రభో మనసి మా కృథాః ।। ౨౬ ।।

పార్వత్యామపి దుష్టం యత్కామదోషాత్కృతం మయా ।।

క్షమ్యతాం మే మహాదేవ కృపణో దుఃఖితో భృశమ్ ।।౨౭।।

దుఃఖితస్య దయా కార్యా కృపణస్య విశేషతః ।।

దీనస్య భక్తియుక్తస్య భవతా నిత్యమేవ హి ।।౨౮।।

సోహం దీనో భక్తియుక్త ఆగతశ్శరణం తవ ।।

రక్షా మయి విధాతవ్యా రచితోఽయం మయాంజలిః ।। ౨౯ ।।

ఇయం దేవీ జగన్మాతా పరితుష్టా మమోపరి ।।

క్రోధం విహాయ సకలం ప్రసన్నా మాం నిరీక్షతామ్ ।।2.5.49.30।।

క్వాస్యాః క్రోధః క్వ కృపణో దైత్యోఽహం చన్ద్రశేఖర।।

తతోస్సధా నాహమర్ద్ధేన్దుచూడ శంభో మహేశ్వర ।। ౩౧ ।।

క్వ భవాన్పరమోదారః క్వ చాహం వివశీకృతః ।।

కామక్రోధాదిభిర్దోషైర్జరసా మృత్యునా తథా ।।౩౨।।

అయం తే వీరకః పుత్రో యుద్ధశౌండో మహాబలః ।।

కృపణం మాం సమాలక్ష్య మా మన్యువశమన్వగాః ।।౩౩।।

తుషారహారశీతాంశుశంఖకున్దేన్దువర్ణ భాక్ ।।

పశ్యేయం పార్వతీం నిత్యం మాతరం గురుగౌరవాత్ ।।౩౪।।

నిత్యం భవద్భ్యాం భక్తస్తు నిర్వైరో దైవతైః సహ ।।

నివసేయం గణైస్సార్ద్ధం శాంతా త్మా యోగచింతకః ।। ౩౫।।

మా స్మరేయం పునర్జాతం విరుద్ధం దానవోద్భవమ్ ।।

త్వత్కృపాతో మహేశాన దేహ్యేతద్వరముత్తమమ్ ।।౩౬।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఏతావదుక్త్వా వచనం దైత్యేన్ద్రో మౌనమాస్థితః ।।

ధ్యాయంస్త్రిలోచనం దేవం పార్వతీం ప్రేక్ష్య మాతరమ్ ।।౩౭।।

తతో దృష్టస్తు రుద్రేణ ప్రసన్నేనైవ చక్షుషా ।।

స్మృతవాన్పూర్వవృత్తాంతమాత్మనో జన్మ చాద్భుతమ్ ।। ౩౮ ।।

తస్మిన్స్మృతే చ వృత్తాంతే తతః పూర్ణమనోరథః ।।

ప్రణమ్య మాతాపితరౌ కృతకృత్యోఽభవత్తతః ।।౩౯।।

పార్వత్యా మూర్ధ్న్యుపాఘ్రాతశ్శంకరేణ చ ధీమతా ।।

తథాఽభిలషితం లేభే తుష్టాద్బాలేన్దుశేఖరాత్ ।।2.5.49.౪ ౦ ।।

ఏతద్వ్యస్సర్వమాఖ్యాతమన్ధకస్య పురాతనమ్ ।।

గాణపత్యం మహాదేవప్రసాదాత్పరసౌఖ్యదమ్ ।।౪౧।।

మృత్యుంజయశ్చ కథితో మంత్రో మృత్యువినాశనః ।।

పఠితవ్యః ప్రయత్నేన సర్వకామఫలప్రదః ।।౪౨।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పఞ్చమే యుద్ధఖణ్డే అంధకగణ జీవితప్రాప్తివర్ణనం నామైకోనపఞ్చాశత్తమోఽధ్యాయః ॥౪౯॥

2.5.50

సనత్కుమార ఉవాచ॥

శృణు వ్యాస యథా ప్రాప్తా మృత్యుప్రశమనీ పరా ॥

విద్యా కావ్యేన మునినా శివాన్మృత్యుఞ్జయాభిధాత్ ॥౧ ॥

పురాసౌ భృగుదాయాదో గత్వా వారాణసీం పురీమ్॥

బహుకాలం తపస్తేపే ధ్యాయన్విశ్వేశ్వరం ప్రభుమ్॥౨॥

స్థాపయామాస తత్రైవ లింగం శంభోః పరాత్మనః ॥

కూపం చకార సద్రమ్యం వేదవ్యాస తదగ్రతః ॥3॥

పంచామృతైర్ద్రోణమితైర్లక్షకృత్వః ప్రయత్నతః ॥

స్నాపయామాస దేవేశం సుగంధస్నపనైర్బహు॥౪॥

సహస్రకృత్వో దేవేశం చన్దనైర్యక్షకర్దమైః॥

సమాలిలింప సుప్రీత్యా సుగన్ధోద్వర్త్తనాన్యను॥౫॥

రాజచంపకధత్తూరైః కరవీరకుశేశయైః ॥

మాలతీకర్ణికారైశ్చ కదంబైర్బకులోత్పలైః ॥౬॥

మల్లికాశతపత్రీభిస్సింధువారైస్సకింశుకః ॥

బన్ధూకపుష్పైః పున్నాగైర్నాగకేశరకేశరైః ॥౭॥

నవమల్లీచిబిలికైః కుందైస్సముచుకున్దకైః ॥

మన్దారైర్బిల్వపత్రైశ్చ ద్రోణైర్మరుబకైర్వృకైః ॥

గ్రన్థిపర్ణైర్దమనకైః సురమ్యైశ్చూతపల్లవైః ॥౮॥

తులసీదేవగంధారీబృహత్పత్రీకుశాంకురైః ।।
నద్యావర్తైరగస్త్యైశ్చ సశాలైర్దేవదారుభిః ।। ౯ ।।
కాంచనారైః కురబకైర్దూర్వాంకురకురుంటకైః।।
ప్రత్యేకమేభిః కుసుమైః పల్లవైరపరైరపి ।। 2.5.50.౧ ౦।।
పత్రైః సహస్రపత్రైశ్చ రమ్యైర్నానావిధైశ్శుభైః ।।
సావధానేన సుప్రీత్యా స సమానర్చ శంకరమ్ ।। ౧౧ ।।
గీతనృత్యోపహారైశ్చ సంస్తుతః స్తుతిభిర్బహు ।।
నామ్నాం సహస్రైరన్యైశ్చ స్తోత్రైస్తుష్టావ శంకరమ్ ।। ౧౨।।
సహస్రం పఞ్చశరదామిత్థం శుక్రో మహేశ్వరమ్।।
నానాప్రకారవిధినా మహేశం స సమర్చయత్ ।। ౧ 3।।
యదా దేవం నానులోకే మనాగపి వరోన్ముఖమ్ ।।
తదాన్యం నియమం ఘోరం జగ్రాహాతీవ దుస్సహమ్ ।।౧౪।।
ప్రక్షాల్య చేతసోఽత్యంతం చాంచల్యాఖ్యం మహామలమ్ ।।
భావనావారిభిరసకృదింద్రియైస్సహితస్య చ ।।౧౫।।
నిర్మలీకృత్య తచ్చేతో రత్నం దత్త్వా పినాకినే ।।
ప్రయయౌ కణధూమౌఘం సహస్రం శరదాం కవిః ।।౧౬।।
కావ్యమిత్థం తపో ఘోరం కుర్వన్తం దృఢమానసమ్ ।।
ప్రససాద స తం వీక్ష్య భార్గవాయ మహేశ్వరః ।।౧౭।।
తస్మాల్లింగాద్వినిర్గత్య సహస్రార్కాధికద్యుతిః ।।
ఉవాచ తం విరూపాక్షస్సాక్షాద్దాక్షాయణీపతిః ।।౧౮।।
మహేశ్వర ఉవాచ ।।

తపోనిధే మహాభాగ భృగుపుత్ర మహామునే ॥

తపసానేన తే నిత్యం ప్రసన్నోఽహం విశేషతః ॥ ౧౯ ॥

మనోభిలషితం సర్వం వరం వరయ భార్గవ ॥

ప్రీత్యా దాస్యేఽఖిలాన్కామాన్నాదేయం విద్యతే తవ ॥ 2.5.50.౨౦ ॥

సనత్కుమార ఉవాచ ॥

నిశమ్యేతి వచశ్శంభోర్మహాసుఖకరం వరమ్ ॥

స బభూవ కవిస్తుష్టో నిమగ్నస్సుఖవారిధౌ ॥ ౨౧ ॥

ఉద్యదానందసందోహ రోమాంచాచితవిగ్రహః ॥

ప్రణనామ ముదా శంభుమంభో జనయనో ద్విజః ॥౨౨॥

తుష్టావాష్టతనుం తుష్టః ప్రపుల్లనయనాచలః॥

మౌలావంజలిమాధాయ వదఞ్జయజయేతి చ ॥ ౨౩॥

భార్గవ ఉవాచ ॥

త్వం భాభిరాభిరభిభూయ తమస్సమస్తమస్తం నయస్యభిమతాని నిశాచరాణామ్॥

దేదీప్యసే దివమణే గగనే హితాయ లోకత్రయస్య జగదీశ్వర తన్నమస్తే ॥ ౨౪ ॥
లోకేఽతివేలమతివేలమహామహోభిర్నిర్భాసి కౌ చ గగనేఽఖిలలోకనేత్రః ॥
విద్రావితాఖిలతమాస్సుతమో హిమాంశో పీయూష పూరపరిపూరితః తన్నమస్తే ॥
౨౫ ॥

త్వం పావనే పథి సదాగతిరప్యుపాస్యః కస్త్వాం వినా భువనజీవన జీవతీహ ॥
స్తబ్ధప్రభంజనవివర్ద్ధి తసర్వజంతోః సంతోషితా హి కులసర్వగః వై నమస్తే ॥౨౬॥
విశ్వేకపావక న తావకపావకైకశక్తేర్ఋతే మృతవతామృతదివ్యకార్యమ్ ॥

ప్రాణిష్యదో జగదహో జగదంతరాత్మంస్త్వం పావకః ప్రతిపదం శమదో నమస్తే॥౨౭॥

పానీయరూప పరమేశ జగత్పవిత్ర చిత్రవిచిత్రసుచరిత్రకరోఽసి నూనమ్॥

విశ్వం పవిత్రమమలం కిల విశ్వనాథ పానీయగాహనత ఏతదతో నతోఽస్మి।।౨౮।।
ఆకాశరూపబహిరంతరుతావకాశదానాద్వికస్వరమిహేశ్వర విశ్వమేతత్ ।।

త్వత్తస్సదా సదయ సంశ్వసితి స్వభావాత్సంకోచమేతి భక్తోఽస్మి
నతస్తతస్త్వామ్।।౨౯।। విశ్వంభరాత్మక బిభర్షి విభోఽత్ర విశ్వం కో విశ్వనాథ
భవతోఽన్యతమస్తమోరిః ।।

స త్వం వినాశయ తమో తమ చాహిభూషస్త్వాత్పరః పరపరం ప్రణతస్తతస్త్వామ్
।।2.5.50.౩౦।।

ఆత్మస్వరూప తవ రూపపరంపరాభిరాభిస్తతం హర చరాచరరూపమేతత్।।
సర్వాంతరాత్మనిలయప్రతిరూపరూప నిత్యం నతోఽస్మి
పరమాత్మజనోఽష్టమూర్తే।।౩౧।।

ఇత్యష్టమూర్తిభిరిమాభిరబంధబంధో యుక్తౌ కరోషి ఖలు విశ్వజనీనమూర్తే ।।

ఏతత్తతం సువితతం ప్రణతప్రణీత సర్వార్థసార్థపరమార్థ తతో నతోఽస్మి ।।౩౨।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

అష్టమూర్త్యష్టకేనేత్థం పరిష్టుత్యేతి భార్గవః ।।

భర్గం భూమిమిలన్మౌలిః ప్రణనామ పునఃపునః ।। ౩౩ ।।

ఇతి స్తుతో మహాదేవో భార్గవేణాతితేజసా ।।

ఉత్థాయ భూమేర్బాహుభ్యాం ధృత్వా తం ప్రణతం ద్విజమ్।।౩౪।।

ఉవాచ శ్లక్ష్ణయా వాచా మేఘనాదగభీరయా ।।

సుప్రీత్యా దశనజ్యోత్స్నా ప్రద్యోతితదింగతరః ।।౩౫।।

మహాదేవ ఉవాచ ।।

విప్రవర్య కవే తాత మమ భక్తోఽసి పావనః ।।

అనేనాత్యుగ్రతపసా స్వజన్యాచరితేన చ ।। ౩౬ ।।

లింగస్థాపనపుణ్యేన లింగస్యారాధనేన చ ।।

దత్తచిత్తోపహారేణ శుచినా నిశ్చలేన చ ।। ౩౭ ।।

అవిముక్తమహాక్షేత్రపవిత్రాచరణేన చ ।।

త్వాం సుతాభ్యాం ప్రపశ్యామి తవాదేయం న కించన ।।౩౮।।

అనేనైవ శరీరేణ మమోదరదరీగతః ।।

మద్వారేంద్రియమార్గేణ పుత్రజన్మత్వమేష్యసి ।। ౩౯ ।।

యచ్ఛామ్యహం వరం తేఽద్య దుష్ప్రాప్యం పార్షదైరపి ।।

హరేర్విరణ్యగర్భాచ్చ ప్రాయశోఽహం జుగోప యమ్ ।।।2.5.50.౪౦ ।।

మృతసంజీవనీ నామ విద్యా యా మమ నిర్మలా ।।

తపోబలేన మహతా మయైవ పరినిర్మితా ।।౪౧ ।।

త్వాం తాం తు ప్రాపయామ్యద్య మంత్రరూపాం మహాశుచే।।

యోగ్యతా తేఽస్తి విద్యాయాస్తస్యాశ్శుచి తపోనిధే ।। ౪౨ ।।

యంయముద్దిశ్య నియతమేతామావర్తయిష్యసి ।।

విద్యాం విద్యేశ్వరశ్రేష్ఠం సత్యం ప్రాణి ష్యతి ధ్రువమ్ ।। ౪౩ ।।

అత్యర్కమత్యగ్నిం చ తే తేజో వ్యోమ్ని చ తారకమ్ ।।

దేదీప్యమానం భవితా గ్రహాణాం ప్రవరో భవ ।। ౪౪ ।।

అపి చ త్వాం కరిష్యంతి యాత్రాం నార్యో నరోఽపి వా ।।

తేషాం త్వద్దృష్టిపాతేన సర్వకార్యం ప్రణశ్యతి ।। ౪౫ ।।

తవోదయే భవిష్యంతి వివాహాదీని సువ్రత ।।

సర్వాణి ధర్మకార్యాణి ఫలవంతి నృణామిహ ।। ౪౬ ।।

సర్వాశ్చ తిథయో నన్దాస్తవ సంయోగతశ్శుభాః ।।

తవ భక్తా భవిష్యంతి బహుశుక్రా బహు ప్రజాః ।।౪౭।।

త్వయేదం స్థాపితం లింగం శుక్రేశమితి సంజ్ఞితమ్ ।।

యేఽర్చయిష్యంతి భనుజాస్తేషాం సిద్ధిర్భవిష్యతి ।।౪౮।।

ఆవర్షం ప్రతిఘస్రాం యే నక్తవ్రతపరాయణాః ।।

త్వద్దినే శుక్రకూపే యే కృతసర్వోదకక్రియాః ।।౪౯।।

శుక్రేశమర్చయిష్యంతి శృణు తేషాం తు యత్ఫలమ్ ।।

అబంధ్యశుక్రాస్తే మర్త్యాః పుత్రవంతోఽతిరేతసః ।। 2.5.50.౫౦ ।।

పుంస్త్వసౌభాగ్యసంపన్నా భవిష్యంతి న సంశయః ।।

ఉపేతవిద్యాస్తే సర్వే జనాస్స్యుః సుఖభాగినః ।।౫౧।।

ఇతి దత్త్వా వరాన్దేవస్తత్ర లింగే లయం యయౌ ।।

భార్గవోఽపి నిజం ధామ ప్రాప సంతుష్టమానసః ।। ౫౨।।

ఇతి తే కథితం వ్యాస యథా ప్రాప్తా తపోబలాత్ ।।

మృత్యుంజయాభిధా విద్యా కిమన్యచ్ఛ్రోతుమిచ్ఛసి ।। ౫3 ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పఞ్చమే యుద్ధఖండే మృతసంజీవినీవిద్యాప్రాప్తివర్ణనం నామ పఞ్చాశత్తమోఽధ్యాయః ।। ౫౦ ।।

2.5.51

వ్యాస ఉవాచ।।

సనత్కుమార సర్వజ్ఞ శ్రావితా సుకథాద్భుతా।।

భవతానుగ్రహాత్ప్రీత్యా శభ్వనుగ్రహనిర్భరా ।। ౧ ।।

ఇదానీం శ్రోతుమిచ్ఛామి చరితం శశిమౌలినః ।।

గాణపత్యం దదౌ ప్రీత్యా యథా బాణాసురాయ వై ।। ౨ ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

శృణు వ్యాసాదరాత్తాం వై కథాం శంభోః పరాత్మనః ।।
గాణపత్యం యథా ప్రీత్యా దదౌ బాణా సురాయ హి ।। ३ ।।
అత్రైవ సుచరిత్రం చ శంకరస్య మహాప్రభోః ।।
కృష్ణేన సమరోప్యత్ర శంభోర్బాణానుగృహ్ణతః ।। ౪ ।।
అత్రానురూపం శృణు మే శివలీలాన్వితం పరమ్ ।।
ఇతిహాసం మహాపుణ్యం మనఃశ్రోత్రసుఖావహమ్ ।। ౫ ।।
బ్రహ్మపుత్రో మరీచిర్యో మునిరాసీన్మహామతిః ।।
మానససస్సర్వపుత్రేషు జ్యేష్ఠః శ్రేష్ఠః ప్రజాపతిః ।। ౬ ।।
తస్య పుత్రో మహాత్మాసీత్కశ్యపో మునిసత్తమః।।
సృష్టిప్రవృద్ధకోఽత్యంతం పితుర్భక్తో విధేరపి ।।౭।।
స్వస్య త్రయోదశమితాదక్షకన్యా స్సుశీలికాః ।।
కశ్యపస్య మునేర్వ్యాస పత్న్యశ్చాసన్పతివ్రతాః ।।౮।।
తత్ర జ్యేష్ఠా దితిశ్చాసీద్దైత్యాస్తత్తనయాస్స్మృతాః ।।
అన్యాసాం చ సుతా జాతా దేవాద్యాస్సచరాచరాః ।। ౯ ।।
జ్యేష్ఠాయాః ప్రథమౌ పుత్రౌ దితేశ్చాస్తాం మహాబలౌ ।।
హిరణ్యకశిపుర్జ్యేష్ఠో హిరణ్యాక్షోఽనుజస్తతః ।।2.5.51.౧౦।।
హిరణ్యకశిపోః పుత్రాశ్చత్వారో దైత్యసత్తమాః।।
హ్రాదానుహ్రాదసంహ్రాదా ప్రహ్రాదశ్చేత్యనుక్రమాత్।।౧౧।।
ప్రహ్రాదస్తత్ర హి మహాన్విష్ణుభక్తో జితేంద్రియః ।।
యం నాశితుం న శక్తాస్తేఽభవన్దైత్యాశ్చ కేపి హ ।। ౧౨ ।।
విరోచనః సుతస్తస్య మహా దాతృవరోఽభవత్ ।।

శక్రాయ స్వశిరో యోఽదాద్యాచమానాయ విప్రతః ॥ ౧౩ ॥
తస్య పుత్రో బలిశ్చాసీన్మహాదానీ శివప్రియః ॥
యేన వామనరూపాయ హరయేఽదాయి మేదినీ ॥ ౧౪ ॥
తస్యౌరసః సుతో బాణశ్శివభక్తో బభూవ హ ॥
మాన్యో వదాన్యో ధీమాంశ్చ సత్యసంధస్సహస్రదః ॥ ౧౫ ॥
శోణితాఖ్యే పురే స్థిత్వా స రాజ్యమకరోత్పురా ॥
త్రైలోక్యం చ బలాజ్జిత్వా తన్నాథానసురేశ్వరః ॥ ౧౬ ॥ ॥
తస్య బాణాసురస్యైవ శివభక్తస్య చామరాః ॥
శంకరస్య ప్రసాదేన కింకరా ఇవ తేఽభవన్ ॥౧౭॥
తస్య రాజ్యేఽమరాన్హిత్వా నాభవన్దుఃఖితాః ప్రజాః ॥
సాపత్న్యదుఃఖితాస్తే హి పరధర్మప్రవర్తినః॥౧౮॥
సహస్రబాహువాద్యేన స కదాచిన్మహాసురః॥
తాండవేన హి నృత్యేనాతోషయత్తం మహేశ్వరమ్ ॥ ౧౯ ॥
తేన నృత్యేన సంతుష్టస్సుప్రసన్నో బభూవ హ ॥
దదర్శ కృపయా దృష్ట్యా శంకరో భక్తవత్సలః ॥ 2.5.51.౨౦ ॥
భగవాన్సర్వలోకేశశ్శరణ్యో భక్తకామదః ॥
వరేణ చ్ఛందయామాస బాలేయం తం మహాసురమ్ ॥౨౧॥
శంకర ఉవాచ॥
బాలేయః స మహాదైత్యో బాణో భక్తవరస్సుధీః॥
ప్రణమ్య శంకరం భక్త్యా నునావ పరమేశ్వరమ్ ॥౨౨॥
బాణాసుర ఉవాచ ॥

దేవదేవ మహాదేవ శరణాగతవత్సల ॥

సంతుష్టోఽసి మహేశాన మమోపరి విభో యది ॥ ౨౩ ॥

మద్రక్షకో భవ సదా మదుపస్థః పురాధిపః ॥

సర్వథా ప్రీతికృన్మే హి ససుతస్సగణః ప్రభో ॥ ౨౪ ॥

సనత్కుమార ఉవాచ ॥

బలిపుత్రస్స వై బాణో మోహితశ్శివమాయయా ॥

ముక్తిప్రదం మహేశానం దురారాధ్యమపి ధ్రువమ్ ॥ ౨౫ ॥

స భక్తవత్సలః శంభుర్దత్త్వా తస్మై వరాంశ్చ తాన్ ॥

తత్రోవాస తథా ప్రీత్యా సగణస్ససుతః ప్రభుః ॥ ౨౬ ॥

స కదాచిద్బాణపురే చక్రే దేవాసురైస్సహ ॥

నదీతీరే హరః క్రీడాం రమ్యే శోణితకాహ్వయే ॥ ౨౭ ॥

ననృతుర్జహసుశ్చాపి గంధర్వాప్సరసస్తథా ॥

జేయుః ప్రణేమురుర్మునయ ఆనర్చుస్తుష్టువుశ్చ తమ్ ॥౨౮॥

వవల్గుః ప్రథమాస్సర్వే ఋషయో జుహువుస్తథా ॥

ఆయయుః సిద్ధసంఘాశ్చ దదృశుశ్శాంకరీ రతిమ్ ॥ ౨౯ ॥

కుతర్కికా వినేశుశ్చ మ్లేచ్ఛాశ్చ పరిపంథినః ॥

మాతరోభిముఖాస్తస్థుర్వినేశుశ్చ విభీషికా ॥ 2.5.51.30 ॥

రుద్రసద్భావభక్తానాం భవదోషాశ్చ విస్తృతాః ॥

తస్మిన్దృష్టే ప్రజాస్సర్వాః సుప్రీతిం పరమాం యయుః ॥ ౩౧ ॥

వవల్గుర్మునయస్సిద్ధాః స్త్రీణాం దృష్ట్వా విచేష్టితమ్ ॥

పుపుషుశ్చాపి ఋతవస్స్వప్రభావం తు తత్ర చ ॥౩౨॥

వవుర్వాతాశ్చ మృదవః పుష్పకేసరధూసరాః ।।
చుకూజుః పక్షిసంఘాశ్చ శాఖినాం మధులమ్పటాః ।।33।।
పుష్పభారావనద్ధానాం రారట్యేరంశ్చ కోకిలాః ।।
మధురం కామజననం వనేషూపవనేషు చ ।।3౪।।
తతః క్రీడావిహారే తు మత్తో బాలేన్దుశేఖరః ।।
అనిర్జితేన కామేన దృష్టాః ప్రోవాచ నన్దినమ్ ।।3౫।।
చన్ద్రశేఖర ఉవాచ ।।
వామామానయ గౌరీం త్వం కైలాసాత్కృతమండనామ్ ।।
శీఘ్రమస్మాద్వనాద్గత్వా హ్యుక్త్వాఽకృష్టామిహానయ ।। 3౬ ।।
సనత్కుమార ఉవాచ ।।
స తథేతి ప్రతిజ్ఞాయ గత్వా తత్రాహ పార్వతీమ్ ।।
సుప్రణమ్య రహో దూతశ్శంకరస్య కృతాంజలిః ।। 3౭ ।।
।। నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।
ద్రష్టుమిచ్ఛతి దేవి త్వాం దేవదేవో మహేశ్వరః ।।
స్వవల్లభాం రూపకృతాం మయోక్తం తన్నిదేశతః ।। 3౮ ।।
సనత్కుమార ఉవాచ।।
తతస్తద్వచనాద్గౌరీ మండనం కర్తుమాదరాత్ ।।
ఉద్యతాభూన్మునిశ్రేష్ఠ పతివ్రతపరాయణా ।। 3౯ ।।
ఆగచ్ఛామి ప్రభుం గచ్ఛ వద తం త్వం మమాజ్ఞయా ।।
ఆజగామ తతో నందీ రుద్రాసన్నం మనోగతిః ।।2.5.51.౪౦।।
పునరాహ తతో రుద్రో నన్దినం పరవిభ్రమః।।

పునర్గచ్ఛ తతస్తాత క్షిప్రమా నయ పార్వతీమ్ ।।౪౧।।

బాఢముక్త్వా స తాం గత్వా గౌరీమాహ సులోచనామ్ ।।

ద్రష్టుమిచ్ఛతి తే భర్తా కృతవేషాం మనోరమామ్ ।।౪౨।।

శంకరో బహుధా దేవి విహర్తుం సంప్రతీక్షతే ।।

ఏవం పతౌ సుకామార్తే గమ్యతాం గిరినందిని ।। ౪౩ ।।
క్సరోభిస్సమగ్రాభిరన్యోన్యమభిమంత్రితమ్ ।।

లబ్ధభావో యథా సద్యః పార్వత్యా దర్శనోత్సుకః ।। ౪౪ ।।

అయం పినాకీ కామారిః వృణుయాద్యాం నితంబినీమ్ ।।

సర్వాసాం దివ్యనారీణాం రాజ్ఞీ భవతి వై ధ్రువమ్ ।। ౪౫ ।।

వీక్షణం గౌరిరూపేణ క్రీడయేన్మన్మథైర్గణైః ।।

కామోఽయం హంతి కామారిమూచురన్యోన్యమాదతాః ।। ౪౬ ।।

స్ప్రష్టుం శక్నోతి యా కాచిదృతే దాక్షాయణీ స్త్రియమ్ ।।

సా గచ్ఛేత్తత్ర నిశ్శంకం మోహయేత్పార్వతీపతిమ్ ।। ౪౭ ।।

కూష్మాండతనయా తత్ర శంకరం స్ప్రష్టుముత్సహే ।।

అహం గౌరీసురూపేణ చిత్రలేఖా వచోఽబ్రవీత్ ।। ౪౮ ।।

చిత్రలేఖోవాచ ।।

యదధాన్మోహినీరూపం కేశవో మోహ నేచ్ఛయా ।।

పురా తద్వైష్ణవం యోగమాశ్రిత్య పరమార్థతః ।। ౪౯ ।।

ఉర్వశ్యాశ్చ తతో దృష్ట్వా రూపస్య పరివర్తనమ్ ।।

కాలీరూపం ఘృతాచీ తు విశ్వాచీ చాండికం వపుః ।। 2.5.51.౫౦ ।।

సావిత్రిరూపం రంభా చ గాయత్రం మేనకా తథా ।।

సహజన్యా జయారూపం వైజయం పుంజికస్థలీ ।। ౫౧ ।।
మాతౄణామప్యనుక్తానామనుక్తాశ్చాప్సరోవరాః ।।

రత్నాద్రూపాణి తాశ్చక్రుస్స్వవిద్యాసంయుతా అను ।।౫౨।।

తతస్తాసాం తు రూపాణి దృష్ట్వా కుంభాం డనందినీ ।।

వైష్ణవాదాత్మయోగాచ్చ విజ్ఞాతార్థా వ్యడంబయత్ ।। ౫౩ ।।

ఊషా బాణాసురసుతా దివ్యయోగవిశారదా ।।

చకార రూపం పార్వత్యా దివ్యమత్యద్భుతం శుభమ్ ।। ౫౪ ।।

మహారక్తాబ్జసంకాశం చరణం చోక్తమప్రభమ్ ।।

దివ్యలక్షణసంయుక్తం మనోఽభీష్టార్థదాయకమ్ ।। ౫౫ ।।

తస్యా రమణసంకల్పం విజ్ఞాయ గిరిజా తతః ।।

ఉవాచ సర్వవిజ్ఞానా సర్వాన్తర్యామినీ శివా ।। ౫౬ ।।

గిరిజోవాచ ।।

యతో మమ స్వరూపం వై ధృతభూషే సఖి త్వయా ।।

సకామత్వేన సమయే సంప్రాప్తే సతి మానిని ।।౫౭।।

అస్మింస్తు కార్తికే మాసి ఋతుధర్మాస్తు మాధవే ।।

ద్వాదశ్యాం శుక్లపక్షే తు యస్తు ఘోరే నిశాగమే ।। ౫౮ ।।

కృతోపవాసాం త్వాం భోక్తా సుప్తామంతఃపురే నరః ।।

స తే భర్తా కృతో దేవైస్తేన సార్ద్ధం రమిష్యసి ।। ౫౯ ।।

ఆబాల్యాద్విష్ణుభక్తాసి యతోఽనిశమతంద్రితా ।।

ఏవమస్త్వితి సా ప్రాహ మనసా లజ్జితాననా ।। 2.5.51.౬౦ ।।

అథ సా పార్వతీ దేవీ కృతకౌతుకమణ్డనా ।।

రుద్రసంనిధిమాగత్య చిక్రీడే తేన శంభునా ।। ౬౧ ।।

తతో రతాంతే భగవాన్రుద్రశ్చాదర్శనం యయౌ ।।

సదారః సగణశ్చాపి సహితో దైవతైర్మునే ।। ౬౨ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పఞ్చమే యుద్ధఖండే ఊషా చరిత్రవర్ణనం శివశివావివాహవర్ణనం నామైకపంచాశత్తమోఽధ్యాయః ।। ౫౧ ।।

2.5.52

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

శృణుష్వాన్యచ్చరిత్రం చ శివస్య పరమాత్మనః ।।

భక్తవాత్సల్యసంగర్భి పరమానన్దదాయకమ్ ।। ౧ ।।

పురా బాణాసురో నామ దైవదోషాచ్చ గర్వితః ।।

కృత్వా తాండవనృత్యం చ తోషయామాస శంకరమ్।।౨।।

జ్ఞాత్వా సంతుష్టమనసం పార్వతీవల్లభం శివమ్ ।।

ఉవాచ చాసురో బాణో నతస్కన్ధః కృతాంజలిః।।3।।

బాణ ఉవాచ।।

దేవదేవ మహాదేవ సర్వదేవశిరోమణే ।।

త్వత్ప్రసాదాద్బలీ చాహం శృణు మే పరమం వచః ।। ౪ ।।

దోస్సహస్రం త్వయా దత్తం పరం భారాయ మేఽభవేత్ ।।

త్రిలోక్యాం ప్రతియోద్ధారం న లభే త్వదృతే సమమ్ ।।౫।।

హే దేవ కిమనేనాపి సహస్రేణ కరోమ్యహమ్ ।।

బాహూనాం గిరితుల్యానాం వినా యుద్ధం వృషధ్వజ ।।౬।।

కడూంత్యా నిభృతైర్దోర్భిర్యుయుత్సుర్దిగ్గజానహమ్ ।।

పురాణ్యాచూర్ణయన్నద్రీన్భీతాస్తేపి ప్రదుద్రువుః॥౭॥
మయా యమః కృతో యోద్ధా వహ్నిశ్చ కృతకో మహాన్॥
వరుణశ్చాపి గోపాలో గవాం పాలయితా తథా॥౮॥
గజాధ్యక్షః కుబేరస్తు సైరన్ధ్రీ చాపి నిర్ఋతిః॥
జితశ్చాఖండలో లోకే కరదాయీ సదా కృతః ॥౯॥
యుద్ధస్యాగమనం బ్రూహి యత్రైతే బాహవో మమ ॥
శత్రుహస్తప్రయుక్తశ్చ శస్త్రాస్త్రైర్జర్జరీకృతాః॥2.5.52.౧౦॥
పతంతు శత్రుహస్తాద్వా పాతయన్తు సహస్రధా ॥
ఏతన్మనోరథం మే హి పూర్ణం కురు మహేశ్వర ॥౧౧॥
సనత్కుమార ఉవాచ ॥
తచ్ఛ్రుత్వా కుపితో రుద్రస్త్వట్టహాసం మహాద్భుతమ్॥
కృత్వాఽబ్రవీన్మహామన్యుర్భక్తబాధాఽపహారకః ॥౧౨॥
రుద్ర ఉవాచ ॥
ధిగ్ధిక్త్వాం సర్వతో గర్విన్సర్వదైత్యకులాధమ ॥
బలిపుత్రస్య భక్తస్య నోచితం వచ ఈదృశమ్ ॥౧3॥
దర్పస్యాస్య ప్రశమనం లప్స్యసే చాశు దారుణమ్ ॥
మహాయుద్ధమకస్మాద్వై బలినా మత్సమేన హి ॥౧౪॥
తత్ర తే గిరిసంకాశా బాహవోఽనలకాష్ఠవత్ ॥
ఛిన్నా భూమౌ పతిష్యంతి శస్త్రాస్త్రైః కదలీకృతాః॥౧౫॥
యదేష మానుషశిరో మయూరసహితో ధ్వజః॥
విద్యతే తవ దుష్టాత్మంస్తస్య స్యాత్పతనం యదా ॥ ౧౬ ॥

స్థాపితస్యాయుధాగారే వినా వాతకృతం భయమ్ ।।

తదా యుద్ధం మహాఘోరం సంప్రాప్తమితి చేతసి ।।౧౭।।

నిధాయ ఘోరం సంగ్రామం గచ్ఛేథాః సర్వసైన్యవాన్ ।।

సాంప్రతం గచ్ఛ తద్వేశ్మ యతస్త్విద్యతే శివః।।౧౮।।

తథా తాన్స్వమహోత్పాతాంస్త్ర ద్రష్టాసి దుర్మతే ।।

ఇత్యుక్త్వా విరరామాథ గర్వహృద్భక్తవత్సలః ।।౧౯।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

తచ్ఛ్రుత్వా రుద్రమభ్యర్చ్య దివ్యైరజంలికుడ్మలైః।।

ప్రణమ్య చ మహాదేవం బాణశ్చ స్వగృహం గతః ।। 2.5.52.౨౦ ।।

కుంభాణ్డాయ యథావృత్తం పృష్టః ప్రోవాచ హర్షితః ।।

పర్యైక్షిష్టాసురో బాణస్తం యోగం హృత్సుకస్సదా ।। ౨౧ ।।

అథ దైవాత్కదాచిత్స స్వయం భగ్నం ధ్వజం చ తమ్ ।।

దృష్ట్వా తత్రాసురో బాణో హృష్టో యుద్ధాయ నిర్యయౌ ।। ౨౨ ।।

స స్వసైన్యం సమాహూయ సంయుక్తః సాష్టభిర్గణైః ।।

ఇష్టిం సాంగ్రామికాం కృత్వా దృష్ట్వా సాంగ్రామికం మధు ।। ౨3 ।।

కకుభాం మంగలం సర్వం సంప్రేక్ష్య ప్రస్థితోఽభవత్ ।।

మహోత్సాహో మహావీరో బలిపుత్రో మహారథః ।। ౨౪ ।।

ఇతి హృత్కమలే కృత్వా కః కస్మాదాగమిష్యతి ।।

యోద్ధా రణప్రియో యస్తు నానాశస్త్రాస్త్రపారగః ।। ౨౫ ।।

యస్తు బాహుసహస్రం మే ఛినత్త్వనలకాష్ఠవత్ ।।

తథా శస్త్రైర్మహాతీక్ష్ణైశ్ఛినద్మి శతశస్త్విహ ।। ౨౬ ।।

ఏతస్మిన్నంతరే కాలః సంప్రాప్తశ్శంకరేణ హి ।।

యత్ర సా బాణదుహితా సుజాతా కృతమంగలా ।।౨౭।।

మాధవం మాధవే మాసి పూజయిత్వా మహానిశి ।।

సుప్తా చాంతః పురే గుప్తే స్త్రీభావముపలంభితా ।। ౨౮ ।।

గౌర్యా సంప్రేషితేనాపి వ్యాకృష్టా దివ్యమాయయా ।।

కృష్ణాత్మజాత్మజేనాథ రుదంతీ సా హ్యనాథవత్ ।। ౨౯ ।।

స చాపి తాం బలాద్భుక్త్వా పార్వత్యాః సఖిభిః పునః ।।

నీతస్తు దివ్యయోగేన ద్వారకాం నిమిషాంతరాత్ ।। 2.5.52.30 ।।

మృదితా సా తదోత్థాయ రుదంతీ వివిధా గిరః ।।

సఖీభ్యః కథయిత్వా తు దేహత్యాగే కృతక్షణా ।।3౧।।

సఖ్యా కృతాత్మనో దోషం సా వ్యాస స్మారితా పునః।।

సర్వం తత్పూర్వవృత్తాంతం తతో దృష్ట్వా చ సా భవత్।।3౨।।

అబ్రవీచ్చిత్రలేఖాం చ తతో మధురయా గిరా ।।

ఊషా బాణస్య తనయా కుంభాండతనయాం మునే ।।33।।

ఊషోవాచ ।।

సఖి యద్యేష మే భర్తా పార్వత్యా విహితః పురా ।।

కేనోపాయేన తే గుప్తః ప్రాప్యతే విధివన్మయా ।। 3౪ ।।

కస్మిన్కులే స వా జాతో మమ యేన హృతం మనః ।।

ఇత్యుషావచనం శ్రుత్వా సఖీ ప్రోవాచ తాం తదా ।। 3౫ ।।

చిత్రలేఖోవాచ ।।

త్వయా స్వప్నే చ యో దృష్టః పురుషో దేవి తం కథమ్ ।।

అహం సంమానయిష్యామి న విజ్ఞాతస్తు యో మమ ।।౩౬।।

దైత్యకన్యా తదుక్తే తు రాగాంధా మరణోత్సుకా ।।

రక్షితా చ తయా సఖ్యా ప్రథమే దివసే తతః ।।౩౭।।

పునః ప్రోవాచ సోషా వై చిత్రలేఖా మహామతిః ।।

కుంభాండస్య సుతా బాణతనయాం మునిసత్తమ ।౩౮।।

చిత్రలేఖోవాచ ।।

వ్యసనం తేఽపకర్షామి త్రిలోక్యాం యది భాష్యతే।।

సమానేష్యే నరం యస్తే మనోహర్తా తమాదిశ ।।౩౯।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా వస్త్రపుటకే దేవాన్దైత్యాంశ్చ దానవాన్ ।।

గన్ధర్వసిద్ధనాగాంశ్చ యక్షాదీంశ్చ తథాలిఖత్ ।। 2.5.52.౪౦ ।।

తథా నరాంస్తేషు వృష్ణీఞ్శూరమానకదుందుభిమ్ ।।

వ్యలిఖద్రామకృష్ణౌ చ ప్రద్యుమ్నం నరసత్తమమ్ ।। ౪౧ ।।

అనిరుద్ధం విలిఖితం ప్రాద్యుమ్నిం వీక్ష్య లజ్జితా ।।

ఆసీదవాఙ్ముఖీ చోషా హృదయే హర్షపూరితా ।। ౪౨ ।।

ఊషా ప్రోవాచ చౌరోఽసౌ మయా ప్రాప్తస్తు యో నిశి ।।

పురుషః సఖి యేనాశు చేతోరత్నం హృతం మమ।।౪౩।।

యస్య సంస్పర్శనాదేవ మోహితాహం తథాభవమ్ ।।

తమహం జ్ఞాతుమిచ్ఛామి వద సర్వం చ భామిని ।। ౪౪ ।।

కస్యాయమన్వయే జాతో నామ కిం చాస్య విద్యతే ।।

ఇత్యుక్తా సాబ్రవీన్నామ యోగినీ తస్య చాన్వయమ్ ।। ౪౫ ।।

సర్వమాకర్ణ్య సా తస్య కులాది మునిసత్తమ ।।

ఉత్సుకా బాణతనయా బభాషే సా తు కామినీ ।। ౪౬ ।।

ఊషోవాచ ।।

ఉపాయం రచయ ప్రీత్యా తత్ప్రాప్త్యై సఖి తత్క్షణాత్ ।।

యేనోపాయేన తం కాంతం లభేయం ప్రాణవల్లభమ్ ।। ౪౭ ।।

యం వినాహం క్షణం నైకం సఖి జీవితుముత్సహే ।।

తమానయేహ సద్యత్నాత్సుఖినీం కురు మాం సఖి ।। ౪౮ ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్తా సా తథా బాణాత్మజయా మంత్రికన్యకా ।।

విస్మితాభూన్మునిశ్రేష్ఠ సువిచారపరాఽభవత్ ।। ౪౯ ।।

తతస్సఖీం సమాభాష్య చిత్రలేఖా మనోజవా ।।

బుద్ధ్వా తం కృష్ణపౌత్రం సా ద్వారకాం గంతుముద్యతా ।। 2.5.52.౫౦ ।।

జ్యేష్ఠకృష్ణచతుర్దశ్యాం తృతీయే తు గతేఽహని ।।

ఆప్రభాతాన్ముహూర్తే తు సంప్రాప్తా ద్వారకాం పురీమ్ ।। ౫౧ ।।

ఏకేన క్షణమాత్రేణ నభసా దివ్యయోగినీ ।।

తతశ్చాంతఃపురోద్యానే ప్రాద్యుమ్నిర్దదృశే తయా ।। ౫౨ ।।

క్రీడన్నారీజనైస్సార్ద్ధం ప్రపిబన్మాధవీ మధు ।।

సర్వాంగసున్దరః శ్యామః సుస్మితో నవయౌవనః ।। ౫3 ।।

తతః ఖట్వాం సమారూఢమంధకారపటేన సా ।।

ఆచ్ఛాదయిత్వా యోగేన తామసేన చ మాధవమ్ ।। ౫౪ ।।

తతస్సా మూర్ధ్ని తాం ఖట్వాం గృహీత్వా నిమిషాంతరాత్ ।।

సంప్రాప్తా శోణితపురం యత్ర సా బాణనందినీ ।। ౫౫ ।।

కామార్తా వివిధాన్భావాఞ్చకారోన్మత్తమానసా ।।

ఆనీతమథ తం దృష్ట్వా తదా భీతా చ సాభవత్ ।। ౫౬ ।।

అంతఃపురే సుగుప్తే చ నవే తస్మిన్సమాగమే ।।

యావత్క్రీడితుమారబ్ధం తావజ్జ్ఞాతం చ తత్క్షణాత్ ।। ౫౭ ।।
అంతఃపురద్వారగతైర్వేత్రజర్ఝరపాణిభిః ।।

ఇంగితైరనుమానైశ్చ కన్యాదౌఃశీల్యమాచరన్ ।। ౫౮ ।।

స చాపి దృష్టస్తైస్తత్ర నరో దివ్యవపుర్ధరః ।।

తరుణో దర్శనీయస్తు సాహసీ సమరప్రియః ।। ౫౯ ।।

తం దృష్ట్వా సర్వమాచఖ్యుర్బాణాయ బలిసూనవే ।।

పురుషాస్తే మహావీరాః కన్యాన్తఃపురరక్షకాః ।। 2.5.52.౬౦ ।।

ద్వారపాలా ఊచుః ।।

దేవ కశ్చిన్న జానీతే గుప్తశ్చాంతఃపురే బలాత్ ।।

స కస్తు తవ కన్యాం వై స్వయంగ్రాహాదధర్షయత్ ।। ౬౧ ।।

దానవేంద్ర మహాబాహో పశ్యపశ్యైనమత్ర చ ।।

యద్యుక్తం స్యాత్తత్కురుష్వ న దుష్టా వయమిత్యుత ।। ౬౨ ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

తేషాం తద్వచనం శ్రుత్వా దానవేంద్రో మహాబలః ।।

విస్మితోభూన్మునిశ్రేష్ఠ కన్యాయాః శ్రుతదూషణః ।। ౬3 ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహి తాయాం పంచమే యుద్ధఖణ్డే ఊషాచరిత్రవర్ణనం నామ ద్విపఞ్చాశత్తమోఽధ్యాయః ।। ౫౨ ।।

2.5.53

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

అథ బాణాసురః క్రుద్ధస్తత్ర గత్వా దదర్శ తమ్ ।।

దివ్యలీలాత్తవపుషం ప్రథమే వయసి స్థితమ్ ।। ౧ ।।

తం దృష్ట్వా విస్మితం వాక్యం కిం కారణమథాబ్రవీత్ ।।

బాణః క్రోధ పరీతాత్మా యుధి శౌండో హసన్నివ ।।౨।।

అహో మనుష్యో రూపాఢ్యస్సాహసీ ధైర్యవానితి ।।

కోయమాగతకాలశ్చ దుష్టభాగ్యో విమూఢధీః।।౩।।

యేన మే కులచారిత్రం దూషితం దుహితా హితా ।।

తం మారయధ్వం కుపితాశ్శీఘ్రం శస్త్రైస్సుదారుణైః ।। ౪ ।।

దురాచారం చ తం బద్ధ్వా ఘోరే కారా గృహే తతః ।।

రక్షధ్వం వికటే వీరా బహుకాలం విశేషతః ।। ౫ ।।

న జానే కోయమభయః కో వా ఘోరపరాక్రమః ।।

విచార్యేతి మహాబుద్ధిస్సం దిగ్ధోఽభూచ్చరాసురః ।। ౬ ।।

తతో దైత్యేన సైన్యం తు దశసాహస్రకం శనైః ।।

వధాయ తస్య వీరస్య వ్యాదిష్టం పాపబుద్ధినా ।। ౭ ।।

తదాదిష్టాస్తు తే వీరాః సర్వతోన్తఃపురం ద్రుతమ్ ।।

ఛాదయామాసురత్యుగ్రాశ్ఛింది భింధీతి వాదినః ।। ౮ ।।

శత్రుసైన్యం తతో దృష్ట్వా గర్జమానః స యాదవః ।।

అంతఃపురం ద్వారగతం పరిఘం గృహ్య చాతులమ్ ।। ౯ ।।

నిష్క్రాంతో భవనాత్తస్మాద్వజ్రహస్త ఇవాంతకః ।।

తేన తాన్కింకరాన్ హత్వా పునశ్చాంతఃపురం యయౌ ।। 2.5.53.౧౦ ।।

ఏవం దశసహస్రాణి సైన్యాని మునిసత్తమ ।।

జఘాన రోషరక్తాక్షో వర్ద్ధితశ్శివతేజసా ।। ౧౧ ।।

లక్షే హతేఽథ యోధానాం తతో బాణాసురో రుషా ।।

కుభాండం స గృహీత్వా తు యుద్ధే శౌండం సమాహ్వయత్ ।। ౧౨ ।।

అనిరుద్ధం మహాబుద్ధిం ద్వంద్వయుద్ధే మహా హవే ।।

ప్రాద్యుమ్నిం రక్షితం శైవతేజసా ప్రజ్వలత్తనుమ్ ।। ౧౩ ।।

తతో దశసహస్రాణి తురగాణాం రథోత్తమాన్ ।।

యుద్ధప్రాప్తేన ఖడ్గేన దైత్యేంద్రస్య జఘాన సః ।। ౧౪ ।।

తద్వ్యధాయ తతశ్శక్తిం కాలవైశ్వానరోపమామ్ ।।

అనిరుద్ధో గృహీత్వా తాం తయా తం నిజఘాన హి ।। ౧౫ ।।

రథోపస్థే తతో బాణస్తేన శక్త్యాహతో దృఢమ్ ।।

స సాశ్వస్తత్క్షణం వీరస్తత్రైవాంతరధీయత ।। ౧౬ ।।

తస్మింస్త్వదర్శనం ప్రాప్తే ప్రాద్యుమ్నిరపరాజితమ్ ।।

ఆలోక్య కకుభస్సర్వాస్తస్థౌ గిరిరివాచలః ।। ౧౭ ।।

అదృశ్యమానస్తు తదా కూటయోధస్స దానవః ।।

నానాశస్త్రసహస్రైస్తం జఘాన హి పునః పునః ।। ౧౮ ।।

ఛద్మనాం నాగపాశైస్తం బబంధ స మహాబలః ।।

బలిపుత్రో మహావీరశ్శివభక్తశ్శరాసురః ।।౧౯।।

తం బద్ధ్వా పంజరాంతఃస్థం కృత్వా యుద్ధాదుపారమత్।।

ఉవాచ బాణః సంకుద్ధసూతపుత్రం మహాబలమ్ ।।2.5.53.౨౦ ।।

బాణాసుర ఉవాచ॥

సూతపుత్ర శిరశ్ఛింధి పురుషస్యాస్య వై లఘు ॥

యేన మే దూషితం పూతం బలాద్దుష్టేన సత్కులమ్ ॥ ౨౧ ॥

ఛిత్వా తు సర్వగాత్రాణి రాక్షసేభ్యః ప్రయచ్ఛ భోః ॥

అథాస్య రక్తమాంసాని క్రవ్యాదా అపి భుంజతామ్ ॥౨౨॥

అగాధే తృణసంకీర్ణే కూపే పాతకినం జహి ॥

కిం బహూక్త్యా సూతపుత్ర మారణీయో హి సర్వథా ॥౨౩॥

సనత్కు మార ఉవాచ॥

తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా ధర్మబుద్ధిర్నిశాచరః ॥

కుంభాండస్త్వబ్రవీద్వాక్యం బాణం సన్మంత్రిసత్తమమ్ ॥౨౪॥

కుంభాండ ఉవాచ ॥

నైతత్కర్తుం సముచితం కర్మ దేవ విచార్యతామ్॥

అస్మిన్హతే హతో హ్యాత్మా భవేదితి మతిర్మమ॥౨౫॥

అయం తు దృశ్యతే దేవ తుల్యో విష్ణోః పరాక్రమైః॥

వర్ధితశ్చంద్ర చూడస్య త్వద్దుష్టస్య సుతేచసా ॥౨౬॥

అథ చంద్రలలాటస్య సాహసేన సమత్స్వయమ్ ॥

ఇమామవస్థాం ప్రాప్తోసి పౌరుషే సంవ్యవస్థితః ॥౨౭॥

అయం శివప్రసాదాద్వై కృష్ణపౌత్రో మహాబలః ॥

అస్మాంస్తృణోపమాన్ వేత్తి దష్టోపి భుజగైర్బలాత్ ॥ ౨౮ ॥

సనత్కుమార ఉవాచ ॥

ఏతద్వాక్యం తు బాణాయ కథయిత్వా స దానవః ॥

అనిరుద్ధమువాచేదం రాజనీతివిదుత్తమః ।। ౨౯ ।।

కుంభాండ ఉవాచ ।।

కోసి కస్యాసి రే వీర సత్యం వద మమాగ్రతః ।।

కేన వా త్వమిహానీతో దురాచార నరాధమ ।।2.5.53.30।।

దైత్యేంద్రం స్తుహి వీరం త్వం నమస్కురు కృతాజలిః ।।

జితోస్మీతి వచో దీనం కథయిత్వా పునఃపునః ।। ३౧ ।।

ఏవం కృతే తు మోక్షస్స్యాదన్యథా బంధనాది చ ।।

తచ్ఛ్రుత్వా వచనం తస్య ప్రతివాక్యమువాచ సః ।।3౨।।

అనిరుద్ధ ఉవాచ ।।

దైత్యాఽధమసఖే కరర్పిడోపజీవక ।।

నిశాచర దురాచార శత్రుధర్మం న వేత్సి భోః ।।33।।

దైన్యం పలాయనం చాథ శూరస్య మరణాధికమ్।।

విరుద్ధం చోపశల్యం చ భవేదితి మతిర్మమ ।।3౪।।

క్షత్రియస్య రణే శ్రేయో మరణం సన్ముఖే సదా ।।

న వీరమానినో భూమౌ దీనస్యేవ కృతాంజలిః ।। 3౫ ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇత్యాది వీరవాక్యాని బహూని స జగాద తమ్ ।।

తదాకర్ణ్య సబాణోఽసౌ విస్మితోఽభూచ్చుకోప చ ।। 3౬ ।।

తదోవాచ నభోవాణీ బాణస్యాశ్వాసనాయ హి ।।

శృణ్వతాం సర్వవీరాణామనిరుద్ధస్య మంత్రిణః ।। 3౭ ।।

వ్యోమవాణ్యువాచ ।।

భో భో బాణ మహావీర న క్రోధం కర్తుమర్హసి ।।

బలిపుత్రోసి సుమతే శివభక్త విచార్యతామ్ ।। ౩౮ ।।

శివస్సర్వేశ్వరస్సాక్షీ కర్మణాం పరమేశ్వరః ।।

తదధీనమిదం సర్వం జగద్వై సచరాచరమ్ ।।౩౯।।

స ఏవ కర్తా భర్తా చ సంహర్తా జగతాం సదా।।

రజస్సత్త్వతమోధారీ విధివిష్ణుహరాత్మకః ।।2.5.53.౪౦।।

సర్వస్యాంతర్గతః స్వామీ ప్రేరకస్సర్వతః పరః ।।

నిర్వికార్యవ్యయో నిత్యో మాయాధీశోపి నిర్గుణః ।।౪౧।।

తస్యేచ్ఛయాఽబలో జ్ఞేయో బలీ బలి వరాత్మజ ।।

ఇతి విజ్ఞాయ మనసి స్వస్థో భవ మహామతే ।।౪౨।।

గర్వాపహారీ భగవాన్నా నాలీలావిశారదః।।

నాశయిష్యతి తే గర్వమిదానీం భక్తవత్సలః ।।౪౩।।

సనత్కుమార ఉవాచ।।

ఇత్యాభాష్య నభోవాణీ విరరామ మహామునే ।।

బాణాసురస్తద్వచనాదనిరుద్ధం న జఘ్నివాన్ ।। ।। ౪౪ ।।

కిం తు స్వాన్తఃపురం గత్వా పపౌ పానమనుత్తమమ్ ।।

మద్వాక్యం చ విసస్మార విజహార విరుద్ధధీః ।। ౪౫ ।।

తతోనిరుద్ధో బద్ధస్తు నాగభోగైర్విషోల్బణైః ।।

ప్రియయాఽతృప్తచేతాస్తు దుర్గాం సస్మార తత్క్షణాత్ ।। ౪౬ ।।

అనిరుద్ధ ఉవాచ ।।

శరణ్యే దేవి బద్ధోస్మి దహ్యమానస్తు పన్నగైః ।।

ఆగచ్ఛ మే కురు త్రాణం యశోదే చండరోషిణి ॥ ౪౭ ॥

శివభక్తే మహాదేవి సృష్టిస్థిత్యంతకారిణీ ॥

త్వాం వినా రక్షకో నాన్యస్తస్మాద్రక్ష శివే హి మామ్ ॥ ౪౮ ॥

సనత్కుమార ఉవాచ॥

తేనేత్థం తోషితా తత్ర కాలీ భిన్నాంజనప్రభా ॥

జ్యేష్ఠకృష్ణచతుర్దశ్యాం సంప్రాప్తాసీన్మహానిశి ॥౪౯॥

గురుభిర్ముష్టినిర్ఘాతైర్దారయామాస పంజరమ్ ॥

శరాంస్తాన్భస్మసాత్కృత్వా సర్పరూపాన్భయానకాన్ ॥ 2.5.53.౫౦ ॥

మోచయిత్వా నిరుద్ధం తు తతశ్చాంతఃపురం తతః ॥

ప్రవేశయిత్వా దుర్గా తు తత్రైవాదర్శనం గతా ॥౫౧॥

ఇత్థం దేవ్యాః ప్రసాదాత్తు శివశక్తేర్మునీశ్వర ॥

కృచ్ఛ్రముక్తోనిరుద్ధోభూత్సుఖీ చైవ గతవ్యథః ॥౫౨॥

అథ లబ్ధజయో భూత్వానిరుద్ధశ్శివశక్తితః॥

ప్రాద్యుమ్నిర్బాణతనయాం ప్రియాం ప్రాప్య ముమోద చ॥౫3॥

పూర్వంవద్విజహారాసౌ? తయా స్వప్రియయా సుఖీ॥

పీతపానస్సురక్తాక్షస్స బాణసుతయా తతః॥౫౪॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పఞ్చమే యుద్ధఖండే ఊషాచరిత్రే అనిరుద్ధోషావిహారవర్ణనంనామ త్రిపంచాశత్తమో ఽధ్యాయ ॥ ౫3 ॥

2.5.54

వ్యాస ఉవాచ ॥

అనిరుద్ధే హృతే పౌత్రే కృష్ణస్య మునిసత్తమ ॥

కుంభాండసుతయా కృష్ణః కిమకార్షీద్ధి తద్వద ।। ౧ ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

తతో గతేఽనిరుద్ధే తు తత్రస్త్రీణాం రోదనస్వనమ్ ।।

శ్రుత్వా చ వ్యథితః కృష్ణో బభూవ మునిసత్తమ ।।౨ ।।

అపశ్యతాం చానిరుద్ధం తద్బంధూనాం హరేస్తథా ।।

చత్వారో వార్షికా మాసా వ్యతీయురనుశోచతామ్ ।। ౩ ।।

నారదాత్తదుపాకర్ణ్య వార్తాం బద్ధస్య కర్మ చ ।।

ఆసన్సువ్యథితాస్సర్వే వృష్ణయః కృష్ణదేవతాః ।।౪।।!

కృష్ణస్తద్వృత్తమఖిలం శ్రుత్వా యుద్ధాయ చాదరాత్ ।।

జగామ శోణితపురం తార్క్ష్యమాహూయ తత్క్షణాత్ ।। ౫ ।।

ప్రద్యుమ్నో యుయుధానశ్చ గతస్సాంబోథ సారణః ।।

నందోపనందభద్రాద్యా రామకృష్ణానువర్తినః ।। ౬ ।।

అక్షౌహిణీభిర్ద్వాదశభిస్సమేతాసర్వతో దిశమ్ ।।

రురుధుర్బాణనగరం సమంతాత్సాత్వతర్షభాః ।। ౭ ।।

భజ్యమానపురోద్యానప్రాకారాట్టాలగోపురమ్ ।।

వీక్ష్యమాణో రుషావిష్టస్తుల్యసైన్యోభినిర్యయౌ ।।౮।।

బాణార్థే భగవాన్ రుద్రస్ససుతః ప్రమథైర్వృతః ।।

ఆరుహ్య నన్దివృషభం యుద్ధం కర్తుం సమాయయౌ ।। ౯ ।।

ఆసీత్సుతుములం యుద్ధమద్భుతం లోమహర్షణమ్ ।।

కృష్ణాదికానాం తైస్తత్ర రుద్రాద్యైర్బాణరక్షకైః ।।2.5.54.౧౦।।
కృష్ణశంకరయోరాసీత్ప్రద్యుమ్నగుహయోరపి।।

కూష్మాండకూపకర్ణాభ్యాం బలేన సహ సంయుగః ।।౧౧।।

సాంబస్య బాణపుత్రేణ బాణేన సహ సాత్యకేః ।।

నన్దినా గరుడస్యాపి పరేషాం చ పరైరపి ।।౧౨।।

బ్రహ్మాదయస్సురాధీశా మునయః సిద్ధచారణాః ।।

గంధర్వాఽప్సరసో యానైర్విమానైర్ద్రష్టుమాగమన్ ।।౧౩।।

ప్రమథైర్వివిధాకారై రేవత్యంతైః సుదారుణమ్ ।।

యుద్ధం బభూవ విప్రేన్ద్ర తేషాం చ యదువంశినామ్ ।।౧౪।।

భ్రాత్రా రామేణ సహితః ప్రద్యుమ్నేన చ ధీమతా।।

కృష్ణశ్చకార సమరమతులం ప్రమథైస్సహ।।౧౫।।

తత్రాగ్నినాఽభవద్యుద్ధం యమేన వరుణేన చ ।।

విముఖేన త్రిపాదేన జ్వరేణ చ గుహేన చ।।౧౬।।

ప్రమథైర్వివిధాకారైస్తేషామన్యం తదారుణమ్ ।।

యుద్ధం బభూవ వికటం వృష్ణీనాం రోమహర్షణమ్ ।।౧౭।।

విభీషికాభిర్బహ్వీభిః కోటరీభిః పదేపదే ।।

నిర్లజ్జాభిశ్చ నారీభిః ప్రబలాభిరదూరతః ।। ౧౮ ।।
శంకరానుచరాఞ్శౌరిర్భూతప్రమథగుహ్యకాన్ ।।

ద్రావయామాస తీక్ష్ణాగ్రైః శరైః శార్ఙ్గధనుశ్చ్యుతైః ।। ౧౯ ।।

ఏవం ప్రద్యుమ్నప్రముఖా వీరా యుద్ధమహోత్సవాః ।।

చక్రుర్యుద్ధం మహాఘోరం శత్రుసైన్యం వినాశయన్ ।। 2.5.54.౨౦ ।।

విశీర్యమాణం స్వబలం దృష్ట్వా రుద్రోత్యమర్షణః।।

క్రోధం చకార సుమహన్ననాద చ మహోల్బణమ్ ।। ౨౧ ।।

తచ్ఛ్రుత్వా శంకరగణా వినేదుర్యుయుధుశ్చ తే ।।

మర్దయన్ప్రతియోద్ధారం వర్ద్ధితాశ్శంభుతేజసా ।।౨౨।।

పృథగ్విధాని చాయుక్తం శార్ఙ్గాస్త్రాణి పినాకినే ।।

ప్రత్యక్షైశ్శమయామాస శూలపాణిరవిస్మితః ।।౨3।।

బ్రహ్మాస్త్రస్య చ బ్రహ్మాస్త్రం వాయవ్యస్య చ పార్వతమ్ ।।

ఆగ్నేయస్య చ పార్జన్యం నైజం నారాయణస్య చ ।।౨౪।।

కృష్ణసైన్యం విదుద్రావ ప్రతివీరేణ నిర్జితమ్ ।।

న తస్థౌ సమరే వ్యాస పూర్ణరుద్రసుతేజసా ।।౨౫।।

విద్రావితే స్వసైన్యే తు శ్రీకృష్ణశ్చ పరంతపః ।।

స్వం జ్వరం శీతలాఖ్యం హి వ్యసృజద్దారుణం మునే ।।౨౬।।

విద్రావితే కృష్ణసైన్యే కృష్ణస్య శీతలజ్వరః ।।

అభ్యపద్యత తం రుద్రం మునే దశదిశో దహన్ ।।౨౭।।

మహేశ్వరోథఽ తం దృష్ట్వాయాంతం స్వం విసృజజ్జ్వరమ్।।

మాహేశ్వరో వైష్ణవశ్చ యుయుధాతే జ్వరావుభౌ ।।౨౮।।

వైష్ణవోఽథ సమాక్రదన్మాహేశ్వరబలార్దితః ।।

అలబ్ధ్వా భయమన్యత్ర తుష్టావ వృషభధ్వజమ్ ।। ౨౯ ।।

అథ ప్రసన్నో భగవాన్విష్ణుజ్వరనుతో హరః ।।

విష్ణుశీతజ్వరం ప్రాహ శరణాగతవత్సలః ।। 2.5.54.30 ।।

మహేశ్వర ఉవాచ ।।

శీతజ్వర ప్రసన్నోఽహం వ్యేతు తే మజ్జ్వరాద్భయమ్ ।।

యో నౌ స్మరతి సంవాదం తస్య న స్యాజ్జ్వరాద్భయమ్ ।। 3౧ ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా రుద్రమానమ్య గతో నారాయణజ్వరః ।।

తం దృష్ట్వా చరితం కృష్ణో విసిస్మాయ భయాన్వితః ।।౩౨।।

స్కన్ద ప్రద్యుమ్న బాణౌఘైరర్ద్యమానోఽథ కోపితః ।।

జఘాన శక్త్యా ప్రద్యుమ్నం దైత్యసంఘాత్యమర్షణః ।।౩౩।।

స్కందప్రాప్తిహతస్తత్ర ప్రద్యుమ్నః ప్రబలోపి హి।।

అసృగ్విముంచన్గాత్రేభ్యో బలేనాపాక్రమద్రణాత్ ।। ౩౪ ।।

కుంభాండకూపకర్ణాభ్యాం నానాస్త్రైశ్చ సమాహతః ।।

దుద్రావ బలభద్రోపి న తస్థేపి రణే బలీ ।। ౩౫ ।।

కృత్వా సహస్రం కాయానాం పీత్వా తోయం మహార్ణవాత్ ।।

గరుడో నాశయత్యర్థాఽఽవర్తైర్మేఘార్ణవాంబుభిః ।।౩౬।।

అథ క్రుద్ధో మహేశస్య వాహనో వృషభో బలీ ।।

వేగేన మహతారం వై శృంగాభ్యాం నిజఘాన తమ్ ।। ౩౭ ।।

శృంగఘాతవిశీర్ణాంగో గరుడోఽతీవ విస్మితః ।।

విదుద్రావ రణాత్తూర్ణం విహాయ చ జనార్దనమ్ ।। ౩౮ ।।

ఏవం జాతే చరిత్రం తు భగవాన్దేవకీసుతః ।।

ఉవాచ సారథిం శీఘ్రం రుద్రతేజోతివిస్మితః ।। ౩౯ ।।

శ్రీకృష్ణ ఉవాచ ।।

హే సూత శృణు మద్వాక్యం రథం మే వాహయ ద్రుతమ్ ।।

మహాదేవసమీపస్థో యథా స్యాం గదితుం వచః ।।2.5.54.౪౦।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్తో హరిణా సూతో దారుకస్స్వగుణాగ్రణీః ।।

ద్రుతం తం వాహయామాస రథం రుద్రసమీపతః ।। ౪౧ ।।

అథ విజ్ఞాపయామాస నతో భూత్వా కృతాంజలిః ।।

శ్రీకృష్ణః శంకరం భక్త్యా ప్రపన్నో భక్తవత్సలమ్ ।। ౪౨ ।।

శ్రీకృష్ణ ఉవాచ ।।

దేవదేవ మహాదేవ శరణాగతవత్సల ।।

నమామి త్వాఽనంతశక్తిం సర్వాత్మానం పరేశ్వరమ్ ।। ౪౩ ।।

విశ్వోత్పత్తిస్థాననాశహేతుం సజ్జ్ఞప్తి మాత్రకమ్ ।।

బ్రహ్మలింగం పరం శాంతం కేవలం పరమేశ్వరమ్ ।। ౪౪ ।।

కాలో దైవం కర్మ జీవస్స్వభావో ద్రవ్యమేవ చ ।।

క్షేత్రం చ ప్రాణ ఆత్మా చ వికారస్తత్సమూహకః ।। ౪౫ ।।

బీజరోహప్రవాహస్తు త్వన్మాయైషా జగత్ప్రభో ।।

తన్నిబంధం ప్రపద్యేహ త్వామహం పరమేశ్వరమ్ ।। ౪౬ ।।

నానా భావైర్లీలయైవ స్వీకృతైర్నిర్జరాదికాన్ ।।

నూనం బిభషిం లోకేశో హంస్యున్మార్గాన్స్వభావతః ।।౪౭।।

త్వం హి బ్రహ్మ పరం జ్యోతిర్గూఢం బ్రహ్మణి వాఙ్మయే ।।

యం పశ్యంత్యమలాత్మానమాకాశమివ కేవలమ్ ।। ౪౮ ।।

త్వమేవ చాద్యః పురుషోఽద్వితీయస్తుర్య ఆత్మదృక్ ।।

ఈశో హేతురహేతుశ్చ సవికారః ప్రతీయసే ।। ౪౯ ।।

స్వమాయయా సర్వగుణప్రసిద్ధ్యై భగవన్ప్రభో ।।

సర్వాన్వితః ప్రభిన్నశ్చ సర్వతస్త్వం మహేశ్వర ।। 2.5.54.౫౦ ।।

యత్రైవ సూర్యోఽపిహితశ్చాయారూపాణి చ ప్రభో ॥
స్వచ్ఛాయయా సంచకాస్తి హ్యయం పరమదృగ్భవాన్ ॥ ४१ ॥
గుణేనాపిహితోపి త్వం గుణే వ గుణాన్ విభో ॥
స్వప్రదీపశ్చకాస్సి త్వం భూమన్ గిరిశ శంకర ॥ ४२ ॥
త్వన్మాయామోహితధియః పుత్రదారగృహాదిషు ॥
ఉన్మజ్జంతి నిమజ్జంతి ప్రసక్తా వృజినార్ణవే ॥ ४३ ॥
దైవదత్తమిమం లబ్ధ్వా నృలోకమజితేన్ద్రియః ॥
యో నాద్రియేత త్వత్పాదౌ స శోచ్యో హ్యాత్మవంచకః ॥ ४४ ॥
త్వదాజ్ఞయాహం భగవాన్బాణదోశ్ఛేత్తుమాగతః ॥
త్వయైవ శప్తో బాణోఽయం గర్వితో గర్వహారిణా । ४५ ॥
నివర్తస్వ రణాద్దేవ త్వచ్ఛాపో న వృథా భవేత్ ॥
ఆజ్ఞాం దేహి ప్రభో మే త్వం బాణస్య భుజకృంతనే ॥ ४६ ॥
సనత్కుమార ఉవాచ ॥
ఇత్యాకర్ణ్య వచశ్శంభుః శ్రీకృష్ణస్య మునీశ్వర ॥
ప్రత్యువాచ ప్రసన్నాత్మా కృష్ణస్తుత్యా మహేశ్వరః ॥ ४७ ॥
మహేశ్వర ఉవాచ ॥
సత్యముక్తం త్వయా తాత మయా శప్తో హి దైత్యరాట్ ॥
మదాజ్ఞయా భవాన్ప్రాప్తో బాణదోర్దండకృంతనే ॥ ४८ ॥
కిం కరోమి రమానాథ భక్తాధీనస్సదా హరే ॥
పశ్యతో మే కథం వీర స్యాద్బాణభుజకృంతనమ్ ॥ ४९ ॥
అతస్త్వం జృంభణాస్త్రేణ మాం జంభయ మదాజ్ఞయా ॥

తతస్త్వం కురు కార్యం స్వం యథేష్టం చ సుఖీ భవ ॥ 2.5.54.౬౦ ॥

సనత్కుమార ఉవాచ ॥

ఇత్యుక్తశ్శంకరేణాథ శార్ఙ్గపాణిస్తు విస్మితః ॥

స్వరణస్థానమాగత్య ముమోద స మునీశ్వరః ॥ ౬౧ ॥

జృంభణాస్త్రం ముమోచాథ సంధాయ ధనుషి ద్రుతమ్ ॥

పినాకపాణయే వ్యాస నానాస్త్రకుశలో హరిః ॥ ౬౨ ॥

మోహయిత్వా తు గిరిశం జృంభణాస్త్రేణ జృంభితమ్ ॥

బాణస్య పృతనాం శౌరిర్జఘానాసిగదర్ష్టిభిః ॥ ౬౩ ॥

ఇతి శివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పఞ్చమే యుద్ధఖండే బాణాఽసురరుద్రకృష్ణాదియుద్ధవర్ణనం నామ చతుఃపంచాశత్తమోఽధ్యాయః ॥ ౫౪ ॥

2.5.55

వ్యాస ఉవాచ ॥

సనత్కుమార సర్వజ్ఞ బ్రహ్మపుత్ర నమోస్తు తే ॥

అద్భుతేయం కథా తాత శ్రావితా మే త్వయా మునే ॥ ౧ ॥

జృంభితే జృంభణాస్త్రేణ హరిణా సమరే హరే ॥

హతే బాణబలే బాణః కిమకార్షీచ్చ తద్వద ॥ ౨ ॥

సూత ఉవాచ ॥

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తస్య వ్యాసస్యామితతేజసః ॥

ప్రత్యువాచ ప్రసన్నాత్మా బ్రహ్మపుత్రో మునీశ్వరః ॥।౩॥

సనత్కుమార ఉవాచ॥

శృణు వ్యాస మహాప్రాజ్ఞ కథాం చ పరమాద్భుతామ్ ॥

కృష్ణశంకరయోస్తాత లోకలీలానుసారిణోః।।౪।।

శయితే లీలయా రుద్రే సపుత్రే సగణే సతి ।।

బాణో వినిర్గతో యుద్ధం కర్తుం కృష్ణేన దైత్యరాట్ ।। ౫ ।।

కుంభాండసంగృహీతాశ్వో నానాశస్త్రాస్త్రధృక్ తతః ।।

చకార యుద్ధమతులం బలిపుత్రో మహాబలః ।। ౬ ।।

దృష్ట్వా నిజబలం నష్టం స దైత్యేన్ద్రోఽత్యమర్షితః ।।

చకార యుద్ధమతులం బలి పుత్రో మహాబలః ।।౭।।

శ్రీకృష్ణోపి మహావీరో గిరిశాప్తమహాబలః ।।

ఉచ్చైర్జగర్జ తత్రాజౌ బాణం మత్వా తృణోపమమ్ ।। ౮ ।।

ధనుష్టంకారయామాస శార్ఙ్గాఖ్యం నిజమద్భుతమ్ ।।

త్రాసయన్బాణసైన్యం తదవశిష్టం మునీశ్వర ।। ౯ ।।

తేన నాదేన మహతా ధనుష్టంకారజేన హి ।।

ద్యావాభూమ్యోరంతరం వై వ్యాప్తమాసీదనంతరమ్ ।। 2.5.55.౧౦ ।।

చిక్షేప వివిధాన్బాణాన్బాణాయ కుపితో హరిః ।।

కర్ణాన్తం తద్వికృష్యాథ తీక్ష్ణానాశీవిషోపమాన్ ।। ౧౧ ।।

ఆయాతాంస్తాన్నిరీక్ష్యాఽథ స బాణో బలినన్దనః ।।

అప్రాప్తానేవ చిచ్ఛేద స్వశరైస్స్వధనుశ్చ్యుతైః।। ౧౨ ।।

పునర్జగర్జ స విభుర్బాణో వైరిగణార్దనః ।।

తత్రసుర్వృష్ణయస్సర్వే కృష్ణాత్మానో విచేతసః ।। ౧3 ।।

స్మృత్వా శివపదామ్భోజం చిక్షేప నిజసాయకాన్।।

స కృష్ణాయాతిశూరాయ మహాగర్వో బలేస్సుతః ।।౧౪।।

కృష్ణోపి తానసంప్రాప్తానచ్ఛినత్సశరైర్ద్రుతమ్ ।।

స్మృత్వా శివపదామ్భోజమమరారి మహాబలః ।। ౧౫ ।।

రామాదయో వృష్ణయశ్చ స్వంస్వం యోద్ధారమాహవే ।।

నిజఘ్నుర్బలినస్సర్వే కృత్వా క్రోధం సమాకులాః ।। ౧౬ ।।

ఇత్థం చిరతరం తత్ర బలినోశ్చ ద్వయోరపి ।।

బభూవ తుములం యుద్ధం శృణ్వతాం విస్మయావహమ్ ।। ౧౭ ।।

తస్మిన్నవసరే తత్ర క్రోధం కృత్వాఽతిపక్షిరాట్ ।।

బాణాసురబలం సర్వం పక్షాఘాతైరమర్దయత్ ।। ౧౮ ।।

మర్దితం స్వబలం దృష్ట్వా మర్దయంతం చ తం బలీ ।।

చుకోపాతి బలేః పుత్రః శైవరాడ్ దితిజేశ్వరః ।। ౧౯ ।।

స్మృత్వా శివపదామ్భోజం సహస్రభుజవాన్ద్రుతమ్ ।।

మహత్పరాక్రమం చక్రే వైరిణాం దుస్సహం స వై ।। 2.5.55.౨౦ ।।

చిక్షేప యుగపద్బాణానమితాంస్తత్ర వీరహా ।।

కృష్ణాదిసర్వయదుషు గరుడే చ పృథక్పృథక్ ।। ౨౧ ।।

జఘ్నానైకేన గరుడం కృష్ణమేకేన పత్త్రిణా ।।

బలమేకేన చ మునే పరానపి తథా బలీ ।। ౨౨ ।।

తతః కృష్ణో మహావీర్యో విష్ణురూపస్సురారిహా ।।

చుకోపాతిరణే తస్మిఞ్జగర్జ చ మహేశ్వరః ।। ౨౩ ।।

జఘాన బాణం తరసా శార్ఙ్గనిస్సృతసచ్ఛరైః ।।

అతి తద్బలమత్యుగ్రం యుగపత్స్మృతశంకరః ।। ౨౪ ।।

చిచ్ఛేద తద్ధనుశ్శీఘ్రం ఛత్రాదికమనా కులః ।।

హయాంశ్చ పాతయామాస హత్వా తాన్స్వశరైర్హరిః ॥ ౨౫ ॥

బాణోఽపి చ మహావీరో జగర్జాతి ప్రకుప్య హ ॥

కృష్ణం జఘాన గదయా సోఽపతద్ధరణీతలే ॥ ౨౬ ॥

ఉత్థాయారం తతః కృష్ణో యుయుధే తేన శత్రుణా ॥

శివభక్తేన దేవర్షే లోకలీలాఽనుసారతః ॥ ౨౭ ॥

ఏవం ద్వయోశ్చిరం కాల బభూవ సుమహాన్రణః ॥

శివరూపో హరిః కృష్ణః స చ శైవోత్తమో బలీ ॥ ౨౮ ॥

కృష్ణోఽథ కృత్వా సమరం చిరం బాణేన వీర్యవాన్॥

శివాఽఽజ్ఞయా ప్రాప్తబలశ్చుకోపాతి మునీశ్వరః ॥౨౯॥

తతస్సుదర్శనేనాశు కృష్ణో బాణభుజాన్బహూన్ ॥

చిచ్ఛేద భగవాఞ్ఛంభు శాసనాత్పరవీరహా ॥ 2.5.55.30 ॥

అవశిష్టా భుజాస్తస్య చత్వారోఽతీవ సున్దరాః ॥

గతవ్యథో బభూవాశు శంకరస్య ప్రసాదతః ॥ 3౧ ॥

గతస్మృతిర్యదా బాణ శిరశ్ఛేత్తుం సముద్యతః ॥

కృష్ణో వీరత్వమాపన్నస్తదా రుద్రస్సముత్థితః ॥ 3౨ ॥

రుద్ర ఉవాచ ॥

భగవన్దేవకీపుత్ర యదాజ్ఞప్తం మయా పురా ॥

తత్కృతం చ త్వయా విప్ర మదాజ్ఞాకారిణా సదా ॥ 33 ॥

మా బాణస్య శిరశ్ఛింధి సంహరస్వ సుదర్శనమ్ ॥

మదాజ్ఞయా చక్రమిదం స్యాన్మోఘం మజ్జనే సదా ॥ 3౪ ॥

దత్తం మయా పురా తుభ్యమనివార్యం రణే తవ ॥

చక్రం జయం చ గోవిన్ద నివర్తస్వ రణాత్తతః ।। ३౫ ।।

దధీచే రావణే వీరే తారకాదిపురేష్వపి ।।

వినా మదాజ్ఞాం లక్ష్మీశ రథాఙ్గం నాముచః పురా ।। ३౬ ।।

త్వం తు యోగీశ్వరస్సాక్షాత్పరమాత్మా జనార్దన ।।

విచార్యతాం స్వమనసా సర్వభూతహితే రతః ।। ३౭ ।।

వరమస్య మయా దత్తం న మృత్యుర్భయమస్తి వై ।।

తన్మే వచస్సదా సత్యం పరితుష్టోస్మ్యహం తవ ।।३౮।।

పురాఽయం గర్వితో మత్తో యుద్ధం దేహీతి మేఽబ్రవీత్ ।।

భుజాన్కణ్డూయమానస్తు విస్మృతాత్మగతిర్హరే ।। ३౯ ।।

తదాహమశపం తం వై భుజచ్ఛేత్తాఽఽగమిష్యతి ।।

అచిరేణాతికాలేన గతగర్వో భవిష్యసి ।। 2.5.55.౪౦ ।।

మదాజ్ఞయా హరిః ప్రాప్తో భుజచ్ఛేత్తా తవాఽథ వై ।।

నివర్తస్వ రణాద్గచ్ఛ స్వగృహం సవధూవరః ।। ౪౧ ।।

ఇత్యుక్తః స తయోర్మైత్రీం కారయిత్వా మహేశ్వరః ।।

తమనుజ్ఞాప్య సగణః సపుత్రః స్వాలయం యయౌ ।। ౪౨ ।।

।। సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇత్యాకర్ణ్య వచశ్శంభోస్సంహృత్య చ సుదర్శనమ్ ।।

అక్షతాంగస్తు విజయీ తతః కృష్ణోంతఃపురం యయౌ ।। ౪३ ।।

అనిరుద్ధం సమాశ్వాస్య సహితం భార్యయా పునః ।।

జగ్రాహ రత్నసంఘాతం బాణదత్తమనేకశః ।। ౪౪ ।।

తత్సఖీం చిత్రలేఖాం చ గృహీత్వా పరయోగినీమ్ ।।

ప్రసన్నోఽభూత్తతః కృష్ణః కృతకార్యః శివాజ్ఞయా ।। ౪౫ ।।

హృదా ప్రణమ్య గిరిశమామంత్ర్య చ బలేస్తుతమ్ ।।

పరివారసమేతస్తు జగామ స్వపురీం హరిః ।। ౪౬ ।।

పథి జిత్వా చ వరుణం విరుద్ధం తమనేకధా ।।

ద్వారకాం చ పురీం ప్రాప్తస్సముత్సవసమన్వితః ।। ౪౭ ।।

విసర్జయిత్వా గరుడం సఖీన్వీక్ష్యోపహస్య చ ।।

ద్వారకాయాం తతో దృష్ట్వా కామచారీ చచార హ ।। ౪౮ ।। ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పంచమే యుద్ధఖండే బాణభుజకృంతనగర్వాపహారవర్ణనం నామ పఞ్చపఞ్చాశత్తమోధ్యాయః ।। ౫౫ ।।

2.5.56

।। నారద ఉవాచ ।।

కృష్ణే గతే ద్వారకాయామ నిరుద్ధేన భార్యయా ।।

అకార్షీత్కిం తతో బాణస్తత్త్వం వద మహామునే ।।౧।।

సనత్కుమార ఉవాచ।।

కృష్ణే గతే ద్వారకాయామనిరుద్ధేన భార్యయా ।।

దుఃఖితోఽభూత్తతో బాణస్స్వాజ్ఞానం సంస్మరన్హృదా ।।౨।।

తతో నన్దీశివగణో బాణం ప్రోవాచ దుఃఖితమ్ ।।

దైత్యం శోణితదిగ్ధాంగమనుతాపసమన్వితమ్ ।।3।।

।। నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

బాణ శంకరసద్భక్త మానుతాపం కురుష్వ భోః ।।

భక్తానుకంపీ శంభుర్వై భక్తవత్సలనామధృక్।।౪।।

తదిచ్ఛయా చ యజ్ఞాతం తజ్ఞాతమితి చేతసా ।।

మన్యస్వ భక్తశార్దూల శివం స్మర పునఃపునః।।౫।।

మన ఆద్యే సమాధాయ కురు నిత్యం మహో త్సవమ్ ।।

భక్తానుకంపనశ్చాఽస్య శంకరస్య పునఃపునః।।౬।।

నన్దివాక్యాత్తతో బాణో ద్విషా శీర్షకమాత్రకః।।

శివస్థానం జగామాశు ధృత్వా ధైర్యం మహామనాః ।।౭।।

గత్వా తత్ర ప్రభుం నత్వా రురోదాతీవ విహ్వలః ।।

గతగర్వవ్రజో బాణః ప్రేమాకులితమానసః।।౮।।

సంస్తువన్వివిధైః స్తోత్రైః సన్ననమన్నుతితస్తథా ।।

యథోచితం పాదఘాతం కుర్వన్విక్షేపయన్కరాన్ ।। ౯ ।।

ననర్త తాండవం ముఖ్యం ప్రత్యాలీఢాదిశోభితమ్ ।।

స్థానకైర్వివిధాకారైరాలీఢప్రముఖైరపి ।। 2.5.56.౧౦ ।।

సుఖవాదసహస్రాణి భ్రూక్షేపసహితాన్యపి ।।

శిరఃకమ్పసహస్రాణి ప్రాప్తానీకః సహస్రశః ।।౧౧।। ।।

వారీశ్చ వివిధాకారా దర్శయిత్వా శనైశ్శనః ।।

తథా శోణితధారాభిస్సిఞ్చయిత్వా మహీతలమ్।।౧౨।।

రుద్రం ప్రసాదయామాస శూలినం చన్ద్ర శేఖరమ్ ।।

బాణాసురో మహాభక్తో విస్మృతాత్మగతిర్నతః।।౧౩।।

తతో నృత్యం మహత్కృత్వా భగవాన్భక్తవత్సలః ।।

ఉవాచ బాణం సంహృష్టో నృత్య గీతప్రియో హరః ।। ౧౪ ।।

రుద్ర ఉవాచ ।।

బాణ తాత బలేః పుత్ర సంతుష్టో నర్తనేన తే ।।

వరం గృహాణ దైత్యేన్ద్ర యత్తే మనసి వర్తతే ।। ౧౫ ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇత్యాకర్ణ్య వచశ్శంమ్భోర్దైత్యేన్ద్రేణ తదా మునే ।।

బాణేన సంవృణీతోఽభూద్వరస్తు వ్రణరోపణే ।।౧౬।।

బాహుయుద్ధస్య చోద్ధ త్రిగ్గాణపత్యమథాక్షయమ్ ।।

ఉషాపుత్రస్య రాజ్యం తు తస్మిఞ్ఛోణితకాహ్వయే।।౧౭।।

నిర్వైరతా చ విబుధైర్విష్ణునా చ విశేషతః।।

న పునర్దైత్యతా దుష్టా రజసా తమసా యుతా ।। ౧౮

శంభుభక్తిర్విశేషేణ నిర్వికారా సదా మునే ।।

శివభక్తేషు చ స్నేహో దయా సర్వేషు జంతుషు ।। ౧౯ ।। ౧౯।

కృత్వా వరాఞ్శంభోర్బలిపుత్రో మహాఽసురః।।

ప్రేమ్ణాఽశ్రునయనో రుద్రం తుష్టావ సుకృతాంజలిః।।2.5.56.౨౦।। ।।

బాణ ఉవాచ।।

దేవదేవ మహాదేవ శరణా గతవత్సల ।।

త్వాం నమామి మహేశాన దీనబన్ధో దయానిధే ।।౨౧।।

కృతా మయి కృపాతీవ కృపాసాగర శంకర ।।

గర్వోపహారితస్సర్వః ప్రసన్నేన మమ ప్రభో ।।౨౨।।

త్వం బ్రహ్మ పరమాత్మా హి సర్వవ్యాప్యఖిలేశ్వరః ।।

బ్రహ్మాండతనురుగ్రేశో విరాట్ సర్వాన్వితః పరః ।।౨3।।

నాభిర్నభోఽగ్నిర్వదనమంబు రేతో దిశః శ్రుతిః ।।

ద్యౌశ్శీర్షమంఘ్రిరుర్వీ తే మనశ్చంద్రస్తవ ప్రభో ।। ౨౪ ।।

దృగర్కో జఠరం వార్ధిర్భుజేంద్రో ధిషణా విధిః ।।

ప్రజాపతిర్విసర్గశ్చ ధర్మో హి హృదయం తవ।।౨౫।।

రోమాణ్యోషధయో నాథ కేశా జలముచస్తవ।।

గుణాస్త్రయస్త్రినేత్రాణి సర్వాత్మా పురుషో భవాన్।।౨౬।।

బ్రాహ్మణం తే ముఖం ప్రాహుర్బాహుం క్షత్రియమేవ చ ।।

ఊరుజం వైశ్యమాహుస్తే పాదజం శూద్రమేవ చ ।। ౨౭ ।।

త్వమేవ సర్వదోపాస్యస్సర్వైర్జీవైర్మహేశ్వర ।।

త్వాం భజన్పరమాం ముక్తిం లభతే పురుషో ధ్రువమ్ ।। ౨౮ ।।

యస్త్వాం విసృజతే మర్త్య ఆత్మానం ప్రియమీశ్వరమ్ ।।

విపర్యయేంద్రియార్థార్థం విషమత్త్యమృతం త్యజన్ ।।౨౯।।

విష్ణుర్బ్రహ్మాఽథ విబుధా మునయశ్చామలాశయాః ।।

సర్వాత్మనా ప్రపన్నాస్త్వాం శంకరం ప్రియమీశ్వరమ్ ।।2.5.56.30।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా బలిపుత్రస్తు విరరామ శరాసురః ।।

ప్రేమప్రఫుల్లితాంగశ్చ ప్రణమ్య స మహేశ్వరమ్ ।। ३౧ ।।

ఇతి శ్రుత్వా స్వభక్తస్య బాణస్య భగవాన్భవః ।।

సర్వం లభిష్యసీత్యుక్త్వా తత్రైవాంతరధీయత ।। 3౨ ।।

తతశ్శంభోః ప్రసాదేన మహాకాలత్వమాగతః ।।

రుద్రస్యానుచరో బాణో మహాప్రముదితోఽభవత్ ।। 33 ।।

ఇతి కిల శరనామ్నః శంకరస్యాపి వృత్తం సకలగురు జనానాం సద్గురోశ్శూలపాణేః ॥
కథితమిహ వరిష్ఠం శ్రోత్రరమ్యైర్వచోభిస్సకలభువనమధ్యే క్రీడమానస్య నిత్యమ్ ॥
౩౪ ॥ ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీ యాయాం రుద్రసంహితాయాం పంం యుద్ధఖండే
బాణాసురగణపత్వప్రాప్తివర్ణనం నామ షట్పంచాశత్తమోఽధ్యాయః ॥ ౫౬ ॥

2.5.57

సనత్కుమార ఉవాచ ॥

శృణు వ్యాస మహాప్రేమ్ణా చరితం శశిమౌలినః ॥

యథాఽవధీత్త్రిశూలేన దానవేంద్రం గజాసురమ్ ॥౧॥

దానవే నిహతే దేవ్యా సమరే మహిషాసురే ॥

దేవానాం చ హితార్థాయ పురా దేవాః సుఖం యయుః ॥ ౨ ॥

తస్య పుత్రో మహావీరో మునీశ్వర గజాసురః ॥

పితుర్వధం హి సంస్మృత్య కృతం దేవ్యా సురార్థనాత్ ॥ ౩ ॥

స తద్వైరమనుస్మృత్య తపోర్థం గతవాన్వనే ॥

సముద్దిశ్య విధిం ప్రీత్యా తతాప పరమం తపః ॥ ౪ ॥

అవధ్యోహం భవిష్యామి స్త్రీపుంసైః కామనిర్జితః ॥

సంవిచార్యేతి మనసాఽభూత్తపోరతమానసః ॥౫॥

స తేపే హిమవద్ద్రోణ్యాం తపః పరమదారు ణమ్ ॥

ఊర్ధ్వబాహుర్నభోదృష్టిః పాదాంగుష్ఠాశ్రితావనిః ॥ ౬ ॥

జటాభారైస్స వై రేజే ప్రలయార్క ఇవాంశుభిః ॥

మహిషాసురపుత్రోఽసౌ గజాసుర ఉదారధీః ॥ ౭ ॥

తస్య మూర్ధ్నః సముద్భూతస్సధూమోగ్నిస్తపోమయః ॥

తిర్యగూర్ధ్వమధోలోకాస్తాపయన్విష్వగీరితః ॥ ౮ ॥

చుక్షుభుర్నద్యుదన్వంతశ్చాగ్నేర్మూర్ధ్నసముద్భవాత్ ॥

నిపేతుస్సగ్రహాస్తారా జజ్వలుశ్చ దిశో దశ ॥ ౯ ॥

తేన తప్తాస్సురాస్సర్వే దివం త్యక్త్వా సవాసవాః ॥

బ్రహ్మలోకం యయుర్విజ్ఞాపయామాసుశ్చచాల భూః ॥2.5.57.౧౦॥

దేవా ఊచుః ॥

విధే గజాసురతపస్తప్తా వయమథాకులాః ॥

న శక్నుమో దివి స్థాతుమత స్తే శరణం గతాః ॥ ౧౧ ॥

విధేహ్యుపశమం తస్య చాన్యాఞ్జీవయితుం కృపా ॥

లోకా నంక్ష్యత్యన్యథా హి సత్యంసత్యం బ్రువామహే ॥౧౨॥

ఇతి విజ్ఞాపితో దేవైర్వాసవాద్యైస్స ఆత్మభూః ॥

భృగుదక్షాదిభిర్బ్రహ్మా యయౌ దైత్యవరాశ్రమమ్ ॥ ౧౩ ॥

తపంతం తపసా లోకా న్యథాఽభ్రాపిహితం దివి ॥

విలక్ష్య విస్మితః ప్రాహ విహసన్సృష్టికారకః ॥ ౧౪ ॥

బ్రహ్మోవాచ ॥

ఉత్తిష్ఠోత్తిష్ఠ దైత్యేన్ద్ర తపస్సిద్ధోసి మాహిషే ॥

ప్రాప్తోఽహం వరదస్తాత వరం వృణు యథేప్సితమ్॥౧౫॥

సనత్కుమార ఉవాచ ॥

ఉత్థాయోత్థాయ దైత్యేన్ద్ర ఈక్షమాణో దృశా విభుమ్॥

గిరా గద్గదయా ప్రీతోఽగృణాద్దేవం స మాహిషిః ॥।3౫।

గజాసుర ఉవాచ ॥

నమస్తే దేవదేవేశ యది దాస్యసి మే వరమ్॥

అవధ్యోఽహం భవేయం వై స్త్రీపుంసైః కామనిర్జితైః ॥౧౭॥

మహాబలో మహావీర్యోఽజేయో దేవాదిభిస్సదా ॥

సర్వేషాం లోకపాలానాం నిఖిలర్ద్ధిసుభుగ్విభో ॥౧౮॥

సనత్కుమార ఉవాచ ॥

ఏవం వృతశ్శతధృతిర్దానవేన స తేన వై ॥

ప్రాదాత్తత్తపసా ప్రీతో వరం తస్య సుదుర్లభమ్ ॥౧౯॥

ఏవం లబ్ధవరో దైత్యో మాహిషిశ్చ గజాసురః ॥

సుప్రసన్నమనాస్సోఽథ స్వధామ ప్రత్యపద్యత ॥2.5.57.౨౦ ॥

స విజిత్య దిశస్సర్వా లోకాంశ్చ త్రీన్మహాసురః ॥

దేవాసురమనుష్యేంద్రాన్గంధర్వగరుడోరగాన్ ॥ ౨౧ ॥

ఇత్యాదీన్నిఖిలాఞ్జిత్వా వశమానీయ విశ్వజిత్ ॥

జహార లోకపాలానాం స్థానాని సహ తేజసా ॥ ౨౨ ॥

దేవోద్యానశ్రియా జుష్టమధ్యాస్తే స్మ త్రివిష్టపమ్ ॥

మహేంద్రభవనం సాక్షాన్నిర్మితం విశ్వకర్మణా ॥ ౨3 ॥

తస్మిన్మహేంద్రస్య గృహే మహాబలో మహామనా నిర్జితలోక ఏకరాట్॥

రేమేఽభివంద్యాంఘ్రియుగః సురాదిభిః ప్రతాపితైరూర్జితచండశాసనః॥౨౪॥

స ఇత్థం నిర్జితకకుబేకరాడ్ విషయాన్ప్రియాన్ ॥

యథోపజోషం భుంజానో నాతృప్యదజితేంద్రియః ॥ ౨౫ ॥

ఏవమైశ్వర్యమత్తస్య దృప్తస్యోచ్ఛాస్త్రవర్తినః ॥

కాలే వ్యతీతే మహతి పాపబుద్ధిరభూత్తతః ॥ ౨౬ ॥

మహిషాసురపుత్రోఽసౌ సంచిక్లేశ ద్విజాన్వరాన్ ।।

తాపసాన్నితరాం పృథ్వ్యాం దానవస్సుఖమర్దనః ।। ౨౭ ।।

సురాన్నరాంశ్చ ప్రమథాన్సర్వాఞ్చిక్లేశ దుర్మతిః ।।

ధర్మాన్వితాన్విశేషేణ పూర్వవైరమనుస్మరన్ ।। ౨౮ ।।

ఏకస్మిన్సమయే తాత దానవోఽసౌ మహాబలః ।।

అగచ్ఛద్రాజధానీం వ శంకరస్య గజాసురః ।। ౨౯ ।।

సమాగతేఽసురేన్ద్రే హి మహాన్కలకలో మునే ।।

త్రాతత్రాతేతి తత్రాసీదానందనవాసినామ్ ।। 2.5.57.30 ।।

మహిషాఽసురపుత్రోఽసౌ యదా పుర్యాం సమాగతః ।।
ప్రమథన్ప్రమథాన్సర్వాన్నిజవీర్యమదోద్ధతః।।3౧।।

తస్మిన్నవసరే దేవాశ్శక్రాద్యాస్తత్పరాజితాః ।।

శివస్య శరణం జగ్ముర్నత్వా తుష్టువురాదరాత్ ।। 3౨ ।।

న్యవేదయన్దానవస్య తస్య కాశ్యాం సమాగమమ్ ।।

క్లేశాధిక్యం తత్రత్యానాం తన్నాథానాం విశేషతః ।। 33 ।।

దేవా ఊచుః ।।

దేవదేవ మహాదేవ తవ పుర్యాం గతోసురః ।।

కష్టం దత్తే త్వజ్జనానాం తం జహి త్వం కృపానిధే ।। 3౪ ।।

యత్రయత్ర ధరాయాం చ చరణం ప్రమిణోతి హి ।।

అచలాం సచలాం తత్ర కరోతి నిజ భారతః ।। 3౫ ।।

ఊరువేగేన తరవః పతంతి శిఖరైస్సహ ।।

యస్య దోర్దండఘాతేన చూర్ణా స్యుశ్చ శిలోచ్చయాః ।। 3౬ ।।

యస్య మౌలిజసంఘర్షాద్ఘనా వ్యోమ త్యజంత్యపి ।।
నీలిమానం న చాద్యాపి జహుస్తత్కేశసంగజమ్ ।। ౩౭ ।।
యస్య విశ్వాససంభారైరుత్తరంగా మహాబ్ధయః ।।
నద్యోప్యమన్దకల్లోలా భవంతి తిమిభిస్సహ ।। ౩౮ ।।
యోజనానాం సహస్రాణి నవ యస్య సముచ్ఛ్రయః ।।
తావానేవ హి విస్తారస్తనోర్మాయావినోఽస్య హి ।। ౩౯ ।।
యన్నేత్రయోః పింగలిమా తథా తరలిమా పునః ।।
విద్యుతాః నోహ్యతేఽద్యాపి సోఽయం స్మాఽఽయాతి సత్వరమ్ ।। 2.5.57.౪౦ ।।
యాం యాం దిశం సమభ్యేతి సోయం దుస్సహ దానవః ।।
అవధ్యోఽహం భవామీతి స్త్రీపుంసైః కామనిర్జితైః ।। ౪౧ ।।
ఇత్యేవం చేష్టితం తస్య దానవస్య నివేదితమ్ ।।
రక్షస్వ భక్తాన్దేవేశ కాశీరక్షణతత్పర ।। ౪౨ ।।
సనత్కుమార ఉవాచ ।।
ఇతి సంప్రార్థితో దేవైర్భక్తరక్షణతత్పరః ।।
తత్రాఽఽజగామ సోరం తద్వధకామనయా హరః ।। ౪౩ ।।
ఆగతం తం సమాలోక్య శంకరం భక్తవత్సలమ్ ।।
త్రిశూలహస్తం గర్జంతం జగర్జ స గజాసురః ।। ౪౪ ।।
తతస్తయోర్మహానాసీత్సమరో దారుణోఽద్భుతః ।।
నానాస్త్రశస్త్రసంపాతైర్వీరారావం ప్రకుర్వతోః ।। ౪౫ ।।
గజాసురోతితేజస్వీ మహాబలపరాక్రమః ।।
వివ్యాధ గిరిశం బాణైస్తీక్ష్ణైర్దానవఘాతినమ్ ।। ౪౬ ।।

అథ రుద్రో రౌద్రతనుః స్వశరైరతిదారుణైః ।।

తచ్ఛరాంశ్చిచ్ఛిదే తూర్ణమప్రాప్తాంస్తిలశో మునే ।। ౪౭ ।।

తతో గజాసురః కుద్ధోఽభ్యధావత్తం మహేశ్వరమ్ ।।

ఖడ్గహస్తః ప్రగర్జ్యోచ్చైర్హతోసీత్యద్య వై మయా ।। ౪౮ ।।

తతస్త్రిశూలహేతిస్తమాయాంతం దైత్యపుంగవమ్ ।।

విజ్ఞాయావధ్యమన్యేన శూలేనాభిజఘాన తమ్ ।। ।। ౪౯ ।।

ప్రోతస్తేన త్రిశూలేన స చ దైత్యో గజాసురః ।।

ఛత్రీకృతమివాత్మానం మన్యమానా జగౌ హరమ్ ।। 2.5.57.౫౦ ।।

గజాసుర ఉవాచ ।।

దేవదేవ మహాదేవ తవ భక్తోఽస్మి సర్వథా ।।

జానే త్వాం త్రిదివేశానం త్రిశూలిన్స్మరహారిణమ్ ।। ౫౧ ।।

తవ హస్తే మమ వధో మహాశ్రేయస్కరో మతః ।।

అంధకారే మహేశాన త్రిపురాంతక సర్వగ ।। ౫౨ ।।

కించిద్విజ్ఞప్తుమిచ్ఛామి తచ్ఛృణుష్వ కృపాకర ।।

సత్యం బ్రవీమి నాసత్యం మృత్యుంజయ విచారయ।।౫౩।।

త్వమేకో జగతాం వంద్యో విశ్వస్యోపరి సంస్థితః ।।

కాలేన సర్వైర్మర్తవ్యం శ్రేయసే మృత్యురీదృశః ।।౫౪।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తస్య శంకరః కరుణానిధిః ।।

ప్రహస్య ప్రత్యువాచేశో మాహిషేయం గజాసురమ్।।౫౫।।

ఈశ్వర ఉవాచ ।।

మహాపరాక్రమనిధే దానవోత్తమ సన్మతే ।।
గజాసుర ప్రసన్నోఽస్మి స్వానకూలం వరం వృణు ।।౫౬।।
సనత్కుమార ఉవాచ ।।
ఇత్యాకర్ణ్య మహేశస్య వచనం వరదస్య హి ।।
ప్రత్యువాచ ప్రసన్నాత్మా దానవేంద్రో గజాసురః।।౫౭।।
గజాసుర ఉవాచ ।।
యది ప్రసన్నో దిగ్వాసస్తదా దిత్యం వసాన మే।।
ఇమాం కృత్తిం మహేశాన త్వత్త్రిశూలాగ్నిపావితామ్ ।।౫౮।।
స్వప్రమాణాం సుఖస్పర్శాం రణాంగణపణీకృతామ్ ।।
దర్శనీయాం మహాదివ్యాం సర్వదైవ సుఖావహామ్ ।।౫౯।।
ఇష్టగంధిస్సదైవాస్తు సదైవాస్త్వతికోమలా ।।
సదైవ నిర్మలా చాస్తు సదైవాస్త్వతిమండనామ్ ।।2.5.57.౬౦।।
మహాతపోనలజ్వాలాం ప్రాప్యాపి సుచిరం విభో ।।
న దగ్ధా కృత్తిరేషా మే పుణ్యగంధనిధేస్తతః ।। ౬౧ ।।
యది పుణ్యవతీ నైషా మమ కృత్తి దిగంబర ।।
తదా త్వదంగసంగోస్యాః కథం జాతో రణాంగణే ।।౬౨।।
అన్యం చ మే వరం దేహి యది తుష్టోఽసి శంకర ।।
నామాస్తు కృత్తివాసాస్తే ప్రారభ్యాద్యతనం దినమ్ ।।౬3।।
సనత్కుమార ఉవాచ ।।
శ్రుత్వేతి స వచస్తస్య శంకరో భక్తవత్సలః।।
తథేత్యువాచ సుప్రీతో మహిషాసురజం చ తమ్ ।।౬౪।।

పునః ప్రోవాచ ప్రీతాత్మా దానవం తం గజాసురమ్ ।।

భక్తప్రియో మహేశానో భక్తినిర్మలమానసమ్।।౬౫।।

ఈశ్వర ఉవాచ।।

ఇదం పుణ్యం శరీరం తే క్షేత్రేఽస్మిన్ముక్తిసాధనే।।

మమ లింగం భవత్వత్ర సర్వేషాం ముక్తిదాయకమ్ ।।౬౬।।

కృత్తివాసేశ్వరం నామ మహాపాతకనాశనమ్।।

సర్వేషామేవ లింగానాం శిరోభూతం విముక్తిదమ్।।౬౭।।

కథయిత్వేతి దేవేశస్తత్కృత్తిం పరిగృహ్య చ।।

గజాసురస్య మహతీం ప్రావృణోద్ధి దిగంబరః।।౬౮।।

మహామహోత్సవో జాతస్తస్మిన్నహ్ని మునీశ్వర।।

హర్షమాపుర్జనాస్సర్వే కాశీస్థాః ప్రమథాస్తథా।।౬౯।।

హరి బ్రహ్మాదయో దేవా హర్షనిర్భరమానసాః।।

తుష్టువుస్తం మహేశానం నత్వా సాంజలయస్తతః।।2.5.57.౭౦।।

హతే తస్మిన్దానవేశే మాహిషే హి గజాసురే।।

స్వస్థానం భేజిరే దేవా జగత్స్వాస్థ్యమవాప చ ।।౭౧।।

ఇత్యుక్తం చరితం శంభోర్భక్తవాత్సల్యసూచకమ్ ।।

స్వర్గ్యం యశస్యమాయుష్యం ధనధాన్యప్రవర్ద్ధనమ్ ।। ౭౨ ।।

య ఇదం శృణుయాత్ప్రీత్యా శ్రావయేద్వా శుచివ్రతః ।।

స భుక్త్వా చ మహాసౌఖ్యం లభేతాంతే పరం సుఖమ్ ।। ౭౩ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పఞ్చమే యుద్ధఖండే గజాసురవధో నామ సప్తపంచాశత్తమోఽధ్యాయః ।। ౫౭ ।।

2.5.58

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

శృణు వ్యాస ప్రవక్ష్యామి చరితం శశిమౌలినః ।।

యథా దుందుభినిర్హ్రాదమవధీద్దితిజం హరః ।। ౧ ।।

హిరణ్యాక్షే హతే దైత్యే దితిపుత్రే మహాబలే ।।

విష్ణుదేవేన కాలేన ప్రాప దుఖం పహద్దితిః? ।।౨ ।।

దైత్యో దుందుభినిర్హ్రాదో దుష్టః ప్రహ్లాదమాతులః ।।

సాంత్వయామాస తాం వాగ్భిర్దుఃఖితాం దేవదుఃఖదః ।।3।।

అథ దైత్యస్స మాయావీ దితిమాశ్వాస్య దైత్యరాట్ ।।

దేవాః కథం సుజేయాః స్యురిత్యుపాయమరిచ్ఛతయత్ ।। ౪ ।।

దేవైశ్చ ఘాతితో వీరో హిరణ్యాక్షో మహాసురః ।।

విష్ణునా చ సహ భ్రాత్రా సచ్ఛలైర్దేత్యవైరిభిః ।। ౫ ।।

కింబలాశ్చ కిమాహారా కిమాధారా హి నిర్జరాః ।।

మయా కథం సుజేయాస్స్యురిత్యుపాయమచింతయత్ ।। ౬ ।।

విచార్య బహుశో దైత్యస్తత్త్వం విజ్ఞాయ నిశ్చితమ్ ।।

అవశ్యమగ్రజన్మానో హేతవోఽత్ర విచారతః ।। ౭ ।।

బ్రాహ్మణాన్హంతుమసకృదన్వధావత వై తతః ।।

దైత్యో దున్దుభినిర్హ్రాదో దేవవైరీ మహాఖలః ।।౮।।

యతః క్రతుభుజో దేవాః క్రతవో వేదసంభవాః।।

తే వేదా బ్రాహ్మణాధారాస్తతో దేవబలం ద్విజాః।।౯।।

నిశ్చితం బ్రాహ్మణాధారాస్సర్వే వేదాస్సవాసవాః।।

గీర్వాణా బ్రాహ్మణబలా నాత్ర కార్యా విచారణా ।।2.5.58.౧౦।।

బ్రాహ్మణా యది నష్టాస్స్యుర్వేదా నష్టాస్తతస్త్వయమ్।।

అత స్తేషు ప్రణ ష్టేషు వినష్టాః సతతం సురాః।।౧౧।।

యజ్ఞేషు నాశం గచ్ఛత్సు హతాహారాస్తతస్సురాః।।

నిర్బలాస్సుఖజయ్యాః స్యుర్నిర్జితేషు సురేష్వథ।౧౨।।

అహమేవ భవిష్యామి మాన్యస్త్రిజగతీపతిః ।।

అహరిష్యామి దేవా నామక్షయాస్సర్వసంపదః ।। ౧౩ ।।

నిర్వేక్ష్యామి సుఖాన్యేవ రాజ్యే నిహతకంటకే ।।

ఇతి నిశ్చిత్య దుర్బుద్ధిః పునశ్చింతితవాన్ఖలః ।।౧౪।।

ద్విజాః క్వ సంతి భూయాంసో బ్రహ్మతేజోతిబృంహితా।।

శ్రుత్యధ్యనసంపన్నా స్తపోబలసమన్వితాః।।౧౫।।

భూయసాం బ్రాహ్మణానాం తు స్థానం వారాణసీ ఖలు ।।

తామాదావుపసంహృత్య యాయాం తీర్థాంతరం తతః ।।౧౬।।

యత్ర యత్ర హి తీర్థేషు యత్ర యత్రాశ్రమేషు చ ।।

సంతి సర్వేఽగ్రజన్మానస్తే మయాద్యాస్సమంతతః ।। ౧౭ ।।

ఇతి దుందుభినిర్హ్రాదో మతిం కృత్వా కులోచితామ్ ।।

ప్రాప్యాపి కాశీం దుర్వృత్తో మాయావీ న్యవధీద్ద్విజాన్ ।। ౧౮ ।।

సమిత్కుశానసమాదాతుం యత్ర యాంతి ద్విజోత్తమాః ।।

అరణ్యే తత్ర తానసర్వాన్స భక్షయతి దుర్మతిః ।। ౧౯ ।।

యథా కోఽపి న వేత్త్యేవం తథాఽచ్ఛన్నోఽభవత్పునః ।।

వనే వనేచరో భూత్వా యాదోరూపో జలాశయే ।।2.5.58.౨౦।।

అదృశ్యరూపీ మాయావీ దేవానామప్యగోచరః ।।

దివా ధ్యానపరస్తిష్ఠేన్మునివన్మునిమధ్యగః ।। ౨౧ ।।

ప్రవేశముటజానాం చ నిర్గమం హి విలోకయన్ ।।

యామిన్యాం వ్యాఘ్రరూపేణాభక్షయద్బ్రాహ్మణాన్బహూన్ ।। ౨౨ ।।

నిశ్శంకమ్భక్షయత్యేవం న త్యజత్యపి కీకశమ్ ।।

ఇత్థం నిపాతితాస్తేన విప్రా దుష్టేన భూరిశః ।। ౨౩ ।।

ఏకదా శివరాత్రౌ తు భక్తస్త్వేకో నిజోటజే ।।

సపర్యాం దేవదేవస్య కృత్వా ధ్యానస్థితోఽభవత్ ।। ౨౪ ।।

స చ దుందుభినిర్హ్రాదో దైత్యేన్ద్రో బలదర్పితః ।।

వ్యాఘ్రరూపం సమాస్థాయ తమాదాతుం మతిం దధే ।। ౨౫ ।।

తం భక్తం ధ్యానమాపన్నం దృఢచిత్తం శివేక్షణే ।।

కృతాస్త్రమన్త్రవిన్యాసం తం క్రాంతుమశకన్న సః ।। ౨౬ ।।

అథ సర్వం గతశ్శమ్భుర్జ్ఞాత్వా తస్యాశయం హరః ।।

దైత్యస్య దుష్టరూపస్య వధాయ విదధే ధియమ్ ।। ౨౭ ।।

యావదాదిత్సతి వ్యాఘ్రస్తావదావిరభూద్ధరః ।।

జగద్రక్షామణిస్త్ర్యక్షో భక్తరక్షణదక్షధీః ।। ౨౮ ।।

రుద్రమాయాంతమాలోక్య తద్భక్తార్చితలింగతః ।।

దైత్యస్తేనైవ రూపేణ వవృధే భూధరోపమః ।। ౨౯ ।।

సావజ్ఞమథ సర్వజ్ఞం యావత్పశ్యతి దానవః ।।

తావదాయాతమాదాయ కక్షాయంత్రే న్యపీడయత్ ।। 2.5.58.30 ।।

పంచాస్యస్త్వథ పంచాస్యం ముష్ట్యా మూర్ద్ధన్యతాడయత।।

భక్తవత్సలనామాసౌ వజ్రాదపి కఠోరయా ।।౩౧।।

స తేన ముష్టిఘాతేన కక్షానిష్పేషణేన చ ।।

అత్యార్తమారటద్వ్యాఘ్రో రోదసీం పూరయన్మృతః ।। ౩౨ ।।

తేన నాదేన మహతా సంప్రవేపితమానసాః ।।

తపోధనాస్సమాజగ్ముర్నిశి శబ్దానుసారతః ।।౩౩।।

అత్రేశ్వరం సమాలోక్య కక్షీకృతమృగేశ్వరమ్ ।।

తుష్టువుః ప్రణతాస్సర్వే శర్వం జయజయాక్షరైః ।।౩౪।।

బ్రాహ్మణా ఊచుః ।।

పరిత్రాతాః పరిత్రాతాః ప్రత్యూహాద్దారుణాదితః ।।

అనుగ్రహం కురుష్వేశ తిష్ఠాత్రైవ జగద్గురో ।।౩౫।।

అనేనైవ స్వరూపేణ వ్యాఘ్రేశ ఇతి నామతః ।।

కురు రక్షాం మహాదేవ జ్యేష్ఠస్థానస్య సర్వదా ।।౩౬।।

అన్యేభ్యో హ్యుపసర్గేభ్యో రక్షనస్తీర్థవాసినః ।।

దుష్టానష్టాస్య? గౌరీశ భక్తేభ్యో దేహి చాభయమ్ ।। ।। ౩౭ ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తేషాం భక్తానాం చన్ద్రశేఖరః ।।

తథేత్యుక్త్వా పునః ప్రాహ స భక్తాన్భక్తవత్సలః ।। ౩౮ ।

మహేశ్వర ఉవాచ ।।

యో మామనేన రూపేణ ద్రక్ష్యతి శ్రద్ధయాత్ర వై ।।

తస్యోపసర్గసంధానం పాతయిష్యామ్యసంశయమ్ ।। ౩౯ ।।

మచ్చరిత్రమిదం శ్రుత్వా స్మృత్వా లింగమిదం హృది ।।

సంగ్రామే ప్రవిశన్మర్త్యో జయమాప్నోత్యసంశయమ్ ।।2.5.58.౪౦।।

ఏతస్మిన్నంతరే దేవాస్సమాజగ్ముస్సవాసవాః ।

జయేతి శబ్దం కుర్వంతో మహోత్సవపురస్సరమ్ ।। ౪౧ ।।

ప్రణమ్య శంకరం ప్రేమ్ణా సర్వే సాంజలయస్సురాః ।।

నతస్కంధాః సువాగ్భిస్తే తుష్టువుర్భక్తవత్సలమ్ ।। ౪౨ ।।

దేవా ఊచుః ।।

జయ శంకర దేవేశ ప్రణతార్తిహర ప్రభో ।।

ఏతద్దుందుభినిర్హ్రాదవధాత్త్రాతా వయం సురాః ।। ౪౩ ।।

సదా రక్షా ప్రకర్తవ్యా భక్తానాం భక్తవత్సల ।।

వధ్యాః ఖలాశ్చ దేవేశ త్వయా సర్వేశ్వర ప్రభో ।। ౪౪ ।।

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తేషాం సురాణాం పరమేశ్వరః ।।

తథేత్యుక్త్వా ప్రసన్నాత్మా తస్మింల్లింగే లయం యయౌ ।। ౪౫ ।।

సవిస్మయాస్తతో దేవాస్స్వంస్వం ధామ యయుర్ముదా ।।

తేఽపి విప్రా మహాహర్షాత్పునర్యాతా యథాగతమ్ ।। ౪౬ ।।

ఇదం చరిత్రం పరమ వ్యాఘ్రేశ్వరసముద్భవమ్ ।।

శృణుయాచ్ఛ్రావయేద్వాపి పఠేద్వా పాఠయేత్తథా ।। ౪౭ ।।

సర్వాన్కామానవాప్నోతి నరస్స్వమనసేప్సితాన్ ।।

పరత్ర లభతే మోక్షం సర్వదుఃఖవివర్జితః ।।౪౮।।

ఇదమాఖ్యానమతులం శివలీలామృతాక్షరమ్।।

స్వర్గ్యం యశస్యమాయుష్యం పుత్రపౌత్రప్రవర్ద్ధనమ్ ।।౪౯।।

పరం భక్తిప్రదం ధన్యం శివప్రీతికరం శివమ్।।

పరమజ్ఞానదం రమ్యం వికారహరణం పరమ్ ।। 2.5.58.౫౦ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వి౦ రుద్రసంహితాయాం పఞ్చం యుద్ధఖణ్డే దుందుభినిర్హ్రాదదైత్యవధవర్ణనం నామాష్టపఞ్చాశత్తమోఽధ్యాయః ।। ౫౮ ।।

2.5.59

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

శృణు వ్యాస సుసంప్రీత్యా చరితం పరమేశితుః ।।

యథావధీత్స్వప్రియయా దైత్యముద్దిశ్య సంజ్ఞయా ।। ౧ ।।

ఆస్తాం పురా మహాదైత్యౌ విదలోత్పలసంజ్ఞకౌ ।।

అపుంవధ్యౌ మహావీరౌ సుదృప్తౌ వరతో విధేః ।।౨।।

తృణీకృతత్రిజగతీ పురుషాభ్యాం స్వదోర్బలాత్ ।।

తాభ్యాం సర్వే సురా బ్రహ్మన్ దైత్యాభ్యాం నిర్జితా రణే ।।౩।।

తాభ్యాం పరాజితా దేవా విధేస్తే శరణం గతాః ।।

నత్వా తం విధివత్సర్వే కథయామాసురాదరాత ।। ౪ ।।

ఇతి బ్రహ్మా హ్యవోచత్తాన్ దేవ్యా వధ్యౌ చ తౌ ధ్రువమ్ ।।

ధైర్యం కురుత సంస్మృత్య సశివం శివమాదరాత్ ।। ౫ ।।

భక్తవత్సలనామాసౌ సశివశ్శంకరశ్శివః ।।

శం కరిష్యత్యదీర్ఘేణ కాలేన పరమేశ్వరః ।। ౬ ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా తాంస్తతో బ్రహ్మా తూష్ణీమాసీచ్ఛివం స్మరన్ ।।

తేపి దేవా ముదం ప్రాప్య స్వంస్వం ధామ యయుస్తదా ।।౭।।

అథ నారదదేవర్షిశ్శివప్రేరణయా తదా ।।

గత్వా తదీయభవనం శివాసౌందర్యమాజగౌ ।।౮।।

శ్రుత్వా తద్వచనం దైత్యావాస్తాం మాయావిమోహితౌ ।।

దేవీం పరిజిహీర్షూ తౌ విషమేషు ప్రపీడితౌ ।।౯।।

విచారయామాసతుస్తౌ కదా కుత్ర శివా చ సా ।।

భవిష్యతి విధేః ప్రాప్తోదయాన్నావితి సర్వదా ।। 2.5.59.౧౦ ।।

ఏకస్మిన్సమయే శంభుర్విజహార సులీలయా ।।

కౌతుకేనైవ చిక్రీడే శివా కన్దుకలీలయా ।। ౧౧ ।।

సఖీభిస్సహ సుప్రీత్యా కౌతుకాచ్ఛివసన్నిధౌ ।।౧౨।।

ఉదంచంత్యంచదంగానాం లాఘవం పరితన్వతీ ।।

నిశ్వాసామోదముదితభ్రమరాకులితేక్షణా ।।౧౩।।

భ్రశ్యద్ధమ్మిల్లసన్మాల్యస్వపురీకృతభూమికా ।।

స్విద్యత్కపోలపత్రాలీస్రవదంబుకణోజ్జ్వలా ।। ౧౪ ।।

స్ఫుటచ్చోలాంశుకపథతిర్యదంగప్రభావృతా ।।

ఉల్లసత్కందుకాస్ఫాలాతిశ్రోణితకరామ్బుజా ।। ౧౫ ।।

కందుకానుగసద్దృష్టినర్తితభ్రూలతాంచలా ।।

మృడానీ కిల ఖేలంతీ దదృశే జగదమ్బికా ।। ౧౬ ।।

అంతరిక్షచరాభ్యాం చ దితిజాభ్యాం కటాక్షితా ।।

క్రోడీకృతాభ్యామివ వై సముపస్థితమృత్యునా ।।౧౭।।

విదలోత్పలసంజ్ఞాభ్యాం దృప్తాభ్యాం వరతో విధేః ।।

తృణీకృతత్రిజగతీ పురుషాభ్యాం స్వదోర్బలాత్ ।। ౧౮ ।।

దేవీం తాం సంజిహీర్షంతౌ విషమేషు ప్రపీడితౌ ।।

దివ ఉత్తేరతుః క్షిప్రం మాయాం స్వీకృత్య శాంబరీమ్ ।। ౧౯ ।।

ధృత్వా పారిషదీం మాయామాయాతావంబికాంతికమ్ ।।

తావత్యంతం సుదుర్వృత్తావతిచంచలమానసౌ ।।2.5.59.౨౦।।

అథ దుష్టనిహంత్రా వై సావజ్ఞేన హరేణ తౌ ।।

విజ్ఞాతౌ చ క్షణాదాస్తాం చాంచల్యాల్లోచనోద్భవాత్ ।। ౨౧ ।।

కటాక్షితాథ దేవేన దుర్గా దుర్గతిఘాతినీ ।।

దైత్యావిమామితి గణౌ నేతి సర్వస్వరూపిణా ।। ౨౨ ।।

అథ సా నేత్రసంజ్ఞాం స్వస్వామినస్తాం బుబోధ హ ।।

మహాకౌతుకినస్తాత శంకరస్య పరేశితుః ।।౨3।।

తతో విజ్ఞాయ సంజ్ఞాం తాం సర్వజ్ఞార్ద్ధశరీరిణీ ।।

తేనైవ కందుకేనాథ యుగపన్నిర్జఘాన తౌ ।।౨౪।।

మహాబలౌ మహాదేవ్యా కందుకేన సమాహతౌ ।।

పరిభ్రమ్య పరిభ్రమ్య తౌ దుష్టౌ వినిపేతతుః ।। ౨౫ ।।

వృన్తాదివ ఫలే పక్వే తాలేనానిలలోలితే ।।

దంభోలినా పరిహతే శృంగే ఇవ మహాగిరేః ।।౨౬।।

తౌ నిపాత్య మహాదైత్యావకార్యకరణోద్యతౌ ।।

తతః పరిణతిం యాతో లింగరూపేణ కందుకః।।౨౭।।

కందుకేశ్వరసంజ్ఞాం చ తల్లింగమభవత్తదా।।

జ్యేష్ఠేశ్వరసమీపే తు సర్వదుష్టనివారణమ్।।౨౮।।

ఏతస్మిన్నేవ సమయే హరిబ్రహ్మాదయస్సురాః ।।

శివావిర్భావమాజ్ఞాయ ఋషయశ్చ సమాయయుః।।౨౯।।

అథ సర్వే సురాశ్శమ్భోర్వరాన్ప్రాప్య తదాజ్ఞయా।।

స్వధామాని యయుః ప్రీతాస్తథా కాశీనివాసినః।।2.5.59.30।।

సాంబికం శంకరం దృష్ట్వా కృతాంజలిపుటాశ్చ తే।।

ప్రణమ్య తుష్టువుర్భక్త్యా వాగ్భిరిష్టాభిరాదరాత్ ।।౩౧।।

సాంబికోఽపి శివో వ్యాస క్రీడిత్వా సువిహారవిత్।।

జగామ స్వాలయం ప్రీతస్సగణో భక్తవత్సలః ।।౩౨।।

కందుకేశ్వరలింగం చ కాశ్యాం దుష్టనిబర్హణమ్।।

భుక్తిముక్తిప్రదం సర్వకామదం సర్వదా సతామ్ ।।।౩౩।।

ఇదమాఖ్యానమతులం శృణుయాద్యో ముదాన్వితః ।।

శ్రావయేద్వా పఠేద్యశ్చ తస్య దుఃఖభయం కుతః ।। ౩౪ ।।

ఇహ సర్వసుఖం భుక్త్వా నానావిధమనుత్తమమ్ ।।

పరత్ర లభతే దివ్యాం గతిం వై దేవదుర్లభామ్ ।। ౩౫ ।।

ఇతి తం వర్ణితం తాత చరితం పరమాద్భుతమ్ ।।

శివయోర్భక్తవాత్సల్యసూచకం శివదం సతామ్ ।। ౩౬ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వామంత్ర్య తం వ్యాసం తన్నుతో మద్వరాత్మజః ।।

యయౌ విహాయసా కాశీం చరితం శశిమౌలినః ।।౩౭।।

యుద్ధఖండమిదం ప్రోక్తం మయా తే మునిసత్తమ ।।

రౌద్రీయసంహితామధ్యే సర్వకామఫలప్రదమ్ ।।౩౮।।

ఇయం హి సంహితా రౌద్రీ సమ్పూర్ణా వర్ణితా మయా ।।

సదాశివప్రియతరా భుక్తిముక్తిఫలప్రదా ।।౩౯।।

ఇమాం యశ్చ పఠేన్నిత్యం శత్రుబాధానివారికామ్ ।।

సర్వాన్కామానవాప్నోతి తతో ముక్తిం లభేత నా ।।2.5.59.౪౦।।

సూత ఉవాచ ।।

ఇతి బ్రహ్మసుతశ్శ్రుత్వా పిత్రా శివయశః పరమ్ ।।

శతనామాప్య శంభోశ్చ కృతార్థోఽభూచ్ఛివానుగః ।।౪౧।।

బ్రహ్మనారదసమ్వాదః సమ్పూర్ణః కథితో మయా ।।

శివస్సర్వప్రధానో హి కిం భూయశ్శ్రోతుమిచ్ఛసి ।।౪౨।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం పఞ్చమే యుద్ధఖండే విదలోత్పలదైత్యవధవర్ణనం నామైకోనషష్టితమోఽధ్యాయః ।। ౫౯ ।।

సమాప్తోయం యుద్ధఖణ్డః ।।

సమాప్తేయం ద్వితీయా రుద్రసంహితా ।। ౨ ।।

3.1

శ్రీగణేశాయ నమః ।।

అథ తృతీయా శతరుద్రసంహితా ప్రారభ్యతే।।

వన్దే మహానన్దమనన్తలీలమ్మహేశ్వరం సర్వవిభుమ్మహాన్తమ్।।

గౌరీప్రియం కార్తికవిఘ్నరాజసముద్భవం శంకరమాదిదేవమ్ ।।౧।।

శౌనక ఉవాచ ।।

వ్యాసశిష్యమహాభాగ సూత జ్ఞానదయానిధే ।।

వద శంభ్వవతారాంశ్చ యైరకార్షీత్సతాం శివమ్ ।।౧।।

సూత ఉవాచ ।।

మునే శౌనక సద్భక్త్యా దత్తచిత్తో జితేన్ద్రియః ।।

అవతారాఞ్ఛివస్యాహం వచ్మి తే మునయే శృణు ।।౨।।

ఏతత్పృష్టః పురా నన్దీ శివమూర్తిస్సతాం గతిః ।।

సనత్కుమారేణ మునే తమువాచ శివం స్మరన్ ।।౩।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

అసంఖ్యాతా హి కల్పేషు విభోః సర్వేశ్వరస్య వై।।

అవతారాస్తథాపీహ వచ్మ్యహం తాన్యథామతి ।। ౪ ।।

ఏకోనవింశకః కల్పో విజ్ఞేయః శ్వేత లోహితః ।।

సద్యోజాతావతారస్తు ప్రథమః పరికీర్తితః ।।౫।।

తస్మింస్తత్పరమం బ్రహ్మ ధ్యాయతో బ్రహ్మణస్తథా।।

ఉత్పన్నస్తు శిఖాయుక్తః కుమారః శ్వేతలోహితః ।। ౬ ।।

తం దృష్ట్వా పురుషం బ్రహ్మ బ్రహ్మరూపిణమీశ్వరమ్ ।।

జ్ఞాత్వా ధ్యాత్వా స హృదయే వవన్దే ప్రయతాఞ్జలిః।౭ ।।।

సద్యోజాతం శివం బుద్ధ్వా జహర్ష భువనేశ్వరః ।।

ముహుర్ముహుశ్చ సద్బుద్ధ్యా పరం తం సమచిన్తయత్।।౮।।

తతోఽస్య ధ్యాయతః శ్వేతాః ప్రాదుర్భూతా యశస్వినః ।।

కుమారాః పరవిజ్ఞానపరబ్రహ్మస్వరూపిణః ।।౯।।

సునన్దో నన్దనశ్చైవ విశ్వనన్దోపనన్దనౌ ।।

శిష్యాస్తస్య మహాత్మనో యైస్తద్బ్రహ్మ సమావృతమ్।।3.1.౧౦।।

సద్యోజాతశ్చ వై శమ్భుర్దదౌ జ్ఞానం చ వేధసే ।।

సర్గశక్తిమపి ప్రీత్యా ప్రసన్నః పరమేశ్వరః ॥౧౧॥ (ఇతి సద్యోజాతావ తారః౧)

తతో వింశతిమః కల్పో రక్తో నామ ప్రకీర్తితః ॥

బ్రహ్మా యత్ర మహాతేజా రక్తవర్ణమధారయత్ ॥౧౨॥

ధ్యాయతః పుత్రకామస్య ప్రాదుర్భూతో విధేస్సుతః ॥

రక్తమాల్యామ్బరధరో రక్తాక్షో రక్తభూషణః॥౧౩॥

స తం దృష్ట్వా మహాత్మానం కుమారం ధ్యానమాశ్రితః॥

వామదేవం శివం జ్ఞాత్వా ప్రణనామ కృతాంజలిః ॥ ౧౪ ॥

తతస్తస్య సుతా హ్యాసంశ్చత్వారో రక్తవాససః ॥

విరజాశ్చ వివాహశ్చ విశోకో విశ్వభావనః ॥ ౧౫ ॥

వామదేవః స వై శమ్భుర్దదౌ జ్ఞానం చ వేధసే ॥

సర్గశక్తిమపి ప్రీత్యా ప్రసన్నః పరమేశ్వరః ॥ ౧౬ ॥ (ఇతి వామదేవావతారః ౨)

ఏకవింశతిమః కల్పః పీతవాసా ఇతి స్మృతః ॥

బ్రహ్మా యత్ర మహాభాగః పీతవాసా బభూవ హ ॥౧౭॥

ధ్యాయతః పుత్రకామస్య విధేర్జాతః కుమారకః॥

పీతవస్త్రాదిక ప్రౌఢో మహాతేజా మహాభుజః॥౧౮॥

తం దృష్ట్వా ధ్యానసంయుక్తం జ్ఞాత్వా తత్పురుషం శివమ్॥

ప్రణనామ తతో బుద్ధ్యా గాయత్రీం శాంకరీం విధిః॥౧౯॥

జపిత్వా తు మహాదేవీం సర్వలోకనమస్కృతామ్॥

ప్రసన్నస్తు మహాదేవో ధ్యానయుక్తేన చేతసా॥3.1.౨౦॥

తతోఽస్య పార్శ్వతో దివ్యాః ప్రాదుర్భూతాః కుమారకాః ॥

పీతవస్త్రా హి సకలా యోగమార్గప్రవర్తకాః ।।౨౧।। (ఇతితత్పురుషావతారః 3)
తతస్తస్మిన్గతే కల్పే పీతవర్ణే స్వయంభువః।

పునరన్యః ప్రవృత్తస్తు కల్పో నామ్నా శివస్తు స ।।౨౨।।

ఏకార్ణవే సంవ్యతీతే దివ్యవర్షసహస్రకే ।।

స్రష్టుకామః ప్రజా బ్రహ్మా చిన్తయామాస దుఃఖితః ।।౨౩।।

తతోఽపశ్యన్మహాతేజా ప్రాదుర్భూతం కుమారకమ్।।

కృష్ణవర్ణం మహావీర్యం దీప్యమానం స్వతేజసా।।౨౪।।

ధృతకృష్ణామ్బరోష్ణీషం కృష్ణయజ్ఞోపవీతినమ్।।

కృష్ణేన మౌలినాయుక్తం కృష్ణస్నానానులేపనమ్।।౨౫।।

స తం దృష్ట్వా మహాత్మానమఘోరం ఘోరవిక్రమమ్ ।।

వవన్దే దేవదేవేశమద్భుతం కృష్ణపింగలమ్ ।।౨౬।।

అఘోరం తు తతో బ్రహ్మా బ్రహ్మరూపం వ్యచింతయత్ ।।

తుష్టావ వాగ్భిరిష్టాభిర్భక్తవత్సలమవ్యయమ్ ।। ౨౭ ।।

అథాస్య పార్శ్వతః కృష్ణాః కృష్ణస్నానానులేపనాః।।

చత్వారస్తు మహాత్మానః సంబభూవుః కుమారకాః।।౨౮।।

కృష్ణ కృష్ణశిఖశ్చైవ కృష్ణా స్యః కృష్ణకణ్ఠధృక్ ।।

ఇతి తేఽవ్యక్తనామానః శివరూపాః సుతేజసః ।।౨౯।।

ఏవంభూతా మహాత్మానో బ్రహ్మణః సృష్టిహేతవే ।।

యోగం ప్రవర్త్తయా మాసుర్ఘోరాఖ్యం మహదద్భుతమ్ ।। 3.1.30 ।।
(ఇత్యఘోరావతారశ్చతుర్థః ౪)

అథాన్యో బ్రహ్మణః కల్పః ప్రావర్త్తత మునీశ్వరాః ।।

విశ్వరూప ఇతి ఖ్యాతో నామతః పరమాద్భుతః।।౩౧।।

బ్రహ్మణః పుత్రకామస్య ధ్యాయతో మనసా శివమ్ ।।

ప్రాదుర్భూతా మహానాదా విశ్వరూపా సరస్వతీ ।।౩౨।।

తథావిధః స భగవానీశానః పరమేశ్వరః ।।

శుద్ధస్ఫటికసంకాశః సర్వాభరణభూషితః ।। ౩౩ ।।

తం దృష్ట్వా ప్రణనామాసౌ బ్రహ్మేశానమజం విభుమ్ ।।

సర్వగం సర్వదం సర్వం సురూపం రూపవర్జితమ్ ।।౩౪।।

ఈశానోఽపి తథాదిశ్య సన్మార్గం బ్రహ్మణే విభుః ।।

సశక్తిః కల్పయాంచక్రే స బాలాంశ్చతురః శుభాన్ ।। ౩౫ ।।

జటీముణ్డీ శిఖణ్డీ చ అర్ద్ధముణ్డశ్చ జజ్ఞిరే ।।

యోగేనాదిశ్య సద్ధర్మం కృత్వా యోగగతిం గతాః ।।౩౬।। (ఇతీశానావతారః పఞ్చమః ౫)

ఏవం సంక్షేపతః ప్రోక్తః సద్యాదీనాం సముద్భవః ।।

సనత్కుమార సర్వజ్ఞ లోకానాం హితకామ్యయా ।।౩౭।।

అథ తేషాం మహాప్రాజ్ఞ వ్యవహారం యథాయథమ్ ।।

త్రిలోకహితకారం హి సర్వం బ్రహ్మణ్డసంస్థితమ్।।౩౮।।

ఈశానః పురుషో ఘోరో వామసంజ్ఞస్తథైవ చ ।।

బ్రహ్మసంజ్ఞో మహేశస్య మూర్తయః పంచ విశ్రుతాః ।।౩౯।।

ఈశానః శివరూపశ్చ గరీయాన్ప్రథమః స్మృతః ।।

భోక్తారం ప్రకృతేః సాక్షాత్క్షేత్రజ్ఞమధితిష్ఠతి ।।3.1.౪౦।।

శైవస్తత్పురుషాఖ్యశ్చ స్వరూపో హి ద్వితీయకః ।।

గుణాశ్రయాత్మకం భోగ్యం సర్వజ్ఞమధితిష్ఠతి ॥౪౧॥

ధర్మాయ స్వాంగసంయుక్తం బుద్ధితత్త్వం పినాకినః ॥

అఘోరాఖ్యస్వరూపో యస్తిష్ఠత్యంతస్తృతీయకః ॥౪౨॥

వామదేవాహ్వయో రూపశ్చతుర్థః శఙ్కరస్య హి ॥

అహంకృతేరధిష్ఠానో బహుకార్యకరః సదా ॥ ౪౩ ॥

ఈశానాహ్వస్వరూపో హి శంకరస్యేశ్వరః సదా ॥

శ్రోత్రస్య వచసశ్చాపి విభోర్వ్యమ్నస్తథైవ చ ॥ ౪౪ ॥

త్వక్పాణిస్పర్శవాయూనామీశ్వరం రూపమైశ్వరమ్ ॥

పురుషాఖ్యం విచారజ్ఞా మతిమన్తః ప్రచక్షతే ॥ ౪౫ ॥

వపుషశ్చ రసస్యాపి రూపస్యాగ్నేస్తథైవ చ ॥

అఘోరాఖ్యమధిష్ఠానం రూపమాహుర్మనీషిణః ॥౪౬॥

రశనాయాశ్చ పాయోశ్చ రసస్యాపాం తథైవ చ ॥

ఈశ్వరం వామదేవాఖ్యం స్వరూపం శాంకరం స్మృతమ్ ॥౪౭॥

ఘ్రాణస్య చైవోపస్థస్య గంధస్య చ భువస్తథా ॥

సద్యోజాతాహ్వయం రూపమీశ్వరం శాంకరం విదుః ॥౪౮॥

ఇమే స్వరూపాః శంభోర్హి వన్దనీయాః ప్రయత్నతః ॥

శ్రేయోర్థిభిర్నరైర్నిత్యం శ్రేయసామేకహేతవః॥౪౯॥

యః పఠేచ్ఛృణుయాద్వాపి సద్యాదీనాం సముద్భవమ్॥

స భుక్త్వా సకలాన్కామాన్ప్రయాతి పరమాం గతిమ్ ॥ 3.1.

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే తృతీయాయాం శతరుద్రసంహితాయాం శివస్య పఞ్చబ్రహ్మావతారవర్ణనం నామ ప్రథమోఽధ్యాయః ॥౧॥

3.2

॥ నన్దీశ్వర ఉవాచ ॥

శృణు తాత మహేశస్యావతారాన్పరమాన్ప్రభో ॥

సర్వకార్యకరాంల్లోకే సర్వస్య సుఖదాన్మునే ॥౧॥

తస్య శంభోః పరేశస్య మూర్త్యష్టకమయం జగత్ ॥

తస్మిన్వ్యాప్య స్థితం విశ్వం సూత్రే మణిగణా ఇవ ॥౨॥

శర్వో భవస్తథా రుద్ర ఉగ్రో భీమః పశో పతిః ॥

ఈశానశ్చ మహాదేవో మూర్తయశ్చాష్ట విశ్రుతాః ॥ ౩ ॥

భూమ్యమ్భోగ్నిమరుద్వ్యోమక్షేత్రజ్ఞార్కనిశాకరాః ॥

అధిష్ఠితాశ్చ శర్వాద్యైరష్టరూపైః శివస్య హి ॥౪॥

ధత్తే చరాచరం విశ్వం రూపం విశ్వంభరాత్మకమ్ ॥

శంకరస్య మహేశస్య శాస్త్రస్యైవేతి నిశ్చయః ॥ ౫ ॥

సంజీవనం సమస్తస్య జగతః సలిలాత్మకమ్ ॥

భవ ఇత్యుచ్యతే రూపం భవస్య పరమాత్మనః ॥౬॥

బహిరంతర్జగద్విశ్వం బిభర్తి స్పన్దతేస్య యమ్ ॥

ఉగ్ర ఇత్యుచ్యతే సద్భి రూపముగ్రస్య సత్ప్రభో ॥౭॥

సర్వావకాశదం సర్వవ్యాపకం గగనాత్మకమ్ ॥

రూపం భీమస్య భీమాఖ్యం భూపవృన్దస్య భేదకమ్ ॥ ౮ ॥

సర్వాత్మనామధిష్ఠానం సర్వక్షేత్రనివాసకమ్ ॥

రూపం పశుపతేర్జ్ఞేయం పశుపాశనికృన్తనమ్ ॥౯॥

సన్దీపయఞ్జగత్సర్వం దివాకరసమాహ్వయమ్ ॥

ఈశానాఖ్యం మహేశస్య రూపం దివి విసర్పతి ।।3.2.౧౦।।

ఆప్యాయయతి యో విశ్వమమృతాంశుర్నిశాకరః ।।

మహాదేవస్య తద్రూపం మహాదేవస్య చాహ్వయమ్ ।। ౧౧ ।।

ఆత్మా తస్యాష్టమం రూపం శివస్య పరమాత్మనః ।।

వ్యాపికేతరమూర్తీనాం విశ్వం తస్మాచ్ఛివాత్మకమ్ ।। ౧౨ ।।

శాఖాః పుష్యన్తి వృక్షస్య వృక్షమూలస్య సేచనాత్ ।।

తద్వదస్య వపుర్విశ్వం పుష్యతే చ శివార్చనాత ।।౧౩।।

యథేహ పుత్రపౌత్రాదేః ప్రీత్యా ప్రీతో భవేత్పితా ।।

తథా విశ్వస్య సమ్ప్రీత్యా ప్రీతో భవతి శంకరః ।। ౧౪ ।।

క్రియతే యస్య కస్యాపి దేహినో యది నిగ్రహః ।।

అష్టమూర్తేరనిష్టం తత్కృతమేవ న సంశయః ।। ౧౫ ।।

అష్టమూర్త్యాత్మనా విశ్వమధిష్ఠాయాస్థితం శివమ్ ।।

భజస్వ సర్వభావేన రుద్రం పరమకారణమ్ ।। ౧౬ ।।

ఇతి ప్రోక్తాః స్వరూపాస్తే విధిపుత్రాష్టవిశ్రుతాః ।।

సర్వోపకారనిరతాః సేవ్యాః శ్రేయోర్థిభిర్నరైః ।। ౧౭ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే తృతీయాయాం శతరుద్రసంహితాయాం శివాష్టమూర్తివర్ణనం నామ ద్వితీయోఽధ్యాయః ।। ౨ ।।

3.3

నన్దీశ్వర ఉవాచ

శృణు తాత మహాప్రాజ్ఞ విధికామప్రపూరకమ్ ।।

అర్ద్ధనారీనరాఖ్యం హి శివరూపమనుత్తమమ్ ।। ౧ ।।

యదా సృష్టాః ప్రజా సర్వాః న వ్యవర్ద్ధంత వేధసా ।।

తదా చింతాకులోఽభూత్స తేన దుఃఖేన దుఖితః ।। ౨ ।।

నభోవాణీ తదాభూద్వై సృష్టిం మిథునజాం కురు ।।

తచ్ఛ్రుత్వా మైథునీం సృష్టిం బ్రహ్మా కర్తుమమన్యత ।। ౩ ।।

నారీణాం కులమీశానాన్నిర్గతం న పురా యతః ।।

తతో మైథునజాం సృష్టిం కర్తుం శేకే న పద్మభూః ।। ౪ ।।

ప్రభావేణ వినా శంభోర్న జాయేరన్నిమాః ప్రజాః ।।

ఏవం సంచిన్తయన్బ్రహ్మా తపః కర్తుం ప్రచక్రమే ।। ౫ ।।

శివయా పరయా శక్త్యా సంయుక్తం పరమేశ్వరమ్ ।।

సంచింత్య హృదయే ప్రీత్యా తేపే స పరమం తపః।।౬।।

తీవ్రేణ తపసా తస్య సంయుక్తస్య స్వయంభువః ।।

అచిరేణైవ కాలేన తుతోష స శివో ద్రుతమ్ ।।౭।।

తతః పూర్ణచిదీశస్య మూర్తిమావిశ్య కామదామ్।।

అర్ద్ధనారీనరో భూత్వా తతో బ్రహ్మాన్తికం హరః ।।౮।।

తం దృష్ట్వా శంకరం దేవం శక్త్యా ప్రరమయాన్వితమ్ ।।

ప్రణమ్య దణ్డవద్బ్రహ్మా స తుష్టావ కృతాఞ్జలిః ।।౯।।

అథ దేవో మహాదేవో వాచా మేఘగభీరయా।।

సంభవాయ సుసంప్రీతో విశ్వకర్తా మహేశ్వరః ।।3.3.౧౦।।

ఈశ్వర ఉవాచ।।

వత్సవత్స మహాభాగ మమ పుత్ర పితామహ ।।

జ్ఞాతవానస్మి సర్వ తత్తత్త్వత స్తే మనోరథ।।౧౧।।

ప్రజానామేవ వృద్ధ్యర్థం తపస్తప్తం త్వయాధునా ।।

తపసా తేన తుష్టోఽస్మి దదామి చ తవేప్సితమ్ ।।౧౨।।

ఇత్యుక్త్వా పరమోదారం స్వభావమధురం వచః।।

పృథక్చకార వపుషో భాగాద్దేవీం శివాం శివః ।।౧౩।।

తాం దృష్ట్వా పరమాం శక్తిం పృథగ్భూతాం శివాగతామ్।।

ప్రణిపత్య వినీతాత్మా ప్రార్థయామాస తాం విధిః ।।౧౪।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

దేవదేవేన సృష్టోహమాదౌ త్వత్పతినా శివే ।।

ప్రజాః సర్వా నియుక్తాశ్చ శంభునా పరమాత్మనా ।। ౧౫ ।।

మనసా నిర్మితాః సర్వే శివే దేవాదయో మయా ।।

న వృద్ధిముపగచ్ఛంతి సృజ్యమానాః పునఃపునః ।। ౧౬ ।।

మిథునప్రభవామేవ కృత్వా సృష్టిమతః పరమ్ ।।

సంవర్ద్ధయితుమిచ్ఛామి సర్వా ఏవ మమ ప్రజాః ।। ౧౭ ।।

న నిర్గతం పురా త్వత్తో నారీణాం కులమవ్యయమ్ ।।

తేన నారీకులం శ్రేష్ఠం మమ శక్తిర్న విద్యతే ।। ౧౮ ।।

సర్వాసామేవ శక్తీనాం త్వత్తః ఖలు సముద్భవః ।।

తస్మాత్త్వాం పరమాం శక్తిం ప్రార్థయామ్యఖిలేశ్వరీమ్ ।। ౧౯ ।।

శివే నారీకులం స్రష్టుం శక్తిం దేహి నమోఽస్తు తే ।।

చరాచరం జగద్వృద్ధి హేతోర్మాతః శివం ప్రియే ।। 3.3.౨౦ ।।

అన్యం త్వత్తః ప్రార్థయామి వరం చ వరదేశ్వరి ।।

దేహి మే తం కృపాం కృత్వా జగన్మాతర్న మోఽస్తు తే ।। ౨౧ ।।

చరాచరవివృద్ధ్యర్థమీశేనైకేన సర్వగే ।।
దక్షస్య మమ పుత్రస్య పుత్రీ భవ భవామ్బికే ।। ౨౨ ।।
ఏవం సంయాచితా దేవీ బ్రహ్మణా పరమేశ్వరీ ।।
తథాస్త్వితి వచః ప్రోచ్య తచ్ఛక్తిం విధయే దదౌ ।। ౨౩ ।।
తస్మాద్ధి సా శివా దేవీ శివశక్తిర్జగన్మయీ ।।
శక్తిమేకాం భ్రువోర్మధ్యాత్ససర్జాత్మసమప్రభామ్ ।। ౨౪ ।।
తామాహ ప్రహసన్ప్రేక్ష్య శక్తిం దేవవరో హరః ।।
కృపాసిన్ధుర్మహేశానో లీలాకారీ భవామ్బికామ్ ।। ౨౫ ।।
శివ ఉవాచ ।।
తపసారాధితా దేవి బ్రహ్మణా పరమేష్ఠినా ।।
ప్రసన్నా భవ సుప్రీత్యా కురు తస్యాఖిలేప్సితమ్ ।। ౨౬ ।।
తామాజ్ఞాం పరమేశస్య శిరసా ప్రతిగృహ్య సా ।।
బ్రహ్మణో వచనాద్దేవీ దక్షస్య దుహితాభవత్ ।।౨౭।।
దత్త్వైవమతులాం శక్తిం బ్రహ్మణో సా శివా మునే ।।
వివేశ దేహం శంభోర్హి శంభుశ్చాన్తర్దధే ప్రభుః ।। ౨౮ ।।
తదాప్రభృతి లోకేఽస్మిన్స్త్రియా భాగః ప్రకల్పితః ।।
ఆనన్దం ప్రాప స విధిః సృష్టిర్జాతా చ మైథునీ ।। ౨౯ ।।
ఏతత్తే కథితం తాత శివరూపం మహోత్తమమ్ ।।
అర్ద్ధనారీనరార్ద్ధం హి మహామంగలదం సతామ్ ।।3.3.30।।
ఏతదాఖ్యానమనఘం యః పఠేచ్ఛృణుయాదపి ।।
స భుక్త్వా సకలాన్భోగాన్ప్రయాతి పరమాం గతిమ్ ।।౩౧।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే తృతీయాయాం రుద్రసంహితాయాం శివస్యార్ద్ధనారీనరావతారవర్ణనం నామ తృతీయోఽధ్యాయః ।। ౩ ।।

3.4

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

సనత్కుమార సర్వజ్ఞ చరితం శాంకరం ముదా ।।

రుద్రేణ కథితం ప్రీత్యా బ్రహ్మణే సుఖదం సదా ।। ౧ ।।

శివ ఉవాచ ।।

సప్తమే చైవ వారాహే కల్పే మన్వన్తరాభిధే ।।

కల్పేశ్వరోఽథ భగవాన్సర్వం లోకప్రకాశనః ।। ౨ ।।

మనోర్వైవస్వతస్యైవ తే ప్రపుత్రో భవిష్యతి।।

తదా చతుర్యుగాశ్చైవ తస్మిన్మన్వన్తరే విధే ।।౩।।

అనుగ్రహార్థం లోకానాం బ్రాహ్మణానాం హితాయ చ।।

ఉత్పశ్యామి విధే బ్రహ్మన్ద్వాపరాఖ్యయుగాన్తికే ।। ౪ ।।

యుగప్రవృత్త్యా చ తదా తస్మింశ్చ ప్రథమే యుగే ।।

ద్వాపరే ప్రథమే బ్రహ్మన్యదా వ్యాసః స్వయంప్రభుః ।।౫।।

తదాహం బ్రాహ్మణార్థాయ కలౌ తస్మిన్యుగాన్తికే।।

భవిష్యామి శివాయుక్తః శ్వేతో నామ మహామునిః ।।౬।।

హిమవచ్ఛిఖరే రమ్యే ఛాగలే పర్వతోత్తమే।।

తదా శిష్యాః శిఖాయుక్తా భవిష్యన్తి విధే మమ ।।౭।।

శ్వేతః శ్వేతశిఖశ్చైవ శ్వేతాశ్వః శ్వేతలోహితః ।।

చత్వారో ధ్యానయోగాత్తే గమిష్యన్తి పురం మమ।।౮।।

తతో భక్తా భవిష్యన్తి జ్ఞాత్వా మాం తత్త్వతోఽవ్యయమ్।।

జన్మమృత్యుజరాహీనాః పరబ్రహ్మసమాధయః ।। ౯ ।।

ద్రష్టుం శక్యో నరైర్నాహమృతే ధ్యానాత్పితామహ ।।

దానధర్మాదిభిర్వత్స సాధనైః కర్మహేతుభిః ।।3.4.౧౦।।

ద్వితీయే ద్వాపరే వ్యాసః సత్యో నామ ప్రజాపతిః ।।

యదా తదా భవిష్యామి సుతారో నామతః కలౌ ।। ౧౧ ।।

తత్రాపి మే భవిష్యన్తి శిష్యా వేదవిదో ద్విజాః ।।

దున్దుభిః శతరూపశ్చ హృషీకః కేతుమాంస్తథా ।।౧౨।।

చత్వారో ధ్యానయోగాత్తే గమిష్యన్తి పురం మమ ।।

తతో ముక్తా భవిష్యన్తి జ్ఞాత్వా మాం తత్త్వతోఽవ్యయమ్ ।। ౧3 ।।

తృతీయే ద్వాపరే చైవ యదా వ్యాసస్తు భార్గవః ।।

తదాప్యహం భవిష్యామి దమనస్తు పురాన్తికే ।।౧౪।।

తత్రాపి చ భవిష్యన్తి చత్వారో మమ పుత్రకాః ।।

విశోకశ్చ విశేషశ్చ విపాపః పాపనాశనః ।। ౧౫ ।।

శిష్యైః సాహాయ్యం వ్యాసస్య కరిష్యే చతురానన ।।

నివృత్తిమార్గం సుదృఢం వర్త్యయిష్యే కలావిహ ।।౧౬।।

చతుర్థే ద్వాపరే చైవ యదా వ్యాసోంఽగిరాః స్మృతః ।।

తదాప్యహం భవిష్యామి సుహోత్రో నామ నామతః ।।౧౭।।

తత్రాపి మమ తే పుత్రాశ్చత్వారో యోగసాధకాః ।।

భవిష్యంతి మహాత్మానస్తన్నామాని బ్రువే విధే।।౧౮।।

సుముఖో దుర్ముఖశ్చైవ దుదర్భో దురతిక్రమః ।।

శిష్యైః సాహాయ్యం వ్యాసస్య కరిష్యేఽహం తదా విధే ।। ౧౯ ।।

పఞ్చమే ద్వాపరే చైవ వ్యాసస్తు సవితా స్మృతః ।।

తదా యోగీ భవిష్యామి కంకో నామ మహాతపాః ।।3.4.౨౦।।

తత్రాపి మమ తే పుత్రాశ్చత్వారో యోగసాధకాః ।।

భవిష్యన్తి మహాత్మానస్తన్నామాని శృణుష్వ మే ।। ౨౧ ।।

సనకః సనాతనశ్చైవ ప్రభుర్యశ్చ సనన్దనః ।।

విభుః సనత్కుమారశ్చ నిర్మలో నిరహంకృతిః ।।౨౨।।

తత్రాపి కంకనామాహం సాహాయ్యం సవితుర్విధే ।।

వ్యాసస్య హి కరిష్యామి నివృత్తిపథవర్ద్ధకః ।। ౨3 ।।

పరివర్తే పునః షష్ఠే ద్వాపరే లోకకారకః ।।

కర్తా వేదవిభాగస్య మృత్యుర్వ్యాసో భవిష్యతి ।।౨౪।।

తదాఽప్యహం భవిష్యామి లోకాక్షిర్నామ నామతః ।।

వ్యాసస్య సుసాహాయ్యార్థం నివృత్తిపథవర్ద్ధనః ।। ౨౫ ।।

తత్రాపి శిష్యాశ్చత్వారో భవిష్యన్తి దృఢవ్రతాః ।।

సుధామా విరజాశ్చైవ సంజయో విజయస్తథా ।। ౨౬ ।।

సప్తమే పరివర్తే తు యదా వ్యాసః శతక్రతుః ।।

తదాప్యహం భవిష్యామి జైగీషవ్యో విభుర్విధే ।। ౨౭ ।।

యోగం సంద్రఢయిష్యామి మహాయోగవిచక్షణః ।।

కాశ్యాం గుహాన్తరే సంస్థో దివ్యదేశే కుశాస్తరిః ।। ౨౮ ।।

సాహాయ్యం చ కరిష్యామి వ్యాసస్య హి శతక్రతోః ।।

ఉద్ధరిష్యామి భక్తాంశ్చ సంసారభయతో విధే ।।౨౯।।

తత్రాపి మమ చత్వారో భవిష్యన్తి సుతా యుగే ।।
సారస్వతశ్చ యోగీశో మేఘవాహః సువాహనః ।।3.4.30।।
అష్టమే పరివర్తే హి వసిష్ఠో మునిసత్తమః ।।
కర్తా వేదవిభాగస్య వేదవ్యాసో భవిష్యతి ।।౩౧।।
తత్రాప్యహం భవిష్యామి నామతో దధివాహనః ।।
వ్యాసస్య హి కరిష్యామి సాహాయ్యం యోగవిత్తమ ।। ౩౨ ।।
కపిలశ్చాసురిః పఞ్చశిఖః శాల్వలపూర్వకః ।।
చత్వారో యోగినః పుత్రా భవిష్యన్తి సమా మమ ।। 33 ।।
నవమే పరివర్తే తు తస్మిన్నేవ యుగే విధే ।।
భవిష్యతి మునిశ్రేష్ఠో వ్యాసః సారస్వతాహ్వయః ।।౩౪।।
వ్యాసస్య ధ్యాయతస్తస్య నివృత్తిపథవృద్ధయే ।।
తదాప్యహం భవిష్యామి ఋషభో నామతః స్మృతః ।।౩౫।।
పరాశరశ్చ గర్గశ్చ భార్గవో గిరిశస్తథా ।।
చత్వారస్తత్ర శిష్యా మే భవిష్యన్తి సుయోగినః ।।౩౬।।
తైః సాకం ద్రఢయిష్యామి యోగమార్గం ప్రజాపతే ।।
కరిష్యామి సాహాయ్యం వై వేదవ్యాసస్య సన్మునే ।।౩౭।।
తేన రూపేణ భక్తానాం బహూనాం దుఃఖినాం విధే ।।
ఉద్ధారం భవతోఽహం వై కరిష్యామి దయాకరః ।। ౩౮ ।।
సోఽవతారో విధే మే హి ఋషభాఖ్యస్సుయోగకృత్ ।।
సారస్వతవ్యాసమనః కర్తా నానోతికారకః ।।౩౯।।
అవతారేణ మే యేన భద్రాయుర్నృపబాలకః ।।

జీవితో హి మృతః క్ష్వేడదోషతో జనకోజ్ఝితః ।।3.4.౪౦।।

ప్రాప్తేఽథ షోడశే వర్షే తస్య రాజశిశోః పునః ।।

యయౌ తద్వేశ్మ సహసా ఋషభః స మదాత్మకః ।। ౪౧।।

పూజితస్తేన స మునిః సద్రూపశ్చ కృపానిధిః ।।

ఉపాదిదేశ తద్ధర్మాన్రాజ్యయోగాన్ప్రజాపతే ।।౪౨।।

తతః స కవచం దివ్యం శంఖం ఖఙ్గం చ భాస్వరమ్ ।।

దదౌ తస్మై ప్రసన్నాత్మా సర్వశత్రువినాశనమ్ ।।౪౩।।

తదఙ్గ భస్మనామృశ్య కృపయా దీనవత్సలః ।।

స ద్వాదశసహస్రస్య గజానాం చ బలం దదౌ ।।౪౪।।

ఇతి భద్రాయుషం సమ్యగనుశ్వాస్య సమాతృకమ్।।

యయౌ స్వైరగతస్తస్యాం పూజితస్త్వృషభః ప్రభుః ।। ౪౫ ।।

భద్రాయురపి రాజర్షిర్జిత్వా రిపుగణాన్విధే ।।

రాజ్యం చకార ధర్మేణ వివాహ్య కీర్తిమాలినీమ్ ।। ౪౬ ।।

ఇత్థం ప్రభావం ఋషభోఽవతారః శఙ్కరస్య మే ।।

సతాం గతిర్దీనబన్ధుర్నవమః కథితస్తవ ।। ౪౭ ।।

ఋషభస్య చరిత్రం హి పరమం పావనం మహత్ ।।

స్వర్గ్యం యశస్యమాయుష్యం శ్రోతవ్యం చ ప్రయత్నతః ।। ౪౮ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే తృతీయాయాం శతరుద్రసంహితాయామృషభచరిత్రవర్ణనం నామ చతుర్థోఽధ్యాయః ।। ౪ ।।

3.5

।। శివ ఉవాచ ।।

దశమే ద్వాపరే వ్యాసస్త్రిధామా నామతో ముని ।।

హిమవచ్ఛిఖరే రమ్యే భృగుతుంగే నగోత్తమే ।। ౧ ।।

తత్రాపి మమ పుత్రాశ్చ భృగ్వాద్యాః శ్రుతిసంమితాః ।।

బలబన్ధుర్నరామిత్రః కేతుశృంగస్తపోధనః ।।౨।।

ఏకాదశే ద్వాపరే తు వ్యాసశ్చ త్రివృతో యదా ।।

గంగాద్వారే కలౌ నామ్నా తపోఽహం భవితా తదా।।౩।।

లమ్బోదరశ్చ లమ్బాక్షః కేశలమ్బః ప్రలమ్బకః ।।

తత్రాపి పుత్రాశ్చత్వారో భవిష్యన్తి దృఢవ్రతాః ।। ౪ ।।

ద్వాదశే పరివర్తే తు శతతేజాశ్చ వేదకృత్ ।।

తత్రాప్యహం భవిష్యామి ద్వాపరాన్తే కలావిహ ।। ౫ ।।

హేమకంచుకమాసాద్య నామ్నా హ్యత్రిః పరిప్లుతః ।।

వ్యాసస్యైవ సాహాయ్యార్థం నివృత్తిపథరోషణః ।। ౬ ।।

సర్వజ్ఞః సమబుద్ధిశ్చ సాధ్యః శర్వసుయోగినః ।।

తత్రేతి పుత్రాశ్చత్వారో భవిష్యన్తి మహామునే।।౭।।

త్రయోదశే యుగే తస్మిన్ధర్మో నారాయణః సదా ।।

వ్యాసస్తదాహం భవితా బలిర్నామ మహామునిః ।।౮।।

బాలఖిల్యాశ్రమే గంధమాదనే పర్వతోత్తమే ।।

సుధామా కాశ్యపశ్చైవ వసిష్ఠో విరజాః శుభాః ।।౯।।

యదా వ్యాసస్తు రక్షాఖ్యః పర్యాయే తు చతుర్దశే ।।

వంశ ఆఙ్గిరసే తత్ర భవితాహం చ గౌతమః ।। 3.5.౧౦ ।।

తత్రాపి మమ తే పుత్రా భవిష్యన్తి కలౌ తదా ।।

అత్రిర్దవశదశ్చైవ శ్రవణోథ శ్రవిష్కటః ।।౧౧।।

వ్యాసః పఞ్చదశే త్రయ్యారుణిర్ద్వై ద్వాపరే యదా ।।

తదాహం భవితా వేదశిరా వేదశిరస్తథా ।।౧౨।।

మహావీర్యం తదస్త్రం చ వేదశీర్షశ్చ పర్వతః ।।

హిమవత్పృష్ఠమాసాద్య సరస్వత్యాస్తథోత్తరే ।।౧3।।।

తత్రాపి మమ చత్వారో భవిష్యన్తి సుతా దృఢాః ।।

కుణిశ్చ కుణిబాహుశ్చ కుశరీరః కునేత్రకః ।।౧౪।।

వ్యాసో యుగే షోడశే తు యదా దేవో భవిష్యతి ।।

తదా యోగప్రదానాయ గోకర్ణో భవితా హ్యహమ్ ।। ౧౫ ।।

తత్రైవ చ సుపుణ్యం చ గోకర్ణం నామ తద్వనమ్।।

తత్రాపి యోగినః పుత్ర భవిష్యంతిత్యమ్బసంమితాః ।।౧౬।।

కాశ్యపోప్యుశనాశ్చైవ చ్యవనోఽథ బృహస్పతిః ।।

తేపి తేనైవ మార్గేణ గమిష్యన్తి శివాలయమ్ ।।౧౭।।

పరివర్తే సప్తదశే వ్యాసో దేవకృతంజయః ।।

గుహావాసీతి నామ్నాహం హిమవచ్ఛిఖరే శుభే ।। ౧౮ ।।

మహాలయే మహోత్తుంగే శివక్షేత్రం హిమాల యమ్ ।।

ఉతథ్యో వామదేవశ్చ మహాయోగో మహాబలః ।। ౧౯ ।।

పరివర్తేఽష్టాదశే తు యదా వ్యాస ఋతంజయః ।।

శిఖాణ్డీనామతోహం తద్ధిమవచ్ఛిఖరే శుభే ।। 3.5.౨౦ ।।

సిద్ధక్షేత్రే మహాపుణ్యే శిఖణ్డీ నామ పర్వతః ।।

శిఖణ్డినో వనం వాపి యత్ర సిద్ధనిషేవితమ్ ।। ౨౧ ।।

వాచఃశ్రవా రుచీకశ్చ స్యావాస్యశ్చ యతీశ్వరః ।।

ఏతే పుత్రా భవిష్యన్తి తత్రాపి చ తపోధనాః ।। ౨౨ ।।

ఏకోనవింశే వ్యాసస్తు భరద్వాజో మహామునిః ।।

తదాప్యహం భవిష్యామి జటీ మాలీ చ నామతః ।। ౨3 ।।

హిమవచ్ఛిఖరే తత్ర పుత్రా మేఽమ్బుధిసంహితాః ।।

హిరణ్యనామా కౌశల్యో లోకాక్షీప్రధిమిస్తథా ।। ౨౪ ।।

పరివర్తే వింశతిమే భవితా వ్యాస గౌతమః ।।

తత్రాట్టహాసనామాహమట్టహాసప్రియా నరాః ।। ౨౫ ।।

తత్రైవ హిమవత్పృష్ఠే అట్టహాసో మహాగిరిః ।।

దేవమానుషయక్షేన్ద్రసిద్ధచారణసేవితః ।। ౨౬ ।।

తత్రాపి మమ తే పుత్రా భవి ష్యన్తి సుయోగినః।।

సుమన్తుర్బబరిర్విద్వాన్ కబంధః కుశికన్ధరః।।౨౭।।

ఏకవింశే యుగే తస్మిన్ వ్యాసో వాచఃశ్రవా యదా।।

తదాహం దారుకో నామ తస్మాద్ధారువనం శుభమ్ ।। ౨౮ ।।

తత్రాపి మమ తే పుత్రా భవిష్యన్తి సుయోగినః ।।

ప్లక్షో దార్భాయణిశ్చైవ కేతుమాన్ గౌతమస్తథా ।। ౨౯ ।।

ద్వావింశే పరివర్తే తు వ్యాసః శుష్మాయణో యదా ।।

తదాప్యహం భవిష్యామి వారాణస్యాం మహామునిః ।। 3.5.30 ।।

నామ్నా వై లాంగలీ భీమో యత్ర దేవాః సవాసవాః ।।

ద్రక్ష్యంతి మాం కలౌ తస్మిన్నవం చైవ హలాయుధమ్ ।। 3౧ ।।

తత్రాపి మమ తే పుత్రా భవిష్యంతి సుధార్మికాః ।।

భల్లవీ మధుపింగశ్చ శ్వేతకేతుస్తథైవ చ ॥ ౩౨ ॥

పరివర్తే త్రయోవింశే తృణబిన్దుర్యదా మునిః ॥

శ్వేతో నామ తదాహం వై గిరౌ కాలంజరే శుభే ॥ ౩౩ ॥

తత్రాపి మమ తే పుత్రా భవిష్యన్తి తపస్వినః ॥

ఉశికో బృహదశ్వశ్చ దేవలః కవిరేవ చ ॥ ౩౪ ॥

పరివర్తే చతుర్వింశే వ్యాసో యక్షో యదా విభుః ॥

శూలీ నామ మహాయోగీ తద్యుగే నైమిషే తదా ॥ ౩౫ ॥

తత్రాపి మమ తే శిష్యా భవిష్యన్తి తపస్వినః ॥

శాలిహోత్రోఽగ్నివేశశ్చ యువనాశ్వః శరద్వసుః ॥ ౩౬ ॥

పంచవింశే యదా వ్యాసః శక్తిర్నామ్నా భవిష్యతి ॥

తదాప్యహం మహాయోగీ దణ్డీ ముణ్డీశ్వరః ప్రభుః ॥ ౩౭ ॥

తత్రాపి మమ తే శిష్యా భవిష్యన్తి తపస్వినః ॥

ఛగలః కుణ్డకర్ణశ్చ కుమ్భాణ్డశ్చ ప్రవాహకః ॥ ౩౮ ॥

వ్యాసః పరాశరో యర్హి షడ్వింశే భవితాప్యహమ్ ॥

పురం భద్రవటం ప్రాప్య సహిష్ణుర్నామ నామతః ॥౩౯॥

తత్రాపి మమ తే శిష్యా భవిష్యన్తి తపస్వినః ॥

ఉలూకో విద్యుతశ్చైవ శమ్బూకో హ్యాశ్వలాయనః ॥3.5.౪౦॥

సప్తవింశే యదా వ్యాసో జాతూకర్ణ్యో భవిష్యతి ॥

ప్రభాసతీర్థమాశ్రిత్య సోమశర్మా తదాప్యహమ్ ॥ ౪౧ ॥

తత్రాపి మమ తే శిష్యా భవిష్యంతి తపస్వినః ॥

అక్షపాదః కుమారశ్చోలూకో వత్సస్తథైవ చ ॥ ౪౨ ॥

అష్టావింశే ద్రాపరే తు పరాశరసుతో హరిః।।

యదా వ్యాసో భవిష్యామి నామ్నా ద్రైపాయనః ప్రముః।।౪౩।।

తదా షష్ఠేన చాంశేన కృష్ణః పురుషసత్తమః ।।

వసుదేవసుతః శ్రేష్ఠో వాసుదేవో భవిష్యతి।।౪౪।।

తదాప్యహం భవిష్యామి యోగాత్మా యోగమాయయా ।।

లోకవిస్మాపనార్థాయ బ్రహ్మచారిశరీరకః ।।౪౫।।

శ్మశానే మృతముత్సృజ్య దృష్ట్వా కాయమనామయమ్।।

బ్రాహ్మణానాం హితార్థాయ ప్రవిష్టో యోగమాయయా ।।౪౬।।

దివ్యాం మేరుగుహాం పుణ్యాం త్వయా సార్ద్ధం చ విష్ణునా।।

భవిష్యామి తదా బ్రహ్మఀల్లకులీ నామనామతః ।।౪౭।।

కాయావతార ఇత్యేవం సిద్ధక్షేత్రం పరం తదా।।

భవిష్యతి సువిఖ్యాతం యావద్భూమిర్ధరిష్యతి ।। ౪౮ ।।

తత్రాపి మమ తే శిష్యా భవిష్యన్తి తపస్వినః ।।

కుశికశ్చైవ గర్గశ్చ మిత్రః కౌరుష్య ఏవ చ ।। ౪౯ ।।

యోగినో బ్రాహ్మణా వేదపారగా ఊర్ద్ధ్వరేతసః ।।

ప్రాప్య మాహేశ్వరం యోగం గమిష్యంతి శివం పురమ్ ।।3.5.౫౦।।

వైవస్వతేఽన్తరే సమ్యక్ ప్రోక్తా హి పరమాత్మనా ।।

యోగేశ్వరావతారాశ్చ సర్వావర్తేషు సువ్రతాః।।౫౧।।

వ్యాసాశ్చైవాష్టవింశత్కా ద్వాపరేద్వాపరే విభో।।

యోగేశ్వరావతారశ్చ ప్రారంభే చ కలౌ కలౌ ।।౫౨।।

యోగేశ్వరావతారాణాం యోగమార్గప్రవర్ద్ధకాః ।।

మహాశైవాశ్చ చత్వారః శిష్యాః ప్రత్యేకమవ్యయా ।।౫౩।।

ఏతే పాశుపతాః శిష్యా భస్మోద్ధూలితవిగ్రహాః ।।

రుద్రాక్షమాలాభరణాస్త్రిపుణ్డ్రాంకితమస్తకాః ।। ౫౪ ।।

శిష్యా ధర్మరతాః సర్వే వేదవేదాంగపారగాః ।।

లింగార్చనరతా నిత్యం బాహ్యాభ్యన్తరతః స్థితాః ।।౫౫।।

భక్త్యా మయి చ యోగేన ధ్యాననిష్ఠా జితేన్ద్రియాః ।।

సంఖ్యయా ద్వాదశాధిక్య శతం చ గణితా బుధైః ।। ౫౬ ।।

ఇత్యేతద్వై మయా ప్రోక్తమవతారేషు లక్షణమ్ ।।

మన్వాదికృష్ణపర్యన్తమష్టావింశద్యుగక్రమాత్ ।। ౫౭ ।।

తత్ర శ్రుతిసమూహానాం విధానం బ్రహ్మలక్షణమ్ ।।

భవిష్యతి తదా కల్పే కృష్ణద్వైపాయనో యదా ।। ౫౮ ।।

ఇత్యేవముక్త్వా బ్రహ్మాణమనుగృహ్య మహేశ్వరః ।।

పునః సంప్రేక్ష్య దేవేశస్తత్రైవాన్తరధీయత ।। ౫౯ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే తృతీయాయాం శతరుద్రసంహితాయాం శివావతారోపాఖ్యాన ఏకోనవింశతిశివావతారవర్ణనం నామ పఞ్చమోఽధ్యాయః ।। ౫ ।। ఇతి ద్విచత్వారింశావతారాః ।। ౪౨ ।।

3.6

అథ నన్దీశ్వరావతారమాహ ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

భవాన్కథమనుప్రాప్తో మహాదేవాంశజః శివమ్ ।।

శ్రోతుమిచ్ఛామి తత్సర్వం వక్తుమర్హసి మే ప్రభో ।। ౧ ।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

సనత్కుమార సర్వజ్ఞ సావధానతయా శృణు ।।

యథాహం చ శివం ప్రాప్తో మహాదేవాంశజో మునే ।। ౨ ।।

ప్రజాకామః శిలాదోఽభూదుక్తః పితృభిరాదరాత్ ।।

తదుద్ధర్తుమనా భక్త్యా సముద్ధారమభీప్సుభిః ।। ३ ।।

అధోదృష్టిః సుధర్మాత్మా శిలాదో నామ వీర్యవాన్ ।।

తస్యాసీన్మునికైర్వృత్తిః శివలోకే చ సోగమత్ ।। ౪ ।।

శక్రముద్దిశ్య స మునిస్తపస్తేపే సుదుఃసహమ్ ।।

నిశ్చలాత్మా శిలాదాఖ్యో బహుకాలం దృఢవ్రతః ।। ౫ ।।

తపతస్తస్య తపసా సంతుష్టోఽభూచ్ఛతక్రతుః ।।

జగామ చ వరం దాతుం సర్వదేవప్రభుస్తదా ।। ౬ ।।

శిలాదమాహ సుప్రీత్యా శక్రస్తుష్టోఽస్మి తేఽనఘ ।।

తేన త్వం మునిశార్దూల వరయస్వ వరానితి ।। ౭ ।।

తతః ప్రణమ్య దేవేశం స్తుత్వా స్తుతిభిరాదరాత్ ।।

శిలాదో మునిశార్దూలస్తమాహ సుకృతాఞ్జలిః ।।౮।।

శిలాద ఉవాచ ।।

శతక్రతో సురేశాన సన్తుష్టో యది మే ప్రభో।।

అయోనిజం మృత్యుహీనం పుత్రమిచ్ఛామి సువ్రతమ్।।౯।।

శక్ర ఉవాచ।।

పుత్రం దాస్యామి పుత్రార్థిన్యోనిజం మృత్యుసంయుతమ్ ।।

అన్యథా తే న దాస్యామి మృత్యుహీనా న సన్తి వై ।।3.6.౧౦।।

న దాస్యామి సుతం తేఽహం మృత్యుహీనమయోనిజమ్ ।।

హరిర్విధిశ్చ భగవాన్కిముతాన్యే మహామునే ।।౧౧।।

తావపి త్రిపురార్యంగసమ్భావౌ మరణాన్వితౌ ।।

తయోరప్యాయుషా మానం కథితం నిగమే పృథక్ ।।౧౨।।

తస్మాదయోనిజే పుత్రే మృత్యుహీనే ప్రయత్నతః ।।

పరిత్యజాశాం విప్రేన్ద్ర గృహాణాత్మక్షమం సుతమ్।।౧౩।।

కిన్తు దేవేశ్వరో రుద్రః ప్రసీదతి మహేశ్వరః ।।

సుదుర్లభో మృత్యుహీనస్తవ పుత్రో హ్యయోనిజః ।। ౧౪ ।।

అహం చ విష్ణుర్భగవాన్ద్రుహిణశ్చ మహామునే ।।

అయోనిజం మృత్యుహీనం పుత్రం దాతుం న శక్నుమః ।। ౧౫ ।।

ఆరాధయ మహాదేవం తత్పుత్రవినికామ్యయా ।।

సర్వేశ్వరో మహాశక్తః స తే పుత్రం ప్రదాస్యతి ।। ౧౬ ।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

ఏవం వ్యాహృత్య విప్రేన్ద్రమనుగృహ్య చ తం ఘృణీ।।

దేవైర్వృతః సురేశానస్స్వలోకం సమగాన్మునే ।। ౧౭ ।।

గతే తస్మింశ్చ వరదే సహస్రాక్షే శిలాశనః ।।

ఆరాధయన్మహాదేవం తపసాతోషయద్భవమ్।।౧౮।।

అథ తస్యైవమనిశన్తత్పరస్య ద్విజస్త వై ।।

దివ్యమ్వర్షసహస్రం తు గతం క్షణమివాద్భుతమ్ ।।౧౯।।

వల్మీకేన వృతాంగశ్చ లక్షకోటగణైర్మునిః ।।

సూచీముఖైశ్చాన్యై రక్తభుగ్భిశ్చ సర్వతః ।।3.6.౨౦।।

నిర్మాంసరుధిర త్వగ్వై బిలే తస్మిన్నవస్థితః ।।

అస్థిశేషోభవత్పశ్చాచ్ఛిలాదో మునిసత్తమః ।। ౨౧ ।।

తుష్టః ప్రభుస్తదా తస్మై దర్శయామాస స్వాం తనుమ్ ।।

దివ్యాం దివ్యగుణైర్యుక్తామలభ్యాం వామబుద్ధిభిః ।।౨౨।।

దివ్యవర్షసహస్రేణ తప్యమానాయ శూలధృక్ ।।

సర్వదేవాధిపస్తస్మై వరదోస్మీత్యభాషత ।।౨3।।

మహాసమాధిసంలీనస్స శిలాదో మహామునిః ।।

నాశృణోత్తద్గిరం శమ్భోర్భక్త్యధీనరతస్య వై।।౨౪।।

యదా స్పృష్టో మునిస్తేన కరేణ త్రిపురారిణా ।।

తదైవ మునిశార్దూల ఉత్ససర్జ? తపఃక్రమమ్ ।।౨౫।।

అథోన్మీల్య మునిర్నేత్రే సోమం శంభుం విలోకయన్ ।।

ద్రుతం ప్రణమ్య స ముదా పాదయోర్న్యపతన్మునే।।౨౬।।

హర్షగద్గదయా వాచా నతస్కంధః కృతాఞ్జలిః।।

ప్రసన్నాత్మా శిలాదస్స తుష్టావ పరమేశ్వరమ్ ।।౨౭।।

తతః ప్రసన్నో భగవాన్దేవదేవస్త్రిలోచనః।।

వరదోఽస్మీతి తత్రాహ శిలాదం మునిపుంగవమ్।।౨౮।।

తపసానేన కిం కార్యం భవతే హి మహా మతే।।

దదామి పుత్రం సర్వజ్ఞం సర్వశాస్త్రార్థపారగమ్।।౨౯।।

తతః ప్రణమ్య దేవేశం తచ్ఛ్రుత్వా చ శిలాశనః।।

హర్షగద్గదయా వాచోవాచ సోమవిభూషణమ్ ।।3.6.30।।

శిలాద ఉవాచ ।।

మహేశ యది తుష్టోఽసి యది వా వరదశ్చ మే ।।

ఇచ్ఛామి త్వత్సమం పుత్రం మృత్యుహీనమయోనిజమ్ ।।౩౧।।

నందీశ్వర ఉవాచ ।।

ఏవముక్తస్తతో దేవస్త్ర్యమ్బకస్తేన శఙ్కరః ।।

ప్రత్యువాచ ప్రసన్నాత్మా శిలాదం మునిసత్తమమ్।।౩౨।।

।। శివ ఉవాచ ।।

పూర్వమారాధితో విప్ర బ్రహ్మణాహం తపోధన ।।

తపసా చావతారార్థం మునిభిశ్చ సురోత్తమైః।।౩౩।।

తవ పుత్రో భవిష్యామి నన్దీ నామ్నా త్వయోనిజః ।।

పితా భవిష్యసి మమ పితుర్వై జగతాం మునే ।। ౩౪ ।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

ఏవముక్త్వా మునిం ప్రేక్ష్య ప్రణిపత్యాస్థితం ఘృణీ ।।

సోమస్తూర్ణం తమాదిశ్య తత్రైవాన్తర్దధే హరః ।।౩౫।।

గతే తస్మిన్మహాదేవే స శిలాదో మహామునిః।।

స్వమాశ్రయముపాగమ్య ఋషిభ్యోఽకథయత్తతః ।।౩౬।।

కియతా చైవ కాలేన తదాసౌ జనకః స మే।।

యజ్ఞాంగణం చకర్షాశు యజ్ఞార్థం యజ్ఞవిత్తమః।।౩౭।।

తతః క్షణాదహం శంభోస్తనుజస్తస్య చాజ్ఞయా।।

స జాతః పూర్వ్వమేవాహం యుగాన్తాగ్నిసమప్రభః ।। ౩౮ ।।

అవర్షంస్తదా పుష్కరావర్తకాద్యా జగుః ఖేచరాః కిన్నరాః సిద్ధసాధ్యా ।।

శిలాదాత్మజత్వం గతే మయ్యృషీన్ద్రాస్సమన్తాచ్చ వృష్టిం వ్యధుః కౌసుమీం తే।।౩౯।।

అథ బ్రహ్మాదయో దేవా దేవపత్న్యశ్చ సర్వశః ।।

తత్రాజగ్ముశ్చ సుప్రీత్యా హరిశ్చైవ శివోఽమ్బికా।।3.6.౪౦।।

తదోత్సవో మహానాసీన్ననృతుశ్చాప్సరోగణాః ।।

ఆదృత్య మాం తథా లింగం తుష్టువుర్హర్షితాశ్చ తే।।౪౧।।

సుప్రశస్య శిలాదం తం స్తుత్వా చ సుస్తవైః శివౌ।।

సర్వే జగ్ముశ్చ ధామాని శివావప్యఖిలేశ్వరౌ।।౪౨।।

శిలాదోఽపి చ మాం దృష్ట్వా కాలసూర్యానలప్రభమ్।।

త్ర్యక్షం చతుర్భుజం బాలం జటాముకుటధారిణమ్ ।।౪౩।।

త్రిశూలాద్యాయుధం దీప్తం సర్వథా రుద్రరూపిణమ్।।

మహానన్దభరః ప్రీత్యా ప్రణమ్యం ప్రణనామ చ ।। ౪౪ ।।

శిలాద ఉవాచ ।।

త్వయాహం నన్దితో యస్మాన్నన్దీ నామ్నా సురేశ్వర ।।

తస్మాత్త్వాం దేవమానన్దం నమామి జగదీశ్వరమ్ ।। ౪౫ ।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

మయా సహ పితా హృష్టః సుప్రణమ్య మహేశ్వరమ్ ।।

ఉటజం స్వం జగామాశు నిధిం లబ్ధ్వేవ నిర్ధనః ।।౪౬।।

యదా గతోహముటజం శిలాదస్య మహామునే ।।

తదాహం తాదృశం రూపం త్యక్త్వా మానుష్యమాస్థితః।।౪౭।।

మానుష్యమాస్థితం దృష్ట్వా పితా మే లోకపూజితః ।।

విలలాపాతిదుఃఖార్త్తః స్వజనైశ్చ సమావృతః ।।౪౭।।

జాతకర్మాదికాన్యేవ సర్వాణ్యపి చకార మే ।।

శాలంకాయనపుత్రో వై శిలాదః పుత్రవత్సలః ।। ౪౯ ।।

వేదానధ్యాపయామాస సాంగోపాంగానశేషతః ।।

శాస్త్రాణ్యన్యాన్యపి తథా పఞ్చవర్షే పితా చ మామ్ ।।3.6.౫౦।।

సమ్పూర్ణే సప్తమే వర్షే మిత్రావరుణసంజ్ఞకౌ ।।

మునీ తస్యాశ్రమం ప్రాప్తౌ ద్రష్టుం మాం చాజ్ఞయా విభోః ।।౫౧।।

సత్కృతౌ మునినా తేన సూపవిష్టౌ మహామునీ ।।

ఊచతుశ్చ మహాత్మానౌ మాం నిరీక్ష్య ముహుర్ముహుః।।౫౨।।

మిత్రావరుణావూచతుః।।

తాత నందీస్తవాల్పాయుః సర్వశాస్త్రార్థపారగః।।

న దృష్టమేవ చాపశ్యం హ్యాయుర్వర్షాదతః పరమ్ ।। ౫3 ।।

విప్రయోరిత్యుక్తవతోః శిలాదః పుత్రవత్సలః ।।

తమాలిఙ్గ్య చ దుఃఖార్తో రురోదాతీవ విస్వరమ్ ।। ౫౪ ।।

మృతవత్పతితం దృష్ట్వా పితరం చ పితామహమ్ ।।

ప్రత్యవోచత్ప్రసన్నాత్మా స్మృత్వా శివపదామ్బుజమ్ ।। ౫౫ ।।

కేన త్వం తాత దుఃఖేన వేపమానశ్చ రోదిషి ।।

దుఃఖం తే కుత ఉత్పన్నం జ్ఞాతుమిచ్ఛామి తత్త్వతః ।। ౫౬ ।।

।। పితోవాచ ।।

తవాల్పమృత్యుదుఃఖేన దుఃఖితోఽతీవ పుత్రక ।।

కో మే దుఃఖం హరతు వై శరణం ప్రయామి హి ।।౫౭।।

।। పుత్ర ఉవాచ ।।

దేవో వా దానవో వాపి యమః కాలోథ వాపి హి।।

ఋధ్యేయుర్యద్యపి హ్యేతే మామన్యేపి జనాస్తథా ।। ౫౮ ।।

అథాపి చాల్పమృత్యుర్మే న భవిష్యతి మాం తుదః ।।

సత్యం బ్రవీమి జనకం శపథన్తే కరోమ్యహమ్।।౫౯।।

।। పితోవాచ ।।

కిం తపః కిం పరిజ్ఞానం కో యోగశ్చ ప్రభుశ్చ తే ।।

యేన త్వం దారుణం దుఃఖం వఞ్చయిష్యసి పుత్ర మే ।।3.6.౬౦।।

।। పుత్ర ఉవాచ ।।

న తాత తపసా మృత్యుం వంచయిష్యే న విద్యయా।।

మహాదేవస్య భజనాన్మృత్యుం జేష్యామి నాన్యథా ।।౬౧।।

।। నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వాహం పితుః పాదౌ ప్రణమ్య శిరసా మునే ।।

ప్రదక్షిణీకృత్య చ తమగచ్ఛం వనముత్తమమ్।।౬౨।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే తృతీయాయాం శతరుద్రసంహితాయాం నన్దికేశావతారవర్ణనం నామ షష్ఠోఽధ్యాయః ।।౬।।

3.7

।। నన్దికేశ్వర ఉవాచ ।।

తత్ర గత్వా మునేఽహం వై స్థిత్వైకాన్తస్థలే సుధీః ।।

అతపం తప ఉగ్రం సన్మునీనామపి దుష్కరమ్ ।।౧।।

హృత్పుణ్డరీకసుషిరే ధ్యాత్వా దేవం త్రియమ్బకమ్ ।।

త్ర్యక్షం దశభుజం శాన్తం పఞ్చవక్త్రం సదా శివమ్ ।। ౨ ।।

రుద్రజాప్యమకార్షం వై పరమధ్యానమాస్థితః ।।

సరితశ్చోత్తరే పుణ్యే హ్యేకచిత్తః సమాహితః ॥3॥

తస్మిఞ్జాప్యేఽథ సంప్రీతః స్థితం మాం పరమేశ్వరః ॥

తుష్టోఽబ్రవీన్మహాదేవః సోమః సోమార్ద్ధభూషణః ॥౪॥

శివ ఉవాచ॥

శైలాదే వరదోహం తే తపసానేన తోషితః ॥

సాధు తప్తం త్వయా ధీమన్ బ్రూహి యత్తే మనోగతమ్ ॥౫॥

స ఏవముక్తో దేవేన శిరసా పాదయోర్నతః॥

అస్తవం పరమేశానం జరాశోకవినాశనమ్॥౬॥

అథ మాం నన్దినం శమ్భుర్భక్త్యా పరామయా యుతమ్ ॥

అశ్రుపూర్ణేక్షణం సమ్యక్ పాదయోః శిరసా నతమ్ ॥౭॥

ఉత్థాయ పరమేశానః పస్పర్శ పరమార్తిహా॥

కరాభ్యాం సంముఖాభ్యాన్తు సంగృహ్య వృషభధ్వజః ॥౮॥

నిరీక్ష్య గణపాంశ్చైవ దేవీం హిమవతః సుతామ్ ॥

ఉవాచ మాం కృపాదృష్ట్యా సమీక్ష్య జగతామ్పతిః ॥ ౯ ॥

వత్స నన్దిన్మహాప్రాజ్ఞ మృత్యోర్భీతిః కుతస్తవ ॥

మయైవ ప్రేషితౌ విప్రౌ మత్సమస్త్వం న సంశయః ॥3.7.౧౦॥

అమరో జరయా త్యక్తోఽదుఃఖీ గణపతిః సదా ॥

అవ్యయశ్చాక్షయశ్చేష్టః స పితా స సుహృజ్జనః ॥ ౧౧ ॥

మద్బలః పార్శ్వగో నిత్యం మమేష్టో భవితానిశమ్ ॥

న జరా జన్మ మృత్యుర్వై మత్ప్రసాదాద్భవిష్యతి ॥ ౧౨ ॥

నన్దీశ్వర ఉవాచ ॥

ఏవముక్త్వా శిరోమాలాం కుశేశయమయీం నిజామ్।।

సమున్ముచ్య బబన్ధాశు మమ కణ్ఠే కృపానిధిః।।౧౩।।

తయాహం మాలయా విప్ర శుభయా కణ్ఠసక్తయా।।।

త్ర్యక్షో దశభుజశ్చాసం ద్వితీయ ఇవ శఙ్కర।।౧౪।।

తత ఏవ సమాదాయ హస్తేన పరమేశ్వరః।।

ఉవాచ బ్రూహి కిం తేఽద్య దదామి వరముత్తమమ్।।౧౫।।

తతో జటాశ్రితం వారి గృహీత్వా హర నిర్మలమ్ ।।

ఉక్త్వా నన్దీ భవేతీహ విససర్జ వృషధ్వజః ।। ౧౬ ।।

తతః పఞ్చమితా నద్యః ప్రావర్తత శుభావహాః।।

సుతోయాశ్చ మహావేగా దివ్య రూపా చ సున్దరీ ।।౧౭।।

జటోదకా త్రిస్రోతాశ్చ వృషధ్వనిరితీవ హి।।

స్వర్ణోదకా జమ్బునదీ పఞ్చనద్యః ప్రకీర్తితాః ।।౧౮।।

ఏతత్పఞ్చనదం నామ శివపృష్ఠతమం శుభమ్।।

జపేశ్వరసమీపే తు పవిత్రం పరమం మునే ।। ౧౯ ।।

యః పఞ్చనదమాసాద్య స్నాత్వా జప్త్వేశ్వరేశ్వరమ్।।

పూజయేచ్ఛివసాయుజ్యం ప్రయాత్యేవ న సంశయః ।।3.7.౨౦।।

అథ శమ్భురువాచోమామభిషిఞ్చామి నన్దినమ్।

గణేన్ద్రం వ్యాహరిష్యామి కిం వా త్వం మన్యసేఽవ్యయే ।। ౨౧ ।।

ఉమోవాచ ।।

దాతుమర్హసి దేవేశ నన్దినే పరమేశ్వర ।।

మహాప్రియతమో నాథ శైలాదిస్తనయో మమ ।। ౨౨ ।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

తతస్స శఙ్కరః స్వీయాన్సస్మార గణపాన్వరాన్ ।।

స్వతన్త్రః పరమేశానస్సర్వదో భక్తవత్సలః ।।౨౩।।

స్మరణాదేవ రుద్రస్య సమ్ప్రాప్తాశ్చ గణేశ్వరాః ।।

అసఙ్ఖ్యాతా మహామోదాశ్శఙ్కరాకృతయోఽఖిలాః ।। ౨౪ ।।

తే గణేశాశ్శివం దేవీం ప్రణమ్యాహుః శుభం వచః ।।

తే ప్రణమ్య కరౌ బద్ధ్వా నతస్కన్ధా మహాబలాః ।। ౨౫ ।।

గణేశా ఊచుః ।।

కిమర్థం చ స్మృతా దేవ హ్యాజ్ఞాపయ మహాప్రభో ।।

కిఙ్కరాన్నః సమాయాతాంస్త్రిపురార్దన కామద ।।౨౬।।

కిం సాగరాఞ్ఛోషయామో యమం వా సహ కింకరైః ।।

హన్మో మృత్యుం మహామృత్యుం విశేషం వృద్ధపద్మజమ్ ।। ౨౭ ।।

బద్ధ్వేన్ద్రం సహ దేవైశ్చ విష్ణుం వా పార్షదైః సహ।।

ఆనయామః సుసంకుద్ధాన్దైత్యాన్వా దానవైః సహ ।। ౨౮ ।।

కస్యాద్య వ్యసనం ఘోరం కరిష్యామస్తవాజ్ఞయా ।।

కస్య వాద్యోత్సవో దేవ సర్వకామసమృద్ధయే ।। ౨౯ ।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తేషాం గణానాం వీరవాదినామ్ ।।

ఉవాచ తాన్స ప్రశంస్య గణేశాన్పరమేశ్వరః ।।3.7.30।।

శివ ఉవాచ।।

నన్దీశ్వరోయం పుత్రో మే సర్వేషామీశ్వరేశ్వరః।।

ప్రియో గణామగ్రణీస్సర్వైః క్రియతాం వచనం మమ॥౩౧॥

సర్వే ప్రీత్యాభిషిఞ్చధ్వం మద్గణానాం గతిమ్పతిమ్ ॥

అద్యప్రభృతి యుష్మాకమయం నన్దీశ్వరః ప్రభుః ॥౩౨॥

నన్దీశ్వర ఉవాచ ॥

ఏవముక్తాః శఙ్కరేణ గణపాస్సర్వ్వ ఏవ తే ॥

ఏవమస్త్వితి సమ్ప్రోచ్య సమ్భారానాహరంస్తతః ॥ ౩౩ ॥

తతో దేవాశ్చ సేన్ద్రాశ్చ నారాయణముఖాస్తథా ॥

మునయః సర్వతో లోకా ఆజగ్ముర్ముదితాననాః ॥ ౩౪ ॥

పితామహోపి భగవన్నియోగాచ్ఛఙ్కరస్య వై ॥

చకార నందినస్సర్వ్వమభిషేకం సమాహితః ॥ ౩౫ ॥

తతో విష్ణుస్తతశ్శక్రో లోకపాలాస్తథైవ చ ॥

ఋషయస్తుష్టువుశ్చైవ పితామహపురోగమాః ॥ ౩౬ ॥

స్తుతిమత్సు తతస్తేషు విష్ణుః సర్వజగత్పతిః ॥

శిరస్యఞ్జలిమాధాయ తుష్టావ చ సమాహితః ॥ ౩౭ ॥

ప్రాఞ్జలిః ప్రణతో భూత్వా జయశబ్దం చకార చ ॥

తతో గణాధిపాస్సర్వే తతో దేవాస్తతోఽసురాః ॥ ౩౮ ॥

ఏవం స్తుతశ్చాభిషిక్తో దేవైస్స బ్రహ్మకైస్తదా ॥

నన్దీశ్వరోహం విప్రేన్ద్ర నియోగాత్ప రమేశితుః ॥ ౩౯ ॥

ఉద్వాహశ్చ కృతస్తత్ర నియోగాత్పరమేష్ఠినః ॥

మహోత్సవయుతః ప్రీత్యా విష్ణుబ్రహ్మాదిభిర్మమ ॥ 3.7.౪౦ ॥

మరుతాం చ సుతా దేవీ సుయశాస్తు మనోహరా ॥

పత్నీ సా మేఽభవద్దివ్యా మనోనయననన్దినీ ।। ౪౧ ।।

లబ్ధం శశిప్రభం ఛత్రం తయా తత్ర విభూషితమ్ ।।

చామరైశ్చామరాసక్తహస్తాగ్రైః స్త్రీగణైర్యుతమ్ ।।౪౨।।

సింహాసనం చ పరమం తయా చాధిష్ఠితం మయా।।

అలంకృతో మహాలక్ష్మ్యా ముకుటాద్యైస్సుభూషణైః ।।౪౩।।

లబ్ధో హారశ్చ పరమో దేవ్యాః కణ్ఠగతస్తథా ।।

వృషేన్ద్రశ్చ శితో నాగస్సింహస్సింహధ్వజస్తథా ।। ౪౪ ।।

రథశ్చ హేమహారశ్చ చన్ద్రబింబసమః శుభః ।।

అన్యాన్యపి చ వస్తూని లబ్ధాని హి మయా మునే ।। ౪౫।।

ఏవం కృతవివాహోఽహం తయా పత్న్యా మహామునే ।।

పాదౌ వవన్దే శమ్భోశ్చ శివాయా బ్రహ్మణో హరేః ।।౪౬।।

తథావిధం త్రిలోకేశస్సపత్నీకం చ మాం ప్రభుః ।।

ప్రోవాచ పరయా ప్రీత్యా స శివో భక్తవత్సలః ।।౪౭।।

ఈశ్వర ఉవాచ ।।

శృణు సత్పుత్ర తాతస్త్వం సుయశేయన్తవ ప్రియా ।।

దదామి తే వరమ్ప్రీత్యా యత్తే మనసి వాఞ్ఛితమ్ ।।౪౮।।

సదాహన్తవ నన్దీశ సన్తుష్టోఽస్మి గణేశ్వర ।।

దేవ్యా చ సహితో వత్స శృణు మే పరమం వచః ।। ౪౯ ।।

సదేష్టశ్చ విశిష్టశ్చ పరమైశ్వర్యసంయుతః।।

మహాయోగీ మహేష్వాసః స పితా స పితామహః ।। 3.7.౫౦ ।।

అజేయస్సర్వజేతా చ సదా పూజ్యో మహాబలః ।।

అహం యత్ర భవాంస్తత్ర యత్ర త్వం తత్ర చాప్యహమ్ ॥ ౫౧ ॥

అయం చ తే పితా పుత్ర పరమైశ్వర్యసంయుతః ॥

భవిష్యతి గణాధ్యక్షో మమ భక్తో మహాబలః ॥౫౨॥

పితామహోఽపి తే వత్స తథాస్తు నియమా ఇమే ॥

మత్సమీపం గమిష్యన్తి మయా దత్తవరాస్తథా ॥౫౩॥

నన్దీశ్వర ఉవాచ॥

తతో దేవీ మహాభాగా నన్దినం వరదాబ్రవీత్॥

వరం బ్రూహీతి మామ్పుత్ర సర్వాన్కామాన్యథేసితాన్ ॥ ౫౪ ॥

తచ్ఛ్రుత్వా వచనం దేవ్యాః ప్రావోచత్సాఞ్జలిస్తదా॥

భక్తిర్భవతు మే దేవి పాదయోస్తే సదా వరా ॥ ౫౫ ॥

శ్రుత్వా మమ వచో దేవీ హ్యేవమస్త్వితి సాబ్రవీత్॥

సుయశాం తాఞ్చ సుప్రీత్యా నన్దిప్రియతమాం శివామ్ ॥౫౬॥

దేవ్యువాచ ॥

వత్సే వరం యథేష్టం హి త్రినేత్రా జన్మవర్జితా ॥

పుత్రపౌత్రేస్తు భక్తిర్మే తథా చ భర్తురేవ హి ॥ ౫౭ ॥

నన్ద్యువాచ ॥

తదా బ్రహ్మా చ విష్ణుశ్చ సర్వే వై దేవగణాశ్చ వై ॥

తాభ్యాం వరాన్దదుః ప్రీత్యా సుప్రసన్నాశ్శివాజ్ఞయా॥౫౮॥

సాన్వయం మాం గృహీత్వేశస్తతస్సమ్బన్ధిబాన్ధవైః॥

ఆరుహ్య వృషమీశానో గతో దేవ్యా నిజం గృహమ్॥౫౯॥

విష్ణ్వాదయః సురాస్సర్వే ప్రశంసన్తో హ్యమీ తదా॥

స్వధామాని యయుః ప్రీత్యా సంస్తువన్తః శివం శివమ్ ।। 3.7.౬౦ ।।

ఇతి తే కథితో వత్స స్వావతారో మహామునే ।।

సదానన్దకరః పుంసాం శివభక్తిప్రవర్ద్ధనః ।। ౬౧ ।।

య ఇదన్నన్దినో జన్మ వరదానన్తథా మమ ।।

అభిషేకం వివాహం చ శృణుయాచ్ఛ్రావయేత్తథా ।। ౬౨ ।।

పఠేద్వా పాఠయేద్వాపి శ్రద్ధావాన్భక్తిసంయుతః ।।

ఇహ సర్వ్వసుఖమ్భుక్త్వా పరత్ర లభతే గతిమ్ ।।౬౩।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే తృతీయాయాం శతరుద్రసంహితాయాం నన్దికేశ్వరావతారాభిషేకవివాహ వర్ణనం నామ సప్తమోఽధ్యాయః।।౭।।ఇతి త్రిచత్వారింశోవతారః ।।౪౩।।

3.8

అథ భైరవావతారమాహ ।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ।।

సనత్కుమార సర్వ్వజ్ఞ శృణు త్వం భైరవీం కథామ్ ।।

యస్యాః శ్రవణమాత్రేణ శైవీ భక్తిర్దృఢా భవేత్ ।। ౧ ।।

భైరవః పూర్ణరూపో హి శంకరస్య పరాత్మనః ।।

మూఢాస్తం వై న జానన్తి మోహితాశ్శివమాయయా ।।౨।।

సనత్కుమార నో వేత్తి మహిమానం మహేశితుః।।

చతుర్భుజోఽపి విష్ణుర్వై చతుర్వ్వక్త్రోఽపి వై విధిః ।। ।।౩।।

చిత్రమత్ర న కిఞ్చిద్వై దుర్జ్ఞేయా ఖలు శామ్భవీ ।।

తయా సంమోహితాస్సర్వే నార్చయన్త్యపి తమ్పరమ్ ।। ౪ ।।

వేద చేద్యది వాత్మానం స ఏవ పరమేశ్వరః ।।

తదా విహన్తి తే సర్వే స్వేచ్ఛయా న హి కేఽపి తమ్।।౫।।

సర్వగోఽపి మహేశానో నేక్ష్యతే మూఢబుద్ధిభిః।।

దేవవద్ బుధ్యతే లోకే యోఽతీతో మనసాం గిరామ్ ।।౬।।

అత్రేతిహాసం వక్ష్యేఽహం పరమర్షే పురాతనమ్ ।।

శృణు తం శ్రద్ధయా తాత పరమం జ్ఞానకారణమ్ ।। ౭ ।।

మేరుశృఙ్గేఽద్భుతే రమ్యే స్థితమ్బ్రహ్మణమీశ్వరమ్।।

జగ్ముర్దేవర్షయః సర్వే సుతత్త్వం జ్ఞాతుమిచ్ఛయా ।।౮।।

తత్రాగత్య విధిన్నత్వా పప్రచ్ఛుస్తే మహాదరాత్ ।।

కృతాఞ్జలిపుటాస్సర్వే నతస్కన్ధా మునీశ్వరాః ।।౯।।

దేవర్షయ ఊచుః।।

దేవదేవ ప్రజానాథ సృష్టికృల్లోకనాయక ।।

తత్త్వతో వద చాస్మభ్యం కిమేకం తత్త్వమవ్యయమ్ ।। 3.8.౧౦ ।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

స మాయయా మహేశస్య మోహితః పద్మసమ్భవః ।।

అవిజ్ఞాయ పరమ్భావం సంభావం ప్రత్యువాచ హ ।।౧౧।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

హే సురా ఋషయః సర్వే సుమత్యా శృణుతాదరాత్ ।।

వచ్మ్యహం పరమం తత్త్వమవ్యయం వై యథార్థతః ।। ౧౨ ।।

జగద్యోనిరహం ధాతా స్వయమ్భూరజ ఈశ్వరః ।।

అనాదిభాగహం బ్రహ్మ హ్యేక ఆత్మా నిరఞ్జనః।।౧౩।।

ప్రవర్తకో హి జగతామహమేవ నివర్త్తకః ।।

సంవర్తకో మదధికో నాన్యః కశ్చిత్సురోత్తమాః ।। ౧౪ ।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

తస్యైవం వదతో ధాతుర్విష్ణుస్తత్ర స్థితో మునే ।।

ప్రోవాచ ప్రహసన్వాక్యం సంక్రుద్ధో మోహితోఽజయా ।।౧౫।।

న చైతదుచితా బ్రహ్మన్యోగయుక్తస్య మూర్ఖతా।।

అవిజ్ఞాయ పరం తత్త్వం వృథైతత్తే నిగద్యతే।।౧౬।।

కర్తా వై సర్వలోకానాం పరమాత్మా పరః పుమాన్।।

యజ్ఞో నారాయణో దేవో మాయాధీశః పరా గతిః।।౧౭।।

మమాజ్ఞయా త్వయా బ్రహ్మన్సృష్టిరేషా విధీ యతే ।।

జగతాం జీవనం నైవ మామనాదృత్య చేశ్వరమ్ ।।౧౮।।

ఏవం త్రిప్రకృతౌ మోహాత్పరస్పరజయైషిణౌ ।।

ప్రోచతుర్నిగమాంశ్చాత్ర ప్రమాణే సర్వథా తనౌ ।।౧౯।।

ప్రష్టవ్యాస్తే విశేషేణ స్థితా మూర్తిధరాశ్చ తే ।।

పప్రచ్ఛతుః ప్రమాణజ్ఞానిత్యుక్త్వా చతురోఽపి తాన్।।3.8.౨౦।।

విధివిష్ణూ ఊచతుః।।

వేదాః ప్రమాణం సర్వత్ర ప్రతిష్ఠా పరమామితాః।।

యూయం వదత విశ్రబ్ధం కిమేకం తత్త్వమవ్యయమ్।।౨౧।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ।।

ఇత్యాకర్ణ్య తయోర్వాచం పునస్తే హి ఋగాదయః।।

అవదంస్తత్త్వతః సర్వే సంస్మరతో పరం ప్రభుమ్।।౨౨।।

యది మాన్యా వయన్దేవౌ సృష్టిస్థితికరౌ విభూ॥

తదా ప్రమాణం వక్ష్యామో భవత్సన్దేహభేదకమ్ ॥౨౩॥

నన్దీశ్వర ఉవాచ॥

శ్రుత్యుక్తవిధిమాకర్ణ్య ప్రోచతుస్తౌ సురౌ శ్రుతీః॥

యుష్మదుక్తం ప్రమాణం నౌ కిన్తత్త్వం సమ్యగుచ్యతామ్॥౨౪॥

ఋగ్వేద ఉవాచ॥

యదన్తస్సా్న్ని భూతాని యతస్సర్వ్వమ్ప్రవర్త్తతే॥

యదాహుః పరమన్తత్త్వం స రుద్రస్త్వేక ఏవ హి ॥ ౨౫ ॥

యజుర్వేద ఉవాచ ॥

యో యజ్ఞైరఖిలైరీశో యోగేన చ సమిజ్యతే ॥

యేన ప్రమాణం ఖలు నస్స ఏకః సర్వ్వదృక్ ఛివః ॥౨౬॥

సామవేద ఉవాచ ॥

యేనేదమ్భ్రమ్యతే విశ్వం యోగిభిర్యో విచిన్త్యతే ॥

యద్భాసా భాసతే విశ్వం స ఏకస్త్ర్యమ్బకః పరః ॥౨౭॥

అథర్వవేద ఉవాచ ॥

యం ప్రపశ్యన్తి దేవేశమ్భక్త్యనుగ్రహిణో జనాః ॥

తమాహురేకం కైవల్యం శంకరం దుఃఖతః పరమ్ ॥ ౨౮ ॥

నన్దీశ్వర ఉవాచ ॥

శ్రుత్యుక్తమిదమాకర్ణ్యాతీవమాయావిమోహితౌ ॥

స్మిత్వాహతుర్విధిహరీ నిగమాంస్తాన్విచేతనౌ ॥ ౨౯ ॥

విధిహరీ ఊచతుః ॥

హే వేదాః కిమిదం యూయమ్భాషన్తే గతచేతనాః ।।
కిఙ్జాతం వోఽద్య సర్వ్వం హి నష్టం సువయునం పరమ్ ।। 3.8.30 ।।
కథమ్ప్రమథనాథోఽసౌ రమమాణో నిరన్తరమ్ ।।
దిగమ్బరః పీతవర్ణో శివయా ధూలిధూసరః ।। ౩౧ ।।
విరూపవేషో జటిలో వృషగో వ్యాలభూషణః ।।
పరం బ్రహ్మత్వమాపన్నః క్వ చ తత్సంగవర్జితమ్ ।। ౩౨ ।।
ఇత్యుదీరితమాకర్ణ్య ప్రణవః సర్వగస్తయోః ।।
అమూర్త్తో మూర్తిమాన్భూత్వా జృమ్భమాణ ఉవాచ తౌ ।। 33 ।।
ప్రణవ ఉవాచ ।।
న హీశో భగవాఞ్ఛక్త్యా హ్యాత్మనో వ్యతిరిక్తయా ।।
కదాచిద్రమతే రుద్రో లీలారూపధరో హరః ।।3౪।।
అసౌ హి పరమేశానస్స్వయంజ్యోతిస్సనాతనః ।।
ఆనన్దరూపా తస్యైషా శక్తిర్నాగన్తుకీ శివా ।। 3౫ ।।
నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।
ఇత్యేవముక్తోఽపి తదా విధేర్విష్ణోశ్చ వై తదా ।।
నాజ్ఞానమగమన్నాశం శ్రీకణ్ఠస్యైవ మాయయా ।। 3౬ ।।
ప్రాదురాసీత్తతో జ్యోతిరుభయోరన్తరే మహత్ ।।
పూరయన్నిజయా భాసా ద్యావాభూమ్యోర్యదన్తరమ్ ।। 3౭ ।।
జ్యోతిర్మణ్డలమధ్యస్థో దదృశే పురుషాకృతిః ।।
విధిక్రతుభ్యాం తత్రైవ మహాద్భుతతనుర్మునే ।। 3౮ ।।
ప్రజజ్వాలాథ కోపేన బ్రహ్మణః పఞ్చమం శిరః ।।

ఆవయోరన్తరే కోఽసౌ బిభృయాత్పురుషాకృతిమ్ ।।౩౯।।

విధిః సంభావయేద్యావత్తావత్స త్రివిలోచనః ।।

దృష్టః క్షణేన చ మహాపురుషో నీలలోహితః ।। 3.8.౪౦ ।।

త్రిశూలపాణిర్భాలాక్షో నాగోడుపవిభూషణః ।।

హిరణ్యగర్భస్తం దృష్ట్వా విహసన్ప్రాహ మోహితః ।। ౪౧ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

నీలలోహిత జానే త్వాం మా భైషీశ్చన్ద్రశేఖర ।।

భాలస్థలాన్మమ పురా రుద్రః ప్రాదురభూద్భవాన్ ।। ౪౨ ।।

రోదనాద్రుద్రనామాపి యోజితోఽసి మయా పురా ।।

మామేవ శరణం యాహి పుత్ర రక్షాఙ్కరోమి తే ।। ౪౩ ।।

।। నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

అథేశ్వరః పద్మయోనేః శ్రుత్వా గర్వవతీం గిరమ్ ।।

చుకోపాతీవ చ తదా కుర్వన్నివ లయమ్మునే ।। ౪౪ ।।

స కోపతస్సముత్పాద్య పురుషం భైరవం క్వచిత్ ।।

ప్రజ్వలన్తం సుమహసా ప్రీత్యా చ పరమేశ్వరః ।।౪౫।।

ఈశ్వర ఉవాచ ।।

ప్రాక్చ పంకజజన్మాసౌ శాస్య స్తే కాలభైరవ ।।

కాలవద్రాజసే సాక్షాత్కాలరాజస్తతో భవాన్ ।। ౪౬ ।।

విశ్వం భర్తుం సమర్థోసి భీషణాద్భైరవః స్మృతః ।।

త్వత్తో భేష్యతి కాలోఽపి తతస్త్వం కాలభైరవః ।। ౪౭ ।।

ఆమర్దయిష్యతి భవాన్రుష్టో దుష్టాత్మనో యతః ।।

ఆమర్దక ఇతి ఖ్యాతిం తతస్సర్వత్ర యాస్యసి ।।౪౮।।

యతః పాపాని భక్తానాం భక్షయిష్యసి తత్క్షణాత్ ।।

పాపభక్షణ ఇత్యేవ తవ నామ భవిష్యతి ।।౪౯।।

యా మే ముక్తిపురీ కాశీ సర్వాభ్యోఽపి గరీయసీ ।।

ఆధిపత్యం చ తస్యాస్తే కాలరాజ సదైవ హి ।।3.8.౫౦।।

తత్ర యే పాతకినరాస్తేషాం శాస్తా త్వమేవ హి ।।

శుభాశుభం చ తత్కర్మ చిత్రగుప్తో లిఖిష్యతి ।।౫౧।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

ఏతాన్వరాన్స్వగృహ్యాథ తత్క్షణాత్కాలభైరవః ।।

వామాంగులినఖాగ్రేణ చకర్త చ విధేశ్శిరః ।। ౫౨।।

యదంగమపరాధ్నోతి కార్యం తస్యైవ శాసనమ్ ।।

అతో యేన కృతా నిన్దా తచ్ఛిన్నమ్పఞ్చమం శిరః ।।౫3।।

అథ ఛిన్నం విధిశిరో దృష్ట్వా భీతతరో హరిః ।।

శాతరుద్రియమన్త్రైశ్చ భక్త్యా తుష్టావ శఙ్కరమ్ ।।౫౪।।

భీతో హిరణ్యగర్భోఽపి జజాప శతరుద్రియమ్ ।।

ఇత్థం తౌ గతగర్వౌ హి సంజాతౌ తత్క్షణాన్మునే ।।౯౯।।

పరబ్రహ్మ శివః సాక్షాత్సచ్చిదానన్దలక్షణః ।।

పరమాత్మా గుణాతీత ఇతి జ్ఞానమవాపతుః ।। ౫౬ ।।

సనత్కుమార సర్వజ్ఞ శృణు మే పరమం శుభమ్ ।।

యావద్గర్వో భవేత్తావజ్జ్ఞానగుప్తిర్విశేషతః ।। ౫౭ ।।

త్యక్త్వాభి మానం పురుషో జానాతి పరమేశ్వరమ్ ।।

గర్విణం హన్తి విశ్వేశో జాతో గర్వాపహారకః ।।౫౮।।

అథ విష్ణువిధీ జ్ఞాత్వా విగర్వౌ పరమేశ్వరః।।

ప్రసన్నోఽభూన్మహాదేవోఽకరోత్తావభయౌ ప్రభుః ।।౫౯।।

ఆశ్వాస్య తౌ మహాదేవః ప్రీతః ప్రణతవత్సలః ।।

ప్రాహ స్వాం మూర్తిమపరాం భైరవన్తం కపర్దినమ్ ।।3.8.౬౦।।

మహాదేవ ఉవాచ ।।

త్వయా మాన్యో విష్ణురసౌ తథా శతధృతిః స్వయమ్ ।।

కపాలమ్మైవ్ధసమ్యాపి నీలలోహిత ధారయ ।। ।।౬౧।।

బ్రహ్మహత్యాపనోదాయ వ్రతం లోకాయ దర్శయ ।।

చర త్వం సతతం భిక్షాం కపాలవ్రతమాశ్రితః ।।౬౨।।

ఇత్యుక్త్వా పశ్యతస్తస్య తేజోరూపః శివోఽబ్రవీత్ ।।

ఉత్పాద్య చైకాం కన్యాన్తు బ్రహ్మహత్యాభివిశ్రుతామ్ ।। ౬3 ।।
యావద్వారాణసీన్దివ్యామ్పురీమేషాం గమిష్యతి ।।

తావత్త్వం భీషణే కాలమనుగచ్ఛోగ్రరూపిణమ్ ।। ౬౪ ।।

సర్వత్ర తే ప్రవేశోఽస్తి త్యక్త్వా వారాణసీం పురీమ్ ।।

వారాణసీం యదా గచ్ఛేత్తన్ముక్తాం భవ తత్క్షణాత్ ।। ౬౫ ।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

నియోజ్య తామితి తదా బ్రహ్మహత్యాం చ తామ్ప్రభుః ।।

మహాద్భుతశ్చ స శివోఽప్యన్తర్ధానమగాత్తతః ।। ౬౬ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే తృతీయాయాం శతరుద్రసంహితాయాం భైరవావతారవర్ణనం నామాష్టమోఽధ్యాయః ।। ౮ ।।

3.9

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

సనత్కుమార సర్వజ్ఞ భైరవీమపరాం కథామ్ ।।

శృణు ప్రీత్యా మహాదోషసంహర్త్రీమ్భక్తివర్ద్ధినీమ్ ।। ౧ ।।

తత్సాన్నిధ్యం భైరవోఽపి కాలోఽభూత్కాలకాలనః ।।

స దేవదేవవాక్యేన బిభ్రత్కాపాలికం వ్రతమ్ ।। ౨ ।।

కపాలపాణిర్విశ్వాత్మా చచార భువనత్రయమ్ ।।

నాత్యాక్షీచ్చాపి తం దేవం బ్రహ్మహత్యాపి దారుణా ।। ౩ ।।

ప్రతితీర్థం భ్రమన్నాపి విముక్తో బ్రహ్మహత్యయా ।।

అతః కామారిమహిమా సర్వోపి హ్యవగమ్యతామ్ ।। ౪ ।।

ప్రమథైః సేవ్యమానోఽపి హ్యేకదా విహరన్హరః ।।

కాపాలికో యయౌ స్వైరీ నారాయణనికేతనమ్ ।। ౫ ।।

అథాయాన్తం మహాకాలం త్రినేత్రం సర్పకుణ్డలమ్ ।।

మహాదేవాంశసమ్భూతం పూర్ణాకారం చ భైరవమ్ ।। ౬ ।।

పపాత దణ్డవద్భూమౌ తం దృష్ట్వా గరుడధ్వజః ।।

దేవాశ్చ మునయశ్చైవ దేవనార్య్యః సమన్తతః ।। ౭ ।।

అథ విష్ణుః ప్రణమ్యైనం ప్రయాతః కమలాపతిః ।।

శిరస్యఞ్జలిమాధాయ తుష్టావ వివిధైః స్తవః ।। ౮ ।।

సానన్దోఽథ హరిః ప్రాహ ప్రసన్నాత్మా మహామునే ।।

క్షీరోదమథనోద్భూతాం పద్మాం పద్మాలయాం ముదా ।। ౯ ।।

విష్ణురువాచ ।।

ప్రియే పశ్యాబ్జనయనే ధన్యాసి సుభగేఽనఘే ।।
ధన్యోఽహం దేవి సుశ్రోణి యత్పశ్యావో జగత్పతిమ్ ।।3.9.౧౦।।
అయన్ధాతా విధాతా చ లోకానాం ప్రభురీశ్వరః ।।
అనాదిః శరణః శాన్తః పురః షడ్వింశసంమితః ।। ౧౧ ।।
సర్వజ్ఞః సర్వయోగీశస్సర్వభూతైకనాయకః ।।
సర్వభూతాన్తరాత్మాయం సర్వేషాం సర్వదః సదా ।।౧౨।।
యే వినిద్రా వినిశ్వాసాః శాన్తా ధ్యానపరాయణాః ।। ।
ధియా పశ్యంతి హృదయే సోయం పద్మే సమీక్షతామ్ ।। ౧౩ ।।
యం విదుర్వేదతత్త్వజ్ఞా యోగినో యతమానసాః ।।
అరూపో రూపవాన్భూత్వా సోఽయమాయాతి సర్వగః ।। ౧౪ ।।
అహో విచిత్రం దేవస్య చేష్టితమ్పరమేష్ఠినః ।।
యస్యాఖ్యాం బ్రువతో నిత్యం న దేహః సోఽపి దేహభృత్ ।। ౧౫ ।।
తం దృష్ట్వా న పునర్జన్మ లభ్యతే మానవైర్భువి ।।
సోయమాయాతి భగవాంస్త్ర్యమ్బకశ్శశిభూషణః ।।౧౬।।
పుణ్డరీకదలాయామే ధన్యే మేఽద్య విలోచనే ।।
యద్దృశ్యతే మహాదేవో హ్యాభ్యాం లక్ష్మి మహేశ్వరః ।। ౧౭ ।।
ధిగ్ధిక్పదన్తు దేవానాం పరం దృష్ట్వా న శంకరమ్ ।।
లభ్యతే యత్ర నిర్వాణం సర్వ దుఃఖాన్తకృత్తు యత్ ।। ౧౮ ।।
దేవత్వాదశుభం కిఞ్చిద్దేవలోకే న విద్యతే ।।
దృష్ట్వాపి సర్వే దేవేశం యన్ముక్తిన్న లభామహే ।। ౧౯ ।।
ఏవముక్త్వా హృషీకేశస్సంప్రహృష్టతనూరుహః ।।

ప్రణిపత్య మహాదేవమిదమాహ వృషధ్వజమ్ ।। 3.9.౨౦ ।।

విష్ణురువాచ ।।

కిమిదన్దేవదేవేన సర్వజ్ఞేన త్వయా విభో ।।

క్రియతే జగతాం ధాత్రా సర్వపాపహరావ్యయ ।।౨౧।।

క్రీడేయన్తవ దేవేశ త్రిలోచన మహామతే ।।

కిఙ్కారణం విరూపాక్ష చేష్టితన్తే స్మరార్దన ।। ౨౨ ।।

కిమర్థం భగవఞ్ఛమ్భో భిక్షాఞ్చరసి శక్తిప ।।

సంశయో మే జగన్నాథ ఏష త్రైలోక్యరాజ్యద ।। ౨౩ ।।

।। నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

ఏవముక్తస్తతః శమ్భుర్విష్ణునా భైరవో హరః ।।

ప్రత్యువాచాద్భుతోతిస్స విష్ణుం హి విహసన్ప్రభుః ।। ౨౪ ।।

।। భైరవ ఉవాచ ।।

బ్రహ్మణస్తు శిరశ్ఛిన్నమంగుల్యాగ్రనఖేన హ ।।

తదఘమ్ప్రతిహన్తుం హి చరామ్యేతద్వ్రతం శుభమ్ ।। ౨౫ ।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

ఏవముక్తో మహేశేన భైరవేణ రమాపతిః ।।

స్మృత్వా కించిన్నతశిరాః పునరేవమజిజ్ఞపత్ ।। ౨౬ ।।

।। విష్ణురువాచ ।।

యథేచ్ఛసి తథా క్రీడ సర్వవిఘ్నాపనోదక ।।

మాయయా మాం మహాదేవ నాచ్ఛాదయితుమర్హసి ।। ౨౭ ।।

నాభీకమలకోశాత్తు కోటిశః కమలాసనాః।।

కల్పే కల్పే పురా హ్యేనస్త్యం యోగబలాద్విభో।।౨౮।।

త్యజ మాయామిమాన్దేవ దుస్తరామకృతాత్మభిః ।।

బ్రహ్మాదయో మహాదేవ మాయయా తవ మోహితాః ।।౨౯।।

యథావదనుగచ్ఛామి చేష్టితన్తే శివాపతే ।।

తవైవానుగ్రహాచ్ఛమ్భో సర్వేశ్వర సతాంగతే ।। 3.9.30 ।।

సంహారకాలే సంప్రాప్తే సదేవాన్నిఖిలాన్మునీన్ ।।

లోకాన్వర్ణాశ్రమవతో హరిష్యసి యదా హర ।। 3౧ ।।

తదా కృతే మహాదేవ పాపం బ్రహ్మవధాదికమ్।।

పారతన్త్ర్యం న తే శమ్భో స్వైరం క్రీడత్యతో భవాన్।।3౨।।

అర్థీవ బ్రహ్మణో హ్యస్థ్నాం స్రక్కణ్ఠే తవ భాసతే।।

తథాద్యనుగతా శమ్భో బ్రహ్మహత్యా తవానఘ।।33।।

కృత్వాపి సుమహత్పాపం యస్త్వాం స్మరతి మానవః ।।

ఆధారం జగతామీశ తస్య పాపం విలీయతే ।।3౪।।

యథా తమో న తిష్ఠేత సన్నిధావంశుమాలినః ।।

తథైవ తవ యో భక్తః పాపన్తస్య వ్రజేత్క్షయమ్।।3౫।।

యశ్చిన్తయతి పుణ్యాత్మా తవ పాదామ్బుజద్వయమ్।।

బ్రహ్మహత్యాకృతమపి పాపన్తస్య వ్రజేత్క్షయమ్ ।।3౬।।

తవ నామానురక్తా వాగ్యస్య పుంసో జగత్పతే ।।

అప్యద్రికూటతులితం నైనస్తమనుబాధతే ।। 3౭ ।।

పరమాత్మన్పరన్ధామ స్వేచ్ఛాభిధృతవిగ్రహ ।।

కుతూహలం తవేశేదం కృపణాధీనతేశ్వర ।। 3౮ ।।

అద్య ధన్యోఽస్మి దేవేశ యత్ర పశ్యంతి యోగినః ।।

పశ్యామి తం జగన్మూర్తి పరమేశ్వరమవ్యయమ్ ।।౩౯।।

అద్య మే పరమో లాభస్త్వద్య మే మంగలం పరమ్ ।।

తం దృష్ట్వామృత తృప్తస్య తృణం స్వర్గాపవర్గకమ్।। 3.9.౪౦ ।।

ఇత్థం వదతి గోవిందే విమలా పద్మయా తయా।।

మనోరథవతీ నామ భిక్షా పాత్రే సమర్పితా।।౪౧।।

భిక్షాటనాయ దేవోఽపి నిరగాత్పరయా ముదా।।

అన్యత్రాపి మహాదేవో భైరవశ్చాత్తవిగ్రహః ।।౪౨।।

దృష్ట్వానుయాయినీం తాన్తు సమాహూయ జనార్దనః ।।

సంప్రార్థయద్బ్రహ్మహత్యాం విముంచ త్వం త్రిశూలినమ్ ।। ౪3 ।।

।। బ్రహ్మహత్యోవాచ ।।

అనేనాపి మిషేణాహం సంసేవ్యాముం వృషధ్వజమ్ ।।

ఆత్మానమ్పావయిష్యామి త్వపునర్భవదర్శనమ్ ।। ౪౪ ।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

సా తత్యాజ న తత్పార్శ్వం వ్యాహృతాపి మురారిణా ।।

తమూచేఽథ హరిం శంభుః స్మేరాస్యో భైరవో వచః ।। ౪౫ ।।

భైరవ ఉవాచ ।।

త్వద్వాక్పీయూషపానేన తృప్తోఽస్మి బహుమానద ।।

స్వభావోఽయం హి సాధూనాం యత్త్వం వదసి మాపతే ।। ౪౬ ।।

వరం వృణీష్వ గోవింద వరదోఽస్మి తవానఘ ।।

అగ్రణీర్మమ భక్తానాం త్వం హరే నిర్వికారవాన్ ।। ౪౭ ।।

నో మాద్యన్తి తథా భైక్ష్యైర్భిక్షవోఽప్యతిసంస్కృతైః ।।
యథా మానసుధాపానైర్న్ను భిక్షాటనజ్వరాః ।। ౪౮ ।।
నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।
ఇత్యాకర్ణ్య వచః శంభో భైరవస్య పరాత్మనః ।।
సుప్రసన్నతరో భూత్వా సమవోచన్మహేశ్వరమ్ ।। ౪౯ ।।
విష్ణురువాచ ।।
ఏష ఏవ వరః శ్లాఘ్యో యదహం దేక్త్వాధిపమ్ ।।
పశ్యామి త్వాన్దేవదేవ మనోవాణీ పథాతిగమ్ ।। 3.9.౫౦ ।।
అదభ్రేయం సుధాదృష్టిరనయా మే మహోత్సవః ।।
అయత్ననిధిలాభోయం వీక్షణం హర తే సతామ్ ।। ౫౧ ।।
అవియోగోఽస్తు మే దేవ త్వదంఘ్రియుగలేన వై ।।
ఏష ఏవ వరః శంభో నాన్యం కశ్చిద్ వృణే వరమ్ ।। ౫౨ ।।
శ్రీభైరవీ ఉవాచ ।।
ఏవమ్భవతు తే తాత యత్త్వయోక్తం మహామతే ।।
సర్వేషామపి దేవానాం వరదస్త్వం భవిష్యసి ।। ౫3 ।।
నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।
అనుగృహ్యేతి దైత్యారి కేంద్రాద్రిభువనేచరమ్ ।।
భేజే విముక్తనగరీం నామ్నా వారాణసీం పురీమ్ ।। ౫౪ ।।
క్షేత్రే ప్రవిష్టమాత్రేఽథ భైరవే భీషణాకృతౌ ।।
హాహేత్యుక్త్వా బ్రహ్మహత్యా పాతాలం చావిశత్తదా ।। ౯౫ ।।
కపాలం బ్రాహ్మణః సద్యో భైరవస్య కరాంబుజాత్ ।।

పపాత భువి తత్తీర్థమభూత్కాపాలమోచనమ్ ।। ౫౬ ।।

కపాలం బ్రహ్మణో రుద్రస్సర్వేషామేవ పశ్యతామ్ ।।

హస్తాత్పతన్తమాలోక్య ననర్త పరయా ముదా ।।౫౭।।

విధేః కపాలం నాముంచత్కరమత్యన్తదుస్సహమ్ ।।

పరస్య భ్రమతః క్వాపి తత్కాశ్యాం క్షణతోఽపతత్ ।। ౫౮ ।।

శూలినో బ్రహ్మణో హత్యా నాపైతి స్మ చ యా క్వచిత్ ।।

సా కాశ్యాం క్షణతో నష్టా తస్మాత్సేవ్యా హి కాశికా ।। ౫౯ ।।

కపాలమోచనం కాశ్యాం యః స్మరేత్తీర్థముత్తమమ్।।

ఇహాన్యత్రాపి యత్పాపం క్షిప్రం తస్య ప్రణశ్యతి ।। 3.9.౬౦ ।।

ఆగత్య తీర్థప్రవరే స్నానం కృత్వా విధానతః ।।

తర్పయిత్వా పితౄన్దేవాన్ముచ్యతే బ్రహ్మహత్యయా ।।౬౧।।

కపాలమోచనం తీర్థం పురస్కృత్వా తు భైరవః ।।

తత్రైవ తస్థౌ భక్తానాం భక్షయన్నఘసన్తతిమ్ ।।౬౨।।

కృష్ణాష్టమ్యాన్తు మార్గస్య మాసస్య పరమేశ్వరః ।।

ఆవిర్బభూవ సల్లీలో భైరవాత్మా సతాంప్రియః ।।౬౩।।

మార్గశీర్షాసితాష్టమ్యాం కాలభైరవసన్నిధౌ ।।

ఉపోష్య జాగరం కుర్వన్మహాపాపైః ప్రముచ్యతే ।। ౬౪ ।।

అన్యత్రాపి నరో భక్త్యా తద్వ్రతం యః కరిష్యతి ।।

స జాగరం మహాపాపైర్ముక్తో యాస్యతి సద్గతిమ్ ।। ౬౫ ।।

అనేకజన్మనియుతైర్యత్కృతం జన్తుభిస్త్వఘమ్ ।।

తత్సర్వం విలయం యాతి కాలభైరవదర్శనాత్ ।।౬౬।।

కాలభైరవభక్తానాం పాతకాని కరోతి యః ।।

స మూఢో దుఃఖితో భూత్వా పునర్దుర్గతిమాప్నుయాత్ ।।౬౭।।

విశ్వేశ్వరేఽపి యే భక్తా నో భక్తాః కాలభైరవే ।।

తే లభన్తే మహాదుఃఖం కాశ్యాం చైవ విశేషతః ।। ౬౮ ।।

వారాణస్యాముషిత్వా యో భైరవం న భజేన్నరః ।।

తస్య పాపాని వర్ద్ధన్తే శుక్లపక్షే యథా శశీ ।। ౬౯ ।।

కాలరాజం న యః కాశ్యాం ప్రతిభూతాష్టమీకుజమ్ ।।

భజేత్తస్య క్షయం పుణ్యం కృష్ణపక్షే యథా శశీ।। 3.9.౭౦ ।।
శ్రుత్వాఖ్యానమిదమ్పుణ్యమ్బ్రహ్మహత్యాపనోదకమ్ ।।

భైరవోత్పత్తిసంజ్ఞం చ సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే ।। ౭౧ ।।

బన్ధనాగారసంస్థోఽపి ప్రాప్తోఽపి విపదమ్పరామ్ ।।

ప్రాదుర్భావం భైరవస్య శ్రుత్వా ముచ్యేత సఙ్కటాత్।।౭౨।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే తృతీయాయాంశత రుద్రసంహితాయాం
భైరవావతారలీలావర్ణనం నామ నవమోఽధ్యాయః ।।౯।।

3.10

నందీశ్వర ఉవాచ ।।

విధ్వంసీ దక్షయజ్ఞస్య వీరభద్రాహ్వయః ప్రభో ।।

అవతారశ్చ విజ్ఞేయః శివస్య పరమాత్మనః ।।౧।।

సతీచరిత్రే కథితం చరితం తస్య కృత్స్నశః ।।

శ్రుతం త్వయాపి బహుధా నాతః ప్రోక్తం సువిస్తరాత్।।౨।।

అతః పరం మునిశ్రేష్ఠ భవతేస్నహాద్బ్రవీమి తత్।।

శార్దూలాఖ్యావతారం చ శఙ్కరస్య ప్రభోః శృణు॥3॥

సదాశివేన దేవానాం హితార్థం రూపమద్భుతమ్॥

శారభం చ ధృతన్దివ్యం జ్వలజ్జ్వాలాసమప్రభమ్ ॥౪॥

శివావతారా అమితా సద్భక్తహితకారకాః ॥

సఙ్ఖ్యా న శక్యతే కర్తుం తేషాం చ మునిసత్తమాః ॥౫॥

ఆకాశస్య చ తారాణాం రేణుకానాం క్షితేస్తథా ॥

ఆసారాణాం చ వృద్ధేన బహుకల్పైః కదాపి హి ॥౬॥

సఙ్ఖ్యా విశక్యతే కర్తుం సుప్రాజ్ఞైర్బహుజన్మభిః ॥

శివావతారాణాం నైవ సత్యం జానీహి మద్వచః ॥౭॥

తథాపి చ యథాబుద్ధ్యా కథయామి కథాశ్రుతమ్॥

చరిత్రం శారభం దివ్యం పరమైశ్వర్యసూచకమ్ ॥ ౮ ॥

జయశ్చ విజయశ్చైవ భవద్భిః శాపితౌ యదా ॥

తదా దితిసుతౌ ద్వౌ తావభూతాం కశ్యపాన్మునే ॥ ౯ ॥

హిరణ్యకశిపుశ్చాద్యో హిరణ్యాక్షోఽనుజో బలీ ॥

దేవర్షిపార్శ్వదౌ జాతౌ తౌ ద్వావపి దితేస్సుతౌ ॥ 3.10.౧౦ ॥

పృథ్వ్యుద్ధారే విధాత్రా వ ప్రార్థితో హి పురా ప్రభుః ॥

హిరణ్యాక్షం జఘానాసౌ విష్ణుర్వారాహరూపధృక్ ॥౧౧॥

తం శ్రుత్వా భ్రాతరం వీరం నిహతం ప్రాణసన్నిభమ్ ॥

చుకోప హరయేఽతీవ హిరణ్యకశిపుర్మునే ॥ ౧౨ ॥

వర్షాణామయుతం తప్త్వా బ్రహ్మణో వరమాప సః ॥

న కశ్చిన్మారయేన్మాం వై త్వతస్సృష్టావితి తుష్టతః ॥ ౧3 ॥

శోణితాఖ్యపురం గత్వా దేవానాహూయ సర్వతః ।।

త్రిలోకీం స్వవశే కృత్వా చక్రే రాజ్యమకణ్టకమ్ ।। ౧౪ ।।

దేవర్షికదనం చక్రే సర్వధర్మ విలోపకః ।।

ద్విజపీడాకరః పాపీ హిరణ్యకశిపుర్మునే ।। ౧౫ ।।

ప్రహ్లాదేన స్వపుత్రేణ హరిభక్తేన దైత్యరాట్ ।।

యదా విద్వేషమకరోద్ధరిర్వైరం విశేషతః ।। ౧౬ ।।

సభాస్తమ్భాత్తదా విష్ణురభూదావిర్భుతమ్మునే ।।

సన్ధ్యాయాం క్రోధమాపన్నో నృసింహవపుషా తతః ।। ౧౭ ।।

సర్వథా మునిశార్దూల కరాలం నృహరేర్వపుః ।।

ప్రజజ్వాలాతిభయదం త్రాసయన్దైత్యసత్తమాన్ ।। ౧౮ ।।

నృసింహేన తదా దైత్యా నిహతాశ్చైవ తత్క్షణమ్ ।।

హిరణ్యకశిపుశ్చాథ యుద్ధఞ్చక్రే సుదారుణమ్ ।। ౧౯ ।।

మహాయుద్ధం తయోరాసీన్ముహూర్త్తమ్మునిసత్తమాః ।।

వికరాలం చ భయదం సర్వేషాం రోమహర్షణమ్ ।। 3.10.౨౦ ।।

సాయం చకర్ష దేవేశో దేహల్యాం దైత్యపుఙ్గవమ్ ।।

వ్యోమ్ని దేవేషు పశ్యత్సు నృసింహశ్చ రమేశ్వరః ।। ౨౧ ।।

అథోత్సంగే చ తం కృత్వా నఖైస్తదుదరన్ద్రుతమ్ ।।

విదార్య మారయామాస పశ్యతాం త్రిదివౌకసామ్ ।। ౨౨ ।।

హతే హిరణ్యకశిపౌ నృసింహే నైవ విష్ణునా।।

జగత్స్వాస్థ్యన్తదా లేభే న వై దేవావిశేషతః ।।౨3।।

దేవదున్దుభయో నేదుః ప్రహ్లాదో విస్మయం గతః।।

లక్ష్మీశ్చ విస్మయం ప్రాప్తా రూపం దృష్ట్వాఽద్భుతం హరేః ।।౨౪।।

హతో యద్యపి దైత్యేన్ద్రస్తథాపి న పురం సుఖమ్ ।।

యయుర్దేవా నృసింహస్య జ్వాలా సా న నివర్తితా ।। ౨౫ ।।

తయా చ వ్యాకులం జాతం సర్వం చైవ జగత్పునః ।।

దేవాశ్చ దుఃఖమాపన్నాః కిమ్భవిష్యతి వా పునః ।।౨౬।।

ఇత్యేవం చ వదన్తస్తే భయాదూదూరముపస్థి తాః ।।

నృసింహక్రోధజజ్వాలావ్యాకులాః పద్మభూముఖాః ।। ౨౭ ।।

ప్రహ్లాదం ప్రేషయామాసుస్తచ్ఛాన్త్యై నికటం హరేః ।।

సర్వాన్మిలిత్వా ప్రహ్లాదః ప్రార్థితో గతవాంస్తదా ।।౨౮।।

ఉరసాఽఽలింగయామాస తం నృసింహః కృపానిధిః ।।

హృదయం శీతలం జాతం రుడ్జ్వాలా న నివర్తి_తా ।। ౨౯ ।।

తథాపి న నివృతా రుడ్జ్వాలా నరహరేర్యదా ।।

ఇష్టం ప్రాప్తాస్తతో దేవాశ్శంకర శరణం యయుః ।। 3.10.30 ।।

తత్ర గత్వా సురాస్సర్వే బ్రహ్మాద్యా మునయ స్తథా ।।

శంకరం స్తవయామాసుర్లోకానాం సుఖహేతవే ।। ౩౧ ।।

దేవా ఊచుః ।।

దేవదేవ మహాదేవ శరణాగతవత్సల ।।

పాహి నః శరణాపన్నా న్సర్వాన్దేవాఞ్జగన్తి చ ।। ౩౨ ।।

నమస్తేఽస్తు నమస్తేఽస్తు నమస్తేఽస్తు సదాశివ ।।

పూర్వం దుఃఖం యదా జాతం తదా తే రక్షితా వయమ్ ।।33।।

సముద్రో మథితశ్చైవ రత్నానాం చ విభాగశః ।।

కృతే దేవైస్తదా శంభో గృహీతం గరలన్త్వయా ।। ३४ ।।

రక్షితాః స్మ తదా నాథ నీలకణ్ఠ ఇతి శ్రుతః ।।

విషం పాస్యసి నో చేత్త్వం భస్మీభూతాస్తదాఖిలాః ।। ३५ ।।

ప్రసిద్ధం చ యదా యస్య దుఃఖం చ జాయతే ప్రభో ।।

తదా త్వన్నామమాత్రేణ సర్వదుఃఖం విలీయతే ।। ३६ ।।

ఇదానీం నృహరిజ్వాలాపీడితాన్నస్సదాశివ ।।

తాం త్వం శమయితుం దేవ శక్తోఽసీతి సునిశ్చితమ్ ।। ३७ ।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

ఇతి స్తుతస్తదా దేవైశ్శంకరో భక్తవత్సలః ।।

ప్రత్యువాచ ప్రసన్నాత్మాఽభయన్దత్త్వా పరప్రభుః ।। ३८ ।।

శంకర ఉవాచ ।।

స్వస్థానం గచ్ఛత సురాస్సర్వే బ్రహ్మాదయోఽభయాః ।।

శమయిష్యామి యద్దుఃఖం సర్వథా హి వ్రతమ్మమ ।। ३९ ।।

గతో మచ్ఛరణం యస్తు తస్య దుఃఖం క్షయం గతమ్ ।।

మత్ప్రియః శరణాపన్నః ప్రాణేభ్యోఽపి న సంశయః ।।3.10.४०।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ।।

ఇతి శ్రుత్వా తదా దేవా హ్యనన్దమ్పరమం గతాః ।।

యథాగతం తథా జగ్ముస్స్మరన్తశ్శంకరం ముదా ।। ४१ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే తృతీయాయాం శతరుద్రసంహితాయాం శార్దూలావతారే
నృసింహచరితవర్ణనం నామ దశమోఽధ్యాయః ।। १० ।।

3.11

నందీశ్వర ఉవాచ ।।

ఏవమభ్యర్థితో దేవైర్మతిం చక్రే కృపా లయః ।।

మహాతేజో నృసింహాఖ్యం సంహర్తుం పరమేశ్వరః ।। ౧ ।।

తదూర్ధ్వం స్మృతవాన్రుద్రో వీరభద్రమ్మహాబలమ్ ।।

ఆత్మనో భైరవం రూపం ప్రాహ ప్రలయకారకమ్ ।। ౨ ।।

ఆజగామ తతస్సద్యో గణానామగ్రణీర్హసన్ ।।

సాట్టహాసైర్గణవరైరుత్పతద్భిరితస్తతః ।। ౩ ।।

నృసింహరూపైరత్యుగ్రైః కోటిభిః పరివారితః ।।

మాద్యద్భిరభితో వీరైర్నృత్యద్భిశ్చ ముదాన్వితైః ।। ౪ ।।

క్రీడద్భిశ్చ మహావీరైర్బ్రహ్మాద్యైః కన్దుకైరివ ।।

అదృష్టపూర్వైరన్యైశ్చ వేష్టితో వీరవన్దితః ।।౫।।

కల్పాన్తజ్వలనజ్వాలో విలసల్లోచనత్రయః ।।

అశస్త్రో హి జటాజూటీ జ్వలద్బాలేన్దుమణ్డితః ।।౬।।

బాలేన్దువలయా కారతీక్ష్ణదంష్ట్రాంకురద్వయః ।।

ఆఖణ్డలధనుఃఖణ్డసంనిభభ్రూలతాన్వితః ।।౭।।

మహాప్రచణ్డహుఙ్కారబధిరీకృతదిఙ్ముఖః ।।

నీలమేఘాఞ్జన శ్యామో భీషణః శ్మశ్రులోద్భుతః ।। ౮ ।।

వాద్యఖణ్డమఖణ్డాభ్యాం భ్రామయంస్త్రిశిఖం ముహుః ।।

వీరభద్రోఽపి భగవాన్వరశక్తివిజృమ్భితః ।। ౯ ।।

స్వయం విజ్ఞాపయామాస కిమత్ర స్మృతికారణమ్ ।।

ఆజ్ఞాపయ జగత్స్వామిన్ ప్రసాదః క్రియతామ్మయి ।। 3.11.౧౦ ।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

ఇత్యాకర్ణ్య మహేశానో వీరభద్రోక్తమాదరాత్ ।।

విలోక్య వచనమ్ప్రీత్యా ప్రోవాచ ఖల దణ్డధృక్ ।। ౧౧ ।।

।। శంకర ఉవాచ ।।

అకాలే భయముత్పన్నం దేవానామపి భైరవమ్ ।।

జ్వలితస్య నృసింహాగ్నిశ్శమయైనం దురాసదమ్ ।।౧౨।।

సాన్త్వయన్బోధయాదౌ తం తేన కిన్నోపశామ్యతి ।।

తతో మత్పరమం భావం భైరవం సమ్ప్రదర్శయ ।। ౧౩ ।।

సూక్ష్మం సంహృత్య సూక్ష్మేణ స్థూలం స్థూలేన తేజసా ।।

వక్త్రమానాయ కృత్తిం చ వీరభద్ర మమాజ్ఞయా ।। ౧౪ ।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

ఇత్యాదిష్టో గణాధ్యక్షో ప్రశాన్తం వపురాస్థితః।।

జగామ రంహసా తత్ర యత్రాస్తే నరకేసరీ ।। ౧౫ ।।

తతస్తమ్బోధయామాస వీరభద్రో హరో హరిమ్ ।।

ఉవాచ వాక్యమీశానః పితాపుత్రమివౌరసమ్ ।। ౧౬ ।।

వీరభద్ర ఉవాచ ।।

జగత్సుఖాయ భగవన్నవతీర్ణోసి మాధవ ।।

స్థిత్యర్థం త్వం ప్రయుక్తోఽసి పరేశః పరమేష్ఠినా ।।౧౭।।

జన్తుచక్రం భగవతా ప్రచ్ఛిన్నం మత్స్యరూపిణా ।।

పుచ్ఛేనైవ సమాబధ్య భ్రమన్నేకార్ణవే పురా।।౧౮।।

బిభర్షి కర్మరూపేణ వారాహేణోద్ధృతా మహీ ।।

అనేన హరిరూపేణ హిరణ్యకశిపుర్హతః ।।౧౯।।

వామనేన బలిర్బద్ధస్త్వయా విక్రమతా పునః ।।

త్వమేవ సర్వ్వభూతానాం ప్రభవః ప్రభురవ్యయః ।।3.11.౨౦।।

యదాయదా హి లోకస్య దుఃఖం కిఞ్చిత్ప్రజాయతే ।।

తదాతదావతీర్ణస్త్వం కరిష్యసి నిరామయమ్।।౨౧।।

నాధికస్త్వత్సమోఽప్యస్తి హరే శివపరాయణః ।।

త్వయా వేదాశ్చ ధర్మాశ్చ శుభమార్గే ప్రతిష్ఠితాః ।।౨౨।।

యదర్థమవతారోఽయం నిహతస్స హి దానవః ।।

హిరణ్యకశిపుశ్చైవ ప్రహ్లాదోఽపి సురక్షితః ।।౨3।।

అతీవ ఘోరం భగవన్నరసింహవపుస్తవ ।।

ఉపసంహర విశ్వాత్మంస్త్వమేవ మమ సన్నిధౌ ।।౨౪।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్తో వీరభద్రేణ నృసింహః శాన్తయా గిరా ।।

తతోఽధికం మహాఘోరం కోపఞ్చక్రే మహామదః ।। ౨౫ ।।

ఉవాచ చ మహాఘోరం కఠినం వచనన్తదా ।।

వీరభద్రమ్మహావీరం దంష్ట్రాభిర్భీషయన్మునే ।। ౨౬ ।।

నృసింహ ఉవాచ ।।

ఆగతోసి యతస్తత్ర గచ్ఛ త్వమ్మా హితం వద ।।

ఇదానీం సంహరిష్యామి జగదేతచ్చరాచరమ్ ।। ౨౭ ।।

సంహర్తుర్న హి సంహారః స్వతో వా పరతోఽపి వా ।।

శాసితమ్మమ సర్వ్వత్ర శాస్తా కోఽపి న విద్యతే ।।౨౮।।

మత్ప్రసాదేన సకలమభయం హి ప్రవర్త్తతే ।।

అహం హి సర్వశక్తీనాం ప్రవర్తకనివర్తకః ।। ౨౯ ।।

యద్యద్విభూతిమత్సత్త్వం శ్రీమదూర్జితమేవ వా ।।

తత్తద్విద్ధి గణాధ్యక్ష మమ తేజోవిజృమ్భితమ్ ।। 3.11.30 ।।

దేవతాపరమార్థజ్ఞం మామేవ పరమమ్విదుః ।।

మదంశాశ్శక్తిసమ్పన్నా బ్రహ్మశక్రాదయస్సురాః ।।3౧।।

మన్నాభికమలాజ్జాతః పురా బ్రహ్మ జగత్కరః ।।

సర్వాధికస్స్వతన్త్రశ్చ కర్తా హర్తాఖిలేశ్వరః ।।3౨।।

ఇదన్తు మత్పరం తేజః కిం పునః శ్రోతుమిచ్ఛసి ।।

అతో మాం శరణమ్ప్రాప్య గచ్ఛ త్వం విగతజ్వరః ।। 33 ।।

అవేహి పరమం భావమిదమ్భూతం గణేశ్వర ।।

మామకం సకలం విశ్వం సదేవాసురమానుషమ్ ।।3౪।।

కాలోఽస్మ్యహం లోకవినాశహేతుర్లోకాన్సమాహర్తుమహమ్ప్రవృత్తః ।।

మృత్యోర్మృత్యుం విద్ధి మాం వీరభద్ర జీవన్త్యేతే మత్ప్రసాదేన దేవాః ।3౫।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।। ।।

సాహఙ్కారం వచః శ్రుత్వా హరేరమితవిక్రమః ।।

విహస్యోవాచ సావజ్ఞన్తతో విస్ఫురితాధరః ।। 3౬ ।

వీరభద్ర ఉవాచ ।।

కిన్న జానాసి విశ్వేశం సంహర్తారమ్పినాకినమ్ ।।

అసద్వాదో వివాదశ్చ వినాశస్త్వయి కేవలః ।। 3౭ ।।

తవాన్యేన్యావతారాణి కాని శేషాణి సామ్ప్రతమ్ ।।

కృతాని యేన కేనైవ కథాశేషో భవిష్యతి ।। ౩౮ ।।

దోషం తం వద యేన త్వమవస్థామీదృశీ గతః ।।

తేన సంహారదక్షేణ దక్షిణాశేషమేష్యసి ।।౩౯ ।।

ప్రకృతిస్త్వం పుమాన్రుద్రస్త్వయి వీర్యం సమాహితమ్ ।।

త్వన్నాభిపఙ్కజాజ్జాతః పఞ్చ వక్త్రః పితామహః ।। 3.11.౪౦ ।।

జగత్త్రయీసర్జనార్థం శంకరం నీలలోహితమ్ ।।

లలాటేఽచిన్తయత్సోఽయన్తపస్యగ్రే చ సంస్థితః ।। ౪౧ ।।

తల్లలాటాదభూచ్ఛమ్భుః సృష్ట్యర్థే తేన భూషణమ్ ।।

అతోఽహం దేవదేవస్య తస్య భైరవరూపిణః ।। ౪౨ ।।

త్వత్సంహారే నియుక్తోఽస్మి వినయేన బలేన చ ।।

దేవదేవేన రుద్రేణ సకలప్రభుణా హరే ।। ౪౩ ।।

ఏకం రక్షో విదార్యైవ తచ్ఛక్తికలయా యుతః ।।

అహంకారావలేపేన గర్జసి త్వమతన్ద్రితః ।। ౪౪ ।।

ఉపకారో హి సాధూనాం సుఖాయ కిల సంమతః ।।

ఉపకారో హ్యసాధూనామపకారాయ కేవలమ్ ।। ౪౫ ।।

యన్నృసింహ మహేశానం పునర్భూతం తు మన్యసే ।।

తర్హ్యజ్ఞానీ మహాగర్వీ వికారీ సర్వథా భవాన్ ।। ౪౬ ।।

న త్వం స్రష్టా న సంహర్తా భర్తాపి న నృసింహక ।।

పరతన్త్రో విమూఢాత్మా న స్వతన్త్రో హి కుత్రచిత్ ।। ౪౭ ।।

కులాలచక్రవచ్ఛక్త్యా ప్రేరితోసి పినాకినా ।।

నానావతారకర్తా త్వం తదధీనస్సదా హరే ।। ౪౮ ।।

అద్యాపి తవ నిక్షిప్తం కపాలం కూర్మరూపిణః ।।

హర హారలతామధ్యే దగ్ధః కశ్చిన్న బధ్యతే ।। ౪౯ ।।

విస్మృతిః కిం తదంశేన దంష్ట్రోత్పాతనపీడితమ్ ।।

వారాహవిష్ణుహస్తేఽద్య యాక్రోశన్తారకారిణా ।। 3.11.౫౦ ।।

దగ్ధోసి పశ్య శూలాగ్రే విష్వక్సేనచ్ఛలాద్భవాన్ ।।

దక్షయజ్ఞే శిరశ్ఛిన్నం మయా తేజఃస్వరూపిణా ।। ౫౧ ।।

అద్యాపి తవ పుత్రస్య బ్రహ్మణః పఞ్చమం శిరః ।।

ఛిన్నం న సజ్జితం భూయో హరే తద్విస్మృతస్త్వయా ।।౫౨।।

నిర్జితస్త్వం దధీచేన సంగ్రామే సమరుద్గణః ।।

కణ్డూయమానే శిరసి కథం తద్విస్మృతస్త్వయా ।। ౫3 ।।

చక్రం విక్రమతో యస్య చక్రపాణే తవ ప్రియమ్ ।।

కుతః ప్రాప్తం కృతం కేన త్వయా తదపి విస్మృతమ్ ।। ౫౪ ।।

యే మయా సకలా లోకా గృహీతాస్త్వం పయోనిధౌ ।।

నిద్రాపరవశశ్శేషే స కథం సాత్త్వికో భవాన్ ।।౫౫।।

త్వదాదిస్తమ్బపర్యన్తం రుద్రశక్తివిజృమ్భితమ్ ।।

శక్తిమానభితస్త్వం చ హ్యనలాత్త్వం విమోహితః ।।౫౬।।

తత్తేజసో హి మాహాత్మ్యం పుమాంస్త్వ ష్టున్న హి క్షమః ।।

అస్థూలా యే ప్రపశ్యన్తి తద్విష్ణోః పరమమ్పదమ్ ।।౫౭।।

ద్యావాపృథివ్యా ఇన్ద్రాగ్నేర్యమస్య వరుణస్య చ ।।

ధ్వాన్తోదరే శశాంకే చ జనిత్వా పరమేశ్వరః ।। ౫౮ ।।

కాలోసి త్వం మహాకాలః కాలకాలో మహేశ్వర ।।

అతస్త్వముగ్రకలయా మృత్యోర్మృత్యుర్భవిష్యసి ।। ౫౯ ।।

స్థిరోద్య త్వక్షరో వీరో వీరో విశ్వావకః ప్రభుః ।।

ఉపహన్తా జ్వరం భీమో మృగః పక్షీ హిరణ్మయః ।। 3.11.౬౦ ।।

శాస్తా శేషస్య జగతస్త్త్వం నైవ చతుర్ముఖః ।।

నాన్యే చ కేవలం శమ్భుస్సర్వశాస్తా న సంశయః ।౬౧।।

ఇత్థం సర్వం సమాలోక్య సంహారాత్మానమాత్మనా ।।

న వినష్టస్త్వమాత్మానం కురు హే నృహరేఽబుధ ।।౬౨।।

నో చేదిదానీం క్రోధస్య మహాభైరవరూపిణః ।।

వజ్రాశనిరివ స్థాణౌ త్వయి మృత్యుః పతిష్యతి ।। ౬3 ।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ।।

ఇత్యుక్త్వా వీరభద్రోపి విరరామాకుతోభయః ।।

దృష్ట్వా నృసింహాభిప్రాయం క్రోధమూర్తి్శ్శివస్య సః ।। ౬౪ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే తృతీయాయాం శతరుద్రసంహితాయాం శరభావతారవర్ణనం నామైకాదశోఽధ్యాయః ।। ౧౧ ।।

3.12

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

నన్దీశ్వర మహాప్రాజ్ఞ విజ్ఞాతన్తదనన్తరమ్ ।।

మమోపరి కృపాం కృత్వా ప్రీత్యా త్వన్తద్వదాధునా ।। ౧।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ।।

ఇత్యుక్తో వీరభద్రేణ నృసింహః క్రోధవిహ్వాలః ।।

నినదన్నను వేగేన తం గ్రహీతుమ్ప్రచక్రమే ।।౨।।

అత్రాన్తరే మహాఘోరం ప్రత్యక్షభయకారణమ్ ।।

గగనవ్యాపి దుర్దర్షం శైవతేజస్సముద్భవమ్ ।।౩।।

వీరభద్రస్య తద్రూమదృశ్యన్తు తతః క్షణాత్ ।।

తద్దైవ హిరణ్మయం సౌమ్యం న సౌరన్నాగ్నిసమ్భవమ్ ।।౪।।

న తడిచ్చన్ద్రసదృశమనౌపమ్యమ్మహేశ్వరమ్ ।।

తదా తేజాంసి సర్వాణి తస్మింల్లీనాని శంకరే ।।౫।।

న తద్వ్యోమ మహత్తేజో వ్యక్తాన్తశ్చాభవత్తతః ।।

రుద్రసాధారణం చైవ చిహ్నితం వికృతాకృతి ।।౬।।

తతస్సంహారరూపేణ సువ్యక్తం పరమేశ్వరః ।।

పశ్యతాం సర్వదేవానాం జయశబ్దాదిమంగలైః ।।౭।।

సహస్రబాహుర్జటిలశ్చన్ద్రార్ద్ధకృతశేఖరః ।।

సమృద్ధోగ్రశరీరేణ పక్షాభ్యాఞ్చఞ్చునా ద్విజః ।।౮।।

అతితీక్ష్ణో మహాదంష్ట్రో వజ్రతుల్యనఖాయుధః ।।

కణ్ఠే కాలో మహాబాహుశ్చతుష్పాద్వహ్నిసన్నిభః ।।౯।।
యుగాన్తోద్యతజీమూతభీమగమ్భీరనిస్వనః।।

మహాకుపితకృత్యాగ్నివ్యావృత్తనయనత్రయః।।3.12.౧౦।।

స్పష్టదంష్ట్రాధరోష్ఠశ్చ హుంకారసంయుతో హరః ।।

ఈదృగ్విధస్వరూపశ్చ హ్యగ్ర ఆవిర్బభూవ హ ।।౧౧।।

అరిస్తద్దర్శనాదేవ వినష్టబలవిక్రమః ।।

బిభ్రద్ధామ సహస్రాంశోరధః ఖద్యోతవిభ్రమమ్ ।। ౧౨ ।।

అథ విభ్రమ్య పక్షాభ్యాం నాభిపాదాన్విదారయన్ ।।

పాదాన్బబంధ పుచ్ఛేన బాహుభ్యాబ్బాహు మణ్డలమ్ ।।౧౩।।

భిన్దన్నురసి బాహుభ్యాన్నిజగ్రాహ హరో హరిమ్ ।।

తతో జగామ గగనన్దేవైస్సహ మహర్షిభిః ।।౧౪।।

సహసైవాభయాద్విష్ణుం స హి శ్యేన ఇవోరగమ్ ।।

ఉత్క్షిప్యోత్క్షిప్య సంగృహ్య నిపాత్య చ నిపాత్య చ ।। ౧౫ ।।

ఉడ్డీయోడ్డీయ భగవాన్పక్షఘాతవిమోహితమ్ ।।

హరీం హరస్తం వృషభం వివేశానన్త ఈశ్వరః ।।౧౬।।

అనుయాన్తం సురాస్సర్వే నమోవాక్యేన తుష్టువుః ।।

ప్రణేముస్సాదరం ప్రీత్యా బ్రహ్మాద్యాశ్చ మునీశ్వరాః ।। ౧౭ ।।

నీయమానః పరవశో దీనవక్త్రః కృతాఞ్జలిః ।।

తుష్టావ పరమేశానం హరిస్తం లలితాక్షరైః ।। ౧౮ ।।

నామ్నామష్టశతేనైవ స్తుత్వా తామ్మృడమేవ చ ।।

పునశ్చ ప్రార్థయామాస నృసింహః శరభేశ్వరమ్ ।। ౧౯।।

యదాయదా మమాజ్ఞేయం మతిస్స్యాద్గర్వదూషితా ।।

తదాతదాఽపనేతవ్యా త్వయైవ పరమేశ్వర ।।3.12.౨౦।। ।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ।।

ఏవం విజ్ఞాపయన్ప్రీత్యా శఙ్కరం నరకేసరీ।।

నత్వాఽశక్తోఽభవద్విష్ణు జీవితాన్త పరాజితః ।।౨౧।।

తద్వక్త్రం శేషగాత్రాన్తం కృత్వా సర్వస్వవిగ్రహమ్।।

శక్తియుక్తం తదీయాంగం వీరభద్రః క్షణాత్తతః ।।౨౨।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ।।

అథ బ్రహ్మాదయో దేవాశ్శారభం రూపమాస్థితమ్॥

తుష్టువుః శంకరం దేవం సర్వలోకైకశంకరమ్ ॥౨౩॥

॥ దేవా ఊచుః ॥

బ్రహ్మవిష్ణ్వింద్రచంద్రాదిసురాః సర్వే మహర్షయః ॥

దితిజాద్యాః సంప్రసూతాస్త్వత్తస్సర్వే మహేశ్వర ॥౨౪॥

బ్రహ్మవిష్ణుమహేంద్రాశ్చ సూర్యాద్యానసురాన్సురాన్ ॥

త్వం వై సృజసి పాస్యత్సి త్వమేవ సకలేశ్వరః ॥౨౫॥

యతో హరసి సంసారం హర ఇత్యుచ్యతే బుధైః॥

నిగృహీతో హరిర్యస్మాద్ధర ఇత్యుచ్యతే బుధైః॥౨౬॥

యతో బిభర్షి సకలం విభజ్య తనుమష్టధా॥

అతోఽస్మాన్పాహి భగవన్ సురాదానైరభీప్సితైః॥౨౭॥

త్వం మహాపురుషః శమ్భుః సర్వేశస్సురనాయకః ॥

నిఃస్వాత్మా నిర్వికారాత్మా పరబ్రహ్మ సతాం గతిః॥౨౮॥

దీనబన్ధుర్దయా సిన్ధుఽరద్భుతోతిః పరాత్మదృక్॥

ప్రాజ్ఞో విరాట్విభుస్సత్యః సచ్చిదానన్దలక్షణః॥౨౯॥

॥ నన్దీశ్వర ఉవాచ ॥

ఇత్యాకర్ణ్య వచః శమ్భుర్దేవానాం పరమేశ్వరః ॥

ఉవాచ తాన్ సురాన్దేవమహర్షీంశ్చ పురాతనాన్ ॥ 3.12.30 ॥

యథా జలం జలే క్షిప్తం క్షీరే క్షీరం ఘృతే ఘృతమ్ ॥

ఏక ఏవ తదా విష్ణుః శివే లీనో న చాన్యథా ॥ ౩౧ ॥

ఏకో విష్ణుర్నృసింహాత్మా సదర్పశ్చ మహాబలః ॥

జగత్సంహారకరణే ప్రవృత్తో నరకేసరీ ।। ౩౨ ।।

ప్రార్థనీయో నమస్తస్మై మద్భక్తైస్సిద్ధికారిభిః ।।

మద్భక్తప్రవరశ్చైవ మద్భక్తవర దాయకః ।। ౩౩ ।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

ఏతావదుక్త్వా భగవాన్ పక్షిరాజో మహాబలః ।।

పశ్యతాం సర్వదేవానాన్తత్రైవాన్తరధీయత ।। ౩౪ ।।

వీరభద్రోఽపి భగవాన్గణాధ్యక్షో మహాబలః ।।

నృసింహకృత్తిం నిష్కృష్య సమాదాయ యయౌ గిరిమ్ ।। ౩౫ ।।

నృసింహకృత్తివసనస్తదాప్రభృతి శంకరః ।।

తద్వక్త్రం ముణ్డమాలాయాం నాయకత్వేన కల్పితమ్ ।। ౩౬ ।।

తతో దేవా నిరాతఙ్కా కీర్త్తయన్తః కథామిమామ్ ।।

విస్మయోత్ఫుల్లనయనా జగ్ముః సర్వే యథాగతమ్ ।। ౩౭ ।।

య ఇదమ్పరమాఖ్యానం పుణ్యం వేదరసాన్వితమ్ ।।

పఠతి శృణుయాచ్చైవ సర్వాన్కామానవాప్నుయాత్ ।। ౩౮ ।।

ధన్యం యశస్యమాయుష్యమారోగ్యమ్పుష్టివర్ద్ధనమ్ ।।

సర్వవిఘ్నప్రశమనం సర్వవ్యాధివినాశనమ్ ।। ౩౯ ।।

దుఃఖప్రశమనం వాఞ్ఛాసిద్ధిదం మంగలాలయమ్ ।।

అపమృత్యుహరం బుద్ధిప్రదం శత్రువినాశనమ్ ।।3.12.౪౦।।

ఇదన్తు శరభాకారం పరం రూపమ్పినాకినః ।।

ప్రకాశనీయం భక్తేషు శంకరస్య చరేషు వై ।। ౪౧ ।।

తైరేవ పఠితవ్యం చ శ్రోతవ్యం చ శివాత్మభిః ।।

నవధా భక్తిదం దివ్యమన్తఃకరణబుద్ధిదమ్ ॥౪౨॥

శివోత్సవేషు సర్వేషు చతుర్దశ్యష్టమీషు చ ॥

పఠేత్ప్రతిష్ఠాకాలే తు శివసన్నిధికారణమ్ ॥ ౪౩ ॥

చౌరవ్యాఘ్రనృసింహాత్మకృత రాజభయేషు చ ॥

అన్యేషూత్పాతభూకమ్పదస్యాదిపాంసువృష్టిషు ॥ ౪౪ ॥

ఉల్కాపాతే మహావాతే వినావృష్ట్యతివృష్టిషు ॥

పఠేద్యః ప్రయతో విద్వాఞ్ శివభక్తో దృఢవ్రతః ॥ ౪౫ ॥

యః పఠేచ్ఛృణుయాద్వాపి నిష్కామో వ్రతమైశ్వరమ్ ॥

రుద్రలోకం సమాసాద్య రుద్రస్యానుచరో భవేత్ ॥ ౪౬ ॥

రుద్రలోకమనుప్రాప్య రుద్రేణ సహ మోదతే ॥

తతస్సాయుజ్యమాప్నోతి శివస్య కృపయా మునే ॥ ౪౭ ॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే తృతీయాయాం శతరుద్రసంహితాయాం శరభావతారవర్ణనం నామ ద్వాదశోఽధ్యాయః ॥ ౧౨ ॥

3.13

(అథ గృహపత్యవతారకథా ॥)

నన్దీశ్వర ఉవాచ ॥

శృణు బ్రహ్మసుత ప్రీత్యా చరితం శశిమౌలినః ॥

సోఽవతీర్ణో యథా ప్రీత్యా విశ్వానరగృహే శివః ॥ ౧ ॥

నామ్నా గృహపతిః సోఽభూదగ్నిలోకపతిర్మునే ॥

అగ్నిరూపస్తేజసశ్చ సర్వాత్మా పరమః ప్రభుః ॥ ౨ ॥

నర్మదాయాస్తటే రమ్యే పురే నర్మపురే పురా ॥

పురారిభక్తః పుణ్యాత్మా భవద్విశ్వానరో మునిః ।। ౩ ।।

బ్రహ్మచర్యాశ్రమే నిష్ఠో బ్రహ్మయజ్ఞరతస్సదా ।।

శాణ్డిల్యగోత్రః శుచిమాన్బ్రహ్మతేజో నిధిర్వశీ ।। ౪ ।।
విజ్ఞాతాఖిలశాస్త్రార్థస్సదాచారరతస్సదా ।।

శైవాచారప్రవీణోఽతి లౌకికాచారవిద్వరః ।। ౫ ।।

చిత్తే విచార్య గృహిణీగుణాన్విశ్వానరః శుభాన్ ।।

ఉదువాహ విధానేన స్వోచితాం కాలకన్యకామ్ ।। ౬ ।।

అగ్నిశుశ్రూషణరతః పఞ్చయజ్ఞపరాయణః ।।

షట్కర్మనిరతో నిత్యం దేవపిత్రతిథిప్రియః ।। ౭ ।।

ఏవమ్బహుతిథే కాలే గతే తస్యాగ్రజన్మనః ।।

భార్యా శుచిష్మతీ నామ భర్తారమ్ప్రాహ సువ్రతా ।। ౮ ।।

నాథ భోగా మయా సర్వే భుక్తా వై త్వత్ప్రసాదతః ।।

స్త్రీణాం సముచితా యే స్యుస్త్వాం సమేత్య ముదావహాః ।। ౯ ।।

ఏవమ్మే ప్రార్థితన్నాథ చిరాయ హృది సంస్థితమ్ ।।

గృహస్థానాం సముచితం త్వమేతద్దాతుమర్హసి ।। 3.13.౧౦ ।।

విశ్వానర ఉవాచ ।।।

కిమదేయం హి సుశ్రోణి తవ ప్రియహితైషిణీ ।।

తత్ప్రార్థయ మహాభాగే ప్రయచ్ఛామ్యవిలమ్బితమ్ ।। ౧౧ ।।

మహేశితుః ప్రసాదేన మమ కిఞ్చిన్న దుర్లభమ్ ।।

ఇహాముత్ర చ కల్యాణి సర్వకల్యాణకారిణః ।। ౧౨ ।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

ఇత్యాకర్ణ్య వచః పత్యుస్తస్య సా పతిదేవతా ।।

ఉవాచ హృష్యద్వదనా కరౌ బద్ధ్వా వినీతికా ।। ౧౩ ।।

శుచిష్మత్యువాచ ।।

వరయోగ్యాస్మి చేన్నాథ యది దేయో వరో మమ ।।

మహేశసదృశమ్పుత్రన్దేహి నాన్యం వరం వృణే ।। ౧౪ ।।

।। నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

ఇతి తస్యా వచః శ్రుత్వా బ్రాహ్మణస్స శుచివ్రతః ।।

క్షణం సమాధిమాధాయ హృద్యేతత్సమచిన్తయత్ ।। ౧౫ ।।

అహో కిం మే తయా తన్వ్యా ప్రార్థితం హ్యతిదుర్లభమ్ ।।

మనోరథపథాద్దూరమస్తు వా స హి సర్వకృత్ ।। ౧౬ ।।

తేనైవాస్యా ముఖే స్థిత్వా వాక్స్వరూపేణ శమ్భునా ।।

వ్యాహృతం కోఽన్యథా కర్తుమ్ముత్సహేత భవేదిదమ్ ।। ౧౭ ।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

ఇతి సఞ్చింత్య స మునిర్విశ్వానర ఉదారధీః ।।

తతః ప్రోవాచ తామ్పత్నీమేకపత్నీవ్రతే స్థితః ।। ౧౮ ।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

ఇత్థమాశ్వాస్య తామ్పత్నీఞ్జగామ తపసే మునిః ।।

యత్ర విశ్వేశ్వరః సాక్షాత్కాశీనాథోఽధి తిష్ఠతి ।। ౧౯ ।।

ప్రాప్య వారాణసీం తూర్ణం దృష్ట్వా తామ్మణికర్ణికామ్ ।।

తత్యాజ తాపత్రితయమపి జన్మశతార్జితమ్ ।। 3.13.౨౦ ।।

దృష్ట్వా సర్వాణి లింగాని విశ్వేశప్రముఖాని చ ।।

స్నాత్వా సర్వేషు కుణ్డేషు వాపీకూపసరస్సు చ ।। ౨౧ ।।

నత్వా వినాయకాన్సర్వాన్గౌరీం శర్వాం ప్రణమ్య చ ।।

సమ్పూజ్య కాలరాజఞ్చ భైరవమ్పాపభక్షణమ్ ।। ౨౨ ।।

దణ్డనాయకముఖ్యాంశ్చ గణాన్సన్తర్ప్య ప్రయత్నతః ।।

ఆదికేశవముఖ్యాంశ్చ కేశవమ్పరితోష్య చ ।। ౨౩ ।।

లోకార్కముఖసూర్యాంశ్చ ప్రణమ్య స పునఃపునః ।।

కృత్వా చ పిణ్డదానాని సర్వతీర్థేష్వతన్ద్రితః ।। ౨౪ ।।

సహస్రభోజనాద్యైశ్చ మునీన్విప్రాన్ప్రతర్ప్య చ ।।

మహాపూజోపచారైశ్చ లింగాన్యభ్యర్చ్య భక్తితః ।। ౨౫ ।।

అసకృచ్చిన్తయామాస కిం లింగం క్షిప్రసిద్ధిదమ్ ।।

యత్ర నిశ్చలతామేతి తపస్తనయకామ్యయా ।। ౨౬ ।।

క్షణం విచార్య్య స మునిరితి విశ్వానరస్సుధీః ।।

క్షిప్రమ్పుత్రప్రదం లింగం వీరేశమ్ప్రశశంస హ ।। ।। ౨౭ ।।

అసంఖ్యాతాస్సహస్రాణి సిద్ధాః సిద్ధిం గతాస్తతః ।।

సిద్ధలింగమితి ఖ్యాతన్తస్మాద్వీరేశ్వరమ్పరమ్ ।। ౨౮ ।।

వీరేశ్వరమ్మహాలింగమబ్దమభ్యర్చ్య భక్తితః ।।

ఆయుర్మనోరథం సర్వం పుత్రాదికమనేకశః ।। ౨౯ ।।

అహమప్యత్ర వీరేశం సమారాధ్య త్రికాలతః ।।

ఆశు పుత్రమవాప్స్యామి యథాభిలషితం స్త్రియా ।। 3.13.30 ।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

ఇతి కృత్వా మతిన్ధీరో విప్రో విశ్వానరః కృతీ ।।

చన్ద్రకూపజలే స్నాత్వా జగ్రాహ నియమం వ్రతీ ।। ౩౧ ।।

ఏకాహారోఽభవన్మాసం మాసం నక్తాశనోఽభవత్ ।।

అయాచితాశనో మాసమ్మాసన్త్యక్తాశనః పునః ।। ౩౨ ।।

పయోవ్రతోఽభవన్మాసమ్మాసమ్మాసం శాక ఫలాశనః ।।

మాసమ్ముష్టితిలాహారో మాసం పానీయభోజనః ।। ౩౩ ।।

పఞ్చగవ్యాశనో మాసమ్మాసఞ్చాన్ద్రాయణవ్రతీ ।।

మాసం కుశాగ్రజలభుగ్మాసం శ్వసనభక్షణః ।। ౩౪ ।।

ఏవమబ్దమితం కాలన్తతాప స తపోఽద్భుతమ్ ।।

త్రికాలమర్చయద్భక్త్యా వీరేశం లిఙ్గముత్తమమ్ ।। ౩౫ ।।

అథ త్రయోదశే మాసి స్నాత్వా త్రిపథగామ్భసి ।।

ప్రత్యూష ఏవ వీరేశం యావదాయాతి స ద్విజః ।। ౩౬ ।।

తావద్విలోకయాఞ్చక్రే మధ్యే లింగన్తపోధనః ।।

విభూతిభూషణమ్బాలమష్టవర్షాకృతిం శిశుమ్ ।। ౩౭ ।।

ఆకర్ణాయతనేత్రఞ్చ సురక్తదశనచ్ఛదమ్ ।।

చారుపింగజటామౌలి న్నగ్నప్రహసితాననమ్ ।। ౩౮ ।।
శైశవోచితనేపథ్యధారిణఞ్చితిధారిణమ్ ।।

పఠన్తం శ్రుతిసూక్తాని హసన్తం చ స్వలీలయా ।। ౩౯ ।।

తమాలోక్య ముదమ్ప్రాప్య రోమకఞ్చుకితో మునిః ।।

ప్రోచ్చచార హృదాలాపాన్న మోస్త్వితి పునః పునః ।। 3.13.౪౦ ।।

అభిలాషప్రదైః పద్యైరష్టభిర్బాలరూపిణమ్ ।।

తుష్టావ పరమానన్దం శంభుం విశ్వానరః కృతీ ।। ౪౧ ।।

।। విశ్వానర ఉవాచ ।।

ఏకబ్రహ్మైవాద్వితీయం సమస్తం సత్యంసత్యం నేహ నానాస్తి కిఞ్చిత్।।

ఏకో రుద్రో న ద్వితీయోఽవతస్థే తస్మాదేకన్త్వాంప్రపద్యే మహేశమ్।।౪౨।।

కర్తా హర్తా త్వం హి సర్వస్య శమ్భో నానారూపేష్వేకరూపోఽప్యరూపః।।

యద్వత్ప్రత్యగ్ధర్మ ఏకోఽప్యనేకస్తస్మాన్నాన్యన్త్వాం వినేశంప్రపద్యే।।౪౩।।

రజ్జౌ సర్పఃశుక్తికాయాం చ రౌప్యం నైరః పూరస్తన్మృగాఖ్యే మరీచౌ ।।
యద్వత్తద్వద్విష్వగేవ ప్రపఞ్చో యస్మిఞ్జ్ఞాతే తంప్రపద్యే మహేశమ్ ।।౪౪।।

తోయే శైత్యం దాహకత్వం చ వహ్నౌ తాపో భానౌ శీతభానౌ ప్రసాదః।।

పుష్పే గన్ధో దుగ్ధమధ్యేఽపి సర్పిర్యత్తచ్ఛంభో త్వం తతస్త్వాంప్రపద్యే।।౪౫।।

శబ్దం గృహ్ణాస్యశ్రవాస్త్వం హి జిఘ్రస్యఘ్రాణస్త్వం వ్యంఘ్రిరాయాసి దూరాత్ ।।

వ్యక్షః పశ్యేస్త్వం రసజ్ఞోఽప్యజిహ్వః కస్త్వాం సమ్యగ్వేత్త్యతస్త్వాంప్రపద్యే ।।౪౬।।

నో వేద త్వామీశ సాక్షాద్ధి వేదో నో వా విష్ణుర్నో విధాతాఖిలస్య।।

నో యోగీన్ద్రానేన్ద్రముఖ్యాశ్చ దేవా భక్తో వేదస్త్వామతస్త్వాంప్రపద్యే।।౪౭।।

నో తే గోత్రం నో సజన్మాపి నాశో నో వా రూపం నైవ శీలన్న దేశః ।।
ఇత్థమ్భూతోఽపీశ్వరస్త్వం త్రిలోక్యాస్సర్వాన్కామాన్పూరయేస్త్వం భజే త్వామ్ ।। ౪౮
।। త్వత్తస్సర్వం త్వం హి సర్వం స్మరారే త్వం గౌరీశస్త్వం చ నగ్నోఽతిశాన్తః ।।

త్వం వై వృద్ధస్త్వం యువా త్వం చ బాలస్తత్త్వం యత్కిం నాన్యతస్త్వాం
నతోఽహమ్।।౪౯ ।। నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

స్తుత్వేతి విప్రో నిపపాత భూమౌ సంబద్ధపాణిర్భవతీహ యావత్।।

తావత్స బాలోఽరిబలవృద్ధవృద్ధః ప్రోవాచ భూదేవమతీవ హృష్టః ।। 3.13.౫౦ ।।

బాల ఉవాచ ।।

విశ్వానర మునిశ్రేష్ఠ భూదేవాహం త్వయాద్య వై।।

తోషితస్సుప్రసన్నాత్మా వృణీష్వ వరముత్తమమ్ ।। ౫౧ ।।

తత ఉత్థాయ హృష్టాత్మా సునిర్విశ్వానరః కృతీ।।

ప్రత్యబ్రవీన్మునిశ్రేష్ఠః శంకరమ్బాలరూపిణమ్ ।।౫౨।।

విశ్వానర ఉవాచ ।।

మహేశ్వర కిమజ్ఞాతం సర్వజ్ఞస్య తవ ప్రభో ।।

సర్వాన్తరాత్మా భగవాచ్ఛర్వస్సర్వప్రదో భవాన్ ।। ౫3 ।।

యాచ్ఞాం ప్రతి నియుక్తమ్మాం కిం బ్రూషే దైన్యకారిణీమ్ ।।

ఇతి జ్ఞాత్వా మహేశాన యథేచ్ఛసి తథా కురు ।। ౫౪ ।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

ఇతి శ్రుత్వా వచస్తస్య దేవో విశ్వానరస్య హి ।।

శుచిశ్శుచివ్రతస్యాథ శుచిస్మిత్వాబ్రవీచ్ఛిశుః ।। ౫౫ ।।

త్వయా శుచే శుచిష్మత్యాం యోఽభిలాషః కృతో హృది ।।

అచిరేణైవ కాలేన స భవిష్యత్యసంశయమ్ ।। ౫౬ ।।

తవ పుత్రత్వమేష్యామి శుచిష్మత్యాం మహామతే।।

ఖ్యాతో గృహపతిర్నామ్నా శుచిస్సర్వామరప్రియః ।।౫౭।।

అభిలాషాష్టకం పుణ్యం స్తోత్రమేతత్త్వయేరితమ్ ।।

అబ్దత్రికాలపఠనాత్కామదం శివసన్నిధౌ ।। ౫౮ ।।

ఏతత్స్తోత్రప్రపఠనం పుత్రపౌత్రధనప్రదమ్ ।।

సర్వశాన్తికరశ్చాపి సర్వాపత్తివినాశనమ్ ।। ౫౯ ।।

స్వర్గాపవర్గసమ్పత్తికారకన్నాత్ర సంశయః ।।

సర్వస్తోత్రసమం హ్యేతత్సర్వకామప్రదం సదా ।। 3.13.౬౦ ।।

ప్రాతరుత్థాయ సుస్నాతో లింగమభ్యర్చ్య శామ్భవమ్ ।।

వర్షం జపన్నిదం స్తోత్రమపుత్రః పుత్రవాన్భవేత్ ।। ౬౧ ।।

అభిలాషాష్టకమిదన్న దేయం యస్య కస్యచిత్ ।।

గోపనీయం ప్రయత్నేన మహావన్ధ్యాప్రసూతికృత్ ।। ౬౨ ।।

స్త్రియా వా పురుషేణాపి నియమాల్లింగసన్నిధౌ ।।

అబ్దజప్తమిదం స్తోత్రమ్పుత్రదన్నాత్ర సంశయః ।। ౬౩ ।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వాన్తర్దధే శమ్భుర్బాలరూపః సతాం గతిః।।

సోఽపి విశ్వానరో విప్రో హృష్టాత్మా స్వగృహం యయౌ।।౬౪।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే తృతీయాయాం రుద్రసంహితాయాం
గృహపత్యవతావర్ణనంనామ త్రయోదశోఽధ్యాయః ।।౧౩।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ।।

స విప్రో గృహమాగత్య మహాహర్షసమన్వితః।।

ప్రియాయై కథయామాస తద్వృత్తాన్తమశేషతః।।౧।।

తచ్ఛ్రుత్వా విప్రపత్నీ సా ముదమ్ప్రాప శుచిష్మతీ।।

అతీవ ప్రేమసంయుక్తా ప్రశశంస విధిన్నిజమ్ ౨।।

అథ కాలేన తద్యోషిదన్తర్వత్నీ బభూవ హ ।।

విధివద్విహితే తేన గర్భాధానాఖ్యకర్మణి ।।౩।।

తతః పుంసవనన్తేన స్యన్దనాత్ప్రాగ్విపశ్చితా ।।

గృహ్యోక్తవిధినా సమ్యక్కృతమ్పుంస్త్వవివృద్ధయే ।।౪।।

సీమన్తోఽథాష్టమే మాసే గర్భరూపసమృద్ధికృత్ ।।

సుఖప్రసవసిద్ధౌ చ తేనాకరి కృపావిదా ।। ౫ ।।

అథాతశ్శుభతారాసు తారాధిపవరాననః ।।

కేన్ద్రే గురౌ శుభే లగ్నే సుగ్రహేషు యుగేషు చ ।। ౬ ।।
అరిష్టదీపనిర్వాణస్సర్వారిష్టవినాశకృత్।।

తనయో నామ తస్యాన్తు శుచిష్మత్యామ్బభూవ హ ।।౭।।

శర్వస్సమస్తసుఖదో భూర్భువః స్వర్నివాసినామ్ ।।

గన్ధవాహనవాహాశ్చ దిగ్వధూర్ముఖవాససః ।।౮।।

ఇష్టగన్ధప్రసూనౌఘైర్వవృషుస్తే ఘనాఘనాః ।।

దేవదున్దుభయో నేదుః ప్రసేదుస్సర్వతో దిశః ।।౯।।

పరితస్సరితస్స్వచ్ఛా భూతానాం మానసైస్సహ ।।

తమోఽతామ్యత్తు నితరాం రజోఽపి విరజోఽభవత్।। 3.14.౧౦ ।।

సత్త్వాస్సత్త్వసమాయుక్తాః సుధావృష్టిర్బభూవ వై ।।

కల్యాణీ సర్వథా వాణీ ప్రాణినః ప్రియవత్యభూత్ ।।౧౧।।

రంభాముఖ్యా అప్సరసో మఙ్గలద్రవ్యపాణయః ।।

విద్యాధర్యశ్చ కిన్నర్యస్తథా మర్త్యాస్సహస్రశః ।।౧౨।।

గన్ధర్వోరగయక్షాణాం సుమానియః శుభస్వరాః ।।

గాయన్త్యో మంగలం గీతన్తత్రాజగ్మురనేకశః।।౧౩।।

మారీచిరత్రిః పులహః పులస్త్యః క్రతురఙ్గిరాః।।

వసిష్ఠః కశ్యపోఽగస్త్యో విభాణ్డో మాణ్డవీసుతః ।।౧౪।।

లోమశో రోమచరణో భరద్వాజోఽథ గౌతమః ।।

భృగుస్తు గాలవో గర్గో జాతూకర్ణ్యః పరాశరః ।। ౧౫ ।।

ఆపస్తమ్బో యాజ్ఞవల్క్య దక్షవాల్మీకిముద్గలాః ।।
శాతాతపశ్చ లిఖితశ్శిలాదః శంఖ ఉఞ్ఛభుక్ ।।౧౬।।
జమదగ్నిశ్చ సంవర్తో మతంగో భరతోంశుమాన్ ।।
వ్యాసః కాత్యాయనః కుత్సః శౌనకస్తు శ్రుతశ్శుకః ।। ౧౭ ।।
ఋష్యశృఙ్గోఽథ దుర్వాసాశ్శుచిర్నారద తుమ్బురుః ।।
ఉత్తంకో వామదేవశ్చ పవనోఽసితదేవలౌ ।।౧౮।।
సాలంకాయనహారీతౌ విశ్వామిత్రోఽథ భార్గవః ।।
మృకణ్డసహ పుత్రేణ పర్వ్వతో దారుకస్తథా।।౧౯।।
ధౌమ్యోపమన్యువత్సాద్యా మునయో మునికన్యకాః।।
తచ్ఛాన్త్యర్థం సమాజగ్ముర్ధన్యం విశ్వానరాశ్రమమ్।।3.14.౨౦।।
బ్రహ్మ బృహస్పతియుతో దేవో గరుడవాహనః ।।
నన్దిభృఙ్గి సమాయుక్తో గౌర్యా సహ వృషధ్వజః ।।౨౧।।
మహేన్ద్రముఖ్యా గీర్వాణా నాగాః పాతాలవాసినః ।।
రత్నాన్యాదాయ బహుశస్ససరిత్కా మహాబ్ధయః ।।౨౨।।
స్థావరా జంగమం రూపం ధృత్వా యాతాస్సహస్రశః ।।
మహామహోత్సవే తస్మిన్నభూవాకాలకౌముదీ ।। ౨౩ ।।
జాతకర్మ స్వయం తస్య కృతవాన్విధిరానతః ।।
శ్రుతిం విచార్య్య తద్రూపన్నామ్నా గృహపతిస్త్వయమ్ ।।౨౪।।
ఇతి నామ దదౌ తస్మై దేయమేకాదశేఽహని ।।
నామకర్మవిధానేన తదర్థశ్రుతిముచ్చరన్ ।। ౨౫ ।।
చతుర్నిగమమన్త్రోక్తైరాశీర్భిరభినన్ద్య చ ।।

సమయాద్ధంసమారుహ్య సర్వేషాఞ్చ పితామహః ౹౹౨౬౹౹
కృత్వా బాలోచితాం రక్షాం లౌకికీం గతిమాశ్రితః ౹౹
ఆరుహ్య యానం స్వన్ధామ హరోఽపి హరిణా యయౌ ౹౹ ౨౭ ౹౹
అహో రూపమహో తేజస్త్వహో సర్వాంగలక్షణమ్ ౹౹
అహో శుచిష్మతీ భాగ్యమావిరాసీత్స్వయం హరః ౹౹ ౨౮ ౹౹
అథవా కిమిదం చిత్రం శర్వభక్తజనేష్వహో౹౹
స్వయమావిరభూద్రుద్రో యయో రుద్రస్తదర్చితః ౹౹౨౯౹౹
ఇతి స్తువన్తస్తేన్యోన్యం సమ్ప్రహృష్టతనూరుహః ౹౹
విశ్వానరం సమాపృచ్ఛ్య జగ్మః సర్వే యథాగతమ్౹౹3.14.30౹౹
అతః పుత్రం సమీహన్తే గృహస్థాశ్రమవాసినః౹౹
పుత్రేణ లోకాఞ్జయతి శ్రుతిరేషా సనాతనీ౹౹3౧౹౹
అపుత్రస్య గృహం శూన్యమపుత్రస్యార్జనం వృథా౹౹
అపుత్రస్య తపశ్ఛిన్నం నో పవిత్రత్యపుత్రతః౹౹3౨౹౹
న పుత్రాత్పరమో లాభో న పుత్రాత్పరమం సుఖమ్ ౹౹
న పుత్రాత్పరమం మిత్రమ్పరత్రేహ చ కుత్రచిత్ ౹౹ 33 ౹౹
నిష్క్రమోఽథ చతుర్థేఽస్య మాసి పిత్రా కృతో గృహాత్ ౹౹
అన్నప్రాశనమబ్దార్ధే చూడార్ధే చార్ధవత్కృతా౹౹3౪౹౹
కర్ణవేధన్తతః కృత్వా శ్రవణర్క్షే స కర్మవిత్౹౹
బ్రహ్మతేజోభివృద్ధ్యర్థం పఞ్చమేఽబ్దే వ్రతన్దదౌ౹౹3౫౹౹
ఉపాకర్మం తతః కృత్వా వేదానధ్యాపయత్సుధీః ౹౹
అబ్దం వేదాన్స విధినాఽధ్యైష్ట సాంగపదక్రమాన్ ౹౹ 3౬ ౹౹

విద్యాజాతం సమస్తం చ సాక్షిమాత్రం గురోర్ముఖాత్ ।।
వినయాదిగుణానావిష్కుర్వఞ్జగ్రాహ శక్తిమాన్ ।। ౩౭ ।।
తతోఽథ నవమే వర్షే పిత్రోశ్శుశ్రూషణే రతమ్ ।।
వైశ్వానరం గృహపతిం ద్రష్టుమాయాచ్చ నారదః ।। ౩౮ ।।
విశ్వానరోటజమ్ప్రాప్య దేవర్షిస్తం తు కౌతుకీ ।।
అపృచ్ఛత్కుశలస్తత్ర గృహీతార్ఘాసనః క్రమాత్ ।। ౩౯ ।।
తతః సర్వం చ తద్భాగ్యం పుత్రధర్మం చ సమ్ముఖే ।।
వైశ్వానరం సమవదత్స్మృత్వా శివపదామ్బుజమ్ ।।3.14.౪౦।।
నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।
ఇత్యుక్తో మునినా బాలః పిత్రోరాజ్ఞామవాప్య సః ।।
ప్రణమ్య నారదం శ్రీమాన్ భక్త్యా ప్రహ్వ ఉపావిశత ।।౪౧।।
వైశ్వానర సమభ్యేహి మమోత్సంగే నిషీద భోః ।।
లక్షణాని పరీక్షేఽహం పాణిన్దర్శయ దక్షిణమ్।।౪౨।।
తతో దృష్ట్వా తు సర్వం హి తాలుజిహ్వాది నారదః ।।
విశ్వానరం సమవదచ్ఛివప్రేరణయా సుధీః ।।౪౩।।
నారద ఉవాచ ।।
విశ్వానర మునే వచ్మి శృణు పుత్రాంకమాదరాత్।।
సర్వాంగస్వంకవాన్పుత్రో మహాలక్షణవానయమ్।।౪౪।।
కిన్తు సర్వగుణోపేతం సర్వలక్షణలక్షితమ్ ।।
సమ్పూర్ణనిర్మలకలం పాలయేద్విధువద్విధిః ।। ౪౫ ।।
తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన రక్షణీయస్త్వసౌ శిశు ।।

గుణోఽపి దోషతాం యాతి వక్రీభూతే విధాతరి ॥౪౬॥

శంకేఽస్య ద్వాదశే మాసి ప్రత్యూహో విద్యుదగ్నితః ॥

ఇత్యుక్త్వా నారదోఽగచ్ఛద్దేవలోకం యథాగతమ్ ॥౪౭॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే తృతీయాయాం శతరుద్రసంహితాయాం గృహపత్యవతారోపాఖ్యానే గృహపత్యవతారవర్ణనంనామ చతుర్దశోఽధ్యాయః ॥౧౪॥

3.15

నన్దీశ్వర ఉవాచ॥

విశ్వానరస్సపత్నీకస్తచ్ఛ్రుత్వా నారదేరితమ్॥

తదేవమ్మన్యమానోభూద్వజ్రపాతం సుదారుణమ్ ॥౧॥

హా హతోస్మీతి వచసా హృదయం సమతాడయత్ ॥

మూర్చ్ఛామవాప మహతీం పుత్రశోకసమాకులః ॥ ౨ ॥

శుచిష్మత్యపి దుఃఖార్తా రురోదాతీవ దుస్సహమ్ ॥

అతిస్వరేణ హారావైరత్యన్తం వ్యాకులేన్ద్రియా ॥3॥

శ్రుత్వార్త్తనాదమితి విశ్వనరోపి మోహం హిత్వోత్థితః కిమితి కింత్వితి కిం కిమేతత్॥

ఉచ్చైర్వదన్ గృహపతిః క్వ స మే బహిస్థః ప్రాణోన్తరాత్మనిలయస్సకలేంద్రియేశః ॥ ౪ ॥ తతో దృష్ట్వా స పితరౌ బహుశోకసమావృతౌ ॥

స్మిత్వోవాచ గృహపస్సబాలశ్శంకరాంశజః ॥౫॥

గృహపతిరువాచ ॥

హే మాతస్తాత కిం జాతం కారణన్తద్వదాధునా ॥

కిమర్థం రుదితోఽత్యర్థం త్రాసస్తాదృక్కుతో హి వామ్ ॥ ౬ ॥

న మాం కృతవపుస్త్రాణమ్పవచ్ఛరణరేణుభిః ॥

కాలః కలయితుం శక్తో వరాకీం చిఞ్చలాల్పికా ॥౭॥

ప్రతిజ్ఞాం శృణుతాన్తాతౌ యది వాన్తనయో హ్యహమ్ ॥

కరిష్యేహం తథా యేన మృత్యుస్త్రస్తో భవిష్యతి ॥ ౮ ॥

మృత్యుంజయం సమారాధ్య గర్వజ్ఞం సర్వదం సతామ్ ॥

జపిష్యామి మహాకాలం సత్యం తాతౌ వదామ్యహమ్॥౯॥

నన్దీశ్వర ఉవాచ ॥ ఇతి శ్రుత్వా వచస్తస్య జారితౌ
ద్విజదమ్పతీ॥అకాలమృతవర్షౌషైర్గతతాపౌ తదోచతుః ॥3.15.౧౦॥

ద్విజదమ్పతీ ఊచతుః ॥

పునర్బ్రూహి పునర్బ్రూహి కీదృక్కీదృక్ పునర్వద ॥

కాలః కలయితున్నాలం వరాకీ చఞ్చలాస్తి కా॥౧౧॥

ఆవయోస్తాపనాశాయ మహోపాయస్త్వయేరితః ॥

మృత్యుంజయాఖ్యదేవస్య సమారాధనలక్షణః॥౧౨॥

తద్వచ్చ శరణం శమ్భోర్నాతః పరతరం హి తత్॥

మనోరథపథాతీత కారిణః పాపహారిణః ॥౧౩॥

కిన్న శ్రుతస్త్వయా తాత శ్వేతకేతుం యథా పురా ॥

పాశితం కాలపాశేన రరక్ష త్రిపురాన్తకః ॥ ౧౪ ॥

శిలాదతనయం మృత్యుగ్రస్తమష్టాబ్దమాత్రకమ్ ॥

శివో నిజజనఞ్చక్రే నన్దినం విశ్వనందినమ్ ॥ ౧౫ ॥

క్షీరోదమథనోద్భూతం ప్రలయానలసన్నిభమ్ ॥

పీత్వా హలాహలం ఘోరమరక్షద్భువనత్రయమ్ ॥ ౧౬ ॥

జలంధరం మహాదర్పం హృతత్రైలోక్యసమ్పదమ్ ॥

రుచిరాంగుష్ఠరేఖోత్థ చక్రేణ నిజఘాన యః ।। ౧౭ ।।

య ఏకేషు నిపాతోత్థజ్వలనైస్త్రిపురమ్పురా ।।

త్రైలోక్యైశ్వర్యసమ్మూఢం శోషయామాస భానునా ।। ౧౮ ।।

కామం దృష్టినిపాతేన త్రైలోక్యవిజయోర్జితమ్ ।।

నినాయానంగపదవీం వీక్ష్యమాణేష్వజాదిషు ।।౧౯।।

తమ్బ్రహ్మాద్యేకకర్తారమ్మేఘవాహనమచ్యుతమ్ ।।

ప్రయాహి పుత్ర శరణం విశ్వరక్షామణిం శివమ్ ।।3.15.౨౦।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

పిత్రోరనుజ్ఞామ్ప్రాప్యేతి ప్రణమ్య చరణౌ తయోః ।।

ప్రాదక్షిణ్యముపావృత్య బహ్వాశ్వాస్య వినిర్యయౌ ।। ౨౧ ।।

సమ్ప్రాప్య కాశీం దుష్ప్రాపామ్బ్రహ్మనారాయణాదిభిః ।।

మహాసంవర్త్తసన్తాపహర్త్రీం విశ్వేశపాలితామ్ ।। ౨౨ ।।

స్వర్ధున్యా హారయష్ట్యేవ రాజితా కణ్ఠభూమిషు ।।

విచిత్రగుణశాలిన్యా హరపత్న్యా విరాజితామ్ ।।౨౩।।

తత్ర ప్రాప్య స విప్రేశః ప్రాగ్యయౌ మణికర్ణికామ్ ।।

తత్ర స్నాత్వా విధానేన దృష్ట్వా విశ్వేశ్వరమ్ప్రభుమ్ ।।౨౪।।

సాఞ్జలిర్నతశీర్షోఽసౌ మహానన్దాన్వితస్సుధీః ।।

త్రైలోక్యప్రాణసన్త్రాణకారిణమ్ప్రణనామ హ ।। ౨౫ ।।

ఆలోక్యాలోక్య తల్లింగం తుతోష హృదయే ముహుః ।।

పరమానందకందాఢ్యం స్ఫుటమేతన్న సంశయః ।। ౨౬ ।।

అహో న మత్తో ధన్యోఽస్తి త్రైలోక్యే సచరాచరే ।।

యదద్రాక్షిషమద్యాహం శ్రీమద్విశ్వేశ్వరం విభుమ్ ॥ ౨౭ ॥

మమ భాగ్యోదయాయైవ నారదేన మహర్షిణా ॥

పురాగత్య తథోక్తం యత్కృతకృత్యోఽస్మ్యహన్తతః ॥ ౨౮ ॥

నన్దీశ్వర ఉవాచ ॥

ఇత్యానన్దామృతరసైర్విధాయ స హి పారణమ్ ॥

తతశ్శుభేఽహ్ని సంస్థాప్య లింగం సర్వహితప్రదమ్ ॥ ౨౯ ॥

జగ్రాహ నియమాన్ఘోరాన్ దుష్కరానకృతాత్మభిః ॥

అష్టోత్తరశతైః కుమ్భైః పూర్ణైర్గంగామ్బసా శుభైః ॥ 3.15.30 ॥

సంస్నాప్య వాససా పూతః పూతాత్మా ప్రత్యహం శివమ్ ॥

నీలోత్పలమయీమ్మాలాం సమర్పయతి సోఽన్వహమ్ ॥ 3౧ ॥

అష్టాధికసహస్రైస్తు సుమనోభిర్వినిర్మితామ్ ॥

స పక్షే వాథ వా మాసే కన్దమూలఫలాశనః ॥ 3౨ ॥

శీర్ణపర్ణాశనైర్దీరః షణ్మాసం సమ్బభూవ సః ॥

షణ్మాసం వాయుభక్షోఽభూత్షణ్మాసం జల బిన్దుభుక్ ॥ 33 ॥

ఏవం వర్షవయస్తస్య వ్యతిక్రాన్తం మహాత్మనః ॥

శివైకమనసో విప్రాస్తప్యమానస్య నారద ॥ 3౪ ॥

జన్మతో ద్వాదశే వర్షే తద్వచో నారదేరితమ్ ॥

సత్యం కరిష్యన్నివ తమభ్యగాత్కులిశాయుధః ॥ 3౫ ॥

ఉవాచ చ వరం బ్రూహి దద్మి త్వన్మనసి స్థితమ్ ॥

అహం శతక్రతుర్విప్ర ప్రసన్నోఽస్మి శుభవ్రతైః ॥ ॥ 3౬ ॥

నన్దీశ్వర ఉవాచ ॥

ఇత్యాకర్ణ్య మహేన్ద్రస్య వాక్యమ్మునికుమారకః ।।

ఉవాచ మధురన్ధీరః కీర్తయన్మధురాక్షరమ్ ।। ౩౭ ।।

గృహపతిరువాచ ।।

మఘవన్ వృత్రశత్రో త్వాం జానే కులిశపాణినమ్ ।।

నాహం వృణే వరన్త్వత్తశ్శంకరో వరదోఽస్తి మే ।। ౩౮ ।।

ఇన్ద్ర ఉవాచ ।।

న మత్తశ్శఙ్కరస్త్వన్యో దేవదేవోఽస్మ్యహం శిశో ।।

విహాయ బాలిశత్వం త్వం వరం యాచస్వ మా చిరమ్ ।।౩౯।।

గృహపతిరువాచ ।।

గచ్ఛాహల్యాపతేఽసాధో గోత్రారే పాకశాసన ।।

న ప్రార్థయే పశుపతేరన్యం దేవాన్తరం స్ఫుటమ్ ।। 3.15.౪౦ ।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

ఇతి తస్య వచః శ్రుత్వా క్రోధ సంరక్తలోచనః ।।

ఉద్యమ్య కులిశం ఘోరమ్భీషయామాస బాలకమ్ ।। ౪౧ ।।

స దృష్ట్వా బాలకో వజ్రం విద్యుజ్జ్వాలా సమాకులమ్ ।।

స్మరన్నారద వాక్యం చ ముమూర్ఛ భయవిహ్వలః ।। ౪౨ ।।

అథ గౌరీపతిశ్శమ్భురావిరాసీత్తమోనుదః ।।

ఉత్తిష్ఠోత్తిష్ఠ భద్రన్తే స్పర్శైస్సంజీవయన్నివ ।। ౪౩ ।।

ఉన్మీల్య నేత్రకమలే సుప్తే ఇవ దినక్షయే ।।

అపశ్యదగ్రే చోత్థాయ శమ్భుమర్కశతాధికమ్ ।।౪౪।।

భాలే లోచనమాలోక్య కణ్ఠే కాలం వృషధ్వజమ్।।

వామాఙ్గసన్నివిష్టాద్రితనయం చన్ద్రశేఖరమ్॥౪౫॥

కపర్ద్దేన విరాజన్తం త్రిశూలాజగవాయుధమ్॥

స్ఫురత్కర్పూరగౌరాంగం పరిణద్ధ గజాజినమ్॥౪౬॥

పరిజ్ఞాయ మహాదేవం గురువాక్యత ఆగమాత్॥

హర్షబాష్పాకులాసన్నకణ్ఠరోమాఞ్చకఞ్చుకః ॥౪౭॥

క్షణం చ గిరివత్తస్థౌ చిత్రకూటత్రిపుత్రకః ॥

యథా తథా సుసమ్పన్నో విస్మృత్యాత్మానమేవ చ॥౪౮॥

న స్తోతుం న నమస్కర్తుం కిఞ్చిద్విజ్ఞప్తిమేవ చ ॥

యదా స న శశాకాలం తదా స్మిత్వాహ శఙ్కరః ॥ ౪౯ ॥

ఈశ్వర ఉవాచ ॥

శిశో గృహపతే శక్రాద్వజ్రోద్యతకరాదహో ॥

జ్ఞాత భీతోఽసి మా భైషీర్జిజ్ఞాసా తే మయా కృతా ॥ 3.15.౫౦ ॥

మమ భక్తస్య నో శక్రో న వజ్రం చాన్తకోఽపి చ ॥

ప్రభవేదిన్ద్రరూపేణ మయైవ త్వమ్విభీషితః ॥౫౧॥

వరన్దదామి తే భద్ర త్వమగ్నిపదభాగ్భవ ॥

సర్వేషామేవ దేవానాం వరదస్త్వం భవిష్యసి ॥౫౨॥

సర్వేషామేవ భూతానాం త్వమగ్నేఽన్తశ్చరో భవ॥

ధర్మరాజేన్ద్రయోర్మధ్యే దిగీశో రాజ్యమాప్నుహి॥౫3॥

త్వయేదం స్థాపితం లింగం తవ నామ్నా భవిష్యతి॥

అగ్నీశ్వర ఇతి ఖ్యాతం సర్వతేజోవిబృంహణమ్ ॥౫౪॥

అగ్నీశ్వరస్య భక్తానాం న భయం విద్యుదగ్నిభిః ॥

అగ్నిమాంద్యభయం నైవ నాకాలమరణం క్వచిత్ ।। ౫౫ ।।

అగ్నీశ్వరం సమభ్యర్చ్య కాశ్యాం సర్వసమృద్ధిదమ్ ।।

అన్యత్రాపి మృతో దైవాద్వహ్నిలోకే మహీయతే ।।౫౬।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్తానీయ తద్బన్ధూన్విప్రోశ్చ పరిపశ్యతోః।।

దిక్పతిత్వేఽభిషిచ్యాగ్నిం తత్ర లింగే శివోఽవిశత్ ।।౫౭।।

ఇత్థమగ్న్యవతారస్తే వర్ణితో మే జనార్దనః ।।

నామ్నా గృహపతిస్తాత శంకరస్య పరాత్మనః ।।౫౮।।

చిత్రహోత్రపురీ రమ్యా సుఖదార్చిష్మతీ వరా ।।

జాతవేదసి యే భక్తా తే తత్ర నివసన్తి వై ।। ౫౯ ।।

అగ్నిప్రవేశం యే కుర్యుర్దృఢసత్త్వా జితేన్ద్రియాః ।।

స్త్రియో వా సత్త్వసమ్పన్నాస్తే సర్వేప్యగ్నితేజసః ।।3.15.౬౦।।

అగ్నిహోత్రరతా విప్రాః స్థాపితా బ్రహ్మచారిణః ।।
పశ్చానివర్తి_నోఽప్యేవమగ్నిలోకేగ్నివర్చసః ।।౬౧।।

శీతే శీతాపనుత్త్యై యస్త్వేధోభారాన్ప్రయచ్ఛతి ।।

కుర్యాద్యదగ్నీష్టికాం వాథ స వసేదగ్నిసన్నిధౌ ।। ౬౨ ।।

అనాథస్యాగ్నిసంస్కారం యః కుర్యాచ్ఛ్రద్ధయాన్వితః ।।

అశక్తః ప్రేరయేదన్యం సోగ్నిలోకే మహీయతే ।। ౬3 ।।

అగ్నిరేకో ద్విజాతీనాం నిశ్శ్రేయసకరః పరః ।।

గురుర్దేవో వ్రతం తీర్థం సర్వమగ్నిర్వినిశ్చితమ్ ।। ౬౪ ।।

అపావనాని సర్వాణి వహ్నిసంసర్గతః క్షణాత్ ।।

పావనాని భవన్త్యేవ తస్మాద్యః పావకః స్మృతః ।।౬౫।।

అన్తరాత్మా హ్యయం సాక్షాన్నిశ్చయో హ్యశుశుక్షణిః ।।

మాంసగ్రాసాన్నచేత్కుక్షౌ స్త్రీణాం నో మాంసపేశికామ్ ।।౬౬।।

తైజసీ శామ్భవీ మూర్త్తిః ప్రత్యక్షా దహనాత్మికా ।।

కర్త్రీ హర్త్రీ పాలయిత్రీ వినైతాం కిం విలోక్యతే ।।౬౭।।

చిత్రభానురయం సాక్షాన్నేత్రన్త్రిభువనేశితుః ।।

అన్ధే తమోమయే లోకే వినైనం కః ప్రకాశనః ।। ౬౮ ।।

ధూపప్రదీపనైవేద్యపయోదధిఘృతైక్షవమ్ ।।

ఏతద్భుక్తం నిషేవన్తే సర్వే దివి దివౌకసః ।।౬౯।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే తృతీయాయాం శతరుద్రసంహితాయాం గృహపత్యవతారవర్ణనం నామ పఞ్చదశోఽధ్యాయః ।। ౧౫ ।।

3.16

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

యక్షేశ్వరావతారం చ శృణు శంభోర్మునీశ్వర ।।

గర్విణం గర్వహన్తారం సతామ్భక్తివివర్ద్ధనమ్ ।। ౧ ।।

పురా దేవాశ్చ దైత్యాశ్చ పీయూషార్థమ్మహాబలాః ।।

క్షీరోదధిం మమన్థుస్తే సుకృత స్వార్థ సన్ధయః ।। ౨ ।।

మథ్యమానేఽమృతే పూర్వం క్షీరాబ్ధేస్సురదానవైః ।।

అగ్నేః సముత్థితం తస్మాద్విషం కాలానలప్రభమ్ ।। 3 ।।

తం దృష్ట్వా నిఖిలా దేవా దైత్యాశ్చ భయవిహ్వలాః ।।

విద్రుత్య తరసా తాత శంభోస్తే శరణం యయుః ।। ౪ ।।

దృష్ట్వా తం శంకరం సర్వే సర్వదేవశిఖామణిమ్ ॥

ప్రణమ్య తుష్టువుర్భక్త్యా సాచ్యుతా నతమస్తకాః ॥ ౫ ॥

తతః ప్రసన్నో భగవాచ్ఛఙ్కరో భక్తవత్సలః ॥

పపౌ విషం మహాఘోరం సురాసురగణార్దనమ్ ॥ ౬ ॥

పతిం తం విషమం కణ్ఠే నిదధే విషముల్బణమ్ ॥

రేజేతేనాతి స విభుర్నీలకణ్ఠో బభూవ హ ॥ ౭ ॥

తతః సురా సురగణా మమన్థుః పునరేవ తమ్ ॥

విషదాహవినిర్ముక్తాః శివానుగ్రహతోఽఖిలాః ॥ ౮ ॥

తాతో బహూని రత్నాని నిస్సృతాని తతో మునే ॥

అమృతం చ పదార్థం హి సురదానవయోర్మునే ॥ ౯ ॥

తత్పపుః కేవలన్దేవా నాసురాః కృపయా హరేః ॥

తతో బభూవ సుమహద్రత్నం తేషాం మిథోఽకదమ్ ॥ 3.16.౧౦ ॥

ద్వన్ద్వయుద్ధమ్బభూవాథ దేవదానవయోర్మునే ॥

తత్ర రాహుభయాచ్చన్ద్రో విదుద్రావ తదర్దితః ॥ ౧౧ ॥

జగామ సదనం శంభోః శరణమ్బయ విహ్వలః ॥

సుప్రణమ్య చ తుష్టావ పాహిపాహీతి సంవదన్ ॥ ౧౨ ॥

తతస్సతామభయదః శంకరో భక్తవత్సలః ॥

దధ్రే శిరసి చన్ద్రం స విభుశ్శరణమాగతమ్ ॥ ౧౩ ॥

అథాగతస్తదా రాహుస్తుష్టావ సుప్రణమ్య తమ్ ॥

శంకరం సకలాధీశం వాగ్భిరిష్టాభిరాదరాత్ ॥ ౧౪ ॥

శంభుస్తన్మతమాజ్ఞాయ తచ్ఛిరాంస్యచ్యుతేన హ ॥

పురా ఛిన్నాని వై కేతుసంజ్ఞాని నిదధే గలే ।। ౧౫।।

తతో యుద్ధేఽసురాః సర్వే దేవైశ్చైవ పరాజితాః ।।

పీత్వాఽమృతం సురాస్సర్వేవ్వ జయమ్ప్రాపుర్మహాబలాః ।। ౧౬।।

విష్ణుప్రభృతయః సర్వేవ్వ బభూవుశ్చాతిగర్వితాః ।।

బలాని చాంకురంతోన్తశ్శివమాయావిమోహితాః ।। ౧౭।।

తతస్స శంకరో దేవః సర్వాధీశోథ గర్వహా ।।

యక్షో భూత్వా జగామాశు యత్ర దేవాః స్థితా మునే ।। ౧౮।।

సర్వాన్దృష్ట్వాచ్యుతముఖాన్దేవాన్యక్షపతిస్స వై ।।

మహాగర్వాఢ్యమనసా మహేశాః ప్రాహ గర్వహా ।। ౧౯।।

యక్షేశ్వర ఉవాచ ।।

కిమర్థం సంస్థితా యూయమత్ర సర్వే సురా మిథః ।।

కిము కాష్ఠాఖిలమ్బ్రూత కారణం మేనుపృచ్ఛతే ।।3.16.౨౦।।

దేవా ఊచుః ।।

అభూదత్ర మహాన్దేవ రణః పరమదారుణః ।।

అసురా నాశితాస్సర్వేఽవశిష్టా విద్రుతా గతాః ।।౨౧।।

వయం సర్వే మహావీరా దైత్యఘ్నా బలవత్తరాః ।।

అగ్రేస్మాకం కియన్తస్తే దైత్య క్షుద్రబలాస్సదా ।। ౨౨ ।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

ఇతి శ్రుత్వా వచస్తేషాం సురాణాం గర్వగర్భితమ్ ।।

గర్వహాసౌ మహాదేవో యక్షరూపో వచోఽబ్రవీత్ ।। ౨౩ ।।

యక్షేశ్వర ఉవాచ ।।

హే సురా నిఖిలా యూయం మద్వచశ్శృణుతాదరాత్ ।।

యథార్థం వచ్మి నాసత్యం సర్వగర్వాపహారకమ్ ।। ౨౪ ।।

గర్వ్వమేనం న కురుత కర్తా హర్తాఽపరః ప్రభుః ।।

విస్మృతాశ్చ మహేశానం కథయధ్వమ్వృథాబలాః ।। ౨౫ ।।

యుష్మాకఞ్చేత్స హి మదో జానతాం స్వబలమ్మహత్ ।।

మత్స్థాపితం తృణమిదం ఛిన్త స్వాస్త్రైశ్చ త్రైస్సురాః ।। ౨౬ ।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వైకతృణన్తేషాం నిచిక్షేప పురస్తతః ।।

జహ్రే సర్వమదం యక్షరూప ఈశస్సతాంగతిః ।।౨౭।।

అథ సర్వే సురా విష్ణుప్రముఖా వీరమానినః ।।

కృత్వా స్వపౌరుషన్తత్ర స్వాయుధాని విచిక్షిపుః ।।౨౮।।

తత్రాసన్ విఫలాన్యాశు తాన్యస్త్రాణి దివౌకసామ్ ।।

శివప్రభావత స్తేషాం మూఢగర్వాపహారిణః ।। ౨౯ ।।

అథాసీత్తు నభోవాణీ దేవవిస్మయహారిణీ ।।

యక్షోఽయం శంకరో దేవాః సర్వగర్వాపహారకః ।।3.16.30।।

కర్తా హర్తా తథా భర్తాఽయమేవ పరమేశ్వరః ।।

ఏతద్బలేన వలినో జీవాః సర్వేఽన్యథా న హి ।। ౩౧ ।।

అస్య మాయాప్రభావాద్వై మోహితాః స్వప్రభుం శివమ్ ।।

మదతో బుబుధు నైవాద్యాపి బోధతనుమ్ప్రభుమ్ ।। ౩౨ ।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

ఇతి శ్రుత్వా నభోవాణీం బుబుధుస్తే గతస్మయాః ।।

యక్షేశ్వరమ్ప్రణేముశ్చ తుష్టువుశ్చ తమీశ్వరమ్ ।। ౩౩ ।।

దేవా ఊచుః ।।

దేవదేవ మహాదేవ సర్వగర్వాపహారక।।

యక్షేశ్వరమహాలీల మాయా తేత్యద్భుతా ప్రభో।।౩౪।।

మోహితా మాయయాద్యాపి తవ యక్షస్వరూపిణః ।।

సగర్వమభిభాషన్తస్త్వత్పురో హి పృథఙ్మయాః।।౩౫।।

ఇదానీం జ్ఞానమాయాతన్తవైవ కృపయా ప్రభో।।

కర్తా హర్తా చ భర్తా చ త్వమేవాన్యో న శంకర ।।౩౬।।

త్వమేవ సర్వశక్తీనాం సర్వేషాం హి ప్రవర్తకః ।।

నివర్తకశ్చ సర్వేశః పరమాత్మావ్యయోఽద్వయః ।। ౩౭ ।।

యక్షేశ్వరస్వరూపేణ సర్వేషాం నో మదో హృతః ।।

ఇతో మన్యామహే తత్తేనుగ్రహో హి కృపాలునా ।। ౩౮ ।।

అథో స యక్షనాథోఽనుగృహ్య వై సకలాన్ సురాన్ ।।

విబోధ్య వివిధైర్వాక్యైస్తత్రైవాన్తరధీయత ।। ౩౯ ।।

ఇత్థం స వర్ణితః శమ్భోరవతారః సుఖావహః ।।

యక్షేశ్వరాఖ్యస్సుఖదస్సతాన్తుష్టోఽభయంకరః ।। 3.16.౪౦ ।।

ఇదమాఖ్యానమమలం సర్వగర్వాపహారకమ్ ।।

సతాం సుశాన్తిదన్నిత్యం భుక్తిముక్తిప్రదం నృణామ్ ।। ౪౧ ।।

య ఇదం శృణుయాద్భక్త్యా శ్రావయేద్వా సుధీః పుమాన్ ।।

సర్వకామానవాప్నోతి తతశ్చ లభతే గతిమ్ ।।౪౨।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే తృతీయాయాం శతరుద్రసంహితాయాం యక్షేశ్వరావతారవర్ణనం నామ షోడశోధ్యాయః ।। ౧౬।।

3.17

శృణ్వథో గిరిశస్యాద్యావతారాన్ దశసంఖ్యకాన్ ।।

మహాకలముఖాన్ భక్త్యోపాసనాకాఙ్క్షసేవితాన్ ।। ౧ ।।

తత్రాద్యో హి మహాకాలో భుక్తిముక్తిప్రదస్సతామ్ ।।

శక్తిస్తత్ర మహాకాలీ భక్తేప్సితఫలప్రదా ।।౨।।

తారనామా ద్వితీయశ్చ తారా శక్తిస్తథైవ సా ।।

భుక్తిముక్తిప్రదౌ చోభౌ స్వసేవకసుఖప్రదౌ ।।3।।

భువనేశో హి బాలాహ్వస్తృతీయః పరికీర్తితః ।।

భువనేశీ శివా తత్ర బాలాహ్వా సుఖదా సతామ్ ।। ౪ ।।

శ్రీవిద్యేశః షోడశాహ్వః శ్రీర్విద్యా షోడశీ శివా ।।

చతుర్థో భక్త సుఖదో భుక్తిముక్తిఫలప్రదః ।। ౫ ।।

పఞ్చమో భైరవః ఖ్యాతః సర్వదా భక్తకామదః ।।

భైరవీ గిరిజా తత్ర సదుపాసకకామదా ।। ౬ ।।

ఛిన్నమస్తకనామాసౌ శివః షష్ఠః ప్రకీర్తితః ।।

భక్తకామప్రదా చైవ గిరిజా ఛిన్నమస్తకా ।। ౭ ।।

ధూమవాన్ సప్తమః శమ్భుస్సర్వకామఫలప్రదః ।।

ధూమవతీ శివా తత్ర సదుపాసకకామదా ।। ౮ ।।

శివావతారః సుఖదో హ్యష్టమో బగలాముఖః ।।

శక్తిస్తత్ర మహానన్దా విఖ్యాతా బగలాముఖీ ।। ౯ ।।

శివావతారో మాతఙ్గో నవమః పరికీర్తితః ।।

మాతంగీ తత్ర శర్వాణీ సర్వకామఫలప్రదా ।। 3.17.౧౦ ।।

దశమః కమలః శమ్భుర్భుక్తిముక్తిఫలప్రదః ।।

కమలా గిరిజా తత్ర స్వభక్తపరిపాలినీ ।। ౧౧ ।।

ఏతే దశమితాః శైవా అవతారాస్సుఖప్రదాః ।।

భుక్తిముక్తిప్రదాశ్చైవ భక్తానాం సర్వదాస్సతామ్ ।। ౧౨।।

ఏతే దశావతారా హి శంకరస్య మహాత్మనః ।।

నానాసుఖప్రదా నిత్యం సేవతాం నిర్వికారతః ।। ౧౩।।

ఏతద్దశావతారాణాం మాహాత్మ్యం వర్ణితం మునే ।।

సర్వకామప్రదం జ్ఞేయం తంత్రశాస్త్రాదిగర్భితమ్ ।। ౧౪।।

ఏతాసామాదిశక్తీనామద్భుతో మహిమా మునే ।।

సర్వకామప్రదో జ్ఞేయస్త్రతంశాస్త్రాదిగర్భితః ।। ౧౫।।

శత్రుమారణకార్యాదౌ తత్తచ్ఛక్తిః పరా మతా ।।

ఖల దణ్డకరీ నిత్యబ్రహ్మతేజోవివర్ద్ధినీ।। ౧౬।।

ఇత్యుక్తాస్తే మయా బ్రహ్మన్నవతారా మహేశితుః।।

సశక్తికా దశమితా మహాకాలముఖాశ్శుభాః।। ౧౭।।

శైవపర్వసు సర్వేషు యోఽధీతే భక్తితత్పరః ।।

ఏతదాఖ్యానమమలం సోతిశమ్భుప్రియో భవేత్ ।। ౧౮।।

బ్రహ్మణో బ్రహ్మవర్చస్వీ క్షత్రియో విజయీ భవేత ।।

ధనాధిపో హి వైశ్యః స్యాచ్ఛూద్రః సుఖమవాప్నుయాత్ ।। ౧౯।।

శాంకరా నిజధర్మస్థాః శృణ్వన్తశ్చరితన్త్విదమ్।।

సుఖినః స్యుర్విశేషేణ శివభక్తా భవన్తు చ ।।3.17.౨౦।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే తృతీయాయాం శతరుద్రసంహితాయాం శివదశావతారవర్ణనం నామ సప్తదశోఽధ్యాయః ।।౧౭।

3.18

నన్దీశ్వర ఉవాచ।।

ఏకాదశవతారాన్వై శృణ్వథో శాంకరాన్వరాన్ ।।

యాఞ్ఛ్రుత్వా న హి బాధ్యేత బాధాసత్యాదిసమ్భవా ।।౧।।

పురా సర్వే సురాశ్శక్రముఖా దైత్యపరాజితాః ।।

త్యక్త్వామరావతీమ్భీత్యాఽపలాయన్త నిజామ్పురీమ్ ।। ౨ ।।

దైత్యప్రపీడితా దేవా జగ్ముస్తే కశ్యపా న్తికమ్ ।।

బద్ధ్వా కరాన్నతస్కన్ధాః ప్రణేముస్తం సువిహ్వలమ్ ।। 3 ।।

సునుత్వా తం సురాస్సర్వే కృత్వా విజ్ఞప్తిమాదరాత్ ।।

సర్వం నివేదయామా స్స్వదుఃఖన్తత్పరాజయమ్ ।।౪।।

తతస్స కశ్యపస్తాత తత్పితా శివసక్తధీః ।।

తదాకర్ణ్యామరాకం వై దుఖితోభూన్న చాధికమ్ ।। ౫ ।।

తానాశ్వాస్య మునిస్సోఽథ ధైర్యమాధాయ శాన్తధీః ।।

కాశీం జగామ సుప్రీత్యా విశ్వేశ్వరపురీమ్మునే ।।౬।।

గంగామ్భసి తతః స్నాత్వా కృత్వా తం విధిమాదరాత్ ।।

విశ్వేశ్వరం సమానర్చ సామ్బం సర్వేశ్వరమ్ప్రభుమ్ ।।౭।।

శివలింగం సుసంస్థాప్య చకార విపులన్తపః ।।

శమ్భుముద్దిశ్య సుప్రీత్యా దేవానాం హితకామ్యయా ।।౮।।

మహాన్కాలో వ్యతీయాయ తపతస్తస్య వై మునేః ।।

శివపాదామ్బుజాసక్తమనసో ధైర్యశాలినః ।।౯।।

అథ ప్రాదురభూచ్ఛమ్భుర్వరన్దాతుస్తదర్షయే ।।

స్వపదాసక్తమనసే దీనబన్ధుస్సతాంగతిః ।। 3.18.౧౦ ।।

వరమ్బ్రూహీతి చోవాచ సుప్రసన్నో మహేశ్వరః ।।

కశ్యపం మునిశార్దూలం స్వభక్తం భక్తవత్సలః ।। ౧ ౧।।

దృష్ట్వాథ తం మహేశానం స ప్రణమ్య కృతాఞ్జలిః ।।

తుష్టావ కశ్యపో హృష్టో దేవతాతః ప్రస న్నధీః ।। ౧౨।।

కశ్యప ఉవాచ ।।

దేవదేవ మహేశాన శరణాగతవత్సల ।।

సర్వేశ్వరః పరాత్మా త్వం ధ్యానగమ్యోద్వయోఽవ్యయః ।। ౧3।।

బలనిగ్రహ కర్తా త్వం మహేశ్వర సతాం గతిః ।।

దీనబన్ధుర్దయాసిన్ధుర్భక్తరక్షణదక్షధీః ।। ౧౪।।

ఏతే సురాస్త్వదీయా హి త్వద్భక్తాశ్చ విశేషతః ।।

దైత్యైః పరాజితాశ్చాథ పాహి తాన్దుఃఖితాన్ ప్రభో ।। ౧౫।।

అసమర్థో రమేశోపి దుఃఖదస్తే ముహుర్ముహుః ।।

అతః సురా మచ్ఛరణా వేదయన్తోఽసుఖం చ తత్ ।। ౧౬।।

తదర్థం దేవదేవేశ దేవదుఃఖవినాశకః ।।

తత్పూరితుం తపోనిష్ఠాం ప్రసన్నార్థం తవాసదమ్ ।। ౧౭।।

శరణం తే ప్రపన్నోఽస్మి సర్వథాహం మహేశ్వర ।।

కామం మే పూరయ స్వామిన్దేవదుఃఖం వినాశయ ।। ౧౮।।

పుత్రదుఃఖైశ్చ దేవేశ దుఃఖితోఽహం విశేషతః ।।

సుఖినం కురు మామీశ సహాయ స్త్వన్దివౌకసామ్ ।। ౧౯।।

భూత్వా మమ సుతో నాథ దేవా యక్షాః పరాజితాః ।।

దైత్యైర్మహాబలైశ్శమ్భో సురానన్దప్రదో భవ ।।3.18.౨౦।।

సద్దైవాస్తు మహేశాన సర్వలేఖసహాయకః ।।

యథా దైత్యకృతా బాధా న బాధేత సురాన్ప్రభో ।। ౨౧ ।।

నందీశ్వర ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్తస్స తు సర్వేశస్తథేతి ప్రోచ్య శంకరః ।।

పశ్యతస్తస్య భగవాంస్తత్రైవాంతర్దధే హరః ।।౨౨।।

కశ్యపోఽపి మహాహృష్టః స్వస్థానమగమద్ద్రుతమ్ ।।

దేవేశః కథయామాస సర్వవృత్తాన్తమాదరాత్ ।। ౨౩ ।।

తతస్స శంకరశ్శర్వస్సత్యం కర్తుం స్వకం వచః ।।

సురభ్యాం కశ్యపాజ్జజ్ఞే ఏకాదశస్వరూపవాన్ ।। ౨౪ ।।

మహోత్సవస్తదాసీద్వై సర్వం శివమయం త్వభూత్ ।।

ఆసన్హృష్టాః సురాశ్చాథ మునినా కశ్యపేన చ ।। ౨౫ ।।

కపాలీ ౧ పింగలో ౨ భీమో ౩ విరూపాక్షో ౪ విలోహితః ౫ ।।

శాస్తాఽ ౬ జపాద ౭ హిర్బుధ్న్య ౮ శ్శంభు ౯ శ్చణ్డో ౧౦ భవస్తథా ౧౧ ।। ౨౬ ।।

ఏకాదశైతే రుద్రాస్తు సురభతినయాః స్మృతాః ।।

దేవకార్యార్థముత్పన్నాశ్శివరూపాస్సుఖాస్పదమ్ ।। ౨౭ ।।

తే రుద్రాః కాశ్యపా వీరా మహాబలపరాక్రమాః ।।

దైత్యాఞ్జఘ్నుశ్చ సంగ్రామే దేవసాహాయ్యకారిణః ।। ౨౮ ।।

తద్రుద్రకృపయా దేవా దైత్యాఞ్జిత్వా చ నిర్భయాః ।।

చక్రు- స్వరాజ్యం సర్వే తే శక్రాద్యాస్స్వస్థమానసాః ।। ౨౯ ।।

అద్యాపి తే మహారుద్రాస్సర్వే శివస్వరూపకాః ।।

దేవానాం రక్షణార్థాయ విరాజన్తే సదా దివి ।। 3.18.30 ।।

ఐశాన్యామ్పురి తే వాసం చక్రిరే భక్తవత్సలాః ।।

విరమన్తే సదా తత్ర నానాలీలావిశారదాః ।। ౩౧ ।।

తేషామనుచరా రుద్రాః కోటిశః పరికీర్తితాః ।।

సర్వత్ర సంస్థితాస్తత్ర త్రిలోకేష్వభిభాగశః ।। ౩౨ ।।

ఇతి తే వర్ణితాస్తాతావతారాశ్శంకరస్య వై ।।

ఏకాదశమితా రుద్రాస్సర్వలోకసుఖావహాః ।। ౩౩ ।।

ఇదమాఖ్యానమమలం సర్వపాపప్రణాశకమ్ ।।

ధన్యం యశస్యమాయుష్యం సర్వకామప్రదాయకమ్ ।। ౩౪ ।।

య ఇదం శృణుయాత్తాత శ్రావయేద్వై సమాహితః ।।

ఇహ సర్వసుఖమ్భుక్త్వా తతో ముక్తిం లభేత సః ।। ౩౫ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే తృతీయాయాం శతరుద్రసంహితాయాం
ఏకాదశావతారవర్ణనం నామాష్టాదశోఽధ్యాయః ।। ౧౮ ।।

3.19

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

అథాన్యచ్చరితం శమ్భో శ్శృణు ప్రీత్యా మహామునే ।।

యథా బభూవ దుర్వాసాశ్శంకరో ధర్మహేతవే ।। ౧ ।।

బ్రహ్మపుత్రో వభూవాతితపస్వీ బ్రహ్మవిత్ప్రభుః ॥

అనసూయాపతి ర్ధీమాన్బ్రహ్మజ్ఞాప్రతిపాలకః ॥ ౨ ॥

సునిర్దేశాద్బ్రహ్మణో హి సస్త్రీకః పుత్రకామ్యయా ॥

స త్ర్యక్షకులనామానం యయౌ చ తపసే గిరిమ్ ॥ ౩ ॥

ప్రాణానాయమ్య విధివన్నిర్విన్ధ్యాతటినీతటే ॥

తపశ్చచార సుమహదద్వన్ద్వోఽబ్దశతమ్మునిః ॥ ౪ ॥

య ఏక ఈశ్వరః కశ్చిదవికారో మహాప్రభుః ॥

స మే పుత్రవరం దద్యాదితి నిశ్చితమానసః ॥ ౫ ॥

బహుకాలో వ్యతీయాయ తస్మింస్తపతి సత్తపః ॥

ఆవిర్బభూవ తత్కాత్తు శుచిర్జ్వాలా మహీయసీ ॥ ౬ ॥

తయా సన్నిఖిలా లోకా దగ్ధప్రాయా మునీశ్వరాః ॥

తథా సురర్షయః సర్వే పీడితా వాసవాదయః ॥ ౭ ॥

అథ సర్వే వాసవాద్యా సురాశ్చ మునయో మునే ॥

బ్రహ్మస్థానం యయుశ్శీఘ్రం తజ్జ్వాలాతిప్రపీడితాః ॥ ౮ ॥

నత్వా నుత్వా విధిన్దేవాస్తత్స్వదుఃఖన్న్యవేదయన్ ॥

బ్రహ్మ సహ సురైస్తాత విష్ణులోకం యయావరమ్ ॥౯॥

తత్ర గత్వా రమానాథం నత్వా నుత్వా విధిస్సురైః ॥

స్వదుఃఖన్తత్సమాచఖ్యౌ విష్ణవేఽనన్తకం మునే ॥ 3.19.౧౦ ॥

విష్ణుశ్చ విధినా దేవై రుద్రస్థానం యయౌ ద్రుతమ్ ॥

హరం ప్రణమ్య తత్రేత్య తుష్టావ పరమేశ్వరమ్ ॥ ౧౧॥

స్తుత్వా బహుతయా విష్ణుం స్వదుఃఖం చ న్యవేదయత్ ॥

శర్వం జ్వాలాసముద్భూతమత్రేశ్చ తపసః పరమ్ ॥౧౨॥

అథ తత్ర సమేస్తాస్తు బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరాః ॥

మునే సంమన్త్రయాఞ్చక్రురన్యోన్యం జగతాం హితమ్ ॥ ౧౩ ॥

తదా బ్రహ్మదయో దేవాస్త్రయస్తే వరదర్షభాః ॥

జగ్మస్తదాశ్రమం శీఘ్రం వరన్దాతున్తదర్షయే ॥ ౧౪ ॥

స్వచిహ్నచిహ్నితాంస్తాన్స దృష్ట్వాత్రిర్మునిసత్తమః ॥

ప్రణనామ చ తుష్టావ వాగ్భిరిష్టాభిరాదరాత్ ॥ ౧౫ ॥

తతస్స విస్మితో విప్రస్తానువాచ కృతాఞ్జలిః ॥

బ్రహ్మపుత్రో వినీతాత్మా బ్రహ్మవిష్ణుహరాభిధాన్ ॥ ౧౬ ॥

అత్రిరువాచ ॥

హే బ్రహ్మన్ హే హరే రుద్ర పూజ్యాస్త్రిజగతామ్మతాః ॥

ప్రభవశ్చేశ్వరాః సృష్టిరక్షాసంహారకారకాః ॥ ౧౭ ॥

ఏక ఏవ మయా ధ్యాత ఈశ్వరః పుత్రహేతవే ॥

యః కశ్చిదీశ్వరః ఖ్యాతో జగతాం స్వస్త్రియా సహ ॥ ౧౮ ॥

యూయం త్రయస్తురాః కస్మాదాగతా వరదర్షభాః ॥

ఏతన్మే సంశయం ఛిత్త్వా తతో దత్తేప్సితం వరమ్ ॥ ౧౯ ॥

ఇతి శ్రుత్వా వచస్తస్య ప్రత్యూచుస్తే సురాస్త్రయః ॥

యాదృక్కృతస్తే సంకల్పస్తథైవాభూన్మునీశ్వర ॥3.19.౨౦ ॥

వయం త్రయో భవేశానాస్సమానా వరదర్షభాః ॥

అస్మదంశభవాస్తస్మాద్భవిష్యన్తి సుతాస్త్రయః ॥ ౨౧ ॥

విదితా భువనే సర్వే పిత్రోః కీర్తివివర్ద్ధనాః ॥

ఇత్యుక్తాస్తే త్రయో దేవాస్స్వధామాని యయుర్ముదా ॥ ౨౨ ॥

వరం లబ్ధ్వా మునిస్సోఽథ జగామ స్వాశ్రమం ముదా ॥

యుతోఽనుసూయయా ప్రీతో బ్రహ్మానందప్రదో మునే ॥ ౨౩ ॥

అథ బ్రహ్మా హరిశ్శమ్భురవతేరుః స్త్రియాం తతః ॥

పుత్రరూపైః ప్రసన్నాత్మనానాలీలా ప్రకాశకాః ॥ ౨౪ ॥

విధేరంశాద్విధుర్జజ్ఞేఽనసూయాయాం మునీశ్వరాత్ ॥

ఆవిర్బభూవోదధితః శిష్టో దేవేస్స ఏవ హి ॥ ౨౫ ॥

విష్ణోరంశాత్త్రిస్త్రయాన్తస్యామత్రేర్దత్తో వ్యజాయత ॥

సంన్యాసపద్ధతిర్యేన వర్ద్ధితా పరమా మునే ॥ ౨౬ ॥

దుర్వాసా మునిశార్దూలః శివాంశాన్మునిసత్తమః ॥

జజ్ఞే తస్యాం స్త్రియామత్రేర్వరధర్మప్రవర్తకః ॥ ౨౭ ॥

భూత్వా రుద్రశ్చ దుర్వాసా బ్రహ్మతేజోవివర్ద్ధనః ॥

చక్రే ధర్మపరీక్షాఞ్చ బహూనాం స దయాపరః ॥ ౨౮ ॥

సూర్యవంశే సముత్పన్నో యోఽమ్బరీషో నృపోఽభవత్ ॥

తత్పరీక్షామకార్షీత్స తాం శృణు త్వం మునీశ్వర। ॥ ౨౯ ॥

సోఽమ్బరీషో నృపవరః సప్తద్వీపరసాపతిః ॥

నియమం హి చకారాసావేకాదశ్యా వ్రతే దృఢమ్ ॥ 3.19.30 ॥

ఏకాదశ్యా వ్రతం కృత్వా ద్వాదశ్యాం చైవ పారణామ్ ॥

కరిష్యామీతి సుదృఢసంకల్పస్తు నరాధిపః ॥౩౧॥

జ్ఞాత్వా తన్నియమన్తస్య దుర్వాసా మునిసత్తమః॥

తదన్తికం గతశ్శిష్యైర్బహుభిశ్శంకరాంశజః ॥౩౨॥

పారణే ద్వాదశీం స్వల్పాం జ్ఞాత్వా యావత్స భోజనమ్ ॥

కర్తుం వ్యవసితస్తావదాగతం స న్యమన్త్రయత్ ॥ ౩౩ ॥

తతః స్నానార్థమగమద్దుర్వాసాః శిష్యసంయుతః ॥

విలమ్బం కృతవాంస్తత్ర పరీక్షార్థం మునిర్బహు ॥౩౪॥

ధర్మవిఘ్నం తదా జ్ఞాత్వా స నృపః శాస్త్రశాసనాత్ ॥

జలమ్ప్రాశ్యాస్థితస్తత్ర తదాగమనకాంక్షయా ॥౩౫॥

ఏతస్మిన్నన్తరే తత్ర దుర్వాసా మునిరాగతః ॥

కృతాశనం నృపం జ్ఞాత్వా పరీక్షార్థం ధృతాకృతిః ॥ ౩౬ ॥

చుక్రోధాతి నృపే తస్మిన్పరీక్షార్థం వృషస్య సః ॥

ప్రోవాచ వచనన్తూగ్రం స మునిశ్శంకరాంశజః ॥ ౩౭ ॥

దుర్వాసా ఉవాచ ॥

మాం నిమన్త్ర్య నృపాభోజ్య జలం పీతన్త్వయాధమ ॥

దర్శయామి ఫలం తస్య దుష్టదణ్డధరో హ్యహమ్ ॥౩౮॥

ఇత్యుక్త్వా క్రోధతామ్రాక్షో నృపం దగ్ధుం సముద్యతః ॥

సముత్తస్థౌ ద్రుతం చక్రం తత్సద్ధం రక్షార్థమైశ్వరమ్ ॥౩౯॥

ప్రజజ్వాలాతి తం చక్రం మునిం దగ్ధుం సుదర్శనమ్॥

శివరూపం తమజ్ఞాత్వా శివమాయావిమోహితమ్॥3.19.౪౦॥

ఏతస్మిన్నన్తరే వ్యోమవాణ్యువాచాశరీరిణీ॥

అమ్బరీషమ్మహాత్మానం బ్రహ్మభక్తం చ వైష్ణవమ్॥౪౧॥

వ్యోమవాణ్యువాచ॥

సుదర్శనమిదం చక్రం హరయే శమ్భునార్పితమ్॥

శాంతం కురు ప్రజ్వలితమద్య దుర్వాససే నృప||౫౨||

దుర్వాసాయం శివః సాక్షాత్స చక్రం హరయేఽర్పితమ్ ||

ఏవం సాధారణమునిం న జానీహి నృపోత్తమ ||౫౩||

తవ ధర్మపరీక్షార్థమాగతోఽయం మునీశ్వరః ||

శరణం యాహి తస్యాశు భవిష్యత్యన్యథా లయః ||౫౪||

నన్దీశ్వర ఉవాచ ||

ఇత్యుక్త్వా చ నభోవాణీ విరరామ మునీశ్వర ||

అస్తావీత్స హరాంశం తమమ్బరీషోఽపి చాదరాత్ || ౫౫ ||

అమ్బరీష ఉవాచ||

యద్యస్తి దత్తమిష్టం చ స్వధర్మో వా స్వనుష్ఠితః ||

కులం నో విప్రదైవం చేద్ధరేరస్త్రం ప్రశామ్యతు || ౫౬ ||

యది నో భగవాన్ప్రీతో మద్భక్తో భక్తవత్సలః ||

సుదర్శనమిదం చాస్త్రం ప్రశామ్యతు విశేషతః || ౫౭ ||

నన్దీశ్వర ఉవాచ ||

ఇతి స్తువతి రుద్రాగ్రే శైవం చక్రం సుదర్శనమ్ ||

అశామ్యత్సర్వథా జ్ఞాత్వా తం శివాంశం సులబ్ధధీః ||౫౮||

అథామ్బరీషస్స నృపః ప్రణనామ చ తం మునిమ్ ||

శివావతారం సంజ్ఞాయ స్వపరీక్షార్థమాగతమ్ ||౫౯||

సుప్రసన్నో బభూవాథ స మునిః శంకరాంశజః||

భుక్త్వా తస్మై వరం దత్త్వా స్వాభీష్టం స్వాలయం యయౌ || 3.19.౬౦ ||

అమ్బరీషపరీక్షాయాం దుర్వాసశ్చరితమ్మునే ||

ప్రోక్తామన్యచ్చరిత్రన్త్వం శృణు తస్య మునీశ్వర ।। ౫౧ ।।

పునర్దాశరథేశ్చక్రే పరీక్షాం నియమేన వై ।।

మునిరూపేణ కాలేన యః కృతో నియమో మునే ।। ౫౨ ।।

తద్రైవ మునినా తేన సౌమిత్రిః ప్రేషితో హఠాత్ ।।

తన్తత్యాజ ద్రుతం రామో బన్ధుం పణవశాన్మునే ।। ౫3 ।।

సా కథా విహితా లోకే మునిభిర్బహుధోదితా ।।

నాతో మే విస్తరాత్ప్రోక్తా జ్ఞాతా యత్సర్వధా బుధైః ।। ౫౪ ।।

నియమం సుదృఢం దృష్ట్వా సుప్రసన్నోఽభవన్మునిః ।।

దుర్వాసాస్సుప్రసన్నాత్మా వరన్తస్మై ప్రదత్తవాన్ ।। ౫౫ ।।

శ్రీకృష్ణనియమస్యాపి పరీక్షాం స చకార హ ।।

తాం శృణు త్వం మునిశ్రేష్ఠ కథయామి కథాం చ తామ్ ।। ౫౬ ।।

బ్రహ్మప్రార్థనయా విష్ణుర్వసుదేవసుతోఽభవత్ ।।

ధరాభారావతారార్థం సాధూనాం రక్షణాయ చ।।౫౭।।

హత్వా దుష్టాన్మహాపాపాన్ బ్రహ్మద్రోహకరాన్మలాన్ ।।

రరక్ష నిఖిలాన్సాధూన్బ్రాహ్మణాన్కృష్ణనామభాక్ ।। ౫౮ ।।

బ్రహ్మభక్తిం చకారాతి స కృష్ణో వసుదేవజః ।।

నిత్యం హి భోజయామాస సురసాన్బ్రాహ్మణాన్బహూన్ ।। ౫౯ ।।

బ్రహ్మభక్తో విశేషేణ కృష్ణశ్చేతి ప్రథామగాత ।।

సంద్రష్టుకామస్స మునిః కృష్ణాన్తికమగాన్మునే ।। 3.19.౬౦ ।।

రుక్మణీసహితం కృష్ణం సన్నం? కృత్వా రథే స్వయమ్ ।।

సంయోజ్య సంస్థితో వాహం సుప్రసన్న ఉవాహ తమ్ ।।౬౧।।

మునీ రథాత్సముత్తీర్య దృష్ట్వా తాం దృఢతామ్వరామ్ ।।

తస్మై భూత్వా సుప్రసన్నౌ వజ్రాఙ్గత్వవరన్దదౌ ।।౬౨।।

ద్యునద్యామేకదా స్నానం కుర్వన్నగ్నో బభూవ హ ।।

లజ్జితోభూన్మునిశ్రేష్ఠో దుర్వాసాః కౌతుకీ మునే ।।౬౩।।

తజ్జ్ఞాత్వా ద్రౌపదీ స్నానం కుర్వతీ తత్ర చాదరాత్।।

తల్లజ్జాం ఛాదయామాస భిన్నస్వాఞ్చలదానతః ।। ౬౪ ।।

తదాదాయ ప్రవాహేనాగతం స్వనికటం మునిః ।।

తేనాచ్ఛాద్య స్వగుహ్యం చ తస్యై తుష్టో బభూవ సః ।। ౬౫ ।।

ద్రౌపద్యై చ వరమ్ప్రాదాత్తదఞ్చలవివర్ద్ధనమ్ ।।

పాణ్డవాన్సుఖినశ్చక్రే ద్రౌపదీ తద్వరాత్పునః ।।౬౬।।

హంసడిమ్భౌ నృపౌ కౌచిత్స్వవమానకరౌ ఖలౌ ।।

దత్త్వా నిదేశం చ హరేర్నాశయామాస స ప్రభుః ।। ౬౭ ।।

బ్రహ్మతేజోవిశేషేణ స్థాపయామాస భూతలే ।।

సంన్యాసపద్ధతిఞ్చైవ యథాశాస్త్ర విధిక్రమమ్ ।।౬౮।।

బహూనుద్ధారయామాస సూపదేశం విబోధ్య చ ।।

జ్ఞానం దత్త్వా విశేషేణ బహూన్ముక్తాంశ్చకార సః।।౬౯।।

ఇత్థం చక్రే స దుర్వాసా విచిత్రం చరితమ్బహు।।

ధన్యం యశస్యమాయుష్యం శృణ్వతస్సర్వకామదమ్ ।।3.19.౭౦ ।।

య ఇదం శృణుయాద్భక్త్యా దుర్వాసశ్చరితమ్ముదా।।

శ్రావయేద్వా పరాం యశ్చ స సుఖీహ పరత్ర చ ।।౭౧।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే తృతీయాయాం శతరుద్రసంహితాయాం దుర్వాసశ్చరిత్రవర్ణనం నామైకోనవింశోఽధ్యాయః॥౧౯॥

3.20

నన్దీశ్వర ఉవాచ॥

అతః పరం శ్రుణు ప్రీత్యా హనుమచ్చరితమ్మునే॥

యథా చకారాశు హరో లీలాస్తద్రూపతో వరాః ॥౧॥

చకార సుహితం ప్రీత్యా రామస్య పరమేశ్వరాః ॥

తత్సర్వం చరితం విప్ర శృణు సర్వసుఖావహమ్ ॥ ౨ ॥।

ఏకస్మిన్సమయే శమ్భురద్భుతోతికరః ప్రభుః ॥

దదర్శ మోహినీరూపం విష్ణోస్స హి వసద్గుణః? ॥ 3 ॥

చక్రే స్వం క్షుభితం శమ్భుః కామబాణహతో యథా ॥

స్వమీర్వ్యర్యమ్పాతయామాస రామకార్యార్థమీశ్వరః ॥౪॥

తద్వీర్యం స్థాపయామాసుః పత్రే సప్తర్షయశ్చ తే ॥

ప్రేరితా మనసా తేన రామకార్యార్థ మాదరాత ॥౫॥

తైర్గౌతమసుతాయాం తద్వీర్యం శమ్భోర్మహర్షిభిః॥

కర్ణద్వారా తథాంజన్యాం రామకార్యార్థమాహితమ్ ॥౬॥

తతశ్చ సమయే తస్మాద్ధనూమా నితి నామభాక్ ॥

శమ్భుర్జజ్ఞే కపితనుర్మహాబలపరాక్రమః ॥౭॥

హనూమాన్స కపీశానః శిశురేవ మహాబలః ॥

రవిబిమ్బం బభక్షాశు జ్ఞాత్వా లఘుఫలమ్ప్రగే ॥౮॥

దేవప్రార్థనయా తం సోఽత్యజజ్జ్ఞాత్వా మహాబలమ్ ॥

శివావతారం చ ప్రాప వరాన్దత్తాన్సురర్షిభిః ॥ ౯ ॥

స్వజనన్యన్తికమ్ప్రాగాదథ సోతిప్రహర్షితః ॥

హనూమాన్సర్వమాచఖ్యౌ తస్యై తద్వృత్తమాదరాత్॥3.20.౧౦॥

తదాజ్ఞయా తతో ధీరస్సర్వవిద్యామయత్నతః ॥

సూర్యాత్పపాఠ స కపిర్గత్వా నిత్యం తదాన్తికమ్॥౧౧॥

సూర్యాజ్ఞయా తదంశత్య సుగ్రీవస్యాన్తికం యయౌ॥

మాతురాజ్ఞామనుప్రాప్య రుద్రాంశః కపిసత్తమః ॥౧౨॥

జ్యేష్ఠభ్రాత్రా వాలినా హి స్వస్త్రీభోక్త్రా తిరస్కృతః ॥

ఋష్యమూకగిరౌ తేన న్యవసత్స హనూమతా ॥ ౧3 ॥

తతోఽభూత్స సుకణ్ఠస్య మన్త్రీ కపివరస్సుధీః ॥

సర్వథా సుహితం చక్రే సుగ్రీవస్య హరాంశజః ॥ ౧౪ ॥

తత్రాగతేన సభ్రాత్రా హృతభార్యేణ దుఃఖినా ॥

కారయామాస రామేణ తస్య సఖ్యం సుఖావహమ్ ॥౧౫॥

ఘాతయామాస రామశ్చ వాలినం కపికుఞ్జరమ్ ॥

భ్రాతృపత్న్యాశ్చ భోక్తారం పాపినమ్వీరమానినమ్ ॥ ౧౬ ॥

తతో రామాఽఽజ్ఞయా తాత హనూమాన్వానరేశ్వరః ॥

స సీతాన్వేషణఞ్చక్రే బహుభిర్వానరైస్సుధీః ॥ ౧౭ ॥

జ్ఞాత్వా లఙ్కాగతాం సీతాం గతస్తత్ర కపీశ్వరః ॥

ద్రుతముల్లంఘ్య సిన్ధున్తమనిస్తీర్యం పరైస్స వై ॥ ౧౮ ॥

చక్రేఽద్భుతచరిత్రం స తత్ర విక్రమసంయుతమ్ ॥

అభిజ్ఞానన్దదౌ ప్రీత్యా సీతాయై స్వప్రభోర్వరమ్ ॥ ౧౯ ॥

సీతాశోకం జహారాశు స వీరః కపినాయకః ।।

శ్రావయిత్వా రామవృత్తం తత్రాణావనకారకమ్ ।। 3.20.౨౦ ।।

తదభిజ్ఞానమాదాయ నివృత్తో రామసన్నిధిమ్।।

రావణాఽఽరామమాహత్య జఘాన బహురాక్షసాన్।।౨౧।।

తదేవ రావణసుతం హత్వా సబహురాక్షసమ్ ।।

స మహోపద్రవం చక్రే మహోతిస్తత్ర నిర్భయః ।।౨౨।।

యదా దగ్ధో రావణేనావగుంఠ్య వసనాని చ ।।

తైలాభ్యక్తాని సుదృఢం మహాబలవతా మునే।।౨౩।। ।।

ఉత్ప్లుత్యోత్ప్లుత్య చ తదా మహాదేవాంశజః కపిః ।।

దదాహ లంకాం నిఖిలాం కృత్వా వ్యాజన్తమేవ హి ।। ౨౪ ।।

దగ్ధ్వా లంకాం వంచయిత్వా విభీషణగృహం తతః ।।

అపతద్వారిధౌ వీరస్తతస్స కపికుఞ్జరః ।।౨౫।।

స్వపుచ్ఛ తత్ర నిర్వాప్య ప్రాప తస్య పరన్తటమ్ ।।

అఖిన్నస్స యయౌ రామసన్నిధిం గిరిశాంశజః ।।౨౬।।

అవిలంబేన సుజవో హనూమాన్ కపిసత్తమః ।।

రామోపకణ్ఠమాగత్య దదౌ సీతాశిరోమణిమ్ ।। ౨౭ ।।

తతస్తదాజ్ఞయా వీరస్సిన్ధౌ సేతుమబన్ధయత్ ।।

వానరస్స సమానీయ బహూన్గిరివరాన్బలీ ।।౨౮।।

గత్వా తత్ర తతో రామస్తర్తుకామో యథా తతః ।।

శివలింగం సమానర్చ ప్రతిష్ఠాప్య జయేప్సయా ।। ౨౯ ।।

తద్వరాత్స జయం ప్రాప్య వరం తీర్త్వోదధిం తతః ।।

లంకామావృత్య కపిభీ రణం చక్రే స రాక్షసైః ।। 3.20.30 ।।

జఘానాథాసురాన్వీరో రామసైన్యం రరక్ష సః ।।

శక్తిక్షతం లక్ష్మణం చ సంజీవిన్యా హ్యజీవయత్ ।। ३१ ।।

సర్వథా సుఖినం చక్రే సరామం లక్ష్మణం హి సః ।।

సర్వసైన్యం రరక్షాసౌ మహాదేవాత్మజః ప్రభుః ।।3౨।।

రావణం పరివారాఢ్యం నాశయామాస విశ్రమః ।।

సుఖీచకార దేవాన్స మహాబలగ్రహః కపి।।33।।

మహీరావణసంజ్ఞం స హత్వా రామం సలక్ష్మణమ్ ।।

తత్స్థానాదానయామాస స్వస్థానమ్పరిపాల్య చ ।।3౪ ।।

రామకార్యం చకారాశు సర్వథా కపిపుంగవః ।।

అసురాన్నమయామాస నానాలీలాం చకార చ ।। 3౫ ।।

స్థాపయామాస భూలోకే రామభక్తిం కపీశ్వరః।।

స్వయం భక్తవరో భూత్వా సీతారామసుఖప్రదః।।3౬।।

లక్ష్మణప్రాణదాతా చ సర్వదేవమదాపహః ।।

రుద్రావతారో భగవాన్భక్తోద్ధారకరస్స వై ।।3౭।।

హనుమాన్స మహావీరో రామకార్యకరస్సదా।।

రామదూతాభిధో లోకే దైత్యఘ్నో భక్తవత్సలః।।3౮।।

ఇతి తే కథితం తాత హనుమచ్చరితమ్వరమ్।।

ధన్యం యశస్యమాయుష్యం సర్వకామఫలప్రదమ్।।3౯।।

య ఇదం శృణుయాద్భక్త్యా శ్రావయేద్వా సమాహితః।।

స భుక్త్వేహాఖిలాన్కామానన్తే మోక్షం లభేత్పరమ్ ।।3.20.౪౦।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే తృతీయాయాం శతరుద్రసంహితాయాం హనుమదవతారచరిత్రవర్ణనం నామ వింశోఽధ్యాయః ॥౨౦॥

3.21

॥నన్దీశ్వర ఉవాచ ॥

అథ ప్రీత్యా శృణు మునేఽవతారం పరమం ప్రభోః ॥

శంకరస్యాత్మభూపుత్ర శృణ్వతాం సర్వకామదమ్ ॥౧॥

ఏకదా మునిశార్దూల గిరిజాశంకరావుభౌ ॥

విహర్తుకామౌ సంజాతౌ స్వేచ్ఛయా పరమేశ్వరౌ ॥౨॥

భైరవం ద్వారపాలం చ కృత్వాభ్యన్తరమాగతౌ ॥

నానాసఖిగణైః ప్రీత్యా సేవితౌ నరశీలితౌ ॥౩॥

చిరం విహృత్య తత్ర ద్వౌ స్వతన్త్రౌ పరమేశ్వరౌ ॥

బభూవతుః ప్రసన్నౌ తౌ నానాలీలాకరౌ మునే ॥౪॥

అథోన్మత్తాకృతిర్దేవీ స్వతన్త్రా లీలయా శివా ॥

ఆగతా ద్వారి తద్రూపా ప్రభోరాజ్ఞామవాప సా॥౫॥

తాం దేవీం భైరవస్సోఽథ నారీదృష్ట్యా విలోక్య చ ॥

నిషిషేధ బహిర్గన్తుం తద్రూపేణ విమోహితః ॥ ౬ ॥

నారీదృష్ట్యా సుదృష్టా సా భైరవేణ యదా మునే ॥

కుద్ధాఽభవచ్ఛివా దేవీ తం శశాప తదాంబికా ॥ ౭ ॥

॥ శివోవాచ ॥

నారీదృష్ట్యా పశ్యసి త్వం యతో మాం పురుషాధమ ॥

అతో భవ ధరాయాం హి మానుషస్త్వం చ భైరవ ॥ ౮ ॥

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

ఇత్థం యదాఽభవచ్ఛప్తో భైరవశ్శివయా మునే ।।

హాహాకారో మహానాసీద్దుఃఖమాప స లీలయా ।। ౯ ।।

తతశ్చ శంకరః శీఘ్రం తమాగత్య మునీశ్వర ।।

అశ్వాసయద్భైరవం హి నానాఽనునయకోవిదః ।। 3.21.౧౦ ।।

తచ్చాపాద్భైరవస్సోఽథ క్షితావవతరన్మునే ।।

మనుష్యయోన్యాం వైతాలసంజ్ఞకశ్శంకరేచ్ఛయా ।। ౧౧ ।।

తత్స్నేహతః శివః సోపి క్షితావవతరద్విభుః ।।

శివయా సహ సల్లీలో లౌకికీఙ్గతిమాశ్రితః ।। ౧౨ ।।

మహేశాహ్వః శివశ్చాసీచ్చారదా గిరిజా మునే ।।

సులీలాం చక్రతుః ప్రీత్యా నానా లీలా విశారదౌ ।। ౧౩ ।।

ఇతి తే కథితం తాత మహేశచరితం వరమ్ ।।

ధన్యం యశస్యమాయుష్యం సర్వకామఫలప్రదమ్ ।। ౧౪ ।।

య ఇదం శృణుయాద్భక్త్యా శ్రావయేద్వా సమాహితః ।।

స భుక్త్వేహాఖిలాన్భోగానన్తే మోక్షమవాప్నుయాత్ ।। ౧౫ ।।

ఇతి శ్రీశివ మహాపురాణే తృతీయాయాం శతరుద్రసంహితాయాం మహేశావతారవర్ణనం నామైకవింశోధ్యాయః।।౨౧।।

3.22

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

శృణు బ్రహ్మసుత ప్రాజ్ఞ వృషేశాఖ్యం మునీశ్వర ।।

శివావతారం సల్లీలం హరిగర్వహరం వరమ్ ।। ౧ ।।

పురా దేవాసురాః సర్వే జరామృత్యుభయార్దితాః ।।

పరస్పరం చ సంధాయ రత్నాన్యాదిత్సవోఽభవన్ ।। ౨ ।।

తతః సురాఽసురాః సర్వే క్షీరోదం సాగరోత్తమమ్ ।।

ఉద్యతా మథితుం తం చ బభూవుర్మ్ముని నన్దన ।। ౩ ।।

ఆసఞ్చుచిస్మితాస్సర్వే కేనేదం మన్థనం భవేత్ ।।

స్వకార్యసిద్ధయే తస్య బ్రహ్మన్నితి సురాసురాః ।। ౪ ।।

తదా నభోగతా వాణీ మేఘగమ్భీరనిస్వనా ।।

ఉవాచ దేవాన్దైత్యాంశ్చ శ్వాసయన్తీశ్వరాజ్ఞయా ।। ౫ ।।

నభోవాణ్యువాచ ।।

హే దేవా అసురాశ్చైవ మన్థధ్వం క్షీరసాగరమ్ ।।

భవతామ్బలబుద్ధిర్హి భవిష్యతి న సంశయః ।। ౬ ।।

మన్దరం చైవ మన్థానం రజ్జుం కురుత వాసుకిమ్ ।।

మిథస్సర్వే మిలిత్వా తు మంథనం కురుతాదరాత్ ।। ౭ ।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

నభోగతా తదా వాణీం నిశమ్యాథ సురాసురః ।।

ఉద్యోగం చక్రిరే సర్వే తత్కర్తుం మునిసత్తమ ।। ౮ ।।

సుసన్ధాయాఖిలాస్తే వై మన్దరమ్పర్వతోత్తమమ్ ।।

కనకాభం చ సరలం నానాశోభార్చితం యయుః ।। ౯ ।।

సుప్రసాద్య గిరీశం తం తదాజ్ఞప్తాః సురాసురాః ।।

బలాదుత్పాటయామాసుర్నేతుకామాః పయోఽర్ణవమ్ ।। 3.22.౧౦ ।।

భుజైరుత్పాట్య తే సర్వే జగ్ముః క్షీరార్ణవ పురే ।।

అశక్తా అభవంస్తత్ర తమానేతుం హతౌజసః ।। ౧౧ ।।

తద్భుజైస్స పరిభ్రష్టః పతితో మందరో గిరిః ।।

సహసాతిగురుస్సద్యో దేవదైత్యోపరి ధ్రువమ్।।౧౨।।

ఏవమ్భగ్నోద్యమా భగ్నాః సమ్బభూవుస్సురాసురా।।

చేతనాః ప్రాప్య చ తతస్తుష్టువుర్జగదీశ్వరమ్ ।।౧౩।।

తదిచ్ఛయోద్యతాస్సర్వే పునరుత్థాయ తం గిరిమ్।।

నిచిక్షిపుర్జలే నీత్వా క్షీరోదస్యోత్తరే తటే ।। ౧౪ ।।

తతస్సురాసురగణా రజ్జుం కృత్వా చ వాసుకిమ్ ।।

రత్నాన్యాదాతుకామాస్తే మమంథుః క్షీరసాగరమ్ ।। ౧౫ ।।

క్షీరోదే మథ్యమానే తు శ్రీస్స్వర్లోకమహేశ్వరీ ।।

సముద్భూతా సముద్రాచ్చ భృగుపుత్రీ హరిప్రియా ।।౧౬।।

ధన్వన్తరిః శశాంకశ్చ పారిజాతో మహాద్రుమః ।।

ఉచ్చైశ్రశ్శవాశ్చ తురగో గజ ఐరావతస్తథా ।।౧౭।।

సురా హరిధను శ్శఙ్ఖో గావః కామదుఘాస్తతః ।।

కౌస్తుభాఖ్యో మణిశ్చైవ తథా పీయూషమేవ చ ।।౧౮।।

పునశ్చ మథ్యమానే తు కాలకూటం మహావిషమ్ ।।

యుగాన్తానలభ జాతం సురాసురభయావహమ ।। ౧౯ ।।

పీయూషజన్మకాలే తు బిన్దవో యే బహిర్గతాః ।।

తేభ్యః కాన్తా సముద్భూతా బహ్వయో హ్యద్భుతదర్శనాః ।।3.22.౨౦।।
శరత్పూర్ణేన్దువదనాస్తడిత్సూర్యాగ్నలప్రభాః ।।

హారకేయూరకటకైర్దివ్యరత్నైరలఙ్కృతాః ।।౨౧।।

లావణ్యామృతతోయేన తాస్సించన్త్యో దిశో దశ ।।

జగదున్మాదయన్త్యేవ భ్రూభఙ్గాయతవీక్షణాః ।। ౨౨ ।।
కోటిశస్తాస్సముత్పన్నాస్త్వమృతాత్కామనిస్సృతాః ।।

తతోఽమృతం సముత్పన్నం జరామృత్యునివారణమ్ ।। ౨౩ ।।

లక్ష్మీం శంఖం కౌస్తుభం చ ఖడ్గం జగ్రాహ కేశవః ।।

జగ్రాహార్కో హయం దివ్యముచ్చైఃశ్రవసమాదరాత్ ।। ౨౪ ।।

పారిజాతం తరువరమైరావతమిభేశ్వరమ్ ।।

శచీపతిశ్చ జగ్రాహ నిర్జరేశో మహాదరాత ।। ౨౫ ।।

కాలకూటం శశాంకం చ దేవత్రాణాయ శంకరః ।।

స్వకణ్ఠే ధృతవాఞ్ఛమ్భుస్స్వేచ్ఛయా భక్తవత్సలః ।। ౨౬ ।।

దైత్యాస్సురాఖ్యాం రమణీమీశ్వరాజ్ఞావిమోహితాః ।।

జగృహుః సకలా వ్యాస సర్వే ధన్వన్తరిం జనాః।।౨౭।।

జగృహుర్మునయస్సర్వే కామధేనుమ్మునీశ్వరాః ।।

సామాన్యతస్త్రియస్తాశ్చ స్థితా ఆసన్విమోహితాః ।।౨౮।।

అమృతార్థం మహాయుద్ధం సంబభూవ జయైషిణామ్।।

సురాణామసురాణాం చ మిథః సంక్షుబ్ధచేతసామ్ ।।౨౯।।

హృతం సోమం చ దైతేయైర్బలాద్దేవాన్విజిత్య చ ।।

బలిప్రభృతిభిర్వ్యాస యుగాన్తాగ్న్యర్కసుప్రభైః ।। 3.22.30 ।।

దేవాశ్శంకరమాపన్నా విహ్వలాశ్శివమాయయా ।।

సర్వే శక్రాదయస్తాత దైతేయైరర్దితా బలాత్ ।। ౩౧ ।।

తతస్తదమృతం యత్నాత్స్త్రీస్వరూపేణ మాయయా ।।

శివాజ్ఞయా రమేశేన దైత్యేభ్యశ్చ హృతమ్మునే ।।౩౨।।

అపాయయత్సురాంస్తాంశ్చ మోహినీస్త్రీస్వరూపధృక్ ।।

మోహయిత్వా సురాన్సర్వాన్హరిర్మాయావినాం వరః।।౩౩।।

గత్వా నికటమేతస్యా ఊచిరే దైత్యపుంగవాః ।।

పాయయస్వ సుధామేతాం మా భూద్భేదోఽత్ర పంక్తిషు।।౩౪।।

ఏతదుక్త్వా దదుస్తస్మై విష్ణవే ఛలరూపిణే ।।

తే దైత్యా దానవాః సర్వే శివమాయావిమోహితాః ।।౩౫।।

ఏతస్మిన్నన్తరే దృష్ట్వా స్త్రియో దానవపుంగవాః ।।

అనయన్నమృతోద్భూతా యథాస్థానం యథాసుఖమ్ ।।౩౬।।

తాసాముపరాణి దివ్యాని స్వర్గాచ్చగుణాన్యపి।।

ఘోరైర్యన్త్రైస్సుగుప్తాని మయమాయాకృతాని చ।।౩౭।।

సురక్షితాని సర్వాణి కృత్వా యుద్ధాయ నిర్యయుః।।

అస్పృష్టవక్షసో దైత్యాః కృత్వా సమయమేవ హి।।౩౮।।

న స్పృశామః స్త్రియశ్చేమా యది దేవైర్వినిర్జితాః ।।

ఇత్యుక్త్వా తే మహావీరా దైత్యాస్సర్వే యుయుత్సవః ।।౩౯।।

సింహనాదన్తతశ్చక్రుశ్శంఖాన్దధ్ముః పృథక్పృథక్।।

పూరయన్త ఇవాకాశం తర్పయన్తో బలాహకాన్।।3.22.౪౦।।

యుద్ధం బభూవ దేవానామసురైస్సహ భీకరమ్ ।।

దేవాసురాఖ్యమతులం ప్రసిద్ధం భువనత్రయే।।౪౧।।

జయం ప్రాపుస్సురాస్సర్వే విష్ణునా పరిరక్షితాః।।

దైత్యాః పలాయితాస్తత్ర హతాః సామరవిష్ణునా ।।౪౨।।

దైత్యాః సంమోహితా దేవైర్విష్ణునా చ మహాత్మనా ।।

హతావశిష్టాః పాతాలం వివిశుర్వివరాణి చ ।।౪౩।।

అనువవ్రాజ తాన్విష్ణుశ్చక్రపాణిర్మహాబలః ।।

పాతాలం పరమం గత్వా సంస్థితాన్భీతభీతవత్ ।। ౪౪ ।।

ఏతస్మిన్నన్తరే విష్ణు దదర్శామృతసమ్భవాః ।।

కాన్తాః పూర్ణేన్దువదనా దివ్యలావణ్యగర్వితాః ।। ౪౫ ।।

సంమోహితః కామబాణైర్లేభే తత్రైవ నిర్వృతిమ్ ।।

తాభిశ్చ వరనారీభిః క్రీడమానో బభూవ హ ।। ౪౬ ।।

తాభ్య పుత్రానజనయద్విష్ణుర్వీరపరాక్రమాన్ ।।

మహీం సర్వాం కంపయతో నానాయుద్ధవిశారదాన్ ।। ౪౭ ।।

తతో వై హరిపుత్రాస్తే మహాబలపరాక్రమాః ।।

మహోపద్రవమాచేరుస్స్వర్గే భువి చ దుఃఖదమ్ ।। ౪౮ ।।

లోకోపద్రవమాలక్ష్య నిర్జరా మునయోఽథ వై ।।

చక్రుర్నివేదనన్తేషాం బ్రహ్మణే ప్రణిపత్య చ ।। ౪౯ ।।

తచ్ఛ్రుత్వాదాయ తాన్బ్రహ్మా యయౌ కైలాసపర్వతమ్ ।।

తత్ర దృష్ట్వా శివం దేవైః ప్రణనామ పునః పునః ।। 3.22.౫౦ ।।

తుష్టావ వివిధైస్స్తోత్రైర్నత స్కన్ధః కృతాఞ్జలిః ।।

జయ దేవ మహాదేవ సర్వస్వామిన్నితి బ్రువన్ ।। ౫౧ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

దేవదేవ మహాదేవ లోకాన్రక్షాఖిలాన్ప్రభో ।।

ఉపద్రుతాన్విష్ణుపుత్రైః పాతాలస్థైర్వికారిభిః ।। ౫౨।।

నారీష్వమృతభూతాసు సంసక్తాత్మా హరిర్విభో ।।

పాతాలే తిష్ఠతీదానీం రమతే హి వికారవాన్ ।। ౫౩ ।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

ఇత్థం బహుస్తుతః శమ్భుర్బ్రహ్మణా సర్షినిర్జరైః ।।

లోకసంరక్షణార్థాయ విష్ణోరానయనాయ చ ।। ౫౪ ।।

తతస్స భగవాఞ్ఛమ్భుః కృపాసింధుర్మహేశ్వరః ।।

తదుపద్రవమాజ్ఞాయ వృషరూపో బభూవ హ।।౫౫।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే తృతీయాయాం శతరుద్రసంహితాయాం
విష్ణూపద్రవవృషావతారవర్ణనం నామ ద్వావింశోఽధ్యాయః ।। ౨౨ ।।

3.23

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

తతో వృషభరూపేణ గర్జమానః పినాకధృక్ ।।

ప్రవిష్టో వివరం తత్ర నినదన్భైరవాన్రవాన్ ।। ౧ ।।

నిపేతుస్తస్య నినదైః పురాణి నగరాణి చ ।।

ప్రకమ్పో హి బభూవాథ సర్వేషాం పురవాసినామ్ ।। ౨ ।।

తతో వృషో హరేః పుత్రానస్సంగ్రామోద్యతకార్ముకాన్ ।।

శివమాయావిమూఢాత్మమహాబలపరాక్రమాన్ ।। ౩ ।।

హరిపుత్రాస్తత స్తేఽథ ప్రాకుప్యన్మునిసత్తమ ।।

ప్రదుద్రువుః ప్రగర్జ్యోచ్చైర్వీరాశ్శంకరసన్ముఖమ్ ।। ౪ ।।

ఆయాతాంస్తాన్హరేః పుత్రాన్రుద్రో వృషభరూపధృక్ ।।

ప్రాకుప్యద్విష్ణుపుత్రాంశ్చ ఖురైశ్శృంగైర్వ్యదారయత్ ।। ౫ ।।

విదారితాంగా రుద్రేణ సర్వే హరిసుతాశ్చ తే ॥

నష్టా ద్రుతం సన్ప్రభూవుర్గతప్రాణా విచేతసః ॥ ౬ ॥

హతేషు తేషు పుత్రేషు విష్ణుర్బలవతాం వరః ॥

నిష్క్రమ్యాథ ప్రణమ్యోచ్చైర్యయౌ శీఘ్రం హరాన్తికమ్ ॥ ౭ ॥

దృష్ట్వా రుద్రం ప్రవ్రజంతం హతవిష్ణుసుతం వృషమ్॥

శరైస్సన్తాడయామాస దివ్యైరస్త్రైశ్చ కేశవః॥ ౮॥

తతః క్రుద్ధో మహాదేవో వృషరూపీ మదాబలః ॥

అస్త్రాణి తాని విష్ణోశ్చ జగ్రాస గిరిగోచరః ॥౯॥

అథ కృత్వా మహాకోపం వృషాత్మా స మహేశ్వరః ॥

విననాద మహాఘోరం కమ్పయంస్త్రిజగన్మునే ॥3.23.౧౦॥

తత విష్ణోశ్చ తరసా ఖురైశ్శృంగైర్వ్యదారయత్ ॥

విష్ణుం క్రోధాకులం మూఢమజానన్తం నిజం హరిమ్॥౧౧॥

తతస్స శిథిలాత్మా హి వ్యథితాంగో బభూవ హ॥

తత్రప్రహారమసహ్యాశు హరిర్మాయావిమోహితః॥౧౨॥

గతగర్వోహరిశ్చైవ విచేతా గతచేతనః॥

జ్ఞాతవాన్పరమేశానం విహరన్తం వృషాత్మనా॥౧౩॥

అథ విజ్ఞాయ గౌరీశమాగతం వృషరూపతః ॥

ప్రాహ గమ్భీరయా వాచా నతస్కన్ధః కృతాఞ్జలిః ॥౧౪॥

హరిరువాచ ॥

దేవదేవ మహాదేవ కరుణాసాగర ప్రభో॥

మాయయా తే మహేశాన మోహితోహం విమూఢధీః ॥౧౫॥

కృతం యుద్ధం త్వయేశేన స్వనాథేన మయా ప్రభో ।।

కృపాం కృత్వా మయి స్వామిన్నోఽపరాధో హి సహ్యతామ్ ।। ౧౬ ।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా హరేర్దీనతయా మునే ।।

భగవాఞ్ఛంకరః ప్రాహ రమేశం భక్తవత్సలః ।।౧౭।।

హే విష్ణో హే మహాబుద్ధే కథం మాం జ్ఞాతవాన్న హి ।।

యుద్ధం కృతం కృతస్తేఽద్య జ్ఞానం సర్వ్వం చ విస్మృతమ్।।౧౮।।

ఆత్మానం కిన్న జానాసి మదధీనపరాక్రమమ్ ।।

త్వయా నాత్ర రతిః కార్యా నివర్త్తస్వ కుచారతః ।। ౧౯ ।।

కామాధీనం కథం జ్ఞానం స్త్రీషు సక్తో విహారకృత్ ।।

నోచితన్తవ దేవేశ స్మరణం విశ్వతారణమ్।।3.23.౨౦।।

తచ్ఛ్రుత్వా శమ్భువచనం విజ్ఞానప్రదమాదరాత్।।

వ్రీడ్యన్స్వమనసా విష్ణుః ప్రాహ వాచం మహేశ్వరమ్।।౨౧।।

విష్ణురువాచ।

మమాత్ర విద్యతే చక్రం తద్గృహీత్వే తదాదరాత్।।

గమిష్యామి స్వలోకన్తన్త్వదాజ్ఞాపరిపాలకః ।।౨౨।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

తదాకర్ణ్య మహేశానో వచనం వైష్ణవం హరః ।।

ప్రత్యువాచ వృషాత్మా హి వృషరక్షః పునర్హరిమ్ ।।౨3।।

న విలమ్బః ప్రకర్త్తవ్యో గన్తవ్యమిత ఆశు తే।।

మచ్చాసనాద్ధరే లోకే చక్రమత్రైవ తిష్ఠతామ్॥౨౪॥
సన్తానాదిత్యసంస్థానాచ్ఛివత్వవచనాదపి॥

అహం ఘోరతరం తస్మాచ్చక్రమన్యద్దదామి తే ॥ ౨౫ ॥

నన్దీశ్వర ఉవాచ ॥

ఏతదుక్త్వా హరోఽలేఖీద్దివ్యం కాలానలప్రభమ్ ॥

పరం చక్రం ప్రదీప్తం హి సర్వదుష్టవినాశనమ్ ॥ ౨౬ ॥

విష్ణవే ప్రదదౌ చక్రం ఘోరార్కాయుతసుప్రభమ్ ॥

సర్వామరమునీన్ద్రాణాం రక్షకాయ మహాత్మనే ॥ ౨౭ ॥

లబ్ధ్వా సుదర్శనం చాన్యఇచ్చక్రం పరమదీప్తిమిత్ ॥

ఉవాచ విబుధాంస్తత్ర విష్ణుర్బుద్ధిమతాం వరః ॥ ౨౮ ॥

సర్వదేవవరా యూయం మద్వాక్యం శృణుతాదరాత్ ॥

కర్తవ్యన్తత్తథా శీఘ్రం తతశ్శం వో భవిష్యతి ॥౨౯॥

దివ్యా వరాంగనాస్సన్తి పాతాలే యౌవనాన్వితాః॥

తాభిః సార్ద్ధం మహాక్రీడాం యః కరోతు కరోతు సః॥3.23.30॥

తచ్ఛ్రుత్వా కేశవాద్వాక్యం శూరాస్త్రిదశయోనయః ॥

ప్రవేష్టుకామాః పాతాలమ్బభూవుర్విష్ణునా సహ ॥3౧॥

విచారమథ విజ్ఞాయ తన్తదా భగవాన్హర ॥

క్రోధాచ్ఛాపన్దదౌ ఘోరం దేవయోన్యష్టకస్య చ ॥ 3౨ ॥

హర ఉవాచ ॥

వర్జయిత్వా మునిం శాన్తం దానవాన్వా మదంశజమ్ ॥

ఇదం యః ప్రవిశేత్స్థానం తస్య స్యాన్నిధనం క్షణాత్ ॥33॥

శ్రుత్వా వాక్యమిదం ఘోరం మనుష్యహితవర్ధనమ్ ।।

ప్రత్యాఖ్యాతాస్తు రుద్రేణ దేవాస్స్వగృహమా యయుః ।। ౩౪ ।।

ఏవం స్త్రీలః పరో విష్ణుశ్శివేన ప్రతిశాసితః ।।

స్వర్లోకమగమద్వ్యాస స్వాస్థ్యం ప్రాప జగచ్చ తత్ ।। ౩౫ ।।

వృషేశ్వరోఽపి భగవాచ్ఛంకరో భక్తవత్సలః ।।

ఇత్థం కృత్వా దేవకార్యం జగామ స్వగిరీశ్వరమ్ ।। ౩౬ ।।

వృషేశ్వరావతారస్తు వర్ణితశ్శంకరస్య చ ।।

విష్ణుమోహహరశ్శర్వస్త్రైలోక్యసుఖకారకః ।। ౩౭ ।।

పవిత్రమిదమాఖ్యానం శత్రుబాధాహరమ్పరమ్ ।।

స్వర్గ్యం యశస్యమాయుష్యం భుక్తిముక్తిప్రదం సతామ్ ।। ౩౮ ।।

య ఇదం శృణుయాద్భక్త్యా శ్రావయేద్వా సమాహితః ।।

స భుక్త్వా సకలాన్కామానన్తే మోక్షమవాప్నుయాత్ ।।

తథా పఠతి యో హీదం పాఠయేత్సుధియో నరాన్ ।।౩౯।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే తృతీయాయాం శతరుద్రసహితాయాం వృషేశ్వరసంజ్ఞకశివావతారవర్ణనం నామ త్రయోవింశోఽధ్యాయః ।।౨౩।।

3.24

నన్దీశ్వర ఉవాచ।।

పిప్పలాదాఖ్యపరమమవతారం మహేశితుః ।।

శృణు ప్రాజ్ఞ మహాప్రీత్యా భక్తివర్ధనముత్తమమ్।।౧।।

యః పురా గదితో విప్రో దధీచిర్మునిసత్తమః ।।

మహాశైవసుప్రతాపీ చ్యావనిర్భృగువంశజః।।౨।।

క్షువేణ సహ సంగ్రామే యేన విష్ణుః పరాజితః।।

సనిర్జరోఽథ సంశప్తో మహేశ్వరసహాయినా।।౩।।

తస్య పత్నీ మహాభాగా సువర్చా నామనామతః।।

మహాపతివ్రతా సాధ్వీ యయా శప్తా దివౌకసః ।।౪।।

తస్మాత్తస్యాం మహాదేవో నానాలీలావిశారదః ।।

ప్రాదుర్బభూవ తేజస్వీ పిప్పలాదేతి నామతః ।।౫।।

సూత ఉవాచ ।।

ఇత్యాకర్ణ్య మునిశ్రేష్ఠో నన్దీశ్వరవచోఽద్భుతమ్।।

సనత్కుమారః ప్రోవాచ నతస్కన్ధః కృతాఞ్జలిః ।।౬।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

నన్దీశ్వర మహాప్రాజ్ఞ సాక్షాద్రుద్రస్వరూపధృక్ ।।

ధన్యస్త్వం సద్గురుస్తాత శ్రావితేయం కథాద్భుతా ।।౭।।

క్షువేణ సహ సంగ్రామే శ్రుతో విష్ణుపురా జయః ।।

బ్రహ్మణా మే పురా తాత తచ్చాపశ్చ శిలాదజ ।।౮।।

అధునా శ్రోతుమిచ్ఛామి దేవశాపం సువర్చయా।।

దత్తం పశ్చాత్పిప్పలాదచరితం మఙ్గలాయనమ్ ।।౯।।

సూత ఉవాచ ।।

ఇతి శ్రుత్వాథ శైలాదిర్విధిపుత్రవచశ్శుభమ్ ।।

ప్రత్యువాచ ప్రసన్నాత్మా స్మృత్వా శివపదామ్బుజమ్।।3.24.౧౦।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

ఏకదా నిర్జరాస్సర్వే వాసవాద్యా మునీశ్వర ।।

వృత్రాసురసహాయైశ్చ దైత్యైరాసన్పరాజితాః ।।౧౧।।

స్వాని స్వాని వరాస్త్రాణి దధీచస్యాశ్రమేఽఖిలాః ।।

నిక్షిప్య సహసా సద్యోఽభవన్దేవాః పరాజితాః ।। ౧౨ ।।

తదా సర్వే సురాస్సేన్ద్రా వధ్యమానాస్తథర్షయః।।

బ్రహ్మలోకగతాశ్శీఘ్రం ప్రోచుః స్వం వ్యసనం చ తత్ ।।౧౩।।

తచ్ఛ్రుత్వా దేవవచనం బ్రహ్మ లోకపితామహః ।।

సర్వం శశంస తత్త్వేన త్వష్టుశ్చైవ చికీర్షితమ్ ।। ౧౪ ।।

భవద్వధార్థం జనితస్త్వష్ట్రాయం తపసా సురాః ।।

వృత్రో నామ మహాతేజాః సర్వదైత్యాధిపో మహాన్ ।। ౧౫ ।।

అథ ప్రయత్నః క్రియతాం భవేదస్య వధో యథా ।।

తత్రోపాయం శృణు ప్రాజ్ఞ ధర్మహేతోర్వదామి తే ।।౧౬।।

మహామునిర్దధీచిర్యస్స తపస్వీ జితేన్ద్రియః ।।

లేభే శివం సమారాధ్య వజ్రాస్థిత్వవరమ్పురా ।।౧౭।।

తస్యాస్థీన్యేవ యాచధ్వం స దాస్యతి న సంశయ ।।

నిర్మాయ తైర్దణ్డవజ్రం వృత్రం జహి న సంశయః ।।౧౮।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ।।

తచ్ఛ్రుత్వా బ్రహ్మవచనం శక్రో గురుసమన్వితః।।

ఆగచ్ఛత్సామరః సద్యో దధీచ్యాశ్రమముత్తమమ్ ।। ౧౯ ।।

దృష్ట్వా తత్ర మునిం శక్రః సువర్చాన్వితమాదరాత్ ।।

ననామ సాఞ్జలిర్నమ్రః సగురుః సామరశ్చ తమ్ ।।3.24.౨౦।।

తదభిప్రాయమాజ్ఞాయ స మునిర్బుధసత్తమః ।।

స్వపత్నీం ప్రేషయామాస సువర్చాం స్వాశ్రమాన్తరమ్ ।।౨౧।।

తతస్స దేవరాజశ్చ సామరః స్వార్థసాధకః ।।

అర్థశాస్త్రపరో భూత్వా మునీశం వాక్యమబ్రవీత్ ।। ౨౨ ।।

శక్ర ఉవాచ ।।

త్వష్ట్రా విప్రకృతాః సర్వే వయన్దేవాస్తథర్షయః ।।

శరణ్యం త్వాం మహాశైవం దాతారం శరణం గతాః ।। ౨౩ ।।

స్వాస్థీని దేహి నో విప్ర మహావజ్రమయాని హి ।।

అస్థ్నా తే స్వపవిం కృత్వా హనిష్యామి సురద్రుహమ్ ।। ౨౪ ।।

ఇత్యుక్తస్తేన స మునిః పరోపకరణే రతః ।।

ధ్యాత్వా శివం స్వనాథం హి విససర్జ కలేవరమ్ ।। ౨౫।।

బ్రహ్మలోకం గతస్సద్యస్స మునిర్ధ్వస్తబన్ధనః ।।

పుష్పవృష్టిరభూత్తత్ర సర్వే విస్మయమాగతాః ।।౨౬।।

అథ గాం సురభిం శక్ర ఆహూయాశు హ్యలేహయత్ ।।

అస్త్రనిర్మితయే త్వాష్ట్రం నిది దేశ తదస్థిభిః ।। ౨౭ ।।

విశ్వకర్మా తదాజ్ఞప్తశ్చక్లృపేఽస్త్రాణి కృత్స్నశః ।।

తదస్థిభిర్వజ్రమయసుసుదృఢైశ్శివవర్చసా ।। ౨౮ ।।

వంశోద్భవం వజ్రం శరో బ్రహ్మశిరస్తథా।।

అన్యాస్థిభిర్బహూని స్వపరాణ్యస్త్రాణి నిర్మమే ।।౨౯।।

తమిన్ద్రో వజ్రముద్యమ్య వర్ద్ధితః శివవర్చసా ।।

వృత్రమభ్యద్రవత్క్రుద్ధో మునే రుద్ర ఇవాన్తకమ్ ।।3.24.30।।

తతః శక్రస్సుసన్నద్ధస్తేన వజ్రేణ స ద్రుతమ్ ।।

ఉచ్చకర్త శిరో వాౖర్తం గిరిశృంగమివౌజసా ।। ౩౧ ।।

తదా సముత్సవస్తాత బభూవ త్రిదివౌకసామ్।।

తుష్టువుర్నిర్జరాశ్శక్రమేప్తతుః కుసుమవృష్టయః ।।౩౨।।

ఇతి తే కథితన్తాత ప్రసంగాచ్చరి తన్త్విదమ్।।

పిప్పలాదావతారమేభ శృణు శమ్భోర్మహాదరాత్।।౩౩।।

సువర్చా సా మునేః పత్నీ దధీచస్య మహాత్మనః ।।

యయౌ స్వమాశ్రమాభ్యన్తస్తదాజ్ఞప్తా పతివ్రతా ।।౩౪।।

ఆగత్య తత్ర సా దృష్ట్వా న పతిం స్వన్తపస్వినీ ।।

గృహకార్యం చ సా కృత్వాఖిలమ్పతినిదేశతః ।। ౩౫ ।।

ఆజగామ పునస్తత్ర పశ్యన్తీ బహ్వాశోభనమ్ ।।

దేవాంశ్చ తాన్మునిశ్రేష్ఠ సువర్చా విస్మితాభవత్।।౩౬।।

జ్ఞాత్వా చ తత్సర్వమిదం సురాణాం కృత్యం తదానీఇూచ చుకోప సాధ్వీ ।।

దదౌ తదా శాపమతీవ రుష్టా తేషాం సువర్చా ఋషివర్యభార్యా ।।౩౭।।

సువర్చోవాచ ।।

అహో సురా ద్రుష్టతరాశ్చ సర్వే స్వకార్యదక్షా హ్యబుధాశ్చ లుబ్ధాః ।।

తస్మాచ్చ సర్వే పశవో భవన్తు సేన్ద్రాశ్చ మేఽద్యప్రభృతీత్యువాచ ।।౩౮।।

ఏవం శాపన్దదౌ తేషాం సురాణాం సః తపస్వినీ ।।

సశక్రాణాం చ సర్వేషాం సువర్చా మునికామినీ ।।౩౯।।

అనుగన్తుమ్పతేర్లోకమథేచ్ఛత్సా పతివ్రతా।।

చితాం చక్ర సమేధోభిః సుపవిత్రైర్మనస్వినీ ।। 3.24.౪౦ ।।

తతో నభోగిరా ప్రాహ సువర్చాన్తామ్మునిప్రియామ్ ।।

ఆశ్వాసయన్తీ గిరిశప్రేరితా సుఖదాయినీ ॥ ౪౧ ॥

ఆకాశవాణ్యువాచ ॥

సాహసం న కురు ప్రాజ్ఞే శృణు మే పరమం వచః ॥

మునితేజస్త్వదుదరే తదుత్పాదయ యత్నతః ॥౪౨॥

తతః స్వాభీష్టచరణన్దేవి కర్తున్త్వమర్హసి ॥

సగర్భా న దహేద్గాత్రమితి బ్రహ్మనిదేశనమ్ ॥౪౩॥

నన్దీశ్వర ఉవాచ ॥

ఇత్యుక్త్వా సా నభోవాణీ విరరామ మునీశ్వర ॥

తాం శ్రుత్వా సా మునేః పత్నీ విస్మితాభూత్క్షణం చ సా॥౪౪॥

సువర్చా సా మహాసాధ్వీ పతిలోకమభీప్సతీ॥

ఉపవిశ్యాశ్మనా భూయః సోదరం విదదార హ॥౪౫॥

నిర్గతో జఠరాత్తస్యా గర్భో మునివరస్య సః॥

మహాదివ్యతనుర్దీప్తో భాసయంశ్చ దిశోదశ॥౪౬॥

సాక్షాద్రుద్రావతారోఽసౌ దధీచ వరతేజసః॥

ప్రాదుర్భూతస్స్వయన్తాత స్వలీలాకరణే క్షమః॥౪౭।

తద్దృష్ట్వా స్వసుతన్దివ్యం స్వరూపమ్మునికామినీ॥

సువర్చాజ్ఞాయ మనసా సాక్షాద్రుద్రావతారకమ్॥౪౮॥

ప్రహృష్టాభూన్మహాసాధ్వీ ప్రణమ్యాశు నునావ సా॥

స్వహృది స్థాపయామాస తత్స్వరూపమ్మునీశ్వర॥౪౯॥

సువర్చా తనయం తం చ ప్రహస్య విమలేక్షణా॥

జననీ ప్రాహ సుప్రీత్యా పతిలోకమభీప్సతీ ॥ 3.24.౫౦ ॥

సువర్చోవాచ।।

హే తాత పరమేశాన చిరన్తిష్ఠాస్య సన్నిధౌ ।।

అశ్వత్థస్య మహాభాగ సర్వేషాం సుఖదో భవేః।।౫౧।।

మామాజ్ఞాపయ సుప్రీత్యా పతిలోకాయ చాధునా ।।

తత్రస్థాహం చ పతినా త్వాం ధ్యాయే రుద్రరూపిణమ్।।౫౨।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

ఇత్యేవం సా బభాషేఽథ సువర్చా తనయమ్ప్రతి ।।

పతిమన్వగమత్సాధ్వీ పరమేణ సమాధినా ।। ౯౩ ।।

ఏవన్దధీచపత్నీ సా పతినా సంగతా మునే ।।

శివలోకం సమాసాద్య సిషేవే శఙ్కరమ్ముదా ।।౫౪ ।।

ఏతస్మిన్నన్తరే దేవాస్సేన్ద్రాశ్చ మునిభిస్సహ ।।

తత్రాజగ్ముస్త్వరా తాత ఆహూతా ఇవ హర్షితాః ।। ౫౫ ।।

హరిర్బ్రహ్మా చ సుప్రీత్యావతీర్ణం శంకరం భువి ।।

సువర్చాయాం దధీచాద్వా యయతుస్స్వగణైస్సహ ।।౫౬।।

తత్ర దృష్ట్వావతీర్ణన్తం మునిపుత్రత్వమాగతమ్ ।।

రుద్రం సర్వే ప్రణేముశ్చ తుష్టువుర్బద్ధపాణయః ।। ౫౭।।

తదోత్సవో మహానాసీద్దేవానాం మునిసత్తమ ।।

నేదుర్దున్దుభయస్తత్ర నర్తక్యో ననృతుర్ముదా ।।౫౮।।

జగుర్గన్ధర్వపుత్రాశ్చ కిన్నరా వాద్యవాదకాః ।।

వాదయామాసురమరాః పుష్పవృష్టిం చ చక్రిరే ।।౫౯।।

పిప్పలస్య శర్వపితుర్విలసన్తం సుతం చ తమ్।।

సంస్కృత్య విధివత్సర్వే విష్ణ్వాద్యాస్తుష్టువుః పునః ।। 3.24.౬౦ ।

పిప్పలాదేతి తన్నామ చక్రే బ్రహ్మ ప్రసన్నధీః ।।

ప్రసన్నో భవ దేవేశ ఇత్యూచే హరిణా సురైః ।। ౬౧ ।।

ఇత్యుక్త్వా తమనుజ్ఞాయ బ్రహ్మ విష్ణుస్సురాస్తథా ।।

స్వంస్వం ధామ యయుస్సర్వే విధాయ చ మహోత్సవమ్ ।। ౬౨ ।।

అథ రుద్రః పిప్పలాదోఽశ్వత్థమూలే మహాప్రభుః ।।

తతాప సుచిరం కాలం లోకానాం హితకామ్యయా।।౬3।।

ఇత్థం సుతపతస్తస్య పిప్పలాదస్య సమ్ముఖే।।

మహాకాలో వ్యతీయాయ లోకచర్యానుసారిణః ।।౬౪।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే తృతీయాయాం శతరుద్రసంహితాయాం
పిప్పలాదావతారవర్ణనం నామ చతుర్వింశోఽధ్యాయః ।। ౨౪ ।।

3.25

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

అథ లోకే వ్యవస్థాయ ధర్మస్య స్థాపనేచ్ఛయా ।।

మహాలీలాం చకారేశస్తామహో సన్మునే శృణు ।। ౧ ।।

ఏకదా పుష్పభద్రాయాం స్నాతుం గచ్ఛన్మునీశ్వరః ।।

దదర్శ పద్మాం యువతీం శివాంశాం సుమనోహరామ్ ।।౨।।

తల్లిప్సుస్తత్పితుః స్థానమనరణ్యస్య భూపతేః ।।

జగామ భువనాచారీ లోకతత్త్వవిచక్షణః ।। 3 ।।

రాజా నరాణాం తం దృష్ట్వా ప్రణమ్య చ భయాకులః ।।

మధుపర్కాదికం దత్త్వా పూజయామాస భక్తితః ।। ౪ ।।

స్నేహాత్సర్వం గృహీత్వా స యయాచే కన్యకాం మునిః ।।

మౌనీ బభూవ నృపతిః కించిన్నిర్వక్తుమక్షమః ।। ౫ ।।

మునిః ప్రోవాచ నృపతిం కన్యాం మే దేహి భక్తితః ।।

అన్యథా భస్మసాత్సర్వం కరిష్యేహం త్వయా సహ ।।౬।।

అథో బభూవురాచ్ఛన్నాః సర్వే రాజజనాస్తదా ।।

తేజసా పిప్పలాదస్య దాధీచస్య మహామునే ।। ౭ ।।

అథ రాజా మహాభీతో విలప్య చ ముహుర్ముహుః ।।

కన్యామలంకృతామ్పద్మాం వృద్ధాయ మునయే దదౌ ।। ౮ ।।

పద్మాం వివాహ్య స మునిశ్శివాంశామ్భూపతేః సుతామ్ ।।

పిప్పలాదో గృహీత్వా తాం ముదితః స్వాశ్రమం యయౌ ।। ౯ ।।

తత్ర గత్వా మునివరో వయసా జర్జరోధికః ।।

ఉవాచ నార్యా స తయా తపస్వీనాతిలమ్పటః ।।3.25.౧౦।।

అథోఽనరణ్యకన్యా సా సిషేవే భక్తితో మునిమ్ ।।

కర్మణా మనసా వాచా లక్ష్మీర్నారాయణం యథా ।। ౧౧।।

ఇత్థం స పిప్పలాదో హి శివాంశో మునిసత్తమః ।।

రేమే తయా యువత్యా చ యువాభూయ స్వలీలయా ।। ౧౨ ।।

దశ పుత్రా మహాత్మానో బభూవుస్సుతపస్వినః ।।

మునేః పితుస్సమాః సర్వే పద్మాయాః సుఖవర్ద్ధనాః ।।౧౩।।

ఏవం లీలావతారో హి శంకరస్య మహాప్రభోః ।।

పిప్పలాదో మునివరో నానాలీలాకరః ప్రభుః ।। ౧౪ ।।

యేన దత్తో వరః ప్రీత్యా లోకేభ్యో హి దయాలునా ।।

దృష్ట్వా లోకే శనేః పీడాం సర్వేషామనివారిణీమ్ ॥ ౧౫ ॥

షోడశాబ్దావధి నృణాం జన్మతో న భవేచ్చ సా ॥

తథా చ శివభక్తానాం సత్యమేతద్ధి మే వచః ॥ ౧౬ ॥

అథానాదృత్య మద్వాక్యం కుర్యాత్పీడాం శనిః క్వచిత్ ॥

తేషాం నృణాం తదా స స్యాద్భస్మసాన్న హి సంశయః ॥ ౧౭ ॥

ఇతి తద్భయతస్తాత వికృతోపి శనైశ్చరః ॥

తేషాం న కురుతే పీడాం కదాచిద్గ్రహసత్తమః ॥ ౧౮ ॥

ఇతి లీలామనుష్యస్య పిప్పలాదస్య సన్మునే ॥

కథితం సుచరిత్రన్తే సర్వకామఫలప్రదమ్ ॥ ౧౯ ॥

గాధిశ్చ కౌశికశ్చైవ పిప్పలాదో మహామునిః ॥

శనైశ్చరకృతాం పీడాం నాశయన్తి స్మృతాస్త్రయః ॥ 3.25.౨౦ ॥

పిప్పలాదస్య చరితం పద్మాచరితసంయుతమ్ ॥

యః పఠేచ్ఛృణుయాద్వాపి సుభక్త్యా భువి మానవః ॥ ౨౧ ॥
శనిపీడావినాశార్థమేతచ్చరితముత్తమమ్ ॥

యః పఠేచ్ఛృణుయాద్వాపి సర్వాన్కామానవాప్నుయాత్ ॥ ౨౨ ॥

ధన్యో మునివరో జ్ఞానీ మహాశైవః సతాంప్రియః ॥

అస్య పుత్రో మహేశానః పిప్పలాదాఖ్య ఆత్మవాన్ ॥ ౨౩ ॥

ఇదమాఖ్యానమనఘం స్వర్గ్యం కుగ్రహదోషహృత్ ॥

సర్వకామప్రదన్తాత శివభక్తివివర్ద్ధనమ్ ॥ ౨౪ ॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే తృతీయాయాం శతరుద్రసంహితాయాం
పిప్పలాదావతారచరితవర్ణనం నామ పంచవింశోఽధ్యాయః ॥ ౨౫ ॥

3.26

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

శృణు తాత ప్రవక్ష్యామి శివస్య పరమాత్మనః ।।

అవతారం పరమానన్దం వైశ్యనాథాహ్వయం మునే ।। ౧ ।।

నన్దిగ్రామే పురా కాచిన్మహానన్దేతి విశ్రుతా ।।

బభూవ వారవనితా శివభక్తా సుసున్దరీ ।। ౨ ।।

మహావిభవసమ్పన్నా సుధనాఢ్యా మహోజ్జ్వలా ।।

నానారత్నపరిచ్ఛిన్న శృఙ్గారరసనిర్భరా ।। ౩ ।।

సర్వసంగీత విద్యాసు నిపుణాతిమనోహరా ।।

తస్యా గేయేన హృష్యన్తి రాజ్ఞ్యో రాజాన ఏవ చ ।। ౪ ।।

సమానర్చ సదా సామ్బం సా వేశ్యా శంకరం ముదా ।।

శివనామజపాసక్తా భస్మరుద్రాక్షభూషణా ।।౫।।

శివం సమ్పూజ్య సా నిత్యం సేవన్తీ జగదీశ్వరమ్ ।।

ననర్త పరయా భక్త్యా గాయన్తీ శివసద్యశః ।। ౬ ।।

రుద్రాక్షైర్భూషయిత్వైకం మర్కటం చైవ కుక్కుటమ్ ।।

కరతాలైశ్చ గీతైశ్చ సదా నర్తయతి స్మ సా ।। ౭ ।।

నృత్యమానౌ చ తౌ దృష్ట్వా శివభక్తిరతా చ సా ।।

వేశ్యా స్మ విహసత్యుచ్చైః ప్రేమ్ణా సర్వసఖీయుతా ।। ౮ ।।

రుద్రాక్షైః కృతకేయూరకర్ణా భరణమణ్డనః ।।

మర్కటః శిక్షయా తస్యాః పురో నృత్యతి బాలవత్ ।। ౯ ।।

శిఖాసంబద్ధరుద్రాక్షః కుక్కుటః కపినా సహ ।।

నిత్యం ననర్త నృత్యజ్ఞః పశ్యతాం హితమావహన్ ।। 3.26.౧౦ ।।

ఏవం సా కుర్వతీ వేశ్యా కౌతుకమ్పరమాదరాత్ ।।

శివభక్తిరతా నిత్యం మహానన్దభరాఽభవత్ ।।। ।। ౧౧ ।।

శివభక్తిం ప్రకుర్వన్త్యా వేశ్యాయా మునిసత్తమ ।।

బహుకాలో వ్యతీయాయ తస్యాః పరమసౌఖ్యతః ।। ౧౨ ।।

ఏకదా చ గృహే తస్యా వైశ్యో భూత్వా శివస్స్వయమ్ ।।

పరీక్షితుం చ తద్భావమాజగామ శుభో వ్రతీ ।। ౧౩ ।।

త్రిపుణ్డ్రవిలసద్భాలో రుద్రాక్షాభరణః కృతీ ।।

శివనామజపాసక్తో జటిలః శైవవేషభృత్ ।। ౧౪ ।।

స బిభ్రద్భస్మనిచయం ప్రకోష్ఠే వరకంకణమ్ ।।

మహారత్నపరిస్తీర్ణం రాజతే పరకౌతుకీ ।। ౧౫ ।।

తమాగతం సుసంపూజ్య సా వేశ్యా పరయా ముదా ।।

స్వస్థానే సాదరం వైశ్యం సున్దరీ హి న్యవేశయత్ ।। ।। ౧౬ ।।

తత్ప్రకోష్ఠే వరం వీక్ష్య కంకణం సుమనోహరమ్ ।।

తస్మిఞ్జాతస్పృహా సా చ తం ప్రోవాచ సువిస్మితా ।। ౧౭ ।।

మహానన్దోవాచ ।।

మహారత్నమయశ్చాయం కంకణస్త్వత్కరే స్థితః ।।

మనో హరతి మే సద్యో దివ్యస్త్రీభూషణోచితః ।। ౧౮ ।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

ఇతి తాం నవరత్నాఢ్యే సస్పృహాం కరభూషణే ।।

వీక్ష్యోదారమతిర్వైశ్యః సస్మితం సమభాషత ।। ౧౯ ।।

వైశ్యనాథ ఉవాచ ।।

అస్మిన్రత్నవరే దివ్యే సస్పృహం యది తే మనః ।।

త్వమేవార్ధతన్వి సుప్రీత్యా మౌల్యమస్య దదాసి కిమ్ ।। 3.26.౨౦ ।।

వేశ్యోవాచ ।।

వయం హి స్వైరచారిణ్యో వేశ్యాస్తు న పతివ్రతాః ।।

అస్మత్కులోచితో ధర్మో వ్యభిచారో న సంశయః ।। ౨౧ ।।

యద్యేతదఖిలం చిత్తం గృహ్ణాతి కరభూషణమ్ ।।

దినత్రయమహోరాత్రం పత్నీ తవ భవామ్యహమ్ ।। ౨౨ ।।

వైశ్య ఉవాచ ।।

తథాస్తు యది తే సత్యం వచనం వీరవల్లభే ।।

దదామి రత్నవలయం త్రిరాత్రం భవ మే వధూః ।। ౨3 ।।

ఏతస్మిన్వ్యవహారే తు ప్రమాణం శశిభాస్కరౌ ।।

త్రివారం సత్యమిత్యుక్త్వా హృదయం మే స్పృశ ప్రియే ।। ౨౪ ।।

వేశ్యోవాచ ।।

దినత్రయమహోరాత్రం పత్నీ భూత్వా తవ ప్రభో ।।

సహధర్మం చరామీతి సత్యంసత్యం న సంశయః ।। ౨౫ ।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా హి మహానన్దా త్రివారం శశిభాస్కరౌ।।

ప్రమాణీకృత్య సుప్రీత్యా సా తద్ధృదయమస్పృశత్ ।।౨౬।।

అథ తస్యై స వైశ్యస్తు ప్రదత్త్వా రత్నకంకణమ్।।

లింగం రత్నమయం తస్య హస్తే దత్త్వేదమబ్రవీత్।।౨౭।।

వైశ్యనాథ ఉవాచ॥

ఇదం రత్నమయం లింగం శైవం మత్ప్రాణదవల్లభమ్ ॥

రక్షణీయం త్వయా కాన్తే గోపనీయం ప్రయత్నతః ॥౨౮॥

నన్దీశ్వర ఉవాచ॥

ఏవమస్త్వితి సా ప్రోచ్య లింగమాదాయ రత్నజమ్ ॥

నాట్యమణ్డపికా మధ్యే నిధాయ ప్రావిశద్గృహమ్ ॥ ౨౯ ॥

సా తేన సంగతా రాత్రౌ వైశ్యేన విటధర్మిణా ॥

సుఖం సుష్వాప పర్యంకే మృదుతల్పోపశోభితే ॥ 3.26.30 ॥

తతో నిశీథసమయే మునే వైశ్యపతీచ్ఛయా ॥

అకస్మాదుత్థితా వాణీ నృత్యమణ్డపికాన్తరే ॥ 3౧ ॥

మహాప్రజ్వలితో వహ్నిః సుసమీరసహాయవాన్ ॥

నాట్యమణ్డపికాం తాత తామేవ సహసావృణోత్ ॥ 3౨ ॥

మణ్డపే దహ్యమానే తు సహసోత్థాయ సంభ్రమాత్॥

మర్కటం మోచయామాస సా వేశ్యా తత్ర బన్ధనాత్ ॥33॥

స మర్కటో ముక్తబన్ధః కుక్కుటేన సహామునా ॥

భియా దూరం హి దుద్రావ విధూయాగ్నికణాన్బహూన్ ॥ 3౪ ॥

స్తమ్భేన సహ నిర్దగ్ధం తల్లింగం శకలీకృతమ్॥

దృష్ట్వా వేశ్యా స వైశ్యశ్చ దురంతం దుఃఖమాపతుః ॥3౫॥

దృష్ట్వా హ్యాత్మసమం లింగం దగ్ధం వైశ్యపతిస్తదా॥

జ్ఞాతున్తద్భావమన్తఃస్థమ్మరణాయ మతిన్దధే ॥ 3౬ ॥

నివిశ్యేతితరాం ఖేదాద్వైశ్యస్తామాహ దుఃఖితామ్ ॥

నానాలీలో మహేశానః కౌతుకాన్నరదేహవాన్ ।। ३౭ ।।

వైశ్యపతిరువాచ ।।

శివలింగే తు నిర్భిన్నే దగ్ధే మహత్ప్రాణవల్లభే ।।

సత్యం వచ్మి న సన్దేహో నాహం జీవితుముత్సహే ।। ३౮ ।।

చితాం కారయ మే భద్రే స్వభృత్యైస్త్వం వరైర్లఘు ।।

శివే మనస్సమావేశ్య ప్రవేక్ష్యామి హుతాశనమ్ ।। ३౯ ।।

యది బ్రహ్మేన్ద్రవిష్ణ్వాద్యా వారయేయుః సమేత్య మామ్ ।।

తథాప్యస్మిన్ క్షణే భద్రే ప్రవిశామి త్యజామ్యసూన్ ।। 3.26.౪౦ ।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

తమేవం దృఢనిర్బన్ధం సా విజ్ఞాయ సుదుఃఖితా ।।

స్వభృత్యైః కారయామాస చితాం స్వభవనాద్బహిః ।। ౪౧ ।।

తతస్స వైశ్యశ్శివ ఏక ఏవ ప్రదక్షిణీకృత్య సమిద్ధమగ్నిమ్ ।।

వివేశ పశ్యత్సు నరేషు ధీరః సుకౌతుకీ సంగతిభావమిచ్ఛుః ।। ౪౨ ।।

దృష్ట్వా సా తద్గతిం వేశ్యా మహానన్దాతివిస్మితా ।।

అనుతాపం చ యువతీ ప్రపేదే మునిసత్తమ ।।౪3।।

అథ సా దుఃఖితా వేశ్యా స్మృత్వా ధర్మ సునిర్మలమ్ ।।

సర్వాన్బన్ధుజనాన్వీక్ష్య బభాషే కరుణం వచః ।।౪౪।।

మహానన్దోవాచ।।

రత్నకంకణమాదాయ మయా సత్యముదాహృతమ్ ।।

దినత్రయమహం పత్నీ వైశ్యస్యాముష్య సంమతా ।। ౪౫ ।।

కర్మణా మత్కృతేనాయం మృతో వైశ్యః శివవ్రతీ ।।

తస్మాదహం ప్రవేక్ష్యామి సహానేన హుతాశనమ్ ।। ౪౬ ।।

స్వధర్మచారిణీ త్యక్తమాచార్యైః సత్యవాదిభిః ।।

ఏవం కృతే మమ ప్రీత్యా సత్యం మయి న నశ్యతు ।।౪౭।।

సత్యాశ్రయః పరో ధర్మ సత్యేన పరమా గతిః ।।

సత్యేన స్వర్గ మోక్షౌ చ సత్యే సర్వం ప్రతిష్ఠితమ్ ।।౪౮।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

ఇతి సా దృఢనిర్వన్ధా వార్యమాణాపి బన్ధుభిః ।।

సత్యలోకపరా నారీ ప్రాణాంస్త్యక్తుం మనో దధే ।। ౪౯ ।।

సర్వస్వం ద్విజముఖ్యేభ్యో దత్త్వా ధ్యాత్వా సదాశివమ్ ।।

తమగ్నిం త్రిః పరిక్రమ్య ప్రవేశాభిముఖీ హ్యభూత్ ।। 3.26.౫౦ ।।

తాం పతన్తీం సమిద్ధేగ్నౌ స్వపదార్పితమానసామ్ ।।

వారయామాస విశ్వాత్మా ప్రాదుర్భూతః స వై శివః ।। ౫౧ ।।

సా తం విలోక్యాఖిలదేవదేవన్త్రిలోచనం చన్ద్రకలావతంసమ్ ।।

శశాంకసూర్యానలకోటిభాసం స్తబ్ధేవ భీతేవ తథైవ తస్థౌ ।। ౫౨ ।।

తాం విహ్వలాం సువిత్రస్తాం వేపమానాం జడీకృతామ్ ।।

సమాశ్వాస్య గలద్బాష్పాం కరౌ ధృత్వాఽబ్రవీద్వచః ।। ౫3 ।।

శివ ఉవాచ ।।

సత్యం ధర్మం చ ధైర్యం చ భక్తిం చ మయి నిశ్చలామ్ ।।

పరీక్షితుం త్వత్సకాశం వైశ్యో భూత్వాహమాగతః ।।౫౪।।

మా యయాగ్నిం సముద్దీప్య దగ్ధన్తే నాట్యమణ్డపమ్ ।।

దగ్ధం కృత్వా రత్నలింగం ప్రవిష్టోహం హుతాశనమ్ ।।౫౫।।

సా త్వం సత్యమనుస్మృత్య ప్రవిష్టాగ్నిం మయా సహ॥

అతస్తే సంప్రదాస్యామి భోగాంస్త్రిదశదుర్లభాన్ ॥౫౬॥

యద్యదిచ్ఛసి సుశ్రోణి తదేవ హి దదామి తే॥

త్వద్భక్త్యాహం ప్రసన్నోఽస్మి తవాదేయం న విద్యతే ॥౫౭॥

నన్దీశ్వర ఉవాచ ॥

ఇతి బ్రువతి గౌరీశే శంకరే భక్తవత్సలే ॥

మహానన్దా చ సా వేశ్యా శంకరమ్ప్రత్యభాషత ॥౫౮॥

వేశ్యోవాచ ॥

న మే వాఞ్ఛాస్తి భోగేషు భూమౌ స్వర్గే రసాతలే ॥

తవ పాదామ్బుజస్పర్శాదన్యత్కించిన్న కామయే ॥౫౯॥

యే మే భృత్యాశ్చ దాస్యశ్చ యే చాన్యే మమ బాన్ధవాః ॥

సర్వే త్వద్దర్శనపరాస్త్వయి సన్న్యస్తవృత్తయః ॥3.26.౬౦॥

సర్వానేతాన్మయా సార్ద్ధం నినీయాత్మపరమ్పదమ్ ॥

పునర్జన్మభయం ఘోరం విమోచయ నమోఽస్తు తే ॥ ౬౧ ॥

నన్దీశ్వర ఉవాచ ॥

తతస్స తస్యా వచనమ్ప్రతినన్ద్య మహేశ్వరః ॥

తాః సర్వాశ్చ తయా సార్ధం నినాయ స్వమ్పరమ్పదమ్ ॥౬౨॥

వైశ్యనాథావతారస్తే వర్ణితః పరమో మయా ॥

మహానన్దాసుఖకరో భక్తానన్దప్రదస్సదా॥౬3॥

ఇదం చరిత్రం పరమం పవిత్రం సతాం చ సర్వప్రదమాశు దివ్యమ్ ॥

శివావతారస్య విశామ్పతేర్మహానన్దామహాసౌఖ్యకరం విచిత్రమ్ ॥౬౪॥

ఇదం యః శృణుయాద్భక్త్యా శ్రావయేద్వా సమాహితః ।।

చ్యవతే న స్వధర్మాత్స పరత్ర లభతే గతిమ్ ।।౬౫।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే తృతీయాయాం శతరుద్రసంహితాయాం వైశ్యనాథాహ్వయశివావతారవర్ణనం నామ షడ్వింశోఽధ్యాయః ।। ౨౬ ।। (౭౬)

3.27

అథ ద్విజేశ్వరావతారమాహ ।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

శృణు తాత ప్రవక్ష్యామి శివస్య పరమాత్మనః ।।

ద్విజేశ్వరావతారం చ సశివం సుఖదం సతామ్ ।। ౧ ।।

యః పూర్వం వర్ణితస్తాత భద్రాయుర్నృపసత్తమః ।।

యస్మిన్నృషభరూపేణానుగ్రహం కృతవాఞ్ఛివః ।।౨।।

తద్ధర్మస్య పరీక్షార్థం పునరావిర్బభూవ సః।।

ద్విజేశ్వరస్వరూపేణ తదేవ కథయామ్యహమ్ ।। ३ ।।

ఋషభస్య ప్రభావేణ శత్రూఞ్జిత్వా రణే ప్రభుః ।।

ప్రాప్తసింహాసనస్తాత భద్రాయుః సంబభూవ హ ।।౪।।

చన్ద్రాంగదస్య తనయా సీమన్తిన్యాః శుభాంగజా ।।

పత్నీ తస్యాభవద్బ్రహ్మన్సుసాధ్వీ కీర్తిమాలినీ।।౫।।

స భద్రాయుః కదాచిత్స్వప్రియయా గహనం వనమ్ ।

ప్రావిశత్సంవిహారార్థం వసన్తసమయే మునే ।।౬।।

అథ తస్మిన్వనే రమ్యే విజహార స భూపతిః ।।

శరణాగతపాలిన్యా తమాస్యప్రియయా సహ ।।౭।।

అథ తద్ధర్మదృఢతాం ప్రతీక్షన్పరమేశ్వరః ।।

లీలాం చకార తత్రైవ శివయా సహ శఙ్కరః ।।౮।।

శివా శివశ్చ భూత్వోభౌ తద్వనే ద్విజదమ్పతీ।।

వ్యాఘ్రం మాయామయం కృత్వావిర్భూతౌ నిజలీలయా।।౯।।

అథావిదూరే తస్యైవ ద్రవన్తౌ భయవిహ్వలౌ ।।

అన్వీయమానౌ వ్యాఘ్రేణ రుదన్తౌ తౌ బభూవతుః ।। 3.27.౧౦ ।।

అథ విద్ధౌ చ తౌ తాత భద్రాయుః స మహీపతిః ।।

దదర్శ క్రన్దమానౌ హి శరణ్యః క్షత్రియర్షభః ।।౧౧।।

అథ తౌ మునిశార్దూలః స్వమాయాద్విజదమ్పతీ ।।

భద్రాయుషం మహారాజమూచతుర్భయవిహ్వలౌ ।। ౧౨ ।।

ద్విజదమ్పతీ ఊచతుః ।।

పాహి పాహి మహారాజ నావుభౌ ధర్మవిత్తమ ।।

ఏష ఆయాతి శార్దూలో జగ్ధుమావాం మహాప్రభో ।। ౧3 ।।

ఏష హింస్రః కాలసమః సర్వప్రాణిభయఙ్కరః ।।

యావన్న ఖాదతి ప్రాప్య తావన్నౌ రక్ష ధర్మవిత్ ।। ౧౪ ।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

ఇత్థమాక్రన్దితం శ్రుత్వా తయోశ్చ నృపతీశ్వరః ।।

అతి శీఘ్రం మహావీరః స యావద్ధనురాదదే ।।౧౫।।

తావదభ్యేత్య శార్దూలస్త్వరమాణోతిమాయికః ।।

స తస్య ద్విజవర్యస్య మధ్యే జగ్రాహ తాం వధూమ్ ।।౧౬।।

హే నాథనాథ హే కాన్త హా శమ్భో హా జగద్గురో ।।

ఇతి రోరూయమాణాం తాం వ్యాఘ్రో జగ్రాస భీషణః ।।౧౭।।

తావత్స రాజా నిశితైర్భల్లైర్వ్యాఘ్రమతాడయత్ ।।

న స తైర్వివ్యథే కించిద్గిరీన్ద్ర ఇవ వృష్టిభిః ।।౧౮।।

స శార్దూలో మహాసత్త్వో రాజ్ఞః స్వైరకృతవ్యథః ।।

బలాదాకృష్య తాం నారీమపాక్రమత సత్వరః ।। ౧౯।।

వ్యాఘ్రేణాపహృతాం నారీం వీక్ష్య విప్రోఽతివిస్మితః ।।

లౌకికీం గతిమాశ్రిత్య రురోదాతి ముహుర్ముహుః ।।3.27.౨౦।।

రుదిత్వా చిరకాలం చ స విప్రో మాయయేశ్వరః ।।

భద్రాయుషం మహీపాలం ప్రోవాచ మదహారకః ।। ౨౧ ।।

ద్విజేశ్వర ఉవాచ ।।

రాజన్క్వ తే మహాస్త్రాణి క్వ తే త్రాణం మహద్ధనుః ।।

క్వ తే ద్వాదశసాహస్రమహానాగాయుతమ్బలమ్ ।। ౨౨ ।।

కిన్తే ఖడ్గేన శఙ్ఖేన కిం తే మంత్రాస్త్రవిద్యయా ।।

కిం సత్త్వేన మహాస్త్రాణాం కిం ప్రభావేణ భూయసా ।। ౨3 ।।

తత్సర్వం విఫలం జాతం యచ్చాన్యత్త్వయి తిష్ఠతి।।

యస్త్వం వనౌకసాం ఘాతం న నివారయితుం క్షమః ।।౨౪।।

క్షత్రస్యాయం పరో ధర్మో క్షతాచ్చ పరిరక్షణమ్ ।।

తస్మిన్కులోచితే ధర్మే నష్టే త్వజ్జీవితేన కిమ్ ।।౨౫।।

ఆర్తానాం శరణాప్తానాం త్రాణం కుర్వన్తి పార్థివాః ।।

ప్రాణైరర్థైశ్చ ధర్మజ్ఞాస్తద్వినా చ మృతోపమా ।। ౨౬ ।।

ఆర్తత్రాణవిహీనానాం జీవితాన్మరణం వరమ్।।

ధనినాన్నానహీనానాం గార్హస్థ్యాద్భిక్షుతా వరమ్॥౨౭॥

వరం విషాశనం ప్రాజ్ఞైర్వరమగ్నిప్రవేశనమ్॥

కృపణానామనాథానాం దీనానామపరక్షణాత్ ॥ ॥ ౨౮ ॥

నన్దీశ్వర ఉవాచ ॥

ఇత్థం విలపితం తస్య స్వవీర్యస్య చ గర్హణమ్॥

నిశమ్య నృపతిః శోకాదాత్మన్యేవమచిన్తయత్ ॥ ౨౯ ॥

అహో మే పౌరుషం నష్టమద్య దేవవిపర్యయాత్ ॥

అద్య కీర్తిశ్చ మే నష్టా పాతకమ్ప్రాప్తముత్కటమ్ ॥3.27.30॥

ధర్మః కులోచితో నష్టో మన్దభాగ్యస్య దుర్మతేః ॥

నూనం మే సమ్పదో రాజ్యమాయుష్యం క్షయమేష్యతి ॥ 3౧ ॥

అద్య చైనం ద్విజన్మానం హతదారం శుచార్దితమ్ ॥

హతశోకం కరిష్యామి దత్త్వా ప్రాణానతిప్రియాన్ ॥3౨॥

ఇతి నిశ్చిత్య మనసా స భద్రాయుర్నృపోత్తమః ॥

పతిత్వా పాదయోస్తస్య బభాషే పరిసాన్త్వయన్॥ 33 ॥

భద్రాయురువాచ ॥

కృపాం కృత్వా మయి బ్రహ్మన్ క్షత్రబన్ధౌ హతౌజసి ॥

శోకన్త్యజ మహాప్రాజ్ఞ దాస్యామ్యద్య తు వాఞ్ఛితమ్ ॥ 3౪ ॥

ఇదం రాజ్యమియం రాజ్ఞీ మమేదఞ్చ కలేవరమ్ ॥

త్వదధీనమిదం సర్వం కిన్తేఽభిలషితం వరమ్ ॥ 3౫ ॥

బ్రాహ్మణ ఉవాచ ॥

కిమాదర్శేన చాన్ధస్య కిం గృహైర్భైక్ష్యజీవినః ॥

కిమ్పుస్తకేన మూఢస్య నిస్త్రీకస్య ధనేన కిమ్।।౩౬।।

అతోఽహం హతపత్నీకో భుక్తభోగో న కర్హిచిత్।।

ఇమాన్తవాగ్రమహిషీం కామయే దీయతామితి ।।౩౭।। భం ఉం ।।

దాతా రసాన్తవిత్తస్య రాజ్యస్య గజవాజినామ్।।

ఆత్మదేహస్య యస్యాపి కలత్రస్య న కర్హిచిత్ ।।౩౮।।

పరదారోపభోగేన యత్పాపం సముపార్జితమ్ ।।

న తత్క్షాలయితుం శక్యం ప్రాయశ్చిత్తశతైరపి ।।౩౯।।

బ్రాహ్మణ ఉవాచ ।।

ఆస్తాం బ్రహ్మవధం ఘోరమపి మద్యనిషేవణమ్ ।।

తపసా విధమిష్యామి కిం పునః పారదారికమ్ ।।3.27.౪౦।।

తస్మాత్త్వయచ్ఛ భార్యాం స్వామియాం కామో న మేఽపరః ।।

అరక్షణాద్భయార్తానాం గన్తాసి నిరయన్ధ్రువమ్ ।। ౪౧ ।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

ఇతి విప్రగిరా భీతశ్చిన్తయామాస పార్థివః ।।

అరక్షణాన్మహాపాపం పత్నీదానన్తతో వరమ్ ।। ౪౨ ।।

అతః పత్నీం ద్విజాగ్ర్యాయ దత్త్వా నిర్ముక్తకిల్బిషః ।।

సద్యో వహ్నిం ప్రవేక్ష్యామి కీర్తిశ్చ విదితా భవేత్ ।। ౪౩ ।।

ఇతి నిశ్చిత్య మనసా సముజ్జ్వాల్య హుతాశనమ్ ।।

తమాహూయ ద్విజం చక్రే పత్నీదానం సహోదకమ్ ।। ౪౪ ।।

స్వయం స్నాతః శుచిర్భూత్వా ప్రణమ్య విబుధేశ్వరాన్ ।।

తమగ్నిం త్రిః పరిక్రమ్య శివం దధ్యౌ సమాహితః।।౪౫।।

తమథాగ్నిం పతిష్యన్తం స్వపదాసక్తచేతసమ్ ।।

ప్రత్యషేధత విశ్వేశః ప్రాదుర్భూతో ద్విజేశ్వరః ।।౪౬।।

తమీశ్వరం పఞ్చముఖం త్రినేత్రం పినాకినం చన్ద్రకలావతంసమ్ ।।

ప్రలమ్బపింగాసుజటాకలాపం మధ్యాహ్నసద్భాస్కరకోటితేజసమ్ ।। ౪౭ ।।

మృణాలగౌరం గజచర్మవాససం గంగాతరఙ్గోక్షితమౌలిదేశకమ్ ।।

నాగేన్ద్రహారావలికణ్ఠభూషణం కిరీటకాచ్యంగదకంకణోజ్జ్వలమ్ ।। ౪౮ ।।

శూలాసిఖట్వాంగకుఠారచర్మమృగాభయాష్టాంగపినాకహస్తమ్ ।।

వృషోపరిస్థం శితికణ్ఠభూషణం ప్రోద్భూతమగ్రే స నృపో దదర్శ ।। ౪౯ ।।

తతోమ్బరాద్ద్రుతం పేతుర్ద్దివ్యాః కుసుమవృష్టయః ।।

ప్రణేదుర్దేవతూర్యాణి దేవ్యశ్చ ననృతుర్జగుః ।। 3.27.౫౦ ।।

తత్రాజగ్ముః స్తూయమానా హరిర్బ్రహ్మా తథాసురాః ।।

ఇన్ద్రాదయో నారదాద్యా మునయశ్చాపరేఽపి చ।।౫౧।।

తదోత్సవో మహానాసీత్తత్ర భక్తిప్రవర్ధనః।।

సతి పశ్యతి భూపాలే భక్తినమ్రీకృతాఞ్జలౌ ।। ౫౨ ।।

తద్దర్శనానన్దవిజృమ్భితాశయః ప్రవృద్ధవాష్పామ్బువిలిప్తగాత్రః ।।

ప్రహృష్టరోమా స హి గద్గదాక్షరస్తుష్టావ గీర్భిర్ముకులీకృతాంజలిః ।। ౫3 ।।

తతస్స భగవాన్రాజ్ఞా సంస్తుతః పరమేశ్వరః ।।

ప్రసన్నః సహ పార్వత్యా తమువాచ దయానిధిః ।। ౫౪ ।।

రాజంస్తే పరితుష్టోహం భక్త్యా త్వద్ధర్మతోఽధికమ్ ।।

వరం బ్రూహి సపత్నీకస్ప్రయచ్ఛామి న సంశయః ।। ౫౫ ।।

తవ భావపరీక్షార్థం ద్విజో భూత్వాహమాగతః।।

వ్యాఘ్రేణ యా పరిగ్రస్తా సాక్షాద్దేవీ శివా హి సా ।।౫౬।।

వ్యాఘ్రో మాయామయో యస్తే శరైరక్షత విగ్రహః ।।

ధీరత్వాద్రష్టుకామస్తే పత్నీ యాచితవానహమ్ ।। ౫౭ ।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

ఇత్యాకర్ణ్య ప్రభోర్వాక్యం స భద్రాయుర్మహీపతిః ।।

పున ప్రణమ్య సంస్తూయ స్వామినం నతకోఽబ్రవీత్।।౫౮।।

భద్రాయురువాచ ।। ఏక ఏవ వరో నాథ యద్భవాన్పరమేశ్వరః।।

భవతాపప్రతప్తస్య మమ ప్రత్యక్షతాం గతః ।। ౫౯ ।।

యద్దదాసి పునర్నాథ వరం స్వకృపయా ప్రభో ।।

వృణేహం పరమం త్వత్తో వరం హి వరదర్షభాత్ ।। 3.27.౬౦ ।।

వజ్రబాహుః పితా మే హి సప త్నీకో మహేశ్వర ।।

సపత్నీకస్త్వహం నాథ సదా త్వత్పాదసేవకః ।।౬౧।।

వైశ్యః పద్మాకరో నామ తత్పుత్రస్సనయాభిధః।।

సర్వానేతాన్మహేశాన సదా త్వం పార్శ్వగాన్కురు ।। ౬౨ ।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

అథ రాజ్ఞీ చ తత్పత్నీ ప్రమత్తా కీర్తిమాలినీ ।।

భక్త్యా ప్రసాద్య గిరిశం యయాచే వరముత్తమమ్ ।। ౬3 ।।

సత్యువాచ ।।

చన్ద్రాంగదో మమ పితా మాతా సీమన్తినీ చ మే ।।

తయోర్యాచే మహాదేవ త్వత్పార్శ్వే సన్నిధిం ముదా ।। ౬౪ ।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

ఏవమస్త్వితి గౌరీశః ప్రసన్నో భక్తవత్సలః।।

తయోః కామవరన్దత్త్వా క్షణాదన్తర్హితోఽభవత్ ।।౬౫।।

భద్రాయురపి సుప్రీత్యా ప్రసాదమ్ప్రాప్య శూలినః ।।

సహితః కీర్తిమాలిన్యా బుభుజే విషయాన్బహూన్ ।।౬౬।।

కృత్వా వర్షాయుతరాజ్యమవ్యాహతపరాక్రమః।।

రాజ్యం విక్షిప్య తనయే జగామ శివసన్నిధిమ్।।౬౭।।

చన్ద్రాంగదోపి రాజేన్ద్రో రాజ్ఞీ సీమన్తినీ చ సా।।

భక్త్యా సంపూజ్య గిరిశం జగ్మతుః శామ్భవం పదమ్ ।। ౬౮ ।।

ద్విజేశ్వరావతారస్తే వర్ణితః పరమో మయా ।।

మహేశ్వరస్య భద్రాయుపరమానన్దదః ప్రభో ।।౬౯।।

ఇదం చరిత్రం పరమం పవిత్రం శివావతారస్య పవిత్రకీర్తేః ।।

ద్విజేశసంజ్ఞస్య మహాద్భుతం హి శృణ్వన్పఠఞ్ఛమ్భుపదమ్ప్రయాతి।। 3.27.౭౦ ।।

య ఇదం శృణుయాన్నిత్యం శ్రావయేద్వా సమాహితః।।

న శోచతతి స్వధర్మాత్స పరత్ర లభతే గతిమ్ ।।౭౧।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే తృతీయాయాం శతరుద్రసంహితాయాం ద్విజేశనామ శివావతారవర్ణనం నామ సప్తవింశోఽధ్యాయః ।। ౨౭ ।। (౨౭)

3.28

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

శృణు ప్రాజ్ఞ ప్రవక్ష్యామి శివస్య పరమాత్మనః ।।

అవతారం పురానన్దం యాతినాథాహ్వయం మునే ।।౧।।

అర్బుదాచలసంజ్ఞే తు పర్వతే భిల్లవంశజః ।।

ఆహుకశ్చ తదభ్యాశే వసతిస్మ మునీశ్వర ।। ౨ ।।

తత్పత్నీ హ్యాహుకా నామ బభూవ కిల సువ్రతా ।।

ఉభావపి మహాశైవావాస్తాన్తౌ శివపూజకౌ ।।౩।।

కస్మింశ్చిత్సమయే భిల్లః శివభక్తిరతః సదా ।।

ఆహారార్థం స్వపత్న్యాశ్చ సుదూరం స గతో మునే ।।౪।।

ఏతస్మిన్నన్తరే తత్ర గేహే భిల్లస్య శఙ్కరః।।

భూత్వా యతివపుః సాయం పరీక్షార్థం సమాయయౌ ।।౫।।

తస్మిన్నవసరే తత్రాజగామ స గృహాధిపః ।।

పూజనం చ యతీశస్య చకార ప్రేమతః సుధీః ।।౬।।

తద్భావస్య పరీక్షార్థం యతిరూపస్స శంకరః।।

మహాలీలాతరః ప్రీత్యా భీతం ప్రోవాచ దీనగీః ।।౭।।

యతినాథ ఉవాచ ।।

అద్య స్థలం నివాసార్థం దేహి మే ప్రాతరేవ హి ।।

యాస్యామి సర్వథా భిల్ల స్వస్తి స్యాత్తవ సర్వదా ।।౮।।

భిల్ల ఉవాచ ।।

త్వయ్రోక్తం త్వయా స్వామిఞ్శృణు మద్వచనం చ తే ।।

అతి స్వల్పం స్థలం మే హి స్యాన్నివాసః కథన్తవ।।౯।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్తస్స యతిస్తేన గమనాయ మతిన్దధే ।।

తావద్భిల్ల్యా వచః ప్రోక్తం స్వామినం సంవిచార్య్య వై ।।3.28.౧౦।।

భిల్ల్యువాచ।।

స్వామిన్దేహి యతేఃస్థానం విముఖం కురు మాతిథిమ్ ।।
గృహధర్మం విచార్య్య త్వమన్యథా ధర్మసంక్షయః ।। ౧౧ ।।
స్థీయతాన్తే గృహాభ్యంతః సుఖేన యతినా సహ ।।
అహం బహిః స్థితిం కుర్య్యామాయుధాని బృహన్త్యపి।।౧౨।।
నన్దీశ్వర ఉవాచ।।
తస్యాస్తద్వచనం శ్రుత్వా భిల్ల్యా ధర్మాన్వితం శివమ్ ।।
స్వపత్న్యా మనసా తేన భిల్లేన చ విచారితమ్ ।।౧౩।।
స్త్రియం బహిశ్చ నిష్కాస్య కథం స్థేయం మయా బహే ।।
యతేరన్యత్ర గమనమధర్మ్మకరమాత్మనః ।। ౧౪ ।।
ద్వయమప్యుచితం నైవ సర్వథా గృహమేధినః ।।
యద్భావి తద్భవేదేవ మయా స్థేయం గృహాద్బహిః ।।౧౫।।
ఇత్యాగ్రహన్తదా కృత్వా గృహాన్తః స్థాయ తౌ ముదా ।।
స్వాయుధాని చ సంస్థాప్య భిల్లోఽతిష్ఠద్గృహాద్బహిః ।। ౧౬ ।।
రాత్రౌ తమ్పశవః క్రూరా హింసకాః సమపీడయన్ ।।
తేనాపి చ యథాశక్తి కృతో యత్నో మహాంస్తదా ।।౧౭।।
ఏవం యత్నం ప్రకుర్వాణ స భిల్లో బలవానపి ।।
ప్రారబ్ధాత్ప్రేరితైర్హింస్రైర్బలాదాసీచ్చ భక్షితః ।।౧౮।।
ప్రాతరుత్థాయ స యతిర్దృష్ట్వా హింస్రైశ్చ భక్షితమ్ ।।
భిల్లం వనే చరంతం వై దుఃఖితోఽభూదతీవ హి ।౧౯।।
దుఖితం తం యతిన్దృష్ట్వా భిల్లీ సా దుఃఖితాపి హి ।।
ధైర్యాత్స్వదుఃఖం సంహృత్య వచనం చేదమబ్రవీత్ ।। 3.28.౨౦ ।।

భిల్ల్యువాచ ।।

కిమర్థం క్రియతే దుఃఖం భద్రం జాతం యతేఽధునా ।।

ధన్యోఽయం కృతకృత్యశ్చ యజ్జాతో మృత్యురీదృశః ।। ౨౧ ।।

అహం చైనం గమిష్యామి భస్మ భూత్వానలే యతే ।।

చితాం కారయ సుప్రీత్యా స్త్రీణాం ధర్మః సనాతనః ।। ౨౨ ।।

ఇతి తద్వచనం శ్రుత్వా హితం మత్వా స్వయం యతిః ।।

చితాం వ్యరచయత్సా హి ప్రవివేశ స్వధర్మతః ।। ౨౩ ।।

ఏతస్మిన్నన్తరే సాక్షాత్పురః ప్రాదురభూచ్ఛివః ।।

ధన్యే ధన్యే ఇతి ప్రీత్యా ప్రశంసస్తాం హరోఽబ్రవీత్ ।। ౨౪ ।।

హర ఉవాచ ।।

వరం బ్రూహి ప్రసన్నోఽస్మి త్వదాచరణతోఽనఘే ।।

తవాదేయం న వై కించిద్వశ్యోఽహం తే విశేషతః ।।౨౫।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

తచ్ఛ్రుత్వా శమ్భువచనం పరమానన్దదాయకమ్ ।।

సుఖం ప్రాప్తం విశేషేణ న కించిత్స్మరణం యయౌ।।౨౬।।

తస్యాస్తద్గతిమాలక్ష్య సుప్రసన్నో హరోఽభవత్ ।।

ఉవాచ చ పునః శమ్భుర్వరం బ్రూహీతి తాం ప్రభుః ।। ౨౭।।

శివ ఉవాచ ।।

అయం యతిశ్చ మద్రూపో హంసరూపో భవిష్యతి ।।

పరజన్మని వాం ప్రీత్యా సంయోగ కారయిష్యతి ।। ౨౮ ।

భిల్లశ్చ వీరసేనస్య నైషధే నగరే వరే ।।

మహాన్పుత్రో నలో నామ భవిష్యతి న సంశయః ।। ౨౯ ।।

త్వం సుతా భీమరాజస్య వైదర్భే నగరేఽనఘే।।

దమయన్తీ చ విఖ్యాతా భవిష్యసి గుణాన్వితా ।। 3.28.30 ।।

యువాం చోభౌ మిలిత్వా చ రాజభోగం సువిస్తరమ్ ।।

భుక్త్వా ముక్తిం చ యోగీన్ద్రైర్లప్స్యేథే దుర్లభాం ధ్రువమ్ ।। ౩౧ ।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా చ స్వయం శమ్భుర్భిక్షురూపోఽభవత్తదా ।।

తస్మాన్న చలితో ధర్మాదచలేశ ఇతి స్మృతః ।। ౩౨ ।।

స భిల్ల ఆహుకశ్చాపి వీరసేనసుతోఽభవత్ ।।

నైషధే నగరే తాత నలనామా మహానృపః ।।౩౩।।

ఆహుకా సా మహాభిల్లీ భీమస్య తనయాఽభవత్ ।।

వైదర్భే నగరే రాజ్ఞో దమయన్తీతి విశ్రుతా ।। ౩౪ ।।

యతినాథాహ్వయస్సోఽపి హంసరూపోఽభవచ్ఛివః ।।

వివాహం కారయామాస దమయన్త్యా నలేన వై ।। ౩౫ ।।

పూర్వసత్కారరూపేణ మహాపుణ్యేన శంకరః ।।

హంసరూపం విధాయైవ తాభ్యాం సుఖమదాత్ప్రభుః ।। ౩౬ ।।

శివో హంసావతారో హి నానావార్తావిచక్షణః ।।

దమయన్త్యా నలస్యాపి పరమానన్దదాయకః ।। ౩౭ ।।

ఇదం చరితం పరమం పవిత్రం శివావతారస్య పవిత్రకీర్తేః ।।

యతీశసంజ్ఞస్య మహాద్భుతం హి హంసాహ్వయస్యాపి విముక్తిదం హి ।। ౩౮ ।।
యతీశబ్రహ్మహంసాఖ్యావతారచరితం శుభమ్ ।।

శృణుయాచ్ఛ్రావయేద్యో హి స లభేత పరాం గతిమ్।।3౯।।

ఇదమాఖ్యానమనఘం సర్వకామఫలప్రదమ్ ।।

స్వర్గ్యం యశస్యమాయుష్యం భక్తివర్ధనముత్తమమ్।।3.28.౪౦।।

శ్రుత్వైతచ్చచరితం శమ్భోర్యతిహంసస్వరూపయోః ।।

ఇహ సర్వసుఖమ్భుక్త్వా సోఽన్తే శివపురం వ్రజేత్ ।। ౪౧ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే తృం శతరుద్రసంహిం యతినాథబ్రహ్మహంసాహ్వయశివావతారచరితవర్ణనం నామాష్టావింశోఽధ్యాయః ।। ౨౮ ।।

3.29

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

సనత్కుమార శమ్భోస్త్వవతారం పరమం శృణు ।।

నభగజ్ఞానదం కృష్ణదర్శనాహ్వయముత్తమమ్ ।। ౧ ।।

ఇక్ష్వాకుప్రముఖా ఆసన్ శ్రాద్ధదేవసుతాశ్చ యే ।।

నభగస్తత్ర నవమో నాభగస్తత్సుతః స్మృతః ।। ౨ ।।

అమ్బరీషస్సుతస్తస్య విష్ణుభక్తో బభూవ సః ।।

యస్యోపరి ప్రసన్నోఽభూద్దుర్వాసా బ్రహ్మభక్తితః ।। 3 ।।

పితామహోఽమ్బరీషస్య నభగో యః ప్రకీర్తితః ।।

తచ్చరితం శృణు మునే యస్మై జ్ఞానమదాచ్ఛివః ।।౪।।

నభగో మనుపుత్రస్తు పఠనార్థం సుబుద్ధి మాన్ ।।

చక్రే గురుకులే వాసం బహుకాలం జితేన్ద్రియః ।। ౫ ।।

ఏతస్మిన్సమయే తే వా ఇక్ష్వాకుప్రముఖాస్సుతాః ।।

తస్మై భాగమకల్పైవ్యైవ భేజుర్భాగాన్నిజాన్క్రమాత్ ।। ౬ ।

స్వంస్వం భాగం గృహీత్వా తే బుభుజూ రాజ్యముత్తమమ్ ।।

అవిషాదం మహాభాగా పిత్రాదేశాత్సుబుద్ధయః ।। ౭ ।।

స పశ్చాదాగతస్తత్ర బ్రహ్మచారీ గురుస్థలాత్ ।।

నభగోఽధీత్య సర్వాశ్చ సాంగోపాంగాః శ్రుతీః క్రమాత్ ।। ౮ ।।

భ్రాతౄన్విలోక్య నభగో విభక్తాన్సకలాన్నిజాన్ ।।

దాయార్థీ ప్రాహ తాన్స్నేహాదిక్ష్వాకుప్రముఖాన్మునే ।।౯।।

నభగ ఉవాచ ।।

భ్రాతరోభక్తకం మహ్యం దాయం కృత్వా యథాతథమ్ ।।

సర్వే విభక్తాస్సుప్రీత్యా స్వదాయార్థాగతాయ చ ।।3.29.౧౦।।

తదా విస్మృతమస్మాభిరిదానీం పితరం తవ ।।

విభజామో వయం భాగం తం గృహాణ న సంశయః ।।౧౧।।

తచ్ఛ్రుత్వా భ్రాతృవచనం నభగః పరవిస్మితః ।।

తదోపకణ్ఠమాగత్య పితరం సమభాషత ।। ౧౨ ।।

నభగ ఉవాచ ।।

హే తాత భ్రాతరః సర్వే త్యక్త్వా మాం న్యభజంశ్చ తే ।।

పఠనార్థం గతశ్చాహం బ్రహ్మచారీ గురోః కులే।।౧3।।

తత ఆగత్య మే పృష్టా దాయదానార్థమాదరాత్।।

తే త్వామూచుర్విభాగం మే తదర్థమహమాగతః ।।౧౪।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

తదాకర్ణ్య వచస్తస్య పితా తం ప్రాహ విస్మితః।।

ఆశ్వాస్య శ్రాద్ధదేవస్స సత్యధర్మరతం మునే ॥౧౫॥

మనురువాచ ॥

తదుక్తం మాదృథాస్తాత ప్రతారణకరం హి తత్ ॥

న హ్యహం పరమం దాయం సర్వథా భోగసాధనమ్ ॥ ౧౬ ॥

తథాపి దాయభావేన దత్తోఽహం తైః ప్రతారిభిః ॥

తవ వై జీవనోపాయ వదామి శృణు తత్త్వతః ॥ ౧౭ ॥

సత్రమాంగిరసా విప్రాః కుర్వంత్యద్య సుమేధసః ॥

తత్ర కర్మణి ముహ్యన్తి షష్ఠం షష్ఠమహః ప్రతి ॥౧౮॥

తత్ర త్వం గచ్ఛ నభగ తాన్ సుశంస మహాకవే ॥

సూక్తే ద్వే వైశ్వదేవే హి సత్రం శుద్ధం హి తద్భవేత్ ॥౧౯॥

తత్కర్మణి సమాప్తే హి స్వయాన్తో బ్రాహ్మణాశ్చ తే ॥

ధనం దాస్యన్తి తే తుష్టాస్స్వసత్రపరిశేషితమ్ ॥3.29.౨౦॥

నన్దీశ్వర ఉవాచ ॥

తదాకర్ణ్య పితుర్వాక్యం నభగః సత్యసారవాన్ ॥

జగామ తత్ర సుప్రీత్యా యత్ర తత్సత్రముత్తమమ్ ॥ ౨౧ ॥

తదాహః కర్మణి మునే సత్రే తస్మిన్స మానవః ॥

సూక్తే ద్వే వైశ్వదేవే హి ప్రోవాచ స్పష్టతస్సుధీః ॥ ౨౨ ॥

సమాప్తే కర్మణి తతో విప్రా ఆంగిరసాశ్చ తే ॥

తస్మై దత్త్వా యయుః స్వర్గం స్వంస్వం సత్రావశేషితమ్ ॥ ౨౩ ॥

తత్తదా స్వీకరిష్యంతం సుసత్రపరిశేషితమ్ ॥

విజ్ఞాయ గిరిశః సద్య ఆవిర్భూత సదూతికృత్ ॥ ౨౪ ॥

సర్వాంగసున్దరః శ్రీమాన్పురుషః కృష్ణదర్శనః ।।

భావం సమీక్షితుం భాగం దాతుం జ్ఞానం పరం చ తత్ ।। ౨౫ ।।

అథో స శంకరః శమ్భుః పరీక్షాకర ఈశ్వరః ।।

ఉవాచోత్తరతోఽభ్యేత్య నభగం తం హి మానవమ్ ।। ౨౬ ।।

ఈశ్వర ఉవాచ ।।

కస్త్వం గృహ్ణాసి పురుష మమేదం వాస్తుకం వసు ।।

ప్రేషితః కేన తత్సర్వం సత్యం వద మమాగ్రతః ।। ౨౭ ।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

తచ్ఛ్రుత్వా తద్వచస్తాత మానవో నభగః కవి ।।

ప్రత్యువాచ వినీతాత్మా పురుషం కృష్ణదర్శనమ్ ।। ౨౮ ।।

నభగః ఉవాచ ।।

మమేదమృషిభిర్దత్తం వసు యజ్ఞగతం ఖలు ।।

కథం వారయసే మాం త్వం గృహ్ణాతం కృష్ణదర్శనమ్ ।। ౨౯ ।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

ఆకర్ణ్య నాభగం వాక్యమిదం సత్యముదీరితమ్ ।।

ప్రత్యువాచ ప్రసన్నాత్మా పురుషః కృష్ణదర్శనః ।। 3.29.30 ।।

కృష్ణదర్శన ఉవాచ ।।

వివాదేఽస్మిన్హి నౌ తాత ప్రమాణం జనకస్తవ ।।

యాహి తమ్పృచ్ఛ స బ్రూయాత్తత్ప్రమాణన్తు సత్యతః ।। ౩౧ ।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

తదాకర్ణ్య వచస్తస్య నభగో మానవః కవిః ।।

ఆగచ్ఛత్పితరం ప్రీత్యా తదుక్తం పృష్టవాన్మునే ॥ ౩౨ ॥

పుత్రోదితం సమాకర్ణ్య శ్రాద్ధదేవస్స వై మనుః ॥

స్మృత్వా శివపదామ్భోజం ప్రాప్తస్మృతిరువాచ తమ్ ॥ ౩౩ ॥

మనురువాచ ॥

హే తాత శృణు మద్వాక్యం స దేవః పురుషః శివః ॥

తస్యైవ సకలం వస్తు యజ్ఞప్రాప్తం విశేషతః ॥ ౩౪ ॥

అధ్వరోర్వరితం వస్తు రుద్రభాగః ప్రకీర్తితః ॥

ఇత్యపి ప్రాజ్ఞవాదో హి క్వచిజ్జాతస్తదిచ్ఛయా ॥ ౩౫ ॥

స దేవ ఈశ్వరః సర్వం వస్త్వర్హతి న సంశయః ॥

యజ్ఞావశిష్టం కిముత పరే తస్యేచ్ఛయా విభోః ॥ ౩౬ ॥

అనుగ్రహార్థమాయాతస్తవ తద్రూపతః ప్రభుః ॥

తత్ర త్వం గచ్ఛ నభగ ప్రసన్నం కురు సత్యతః ॥ ౩౭॥

క్షమాపయ స్వాపరాధం సుప్రణమ్య స్తుతిం కురు ॥

సర్వప్రభుస్స ఏవేశో యజ్ఞాధీశోఽఖిలేశ్వరః ॥ ౩౮ ॥

విష్ణుబ్రహ్మాదయో దేవాః సిద్ధాస్సర్వర్షయోఽపి హి ॥

తదనుగ్రహతస్తాత సమర్థః సర్వకర్మణి ॥ ౩౯ ॥

కిమ్బహూక్త్యాత్మజశ్రేష్ఠ గచ్ఛ తత్రాశు మాచిరమ్ ॥

ప్రసాదయ మహాదేవం సర్వథా సకలేశ్వరమ్ ॥ 3.29.౪౦ ॥

నన్దీశ్వర ఉవాచ ॥

ఇత్యుక్త్వా స మనుః శ్రాద్ధదేవశ్చ తనయం ద్రుతమ్ ॥

ప్రేషయామాస నికటం శమ్భోస్సోఽపి సమేత్య తమ్ ॥ ౪౧ ॥

నభగశ్చ ప్రణమ్యాశు సాఞ్జలిర్నతమస్తకః ।।

ప్రోవాచ సుప్రసన్నాత్మా వినయేన మహామతిః ।। ౪౨ ।।

నభగ ఉవాచ ।।

ఇదం తవేశ సర్వం హి వస్తు త్రిభువనే హి యత్ ।।

ఇత్యాహ మే పితా నూనం కిముతాధ్వరశేషితమ్ ।। ౪3 ।।

అజానతా మయా నాథ యదుక్తన్తద్వచో భ్రమాత్ ।।

అపరాధస్త్వం క్షమస్వ శిరసా త్వాం ప్రసాదయే ।। ౪౪ ।।

ఇత్యుక్త్వా నభగసోఽతిదీనధీస్తు కృతాఞ్జలిః ।।

తుష్టావ తం మహేశానం కృష్ణదర్శనమానతః ।। ౪౫ ।।

శ్రాద్ధదేవోఽపి శుద్ధాత్మా నతకస్సాఞ్జలిస్సుధీః ।।

తుష్టావ తం ప్రభుం నత్వా స్వాపరాధం క్షమాపయత్ ।। ౪౬ ।।

ఏతస్మిన్నన్తరే తత్ర విష్ణుర్బ్రహ్మాఖిలః సుధీః ।।

వాసవాద్యాః సమాజగ్ముః సిద్ధాశ్చ మునయోఽపి హి ।। ౪౭ ।।

మహోత్సవం ప్రకుర్వన్తః సుకృతాలయోఽఖిలాః ।।

తుష్టువుర్నతకా భక్త్యా సుప్రణమ్య పృథక్పృథక్ ।।౪౮।।

అథ రుద్రః ప్రసన్నాత్మా కృపాదృష్ట్యా విలోక్య తాన్।।

ఉవాచ నభగం ప్రీత్యా సస్మితం కృష్ణదర్శనః ।। ౪౯ ।।

కృష్ణదర్శన ఉవాచ ।।

యత్తే పితావదద్ధర్మ్యం వాక్యన్తత్తు తథైవ హి ।।

త్వయాపి సత్యముక్తం తత్సాధుస్త్వన్నాత్ర సంశయః ।।3.29.౫౦।।

అతోఽహం సుప్రసన్నోఽస్మి సర్వథా సువ్రతేన తే ।।

దదామి కృపయా తే హి జ్ఞానమ్బ్రహ్మ సనాతనమ్ ।। ౫౧ ।।

మహాజ్ఞానీ భవ త్వం హి సవిప్రో నభగం ద్రుతమ్ ।।

గృహాణ వస్త్విదం సర్వం మద్దత్తం కృపయాధునా ।। ౫౨ ।।

ఇహ సర్వసుఖం భుఙ్క్ష్వ నిర్వికారం మహామతే ।।

సుగతిం ప్రాప్స్యసి త్వం హి సవిప్రః కృపయా మమ ।। ౫౩ ।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా తాత భగవాన్స రుద్రః సత్యవత్సలః ।।

సర్వేషామ్పశ్యతాన్తేషాన్తత్రైవాన్తర్దధే హరః ।। ౫౪ ।।

విష్ణుర్బ్రహ్మాపి దేవాద్యాస్సర్వే తే మునిసత్తమ ।।

స్వంస్వం ధామ యయుః ప్రీత్యా తస్యై నత్వా దిశే ముదా ।। ౫౫ ।।

సపుత్రః శ్రాద్ధదేవోఽపి స్వస్థానమగమన్ముదా ।।

భుక్త్వా భోగాన్సువిపులానోఽన్తే శివపుర యయౌ ।। ౫౬ ।।

ఇత్థన్తే కీర్తితో బ్రహ్మన్నవతారః శివస్య హి ।।

కృష్ణదర్శననామా వై నభగానన్దదాయకః ।।౫౭।।

ఇదమాఖ్యానమనఘం భుక్తిముక్తిప్రదం సతామ్ ।।

పఠతాం శృణ్వతాం వాపి సర్వ కామఫలప్రదమ్ ।। ౫౮ ।।

య ఏతచ్చరితమ్ప్రాతస్సాయం చ స్మరతే సుధీః ।।

కవిర్భవతి మన్త్రజ్ఞో గతిమన్తే లభేత్పరామ్ ।। ౫౯ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే తృతీయాయాం శతరుద్రసంహితాయాం నన్దీశ్వరసనత్కుమారసంవాదే కృష్ణదర్శనశివావతారవర్ణనంనామైకోనత్రింశోఽధ్యాయః।।౨౯।।

3.30

నన్దీశ్వర ఉవాచ ॥

శృణు త్వం బ్రహ్మపుత్రాద్యావతారం పరమేశితుః ॥

అవధూతేశ్వరాహ్వం వై శక్రగర్వాపహారకమ్ ॥ ౧ ॥

శక్రః పురా హి సగురుః సర్వదేవసమన్వితః ॥

దర్శనం కర్తుమీశస్య కైలాసమగమన్మునే ॥ ౨ ॥

అథ గుర్విన్ద్రయోర్జ్ఞాత్వాగమనం శంకరస్తయోః ॥

పరీక్షితుం చ తద్భావం స్వదర్శనరతాత్మనోః ॥ ౩ ॥

అవధూతస్వరూపోఽభూన్నానాలీలాకరః ప్రభుః ॥

దిగంబరో మహాభీమో జ్వలదగ్నిసమప్రభః ॥ .౪ ॥

సోఽవధూతస్వరూపో హి మార్గమారుధ్య సద్గతిః ॥

లంబమానపటః శంభురతిష్ఠచ్ఛోభితాకృతిః ॥౫॥

అథ తౌ గురుశక్రౌ చ గచ్ఛన్తౌ శివ సన్నిధిమ్ ॥

అద్రాష్టాంపురుషం భీమం మార్గమధ్యేఽద్భుతాకృతిమ్ ॥౬॥

అథ శక్రో మునేఽపృచ్ఛత్స్వాధికారేణ దుర్మదః ॥

పురుషం తం స్వమార్గాన్తః స్థితమజ్ఞాయ శంకరమ్ ॥౭॥

శక్ర ఉవాచ ॥

కస్త్వం దిగంబరాకారావధూతః కుత ఆగతః ॥

కిన్నామ తవ విఖ్యాతం తత్త్వతో వద మేఽచిరమ్ ॥౮॥

స్వస్థానే సంస్థితః శంభుః కిమ్వాన్యత్ర గతోఽధునా ॥

దర్శనార్థం హి తస్యాహం గచ్ఛామి సగురుస్సురైః ॥ ౯ ॥

నన్దీశ్వర ఉవాచ ॥

శక్రేణేత్థం స పృష్టశ్చ కించిన్నోవాచ పూరుషః ।।

లీలాగృహీతదేహస్స శఙ్కరో మదహా ప్రభుః ।। 3.30.౧౦ ।।

శక్రః పునరపృచ్ఛత్తం నోవాచ స దిగంబరః ।।

అవిజ్ఞాతగతిశ్శమ్భుర్మహాకౌతుకకారకః ।। ౧౧ ।।

పునః పురన్దరోఽపృచ్ఛద్వై త్రైలోక్యాధిపతిస్స్వరాట్ ।।

తూష్ణీమాస మహాయోగీ మహాలీలాకరస్స వై ।। ౧౨ ।।

ఇత్థం పునః పునః పృష్టః శక్రేణ స దిగమ్బరః ।।

నోవాచ కించిద్భగవాఞ్ఛక్రదర్పజిఘాంసయా ।। ౧౩ ।।

అథ చుక్రోధ దేవేశస్త్రైలోక్యైశ్వర్యగర్వితః ।।

ఉవాచ వచనం క్రోధాత్తం నిర్భర్త్స్య జటాధరమ్ ।। ౧౪ ।।

ఇన్ద్ర ఉవాచ ।।

పృచ్ఛమానోఽపి రే మూఢ నోత్తరం దత్తవానసి ।।

అతస్త్వాం హన్మి వజ్రేణ కస్తే త్రాతాస్తి దుర్మతే ।। ౧౫ ।।

ఇత్యుదీర్య్య తతో వజ్రీ సంనిరీక్ష్య క్రుధా హి తమ్ ।।

హన్తున్దిగమ్బరం వజ్రముద్యతం స చకార హ ।। ౧౬ ।।

వజ్రహస్తం చ తం దృష్ట్వా శక్రం శీఘ్రం సదాశివః ।।

చకార స్తమ్భనం తస్య వజ్రపాతస్య శంకరః ।। ౧౭ ।।

తతః స పురుషః కుద్ధః కరాలాక్షో భయంకరః ।।

ద్రుతమేవ ప్రజజ్వాల తేజసా ప్రదహన్నివ ।। ౧౮ ।।

బాహుప్రతిష్టమ్భభువా మన్యునాన్తశ్శచీపతిః ।।

సమదహ్యత భోగీవ మంత్రరుద్ధపరాక్రమః ।।౧౯।।

దృష్ట్వా వృహస్పతి స్త్వేనమ్ప్రజ్వలన్తం స్వతేజసా ।।

పురుషం తం ధియామాస ప్రణనామ హరం ద్రుతమ్।। 3.30.౨౦ ।।

కృతాఞ్జలిపుటో భూత్వా తతో గురురుదారధీః ।।

దణ్డవత్కౌ పునర్నత్వా ప్రభుం తుష్టావ భక్తితః ।। ౨౧ ।।

గురురువాచ ।।

దేవదేవ మహాదేవ శరణాగతవత్సల ।।

ప్రసన్నో భవ గౌరీశ సర్వేశ్వర నమోఽస్తు తే ।। ౨౨ ।।

మాయయా మోహితాస్సర్వే బ్రహ్మవిష్ణ్వాదయోపి తే ।।

త్వాం న జానన్తి తత్త్వేన జానన్తి త్వదనుగ్రహాత్ ।। ౨౩ ।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

బృహస్పతిరితి స్తుత్వా స తదా శంకరమ్ప్రభుమ్ ।।

పాదయోః పాతయామాస తస్యేశస్య పురన్దరమ్ ।। ౨౪ ।।

తతస్తాత సురాచార్య్యః కృతాఞ్జలిరుదారధీః ।।

బృహస్పతిరువాచేదం ప్రశ్రయావనతః సుధీః।।౨౫।।

బృహస్పతిరువాచ।।

దీననాథ మహాదేవ ప్రణతస్తవ పాదయోః ।।

సముద్ధర చ మాం తత్త్వం క్రోధం న ప్రణయం కురు।।౨౬।।

తుష్టో భవ మహాదేవ పాహీన్ద్రం శరణాగతమ్ ।।

వహ్నిరేష సమాయాతి భాలనేత్రసముద్భవః ।। ౨౭ ।।

।। నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

ఇత్యాకర్ణ్య గురోర్వాక్యమవధూతాకృతిః ప్రభుః ।।

ఉవాచ కరుణాసింధుర్విహసన్స సద్యూతికృత్ ॥ ౨౮ ॥

అవధూత ఉవాచ ॥

క్రోధాచ్చ నిస్సృతన్తేజో ధారయామి స్వనేత్రతః ॥

కథం హి కంచుకీం సర్పస్సంధత్తే చోజ్ఝితాం పునః ॥ ౨౯ ॥

నన్దీశ్వర ఉవాచ ॥

ఇతి శ్రుత్వా వచస్తస్య శంకరస్య బృహస్పతిః ॥

ఉవాచ సాఞ్జలిర్భ్భయో భయవ్యాకులమానసః ॥ 3.30.30 ॥

॥ బృహస్పతిరువాచ ॥

హే దేవ భగవన్భక్తా అనుకమ్ప్యాః సదైవ హి ॥

భక్తవత్సలనామేతి స్వం సత్యం కురు శంకర ॥3౧॥

క్షేప్తుమన్యత్ర దేవేశ స్వతేజోఽత్యుగ్రమర్హసి ॥

ఉద్ధర్తా సర్వభక్తానాం సముద్ధర పురన్దరమ్ ॥ 3౨ ॥

నన్దీశ్వర ఉవాచ ॥

ఇత్యుక్తో గురుణా రుద్రో భక్తవత్సలనామభాక్ ॥

ప్రత్యువాచ ప్రసన్నాత్మా సురేజ్యమ్ప్రణతార్తిహా ॥33॥

రుద్ర ఉవాచ ॥

ప్రీత స్తేహం సురాచార్య్య దదామి వరముత్తమమ్ ॥

ఇన్ద్రస్య జీవదానేన జీవేతి త్వం ప్రథామ్వ్రజ ॥ 3౪ ॥

సముద్భూతోఽనలో యోయం భాలనేత్రాత్తుసురా సహః ॥

ఏనన్త్యక్ష్యామ్యహం దూరే యథేన్ద్రం నైవ పీడయేత్ ॥ 3౫ ॥

॥ నన్దీశ్వర ఉవాచ ॥

ఇత్యుక్త్వా స కరే ధృత్వా స్వతేజోఽనలమద్భుతమ్ ।।

భాలనేత్రసముద్భూతం ప్రాక్షిపల్లవణామ్భసి ।। ౩౬ ।।

అథో శివస్య తత్తేజో భాలనేత్రసముద్భవమ్ ।।

క్షిప్తం చ లవణామ్భోధౌ సద్యో బాలో బభూవ హ ।। ౩౭ ।।

స జలన్ధరనామాభూత్సిన్ధుపుత్రోఽసురేశ్వరః ।।

తం జఘాన మహేశానో దేవప్రార్థనయా ప్రభుః ।।౩౮।।

ఇత్థం కృత్వా సుచరితం శంకరో లోకశంకరః ।।

అవధూతస్వరూపేణ తతశ్చాన్తర్హితోఽభవత్ ।। ౩౯ ।।

బభూవుః సకలా దేవాః సుఖినశ్చాతినిర్భయాః ।।

గురుశక్రౌ భయాన్ముక్తౌ జగ్మతుః సుఖముత్తమమ్।। 3.30.౪౦ ।।

యదర్థే గమనోద్యుక్తౌ దర్శనం ప్రాప్య తస్య తౌ।।

కృతార్థౌ గురుశక్రౌ హి స్వస్థానం జగ్మతుర్ముదా।।౪౧।।

అవధూతేశ్వరాహ్వోఽవతారస్తే కథితో మయా।।

పరమేశస్య పరమానన్దదః ఖలదణ్డదః।।౪౨।।

ఇదమాఖ్యానమనఘం యశస్యం స్వర్గ్యమేవ చ ।।

భుక్తిముక్తిప్రదం దివ్యం సర్వకామఫలప్రదమ్ ।। ౪౩ ।।

య ఇదం శృణుయాన్నిత్యం శ్రావయేద్వా సమాహితః ।।

ఇహ సర్వసుఖం భుక్త్వా సోఽన్తే శివగతిం లభేత్ ।। ౪౪ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే తృతీయాయాం శతరుద్రసంహితాయాం నన్దీ శ్వరసనత్కుమారసంవాదే అవధూతేశ్వరశివావతారచరిత్రవర్ణనం నామ త్రింశోఽధ్యాయః ।। ౩౦ ।।

3.31

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

అథ వక్ష్యే మునిశ్రేష్ఠ శమ్భోః శృణ్వవతారకమ్ ।।

స్వభక్తదయయా విప్ర నారీసన్దేహభంజకమ్ ।। ౧ ।।

ఆసీత్సత్యరథో నామ్నా విదర్భవిషయే నృపః ।।

ధర్మాత్మా సత్యశీలశ్చ మహాశైవజనప్రియః ।। ౨ ।।

తస్య రాజ్ఞస్సుధర్మేణ మహీం పాలయతో మునే ।।

మహాన్కాలో వ్యతీయాయ సుఖేన శివధర్మతః ।।౩।।

కదాచిత్తస్య రాజ్ఞస్తు శాల్వైశ్చ పురరోధిభిః ।।

మహారణో బభూవాథ బహుసైన్యైర్బలోద్ధతైః ।।౪।।

స విదర్భనృపః కృత్వా సార్ధం తైర్దారుణం రణమ్ ।।

ప్రనష్టోరుబలః శాల్వైర్నిహతో దైవయోగతః ।। ౫ ।।

తస్మిన్నృపే హతే యుద్ధే శాల్వైస్తు భయవిహ్వలాః ।।

సైనికా హతశేషాశ్చ మన్త్రిభిస్సహ దుద్రువుః ।। ౬ ।।

అథ తస్య మహారాజ్ఞీ రాత్రౌ స్వపురతో మునే ।।

సంరుద్ధా రిపుభిర్యత్నాదన్తర్వత్నీ బహిర్యయౌ ।। ౭ ।।

నిర్గతా శోకసంతప్తా సా రాజమహిషీ శనైః।।

ప్రాచీం దిశం యయౌ దూరం స్మరన్తీశపదామ్బుజమ్।।౮।।

అథ ప్రభాతే సా రాజ్ఞీ దదర్శ విమలం సరః।।

అతీతా దూరమధ్వానం దయయా శఙ్కరస్య హి ।।౯।।

తత్రాగత్య ప్రియా రాజ్ఞస్సంతప్తా సుకుమారిణీ।।

నివాసార్థం సరస్తీరే ఛాయావృక్షముపాశ్రయత్ ।। ।।3.31.౧౦।।

తత్ర దైవవశాద్రాజ్ఞీ ముహూర్తే సద్గుణాన్వితే ।।

అసూత తనయం దివ్యం సర్వలక్షణలక్షితమ్ ।।౧౧।।

అథ తజ్జననీ దైవాత్తృషితాతి నృపాఙ్గనా ।।

సరోవతీర్ణా పానార్థం గ్రస్తా గ్రాహేణ పాథసి ।। ౧౨ ।।

స సుతో జాతమాత్రస్తు క్షుత్పిపాసార్ద్దితో భృశమ్।।

రురోద చ సరస్తీరే వినష్ట పితృమాతృకః ।।౧౩।।

తస్మిన్వనే క్రన్దమానే జాతమాత్రే సుతే మునే ।।

కృపాన్వితో మహేశోఽభూదన్తర్యామీ స రక్షక. ।।౧౪।।

ప్రేరితా మనసా కాచిదీశేన త్రాసహారిణా।।

అకస్మాదాగతా తత్ర భ్రమన్తీ భైక్ష్యజీవినీ।।౧౫।।

సా త్వేకహాయనం బాలం వహన్తీ విధవా నిజమ్।।

అనాథమేకం క్రందన్తం శిశున్తత్ర దదర్శ హ ।।౧౬।।

సా దృష్ట్వా తత్ర తమ్బాలం వనే నిర్మనుజే మునే ।।

విస్మితాతి ద్విజస్త్రీ సా చిచిన్తం హృదయే బహు ।।౧౭।।

అహో సుమహదాశ్చర్యమిదం దృష్టమ్మయాధునా ।।

అసంభావ్యమకథ్యం చ సర్వథా మనసా గిరా ।। ౧౮ ।।

అచ్ఛిన్ననాభినాలోయం రసాయాం కేవలం శిశుః ।।

శేతే మాతృవిహీనశ్చ క్రన్దంస్తేజస్వినాం వరః ।।౧౯।।

అస్య పిత్రాదయః కేఽపి న సన్తీహ సహాయినః।

కారణం కిం బభూవాథ హ్యహో దైవబలం మహత్ ।। 3.31.౨౦ ।।

న జానే కస్య పుత్రోఽయమస్య జ్ఞాతాత్ర కోపి న ।।

యతః పృచ్ఛామ్యస్య జన్య జాతా చ కరుణా మయి ॥ ౨౧॥

ఇచ్ఛామ్యేనం పోషితుం హి బాలమౌరసపుత్రవత్ ॥

సంప్రష్టుం నోత్సహేఽజ్ఞాత్వా కులజన్మాది చాస్య వై ॥ ౨౨ ॥

నన్దీశ్వర ఉవాచ ॥

ఇతి సంచిన్త్యమానాయాం తస్యాం విప్రవరస్త్రియామ్ ॥

కృపాం చకార మహతీం శంకరో భక్తవత్సల॥౨౩॥

దధ్రే భిక్షుస్వరూపం హి మహాలీలో మహేశ్వరః॥

సర్వథా భక్తసుఖదో నిరుపాధిః స్వయం సదా ॥౨౪॥

తత్రాజగామ సహసా స భిక్షుః పరమేశ్వరః ॥

యత్రాస్తి సందేహవతీ ద్విజస్త్రీ జ్ఞాతుమిచ్ఛతీ ॥ ౨౫ ॥
భిక్షువర్యస్వరూపోఽసావవిజ్ఞాతగతిః ప్రభుః ॥

తామాహ విప్రవనితాం విహస్య కరుణానిధిః ॥ ౨౬ ॥

భిక్షువర్య ఉవాచ ॥

సన్దేహం కురు నో చిత్తే విప్రభామిని మా ఖిద ॥

రక్షైనమ్బాలకం ప్రీత్యా సుపవిత్రం స్వపుత్రకమ్ ॥ ౨౭ ॥

అనేన శిశునా శ్రేయః ప్రాప్స్యసే న చిరాత్పరమ్ ॥

పుష్ణీహి సర్వథా హ్యేనం మహాతేజస్వినం శిశుమ్ ॥౨౮॥

నన్దీశ్వర ఉవాచ॥

ఇత్యుక్తవన్తం తం భిక్షుస్వరూపం కరుణానిధిమ్ ॥

సా విప్రవనితా శమ్భుం ప్రీత్యా పప్రచ్ఛ సాదరమ్ ॥ ౨౯ ॥

విప్రవనితోవాచ ॥

త్వదాజ్ఞయైనం బాలం హి రక్షిష్యామి స్వపుత్రవత్।।

పౌక్ష్యామి నాత్ర సన్దేహో మద్భాగ్యాత్త్వమిహాగతః ।।3.31.30।।

తథాపి జ్ఞాతుమిచ్ఛామి విశేషేణ తు తత్త్వతః ।।

కోయం కస్య సుతశ్చాయం కస్త్వమత్ర సమాగతః ।। ।। ౩౧ ।।

ముహుర్మమ సమాయాతి జ్ఞానం భిక్షువర ప్రభో ।।

త్వం శివః కరుణాసిన్ధుస్త్వద్భక్తోయం శిశుః పురా ।। ౩౨ ।।

కేనచిత్కర్మదోషేణ సమ్ప్రాప్తోయం దశామిమామ్ ।।

తదుద్భక్త్వా పరమం శ్రేయః ప్రాపస్యతే త్వదనుగ్రహాత్ ।। ౩౩ ।।

త్వన్మాయయైవ సాహం వై మార్గభ్రష్టా విమోహితా ।।

ఆగతా ప్రేషితా త్వత్తో హ్యస్య రక్షణహేతుతః ।। ౩౪ ।।

।। నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

ఇతి తద్దర్శనప్రాప్తవిజ్ఞానాం విప్రకామినీమ్ ।।

జ్ఞాతుకామాం విశేషేణ ప్రోచే భిక్షుతనుశ్శివః ।। ౩౫ ।।

।। భిక్షువర్య్య ఉవాచ ।।

శృణు ప్రీత్యా విప్రపత్ని బాలస్యాస్య పురేహితమ్ ।।

సర్వమన్యస్య సుప్రీత్యా వక్ష్యతే తత్త్వతోఽనఘే ।। ౩౬ ।।

సుతో విదర్భరాజస్య శివభక్తస్య ధీమతః ।।

అయం సత్యరథస్యైవ స్వధర్మనిరతస్య హి ।।౩౭।।

శృణు సత్యరథో రాజా హతః శాల్వై రణే పరైః ।।

తత్పత్నీ నిశి సువ్యగ్రా నిర్యయౌ స్వగృహాద్ద్రుతమ్ ।। ౩౮ ।।

అసూత తనయం చైనం సమాయాతా ప్రగేఽత్ర హి ।।

సరోవతీర్థా తృషయా గ్రస్తా గ్రాహేణ దైవతః ॥ ౩౯ ॥

నన్దీశ్వర ఉవాచ ॥

ఇతి తస్య సముత్పత్తిం తత్పితుః సంగరే మృతిమ్ ॥

తన్మాతృమరణం గ్రాహాత్సర్వం తస్య న్యవేదయత్॥3.31.౪౦॥

అథ సా బ్రహ్మణీ సా హి విస్మితాతి మునీశ్వర ॥

పునః పప్రచ్ఛ తం భిక్షుం జ్ఞానినం సిద్ధరూపకమ్ ॥౪౧॥

బ్రాహ్మణ్యువాచ ॥

స రాజోఽస్య పితా భిక్షో వరభోగాన్తరేవ హి ॥

కస్మాచ్చాల్వైస్స్వరిపుభిస్స్వల్పైహైశ్చ విఘాతితః ॥ ౪౨ ॥

కస్మాదస్య శిశోర్మాతా గ్రాహేణాశు సుభక్షితా ॥

యస్మాదనాథోయం జాతో విబన్ధుశ్చైవ జన్మతః ॥ ౪౩ ॥

కస్మాత్సుతో మమాపీహ సుదరిద్రో హి భిక్షుకః ॥

భవేత్కథం సుఖం భిక్షో పుత్రయోరనయోర్వద ॥౪౪॥

నన్దీశ్వర ఉవాచ ॥

ఇతి తస్యా వచః శ్రుత్వా స భిక్షుః పరమేశ్వరః ॥

విప్రపత్న్యాః ప్రసన్నాత్మా ప్రోవాచ విహసంశ్చ తామ్॥౪౫॥

భిక్షువర్య్య ఉవాచ ॥

విప్రపత్ని విశేషేణ సర్వప్రశ్నాన్వదామి తే ॥

శృణు త్వం సావధానేన చరిత్రమిదముత్తమమ్॥౪౬॥

అముష్య బాలస్య పితా స విదర్భమహీపతిః ॥

పూర్వజన్మని పాణ్డ్యోఽసౌ బభూవ నృపసత్తమః ॥౪౭॥

స శైవనృపతిర్ధర్మాత్పాలయన్నిఖిలా మహీమ్ ।।
స్వప్రజాం రంజయామాస సర్వోపద్రవనాశనః ।।౪౮।।
కదాచిత్స హి సర్వేశం ప్రదోషే పర్యపూజయత్।।
త్రయోదశ్యాం నిరాహారో దివానక్తవ్రతీ శివమ్ ।।౪౯।।
తస్య పూజయతః శమ్భుం ప్రదోషే గిరిశం రతే ।।
మహాఞ్ఛబ్దో బభూవాథ వికటస్సర్వథా పురే ।।3.31.౫౦।।
తమాకర్ణ్య రవం సోఽథ రాజా త్యక్తశివార్చనః।।
రిపాగమనశంకాతో నిర్యయౌ భవనాద్బహిః ।।౫౧।।
ఏతస్మిన్నేవ కాలే తు తస్యామాత్యో మహాబలీ ।।
గృహీతశస్త్రసామన్తో రాజాన్తికముపాయయౌ ।।౫౨।।
తన్దృష్ట్వా శత్రుసామన్తం మహాక్రోధేన విహ్వలః ।।
అవిచార్య వృషన్తస్య శిరశ్ఛేదమకారయత్।। ౫౩।।
అసమాప్యే శపూజాన్తామశుచిర్నష్టధీర్నృపః ।।
రాత్రౌ చకార సుప్రీత్యా భోజనన్నష్టమంగలః।।౫౪।।
విదర్భే సోభవద్రాజా జన్మనీహ శివవ్రతీ।।
శివార్చనాన్తరాయేణ పరైర్భోగాంన్తరే హతః ।। ౯౫ ।।
తత్పుత్రో యః పూర్వభవే సోఽస్మిఞ్జన్మని తత్సుతః ।।
అహమేవ హతైశ్వర్యః శివపూజా వ్యతిక్రమాత్ ।।౫౬।।
అస్య మాతా పూర్వభవే సపత్నీం ఛద్మనాహరత్।।
భక్షితా తేన పాపేన గ్రాహేణాఽస్మిన్భవే హి సా।।౫౭।।
ఏషా ప్రవృత్తిరేతేషాం భవత్యై పరికీర్తితా ।।

అనర్చితా శివా భక్త్యా ప్రాప్నువన్తి దరిద్రతామ్ ।।౫౮।

ఏష తే తనయః పూర్వజన్మని బ్రాహ్మణోత్తమః।।

ప్రతిగ్రహైర్వయో నిన్యే న యజ్ఞాద్యైస్సుకర్మభిః ।।౫౯।।

అతో దారిద్ర్యమాపన్నః పుత్రస్తే ద్విజభామిని ।।

తద్దోషపరిహారార్థం శరణం శంకరం వ్రజ ।। 3.31.౬౦ ।।

ఏతాభ్యాం ఖలు బాలాభ్యాం శివపూజావిధీయతామ్ ।।

ఉపవీతానన్తరం హి శివః శ్రేయః కరిష్యతి ।। ౬౧ ।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

ఇతి తాముపదిశ్యాథ భిక్షువర్యతనుః శివః ।।

స్వరూపం దర్శయామాస పరమం భక్తవత్సలః ।। ౬౨ ।।

అథ సా విప్రవనితా జ్ఞాత్వా తం శంకరమ్ప్రభుమ్।।

సుప్రణమ్య హి తుష్టావ ప్రేమ్ణా గద్గదయా గిరా ।।౬3।।

తతస్స భగవాఞ్ఛమ్భుర్ధృతభిక్షుతనుర్ద్రుతమ్ ।।

పశ్యన్త్యా విప్రపన్త్యాస్తు తత్రైవాన్తరధీయత ।।౬౪।।

అథ తస్మిన్ గతే భిక్షౌ విశ్రబ్ధా బ్రాహ్మణీ చ సా।।

తమర్భకం సమాదాయ సస్వపుత్రా గృహం యయౌ ।।౬౫ ।।

ఏకచక్రాహ్వయే రమ్యే గ్రామే కృత నికేతనా ।।

స్వపుత్రం రాజపుత్రం చ వరాన్నైశ్చ వ్యవర్ద్ధయత్ ।। ౬౬ ।।

బ్రాహ్మణై కృతసంస్కారౌ కృతోపనయనౌ చ తౌ ।।

వవృధాతే స్వగేహే చ శివపూజనతత్పరౌ ।।౬౭।।

తౌ శాణ్డిల్యమునేస్తాత నిదేశాన్నియమ స్థితౌ।।

ప్రదోషే చక్రతుః శమ్భోః పూజాం కృత్వా వ్రతం శుభమ్।। ౧౮ ।।

కదాచిద్ద్విజపుత్రేణ వినాఽసౌ రాజనన్దనః ।।

నద్యాం స్నాతుం గతః ప్రాప నిధానకలశం వరమ్ ।।౧౯।।

ఏవం పూజయతోః శమ్భుం రాజద్విజకుమారయోః ।।

సుఖేనైవ వ్యతీయాయ తయోర్మాసచతుష్టయమ్ ।।3.31.౨౦।।

ఏవమర్చయతోః శమ్భుం భూయోపి పరయా ముదా ।।

సమ్వత్సరో వ్యతీయాయ తస్మిన్నేవ తయోర్గృహే ।। ౨౧ ।।

సమ్వత్సరే వ్యతిక్రాన్తే స రాజతనయో మునే ।।

గత్వా వనాన్తే విప్రేణ శివస్యానుగ్రహాద్విభోః ।। ౨౨ ।।

అకస్మాదాగతాం తత్ర దత్తాం తజ్జనకేన హ ।।

వివాహ్య గన్ధర్వసుతాం చక్రే రాజ్యమకణ్టకమ్ ।। ౨౩ ।।

యా విప్రవనితా పూర్వంతమపుష్ణాత్స్వపుత్రవత్।।

సైవ మాతాభవత్తస్య స భ్రాతా ద్విజనన్దనః ।। ౨౪ ।।

ఇత్థమారాధ్య దేవేశం ధర్మగుప్తాహ్వయస్స వై ।।

విదర్భ విషయే రాజ్ఞ్యా తయా భోగం చకార హ ।।౨౪।।।

భిక్షువర్యావతారస్తే వర్ణితశ్చ మయాధునా ।।

శివస్య ధర్మగుప్తాహ్వ నృపబాలసుఖప్రదః ।। ౨౬ ।।

ఏతదాఖ్యానమనఘం పవిత్రం పావనం మహత్ ।।

ధర్మార్థకామమోక్షాణాం సాధనం సర్వకామదమ్ ।। ౨౭ ।।

య ఏతచ్ఛృణుయాన్నిత్యం శ్రావయేద్వా సమాహితః।।

స భుక్త్వేహాఖిలాన్కామానన్తే శివపురమ్వ్రజేత్ ।।౨౮।

ఇతి శ్రీ శివమహాపురాణే తృతీంశతరుద్రసంహితాయాం భిక్షువర్యాహ్వశివావతా రచరిత్రవర్ణనంనామైకత్రింశో౽ధ్యాయః ।।౩౧।।

3.32

శృణు తాత ప్రవక్ష్యామి శివస్య పరమాత్మనః।।

సురేశ్వరావతారస్తే ధౌమ్యాగ్రజ హితావహమ్ ।।౧।।

వ్యాఘ్రపాదసుతో ధీమానుపమన్యుస్సతాత్ప్రియః ।।

జన్మాన్తరేణ సంసిద్ధః ప్రాప్తో మునికుమారతామ్।। ౨ ।।

ఉవాస మాతులగృహే స మాత్రా శిశురే వ హి ।।

ఉపమన్యుర్వ్యాఘ్రపాదిస్స్వల్పధరిద్రశ్చ దైవతః।। ౩ ।।కదాచిత్క్షీరమత్యల్పమీప్సితవాన్మాతులాశ్రమే।।

యయాచే మాతరమ్ప్రీత్యా బహుశో దుగ్ధ లాలసః ।।౪।।

తచ్ఛ్రుత్వా పుత్రవచనం తన్మాతా చ తపస్వినీ।।

సాంతః ప్రవిశ్యాథ తదా శుభోపాయమరీరచత్ ।। ౫।।

ఉఞ్ఛవృత్త్యర్జితాన్బీజాన్పిష్ట్వాలోడ్య జలేన తాన్ ।।

ఉపలాల్య సుతన్తస్మై సా దదౌ కృత్రిమమ్పయః ।।౬।।

పీత్వా చ కృత్రిమం దుగ్ధం మాత్రా దత్తం స బాలకః ।।

నైతత్క్షీరమితి ప్రాహ మాతరం చారుదత్పునః।।౭।।

శ్రుత్వా సుతస్య రుదితం ప్రాహ సా దుఃఖితా సుతమ।।

సంమార్జ్య నేత్రే పుత్రస్య కరాభ్యాం కమలాకృతిః ।।౮।।

మాతోవాచ।।క్షీరమత్ర కుతో౽స్మాకం వనే నివసతాం సదా।।

ప్రసాదేన వినా శమ్భోః పయః ప్రాప్తిర్భవేన్న హి।।౯।।

పూర్వజన్మని యత్కృత్యం శివము ద్దిశ్య హే సుత॥
తదేవ లభ్యతే నూనన్నాత్ర కార్యా విచారణా॥
ఇతి మాతృవచశ్రుత్వా వ్యాఘ్రపాదిస్స బాలకః॥3.32.౧౦।
ప్రత్యువాచ విశోకాత్మా మాతరం మాతృవత్సలః ॥౧౧॥
శోకేనాలమిమం మాతః శంభుర్యద్యస్తి శఙ్కరః॥
త్యజ శోకం మహాభాగే సర్వం భద్రమ్భవిష్యతి॥౧౨॥
శృణు మాతర్వచో మేఽయమహాదేవోఽస్తి చేత్క్వచిత్॥
చిరాద్వా హ్యచిరాద్వాపి క్షీరోదం సాధయామ్యహమ్॥౧౩॥
నన్దీశ్వర ఉవాచ॥
ఇత్యుక్త్వా స శిశుః ప్రీత్యా శివం మేఽస్త్విత్యుదీర్య్య చ ॥
విసృజ్య తాం సుప్రణమ్య తపః కర్తు్ం ప్రచక్రమే।౧౪॥
హిమవత్పర్వతగతః వాయుభక్షస్సమాహితః ॥
అష్టేష్టకాభిః ప్రాసాదం కృత్వా లింగం చ మృన్మయమ్ ॥౧౫॥
తత్రావాహ్య శివం సామ్బం భక్త్యా పఞ్చాక్షరేణ హ ॥
పత్రపుష్పాదిభిర్వన్యైస్సమానర్చ శిశుః స వై ॥ ౧౬ ॥
ధ్యాత్వా శివం చ తం సామ్బం జపన్పఞ్చాక్షరమ్మనుమ్ ॥
సమభ్యర్చ్య చిరం కాలం చచార పరమన్తపః ॥ ౧౭ ॥
తపసా తస్య బాలస్య హ్యుపమన్యోర్మహాత్మనః ॥
చరాచరం చ భువనం ప్రదీపితమభూన్మునే ॥౧౮ ॥
ఏతస్మిన్నన్తరే శంభుర్విష్ణ్వాద్యైః ప్రార్థితః ప్రభుః ॥
పరీక్షితుం చ తద్భక్తిం శక్రరూపోఽభవత్తదా॥౧౯॥

శివా శచీస్వరూపాభూద్గణాః సర్వేఽభవన్సురాః।।

ఐరావతగజో నన్దీ సర్వమేవ చ తన్మయమ్ ।।3.32.౨౦।।

తతః సామ్బః శివః శక్రస్వరూపస్సగణో ద్రుతమ్।।

జగామానుగ్రహం కర్తుముపమన్యోస్తదాశ్రమమ్ ।।

పరీక్షితుం చ తద్భక్తిం శక్రరూపధరో హరః ।।

ప్రాహ గంభీరయా వాచా బాలకన్తం మునీశ్వర ।। ౨౨।।

సురేశ్వర ఉవాచ।।

తుష్టోఽస్మి తే వరం బ్రూహి తపసానేన సువ్రత ।।

దదామి చేచ్ఛితాన్కామాన్సర్వాన్నాత్రాస్తి సంశయః ।।౨3।।

ఏవముక్తః స వై తేన శక్రరూపేణ శమ్భునా ।।

వరయామి శివే భక్తిమిత్యువాచ కృతాఞ్జలి ।। ౨౪ ।।

తన్నిశమ్య హరిః ప్రాహ మాం న జానాసి లేఖపమ్ ।।

త్రైలోక్యాధిపతిం శక్రం సర్వదేవనమస్కృతమ్ ।। ౨౫।।

మద్భక్తో భవ విప్రర్షే మామేవార్చయ సర్వదా ।।

దదామి సర్వం భద్రన్తే త్యజ రుద్రం చ నిర్గుణమ్।।౨౬।।

రుద్రేణ నిర్గుణేనాలం కిన్తే కార్యం భవిష్యతి ।।

దేవజాతిబహిర్భూతో యః పిశాచత్వమాగతః।।౨౭।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ।।

తచ్ఛ్రుత్వా స మునేః పుత్రో జపన్పఞ్చాక్షరమ్మనుమ్ ।।

మన్యమానో ధర్మవిఘ్నమ్ప్రాహ తం కర్తుమాగతమ్ ।।౨౮।।

ఉపమన్యురువాచ ।।

త్వయైవం కథితం సర్వం భవనిన్దా రతేన వైః॥
ప్రసంగాద్దేవదేవస్య నిర్గుణత్వం పిశాచతా ॥ ౨౯ ॥
త్వం న జానాసి వై రుద్రం సర్వదేవేశ్వరేశ్వరమ్ ॥
బ్రహ్మవిష్ణుమహేశానాం జనకమ్ప్రకృతేః పరమ్॥3.32.30॥
సదసద్వ్యక్తమవ్యక్తం యమాహుర్బ్రహ్మవాదినః ॥
నిత్యమేకమనేకం చ వరం తస్మాద్వృణోమ్యహమ్ ॥3౧॥
హేతువాదవినిర్ముక్తం సాంఖ్యయోగార్థదమ్పరమ్॥
యముశన్తి హి తత్త్వజ్ఞా వరన్తస్మాద్వృణోమ్యహమ్ ॥ 3౨ ॥
నాస్తి శమ్భోః పరన్తత్త్వం సర్వకారణకారణాత్॥
బ్రహ్మవిష్ణ్వాది దేవానాం శ్రేష్ఠాద్గుణపరాద్విభోః ॥ 33 ॥
నాహం వృణే వరం త్వత్తో న విష్ణోర్బ్రహ్మణోఽపి వా ॥
నాన్యస్మాదమరాద్వాపి శఙ్కరో వరదోఽస్తు మే।3౪॥
బహునాత్ర కిముక్తేన వచ్మి తత్త్వం మతం స్వకమ్ ॥
న ప్రార్థయే పశుపతేరన్యం దేవాదికం స్ఫుటమ్ ॥3౫॥।
మద్భావం శృణు గోత్రారే మయాద్యానుమితన్త్విదమ్ ॥
భవాన్తరే కృతం పాపం శ్రుతా నిన్దా భవస్య చేత్ ॥ 3౬ ॥
శ్రుత్వా నిన్దామ్భవస్యాథ తత్క్షణాదేవ సంత్యజేత్ ॥
స్వదేహం తన్నిహత్యాశు శివలోకం స గచ్ఛతి ॥ 3౭ ॥
ఆస్తాం తావన్మమేచ్ఛేయం క్షీరమ్ప్రతి సురాధమ ॥
నిహత్య త్వాం శివాస్త్రేణ త్యజామ్యేతత్కలేవరమ్॥ 3౮ ॥
నన్దీశ్వర ఉవాచ ॥

ఏవముక్త్వోపమన్యుస్తం మర్తుం వ్యవసితః స్వయమ్ ।।

క్షీరే వాచ్చామపి త్యక్త్వా నిహన్తుం శక్రముద్యతః ।।౩౯।।

భస్మాదాయ తదాధారాదఘోరాస్త్రాభిమన్త్రితమ్ ।।

విసృజ్య శక్రముద్దిశ్య ననాద స మునిస్తదా ।। 3.32.౪౦ ।।

స్మృత్వా స్వేష్టపదద్వన్ద్వం స్వదేహం దగ్ధుముద్యతః ।।

ఆగ్నేయీం ధారణాం బిభ్రదుపమన్యురవస్థితః ।। ౪౧ ।।

ఏవం వ్యవసితే విప్రే భగవాఞ్చక్రరూపవాన్ ।।

వారయామాస సౌమ్యేన ధారణాన్తస్య యోగినః ।। ౪౨ ।।

తద్విసృష్టమఘోరాస్త్రం నన్దీశ్వరనియో గతః ।।

జగృహే మన్యతః క్షిప్తం నన్దీ శంకరవల్లభమ్।। ౪3।।

స్వరూపమేవ భగవానాస్థాయ పరమేశ్వరః ।।

దర్శయామాస విప్రాయ బాలేన్దు కృతశేఖరమ్ ।। ౪౪ ।।

క్షీరార్ణవసహస్రం చ దధ్యాదేవరర్ణవన్తథా ।।

భక్ష్యభోజ్యార్ణవన్తస్మై దర్శయామాస స ప్రభుః ।। ౪౫ ।।

ఏవం స దదృశే శమ్భుర్దేవ్యా సార్ద్ధం వృషోపరి।।

గణేశ్వరైస్త్రిశూలాద్యైర్దివ్యాస్త్రైరపి సంవృతః ।। ౪౬ ।।

దివి దున్దుభయో నేదు పుష్పవృష్టిః పపాత హ ।।

విష్ణుబ్రహ్మేన్ద్రప్రముఖైర్దేవైశ్ఛన్నా దిశో దశ ।। ౪౭ ।।

అథోపమన్యురానన్దసముద్రోర్మిభిరావృతః ।।

పపాత దణ్డవద్భూమౌ భక్తినమ్రేణ చేతసా ।।౪౮।।

ఏతస్మిన్సమయే తత్ర సస్మితో భగవాన్భవః ।।

ఏహ్యేహీతి సమాహూయ మూర్ధ్న్యాఘ్రాయ దదౌ వరాన్ ।। ४८ ।।

శివ ఉవాచ ।।

వత్సోపమన్యో తుష్టోఽస్మి త్వదాచరణతో వరాత్ ।।

దృఢభక్తోఽసి విప్రర్షే మయా జిజ్ఞాసితోఽధునా ।। 3.32.५० ।।

భక్ష్యభోగాన్యథాకామం బాన్ధవైర్భుంక్ష్వ సర్వదా ।।

సుఖీ భవ సదా దుఃఖనిర్ముక్తో భక్తిమాన్మమ ।। ५१ ।।

ఉపమన్యో మహాభాగ తవామ్బైషా హి పార్వతీ ।।

మయా పుత్రీకృతో హ్యద్య కుమారత్వం సనాతనమ్ ।। ५२ ।।

దుగ్ధదధ్యాజ్యమధునామర్ణవాశ్చ సహస్రశః ।।

భక్ష్యభోజ్యాదివస్తూనామర్ణవాశ్చాఖిలా స్తథా ।। ५३ ।।

తుభ్యం దత్తా మయా ప్రీత్యా త్వం గృహ్ణీష్వ మహామునే ।।

అమరత్వన్తథా దక్షగాణపత్యం చ శాశ్వతమ్ ।। ५४ ।।

పితాహన్తే మహాదేవో మాతా తే జగదమ్బికా।।

వరాన్వరయ సుప్రీత్యా మనోభిలషితాన్పరాన్।।५५।।

అజరశ్చామరశ్చైవ భవ త్వం దుఃఖవర్జిత।।

యశస్వీ వరతేజస్వీ దిత్త్వజ్ఞానీ మహాప్రభుః ।।५६।।

అథ శమ్భుః ప్రసన్నాత్మా స్మృత్వా తస్య తపో మహత్ ।।

పునర్దశ వరాన్దివ్యాన్మునయే హయూపమన్యవే ।।५७।।

వ్రతం పాశుపతం జ్ఞానం వ్రతయోగం చ తత్త్వతః ।।

దదౌ తస్మై ప్రవక్తృత్వం పాటవం చ నిజం పదమ్ం।।५८।।

ఏవన్దత్త్వా మహాదేవః కరాభ్యాముపగృహ్య తమ్।।

మూర్ధ్న్యాఘ్రాయ సుతస్తేఽయమితి దేవ్యై న్యవేదయత్॥౫౯॥
దేవీ చ శృణ్వతీ ప్రీత్యా మూర్ధ్నిదేశే కరామ్బుజమ్॥
విన్యస్య ప్రదదౌ తస్మై కుమారపదమక్షయమ్ ॥3.32.౬౦॥
క్షీరాబ్ధిమపి సాకారం క్షీరస్వాదుకరోదధిః ॥
ఉపాస్థాయ దదౌ తస్మై పిణ్డీభూతమనశ్వరమ్॥౬౧॥
యోగైశ్వర్యం సదా తుష్టబ్రహ్మవిద్యామనశ్వరామ్ ॥
సమృద్ధిం పరమాస్తస్మై దదౌ సన్తుష్టమానసః॥౬౨॥
సోఽపి లబ్ధ్వా వరాన్దివ్యాన్కుమారత్వం చ సర్వదా॥
తస్మాచ్ఛివాచ్చ తస్యాశ్చ శివాయా ముదితోఽభవత్ ॥ ౬3 ॥
తతః ప్రసన్నచేతస్కః సుప్రణమ్య కృతాఞ్జలిః ॥
యయాచే స వరం ప్రీత్యా దేవదేవాన్మహేశ్వరాత్ ॥ ౬౪ ॥
ఉపమన్యురువాచ ॥
ప్రసీద దేవదేవేశ ప్రసీద పరమేశ్వర ॥
స్వభక్తిన్దేహి పరమాం దివ్యామవ్యభిచారిణీమ్ ॥ ౬౫ ॥
శ్రద్ధాన్దేహి మహాదేవ స్వసంబన్ధిషు మే సదా॥
స్వదాస్యం పరమం స్నేహం స్వసాన్నిధ్యం చ సర్వదా ॥౬౬ ॥
నన్దీశ్వర ఉవాచ ॥
ఏవముక్త్వా ప్రసన్నాత్మా హర్షగద్గదయా గిరా ॥
తుష్టావ స మహాదేవముపమన్యుర్ద్విజోత్తమః ॥ ౬౭॥
ఏవముక్తశ్శివస్తేన సర్వేషాం శృణ్వతాం ప్రభుః ॥
ప్రత్యువాచ ప్రసన్నాత్మోపమన్యుం సకలేశ్వరః ॥ ౬౮ ॥

శివ ఉవాచ ।।

వత్సోపమన్యో ధన్యస్త్వం మమ భక్తో విశేషతః ।।

సర్వమేతత్త్వయా తే హి యద్వృత్తమ్భవతానఘ ।।౧౯।।

అజరశ్చామరశ్చ త్వం సర్వదా దుఃఖవర్జిత।।

సర్వపూజ్యో నిర్వికారీ భక్తానాముత్తమో భవ ।।3.32.౨౦।।

అక్షయా బాన్ధవాశ్చైవ కులం గోత్రం చ తే సదా ।।

భవిష్యతి ద్విజశ్రేష్ఠ మయి భక్తిశ్చ శాశ్వతీ ।।౨౧।।

సాన్నిధ్యం చాశ్రమే నిత్యం కరిష్యామి మునే తవ ।।

తిష్ఠ వత్స యథా కామం నోత్కణ్ఠాం చ కరిష్యసి ।। ౨౨ ।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

ఏవముక్త్వా స భగవాంస్తస్మై దత్త్వా వరాన్వరాన్ ।।

సాంబశ్చ సగణస్సద్యస్తత్రైవాన్తర్దధే ప్రభుః ।।౨౩ ।।

ఉపమన్యుః ప్రసన్నాత్మా ప్రాప్య శమ్భోర్వరాన్వరాన్ ।।

జగామ జననీస్థానం మాత్రే సర్వమ వర్ణయత్ ।। ।। ౨౪ ।।

తచ్ఛ్రుత్వా తస్య జననీ మహాహర్షమవాప సా ।।

సర్వపూజ్యోఽభవత్సోఽపి సుఖం ప్రాపాధికం సదా ।। ౨౫ ।।

ఇత్థన్తే వర్ణితస్తాత శివస్య పరమాత్మనః ।।

సురేశ్వరావతారో హి సర్వదా సుఖదః సతామ్ ।।౨౬।।

ఇదమాఖ్యానమనఘం సర్వకామఫలప్రదమ్ ।।

స్వర్గ్యం యశస్యమాయుష్యం భుక్తిముక్తిప్రదం సతామ్ ।।౨౭।।

య ఏతచ్ఛృణుయాద్భక్త్యా శ్రావయేద్వా సమాహితః ।।

ఇహ సర్వసుఖం భుక్త్వా సోఽన్తే శివగతిం లభేత్ ।। ౭౮ ।। ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే తృతీయాయాం శతరుద్రసంహితాయాం సురేశ్వరాఖ్యశివావతారచరితవర్ణనం నామ ద్వాత్రింశో ధ్యాయః ।।౩౨।। (౮౩)

3.33

నన్దీశ్వర ఉవాచ।।

సనత్కుమార సుప్రీత్యా శివస్య పరమాత్మనః ।।

అవతారం శృణు విభోర్జటిలాహ్వం సుపావనమ్। ।।౧।।

పురా సతీ దక్షకన్యా త్యక్త్వా దేహం పితుర్మఖే ।।

స్వపిత్రాఽనాదృతా జజ్ఞే మేనాయాం హిమభూధరాత్।।౨।।

సా గత్వా గహనేఽరణ్యే తేపే సువి మలం తపః ।।

శంకరమ్పతిమిచ్ఛన్తీ సఖీభ్యాం సంయుతా శివా।।

తత్తపఃసుపరీక్షార్థం సప్తర్షీన్ప్రైషయచ్ఛివః।।

తపఃస్థానం తు పార్వత్యా నానాలీలావిశారదః ।।౪।।

తే గత్వా తత్ర మునయః పరీక్షాం చక్రురాదరాత్ ।।

తస్యాః సుయత్నతో నైవ సమర్థా హ్యభవంశ్చ తే ।।౫।।

తత్రాగత్య శివం నత్వా వృత్తాన్తం చ నివేద్య తత్।।

తదాజ్ఞాం సమనుప్రాప్య స్వర్లోకం జగ్మురాదరాత్ ।।౬।।

గతేషు మునిషు స్వస్థానం శంకరః స్వయమ్।।

పరీక్షితుం శివావృత్తమైచ్ఛత్సూతికరః ప్రభుః।।౭।।
సుప్రసన్నస్తపస్వీచ్ఛాశమనాదయమీశ్వరః।।

బ్రహ్మచర్యస్వరూపోఽభూత్తదాద్భుతతరః ప్రభుః।।౮।

అతీవ స్థవిరో విప్రదేహధారీ స్వతేజసా।।

ప్రజ్వలన్మనసా హృష్టో దణ్డీ ఛత్రీ మహోజ్జ్వలః।౯।।

ధృత్వైవం జటిలం రూపం జగామ గిరిజావనమ్।।

అతిప్రీతియుతః శమ్భుశ్శఙ్కరో భక్తవత్సలః।।3.33.౧౦।।

తత్రాపశ్యస్థితాన్దేవీం సఖీభిః పరివారితామ్।।

వేదికోపరి శుద్ధాన్తాం శివామివ విధోః కలామ్ ।।౧౧।।

శంభుర్నిరీక్ష్య తాన్దేవీం బ్రహ్మచారిస్వరూపవాన్।।

ఉపకణ్ఠం యయౌ ప్రీత్యా చోత్సుకీ భక్తవత్సలః।।౧౨।।

ఆగతం సా తదా దృష్ట్వా బ్రాహ్మణం తేజసాద్భుతమ్।।

అంగేషు లోమశం శాన్తం దణ్డచర్మసమన్వితమ్ ।।౧౩।।

బ్రహ్మచర్యధరం వృద్ధం జటిలం సకమణ్డలుమ్।।

అపూజయత్పరప్రీత్యా సర్వపూజోపహారకైః।।౧౪।।

తతస్తా పార్వతీదేవీ పూజితం పరయా ముదా ।।

కుశలం పర్యపృచ్ఛత్తం బ్రహ్మచారిణమాదరాత్ ।।౧౫।।

బ్రహ్మచారిస్వరూపేణ కస్త్వం హి కుత ఆగతః।।

ఇదం వనం భాసయసి వద వేదవిదాం వర।। ౧౬।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ।।

ఇతి పృష్టస్తు పార్వత్యా బ్రహ్మచారీ స వై ద్విజః ।।

ప్రత్యువాచ ద్రుతమ్ప్రీత్యా శివాభావపరీక్షయా ।। ౧౭ ।।

బ్రహ్మచార్యువాచ ।।

అహమిచ్ఛాభిగామీ చ బ్రహ్మచారీ ద్విజోస్మి వై ।।

తపస్వీ సుఖదోఽన్యేషాముపకారీ న సంశయః ।।౧౮।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా బ్రహ్మచారీ స శంకరో భక్తవత్సలః ।। ।

తస్థివానుపకణ్ఠం స గోపాయన్రూపమాత్మనః ।। ౧౯ ।।

బ్రహ్మచార్యువాచ ।।

కిమ్బ్రవీమి మహాదేవి కథనీయన్న విద్యతే ।।

మహానర్థకరం వృత్తం దృశ్యతే వికృతం మహత్ ।।3.33.౨౦।।

నవే వయసి సద్భోగసాధనే సుఖకారణే ।।

మహోపచారసద్భోగైర్వ్యర్థైవ త్వం తపస్యసి।।౨।।

కా త్వం కస్యాసి తనయా కిమర్థం విజనే వనే ।।

తపశ్చరసి దుర్ధర్షం మునిభిః ప్రయతాత్మభిః ।। ౨౨ ।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

ఇతి తద్వచనం శ్రుత్వా ప్రహస్య పరమేశ్వరీ ।।

ఉవాచ వచనం ప్రీత్యా బ్రహ్మచారిణముత్తమమ్।।౨3।।

పార్వత్యువాచ ।।

శృణు విప్ర బ్రహ్మచారిన్మదవృత్తమఖిలం మునే।।

జన్మ మే భారతే వర్షే సామ్ప్రతం హిమవద్గృహే ।। ౨౪ ।।

పూర్వం దక్షగృహే జన్మ సతీ శఙ్కరకామినీ ।।

యోగేన త్యక్తదేహాహం తాతేన పతినిన్దినా ।। ౨౫ ।।

అత్ర జన్మని సంప్రాప్య సుపుణ్యేన శివో ద్విజ ।।

మాం త్యక్త్వా భస్మసాత్కృత్వా మన్మథం స జగామ హ।।౨౬।।

ప్రయాతే శఙ్కరే తాపాద్ర్వీడితాహం పితుర్గృహాత్ ।।

ఆగచ్ఛమత్ర తపసే గురువాక్యేన సంయతా ।।౨౭।।

మనసా వచసా సాక్షాత్కర్మణా పతిభావతః ।।

సత్యమ్బ్రవీమి నోఽసత్యం సంవృతః శఙ్కరో మయా ।। ౨౮ ।।

జానామి దుర్లభం వస్తు కథమ్ప్రాప్యం మయా భవేత్ ।।

తథాపి మనసౌత్సుక్యాత్తప్యతే మే తపోఽధునా।।౨౯।।
హిత్వేన్ద్రప్రముఖాన్దేవాన్విష్ణుమ్బ్రహ్మాణమప్యహమ్।।

పతిమ్పినాకపాణిం వై ప్రాప్తుమిచ్ఛామి సత్యతః।।3.33.30।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

ఇత్యేవం వచనం శ్రుత్వా పార్వత్యా హి సునిశ్చితమ్।।

మునే స జటిలో రుద్రో విహసన్వాక్యమబ్రవీత్ ।।3౧।।

జటిల ఉవాచ ।।

హిమాచలసుతే దేవి కా బుద్ధిః స్వీకృతా త్వయా ।।

రుద్రార్థం విబుధాన్హిత్వా కరోషి విపులన్తపః ।।3౨।।

జానామ్యహం చ తం రుద్రం శృణు త్వమ్ప్రవదామి తే।।

వృషధ్వజస్స రుద్రో హి వికృతాత్మా జటాధరః।।33।।

ఏకాకీ చ సదా నిత్యం విరాగీ చ విశేషతః ।।

తస్మాత్త్వం తేన రుద్రేణ మనో యోక్తుం న చార్హసి ।।3౪।।

సర్వం విరుద్ధం రూపాది తవ దేవి హరస్య చ।

మహ్యం న రోచతే హ్యేతద్యదీచ్ఛసి తథా కురు ।।3౫।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ।।

ఇత్యుక్త్వా చ పునా రుద్రో బ్రహ్మచారిస్వరూపవాన్॥

నినిన్ద బహుధాత్మానం తదగ్రే తాం పరీక్షితుమ్॥౩౬॥

తచ్ఛ్రుత్వా పార్వతీ దేవీ విప్రవాక్యం దురాసదమ్॥

ప్రత్యువాచ మహాక్రుద్ధా శివనిన్దాపరం చ తమ్॥౩౭॥

ఏతావద్ధి మయా జ్ఞాతం కశ్చిద్ధన్యో భవిష్యతి ॥

పరన్తు సకలం జ్ఞాతమవధ్యో దృశ్యతేఽధునా ॥౩౮॥

బ్రహ్మచారిస్వరూపేణ కశ్చిత్త్వం ధూర్త ఆగతః ॥

శివనిన్దా కృతా మూఢ త్వయా మన్యురభూన్మమ ॥౩౯॥

శివం త్వం చ న జానాసి శివాత్త్వం హి బహిర్ముఖః ॥

త్వత్పూజా చ కృతా యన్మే తస్మాత్తాపయుతాఽభవమ్ ॥3.33.౪౦॥

శివనిన్దాం కరోతీహ తత్త్వమజ్ఞాయ యః పుమాన్॥

ఆజన్మసంచితం పుణ్యం తస్య భస్మీభవత్యుత ॥౪౧॥

శివవిద్వేషిణం స్పృష్ట్వా ప్రాయశ్చిత్తం సమాచరేత్ ॥౪౨॥

రే రే దుష్ట త్వయా ప్రోక్తమహం జానామి శంకరమ్॥

నిశ్చయేన న విజ్ఞాతః శివ ఏవ పరః ప్రభుః ॥౪౩॥

యథా తథా భవేద్రుద్రో మాయయా బహురూపవాన్ ॥

మమాభీష్టప్రదోఽత్యన్తం నిర్వికారః సతాంప్రియః ॥ ౪౪ ॥

నన్దీశ్వర ఉవాచ ॥

ఇత్యుక్త్వా తం శివా దేవీ శివతత్త్వం జగాద సా ॥

యత్ర బ్రహ్మతయా రుద్రః కథ్యతే నిర్గుణోఽవ్యయః ॥౪౫॥

తదాకర్ణ్య వచో దేవ్యా బ్రహ్మచారీ స వై ద్విజః॥

పునర్వచనమాదాతుం యావదేవ ప్రచక్రమే ।।౪౬।।

ప్రోవాచ గిరిజా తావత్స్వసఖీం విజయాంస్థితమ్ ।।

శివాసక్తమనోవృత్తిః శివనిన్దాపరాఙ్ముఖీ।।౪౭।। ।।

గిరిజోవాచ।।

వారణీయః ప్రయత్నేన సఖ్యయం హి ద్విజాధమః ।।

పునర్వక్తుమనాశ్చాయం శివనిన్దాం కరిష్యతి ।।౪౮।।

న కేవలం భవేత్పాపం నిన్దాకర్తుః శివస్య హి ।।

యో వై శృణోతి తన్నిన్దాం పాపభాక్స భవేదిహ ।।౪౯।।

శివనిన్దాకరో వధ్యస్సర్వథా శివకింకరైః।।

బ్రాహ్మణశ్చేత్స వై త్యాజ్యో గన్తవ్యం తత్స్థలాద్ద్రుతమ్।।3.33.౫౦।।

అయన్దుష్టః పునర్నిందాం కరిష్యతి శివస్య హి ।।

బ్రాహ్మణత్వాదవధ్యశ్చ త్యాజ్యోఽదృశ్యశ్చ సర్వథా ।। ౫౧ ।।

స్థలమేతద్ద్రుతం హిత్వా యాస్యామోఽన్యత్ర మా చిరమ్ ।।

యథా సంభాషణం న స్యాదనేనావిదుషా పునః ।। ౯౨ ।।

।। నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా చోమయా యావత్పదముత్క్షిప్యతే మునే ।।

అసౌ తావచ్ఛివః సాక్షాదాలలమ్బే పటం స్వయమ్।।౫౩।।

కృత్వా స్వరూపం దివ్యం చ శివాధ్యానం యథా తథా।।

దర్శయిత్వా శివాయై తామువాచావాఙ్ముఖీ శివః ।।౫౪।।

శివ ఉవాచ।।

కుత్ర త్వం యాసి మాం హిత్వా న త్వన్త్యాజ్యా మయా శివే।।

మయా పరీక్షితాసి త్వం దృఢభక్తాసి మేఽనఘే ।।౫౫।।

బ్రహ్మచారిస్వరూపేణ భావమిచ్ఛుస్త్వదీయకమ్।।

తవోపకణ్ఠమాగత్య ప్రావోచం వివిధం వచః।।౫౬।।

ప్రసన్నోఽస్మి దృఢం భక్త్యా శివే తవ విశేషతః।।

చిత్తేప్సితం వరం బ్రూహి నాదేయం విద్యతే తవ।।౫౭।।

అద్యప్రభృతి తే దాసస్తపోభిః ప్రేమనిర్భరే।।

కృతోఽస్మి తవ సౌన్దర్యాత్క్షణ ఏకో యుగాయతే।।౫౮।।

త్యజ్యతాం చ త్వయా లజ్జా మమ పత్నీ సనాతనీ ।।

ఏహి ప్రియే త్వయా సాకం ద్రుతం యామి స్వకం గిరిమ్।।౫౯।।

ఇత్యుక్తవతి దేవేశే శివాతి ముదమాప సా ।।

తపోదుఃఖన్తు యత్సర్వం తజ్జహౌ ద్రుతమేవ హి ।।3.33.౬౦।।

తతః ప్రహృష్టా సా దృష్ట్వా దివ్యరూపం శివస్య తత్।।

ప్రత్యువాచ ప్రభుం ప్రీత్యా లజ్జయాధో ముఖీ శివా ।। ౬౧ ।।

శివోవాచ ।।

యది ప్రసన్నో దేవేశ కరోషి చ కృపాం మయి ।।

పతిర్మే భవ దేవేశ ఇత్యుక్తశ్శివయా శివః ।। ౬౨ ।।

గృహీత్వా విధివత్పాణిం కైలాసం స తయా యయౌ ।।

పతిం తం గిరిజా ప్రాప్య దేవకార్యం చకార సా ।।౬3।।

ఇతి ప్రోక్తస్తు తే తాత బ్రహ్మచారి స్వరూపకః ।।

శివావతారో హి మయా శివాభావపరీక్షకః ।। ౬౪ ।।

ఇదమాఖ్యానమనఘం పరమం వ్యాహృతం మయా ।।

య ఏతచ్ఛృణుయాత్ప్రీత్యా సుఖీ గతిమాప్నుయాత్ ।।౬౫।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే తృతీయాయాం శతరుద్రసంహితాయాం బ్రహ్మచారిశివావతారవర్ణనం నామ త్రయస్త్రింశోఽధ్యాయః ।।33।। ఇతి చతురశీతిరవతారాః (౮౪)

3.34

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

సనత్కుమార సర్వజ్ఞ శివస్య పరమాత్మనః ।।

అవతారం శృణు విభోస్సునర్తకనటాహ్వయమ్।।౧।।

యదా హి కాలికా దేవీ పార్వతీ హిమవత్సుతా ।।

తేపే తపస్సువిమలం వనం గత్వా శివాప్తయే ।। ౨ ।।

తదా శివః ప్రసన్నో భూత్తస్యాస్సుతపసో మునే ।।

తద్వృత్తసుపరీక్షార్థం వరం దాతుమ్ముదా యయౌ ।।3।।

స్వరూపన్దర్శయామాస తస్యై సుప్రీతమానసః ।।

వరమ్బ్రూహీతి చోవాచ తాం శివాం శంకరో మునే ।।౪।।

తచ్ఛ్రుత్వా శమ్భువచనం దృష్ట్వా తద్రూపముత్తమమ్ ।।

సుజహర్ష శివాతీవ ప్రాహ తం సుప్రణమ్య సా ।।౫।।

పార్వత్యువాచ ।।

యది ప్రసన్నో దేవేశ మహ్యం దేయో వరో యది ।।

పతిర్భవ మమేశాన కృపాం కురు మమోపరి ।।౬।।

పితుర్గృహే మయా సమ్యగ్గమ్యతే త్వదనుజ్ఞయా ।।

గన్తవ్యమ్భవతా నాథ మత్పితుః పార్శ్వతః ప్రభో ।।౭।।

యాచస్వ మాన్తతో భిక్షుః ఖ్యాపయంశ్చ యశః శుభమ్ ।।

పితుర్మే సఫలం సర్వం కురు ప్రీత్యా గృహాశ్రమమ్।।౮।।

తతో యథోక్తవిధినా కర్తుమర్హసి భో ప్రభో ।।

వివాహం త్వం మహేశాన దేవానాం కార్యసిద్ధయే ।।౯।।

కామం మే పూరయ విభో నిర్వికారో భవాన్సదా ।।

భక్తవత్సలనామా హి తవ భక్తాస్మ్యహం సదా ।। 3.34.౧౦ ।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్తస్స తయా శంభుర్మహేశో భక్తవత్సలః ।।

తథాస్త్వితి వచః ప్రోచ్యాన్తర్హితస్స్వగిరిం యయౌ।। ౧౧ ।।

పార్వత్యపి తతః ప్రీత్యా స్వసఖీభ్యాం వయోన్వితా ।।

జగామ స్వపితుర్గేహం రూపం కృత్వా తు సార్థకమ్।। ౧౨।।

పార్వత్యాగమనం శ్రుత్వా మేనయా స హిమాచలః ।।

పరివారయుతో ద్రష్టుం స్వసుతాం తాం యయౌ ముదా।। ౧౩।।

దృష్ట్వా తాం సుప్రసన్నా స్యామానయామాసతుర్గృహమ్ ।।

కారయామాసతుః ప్రీత్యా మహానన్దీ మహోత్సవమ్।। ౧౪ ।।.

ధనన్దదౌ ద్విజాదిభ్యో మేనాగిరివరస్తథా ।।

మంగలం కారయామాస సవేదధ్వనిమాదరాత్ ।।౧౫।।

తతః స్వకన్యయా సార్ద్ధమువాస ప్రాంగణే ముదా ।।

మేనా చ హిమవాఞ్ఛైలః స్నాతుం గంగాం జగామ సః ।।౧౬।।

ఏతస్మిన్నన్తరే శమ్భుః సులీలో భక్తవత్సలః।।

సునర్తకనటో భూత్వా మేనకాసన్నిధిం యయౌ।।౧౭।।

శృంగం వామే కరే ధృత్వా దక్షిణే డమరుస్తథా।।

పృష్ఠే కన్థాం రక్తవాసా నృత్యగానవిశారదః ।। ౧౮ ।।

తతస్తు నటరూపోఽసౌ మేనకాప్రాంగణే ముదా ।।

చక్రే స నృత్యం వివిధం గానఞ్చాతి। మనోహరమ్ ।।౧౯।।

శృంగఞ్చ డమరుస్తత్ర వాదయామాస సుధ్వనిమ్ ।।

మహాలీతిం వివిధాశ్చక్రేప్రీత్యా స చకార మనోహరామ్ ।।3.34.౨౦।।

తద్ద్రష్టుం నాగరాస్సర్వే పురుషాశ్చ స్త్రియస్తథా ।।

ఆజగ్ముస్సహసా తత్ర బాలా వృద్ధా అపి ధ్రువమ్।।౨౧।।

శ్రుత్వా సంగీతం తద్దృష్ట్వా సునృత్యం చ మనోహరమ్।।

సహసా ముముహుః సర్వే మేనాపి చ తదా మునే ।।౨౨।।

తతో మేనాశు రత్నాని స్వర్ణపాత్రస్థితాని చ ।।

తస్మై దాతుం యయౌ ప్రీత్యా తదూతిప్రీ తమానసా ।। ౨౩ ।।

తాని న స్వీచకారాసౌ భిక్షాం చేతే శివాం చ తామ్ ।।

పునస్తు నృత్యం గానం చ కౌతుకాత్కర్తుముద్యతః ।। ౨౪ ।।

మేనా తద్వచనం శ్రుత్వా చుకోపాతి సువిస్మితా ।।

భిక్షుకమ్భర్త్సయామాస బహిష్కర్తుమియేష సా ।। ౨౫ ।।

ఏతస్మిన్నన్తరే తత్ర గంగాతో గిరిరాడ్యయౌ ।।

దదర్శ పురతో భిక్షుం ప్రాంగణస్థం నరాకృతిమ్ ।। ౨౬ ।।

శ్రుత్వా మేనాముఖాద్వృత్తన్తత్సర్వం సుచుకోప సః ।।

ఆజ్ఞాం చకారానుచరాన్బహిః కర్తుం చ భిక్షుకమ్ ।। ౨౭ ।।

మహాగ్నిమివ దుఃస్పర్శం ప్రజ్వలన్తం సుతేజసమ్ ।।

న శశాక బహిః కర్తుం కోఽపి తం మునిసత్తమ ।। ౨౮ ।।

తతః స భిక్షుకస్తాత నానాలీలావిశారదః ।।
దర్శయామాస శైలాయ స్వప్రభావమనన్తకమ్ ।। ౨౮ ।।
శైలో దదర్శ తన్తత్ర విష్ణురూపధరన్ద్రుతమ్ ।।
తతో బ్రహ్మస్వరూపం చ సూర్య్యరూపం తతః క్షణాత్ ।। 3.34.30 ।।
తతో దదర్శ తం తాత రుద్రరూపం మహాద్భుతమ్ ।।
పార్వతీ సహితం రమ్యం విహసన్తం సుతేజసమ్ ।। 3౧ ।।
ఏవం సుబహురూపాణి తస్య తత్ర దదర్శ సః ।।
సువిస్మితో బభూవాశు పరమానన్దసంప్లుతః ।। 3౨ ।।
అథాసౌ భిక్షువర్య్యో హి తస్మాత్తస్యాశ్చ సూతికృత్ ।।
భిక్షాం యయాచే దుర్గాన్తాన్నాన్యజ్జగ్రాహ కిఞ్చన ।। 33 ।।
తతశ్చాన్తర్దధే భిక్షుస్వరూపః పరమేశ్వరః ।।
స్వాలయం స జగామాశు దుర్గావాక్యప్రణోదితః ।। 3౪ ।।
తదా బభూవ సుజ్ఞానం మేనాశైలేశయోరపి ।।
ఆవాం శివో వఞ్చయిత్వా గతవాన్స్వాలయం విభుః ।।3౫।।
అస్మై దేయా స్వకన్యేయం పార్వతీ సుతప స్వినీ ।।
ఏవం విచార్య చ తయోః శివేభక్తిరభూత్పరా ।। 3౬ ।।
అతో రుద్రో మహోతీశ్చ కృత్వా భక్తముదావహమ్ ।।
వివాహం కృతవాన్ప్రీత్యా పార్వత్యా స విధానతః ।।3౭।।
ఇతి ప్రోక్తస్తు తే తాత సునర్తకనటాహ్వయః ।।
శివావతారో హి మయా శివావాక్యప్రపూరకః ।। 3౮ ।।
ఇదమాఖ్యానమనఘం పరమం వ్యాహృతమ్మయా।।

య ఏతచ్ఛృణుయాత్త్రీత్యా స సుఖీ గతిమాప్నుయాత్ ।।౩౯।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే తృతీయాయాం శతరుద్రసంహితాయాం సునర్తకనటాహ్వశివావతారవర్ణనంనామ చతుస్త్రింశోఽధ్యాయః ।।౩౪।।

3.35

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

సనత్కుమార సర్వజ్ఞ శివస్య పరమాత్మనః।।

అవతారం శృణు విభోస్సాధువేషద్విజాహ్వయమ్ ।। ౧ ।।

మేనాహిమాలయోర్భక్తిం శివే జ్ఞాత్వా మహోత్తమామ్ ।।

చిన్తామాపుస్తురాస్సర్వే మన్త్రయామాసురాదరాత్ ।। ౨ ।।

ఏకాన్తభక్త్యా శైలశ్చేత్కన్యాం దాస్యతి శమ్భవే ।।

ధ్రువం నిర్వాణతాం సద్యః సమ్ప్రాప్స్యతి శివస్య వై ।। ౩ ।।

అనన్తరత్నాధారోఽసౌ చేత్ప్రయాస్యతి మోక్షతామ్ ।।

రత్నగర్భాభిధా భూమిర్మిథ్యైవ భవితా ధ్రువమ్ ।।౪।।

అస్థిరత్వమ్పరిత్యజ్య దివ్యరూపం విధాయ సః ।।

కన్యాం శూలభృతే దత్త్వా శివాలోకం గమిష్యతి ।। ౫ ।।

మహాదేవస్య సారూప్యం ప్రాప్య శమ్భోరనుగ్రహాత్ ।।

తత్ర భుక్త్వా మహాభోగాంస్తతో మోక్షమవాప్స్యతి ।। ౬ ।।

ఇత్యాలోచ్య సురాస్సర్వే జగ్ముర్గురుగృహం మునే ।।

చక్రుర్నివేదనం గత్వా గురవే స్వార్థసాధకాః ।। ౭ ।।

దేవా ఊచుః ।।

గురో హిమాలయగృహం గచ్ఛాస్మత్కార్యసిద్ధయే ।।

కృత్వా నిందాం మహేశస్య గిరిభక్తిం నివారయ ॥ ౮ ॥

స్వశ్రద్ధయా సుతాం దత్త్వా శివాయ స గిరిర్గురో ॥

లభేత ముక్తిమత్రైవ ధరణ్యాం స హి తిష్ఠతు ॥ ౯ ॥

ఇతి దేవవచః శ్రుత్వా ప్రోవాచ చ విచార్య్య తాన్ ॥ 3.35.౧౦ ॥

గురురువాచ ॥

కశ్చిన్మధ్యే చ యుష్మాకం గచ్ఛేచ్ఛైలాన్తికం సురాః ॥

సమ్పాదయేత్స్వాభిమతమహం తత్కర్త్తుమక్షమః ॥ ౧౧ ॥

అథవా గచ్ఛత సురా బ్రహ్మలోకం సవాసవాః ॥

తస్మై వృత్తం కథయ స్వం స వః కార్యం కరిష్యతి ॥ ౧౨ ॥

॥ నన్దీశ్వర ఉవాచ ॥

తచ్ఛ్రుత్వా తే సమాలోచ్య జగ్ముర్విధిసభాం సురాః ॥

సర్వం నివేదయామాసుస్తద్వృత్తం పురతో విధేః ॥ ౧౩ ॥

అవోచత్తాన్విధిః శ్రుత్వా తద్వచః సువిచింత్య వై ॥

నాహం కరిష్యే తన్నిందాం దుఃఖదాం కహరాం సదా॥౧౪॥

సురా గచ్ఛత కైలాసం సంతోషయత శఙ్కరమ్॥

ప్రస్థాపయత తం దేవం హిమాలయగృహం ప్రతి ॥౧౫॥

స గచ్ఛేదథ శైలేశమాత్మనిన్దాం కరోతు వై॥

పరనిన్దా వినాశాయ స్వనిన్దా యశసే మతా ॥౧౬॥

నన్దీశ్వర ఉవాచ ॥

తతస్తే ప్రయయుః శీఘ్రం కైలాసం నిఖిలాస్సురాః॥

సుప్రణమ్య శివం భక్త్యా తద్వృతం నిఖిలా జగుః ॥ ౧౭ ॥

తచ్ఛ్రుత్వా దేవవచనం స్వీచకార మహేశ్వరః ।।
దేవాన్సంప్రేషయామాస తానాశ్వాస్య విహస్య సః ।। ౧౮।।
తతః స భగవాఞ్ఛమ్భుర్మహేశో భక్తవత్సలః ।।
గన్తుమైచ్ఛచ్ఛైలమూలం మాయేశో న వికారవాన్ ।।౧౯।।
దణ్డీ ఛత్రీ దిబ్యవాసా బిభ్రత్తిలకముజ్జ్వలమ్।।
కరే స్ఫటికమాలాం చ శాలగ్రామం గలే దధత్ ।।3.35.౨౦।।
జపన్నామ హరేర్భక్త్యా సాధువేషధరో ద్విజః।।
హిమాచలం జగామాశు బన్ధువర్గైస్సమన్వితమ్ ।। ౨౧ ।।
తం చ దృష్ట్వా సముత్తస్థౌ సగణోఽపి హిమాలయః ।।
ననామ దణ్డవద్భూమౌ సాష్టాఙ్గం విధిపూర్వకమ్ ।। ౨౨ ।।
తతః పప్రచ్ఛ శైలేశస్తం ద్విజం కో భవానితి ।।
ఉవాచ శీఘ్రం విప్రేన్ద్రస్స యోగ్యద్రిమ్మహాదరాత్ ।। ౨3 ।।
సాధుద్విజ ఉవాచ ।।
సాధు ద్విజాహ్వః శైలాహం వైష్ణవః పరమార్థదృక్ ।।
పరోపకారీ సర్వజ్ఞః సర్వగామీ గురోర్బలాత్।।౨౪।।
మయా జ్ఞాతం స్వవిజ్ఞానాత్స్వస్థానే శైలసత్తమ।।
తచ్ఛృణు ప్రీతితో వచ్మి హిత్వా దమ్భన్తవాంతికమ్ ।।౨౫।।
శఙ్కరాయ సుతాన్దాతున్త్వమిచ్ఛసి నిజోద్భవామ్ ।।
ఇమామ్పద్మాసమాం రమ్యామజ్ఞాతకులశీలినే ।।౨౬।।
ఇయం మతి స్తే శైలేన్ద్ర న యుక్తా మఙ్గలప్రదా ।।
నిబోధ జ్ఞానినాం శ్రేష్ఠ నారాయణకులోద్భవ ।।౨౭।।

పశ్య శైలాధిపత్వం చ న తస్యైకోఽస్తి బాన్ధవః ।।

బాన్ధవాన్స్వప్రియత్నేన పృచ్ఛ మేనాం చ స్వప్రియామ్ ।।౨౮।।

సర్వాన్సంపృచ్ఛ యత్నేన మేనాదీన్పార్వతీ వినా ।।

రోగిణే నౌషధం శైల కుపథ్యం రోచతే సదా।।౨౯।।

న తే పాత్రానురూపశ్చ పార్వతీదానకర్మ్మణి ।।

మహాజనః స్మేరముఖః శ్రుతి మాత్రాద్భవిష్యతి ।। 3.35.30 ।।

నిరాశ్రయస్సదాసఙ్గో విరూపో నిగుర్ణోఽవ్యయః ।।

స్మశానవాసీ వికటో వ్యాలగ్రాహీ దిగమ్బరః ।। 3౧ ।।

విభూతిభూషణో వ్యాలవరావేష్టితమస్తకః ।।

సర్వాశ్రమపరిభ్రష్టస్త్వవిజ్ఞాతగతిస్సదా ।। 3౨ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ఇత్యాద్యుక్త్వా వచస్తథ్యం శివనిన్దాపరం స హి ।।

జగామ స్వాలయం శీఘ్రన్నానా లీలాకరః శివః ।।33।।

తచ్ఛ్రుత్వా విప్రవచనమభూతాఞ్చ తనూ తయోః ।।

విపరీతానర్థపరే కిం కరిష్యావహే ధ్రువమ్ ।। 3౪ ।।

తతో రుద్రో మహోతిం చ కృత్వా భక్తముదావహామ్ ।।

వివాహయిత్వా గిరిజాం దేవకార్య్యం చకార సః ।। 3౫ ।।

ఇతి ప్రోక్తస్తు తే తాత సాధువేషో ద్విజాహ్వయః ।।

శివావతారో హి మయా దేవకార్య్యకరః ప్రభో ।।3౬।।

ఇదమాఖ్యానమనఘం స్వర్గ్యమాయుష్యముత్తమమ్ ।।

యః పఠేచ్ఛృణుయాద్వాపి స సుఖీ గతిమాప్నుయాత్।।3౭।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే తృతీయాయాం శతరుద్రసంహితాయాం సాధుద్విజశివావతారవర్ణనం నామ పఞ్చత్రింశోఽధ్యాయః ।। ౩౫ ।। షడశీత్యవతారాః (౮౬)

3.36

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

సనత్కుమార సర్వజ్ఞ శివస్య పరమాత్మనః ।।

అవతారం శృణు విభోరశ్వత్థామాహ్వయం పరమ్ ।। ౧ ।।

బృహస్పతేర్మహాబుద్ధేర్దేవర్షేరంశతో మునే ।।

భరద్వాజాత్సముత్పన్నో ద్రోణోఽయోనిజ ఆత్మవాన్ ।। ౨ ।।

ధనుర్భృతాం వరః శూరో విప్రర్షిస్సర్వశాస్త్రవిత్ ।।

బృహత్కీర్తిర్మహాతేజా యః సర్వాస్త్రవిదుత్తమః ।। ౩ ।।

ధనుర్వేదే చ వేదే చ నిష్ణాతం యం విదుర్బుధాః।।

వరిష్ఠం చిత్రకర్మాణం ద్రోణం స్వకులవర్ధనమ్ ।।౪।।

కౌరవాణాం స ఆచర్యం ఆసీత్స్వబలతో ద్విజ ।।

మహారథిషు విఖ్యాతః షట్సు కౌరవమధ్యతః ।।౫।।

సాహాయ్యార్థం కౌరవాణాం స తేపే విపులన్తపః ।।

శివముద్దిశ్య పుత్రార్థం ద్రోణాచార్యో ద్విజోత్తమః ।।౬।।

తతః ప్రసన్నో భగవాచ్ఛంకరో భక్తవత్సలః।।

ఆవిర్బభూవ పురతో ద్రోణస్య మునిసత్తమ।।౭।।

తద్దృష్ట్వా స ద్విజో ద్రోణస్తుష్టావాశు ప్రణమ్య తమ్ ।।

మహాప్రసన్నహృదయో నతకస్సుకృతాఞ్జలిః ।।౮।।

తస్య స్తుత్యా చ తపసా సన్తుష్టః శంకర ప్రభుః।।

వరమ్బ్రూహీతి చోవాచ ద్రోణన్తం భక్తవత్సలః॥౯॥

తచ్ఛ్రుత్వా శమ్భువచనం ద్రోణః ప్రాహాథ సన్నతః॥

స్వాంశజన్తనయన్దేహి సర్వాజేయమ్మహాబలమ్॥3.36.౧౦॥

తచ్ఛ్రుత్వా ద్రోణవచనం శమ్భుః ప్రోచే తథాస్త్వితి ॥

అభూదన్తర్హితస్తాత కౌతుకీ సుఖకృన్మునే ॥౧౧॥

ద్రోణోఽపగచ్ఛత్స్వన్ధామ మహాహృష్టో గతభ్రమః ॥

స్వపత్న్యై కథయామాస తద్వృతం సకలం ముదా ॥ ౧౨ ॥

అథావసరమాసాద్య రుద్రః సర్వాన్తకః ప్రభుః ॥

స్వాంశేన తనయో జజ్ఞే ద్రోణస్య స మహాబలః॥॥ ౧౩ ॥

అశ్వత్థామేతి విఖ్యాతస్తస్య బభూవ క్షితౌ మునే ॥

ప్రవీరః కంజపత్రాక్షశ్శత్రుపక్షక్షయఙ్కరః ॥ ౧౪ ॥

యో భారతే రణే ఖ్యాతః పితురాజ్ఞామవాప్య చ ॥

సహాయకృద్బభూవాత కౌరవాణాం మహాబలః ॥ ౧౫ ॥

యమాశ్రిత్య మహావీరం కౌరవాస్సుమ హాబలాః ॥

భీష్మాదయో బభూవుస్తేఽజేయా అపి దివౌకసామ్ ॥ ౧౬ ॥

యద్భయాత్పాణ్డవాస్సర్వే కౌరవాఞ్జేతుమక్షమాః ॥

ఆసన్నష్టామహావీరా అపి సర్వే చ కోవిదాః ॥ ౧౭ ॥

కృష్ణోపదేశతశ్శమ్భోస్తపః కృత్వాతిదారుణమ్ ॥

ప్రాప్య చాస్త్రం శమ్భువరాజ్జిగ్యే తానర్జునస్తతః ॥౧౮॥

అశ్వత్థామా మహావీరో మహాదేవాంశజో మునే ॥

తదాపి తద్భక్తివశః స్వప్రతాపమదర్శయత్ ॥ ౧౯ ॥

వినాశ్య పాణ్డవసుతాఞ్చిక్షితానపి యత్నతః ।।

కృష్ణాదిభిర్మహావీరైరనివార్యబలః పరైః ।। 3.36.౨౦ ।।

పుత్రశోకేన వికలమాపతన్తం తమర్జునమ్ ।।

రథేనాచ్యుతవంతం హి దృష్ట్వా స చ పరాద్రవత్ ।। ౨౧ ।।

అస్త్రం బ్రహ్మశిరో నామ తదుపర్యసృజత్స హి ।।

తతః ప్రాదురభూత్తేజః ప్రచణ్డం సర్వతో దిశమ్ ।।౨౨ ।।

ప్రాణాపదమభిప్రేక్ష్య సోర్జునః క్లేశసంయుతః ।।

ఉవాచ కృష్ణం విక్లాన్తో నష్టతేజా మహాభయః ।।౨౩।।

అర్జున ఉవాచ ।।

కిమిదం స్విత్కుతో వేతి కృష్ణ కృష్ణ న వేద్మ్యహమ్ ।।

సర్వతోముఖమాయాతి తేజశ్చేదం సుదుస్సహమ్ ।।౨౪।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

శ్రుత్వార్జునవచశ్చేదం స కృష్ణశ్శైవసత్తమః ।।

దధ్యౌ శివం సదారం చ ప్రత్యాహార్జునమాదరాత్ ।।౨౫।।

కృష్ణ ఉవాచ ।।

వేత్థేదద్ద్రోణపుత్రస్య బ్రాహ్మమస్త్రం మహోల్బణమ్ ।।

న హ్యస్యాన్యతమం కిఞ్చిదస్త్రం ప్రత్యవకర్శనమ్।।౨౬।।

శివం స్మర ద్రుతం శమ్భుం స్వప్రభుమ్భక్తరక్షకమ్ ।।

యేన దత్తం హి తే స్వాస్త్రం సర్వకార్యకరమ్పరమ్ ।।౨౭।।

జహ్యస్త్రతేజ ఉన్నద్ధన్త్వన్తచ్చైవాస్త్రతేజసా ।।

ఇత్యుక్త్వా చ స్వయం కృష్ణశ్శివన్దధ్యౌ తదర్థకః ।।౨౮।।

తచ్ఛ్రుత్వా కృష్ణవచనం పార్థస్సంస్మృత్వా శివం హృది ।।

స్పృష్ట్వాపస్తం

ప్రణమ్యాశు చిక్షేపాస్త్రన్తతో మునే ।।౨౯।।

యద్యప్యస్త్రం బ్రహ్మశిరస్త్వమోఘఞ్చాప్రతిక్రియమ్ ।।

శైవాస్త్రతేజసా సద్యస్సమశామ్యన్మహామునే ।।3.36.30।।

మంస్థా మా హ్యేతదాశ్చర్యం సర్వచిత్రమయే శివే ।।

యస్స్వశక్త్యాఖిలం విశ్వం సృజత్యవతి హన్త్యజః ।। ౩౧ ।।

అశ్వత్థామా తతో జ్ఞాత్వా వృత్తమేతచ్ఛివాంశజః ।।

శైవన్న వివ్యథే కిఞ్చిచ్ఛివేచ్ఛాతుష్టధీర్మునే ।। ౩౨ ।।

అథ ద్రౌణిరిదం విశ్వం కృత్స్నం కర్తుమపాణ్డవమ్।।

ఉత్తరాగర్భగం బాలం నాశితుమ్మన ఆదధే ।।౩౩।।

బ్రహ్మాస్త్రమనివార్యం తదన్యైరస్త్రైర్మహాప్రభమ్ ।।

ఉత్తరాగర్భముద్దిశ్య చిక్షేప స మహాప్రభుః ।। ౩౪ ।।

తతశ్చ సోత్తరా జిష్ణువధూర్వికలమానసా ।।

కృష్ణన్తుష్టావ లక్ష్మీశన్దహ్యమానా తదస్త్రతః ।। ౩౫ ।।

తతః కృష్ణః శివం ధ్యాత్వా హృదా నుత్వా ప్రణమ్య చ ।।

అపాణ్డవమిదం కర్తుం ద్రౌణేరస్త్రమబుధ్యత ।। ౩౬ ।।

స్వరక్షార్థేన్ద్రదత్తేన తదస్త్రేణ సువర్చసా ।।

సుదర్శనేన తస్యాశ్చ వ్యధాద్రక్షాం శివాజ్ఞయా ।। ౩౭ ।।

స్వరూపం శంకరాదేశాత్కృతం శైవవరేణ హ ।।

కృష్ణేన చరితం జ్ఞాత్వా విమనస్కః శనైరభూత్ ।। ౩౮ ।।

తతస్స కృష్ణః ప్రీతాత్మా పాణ్డవాన్సకలానపి ।।

అపాతయత్తదంఘ్రోర్యోస్తు తుష్టయే తస్య శైవరాట్ ।। ౩౯ ।।

అథ ద్రౌణిః ప్రసన్నాత్మా పాణ్డవాన్కృష్ణమేవ చ ।।

నానావరాన్దదౌ ప్రీత్యా సోఽశ్వత్థామానుగృహ్య చ ।। 3.36.౪౦ ।।

ఇత్థం మహేశ్వరస్తాత చక్రే లీలామ్పరామ్ప్రభుః ।।

అవతీర్య్య క్షితౌ ద్రౌణిరూపేణ మునిసత్తమ ।। ౪౧ ।।

శివావతారోఽశ్వత్థామా మహాబలపరాక్రమః ।।

త్రైలోక్యముఖదోఽద్యాపి వర్తతే జాహ్నవీతటే ।। ౪౨ ।।

అశ్వత్థామావతారస్తే వర్ణితశ్శంకర ప్రభోః ।।

సర్వసిద్ధికరశ్చాపి భక్తాభీష్టఫలప్రదః ।। ౪3 ।।

య ఇదం శృణుయాద్భక్త్యా కీర్తయేద్వా సమాహితః ।।

స సిద్ధిమ్ప్రాప్నుయాదిష్టామన్తే శివపురం వ్రజేత్ ।। ౪౪ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే తృతీయాయాం
శతరుద్రసంహితాయామశ్వత్థామశివావతారవర్ణనం నామ షట్త్రింశోఽధ్యాయః ।।3౬।।

3.37

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

శృణు ప్రాజ్ఞ కిరాతాఖ్యమవతారమ్పినాకినః ।।

మూకం చ హతవాన్ప్రీతో యోఽర్జునాయ వరన్దదౌ ।।౧।।

సుయోధనజితాస్తే వై పాణ్డవాః ప్రవరాశ్చ తే।।

ద్రౌపద్యా చ తయా సాధ్వ్యా ద్వైతాఖ్యం వనమాయయుః ।। ౨ ।।

తత్రైవ సూర్య్యదత్తాం వై స్థాలీం చాశ్రిత్య తే తదా ।।

కాలం చ వాహయామాసుస్సుఖేన కిల పాణ్డవాః ।। ౩ ।।

ఛలార్థం ప్రేరితస్తేన దుర్వాసా మునిపుఙ్గవః ।।

సుయోధనేన విప్రేన్ద్ర పాణ్డవాన్తికమాదరాత్ ।। ౪ ।।

ఛాత్త్రైః స్వైర్వాయుతైస్సార్ద్ధం యయాచే తత్ర తాన్ముదా ।।

భోజ్యం చిత్తేప్సితం వై స తేభ్యశ్చైవ సమాగతః ।।౫।।

స్వీకృత్య పాణ్డవైస్తైస్తైః స్నానార్థం ప్రేషితాస్తదా ।।

దుర్వాసఃప్రముఖాశ్చైవ మునయశ్చ తపస్వినః ।।౬।।

అథ తే పాణ్డవాః సర్వే అన్నాభావాన్మునీశ్వర ।।

దుఃఖితాశ్చ తదా ప్రాణాంస్త్యక్తుం చిత్తే సమాదధుః ।।౭।।

ద్రౌపద్యా చ స్మృతః కృష్ణ ఆగతస్తత్క్షణాదపి ।।

శాకం చ భక్షయిత్వా తు తేషాం తృప్తిం సమాదధత్।।౮।।

దుర్వాసాశ్చ తదా శిష్యాంస్తృప్తాఞ్జ్ఞాత్వా యయౌ పునః ।।

పాణ్డవాః కృచ్ఛ్రనిర్ముక్తాః కృష్ణస్య కృపయా తదా ।।౯।।

అథ తే పాణ్డవాః కృష్ణం పప్రచ్ఛుః కిమ్భవిష్యతి ।।

బలవాఞ్ఛత్రురుత్పన్నః కిం కార్య్యన్తద్వద ప్రభో ।।3.37.౧౦।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

ఇతి పృష్టస్తదా తైస్తు శ్రీకృష్ణః పాణ్డవైర్మునే ।।

స్మృత్వా శివపదామ్భోజౌ పాణ్డవానిదమబ్రవీత్ ।। ౧౧ ।।

శ్రీకృష్ణ ఉవాచ ।।

శ్రూయతాం పాణ్డవాః శ్రేష్ఠాః శ్రుత్వా కర్తవ్యమేవ హి ।।

మద్వృత్తాన్తం విశేషేణ శివసేవాసమన్వితమ్ ।।౧౨।।

ద్వారకాం చ మయా గత్వా శత్రూణాం విజిగీషయా॥

విచార్య్య చోపదేశాంశ్చ ఉపమన్యోర్మహాత్మనః ॥ ౧౩ ॥

మయా హ్యారాధితః శమ్భుః ప్రసన్నః పరమేశ్వరః ॥

బటుకే పర్వతశ్రేష్ఠే సప్తమాసం సుసేవితః ॥ ౧౪ ॥

ఇష్టాన్కామానదాన్మహ్యం విశ్వేశశ్చ స్వయం స్థితః ॥

తత్రప్రభావాన్మయా సర్వసామర్థ్యం లబ్ధముత్తమమ్ ॥౧౫॥

ఇదానీం సేవ్యతే దేవో భుక్తిముక్తి ఫలప్రదః ॥

యూయం సేవత తం శమ్భుమపి సర్వసుఖావహమ్ ॥౧౬॥

నన్దీశ్వర ఉవాచ ॥

ఇత్యుక్త్వాన్తర్దధే కృష్ణ ఆశ్వాస్యాథ చ పాణ్డవాన్ ॥

ద్వారకామగమచ్ఛీఘ్రం స్మరచ్ఛివపదామ్బుజమ్ ॥ ౧౭ ॥

పాణ్డవా అథ భిల్లం చ ప్రేషయామాసురోజసా ॥

గుణానాం చ పరీక్షార్థం తస్య దుర్యోధనస్య చ॥ ౧౮ ॥

సోపి సర్వం చ తత్రత్యన్దుర్యోధనగుణోదయమ్ ॥

సమీచీనం చ తజ్జ్ఞాత్వాపునః ప్రాప ప్రభూన్ప్రతి॥ ౧౯ ॥

తదుక్తన్తే నిశమ్యైవం దుఖప్రాపుర్మునీశ్వర ॥

పరస్పరం సమూచుస్తే పాణ్డవా అతిదుఃఖితాః ॥3.37.౨౦॥

కిఙ్కర్తవ్యం క్వ గన్తవ్యమస్మాభిరధునా యుధి॥

సమర్థా అపి వై సర్వే సత్యపాశేన యన్త్రితాః ॥౨౧॥

నన్దీశ్వర ఉవాచ ॥

ఏతస్మిన్సమయే వ్యాసో భస్మభూషితమస్తకః ॥

రుద్రాక్షాభరణశ్చాయాజ్జటాజూటవిభూషితః ।।౨౨।।

పఞ్చాక్షరం జపన్మంత్రం శివప్రేమసమాకులః ।।

తేజసాం చ స్వయంరాశిస్సాక్షాద్ధర్మ ఇవాపరః ।।౨3।।

తద్దృష్ట్వా తే తదా ప్రీతా ఉత్థాయ పురతః స్థితాః ।।

దత్త్వాసనం తదా తస్మై కుశాజినసుశోభితమ్ ।।౨౪।।

తత్రోపవిష్టం తం వ్యాసం పూజయన్తి స్మ హర్షితాః।।

స్తుతిం చ వివిధాం కృత్వా ధన్యాః స్మ ఇతి వాదినః ।। ౨౫ ।।

తపశ్చైవ సుసన్తప్తం దానాని వివిధాని చ ।।

తత్సర్వం సఫలం జాతం తృప్తాస్తే దర్శనాత్ప్రభో ।।౨౬।।

దుఃఖం చ దూరతో జాతన్దర్శనాత్తే పితామహ ।।

దుష్టైశ్చైవ మహాదుఃఖం దత్తం నః క్రూరకర్మభిః ।।౨౭ ।।

శ్రీమతాన్దర్శనే జాతే దుఃఖం చైవ గమిష్యతి ।।

కదాచిన్న గతం తత్ర నిశ్చయోయం విచారితః ।। ౨౮ ।।

మహతామాశ్రమే ప్రాప్తే సమర్థే సర్వకర్మణి ।।

యది దుఃఖం న గచ్ఛేత్తు దైవమేవాత్ర కారణమ్।। ౨౯ ।।

నిశ్చయేనైవ గచ్ఛేత్తు దారిద్యం దుఃఖకారణమ్ ।।

మహతాం చ స్వభావోయం కల్పవృక్షసమో మతః ।। 3.37.30 ।।

తద్గుణానేవ గణయేన్మహతో వస్తుమాత్రతః ।।

ఆశ్రయస్య వశాదేవ పుంసో వై జాయతే ప్రభో ।।3౧।।

లఘుత్వం చ మహత్త్వం చ నాత్ర కార్యా విచారణా ।।

ఉత్తమానాం స్వభావోయం యద్దీనప్రతిపాలనమ్ ।। 3౨ ।।

రంకస్య లక్షణం లోకే హ్యతిశ్రేయస్కరం మతమ్ ।।
పురోఽస్య పరయత్నో వై సుజనానాం చ సేవనమ్ ।। 33 ।।
అతః పరం చ భాగ్యం వై దోషశ్చైవ న దీయతామ్ ।।
ఏతస్మాత్కారణాత్స్వామింస్త్వయి దృష్టో శుభస్తదా ।। 3౪ ।।
త్వదాగమనమాత్రేణ సన్తుష్టాని మనాంసి నః ।।
దిశోపదేశం యేనాశు దుఃఖం నష్టమ్భవేచ్చ నః ।।3౫।।
నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।
ఇత్యేతద్వచనం శ్రుత్వా పాణ్డవానాం మహామునిః ।।
ప్రసన్నమానసో భూత్వా వ్యాసశ్చైవాబ్రవీదిదమ్ ।।3౬ ।।
హే పాణ్డవాశ్చ యూయం వై న కష్టం కర్తుమర్హథ ।।
ధన్యాః స్థ కృతకృత్యాః స్థ సత్యం నైవ విలోపితమ్।।3౭।।
సుజనానాం స్వభావోయం ప్రాణాన్తేఽపి సుశోభనః ।।
ధర్మం త్యజన్తి నైవాత్ర సత్యం సఫలభాజనమ్ ।। 3౮ ।।
అస్మాకం చైవ యూయం చ తే చాపి సమతాఙ్గతాః ।।
తథాపి పక్షపాతో వై ధర్మిష్ఠానాం మతో బుధైః ।। 3౯ ।।
ధృతరాష్ట్రేన దుష్టేన ప్రథమం చ హ్యచక్షుషా ।।
ధర్మస్త్యక్తః స్వయం లోభాద్యుష్మాకం రాజ్యమాహృతమ్ ।।3.37.౪౦।।
తస్య యూయం చ తే చాపి పుత్రా ఏవ న సంశయః।।
పితర్యుపరతే బాలా అనుకంప్యా మహాత్మనః ।।౪౧।।
పశ్చాత్పుత్రశ్చ తేనైవ వారితో న కదాచన ।।
అనర్థో నైవ జాయేత యచ్చైవం చ కృతన్తదా।।౪౨।।

అతః పరం చ యజ్జాతం తజ్జాతం నాన్యథాభవేత్ ।।

అయన్దుష్టో భవన్తశ్చ ధర్మిష్ఠాః సత్యవాదినః ।।౪౩।।

తస్మాదన్తే చ తస్యైవాశుభం హి భవితా ధ్రువమ్ ।।

యచ్చైవ వాపితం బీజం తత్రప్రరోహో భవేదిహ ।। ౪౪ ।।

తస్మాద్దుఃఖం న కర్తవ్యం భవద్భిః సర్వథా ధ్రువమ్ ।।

భవిష్యతి శుభం వో హి నాత్ర కార్యా విచారణా ।।౪౫।।

।। నన్దీశ్వర ఉవాచ।।

ఇత్యుక్త్వా పాణ్డవాః సర్వే తేన వ్యాసేన ప్రీణితాః।।

యుధిష్ఠిరముఖాస్తే చ పునరేవాబ్రువన్వచః ।।౪౬।।

పాణ్డవా ఊచుః ।।

సత్యముక్తన్త్వయా నాథ దుష్టైర్దుఃఖం నిరంతరమ్ ।।

దుష్టాత్మభిర్వనే చాపి దీయతే హి ముహుర్ముహుః ।।౪౭।।

తన్నాశయాశుభమేద్య కించిద్దేయం శుభం విభో ।।

కృష్ణేన కథితం పూర్వమారాధ్యశ్శఙ్కరస్సదా ।। ౪౮ ।।

ప్రమాదశ్చ కృతోఽస్మాభిస్తద్వచశ్శిథిలీకృతమ్।।

స దేవమార్గస్తు పునరిదానీముపదిశ్యతామ్ ।।౪౯।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ।।

ఇత్యేతద్వచనం శ్రుత్వా వ్యాసో హర్షసమన్వితః ।।

ఉవాచ పాణ్డవాన్ప్రీత్యా స్మృత్వా శివపదాంబుజమ్ ।। 3.37.౫౦ ।।

వ్యాస ఉవాచ ।।

శ్రూయతాం వచనం మేద్య పాండవా ధర్మబుద్ధయః ।।

సత్యముక్తం తు కృష్ణేన మయా సంసేవ్యతే శివః ॥౫౧ ॥

భవద్భిః సేవ్యతాం ప్రీత్యా సుఖం స్యాదతులం సదా ॥

సర్వదుఃఖం భవత్యేవ శివాఽసేవాత ఏవ హి ॥ ౫౨ ॥

॥ నందీశ్వర ఉవాచ ॥

అథ పంచసు తేష్వేవ విచార్య్య శివపూజనే ॥

అర్జునం యోగ్యముచ్చార్య వ్యాసో మునివరస్తథా ॥ ౫౩ ॥

తపఃస్థానం విచార్య్యైవం తతస్స మునిసత్తమః ॥

పాణ్డవాన్ధర్మసన్నిష్ఠాన్పునరేవాబ్రవీదిదమ్ ॥ ౫౪ ॥

॥ వ్యాస ఉవాచ ॥

శ్రూయతామ్పాణ్డవాస్సర్వే కథయామి హితం సదా ॥

శివం సర్వం పరం దృష్ట్వా పరం బ్రహ్మ సతాఙ్గతిమ్ ॥౫౫॥

బ్రహ్మాదిత్రిపరార్ద్ధాన్తం యత్కించిద్దృశ్యతే జగత్ ॥

తత్సర్వం శివరూపం చ పూజ్యన్ధ్యేయం చ తత్పునః ॥ ౫౬ ॥

సర్వేషాం చైవ సేవ్యోఽసౌ శఙ్కరస్సర్వదుఃఖహా ॥

శివః స్వల్పేన కాలేన సంప్రసీదతి భక్తితః ॥౫౭॥

సుప్రసన్నో మహేశో హి భక్తేభ్యః సకలప్రదః ॥

భుక్తిం ముక్తిమిహాముత్ర యచ్ఛతీతి సునిశ్చితమ్ ॥ ౫౮ ॥

తస్మాత్సేవ్యస్సదా శభ్భుర్భుక్తిముక్తిఫలేప్సుభిః ॥

పురుషశ్శఙ్కరః సాక్షాద్దుష్టహన్తా సతాంగతిః ॥౫౯॥

పరన్తు ప్రథమం శక్రవిద్యాం దృఢమనా జపేత్ ॥

క్షత్రియస్య పరాఖ్యస్య చేదమేవ సమాహితమ్ ॥3.37.౬౦॥

అతోర్జునశ్చ ప్రథమం శక్రవిద్యాం జపేద్ధృఢః ।।

కరిష్యతి పరీక్షాం ప్రాక్ సంతుష్టస్తద్భవిష్యతి ।। ౬౧ ।।

సుప్రసన్నశ్చ విఘ్నాని సంహరిష్యతి సర్వదా ।।

పునశ్చైవం శివస్యైవ వరం మన్త్రం ప్రదాస్యతి ।। ౬౨ ।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వార్జునమాహూయోపేన్ద్రవిద్యాముపాదిశత్ ।।

స్నాత్వా చ ప్రాఙ్ముఖో భూత్వా జగ్రాహార్జున ఉగ్రధీః ।। ౬౩ ।।

పార్థివస్య విధానం చ తస్మై మునివరో దదౌ ।।

ప్రత్యువాచ చ తం వ్యాసో ధనంజయముదారధీః ।। ౬౪ ।।

వ్యాస ఉవాచ ।।

ఇతో గచ్ఛాధునా పార్థ ఇన్ద్రకీలే సుశోభనే ।।

జాహ్నవ్యాశ్చ సమీపే వై స్థిత్వా సమ్యక్ తపః కురు ।। ౬౫ ।।

అదృశ్యా చైవ విద్యా స్యాత్సదా తే హితకారిణీ ।।

ఇత్యాశిషన్దదౌ తస్మై తతః ప్రోవాచ తాన్మునిః ।। ౬౬ ।।

ధర్మమాస్థాయ సర్వం వై తిష్ఠన్తు నృపసత్తమాః ।।

సిద్ధిః స్యాత్సర్వథా శ్రేష్ఠా నాత్ర కార్యా విచారణా ।। ౬౭ ।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

ఇతి దత్త్వాశిషన్తేభ్యః పాణ్డవేభ్యో మునీశ్వరః ।।

స్మృత్వా శివపదామ్భోజం వ్యాసశ్చాన్తర్దధే క్షణాత్ ।। ౬౮ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే తృతీయాయాం శతరుద్రసంహితాయాం కిరాతావతారవర్ణనప్రసంగేఽర్జునాయ వ్యాసోపదేశవర్ణనం నామ సప్తత్రింశోఽధ్యాయః ।।౩౭।।

3.38

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

అర్జునోపి తదా తత్ర దీప్యమానో వ్యదృశ్యత ।।

మన్త్రేణ శివరూపేణ తేజశ్చాతులమావహత్ ।। ౧ ।।

తే సర్వే చార్జునన్దృష్ట్వా పాణ్డవా నిశ్చయం గతాః ।।

జయోఽస్మాకం ధ్రువఞ్జాతన్తేజశ్చ విపులం యతః ।।౨ ।।

ఇదఞ్కార్య్యన్త్వయా సాధ్యన్నాన్యేన చ కదాచన ।।

వ్యాసస్య వచనాద్భాతి సఫలం కురు జీవితమ్।। ౩ ।।

ఇతి ప్రోచ్యార్జునన్తే వై విరహౌత్సుక్యకాతరాః ।।

అనిచ్ఛన్తోపి తత్రైవ ప్రేషయామాసురాదరాత్।। ౪ ।।

ద్రౌపదీ దుఃఖసంయుక్తా నేత్రాశ్రూణి నిరుధ్య చ ।।

ప్రేషయన్తీ శుభం వాక్యన్తదోవాచ పతివ్రతా।।౫।।

ద్రౌపద్యువాచ ।।

వ్యాసోపదిష్టం యద్రాజంస్త్వయా కార్యం ప్రయత్నతః ।।

శుభప్రదోఽస్తు తే పన్థాశ్శంకరశ్శంకరోస్తు వై ।।౬।।

తే సర్వే చావసంస్తత్ర విసృజ్యార్జునమాదరాత్ ।।

అత్యన్తదుఃఖమాపన్నా మిలిత్వా పఞ్చ ఏవ చ ।।౭।।

స్థితాస్తత్ర వదన్తి స్మ శ్రూయతామృషిసత్తమ।।

దుఃఖేపి ప్రియసంగో వై న దుఃఖాయ ప్రజాయతే।।౮।।

వియోగే ద్విగుణస్తస్య దుఃఖమ్భవతి నిత్యశః ।।।
తత్ర ధైర్యధరస్యాపి కథన్ధైర్యమ్భవేదిహ ।। ౯।।
నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।
కుర్వతస్త్వేవ తదా దుఃఖమ్పాణ్డవేషు మునీశ్వరః ।।
కృపాసింధుశ్చ స వ్యాస ఋషివర్యస్సమాగత ।।3.38.౧౦।।
తన్తదా పాణ్డవాస్తే వై నత్వా సమ్పూజ్య చాదరాత్ ।।
దత్త్వాసనం హి దుఃఖాఢ్యాః కరౌ బద్ధ్వా వచోఽబ్రువన్ ।। ౧౧ ।।
పాణ్డవా ఊచుః ।।
శ్రూయతామృషభశ్రేష్ఠ దుఃఖదగ్ధా వయమ్ప్రభో ।।
దర్శనస్తేఽద్య సమ్ప్రాప్య హ్యానన్దం ప్రాప్నుమో మునే ।।౧౨।।
కియత్కాలం వసాత్రైవ దుఃఖనాశాయ నః ప్రభో ।।
దర్శనాత్తవ విప్రర్షేస్సర్వం దుఃఖం విలీయతే ।।౧౩।।
నన్దీశ్వర ఉవాచ।।
ఇత్యుక్తస్స ఋషిశ్రేష్ఠో న్యవసత్తత్సుఖాయ వై ।।
కథాభిర్వివిధాభిశ్చ తద్దుఃఖం నోదయంస్తదా ।। ౧౪ ।।
వార్తాయాం క్రియమాణాయాన్తేన వ్యాసేన సన్మునే ।।
సుప్రణమ్య వినీతాత్మా ధర్మరాజోఽబ్రవీదిదమ్ ।।౧౫।।
ధర్మరాజ ఉవాచ ।।
శృణు త్వం హి ఋషిశ్రేష్ఠ దుఃఖశాన్తిర్మతా మమ ।।
పృచ్ఛామి త్వాం మహాప్రాజ్ఞ కథనీయన్త్వయా ప్రభో।।౧౬।।
ఈదృశం చైవ దుఃఖం చ పురా ప్రాప్తశ్చ కశ్చన।।

వయమేవ పరం దుఃఖం ప్రాప్తా వై నైవ కశ్చన।।౧౭।।

వ్యాస ఉవాచ ।।

రాజ్ఞస్తు నలనామ్నో వై నిషధాధిపతేః పురా ।।

భవద్దుఃఖాధికం దుఃఖం జాతన్తస్య మహాత్మనః ।।౧౮।।

హరిశ్చన్ద్రస్య నృపతేర్జాతం దుఃఖమ్మహత్తరమ్ ।।

అకథ్యన్తద్విశేషేణ పరశోకావహన్తథా ।। ౧౯ ।।

దుఃఖన్తథైవ విజ్ఞేయం రామస్యాప్యథ పాణ్డవ ।।

యచ్ఛ్రుత్వా స్త్రీనరాణాం చ భవేన్మోహో మహత్తరః ।। 3.38.౨౦ ।।

తస్మాద్వర్ణయితున్నైవ శక్యతే హి మయా పునః ।।

శరీరం దుఃఖరాశిం చ మత్వా త్యాజ్యన్త్వయాధునా ।। ౨౧ ।।

యేనేదఞ్చ ధృతన్తేన వ్యాప్తమేవ న సంశయః ।।

ప్రథమమ్మాతృగర్భే వై జన్మ దుఃఖస్య కారణమ్ ।।౨౨।।

కౌమారేఽపి మహాదుఃఖం బాలలీలానుసారి యత్ ।।

తతోపి యౌవనే కామాన్భుఞ్జానో దుఃఖరూపిణః ।।౨౩।।

గతాగతైర్దినానాం హి కార్యభారైరనేకశః ।।

ఆయుశ్చ క్షీయతే నిత్యం న జానాతి హ తత్పునః ।।౨౪।।

అన్తే చ మరణం చైవ మహాదుఃఖమతః పరమ్ ।।

నానానరకపీడాశ్చ భుజ్యంతేజ్ఞైర్నరైస్సదా ।।౨౫।।

తస్మాదిదమసత్యం చ త్వన్తు సత్యం సమాచర ।।

యేనైవ తుష్యతే శమ్భుస్తథా కార్యం నరేణ చ ।।౨౬।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

ఏవం వివిధవార్తాభిః కాలనిర్యాపణస్తదా ।।

చక్రుస్తే భ్రాతరః సర్వే మనోరథపథైః పునః ।।౨౭।।

అర్జునోపి స్వయం గచ్ఛన్దుర్గాద్రిషు దృఢవ్రతః ।।

యక్షం లబ్ధ్వా చ తేనైవ దస్యూన్నిఘ్నన్ననేకశః ।।౨౮।।

మనసా హర్షసంయుక్తో జగామాచలముత్తమమ్ ।।

తత్ర గత్వా చ గంగాయాస్సమీపం సున్దరం స్థలమ్ ।।౨౯।।

అశోకకాననం యత్ర తిష్ఠతి స్వర్గ ఉత్తమః ।।

తత్ర తస్థౌ స్వయం స్నాత్వా నత్వా చ గురుముత్తమమ్ ।। 3.38.30 ।।

యథోపదిష్టం వేషాది తథా చైవాకరోత్స్వయమ్ ।।

ఇన్ద్రియాణ్యపకృష్యాదౌ మనసా సంస్థితోఽభవత్ ।।3౧।।

పునశ్చ పార్థివం కృత్వా సున్దరం సమసూత్రకమ్ ।।

తదగ్రే ప్రణిదధ్యౌ స తేజోరాశిమనుత్తమమ్ ।।3౨।।

త్రికాలం చైవ సుస్నాతః పూజనం వివిధం తదా ।।

చకారోపాసనన్తత్ర హరస్య చ పునః పునః ।।33।।

తస్యైవ శిరసస్తేజో నిస్సృతన్తచ్చరాస్తదా ।।

దృష్ట్వా భయం సమాపన్నాః ప్రవిష్టశ్చ కదా హ్యయమ్।।3౪।।

పునస్తే చ విచార్యైవం కథనీయం బిడౌజసే।।

ఇత్యుక్త్వా తు గతాస్తే వై శక్రస్యాన్తికమఞ్జసా ।। 3౫ ।।

చరా ఊచుః ।।

దేవో వాఽథ ఋషిశ్చైవ సూర్యో వాథ విభావసుః ।।

తపశ్చరతి దేవేశ న జానీమో వనే చ తమ్ ।। 3౬ ।।

తస్యైవ తేజసా దగ్ధా ఆగతాస్తవ సన్నిధౌ ।।

నివేదితశ్చరిత్రం తత్క్రియతాముచితన్తు యత్ ।। ౩౭ ।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ।।

ఇత్యుక్తస్తైశ్చరైస్సర్వం జ్ఞాత్వా పుత్రచికీర్షితమ్ ।।

సగోత్రపాన్విసృజ్యైవ తత్ర గన్తుం మనో దధే ।। ౩౮ ।।

స వృద్ధబ్రాహ్మణో భూత్వా బ్రహ్మచారీ శచీపతిః ।।

జగామ తత్ర విప్రేన్ద్ర పరీక్షార్థం హి తస్య వై ।।౩౯।।

తమాగతన్తదా దృష్ట్వాకార్షీత్పూజాశ్చ పాణ్డవః।।

స్థితోఽగ్రే చ స్తుతిం కృత్వా క్వాయాతోసి వదాధునా ।। 3.38.౪౦ ।।

ఇత్యుక్తస్తేన దేవేశో ధైర్యార్థస్తస్య ప్రీతితః ।।

పరీక్షాగర్వితం వాక్యం పాణ్డవన్తం తతోఽబ్రవీత్ ।। ౪౧।।

బ్రాహ్మణ ఉవాచ ।।

నవే వయసి వై తాత కిన్తపస్యసి సామ్ప్రతమ్ ।।

ముక్త్యర్థం వా జయార్థం కిం సర్వథైతత్తపస్తవ ।।౪౨।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ।।

ఇతి పృష్టస్తదా తేన సర్వం సంవేదితమ్మునః ।।

తచ్ఛ్రుత్వా స పునర్వాక్యమువాచ బ్రాహ్మణస్తదా ।।౪౩।

బ్రాహ్మణ ఉవాచ ।।

యుక్తం న క్రియతే వీర సుఖం ప్రాప్తుం చ యత్తపః ।।

క్షాత్రధర్మేణ క్రియతే ముక్త్యర్థం కురుసత్తమ ।।౪౪।।

ఇన్ద్రస్తు సుఖదాతా వై ముక్తిదాతా భవేన్న హి ।।

తస్మాత్త్వం సర్వథా శ్రేష్ఠ కర్తుమర్హసి సత్తపః॥

నన్దీశ్వర ఉవాచ॥

ఇదన్తద్వచనం శ్రుత్వా క్రోధం చక్రేఽర్జునస్తదా॥

ప్రత్యువాచ వినీతాత్మా తదనాదృత్య సువ్రతః॥౪౬॥

అర్జున ఉవాచ ॥

రాజ్యార్థం న చ ముక్త్యర్థ కిమర్థం భాషసే త్విదమ్ ॥

వ్యాసస్య వచనేనైవ క్రియతే తప ఈదృశమ్ ॥౪౭॥

ఇతో గచ్ఛ బ్రహ్మచారిన్మా పాతయితుమిచ్ఛసి ॥

ప్రయోజనం కిమత్రాస్తి తవ వై బ్రహ్మచారిణః॥౪౮॥

నన్దీశ్వర ఉవాచ॥

ఇత్యుక్తః స ప్రసన్నోఽభూత్సున్దరం రూపమద్భుతమ్ ॥

సోపస్కరణసంయుక్తం దర్శయామాస వై నిజమ్॥౪౯॥

శక్రరూపన్తదా దృష్ట్వా లజ్జితశ్చార్జునస్తదా॥

స ఇన్ద్రస్తం సమాశ్వాస్య పునరేవ వచోఽబ్రవీత్ ॥ 3.38.౫౦ ॥

ఇంద్ర ఉవాచ ॥

వరం వృణీష్వ హే తాత ధనంజయ మహామతే ॥

యదిచ్ఛసి మనోభీష్టన్నాదేయం విద్యతే తవ ॥ ౫౧ ॥

తచ్ఛ్రుత్వా శక్రవచనమ్ప్రత్యువాచార్జునస్తదా ॥

విజయన్దేహి మే తాత శత్రుక్లిష్టస్య సర్వథా ॥ ౫౨ ॥

శక్ర ఉవాచ ॥

బలిష్ఠాశ్శత్రవస్తే చ దుర్యోధనపురఃసరాః ॥

ద్రోణో భీమశ్చ కర్ణశ్చ సర్వే తే దుర్జయా ధ్రువమ్ ।। ౫౩ ।।

అశ్వత్థామా ద్రోణపుత్రో రౌద్రోంశో దుర్జయోఽతి సః ।।

మయా సాధ్యా భవేయుస్తే సర్వథా స్వహితం శృణు ।।౫౪।।

ఏతద్వీర జపం కర్తుం న శక్తః కశ్చనాధునా ।।

వర్తతే హి శివోవర్యస్తస్మాచ్ఛమ్భోర్జయోఽధునా ।। ౫౫ ।।

శంకరః సర్వలోకేశశ్చరాచరపతిః స్వరాట్ ।।

సర్వం కర్తుం సమర్థోస్తి భుక్తిముక్తిఫలప్రదః ।।౫౬।।

అహం మన్యే చ బ్రహ్మాద్యా విష్ణుః సర్వవరప్రదః ।।

అన్యే జిగీషవో యే చ తే సర్వే శివపూజకాః।।౫౭।।

అద్యప్రభృతి తన్మన్త్రం హిత్వా భక్త్యా శివం భజ ।।

పార్థివేన విధానేన ధ్యానేనైవ శివస్య చ ।।౫౮।।

ఉపచారైరనేకైశ్చ సర్వభావేన భారత ।।

సిద్ధిః స్యాదచలా తేద్య నాత్ర కార్యా విచారణా।।౫౯।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా చ చరాన్సర్వాన్సమాహూయాబ్రవీదిదమ్ ।।

సావధానేన వై స్థేయమేతత్సంరక్షణే సదా ।। 3.38.౬౦ ।।

ప్రబోధ్య స్వచరానిన్ద్రోఽర్జునసంరక్షణాదికమ్ ।।

వాత్సల్యపూర్ణహృదయః పునరూచే కపిధ్వజమ్ ।।౬౧।।

ఇన్ద్ర ఉవాచ।।

రాజ్యం త్వయా ప్రమాదాద్వై న కర్తవ్యం కదాచన ।।

శ్రేయసే భద్ర విద్యేయం భవేత్తవ పరన్తప।।౬౨।।

ధైర్యం ధార్య సాధకేన సర్వథా రక్షకః శివః।।

సంపత్తీశ్చ ఫలన్తుల్యం దాస్యతే నాత్ర సంశయః ।। ౬౩ ।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

ఇతి దత్త్వా వరన్తస్య భారతస్య సురేశ్వరః ।।

స్మరఞ్ఛివపదామ్భోజఞ్జగామ భవనం స్వకమ్ ।। ౬౪ ।।

అర్జునోపి మహావీరస్సుప్రణమ్య సురేశ్వరమ్ ।।

తపస్తేపే సంయతాత్మా శివముద్ధిశ్య తద్విధమ్ ।।౬౫।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే తృతీయాయాం శతరుద్రసంహితాయాం
కిరాతావతారవర్ణనప్రసంగేఽర్జునతపోవర్ణనం నామాష్టత్రింశోఽధ్యాయః ।।౩౮।।

3.39

నన్దీశ్వర ఉవాచ।।

స్నానం స విధివత్కృత్వా న్యాసాది విధివత్తథా ।।

ధ్యానం శివస్య సద్భక్త్యా వ్యాసోక్తం యత్తథాఽకరోత్ ।।౧।।

ఏకపాదతలేనైవ తిష్ఠన్మునివరో యథా ।।

సూర్యే దృష్టిం నిబద్ధ్యైకాం మంత్రమావర్తయన్స్థితః ।।౨।।

తపస్తేపేతి సంప్రీత్యా సంస్మరన్మనసా శివమ్ ।।

పంచాక్షరం మనుం శంభోర్జపన్సర్వో త్తమోత్తమమ్ ।। ౩ ।।

తపసస్తేజ ఏవాసీద్యథా దేవా విసిస్మియుః ।।

పునశ్చైవ శివం యాతాః ప్రత్యూచుస్తే సమాహితాః ।। ౪ ।।

దేవా ఊచుః ।।

నరేణైకేన సర్వేశ త్వదర్థే తప ఆహితమ్।।

యదిచ్ఛతి నరసోऽయం కిన్న యచ్ఛతి తత్రప్రభో ।।౫।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా తు స్తుతిం చకుర్వివిధాన్తే తదా సురాః ।।

తత్పాదయోర్ధ్వశః కృత్వా తత్ర తస్థుః స్థిరాధయః ।।౬।।

శివస్తు తద్వచః శ్రుత్వా మహాప్రభురుదారధీః ।।

సువిహస్య ప్రసన్నాత్మా సురాన్వచనమబ్రవీత్ ।।౭।।

శివ ఉవాచ ।।

స్వస్థానం గచ్ఛత సురాః సర్వే సత్యన్న సంశయః

సర్వథాహం కరిష్యామి కార్యం వో నాత్ర సంశయ ।।౮।।

నందీశ్వర ఉవాచ ।।

తచ్ఛ్రుత్వా శంభువచనన్నిశ్చయం పరమం గతాః ।।

పరావృత్య గతాః సర్వే స్వస్వధానం తే హి నిర్జరాః ।। ౯ ।।

ఏతస్మిన్నంతరే దైత్యో మూకనామాగతస్తదా ।।

సౌకరం రూపమాస్థాయ ప్రేషితశ్చ దురాత్మనా ।। ౩.౩౯.౧౦ ।।

దుర్యోధనేన విప్రేంద్ర మాయినా చార్జునం తదా ।।

యత్రార్జునస్థితశ్చాసీత్తేన మార్గేణ వై తదా ।।౧౧।।

శృఙ్గాణి పర్వతస్యైవ చిన్దన్వృక్షానసేకశః ।।

శబ్దం చ వివిధం కుర్వ న్నతివేగేన సంయుతః ।। ౧౨ ।।

అజునోపి చ తం దృష్ట్వా మూకనామాసురం తదా ।।

స్మృత్వా శివపదాంభోజం విచారే తత్పరోऽభవత్ ।। ౧౩ ।।

అర్జున ఉవాచ ।।

కోయం వా కుత ఆయాతి క్రూరకర్మా చ దృశ్యతే ।।

మమానిష్టం ధ్రువం కర్తుం సమాగచ్ఛత్యసంశయమ్ ।। ౧౪ ।।

మమైవం మన ఆయాతి శత్రురేవ న సంశయః ।।

మయా వినిహతాః పూర్వమనేకే దైత్యదానవాః ।। ౧౫ ।।

తదీయః కశ్చిదాయాతి వైరం సాధయితుమ్పునః ।।

అథవా చ సఖా కశ్చిద్దుర్యోధనహితావహః ।। ౧౬ ।।

యస్మిన్దృష్టే ప్రసీదేత్స్వం మనః స హితకృద్ధ్రువమ్।।

యస్మిన్దృష్టే తదేవ స్యాదాకులం శత్రురేవ సః ।। ౧౭ ।।

ఆచారః కులమాఖ్యాతి వపురాఖ్యాతి భోజనమ్ ।।

వచనం శ్రుతమాఖ్యాతి స్నేహమాఖ్యాతి లోచనమ్ ।। ౧౮ ।।

ఆకారేణ తథా గత్యా చేష్టయా భాషితైరపి ।।

నేత్రవక్త్రవికారాభ్యాం జ్ఞాయతేఽన్తర్గతం మనః ।। ౧౯ ।।

ఉజ్జ్వలం సరసఞ్చైవ వక్రమారక్త కన్తథా ।।

నేత్రం చతుర్విధం ప్రోక్తం తస్య భావం పృథగ్బుధాః ।। ౩.౩౯.౨౦ ।।

ఉజ్జ్వలం మిత్రసంయోగే సరసమ్పుత్రదర్శనే ।।

వక్రం చ కామినీయోగే ఆరక్తం శత్రుదర్శనే ।। ౨౧ ।।

అస్మిన్మమ తు సర్వాణి కలుషానీన్ద్రియాణి చ ।।

అయం శత్రుర్భవేదేవ మారణీయో న సంశయః ।। ౨౨ ।।

గురోశ్చ వచనం మేద్య వర్తతే దుఃఖదస్త్వయా ।।

హన్తవ్యః సర్వథా రాజన్నాత్ర కార్యా విచారణా ।। ౨౩ ।।

ఏతదర్థం త్వాయుధాని మమ చైవ న సంశయః ।।

విచార్యేత్యతి చ తత్రైవ బాణం సంస్థాయ సంస్థితః ।।౨౪।।

ఏతస్మిన్నన్తరే తత్ర రక్షార్థం హ్యర్జునస్య వై ।।

తద్భక్తేశ్చ పరీక్షార్థం శంకరో భక్తవత్సలః।।౨౫।।

విదగ్ధభిల్లరూపం హి గణైః సార్ధ మహాద్భుతమ్ ।।

తస్య దైత్యస్య నాశార్థం ద్రుతం కృత్వా సమాగతః ।। ౨౬ ।।

బద్ధకచ్ఛశ్చ వస్త్రైభిర్వద్ధేశానధ్వజస్తదా ।।

శరీరే శ్వేతరేఖాశ్చ ధనుర్బాణయుతః స్వయమ్ ।। ౨౭ ।।

బాణానాన్తూణకం పృష్ఠే ధృత్వా వై స జగామ హ ।।

గణశ్చైవ తథా జాతో భిల్లరాజోఽభవచ్ఛివః ।।౨౮।।

శబ్దాంశ్చ వివిధాన్కృత్వా నిర్యయౌ వాహినీపతిః ।।

సూకరస్య ససారాథ శబ్దశ్చ ప్రదిశో దశ ।।౨౯।।

వనేచరేణ శబ్దేన వ్యాకులశ్చార్జునస్తదా ।।

పర్వతాద్యాశ్చ తైశ్శబ్దైస్తే సర్వే వ్యాకులాస్తదా ।।3.3౯.30।।

అహో కిన్ను భవేదేష శివః శుభకరస్త్విహ।।

మయా చైవ శ్రుతమ్పూర్వం కృష్ణేన కథితమ్మునః ।।3౧।।

వ్యాసేన కథితం చైవం స్మృత్వా దేవైస్తథా పునః ।।

శివః శుభకరః ప్రోక్తః శివః సుఖకరస్తథా ।।3౨।।

ముక్తిదశ్చ స్వయం ప్రోక్తో ముక్తిదానాన్న సంశయః ।।

తన్నామస్మరణాత్పుంసాం కల్యాణం జాయతే ధ్రువమ్ ।। 33 ।।

భజతాం సర్వభావేన దుఃఖం స్వప్నేఽపి నో భవేత్।।

యదా కదాచిజ్జాయేత తదా కర్మసముద్భవమ్ ।। 3౪ ।।

తదేతద్బహ్వపి జ్ఞేయం నూనమల్పం న సంశయః ।।
ప్రారబ్ధస్యాథ వా దోషో నూనం జ్ఞేయో విశేషతః ।। ౩౫ ।।
అథ వా బహు చాల్పం హి భోగ్యం నిస్తీర్య శంకరః ।।
కదాచిదిచ్ఛయా తస్య దూరీకుర్యాన్న సంశయః ।। ।।౩౬।।
విషం చైవామృతం కుర్యాదమృతం విషమేవ వా ।।
యదిచ్ఛతి కరోత్యేవ సమర్థః కిన్ని షిధ్యతే ।।౩౭।।
ఇత్థం విచార్యమాణేఽపి భక్తైరన్యైః పురాతనైః ।।
భావిభిశ్చ సదా భక్తైరిహానీయ మనః స్థిరమ్ ।।౩౮।।
లక్ష్మీర్గచ్ఛేచ్చావతిష్ఠేన్మరణం నికటే పురః ।।
నిన్దాం వాథ ప్రకుర్వన్తు స్తుతిం వా దుఃఖసంక్షయమ్ ।। ౩౯ ।।
జయతే పుణ్యపాపాభ్యాం శంకరస్సుఖదః సదా ।।
కదాచిచ్చ పరీక్షార్థం దుఃఖం యచ్ఛతి వై శివః ।।౩.౩౯.౪౦।।
అంతే చ సుఖదః ప్రోక్తో దయాలుత్వాన్న సంశయః ।।
యథా చైవ సువర్ణం చ శోధితం శుద్ధతాం వ్రజేత్ ।। ౪౧ ।।
ఏవం చైవం మయా పూర్వం శ్రుతం మునిముఖాత్తథా।।
అతస్తద్భజనేనైవ లప్స్యేఽహం సుఖముత్తమమ్ ।। ౪౨ ।।
ఇత్యేవన్తు విచారం స కరోతి యావదేవ హి ।।
తావచ్చ సూకరః ప్రాప్తో బాణసంమోచనావధిః ।।౪౩।।
శివోపి పృష్ఠతో లగ్నో హ్యాయాతః శూకరస్య హి ।।
తయోర్మధ్యే తదా సోయం దృశ్యతే శృంగమద్భుతమ్ ।।౪౪।।
తస్య ప్రోక్తం చ మాహాత్మ్యం శివః శీఘ్రతరం గతః।।

అర్జునస్య చ రక్షార్థం శంకరో భక్తవ త్సలః ।।౪౫।।

ఏతస్మిన్సమయే తాభ్యాం కృతం బాణవిమోచనమ్ ।।

శివబాణస్తు పుచ్ఛే వై హ్యర్జునస్య ముఖే తథా।।౪౬।।

శివస్య పుచ్ఛతో గత్వా ముఖాన్నిస్సృత్య శీఘ్రతః ।।

భూమౌ విలీనః సంయాతస్తస్య వై పుచ్ఛతో గతః।।౪౭।।

పపాత పార్శ్వతశ్చైవ బాణశ్చైవార్జునస్య చ।।

సూకరస్తత్క్షణం దైత్యో మృతో భూమౌ పపాత హ ।।౪౮।।

దేవా హర్షం పరమ్ప్రాపుః పుష్పవృష్టిం చ చక్రిరే ।।

జయపూర్వ స్తుతికరాః ప్రణమ్య చ పునఃపునః।।౪౯।।

శివస్తుష్టమనా ఆసీదర్జునః సుఖమాగతః।।

దైత్యస్య చ తదా దృష్ట్వా క్రరరూపం చ తౌ తదా।।3.3౯.౫౦।।

అర్జునస్తు విశేషేణ సుఖినా ప్రాహ చేతసా।।

అహో దైత్యవరశ్చాయం రూపం తు పరమాద్భుతమ్ ।।౫౧।।

కృత్వాగతో మద్వధార్థైం శివేనాహం సురక్షితః ।।

ఈశ్వరేణ మమాద్యైవ బుద్ధిర్దత్తా న సంశయః।।౫౨।।

విచార్యేత్యర్జునస్తత్ర జగౌ శివశివేతి చ ।।

ప్రణనామ శివం భూయస్తుష్టావ చ పునః పునః ।। ౫3 ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే తృతీయాయాం శతరుద్రసంహితాయాం కిరాతావతారవర్ణనే మూకదైత్యవధోనామైకోనచత్వారింశోఽధ్యాయః ।।3౯।।

3.40

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

సనత్కుమార సర్వజ్ఞ శృణు లీలాం పరాత్మనః ।।
భక్తవాత్సల్యసంయుక్తాం తద్దృఢత్వవిదర్భితామ్ ।।౧।।
శివోప్యథ స్వభృత్యం వై ప్రేషయామాస స ద్రుతమ్ ।।
బాణార్థే చ తదా తత్రార్జునోపి సమగాత్తతః ।। ౨ ।।
ఏకస్మిన్ సమయే ప్రాప్తౌ బాణార్థం తద్గణార్జునౌ ।।
అర్జునస్తం పరాభర్త్స్య స్వబాణం చాగ్రహీత్తదా।।౩।।
గణ ప్రోవాచ తం తత్ర కిమర్థం గృహ్యతే శరః ।।
బాణశ్చైవాస్మదీయో వై ముచ్యతాం ఋషిసత్తమ ।। ౪ ।।
ఇత్యుక్తస్తేన భిల్లస్య గణేన మునిసత్తమః।।
సోర్జునః శంకరం స్మృత్వా వచనం చ తమబ్రవీత్ ।। ౫ ।।
అర్జున ఉవాచ ।।
అజ్ఞాత్వా కించ వదసి మూర్ఖోసి త్వం వనేచర ।।
బాణశ్చ మోచితో మేఽద్య త్వదీయశ్చ కథం పునః ।।౬।।
రేఖారూపం చ పిచ్ఛాని మన్నామాంకిత ఏవ చ ।।
త్వదీయశ్చ కథం జాతః స్వభావో దుస్త్యజస్తవ ।।౭।।
।। నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।
ఇత్యేవన్తద్వచః శ్రుత్వా విహస్య స గణేశ్వరః ।।
అర్జునం ఋషిరూపం తం భిల్లో వాక్యముపాదదే ।। ౮ ।।
తాపస శ్రూయతాం రే త్వం న తపః క్రియతే త్వయా ।।
వేషతశ్చ తపస్వీ త్వం న యథార్థం ఛలాయతే ।। ౯ ।।
తపస్వీ చ కథం మిథ్యా భాషతే కురుతే నరః ।।

నైకాకినం చ మాం త్వం చ జానీహి వాహినీపతిమ్ ।। 3.40.౧౦ ।।

బహుభిర్వనభిల్లైశ్చ యుక్తః స్వామీ స ఆసత ।।

సమర్థస్సర్వథా కర్తుం విగ్రహానుగ్రహౌ పునః ।। ౧౧ ।।

వర్తతే తస్య వాణీయం యో నీతశ్చ త్వయాధునా ।।

అయం బాణశ్చ తే పార్శ్వే న స్థాస్యతి కదాచన ।। ౧౨ ।।

తపఃఫలం కథం త్వం చ హాతుమిచ్ఛసి తాపస ।।

చౌర్యాచ్ఛలార్థ్యమానాచ్చ విస్మయాత్సత్య భఞ్జనాత్ ।।౧౩।।

తపసా క్షీయతే సత్యమేతదేవ మయా శ్రుతమ్ ।।

తస్మాచ్చ తపసస్తేద్య భవిష్యతి ఫలం కుతః ।।౧౪।।

తస్మాచ్చ ముచ్యతే బాణాత్కృతఘ్నస్త్వం భవిష్యసి ।।

మమైవ స్వామినో బాణస్తవార్థే మోచితో ధ్రువమ్ ।। ౧౫ ।।

శత్రుశ్చ మారితస్తేన పునర్బాణశ్చ రక్షితః ।।

అత్యన్తం చ కృతఘ్నోసి తపోశుభకరస్తథా ।। ౧౬ ।।

సత్యం న భాషసే త్వం చ కిమతః సిద్ధిమిచ్ఛసి ।।

ప్రయోజనం చేద్బాణేన స్వామీ చ యాచ్యతాం మమ ।। ౧౭ ।।

ఈదృశాంశ్చ బహూన్బాణాంస్తదా దాతుం క్షమః స్వయమ్ ।।

రాజా చ వర్తతే మేఽద్య కిం త్వేవం యాచ్యతే త్వయా।।౧౮।।

ఉపకారం పరిత్యజ్య హ్యపకారం సమీహసే।।

నైతద్యుక్తం త్వయాద్యైవ క్రియతే త్యజ చాపలమ్ ।। ౧౯ ।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

ఇత్యేవం వచనస్తస్య శ్రుత్వా పార్థోర్జునస్తదా ।।

క్రోధం కృత్వా శివం స్మృత్వా మితం వాక్యమథాబ్రవీత్।। 3.40.౨౦ ।।

।। అర్జున ఉవాచ ।।

శృణు భిల్ల ప్రవక్ష్యామి న సత్యం తవ భాషణమ్ ।।

యథా జాతిస్తథా త్వాం చ జానామి హి వనేచర ।। ౨౧ ।।

అహం రాజా భవాంశ్చౌరః కథం యుద్ధప్రయుక్తతా ।।

యుద్ధం మే సబలైః కార్యం నాధమైర్హి కదాచన ।। ౨౨ ।।

తస్మాత్తే చ తథా స్వామీ భవిష్యతి భవాదృశః ।।

దాతారశ్చ వయం ప్రోక్తాశ్చౌరా యూయం వనేచరాః ।। ౨౩ ।।

కథం యాచ్యో మయా భిల్లరాజ ఏవం చ సాంప్రతమ్ ।।

త్వమేవ యాచసే నైవ బాణం మాం కిం వనేచరః ।। ౨౪ ।।

దదామి తే తథా బాణాన్సన్తి మే బహవో ధ్రువమ్ ।।

రాజా చ గ్రహణం చైవ న దాస్యతి తథా భవేత్ ।। ౨౫ ।।

కిమ్పునశ్చ తథా బాణాన్ప్రయచ్ఛామి వనేచర ।।

యది మే యా చికీర్షా స్యాత్కథం నాగమ్యతేఽధునా ।। ౨౬ ।।

యథాగచ్ఛతు తే భర్తా కిమర్థం భాషతేఽధునా ।।

ఆగత్య చ మయా సార్ద్ధం జిత్వా యుద్ధే చ మామ్పునః ।। ౨౭ ।।

నీత్వా బాణమిమం భిల్ల స్వామీ తే వాహినీపతిః।।

నిజాలయం సుఖం యాతు విలంబః క్రియతే కథమ్।।౨౮।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ।।

మహేశ్వరకృపాప్రాప్తసద్బలస్యార్జునస్య హి।।

ఇత్యేతద్వచనం శ్రుత్వా భిల్లో వాక్యమథాబ్రవీత్।।౨౯।।

భిల్ల ఉవాచ।।

అజ్ఞోసి త్వం ఋషిర్నాసి మరణం త్వీహసే కథమ్।।

దేహి బాణం సుఖన్తిష్ఠ త్వన్యథా క్లేశభాగ్భవేః ।।3.40.30।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్తస్తేన భిల్లేన శివసచ్చక్తిశోభినా ।।

గణేన పాణ్డవస్తం చ ప్రాహ స్మృత్వా చ శఙ్కరమ్ ।। ౩౧ ।।

అర్జున ఉవాచ।।

మద్వాక్యన్తత్త్వతో భిల్ల శృణు త్వం చ వనేచర।।

ఆగమిష్యతి తే స్వామీ దర్శయిష్యే ఫలన్తదా ।।3౨।।

న శోభతే త్వయా యుద్ధం కరిష్యే స్వామినా తవ।।

ఉపహాసకరం జ్ఞేయం యుద్ధం సింహసృగాలయోః ।।33।।

శ్రుతం చ మద్వచస్తేఽద్య ద్రక్ష్యసి త్వం మహాబలమ్ ।।

గచ్ఛ స్వస్వామినం భిల్ల యథేచ్ఛసి తథా కురు ।। 3౪ ।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్తస్తు గతస్తత్ర భిల్లః పార్థేన వై మునే ।।

శివావతారో యత్రాస్తే కిరాతో వాహినీపతిః ।।3౫।।

అథార్జునస్య వచనం భిల్లనాథాయ విస్తరాత్।।

సర్వం నివేదయామాస తస్మై భిల్లపరాత్మనే ।।3౬।।

స కిరాతేశ్వరః శ్రుత్వా తద్వచో హర్షమాగతః।।

ఆజగామ స్వసైన్యేన శంకరో భిల్లరూపధృక్ ।। 3౭ ।।

అర్జునశ్చ తదా సేనాం కిరాతస్య చ పాణ్డవః।।

దృష్ట్వా గృహీత్వా సశరన్ధనుః సన్ముఖ ఆయయౌ ।।౩౮।।

అథో కిరాతశ్చ పునః ప్రేషయామాస తం చరమ్।।

తన్ముఖేన జగౌ వాక్యమ్భారతాయ మహాత్మనే ।। ౩౯ ।।

కిరాత ఉవాచ ।।

పశ్య సైన్యం తపస్విస్త్వం ముఞ్చ బాణం వ్రజాధునా ।।

మరణం స్వల్పకార్యార్థం కథమిచ్ఛసి సామ్ప్రతమ్।।3.40.౪౦।।

భ్రాతరస్తవ దుఃఖార్త్తాః కలత్రం చ తతః పరమ్ ।।

పృథివీ హస్తతస్తేద్య యాస్యతీతి మతిర్మమ ।।౪౧।।

।। నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్తం పరమేశేన పార్థదార్ఢ్యపరీక్షయా ।।

సర్వథార్జునరక్షార్థం ధృతరూపేణ శంభునా ।। ౪౨ ।।

ఇత్యుక్తస్తు తదాగత్య సగణశ్శంకరశ్చ తత్ ।।

విస్తరాద్వృత్తమఖిలమర్జునాయ న్యవేదయత్ ।।౪౩।।

తచ్ఛ్రుత్వా తు పునః ప్రాహ ప్రార్థస్తం దూతమాగతమ్ ।।

వాహినీపతయే వాచ్యమ్విపరీతమ్భవిష్యతి ।।౪౪।।

యద్యహం చైవ తే బాణం యచ్ఛామి చ మదీయకమ్ ।।

కులస్య దూషణం చాహం భవిష్యామి న సంశయః ।। ౪౫ ।।

భ్రాతరశ్చైవ దుఖార్త్తాః భవన్తు చ తథా ధ్రువమ్ ।।

విద్యాశ్చ నిష్ఫలాః స్యుస్తాస్తస్మాదాగచ్ఛ వై ధ్రువమ్ ।। ౪౬ ।।

సింహశ్చైవ శృగాలాద్వా భీతో నైవ మయా శ్రుతః ।।

తథా వనేచరాద్రాజా న బిభేతి కదాచన ।। ౪౭ ।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్తస్తం పునర్గత్వా స్వామినం పాణ్డవేన సః ।।

సర్వం నివేదయామాస తదుక్తం హి విశేషతః ।। ౪౮ ।।

అథ సోపి కిరాతాహ్వో మహాదేవస్ససైన్యకః ।।

తచ్ఛ్రుత్వా సైన్యసంయుక్తో హ్యర్జునం చాగమత్తదా ।।౪౯।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే తృతీయాయాం శతరుద్రసంహితాయామ కిరాతావతారవర్ణనే భిల్లార్జునసంవాదోనామ చత్వారింశోఽధ్యాయః ।।౪౦।।

3.41

తమాగతన్తతో దృష్ట్వా ధ్యానం కృత్వా శివస్య సః ।।

గత్వా తత్రార్జునస్తేన యుద్ధం చక్రే సుదారుణమ్ ।।౧।।

గణైశ్చ వివిధైస్తీక్ష్ణైరాయుధైస్తం న్యపీడయత్ ।।

తైస్తదా పీడితః పార్థః సస్మార స్వామినం శివమ్ ।।౨।।

అర్జునశ్చ తదా తేషాం బాణావలిమథాచ్ఛినత్ ।।

యదాయుద్ధం చ తైః క్షిప్తం తతః శర్వం పరామృశత్ ।।3।।

పీడితాస్తే గణాస్తేన యయుశ్చైవ దిశో దశ ।।

గణేశా వారితాస్తే చ నాజగ్ముస్స్వామినమ్ప్రతి ।।౪।।

శివశ్చైవార్జునశ్చైవ యుయుధాతే పరస్పరమ్ ।।

నానావిధైశ్చాయుధైర్వై మహాబలపరాక్రమౌ ।।౫।।

శివోఽపి మనసా నూనం దయాం కృత్వార్జునం హ్యగాత్ ।।

అర్జునశ్చ దృఢం తత్ర ప్రహారం కృతవాంస్తదా ।। ౬ ।।

ఆయుధాని శివస్సో వై హ్యర్జునస్యాచ్ఛినత్తదా ।।

కవచాని చ సర్వాణి శరీరం కేవలం స్థితమ్।। ౭ ।।

తదార్జునః శివం స్మృత్వా మల్లయుద్ధం చకార సః ।।

వాహినీపతినా తేన భయాత్క్లిష్టోపి ధైర్యవాన్ ।।౮।।

తద్యుద్ధేన మహీ సర్వా చకంపే ససముద్రకా ।।

దేవా దుఃఖం సమాపన్నాః కిం భవిష్యతి వా పునః ।।౯।।

ఏతస్మిన్నంతరే దేవః శివో గగనమాస్థితః ।।

యుద్ధం చకార తత్రస్థసోఽర్జునశ్చ తథాఽకరోత్।।3.41.౧౦।।

ఉడ్డీయోడ్డీయ తౌ యుద్ధం చక్రతుర్దేవపార్థివౌ।।

దేవాశ్చ విస్మయం ప్రాపూ రణం దృష్ట్వా తదాద్భుతమ్ ।।౧౧।।

అథార్జునోత్తరే జ్ఞాత్వా స్మృత్వా శివపదాంబుజమ్।।

దధార పాదయోస్తం వై తద్ధ్యానాదాప్తసద్బలః ।।౧౨।।

ధృత్వా పాదౌ తదా తస్య భ్రామయామాస సోర్జునః ।।

విజహాస మహాదేవో భక్తవత్సల ఊతికృత్ ।।౧౩।।

దాతుం స్వదాసతాం తస్మై భక్తవశ్యతయా మునే ।।

శివేనైవ కృతం హ్యేతచ్చరితన్నాన్యథా భవేత్ ।।౧౪।।

పశ్చాద్విహస్య తత్రైవ శంకరో రూపమ ద్భుతమ్ ।।

దర్శయామాస సహసా భక్తవశ్యతయా శుభమ్ ।। ౧౫ ।।

యథోక్తం వేదశాస్త్రేషు పురాణే పురుషోత్తమమ్।।

వ్యాసోపదిష్టం ధ్యానాయ తస్య యత్సర్వసిద్ధిదమ్ ।। ౧౬ ।।

తద్దృష్ట్వా సుందరం రూపం ధ్యానప్రాప్తం శివస్య తు ।।

బభూవ విస్మితోతీవ హ్యర్జునో లజ్జితః స్వయమ్ ।। ౧౭ ।।

అహో శివశ్శివస్సోఽయ యో మే ప్రభుతయా వృతః ।।
త్రిలోకేశః స్వయం సాక్షాద్ధా కృతం కిం మయాఽధునా ।। ౧౮।।
ప్రభోర్బలవతీ మాయా మాయినామపి మోహినీ ।।
కిం కృతం రూపమాచ్ఛాద్య ప్రభుణా ఛలితో హ్యహమ్ ।। ౧౯ ।।
ధియేతి సంవిచార్యైవ సాఞ్జలిర్నతమస్తకః ।।
ప్రణనామ ప్రభుం ప్రీత్యా తదోవాచ స ఖిన్నధీః ।।3.41.౨౦।।
అర్జున ఉవాచ ।। దేవదేవ మహాదేవ కరుణాకర శంకర।।
మమాపరాధః సర్వేశ క్షన్తవ్యశ్చ త్వయా పునః ।।౨౧।।
కిం కృతం రూపమాచ్ఛాద్య చ్ఛలితోఽస్మి త్వయాధునా ।।
ధిజ్ మాం సమరకర్తారం స్వామినా భవతా ప్రభో।।౨౨।।
నన్దీశ్వర ఉవాచ।।
ఇత్యేవం పాణ్డవస్సోఽథ పశ్చాత్తాపమవాప సః ।।
పాదయోర్నిపపాతాశు శంకరస్య మహాప్రభోః ।।౨3।।
అథేశ్వరః ప్రసన్నాత్మా ప్రత్యువాచార్జునం చ తమ్ ।।
సమాశ్వాస్యేతి బహుశో మహేశో భక్తవత్సలః ।। ౨౪ ।।
శంకర ఉవాచ ।।
న ఖిద్య పార్థ భక్తోసి మమ త్వం హి విశేషతః।।
పరీక్షార్థం మయా తేఽద్య కృతమేవం శుచఞ్జహి ।। ౨౫ ।।
నందీశ్వర ఉవాచ ।।
ఇత్యుక్త్వా తం స్వహస్తాభ్యాముత్థాప్య ప్రభురర్జునమ్ ।।
విలజ్జం కారయామాస గణైశ్చ స్వామినో గణైః ।। ౨౬ ।।

పునశ్శివోఽర్జునమ్ప్రాహ పాణ్డవం వీరసమ్మతమ్ ॥

హర్షయన్ సర్వథా ప్రీత్యా శంకరో భక్తవత్సలః ॥ ౨౭॥

శివ ఉవాచ ॥

హే పార్థ పాణ్డవశ్రేష్ఠ ప్రసన్నోఽస్మి వరం వృణు ॥

ప్రహారైస్తాడనైస్తేఽద్య పూజనమ్మానితమ్మయా ॥ ౨౮ ॥

ఇచ్ఛయా చ కృతం మేఽద్య నాపరాధస్తవాధునా ॥

నాదేయం విద్యతే తుభ్యం యదిచ్ఛసి వృణీష్వ తత్॥౨౯॥

తే శత్రుషు యశోరాజ్యస్థాపనాయ శుభం కృతమ్ ॥

ఏతద్దుఃఖం న కర్తవ్యం వైక్లవ్యం చ త్యజాఖిలమ్ ॥3.41.30॥

నన్దీశ్వర ఉవాచ ॥

ఇత్యుక్తస్త్వర్జునస్తేన ప్రభుణా శంకరేణ సః॥

ఉవాచ శంకరం భక్త్యా సావధానతయా స్థితః ॥3౧॥

అర్జున ఉవాచ ॥

భక్తప్రియస్య శమ్భోస్తే సుప్రభో కిం సమీహితమ్॥

వర్ణనీయం మయా దేవ కృపాలుస్త్వం సదాశివ ॥ 3౨ ॥

ఇత్యుక్త్వా సంస్తుతిం తస్య శంకరస్య మహాప్రభోః ॥

చకార పాణ్డవసోఽథ సద్భక్తిం వేదసంమతామ్ ॥33॥

అర్జున ఉవాచ॥

నమస్తే దేవదేవాయ నమః కైలాసవాసినే ॥

సదాశివ నమస్తుభ్యం పఞ్చవక్త్రాయ తే నమః ॥3౪॥

కపర్దినే నమస్తుభ్యంస్త్రినేత్రాయ నమోఽస్తు తే।।

మనః ప్రసన్నరూపాయ సహస్రవదనాయ చ ।। ౩౫ ।।

నీలకంఠ నమస్తేస్తు సద్యోజాతాయ వై నమః ।।

వృషధ్వజ నమస్తేస్తు వామాంగగిరిజాయ చ।।౩౬।।

దశదోష నమస్తుభ్యన్నమస్తే పరమాత్మనే ।।

డమరుకపాలహస్తాయ నమస్తే ముణ్డమాలినే ।। ౩౭ ।।

శుద్ధస్ఫటికసంకాశశుద్ధకర్పూరవర్ష్మణే ।।

పినాకపాణయే తుభ్యంస్త్రిశూలవరధారిణే ।।౩౮।।

వ్యాఘ్రచర్మోత్తరీయాయ గజామ్బరవిధారిణే ।।

నాగాంగాయ నమస్తుభ్యం గంగాధర నమోస్తు తే।। ౩౯ ।।

సుపాదాయ నమస్తేఽస్తు ఆరక్తచరణాయ చ ।।

నన్ద్యాదిగణసేవ్యాయ గణేశాయ చ తే నమః ।। 3.41.౪౦ ।।

నమో గణేశరూపాయ కార్తికేయానుగాయ చ ।।

భక్తిదాయ చ భక్తానాం ముక్తిదాయ నమోనమః ।। ౪౧ ।।

అగుణాయ నమస్తేస్తు సగుణాయ నమోనమః ।।

అరూపాయ సరూపాయ సకలాయాకలాయ చ ।। ౪౨ ।।

నమః కిరాతరూపాయ మదనుగ్రహకారిణే ।।

యుద్ధప్రియాయ వీరాణాం నానాలీలానుకారిణే ।। ౪౩ ।।

యత్కించిద్దృశ్యతే రూపన్తత్తేజస్తావకం స్మృతమ్ ।।

చిద్రూపస్త్వం త్రిలోకేషు రమసేన్వయభేదతః ।। ౪౪ ।।

గుణానాన్తే న సంఖ్యాస్తి యథా భూరజసామిహ ।।

ఆకాశే తారకాణాం హి కణానాం వృష్ట్యపామపి।।౪౫।।

న తే గుణాస్తు సంఖ్యాతుం వేదా వై సమ్భవన్తి హి ।।

మన్దబుద్ధిరహం నాథ వర్ణయామి కథమ్పునః ।।౪౬।।

సోఽసి యోఽసి నమస్తేఽస్తు కృపాం కర్తుమిహార్హసి।।

దాసోహం తే మహేశాన స్వామీ త్వం మే మహేశ్వర।।౪౭।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

ఇతి శ్రుత్వా వచస్తస్య పునః ప్రోవాచ శంకర ।।

సుప్రసన్నతరో భూత్వా విహసన్ప్రభురర్జునమ్ ।।౪౮।।

శంకర ఉవాచ।।

వచసా కిమ్బహూక్తేన శృణుష్వ వచనమ్మమ ।।

శీఘ్రం వృణు వరమ్పుత్ర సర్వన్తచ్చ దదామి తే ।।౪౯।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ।।

ఇత్యుక్తశ్చార్జునస్తేన ప్రణిపత్య సదాశివమ్ ।।

సాఞ్జలిర్నతకః ప్రేమ్ణా ప్రోవాచ గద్గదాక్షరమ్ ।। 3.41.౫౦ ।।

అర్జున ఉవాచ ।।

కిం బ్రూయాం త్వం చ సర్వేషామన్తర్యామితయా స్థితః ।।

తథాపి వర్ణితం మేఽద్య శ్రూయతాం చ త్వయా విభో ।।౫౧।।

శత్రూణాం సంకటం యచ్చ తద్గతన్దర్శనాత్తవ।।

ఐహికీం చ పరాం సిద్ధిమ్ప్రాప్నుయాం వై తథా కురు ।। ౫౨ ।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా తం నమస్కృత్య శంకరమ్భక్తవత్సలమ్ ।।

నతస్కన్ధోఽర్జునస్తత్ర బద్ధాఞ్జలిరుపస్థితః ।। ౫౩ ।।

శివోఽపి చ తథాభూతఞ్జ్ఞాత్వా పాణ్డవమర్జునమ్ ।।

నిజభక్తవరం స్వామీ మహాతుష్టో బభూవ హ ।। ౫౪ ।।

అస్త్రమ్పాశుపతం స్వీయన్దుర్జయం సర్వదాఖిలైః ।।

దదౌ తస్మై మహేశానో వచనశ్చేదమబ్రవీత్ ।। ౫౫ ।।

శివ ఉవాచ ।।

స్వం మహాస్త్రమ్మయా దత్తన్దుర్జయస్త్వమ్భవిష్యతి ।।

అనేన సర్వశత్రూణాం జయకృత్యమవాప్నుహి ।। ౫౬ ।।

కృష్ణం చ కథయిష్యామి సాహాయ్యన్తే కరిష్యతి ।।

స వై మమాత్మభూతశ్చ మద్భక్తః కార్య్యకారకః ।। ౫౭ ।।

మత్ప్రభావాన్భారత త్వం రాజ్యన్నిష్కణ్టకం కురు ।।

ధర్మ్మాన్నానావిధాన్భ్రాతృత్రా కారయ త్వం చ సర్వదా ।। ౫౮ ।।

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా నిజహస్తం చ ధృత్వా శిరసి తస్య సః ।।

పూజితో హ్యర్జునేనాశు శంకరోన్తరధీయత ।। ౫౯ ।।

అథార్జునః ప్రసన్నాత్మా ప్రాప్యాస్త్రం చ వరం ప్రభోః ।।

జగామ స్వాశ్రమే ముఖ్యం స్మరన్భక్త్యా గురుం శివమ్ ।। 3.41.౬౦ ।।

సర్వే తే భ్రాతరః ప్రీతాస్తన్వః ప్రాణమివాగతమ్ ।।

మిలిత్వా తం సుఖం ప్రాపుర్ద్రౌపదీ చాతి సువ్రతా ।। ౬౧ ।।

శివం పరం చ సన్తుష్టమ్పాణ్డవాః సర్వ ఏవ హి ।।

నాతృప్యన్సర్వవృత్తాన్తం శ్రుత్వా హర్షముపాగతాః ।। ౬౨ ।।

ఆశ్రమే పుష్పవృష్టిశ్చ చన్దనేన సమన్వితా ।।

పపాత సుకరార్థం చ తేషాఞ్చైవ మహాత్మనామ్ ।।౬౩।।

ధన్యం చ శంకరం చైవ నమస్కృత్య శివమ్ముదా ।।

అవధిం చాగతం జ్ఞాత్వా జయశ్చైవ భవిష్యతి ।। ౬౪ ।।

ఏతస్మిన్నన్తరే కృష్ణశ్శ్రుత్వార్జునమథాగతమ్।।

మేలనాయ సమాయాతశ్శ్రుత్వా సుఖముపాగతః ।।౬౫।।

అతశ్చైవ మయాఖ్యాతః శంకరః సర్వదుఃఖహా ।।

స సేవ్యతే మయా నిత్యం భవద్భిరపి సేవ్యతామ్ ।। ౬౬ ।।

ఇత్యుక్తస్తే కిరాతాహ్వోవతారశ్శంకస్య వై ।।

తం శ్రుత్వా శ్రావయన్వాపి సర్వాన్కామానవాప్నుయాత్।।౬౭।।

ఇత్యష్టాశీత్యవతారాః (౮౮)

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే తృతీయాయాం శతరుద్రసంహితాయాం
కిరాతేశ్వరావతారవర్ణనం నామైకచత్వారింశోఽధ్యాయః ।।౪౧।।

3.42

నన్దీశ్వర ఉవాచ ।।

అవతారాఞ్ఛృణు విభోర్ద్వాదశప్రమితాన్పరాన్ ।।

జ్యోతిర్లిఙ్గస్వరూపాన్వై నానోతి కారకాన్మునే ।। ౧ ।।

సౌరాష్ట్రే సోమనాథశ్చ శ్రీశైలే మల్లికార్జునః ।।

ఉజ్జయిన్యాం మహాకాల ఓంకారే చామరేశ్వరః ।।౨।।

కేదారో హిమవత్పృష్ఠే డాకిన్యాంభీమశంకరః ।।

వారాణస్యాం చ విశ్వేశస్త్ర్యమ్బకో గౌతమీతటే ।। ౩ ।।

వైద్యనాథశ్చితాభూమౌ నాగేశో దారుకావనే ।।

సేతుబన్దే చ రామేశో ఘుశ్మేశశ్చ శివాలయే ।।౪।।

అవతారద్వాదశకమేతచ్ఛమ్భోః పరాత్మనః ।।

సర్వానన్దకరం పుంసాన్దర్శనాత్స్పర్శనాన్మునే।।౫।।

తత్రాద్యస్సోమనాథో హి చన్ద్రదుఃఖక్షయంకరః।।

క్షయకుష్ఠాదిరోగాణాం నాశకః పూజనాన్మునే ।।౬।।

శివావతారస్సోమేశో లింగరూపేణ సంస్థితః।।

సౌరాష్ట్రే శుభదేశే చ శశినా పూజితః పురా ।।౭।।

చంద్రకుణ్డం చ తత్రైవ సర్వపాపవినాశకమ్ ।।

తత్ర స్నాత్వా నరో ధీమాన్సర్వరోగైః ప్రముచ్యతే।। ౮ ।।

సోమేశ్వరం మహాలింగం శివస్య పరమాత్మకమ్।।

దృష్ట్వా ప్రముచ్యతే పాపాద్భుక్తిం ముక్తిం చ విన్దతి ।। ౯ ।।

మల్లికార్జునసంజ్ఞశ్చావతారశ్శంకరస్య వై ।।

ద్వితీయః శ్రీగిరౌ తాత భక్తాభీష్టఫలప్రదః ।। 3.42.౧౦ ।।

సంస్తుతో లింగరూపేణ సుతదర్శనహేతుతః ।।

గతస్తత్ర మహాప్రీత్యా స శివః స్వగిరేర్మునే ।।౧౧।।

జ్యోతిర్లింగం ద్వితీయన్తద్దర్శనాత్పూజనాన్మునే ।।

మహాసుఖకరం చాన్తే ముక్తిదన్నాత్ర సంశయః ।।౧౨।।

మహాకాలాభిధస్తాతావతారశ్శంకరస్య వై ।।

ఉజ్జయిన్యాం నగర్యాం చ బభూవ స్వజనావనః ।। ౧౩ ।।

దూషణాఖ్యాసురం యస్తు వేదధర్మప్రమర్దకమ్ ।।।

ఉజ్జయిన్యాం గతం విప్రద్వేషిణం సర్వనాశనమ్ ।। ౧౪ ।।

వేదవిప్రసుతధ్యాతో హుఙ్కారేణైవ స ద్రుతమ్ ।।

భస్మసాత్కృతవాంస్తం చ రత్నమాల నివాసినమ్ ।। ౧౫ ।।

తం హత్వా స మహాకాలో జ్యోతిర్లింగస్వరూపతః ।।

దేవైస్స ప్రార్థితోఽతిష్ఠత్స్వభక్తపరిపాలకః ।। ౧౬ ।। ।

మహాకాలాహ్వయం లింగం దృష్ట్వాభ్యర్చ్య ప్రయత్నతః ।।

సర్వాన్కామానవాప్నోతి లభతే పరతో గతిమ్ ।। ౧౭ ।।

ఓఙ్కారః పరమేశానో ధృతః శమ్భో పరాత్మనః ।।

అవతారశ్చతుర్థో హి భక్తాభీష్టఫలప్రదః ।। ౧౮ ।।

విధినా స్థాపితో భక్త్యా స్వలింగాత్పార్థివాన్మనే ।।

ప్రాదుర్భూతో మహాదేవో విన్ధ్యకామప్రపూరకః ।। ౧౯ ।।

దేవైస్సంప్రార్థితస్తత్ర ద్విధారూపేణ సంస్థితః ।।

భుక్తిముక్తిప్రదో లింగరూపో వై శక్తవత్సల ।। 3.42.౨౦ ।।

ప్రణవే చైవ చోంకారనామాసీల్లింగముత్తమమ్ ।।

పరమేశ్వరనామాసీత్పార్థివశ్చ మునీశ్వర ।।౨౧।।

భక్తాభీష్టప్రదో జ్ఞేయో యోపి దృష్టోర్చితో మునే ।।

జ్యోతిర్లింగే మహాదివ్యే వర్ణితే తే మహామునే।।౨౨।।

కేదారేశోవతారస్తు పంచమః పరమశ్శివః ।।

జ్యోతిర్లింగస్వరూపేణ కేదారే సంస్థితస్య చ ।। ౨౩ ।।

నరనారాయణాఖ్యౌ యావవతారౌ హరేర్మునే ।।

తత్రప్రార్థితశ్శివస్తత్రైన్ధః కేదారే హిమభూధరే ।। ౨౪ ।।

తాభ్యం చ పూజితో నిత్యం కేదారేశ్వరసంజ్ఞకః ।।

భక్తాభీష్టప్రదః శమ్భుర్దర్శనాదర్చనాదపి ।।౨౫।।

అస్య ఖణ్డస్య స స్వామీ సర్వేశోపి విశేషతః ।।

సర్వకామప్రదస్తాత సోవతారశ్శివస్య వై ।।౨౬।।

భీమశంకరసంజ్ఞస్తు షష్ఠః శమ్భోర్మహాప్రభోః ।।

అవతారో మహాలీలో భీమాసురవినాశనః ।।౨౭।।
సుదక్షిణాభిధమ్భక్తఙ్కామరూపేశ్వరన్నృపమ్।।

యో రరక్షాద్భుతం హత్వాసురన్తం భక్తదుఃఖదమ్ ।।౨౮।।

భీమశఙ్కరనామా స డాకిన్యాం సంస్థితస్స్వయమ్ ।।

జ్యోతిర్లింగస్వరూపేణ ప్రార్థితస్తేన శంకరః ।।౨౯।।

విశ్వేశ్వరావతారస్తు కాశ్యాం జాతో హి సప్తమః ।।

సర్వబ్రహ్మాణ్డరూపశ్చ భుక్తిముక్తిప్రదో మునే ।। 3.42.30 ।।

పూజితస్సర్వదేవైశ్చ భక్త్యా విష్ణ్వాదిభిస్సదా ।।

కైలాసపతినా చాపి భైరవేణాపి నిత్యశః ।। ౩౧ ।।

జ్యోతిర్లింగస్వరూపేణ సంస్థితస్తత్ర ముక్తిదః ।।

స్వయం సిద్ధస్వరూపో హి తథా స్వపురి స ప్రభుః ।। ౩౨ ।।

కాశీవిశ్వేశయోర్భక్త్యా తన్నామజపకారకాః ।।

నిర్లిప్తాః కర్మభిర్నిత్యం కేవల్యపదభాగినః ।। 33 ।।

త్ర్యంబకాఖ్యోఽవతారో యః సోష్టమో గౌతమీతటే ।।

ప్రార్థితో గౌతమేనావిర్బభూవ శశిమౌలినః ।।3౪।।

గౌతమస్య ప్రార్థనయా జ్యోతిర్లింగ స్వరూపతః ।।

స్థితస్తత్రాచలః ప్రీత్యా తన్మునేః ప్రీతికామ్యయా।।౩౫।।

తస్య సన్దర్శనాత్స్పర్శాద్దర్శనాచ్చ మహేశితుః ।।

సర్వే కామాః ప్రసిధ్యన్తి తతో ముక్తిర్భవేదహో ।।౩౬।।

శివానుగ్రహతస్తత్ర గంగా నామ్నా తు గౌతమీ ।।

సంస్థితా గౌతమప్రీత్యా పావనీ శంకరప్రియా ।। ౩౭।।

వైద్యనాథావతారో హి నవమస్తత్ర కీర్తితః ।।

ఆవిర్భూతో రావణార్థం బహులీలాకరః ప్రభుః।।౩౮।।

తదానయనరూపం హి వ్యాజం కృత్వా మహేశ్వరః ।।

జ్యోతిర్లింగస్వరూపేణ చితాభూమౌ ప్రతిష్ఠితః ।।౩౯।।

వైద్యనాథేశ్వరో నామ్నా ప్రసిద్ధోభూజ్జగత్త్రయే ।।

దర్శనాత్పూజనాద్భక్త్యా భుక్తిముక్తిప్రదః స హి ।।3.42.౪౦।।
వైద్యనాథేశ్వరశివమాహాత్మ్యమనుశాసనమ్ ।।

పఠతాం శృణ్వతాం చాపి భుక్తిముక్తిప్రదం మునే ।। ౪౧ ।।

నాగేశ్వరావతారస్తు దశమః పరికీర్తితః ।।

ఆవిర్భూతః స్వభక్తార్థం దుష్టానాం దణ్డదస్సదా ।।౪౨।।

హత్వా దారుకనామానం రాక్షసన్దర్మఘాతకమ్ ।।

స్వభక్తం వైశ్యనాథం చ ప్రారక్షత్సుప్రియాభిధమ్ ।।౪౩।।

లోకానాముపకారార్థం జ్యోతిర్లింగస్వరూపధృక్।।

సన్తస్థౌ సాంబికశ్శమ్భుర్బహులీలాకరః పరః ।। ౪౪ ।।

తద్దృష్ట్వా శివలింగన్తు మునే నాగేశ్వరాభిధమ్ ।।

వినశ్యన్తి ద్రుతం చార్చ్య మహాపాతకరాశయః ।।౪౫।।

రామేశ్వరావతారస్తు శివస్యైకాదశః స్మృతః ।।
రామచన్ద్రప్రియకరో రామసంస్థాపితో మునే ।। ౪౬।।
దదౌ జయవరం ప్రీత్యా యో రామాయ సుతోషితః ।।
ఆవిర్భూతస్య లింగస్తు శంకరో భక్తవత్సలః ।।౪౭।।
రామేణ ప్రార్థితోఽత్యర్థం జ్యోతిర్లింగస్వరూపతః ।।
సన్తస్థౌ సేతుబన్ధే చ రామసంసేవితో మునే ।। ౪౮ ।।
రామేశ్వరస్య మహిమాద్భుతోఽభూద్భువి చాతులః ।।
భుక్తిముక్తిప్రదశ్చైవ సర్వదా భక్తకామదః।।౪౯।।
తం చ గంగాజలేనైవ స్నాపయిష్యతి యో నరః ।।
రామేశ్వరం చ సద్భక్త్యా స జీవన్ముక్త ఏవ హి ।। 3.42.౫౦ ।।
ఇహ భుక్త్వాఖిలాన్భోగాన్దేవతాదుర్లభానపి।।
అతః ప్రాప్య పరం జ్ఞానం కైవల్యం మోక్షమాప్నుయాత్ ।। ౫౧ ।।
ఘుశ్మేశ్వరావతారస్తు ద్వాదశశ్శంకరస్య హి ।।
నానాలీలాకరో ఘుశ్మానన్దదో భక్తవత్సలః।।౫౨ ।।
దక్షిణస్యాన్దిశి మునే దేవశైలసమీపతః ।।
ఆవిర్బభూవ సరసి ఘుశ్మాప్రియకరః ప్రభుః ।।౫3।।
సుదేహ్యామారితం ఘుశ్మాపుత్రం సాకల్యతో మునే ।।
తుష్టస్తద్భక్తితశ్శమ్భుర్యోరక్షద్భక్తవత్సలః ।।౫౪।।
తత్రాప్రార్థితస్స వై శమ్భుస్తడాగే తత్ర కామదాః।।
జ్యోతిర్లింగ స్వరూపేణ తస్థౌ ఘుశ్మేశ్వరాభిధః ।।౫౫।
తన్దృష్ట్వా శివలింగన్తు సమభ్యర్చ్య చ భక్తితః।।

ఇహ సర్వసుఖముభ్క్త్వా తతో ముక్తిం చ విన్దతి॥౫౬॥

ఇతి తే హి సమాఖ్యాతా జ్యోతిర్లింగావలీ మయా॥

ద్వాదశప్రమితా దివ్యా భుక్తిముక్తిప్రదాయినీ॥౫౭॥

ఏతాం జ్యోతిర్లింగకథాం యః పఠేచ్ఛృణుయాదపి॥

ముచ్యతే సర్వపాపేభ్యో భుక్తిం ముక్తిం చ విన్దతి॥౫౮॥

శతరుద్రాభిదా చేయమ్వర్ణితా సంహితా మయా॥

శతావతారసత్కీర్తిస్సర్వకామఫలప్రదా॥౫౯॥

ఇమాం యః పఠతే నిత్యం శృణుయాద్వా సమాహితః ॥

సర్వాన్కామానవాప్నోతి తతో ముక్తిం లభేద్ధ్రువమ్ ॥3.42.౬౦॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే తృతీయాయాం శతరుద్రసంహితాయాం సనత్కుమార .నన్దీశ్వరసంవాదే ద్వాదశజ్యోతిర్లింగావతారవర్ణనం నామ ద్విచత్వారింశోధ్యాయః ॥ ४२ ॥

సమాప్తేయం తృతీయా శతరుద్రసంహితా ॥ ॥ ఛ ॥

4.1

॥ శ్రీగణేశాయ నమ. ॥

అథ చతుర్థీ కోటిరుద్రసంహితా ప్రారభ్యతే ॥

యో ధత్తే నిజమాయయైవ భువనాకారం వికారోజ్ఝితో

యస్యాహుః కరుణాకటాక్షవిభవౌ స్వర్గాపవర్గాభిధౌ ॥

ప్రత్యగ్బోధసుఖాద్వయం హృది సదా పశ్యన్తి యం యోగినస్తస్మై

శైలసుతాఞ్చితార్ధ్వవపుషే శశ్వన్నమస్తేజసే ॥ ౧ ॥

కృపాలలితవీక్షణం స్మితమనోజ్ఞవక్త్రాంబుజం శశాంకకలయోజ్జ్వలం శమితఘోరతాపత్రయమ్ ॥ కరోతు కిమపి

స్ఫురత్పరమసౌఖ్యసచ్చిద్వపుర్ధరాధరసుతాభుజోద్వలయితం మహో మంగలమ్ ।।౨।।

ఋషయ ఊచుః ।।

సమ్యగుక్తం త్వయా సూత లోకానాం హితకామ్యయా ।।

శివావతారమాహాత్మ్యం నానాఖ్యానసమన్వితమ్ ।। ౩ ।।

పునశ్చ కథ్యతాం తాత శివమాహాత్మ్యముత్తమమ్ ।।

లింగసమ్బన్ధి సుప్రీత్యా ధన్యస్త్వం శైవసత్తమః ।। ౪ ।।

శృణ్వన్తస్త్వన్ముఖామ్భోజాన్న తృప్తాస్స్మ వయం ప్రభో ।।

శైవం యశోఽమృతం రమ్యం తదేవ పునరుచ్యతామ్।।। ౫ ।।

పృథివ్యాం యాని యాని లింగాని తీర్థేతీర్థే శుభాని హి ।।

అన్యత్ర వా స్థలే యాని ప్రసిద్ధాని స్థితాని వై ।। ౬ ।।

తాని తాని చ దివ్యాని లింగాని పరమేశితుః ।।

వ్యాసశిష్య సమాచక్ష్వ లోకానాం హితకామ్యయా ।।౭।।

సూత ఉవాచ ।।

సాధుపృష్టమృషిశ్రేష్ఠ లోకానాం హితకామ్యయా।।

కథయామి భవత్స్నేహాత్తాని సంక్షేపతో ద్విజాః ।। ౮ ।।

సర్వేషాం శివలింగానాం మునే సంఖ్యా న విద్యతే ।।

సర్వం లింగమయీ భూమిః సర్వలింగమయం జగత్ ।। ౯ ।।

లింగమయాని తీర్థాని సర్వం లింగే ప్రతిష్ఠితమ్ ।।

సంఖ్యా న విద్యతే తేషాం తాని కించిద్బ్రవీమ్యహమ్ ।।4.1.౧౦।।

యత్కించిద్దృశ్యతే దృశ్యం వర్ణ్యతే స్మర్యతే చ యత్ ।।

తత్సర్వం శివరూపం హి నాన్యదస్తీతి కించన ।। ౧౧ ।।

తథాపి శ్రూయతాం ప్రీత్యా కథయామి యథాశ్రుతమ్।।

లింగాని చ ఋషిశ్రేష్ఠాః పృథివ్యాం యాని తాని హ।।౧౨।।

పాతాలే చాపి వర్తన్తే స్వర్గే చాపి తథా భువి ।।

సర్వత్ర పూజ్యతే శమ్భుః సదేవాసురమానుషైః।।౧౩।।

త్రిజగచ్ఛమ్భునా వ్యాప్తం సదేవాసురమానుషమ్।।

అనుగ్రహాయ లోకానాం లింగరూపేణ సత్తమాః।।౧౪।।

అనుగ్రహాయ లోకానాం లింగాని చ మహేశ్వరః ।।

దధాతి వివిధాన్యత్ర తీర్థే చాన్యస్థలే తథా ।। ౧౫ ।।

యత్రయత్ర యదా శంభుర్భక్త్యా భక్తైశ్చ సంస్మృతః ।।

తత్రతత్రావతీర్యాథ కార్యం కృత్వా స్థితస్తదా ।। ౧౬ ।।

లోకానాముపకారార్థం స్వలింగం చాప్యకల్పయత్।।

తల్లింగం పూజయిత్వా తు సిద్ధిం సమధిగచ్ఛతి।।౧౭।।

పృథివ్యాం యాని లింగాని తేషాం సంఖ్యా న విద్యతే ।।

తథాపి చ ప్రధానాని కథ్యతే చ మయా ద్విజాః ।।౧౮।।

ప్రధానేషు చ యానీహ ముఖ్యాని ప్రవదామ్యహమ్।।

యచ్ఛ్రుత్వా సర్వపాపేభ్యో ముచ్యతే మానవః క్షణాత్।।౧౯।।

జ్యోతిర్లింగాని యానీహ ముఖ్యముఖ్యాని సత్తమ।।

తాన్యహం కథయామ్యద్య శ్రుత్వా పాపం వ్యపోహతి।।4.1.౨౦।।

సౌరాష్ట్రే సోమనాథం చ శ్రీశైలే మల్లికార్జునమ్ ।।

ఉజ్జయిన్యాం మహాకాలమోంకారే పరమేశ్వరమ్।।౨౧।।

కేదారం హిమవత్పృష్ఠే డాకిన్యాం భీమశంకరమ్।।
వారాణస్యాం చ విశ్వేశం త్ర్యమ్బకం గౌతమీతటే ।।౨౨।।
వైద్యనాథం చితాభూమౌ నాగేశం దారుకావనే ।।
సేతుబంధే చ రామేశం ఘుశ్మేశం చ శివాలయే।।౨౩।।
ద్వాదశైతాని నామాని ప్రాతరుత్థాయ యః పఠేత్ ।।
సర్వపాపవినిర్ముక్తః సర్వసిద్ధిఫలం లభేత్ ।। ౨౪।।
యం యం కామమపేక్ష్యైవ పఠిష్యన్తి నరోత్తమాః ।।
ప్రాప్స్యంతి కామం తం తం హి పరత్రేవ మునీశ్వరాః ।। ౨౫ ।।।
యే నిష్కామతయా తాని పఠిష్యన్తి శుభాశయాః ।।
తేషాం చ జననీగర్భే వాసో నైవ భవిష్యతి ।।౨౬।।
ఏతేషాం పూజనేనైవ వర్ణానాం దుఃఖనా శనమ్ ।।
ఇహ లోకే పరత్రాపి ముక్తిర్భవతి నిశ్చితమ్ ।।౨౭।।
గ్రాహ్యమేషాం చ నైవేద్యం భోజనీయం ప్రయత్నతః ।।
తత్కర్తుః సర్వ్వపాపాని భస్మసాద్ యాన్తి వై క్షణాత్ ।। ౨౮ ।।
జ్యోతిషాం చైవ లింగానాం బహ్మాదిభిరలం ద్విజాః ।।
విశేషతః ఫలం వక్తుం శక్యతే న పరైస్తథా ।। ౨౯ ।।
ఏకం చ పూజితం యేన షణ్మాసం తన్నిరన్తరమ్ ।।
తస్య దుఃఖం న జాయేత మాతృకుక్షిసముద్భవమ్ ।। 4.1.30 ।।
హీనయోనౌ యదా జాతో జ్యోతిర్లింగం చ పశ్యతి ।।
తస్య జన్మ భవేత్తత్ర విమలే సత్కులే పునః ।।౩౧।।
సత్కులే జన్మ సంప్రాప్య ధనాఢ్యో వేదపారగః ।।

శుభకర్మ తదా కృత్వా ముక్తిం యాత్యనపాయినీమ్ ।।౩౨।।

మ్లేచ్ఛో వాప్యన్త్యజో వాపి షణ్ఢో వాపి మునీశ్వరాః।।

ద్విజో భూత్వా భవేన్ముక్తస్తస్మాత్తద్దర్శనం చరేత్ ।। 33 ।।

జ్యోతిషాం చైవ లింగానాం కించిత్ప్రోక్తం ఫలం మయా ।।.

జ్యోతిషాం చోపలింగాని శ్రూయన్తామృషిసత్తమాః ।। ౩౪ ।।

సోమేశ్వరస్య యల్లింగమన్తకేశముదాహృతమ్ ।।

మహ్యాస్సాగరసంయోగే తల్లింగముపలిఙ్గకమ్ ।।౩౫।।

మల్లికార్జునసంభూతముపలింగముదాహృతమ్ ।।

రుద్రేశ్వరమితి ఖ్యాతం భృగుకక్షే సుఖావహమ్ ।।౩౬।।

మహాకాలభవం లింగం దుగ్ధేశమితి విశ్రుతమ్।।

నర్మదాయాం ప్రసిద్ధం తత్సర్వపాపహరం స్మృతమ్ ।। ।।౩౭।।

ఓంకారజం చ యల్లింగం కర్దమేశమితి శ్రుతమ్ ।।

ప్రసిద్ధం బిన్దుసరసి సర్వకామఫలప్రదమ్ ।। ౩౮ ।।

కేదారేశ్వరసంజాతం భూతేశం యమునా తటే ।।

మహాపాపహరం ప్రోక్తం పశ్యతామర్చతాన్తథా ।।౩౯।।

భీమశంకరసంభూతం భీమేశ్వరమితి స్మృతమ్ ।।

సహ్యాచలే ప్రసిద్ధం తన్మహాబలవివర్ధనమ్ ।।4.1.౪౦।।

నాగేశ్వరసముద్భూతం భూతేశ్వరముదాహృతమ్।।

మల్లికాసరస్వతీతీరే దర్శనాత్పాపహారకమ్।।౪౧।।

రామేశ్వరాచ్చ యజ్జాతం గుప్తేశ్వరమితి స్మృతమ్ ।।

ఘుశ్మేశాచ్చైవ యజ్జాతం వ్యాఘ్రేశ్వరమితి స్మృతమ్।।౪౨।।

జ్యోతిర్లింగోపలింగాని ప్రోక్తానీహ మయా ద్విజాః।।

దర్శనాత్పాపహారీణి సర్వకామప్రదాని చ ।। ౪౩ ।।

ఏతాని సుప్రధానాని ముఖ్యతాం హి గతాని చ ।।

అన్యాని చాపి ముఖ్యాని శ్రూయతామృషిసత్తమా। ।। ౪౪ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయాం జ్యోతిర్లిగతదుపలింగ మాహాత్మ్యవర్ణనం నామ ప్రథమోఽధ్యాయః ।। ౧ ।।।

4.2

సూత ఉవాచ ।।

గంగాతీరే సుప్రసిద్ధా కాశీ ఖలు విముక్తిదా ।।

సా హి లింగమయీ జ్ఞేయా శివవాసస్థలీ స్మృతా ।। ౧ ।।

లింగం తత్రైవ ముఖ్యం చ సప్రోక్తమవిముక్తకమ్ ।।

కృత్తివాసేశ్వరః సాక్షాత్తత్తుల్యో వృద్ధబాలకః ।।౨।।

తిలభాణ్డేశ్వరశ్చైవ దశాశ్వమేధ ఏవ చ ।।

గంగా సాగరసంయోగే సంగమేశ ఇతి స్మృతః ।।౩।।

భూతేశ్వరో యః సంప్రోక్తో భక్తసర్వార్థదః సదా।।

నారీశ్వర ఇతి ఖ్యాతః కౌశిక్యాః స సమీపగః ।। ౪ ।।

వర్తతే గణ్డకీతీరే బటుకేశ్వర ఏవ సః।।

పూరేశ్వర ఇతి ఖ్యాతః ఫల్గుతీరే సుఖప్రదః ।।౫।।

సిద్ధనాథేశ్వరశ్చైవ దర్శనాత్సిద్ధిదో నృణామ్ ।।

దూరేశ్వర ఇతి ఖ్యాతః పత్తనే చోత్తరే తథా ।।౬।।

శృంగేశ్వరశ్చ నామ్నా వై వైద్యనాథస్తథైవ చ ।।

జప్యేశ్వరస్తథా ఖ్యాతో యో దధీ చిరణస్థలే ।। ౭ ।।

గోపేశ్వరః సమాఖ్యాతః రంగేశ్వర ఇతి స్మృతః ।।

వామేశ్వరశ్చ నాగేశః కాజేశో విమలేశ్వరః।।౮।।

వ్యాసేశ్వరశ్చ విఖ్యాతః సుకేశశ్చ తథైవ హి ।।

భాణ్డేశ్వరాశ్చ విఖ్యాతో హుంకారేశస్తథైవ చ ।।౯।।

సురోచనశ్చ విఖ్యాతో భూతేశ్వర ఇతి స్వయమ్।।

సంగమేశస్తథా ప్రోక్తో మహాపాతకనాశనః ।।4.2.౧౦।।

తతశ్చ తప్తకాతీరే కుమారేశ్వర ఏవ చ।।

సిద్ధేశ్వరశ్చ విఖ్యాతః సేనేశశ్చ తథా స్మృతః ।।

రామేశ్వర ఇతి ప్రోక్తః కుంభేశశ్చ పరో మతః ।।

నన్దీశ్వరశ్చ పుంజేశః పూర్ణాయాం పూర్ణకస్తథా ।। ౧౨।।

బ్రహ్మేశ్వరః ప్రయోగే చ బ్రహ్మణా స్థాపితః పురా।।

దశాశ్వమేధతీర్థే హి చతుర్వర్గఫలప్రదః ।। ౧3 ।।

తథా సోమేశ్వరస్తత్ర సర్వాపద్వినివారకః ।।

భారద్వాజేశ్వరశ్చైవ బ్రహ్మవర్చఃప్రవర్ద్ధకః ।।౧౪।।

శూలటంకేశ్వరః సాక్షాత్కామనాప్రద ఈరితః ।।

మాధవేశశ్చ తత్రైవ భక్తరక్షావిధాయకః ।। ౧౫।।

నాగేశాఖ్యః ప్రసిద్ధో హి సాకేతనగరే ద్విజా ।।

సూర్యవంశోద్భవానాం చ విశేషేణ సుఖప్రదః ।।౧౬।।

పురుషోత్తమపుర్యాం తు భువనేశస్తు సిద్ధిదః ।।

లోకేశశ్చ మహాలింగః సర్వానన్దప్రదాయకః ।। ౧౭ ।।

కామేశ్వరః శంభులింగో గంగేశః పరశుద్ధికృత్ ।।

శక్రేశ్వరః శుక్రసిద్ధో లోకానాం హితకామ్యయా ।। ౧౮ ।।

తథా వటేశ్వరః ఖ్యాతః సర్వకామఫలప్రదః ।।

సిన్ధుతీరే కపాలేశో వక్త్రేశః సర్వపాపహా ।।౧౯।।

ధౌతపాపేశ్వరః సాక్షాదంశేన పరమేశ్వర.।।

భీమేశ్వర ఇతి ప్రోక్తః సూర్యేశ్వర ఇతి స్మృతః।।4.2.౨౦।।

నన్దేశ్వరశ్చ విజ్ఞేయో జ్ఞానదో లోకపూజితః।।

నాకేశ్వరో మహాపుణ్యస్తథా రామేశ్వరః స్మృతః।।౨౧।।

విమలేశ్వరనామా వై కంటకేశ్వర ఏవ చ।।

పూర్ణసాగరసంయోగే ధర్తుకేశస్తథైవ చ।।౨౨।।

చన్ద్రేశ్వరశ్చ విజ్ఞేయశ్చన్ద్రకాన్తిఫలప్రదః।।

సర్వకామ ప్రదశ్చైవ సిద్ధేశ్వర ఇతి స్మృతః ।। ౨3 ।।

బిల్వేశ్వరశ్చ విఖ్యాతశ్చాన్ధకేశస్తథైవ చ ।।

యత్ర వా హ్యన్ధకో దైత్యః శంకరేణ హతః పురా ।।౨౪।।

అయం స్వరూపమంశేన ధృత్వా శంభుః పునః స్థితః ।।

శరణేశ్వరవిఖ్యాతో లోకానాం సుఖదః సదా ।।౨౫।।

కర్దమేశః పరః ప్రోక్త కోటీశశ్చార్బుదాచలే ।।

అచలేశశ్చ విఖ్యాతో లోకానాం సుఖదః సదా।।౨౬।।

నాగేశ్వరస్తు కౌశిక్యాస్తీరే తిష్ఠతి నిత్యశః।।

అనన్తేశ్వరసంజ్ఞశ్చ కల్యాణశుభభాజనః ।। ౨౭ ।।

యోగేశ్వరశ్చ విఖ్యాతో వైద్యనాథేశ్వరస్తథా ।।

కోటీశ్వరశ్చ విజ్ఞేయః సప్తేశ్వర ఇతి స్మృతః॥౨౮॥

భద్రేశ్వరశ్చ విఖ్యాతో భద్రనామా హరః స్వయమ్॥

చణ్డీశ్వరస్తథా ప్రోక్తః సంగమేశ్వర ఏవ చ॥౨౯॥

పూర్వస్యాం దిశి జాతాని శివలింగాని యాని చ॥

సామాన్యాన్యపి చాన్యాని తానీహ కథితాని తే॥4.2.30॥

దక్షిణస్యాం దిశి తథా శివలింగాని యాని చ॥

సంజాతాని మునిశ్రేష్ఠ తాని తే కథయామ్యహమ్ ॥ 3౧ ॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయాం
శివలింగమాహాత్మ్యవర్ణనంనామ ద్వితీయోఽధ్యాయః ॥౨॥

4.3

సూత ఉవాచ ॥

బ్రహ్మపుర్యాం చిత్రకూటం లింగం మత్తగజేన్ద్రకమ్ ॥

బ్రహ్మణా స్థాపితం పూర్వం సర్వకామసమృద్ధిదమ్ ॥ ౧ ॥

తత్పూర్వదిశి కోటీశం లింగం సర్వవరప్రదమ్ ॥

గోదావర్యాః పశ్చిమే తల్లింగం పశుపతినామకమ్ ॥ ౨ ॥

దక్షిణస్యాం దిశి కశ్చిదత్రీశ్వర ఇతి స్వయమ్ ॥

లోకానాముపకారార్థమనసూయాసుఖాయ చ ॥ 3 ॥

ప్రాదుర్భూతః స్వయం దేవో హ్యనావృష్ట్యామజీవయత్ ॥

స ఏవ శంకరః సాక్షాదంశేన స్వయమేవ హి ॥ ౪ ॥

ఋషయ ఊచుః ॥

సూతసూత మహాభాగ కథమత్రీశ్వరో హరః ॥

ఉత్పన్నః పరమో దివ్యస్తత్త్వం కథయ సువ్రత ॥ ౫ ॥

సూత ఉవాచ॥

సాధు పృష్ఠమృషిశ్రేష్ఠాః కథయామి కథాం శుభామ్ ॥

యాం కథాం సతతం శ్రుత్వా పాతకైర్ముచ్యతే ధ్రువమ్ ॥౬॥

దక్షిణస్యాం దిశి మహత్ కామదం నామ యద్వనమ్ ॥

చిత్రకూటసమీపేస్తి తపసాం హితదం సతామ్ ॥౭॥

తత్ర చ బ్రహ్మణః పుత్రో హ్యత్రినామా ఋషిః స్వయమ్ ॥

తపస్తేపేఽతి కఠినమనసూయాసమన్వితః ॥ ౮ ॥

పూర్వం కదాచిత్తత్రైవ హ్యనావృష్టిరభూన్మునే ॥

దుఃఖదా ప్రాణినాం దైవాద్వికటా శతవార్షికీ ॥ ౯।

వృక్షాశ్శుష్కాస్తదా సర్వే పల్లవాని ఫలాని చ ॥

నిత్యార్థం న జలం క్వాపి దృష్టమాసీన్మునీశ్వరాః॥ 4.3.౧౦॥

ఆర్ద్రీభావో న లభ్యేత ఖరా వాతా దిశో దశ ॥

హాహాకారో మహానాసీత్పృథివ్యాం దుఃఖదోఽతి హి ॥ ౧౧॥

సంవర్తం చైవ భూతానాం దృష్ట్వాత్రి గృహిణీ ప్రియా ॥

సాధ్వీ చైవాబ్రవీదత్రిం మయా దుఃఖం న సహ్యతే॥౧౨॥

సమాధౌ చ విలీనోభూదాసనే సంస్థితః స్వయమ్ ॥

ప్రాణాయామం త్రిరావృత్త్యా కృత్వా మునివరస్తదా ॥౧౩॥

ధ్యాయతి స్మ పరం జ్యోతిరాత్మస్థమాత్మనా చ సః ॥

అత్రిర్మునివరో జ్ఞానీ శంకరం నిర్వికారకమ్ ॥ ౧౪ ॥

స్వామిని ధ్యానలీనే చ శిష్యాస్తే దూరతో గతాః ॥

అన్నం వినా తదా తే తు ముక్త్వా తం స్వగురుం మునిమ్।।౧౫।।

ఏకాకినీ తదా జాతా సానసూయా పతివ్రతా ।। ౧౬ ।।

సిషేవే సా చ సతతం తం ముదా మునిసత్తమమ్ ।।

పార్థివం సున్దరం కృత్వా మంత్రేణ విధి పూర్వకమ్ ।। ౧౭ ।।

మానసైరుపచారైశ్చ పూజయామాస శంకరమ్।।

తుష్టావ శంకరం భక్త్యా సంసేవిత్వా ముహుర్ముహుః ।। ౧౮ ।।

బద్ధాఞ్జలిపుటా భూత్వా ప్రక్రమ్య స్వామినం శివమ్ ।।

దణ్డవత్ప్రణిపాతేన ప్రతిప్రక్రమణం తదా ।।౧౯।।

చకార సుచరిత్రా సానసూయా మునికామినీ ।।

దైత్యాశ్చ దానవాః సర్వే దృష్ట్వా తు సున్దరీం తదా ।।4.3.౨౦।।

విహ్వలాశ్చాభవంస్తత్ర తేజసా దూరతః స్థితాః।।

అగ్నిం దృష్ట్వా యథా దూరే వర్తన్తే తద్వదేవ హి।।౨౧।।

తథైనాం చ తదా దృష్ట్వా నాయాన్తీహ సమీపగాః ।।

అత్రేశ్చ తపసశ్చైవానసూయా శివసేవనమ్ ।।౨౨।।

విశిష్యతే స్మ విప్రేన్ద్రా మనోవాక్కాయసంస్కృతమ।

తావత్కాలం తు సా దేవీ పరిచర్యాం చకార హ ।।౨౩।।

యావత్కాలం మునివరః ప్రాణాయామపరాయణః ।।

తౌ దమ్పతీ తదా తత్ర స్వస్వ కార్యపరాయణౌ ।। ౨౪ ।।

సంస్థితౌ మునిశార్దూల నాన్యః కశ్చిత్పరః స్థితః ।।

ఏవం జాతం తదా కాలే హ్యత్రిశ్చ ఋషిసత్తమః ।।౨౫।।

ధ్యానే చ పరమే లీనో న వ్యబుధ్యత కించన ।।

అనసూయాపి సా సాధ్వీ స్వామినం వై శివం తథా ।। ౨౬ ।।

నాన్యత్పరం కించిజ్జానీతే స్మ చ సా సతీ ।।

తస్యైవ తపసా సర్వే తస్యాశ్చ భజనేన చ ।।౨౭।।

దేవాశ్చ ఋషయశ్చైవ గంగాద్యాస్సరితస్తథా।।

దర్శనార్థం తయోః సర్వాః పరే ప్రీత్యా సమాయయుః ।। ౨౮ ।।

దృష్ట్వా చ తత్తపస్సేవాం విస్మయం పరమం యయుః ।।

తయోస్తదద్భుతం దృష్ట్వా సమూచుర్భజనం వరమ్ ।।౨౯।।

ఉభయోః కిం విశిష్టం చ తపసో భజనస్య చ ।।

అత్రేశ్చైవ తపః ప్రోక్తమనసూయానుసేవనమ్ ।।4.3.30।।

తత్సర్వముభయోర్దృష్ట్వా సమూచుర్భజనం వరమ్।।

పూర్వైశ్చ ఋషిభిశ్చైవ దుష్కరం తు తపః కృతమ్ ।। ౩౧ ।।

ఏతాదృశం తు కేనాపి క్వ కృతం నైతదబ్రువన్ ।।

ధన్యోఽయం చ మునిర్ధన్యా తథేయమనసూయికా ।। ౩౨ ।।

యదైతాభ్యాం పరప్రీత్యా క్రియతే సుతపః పునః ।।

ఏతాదృశం శుభం చైతత్తపో దుష్కరముత్తమమ్ ।। 33 ।।

త్రిలోక్యాం క్రియతే కేన సామ్ప్రతం జ్ఞాయతే న హి ।।

తయోరేవ ప్రశంసాం చ కృత్వా తే తు యథాగతమ్।।౩౪।।

గతాస్తే చ తదా తత్ర గంగా న గిరిశం వినా।

గంగా మద్భజనప్రీతా సాధ్వీ ధర్మవిమోహితా ।।౩౫।।

కృతోపకారమేతస్యా గమిష్యామీత్యువాచ సా।।

శివోఽపి ధ్యానసమ్బుద్ధో మునేరత్రేర్మునీశ్వరాః ।।౩౬।।

పూర్ణాంశేన స్థితస్తత్ర కైలాసం తం జగామ హ।।

పంచాశచ్చ తథా చాత్ర చత్వారి ఋషిసత్తమాః ।।౩౭।।

వర్షాణి చ గతాన్యాసన్వృష్టిర్నైవాభవత్తదా ।।

యావచ్చాప్యత్రిణా హ్యేవం తపసా ధ్యానమాశ్రితమ్ ।। ౩౮ ।।

అనసూయా తదా నైవ గృష్టోమీతీషణా కృతా ।।

ఏవం చ క్రియమాణే హి మునినా తపసి స్థితే ।।

అనసూయాసుభజనే యజ్జాతం శ్రూయతామితి।।౩౯।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయామనసూయాత్రితపోవర్ణనం నామ తృతీయో ఽధ్యాయః ।। ౩ ।।

4.4

।। సూత ఉవాచ ।।

కదాచిత్స ఋషిశ్రేష్ఠో హ్యత్రిర్బ్రహ్మవిదాం వరః ।।

జాగృతశ్చ జలం దేహి ప్రత్యువాచ ప్రియామితి ।। ౧ ।।

సాపి సాధ్వీ త్వవశ్యం చ గృహీత్వాథ కమణ్డలుమ్ ।।

జగామ విపినే తత్ర జలం మే నీయతే కుతః ।।౨।।

కిం కరోమి క్వ గచ్ఛామి కుతో నీయేత వై జలమ్।।

ఇతి విస్మయమాపన్నా తాం గంగాం హి దదర్శ సా।। ౩ ।।

తామనువ్రజతీ యావత్ సాబ్రవీచ్చ సదా హి తామ్ ।।

గంగా సరిద్వరా దేవీ బిభ్రతీ సున్దరాం తనుమ్।।౪।।

గంగోవాచ ।।

ప్రసన్నాస్మి చ తే దేవి కుత్ర యాసి వదాధునా।।

ధన్యా త్వం సుభగే సత్యం తవాజ్ఞాం చ కరోమ్యహమ్ ।।౫।।

సూత ఉవాచ।।

తద్వచశ్చ తదా శ్రుత్వా ఋషిపత్నీ తపస్వినీ।।

ప్రత్యువాచ వచః ప్రీత్యా స్వయం సుచకితా ద్విజాః ।। ౬ ।।

అనసూయోవాచ ।।

కా త్వం కమలపత్రాక్షి కుతో వా త్వం సమాగతా ।।

తథ్యం బ్రూహి కృపాం కృత్వా సాధ్వీ సుప్రవదా సతీ।।౭।।

సూత ఉవాచ।।

ఇత్యుక్తే చ తయా తత్ర మునిపత్న్యా మునీశ్వరాః।।

సరిద్వరా దివ్యరూపా గంగా వాక్యమథాబ్రవీత్।।౮।।

గంగోవాచ।।

స్వామినః సేవనం దృష్ట్వా శివస్య చ పరాత్మనః ।।

సాధ్వి ధర్మం చ తే దృష్ట్వా స్థితాస్మి తవ సన్నిధౌ ।।౯।।

అహం గంగా సమాయాతా భజనాత్తే శుచిస్మితే।।

వశీభూతా హ్యహం జాతా యదిచ్ఛసి వృణీష్వ తత్ ।।4.4.౧౦।।

సూత ఉవాచ।।

ఇత్యుక్తే గంగయా సాధ్వీ నమస్కృత్య పురః స్థితా ।।

ఉవాచేతి జలం దేహి చేత్ప్రసన్నా మమాఽధునా ।।౧౧।।

ఇత్యేతద్వచనం శ్రుత్వా గర్తం కుర్వ్వితి సాఽబ్రవీత్ ।

శీఘ్రం చాయాచ్ఛ తత్కృత్వా స్థితా తత్క్షణమాత్రతః ।।౧౨।।

తత్ర సా చ ప్రవిష్టా చ జలరూపమభూత్తదా ।।

ఆశ్చర్యం పరమం గత్వా గృహీతం చ జలం తయా ।। ౧౩ ।।

ఉవాచ వచనం చైతల్లోకానాం సుఖహేతవే ।।

అనసూయా మునేః పత్నీ దివ్యరూపాం సరిద్వరామ్ ।। ౧౪ ।।

అనసూయోవాచ ।।

యది త్వం సుప్రసన్నా మే వర్తసే చ కృపామయి ।।

స్థాతవ్యం చ త్వయా తావన్మత్స్వామీ యావదా వ్రజేత్ ।।౧౫।।

సూత ఉవాచ ।।

ఇతి శ్రుత్వానసూయాయా వచనం సుఖదం సతామ్।।

గంగోవాచ ప్రసన్నాతి హ్యత్రేర్దాస్యసి మేఽనఘే ।।౧౬।।

ఇత్యుక్తే చ తయా తత్ర హ్యనపాయి కృతస్తథా ।।

స్వామినే తజ్జలం దివ్యం దత్త్వా తత్పురతః స్థితా ।। ౧౭ ।।

స ఋషిశ్చాపి సుప్రీత్యా స్వాచమ్య విధిపూర్వకమ్ ।।

పపౌ దివ్యం జలం తచ్చ పీత్వా సుఖమవాప హ ।। ౧౮ ।।

అహో నిత్యం జలం యచ్చ పీయతే తజ్జలం న హి ।।

విచార్యేతి చ తేనాశు పరితశ్చావలోకితమ్ ।।౧౯।।

శుష్కాన్వృక్షాన్సమాలోక్య దిశో రూక్షతరాస్తథా।।

ఉవాచ తామృషిశ్రేష్ఠో న జాతం వర్షణం పునః ।।4.4.౨౦।।

తదుక్తం తత్సమాకర్ణ్య నేతినేతి ప్రియాన్తదా ।।

తామువాచ పునః సోఽపి జలం నీతం కుతస్త్వయా ।। ౨౧ ।।

ఇత్యుక్తే తు తదా తేన విస్మయం పరమం గతా ।।

అనసూయా స్వమనసి సచిన్తా తు మునీశ్వరాః ।। ౨౨ ।।

నివేద్యతే మయా చేద్వై తదోత్కర్షో భవేన్మమ ।।

నివేద్యతే యదా నైవ వ్రతభఙ్గో భవేన్మమ ।।౨౩।।

నోభయం చ తథా స్యాద్వై నివేద్యం తత్తథా మమ ।।

ఇతి యావద్విచార్యేత తావత్పృష్టా పునః పునః ।। ౨౪ ।।

అథానుగ్రహతః శంభోః ప్రాప్తబుద్ధిః పతివ్రతా ।।

ఉవాచ శ్రూయతాం స్వామిన్యజ్జాతం కథయామి తే ।।౨౫।।

అనసూయోవాచ ।।

శంకరస్య ప్రతాపాచ్చ తవైవ సుకృతైస్తథా ।।

గంగా సమాగతాత్రైవ తదీయం సలిలన్త్విదమ్ ।। ౨౬ ।।

సూత ఉవాచ ।।

ఏవం వచస్తదా శ్రుత్వా మునిర్విస్మయమానసః ।।

ప్రియామువాచ సుప్రీత్యా శంకరం మనసా స్మరన్।। ౨౭ ।।

అత్రిరువాచ ।।

ప్రియే సున్దరి త్వం సత్యమథ వాచం వ్యలీకకామ్ ।।

బ్రవీషి చ యథార్థం త్వం న మన్యే దుర్లభన్త్విదమ్ ।। ౨౮ ।।

అసాధ్యం యోగిభిర్యచ్చ దేవైరపి సదా శుభే ।।

తచ్చైవాద్య కథం జాతం విస్మయః పరమో మమ ।। ౨౯ ।।

యద్యేవం దృశ్యతే చేద్వై తన్మయేహం న చాన్యథా ।।

ఇతి తద్వచనం శ్రుత్వా ప్రత్యువాచ పతిప్రియా ।। 4.4.30 ।।

అనసూయోవాచ ।।

ఆగమ్యతాం మయా సార్ద్ధం త్వయా నాథ మహామునే ।।

సరిద్వరాయా గంగాయా ద్రష్టుమిచ్ఛా భవేద్యది ।। ౩౧ ।।

సూత ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా తు సమాదాయ పతిం తం సా పతివ్రతా ।।

గతా ద్రుతం శివం స్మృత్వా యత్ర గంగా సరిద్వరా।।౩౨।।

దర్శయామాస తాం తత్ర గంగాం పత్యే పతివ్రతా ।।

గర్తే చ సంస్థితాం తత్ర స్వయం దివ్యస్వరూపిణీమ్ ।।౩౩।।

తత్ర గత్వా ఋషిశ్రేష్ఠో గర్తం చ జలపూరితమ్ ।।

ఆకణ్ఠం సున్దరం దృష్ట్వా ధన్యేయమితి చాబ్రవీత్ ।। ౩౪।।

కిం మదీయం తపశ్చైవ కిమన్యేషాం పునస్తదా ।।

ఇత్యుక్తో మునిశార్దూలో భక్త్యా తుష్టావ తాం తదా ।।౩౫।।

తతో హి స మునిస్తత్ర సుస్నాతః సుభగే జలే ।।

ఆచమ్య పునరేవాత్ర స్తుతిం చక్రే పునః పునః ।। ౩౬ ।।

అనసూయాపి సంస్నాతా సున్దరే తజ్జలే తదా ।।

నిత్యం చక్రే మునిః కర్మ సానసూయాపి సువ్రతా ।।౩౭।।

తతసోऽవాచ తాం గంగా గమ్యతే స్వస్థలం మయా ।।

ఇత్యుక్తే చ పునః సాధ్వీ తామువాచ సరిద్వరామ్ ।।౩౮।।

అనసూయోవాచ ।।

యది ప్రసన్నా దేవేశి యద్యస్తి చ కృపా మయి ।।

త్వయా స్థేయం నిశ్చలత్వాదస్మిన్దేవి తపోవనే ।। ౩౯ ।।

మహతాం చ స్వభావశ్చ నాంగీకృత్య పరిత్యజేత్।।

ఇత్యుక్తా చ కరౌ బద్ధ్వా తాం తుష్టావ పునఃపునః।।4.4.౪౦।।

ఋషిశ్చాపి తథోవాచ త్వయా స్థేయం సరిద్వరే ।।

సానుకూలా భవ త్వం హి సనాథాన్దేవి నః కురు ।। ४౧ ।।

తదీయం తద్వచః శ్రుత్వా రమ్యం గంగా సరిద్వరా ।।

ప్రసన్నమానసా గంగాఽనసూయాం వాక్యమబ్రవీత్ ।। ४౨ ।।

గంగోవాచ ।।

శంకరార్చనసంభూతఫలం వర్షస్య యచ్ఛసి ।।

స్వామినశ్చ తదా స్థాస్యే దేవానాముపకారణాత। ।।४3।।

తథా దానైర్న మే తుష్టిస్తీర్థస్నానైస్తథా చ వై ।।

యజ్ఞైస్తథాథ వా యోగైర్యథా పాతివ్రతేన చ ।। ४४ ।।

పతివ్రతాం యథా దృష్ట్వా మనసః ప్రీణనం భవేత్ ।।

తథా నాన్యైరుపాయైశ్చ సత్యం మే వ్యాహృతం సతి ।।४ห।।

పతివ్రతాం స్త్రియం దృష్ట్వా పాపనాశో భవేన్మమ ।।

శుద్ధా జాతా విశేషేణ గౌరీతుల్యా పతివ్రతా ।। ४౬ ।।

తస్మాచ్ఛ యది లోకస్య హితాయ తత్ప్రయచ్ఛసి ।।

తర్హ్యహం స్థిరతాం యాస్యే యది కల్యాణమిచ్ఛసి । ४౭ ।।

సూత ఉవాచ ।।

ఇత్యేవం వచనం శ్రుత్వాఽనసూయా సా పతివ్రతా ।।

గంగాయై ప్రదదౌ పుణ్యం సర్వం తద్వర్షసంభవమ్ ।। ४౮ ।।

మహతాం చ స్వభావో హి పరేషాం హితమావహేత్ ।।

సువర్ణం చన్దనం చేక్షురసస్తత్ర నిదర్శనమ్ ।। ४౯ ।।

ఏతద్దృష్ట్వానసూయం తత్కర్మ పాతివ్రతం మహత్ ।।

ప్రసన్నోఽభూన్మహాదేవః పార్థివాదావిరాశు వై ।। 4.4.౫౦ ।।

శంభురువాచ ।।

దృష్ట్వా తే కర్మ సాధ్వ్యేతత్ ప్రసన్నోఽస్మి పతివ్రతే ।।

వరం బ్రూహి ప్రియే మత్తో యతః ప్రియతరాసి మే।। ౫౧ ।।

అథ తౌ దమ్పతీ శంభుమభూతాం సున్దరాకృతిమ్ ।।

పఞ్చవక్త్రాదిసంయుక్తం హరం ప్రేక్ష్య సువిస్మితౌ ।। ౫౨ ।।

నత్వా స్తుత్వా కరౌ బద్ధ్వా మహాభక్తిసమన్వితౌ ।।

అవోచేతాం సమభ్యర్చ్య శంకరం లోకశంకరమ్ ।। ౫3 ।।

దమ్పతీ ఊచతుః ।।

యది ప్రసన్నో దేవేశ ప్రసన్నా జగదమ్బికా ।।

అస్మింస్తపోవనే తిష్ఠ లోకానాం సుఖదో భవ ।। ౫౪ ।।

ప్రసన్నా చ తదా గంగా ప్రసన్నశ్చ శివస్తదా ।।

ఉభౌ తౌ చ స్థితౌ తత్ర యత్రాసీదృషిసత్తమః ।। ౫౫ ।।

అత్రీశ్వరశ్చ నామ్నాసీదీశ్వరః పరదుఃఖహా ।।

గంగా సాపి స్థితా తత్ర తదా గర్తేథ మాయయా ।। ౫౬ ।।

తద్దినం హి సమారభ్య తత్రాక్షయ్యజలం సదా ।।

హస్తమాత్రే హి తద్గర్తే గంగా మన్దాకినీ హ్యభూత్ ।। ౫౭ ।।

తత్రైవ ఋషయో దివ్యాః సమాజగ్ముస్సహాంగనాః ।।

తీర్థాత్తీర్థాచ్చ తే సర్వే తే పురా నిర్గతా ద్విజాః ।। ౫౮ ।।

యవాశ్చ వ్రీహయశ్చైవ యజ్ఞయాగపరాయణాః ।।

యుక్తా ఋషివరైస్తైశ్చ హోమం చక్రుశ్చ తే జనాః ।। ౫౯ ।।

కర్మభిస్తైశ్చ సంతుష్టా వృష్టిం చక్రుర్ఘనాస్తదా ।।

ఆనన్దః పరమో లోకే బభూవాతిమునీశ్వరాః।। 4.4.౬౦ ।।

అత్రీశ్వరస్య మాహాత్మ్యమిత్యుక్తం వః సుఖావహమ్ ।।

భుక్తిముక్తిప్రదం సర్వకామదం భక్తి వర్ద్ధనమ్ ।। ౬౧ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం
కోటిరుద్రసంహితాయామత్రీశ్వరమాహాత్మ్యవర్ణనం నామ చతుర్థోఽధ్యాయః ।। ౪ ।।

4.5

సూత ఉవాచ ।।

కాలంజరే గిరౌ దివ్యే నీలకణ్ఠో మహేశ్వరః ।।

లింగరూపస్సదా చైవ భక్తానన్దప్రదః సదా ।। ౧ ।।

మహిమా తస్య దివ్యోఽస్తి శ్రుతిస్మృతిప్రకీతితః ।।

తీర్థం తదాఖ్యయా తత్ర స్నానాత్పాతకనాశకృత్ ।। ౨ ।।

రేవాతీరే యాని సన్తి శివలింగాని సువ్రతాః ।।

సర్వసౌఖ్యకరాణీహ తేషాం సంఖ్యా న విద్యతే ।।3।।

సా చ రుద్రస్వరూపా హి దర్శనాత్పాపహారికా ।।

తస్యాం స్థితాశ్చ యే కేచిత్పాషాణాః శివరూపిణః ।। ౪ ।।

తథాపి చ ప్రవక్ష్యామి యథాన్యాని మునీశ్వరాః ।।

ప్రధానశివలింగాని భుక్తిముక్తిప్రదాని చ ।।౫।।

ఆర్తేశ్వరసునామా హి వర్తతే పాపహారకః ।।

పరమేశ్వర ఇతి ఖ్యాతః సింహేశ్వర ఇతి స్మృతః ।।౬।।

శర్మేశశ్చ తథా చాత్ర కుమారేశ్వర ఏవ చ ।।

పుణ్డరీకేశ్వరః ఖ్యాతో మణ్డపేశ్వర ఏవ చ ।।౭।।

తీక్ష్ణేశనామా తత్రాసీద్దర్శనాత్పాపహారకః ।।

ధుంధురేశ్వరనామాసీత్పాపహా నర్మదాతటే।।౮।।

శూలేశ్వర ఇతి ఖ్యాతస్తథా కుంభేశ్వరః స్మృతః ।।

కుబేరేశ్వరనామాపి తథా సోమేశ్వరః స్మృతః ।। ౯ ।।

నీలకణ్ఠో మంగలేశో మంగలాయతనో మహాన్ ।।

మహాకపీశ్వరో దేవః స్థాపితో హి హనూమతా।।4.5.౧౦।।

తతశ్చ నందికో దేవో హత్యాకోటినివారకః ।।

సర్వకామార్థదశ్చైవ మోక్షదో హి ప్రకీర్తిత.।।౧౧।।

నన్దీకేశం చ యశ్చైవ పూజయేత్పరయా ముదా ।।

నిత్యం తస్యాఖిలా సిద్ధిర్భవిష్యతి న సంశయః ।।౧౨।।

తత్ర తీరే చ యః స్నాతి రేవాయాం మునిసత్తమాః ।।

తస్య కామాశ్చ సిధ్యన్తి సర్వం పాపం వినశ్యతి ।।౧౩।।

ఋషయ ఊచుః।।

ఏవం తస్య చ మాహాత్మ్యం కథం తత్ర మహామతే ।।

నన్దికేశస్య కృపయా కథ్యతాం చ త్వయాధునా।।౧౪।।

సూత ఉవాచ ।।

సమ్యక్పృష్టం భవద్భిశ్చ కథయామి యథాశ్రుతమ్।।

శౌనకాద్యాశ్చ మునయః సర్వే హి శృణుతాదరాత్ ।।౧౫।।

పురా యుధిష్ఠిరేణైవ పృష్టశ్చ ఋషిసత్తమః ।।

యథోవాచ తథా వచ్మి భవతేఽస్నేహానుసారతః।।౧౬।।

రేవాయాః పశ్చిమే తీరే కర్ణికీ నామ వై పురీ ।।

విరాజతే సుశోభాఢ్యా చతుర్వర్ణసమాకులా ।। ౧౭ ।।

తత్ర ద్విజవరః కశ్చిదుత్తస్య? కులసమ్భవః ।।

కాశ్యాం గతశ్చ పుత్రాభ్యామర్పయిత్వా స్వపత్నికామ్।।౧౮।।

తత్రైవ స మృతో విప్రః పుత్రాభ్యాం చ శ్రుతస్తదా।।

తదీయం చైవ తత్కృత్యం చక్రాతే పుత్రకావుభౌ ।। ౧౯ ।।

పత్నీ చ పాలయామాస పుత్రౌ పుత్రహితైషిణీ ।।

పుత్రౌ చ వర్ధయిత్వా చ విభక్తం వై ధనం తయా ।। 4.5.౨౦ ।।

స్వీయం చ రక్షితం కించిద్ధనం మరణహేతవే ।।

తతశ్చ ద్విజపత్నీ హి కియత్కాలం మృతా చ సా ।। ౨౧ ।।

కదాచిత్క్రియమాణా సా వివిధం పుణ్యమాచరత్ ।।

న మృతా దైవయోగేన ద్విజపత్నీ చ సా ద్విజాః ।। ౨౨ ।।

యదా ప్రాణాన్న ముముచే మాతా దైవాత్తయోశ్చ సా ।।

తద్దృష్ట్వా జననీకష్టం పుత్రకావూచతుస్తదా ।। ౨3 ।।

పుత్రావూచతుః ।।

కిం న్యూనం విద్యతే మాతః కష్టం యద్విద్యతే మహత్ ।।

ప్రియతాం తదృతం ప్రీత్యా తదావాం కరవావహే ।। ౨౪ ।।

సూత ఉవాచ ।।

తచ్ఛ్రుత్వోక్తం తయా తత్ర న్యూనం తు విద్యతే బహు ।।

తదేవ క్రియతే చేద్వై సుఖేన మరణం భవేత్ ।। ౨౫ ।।

జ్యేష్ఠపుత్రశ్చ యస్తస్యాస్తేనోక్తం కథ్యతాన్త్వయా ।।

కరిష్యామి తదేతద్ధి తయా చ కథితన్తదా ।। ౨౬ ।।

ద్విజపత్న్యువాచ ।।

శృణు పుత్ర వచః ప్రీత్యా పురాసీన్మే మనః స్పృహా ।।

కాశ్యాం గంతుం తథా నాసీదిదానీం మ్రియతే పునః ।।౨౭।।

మమాస్థీని త్వయా పుత్ర క్షేపణీయాన్యతన్ద్రితమ్ ।।

గంగాజలే శుభం తేద్య భవిష్యతి న సంశయః ।। ౨౮ ।।

।। సూత ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్తే చ తయా మాత్రా స జ్యేష్ఠతనయోబ్రవీత్ ।।

మాతరం మాతృభక్తిస్తు సువ్రతాం మరణోన్ముఖీమ్ ।। ౨౯ ।।

।। పుత్ర ఉవాచ ।।

మాతస్త్వయా సుఖేనైవ ప్రాణాస్త్యాజ్యా న సంశయః ।।

తవ కార్యం పురా కృత్వా పశ్చాత్కార్యం మదీయకమ్ ।।4.5.30।।

ఇతి హస్తే జలం దత్త్వా యావత్పుత్రో గృహం గతః ।।

తావత్సా చ మృతా తత్ర హరస్మరణతత్పరా ।। 3౧ ।।

తస్యాశ్చైవ తు యత్కృత్యం తత్సర్వం సంవిధాయ సః ।।

మాసికం కర్మ కృత్వా తు గమనాయ ప్రచక్రమే ।। 3౨ ।।

ద్వయోః శ్రేష్ఠతమో యో వై సువాదో నామ విశ్రుతః ।।

తదస్థీని సమాదాయ నిస్సృతస్తీర్థకామ్యయా।।33।।

సంగృహ్య సేవకం కంచిత్తేనైవ సహితస్తదా ।।

ఆశ్వాస్య భార్యాపుత్రాంశ్చ మాతుః ప్రియచికీర్షయా ।। 3౪ ।।

శ్రాద్ధదానాదికం భోజ్యం కృత్వా విధిమనుత్తమమ్ ।।

మంగలస్మరణం కృత్వా నిర్జగామ గృహాద్ద్విజః।। ౩౫ ।।

తద్దినే యోజనం గత్వా వింశతి గ్రామకే శుభే ।।

ఉవాసాస్తం గతే భానౌ గృహే విప్రస్య కస్యచిత్ ।। ౩౬ ।।

చక్రే సన్ధ్యాదిసత్కర్మ స ద్విజో విధిపూర్వకమ్ ।।

స్తవాది కృతవాంస్తత్ర శంభోరద్భుతకర్మణః ।।౩౭।।

సేవకేన తదా యుక్తో బ్రాహ్మణః సంస్థితస్తదా ।।

యామినీ చ గతా తత్ర ముహూర్తద్వయసంమితా ।। ౩౮ ।।

ఏతస్మిన్నంతరే తత్రైకమాశ్చర్యమభూత్తదా ।।

శృణుతాదరతస్తచ్చ మునయో వో వదామ్యహమ్ ।। ౩౯ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయాం నన్దికేశ్వరమాహాత్మ్యే బ్రాహ్మణీమరణవర్ణనం నామ పంచమోఽధ్యాయః ।। ౫ ।।

4.6

సూత ఉవాచ ।।

గౌశ్చైకాప్యభవత్తత్ర హ్యంగణే బంధితా శుభా ।।

తద్రైవ బ్రాహ్మణో రాత్రావాజగామ బహిర్గతః ।। ౧ ।।

స ఉవాచ ప్రియాం స్వీయాం దృష్ట్వా గామంగణే స్థితామ్ ।।

అదుగ్ధాం ఖేదనిర్విణ్ణో దోగ్ధుకామో మునీశ్వరాః ।। ౨ ।।

గౌః ప్రియే నైవ దుగ్ధా తే సేత్యుక్త్వా వత్సమానయత్ ।।

దోహనార్థం సమాహూయ స్త్రియం శీఘ్రతరం తదా ।।౩।।

వత్సం కీలే స్వయం బద్ధుం యత్నం చైవాకరోత్తదా।।

బ్రాహ్మణస్స గృహస్వామీ మునయో దుగ్ధలాలసః ।। ౪ ।।

వత్సోఽపి కర్షమాణశ్చ పాదే వై పాదపీడనమ్ ।।

చకార బ్రాహ్మణశ్చైవ కష్టం ప్రాప్తశ్చ సువ్రతాః ।। ౫ ।।

తేన పాదప్రహారేణ స ద్విజః క్రోధమూర్చ్ఛితః ।।

వత్సం చ తాడయామాస కూపైర్దృఢతరం తదా ।।౬।।

వత్సోఽపి పీడితస్తేన శ్రాంతశ్చైవాభవత్తదా ।।

దుగ్ధా గౌర్మోచితో వత్సో న క్రోధేన ద్విజన్మనా ।। ౭ ।।

గౌర్దోగ్ధుం మహత్రీప్రత్యా రోదనం చాకరోత్తదా ।।

దృష్ట్వా చ రోదనం తస్యా వత్సో వాక్యమథాబ్రవీత్ ।। ౮ ।।

వత్స ఉవాచ ।।

కథం చ రుద్యతే మాతః కిన్తే దుఃఖముపస్థితమ్।।

తన్నివేదయ మే ప్రీత్యా తచ్ఛ్రుత్వా గౌరవోచత।।౯।।

శ్రూయతాం పుత్ర మే దుఃఖం వక్తుం శక్నోమ్యహం న హి।।

దుష్టేన తాడితత్వం చ తేన దుఃఖం మమాప్యభూత్ ।। 4.6.౧౦ ।।

సూత ఉవాచ ।।

స్వమాతుర్వచనం శ్రుత్వా స వత్సః ప్రత్యబోధయత్ ।।

ప్రత్యువాచ స్వజననీం ప్రారబ్ధపరినిష్ఠితః।।౧౧।।

కిం కర్త్_వ్యం క్వ గంతవ్యం కర్మబద్ధా వయం యతః।।

కృతం చైవ యథాపూర్వం భుజ్యతే చ తథాధునా।।౧౨।।

హసతా క్రియతే కర్మ రుదతా పరిభుజ్యతే।।

దుఃఖదాతా న కోప్యస్తి సుఖదాతా న కశ్చన ।।౧3।।

సుఖదుఃఖే పరో దత్త ఇత్యేషా కుమతిర్మతా।।

అహం చాపి కరోమ్యత్ర మిథ్యాజ్ఞానం తదోచ్యతే။౧౪။

స్వకర్మణా భవేద్దుఖం సుఖం తేనైవ కర్మణా။

తస్మాచ్చ పూజ్యతే కర్మ సర్వం కర్మణి సంస్థితమ။౧౫။

త్వం చైవాహం చ జననీ ఇమే జీవాదయశ్చ యే ။

తే సర్వే కర్మణా బద్ధా న శోచ్యాః కర్హిచిత్త్వయా ။ ౧౬ ။

సూత ఉవాచ ။

ఏవం శ్రుత్వా స్వపుత్రస్య వచనం జ్ఞానగర్భితమ్ ။

పుత్రశోకాన్వితా దీనా సా చ గౌరబ్రవీదిదమ్ ။ ౧౭။

గౌరువాచ ။

వత్స సర్వం విజానామి కర్మాధీనాః ప్రజా ఇతి ။

తథాపి మాయయా గ్రస్తా దుఃఖం ప్రాప్నోమ్యహం పునః ။ ౧౮ ။

రోదనం చ కృతం భూరి దుఃఖశాన్తిర్భవేన్నహి ။

ఇత్యేతద్వచనం శ్రుత్వా ప్రసూం వత్సోఽబ్రవీదిదమ్ ။౧౯။

။ వత్స ఉవాచ ။

యద్యేవం చ విజానామి పునశ్చ రుదనం కుతః ။

కృత్వా చ సాధ్యతే కిఞ్చిత్తస్మాద్దుఃఖం త్యజాధునా ။4.6.౨౦။

။ సూత ఉవాచ ။

ఏవం పుత్రవచః శ్రుత్వా తన్మాతా దుఃఖసంయుతా ။

నిఃశ్వస్యాతి తదా ధేనుర్వత్సం వచనమబ్రవీత్ ။౨౧။

గౌరువాచ ။

మమ దుఃఖం తదా గచ్ఛేద్యథా దుఖం తథావిధమ్ ။

భవేద్ధి బ్రాహ్మణస్యాపి సత్యమేతద్బ్రవీమ్యహమ్ ।। ౨౨ ।।

ప్రాతశ్చైవ మయా పుత్ర శృంగాభ్యాం హి హనిష్యతే ।।

హతస్య జీవితం సద్యో యాస్యత్యస్య న సంశయః ।।౨౩।।

వత్స ఉవాచ।।

ప్రథమం యత్కృతం కర్మ తత్ఫలం భుజ్యతేఽధునా ।।

అస్యాశ్చ బ్రహ్మహత్యాయా మాతః కిం ఫలమాప్స్యసే ।। ౨౪ ।।

సమాభ్యాం పుణ్యపాపాభ్యాం భవేజ్జన్మ చ భారతే ।।

తయోః క్షయే చ భోగేన మాతర్ముక్తిరవాప్యతే ।।౨౫।।

కదాపి కర్మణో నాశః కదా భోగః ప్రజాయతే।।

తస్మాచ్చ పునరేవం త్వం కర్మ మా కర్తుముద్యతా ।।౨౬।।

అహం కుత స్తే పుత్రోఽద్య త్వం మాతా కుత ఏవ చ।।

వృథాభిమానః పుత్రత్వే మాతృత్వే చ విచార్యతామ్।।౨౭।।

క్వ మాతా క్వ పితా విద్ధి క్వ స్వామీ క్వ కలత్రకమ్ ।।

న కోఽపి కస్య చాస్తీహ సర్వేపి స్వకృతం భుజః ।।౨౮।।

ఏవం జ్ఞాత్వా త్వయా మాతర్దుఃఖం త్యాజ్యం సుయత్నతః ।।

సుభగాచరణం కార్యం పరలోకసుఖేప్సయా।।౨౯।।

గౌరువాచ।।

ఏవం జానామ్యహం పుత్ర మాయా మాం న జహాత్యసౌ।।

త్వద్దుఃఖేన సుదుఃఖం మే తస్మై దాస్యే తదేవ హి ।।4.6.30।।

పునశ్చ బ్రహ్మహత్యాయా నాశో యత్ర భవేదిహ।।

తత్స్థలం చ మయా దృష్టం హత్వా మే హి గమిష్యతి।।౩౧।।

సూత ఉవాచ।।

ఇత్యేతద్వచనం శ్రుత్వా స్వమాతుర్గోర్ద్విజోత్తమాః।।

మౌనత్వం స్వీకృతం తత్ర వత్సేనోక్తం న కిఞ్చన।।౩౨।।

తయోస్తదద్భుతం వృత్తం శ్రుత్వా పాన్థో ద్విజస్తదా ।।

హృదా విచారయామాస విస్మితో హి మునీశ్వరాః ।।౩౩।।

ఇదమత్యద్భుతం వృత్తం దృష్ట్వా ప్రాతర్మయా ఖలు ।।

గంతవ్యం పునరేవాతో గంతవ్యం తత్స్థలం పునః ।। ౩౪ ।।

।। సూత ఉవాచ ।।

విచార్యేతి హృదా విప్రః స ద్విజాః సేవకేన చ ।।

సుష్వాప తత్ర జననీభక్తః పరమవిస్మితః ।। ౩౫ ।।

ప్రాతఃకాలే తదా జాతే గృహస్వామీ సముత్థితః।।

బోధయామాస తం పాన్థం వచనం చేదమబ్రవీత్ ।।౩౬।।

ద్విజ ఉవాచ ।।

స్వపిషి త్వం కిమర్థం హి ప్రాతఃకాలో భవత్యలమ్।।

స్వయాత్రాం కురు తం దేశం గమనేచ్ఛా చ యత్ర హ ।। ౩౭ ।।

తేనోక్తం శ్రూయతాబ్రహ్మఞ్ఛరీరే సేవకస్య మే।।

వర్తతే హి వ్యథా స్థిత్వా ముహూర్తం గమ్యతే తతః ।। ౩౮ ।।

సూత ఉవాచ ।।

ఇత్యేవం చ మిషం కృత్వా సుష్వాప పురుషస్తదా ।।

తద్వృత్తమఖిలం జ్ఞాతుమద్భుతం విస్మయావహమ్ ।। ౩౯ ।।

దోహనస్య తదా కాలే బ్రాహ్మణః స్వసుతం ప్రతి।।

ఉవాచ గంతుకామశ్చ కార్యార్థం కుత్రచిచ్చ సః।।4.6.౪౦।।

పితోవాచ।।

మయా తు గమ్యతే పుత్ర కార్యార్థం కుత్రచిత్పునః ।।

ధేనుర్ధోహ్యా త్వయా వత్స సావధానాదియం నిజా ।।౪౧।।

సూత ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా బ్రాహ్మణవరస్స జగామ చ కుత్రచిత్ ।।

పుత్రః సముత్థితస్తత్ర వత్సం చ ముక్తవాంస్తదా ।।౪౨।।

మాతా చ తస్య దోహార్థమాజగామ స్వయన్తదా ।।

ద్విజపుత్రస్తదా వత్సం ఖిన్నం కీలేన తాడితమ్ ।।౪3।।

బంధనార్థం హి గోః పార్శ్వమనయద్దుర్గలాలసః ।।

పునర్గౌశ్చ తదా క్రుద్ధా శృంగేనాతాడయచ్చ తమ్ ।। ౪౪ ।।

పపాత మూర్చ్ఛాం సంప్రాప్య సోపి మర్మణి తాడితః ।।

లోకాశ్చ మిలితాస్తత్ర గవా బాలో విహింసితః।।౪౫।।

జలం జలం వదన్తస్తే పిత్రాద్యా యత్ర సంస్థితాః ।।

యత్నశ్చ క్రియతే యావత్తావద్బాలో మృతస్తదా ।। ౪౬ ।।

మృతే చ బాలకే తత్ర హాహాకారో మహానభూత్ ।।

తన్మాతా దుఃఖితా హ్యాసీద్రురోద చ పునః పునః ।। ౪౭ ।।

కిం కరోమి క్వ గచ్ఛామి కో మే దుఃఖం వ్యపోహతి ।।

రుదిత్వేతి తదా గాం చ తాడయిత్వా వ్యమోచయత్ ।।౪౮।।

శ్వేతవర్ణా తదా సా గౌర్ద్రుతం శ్యామా వ్యదృశ్యత ।।

అహో చ దృశ్యతాం లోకాశ్చుక్రుశుశ్చ పరస్పరమ్ ।।౪౯।।

బ్రాహ్మణశ్చ తదా పాన్ర్థౌ దృష్ట్వాశ్చర్యం వినిర్గతః ।।

యత్ర గౌశ్చ గతస్తత్ర తామను బ్రాహ్మణో గతః ।।4.6.౫౦।।

ఊర్ధ్వపుచ్ఛం తదా కృత్వా శీఘ్రం గౌర్నర్మదాం ప్రతి ।।

ఆగత్య నన్దికస్యాస్య సమీపే నర్మదాజలే ।। ౫౧ ।।

సంనిమజ్య త్రివారం తు శ్వేతత్వం చ గతా హి సా ।।

యథాగతం గతా సా చ బ్రాహ్మణో విస్మయం గతః ।। ౫౨ ।।

అహో ధన్యతమం తీర్థం బ్రహ్మహత్యానివారణమ్ ।।

స్వయం మమజ్జ తత్రాసౌ బ్రాహ్మణస్సేవకస్తథా ।। ౫౩ ।।

నిమజ్జ్య హి గతౌ తౌ చ ప్రశంసన్తౌ నదీ చ తామ్ ।।

మార్గే చ మిలితా కాచిత్సున్దరీ భూషణాన్వితా ।। ౫౪ ।।

తయోక్తం తం చ భోః పాంథ కుతో యాసి సువిస్మితః ।।

సత్యం బ్రూహి చ్ఛలం త్యక్త్వా విప్రవర్య మమాగ్రతః ।।౫౫।।

సూత ఉవాచ ।।

ఏవం వచస్తదా శ్రుత్వా ద్విజేనోక్తం యథాతథమ్ ।।

పునశ్చాయం ద్విజస్తత్ర స్త్రియోక్తః స్థీయతాం త్వయా ।। ౫౬ ।।

తయోక్తం చ సమాకర్ణ్య స్థితస్య బ్రాహ్మణస్తతః।।

ప్రత్యువాచ వినీతాత్మా కథ్యేతే కిం వదేతి చ ।।౫౭।।

సా చాహ పునరేవాత్ర త్వయా దృష్టం స్థలం చ యత్ ।।

తత్రాధునా క్షిపాస్థీని మాతుః కిం గమ్యతేఽన్యతః ।।౫౮।।

తవ మాతా పాన్థవర్య్య సాక్షాద్దివ్యమయం వరమ్ ।।

దేహం ధృత్వా ద్రుతం సాక్షాచ్ఛంభోర్యాస్యతి సద్గతిమ్ ।।౫౯ ।।

వైశాఖే చైవ సంప్రాప్తే సప్తమ్యాశ్చ దినే శుభే ।।

సితేపక్షే సదా గంగా హ్యాయాతి ద్విజసత్తమ ।।4.6.౬౦।।

అద్యైవ సప్తమీ యా సా గంగారూపాస్తి తత్ర వై।।

ఇత్యుక్త్వాన్తర్దధే దేవీ సా గంగా మునిసత్తమాః ।। ౬౧ ।।

నివృత్తశ్చ ద్విజః సోపి మాత్రస్థ్యర్ద్ధం స్వవస్త్రతః ।।

క్షిపేద్యావత్తత్ర తీర్థే తావచ్చిత్రమభూత్తదా ।।౬౨।।

దివ్యదేహత్వమాపన్నా స్వమాతా చ వ్యదృశ్యత ।।

ధన్యోసి కృతకృత్యోసి పవిత్రం చ కులం త్వయా ।। ౬3 ।।

ధనం ధాన్యం తథా చాయుర్వంశో వై వర్ద్ధతాం తవ ।।

ఇత్యాశిషం ముహుర్దత్త్వా స్వపుత్రాయ దివం గతా ।। ౬౪ ।।

తత్ర భుక్త్వా సుఖం భూరి చిరకాలం మహోత్తమమ్ ।।

శంకరస్య ప్రసాదేన గతా సా హ్యుత్తమాం గతిమ్ ।। ౬౫ ।।

బ్రాహ్మణశ్చ సుతస్తస్యాః క్షిప్త్వాస్థీని పునస్తతః ।।

ప్రసన్నమానసోఽభూత్స శుద్ధాత్మా స్వగృహం గతః ।। ౬౬ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయాం నందికేశ్వరలింగమాహాత్మ్యవర్ణనే బ్రాహ్మణీస్వర్గతివర్ణనం నామ షష్ఠోఽధ్యాయః ।। ౬ ।।

4.7

ఋషయ ఊచుః ।।

కథం గంగా సమాయాతా వైశాఖే సప్తమీదినే ।।

నర్మదాయాం విశేషేణ సూతైతద్వర్ణయ ప్రభో।।౧।।

ఈశ్వరశ్చ కథం జాతో నన్దికేశో హి నామతః ।।

వృత్తం తదపి సుప్రీత్యా కథయ త్వం మహామతే ।। ౨।।

సూత ఉవాచ ।।

సాధు పృష్టమృషిశ్రేష్ఠా నన్దికేశాశ్రితం వచః ।।

తదహం కథయామ్యద్య శ్రవణాత్పుణ్యవర్ద్ధనమ్ ।। ౩ ।।

బ్రాహ్మణీ ఋషికా నామ్నా కస్యచిచ్చ ద్విజన్మనః ।।

సుతా వివాహితా కస్మైచిద్ద్విజాయ విధానతః ।। ౪ ।।

పూర్వకర్మప్రభావేన పత్నీ సా హి ద్విజన్మనః ।।

సువ్రతాపి చ విప్రేన్ద్రా బాలవైధవ్యమాగతా ।। ౫ ।।

అథ సా ద్విజపత్నీ హి బ్రహ్మచర్యవ్రతాన్వితా ।।

పార్థివార్చనపూర్వం హి తపస్తేపే సుదారుణమ్ ।। ౬ ।।

తస్మిన్నవసరే దుష్టో మూఢనామాఽసురో బలీ ।।

యయౌ తత్ర మహామాయీ కామబాణేన తాడితః ।।౭।।

తపస్వీం తాం సమాలోక్య సున్దరీమతికామినీమ్ ।।

తయా భోగం యయాచే స నానాలోభం ప్రదర్శయన్ ।। ౮ ।।

అథ సా సువ్రతా నారీ శివధ్యానపరాయణా ।।

తస్మిన్దృష్టిం దధౌ నైవ కామదృష్ట్యా మునీశ్వరాః ।। ౯ ।।

న మానితవతీ తం చ బ్రాహ్మణీ సా తపోరతా ।।

అతీవ హి తపోనిష్ఠాసీచ్ఛివధ్యానమాశ్రితా ।। 4.7.౧౦ ।।

అథ మూఢః స దైత్యేన్ద్రః తయా తన్వ్యా తిరస్కృతః ।।

చుక్రోధ వికటం తస్యై పశ్చాద్రూపమదర్శయత్ ।।౧౧।।

అథ ప్రోవాచ దుష్టాత్మా దుర్వచో భయకారకమ్ ।।
త్రాసయామాస బహుశస్తాం చ పత్నీం ద్విజన్మనః ।। ౧౨ ।।
తదా సా భయసంత్రస్తా బహువారం శివేతి చ ।।
బభాషే స్నేహతస్తన్వీ ద్విజపత్నీ శివాశ్రయా ।। ౧౩ ।।
విహ్వలాతీవ సా నారీ శివనామప్రభాషిణీ ।।
జగామ శరణం శమ్భోః స్వధర్మావనహేతవే ।। ౧౪ ।।
శరణాగతరక్షార్థం కర్తుం సద్వృత్తమాహితమ్ ।।
ఆనన్దార్థం హి తస్యాస్తు శివ ఆవిర్బభూవ హ ।। ౧౫ ।।
అథ తం మూఢనామానం దైత్యేన్ద్రం కామ విహ్వలమ్ ।।
చకార భస్మసాత్సద్యః శంకరో భక్తవత్సలః ।।౧౬।।
తతశ్చ పరమేశానో కృపాదృష్ట్యా విలోక్య తామ్ ।।
వరం బ్రూహీతి చోవాచ భక్తరక్షణదక్షధీః ।। ౧౭ ।।
శ్రుత్వా మహేశవచనం సా సాధ్వీ ద్విజకామినీ ।।
దదర్శ శాంకరం రూపమానన్దజనకం శుభమ్ ।। ౧౮ ।।
తతః ప్రణమ్య తం శంభుం పరమేశసుఖావహమ్ ।।
తుష్టావ సాఞ్జలిః సాధ్వీ నతస్కన్ధా శుభాశయా ।। ౧౯ ।।
ఋషికోవాచ ।।
దేవదేవ మహాదేవ శరణాగతవత్సల ।।
దీనబన్ధుస్త్వమీశానో భక్తరక్షాకరః సదా ।।4.7.౨౦।।
త్వయా మే రక్షితో ధర్మో మూఢనామ్నోఽసురాదిహ ।।
యదయం నిహతో దుష్టో జగద్రక్షా కృతా త్వయా ।। ౨౧ ।।

స్వపాదయోః పరాం భక్తిం దేహి మే హ్యనపాయినీమ్ ।।

అయమేవ వరో నాథ కిమన్యదధికం హ్యతః ।। ౨౨ ।।

అన్యదాకర్ణయ విభో ప్రార్థనాం మే మహేశ్వర ।।

లోకానాముపకారార్థమిహ త్వం సంస్థితో భవ ।। ౨౩ ।।

సూత ఉవాచ ।।

ఇతి స్తుత్వా మహాదేవమృషికా సా శుభవ్రతా ।।

తూష్ణీమాసాథ గిరిశః ప్రోవాచ కరుణాకరః ।। ౨౪ ।।

గిరిశ ఉవాచ ।।

ఋషికే సుచరిత్రా త్వం మమ భక్తా విశేషతః ।।

దత్తా వరాశ్చ తే సర్వే తుభ్యం యేయే హి యాచితాః ।। ౨౫ ।।

ఏతస్మిన్నంతరే తత్ర హరిబ్రహ్మాదయః సురాః ।।

శివావిర్భావమాజ్ఞాయ యయుర్హర్షసమన్వితాః ।।౨౬।।

శివం ప్రణమ్య సుప్రీత్యా సమానర్చుశ్చ తేఽఖిలాః ।।

తుష్టువుర్నతకా విప్రాః కరౌ బద్ధ్వా సుచేతసః ।। ౨౭ ।।

ఏతస్మిన్సమయే గంగా సాధ్వీ తాం స్వర్ధునీ జగౌ।।

ఋషికాం సుప్రసన్నాత్మా ప్రశంసన్తో చ తీద్విధిమ్ ।।౨౮।।

గంగోవాచ।।

మమార్థే చైవ వైశాఖే మాసి దేయం త్వయా వచః ।।

స్థిత్యర్థం దినమేకం మే సామీప్యం కార్య్యమేవ హి।।౨౯।।

సూత ఉవాచ।।

గంగావచనమాకర్ణ్య సా సాధ్వీ ప్రాహ సువ్రతా।।

తథాస్త్వితి వచః ప్రీత్యా లోకానాం హితహేతవే ।। 4.7.30 ।।

ఆనన్దార్థం శివస్తస్యాః సుప్రసన్నశ్చ పార్థివే ।।

తస్మింల్లింగే లయం యాతః పూర్ణాంశేన తయా హరః ।।3౧।।

దేవాః సర్వే సుప్రసన్నాః ప్రశంసంతి శివం చ తామ్।।

స్వంస్వం ధామ యయుర్విష్ణుబ్రహ్మాద్యా అపి స్వర్ణదీ ।। 3౨ ।।

తద్దినాత్పావనం తీర్థమాసీదీదృశముత్తమమ్।।

నన్దికేశః శివః ఖ్యాతః సర్వపాపవినాశనః ।।33।।

గంగాపి ప్రతివర్షం తద్దినే యాతి శుభేచ్ఛయా।

క్షాలనార్థం స్వపాపస్య యద్గృహీతం నృణాం ద్విజాః ।। 3౪ ।।

తత్ర స్నాతో నరః సమ్యఙ్ నందికేశం సమర్చ్య చ ।।

బ్రహ్మహత్యాదిభిః పాపైర్ముచ్యతే హ్యఖిలైరపి ।।3౫।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయాం
నన్దికేశ్వరశివలింగమాహాత్మ్యవర్ణనంనామ సప్తమోఽధ్యాయః।।౭।।

4.8

సూత ఉవాచ।।

ద్విజాః శృణుత సద్భక్త్యా శివలింగాని తాని చ ।।

పశ్చిమాయాం దిశాయాం వై యాని ఖ్యాతాని భూతలే।।౧।।

కపిలాయాం నగర్యాం తు కాలరామేశ్వరాభిధే ।।

శివలింగే మహాదివ్యే దర్శనాత్పాపహారకే ।।౨ ।।

పశ్చిమే సాగరే చైవ మహాసిద్ధేశ్వరః స్మృతః ।।

ధర్మార్థకామదశ్చైవ తథా మోక్షప్రదోఽపి హి ।।3।।

పశ్చిమామ్బుధితీరస్థం గోకర్ణం క్షేత్రముత్తమమ్ ।।

బ్రహ్మహత్యాదిపాపఘ్నం సర్వకామఫలప్రదమ్ ।।౫।।

గోకర్ణే శివలింగాని విద్యన్తే కోటికోటిశః ।।

అసంఖ్యాతాని తీర్థాని తిష్ఠన్తి చ పదేపదే ।।౫।।

బహునాత్ర కిముక్తేన గోకర్ణస్థాని సర్వశః ।।

శివప్రత్యక్షలింగాని తీర్థాన్యమ్భాంసి సర్వశః ।। ౬ ।।

గోకర్ణే శివలింగానాం తీర్థానామపి సర్వశః ।।

వర్ణ్యతే మహిమా తాత పురాణేషు మహర్షిభిః ।।౭।।

కృతేయుగే స హి శ్వేతస్త్రేతాయాం సోతిలోహితః ।।

ద్వాపరే పీతవర్ణశ్చ కలౌ శ్యామో భవిష్యతి ।। ౮ ।।

ఆక్రాన్తసప్తపాతాలకుహరోపి మహాబలః ।।

ప్రాప్తే కలియుగే ఘోరే మృదుతాముపయాస్యతి ।। ౯ ।।

మహాపాతకినశ్చాత్ర సమభ్యర్చ్య మహాబలమ్ ।।

శివలింగం చ గోకర్ణే ప్రయాతాశ్శాంకరమ్పదమ్ ।।4.8.౧౦।।

గోకర్ణే తత్ర మునయో గత్వా పుణ్యర్క్షవాసరే ।।

యేఽర్చయన్తి చ తం భక్త్యా తే రుద్రాః స్యుర్న సంశయ ।। ౧౧ ।।

యదా కదాచిద్గోకర్ణే యో వా కో వాపి మానవః ।।

పూజయేచ్ఛివలింగం తత్స గచ్ఛేద్బ్రహ్మణః పదమ్ ।।౧౨।।

బ్రహ్మవిష్ణ్వాదిదేవానాం శంకరో హిత కామ్యయా ।।

మహాబలాభిధానేన దేవః సంనిహితస్సదా ।।।౨।।

ఘోరేణ తపసా లబ్ధం రావణాఖ్యేన రక్షసా।।

తల్లింగం స్థాపయామాస గోకర్ణ గణనాయకః ।।౧౪।।

విష్ణుర్బ్రహ్మా మహేన్ద్రశ్చ విశ్వదేవో మరుద్గణాః।।

ఆదిత్యా వసవో దస్రౌ శశాంకశ్చ సతారకః।।౧౫।।

ఏతే విమానగతయో దేవాశ్చ సహ పార్షదైః ।।

పూర్వద్వారం నిషేవన్తే తస్య వై ప్రీతికారణాత్ ।।౧౬।।

యమో మృత్యుః స్వయం సాక్షాచ్చిత్రగుప్తశ్చ పావకః।।

పితృభిః సహ రుద్రైశ్చ దక్షిణద్వారమాశ్రితః ।।౧౭।।

వరుణః సరితాం నాథో గంగాదిసరితా గణైః ।।

మహాబలం చ సేవన్తే పశ్చిమద్వారమాశ్రితాః।।౧౮।।

తథా వాయుః కుబేరశ్చ దేవేశీ భద్రకాలికా ।।

మాతృభిశ్చణ్డికాద్యాభిరుత్తరద్వారమాశ్రితాః ।। ౧౯ ।।

సర్వే దేవాస్సగన్ధర్వాః పితరః సిద్ధచారణాః ।।

విద్యాధరాః కింపురుషాః కిన్నరా గుహ్యకాః ఖగాః ।। 4.8.౨౦ ।।

నానాపిశాచా వేతాలా దైతేయాశ్చ మహాబలాః ।।

నాగాశ్శేషాదయస్సర్వే సిద్ధాశ్చ మునయోఽఖిలాః ।। ౨౧ ।।

ప్రణువన్తి చ తం దేవం ప్రణమన్తి మహాబలమ్ ।।

లభన్త ఈప్సితాన్కామాన్రమన్తే చ యథాసుఖమ్ ।।౨౨।।

బహుభిస్తత్ర సుతపస్తప్తం సమ్పూజ్య తం విభుమ్ ।।

లబ్ధా హి పరమా సిద్ధిరిహాముత్రాపి సౌఖ్యదా ।। ౨౩ ।।

గోకర్ణే శివలింగం తు మోక్షద్వార ఉదాహృతః ।।

మహాబలాభిధానోఽసౌ పూజితః సంస్తుతో ద్విజాః ।। ౨౪ ।।

మాఘాసితచతుర్దశ్యాం మహాబలసమర్చనమ్ ।।

విముక్తిదం విశేషేణ సర్వేషాం పాపినామపి ।। ౨౫ ।।

అస్యాం శివతిథౌ సర్వే మహోత్సవదిదృక్షవః ।।

ఆయాంతి సర్వదేశేభ్యశ్చాతుర్వర్ణ్యమహాజనాః ।। ౨౬ ।।

స్త్రియో వృద్ధాశ్చ బాలాశ్చ చతురాశ్రమవాసినః ।।

దృష్ట్వా తత్రేత్య దేవేశం లేభిరే కృతకృత్యతామ్ ।। ౨౭ ।।

మహాబలప్రభావాత్తు తచ్చ లింగం శివస్య తు ।।

సమ్పూజ్యైకాథ చాణ్డాలీ శివలోకం గతా ద్రుతమ్।।౨౮।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయాం మహాబలమాహాత్మ్యవర్ణనం నామాష్టమోఽధ్యాయః ।।౮।।

4.9

ఋషయ ఊచుః ।।

సూతసూత మహాభాగ ధన్యస్త్వం శైవసత్తమః ।।

చాణ్డాలీ కా సమాఖ్యాతా తత్కథాం కథయ ప్రభో।।౧।।

సూత ఉవాచ ।।

ద్విజాః శృణుత సద్భక్త్యా తాం కథాం పరమాద్భుతామ్।।

శివప్రభావసంమిశ్రాం శృణ్వతాం భక్తివర్ద్ధినీమ్ ।। ౨ ।।

చాండాలీ సా పూర్వభవేఽభవద్బ్రాహ్మణకన్యకా ।।

సౌమినీ నామ చన్ద్రాస్యా సర్వలక్షణసంయుతా ।।3।।

అథ సా సమయే కన్యా యువతిః సౌమినీ ద్విజాః ।।

పిత్రా దత్తా చ కస్మైచిద్విధినా ద్విజసూనవే ।। ౪ ।।

సా భర్తారమనుప్రాప్య కించిత్కాలం శుభవ్రతా ।।

రేమే తేన ద్విజశ్రేష్ఠా నవయౌవనశాలినీ ।। ౫ ।।

అథ తస్యాః పతిర్విప్రస్తరుణస్సురుజార్దితః ।।

సౌమిన్యాః కాలయోగాత్తు పఞ్చత్వమగమద్ద్విజాః ।।౬।।

మృతే భర్తరి సా నారీ దుఖితాతివిషణ్ణధీః।।

కించిత్కాలం శుభాచారా సుశీలోవాస సద్మని ।।౭।।

తతస్సా మన్మథావిష్టహృదయా విధవాపి చ।।

యువావస్థావిశేషేణ బభూవ వ్యభిచారిణీ ।।౮।।

తజ్జ్ఞాత్వా గోత్రిణస్తస్యా దుష్కర్మ కులదూషణమ్ ।।

సమేతాస్తత్యజు దూరం నీత్వా తాం సకచగ్రహమ్।౯।।

కశ్చిచ్ఛూద్రవరస్తాం వై విచరన్తీం నిజేచ్ఛయా।।

దృష్ట్వా వనే స్త్రియం చక్రే నినాయ స్వగృహం తత।।4.9.౧౦।।

అథ సా పిశితాహారా నిత్యమాపీతవారుణీ ।।

అజీజనత్సుతాన్తేన శూద్రేణ సురతప్రియా।।౧౧।।

కదాచిదభర్తరి క్వాపి యాతే పీతసురాథ సా ।।

ఇయేష పిశితాహారం సౌమినీ వ్యభిచారిణీ ।।౧౨ ।।

తతో మేషేషు బద్ధేషు గోభిస్సహ బహిర్వ్రజే ।।

నిశాముఖే తమోఽన్ధే హి ఖడ్గమాదాయ సా యయౌ ।। ౧3 ।।

అవిమృశ్య మదావేశాన్మేషబుద్ధ్యాఽఽమిష ప్రియా ।।

ఏకం జఘాన గోవత్సం క్రోశంతమతిదుర్భగా ।। ౧౪ ।।

హతం తం గృహమానీయ జ్ఞాత్వా గోవత్సమంగనా ।।

భీతా శివశివేత్యాహ కేనచిత్పుణ్యకర్మణా ।।౧౫।।

సా ముహూర్తం శివం ధ్యాత్వామిషభోజనలాలసా ।।

ఛిత్త్వా తమేవ గోవత్సం చకారాహారమీప్సితమ్ ।। ౧౬ ।।

ఏవం బహుతిథే కాలే గతే సా సౌమినీ ద్విజాః ।।

కాలస్య వశమాపన్నా జగామ యమసంక్షయమ్ ।। ౧౭ ।।

యమోఽపి ధర్మమాలోక్య తస్యాః కర్మ చ పౌర్వికమ్ ।।

నివర్త్య నిరయావాసాచ్చక్రే చాణ్డాలజాతికామ్ ।। ౧౮।।

సాథ భ్రష్టా యమపురాచ్చాణ్డాలీగర్భమాశ్రితా ।।

తతో బభూవ జన్మాన్ధా ప్రశాంతాంగారమేచకా।।౧౯।।

జన్మాన్ధా సాథ బాల్యేఽపి విధ్వస్తపితృమాతృకా ।।

ఊఢా న కేనచిద్దుష్టా మహాకుష్ఠరుజార్దితా ।। 4.9.౨౦ ।।

తతః క్షుధార్దితా దీనా యష్టిపాణిర్గతేక్షణా ।।

చాణ్డాలోచ్ఛిష్టపిండేన జఠరాగ్నిమతపర్యత్ ।। ౨౧ ।।

ఏవం కృచ్ఛ్రేణ మహతా నీత్వా స్వవిపులం వయః ।।

జరయాగ్రస్తసర్వాఙ్గీ దుఃఖమాప దురత్యయమ్ ।। ౨౨ ।।

కదాచిత్సాథ చాండాలీ గోకర్ణం తం మహాజనాన్ ।।

ఆయాస్యంత్యాం శివతిథౌ గచ్ఛతో బుబుధేఽన్వగాన్ ।।౨౩।।

అథాసావపి చాండాలీ వసనాసనతృష్ణయా ।।

మహాజనాన్ యాచయితుం సంచచార శనైః శనైః ।।౨౪।।

గత్వా తత్రాథ చాండాలీ ప్రార్థయన్తీ మహాజనాన్।।

యత్ర తత్ర చచారాసౌ దీనవాక్ప్రసృతాఞ్జలిః ।।౨౫।।

ఏవమభ్యర్థయంత్యాస్తు చాండాల్యాః ప్రసృతాఞ్జలౌ ॥
ఏకః పుణ్యతమః పాన్థః ప్రాక్షిపద్బిల్వమంజరీమ్ ॥౨౬ ॥
తామంజలౌ నిపతితా సా విమృశ్య పునః పునః ॥
అభక్ష్యమితి మత్వాథ దూరే ప్రాక్షిపదాతురా ॥ ౨౭ ॥
తస్యాః కరాద్వినిర్ముక్తా రాత్రౌ సా బిల్వమంజరీ ॥
పపాత కస్యచిద్దిష్ట్యా శివలింగస్య మస్తకే ॥ ౨౮ ॥
సైవం శివచతుర్దశ్యాం రాత్రౌ పాన్థజనాన్ముహుః ॥
యాచమానాపి యత్కించిన్న లేభే దైవయోగతః ॥౨౯॥
ఏవం శివచతుర్దశ్యా వ్రతం జాతం చ నిర్మలమ్ ॥
అజ్ఞానతో జాగరణం పరమానన్దదాయకమ్ ॥4.9.30॥
తతః ప్రభాతే సా నారీ శోకేన మహతా వృతా ॥
శనైర్నివవృతే దీనా స్వదేశాయైవ కేవలమ్ ॥ ౩౧ ॥
శ్రాంతా చిరోపవాసేన నిపతంతీ పదేపదే ॥
అతీత్య తావతీం భూమిం నిపపాత విచేతనా ॥౩౨॥
అథ సా శంభుకృపయా జగామ పరమం పదమ్ ॥
ఆరుహ్య సువిమానం చ నీతం శివగణైర్ధృతమ్ ॥౩౩॥
ఆదౌ యదేషా శివనామ నారీ ప్రమాదతో వాప్యసతీ జగాద ॥
తేనేహ భూయః సుకృతేన విప్రా మహాబలస్థానమవాప దివ్యమ్ ॥౩౪॥
శ్రీగోకర్ణే శివతిథావుపోష్య శివమస్తకే ॥
కృత్వా జాగరణం సా హి చక్రే బిల్వార్చనం నిశి ॥ ౩౫ ॥
అకామతః కృతస్యాస్య పుణ్యస్యైవ చ తత్ఫలమ్ ॥

భునక్త్యద్యాపి సా చైవ మహాబలప్రసాదతః ।। ౩౬ ।।

ఏవంవిధం మహాలింగం శంకరస్య మహాబలమ్ ।।

సర్వపాపహరం సద్యః పరమానన్దదాయకమ్ ।। ౩౭ ।।

ఏవం వః కథితం విప్రా మాహాత్మ్యం పరమం మయా ।।

మహాబలాభిధానస్య శివలింగవరస్య హి ।। ౩౮ ।।

అథాన్యదపి వక్ష్యామి మాహాత్మ్యం తస్య చాద్భుతమ్ ।।

శ్రుతమాత్రేణ యేనాశు శివే భక్తిః ప్రజాయతే ।। ౩౯ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయాం చాణ్డాలీసద్గతివర్ణనం నామ నవమోఽధ్యాయః ।।౯।।

4.10

సూత ఉవాచ ।।

శ్రీమతీక్ష్వాకువంశే హి రాజా పరమధార్మికః ।।

ఆసీన్మిత్రసహో నామ శ్రేష్ఠస్సర్వధనుష్మతామ్ ।। ౧ ।।

తస్య రాజ్ఞః సుధర్మిష్ఠా మదయన్తీ ప్రియా శుభా।।

దమయన్తీ నలస్యేవ బభూవ విదితా సతీ ।। ౨ ।।

స ఏకదా హి మృగయాస్నేహీ మిత్రసహో నృపః ।।

మహద్బలేన సంయుక్తో జగామ గహనం వనమ్ ।। ౩ ।।

విహరంస్తత్ర స నృపః కమఠాహ్వం నిశాచరమ్ ।।

నిజఘాన మహాదుష్టం సాధుపీడాకరం ఖలమ్ ।। ౪ ।।

అథ తస్యానుజః పాపీ జయేయం ఛద్మనైవ తమ్।।

మత్వా జగామ నృపతేరన్తిక చ్ఛద్మకారకః ।।౫।।

తం వినమ్రాకృతిం దృష్ట్వా భృత్యతాం కర్తుమాగతమ్॥
చక్రే మహానసాధ్యక్షమజ్ఞానాత్స మహీపతిః॥౬॥
అథ తస్మిన్వనే రాజా కియత్కాలం విహృత్య సః ॥
నివృత్తో మృగయాం హిత్వా స్వపురీమాయయౌ ముదా ॥ ౭ ॥
పితుః క్షయాహే సమ్ప్రాప్తే నిమంత్ర్య స్వగురుం నృపః ॥
వసిష్ఠం గృహమానిన్యే భోజయామాస భక్తితః ॥౮॥
రక్షసా సూదరూపేణ సంమిశ్రితనరామిషమ్ ॥
శాకామిషం పురః క్షిప్తం దృష్ట్వా గురురథాబ్రవీత్ ॥ ౯ ॥
గురురువాచ ॥
ధిక్ త్వాం నరామిషం రాజంస్త్వయైతచ్ఛద్మకారిణా ॥
ఖలేనోపహృతం మహ్యం తతో రక్షో భవిష్యసి ॥ 4.10.౧౦ ॥
రక్షఃకృతం చ విజ్ఞాయ తద్దైవం స గురుస్తదా ॥
పునర్విమృశ్య తం శాపం చకార ద్వాదశాబ్దికమ్ ॥ ౧౧ ॥
స రాజానుచితం శాపం విజ్ఞాయ క్రోధమూర్ఛితః ॥
జలాంజలిం సమాదాయ గురుం శప్తుం సముద్యతః ॥ ౧౨ ॥
తదా చ తత్ప్రియా సాధ్వీ మదయన్తీ సుధర్మిణీ ॥
పతిత్వా పాదయోస్తస్య శాపం తం హి న్యవారయత్ ॥ ౧౩ ॥
తతో నివృత్తశాపస్తు తస్యా వచనగౌరవాత్ ॥
తత్యాజ పాదయోరంభః పాదౌ కల్మషతాం గతౌ ॥ ౧౪ ॥
తతఃప్రభృతి రాజాభూత్స లోకేస్మిన్మునీశ్వరాః ॥
కల్మషాంఘ్రిరితి ఖ్యాతః ప్రభావాత్తజ్జలస్య హి ॥ ౧౫ ॥

రాజా మిత్రసహః శాపాద్గురో ఋషివరస్య హి ।।

బభూవ రాక్షసో ఘోరో హింసకో వనగోచరః ।।౧౬।।

స బిభ్రద్రాక్షసం రూపం కాలాన్తకయమోపమమ్ ।।

చఖాద వివిధాఞ్జంతూన్మానుషాదీన్వనేచరః ।। ౧౭ ।।

స కదాచిద్వనే క్వాపి రమమాణౌ కిశోరకౌ ।।

అపశ్యదన్తకాకారో నవోఢౌ మునిదమ్పతీ ।। ౧౮ ।।

రాక్షసః స నరాహారః కిశోరం మునినన్దనమ్ ।।

జగ్ధుం జగ్రాహ శాపార్తో వ్యాఘ్రో మృగశిశుం యథా ।। ౧౯ ।।

కుక్షౌ గృహీతం భర్తారం దృష్ట్వా భీతా చ తత్ప్రియా।।

సా చక్రే ప్రార్థనం తస్మై వదంతీ కరుణం వచః ।। 4.10.౨౦ ।।

ప్రార్థ్యమానోఽపి బహుశః పురుషాదః స నిర్ఘృణః।।

చఖాద శిర ఉత్కృత్య విప్రసూనోర్దురాశయః।।౨౧।

అథ సాధ్వీ చ సా దీనా విలప్య భృశదుఃఖితా।।

ఆహృత్య భర్తురస్థీని చితాం చక్రే కిలోల్బణామ్ ।।౨౨।।

భర్తారమనుగచ్ఛన్తీ సంవిశంతీ హుతాశనమ్।।

రాజానం రాక్షసాకారం సా శశాప ద్విజాఙ్గనా ।।౨3।।

అద్యప్రభృతి నారీషు యదా త్వం సంగతో భవేః ।।

తదా మృతిస్తవేత్యుక్త్వా వివేశ జ్వలనం సతీ ।। ౨౪ ।।

సోపి రాజా గురోశ్శాపమనుభూయ కృతావధిమ్ ।।

పునః స్వరూపమాస్థాయ స్వగృహం ముదితో యయౌ ।। ౨౫ ।।

జ్ఞాత్వా విప్రసతీశాపం మదయన్తీ రతిప్రియమ్ ।।

పతిం నివారయామాస వైధవ్యాదతిబిభ్యతీ ।। ౨౬ ।।

అనపత్యో వినిర్విణ్ణో రాజ్యభోగేషు పార్థివః ।।

విసృజ్య సకలాం లక్ష్మీం వనమేవ జగామ హ ।। ౨౭ ।।

స్వపృష్ఠతః సమాయాన్తీం బ్రహ్మహత్యాం సుదుఃఖదామ్ ।।

దదర్శ వికటాకారాం తర్జయన్తీ ముహుర్ముహుః ।। ౨౮ ।।

తస్యా నిర్వృద్రమన్విచ్ఛన్ రాజా నిర్విణ్ణమానసః ।।

చకార నానోపాయాన్స జపవ్రతమఖాదికాన్ ।। ౨౯ ।।

నానోపాయైర్యదా రాజ్ఞస్తీర్థస్నానాదిభిర్ద్విజాః ।।

న నివృత్తా బ్రహ్మహత్యా మిథిలాం స యయౌ తదా ।।4.10.30।।

బాహ్యోద్యానగతస్తస్యాశ్చితయా పరయార్దితః।।

దదర్శ మునిమాయాన్తం గౌతమం పార్థివశ్చ సః।।3౧।।

అభిసృత్య స రాజేన్ద్రో గౌతమం విమలాశయమ్ ।।

తద్దర్శనాప్తకించిత్కః ప్రణనామ ముహుర్ముహుః।।।।

అథ తత్పృష్టకుశలో దీర్ఘముష్ణం చ నిశ్వసన్ ।।

తత్కృపాదృష్టిసంప్రాప్తసుఖ ప్రోవాచ తం నృపః ।। 33 ।।

రాజోవాచ ।।

మునే మాం బాధతే హ్యేషా బ్రహ్మహత్యా దురత్యయా ।।

అలక్షితా పరైస్తాత తర్జయంతీ పదేపదే ।। 3౪ ।।

యన్మయా శాపదగ్ధేన విప్రపుత్రశ్చ భక్షితః ।।

తత్పాపస్య న శాన్తిర్హి ప్రాయశ్చిత్తసహస్రకైః ।। 3౫।।

నానోపాయాః కృతా మే హి తచ్ఛాన్త్యై భ్రమతా మునే ।।

న నివృత్తా బ్రహ్మహత్యా మమ పాపాత్మనః కిము ।। ౩౬ ।।

అద్య మే జన్మసాఫల్యం సంప్రాప్తమివ లక్షయే ।।

యతస్త్వద్దర్శనాదేవ మమానన్దభరోఽభవత్ ।। ౩౭ ।।

అద్య మే తవపాదాబ్జ శరణస్య కృతైనసః ।।

శాంతిం కురు మహాభాగ యేనాహం సుఖమాప్నుయామ్ ।। ౩౮ ।।

సూత ఉవాచ ।।

ఇతి రాజ్ఞా సమాదిష్టో గౌతమః కరుణార్ద్రధీః ।।

సమాదిదేశ ఘోరాణామఘానాం సాధు నిష్కృతిమ్ ।।౩౯।।

గౌతమ ఉవాచ ।।

సాధు రాజేన్ద్ర ధన్యోఽసి మహాఘేభ్యో భయన్త్యజ।।

శివే శాస్తరి భక్తానాం క్వ భయం శరణైషిణామ్।।4.10.౪౦।।

శృణు రాజన్మహాభాగ క్షేత్రమన్యత్ర్పతిష్ఠితమ్ ।।

మహాపాతకసంహారి గోకర్ణాఖ్యం శివాలయమ్ ।। ౪౧ ।।

తత్ర స్థితిర్న పాపానాం మహద్భ్యో మహతామపి ।।

మహాబలాభిధానేన శివః సంనిహితః స్వయమ్ ।।౪౨।।

సర్వేషాం శివలింగానాం సార్వభౌమో మహాబలః ।।

చతుర్యుగే చతుర్వర్ణస్సర్వపాపాపహారకః।।౪౩।।

పశ్చిమామ్బుధితీరస్థం గోకర్ణం తీర్థముత్తమమ్ ।।

తత్రాస్తి శివలింగం తన్మహాపాతకనాశకమ్ ।।౪౪।।

తత్ర గత్వా మహాపాపాః స్నాత్వా తీర్థేషు భూరిశః।।

మహాబలం చ సంపూజ్య ప్రయాతాశ్శాంకరమ్పదమ్ ।। ౪౫ ।।

తథా త్వమపి రాజేన్ద్ర గోకర్ణ గిరిశాలయమ్ ।।

గత్వా సమ్పూజ్య తల్లింగం కృతకృత్యత్వమాప్నుయాః ।। ౪౬ ।।

తత్ర సర్వేషు తీర్థేషు స్నాత్వాభ్యర్చ్య మహాబలమ్ ।।

సర్వపాపవినిర్ముక్తః శివలోకన్త్వమాప్నుయాః ।। ౪౭ ।।

సూత ఉవాచ ।।

ఇత్యాదిష్టః స మునినా గౌతమేన మహాత్మనా ।।

మహాహృష్టమనా రాజా గోకర్ణం ప్రత్యపద్యత ।। ౪౮ ।।

తత్ర తీర్థేషు సుస్నాత్వా సమభ్యర్చ్య మహాబలమ్ ।।

నిర్ధూతాశేషపాపౌఘోఽలభచ్ఛంభోః పరమ్పదమ్।।౪౯।।

య ఇమాం శృణుయాన్నిత్యం మహాబలకథాం ప్రియామ్ ।।

త్రిసప్తకులజైస్సార్ద్ధం శివలోకే వ్రజత్యసౌ ।। 4.10.౫౦ ।।

ఇతి వశ్చ సమాఖ్యాతం మాహాత్మ్యం పరమాద్భుతమ్ ।।

మహాబలస్య గిరిశలింగస్య నిఖిలాఘహృత్ ।।౫౧।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయాం
మహాబాహ్వశివలింగమాహాత్మ్యవర్ణనం నామ దశమోఽధ్యాయః ।। ౧౦ ।।

4.11

ఋషయ ఊచుః ।।

సూతసూత మహాభాగ ధన్యస్త్వం శివసక్తధీః ।।

మహాబలస్య లింగస్య శ్రావితేయం కథాద్భుతా ।। ౧ ।।

ఉత్తరస్యాం దిశాయాం చ శివలింగాని యాని చ ।।

తేషాం మాహాత్మ్యమనఘ వద త్వం పాపనాశకమ్ ।।౨।।

సూత ఉవాచ।।

శృణుతాదరతో విప్రా ఔత్తరాణాం విశేషతః ।।

మాహాత్మ్యం శివలింగానాం ప్రవదామి సమాసతః ।। ౩ ।।

గోకర్ణం క్షేత్రమపరం మహాపాతకనాశనమ్ ।।

మహావనం చ తత్రాస్తి పవిత్రమతివిస్తరమ్ ।। ౪ ।।

తత్రాస్తి చన్ద్రభాలాఖ్యం శివలింగమనుత్తమమ్ ।।

రావణేన సమానీతం సద్భక్త్యా సర్వసిద్ధిదమ్ ।। ౫ ।।

తస్య తత్ర స్థితిర్వైద్యనాథస్యేవ మునీశ్వరాః ।।

సర్వలోకహితార్థాయ కరుణాసాగరస్య చ ।। ౬ ।।

స్నానం కృత్వా తు గోకర్ణే చన్ద్రభాలం సమర్చ్య చ ।।

శివలోకమవాప్నోతి సత్యంసత్యం న సంశయః ।। ౭ ।।

చన్ద్రభాలస్య లింగస్య మహిమా పరమాద్భుతః ।।

న శక్యో వర్ణితుం వ్యాసాద్భక్తస్నేహితరస్య హి ।। ౮ ।।

చన్ద్రభాలమహాదేవ లింగస్య మహిమా మహాన్ ।।

యథాకథంచిత్సంప్రోక్తః పరలింగస్య వై శృణు ।। ౯ ।।

దాధీచం శివలింగం తు మిశ్రర్షివరతీర్థకే ।।

దధీచినా మునీశేన సుప్రీత్యా చ ప్రతిష్ఠితమ్ ।। 4.11.౧౦ ।।

తత్ర గత్వా చ తత్తీర్థే స్నాత్వా సమ్యగ్విధానతః ।।

శివలింగం సమర్చేద్వై దాధీచేశ్వరమాదరాత్ ।। ౧౧ ।।

దాధీచమూర్తిస్తత్రైవ సమర్చ్యా విధిపూర్వకమ్ ।।

శివప్రీత్యర్థమేవాశు తీర్థయాత్రా ఫలార్థిభిః ।। ౧౨ ।।

ఏవం కృతే మునిశ్రేష్ఠాః కృతకృత్యో భవేన్నరః ।।

ఇహ సర్వసుఖం భుక్త్వా పరత్ర గతిమాప్నుయాత్ ।। ౧౩ ।।

నైమిషారణ్యతీర్థే తు నిఖిలర్షిప్రతిష్ఠితమ్ ।।

ఋషీశ్వరమితి ఖ్యాతం శివలింగం సుఖప్రదమ్ ।। ౧౪।।

తద్దర్శనాత్పూజనాచ్చ జనానాం పాపినామపి ।।

భుక్తిముక్తిశ్చ తేషాం తు పరత్రేహ మునీశ్వరాః ।। ౧౫।।

హత్యాహరణతీర్థే తు శివలింగమఘాపహమ్ ।।

పూజనీయం విశేషేణ హత్యాకోటివినాశనమ్ ।। ౧౬ ।।

దేవప్రయాగతీర్థే తు లలితేశ్వరనామకమ్।।

శివలింగం సదా పూజ్యం నరైస్సర్వాఘనాశనమ్ ।। ౧౭ ।।

నయపాలాఖ్యపుర్యాం తు ప్రసిద్ధాయాం మహీతలే ।।

లింగం పశుపతీశాఖ్యం సర్వకామఫలప్రదమ్ ।। ౧౮ ।।

శిరోభాగస్వరూపేణ శివలింగం తదస్తి హి ।।

తత్కథాం వర్ణయిష్యామి కేదారేశ్వరవర్ణనే ।। ౧౯ ।।

తదారాన్ముక్తినాథాఖ్యం శివలింగం మహాద్భుతమ్ ।।

దర్శనాదర్చనాత్తస్య భుక్తిర్ముక్తిశ్చ లభ్యతే।।4.11.౨౦।।

ఇతి వశ్చ సమాఖ్యాతం లింగవర్ణనముత్తమమ్।।

చతుర్దిక్షు మునిశ్రేష్ఠాః కిమన్యచ్ఛ్రోతుమిచ్ఛథ।।౨౧।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయాం చన్ద్రభాలపశుపతినాథలింగమాహాత్మ్యవర్ణనం నామైకాదశోఽధ్యాయః ।।౧౧।।

4.12

ఋషయ ఊచుః ।।

సూత జానాసి సకలం వస్తు వ్యాసప్రసాదతః ।।

తవాజ్ఞాతం న విద్యేత తస్మాత్పృచ్ఛామహే వయమ్ ।।౧।।

లింగం చ పూజ్యతే లోకే తత్త్వయా కథితం చ యత్।।

తత్తథైవ న చాన్యద్వా కారణం విద్యతే త్విహ।।౨।।

బాణరూపా శ్రుతా లోకే పార్వతీ శివవల్లభా।।

ఏతత్కిం కారణం సూత కథయ త్వం యథాశ్రుతమ్।।౩।।

సూత ఉవాచ ।।

కల్పభేదకథా చైవ శ్రుతా వ్యాసాన్మయా ద్విజాః ।।

తామేవ కథయామ్యద్య శ్రూయతామృషిసత్తమాః ।।౪।।

పురా దారువనే జాతం యద్వృత్తం తు ద్విజన్మనామ్।।

తదేవ శ్రూయతాం సమ్యక్ కథయామి కథాశ్రుతమ్ ।। ౫ ।।

దారునామవనం శ్రేష్ఠం తత్రాసన్నృషిసత్తమాః।।

శివభక్తాస్సదా నిత్యం శివధ్యానపరాయణాః ।।౬।।

త్రికాలం శివపూజాం చ కుర్వంతి స్మ నిరన్తరమ్ ।।

నానావిధైః స్తవైర్దివ్యైస్తుష్టువుస్తే మునీశ్వరాః ।।౭।।

తే కదాచిద్వనే యాతాస్సమిధాహరణాయ చ ।।

సర్వే ద్విజర్షభాశ్శైవాశ్శివధ్యానపరాయణాః ।। ౮ ।।

ఏతస్మిన్నంతరే సాక్షాచ్ఛంకరో నీల లోహితః ।।

విరూపం చ సమాస్థాయ పరీక్షార్థం సమాగతః ।। ౯ ।।

దిగమ్బరోఽతితేజస్వీ భూతిభూషణభూషితః।।

స చేష్టామకరోద్దుష్టాం హస్తే లింగం విధారయన్ ।। 4.12.౧౦ ।।

మనసా చ ప్రియం తేషాం కర్తుం వై వనవాసినామ్ ।।

జగామ తద్వనం ప్రీత్యా భక్తప్రీతో హరః స్వయమ్ ।। ౧౧ ।।

తం దృష్ట్వా ఋషిపత్న్యస్తాః పరం త్రాసముపాగతాః ।।

విహ్వలా విస్మితాశ్చాన్యాస్సమాజగ్ముస్తథా పునః ।।౧౨।।

అలిలింగుస్తథా చాన్యాః కరం ధృత్యా తథాపరాః ।।

పరస్పరం తు సంఘర్షాత్సంమగ్నాస్తాః స్త్రియస్తదా ।। ౧౩ ।।

ఏతస్మిన్నేవ సమయే ఋషివర్యాః సమాగమన్।।

విరుద్ధం తం చ తే దృష్ట్వా దుఃఖితాః క్రోధమూర్చ్ఛితాః ।।౧౪।।

తదా దుఃఖమనుప్రాప్తాః కోయం కోయం తథాఽబ్రువన్ ।।

సమస్తా ఋషయస్తే వై శివమాయావిమోహితాః ।। ౧౫ ।।

యదా చ నోక్తవాన్కించితోస్వధూతో దిగమ్బరః ।।

ఊచుస్తం పురుషం భీమం తదా తే పరమర్షయః ।।౧౬।।

త్వయా విరుద్ధం క్రియతే వేదమార్గ విలోపి యత్ ।।

తతస్త్వదీయం తల్లింగం పతతాం పృథివీతలే ।।౧౭।।

సూత ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్తే తు తదా తైశ్చ లింగం చ పతితం క్షణాత్ ।।

అవధూతస్య తస్యాశు శివస్యాద్భుతరూపిణః।।౧౮।।

తల్లింగం చాగ్నివత్సర్వం యద్దదాహ పురా స్థితమ్ ।।

యత్రయత్ర చ తద్యాతి తత్రతత్ర దహేత్పునః ।।౧౯।।

పాతాలే చ గతం తశ్చ స్వర్గే చాపి తథైవ చ ।।

భూమౌ సర్వత్ర తద్యాతం న కుత్రాపి స్థిరం హి తత్ ।।4.12.౨౦।।

లోకాశ్చ వ్యాకులా జాతా ఋషయస్తేతిదుఃఖితాః ।।

న శర్మ లేభిరే కేచిద్దేవాశ్చ ఋషయస్తథా ।।౨౧।।

న జ్ఞాతస్తు శివో యైస్తు తే సర్వే చ సురర్షయః।।

దుఃఖితా మిలితాశ్శీఘ్రం బ్రహ్మాణం శరణం యయుః ।। ౨౨ ।।

తత్ర గత్వా చ తే సర్వే నత్వా స్తుత్వా విధిం ద్విజాః ।।

తత్సర్వమవదన్వృత్తం బ్రహ్మణే సృష్టికారిణే ।। ౨౩ ।।

బ్రహ్మా తద్వచనం శ్రుత్వా శివమాయావిమోహితాన్ ।।

జ్ఞాత్వా తాఞ్ఛంకరం నత్వా ప్రోవాచ ఋషిసత్తమాన్ ।। ౨౪ ।।

।। బ్రహ్మోవాచ ।।

జ్ఞాతారశ్చ భవన్తో వై కుర్వతే గర్హితం ద్విజాః ।।

అజ్ఞాతారో యదా కుర్యుః కిం పునః కథ్యతే పునః ।। ౨౫ ।।

విరుద్ధ్యైవం శివం దేవం కుశలం కస్సమీహతే ।।

మధ్యాహ్నసమయే యో వై నాతిథిం చ పరామృశేత్ ।।౨౬।।

తస్యైవ సుకృతం నీత్వా స్వీయం చ దుష్కృతం పునః।।

సంస్థాప్య చాతిథిర్యాతి కిం పునః శివమేవ వా ।। ౨౭ ।।

యావల్లింగం స్థిరం నైవ జగతాం త్రితయే శుభమ్ ।।

జాయతే న తదా క్వాపి సత్యమేతద్వదామ్యహమ్ ।। ౨౮ ।।

భవద్భిశ్చ తథా కార్యం యథా స్వాస్థ్యం భవేదిహ ।।

శివలింగస్య ఋషయో మనసా సంవిచార్యతామ్ ।। ౨౯ ।।

సూత ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్తాస్తే ప్రణమ్యోచుర్బ్రహ్మాణమృషయశ్చ వై ॥

కిమస్మాభిర్విధే కార్యం తత్కార్యం త్వం సమాదిశ ॥ 4.12.30 ॥

ఇత్యుక్తశ్చ మునీశైస్తైస్సర్వలోకపితామహః ॥

మునీశాంస్తాంస్తదా బ్రహ్మా స్వయం ప్రోవాచ వై తదా ॥ ౩౧ ॥

బ్రహ్మోవాచ ॥

ఆరాధ్య గిరిజాం దేవీం ప్రార్థయన్తు సురాశ్శివమ్ ॥

యోనిరూపా భవేచ్చేద్వై తదా తత్స్థిరతాం వ్రజేత్ ॥ ౩౨ ॥

తద్విధిమ్ప్రవదామ్యద్య సర్వే శృణుత సత్తమాః ॥

తామేవ కురుత ప్రేమ్ణా ప్రసన్నా సా భవిష్యతి ॥ 33 ॥

కుమ్భమేకం చ సంస్థాప్య కృత్వాష్టదలముత్తమమ్ ॥

దూర్వాయవాంకురైస్తీర్థోదకమాపూరయేత్తతః ॥౩౪॥

వేదమంత్రైస్తతస్తం వై కుంభం చైవాభిమంత్రయేత్ ॥

శ్రుత్యుక్తవిధినా తస్య పూజాం కృత్వా శివం స్మరన్ ॥ ౩౫ ॥

తల్లింగం తజ్జలేనాభిషేచయేత్పరమర్షయః ॥

శతరుద్రియమంత్రైస్తు ప్రోక్షితం శాంతిమాప్నుయాత్ ॥౩౬॥

గిరిజాం యోనిరూపాం చ బాణం స్థాప్య శుభం పునః ॥

తత్ర లింగం చ తత్స్థాప్యం పునశ్చైవాభిమంత్రయేత్ ॥ ౩౭ ॥

సుగన్ధైశ్చన్దనైశ్చైవ పుష్పధూపాదిభిస్తథా ॥

నైవేద్యాదికపూజాభిస్తోషయేత్పరమేశ్వరమ్ ॥ ౩౮ ॥

ప్రణిపాతైః స్తవైః పుణ్యైర్వాద్యైర్గానైస్తథా పునః ॥

తతః స్వస్త్యయనం కృత్వా జయేతి వ్యాహరేత్తథా ॥ ౩౯ ॥

ప్రసన్నో భవ దేవేశ జగదాహ్లాదకారక ।।

కర్తా పాలయితా త్వఞ్చ సంహర్తా త్వం నిరక్షరః ।। 4.12.౪౦ ।।
జగదాదిర్జగద్యోనిర్జగదన్తర్గతోపి చ ।।

శాన్తో భవ మహేశాన సర్వాంల్లోకాంశ్చ పాలయ ।। ౪౧ ।।

ఏవం కృతే విధౌ స్వాస్థ్యం భవిష్యతి న సంశయ ।।

వికారో న త్రిలోకేస్మిన్భవిష్యతి సుఖం సదా ।। ౪౨ ।।

సూత ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్తాస్తే ద్విజా దేవాః ప్రణిపత్య పితామహమ్ ।।

శివం తం శరణం ప్రాప్తస్సర్వలోకసుఖేప్సయా ।।౪3।।

పూజితః పరయా భక్త్యా ప్రార్థితః శంకరస్తదా ।।

సుప్రసన్నస్తతో భూత్వా తానువాచ మహేశ్వరః ।।౪౪।।

మహేశ్వర ఉవాచ ।।

హే దేవా ఋషయః సర్వే మద్వచః శృణుతాదరాత్ ।।

యోనిరూపేణ మల్లింగం ధృతం చేత్స్యాత్తదా సుఖమ్ ।। ౪౫ ।।

పార్వతీం చ వినా నాన్యా లింగం ధారయితుం క్షమా।।

తయా ధృతం చ మల్లింగం ద్రుతం శాన్తిం గమిష్యతి ।। ౪౬ ।।

సూత ఉవాచ।।

తచ్ఛ్రుత్వా ఋషిభిర్దేవైస్సుప్రసన్నైర్మునీశ్వరాః ।।

గృహీత్వా చైవ బ్రహ్మాణం గిరిజా ప్రార్థితా తదా ।। ౪౭ ।।

ప్రసన్నాం గిరిజాం కృత్వా వృషభధ్వజమేవ చ ।।

పూర్వోక్తం చ విధిం కృత్వా స్థాపితం లింగముత్తమమ్ ।। ౪౮ ।।

మంత్రోక్తేన విధానేన దేవాశ్చ ఋషయస్తథా ।।

చక్రుః ప్రసన్నాం గిరిజాం శివం చ ధర్మహేతవే ।।౪౯।।

సమానర్చుర్విశేషేణ సర్వే దేవర్షయః శివమ్ ।।

బ్రహ్మా విష్ణుః పరే చైవ త్రైలోక్యం సచరాచరమ్ ।। 4.12.౫౦ ।।

సుప్రసన్నః శివో జాతః శివా చ జగదమ్బికా।।

ధృతం తయా చ తల్లింగం తేన రూపేణ వై తదా ।। ౫౧ ।।

లోకానాం స్థాపితే లింగే కల్యాణం చాభవత్తదా ।।

ప్రసిద్ధం చైవ తల్లింగం త్రిలోక్యామభవద్ద్విజాః ।।౫౨।।

హాటకేశమితి ఖ్యాతం తచ్ఛివాశివమిత్యపి।।

పూజనాత్తస్య లోకానాం సుఖం భవతి సర్వథా ।। ౫3 ।।

ఇహ సర్వసమృద్ధిః స్యాన్నానాసుఖవహాధికా ।।

పరత్ర పరమా ముక్తిర్నాత్ర కార్యా విచారణా ।। ౫౪ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయాం లింగస్వరూపకారణవర్ణనం నామ ద్వాదశోఽధ్యాయః ।।౧౨।।

4.13

సూత ఉవాచ।।

యథాభవల్లింగరూపః సంపూజ్యస్త్రిభవే శివః।।

తథోక్తం వా ద్విజాః ప్రీత్యా కిమన్యచ్ఛ్రోతుమిచ్ఛథ ।।౧।।

ఋషయ ఊచుః।అన్ధకేశ్వరలింగస్య మహిమానం వద ప్రభో ।।

తథాన్యచ్ఛివలింగానాం ప్రీత్యా వక్తుమిహార్హసి ।। ౨ ।।

సూత ఉవాచ ।।

పురాబ్ధిగర్తమాశ్రిత్య వసన్దైత్యోऽన్ధకాసురః ।।
స్వవశం కారయామాస త్రైలోక్యం సురసూదనః ।। ౩ ।
తస్మాద్గర్తాచ్చ నిస్సృత్య పీడయిత్వా పునః ప్రజాః ।।
ప్రావిశచ్చ తదా దైత్యస్తం గర్తం సుపరాక్రమః ।।౪।।
దేవాశ్చ దుఃఖితః సర్వే శివం ప్రార్థ్య పునఃపునః ।।
సర్వం నివేదయామాసుస్స్వదుఃఖం చ మునీశ్వరాః ।।౫।।
సూత ఉవాచ ।।
తదాకర్ణ్య వచస్తేషాం దేవానాం పరమేశ్వరః ।।
ప్రత్యువాచ ప్రసన్నాత్మా దుష్టహంతా సతాం గతిః ।। ౬ ।।
శివ ఉవాచ ।।
ఘాతయిష్యామి తం దైత్యమన్ధకం సురసూదనమ్ ।।
సైన్యం చ నీయతాన్దేవా హ్యాయామి చ గణైస్సహ ।। ౭ ।।
తస్మాద్గర్తాదంధకే హి దేవర్షిద్రుహి భీకరే ।।
నిస్సృతే చ తదా తస్మిన్దేవా గర్తముపాశ్రితాః ।।౮।।
దైత్యాశ్చ దేవతాశ్చైవ యుద్ధం చక్రుః సుదారుణమ్ ।।
శివానుగ్రహతో దేవాః ప్రబలాశ్చాభవంస్తదా ।। ౯ ।।
దేవైశ్చ పీడితః సోపి యావద్గర్తముపాగతః ।।
తావచ్ఛూలేన సంప్రోతః శివేన పరమాత్మనా ।।4.13.౧౦।।
తత్రత్యశ్చ తదా శంభుం ధ్యాత్వా సంప్రార్థయత్తదా ।।
అన్తకాలే చ త్వాం దృష్ట్వా తాదృశో భవతి క్షణాత్ ।। ౧౧ ।।
ఇత్యేవం సంస్తుతస్సోऽపి ప్రసన్నః శంకరస్తదా ।।

ఉవాచ వచనం తత్ర వరం బ్రూహి దదామి తే ।। ౧౨ ।।

ఇత్యేవం వచనం శ్రుత్వా స దైత్యః పునరబ్రవీత్ ।।

సుప్రణమ్య శివం స్తుత్వా సత్త్వభావముపాశ్రితః ।। ౧౩ ।।

అన్ధక ఉవాచ ।।

యది ప్రసన్నో దేవేశ స్వభక్తిం దేహి మే శుభామ్ ।।

కృపాం కృత్వా విశేషేణ సంస్థితో భవ చేహ వై ।। ౧౪ ।।

సూత ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్తస్తేన దైత్యం తం తద్గర్తే చాక్షిపద్ధరః ।।

స్వయం తత్ర స్థితో లింగరూపోఽసౌ లోకకామ్యయా ।।౧౫।।

అన్ధకేశం చ తల్లింగం నిత్యం యః పూజయేన్నరః ।।

షణ్మాసాజ్జాయతే తస్య వాంఛాసిద్ధిర్న సంశయః ।। ౧౬ ।।

వృత్త్యర్థం పూజయేల్లింగం లోకస్య హితకారకమ్ ।।

షణ్మాసం యో ద్విజశ్చైవ స వై దేవలకః స్మృతః ।। ౧౭ ।।

యథా దేవలకశ్చైవ స భవేదిహ వై తదా ।।

దేవలకశ్చ యః ప్రోక్తో నాధికారో ద్విజస్య హి ।।౧౮।।

।। ఋషయ ఊచుః ।।

దేవలకశ్చ కః ప్రోక్తః కిం కార్యం తస్య విద్యతే ।।

తత్త్వం వద మహాప్రాజ్ఞ లోకానాం హితహేతవే ।। ౧౯ ।।

సూత ఉవాచ ।।

దధీచిర్నామ విప్రో యో ధర్మిష్ఠో వేదపారగః ।।

శివభక్తిరతో నిత్యం శివశాస్త్రపరాయణః ।। 4.13.౨౦ ।।

తస్య పుత్రస్తథా హ్యాసీత్స్మృతో నామ్నా సుదర్శనః ।।

తస్య భార్యా దుకూలా చ నామ్నా దుష్టకులోద్భవా ।। ౨౧ ।।

తద్వశే స చ భర్తాసీత్తస్య పుత్రచతుష్టయమ్ ।।

సోఽపి నిత్యం శివస్యైవ పూజాం చ స్మ కరోత్యసౌ ।। ౨౨ ।।

దధీచేస్తు తదా హ్యాసీద్గ్రామాన్తరనివేశనమ్ ।।

జ్ఞాతిసంయోగతశ్చైవ జ్ఞాతిభిర్న స మోచితః ।। ౨౩ ।।

కథయిత్వా చ పుత్రం స శివభక్తిరతో భవ।।

ఇత్యుక్త్వా స గతో ముక్తో దాధీచిశ్శైవసత్తమః ।। ౨౪ ।।

సుదర్శనస్తత్పుత్రోఽపి శివపూజాం చకార హ ।।

ఏవం చిరతరః కాలో వ్యతీయాయ మునీశ్వరాః ।। ౨౫ ।।

ఏవం చ శివరాత్రిశ్చ సమాయాతా కదాచన ।।

తస్యాం చోపోషితాస్సర్వే స్వయం సంయోగతస్తదా ।। ౨౬ ।।

పూజాం కృత్వా గతస్సోఽపి సుదర్శన ఇతి స్మృతః ।।

స్త్రీసంగం శివరాత్రౌ తుం కృత్వా పునరిహాగతః ।। ౨౭ ।।

న స్నానం తేన చ కృతం తద్రాత్ర్యాం శివపూజనమ్ ।।

తేన తత్కర్మపాకేన క్రుద్ధః ప్రోవాచ శఙ్కరః ।। ౨౮ ।।

మహేశ్వర ఉవాచ ।।

శివరాత్ర్యాం త్వయా దుష్ట సేవనం చ స్త్రియాః కృతమ్ ।।

అస్నాతేన మదీయా చ కృతా పూజావివేకినా ।। ౨౯ ।।

జ్ఞాత్వా చైవం కృతం యస్మాత్తస్మాత్త్వం జడతాం వ్రజ।।

మమాస్పృశ్యో భవ త్వం చ దూరతో దర్శనం కురు ।।4.13.30।।

సూత ఉవాచ ॥

ఇతి శప్తో మహేశేన దాధీచిస్స సుదర్శనః ॥

జడత్వం ప్రాప్తవానస్సద్యశ్శివమాయావిమోహితః॥౩౧॥

ఏతస్మిన్సమయే విప్రా దధీచిః శైవసత్తమః ॥

గ్రామాన్తరాత్సమాయాతో వృత్తాన్తం శ్రుతవాఀశ్చ సః ॥ ౩౨ ॥

శివేన భర్త్సితః సోఽపి దుఃఖితోఽభూదతీవ హి ॥

రురోద హా హతోఽశ్మీతి దుఃఖేన సుతకర్మణా ॥ ౩౩ ॥

పునఃపునరువాచేతి స దధీచిస్సతాం మతః ॥

అనేనేదం కుపుత్రేణ హతం మే కులముత్తమమ్ ॥ ౩౪ ॥

స పుత్రోఽపి హతో భార్యాం పుంశ్చలీం కృతవాన్స్వతమ్ ॥

పశ్చాత్తాపమనుప్రాప్య స్వపిత్రా పరిభర్త్సితః ॥ ౩౫ ॥

తత్పిత్రా గిరిజా తత్ర పూజితా విధిభిర్వరైః ॥

సుయత్నతో మహాభక్త్యా స్వపుత్రసుఖహేతవే ॥ ౩౬ ॥

సుదర్శనోఽపి గిరిజాం పూజయామాస చ స్వయమ్ ॥

చణ్డీపూజనమార్గేణ మహాభక్త్యా శుభైః స్తవైః ॥ ౩౭ ॥

ఏవం తౌ పితృపుత్రౌ హి నానోపాయైః సుభక్తితః ॥

ప్రసన్నాం చక్రతుర్దేవీం గిరిజాం భక్తవత్సలామ్ ॥ ౩౮ ॥

తయోః సేవాప్రభావేణ ప్రసన్నా చణ్డికా తదా ॥

సుదర్శనం చ పుత్రత్వే చకార గిరిజా మునే ॥ ౩౯ ॥

శివం ప్రసాదయామాస పుత్రార్థే చణ్డికా స్వయమ్ ॥

క్రుద్ధాఽక్రుద్ధా పునశ్చణ్డీ తత్పుత్రస్య ప్రసన్నధీః ॥ 4.13.౪౦ ॥

అథాజ్ఞాయ ప్రసన్నం తం మహేశం వృషభధ్వజమ్ ।।

నమస్కృత్య స్వయం తస్య హ్యుత్సంగే తం న్యవేశయత్ ।। ౪౧ ।

ఘృతస్నానం తతః కృత్వా పుత్రస్య గిరిజా స్వయమ్ ।।

త్రిరావృత్తోపవీతం చ గ్రన్థినైకేన సంయుతమ్ ।। ౪౨ ।।

సుదర్శనాయ పుత్రాయ దదౌ ప్రీత్యా తదామ్బికా ।।

ఉద్దిశ్య శివగాయత్రీం షోడశాక్షరసంయుతామ్ ।। ౪3 ।।

తదోంనమః శివాయేతి శ్రీశబ్ద పూర్వకాయ చ ।।

వారాన్షోడశ సంకల్పపూజాం కుర్యాదయం బటుః।। ౪౪ ।।

ఆస్నానాదిప్రణామాన్తం పూజయన్వృషభధ్వజమ్ ।।

మంత్రవాదిత్రపూజాభిస్సర్షీణాం సన్నిధౌ తథా ।। ౪౫ ।।

నామమంత్రాననేకాంశ్చ పాఠయామాస వై తదా ।।

ఉవాచ సుప్రసన్నాత్మా చణ్డికా చ శివస్తథా ।। ౪౬ ।।

మదర్పితం చ యత్కించిద్ధనధాన్యాదికన్తథా ।।

తత్సర్వం చ త్వయా గ్రాహ్యం న దోషాయ భవిష్యతి ।। ౪౭ ।।

మమ కృత్యే భవాన్ముఖ్యో దేవీకృత్యే విశేషతః ।।

ఘృతతైలాదికం సర్వం త్వయా గ్రాహ్యం మదర్పితమ్ ।। ౪౮ ।।

ప్రాజాపత్యం భవేద్యర్థిం తర్వైకో హి భవాన్భవేత్ ।।

తదా పూజా చ సమ్పూర్ణాన్యథా సర్వా చ నిష్ఫలా ।। ౪౯ ।।

తిలకం వర్తులం కార్యం స్నానం కార్యం సదా త్వయా ।।

శివసన్ధ్యా చ కర్తవ్యా గాయత్రీ చ తదీయికా ।।4.13.౫౦।।

మతేసేవాం ప్రథమం కృత్వా కార్యమన్యత్కులోచితమ్ ।।

ఏవం కృతేఽఖిలే భద్రం దోషాః క్షాన్తా మయా తవ।।౫౧।।

।। సూత ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా తస్య పుత్రాశ్చ చత్వారో బటుకాస్తదా ।।

అభిషిక్తాశ్చతుర్దిక్షు శివేన పరమాత్మనా ।।౫౨।।

చణ్డీ చైవాత్మనికటే పుత్రం స్థాప్య సుదర్శనమ్ ।।

తత్పుత్రాన్ప్రేరయామాస వరాన్దత్త్వా హ్యనేకశః ।। ౫౩ ।।

దేవ్యువాచ ।।

ఉభయోర్యువయోర్మధ్యే వటుకో యో భవేన్మమ ।।

తస్య స్యాద్విజయో నిత్యం నాత్ర కార్యా విచారణా ।। ౫౪ ।।

భవాంశ్చ పూజితో యేన తేనైవాహం ప్రపూజితా ।।

కర్తవ్యం హి భవద్భిశ్చ స్వీయం కర్మ సదా సుత ।। ౫౫ ।।

సూత ఉవాచ ।।

ఏవం తస్మై వరాన్దత్త్వాస్సపుత్రాయ మహాత్మనే ।।

సుదర్శనాయ కృపయా శివాభ్యాం జగతాం కృతే ।।౫౬।।

శివాభ్యాం స్థాపితా యస్మాత్తస్మాత్తం వటుకాః స్మృతాః ।।

తపోభ్రష్టాశ్చ యే జాతాః స్మృతాస్తస్మాత్తపోధమాః ।।౫౭।।

శివయోః కృపయా సర్వే విస్తారం బహుధా గతాః ।।

తేషాం చ ప్రథమా పూజా మహాపూజా మహాత్మనః ।।౫౮।।

తేన యావత్కృతా నైవ పూజా వై శంకరస్య చ ।।

తావత్పూజా న కర్త్తవ్యా కృతా చేన్న శుభాపి సా ।। ౫౯ ।।

శుభం వాప్యశుభం వాపి బటుకం న పరిత్యజేత్ ।।

ప్రాజాపత్యే చ భోజ్యే వై వటురేకో విశిష్యతే ।। 4.13.౬౦ ।

శివయోశ్చ తథా కార్యే విశేషోఽత్ర ప్రదృశ్యతే ।।

తదేవ శృణు సుప్రాజ్ఞ యథాహం వచ్మి తేఽనఘ ।। ౬౧ ।'

తస్యైవ నగరే రాజ్ఞో భద్రస్య నిత్యభోజనే ।।

ప్రాజాపత్యస్య నియమే హ్యన్ధకేశసమీపతః ।।౬౨।।

యజ్జాతమద్భుతం వృత్తం శివానుగ్రహకారణాత్ ।।

శ్రూయతాం తచ్చ సుప్రీత్యా కథయామి యథాశ్రుతమ్।।౬3।।

ధ్వజ ఏకశ్చ తద్రాజ్ఞే దత్తస్తుష్టేన శంభునా।।

ప్రోక్తశ్చ కృపయా రాజా దేవదేవేన తేన సః।।౬౪।।

ప్రాతశ్చ వర్ధ్యతాం రాజన్ధ్వజో రాత్రౌ పతిష్యతి।।

మమ త్వేవం చ సమ్పూర్ణే ప్రాజాపత్యే తథా పునః।।౬౫।।

అన్యథాయం ధ్వజో మే హి రాత్రావపి స్థిరో భవేత్।।

ఇత్యుక్త్వాన్తర్హితశ్శంభూ రాజ్ఞే తుష్టః కృపానిధిః।।౬౬।।

తథేతి నియమశ్చాసీత్తస్య రాజ్ఞో మహామునే।।

ప్రాజాపత్యం కృతం నిత్యం శివపూజావిధానత ।౬౭।

స్వయం ప్రాతర్వివర్ధేత ధ్వజః సాయం పతేదితి।।

యది కార్యం చ సమ్పూర్ణం జాతం చైవ భవేదిహ ।।౬౮।।

ఏకస్మిన్సమయే చాత్ర బటోః కార్యం పురా హ్యభూత్ ।।

ధ్వజః స పతితో వై హి బ్రహ్మభోజం వినాపి హి ।। ౬౯।।

దృష్ట్వా తచ్చ తదా తత్ర పృష్టా రాజ్ఞా చ పణ్డితాః ।।

భుఞ్జతే బ్రాహ్మణా హ్యత్ర నోత్థితో వై ధ్వజస్త్వితి।।4.13.౭౦।।

కథం చ పతితః సోఽత్ర బ్రాహ్మణా బ్రూత సత్యతః ॥

తే పృష్టాశ్చ తదా ప్రోచుర్బ్రాహ్మణాః పణ్డితోత్తమాః॥౭౧॥

బ్రహ్మభోజే మహారాజ వటుకో భోజితః పురా॥

చణ్డీపుత్రశ్శివస్తుష్టస్తస్మాచ్చ పతితో ధ్వజః॥౭౨॥

తచ్ఛ్రుత్వా నృపతిస్సోఽథ జనాశ్చాన్యే ఽపి సర్వశః ॥

అభవన్విస్మితాస్తత్ర ప్రశంసాం చక్రిరే తతః ॥ ౭౩ ॥

ఏవం చ మహిమా తేషాం వర్ద్ధితః శఙ్కరేణ హి ॥

తస్మాచ్చ వటుకాః శ్రేష్ఠాః పురా విద్భిః ప్రకీర్తితాః ॥ ౭౪ ॥

శివపూజా తు తైః పూర్వముత్తార్యా నాన్యథా పునః ॥

అన్యేషాం నాధికారోఽస్తి శివస్య వచనాదిహ ॥ ౭౫ ॥

ఉత్తారణం చ కార్య్యం వై పూజా పూర్ణా భవత్వితి ॥

ఏతావదేవ తేషాం తు శృణు నాన్యత్తథైవ చ ॥ ౭౬ ॥

ఏతత్సర్వం సమాఖ్యాతం యత్పృష్టం చ మునీశ్వరాః ॥

యచ్ఛ్రుత్వా శివపూజాయాః ఫలం ప్రాప్నోతి వై నరః॥౭౭॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయాం వటుకోత్పత్తివర్ణనం నామ త్రయోదశోఽధ్యాయః ॥ ౧౩ ॥

4.14

ఋషయ ఊచుః ॥।

జ్యోతిషాం చైవ లింగానాం మాహాత్మ్యం కథయాధునా ॥

ఉత్పత్తిం చ తథా తేషాం బ్రూహి సర్వం యథాశ్రుతమ్ ॥ ౧ ॥

సూత ఉవాచ ॥

శృణ్వన్తు విప్రా వక్ష్యామి తన్మాహాత్మ్యం జనిం తథా ॥
సంక్షేపతో యథాబుద్ధి సద్గురోశ్చ మయా శ్రుతమ్ ॥ ౨ ॥
ఏతేషాం చైవ మాహాత్మ్యం వక్తుం వర్షశతైరపి ॥
శక్యతే న మునిశ్రేష్ఠాస్తథాపి కథయామి వః ॥ ౩ ॥
సోమనాథశ్చ తేషాం వై ప్రథమః పరికీర్తితః ॥
తన్మాహాత్మ్యం శృణు మునే ప్రథమం సావధానతః ॥ ౪ ॥
సప్తవింశన్మితాః కన్యా దక్షేణ చ మహాత్మనా ॥
తేన చన్ద్రమసే దత్తా అశ్విన్యాద్యా మునీశ్వరాః ॥౫॥
చన్ద్రం చ స్వామినం ప్రాప్య శోభమానా విశేషతః ॥
చన్ద్రోఽపి చైవ తాః ప్రాప్య శోభతే స్మ నిరన్తరమ్ ॥ ౬ ॥
హేమ్నా చైవ మణిర్భాతి మణినా హేమ చైవ హి ॥
ఏవం చ సమయే తస్య యజ్జాతం శ్రూయతామితి ॥ ౭ ॥
సర్వాస్వపి చ పత్నీషు రోహిణీనామ యా స్మృతా ॥
యథైకా సా ప్రియా చాసీత్తథాన్యా న కదాచన ॥ ౮ ॥
అన్యాశ్చ దుఃఖమాపన్నాః పితరం శరణం యయుః ॥
గత్వా తస్మై చ యద్దుఃఖం తథా తాభిర్నివేదితమ్ ॥ ౯ ॥
దక్షస్స చ తథా శ్రుత్వా దుఃఖం చ ప్రాప్తవాంస్తదా ॥
సమాగత్య ద్విజాశ్చన్ద్రం శాన్త్యావోచద్వచస్తదా ॥ 4.14.౧౦ ॥
దక్ష ఉవాచ ॥
విమలే చ కులే త్వం హి సముత్పన్నః కలానిధే ॥
ఆశ్రితేషు చ సర్వేషు న్యూనాధిక్యం కథం తవ ॥ ౧౧ ॥

కృతం చేత్తకృతం తచ్చ న కర్తవ్యం త్వయా పునః ।।

వర్తనం విషమత్వేన నరకప్రదమీరితమ్ ।। ౧౨ ।।

సూత ఉవాచ ।।

దక్షశ్చైవ చ సంప్రార్థ్య చన్ద్రం జామాతరం స్వయమ్।।

జగామ మన్దిరం స్వం వై నిశ్చయం పరమం గతః ।।౧౩।।

చంద్రోఽపి వచనం తస్య న చకార విమోహితః ।।

శివమాయాప్రభావేణ యయా సంమోహితం జగత్ ।। ౧౪ ।।

శుభం భావి యదా యస్య శుభం భవతి తస్య వై ।।

అశుభం చ యదా భావి కథం తస్య శుభం భవేత్ ।। ౧౫।।

చన్ద్రోఽపి బలవద్భావివశాన్మేనే న తద్వచః ।।

రోహిణ్యాం చ సమాసక్తో నాన్యాం మేనే కదాచన ।।౧౬।।

తచ్ఛ్రుత్వా పునరాగత్య స్వయం దుఃఖసమన్వితః ।।

ప్రార్థయామాస చన్ద్రం స దక్షో దక్షస్సునీతితః ।। ౧౭ ।।

దక్ష ఉవాచ ।।

శ్రూయతాం చన్ద్ర యత్పూర్వం ప్రార్థితో బహుధా మయా ।।

న మానితం త్వయా యస్మాత్తస్మాత్త్వం చ క్షయీ భవ ।।౧౮।।

సూత ఉవాచ।।

ఇత్యుక్తే తేన చన్ద్రో వై క్షయీ జాతః క్షణాదిహ ।।

హాహాకారో మహానాసీత్తదేన్దౌ క్షీణతాం గతే ।। ౧౯ ।।

దేవర్షయస్తదా సర్వే కిం కార్యం హా కథం భవేత్ ।।

ఇతి దుఃఖం సమాపన్నా విహ్వలా హ్యభవన్మునే ।। 4.14.౨౦ ।।

విజ్ఞాపితాశ్చ చన్ద్రేణ సర్వే శక్రాదయస్సురాః ।।

ఋషయశ్చ వసిష్ఠాద్యా బ్రహ్మాణం శరణం యయు ।।౨౧।।

గత్వాపి తు తదా ప్రోచుస్తద్వృత్తం నిఖిలం మునే ।।

బ్రహ్మణే ఋషయో దేవా నత్వా నుత్వాతివిహ్వలాః ।। ౨౨ ।।

బ్రహ్మాపి తద్వచః శ్రుత్వా విస్మయం పరమం యయౌ ।।

శివమాయాం సుప్రశస్య శ్రావయంస్తానువాచ హ ।। ౨౩ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

అహో కష్టం మహజ్జాతం సర్వలోకస్య దుఃఖదమ్ ।।

చన్ద్రస్తు సర్వదా దుష్టో దక్షశ్చ శప్తవానముమ్ ।। ౨౪ ।।

సర్వం దుష్టేన చన్ద్రేణ కృతం కర్మాప్యనేకశః ।।

శ్రూయతామృషయో దేవాశ్చన్ద్రకృత్యం పురాతనమ్ ।।౨౫।।

బృహస్పతేర్గృహం గత్వా తారా దుష్టేన వై హృతా ।।

తస్య భార్యా పునశ్చైవ స దైత్యాన్సముపస్థితః ।।౨౬।।

సమాశ్రితస్తదా దైత్యాన్యుద్ధం దేవైశ్చకార హ ।।

మయాఽత్రిణా నిషిద్ధశ్చ తస్మై తారాం దదౌ శశీ ।। ౨౭ ।।

తాం చ గర్భవతీం దృష్ట్వా న గృహ్ణామీతి సోఽబ్రవీత్ ।।

అస్మాభిర్వారితో జీవః కృచ్ఛ్రాజ్జగ్రాహ తాం తదా ।। ౨౮ ।।

యది గర్భం జహాతీహ గృహ్ణామీత్యబ్రవీత్పునః ।।

గర్భే మయా పునస్తత్ర త్యాజితే మునిసత్తమాః ।। ౨౯ ।।

కస్యాయం చ పునర్గర్భసోమస్యేతి చ సాఽబ్రవీత్ ।।

పశ్చాత్తేన గృహీతా సా మయా చ వారితేన వై ।। 4.14.30 ।।

ఏవంవిధాని చన్ద్రస్య దుశ్చారిత్రాణ్యనేకశః ।।

వర్ణ్యంతే కిం పునస్తాని సోఽద్యాపి కురుతే కథమ్ ।।౩౧।।

యజ్జాతం తత్సుసంజాతం నాన్యథా భవతి ధ్రువమ్ ।।

అతః పరముపాయం వో వక్ష్యామి శృణుతాదరాత్ ।। ౩౨ ।।

ప్రభాసకే శుభే క్షేత్రే వ్రజేశ్చన్ద్రస్సదైవతైః ।।

శివమారాధయేత్తత్ర మృత్యుఞ్జయవిధానతః ।। ౩౩ ।।

నిధాయేశం పురస్తత్ర చన్ద్రస్తపతు నిత్యశః ।।

ప్రసన్నశ్చ శివః పశ్చాదక్షయం తం కరిష్యతి ।।౩౪।।

సూత ఉవాచ ।।

ఇతి శ్రుత్వా వచస్తస్య బ్రహ్మణస్తే సురర్షయః ।।

సంనివృత్యాయయుస్సర్వే యత్ర దక్షవిధూ తతః ।। ౩౫ ।।

గృహీత్వా తే తతశ్చన్ద్రం దక్షం చాశ్వాస్య నిర్జరాః ।।

ప్రభాసే ఋషయశ్చక్రుస్తత్ర గత్వాఖిలాశ్చ వై ।। ౩౬ ।।

ఆవాహ్య తీర్థవర్యాణి సరస్వత్యాదికాని చ ।।

పార్థివేన తదా పూజాం మృత్యుఞ్జయవిధానతః ।।౩౭।।

తే దేవాశ్చ తదా సర్వే ఋషయో నిర్మలాశయాః ।।

స్థాప్య చన్ద్రం ప్రభాసే చ స్వంస్వం ధామ యయుర్ముదా ।।౩౮।।

చన్ద్రేణ చ తపస్తప్తం షణ్మాసం చ నిరంతరమ్ ।।

మృత్యుంజయేన మంత్రేణ పూజితో వృషభధ్వజః ।।౩౯।।

దశకోటిమితం మన్త్రం సమావృత్య శశీ చ తమ్ ।।।

ధ్యాత్వా మృత్యుఞ్జయం మన్త్రం తస్థౌ నిశ్చలమానసః ।। 4.14.౪౦ ।।

తం దృష్ట్వా శంకరో దేవః ప్రసన్నోఽభూత్తతః ప్రభుః ॥

ఆవిర్భూయ విధుం ప్రాహ స్వభక్తం భక్తవత్సలః ॥౪౧॥

శంకర ఉవాచ॥

వరం వృణీష్వ భద్రం తే మనసా యత్సమీప్సితమ్॥

ప్రసన్నోఽహం శశిన్సర్వం దాస్యే వరమనుత్తమమ్ ॥౪౨॥

చంద్ర ఉవాచ ॥

యది ప్రసన్నో దేవేశ కిమసాధ్యం భవేన్మమ ॥

తథాపి మే శరీరస్య క్షయం వారయ శంకర॥౪౩॥

క్షంతవ్యో మేఽపరాధశ్చ కల్యాణం కురు సర్వదా॥

ఇత్యుక్తే చ తదా తేన శివో వచనమబ్రవీత్॥౪౪॥

శివ ఉవాచ॥

పక్షే చ క్షీయతాం చన్ద్ర కలా తే చ దినేదినే॥

పునశ్చ వర్ద్ధతాం పక్షే సా కలా చ నిరంతరమ్ ॥ ౪౫ ॥

సూత ఉవాచ ॥

ఏవం సతి తదా దేవా హర్షనిర్భరమానసాః ॥

ఋషయశ్చ తథా సర్వే సమాజగ్ముర్ద్రుతం ద్విజాః॥౪౬॥

ఆగత్య చ తదా సర్వే చన్ద్రాయాశిషమబ్రువన్ ॥

శివం నత్వా కరౌ బద్ధ్వా ప్రార్థయామాసురాదరాత్॥౪౭॥

దేవాః ఊచుః॥

దేవదేవ మహాదేవ పరమేశ నమోఽస్తు తే ॥

ఉమయా సహితశ్శంభో స్వామిన్నత్ర స్థిరో భవ ॥ ౪౮ ॥

సూత ఉవాచ।।

తతశ్చన్ద్రేణ సద్భక్త్యా సంస్తుతశ్శంకరః పురా ।।

నిరాకారశ్చ సాకారః పునశ్చైవాభవత్ప్రభుః ।। ౪౯ ।।

ప్రసన్నశ్చ స దేవానాం క్షేత్రమాహాత్మ్యహేతవే ।।

చన్ద్రస్య యశసే తత్ర నామ్నా చన్ద్రస్య శంకరః ।। 4.14.౫౦ ।।

సోమేశ్వరశ్చ నామాసీద్విఖ్యాతో భువన త్రయే ।।

క్షయకుష్ఠాదిరోగాణాం నాశకః పూజనాద్ద్విజాః ।।౫౧।।

ధన్యోఽయం కృతకృత్యోఽయం యన్నామ్నా శంకరస్స్వయమ్।।

స్థితశ్చ జగతాం నాథః పావయఞ్జగతీతలమ్।।౫౨।।

తత్కుండం తైశ్చ తత్రైవ సర్వైర్దేవైః ప్రతిష్ఠితమ్।।

శివేన బ్రహ్మణా తత్ర హ్యవిభక్తం తు తత్పునః।।౫౩।।

చన్ద్రకుణ్డం ప్రసిద్ధం చ పృథివ్యాం పాపనాశనమ్।।

తత్ర స్నాతి నరో యస్స సర్వైః పాపైః ప్రముచ్యతే ।। ౫౪ ।।

రోగాస్సర్వే క్షయాద్యాశ్చ హ్యసాధ్యా యే భవంతి వై।।

తే సర్వే చ క్షయం యాన్తి షణ్మాసం స్నానమాత్రతః ।। ౫౫ ।।

ప్రభాసం చ పరిక్రమ్య పృథివీక్రమసంభవమ్ ।।

ఫలం ప్రాప్నోతి శుద్ధాత్మా మృతః స్వర్గే మహీయతే ।।౫౬।।

సోమలింగం నరో దృష్ట్వా సర్వపాపాత్ప్రముచ్యతే ।।

లబ్ధ్వా ఫలం మనోభీష్టం మృతస్స్వర్గం సమీహతే ।। ౫౭ ।।

యద్యత్ఫలం సముద్దిశ్య కురుతే తీర్థముత్తమమ్।।

తత్తత్ఫలమవాప్నోతి సర్వథా నాత్ర సంశయః।।౫౮।।

ఇతి తే ఋషయో దేవాః ఫలం దృష్ట్వా తథావిధమ్ ॥

ముదా శివం నమస్కృత్య గృహీత్వా చన్ద్రమక్షయమ్ ॥ ౫౯ ॥

పరిక్రమ్య చ తత్తీర్థం ప్రశంసన్తశ్చ తే యయుః ॥

చంద్రశ్చాపి స్వకీయం చ కార్యం చక్రే పురాతనమ్ ॥ 4.14.౬౦ ॥

ఇతి సర్వః సమాఖ్యాతః సోమేశస్య సముద్భవః ॥

ఏవం సోమేశ్వరం లింగం సముత్పన్నం మునీశ్వరాః ॥ ౬౧ ॥

యః శృణోతి తదుత్పత్తిం శ్రావయేద్వా పరాన్నరః ॥

సర్వాన్కామానవాప్నోతి సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే ॥ ౬౨ ॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయాం సోమనాథజ్యోతిర్లింగోత్పత్తివర్ణనం నామ చతుర్దశోఽధ్యాయః ॥ ౧౪ ॥।

4.15

॥ సూత ఉవాచ ॥

అతః పరం ప్రవక్ష్యామి మల్లికార్జునసంభవమ్ ॥

యః శ్రుత్వా భక్తిమాన్ధీమాన్సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే ॥ ౧ ॥

పూర్వం చా కథితం యచ్చ తత్పునః కథయామ్యహమ్ ॥

కుమారచరితం దివ్యం సర్వపాపవినాశనమ్ ॥౨॥

యదా పృథ్వీం సమాక్రమ్య కైలాసం పునరాగతః ॥

కుమారస్స శివాపుత్రస్తారకారిర్మహాబలః ॥ 3 ॥

తదా సురర్షిరాగత్య సర్వం వృత్తం జగాద హ ॥

గణేశ్వరవివాహాది భ్రామయంస్తం స్వబుద్ధితః ॥ ౪ ॥

తచ్ఛ్రుత్వా స కుమారో హి ప్రణమ్య పితరౌ చ తౌ ॥

జగామ పర్వతం క్రౌంచం పితృభ్యాం వారితోఽపి హి ।। ౫ ।।

కుమారస్య వియోగేన తన్మాతా గిరిజా యదా ।।

దుఃఖితాసీత్తదా శంభుస్తాముువాచ సుబోధకృత్ ।। ౬ ।।

కథం ప్రియే దుఃఖితాసి న దుఃఖం కురు పార్వతి ।।

ఆయాస్యతి సుతః సుభ్రూస్త్యజ్యతాం దుఃఖముత్కటమ్ ।। ౭ ।।

సా యదా చ న తన్మేనే పార్వతీ దుఃఖితా భృశమ్ ।।

తదా చ ప్రేషితాస్తత్ర శంకరేణ సురర్షయః ।। ౮ ।।

దేవాశ్చ ఋషయస్సర్వే సగణా హి ముదాన్వితాః ।।

కుమారానయనార్థం వై తత్ర జగ్ముః సుబుద్ధయః ।। ౯ ।।

తత్ర గత్వా చ తే సర్వే కుమారం సుప్రణమ్య చ ।।

విజ్ఞాప్య బహుధాప్యేనం ప్రార్థనాం చక్రురాదరాత్ ।। 4.15.౧౦ ।।

దేవాదిప్రార్థనాం తాం చ శివాజ్ఞాసంకులాం గురుః ।।

న మేనే స కుమారో హి మహాహంకారవిహ్వలః ।। ౧౧ ।।

తతశ్చ పునరావృత్య సర్వే తే హి శివాంతికమ్ ।।

స్వంస్వం స్థానం గతా నత్వా ప్రాప్య శంకరశాసనమ్ ।।౧౨।।

తదా చ గిరిజాదేవీ విరహం పుత్రసంభవమ్ ।।

శంభుశ్చ పరమం దుఃఖం ప్రాప తస్మిన్ననాగతే ।। ౧3 ।।

అథో సుదుఃఖితౌ దీనౌ లోకాచారకరౌ తదా ।।

జగ్మతుస్తత్ర సుస్నేహాత్స్వపుత్రో యత్ర సంస్థితః ।। ౧౪ ।।

స పుత్రశ్చ కుమారాఖ్యః పిత్రోరాగమనం గిరేః ।।

జ్ఞాత్వా దూరం గతోఽస్నేహాద్యోజనత్రయమేవ చ ।। ౧౫ ।।

క్రౌంచే చ పర్వతే దూరం గతే తస్మిన్స్వపుత్రకే ।।

తౌ చ తత్ర సమాసీనౌ జ్యోతీరూపం సమాశ్రితౌ ।। ౧౬ ।।

పుత్రస్నేహాతురౌ తౌ వై శివౌ పర్వణిపర్వణి ।।

దర్శనార్థం కుమారస్య స్వపుత్రస్య హి గచ్ఛతః ।। ౧౭ ।।

అమావాస్యాదినే శంభుస్స్వయం గచ్ఛతి తత్ర హ ।।

పౌర్ణమాసీదినే తత్ర పార్వతీ గచ్ఛతి ధ్రువమ్ ।। ౧౮ ।।

తద్దినం హి సమారభ్య మల్లికార్జునసంభవమ్ ।।

లింగం చైవ శివస్యైకం ప్రసిద్ధం భువనత్రయే ।। ౧౯ ।।

తల్లింగం యః సమీక్షేత స సర్వైః కిల్బిషైరపి ।।

ముచ్యతే నాత్ర సన్దేహః సర్వాన్కామానవాప్నుయాత్ ।। 4.15.౨౦ ।।

దుఃఖం చ దూరతో యాతి సుఖమాత్యంతికం లభేత్ ।।

జననీగర్భసంభూతం కష్టం నాప్నోతి వై పునః ।। ౨౧ ।।

ధనధాన్యసమృద్ధిశ్చ ప్రతిష్ఠారోగ్యమేవ చ ।।

అభీష్టఫలసిద్ధిశ్చ జాయతే నాత్ర సంశయః ।। ౨౨ ।।

జ్యోతిర్లింగం ద్వితీయం చ ప్రోక్తం మల్లికసంజ్ఞితమ్ ।।

దర్శనాత్సర్వసుఖదం కథితం లోకహేతవే ।।౨3 ।।

ఇతి శ్రీశివపురాణే చతుర్థ్యాం కోటి రుద్రసంహితాయా
మల్లికార్జునద్వితీయజ్యోతిర్లింగవర్ణనంనామ పంచదశోఽధ్యాయః ।। ౧౫ ।।

4.16

ఋషయ ఊచుః ।।

సూత సర్వం విజానాసి వస్తు వ్యాస ప్రసాదతః ।।

జ్యోతిషాం చ కథాం శ్రుత్వా తృప్తిర్నైవ ప్రజాయతే ।।౧।।

తస్మాత్త్వం హి విశేషేణ కృపాం కృత్వాతులాం ప్రభో ।।

జ్యోతిర్లింగం తృతీయం చ కథయ త్వం హి నోఽధునా ।। ౨ ।।

సూత ఉవాచ ।। ।।

ధన్యోఽహం కృతకృత్యోఽహం శ్రీమతాం భవతాం యది ।।

గతశ్చ సంగమం విప్రా ధన్యా వై సాధుసంగతిః ।। ౩ ।।

అతో మత్వా స్వభాగ్యం హి కథయిష్యామి పావనీమ్ ।।

పాపప్రణాశినీం దివ్యాం కథాం చ శృణుతాదరాత్ ।।౪।।

అవంతీ నగరీ రమ్యా ముక్తిదా సర్వదేహినామ్ ।।

శివప్రియా మహాపుణ్యా వర్తతే లోకపావనీ ।। ౫ ।।

తత్రాసీద్బ్రాహ్మణశ్రేష్ఠశ్శుభకర్మపరాయణః ।।

వేదాధ్యయనకర్తా చ వేదకర్మరతస్సదా ।। ౬ ।।

అగ్న్యాధానసమాయుక్తశ్శివపూజారతస్సదా ।।

పార్థివీం ప్రత్యహం మూర్తిం పూజయామాస వై ద్విజః ।। ౭ ।।

సర్వకర్మఫలం ప్రాప్య ద్విజో వేదప్రియస్సదా।।

సతాం గతిం సమాలేభే సమ్యగ్జ్ఞానపరాయణః।।౮।।

తత్పుత్రాస్తాదృశాశ్చాసంశ్చత్వారో మునిసత్తమాః ।।

శివపూజారతా నిత్యం పిత్రోరనవమాస్సదా ।। ౯ ।।

దేవప్రియశ్చ తజ్జ్యేష్ఠః ప్రియమేధాస్తతః పరమ్।।

తృతీయస్తు కృతో నామ ధర్మవాహీ చ సువ్రతః ।। 4.16.౧౦ ।।

తేషాం పుణ్యప్రతాపాచ్చ పృథివ్యాం సుఖమైధత ।।

శుక్లపక్షే యథా చన్ద్రో వర్ద్ధతే చ నిరంతరమ్ ।।౧౧।।

తథా తేషాం గుణాస్తత్ర వర్ద్ధన్తే స్మ సుఖావహాః ।।

బ్రహ్మతేజోమయీ సా వై నగరీ చాభవత్తదా ।।౧౨।।

ఏతస్మిన్నన్తరే తత్ర యజ్జాతం వృత్తముత్తమమ్।।

శ్రూయతాం తద్ద్విజశ్రేష్ఠాః కథయామి యథాశ్రుతమ్ ।।౧౩।।

పర్వతే రత్నమాలే చ దూషణాఖ్యో మహాసురః ।।

బలవాన్దైత్యరాజశ్చ ధర్మద్వేషీ నిరన్తరమ్ ।।౧౪।।

బ్రహ్మణో వరదానాచ్చ జగతుచ్ఛీచకార హ।।

దేవా పరాజితాస్తేన స్థానాన్నిస్సారితాస్తథా।।౧౫।।

పృథివ్యాం వేదధర్మాశ్చ స్మృతిధర్మాశ్చ సర్వశః ।।

స్ఫోటితాస్తేన దుష్టేన సింహేనేవ శశా ఖలు ।। ౧౬ ।।

యావంతో వేదధర్మాశ్చ తావంతో దూరతః కృతాః ।।

తీర్థేతీర్థే తథా క్షేత్రే ధర్మో నీతశ్చ దూరతః ।।౧౭।।

అవంతీ నగరీ రమ్యా తత్రైకా దృశ్యతే పునః ।।

ఇత్థం విచార్య తేనైవ యత్కృతం శ్రూయతాం హి తత్ ।। ౧౮ ।।

బహుసైన్యసమాయుక్తో దూషణస్స మహాసురః ।।

తత్రస్థాన్బ్రహ్మణాన్సర్వానుద్దిశ్య సముపాయయౌ ।। ౧౯ ।।

తత్రాగత్య స దైత్యేన్ద్రశ్చతురో దైత్యసత్తమాన్ ।।

ప్రోవాచాహూయ వచనం విప్రద్రోహీ మహాఖలః ।। 4.16.౨౦ ।।

దైత్య ఉవాచ ।।

కిమేతే బ్రాహ్మణా దుష్టా న కుర్వంతి వచో మమ ।।

వేదధర్మరతా ఏతే సర్వే దండ్యా మతే మమ ॥౨౧॥

సర్వే దేవా మయా లోకే రాజానశ్చ పరాజితాః ॥

వశే కిం బ్రాహ్మణాశ్శక్యా న కర్తుం దైత్యసత్తమాః ॥౨౨॥

యది జీవితుమిచ్ఛా స్యాత్తదా ధర్మం శివస్య చ ॥

వేదానాం పరమం ధర్మం త్యక్త్వా సుఖసుభాగినః ॥ ౨౩ ॥

అన్యథా జీవనే తేషాం సంశయశ్చ భవిష్యతి ॥

ఇతి సత్యం మయా ప్రోక్తం తత్కురుధ్వం విశంకితాః ॥ ౨౪ ॥

సూత ఉవాచ ॥

ఇతి నిశ్చిత్య తే దైత్యాశ్చత్వారః పావకా ఇవ ॥

చతుర్దిక్షు తదా జాతాః ప్రలయే చ యథా పురా । ౨౫ ॥

తే బ్రాహ్మణాస్తథా శ్రుత్వా దైత్యానాముద్యమం తదా ॥

న దుఃఖం లేభిరే తత్ర శివధ్యాన పరాయణాః ॥ ౨౬ ॥

ధైర్యం సమాశ్రితాస్తే చ రేఖామాత్రం తదా ద్విజాః ॥

న చేలుః పరమధ్యానాద్వరాకాః కే శివాగ్రతః ॥ ౨౭ ॥

ఏతస్మిన్నన్తరే తైస్తు వ్యాప్తాసీన్నగరీ శుభా ॥

లోకాశ్చ పీడితాస్తైస్తు బ్రాహ్మణాన్సముపాయయుః ॥ ౨౮ ॥

లోకా ఊచుః ॥

స్వామినః కిం చ కర్త్తవ్యం దుష్టాశ్చ సముపాగతాః ॥

హింసితా బహవో లోకా ఆగతాశ్చ సమీపతః ॥ ౨౯ ॥

సూత ఉవాచ ॥

తేషామితి వచశ్శ్రుత్వా వేదప్రియసుతాశ్చ తే ॥

సమూచుర్బ్రాహ్మణాస్తాన్వై విశ్వస్తాశ్శంకరే సదా ।।4.16.30।।

బ్రాహ్మణా ఊచుః ।।

శ్రూయతాం విద్యతే నైవ బలం దుష్టభయావహమ్।।

న శస్త్రాణి తథా సంతి యచ్ఛ తే విముఖాః పునః ।।31।।

సామాన్యస్యాపమానో నో హ్యాశ్రయస్య భవేదిహ ।।

పునశ్చ కిం సమర్థస్య శివస్యేహ భవిష్యతి ।।32।।

శివో రక్షాం కరోత్వద్యాసురాణాం భయతః ప్రభుః ।।

నాన్యథా శరణం లోకే భక్తవత్సలతశ్శివాత్ ।।33।।

సూత ఉవాచ ।।

ఇతి ధైర్యం సమాస్థాయ సమర్చ్యం పార్థివస్య చ ।।

కృత్వా తే చ ద్విజాః సమ్యక్స్థితా ధ్యానపరాయణాః ।।

దృష్టా దైత్యేన తావచ్ఛ తే విప్రాస్సబలేన హి ।। 34 ।।

దూషణేన వచః ప్రోక్తం హన్యతాం వధ్యతామితి ।।

తచ్ఛ్రుతం తైస్తదా నైవ దైత్యప్రోక్తం వచో ద్విజైః ।।

వేదప్రియసుతైశ్శంభోర్ధ్యానమార్గపరాయణైః ।। 35 ।।

అథ యావత్స దుష్టాత్మా హన్తుమైచ్ఛద్ద్విజాంశ్చ తాన్।।

తావచ్ఛ పార్థివస్థానే గర్త్తం ఆసీత్సశబ్దకః।।36।।

గర్తాత్తతస్సముత్పన్నః శివో వికటరూపధృక్ ।।

మహాకాల ఇతి ఖ్యాతో దుష్టహంతా సతాం గతిః ।।37।।

మహాకాలస్సముత్పన్నో దుష్టానాం త్వాదృశామహమ్।।

ఖల త్వం బ్రాహ్మణానాం హి సమీపాద్దూరతో వ్రజ।।38।।

ఇత్యుక్త్వా హుంకృతేనైవ భస్మసాత్కృతవాంస్తదా॥

దూషణం చ మహాకాలః శంకరస్సబలం ద్రుతమ్ ॥ ౩౯ ॥

కియత్సైన్యం హతం తేన కించిత్సైన్యం పలాయితమ్॥

దూషణశ్చ హత స్తేన శివేనేహ పరాత్మనా ॥4.16.౪౦॥

సూర్యం దృష్ట్వా యథా యాతి సంక్షయం సర్వశస్తమః ॥

తథైవ చ శివం దృష్ట్వా తత్సైన్యం వివనాశ హ॥౪౧॥

దేవదున్దుభయో నేదుః పుష్పవృష్టిః పపాత హ॥

దేవాస్సమాయయుస్సర్వే హరిబ్రహ్మాదయస్తథా ॥ ౪౨ ॥

భక్త్యా ప్రణమ్య తం దేవం శంకరం లోకశంకరమ్ ॥

తుష్టువుర్వివిధైః స్తోత్రైః కృతాంజలిపుటా ద్విజాః ॥ ౪౩ ॥

బ్రాహ్మణాంశ్చ సమాశ్వాస్య సుప్రసన్నశ్శివస్స్వయమ్ ॥

వరం బ్రూతేతి చోవాచ మహాకాలో మహేశ్వరః ॥౪౪॥

తచ్ఛ్రుత్వా తే ద్విజాస్సర్వే కృతాఞ్జలిపుటాస్తదా ॥

సుప్రణమ్య శివం భక్త్యా ప్రోచుస్సంనతమస్తకాః ॥ ౪౫ ॥

॥ ద్విజా ఊచుః ॥

మహాకాల మహాదేవ దుష్టదణ్డకర ప్రభో ॥

ముక్తిం ప్రయచ్ఛ నశ్శంభో సంసారాంబుధితశ్శివ ॥ ౪౬ ॥

అత్రైవ లోకరక్షార్థం స్థాతవ్యం హి త్వయా శివ ॥

స్వదర్శకాన్నరాఞ్ఛమ్భో తారయ త్వం సదా ప్రభో ॥ ౪౭ ॥

సూత ఉవాచ ॥

ఇత్యుక్తస్తైశ్శివస్తత్ర తస్థౌ గర్తే సుశోభనే ॥

భక్తానాం చైవ రక్షార్థం దత్త్వా తేభ్యశ్చ సద్గతిమ్ ।।౪౮।।

ద్విజాస్తే ముక్తిమాపన్నాశ్చతుర్ద్దిక్షు శివాస్పదమ్ ।।

క్రోశమాత్రం తదా జాతం లింగరూపిణ ఏవ చ ।।౪౯।।

మహాకాలేశ్వరో నామ శివః ఖ్యాతశ్చ భూతలే ।।

తం దృష్ట్వా న భవేత్స్వప్నే కించిద్దుఃఖమపి ద్విజాః ।। 4.16.౫౦ ।।

యంయం కామమపేక్ష్యైవ తల్లింగం భజతే తు యః ।।

తంతం కామమవాప్నోతి లభేన్మోక్షం పరత్ర చ ।। ౫౧ ।।

ఏతత్సర్వం సమాఖ్యాతం మహాకాలస్య సువ్రతాః ।।

సముద్భవశ్చ మాహాత్మ్యం కిమన్యచ్ఛ్రోతుమిచ్ఛథ ।। ౫౨ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయాం
మహాకాలజ్యోతిర్లింగమాహాత్మ్యవర్ణనం నామ షోడశోఽధ్యాయః ।।౧౬।।

4.17

ఋషయ ఊచుః ।।

మహాకాలసమాహ్వస్థజ్యోతిర్లింగస్య రక్షిణః ।।

భక్తానాం మహిమానం చ పునర్బ్రూహి మహామతే ।। ౧ ।।

సూత ఉవాచ।।

శృణుతాదరతో విప్రా భక్తరక్షావిధాయినః ।।

మహాకాలస్య లింగస్య మాహాత్మ్యం భక్తివర్ద్ధనమ్ ।। ౨ ।।

ఉజ్జయిన్యామభూద్రాజా చన్ద్రసేనాహ్వయో మహాన్ ।।

సర్వశాస్త్రార్థతత్త్వజ్ఞశ్శివభక్తో జితేన్ద్రియః ।। 3 ।।

తస్యాభవత్సఖా రాజ్ఞో మణిభద్రో గణో ద్విజాః ।।

గిరీశగణముఖ్యశ్చ సర్వలోకనమస్కృతః ।। ౪ ।।

ఏకదా స గణేన్ద్రో హి ప్రసన్నాస్యో మహామణిమ్ ।।

మణిభద్రో దదౌ తస్మై చింతామణిముదారధీః ।।౫।।

స వై మణిః కౌస్తుభవద్ద్యోతమానోర్కసన్నిభః ।।

ధ్యాతో దృష్టః శ్రుతో వాపి మంగలం యచ్ఛతి ధ్రువమ్ ।। ౬ ।।

తస్య కాంతితలస్పృష్టం కాంస్యం తామ్రమయం త్రపు ।।

పాషాణాదికమన్యద్వా ద్రుతం భవతి హాటకమ్ ।। ౭ ।।

స తు చిన్తామణిం కంఠే బిభ్రద్రాజా శివాశ్రయః ।।

చన్ద్రసేనో రరాజాతి దేవమధ్యేవ భానుమాన్ ।।౮।।

శ్రుత్వా చిన్తామణిగ్రీవం చన్ద్రసేనం నృపోత్తమమ్ ।।

నిఖిలాః క్షితిరాజానస్తృష్ణాక్షుబ్ధహృదోఽభవన్ ।। ౯ ।।

నృపా మత్సరిణస్సర్వే తం మణిం చన్ద్రసేనతః ।।

నానోపాయైరయాచంత దేవలబ్ధమబుద్ధయః ।। 4.17.౧౦ ।।

సర్వేషాం భూభృతాం యాఞ్చా చన్ద్రసేనేన తేన వై ।।

వ్యర్థీకృతా మహాకాలదృఢభక్తేన భూసురాః ।। ౧౧ ।।

తే కదర్థీకృతాస్సర్వే చన్ద్రసేనేన భూభృతా ।।

రాజానస్సర్వదేశానాం సంరమ్భం చక్రిరే తదా ।।౧౨।।

అథ తే సర్వరాజానశ్చతురంగబలాన్వితాః ।।

చన్ద్రసేనం రణే జేతుం సంబభూవుః కిలోద్యతాః ।। ౧3 ।।

తే తు సర్వే సమేతా వై కృతసంకేతసంవిదః ।।

ఉజ్జయిన్యాశ్చతుర్ద్వారం రురుధుర్బహుసైనికాః ।। ౧౪ ।।

సంరుధ్యమానాం స్వపురీం దృష్ట్వా నిఖిల రాజభిః ।।

తమేవ శరణం రాజా మహాకాలేశ్వరం యయౌ ।।౧౫।।

నిర్వికల్పో నిరాహారస్స నృపో దృఢనిశ్చయః ।।

సమానర్చ మహాకాలం దివా నక్తమనన్యధీః ।। ౧౬ ।।

తతస్స భగవాఞ్ఛంభుర్మహాకాలః ప్రసన్నధీః ।।

తం రక్షితుముపాయం వై చక్రే తం శృణుతాదరాత్ ।। ౧౭ ।।

తద్రైవ సమయే గోపి కాచిత్తత్ర పురోత్తమే ।।

చరంతీ సశిశుర్విప్రా మహాకాలాంతికం యయౌ ।। ౧౮ ।।

పఞ్చాబ్దవయసం బాలం వహన్తీ గతభర్తృకా ।।

రాజ్ఞా కృతాం మహాకాలపూజాం సాపశ్యదాదరాత్ ।। ౧౯ ।।

సా దృష్ట్వా సుమహాశ్చర్యాం శివపూజాం చ తత్కృతామ్ ।।

ప్రణిపత్య స్వశివిరం పునరేవాభ్యపద్యత ।। 4.17.౨౦ ।।

తత్సర్వమశేషేణ స దృష్ట్వా బల్లవీసుతః ।।

కుతూహలేన తాం కర్తుం శివపూజాం మనోదధే ।।౨౧।।

ఆనీయ హృద్యం పాషాణం శూన్యే తు శివిరాంతరే ।।

అవిదూరే స్వశిబిరాచ్ఛివలిగం స భక్తితః ।।౨౨।।
గన్ధాలంకారవాసోభిర్ధూపదీపాక్షతాదిభిః ।।

విధాయ కృత్రిమైర్ద్రవ్యైర్నైవేద్యం చాప్యకల్పయత్ ।। ౨౩ ।।

భూయోభూయస్సమభ్యర్చ్య పత్రైః పుష్పైర్మనోరమైః ।।

నృత్యం చ వివిధం కృత్వా ప్రణనామ పునఃపునః ।। ౨౪ ।।

ఏతస్మిన్సమయే పుత్రం శివాసక్తసుచేతసమ్ ।।

ప్రణయాద్గోపికా సా తం భోజనాయ సమాహ్వయత్।।౨౫।।

యదాహూతోఽపి బహుశశ్శివపూజాక్తమానసః ।।

బాలశ్చ భోజనం నైచ్ఛత్తదా తత్ర యయౌ ప్రసూః ।।౨౬।।

తం విలోక్య శివస్యాగ్రే నిషణ్ణం మీలితేక్షణమ్ ।।

చకర్ష పాణిం సంగృహ్య కోపేన సమతాడయత్ ।।౨౭।।

ఆకృష్టస్తాడితశ్చాపి నాగచ్ఛత్స్వసుతో యదా ।।

తాం పూజాం నాశయామాస క్షిప్త్వా లింగం చ దూరతః ।।౨౮।।

హాహేతి దూయమానం తం నిర్భర్త్స్య స్వసుతం చ సా ।।

పునర్వివేశ స్వగృహం గోపీ క్రోధసమన్వితా ।।౨౯।।

మాత్రా వినాశితాం పూజాం దృష్ట్వా దేవస్య శూలినః ।।

దేవదేవేతి చుక్రోశ నిపపాత స బాలకః ।। 4.17.30 ।।

ప్రనష్టసంజ్ఞః సహసా స బభూవ శుచాకులః ।।

లబ్ధసంజ్ఞో ముహూర్తేన చక్షుషీ ఉదమీలయత్ ।। ౩౧ ।।

తదైవ జాతం శిబిరం మహాకాలస్య సున్దరమ్ ।।

దదర్శ స శిశుస్తత్ర శివానుగ్రహతోఽచిరాత్ ।। ౩౨ ।।

హిరణ్మయబృహద్ద్వారం కపాటవరతోరణమ్ ।।

మహార్ఘనీలవిమలవజ్రవేదీవిరాజితమ్ ।। ౩౩ ।।

సంతప్తహేమకలశైర్విచిత్రైర్బహుభిర్యుతమ్ ।।

ప్రోద్భాసితమణిస్తంభైర్బద్ధస్ఫటికభూతలైః ।। ౩౪ ।।

తన్మధ్యే రత్నలింగం హి శంకరస్య కృపానిధే ।।

స్వకృతార్చనసంయుక్తమపశ్యద్గోపికాసుతః ।। ౩౫ ।।

స దృష్ట్వా సహసోత్థాయ శిశుర్విస్మితమానసః ।।
సంనిమగ్న ఇవాసీద్వై పరమానందసాగరే ।। ३८ ।।
తతః స్తుత్వా స గిరిశం భూయోభూయః ప్రణమ్య చ ।।
సూర్యే చాస్తం గతే బాలో నిర్జగామ శివాలయాత్ ।।३९।।
అథాపశ్యత్స్వశిబిరం పురందరపురోపమమ్।।
సద్యో హిరణ్మయీభూతం విచిత్రం పరమోజ్జ్వలమ్।।३७।।
సోంతర్వివేశ భవనం సర్వశోభాసమన్వితమ్ ।।
మణిహేమగణాకీర్ణ మోదమానో నిశాముఖే ।। ३९ ।।
తత్రాపశ్యత్స్వజననీం స్వపంతీం దివ్యలక్షణామ్।।
రత్నాలంకారదీప్తాంగీం సాక్షాత్సురవధూమివ।।4.17.४०।।
అథో స తనయో విప్రాశ్శివానుగ్రహభాజనమ్।।
జవేనోత్థాపయామాస మాతరం సుఖవిహ్వలః ।।४१।।
సోత్థితాద్భుతమాలక్ష్యాపూర్వం సర్వమివాభవత్ ।।
మహానందసుమగ్నా హి సస్వజే స్వసుతం చ తమ్।।४२।।
శ్రుత్వా పుత్రముఖాత్సర్వం ప్రసాదం గిరిజాపతేః ।।
ప్రభుం విజ్ఞాపయామాస యో భజత్యనిశం శివమ్ ।।४3।।
స రాజా సహసాగత్య సమాప్తనియమో నిశి ।।
దదర్శ గోపికాసూనోః ప్రభావం శివతోషణమ్ ।।४४।।
దృష్ట్వా మహీపతిస్సర్వం తత్సామాత్యపురోహితః ।।
ఆసీన్నిమగ్నో విధృతిః పరమానందసాగరే।।४५।।
ప్రేమ్ణా వాష్పజలం ముఞ్చఞ్చన్ద్రసేనో నృపో హి సః ।।

శివనామోచ్చరన్నీత్యా పరిరేభే తమర్భకమ్ ।। ౪౬ ।।

మహామహోత్సవస్తత్ర ప్రబభూవాద్భుతో ద్విజాః ।।

మహేశకీర్తనం చక్రుస్సర్వే చ సుఖవిహ్వలాః ।।౪౭।।
ఏవమత్యద్భుతాచారాచ్ఛివమాహాత్మ్యదర్శనాత్ ।।

పౌరాణాం సమ్భ్రమాచ్చైవ సా రాత్రిః క్షణతామగాత్ ।। ౪౮ ।।

అథ ప్రభాతే యుద్ధాయ పురం సంరుధ్య సంస్థితాః ।।

రాజానశ్చారవక్త్రేభ్యశ్శుశ్రువుశ్చరితం చ తత్ ।। ౪౯ ।।

తే సమేతాశ్చ రాజానః సర్వే యేయే సమాగతాః ।।

పరస్పరమితి ప్రోచుస్తచ్ఛ్రుత్వా చకిత అతి ।। 4.17.౫౦ ।।

రాజాన ఊచుః ।।

అయం రాజా చన్ద్రసేనశ్శివభక్తోతి దుర్జయః ।।

ఉజ్జయిన్యా మహాకాలపుర్యాః పతిరనాకులః ।। ౫౧ ।।

ఈదృశాశ్శిశవో యస్య పుర్యాం సంతి శివవ్రతాః ।।

స రాజా చన్ద్రసేనస్తు మహాశంకరసేవకః ।। ౫౨ ।।

నూనమస్య విరోధేన శివః క్రోధం కరిష్యతి ।।

తత్క్రోధాద్ధి వయం సర్వే భవిష్యామో వినష్టకాః ।। ౫3 ।।

తస్మాదనేన రాజ్ఞా వై మిలాపః కార్య ఏవ హి ।।

ఏవం సతి మహేశానః కరిష్యతి కృపాం పరామ్ ।। ౫౪ ।।

సూత ఉవాచ ।।

ఇతి నిశ్చిత్య తే భూపాస్త్యక్తవైరాస్సదాశయాః ।।

సర్వే బభూవుస్సుప్రీతా న్యస్తశస్త్రాస్త్రపాణయః ।। ౫౫ ।।

వివిశుస్తే పురీం రమ్యాం మహాకాలస్య భూభృతః ।।

మహాకాలం సమానర్చుశ్చంద్రసేనానుమోదితాః ।। ౫౬ ।।

తతస్తే గోపవనితా గేహం జగ్ముర్మహీభృతః ।।

ప్రసంశంతశ్చ తద్భాగ్యం సర్వే దివ్యమహోదయమ్ ।। ౫౭ ।।

తే తత్ర చన్ద్రసేనేన ప్రత్యుద్గమ్యాభిపూజితాః ।।

మహార్హవిష్టరగతాః ప్రత్యనందన్సువిస్మితాః ।।౫౮ ।।

గోపసూనోః ప్రసాదాత్తత్రావిర్భూతం శివాలయమ్ ।।

సంవీక్ష్య శివలింగం చ శివే చకుః పరాం మతిమ్।।౫౯।।

తతస్తే గోపశిశవే ప్రీతా నిఖిలభూభుజః ।।

దదుర్బహూని వస్తూని తస్మై శివకృపార్థినః ।। 4.17.౬౦ ।।

యేయే సర్వేషు దేశేషు గోపాస్తిష్ఠంతి భూరిశః ।।

తేషాం తమేవ రాజానం చక్రిరే సర్వపార్థివాః ।। ౬౧ ।।

అథాస్మిన్నన్తరే సర్వైస్త్రిదశైరభిపూజితః ।।

ప్రాదుర్బభూవ తేజస్వీ హనూమాన్వానరేశ్వరః ।। ౬౨ ।।

తే తస్యాభిగమాదేవ రాజానో జాతసంభ్రమాః ।।

ప్రత్యుత్థాయ నమశ్చకుర్భక్తినమ్రాత్మమూర్తయః ।। ।। ౬3 ।।

తేషాం మధ్యే సమాసీనః పూజితః ప్లవగేశ్వరః ।।

గోపాత్మజం తమాలింగ్య రాజ్ఞో వీక్ష్యేదమబ్రవీత్ ।। ౬౪ ।।

హనూమానువాచ ।।

సర్వే శృణ్వన్తు భద్రం వో రాజానో యే చ దేహినః ।।

ఋతే శివం నాన్యతమో గతిరస్తి శరీరిణామ్ ।। ౬౫ ।।

ఏవం గోపసుతో దిష్ట్యా శివపూజాం విలోక్య చ ।।

అమంత్రేణాపి సంపూజ్య శివం శివమవాప్తవాన్ ।। ౬౬ ।।

ఏష భక్తవరశ్శంభోర్గోపానాం కీర్తివర్ద్ధనః ।।

ఇహ భుక్త్వాఖిలాన్భోగానంతే మోక్షమవాప్స్యతి ।। ౬౭ ।।

అస్య వంశేఽష్టమో భావీ నన్దో నామ మహాయశాః ।।

ప్రాప్స్యతే తస్య పుత్రత్వం కృష్ణో నారాయణస్స్వయమ్ ।। ౬౮ ।।

అద్యప్రభృతి లోకేస్మిన్నేష గోప కుమారకః ।।

నామ్నా శ్రీకర ఇత్యుచ్చైర్లోకఖ్యాతిం గమిష్యతి ।। ౬౯ ।।

సూత ఉవాచ ।।

ఏవముక్త్వాఞ్జనీసూనుః శివరూపో హరీశ్వరః।।

సర్వాన్రాజ్ఞశ్చన్ద్రసేనం కృపాదృష్ట్యా దదర్శ హ।।4.17.౭౦।।

అథ తస్మై శ్రీకరాయ గోపపుత్రాయ ధీమతే।।

ఉపాదిదేశ సుప్రీత్యా శివాచారం శివప్రియమ్।।౭౧।।

హనూమానథ సుప్రీతః సర్వేషాం పశ్యతాం ద్విజః।।

చన్ద్రసేనం శ్రీకరం చ తత్రైవాన్తరధీ యత।।౭౨।।

తం సర్వే చ మహీపాలాస్సంహృష్టాః ప్రతిపూజితాః।।

చన్ద్రసేనం సమామంత్ర్య ప్రతిజగ్ముర్యథాగతమ్।।౭౩।।

శ్రీకరోపి మహాతేజా ఉపదిష్టో హనూమతా।।

బ్రాహ్మణైస్సహధర్మజ్ఞైశ్చక్రే శమ్భోస్సమర్హణమ్ ।।౭౪।।

చన్ద్రసేనో మహారాజః శ్రీకరో గోపబాలకః।।

ఉభావపి పరప్రీత్యా మహాకాలం చ భేజతుః ।। ౭౫ ।।

కాలేన శ్రీకరసోఽపి చన్ద్రసేనశ్చ భూపతిః ।।

సమారాధ్య మహాకాలం భేజతుః పరమం పదమ్ ।।౭౬।।

ఏవంవిధో మహాకాలశ్శివలింగస్సతాం గతిః ।।

సర్వథా దుష్టహంతా చ శంకరో భక్తవత్సలః ।।౭౭।।

ఇదం పవిత్రం పరమం రహస్యం సర్వసౌఖ్యదమ్ ।।

ఆఖ్యానం కథితం స్వర్గ్యం శివభక్తివివర్ద్ధనమ్।।౭౮।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయాం
మహాకాలజ్యోతిర్లింగమాహాత్మ్యవర్ణనం నామ సప్త దశోఽధ్యాయః ।।౧౭।।

4.18

ఋషయ ఊచుః ।।

త్వయా సూత మహాభాగ శ్రావితా హ్యద్భుతా కథా ।।

మహాకాలాఖ్యలింగస్య నిజభక్తసురక్షికః।।౧।।

జ్యోతిర్లింగం చతుర్థం చ కృపయా వద విత్తమ।।

ఓంకారం పరమేశస్య సర్వపాతకహారిణః।।౨।।

సూత ఉవాచ।।

ఓంకారే పరమేశాఖ్యం లింగమాసీద్యథా ద్విజాః।।

తథా వక్ష్యామి వః ప్రీత్యా శ్రూయతాం పరమర్షయః।।

కస్మింశ్చిత్సమయే చాఽఽ నారదో భగవాన్మునిః।।

గోకర్ణాఖ్యం శివం గత్వా సిషేవే పరభక్తిమాన్।।౪।।

తతస్స ఆగతో విన్ధ్యం నగేశం మునిసత్తమః।।

తత్రైవ పూజితస్తేన బహుమానపురస్సరమ్।।౫।।

మయి సర్వం విద్యతే చ న న్యూనం హి కదాచన।।

ఇతి భావం సమాస్థాయ సంస్థితో నారదాగ్రతః।।౬।।

తన్మౌనం తత్తదా శ్రుత్వా నారదో మానహా తతః।।

నిశ్శ్వస్య సంస్థితస్తత్ర శ్రుత్వావిన్ధ్యోఽబ్రవీదిదమ్ ।।౭ ।।

విన్ధ్య ఉవాచ ।।

కిం న్యూనం చ త్వయా దృష్టం మయి నిశ్శ్వాసకారణమ్ ।।

తచ్ఛ్రుత్వా నారదో వాక్యమబ్రవీత్స మహామునిః ।। ౮ ।।

।। నారద ఉవాచ ।।

విద్యతే త్వయి సర్వం హి మేరురుచ్చతరః పునః ।।

దేవేష్వపి విభాగోఽస్య న తవాస్తి కదాచన ।। ౯ ।।

।। సూత ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా నారదస్తస్మాజ్జగామ చ యథాగతమ్ ।।

విన్ధ్యశ్చ పరితప్తో వై ధిగ్వై మే జీవితాదికమ్ ।।4.18.౧౦।।

విశ్వేశ్వరం తథా శంభుమారాధ్య చ తపామ్యహమ్ ।।

ఇతి నిశ్చిత్య మనసా శంకర శరణం గతః ।। ౧౧ ।।

జగామ తత్ర సుప్రీత్యా హ్యోంకారో యత్ర వై స్వయమ్ ।।

చకార చ పునస్తత్ర శివమూర్తిశ్చ పార్థివీమ్ ।। ౧౨ ।।

ఆరాధ్య చ తదా శంభుం షణ్మాసం స నిరన్తరమ్।।

న చచాల తపస్థానాచ్ఛివధ్యానపరాయణః ।।౧౩।।

ఏవం వింధ్యతపో దృష్ట్వా ప్రసన్నః పార్వతీపతిః ।।

స్వరూపం దర్శయామాస దుర్ల్లభం యోగినామపి ।। ౧౪ ।।

ప్రసన్నస్స తదోవాచ బ్రూహి త్వం మనసేప్సితమ్ ।।

తపసా తే ప్రసన్నోఽస్మి భక్తానామీప్సితప్రదః।।౧౫।।

విన్ధ్య ఉవాచ ।।

యది ప్రసన్నో దేవేశ బుద్ధిం దేహి యథేప్సితామ్ ।।

స్వకార్యసాధినీం శంభో త్వం సదా భక్తవత్సలః ।।౧౬।।

సూత ఉవాచ ।।

తచ్ఛ్రుత్వా భగవాఞ్ఛంభుశ్చిచేత హృదయే చిరమ్।।

పరోపతాపదం విన్ధ్యో వరమిచ్ఛతి మూఢధీః ।।౧౭।।

కిం కరోమి యదేతస్మై వరదానం భవేచ్ఛుభమ్ ।।

మద్దత్తం పరదుఃఖాయ వరదానం యథా నహి ।। ౧౮ ।।

।। సూత ఉవాచ ।।

తథాపి దత్తవాఞ్ శంభుస్తస్మై తద్వరముత్తమమ్ ।।

విధ్యపర్వతరాజ త్వం యథేచ్ఛసి తథా కురు ।। ౧౯ ।।

ఏవం చ సమయే దేవా ఋషయశ్చామలాశయాః ।।

సంపూజ్య శంకరం తత్ర స్థాతవ్యమితి చాబ్రువన్।।4.18.౨౦।।

తచ్ఛ్రుత్వా దేవవచనం ప్రసన్నః పరమేశ్వరః।।

తథైవ కృతవాన్ప్రీత్యా లోకానాం సుఖహేతవే ।। ౨౧ ।।

ఓం కారం చైవ యల్లింగమేకం తచ్చ ద్విధా గతమ్ ।।

ప్రణవే చైవ ఓంకారనామాసీత్స సదాశివః ।। ౨౨ ।।

పార్థివే చైవ యజ్జాతం తదాసీత్పరమేశ్వరః ।।

భక్తాభీష్టప్రదౌ చోభౌ భుక్తిముక్తిప్రదౌ ద్విజాః ।। ౨౩ ।।

తతః పూజాం చ తదా చక్రుర్దేవాశ్చ ఋషయస్తథా ।।

ప్రాపుర్వరాననేకాంశ్చ సంతోష్య వృషభధ్వజమ్ ।।౨౪।।

స్వస్వస్థానం యయుర్దేవా విష్ణోఽపి ముదితోఽధికమ్ ।।

కార్యం సాధితవాన్స్వయం పరితాపం జహౌ ద్విజాః ।।౨౫।।

య ఏవం పూజయేచ్ఛంభుం మాతృగర్భం వసేన్న హి ।।

యదభీష్టఫలం తచ్చ ప్రాప్నుయాన్నాత్ర సంశయ ।। ౨౬ ।।

సూత ఉవాచ ।।

ఏతత్తే సర్వమాఖ్యాతమోంకారప్రభవే ఫలమ్ ।।

అతః పరం ప్రవక్ష్యామి కేదారం లింగముత్తమమ్ ।। ౨౭ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం
కోటిరుద్రసంహితాయామోంకారేశ్వరజ్యోతిర్లింగమాహాత్మ్యవర్ణనం
నామాష్టాదశోఽధ్యాయః ।। ౧౮।।

4.19

సూత ఉవాచ।।

నరనారాయణాఖ్యౌ యావవతారౌ హరేర్ద్విజాః ।।

తేపాతే భారతే ఖణ్డే బదర్యాశ్రమ ఏవ హి।।౧।।

తాభ్యాం సంప్రార్థితశ్శంభుః పార్థివే పూజనాయ వై ।।

ఆయాతి నిత్యం తల్లింగే భక్తాధీనతయా శివ ।।౨।।

ఏవం పూజయతోశ్శంభుం తయోర్విష్ణ్వవతారయోః ।।

చిరకాలో వ్యతీతాయ శైవయోర్ధర్మపుత్రయోః ।।3।।

ఏకస్మిన్సమయే తత్ర ప్రసన్నః పరమేశ్వరః ।।

ప్రత్యువాచ ప్రసన్నోఽస్మి వరో మే వ్రియతామితి॥౪॥

ఇత్యుక్తే చ తదా

తేన నరో నారాయణస్స్వయమ్॥

ఊచతుర్వచనం తత్ర లోకానాం హితకామ్యయా ॥ ౫ ॥ ॥

నరనారాయణావూచతుః ॥

యది ప్రసన్నో దేవేశ యది దేయో వరస్త్వయా ॥

స్థీయతాం స్వేన రూపేణ పూజార్థం శంకరస్స్వయమ్ ॥ ౬ ॥

సూత ఉవాచ ॥

ఇత్యుక్తస్తు తదా తాభ్యాం కేదారే హిమసంశ్రయే ॥

స్వయం చ శంకరస్తస్థౌ జ్యోతీరూపో మహేశ్వరః ॥౭॥

తాభ్యాం చ పూజితశ్చైవ సర్వదుఃఖభయాపహః ॥

లోకానాముపకారార్థం భక్తానాం దర్శనాయ వై ॥౮॥

స్వయం స్థితస్తదా శంభుః కేదారేశ్వరసంజ్ఞకః ॥

భక్తాభీష్టప్రదో నిత్యం దర్శనాదర్చనాదపి ॥౯॥

దేవాశ్చ పూజయంతీహ ఋషయశ్చ పురాతనాః॥

మనోభీష్ట ఫలం తేతే సుప్రసన్నాన్మహేశ్వరాత్ ॥ 4.19.౧౦ ॥

భవస్య పూజనాన్నిత్యం బదర్యాశ్రమవాసినః॥

ప్రాప్నువన్తి యతః సోఽసౌ భక్తాభీ ష్టప్రదః సదా ॥౧౧॥

తద్దినం హి సమారభ్య కేదారేశ్వర ఏవ చ ॥

పూజితో యేన భక్త్యా వై దుఃఖం స్వప్నేఽతి దుర్లభమ్ ॥౧౨॥

యో వై హి పాణ్డవాన్దృష్ట్వా మాహిషం రూపమాస్థితః ॥

మాయామాస్థాయ తత్రైవ పలాయనపరోఽభవత్ ।। ౧౩ ।।

ధృతశ్చ పాణ్డవైస్తత్ర హ్యవాఙ్ముఖతయా స్థితః ।।

పుచ్ఛ చైవ ధృతం తైస్తు ప్రార్థితశ్చ పునఃపునః ।। ౧౪ ।।

తద్రూపేణ స్థితస్తత్ర భక్తవత్సలనామభాక్ ।।

నయపాలే శిరోభాగో గతస్తద్రూపతః స్థితః ।। ౧౫ ।।

స వై వ పూజనాన్నిత్యమాజ్ఞాం చైవాప్యదాత్తథా ।।

పూజితశ్చ స్వయం శంభుస్తత్ర తస్థౌ వరానదాత్ ।। ౧౬ ।।

పూజయిత్వా గతాస్తే తు పాణ్డవా ముదితాస్తదా ।।

లబ్ధ్వా చిత్తేప్సితం సర్వం విముక్తాస్సర్వదుఃఖతః ।। ౧౭ ।।

తత్ర నిత్యం హసాన్క్షాత్త్రే కేదారసంజ్ఞకే ।।

భారతీభిః ప్రజాభిశ్చ తథేవ పరిపూజ్యతే ।। ౧౮ ।।

తత్రత్యం వలయం యో వై దదాతి హరవల్లభః ।।

హరరూపాంతికం తచ్చ హరరూపసమన్వితమ్ ।। ౧౯ ।।

తథైవ రూపం దృష్ట్వా చ సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే ।।

జీవన్ముక్తో భవేత్సోపి యో గతో బదరీవనే ।। 4.19.౨౦ ।।

దృష్ట్వా రూపం నరస్యైవ తథా నారాయణస్య హి ।।

కేదారేశ్వరశంభోశ్చ ముక్తభాగీ న సంశయః ।। ౨౧ ।।

కేదారేశస్య భక్తా యే మార్గస్థాస్తస్య వై మృతా।।

గతేఽపి ముక్తా భవంత్యేవ నాత్ర కార్య్యా విచారణా ।।౨౨।।

గత్వా తత్ర ప్రీతియుక్తః కేదారేశం ప్రపూజ్య చ ।।

తత్రత్యముదకం పీత్వా పునర్జన్మ న విన్దతి ।।౨౩।।

ఖణ్డేస్మిన్భారతే విప్రా నరనారాయణేశ్వరః ।।

కేదారేశః ప్రపూజ్యశ్చ సర్వైర్జీవైస్సుభక్తితః ।।౨౪।।

అస్య ఖణ్డస్య స స్వామీ సర్వేశోపి విశేషతః ।।

సర్వకామప్రదశ్శంభుః కేదారాఖ్యో న సంశయ ।। ౨౫ ।।

ఏతద్వచస్సమాఖ్యాతం యత్పృష్టమృషిసత్తమాః ।।

శ్రుత్వా పాపం హరేత్సర్వం నాత్ర కార్యా విచారణా ।।౨౬।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయాం కేదారేశ్వరజ్యోతిర్లింగమాహాత్మ్యవర్ణనం నామైకోనవింశోఽధ్యాయః ।। ౧౯ ।।

4.20

।। సూత ఉవాచ ।।

అతః పరం ప్రవక్ష్యామి మాహాత్మ్యం భైమశంకరమ్ ।।

యస్య శ్రవణమాత్రేణ సర్వాభీష్టం లభేన్నరః ।। ౧ ।।

కామరూపాభిధే దేశే శంకరో లోకకామ్యయా ।।

అవతీర్ణః స్వయం సాక్షాత్కల్యాణసుఖభాజనమ్ ।। ౨ ।।

యదర్థమవతీర్ణోసౌ శంకరో లోకశంకరః।।

శృణుతాదరతస్తచ్చ కథయామి మునీశ్వరాః।।3।।

భీమోనామ మహావీర్యో రాక్షసోఽభూత్పురా ద్విజాః।।

దుఃఖదస్సర్వభూతానాం ధర్మధ్వంసకరస్సదా।।౪।।

కుంభకర్ణాత్సముత్పన్నః కర్కట్యాం సుమహాబలః।।

సహ్యే చ పర్వతే సోఽపి మాత్రా వాసం చకార హ।।౫।।

కుంభకర్ణే చ రామేణ హతే లోకభయంకరే।।

రాక్షసీ పుత్రసంయుక్తా సహ్యేఽతిష్ఠత్స్వయం తదా।।౬।।

స బాల ఏకదా భీమః కర్కటీం మాతరం ద్విజాః।।

పప్రచ్ఛ చ ఖలో లోకదుఃఖదో భీమవిక్రమః।।౭।।

భీమ ఉవాచ।।

మాతర్మే కః పితా కుత్ర కథం వైకాకినీ స్థితా।।

జ్ఞాతుమిచ్ఛామి తత్సర్వం యథార్థం త్వం వదాధునా ।। ౮ ।।

సూత ఉవాచ ।।

ఏవం పృష్టా తదా తేన పుత్రేణ రాక్షసీ చ సా।।

ఉవాచ పుత్రం సా దుష్టా శ్రూయతాం కథయామ్యహమ్ ।। ౯ ।।

కర్కట్యువాచ ।।

పితా తే కుమ్భకర్ణశ్చ రావణానుజ ఏవ చ ।।

రామేణ మారితసోఽయం భ్రాత్రా సహ మహాబలః ।। 4.20.౧౦ ।।

అత్రాగతః కదాచిద్వై కుమ్భకర్ణస్య రాక్షసః ।।

మద్భోగం కృతవాంస్తాత ప్రసహ్య బలవాన్పురా ।।౧౧।।

లంకాం స గతవాన్మాం చ త్యక్త్వాత్రైవ మహాబలః ।।

మయా న దృష్ట్వా సా లంకా హ్యత్రైవ నివసామ్యహమ్ ।। ౧౨ ।।

పితా మే కర్కటో నామ మాతా మే పుష్కసీ మతా ।।

భర్తా మమ విరాధో హి రామేణ నిహతః పురా ।। ౧౩ ।।

పిత్రోః పార్శ్వే స్థితా చాహం నిహతే స్వామిని ప్రియే ।।

పితరౌ మే మృతౌ చాత్ర ఋషిణా భస్మసాత్కృతౌ ।। ౧౪ ।।

భక్షణార్థం గతౌ తత్ర కుద్ధేన సుమహాత్మనా।।

సుతీక్ష్ణేన సుతపసాఽగస్త్యశిష్యేణ వై తదా।।౧౫।।

సాఽహమేకాకినీ జాతా దుఃఖితా పర్వతే పురా।।

నివసామి స్మ దుఃఖార్తా నిరాలంబా నిరాశ్రయా।।౧౬।।

ఏతస్మిన్సమయే హ్యత్ర రాక్షసో రావణానుజః।।

ఆగత్య కృతవాన్సంగం మాం విహాయ గతో హి సః।।౧౭।।

తతస్త్వం చ సముత్పన్నో మహాబలపరాక్రమః।।

అవలంబ్య పునస్త్వాం చ కాలక్షేపం కరోమ్యహమ్।।౧౮।।

సూత ఉవాచ।।

ఇతి శ్రుత్వా వచస్తస్యా భీమో భీమపరాక్రమః।।

కుద్ధశ్చ చింతయామాస కిం కరోమి హరిం ప్రతి।।౧౯।।

పితానేన హతో మే హి తథా మాతామహో హ్యపి।।

విరాధశ్చ హతోఽనేన దుఃఖం బహుతరం కృతమ్।।4.20.౨౦ ।।

తత్పుత్రోహం భవేయం చేద్ధరిం తం పీడయామ్యహమ్।।

ఇతి కృత్వా మతిం భీమస్తపస్తప్తుం మహద్యయౌ।।౨౧।।

బ్రహ్మాణాం చ సముద్దిశ్య వర్షాణాం చ సహస్రకమ్ ।।

మనసా ధ్యానమాశ్రిత్య తపశ్చక్రే మహత్తదా।।౨౨।।

ఊర్ధ్వబాహుశ్చైకపాదస్సూర్యే దృష్టిం దధత్పురా।।

సంస్థితస్స బభూవాథ భీమో రాక్షసపుత్రకః ।।౨3।।

శిరసస్తస్య సంజాతం తేజః పరమదారుణమ్ ।।

తేన దగ్ధాస్తదా దేవా బ్రహ్మాణం శరణం యయుః ।। ౨౪ ।।

ప్రణమ్య వేధసం భక్త్యా తుష్టువుర్వివిధైః స్తవైః ।।

దుఃఖం నివేదయాంచకుర్బ్రహ్మణే తే సవాసవాః ।। ౨౫ ।।

దేవా ఊచుః ।।

బ్రహ్మన్నేవ రక్షసస్తేజో లోకాన్పీడితుముద్యతమ్ ।।

యత్రాఽర్ధ్యతే చ దుష్టేన తత్త్వం దేహి వరం విధే ।।౨౬।।

నోచేదద్య వయం దగ్ధాస్తీవ్రతత్తేజసా పునః ।।

యాస్యామస్సంక్షయం సర్వే తస్మాత్తం దేహి ప్రార్థితమ్ ।। ౨౭ ।।

సూత ఉవాచ ।।

ఇతి తేషాం వచశ్శ్రుత్వా బ్రహ్మ లోకపితామహః ।।

జగామ చ వరం దాతుం వచనం చేదమబ్రవీత్ ।। ౨౮ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

ప్రసన్నోఽస్మి వరం బ్రూహి యత్తే మనసి వర్తతే ।।

ఇతి శ్రుత్వా విధేర్వాక్యమబ్రవీద్రాక్షసో హి సః ।। ౨౯ ।।

భీమ ఉవాచ ।।

యది ప్రసన్నో దేవేశ యది దేయో వర స్త్వయా ।।

అతులం చ బలం మేఽద్య దేహి త్వం కమలాసన ।। 4.20.30 ।।

సూత ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా తు నమశ్చక్రే బ్రహ్మణే స హి రాక్షసః ।।

బ్రహ్మ చాపి తదా తస్మై వరం దత్త్వా గృహం యయౌ।।౩౧।।

రాక్షసో గృహమాగత్య బ్రహ్మప్తాతిబలస్తదా ।।

మాతరం ప్రణిపత్యాశు స భీమః ప్రాహ గర్వవాన్।।౩౨।।

భీమ ఉవాచ ।।

పశ్య మాతర్బలం మేఽద్య కరోమి ప్రలయం మహత్ ।।

దేవానాం శక్రముఖ్యానాం హరేర్వై తత్సహాయినః ।। ౩౩ ।।

।। సూత ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా ప్రథమం భీమో జిగ్యే దేవాన్సవాసవాన్ ।।

స్థానాన్నిస్సారయామాస స్వాత్మాన్వర్తాన్భీమవిక్రమః ।। ౩౪ ।।

తతో జిగ్యే హరిం యుద్ధే ప్రార్థితం నిర్జరైరపి ।।

తతో జేతుం రసాం దైత్యః ప్రారంభం కృతవాన్ముదా ।। ౩౫ ।।

పురా సుదక్షిణాం తత్ర కామరూపేశ్వరం ప్రభుమ్ ।।

జేతుం గతస్తత స్తేన యుద్ధమాసీద్భయంకరమ్ ।। ౩౬ ।।

భీమోఽథ తం మహారాజం ప్రభావాద్బ్రహ్మణోఽసురః ।।

జిగ్యే వరప్రభావేణ మహావీరం శివాశ్రయమ్।।౩౭।।

స హి జిత్వా తతస్తం చ కామరూపేశ్వరం ప్రభుమ్ ।।

బబంధ తాడయామాస భీమో భీమపరాక్రమః ।। ౩౮ ।।

గృహీతం తస్య సర్వస్వం రాజ్యం సోపస్కరం ద్విజాః ।।

తేన భీమేన దుష్టేన శివదాసస్య భూపతేః ।। ౩౯ ।।

రాజా చాపి సుధర్మిష్ఠః ప్రియధర్మో హరప్రియః ।।

గృహీతో నిగడైస్తేన హ్యేకాంతే స్థాపితశ్చ సః ।। 4.20.౪౦ ।।

తత్ర తేన తదా కృత్వా పార్థివీం మూర్తిముత్తమామ్ ।।

భజనం చ శివస్యైవ ప్రారబ్ధీ ప్రియకామ్యయా ।। ౪౧ ।।

గంగాయాస్తవనం తేన బహుధా చ తదా కృతమ్ ।।

మానసం స్నానకర్మాది కృత్వా శంకరపూజనమ్ ।। ౪౨ ।।

పార్థివేన విధానేన చకార నృపసత్తమః ।।

తద్ధ్యానం చ యథా స్యాద్వై కృత్వా చ విధిపూర్వకమ్ ।। ౪౩ ।।

ప్రణిపాతైస్తథా స్తోత్రైర్ముద్రాసన పురస్సరమ్ ।।

కృత్వా హి సకలం తచ్చ స భేజే శంకరం ముదా ।। ౪౪ ।।

పంచాక్షరమయీం విద్యాం జజాప ప్రణవాన్వితామ్ ।।

నాన్యత్కార్యం స వై కర్తుం లబ్ధవానన్తరం తదా ।। ౪౫ ।।

తత్పత్నీ చ తదా సాధ్వీ దక్షిణా నామ విశ్రుతా ।।

నిధానం పార్థివం ప్రీత్యా చకార నృపవల్లభా ।। ౪౬ ।।

దంపతీ త్వేకభావేన శంకరం భక్తశంకరమ్ ।।

భేజాతే తత్ర తౌ నిత్యం శివారాధనతత్పరౌ ।। ౪౭ ।।

రాక్షసో యజ్ఞకర్మాది వరదర్ప విమోహితః ।।

లోపయామాస తత్సర్వం మహ్యం వై దీయతామితి ।।౪౮।।

బహుసైన్యసమాయుక్తో రాక్షసానాం దురాత్మనామ ।।

చకార వసుధాం సర్వాం స్వవశే చర్షిసత్తమాః ।। ౪౯ ।।

వేదధర్మం శాస్త్రధర్మం స్మృతిధర్మం పురాణజమ్ ।।

లోపయిత్వా చ తత్సర్వం బుభుజే స్వయమూర్జితః ।। 4.20.౫౦ ।।

దేవాశ్చ పీడితాస్తేన సశక్రా ఋషయస్తథా ।।

అత్యన్తం దుఃఖమాపన్నా లోకాన్నిస్సారితా ద్విజాః ।। ౫౧ ।।

తే తతో వికలాస్సర్వే సవాసవసురర్షయః ।।

బ్రహ్మవిష్ణూ పురోధాయ శంకరం శరణం యయుః ।। ౫౨ ।।

స్తుత్వా స్తోత్రైరనేకైశ్చ శంకరం లోక శంకరమ్ ।।
ప్రసన్నం కృతవంతస్తే మహాకోశ్యాస్తటే శుభే ।। ౫౩ ।।
కృత్వా చ పార్థివీం మూర్తిం పూజయిత్వా విధానతః ।।
తుష్టువుర్వివిధైః స్తోత్రైర్నమస్కారాదిభిః క్రమాత్ ।। ౫౪ ।।
ఏవం స్తుతస్తదా శంభుర్దేవానాం స్తవనాదిభిః ।।
సుప్రసన్నతరో భూత్వా తాన్సురానిదమబ్రవీత్ ।। ౫౫ ।।
శివ ఉవాచ ।।
హే హరే హే విధే దేవా ఋషయశ్చాఖిలా అహమ్ ।।
ప్రసన్నోఽస్మి వరం బ్రూత కిం కార్యం కరవాణి వః ।। ౫౬ ।।
సూత ఉవాచ ।।
ఇత్యుక్తే చ తదా తేన శివేన వచనే ద్విజాః ।।
సుప్రణమ్య కరౌ బద్ధ్వా దేవః ఊచుశ్శివం తదా ।। ౫౭ ।।
దేవా ఊచుః ।।
సర్వం జానాసి దేవేశ సర్వేషాం మనసి స్థితమ్ ।।
అన్తర్యామీ చ సర్వస్య నాజ్ఞాతం విద్యతే తవ ।। ౫౮ ।।
తథాపి శ్రూయతాం నాథ స్వదుఃఖం బ్రూమహే వయమ్ ।।
త్వదాజ్ఞయా మహాదేవ కృపాదృష్ట్యా విలోకయ ।। ౫౯ ।।
రాక్షసః కర్కటీపుత్రః కుంభకర్ణోద్భవో బలీ ।।
పీడయత్యనిశం దేవాన్బ్రహ్మదత్తవరోర్జితః ।। 4.20.౬౦ ।।
తమిమం జహి భీమాహ్వం రాక్షసం దుఃఖదాయకమ్ ।।
కృపాం కురు మహేశాన విలంబం న కురు ప్రభో ।। ౬౧ ।।

సూత ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్తస్తు సురైస్సర్వైశ్శంభుర్వేం భక్తవత్సలః ।।

వధం తస్య కరిష్యామీత్యుక్త్వా దేవాంస్తతోఽబ్రవీత్ ।। ౬౨ ।।

శంభురువాచ ।।

కామరూపేశ్వరో రాజా మదీయో భక్త ఉత్తమః ।।

తస్మై బ్రూతేతి వై దేవాః కార్యం శీఘ్రం భవిష్యతి ।। ౬౩ ।।

సుదక్షిణ మహారాజ కామ రూపేశ్వర ప్రభో ।।

మద్భక్తస్త్వం విశేషేణ కురు మద్భజనం రతేః ।। ౬౪ ।।

దైత్యం భీమాహ్వయం దుష్టం బ్రహ్మప్రాప్తవరోర్జితమ్ ।।

హనిష్యామి న సందేహస్త్వత్తిరస్కారకారిణమ్ ।। ౬౫ ।।

।। సూత ఉవాచ ।।

అథ తే నిర్జరాస్సర్వే తత్ర గత్వా ముదాన్వితాః ।।

తస్మై మహానృపాయోచుర్యదుక్తం శంభునా చ తత్ ।। ౬౬ ।।

తమిత్యుక్త్వా చ వై దేవా ఆనందం పరమం గతాః ।।

మహర్షయశ్చ తే సర్వే యయుశ్శీఘ్రం నిజాశ్రమాన్ ।। ౬౭ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయాం భీమేశ్వరజ్యోతిర్లిగమాహాత్మ్యే భీమాసురకృతోపద్రవవర్ణనం నామ వింశోఽధ్యాయః ।। ౨౦ ।।

4.21

।। సూత ఉవాచ ।।

శివోఽపి చ గణైస్సార్ధం జగామ హితకామ్యయా ।।

స్వభక్తనికటం గుప్తస్తస్థౌ రక్షార్థమాదరాత్ ।। ౧ ।।

ఏతస్మిన్నన్తరే తత్ర కామరూపేశ్వరేణ చ ।।

అత్యంతం ధ్యానమారబ్ధం పార్థివస్య పురస్తదా ।। ౨ ।।

కేనచిత్తత్ర గత్వా చ రాక్షసాయ నివేదితమ్ ।।

రాజా కించిత్కరోత్యేవం త్వదర్థం హ్యాభిచారికమ్।।౩।।

సూత ఉవాచ ।।

రాక్షసస్స చ తచ్ఛ్రుత్వా క్రుద్ధస్తద్ధననేచ్ఛయా ।।

గృహీత్వా కరవాలం చ జగామ నృపతిం ప్రతి ।। ౪ ।।

తద్దృష్ట్వా రాక్షసస్తత్ర పార్థివాది స్థితం చ యత్ ।।

తదర్థం తత్స్వరూపం చ దృష్ట్వా కించిత్కరోత్యసౌ ।। ౫ ।।

అత ఏనం బలాదద్య హన్మి సోపస్కరం నృపమ్ ।।

విచార్యేతి మహాక్రుద్ధో రాక్షసః ప్రాహ తం నృపమ్ ।। ౬ ।।

భీమ ఉవాచ ।।

రేరే పార్థివ దుష్టాత్మన్క్రియతే కిం త్వయాధునా ।।

సత్యం వద న హన్యాం త్వామన్యథా హన్మి నిశ్చితమ్ ।।౭।।

సూత ఉవాచ ।।

ఇతి శ్రుత్వా వచస్తస్య కామరూపేశ్వరశ్చ సః ।।

మనసీతి విచిన్త్యాశు శివవిశ్వాసపూరితః ।। ౮ ।।

భవిష్యం యద్భవత్యేవ నాస్తి తస్య నివర్తకః ।।

ప్రారబ్ధాధీనమేవాత్ర ప్రారబ్ధస్స శివః స్మృతః ।। ౯ ।।

కృపాలుశ్శంకరశ్చాత్ర పార్థివే వర్తతే ధ్రువమ్ ।।

మదర్థం న కరోతీహ కుతః కోయం చ రాక్షసః ।। 4.21.౧౦ ।।

స్వానురూపాం ప్రతిజ్ఞాం స సత్యం చైవ కరిష్యతి ।।

సత్యప్రతిజ్ఞో భగవాఞ్ఛివశ్చేతి శ్రుతౌ శ్రుతః ।। ౧౧ ।।

మమ భక్తం యదా కశ్చిత్పీడయత్యతిదారుణః ।।

తదాహం తస్య రక్షార్థం దుష్టం హన్మి న సంశయః ।। ౧౨ ।।

ఏవం ధైర్యం సమాలంబ్య ధ్యాత్వా దేవం చ శంకరమ్ ।।

ప్రార్థయామాస సద్భక్త్యా మనసైవ రసేశ్వరః ।। ౧౩ ।।

త్వదీయోఽస్మి మహారాజ యథేచ్ఛసి తథా కురు ।।

సత్యం చ వచనం హ్యత్ర బ్రవీమి కురు మే హితమ్ ।। ౧౪ ।।

ఏవం మనసి స ధ్యాత్వా సత్యపాశేన మంత్రితః ।।

ప్రాహ సత్యం వచో రాజా రాక్షసం చావమానయన్ ।। ౧౫ ।।

నృప ఉవాచ ।।

భజామి శంకరం దేవం స్వభక్తపరిపాలకమ్ ।।

చరాచరాణాం సర్వేషామీశ్వరం నిర్వికారకమ్ ।। ౧౬ ।।

సూత ఉవాచ ।।

ఇతి తస్య వచః శ్రుత్వా కామరూపేశ్వరస్య సః ।।

క్రోధేన ప్రచలద్గాత్రో భీమో వచనమబ్రవీత్ ।। ౧౭ ।।

।। భీమ ఉవాచ ।।

శంకరస్తే మయా జ్ఞాతః కిం కరిష్యతి వై మమ ।।

యో మే పితృవ్యకేనైవ స్థాపితః కింకరో యథా ।। ౧౮ ।।

తద్బలం హి సమాశ్రిత్య విజేతుం త్వాం సమీహసే ।।

తర్హి త్వయా జితం సర్వం నాత్ర కార్యా విచారణా ॥ ౧౯ ॥

యావన్మయా న దృష్టో హి శంకరస్త్వత్రపాలకః ॥

తావత్త్వం స్వామినం మత్వా సేవసే నాన్యథా క్వచిత్ ॥ 4.21.౨౦ ॥

మయా దృష్టే చ తత్సర్వం స్ఫుటం స్యాత్సర్వథా నృప ॥

తస్మాత్త్వం వై శివస్యేదం రూపం దూరతరం కురు ॥ ౨౧ ॥

అన్యథా హి భయం తేఽద్య భవిష్యతి న సంశయః ॥

స్వామినస్తే కరం తీక్ష్ణం దాస్యేఽహం భీమవిక్రమః ॥ ౨౨ ॥

॥ సూత ఉవాచ ॥

ఇతి తద్వచనం శ్రుత్వా కామరూపేశ్వరో నృపః ॥

దృఢం శంకరవిశ్వాసో ద్రుతం వాక్యమువాచ తమ్ ॥౨3॥

రాజోవాచ ॥

అహం చ పామరో దుష్టో న మోక్ష్యే శంకరం పునః ॥

సర్వోత్కృష్టశ్చ మే స్వామీ న మాం ముంచతి కర్హిచిత్ ॥౨౪॥

సూత ఉవాచ ॥

ఏవం వచస్తదా శ్రుత్వా తస్య రాజ్ఞశ్శివాత్మనః ॥

తం ప్రహస్య ద్రుతం భీమో భూపతిం రాక్షసోఽబ్రవీత్ ॥ ౨౫ ॥

॥ భీమ ఉవాచ ॥

మత్తో భిక్షయతే నిత్యం స కిం జానాతి స్వాకృతిమ్ ॥

యోగినాం కా చ నిష్ఠా వై భక్తానాం ప్రతిపాలనే ॥౨౬॥

ఇతి కృత్వా మతిం త్వం చ దూరతో భవ సర్వథా॥

అహం చ తవ స స్వామీ యుద్ధం వై కరవావహే ॥ ౨౭ ॥

సూత ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్తస్య నృపశ్రేష్ఠశ్శంభుభక్తో దృఢవ్రతః ।।

ప్రత్యువాచాభయో భీమం దుఃఖదం జగతాం సదా ।। ౨౮ ।।

రాజోవాచ ।।

శృణు రాక్షస దుష్టాత్మన్మయా కర్తుం న శక్యతే ।।

త్వయా విక్రియతే తర్హి కుతస్త్వం శక్తిమానసి ।। ౨౯ ।।

సూత ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్తస్సైన్యమాదాయ రాజానం పరిభర్త్స్య తమ్ ।।

కరాలం కరవాలం చ పార్థివే ప్రాక్షిపత్తదా ।। 4.21.30 ।।

పశ్య త్వం స్వామినోఽద్యైవ బలం భక్తసుఖావహమ్ ।।

ఇత్యువాచ విహస్యైవ రాక్షసైస్స మహాబలః ।। ౩౧ ।।

కరవాలః పార్థివం చ యావత్సంస్పృశతి నో ద్విజాః ।।

యావచ్చ పార్థివాత్తస్మాదావిరాసీత్స్వయం హరః ।। ౩౨ ।।

పశ్య భీమేశ్వరోహం చ రక్షార్థం ప్రకటోఽభవమ్ ।।

మమ పూర్వవ్రతం హ్యేతద్రక్ష్యో భక్తో మయా సదా ।। 33 ।।

ఏతస్మాత్పశ్య మే శీఘ్రం బలం భక్తసుఖావహమ్ ।।

ఇత్యుక్త్వా స పినాకేన కరవాలో ద్విధా కృతః ।। ౩౪ ।।

పునశ్చైవ త్రిశూలం స్వం చిక్షిపే తేన రక్షసా ।।

తచ్ఛూలం శతధా నీతమపి దుష్టస్య శంభునా ।। ౩౫ ।।

పునశ్శక్తిశ్చ నిఃక్షిప్తా తేన శంభూపరి ద్విజాః ।।

శంభునా సాపి బాణైస్సైర్లక్షధా చ కృతా ద్రుతమ్ ।। ౩౬ ।।

పట్టిశశ్చ తతస్తేన నిఃక్షిప్తో హి శివోపరి ।।

శివేన స త్రిశూలేన తిలశశ్చ కృతం క్షణాత్ ।।౩౭।।

తతశ్శివగణానాం చ రాక్షసానాం పరస్పరమ్ ।।

యుద్ధమాసీత్తదా ఘోరం పశ్యతాం దుఃఖకావహమ్ ।।౩౮।।

తతశ్చ పృథివీ సర్వా వ్యాకులా చాభవత్క్షణాత్ ।।

సముద్రాశ్చ తదా సర్వే చుక్షుభుస్సమహీధరాః ।। ౩౯ ।।

దేవాశ్చ ఋషయస్సర్వే బభూవుర్వికలా అతి ।।

ఊచుః పరస్పరం చేతి వ్యర్థం వై ప్రార్థితశ్శివః ।। 4.21.౪౦ ।।

నారదశ్చ సమాగత్య శంకరం దుఃఖదాహకమ్ ।।

ప్రార్థయామాస తత్రైవ సాంజలిర్నతమస్తకః ।। ౪౧ ।।

నారద ఉవాచ ।।

క్షమ్యతాం క్షమ్యతాం నాథ త్వయా విభ్రమకారక ।।

తృణేకశ్చ కుఠారో వై హన్యతాం శీఘ్రమేవ హి ।। ౪౨ ।।

ఇతి సంప్రార్థితశ్శంభుః సర్వాన్రక్షోగణాన్ప్రభుః ।।

హుంకారేణైవ చాస్త్రేణ భస్మసాత్కృతవాంస్తదా ।। ౪౩ ।।

సర్వే తే రాక్షసా దగ్ధాః శంకరేణ క్షణం మునే ।।

బభూవుస్తత్ర సర్వేషాం దేవానాం పశ్యతాద్భుతమ్।।౪౪।।

దావానలగతో వహ్నిర్యథా చ వనమాదహేత్ ।।

తథా శివేన క్రుద్ధేన రాక్షసానాం బలం క్షణాత్।।౪౫।।

భీమస్యైవ చ కిం భస్మ న జ్ఞాతం కేనచిత్తదా ।।

పరివారయుతో దగ్ధో నామ న శ్రూయతే క్వచిత్ ।। ౪౬ ।।

తతశ్శివస్య కృపయా శాంతిం ప్రాప్తా మునీశ్వరాః ।।

దేవాస్సర్వే చ శక్రాద్యాస్స్వాస్థ్యం ప్రాపాఖిలం జగత్ ।।౪౭।।

క్రోధజ్వాలా మహేశస్య నిస్ససార వనాద్వనమ్ ।।

రాక్షసానాం చ తద్భస్మ సర్వం వ్యాప్తం వనేఽఖిలమ్ ।। ౪౮ ।।

తతశ్చౌషధయో జాతా నానాకార్యకరాస్తథా ।।

రూపాన్తరం తతో నౄణాం భవేద్వేషాంతరం తథా ।।౪౯।।

భూతప్రేతపిశాచాది దూరతశ్చ తతో వ్రజేత్ ।।

తన్న కార్యం చ యచ్చైవ తతో న భవతి ద్విజాః ।। 4.21.౫౦ ।।

తతః ప్రార్థితశ్శమ్భుర్మునిభిశ్చ విశేషతః ।।

స్థాతవ్యం స్వామినా హ్యత్ర లోకానాం సుఖహేతవే ।। ౫౧ ।।

అయం వై కుత్సితో దేశ అయోధ్యాలోకదుఃఖదః ।।

భవంతం చ తదా దృష్ట్వా కల్యాణం సంభవిష్యతి ।। ౫౨ ।।

భీమశంకరనామా త్వం భవితా సర్వసాధకః ।।

ఏతల్లింగం సదా పూజ్యం సర్వాపద్వినివారకమ్ ।। ౫3 ।।

సూత ఉవాచ।।

ఇత్యేవం ప్రార్థితశ్శమ్భుర్లోకానాం హితకారకః ।।

తత్రైవాస్థితవాన్ప్రీత్యా స్వతన్త్రో భక్తవత్సలః ।।౫౪।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయాం
భీమేశ్వరజ్యోతిర్లిఙ్గోత్పత్తిమాహాత్మ్యవర్ణనం నామైకవింశోఽధ్యాయః ।।౨౧।।

4.22

సూత ఉవాచ ।।

అతఃపరం ప్రవక్ష్యామి శ్రూయతామృషిసత్తమాః ।।

విశ్వేశ్వరస్య మాహాత్మ్యం మహాపాతకనాశనమ్ ।।౧।।

యదిదం దృశ్యతే కించిజ్జగత్యాం వస్తుమాత్రకమ్।।

చిదానన్ద స్వరూపం చ నిర్వికారం సనాతనమ్ ।। ౨ ।।

తస్యైవ కైవల్యరతేర్ద్వితీయేచ్ఛా తతోభవత్ ।।

స ఏవ సగుణో జాతశ్శివ ఇత్యభిధీయతే ।।౩।।

స ఏవ హి ద్విధా జాతః పుంస్త్రీరూపప్రభేదతః ।।

యః పుమాన్స శివః ఖ్యాతః స్త్రీశక్తిస్సా హి కథ్యతే ।। ౪ ।।

చిదానన్దేస్వరూపాభ్యాం పురుషావపి నిర్మితౌ ।। ౫ ।।

అదృష్టాభ్యాం తదా తాభ్యాం స్వభావాన్మునిసత్తమాః ।।

తావదృష్ట్వా తదా తౌ చ స్వమాతృపితరౌ ద్విజాః ।।౬।।

మహాసంశయమాపన్నౌ ప్రకృతిః పురుషశ్చ తౌ ।।

తదా వాణీ సముత్పన్నా నిర్గుణాత్పరమాత్మనః ।।

తపశ్చైవ ప్రకర్తవ్యం తతస్సృష్టిరనుత్తమా ।।౭।।

ప్రకృతిపురుషాబూచతుః ।।

తపసస్తు స్థలంనాస్తి కుత్రావాభ్యాం ప్రభోఽధునా।।

స్థిత్వా తపః ప్రకర్తవ్యం తవ శాసనతశ్శివ ।। ౮ ।।

తతశ్చ తేజసస్సారం పంచక్రోశాత్మకం శుభమ్।।

సర్వోపకరణైర్యుక్తం సుందరం నగరం తథా।।౯।।

నిర్మాయ ప్రేషితం తత్స్వం నిర్గుణేన శివేన చ।।

అంతరిక్షే స్థితం తచ్చ పురుషస్య సమీపతః।।4.22.౧౦।।

తదధిష్ఠాయ హరిణా సృష్టికామనయా తతః ।।

బహుకాలం తపస్తప్తం తద్ధ్యానమవలంబ్య చ।।౧౧।।

శ్రమేణ జలధారశ్చ వివిధాశ్చాభవంస్తదా ।।

తాభిర్వ్యాప్తం చ తచ్ఛూన్యం నాన్యత్కించిదదృశ్యత ।।౧౨।।

తతశ్చ విష్ణునా దృష్టం కిమేతద్దృశ్యతేఽద్భుతమ్।।

ఇత్యాశ్చర్యం తదా దృష్ట్వా శిరసః కమ్పనం కృతమ్ ।। ౧౩ ।।

తతశ్చ పతితః కర్ణాన్మణిశ్చ పురతః ప్రభో ।।

తదప్యభూవ మహత్తీర్థం నామతో మణికర్ణికా।।౧౪।।

జలౌఘే ప్లావ్యమానా సా పంచక్రోశీ యదాభవత ।।

నిర్గుణేన శివేనాశు త్రిశూలేన ధృతా తదా ।। ౧౫ ।।

విష్ణుస్తత్రైవ సుష్వాప ప్రకృత్యా స్వస్త్రియా సహ ।।

తన్నాభికమలాజ్జాతో బ్రహ్మా శంకరశాసనాత్ ।। ౧౬ ।।

శివాజ్ఞాం స సమాసాద్య సృష్టిచక్రేఽద్భుతా తదా ।।

చతుర్దశమితా లోకా బ్రహ్మాండే యత్ర నిర్మితాః ।।౧౭।।

యోజనానాం చ పంచాశత్కోటిసంఖ్యాప్రమాణతః।।

బ్రహ్మాండస్యైవ విస్తారో మునిభిః పరికీర్తితః।।౧౮।।

బ్రహ్మాండే కర్మణా బద్ధా ప్రాణినో మాం కథం పునః ।।

ప్రాప్స్యంతీతి విచిన్త్యైతత్పంచక్రోశీ విమోచితా ।। ౧౯ ।।

ఇయం చ శుభదా లోకే కర్మ నాశకరీ మతా ।।

మోక్షప్రకాశికా కాశీ జ్ఞానదా మమ సుప్రియా ।।4.22.౨౦।।

అవిముక్తం స్వయం లింగం స్థాపితం పరమాత్మనా।।

న కదాచిత్త్వయా త్యాజ్యమిదం క్షేత్రం మమాంశక ।।౨౧।।

ఇత్యుక్త్వా చ త్రిశూలాత్స్వదవతార్య్య హరస్స్వయమ్ ।।

మోచయామాస భువనే మర్త్యలోకే హి కాశికామ్ ।। ౨౨ ।।

బ్రహ్మణశ్చ దినే సా హి న వినశ్యతి నిశ్చితమ్ ।।

తదా శివస్త్రిశూలేన దధాతి మునయశ్చ తామ్ ।।౨౩।।

పునశ్చ బ్రహ్మణా సృష్టౌ కృతాయాం స్థాప్యతే ద్విజాః ।।

కర్మణా కర్షణాచ్చైవ కాశీతి పరిపఠ్యతే।।౨౪।।

అవిముక్తేశ్వరం లింగం కాశ్యాం తిష్ఠతి సర్వదా।।

ముక్తిదాతృ చ లోకానాం మహాపాతకినామపి ।। ౨౫ ।।

అన్యత్ర ప్రాప్యతే ముక్తిస్సారూప్యాదిర్మునీశ్వరాః ।।

అత్రైవ ప్రాప్యతే జీవైః సాయుజ్యా ముక్తిరుత్తమా ।। ౨౬ ।।

యేషాం క్వాపి గతిర్నాస్తి తేషాం వారాణసీ పురీ।।

పంచక్రోశీ మహాపుణ్యా హత్యాకోటివినాశనీ ।।౨౭।।

అమరా మరణం సర్వే వాంఛతీహ పరే చ కే ।।

భుక్తిముక్తిప్రదా చైషా సర్వదా శంకరప్రియా ।। ౨౮ ।।

బ్రహ్మా చ శ్లాఘతే చామూం విష్ణుస్సిద్ధాశ్చ యోగినః ।।

మునయశ్చ తథైవాన్యే త్రిలోకస్థా జనాః సదా।।౨౯।।

కాశ్యాశ్చ మహిమానం వై వక్తుం వర్షశతైరపి।।

శక్నోమ్యహం న సర్వం హి యథాశక్తి బ్రువే తతః ।। 4.22.30 ।।

కైలాసస్య పతిర్యో వై హ్యంతస్సత్త్వో బహిస్తమాః ।।

కాలాగ్నిర్నామతః ఖ్యాతో నిర్గుణో గుణవాన్భవః ।।
ప్రణిపాతైరనేకైశ్చ వచనం చేదమబ్రవీత్ ।।।। ౩౧ ।।
।। రుద్ర ఉవాచ ।।
విశ్వేశ్వర మహేశాన త్వదీయోఽస్మి న సంశయః ।।
కృపాం కురు మహాదేవ మయి త్వం సామ్బ ఆత్మజే ।। ౩౨ ।।
స్థాతవ్యం చ సదాత్రైవ లోకానాం హితకామ్యయా ।।
తారయస్వ జగన్నాథ ప్రార్థయామి జగత్పతే ।।౩౩।।
సూత ఉవాచ।।
అవిముక్తేఽపి దాన్తాత్మా తం సంప్రార్థ్య పునః పునః ।।
నేత్రాశ్రూణి ప్రముచ్యైవ ప్రీతః ప్రోవాచ శంకరమ్ ।।౩౪।।
అవిముక్త ఉవాచ ।।
దేవదేవ మహాదేవ కాలామయసుభేషజ।।
త్వం త్రిలోకపతిస్సత్యం సేవ్యో బ్రహ్మాచ్యుతాదిభిః ।।౩౫।।
కాశ్యాం పుర్యాం త్వయా దేవ రాజధానీ ప్రగృహ్యతామ్ ।।
మయా ధ్యానతయా స్థేయమచింత్య సుఖహేతవే ।।౩౬।।
ముక్తిదాతా భవానేవ కామదశ్చ న చాపరః ।।
తస్మాత్త్వముపకారాయ తిష్ఠోమాసహితస్సదా ।।౩౭।।
జీవాన్భవాబ్ధేరఖిలాంస్తారయ త్వం సదాశివ ।।
భక్తకార్యం కురు హర ప్రార్థయామి పునఃపునః ।। ౩౮ ।।
।। సూత ఉవాచ ।।
ఇత్యేవం ప్రార్థితస్తేన విశ్వనాథేన శంకరః।।

లోకానాముపకారార్థం తస్థౌ తత్రాపి సర్వరాట్।।౩౯।।

యద్దినం హి సమారభ్య హరః కాశ్యాముపాగతః ।।

తదారభ్య చ సా కాశీ సర్వశ్రేష్ఠతరాభవత్ ।। 4.22.౪౦ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయాం విశ్వేశ్వరమాహాత్మ్యే కాశ్యాం రుద్రాగమనవర్ణనంనామ ద్వావింశోఽధ్యాయః ।। ౨౨ ।।

4.23

ఋషయ ఊచుః ।।

ఏవం వారాణసీ పుణ్యా యది సూత మహాపురీ ।।

తత్రప్రభావం వదాస్మాకమవిముక్తస్య చ ప్రభో ।। ౧ ।।

సూత ఉవాచ।।

వక్ష్యే సంక్షేపతస్సమ్యగ్వారాణస్యాస్సుశోభనమ్ ।।

విశ్వేశ్వరస్య మాహాత్మ్యం శ్రూయతాం చ మునీశ్వరాః ।।౨।।

కదాచిత్పార్వతీ దేవీ శఙ్కరం పరయా ముదా ।।

లోకకామనయాపృచ్ఛన్మాహాత్మ్యమవిముక్తయోః ।।౩।।

పార్వత్యువాచ ।।

అస్య క్షేత్రస్య మాహాత్మ్యం వక్తుమర్హస్య శేషతః ।।

మమోపరి కృపాం కృత్వా లోకానాం హితకామ్యయా ।। ౪ ।।

సూత ఉవాచ ।।

దేవ్యాస్తద్వచనం శ్రుత్వా దేవదేవో జగత్ప్రభుః।।

ప్రత్యువాచ భవానీం తాం జీవానాం ప్రియహేతవే ।।౫।।

పరమేశ్వర ఉవాచ।।

సాధు పృష్టం త్వయా భద్రే లోకానాం సుఖదం శుభమ్ ।।
కథయామి యథార్థం వై మహా త్మ్యమవిముక్తయోః ।।౬।।
ఇదం గుహ్యతమం క్షేత్రం సదా వారాణసీ మమ।।
సర్వేషామేవ జంతూనాం హేతుర్మోక్షస్య సర్వథా ।।౭।।
అస్మిన్సిద్ధాస్సదా క్షేత్రే మదీయం వ్రతమాశ్రితాః ।।
నానాలింగధరా నిత్యం మమ లోకాభికాంక్షిణః ।। ౮ ।।
అభ్యస్యంతి మహాయోగం జితాత్మానో జితేంద్రియాః ।।
పరం పాశుపతం శ్రౌతం భుక్తిముక్తిఫలప్రదమ్।।౯।।
రోచతే మే సదా వాసో వారాణస్యాం మహేశ్వరి।।
హేతునా యేన సర్వాణి విహాయ శృణు తద్ధ్రువమ్।।4.23.౧౦।।
యో మే భక్తశ్చ విజ్ఞానీ తావుభౌ ముక్తిభాగినౌ ।।
తీర్థాపేక్షా చ న తయోర్విహితా విహితే సమౌ ।। ౧౧ ।।
జీవన్ముక్తౌ తు తౌ జ్ఞేయౌ యత్రకుత్రాపి వై మృతౌ ।।
ప్రాప్నుతో మోక్షమాశ్వేవ మయోక్తం నిశ్చితం వచః ।। ౧౨ ।।
అత్ర తీర్థే విశేషోస్త్యవిముక్తాఖ్యే పరోత్తమే ।।
శ్రూయతాం తత్త్వయా దేవి పరశక్తే సుచిత్తయా।।౧౩।।
సర్వే వర్ణా ఆశ్రమాశ్చ బాలయౌవనవార్ద్ధకాః ।।
అస్యాం పుర్యాం మృతాశ్చేత్తుస్యుర్ముక్తా ఏవ న సంశయః ।।౧౪।।
అశుచిశ్చ శుచిర్వాపి కన్యా పరిణతా తథా ।।
విధవా వాథ వా వంధ్యా రజోదోషయుతాపి వా ।।౧౫।।
ప్రసూతా సంస్కృతా కాపి యాదృశీ తాదృశీ ద్విజాః ।।

అత్ర క్షేత్రే మృతా చేత్స్యాన్మోక్షభాజ్ నాత్ర సంశయః ।।౧౬।।

స్వేదజశ్చాండజో వాపి ద్యుద్భిజ్జోఽథ జరాయుజః ।

మృతో మోక్షమవాప్నోతి యథాత్ర న తథా క్వచిత్ ।।౧౭।।

జ్ఞానాపేక్షా న చాత్రైవ భక్త్యపేక్షా న వై పునః ।।

కర్మాపేక్షా న దేవ్యత్ర దానాపేక్షా న చైవ హి ।। ౧౮ ।।

సంస్కృత్యపేక్షా నైవాత్ర ధ్యానాపేక్షా న కర్హిచిత్ ।।

నామాపేక్షార్చనాపేక్షా సుజాతీనాం తథాత్ర న ।। ౧౯ ।।

మమ క్షేత్రే మోక్షదే హి యో వా వసతి మానవః ।।

యథా తథా మృతః స్యాచ్చేన్మోక్షమాప్నోతి నిశ్చితమ్ ।। 4.23.౨౦ ।।

ఏతన్మమ పురం దివ్యం గుహ్యాద్గుహ్యతరం ప్రియే ।।

బ్రహ్మాదయోఽపి జానంతి మాహాత్మ్యం నాస్య పార్వతి ।। ౨౧ ।।

మహత్క్షేత్రమిదం తస్మాదవిముక్తమితి స్మృతమ్ ।।

సర్వేభ్యో నైమిషాదిభ్యః పరం మోక్షప్రదం మృతే ।। ౨౨ ।।

ధర్మస్యోపనిషత్సత్యం మోక్షస్యోపనిషత్సమమ్ ।।

క్షేత్రతీర్థోపనిషదమవిముక్తం విదుర్బుధాః ।। ౨౩ ।।

కామం భుంజన్స్వపన్క్రీడన్కుర్వన్హి వివిధాః క్రియాః ।।

అవిముక్తే త్యజన్ప్రాణాఞ్జంతుర్మోక్షాయ కల్పతే ।। ౨౪ ।।

కృత్వా పాపసహస్రాణి పిశాచత్వం వరం నృణామ్ ।।

న చ క్రతుసహస్రత్వం స్వర్గే కాశీం పురీం వినా ।। ౨౫ ।।

తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన సేవ్యతే కాశికా పురీ ।।

అవ్యక్తలింగం మునిభిర్ధ్యాయతే చ సదాశివః ।। ౨౬ ।।

యద్యత్ఫలం సముద్దిశ్య తపస్త్యత్ర నరః ప్రియే ।।

తేభ్యశ్చాహం ప్రయ చ్ఛామి సమ్యక్తత్తత్ఫలం ధువమ్।।౨౭।।

సాయుజ్యమాత్మనః పశ్చాదీప్సితం స్థానమేవ చ।।

న కుతశ్చిత్కర్మబంధస్త్యజతామత్ర వై తనుమ్।।౨౮।।

బ్రహ్మా దేవర్షిభిస్సార్ధ్ధం విష్ణుర్వాపి దివాకరః ।।

ఉపాసతే మహాత్మానస్సర్వే మామిహ చాపరే ।। ౨౯ ।।

విషయాసక్తచిత్తోఽపి త్యక్త ధర్మరుచిర్నరః ।।

ఇహ క్షేత్రే మృతో యో వై సంసారం న పునర్విశేత్ ।। 4.23.30 ।।

కిం పునర్నిర్మమా ధీరాసత్త్వస్థా దంభవర్జితాః ।।

కృతినశ్చ నిరారంభాస్సర్వే తే మయి భావితాః ।। ౩౧ ।।

జన్మాంతరసహస్రేషు జన్మ యోగీ సమాప్నుయాత్ ।।

తదిహైవ పరం మోక్షం మరణాదధిగచ్ఛతి ।। ౩౨ ।।

అత్ర లింగాన్యనేకాని భక్తైస్సంస్థాపితాని హి ।।

సర్వకామప్రదానీహ మోక్షదాని చ పార్వతి ।। 33 ।।

పంచక్రోశం చతుర్దిక్షు క్షేత్రమేతత్ప్రకీర్తితమ్ ।।

సమంతాచ్చ తథా జంతోర్మృతికాలేఽమృతప్రదమ్ ।। ౩౪ ।।

అపాపశ్చ మృతో యో వై సద్యో మోక్షం సమశ్నుతే ।।

సపాపశ్చ మృతౌ యస్సాన్యత్కాయవ్యూహాన్సమశ్నుతే ।। ౩౫ ।।

యాతనాం సోనుభూయైవ పశ్చాన్మోక్షమవాప్నుయాత్ ।।

పాతకం యోఽవిముక్తాఖ్యే క్షేత్రేఽస్మిన్కురుతే ధ్రువమ్ ।। ౩౬ ।।

భైరవీం యాతనాం ప్రాప్య వర్షాణామయుతే పునః ।।

తతో మోక్షమవాప్నోతి భుక్త్వా పాపం చ సున్దరి ।। ।। ౩౭ ।।

ఇతి తే చ సమాఖ్యాతా పాపాచారే చ యా గతిః ।।

ఏవం జ్ఞాత్వా నరస్సమ్యక్సేవయేదవిముక్తకమ్ ।। ౩౮ ।।

కృతకర్మక్షయో నాస్తి కల్పకోటిశతైరపి ।।

అవశ్యమేవ భోక్తవ్యం కృతం కర్మ శుభాశుభమ్ ।। ౩౯ ।।

కేవలం చాశుభం కర్మ నరకాయ భవేదిహ ।।

శుభం స్వర్గాయ జాయేత ద్వాభ్యాం మానుష్యమీరితమ్ ।। 4.23.౪౦ ।।

జన్మ సమ్యగసమ్యక్ చ న్యూనాధిక్యే భవేదిహ ।।

ఉభయోశ్చ క్షయో ముక్తిర్భవేత్సత్యం హి పార్వతి ।। ౪౧ ।।

కర్మ చ త్రివిధం ప్రోక్తం కర్మకాణ్డే మహేశ్వరి ।।

సంచితం క్రియమాణం చ ప్రారబ్ధం చేతి బంధకృత్ ।। ౪౨ ।।

పూర్వజన్మసముద్భూతం సంచితం సముదాహృతమ్ ।।

భుజ్యతే చ శరీరేణ ప్రారబ్ధం పరికీర్తితమ్ ।। ౪౩ ।।

జన్మనా యచ్చ క్రియతే కర్మ సాంప్రతమ్ ।।

శుభాశుభం చ దేవేశి క్రియమాణం విదుర్బుధాః ।। ౪౪ ।।

ప్రారబ్ధకర్మణో భోగాత్క్షయశ్చైవ చాన్యథా ।।

ఉపాయేన ద్వయోర్నాశః కర్మణోః పూజనాదినా ।। ౪౫ ।।

సర్వేషాం కర్మణాం నాశో నాస్తి కాశీం పురీం వినా ।।

సర్వం చ సులభం తీర్థం దుర్లభా కాశికా పురీ ।।౪౬।।

పూర్వజన్మకృతం చేద్వై కాశీదర్శనమాదరాత్ ।।

తదా కాశీం చ సంప్రాప్య లభేన్మృత్యుం న చాన్యథా ।।౪౭।।

కాశీం ప్రాప్య నరో యస్తు గంగాయాం స్నానమాచరేత్ ।।

తదా చ క్రియమాణస్య సంచితస్యాపి సంక్షయః ।। ౪౮ ।।

ప్రారబ్ధం న వినా భోగో నశ్యతీతి సునిశ్చితమ్ ।।

మృతిశ్చ తస్య సంజాతా తదా తస్య క్షయో భవేత్ ।। ౪౯ ।।

పూర్వం చైవ కృతా కాశీ పశ్చాత్పాపం సమాచరేత్ ।।

తద్బీజేన బలవతా నీయతే కాశికా పునః ।।4.23.౫౦।।

తదా సర్వాణి పాపాని భస్మసాచ్చ భవంతి హి ।।

తస్మాత్కాశీం నరస్సేవేత్కర్మనిర్మూలనీం ధ్రువమ్ ।। ।।౫౧।।

ఏకోఽపి బ్రాహ్మణో యేన కాశ్యాం సంవాసితః ప్రియే ।।

కాశీవాసమవాప్యైవ తతో ముక్తిం స విందతి ।।౫౨।।

కాశ్యాం యో వై మృతశ్చైవ తస్య జన్మ పునర్న హి ।।

సముద్దిశ్య ప్రయాగే చ మృతస్య కామనాఫలే ।। ౫3 ।।

సంయోగశ్చ తయోశ్చేత్స్యాత్కాశీజన్యఫలం వృథా ।।

యది న స్యాత్తయోర్యోగస్తీర్థరాజఫలం వృథా।।౫౪।।

తస్మాన్మచ్ఛాసనాద్విష్ణుస్సృష్టిం సాక్షాద్ధి నూతనామ్ ।।

విధాయ మనసోద్దిష్టాం తత్సిద్ధిం యచ్ఛతి ధ్రువమ్ ।। ౫౫ ।।

సూత ఉవాచ ।।

ఇత్యాది బహుమాహాత్మ్యం కాశ్యాం వై మునిసత్తమాః ।।

తథా విశ్వేశ్వరస్యాపి భుక్తిముక్తిప్రదం సతామ్ ।। ౫౬ ।।

అతః పరం ప్రవక్ష్యామి మాహాత్మ్యం త్ర్యంబకస్య చ ।।

యచ్ఛ్రుత్వా సర్వపాపేభ్యో ముచ్యతే మానవః క్షణాత్ ।। ౫౭ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయాం కాశీవిశ్వేశ్వరజ్యోతిర్లిఙ్గమాహాత్మ్యవర్ణనంనామత్రయోవింశోధ్యాయ. ।। ౨౩।।

4.24

సూత ఉవాచ ।।

శ్రూయతామృషయః శ్రేష్ఠాః కథాం పాపప్రణాశినీమ్।।

కథయామి యథా వ్యాసాత్సద్గురోశ్చ శ్రుతా మయా।।౧।।

పురా ఋషివరశ్చాసీద్గౌతమో నామ విశ్రుతః ।।

అహల్యా నామ తస్యాసీత్పత్నీ పరమధార్మికీ ।। ౨ ।।

దక్షిణస్యాం దిశి హి యో గిరిర్బ్రహ్మేతి సంజ్ఞకః ।।

తత్ర తేన తపస్తప్తం వర్షాణామ యుతం తథా ।। ౩ ।।

కదాచిచ్చ హ్యనావృష్టిరభవత్తత్ర సువ్రతాః ।।

వర్షాణాం చ శతం రౌద్రీ లోకా దుఃఖముపాగతాః ।। ౪ ।।

ఆర్ద్రం చ పల్లవం న స్మ దృశ్యతే పృథివీతలే ।।

కుతో జలం విదృశ్యేత జీవానాం ప్రాణధారకమ్ ।। ౫ ।।

తదా తే మునయశ్చైవ మనుష్యాః పశవస్తథా ।।

పక్షిణశ్చ మృగాస్తత్ర గతాశ్చైవ దిశో దశ ।। ౬ ।।

తాం దృష్ట్వా చర్షయో విప్రాః ప్రాణాయామపరాయణాః ।।

ధ్యానేన చ తదా కేచిత్కాలం నిన్యుస్సుదారుణమ్ ।। ౭ ।।

గౌతమోఽపి స్వయం తత్ర వరుణార్థే తపశ్శుభమ్ ।।

చకార చైవ షణ్మాసం ప్రాణాయామపరాయణః ।। ౮ ।।

తతశ్చ వరుణస్తస్మై వరం దాతుం సమాగతాః ।।

ప్రసన్నోఽస్మి వరం బ్రూహి దదామి చ వచోఽబ్రవీత్ ।।౯।।

తతశ్చ గౌతమస్తం వై దృష్టిం చ ప్రార్థ యత్తదా ।।

తతస్స వరుణస్తం వై ప్రత్యువాచ మునిం ద్విజాః ।। 4.24.౧౦ ।।

వరుణ ఉవాచ ।।

దేవాజ్ఞాం చ సముల్లంఘ్య కథం కుర్యామహం చ తామ్ ।।

అన్యత్త్రాऽర్థయ సుజ్ఞోఽసి యదహం కరవాణి తే ।। ౧౧ ।।

సూత ఉవాచ ।।

ఇత్యేతద్వచనం తస్య వరుణస్య మహాత్మనః ।।

పరోపకారీ తచ్ఛ్రుత్వా గోతమో వాక్యమబ్రవీత ।। ౧౨ ।।

గౌతమ ఉవాచ ।।

యది ప్రసన్నో దేవేశ యది దేయో వరో మమ ।।

యదహం ప్రార్థయామ్యద్య కర్తవ్యం హి త్వయా తథా ।। ౧౩ ।।

యతస్త్వం జలరాశీశస్తస్మాద్దేయం జలం మమ ।।

అక్షయం సర్వదేవేశ దివ్యం నిత్యఫలప్రదమ్ ।। ౧౪ ।।

సూత ఉవాచ ।।

ఇతి సంప్రార్థితస్తేన వరుణో గౌతమేన వై ।।

ఉవాచ వచనం తస్మై గర్తశ్చ క్రియతాం త్వయా ।। ౧౫ ।।

ఇత్యుక్తే చ కృతస్తేన గర్తో హస్తప్రమాణతః ।।

జలేన పూరితస్తేన దివ్యేన వరుణేన సః ।। ౧౬ ।।

అథోవాచ మునిం దేవో వరుణో హి జలాధిపః ।।

గౌతమం మునిశార్దూలం పరోపకృతిశాలినమ్ ।। ౧౭ ।।

వరుణ ఉవాచ ।।

అక్షయ్యం చ జలం తేఽస్తు తీర్థభూతం మహామునే ।।

తవ నామ్నా చ విఖ్యాతం క్షితావేతద్భవిష్యతి ।। ౧౮ ।।

అత్ర దత్తం హుతం తప్తం సురాణాం యజనం కృతమ్ ।।

పితౄణాం చ కృతం శ్రాద్ధం సర్వమేవాక్షయం భవేత్।।౧౯।।

సూత ఉవాచ।।ఇత్యుక్త్వాంతర్ద్ధధే దేవస్సం్తుతస్తేన మహర్షిణా।।

గౌతమోఽపి సుఖం ప్రాప కృత్వాన్యోపకృతిం మునిః ।। 4.24.౨౦ ।।

మద్ధత్తో హ్యాశ్రయః పుంసాం మహత్త్వాయోపజాయతే ।।

మహాంతస్తత్స్వరూపం చ పశ్యంతి నేతరేఽశుభాః।।౨౧।।

యాదృశ్జన్నరం చ సేవేత తాదృశం ఫలమశ్నుతే।।

మహతస్సేవయోచ్చత్వం క్షుద్రస్య క్షుద్రతాం తథా ।।౨౨।।

సింహస్య మందిరే సేవా ముక్తాఫలకరీ మతా ।।

శృగాలమందిరే సేవా త్వస్థిలాభకరీ స్మృతా।।౨3।।

ఉత్తమానాం స్వభావోయం పరదుఃఖాసహిష్ణుతా ।।

స్వయం దుఖం చ సంప్రాప్తం మన్యతేన్యస్య వార్యతే।। ౨౪ ।।

వృక్షాశ్చ హాటకం చైవ చందనం చేక్షుకస్తథా ।।

ఏతే భువి పరార్థే చ దక్షా ఏవం న కేచన ।।౨౫।।

దయాలురమదస్పర్శ ఉపకారీ జితేంద్రియః ।।

ఏతైశ్చ పుణ్యస్తమ్భైస్తు చతుర్భిర్ధార్యతే మహీ ।।౨౬।।

తతశ్చ గౌతమస్తత్ర జలం ప్రాప్య సుదుర్లభమ్ ।।

నిత్యనైమిత్తికం కర్మ చకార విధివత్తదా।।౨౭।।

తతో వ్రీహీన్యవాంశ్చైవ నీవారానప్యనేకధా।।

వాపయామాస తత్రైవ హవనార్థం మునీశ్వరః।।౨౮।।

ధాన్యాని వివిధానీహ వృక్షాశ్చ వివిధాస్తథా ।।

పుష్పాణి చ ఫలాన్యేవ హ్యాసంస్తత్రాయనేకశః ।।౨౯।।

తచ్చ్రుత్వా ఋషయశ్చాన్యే తత్రాయా తాస్సహస్రశః ।।

పశవః పక్షిణశ్చాన్యే జీవాశ్చ బహవోఽగమన్ ।।4.24.30।।

తద్వనం సున్దరం హ్యాసీత్పృథివ్యాం మండలే పరమ్ ।।

తదక్షయకరాయోగాదనావృష్టిర్న దుఃఖదా ।। ౩౧ ।।

ఋషయోఽపి వనే తత్ర శుభకర్మపరాయణాః ।।

వాసం చక్రురనేకే చ శిష్యభార్యాసుతాన్వితాః।।3౨।।

ధాన్యా ని వాపయామాసుః కాలక్రమణహేతవే।।

ఆనందస్తద్వనే హ్యాసీత్ప్రభావాద్గౌతమస్య చ ।। 33 ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసం హితాయాం త్ర్యంబకేశ్వరమాహాత్మ్యే గౌతమప్రభావవర్ణనం నామ చతుర్వింశోఽధ్యాయః ।। ౨౪ ।।

4.25

।। సూత ఉవాచ ।।

కదాచిద్గౌతమేనైవ జలార్థం ప్రేషితా నిజాః ।।

శిష్యాస్తత్ర గతా భక్త్యా కమండలుకరా ద్విజాః ।।౧।।

శిష్యాఞ్జలసమీపే తు గతాన్దృష్ట్వా న్యషేధయన్ ।।

జలార్థమగతాంస్తత్ర చర్షిపత్న్యోప్యనేకశః ।। ౨ ।।

ఋషిపత్న్య వయం పూర్వం గ్రహీష్యామో విదూరతః ।।

పశ్చాచ్చైవ జలం గ్రాహ్యమిత్యేవం పర్యభర్త్సయన్॥౩॥

పరావృత్య తదా తైశ్చ ఋషిపత్న్యై నివేదితమ్ ॥

సా చాపి తాన్సమాదాయ సమాశ్వాస్య చ తైః స్వయమ్॥ ౪ ॥

జలం నీత్వా దదౌ తస్మై గౌతమాయ తపస్వినీ ॥

నిత్యం నిర్వాహయామాస జలేన ఋషిసత్తమః ॥౫॥

తాశ్చైవమృషిపత్న్యస్తు క్రుద్ధాస్తాం పర్యభర్త్సయన్ ॥

పరావృత్య గతాస్సర్వాస్తూటజాన్కుటిలాశయాః ॥ ౬ ॥

స్వామ్యగ్రే విపరీతం చ తద్వృత్తం నిఖిలం తతః॥

దుష్టాశయాభిః స్త్రీభిశ్చ తాభిర్వై వినివేదితమ్ ॥౭॥

అథ తాసాం వచః శ్రుత్వా భావికర్మవశాత్తదా ॥

గౌతమాయ చ సంకుద్ధాశ్చాసంస్తే పరమర్షయః ॥౮॥

విఘ్నార్థం గౌతమస్యైవ నానాపూజోపహారకైః॥

గణేశం పూజయామాసుస్సంకుద్ధాస్తే కుబుద్ధయః ॥ ౯ ॥

ఆవిర్బభూవ చ తదా ప్రసన్నో హి గణేశ్వరః ॥

ఉవాచ వచనం తత్ర భక్తాధీనః ఫలప్రదః ॥ 4.25.౧౦ ॥

గణేశ ఉవాచ ॥

ప్రసన్నోఽస్మి వరం బ్రూత యూయం కిం కరవాణ్యహమ్ ॥

తదీయం తద్వచః శ్రుత్వా ఋషయస్తేఽబ్రువంస్తదా ॥ ౧౧ ॥

ఋషయ ఊచుః ॥

త్వయా యది వరో దేయో గౌతమస్స్వాశ్రమాద్బహిః ॥

నిష్కాస్యం నో ఋషిభిః పరిభర్త్స్య తథా కురు ॥ ౧౨ ॥

సూత ఉవాచ ।।

స ఏవం ప్రార్థితస్తైస్తు విహస్య వచనం పునః ।।

ప్రోవాచేభముఖః ప్రీత్యా బోధయంస్తాన్సతాం గతిః ।। ౧౩ ।।

గణేశ ఉవాచ ।।

శ్రూయతామృషయస్సర్వే యుక్తం న క్రియతేఽధునా ।।

అపరాధం వినా తస్మై క్రుధ్యతాం హానిరేవ చ ।। ౧౪ ।।

ఉపస్కృతం పురా యైస్తు తేభ్యో దుఃఖం హితం న హి ।।

యదా చ దీయతే దుఃఖం తదా నాశో భవేదిహ ।। ౧౫ ।।

ఈదృశం చ తపః కృత్వా సాధ్యతే ఫలముత్తమమ్ ।।

శుభం ఫలం స్వయం హిత్వా సాధ్యతే నాహితం పునః ।। ౧౬ ।।

సూత ఉవాచ ।।

ఇత్యేవం వచనం శ్రుత్వా తస్య తే మునిసత్తమాః ।।

బుద్ధిమోహం తదా ప్రాప్తా ఇదమేవ వచోఽబ్రువన్ ।। ౧౭ ।।

ఋషయ ఊచుః ।।

కర్తవ్యం హి త్వయా స్వామిన్నిదమేవ న చాన్యథా ।।

ఇత్యుక్తస్తు తదా దేవో గణేశో వాక్యమబ్రవీత్ ।। ౧౮ ।।

గణేశ ఉవాచ ।।

అసాధుస్సాధుతాం చైవ సాధుశ్చాసాధుతాం తథా ।।

కదాచిదపి నాప్నోతి బ్రహ్మోక్తమితి నిశ్చితమ్ ।। ౧౯ ।।

యదా చ భవతాం దుఃఖం జాతం చానశనాత్పురా ।।

తదా సుఖం ప్రదత్తం వై గౌతమేన మహర్షిణా ।। 4.25.౨౦ ।।

ఇదానీం వై భవద్భిశ్చ తస్మై దుఃఖం ప్రదీయతే ।।

నేతద్యుక్తతమం లోకే సర్వథా సువిచార్యతామ్ ।।౨౧।।

స్త్రీబలాన్మోహితా యూయం న మే వాక్యం కరిష్యథ ।।

ఏతద్ధితతమం తస్య భవిష్యతి న సంశయః ।।౨౨।।

పునశ్చాయమృషిశ్రేష్ఠో దాస్యతే వస్సుఖం ధ్రువమ్ ।।

తారణం న చ యుక్తం స్యాద్వరమన్యం వృణీత వై ।। ౨౩ ।।

సూత ఉవాచ ।।

ఇత్యేవం వచనం తేన గణేశేన మహాత్మనా ।।

యద్యప్యుక్తమృషిభ్యశ్చ తదప్యేతే న మేనిరే ।। ౨౪ ।।

భక్తాధీనతయా సోథ శివపుత్రోబ్రవీత్తదా ।।

ఉదాసీనేన మనసా తానృషీన్దుష్టశేముషీన్ ।। ౨౫ ।।

గణేశ ఉవాచ ।।

భవద్భిః ప్రార్థ్యతే యచ్చ కరిష్యేఽహం తథా ఖలు ।।

పశ్చాద్భావి భవేదేవ ఇత్యుక్త్వాంతర్దధే పునః ।। ౨౬ ।।

గౌతమస్స న జానాతి మునీనాం వై దురాశయమ్ ।।

ఆనన్దమనసా నిత్యం పత్న్యా కర్మ చకార తత్ ।। ౨౭ ।।

తదన్తరే చ యజ్జాతం చరితం వరయోగతః ।।

తద్దుష్టర్షిప్రభావాత్తు శ్రూయతాం తన్మునీశ్వరాః ।। ౨౮ ।।

గౌతమస్య చ కేదారే తత్రాసన్వ్రీహయో యవాః ।।

గణేశస్తత్ర గౌర్భూత్వా జగామ కిల దుర్బలా ।।౨౯।।

కంపమానా చ సా గత్వా తత్ర తద్వరయోగతః ।।

వ్రీహీన్సంభక్షయామాస యవాంశ్చ మునిసత్తమాః ।।4.25.30।।

ఏతస్మిన్నన్తరే దైవాద్గౌతమస్తత్ర చాగతః ।।

స దయాలుస్తృణస్తంమ్బైర్వారయామాస తాం తదా ।।3౧।।

తృణస్తంబేన సా స్పృష్టా పపాత పృథివీతలే ।।

మృతా చ తత్క్షణాదేవ తదృషేః పశ్యతస్తదా ।।3౨ ।।

ఋషయశ్ఛన్నరూపాస్తే ఋషిపత్న్యస్తథాశుభాః ।।

ఊచుస్తత్ర తదా సర్వే కిం కృతం గౌతమేన చ ।। 33 ।।

గౌతమోఽపి తథాహల్యామాహూయాసీత్సువిస్మితః ।।

ఉవాచ దుఃఖతో విప్రా దూయమానేన చేతసా ।।3౪।।

గౌతమ ఉవాచ ।।

కిం జాతం చ కథం దేవి కుపితః పరమేశ్వరః ।।

కిం కర్తవ్యం క్వ గన్తవ్యం హత్యా చ సముపస్థితా ।। 3౫।।

సూత ఉవాచ ।।ఏతస్మిన్నన్తరే విప్రో గౌతమం పర్యభర్త్సయన్ ।।

విప్రపత్న్యస్తథాఽహల్యాం దుర్వచోభిర్వ్యథాం దదుః ।। 3౬ ।।

దుర్బుద్ధయశ్చ తచ్ఛిష్యాస్సుతాస్తేషాం తథైవ చ ।।

గౌతమ పరిభర్త్స్యైవ ప్రత్యూచుర్ధిగ్వచో ముహుః ।।3౭।।

ఋషయ ఊచుః ।।

ముఖం న దర్శనీయం తే గమ్యతాం గమ్యతామితి ।।

దృష్ట్వా గోఘ్నముఖం సద్యస్సచైలం స్నానమాచరేత్ ।। 3౮ ।।

యావదాశ్రమమధ్యే త్వం తావదేవ హవిర్భుజః ।।

పితరశ్చ న గృహ్ణంతి హ్యస్మద్దత్తం హి కిఞ్చన ।।3౯।।

తస్మాద్గచ్ఛాన్యతస్త్వం చ పరివారసమన్వితః ।।

విలమ్బం కురు నైవ త్వం ధేనుహన్పాపకారక ।।4.25.౪౦।।

సూత ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా తే చ తం సర్వే పాషాణైస్సమతాడయన్ ।।

వ్యథాం దదురతీవాస్మై త్వహల్యాం చ దురుక్తిభిః ।।౪౧।।

తాడితో భర్త్సితో దుష్టైర్గౌతమో గిరమబ్రవీత్ ।।

ఇతో గచ్ఛామి మునయో హ్యన్యత్ర నివసామ్యహమ్ ।।౪౨।।

ఇత్యుక్త్వా గౌతమస్తస్మాత్స్థానాచ్చ నిర్గతస్తదా।।

గత్వా క్రోశం తదా చక్రే హ్యాశ్రమం తదనుజ్ఞయా।।౪3।।

యావచ్చైవాభిశాపో వై తావత్కార్యం న కించన।।

న కర్మణ్యధికారోఽస్తి దైవే పిత్ర్యేఽథ వైదికే ।।।౪౪।।

మాసార్ధం చ తతో నీత్వా మునీన్సంప్రార్థయత్తదా ।।

గౌతమో మునివర్యస్స తేన దుఃఖేన దుఖితః ।।౪౫।।

గౌతమ ఉవాచ ।।

అనుకంప్యో భవద్భిశ్చ కథ్యతాం క్రియతే మయా।।

యథా మదీయం పాపం చ గచ్ఛత్విత్వితి నివేద్యతామ్ ।।౪౬।।

సూత ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్తాస్తే తదా విప్రా నోచుశ్చైవ పరస్పరమ్ ।।

అత్యంతం సేవయా పృష్టా మిలితా హ్యేకతస్స్థితాః ।।౪౭।।

గౌతమో దూరతః స్థిత్వా నత్వా తానృషిసత్తమాన్।।

పప్రచ్ఛ వినయావిష్టః కిం కార్యం హి మయాధునా ।।౪౮।।

ఇత్యుక్తే మునినా తేన గౌతమేన మహాత్మనా ॥

మిలితాస్సకలాస్తే వై మునయో వాక్యమబ్రువన్ ॥ ౪౯ ॥

ఋషయ ఊచుః ॥

నిష్కృతిం హి వినా శుద్ధిర్జాయతే న కదాచన ॥

తస్మాత్త్వం దేహశుద్ధ్యర్థం ప్రాయశ్చిత్తం సమాచర ॥ 4.25.౫౦ ॥

త్రివారం పృథివీం సర్వాం క్రమ పాపం ప్రకాశయన్ ॥

పునరాగత్య చాత్రైవ చర మాసవ్రతం తథా ॥ ౫౧ ॥

శతమేకోత్తరం చైవ బ్రహ్మణోఽస్య గిరేస్తథా ॥

ప్రక్రమణం విధాయైవం శుద్ధిస్తే చ భవిష్యతి ॥ ౫౨ ॥

అథవా త్వం సమానీయ గంగాస్నానం సమాచర ॥

పార్థివానాం తథా కోటిం కృత్వా దేవం నిషేవయ ॥ ౫3 ॥

గంగాయాం చ తతః స్నాత్వా పునశ్చైవ భవిష్యతి ॥

పురా దశ తథా చైకం గిరేస్త్వం క్రమణం కురు ॥ ౫౪ ॥

శత కుంభైస్తథా స్నాత్వా పార్థివం నిష్కృతిర్భవేత్ ॥

ఇతి తైరృషిభిః ప్రోక్తస్తథేత్యోమితి తద్వచః ॥ ౫౫ ॥

పార్థివానాం తథా పూజాం గిరేః ప్రక్రమణం తథా ॥

కరిష్యామి మునిశ్రేష్ఠా ఆజ్ఞయా శ్రీమతామిహ ॥ ౫౬ ॥

ఇత్యుక్త్వా సర్షివర్యశ్చ కృత్వా ప్రక్రమణం గిరేః ॥

పూజయామాస నిర్మాయ పార్థివాన్మునిసత్తమః ॥ ౫౭ ॥

అహల్యా చ తతస్సాధ్వీ తచ్చ సర్వం చకార సా ॥

శిష్యాశ్చ ప్రతిశిష్యాశ్చ చక్రుస్సేవాం తయోస్తదా ॥ ౫౮ ॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయాం గౌతమవ్యవస్థావర్ణనం నామ పంచవింశోఽధ్యాయః ।। ౨౫ ।

4.26

సూత ఉవాచ ।।

ఏవం కృతే తు ఋషిణా సస్త్రీకేన ద్విజాశ్శివః ।।

ఆవిర్బభూవ స శివః ప్రసన్నస్సగణస్తదా ।।౧।।

అథ ప్రసన్నస్స శివో వరం బ్రూహి మహామునే ।।

ప్రసన్నోఽహం సుభక్త్యా త ఇత్యువాచ కృపానిధిః ।।౨।।

తదా తత్సుందరం రూపం దృష్ట్వా శంభోర్మహాత్మనః ।।

ప్రణమ్య శంకరం భక్త్యా స్తుతిం చక్రే ముదాన్వితః ।। ౩ ।।

స్తుత్వా బహు ప్రణమ్యేశం బద్ధాఞ్జలిపుటః స్థితః ।।

నిష్పాపం కురు మాం దేవాబ్రవీదితి స గౌతమః ।।౪।।

సూత ఉవాచ ।।

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తస్య గౌతమస్య మహాత్మనః ।।

సుప్రసన్నతరో భూత్వా శివో వాక్యముపాదదే ।।౫।।

శివ ఉవాచ ।।

ధన్యోఽసి కృతకృత్యోఽసి నిష్పాపోఽసి సదా మునే ।।

ఏతైర్దుష్టైః కిల త్వం చ చ్ఛలితోఽసి ఖిలాత్మభిః ।। ౬ ।।

త్వదీయదర్శనాల్లోకా నిష్పాపాశ్చ భవంతి హి ।।

కిం పునస్త్వం సపాపోఽసి మద్భక్తినిరతస్సదా ।। ౭ ।।

ఉపద్రవస్త్వయి మునే యైః కృతస్తు దురాత్మభిః ।।

తే పాపాశ్చ దురాచారా హత్యావంతస్త ఏవ హి ।।౮।।

ఏతేషాం దర్శనాదన్యే పాపిష్ఠాః సంభవంతు చ ।।

కృతఘ్నాశ్చ తథా జాతా నైతేషాం నిష్కృతిః క్వచిత్ ।। ౯ ।।

సూత ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా శంకరస్తస్మై తేషాం దుశ్చరితం తదా ।।

బహూవాచ ప్రభుర్విప్రాః సత్కృదోఽసతున్న దండదః ।। 4.26.౧౦ ।।

శర్వోక్తమితి స శ్రుత్వా సువిస్మితమనా ఋషిః ।।

సుప్రణమ్య శివం భక్త్యా సాంజలిః పునరబ్రవీత్ ।।౧౧।।

గౌతమ ఉవాచ ।।

ఋషిభిస్తైర్మహేశాన హ్యుపకారః కృతో మహాన్ ।।

యద్యేవం న కృతం తైస్తు దర్శనం తే కుతో భవేత్ ।। ౧౨ ।।

ధన్యాస్తే ఋషయో యైస్తు మహ్యం శుభతరం కృతమ్ ।।

తద్దురాచరణాదేవ మమ స్వార్థో మహానభూత్ ।। ౧3 ।।

సూత ఉవాచ ।।

ఇత్యేవం తద్వచశ్శ్రుత్వా సుప్రసన్నో మహేశ్వరః।।

గౌతమం ప్రత్యువాచాశు కృపాదృష్ట్యా విలోక్య చ ।। ౧౪ ।।

శివ ఉవాచ ।।

ఋషి ధన్యోఽసి విప్రేంద్ర ఋషే శ్రేష్ఠతరోఽసి వై ।।

జ్ఞాత్వా మాం సుప్రసన్నం హి వృణు త్వం వరముత్తమమ్ ।।౧౫ ।।

సూత ఉవాచ ।।

గౌతమోఽపి విచార్యైవ లోకే విశ్రుతమిత్యుత।।

అన్యథా న భవేదేవ తస్మాదుక్తం సమాచరేత్॥౧౬॥

నిశ్చిత్యైవం మునిశ్రేష్ఠో గౌతమశ్శివభక్తిమాన్ ॥

సాంజలిర్నతశీర్షో హి శంకరం వాక్యమబ్రవీత్ ॥ ౧౭ ॥

గౌతమ ఉవాచ ॥

సత్యం నాథ బ్రవీషి త్వం తథాపి పంచభిః కృతమ్ ॥

నాన్యథా భవతీత్యత్ర యజ్జాతం జాయతాం తు తత్॥౧౮॥

యది ప్రసన్నో దేవేశ గంగా చ దీయతాం మమ॥

కురు లోకోపకారం హి నమస్తేఽస్తు నమోఽస్తు తే ॥ ౧౯ ॥

సూత ఉవాచ ॥

ఇత్యుక్త్వా వచనం తస్య ధృత్వా వై పాదపంకజమ్ ॥

నమశ్చకార దేవేశం గౌతమో లోకకామ్యయా ॥ 4.26.౨౦ ॥

తతస్తు శంకరో దేవః పృథివ్యాశ్చ దివశ్చ సః ॥

సారం చైవ సముద్ధృత్య రక్షితం పూర్వమేవ తత్ । ౨౧ ॥

వివాహే బ్రహ్మణా దత్తమవశిష్టం చ కించన ॥

తత్తస్మై దత్తవాఞ్ఛంభుర్మునయే భక్తవత్సలః ॥ ౨౨ ॥

గంగాజలం తదా తత్ర స్త్రీరూపమభవత్పరమ్ ॥

తస్యాశ్చైవ ఋషిశ్రేష్ఠః స్తుతిం కృత్వా నతిం వ్యధాత్ ॥ ॥ ౨3 ॥

గౌతమ ఉవాచ ॥

ధన్యాసి కృతకృత్యాసి పావితం భువనం త్వయా ॥

మాం చ పావయ గంగే త్వం పతతం నిరయే ధ్రువమ్ ॥ ౨౪ ॥

సూత ఉవాచ ॥

శంభుశ్చాపి తదోవాచ సర్వేషాం హితకృచ్ఛృణు ।।

గంగే గౌతమమేనం త్వం పావయస్వ మదాజ్ఞయా ।। ౨౫ ।।

।। సూత ఉవాచ ।।

ఇతి శ్రుత్వా వచస్తస్య శంభోశ్చ గౌతమస్య చ ।।

ఉవాచైవ శివం గంగా శివభక్తిర్హి పావనీ ।।౨౬।।

గంగోవాచ ।।

ఋషిం తు పావయిత్వాహం పరివారయుతం ప్రభో ।।

గమిష్యామి నిజస్థానం వచస్సత్యం బ్రవీమి హ ।। ౨౭ ।।

సూత ఉవాచ ।। ।।

ఇత్యుక్తో గంగయా తత్ర మహేశో భక్తవత్సలః ।।

లోకోపకరణార్థాయ పునర్గగాం వచోఽబ్రవీత్ ।। ౨౮ ।।

శివ ఉవాచ ।।

త్వయా స్థాతవ్యమత్రైవ వ్రజేద్యావత్కలిర్యుగః ।।

వైవస్వతో మనుర్దేవి హ్యష్టావింశత్తమో భవేత్ ।।౨౯।।

సూత ఉవాచ।।

ఇతి శ్రుత్వా వచస్తస్య స్వామినశ్శంకరస్య తత్ ।।

ప్రత్యువాచ పునర్గంగా పావనీ సా సరిద్వరా ।। 4.26.30 ।।

గంగోవాచ ।।

మాహాత్మ్యమధికం చేత్స్యాన్మమ స్వామిన్మహేశ్వర ।।

సర్వేభ్యశ్చ తదా స్థాస్యే ధరాయాం త్రిపురాన్తకః ।।3౧।।

కిం చాన్యచ్ఛ శృణు స్వామిన్వపుషా సున్దరేణ హ ।।

తిష్ఠ త్వం మత్సమీపే వై సగణసాంబికః ప్రభో ।।౩౨।।

సూత ఉవాచ ।।

ఏవం తస్యా వచః శ్రుత్వా శంకరో భక్తవత్సలః ।।

లోకోపకరణార్థాయ పునర్గంగాం వచోఽబ్రవీత్ ।।౩౩।।

శివ ఉవాచ ।।

ధన్యాసి శ్రూయతాం గంగే హ్యహం భిన్నస్త్వయా న హి ।।

తథాపి స్థీయతే హ్యత్ర స్థీయతాం చ త్వయాపి హి ।।౩౪।।

సూత ఉవాచ ।।

ఇత్యేవం వచనం శ్రుత్వా స్వామినః పరమేశితుః ।।

ప్రసన్నమానసా భూత్వా గంగా చ ప్రత్యపూజయత్ ।।౩౫।।

ఏతస్మిన్నంతరే దేవా ఋషయశ్చ పురాతనాః ।।

సుతార్థాన్యప్యనేకాని క్షేత్రాణి వివిధాని చ ।। ౩౬ ।।

ఆగత్య గౌతమం సర్వే గంగాం చ గిరిశం తథా ।।

జయజయేతి భాషంతః పూజయామాసురాదరాత్ ।।౩౭।।

తతస్తే నిర్జరా సర్వే తేషాం చక్రుః స్తుతిం ముదా ।।

కరాన్ బద్ధ్వా నతస్కంధా హరిబ్రహ్మాదయస్తదా ।।౩౮।।

గంగా ప్రసన్నా తేభ్యశ్చ గిరిశశ్చోచతుస్తదా।।

వరం బ్రూత సురశ్రేష్ఠా దద్వో వః ప్రియకామ్యయా ।।౩౯।।

దేవా ఊచుః ।।

యది ప్రసన్నో దేవేశ ప్రసన్నా త్వం సరిద్వరే ।।

స్థాతవ్యమత్ర కృపయా నః ప్రియార్థం తథా నృణామ్ ।। 4.26.౪౦ ।।

।। గంగోవాచ ।।

యూయం సర్వప్రియార్థం చ తిష్ఠథాత్ర న కిం పునః ।।

గౌతమం క్షాలయిత్వాహం గమిష్యామి యథాగతమ్।।౪౧।।

భవత్సు మే విశేషోత్ర జ్ఞేయశ్చైవ కథం సురాః ।।

తత్రప్రమాణం కృతం చేత్స్యాత్తదా తిష్ఠామ్యసంశయమ్ ।।౪౨।।

।। సర్వే ఊచుః ।।

సింహరాశౌ యదా స్యాద్వై గురుస్సర్వసుహృత్తమః ।।

తదా వయం చ సర్వే త్వాగమిష్యామో న సంశయః ।। ౪౩ ।।

ఏకాదశ చ వర్షాణి లోకానాం పాతకం త్విహ ।।

క్షాలితం యద్భవేదేవం మలినాస్స్మః సరిద్వరే ।।౪౪।।

తస్యైవ క్షాలనాయ త్వాయాస్యామస్సర్వథా ప్రియే ।।

త్వత్సకాశం మహాదేవి ప్రోచ్యతే సత్యమాదరాత్ ।।౪౫।।

అనుగ్రహాయ లోకానామస్మాకం ప్రియకామ్యయా।।

స్థాతవ్యం శంకరేణాపి త్వయా చైవ సరిద్వరే ।। ౪౬ ।।

యావత్సింహే గురుశ్చైవ స్థాస్యామస్తావదేవ హి ।।

త్వయి స్నానం త్రికాలం చ శంకరస్య చ దర్శనమ్ ।। ౪౭ ।।

కృత్వా స్వపాపం నిఖిలం విమోక్ష్యామో న సంశయః ।।

స్వదేశాంశ్చ గమిష్యామో భవచ్ఛాసనతో వయమ్ ।।౪౮।।

సూత ఉవాచ ।।

ఇత్యేవం ప్రార్థితస్తైస్తు గౌతమేన మహర్షిణా ।।

స్థితోఽసౌ శంకరః ప్రీత్యా స్థితా సా చ సరిద్వరా ।।౪౯।।

సా గంగా గౌతమీ నామ్నా లింగం త్ర్యంబకమీరితమ్ ।।

ఖ్యాతా ఖ్యాతం బభూవాథ మహాపాతకనాశనమ్ ।।4.26.౫౦।।

తద్దినం హి సమారభ్య సింహస్థే చ బృహస్పతౌ ।।

ఆయాంతి సర్వతీర్థాని క్షేత్రాణి దేవతాని చ ।। ౫౧ ।।

సరాంసి పుష్కరాదీని గంగాద్యాస్సరితస్తథా ।।

వాసుదేవాదయో దేవాః సంతి వై గోతమీతటే ।। ౫౨ ।।

యావత్తత్ర స్థితానీహ తావత్తేషాం ఫలం న హి ।।

స్వప్రదేశే సమాయాతాస్తర్హ్యేతేషాం ఫలం భవేత్ ।।౫3।।

జ్యోతిర్లింగమిదం ప్రోక్తం త్ర్యంబకం నామ విశ్రుతమ్।।

స్థితం తటే హి గౌతమ్యా మహాపాతకనాశనమ్ ।। ౫౪ ।।

యః పశ్యేద్భక్తితో జ్యోతిర్లింగం త్ర్యంబకనామకమ్ ।।

పూజయేత్ప్రణమేత్తుత్వా సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే ।। ౫౫ ।।

జ్యోతిర్లింగం త్ర్యంబకం హి పూజితం గౌతమేన హ ।।

సర్వకామప్రదం చాత్ర పరత్ర పరముక్తిదమ్ ।। ౫౬ ।।

ఇతి వశ్చ సమాఖ్యాతం యత్పృష్టోఽహం మునీశ్వరాః ।।

కిమన్యదిచ్ఛథ శ్రోతుం తద్ బ్రూయాం వో న సంశయః ।।౫౭।।

ఇతి శ్రీ శివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయాం

త్ర్యంబకేశ్వరమాహాత్మ్యవర్ణనం నామ షడ్వింశోఽధ్యాయః ।। ౨౬।।

4.27

ఋషయ ఊచుః ।।

గంగా చ జలరూపేణ కుతో జాతా వద ప్రభో ।।

తన్మాహాత్మ్యం విశేషేణ కుతో జాత వద ప్రభో ॥౧॥

యైర్విప్రైర్గౌతమాయేవ దుఃఖం దత్తం దురాత్మభిః ॥

తేషాం కించ తతో జాతముచ్యతాం వ్యాస సద్గురో ॥ ౨ ॥

సూత ఉవాచ ॥

ఏవం సంప్రార్థితా గంగా గౌతమేన తదా స్వయమ్ ॥

బ్రహ్మణశ్చ గిరేర్విప్రా ద్రుతం తస్మాదవాతరత్ ॥ ౩ ॥

ఔదుంబరస్య శాఖాయాస్తత్ర్పవాహో వినిస్సృతః ॥

తత్ర స్నానం ముదా చక్రే గౌతమో విశ్రుతో మునిః ॥౪॥

గౌతమస్య చ యే శిష్యా అన్యే చైవ మహర్షయః ॥

సమాగతాశ్చ తే తత్ర స్నానం చక్రుర్ముదాన్వితాః ॥ ౫ ॥

గంగాద్వారం చ తన్నామ ప్రసిద్ధమభవత్తదా ॥

సర్వపాపహరం రమ్యం దర్శనాన్మునిసత్తమః ॥ ౬ ॥

గౌతమస్పర్ద్ధినస్తే చ ఋషయస్తత్ర చాగతాః ॥

స్నానార్థం తాంశ్చ సా దృష్ట్వా హ్యంతర్ధానం గతా ద్రుతమ్ ॥౭॥

మామేతి గౌతమస్తత్ర వ్యాజహార వచో ద్రుతమ్ ॥

ముహుర్ముహుః స్తువన్ గంగాం సాంజలిర్నతమస్తకః ॥ ౮ ॥

గౌతమ ఉవాచ ॥

ఇమే చ శ్రీమదాంధాశ్చ సాధవో వాప్యసాధవః ॥

ఏతత్పుణ్యప్రభావేణ దర్శనం దీయతాం త్వయా ॥౯॥

సూత ఉవాచ॥

తతో వాణీ సముత్పన్నా గంగాయా వ్యోమమండలాత్॥

తచ్ఛృణుధ్వమృషిశ్రేష్ఠా గంగావచనముత్తమమ్ ||4.27.౧౦||

ఏతే దుష్టతమాశ్చైవ కృతఘ్నాః స్వామిద్రోహిణః ||

జాల్మాః పాఖండినశ్చైవ ద్రష్టుం వర్జ్యాశ్చ సర్వదా ||౧౧||

గౌతమ ఉవాచ ||

మాతశ్చ శ్రూయతామేతన్మహతా గిర ఏవ చ ||

తస్మాత్త్వయా చ కర్త్తవ్యం సత్యం చ భగవద్వచః ||౧౨||

అపకారిషు యో లోక ఉపకారం కరోతి వై ||

తేన పూతో భవామ్యత్ర భగవద్వచనం త్విదమ్ || ౧౩ ||

సూత ఉవాచ ||

ఇతి శ్రుత్వా మునేర్వాక్యం గౌతమస్య మహాత్మనః ||

పునర్వాణీ సముత్పన్నా గంగాయా వ్యోమమండలాత్ || ౧౪ ||

కథ్యతే హి త్వయా సత్యం గౌతమర్షే శివం వచః ||

తథాపి సంగ్రహార్థ చ ప్రాయశ్చితం చరంతు వై ||౧౫||

శతమేకోత్తరం చాత్ర కార్య్యం ప్రక్రమణం గిరేః ||

భవచ్ఛాసనత స్త్వేతైస్త్వదధీనైర్విశేషతః || ౧౬ ||

తతశ్చైవాధికారశ్చ జాయతే దుష్టకారిణామ్||

మద్దర్శనే విశేషేణ సత్యముక్తం మయా మునే||౧౭||

సూత ఉవాచ||

ఇతి శ్రుత్వా వచస్తస్యాశ్చక్రుర్వై తే తథాఽఖిలాః ||

సంప్రార్థ్య గౌతమం దీనాః క్షంతవ్యో నోఽపరాధకః ||౧౮||

ఏవం కృతే తదా తేన గౌతమేన తదాజ్ఞయా ||

కుశావర్తం నామ చక్రే గఙ్గాద్వారాదధోగతమ్ ।।౧౯।।

తతః ప్రాదురభూత్తత్ర సా తస్య ప్రీతయే పునః ।।

కుశావర్తం చ విఖ్యాతం తీర్థమాసీత్తదుత్తమమ్ ।।4.27.౨౦।।

తత్ర స్నాతో నరో యస్తు మోక్షాయ పరికల్పతే ।।

త్యక్త్వా సర్వానఘాన్సద్యో విజ్ఞానం ప్రాప్య దుర్లభమ్ ।। ౨౧ ।।

గౌతమో ఋషయశ్చాన్యే మిలితాశ్చ పరస్పరమ్ ।।

లజ్జితాస్తే తదా యే చ కృతఘ్నా హ్యభవన్పురా ।।౨౨।।

ఋషయ ఊచుః ।।

అస్మాభిరన్యథా సూత శ్రుతం తద్వర్ణయామహే।।

గౌతమస్తాన్ద్విజాన్ క్రుద్ధశ్శశాపేతి ప్రబుధ్యతామ్ ।। ౨3 ।।

సూత ఉవాచ ।।

ద్విజాస్తదపి సత్యం వై కల్పభేదసమాశ్రయాత్ ।।

వర్ణయామి విశేషేణ తాం కథామపి సువ్రతా ।।౨౪।।

గౌతమోపి ఋషీన్దృష్ట్వా తదా దుర్భిక్షపీడితాన్ ।।

తపశ్చకార సుమహద్వరుణస్య మహాత్మనః ।। ౨౫ ।।

అక్షయ్యం కల్పయామాస జలం వరుణదాం యయా ।।

తతో వ్రీహీన్యవాంశ్చైవ వాపయామాస భూరిశః ।। ౨౬ ।।

ఏవం పరోపకారీ స గౌతమో మునిసత్తమాః ।।

ఆహారం కల్పయామాస తేభ్యః స్వతపసో బలాత్ ।। ౨౭ ।।

కదాచిత్తత్రిస్త్రియో దుష్టా జలార్థమపమానితాః ।।

ఊచు పతిభ్యస్తాః క్రుద్ధా గౌతమేర్ష్యాకరం వచః ।। ౨౮ ।।

తతస్తే భిన్నమతయో గాం కృత్వా కృత్రిమాం ద్విజాః ।।

తద్ధాన్యభక్షణాసక్తాం చక్రుస్తాం కుటిలాశయాః ।।౨౯।।

స్వధాన్యభక్షణాసక్తాం గాం దృష్ట్వా గౌతమస్తదా ।।

తృణేన తాడయామాస శనైస్తాం సంనివారయన్ ।।4.27.30।।

తృణసంస్పర్శమాత్రేణ సా భూమౌ పతితా చ గౌః ।।

మృతా హ్యభూత్క్షణం విప్రా భావికర్మవశాత్తదా ।। ౩౧ ।।

గౌర్హతా గౌతమేనేతి తదా తే కుటిలాశయాః ।।

ఏకత్రీభూయ తత్రత్యైః సకలా ఋషయోఽవదన్ ।।౩౨।।

తతస్స గౌతమో భీతో గౌర్హతేతి బభూవ హ ।।

చకార విస్మయం నార్యహల్యాశిష్యైశ్శివానుగః ।। 33 ।।

తతస్స గౌతమో జ్ఞాత్వా తాం గాం క్రోధసమాకులః ।।

శశాప తానృషీన్ సర్వాన్ గౌతమో మునిసత్తమః ।।౩౪।।

గౌతమ ఉవాచ ।।

యూయం సర్వే దురాత్మానో దుఃఖదా మే విశేషతః ।।

శివభక్తస్య సతతం స్యుర్వేదవిముఖాస్సదా ।।౩౫।।

అద్యప్రభృతి వేదోక్తే సత్కర్మణి విశేషతః ।।

మా భూయాద్భవతాం శ్రద్ధా శైవమార్గే విముక్తిదే ।।౩౬।।

అద్యప్రభృతి దుర్మార్గే తత్ర శ్రద్ధా భవేత్తు వః।।

మోక్షమార్గవిహీనే హి సదా శ్రుతిబహిర్ముఖే।।౩౭।।

అద్యప్రభృతి భాలాని మృల్లిప్తాని భవన్తు వః ।।

గ్రసధ్వం నరకే యూయం భాలమృల్లేపనాద్ద్విజాః।।౩౮।।

భవంతో మా భవిష్యంతు శివైక పరదైవతాః।।

అన్యదేవసమత్వేన జానంతు శివమద్వయమ్ ।।౩౯।।

మా భూయాద్భవతాం ప్రీతిశ్శివపూజాదికర్మణి।।

శివనిష్ఠేషు భక్తేషు శివపర్వసు సర్వదా।।4.27.౪౦।।

అద్య దత్తా మయా శాపా యావంతో దుఃఖదాయకాః।।

తావంతస్సంతు భవతాం సంతతావపి సర్వదా।।౪౧।।

అశైవాస్సంతు భవతాం పుత్రపౌత్రాదయో ద్విజాః।।

పుత్రైస్సహైవ తిష్ఠంతు భవంతో నరకే ధ్రువమ్।।౪౨।।

తతో భవంతు చణ్డాలా దుఃఖదారిద్ర్యపీడితాః ।।

శఠా నిన్దాకరాస్సర్వే తప్తముద్రాంకితాస్సదా ।। ౪౩ ।।

సూత ఉవాచ ।।

ఇతి శప్త్వా మునీన్ సర్వాన్ గౌతమస్స్వాశ్రమం యయౌ ।।

శివభక్తిం చకారాతి స బభూవ సుపావనః ।। ౪౪ ।।

తతస్తైః ఖిన్నహృదయా ఋషయస్తేఖిలా ద్విజాః ।।

కాంచ్యాం చక్రుర్నివాసం హి శైవధర్మబహిష్కృతాః ।। ౪౫ ।।

తత్పుత్రాశ్చాభవన్సర్వే శైవధర్మబహిష్కృతాః ।।

అగ్రే తద్వద్భవిష్యంతి కలౌ బహుజనాః ఖలాః ।।౪౬।।

ఇతి ప్రోక్తమశేషేణ తద్వృత్తం మునిసత్తమాః ।।

పూర్వవృత్తమపి ప్రాజ్ఞాః శ్రుతం సర్వైస్తు చాదరాత్ ।।౪౭।।

ఇతి వశ్చ సమాఖ్యాతో గౌతమ్యాశ్చ సముద్భవః ।।

మాహాత్మ్యముత్తమం చైవ సర్వపాపహరం పరమ్ ।। ౪౮ ।।

త్ర్యంబకస్య చ మాహాత్మ్యం జ్యోతిర్లింగస్య కీర్తితమ్ ।।

యచ్ఛ్రుత్వా సర్వపాపేభ్యో ముచ్యతే నాత్ర సంశయః ।। ౪౯ ।।

అతః పరం ప్రవక్ష్యామి వైద్యనాథేశ్వరస్య హి ।।

జ్యోతిర్లింగస్య మాహాత్మ్యం శ్రూయతాం పాపహారకమ్ ।। 4.27.౫౦ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయాం త్ర్యంబకేశ్వరజ్యోతిర్లింగ మాహాత్మ్యవర్ణనం నామ సప్తవింశోధ్యాయః ।। ౨౭ ।।

4.28

సూత ఉవాచ ।।

రావణః రాక్షసశ్రేష్ఠో మానీ మానపరాయణః ।।

ఆరరాధ హరం భక్త్యా కైలాసే పర్వతోత్తమే।।౧।।

ఆరాధితః కియత్కాలం న ప్రసన్నో హరో యదా।।

తదా చాన్యత్తపశ్చక్రే ప్రాసాదార్థే శివస్య సః।।౨।।

నతశ్చాయం హిమవతస్సిద్ధిస్థానస్య వై గిరేః।।

పౌలస్త్యో రావణశ్శ్రీమాన్దక్షిణే వృక్షఖండకే।।3।

భూమౌ గర్తం వర కృత్వా తత్రాగ్నిం స్థాప్య స ద్విజాః।।

తత్సన్నిధౌ శివం స్థాప్య హవనం స చకార హ।।౪।।

గ్రీష్మే పంచాగ్నిమధ్యస్థో వర్షాసు స్థండిలేశయః ।।

శీతే జలాంతరస్థో హి త్రిధా చక్రే తపశ్చ సః।।౫।।

చకారైవం బహుతపో న ప్రసన్నస్తదాపి హి ।।

పరమాత్మా మహేశానో దురారాధ్యో దురాత్మభిః ।। ౬ ।।

తతశ్శిరాంసి ఛిత్త్వా చ పూజనం శంకరస్య వై ।।

ప్రారబ్ధం దైత్యపతినా రావణేన మహాత్మనా ।।౭।।

ఏకైకం చ శిరశ్ఛిన్నం విధినా శివపూజనే ।।

ఏవం సత్క్రమతస్తేన చ్ఛిన్నాని నవ వై యదా ।। ౬ ।।

ఏకస్మిన్నవశిష్టే తు ప్రసన్నశ్శంకరస్తదా ।।

ఆవిర్బభూవ తత్రైవ సంతుష్టో భక్తవత్సలః ।।౯।।

శిరాంసి పూర్వవత్కృత్వా నీరుజాని తథా ప్రభుః ।।

మనోరథం దదౌ తస్మాదతులం బలముత్తమమ్ ।। 4.28.౧౦ ।।

ప్రసాదం తస్య సంప్రాప్య రావణస్స చ రాక్షసః ।।

ప్రత్యువాచ శివం శమ్భుం నతస్కంధః కృతాంజలిః ।।౧౧।।

రావణ ఉవాచ ।।

ప్రసన్నో భవ దేవేశ లంకాం చ త్వాం నయామ్యహమ్ ।।

సఫలం కురు మే కామం త్వామహం శరణం గతః ।।౧౨।।

సూత ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్తశ్చ తదా తేన శంభుర్వై రావణేన సః ।।

ప్రత్యువాచ విచేతస్కః సంకటం పరమం గతః ।।౧౩।।

।। శివ ఉవాచ ।।

శ్రూయతాం రాక్షసశ్రేష్ఠ వచో మే సారవత్తయా ।।

నీయతాం స్వగృహే మే హి సద్భక్త్యా లింగముత్తమమ్।।౧౪।।

భూమౌ లింగం యదా త్వం చ స్థాపయిష్యసి తత్ర వై ।।

స్థాస్యత్యత్ర న సందేహో యథేచ్ఛసి తథా కురు।।౧౫।।

సూత ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్తశ్శంభునా తేన రావణో రాక్షసేశ్వరః।

తథేతి తత్సమాదాయ జగామ భవనం నిజమ్॥౧౬॥

ఆసీన్మూత్రోత్సర్గకామో మార్గే హి శివమాయయా॥

తత్స్తంభితుం న శక్తోభూత్పౌలస్త్యో రావణః ప్రభుః॥౧౭॥

దృష్ట్వైకం తత్ర వై గోపం ప్రార్థ్య లింగం దదౌ చ తత్॥

ముహూర్తకే హ్యతిక్రాంతే గోపోభూద్వికలస్తదా॥౧౮॥

భూమౌ సంస్థాపయామాస తద్భారేణాతిపీడితః ॥

తత్రైవ తత్స్థితం లింగం వజ్రసారసముద్భవమ్ ॥

సర్వకామప్రదం చైవ దర్శనాత్పాపహారకమ్ ॥౧౯॥

వైద్యనాథేశ్వరం నామ్నా తల్లింగమభవన్మునే ॥

ప్రసిద్ధం త్రిషు లోకేషు భుక్తిముక్తిప్రదం సతామ్॥4.28.౨౦॥

జ్యోతిర్లింగమిదం శ్రేష్ఠం దర్శనాత్పూజనాదపి ॥

సర్వపాపహరం దివ్యం భుక్తివర్ద్ధనముత్తమమ్ ॥ ౨౧ ॥

తస్మింల్లింగే స్థితే తత్ర సర్వలోకహితాయ వై ॥

రావణః స్వగృహం గత్వా వరం ప్రాప్య మహోత్తమమ్ ॥

ప్రియాయై సర్వమాచఖ్యౌ సుఖేనాతి మహాసురః ॥ ౨౨ ॥

తచ్ఛ్రుత్వా సకలా దేవాశ్శక్రాద్యా మునయస్తథా ॥

పరస్పరం సమామన్త్ర్య శివాసక్తధియోఽమలాః ॥ ౨౩ ॥

తస్మిన్కాలే సురాస్సర్వే హరిబ్రహ్మాదయో మునే ॥

ఆజగ్ముస్తత్ర సుప్రీత్యా పూజాం చక్రుర్విశేషతః ॥ ౨౪ ॥

ప్రత్యక్షం తం తదా దృష్ట్వా ప్రతిష్ఠాప్య చ తే సురాః ॥

వైద్యనాథేతి సంప్రోచ్య నత్వా నుత్వా దివం యయుః ।। ౨౫ ।।

ఋషయ ఊచుః ।।

తస్మిఁల్లింగే స్థితే తత్ర రావణే చ గృహం గతే ।।

కిం కి చరిత్రమభూత్తాత తతస్తద్వద విస్తరాత్ ।।౨౬।।

సూత ఉవాచ ।।

రావణోపి గృహం గత్వా వరం ప్రాప్య మహోత్తమమ్।।

ప్రియాయై సర్వమాచఖ్యౌ ముమోదాతి మహాసురః ।। ౨౭ ।।

తచ్ఛ్రుత్వా సకలం దేవాశ్శక్రాద్యా మునయస్తథా ।।

పరస్పరం సుమూచుస్తే సముద్విగ్నా మునీశ్వరాః ।। ౨౮ ।।

దేవాదయ ఊచుః ।।

రావణోయం దురాత్మా హి దేవద్రోహీ ఖలః కుధీః ।।

శివాద్వరం చ సంప్రాప్య దుఃఖం దాస్యతి నోఽపి సః ।। ౨౯ ।।

కిం కుర్మః క్వ చ గచ్ఛామః కిం భవిష్యతి వా పునః ।।

దుష్టశ్చ దక్షతాం ప్రాప్తః కింకిం నో సాధయిష్యతి ।।4.28.30।।

ఇతి దుఃఖం సమాపన్నాశ్శక్రాద్యా మునయస్సురాః।।

నారదం చ సమాహూయ పప్రచ్ఛుర్వికలాస్తదా ।।3౧।।

దేవా ఊచుః ।।

సర్వం కార్యం సమర్థోసి కర్తుం త్వం మునిసత్తమ ।।

ఉపాయం కురు దేవర్షే దేవానాం దుఃఖనాశనే ।। 3౨ ।।

రావణోయం మహాదుష్టః కింకి నైవ కరిష్యతి ।।

క్వ యాస్యామో వయం చాత్ర దుష్టేనాపీడితా వయమ్ ।। 33 ।।

నారద ఉవాచ ।।

దుఃఖం త్యజత భో దేవా యుక్తిం కృత్వా చ యామ్యహమ్ ।।

దేవకార్యం కరిష్యామి కృపయా శంకరస్య వై ।। ౩౪ ।।

సూత ఉవాచ।।

ఇత్యుక్త్వా స తు దేవర్షిరగమద్రావణాలయమ్ ।।

సత్కారం సమనుప్రాప్య ప్రీత్యోవాచాఖిలం చ తత్ ।। ౩౫ ।।

నారద ఉవాచ ।।

రాక్షసోత్తమ ధన్యస్త్వం శైవవర్యస్తపోమనాః ।।

త్వాం దృష్ట్వా చ మనో మేద్య ప్రసన్నమతి రావణ ।।౩౬।।

స్వవృత్తం బ్రూహ్యశేషేణ శివారాధనసంభవమ్।।

ఇతి పృష్టస్తదా తేన రావణో వాక్యమబ్రవీత్ ।।౩౭।।

రావణ ఉవాచ ।।

గత్వా మయా తు కైలాసే తపోర్థం చ మహామునే ।।

తత్రైవ బహుకాలం వై తపస్తప్తం సుదారుణమ్ ।। ౩౮ ।।

యదా న శంకరస్తుష్టస్తతశ్చ పరివర్తితమ్ ।।

ఆగత్య వృక్షఖండే వై పునస్తప్తం మయా మునే ।। ౩౯ ।।

గ్రీష్మే పంచాగ్నిమధ్యే తు వర్షాసు స్థండిలేశయః ।।

శీతే జలాంతరస్థో హి కృతం చైవ త్రిధా తపః ।। 4.28.౪౦ ।।

ఏవం మయా కృతం తత్ర తపోత్యుగ్రం మునీశ్వర ।।

తథాపి శంకరో మహ్యం న ప్రసన్నోఽభవన్మనాక్ ।। ౪౧ ।।

తదా మయా తు క్రుద్ధేన భూమౌ గర్తం విధాయ చ ।।

తత్రాగ్నిం సమాధాయ పార్థివం చ ప్రకల్ప్య చ ।। ౪౨ ।।

గంధైశ్చ చందనైశ్చైవ ధూపైశ్చ వివిధైస్తదా ।।

నైవేద్యైః పూజితశ్శమ్భురారార్తికవిధానతః ।। ౪౩ ।।

ప్రణిపాతైః స్తవైః పుణ్యైస్తోషితశ్శంకరో మయా।।

గీతైర్నృత్యైశ్చ వాద్యైశ్చ ముఖాంగులిసమర్పణైః ।। ౪౪ ।।

ఏతైశ్చ వివిధైశ్చాన్యైరుపాయైర్భూరిభిర్మునే ।।

శాస్త్రోక్తేన విధానేన పూజితో భగవాన్ హరః ।।౪౫।।

న తుష్టః సన్ముఖో జాతో యదా చ భగవాన్హరః ।।

తదాహం దుఃఖితోభూవం తపసోఽప్రాప్య సత్ఫలమ్ ।।౪౬।।

ధిక్ శరీరం బలం చైవ ధిక్ తపః కరణం మమ ।।

ఇత్యుక్త్వా తు మయా తత్ర స్థాపితేగ్నౌ హుతం బహు ।।౪౭।।

పునశ్చేతి విచార్యైవ త్యక్ష్యామ్యగ్నౌ నిజాం తనుమ్ ।।

సంఛిన్నాని శిరాంస్యేవ తస్మిన్ ప్రజ్వలితే శుచౌ ।।౪౮।।

సుచ్ఛిత్త్వైకైకశస్తాని కృత్వా శుద్ధాని సర్వశః ।।

శంకరాయార్పితాన్యేవ నవసంఖ్యాని వై మయా ।। ౪౯ ।।

యావచ్చ దశమం ఛేత్తుం ప్రారబ్ధమృషిసత్తమ ।।

తావదావిరభూత్తత్ర జ్యోతీరూపో హరస్స్వయమ్ ।।4.28.౫౦।।

మామేతి వ్యాహరత్ ప్రీత్యా ద్రుతం వై భక్తవత్సలః ।।

ప్రసన్నశ్చ వరం బ్రూహి దదామి మనసేప్సితమ్ ।।౫౧।।

ఇత్యుక్తే చ తదా తేన మయా దృష్టో మహేశ్వరః ।।

ప్రాణతస్సంస్తుతశ్చైవ కరౌ బద్ధ్వా సుభక్తితః ।। ౫౨।।

తదా వృతం మయైతచ్చ దేహి మే హ్యతులం బలమ్ ।।
యది ప్రసన్నో దేవేశ దుర్ల్లభం కిం భవేన్మమ ।। ౫౩ ।।
శివేన పరితుష్టేన సర్వం దత్తం కృపాలునా ।।
మహ్యం మనోభిలషితం గిరా ప్రోచ్య తథాస్త్వితి ।। ౫౪ ।।
అమోఘయా సుదృష్ట్యా వై వైద్యవద్యోజితాని మే ।।
శిరాంసి సంధయిత్వా తు దృష్టాని పరమాత్మనా ।। ౫౫ ।।
ఏవంకృతే తదా తత్ర శరీరం పూర్వవన్మమ ।।
జాతం తస్య ప్రసాదాచ్చ సర్వం ప్రాప్తం ఫలం మయా।।౫౬।।
తదా చ ప్రార్థితో మే సంస్థితోసౌ వృషభధ్వజః।।
వైద్యనాథేశ్వరో నామ్నా ప్రసిద్ధోభూజ్జగత్త్రయే ।।౫౭।।
దర్శనాత్పూజనాజ్జ్యోతిర్లింగరూపో మహేశ్వరః ।।
భుక్తిముక్తిప్రదో లోకే సర్వేషాం హితకారకః ।। ౫౮ ।।
జ్యోతిర్లింగమహం తద్వై పూజయిత్వా విశేషతః ।।
ప్రణిపత్యాగతశ్చాత్ర విజేతుం భువనత్రయమ్।। ౫౯ ।।
సూత ఉవాచ ।।
తదీయం తద్వచః శ్రుత్వా దేవర్షిర్జాతసంభ్రమః ।।
విహస్య చ మనస్యేవ రావణం నారదోఽబ్రవీత్ ।। 4.28.౬౦ ।।
నారద ఉవాచ ।।
శ్రూయతాం రాక్షసశ్రేష్ఠ కథయామి హితం తవ ।।
త్వయా తదేవ కర్త్తవ్యం మదుక్తం నాన్యథా క్వచిత్ ।।౬౧।।
త్వయోక్తం యచ్ఛివేనైవ హితం దత్తం మమాధునా ।।

తత్సర్వం చ త్వయా సత్యం న మన్తవ్యం కదాచన ॥ ౬౨ ॥

అయం వై వికృతిం ప్రాప్తః కిం కిం నైవ బ్రవీతి చ ॥

సత్యం నైవ భవేత్తద్వై కథం జ్ఞేయం ప్రియోస్తి మే ॥ ౬౩ ॥

ఇతి గత్వా పునః కార్య్యం కురు త్వం హ్యహితాయ వై॥

కైలాసోద్ధరణే యత్నః కర్తవ్యశ్చ త్వయా పునః ॥ ౬౪ ॥

యది చైవోద్ధృతశ్చాయం కైలాసో హి భవిష్యతి ॥

తదైవ సఫలం సర్వం భవిష్యతి న సంశయః ॥౬౫॥

పూర్వవత్స్థాపయిత్వా త్వం పునరాగచ్ఛ వై సుఖమ్ ॥

నిశ్చయం పరమం గత్వా యథేచ్ఛసి తథా కురు ॥౬౬॥

సూత ఉవాచ ॥

ఇత్యుక్తస్స హితం మేనే రావణో విధిమోహిత॥

సత్యం మత్వా మునేర్వాక్యం కైలాసమగమత్తదా ॥౬౭॥

గత్వా తత్ర సముద్ధారం చక్రే తస్య గిరేస్స చ ॥

తత్రస్థం చైవ తత్సర్వం విపర్యస్తం పరస్పరమ్॥౬౮॥

గిరీశోపి తదా దృష్ట్వా కిం జాతమితి సోఽబ్రవీత్॥

గిరిజా చ తదా శంభుం ప్రత్యువాచ విహస్య తమ్ ॥౬౯॥

గిరిజోవాచ॥

సచ్ఛిశ్యస్య ఫలం జాతం సమ్యగ్జాతం తు శిష్యతః॥

శాన్తాత్మనే సువీరాయ దత్తం యదతులం బలమ్ ॥4.28.౭౦॥

సూత ఉవాచ ॥

గిరిజాయాశ్చ సాకూతం వచః శ్రుత్వా మహేశ్వరః ॥

కృతఘ్నం రావణం మత్వా శశాప బలదర్పితమ్ ।। ౭౧ ।।

మహాదేవ ఉవాచ ।।

రే రే రావణ దుర్భక్త మా గర్వం వహ దుర్మతే ।।

శీఘ్రం చ తవ హస్తానాం దర్పఘ్నశ్చ భవేదిహ ।। ౭౨ ।।

సూత ఉవావ ।।

ఇతి తత్ర చ యజ్జాతం నారదః శ్రుతవాంస్తదా ।।

రావణోపి ప్రసన్నాత్మాఽగాత్స్వధామ యథాగతమ్ ।।౭౩।।

నిశ్చయం పరమం కృత్వా బలీ బలవిమోహితః ।।

జగద్వశం హి కృతవాన్రావణః పరదర్పహా ।।౭౪।।

శివాజ్ఞయా చ ప్రాప్తేన దివ్యాస్త్రేణ మహౌజసా।।

రావణస్య ప్రతి భటో నాలం కశ్చిదభూత్తదా ।।౭౫।।

ఇత్యేతచ్చ సమాఖ్యాతం వైద్యనాథేశ్వరస్య చ ।।

మాహాత్మ్యం శృణ్వతాం పాపం నృణాం భవతి భస్మసాత్ ।।౭౬।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయాం వైద్యనాథేశ్వరజ్యోతిర్లింగమాహాత్మ్యవర్ణనం నామాష్టావింశోఽధ్యాయః ।। ౨౮ ।।

4.29

సూత ఉవాచ ।।

అథాతః సంప్రవక్ష్యామి నాగేశాఖ్యం పరాత్మనః ।।

జ్యోతీరూపం యథా జాతం పరమం లింగముత్తమమ్ ।। ౧ ।।

దారుకా రాక్షసీ కాచిత్పార్వతీ వరదర్పితా ।।

దారుకశ్చ పతిస్తస్యా బభూవ బలవత్తరః ।। ౨ ।।

బహుభీ రాక్షసైస్తత్ర చకార కదనం సతామ్ ।।

యజ్ఞధ్వంసం చ లోకానాం ధర్మధ్వంసం తదాకరోత్ ।। ౩ ।।

పశ్చిమే సాగరే తస్య వనం సర్వసమృద్ధిమత్ ।।

యోజనానాం షోడశభిర్విస్తృతం సర్వతో దిశమ్ ।। ౪ ।।

దారుకా స్వవిలాసార్థం యత్ర గచ్ఛతి తద్వనమ్ ।।

భూమ్యా చ తరుభిస్తత్ర సర్వోపకరణైర్యుతమ్ ।। ౫ ।।।

దారుకాయై దదౌ దేవీ తద్వనస్యావలోకనమ్।।

ప్రయాతి తద్వనం సా హి పత్యా సహ యదృచ్ఛయా।।౬।।

తత్ర స్థిత్వా తదా సోపి సర్వేషాం చ భయం దదౌ ।।

దారుకో రాక్షసః పత్న్యా తయా దారుకయా సహ ।।౭।।

తే సర్వే పీడితా లోకా ఔర్వస్య శరణం యయుః ।।

నత్వా ప్రీత్యా విశేషేణ తమూచుర్నతమస్తకాః ।। ౮ ।।

లోకా ఊచుః ।।

మహర్షే శరణం దేహి నో చేద్దుష్టైశ్చ మారితాః ।।

సర్వం కర్తుం సమర్థోసి తేజసా దీప్తిమానసి ।। ౯ ।।

పృథ్వ్యాం న వర్తతే కశ్చిత్త్వాం వినా శరణం చ నః ।।

యామో యస్య సమీపే తు స్థిత్వా సుఖమవాప్నుమః ।। 4.29.౧౦ ।।

త్వాం దృష్ట్వా రాక్షసాస్సర్వే పలా యంతే విదూరతః ।।

త్వయి శైవం సదా తేజో విభాతి జ్వలనో యథా ।। ౧౧ ।।

సూత ఉవాచ ।।

ఇత్యేవం ప్రార్థితో లోకైరౌర్వో హి మునిసత్తమః।।

శోచమానః శరణ్యశ్చ రక్షాయై హి వచోఽబ్రవీత్ ॥ ౧౨ ॥

ఔర్వ ఉవాచ ॥

పృథివ్యాం యది రక్షాంసి హింస్యుర్వై ప్రాణినస్తదా ॥

స్వయం ప్రాణైర్వియుజ్యేయుః రాక్షసా బలవత్తరాః ॥ ౧౩ ॥

యదా యజ్ఞా న హన్యేరంస్తదా ప్రాణైర్వియోజితాః ॥

భవంతు రాక్షసాస్సర్వే సత్యమేతన్మయోచ్యతే ॥ ౧౪ ॥

సూత ఉవాచ ॥

ఇత్యుక్త్వా వచనం తేభ్యస్సమాశ్వాస్య ప్రజాః పునః ॥

తపశ్చకార వివిధమౌర్వో లోకసుఖావహః ॥౧౫॥

దేవాస్తదా తే విజ్ఞాయ శాపస్య కారణం హి తత్ ॥

యుద్ధాయ చ సముద్యోగం చక్రుర్దేవారిభిస్సహ ॥౧౬॥

సర్వైశ్చైవ ప్రయత్నైశ్చ నానాయుధధరాస్సురాః॥

సర్వే శక్రాదయస్తత్ర యుద్ధార్థం సముపాగతాః ॥౧౭॥

తాన్దృష్ట్వా రాక్షసాస్తత్ర విచారే తత్పరాః పునః ॥

బభూవుస్తేఽఖిలా దుష్టా మిథో యే యత్ర సంస్థితాః । ౧౮ ॥

రాక్షసా ఊచుః ॥

కిం కర్తవ్యం క్వ గంతవ్యం సంకటం సముపాగతాః ॥

యుధ్యతే మ్రియతే చైవ యుధ్యతే న విహన్యతే ॥౧౯॥

తథైవ స్థీయతే చేద్వై భక్ష్యతే కిం పరస్పరమ్ ॥

దుఃఖం హి సర్వథా జాతం క ఏనం వినివారయేత్ ॥4.29.౨౦॥

సూత ఉవాచ॥

విచార్యేతి చ తే తత్ర దారుకాద్యాశ్చ రాక్షసాః ।।

ఉపాయం న విజానన్తో దుఃఖం ప్రాప్తాస్సదా హి వై ।। ౨౧ ।।

దారుకా రాక్షసీ చాపి జ్ఞాత్వా దుఃఖం సమాగతమ్ ।।

భవాన్యాశ్చ వరం తఇ్చ కథయామాస సా తదా ।। ౨౨ ।।

దారుకోవాచ ।।

మయా హ్యారాధితా పూర్వం భవపత్నీ వరం దదౌ ।।

వనం గచ్ఛ నిజైః సార్ధం యత్ర గంతుం త్వమిచ్ఛసి ।। ౨౩ ।।

తద్వరశ్చ మయా ప్రాప్తః కథం దుఃఖం విషహ్యతే ।।

జలం వనం చ నీత్వా వై సుఖం స్థేయం తు రాక్షసైః ।। ౨౪ ।।

భూత ఉవాచ ।।

తస్యాస్తద్వచనం శ్రుత్వా రాక్షస్యా హర్షమాగతాః ।।

ఉచుస్సర్వే మిథస్తే హి రాక్షసా నిర్భయాస్తదా ।। ౨౫ ।।

ధన్యేయం కృతకృత్యేయం రాజ్ఞ్యా వై జీవితాస్స్వయమ్ ।।

నత్వా తస్యై చ తత్సర్వం కథయామాసురాదరాత్ ।।౨౬।।

యది గంతుం భవేచ్ఛక్తిర్గమ్యతాం కిం విచార్యతే।।

తత్ర గత్వా జలే దేవి సుఖం స్థాస్యామ నిత్యశః ।।౨౭।।

ఏతస్మిన్నంతరే లోకా దేవైస్సార్ధం సమాగతాః ।।

యుద్ధాయ వివిధైర్దుఃఖైః పీడితా రాక్షసైః పురా । ౨౮ ।।

పీడితాశ్చ తదా తస్యా భవాన్యా బలమాశ్రితాః ।।

సమగ్రం నగరం నీత్వా జలస్థలసమన్వితమ్ ।।౨౯।।

జయజయేతి దేవ్యాస్తు స్తుతిముచ్చార్య రాక్షసీ ।।

తత ఉడ్డీయనం కృత్వా సపక్షో గిరిరాడ్యథా ।। 4.29.30 ।।

సముద్రస్య చ మధ్యే సా సంస్థితా నిర్భయా తదా ।।

సకలైః పరివారైశ్చ ముముదేతి శివానుగా ।। ౩౧ ।।

తత్ర సింధౌ చ తే స్థిత్వా నగరే చ విలాసినః ।।

రాక్షసాశ్చ సుఖం ప్రాపుర్నిర్భయాశ్చ విజహ్రిరే।।౩౨।।

రాక్షసాశ్చ పృథివ్యాం వై నాజగ్మశ్చ కదాచన ।।

మునేశ్శాపభయాదేవ బభ్రముస్తే చలే తదా ।। 33 ।।

నౌషు స్థితాఞ్జనాన్నీత్వా నగరే తత్ర తాంస్తదా ।।

చిక్షిపుర్బన్ధనాగారే కాంశ్చిజ్జఘ్నుస్తదా హి తే ।।౩౪।।

యథాయథా పునః పీడాం చక్రుస్తే రాక్షసాస్తదా।।

తత్రస్థితా భవాన్యాశ్చ వరదానాచ్చ నిర్భయాః।।౩౫।।

యథాపూర్వం స్థలే లోకే భయం చాసీన్నిరన్తరమ్।।

తథా భయం జలే తేషామాసీన్నిత్యం మునీశ్వరాః।।౩౬।।

కదాచిద్రాక్షసీ సా చ నిస్సృతా నగరాజ్జలే।।

రుద్ధ్వా మార్గం స్థితా లోకపీడార్థం ధరణౌ చ హి।।౩౭।।

ఏతస్మిన్నంతరే తత్ర నావో బహుతరాః శుభాః।।

ఆగతా బహుధా తత్ర సర్వతో లోకసంవృతాః।।౩౮।।

తా నావశ్చ తదా దృష్ట్వా హర్షం సంప్రాప్య రాక్షసాః।।

ద్రుతం గత్వా హి తత్రస్థాన్వేగాత్సందధ్రిరే ఖలాః।।౩౯।।

ఆజగ్మర్నగరం తే చ తానాదాయ మహాబలాః।।

చిక్షిపుర్బన్ధనాగారే బద్ధ్వా హి నిగడైర్దృఢైః।।4.29.౪౦।।

బద్ధాస్తే నిగడైర్లోకా సంస్థితా బంధనాలయే।।

అతీవ దుఃఖమాజగ్ముర్భర్త్సితాస్తే ముహుర్ముహుః।।౪౧।।

తేషాం మధ్యే చ యోఽధీశస్స వైశ్యస్సుప్రియాభిధః।।

శివప్రియశ్శుభాచారశ్శైవశ్చాసీత్సదాతనః ।। ౪౨ ।।

వినా చ శివపూజాం వై న తిష్ఠతి కదాచన ।।

సర్వథా శివధర్మా హి భస్మరుద్రాక్షభూషణః ।। ౪3 ।।

యది పూజా న జాతా చేన్న భునక్తి తదా తు సః ।।

అతస్తత్రాపి వైశ్యోఽసౌ చకార శివపూజనమ్ ।। ౪౪ ।।

కారాగృహగతస్సోఽపి బహూంశ్చాశిక్షయత్తదా ।।

శివమంత్రం చ పూజాం చ పార్థివీమృషిసత్తమాః ।। ౪౫ ।।

తే సర్వే చ తదా తత్ర శివపూజాం స్వకామదామ్ ।।

చక్రిరే విధివత్తత్ర యథాదృష్టం యథాశ్రుతమ్ ।। ౪౬ ।।

కేచిత్తత్ర స్థితా ధ్యానే బద్ధ్వాసనమనుత్తమమ్ ।।

మానసీం శివపూజాం చ కేచిచ్చక్రుర్ముదాన్వితాః ।। ౪౭ ।।

తదధీశేన తత్రైవ ప్రత్యక్షం శివపూజనమ్ ।।

కృతం చ పార్థివస్యైవ విధానేన మునీశ్వరాః ।। ౪౮ ।।

అన్యే చ యే న జానన్తి విధానం స్మరణం పరమ్ ।।

నమశ్శివాయ మంత్రేణ ధ్యాయంతశ్శంకరం స్థితాః ।। ౪౯ ।।

సుప్రియో నామ యశ్చాసీద్వైశ్యవర్యశ్శివప్రియః ।।

ధ్యాయంశ్చ మనసా తత్ర చకార శివపూజనమ్ ।। 4.29.౫౦ ।।

యథోక్తరూపీ శంభుశ్చ ప్రత్యక్షం సర్వమాదదే ।।

సోపి స్వయం న జానాతి గృహ్యతే న శివేన వై ।। ౫౧ ।।

ఏవం చ క్రియమాణస్య వైశ్యస్య శివపూజనమ్ ।।

వ్యతీయుస్తత్ర షణ్మాసా నిర్విఘ్నేన మునీశ్వరాః ।। ౫౨ ।।

అతః పరం చ యజ్జాతం చరితం శశిమౌలినః।।

తచ్ఛృణుధ్వమృషిశ్రేష్ఠాః సావధానేన చేతసా।।౫౩।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్ర సంహితాయాం
నాగేశ్వరజ్యోతిర్లింగమాహాత్మ్యే
దారుకావనరాక్షసోపద్రవవర్ణనంనామైకోనత్రింశోఽధ్యాయః ।।౨౯।।

4.30

సూత ఉవాచ ।।

కదాచిత్సేవకస్తస్య రాక్షసస్య దురాత్మనః ।।

తదగ్రే సుందరం రూపం శంకరస్య దదర్శ హ ।।౧।।

తస్మై నివేదితం రాజ్ఞే రాక్షసానాం యథార్థకమ్ ।।

సర్వం తచ్చరితం తేన సకౌతుకమథాద్భుతమ్ ।। ౨ ।।

రాజాపి తత్ర చాగత్య రాక్షసానాం స దారుకః ।।

విహ్వలస్సబలశ్శీఘ్రం పర్యపృచ్ఛచ్చ తం శివమ్ ।। 3 ।।

దారుక ఉవాచ ।।

కిం ధ్యాయసి హి వైశ్య త్వం సత్యం వద మమాగ్రతః ।।

ఏవం సతి న మృత్యుస్తే మమ వాక్యం చ నాన్యథా ।। ౪ ।।

సూత ఉవాచ ।।

తేనోక్తం చ న జానామి తచ్ఛ్రుత్వా కుపితస్య వై ।।

రాక్షసాన్ప్రేరయామాస హన్యతాం రాక్షసా అయమ్ ।।౫।।

తదుక్తాస్తే తదా హంతుం నానాయుధధరా గతాః ।।
ద్రుతం తం వైశ్యశార్దూలం శంకరాసక్తచేతసమ్ ।।౬।।
తానాగతాంస్తదా దృష్ట్వా భయవిత్రస్తలోచనః ।।
శివం సస్మార సుప్రీత్యా తన్నామాని జగౌ ముహుః ।। ౭ ।।
వైశ్యపతిరువాచ ।।
పాహి శంకర దేవేశ పాహి శంభో శివేతి చ ।।
దుష్టాదస్మాత్త్రిలోకేశ ఖలహన్భక్తవత్సల ।।౮।।
సర్వస్వం చ భవానద్య మమ దేవ త్వమేవ హి ।।
త్వదధీనస్త్వదీయోఽహం త్వత్ప్రాణస్సర్వదా ప్రభో ।। ౯ ।।
సూత ఉవాచ ।।
ఇతి సంప్రార్థితశ్శంభుర్వివరాన్నిర్గతస్తదా ।।
భవనేనోత్తమేనాథ చతుర్ద్వారయుతేన చ ।। 4.30.౧౦ ।।
మధ్యజ్యోతిస్స్వరూపం చ శివరూపం తదద్భుతమ్ ।।
పరివారసమాయుక్తం దృష్ట్వా చాపూజయత్స వై ।। ౧౧ ।।
పూజితశ్చ తదా శంభుః ప్రసన్నో హ్యభవత్స్వయమ్ ।।
అస్త్రం పాశుపతం నామ దత్త్వా రాక్షసపుంగవాన్ ।। ౧౨ ।।
జఘాన సోపకరణాంస్తాన్సర్వాన్సగణాన్ద్రుతమ్ ।।
అరక్షచ్చ స్వభక్తం వై దుష్టహా స హి శంకరః ।।౧౩।।
సర్వాంస్తాంశ్చ తదా హత్వా వరం ప్రాదాద్వనస్య చ ।।
అత్యద్భుతకరశ్శంభుస్స్వలీలాత్తసువిగ్రహః ।।౧౪।।
అస్మిన్వనే సదా వర్ణధర్మా వై సంభవంతు చ ।।

బ్రాహ్మణక్షత్రియవిశాం శూద్రాణాం హి తథైవ చ ॥ ౧౫ ॥

భవత్వత్ర మునిశ్రేష్ఠాస్తామసా న కదాచన ॥

శివధర్మప్రవక్తారశ్శివధర్మప్రవర్తకాః ॥౧౬॥

సూత ఉవాచ ॥

ఏతస్మిన్సమయే సా వై రాక్షసీ దారుకాహ్వయా ॥

దేవ్యాః స్తుతిం చకారాసౌ పార్వత్యా దీనమానసా ॥ ౧౭ ॥

ప్రసన్నా చ తదా దేవీ కిం కరోమీత్యువాచ హి ॥

సాప్యువాచ పునస్తత్ర వంశో మే రక్ష్యతాం త్వయా ॥ ౧౮ ॥

రక్షయిష్యామి తే వంశం సత్యం చ కథ్యతే మయా ॥

ఇత్యుక్త్వా చ శివేనైవ విగ్రహం సా చకార హ ॥ ౧౯ ॥

శివోపి కుపితాం దేవీం దృష్ట్వా వరవశః ప్రభుః ॥

ప్రత్యువాచేతి సుప్రీత్యా యథేచ్ఛసి తథా కురు ॥ 4.30.౨౦ ॥

సూత్ ఉవాచ ॥

ఇతి శ్రుత్వా వచస్తస్య స్వపతేశ్శంకరస్య వై ॥

సుప్రసన్నా విహస్యాశు పార్వతీ వాక్యమబ్రవీత్ ॥ ౨౧ ॥

పార్వత్యువాచ ॥

భవదీయం వచస్తథ్యం యుగాంతే సంభవిష్యతి ॥

తావచ్చ తామసీ సృష్టిర్భవత్వితి మతం మమ ॥౨౨॥

అన్యథా ప్రలయస్స్యాద్వై సత్యం మే వ్యాహృతం శివ ॥

ప్రమాణీక్రియతాం నాథ త్వదీయాస్మి త్వదాశ్రయా ॥౨3॥

ఇయం చ దారుకా దేవీ రాక్షసీ శక్తికా మమ ॥

బలిష్ఠా రాక్షసీనాం చ రక్షోరాజ్యం ప్రశాస్తు చ ।।౨౪।।

ఇమా రాక్షసపత్న్యస్తు ప్రసవిష్యంతి పుత్రకాన్ ।।

తే సర్వే మిలితాశ్చైవ వనే వాసాయ మే మతాః ।। ౨౫ ।।

సూత ఉవాచ ।।

ఇత్యేవం వచనం శ్రుత్వా పార్వత్యాస్స్వస్త్రియాః ప్రభుః ।।

ప్రసన్నమానసో భూత్వా శంకరో వాక్యమబ్రవీత్ ।। ౨౬ ।।

శఙ్కర ఉవాచ ।।

ఇతి బ్రవీషి త్వం వై చేచ్ఛృణు మద్వచనం ప్రియే ।।

స్థాస్యామ్యస్మిన్వనే ప్రీత్యా భక్తానాం పాలనాయ చ ।। ౨౭ ।।

అత్ర మే వర్ణధర్మస్థో దర్శనం ప్రీతిసంయుతమ్ ।।

కరిష్యతి చ యో వై స చక్రవర్తీ భవిష్యతి ।। ౨౮ ।।

అన్యథా కలిపర్యాయే సత్యస్యాదౌ నృపేశ్వర ।।

మహాసేనసుతో యో వై వీరసేనేతి విశ్రుతః ।। ౨౯ ।।

స మే భక్త్యాతివిక్రాంతో దర్శనం మే కరిష్యతి ।।

దర్శనం మే స కృత్వైవ చక్రవర్తీ భవిష్యతి ।।4.30.30।।

సూత ఉవాచ ।। ।।

ఇత్యేవం దంపతీ తౌ చ కృత్వా హాస్యం పరస్పరమ్ ।

స్థితౌ తత్ర స్వయం సాక్షాన్మహత్త్వకారకౌ ద్విజాః ।। 3౧ ।।

జ్యోతిర్లింగస్వరూపో హి నామ్నా నాగేశ్వరశ్శివః ।।

నాగేశ్వరీ శివా దేవీ బభూవ చ సతాం ప్రియౌ ।। 3౫౨ ।।

ఋషయ ఊచుః ।।

వీరసేనః కథం తత్ర యాస్యతే దారుకావనే ।।

కథమర్చిష్యతి శివం త్వం తద్వద మహామతే ।। ౩౩ ।।

సూత ఉవాచ ।।

నిషధే సుందరే దేశే క్షత్రియాణాం కులే చ సః ।।

మహాసేనసుతో వీరసేనశ్చైవ శివప్రియః ।। ౩౪ ।।

పార్థివేశార్చనం కృత్వా తపః పరమదుష్కరమ్ ।।

చకార వీరసేనో వై వర్షాణాం ద్వాదశావధిః ।।౩౫।।

తతః ప్రసన్నో దేవేశః ప్రత్యక్షం ప్రాహ శంకరః ।।

కాష్ఠస్య మత్స్యికాం కృత్వా త్రపుధాతు విలేపనామ్ ।। ౩౬ ।।

విధాయ యోగమాయాం చ దాస్యామి వీరసేనక ।।

తాం గృహీత్వా ప్రవిశ్యైతం నృభిస్సహ వ్రజాధునా ।। ౩౭ ।।

తతస్త్వం తత్ర గత్వా చ వివరే చ కృతే మయా ।।

ప్రవిశ్య చ తదా పూజాం కృత్వా నాగేశ్వరస్య చ ।।౩౮।।

తతః పాశుపతం ప్రాప్య హత్వా చ రాక్షసీముఖాన్ ।।

మయి దృష్టే తదా కించిన్న్యూనం తే న భవిష్యతి ।।౩౯।।

పార్వత్యాశ్చ బలం చైవ సంపూర్ణం వై భవిష్యతి।।

అన్యే చ మ్లేచ్ఛరూపా యే భవిష్యంతి వనే శుభాః ।। 4.30.౪౦ ।।

సూత ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా శంకరస్తత్ర వీరసేనం హి దుఃఖహా ।।

కృత్వా కృపాం చ మహతీం తత్రైవాంతర్దధే ప్రభుః ।।౪౧।।

ఇతి దత్తవరసోఽపి శివేన పరమాత్మనా ।।

శక్తస్స వై తదా కర్తుం సంబభూవ న సంశయః ।।४२।।

ఏవం నాగేశ్వరో దేవ ఉత్పన్నో జ్యోతిషాం పతిః ।।

లింగరూపస్త్రిలోకస్య సర్వకామప్రదస్సదా ।।४3।।

ఏతద్యశ్శృణుయాన్నిత్యం నాగేశోద్భవమాదరాత్ ।।

సర్వాన్కామానియాద్ధీమాన్మహాపాతకనాశనాన్ ।।४४।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయాం నాగేశ్వరజ్యోతిర్లింగోద్భవమాహాత్మ్యవర్ణనం నామ త్రింశోఽధ్యాయః ।। 30 ।।

4.31

సూత ఉవాచ ।। ।।

అతః పరం ప్రవక్ష్యామి లింగం రామేశ్వరాభిధమ్ ।।

ఉత్పన్నం చ యథా పూర్వమృషయశ్శృణుతాదరాత్ ।। ౧ ।।

పురా విష్ణుః పృథివ్యాం చావతతార సతాం ప్రియః ।। ౨ ।।

తత్ర సీతా హృతా విప్రా రావణేనోరుమాయినా ।।

ప్రాపితా స్వగృహం సా హి లంకాయాం జనకాత్మజా ।। 3 ।।

అన్వేషణపరస్తస్యాః కిష్కిన్ధాఖ్యాం పురీమగాత్ ।।

సుగ్రీవహితకృద్భూత్వా వాలినం సంజఘాన హ ।। ४ ।।

తత్ర స్థిత్వా కియత్కాలం తదన్వేషణతత్పరః ।।

సుగ్రీవాద్యైర్లక్ష్మణేన విచారం కృతవాన్స వై ।। ५ ।।

కపీన్సంప్రేషయామాస చతుర్దిక్షు నృపాత్మజః ।।

హనుమత్ప్రముఖాన్రామస్తదన్వేషణహేతవే ।। ౬ ।।

అథ జ్ఞాత్వా గతాం లంకాం సీతాం కపివరాననాత్ ।।

సీతాచూడామణిం ప్రాప్య ముముదే సోఽతి రాఘవః ॥ ౭ ॥

సకపీశస్తదా రామో లక్ష్మణేన యుతో ద్విజాః ॥

సుగ్రీవప్రముఖైః పుణ్యైర్వానరైర్బలవత్తరైః ॥ ౮ ॥

పద్మైరష్టాదశాఖ్యైశ్చ యయౌ తీరం పయోనిధేః ॥

దక్షిణే సాగరే యో వై దృశ్యతే లవణాకరః॥౯॥

తత్రాగత్య స్వయం రామో వేలాయాం సంస్థితో హి సః ॥

వానరైస్సేవ్యమానస్తు లక్ష్మణేన శివప్రియః ॥ 4.31.౧౦ ॥

హా జానకి కుతో యాతా కదా చేయం మిలిష్యతి ॥

అగాధస్సాగరశ్చైవాతార్యా సేనా చ వానరీ ॥ ౧౧ ॥

రాక్షసో గిరిధర్తా చ మహాబలపరాక్రమః॥

లంకాఖ్యో దుర్గమో దుర్గ ఇంద్రజిత్తనయోస్య వై॥౧౨॥

ఇత్యేవం స విచార్యైవ తటే స్థిత్వా సలక్ష్మణః॥

ఆశ్వాసితో వనౌకోభిరంగదాదిపురస్సరైః ॥౧౩॥

ఏతస్మిన్నంతరే తత్ర రాఘవశ్శైవసత్తమః॥

ఉవాచ భ్రాతరం ప్రీత్యా జలార్థీ లక్ష్మణాభిధమ్ ॥ ౧౪ ॥

రామ ఉవాచ ॥

భ్రాతర్లక్ష్మణ వీరేశాహం జలార్థీ పిపాసితః ॥

తదానయ ద్రుతం పాథో వానరైః కైశ్చిదేవ హి ॥౧౫॥

సూత ఉవాచ ॥

తచ్ఛ్రుత్వా వానరాస్తత్ర హ్యధావంత దిశో దశ ॥

నీత్వా జలం చ తే ప్రోచుః ప్రణిపత్య పురః స్థితాః ॥ ౧౬ ॥

వానరా ఊచుః ।।

జలం చ గృహ్యతాం స్వామిన్నానీతం తత్త్వదాజ్ఞయా।।

మహోత్తమం చ సుస్వాదు శీతలం ప్రాణతర్పణమ్।।౧౭।।

సూత ఉవాచ।।

సుప్రసన్నతరో భూత్వా కృపాదృష్ట్యా విలోక్య తాన్ ।।

తచ్ఛ్రుత్వా రామచన్ద్రోఽసౌ స్వయం జగ్రాహ తజ్జలమ్।।౧౮।।

స శైవస్తజ్జలం నీత్వా పాతుమారబ్ధవాన్యదా ।।

తదా చ స్మరణం జాతమిత్థమస్య శివేచ్ఛయా ।। ౧౯ ।।

న కృతం దర్శనం శంభోర్గృహ్యతే చ జలం కథమ్ ।।

స్వస్వామినః పరేశస్య సర్వానందప్రదస్య వై । 4.31.౨౦ ।।

ఇత్యుక్త్వా చ జలం పీతం తదా రఘువరేణ చ।।

పశ్చాచ్చ పార్థివీం పూజాం చకార రఘునందనః।।౨౧।।

ఆవాహనాదికాంశ్చైవ హ్యుపచారాన్ప్రకల్ప్య వై ।

విధివత్షోడశ ప్రీత్యా దేవమానర్చ శఙ్కరమ్ ।।౨౨।।

ప్రణిపాతైస్స్తవైర్దివ్యైశ్శివం సంతోష్య యత్నతః।।

ప్రార్థయామాస సద్భక్త్యా స రామశ్శంకరం ముదా ।। ౨3 ।।

రామ ఉవాచ ।। ।।

స్వామిఞ్ఛంభో మహాదేవ సర్వదా భక్తవత్సల ।।

పాహి మాం శరణాపన్నం త్వద్భక్తం దీనమానసమ్ ।। ౨౪ ।।

ఏతజ్జలమగాధం చ వారిధేర్భవతారణ ।।

రావణాఖ్యో మహావీరో రాక్షసో బలవత్తరః ।।౨౫।।

వానరాణాం బలం హ్యేతచ్చంచలం యుద్ధసాధనమ్ ।।
మమకార్యం కథం సిద్ధం భవిష్యతి ప్రియాప్తయే ।।౨౬।।
తస్మిన్నేవ త్వయా కార్యం సాహాయ్యం మమ సువ్రత ।।
సాహాయ్యం తే వినా నాథ మమ కార్యం హి దుర్లభమ్ ।। ౨౭ ।।
త్వదీయో రావణోఽపీహ దుర్జయస్సర్వథాఖిలైః ।।
త్వద్దత్తవరదృప్తశ్చ మహావీరస్త్రిలోకజిత్ ।। ౨౮ ।।
అప్యహం తవ దాసోఽస్మి త్వదధీనశ్చ సర్వథా ।।
విచార్యేతి త్వయా కార్యః పక్షపాతస్సదాశివ ।। ౨౯ ।।
సూత ఉవాచ ।।
ఇత్యేవం స చ సంప్రార్థ్య నమస్కృత్య పునఃపునః ।।
తదా జయజయేత్యుచ్చైరుద్ఘోషైశ్శంకరేతి చ ।। 4.31.30 ।।
ఇతి స్తుత్వా శివం తత్ర మంత్రధ్యానపరాయణః ।।
పునః పూజాం తతః కృత్వా స్వామ్యగ్రే స ననర్త హ ।।3౧।।
ప్రేమీ విక్లిన్నహృదయో గల్లనాదం యదాకరోత్ ।।
తదా చ శంకరో దేవస్సుప్రసన్నో బభూవ హ ।। 3౨ ।।
సాంగస్సపరివారశ్చ జ్యోతీరూపో మహేశ్వరః ।।
యథోక్తరూపమమలం కృత్వావిరభవద్ద్రుతమ్।। 33।।
తతస్సంతుష్టహృదయో రామభక్త్యా మహేశ్వరః ।।
శివమస్తు వరం బ్రూహి రామేతి స తదాబ్రవీత్ ।। 3౪ ।।
తద్రూపం చ తదా దృష్ట్వా సర్వే పూతాస్తతస్స్వయమ్ ।।
కృతవాన్రాఘవః పూజాం శివధర్మపరాయణః ।। 3౫ ।।

స్తుతిం చ వివిధాం కృత్వా ప్రణిపత్య శివం ముదా ।।

జయం చ ప్రార్థయామాస రావణాజౌ తదాత్మనః ।। ౩౬ ।।

తతః ప్రసన్నహృదయో రామభక్త్యా మహేశ్వరః ।।

జయోస్తు తే మహారాజ ప్రీత్యా స పునరబ్రవీత్ ।। ౩౭ ।।

శివదత్తం జయం ప్రాప్య హ్యనుజ్ఞాం సమవాప్య చ ।।

పునశ్చ ప్రార్థయామాస సాంజలిర్నతమస్తకః ।। ౩౮ ।।

।। రామ ఉవాచ ।।

త్వయా స్థేయమిహ స్వామింల్లోకానాం పావనాయ చ ।।

పరేషాముపకారార్థం యది తుష్టోఽసి శంకర ।। ౩౯ ।।

।। సూత ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్తస్తు శివస్తత్ర లింగరూపోఽభవత్తదా ।।

రామేశ్వరశ్చ నామ్నా వై ప్రసిద్ధో జగతీతలే ।। 4.31.౪౦ ।।

రామస్తు తత్ప్రభావాద్వై సిన్ధుముత్తీర్య చాంజసా ।।

రావణాదీన్నిహత్యాశు రాక్షసాన్ప్రాప తాం ప్రియామ్ ।।౪౧।।

రామేశ్వరస్య మహిమాద్భుతోఽభూద్భువి చాతులః ।।

భుక్తిముక్తిప్రదశ్చైవ సర్వదా భక్తకామదః ।। ౪౨ ।।

దివ్యగంగాజలేనైవ స్నాపయిష్యతి యశ్శివమ్ ।।

రామేశ్వరం చ సద్భక్త్యా స జీవన్ముక్త ఏవ హి ।। ౪౩ ।।

ఇహ భుక్త్వాఖిలాన్భోగాన్దేవానాం దుర్లభానపి ।।

అంతే ప్రాప్య పరం జ్ఞానం కైవల్యం ప్రాప్నుయాద్ధ్రువమ్ ।। ౪౪ ।।

ఇతి వశ్చ సమాఖ్యాతం జ్యోతిర్లిగం శివస్య తు ।।

రామేశ్వరాభిధం దివ్యం శృణ్వతాం పాపహారకమ్॥౪౫॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంతాయాం రామేశ్వరమాహాత్మ్యవర్ణనం నామైకత్రింశోఽధ్యాయః ॥ ౩౧ ॥

4.32

॥ సూత ఉవాచ ॥

అతః పరం చ ఘుశ్మేశం జ్యోతిర్లింగముదాహృతమ్॥

తస్యైవ చ సుమాహాత్మ్యం శ్రూయతామృషిసత్తమః ॥౧॥

దక్షిణస్యాం దిశి శ్రేష్ఠో గిరిర్దేవేతి సంజ్ఞకః ॥

మహాశోభాన్వితో నిత్యం రాజతేఽద్భుత దర్శనః ॥ ౨ ॥

తస్యైవ నికటే కశ్చిద్భారద్వాజకులోద్భవః ॥

సుధర్మా నామ విప్రశ్చ న్యవసద్బ్రహ్మవిత్తమః ॥ ౩ ॥

తస్య ప్రియా సుదేహా చ శివధర్మపరాయణః ॥

పతి సేవాపరా నిత్యం గృహకర్మవిచక్షణా ॥౪॥

సుధర్మా చ ద్విజశ్రేష్ఠో దేవతాతిథిపూజకః ॥

వేదమార్గపరో నిత్యమగ్ని సేవాపరాయణః ॥౫॥

త్రికాలసంధ్యయా యుక్తస్సూర్య్యరూపసమద్యుతిః ॥

శిష్యాణాం పాఠకశ్చైవ వేదశాస్త్రవిచక్షణః ॥౬॥

ధనవాంశ్చ పరో దాతా సౌజన్యగుణభాజనః ॥

శివకర్మరతో నిత్యం శైవశ్శైవజనప్రియః ॥ ॥౭॥

ఆయుర్బహు వ్యతీయాయ తస్య ధర్మం ప్రకుర్వతః ॥

పుత్రశ్చ నాభవత్తస్య ఋతుః స్యాదఫలః స్త్రియాః ॥౮॥

తేన దుఃఖం కృతం నైవ వస్తుజ్ఞానపరేణ హి ।।

ఆత్మనస్తారకశ్చాత్మా హ్యాత్మనః పావనశ్చ సః ।। ౯ ।।

ఇత్యేవం మానసం ధృత్వా దుఃఖం న కృతవాన్స్తదా ।।

సుదేహా చ తదా దుఃఖం చకార పుత్రసమ్భవమ్ ।।4.32.౧౦।।

నిత్యం చ స్వామినం సా వై ప్రార్థయద్యత్నసాధనే ।।

పుత్రోత్పాదనహేతోశ్చ సర్వవిద్యావిశారదమ్ ।। ౧౧ ।।

సోఽపి స్త్రియం తదా భర్త్స్య కిం పుత్రశ్చ కరిష్యతి ।।

కా మాతా కః పితా పుత్రః కో బంధుశ్చ ప్రియశ్చ కః ।। ౧౨ ।।

సర్వం స్వార్థపరం దేవి త్రిలోక్యాం నాత్ర సంశయః ।।

జానీహి త్వం విశేషేణ బుద్ధ్యా శోకం న వై కురు ।। ౧౩ ।।

తస్మాద్దేవి త్వయా దుఃఖం త్యజనీయం సునిశ్చితమ్ ।।

నిత్యం మహ్యం త్వయా నైవ కథనీయం శుభవ్రతే ।। ౧౪ ।।

ఏవం తాం సన్నివార్యైవ భగవద్ధర్మతత్పరః ।।

ఆసీత్పరమసంతుష్టో ద్వన్ద్వదుఃఖం సమత్యజత్ ।। ౧౫।।

కదాచిచ్చ సుదేహా వై గేహే చ సహవాసినః ।।

జగామ ప్రియగోష్ఠ్యర్థం వివాదస్తత్ర సంగతః ।।౧౬।।

తత్పత్నీ స్త్రీస్వభావాచ్చ భర్త్సితా సా తయా తదా ।।

ఉక్తా చేతి దురుక్త్యా వై సుదేహా విప్రకామినీ।।౧౭।।

ద్విజపత్న్యువాచ ।। అపుత్రిణి కథం గర్వం కురుషే పుత్రిణీ హ్యహమ్ ।।

మద్ధనం భోక్ష్యతే పుత్రో ధనం తే కశ్చ భోక్ష్యతే ।। ౧౮ ।।

నూనం హరిష్యతే రాజా త్వద్ధనం నాత్ర సంశయః ।।

ధిగ్ధిక్త్వాం తే ధనం ధిక్చ ధిక్తే మానం హి వన్ధ్యకే ॥ ౧౯ ॥

॥ సూత ఉవాచ ॥

భర్త్సితా తాభిరితి సా గృహమాగత్య దుఃఖితా ॥

స్వామినే కథయామాస తదుక్తం సర్వమాదరాత్ ॥ 4.32.౨౦ ॥

బ్రాహ్మణోఽపి తదా దుఃఖం న చకార సుబుద్ధిమాన్ ॥

కథితం కథ్యతామేవ యద్భావి తద్భవేత్ప్రియే ॥ ౨౧ ॥

ఇత్యేవం చ తదా తేన హ్యాశ్వస్తాపి పునః పునః ॥

న తదా సాత్యజద్దుఃఖం హ్యాగ్రహం కృతవత్యసౌ ॥ ౨౨ ॥

।సుదేహోవాచ ॥

యథా తథా త్వయా పుత్రస్సముత్పాద్యః ప్రియోఽసి మే ॥

త్యక్షామి హ్యన్యథాహం చ దేహం దేహభృతాం వర ॥ ౨3 ॥

సూత ఉవాచ ॥

ఏవముక్తం తయా శ్రుత్వా సుధర్మా బ్రాహ్మణోత్తమః ॥

శివం సస్మార మనసా తదాగ్రహనిపీడితః॥౨౪॥

అగ్నేరగ్రేఽక్షిపత్పుష్పద్వయం విప్రో హ్యతంద్రితః ॥

మనసా దక్షిణం పుష్పం తన్మేనే పుత్రకామదమ్ ॥ ౨౫ ॥

ఏవం కృత్వా పణం పత్నీమువాచ బ్రాహ్మణస్స చ ॥

అనయోర్గ్రాహ్యమేకం తే పుష్పం పుత్ర ఫలాప్తయే ॥౨౬॥

తయా చ మనసా ధృత్వా పుత్రశ్చైవ భవేన్మమ ॥

తదా చ స్వామినా యచ్చ ధృతం పుష్పం సమేతు మామ్ ॥ ౨౭ ॥

ఇత్యుక్త్వా చ తయా తత్ర నమస్కృత్య శివం తదా ॥

నత్వా చాగ్నిం పునః ప్రార్థ్య గృహీతం పుష్పమేకకమ్ ।। ౨౮ ।।

స్వామినా చింతితం యచ్చ తద్గృహీతం తయా న హి ।।

సుదేహయా విమోహేన శివేచ్ఛాసంభవేన వై।।౨౯।।

తద్దృష్ట్వా పురుషశ్చైవ నిశ్వాసం పర్యమోచయత్ ।।

స్మృత్వా శివపదాంభోజమువాచ నిజకామినీమ్ ।।4.32.30।।

సుధర్మోవాచ ।।

నిర్మితం చేశ్వరేణైవ కథం చైవాన్యథా భవేత్ ।।

ఆశాం త్యజ ప్రియే త్వం చ పరిచర్యాం కురు ప్రభోః ।।3౧।।

ఇత్యుక్త్వా తు స్వయం విప్ర ఆశాం పరివిహాయ చ ।।

ధర్మకార్యరతస్సోఽభూచ్ఛంకరధ్యానతత్పరః ।। 3౨ ।।

సా సుదేహాగ్రహం నైవ ముమోచాత్మజకామ్యయా ।।

ప్రత్యువాచ పతిం ప్రేమ్ణా సాంజలిర్నతమస్తకా ।। 33 ।।

సుదేహోవాచ ।।

మయి పుత్రో న చాస్త్వన్యా పత్నీం కురు మదాజ్ఞయా ।।

తస్యాం నూనం సుతశ్చైవ భవిష్యతి న సంశయః ।।3౪।।

సూత ఉవాచ ।।

తదైవ ప్రథితో వై స బ్రహ్మణశ్శైవసత్తమః ।।

ఉవాచ స్వప్రియాం తాం చ సుదేహాం ధర్మ తత్పరః ।।3౫।।

సుధర్మోవాచ ।।

త్వదీయం చ మదీయం చ సర్వం దుఃఖం గతం ధ్రువమ్ ।।

తస్మాత్త్వం ధర్మవిఘ్నం చ ప్రియో మా కురు సాంప్రతమ్ ।।3౬।।

సూత ఉవాచ ।।

ఇత్యేవం వారితా సా చ స్వామాతుః పుత్రికాం తదా ।।

గృహమానీయ భర్తారం వృణు త్వేనామిదం జగౌ ।।౩౭।।

సుధర్మోవాచ ।।

ఇదానీం వదసి త్వం చ మత్ప్రియేయం తతః పునః ।।

పుత్రసూశ్చ యదా స్యాద్వై తదా స్పర్ధాం కరిష్యసి ।।౩౮।।

సూత ఉవాచ।।

ఇత్యుక్త్వా తేన పతినా సా సుదేహా చ తత్ప్రియా ।।

పునః ప్రాహ కరౌ బద్ధ్వా సుధర్మాణం పతిం ద్విజాః ।। ౩౯ ।।

(నాహం స్పర్ధాం భగిన్యా వై కరిష్యే ద్విజసత్తమ ।।

ఉపయచ్ఛస్వ పుత్రార్థమిమామాజ్ఞాపయామి చ ।।)

ఇత్యేవం ప్రార్థితసోఽపి సుధర్మా ప్రియయా తయా ।।

ఘుశ్మాం తాం సముపాయంస్త వివాహవిధినా ద్విజః।।4.32.౪౦।।

తతస్తాం పరిణీయాథ ప్రార్థయామాస తాం ద్విజః ।।

త్వదీయేయం కనిష్ఠా హి సదా పోష్యానఘే ప్రియే ।।౪౧।।

ఉక్త్వైవ స చ ధర్మాత్మా సుధర్మా శైవసత్తమః ।।

యథాయోగ్యం చకారాశు ధర్మసంగ్రహమాత్మనః ।।౪౨।।

సా చాపి మాతృపుత్రీం తాం దాసీవత్పర్యవర్త్తత ।।

పరిత్యజ్య విరోధం హి పుపోషాహర్నిశం ప్రియా ।।౪౩।।

కనిష్ఠా చైవ యా పత్నీ స్వస్రనుజ్ఞామవాప్య చ ।।

పార్థివానాం చకారాశు శ్రియమేకోత్తరం శతమ్ ।।౪౪।।

విధానపూర్వకం ఘుష్మా సోపచారసమన్వితమ్ ।।

కృత్వా తాన్ప్రాక్షిపత్తత్ర తడాగే నికటస్థితే ।। ४५ ।।

ఏవం నిత్యం సా చకార శివపూజాం స్వకామదామ్ ।।

విసృజ్య పునరావాహ్య తత్సపర్యావిధానతః ।। ४६ ।।

కుర్వన్త్యా నిత్యమేవం హి తస్యాశ్శంకరపూజనమ్ ।।

లక్షసంఖ్యాభవత్పూర్ణా సర్వకామఫలప్రదా ।। ४७ ।।

కృపయా శంకరస్యైవ తస్యాః పుత్రో వ్యజాయత ।।

సున్దరస్సుభగశ్చైవ కల్యాణగుణభాజమ్ ।। ४८ ।।

తం దృష్ట్వా పరమప్రీతః స విప్రో ధర్మవిత్తమః ।।

అనాసక్తస్సుఖం భేజే జ్ఞానధర్మపరాయణః ।। ४९ ।।

సుదేహా తావదస్యాస్తు స్పర్ద్ధాముగ్రాం చకార సా ।।

ప్రథమం శీతలం తస్యా హృదయం హ్యాసివత్పునః ।। 4.32.५० ।।

తతః పరం చ యజ్జాతం కుత్సితం కర్మ దుఃఖదమ్ ।।

సావధానేన మనసా శ్రూయతాం తన్మునీశ్వరా ।। ५१ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయాం ఘుశ్మేశ్వరమాహాత్మ్యే సుదేహాసుధర్మచరితవర్ణనం నామ ద్వాత్రింశోఽధ్యాయః ।। ३२ ।।

4.33

సూత ఉవాచ ।।

పుత్రం దృష్ట్వా కనిష్ఠాయా జ్యేష్ఠా దుఃఖముపాగతా ।।

విరోధం సా చకారాశు న సహంతీ చ తత్సుఖమ్ ।। १ ।।

సర్వే పుత్రప్రసూతిం తాం ప్రశశంసుర్నిరన్తరమ్ ।।

తయా తత్సహ్యతే న స్మ శిశో రూపాదికం తథా ।।౨।।

సుప్రియం తనయం తం చ పిత్రోస్సద్గుణభాజనమ్ ।।

దృష్ట్వాఽభవత్తదా తస్యా హృదయం తప్తమగ్నివత్ ।।3।।

ఏతస్మిన్నంతరే విప్రాః కన్యాం దాతుం సమాగతాః ।।

వివాహం తస్య తత్రైవ చకార విధివచ్చ సః ।।౪।।

సుధర్మా ఘుశ్మయా సార్ద్ధమానన్దం పరమం గతః ।।

సర్వే సంబంధినస్తస్యాం ఘుశ్మాయాం మానమాదధుః ।।౫।।

తం దృష్ట్వా సా సుదేహా హి మనసి జ్వలితా తదా ।।

అత్యన్తం దుఃఖమాపన్నా హా హతాస్మీతి వాదినీ ।।౬।।

సుధర్మా గృహమాగత్య వధూం పుత్రం వివాహితమ్ ।।

ఉత్సాహం దర్శయామాస ప్రియాభ్యాం హర్షయన్నివ ।। ౭ ।।

అభవద్ధర్షితా ఘుష్మా సుదేహా దుఃఖమాగతా ।।

న సహంతీ సుఖం తచ్చ దుఃఖం కృత్వాపతద్భువి ।।౮।।

ఘుశ్మాఽవదద్వధూపుత్రౌ త్వదీయౌ న మదీయకౌ ।।

వధూః పుత్రశ్చ తాం ప్రీత్యా ప్రసూం శ్వశ్రమమన్యత ।। ౯ ।।

భర్తా ప్రియాం తాం జ్యేష్ఠాం చ మేనే నైవ కనిష్ఠికామ్ ।।

తథాపి సా తదా జ్యేష్ఠా స్వాన్తర్మలవతీ హ్యభూత్ ।। 4.33.౧౦ ।।

ఏకస్మిన్దివసే జ్యేష్ఠా సా సుదేహా చ దుఃఖినీ ।।

హృదయే సంచిచిన్తేతి దుఃఖశాంతిః కథం భవేత్ ।। ౧౧ ।।

సుదేహోవాచ ।।

మదీయో హృదయాగ్నిశ్చ ఘుశ్మానేత్రజలేన వై ।।

భవిష్యతి ధ్రువం శాంతో నాన్యథా దుఃఖజేన హి ।। ౧౨ ।।

అతోఽహం మారయామ్యద్య తత్పుత్రం ప్రియవాదినమ్ ।।

అగ్రే భావి భవేదేవం నిశ్చయః పరమో మమ ।।౧౩।।

సూత ఉవాచ ।।

కదర్యాణాం విచారశ్చ కృత్యాకృత్యే భవేన్నహి।।

కఠోరః ప్రాయశో విప్రాః సాపత్న్యే భావ ఆత్మహా ।। ౧౪ ।।

ఏకస్మిన్దివసే జ్యేష్ఠా సుప్తం పుత్రం వధూయుతమ్ ।।

చిచ్ఛేదే నిశి చాంగేషు గృహీత్వా ఛురికాం చ సా ।। ౧౫ ।।

సర్వాంగం ఖణ్డయామాస రాత్రౌ ఘుశ్మాసుతస్య సా ।।

నీత్వా సరసి తత్రైవాక్షిపద్ధృష్టా మహాబలా ।। ౧౬ ।।

యత్ర క్షిప్తాని లింగాని ఘుశ్మయా నిత్యమేవ హి।।

తత్ర క్షిప్త్వా సమాయాతా సుష్వాప సుఖమాగతా।।౧౭।।

ప్రాతశ్చైవ సముత్థాయ ఘుశ్మా నిత్యం తథాకరోత్।।।

సుధర్మా చ స్వయం శ్రేష్ఠో నిత్యకర్మ సమాచరత్ ।।౧౮।।

ఏతస్మిన్నంతరే సా చ జ్యేష్ఠా కార్యం గృహస్య వై ।।

చకారానన్దసంయుక్తా సుశాంతహృదయానలా।।౧౯।।

ప్రాతఃకాలే సముత్థాయ వధూశ్శయ్యాం విలోక్య సా।।

రుధిరార్ద్రాం దేహఖండైర్యుక్తాం దుఃఖముపాగతా ।।4.33.౨౦।।

శ్వశ్రూం నివేదయామాస పుత్రస్తే చ కుతో గతః।।

శయ్యా చ రుధిరార్ద్రా వై దృశ్యంతే దేహఖండకాః।।౨౧।।

హా హతాస్మి కృతం కేన దుష్టం కర్మ శుచివ్రతే।।

ఇత్యుచ్చార్య రురోదాతివివిధం తత్ప్రియా చ సా॥౨౨॥

జ్యేష్ఠా దుఃఖం తదాపన్నా హా హతాస్మి కిలేతి చ ॥

బహిర్దుఃఖం చకారాసౌ మనసా హర్షసంయుతా॥౨౩॥

ఘుశ్మా చాపి తదా తస్యా వధ్వా దుఖం నిశమ్య సా॥

న చచాల వ్రతాత్తస్మాన్నిత్యపార్థివపూజనాత్॥౨౪॥

మనశ్చైవోత్సుకం నైవ జాతం తస్యా మనాగపి॥

భర్తాపి చ తథైవాసీద్యావద్వ్రతవిధిర్భవేత్॥౨౫॥

మధ్యాహ్నే పూజనాంతే చ దృష్ట్వా శయ్యాం భయావహామ్॥

తథాపి న తదా కిఞ్చిత్కృతం దుఃఖం హి ఘుశ్మయా॥౨౬॥

యేనైవ చార్పితశ్చాయం స వై రక్షాం కరిష్యతి ॥

భక్తప్రియస్స విఖ్యాతః కాలకాలస్సతాం గతిః ॥ ౨౭ ॥

యది నో రక్షితా శంభురీశ్వరః ప్రభురేకలః ॥

మాలాకార ఇవాసౌ యాన్యుజ్కే తాన్వియునక్తి చ ॥ ౨౮ ॥

అద్య మే చింతయా కిం స్యాదితి తత్త్వం విచార్య సా ॥

న చకార తదా దుఃఖం శివే ధైర్యం సమాగతా ॥౨౯॥

పార్థివాంశ్చ గృహీత్వా సా పూర్వవత్స్వస్థమానసా ॥

శంభోర్నామాన్యుచ్చరంతీ జగామ సరసస్తటే ॥ 4.33.30 ॥।

క్షిప్త్వా చ పార్థివాంస్తత్ర పరావర్త్త సా యదా ॥

తదా పుత్రస్తడాగస్థో దృశ్యతే స్మ తటే తయా॥౩౧॥

పుత్ర ఉవాచ ॥

మాతరేహి మిలిష్యామి మృతోఽహం జీవితోఽధునా ॥

తవ పుణ్యప్రభావాద్ధి కృపయా శంకరస్య వై ।। ३੭ ।।

।। సూత ఉవాచ ।।

జీవితం తం సుతం దృష్ట్వా ఘుష్మా సా తత్రప్రసూర్ద్విజాః ।।

ప్రహృష్ట్వా నాభవత్తత్ర దుఃఖితా న యథా పురా ।। ३३ ।।

ఏతస్మిన్నమయే తత్ర స్వావిరాసీచ్ఛివో ద్రుతమ్ ।।

జ్యోతిరూపో మహేశశ్చ సంతుష్టః ప్రత్యువాచ హ ।।३४।।

శివ ఉవాచ ।।

ప్రసన్నోఽస్మి వరం బ్రూహి దుష్టయా మారితో హ్యయమ్ ।।

ఏనాం చ మారయిష్యామి త్రిశూలేన వరాననే ।। ३५ ।।

।। సూత ఉవాచ ।।

పురా తదా వరం వవ్రే సుప్రణమ్య శివం నతా ।।

రక్షణీయా త్వయా నాథ సుదేహేయం స్వసా మమ ।। ३६ ।।

శివ ఉవాచ ।।

అపకారః కృతస్తేస్యాముపకారః కథం త్వయా ।।

క్రియతే హననీయా చ సుదేహా దుష్టకారిణీ ।। ३७ ।।

ఘుశ్మోవాచ ।।

తవ దర్శనమాత్రేణ పాతకం నైవ తిష్ఠతి ।।

ఇదానీం త్వాం చ వై దృష్ట్వా తత్పాపం భస్మతాం వ్రజేత్ ।।३८।।

అపకారేషు యశ్చైవ హ్యుపకారం కరోతి చ ।।

తస్య దర్శనమాత్రేణ పాపం దూరతరం వ్రజేత్ ।।३९।।

ఇతి శ్రుతం మయా దేవ భగవద్వాక్యమద్భుతమ్ ।।

తస్మాచ్చైవం కృతం యేన క్రియతాం చ సదాశివ ।।4.33.౪౦।।

సూత ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్తస్తు తయా తత్ర ప్రసన్నోఽత్యభవత్పునః ।।

మహేశ్వరః కృపాసింధుః సమూచే భక్తవత్సలః।।౪౧।।

శివ ఉవాచ।।

అన్యద్వరం బ్రూహి ఘుశ్మే దదామి చ హితం తవ ।।

త్వద్భక్త్యా సుప్రసన్నోఽస్మి నిర్వికారస్వభావతః ।। ౪౨ ।।

సూత ఉవాచ ।।

సోవాచ తద్వచశ్శ్రుత్వా యది దేయో వరస్త్వయా ।।

లోకానాం చైవ రక్షార్థమత్ర స్థేయం మదాఖ్యయా ।।౪౩।।

తదోవాచ శివస్తత్ర సుప్రసన్నో మహేశ్వరః ।।

స్థాస్యేఽత్ర తవ నామ్నాహం ఘుశ్మేశాఖ్యస్సుఖప్రదః ।। ౪౪ ।।

ఘుశ్మేశాఖ్యం సుప్రసిద్ధం లింగం మే జాయతాం శుభమ్ ।।

ఇదం సరస్తు లింగానామాలయం జాయతాం సదా ।। ౪౫ ।।

తస్మాచ్ఛివాలయం నామ ప్రసిద్ధం భువనత్రయే ।।

సర్వకామప్రదం హ్యేతద్దర్శనాత్స్యాత్సదా సరః ।।౪౬।।

తవ వంశే శతం చైకం పురుషావధి సువ్రతే ।।

ఈదృశాః పుత్రకాః శ్రేష్ఠా భవిష్యంతి న సంశయః ।। ౪౭ ।।

సుస్త్రీకాస్సుధనాశ్చైవ స్వాయుష్యాశ్చ విచక్షణాః ।।

విద్యావంతో హ్యుదారాశ్చ భుక్తిముక్తిఫలాప్తయే ।।౪౮।।

శతమేకోత్తరం చైవ భవిష్యంతి గుణాధికాః ।।

ఈదృశో వంశవిస్తారో భవిష్యతి సుశోభనః ।।౪౯।।

సూత ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా చ శివస్తత్ర లింగరూపోఽభవత్తదా ।।

ఘుశ్మేశో నామ విఖ్యాతః సరశ్చైవ శివాలయమ్ ।। 4.33.౫౦ ।।

సుధర్మా స చ ఘుశ్మా చ సుదేహా చ సమాగతాః ।।

ప్రదక్షిణం శివస్యాశు శతమేకోత్తరం దధుః ।। ౫౧ ।।

పూజాం కృత్వా మహేశస్య మిలిత్వా చ పరస్పరమ్ ।।

హిత్వా చాంతర్మలం తత్ర లేభిరే పరమం సుఖమ్ ।। ౫౨ ।।

పుత్రం దృష్ట్వా సుదేహా సా జీవితం లజ్జితాభవత్ ।।

తౌ క్షమాప్యాచరద్విప్రా నిజపాపాపహం వ్రతమ్ ।। ౫3 ।।

ఘుశ్మేశాఖ్యమిదం లింగమిత్థం జాతం మునీశ్వరాః ।।

తం దృష్ట్వా పూజయిత్వా హి సుఖం సంవర్ద్ధతే సదా ।। ౫౪ ।।

ఇతి వశ్చ సమాఖ్యాతా జ్యోతిర్లింగావలీ మయా ।।

ద్వాదశప్రమితా సర్వకామదా భుక్తి ముక్తిదా ।। ౫౫ ।।

ఏతజ్జ్యోతిర్లింగకథాం యః పఠేచ్ఛృణుయాదపి ।।

ముచ్యతే సర్వపాపేభ్యో భుక్తిం ముక్తిం చ విందతి ।। ౫౬ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసహితాయాం ధుశ్మేశజ్యోతిర్లింగోత్పత్తిమాహాత్మ్యవర్ణనం నామ త్రయస్త్రింశోఽధ్యాయః ।। 33 ।।

ఇతి ద్వాదశజ్యోతిర్లింగమాహాత్మ్యం సమాప్తమ్ ।।

4.34

వ్యాస ఉవాచ ।।

ఇతి శ్రుత్వా వచస్తస్య సూతస్య చ మునీశ్వరాః ।।

సమూచుస్తం సుప్రశస్య లోకానాం హితకామ్యయా ।। ౧ ।।

ఋషయ ఊచుః ।।

సూత సర్వం విజానాసి తతః పృచ్ఛామహే వయమ్ ।।

హరీశ్వరస్య లింగస్య మహిమానం వద ప్రభో ।। ౨ ।।

చక్రం సుదర్శనం ప్రాప్తం విష్ణునేతి శ్రుతం పురా ।।

తదారాధనతస్తాత తత్కథా చ విశేషతః ।। ౩ ।।

సూత ఉవాచ ।।

శ్రూయతాం చ ఋషిశ్రేష్ఠా హరీశ్వరకథా శుభా ।।

యతస్సుదర్శనం లబ్ధం విష్ణునా శంకరాత్పురా ।। ౪ ।।

కస్మింశ్చిత్సమయే దైత్యాః సంజాతా బలవత్తరాః ।।

లోకాంస్తే పీడయామాసుర్ధర్మలోపం చ చక్రిరే ।। ।। ౫ ।।

తే దేవాః పీడితా దైత్యైర్మహాబలపరాక్రమైః ।।

స్వం దుఖం కథయామాసుర్విష్ణుం నిర్జరరక్షకమ్ ।। ౬ ।।

దేవా ఊచుః ।।

కృపాం కురు ప్రభో త్వం చ దైత్యైస్సంపీడితా భృశమ్ ।।

కుత్ర యామశ్చ కిం కుర్మశ్శరణ్యం త్వాం సమాశ్రితాః ।। ౭ ।।

సూత ఉవాచ ।।

ఇత్యేవం వచనం శ్రుత్వా దేవానాం దుఃఖితాత్మనామ్ ।।

స్మృత్వా శివపదాంభోజం విష్ణుర్వచనమబ్రవీత ।। ౮ ।।

విష్ణురువాచ ।।

కరిష్యామి చ వః కార్య్యమారాధ్య గిరిశం సురాః ॥

బలిష్ఠాశ్చత్రవో హ్యేతే విజేతవ్యాః ప్రయత్నతః ॥ ౯ ॥

సూత ఉవాచ ॥

ఇత్యుక్తాస్తే సురాస్సర్వే విష్ణునా ప్రభవిష్ణునా ॥

మత్వా దైత్యాన్హతాన్దుష్టాన్యయుర్ధామ స్వకంస్వకమ్ ॥ 4.34.౧౦ ॥

విష్ణురప్యమరాణాం తు జయార్థమభజచ్ఛివమ్॥

సర్వామరాణామధిపం సర్వసాక్షిణమవ్యయమ్ ॥౧౧॥

గత్వా కైలాసనికటే తపస్తేపే హరిస్స్వయమ్ ॥

కృత్వా కుండం చ సంస్థాప్య జాతవేదసమగ్రతః ॥౧౨॥

పార్థివేన విధానేన మంత్రైర్నానావిధైరపి॥

స్తోత్రైశ్చైవాప్యనేకైశ్చ గిరిశం చాభజన్ముదా ॥౧౩॥

కమలైస్సరసో జాతైర్మానసాఖ్యాన్మునీశ్వరాః ॥

బద్ధ్వా చైవాసనం తత్ర న చచాల హరిస్స్వయమ్ ॥ ౧౪ ॥

ప్రసాదావధి చైవాత్ర స్థేయం వై సర్వథా మయా ॥

ఇత్యేవం నిశ్చయం కృత్వా సమానర్చ శివం హరిః॥౧౫॥

యదా నైవ హరస్తుష్టో బభూవ హరయే ద్విజాః ॥

తదా స భగవాన్విష్ణుర్విచారే తత్పరోఽభవత్॥౧౬॥

విచార్యైవం స్వమనసి సేవనం బహుధా కృతమ్ ॥

తథాపి న హరస్తుష్టో బభూవోతికరః ప్రభుః ॥౧౭॥

తతస్తు విస్మితో విష్ణుర్భక్త్యా పరమయాన్వితః ॥ ౧౮ ॥

సహస్రైర్నామభిః ప్రీత్యా తుష్టావ పరమేశ్వరమ్ ॥ ౧౯ ॥

ప్రత్యేకం కమలం తస్మై నామమంత్రముదీర్య చ ।।

పూజయామాస వై శంభుం శరణాగతవత్సలమ్ ।। ౧౯ ।।

పరీక్షార్థం విష్ణుభక్తేస్తదా వై శంకరేణ హ ।।

కమలానాం సహస్రాత్తు హృతమేకం చ నీరజమ్ ।।4.34.౨౦।।

న జ్ఞాతం విష్ణునా తచ్చ మాయాకారణమద్భుతమ్ ।।

న్యూనం తచ్చాపి సఙ్జ్ఞాయ తదన్వేషణతత్పరః ।। ౨౧ ।।

బభ్రామ సకలాం పృథ్వీం తత్రీప్తత్ర్యై సుదృఢవ్రతః ।।

తదప్రాప్య విశుద్ధాత్మా నేత్రమేకముదాహరత్ ।। ౨౨ ।।

తం దృష్ట్వా స ప్రసన్నోఽభూచ్ఛంకరస్సర్వదుఃఖహా ।।

ఆవిర్బభూవ తత్రైవ జగాద వచనం హరిమ్ ।। ౨3 ।।

శివ ఉవాచ ।।

ప్రసన్నోఽస్మి హరే తుభ్యం వరం బ్రూహి యథేప్సితమ్ ।।

మనోఽభిలషితం దద్మి నాదేయం విద్యతే తవ ।। ౨౪ ।।

సూత ఉవాచ ।।

తచ్ఛ్రుత్వా శంభువచనం కేశవః ప్రీతమానసః ।।

మహాహర్షసమాపన్నో హ్యబ్రవీత్సాంజలిశ్శివమ్ ।। ౨౫ ।।

విష్ణురువాచ ।।

వాచ్యం కిం మే త్వదగ్రే వై హ్యన్తర్యామీ త్వమాస్థితః ।।

తథాపి కథ్యతే నాథ తవ శాసనగౌరవాత్।।౨౬।।

దైత్యైశ్చ పీడితం విశ్వం సుఖం నో నస్సదా శివ ।।

దైత్యాన్హంతుం మమ స్వామిన్స్వాయుధం న ప్రవర్త్తతే।।౨౭।।

కిం కరోమి క్వ గచ్ఛామి నాన్యో మే రక్షకః పరః।।

అతోఽహం పరమేశాన శరణం త్వాం సమాగతః ।।౨౮।।

సూత ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా చ నమస్కృత్య శివాయ పరమాత్మనే।।

స్థితశ్చైవాగ్రతశ్శంభోః స్వయం చ పురుపీడితః।।౨౯।।

సూత ఉవాచ ।।

ఇతి శ్రుత్వా వచో విష్ణోర్దేవదేవో మహేశ్వరః ।।

దదౌ తస్మై స్వకం చక్రం తేజోరాశిం సుదర్శనమ్।।4.34.30।।

తత్ప్రాప్య భగవాన్విష్ణుర్దైత్యాంస్తాన్బలవత్తరాన్ ।।

జఘాన తేన చక్రేణ ద్రుతం సర్వాన్వినా శ్రమమ్ ।। ౩౧ ।।

జగత్స్వాస్థ్యం పరం లేభే బభూవుస్సుఖినస్సురాః ।।

సుప్రీతః స్వాయుధం ప్రాప్య హరిరాసీన్మహాసుఖీ ।। ౩౨ ।।

ఋషయ ఊచుః ।।

కిం తన్నామసహస్రం వై కథయ త్వం హి శాంకరమ్ ।।

యేన తుష్టో దదౌ చక్రం హరయే స మహేశ్వరః ।। ౩౩ ।।

తన్మాహాత్మ్యమ్మమ బ్రూహి శివసంవాదపూర్వకమ్ ।।

కృపాలుత్వం చ శంభోర్హి విష్ణూపరి యథాతథమ్ ।।౩౪।।

వ్యాస ఉవాచ ।।

ఇతి తేషాం వచశ్శ్రుత్వా మునీనాం భావితాత్మనామ్ ।।

స్మృత్వా శివపదాంభోజం సూతో వచనమబ్రవీత్ ।।౩౫।।

ఇతి శ్రీశివ మహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయాం విష్ణుసుదర్శనచక్రలాభవర్ణనం నామ చతుస్త్రింశోఽధ్యాయః ॥౩౪॥

4.35

సూత ఉవాచ ॥

శ్రూయతామృషయః శ్రేష్ఠాః కథయామి యథా శ్రుతమ్ ॥

విష్ణునా ప్రార్థితో యేన సంతుష్టః పరమేశ్వరః ॥

తదాహం కథయామ్యద్య పుణ్యం నామ సహస్రకమ్ ॥ ౧ ॥

శ్రీవిష్ణురువాచ ॥

శివో హరో మృడో రుద్రః పుష్కరః పుష్పలోచనః ॥

అర్థిగమ్యః సదాచారః శర్వః శంభుర్మహేశ్వరః ॥ ౨ ॥

చంద్రాపీడశ్చంద్రమౌలిర్విశ్వం విశ్వంభరేశ్వరః ॥

వేదాంతసారసందోహః కపాలీ నీలలోహితః ॥ ౩ ॥

ధ్యానాధారోఽపరిచ్ఛేద్యో గౌరీభర్తా గణేశ్వరః ॥

అష్టమూర్తిర్విశ్వమూర్తిస్త్రివర్గస్వర్గసాధనః ॥ ౪ ॥

జ్ఞానగమ్యో దృఢప్రజ్ఞో దేవదేవస్త్రిలోచనః ॥

వామదేవో మహాదేవః పటుః పరివృఢో దృఢః ॥ ౫ ॥

విశ్వరూపో విరూపాక్షో వాగీశః శుచిసత్తమః ॥

సర్వప్రమాణసంవాదీ వృషాఙ్కో వృషవాహనః ॥ ౬ ॥

ఈశః పినాకీ ఖట్వాంగీ చిత్రవేషశ్చిరంతనః ॥

తమోహరో మహాయోగీ గోప్తా బ్రహ్మా చ ధూర్జటిః ॥ ౭ ॥

కాలకాలః కృత్తివాసాః సుభగః ప్రణవాత్మకః ॥

ఉన్మత్తః పురుషో జుష్యో దుర్వాసాః పురశాసనః ॥ ౮ ॥

దివ్యాయుధః స్కందగురుః పరమేష్ఠీః పరాత్పరః ॥

అనాదిమధ్యనిధనో గిరీశో గిరిజాధవః ॥ ౯ ॥

కుబేరబంధుః శ్రీకంఠో లోకవర్ణోత్తమో మృదుః ॥

సమాధివేద్యః కోదండీ నీలకంఠః పరస్వధీః ॥ 4.35.౧౦ ॥

విశాలాక్షో మృగవ్యాధః సురేశః సూర్యతాపనః ॥

ధర్మధామ క్షమాక్షేత్రం భగవాన్భగనేత్రభిత్ ॥ ౧౧ ॥

ఉగ్రః పశుపతిస్తార్క్ష్యః ప్రియభక్తః పరంతపః ॥

దాతా దయాకరో దక్షః కర్మందీః కామశాసనః ॥ ౧౨ ॥

శ్మశాననిలయః సూక్ష్మః శ్మశానస్థో మహేశ్వరః ॥

లోకకర్తా మృగపతిర్మహాకర్తా మహౌషధిః ॥౧౩॥

ఉత్తరో గోపతిర్గోప్తా జ్ఞానగమ్యః పురాతనః॥

నీతిః సునీతిః శుద్ధాత్మా సోమః సోమరతః సుఖీ ॥౧౪॥

సోమపోఽమృతపః సౌమ్యో మహాతేజా మహాద్యుతిః ॥

తేజోమయోఽమృతమయోఽన్నమయశ్చ సుధాపతిః ॥ ౧౫ ॥

అజాతశత్రురాలోకః సంభావ్యో హవ్యవాహనః ॥

లోకకరో వేదకరః సూత్రకారః సనాతనః ॥ ౧౬ ॥

మహర్షికపిలాచార్యో విశ్వదీప్తిస్త్రిలోచనః ॥

పినాకపాణిర్భూదేవః స్వస్తిదః స్వస్తికృత్సుధీః ॥ ౧౭ ॥

ధాతృధామా ధామకరః సర్వగః సర్వగోచరః ॥

బ్రహ్మసృగ్విశ్వసృక్సర్గః కర్ణికారః ప్రియః కవిః ॥ ౧౮ ॥

శాఖో విశాఖో గోశాఖః శివో భిషగనుత్తమః ।।

గంగాప్లవోదకో భవ్యః పుష్కలః స్థపతిః స్థిరః ।। ౧౯ ।।

విజితాత్మా విధేయాత్మా భూతవాహనసారథిః ।।

సగణో గణకాయశ్చ సుకీర్తిచ్ఛిన్నసంశయః।।4.35.౨౦।।

కామదేవః కామపాలో భస్మోద్ధూలితవిగ్రహః ।।

భస్మప్రియో భస్మశాయీ కామీ కాంతః కృతాగమః ।।౨౧।।

సమావర్తోఽనివృత్తాత్మా ధర్మపుంజః సదాశివః ।।

అకల్మషశ్చ పుణ్యాత్మా చతుర్బాహుర్దురాసదః।।౨౨।।

దుర్లభో దుర్గమో దుర్గః సర్వాయుధవిశారదః ।।

అధ్యాత్మయోగనిలయః సుతంతుస్తంతువర్ధనః ।।౨3।।

శుభాంగో లోకసారంగో జగదీశో జనార్దనః।।

భస్మశుద్ధికరో మేరురోజస్వీ శుద్ధవిగ్రహః ।। ౨౪ ।।

అసాధ్యః సాధుసాధ్యశ్చ భృత్యమర్కటరూపధృక్ ।।

హిరణ్యరేతాః పౌరాణో రిపుజీవహరో బలీ ।। ౨౫ ।।

మహాహ్రదో మహాగర్తస్సిద్ధోవృందారవందితః ।।

వ్యాఘ్రచర్మాంబరో వ్యాలీ మహాభూతో మహానిధిః ।। ౨౬ ।।

అమృతోఽమృవపుః శ్రీమాన్పాఞ్చజన్యః ప్రభంజనః ।।

పంచవింశతితత్త్వస్థః పారిజాతః పరాత్పరః ।।౨౭।।

సులభస్సువ్రతశ్శూరో వాఙ్మయైకనిధిర్నిధిః ।।

వర్ణాశ్రమగురుర్వర్ణీ శత్రుజిచ్ఛత్రుతాపనః ।। ౨౮ ।।

ఆశ్రమః క్షపణః క్షామో జ్ఞానవానచలేశ్వరః ।।

ప్రమాణభూతో దుర్జ్ఞేయః సుపర్ణో వాయువాహనః ।। ।।౨౯।।

ధనుర్ధరో ధనుర్వేదో గుణః శశిగుణాకరః।।

సత్యస్సత్యపరోఽదీనో ధర్మో గోధర్మశాసనః।।4.35.30।।

అనంతదృష్టిరానందో దండో దమయితా దమః ।।

అభిచార్యో మహామాయో విశ్వకర్మ విశారదః।।3౧।।

వీతరాగో వినీతాత్మా తపస్వీభూతభావనః।।

ఉన్మత్తవేషః ప్రచ్ఛన్నో జితకామోఽజితప్రియః।।3౨।।

కల్యాణప్రకృతిః కల్పః సర్వలోకప్రజాపతిః।।

తరస్వీ తారకో ధీమాన్ప్రధానః ప్రభురవ్యయః ।।33।।

లోకపాలోంఽతర్హితాత్మా కల్పాదిః కమలేక్షణః ।।

వేదశాస్త్రార్థతత్త్వజ్ఞోఽనియమో నియతాశ్రయః ।। 3౪ ।।

చంద్రః సూర్యః శనిః కేతుర్వరాంగో విద్రుమచ్ఛవిః ।।

భక్తివశ్యః పరం బ్రహ్మ మృగబాణార్పణోఽనఘః ।।3౫।।

అద్రిరద్ర్యాలయః కాంతః పరమాత్మా జగద్గురుః।।

సర్వకర్మాలయస్తుష్టో మంగల్యో మంగలావృతః ।। 3౬ ।।

మహాతపా దీర్ఘతపాః స్థవిష్ఠ స్థవిరో ధ్రువః ।।

అహః సంవత్సరో వ్యాప్తిః ప్రమాణం పరమం తపః ।। 3౭ ।।

సంవత్సరకరో మంత్రః ప్రత్యయః సర్వతాపనః ।।

అజః సర్వేశ్వరస్సిద్ధో మహాతేజా మహాబలః ।।3౮।।

యోగీ యోగ్యో మహారేతా సిద్ధిః సర్వాదిరగ్రహః ।।

వసుర్వసుమనాః సత్యః సర్వపాపహరో హరః ।। 3౯ ।।

సుకీర్తి శోభనస్స్రగ్వీ వేదాంగో వేదవిన్మునిః ।।

భ్రాజిష్ణుర్భోజనం భోక్తా లోకనాథో దురాధరః ।। 4.35.౪౦ ।।

అమృతశ్శాశ్వతశ్శాంతో బాణహస్తః ప్రతాపవాన్ ।।

కమండలుధరో ధన్వీ హ్యవాఙ్మనసగోచరః ।। ౪౧ ।।

అతీంద్రియో మహామాయస్సర్వవాసశ్చతుష్పథః ।।

కాలయోగీ మహానాదో మహోత్సాహో మహాబలః ।। ౪౨ ।।

మహాబుద్ధిర్మహావీర్యో భూతచారీ పురందరః।।

నిశాచరః ప్రేతచారీ మహాశక్తిర్మహాద్యుతిః ।।౪3।।

అనిర్దేశ్యవపుః శ్రీమాన్సర్వాచార్యమనోగతిః ।।

బహుశ్రుతిర్మహామాయో నియతాత్మా ధ్రువోఽధ్రువః ।। ౪౪ ।।

తేజస్తేజో ద్యుతిధరో జనకః సర్వశాసకః ।।

నృత్యప్రియో నృత్యనిత్యః ప్రకాశాత్మా ప్రకాశకః ।। ౪౫ ।।

స్పష్టాక్షరో బుధో మంత్రః సమానః సారసంప్లవః ।।

యుగాదికృద్యుగావర్తో గంభీరో వృషవాహనః ।।౪౬।।

ఇష్టో విశిష్టః శిష్టేష్టః సులభః సారశో ధనః ।।

తీర్థరూపస్తీర్థనామా తీర్థాదృశ్యస్తు తీర్థదః ।। ౪౭ ।।

అపాంనిధిరధిష్ఠానం విజయో జయకాలవిత్ ।।

ప్రతిష్ఠితః ప్రమాణజ్ఞో హిరణ్యకవచో హరిః ।। ౪౮ ।।

విమోచనస్సురగణో విద్యేశో బిందుసంశ్రయః ।।

వాతరూపోఽమలోన్మాయీ వికర్తా గహనో గుహః ।। ౪౯ ।।

కరణం కారణం కర్తా సర్వబంధవిమోచనః ।।

వ్యవసాయో వ్యవస్థానః స్థానదో జగదాదిజః ।। 4.35.౫౦ ।।
గురుదో లలితోఽభేదో భావాత్మాత్మని సంస్థితః ।।
వీరేశ్వరో వీరభద్రో వీరాసనవిధిర్గురుః ।। ౫౧ ।।
వీరచూడామణిర్వేత్తా చిదానందో నదీధరః ।।
ఆజ్ఞాధారస్త్రిశూలీ చ శిపివిష్టః శివాలయః ।। ౫౨ ।।
బాలఖిల్యో మహావీరస్తిగ్మాంశుర్బధిరః ఖగః ।।
అభిరామః సుశరణః సుబ్రహ్మణ్యః సుధాపతిః ।। ౫3 ।।
మఘవాన్కౌశికో గోమాన్విరామః సర్వసాధనః ।।
లలాటాక్షో విశ్వదేహః సారః సంసారచక్రభృత్ ।। ౫౪ ।।
అమోఘదండీ మధ్యస్థో హిరణ్యో బ్రహ్మవర్చసః ।।
పరమార్థః పరోమాయీ శంబరో వ్యాఘ్రలోచనః ।। ౯౫ ।।
రుచిర్బహురుచిర్వేద్యో వాచస్పతిరహస్పతిః ।।
రవిర్విరోచనః స్కందః శాస్తా వైవస్వతో యమః ।। ౫౬ ।।
యుక్తిరున్నతకీర్తిశ్చ సానురాగః పురంజయః ।।
కైలాసాధిపతిః కాంతః సవితా రవిలోచనః ।। ౫౭ ।।
విశ్వోత్తమో వీతభయో విశ్వభర్తాఽనివారితః ।।
నిత్యో నియతకల్యాణః పుణ్యశ్రవణకీర్తనః ।। ౫౮ ।।
దూరశ్రవో విశ్వసహో ధ్యేయో దుఃస్వప్ననాశనః ।।
ఉత్తారణో దుష్కృతిహా విజ్ఞేయో దుఃసహోఽభవః ।। ౫౯ ।।
అనాదిర్భూర్భువో లక్ష్మీః కిరీటీ త్రిదశాధిపః ।।
విశ్వగోప్తా విశ్వకర్తా సువీరో రుచిరాంగదః ।। 4.35.౬౦ ।।

జననో జనజన్మాదిః ప్రీతిమాన్నీతిమాన్ధ్రువః ॥

వశిష్ఠః కశ్యపో భానుర్భీమో భీమపరాక్రమః॥౬౧॥

ప్రణవః సత్పథాచారో మహాకోశో మహాధనః ॥

జన్మాధిపో మహా దేవః సకలాగమపారగః ॥ ౬౨ ॥

తత్త్వం తత్త్వవిదేకాత్మా విభుర్విష్ణుర్విభూషణః ॥

ఋషిర్బ్రాహ్మణ ఐశ్వర్యజన్మమృత్యుజరాతిగః ॥ ౬౩ ॥

పంచయజ్ఞసముత్పత్తిర్విశ్వేశో విమలోదయః ॥

ఆత్మయోనిరనాద్యంతో వత్సలో భక్తలోకధృక్ ॥ ౬౪ ॥

గాయత్రీవల్లభః ప్రాంశుర్విశ్వావాసః ప్రభాకరః ॥

శిశుర్గిరిరతః సమ్రాట్ సుషేణః సురశత్రుహా ॥ ౬౫ ॥

అనేమిరిష్టనేమిశ్చ ముకుందో విగతజ్వరః ॥

స్వయంజ్యోతిర్మహాజ్యోతిస్తనుజ్యోతిరచంచలః ॥ ౬౬ ॥

పింగలః కపిలశ్మశ్రుర్భాలనేత్రస్త్రయీతనుః ॥

జ్ఞానస్కందో మహానీతిర్విశ్వోత్పత్తిరుపప్లవః ॥ ౬౭ ॥

భగో వివస్వానాదిత్యో గతపారో బృహస్పతిః ॥

కల్యాణగుణనామా చ పాపహా పుణ్యదర్శనః ॥౬౮॥

ఉదారకీర్తిరుద్యోగీ సద్యోగీ సదసత్త్రపః ॥

నక్షత్రమాలీ నాకేశః స్వాధిష్ఠానః షడాశ్రయః ॥ ౬౯ ॥

పవిత్రః పాపహారీ చ మణిపూరో నభోగతిః ॥

హృత్పుండరీకమాసీనః శక్రః శాంతో వృషాకపిః ॥ 4.35.౭౦ ॥

ఉష్ణో గృహపతిః కృష్ణః సమర్థోఽనర్థనాశనః ॥

అధర్మశత్రురజ్ఞేయః పురుహూతః పురుశ్రుతః ।। ౭౧ ।।

బ్రహ్మగర్భో బృహద్గర్భో ధర్మధేనుర్ధనాగమః ।।

జగద్ధితైషీ సుగతః కుమారః కుశలాగమః ।। ౭౨ ।।

హిరణ్యవర్ణో జ్యోతిష్మాన్నానాభూతరతో ధ్వనిః ।।

ఆరోగ్యో నమనాధ్యక్షో విశ్వామిత్రో ధనేశ్వరః ।। ౭౩ ।।

బ్రహ్మజ్యోతిర్వసుధామా మహాజ్యోతిరనుత్తమః ।।

మాతామహో మాతరిశ్వా నభస్వాన్నాగహారధృక్ ।। ౭౪ ।।

పులస్త్యః పులహోఽగస్త్యో జాతూకర్ణ్యః పరాశరః ।।

నిరావరణనిర్వారో వైరంచ్యో విష్టరశ్రవాః ।। ౭౫ ।।

ఆత్మభూరనిరుద్ధోఽత్రిర్జ్ఞానమూర్తిర్మహాయశాః ।।

లోకవీరాగ్రణీర్వీరశ్చణ్డః సత్యపరాక్రమః ।। ౭౬ ।।

వ్యాలకల్పో మహాకల్పః కల్పవృక్షః కలాధరః।।

అలంకరిష్ణురచలో రోచిష్ణుర్విక్రమోన్నతః।।౭౭।।

ఆయుః శబ్దపతిర్వాగ్మీ ప్లవనశ్శిఖిసారథిః।।

అసంసృష్టోఽతిథిశ్శత్రుః ప్రమాథీ పాదపాసనః ।।౭౮।।

వసుశ్రవా కవ్యవాహః ప్రతప్తో విశ్వభోజనః ।।

జప్యో జరాదిశమనో లోహితశ్చ తనూనపాత్।।౭౯।।

పృషదశ్వో నభోయోనిః సుప్రతీకస్తమిస్రహా ।।

నిదాఘస్తపనో మేఘభక్షః పరపురంజయః ।। 4.35.౮౦ ।।
సుఖానిలస్సునిష్పన్నస్సురభిశ్శిశిరాత్మకః ।।

వసంతో మాధవో గ్రీష్మో నభస్యో బీజవాహనః ।। ౮౧ ।।

అంగిరా గురురాత్రేయో విమలో విశ్వపావనః ॥

పావనః పురజిచ్ఛక్రస్త్రైవిద్యో నవవారణ ॥ ౮౨ ॥

మనోబుద్ధిరహంకారః క్షేత్రజ్ఞః క్షేత్రపాలకః ॥

జమదగ్నిర్బలనిధిర్విగాలో విశ్వగాలవః ॥ ౮౩ ॥

అఘోరోఽనుత్తరో యజ్ఞః శ్రేయో నిఃశ్రేయసప్రదః ॥

శైలో గగనకుందాభో దానవారిరరిందమః ॥ ౮౪ ॥

చాముణ్డో జనకశ్చారుర్నిశ్శల్యో లోకశల్యధృక్ ॥

చతుర్వేదశ్చతుర్భావశ్చతురశ్చతుర ప్రియః ॥౮౫॥

ఆమ్నాయోఽథ సమామ్నాయస్తీర్థదేవశివాలయః ॥

బహురూపో మహారూపస్సర్వరూపశ్చరాచరః ॥ ౮౬ ॥

న్యాయనిర్మాయకో నేయో న్యాయగమ్యో నిరంజనః ॥

సహస్రమూర్ధా దేవేంద్రస్సర్వశస్త్రప్రభంజనః ॥ ౮౭ ॥

ముండీ విరూపో వికృతో దండీ నాదీ గుణోత్తమః ॥

పింగలాక్షో హి బహ్వయో నీలగ్రీవో నిరామయః ॥౮౮॥
సహస్రబాహుస్సర్వేశశ్శరణ్యస్సర్వలోకధృక్॥

పద్మాసనః పరం జ్యోతిః పారమ్పర్యఫలప్రదః॥౮౯॥

పద్మగర్భో మహాగర్భో విశ్వగర్భో విచక్షణః ॥

పరావరజ్ఞో వరదో వరేణ్యశ్చ మహాస్వనః ॥ 4.35.౯౦ ॥

దేవాసురగురుర్దేవో దేవాసురనమస్కృతః ॥

దేవాసురమహా మిత్రో దేవాసురమహేశ్వరః ॥ ౯౧ ॥

దేవాసురేశ్వరో దివ్యో దేవాసురమహాశ్రయాః ॥

దేవదేవోఽనయోఽచింత్యో దేవతాత్మాత్మసంభవః ।। ౯౨ ।।।
సద్యో మహాసురవ్యాధో దేవసింహో దివాకరః।।
విబుధామచరః శ్రేష్ఠః సర్వదేవోత్తమోత్తమ।।౯౩।।
శివజ్ఞానరతః శ్రీమాఞ్ఛిఖీ శ్రీపర్వతప్రియః।।
వజ్రహస్తస్సిద్ధఖడ్గో నరసింహనిపాతనః ।।౯౪।।
బ్రహ్మచారీ లోకచారీ ధర్మచారీ ధనాధిపః ।।
నన్దీ నందీశ్వరోఽనంతో నగ్నవ్రతధరశ్శుచిః ।। ౯౫ ।।
లింగాధ్యక్షః సురాధ్యక్షో యుగాధ్యక్షో యుగాపహః ।।
స్వధామా స్వగతః స్వర్గీ స్వరః స్వరమయః స్వనః ।। ౯౬ ।।
బాణాధ్యక్షో బీజకర్తా కర్మకృద్ధర్మసంభవః ।।
దంభో లోభోఽథ వై శంభుస్సర్వ భూతమహేశ్వరః ।।౯౭।।
శ్మశాననిలయస్త్ర్యక్షస్స తురప్రతిమాకృతిః।।
లోకోత్తరస్స్ఫుటోలోకః త్ర్యంబకో నాగభూషణః ।।౯౮।।
అంధకారి మఖద్వేషీ విష్ణుకంధరపాతనః ।।
హీనదోషోఽక్షయగుణో దక్షారిః పూషదంతభిత్।।౯౯।।
పూర్ణః పూరయితా పుణ్యః సుకుమారః సులోచనః ।।
సన్మార్గమప్రియో ధూర్త్తః పుణ్యకీర్తిరనామయః ।। 4.35.౧౦౦ ।।
మనోజవస్తీర్థకరో జటిలో నియమేశ్వరః ।।
జీవితాంతకరో నిత్యో వసురేతా వసుప్రదః ।। ౧౦౧ ।।
సద్గతిః సిద్ధిదః సిద్ధిః సజ్జాతిః ఖలకంటకః।।
కలాధరో మహాకాలభూతః సత్యపరాయణః ।। ౧౦౨ ।।

లోకలావణ్యకర్తా చ లోకోత్తరసుఖాలయః ।।

చంద్రసంజీవనశ్శాస్తా లోకగ్రాహో మహాధిపః ।। ౧౦౩ ।।

లోకబంధుర్లోకనాథః కృతజ్ఞః కృతిభూషితః ।।

అనపాయోఽక్షరః కాంతః సర్వశస్త్రభృతాం వరః ।। ౧౦౪ ।।

తేజోమయో శ్రుతిధరో లోకమానీ ఘృణార్ణవః ।।

శుచిస్మితః ప్రసన్నాత్మా హ్యజేయో దురతిక్రమః ।। ౧౦౫ ।।

జ్యోతిర్మయో జగన్నాథో నిరాకారో జలేశ్వరః ।।

తుమ్బవీణో మహాకాయో విశోకశ్శోకనాశనః ।।౧౦౬।।

త్రిలోకపస్త్రిలోకేశః సర్వశుద్ధిరధోక్షజః ।।

అవ్యక్తలక్షణో దేవో వ్యక్తోఽవ్యక్తో విశాంపతిః।।౧౦౭।।

పరః శివో వసుర్నాసాసారో మానధరో యమః ।।

బ్రహ్మా విష్ణుః ప్రజాపాలో హంసో హంసగతిర్వయః ।।౧౦౮।।

వేధా విధాతా ధాతా చ స్రష్టా హర్తా చతుర్ముఖః ।।

కైలాసశిఖరావాసీ సర్వావాసీ సదాగతి ।। ౧౦౯ ।।

హిరణ్యగర్భో ద్రుహిణో భూతపాలోఽథ భూపతిః ।।

సద్యోగీ యోగవిద్యోగీవరదో బ్రాహ్మణప్రియ ।। 4.35.౧౧౦ ।।

దేవప్రియో దేవనాథో దేవకో దేవచింతకః ।।

విషమాక్షో విరూపాక్షో వృషదో వృషవర్ధనః ।। ౧౧౧ ।।

నిర్మమో నిరహంకారో నిర్మోహో నిరుపద్రవః।।

దర్పహా దర్పదో దృప్తః సర్వార్థపరివర్తకః ।।౧౧౨।।

సహస్రార్చిర్భూతిభూషః స్నిగ్ధాకృతిరదక్షిణః ।।

భూతభవ్యభవన్నాథో విభవో భూతినాశనః ।। ౧౧౩ ।।

అర్థో ఽనర్థో మహాకోశ పరకాయైకపండిత ।।

నిష్కంటకః కృతానందో నిర్వ్యాజో వ్యాజమర్దనః ।।౧౧౪।।

సత్త్వవాన్సాత్త్వికః సత్యః కృతస్నేహః కృతాగమః ।।

అకంపితో గుణగ్రాహీ నైకాత్మానైకకర్మకృత్।।౧౧౫।।

సుప్రీతః సుఖదః సూక్ష్మః సుకరో దక్షిణానిలః ।।

నందిస్కందో ధరో ధుర్యః ప్రకటః ప్రీతివర్ధనః ।। ౧౧౬ ।।

అపరాజితః సర్వసహో గోవిందః సత్త్వవాహనః ।।

అధృతః స్వధృతః సిద్ధః పూతమూర్తిర్యశోధనః ।।౧౧౭।।

వారాహశృంగధృక్ శృంగీ బలవానేకనాయకః ।।

శ్రుతిప్రకాశః శ్రుతిమానే కబంధురనేకధృక్ ।। ౧౧౮ ।।

శ్రీవత్సలః శివారంభః శాంతభద్రః సమో యశః ।।

భూయశో భూషణో భూతిర్భూతికృద్భూతభావనః ।।౧౧౯।।

అకంపో భక్తికాయస్తు కాలహానిః కలావిభుః ।।

సత్యవ్రతీ మహాత్యాగీ నిత్యశాంతిపరాయణః ।।4.35.౧౨౦।।

పరార్థవృత్తిర్వరదో విరక్తస్తు విశారదః।।

శుభదః శుభకర్తా చ శుభనామా శుభః స్వయమ్ ।। ౧౨౧ ।।

అనర్థితో గుణగ్రాహీ హ్యకర్తా కనకప్రభః ।।

స్వభావభద్రో మధ్యస్థ శత్రుఘ్నో విఘ్ననాశనః ।।౧౨౨।।

శిఖండీ కవచీ శూలీ జటీ ముండీ చ కుండలీ ।।

అమృత్యుః సర్వదృక్ సింహస్తేజోరాశిర్మహామణిః ।।౧౨౩ ।।

అసంఖ్యేయోఽప్రమేయాత్మా వీర్యవాన్ వీర్యకోవిదః ॥

వేద్యశ్చ వై వియోగాత్మా సప్తావరమునీశ్వరః ॥ ౧౨౪ ॥

అనుత్తమో దురాధర్షో మధురః ప్రియదర్శనః ॥

సురేశ స్మరణః సర్వః శబ్దః ప్రతపతాం వరః ॥ ౧౨౫ ॥

కాలపక్షః కాలకాలః సుకృతీ కృతవాసుకిః ॥

మహేష్వాసో మహీభర్తా నిష్కలంకో విశృంఖల॥౧౨౬॥

ద్యుమణిస్తరణిర్ధన్యః సిద్ధిదః సిద్ధిసాధనః ॥

విశ్వతస్సంవృతస్తు వ్యూఢోరస్కో మహాభుజః ॥౧౨౭॥

సర్వయోనిర్నిరాతంకో నరనారాయణప్రియః ॥

నిర్లేపో యతిసంగాత్మా నిర్వ్యంగో వ్యంగనాశనః ॥౧౨౮॥

స్తవ్యః స్తవప్రియః స్తోతా వ్యాసమూర్తిర్నిరంకులః ॥

నిరవద్యమయోపాయో విద్యారాశిశ్చ సత్కృతః ॥ ౧౨౯ ॥

ప్రశాంతబుద్ధిరక్షుణ్ణః సంగ్రహో నిత్యసుందరః ॥

వైయాఘ్రధుర్యో ధాత్రీశః సంకల్పః శర్వరీపతిః ॥ 4.35.౧3౦ ॥

పరమార్థగురుర్దత్తః సూరిరాశ్రితవత్సలః ॥

సోమో రసజ్ఞో రసదః సర్వసత్త్వావలంబనః ॥౧3౧॥

ఏవం నామ్నాం సహస్రేణ తుష్టావ హి హరం హరిః ॥

ప్రార్థయామాస శమ్భుం వై పూజయామాస పంకజః ॥ ౧3౨ ॥

తతః స కౌతుకీ శమ్భుశ్చకార చరితం ద్విజాః ॥

మహాద్భుతం సుఖకరం తదేవ శృణుతాదరాత్ ॥ ౧33 ॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయాం శివసహస్రనామవర్ణనం నామ పఞ్చత్రింశోధ్యాయః ।।౩౫।।

4.36

।। సూత ఉవాచ ।।

శ్రుత్వా విష్ణుకృతం దివ్యం పరనామవిభూషితమ్ ।।

సహస్రనామస్వస్తోత్రం ప్రసన్నోఽభూన్మహేశ్వరః ।। ౧ ।।

పరీక్షార్థం హరేరీశః కమలేషు మహేశ్వరః ।।

గోపయామాస కమలం తద్వైకం భువనేశ్వరః ।। ౨ ।।

పంకజేషు తదా తేషు సహస్రేషు బభూవ చ ।।

న్యూనమేకం తదా విష్ణుర్వ్యహ్వాలశ్శివపూజనే ।। ౩ ।।

హృదా విచారితం తేన కుతో వై కమలం గతమ్ ।।

యాతం యాతు సుఖేనైవ మన్నేత్రం కమలం న కిమ్ ।। ౪ ।।

జ్ఞాత్వేతి నేత్రముద్ధృత్య సర్వసత్త్వావలమ్బనాత్ ।।

పూజయామాస భావేన స్తవయామాస తేన చ ।। ౫ ।।

తతః స్తుతమథో దృష్ట్వా తథాభూతం హరో హరిమ్ ।।

మా మేతి వ్యాహరన్నేవ ప్రాదురాసీజ్జగద్గురుః ।।౬।।

తస్మాదవతతారాశు మణ్డలాత్పార్థివస్య చ ।।

ప్రతిష్ఠితస్య హరిణా స్వలింగస్య మహేశ్వరః ।।౭।।

యథోక్తరూపిణం శమ్భుం తేజోరాశిసముత్థితమ్ ।।

నమస్కృత్య పురః స్థిత్వా స తుష్టావ విశేషతః ।। ౮ ।।

తదా ప్రాహ మహాదేవః ప్రసన్నః ప్రహసన్నివ ।।

సమ్ప్రేక్ష్య కృపయా విష్ణుం కృతాంజలిపుటం స్థితమ్ ।। ౯ ।।

శఙ్కర ఉవాచ।।

జ్ఞాతం మయేదం సకలం తవ చిత్తేప్సితం హరే ।।

దేవకార్యం విశేషేణ దేవకార్య్యరతాత్మనః ।। 4.36.౧౦ ।।

దేవకార్య్యస్య సిద్ధ్యర్థం దైత్యనాశాయ చాశ్రమమ్ ।।

సుదర్శనాఖ్యం చక్రం చ దదామి తవ శోభనమ్ ।। ౧౧ ।।

యద్రూపం భవతా దృష్టం సర్వలోకసుఖావహమ్ ।।

హితాయ తవ దేవేశ ధృతం భావయ తద్ధ్రువమ్ ।। ౧౨ ।।

రణాజిరే స్మృతం తద్వై దేవానాం దుఃఖనాశనమ్ ।।

ఇదం చక్రమిదం రూపమిదం నామసహస్రకమ్ ।। ౧౩ ।।

యే శృణ్వన్తి సదా భక్త్యా సిద్ధి స్స్యాదనపాయినీ ।।

కామానాం సకలానాం చ ప్రసాదాన్మమ సువ్రత ।।౧౪।।

సూత ఉవాచ ।।

ఏవముక్త్వా దదౌ చక్రం సూర్య్యాయుతసమప్రభమ్ ।।

సుదర్శనం స్వపాదోత్థం సర్వశత్రువినాశనమ్ ।। ౧౫ ।।

విష్ణుశ్చాపి సుసంస్కృత్య జగ్రాహోదఙ్ముఖస్తదా।।

నమస్కృత్య మహాదేవం విష్ణుర్వచనమబ్రవీత్ ।। ౧౬ ।।

విష్ణురువాచ ।।

శృణు దేవ మయా ధ్యేయం పఠనీయం చ కిం ప్రభో ।।

దుఃఖానాం నాశనార్థం హి వద త్వం లోకశంకర ।। ౧౭ ।।

సూత ఉవాచ ।।

ఇతి పృష్టస్తదా తేన సన్తుష్టస్తు శివోఽబ్రవీత్ ।।

ప్రసన్నమానసో భూత్వా విష్ణుం దేవసహాయకమ్ ।। ౧౮ ।।

।। శివ ఉవాచ ।।

రూపం ధ్యేయం హరే మే హి సర్వానర్థప్రశాన్తయే ।।

అనేకదుఃఖనాశార్థం పఠ నామసహస్రకమ్ ।।౧౯।।

ధార్య్యం చక్రం సదా మే హి సవార్భీష్టస్య సిద్ధయే ।।

త్వయా విష్ణో ప్రయత్నేన సర్వచక్రవరం త్విదమ్ ।। 4.36.౨౦ ।।

అన్యే చ యే పఠిష్యన్తి పాఠయిష్యన్తి నిత్యశః ।।

తేషాం దుఃఖం న స్వప్నేఽపి జాయతే నాత్ర సంశయః ।। ౨౧ ।।

రాజ్ఞా చ సంకటే ప్రాప్తే శతావృత్తిం చరేద్యదా ।।

సాఙ్గః చ విధిసంయుక్తం కల్యాణం లభతే నరః ।।౨౨।।

రోగనాశకరం హ్యేతద్విద్యావిత్తదముత్తమమ్ ।।

సర్వకామప్రదం పుణ్యం శివభక్తిప్రదం సదా ।। ౨3 ।।

యదుద్దిశ్య ఫలం శ్రేష్ఠం పఠిష్యన్తి నరాస్త్విహ ।।

సప్స్యన్తే నాత్ర సందేహః ఫలం తత్సత్యముత్తమమ్ ।।౨౪।।

యశ్చ ప్రాతస్సముత్థాయ పూజాం కృత్వా మదీయికామ్ ।।

పఠతే మత్సమక్షం వై నిత్యం సిద్ధిర్న దూరతః ।। ౨౫ ।।

ఐహికీం సిద్ధిమాప్నోతి నిఖిలాం సర్వకామికామ్ ।।

అన్తే సాయుజ్యముక్తిం వై ప్రాప్నోత్యత్ర న సంశయః ।। ౨౬ ।।

సూత ఉవాచ ।।

ఏవముక్త్వా తదా విష్ణుం శంకరః ప్రీతమానసః ।।

ఉపస్పృశ్య కరాభ్యాం తమువాచ గిరిశః పునః ।।౨౭।।

।। శివ ఉవాచ ।।

వరదోఽస్మి సురశ్రేష్ఠ వరాన్వృణు యథేప్సితాన్ ।।

భక్త్యా వశీకృతో నూనం స్తవేనానేన సువ్రతః ।।౨౮।।

।। సూత ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్తో దేవదేవేన దేవదేవం ప్రణమ్య తమ్ ।।

సుప్రసన్నతరో విష్ణుస్సాఞ్జలిర్వాక్యమబ్రవీత్ ।। ౨౯ ।।

విష్ణురువాచ ।।

యథేదానీం కృపానాథ క్రియతే చాన్యతః పరా ।।

కార్యా చైవ విశేషేణ కృపాలుత్వాత్త్వయా ప్రభో ।।4.36.30।।

త్వయి భక్తిర్మహాదేవ ప్రసీద వరముత్తమమ్ ।।

నాన్యమిచ్ఛామి భక్తానామార్త్తయో నైవ యత్ప్రభో ।। 3౧ ।।

సూత ఉవాచ ।।

తచ్ఛ్రుత్వా వచనం తస్య దయా వాన్నుతరాం భవః ।।

పస్పర్శ చ తదంగం వై ప్రాహ శీతాంశుశేఖరః ।।3౨।।

శివ ఉవాచ ।।

మయి భక్తిస్సదా తే తు హరే స్యాదనపాయినీ ।।

సదా వన్ద్యశ్చ పూజ్యశ్చ లోకే భవ సురైరపి ।।33।।

విష్వంభరేతి తే నామ సర్వపాపహరం పరమ్ ।।

భవిష్యతి న సందేహో మత్ప్రసాదాత్సురోత్తమ ।। 3౪ ।।

।। సూత ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వాంతర్దధే రుద్రస్సర్వదేవేశ్వరః ప్రభుః ।।

పశ్యతస్తస్య విష్ణోస్తు తత్రైవ చ మునీశ్వరాః ।। ౩౫ ।।

జనార్దనోఽపి భగవాన్వచనాచ్ఛఙ్కరస్య చ ।।

ప్రాప్య చక్రం శుభం తద్వై జహర్షాతి స్వచేతసి ।। ౩౬ ।।

కృత్వా ధ్యానం చ తచ్ఛమ్భోః స్తోత్రమేతన్నిరన్తరమ్ ।।

పపాఠాధ్యాపయామాస భక్తేభ్యస్తదుపాదిశత్।।౩౭।।

ఇతి పృష్టం మయాఖ్యాతం శృణ్వతామ్పాపహారకమ్।।

అతఃపరం చ కిం శ్రేష్ఠాః ప్రష్టుమిచ్ఛథ వై పునః।।౩౮।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయాం శివసహస్రనామస్తోత్రఫలవర్ణనం నామ షట్త్రింశోఽధ్యాయః ।।౩౬।।

4.37

।। ఋషయ ఊచుః ।।

సూతసూత మహాభాగ జ్ఞానవానసి సువ్రత ।।

పునరేవ శివస్య వై చరితం బ్రూహి విస్తరాత్ ।। ౧ ।।

పురాతనాశ్చ రాజాన ఋషయో దేవతాస్తథా।।

ఆరాధనఞ్చ తస్యైవ చకుర్దేవవరస్య హి ।। ౨ ।।

సూత ఉవాచ।।

సాధు పృష్టమృషిశ్రేష్ఠాః శ్రూయతాం కథయామి వః ।। ।

చరిత్రం శాంకరం రమ్యం శృణ్వతాం భుక్తిముక్తిదమ్ ।। ౩ ।।

ఏతదేవ పురా పృష్టో నారదేన పితామహః ।।

ప్రత్యువాచ ప్రసన్నాత్మా నారదం మునిసత్తమమ్ ।।। ౪ ।।

బ్రహ్మోవాచ ।।

శృణు నారద సుప్రీత్యా శాంకరం చరితం వరమ్।।

ప్రవక్ష్యామి భవతేస్నేహాన్మహాపాతకనాశనమ్ ।।౫।।

రమయా సహితో విష్ణుశ్శివపూజాం చకార హ ।।

కృపయా పరమేశస్య సర్వాన్కామానవాప హి ।। ౬ ।।

అహం పితామహశ్చాపి శివపూజనకారకః ।।

తస్యైవ కృపయా తాత విశ్వసృష్టికరస్సదా ।। ౭ ।।

శివపూజాకరా నిత్యం మత్పుత్రాః పరమర్షయః ।।

అన్యే చ ఋషయో యే తే శివపూజనకారకాః ।। ౮ ।। ।।

నారద త్వం విశేషేణ శివపూజనకారకః ।।

సప్తర్షయో వసిష్ఠాద్యాః శివపూజనకారకాః।।౯।।

అరుంధతీ మదాసాధ్వీ లోపాముద్రా తథైవ చ ।।

అహల్యా గౌతమస్త్రీ చ శివపూజనకారికాః।।4.37.౧౦।।

దుర్వాసాః కౌశికశ్శక్తిర్దధీచో గౌతమస్తథా ।।

కణాదో భార్గవో జీవో వైశంపాయన ఏవ చ ।।౧౧।।

ఏతే చ మునయస్సర్వే శివపూజాకరా మతాః।।

తథా పరాశరో వ్యాసశ్శివపూజారతస్సదా ।।౧౨।।

ఉపమన్యుర్మహాభక్తశ్శివస్య పరమాత్మనః ।।

యాజ్ఞవల్క్యో మహాశైవో జైమినిర్గర్గ ఏవ చ ।।౧౩।।

శుకశ్చ శౌనకాద్యాశ్చ శఙ్కరస్య ప్రపూజకాః ।।

అన్యేఽపి బహవస్సన్తి మునయో మునిసత్తమాః ।।౧౪।।

అదితిర్దేవమాతా చ నిత్యం ప్రీత్యా చకార హ ।।

పార్థివీం శైవపూజాం వై సవధూః ప్రేమతత్పరా।।౧౫।।

శక్రాదయో లోకపాలా వసవశ్చ సురాస్తథా ।।

మహారాజికదేవాశ్చ సాధ్యాశ్చ శివపూజకాః ।।౧౬।।

గన్ధర్వా కిన్నరాద్యాశ్చోపసురాశ్శివపూజకాః ।।

తథాఽసురా మహాత్మానశ్శివపూజాకరా మతాః ।।౧౭।।

హిరణ్యకశిపుర్దైత్యస్సానుజస్సుతో మునే।।

శివపూజాకరో నిత్యం విరోచనబలీ తథా।।౧౮।।

మహాశైవ స్మృతో బాణో హిరణ్యాక్షసుతాస్తథా।।

వృషపర్వా దనుస్తాత దానవాః శివపూజకాః ।। ౧౯ ।।

శేషశ్చ వాసుకిశ్చైవ తక్షకశ్చ తథా పరే ।।

శివభక్తా మహానాగా గరుడాద్యాశ్చ పక్షిణః ।।4.37.౨౦।।

సూర్యచన్ద్రావుభౌ దేవౌ పృథ్వ్యాం వంశప్రవర్త్తకౌ।।

శివసేవారతౌ నిత్యం సవంశ్యౌ తౌ మునీశ్వర ।।౨౧।।

మనవశ్చ తథా చక్రుస్స్వాయంభువపురస్సరాః ।।

శివపూజాం విశేషేణ శివవేషధరా మునే ।। ౨౨ ।।

ప్రియవ్రతశ్చ తత్పుత్రాస్తథా చోత్తానపాత్సుతః ।।

తద్వంశాశ్చైవ రాజానశ్శివపూజనకారకాః ।। ౨౩ ।।

ధ్రువశ్చ ఋషభశ్చైవ భరతో నవ యోగినః ।।

తద్భ్రాతరః పరే చాపి శివపూజనకారకాః।।౨౪।।

వైవస్వతసుతాస్తార్క్ష్య ఇక్ష్వాకుప్రముఖా నృపాః।।

శివపూజారతాత్మానః సర్వదా సుఖభోగినః ।।౨౫।।

కకుత్స్థశ్చాపి మాంధాతా సగరశ్చైవసత్తమః।।

ముచుకున్దో హరిశ్చన్ద్రః కల్మాషాంఘ్రిస్తథైవ చ।।౨౬।।

భగీరథాదయో భూపా బహవో నృపసత్తమాః।।

శివపూజాకరా జ్ఞేయాః శివవేషవిధాయినః ।।౨౭।।

ఖట్వాంగశ్చ మహారాజో దేవసాహాయ్యకారకః ।।

విధితః పార్థివీమ్మూర్తిం శివస్యాపూజయత్సదా ।।౨౮।।

తత్పుత్రో హి దిలీపశ్చ శివపూజనకృత్సదా ।।

రఘుస్తత్తనయః శైవః సుప్రీత్యాః శివపూజకః ।। ౨౯ ।।

అజశ్శివార్చకస్తస్య తనయో ధర్మయుద్ధకృత్ ।।

జాతో దశరథో భూయో మహారాజో విశేషతః ।।4.37.30।।

పుత్రార్థే పార్థివీ మూర్తి శైవీ దశరథో హి సః ।।

సమానర్చ విశేషేణ వసి ష్ఠస్యాజ్ఞయా మునేః ।।3౧।।

పుత్రేష్టిం చ చకారాసౌ పార్థివో భవభక్తిమాన్।।

ఋష్యశృఙ్గమునేరాజ్ఞాం సంప్రాప్య నృపసత్తమః ।। 3౨ ।।

కౌసల్యా తత్ప్రియా మూర్తి పార్థివీం శాంకరీం ముదా ।।

ఋష్యశృంగసమాదిష్టా సమానర్చ సుతాప్తయే ।।33।।

సుమిత్రా చ శివం ప్రీత్యా కైకేయీ నృపవల్లభా।।

పూజయామాస సత్పుత్రప్రాప్తయే మునిసత్తమ ।। 3౪ ।।

శివప్రసాదతస్తా వై పుత్రాన్ప్రాపుశ్శుభంకరాన్ ।।

మహాప్రతాపినో వీరాన్సన్మార్గనిరతాన్మునే ।।3౫।।

తతః శివాజ్ఞయా తస్మాత్తాసు రాజ్ఞస్స్వయం హరిః ।।
చతుర్భిశ్చైవ రూపైశ్చావిర్బభూవ నృపాత్మజః ।। ౩౬ ।।
కౌసల్యాయాః సుతో రామ సుమిత్రాయాశ్చ లక్ష్మణ ।।
శత్రుఘ్నశ్చైవ కైకేయ్యా భరతశ్చేతి సువ్రతాః ।।౩౭।।
రామస్సహజో నిత్యం పార్థివం సమపూజయత్ ।।
భస్మ రుద్రాక్షధారీ చ విరజాగమమాస్థితః ।। ౩౮ ।।
తద్వంశే యే సముత్పన్నా రాజానః సానుగా మునే ।।
తే సర్వే పార్థివం లింగం శివస్య సమపూజయన్ ।।౩౯।।
సుద్యుమ్నశ్చ మహారాజశ్శైవో మునిసుతో మునే ।।
శివశాపాత్ప్రియాహేతోరభూన్నారీ ససేవకః ।।4.37.౪౦।।
పార్థివేశసమర్చాతః పునసోఽభూత్పుమాన్వరః ।।
మాసం స్త్రీ పురుషో మాసమేవం స్త్రీత్వం న్యవర్త్తత ।। ౪౧ ।।
తతో రాజ్యం పరిత్యజ్య శివధర్మపరాయణః ।।
శివవేషధరో భక్త్యా దుర్లభం మోక్షమాప్తవాన్ ।।౪౨।।
పురూరవాశ్చ తత్పుత్రో మహారాజస్తు పూజక ।।
శివస్య దేవదేవస్య తత్సుతః శివపూజకః ।। ౪౩ ।।
భరతస్తు మహాపూజాం శివస్యైవ సదాకరోత్ ।।
నహుషశ్చ మహా శైవః శివపూజారతో హ్యభూత్ ।।౪౪।।
యయాతిః శివపూజాతః సర్వాన్కామానవాప్తవాన్ ।।
అజీజనత్సుతాన్పంచ శివధర్మపరాయణాన్ ।।౪౫।।
తత్సుతా యదుముఖ్యాశ్చ పంచాపి శివపూజకాః ।।

శివపూజాప్రభావేణ సర్వాన్కామాంశ్చ లేభిరే ।। ౪౬ ।।

అన్యేఽపి యే మహాభాగాః సమానర్చుశ్శివం హి తే ।।

తద్వంశ్యా అన్యవంశ్యాశ్చ భుక్తిముక్తిప్రదం మునే।। ౪౭ ।।

కృష్ణేన చ కృతం నిత్యం బదరీపర్వతోత్తమే ।।

పూజనం తు శివస్యైవ సప్తమాసావధి స్వయమ్ ।। ౪౮ ।।
ప్రసన్నాద్భగవాంస్తస్మాద్వరాన్దివ్యాననే కశః।।

సమ్ప్రాప్య చ జగత్సర్వం వశేఽనయత శఙ్కరాత్ ।। ౪౯ ।।

ప్రద్యుమ్నః తత్సుతస్తాత శివపూజాకరస్సదా ।।

అన్యే చ కార్ష్ణిప్రవరాస్సామ్బాద్యాశ్శివపూజకాః ।। 4.37.౫౦

జరాసంధో మహాశైవస్తద్వంశ్యాశ్చ నృపాస్తథా ।।

నిమిశ్శైవశ్చ జనకస్తత్పుత్రాశ్శివపూజకాః।।౫౧।।

నలేన చ కృతా పూజా వీరసేనసుతేన వై ।।

పూర్వజన్మని యో భిల్లో వనే పాన్థసురక్షకః ।। ౫౨ ।।

యతిశ్చ రక్షితస్తేన పురా హరసమీపతః ।।

స్వయంవ్యాఘ్రాదిభీ రాత్రౌ భక్షితశ్చ మృతో వృషాత్ ।। ౫3 ।।

తేన పుణ్యప్రభావేణ స భిల్లో హి నలోఽభవత్ ।।

చక్రవర్తీ మహారాజో దమయన్తీ ప్రియోఽభవత్ ।। ౫౪ ।।

ఇతి తే కథితం తాత యత్పృష్టం భవతానఘ ।।

శాఙ్కరం చరితం దివ్యం కిమన్యచ్ఛ్రోతుమిచ్ఛసి ।। ౫౫ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసహితాయాం దేవర్షినృపశైవత్వవర్ణనం నామ సప్తత్రింశోఽధ్యాయః ।। 3౭ ।।

4.38

ఋషయ ఊచుః ।।

ధన్యోఽసి కృతకృత్యోఽసి జీవితం సఫలం తవ ।।

యచ్ఛ్రావయసి నస్తాత మహేశ్వరకథాం శుభామ్ ।। ౧ ।।

బహుభిశ్చర్షిభి సూత శ్రుతం యద్యపి వస్తు సత్ ।।

సన్దేహో న మతోఽస్మాకం తదేతత్కథయామి తే ।।౨।।

కేన వ్రతేన సన్తుష్టః శివో యచ్ఛతి సత్సుఖమ్ ।।

కుశలశ్శివకృత్యే త్వం తస్మాత్పృచ్ఛామహే వయమ్ ।। ౩ ।।

భుక్తిర్ముక్తిశ్చ లభ్యేత భక్తైర్యేన వ్రతేన వై ।।

తద్వద త్వం విశేషేణ వ్యాసశిష్య నమోఽస్తు తే ।।౪।।

సూత ఉవాచ ।।

సమ్యక్పృష్టమృషిశ్రేష్ఠా భవద్భిః కరుణాత్మభిః ।।

స్మృత్వా శివపదాంభోజం కథయామి యథాశ్రుతమ్ ।। ౫ ।।

యథా భవద్భిః పృచ్ఛేత తథా పృష్టం హి వేధసా ।।

హరిణా శివయా చైవ తథా వై శంకరం ప్రతి ।। ౬ ।।

కస్మింశ్చిత్సమయే త్రైస్తు పృష్టం చ పరమాత్మనే ।।

కేన వ్రతేన సన్తుష్టో భుక్తిం ముక్తిం చ యచ్ఛసి ।। ౭ ।।

ఇతి పృష్టస్తదా త్రైస్తు హరిణా తేన వై తదా ।।

తదహం కథయామ్యద్య శృణ్వతాం పాపహారకమ్ ।। ౮

।। శివ ఉవాచ ।।

భూరి వ్రతాని మే సన్తి భుక్తిముక్తిప్రదాని చ ।।

ముఖ్యాని తత్ర జ్ఞేయాని దశసంఖ్యాని తాని వై ।। ౯ ।।

దశ శైవవ్రతాన్యాహుర్జాబాలశ్రుతిపారగాః ।।

తాని వ్రతాని యత్నేన కార్యాణ్యేవ ద్విజైస్సదా ।। 4.38.౧౦ ।।

ప్రత్యష్టమ్యాం ప్రయత్నేన కర్తవ్యం నక్తభోజనమ్ ।।

కాలాష్టమ్యాం విశేషేణ హరే త్యాజ్యం హి భోజనమ్ ।। ౧౧ ।।

ఏకాదశ్యాం సితాయాం తు త్యాజ్యం విష్ణో హి భోజనమ్ ।।

అసితాయాం తు భోక్తవ్యం నక్తమభ్యర్చ్య మాం హరే ।। ౧౨ ।।

త్రయోదశ్యాం సితాయాం తు కర్తవ్యం నిశి భోజనమ్ ।।

అసితాయాం తు భూతాయాం తత్ర కార్యం శివవ్రతైః ।।౧౩।।

నిశి యత్నేన కర్తవ్యం భోజనం సోమవాసరే ।।

ఉభయోః పక్షయోర్విష్ణో సర్వస్మిఞ్ఛివ తత్పరైః ।।౧౪।।

వ్రతేష్వేతేషు సర్వేషు శైవా భోజ్యాః ప్రయత్నతః ।।

యథాశక్తి ద్విజశ్రేష్ఠా వ్రతసంపూర్తిహేతవే ।।౧౫।।

వ్రతాన్యేతాని నియమాత్కర్తవ్యాని ద్విజన్మభిః ।।

వ్రతాన్యేతాని తు త్యక్త్వా జాయన్తే తస్కరా ద్విజాః ।। ౧౬ ।।

ముక్తిమార్గప్రవీణైశ్చ కర్తవ్యం నియమాదితి ।।

ముక్తేస్తు ప్రాపకం చైవ చతుష్టయముదాహృతమ్ ।। ౧౭ ।।

శివార్చనం రుద్రజపం ఉపవాసశ్శివాలయే ।।

వారాణస్యాం చ మరణం ముక్తిరేషా సనాతనీ ।। ౧౮ ।।

అష్టమీ సోమవారే చ కృష్ణపక్షే చతుర్దశీ।।

శివతుష్టికరం చైతన్నాత్ర కార్యా విచారణా।।౧౯।।

చతుర్ష్వపి బలిష్ఠం హి శివరాత్రివ్రతం హరే।।

తస్మాత్తదేవ కర్తవ్యం భుక్తిముక్తిఫలేప్సుభిః।।4.38.౨౦।।

ఏతస్మాచ్చ మతాదన్యన్నాస్తి నృణాం హితావహమ్।।

ఏతద్వ్రతన్తు సర్వేషాం ధర్మసాధనముత్తమమ్।।౨౧।।

నిష్కామానాం సకామానాం సర్వేషాం చ నృణాన్తథా।।

వర్ణానామాశ్రమాణాం చ స్త్రీబాలానాం తథా హరే ।।౨౨।।

దాసానాం దాసికానాం చ దేవాదీనాం తథైవ చ।।

శరీరిణాం చ సర్వేషాం హితమేతద్వ్రతం వరమ్ ।।౨౩।।

మాఘస్య హ్యసితే పక్షే విశిష్టా సాతికీర్తితా ।।

నిశీథవ్యాపినీ గ్రాహ్యా హత్యాకోటివినాశినీ ।।౨౪।।

తద్దినే చైవ యత్కార్యం ప్రాతరారభ్య కేశవ ।।

శ్రూయతాన్తన్మనో దత్త్వా సుప్రీత్యా కథయామి తే ।। ౨౫ ।।

ప్రాతరుత్థాయ మేధావీ పరమానన్దసంయుతః ।।

సమాచరేన్నిత్యకృత్యం స్నానాదికమతన్ద్రితః ।। ౨౬ ।।

శివాలయే తతో గత్వా పూజయిత్వా యథావిధి ।।

నమస్కృత్య శివం పశ్చాత్సంకల్పం సమ్యగాచరేత్ ।। ౨౭ ।।

దేవదేవ మహాదేవ నీలకణ్ఠ నమోఽస్తు తే ।।

కర్తుమిచ్ఛామ్యహం దేవ శివరాత్రివ్రతం తవ ।। ౨౮ ।।

తవ ప్రభావాద్దేవేశ నిర్విఘ్నేన భవేదితి ।।

కామాద్యాః శత్రవో మాం వై పీడాం కుర్వన్తు నైవ హి।।౨౯।।

ఏవం సంకల్పమాస్థాయ పూజాద్రవ్యం సమాహరేత్।।

సుస్థలే చైవ యల్లింగం ప్రసిద్ధం చాగమేషు వై॥4.38.30॥

రాత్రౌ తత్ర స్వయం గత్వా సంపాద్య విధిముత్తమమ్॥

శివస్య దక్షిణే భాగే పశ్చిమే వా స్థలే శుభే

॥౩౧॥ నిధాయ చైవ తద్ద్రవ్యం పూజార్థం శివసన్నిధౌ ॥

పునః స్నాయాత్తదా తత్ర విధిపూర్వం నరోత్తమః ॥ ౩౨ ॥

పరిధాయ శుభం వస్త్రమన్తర్వాసశ్శుభన్తథా॥

ఆచమ్య చ త్రివారం హి పూజారంభం సమాచరేత్ ॥౩౩॥

యస్య మంత్రస్య యద్ద్రవ్యం తేన పూజాం సమాచరేత్॥

అమంత్రకం న కర్తవ్యం పూజనం తు హరస్య చ ॥౩౪॥

గీతైర్వాద్యైస్తథా నృత్యైర్భక్తిభావసమన్వితః ॥

పూజనం ప్రథమే యామే కృత్వా మంత్రం జపేద్బుధః ॥౩౫॥

పార్థివం చ తదా శ్రేష్ఠం విదధ్యాన్మంత్రవాన్యది ॥

కృతనిత్యక్రియః పశ్చాత్పార్థివం చ సమర్చయేత్ ॥౩౬॥

ప్రథమం పార్థివం కృత్వా పశ్చాత్స్థాపనమాచరేత్ ॥

స్తోత్రైర్నానావిధైర్దేవం తోషయేద్వృషభధ్వజమ్ ॥౩౭॥

మాహాత్మ్యం వ్రతసంభూతం పఠితవ్యం సుధీమతా ॥

శ్రోతవ్యం భక్తవర్యేణ వ్రతసమ్పూర్తికామ్యయా ॥౩౮॥

చతుర్ష్వపి చ యామేషు మూర్తీనాం చ చతుష్టయమ్ ॥

కృత్వావాహనపూర్వం హి విసర్గావధి వై క్రమాత్ ॥ ౩౯ ॥

కార్యం జాగరణం ప్రీత్యా మహోత్సవ సమన్వితమ్ ॥

ప్రాతః స్నాత్వా పునస్తత్ర స్థాపయేత్పూజయేచ్ఛివమ్ ॥4.38.౪౦॥

తతః సంప్రార్థయేచ్ఛంభుం నతస్కన్ధః కృతాఞ్జలిః ।।

కృతసమ్పూర్ణ వ్రతకో నత్వా తం చ పునః పునః ।। ౪౧ ।।

నియమో యో మహాదేవ కృతశ్చైవ త్వదాజ్ఞయా ।।

విసృజ్యతే మయా స్వామిన్వ్రతం జాతమనుత్తమమ్ ।। ౪౨ ।।

వ్రతేనానేన దేవేశ యథాశక్తికృతేన చ ।।

సన్తుష్టో భవ శర్వాద్య కృపాం కురు మమోపరి ।। ౪3 ।।

పుష్పాఞ్జలిం శివే దత్త్వా దద్యాద్దానం యథావిధి ।।

నమస్కృత్య శివాయైవ నియమం తం విసర్జయేత్ ।। ౪౪।।

యథాశక్తి ద్విజాఞ్శైవాన్యతినశ్చ విశేషతః ।।

భోజయిత్వా సుసన్తోష్య స్వయం భోజనమాచరేత్ ।। ౪౫ ।।

యామేయామే యథా పూజా కార్యా భక్తవరైర్వరే ।।

శివరాత్రౌ విశేషేణ తామహం కథయామి తే ।।।౪౬।।

ప్రథమే చైవ యామే చ స్థాపితం పార్థివం హరే ।।

పూజయేత్పరయా భక్త్యా సూపచారైరనేకశః ।। ౪౭ ।।

పంచద్రవ్యైశ్చ ప్రథమం పూజనీయో హరస్సదా ।।

తస్య తస్య చ మన్త్రేణ పృథగ్ద్రవ్యం సమర్పయేత్ ।।౪౮।।

తచ్చ ద్రవ్యం సమర్ప్యైవ జలధారాం దదేత వై ।।

పశ్చాచ్చ జలధారాభిర్ద్రవ్యాణుత్తారయేద్బుధః ।। ౪౯ ।।

శతమష్టోత్తరం మన్త్రం పఠిత్వా జలధారయా ।।

పూజయేచ్చ శివం తత్ర నిర్గుణం గుణరూపిణమ్ ।। 4.38.౫౦ ।।

గురుదత్తేన మంత్రేణ పూజయేద్వృషభధ్వజమ్।।

అన్యథా నామమంత్రేణ పూజయేద్వై సదాశివమ్ ।।౫౧।।

చన్దనేన విచిత్రేణ తణ్డులైశ్చాప్యఖణ్డితైః ।।

కృష్ణైశ్చైవ తిలైః పూజా కార్యా శంభోః పరాత్మనః ।।౫౨।।

పుష్పైశ్చ శతపత్రైశ్చ కరవీరైస్తథా పునః ।।

అష్టభిర్నామమంత్రైశ్చార్పయేత్పుష్పాణి శంకరే ।। ౫3 ।।

భవః శర్వస్తథా రుద్రః పునః పశుపతిస్తథా ।।

ఉగ్రో మహాంస్తథా భీమ ఈశాన ఇతి తాని వై ।। ౫౪ ।।

శ్రీపూర్వైశ్చ చతుర్థ్యంతైర్నామభిః పూజయేచ్ఛివమ్ ।।

పశ్చాద్ధూపం చ దీపం చ నైవేద్యం చ తతః పరమ్ ।। ౫౫ ।।

ఆద్యే యామే చ నైవేద్యం పక్వాన్నం కారయేద్బుధః ।।

అర్ఘం చ శ్రీఫలం దత్త్వా తామ్బూలం చ నివేదయేత్ ।। ౫౬ ।।

నమస్కారం తతో ధ్యానం జపః ప్రోక్తో గురోర్మనోః ।।

అన్యథా పంచవర్ణేన తోషయేత్తేన శంకరమ్ ।। ౫౭ ।।

ధేనుముద్రాం ప్రదర్శ్యాథ సుజలైస్తర్పణం చరేత్ ।।

పంచబ్రాహ్మణభోజం చ కల్పయేద్వై యథాబలమ్ ।। ౫౮ ।।

మహోత్సవశ్చ కర్తవ్యో యావద్యామో భవేదిహ ।।

తతః పూజాఫలం తస్మై నివేద్య చ విసర్జయేత్ ।।౫౯।।

పునర్ద్వితీయే యామే చ సంకల్పం సుసమాచరేత్ ।।

అథవైకదైవ సంకల్ప్య కుర్యాత్పూజాం తథావిధామ్ ।।4.38.౬౦।।

ద్రవ్యైః పూర్వైస్తథా పూజాం కృత్వా ధారాం సమర్పయేత్।।

పూర్వతో ద్విగుణం మంత్రం సముచ్చార్యార్చయేచ్ఛివమ్ ।। ౬౧ ।।

పూర్వైస్తిలయవైశ్చాథ కమలైః పూజయేచ్ఛివమ్ ।।
బిల్వపత్రైర్విశేషేణ పూజయేత్పరమేశ్వరమ్ ।।౬౨।।
అర్ఘ్యం చ బీజపూరేణ నైవేద్యం పాయసన్తథా ।।
మంత్రావృత్తిస్తు ద్విగుణా పూర్వతోఽపి జనార్దన ।। ౬౩ ।।
తతశ్చ బ్రాహ్మణానాం హి భోజ్యే సంకల్పమాచరేత్ ।।
అన్యత్సర్వం తథా కుర్యాద్యావచ్చ ద్వితయావధి ।।౬౪।।
యామే ప్రాప్తే తృతీయే చ పూర్వవత్పూజనం చరేత్।।
యవస్థానే చ గోధూమాః పుష్పాణ్యర్కభవాని చ ।।౬౫।।
ధూపైశ్చ వివిధైస్తత్ర దీపైర్నానావిధైరపి ।।
నైవేద్యాపూపకైర్విష్ణో శాకైర్నానావిధైరపి ।। ౬౬ ।।
కృత్వైవ చాథ కర్పూరైరారార్తిక విధిం చరేత ।
అర్ఘ్యం సదాడిమం దద్యాద్ద్విగుణం జపమాచరేత్ ।। ౬౭ ।।
తతశ్చ బ్రహ్మభోజస్య సంకల్పం చ సదక్షిణమ్।।
ఉత్సవం పూర్వవత్కుర్యా ద్యావద్యామావధిర్భవేత్ ।। ౬౮ ।।
యామే చతుర్థే సంప్రాతే కుర్యాత్తస్య విసర్జనమ్ ।।
ప్రయోగాది పునః కృత్వా పూజాం విధివదాచరేత్ ।।౬౯।।
మాషైః ప్రియంగుభిర్ముద్గైస్సప్తధాన్యైస్తథాథవా ।।
శంఖీపుష్పైర్బిల్వపత్రైః పూజయేత్పరమేశ్వరమ్ ।। 4.38.౭౦ ।।
నైవేద్యం తత్ర దద్యాద్వై మధురైర్వివిధైరపి।।
అథవా చైవ మాషాన్నైస్తోషయేచ్చ సదాశివమ్ ।।౭౧।।
అర్ఘం దద్యాత్కదల్యాశ్చ ఫలేనైవాథవా హరే ।।

వివిధైశ్చ ఫలైశ్చైవ దద్యాదర్ఘ్యం శివాయ చ ।। ౭౨ ।।
పూర్వతో ద్విగుణం కుర్యాన్మంత్రజాపం నరోత్తమః ।।
సంకల్పం బ్రహ్మభోజస్య యథాశక్తి చరేద్బుధః ।।౭౩।।
గీతైర్వాద్యైస్తథా నృత్యైర్నయేత్కాలం చ భక్తితః ।।
మహోత్సవైర్భక్తజనైర్యావత్స్యాదరుణోదయః ।। ౭౪ ।।
ఉదయే చ తథా జాతే పునస్స్నాత్వార్చయేచ్ఛివమ్।।
నానాపూజోపహారైశ్చ స్వాభిషేకమథాచరేత్ ।।౭౫।।
నానావిధాని దానాని భోజ్యం చ వివిధన్తథా ।।
బ్రాహ్మణానాం యతీనాం చ కర్తవ్యం యామసంఖ్యయా ।। ౭౬ ।।
శంకరాయ నమస్కృత్య పుష్పాఞ్జలిమథాచరేత్ ।।
ప్రార్థయేత్సుస్తుతిం కృత్వా మన్త్రైరేతైర్విచక్షణః ।। ౭౭ ।।
తావకస్త్వద్గతప్రాణస్త్వచ్చిత్తోఽహం సదా మృడ ।।
కృపానిధే ఇతి జ్ఞాత్వా యథా యోగ్యం తథా కురు ।। ౭౮ ।।
అజ్ఞానాద్యది వా జ్ఞానాజ్జపపూజాదికం మయా ।।
కృపానిధిత్వాజ్జ్ఞాత్వైవ భూతనాథ ప్రసీద మే ।।౭౯।।
అనేనైవోపవాసేన యజ్జాతం ఫలమేవ చ ।।
తేనైవ ప్రీయతాం దేవః శంకరః సుఖదాయకః।।4.38.౮౦।।
కులే మమ మహాదేవ భజనం తేఽస్తు సర్వదా ।।
మాభూత్తస్య కులే జన్మ యత్ర త్వం నహి దేవతా ।।౮౧।।
పుష్పాంజలిం సమర్ప్యైవం తిలకాశిష ఏవ చ।।
గృహ్ణీయాద్బ్రాహ్మణేభ్యశ్చ తతశ్శంభుం విసర్జయేత్ ।।౮౨।।

ఏవం వ్రతం కృతం యేన తస్మాద్దూరో హరో న హి ।।

న శక్యతే ఫలం వక్తుం నాదేయం విద్యతే మమ ।। ౮౩ ।।

అనాయాసతయా చేద్వై కృతం వ్రతమిదమ్పరమ్ ।।

తస్య వై ముక్తిబీజం చ జాతం నాత్ర విచారణా ।।౮౪।।

ప్రతిమాసం వ్రతం చైవ కర్తవ్యం భక్తితో నరైః ।।

ఉద్యాపనవిధిం పశ్చాత్కృత్వా సాంగఫలం లభేత్ ।।౮౫।।

వ్రతస్య కరణాన్నూనం శివోఽహం సర్వదుఃఖహా ।।

దద్మి భుక్తిం చ ముక్తిం చ సర్వం వై వాఞ్ఛితం ఫలమ్ ।।౮౬।।

సూత ఉవాచ ।।

ఇతి శివవచనం నిశమ్య విష్ణుర్హితతరమద్భుతమాజగామ ధామ ।।

తదను వ్రతముత్తమం జనేషు సమచరదాత్మహితేషు చైతదేవ ।। ౮౭ ।।

కదాచిన్నారదాయాథ శివరాత్రివ్రతన్త్విదమ్ ।।

భుక్తిముక్తిప్రదం దివ్యం కథయామాస కేశవః ।। ౮౮ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయాం వ్యాధేశ్వరమాహాత్మ్యే శివరాత్రివ్రతమహిమనిరూపణంనామాష్టత్రింశోఽధ్యాయః।౩౮।।

4.39

ఋషయ ఉచుః।।

ఉద్యాపనవిధిం బ్రూహి శివరాత్రివ్రతస్య చ।।

యత్కృత్వా శంకరస్సాక్షాత్ప్రసన్నో భవతి ధ్రువమ్।।౧।।

సూత ఉవాచ।।

శ్రూయతామృషయో భక్త్యా తదుద్యాపనమాదరాత్।।

యస్యానుష్ఠానతః పూర్ణం వ్రతం భవతి తద్ధ్రువమ్।।౨।।

చతుర్దశాబ్దం కర్తవ్యం శివరాత్రివ్రతం శుభమ్।।

ఏకభక్తం త్రయోదశ్యాం చతుర్దశ్యాముపోషణమ్।।3।।

శివరాత్రిదినే ప్రాప్తే నిత్యం సంపాద్య వై విధిమ్।।

శివాలయం తతో గత్వా పూజాం కృత్వా యథావిధి।।౪।।

తతశ్చ కారయేద్దివ్యం మణ్డలం తత్ర యత్నతః।।

గౌరీతిలకనామ్నా వై ప్రసిద్ధం భువనత్రయే।౫।।

తన్మధ్యే లేఖయేద్దివ్యం లింగతో భద్రమణ్డలమ్।।

అథవా సర్వతోభద్రం మణ్డపాన్తః ప్రకల్పయేత్ ।।౬।।

కుంభాస్తత్ర ప్రకర్తవ్యాః ప్రాజాపత్యవిసంజ్ఞయా।।

సవస్త్రాస్సఫలాస్తత్ర దక్షిణాసహితాః శుభాః ।।౭।।

మణ్డలస్య చ పార్శ్వే వై స్థాపనీయాః ప్రయత్నతః ।।

మధ్యే చైకశ్చ సంస్థాప్యః సౌవర్ణో వాపరో ఘటః ।। ౮ ।।

తత్రోమాసహితాం శంభుమూర్తిన్నిర్మాయ హాటకీమ్ ।।

పలేన వా తదర్ద్ధేన యథాశక్త్యాథవా వ్రతీ ।। ౯ ।।

నిధాయ వామభాగే తు శివామూర్తి౯మతన్ద్రితః ।।

మదీయాం దక్షిణే భాగే కృత్వా రాత్రౌ ప్రపూజయేత్ ।। 4.39.౧౦ ।।

ఆచార్యం వరయేత్తత్ర చర్త్విగ్భిస్సహితం శుచిమ్ ।।

అనుజ్ఞాతశ్చ తైర్భక్త్యా శివపూజాం సమాచరేత్ ।। ౧౧ ।।

రాత్రౌ జాగరణం కుర్యాత్పూజాం యామోద్భవాం చరన్।।

రాత్రిమాక్రమయేత్సర్వాం గీతనృత్యాదినా వ్రతీ ।। ౧౨ ।।

ఏవం సమ్పూజ్య విధివత్సంతోష్య ప్రాతరేవ చ ।।

పునః పూజాం తతః కృత్వా హోమం కుర్యాద్యథావిధి ।। ౧౩ ।।

యథాశక్తి విధానం చ ప్రాజాపత్యం సమాచరేత్ ।।

బ్రాహ్మణాన్భోజయేత్ప్రీత్యా దద్యాద్దానాని భక్తితః ।। ౧౪ ।।

ఋత్విజశ్చ సపత్నీకాన్వస్త్రాలఙ్కారభూషణైః ।।

అలఙ్కృత్య విధానేన దద్యాద్దానం పృథక్పృథక్ ।। ౧౫ ।।

గాం సవత్సాం విధానేన యథోపస్కరసంయుతామ్ ।।

ఉక్త్వాచార్యాయ వై దద్యాచ్ఛివో మే ప్రీయతామితి ।। ౧౬ ।।

తత్తస్సకుమ్భం తన్మూర్తిం సవస్త్రాం వృషభే స్థితామ్ ।।

సర్వాలంకారసహితామాచార్యాయ నివేదయేత్ ।। ౧౭ ।।

తతః సంప్రార్థయేద్దేవం మహేశానం మహాప్రభుమ్।।

కృతాంజలిర్నతస్కన్ధస్సుప్రీత్యా గద్గదాక్షరః ।।౧౮।।

దేవదేవ మహాదేవ శరణాగతవత్సల ।।

వ్రతేనానేన దేవేశ కృపాం కురు మమోపరి ।। ౧౯ ।।

మయా భక్త్యనుసారేణ వ్రతమేతత్కృతం శివా ।।

న్యూనం సమ్పూర్ణతాం యాతు ప్రసాదాత్తవ శఙ్కర ।।4.39.౨౦।।

అజ్ఞానాద్యది వా జ్ఞానాజ్జపపూజాదికం మయా ।।

కృతం తదస్తు కృపయా సఫలం తవ శఙ్కర ।।౨౧।।

ఏవం పుష్పాంజలిం దత్త్వా శివాయ పరమాత్మనే ।।

నమస్కారం తతః కుర్యాత్ప్రార్థనాం పునరేవ చ ।। ౨౨ ।।

ఏవం వ్రతం కృతం యేన న్యూనం తస్య న విద్యతే ।।

మనోభీష్టాం తతః సిద్ధిం లభతే నాత్ర సంశయః ।। ౨౩ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిత్త్వసంహితాయాం శివరాత్రివ్రతోద్యాపనం నామైకోనచత్వారింశోఽధ్యాయః ।। ౩౯ ।।

4.40

ఋషయ ఊచుః ।।

సూత తే వచనం శ్రుత్వా పరానన్దం వయం గతాః ।।

విస్తరాత్కథయ ప్రీత్యా తదేవ వ్రతముత్తమమ్ ।। ౧ ।।

కృతం పురా తు కేనేహ సూత్రైతద్వ్రతముత్తమమ్ ।।

కృత్వాప్యజ్ఞానతశ్చైవ ప్రాప్తం కిం ఫలముత్తమమ్ ।। ౨ ।।

।। సూత ఉవాచ ।।

శ్రూయతామృషయస్సర్వే కథయామి పురాతనమ్।।

ఇతిహాసం నిషాదస్య సర్వపాపప్రణాశనమ్ ।। ౩ ।।

పురా కశ్చిద్వనే భిల్లో నామ్నా హ్యాసీద్గురుద్రుహః।।

కుటుమ్బీ బలవాన్క్రూరః క్రూరకర్మపరాయణః ।।౪।।

నిరన్తరం వనే గత్వా మృగాన్హన్తి స్మ నిత్యశః ।।

చౌర్యం చ వివిధం తత్ర కరోతి స్మ వనే వసన్ ।।౫ ।।

బాల్యాదారభ్య తేనేహ కృతం కించిచ్ఛుభం నహి ।।

మహాన్కాలో వ్యతీయాయ వనే తస్య దురాత్మనః ।। ౬ ।।

కదాచిచ్ఛివరాత్రిశ్చ ప్రాప్తాసీత్తత్ర శోభనా ।।

న దురాత్మా స్మ జానాతి మహద్వననివాసకృత్ ।। ౭ ।।

ఏతస్మిన్సమయే భిల్లో మాత్రా పిత్రా స్త్రియా తథా।।

ప్రార్థితశ్చ క్షుధాఽవిష్టైర్భక్ష్యం దేహి వనేచర।।౮।।

ఇతి సంప్రార్థితః సోఽపి ధనురాదాయ సత్వరమ్।।

జగామ మృగహింసార్థం బభ్రామ సకలం వనమ్।।౯।।

దైవయోగాత్తదా తేన న ప్రాప్తం కించిదేవ హి।।

అస్తప్రాప్తస్తదా సూర్యస్స వై దుఃఖముపాగతః।।4.40.౧౦।।

కిం కర్తవ్యం క్వ గంతవ్యం న ప్రాప్తం మేఽద్య కించన।।

బాలాశ్చ యే గృహే తేషాం కిం పిత్రోశ్చ భవిష్యతి ।। ౧౧ ।।

మదీయం వై కలత్రం చ తస్యాః కించిద్భవిష్యతి।।

కించిద్గృహీత్వా హి మయా గంతవ్యం నాన్యథా భవేత్।।౧౨।।

ఇత్థం విచార్య స వ్యాధో జలాశయ సమీపగః।।

జలావతరణం యత్ర తత్ర గత్వా స్వయం స్థితః ।।౧౩।।

అవశ్యమత్ర కశ్చిద్వై జీవశ్చైవాగమిష్యతి।।

తం హత్వా స్వగృహం ప్రీత్యా యాస్యామి కృతకార్యకః ।।౧౪।।

ఇతి మత్వా స వై వృక్షమేకం బిల్వేతిసంజ్ఞకమ్।।

సమారుహ్య స్థితస్తత్ర జలమాదాయ భిల్లకః ।।౧౫।।

కదా యాస్యతి కశ్చిద్వై కదా హన్యామహం పునః।।

ఇతి బుద్ధిం సమాస్థాయ స్థితోఽసౌ క్షుత్తృషాన్వితః ।। ౧౬ ।।

తద్రాత్రౌ ప్రథమే యామే మృగీ త్వేకా సమాగతా ।।

తృషార్తా చకితా సా చ ప్రోత్ఫాలం కుర్వతీ తదా ।। ౧౭ ।।

తాం దృష్ట్వా చ తదా తేన తద్వధార్థమథో శరః ।।

సంహృష్టేన ద్రుతం విష్ణో ధనుషి స్వే హి సందధే ।। ౧౮ ।।

ఇత్యేవం కుర్వతస్తస్య జలం బిల్వదలాని చ ।।
పతితాని హ్యధస్తత్ర శివలింగమభూత్తతః ।।౧౯।।
యామస్య ప్రథమస్యైవ పూజా జాతా శివస్య చ ।।
తన్మహిమ్నా హి తస్యైవ పాతకం గలితన్తదా ।।4.40.౨౦।।
తత్రత్యం చైవ తచ్ఛబ్దం శ్రుత్వా సా హరిణీ భియా ।।
వ్యాధం దృష్ట్వా వ్యాకులా హి వచనం చేదమబ్రవీత్।।౨౧।।
।।మృగ్యువాచ ।।
కిం కర్తుమిచ్ఛసి వ్యాధ సత్యం వద మమాగ్రతః ।।
తచ్ఛ్రుత్వా హరిణీవాక్యం వ్యాధో వచనమబ్రవీత్ ।।౨౨।।
।।వ్యాధ ఉవాచ।।
కుటుమ్బం క్షుధితం మేఽద్య హత్వా త్వాం తర్పయామ్యహమ్।।
దారుణం తద్వచశ్శ్రుత్వా దృష్ట్వా తం దుర్ద్ధరం ఖలమ్।।౨౩।।
కిం కరోమి క్వ గచ్ఛామి హ్యుపాయం రచయామ్యహమ్ ।।
ఇత్థం విచార్యం సా తత్ర వచనం చేదమబ్రవీత్ ।। ౨౪ ।।
।। మృగ్యువాచ ।।
మన్మాంసేన సుఖం తే స్యాద్దేహస్యానర్థకారిణః ।।
అధికం కిం మహత్పుణ్యం ధన్యాహం నాత్ర సంశయః ।। ౨౫ ।।
ఉపకారకరస్యైవ యత్పుణ్యం జాయతే త్విహ ।।
తత్పుణ్యం శక్యతే నైవ వక్తుం వర్షశతైరపి ।। ౨౫ ।।
పరం తు శిశవో మేఽద్య వర్తంతే స్వాశ్రమేఽఖిలాః ।।
భగిన్యై తాన్సమర్ప్యైవ ప్రాయాస్యే స్వామినేఽథ వా ।। ౨౭ ।।

న మే మిథ్యావచస్త్వం హి విజానీహి వనేచర ।।

ఆయాస్యేహ పునశ్చేహ సమీపం తే న సంశయః ।।౨౮।।

స్థితా సత్యేన ధరణీ సత్యేనైవ చ వారిధిః ।।

సత్యేన జలధారాశ్చ సత్యే సర్వంప్రతిష్ఠితమ్ ।।౨౯।।

।। సూత ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్తోఽపి తయా వ్యాధో న మేనే తద్వచో యదా।।

తదా సువిస్మితా భీతా వచనం సాబ్రవీత్పునః ।। 4.40.30 ।।

మృగ్యువాచ ।।

శృణు వ్యాధ ప్రవక్ష్యామి శపథం హి కరోమ్యహమ్ ।।

ఆగచ్ఛేయం యథా తే న సమీపం స్వగృహాద్గతా ।। 3౧ ।।

బ్రాహ్మణో వేదవిక్రేతా సన్ధ్యాహీనస్త్రికాలకమ్।।

స్త్రియస్స్వస్వామినో హ్యాజ్ఞాం సముల్లంఘ్య క్రియాన్వితాః ।। 3౨ ।।

కృతఘ్నే చైవ యత్పాపం తత్పాపం విముఖే హరే ।।

ద్రోహిణశ్చైవ యత్పాపం తత్పాపం ధర్మలంఘనే ।।33।।

విశ్వాసఘాతకే తచ్చ తథా వై ఛలకర్తరి ।।

తేన పాపేన లిప్యామి యద్యహం నాగమే పునః ।। 3౪ ।।

ఇత్యాద్యనేకశపథాన్మృగీ కృత్వా స్థితా యదా ।।

తదా వ్యాధస్య విశ్వస్య గచ్ఛేతి గృహమబ్రవీత్ ।। 3౫ ।।

మృగీ హృష్టాజలం పీత్వా గతా స్వాశ్రమమణ్డలమ్ ।।

తావచ్చ ప్రథమో యామస్తస్య నిద్రాం వినా గతః ।।3౬।।

తదీయా భగినీ యా వై మృగీ చ పరిభావితా ।।

తస్యా మార్గం విచిన్వన్తీ హ్యాజగామ జలార్థినీ ||౩౭||

తాం దృష్ట్వా చ స్వయం భిల్లో ऽకార్షీద్బాణస్య కర్షణమ్ ||

పూర్వవజ్జలపత్రాణి పతితాని శివోపరి ||౩౮||

యామస్య చ ద్వితీయస్య తేన శంభోర్మహాత్మనః ||

పూజా జాతా ప్రసంగేన వ్యాధస్య సుఖదాయినీ || ౩౯ ||

మృగీ సా ప్రాహ తం దృష్ట్వా కిం కరోషి వనేచర ||

పూర్వవత్కథితం తేన తచ్ఛ్రుత్వాహ మృగీ పునః ||4.40.౪౦||

మృగ్యువాచ ||

ధన్యాహం శ్రూయతాం వ్యాధ సఫలం దేహధారణమ్ ||

అనిత్యేన శరీరేణ హ్యుపకారో భవిష్యతి ||౪౧||

పరన్తు మమ బాలాశ్చ గృహే తిష్ఠన్తి చార్భకాః ||

భర్త్రే తాంశ్చ సమర్ప్యైవ హ్యాగమిష్యామ్యహం పునః ||౪౨||

వ్యాధ ఉవాచ ||

త్వయా చోక్తం న మన్యేహం హన్మి త్వాం నాత్ర సంశయః ||

తచ్ఛ్రుత్వా హరిణీ ప్రాహ శపథం కుర్వతీ హరే || ౪౩ ||

మృగ్యువాచ ||

శృణు వ్యాధ ప్రవక్ష్యామి నాగచ్ఛేయం పునర్యది ||

వాచా విచలితో యస్తు సుకృతం తేన హారితమ్ || ౪౪ ||

పరిణీతా స్త్రియం హిత్వా గచ్ఛత్యన్యాం చ యః పుమాన్ ||

వేదధర్మం సముల్లంఘ్య కల్పితేన చ యో వ్రజేత్ || ౪౫ ||

విష్ణుభక్తిసమాయుక్తః శివనిన్దాం కరోతి యః ||

పిత్రోః క్షయాహమాసాద్య శూన్యం చైవాక్రమేదిహ ॥ ౪౬ ॥

కృత్వా చ పారతాపం హి కరోతి వచనం పునః ॥

తేన పాపేన లింపామి నాగచ్ఛేయం పునర్యది ॥ ౪౭ ॥

సూత ఉవాచ ॥।

ఇత్యుక్తశ్చ తయా వ్యాధో గచ్ఛేత్యాహ మృగీం చ సః ॥

సా మృగీ చ జలం పీత్వా హృష్టాఽగచ్ఛత్స్వమాశ్రమమ్ ॥ ౪౮ ॥

తావద్ద్వితీయో యామో వై తస్య నిద్రాం వినా గతః ॥

ఏతస్మిన్సమయే తత్ర ప్రాప్తే యామే తృతీయకే ॥ ౪౯ ॥

జ్ఞాత్వా విలంబం చకితస్తదన్వేషణతత్పరః ॥।

తద్యామే మృగమద్రాక్షీజ్జలమార్గగతం తతః॥4.40.౫౦॥

పుష్టం మృగం చ తం దృష్ట్వా హృష్టో వనచరస్స వై ॥

శరం ధనుషి సంధాయ హన్తుం తం హి ప్రచక్రమే ॥౫౧॥

తద్దైవం కుర్వతస్తస్య బిల్వపత్రాణి కానిచిత్ ॥

తత్రారబ్ధవశాద్విష్ణో పతితాని శివోపరి ॥ ౫౨ ॥

తేన తృతీయయామస్య తద్రాత్రౌ తస్య భాగ్యతః ॥

పూజా జాతా శివస్యైవ కృపాలుత్వం ప్రదర్శితమ్ ॥౫3॥

శ్రుత్వా తత్ర చ తం శబ్దం కిం కరోషీతి ప్రాహ సః ॥

కుటుమ్బార్థమహం హన్మి త్వాం వ్యాధశ్చేతి సోఽబ్రవీత్ ॥ ౫౪ ॥

తచ్ఛ్రుత్వా వ్యాధవచనం హరిణో హృష్టమానసః ॥

ద్రుతమేవ చ తం వ్యాధం వచనం చేదమబ్రవీత్ ॥ ౫౫ ॥

హరిణ ఉవాచ ॥

ధన్యోఽహం పుష్టిమానద్య భవత్తృప్తిర్భవిష్యతి ।।
యస్యాంగం నోపకారాయ తస్య సర్వం వృథా గతమ్ ।। ౫౬ ।।
యో వై సామర్థ్యయుక్తశ్చ నోపకారం కరోతి వై ।।
తత్సామర్థ్యం భవేద్వ్యర్థం పరత్ర నరకం వ్రజేత్ ।। ౫౭ ।।
పరన్తు బాలకాన్ స్వాంశ్చ సమర్ప్య జననీం శిశూన్ ।।
ఆశ్వాస్యాప్యథ తాన్ సర్వానాగమిష్యామ్యహం పునః ।। ౫౮ ।।
ఇత్యుక్తస్తేన స వ్యాధో విస్మితోఽతీవ చేతసి ।।
మనాక్ శుద్ధమనానష్టపాపపుంజో వచోఽబ్రవీత్ ।। ౫౯ ।।
వ్యాధ ఉవాచ ।।
యే యే సమాగతాశ్చాత్ర తేతే సర్వే త్వయా యథా ।।
కథయిత్వా గతా హ్యత్ర నాయాన్త్యద్యాపి వంచకాః ।। 4.40.౬౦ ।।
త్వం చాపి సంకటే ప్రాప్తో వ్యలీకం చ గమిష్యసి ।।
మమ సఞ్జీవనం చాద్య భవిష్యతి కథం మృగ ।। ౬౧ ।।
మృగ ఉవాచ ।।
శృణు వ్యాధ ప్రవక్ష్యామి నానృతం విద్యతే మయి ।।
సత్యేన సర్వం బ్రహ్మాణ్డం తిష్ఠత్యేవ చరాచరమ్ ।।౬౨।।
యస్య వాణీ వ్యలీకా హి తత్పుణ్యం గలితం క్షణాత్ ।।
తథాపి శృణు వై సత్యాం ప్రతిజ్ఞాం మమ భిల్లక ।। ౬3 ।।
సన్ధ్యాయాం మైథునే ఘస్రే శివరాత్ర్యాం చ భోజనే ।।
కూటసాక్ష్యే న్యాసహారే సంధ్యాహీనే ద్విజే తథా ।। ౬౪ ।।
శివహీనం ముఖం యస్య నోపకర్తా క్షమోఽపి సన్ ।।

పర్వణి శ్రీఫలస్యైవ త్రోటనేఽభక్ష్యభక్షణే ।। ౬౫ ।।

అసంపూజ్య శివం భస్మరహితశ్చాన్నభుక్ చ యః ।।

ఏతేషాం పాతకం మే స్యాన్నాగచ్ఛేయం పునర్యది ।। ౬౬ ।।

శివ ఉవాచ ।।

ఇతి శ్రుత్వా వచస్తస్య గచ్ఛ శీఘ్రం సమావ్రజ ।।

స వ్యాధేనైవముక్తస్తు జలం పీత్వా గతో మృగః ।। ౬౭ ।।

తే సర్వే మిలితాస్తత్ర స్వాశ్రమే కృతసుప్రణాః ।।

వృత్తాంతం చైవ తం సర్వం శ్రుత్వా సమ్యక్ పరస్పరమ్।।౬౮।।

గన్తవ్యం నిశ్చయేనేతి సత్యపాశేన యంత్రితాః ।।

ఆశ్వాస్య బాలకాంస్తత్ర గన్తుముత్కణ్ఠితాస్తదా ।। ౬౯ ।।

మృగీ జ్యేష్ఠా చ యా తత్ర స్వామినం వాక్యమబ్రవీత్ ।।

త్వాం వినా బాలకా హ్యత్ర కథం స్థాస్యంతి వై మృగ ।। 4.40.౭౦ ।।

ప్రథమం తు మయా తత్ర ప్రతిజ్ఞా చ కృతా ప్రభో ।।

తస్మాన్మయా చ గన్తవ్యం భవద్భ్యాం స్థీయతామిహ ।। ౭౧ ।।

ఇతి తద్వచనం శ్రుత్వా కనిష్ఠా వాక్యమబ్రవీత్ ।।

అహం త్వత్సేవికా చాద్య గచ్ఛామి స్థీయతాం త్వయా।।౭౨।।

తచ్ఛ్రుత్వా చ మృగః ప్రాహ గమ్యతే తత్ర వై మయా ।।

భవత్యౌ తిష్ఠతాం చాత్ర మాతృతః శిశురక్షణమ్।।౭౩।।

తత్స్వామివచనం శ్రుత్వా మేనాతే తన్న ధర్మతః ।।

ప్రోచుః ప్రీత్యా స్వభర్తారం వైధవ్యే జీవితం చ ధిక్ ।।౭౪।।

బాలానాశ్వాస్య తాంస్తత్ర సమర్ప్య సహవాసినః ।।

గతాస్తే సర్వ ఏవాశు యత్రాస్తే వ్యాధసత్తమః ।। ౭౫ ।।

తే బాలా అపి సర్వే వై విలోక్యానుసమాగతాః ।।

ఏతేషాం యా గతిః స్యాద్వై హ్యస్మాకం సా భవత్వితి ।। ౭౬ ।।

తాన్ దృష్ట్వా హర్షితో వ్యాధో బాణం ధనుషి సందధే ।।

పునశ్చ జలపత్రాణి పతితాని శివోపరి ।। ౭౭ ।।

తేన జాతా చతుర్థస్య పూజా యామస్య వై శుభా ।।

తస్య పాపస్తదా సర్వం భస్మసాదభవత్ క్షణాత్ ।। ౭౮ ।।

మృగీ మృగీ మృగశ్చోచుశ్శీఘ్రం వై వ్యాధసత్తమ ।।

అస్మాకం సార్థకం దేహం కురు త్వం హి కృపాం కురు ।। ౭౯ ।।

।। శివ ఉవాచ ।।

ఇతి తేషాం వచశ్శ్రుత్వా వ్యాధో విస్మయమాగతః ।।

శివపూజాప్రభావేణ జ్ఞానం దుర్లభమాప్తవాన్ ।। 4.40.౮౦ ।।

ఏతే ధన్యా మృగాశ్చైవ జ్ఞానహీనాస్సుసంమతాః ।।

స్వీయేనైవ శరీరేణ పరోపకరణే రతాః ।।౮౧।।

మానుష్యం జన్మ సంప్రాప్య సాధితం కిం మయాధునా ।।

పరకాయం చ సంపీడ్య శరీరం పోషితం మయా ।। ౮౨ ।।

కుటుమ్బం పోషితం నిత్యం కృత్వా పాపాన్యనేకశః ।।

ఏవం పాపాని హా కృత్వా కా గతిర్మే భవిష్యతి ।। ౮3 ।।

కాం వా గతిం గమిష్యామి పాతకం జన్మతః కృతమ్ ।।

ఇదానీం చింతయామ్యేవం ధిగ్ధిక్ చ జీవనం మమ ।। ౮౪ ।।

ఇతి జ్ఞానం సమాపన్నో బాణం సంవారయంస్తదా ।।

గమ్యతాం చ మృగశ్రేష్ఠా ధన్యాః స్థ ఇతి చాబ్రవీత్ ।। ౮౫ ।।

శివ ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్తే చ తదా తేన ప్రసన్నశ్శంకరస్తదా ।।

పూజితం చ స్వరూపం హి దర్శయామాస సంమతమ్ ।।౮౬।।

సంస్పృశ్య కృపయా శంభుస్తం వ్యాధం ప్రీతితోఽబ్రవీత్ ।।

వరం బ్రూహి ప్రసన్నోఽస్మి వ్రతేనానేన భిల్లక ।। ౮౭ ।।

వ్యాధోఽపి శివరూపం చ దృష్ట్వా ముక్తోఽభవత్క్షణాత్।।

పపాత శివపాదాగ్రే సర్వం ప్రాప్తమితి బ్రువన్ ।।౮౮।।

శివోఽపి సుప్రసన్నాత్మా నామ దత్వా గుహేతి చ ।।

విలోక్య తం కృపాదృష్ట్యా తస్మై దివ్యాన్వరానదాత్ ।।।౮౯।।

శివ ఉవాచ ।।

శృణు వ్యాధాద్య భోగాంస్త్వం భుంక్ష్వ దివ్యాన్యథేప్సితాన్ ।।

రాజధానీం సమాశ్రిత్య శృంగవేరపురే పరామ్ ।।4.40.౯౦।।

అనపాయా వంశవృద్ధిశ్శ్లాఘనీయః సురైరపి ।।

గృహే రామస్తవ వ్యాధ సమాయాస్యతి నిశ్చితమ్ ।।౯౧।।

కరిష్యతి త్వయా మైత్రీ మద్భక్తస్నేహకారకః ।।

మత్సేవాసక్తచేతాస్త్వం ముక్తిం యాస్యసి దుర్లభామ్ ।।౯౨।।

ఏతస్మిన్నంతరే తే తు కృత్వా శంకరదర్శనమ్ ।।

సర్వే ప్రణమ్య సన్ముక్తిం మృగయోనేః ప్రపేదిరే ।। ౯3 ।।

విమానం చ సమారుహ్య దివ్యదేహా గతాస్తదా ।।

శివదర్శనమాత్రేణ శాపాన్ముక్తా దివం గతాః ।। ౯౪ ।।

వ్యాధేశ్వరః శివో జాతః పర్వతే హ్యర్బుదాచలే ।।

దర్శనాత్పూజనాత్సద్యో భుక్తిముక్తిప్రదాయకః ।।౯౫।।

వ్యాధోపి తద్దినాన్నూనం భోగాన్స సురసత్తమ ।।

భుక్త్వా రామకృపాం ప్రాప్య శివసాయుజ్యమాప్తవాన్ ।। ౯౬ ।।

అజ్ఞానాత్స వ్రతఞ్చైతత్కృత్వా సాయుజ్యమాప్తవాన్ ।।

కిం పునర్భక్తిసంపన్నా యాన్తి తన్మయతాం శుభామ్।।౯౭।।

విచార్య్య సర్వశాస్త్రాణి ధర్మాంశ్చైవాప్యనేకశః।।

శివరాత్రివ్రతమిదం సర్వోత్కృష్టం ప్రకీర్తితమ్।।౯౮।।

వ్రతాని వివిధాన్యత్ర తీర్థాని వివిధాని చ ।।

దానాని చ విచిత్రాణి మఖాశ్చ వివిధాస్తథా ।।౯౯।।

తపాంసి వివిధాన్యేవ జపాశ్చైవాప్య నేకశః ।।

నైతేన సమతాం యాన్తి శివరాత్రివ్రతేన చ ।।4.40.౧౦౦।।

తస్మాచ్ఛుభతరం చైతత్కర్తవ్యం హితమీప్సుభిః ।।

శివరాత్రివ్రతన్దివ్యం భుక్తి ముక్తిప్రదం సదా ।। ౧౦౧ ।।

ఏతత్సర్వం సమాఖ్యాతం శివరాత్రివ్రతం శుభమ్ ।।

వ్రతరాజేతి విఖ్యాతం కిమన్యచ్ఛ్రోతుమిచ్ఛసి ।। ౧౦౨ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయాం వ్యాధేశ్వరమాహాత్మ్యే శివరాత్రివ్రతమాహాత్మ్యవర్ణనం నామ చత్వారింశోఽధ్యాయః ।। ౪౦।।

4.41

ఋషయ ఊచుః ।।

ముక్తిర్నామ త్వయా ప్రోక్తా తస్యాం కిం ను భవేదిహ ।।

అవస్థా కీదృశీ తత్ర భవేదితి వదస్వ నః ॥ ౧ ॥

సూత ఉవాచ ।।।

ముక్తిశ్చతుర్విధా ప్రోక్తా శ్రూయతాం కథయామి వః ।।

సంసారక్లేశసంహర్త్రీ పరమానన్దదాయినీ ।। ౨ ।।

సారూప్యా చైవ సాలోక్యా సాన్నిధ్యా చ తథా పరా ।।

సాయుజ్యా చ చతుర్థీ సా వ్రతేనానేన యా భవేత్ ।।3।।

ముక్తేర్దాతా మునిశ్రేష్ఠాః కేవలం శివ ఉచ్యతే।।

బ్రహ్మాద్యా న హి తే జ్ఞేయా కేవలం చ త్రివర్గదాః ।।౪।।
బ్రహ్మాద్యాస్త్రిగుణాధీశాశ్శివస్త్రిగుణతః పరః ।।

నిర్వికారీ పరబ్రహ్మ తుర్యః ప్రకృతితః పరః ।।౫।।।

జ్ఞానరూపోఽవ్యయః సాక్షీ జ్ఞానగమ్యోఽద్వయస్స్వయమ్ ।।

కైవల్యముక్తిదస్సోఽత్ర త్రివర్గస్య ప్రదోఽపి హి ।।౬।।

కైవల్యాఖ్యా పంచమీ చ దుర్లభా సర్వథా నృణామ్ ।।

తల్లక్షణం ప్రవక్ష్యామి శ్రూయతామృషిసత్తమాః ।। ౭ ।।

ఉత్పద్యతే యతః సర్వం యేనైతత్పాల్యతే జగత్ ।।

యస్మింశ్చ లీయతే తద్ధి యేన సర్వమిదం తతమ్ ।। ౮ ।।

తదేవ శివరూపం హి పఠ్యతే చ మునీశ్వరాః ।।

సకలం నిష్కలం చేతి ద్వివిధం వేదవర్ణితమ్ ।। ౯ ।।

విష్ణునా తచ్చ న జ్ఞాతం బ్రహ్మణా న చ తత్తథా ।।

కుమారాద్యైశ్చ న జ్ఞాతం న జ్ఞాతం నారదేన వై ।।4.41.౧౦।।

శుకేన వ్యాస పుత్రేణ వ్యాసేన చ మునీశ్వరైః।

తత్పూర్వైశ్చాఖిలైర్దేవైర్వేదైః శాస్త్రైస్తథా న హి။౧౧။

సత్యం జ్ఞానమనంతం చ సచ్చిదానన్దసంజ్ఞితమ్။

నిర్గుణో నిరుపాధిశ్చావ్యయః శుద్ధో నిరంజనః ။౧౨။

న రక్తో నైవ పీతశ్చ న శ్వేతో నీల ఏవ చ ။

న హ్రస్వో న చ దీర్ఘశ్చ న స్థూలసూక్ష్మ ఏవ చ။౧౩။

యతో వాచో నివర్తంతే అప్రాప్య మనసా సహ။

తదేవ పరమం ప్రోక్తం బ్రహ్మైవ శివసంజ్ఞకమ్။౧౪။

ఆకాశం వ్యాపకం యద్వత్తథైవ వ్యాపకన్త్విదమ్။

మాయాతీతం పరాత్మానం ద్వన్ద్వాతీతం విమత్సరమ్ ။౧౫။

తత్ప్రాప్తిశ్చ భవేదత్ర శివజ్ఞానోదయాద్ధ్రువమ్ ။

భజనాద్వా శివస్యైవ సూక్ష్మమత్యా సతాం ద్విజాః။౧౬။

జ్ఞానం తు దుష్కరం లోకే భజనం సుకరం మతమ్ ။

తస్మాచ్ఛివం చ భజత ముక్త్యర్థమపి సత్తమాః ။ ౧౭ ။

శివో హి భజనాధీనో జ్ఞానాత్మా మోక్షదః పరః ။

భక్త్యైవ బహవః సిద్ధా ముక్తిం ప్రాపుః పరాం ముదా ။౧౮။

జ్ఞానమాతా శంభుభక్తిర్ముక్తిభుక్తిప్రదా సదా ။

సులభా యత్ప్రసాదాద్ధి సత్ప్రేమాంకుర లక్షణా ။ ౧౯ ။

సా భక్తిర్ద్వివిధా జ్ఞేయా సగుణా నిర్గుణా ద్విజాః ။

వైధీ స్వాభావికీ యాయా వరా సాసా స్మృతా పరా ။ 4.41.౨౦ ။।
।నైష్ఠిక్యనైష్ఠికీభేదాద్ద్వివిధైవ హి కీర్తితా။

షడ్విధా నైష్ఠికీ భేదాద్ద్వితీయైకవిధా స్మృతా ။౨౧။

విహితావిహితాభేదాత్తామనేకాం విదుర్బుధాః ।।

తయోర్బహువిధత్వాచ్చ విస్తారో న హి వర్ణ్యతే ।।౨౨।।

తే నవాంగే ఉభే జ్ఞేయే శ్రవణాదికభేదతః ।।

సుదుష్కరే తత్ప్రసాదం వినా చ సుకరే తతః ।। ౨౩ ।।

భక్తిజ్ఞానే న భిన్నే హి శంభునా వర్ణితే ద్విజాః ।।

తస్మాద్భేదో న కర్తవ్యస్తత్కర్తుస్సర్వదా సుఖమ్ ।। ౨౪ ।।

విజ్ఞానం న భవత్యేవ ద్విజా భక్తివిరోధినః ।।

శంభుభక్తికరస్యైవ భవేజ్జ్ఞానోదయో ద్రుతమ్ ।।౨౫।।

తస్మాద్భక్తిర్మహేశస్య సాధనీయా మునీశ్వరాః ।।

తయైవ నిఖిలం సిద్ధం భవిష్యతి న సంశయః ।। ౨౬ ।।

ఇతి పృష్టం భవద్భిర్యత్తదేవ కథితం మయా ।।

తచ్ఛ్రుత్వా సర్వపాపేభ్యో ముచ్యతే నాత్ర సంశయః ।। ౨౭ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయాం ముక్తినిరూపణం నామైకచత్వారింశోఽధ్యాయః ।। ౪౧ ।।

4.42

ఋషయ ఊచుః ।।

శివః కో వా హరిః కో వా రుద్రః కో వా విధిశ్చ కః ।।

ఏతేషు నిర్గుణః కో వా హ్యేతం నశ్ఛింద్ధి సంశయమ్ ।। ౧ ।।

సూత ఉవాచ ।।

యచ్చాదౌ హి సముత్పన్నం నిర్గుణాత్పరమాత్మనః ।।

తదేవ శివసంజ్ఞం హి వేదవేదాంతినో విదుః ।। ౨ ।।

తస్మాత్ప్రకృతిరుత్పన్నా పురుషేణ సమన్వితా ।।

తాభ్యాన్తపః కృతం తత్ర మూలస్థే చ జలే సుధీః ।। ౩ ।।

పఞ్చకోశీతి విఖ్యాతా కాశీ సర్వాతివల్లభా ।।

వ్యాప్తం చ సకలం హ్యేతత్తజ్జలం విశ్వతో గతమ్ ।। ౪ ।।

సంభావ్య మాయయా యుక్తస్తత్ర సుప్తో హరిస్స వై ।।

నారాయణేతి విఖ్యాతః ప్రకృతిర్నారాయణీ మతా ।। ౫ ।।

తన్నాభికమలే యో వై జాతస్స చ పితామహః ।।

తేనైవ తపసా దృష్టస్స వై విష్ణురుదాహృతః ।।౬।

ఉభయోర్వాదశమనే యద్రూపం స దర్శితం బుధాః ।।

మహాదేవేతి విఖ్యాతం నిర్గుణేన శివేన హి ।। ౭ ।।

తేన ప్రోక్తమహం శమ్భుర్భవిష్యామి కభాలతః ।।

రుద్రో నామ స విఖ్యాతో లోకానుగ్రహకారకః ।। ౮ ।।

ధ్యానార్థం చైవ సర్వేషామరూపో రూపవానభూత్ ।।

స ఏవ చ శివస్సాక్షాద్భక్తవాత్సల్యకారకః ।। ౯ ।।

శివే త్రిగుణసమ్భిన్నే రుద్రే తు గుణధామని ।।

వస్తుతో న హి భేదోఽస్తి స్వర్ణే తద్భూషణే యథా ।। 4.42.౧౦ ।।

సమానరూపకర్మాణౌ సమభక్తగతిప్రదౌ ।।

సమానాఖిలసంసేవ్యౌ నానాలీలావిహారిణౌ ।।౧౧।।

సర్వథా శివరూపో హి రుద్రో రౌద్రపరాక్రమః।।

ఉత్పన్నో భక్తకార్యార్థం హరిబ్రహ్మసహాయకృత్ ।।౧౨।।

అన్యే చ యే సముత్పన్నా యథానుక్రమతో లయమ్ ।।

యాంతి నైవ తథా రుద్రః శివే రుద్రో విలీయతే ॥ ౪౩ ॥

తే వై రుద్రం మిలిత్వా తు ప్రయాన్తి ప్రకృతా ఇమే ॥

ఇమాన్రుద్రో మిలిత్వా తు న యాతి శ్రుతిశాసనమ్ ॥౧౪॥

సర్వే రుద్రం భజన్త్యేవ రుద్రః కఞ్చిద్భజేన్న హి ॥

స్వాత్మనా భక్తవాత్సల్యాద్భజత్యేవ కదాచన ॥ ౧౫ ॥

అన్యం భజన్తి యే నిత్యం తస్మింస్తే లీనతాం గతాః ॥

తేనైవ రుద్రం తే ప్రాప్తాః కాలేన మహతా బుధాః ॥ ౧౬ ॥

రుద్రభక్తాస్తు యే కేచిత్తత్క్షణం శివతాం గతాః ॥

అన్యాపేక్షా న వై తేషాం శ్రుతిరేషా సనాతనీ ॥ ౧౭ ॥

అజ్ఞానం వివిధం హ్యేతద్విజ్ఞానం వివిధం న హి ॥

తత్ప్రకారమహం వక్ష్యే శృణుతాదరతో ద్విజాః ॥౧౮॥

బ్రహ్మాది తృణపర్యంతం యత్కించిద్దృశ్యతే త్విహ ॥

తత్సర్వం శివ ఏవాస్తి మిథ్యా నానాత్వకల్పనా ॥ ౧౯ ॥

సృష్టేః పూర్వం శివః ప్రోక్తః సృష్టేర్మధ్యే శివస్తథా॥

సృష్టేరన్తే శివః ప్రోక్తస్సర్వశూన్యే తదా శివః ॥4.42.౨౦॥

తస్మాచ్చతుర్గుణః ప్రోక్తః శివ ఏవ మునీశ్వరాః॥

స ఏవ సగుణో జ్ఞేయః శక్తిమత్త్వాద్ద్విధాపి సః ॥౨౧॥

యేనైవ విష్ణవే దత్తాస్సర్వే వేదాస్సనాతనాః ॥

వర్ణా మాత్రా హ్యనైకాశ్చ ధ్యానం స్వస్య చ పూజనమ్ ॥౨౨॥

ఈశానః సర్వవిద్యానాం శ్రుతిరేషా సనాతనీ ॥

వేదకర్తా వేదపతిస్తస్మాచ్ఛంభురుదాహృతః ॥౨౩॥

స ఏవ శంకరః సాక్షాత్సర్వానుగ్రహకారకః ।।

కర్తా భర్తా చ హర్తా చ సాక్షీ నిర్గుణ ఏవ సః।।౨౪।।

అన్యేషాం కాలమానం చ కాలస్య కలనా న హి ।।

మహాకాలస్స్వయం సాక్షాన్మహాకాలీసమాశ్రితః ।।౨౫।।

తథా చ బ్రాహ్మణా రుద్రం తథా కాలీం ప్రచక్షతే।।

సర్వం తాభ్యాన్తతః ప్రాప్తమిచ్ఛయా సత్యలీలయా।।౨౬।।

న తస్యోత్పాదకః కశ్చిద్భర్తా హర్తా న తస్య హి ।।

స్వయం సర్వస్య హేతుస్తే కార్యభూతాచ్యుతాదయః ।। ౨౭ ।।

స్వయం చ కారణం కార్యం స్వస్య నైవ కదాచన ।।

ఏకోవ్యనేకతాం యాతోప్యనేకోప్యేకతాం వ్రజేత్ ।।౨౮।।

ఏకం బీజం బహిర్భూత్వా పునర్బీజం చ జాయతే ।।

బహుత్వే చ స్వయం సర్వం శివరూపీ మహేశ్వరః ।। ౨౯ ।।

ఏతత్పరం శివజ్ఞానం తత్త్వతస్తదుదాహృతమ్ ।।

జానాతి జ్ఞానవానేవ నాన్యః కశ్చిదృషీశ్వరాః ।। 4.42.30 ।।

మునయ ఊచుః ।।

జ్ఞానం సలక్షణం బ్రూహి యజ్జ్ఞాత్వా శివతామ్వ్రజేత్ ।।

కథం శివశ్చ తత్సర్వం సర్వం వా శివ ఏవ చ ।। ౩౧ ।।

వ్యాస ఉవాచ ।।

ఏతదాకర్ణ్య వచనం సూతః పౌరాణికోత్తమః ।।

స్మృత్వా శివపదామ్భోజం మునీంస్తానబ్రవీద్వచః ।।౩౨।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయాం సగుణనిర్గుణభేదవర్ణనం నామ ద్విచత్వారింశోఽధ్యాయః ।।౪౨।।

4.43

సూత ఉవాచ ।।

శ్రూయతామృషయః సర్వే శివజ్ఞానం యథా శ్రుతమ్।।

కథయామి మహాగుహ్యం పర ముక్తిస్వరూపకమ్ ।। ౧ ।।

కనారదకుమారాణాం వ్యాసస్య కపిలస్య చ ।।

ఏతేషాం చ సమాజే తైర్నిశ్చిత్య సముదాహృతమ్।।౨।।

ఇతి జ్ఞానం సదా జ్ఞేయం సర్వం శివమయం జగత్ ।।

శివః సర్వమయో జ్ఞేయస్సర్వజ్ఞేన విపశ్చితా ।।3।।

ఆబ్రహ్మతృణపర్యన్తం యత్కించిద్దృశ్యతే జగత్ ।।

తత్సర్వం శివ ఏవాస్తి స దేవః శివ ఉచ్యతే।।౪।।

యదేచ్ఛా తస్య జాయేత తదా చ క్రియతే త్విదమ్ ।।

సర్వం స ఏవ జానాతి తం న జానాతి కశ్చన ।।౫।।

రచయిత్వా స్వయం తచ్చ ప్రవిశ్య దూరతః స్థితః।।

న తత్ర చ ప్రవిష్టోసౌ నిర్లిప్తశ్చిత్స్వరూపవాన్ ।।౬।।

యథా చ జ్యోతిషశ్చైవ జలాదౌ ప్రతిబింబతా ।।

వస్తుతో న ప్రవేశో వై తథైవ చ శివః స్వయమ్।।౭।।

వస్తుతస్తు స్వయం సర్వం క్రమో హి భాసతే శుభః।।

అజ్ఞానం చ మతేర్భేదో నాస్త్యన్యచ్చ ద్వయమ్మునః।।౮।।

దర్శనేషు చ సర్వేషు మతిభేదః ప్రదర్శ్యతే।।

పరం వేదాన్తినో నిత్యమద్వైతం ప్రతిచక్షతే॥౯॥

స్వస్యాప్యంశస్య జీవాంశో హ్యవిద్యామోహితో వశః॥

అన్యోఽహమితి జానాతి తయా ముక్తో భవేచ్ఛివః॥4.43.౧౦॥

సర్వం వ్యాప్య శివః సాక్షాద్ వ్యాపకః సర్వజన్తుషు॥

చేతనాచేతనేశోపి సర్వత్ర శంకరస్స్వయమ్ ॥౧౧॥

ఉపాయం యః కరోత్యస్య దర్శనార్థం విచక్షణః॥

వేదాన్తమార్గమాశ్రిత్య తద్దర్శనఫలం లభేత్॥౧౨॥

యథాగ్నిర్వ్యాపకశ్చైవ కాష్ఠేకాష్ఠే చ తిష్ఠతి॥

యో వై మంథతి తత్కాష్ఠం స వై పశ్యత్యసంశయమ్॥౧౩॥

భక్త్యాదిసాధనానీహ యః కరోతి విచక్షణః॥

స వై పశ్యత్యవశ్యం హి తం శివం నాత్ర సంశయః ॥౧౪॥

శివఃశివఃశివశ్చైవ నాన్యదస్తీతి కించన॥

భ్రాన్త్యా నానాస్వరూపో హి భాసతే శఙ్కరస్సదా ॥౧౫॥

యథా సముద్రో మృచ్చైవ సువర్ణమథవా పునః ॥

ఉపాధితో హి నానాత్వం లభతే శంకరస్తథా ॥ ౧౬ ॥

కార్యకారణయోర్భేదో వస్తుతో న ప్రవర్తతే ॥

కేవలం భ్రాన్తిబుద్ధ్యైవ తదాభావే స నశ్యతి ॥ ౧౭ ॥

తదా బీజాత్ప్రరోహశ్చ నానాత్వం హి ప్రకాశయేత్ ॥

అన్తే చ బీజమేవ స్యాత్తత్ప్రరోహశ్చ నశ్యతి ॥ ౧౮ ॥

జ్ఞానీ చ బీజమేవ స్యాత్ప్రరోహో వికృతీర్మతా ॥

తన్నివృత్తౌ పునర్జ్ఞానీ నాత్ర కార్యా విచారణా ॥ ౧౯ ॥

సర్వం శివః శివం సర్వం నాస్తి భేదశ్చ కశ్చన ॥

కథం చ వివిధం పశ్యత్యేకత్వం చ కథం పునః ॥ 4.43.౨౦ ॥

యథైకం చైవ సూర్యాఖ్యం జ్యోతిర్నానావిధం జనైః ॥

జలాదౌ చ విశేషేణ దృశ్యతే తత్తథైవ సః ॥ ౨౧ ॥

సర్వత్ర వ్యాపకశ్చైవ స్పర్శత్వం న విబధ్యతే ॥

తథైవ వ్యాపకో దేవో బధ్యతే న క్వచిత్స వై ॥ ౨౨ ॥

సాహంకారస్తథా జీవస్తన్ముక్తః శంకరః స్వయమ్ ॥

జీవస్తుచ్ఛః కర్మభోగో నిర్లిప్తః శంకరో మహాన్ ॥ ౨౩ ॥

యథైకం చ సువర్ణాది మిలితం రజతాదినా ॥॥౪

అల్పమూల్యం ప్రజాయేత తథా జీవోఽప్యహంయుతః ॥ ౨౪ ॥

యథైవ హి సుర్వణాది క్షారాదేః శోధితం శుభమ్॥

పూర్వవన్మూల్యతాం యాతి తథా జీవోఽపి సంస్కృతేః ॥౨౫॥

ప్రథమం సద్గురుం ప్రాప్య భక్తిభావ సమన్వితః ॥

శివబుద్ధ్యా కరోత్యుచ్చైః పూజనం స్మరణాదికమ్ ॥ ౨౬ ॥

తద్బుధ్యా దేహతో యాతి సర్వపాపాదికో మలః ॥

తదాఽజ్ఞానం చ నశ్యేత జ్ఞానవాఞ్జాయతే యదా ॥ ౨౭ ॥

తదాహంకారనిర్ముక్తో జీవో నిర్మలబుద్ధిమాన్ ॥

శఙ్కరస్య ప్రసాదేన ప్రయాతి శఙ్కరతామ్పునః ॥౨౮॥

యథాఽఽదర్శస్వరూపే చ స్వీయరూపం ప్రదృశ్యతే ॥

తథా సర్వత్రగం శమ్భు పశ్యతీతి సునిశ్చితమ్ ॥౨౯॥

జీవన్ముక్తస్య ఏవాసౌ దేహః శీర్ణ శివే మిలేత్ ॥

ప్రారబ్ధవశగో దేహస్తద్భిన్నో జ్ఞానవాన్ మతః ।। 4.43.30 ।।

శుభం లబ్ధ్వా న హృష్యేత కుప్యేల్లబ్ధ్వాఽశుభం న హి ।।

ద్వంద్వేషు సమతా యస్య జ్ఞానవానుచ్యతే హి సః ।। ౩౧ ।।

ఆత్మయోగేన తత్త్వానామథవా చ వివేకతః ।।

యథా శరీరతో యాయాచ్ఛరీరం ముక్తిమిచ్ఛతః ।। ౩౨ ।।

సదాశివో విలీయేత ముక్తో విరహమేవ చ ।।

జ్ఞానమూలస్తథాధ్యాత్మ్యం తస్య భక్తిశ్శివస్య చ ।। ౩౩ ।।

భక్తేశ్చ ప్రేమ సంప్రోక్తం ప్రేమ్ణశ్చ శ్రవణస్తథా ।।

శ్రవణాచ్చాపి సత్సంగస్సత్సంగాచ్చ గురుర్బుధః ।।౩౪।।

సమ్పన్నే చ తథా జ్ఞానే ముక్తో భవతి నిశ్చితమ్ ।।

ఇతి చేజ్జ్ఞానవాన్యో వై శంభుమేవ సదా భజేత్ ।।౩౫।।

అనన్యయా చ భక్త్యా వై యుక్తః శమ్భుం భజేత్పునః ।।

అన్తే చ ముక్తిమాయాతి నాత్ర కార్యా విచారణా ।।౩౬।।

అతోఽధికో న దేవోఽస్తి ముక్తిప్రాప్త్యై చ శంకరాత్।।

శరణం ప్రాప్య యశ్చైవ సంసారాద్వినివర్తతే ।। ౩౭ ।।

ఇతి మే వివిధం వాక్యమృషీణాం చ సమాగతైః ।।

నిశ్చిత్య కథితం విప్రా ధియా ధార్యం ప్రయత్నతః ।। ౩౮ ।।

ప్రథమం విష్ణవే దత్తం శంభునా లింగసన్ముఖే ।।

విష్ణునా బ్రహ్మణే దత్తం బ్రహ్మణా సనకాదిషు ।। ౩౯ ।।

నారదాయ తతః ప్రోక్తం తజ్జ్ఞానం సనకాదిభిః ।।

వ్యాసాయ నారదేనోక్తం తేన మహ్యం కృపాలునా ।। 4.43.౪౦ ।।

మయా చైవ భవద్భ్యశ్చ భవద్భిర్లోకహేతవే ।।

స్థాపనీయం ప్రయత్నేన శివప్రాప్తికరం చ తత్ ।। ౪౧ ।।

ఇతి వశ్చ సమాఖ్యాతం యత్పృష్టోఽహం మునీశ్వరాః ।।

గోపనీయం ప్రయత్నేన కిమన్యచ్ఛ్రోతుమిచ్ఛథ ।। ౪౨ ।।

వ్యాస ఉవాచ ।।

ఏతచ్ఛ్రుత్వా తు ఋషయ ఆనన్దం పరమం గతాః ।।

హర్షగద్గదయా వాచా నత్వా తే తుష్టువుర్ముహుః ।। ౪౩

ఋషయ ఊచుః ।।

వ్యాసశిష్య నమస్తేఽస్తు ధన్యస్త్వం శైవసత్తమః ।।

శ్రావితం నః పరం వస్తు శైవం జ్ఞానమనుత్తమమ్ ।।౪౪।।

అస్మాకం చేతసో భ్రాన్తిర్గతా హి కృపయా తవ ।।

సన్తుష్టాశ్శివసజ్జ్ఞానం ప్రాప్య త్వత్తో విముక్తిదమ్ ।।౪౫।।

సూత ఉవాచ ।।

నాస్తికాయ న వక్తవ్యమశ్రద్ధాయ శఠాయ చ।।

అభక్తాయ మహేశస్య న చాశుశ్రుషవే ద్విజాః।।౪౬।।

ఇతిహాసపురాణాని వేదాఞ్ఛాస్త్రాణి చాసకృత్ ।।

విచార్యోద్ధృత్య తత్సారం మహ్యం వ్యాసేన భాషితమ్ ।। ౪౭ ।।

ఏతచ్ఛ్రుత్వా హ్యేకవారం భవేత్పాపం హి భస్మసాత్ ।।

అభక్తో భక్తిమాప్నోతి భక్తస్య భక్తివర్ద్ధనమ్।।౪౮।।

పునశ్శ్రుతే చ సద్భక్తిర్ముక్తిస్స్యాచ్ఛ్రుతే పునః।।

తస్మాత్పునఃపునశ్శ్రావ్యం భుక్తిముక్తిఫలేప్సుభిః।।౪౯।।

ఆవృత్తయః పంచ కార్యాః సముద్ధిశ్య ఫలం పరమ్।।

తత్ర్తాప్నోతి న సన్దేహొ వ్యాసస్య వచనం త్విదమ్।।4.43.౫౦।।

న దుర్లభం హి తస్యైవ యేనేదం శ్రుతముత్తమమ్ ।।

పంచకృత్వస్తదావృత్త్యా లభ్యతే శివదర్శనమ్।।౫౧।।

పురాతనాశ్చ రాజానో విప్రా వైశ్యాశ్చ సత్తమాః ।।

ఇదం శ్రుత్వా పంచకృత్వో ధియా సిద్ధిం పరాం గతాః ।। ౫౨ ।।

శ్రోష్యత్యద్యాపి యశ్చేదం మానవో భక్తితత్పరః ।।

విజ్ఞానం శివసంజ్ఞం వై భుక్తిం ముక్తిం లభేచ్చ సః ।। ౫౩ ।।

।। వ్యాస ఉవాచ ।।

ఇతి తద్వచనం శ్రుత్వా పరమానన్దమాగతాః ।।

సమానర్చుశ్చ తే భూతం నానావస్తుభిరాదరాత ।।౫౪।।

నమస్కారైః స్తవైశ్చైవ స్వస్తివాచనపూర్వకమ్।।

ఆశీర్భిర్వర్ద్ధయామాసుః సంతుష్టాశ్ఛిన్నసంశయాః ।। ౫౫ ।।

పరస్పరం చ సంతుష్టాః సూత స్తే చ సుబుద్ధయః ।।

శంభుం దేవం పరం మత్వా నమంతి స్మ భజంతి చ ।। ౫౬ ।।

ఏతచ్ఛివసువిజ్ఞానం శివస్యాతిప్రియం మహత్ ।।

భుక్తిముక్తిప్రదం దివ్యం శివభక్తివివర్ద్ధనమ్ ।।౫౭।।

ఇయం హి సంహితా పుణ్యా కోటిరుద్రాహ్వయా పరా।।

చతుర్థీ శివ పురాణస్య కథితా మే ముదావహా ।।౫౮।।

ఏతాం యః శృణుయాద్భక్త్యా శ్రావయేద్వా సమాహితః ।।

స భుక్త్వేహాఖిలాన్భోగానంతే పరగతిం లభేత్ ।। ।। ౫౯ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్వింశతిసాహస్ర్యాం వైయాసిక్యాం సంహితాయాం తదన్తర్గతాయాం చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయాం జ్ఞాననిరూపణం నామ త్రిచత్వారింశోఽధ్యాయః ।। ४३ ।।

।। సమాప్తేయం శివమహాపురాణాన్తర్గతకోటిరుద్రసంహితా చతుర్థీ ।। ।। ।। ।।

5.1

శ్రీగణేశాయ నమః ।।

శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ।।

అథ పఞ్చమ్యుమాసంహితా ప్రారభ్యతే ।।

యో ధత్తే భువనాని సప్త గుణవాన్స్రష్టా రజస్సంశ్రయస్సంహర్తా తమసాన్వితో గుణవతీం మాయామతీత్య స్థితః ।।

సత్యానన్దమనన్తబోధమమలం బ్రహ్మాదిసంజ్ఞాస్పదం నిత్యం సత్త్వసమన్వయాదధిగతం పూర్ణం శివం ధీమహి ।।౧।।

ఋషయ ఊచుః ।।

సూతసూత మహాప్రాజ్ఞ వ్యాసశిష్యన మోఽస్తు తే ।।

చతుర్థీ కోటిరుద్రాఖ్యా శ్రావితా సంహితా త్వయా ।। ౨ ।।

అథోమాసంహితాన్తఃస్థ నానాఖ్యానసమన్వితమ్ ।।

బ్రూహి శంభోశ్చరిత్రం వై సామ్బస్య పరమాత్మనః ।।३।।

సూత ఉవాచ ।।

మహర్షయశ్శౌనకాద్యాః శృణుత ప్రేమతః శుభమ్ ।।

శాంకరం చరితం దివ్యం భుక్తిముక్తిప్రదం పరమ్ ।। ४ ।।

ఇతీదృశం పుణ్యప్రశ్నం పృష్టవాన్మునిసత్తమః ।।

వ్యాసస్సనత్కుమారం వై శైవం సచ్చరితం జగౌ ।। ५ ।।

।। సనత్కుమార ఉవాచ ।।

వాసుదేవాయ యత్ప్రోక్తముపమన్యుమహర్షిణా ।।

తదుచ్యతే మయా వ్యాస చరితం హి మహేశితుః ।। ౬ ।।

పురా పుత్రార్థమగమత్కైలాసం శంకరాలయమ్ ।।

వసుదేవసుతః కృష్ణస్తపస్తప్తుం శివస్య హి ।। ౭ ।।

అత్రోపమన్యుం సందృష్ట్వా తపంతం శృంగ ఉత్తమే ।।

ప్రణమ్య భక్త్యా స మునిం పర్యపృచ్ఛత్కృతాఞ్జలిః ।। ౮ ।।

శ్రీకృష్ణ ఉవాచ ।।

ఉపమన్యో మహాప్రాజ్ఞ శైవప్రవర సన్మతే ।।

పుత్రార్థమగమం తప్తుం తపోఽత్ర గిరిశస్య హి ।। ౯ ।।

బ్రూహి శంకరమాహాత్మ్యం సదానన్దకరం మునే ।।

యచ్ఛ్రుత్వా భక్తితః కుర్య్యాం తప ఐశ్వరముత్తమమ్ ।। 5.1.౧౦ ।।

।। సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇతి శ్రుత్వా వచస్తస్య వాసుదేవస్య ధీమతః ।।

ప్రత్యువాచ ప్రసన్నాత్మా హ్యుపమన్యుస్స్మరఞ్ఛివమ్ ।। ౧౧ ।।

।। ఉపమన్యురువాచ ।।

శృణు కృష్ణ మహాశైవ మహిమానం మహేశితుః ।।

యమద్రాక్షమహం శంభోర్భక్తివర్ద్ధనముత్తమమ్ ।। ౧౨ ।।

తపఃస్థోఽహం సమద్రాక్షం శంకరం చ తదాయుధాన్ ।।

పరివారం సమస్తం చ విష్ణ్వాదీనమరాదికాన్ ।। ౧౩ ।।
త్రిభిరంశైశ్శోభమానమజస్రసుఖమవ్యయమ్ ।।

ఏకపాదం మహాదంష్ట్రం సజ్వాలకవలైర్ముఖైః ।।౧౪।।

ద్విసహస్రమయూఖానాం జ్యోతిషాఽతివిరాజితమ్ ।।

సర్వాస్త్రప్రవరాబాధమనేకాక్షం సహస్రపాత్ ।। ౧౫ ।।

యశ్చ కల్పాన్తసమయే విశ్వం సంహరతి ధ్రువమ్ ।।

నావధ్యో యస్య చ భవేత్త్రైలొక్యే సచరాచరే ।। ౧౬ ।।

మహేశ్వరభుజోత్సృష్టం త్రైలోక్యం సచరాచరమ్ ।।

నిర్దదాహ ద్రుతం కృత్స్నం నిమేషార్ద్ధాన్న సంశయః ।। ౧౭ ।।

తపఃస్థో రుద్రపార్శ్వస్థం దృష్టవానహమవ్యమ్ ।।

గుహ్యమస్త్రం పరం చాస్య న తుల్యమధికం క్వచిత్ ।।౧౮।।

యత్తచ్ఛూలమితి ఖ్యాతం సర్వలోకేషు శూలినః ।।

విజయాభిధమత్యుగ్రం సర్వశస్త్రాస్త్రనాశకమ్ ।।౧౯।।

దారయేద్యన్మహీం కృత్స్నాం శోషయేద్యన్మహోదధిమ్ ।।

పాతయేదఖిలం జ్యోతిశ్చక్రం యన్నాత్ర సంశయః ।।5.1.౨౦।।

యౌవనాశ్వో హతో యేన మాంధాతా సబలః పురా ।।

చక్రవర్తీ మహాతేజాస్త్రైలోక్యవిజయో నృపః ।।౨౧।।

దర్పావిష్టో హైహయశ్చ నిః క్షిప్తో లవణాసురః ।।

శత్రుఘ్నం నృపతిం యుద్ధే సమాహూయ సమంతతః ।।౨౨।।

తస్మిన్దైత్యే వినష్టే తు రుద్రహస్తే గతం తు యత్।।

తచ్ఛూలమితి తీక్ష్ణాగ్రం సంత్రాసజననం మహత్ ।।౨౩।।

త్రిశిఖాం భృకుటీం కృత్వా తర్జయంతమివ స్థితమ్ ।।

విధూమానలసంకాశం బాలసూర్యమివోదితమ్ ।।౨౪।।

సూర్యస్య హస్తమనిర్దేశ్యం పాశహస్తమివాంతకమ్॥
పరశుం తీక్ష్ణధారం చ సర్వాస్త్రైశ్చ విభూషితమ్॥౨౫॥
కల్పాన్తదహనాకారం తథా పురుషవిగ్రహమ్॥
యత్తద్భార్గవరామస్య క్షత్రియాన్తకరం రణే ॥౨౬॥
రామో యద్బలమాశ్రిత్య శివదత్తశ్చ వై పురా ॥
త్రిఃసప్తకృత్వో నక్షత్రం దదాహ హృషితో మునిః ॥ ౨౭ ॥
సుదర్శనం తథా చక్రం సహస్రవదనం విభుమ్ ॥
ద్విసహస్రభుజం దేవమద్రాక్షం పురుషాకృతిమ్ ॥ ౨౮ ॥
ద్విసహస్రేక్షణం దీప్తం సహస్రచరణాకులమ్ ॥
కోటిసూర్యప్రతీకాశం త్రైలోక్యదహనక్షమమ్ ॥ ౨౯ ॥
వజ్రం మహోజ్జ్వలం తీక్ష్ణం శతపర్వప్రనుత్తమమ్ ॥
మహాధనుః పినాకం చ సతూణీరం మహాద్యుతిమ్ ॥5.1.30॥
శక్తిం ఖడ్గం చ పాశం చ మహాదీప్తం సమాంకుశమ్ ॥
గదాం చ మహతీం దివ్యామన్యాన్యస్త్రాణి దృష్టవాన్ ॥3౧॥
తథా చ లోకపాలానామస్త్రాణ్యేతాని యాని చ ॥
అద్రాక్షం తాని సర్వాణి భగవద్రుద్రపార్శ్వతః ॥ 3౨ ॥
సవ్యదేశే తు దేవస్య బ్రహ్మా లోకపితామహః ॥
విమానం దివ్యమాస్థాయ హంసయుక్తం మనోనుగమ్ ॥ 33 ॥
వామపార్శ్వే తు తస్యైవ శంఖచక్రగదాధరః ॥
వైనతేయం సమాస్థాయ తథా నారాయణః స్థితః ॥ 3౪ ॥
స్వాయంభువాద్యా మనవో భృగ్వాద్యా ఋషయస్తథా ॥

శక్రాద్యా దేవతాశ్చైవ సర్వ ఏవ సమం యయుః ।।౩౫।।

స్కందశ్శక్తిం సమాదాయ మయూరస్థస్సఘంటకః ।।

దేవ్యాస్సమీపే సంతస్థౌ ద్వితీయ ఇవ పావకః ।। ౩౬ ।।

నందీ శూలం సమాదాయ భవాగ్రే సమవస్థితః ।।

సర్వభూతగణాశ్చైవం మాతరో వివిధాః స్థితాః ।। ౩౭ ।।

తేఽభివాద్య మహేశానం పరివార్య్య సమంతతః ।।

అస్తువన్వివిధైః స్తోత్రైర్మహాదేవం తదా సురాః ।।౩౮।।

యత్కించిత్తు జగత్యస్మిన్దృశ్యతే శ్రూయతేఽథవా ।।

తత్సర్వం భగవత్పార్శ్వే నిరీక్ష్యాహం సువిస్మితః ।।౩౯।।

సుమహద్ధైర్య్యమాలంబ్య ప్రాంజలిర్వివిధైః స్తవైః।।

పరమానన్దసంమగ్నోఽభూవం కృష్ణాహమధ్వరే।।5.1.౪౦।।

సంముఖే శంకరం దృష్ట్వా బాష్పగద్గదయా గిరా ।।

అపూజయం సువిధివదహం శ్రద్ధాసమన్వితః।।౪౧।।

భగవానథ సుప్రీతశ్శంకరః పరమేశ్వరః ।।

వాణ్యా మధురయా ప్రీత్యా మామాహ ప్రహసన్నివ।।౪౨।।

న విచాలయితుం శక్యో మయా విప్ర పునః పునః ।।

పరీక్షితోసి భద్రం తే భవాన్భక్త్యాన్వితో దృఢః।।౪౩।।

తస్మాత్తే పరితుష్టోఽస్మి వరం వరయ సువ్రత ।।

దుర్లభం సర్వదేవేషు నాదేయం విద్యతే తవ ।। ౪౪ ।।

స చాహం తద్వచః శ్రుత్వా శంభోః సత్ప్రేమసంయుతమ్।।

దేవం తం ప్రాంజలిర్భూత్వాఽబ్రువం భక్తానుకంపినమ్ ।। ౪౫ ।।

।। ఉపమన్యురువాచ ।।

భగవన్యది తుష్టోఽసి యది భక్తిః స్థిరా మయి ।।

తేన సత్యేన మే జ్ఞానం త్రికాలవిషయం భవేత్ ।। ౪౬ ।।

ప్రయచ్ఛ భక్తిం విపులాం త్వయి చావ్యభిచారిణీమ్ ।।

సాన్వయస్యాపి నిత్యం మే భూరి క్షీరౌదనం భవేత్ ।। ౪౭ ।।

మమాస్తు తవ సాన్నిధ్యం నిత్యం చైవాశ్రమే విభో ।।

తవ భక్తేషు సఖ్యం స్యాదన్యోన్యేషు సదా భవేత్ ।। ౪౮ ।।

ఏవముక్తో మయా శంభుర్విహస్య పరమేశ్వరః ।।

కృపాదృష్ట్యా నిరీక్ష్యాశు మాం స ప్రాహ యదూద్వహ ।। ౪౯ ।।

।। శ్రీశివ ఉవాచ ।।

ఉపమన్యో మునే తాత వర్జితస్త్వం భవిష్యసి ।।

జరామరణజైర్దోషైస్సర్వకామాన్వితో భవ ।। 5.1.౫౦ ।।

మునీనాం పూజనీయశ్చ యశోధనసమన్వితః ।।

శీలరూపగుణైశ్వర్యం మత్ప్రసాదాత్పదేపదే ।। ౫౧ ।।

క్షీరోదసాగరస్యైవ సాన్నిధ్యం పయసాం నిధేః ।।

తత్ర తే భవితా నిత్యం యత్రయత్రేచ్ఛసే మునే ।। ౫౨ ।।

అమృతాత్మకం తు తత్క్షీరం యావత్సంయామ్యతే తతః ।।

ఇమం వైవస్వతం కల్పం పశ్యసే బన్ధుభిస్సహ।।౫3।।

త్వద్గోత్రం చాక్షయం చాస్తు మత్ప్రసాదాత్సదైవ హి ।।

సాన్నిధ్యమాశ్రమే తేఽహం కరిష్యామి మహామునే ।। ౫౪ ।।

మద్భక్తిస్తు స్థిరా చాస్తు సదా దాస్యామి దర్శనమ్ ।।

స్మృతశ్చ భవతా వత్స ప్రియస్త్వం సర్వథా మమ ।। ౫౫ ।।

యథాకామసుఖం తిష్ఠ నోత్కణ్ఠాం కర్తుమర్హసి ।।

సర్వం ప్రపూర్ణతాం యాతు చింతితం నాత్ర సంశయః ।। ౫౬ ।।

ఉపమన్యురువాచ।।

ఏవముక్త్వా స భగవాన్సూర్యకోటిసమప్రభః।।

మమేశానో వరాన్దత్త్వా తత్రైవాన్తరధీయత।।౫౭।।

ఏవం దృష్టో మయా కృష్ణ పరివారసమన్వితః ।।

శంకరః పరమేశానో భక్తిముక్తిప్రదాయకః।।౫౮।।

శంభునా పరమేశేన యదుక్తం తేన ధీమతా।।

తదవాప్తం చ మే సర్వం దేవదేవసమాధినా।।౫౯।।

ప్రత్యక్షం చైవ తై జాతాన్గన్ధర్వాప్సరసస్తథా।।

ఋషీన్విద్యాధరాంశ్చైవ పశ్య సిద్ధాన్వ్యవస్థితాన్।।5.1.౬౦।।

పశ్య వృక్షాన్మనోరమ్యాన్స్నిగ్ధపత్రాన్సుగంధినః।।
సర్వర్తుకుసుమైర్యుక్తాన్సదాపుష్పఫలన్వితాన్।।౬౧।।

సర్వమేతన్మహాబాహో శంకరస్య మహాత్మనః ।।

ప్రసాదాద్దేవదేవస్య విశ్వం భావసమన్వితమ।।౬౨।।

మమాస్తి త్వఖిలం జ్ఞానం ప్రసాదాచ్ఛూలపాణినః ।।

భూతం భవ్యం భవిష్యం చ సర్వం జానామి తత్త్వతః ।। ౬3 ।।

తమహం దృష్టవాన్దేవమపి దేవాః సురేశ్వరాః ।।

యం న పశ్యంత్యనారాధ్య కోఽన్యో ధన్యతరో మయా ।। ౬౪ ।।

షడ్వింశకమితి ఖ్యాతం పరం తత్త్వం సనాతనమ్ ।।

ఏవం ధ్యాయంతి విద్వాంసౌ మహత్పరమమక్షరమ్ ।। ౬౫ ।।

సర్వ తత్త్వవిధానజ్ఞః సర్వతత్త్వార్థదర్శనః ।।

స ఏవ భగవాన్దేవః ప్రధానపురుషేశ్వరః ।।౬౬।।

యో నిజాద్దక్షిణాత్పార్శ్వాద్బ్రహ్మాణం లోకకారణమ్।।

వామాదప్యసృజద్విష్ణుం లోకరక్షార్థమీశ్వరః ।।౬౭।।

కల్పాన్తే చైవ సంప్రాప్తేఽసృజద్రుద్రం హృదః ప్రభుః ।।

తతస్సమహరత్కృత్స్నం జగత్స్థావరజంగమమ్ ।। ౬౮।।

యుగాంతే సర్వభూతాని సంవర్తక ఇవానలః ।।

కాలో భూత్వా మహాదేవో గ్రసమానస్స తిష్ఠతి ।।౬౯।।

సర్వజ్ఞస్సర్వభూతాత్మా సవర్భూతభవోద్భవః ।।

ఆస్తే సర్వగతో దేవో దృశ్యస్సర్వైశ్చ దైవతైః ।।5.1.౭౦।।

అతస్త్వం పుత్రలాభాయ సమారాధయ శంకరమ్ ।।

శీఘ్రం ప్రసన్నో భవితా శివస్తే భక్తవత్సలః ।। ౭౧ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే పంచమ్యాముమాసంహితాయాం కృష్ణోపమన్యుసంవాదే స్వగతివర్ణనం నామ ప్రథమోఽధ్యాయః ।। ౧ ।।

5.2

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇత్యాకర్ణ్య మునేర్వాక్యముపమన్యోర్మహాత్మనః ।।

జాతభక్తిర్మహాదేవే కృష్ణః ప్రోవాచ తం మునిమ్ ।। ౧ ।।

।। శ్రీకృష్ణ ఉవాచ ।।

ఉపమన్యో మునే తాత కృపాం కురు మమోపరి ।।

యే యే శివం సమారాధ్య కామానాపుశ్చ తాన్వద ।। ౨ ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇత్యాకర్ణ్యోపమన్యుస్స మునిశ్శైవవరో మహాన్ ।।

కృష్ణవాక్యం సుప్రశస్య ప్రత్యువాచ కృపానిధిః ।। ३ ।।

ఉపమన్యురువాచ।।

యైర్యైర్భవారాధనతః ప్రాప్తో హ్యత్కామ ఏవ హి ।।

తాంస్తాన్భక్తాన్ప్రవక్ష్యామి శృణు త్వం వై యదూద్వహ ।। ౪ ।।

శర్వాత్సర్వామరైశ్వర్యం హిరణ్యకశిపుః పురా ।।

వర్షాణాం దశలక్షాణి సోఽలభచ్చన్ద్రశేఖరాత్ ।। ౫ ।।

తస్యాఽథ పుత్రప్రవరో నన్దనో నామ విశ్రుతః ।।

స చ శర్వవరాదిన్ద్రం వర్షాయుతమధీనయత్।।౬।।

విష్ణుచక్రం చ తద్ఘోరం వజ్రమాఖణ్డలస్య చ ।।

శీర్ణం పురాఽభవత్కృష్ణ తదంగేషు మహాహవే ।। ౭ ।।

న శస్త్రాణి వహంత్యంగే ధర్మతస్తస్య ధీమతః ।।

గ్రహస్యాతిబలస్యాజౌ చక్రవజ్రముఖాన్యపి ।।౮।।

అర్ద్యమానాశ్చ విబుధా గ్రహేణ సుబలీయసా ।।

దేవదత్తవరా జఘ్నురసురేన్ద్రాసుస్సరాన్భృశమ్ ।।౯।।

తుష్టో విద్యుత్ప్రభస్యాపి త్రైలోక్యేశ్వరతా మదాత్ ।।

శతవర్షసహస్రాణి సర్వలోకేశ్వరో భవః ।। 5.2.౧౦ ।।

తథా పుత్రసహస్రాణామయుతం చ దదౌ శివః ।।

మమ చానుచరో నిత్యం భవిష్యస్యబ్రవీదితి ।।౧౧।।

కుశద్వీపే శుభం రాజ్యమదదాద్భగవాన్భవః ।।
స తస్మై శఙ్కరః ప్రీత్యా వాసుదేవ ప్రహృష్టధీః ।।౧౨।।
ధాత్రా సృష్టశ్శతమఖో ద్రైత్యో వర్షశతం పురా ।।
తపః కృత్వా సహస్రం తు పుత్రాణామలభద్భవాత్ ।। ౧3 ।।
యాజ్ఞవల్క్య ఇతి ఖ్యాతో గీతో వేదేషు వై మునిః।।
ఆరాధ్య స మహాదేవం ప్రాప్తవాఞ్జ్ఞానముత్తమమ్ ।।౧౪।।
వేదవ్యాసస్తు యో నామ్నా ప్రాప్తవానతులం యశః।।
సోఽపి శంకరమారాధ్య త్రికాలజ్ఞానమాప్తవాన్।।౧౫।।
ఇన్ద్రేణ వాలఖిల్యాస్తే పరిభూతాస్తు శఙ్కరాత్ ।।
లేభిరే సోమహర్తారం గరుడం సర్వదుర్జయమ్ ।।౧౬।।
ఆపః ప్రనష్టాః సర్వాశ్చ పూర్వరోషాత్కపర్ద్దినః ।।
శర్వం సమకపాలేన దేవైరిష్ట్వా ప్రవర్తితమ్ ।। ౧౭।।
అత్రేర్భార్యా చానసూయా త్రీణి వర్షశతాని చ ।।
ముశలేషు నిరాహారా సుప్త్వా శర్వాత్తతస్సుతాన్ ।। ౧౮ ।।
దత్తాత్రేయం మునిం లేభే చన్ద్రం దుర్వాససం తథా ।।
గంగాం ప్రవర్తయామాస చిత్రకూటే పతివ్రతా ।। ౧౯ ।।
వికర్ణశ్చ మహాదేవం తథా భక్తసుఖావహమ్ ।।
ప్రసాద్య మహతీం సిద్ధిమాప్తవాన్మధుసూదన ।। 5.2.౨౦ ।।
చిత్ర సేనో నృపశ్శంభుం ప్రసాద్య దృఢభక్తిమాన్ ।।
సమస్తనృపభీతిభ్యోఽభయం ప్రాపాతులం చ కమ్ ।।౨౧।।
శ్రీకరో గోపికాసూనుర్నృపపూజావిలోకనాత్ ।।

జాతభక్తిర్మహాదేవే పరమాం సిద్ధిమాప్తవాన్ ।। ౨౨ ।।

చిత్రాఙ్గదో నృపసుతస్సీమన్తిన్యాః పతిర్ద్విరే ।।

శివానుగ్రహతో మగ్నో యమునాయాం మృతో న హి।।౨3।।

స చ తక్షాలయం గత్వా తన్మైత్రీం ప్రాప్య సువ్రతః ।।

ఆయాతః స్వగృహం ప్రీతో నానాధనసమన్వితః ।।౨౪।।

సీమంతినీ ప్రియా తస్య సోమవ్రతపరాయణా।।

శివానుగ్రహతః కృష్ణ లేభే సౌభాగ్యముత్తమమ్ ।। ౨౫ ।।

తత్ప్రభావాద్ద్వతే తస్మిన్నేకో ద్విజసుతః పురా ।।

కశ్చిత్స్త్రీత్వం గతో లోభాత్కృతదారాకృతిశ్ఛలాత్ ।।౨౬।।

చంచుకా పుంశ్చలీ దుష్టా గోకర్ణే ద్విజతః పురా ।।

శ్రుత్వా ధర్మకథాం శంభోర్భక్త్యా ప్రాప పరాం గతిమ్ ।। ౨౭ ।।

స్వస్త్యనుగ్రహతః పాపీ బిందుగో చంచుకాపతిః ।।

శ్రుత్వా శివపురాణం స సద్గతిం ప్రాప శాంకరీమ్ ।। ౨౮ ।।

పింగలా గణికా ఖ్యాతా మదరాహ్వో ద్విజాధమః ।।

శైవమృషభమభ్యర్చ్య లేభాతే సద్గతిం చ తౌ ।। ౨౯ ।।

మహానన్దాభిధా కశ్చిద్వేశ్యా శివపదాదృతా ।।

దృఢాత్పణాత్సుప్రసాద్య శివం లేభే చ సద్గతిమ్ ।। 5.2.30 ।।

కైకేయీ ద్విజబాలాః చ సాదరాహ్వ శివవ్రతా ।।

పరమం హి సుఖం ప్రాప శివేశవ్రతధారణాత్ ।। 3౧ ।।

విమర్షణశ్చ నృపతిశ్శివభక్తిం విధాయ వై ।।

గతిం లేభే పరాం కృష్ణ శివానుగ్రహతః పురా ।। 3౨ ।।

దుర్జనశ్చ నృపః పాపీ బహుస్త్రీలంపటః ఖలః ।।

శివభక్త్యా శివం ప్రాప నిర్లిప్తః సర్వకర్మసు ।। ౩౩ ।।

సస్త్రీకశ్శబరో నామ్నా శంకరశ్చ శివవ్రతీ ।।

చితాభస్మరతో భక్త్యా లేభే తద్గతిముత్తమామ్ ।। ౩౪ ।।

సౌమినీ నామ చాణ్డాలీ సంపూజ్యాజ్ఞానతో హి సా ।।

లేభే శైవీం గతిం కృష్ణ శంకరానుగ్రహాత్పరాత్ ।। ౩౫ ।।

మహాకాలాభిధో వ్యాధో కిరాతః పరహింసకః ।।

సమభ్యర్చ్య శివం భక్త్యా లేభే సద్గతిముత్తమామ్ ।। ౩౬ ।।

దుర్వాసా మునిశార్దూలశ్శివానుగ్రహతః పురా ।।

తస్తార స్వమతం లోకే శివభక్తిం విముక్తిదామ్।।౩౭।।

కౌశికశ్చ సమారాధ్య శంకరం లోక శంకరమ్ ।।

బ్రాహ్మణోఽభూత్క్షత్రియశ్చ ద్వితీయ ఇవ పద్మభూః ।।౩౬।।

శివమభ్యర్చ్య సద్భక్త్యా విరంచిశ్శైవసత్తమః ।।

అభూత్సర్గకరః కృష్ణ సర్వలోకపితామహః ।।౩౯।।

మార్కణ్డేయో మునివరశ్చిరంజీవీ మహాప్రభుః।।

శివభక్తవరః శ్రీమాఞ్ఛివానుగ్రహతో హరే ।।5.2.౪౦।।

దేవేన్ద్రో హి మహాశైవస్త్రైలోక్యం బుభుజే పురా।।

శివానుగ్రహతః కృష్ణ సర్వదేవాధిపః ప్రభుః ।।౪౧।।

బలిపుత్రో మహాశైవశ్శివానుగ్రహతో వశీ।।

బాణో బభూవ బ్రహ్మాణ్డనాయకస్సకలేశ్వరః ।।౪౨।।

హరిశ్శక్తిశ్చ సద్భక్త్యా దధీచశ్చ మహేశ్వరః ।।

శివానుగ్రహతోఽభూవంస్తథా రామో హి శాంకరః ।।౪౩।।

కణాదో భార్గవశ్చైవ గురుర్గౌతమ ఏవ చ ।।

శివభక్త్యా బభూవుస్తే మహాప్రభవ ఈశ్వరా ।। ౪౪ ।।

శాకల్యశ్శంసితాత్మా చ నవవర్షశతాన్యపి ।।

భవమారాధయామాస మనోయజ్ఞేన మాధవ।।౪౫।।

తుతోష భగవానాహ గ్రంథకర్తా భవిష్యసి।।

వత్సాక్షయ్యా చ తే కీర్తిస్త్రైలోక్యే ప్రభవిష్యతి।।౪౬।।

అక్షయం చ కులం తేఽస్తు మహర్షిభిరలంకృతమ్ ।।

భవిష్యసి ఋషిశ్రేష్ఠ సూత్రకర్తా తతస్తతః।।౪౭।।

ఇత్యేవం శంకరాత్ప్రాప వరం మునివరస్స వై ।।

త్రైలోక్యే వితతశ్చాసీత్పూజ్యశ్చ యదునన్దన ।।౪౮।।

సావర్ణిరితి విఖ్యాత ఋషిరాసీత్కృతే యుగే ।।

ఇహ తేన తపస్తప్తం షష్టివర్షశతాని చ ।। ౪౯ ।।

తమాహ భగవాన్రుద్రస్సాక్షాత్తుష్టోస్మి తేఽనఘ ।।

గ్రంథకృల్లోకవిఖ్యాతో భవితాస్యజరామరః ।। 5.2.౫౦ ।।

ఏవంవిధో మహాదేవః పుణ్యాపూర్వతరైస్తతః ।।

సమర్చితశ్శుభాన్కామాన్ప్రదదాతి యథేప్సితాన్ ।। ౫౧ ।।

ఏకేనైవ ముఖేనాహం వక్తుం భగవతో గుణాః ।।

యే సంతి తాన్న శక్నోమి హ్యపి వర్షశతైరపి ।। ౫౨ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే పంచమ్యాముమాసంహితాయాం సనత్కుమారవ్యాససంవాదే ఉపమన్యూపదేశో నామ ద్వితీయోఽధ్యాయః ।। ౨ ।।

5.3

।। సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఏతచ్ఛ్రుత్వా వచస్తస్య సోఽబ్రవీత్తం మహామునిమ్।।

విస్మయం పరమం గత్వోపమన్యుం శాంతమానసమ్ ।। ౧ ।।

వాసుదేవ ఉవాచ ।।

ధన్యస్త్వమసి విప్రేంద్ర కస్త్వాం స్తోతుమలం కృతీ ।।

యస్య దేవాదిదేవస్తే సాన్నిధ్యం కురుతే శ్రమే ।। ౨ ।।

దర్శనం మునిశార్దూల దద్యాత్స భగవాఞ్ఛివః ।।

అపి తావన్మమాప్యేవం ప్రసాదం వా కరోత్వసౌ । ౩ ।।

ఉపమన్యురువాచ ।।

అచిరేణైవ కాలేన మహాదేవం న సంశయః ।।

తస్యైవ కృపయా త్వం వై ద్రక్ష్యసే పురుషోత్తమ ।। ౪ ।।

షోడశే మాసి సువరాన్ ప్రాప్స్యసి త్వం మహేశ్వరాత్ ।।

సపత్నీకాత్కథం నో దాస్యతే దేవో వరాన్హరే ।।౫।।

పూజ్యోసి దైవతైస్సర్వైః శ్లాఘనీయస్సదా గుణైః ।।

జాప్యం తేఽహం ప్రవక్ష్యామి శ్రద్దధానాయ చాచ్యుత ।। ౬ ।।

తేన జపప్రభావేణ సత్యం ద్రక్ష్యసి శంకరమ్ ।।

ఆత్మతుల్యబలం పుత్రం లభిష్యసి మహేశ్వరాత్ ।। ౭ ।।

జపో నమశ్శివాయేతి మంత్రరాజమిమం హరే ।।

సర్వకామప్రదం దివ్యం భుక్తిముక్తిప్రదాయకమ్ ।। ౮ ।।

।। సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఏవం కథయతస్తస్య మహాదేవాశ్రితాః కథాః ।।
దినాన్యష్టౌ ప్రయాతాని ముహూర్తమివ తాపస ।।౯।।
నవమే తు దినే ప్రాప్తే మునినా స చ దీక్షితః ।।
మంత్రమధ్యాపితం శార్వమాథర్వశిరసం మహత్ ।। 5.3.౧౦ ।।
జటీ ముణ్డీ చ సద్యోఽసౌ బభూవ సుసమాహితః ।।
పాదాంగుష్ఠోద్ధృతతనుస్తేపే చోర్ద్ధ్వభుజస్తథా ।। ౧౧ ।।
సంప్రాప్తే షోడశే మాసి సంతుష్టః పరమేశ్వరః ।।
పార్వత్యా సహితశ్శంభుర్దదౌ కృష్ణాయ దర్శనమ్ ।। ౧౨ ।।
పార్వత్యా సహితం దేవం త్రినేత్రం చన్ద్రశేఖరమ్ ।।
బ్రహ్మాద్యైస్సూ్యమానం తు పూజితం సిద్ధకోటిభిః ।। ౧3 ।।
దివ్యమాల్యామ్బరధరం భక్తినమ్రైస్సురాసురైః ।।
ప్రణతం చ విశేషేణ నానాభూషణభూషితమ్ ।। ౧౪ ।।
సర్వాశ్చర్యమయం కాంతం మహేశమజమవ్యయమ్ ।।
నానాగణాన్వితం తుష్టం పుత్రాభ్యాం సంయుతం ప్రభుమ్ ।। ౧౫ ।।
శ్రీకృష్ణః ప్రాంజలిర్దృష్ట్వా విస్మయోత్ఫుల్లలోచనః ।।
ఈదృశం శంకరం ప్రీతః ప్రణనామ మహోత్సవః ।। ౧౬ ।।
నానావిధైః స్తుతిపదైర్వాఙ్మయేనార్చయత్తదా ।।
సహస్రనామ్నా దేవేశం తుష్టావ నతకంధరః ।। ౧౭ ।।
తతో దేవాస్సగంధర్వా విద్యాధరమహోరగాః ।।
ముముచుః పుష్పవృష్టిం చ సాధువాదాన్మనోనుగాన్ ।। ౧౮ ।।
పార్వత్యాశ్చ ముఖం దృష్ట్వా భగవాన్భక్తవత్సలః ।।

ఉవాచ కేశవం తుష్టో రుద్రశ్చాథ బిడౌజసా ॥ ౧౯ ॥

శ్రీమహాదేవ ఉవాచ ॥

కృష్ణం జానామి భక్తం త్వాం మయి నిత్యం దృఢవ్రతమ్ ॥

వృణీష్వ త్వం వరాన్మత్తః పుణ్యాంస్త్రైలోక్యదుర్లభాన్ ॥ 5.3.౨౦ ॥

॥ సనత్కుమార ఉవాచ ॥

తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా కృష్ణః ప్రాంజలిరాదరాత్ ॥

ప్రాహ సర్వేశ్వరం శమ్భుం సుప్రణమ్య పునః పునః ॥ ౨౧ ॥

॥ కృష్ణ ఉవాచ ॥

దేవదేవ మహాదేవ యాచేఽహం హ్యుత్తమాన్వరాన్ ॥

త్వత్తోఽష్టప్రమితాన్నాథ త్వయోద్దిష్టాన్మహేశ్వర ॥ ౨౨ ॥

తవ ధర్మే మతిర్నిత్యం యశశ్చాప్రచలం మహత్ ॥

త్వత్సామీప్యం స్థిరా భక్తిస్త్వయి నిత్యం మమాస్త్వితి ॥ ౨3 ॥

పుత్రాణి చ దశాద్యానాం పుత్రాణాం మమ సంతు వై ॥

వధ్యాశ్చ రిపవస్సర్వే సంగ్రామే బలదర్పితాః ॥ ౨౪ ॥

అపమానో భవేన్నైవ క్వచిన్మే శత్రుతః ప్రభో ॥

యోగినామపి సర్వేషాం భవేయమతివల్లభః ॥౨౫॥

ఇత్యష్టౌ సువరాన్దేహి దేవదేవ నమోఽస్తు తే ॥

సర్వేశ్వరస్త్వమేవాసి మత్ప్రభుశ్చ విశేషతః ॥ ౨౬ ॥

సనత్కుమార ఉవాచ ॥

తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా తమాహ భగవాన్భవః ॥

సర్వం భవిష్యతీత్యేవం పునస్స ప్రాహ శూలధృక్ ॥ ౨౭ ॥

సామ్బో నామ మహావీర్యః పుత్రస్తే భవితా బలీ।।

ఘోరసంవర్తకాదిత్యశ్శప్తో మునిభిరేవ చ ।।౨౮।।

మానుషో భవితాసీతి స తే పుత్రో భవి ష్యతి ।।

యద్యచ్చ ప్రార్థితం కించిత్తత్సర్వం చ లభస్వ వై ।। ౨౯ ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఏవం లబ్ధ్వా వరాన్సర్వాన్శ్రీకృష్ణః పరమేశ్వరాత్ ।।
నానావిధాభిర్బహ్వీభిస్స్తుతిభిస్సమతోషయత్ ।।5.3.30।।

తమాహాథ శివా తుష్టా పార్వతీ భక్తవత్సలా।।

వాసుదేవం మహాత్మానం శంభుభక్తం తపస్వినమ్ ।। ౩౧ ।।

।। పార్వత్యువాచ ।।

వాసుదేవ మహాబుద్ధే కృష్ణ తుష్టాస్మి తేఽనఘ ।।

గృహాణ మత్తశ్చ వరాన్మనోజ్ఞాన్భువి దుర్లభాన్ ।।౩౨।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తస్యాః పార్వత్యాస్స యదూద్వహః ।।

ఉవాచ సుప్రసన్నాత్మా భక్తియుక్తేన చేతసా ।। 33 ।।

శ్రీకృష్ణ ఉవాచ ।।

దేవి త్వం పరితుష్టాసి చేద్దదాసి వరాన్హి మే ।।

తపసాఽనేన సత్యేన బ్రాహ్మణాన్ప్రతి మాస్మభూత్ ।।3౪।।

ద్వేషః కదాచిద్భద్రం పూజయేయం ద్విజాన్సదా ।।

తుష్టౌ చ మాతాపితరౌ భవేతాం మమ సర్వదా ।।3౫।।

సర్వభూతేష్వానుకూల్యం భజేయం యత్ర తత్రగః।।

కులే ప్రభృతి రుచితా మమాస్తు తవ దర్శనాత్ ।।౩౬।।

తర్పయేయం సురేన్ద్రాదీన్దేవాన్ యజ్ఞశతేన తు ।।

యతీనామతిథీనాం చ సహస్రాణ్యథ సర్వదా ।। ౩౭ ।। ।

భోజయేయం సదా గేహే శ్రద్ధాపూతం తు భోజనమ్ ।।

బాంధవైస్సహ ప్రీతిస్తు నిత్యమస్తు సునిర్వృతిః ।। ౩౮ ।।

దేవి భార్యాసహస్రాణాం భవేయం ప్రాణవల్లభః ।।

అక్షీణా కామ్యతా తాసు ప్రసాదాత్తవ శాంకరి ।। ౩౯ ।।

ఆసాం చ పితరో లోకే భవేయుః సత్యావాదినః ।।

ఇత్యాద్యాః సువరాస్సంతు ప్రసాదాత్తవ పార్వతి ।। 5.3.౪౦ ।।

।। సనత్కుమార ఉవాచ ।।

తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా దేవీ తం చాహ విస్మితా ।।

ఏవమస్త్వితి భద్రం తే శాశ్వతీ సర్వకామదా ।। ౪౧ ।।

తస్మింస్తాంశ్చ వరాన్దత్త్వా పార్వతీపరమేశ్వరౌ ।।

తత్రైవాంతశ్చ దధతుః కృత్వా కృష్ణస్య సత్కృపామ్ ।। ౪౨ ।।

కృష్ణః కృతార్థమాత్మానమమన్యత మునీశ్వరః ।।

ఉపమన్యోర్మునేరాశు ప్రాపాశ్రమమనుత్తమమ్ ।। ౪౩ ।।

ప్రణమ్య శిరసా తత్ర తం మునిం కేశిహా తతః ।।

తయా వృత్తం చ తస్మై తత్సమాచష్టోపమన్యవే ।।౪౪।।

స చ తం ప్రాహ కోఽన్యస్స్యాచ్ఛర్వాద్దేవాజ్జనార్ద్దన ।।

మహాదానపతిర్లోకే క్రోధే వాఽతీవ దుస్సహః । ౪౫ ।।

జ్ఞానే తపసి వా శౌర్యే వా స్థైర్యే వా పద ఏవ చ ।।

శృణు శంభోస్తు గోవిన్ద దేవైశ్వర్యం మహాయశాః ।। ౪౬ ।।

తచ్ఛ్రుత్వా శ్రద్ధయా యుక్తోఽభవచ్ఛంభోస్తు భక్తిమాన్ ।।

పప్రచ్ఛ శివమాహాత్మ్యం స తం ప్రాహ మునీశ్వరః ।। ౪౭ ।।

ఉపమన్యురువాచ ।।

భగవాఞ్ఛంకరః పూర్వం బ్రహ్మలోకే మహాత్మనా ।।

స్తుతో నామసహస్రేణ దణ్డినా బ్రహ్మయోగినా ।। ౪౮ ।।

సాంఖ్యాః పఠంతి తద్గీతం విస్తీర్ణం చ నిఘంటవత్।।

దుర్జ్ఞానం మానుషాణాం తు స్తోత్రం తత్సర్వకామదమ్ ।।౪౯।।

స్మరన్నిత్యం శంకరం త్వం గచ్ఛ కృష్ణ గృహం సుఖీ ।।

భవిష్యసి సదా తాత శివభక్తగణాగ్రణీః ।। 5.3.౫౦ ।।

ఇత్యుక్తస్తం నమస్కృత్య వాసుదేవో మునీశ్వరమ్ ।।

మనసా సంస్మరఞ్ఛంభుం కేశవో ద్వారకాం యయౌ ।। ౫౧ ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఏవం కృష్ణస్సమారాధ్య శంకరం లోకశంకరమ్ ।।

కృతార్థోఽభూన్మునిశ్రేష్ఠ సర్వాజేయోఽభవత్తథా ।। ౫౨ ।।

తథా దాశరథీ రామశ్శివమారాధ్య భక్తితః ।।

కృతార్థోఽభూన్మునిశ్రేష్ఠ విజయీ సర్వతోఽభవత్ ।। ౫3 ।।

తపస్తప్త్వాఽతివిపులం పురా రామో గిరౌ మునే।।

శివాద్ధనుశ్శరం చాపం జ్ఞానం వై పరముత్తమమ్ ।।౫౪।।

రావణం సగణం హత్వా సేతుం బద్ధ్వాంభసాంనిధౌ।।

సీతాం ప్రాప్య గృహం యాతో బుభుజే నిఖిలాం మహీమ్।।౫౫।।

తథా చ భార్గవో రామో హ్యారాధ్య తపసా విభుమ్।।

నిరీక్ష్య దుఃఖితశ్శర్వాత్పితరం క్షత్రియైర్హతమ్ ।।౫౬ ।।

తీక్ష్ణం స పరశుం లేభే నిర్దదాహ చ తేన తాన్ ।।

త్రిస్సప్తకృత్వః క్షత్రాంశ్చ ప్రసన్నాత్పరమేశ్వరాత్ ।।౫౭।।

అజేయశ్చామరశ్చైవ సోఽద్యాపి తపసాంనిధిః ।।

లింగార్చనరతో నిత్యం దృశ్యతే సిద్ధచారణైః ।। ౫౮ ।।

మహేన్ద్రపర్వతే రామః స్థితస్తపసి తిష్ఠతి ।।

కల్పాంతే పునరేవాసావృషిస్థానమవాప్స్యతి ।।౫౯।।

అసితస్యానుజః పూర్వం పీడయా కృతవాంస్తపః ।।

మూలగ్రాహేణ విశ్వస్య దేవలో నామ తాపసః ।। 5.3.౬౦ ।।

పురన్దరేణ శప్తస్తు తపస్వీ యశ్చ సుస్థిరమ్ ।।

అధర్మ్యం ధర్మమల మల్లింగమారధ్య కామదమ్ ।। ౬౧ ।।

చాక్షుషస్య మనోః పుత్రో మృగోఽభూత్తు మరుస్థలే ।।

వసిష్ఠశాపాద్ధృత్సమదో దణ్డకారణ్య ఏకలః ।।౬౨।।

హృదయే సంస్మరన్భక్త్యా ప్రవణేన యుతం శివమ్ ।।

తస్మాన్మృత్యుముఖాకారో గణో మృగముఖోఽభవత్ ।। ౬3 ।।

అజరామరతాం నీతస్తీర్త్వా శాపం పునశ్చ సః ।।

శంకరేణ కృతః ప్రీత్యా నిత్యం లమ్బోదరానుగః ।। ౬౪ ।।

గార్గ్యాయ ప్రదదౌ శర్వో మోక్షం చ భువి దుర్లభమ్ ।।

కామచారీ మహాక్షేత్రం కాలజ్ఞానం మహర్ద్ధిమత్।।౬౫।।

చతుష్పాదం సరస్వత్యాః పారంగత్వం చ శాశ్వతమ్ ।।

న తుల్యం చ సహస్రం తు పుత్రాణాం ప్రదదౌ శివః ।।౬౬।।

వేదవ్యాసం తు యోగీన్ద్రం పుత్రం తుష్టః పినాక ధృక్ ।।

పరాశరాయ చ దదౌ జరామృత్యువివర్జితమ్ ।।౬౭।।

మాండవ్యశ్శంకరణైవ జీవం దత్త్వా విసర్జితః।।

వర్షాణాం దశ లక్షాణి శూలాగ్రా దవరోపితః ।। ౬౮ ।।

దరిద్రో బ్రాహ్మణః కశ్చిన్నిక్షిప్య గురువేశ్మని ।।

పుత్రం తు గాలవం యశ్చ పూర్వమాసీద్గృహాశ్రమీ ।। ౬౯ ।।

గుప్తో వా మునిశాలాయాం భిక్షురాయాతి తద్గృహమ్ ।।

భార్యామువాచ యః కశ్చిదవశ్యం నిర్ధనో యతః।।5.3.౭౦।।

స తు వాచ్యో భవత్యా చ న దృశ్యంత ఇతి ప్రియః ।।

అతిథేరాగతస్యాపి కిం దాస్యామి గృహే వసన్ ।। ౭౧ ।।

కదాచిదతిథిః కశ్చిత్క్షుత్తృషాక్షామతర్జితః ।।

తాముువాచ స భర్తా తే క్వ గతశ్చేతి తం చ సా ।। ౭౨ ।।

ప్రాహ భర్తా మదీయస్తు సాంప్రతం న చ దృశ్యతే ।।

స ఋషిస్తామువాచేదం జ్ఞాత్వా దివ్యేన చక్షుషా ।। ౭3 ।।

గృహస్థితః ప్రతిచ్ఛన్నస్తత్రైవ స మృతో ద్విజః ।।

విశ్వామిత్రస్యనుజ్ఞాతస్తత్పుత్రో గాలవస్తథా ।। ౭౪ ।।

గృహమాగత్య మాతుస్స శ్రుత్వా శాపం సుదారుణమ్ ।।

ఆరాధ్య శంకరం దేవం పూజాం కృత్వా తు శాంభవీమ్ ।। ౭౫ ।।

గృహాదసౌ వినిష్క్రాంతస్సంస్మరఞ్ఛంకరం హృదా।।

అథ తం తనయం దృష్ట్వా పితా తం ప్రాహ సాఞ్జలిమ్ ।। ౭౬ ।।

మహాదేవప్రసాదాచ్చ కృతకృత్యోఽస్మి కృత్యతః ।।

ధనవాన్పుత్రవాంశ్చైవ మృతోఽహం జీవితః పునః ।। ౭౭ ।।

ఇతి వః కథితమశేషం నాహం శక్తః సమాసతో వ్యాసాత్ ।।

వక్తుం శంభోశ్చ గుణాఞ్శేషస్యాపి న ముఖాని స్యుః ।।౭౮।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే పంచమ్యాముమాసంహితాయాం కృష్ణాదిశివభక్తోద్ధారణ శివమాహాత్మ్యవర్ణనంనామ తృతీయోఽధ్యాయః ।। 3 ।।

5.4

మునయ ఊచుః ।।

తాతతాత మహాభాగ ధన్యస్త్వం హి మహామతే ।।

అద్భుతేయం కథా శంభోః శ్రావితా పరభక్తిదా ।।౧।।

పునర్బ్రూహి కథాం శంభోర్వ్యాస ప్రశ్నానుసారతః ।।

సర్వజ్ఞస్త్వం వ్యాసశిష్యః శివతత్త్వవిచక్షణః ।। ౨ ।।

సూత ఉవాచ ।।

ఏవమేవ గురుర్వ్యాసః పృష్టవాన్మేఽజసంభవమ్ ।।

సనత్కుమారం సర్వజ్ఞం శివభక్తం మునీశ్వరమ్ ।।3।।

వ్యాస ఉవాచ ।।

సనత్కుమార సర్వజ్ఞ శ్రావితేయం శుభా కథా ।।

శంకరస్య మహేశస్య నానాలీలావిహారిణః ।।౪।।

పునర్బ్రూహి మహాదేవ మహిమానం విశేషతః ।।

శ్రద్ధా చ మహతీ శ్రోతుం మమ తాత ప్రవర్ద్ధతే ।।౫।।

మహిమ్నా యేన శంభోస్తు యేయే లోకే విమోహితాః ।।

మాయయా జ్ఞానమాహృత్య నానాలీలావిహారిణః ।। ౬ ।।

।। సనత్కుమార ఉవాచ ।।

శృణు వ్యాస మహాబుద్ధే శాంకరీం సుఖదాం కథామ్ ।।

తస్యాః శ్రవణమాత్రేణ శివే భక్తిః ప్రజాయతే ।।౭।।

శివస్సర్వేశ్వరో దేవస్సర్వాత్మా సర్వదర్శనః ।।

మహిమ్నా తస్య సర్వం హి వ్యాప్తం చ సకలం జగత్।।౮।।

శివస్యైవ పరా మూర్తిర్బ్రహ్మవిష్ణ్వీశ్వరాత్మికా ।।

సర్వభూతాత్మభూతాఖ్యా త్రిలింగా లింగరూపిణీ।।౯।।

దేవానాం యోనయశ్చాష్టౌ మానుషీ నవమీ చ యా।।

తిరశ్చాం యోనయః పంచ భవంత్యేవం చతుర్దశ।।5.4.౧౦।।

భూతా వా వర్తమానా వా భవిష్యాశ్చైవ సర్వశ।।

శివాత్సర్వే ప్రవర్తంతే లీయంతే వృద్ధిమాగతాః।। ౧౧।।

బ్రహ్మేంద్రోపేంద్రచంద్రాణాం దేవదానవభోగినామ్।।

గంధర్వాణాం మనుష్యాణామన్యేషాం వాపి సర్వశః।।౧౨।।

బంధుర్మిత్రమథాచార్యో రక్షన్నేతాఽర్థవాన్గురుః।।

కల్పద్రుమోఽథ వా భ్రాతా పితా మాతా శివో మతః।।౧౩।।

శివస్సర్వమయః పుంసాం స్వయం వేద్యః పరాత్పరః।।

వక్తుం న శక్యతే యశ్చ పరం చాను పరం చ యత్।।౧౪।।

తన్మాయా పరమా దివ్యా సర్వత్ర వ్యాపినీ మునే।।

తదధీనం జగత్సర్వం సదేవాసురమానుషమ్।।౧౫।।

కామేన స్వసహాయేన ప్రబలేన మనోభువా।।

సర్వః ప్రధర్షితో వీరో విష్ణ్వాదిః ప్రబలో ఽపి హి ।।౧౬ ।।

శివమాయాప్రభావేణాభూద్ధరిః కామమోహితః ।।

పరస్త్రీధర్షణం చక్రే బహువారం మునీశ్వర ।।౧౭।।

ఇన్ద్రస్త్రిదశపో భూత్వా గౌతమస్త్రీవిమోహితః ।।

పాపం చకార దుష్టాత్మా శాపం ప్రాప మునేస్తదా ।। ౧౮ ।।

పావకో ఽపి జగచ్ఛ్రేష్ఠో మోహితశ్శివమాయయా ।।

కామాధీనః కృతో గర్వాత్తత స్తేనైవ చోద్ధృతః ।। ౧౯ ।।

జగత్ప్రాణో ఽపి గర్వేణ మోహితశ్శివమాయయా ।।

కామేన నిర్జితో వ్యాసశ్చక్రేఽన్యస్త్రీరతిం పురా ।। 5.4.౨౦ ।।

చణ్డరశ్మిస్తు మార్తణ్డో మోహితశ్శివమాయయా ।।

కామాకులో బభూవాశు దృష్ట్వాశ్వీం హయరూపధృక్ ।।౨౧।।

చన్ద్రశ్చ మోహితశ్శమ్భోర్మాయయా కామసంకులః ।।

గురుపత్నీం జహారాథ యుత స్తేనైవ చోద్ధృతః ।। ౨౨ ।।

పూర్వం తు మిత్రావరుణౌ ఘోరే తపసి సంస్థితౌ ।।

మోహితౌ తావపి మునీ శివమాయావిమోహితౌ ।। ౨౩ ।।

ఉర్వశీం తరుణీం దృష్ట్వా కాముకో సంబభూవతుః ।

మిత్రః కుమ్భే జహౌ రేతో వరుణో ఽపి తథా జలే ।। ౨౪ ।।

తతః కుమ్భాత్సముత్పన్నో వసిష్ఠో మిత్రసంభవః ।।

అగస్త్యో వరుణాజ్జాతో వడవాగ్నిసమద్యుతిః ।।౨౫।।

దక్షశ్చ మోహితశ్శంభోర్మాయయా బ్రహ్మణస్సుతః ।।

భ్రాతృభిస్స భగిన్యాం వై భోక్తుకామోఽభవత్పురా ।। ౨౬ ।।

బ్రహ్మ చ బహువారం హి మోహితశ్శివమాయయా ।।

అభవద్భోక్తుకామశ్చ స్వసుతాయాం పరాసు చ ।। ౨౭ ।।

చ్యవనోఽపి మహాయోగీ మోహితశ్శివమాయయా ।।

సుకన్యయా విజహ్రే స కామాసక్తో బభూవ హ ।।౨౮।।

కశ్యపః శివమాయాతో మోహితః కామసంకులః ।।

యయాచే కన్యకాం మోహాద్ధన్వనో నృపతేః పురా ।। ౨౯ ।।

గరుడః శాండిలీం కన్యాం నేతుకామస్సుమోహితః ।।

విజ్ఞాతస్తు తయా సద్యో దగ్ధపక్షో బభూవ హ ।।5.4.30।।

విభాండకో మునిర్నారీం దృష్ట్వా కామవశం గతః।।

ఋష్యశృఙ్గః సుతస్తస్య మృగ్యాం జాతశ్శివాజ్ఞయా।।3౧।।

గౌతమశ్చ మునిశ్శంభోర్మాయామోహితమానసః।।

దృష్ట్వా శారద్వతీం నగ్నాం రరామ క్షుభితస్తయా ।। 3౨ ।।

రేతః స్కన్నం దధార స్వం ద్రోణ్యాం చైవ స తాపసః ।।

తస్మాచ్చ కలశాజ్జాతో ద్రోణశ్శస్త్రభృతాం వరః।।33।।

పరాశరో మహాయోగీ మోహితశ్శివమాయయా ।।

మత్స్యోదర్యా చ చిక్రీడే కుమార్యా దాశకన్యయా ।। 3౪ ।।

విశ్వామిత్రో బభూవాథ మోహితశ్శివమాయయా ।।

రేమే మేనకయా వ్యాస వనే కామవశం గతః ।।3౫।।

వసిష్ఠేన విరోధం తు కృతవాన్నష్టచేతనః ।।

పునః శివప్రసాదాచ్చ బ్రాహ్మణోఽభూత్స ఏవ వై ।। 3౬ ।।

రావణో వైశ్రవాః కామీ బభూవ శివమాయయా ।।

సీతాం జగ్రాహ కుబుద్ధిస్తు మోహితో మృత్యుమాప చ ।।౩౭।।

బృహస్పతిర్మునివరో మోహితశ్శివమాయయా ।।

భ్రాతృపత్న్యా వశీ రేమే భరద్వాజస్తతోఽభవత్ ।।౩౮।।

ఇతి మాయాప్రభావో హి శంకరస్య మహాత్మనః ।।

వర్ణితస్తే మయా వ్యాస కిమన్యచ్ఛ్రోతుమిచ్ఛసి ।।౩౯।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే పంచమ్యాముమాసంహితాయాం శివమాయాప్రభావవర్ణనం నామ చతుర్థో ఽధ్యాయః ।।౪।।

5.5

వ్యాస ఉవాచ ।।

యే పాపనిరతా జీవా మహానరకహేతవః ।।

భగవంస్తాన్సమాచక్ష్వ బ్రహ్మపుత్ర నమోఽస్తు తే ।।౧।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

యే పాపనిరతా జీవా మహానరకహేతవః ।।

తే సమాసేన కథ్యంతే సావధానతయా శృణు ।।౨।।।

పరస్త్రీద్రవ్యసంకల్పశ్చేతసాఽనిష్టచింతనమ్ ।।

అకార్యాభినివేశశ్చ చతుర్ధా కర్మ మానసమ్ ।। ౩ ।।

అవిబద్ధప్రలాపత్వమసత్యం చాప్రియం చ యత్ ।।

పరోక్షతశ్చ పైశున్యం చతుర్ధా కర్మ వాచికమ్ ।। ౪ ।।

అభక్ష్యభక్షణం హింసా మిథ్యాకార్యనివేశనమ్ ।।

పరస్వానాముపాదానం చతుర్ధా కర్మ కాయికమ్ ।। ౫ ।।

ఇత్యేతద్వా దశవిధం కర్మ ప్రోక్తం త్రిసాధనమ్ ।।

అస్య భేదాన్పునర్వక్ష్యే యేషాం ఫలమనంతకమ్ ॥ ౬ ॥

యే ద్విషంతి మహాదేవం సంసారార్ణవతారకమ్ ॥

సుమహత్పాతకం తేషాం నిరయార్ణవగామినామ్ ॥ ౭ ॥

యే శివజ్ఞానవక్తారం నిన్దంతి చ తపస్వినమ్ ॥

గురూన్పితౄనథోన్మత్తాస్తే యాంతి నిరయార్ణవమ్ ॥౮॥

శివనిన్దా గురోర్నిన్దా శివజ్ఞానస్య దూషణమ్ ॥

దేవద్రవ్యాపహరణం ద్విజద్రవ్యవినాశనమ్ ॥ ౯ ॥

హరంతి యే చ సంమూఢాశ్శివజ్ఞానస్య పుస్తకమ్ ॥

మహాంతి పాతకాన్యాహురనన్తఫలదాని షట్ ॥5.5.౧౦॥

నాభినన్దంతి యే దృష్ట్వా శివపూజాం ప్రకల్పితామ్ ॥

న నమంత్యర్చితం దృష్ట్వా శివలింగం స్తువంతి న ॥ ౧౧ ॥

యథేష్టచేష్టా నిశ్శంకాస్సంతిష్ఠంతే రమంతి చ ॥

ఉపచారవినిర్ముక్తాశ్శివాగ్రే గురుసన్నిధౌ ॥౧౨॥

స్థానసంస్కారపూజాం చ యే న కుర్వంతి పర్వసు ॥

విధివద్వా గురూణాం చ కర్మయోగవ్యవస్థితాః ॥ ౧3 ॥

యే త్యజంతి శివాచారం శివభక్తాన్ద్విషంతి చ ॥

అసంపూజ్య శివజ్ఞానం యేఽధీయంతే లిఖంతి చ ॥ ౧౪ ॥

అన్యాయతః ప్రయచ్ఛంతి శృణ్వన్త్యుచ్చారయంతి చ ॥

విక్రీడంతి చ లోభేన కుజ్ఞాననియమేన చ ॥ ౧౫ ॥

అసంస్కృతప్రదేశేషు యథేష్టం స్వాపయంతి చ ॥

శివజ్ఞానకథాఽఽక్షేపం యః కృత్వాన్యత్ర భాషతే ॥ ౧౬ ॥

న బ్రవీతి చ యః సత్యం న ప్రదానం కరోతి చ ॥

అశుచిర్వాఽశుచిస్థానే యః ప్రవక్తి శృణోతి చ ॥ ౧౭ ॥

గురుపూజామకృత్త్వైవ యశ్శాస్త్రం శ్రోతుమిచ్ఛతి ॥

న కరోతి చ శుశ్రూషామాజ్ఞాం చ భక్తిభావతః ॥ ౧౮ ॥

నాభినన్దంతి తద్వాక్యముత్తరం చ ప్రయచ్ఛతి ॥

గురుకర్మణ్యసాధ్యం యత్తదుపేక్షాం కరోతి చ ॥ ౧౯ ॥

గురుమార్త్తమశక్తం చ విదేశం ప్రస్థితం తథా ॥

వైరిభిః పరిభూతం వా యస్సంత్యజతి పాపకృత్ ॥ 5.5.౨౦ ॥

తద్భార్యాపుత్రమిత్రేషు యశ్చావజ్ఞాం కరోతి చ ॥

ఏవం సువాచకస్యాపి గురోర్ధర్మానుదర్శినః ॥ ౨౧ ॥

ఏతాని ఖలు సర్వాణి కర్మాణి మునిసత్తమ ॥

సుమహత్పాతకాన్యాహుశ్శివనిన్దాసమాని చ ॥ ౨౨ ॥

బ్రహ్మఘ్నశ్చ సురాపశ్చ స్తేయీ చ గురుతల్పగః ॥

మహాపాతకినస్త్వేతే తత్సంయోగీ చ పంచమః ॥౨3॥

క్రోధాల్లోభాద్భయాద్ద్వేషాద్బ్రాహ్మణస్య వధే తు యః ॥

మర్మాంతికం మహాదోషముక్త్వా స బ్రహ్మహా భవేత్ ॥౨౪॥

బ్రాహ్మణం యః సమాహూయ దత్త్వా యశ్చాదదాతి చ ॥

నిర్ద్దోషం దూషయేద్యస్తు స నరో బ్రహ్మహా భవేత్ ॥ ౨౫ ॥

యశ్చ విద్యాభిమానేన నిస్తేజయతి సుద్విజమ్ ॥

ఉదాసీనం సభామధ్యే బ్రహ్మహా స ప్రకీర్తితః ॥ ౨౬ ॥

మిథ్యాగుణైర్య ఆత్మానం నయత్యుత్కర్షతాం బలాత్ ॥

గుణానపి నిరుద్వాస్య స చ వై బ్రహ్మహా భవేత్ ।।౨౭।।

గవాం వృషాభిభూతానాం ద్విజానాం గురుపూర్వకమ్ ।।

యస్సమాచరతే విప్ర తమాహుర్బ్రహ్మఘాతకమ్ ।।౨౮।।

దేవద్విజగవాం భూమిం ప్రదత్తాం హరతే తు యః ।।

ప్రనష్టామపి కాలేన తమాహుర్బ్రహ్మఘాతకమ్ ।। ।। ౨౯ ।।

దేవద్విజస్వహరణమన్యాయేనార్జితం తు యత్ ।।

బ్రహ్మహత్యాసమం జ్ఞేయం పాతకం నాత్ర సంశయః ।। 5.5.30 ।।

అధీత్య యో ద్విజో వేదం బ్రహ్మజ్ఞానం శివాత్మకమ్ ।।

యది త్యజతి యో మూఢః సురాపానస్య తత్సమమ్ ।। ౩౧ ।।

యత్కించిద్ధి వ్రతం గృహ్య నియమం యజనం తథా ।।

సంత్యాగః పఞ్చయజ్ఞానాం సురాపానస్య తత్సమమ్ ।।౩౨।।

పితృమాతృపరిత్యాగః కూటసాక్ష్యం ద్విజానృతమ్ ।।

ఆమిషం శివభక్తానామభక్ష్యస్య చ భక్షణమ్ ।।౩౩।।

వనే నిరపరాధానాం ప్రాణినాం చాపఘాతనమ్ ।।

ద్విజార్థం ప్రక్షిపేత్సాధుర్న ధర్మార్థం నియోజయేత్ ।। ౩౪ ।।

గవాం మార్గే వనే గ్రామే యైశ్చైవాగ్నిః ప్రదీయతే ।।

ఇతి పాపాని ఘోరాణి బ్రహ్మహత్యాసమాని చ ।। ౩౫ ।।

దీనసర్వస్వహరణం నరస్త్రీగజవాజినామ్ ।।

గోభూరజతవస్త్రాణామౌషధీనాం రసస్య చ ।।౩౬।।

చన్దనాగరుకర్పూరకస్తూరీపట్టవాససామ్।।

విక్రయస్త్వవిపత్తౌ యః కృతో జ్ఞానాద్ ద్విజాతిభిః ।। ౩౭ ।।

హస్తన్యాసాపహరణం రుక్మస్తేయసమం స్మృతమ్ ।।

కన్యానాం వరయోగ్యానామదానం సదృశే వరే ।।౩౮।।

పుత్రమిత్రకలత్రేషు గమనం భగినీషు చ ।।

కుమారీసాహసం ఘోరమద్యపస్త్రీనిషేవణమ్ ।। ౩౯ ।।

సవర్ణాయాశ్చ గమనం గురుభార్యాసమం స్మృతమ్ ।।

మహాపాపాని చోక్తాని శృణు త్వముపపాతకమ్ ।।5.5.౪౦।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే పంచమ్యాముమాసంహితాయాం మహాపాతకవర్ణనం నామ పంచమోఽధ్యాయః ।।౫।।

5.6

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ద్విజద్రవ్యాపహరణమపి దాయవ్యతిక్రమః ।।

అతిమానోఽతికోపశ్చ దాంభికత్వం కృతఘ్నతా।।౧।।'

అత్యంతవిషయాసక్తిః కార్పణ్యం సాధుమత్సరః ।।

పరదారాభిగమనం సాధుకన్యాసుదూషణమ్ ।। ౨ ।।

పరివిత్తిః పరివేత్తా చ యయా చ పరివిద్యతే ।।

తయోర్దానం చ కన్యాయాస్తయోరేవ చ యాజనమ్ ।। ౩ ।।

శివాశ్రమతరూణాం చ పుష్పారామవినాశనమ్ ।।

యః పీడామాశ్రమస్థానామాచరేదల్పికామపి ।। ౪ ।।

సభృత్యపరివారస్య పశుధాన్యధనస్య చ ।।

కుప్యధాన్యపశుస్తేయమపాం వ్యాపావనం తథా ।। ౫ ।।

యజ్ఞారామతడాగానాం దారాపత్యస్య విక్రయమ్ ।।

తీర్థయాత్రోపవాసానాం వ్రతోపనయకర్మ్మణామ్ ॥ ౬ ॥

స్త్రీధనాన్యుపజీవంతి స్త్రీభిరప్యన్తనిర్జితాః ॥

అరక్షణం చ నారీణాం మాయయా స్త్రీనిషేవణమ్ ॥ ౭ ॥

కాలాగతాప్రదానం చ ధాన్యవృద్ధ్యుపసేవనమ్ ॥

నిందితాచ్చ ధనాదానం పణ్యానాం కూట జీవనమ్ ॥ ౮ ॥

విషమారణ్యపత్రాణాం సతతం వృషవాహనమ్ ॥

ఉచ్చాటనాభిచారం చ ధాన్యాదానం భిషక్క్రియా ॥౯॥

జిహ్వాకామోపభోగార్థం యస్యారంభః సుకర్మసు ॥

మూలేనఖ్యాపకో నిత్యం వేదజ్ఞానాదికం చ యత్ ॥5.6.౧౦॥

బ్రాహ్మ్యాదివ్రతసంత్యాగశ్చాన్యాచారనిషేవణమ్ ॥

అసచ్ఛాస్త్రాధిగమనం శుష్కతర్కావలమ్బనమ్ ॥ ౧౧ ॥

దేవాగ్నిగురుసాధూనాం నిన్దయా బ్రాహ్మణస్య చ ॥

ప్రత్యక్షం వా పరోక్షం వా రాజ్ఞాం మణ్డలినామపి ॥ ౧౨ ॥

ఉత్సన్నపితృదేవేజ్యా స్వకర్మ్మత్యాగినశ్చ యే ॥

దుఃశీలా నాస్తికాః పాపాస్సదా వాఽసత్యవాదినః ॥ ౧౩ ॥

పర్వకాలే దివా వాప్సు వియోనౌ పశుయోనిషు ॥

రజస్వలాయా యోనౌ చ మైథునం యః సమాచరేత్ ॥౧౪॥

స్త్రీపుత్రమిత్రసంప్రాప్తావాశాచ్ఛేదకరాశ్చ యే ॥

జనస్యాప్రియ వక్తారః క్రూరా సమయవేదినః ॥ ౧౫ ॥

భేత్తా తడాగకూపానాం సంక్రయాణాం రసస్య చ ॥

ఏకపంక్తిస్థితానాం చ పాకభేదం కరోతి యః ॥ ౧౬ ॥।

ఇత్యేత్రైః స్త్రీనరాః పాపైరుపపాతకినః స్మృతాః ।।

యుక్తా ఏభిస్తథాన్యేఽపి శృణు తాంస్తు బ్రవీమి తే ।।౧౭।।

యే గోబ్రాహ్మణకన్యానాం స్వామిమిత్రతపస్వినామ్ ।।

వినాశయంతి కార్యాణి తే నరా నారకాః స్మృతాః ।। ౧౮ ।।

పరస్త్రియాభితప్యంతే యే పరద్రవ్యసూచకాః ।।

పరద్రవ్యహరా నిత్యం తౌలమిథ్యానుసారకాః ।।౧౯।।

ద్విజదుఃఖకరా యే చ ప్రహారం చోద్ధరంతి యే ।।

సేవన్తే తు ద్విజాశ్శూద్రాం సురాం బధ్నంతి కామతః ।।5.6.౨౦।।

యే పాపనిరతాః క్రూరాః యేఽపి హింసాప్రియా నరాః।।

వృత్త్యర్థం యేఽపి కుర్వంతి దానయజ్ఞాదికాః క్రియాః।।౨౧।।

గోష్ఠాగ్నిజలరథ్యాసు తరుచ్ఛాయా నగేషు చ।।

త్యజంతి యే పురీషాద్యానారామాయతనేషు చ।।౨౨।

లజ్జాశ్రమప్రాసాదేషు మయపానరతాశ్చ యే।।

కృతకేలిభుజంగాశ్చ రన్ధ్రాన్వేషణతత్పరాః।।౨3।।

వంశేష్టకా శిలాకాష్ఠైః శృఙ్గైశ్శంకుభిరేవ చ।।

యే మార్గమనురుంధంతి పరసీమాం హరంతి యే।।౨౪।।

కూటశాసనకర్తారః కూటకర్మక్రియారతాః।।

కూటపాకాన్నవస్త్రాణాం కూటసంవ్యవహారిణః।।౨౫।।

ధనుషః శస్త్రశల్యానాం కర్తా యః క్రయవిక్రయీ।।

నిర్దయోఽతీవభృత్యేషు పశూనాం దమనశ్చ యః।।౨౬।।

మిథ్యా ప్రవదతో వాచ ఆకర్ణయతి యశ్శనైః।।

స్వామిమిత్రగురుద్రోహీ మాయావీ చపలశ్శఠః౹౹౨౭౹౹

యే భార్యాపుత్రమిత్రాణి బాలవృద్ధకృశాతురాన్౹౹

భృత్యానతిథిబంధూంశ్చ త్యక్త్వాశ్నంతి బుభుక్షితాన్ ౹౹౨౮౹౹

యః స్వయం మిష్టమశ్నాతి విప్రేభ్యో న ప్రయచ్ఛతి ౹౹

వృథాపాకస్స విజ్ఞేయో బ్రహ్మవాదిషు గర్హితః ౹౹ ౨౯ ౹౹

నియమాన్స్వయమాదాయ యే త్యజంత్యజితేన్ద్రియాః ౹౹

ప్రవ్రజ్యావాసితా యే చ హరస్యాస్యప్రభేదకాః ౹౹ 5.6.30 ౹౹

యే తాడయంతి గాం క్రూరా దమయంతే ముహుర్ముహుః ౹౹

దుర్బలాన్యే న పుష్ణంతి సతతం యే త్యజంతి చ ౹౹ ౩౧ ౹౹

పీడయంత్యతిభారేణాఽసహంతం వాహయంతి చ ౹౹

యోజయన్నకృతాహారాన్న విముంచంతి సంయతాన్ ౹౹ ౩౨ ౹౹

యే భారక్షతరోగార్తాన్గోవృషాంశ్చ క్షుధాతురాన్ ౹౹

న పాలయంతి యత్నేన గోఘ్నాస్తే నారకాస్స్మృతాః ౹౹ ౩౩ ౹౹

వృషాణాం వృషణాన్యే చ పాపిష్ఠా గాలయంతి చ ౹౹

వాహయంతి చ గాం వంధ్యాం మహానారకినో నరాః ౹౹ ౩౪ ౹౹

ఆశయా సమనుప్రాప్తాన్క్షుత్తృష్ణాశ్రమకర్శితాన్ ౹౹

అతిథీంశ్చ తథానాథాన్స్వతన్త్రా గృహమాగతాన్ ౹౹ ౩౫ ౹౹

అన్నాభిలాషాన్దీనాన్వా బాలవృద్ధకృశాతురాన్ ౹౹

నానుకంపంతి యే మూఢాస్తే యాంతి నరకార్ణవమ్ ౹౹ ౩౬ ౹౹

గృహేష్వర్థా నివర్తన్తే స్మశానాదపి బాంధవాః ౹౹

సుకృతం దుష్కృతం చైవ గచ్ఛంతమనుగచ్ఛతి ౹౹ ౩౭ ౹౹

అజావికో మాహిషికస్సాముద్రో వృషలీపతిః ।।
శూద్రవత్క్షత్రవృత్తిశ్చ నారకీ స్యాద్ ద్విజాధమః ।। ౩౮ ।।
శిల్పినః కారవో వైద్యా హేమకారా నృపధ్వజాః ।।
భృతకా కూటసంయుక్తాః సర్వే తే నారకాః స్మృతాః ।। ౩౯ ।।
యశ్చోచితమతిక్రమ్య స్వేచ్ఛయై వాహరేత్కరమ్ ।।
నరకే పచ్యతే సోఽపి యోపి దణ్డరుచిర్నరః ।। 5.6.౪౦ ।।
ఉత్కోచకై రుచిక్రీతైస్తస్కరైశ్చ ప్రపీడ్యతే ।।
యస్య రాజ్ఞః ప్రజా రాష్ట్రే పచ్యతే నరకేషు సః ।। ౪౧ ।।
యే ద్విజాః పరిగృహ్ణంతి నృపస్యాన్యాయవర్తినః ।।
తే ప్రయాంతి తు ఘోరేషు నరకేషు న సంశయః ।।౪౨।।
అన్యాయాత్సముపాదాయ ద్విజేభ్యో యః ప్రయచ్ఛతి ।।
ప్రజాభ్యః పచ్యతే సోఽపి నరకేషు నృపో యథా ।।౪౩।।
పారదారికచౌరాణాం చండానాం విద్యతే త్వఘమ్ ।।
పరదారరతస్యాపి రాజ్ఞో భవతి నిత్యశః ।। ౪౪ ।।
అచౌరం చౌరవత్పశ్యేచ్చౌరం వాచౌరరూపిణమ్ ।।
అవిచార్య నృపస్తస్మాద్ఘాతయన్నరకం వ్రజేత్ ।। ౪౫ ।।
ఘృతతైలాన్నపానాని మధుమాంససురాసవమ్ ।।
గుడేక్షుశాకదుగ్ధాని దధిమూలఫలాని చ ।। ౪౬ ।।
తృణం కాష్ఠం పత్రపుష్పమౌషధం చాత్మభోజనమ్ ।।
ఉపానత్ఛత్రశకటమాసనం చ కమండలుమ్ ।। ౪౭ ।।
తామ్రసీసత్రపుః శస్త్రం శంఖాద్యం చ జలోద్భవమ్।।

వైద్యం చ వైణవం చాన్యద్గృహోపస్కరణాని చ ।।౪౮।।

ఔర్ణకార్పాసకౌశేయపట్టసూత్రోద్భవాని చ ।।

స్థూలసూక్ష్మాణి వస్త్రాణి యే లోభాద్ధి హరంతి చ ।। ౪౯ ।।

ఏవమాదీని చాన్యాని ద్రవ్యాణి వివిధాని చ ।।

నరకేషు ధ్రువం యాన్తి చాపహృత్యాల్పకాని చ ।। 5.6.౫౦ ।।

తద్వా యద్వా పరద్రవ్యమపి సర్షపమాత్రకమ్ ।।

అపహృత్య నరా యాంతి నరకం నాత్ర సంశయః ।।౫౧।।

ఏవమాద్యైర్నరః పాపైరుత్క్రాంతిసమనంతరమ్।।

శరీరయాతనార్థాయ సర్వాకారమవాప్నుయాత్ ।। ౫౨ ।।

యమలోకం వ్రజంత్యేతే శరీరేణ యమాజ్ఞయా ।।

యమదూతైర్మహాఘోరైర్నీయమానాస్సుదుఃఖితాః ।। ౫3 ।।

దేవతిర్యఙ్మనుష్యాణామధర్మనిరతాత్మనామ్ ।।

ధర్మరాజః స్మృతశ్శాస్తా సుఘోరైర్వివిధైర్వధైః ।।౫౪।।

నియమాచారయుక్తానాం ప్రమాదాత్స్ఖలితాత్మనామ్ ।।

ప్రాయశ్చిత్తైర్గురుశ్శాస్తా న బుధైరిష్యతే యమః ।। ౫౫ ।।
పారదారికచౌరాణామన్యాయవ్యవహారిణామ్ ।।

నృపతిశ్శాసకః ప్రోక్తః ప్రచ్ఛన్నానాం స ధర్మరాట్ ।। ౫౬ ।।

తస్మాత్కృతస్య పాపస్య ప్రాయశ్చిత్తం సమాచరేత్ ।।

నాభుక్తస్యాన్యథానాశః కల్పకోటిశతైరపి ।।౫౭।।

యః కరోతి స్వయం కర్మ కారయేచ్చానుమోదయేత్ ।।

కాయేన మనసా వాచా తస్య పాపగతిః ఫలమ్ ।।౫౮।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే పఞ్చమ్యా ముమాసంహితాయాం పాపభేదవర్ణనం నామ షష్ఠోఽధ్యాయః ।। ౬ ।।

5.7

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

అథ పాపైర్నరా యాంతి యమలోకం చతుర్విధైః ।।

సంత్రాసజననం ఘోరం వివశాస్సర్వదేహినః ।।౧।।

గర్భస్థైర్జాయమానైశ్చ బాలైస్తరుణమధ్యమైః ।।

స్త్రీపున్నపుంసకైర్జీవైర్జ్ఞాతవ్యం సర్వజంతుషు।।౨।।

శుభాశుభఫలం చాత్ర దేహినాం సంవిచార్యతే ।।

చిత్రగుప్తాదిభిస్సర్వైర్వసిష్ఠప్రముఖైస్తథా ।। ౩ ।।

న కేచిత్ప్రాణినస్సంతి యే న యాంతి యమక్షయమ్ ।।

అవశ్యం హి కృతం కర్మ భోక్తవ్యం తద్విచార్యతామ్ ।। ౪ ।।

తత్ర యే శుభకర్మాణస్సౌమ్యచిత్తా దయాన్వితాః ।।

తే నరా యాంతి సౌమ్యేన పూర్వం యమనికేతనమ్ ।।౫।।

యే పునః పాపకర్మాణః పాపా దానవివర్జితాః ।।

తే ఘోరేణ పథా యాంతి దక్షిణేన యమాలయమ్ ।।౬।।

షడశీతిసహస్రాణి యోజనానామతీత్య తత్ ।।

వైవస్వతపురం జ్ఞేయం నానారూపమవస్థితమ్ ।। ౭ ।।

సమీపస్థమివాభాతి నరాణాం పుణ్యకర్మణామ్।।

పాపినామతిదూరస్థం పథా రౌద్రేణ గచ్ఛతామ్ ।।౮।।

తీక్ష్ణకంటకయుక్తేన శర్కరావిచితేన చ ।।

క్షురధారానిభైస్తీక్ష్ణైః పాషాణై రచితేన చ।।౯।।

క్వచిత్పంకేన మహతా ఉరుతోకైశ్చ పాతకైః ।।

లోహసూచీనిభైర్దర్భైస్సమ్పన్నేన పథా క్వచిత్।।5.7.౧౦।।

తటప్రాయాతివిషమైః పర్వతైర్వృక్షసంకులైః ।।

ప్రతప్తాంగారయుక్తేన యాంతి మార్గేణ దుఃఖితాః ।।౧౧।।

క్వచిద్విషమగర్తైశ్చ క్వచిల్లోష్టైస్సుదుష్కరైః ।।

సుతప్తవాలుకాభిశ్చ తథా తీక్ష్ణైశ్చ శంకుభిః।।౧౨।।

అనేక శాఖావితతైర్వ్యాప్తం వంశవనైః క్వచిత్।।

కష్టేన తమసా మార్గే నానాలమ్బేన కుత్రచిత్।।౧౩।।

అయశ్శృంగాటకైస్తీక్ష్ణైః క్వచిద్దావాగ్నినా పునః ।।

క్వచిత్తప్తశిలాభిశ్చ క్వచిద్వ్యాప్తం హిమేన చ ।।౧౪।।

క్వచిద్వాలుకయా వ్యాప్తమాకంఠాంతః ప్రవేశయా ।।

క్వచిద్దుష్టామ్బునా వ్యాప్తం క్వచిచ్చ కరిషాగ్నినా ।। ౧౫ ।।

క్వచిత్సింహైర్వృకైర్వ్యాఘ్రైర్మశకైశ్చ సుదారుణైః ।।

క్వచిన్మహాజలౌకాభిః క్వచిచ్చాజగరైస్తథా।।౧౬।।

మక్షికాభిశ్చ రౌద్రాభిః క్వచిత్సర్పైర్విషోల్బణైః ।।

మత్తమాతంగయూథైశ్చ బలోన్మత్తైః ప్రమాథిభిః ।। ౧౭ ।।

పంథానముల్లిఖద్భిశ్చ సూకరైస్తీక్ష్ణదంష్ట్రిభిః।।

తీక్ష్ణశృంగైశ్చ మహిషైస్సర్వభూతైశ్చ శ్వాపదైః ।। ౧౮ ।।

డాకినీభిశ్చ రౌద్రాభిర్వికరాలైశ్చ రాక్షసైః ।।

వ్యాధిభిశ్చ మహాఘోరైః పీడ్యమానా వ్రజంతి హి ।।౧౯।।

మహాధూలివిమిశ్రేణ మహాచణ్డేన వాయునా ।।

మహాపాషాణవర్షేణ హన్యమానా నిరాశ్రయాః ।। 5.7.౨౦ ।।

క్వచిద్విద్యుత్ప్రపాతేన దహ్యమానా వ్రజన్తి చ ।।

మహతా బాణవర్షేణ విధ్యమానాశ్చ సర్వతః ।। ౨౧ ।।

పతద్భిర్వజ్రపాతైశ్చ ఉల్కాపాతైశ్చ దారుణైః ।।

ప్రదీప్తాంగారవర్షేణ దహ్యమానాశ్చ సంతి హి ।।౨౨।।

మహతా పాంసువర్షేణ పూర్యమాణా రుదంతి చ।।

మహామేఘరవైర్ఘోరైస్త్రస్యంతే చ ముహుర్ముహుః।।౨౩।।

నిశితాయుధవర్షేణ భిద్యమానాశ్చ సర్వతః ।।

మహాక్షారామ్బుధారాభిస్సిచ్యమానా వ్రజంతి చ ।। ౨౪ ।।

మహాశీతేన మరుతా రూక్షేణ పరుషేణ చ ।।

సమంతాద్బాధ్యమానాశ్చ శుష్యంతే సంకుచన్తి చ ।। ౨౫ ।।

ఇత్థం మార్గేణ రౌద్రేణ పాథేయరహితేన చ ।।

నిరాలమ్బేన దుర్గేణ నిర్జలేన సమంతతః ।। ౨౬ ।।

విషమేణైవ మహతా నిర్జనాపాశ్రయేణ చ ।।

తమోరూపేణ కష్టేన సర్వదుష్టాశ్రయేణ చ।।౨౭।।

నీయంతే దేహినస్సర్వే యే మూఢాః పాపకర్మిణః ।।

యమదూతైర్మహాఘోరైస్తదాజ్ఞాకారిభిర్బలాత్ ।। ౨౮ ।।

ఏకాకినః పరాధీనా మిత్రబన్ధువివర్జితాః ।।

శోచంతస్స్వాని కర్మాణి రుదంతశ్చ ముహుర్ముహుః ।। ౨౯ ।।

ప్రేతా భూత్వా వివస్త్రాశ్చ శుష్కకంఠౌష్ఠతాలుకాః ।।

అసౌమ్యా భయభీతాశ్చ దహ్యమానాః క్షుధాన్వితాః ।।5.7.30।।

బద్ధాశ్శృంఖలయా కేచిదుత్తా నపాదకా నరాః ।।

కృష్యంతే కృష్యమాణాశ్చ యమదూతైర్బలోత్కటైః ।। ౩౧ ।।

ఉరసాధోముఖాశ్చాన్యే ఘృష్యమాణాస్సుదుఃఖితాః ।।

కేశపాశని బంధేన సంస్కృష్యంతే చ రజ్జునా ।। ౩౨ ।।

లలాటే చాంకుశేనాన్యే భిన్నా దుష్యంతి దేహినః ।।

ఉత్తానాః కంటకపథా క్వచిదంగారవర్త్మనా ।। 33 ।।

పశ్చాద్బాహునిబద్ధాశ్చ జఠరేణ ప్రపీడితాః ।।

పూరితాశ్శృంఖలాభిశ్చ హస్తయోశ్చ సుకీలితాః ।। ౪౪ ।।

గ్రీవాపాశేన కృష్యంతే ప్రయాంత్యన్యే సుదుఃఖితాః ।।

జిహ్వాంకుశప్రవేశేన రజ్జ్వాకృష్యన్త ఏవ తే ।। ౩౫ ।।

నాసాభేదేన రజ్జ్వా చ త్వాకృశ్యన్తే తథాపరే ।।

భిన్నాః కపోలయో రజ్జ్వాకృష్యంతేఽన్యే తథౌష్ఠయోః ।। ౩౬ ।।

ఛిన్నాగ్రపాదహస్తాశ్చ చ్ఛిన్నకర్ణోష్ఠనాసికాః ।।

సంఛిన్నశిశ్నవృషణాః ఛిన్నభిన్నాంగసంధయః ।। ౩౭ ।।

ఆభిద్యమానాః కుంతైశ్చ భిద్యమానాశ్చ సాయకైః ।।

ఇతశ్చేతశ్చ ధావంతః క్రందమానా నిరాశ్రయాః ।। ౩౮ ।।

ముద్గరైర్లోహదణ్డైశ్చ హన్యమానా ముహుర్ముహుః ।।

కంటకైర్వివిధైర్ఘోరైర్జ్వలనార్కసమప్రభైః ।।౩౯।।

భిన్దిపాలైర్విభియంతే స్రవతః పూయశోణితమ్ ।।

శకృతా కృమిదిగ్ధాశ్చ నీయంతే వివశా నరాః ।। 5.7.౪౦ ।।

యాచమానాశ్చ సలిలమన్నం వాపి బుభుక్షితాః ।।
ఛాయాం ప్రార్థయమానాశ్చ శీతార్తాశ్చానలం పునః ।।౪౧।।
దానహీనాః ప్రయాంత్యేవం ప్రార్థయంతస్సుఖం నరాః ।।
గృహీతదాన పాథేయాసుస్సుఖం యాంతి యమాలయమ్ ।। ౪౨ ।।
ఏవం న్యాయేన కష్టేన ప్రాప్తాః ప్రేతపురం యదా ।।
ప్రజ్ఞాపితాస్తతో దూతైర్నివేశ్యంతే యమాగ్రతః ।। ।। ౪౩ ।।
తత్ర యే శుభకర్మ్మాణస్తాంస్తు సమ్మానయేద్యమః ।।
స్వాగతాసనదానేన పాద్యార్ఘ్యేణ ప్రియేణ చ ।।౪౪।।
ధన్యా యూయం మహాత్మానో నిగమోదితకారిణః ।।
యైశ్చ దివ్యసుఖార్థాయ భవద్భిస్సుకృతం కృతమ్ ।।౪౫।।
దివ్యం విమానమారుహ్య దివ్యస్త్రీభోగభూషితమ్ ।।
స్వర్గం గచ్ఛధ్వమమలం సర్వకామసమన్వితమ్।।౪౬।।
తత్ర భుక్త్వా మహాభోగానంతే పుణ్యస్య సంక్షయాత్ ।।
యత్కించిదల్పమశుభం పునస్తదిహ భోక్ష్యథ।।౪౭।।
ధర్మ్మాత్మానో నరా యే చ మిత్రభూతా ఇవాత్మనః ।।
సౌమ్యం సుఖం ప్రపశ్యంతి ధర్మరాజత్వమేవ చ ।।౪౮।।
యే పునః క్రూరకర్మ్మాణస్తే పశ్యంతి భయానకమ్ ।।
దంష్ట్రాకరాలవదనం భృకుటీకుటిలేక్షణమ్ ।।౪౯।।
ఊర్ధ్వకేశం మహాశ్మశ్రుమూర్ధ్వప్రస్ఫురితాధరమ్ ।।
అష్టాదశభుజం క్రుద్ధం నీలాంజనచయోపమమ్।।5.7.౫౦।।
సర్వాయుధోద్ధతకరం సర్వదణ్డేన తర్జయన్ ।।

మహామహిషమారూఢం దీప్తాగ్నిసమలోచనమ్।।౫౧।।

రక్తమాల్యాంబరధరం మహామేరుమివోచ్ఛ్రితమ్।।

ప్రలయామ్బుదనిర్ఘోషం పిబన్నివ మహోదధిమ్ ।। ।।౫౨।।

గ్రసంతమివ శైలేన్ద్రముద్గిరంతమివానలమ్ ।।

మృత్యుశ్చైవ సమీపస్థః కాలానలసమప్రభుః ।।౫౩।।

కాలశ్చాంజనసంకాశః కృతాంతశ్చ భయానకః ।।

మారీచోగ్రమహామారీ కాలరాత్రిశ్చ దారుణా ।।౫౪।।

వివిధా వ్యాధయః కుష్ఠా నానారూపా భయావహాః ।।

శక్తిశూలాంకుశధరాః పాశచక్రాసిపాణయః ।।౫౫।।

వజతుండధరా రుద్రా క్షురతూణధనుర్ద్ధరాః।।

నానాయుధధరాస్సర్వే మహావీరా భయంకరాః।।౫౬।।

అసంఖ్యాతా మహావీరాః కాలాఞ్జనసమప్రభాః ।।

సర్వాయుధోద్యతకరా యమదూతా భయానకాః ।। ౫౭ ।।

అనేన పరిచారేణ వృతం తం ఘోరదర్శనమ్ ।।

యమం పశ్యంతి పాపిష్ఠాశ్చిత్రగుప్తం చ భీషణమ్ ।। ౫౮ ।।

నిర్భర్త్సయతి చాత్యంతం యమస్తాన్పాపకర్మ్మణః ।।

చిత్రగుప్తశ్చ భగవాన్ధర్మ్మవాక్యైః ప్రబోధయేత్ ।। ౫౯ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే పఞ్చమ్యాముమాసంహితాయాం
నరకలోకమార్గయమదూతస్వరూపవర్ణనం నామ సప్తమోఽధ్యాయః ।। ౭ ।।

5.8

చిత్రగుప్త ఉవాచ ।।

భో భో దుష్కృతకర్మ్మణః పర ద్రవ్యాపహారకాః ।।
గర్విౖతా రూపవీర్యేణ పరదారావమర్ద్దకాః ।।౧।।
యస్త్వయం క్రియతే కర్మ తదిదం భుజ్యతే పునః ।।
తత్కిమాత్మోపఘాతార్థం భవద్భిర్దుష్కృతం కృతమ్ ।। ౨ ।।
ఇదానీం కిం ప్రలపయ్యధ్వే పీడ్యమానాస్స్వకర్మభిః ।।
భుజ్యంతాం స్వాని కర్మ్మణి నాస్తి దోషో హి కస్యచిత్ ।। ౩ ।।
సనత్కుమార ఉవాచ ।।
ఏవం తే పృథివీపాలాస్సంప్రాప్తాస్తత్సమీపతః ।।
స్వకీయైః కర్మ్మభిఘొరైర్దుష్కర్మ్మబలదర్పిణః ।। ౪ ।।
తానపి క్రోధసంయుక్తశ్చిత్రగుప్తో మహాప్రభుః ।।
సంశిక్షయతి ధర్మజ్ఞో యమరాజానుశిక్షయా ।। ౫ ।।
చిత్రగుప్త ఉవాచ।।
భో భో నృపా దురాచారాః ప్రజా విధ్వంసకారిణః ।।
అల్పకాలస్య రాజ్యస్య కృతే కిం దుష్కృతం కృతమ్ ।। ౬ ।।
రాజ్యభోగేన మోహేన బలాదన్యాయతః ప్రజాః ।।
యద్దణ్డితాః ఫలం తస్య భుజ్యతామధునా నృపాః ।।౭।।
క్వ తద్రాజ్యం కలత్రం చ యదర్థమశుభం కృతమ్ ।।
తత్సర్వం సంపరిత్యజ్య యూయమేకాకినః స్థితాః ।।౮।।
పశ్యామి తద్బలం నష్టం యేన విధ్వంసితాః ప్రజాః ।।
యమదూతైర్యోజ్యమానా అధునా కీదృశం భవేత్ ।। ౯ ।।
సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఏవం బహువిధైర్వాక్యైరుపలబ్ధా యమేన తే ।।

స్వాని కర్మాణి శోచంతి తూష్ణీం తిష్ఠంతి పార్థివాః ।।5.8.౧౦।।

ఇతి కర్మ్మ సముద్దిశ్య నృపాణాం ధర్మ్మరాడ్యమః।।

తత్పాపపంకశుద్ధ్యర్థమిదం దూతాన్బ్రవీతి చ ।। ౧౧ ।।

యమరాజ ఉవాచ ।।

భోభోశ్చణ్డ మహాచండ గృహీత్వా నృపతీన్బలాత్ ।।

నియమేన విశుద్యధ్వం క్రమేణ నరకాగ్నిషు ।।౧౨।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

తతశ్శీఘ్రం సమాదాయ నృపాన్సంగృహ్య పాదయోః।।

భ్రామయిత్వా తు వేగేన నిక్షిప్యోర్ధ్వం ప్రగృహ్య చ ।।।

సర్వప్రాయేణ మహతాతీవ తప్తే శిలాతలే।।

ఆస్ఫాలయంతి తరసా వజ్రేణేవ మహాద్రుమాన్।।౧౪।।

తతస్సరక్తం శ్రోత్రేణ స్రవతే జర్జరీకృతః।।

నిస్సంజ్ఞస్స సదా దేహీ నిశ్చేష్టస్సంప్రజాయతే।।౧౫।।

తతస్స వాయునా స్పృష్టస్తైరుజ్జీవితః పునః।।

తతః పాపవిశుద్ధ్యర్థం క్షిపంతి నరకార్ణవే।।౧౬।।

అష్టావింశతిసంఖ్యాభిః క్షిత్యధస్సప్తకోటయః।।

సప్తమస్య తలస్యాంతే ఘోరే తమసి సంస్థితః।।౧౭।।

ఘోరాఖ్యా ప్రథమా కోటిః సుఘోరా తదధః స్థితా ।।

అతిఘోరా మహాఘోరా ఘోరరూపా చ పంచమీ ।।౧౮।।

షష్ఠీ తలాతలాఖ్యా చ సప్తమీ చ భయానకా।।

అష్టమీ కాలరాత్రిశ్చ నవమీ చ భయోత్కటా।।౧౯।।

దశమీ తదధశ్చణ్డా మహాచణ్డా తతోఽప్యధః ।।

చణ్డకోలాహలా చాన్యా ప్రచణ్డా చణ్డనాయికా ।। 5.8.౨౦ ।।

పద్మా పద్మావతీ భీతా భీమా భీషణనాయికా ।।

కరాలా వికరాలా చ వజ్రావింశతిమా స్మృతా ।।౨౧।।

త్రికోణా పఞ్చకోణా చ సుదీర్ఘా చాఖిలార్తిదా।।

సమా భీమబలా భోగ్రా దీప్తప్రాయేతి చాన్తిమీ।।౨౨।।

ఇతి తే నామతః ప్రోక్తా ఘోరా నరకకోటయః।।

అష్టావింశతిరేవైతాః పాపానాం యాతనాత్మికాః।।౨౩।।

తాసాం క్రమేణ విజ్ఞేయాః పంచ పఞ్చైవ నాయకాః।।

ప్రత్యేకం సర్వకోటీనాం నామతస్సంనిబోధత ।।౨౪।।

రౌరవః ప్రథమస్తేషాం రువంతే యత్ర దేహినః ।।

మహారౌరవపీడాభిర్మహాంతోఽపి రుదంతి చ ।। ౨౫ ।।

తతశ్శీతం తథా చోష్ణం పంచాద్యా నాయకాస్స్మృతాః ।।

సుఘోరస్తు మహాతీక్ష్ణస్తథా సంజీవనః స్మృతః ।।౨౬।।

మహాతమో విలోమశ్చ విలోపశ్చాపి కంటక।।

తీవ్రవేగః కరాలశ్చ వికరాలః ప్రకంపనః ।।౨౭।।

మహావక్రశ్చ కాలశ్చ కాలసూత్రః ప్రగర్జనః ।।

సూచీముఖస్సునేతిశ్చ ఖాదకస్సుప్రపీడనః ।। ౨౮ ।।

కుమ్భీపాకసుపాకౌ చ క్రకచశ్చాతిదారుణః ।।

అంగారరాశిభవనం మేరురసృక్ప్రహితస్తతః ।।౨౯।।

తీక్ష్ణతుణ్ణశ్చ శకునిర్మహాసంవర్తకః క్రతుః॥

తప్తజంతుః పంకలేపః ప్రతిమాంసస్తప్తూద్భవః॥5.8.30॥

ఉచ్ఛ్వాసస్సునిరుచ్ఛ్వాసో సుదీర్ఘః కూటశాల్మలిః॥

దురిష్టస్సుమహావాదః ప్రవాదస్సుప్రతాపనః ॥౩౧॥

తతో మేఘో వృషః శాల్మస్సింహవ్యాఘ్రగజాననాః॥
శ్వసూకరాజమహిషఘూకకోకవృకాననాః॥౩౨॥

గ్రాహకుంభీనక్రాఖ్యా స్సర్పకూర్మాఖ్యవాయసాః॥

గృధ్రోలూకహలోకాఖ్యాః శార్దూలక్రథకర్కటాః॥౩౩॥

మండూకాః పూతివక్త్రాశ్చ రక్తాక్షః పూతిమృత్తికాః॥

కణధూమ్రస్తథాగ్నిశ్చ కృమిగన్ధివపుస్తథా ॥౩౪॥

అగ్నిధ్రశ్చాప్రతిష్ఠశ్చ రుధిరాభశ్శ్వభోజనః ॥

లాలా భేక్షాంత్రభక్షౌ చ సర్వభక్షః సుదారుణః॥౩౫॥

కంటకస్సువిశాలశ్చ వికటః కటపూతనః॥

అంబరీషః కటాహశ్చ కష్టా వైతరణీ నదీ॥౩౬॥

సుతప్తలోహశయన ఏకపాదః ప్రపూరణః ॥

అసితాలవనం ఘోరమస్థిభంగః సుపూరణః॥౩౭॥

విలాతసోఽసుయంత్రోఽపి కూటపాశః ప్రమర్దనః ॥

మహాచూర్ణో సుచూర్ణోఽపి తప్తలోహమయం తథా ॥౩౮॥

పర్వతః క్షురధారా చ తథా యమలపర్వతః ॥

మూత్రవిష్ఠాశ్రుకూపశ్చ క్షారకూపశ్చ శీతలః ॥౩౯॥

ముసలోలూఖలం యన్త్రం శిలాశకటలాంగలమ్॥

తాలపత్రాసిగహనం మహాశకటమణ్డపమ్।।5.8.౪౦।।

సంమోహమస్థిభంగశ్చ తప్తశ్చలమయో గుడమ్।।

బహుదుఖం మహాక్లేశః కశ్మలం సమలం మలాత్ ।।౪౧।।

హాలాహలో విరూపశ్చ స్వరూపశ్చ యమానుగః ।। ,

ఏకపాదస్త్రిపాదశ్చ తీవ్రశ్చాచీవరం తమః ।। ౪౨ ।।

అష్టావింశతిరిత్యేతే క్రమశః పంచపంచకమ్ ।।

కోటీనామానుపూర్వ్యేణ పంచ పంచైవ నాయకాః ।।।౪3।।

రౌరవాయ ప్రబోధ్యంతే నరకాణాం శతం స్మృతమ్।।

చత్వారింశచ్ఛతం ప్రోక్తం మహానరకమణ్డలమ్ ।। ౪౪ ।।

ఇతి తే వ్యాస సంప్రోక్తా నరకస్య స్థితిర్మయా ।।

ప్రసంఖ్యానాచ్చ వైరాగ్యం శృణు పాపగతిం చ తామ్ ।। ౪౫ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే పఞ్చమ్యాముమాసంహితాయాం నరకలోకవర్ణనం నామాష్టమోఽధ్యాయః ।। ౮

5.9

।। సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఏషు పాపాః ప్రపచ్యంతే శోష్యంతే నరకాగ్నిషు ।।

యాతనాభిర్విచిత్రాభిరాస్వకర్మక్షయాద్భృశమ్ ।।౧।।

స్వమలప్రక్షయాద్యద్వదగ్నౌ ధాస్యంతి ధాతవః ।।

తత్ర పాపక్షయాత్పాపా నరాః కర్మానురూపతః ।।౨।।

సుగాఢం హస్తయోర్బద్ధ్వా తతశ్శృంఖలయా నరాః ।।

మహావృక్షాగ్రశాఖాసు లమ్బ్యన్తే యమకింకరైః ।। 3 ।।

తతస్తే సర్వయత్నేన క్షిప్తా దోలంతి కింకరైః ।।
దోలంతశ్చాతివేగేన విసంజ్ఞా యాంతి యోజనమ్ ।। ౪ ।।
అంతరిక్షస్థితానాం చ లోహభారశతం పునః ।।
పాదయోర్బధ్యతే తేషాం యమదూతైర్మహాబలైః ।। ౫ ।।
తేన భారేణ మహతా ప్రభృశం తాడితా నరాః ।।
ధ్యాయంతి స్వాని కర్మాణి తూష్ణీం తిష్ఠన్తి నిశ్చలాః ।। ౬ ।।
తతోఽంకుశైరగ్నివర్ణైర్లోహ దణ్డైశ్చ దారుణైః ।।
హన్యంతే కింకరైర్ఘోరైస్సమన్తాత్పాపకర్మిణః ।।౭।।
తతః క్షారేణ దీప్తేన వహ్నేరపి విశేషతః ।।
సమంతతః ప్రలిప్యంతే తీవ్రేణ తు పునః పునః ।। ౮ ।।
ద్రుతేనాత్యంతలిప్తేన కృత్తాంగా జర్జరీకృతాః ।।
పునర్విదార్య్య చాంగాని శిరసః ప్రభృతి క్రమాత్ ।।౯।।
వృతాకవత్ప్రపచ్యంతే తప్తలోహకటాహకైః।।
విష్ఠాపూర్ణే తథా కూపే కృమీణాం నిచయే పునః ।।5.9.౧౦।।
మేదోఽసృక్పూయపూర్ణాయాం వాప్యాం క్షిప్యంతి తే పునః ।।
భక్ష్యంతే కృమిభిస్తీక్ష్ణైర్లోంహతుండైశ్చ వాయసైః।।౧౧।।
శ్వభిర్ద్వంశైర్వృకైర్వ్యాఘ్రైర్రౌద్రైశ్చ వికృతాననైః ।।
పచ్యంతే మత్స్యవచ్చాపి ప్రదీప్తాంగారరాశిషు ।।౧౨।।
భిన్నాః శూలైస్తు తీక్ష్ణైశ్చ నరాః పాపేన కర్మణా ।।
తైలయన్త్రేషు చాక్రమ్య ఘోరైః కర్మభిరాత్మనః।।౧3।।
తిలా ఇవ ప్రపీడ్యంతే చక్రాఖ్యే జనపిండకాః ।।

భ్రజ్యంతే చాతపే తప్తే లోహభాణ్డేష్వనేకధా ।।౧౪।।

తైలపూర్ణకటాహేషు సుతప్తేషు పునఃపునః।।

బహుధా పచ్యతే జిహ్వ ప్రపీడ్యేరసి పాదయోః ।। ౧౫ ।।

యాతనాశ్చ మహత్యోఽత్ర శరీరస్యాతి సర్వతః ।।

నిశ్శేషనరకేష్వేవం క్రమంతి క్రమశో నరాః ।। ౧౬ ।।

నరకేషు చ సర్వేషు విచిత్రా యమయాతనా।।

యామ్యైశ్చ దీయతే వ్యాస సర్వాంగేషు సుకష్టదా ।।౧౭।।

జ్వలదంగారమాదాయ ముఖమాపూర్య్య తాడ్యతే ।।

తతః క్షారేణ దీప్తేన తామ్రేణ చ పునఃపునః ।। ౧౮ ।।

ఘృతేనాత్యన్తతప్తేన తదా తైలేన తన్ముఖమ్ ।।

ఇతస్తతః పీడయిత్వా భృశమాపూర్య్య హన్యతే ।।౧౯।।

విష్ఠాభిః కృమిభిశ్చాపి పూర్యమాణాః క్వచిత్క్వచిత్ ।।

పరిష్వజంతి చాత్యుగ్రాం ప్రదీప్తాం లోహశాల్మలీమ్।।5.9.౨౦।।

హన్యంతే పృష్ఠదేశే చ పునర్దీప్తైర్మహాఘనైః ।।

దన్తురేణాదికంఠేన క్రకచేన బలీసయా।।౨౧।।

శిరఃప్రభృతి పీడ్యంతే ఘోరైః కర్మభిరాత్మజైః ।।

ఖాద్యంతే చ స్వమాంసాని పీయతే శోణితం స్వకమ్।।౨౨।।

అన్నం పానం న దత్తం యైస్సర్వదా స్వాత్మపోషకైః।।

ఇక్షువత్తే ప్రపీడ్యంతే జర్జరీకృత్య ముద్గరైః ।।౨౩।।

అసితాలవనే ఘోరే ఛిద్యన్తే ఖణ్డశస్తతః ।।

సూచీభిర్భిన్నసర్వాఙ్గాస్తప్తశూలాగ్రరోపితాః।।౨౪।।

సంచాల్యమానా బహుశః క్లిశ్యంతే న మ్రియన్తి చ ।।

తథా చ తచ్ఛరీరాణి సుఖదుఃఖసహాని చ ।।౨౫।।

దేహాదుత్పాట్య మాంసాని భిద్యంతే స్వైశ్చ ముద్గరైః।।

దంతురాకృతిభిర్ఘోరైర్యమదూతైర్బలోత్కటైః ।।౨౬।।

నిరుచ్ఛ్వాసే నిరుఛ్వాసాస్తిష్ఠంతి నరకే చిరమ్ ।।

ఉత్తాడ్యంతే తథోఛ్వాసే వాలుకాసదనే నరాః।।౨౭।।

రౌరవే రోదమానాశ్చ పీడ్యంతే వివిధై వధైః ।।

మహారౌరవపీడాభిర్మహాంతోఽపి రుదంతి చ ।। ౨౮ ।।

పత్సు వక్త్రే గుదే ముండే నేత్రయోశ్చైవ మస్తకే ।।

నిహన్యంతే ఘనైస్తీక్ష్ణైస్సుతప్తైర్లోహ శంకుభిః ।।౨౯।।

సుతప్తావాలుకాయాం తు ప్రయోజ్యంతే ముహుర్ముహుః ।।

జంతుపంకే భృశం తప్తే క్షిప్తాః క్రన్దంతి విస్వరమ్ ।।5.9.30।।

కుంభీపాకేషు చ తథా తప్తతైలేషు వై మునే।।

పాపినః కూరకర్మాణోఽసహ్యేషు సర్వథా పునః।।3౧।।

లాలాభక్షేషు పాపాస్తే పాత్యంతే దుఃఖదేషు వై ।।

నానాస్థానేషు పచ్యంతే నరకేషు పునఃపునః ।।3౨।।

సూచీముఖే మహాక్లేశే నరకే పాత్యతే నరః ।।

పాపీ పుణ్యవిహీనశ్చ తాడ్యతే యమకింకరైః ।।33।।

లౌహకుమ్భే వినిఃక్షిప్తాః శ్వసన్తశ్చ శనైఃశనైః ।।

మహాగ్నినా ప్రపచ్యంతే స్వపాపైరేవ మానవాః।।3౪।।

దృఢం రజ్జ్వాదిభిర్బద్ధ్వా ప్రపీడ్యంతే శిలాసు చ ।।

క్షిప్యంతే చాన్ధకూపేషు దశ్యంతే భ్రమరైర్భృశమ్ ।।౩౫।।

కృమిభిర్భిన్నసర్వాంగాశ్శతశో జర్జరీకృతాః ।।

సుతీక్ష్ణక్షారకూపేషు క్షిప్యంతే తదనంతరమ్ ।। ౩౬ ।।

మహాజ్వాలేఽత్ర నరకే పాపాః క్రన్దంతి దుఃఖితాః ।।

ఇతశ్చేతశ్చ ధావంతి దహ్యమానాస్తదర్చిషా ।। ౩౭ ।।

పృష్ఠే చానీయ తుణ్డాభ్యాం విన్యస్త స్కంధయోజితే ।।

తయోర్మధ్యేన వాకృష్య బాహుపృష్ఠేన గాఢతః ।।౩౮।।

బద్ధ్వా పరస్పరం సర్వే సుభృశం పాపరజ్జుభిః ।।

బద్ధపిండాస్తు దృశ్యంతే మహా జ్వాలే తు యాతనాః ।। ౩౯ ।।

రజ్జుభిర్వేష్టితాశ్చైవ ప్రలిప్తాః కర్దమేన చ ।।

కరీషతుషవహ్నౌ చ పచ్యంతే న మ్రియంతి చ ।। 5.9.౪౦ ।।

సుతీక్ష్ణం చరితాస్తే హి కర్కశాసు శిలాసు చ ।।

ఆస్ఫాల్య శతశః పాపాః పచ్యంతే తృణవత్తతః।।౪౧।।

శరీరాభ్యంతరగతైః ప్రభూతైః కృమిభిర్నరాః ।।

భక్ష్యంతే తీక్ష్ణవదనైరాత్మదేహక్షయాద్భృశమ్ ।।౪౨।।

కృమీణాం నిచయే క్షిప్తాః పూయమాంసాస్థిరాశిషు।।

తిష్ఠంత్యుద్విగ్నహృదయాః పర్వతాభ్యాం నిపీడితాః ।।౪౩।।

తప్తేన వజ్రలేపేన శరీరమనులిప్యతే ।।

అధోముఖోర్ధ్వపాదాశ్చ తాతప్యంతే స్మ వహ్నినా ।। ౪౪ ।।

వదనాంతః ప్రవిన్యస్తాం సుప్రతప్తామయోగదామ్ ।।

తే ఖాదన్తి పరాధీనాస్తైస్తాడ్యంతే సముద్గరైః ।।౪౫।।

ఇత్థం వ్యాస కుకర్మ్మణో నరకేషు పచంతి హి।।

వర్ణయామి వివర్ణత్వం తేషాం తత్త్వాయ కర్మ్మణామ్।।౪౬।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే పఞ్చమ్యాముమాసంహితాయాం సామాన్యతో నరకగతివర్ణనంనామ నవమోఽధ్యాయః।।౯।।

5.10

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

మిథ్యాగమం ప్రవృత్తస్తు ద్విజిహ్వాఖ్యే చ గచ్ఛతి ।।

జిహ్వార్ద్ధకోశవిస్తీర్ణహలైస్తీక్ష్ణః ప్రపీడ్యతే।।౧।।

నిర్భర్త్సయతి యః క్రూరో మాతరం పితరం గురుమ్ ।।

విష్ఠాభిః కృమిమిశ్రాభిర్ముఖమాపూర్య్య హన్యతే ।।౨।।

యే శివాయతనారామవాపీకూపతడాగకాన్।।

విద్రవంతి ద్విజస్థానం నరాస్తత్ర రమంతి చ ।।౩।।

కామాయోద్వర్త్తనాభ్యంగ స్నానపానామ్బుభోజనమ్ ।।

క్రీడనం మైథునం ద్యూతమాచరన్తి మదోద్ధతా।।౪।।

పేచిరే వివిధైర్ఘోరైరిక్షుయంత్రాదిపీడనైః ।।

నిరయాగ్నిషు పచ్యంతే యావదాభూతసంప్లవమ్।।౫।।

తేన తేనైవ రూపేణ తాడ్యతే పారదారికాః ।।

గాఢమాలింగ్య తే నారీం సుతప్తాం లోహనిర్మితామ్ ।। ౬ ।।

పూర్వాకారాశ్చ పురుషాః ప్రజ్వలన్తి సమంతతః ।।

దుశ్చారిణీం స్త్రియం గాఢమాలింగంతి రుదంతి చ ।। ౭ ।।

యే శృణ్వంతి సతాం నిందాం తేషాం కర్ణప్రపూరణమ్ ।।

అగ్నివర్ణైరయఃకీలైస్తప్తైస్తామ్రాదినిర్మితైః ।।౬।।
త్రపుసీసారకూటాద్యైః క్షీరేణ చ పునఃపునః।।
సుతప్తతీక్ష్ణతైలేన వజ్రలేపేన వా పునః ।।౯।।
క్రమాదాపూర్య్యకర్ణాంస్తు నరకేషు చ యాతనాః ।।
అనుక్రమేణ సర్వేషు భవంత్యేతాః సమంతతః ।।5.10.౧౦।।
సర్వేంద్రియాణామప్యేవం క్రమాత్పాపేన యాతనాః ।।
భవంతి ఘోరాః ప్రత్యేకం శరీరేణ కృతేన చ ।। ౧౧ ।।
స్పర్శదోషేణ యే మూఢాస్స్పృశంతి చ పరస్త్రియమ్ ।।
తేషాం కరోఽగ్నివర్ణాభిః పాంశుభిః పూర్య్యతే భృశమ్ ।। ౧౨ ।।
తేషాం క్షారాదిభిస్సర్వైశ్శరీరమనులిప్యతే ।।
యాతనాశ్చ మహాకష్టాస్సర్వేషు నరకేషు చ ।। ౧౩ ।।
కుర్వన్తి పిత్రోర్భృకుటిం కరనేత్రాణి యే నరా ।।
వక్త్రాణి తేషాం సాంతాని కీర్య్యంతే శంకుభిర్దృఢమ్ ।। ౧౪ ।।
యైరింద్రియైర్నరా యే చ కుర్వన్తి పరస్త్రియమ్ ।।
ఇంద్రియాణి చ తేషాం వై వికుర్వంతి తథైవ చ ।। ౧౫ ।।
పరదారాంశ్చ పశ్యన్తి లుబ్ధాస్స్తబ్ధేన చక్షుషా ।।
సూచీభిశ్చాగ్నివర్ణాభిస్తేషాం నేత్రప్రపూరణమ్ ।। ౧౬ ।।
క్షారాద్యైశ్చ క్రమాత్సర్వా ఇహైవ యమయాతనాః ।।
భవంతి మునిశార్దూల సత్యంసత్యం న సంశయః ।। ౧౭ ।।
దేవాగ్నిగురువిప్రేభ్యశ్చానివేద్య ప్రభుంజతే ।।
లోహకీలశతైస్తప్తైస్తజ్జిహ్వాస్యం చ పూర్య్యతే ।। ౧౮ ।।

యే దేవారామపుష్పాణి లోభాత్సంగృహ్య పాణినా ।।
జిఘ్రంతి చ నరా భూయః శిరసా ధారయంతి చ ।। ౧౯ ।।
ఆపూర్య్యతే శిరస్తేషాం తప్తైర్లోహస్య శంకుభిః ।।
నాసికా వాతిబహులైస్తతః క్షారాదిభిర్భృశమ్ ।।5.10.౨౦।।
యే నిందన్తి మహాత్మానం వాచకం ధర్మ్మదేశికమ్ ।।
దేవాగ్నిగురుభక్తాంశ్చ ధర్మశాస్త్రం చ శాశ్వతమ్ ।। ౨౧ ।।
తేషామురసి కణ్ఠే చ జిహ్వాయాం దంతసన్ధిషు ।।
తాలున్యోష్ఠే నాసికాయాం మూర్ద్ని సర్వాఙ్గసన్ధిషు ।। ౨౨ ।।
అగ్నివర్ణాస్తు తప్తాశ్చ త్రిశాఖా లోహశంకవః ।।
ఆఖిద్యంతే చ బహుశః స్థానేష్వేతేషు ముద్గరైః ।। ౨3 ।।
తతః క్షారేణ దీప్తేన పూర్యతే హి సమం తతః ।।
యాతనాశ్చ మహత్యో వై శరీరస్యాతి సర్వతః ।। ౨౪ ।।
అశేషనరకేష్వేవ క్రమంతి క్రమశః పునః ।।
యే గృహ్ణన్తి పరద్రవ్యం పద్భ్యాం విప్రం స్పృశంతి చ ।। ౨౫ ।।
శివోపకరణం గాం చ జ్ఞానాదిలిఖితం చ యత్ ।।
హస్తపాదాదిభిస్తేషామాపూర్య్యంతే సమంతతః ।। ౨౬ ।।
నరకేషు చ సర్వేషు విచిత్రా దేహయాతనాః ।।
భవంతి బహుశః కష్టాః పాణిపాదసముద్భవాః ।। ౨౭ ।।
శివాయతనపర్య్యంతే దేవారామేషు కుత్రచిత్।।
సముత్సృజంతి యే పాపాః పురీషం మూత్రమేవ చ।।౨౮।।
తేషాం శిశ్నం సవృషణం చూర్ణ్యతే లోహముద్గరైః।।

సూచీభిరగ్నివర్ణాభిస్కథా త్వాపూర్య్యతే పునః ॥౨౯॥

తతః క్షారేణ మహతా తీవ్రేణ చ పునః పునః ॥

ద్రుతేన పూర్యతే గాఢం గుదే శిశ్నే చ దేహినః ॥5.10.30 ॥

మనసస్సర్వేన్ద్రియాణాం చ యస్మా ద్దుఃఖం ప్రజాయతే ॥

ధనే సత్యపి యే దానం న ప్రయచ్ఛంతి తృష్ణయా ॥ ౩౧ ॥

అతిథిం చావమన్యతే కాలే ప్రాప్తే గృహాశ్రమే ॥

తస్మాత్తే దుష్కృతం ప్రాప్య గచ్ఛంతి నిరయేఽశుచౌ ॥ ౩౨ ॥

యేఽన్నం దత్త్వా హి భుంజంతి న శ్వభ్యస్సహ వాయసైః ॥

తేషాం చ వివృతం వక్త్రం కీలకద్వయతాడితమ్॥౩౩॥

కృమిభిః ప్రాణిభిశ్చోగ్రైర్లోహతుణ్డైశ్చ వాయసైః ॥

ఉపద్రవైర్బహువిధైరుగ్రైరంతః ప్రపీడ్యతే ॥ ౩౪ ॥

శ్యామశ్చ శబలశ్చైవ యమమార్గానురోధకౌ ॥

యౌ స్తస్తాభ్యాం ప్రయచ్ఛామి తౌ గృహ్ణీతామిమం బలిమ్ ॥౩౫॥

యే వా వరుణవాయవ్యా యామ్యా నైర్ఋత్యవాయసాః ॥

వాయసా పుణ్యకర్మాణస్తే ప్రగృహ్ణంతు మే బలిమ్ ॥ ౩౬ ॥

శివామభ్యర్చ్య యత్నేన హుత్వాగ్నౌ విధిపూర్వకమ్ ॥

శైవైర్మన్త్రైర్బలిం యే చ దదంతే న చ తే యమమ్ ॥ ౩౭ ॥

పశ్యంతి త్రిదివం యాంతి తస్మాద్దద్యాద్దినేదినే॥

మణ్డలం చతురస్రం తు కృత్వా గంధాదివాసితమ్ ॥౩౮॥

ధన్వన్తర్యర్థమీశాన్యాం ప్రాచ్యామిన్ద్రాయ నిఃక్షిపేత్ ॥

యామ్యాం యమాయ వారుణ్యాం సుదక్షోమాయ దక్షిణే ॥౩౯॥

పితృభ్యస్తు వినిక్షిప్య ప్రాచ్యామర్యమణే తతః ।।

ధాతుశ్చైవ విధాతుశ్చ ద్వారదేశే వినిఃక్షిపేత్ ।।5.10.౪౦ ।।

శ్వభ్యశ్చ శ్వపతిభ్యశ్చ వయోభ్యో విక్షిపేద్భువి ।।

దేవైః పితృమనుష్యైశ్చ ప్రేతైర్భూతైస్సగుహ్యకై ।।౪౧ ।।

వయోభిః కృమికీటైశ్చ గృహస్థశ్చోపజీవ్యతే ।।

స్వాహాకారః స్వధాకారో వషట్కారస్తృతీయకః ।।౪౨।।

హంతకారస్తథైవాన్యో ధేన్వా స్తనచతుష్టయమ్।।

స్వాహాకారం స్తనం దేవాస్స్వధాం చ పితరస్తథా।।౪౩।।

వషట్కారం తథైవాన్యే దేవా భూతేశ్వరాస్తథా ।।

హంతకారం మనుష్యాశ్చ పిబంతి సతతం స్త నమ్ ।। ౪౪ ।।

యస్త్వేతాం మానవో ధేనుం శ్రద్ధయా హ్యనుపూర్వికామ్ ।।

కరోతి సతతం కాలే సాగ్నిత్వాయోపకల్ప్యతే ।। ౪౫ ।।

యస్తాం జహాతి వా స్వస్థస్తామిస్రే స తు మజ్జతి ।।

తస్మాద్దత్త్వా బలిం తేభ్యో ద్వారస్థశ్చింతయేత్క్షణమ్ ।।౪౬।।

క్షుధార్తమతిథిం సమ్యగేకగ్రామనివాసినమ్ ।।

భోజయేత్తం శుభాన్నేన యథాశక్త్యాత్మభోజనాత్ ।।౪౭।।

అతిథిర్యస్య భగ్నాశో గృహాత్ప్రతినివర్తతే ।।

స తస్మై దుష్కృతం దత్త్వా పుణ్యమా దాయ గచ్ఛతి ।।౪౮।।

తతోఽన్నం ప్రియమేవాశ్నన్నరః శృంఖలవాన్పునః ।।

జిహ్వావేగేన విద్ధోత్ర చిరం కాలం స తిష్ఠతి ।।౪౯।।

యతస్తం మాంసముద్ధత్య తిలమాత్రప్రమాణతః ।।

ఖాదితుం దీయతే తేషాం భిత్త్వా చైవ తు శోణితమ్ ။5.10.౫౦ ॥

నిశ్శేషతః కశాభిస్తు పీడ్యతే క్రమశః పునః ॥

బుభుక్షయాతికష్టం హి తథాయాతి పిపాసయా ॥ ౫౧ ॥

ఏవమాద్యా మహాఘోరా యాతనాః పాపకర్మణామ్ ॥

అంతే యత్ప్రతిపన్నం హి తత్సంక్షేపేణ సంశృణు ॥ ౫౨ ॥

యః కరోతి మహాపాపం ధర్మ్మం చరతి వై లఘు ॥

ధర్మ్మం గురుతరం వాపి తథావస్థే తయోః శృణు ॥౫౩॥

సుకృతస్య ఫలం నోక్తం గురుపాపప్రభావతః ॥

న మినోతి సుఖం తత్ర భోగైర్బహుభిరన్వితః ॥ ౫౪ ॥

తథోద్విగ్నోతిసంతప్తో న భక్ష్యైర్మన్యతే సుఖమ్ ॥

అభావాదగ్రతోఽన్యస్య ప్రతికల్పం దినేదినే ॥౫౫॥

పుమాన్యో గురుధర్మ్మోఽపి సోపవాసో యథా గృహీ ॥

విత్తవాన్న విజానాతి పీడాం నియమసంస్థితః ॥ ౫౬ ॥

తాని పాపాని ఘోరాణి సంతి యైశ్చ నరో భువి ॥

శతధా భేదమాప్నోతి గిరిర్వజ్రహతో యథా ॥ ౫౭ ॥ ॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే పఞ్చమ్యాముమాసంహితాయాం నరకగతిభోగవర్ణనం నామ దశమోఽధ్యాయః ॥ ౧౦ ॥

5.11

॥ వ్యాస ఉవాచ ॥ ॥

కృతపాపా నరా యాంతి దుఃఖేన మహతాన్వితాః ॥

యమమార్గే సుఖం యైశ్చ తాన్ధర్మాన్వద మే ప్రభో ॥ ౧ ॥

।। సనత్కుమార ఉవాచ ।।

అవశ్యం హి కృతం కర్మ భోక్తవ్యమవిచారతః ।।

శుభాశుభమథో వక్ష్యే తాన్ధర్మాన్సుఖదాయకాన్ ।౨।।

అత్ర యే శుభకర్మాణః సౌమ్యచిత్తా దయాన్వితాః ।।

సుఖేన తే నరా యాంతి యమమార్గం భయావహమ్ ।। ౩ ।।

యః ప్రదద్యాద్ ద్విజేన్ద్రాణాముపానత్కాష్ఠపాదుకే ।।

స నరోఽశ్వేన మహతా సుఖం యాతి యమాలయమ్ ।। ౪ ।। ।।

ఛత్రదానేన గచ్ఛంతి యథా ఛత్రేణ దేహినః ।।

శిబికాయాః ప్రదానేన తద్రథేన సుఖం వ్రజేత్ ।। ౫ ।।

శయ్యాసనప్రదానేన సుఖం యాతి సువిశ్రమమ్ ।।

ఆరామచ్ఛాయాకర్తారో మార్గే వా వృక్షరోపకాః ।।

వ్రజన్తి యమలోకం చ ఆతపేఽతి గతక్లమాః ।।౬।।

యాంతి పుష్పగయానేన పుష్పారామకరా నరాః ।।

దేవాయతనకర్తారః క్రీడంతి చ గృహోదరే ।। ౭।।

కర్తారశ్చ తథా యే చ యతీనామాశ్రమస్య చ ।।

అనాథమణ్డపానాం తు క్రీడంతి చ గృహోదరే ।। ౮ ।।

దేవాగ్నిగురువిప్రాణాం మాతాపిత్రోశ్చ పూజకాః ।।

పూజ్యమానా నరా యాంతి కాముకేన యథాసుఖమ్ ।। ౯ ।।

ద్యోతయంతో దిశస్సర్వా యాంతి దీపప్రదాయినః ।।

ప్రతిశ్రయప్రదానేన సుఖం యాంతి నిరామయాః ।। 5.11.౧౦ ।।

విశ్రామ్యమాణా గచ్ఛంతి గురుశుశ్రూషకా నరాః ।।

ఆతోద్యవిప్రదాతారస్సుఖం యాంతి స్వకే గృహే ।। ౧౧ ।।

సర్వకామసమృద్ధేన యథా గచ్ఛంతి గోప్రదాః ।।

అత్ర దత్తాన్నపానాని 'తాన్యాప్నోతి నరః పథి ।। ౧౨ ।।

పాదశౌచప్రదానేన సజలేన పథా వ్రజేత్ ।।

పాదాభ్యంగం చ యః కుర్యాదశ్వపృష్ఠేన గచ్ఛతి ।। ౧౩ ।।

పాదశౌచం తథాభ్యంగం దీపమన్నం ప్రతిశ్రయమ్ ।।

యో దదాతి సదా వ్యాస నోపసర్పతి తం యమః ।। ౧౪ ।।

హేమరత్నప్రదానేన యాతి దుర్గాణి నిస్తరన్ ।।

రౌప్యానడుత్రస్నద్దానేన యమలోకం సుఖేన సః ।। ౧౫ ।।

ఇత్యేవమాదిభిర్దానైస్సుఖం యాంతి యమాలయమ్ ।।

స్వర్గే తు వివిధాన్భోగాన్ప్రాప్నువంతి సదా నరాః ।। ౧౬ ।।

సర్వేషామేవ దానానామన్నదానం పరం స్మృతమ్ ।।

సద్యః ప్రీతికరం హృద్యం బలబుద్ధివివర్ధనమ్ ।।౧౭।।

నాన్నదానసమం దానం విద్యతే మునిసత్తమ ।।

అన్నాద్భవంతి భూతాని తదభావే మ్రియంతి చ ।।౧౮।।

రక్తం మాంసం వసా శుక్రం క్రమాదన్నాత్ప్రవర్ధతే ।।

శుక్రాద్భవంతి భూతాని తస్మాదన్నమయం జగత్ ।। ౧౯ ।।
హేమరత్నాశ్వనాగేన్ద్రైర్నారీస్రక్చందనాదిభిః ।।

సమస్తైరపి సంప్రాప్తైర్న రమంతి బుభుక్షితాః ।।5.11.౨౦।।

గర్భస్థా జాయమానాశ్చ బాలవృద్ధాశ్చ మధ్యమాః ।।

ఆహారమభికాంక్షంతి దేవదానవరాక్షసాః।।౨౧।।

క్షుధా నిశ్శేషరోగాణాం వ్యాధిః శ్రేష్ఠతమః స్మృతః ।।
స చాన్నౌషధిలేపేన నశ్యతీహ న సంశయః ।। ౨౨ ।।
నాస్తి క్షుధాసమం దుఃఖం నాస్తి రోగః క్షుధాసమః ।।
నాస్త్యరోగసమం సౌఖ్యం నాస్తి క్రోధసమో రిపుః ।।౨౩।।
అతఏవ మహత్పుణ్యమన్నదానే ప్రకీర్తితమ్।।
తథా క్షుధాగ్నినా తప్తా మ్రియంతే సర్వదేహినః।।౨౪।।
అన్నదః ప్రాణదః ప్రోక్తః ప్రాణదశ్చాపి సర్వదః।।
తస్మాదన్నప్రదానేన సర్వదానఫలం లభేత్ ।।౨౫।।
యస్యాన్నపానపుష్టాఙ్గః కురుతే పుణ్యసంచయమ్।।
అన్నప్రదాతుస్తస్యార్ధం కర్తుశ్చార్ధం న సంశయః ।। ౨౬ ।।
త్రైలోక్యే యాని రత్నాని భోగస్త్రీవాహనాని చ ।।
అన్నదానప్రదస్సర్వమిహాముత్ర చ తల్లభేత్ ।। ౨౭ ।।
ధర్మార్థకామమోక్షాణాం దేహః పరమసాధనమ్ ।।
తస్మాదన్నేన పానేన పాలయేద్దేహమాత్మనః ।। ౨౮ ।।
అన్నమేవ ప్రశంసంతి సర్వమేవ ప్రతిష్ఠితమ్ ।।
అన్నేన సదృశం దానం న భూతం న భవిష్యతి ।। ౨౯ ।।
అన్నేన ధార్యతే సర్వం విశ్వం జగదిదం మునే ।।
అన్నమూర్జస్కరం లోకే ప్రాణా హ్యన్నే ప్రతిష్ఠితాః ।। 5.11.30 ।।
దాతవ్యం భిక్షవే చాన్నం బ్రాహ్మణాయ మహాత్మనే ।।
కుటుంబం పీడయిత్వాపి హ్యాత్మనో భూతిమిచ్ఛతా ।।3౧।।
విదదాతి నిధిశ్రేష్ఠం యో దద్యాదన్నమర్థినే।।

బ్రాహ్మణాయార్తరూపాయ పారలౌకికమాత్మనః ॥౩౨॥

అర్చయేద్భూతిమన్విచ్ఛన్కాలే ద్విజముపస్థితమ్ ॥

శ్రాంతమధ్వని వృత్త్యర్థం గృహస్థో గృహమాగతమ్ ॥ ॥ 33 ॥

అన్నదః పూజయేద్వ్యాసః సుశీలస్తు విమత్సరః ॥

క్రోధముత్పతితం హిత్వా దివి చేహ మహత్సుఖమ్ ॥౩౪॥

నాభినిందేదధిగతం న ప్రణుద్యాత్కథంచన ॥

అపి శ్వపాకే శుని వా నాన్నదానం ప్రణశ్యతి॥౩౫॥ ।

శ్రాంతాయాదృష్టపూర్వాయ హ్యన్నమధ్వని వర్తతే ॥

యో దద్యాదపరిక్లిష్టం స సమృద్ధిమవాప్నుయాత ॥౩౬॥

పితౄన్దేవాంస్తథా విప్రానతిథీంశ్చ మహామునే ॥

యో నరః ప్రీణయత్యన్నైస్తస్య పుణ్యఫలం మహత్ ॥ ౩౭ ॥

అన్నం పానం చ శూద్రేఽపి బ్రాహ్మణే చ విశిష్యతే ॥

న పృచ్ఛేద్గోత్రచరణం స్వాధ్యాయం దేశమేవ చ ॥ ౩౮ ॥

భిక్షితో బ్రాహ్మణేనేహ దద్యాదన్నం చ యః పుమాన్ ॥

స యాతి పరమం స్వర్గ యావదాభూతసంప్లవమ్ ॥౩౯॥

అన్నదస్య చ వృక్షాశ్చ సర్వకామఫలాన్వితాః ॥

భవంతీహ యథా విప్రా హర్షయుక్తాస్త్రివిష్టపే ॥5.11.౪౦॥

అన్నదానేన యే లోకాస్స్వర్గే విరచితా మునే ॥

అన్నదాతుర్మహాదివ్యాస్తాఞ్ఛృణుష్వ మహామునే ॥ ౪౧ ॥

భవనాని ప్రకాశంతే దివి తేషాం మహాత్మనామ్ ॥

నానాసంస్థానరూపాణి నానా కామాన్వితాని చ ॥ ౪౨ ॥

సర్వకామఫలాశ్చాపి వృక్షా భవనసంస్థితాః ।।

హేమవాప్యః శుభాః కూపా దీర్ఘికాశ్చైవ సర్వశః।।౪౩।।

ఘోషయంతి చ పానాని శుభాన్యథ సహస్రశః ।।

భక్ష్యభోజ్యమయాశ్శైలా వాసాంస్యాభరణాని చ ।। ౪౪ ।।

క్షీరం స్రవంత్యస్సరితస్తథైవాజ్యస్య పర్వతాః ।।

ప్రాసాదాః పాణ్డురాభాసాశ్శయ్యాశ్చ కనకోజ్జ్వలాః ।।౪౫।।

తానన్నదాశ్చ గచ్ఛంతి తస్మాదన్నప్రదో భవేత్ ।।

యదీచ్ఛేదాత్మనో భవ్యమిహ లోకే పరత్ర చ ।। ౪౬ ।।

ఏతే లోకాః పుణ్యకృతామన్నదానాం మహాప్రభాః ।।

తస్మాదన్నం విశేషేణ దాతవ్యం మానవైర్ధ్రువమ్ ।। ౪౭ ।।

అన్నం ప్రజాపతిస్సాక్షాదన్నం విష్ణుస్స్వయం హరః ।।

తస్మాదన్నసమం దానం న భూతం న భవిష్యతి ।। ౪౮ ।।

కృత్వాపి సుమహత్పాపం యః పశ్చాదన్నదో భవేత్ ।।

విముక్తస్సర్వపాపేభ్యస్స్వర్గలోకం స గచ్ఛతి ।। ౪౯ ।।
అన్నపానాశ్వగోవస్త్రశయ్యాచ్ఛత్రాసనాని చ ।।

ప్రేతలోకే ప్రశస్తాని దానాన్యష్టౌ విశేషతః ।। 5.11.౫౦ ।।

ఏవం దానవిశేషేణ ధర్మరాజపురం నరః ।।

యస్మాద్యాతి విమానేన తస్మాద్దానం సమాచరేత్ ।। ౫౧ ।।

ఏతదాఖ్యానమనఘమన్నదానప్రభావతః ।।

యః పఠేత్పాఠయేదన్యాన్స సమృద్ధః ప్రజాయతే ।। ౫౨ ।।

శృణుయాచ్ఛ్రావయేచ్ఛ్రాద్ధే బ్రాహ్మణాన్యో మహామునే ।।।

అక్షయ్యమన్నదానం చ పితౄణాముపతిష్ఠతి।।౫౩।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే పంచమ్యాముమాసంహితాయామన్నదానమాహాత్మ్యవర్ణనం నామైకాదశోఽధ్యాయః।।।౧౧।।

5.12

।। సనత్కుమార ఉవాచ ।।

పానీయదానం పరమం దానానాముత్తమం సదా ।।

సర్వేషాం జీవపుంజానాం తర్పణం జీవనం స్మృతమ్ ।। ౧ ।।

ప్రపాదానమతః కుర్యాత్సుస్నేహాదనివారితమ్ ।।

జలాశ్రయవినిర్మాణం మహానన్దకరం భవేత్ ।।౨।।

ఇహ లోకే పరే వాపి సత్యం సత్యం న సంశయః।।

తస్మాద్వాపీశ్చ కూపాంశ్చ తడాగాన్కారయేన్నరః ।।౩।।

అర్ద్ధం పాపస్య హరతి పురుషస్య వికర్మణః ।।

కూపః ప్రవృత్తపానీయః సుప్రవృత్తస్య నిత్యశః ।। ౪ ।।

సర్వం తారయతే వంశం యస్య ఖాతే జలాశయే ।।

గావః పిబంతి విప్రాశ్చ సాధవశ్చ నరాస్సదా ।। ౫ ।।

నిదాఘకాలే పానీయం యస్య తిష్ఠత్యవారితమ్ ।।

సుదుర్గం విషమం కృచ్ఛ్రం న కదాచిదవాప్యతే ।। ౬ ।।

తడాగానాం చ వక్ష్యామి కృతానాం యే గుణాః స్మృతా ।।

త్రిషు లోకేషు సర్వత్ర పూజితో యస్తడాగవాన్ ।। ౭ ।।

అథవా మిత్రసదనే మైత్రం మిత్రార్తివర్జితమ్ ।।

కీర్తిసంజననం శ్రేష్ఠం తడాగానాం నివేశనమ్ ।।౮।।

ధర్మస్యార్థస్య కామస్య ఫలమాహుర్మనీషిణః ।।

తడాగం సుకృతే యేన తస్య పుణ్యమనన్తకమ్ ।। ౯ ।।

చతుర్విధానాం భూతానాం తడాగః పరమాశ్రయః ।।

తడాగాదీని సర్వాణి దిశన్తి శ్రియముత్తమామ్ ।। 5.12.౧౦ ।।

దేవా మనుష్యా గన్ధర్వాః పితరో నాగరాక్షసాః ।।

స్థావరాణి చ భూతాని సంశ్రయంతి జలాశయమ్ ।। ౧౧ ।।

ప్రావృడృతౌ తడాగే తు సలిలం యస్య తిష్ఠతి ।।

అగ్నిహోత్రఫలం తస్య భవతీత్యాహ చాత్మభూః ।। ౧౨ ।।

శరత్కాలే తు సలిలం తడాగే యస్య తిష్ఠతి ।।

గోసహస్రఫలం తస్య భవేన్నైవాత్ర సంశయః ।। ౧3 ।।

హేమన్తే శిశిరే చైవ సలిలం యస్య తిష్ఠతి ।।

స వై బహుసువర్ణస్య యజ్ఞస్య లభతే ఫలమ్ ।। ౧౪ ।।

వసంతే చ తథా గ్రీష్మే సలిలం యస్య తిష్ఠతి ।।

అతిరాత్రాశ్వమేధానాం ఫలమాహుర్మనీషిణః ।। ౧౫ ।।

మునే వ్యాసాథ వృక్షాణాం రోపణే చ గుణాఞ్ఛృణు ।।

ప్రోక్తం జలాశయఫలం జీవప్రీణనముత్తమమ్ ।।।౧౬।।

అతీతానాగతాన్సర్వాన్పితృవంశాంస్తు తారయేత్ ।।

కాంతారే వృక్షరోపీ యస్తస్మాద్వృక్షాంస్తు రోపయేత్ ।।౧౭।।

తత్ర పుత్రా భవంత్యేతే పాదపా నాత్ర సంశయః ।।

పరం లోకం గతస్సోఽపి లోకానాప్నోతి చాక్షయాన్ ।। ౧౮ ।।

పుష్పైస్సురగణాన్సర్వాన్ఫలైశ్చాపి తథా పితౄన్ ।।

ఛాయయా చాతిథీన్సర్వాన్పూజయంతి మహీరుహాః ।। ౧౯ ।।

కిన్నరోరగరక్షాంసి దేవగంధర్వమానవాః ।।

తథైవర్షిగణాశ్చైవ సంశ్రయంతి మహీరుహాన్ ।।5.12.౨౦।।

పుష్పితాః ఫలవంతశ్చ తర్పయంతీహ మానవాన్ ।।

ఇహ లోకే పరే చైవ పుత్రాస్తే ధర్మతః స్మృతాః ।। ౨౧ ।।

తడాగకృద్వృక్షరోపీ చేష్టయజ్ఞశ్చ యో ద్విజః ।।

ఏతే స్వర్గాన్న హీయంతే యే చాన్యే సత్యవాదినః ।।౨౨।।

సత్యమేవ పరం బ్రహ్మ సత్యమేవ పరం తపః ।।

సత్యమేవ పరో యజ్ఞస్సత్యమేవ పరం శ్రుతమ్ ।।౨౩।।

సత్యం సుప్తేషు జాగర్తి సత్యం చ పరమం పదమ్ ।।

సత్యేనైవ ధృతా పృథ్వీ సత్యే సర్వం ప్రతిష్ఠితమ్ ।।౨౪।।

తతో యజ్ఞశ్చ పుణ్యం చ దేవర్షిపితృపూజనే ।।

ఆపో విద్యా చ తే సర్వే సర్వం సత్యే ప్రతిష్ఠితమ్ ।।౨౫।।

సత్యం యజ్ఞస్తపో దానం మంత్రా దేవీ సరస్వతీ।।

బ్రహ్మచర్యం తథా సత్యమోంకారస్సత్యమేవ చ ।।౨౬।।

సత్యేన వాయురభ్యేతి సత్యేన తపతే రవిః ।।

సత్యేనాగ్నిర్నిర్దహతి స్వర్గస్సత్యేన తిష్ఠతి ।।౨౭।।

పాలనం సర్వవేదానాం సర్వతీర్థావగాహనమ్ ।।

సత్యేన వహతే లోకే సర్వమాప్నోత్యసంశయమ్।।౨౮।।

అశ్వమేధసహస్రం చ సత్యం చ తులయా ధృతమ్ ।।

లక్షాణి క్రతవశ్చైవ సత్యమేవ విశిష్యతే ।। ౨౯ ।।

సత్యేన దేవాః పితరో మానవోరగరాక్షసాః ।।

ప్రీయంతే సత్యతస్సర్వే లోకాశ్చ సచరాచరాః ।। ।। 5.12.30 ।।

సత్యమాహుః పరం ధర్మం సత్యమాహుః పరం పదమ్ ।।

సత్యమాహుః పరం బ్రహ్మ తస్మాత్సత్యం సదా వదేత్ ।। ౩౧ ।।

మునయస్సత్యనిరతాస్తపస్తప్త్వా సుదుశ్చరమ్ ।।

సత్యధర్మరతాస్సిద్ధాస్తతస్స్వర్గం చ తే గతాః ।।౩౨।।

అప్సరోగణసంవిష్టైర్విమానైఃపరిమాతృభిః ।।

వక్తవ్యం చ సదా సత్యం న సత్యాద్విద్యతే పరమ్ ।।౩౩।।

అగాధే విపులే సిద్ధే సత్యతీర్థే శుచిహ్రదే ।।

స్నాతవ్యం మనసా యుక్తం స్థానం తత్పరమం స్మృతమ్ ।।౩౪।।

ఆత్మార్థే వా పరార్థే వా పుత్రార్థే వాపి మానవాః ।।

అనృతం యే న భాషంతే తే నరాస్స్వర్గగామినః ।।౩౫।।

వేదా యజ్ఞాస్తథా మంత్రాస్సంతి విప్రేషు నిత్యశః ।।

నోభాంత్యపి హ్యసత్యేషు తస్మాత్సత్యం సమాచరేత్ ।। ౩౬ ।।

।। వ్యాస ఉవాచ ।।

తపసో మే ఫలం బ్రూహి పునరేవ విశేషతః ।।

సర్వేషాం చైవ వర్ణానాం బ్రాహ్మణానాం తపోధన ।। ౩౭ ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ప్రవక్ష్యామి తపోఽధ్యాయం సర్వ కామార్థసాధకమ్ ।।

సుదుశ్చరం ద్విజాతీనాం తన్మే నిగదతః శృణు ।। ౩౮ ।।

తపో హి పరమం ప్రోక్తం తపసా విద్యతే ఫలమ్ ।।

తపోరతా హి యే నిత్యం మోదంతే సహ దైవతైః ।। ౩౯ ।।

తపసా ప్రాప్యతే స్వర్గస్తపసా ప్రాప్యతే యశః ।।

తపసా ప్రాప్యతే కామస్తపస్సర్వార్థసాధనమ్ ।। 5.12.౪౦ ।।

తపసా మోక్షమాప్నోతి తపసా విందతే మహత్ ।।

జ్ఞానవిజ్ఞానసంపత్తిః సౌభాగ్యం రూపమేవ చ ।। ౪౧ ।।

నానావిధాని వస్తూని తపసా లభతే నరః ।।

తపసా లభతే సర్వం మనసా యద్యదిచ్ఛతి ।। ౪౨ ।।

నాతప్తతపసో యాంతి బ్రహ్మలోకం కదాచన ।।

నాతప్తతపసాం ప్రాప్యశ్శంకరః పరమేశ్వరః ।।౪౩।।

యత్కార్యం కించిదాస్థాయ పురుషస్తపతే తపః ।।

తత్సర్వం సమవాప్నోతి పరత్రేహ చ మానవః ।।౪౪।।

సురాపః పారదారీ చ బ్రహ్మహా గురుతల్పగః ।।

తపసా తరతే సర్వం సర్వతశ్చ విముంచతి।।౪౫।।

అపి సర్వేశ్వరః స్థాణుర్విష్ణుశ్చైవ సనాతనః ।।

బ్రహ్మా హుతాశనః శక్రో యే చాన్యే తపసాన్వితాః ।।౪౬।।

అష్టాశీతిసహస్రాణి మునీనామూర్ధ్వరేతసామ్ ।।

తపసా దివి మోదంతే సమేతా దైవతైస్సహ ।।౪౭।।

తపసా లభ్యతే రాజ్యం స చ శక్రస్సురేశ్వరః ।।

తపసాఽపాలయత్సర్వమహన్యహని వృత్రహా ।।౪౮।।

సూర్యాచంద్రమసౌ దేవౌ సర్వలోకహితే రతౌ ।।

తపసైవ ప్రకాశంతే నక్షత్రాణి గ్రహాస్తథా ।।౪౯।।

న చాస్తి తత్సుఖం లోకే యద్వినా తపసా కిల।।

తపసైవ సుఖం సర్వమితి వేదవిదో విదుః ।। 5.12.౫౦ ।।

జ్ఞానం విజ్ఞానమారోగ్యం రూపవత్త్వం తథైవ చ ।।

సౌభాగ్యం చైవ తపసా ప్రాప్యతే సర్వదా సుఖమ్ ।। ౫౧ ।।

తపసా సృజ్యతే విశ్వం బ్రహ్మా విశ్వం వినాశ్రమమ్ ।।

పాతి విష్ణుర్హరోఽప్యత్తి ధత్తే శేషోఽఖిలాం మహీమ్ ।। ౫౨ ।।

విశ్వామిత్రో గాధిసుతస్తపసైవ మహామునే ।।

క్షత్రియోఽథాభవద్విప్రః ప్రసిద్ధం త్రిభవేత్విదమ్ ।। ౫3 ।।

ఇత్యుక్తం తే మహాప్రాజ్ఞ తపోమాహాత్మ్యముత్తమమ్ ।।

శృణ్వధ్యయనమాహాత్మ్యం తపసోఽధికముత్తమమ్ ।। ౫౪ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే పంచమ్యాముమాసంహితాయాం తపోమాహాత్మ్యవర్ణనం నామ ద్వాదశోఽధ్యాయః ।। ౧౨ ।।

5.13

।। సనత్కుమార ఉవాచ ।।

తపస్తపతి యోఽరణ్యే వన్యమూలఫలాశనః ।।

యోఽధీతే ఋచమేకాం హి ఫలం స్యాత్తత్సమం మునే ।। ౧ ।।

శ్రుతేరధ్యయనాత్పుణ్యం యదాప్నోతి ద్విజోత్తమః ।।

తదధ్యాపనతశ్చాపి ద్విగుణం ఫలమశ్నుతే ।। ౨ ।।

జగద్యథా నిరాలోకం జాయతేఽశశిభాస్కరమ్ ।।

వినా తథా పురాణం హ్యధ్యేయమస్మాన్మునే సదా ।।3।।

తప్యమానం సదాజ్ఞానాన్నిరయే యోఽపి శాస్త్రతః ।।

సమ్బోధయతి లోకం తం తస్మాత్పూజ్యః పురాణగః ।। ౪ ।।

సర్వేషాం చైవ పాత్రాణాం మధ్యే శ్రేష్ఠః పురాణవిత్ ।।

పతనాత్త్రాయతే యస్మాత్తస్మాత్పాత్రముదాహృతమ్ ।। ౫ ।।

మర్త్యబుద్ధిర్న కర్తవ్యా పురాణజ్ఞే కదాచన ।।

పురాణజ్ఞస్సర్వవేత్తా బ్రహ్మా విష్ణుర్హరో గురుః ।। ౬ ।।

ధనం ధాన్యం హిరణ్యం చ వాసాంసి వివిధాని చ ।।

దేయం పురాణవిజ్ఞాయ పరత్రేహ చ శర్మణే ।।౭।।

యో దదాతి మహాప్రీత్యా పురాణజ్ఞాయ సజ్జనః ।।

పాత్రాయ శుభవస్తూని స యాతి పరమాం గతిమ్।।౮।।

మహీం గాం వా స్యందనాంశ్చ గజానశ్వాంశ్చ శోభనాన్ ।।

యః ప్రయచ్ఛతి పాత్రాయ తస్య పుణ్యఫలం శృణు ।। ౯ ।।

అక్షయాన్సర్వకామాంశ్చ పరత్రేహ చ జన్మని ।।

అశ్వమేధమఖస్యాపి స ఫలం లభతే పుమాన్ ।।5.13.౧౦।।

మహీ దదాతి యస్తస్మై కృష్టాం ఫలవతీం శుభామ్ ।।

స తారయతి వై వంశ్యాన్దశ పూర్వాన్దశాపరాన్ ।।౧౧।।

ఇహ భుక్త్వాఖిలాన్కామానంతే దివ్యశరీరవాన్ ।।

విమానేన చ దివ్యేన శివలోకం స గచ్ఛతి ।।౧౨।।

న యజ్ఞైస్తుష్టిమాయాంతి దేవాః ప్రోక్షణకైరపి ।।

బలిభిః పుష్పపూజాభిర్యథా పుస్తకవాచనైః ।। ౧౩ ।।

శంభోరాయతనే యస్తు కారయేద్ధర్మపుస్తకమ్ ।।

విష్ణోరర్కస్య కస్యాపి శృణు తస్యాపి తత్ఫలమ్ ।।౧౪।।

రాజసూయాశ్వమేధానాం ఫలమాప్నోతి మానవః ।।

సూర్యలోకం చ భిత్త్వాశు బ్రహ్మలోకం స గచ్ఛతి ।। ౧౫ ।।

స్థిత్వా కల్పశతాన్యత్ర రాజా భవతి భూతలే ।।

భుంక్తే నిష్కంటకం భోగాన్నాత్ర కార్యా విచారణా ।।౧౬।।

అశ్వమేధసహస్రస్య యత్ఫలం సముదాహృతమ్ ।।

తత్ఫలం సమావాప్నోతి దేవాగ్రే యో జపం చరేత్ ।। ౧౭ ।।

ఇతిహాసపురాణాభ్యాం శమ్భోరాయతనే శుభే ।।

నాన్యత్ప్రీతికరం శంభోస్తథాన్యేషాం దివౌకసామ్ ।। ౧౮ ।।

తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన కార్యం పుస్తకవాచనమ్ ।।

తథాస్య శ్రవణం ప్రేష్ఠా సర్వకామఫలప్రదమ్ ।।౧౯।।

పురాణశ్రవణాచ్ఛంభోర్నిష్పాపో జాయతే నరః ।।

భుక్త్వా భోగాన్సువిపులాఞ్ఛివలోకమవాప్నుయాత్ ।।5.13.౨౦।।

రాజసూయేన యత్పుణ్యమగ్నిష్టోమశతేన చ ।।

తత్పుణ్యం లభతే శంభోః కథాశ్రవణమాత్రతః ।। ౨౧ ।।

సర్వతీర్థావగాహేన గాం కోటిప్రదానతః ।।

తత్ ఫలం లభతే శంభోః కథాశ్రవణతో మునే ।। ౨౨ ।।

యే శృణ్వంతి కథాం శంభోస్సదా భువనపావనీమ్ ।।

తే మనుష్యా న మంతవ్యా రుద్రా ఏవ న సంశయః ।। ౨3 ।।

శృణ్వతాం శివసత్కీర్తిం సతాం కీర్తయతాం చ తామ్ ।।

పదామ్బుజరజాంస్యేవ తీర్థాని మునయో విదుః ।।౨౪।।

గంతుం నిఃశ్రేయసం స్థానం యేఽభివాంఛన్తి దేహినః ।।

కథాం పౌరాణికీం శైవీం భక్త్యా శృణ్వంతు తే సదా ।।౨౫।।

కథాం పౌరాణికీం శ్రోతుం యద్యశక్తస్సదా భవేత్ ।।

నియతాత్మా ప్రతిదినం శృణుయాద్వా ముహూర్తకమ్ ।।౨౬।।

యది ప్రతిదినం శ్రోతుమశక్తో మానవో భవేత్ ।।

పుణ్యమాసాదిషు మునే శృణుయాచ్ఛాంకరీం కథామ్ ।।౨౭।।

శైవీం కథాం హి శృణ్వానః పురుషో హి మునీశ్వర ।।

స నిస్తరతి సంసారం దగ్ధ్వా కర్మమహాటవీమ్ ।।౨౮।।

కథాం శైవీం ముహూర్తం వా తదర్ద్ధం క్షణం చ వా ।।

యే శృణ్వఁతి నరా భక్త్యా న తేషాం దుర్గతిర్భవేత్ ।।౨౯।।

యత్పుణ్యం సర్వదానేషు సర్వయజ్ఞేషు వా మునే ।।

శంభోః పురాణశ్రవణాత్తత్ఫలం నిశ్చలం భవేత్ ।।5.13.30।।

విశేషతః కలౌ వ్యాస పురాణశ్రవణాదృతే ।।

పరో ధర్మో న పుంసాం హి ముక్తిధ్యానపరః స్మృతః ।।3౧।।

పురాణశ్రవణం శమ్భోర్నామసంకీర్తనం తథా ।।

కల్పద్రుమఫలం రమ్యం మనుష్యాణాం న సంశయః ।। 3౨ ।।

కలౌ దుర్మేధసాం పుంసాం ధర్మాచారోఝ్ఝితాత్మనామ్ ।।

హితాయ విదధే శమ్భుః పురాణాఖ్యం సుధారసమ్ ।।33।।

ఏకోఽజరామరస్స్యాద్వై పిబన్నేవామృతం పుమాన్ ।।

శమ్భోః కథామృతాపానాత్కులమేవాజరామరమ్ ।।3౪।।

యా గతిః పుణ్యశీలానాం యజ్వనాం చ తపస్వినామ్ ।।

సా గతిస్సహసా తాత పురాణశ్రవణాత్ఖలు ।।3౫।।

జ్ఞానవాప్తిర్యదా న స్యాద్యోగశాస్త్రాణి యత్నతః ।।

అధ్యేతవ్యాని పౌరాణం శాస్త్రం శ్రోతవ్యమేవ చ।।౩౬।।

పాపం సంక్షీయతే నిత్యం ధర్మశ్చైవ వివర్ద్ధతే।।

పురాణశ్రవణాజ్జ్ఞానీ న సంసారం ప్రపద్యతే।।౩౭।।

అతఏవ పురాణాని శ్రోతవ్యాని ప్రయత్నతః ।।

ధర్మార్థకామలాభాయ మోక్షమార్గాప్తయే తథా ।। ౩౮ ।।

యజ్ఞైర్దానైస్తపోభిస్తు యత్ఫలం తీర్థసేవయా ।।

తత్ఫలమ సమవాప్నోతి పురాణశ్రవణాన్నరః ।।౩౯।।

న భవేయుః పురాణాని ధర్మమార్గేక్షణాని తు ।।

యద్యత్ర యద్ద్వతీ స్థాతా చాత్ర పారత్రకీ కథామ్।।5.13.౪౦।।

షడ్వింశతిపురాణానాం మధ్యేఽప్యేకం శృణోతి యః ।।

పఠేద్వా భక్తియుక్తస్తు స ముక్తో నాత్ర సంశయః।।౪౧।।

అన్యో న దృష్టస్సుఖదో హి మార్గః పురాణమార్గో హి సదా వరిష్ఠః ।।

శాస్త్రం వినా సర్వమిదం న భాతి సూర్యేణ హీనా ఇవ జీవలోకాః।।౪౨।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే పఞ్చమ్యాముమాసంహితాయాం
పురాణమాహాత్మ్యవర్ణనంనామ త్రయోదశోఽధ్యాయః ।।౧౩।।

5.14

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

శస్తాని ఘోరదానాని మహాదానాని నిత్యశః।।

పాత్రేభ్యస్తు ప్రదేయాని ఆత్మానం తారయంతి చ।।౧।।

హిరణ్యదానం గోదానం భూమిదానం ద్విజోత్తమ।।

గృహ్ణంతో వై పవిత్రాణి తారయంతి స్వమేవ తమ్ ।।౨।।

సువర్ణదానం గోదానం పృథివీదానమేవ చ।।

ఏతాని శ్రేష్ఠదానాని కృత్వా పాపైః ప్రముచ్యతే।।3।।

తులాదానాని శస్తాని గావః పృథ్వీ సరస్వతీ ।।

ద్వే తు తుల్యబలే శస్తే హ్యధికా చ సరస్వతీ।।౪।।

నిత్య హ్యనుడుహో గావచ్ఛత్రం వస్త్రముపానహౌ ।।

దేయాని యాచమానేభ్యః పానమన్నం తథైవ చ ।।౫।।

సంకల్పవిహితో యోఽర్థో బ్రాహ్మణేభ్యః ప్రదీయతే ।।

అర్థిభ్యోఽపీడితేభ్యశ్చ మనస్వీ తేన జాయతే ।। ౬ ।।

కనకం చ తిలా నాగాః కన్యా దాసీ గృహం రథః ।।

మణయః కపిలా గావో మహాదానాని వై దశ ।। ౭ ।।

గృహీత్వైతాని సర్వాణి బ్రాహ్మణో జ్ఞానవిత్సదా ।।

వదాన్యాంస్తారయేత్సద్యో హ్యాత్మానం చ న సంశయః ।।౮।।

సువర్ణం యే ప్రయచ్ఛంతి నరాశ్శుద్ధేన చేతసా ।।

దేవతాస్తం ప్రయచ్ఛంతి సమంతాదితి మే శ్రుతమ్ ।। ౯ ।।

అగ్నిర్హి దేవతాస్సర్వాః సువర్ణం చ హుతాశనః ।।

తస్మాత్సువర్ణం దత్త్వా చ దత్తాస్స్యుస్సర్వదేవతాః ।। 5.14.౧౦ ।।

పృథ్వీదానం మహాశ్రేష్ఠం సర్వకామఫలప్రదమ్ ।।

సౌవర్ణం చ విశేషేణ యత్కృతం పృథునా పురా ।। ౧౧ ।।

దీయమానాం ప్రపశ్యంతి పృథ్వీం రుక్మసమ న్వితామ్ ।।

సర్వపాపవినిర్ముక్తాస్తే యాంతి పరమాం గతిమ్ ।। ౧౨ ।।

అథాన్యచ్ఛ ప్రవక్ష్యామి దానం సర్వోత్తమం మునే ।।

కాంతారం యన్న పశ్యంతి యమస్య బహుదుఃఖదమ్ ।। ౧౩ ।।

కుర్యాత్కాంతారదానం హి విధినా శుద్ధమానసః ।।

న్యాయార్జితేన ద్రవ్యేణ విత్తశాఠ్యవివర్జితః ।।౧౪।।

తిలప్రస్థమయీం కృత్వా ధేనుం సర్వగుణాన్వితామ్ ।।

ధేనువత్సం సువర్ణం చ సుదివ్యం సర్వలక్షణమ్ ।।౧౫।।

పద్మమష్టదలం కృత్వా కుంకుమాక్తాక్షతైశ్శుభైః ।।

పూజయేత్తత్ర రుద్రాదీన్సర్వాన్దేవాన్సుభక్తితః ।।౧౬।।

ఏవం సంపూజ్య తాం దద్యాద్బ్రాహ్మణాయ స్వశక్తితః ।।

సరత్నాం సహిరణ్యాం చ సర్వాభరణభూషితామ్ ।।౧౭।।

తతో నక్తం సమశ్నీయాద్దీపాన్దద్యాత్తు విస్తరాత్ ।।

కార్తిక్యామితి కర్తవ్యం పూర్ణిమాయాం ప్రయత్నతః ।। ౧౮ ।।

ఏవం యః కురుతే సమ్యగ్విధానేన స్వశక్తితః ।।

యమమార్గభయం ఘోరం నరకం చ న పశ్యతి ।। ౧౯ ।।

కృత్వా పాపాన్యశేషాణి సబంధుస్సుహృజ్జనః ।।

దివి సంక్రీడతే వ్యాస యావదింద్రాశ్చతుర్దశ ।। 5.14.౨౦ ।।

విధితో గోశ్చ దానం వై సర్వోత్తమమిహ స్మృతమ్ ।।

న తేన సదృశం వ్యాస పరం దానం ప్రకీర్తితమ్ ।।౨౧।।

ప్రయచ్ఛతే యః కపిలాం సవత్సాం స్వర్ణశృంగికామ్ ।।

కాంస్యపాత్రాం రౌప్యఖురాం సర్వలక్షణలక్షితామ్ ।। ౨౨ ।।

తైస్తైర్గుణైః కామదుఘా భూత్వా సా గౌరుపైతి తమ్।।

ప్రదాతారం నరం వ్యాస పరత్రేహ చ జన్మని ।।౨౩।।

యద్యదిష్టతమం లోకే యదస్తి దయితం గృహే।।

తత్తద్గుణవతే దేయం తదేవాక్షయమిచ్ఛతా।।౨౪।।

తులాపురుషదానం హి దానానాం దానముత్తమమ్।।

తులాసంరోహణం కార్యం యదీచ్ఛేచ్ఛ్రేయ ఆత్మనః।।౨౫।।

యత్కృత్వా ముచ్యతే పాపైర్వధబంధకృతోద్భవైః ।।

తులాదానం మహత్పుణ్యం సర్వపాపక్షయంకరమ్ ।।౨౬।।

కృత్వా పాపాన్యశేషాణి తులాదానం కరోతి యః।।

సర్వైస్తు పాతకైర్ముక్తః స దివం యాత్యసంశయమ్।।౨౭।।

పాపం కృతం యద్దివసే నిశాయాం ద్విసంధ్యోర్మధ్యదినే నిశాంతే।।

కాలత్రయే కాయమనోవచోభిస్తులాపుమాన్వై తదపాకరోతి।।౨౮।।

బాలేన వృద్ధేన మయా హి యూనా విజానతా జ్ఞానపరేణ పాపమ్।।

తత్సర్వమేవాశు కృతం మదీయం తులాపుమాన్వై హరతు స్మరారిః।।౨౯।।

పాత్రే ప్రయుక్తం ద్రవిణం మయాఽద్య ప్రమాణపూర్ణం నిహితం తులాయామ్।।

తేనైవ సార్ధం తు మమావశేషం కృతాకృతం యత్సుకృతం సమేతు ।।5.14.30।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఏవముచ్చార్య తం దద్యాత్ ద్విజేభ్యః సర్వదా హితః ।।

నైకస్యాపి ప్రదాతవ్యం న నిస్తారస్తతో భవేత్ ।। ౩౧ ।।

దదాత్యేవం తు యో వ్యాస తులాపురుషముత్తమమ్ ।।

హత్వా పాపం దివ్యం తిష్ఠేద్యావదింద్రాశ్చతుర్దశ ।। ౩౨ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే పఞ్చమ్యాముమాసంహితాయాం సామాన్యదానవర్ణనం నామ చతుర్దశోఽధ్యాయః ।। ౧౪ ।।

5.15

వ్యాస ఉవాచ ।।

యేనైకేన హి దత్తేన సర్వేషాం ప్రాప్యతే ఫలమ్ ।।

దానానాం తన్మమాఖ్యా హి మానుషాణాం హితార్థతః।।౧।।

సనత్కుమార ఉవాచ।।

శృణు కాలేః ప్రదత్తాద్వై ఫలం విందంతి మానవాః।।

ఏకస్మాదపి సర్వేషాం దానానాం తద్వదామి తే ।। ౨ ।।

దానానాముత్తమం దానం బ్రహ్మాణ్డం ఖలు మానవైః ।।

దాతవ్యం ముక్తికామైస్తు సంసారోత్తారణాయ వై ।। ౩ ।।

బ్రహ్మాండే సకలం దత్తం యత్ఫలం లభతే నరః ।।

తదేకభావాదాప్నోతి సప్తలోకాధిపో భవేత్ ।। ౪ ।।

యావచ్చన్ద్రదివాకరౌ నభసి వై యావత్స్థిరా మేదినీ

తావత్సోఽపి నరః స్వబాంధవయుతస్స్వవర్గౌకసామోకసి।।

సర్వేష్వేవ మనోనుగేషు కకుభిర్బ్రహ్మాణ్డదః క్రీడతే

పశ్చాద్యాతి పదం సుదుర్లభతరం దేవైర్ముదే మాధవమ్ ।। ౫ ।।

వ్యాస ఉవాచ ।।

భగవన్బ్రూహి బ్రాహ్మాణ్డం యత్ప్రమాణం యదాత్మకమ్ ।।

యదాధారం యథాభూతం యేన మే ప్రత్యయో భవేత్ ।। ౬ ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

మునే శృణు ప్రవక్ష్యామి యదుత్సేధం తు విస్తరమ్ ।।

బ్రహ్మాణ్డం తత్తు సంక్షేపాచ్ఛ్రుత్వా పాపాత్ప్రముచ్యతే ।।౭।।

యత్తత్కారణమవ్యక్తం వ్యక్తం శివమనామయమ్ ।।

తస్మాత్సంజాయతే బ్రహ్మ ద్విధాభూతాద్ధి కాలతః ।।౮।।

బ్రాహ్మాణ్డం సృజతి బ్రహ్మ చతుర్ద్దశభవాత్మకమ్ ।।

తద్వచ్మి క్రమతస్తాత సమాసాచ్ఛృణు యత్నతః ।।౯।।

పాతాలాని తు సప్తైవ భువనాని తథోర్ద్ధ్వతః ।।

ఉచ్ఛ్రాయో ద్విగుణస్తస్య జలమధ్యే స్థితస్య చ ।। 5.15.౧౦ ।।

తస్యాధారః స్థితో నాగస్స చ విష్ణుః ప్రకీర్తితః ।।

బ్రహ్మణో వచసో హేతోర్బిభర్తి సకలం త్విదమ్ ।। ౧౧ ।।

శేషస్యాస్య గుణాన్ వక్తుం న శక్తా దేవదానవాః ।।

యోనంతః పఠ్యతే సిద్ధైర్దేవర్షిగణపూజితః ।। ౧౨ ।।

శిరఃసాహస్రయుక్తస్స సర్వా విద్యోతయన్దిశః ।।

ఫణామణిసహస్రేణ స్వస్తికామలభూషణః ।। ౧3 ।।

మదాఘూర్ణితనేత్రోఽసౌ సాగ్నిశ్శ్వేత ఇవాచలః ।।

స్రగ్వీ కిరీటీ హ్యాభాతి యస్సదైవైక కుండలః ।। ౧౪ ।।

సాయం గంగాప్రవాహేణ శ్వేతశైలోపశోభితః ।।

నీలవాసా మదోద్రిక్తః కైలాసాద్రిరివాపరః ।। ౧౫ ।।

లాంగలాసక్తహస్తాగ్రో బిభ్రన్ముసలముత్తమమ్।।

యోఽర్చ్యతే నాగకన్యాభిస్స్వర్ణవర్ణాభిరాదరాత్ ।।౧౬।।

సంకర్షణాత్మకో రుద్రో విషానలశిఖోజ్జ్వలః ।।

కల్పాంతే నిష్క్రమన్తే యద్వక్త్రేభ్యోఽగ్నిశిఖా ముహుః ॥

దగ్ధ్వా జగత్త్రయం శాన్తా భవంతీత్యనుశుశ్రుమ ॥ ౧౭ ॥

ఆస్తే పాతాలమూలస్థస్స శేషః క్షితిమణ్డలమ్ ॥

బిభ్రత్స్వపృష్ఠే భూతేశశ్శేషోఽశేషగుణార్చితః ॥౧౮॥

తస్య వీర్యప్రభావశ్చ సాకాంక్షైస్త్రిదశైరపి ॥

న హి వర్ణయితుం శక్యః స్వరూపం జ్ఞాతుమేవ వా ॥ ౧౯ ॥

ఆస్తే కుసుమమాలేవ ఫణామణిశిలారుణా ॥

యస్యైషా సకలా పృథ్వీ కస్తద్వీర్యం వదిష్యతి ॥5.15.౨౦॥

యదా విజృమ్భతేఽనంతో మదాఘూర్ణితలోచనః ॥

తదా చలతి భూరేషా సాద్రితోయాధికాననా ॥౨౧॥

దశసాహస్రమేకైకం పాతాలం ముని సత్తమ ॥

అతలం వితలం చైవ సుతలం చ రసాతలమ్ ॥ ౨౨ ॥

తలం తలాతలం చాగ్ర్యం పాతాలం సప్తమం మతమ్ ॥

భూమేరధస్సప్త లోకా ఇమే జ్ఞేయా విచక్షణైః॥౨3॥

ఉచ్ఛ్రాయో ద్విగుణశ్చైషాం సర్వేషాం రత్నభూమయః ॥

రత్నవన్తోఽథ ప్రాసాదా భూమయో హేమసంభవాః॥౨౪॥

తేషు దానవదైతేయా నాగానాం జాతయస్తథా ॥

నివసంతి మహానాగా రాక్షసా దైత్యసంభవాః ॥౨౫॥

ప్రాహ స్వర్గసదోమధ్యే పాతాలానీతి నారదః ॥

స్వర్లోకాదతి రమ్యాణి తేభ్యోఽసావాగతో దివి॥౨౬॥

నానాభూషణభూషాసు మణయో యత్ర సుప్రభాః ॥

ఆహ్లాదకాని శుభ్రాణి పాతాలం కేన తత్సమమ్॥౨౭॥

పాతాలే కస్య న ప్రీతిరితశ్చేతశ్చ శోభితమ్ ॥

దేవదానవకన్యాభిర్విముక్తస్యాభిజాయతే ॥ ౨౮ ॥

దివార్కరశ్మయో యత్ర న భవంతి విధో నిశి ॥

న శీతమాతపో యత్ర మణితేజోఽత్ర కేవలమ్ ॥ ౨౯ ॥

భక్ష్యభోజ్యాన్నపానాని భుజ్యంతే ముదితైర్భృశమ్ ॥

యత్ర న జాయతే కాలో గతోఽపి మునిసత్తమ ॥5.15.30॥

పుంస్కోకిలరుతం యత్ర పద్మాని కమలాకరాః ॥

నద్యస్సరాంసి రమ్యాణి హ్యన్యోన్యవిచరాణి చ ॥3౧॥

భూషణాన్యతిశుభ్రాణి గంధాఢ్యం చానులేపనమ్ ॥

వీణావేణుమృదంగానాం స్వనా గేయాని చ ద్విజ॥3౨॥

దైత్యోరగైశ్చ భుజ్యంతే పాతాలే వై సుఖాని చ ॥

తపసా సమవాప్నోతి దానవైస్సిద్ధమానవైః॥33॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే పఞ్చమ్యాముమాసంహితాయాం బ్రహ్మాణ్డకథనే పాతాలలోకవర్ణనం నామ పంచదశోఽధ్యాయః॥౧౫॥

5.16

సనత్కుమార ఉవాచ॥

తేషాం మూర్ధ్వోపరిష్టాద్వై నరకాంస్తాఞ్ఛృణుష్వ చ॥

మత్తో మునివరశ్రేష్ఠ పచ్యంతే యత్ర పాపినః ॥౧॥

రౌరవశ్శూకరో రోధస్తాలో వివసనస్తథా ॥

మహాజ్వాలస్తప్తకుంభో లవణోపి విలోహితః॥౨॥

వైతరణీ పూయవహా కృమిణః కృమిభోజనః ।।

అసిపత్రవనం ఘోరం లాలాభక్షశ్చ దారుణః ।। ౩ ।।

తథా పూయవహః ప్రాయో బహిర్జ్వాలో హ్యధశ్శిరాః ।।

సందంశః కాలసూత్రశ్చ తమశ్చావీచిరో ధనః ।। ౪ ।।

శ్వభోజనోఽథ రుష్టశ్చ మహారౌరవశాల్మలీ ।।

ఇత్యాద్యా బహవస్తత్ర నరకా దుఃఖదాయకాః ।। ౫ ।।

పచ్యంతే తేషు పురుషాః పాపకర్మరతాస్తు యే ।।

క్రమాద్వక్ష్యే తు తాన్ వ్యాస సావధానతయా శృణు ।। ౬ ।।

కూటసాక్ష్యం తు యో వక్తి వినా విప్రాన్ సురాంశ్చ గాః ।।

సదాఽనృతం వదేద్యస్తు స నరో యాతి రౌరవమ్।। ౭ ।।

భ్రూణహా స్వర్ణహర్తా చ గోరోధీ విశ్వఘాతకః ।।

సురాపో బ్రహ్మహంతా చ పరద్రవ్యాపహారకః ।। ౮ ।।

యస్తత్సంగీ స వై యాతి మృతో వ్యాస గురోర్వధాత్ ।।

తతః కుంభే స్వసుర్మాతుర్గోశ్చైవ దుహితుస్తథా ।। ౯ ।।

సాధ్వ్యా విక్రయకృచ్చాథ వార్ధకీ కేశవిక్రయీ ।।

తప్తలోహేషు పచ్యంతే యశ్చ భక్తం పరిత్యజేత్ ।। 5.16.౧౦ ।।

అవమంతా గురూణాం యః పశ్చాద్భోక్తా నరాధమః ।।

దేవదూషయితా చైవ దేవవిక్రయికశ్చ యః ।। ౧౧ ।।

అగమ్యగామీ యశ్చాంతే యాతి సప్తబలం ద్విజ ।।

చౌరో గోఘ్నో హి పతితో మర్యాదాదూషకస్తథా ।। ౧౨ ।।।

దేవద్విజపితృద్వేష్టా రత్నదూషయితా చ యః ।।

స యాతి కృమిభక్షం వై కృమీనత్తి దురిష్టకృత్ ।।౧౩।।

పితృదేవసురాన్ యస్తు పర్యశ్నాతి నరాధమః।।

లాలాభక్షం స యాత్యజ్ఞో యశ్శస్త్రకూటకృన్నరః ।।౧౪।।

యశ్చాంత్యజేన సంసేవ్యో హ్యసద్గ్రాహీ తు యో ద్విజః ।।

అయాజ్యయాజకశ్చైవ తథైవాభక్ష్య భక్షకః।। ౧౫ ।।

రుధిరౌఘే పతంత్యేతే సోమవిక్రయిణశ్చ యే।।

మధుహా గ్రామహా యాతి క్రూరాం వైతరణీం నదీమ్ ।। ౧౬ ।।

నవయౌవనమత్తాశ్చ మర్యాదాభేదినశ్చ యే ।।

తే కృత్యం యాంత్యశౌచాశ్చ కులకాజీవినశ్చ యే ।। ౧౭ ।।

అసిపత్రవనం యాతి వృక్షచ్ఛేదీ వృథైవ యః।।

క్షురభ్రకా మృగవ్యాధా వహ్నిజ్వాలే పతంతి తే ।। ౧౮ ।।

భ్రష్టాచారో హి యో విప్రః క్షత్రియో వైశ్య ఏవ చ ।।

యాత్యంతే ద్విజ తత్రైవ యః శ్వపాకేషు వహ్నిదః ।। ౧౯ ।।

వ్రతస్య లోపకా యే చ స్వాశ్రమాద్విచ్యుతాశ్చ యే।।

సందంశయాతనామధ్యే పతంతి భృశదారుణే।।5.16.౨౦।।

వీర్యం స్వప్నేషు స్కందేయుర్యే నరా బ్రహ్మచారిణః।।

పుత్రా నాధ్యాపితా యైశ్చ తే పతంతి శ్వభోజనే ।। ౨౧ ।।

ఏతే చాన్యే చ నరకాః శతశోఽథ సహస్రశః ।।

యేషు దుష్కృతకర్మాణః పచ్యతే యాతనాగతాః ।। ౨౨ ।।

తథైవ పాపాన్యేతాని తథాన్యాని సహస్రశః ।।

భుజ్యంతే యాని పురుషైర్నరకాంతరగోచరైః ।।౨౩।।

వర్ణాశ్రమవిరుద్ధం చ కర్మ కుర్వంతి యే నరాః।।

కర్మణా మనసా వాచా నిరయే తు పతంతి తే।।౨౪।।

అధశ్శిరోభిర్దృశ్యంతే నారకా దివి దైవతైః।।

దేవానధోముఖాన్సర్వానధః పశ్యంతి నారకాః ।।౨౫।।

స్థావరాః కృమిపాకాశ్చ పక్షిణః పశవో మృగాః ।।

ధార్మికాస్త్రిదశాస్తద్వన్మోక్షిణశ్చ యథాక్రమమ్।।౨౬।।

యావంతో జంతవస్స్వర్గే తావంతో నరకౌకసః ।।

పాపకృద్యాతి నరకం ప్రాయశ్చిత్తపరాఙ్ముఖః ।।౨౭।।

గురూణి గురుభిశ్చైవ లఘూని లఘుభిస్తథా ।।

ప్రాయశ్చిత్తాని కాలేయ మనుస్స్వాయమ్భువోఽబ్రవీత్।।౨౮।।

యాని తేషామశేషాణాం కర్మార్ణ్యుక్తాని తేషు వై।।

ప్రాయశ్చిత్తమశేషేణ హరానుస్మరణం పరమ్ ।।౨౯।।

ప్రాయశ్చిత్తం తు యస్యైవ పాపం పుంసః ప్రజాయతే।।

కృతే పాపేఽనుతాపోఽపి శివసంస్మరణం పరమ్।।5.16.30।।

మాహేశ్వరమవాప్నోతి మధ్యాహ్నాదిషు సంస్మరన్।।

ప్రాతర్నిశి చ సంధ్యాయాం క్షీణపాపో భవేన్నరః।।3౧।।

ముక్తిం ప్రయాతి స్వర్గం వా సమస్తక్లేశసంక్షయమ।।

శివస్య స్మరణాదేవ తస్య శంభోరుమాపతేః ।। 3౨ ।।

పాపన్తరాయో విప్రేన్ద్ర జపహోమార్చనాది చ ।।

భవత్యేవ న కుత్రాపి త్రైలోక్యే మునిసత్తమ ।। 33 ।।

మహేశ్వరే మతిర్యస్య జపహోమార్చనాదిపు ।।

యత్పుణ్యం తత్కృతం తేన దేవేన్ద్రత్వాదికం ఫలమ్ ।।౩౪।।

పుమాన్న నరకం యాతి యః స్మరన్భక్తితో మునే ।।

అహర్నిశం శివం తస్మాత్స క్షీణాశేషపాతకః ।। ౩౫ ।।

నరకస్వర్గసంజ్ఞాయే పాపపుణ్యే ద్విజోత్తమ ।।

యయోస్త్వేకం తు దుఃఖాయాన్యత్సుఖాయోద్భవాయ చ ।।౩౬।।

తదేవ ప్రీతయే భూత్వా పునర్దుఃఖాయ జాయతే ।।

తత్స్యాద్దుఃఖాత్మకం నాస్తి న చ కించిత్సుఖాత్మకమ్ ।।౩౭।।

మనసః పరిణామోఽయం సుఖదుఃఖోపలక్షణః ।।

జ్ఞానమేవ పరం బ్రహ్మ జ్ఞానం తత్త్వాయ కల్పతే ।। ౩౮ ।।

జ్ఞానాత్మకమిదం విశ్వం సకలం సచరాచరమ్ ।।

పరవిజ్ఞానతః కించిద్విద్యతే న పరం మునే ।। ౩౯ ।।

ఏవమేతన్మయాఖ్యాతం సర్వం నరకమణ్డలమ్ ।।

అత ఊర్ధ్వం ప్రవక్ష్యామి సాంప్రతం మండలం భువః ।।5.16.౪౦।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే పఞ్చమ్యాముమాసంహితాయాం బ్రహ్మాణ్డవర్ణనే
నరకోద్ధారవర్ణనం నామ షోడశోఽధ్యాయః ।। ౧౬ ।।

5.17

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

పారాశర్య్య సుసంక్షేపాచ్ఛృణు త్వం వదతో మమ ।।

మణ్డలం చ భువస్సమ్యక్ సప్తద్వీపాదిసంయుతమ్ ।। ౧ ।।

జంబూ ప్లక్షశ్శాల్మలిశ్చ కుశః క్రౌఞ్చశ్చ శాకకః ।।

పుష్కరస్సప్తమస్సర్వే సముద్రైస్సప్తభిర్వృతాః ।। ౨ ।।

లవణేక్షురసౌ సర్పిర్దధిదుగ్ధజలాశయాః।।

జమ్బుద్వీపస్సమస్తానామేతేషాం మధ్యతః స్థితః ।। 3 ।।

తస్యాపి మేరుః కాలేయమధ్యే కనకపర్వతః ।।

ప్రవిష్టః షోడశాధస్తాద్యోజనైస్తస్య చోచ్ఛ్రయః ।।౪।।

చతురశీతిమానైస్త్రైర్ద్వాత్రింశన్మూర్ధ్ని విస్తృతః ।।

భూమిపృష్ఠస్థశైలోఽయం విస్తరస్తస్య సర్వతః ।।౫।।

మూలే షోడశసాహస్రః కర్ణికాకార సంస్థితః ।।

హిమవాన్ హేమకూటశ్చ నిషధశ్చాస్య దక్షిణే ।।౬।।

నీలః శ్వేతశ్చ శృఙ్గీ చ ఉత్తరే వర్షపర్వతాః ।।

దశసాహస్రికం హ్యేతే రత్నవంతోఽరుణప్రభాః ।।౭।।

సహస్రయోజనోత్సేధాస్తావద్విస్తారిణశ్చ తే।।

భారతం ప్రథమం వర్షం తతః కింపురుషం స్మృతమ్।।౮।।

హరివర్షం తతోఽన్యద్వై మేరోర్దక్షిణతో మునే ।।

రమ్యకం చోత్తరే పార్శ్వే తస్యాంశే తు హిరణ్మయమ్।।౯।।

ఉత్తరే కురవశ్చైవ యథా వై భారతం తథా।।

నవసాహస్రమేకైకమేతేషాం మునిసత్తమ ।। 5.17.౧౦ ।।

ఇలావృతం తు తన్మధ్యే తన్మధ్యే మేరురుచ్ఛ్రితః ।।

మేరోశ్చతుర్దిశం తత్ర నవసాహస్రముచ్ఛ్రితమ్ ।। ౧౧ ।।

ఇలావృతమృషిశ్రేష్ఠ చత్వారశ్చాత్ర పర్వతాః ।।

విష్కంభా రచితా మేరోర్యోజితాః పునరుచ్ఛ్రితాః ।। ౧౨ ।।

పూర్వే హి మన్దరో నామ దక్షిణే గన్ధమాదనః ।।

విపులః పశ్చిమే భాగే సుపార్శ్వశ్చోత్తరే స్థితః ॥౧౩॥

కదంబో జంబువృక్షశ్చ పిప్పలో వట ఏవ చ ॥

ఏకాదశశతాయామాః పాదపా గిరికేతవః ॥ ౧౪ ॥

జమ్బూద్వీపస్య నామ్నో వై హేతుం శృణు మహామునే ॥

విరాజంతే మహావృక్షాస్తత్స్వభావం వదామి తే ॥ ౧౫ ॥

మహాగజ ప్రమాణాని జమ్బ్వాస్తస్యాః ఫలాని చ ॥

పతంతి భూభృతః పృష్ఠే శీర్య్యమాణాని సర్వతః ॥ ౧౬ ॥

రసేన తేషాం విఖ్యాతా జమ్బూనదీతి వై ॥

పరితో వర్తతే తత్ర పీయతే తన్నివాసిభిః ॥ ౧౭ ॥

న స్వేదో న చ దౌర్గంధ్యం న జరా చేన్ద్రియగ్రహః ॥

తస్యాస్తటే స్థితానాన్తు జనానాం తన్న జాయతే ॥౧౮॥

తీరమృత్స్నాం చ సమ్ప్రాప్య ముఖవాయువిశోషితామ్ ॥

జామ్బూనదాఖ్యం భవతి సువర్ణం సిద్ధభూషణమ్॥ ౧౯ ॥

భద్రాశ్వం పూర్వతో మేరోః కేతుమాలం చ పశ్చిమే ॥

వర్షే ద్వే తు మునిశ్రేష్ఠ తయోర్మధ్య ఇలావృతమ్ ॥ 5.17.౨౦ ॥

వనం చైత్రరథం పూర్వే దక్షిణే గన్ధమాదనః ॥

విభ్రాజం పశ్చిమే తద్వదుత్తరే నన్దనం స్మృతమ్ ॥ ౨౧ ॥

అరుణోదం మహాభద్రం శీతోదం మానసం స్మృతమ్ ॥

సరాంస్యేతాని చత్వారి దేవభోగ్యాని సర్వశః ॥ ౨౨ ॥

శీతాంజనః కురుంగశ్చ కురరో మాల్యవాంస్తథా ॥

చైకైకప్రముఖా మేరోః పూర్వతః కేసరాచలాః॥౨౩॥

త్రికూటశ్శిశిరశ్చైవ పతంగో రుచకస్తథా।।
నిషధః కపిలాయాశ్చ దక్షిణే కేసరాచలాః।।౨౪।।
సినీ వాసః కుసుంభశ్చ కపిలో నారదస్తథా ।।
నాగాదయశ్చ గిరయః పశ్చిమే కేసరాచలాః।౨౫।।
శంఖచూడోఽథ ఋషభో హంసో నామ మహీధరః।।
కాలంజరాద్యాశ్చ తథా ఉత్తరే కేసరాచలాః।।౨౬।।
మేరోరుపరి మధ్యే హి శాతకౌంభం విధేః పురమ్।।
చతుర్ద్దశసహస్రాణి యోజనాని చ సంఖ్యయా ।।౨౭।।
అష్టానాం లోకపాలానాం పరితస్తదనుక్రమాత్।।
యథాదిశం యథారూపం పురోఽష్టావుపకల్పితాః ।। ౨౮ ।।
తస్యాం చ బ్రహ్మణః పుర్య్యాం పాతయిత్వేన్దుమణ్డలమ్ ।।
విష్ణుపాదవినిష్క్రాంతా గంగా పతతి వై నదీ ।। ౨౯ ।।
సీతా చాలకనందా చ చక్షుర్భద్రా చ వై క్రమాత్ ।।
సా తత్ర పతితా దిక్షు చతుర్ద్ధా ప్రత్యపద్యత ।। 5.17.30 ।।
సీతా పూర్వేణ శైలం హి నన్దా చైవ తు దక్షిణే ।।
సా చక్షుః పశ్చిమే చైవ భద్రా చోత్తరతో వ్రజేత్ ।। 3౧ ।।
గిరీనతీత్య సకలాంశ్చతుర్ద్దిక్షు మహాంబుధిమ్ ।।
సా యయౌ ప్రయతా సూతా గంగా త్రిపథగామినీ ।। 3౨ ।।
సునీలనిషధౌ యౌ తౌ మాల్యవద్గన్ధమాదనౌ ।।
తేషాం మధ్యగతో మేరుః కర్ణికాకారసంస్థితః ।। 33 ।।
భారతః కేతుమాలశ్చ భద్రాశ్వః కురవస్తథా ।।

పత్రాణి లోకపద్మస్య మర్యాదాలోకపర్వతాః ।।౩౪।।

జఠరం దేవకూటశ్చ ఆయామే దక్షిణోత్తరే ।।

గన్ధమాదనకైలాసౌ పూర్వపశ్చిమతో గతౌ ।। ౩౫ ।।

పూర్వపశ్చిమతో మేరోర్నిషధో నీలపర్వతః ।।

దక్షిణోత్తరమాయాతౌ కర్ణికాంతర్వ్యవస్థితౌ ।। ౩౬ ।।

జఠరాద్యాః స్థితా మేరోర్యేషాం ద్వౌ ద్వౌ వ్యవస్థితౌ ।।

కేసరాః పర్వతా ఏతే శ్వేతాద్యాః సుమనోరమాః ।।౩౭।।

శైలానాముత్తరే ద్రోణ్యస్సిద్ధచారణసేవితాః।।

సురమ్యాణి తథా తాసు కాననాని పురాణి చ ।।౩౮।।

సర్వేషాం చైవ దేవానాం యక్షగంధర్వరక్షసామ్ ।।

క్రీడంతి దేవదైతేయాశ్శైలప్రాయేష్వహర్నిశమ్ ।। ౩౯ ।।

ధర్మిణామాలయా హ్యేతే భౌమాస్స్వర్గాః ప్రకీర్తితాః ।।

న తేషు పాపకర్తారో యాంతి పశ్యంతి కుత్రచిత్ ।। 5.17.౪౦ ।।

యాని కింపురుషాదీని వర్షాణ్యష్టౌ మహామునే ।।

న తేషు శోకో నాపత్త్యే నోద్వేగః క్షుద్భయాదికమ్ ।। ౪౧ ।।

స్వస్థాః ప్రజా నిరాతంకాస్సర్వదుఃఖవివర్జితాః ।।

దశద్వాదశవర్షాణాం సహస్రాణి స్థిరాయుషః ।। ౪౨ ।।

కృతత్రేతాదికాశ్చైవ భౌమాన్యంభాంసి సర్వతః ।।

న తేషు వర్షతే దేవస్తేషు స్థానేషు కల్పనా ।। ౪౩ ।।

సప్తస్వేతేషు నద్యశ్చ సుజాతాస్స్వర్ణవాలుకాః ।।

శతశస్సంతి క్షుద్రాశ్చ తాసు క్రీడారతా జనాః ।।౪౪।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే పఞ్చమ్యాముమాసంహితాయాం బ్రహ్మాణ్డకథనే జమ్బూద్వీపవర్షవర్ణనం నామ సప్తదశోఽధ్యాయః ।। ౧౭ ।।

5.18

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

వక్ష్యేఽహం భారతం వర్షం హిమాద్రేశ్చైవ దక్షిణే ।।

ఉత్తరే తు సముద్రస్య భారతీ యత్ర సంసృతిః ।।౧।।

నవయోజనసాహస్రో విస్తారోఽస్య మహామునే ।।

స్వర్గాపవర్గయోః కర్మభూమిరేషా స్మృతా బుధైః ।।౨।।

యతస్సంప్రాప్యతే పుంభిస్స్వర్గో నరక ఏవ చ ।।

భారతస్యాపి వర్షస్య నవ భేదాన్బ్రవీమి తే ।। ౩ ।।

ఇంద్రద్యుమ్నః కసేరుశ్చ తామ్రవర్ణో గభస్తిమాన్ ।।

నాగద్వీపస్తథా సౌమ్యో గన్ధర్వస్త్వథ వారుణః ।। ౪ ।।

అయం తు నవమస్తేషాం ద్వీపస్సాగరసంభృతః ।।

యోజనానాం సహస్రం తు ద్వీపోఽయం దక్షిణోత్తరః ।। ౫ ।।

పూర్వే కిరాతా యస్య స్యుర్దక్షిణే యవనాః స్థితాః ।।

పశ్చిమే చ తథా జ్ఞేయా ఉత్తరే హి తపస్వినః ।। ౬ ।।

బ్రాహ్మణాః క్షత్రియా వైశ్యా మధ్యే శూద్రాశ్చ భూయశః।।

ఇజ్యా యుద్ధపణా సేవా వర్తయన్తో వ్యవస్థితాః ।।౭।।

మహేంద్రో మలయస్సహ్యః సుదామా చర్క్షపర్వతః।।

వింధ్యశ్చ పారియాత్రశ్చ సప్తాత్ర కులపర్వతాః।౮।

వేదస్మృతిపురాణాద్యాః పారియాత్రోద్భవా మునే।।

సర్వపాపహరా జ్ఞేయా దర్శనాత్స్పర్శనాదపి।౯।

నర్మదా సురసాద్యాశ్చ సప్తాన్యాశ్చ సహస్రశః॥

విన్ధ్యోద్భవా మహానద్యస్సర్వపాపహరాశ్శుభాః।5.18.౧౦।

గోదావరీ భీమరథీ తాపీప్రముఖనిమ్నగాః॥

గిరేర్వినిర్గతా ఋక్షాత్సద్యః పాపభయాపహాః ॥౧౧॥

సహ్యపాదోద్భవా నద్యః కృష్ణావేణ్యాదికాస్తథా ॥

కృతమాలా తామ్రపర్ణీ ప్రముఖా మలయోద్భవాః ॥౧౨॥

త్రియామా చర్షికుల్యాద్యా మహేన్ద్రప్రభవా స్మృతాః ॥

ఋషికుల్యా కుమార్యాద్యాః శుక్తిమత్పాదసంభవాః॥౧౩॥

నానాజనపదాస్తేషు మండలేషు వసన్తి వై ॥

ఆసాం పిబంతి పానీయం సరత్సు వివిధేషు చ॥౧౪॥

చత్వారి భారతే వర్షే యుగాన్యాసన్మహామునే ॥

కృతాదీని న చాన్యేషు ద్వీపేషు ప్రభవంతి హి॥౧౫॥

దానాని చాత్ర దీయంతే సుకృతైశ్చాత్ర యాజ్ఞికైః ॥

తపస్తపంతి యతయః పరలోకార్థమాదరాత్ ॥౧౬॥

యతో హి కర్మభూరేషా జమ్బూద్వీపే మహామునే ॥

అత్రాపి భారతం శ్రేష్ఠమతోఽన్యా భోగభూమయః ॥౧౭॥

కదాచిల్లభతే మర్త్యస్సహస్రైర్మునిసత్తమ ॥

అత్ర జన్మసహస్రాణాం మానుష్యం పుణ్యసంచయైః ॥౧౮॥।

స్వర్గాపవర్గాస్పదమార్గభూతే ధన్యాస్తు తే భారతభూమిభాగే ॥

గాయంతి దేవాః కిల గీతకాని భవంతి భూయః పురుషాస్సురాస్తే॥౧౯॥

అవాప్య మానుష్యమయం కదాచిద్వ్యాహృత్య శంభోః పరమాత్మరూపే ।।

ఫలాని సర్వాణి తు కర్మజాని యాస్యామ్యహం తత్తనుతాం హి తస్య।।5.18.౨౦।।

ఆప్స్యంతి ధన్యాః ఖలు తే మనుష్యాః సుఖైర్యుతాః కర్మణి సన్నివిష్టాః ।।

జనుర్హి యేషాం ఖలు భారతేఽస్తి తే స్వర్గమోక్షోభయలాభవన్తః।।౨౧।।

లక్షయోజనవిస్తారస్సమస్తపరిమణ్డలః ।।

జమ్బూద్వీపో మయా ఖ్యాతః క్షారోదధిసుసంవృతః ।।౨౨।।

సంవేష్ట్య క్షారముదధిం శతసాహస్రసమ్మితమ్ ।।

తతో హి ద్విగుణో బ్రహ్మన్ప్లక్షద్వీపః ప్రకీర్తితః ।।౨3।।

గోమంతశ్చైవ చన్ద్రశ్చ నారదో దర్దురస్తథా ।।

సోమకస్సుమనాశ్శైలో వైభ్రాజశ్చైవ సత్తమః ।।౨౪।।

వర్షాచలేషు రమ్యేషు సహితాస్సతతం ప్రజాః ।।

వసంతి దేవగంధర్వా వర్షేష్వేతేషు నిత్యశః ।।౨౫।।

నాధయో వ్యాధయో వాపి జనానాం తత్ర కుత్రచిత్ ।।

దశ వర్షసహస్రాణి తత్ర జీవంతి మానవాః ।।౨౬ ।।

అనుతప్తా శిఖీ చైవ పాపఘ్నీ త్రిదివా కృపా ।।

అమృతా సుకృతా చైవ సప్తైవాత్ర చ నిమ్నగాః ।। ౨౭ ।।

క్షుద్రనద్యస్తథా శైలాస్తత్ర సంతి సహస్రశః ।।

తాః పిబంతి సుసంహృష్టా నదీర్జనపదాస్తు తే ।। ౨౮ ।।।

న తత్రాపి యుగావస్థా యథాస్థానేషు సప్తసు ।।

త్రేతాయుగసమః కాలస్సర్వదైవ మహామునే ।।౨౯।।

విప్రక్షత్రియవైశ్యాస్తే శూద్రాశ్చ మునిసత్తమ ।।।

కల్పవృక్షసమానస్తు తన్మధ్యే సుమహాతరుః ।। 5.18.30 ।।

ప్లక్షస్తన్నామసంజ్ఞో వై ప్లక్షద్వీపో ద్విజోత్తమ ।।

ఇజ్యతే తత్ర భగవాఞ్ఛంకరో లోకశంకరః ।।౩౧।।

హరిశ్చ భగవాన్బ్రహ్మా యన్త్రైర్మన్త్రైశ్చ వైదికైః।।

సంక్షేపేణ తథా భూయశ్శాల్మలిం త్వం నిశామయ ।। ౩౨ ।।

సప్తవర్షాణి తత్రైవ తేషాం నామాని మే శృణు ।।

శ్వేతోఽథ హరితశ్చైవ జీమూతో రోహితస్తథా ।। 33 ।।

వైకలో మానసశ్చైవ సుప్రభస్సప్తమో మునే ।।

శాల్మలేన తు వృక్షేణ ద్వీపః శాల్మలిసంజ్ఞకః ।। ౩౪ ।।

ద్విగుణేన సముద్రేణ సతతం సంవృతః స్థితః ।।

వర్షాభివ్యంజకా నద్యస్తాసాం నామాని మే శృణు ।। ౩౫ ।।

శుక్లా రక్తా హిరణ్యా చ చన్ద్రా శుభ్రా విమోచనా ।।

నివృత్తిః సప్తమీ తాసాం పుణ్యతోయా సుశీతలాః ।। ౩౬ ।।

సప్తైవ తాని వర్షాణి చతుర్వర్ణాయుతాని చ ।।

భగవన్తం సదా శంభుం యజంతే వివిధైర్మఖైః ।। ౩౭ ।।

దేవానాం తత్ర సాన్నిధ్యమతీవ సుమనోరమే ।।

ఏష ద్వీపస్సముద్రేణ సురోదేన సమావృతః ।। ౩౮ ।।

ద్విగుణేన కుశద్వీపః సమంతాద్బాహ్యతః స్థితః ।।

వసంతి తత్ర దైతేయా మనుజైస్సహ దానవాః ।। ౩౯ ।।

తథైవ దేవగన్ధర్వా యక్షాః కింపురుషాదయః ।।

వర్ణాస్తత్రైవ చత్వారో నిజానుష్ఠానతత్పరాః ।। 5.18.౪౦ ।।

తత్రైవ చ కుశద్వీపే బ్రహ్మాణం చ జనార్దనమ్ ।।
యజంతి చ తథేశానం సర్వకామఫలప్రదమ్ ।। ४१ ।।
కుశేశయో హరిశ్చైవ ద్యుతిమాన్పుష్పవాంస్తథా ।।
మణిద్రుమో హేమశైలస్సప్తమో మన్దరాచలః ।। ४२ ।।
నద్యశ్చ సప్త తాసాం తు నామాని శృణు తత్త్వతః ।।
ధూతపాపా శివా చైవ పవిత్రా సంమితిస్తథా ।। ४३ ।।
విద్యా దంభా మహీ చాన్యా సర్వపాపహరాస్త్విమాః ।।
అన్యాస్సహస్రశస్సంతి శుభాపో హేమవాలుకాః ।। ४४ ।।
కుశద్వీపే కుశస్తమ్బో ఘృతోదేన సమావృతః ।।
క్రౌఞ్చద్వీపో మహాభాగ శ్రూయతాం చాపరో మహాన్ ।। ४५ ।।
ద్విగుణేన సముద్రేణ దధిమండేన చావృతః ।।
వర్షాచలా మహాబుద్ధే తేషాం నామాని మే శృణు ।। ४६ ।।
క్రౌఞ్చశ్చ వామనశ్చైవ తృతీయశ్చాంధకారకః ।।
దివావృతిర్మనశ్చైవ పుణ్డరీకశ్చ దున్దుభిః ।। ४७ ।।
నివసంతి నిరాతంకా వర్షశైలేషు తేషు వై ।।
సర్వసౌవర్ణరమ్యేషు సుహృద్దేవగణైః ప్రజాః ।। ४८ ।।
బ్రాహ్మణాః క్షత్రియా వైశ్యాశ్శూద్రాశ్చానుక్రమోదితాః ।।
సంతి తత్ర మహానద్యస్సప్తాన్యాస్తు సహస్రశః ।।४९।।
గౌరీ కుముద్వతీ చైవ సన్ధ్యా రాత్రిర్మనోజవా ।।
శాంతిశ్చ పుండరీకా చ యాః పిబన్తి పయశ్శుభమ్ ।।5.18.५०।।
భగవాన్పూజ్యతే తత్ర యోగరుద్రస్వరూపవాన్ ।।

దధిమణ్డోదకశ్చాపి శాకద్వీపేన సంవృతః॥౫౧॥

ద్విగుణేనాద్రయస్సప్త తేషాం నామాని మే శృణు॥

పూర్వే తత్రోదయగిరిర్జలధారః పరే యతః ॥ ౫౨ ॥

పృష్ఠతోఽస్తగిరిశ్చైవ హ్యవికేశశ్చ కేసరీ ॥

శాకస్తత్ర మహావృక్షస్సిద్ధగంధర్వసేవితః ॥౫౩॥

తత్ర పుణ్యా జనపదాశ్చాతుర్వర్ణ్యసమన్వితాః ॥

నద్యశ్చాత్ర మహాపుణ్యాస్సర్వపాపభయాపహాః ॥౫౪॥

సుకుమారీ కుమారీ చ నలినీ వేణుకా తథా ॥

ఇక్షుశ్చ రేణుకా చైవ గభస్తిస్సప్తమీ తథా ॥౫౫॥

అన్యాస్సహస్రశస్తత్ర క్షుద్రనద్యో మహామునే ॥

మహీధరాస్తథా సంతి శతశోఽథ సహస్రశః ॥ ౫౬ ॥

ధర్మహానిర్న తేష్వస్తి స్వర్గాదాగత్య మానవాః ॥

వర్షేషు తేషు పృథివీం విహరన్తి పరస్పరమ్ ॥౫౭॥

శాకద్వీపే తు వై సూర్యః ప్రీత్యా జనపదైస్సదా ॥

యథోక్తైరిజ్యతే సమ్యక్కర్మభిర్నియతాత్మభిః ॥ ౫౮ ॥

క్షీరోదేనావృతస్సోఽపి ద్విగుణేన సమంతతః ॥

క్షీరాబ్ధిస్సర్వతో వ్యాస పుష్కరాఖ్యేన సంవృతః ॥ ౫౯ ॥

ద్విగుణేన మహావర్షస్తత్ర ఖ్యాతోఽత్ర మానసః॥

యోజనానాం సహస్రాణి పంచైవోర్ధ్వసముచ్ఛ్రితః ॥ 5.18.౬౦ ॥

తాని చైవ తు లక్షాణి సర్వతో వలయాకృతి॥

పుష్కరద్వీపవలయో మధ్యేన విభజంతి చ॥౬౧।

తేనైవ వలయా కారా ద్వీపవర్షసమాకృతిః।।

దశవర్షసహస్రాణి తత్ర జీవంతి మానవాః।।౬౨।।

నిరామయా వీతశోకా రాగద్వేషవివర్జితాః।।

అధర్మో న మతస్తేషాం న బంధవధకౌ మునే ।। ౬౩ ।।

సత్యానృతే న తస్యాస్తాం సదైవ వసతిస్సదా ।।

తుల్యవేషాస్తు మనుజా హేమవర్ణైకరూపిణః ।। ౬౪ ।।

వర్షశ్చాయం తు కాలేయ భౌమ స్వర్గోపమో మతః ।।

సర్వస్య సుఖదః కాలే జరారోగవివర్జితః ।। ౬౫ ।।

పుష్కరే ధాతకీఖణ్డే మహావీతే మహామునే ।।।

న్యగ్రోధం పుష్కరద్వీపే బ్రహ్మణః స్థానముత్తమమ్ ।।౬౬।।

తస్మిన్నివసతే బ్రహ్మా పూజ్యమానస్సురాసురైః।।

స్వాదూదకేనాంబుధినా పుష్కరః పరివేష్టితః।। ।। ౬౭ ।।

ఏవం ద్వీపాస్సముద్రైస్తు సప్త సప్తభిరావృతాః ।।

ద్వీపాశ్చైవ సముద్రాశ్చ సమానా ద్విగుణైః పరైః ।। ౬౮ ।।

ఉక్తాతిరిక్తతా తేషాం సముద్రేషు సమాని వై ।।

పయాంసి సర్వదాఽల్పత్వం జాయతే న కదాచన।౬౯।।

స్థాలీస్థమగ్నిసంయోగాదధఃస్థం మునిసత్తమః ।।

తథేన్దువృద్ధౌ సలిలమూర్ధ్వగం భవతి ధ్రువమ్ ।।5.18.౭౦।।

ఉదయాస్తమనేత్విందోర్వర్ద్ధంత్యాపో హ్రసన్తి చ ।।

అతో న్యూనాతిరిక్తాశ్చ పక్షయోః శుక్లకృష్ణయోః ।। ౭౧ ।।

అపాం వృద్ధిక్షయౌ దృష్టౌ శతశస్తు దశోత్తరమ్।।

సముద్రాణాం మునిశ్రేష్ఠో సర్వేషాం కథితం తవ।।౭౨।।

భోజనం పుష్కరద్వీపే ప్రజాస్సర్వాః సదైవ హి ।।

ఖండస్య కుర్వతే విప్ర తత్ర స్వయముపస్థితమ్ ।।౭౩।।

స్వాంగదో యస్య పురతో నాస్తి లోకస్య సంస్థితిః।।

ద్విగుణా హిరణ్మయీ భూమిస్సర్వజంతువివర్జితా।।౭౪।।

లోకాలోకస్తతశ్శైలస్సహస్రాణ్యచలో హి సః।।

ఉచ్ఛ్రయేణ హి తావంతి యోజనాయుతవిస్తృతః ।।౭౫।।।

తమశ్చాండకటాహేన సేయముర్వీ మహామునే ।।

పంచాశత్కోటివిస్తారా సద్వీపా సమహీధరా ।।౭౬।।

ఆధారభూతా సర్వేషాం సర్వభూతగుణాధికా।।

సేయం ధాత్రీ చ కాలేయ సర్వేషాం జగతామిలా।।౭౭।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే పఞ్చమ్యాముమాసంహితాయాం బ్రహ్మాణ్డకథనే సప్తదీపవర్ణనం నామాష్టాదశోఽధ్యాయః।।౧౮।।

5.19

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

రవిచన్ద్రమసోర్యావన్మయూఖా భాసయంతి హి।।

తావత్ప్రమాణా పృథివీ భూలోకస్స తు గీయతే ।।౧।।

భూమేర్యోజనలక్షే తు సంస్థితం రవిమణ్డలమ్ ।।

యోజనానాం సహస్రాణి సదైవ పరిసంఖ్యయా।।౨।।

శశినస్తు ప్రమాణాయ జగతః పరిచక్షతే।।

రవేరూర్ధ్వం శశీ తస్థౌ లక్షయోజనసంఖ్యయా।।౩।।

గ్రహాణాం మణ్డలం కృత్స్నం శశేరుపరి సంస్థితమ్॥
సనక్షత్రం సహస్రాణి దశైవ పరితోపరి ॥౪॥
బుధస్తస్మాదథో కావ్యస్తస్మాద్భౌమస్య మణ్డలమ్॥
బృహస్పతిస్తదూర్ధ్వం తు తస్యోపరి శనైశ్చరః॥౫॥
సప్తర్షిమణ్డలం తస్మాల్లక్షైణైకేన సంస్థితమ్ ॥
ఋషిభ్య తు సహస్రాణాం శతాదూర్ధ్వం ధ్రువః స్థితః ॥౬॥
మేఢీభూతస్స యస్తస్య జ్యోతిశ్చక్రస్య వై ధ్రువః॥
భూర్భువఃస్వరితి జ్ఞేయం భువ ఊర్ధ్వం ధ్రువాదవాక్॥౭॥
ఏకయోజనకోటిస్తు యత్ర తే కల్పవాసినః॥
ధ్రువాదూర్ధ్వం మహర్లోకస్సప్తైతే బ్రహ్మణస్సుతాః॥౮॥
సనకశ్చ సనన్దశ్చ తృతీయశ్చ సనాతనః॥
కపిలశ్చాసురిశ్చైవ వోఢుః పంచశిఖస్తథా॥౯॥
ఉపరిష్టాత్తతశ్శుక్రో ద్విలక్షాభ్యంతరే స్థితః॥
ద్విలక్షయోజనం తస్మాదధః సోమసుతః స్మృతః ॥5.19.౧౦॥
ద్విలక్షయోజనం తస్మాదూర్ధ్వం భౌమస్స్థితో మునే॥
ద్విలక్షయోజనం తస్మాదూర్ధ్వం జీవః స్థితో గురు ॥౧౧॥
ద్విలక్షయోజనం జీవాదూర్ధ్వం సౌరిర్వ్యవస్థితః ॥
ఏతే సప్తగ్రహాః ప్రోక్తాస్స్వస్వరాశివ్యవస్థితా ॥ ౧౨ ॥
రుద్రలక్షైర్యోజనతస్సప్తోర్ధ్వమృషయః స్థితాః ॥
విశ్వలక్షైర్యోజనతో ధ్రువస్థితిరుదాహృతా ॥ ౧౩ ॥
చతుర్గుణోత్తరే చార్ధ్వే జనలోకాత్తపః స్మృతమ్ ॥

వైరాజా యత్ర దేవా వై స్థితా దాహవివర్జితాః ।। ౧౪ ।।

షడ్గుణేన తపోలోకాత్సత్యలోకో వ్యవస్థితః ।।

బ్రహ్మలోకః స విజ్ఞేయో వసంత్యమలచేతసః ।।౧౫।।

సత్యధర్మరతాశ్చైవ జ్ఞానినో బ్రహ్మచారిణః।।

యద్ధామినోఽథ భూలోకాన్నివసంతి హి మానవాః ।।౧౬।।

భువర్లోకే తు సంసిద్ధా మునయో దేవరూపిణః ।।

స్వర్గలోకే సురాదిత్యా మరుతో వసవోఽశ్వినౌ ।। ౧౭ ।।

విశ్వేదేవాస్తథా రుద్రాస్సాధ్యా నాగాః ఖగాదయః ।।

నవగ్రహాస్తతస్తత్ర ఋషయో వీతకల్మషాః ।।౧౮।।

ఏతే సప్త మహాలోకాః కాలేయ కథితాస్తవ ।।

పాతాలాని చ సప్తైవ బ్రహ్మణ్డస్య చ విస్తరః ।। ౧౯ ।।

దధివృక్షఫలం యద్వద్వృత్తిశోర్ధ్వమధస్తథా ।।

ఏతదండకటాహేన సర్వతో వై సమావృతమ్ ।।5.19.౨౦।।

దశగుణేన పయసా సర్వతస్తత్సమావృతమ్ ।।

వహ్నినా వాయునా చాపి నభసా తమసా తథా ।।౨౧।।

భూతాదినాపి మహతా దిగ్గుణోత్తరవేష్టితః ।।

మహాంతం చ సమావృత్య ప్రధానం పురుషః స్థితః ।।౨౨।।

అనంతస్య న తస్యాస్తి సంఖ్యాపి పరమాత్మనః ।।

తేనానంత ఇతి ఖ్యాతః ప్రమాణం నాస్తి వై యతః ।।౨3।।

హేతుభూతస్సమస్తస్య ప్రకృతిస్సా పరా మునే ।।

అండానాం తు సహస్రాణాం సహస్రాణ్యయుతాని చ ।। ౨౪ ।।

ఈదృశానాం ప్రభూతాని తస్మాదవ్యక్తజన్మనః ।।

దారుణ్యగ్నిస్తిలే తైలం పయస్సు చ యథా ఘృతమ్ ।। ౨౫ ।।

తథాసౌ పరమాత్మా వై సర్వం వ్యాప్యాత్మవేదనః ।।

ఆదిబీజాత్ప్రసువతే తతస్తేభ్యః పరేణ్డజాః ।।౨౬।।

తేభ్యః పుత్రాస్తథాన్యేషాం బీజాన్యన్యాని వై తతః ।।

మహదాదయో విశేషాంతాస్తద్భవంతి సురాదయః।।౨౭।।

బీజాద్వృక్షప్రరోహేణ యథా నాపచయస్తరోః ।।

సూర్యకాంతమణేః సూర్యాద్యద్వద్వహ్నిః ప్రజాయతే ।।౨౮।।

తద్వత్సంజాయతే సృష్టిః శివస్త్రతః న కామయేత్ ।।

శివశక్తిసమాయోగే దేవాద్యాః ప్రభవంతి హి ।।౨౯।।

తథా స్వకర్మణైకేన ప్రరోహముపయాంతి వై ।।

బ్రహ్మ విష్ణుశ్చ రుద్రాశ్చ స శివః పరిగీయతే ।।5.19.30।।

తస్మాదుద్ధరతే సర్వం యస్మింశ్చ లయమేష్యతి ।।

కర్తా క్రియాణాం సర్వాసాం స శివః పరిగీయతే ।।3౧।।

వ్యాస ఉవాచ ।।

సనత్కుమార సర్వజ్ఞ ఛింధి మే సంశయం మహత్ ।।

సన్తి లోకా హి బ్రహ్మండాదుపరిష్టాన్న వా మునే ।।3౨।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

బ్రహ్మండాదుపరిష్టాచ్చ సంతి లోకా మునీశ్వర ।।

తాఞ్ఛృణు త్వం విశేషేణ వచ్మి తేఽహం సమాగతః ।। 33 ।।

విధిలోకాత్పరో లోకో వైకుంఠ ఇతి విశ్రుతః ।।

విరాజతే మహాదీప్త్యా యత్ర విష్ణుః ప్రతిష్ఠితః ।। ౩౪ ।।

తస్యోపరిష్టాత్కౌమారో లోకో హి పరమాద్భుతః ।।

సేనానీః శంభుతనయో రాజతే యత్ర సుప్రభః ।।౩౫।।

తతః పరముమాలోకో మహాదివ్యో విరా జతే।।

యత్ర శక్తిర్విభాత్యేకా త్రిదేవజననీ శివా ।।౩౬।।

పరాత్పరా హి ప్రకృతీ రజస్సత్త్వతమోమయీ।।

నిర్గుణా చ స్వయం దేవీ నిర్వికారా శివాత్మికా ।।౩౭।।
తస్యోపరిష్టాద్విజ్ఞేయశ్శివలోకస్సనాతనః ।।

అవినాశీ మహాదివ్యో మహాశోభాన్వితస్సదా ।।౩౮।।

విరాజతే పరం బ్రహ్మ యత్ర శంభుర్మహేశ్వరః ।।

త్రిదేవజనకస్స్వామీ సర్వేషాం త్రిగుణాత్పరః ।। ౩౯ ।।

తత ఊర్ధ్వం న లోకాశ్చ గోలోకస్తత్సమీపతః ।।

గోమాతరస్సుసీలాఖ్యాస్తత్ర సంతి శివప్రియా ।। 5.19.౪౦ ।।

తత్పాలః కృష్ణనామా హి రాజతే శంకరాజ్ఞయా ।।

ప్రతిష్ఠితశ్శివేనైవ శక్త్యా స్వచ్ఛన్దచారిణా ।।౪౧।।

శివలోకోఽద్భుతో వ్యాస నిరాధారో మనోహరః ।।

అతినిర్వచనీయశ్చ నానావస్తువిరాజితః ।। ౪౨ ।।

శివస్తు తదధిష్ఠాతా సర్వదేవశిరోమణిః ।।

విష్ణుబ్రహ్మహరైస్సేవ్యః పరమాత్మా నిరఞ్జనః।।౪౩।।

ఇతి తే కథితా తాత సర్వబ్రహ్మాండసంస్థితిః ।।

తదూర్ధ్వం లోకసంస్థానం కిమన్యచ్ఛ్రోతుమిచ్ఛసి।।౪౪।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే పఞ్చమ్యాముమాసంహితాయాం లోకవర్ణనంనామైకోనవింశోఽధ్యాయః॥౧౯॥

5.20

॥ వ్యాస ఉవాచ ॥

సనత్కుమార సర్వజ్ఞ తత్ప్రాప్తిం వద సత్తమ ॥

యద్గత్వా న నివర్తంతే శివభక్తియుతా నరాః ॥ ౧ ॥

॥ సనత్కుమార ఉవాచ ॥

పరాశరసుత వ్యాస శృణు ప్రీత్యా శుభాం గతిమ్ ॥

వ్రతం హి శుద్ధభక్తానాం తథా శుద్ధం తపస్వినామ్ ॥౨॥

యే శివం శుద్ధకర్మాణస్సుశుద్ధతపసాన్వితాః ॥

సమర్చయన్తి తం నిత్యం వన్ద్యాస్తే సర్వథాన్వహమ్ ॥౩॥

నాతప్తతపసో యాంతి శివలోకమనామయమ్ ॥

శివానుగ్రహసద్ధేతుస్తప ఏవ మహామునే॥౪॥

తపసా దివి మోదన్తే ప్రత్యక్షం దేవతాగణాః॥

ఋషయో మునయశ్చైవ సత్యం జానీహ మద్వచః ॥౫॥

సుదుర్ద్ధరం దురాసాధ్యం సుధురం దురతిక్రమమ్॥

తత్సర్వం తపసా సాధ్యం తపో హి దురతిక్రమమ్ ॥ ౬ ॥

సుస్థితస్తపసి బ్రహ్మా నిత్యం విష్ణుర్హరస్తథా॥

దేవా దేవ్యోఽఖిలాః ప్రాప్తాస్తపసా దుర్లభం ఫలమ్ ॥౭॥

యేన యేన హి భావేన స్థిత్వా యత్క్రియతే తపః ॥

తతస్సంప్రాప్యతేఽసౌ తైరిహ లోకే న సంశయః ॥ ౮ ॥

సాత్త్వికం రాజసం చైవ తామసం త్రివిధం స్మృతమ్ ।।

విజ్ఞేయం హి తపో వ్యాస సర్వసాధనసాధనమ్।।౯।।

సాత్త్వికం దైవతానాం హి యతీనామూర్ధ్వరేతసామ్ ।।

రాజసం దానవానాం హి మనుష్యాణాం తథైవ చ ।।

తామసం రాక్షసానాం హి నరాణాం క్రూరకర్మణామ్ ।।5.20.౧౦।।

త్రివిధం తత్ఫలం ప్రోక్తం మునిభిస్తత్త్వదర్శిభిః ।।

జపో ధ్యానం తు దేవానామర్చనం భక్తితశ్శుభమ్।।౧౧।।

సాత్త్వికం తద్ధి నిర్దిష్టమశేషఫలసాధకమ్ ।।

ఇహ లోకే పరే చైవ మనోభిప్రేతసాధనమ్ ।। ౧౨ ।।

కామనాఫలముద్దిశ్య రాజసం తప ఉచ్యతే ।।

నిజదేహం సుసంపీడ్య దేహశోషకదుస్సహైః ।। ౧౩ ।।

తపస్తామసముద్దిష్టం మనోభిప్రేతసాధనమ్ ।। ౧౪ ।।

ఉత్తమం సాత్త్వికం విద్యాద్ధర్మబుద్ధిశ్చ నిశ్చలా ।।

స్నానం పూజా జపో హోమః శుద్ధశౌచమహింసనమ్ ।।౧౫।।

వ్రతోపవాసచర్యా చ మౌనమిన్ద్రియనిగ్రహః ।।

ధీర్విద్యా సత్యమక్రోధో దానం క్షాంతిర్దమో దయా ।।౧౬।।

వాపీకూపతడాగాదేః ప్రసాదస్య చ కల్పనా ।।

కృచ్ఛ్రం చాంద్రాయణం యజ్ఞస్సుతీర్థాన్యాశ్రమాః పునః ।। ౧౭ ।।

ధర్మస్థానాని చైతాని సుఖదాని మనీషిణామ్ ।।

సుధర్మః పరమో వ్యాసః శివభక్తేశ్చ కారణమ్ ।।౧౮।।

సంక్రాతివిషువద్యోగో నాదముక్తే నియుజ్యతామ్।।

ధ్యానం త్రికాలికం జ్యోతిరున్మనీభావధారణా ।।౧౯।।

రేచకః పూరకః కుమ్భః ప్రాణాయామస్త్రిధా స్మృతః ।।

నాడీసంచారవిజ్ఞానం ప్రత్యాహారనిరోధనమ్ ।।5.20.౨౦।।

తురీయం తదధో బుద్ధిరణిమాద్యష్టసంయుతమ్।।

పూర్వోత్తమం సముద్దిష్టం పరజ్ఞానప్రసాధనమ్।।౨౧।।

కాష్ఠావస్థా మృతావస్థా హరితావేతి కీర్తితాః।।

నానోపలబ్ధయో హ్యేతాస్సర్వపాపప్రణాశనాః ।।౨౨।।

నారీ శయ్యా తథా పానం వస్త్రధూపవిలేపనమ్।।

తామ్బూలభక్షణం పంచ రాజైశ్వర్యవిభూతయః ।।౨3।।

హేమభారస్తథా తామ్రం గృహాశ్చ రత్నధేనవః।।

పాండిత్యం వేదశాస్త్రాణాం గీతనృత్యవిభూషణమ్।।౨౪।।

శంఖవీణామృదంగాశ్చ గజేన్ద్రశ్ఛత్రచామరే।।

భోగరూపాణి చైతాని ఏభిశ్శక్తోఽనురజ్యతే ।। ౨౫ ।।

ఆదర్శవన్మనేస్నేహైస్తిలవత్స నిపీడ్యతే।।

అరం గచ్ఛేతి చాప్యేనం కురుతే జ్ఞానమోహితః।।౨౬।।

జానన్నపీహ సంసారే భ్రమతే ఘటియంత్రవత్।।

సర్వయోనిషు దుఃఖార్తస్స్థావరేషు చరేషు చ।।౨౭।।

ఏవం యోనిషు సర్వాసు ప్రతిక్రమ్య భ్రమేణ త।।

కాలాంతరవశాద్యాతి మానుష్యమతిదుర్లభమ్ ।। ౨౮ ।।

వ్యుత్క్రమేణాపి మానుష్యం ప్రాప్యతే పుణ్యగౌరవాత్ ।।

విచిత్రా గతయః ప్రోక్తాః కర్మణాం గురులాఘవాత్।।౨౯।।

మానుష్యం చ సమాసాద్య స్వర్గమోక్షప్రసాధనమ్ ॥

నాచరత్యాత్మనః శ్రేయస్స మృతశ్శోచతే చిరమ్ ॥5.20.30॥

దేవాసురాణాం సర్వేషాం మానుష్యం చాతి దుర్లభం ॥

తత్సంప్రాప్య తథా కుర్యాన్న గచ్ఛేన్నరకం యథా ॥ ౩౧ ॥

స్వర్గాపవర్గలాభాయ యది నాస్తి సముద్యమః ॥

దుర్లభం ప్రాప్య మానుష్యం వృథా తజ్జన్మ కీర్తితమ్ ॥ ౩౨ ॥

సర్వస్య మూలం మానుష్యం చతుర్వర్గస్య కీర్తితమ్ ॥

సంప్రాప్య ధర్మతో వ్యాస తద్యత్నాదనుపాలయేత్॥33॥

ధర్మమూలం హి మానుష్యం లబ్ధ్వా సర్వార్థసాధకమ్ ॥

యది లాభాయ యత్నః స్యాన్మూలం రక్షేత్స్వయం తతః ॥౩౪॥

మానుష్యేఽపి చ విప్రత్వం యః ప్రాప్య ఖలు దుర్లభమ్ ॥

నాచరత్యాత్మనః శ్రేయః కోఽన్యస్తస్మాదచేతనః ॥ ౩౫ ॥

ద్వీపానామేవ సర్వేషాం కర్మభూమిరియముచ్యతే ॥

ఇతస్స్వర్గశ్చ మోక్షశ్చ ప్రాప్యతే సముపార్జితః ॥ ౩౬ ॥

దేశేఽస్మిన్భారతే వర్షే ప్రాప్య మానుష్యమధ్రువమ్ ॥

న కుర్యాదాత్మనః శ్రేయస్తేనాత్మా ఖలు వంచితః॥౩౭॥

కర్మభూమిరియం విప్ర ఫలభూమిరసౌ స్మృతా ॥

ఇహ యత్క్రియతే కర్మ స్వర్గే తదనుభుజ్యతే॥౩౮॥

యావత్స్వాస్థ్యం శరీరస్య తావద్ధర్మం సమాచరేత్॥

అస్వస్థశ్చోదితోఽప్యన్యైర్న కించిత్కర్తుముత్సహేత్ ॥ ౩౯ ॥

అధ్రువేణ శరీరేణ ధ్రువం యో న ప్రసాధయేత్ ॥

ధ్రువం తస్య పరిభ్రష్టమధ్రువం నష్టమేవ చ ।। 5.20.౪౦ ।।

ఆయుషః ఖండఖండాని నిపతంతి తదగ్రతః ।।

అహోరాత్రోపదేశేన కిమర్థం నావబుధ్యతే ।। ౪౧ ।।

యదా న జ్ఞాయతే మృత్యుః కదా కస్య భవిష్యతి ।।

ఆకస్మికే హి మరణే ధృతిం విందతి కస్తథా ।। ౪౨ ।।

పరిత్యజ్య యదా సర్వమేకాకీ యాస్యతి ధ్రువమ్ ।।

న దదాతి కదా కస్మాత్పాథేయార్థమిదం ధనమ్ ।। ౪౩ ।।

గృహీతదానపాథేయః సుఖం యాతి యమాలయమ్ ।।

అన్యథా క్లిశ్యతే జంతుః పాథేయరహితే పథి ।।౪౪।।

యేషాం కాలేయ పుణ్యాని పరిపూర్ణాని సర్వతః।।

గచ్ఛతాం స్వర్గదేశం హి తేషాం లాభః పదేపదే ।।౪౫।।

ఇతి జ్ఞాత్వా నరః పుణ్యం కుర్యాత్పాపం వివర్జయేత్ ।।

పుణ్యేన యాతి దేవత్వమపుణ్యో నరకం వ్రజేత్ ।। ౪౬ ।।

యే మనాగపి దేవేశం ప్రపన్నాశ్శరణం శివమ్ ।।

తేఽపి ఘోరం న పశ్యంతి యమం న నరకం తథా।।౪౭।।

కింతు పాపైర్మహామోహైః కించిత్కాలే శివాజ్ఞయా ।।

వసంతి తత్ర మానుష్యాస్తతో యాంతి శివాస్పదమ్ ।।౪౮।।

యే పునస్సర్వభావేన ప్రతిపన్నా మహేశ్వరమ్ ।।

న తే లిమ్పంతి పాపేన పద్మపత్రమివామ్భసా ।। ౪౯ ।।

ఉక్తం శివేతి యైర్నామ తథా హరహరేతి చ।।

న తేషాం నరకాద్భీతిర్యమాద్ధి మునిసత్తమ ।।5.20.౫౦।।

పరలోకస్య పాథేయం మోక్షోపాయమనామయమ్ ॥

పుణ్యసంఘైకనిలయం శివ ఇత్యక్షరద్వయమ్ ॥ ౫౧ ॥

శివనామ్నైవ సంసారమహారోగైకశామకమ్ ॥

నాన్యత్సంసారరోగస్య శామకం దృశ్యతే మయా ॥ ౫౨ ॥

బ్రహ్మహత్యాసహస్రాణి పురా కృత్వా తు పుల్కసః ॥

శివేతి నామ విమలం శ్రుత్వా మోక్షం గతః పురా ॥ ౫౩ ॥

తస్మాద్వివర్ద్ధయేద్భక్తిమీశ్వరే సతతం బుధః॥

శివభక్త్యా మహాప్రాజ్ఞ భుక్తిం ముక్తిం చ విందతి॥౫౪॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే పఞ్చమ్యాముమాసంహితాయాం మనువిశేషకథనం నామ వింశోఽధ్యాయః ॥ ౨౦ ॥

5.21

॥ వ్యాస ఉవాచ ॥

బ్రాహ్మణత్వం హి దుష్ప్రాప్యం నిసర్గాద్బ్రాహ్మణో భవేత్ ॥

ఈశ్వరస్య ముఖాత్క్షత్రం బాహుభ్యామూరుతో విశః ॥ ౧ ॥

పద్భ్యాం శూద్రస్సముత్పన్న ఇతి తస్య ముఖాచ్చ్యుతిః ॥

కిము స్థితిమధఃస్థానాదాప్నువన్తి హ్యతో వద ॥ ౨ ॥

సనత్కుమార ఉవాచ ॥

దుష్కృతేన తు కాలేయ స్థానాద్భ్రశ్యన్తి మానవాః ॥

శ్రేష్ఠం స్థానం సమాసాద్య తస్మాద్రక్షేత పణ్డితః ॥ 3 ॥

యస్తు విప్రత్వముత్సృజ్య క్షత్రయోన్యాం ప్రసూయతే ॥

బ్రాహ్మణ్యాత్స పరిభ్రష్టః క్షత్రియత్వం నిషేవతే ॥౪॥

అధర్మసేవనాన్మూఢస్తత్రైవ పరివర్తతే ।।
జన్మాన్తరసహస్రాణి తమస్యావిశతే యతః ।।౫।।
తస్మాత్ప్రాప్య పరం స్థానం ప్రమాద్యన్న తు నాశయేత్ ।।
స్వస్థానం సర్వదా రక్షేత్ప్రాప్యాపి విపదో నరః ।। ౬ ।।
బ్రాహ్మణత్వం శుభం ప్రాప్య బ్రాహ్మణ్యం యోఽవమన్యతే ।।
భోజ్యాభోజ్యం న జానాతి స పుమాన్క్షత్రియో భవేత్ ।। ౭ ।।
కర్మణా యేన మేధావీ శూద్రో వైశ్యో హి జాయతే ।।
తత్తే వక్ష్యామి నిఖిలం యేన వర్ణోత్తమో భవేత్ ।। ౮ ।।
శూద్రకర్మ యథోద్దిష్టం శూద్రో భూత్వా సమాచరేత్ ।।
యథావత్పరిచర్యాం తు త్రిషు వర్ణేషు నిత్యదా ।। ౯ ।।
కురుతే కామయానస్తు శూద్రోఽపి వైశ్యతాం వ్రజేత్ ।।
యో యోజయేద్ధనైర్వైశ్యో జుహ్వనశ్చ యథావిధి ।। 5.21.౧౦ ।।
అగ్నిహోత్రముపాదాయ శేషాన్న కృతభోజనః ।।
స వైశ్యః క్షత్రియకులే జాయతే నాత్ర సంశయః ।। ౧౧ ।।।
క్షత్త్రియో జాయతే యజ్ఞైసంస్కృతైరాత్తదక్షిణైః ।।
అధీతే స్వర్గమన్విచ్ఛంస్త్రేతాగ్నిశరణం సదా ।। ౧౨ ।।
ఆర్ద్రహస్తపదో నిత్యం క్షితిం ధర్మేణ పాలయేత్ ।।
ఋతుకాలాభిగామీ చ స్వభార్యాయ్ధర్మతత్పరః।।౧౩।।
సర్వాతిథ్యం త్రివర్గస్య భూతేభ్యో దీయతామితి ।।
గోబ్రాహ్మణాత్మనోఽర్థం హి సంగ్రామాభిహతో భవేత్ ।।౧౪।।
తేనాగ్నిమన్త్రపూతాత్మా క్షత్త్రియో బ్రాహ్మణో భవేత్ ।।

విధితో బ్రాహ్మణో భూత్వా యాజకస్తు ప్రజాయతే ॥ ౧౫ ।

స్వకర్మనిరతో నిత్యం సత్యవాదీ జితేన్ద్రియః॥

ప్రాప్యతే విపులస్స్వర్గో దేవానామపి వల్లభః॥౧౬॥

బ్రహ్మణత్వం హి దుష్ప్రాప్యం కృచ్ఛ్రేణ సాధ్యతే నరైః ॥

బ్రాహ్మణ్యాత్సకలం ప్రాప్య మోక్షశ్చాపి మునీశ్వర ॥ ౧౭ ॥

తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన బ్రాహ్మణో ధర్మతత్పరః ॥

సాధనం సర్వవర్గస్య రక్షేద్బ్రాహ్మణ్యముత్తమమ్ ॥ ౧౮ ॥

వ్యాస ఉవాచ ॥

సంగ్రామస్యేహ మాహాత్మ్యం త్వయోక్తం మునిసత్తమ ॥

ఏతదిచ్ఛామ్యహం శ్రోతుం బ్రూహి త్వం వదతాం వర ॥ ౧౯ ॥

సనత్కుమార ఉవాచ ॥

అగ్నిష్టోమాదిభిర్యజ్ఞైరిష్ట్వా విపులదక్షిణైః ॥

న తత్ఫలమవాప్నోతి సంగ్రామే యదవాప్నుయాత్ ॥ 5.21.౨౦ ॥

ఇతి తత్త్వవిదః ప్రాహుర్యజ్ఞకర్మవిదస్సదా ॥

తస్మాత్తత్తే ప్రవక్ష్యామి యత్ఫలం శస్త్రజీవినామ్॥౨౧॥

ధర్మలాభోఽర్థలాభశ్చ యశోలాభస్తథైవ చ ॥

యశ్శూరో వాంఛతే యుద్ధం విమృన్దన్పరవాహినీమ్ ॥ ౨౨ ॥

తస్య ధర్మార్థ కామాశ్చ యజ్ఞశ్చైవ సదక్షిణః ॥

పరం హ్యభిముఖం దత్త్వా తద్యానం యోఽధిరోహతి ॥ ౨3 ॥

విష్ణులోకే స జాయేత యశ్చ యుద్ధేఽపరాజితః ॥

అశ్వమేధానవాప్నోతి చతురో న మృతస్స చేత్॥ ౨౪ ॥

యస్తు శస్త్రమనుత్సృజ్య మ్రియతే వాహినీ ముఖే ।।

సమ్ముఖో వర్తతే శూరస్స స్వర్గాన్న నివర్తతే ।। ౨౫ ।।

రాజా వా రాజపుత్రో వా సేనాపతిరథాపి వా ।।

హతక్షాత్రేణ యః శూరస్తస్య లోకోఽక్షయో భవేత్ ।। ౨౬ ।।

యావంతి తస్య రోమాణి భిద్యన్తేఽస్త్రైర్మహాహవే ।।

తావతో లభతే లోకాన్సర్వకామదుఘాఽక్షయాన్ ।।౨౭।।

వీరాసనం వీరశయ్యా వీరస్థానస్థితిస్స్థిరా ।।

సర్వదా భవతి వ్యాస ఇహ లోకే పరత్ర చ ।। ౨౮ ।।।

గవార్థే బ్రాహ్మణార్థే చ స్థానస్వామ్యర్థమేవ చ ।।

యే మృతాస్తే సుఖం యాంతి యథా సుకృతినస్తథా ।। ౨౯ ।।

యః కశ్చిద్బ్రాహ్మణం హత్వా పశ్చాత్ప్రాణాన్పరిత్యజేత్ ।।

తత్రాసౌ స్వపతేర్యుద్ధే స స్వర్గాన్న నివర్తతే।।5.21.30।।

క్రవ్యాదైర్దతిభిశ్చైవ హతస్య గతిరుత్తమా ।।

ద్విజగోస్వామినామర్థే భవేద్విపులదాక్షయా।।3౧।।

శక్నోత్వీహ సమర్థశ్చ యష్టుం క్రతుశతైరపి।।

ఆత్మదేహపరిత్యాగః కర్తుం యుధి సుదుష్కరః .।।3౨।।

యుద్ధం పుణ్యతమం స్వర్గ్యం రూపజ్ఞం సర్వతోముఖమ్ ।।

సర్వేషామేవ వర్ణానాం క్షత్రియస్య విశేషతః ।।33।।

భృశం చైవ ప్రవక్ష్యామి యుద్ధధర్మం సనాతనమ్ ।।

యాదృశాయ ప్రహర్తవ్యం యాదృశం పరివర్జయేత్।।3౪।।

ఆతతాయినమాయాంతమపి వేదాంతగం ద్విజమ్।।

జిఘాంసంతం జిఘాంసేత్తు న తేన బ్రహ్మహా భవేత్॥౩౫॥

హంతవ్యోఽపి న హంతవ్యః పానీయం యశ్చ యాచతే॥

రణే హత్వాతురాన్వ్యాస స నరో బ్రహ్మహా భవేత్ ॥౩౬॥

వ్యాధితం దుర్బలం బాలం స్త్ర్యనాథౌ కృపణం ధ్రువమ్॥

ధనుర్భగ్నం ఛిన్నగుణం హత్వా వై బ్రహ్మహా భవేత్ ॥౩౭॥

ఏవం విచార్య్య సద్ధీమాన్భవేత్త్రీవ్రత్యాః రణప్రియః॥

సజన్మనః ఫలం ప్రాప్య పరత్రేహ ప్రమోదతే॥౩౮॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే పఞ్చమ్యాముమాసంహితాయాం రణఫలవర్ణనం నామైకవింశోఽధ్యాయః ॥౨౧॥

5.22

వ్యాస ఉవాచ ॥

విధిం తాత వదేదానీం జీవ జన్మవిధానతః ॥

గర్భే స్థితిం చ తస్యాపి వైరాగ్యార్థం మునీశ్వర ॥ ౧ ॥

సనత్కుమార ఉవాచ॥

శృణు వ్యాస సమాసేన శాస్త్రసారమశేషతః ॥

వదిష్యామి సువైరాగ్యం ముముక్షోర్భవబంధకృత్॥౨॥

పాకపాత్రస్య మధ్యే తు పృథగన్నం పృథగ్జలమ్॥

అగ్నేరూర్ధ్వం జలం స్థాప్యం తదన్నం చ జలోపరి॥౩॥

జలస్యాధస్స చాగ్నిర్హి స్థితోఽగ్నిం ధమతే శనైః ॥

వాయునాధమ్యమానోఽగ్నిరత్యుష్ణం కురుతే జలమ్ ॥౪॥

తదన్నముష్ణతోయేన సమన్తాత్పచ్యతే పునః॥

ద్విధా భవతి తత్పాక్వం పృథక్కిట్టం పృథగ్రసః॥౫॥
మలైర్ద్వాదశభిః కిట్టం భిన్నం దేహాద్బహిర్భవేత్॥
రసస్తు దేహే సరతి స పుష్టస్తేన జాయతే॥౬॥
కర్ణాక్షినాసికా జిహ్వా దన్తాః శిశ్నో గుదం నఖాః ॥
మలాశ్రయాః కఫః స్వేదో విణ్మూత్రం ద్వాదశ స్మృతాః ॥ ౭ ॥
హృత్పద్మే ప్రతిబద్ధాశ్చ సర్వానాడ్యస్సమంతతః ॥
జ్ఞేయా రసప్రవాహిన్యస్తత్ప్రకారం బ్రువే మునే ॥ ౮ ॥
తాసాం ముఖేషు తం సూక్ష్మం ప్రాణస్సాన్ధపయేత్ రసమ్ ॥
రసేన తేన నాడీస్తాః ప్రాణం పూరయతే పునః ॥౯॥
పునః ప్రయాంతి సంపూర్ణాస్తాశ్చ దేహం సమంతతః ॥
తతస్స నాడీమధ్యస్థశ్శరీరేణాత్మనా రసః ॥5.22.౧౦॥
పచ్యతే పచ్యమానాచ్చ భవేత్పాకద్వయం పునః ॥
త్వక్ తయా వేష్ట్యతే పూర్వం రుధిరం చ ప్రజాయతే॥౧౧॥
రక్తాల్లోమాని మాంసం చ కేశాః స్నాయుశ్చ మాంసతః॥
స్నాయుతశ్చ తథాస్థీని నఖా మజ్జాస్థిసంభవాః॥౧౨॥
మజ్జాకారణవైకల్యం శుక్రం హి ప్రసవాత్మకమ్॥
ఇతి ద్వాదశధాన్నస్య పరిణామః ప్రకీర్తితాః॥౧3॥
శుక్రోఽన్నాజ్జాయతే శుక్రాద్దివ్యదేహస్య సంభవః॥
ఋతుకాలే యదా శుక్రం నిర్దోషం యోనిసంస్థితమ్॥౧౪॥
తదా తద్వాయుసంస్పృష్టం స్త్రీరక్తేనైకతాం వ్రజేత్ ॥
విసర్గకాలే శుక్రస్య జీవః కారణసంయుతః ॥౧౫॥

సంవృతః ప్రవిశేద్యోనిం కర్మభిస్స్వైర్నియోజితః ।।

తచ్ఛుక్రరక్తమేకస్థమేకాహాత్కలిలం భవేత్ ।।౧౭।

పంచరాత్రేణ కలిలం బుద్బుదాకారతాం వ్రజేత్ ।।

బుద్బుదస్సప్తరాత్రేణ మాంసపేశీ భవేత్పునః।।౧౭।।

గ్రీవా శిరశ్చ స్కంధౌ చ పృష్ఠవంశస్తథోదరమ్।।

పాణిపాదస్తథా పార్శ్వే కటిర్గాత్రం తథైవ చ।।౧౮।।

ద్విమాసాభ్యన్తరేణైవ క్రమశస్సంభవేదిహ।।

త్రిభిర్మాసైః ప్రజాయంతే సర్వే హ్యంకురసంధయః।।౧౯।।

మాసైశ్చతుర్భిరంగుల్యః ప్రజాయంతే యథాక్రమమ్।।

ముఖం నాసా చ కర్ణౌ మాసైః పంచభిరేవ చ।।5.22.౨౦।।

దన్తపంక్తిస్తథా గుహ్యం జాయంతే చ నఖాః పునః।।

కర్ణయోస్తు భవేచ్ఛిద్రం షణ్మాసాభ్యంతరేణ తు ।।౨౧।।

పాయుర్మేహముపస్థం చ నాభిశ్చాభ్యుపజాయతే।।

సంధయో యే చ గాత్రేషు మాసైర్జాయంతి సప్తభిః ।।౨౨।।

అంగప్రత్యంగసంపూర్ణః పరిపక్వస్స తిష్ఠతి ।।

ఉదరే మాతురాచ్ఛన్నో జరాయౌ ముని సత్తమ ।। ౨౩ ।।

మాతురాహారచౌర్యేణ షడ్విధేన రసేన తు ।।

నాభినాలనిబద్ధేన వర్ద్ధతే స దినేదినే ।। ౨౪ ।।

తతస్స్మృతిం లభేజ్జీవస్సంపూర్ణేఽస్మిఞ్ఛరీరకే ।।

సుఖం దుఃఖం విజానాతి నిద్రాస్వప్నం పురాకృతమ్ ।। ౨౫ ।।

మృతశ్చాహం పునర్జాతో జాతశ్చాహం పునర్మృతః ।।

నానాయోనిసహస్రాణి మయా దృష్టాని జాయతా ।। ౨౬ ।।

అధునా జాతమాత్రోఽహం ప్రాప్తసంస్కార ఏవ చ ।।

శ్రేయోఽమునా కరిష్యామి యేన గర్భే న సంభవః ।। ౨౭ ।।

గర్భస్థశ్చింతయత్యేవమహం గర్భాద్వినిస్సృతః ।।

అన్వేష్యామి శివజ్ఞానం సంసారవినివర్తకమ్ ।।౨౮।।

ఏవం స గర్భదుఃఖేన మహతా పరిపీడితః ।।

జీవః కర్మవశాదాస్తే మోక్షోపాయం విచింతయన్ ।। ౨౯ ।।

యథా గిరివరాక్రాంతః కశ్చిద్దుఃఖేన తిష్ఠతి ।।

తథా జరాయుణా దేహీ దుఃఖం తిష్ఠతి వేష్టితః ।। 5.22.30 ।।

పతితస్సాగరే యద్వద్దుఃఖమాస్తే సమాకులః ।।

గర్భోదకేన సిక్తాంగస్సర్వదాకులితస్తదా ।। 3౧ ।।

లోహకుంభే యథా న్యస్తః పచ్యతే కశ్చిదగ్నినా ।।

గర్భకుంభే తథా క్షిప్తః పచ్యతే జఠరాగ్నినా ।। 3౨ ।।

సూచీభిరగ్నివర్ణాభినిర్భిన్నస్య నిరంతరమ్ ।।

యద్దుఃఖం జాయతే తస్య తత్ర సంస్థస్య చాధికమ్ ।। 33 ।।

గర్భావాసాత్పరం దుఃఖం కష్టం నైవాస్తి కుత్రచిత్ ।।

దేహినాం దుఃఖబహులం సుఘోరమతిసంకటమ్ ।। 3౪ ।।

ఇత్యేతత్సుమహద్దుఃఖం పాపినాం పరికీర్తితమ్ ।।

కేవలం ధర్మబుదీనాం సప్తమాసైర్భవస్సదా ।।3౫।।

గర్భాత్సుదుర్లభం దుఃఖం యోనియంత్రనిపీడనాత్ ।।

భవేత్పాపాత్మనాం వ్యాస న హి ధర్మయుతాత్మనామ్ ।।। 3౬ ।।

ఇక్షువత్పీడ్యమానస్య యంత్రేణైవ సమంతతః ।।
శిరసా తాడ్యమానస్య పాప ముద్గరకేణ చ ।।౩౭।।
యంత్రేణ పీడితా యద్వన్నిస్సారా స్స్యుస్తిలాః క్షణాత్ ।।
తథా శరీరం నిస్సారం యోనియంత్రనిపీడనాత్ ।। ౩౮ ।।
అస్థిపాదతులాస్తంభం స్నాయుబన్ధేన యంత్రితమ్।।
రక్తమాంసమృదాలిప్తం విణ్మూత్రద్రవ్యభాజనమ్ ।। ౩౯ ।।
కేశరోమనఖచ్ఛన్నం రోగాయతనమాతురమ్ ।।
వదనైకమహాద్వారం గవాక్షాష్టకభూషితమ్ ।। 5.22.౪౦ ।।
ఓష్ఠద్వయకపాటం చ తథా జిహ్వార్గలాన్వితమ్।।
భోగతృష్ణాతురం మూఢం రాగద్వేషవశానుగమ్।।౪౧।।
సంవర్తితాంగప్రత్యంగం జరాయుపరివేష్టితమ్।।
సంకటేనావివిక్తేన యోనిమార్గేణ నిర్గతమ్।।౪౨।।
విణ్మూత్రరక్తసిక్తాంగం వికోశికసముద్భవమ్।।
అస్థిపఞ్జరవిఖ్యాతమస్మిఞ్జ్ఞేయం కలేవరమ్।।౪౩।।
శతత్రయం షష్ట్యధికం పంచ పేశీశతాని చ।।
సార్ద్ధాభిస్తిసృభిశ్ఛన్నం సమంతాద్రోమకోటిభిః ।।౪౪ ।।
శరీరం స్థూలసూక్ష్మాభిర్దృశ్యాఽదృశ్యా హి తాస్స్మృతాః ।।
ఏతావతీభిర్నాడీభిః కోటిభిస్తత్సమంతతః।।౪౫।।
అస్వేదమధుభిర్యాభిరంతస్థః స్రవతే బహిః।।
ద్వాత్రింశద్దశనాః ప్రోక్తా వింశతిశ్చ నఖాః స్మృతాః ।। ౪౬ ।।
పిత్తస్య కుడవం జ్ఞేయం కఫస్యాథాఢకం స్మృతమ్ ।।

వసాయాశ్చ పలం వింశత్తదర్ధం కపిలస్య చ ।।౪౭।।

పంచార్ద్ధం తు తులా జ్ఞేయా పలాని దశ మేదసః ।।

పలత్రయం మహారక్తం మజ్జాయాశ్చ చతుర్గుణమ్ ।। ౪౮ ।।

శుక్రోర్ద్ధం కుడవం జ్ఞేయం తద్బీజం దేహినాం బలమ్ ।।

మాంసస్య చైకపిండేన పలసాహస్రముచ్యతే ।।౪౯।।

రక్తం పలశతం జ్ఞేయం విణ్మూత్రం యత్ర్పమాణత।।

అంజలయశ్చ చత్వారశ్చత్వారో మునిసత్తమ।।5.22.౫౦।।

ఇతి దేహగృహం హ్యేతన్నిత్యస్యానిత్యమాత్మనః ।।

అవిశుద్ధం విశుద్ధస్య కర్మబంధాద్వినిర్మితమ్ ।। ౫౧ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే పఞ్చమ్యాముమాసంహితాయాం దేహోత్పత్తివర్ణనం నామ ద్వావింశోఽధ్యాయః ।। ౨౨ ।।

5.23

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

శృణు వ్యాస మహాబుద్ధే దేహస్యాశుచితాం మునే ।।

మహత్త్వం చ స్వభావస్య సమాసాత్కథయామ్యహమ్ ।।౧।।

శుక్రశోణితసంయోగాద్దేహస్సంజాయతే యతః।।

నిత్యం విణ్మూత్రసంపూర్ణస్తేనాయమశుచిస్స్మృతః।।౨।।

యథాంతర్విష్ఠయా పూర్ణశ్శుచిమాన్న బహిర్ఘటః ।।

శోధ్యమానో హి దేహోఽయం తేనాయమశుచిస్తతః ।। 3 ।।

సంప్రాప్యాతిపవిత్రాణి పంచగవ్యహవీంషి చా।

అశుచిత్వం క్షణాద్యాంతి కిమన్యదశుచిస్తతః ।।౪।।

హృద్యాన్యప్యన్నపానాని యం ప్రాప్య సురభీణి చ ।।
అశుచిత్వం ప్రయాంత్యాశు కిమన్యదశుచిస్తతః ।।౫।।
హే జనాః కిన్న పశ్యంతి యన్నిర్యాతి దినేదినే ।।
స్వదేహాత్కశ్మలం పూతిస్తదాధారః కథం శుచిః ।। ౬ ।।
దేహస్సంశోధ్యమానోఽపి పంచగవ్యకుశాంబుభిః ।।
ఘృష్యమాణ ఇవాంగారో నిర్మలత్వం న గచ్ఛతి ।। ౭ ।।
స్రోతాంసి యస్య సతతం ప్రభవంతి గిరేరివ ।।
కఫమూత్రపురీషాద్యైస్స దేహశ్శుధ్యతే కథమ్ ।।౮।।
సర్వాశుచినిధానస్య శరీరస్య న విద్యతే ।।
శుచిరేకః ప్రదేశోఽపి విణ్మూత్రస్య దృతేరివ ।। ౯ ।।
సృష్ట్వాత్మదేహస్రోతాంసి మృత్తోయైః శోధ్యతే కరః ।।
తథాప్యశుచిభాండస్య న విభ్రశ్యతి కిం కరః ।। 5.23.౧౦ ।।
కాయస్సుగంధధూపాద్యైర్య త్నేనాపి సుసంస్కృతః ।।
న జహాతి స్వభావం స శ్వపుచ్ఛమివ నామితమ్।।౧౧।।
యథా జాత్యైవ కృష్ణోర్ణః శుక్లస్స్యాన్న హ్యుపాయతః।।
సంశోధ్ధ్యమానాపి తథా భవేన్మూర్త్తిర్న నిర్మలా ।। ౧౨ ।।
జిఘ్రన్నపి స్వదుర్గంధం పశ్యన్నపి స్వకం మలమ్ ।।
న విరజ్యేత లోకోఽయం పీడయన్నపి నాసికామ్ ।।౧౩।।
అహో మోహస్య మాహాత్మ్యం యేనేదం ఛాదితం జగత్ ।।
శీఘ్రం పశ్యన్స్వకం దోషం కాయస్య న విరజ్యతే ।।౧౪।।
స్వదేహస్య విగంధేన న విరజ్యేత యో నరః ।।

విరాగకారణం తస్య కిమేతదుపదిశ్యతే ।। ౧౫ ।।

సర్వస్యైవ జగన్మధ్యే దేహ ఏవాశుచిర్భవేత్ ।।

తన్మలావయవస్పర్శాచ్చుచిరప్యశుచిర్భవేత్ ।। ౧౬ ।।

గంధలేపాపనోదార్థ శౌచం దేహస్య కీర్తితమ్ ।।

ద్వయస్యాపగమాచ్ఛుద్ధిశ్శుద్ధస్పర్శాద్విశుధ్యతి ।।౧౭।।

గంగాతోయేన సర్వేణ మృద్భారైః పర్వతోపమైః ।।

ఆమృత్యోరాచరేచ్ఛౌచం భావదుష్టో న శుధ్యతి ।। ౧౮ ।।

తీర్థస్నానైస్తపోభిర్వా దుష్టాత్మా నైవ శుధ్యతి ।।

శ్వదృతిః క్షాలితా తీర్థే కిం శుద్ధిమధిగచ్ఛతి ।। ౧౯ ।।

అంతర్భావప్రదుష్టస్య విశతోఽపి హుతాశనమ్ ।।

న స్వర్గో నాపవర్గశ్చ దేహనిర్దహనం పరమ్ ।।5.23.౨౦।।

సర్వేణ గాంగేన జలేన సమ్యజ్ మృత్పర్వతేనాప్యథ భావదుష్టః ।।

ఆజన్మనః స్నానపరో మనుష్యో న శుధ్యతీత్యేవ వయం వదామః ।। ౨౧ ।।

ప్రజ్వాల్య వహ్నిం ఘృతతైలసిక్తం ప్రదక్షిణావర్తశిఖం మహాంతమ్ ।।

ప్రవిశ్య దగ్ధస్త్వపి భావదుష్టో న ధర్మమాప్నోతి ఫలం న చాన్యత ।। ౨౨ ।।
గంగాదితీర్థేషు వసంతి మత్స్యా దేవాలయే పక్షిగణాశ్చ నిత్యమ్ ।।

భావోజ్ఝితాస్తే న ఫలం లభంతే తీర్థావగాహాచ్చ తథైవ దానాత్ ।। ౨3 ।।

భావశుద్ధిః పరం శౌచం ప్రమాణే సర్వకర్మసు ।।

అన్యథాఽఽలింగ్యతే కాంతా భావేన దుహితాన్యథా ।। ౨౪ ।।

మనసో భిద్యతే వృత్తిరభిన్నేష్వపి వస్తుషు ।।

అన్యథైవ సుతం నారీ చిన్తయత్యన్యథా పతిమ్ ।। ౨౫ ।।

పశ్యధ్వమస్య భావస్య మహాభాగ్యమశేషతః ॥

పరిష్వక్తోపి యన్నార్యా భావహీనం న కామయేత్ ॥ ౨౬ ॥

నాద్యాద్వివిధమన్నాద్యం భక్ష్యాణి సురభీణి చ ॥

యది చింతాం సమాధత్తే చిత్తే కామాదిషు త్రిషు ॥ ౨౭ ॥

గృహ్యతే తేన భావేన నరో భావాద్విముచ్యతే ॥

భావతశ్శుచి శుద్ధాత్మా స్వర్గం మోక్షం చ విందతి ॥ ౨౮ ॥

భావేనైకాత్మశుద్ధాత్మా దహఙ్జుహ్వన్స్వన్మృతః ॥

జ్ఞానావాప్తేరవాప్యాశు లోకాన్సుబహుయాజినామ్ ॥ ౨౯ ॥

జ్ఞానామలాంభసా పుంసాం సద్వైరాగ్యమృదా పునః ॥

అవిద్యారాగవిణ్మూత్రలేపగంధవిశోధనమ్ ॥ 5.23.30 ॥

ఏవమేతచ్ఛరీరం హి నిసర్గాదశుచి స్మృతమ్ ॥

త్వఙ్మాత్రసారం నిఃసారం కదలీసారసన్నిభమ్ ॥ ౩౧ ॥

జ్ఞాత్వైవం దోషవద్దేహం యః ప్రాజ్ఞశ్శిథిలో భవేత్ ॥

దేహ భోగోద్భవాద్భావాచ్ఛుమచిత్తః ప్రసన్నధీః ॥ ౩౨ ॥

సోఽతిక్రామతి సంసారం జీవన్ముక్తః ప్రజాయతే ॥

సంసారం కదలీసారదృఢగ్రాహ్యావతిష్ఠతే ॥ ॥ 33 ॥

ఏవమేతన్మహాకష్టం జన్మ దుఃఖం ప్రకీర్తితమ్ ॥

పుంసామజ్ఞానదోషేణ నానాకార్మవశేన చ ॥ ౩౪ ॥

శ్లోకార్ధేన తు వక్ష్యామి యదుక్తం గ్రన్థకోటిభిః ॥

మమేతి పరమం దుఃఖం న మమేతి పరం సుఖమ్ ॥ ౩౫ ॥

బహవోపీహ రాజానః పరం లోక మితో గతాః ॥

నిర్మమత్వసమేతాస్తు బద్ధాశ్శతసహస్రశః ।।౩౬।।

గర్భస్థస్య స్మృతిర్యాసీత్సా చ తస్య ప్రణశ్యతి ।।

సంమూర్చ్ఛితేన దుఃఖేన యోనియన్త్రనిపీడనాత్ ।।౩౭।।

బాహ్యేన వాయునా వాస్య మోహసఙ్గేన దేహినః ।।

స్పృష్టమాత్రేణ ఘోరేణ జ్వరస్సముపజాయతే ।।౩౮।।

తేన జ్వారేణ మహతా సమ్మోహశ్చ ప్రజాయతే ।।

సమ్మూఢస్య స్మృతిభ్రంశశ్శీఘ్రం సంజాయతే పునః ।। ౩౯ ।।

స్మృతిభ్రంశాత్తతస్తస్య స్మృతిరోఽపూర్వకర్మణః।।

రతిః సంజాయతే తూర్ణం జన్తోస్తత్రైవ జన్మని ।। 5.23.౪౦ ।।

రక్తో మూఢశ్చ లోకోఽయం న కార్యే సమ్ప్రవర్తతే ।।

న చాత్మానం విజానాతి న పరం న చ దైవతమ్ ।। ౪౧ ।।

న శృణోతి పరం శ్రేయస్సతి కర్ణేఽపి సన్మనే ।।

న పశ్యతి పరం శ్రేయస్సతి చక్షుషి తత్క్షమే ।। ౪౨ ।।

సమే పథి శనైర్గచ్ఛన్ స్ఖలతీవ పదేపదే ।।

సత్యాం బుద్ధౌ న జానాతి బోధ్యమానో బుధైరపి ।। ౪౩ ।।

సంసారే క్లిశ్యతే తేన గర్భలోభవశానుగః ।।

గర్భస్మృతేన పాపేన సముజ్ఝితమతిః పుమాన్ ।।౪౪।।

ఇత్థం మహత్పరం దివ్యం శాస్త్రముక్తం శివేన తు ।।

తపసః కథనార్థాయ స్వర్గమోక్షప్రసాధనమ్ ।। ౪౫ ।।

యే సత్యస్మిచ్ఛివే జ్ఞానే సర్వకామార్థ సాధనే ।।

న కుర్వన్త్యాత్మనః శ్రేయస్తదత్ర మహదద్భుతమ్ ।।౪౬।।

అవ్యక్తేన్ద్రియవృత్తిత్వాద్బాల్యే దుఃఖం మహత్పునః ।।
ఇచ్ఛన్నపి న శక్నోతి వక్తుం కర్తు్ం ప్రతిక్రియామ్ ।। ౪౭ ।।
దంతోత్థానే మహద్దుఃఖమల్పేన వ్యాధినా తథా ।।।
బాలరోగైశ్చ వివిధైః పీడా బాలగ్రహైరపి ।। ౪౮ ।।
క్వచిత్క్షుత్తృట్పరీతాంగః క్వచిత్తిష్ఠతి సంరటన్ ।।
విణ్మూత్రభక్షణాద్యం చ మోహాద్బాలస్సమాచరేత్ ।।౪౯।।
కౌమారే కర్ణపీడాయాం మాతాపిత్రోశ్చ సాధనః ।।
అక్షరాధ్యయనాద్యైశ్చ నానాదుఃఖం ప్రవర్తతే ।।5.23.౫౦।।
బాల్యే దుఃఖమతీత్యైవ పశ్యన్నపి విమూఢధీః।।
న కుర్వీతాత్మనః శ్రేయస్తదత్ర మహదద్భుతమ్ ।। ౫౧ ।।
ప్రవృత్తేన్ద్రియవృత్తిత్వాత్కామరోగప్రపీడనాత్।।
తదప్రాప్తే తు సతతం కుతస్సౌఖ్యం తు యౌవనే ।। ౫౨ ।।
ఈర్ష్యయా చ మహద్దుఃఖం మోహాద్రక్తస్య తస్య చ ।।
నేత్రస్య కుపితస్యేవ త్యాగీ దుఃఖాయ కేవలమ్ ।। ౫3 ।।
న రాత్రౌ విందతే నిద్రాం కామాగ్నిపరివేదితః ।।
దివాపి చ కుతస్సౌఖ్యమర్థోపార్జనచింతయా ।। ౫౪ ।।
స్త్రీష్వధ్యాసితచిత్తస్య యే పుంసః శుక్రబిన్దవః ।।
తే సుఖాయ న మన్యన్తే స్వేదజా ఇవ తే తథా ।। ౫౫ ।।
కృమిభిస్తుద్యమానస్య కుష్ఠినో వానరస్య చ ।।
కండూయనాభితాపేన యద్భవేత్స్త్రి్షు తద్విదః ।। ౫౬ ।।
యాదృశం మన్యతే సౌఖ్యం గండే పూతివినిర్గమాత్ ।।

తాదృశం స్త్రీషు మన్తవ్యం నాధికం తాసు విద్యతే ।। ౫౭ ।।

విణ్మూత్రస్య సముత్సర్గాత్సుఖం భవతి యాదృశమ్।।

తాదృశం స్త్రీషు విజ్ఞేయం మూఢైః కల్పితమన్యథా ।।౫౮।।

నారీష్వవస్తుభూతాసు సర్వదోషాశ్రయాసు వా।

నాణుమాత్రం సుఖం తాసు కథితం పంచచూడయా ।। ౫౯ ।।

సమ్మాననావమానాభ్యాం వియోగేనేష్టసంగమాత్ ।।

యౌవనం జరయా గ్రస్తం క్వ సౌఖ్యమనుపద్రవమ్।।5.23.౬౦।।
వలీపలితఖాలిత్యైశ్శిథిలీకృతవిగ్రహమ్।।

సర్వక్రియాస్వశక్తిం చ జరయా జర్జరీకృతమ్।।౬౧।।

స్త్రీపుంసయౌవనం హృద్యమన్యోఽన్యస్య ప్రియం పురా।।

తదేవ జరయాగ్రస్తమనయోరపి న ప్రియమ్।।౬౨।।

అపూర్వవత్స్వమాత్మానం జరయా పరివర్తితమ్।।

యః పశ్యన్నపి రజ్యేత కోఽన్యస్తస్మాదచేతనః।।౬3।।

జరాభిభూతః పురుషః పత్నీపుత్రాదిబాంధవైః।।

ఆసక్తత్వాద్దురాధర్షైర్భృత్యైశ్చ పరిభూయతే।।౬౪।।

ధర్మమర్థం చ కామం వా మోక్షం వాతిజరాతురః।।

అశక్తస్సాధితుం తస్మాద్యువా ధర్మం సమాచరేత్।।౬౫।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే పఞ్చమ్యాముమాసంహితాయాం సంసారచికిత్సాయాం దేహాశుచిత్వబాల్యాద్యవస్థాదుఃఖవర్ణనం నామ త్రయోవింశోఽధ్యాయః।।౨3।।

5.24

వ్యాస ఉవాచ।।

కుత్సితం యోషిదర్థం యత్సంప్రోక్తం పంచచూడయా॥
తన్మే బ్రూహి సమాసేన యది తుష్టోఽసి మే మునే॥ ౧ ॥
సనత్కుమార ఉవాచ ॥
స్త్రీణాం స్వభావం వక్ష్యామి శృణు విప్ర యథాతథమ్ ॥
యస్య శ్రవణమాత్రేణ భవేద్వైరాగ్యముత్తమమ్ ॥ ౨ ॥
స్త్రియో మూలం హి దోషాణాం లఘుచిత్తాః సదా మునే॥
తదాసక్తిర్న కర్తవ్యా మోక్షేప్సుభిరతన్ద్రితైః ॥ ౩ ॥
అత్రాప్యుదాహరంతీమమితిహాసం పురాతనమ్ ॥
నారదస్య చ సంవాదం పుంశ్చల్యా పంచచూడయా ॥ ౪ ॥
లోకాన్పరిచరన్ధీమాన్దేవర్షిర్నారదః పురా ॥
దదర్శాప్సరసం బాలాం పంచచూడామనుత్తమామ్॥౫॥
పప్రచ్ఛాప్సరసం సుభ్రూం నారదో మునిసత్తమః॥
సంశయో హృది మే కశ్చిత్తన్మే బ్రూహి సుమధ్యమే॥౬॥
ఏవముక్తా తు సా విప్రం ప్రత్యువాచ వరాప్సరా॥
విషయే సతి వక్ష్యామి సమర్థాం మన్యసేఽథ మామ్ ॥ ౭ ॥
నారద ఉవాచ ॥
న త్వామవిషయే భద్రే నియోక్ష్యామి కథంచన ॥
స్త్రీణాం స్వభావమిచ్ఛామి త్వత్తః శ్రోతుం సుమధ్యమే ॥౮॥
సనత్కుమార ఉవాచ ॥
ఏతచ్ఛ్రుత్వా వచస్తస్య దేవర్షేరప్సరోత్తమా ॥
ప్రత్యువాచ మునీశం తం దేవర్షిం మునిసత్తమమ్ ॥ ౯ ॥

పంచచూడోవాచ ।।

మునే శృణు న శక్యా స్త్రీ సతీ వై నిందితుం స్త్రియా ।।

విదితాస్తే స్త్రియో యాశ్చ యాదృశ్యశ్చ స్వభావతః ।।5.24.౧౦।।

న మామర్హసి దేవర్షే నియోక్తుం ప్రశ్నమీదృశమ్ ।।

ఇత్యుక్త్వా సాఽభవత్తూష్ణీం పంచచూడాప్సరోవరా ।। ౧౧ ।।

అథ దేవర్షివర్యో హి శ్రుత్వా తద్వాక్యముత్తమమ్ ।।

ప్రత్యువాచ పునస్తాం వై లోకానాం హితకామ్యయా ।। ౧౨ ।।

నారద ఉవాచ ।।

మృషావాదే భవేద్దోషస్సత్యే దోషో న విద్యతే ।।

ఇతి జానీహి సత్యం త్వం వదాతస్తత్సుమధ్యమే ।। ౧3 ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్తా సా కృతమతీ రభసా చారుహాసినీ ।।

స్త్రీదోషాఞ్ఛాశ్వతాన్సత్యాన్భాషితుం సంప్రచక్రమే ।। ౧౪ ।।

పఞ్చచూడోవాచ ।।

కులీనా నాథవంత్యశ్చ రూపవంత్యశ్చ యోషితః ।।

మర్యాదాసు న తిష్ఠంతి స దోషః స్త్రీషు నారద ।। ౧౫ ।।

న స్త్రీభ్యః కించిదన్యద్వై పాపీయస్తరమస్తి హి ।।

స్త్రియో మూలం హి పాపానాం తథా త్వమపి వేత్థ హ ।।౧౬।।

సమాజ్ఞాతానర్థవతః ప్రతిరూపాన్ యథేప్సితాన్ ।।

యతీనన్తరమాసాద్య నాలం నార్యః ప్రతీక్షితుమ్ ।।౧౭।।

అసద్ధర్మస్త్వయం స్త్రీణామస్మాకం భవతి ప్రభో।।

పాపీయసో నరాన్ యద్రై్వ లజ్జాం త్యక్త్వా భజామహే ।। ౧౮ ।।

స్త్రియం చ యః ప్రార్థయతే సన్నికర్షం చ గచ్ఛతి ।।

ఈషచ్చ కురుతే సేవాం తమేవేచ్ఛతి యోషితః ।। ౧౯ ।।

అనర్థిత్వాన్మనుష్యాణాం భయాత్పతిజనస్య చ ।।

మర్యాదాయామమర్యాదాః స్త్రియస్తిష్ఠంతి భర్తృషు ।। 5.24.౨౦ ।।

నాసాం కశ్చిదమాన్యోఽస్తి నాసాం వయసి నిశ్చయః ।।

సురూపం వా కురూపం వా పుమాంసముపభుంజతే ।। ౨౧ ।।

న భయాదథ వాక్రోశాన్నార్థహేతోః కథంచన ।।

న జ్ఞాతికులసమ్బన్ధాత్స్త్రియస్తిష్ఠంతి భర్తృషు ।।౨౨।।

యౌవనే వర్తమానానామిష్టాభరణవాససామ్ ।।

నారీణాం స్వైరవృత్తీనాం స్పృహయన్తి కులస్త్రియః ।।౨౩।।

యా హి శశ్వద్బహుమతా రక్ష్యన్తే దయితాః స్త్రియః ।।

అపి తాః సమ్ప్రసజ్జన్తే కుబ్జాన్ధజడవామనే ।।౨౪।।

పంగుష్వపి చ దేవర్షే యే చాన్యే కుత్సితా నరాః।।

స్త్రీణామగమ్యో లోకేషు నాస్తి కశ్చిన్మహామునే ।। ౨౫ ।।

యది పుంసాం గతిర్బ్రహ్మన్కథంచిన్నోపపద్యతే ।।

అప్యన్యోన్యం ప్రవర్తన్తే న చ తిష్ఠన్తి భర్తృషు ।। ౨౬ ।।

అలాభాత్పురుషాణాం చ భయాత్పరిజనస్య చ ।।

వధబన్ధభయాచ్చైవ తా భగ్నాశా హి యోషితః ।।౨౭।।

చలస్వభావ దుశ్చేష్టా దుర్గ్రాహ్యా భవతస్తథా।।

ప్రాజ్ఞస్య పురుషస్యేహ యథా రతిపరిగ్రహాత్ ।।౨౮।।

నాగ్నిస్తుష్యతి కాష్ఠానాం నాపగానాం మహోదధి ।।

నాన్తకస్సర్వభూతానాం న పుంసాం వామలోచనాః ।। ౨౯ ।।

ఇదమన్యచ్చ దేవర్షే రహస్యం సర్వయోషితామ్ ।।

దృష్ట్వైవ పురుషం సద్యో యోనిః ప్రక్లిద్యతే స్త్రియాః ।।5.24.30।।

సుస్నాతం పురుషం దృష్ట్వా సుగన్ధం మలవర్జితమ్ ।।

యోనిః ప్రక్లిద్యతే స్త్రీణాం దృతేః పాత్రాదివోదకమ్।।3౧।।

కాయానామపి దాతారం కర్త్తారం మానసాంత్వయోః ।।

రక్షితారం న మృష్యంతి భర్తారం పరమం స్త్రియః ।।3౨।।

న కామభోగాత్పరమాన్నాలంకారార్థసంచయాత్ ।।

తథా హితం న మన్యన్తే యథా రతిపరిగ్రహాత్ ।। 33 ।।

అన్తకశ్శమనో మృత్యుః పాతాలం వడవాముఖమ్ ।।

క్షురధారా విషం సర్పో వహ్నిరిత్యేకతః స్త్రియః ।।3౪।।

యతశ్చ భూతాని మహాంతి పంచ యతశ్చ లోకో విహితో విధాత్రా ।।

యతః పుమాంసః ప్రమదాశ్చ నిర్మితాః సదైవ దోషః ప్రమదాసు నారద ।। 3౫ ।।

సనత్కుమార ఉవాచ।।

ఇతి శ్రుత్వా వచస్తస్యా నారదస్తుష్టమానసః।।

తథ్యం మత్వా తతస్తద్వై విరక్తోభూద్ధి తాసు చ ।। 3౬ ।।

ఇత్యుక్తః స్త్రీ స్వభావ స్తే పంచచూడోక్త ఆదరాత్ ।।

వైరాగ్యకారణం వ్యాస కిమన్యచ్ఛ్రోతుమర్హసి ।। 3౭ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే పఞ్చమ్యాముమాసంహితాయాం స్త్రీస్వభావవర్ణనం నామ చతుర్వింశోఽధ్యాయః ।।౨౪।।

5.25

వ్యాస ఉవాచ ॥

సనత్కుమార సర్వజ్ఞ త్వత్సకాశాన్మయా మునే॥

స్త్రీస్వభావః శ్రుతః ప్రీత్యా కాలజ్ఞానం వదస్వ మే ॥ ౧ ॥

సనత్కుమార ఉవాచ ॥

ఇదమేవ పురాఽపృచ్ఛత్పార్వతీ పరమేశ్వరమ్ ॥

శ్రుత్వా నానాకథాం దివ్యాం ప్రసన్నా సుప్రణమ్య తమ్ ॥ ౨ ॥

పార్వత్యువాచ ॥

భగవంస్త్వత్ప్రసాదేన జ్ఞాతం మే సకలం మతమ్ ॥

యథార్చనం తు తే దేవ యైర్మంత్రైశ్చ యథావిధి ॥ ॥ ३ ॥

అద్యాపి సంశయస్త్వేకః కాలచక్రం ప్రతి ప్రభో ॥

మృత్యుచిహ్నం యథా దేవ కిం ప్రమాణం యథాయుషః ॥ ౪॥

తథా కథయ మే నాథ యద్యహం తవ వల్లభా ॥

ఇతి పృష్టస్తయా దేవ్యా ప్రత్యువాచ మహేశ్వరః ॥౫॥

॥ ఈశ్వర ఉవాచ ॥

సత్యం తే కథయిష్యామి శాస్త్రం సర్వోత్తమం ప్రియే ॥

యేన శాస్త్రేణ దేవేశి నరైః కాలః ప్రబుధ్యతే ॥౬॥

అహః పక్షం తథా మాసమృతుం చాయనవత్సరౌ॥

స్థూలసూక్ష్మగతైశ్చిహ్నైర్బహిరంతర్గతైస్తథా ॥ ౭ ॥

తత్తేహం సమ్ప్రవక్ష్యామి శృణు తత్త్వేన సున్దరి ॥

లోకానాముపకారార్థం వైరాగ్యార్థముమేఽధునా ॥ ౮ ॥

అకస్మాత్పాండురం దేహమూర్ద్వరాగం సమంతతః ।।

తదా మృత్యుం విజానీయాత్షణ్మాసాభ్యన్తరే ప్రియే ।।౯।।

ముఖం కర్ణౌ తథా చక్షుర్జిహ్వాస్తమ్భో యదా భవేత్।।

తదా మృత్యుం విజానీయాత్షణ్మాసాభ్యన్తరే ప్రియే।।5.25.౧౦।।

రౌరవానుగతం భద్ర ధ్వనిం నాకర్ణయేద్ద్రుతమ్।।

షణ్మాసాభ్యంతరే మృత్యుర్జ్ఞాతవ్యః కాలవేదిభిః ।।౧౧।।

రవిసోమాగ్నిసంయోగాద్యదోద్యోతం న పశ్యతి ।।

కృష్ణం సర్వం సమస్తం చ షణ్మాసం జీవితం తథా ।। ౧౨ ।।

వామహస్తో యదా దేవి సప్తాహం స్పందతే ప్రియే ।।

జీవితం తు తదా తస్య మాసమేకం న సంశయః ।। ౧౩ ।।

ఉన్మీలయతి గాత్రాణి తాలుకం శుష్యతే యదా।।

జీవితం తు తదా తస్య మాసమేకం న సంశయః ।। ౧౪ ।।

నాసా తు స్రవతే యస్య త్రిదోషే పక్షజీవితమ్ ।।

వక్త్రం కంఠం చ శుష్యేత షణ్మాసాంతే గతాయుషః ।।౧౫।।

స్థూలజిహ్వ భవేద్యస్య ద్విజాః క్లిద్యంతి భామిని ।।

షణ్మాసాజ్జాయతే మృత్యుశ్చిహ్నైస్తైరుపలక్షయేత్।।౧౬।।

అంబుతైలఘృతస్థం తు దర్పణే వరవర్ణిని ।।

న పశ్యతి యదాత్మానం వికృతం పలమేవ చ ।। ౧౭ ।।

షణ్మాసాయుస్స విజ్ఞేయః కాలచక్రం విజానతా ।।

అన్యచ్చ శృణు దేవేశి యేన మృత్యుర్విబుధ్యతే।।౧౮।।

శిరోహీనాం యదా ఛాయాం స్వకీయాముపలక్షయేత్ ।।

అథవా ఛాయయా హీనం మాసమేకం న జీవతి॥౧౯॥

ఆంగికాని మయోక్తాని మృత్యుచిహ్నాని పార్వతి॥

బాహ్యస్థాని బ్రువే భద్రే చిహ్నాని శృణు సాంప్రతమ్॥5.25.౨౦॥

రశ్మిహీనం యదా దేవి భవేత్సోమార్కమణ్డలమ్॥

దృశ్యతే పాటలాకారం మాసార్ద్ధేన విపద్యతే॥౨౧॥

అరుంధతీ మహాయానమిందులక్షణవర్జితమ్॥

అదృష్టతారకో యోఽసౌ మాసమేకం స జీవతి॥౨౨॥

దృష్టే గ్రహే చ దిఙ్మోహః షణ్మాసాజ్జాయతే ధ్రువమ్॥

ఉతథ్యం న ధ్రువం పశ్యేద్యది వా రవిమణ్డలమ్॥౨౩॥

రాత్రౌ ధనుర్యదాపశ్యేన్మధ్యాహ్నే చోల్కపాతనమ్॥

వేష్ట్యతే గృధ్రకాకైశ్చ షణ్మాసాయుర్న సంశయః॥౨౪॥

ఋషయస్స్వర్గపంథాశ్చ దృశ్యంతే నైవ చామ్బరే॥

షణ్మాసాయుర్విజనీయాత్పురుషైః కాలవేదిభిః ॥॥౨౫॥

అకస్మాద్రాహుణా గ్రస్తం సూర్యం వా సోమమేవ చ ॥

దిక్చక్రం భ్రాంతవత్పశ్యేత్షణ్మాసాన్మ్రియతే స్ఫుటమ్ ॥౨౬॥

నీలాభిర్మక్షికాభిశ్చ హ్యకస్మాద్వేష్ట్యతే పుమాన్ ॥

మాసమేకం హి తస్యాయుర్జ్ఞాతవ్యం పరమార్థతః ॥ ॥౨౭॥

గృధ్రః కాకః కపోతశ్చ శిరశ్చాక్రమ్య తిష్ఠతి ॥

శీఘ్రం తు మ్రియతే జంతుర్మాసైకేన న సంశయః ॥ ౨౮ ॥

ఏవం చారిష్టభేదస్తు బాహ్యస్థః సముదాహృతః ॥

మానుషాణాం హితార్థాయ సంక్షేపేణ వదామ్యహమ్ ॥ ౨౯ ॥

హస్తయోరుభయోర్దేవి యథా కాలం విజానతే ॥

వామదక్షిణయోర్మధ్యే ప్రత్యక్షం చేత్యుదాహృతమ్ ॥5.25.30॥

ఏవం పక్షౌ స్థితౌ ద్వౌ తు సమాసాత్సురసుందరి ॥

శుచిర్భూత్వా స్మరన్దేవం సుస్నాతస్సంయతేన్ద్రియః ॥ ॥ ३౧ ॥

హస్తౌ ప్రక్షాల్య దుగ్ధేనాలక్తకేన విమర్దయేత్ ॥

గంధైః పుష్పైః కరౌ కృత్వా మృగయేచ్చ శుభాశుభమ్ ॥३౨॥

కనిష్ఠామాదితః కృత్వా యావదంగుష్ఠకం ప్రియే ॥

పర్వత్రయక్రమేణైవ హస్తయోరుభయోరపి ॥33॥

ప్రతిపదాదివిన్యస్య తిథిం ప్రతిపదాదితః ॥ ॥

సంపుటాకారహస్తౌ తు పూర్వదిఙ్ముఖసంస్థితః ॥ ३౪ ॥

స్మరేన్నవాత్మకం మంత్రం యావదష్టోత్తరం శతమ్ ॥

నిరీక్షయేత్తతో హస్తౌ ప్రతిపర్వణి యత్నతః ॥ ३౫ ॥

తస్మిన్పర్వణి సా రేఖా దృశ్యతే భృంగసన్నిభా ॥

తత్తిథౌ హి మృతిర్జ్ఞేయా కృష్ణే శుక్లే తథా ప్రియే ॥ ३౬ ॥

అధునా నాదజం వక్ష్యే సంక్షేపాత్కాలలక్షణమ్ ॥

గమాగమం విదిత్వా తు కర్మ కుర్యాఞ్ఛృణు ప్రియే ॥ ३౭ ॥

ఆత్మవిజ్ఞానం సుశ్రోణి చారం జ్ఞాత్వా తు యత్నతః ॥

క్షణం త్రుటిర్లవం చైవ నిమేషం కాష్ఠకాలికమ్ ॥ ३౮ ॥

ముహూర్తకం త్వహోరాత్రం పక్షమాసర్తువత్సరమ్ ॥

అబ్దం యుగం తథా కల్పం మహాకల్పం తథైవ చ ॥ ३౯ ॥

ఏవం స హరతే కాలః పరిపాట్యా సదాశివః ॥

వామదక్షిణమధ్యే తు పథి త్రయమిదం స్మృతమ్ ।।5.25.౪౦।।

దినాని పంచ చారభ్య పంచవింశద్దినావధి ।।

వామాచారగతౌ నాదః ప్రమాణం కథితం తవ ।।౪౧।।

భూతరంధ్రదిశశ్చైవ ధ్వజశ్చ వరవర్ణిని ।।

వామచారగతౌ నాదః ప్రమాణం కాలవేదినః।।౪౨।।

ఋతోర్వికారభూతాశ్చ గుణాస్తత్రైవ భామిని ।।

ప్రమాణం దక్షిణం ప్రోక్తం జ్ఞాతవ్యం ప్రాణవేదిభిః ।। ౪3 ।।

భూతసంఖ్యా యదా ప్రాణాన్వహంతే చ ఇడాదయః ।।

వర్షస్యాభ్యంతరే తస్య జీవితం హి న సంశయః ।। ౪౪ ।।

దశఘస్రప్రవాహేణ హ్యబ్దమానం స జీవతి ।।

పంచదశప్రవాహేణ హ్యబ్దమేకం గతాయుషమ్ ।।౪౫।।

వింశద్దినప్రవాహేణ షణ్మాసం లక్షయేత్తదా ।।

పంచవింశద్దినమితం వహతే వామనాడికా ।।౪౬।।

జీవితం తు తదా తస్య త్రిమాసం హి గతాయుషః ।।

షడ్వింశద్దినమానేన మాసద్వయముదాహృతమ్ ।।౪౭ ।।

సప్తవింశద్దినమితం వహతేత్యతివిశ్రమా ।।

మాసమేకం సమాఖ్యాతం జీవితం వామగోచరే।।౪౮।।

ఏతత్ప్రమాణం విజ్ఞేయం వామవాయుప్రమాణతః ।।

సవ్యేతరే దినాన్యేవ చత్వారశ్చానుపూర్వశః ।।౪౯।।

చతుస్స్థానే స్థితా దేవి షోడశైతాః ప్రకీర్తితాః ।।

తేషాం ప్రమాణం వక్ష్యామి సాంప్రతం హి యథార్థతః।।।5.25.౫౦।

షడ్దినాన్యాదితః కృత్వా సంఖ్యాయాశ్చ యథావిధి ।।

ఏతదంతర్గతే చైవ వామరంధ్రే ప్రకాశితమ్ ।।౫౧।।

షడ్దినాని యదా రూఢం ద్వివర్షం చ స జీవతి ।।

మాసానష్టౌ విజానీయాద్దినాన్యష్ట చ తాని తు ।। ౫౨ ।।

ప్రాణః సప్తదశే చైవ విద్ధి వర్షం న సంశయః ।।

సప్తమాసాన్విజానీయాద్దినైః షడ్భిర్న సంశయః ।।౫౩।।

అష్టఘస్రప్రభేదేన ద్వివర్షం హి స జీవతి ।।

చతుర్మాసా హి విజ్ఞేయాశ్చతుర్వింశద్దినావధిః।।౫౪।।

యదా నవదినం ప్రాణా వహంత్యేవ త్రిమాసకమ్।।

మాసద్వయం చ ద్వే మాసే దినా ద్వాదశ కీర్తితాః।।౫౫।।

పూర్వవత్కథితా యే తు కాలం తేషాం తు పూర్వకమ్।।

అవాంతరదినా యే తు తేన మాసేన కథ్యతే ।। ౫౬ ।।

ఏకాదశ ప్రవాహేణ వర్షమేకం స జీవతి ।।

మాసా నవ తథా ప్రోక్తా దినాన్యష్టమితాన్యపి ।।౫౭।।

ద్వాదశేన ప్రవాహేణ వర్షమేకం స జీవతి ।।

మాసాన్ సప్త విజానీయాత్తద్ఘస్రాంశ్చాప్యుదాహరేత్ ।।౫౮।।

నాడీ యదా చ వహతి త్రయోదశదినావధి ।।

సమ్వత్సరం భవేత్తస్య చతుర్మాసాః ప్రకీర్తితాః ।।౫౯।।

చతుర్వింశద్దినం శేషం జీవితం చ న సంశయః ।।

ప్రాణవాహో యదా వామే చతుర్దశదినాని తు ।। 5.25.౬౦ ।।

సమ్వత్సరం భవేత్తస్య మాసాః షట్ చ ప్రకీర్తితాః ।।

చతుర్వింశద్దినాన్యేవ జీవితం చ న సంశయః ।। ౬౧ ।।

పంచదశప్రవాహేణ నవ మాసాన్స జీవతి ।।

చతుర్విశద్దినాన్యేవ కథితం కాలవేదిభిః ।।౬౨।।

షోడశాహప్రవాహేణ దశమాసాన్స జీవతి ।।

చతుర్విశద్దినాధిక్యం కథితం కాలవేదిభిః ।। ౬౩ ।।

సప్తదశప్రవాహేణ నవమాసైర్గతాయుషమ్ ।।

అష్టాదశదినాన్యత్ర కథితం సాధకేశ్వరి ।। ౬౪ ।।

వామచారం యదా దేవి హ్యష్టాదశదినావధిః ।।

జీవితం చాష్టమాసం తు ఘస్రా ద్వాదశ కీర్తితాః ।। ౬౫ ।।

చతుర్వింశద్దినాన్యత్ర నిశ్చయేనావధారయ ।।

ప్రాణవాహో యదా దేవి త్రయోవింశద్దినావధిః ।। ౬౬ ।।

చత్వారః కథితా మాసాః షడ్దినాని తథోత్తరే ।।

చతుర్వింశప్రవాహేణ త్రీన్మాసాంశ్చ స జీవతి।। ౬౭ ।।

దినాన్యత్ర దశాష్టౌ చ సంహరంత్యేవ చారతః ।।

అవాంతరదినే యస్తు సంక్షేపాత్తే ప్రకీర్తితః ।। ౬౮ ।।

వామచారః సమాఖ్యాతో దక్షిణం శృణు సాంప్రతమ్ ।।

అష్టావింశప్రవాహేణ తిథిమానేన జీవతి ।। ౬౯ ।।

ప్రవాహేణ దశాహేన తత్సంస్థేన విపద్యతే ।।

త్రింశద్ధస్రప్రవాహేన పఞ్చాహేన విపద్యతే।। 5.25.౭౦ ।।

ఏకత్రింశద్యదా దేవి వహతే చ నిరంతరమ్ ।।

దినత్రయం తదా తస్య జీవితం హి న సంశయః ।।౭౧।।

ద్వాత్రింశత్ప్రాణసంఖ్యా చ యదా హి వహతే రవిః ।।

తదా తు జీవితం తస్య ద్విదినం హి న సంశయః ।।౭౨।।

దక్షిణః కథితః ప్రాణో మధ్యస్థం కథయామి తే।।

ఏకభాగగతో వాయుప్రవాహో ముఖమణ్డలే।। ౭౩।।

ధావమానప్రవాహేణ దినమేకం స జీవతి ।।

చక్రమే తత్పరాసోర్హి పురావిద్భిరుదాహృతమ్ ।। ౭౪ ।।

ఏతత్తే కథితం దేవి కాలచక్రం గతాయుషః ।।

లోకానాం చ హితార్థాయ కిమన్యచ్ఛ్రోతుమిచ్ఛసి ।। ౭౫ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే పంచమ్యాముమాసంహితాయాం కాలజ్ఞానవర్ణనం నామ పంచవింశోఽధ్యాయః।।౨౫।।

5.26

దేవ్యువాచ ।।

కథితం తు త్వయా దేవ కాలజ్ఞానం యథార్థతః ।।

కాలస్య వంచనం బ్రూహి యథా తత్త్వేన యోగినః ।। ౧ ।।

కాలస్తు సన్నికృష్టో హి వర్తతే సర్వజంతుషు ।।

యథా చాస్య న మృత్యుశ్చ వంచతే కాలమాగతమ్ ।। ౨ ।।

తథా కథయ మే దేవ ప్రీతిం కృత్వా మమోపరి ।।

యోగినాం చ హితాయ త్వం బ్రూహి సర్వసుఖప్రద ।। ౩ ।।

।। శంకర ఉవాచ ।।

శృణు దేవి ప్రవక్ష్యామి పృష్టోహం యత్త్వయా శివే ।।

సమాసేన చ సర్వేషాం మానుషాణాం హితార్థతః ।। ౪ ।।

పృథివ్యాపస్తథా తేజో వాయురాకాశమేవ చ ।।

ఏతేషాం హి సమాయోగః శరీరం పాంచభౌతికమ్ ।। ౫ ।।

ఆకాశస్తు తతో వ్యాపీ సర్వేషాం సర్వగః స్థితః।।

ఆకాశే తు విలీయంతే సంభవంతి పునస్తతః ।। ౬ ।।

వియోగే తు సదా కస్య స్వం ధామ ప్రతిపేదిరే ।।

తస్యా స్థిరతా చాస్తి సన్నిపాతస్య సుందరి ।। ౭ ।।

జ్ఞానినోఽపి తథా తత్ర తపోమంత్రబలాదపి ।।

తే సర్వే సువిజానంతి సర్వమేతన్న సంశయః ।।౮।।

దేవ్యువాచ ।।

ఖం తేన యన్నశ్యతి ఘోరరూపః కాలః కరాలస్త్రిదివైకనాథః ।।

దగ్ధస్త్వయా త్వం పునరేవ తుష్టః స్తోత్రైః స్తుతః స్వాం ప్రకృతిం స లేభే ।।౯।।

త్వయా స చోక్తః కథయా జనానామదృష్టరూపః ప్రచరిష్యసీతి ।।

దృష్టస్త్వయా తత్ర మహాప్రభావః ప్రభోర్వరాత్తే పునరుత్థితశ్చ।।5.26.౧౦।।

తదద్య భోః కాల ఇహాస్తి కించిన్నిహన్యతే యేన వదస్వ తన్మే ।।

త్వం యోగివర్యః ప్రభురాత్మతంత్రః పరోపకారాత్తతనుర్మహేశ ।। ౧౧ ।।

శంకర ఉవాచ ।।

న హన్యతే దేవవరైస్తు దైత్యైస్సయక్షరక్షోరగమానుషైశ్చ ।।

యే యోగినో ధ్యానపరాస్సదేహా భవంతి తే ఘ్నంతి సుఖేన కాలమ్ ।।౧౨।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ఏతచ్ఛ్రుత్వా త్రిభువనగురోః ప్రాహ గౌరీ విహస్య సత్యం త్వం మే వద కథమసౌ హన్యతే యేన కాలః ।।

శమ్భుస్తామాహ సద్యో హి మకరవదనే యోగినో యే క్షిపంతి కాలవ్యాలం
సకలమనఘాస్తచ్ఛృణుష్వైకచిత్తా ।। ౧౩ ।।

శఙ్కర ఉవాచ ।।

పంచభూతాత్మకో దేహస్సదాయుక్తస్తు తద్గుణైః ।।

ఉత్పాద్యతే వరారోహే తద్విలీనో హి పార్థివః ।। ౧౪ ।।

ఆకాశాజ్జాయతే వాయుర్వాయోస్తేజశ్చ జాయతే ।।

తేజసోఽమ్బు వినిర్ద్దిష్టం తస్మాద్ధి పృథివీ భవేత్ ।। ౧౫ ।।

పృథివ్యాదీని భూతాని గచ్ఛంతి క్రమశః పరమ్ ।।

ధరా పంచగుణా ప్రోక్తా హ్యాపశ్చైవ చతుర్గుణాః ।। ౧౬ ।।

త్రిగుణం చ తథా తేజో వాయుర్ద్విగుణ ఏవ చ ।।

శబ్దైకగుణమాకాశం పృథివ్యాదిషు కీర్తితమ్ ।। ౧౭ ।।

శబ్దస్స్పర్శశ్చ రూపం చ రసో గన్ధశ్చ పంచమః ।।

విజహాతి గుణం స్వం స్వం తదా భూతం విపద్యతే ।। ౧౮ ।।

తదా గుణం విగృహ్ణాతి ప్రాదుర్భూతం తదుచ్యతే ।।

ఏవం జానీహి దేవేశి పంచభూతాని తత్త్వతః ।। ౧౯ ।।

తస్మాద్ధి యోగినా నిత్యం స్వస్వకాలేంఽశజా గుణాః ।।

చింతనీయాః ప్రయత్నేన దేవి కాలజిగీషుణా ।।5.26.౨౦।।

దేవ్యువాచ ।।

కథం జేజీయ్యతే కాలో యోగిభిర్యోగవిత్ప్రభో ।।

ధ్యానేన చాథ మన్త్రేణ తత్సర్వం కథయస్వ మే ।।౨౩।।।

శఙ్కర ఉవాచ।।

శృణు దేవి ప్రవక్ష్యామి యోగినాం హితకామ్యయా ।।

పరజ్ఞానప్రకథనం న దేయం యస్య కస్యచిత్ ।।౨౨।।

శ్రద్దధానాయ దాతవ్యం భక్తియుక్తాయ ధీమతే ।।

అనాస్తికాయ శుద్ధాయ ధర్మనిత్యాయ భామిని ।।౨౩।।

సుశ్వాసేన సుశయ్యాయాం యోగం యుంజీత యోగవిత్ ।।

దీపం వినాంధకారే తు ప్రజాః సుప్తేషు ధారయేత్ ।।౨౪।।

తర్జన్యా పిహితౌ కర్ణౌ పీడయిత్వా ముహూర్త్తకమ్।।

తస్మాత్సంశ్రూయతే శబ్దస్తుదన్వహ్నిసముద్భవః ।। ౨౫ ।।

సన్ధ్యాతో భుక్తమేవం హి చావసన్నం క్షణాదపి ।।

సర్వరోగాన్నిహత్యాశు జ్వరోపద్రవకాన్బహూన్ ।। ౨౬ ।।

యశ్చోపలక్షయేన్నిత్యైరాకారం ఘటికాద్వయమ్।।

జిత్వా మృత్యుం తథా కామం స్వేచ్ఛయా పర్యటేదిహ ।।౨౭।।

సర్వజ్ఞస్సర్వదర్శీ చ సర్వసిద్ధిమవాప్నుయాత్।।

యథా నదతి ఖేఽబ్దో హి ప్రావృడద్భిస్సుసంయతః ।।౨౮।।

తం శ్రుత్వా ముచ్యతే యోగీ సద్యః సంసారబన్ధనాత్।।

తతస్స యోగిభిర్నిత్యం సూక్ష్మాత్సూక్ష్మతరో భవేత్।।౨౯।।

ఏష తే కథితో దేవి శబ్దబ్రహ్మవిధిక్రమః ।।

పలాలమివ ధాన్యార్థీ త్యజేద్గ్రన్థమశేషతః।।5.26.30।।

శబ్దబ్రహ్మత్విదం ప్రాప్య యే కేచిదన్యకాంక్షిణః ।।

ఘ్నంతి తే ముష్టినాకాశం కామయంతే క్షుధాం తృషామ్ ।।౩౧।।

జ్ఞాత్వా పరమిదం బ్రహ్మ సుఖదం ముక్తికారణమ్।।

అవాహ్యమక్షరం చైవ సర్వోపాధివివర్జితమ్ ।। ౩౨ ।।

మోహితాః కాలపాశేన మృత్యుపాశవశంగతాః ।।

శబ్దబ్రహ్మ న జానంతి పాపినస్తే కుబుద్ధయః।।౩౩।।

తావద్భవంతి సంసారే యావద్ధామ న విందతే ।।

విదితే తు పరే తత్త్వే ముచ్యతే జన్మబన్ధనాత్ ।।౩౪।।

నిద్రాలస్యం మహా విఘ్నం జిత్వా శత్రుం ప్రయత్నతః।।

సుఖాసనే స్థితో నిత్యం శబ్దబ్రహ్మాభ్యసన్నితి ।।౩౫।।

శతవృద్ధః పుమాంల్లబ్ధ్వా యావదాయుస్సమభ్యసేత్ ।।

మృత్యుఞ్జయవపుస్తమ్భ ఆరోగ్యం వాయువర్ద్ధనమ్ ।।౩౬।।

ప్రత్యయో దృశ్యతే వృద్ధే కిం పునస్తరుణే జనే।।

న చోంకారో న మన్త్రోపి నైవ బీజం న చాక్షరమ్ ।।౩౭।।

అనాహతమనుచ్చార్యం శబ్దబ్రహ్మ శివం పరమ్ ।।

ధ్యాయన్తే దేవి సతతం సుధియా యత్నతః ప్రియే ।। ౩౮ ।।

తస్మాచ్ఛబ్దా నవ ప్రోక్తాః ప్రాణవిద్భిస్తు లక్షితాః ।।

తాన్ప్రవక్ష్యామి యత్నేన నాదసిద్ధిమనుక్రమాత్ ।।౩౯।।

ఘోషం ౧ కాంస్యం ౨ తథా శృంగం ౩ ఘణ్టాం ౪ వీణా ౫ దివంశజాన్ ౬ ।।

దున్దుభిం ౭ శంఖశబ్దం ౮ తు నవమం మేఘగర్జితమ్ ౯ ।। 5.26.౪౦ ।।

నవ శబ్దాన్పరిత్యజ్య తుంకారం తు సమభ్యసేత్ ।।

ధ్యాయన్నేవం సదా యోగీ పుణ్యైః పాపైర్న లిప్యతే ।। ౪౧ ।

న శృణోతి యదా శృణ్వన్యోగాభ్యాసేన దేవికే ।।

మ్రియతేభ్యసమానస్తు యోగీ తిష్ఠేద్దివానిశమ్ ।। ౪౨ ।।

తస్మాదుత్పద్యతే శబ్దో మృ త్సప్తభిర్దినైః ॥

స వై నవవిధో దేవి తం బ్రవీమి యథార్థతః ॥ ॥

ప్రథమం నదతే ఘోషమాత్మశుద్ధికరం పరమ్ ॥

సర్వవ్యాధిహరం నాదం వశ్యాకర్షణముత్తమమ్ ॥ ౪౪ ॥

ద్వితీయం నాదతే కాంస్యస్తమ్భయేత్ప్రాణినాం గతిమ్ ॥

విషభూతగ్రహాన్సర్వాన్బధ్నీయాన్నాత్ర సంశయః ॥ ౪౫ ॥

తృతీయం నాదతే శృంగమభిచారి నియోజయేత్ ॥

విద్విడుచ్చాటనే శత్రోర్మారణే చ ప్రయోజయేత్॥౪౬॥

ఘంటానాదం చతుర్థ తు వదతే పరమేశ్వరః ॥

ఆకర్షస్సర్వదేవానాం కిం పునర్మానుషా భువి॥౪౭॥

యక్షగన్ధర్వకన్యాశ్చ తస్యాకృష్టా దదంతి హి ॥

యథేప్సితాం మహాసిద్ధిం యోగినే కామతోఽపి వా ॥౪౮॥

వీణా తు పంచమో నాదః శ్రూయతే యోగిభిస్సదా॥

తస్మాదుత్పద్యతే దేవి దూరాదర్శనమేవ హి ॥ ౪౯ ॥

ధ్యాయతో వంశనాదం తు సర్వతత్త్వం ప్రజాయతే ॥

దున్దుభిం ధ్యాయమానస్తు జరామృత్యువివర్జితః ॥5.26.౫౦॥

శంఖశబ్దేన దేవేశి కామరూపం ప్రపద్యతే ॥

యోగినో మేఘనాదేన న విపత్సంగమో భవేత్ ॥౫౧॥

యశ్చైకమనసా నిత్యం తుంకారం బ్రహ్మరూపిణమ్ ॥

కిమసాధ్యం న తస్యాపి యథామతి వరాననే ॥౫౨॥

సర్వజ్ఞస్సర్వదర్శీ చ కామరూపీ వ్రజత్యసౌ ॥

న వికారైః ప్రయుజ్యేత శివ ఏవ న సంశయః ।। ౫౩ ।।

ఏతత్తే పరమేశాని శబ్దబ్రహ్మస్వరూపకమ్ ।।

నవధా సర్వమాఖ్యాతం కిం భూయః శ్రోతుమిచ్ఛసి ।। ౫౪ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే పఞ్చమ్యాముమాసంహితాయాం కాలవంచనవర్ణనం నామ షడ్వింశోఽధ్యాయః ।। ౨౬ ।।

5.27

దేవ్యువాచ ।।

వాయోస్తు పదమాప్నోతి యోగాకాశసముద్భవమ్ ।।

తన్మే సర్వం సమాచక్ష్వ ప్రసన్నస్త్వం యది ప్రభో ।। ౧ ।।

।। శంకర ఉవాచ ।।

పురా మే సర్వమాఖ్యాతం యోగినాం హితకామ్యయా ।।

కాలం జిగాయ యస్సమ్యగ్వాయోర్లింగం యథా భవేత్ ।। ౨ ।।

తేన జ్ఞాత్వా దినం యోగీ ప్రాణాయామపరః స్థితః ।।

స జయత్యాగతం కాలం మాసార్ద్ధేనైవ సుందరి ।।। ౩ ।।

హృత్స్థో వాయుస్సదా వహ్నేర్దీపకస్సోఽనుపావకః ।।

స బాహ్యాభ్యంతరో వ్యాపీ వాయుస్సర్వగతో మహాన్ ।। ౪ ।।

జ్ఞానవిజ్ఞానముత్సాహః సర్వం వాయోః ప్రవర్తతే ।।

యేనేహ నిర్జితో వాయుస్తేన సర్వమిదం జగత్ ।। ౫ ।।

ధారణాయాం సదా తిష్ఠేజ్జరామృత్యుజిఘాంసయా ।।

యోగీ యోగరతః సమ్యగ్ధారణాధ్యానతత్పరః ।। ౬ ।।

లోహకారో యథా భస్త్రామాపూర్య్య ముఖతో మునే ।।

సాధయేద్వాయునా కర్మ తద్వద్యోగీ సమభ్యసేత్ ।। ౭ ।।

దేవస్సహస్రకే నేత్రపాదహస్తసహస్రకః ।।

గ్రంథీన్ని సర్వమావృత్య సోఽగ్రే తిష్ఠేద్దశాంగులమ్ ।। ౮ ।।

గాయత్రీం శిరసా సార్ధం జపేద్వ్యాహృతిపూర్వికామ్ ।।

త్రివారమాయతప్రాణః ప్రాణాయామస్స ఉచ్యతే ।।౯।।

గతాగతా నివర్తంతే చన్ద్రసూర్యాదయో గ్రహాః ।।

అద్యాపి న నివర్తంతే యోగధ్యానపరాయణాః ।। 5.27.౧౦ ।।

శతమబ్దం తపస్తప్త్వా కుశాగ్రాపః పిబేద్ద్విజః ।।

తదాప్నోతి ఫలం దేవి విప్రాణాం ధారణైకయా ।। ౧౧ ।।

యో ద్విజః కల్యముత్థాయ ప్రాణాయామైకమాచరేత్ ।।

సర్వం పాపం నిహంత్యాశు బ్రహ్మలోకం స గచ్ఛతి ।।౧౨।।

యోఽతంద్రితస్సదైకాంతే ప్రణాయామపరో భవేత్ ।।

జరాం మృత్యుం వినిర్జిత్య వాయుగః ఖేచరీతి సః ।। ౧3 ।।

సిద్ధస్య భజతే రూపం కాంతిం మేధాం పరాక్రమమ్ ।।

శౌర్యం వాయుసమో గత్యా సౌఖ్యం శ్లాఘ్యం పరం సుఖమ్ ।। ౧౪ ।।

ఏతత్కథితమశేషం వాయోస్సిద్ధిం యదాప్నుతే యోగీ ।।

యత్తేజసోఽపి లభతే తత్తే వక్ష్యామి దేవేశి ।। ౧౫ ।।

స్థిత్వా సుఖాసనే స్వే శేతే జనవచనహీనే తు ।।

శశిరవియుతయా తేజః ప్రకాశయన్మధ్యమే దేశే ।। ౧౬ ।।

వహ్నిగతం భ్రూమధ్యే ప్రకాశతే యస్త్వతంద్రితో యోగీ ।।

దీపహీనధ్వాంత పశ్యేన్న్యానమసంశయం లోకే ।। ౧౭ ।।

నేత్రే కరశాఖాభిః కించిత్సంపీడ్య యత్నతో యోగీ ।।

తారం పశ్యన్ధ్యాయేన్ముహూర్తమర్ద్ధం తమేకభావోఽపి ।। ౧౮ ।।

తతస్తు తమసి ధ్యాయన్పశ్యతే జ్యోతిరైశ్వరమ్।।

శ్వేతం రక్తం తథా పీతం కృష్ణమిన్ద్రధనుష్ప్రభమ్ ।।౧౯।।

భువోర్మధ్యే లలాటస్థం బాలార్కసమతేజసమ్।।

తం విదిత్వా తు కామాంగీ క్రీడతే కామరూపధృక్ ।। 5.27.౨౦ ।।

కారణప్రశమావేశం పరకాయప్రవేశనమ్ ।।

అణిమాదిగుణావాప్తిర్మనసా చావలోకనమ్।।౨౧।।

దూరశ్రవణ విజ్ఞానమదృశ్యం బహురూపధృక్ ।।

సతతాభ్యాసయోగేన ఖేచరత్వం ప్రజాయతే ।। ౨౨ ।।

శ్రుతాధ్యయనసంపన్నా నానాశాస్త్రవిశారదాః।।

జ్ఞానినోఽపి విముహ్యంతే పూర్వకర్మవశానుగాః ।। ౨3 ।।

పశ్యంతోఽపి న పశ్యంతి శృణ్వానా బధిరా యథా ।।

యథాంధా మానుషా లోకే మూఢాః పాపవిమోహితాః ।। ౨౪ ।।

వేదాహమేతం పురుషం మహాంతమాదిత్యవర్ణం తమసః పరస్తాత్ ।।

తమేవ విదిత్వాతిమృత్యుమేతి నాన్యః పంథా విద్యతే ప్రాయణాయః ।। ౨౫ ।।

ఏష తే కథితః సమ్యక్తేజసో విధిరుత్తమః ।।

కాలం జిత్వా యథా యోగీ చామరత్వం ప్రపద్యతే ।।౨౬।।

పునః పరతరం వక్ష్యే యథా మృత్యుర్న జాయతే ।।

సావధానతయా దేవి శృణుష్వైకాగ్రమానసా ।। ౨౭ ।।

తురీయా దేవి భూతానాం యోగినాం ధ్యానినాం తథా ।।

సుఖాసనే యథాస్థానం యోగీ నియతమానసః ।।౨౮।।

సమున్నతశరీరోఽపి స బద్ధ్వా కరసంపుటమ్ ।।

చఞ్చ్వాకారేణ వక్త్రేణ పిబన్వాయుం శనైశ్శనైః ।।౨౯।।

ప్రస్రవంతి క్షణాదాపస్తాలుస్థా జీవదాయికాః ।।

తా జిఘ్రేద్వాయునాదాయామృతం తచ్ఛీతలం జలమ్ ।।3౮।।

పిబన్ననుదినం యోగీ న మృత్యువశగో భవేత్ ।।

దివ్యకాయో మహాతేజాః పిపాసా క్షుద్వివర్జితః ।। 3౧ ।।

బలేన నాగస్తురగో జవేన దృష్ట్యా సుపర్ణస్సుశ్రుతిస్తు దూరాత్ ।।
ఆకుంచితాకుండలికృష్ణకేశో గంధర్వవిద్యాధరతుల్యవర్ణః ।।3౨।।

జీవేన్నరో వర్షశతం సురాణాం సుమేధసా వాక్పతినా సమత్వమ్।।

ఏవం చరన్ ఖేచరతాం ప్రయాతి యథేష్టచారీ సుఖితస్సదైవ ।। 33 ।।

పునరన్యత్ప్రవక్ష్మి విధానం యత్నుసైరపి ।।

గోపితం తు ప్రయత్నేన తచ్ఛృణుష్వ వరాననే ।। 3౪ ।।

సమాకుంచ్యాభ్యసేద్యోగీ రసనాం తాలుకం ప్రతి ।।

కించిత్కాలాంతరేణైవ క్రమాత్ప్రాప్నోతి లంబికామ్।।3౫।।

తతః ప్రస్రవతే సా తు సంస్పృష్టా శీతలాం సుధామ్ ।।

పిబన్నేవ సదా యోగీ సోఽమరత్వం హి గచ్ఛతి ।। 3౬ ।।

రేఫాగ్రం లంబకాగ్రం కరతలఘటనం శుభ్రపద్మస్య బిన్దోస్తేనాకృష్టా సుధేయం
పతతి పరపదే దేవతానందకారీ ।।

సారం సంసారతారం కృతకలుషతరం కాలతారం సతారం యేనేదం ప్లావితాంగం స
భవతి న మృతః క్షుత్పిపాసావిహీనః।।3౭।।

ఏభిర్యుక్తా చతుర్భిః క్షితిధరతనయే యోగిభిర్వై ధరైషా ధైర్యాన్నిత్యం కుతోఽన్తం సకలమపి జగద్యత్సుఖప్రాపణాయ॥

స్వప్నే దేహీ విధత్తే సకలమపి సదా మానయన్యచ్చ దుఃఖం స్వర్గే హ్యేవం ధరిత్ర్యాః ప్రభవతి చ తతో వా స కిఞ్చిచ్చతుర్ణామ్ ॥ ౩౮ ॥
తస్మాన్మంత్రైస్తపోభిర్వ్రతనియమయుతైరౌషధైర్యోగయుక్తా ధాత్రీ రక్తా మనుష్యైర్నయవినయయుతైర్ధర్మవిద్భిః క్రమేణ ॥

భూతానామాది దేవో న హి భవతి చలః సంయుతో వై చతుర్ణాం తస్మాదేవం ప్రవక్ష్యే విధిమనుగదితం ఛాయికం యచ్ఛివాఖ్యమ్ ॥౩౯॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే పఞ్చమ్యాముమాసంహితాయాం కాలవంచనశివప్రాప్తివర్ణనం నామ సప్తవింశోఽధ్యాయః॥౨౭॥

5.28

దేవ్యువాచ ॥

దేవదేవ మహాదేవ కథితం కాలవంచనమ్॥

శబ్దబ్రహ్మస్వరూపం చ యోగలక్షణముత్తమమ్॥౧॥

కథితం తే సమాసేనచ్ఛాయికం జ్ఞానముత్తమమ్॥

విస్తరేణ సమాఖ్యాహి యోగినాం హితకామ్యయా ॥ ౨ ॥

॥ శంకర ఉవాచ ॥

శృణు దేవి ప్రవక్ష్యామిచ్ఛాయాపురుషలక్షణమ్ ॥

యజ్జ్ఞాత్వా పురుషః సమ్యక్సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే ॥౩॥

సూర్య్యం హి పృష్ఠతః కృత్వా సోమం వా వరవర్ణిని ॥

శుక్లామ్బరధరస్స్రగ్వీ గంధధూపాదివాసితః ॥౪॥

సంస్మరేన్మే మహామంత్రం సర్వకామఫలప్రదమ్॥

నవాత్మకం పిండభూతం స్వాం ఛాయాం సంనిరీక్షయేత్ ॥ ౫ ॥

దృష్ట్వా తాం పునరాకాశే శ్వేతవర్ణస్వరూపిణీమ్ ।।

స పశ్యత్యేకభావస్తు శివం పరమకారణమ్।।౬।।

బ్రహ్మప్రాప్తిర్భవేత్తస్య కాలవిద్భిరితీరితమ్ ।।

బ్రహ్మహత్యాదికైః పాపైర్ముచ్యతే నాత్ర సంశయః ।।౭।।

శిరోహీనం యదా పశ్యేత్షడ్భిర్మాసైర్భవేత్క్షయః।।

సమస్తం వాఙ్మయం తస్య యోగినస్తు యథా తథా।।౮।।

శుక్లే ధర్మం విజానీయాత్కృష్ణే పాపం వినిర్దిశేత్।।

రక్తే బంధం విజానీయాత్పీతే విద్వేషమాదిశేత్।।౯।।

వివాహో బంధునాశస్స్యాద్వితుండే చైవ క్షుద్భయమ్ ।।

వికటౌ నశ్యతే భార్యా వ్యజంఘే ధనమేవ హి ।।5.28.౧౦।।

పాదాభావే విదేశస్స్యాదిత్యేతత్కథితం మయా ।।

తద్విచార్యం ప్రయత్నేన పురుషేణ మహేశ్వరి ।। ౧౧ ।।

సమ్యక్తం పురుషం దృష్ట్వా సంనివేశ్యాత్మనాత్మని ।।

జపేన్నవాత్మకం మంత్రం హృదయం మే మహేశ్వరి ।। ౧౨ ।।

వత్సరే విగతే మంత్రీ తన్నాస్తి యన్న సాధయేత్ ।।

అణిమాదిగుణానష్టౌ ఖేచరత్వం ప్రపద్యతే ।।౧౩।।

పునరన్యత్ప్రవక్ష్యామి శక్తిం జ్ఞాతుం దురాసదామ్ ।।

ప్రత్యక్షం దృశ్యతే లోకే జ్ఞానినామగ్రతః స్థితమ్ ।।౧౪।।

అజ్ఞేయా లిఖ్యతే లోకే యా సర్పీకృతకుణ్డలీ ।।

సా మాత్రా యానసంస్థాపి దృశ్యతే న చ పఠ్యతే ।।౧౫।।

బ్రహ్మాణ్డమూర్ధ్నిగా యా చ స్తుతా వేదైస్తు నిత్యశః ।।

జననీ సర్వవిద్యానాం గుప్తవిద్యేతి గీయతే ।। ౧౬ ।।

ఖేచరా సా వినిర్దిష్టా సర్వప్రాణిషు సంస్థితా ।।

దృశ్యాదృశ్యాచలా నిత్యా వ్యక్తావ్యక్తా సనాతనీ ।। ౧౭ ।।

అవర్ణా వర్ణసంయుక్తా ప్రోచ్యతే బిందుమాలినీ ।।

తాం పశ్యన్సర్వదా యోగీ కృతకృత్యోఽభిజాయతే ।।౧౮।।

సర్వతీర్థకృతస్నానాద్వేద్ధానస్య యత్ఫలమ్।।

సర్వయజ్ఞఫలం యచ్చ మాలిన్యా దర్శనాత్తదా।।౧౯।।

ప్రాప్నోత్యత్ర న సందేహస్సత్యం వై కథితం మయా ।।

సర్వతీర్థేషు యత్స్నాత్వా దత్వా దానాని సర్వశః ।।5.28.౨౦।।

సర్వేషాం దేవి యజ్ఞానాం యత్ఫలం తల్లభేత్పుమాన్।।

కిం బహూక్త్యా మహేశాని సర్వాన్కామానవాప్నుతే।।౨౧।।

తస్మాజ్జ్ఞానం యథాయోగమభ్యసేత్సతతం బుధః।।

అభ్యాసాజ్జాయతే సిద్ధిర్యోగోఽభ్యాసాత్ప్రవర్ధతే।।౨౨।।

సంవిత్తిర్లభ్యతేఽభ్యాసాదభ్యాసాన్మోక్షమశ్నుతే।।

అభ్యాసస్సతతం కార్యో ధీమతా మోక్షకారణమ్।।౨౩।।

ఇత్యేతత్కథితం దేవి భుక్తిముక్తిఫలప్రదమ్।।

కిమన్యత్పృచ్ఛ్యతే తత్త్వం వద సత్యం బ్రవీమి తే।।౨౪।।

సూత ఉవాచ।।

ఇతి శ్రుత్వా బ్రహ్మపుత్రవచనం పరమార్థదమ్।।

ప్రసన్నోఽభూదతి వ్యాసః పారాశర్యో మునీశ్వరాః।।౨౫।।

సనత్కుమారం సర్వజ్ఞం బ్రహ్మపుత్రం కృపానిధిమ్।।

వ్యాసః పరమసంతుష్టః ప్రణనామ ముహుర్ముహుః॥౨౬।

తతస్తుష్టావ తం వ్యాసః కాలేయస్స మునీశ్వరః॥

సనత్కుమారం మునయః సురవిజ్ఞానసాగరమ్॥౨౭॥

వ్యాస ఉవాచ ॥

కృతార్థోఽహం మునిశ్రేష్ఠ బ్రహ్మత్వం మే త్వయా కృతమ్ ॥

నమస్తేఽస్తు నమస్తేఽతు ధన్యస్త్వం బ్రహ్మవిత్తమః ॥ ౨౮ ॥

సూత ఉవాచ ॥

ఇతి స్తుత్వా స కాలేయో బ్రహ్మపుత్రం మహామునిమ్ ॥

తూష్ణీం బభూవ సుప్రీతః పరమానందనిర్భరః ॥౨౯॥

బ్రహ్మపుత్రస్తమామంత్ర్య పూజిత స్తేన శౌనకః ॥

యయౌ స్వధామ సుప్రీతో వ్యాసోఽపి ప్రీతమానసః ॥ 5.28.30 ॥

ఇతి మే వర్ణితో విప్రాః సుఖదః పరమార్థయుక్ ॥

సనత్కుమారకాలేయసంవాదో జ్ఞానవర్ద్ధనః ॥౩౧॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే పఞ్చమ్యాముమాసంహితాయాం ఛాయాపురుషదర్శనవర్ణనం నామాష్టావింశోఽధ్యాయః ॥౨౮॥

5.29

శౌనక ఉవాచ॥

శ్రుతం మే మహదాఖ్యానం యత్త్వయా పరికీర్తితమ్ ॥

సనత్కుమారకాలేయసంవాదం పరమార్థదమ్ ॥౧॥

అతోహం శ్రోతుమిచ్ఛామి యథా సర్గస్తు బ్రహ్మణః ॥

సముత్పన్నం తు మే బ్రూహి యథా వ్యాసాచ్చ తే శ్రుతమ్ ॥౨॥

సూత ఉవాచ ।।

మునే శృణు కథాం దివ్యాం సర్వపాపప్రణాశినీమ్ ।।

కథ్యమానాం మయా చిత్రాం బహ్వర్థాం శ్రుతవిస్తరామ్ ।। 3 ।।

యశ్చైనాం పాఠయేత్తాం చ శృణుయాద్వాఽప్యభీక్ష్ణశః ।।

స్వవంశధారణం కృత్వా స్వర్గలోకే మహీయతే ।। ౪ ।।

ప్రధానం పురుషో యత్తన్నిత్యం సదసదాత్మకమ్ ।।

ప్రధానపురుషో భూత్వా నిర్మమే లోకభావనః ।। ౫ ।।

స్రష్టారం సర్వభూతానాం నారాయణపరాయణమ్ ।।

తం వై విద్ధి మునిశ్రేష్ఠ బ్రహ్మాణమమితౌజసమ్ ।। ౬ ।।
యస్మాదకల్పయత్కల్పాన్తమగ్రాశుచయో యతః ।।

భవంతి మునిశార్దూల నమస్తస్మై స్వయమ్భువే ।।౭।।

తస్మై హిరణ్యగర్భాయ పురుషాయేశ్వరాయ చ ।।

నమస్కృత్య ప్రవక్ష్యామి భూయః సర్గమనుత్తమమ్ ।।౮।।

బ్రహ్మా స్రష్టా హరిః పాతా సంహర్తా చ మహేశ్వరః ।।

తస్య సర్గస్య నాన్యోఽస్తి కాలే కాలే తథా గతే ।। ౯ ।।

సోఽపి స్వయంభూర్భగవాన్సిసృక్షుర్వివిధాః ప్రజాః ।।

అప ఏవ ససర్జాదౌ తాసు వీర్యమవాసృజత్ ।।5.29.౧౦।।

ఆపో నారా ఇతి ప్రోక్తా ఆపో వై నరసూనవః ।।

అయనం తస్య తాః పూర్వం తేన నారాయణః స్మృతః ।। ౧౧ ।।

హిరణ్యవర్ణమభవత్తదండముదకేశయమ్ ।।

తత్ర జజ్ఞే స్వయం బ్రహ్మా స్వయంభూరితి విశ్రుతః ।। ౧౨ ।।

హిరణ్యగర్భే భగవానుషిత్వా పరివత్సరమ్ ॥

తదండమకరోద్ద్వైధం దివం భూమి చ నిర్మమే ॥ ౧౩ ॥

అధోఽథోర్ద్ధ్వం ప్రయుక్తాని భువనాని చతుర్ద్దశ ॥

తయోశ్శకలయోర్మధ్య ఆకాశమమృజత్ప్రభుః ॥౧౪॥

అప్సు పారిప్లవాం పృథ్వీం దిశశ్చ దశధా దివి ॥

తత్ర కాలే మనో వాచం కామక్రోధావథో రతిమ్॥౧౫॥

మరీచిమత్ర్యంగిరసౌ పులస్త్యం పులహం క్రతుమ ॥

వసిష్ఠం తు మహతేజాస్సోఽసృజత్సప్త మానసాన్॥ ౧౬ ॥

సప్త బహ్మణ ఇత్యేతే పురాణే నిశ్చయం గతాః ॥

తతోఽసృజత్పునర్బ్రహ్మ రుద్రాన్క్రోధసముద్భవాన్ ॥ ౧౭ ॥

సనత్కుమారం చ ఋషిం సర్వేషామపి పూర్వజమ్ ॥

సప్త చైతే ప్రజాయంతే పశ్చాద్రుద్రాశ్చ సర్వతః ॥ ౧౮ ॥

అతస్సనత్కుమారస్తు తేజస్సంక్షిప్య తిష్ఠతి ॥

తేషాం సప్తమహావంశా దివ్యా దేవర్షిపూజితాః ॥౧౯॥

ప్రజాయన్తే క్రియావన్తో మహర్షిభిరలంకృతాః ॥

విద్యుతోఽశని మేఘాంశ్చ రోహితేన్ద్రధనూంషి చ ॥5.29.౨౦॥

పయాంసి చ ససర్జాదౌ పర్జన్యం చ ససర్జ హ ॥

ఋచో యజూంషి సామాని నిర్మమే యజ్ఞసిద్ధయే ॥ ౨౧ ॥
పూజ్యాంస్తైరయజన్దేవానిత్యేవమనుశుశ్రుమ ॥

ముఖాద్దేవానజనయత్పితౄంశ్చైవాథ వక్షసః ॥

ప్రజనాచ్చ మనుష్యాన్వై జఘనాన్నిర్మమేఽసురాన్ ॥ ౨౨ ॥

ఉచ్చావచాని భూతాని గాత్రేభ్యస్తస్య జజ్ఞిరే ॥

ఆపవస్య ప్రజాసర్గం సృజతో హి ప్రజాపతేః ॥౨౩॥

సృజ్యమానాః ప్రజాశ్చైవ నావర్ద్ధన్త యదా తదా ॥

ద్విధా కృత్వాత్మనో దేహం స్త్రీ చైవ పురుషోఽభవత్॥ ౨౪ ॥

ససృజేఽథ ప్రజాస్సర్వా మహిమ్నా వ్యాప్య విశ్వతః ॥

విరాజమసృజద్విష్ణుస్స సృష్టః పురుషో విరాట్ ॥ ౨౫ ॥

ద్వితీయం తం మనుం విద్ధి మనోరన్తరమేవ చ ॥

స వైరాజః ప్రజాస్సర్వాస్ససర్జ పురుషః ప్రభుః ॥ ౨౬ ॥

నారాయణవిసర్గస్య ప్రజాస్తస్యాప్యయోనిజః ॥

ఆయుష్మాన్కీర్తిమాన్ధన్యః ప్రజావాంశ్చాభవత్తతః ॥౨౭॥

ఇత్యేవమాదిసర్గస్తే వర్ణితో మునిసత్తమ ॥

ఆదిసర్గం విదిత్వైవం యథేష్టాం ప్రాప్నుయాద్గతిమ్ ॥ ౨౮ ॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే పఞ్చమ్యాముమాసంహితాయామాదిసర్గవర్ణనం నామ ఏకోనత్రింశోఽధ్యాయః ॥౨౯॥

5.30

సూత ఉవాచ ॥

సంసృష్టాసు ప్రజాస్వేవ ఆపవోఽథ ప్రజాప్రతిః ॥

లేభే వై పురుషః పత్నీం శతరూపామయో నిజామ్॥ ౧ ॥

ఆపవస్య మహిమ్నా తు దివమావృత్య తిష్ఠతః ॥

ధర్మేణైవ మహాత్మా స శతరూపాప్యజాయత ॥ ౨ ॥

సా తు వర్షశతం తప్త్వా తపః పరమదుశ్చరమ్ ॥

భర్తారం దీప్తతపసం పురుషం ప్రత్యపద్యత ।। 3 ।।

స వై స్వాయంభువో జజ్ఞే పురుషో మనురుచ్యతే ।।

తస్యైకసప్తతియుగం మన్వంతరమిహోచ్యతే ।। ౪ ।।

వైరాజాత్పురుషాద్వీరా శతరూపా వ్యజాయత ।।

ప్రియవ్రతోత్తానపాదౌ వీరకాయామజాయతామ్ ।।౫।।

కామ్యా నామ మహాభాగా కర్దమస్య ప్రజాపతేః ।।

కామ్యాపుత్రాస్త్రయస్త్వాసన్సమ్రాట్కుక్షిరవిట్ప్రభుః ।।౬।।

ఉత్తానపాదోఽజనయత్పుత్రాఞ్చక్రసమాన్ప్రభుః ।।

ధ్రువం చ తనయం దివ్యమాత్మానందసువర్చసమ్।। 2 ।।

ధర్మస్య కన్యా సుశ్రోణీ సునీతిర్నామ విశ్రుతా ।।

ఉత్పన్నా చాపి ధర్మేణ ధ్రువస్య జననీ తథా ।। ౮ ।।

ధ్రువో వర్షసహస్రాణి త్రీణి దివ్యాని కాననే ।।

తపస్తేపే స బాలస్తు ప్రార్థయన్స్థానమవ్యయమ్ ।। ౯ ।।

తస్మై బ్రహ్మా దదౌ ప్రీతస్స్థానమాత్మసమం ప్రభుః ।।

అచలం చైవ పురతస్సప్తర్షీణాం ప్రజాపతిః ।।5.30.౧౦।।

తస్మాత్పుష్టిశ్చ ధాన్యశ్చ ధ్రువాత్పుత్రౌ వ్యజాయతామ్ ।।

పుష్టిరేవం సముత్థాయాః పఞ్చపుత్రానకల్మషాన్ ।।౧౧।।

రిపుం రిపుంజయం విప్రం వృకలం వృషతేజసమ్ ।।

రిపోరేవం చ మహిషీ చాక్షుషం సర్వతోదిశమ్ ।।౧౨।।

అజీజనత్పుష్కరిణ్యాం వరుణం చాక్షుషో మనుః ।।

మనోరజాయన్త దశ నడ్వలాయాం మహౌజసః।।౧3।।

కన్యాయాం హి మునిశ్రేష్ఠ వైశ్యజన్మ ప్రజాయతేః।।

పురుర్మాసః శతద్యుమ్నస్తపస్వీ సత్యవిత్కవిః ।।౧౪।।
అగ్నిష్టోమోఽతిరాత్రశ్చాతిమన్యుస్సుయశా దశ।।

పూరోరజనయత్పుత్రాన్షడాగ్నేయీ మహాప్రభాన్ ।।౧౫।।

అఙ్గం సుమనసం ఖ్యాతిం సృతిమంగిరసం గయమ్।।

అఙ్గాత్సునీథా భార్యాయ్యై వేనమేకమసూయత।।౧౬।।

అపచారేణ వేనస్య కోపస్తేషాం మహానభూత్।।

హుంకారేణైవ తం జఘ్నుర్మునయో ధర్మతత్పరాః।।౧౭।।

అథ ప్రజార్థమృషయః ప్రార్థితాశ్చ సునీథయా।।

సారస్వతాస్తదా తస్య మమంథుర్దక్షిణం కరమ్।।౧౮।।

వేనస్య పాణౌ మథితే సంబభూవ తతః పృథుః ।।

స ధన్వీ కవచీ జాతస్తేజసాదిత్యసన్నిభః ।। ౧౯ ।।

అవతారస్య విష్ణోర్హి ప్రజాపాలనహే తవే ।।

ధర్మసంరక్షణార్థాయ దుష్టానాం దండహేతవే ।।5.30.౨౦।।

పృథుర్వైన్యస్తదా పృథ్వీమరక్షత్క్షత్రపూర్వజః ।।

రాజసూయాభిషిక్తానామాద్యస్స వసుధాపతిః ।।౨౧।।

తస్మాచ్చైవ సముత్పన్నౌ నిపుణౌ సూతమాగధౌ ।।

తేనేయం గౌర్మునిశ్రేష్ఠ దుగ్ధా సర్వహితాయ వై ।। ౨౨ ।।

సర్వేషాం వృత్తిదశ్చాభూద్దేవర్షిసుర రక్షసామ్ ।।

మనుష్యాణాం విశేషేణ శతయజ్ఞకరో నృపః ।। ౨3 ।।

పృథోః పుత్రౌ తు జజ్ఞాతే ధర్మజ్ఞౌ భువి పార్థివౌ ।।

విజితాశ్వశ్చ హర్యక్షో మహావీరౌ సువిశ్రుతౌ ।।౨౪।।

శిఖండినీ చాజనయత్పుత్రం ప్రాచీనబర్హిషమ్ ।।

ప్రాచీనాగ్రాః కుశాస్తస్య పృథివీతలచారిణః।౨౫।।

సముద్రతనయా తేన ధర్మతస్సువివాహితా।।

రేజేఽధికతరం రాజా కృతదారో మహాప్రభుః।।౨౬।।

సముద్రతనయాయాస్తు దశ ప్రాచీనబర్హిషః।।

బభూవుస్తనయా దివ్యా బహుయజ్ఞకరస్య వై ।। ౨౭ ।।

సర్వే ప్రాచేతసా నామ్నా ధనుర్వేదస్య పారగాః ।।

అపృథగ్ధర్మాచరణాస్తేఽతప్యంత మహత్తపః ।। ౨౮ ।।

దశవర్షసహస్రాణి సముద్రసలిలేశయాః ।।

రుద్రగీతం జపంతశ్చ శివధ్యానపరాయణాః ।। ౨౯ ।।

తపశ్చరత్సు పృథివ్యామభవంశ్చ మహీరుహాః ।।

అరక్ష్యమాణాయాం పృథ్వ్యాం బభూవాథ ప్రజాక్షయః ।। 5.30.30 ।।

తాన్దృష్ట్వా తు నివృత్తాస్తే తపసో లబ్ధసద్వరాః ।।

చుక్రుధుర్మునిశార్దూల దగ్ధుకామా స్తపోబలాః ।। ౩౧ ।।

ప్రాచేతసా ముఖేభ్యస్తే ప్రాసృజన్నగ్నిమారుతౌ ।।

వృక్షానున్మూల్య వాయుస్తానదహద్ధవ్యవాహనః ।। ౩౨ ।।

వృక్షక్షయం తతో దృష్ట్వా కించిచ్ఛేషేషు శాఖిషు ।।

ఉపగమ్యాబ్రవీదేతాన్రాజా సోమః ప్రతాపవాన్ ।। 33 ।।

సోమ ఉవాచ ।।

కోపం యచ్ఛత రాజానస్సర్వే ప్రాచీనబర్హిషః ।।

అనుభూతానుకన్యేయం వృక్షాణాం వరవర్ణినీ ।। ౩౪ ।।

భవిష్యం జానతా సా తు ధృతా గర్భేణ వై మయా ।।

భార్యా వోఽస్తు మహాభాగా సోమవంశవివర్ద్ధినీ ।। ౩౫ ।।

అస్యాముత్పత్స్యతే విద్వాన్దక్షో నామ ప్రజాపతిః ।।

సృష్టికర్తా మహాతేజా బ్రహ్మపుత్రః పురాతనః।।। ।।౩౬।।

యుష్మాకం తేజసార్ద్ధేన మమ చానేన తేజసా ।।

బ్రహ్మతేజోమయో భూపః ప్రజా సంవర్ద్ధయిష్యతి ।। ౩౭ ।।

తతస్సోమస్య వచనాజ్జగృహుస్తే ప్రచేతసః ।।

భార్యాం ధర్మేణ తాం ప్రీత్యా వృక్షజాం వరవర్ణినీమ్ ।।౩౮।।

తేభ్యస్తస్యాస్తు సంజజ్ఞే దక్షో నామ ప్రజాపతిః ।।

సోఽపి జజ్ఞే మహాతేజాస్సోమస్యాంశేన వై మునే ।। ౩౯ ।।

అచరాంశ్చ చరాంశ్చైవ ద్విపదోఽథ చతుష్పదః ।।

సంసృజ్య మనసా దక్షో మైథునీం సృష్టిమారభత్ ।। 5.30.౪౦ ।।

వీరణస్య సుతాం నామ్నా వీరణీం స ప్రజాపతేః ।।

ఉపయేమే సువిధినా సుధర్మేణ పతివ్రతామ్ ।। ౪౧ ।।

హర్యశ్వానయుతం తస్యాం సుతాన్పుణ్యానజీజనత్ ।।

తే విరక్తా బభూవుశ్చ నారదస్యోపదేశతః ।। ౪౨ ।।

తచ్ఛ్రుత్వా స పునర్దక్షస్సుబలాశ్వానజీజనత్ ।।

నామతస్తనయాంస్తస్యాం సహస్రపరిసంఖ్యయా ।।౪౩।।

తేఽపి భ్రాతృపథా యాతాస్తన్మునేరుపదేశతః ।।

నాగమన్పితృసాన్నిధ్యం విరక్తా భిక్షుమార్గిణః ।।౪౪।।

తచ్ఛ్రుత్వా శాపమాక్రుద్ధో మునయే దుస్సహం దదౌ ॥

కుత్రచిన్న లభస్వేతి సంస్థితిం కలహప్రియ ॥ ౪౫ ॥

సాంత్వితోఽథ విధాత్రా హి స పశ్చాదసృజత్స్త్రియః ॥

మహాజ్వాలాస్వరూపేణ గుణైశ్చాపి మునీశ్వరః ॥ ౪౬ ॥

దదౌ స దశ ధర్మాయ కశ్యపాయ త్రయోదశ ॥

ద్వే చైవం బ్రహ్మపుత్రాయ ద్వే చైవాఙ్గిరసే తదా ॥ ౪౭ ॥

ద్వే కృశాశ్వాయ విదుషే మునయే మునిసత్తమ ॥

శిష్టాస్సోమాయ దక్షోఽపి నక్షత్రాఖ్యా దదౌ ప్రభుః ॥ ౪౮ ॥

తాభ్యో దక్షస్య పుత్రీభ్యో జాతా దేవాసురాదయః ॥

బహవస్తనయా ఖ్యాతాస్తైస్సర్వైః పూరితం జగత్ ॥౪౯॥

తతః ప్రభృతి విప్రేన్ద్ర ప్రజా మైథునసంభవాః ॥

సంకల్పాద్దర్శనాత్స్పర్శాత్పూర్వేషాం సృష్టిరుచ్యతే ॥5.30.౫౦॥

॥ శౌనక ఉవాచ ॥

అంగుష్ఠాద్బ్రహ్మణో జజ్ఞే దక్షశ్చోక్తస్త్వయా పురా॥

కథం ప్రాచేతసత్వం హి పునర్లేభే మహాతపాః ॥ ౫౧ ॥

ఏతం మే సంశయం సూత ప్రత్యాఖ్యాతుం త్వమర్హసి ॥

చిత్రమేతతస్స సోమస్య కథం శ్వశురతాం గతః ॥ ౫౨ ॥

॥ సూత ఉవాచ ॥

ఉత్పత్తిశ్చ నిరోధశ్చ నిత్యం భూతేషు వర్తతే ॥

కల్పేకల్పే భవంత్యేతే సర్వే దక్షాదయో మునే ॥ ౫3 ॥

ఇమాం విసృష్టిం దక్షస్య యో విద్యాత్సచరాచరామ్ ॥

ప్రజావానాయుషా పూర్ణస్స్వర్గలోకే మహీయతే ॥౫౪॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే పఞ్చమ్యాముమాసంహితాయాం సర్గవర్ణనం నామ త్రింశోఽధ్యాయః ॥ ౩౦ ॥

5.31

శౌనక ఉవాచ ॥

దేవానాం దానవానాం చ గన్ధర్వోరగరక్షసామ్ ॥

సృష్టిం తు విస్తరేణేమాం సూతపుత్ర వదాశు మే ॥౧॥

సూత ఉవాచ ॥

యదా న వవృధే సా తు వీరణస్య ప్రజాపతిః ॥

సుతాం సుతపసా యుక్తామాహ్వయత్సర్గకారణాత్ ॥ ౨ ॥

స మైథునేన ధర్మేణ ససర్జ వివిధాః ప్రజాః ॥

తాః శృణు త్వం మహాప్రాజ్ఞ కథయామి సమాసతః ॥ ౩ ॥

తస్యాం పుత్రసహస్రాణి వీరిణ్యాం పంచ వీర్యవాన్॥

ఆశ్రిత్య జనయామాస దక్ష ఏవ ప్రజాపతిః ॥౪॥

ఏతాన్సృష్టాంస్తు తాన్దృష్ట్వా నారదః ప్రాహ వై మునిః ॥

సర్వం స తు సముత్పన్నో నారదః పరమేష్ఠినః ॥౫॥

శ్రుతవాన్వా కశ్యపాద్వై పుంసాం సృష్టిర్భవిష్యతి ॥

దక్షస్యేవ దుహితృషు తస్మాత్తానబ్రవీత్తు సః ॥ ౬ ॥

అజానతః కథం సృష్టిం బాలిశా వై కరిష్యథ ॥

దిశం కాంచిదజానంతస్తస్మాద్విజ్ఞాయ తాం భువమ్ ॥ ౭ ॥

ఇత్యుక్తాః ప్రయయుస్సర్వే ఆశాం విజ్ఞాతుమోజసా ॥

తదంతం న హి సంప్రాప్య న నివృత్తాః పితుర్గృహమ్ ।।౮।।

తజ్జ్ఞాత్వా జనయామాస పునః పంచశతాన్సుతాన్।।

తానువాచ పునస్సోఽపి నారదస్సర్వదర్శనః।। ౯ ।।

నారద ఉవాచ ।।

భువో మానమజానంతః కథం సృష్టిం కరిష్యథ ।।

సర్వే హి బాలిశాః కిం హి సృష్టికర్తుం సముద్యతాః ।। 5.31.౧౦ ।।

సూత ఉవాచ।।

తేఽపి తద్వచనం శ్రుత్వా నిర్యాతాస్సర్వతోదిశమ్ ।।

సుబలాశ్వా దక్షసుతా హర్యశ్వా ఇవ తే పురా ।। ౧౧ ।।

అనంతం పుష్కరం ప్రాప్య గతాస్తేఽపి పరాభవమ్ ।।

అద్యాపి న నివర్తంతే సముద్రేభ్య ఇవాపగాః ।। ౧౨ ।।

తదాప్రభృతి వై భ్రాతా భ్రాతురన్వేషణే రతః ।।

ప్రయాతో నశ్యతి మునే తన్న కార్య్యం విపశ్చితా ।।౧౩।।

తాంశ్చాపి నష్టాన్విజ్ఞాయ పుత్రాన్దక్షః ప్రజాపతిః ।।

స చ క్రోధా ద్దదౌ శాపం నారదాయ మహాత్మనే।।౧౪।।

కుత్రచిన్న లభస్వేతి సంస్థితిం కలహప్రియ ।।

తవ సాన్నిధ్యతో లోకే భవేచ్చ కలహస్సదా ।। ౧౫ ।।

సాంత్వితోఽథ విధాత్రా హి స దక్షస్తు ప్రజాపతిః।।

కన్యాః షష్ట్యసృజత్పశ్చాద్వీరిణ్యామితి నః శ్రుతమ్।।౧౬।।

దదౌ స దశ ధర్మాయ కశ్యపాయ త్రయోదశ ।।

సప్తవింశతి సోమాయ చతస్రోఽరిష్టనేమినే ।। ౧౭ ।।

ద్వే చైవం బ్రహ్మపుత్రాయ ద్వే చైవాఙ్గిరసే తదా ।।

ద్వే కృశాశ్వాయ విదుషే తాసాం నామాని మే శృణు ।।౧౮।।

అరుంధతీ వసుర్యామిర్లమ్బా భానుర్మరుత్వతీ ।।

సంకల్పా చ ముహూర్తా చ సంధ్యా విశ్వా చ వై మునే ।। ౧౯ ।।

ధర్మపత్న్యో మునే త్వేతాస్తాస్వపత్యాని మే శృణు ।।

విశ్వేదేవాస్తు విశ్వాయాస్సాధ్యాన్సాధ్యా వ్యజాయత ।।5.31.౨౦।।

మరుత్వత్యాం మరుత్వంతో వసోస్తు వసవస్తథా ।।

భానోస్తు భానవస్సర్వే ముహూర్తాయాం ముహూర్తజాః।।౨౧।।

లమ్బాయాశ్చైవ ఘోషోఽథ నాగవీథీ చ యామిజా ।।

పృథివీ విషమస్తస్యామరున్ధత్యామజాయత ।।౨౨।।

సంకల్పాయాస్తు సత్యాత్మా జజ్ఞే సంకల్ప ఏవ హి।।

అయాదయా వసోః పుత్రా అష్టౌ తాఞ్ఛృణు శౌనక ।। ౨౩ ।

అయో ధ్రువశ్చ సోమశ్చ ధరశ్చైవానిలోఽనలః ।।

ప్రత్యూషశ్చ ప్రభాసశ్చ వసవాఽష్టౌ చ నామతః ।। ౨౪ ।।

అయస్య పుత్రో వైతణ్డః శ్రమః శాంతో మునిస్తథా ।।

ధ్రువస్య పుత్రో భగవాన్కాలో లోకభావనః ।।౨౫।।

సోమస్య భగవాన్వర్చా వర్చస్వీ యేన జాయతే ।।

ధరస్య పుత్రో ద్రవిణో హుతహవ్యవహస్తథా ।। ౨౬ ।।

మనోహరాయాశ్శిశిరః ప్రాణోఽథ రమణస్తథా ।।

అనిలస్య శివా భార్యా యస్యాః పుత్రాః పురోజవః ।।౨౭।।

అవిజ్ఞాతగతిశ్చైవ ద్వౌ పుత్రావనిలస్య తు।।

అగ్నిపుత్రః కుమారస్తు శరస్తమ్బే శ్రియావృతే।।౨౮।।

తస్య శాఖో విశాఖశ్చ నైగమేయశ్చ పృష్ఠతః।।

అపత్యం కృత్తికానాం తు కార్తికేయ ఇతి స్మృతః।।౨౯।।

ప్రత్యూషస్య త్వభూత్పుత్ర ఋషిర్నామ్నా తు దేవలః।।

ద్వౌ పుత్రౌ దేవలస్యాపి ప్రజావన్తౌ మనీషిణౌ।।5.31.30।।

బృహస్పతే తు భగినీ వరస్త్రీ బ్రహ్మచారిణీ ।।

యోగసిద్ధా జగత్కృత్స్నం సమంతాద్వ్యచరత్తదా ।।3౧।।

ప్రభాసస్య తు సా భార్యా వసూనామష్టమస్య చ।।

విశ్వకర్మా మహాభాగ తస్య జజ్ఞే ప్రజాపతిః।।3౨।।

కర్తా శిల్పసహస్రాణాం త్రిదశానాం చ వార్ద్ధకిః।।

భూషణానాం చ సర్వేషాం కర్తా శిల్పవతాం వరః ।। 33 ।।

యస్సర్వాసాం విమానాని దేవతానాం చకార హ ।।

మనుష్యాశ్చోపజీవన్తి యస్య శిల్పం మహాత్మనః ।। 3౪ ।।

మతాంతరమాహ ।।

రైవతో౽జో భవో భీమో వామ ఉగ్రో వృషాకపిః ।।

అజైకపాదహిర్బుధ్న్యో బహురూపో మహానితి ।। 3౯ ।।

సరూపాయాం ప్రసూతస్య స్త్రియాం రుద్రశ్చ కోటిశః ।।

తత్రైకాదశముఖ్యాస్తు తన్నామాని మునే శృణు ।।3౬।।

అజైకపాదహిర్బుధ్న్యస్త్వష్టా రుద్రశ్చ వీర్యవాన్।।

హరశ్చ బహురూపశ్చ త్ర్యమ్బకశ్చాపరాజితః ।। 3౭ ।।

వృషాకపిశ్చ శమ్భుశ్చ కపర్దీ రైవతస్తథా ।।

ఏకాదశైతే కథితా రుద్రాస్త్రిభువనేశ్వరాః ।। ౩౮ ।।

శతం త్వేవం సమాఖ్యాతం రుద్రాణామమితౌజసామ్।।

శృణు కశ్యపపత్నీనాం నామాని మునిసత్తమ।।౩౯।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే పఞ్చమ్యాముమాసంహితాయాం సర్గవర్ణనం నామైకఽత్రింశోధ్యాయః ।। ౩౧ ।।

5.32

సూత ఉవాచ ।।

అదితిర్దితిశ్చ సురసారిష్టేలా దనురేవ చ ।।

సురభిర్వినతా చేలా తామ్రా క్రోధవశా తథా ।। ౧ ।।

కద్రూర్మునిశ్చ విప్రేన్ద్ర తాస్వపత్యాని మే శృణు ।।

పూర్వమన్వంతరే శ్రేష్ఠే ద్వాదశాసన్సురోత్తమాః ।। ౨ ।।

తుషితా నామ తేఽన్యోన్యమూచుర్వైవస్వతేంతరే ।।

ఉపస్థితే సుయశసశ్చాక్షుషస్యాంతరే మనోః ।। ౩ ।।

హితాయ సర్వలోకానాం సమాగమ్య పరస్పరమ్ ।।

ఆగచ్ఛతస్తు తానూచురదితిం చ ప్రవిశ్య వై ।।౪ ।।

మన్వంతరే ప్రసూయామస్సతాం శ్రేయో భవిష్యతి ।।

ఏవముక్తాస్తు తే సర్వే చాక్షుషస్యాన్తరే మనోః ।। ౫ ।।

మారీచాత్కశ్యపాజ్జాతాస్తేఽదిత్యాం దక్షకన్యయా।।

తత్ర విష్ణుశ్చ శక్రశ్చ జజ్ఞాతే పునరేవ హి ।। ౬ ।।

అర్యమా చైవ ధాతా చ త్వష్టా పూషా తథైవ చ ।।

వివస్వాన్సవితా చైవ మిత్రావరుణ ఏవ చ ।। ౭ ।।

అంశో భగశ్చాతితేజా ఆదిత్యా ద్వాదశ స్మృతాః ।।

పూర్వమాసన్యే తుషితాసుస్సరాః ।।౮ ।।

పురైవ తస్యాంతరే తు ఆదిత్యా ద్వాదశ స్మృతాః ।।

ఇతి ప్రోక్తాని క్రమశోఽదిత్యపత్యాని శౌనక ।। ౯ ।।

సప్తవింశతి యాః ప్రోక్తాస్సోమపత్న్యోఽథ సువ్రతాః।।

తాసామపత్యాన్యభవన్దీప్తయోఽమితతేజసః ।।5.32.౧౦।।

అరిష్టనేమిపత్నీనామపత్యానీహ షోడశ ।।

బహుపుత్రస్య విదుషశ్చతస్రో యాస్సుతాః స్మృతాః ।।౧౧।।

కృశాశ్వస్య తు దేవర్షే దేవప్రహరణాః స్మృతాః ।।

భార్యాయామర్చిషి మునే ధూమ్రకేశస్తథైవ చ ।। ౧౨ ।।

స్వధా సతీ చ ద్వే పత్న్యౌ స్వధా జ్యేష్ఠా సతీ పరా ।।

స్వధాసూత పితౄన్వేదమథర్వాఙ్గిరసం సతీ ।। ౧3 ।।

ఏతే యుగసహస్రాంతే జాయంతే పునరేవ హి।।

సర్వదేవనికాయాశ్చ త్రయస్త్రింశత్తు కామజాః ।। ౧౪ ।।

యథా సూర్యస్య నిత్యం హి ఉదయాస్తమయావిహ ।।

ఏవం దేవానికాస్తే చ సంభవంతి యుగేయుగే।।౧౫।।

దిత్యాం బభూవతుః పుత్రౌ కశ్యపాదితి నః శ్రుతమ్।।

హిరణ్యకశిపుశ్చైవ హిరణ్యాక్షశ్చ వీర్యవాన్ ।।౧౬।।

సింహికా హ్యభవత్కన్యా విప్రచిత్తేః పరిగ్రహః ।।

హిరణ్యకశిపోః పుత్రాశ్చత్వారః ప్రథితౌజసః।।౧౭।।

అనుహ్రాదశ్చ హ్రాదశ్చ సంహ్రాదశ్చైవ వీర్యవాన్ ।।

ప్రహ్లాదశ్చానుజస్తత్ర విష్ణుభక్తివిచారధీః।।౧౮।।

అనుహ్లాదస్య సూర్యాయాం పులోమా మహిషస్తథా।।

హ్లాదస్య ధమనిర్భార్యాసూత వాతాపిమిల్వలమ్।।౧౯।।

సంహ్లాదస్య కృతిర్భార్యాసూతః పంచజనం తతః ।।

విరోచనస్తు ప్రాహ్లాదిర్దేవ్యాస్తస్యాభవద్బలిః ।।।5.32.౨౦।।

బలేః పుత్రశతం త్వాసీదశనాయాం మునీశ్వర।।

బలిరాసీన్మహాశైవః శివభక్తిపరాయణః ।। ౨౧ ।।

దానశీల ఉదారశ్చ పుణ్యకీర్తి తపాః స్మృతః।।

తత్పుత్రో బాణనామా యతోఽపి శైవవరస్సుధీః ।।

యస్సంతోష్య శివం సమ్యగ్గాణపత్యమవాప హ ।। ౨౨ ।।

సా కథా శ్రుతపూర్వా తే బాణస్య హి మహాత్మనః ।।

కృష్ణం యస్సమరే వీరస్సుప్రసన్నం చకార హ।।౨౩।।

హిరణ్యాక్షసుతాః పంచ పండితాస్తు మహాబలాః ।।

కుకురః శకునిశ్చైవ భూతసంతాపనస్తథా ।। ౨౪

మహానాదశ్చ విక్రాంతః కాలనాభస్తథైవ చ ।।

ఇత్యుక్తా దితిపుత్రాశ్చ దనోః పుత్రాన్మునే శృణు।।౨౫।।

అభవన్దనుపుత్రాశ్చ శతం తీవ్రపరాక్రమాః ।।

అయోముఖశ్శంబరశ్చ కపోలో వామనస్తథా।।౨౬।।

వైశ్వానరః పులోమా చ విద్రావణమహాశిరా ।।

స్వర్భానుర్వృషపర్వా చ విప్రచిత్తిశ్చ వీర్యవాన్ ।।౨౭।।

ఏతే సర్వే దనోః పుత్రాః కశ్యపాదనుజజ్ఞిరే ।।

ఏషాం పుత్రాఞ్ఛృణు మునే ప్రసంగాద్వచ్మి తేఽనఘ ।। ౨౮ ।।

స్వర్భానోస్తు ప్రభా కన్యా పులోమ్నస్తు శచీ సుతా ।।

ఉపదానవీ హయశిరా శర్మిష్ఠా వార్షపర్వణీ ।। ౨౯ ।।

పులోమా పులోమికా చైవ వైశ్వానరసుతే ఉభే ।।

బహ్వపత్యే మహావీర్యే మారీచేస్తు పరిగ్రహః ।।5.32.30।।

తయోః పుత్రసహస్రాణి షష్టిర్దానవనన్దనాః ।।

మరీచిర్జనయామాస మహతా తపసాన్వితః ।।3౧।।

పౌలోమాః కాలఖంజాశ్చ దానవానాం మహాబలా ।।

అవధ్యా దేవతానాం చ హిరణ్యపురవాసినః ।।3౨।।

పితామహప్రసాదేన యే హతాః సవ్యసాచినా ।।

సింహికాయామథోత్పన్నా విప్రచిత్తేస్సుతాస్తథా ।। 33 ।।
దైత్యదానవసంయోగాజ్జాతాస్తీవ్రపరాక్రమాః ।।

సైంహికేయా ఇతి ఖ్యాతాస్త్రయోదశ మహాబలాః ।। 3౪ ।।

రాహుః శల్యో సుబలినో బలశ్చైవ మహాబలః ।।

వాతాపిర్నముచిశ్చైవాథేల్వలః స్వసృపస్తథా ।। 3౫ ।।

అజికో నరకశ్చైవ కాలనాభస్తథైవ చ ।।

శరమాణశ్శరకల్పశ్చ ఏతే వంశవివర్ద్ధనాః ।। 3౬ ।।

ఏషాం పుత్రాశ్చ పౌత్రాశ్చ దనువంశవివర్ద్ధనాః ।।

బహవశ్చ సముద్భూతా విస్తరత్వాన్న వర్ణితాః ।।3౭।।

సంహ్రాదస్య తు దైతేయా నివాతకవచాః కులే ।।

ఉత్పన్నా మరుతస్తస్మింస్తపసా భావితాత్మనః ।।3౮।।

షణ్ముఖాద్యా మహాసత్త్వాస్తామ్రాయాః పరికీర్తితాః ।।

కాకీ శ్యేనీ చ భాసీ చ సుగ్రీవీ చ శుకీ తథా।।౩౯।।

గృధ్రికాశ్వీ హ్యులూకీ చ తామ్రా కన్యాః ప్రకీర్తితాః ।।

కాకీ కాకానజనయదులూకీ ప్రత్యులూకకాన్ ।।5.32.౪౦।।

శ్యేనీ శ్యేనాంస్తథా భాసీ భాసా న్గృధ్రీ తు గృధ్రకాన్ ।।

శుకీ శుకానజనయత్సుగ్రీవీ శుభపక్షిణః ।। ౪౧ ।।

అశ్వానుష్ట్రాన్గర్దభాంశ్చ తామ్రా చ కశ్యపప్రియా ।।

జనయామాస చేత్యేవం తామ్రావంశాః ప్రకీర్తితాః ।। ౪౨ ।।

వినతాయాశ్చ పుత్రౌ ద్వావరుణో గరుడస్తథా ।।

సుపర్ణః పతతాం శ్రేష్ఠో నారుణస్స్వేన కర్మణా ।। ౪౩ ।।

సురసాయాస్సహస్రం తు సర్పాణామమితౌజసామ్ ।।

అనేకశిరసాం తేషాం ఖేచరాణాం మహాత్మనామ్ ।। ౪౪ ।।

యేషాం ప్రధానా రాజానః శేషవాసుకితక్షకాః ।।

ఐరావతో మహాపద్మః కంబలాశ్వతరావుభౌ ।। ౪౫ ।।

ఐలాపుత్రస్తథా పద్మః కర్కోటకధనంజయౌ।।

మహానీలమహాకర్ణౌ ధృతరాష్ట్రో బలాహకః ।। ౪౬ ।।

కుహరః పుష్పదన్తశ్చ దుర్ముఖాసుముఖస్తథా ।।

బహుశః ఖరరోమా చ పాణిరిత్యేవమాదయః ।। ౪౭ ।।

గణాః క్రోధవశాయాశ్చ తస్యాస్సర్వే చ దంష్ట్రిణః ।।

అండజాః పక్షిణోఽబ్జాశ్చ వరాహ్యాః పశవో మతాః ।। ౪౮ ।।

అనాయుషాయాః పుత్రాశ్చ పంచాశచ్చ మహాబలాః ।।

అభవన్బలవృక్షౌ చ విక్షరోఽథ బృహంస్తథా ।। ౪౯ ।।

శశాంస్తు జనయామాస సురరభిర్మహిషాంస్తథా।।

ఇలా వృక్షాఽల్లతా వల్లీస్తృణజాతీస్తు సర్వశః ।। 5.32.౫౦ ।।

ఖశా తు యక్షరక్షాంసి మునిరప్సరసస్తథా ।।

అరిష్టాసూత సర్పాంశ్చ ప్రభావైర్మానవోత్తమాన్।।౫౧।।

ఏతే కశ్యపదాయాదాః కీర్తితాస్తే మునీశ్వర ।।

యేషాం పుత్రాశ్చ పౌత్రాశ్చ శతశోఽథ సహస్రశః ।। ౫౨ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే పఞ్చమ్యా ముమాసంహితాయాం కశ్యపవంశవర్ణనం నామ ద్వాత్రింశోఽధ్యాయః ।। 3౨ ।।

5.33

సూత ఉవాచ ।।

ఏష మన్వన్తరే తాత సర్గస్స్వారోచిషే స్మృతః ।।

వైవస్వతే తు మహతి వారుణే వితతే క్రతౌ ।। ౧ ।।

జుహ్వానస్య బ్రహ్మణో వై ప్రజాసర్గ ఇహోచ్యతే ।।

పూర్వం యానథ బ్రహ్మర్షీనుత్పన్నాన్సప్త మానసాన్ ।। ౨ ।।

పుత్రాన్వై కల్పయామాస స్వయమేవ పితామహః ।।

తేషాం విరోధో దేవానాం దానవానాం మహానృషే ।। 3 ।।

దితి వినష్టపుత్రా తు కశ్యపం సముపస్థితా ।।

స కశ్యపః ప్రసన్నాత్మా సమ్యగారాధితస్తయా ।।౪।।

వరేణచ్ఛందయామాస సా చ వవ్రే వరం తదా।।

పుత్రమిన్ద్రవధార్థాయ సమర్థమమితౌజసమ్ ।। ౫ ।।

స తస్యై చ వరం ప్రాదాత్ప్రార్థితం సుమహాతపాః ॥
బ్రహ్మచర్యాదినియమం ప్రాహ చైవ శతం సమాః ॥ ౬ ॥
ధారయామాస గర్భం తు శుచిస్సా వరవర్ణినీ ॥
బ్రహ్మచర్యాదినియమం దితిర్దధ్రే తథైవ వై ॥ ౭ ॥
తతస్త్వాధాయ సోఽదిత్యాం గర్భం తం శంసితవ్రతః ॥
జగామ కశ్యపస్తప్తుం తపస్సంహృష్టమానసః ॥ ౮ ॥
తస్యాశ్చైవాంతరం ప్రేప్సుస్సోఽభవత్పాకశాసనః ॥
ఊనవర్షే శతే చాస్యా దదర్శాన్తరమేవ సః॥౯॥
అకృత్వా పాదయోః శౌచం దితిరర్వాక్శిరాస్తదా ॥
నిద్రామాహారయామాస భావినోఽర్థస్య గౌరవాత్ ॥ 5.33.౧౦ ॥
ఏతస్మిన్నన్తరే శక్రస్తస్యాః కుక్షిం ప్రవిశ్య సః ।
వజ్రపాణిస్తు తం గర్భం సప్తధా హి న్యకృన్తత ॥ ౧౧ ॥
స పాట్యమానో గర్భోఽథ వజ్రేణ ప్రరురోద హ ॥
రుదన్తం సప్తధైకైకం మారోదీరితి తాన్పునః ॥
చకర్త వజ్రపాణిస్తాన్నైవ మమ్రుస్తథాపి తే ॥ ౧౨ ॥
తే తమూచుః పాత్యమానాస్సర్వే ప్రాంజలయో మునే ॥
నో జిఘాంససి కిం శక్ర భ్రాతరో మరుతస్తవ ॥ ౧౩ ॥
ఇంద్రేణ స్వీకృతాస్తే హి భ్రాతృత్వే సర్వ ఏవ చ ॥।
తత్యజుర్దైత్యభావం తే విప్రర్షే శంకరేచ్ఛయా॥౧౪॥
మరుతో నామ తే దేవా బభూవుస్తు మహాబలాః॥
ఖగా ఏకోనపంచాశత్సహాయా వజ్రపాణినః॥౧౫॥।

తేషామేవ ప్రవృద్ధానాం హరిః ప్రాదాత్ప్రజాపతిః ।।
క్రమశస్తాని రాజ్యాని పృథుపూర్వం శృణుష్వ తత్ ।। ౧౬ ।।
అరిష్టపురుషో వీరః కృష్ణో జిష్ణుః ప్రజాపతిః ।।
పర్జన్యస్తు ధనాధ్యక్షస్తస్య సర్వమిదం జగత్ ।।౧౭।।
భూతసర్గమిమం సమ్యగవోచం తే మహామునే ।।
విభాగం శృణు రాజ్యానాం క్రమశస్తం బ్రువేఽధునా ।। ౧౮ ।।
అభిషిచ్యాధిరాజ్యే తు పృథుం వైన్యం పితామహః ।।
తతః క్రమేణ రాజ్యాని వ్యాదేష్టుముపచక్రమే ।। ౧౯ ।।
ద్విజానాం వీరుధాం చైవ నక్షత్రగ్రహయోస్తథా ।।
యజ్ఞానాం తపసాం చైవ సోమం రాజ్యేఽభ్యషేచయత్।।5.33.౨౦।।
అపాం తు వరుణం రాజ్యే రాజ్ఞాం వైశ్రవణం ప్రభుమ్।।
ఆదిత్యానాం తథా విష్ణుం వసూనామథ పావకమ్ ।।౨౧।।
ప్రజాపతీనాం దక్షం తు మరుతామథ వాసవమ్ ।।
దైత్యానాం దానవానాం చ ప్రహ్లాదమమితౌజసమ్ ।।౨౨।।
వైవస్వతం పితౄణాం చ యమం రాజ్యేఽభ్యషేచయత్ ।।
మాతౄణాం చ వ్రతానాం చ మన్త్రాణాం చ తథా గవామ్ ।। ౨3 ।।
యక్షాణాం రాక్షసానాం చ పార్థివానాం తథైవ చ ।।
సర్వభూతపిశాచానాం గిరిశం శూలపాణినమ్ ।।౨౪।।
శైలానాం హిమవన్తం చ నదీనామథ సాగరమ్ ।।
మృగాణామథ శార్దూలం గోవృషం తు గవామపి ।।౨౫।।
వనస్పతీనాం వృక్షాణాం వటం రాజ్యేఽభ్యషేచయత్ ।।

ఇతి దత్తం ప్రజేశేన రాజ్యం సర్వత్ర వై క్రమాత్ ।। ౨౬ ।।।

పూర్వస్యాం దిశి పుత్రం తు వైరాజస్య ప్రజాపతేః ।।

స్థాపయామాస సర్వాత్మా రాజ్యే విశ్వపతిర్విభుః ।।౨౭।।

తత్రైవ మునిశార్దూల కర్దమస్య ప్రజాపతేః ।।

దక్షిణస్యాం తథా పుత్రం సుధన్వానమచీక్లృపత్ ।।౨౮।।

పశ్చిమాయాం దిశి తథా రజసః పుత్రమచ్యుతమ్।।

కేతుమన్తం మహాత్మానం రాజానం వ్యాదిశత్ప్రభుః ।। ౨౯ ।।

తథా హిరణ్యరోమాణం పర్జన్యస్య ప్రజాపతేః ।।

ఉదీచ్యాం దిశి రాజానం దుర్ధర్షం సోఽభ్యషేచయత్ ।। 5.33.30 ।।

తస్య విస్తారమాఖ్యాతం పృథోర్వైన్యస్య శౌనక।।

మహర్ద్యే తదధిష్ఠానం పురాణే పరికీర్తితమ్।।౩౧।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే పఞ్చమ్యాముమాసంహితాయాం సర్గవర్ణనం నామ త్రయస్త్రింశత్తమోధ్యాయః ।।33।।

5.34

।। శౌనక ఉవాచ।।

మన్వంతరాణి సర్వాణి విస్తరేణానుకీర్తయ ।।

యావంతో మనవశ్చైవ శ్రోతుమిచ్ఛామి తానహమ్।।౧।।

సూత ఉవాచ।।

స్వాయంభువో మనుశ్చైవ తతస్స్వారోచిషస్తథా।।

ఉత్తమస్తామసశ్చైవ రైవతశ్చాక్షుషస్తథా ।।౨।।

ఏతే చ మనవః షట్ తే సంప్రోక్తా మునిపుంగవ।।

వైవస్వతో మునిశ్రేష్ఠ సాంప్రతం మనురుచ్యతే ।।3।।

సావర్ణిశ్చ మనుశ్చైవ తతో రౌచ్యస్తథా పరః ।।

తథైవ బ్రహ్మసావర్ణిశ్చత్వారో మనవస్తథా ।।౪।।

తథైవ ధర్మసావర్ణీ రుద్రసావర్ణిరేవ చ ।।

దేవసావర్ణిరాఖ్యాతం ఇంద్రసావర్ణిరేవ చ।। ౫ ।।

అతీతా వర్తమానాశ్చ తథైవానాగతాశ్చ యే ।।

కీర్తితా మనవశ్చాపి మయైవైతే యథా శ్రుతాః।।౬।।

మునే చతుర్దశైతాని త్రికాలానుగతాని తే ।।

ప్రోక్తాని నిర్మితః కల్పే యుగసాహస్రపర్యయః।।౭।।

ఋషీంస్తేషాం ప్రవక్ష్యామి పుత్త్రాన్దేవగణాంస్తథా।।

శృణు శౌనక సుప్రీత్యా క్రమశస్తాన్యశస్వినః ।।౮।।

మరీచిరత్రిర్భగవానఙ్గిరాః పులహః క్రతుః ।।

పులస్త్యశ్చ వసిష్ఠశ్చ సప్తైతే బ్రహ్మణస్సుతాః ।। ౯ ।।

ఉత్తరస్యాం దిశి తథా మునే సప్తర్ష యస్తథా ।।

యామా నామ తథా దేవా ఆసన్స్వాయంభువేంతరే ।। 5.34.౧౦ ।।

ఆగ్నీధ్రశ్చాగ్నిబాహుశ్చ మేధా మేధాతిథిర్వసుః ।।

జ్యోతిష్మాన్ద్యుతిమాన్హవ్యః సవనశ్శుభ్ర ఏవ చ ।।౧౧।।

స్వాయంభువస్య పుత్రాస్తే మనోర్దశ మహాత్మనః ।।

కీర్తితా మునిశార్దూల తత్రేన్ద్రో యజ్ఞ ఉచ్యతే ।।౧౨।।

ప్రథమం కథితం తాత దివ్యం మన్వతరం తథా।।

ద్వితీయం తే ప్రవక్ష్యామి తన్నిబోధ యథాతథమ్ ।।౧3।।

ఊర్జస్తంభః పరస్తంభ ఋషభో వసుమాం స్తథా ।।

జ్యోతిష్మాన్ద్యుతిమాంశ్చైవ రోచిష్మాన్సప్తమస్తథా ।। ౧౪ ।।

ఏతే మహర్షయో జ్ఞేయాస్తత్రేన్ద్రో రోచనస్తథా ।।

దేవాశ్చ తుషితా నామ స్మృతాః స్వారోచిషేంఽతరే ।। ౧౫ ।।
హరిఘ్నస్సుకృతిర్జ్యోతిరయోమూర్తిరయస్మయః ।।

ప్రథితశ్చ మనస్యుశ్చ నభసూర్యస్తథైవ చ ।। ౧౬ ।।

స్వారోచిషస్య పుత్రాస్తే మనోర్దశమహాత్మనః।।

కీర్తితా మునిశార్దూల మహావీర్యపరాక్రమాః ।।౧౭।।

ద్వితీయమేతత్కథితం మునే మన్వన్తరం మయా।।

తృతీయం తవ వక్ష్యామి తన్నిబోధ యథాతథమ్।।౧౮।।

వసిష్ఠపుత్రాః సప్తాసన్వాసిష్ఠా ఇతి విశ్రుతాః।।

హిరణ్యగర్భస్య సుతా ఊర్జా నామ మహౌజసః ।।౧౯।।

ఋషయోఽత్ర సమాఖ్యాతాః కీర్త్యమానాన్నిబోధ మే।।

ఔత్తమేయా ఋషిశ్రేష్ఠ దశపుత్రా మనోః స్మృతాః।5.34.౨౦।

ఇష ఊర్జిత ఊర్జశ్చ మధుర్మాధవ ఏవ చ।।

శుచిశ్శుక్రవహశ్చైవ నభసో నభ ఏవ చ ।।౨౧।।

ఋషభస్తత్ర దేవాశ్చ సత్యవేద శ్రుతాదయః ।।

తత్రేన్ద్రస్సత్యజిన్నామ త్రైలోక్యాధిపతిర్మునే ।। ౨౨ ।।

తృతీయమేతత్పరమం మన్వతరముదాహృతమ్ ।।

మన్వతరం చతుర్థం తే కథయామి మునే శృణు ।।౨3।।

గార్గ్యః పృథుస్తథా వాగ్మీ జయో ధాతా కపీనకః ।।

కపీవాన్సప్తఋషయః సత్యా దేవగణాస్తథా ।। ౨౪ ।।

తత్రేంద్రస్త్రిశిఖో జ్ఞేయో మనుపుత్రాన్మునే శృణు ।।

ద్యుతిపోతసౌతపస్యస్తమశ్మూలశ్చ తాపనః ।। ౨౫ ।।

తపోరతిరకల్మాషో ధన్వీ ఖడ్గీ మహానృషిః ।।

తామసస్య స్మృతా ఏతే దశ పుత్రా మహావ్రతాః ।।౨౬।।

తామసస్యాంతరం చైవ మనో మే కథితం తవ ।।

చతుర్థం పఞ్చమం తాత శృణు మన్వంతరం పరమ్ ।। ౨౭ ।।

దేవబాహుర్జయశ్చైవ మునిర్వేదశిరాస్తథా।।

హిరణ్యరోమా పర్జన్య ఊర్ధ్వబాహుశ్చ సోమపాః ।।౨౮।।

సత్యనేత్రరతాశ్చాన్యే ఏతే సప్తర్షయోఽపరే।।

దేవాశ్చ భూతరజసస్తపఃప్రకృతయస్తథా ।।౨౯।।

తత్రేంద్రో విభునామా చ త్రైలోక్యాధిపతిస్తథా ।।

రైవతాఖ్యో మనుస్తత్ర జ్ఞేయస్తామససోదరః ।। 5.34.30 ।।

అర్జునః పంక్తివింధ్యో వా దయాయాస్త నయా మునే ।।

మహతా తపసా యుక్తా మేరుపృష్ఠే వసంతి హి ।। ౩౧ ।।

రుచేః ప్రజాపతేః పుత్రో రౌచ్యో నామ మనుః స్మృతః ।।

భూత్యా చోత్పాదితో దేవ్యాం భౌత్యో నామాభవత్సుతః ।। ౩౨ ।।

అనాగతాశ్చ సప్తైతే కల్పేఽస్మిన్మనవస్స్మృతాః ।।

అనాగతాశ్చ సప్తైవ స్మృతా దివి మహర్షయః ।। ౩౩ ।।

రామో వ్యాసస్తథాత్రేయో దీప్తిమాన్సు బహుశ్రుతః।।

భరద్వాజస్తథా ద్రౌణిరశ్వత్థామా మహాద్యుతిః।।౩౪।।

గౌతమస్యాత్మజశ్చైవ శరద్వాన్ గౌతమః కృపః ।।

కౌశికో గాలవశ్చైవ రురుః కశ్యప ఏవ చ ।।౩౫।।

ఏతే సప్త మహాత్మానో భవిష్యా మునిసత్తమాః ।।

దేవాశ్చానాగతాస్తత్ర త్రయః ప్రోక్తాస్స్వయంభువా ।।౩౬।।

మరీచేశ్చైవ పుత్రాస్తే కశ్యపస్య మహాత్మనః ।।

తేషాం విరోచనసుతో బలిరింద్రో భవిష్యతి।।౩౭।।

విషాంఙ్గశ్చావనీవాంశ్చ సుమంతో ధృతిమాన్వసుః ।।

సూరిః సురాఖ్యో విష్ణుశ్చ రాజా సుమతిరేవ చ ।।౩౮।।

సావర్ణేశ్చ మనోః పుత్రా భవిష్యా దశ శౌనక।।

ఇహాష్టమం హి కథితం నవమం చాన్తరం శృణు ।। ౩౯ ।।

ప్రథమం దక్షసావర్ణి ప్రవక్ష్యామి మనుం శృణు ।।

మేధాతిథిశ్చ పౌలస్త్యో వసుః కశ్యప ఏవ చ ।। 5.34.౪౦ ।।

జ్యోతిష్మాన్భార్గవశ్చైవ ధృతిమానంగిరాస్తథా ।।

సవనశ్చైవ వాసిష్ఠ ఆత్రేయో హవ్య ఏవ చ ।। ౪౧ ।।

పులహస్సప్త ఇత్యేతే ఋషయో రౌహితేంతరే ।।

దేవతానాం గణాస్తత్ర త్రయ ఏవ మహామునే ।। ౪౨ ।।

దీక్షాపుత్రస్య పుత్రాస్తే రోహితస్య ప్రజాపతేః ।।

ధృష్టకేతుర్దీప్తకేతుః పంచహస్తో నిరాకృతిః ।। ౪౩ ।।

పృథుశ్రవా భూరిద్యుమ్నో ఋచీకో బృహతో గయః ।।

ప్రథమస్య తు సావర్ణేర్నవ పుత్రా మహౌజస ।। ౪౪ ।।

దశమే త్వథ పర్యాయే ద్వితీయస్యాంతరే మనోః ।।

హవిష్మాన్పులహశ్చైవ ప్రకృతిశ్చైవ భార్గవః ।। ४७ ।।

ఆయో ముక్తిస్తథాత్రేయో వసిష్ఠశ్చావ్యయస్స్మృతః ।।

పౌలస్త్యః ప్రయతిశ్చైవ భామారశ్చైవ కశ్యపః ।।४८।।

అఙ్గిరానేనసస్సత్యః సప్తైతే పరమర్షయః ।।

దేవతానాం గణాశ్చాపి ద్విషిమంతశ్చ తే స్మృతాః ।। ।। ४९ ।।

తేషామిన్ద్రస్స్మృతః శమ్భుస్త్వయమేవ మహేశ్వరః ।।

అక్షత్వానుత్తమౌజాశ్చ భూరిషేణశ్చ వీర్యవాన్ ।।४०।।

శతానీకో నిరామిత్రో వృషసేనో జయద్రథః ।।

భూరిద్యుమ్నః సువర్చార్చిర్దశ త్వేతే మనోస్సుతాః ।। ४९ ।।

ఏకాదశే తు పర్యాయే తృతీయస్యాంతరే మనోః ।।

తస్యాపి సప్త ఋషయః కీర్త్యమానాన్నిబోధ మే ।। 5.34.५० ।।

హవిష్మాన్కశ్యపశ్చాపి వపుష్మాంశ్చైవ వారుణః ।।

అత్రేయోఽథ వసిష్ఠశ్చ హ్యనయస్త్వంగిరాస్తథా ।। ५१ ।।

చారుధృష్యశ్చ పౌలస్త్యో నిఃస్వరోఽగ్నిస్తు తైజసః ।।

సప్తైతే ఋషయః ప్రోక్తాస్త్రయో దేవగణాస్స్మృతాః।।५२।।

బ్రహ్మణస్తు సుతాస్తే హి త ఇమే వైధృతాః స్మృతాః ।।

సర్వగశ్చ సుశర్మా చ దేవానీకస్తు క్షేమకః ।। ५3 ।।

దృఢేషుః ఖండకో దర్శః కుహుర్బాహుర్మనోః స్మృతాః ।।

సావర్ణస్య తు పౌత్రా వై తృతీయస్య నవ స్మృతాః ।। ५४ ।।

చతుర్థస్య తు సావర్ణేర్ఋషీన్సప్త నిబోధ మే ।।

ద్యుతిర్వసిష్ఠపుత్రశ్చ ఆత్రేయస్సుతపాస్తథా ।। ५५ ।।

అంగిరాస్తపసో మూర్తిస్తపస్వీ కశ్యపస్తథా ॥

తపోధనశ్చ పౌలస్త్యః పులహశ్చ తపోరతిః ॥ ౫౬ ॥

భార్గవస్సప్తమస్తేషాం విజ్ఞేయ తపసో నిధిః ॥

పంచ దేవగణాః ప్రోక్తా మానసా బ్రహ్మణస్సుతాః ॥ ౫౭ ॥

ఋతధామా తదిన్ద్రో హి త్రిలోకీ రాజ్యకృత్సుఖీ ॥

ద్వాదశే చైవ పర్యాయే భావ్యే రౌచ్యాంతరే మునే ॥ ౫౮ ॥

అంగిరాశ్చైవ ధృతిమాన్పౌలస్త్యో హవ్యవాంస్తు యః॥

పౌలహస్తత్త్వదర్శీ చ భార్గవశ్చ నిరుత్సవః ॥ ౫౯ ॥

నిష్ప్రపంచస్తథాత్రేయో నిర్దేహః కశ్యపస్తథా ॥

సుతపాశ్చైవ వాసిష్ఠస్సప్తైవైతే మహర్షయః ॥ 5.34.౬౦ ॥

త్రయ ఏవ గణాః ప్రోక్తా దేవతానాం స్వయంభువా ॥

దివస్పతిస్తమిన్ద్రో వై విచిత్రశ్చిత్ర ఏవ చ ॥ ౬౧ ॥

నయో ధర్మో ధృతోంధ్రశ్చ సునేత్రః క్షత్రవృద్ధకః ॥

నిర్భయస్సుతపా ద్రోణో మనో రౌచ్యస్య తే సుతాః ॥ ౬౨ ॥

చతుర్దశే తు పర్యాయే సత్యస్యైవాంతరే మనోః ॥

ఆగ్నీధ్రః కాశ్యపశ్చైవ పౌలస్త్యో మాగధశ్చ యః ॥ ౬3 ॥

భార్గవోఽప్యతివాహ్యశ్చ శుచిరాంగిరసస్తథా ॥

యుక్తశ్చైవ తథాత్రేయః పౌత్రో వాశిష్ఠ ఏవ చ ॥ ౬౪ ॥

అజితః పులహశ్చైవ హ్యంత్యాస్సప్తర్షయశ్చ తే ॥

పవిత్రాశ్చాక్షుషా దేవాః శుచిరిన్ద్రో భవిష్యతి ॥ ౬౫ ॥

ఏతేషాం కల్య ఉత్థాయ కీర్తనాత్సుఖమేధతే ॥

అతీతానాగతానాం వై మహర్షీణాం నరైస్సదా ।।౬౬।।

దేవతానాం గణాః ప్రోక్తాశ్శృణు పంచ మహామునే ।।

తురంగభీరుర్బుధ్నశ్చ తనుగ్రోఽనూగ్ర ఏవ చ ।। ౬౭ ।।

అతిమానీ ప్రవీణశ్చ విష్ణుస్సంక్రందనస్తథా ।।

తేజస్వీ సబలశ్చైవ సత్యస్త్వేతే మనోస్సుతా ।। ౬౮ ।।

భౌమస్యైవాధికారే వై పూర్వకల్పస్తు పూర్యతే ।।

ఇత్యేతేఽనాగతాఽతీతా మనవః కీర్తితా మయా ।। ౬౯ ।।

ఉక్తాస్సనత్కుమారేణ వ్యాసాయామితతేజసా ।।

పూర్ణే యుగసహస్రాంతే పరిపాల్యాః స్వధర్మతః ।।5.34.౭౦।।

ప్రజాభిస్తపసా యుక్తా బ్రహ్మలోకం వ్రజంతి తే ।।

యుగాని సప్రతిస్త్వేకం సాగ్రాణ్యంతరముచ్యతే ।। ౭౧ ।।

చతుర్దశైతే మనవః కీర్తితా కీర్తివర్ధనాః ।।

మన్వంతరేషు సర్వేషు సంహారాంతే పునర్భవః ।। ౭౨ ।।

న శక్యమన్తరం తేషాం వక్తుం వర్షశతైరపి ।।

పూర్ణే శతసహస్రే తు కల్పో నిఃశేష ఉచ్యతే ।। ౭౩ ।। ౭౪ ।।

తత్ర సర్వాణి భూతాని దగ్ధాన్యాదిత్యరశ్మిభిః ।।

బ్రహ్మణమగ్రతః కృత్వా సదాదిత్యగణైర్మునే ।౭౫।।

ప్రవిశంతి సురశ్రేష్ఠ హరిం నారాయణం పరమ్।।

స్రష్టారం సర్వ భూతానాం కల్పాంతేషు పునఃపునః ।। ౭౬ ।।

భూయోపి భగవాన్ రుద్రస్సంహర్తా కాల ఏవ హి ।।

కల్పాంతే తత్రప్రవక్ష్యామి మనోర్వైవస్వతస్య వై ।। ౭౭ ।।

ఇతి తే కథితం సర్వం మన్వంతరసముద్భవమ్ ।।

విసర్గం పుణ్యమాఖ్యానం ధన్యం కులవివర్ద్ధనమ్ ।। ౭౮ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే పఞ్చమ్యాముమాసంహితాయాం సర్వమన్వతరానుర్కార్తనం నామ చతుస్త్రింశోఽధ్యాయః ।।౩౪।।

5.35

।। సూత ఉవాచ ।।

వివస్వాన్కశ్యపాజ్జజ్ఞే దాక్షాయణ్యాం మహాఋషేః ।।

తస్య భార్యాఽభవత్సంజ్ఞా త్వాష్ట్రీ దేవీ సురేణుకా ।। ౧ ।।

మునేఽసహిష్ణునా తేన తేజసా దుస్సహేన చ ।।

భర్తృరూపేణ నాతుష్యద్రూప యౌవనశాలినీ ।। ౨ ।।

ఆదిత్యస్య హి తద్రూపమసహిష్ణుస్తు తేజసః ।।

దహ్యమానా తదోద్వేగమకరోద్వరవర్ణినీ ।। ౩ ।।

ఋషేఽస్యాం త్రీణ్యపత్యాని జనయామాస భాస్కరః ।।

సంజ్ఞాయాం తు మనుః పూర్వం శ్రాద్ధదేవః ప్రజాపతిః ।। ౪ ।।

యమశ్చ యమునా చైవ యమలౌ సంబభూవతుః ।।

ఏవం హి త్రీణ్యపత్యాని తస్యాం జాతాని సూర్యతః ।। ౫ ।।

సంవర్తులం తు తద్రూపం దృష్ట్వా సంజ్ఞా వివస్వతః ।।

అసహంతీ తతశ్ఛాయామాత్మనస్సాఽసృజచ్ఛుభామ్ ।। ౬ ।।

మాయామయీ తు సా సంజ్ఞామవోచద్భక్తితశ్శుభే ।।

కిం కరోమీహ కార్యం తే కథయస్వ శుచిస్మితే ।। ౭ ।।

సంజ్ఞోవాచ ।।

అహం యాస్యామి భద్రం తే మమైవ భవనం పితుః ।।

త్వయైతద్భవనే సత్యం వస్తవ్యం నిర్వికారతః ।। ౮ ।।

ఇమౌ మే బాలకౌ సాధూ కన్యా చేయం సుమధ్యమా ।।

పాలనీయాః సుఖేనైవ మమ చేదిచ్ఛసి ప్రియమ్।। ౯ ।।

ఛాయోవాచ ।।

ఆకేశగ్రహణాద్దేవి సహిష్యేఽహం సుదుష్కృతమ్ ।।

నాఖ్యాస్యామి మతం తుభ్యం గచ్ఛ దేవి యథాసుఖమ్ ।। 5.35.౧౦ ।।

సూత ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా సాఽగమద్దేవీ వ్రీడితా సన్నిధౌ పితుః ।।

పిత్రా నిర్భర్త్సితా తత్ర నియుక్తా సా పునః పునః ।।౧౧।।

అగచ్ఛద్వడవా భూత్వాఽఽచ్ఛాద్యరూపం తతస్స్వకమ్ ।।

కురుంస్తదోత్తరాన్ప్రాప్య నృణాం మధ్యే చచార హ ।। ౧౨ ।।

సంజ్ఞాం తాం తు రవిర్మత్వా ఛాయాయాం సుసుతం తదా ।।

జనయామాస సావర్ణిం మనుం వై సవితా కిల ।। ౧౩ ।।

సంజ్ఞాఽను ప్రార్థితా ఛాయా సా స్వపుత్రేఽపి నిత్యశః ।।

చకారాభ్యధికం స్నేహం న తథా పూర్వజే సుతే ।। ౧౪ ।।

అనుజశ్చాక్షమస్తత్తు యమస్తం నైవ చక్షమే ।।

స సరోషస్తు బాల్యాచ్చ భావినోఽర్థస్య గౌరవాత్ ।। ౧౫ ।।

ఛాయాం సంతర్జయామాస యదా వైవస్వతో యమః ।।

తం శశాప తతః క్రోధాచ్ఛాయా తు కలుషీకృతా ।। ౧౬ ।।

చరణః పతతామేష తవేతి భృశరోషితః ।।

యమస్తతః పితుస్సర్వం ప్రాంజలిః ప్రత్యవేదయత్ ।। ౧౭ ।।

భృశం శాప భయోద్విగ్నస్సంజ్ఞావాక్యైర్విచేష్టితః ।।

మాత్రా స్నేహేన సర్వేషు వర్తితవ్యం సుతేషు వై ।।౧౮।।

స్నేహమస్మాస్వపాకృత్య కనీయాంసం బిభర్తి సా।।

తస్మాన్మయోద్యతః పాదస్తద్భవాన్ క్షంతుమర్హతి ।।౧౯।।

శప్తోహమస్మి దేవేశ జనన్యా తపతాంవర ।।

తవ ప్రసాదాచ్చరణో న పతేన్మమ గోపతే ।। 5.35.౨౦ ।।

సవితోవాచ ।।

అసంశయం పుత్ర మహద్భవిష్యత్యత్ర కారణమ్ ।।

యేన త్వామావిశత్క్రోధో ధర్మజ్ఞం సత్యవాదినమ్ ।। ౨౧ ।।

న శక్యతే తన్మిథ్యా వై కర్తు_ం మాతృవచస్తవ ।।

కృమయో మాంసమాదాయ గమిష్యంతి మహీతలే ।।౨౨।।

తద్వాక్యం భవితా సత్యం త్వం చ త్రాతౌ భవిష్యసి ।।

కురు తాత న సందేహం మనశ్చాశ్వాస్య స్వం ప్రభో ।। ౨3 ।।

సూత ఉవాచ ।।

ఇత్యుక్త్వా తనయం సూర్యో యమసంజ్ఞం మునీశ్వర ।।

ఆదిత్యశ్చాబ్రవీత్తాన్తు_ ఛాయాం క్రోధసమన్వితః ।।౨౪।।

సూర్య ఉవాచ ।।

హే ప్రియే కుమతే చండి కిం త్వయాఽఽచరితం కిల।।

కిం తు మేఽభ్యధికః స్నేహ ఏతదాఖ్యాతుమర్హసి ।।౨౫।।

సూత ఉవాచ ।।

సా రవేర్వ్యచనం శ్రుత్వా యథా తథ్యం న్యవేదయత్ ।।
నిర్దగ్ధా కామరవిణా సాంత్వయామాస వై తదా ।। ౨౬ ।।
ఛాయోవాచ।।
తవాతితేజసా దగ్ధా ఇదం రూపం న శోభతే ।।
అసహంతీ చ తత్సంజ్ఞా వనే వసతి శాద్వలే ।।౨౭।।
శ్లాఘ్యా యోగబలోపేతా యోగమాసాద్య గోపతే ।।
అనుకూలస్తు దేవేశ సందిశ్యాత్మమయం మతమ్ ।। ౨౮ ।।
రూపం నివర్తయామ్యద్య తవ కాంతం కరోమ్యహమ్ ।।
సూత ఉవాచ ।।
తచ్ఛ్రుత్వాఽపగతః క్రోధో మార్తణ్డస్య వివస్వతః ।।౨౯।।
భ్రమిమారోప్య తత్తేజః శాతయామాస వై మునిః ।।
తతో విభ్రాజితం రూప తేజసా సంవృతేన చ ।। 5.35.30 ।।
కృతం కాంతతరం రూపం త్వష్టా తచ్ఛుశుభే తదా ।।
తతోభియోగమాస్థాయ స్వాం భార్యాం హి దదర్శ హ ।।3౧।।
అధృష్యాం సర్వభూతానాం తేజసా నియమేన చ ।।
సోఽశ్వరూపం సమాస్థాయ గత్వా తాం మైథునేచ్ఛయా।।3౨।।
మైథునాయ విచేష్టంతీం పరపుంసోభిశంకయా ।।
ముఖతో నాసికాయాం తు శుక్రం తత్ వ్యదధాన్మనే ।।33।।
దేవౌ తతః ప్రజాయేతామశ్వినౌ భిషజాం వరౌ ।।
నాసత్యౌ తౌ చ దస్రౌ చ స్మృతౌ ద్వావశ్వినావపి ।।3౪।।
తౌ తు కాంతేన రూపేణ దర్శయామాస భాస్కరః ।।

ఆత్మానం సా తు తం దృష్ట్వా ప్రహృష్టా పతిమాదరాత్ ।। ౩౫ ।।

పత్యా తేన గృహం ప్రాయాత్స్వం సతీ ముదితాననా ।।

ముముదాతేఽథ తౌ ప్రీత్యా దంపతో పూర్వతోధికమ్ ।। ౩౬ ।।

యమస్తు కర్మణా తేన భృశం పీడితమానసః ।।

ధర్మేణ రంజయామాస ధర్మరాజ ఇమా ప్రజాః ।। ౩౭ ।।

లేభే స కర్మణా తేన ధర్మరాజో మహాద్యుతిః ।।

పితౄణామాధిపత్యం చ లోకపాలత్వమేవ చ ।।౩౮।।

మనుః ప్రజాపతిస్త్వాసీత్సావర్ణిస్స తపోధనః ।।

భావ్యః స కర్మణా తేన మనోస్సావర్ణికేంతరే ।। ౩౯ ।।

మేరుపృష్ఠే తపో ఘోరమద్యాపి చరతే ప్రభుః ।।

యవీయసీ తయోర్యా తు యమీ కన్యా యశస్వినీ ।। 5.35.౪౦ ।।

అభవత్సా సరిచ్ఛ్రేష్ఠా యమునా లోకపా వనీ ।।

మనురిత్యుచ్యతే లోకే సావర్ణిరితి చోచ్యతే ।। ౪౧ ।।

య ఇదం జన్మ దేవానాం శృణుయాద్ధారయేత్తు వా ।।

ఆపదం ప్రాప్య ముచ్యేత ప్రాప్నుయాత్సుమహద్యశః ।।౪౨।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే పఞ్చమ్యాముమాసంహితాయాం మన్వన్తరకీర్తనే వైవస్వతవర్ణనం నామ పచత్రింశోఽధ్యాయః।।౩౫।।

5.36

సూత ఉవాచ ।।

మనోర్వైవస్వతస్యాసన్పుత్రా వై నవ తత్సమాః ।।

పశ్చాన్మహాన్నతా ధీరాః క్షత్రధర్మపరాయణాః।।౧।।

ఇక్ష్వాకుః శిబినాభాగౌ ధృష్టః శర్యాతిరేవ చ ।।

నరిష్యన్తోఽథ నాభాగః కరూషశ్చ ప్రియవ్రతః।।౨।।

అకరోత్పుత్రకామస్తు మనురిష్టిం ప్రజాపతి।।

అనుత్పన్నేషు పుత్రేషు తత్రేష్ట్యాం మునిపుంగవః।।3।।

సా హి దివ్యాంబరధరా దివ్యాభరణభూషితా।

దివ్యసంహననా చైవమిలా జజ్ఞే హి విశ్రుతా।।౪।।

తామిడేత్యేవ హోవాచ మనుర్దణ్డధరస్తథా ।।

అనుగచ్ఛత్వ మామేతి తమిడా ప్రత్యువాచ హ ।।౫।।

ఇడోవాచ ।।

ధర్మయుక్తమిదం వాక్యం పుత్రకామం ప్రజాపతిమ్ ।।

మిత్రావరుణయోరంశైర్జాతాస్మి వదతాం వర ।। ౬ ।।

తయోస్సకాశం యాస్యామి న మే ధర్మే రుచిర్భవేత్ ।।

ఏవముక్త్వా సతీ సా తు మిత్రావరుణయోస్తతః ।। ౭ ।।।

గత్వాంతికం వరారోహా ప్రాంజలిర్వాక్యమబ్రవీత్ ।।

అంశైస్తు యువయోర్జాతా మనుయజ్ఞే మహామునీ ।।౮।।

ఆగతా భవతోరంతి బ్రూతం కిం కరవాణి వామ్ ।।

అన్యాన్పుత్రానసృజ విభో తైర్వంశస్తే భవిష్యతి ।।౯।।

సూత ఉవాచ।।

తాం తథావాదినీం సాధ్వీమిడాం మన్వధ్వరోద్భవామ్।।

మిత్రావరుణనామానౌ మునీ ఊచతురాదరాత్ ।। 5.36.౧౦ ।।

మిత్రావరుణావూచతుః ।।

అనేన తవ ధర్మజ్ఞే ప్రశ్రయేణ దమేన చ ।।

సత్యేన చైవ సుశ్రోణి ప్రీతౌ ద్వౌ వరవర్ణిని ।। ౧౧ ।।

ఆవయోస్త్వం మహాభాగే ఖ్యాతిం చైవ గమిష్యసి ।।

మనోర్వంశకరః పుత్రస్త్వమేవ చ భవిష్యసి ।।౧౨।।

సుద్యుమ్న ఇతి విఖ్యాతస్త్రిషు లోకేషు విశ్రుతః ।।

జగత్ప్రియో ధర్మశీలో మనువంశవివర్ద్ధనః ।।౧౩।।

సూత ఉవాచ ।।

నివృత్తా సా తు తచ్ఛ్రుత్వా గచ్ఛంతీ పితురంతికే ।।

బుధేనాంతరమాసాద్య మైథునాయోపమంత్రితా ।।౧౪।।

సోమపుత్రాత్తతో జజ్ఞే తస్యాం రాజా పురూరవాః ।।

పుత్రోఽతిసున్దరః ప్రాజ్ఞ ఉర్వశీ పతిరున్నతః ।।౧౫।।

జనయిత్వా చ సా తత్ర పురూరవసమాదరాత్।।

పుత్రం శివప్రసాదాత్తు పునస్సుద్యుమ్నతాం గతః ।।౧౬।।

సుద్యుమ్నస్య తు దాయాదాస్త్రయః పరమధార్మికాః ।।

ఉత్కలశ్చ గయశ్చాపి వినతాశ్వశ్చ వీర్యవాన్ ।।౧౭।।

ఉత్కలస్యోత్కలా విప్రా వినతాశ్వస్య పశ్చిమాః ।।

దిక్పూర్వా ముని శార్దూల గయస్య తు గయా స్మృతాః ।। ౧౮ ।।

ప్రవిష్టే తు మనౌ తాత దివాకరతనుం తదా ।।

దశధా తత్ర తత్క్షేత్రమకరోత్పృథివీం మనుః ।।౧౯।।

ఇక్ష్వాకుః శ్రేష్ఠదాయాదో మధ్యదేశమవాప్తవాన్।।

వసిష్ఠవచనాదాసీత్ప్రతిష్ఠానం మహాత్మనః।।5.36.౨౦।।

ప్రతిష్ఠాం ధర్మరాజ్యస్య సుద్యుమ్నోథ తతో దదౌ।।

తత్పురూరవసే ప్రాదాద్రాజ్యం ప్రాప్య మహాయశాః।।౨౧।।

మానవో యో మునిశ్రేష్ఠాః స్త్రీపుంసోర్లక్షణః ప్రభుః ।।

నరిష్యంతాచ్చకాః పుత్రా నభగస్య సుతో ఽభవత్।।౨౨।।

అంబరీషస్తు బాహ్లేయో బాహ్లకం క్షేత్రామాప్తవాన్ ।।

శర్యాతిర్మిథునం త్వాసీదానర్తో నామ విశ్రుతః।।౨౩।।

పుత్రస్సుకన్యా కన్యా చ యా పత్నీ చ్యవనస్య హి ।।

ఆనర్తస్య హి దాయాదో రైభ్యో నామ స రైవతః ।। ౨౪ ।।

ఆనర్తవిషయే యస్య పురీ నామ కుశస్థలీ।।

మహాదివ్యా సప్తపురీమధ్యే యా సప్తమీ మతా।।౨౫।।

తస్య పుత్రశతం త్వాసీత్కకుద్మీ జ్యేష్ఠ ఉత్తమః ।।

తేజస్వీ సుబలః పారో ధర్మిష్ఠో బ్రహ్మపాలకః।।౨౬।।

కకుద్మినస్తు సంజాతా రేవతీ నామ కన్యకా।।

మహాలావణ్యసంయుక్తా దివ్యలక్ష్మీరివాపరా ।।౨౭।।

ప్రష్టుం కన్యావరం రాజా కకుద్మీ కన్యయా సహ ।।

బ్రహ్మలోకే విధేస్సమ్యక్సర్వాధీశో జగామ హ ।।౨౮।।

ఆవర్తమానే గాంధర్వే స్థితో లబ్ధక్షణః క్షణమ్ ।।

శుశ్రావ తత్ర గాంధర్వం నర్తనే బ్రహ్మణోఽంతికే ।। ౨౯ ।।

ముహూర్తభూతం తత్కాలే గతం బహుయుగం తదా ।।

న కించిద్బుబుధే రాజా కకుద్మీ మునయస్స తు ।। 5.36.30 ।।

తదాసౌ విధిమా నమ్య స్వాభిప్రాయం కృతాంజలిః ।।

న్యవేదయద్వినీతాత్మా బ్రహ్మణే పరమాత్మనే॥౩౧॥

తదభిప్రాయమాకర్ణ్య స ప్రహస్య ప్రజాపతిః ॥

కకుద్మినం మహారాజం సమాభాష్య సమబ్రవీత్ ॥౩౨॥

బ్రహ్మోవాచ ॥

శృణు రాజన్రైభ్యసుత కకుద్మిన్పృథివపితే॥

మద్వచః ప్రీతితస్సత్యం ప్రవక్ష్యామి విశేషతః ॥ ౩౩ ॥

కాలేన సంహృతాస్తే వై వరా యే తే కృతా హృది ॥

న తద్గోత్రం హి తత్రాస్తి కాలస్సర్వస్య భక్షకః ॥౩౪॥

త్వత్పుర్యప్యపి హతా పుణ్యజనైస్సా రాక్షసైర్నృప ॥

అష్టావింశద్ద్వాపరేఽద్య కృష్ణేన నిర్మితా పునః ॥౩౫॥

కృతా ద్వారావతీ నామ్నా బహుద్వారా మనోరమా ॥

భోజవృష్ణ్యంధకైర్గుప్తా వాసుదేవపురోగమైః॥౩౬॥

తద్గచ్ఛ తత్ర ప్రీతాత్మా వాసుదేవాయ కన్యకామ్ ॥

బలదేవాయ దేహి త్వమిమాం స్వతనయాం నృప॥౩౭॥

సూత ఉవాచ ॥

ఇత్యాదిష్టో నృపోఽయం తం నత్వా తాం చ పురీం గతః ॥

గతాన్నృహూన్యుగాఞ్జ్ఞాత్వా విస్మితః కన్యయా యుతః॥౩౮॥

తతస్తు యువతీం కన్యాం తాం చ స్వాం సువిధానతః ॥

కృష్ణభ్రాత్రే బలాయాశు ప్రాదాత్తత్ర స రేవతీమ్ ॥ ౩౯ ॥

తతో జగామ శిఖరం మేరోర్దివ్యం మహాప్రభుః ॥

శివమారాధయామాస స నృపస్తపసి స్థితః ॥ 5.36.౪౦ ॥

ఋషయ ఊచుః ।।

తత్ర స్థితో బహుయుగం బ్రహ్మలోకే స రేవతః ।।

యువైవాగాన్మర్త్యలోకమేతన్నః సంశయో మహాన్ ।।౪౧।।

సూత ఉవాచ ।।

న జరా క్షుత్పిపాసా వా వికారాస్తత్ర సంతి వై ।।

అపమృత్యుర్న కేషాంచిన్మునయో బ్రహ్మణోఽంతికే ।। ౪౨ ।।

అతో న రాజా సంప్రాప జరాం మృత్యుం చ సా సుతా ।।

స యువైవాగతస్తత్ర సంమంత్ర్య తనయావరమ్ ।।౪౩।।

గత్వా ద్వారావతీం దివ్యాం పురీం కృష్ణవినిర్మితామ్ ।।

వివాహం కారయామాస కన్యాయాః స బలేన హి ।।౪౪।।

తస్య పుత్రశతం త్వాసీద్ధార్మికస్య మహాప్రభో ।।

కృష్ణస్యాపి సుతా జాతా బహుస్త్రీభ్యోఽమితాస్తతః ।।౪౫।।

అన్వవాయో మహాంస్తత్ర ద్వయోరపి మహాత్మనోః ।।

క్షత్రియా దిక్షు సర్వాసు గతా హృష్టాస్సుధార్మికాః ।। ౪౬ ।।

ఇతి ప్రోక్తో హి శర్యాతేర్వంశోఽన్యేషాం వదామ్యహమ్ ।।

మానవానాం హి సంక్షేపాచ్ఛృణుతాదరతో ద్విజాః ।। ౪౭ ।।

నాభాగో దిష్టపుత్రోఽభూత్స తు బ్రాహ్మణతాం గతః ।।

స్వక్షత్రవంశం సంస్థాప్య బ్రహ్మకర్మభిరావృతః।।౪౮।।

ధృష్టాద్ధార్ష్టమభూత్క్షత్రం బ్రహ్మభూయం గతం క్షితౌ ।।

కరూషస్య తు కారూషాః క్షత్రియా యుద్ధదుర్మదాః ।।౪౯।।

నృగో యో మనుపుత్రస్తు మహాదాతా విశేషతః ।।

నానావసూనాం సుప్రీత్యా విప్రేభ్యశ్చ గవాం తథా ।।5.36.౫౦।।

గోదాతవ్యత్యయాద్యస్తు స్వకుబుద్ధ్యా స్వపాపతః ।।

కృకలాసత్వమాపన్నః శ్రీకృష్ణేన సముద్ధృతః ।।౫౧।।

తస్యైకోభూత్సుతః శ్రేష్ఠః ప్రయాతిర్ధర్మవిత్తథా ।।

ఇతి శ్రుతం మయా వ్యాసాత్తత్రోక్తం హి సమాసతః ।।౫౨।

వృషఘ్నస్తు మనోః పుత్రో గోపాలో గురుణా కృతః ।।

పాలయామాస గా యత్తో రాత్ర్యాం వీరాసనవ్రతః ।। ౫౩ ।।

స ఏకదాఽఽగతం గోష్ఠే వ్యాఘ్రం గా హింసితుం బలీ ।।

శ్రుత్వా గోకదనం బుద్ధో హంతుం తం ఖడ్గధృగ్యయౌ ।।౫౪।।
అజానన్నహనద్బభ్రోశ్శిరశ్శార్దూలశంకయా ।।

నిశ్చక్రామ సభీర్వ్యాఘ్రో దృష్ట్వా తం ఖడ్గినం ప్రభుమ్ ।। ౫౫ ।।

మన్యమానో హతం వ్యాఘ్రం స్వస్థానం స జగామ హ ।।

రాత్ర్యాం తస్యాం భ్రమాపన్నో వర్షవాతవినష్టధీః ।।౫౬।।

వ్యుష్టాయాం నిశి చోత్థాయ ప్రగే తత్ర గతో హి సః ।।

అద్రాక్షీత్స హతాం బభ్రుం న వ్యాఘ్రం దుఃఖితోఽభవత్ ।।౫౭।।

శ్రుత్వా తద్వృత్తమాజ్ఞాయ తం శశాప కృతాగసమ్ ।।

అకామతోవిచార్యేత్యతి శూద్రో భవ న క్షత్రియః ।।౫౮।।

ఏవం శప్తస్తు గురుణా కులాచార్యేణ కోపతః ।।

నిస్సృతశ్చ పృషధ్రస్తు జగామ విపినం మహత్ ।। ౫౯ ।।

నిర్విణ్ణః స తు కష్టేన విరక్తోఽభూత్స యోగవాన్।।

వనాగ్నౌ దగ్ధదేహశ్చ జగామ పరమాం గతిమ్।।5.36.౬౦।।

కవిః పుత్రో మనోః ప్రాజ్ఞశ్శివానుగ్రహతోఽభవత్ ।।

భుక్త్వా సుఖం దివ్యం ముక్తిం ప్రాప సుదుర్లభామ్।।౬౧।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే పఞ్చమ్యాముమాసంహితాయాం
మనునవపుత్రవంశవర్ణనంనామ షట్త్రింశో ఽధ్యాయః।।౩౬।।

5.37

సూత ఉవాచ।।

పూర్వతస్తు మనోర్జజ్ఞే ఇక్ష్వాకుర్ఘ్రాణతస్సుతః।।

తస్య పుత్రశతం త్వాసీదిక్ష్వాకోర్భూరిదక్షిణమ్।।౧।।

తేషాం పురస్తాదభవన్నార్యావర్తే నృపా ద్విజాః।।

తేషాం వికుక్షిర్జ్యేష్ఠస్తు సోఽయోధ్యాయాం నృపోఽభవత్।।౨।।

తత్కర్మ శృణు తత్ప్రీత్యా యజ్జాతం వంశతో విధేః।

శ్రాద్ధకర్మ్మణి చోద్దిష్టో హ్యకృతే శ్రాద్ధకర్మణి ।।౩।।

భక్షయిత్వా శశం శీఘ్రం శశాదత్వమతో గతః।।

ఇక్ష్వాకుణా పరిత్యక్తశ్శశాదో వనమావిశత ।। ౪ ।।

ఇక్ష్వాకౌ సంస్థితే రాజా వసిష్ఠవచనాదభూత్।।

శకునిప్రముఖాస్తస్య పుత్రాః పఞ్చదశ స్మృతాః।।౫।।

ఉత్తరాపథదేశస్య రక్షితారో మహీక్షితః ।।

అయోధస్య తు దాయాదః కకుత్స్థో నామ వీర్యవాన్ ।।౬।।

అరినాభః కకుత్స్థస్య పృథురేతస్య వై సుతః ।।

విష్టరాశ్వః పృథోః పుత్రస్తస్మాదింద్రః ప్రజాపతిః ।।౭।।

ఇంద్రస్య యువనాశ్వస్తు శ్రావస్తస్య ప్రజాపతిః।।

జజ్ఞే శ్రావస్తకః ప్రాజ్ఞః శ్రావస్తీ యేన నిర్మితా।।

శ్రావస్తస్య తు దాయాదో బృహదశ్వో మహాయశాః ।। ౮ ।।

యువనాశ్వసుస్తతస్తస్య కువలాశ్వశ్చ తత్సుతః ।।

స హి ధుంధువధాద్భూతో ధుంధుమారో నృపోత్తమః।।౯।।

కువలాశ్వస్య పుత్రాణాం శతముత్తమధన్వినామ్ ।।

బభూవాత్ర పితా రాజ్యే కువలాశ్వం న్యయోజయత్ ।। 5.37.౧౦ ।।

పుత్రసంక్రామితశ్రీకో వనం రాజా సమావిశత్ ।।

తముత్తంకోఽథ రాజర్షి ప్రయాంతం ప్రత్యవారయత్ ।। ౧౧ ।।

ఉత్తంక ఉవాచ।।

భవతా రక్షణం కార్యం పృథివ్యా ధర్మతః శృణు।।

త్వయా హి పృథివీ రాజన్రక్ష్యమాణా మహాత్మనా ।। ౧౨ ।।

భవిష్యతి నిరుద్విగ్నా నారణ్యం గంతుమర్హసి ।।

మమాశ్రమసమీపే తు హిమేషు మరుధన్వసు ।। ౧3 ।।

సముద్రవాలుకాపూర్ణో దానవో బలదర్పితః ।।

దేవతానామవధ్యో హి మహాకాయో మహాబలః ।।౧౪।।

అంతర్భూభిగతస్తత్ర వాలుకాంతర్హితః స్థితః ।।

రాక్షసస్య మధోః పుత్రో ధుంధునామా సుదారుణః ।। ౧౫ ।।

శేతే లోకవినాశాయ తప ఆస్థాయ దారుణమ్ ।।

సంవత్సరస్య పర్యన్తే స నిశ్వాసం విముంచతి।।౧౬।।

యదా తదా భూశ్చలతి సశైలవనకాననా।।

సవిస్ఫులింగం సాంగారం సధూమమపి వారుణమ్।।౧౭।।

తేన రాయన్న శక్నోమి తస్మింస్స్థాతుం స్వ ఆశ్రమే ॥
తం వారయ మహాబాహో లోకానాం హితకామ్యయా ॥ ౧౮ ॥
లోకాస్స్వస్థా భవంత్వద్య తస్మిన్వినిహతే త్వయా ॥
త్వం హి తస్య వధాయైవ సమర్థః పృథవీపతే ॥౧౯॥
విష్ణునా చ వరో దత్తో మహాన్పూర్వ యుగేఽనఘ ॥
తేజసా స్వేన తే విష్ణుస్తేజ ఆప్యాయయిష్యతి ॥ 5.37.౨౦ ॥
పాలనే హి మహాధర్మః ప్రజానామిహ దృశ్యతే ॥
న తథా దృశ్యతేఽరణ్యే మా తేఽభూద్బుద్ధిరీదృశీ ॥౨౧॥
ఈదృశో నహి రాజేంద్ర క్వచిద్ధర్మః ప్రవిద్యతే ॥
ప్రజానాం పాలనే యాదృక్ పురా రాజర్షిభిః కృతః ॥౨౨॥
స ఏవముక్తో రాజర్షిరుత్తంకేన మహాత్మనా ॥
కువలాశ్వః సుతం ప్రాదాత్తస్మై ధున్ధునివారణే ॥ ౨3 ॥
భగవన్న్యస్తశస్త్రోహమయం తు తనయో మమ ॥
భవిష్యతి ద్విజశ్రేష్ఠ ధున్ధుమారో న సంశయః ॥ ౨౪ ॥
ఇత్యుక్త్వా పుత్రమాదిశ్య యయౌ స తపసే నృపః ॥
కువలాశ్వశ్చ సోత్తఙ్కో యయౌ ధున్ధువినిగ్రహే ॥౨౫॥
తమావిశత్తదా విష్ణుర్భగవాంస్తేజసా ప్రభుః ॥
ఉత్తంకస్య నియోగాద్వై లోకానాం హితకామ్యయా ॥ ౨౬ ॥
తస్మిన్ప్రయాతే దుర్ధర్షే దివి శబ్దో మహానభూత్ ॥
ఏష శ్రీమాన్నృపసుతో ధున్ధుమారో భవిష్యతి ॥ ౨౭ ॥
దివ్యైర్మాల్యైశ్చ తం దేవాస్సమంతాత్సమవారయన్ ॥

ప్రశంసాం చక్రిరే తస్య జయ జీవేతి వాదినః ।।౨౮।।

స గత్వా జయతాం శ్రేష్ఠస్తనయైస్సహ పార్థివః ।।

సముద్రం ఖనయామాస వాలుకార్ణవమధ్యతః ।।౨౯।।

నారాయణస్య విప్రర్షేస్తేజసాప్యాయితస్తు సః।।

బభూవ సుమహాతేజా భూయో బలసమన్వితః।।5.37.30।।

తస్య పుత్రైః ఖనద్భిస్తు వాలుకాంతర్గతస్తు సః।।

ధున్ధురాసాదితో బ్రహ్మన్దిశమాశ్రిత్య పశ్చిమామ్ ।। ౩౧ ।।

ముఖజేనాగ్నినా క్రోధాల్లోకాన్సంవర్తయన్నివ ।।

వారి సుస్రావ వేగేన విధోః కధిరివోదయే।। ౩౨ ।।

తతోఽనలైరభిహతం దగ్ధం పుత్రశతం హి తత్ ।।

త్రయ ఏవావశిష్టాశ్చ తేషు మధ్యే మునీశ్వర ।।33।।

తతస్స రాజా విప్రేన్ద్ర రాక్షసం తం మహాబలమ్ ।।

ఆససాద మహాతేజా ధున్ధుం విప్రవినాశనమ్ ।।౩౪।।

తస్య వారిమయం వేగమాపీయ స నరాధిపః ।।

వహ్నిబాణేన వహ్నిం తు శమయామాస వారిణా ।।౩౫।।

తం నిహత్య మహాకాయం బలేనోదకరాక్షసమ్।।

ఉత్తంకస్యేక్షయామాస కృతం కర్మ నరాధిపః ।।౩౬।।

ఉత్తంకస్తు వరం ప్రాదాత్తస్మై రాజ్ఞే మహామునే।।

అదదచ్చాక్షయం విత్తం శత్రుభిశ్చాపరాజయమ్ ।।౩౭।।

ధర్మే మతిం చ సతతం స్వర్గే వాసం తథాక్షయమ్ ।।

పుత్రాణాం చాక్షయం లోకం రక్షసా యే తు సంహతాః।।౩౮।।

తస్య పుత్రాస్త్రయశ్శిష్టాః దృఢాశ్వః శ్రేష్ఠ ఉచ్యతే ।।

హంసాశ్వకపిలాశ్వౌ చ కుమారౌ తత్కనీయసౌ।।౩౯।।

ధౌంధుమారిర్దృఢాశ్వో యో హర్యశ్వస్తస్య చాత్మజః ।।

హర్యశ్వస్య నికుంభోభూత్పుత్రో ధర్మరతస్సదా ।।5.37.౪౦।।

సంహతాశ్వో నికుంభస్య పుత్రో రణవిశారదః।।

అక్షాశ్వశ్చ కృతాశ్వశ్చ సంహతాశ్వసుతోఽభవత।।౪౧।।

తస్య హైమవతీ కన్యా సతాం మాన్యా వృషద్వతీ।।

విఖ్యాతా త్రిషు లోకేషు పుత్రస్తస్యాః ప్రసేనజిత్ ।। ౪౨ ।।

లేభే ప్రసేనజిద్భార్యాం గౌరీం నామ పతివ్రతామ్ ।।

అభిశప్తా తు సా భర్త్రా నదీ సా బాహుదా కృతా ।। ౪౩ ।।

తస్య పుత్రో మహానాసీద్యువనాశ్వో మహీపతిః ।।

మాంధాతా యువనాశ్వస్య త్రిషు లోకేషు విశ్రుతః ।। ౪౪ ।।

తస్య చైత్రరథీ భార్యా శశబిందుసుతా ఽభవత్ ।।

పతివ్రతా చ జ్యేష్ఠా చ భ్రాతౄణామయుతం చ సః ।। ౪౫ ।।

తస్యాముత్పాదయామాస మాన్ధాతా ద్వౌ సుతౌ తదా ।।

పురుకుత్సం చ ధర్మజ్ఞం ముచుకుందం చ ధార్మికమ్ ।। ౪౬ ।।
పురుకుత్సుతస్త్వాసీద్విద్వాంస్త్రయ్యారుణిః కవిః ।।

తస్య సత్యవ్రతో నామ కుమారోఽభూన్మహాబలీ ।। ౪౭ ।।

పాణిగ్రహణమంత్రాణాం విఘ్నం చక్రే మహాత్మభిః ।।

యేన భార్యా హృతా పూర్వం కృతోద్వాహః పరస్య వై ।। ౪౮ ।।

బలాత్కామాచ్చ మోహాచ్చ సంహర్షాచ్చ యదోత్కటాత్ ।।

జహార కన్యాం కామాచ్చ కస్యచిత్పురవాసినః ।। ౪౯ ।।

అధర్మసంగినం తం తు రాజా త్రయ్యారుణిస్త్యజన్ ।।

అపధ్వంసేతి బహుశోఽవదత్క్రోధసమన్వితః ।। 5.37.౫౦ ।।

పితరం సోఽబ్రవీన్ముక్తః క్వ గచ్ఛామీతి వై తదా ।।

వస శ్వపాకనికటే రాజా ప్రాహేతి తం తదా ।। ౫౧ ।।

స హి సత్యవ్రతస్తేన శ్వపాకవసథాంతికే ।।

పిత్రా త్యక్తోఽవసద్వీరో ధర్మపాలేన భూభుజా ।। ౫౨ ।।

తతస్త్రయ్యారుణీ రాజా విరక్తః పుత్రకర్మణా ।।

స శంకరతపః కర్తుం సర్వం త్యక్త్వా వనం యయౌ ।।౫౩।।

తతస్తస్య స్వ విషయే నావర్షత్పాకశాసనః ।।

సమా ద్వాదశ విప్రర్షే తేనాధర్మేణ వై తదా ।।౫౪।।

దారాం తస్య తు విషయే విశ్వామిత్రో మహాతపాః ।।

సంత్యజ్య సాగరానూపే చచార విపులం తపః ।।౫౫।।

తస్య పత్నీ గలే బద్ధ్వా మధ్యమం పుత్రమౌరసమ్।।

శేషస్య భరణార్థాయ వ్యక్రీణాద్గోశతేన చ।।౫౬।।

తాం తు దృష్ట్వా గలే బద్ధం విక్రీణంతీ స్వమాత్మజమ్ ।।

మహర్షిపుత్రం ధర్మాత్మా మోచయామాస తం తదా ।। ౫౭ ।।

సత్యవ్రతో మహాబాహుర్భరణం తస్య చాకరోత్ ।।

విశ్వామిత్రస్య తుష్ట్యర్థమనుక్రోశార్థమేవ చ ।।౫౮।।

తదారభ్య స పుత్రస్తు విశ్వామిత్రస్య వై మునేః ।।

అభవద్గాలవో నామ గలబంధాన్మహాతపాః ।।౫౯।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే పఞ్చమ్యాముమాసంహితాయాం మనువంశవర్ణనంనామ సప్తత్రింశోఽధ్యాయః ॥౩౭॥

5.38

సూత ఉవాచ ॥

సత్యవ్రతస్తు తద్భక్త్యా కృపయా చ ప్రతిజ్ఞయా ॥

విశ్వామిత్రకలత్రం చ పోషయామాస వై తదా ॥౧॥

హత్వా మృగాన్వరాహాంశ్చ మహిషాంశ్చ వనేచరాన్ ॥

విశ్వామిత్రాశ్రమాభ్యాశే తన్మాంసం చాక్షిపన్మునే ॥ ౨ ॥

తీర్థం గాం చైవ రాత్రం చ తథైవాంతఃపురం మునిః ॥

యాజ్యోపాధ్యాయసంయోగాద్వసిష్ఠః పర్య్యరక్షత ॥౩॥

సత్యవ్రతస్య వాక్యాద్వా భావినోర్థస్య వై బలాత్॥

వసిష్ఠోఽభ్యధికం మన్యుం ధారయామాస నిత్యశః॥౪॥

పిత్రా తు తం తదా రాష్ట్రాత్పరిత్యక్తం స్వమాత్మజమ్ ॥

న వారయామాస మునిర్వసిష్ఠః కారణేన చ ॥౫॥

పాణిగ్రహణమంత్రాణాం నిష్ఠా స్యాత్సప్తమే పదే॥

న చ సత్యవ్రతస్తస్య తముపాంశుమబుధ్యత॥౬॥

తస్మిన్నన్ పరితోషాయ పితురాసీన్మహాత్మనః॥

కులస్య నిష్కృతిం విప్ర కృతవాన్నై భవేదితి॥౭॥

న తం వసిష్ఠో భగవాన్పిత్రా త్యక్తం న్యవారయత్ ॥

అభిషేక్ష్యామ్యహం పుత్రమస్యాం నైవాబ్రవీన్మునిః ॥౮॥

స తు ద్వాదశ వర్షాణి దీక్షాం తాముద్వహద్బలీ ॥

అవిద్యామానే మాంసే తు వసిష్ఠస్య మహాత్మనః ।। ౯ ।।

సర్వకామదుహాం దోగ్ధ్రీం దదర్శ స నృపాత్మజః ।।

తాం వై క్రోధాచ్చ లోభాచ్చ శ్రమాద్వై చ క్షుధాన్వితః ।।5.38.౧౦।।

దాశధర్మగతో రాజా తాం జఘాన స వై మునే ।।

స తం మాంసం స్వయం చైవ విశ్వామిత్రస్య చాత్మజమ్ ।। ౧౧ ।।

భోజయామాస తచ్ఛ్రుత్వా వసిష్ఠో హ్యస్య చుక్రుధే ।।

ఉవాచ చ మునిశ్రేష్ఠస్తం తదా క్రోధసంయుతః ।।౧౨।।

వసిష్ఠ ఉవాచ ।।

పాతయేయమహం క్రూరం తవ శంకుమయోమయమ్ ।।

యది తే ద్వావిమౌ శంకూ నశ్యేతాం వై కృతౌ పురా ।।౧౩।।

పితుశ్చాపరితోషేణ గురోర్దోగ్ధ్రీవధేన చ ।।

అప్రోక్షితోపయోగాచ్చ త్రివిధస్తే వ్యతిక్రమః ।।౧౪।।

త్రిశంకురితి హోవాచ త్రిశంకురితి స స్మృతః ।।

విశ్వామిత్రస్తు దారాణామాగతో భరణే కృతే ।। ౧౫ ।।

తేన తస్మై వరం ప్రాదాన్మునిః ప్రీతస్త్రిశంకవే।।

ఛన్ద్యమానో వరేణాథ వరం వవ్రే నృపాత్మజః।।౧౬।।

అనావృష్టిభయే చాస్మిఞ్జాతే ద్వాదశవార్షికే ।।

అభిషిచ్య పితృ రాజ్యే యాజయామాస తం మునిః ।।౧౭।।

మిషతాం దేవతానాం చ వసిష్ఠస్య చ కౌశికః ।।

సశరీరం తదా తం తు దివమారోహ యత్రప్రభుః ।।౧౮।।

తస్య సత్యరథా నామ భార్యా కేకయవంశజా ।।

కుమారం జనయామాస హరిశ్చన్ద్రమకల్మషమ్ ।।౧౯।।

స వై రాజా హరిశ్చన్ద్రో త్రైశంకవ ఇతి స్మృతః ।।

ఆహర్తా రాజసూయస్య సమ్రాడితి హ విశ్రుతః ।। 5.38.౨౦ ।।

హరిశ్చన్ద్రస్య హి సుతో రోహితో నామ విశ్రుతః ।।

రోహితస్య వృకః పుత్రో వృకాద్బాహుస్తు జజ్ఞివాన్।।౨౧।।

హైహయాస్తాలజంఘాశ్చ నిరస్యంతి స్మ తం నృపమ్।।

నాత్మార్థే ధార్మికో విప్రః స హి ధర్మపరోఽభవత ।।౨౨।।

సగరం ససుతం బాహుర్జజ్ఞే సహ గరేణ వై ।।

ఔర్వస్యాశ్రమమాసాద్య భార్గవేణాభిరక్షితః ।।౨3।।

ఆగ్నేయమస్త్రం లబ్ధ్వా చ భార్గవాత్సగరో నృపః।।

జిగాయ పృథివీం హత్వా తాలజంఘాన్సహైహయాన।।౨౪।।

శకాన్బహూదకాంశ్చైవ పారదాంతగణాన్ఖశాన్।।

సుధర్మం స్థాపయామాస శశాస వృషతః క్షితిమ్ ।।౨౫।।

శౌనక ఉవాచ ।।

స వై గరేణ సహితః కథం జాతస్తు క్షత్రియాత్ ।।

జితవానేతదాచక్ష్వ విస్తరేణ హి సూతజ ।। ౨౬ ।।

సూత ఉవాచ।।

పారీక్షితేన సంపృష్టో వైశంపాయన ఏవ చ ।।

యదాచష్ట స్మ తద్వక్ష్యే శృణుష్వైకమనా మునే ।। ౨౭ ।।

।। పారీక్షితో ఉవాచ ।।

కథం స సగరో రాజా గరేణ సహితో మునే ।।

జాతస్స జఘ్నివాన్బాయానేతదాఖ్యాతుమర్హసి ।। ౨౮ ।।

వైశమ్పాయన ఉవాచ ।।

బాహోర్వ్యసనినస్తాత హృతం రాజ్యమభూత్కిల ।।

హైహయైస్తాలజంఘైశ్చ శకైస్సార్ధం విశాంపతే ।। ౨౯ ।।

యవనాః పారదాశ్చైవ కామ్బోజాః పాహ్నవాస్తథా ।।

బహూదకాశ్చ పంచైవ గణాః ప్రోక్తాశ్చ రక్షసామ్।5.38.30।

ఏతే పంచ గణా రాజన్హైహయార్థేషు రక్షసామ్।।

కృత్వా పరాక్రమాన్ బాహో రాజ్యం తేభ్యో దదుర్బలాత్।।3౧।।

హృతరాజ్యస్తతో విప్రాః స వై బాహుర్వనం యయౌ ।।

పత్న్యా చానుగతో దుఃఖీ స వై ప్రాణానవాసృజత్ ।। 3౨ ।।

పత్నీ యా యాదవీ తస్య సగర్భా పృష్ఠతో గతా ।।

సపత్న్యా చ గరస్తస్యై దత్తః పూర్వం సుతేర్ష్యయా ।। 33 ।।

సా తు భర్తుశ్చితాం కృత్వా జ్వలనం చావరోహత ।।

ఔర్వస్తాం భార్గవో రాజన్కారుణ్యాత్సమవారయత్ ।। 3౪ ।।

తస్యాశ్రమే స్థితా రాజ్ఞీ గర్భరక్షణహేతవే ।।

సిషేవే మునివర్యం తం స్మరన్తీ శంకరం హృదా ।। 3౫ ।।

ఏకదా ఖలు తద్గర్భో గరేణైవ సహ చ్యుతః ।।

సుముహూర్తే సులగ్నే చ పంచోచ్చగ్రహసంయుతే ।। 3౬ ।।

తస్మింల్లగ్నే చ బలిని సర్వథా మునిసత్తమ ।।

వ్యజాయత మహాబాహుస్సగరో నామ పార్థివః ।।3౭।।

ఔర్వస్తు జాతకర్మాది తస్య కృత్వా మహాత్మనః ।।

అధ్యాప్య వేదశాస్త్రాణి తతోఽస్త్రం ప్రత్యపాదయత్ ।। ౩౮ ।।

ఆగ్నేయం తం మహాభాగో హ్యమరైరపి దుస్సహమ్ ।।

జగ్రాహ విధినా ప్రీత్యా సగరోసౌ నృపోత్తమః ।। ౩౯ ।।

స తేనాస్త్రబలేనైవ బలేన చ సమన్వితః ।।

హైహయాన్విజఘానాశు సంకుద్ధోఽస్త్రబలేన చ ।। 5.38.౪౦ ।।

ఆజహార చ లోకేషు కీర్తిం కీర్తిమతాం వరః ।।

ధర్మం సంస్థాపయామాస సగరోఽసౌ మహీతలే ।।౪౧।।

తతశ్శకాస్సయవనాః కామ్భోజాః పాహ్నవాస్తథా ।।

హన్యమానాస్తదా తే తు వసిష్ఠం శరణం యయుః।।౪౨।।

వసిష్ఠో వంచనాం కృత్వా సమయేన మహాద్యుతిః।।

సగరం వారయామాస తేషాం దత్త్వాభయం నృపమ్।।౪౩।।

సగరస్స్వాం ప్రతిజ్ఞాం తు గురోర్వాక్యం నిశమ్య చ।।

ధర్మం జఘాన తేషాం వై కేశాన్యత్వం చకార హ ।। ౪౪ ।।

అర్ద్ధం శకానాం శిరసో ముండం కృత్వా వ్యసర్జయత్ ।।

యవనానాం శిరస్సర్వం కాంబోజానాం తథైవ చ ।। ౪౫ ।।

పారదా ముండకేశాశ్చ పాహ్నవాశ్శ్మశ్రుధారిణః ।।

నిస్స్వాధ్యాయవషట్కారాః కృతాస్తేన మహాత్మనా ।।౪౬।।

జితా చ సకలా పృథ్వీ ధర్మతస్తేన భూభుజా ।।

సర్వే తే క్షత్రియాస్తాత ధర్మహీనాః కృతాః పురాః ।।౪౭।।

స ధర్మవిజయీ రాజా విజిత్వేమాం వసుంధరామ్।।

అశ్వం సంస్కారయామాస వాజిమేధాయ పార్థివః।।౪౮।।

తస్య చాస్యతేసో౽శ్వస్సముద్రే పూర్వదక్షిణే ।।

గతః షష్టిసహస్రైస్తు తత్పుత్రైరన్వితో మునే ।। ४९ ।।

దేవరాజేన శక్రేణ సో౽శ్వో హి స్వార్థసాధినా ।।

వేలాసమీపే౽పహృతో భూమిం చైవ ప్రవేశితః ।।5.38.५०।।

మహారాజో౽థ సగరస్తద్ధయాన్వేషణాయ చ।।

స తం దేశం తదా పుత్రైః ఖానయామాస సర్వతః ।।५१।।

ఆసేదుస్తే తతస్తత్ర ఖన్యమానే మహార్ణవే ।।

తమాదిపురుషం దేవం కపిలం విశ్వరూపిణమ్।।५२।।

తస్య చక్షుస్సముత్థేన వహ్నినా ప్రతిబుధ్యతః ।।

దగ్ధాః షష్టిసహస్రాణి చత్వారస్త్వవశేషితాః।।५3।।

హర్షకేతుస్సుకేతుశ్చ తథా ధర్మరథో౽పరః।।

శూరః పంచజనశ్చైవ తస్య వంశకరా నృపాః।।५४।।

ప్రాదాచ్చ తస్మై భగవాన్ హరిః పంచవరాన్స్వయమ్।।

వంశం మేధాం చ కీర్తిఞ్చ సముద్రం తనయం ధనమ్ ।।५५।।

సాగరత్వం చ లేభే స కర్మణా తస్య తేన వై।।

తం చాశ్వమేధికం సో౽శ్వం సముద్రాదుపలబ్ధవాన్।।५६।।

ఆజహారాశ్వమేధానాం శతం స తు మహాయశాః ।।

ఈజే శంభువిభూతీశ్చ దేవతాస్తత్ర సువ్రతాః ।। ५७ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే పఞ్చమ్యాముమాసంహితాయాం సత్యవ్రతాదిసగరపర్యంత వంశవర్ణనం నామాష్టత్రింశో౽ధ్యాయః ।। 3८ ।।

5.39

శౌనక ఉవాచ ।।

సగరస్యాత్మజా వీరాః కథం జాతా మహాబలాః ।।

విక్రాంతాః షష్టిసాహస్రా విధనా కేన వా వద ।।౧।।

సూత ఉవాచ।।

ద్వే పత్న్యౌ సగరస్యాస్తాం తపసా దగ్ధకిల్బిషే।।

ఔర్వస్తయోర్వరం ప్రాదాత్తోషితో మునిసత్తమః ।। ౨ ।।

షష్టిపుత్రసహస్రాణి ఏకా వవ్రే తరస్వినామ్।।

ఏకం వంశకరం త్వేకా యథేష్టం వరశాలినీ।।౩।।

తత్రైవాగత్య తాం లబ్ధ్వా పుత్రాఇమ్శూరాన్బహూంస్తదా ।।

సా చైవ సుషువే తుమ్బం బీజపూర్వం పృథక్కృతమ్ ।। ౪ ।।

తే సర్వే హి స్వధాత్రీభిర్వవృధుశ్చ యథాక్రమమ్ ।।

ఘృతపూర్ణేషు కుమ్భేషు కుమారాః ప్రీతివర్ద్ధనాః ।। ౫ ।।

కపిలాగ్నిప్రదగ్ధానాం తేషాం తత్ర మహాత్మనామ్ ।।

ఏకః పంచజనో నామ పుత్రో రాజా బభూవ హ ।। ౬ ।।

తతః పంచజనస్యాసీదంశుమాన్నామ వీర్యవాన్ ।।

దిలీపస్తనయస్తస్య పుత్రో యస్య భగీరథః ।। ౭ ।।

యస్తు గంగా సరిచ్ఛ్రేష్ఠామవాతారయతః ప్రభు ।।

సముద్రమానయచ్చేమాం దుహితృత్వమకల్పయత్।।౮।।

భగీరథసుతో రాజా శ్రుత సేనః ఇతి శ్రుతః।।

నాభాగస్తు సుతస్తస్య పుత్రః పరమధార్మికః।।౯।।

అంబరీషస్తు నాభాగిస్సింధుద్వీపస్తతోఽభవత్।।

అయుతాజిత్తు దాయాదస్సింధుద్వీపస్య వీర్యవాన్॥5.39.౧౦॥

ఆయుతాజిత్సుతస్త్వాసీదృతుపర్ణో మహాయశాః ॥

దివ్యాక్షహృదయజ్ఞోఽసౌ రాజా నలసఖోఽభవత్ ॥౧౧॥

ఋతుపర్ణసుతస్త్వాసీదనుపర్ణో మహాద్యుతిః ॥

తస్య కల్మాషపాదో వై నామ్నా మిత్రసహస్తథా ॥ ౧౨ ॥

కల్మాషపాదస్య సుతస్సర్వకర్మేతి విశ్రుతః ॥

అనరణ్యస్తు పుత్రోఽభూద్విశ్రుతస్సర్వశర్మణః ॥౧౩॥

అనరణ్యసుతో రాజా విద్వాన్మండిద్రుహోఽభవత్॥

నిషధస్తస్య తనయో రతిః ఖట్వాఙ్గ ఇత్యపి॥౧౪॥

యేన స్వర్గాదిహాగత్య ముహూర్తం ప్రాప్య జీవితమ్ ॥

త్రయోఽపి సంచితా లోకా బుద్ధ్యా సత్యేన చానఘ॥౧౫॥

దీర్ఘబాహుస్సుతస్తస్య రఘుస్తస్యాభవత్సుతః ॥

అజస్తస్య తు పుత్రోఽభూత్తస్మాద్దశరథోఽభవత్ ॥ ౧౬ ॥

రామో దశరథాజ్జజ్ఞే ధర్మాత్మా యో మహాయశాః ॥

స విష్ణ్వంశో మహాశైవః పౌలస్త్యో యేన ఘాతితః ॥౧౭॥

తచ్చరితం చ బహుధా పురాణేషు ప్రవర్ణితమ్ ॥

రామాయణే ప్రసిద్ధం హి నాతః ప్రోక్తం తు విస్తరాత్ ॥ ౧౮ ॥

రామస్య తనయో జజ్ఞే కుశ ఇత్యపి విశ్రుతః ॥

అతిథిస్తు కుశాజ్జజ్ఞే నిషధస్తస్య చాత్మజః ॥౧౯॥

నిషధస్య నలః పుత్రో నభాః పుత్రో నలస్య తు ॥

నభసః పుండరీకశ్చ క్షేమధన్వా తతస్మృతః ॥ 5.39.౨౦ ॥

క్షేమధన్వసుతస్త్వాసీద్దేవానీకః ప్రతాపవాన్ ।।

ఆసీదహీనగుర్నామ దేవానీకాత్మజః ప్రభుః ।।౨౧।।

అహీనగోస్తు దాయాదస్సహస్వాన్నామ వీర్యవాన్ ।।

వీరసేనాత్మజస్తస్య యశ్చైక్ష్వాకుకులోద్భవః।।౨౨।।

వీరసేనస్య దాయాదః పారియాత్రో బభూవ హ।।

తతో బలాఖ్యస్తనయస్స్థలస్తస్మాదభూత్సుతః ।।౨౩।।

అర్కాంశసంభవస్తస్మాత్పుత్రో యక్షః ప్రతాపవాన్।।

తత్సుతస్త్వగుణస్త్వాసీత్తస్మాద్విధృతిరాత్మజః ।। ౨౪ ।।

హిరణ్యనాభస్తత్పుత్రో యోగాచార్యో బభూవ హ।।

స శిష్యో జైమినిమునేర్యాత్మవిద్యావిశారదః।।౨౫।।

కౌశిల్యో యాజ్ఞవల్క్యోథ యోగమధ్యాత్మ్యసంజ్ఞకమ్।।
యతోఽధ్యగాన్నృపవరాద్ధృదయగ్రంథిభేదనమ్।।౨౬।।

తత్సుతో పుష్పనామా హి ధ్రువసంజ్ఞస్తదాత్మజః।।

అగ్నివర్ణస్సుతస్తస్య శీఘ్రనామా సుతస్తతః ।।౨౭।।

మరున్నామా సుతస్తస్య యోగసిద్ధో బభూవ హ।।

అసావాస్తేఽద్యాపి ప్రభుః కలాపగ్రామసంజ్ఞకే ।। ౨౮ ।।

తద్వాసిభిశ్చ మునిభిః కలేరంతే స ఏవ హి ।।

పునర్భావయితా నష్టం సూర్యవంశం విశేషతః ।। ౨౯ ।।

పృథుశ్రుతశ్చ తత్పుత్రస్సంధిస్తస్య సుతః స్మృతః ।।

అమర్షణస్సుతస్తస్య మరుత్వాంస్తత్సుతోఽభవత్ ।।5.39.30।।

విశ్వసాహ్వస్సుతస్తస్య తత్సుతోఽ భూత్ప్రసేనజిత్ ।।

తక్షకస్తస్య తనయస్తత్సుతో హి బృహద్బలః ।। ౩౧ ।।
ఏత ఇక్ష్వాకువంశీయా అతీతాః సంప్రకీర్తితాః ।।
శృణు తానాగతాన్భూతాంస్తద్వంశ్యాన్ధర్మవిత్తమాన్ ।।౩౨।।
బృహద్బలస్య తనయో భవితా హి బృహద్రణః ।।
బృహద్రణసుతస్తస్యోరుక్రియో హి భవిష్యతి ।। ౩౩ ।।
వత్సవృద్ధస్సుతస్తస్య ప్రతివ్యోమసుతస్తతః ।।
భానుస్తత్తనయో భావీ దివాకో వాహినీపతిః ।।౩౪।।
సహదేవస్సుతస్తస్య మహావీరో భవి ష్యతి ।।
తత్సుతో బృహదశ్వో హి భానుమాంస్తత్సుతో బలీ ।। ౩౫ ।।
సుతో భానుమతో భావీ ప్రతీకాశ్వశ్చ వీర్యవాన్ ।।
సుప్రతీకస్సుతస్తస్య భవిష్యతి నృపోత్తమః ।। ౩౬ ।।
మరుదేవస్సుతస్తస్య సునక్షత్రో భవిష్యతి ।।
తత్సుతః పుష్కరస్తస్యాంతరిక్షస్తత్సుతో ద్విజాః ।। ౩౭ ।।
సుతపాస్తత్సుతో వీరో మిత్రచిత్తస్య చాత్మజః ।।
బృహద్భ్రాజస్సుతస్తస్య బర్హినామా తదాత్మజః ।। ౩౮ ।।
కృతంజయసుస్సుతస్తస్య తత్సుతో హి రణంజయః ।।
సంజయస్తు మయస్తస్య తస్య శాక్యో హి చాత్మజః ।। ౩౯ ।।
శుద్ధోదస్తనయస్తస్య లాంగలస్తు తదాత్మజః ।।
తస్య ప్రసేనజిత్పుత్రస్తత్సుతః శూద్రకాహ్వయః ।।5.39.౪౦।।
రుణకో భవితా తస్య సురథస్తత్సుతః స్మృతః ।।
సుమిత్రస్తత్సుతో భావీ వంశనిష్ఠాంత ఏవ హి ।।౪౧।।

సుమిత్రాంతోన్వయోఽయం వై ఇక్ష్వాకూణాం భవిష్యతి ।।

రాజ్ఞాం వైచిత్రవీర్య్యాణాం ధర్మిష్ఠానాం సుకర్మణామ్।।౪౨।।

సుమిత్రం ప్రాప్య రాజానం తద్వంశశ్శుభః కలౌ ।।

సంస్థాం ప్రాపస్యతి తద్బ్రాహ్మే వర్ద్ధిష్యతి పునః కృతే ।। ౪౩ ।।

ఏతద్వైవస్వతే వంశే రాజానో భూరిదక్షిణాః ।।

ఇక్ష్వాకువంశప్రభవాః ప్రాధాన్యేన ప్రకీర్తితాః ।।౪౪।।

పుణ్యేయం పరమా సృష్టిరాదిత్యస్య వివస్వతః।।

శ్రాద్ధదేవస్య దేవస్య ప్రజానాం పుష్టిదస్య చ ।।౪౫।।

పఠఞ్ఛృణ్వన్నిమాం సృష్టిమాదిత్యస్య చ మానవః ।।

ప్రజావానేతి సాయుజ్యమిహ భుక్త్వా సుఖం పరమ్ ।। ౪౬ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే పఞ్చమ్యాముమాసంహితాయాం వైవస్వతవంశోద్భవరాజవర్ణనం నామైకోనచత్వారింశోఽధ్యాయః ।।౩౯।।

5.40

వ్యాస ఉవాచ ।।

ఇత్యాకర్ణ్య శ్రాద్ధదేవః సూర్యాన్వయమనుత్తమమ్ ।।

పర్యపృచ్ఛన్మునిశ్రేష్ఠశ్శౌనకస్సూతమాదరాత్ ।। ౧ ।।

శౌనక ఉవాచ ।।

సూతసూత చిరంజీవ వ్యాసశిష్య నమోస్తు తే ।।

శ్రావితా పరమా దివ్యా కథా పరమపావనీ ।। ౨ ।।

త్వయా ప్రోక్తః శ్రాద్ధదేవస్సూర్యః సద్వంశవర్ద్ధనః ।।

సంశయస్తత్ర మే జాతస్తం బ్రవీమి త్వదగ్రతః ।। ౩ ।।

కుతో వై శ్రాద్ధదేవత్వమాదిత్యస్య వివస్వతః ।।

శ్రోతుమిచ్ఛామి తత్ప్రీత్యా ఛింధి మే సంశయం త్విమమ్ ।। ౪ ।।

శ్రాద్ధస్యాపి చ మాహాత్మ్యం తత్ఫలం చ వద ప్రభో ।।

ప్రీతాశ్చ పితరో యేన శ్రేయసా యోజయంతి తమ్ ।। ౫ ।।

ఏతచ్చ శ్రోతుమిచ్ఛామి పితౄణాం సర్గముత్తమమ్ ।।

కథయ త్వం విశేషేణ కృపాం కురు మహామతే ।।౬।।

సూత ఉవాచ ।।

వచ్మి తత్తేఽఖిలం ప్రీత్యా పితృసర్గం తు శౌనక ।।

మార్కణ్డేయేన కథితం భీష్మాయ పరిపృచ్ఛతే ।। ౭ ।।

గీతం సనత్కుమారేణ మార్కణ్డేయ ధీమతే ।।

తత్తేఽహం సంప్రవక్ష్యామి సర్వకామఫలపదమ్ ।। ౮ ।।

యుధిష్ఠిరేణ సంపృష్టో భీష్మో ధర్మభృతాం వరః।।

శరశయ్యాస్థితః ప్రోచే తచ్ఛృణుష్వ వదామి తే ।।౯।।

యుధిష్ఠిర ఉవాచ ।।

పుష్టికామేన పుంసాం వై కథం పుష్టిరవాప్యతే ।।

ఏతచ్ఛ్రోతుం సమిచ్ఛామి కిం కుర్వాణో న సీదతి ।। 5.40.౧౦ ।।

।। సూత ఉవాచ ।।

యుధిష్ఠిరేణ సంపృష్టం ప్రశ్నం శ్రుత్వా స ధర్మవిత్ ।।

భీష్మః ప్రోవాచ సుప్రీత్యా సర్వేషాం శృణ్వతాం వచః ।। ౧౧ ।।

భీష్మ ఉవాచ ।।

యే కుర్వంతి నరాశ్శ్రాద్ధాన్యపి ప్రీత్యా యుధిష్ఠిర ।।

శ్రాద్ధైః ప్రీణాతి తత్సర్వం పితౄణాం హి ప్రసాదతః ।। ౧౨ ।।

శ్రాద్ధాని చైవ కుర్వన్తి ఫలకామాస్సదా నరా ।।

అభిసంధాయ పితరం పితుశ్చ పితరం తథా ।। ౧౩ ।।

పితుః పితామహశ్చైవ త్రిషు పిండేషు నిత్యదా ।।

పితరో ధర్మకామస్య ప్రజాకామస్య చ ప్రజామ్ ।। ౧౪ ।।

పుష్టికామస్య పుష్టిం చ ప్రయచ్ఛన్తి యుధిష్ఠిర।।౧౫।।

యుధిష్ఠిర ఉవాచ।।

వర్తంతే పితరః స్వర్గే కేషాంచిన్నరకే పునః।।

ప్రాణినాం నియతం చాపి కర్మజం ఫలముచ్యతే ।।౧౬।।

తాని శ్రాద్ధాని దత్తాని కథం గచ్ఛన్తి వై పితౄన్ ।।

కథం శక్తాస్తమాహర్తు్ం నరకస్థా ఫలం పునః ।।౧౭।।

దేవా అపి పితౄన్స్వర్గే యజంత ఇతి మే శ్రుతమ్ ।।

ఏతదిచ్ఛామ్యహం శ్రోతుం విస్తరేణ బ్రవీహి మే ।।౧౮।।

భీష్మ ఉవాచ ।।

అత్ర తే కీర్తయిష్యామి యథా శ్రుతమరిన్దమ ।।

పిత్రా మమ పురా గీతం లోకాన్తరగతేన వై ।।౧౯।।

శ్రాద్ధకాలే మమ పితుర్మయా పిండస్సముద్యతః ।।

మత్పితా మమ హస్తేన భిత్త్వా భూమిమయాచత ।।5.40.౨౦।।

నైష కల్పవిధిర్దృష్ట ఇతి నిశ్చిత్య చాప్యహమ్ ।।

కుశేష్వేవ తతః పిండం దత్తవానవిచారయన్ ।।౨౧।।

తతః పితా మే సంతుష్టో వాచా మధురయా తదా ।।

ఉవాచ భారతశ్రేష్ఠ ప్రీయమాణో మయానఘ ॥౨౨॥

త్వయా దాయాదవానస్మి ధర్మజ్ఞేన విపశ్చితా ॥

తారితోహం తు జిజ్ఞాసా కృతా మే పురుషోత్తమ ॥౨౩॥

ప్రమాణం యద్ధి కురుతే ధర్మాచారేణ పార్థివః ॥

ప్రజాస్తదను వర్తంతే ప్రమాణాచరితం సదా ॥ ౨౪ ॥

శృణు త్వం భారతశ్రేష్ఠ వేదధర్మాంశ్చ శాశ్వతాన్ ॥

ప్రమాణం వేదధర్మస్య పుత్ర నిర్వర్తి్తతం త్వయా ॥ ౨౫ ॥

తస్మాత్తవాహం సుప్రీతః ప్రీత్యా వరమనుత్తమమ్ ॥

దదామి త్వం ప్రతీక్షస్వ త్రిషు లోకేషు దుర్లభమ్ ॥౨౬॥

న తే ప్రభవితా మృత్యుర్యావజ్జీవితుమిచ్ఛసి ॥

త్వత్తోభ్యనుజ్ఞాం సంప్రాప్య మృత్యుః ప్రభవితా పునః ॥౨౭॥

కిం వా తే ప్రార్థితం భూయో దదామి వరముత్తమమ్ ॥

తద్ బ్రూహి భరతశ్రేష్ఠ యత్తే మనసి వర్తతే ॥౨౮॥

ఇత్యుక్తవతి తస్మింస్తు అభివాద్య కృతాఞ్జలిః ॥

అవోచం కృతకృత్యోఽహం ప్రసన్నే త్వయి మానద॥

ప్రశ్నం పృచ్ఛామి వై కంచిద్వ్యాచ్యస్స భవతా స్వయమ్ ॥౨౯॥

స మామువాచ తద్ బ్రూహి యదీచ్ఛసి దదామి తే ॥

ఇత్యుక్తేథ మయా తత్ర పృష్టః ప్రోవాచ తన్నృపః॥5.40.30॥

శంతనురువాచ ॥

శృణు తాత ప్రవక్ష్యామి ప్రశ్నం తేఽహం యథార్థతః ॥

పితృకల్పం చ నిఖిలం మార్కణ్డేయేన మే శ్రుతమ్ ॥౩౧॥

యత్త్వం పృచ్ఛసి మాం తాత తదేవాహం మహామునిమ్ ।।

మార్కణ్డేయమపృచ్ఛం హి స మాం ప్రోవాచ ధర్మవిత్ ।। ౩౨ ।।

మార్కణ్డేయ ఉవాచ ।।

శృణు రాజన్మయా దృష్టం కదాచిత్పశ్యతా దివమ్ ।।

విమానం మహాదాయాంతమన్తరేణ గిరేస్తదా ।।౩౩।।

తస్మిన్విమానే పర్యక్షం జ్వలితాంగారవర్చసమ్ ।।

మహాతేజః ప్రజ్వలంతం నిర్విశేషం మనోహరమ్ ।। ౩౪ ।।

అపశ్యం చైవ తత్రాహం శయానం దీప్తతేజసమ్ ।।

అంగుష్ఠమాత్రం పురుషమగ్నావగ్నిమివాహితమ్ ।।౩౫ ।।

సోఽహం తస్మై నమః కృత్వా ప్రణమ్య శిరసా ప్రభుమ్ ।।

అపృచ్ఛం చైవ తమహం విద్యామస్త్వాం కథం విభో ।। ౩౬ ।।

మామువాచ ధర్మాత్మా తేన తద్విద్యతే తపః ।।

యేన త్వం బుధ్యసే మాం హి మునే వై బ్రహ్మణస్సుతమ్ ।।౩౭।।

సనత్కుమారమితి మాం విద్ధి కిం కరవాణి తే ।।

యే త్వన్యే బ్రహ్మణః పుత్రాః కనీయాంసస్తు తే మమ ।।౩౮।।

భ్రాతరస్సప్త దుర్ధర్షా యేషాం వంశాః ప్రతిష్ఠితాః ।।

వయం తు యతిధర్మాణస్సంయమ్యాత్మానమాత్మని।। ।। ౩౯ ।।

యథోత్పన్నస్తథైవాహం కుమార ఇతి విశ్రుతః ।।

తస్మాత్సనత్కుమారం మే నామైతత్కథితం మునే ।। 5.40.౪౦ ।।

యద్భక్త్యా తే తపశ్చీర్ణం మమ దర్శనకాంక్షయా ।।

ఏష దృష్టోఽస్మి భద్రం తే కం కామం కరవాణి తే ।।౪౧।।

ఇత్యుక్తవన్తం తం చాహం ప్రావోచం త్వం శృణు ప్రభో ।।
పితౄణామాదిసర్గం చ కథయస్వ యథాతథమ్ ।।౪౨।।
ఇత్యుక్తస్స తు మాం ప్రాహ శృణు సర్వం యథాతథమ్ ।।
వచ్మి తే తత్త్వతస్తాత పితృసర్గం శుభావహమ్ ।।౪౩।।
సనత్కుమార ఉవాచ ।।
దేవాన్ప్రరాసృజద్బ్రహ్మా మాం యక్షధ్వం స చాహ తాన్ ।।
తముత్సృజ్య తమాత్మానమయజంస్తే ఫలార్థినః ।।౪౪।।
తే శప్తా బ్రహ్మణా మూఢా నష్టసంజ్ఞా భవిష్యథ ।।
తస్మాత్కించిదజానంతో నష్టసంజ్ఞాః పితామహమ్ ।।౪౫।।
ప్రోచుస్తం ప్రణతాస్సర్వే కురుష్వానుగ్రహం హి నః ।।
ఇత్యుక్తస్తానువాచేదం ప్రాయశ్చిత్తార్థమేవ హి।।౪౬।।
పుత్రాన్పృచ్ఛధ్వం పరిపృచ్ఛధ్వం తతో జ్ఞానమవాప్స్యథ।।
ఇత్యుక్తా నష్టసంజ్ఞాస్తే పుత్రాన్పప్రచ్ఛురోజసా ।। ౪౭ ।।
ప్రాయశ్చిత్తార్థమేవాధిలబ్ధసంజ్ఞా దివౌకసః।।
గమ్యతాం పుత్రకా ఏవం పుత్రైరుక్తాశ్చ తేఽనఘ।।౪౮।।
అభిశప్తాస్తు తే దేవాః పుత్రకామేన వేధసమ్।।
పప్రచ్ఛురుక్తాః పుత్రైస్తే గతాస్తే పుత్రకా ఇతి ।।౪౯।।
తతస్తానబ్రవీద్దేవో దేవాన్బ్రహ్మా ససంశయాన్ ।।
శృణుధ్వం నిర్జరాస్సర్వే యూయం న బ్రహ్మవాదినః ।।5.40.౫౦।।
తస్మాద్యదుక్తం యుష్మాకం పుత్రైస్తైర్జ్ఞానిసత్తమైః ।।
మంతవ్యం సంశయం త్యక్త్వా తథా న చ తదన్యథా ।।౫౧।।

దేవాశ్చ పితరశ్చైవ యజధ్వం త్రిదివౌకసః ।।

పరస్పరం మహాప్రీత్యా సర్వకామఫలప్రదా।।౫౨।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

తతస్తే ఛిన్నసందేహాః ప్రీతిమంతః పరస్పరమ్ ।।

బభూవుర్మునిశార్దూల బ్రహ్మవాక్యాత్సుఖప్రదాః ।। ౫౩ ।।

తతో దేవా హి ప్రోచుస్తాన్యదుక్తాః పుత్రకా వయమ్।।

తస్మాద్భవంతః పితరో భవిష్యథ న సంశయః ।।౫౪।।

పితృశ్రాద్ధే క్రియాం కశ్చిత్కరిష్యతి న సంశయః ।।

శ్రాద్ధైరాప్యాయితస్సోమో లోకానాప్యాయయిష్యతి ।।౫౫।।

సముద్రం పర్వతవనం జంగమాజంగమైర్వృతమ్।।

శ్రాద్ధాని పుష్టికామైశ్చ యే కరిష్యంతి మానవాః।।౫౬।।

తేభ్యః పుష్టిప్రదాశ్చైవ పితరః ప్రీణితాస్సదా ।।

శ్రాద్ధే యే చ ప్రదాస్యంతి త్రీన్పిండాన్నామగోత్రతః ।। ౫౭ ।।

సర్వత్ర వర్తమానాస్తే పితరః ప్రపితామహాః ।।

భావయిష్యంతి సతతం శ్రాద్ధదానేన తర్పితాః ।। ౫౮ ।।

ఇతి తద్వచనం సత్యం భవత్వథ దివౌకసః ।।

పుత్రాశ్చ పితరశ్చైవ వయం సర్వే పరస్పరమ్ ।।౫౯।।

ఏవం తే పితరో దేవా ధర్మతః పుత్రతాం గతాః ।।

అన్యోన్యం పితరో వై తే ప్రథితాః క్షితిమణ్డలే।।5.40.౬౦।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే పఞ్చమ్యాముమాసంహితాయాం శ్రాద్ధకల్పే
పితృప్రభావవర్ణనంనామ చత్వారింశోఽధ్యాయః ।।౪౦।।

5.41

సనత్కుమార ఉవాచ।।

సప్త తే తపతాం శ్రేష్ఠ స్వర్గే పితృగణాస్స్మృతాః ।।

చత్వారో మూర్తిమంతో వై త్రయశ్చైవ హ్యమూర్తయః ।।౧।।

తాన్యజంతే దేవగణా ఆద్యా విప్రాదయస్తథా।।

ఆప్యాయయంతి తే పూర్వం సోమం యోగబలేన వై ।।౨।।

తస్మాచ్ఛ్రాద్ధాని దేయాని యోగినాం తు విశేషతః।।

సర్వేషాం రాజతం పాత్రమథ వా రజతాన్వితమ్।।౩।।

దత్తం స్వధాం పురోధాయ శ్రాద్ధే ప్రీణాతి వై పితౄన్।।

వహ్నేరాప్యాయనం కృత్వా సోమస్య తు యమస్య వై।।౪।।

ఉదగాయనమప్యగ్నావగ్న్యభావేఽప్సు వా పునః ।।

పితౄన్ప్రీణాతి యో భక్త్యా పితరః ప్రీణయంతి తమ్ ।।౫।।

యచ్ఛంతి పితరః పుష్టిం ప్రజాశ్చ విపులాస్తథా ।।

స్వర్గమారోగ్యవృద్ధిం చ యదన్యదపి చేప్సితమ్ ।। ౬ ।।

దేవకార్యాదపి మునే పితృకార్యం విశిష్యతే ।।

పితృభక్తోఽసి విప్రర్షే తేన త్వమజరామరః ।। ౭ ।।

న యోగేన గతిస్సా తు పితృభక్తస్య యా మునే ।।

పితృభక్తిర్విశేషేణ తస్మాత్కార్యా మహామునే ।। ౮ ।।

మార్కండేయ ఉవాచ ।।

ఏవముక్త్వాఽఽశు దేవేశో దేవానామపి దుర్లభమ్।।

చక్షుర్దత్త్వా సవిజ్ఞానం జగామ యౌగికీం గతిమ్ ।। ౯ ।।

శృణు భీష్మ పురా భూయో భారద్వాజాత్మజా ద్విజాః ।।

యోగధర్మమనుప్రాప్య భ్రష్టా దుశ్చరితేన వై ।। 5.41.౧౦ ।।

వాగ్దుష్టః క్రోధనో హింస్రః పిశునః కవిరేవ చ ।।

స్వసృపః పితృవర్తీ చ నామభిః కర్మభిస్తథా ।। ౧౧ ।।

కౌశికస్య సుతాస్తాత శిష్యా గర్గస్య చాభవన్ ।।

పితర్యుపరతే సర్వే ప్రవసంతస్తదాభవన్ ।।౧౨।।

వినియోగాద్గురోస్తస్య గాం దోగ్ధ్రీం సమకాలయన్ ।।

సమానవత్సాం కపిలాం సర్వేఽన్యాయాగతాస్తదా ।। ।। ౧౩ ।।

తేషాం పథి క్షుధార్తానాం బాల్యాన్మోహాచ్చ భారత ।।

క్రూరా బుద్ధిస్సముత్పన్నా తాం గాం త్రై హింసితుం తదా ।। ౧౪ ।।।

తాం కవిసస్వసృపశ్చైవ యాచేతే నైతి వై తదా ।।

న చాశక్యాస్తు తాభ్యాం వా తదా వారయితుం నిజాః ।। ౧౫ ।।

పితృవర్తీ తు యస్తేషాం నిత్యం శ్రాద్ధాహ్నికో ద్విజః ।।

స సర్వానబ్రవీత్కోపాత్పితృభక్తిసమన్వితః ।।౧౬।।

యద్యశక్యం ప్రకర్తవ్యం పితౄనుద్దిశ్య సాధ్యతామ్ ।।

ప్రకుర్వంతో హి శ్రాద్ధం తు సర్వ ఏవ సమాహితాః।।౧౭।।

ఏవమేషా చ గౌర్ధర్మం ప్రాపస్యతే నాత్ర సంశయః ।।

పితౄనభ్యర్చ్య ధర్మేణ నాధర్మో నో భవిష్యతి ।।౧౮।।

ఏవముక్తాశ్చ తే సర్వే ప్రోక్షయిత్వా చ గాం తదా ।।

పితృభ్యః కల్పయిత్వా తు హ్యుపాయుంజత భారత ।।౧౯।।

ఉపయుజ్య చ గాం సర్వే గురోస్తస్య న్యవేదయన్ ।।

శార్దూలేన హతా ధేనుర్వత్సా వై గృహ్యతామితి ।।5.41.౨౦।।

ఆర్తవత్స తు తం వత్సం ప్రతిజగ్రాహ వై ద్విజః।।

మిథ్యోపచారతః పాపమభూత్తేషాం చ గోఘ్నతామ్ ।।౨౧।।

తతః కాలేన కియతా కాలధర్మముపాగతాః।।

తే సప్త భ్రాతరస్తాత బభూవుస్స్వాయుషః క్షయే।।౨౨।।

తే వై క్రూరతయా హైంస్రత్వాత్స్వానార్యత్వాద్గురోస్తథా ।।

ఉగ్రహింసావిహారాశ్చ జాతాస్సప్త సహోదరాః ।। ౨౩ ।।

లుబ్ధకస్య సుతాస్తావద్బలవంతో మనస్వినః ।।

జాతా వ్యాధా దశార్ణేషు సప్త ధర్మవిచక్షణాః ।।౨౪।।

స్వధర్మనిరతాస్సర్వే మృగా మోహవివర్జితాః ।।

ఆసన్నుద్వేగసంవిగ్నా రమ్యే కాలంజరే గిరౌ ।। ౨౫ ।।

తమేవార్థమనుధ్యాయ జ్ఞానం మరణసంభవమ్ ।।

ఆసన్వనచరాః క్షాంతా నిర్ద్వంద్వా నిష్పరిగ్రహాః ।। ౨౬ ।।

తే సర్వే శుభకర్మాణస్సద్ధర్మాణో వనేచరాః ।।

విధర్మాచరణైర్హీనా జాతిస్మరణసిద్ధయః ।।౨౭।।

పూర్వజాతిషు యో ధర్మః శ్రుతో గురుకులేషు వై ।।

తథైవ చాస్థితా బుద్ధౌ సంసారేఽప్య నివర్తనే ।।౨౮।।

గిరిమధ్యే జహుః ప్రాణాఀల్లబ్ధాహారాస్తపస్వినః ।।

తేషాం తు పతితానాం చ యాని స్థానాని భారత ।। ౨౯ ।।

తథైవాద్యాపి దృశ్యంతే గిరౌ కాలఞ్జరే నృప ।।

కర్మణా తేన తే జాతాః శుభాశుభవివర్జకాః ।।5.41.౩౦।।

శుభాఽశుభతరాం యోనిం చక్రవాకత్వమాగతాః ।।

శుభే దేశే శరద్వీపే సప్తైవాసఞ్చలౌకసః ।। ౩౧ ।।

త్యక్త్వా సహచరీధర్మం మునయో ధర్మధారిణః ।।

నిస్సంగా నిర్మమాశ్శాంతా నిర్ద్వంద్వా నిష్పరిగ్రహాః ।। ౩౨ ।।

నివృత్తినిర్వృతాశ్చైవ శకునా నామతః స్మృతాః ।।

తే బ్రహ్మచారిణస్సర్వే శకునా ధర్మధారిణః ।।౩౩।।

జాతిస్మరాస్సుసంవృద్ధాస్సప్తైవ బ్రహ్మచారిణః।।

స్థితా ఏకత్ర సద్ధర్మా వికారరహితాస్సదా।।౩౪।।

విప్రయోనౌ తు యన్మోహాన్మిథ్యాపచరితం గురౌ।।

తిర్యగ్యోనౌ తథా జన్మ శ్రాద్ధాజ్జ్ఞానం చ లేభిరే।।౩౫।।

తథా తు పితృకార్యార్థం కృతం శ్రాద్ధం వ్యవస్థితైః।।

తదా జ్ఞానం చ జాతిం చ క్రమాత్ప్రాప్తం గుణోత్తరమ్।।౩౬।।

పూర్వజాదిషు యద్బ్రహ్మ శ్రుతం గురుకులేషు వై ।।

తథైవ సంస్థితజ్ఞానం తస్మాజ్జ్ఞానం సమభ్యసేత్ ।। ౩౭ ।।

సుమనాశ్చ సువాక్షుద్ధః పఞ్చమశ్ఛిద్రదర్శకః ।।

స్వతంత్రశ్చ సుయజ్ఞశ్చ కులీనా నామతః స్మృతాః ।।౩౮।।

తేషాం తత్ర విహంగానాం చరతాం ధర్మచారిణామ్ ।।

సువృత్తమభవత్తత్ర తచ్ఛృణుష్వ మహామునే।।౩౯।।

నీపానామీశ్వరో రాజా ప్రభావేణ సమన్వితః।।

శ్రీమానన్తఃపురవృతో వనం తత్రావివేశ హ ।। 5.41.౪౦ ।।

స్వతంత్రశ్చక్రవాకస్సస్పృహయామాస తం నృపమ్।।

దృష్ట్వా యాంతం సుఖోపేతం రాజ్యశోభాసమన్వితమ్ ।।౪౧।।

యద్యస్తి సుకృతం కించిత్తపో వా నియమోఽపి వా।।

ఖిన్నోహముపవాసేన తపసా నిశ్చలేన చ ।। ౪౨ ।।

తస్య సర్వస్య పూర్ణేన ఫలేనాపి కృతేన హి ।।

సర్వసౌభాగ్యపాత్రశ్చ భవేయమహమీదృశః ।।౪౩।।

మార్కణ్డేయ ఉవాచ ।।

తతస్తు చక్రవాకౌ ద్వావాసతుస్సహచారిణౌ।।

ఆవాం వై సచివౌ స్యావ తవ ప్రియహితైషిణౌ ।।౪౪।।

తథేత్యుక్త్వా తు తస్యాసీత్తదా యోగాత్మనో గతిః ।।

ఏవం తౌ చక్రవాకౌ చ స్వవాక్యం ప్రత్యభాషతామ్ ।। ౪౫ ।।

యస్మాత్కర్మబ్రువాణస్త్వం యోగధర్మమవాప్య తమ్।।

ఏవం వరం ప్రార్థయసే తస్మాద్వాక్యం నిబోధ మే।।౪౬।।

రాజా త్వం భవితా తాత కాంపిల్యే నగరోత్తమే।।

ఏతౌ తే సచివౌ స్యాతాం వ్యభిచారప్రధర్షితౌ।।౪౭।।

న తానూచుస్త్రయో రాజ్యం చతురస్సహచారిణః।।

సప్రసాదం పునశ్చక్రే తన్మధ్యే సుమనాబ్రవీత్।।౪౮।।

అంతర్వో భవితా శాపః పునర్యోగమవాప్స్యథ।।

సర్వసత్త్వః సుయజ్ఞశ్చ స్వతంత్రోఽయం భవిష్యతి।।౪౯।।

పితృప్రసాదాద్యుష్మాభిస్సంప్రాప్తం సుకృతం భవేత్।।

గాం ప్రోక్షయిత్వా ధర్మేణ పితృభ్యశ్చోపకల్పితాః।।5.41.౫౦।।

అస్మాకం జ్ఞానసంయోగస్సర్వేషాం యోగసాధనమ్।।

ఇదం చ కార్యం సంరబ్ధం శ్లోకమేకముదాహృతమ్।।౫౧।।

పురుషాన్తరితం శ్రుత్వా తతో యోగమవాప్స్యథ।।

ఇత్యుక్త్వా స తు మౌనోఽభూద్విహంగస్సుమనా బుధః।।౫౨।।

మార్కణ్డేయ ఉవాచ।।

లోకానాం స్వస్తయే తాత శన్తనుప్రవరాత్మజ।।

ఇత్యుక్తం తచ్చరిత్రం మే కిం భూయశ్శ్రోతుమిచ్ఛసి।।౫౩।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే పఞ్చమ్యాముమాసంహితాయాం పితృసర్గవర్ణనం సప్తవ్యాధగతి వర్ణనంనామైకచత్వారింశోఽధ్యాయః ।।౪౧।।

5.42

।। భీష్మ ఉవాచ।।

మార్కణ్డేయ మహాప్రాజ్ఞ పితృభక్తిభృతాం వర ।।

కిం జాతం తు తతో బ్రూహి కృపయా మునిసత్తమ ।। ౧ ।।

మార్కణ్డేయ ఉవాచ ।।

తే ధర్మయోగనిరతాస్సప్త మానసచారిణః ।।

వాయ్వంబుభక్షాస్సతతం శరీరముపశోషయన్ ।। ౨ ।।

స రాజాంతఃపురవృతో నన్దనే మఘవా ఇవ ।।

క్రీడిత్వా సుచిరం తత్ర సభార్యస్స్వపురం యయౌ ।। 3 ।।

అనూహో నామ తస్యాసీత్పుత్రః పరమధార్మికః।।

తం వైభ్రాజః సుతం రాజ్యే స్థాపయిత్వా వనం యయౌ।।౪।।

తపః కర్తుం సమారేభే యత్ర తే సహచారిణః।।

స వై తత్ర నిరాహారో వాయుభక్షో మహాతపాః ।।౫।।

తతో విభ్రాజితం తేన విభ్రాజం నామ తద్వనమ్।।
బభూవ సుప్రసిద్ధం హి యోగసిద్ధిప్రదాయకమ్ ।।౬।।
తత్రైవ తే హి శకునాశ్చత్వారో యోగధర్మిణః ।।
యోగభ్రష్టాస్త్రయశ్చైవ దేహత్యాగకృతోఽభవన్ ।। ౭ ।।
కాంపిల్యే నగరే తే తు బ్రహ్మదత్తపురోగమాః ।।
జాతాస్సప్తమహాత్మానస్సర్వే విగతకల్మషాః ।।।౮ ।।
స్మృతిమంతోఽత్ర చత్వారస్త్రయస్తు పరిమోహితాః ।।
స్వతన్త్రస్యాహ్వయో జాతో బ్రహ్మదత్తో మహౌజసః।।౯।।
ఛిద్రదర్శీ సునేత్రస్తు వేదవేదాంగపారగౌ ।।
జాతౌ శ్రోత్రియదాయాదౌ పూర్వజాతిసహోషితౌ।। 5.42.౧౦।।
పంచాలో బహ్వృచస్త్వాసీదాచార్యత్వం చకార హ।।
ద్వివేదః పుండరీకశ్చ ఛందోగోఽధ్వర్యురేవ చ ।।౧౧।।
తతో రాజా సుతం దృష్ట్వా బ్రహ్మదత్తమకల్మషమ్ ।।
అభిషిచ్య స్వరాజ్యే తు పరాం గతిమవాప్తవాన్।।౧౨।।
పంచాలః పుణ్డరీకస్తు పుత్రౌ సంస్థాప్య మన్దిరే ।।
వివిశతుర్వనం తత్ర గతౌ పరమికాం గతిమ్।।౧౩।।
బ్రహ్మదత్తస్య భార్యా తు సన్నితిర్నామ భారత ।।
సా త్వేకభావసంయుక్తా రేమే భర్త్రా సహైవ తు ।।౧౪।।
శేషాస్తు చక్రవాకా వై కాంపిల్యే సహచారిణః ।।
జాతాః శ్రోత్రియదాయాదా దరిద్రస్య కులే నృప ।। ౧౫ ।।
ధృతిమాన్సుమహాత్మా చ తత్త్వదర్శీం నిరుత్సుకః ।।

వేదాధ్యయన సమ్పన్నాశ్చత్వారశ్ఛిద్రదర్శినః ।।౧౬।।

తే యోగనిరతాస్సిద్ధాః ప్రస్థితాస్సర్వ ఏవ హి।।

ఆమంత్ర్య చ మిథః శంభోః పదామ్భోజం ప్రణమ్య తు।।౧౭।।

శూరా యే సమ్ప్రపద్యన్తే అపునర్భవకాంక్షిణః ।।

పాపమ్ప్రణాశయన్త్వద్య తచ్ఛమ్భోః పరమమ్పదమ్।।౧౮।।

శారీరే మానసే చైవ పాపే వాగ్జే మహామునే ।।

కృతే సమ్యగిదమ్భక్త్యా పఠేచ్ఛ్రద్ధాసమన్వితః।।౧౯।।

ముచ్యతే సర్వపాపేభ్యశ్శివనామానుకీర్తనాత్ ।।

ఉచ్చార్యమాణ ఏతస్మిన్దేవదేవస్య తస్య వై ।।5.42.౨౦ ।।

విలయం పాపమాయాతి హ్యామభాణ్డమివామ్భసి ।।

తస్మాత్తత్సంచితే పాపే సమనంతరమేవ చ ।।౨౧।।

జప్తవ్యమేతత్పాపస్య ప్రశమాయ మహామునే ।।

నరైః శ్రద్ధాలుభిర్భూర్యస్సర్వకామఫలాప్తయే ।। ౨౨ ।।

పుష్ట్యర్థమిమమధ్యాయం పఠేదేనం శృణోతి వా ।।

ముచ్యతే సర్వపాపేభ్యో మోక్షం యాతి న సంశయః ।। ౨3 ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే పఞ్చమ్యాముమాసంహితాయాం పితృకల్పే
పితృభావవర్ణనం నామ ద్విచత్వారింశోఽధ్యాయః ।। ౪౨ ।।

5.43

శౌనక ఉవాచ ।।

ఆచార్యపూజనం బ్రూహి సూత వ్యాసగురోఽధునా ।।

గ్రన్థస్య శ్రవణాన్తే హి కిం కర్తవ్యం తదప్యహో ।। ౧ ।।

సూత ఉవాచ ॥

పూజయేద్విధివద్భక్త్యాచార్య్యం శ్రుత్వా కథాం పరామ్ ॥

గ్రన్థాన్తే విధివద్దద్యాదాచార్య్యాయ ప్రసన్నధీః ॥౨॥

తతో వక్తారమానమ్య సంపూజ్య చ యథావిధి ॥

భూషణైర్వస్త్రకర్ణానాం వస్త్రైస్సౌమ్యాదిభిస్సుధీః ॥౩॥

శివపూజాసమాప్తౌ తు దద్యాద్ధేనుం సవత్సికామ్ ॥

కృత్వాసనం సువర్ణస్య పలమానస్య సామ్బరమ్ ॥ ౪ ॥

తత్రాస్థాప్య శుభం గ్రంథం లిఖితం లలితాక్షరైః ॥

ఆచార్యాయ సుధీర్దద్యాన్ముక్తః స్యాద్భవబన్ధనైః ॥ ౫ ॥

గ్రామో గజో హయశ్చాపి యథాశక్త్యపరాణి చ ॥

మునే సర్వాణి దేయాని వాచకాయ మహాత్మనే ॥ ౬ ॥

విధానసహితం సమ్యక్చ్ఛ్రుతం హి సఫలం స్మృతమ్ ॥

పురాణం శౌనకమునే సత్యమేవోదితం మయా ॥ ౭ ॥

తస్మాద్విధానదుక్తం తు శృణుయాద్భక్తితో మునే ॥

పురాణం నిగమార్థాఢ్యం పుణ్యదం హృదయం శ్రుతేః ॥ ౮ ॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే పఞ్చమ్యాముమాసంహితాతాయాం వ్యాసపూజనప్రకారో నామ త్రిచత్వారింశోఽధ్యాయః ॥౪౩॥

5.44

మునయ ఊచుః॥

వ్యాసోత్పత్తిం మహాబుద్ధే బ్రూహి సూత దయానిధే ॥

కృపయా పరయా స్వామిన్కృతార్థాన్నిష్కురు ప్రభో ॥ ౧ ॥

వ్యాసస్య జననీ ప్రోక్తా నామ్నా సత్యవతీ శుభా ॥

వివాహితా తు సా దేవీ రాజ్ఞా శన్తనునా కిల ॥ ౨ ॥

తస్యాం జాతో మహాయోగీ కథం వ్యాసః పరాశరాత్ ॥

సన్దేహోఽత్ర మహాఞ్జాతస్తం భవాఞ్ఛేత్తుమర్హతి ॥ 3 ॥

సూత ఉవాచ ॥

ఏకదా తీర్థయాత్రాయాం వ్రజన్యోగీ పరాశరః ॥

యదృచ్ఛయా గతో రమ్యం యమునాయాస్తటం శుభమ్ ॥ ౪ ॥

నిషాదమాహ ధర్మాత్మా కుర్వన్తం భోజనన్తదా ॥

నయస్వ యమునాపారం జలయానేన మామరమ్ ॥ ౫ ॥

ఇత్యుక్తో మునినా తేన నిషాదస్స్వసుతాం జగౌ ॥

మత్స్యగన్ధామముం బాలే పారం నావా నయ ద్రుతమ్ ॥ ౬ ॥

తాపసోఽయం మహాభాగే దృశ్యన్తీగర్భసంభవః ॥

తితీర్షురస్తి మర్దాబ్ధిశ్చతురామ్నాయపారగః॥౭॥

ఇతి విజ్ఞాపితా పిత్రా మత్స్యగన్ధా మహామునిమ్॥

సంవాహయతి నౌకాయామాసీనం సూర్యరోచిషమ్ ॥ ౮ ॥

కాలయోగాన్మహాయోగీ తస్యాం కామాతురోఽభవత్ ॥

దృష్ట్వా యోఽప్సరసాం రూపం న కదాపి విమోహితః ॥ ౯ ॥

గ్రహీతుకామః స మునిర్దాశకన్యాం మనోహరామ్ ॥

దక్షిణేన కరేణైతామస్పృశద్దక్షిణే కరే॥5.44.౧౦॥

తమువాచ విశాలాక్షీం వచనం స్మితపూర్వకమ్ ॥

కిమిదం క్రియయే కర్మ వాచంయమ విగర్హితమ్ ॥౧౧॥

వసిష్ఠస్య కులే రమ్యే త్వం జాతోఽసి మహామతే ॥

నిషాదజా త్వహమ్బ్రహ్మన్కథం సంగో ఘటేత నౌ ॥ ౧౨ ॥

దుర్లభం మానుషం జన్మ బ్రాహ్మణత్వం విశేషతః ॥

తత్రాపి తాపసత్వం చ దుర్లభం మునిసత్తమ ॥ ౧౩ ॥

విద్యయా వపుషా వాచా కులశీలేన చాన్వితః ॥

కామబాణవశం యాతో మహదాశ్చర్యమత్ర హి ॥ ౧౪ ॥

ప్రవృత్తమప్యసత్కర్మ కర్తుమేనం న కోఽపి హ ॥

భువి వారయితుం శక్తః శాపభీత్యాస్య యోగినః ॥ ౧౫ ॥

ఇతి సంచిన్త్య హృదయే నిజగాద మహామునిమ్ ॥

తావద్ధైర్యం కురు స్వామిన్యావత్త్వాం పారయామి న॥౧౬॥

సూత ఉవాచ ॥

ఇతి శ్రుత్వా వచస్తస్యా యోగిరాజః పరాశరః ॥

తత్యాజ పాణిం తరసా సిన్ధోః పారం గతః పునః ॥ ౧౭ ॥

పునర్జగ్రాహ తాం బాలాం మునిం కామప్రపీడితః ॥

కంపమానా తు సా బాలా తమువాచ దయానిధిమ్ ॥ ౧౮ ॥

దుర్గన్ధాహం మునిశ్రేష్ఠ కృష్ణవర్ణా నిషాదజా ॥

భవాంస్తు పరమోదారవిచారో యోగిసత్తమః ॥ ౧౯ ॥

నావయోర్ఘటతే సఙ్గో కాచకాంచనయోరివ ॥

తుల్యజాత్యాకృతికయోః సంగః సౌఖ్యప్రదో భవేత్ ॥ 5.44.౨౦ ॥

ఇత్యుక్తేన తయా తేన క్షణమాత్రేణ కామినీ ॥

కృతా యోజనగంధా తు రమ్యరూపా మనోరమా ॥ ౨౧ ॥

పునర్జగ్రాహ తాం బాలాం స మునిః కామపీడితః ।।

గ్రహీతుకామం తం దృష్ట్వా పునః ప్రోవాచ వాసవీ ।। ౨౨ ।।

రాత్రౌ వ్యవాయః కర్తవ్యో న దివేతి శ్రుతిర్జగౌ।।

దివాసంగే మహాన్దోషో నిన్దా చాపి దురాసదా ।। ౨౩ ।।

తస్మాత్తావత్ప్రతీక్షస్వ యావద్భవతి యామినీ ।।

పశ్యన్తి మానవాశ్చాత్ర పితా మే చ తటే స్థితః ।। ౨౪ ।।

తయోక్తమిదమాకర్ణ్య వచనం మునిపుంగవః ।।

నీహారం కల్పయామాస సద్యః పుణ్యబలేన వై ।। ౨౫ ।।

నీహారే చ సముత్పన్నే తమసా రాత్రిసంనిభే ।।

వ్యవాయచకితా బాలా పునః ప్రోవాచ తమ్మునిమ్ ।। ౨౬ ।।

యోగిన్నమోఘవీర్యస్త్వం భుక్త్వా గన్తాసి మాం యది ।।

సగర్భా స్యాం తదా స్వామిన్కా గతిర్మే భవేదితి ।। ౨౭ ।।

కన్యావ్రతం మహాబుద్ధే మమ నష్టం భవిష్యతి ।।

హసిష్యతి తదా లోకాః పితరం కిం బ్రవీమ్యహమ్ ।।౨౮।।

।। పరాశర ఉవాచ ।।

రమ బాలే మయా సార్ద్ధం స్వచ్ఛన్దం కామజై రసైః।।

స్వీయాభిలాషమాఖ్యాహి పూరయామ్యధునా ప్రియే ।। ౨౯ ।।

మదాజ్ఞాసత్యకరణాన్నామ్నా సత్యవతీ భవ ।।

వన్దనీయా తథాశేషైర్యోగిభిస్త్రిదశైరపి ।। 5.44.30 ।।

సత్యవత్యువాచ ।।

జానతే న పితా మాతా న వాన్యే భువి మానవాః ।।

కన్యాధర్మో న మే హన్యాద్యది స్వీకురు మాన్తదా ।।౩౧।।

పుత్రశ్చ త్వత్సమో నాథ భవేదద్భుతశక్తిమాన్ ।।

సౌగన్ధ్యం సర్వదాంగే మే తారుణ్యం చ నవంనవమ్ ।। ౩౨ ।।

పరాశర ఉవాచ ।।

శృణు ప్రియే తవాభీష్టం సర్వం పూర్ణం భవిష్యతి ।।

విష్ణ్వంశసంభవః పుత్రో భవితా తే మహాయశాః ।। ౩౩ ।।

కించిద్వై కారణం విద్ధి యతోఽహం కామపీడితః।।

దృష్ట్వా చాప్సరసారూపం నాముహ్యన్మే నమః క్వచిత్ ।।౩౪।।

మీనగన్ధాం సమాలక్ష్య త్వాం మోహవశగోఽభవమ్ ।।

న బాలే భాలపట్టస్థో బ్రహ్మలేఖోఽన్యథా భవేత్।।౩౫।।

పురాణకర్తా పుత్ర స్తే వేదశాఖావిభాగకృత్।।

భవిష్యతి వరారోహే ఖ్యాతకీర్తిర్జగత్త్రయే।।౩౬।।

ఇత్యుక్త్వా తాం సురమ్యాఙ్గీం భుక్త్వా యోగవిశారదః ।।

వవ్రాజ శీఘ్రం యమునాజలే స్నాత్వా మహామునే ।। ౩౭ ।।

సాపి గర్భం దధారాశు ద్వాదశాత్మసమప్రభమ్ ।।

అసూత సూర్యజాద్వీపే కామదేవమివాత్మజమ్ ।। ౩౮ ।।

వామే కమణ్డలుం బిభ్రద్దక్షిణే దణ్డముత్తమమ్ ।।

పిశంగీభిర్జటాభిశ్చ రాజితో మహసాం చయః।।౩౯।।

జాతమాత్రస్తు తేజస్వీ మాతరం ప్రత్యభాషత ।।

గచ్ఛ మాతర్యథాకామం గచ్ఛామ్యహమతః పరమ్ ।।5.44.౪౦।।

మాతర్యదా భవేత్కార్యం తవ కించిద్ధృదీప్సితమ్।।

సంస్కృతశ్చాగమిష్యామి త్వదిచ్ఛాపూర్తిహేతవే ।।౪౧।।

ఇత్యుక్త్వా మాతృచరణావభివాద్య తపోనిధిః ।।

జగామ చ తపః కర్తు్ం తీర్థం పాపవిశోధనమ్ ।। ౪౨ ।।

సాపి పిత్రన్తికం యాతా పుత్రస్నేహాకులా సతీ ।।

స్మరన్తీ చరితం సూనోర్వర్ణయన్తీ స్వభాగ్యకమ్ ।। ౪౩ ।।

ద్వీపే జాతో యతో బాలస్తేన ద్వైపాయనోఽభవత్ ।।

వేదశాఖావిభజనాద్వేదవ్యాసః ప్రకీర్తితః ।। ౪౪ ।।

తీర్థరాజం ప్రథమతో ధర్మకామార్థ మోక్షదమ్ ।।

నైమిషం చ కురుక్షేత్రం గఙ్గాద్వారమవన్తికామ్ ।। ౪౫ ।।

అయోధ్యాం మథురాం చైవ ద్వారకామమరావతీమ్ ।।

సరస్వతీం సింధుసఙ్గం గంగా సాగరసంగమమ్ ।।౪౬।।

కాఞ్చీం చ త్ర్యమ్బకం చాపి సప్తగోదావరీతటమ్।।

కాలఞ్జరం ప్రభాసం చ తథా బదరికాశ్రమమ్ ।। ౪౭ ।।

మహాలయన్తథోంకారక్షేత్రం వై పురుషోత్తమమ్ ।।

గోకర్ణం భృగుకచ్ఛం చ భృగుతుంగం చ పుష్కరమ్ ।। ౪౮ ।।

శ్రీపర్వతాదితీర్థాని ధారాతీర్థం తథైవ చ ।।

గత్వావగాహ్య విధినా చచార పరమన్తపః।।౪౯।।

ఏవన్తీర్థాన్యనేకాని నానాదేశస్థితాని హ।।

పర్య్యటన్కాలికాసూనుః ప్రాపద్వారాణసీమ్పురీమ్।5.44.౫౦।।

యత్ర విశ్వేశ్వరః సాక్షాదన్నపూర్ణా మహేశ్వరీ ।।

భక్తానామమృతన్దాతుం విరాజేతే కృపానిధీ ।। ౫౧ ।।

ప్రాప్య వారాణసీతీర్థం దృష్ట్వాథ మణికర్ణికామ్ ।।

కోటిజన్మార్జితం పాపం తత్యాజ స మునీశ్వరః ।। ౫౨ ।।

దృష్ట్వా లింగాని సర్వాణి విశ్వేశప్రముఖాని చ ।।

స్నాత్వా సర్వేషు కుణ్డేషు వాపీకూపసరస్సు చ ।। ౫3 ।।

నత్వా వినాయకాన్సర్వాన్గౌరీః సర్వాః ప్రణమ్య చ ।।

సమ్పూజ్య కాలరాజం చ భైరవం పాపభక్షణమ్ ।।౯౪।।

దణ్డనాయకముఖ్యాంశ్చ గణాన్స్తుత్వా ప్రయత్నతః ।।

ఆదికేశవముఖ్యాంశ్చ కేశవాన్పరితోష్య చ ।। ౫౫ ।।

లోలార్కముఖ్యసూర్యాంశ్చ ప్రణమ్య చ పునఃపునః ।।

కృత్వా పిణ్డప్రదానాని సర్వతీర్థేష్వతన్ద్రితః ।। ౫౬ ।।

స్థాపయామాస పుణ్యాత్మా లింగం వ్యాసేశ్వరాభిధమ్ ।।

యద్దర్శనాద్భవేద్విప్ర నరో విద్యాసు వాక్పతిః ।।౫౭।।

లింగాన్యభ్యర్చ్య విశ్వేశప్రముఖాని సుభక్తితః ।।

అసకృచ్చిన్తయామాస కిం లిగం క్షిప్రసిద్ధిదమ్ ।।౫౮।।

యమారాధ్య మహాదేవం విద్యాః సర్వా లభేమహి ।।

పురాణకర్తృతాశక్తిర్మమాస్తు యదనుగ్రహాత్ ।।౫౯।।

శ్రీదమోంకారనాథం వా కృత్తివాసేశ్వరం కిము ।।

కేదారేశన్తు కామేశం చన్ద్రేశం వా త్రిలోచనమ్ ।।5.44.౬౦।।

కాలేశం వృద్ధకాలేశం కాలశేశ్వరమేవ వా।।

జ్యేష్ఠేశం జమ్బుకేశం వా జైగీషవ్యేశ్వరన్తు వా ।। ౬౧ ।।

దశాశ్వమేధమీశానం ద్రుమిచణ్డేశమేవ వా ।।

దృక్కేశం గరుడేశం వా గోకర్ణేశం గణేశ్వరమ్ ।।౬౨।।

ప్రసన్నవదనేశం వా ధర్మేశం తారకేశ్వరమ్ ।।

నన్దికేశం నివాసేశం పత్రీశం ప్రీతికేశ్వరమ్ ।।౬౩।।

పర్వతేశం పశుపతిం హాటకేశ్వరమేవ వా ।।

బృహస్పతీశ్వరం వాథ తిలభాణ్డేశమేవ వా ।।౬౪।।

భారభూతేశ్వరం కిం వా మహాలక్ష్మీశ్వరం తు వా ।।

మరుతేశన్తు మోక్షేశం గంగేశం నర్మదేశ్వరమ్ ।।౬౫।।

కృష్ణేశం పరమేశానం రత్నేశ్వరమథాపి వా ।।

యామునేశం లాంగలీశం శ్రీమద్విశ్వేశ్వరం విభుమ్ ।।౬౬।।

అవిముక్తేశ్వరం వాథ విశాలాక్షీశమేవ వా ।।

వ్యాఘ్రేశ్వరం వరాహేశం విద్యేశ్వరమథాపి వా ।। ౬౭ ।।

వరుణేశం విధీశం వా హరికేశేశ్వరన్తు వా ।।

భవానీశం కపర్దీశం కన్దుకేశ మజేశ్వరమ్ ।। ౬౮ ।।

విశ్వకర్మేశ్వరం వాథ వీరేశ్వరమథాపి వా ।।

నాదేశం కపిలేశం చ భువనేశ్వరమేవ వా ।।౬౯।।

బాష్కలీశం మహాదేవం సిద్ధీశ్వరమథాపి వా ।।

విశ్వేదేవేశ్వరం వీరభద్రేశం భైరవేశ్వరమ్ ।। 5.44.౭౦ ।।

అమృతేశం సతీశం వా పార్వతీశ్వరమేవ వా ।।

సిద్ధేశ్వరం మతంగేశం భూతీశ్వరమథాపి వా ।।౭౧।।

ఆషాఢీశం ప్రకామేశం కోటిరుద్రేశ్వరన్తథా ।।

మదాలసేశ్వరం చైవ తిలపర్ణేశ్వరం కిము।। ౭౨ ।।

కిం వా హిరణ్యగర్భేశం కిం వా శ్రీమధ్యమేశ్వరమ్ ।।
ఇత్యాదికోటిలింగానాం మధ్యేఽహం కిముపాశ్రయే ।।౭౩।।
ఇతి చిన్తాతురో వ్యాసః శివభక్తిరతాత్మవాన్।।
క్షణం విచారయామాస ధ్యానసుస్థిరచేతసా ।। ౭౪ ।।
ఆజ్ఞాతం విస్మృతం తావన్నిష్పన్నో మే మనోరథః ।।
సిద్ధైః సంపూజితం లింగం ధర్మ్మకామార్థమోక్షదమ్ ।। ౭౫ ।।
దర్శనాత్స్పర్శనాద్యస్య చేతో నిర్మలతామియాత్ ।।
ఉద్ఘాటితం సదైవాస్తి ద్వారం స్వర్గస్య యత్ర హి ।। ౭౬ ।।
అవిముక్తే మహాక్షేత్రే సిద్ధక్షేత్రే హి తత్పరమ్ ।।
యత్రాస్తే పరమం లింగం మధ్యమేశ్వరసంజ్ఞకమ్ ।। ౭౭ ।।
న మధ్యమేశ్వరాదన్యల్లింగం కాశ్యాం హి విద్యతే ।।
యద్దర్శనార్థమాయాన్తి దేవాః పర్వణిపర్వణి ।।౭౮।।
అతః సేవ్యో మహాదేవో మధ్యమేశ్వరసంజ్ఞకః ।।
అస్యారాధనతో విప్రా బహవః సిద్ధిమాగతాః ।।౭౯।।
యః ప్రధానతయా కాశ్యా మధ్యే తిష్ఠతి శఙ్కరః ।।
స్వపురీజన సౌఖ్యార్థమతోఽసౌ మధ్యమేశ్వరః।।5.44.౮౦।।
తుమ్బురుర్నామ గంధర్వో దేవర్షిర్నారదస్తథా।।
అముమారాధ్య సంపన్నౌ గానవిద్యావిశారదౌ।।౮౧।।
అముమేవ సమారాధ్య విష్ణుర్మోక్షప్రదోఽభవత్।।
బ్రహ్మ విష్ణుశ్చ రుద్రశ్చ స్రష్టృపాలకహారకాః ।।౮౨।।
ధనాధీశః కుబేరోఽపి వామదేవో హి శైవరాట్।।

ఖట్వాంగో నామ భూపాలోఽనపత్యోఽపత్యవానభూత్॥౮౩॥

అప్సరాశ్చన్ద్రభామాఖ్యా నృత్యన్తీ నిజభావతః ॥

సదేహా కోకిలాలాపా లింగమధ్యే లయం గతా ॥౮౪॥

శ్రీకరో గోపికాసూనుః సేవితా మధ్యమేశ్వరమ్ ॥

గాణపత్యం సమాలేభే శివస్య కరుణాత్మనః ॥౮౫॥

భార్గవో గీష్పతిశ్చోభౌ దేవౌ దైత్యసురార్చితౌ॥

విద్యాపారంగమౌ జాతౌ ప్రసాదాన్మధ్యమేశితుః ॥ ౮౬ ॥

అహమప్యత్ర సంపూజ్య మధ్యమేశ్వరమీశ్వరమ్ ॥

పురాణకర్తృతాశక్తిం ప్రాప్స్యామి తరసా ధ్రువమ్ ॥ ౮౭ ॥

ఇతి కృత్వా మతిం ధీరో వ్యాసః సత్యవతీసుతః ॥

భాగీరథ్యమ్భసి స్నాత్వా జగ్రాహ నియమం వ్రతీ ॥౮౮॥

క్వచిత్పర్ణాశనో భూత్త్వా ఫలశాకాశనః క్వచిత్ ॥

వాతభుగ్జలభుక్క్వాపి క్వచిన్నిరశనవ్రతీ ॥ ౮౯ ॥

ఇత్యాది నియమైర్యోగీ త్రికాలం మధ్యమేశ్వరమ్ ॥

పూజయామాస ధర్మాత్మా నానావృక్షోద్భవైః ఫలైః ॥5.44.౯౦॥

ఇత్థం బహుతిథే కాలే వ్యతీతే కాలికాసుతః ॥

స్నాత్వా త్రిపథగాతోయే యావదాయాతి స ప్రగే ॥ ౯౧ ॥

మధ్యమేశ్వరమీశానం భక్తాభీష్టవరప్రదమ్ ॥

తావద్దదర్శ పుణ్యాత్మా మధ్యేలింగం మహేశ్వరమ్ ॥ ౯౨ ॥

ఉమాభూషితవామాంగం వ్యాఘ్రచర్మోత్తరీయకమ్॥

జటాజూటచలద్గంగాతరంగైశ్చారువిగ్రహమ్॥౯౩॥

లసచ్చారదబాలేన్దుచన్ద్రికాచన్దితాలకమ్ ।।

భస్మోద్ధూలితసర్వాఙ్గం కర్పూరార్జునవిగ్రహమ్ ।। ౯౪ ।।

కర్ణాన్తాయతనేత్రం చ విద్రుమారుణదచ్ఛదమ్ ।।

పంచవర్ణాకృతి బాలం బాలకోచితభూషణమ్ ।।౯౫।।

దధానం కోటికన్దర్పదర్పహాని తనుద్యుతిమ్ ।।

నగ్రం ప్రహసితాస్యాబ్జం గాయన్తం సామ లీలయా ।। ౯౬ ।।

కరుణాపారపాథోధిం భక్తవత్సలనామకమ్ ।।

ఆశుతోషముమాకాన్తం ప్రసాదసుముఖం హరమ్ ।। ౯౭ ।।

సమాలోక్య స్తుతిం చక్రే ప్రేమగద్గయా గిరా ।।

యోగీనామప్యగమ్యన్తం దీనబన్ధుం చిదాత్మకమ్ ।। ౯౮ ।।

వేదవ్యాస ఉవాచ ।।

దేవదేవ మహాభాగ శరణాగతవత్సల।।

వాఙ్మనః కర్మదుష్ప్రాప యోగినామప్యగోచర ।।౯౯।।

మహిమానం న తే వేదా విదామాసురుమాపతే ।।

త్వమేవ జగతః కర్తా ధర్తా హర్తా తథైవ చ ।।5.44.౧౦౦।।

త్వమాద్యః సర్వదేవానాం సచ్చిదానంద ఈశ్వరః ।।

నామగోత్రే న వా తే స్తః సర్వజ్ఞోఽసి సదాశివ।।౧౦౧।।

త్వమేవ పరమం బ్రహ్మ మాయాపాశనివర్తకః।।

గుణత్రయైర్న లిప్తస్త్వం పద్మపత్రమివాంభసా।।౧౦౨।।

న తే జన్మ న వా శీలం న దేశో న కులం చ తే।।

ఇత్థం భూతోపీశ్వరత్వం త్రిలోక్యాః కామమావహే।।౧౦౩।।

న చ బ్రహ్మా న లక్ష్మీశో న చ సేన్ద్రా దివౌకసః।।

న యోగీన్ద్రా విదుస్తత్త్వం యస్య తం త్వాముపాస్మహే।।౧౦౪।।

త్వత్తః సర్వం త్వం హి సర్వం గౌరీశస్త్వం పురాన్తకః।।

త్వం బాలస్త్వం యువా వృద్ధస్తం త్వాం హృది యునజ్మ్యహమ్ ।। ।।౧౦౫।।

నమస్తస్మై మహేశాయ భక్తధ్యేయాయ శమ్భవే ।।

పురాణపురుషాయాద్ధా శంకరాయ పరాత్మనే ।। ౧౦౬ ।।

ఇతి స్తుత్వా క్షితౌ యావద్దణ్డవన్నిపపాత సః।।

తావత్స బాలో హృష్టాత్మా వేదవ్యాసమభాషత।।౧౦౭।।

వరం వృణీష్వ భో యోగిన్యస్తే మనసి వర్తతే ।।

నాదేయం విద్యతే కించిద్భక్తాధీనో యతోఽస్మ్యహమ్।।౧౦౮।।

తత ఉత్థాయ హృష్టాత్మా మునిర్వ్యాసో మహాతపాః ।।

ప్రత్యబ్రవీత్కిమజ్ఞాతం సర్వజ్ఞస్య తవ ప్రభో ।। ౧౦౯ ।।

సర్వాన్తరాత్మా భగవాఞ్ఛర్వః సర్వప్రదో భవాన్ ।।

యాఞ్చాం ప్రతినియుఙ్క్తే మాం కిమీశో దైన్యకారిణీమ్ ।। 5.44.౧౧౦ ।।

ఇతి శ్రుత్వా వచస్తస్య వ్యాసస్యామలచేతసః ।।

శుచి స్మిత్వా మహాదేవో బాలరూపధరోఽబ్రవీత్ ।। ౧౧౧ ।।

బాల ఉవాచ ।।

త్వయా బ్రహ్మవిదాం శ్రేష్ఠ యోఽభిలాషః కృతో హృది ।।

అచిరేణైవ కాలేన స భవిష్యత్యసంశయః ।। ౧౧౨ ।।

కణ్ఠే స్థిత్వా తవ బ్రహ్మన్నన్తర్యామ్యహమీశ్వరః ।।

సేతిహాసపురాణాని సమ్యఙ్నిర్వ్యాపయామ్యహమ్ ।। ౧౧3 ।।

అభిలాషాష్టకం పుణ్యం స్తోత్రమేతత్త్వయేరితమ్॥

వర్షం త్రికాలం పఠనాత్కామదం శమ్భుసద్మని ॥ ౧౧౪ ॥

ఏతత్స్తోత్రస్య పఠనం విద్యాబుద్ధివివర్ద్ధనమ్ ॥

సర్వసంపత్కరం ప్రోక్తం ధర్మదం మోక్షదం నృణామ్ ॥ ౧౧౫ ॥

ప్రాతరుత్థాయ సుస్నాతో లింగమభ్యర్చ్య శాంకరమ్ ॥

వర్షం పఠన్నిదం స్తోత్రం మూర్ఖోఽపి స్యాద్బృహస్పతిః ॥ ౧౧౬ ॥।

స్త్రియా వా పురుషేణాపి నియమాల్లింగసన్నిధౌ ॥

వర్షం జప్తమిదం స్తోత్రం బుద్ధిం విద్యాఞ్చ వర్ద్ధయేత్ ॥౧౧౭॥

ఇత్యుక్త్వా స మహాదేవో బాలో లింగే న్యలీయత ॥

వ్యాసోఽపి ముంచన్నశ్రూణి శివప్రేమాకులోఽభవత్॥౧౧౮॥

ఏవం లబ్ధవరో వ్యాసో మహేశాన్మధ్యమేశ్వరాత॥

అష్టాదశ పురాణాని ప్రణినాయ స్వలీలయా ॥ ౧౧౯ ॥

బ్రాహ్మం పాద్మం వైష్ణవఞ్చశైవం భాగవతం తథా ॥

భవిష్యం నారదీయం చ మార్కండేయమతః పరమ్ ॥ 5.44.౧౨౦॥

ఆగ్నేయం బ్రహ్మవైవర్త లింగం వారాహమేవ చ ॥

వామనాఖ్యం తతః కౌర్మం మాత్స్యం గారుడమేవ చ ॥౧౨౧॥

స్కాన్దం తథైవ బ్రహ్మాణ్డాఖ్యం పురాణం చ కీర్తితమ్ ॥

యశస్యం పుణ్యదం నౄణాం శ్రోతౄణాం శాంకరం యశ ॥౧౨౨॥

సూత ఉవాచ ॥

అష్టాదశపురాణానామ్పూర్వం నామోదితన్త్వయా ॥

కురు నిర్వచనం తేషామిదానీం వేదవిత్తమ॥౧౨3॥

వ్యాస ఉవాచ ।।

అయమేవ కృతః ప్రశ్నస్తణ్డినా బ్రహ్మయోనినా।।

నన్దికేశ్వరముద్దిశ్య స యదాహ బ్రవీమి తత్।।౧౨౪।।

నన్దికేశ్వర ఉవాచ।।

యత్ర వక్తా స్వయన్తణ్డే బ్రహ్మ సాక్షాచ్చతుర్ముఖః।।

తస్మాద్బ్రహ్మం సమాఖ్యాతం పురాణం ప్రథమం మునే।౧౨౫।

పద్మకల్పస్య మాహాత్మ్యన్తత్ర యస్యాముదాహృతమ్ ।।

తస్మాత్పాద్మం సమాఖ్యాతం పురాణం చ ద్వితీయకమ్ ।।౧౨౬।।

పరాశరకృతం యత్తు పురాణం విష్ణుబోధకమ్ ।।

తదేవ వ్యాసకథితం పుత్రపిత్రోరభేదతః ।। ౧౨౭ ।।

యత్ర పూర్వోత్తరే ఖణ్డే శివస్య చరితం బహు ।।

శైవమేతత్పురాణం హి పురాణజ్ఞా వదన్తి చ ।। ౧౨౮ ।।

భగవత్యాశ్చ దుర్గాయాశ్చరితం యత్ర విద్యతే ।।

తత్తు భాగవతం ప్రోక్తం నను దేవీపురాణకమ్ ।।౧౨౯।।

నారదోక్తం పురాణన్తు నారదీయం ప్రచక్షతే ।।

యత్ర వక్తాఽభవత్తణ్డే మార్కణ్డేయో మహామునిః ।। 5.44.౧౩౦ ।।

మార్కణ్డేయపురాణం హి తదాఖ్యాతం చ సప్తమమ్ ।।

అగ్నియోగాత్తదాగ్నేయం భవిష్యోక్తేర్భవిష్యకమ్ ।। ౧౩౧ ।।

వివర్తనాద్బ్రహ్మణస్తు బ్రహ్మవైవర్తముచ్యతే ।।

లింగస్య చరితోక్తత్వాత్పురాణం లింగముచ్యతే ।। ౧౩౨ ।।

వరాహస్య చ వారాహం పురాణం ద్వాదశం మునే ।।

యత్ర స్కన్దః స్వయం శ్రోతా వక్తా సాక్షాన్మహేశ్వరః ।। ౧౩౩ ।।

తత్తు స్కాన్దం సమాఖ్యాతం వామనస్య తు వామనమ్ ।।

కౌర్మం కూర్మస్య చరితం మాత్స్యం మత్స్యేన కీర్తితమ్ ।। ౧౩౪ ।।

గరుడస్తు స్వయం వక్తా యత్తద్గారుడసంజ్ఞకమ్ ।।

బ్రహ్మాణ్డచరితోక్తత్వాద్బ్రహ్మాణ్డం పరికీర్తితమ్ ।। ౧౩౫ ।।

సూత ఉవాచ ।।

అయమేవ మయాఽకారి ప్రశ్నో వ్యాసాయ ధీమతే ।।

తతః సర్వపురాణానాం మయా నిర్వచనం శ్రుతమ్ ।। ౧౩౬ ।।

ఏవం వ్యాససముత్పన్నః సత్యవత్యాం పరాశరాత్ ।।

పురాణసంహితాశ్చక్రే మహాభారతముత్తమమ్ ।। ౧౩౭ ।।

పరాశరేణ సంయోగః పునః శన్తనునా యథా ।।

సత్యవత్యా ఇవ బ్రహ్మన్నః సంశయితుమర్హసి ।। ౧౩౮ ।।

సకారణేయముత్పత్తిః కథితాశ్చర్యకారిణీ ।।

మహతాం చరితే చైవ గుణా గ్రాహ్యా విచక్షణైః ।। ౧౩౯ ।।

ఇదం రహస్యం పరమం యః శృణోతి పఠత్యపి ।।

స సర్వపాపనిర్ముక్త ఋషిలోకే మహీయతే।।5.44.౧౪౦।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే పఞ్చమ్యాముమాసంహితాయాం వ్యాసోత్పత్తివర్ణనం నామ చతుశ్చత్వారింశోఽధ్యాయః ।।౪౪।।

5.45

మునయ ఊచుః ।।

శ్రుత్వా శంభోః కథా రమ్యా నానాఖ్యానసమన్వితా।।

నానావతార సంయుక్తా భుక్తిముక్తిప్రదా నృణామ్ ।।౧।।

ఇదానీం శ్రోతుమిచ్ఛామస్త్వత్తో బ్రహ్మవిదాం వర।।

చరిత్రం జగదంబాయా భగవత్యా మనోహరమ్।।౨।।

పరబ్రహ్మ మహేశస్య శక్తిరాద్యా సనాతనీ ।।

ఉమా యా సమభిఖ్యాతా త్రైలోక్యజననీ పరా ।।౩।।

సతీ హేమవతీ తస్యా అవతారద్వయం శ్రుతమ్।।

అపరానవతారాంస్త్వం బ్రూహి సూత్ మహామతే ।।౪।।

కో విరజ్యేత మతిమాన్ గుణశ్రవణకర్మణి ।।

శ్రీమాతుర్జ్ఞానినో యాని న త్యజన్తి కదాచన।౫।।

సూత ఉవాచ ।।

ధన్యా యూయం మహాత్మానః కృతకృత్యాః స్థ సర్వదా ।।

యత్పృచ్ఛథ పరామ్బాయా ఉమాయాశ్చరితం మహత్ ।।౬।।

శృణ్వతాం పృచ్ఛతాం చైవ తథా వాచయతాం చ తత్ ।।

పాదామ్బుజరజాంస్యేవ తీర్థాని మునయో విదుః ।।౭।।

తే ధన్యా కృతకృత్యాః స్యుర్ధన్యా తేషాం ప్రసూః కులమ్ ।।

యేషాం చిత్తం భవేల్లీనం శ్రీదేవ్యాం పరసంవిది ।। ౮ ।।

యే న స్తువన్తి దేవేశీం సర్వకారణకారణామ్ ।।

మాయాగుణైర్మోహితాస్స్యుర్హతభాగ్యా న సంశయః ।। ౯ ।।

న భజన్తి మహాదేవీం కరుణారససాగరామ్ ।।

అన్ధకూపే పతన్త్యేతే ఘోరే సంసారరూపిణి ।।5.45.౧౦।।

గంగాం విహాయ తృష్త్యర్థం మరువారి యథా వ్రజేత్ ।।

విహాయ దేవీం తద్భిన్నాం తథా దేవాన్తరం వ్రజేత్॥౧౧॥

యస్యాః స్మరణమాత్రేణ పురుషార్థచతుష్టయమ్॥

అనాయాసేన లభతే కస్త్యజేత్తాం నరోత్తమః ॥ ౧౨ ॥

ఏతత్పృష్టః పురా మేధాస్సురథేన మహాత్మనా ॥

యదుక్తం మేధసా పూర్వం తచ్ఛృణుష్వ వదామి తే ॥ ౧౩ ॥

స్వారోచిషేన్తరే పూర్వం విరథో నామ పార్థివః ॥

సురథస్తస్య పుత్రోఽభూన్మహాబలపరాక్రమః ॥ ౧౪ ॥

దానశౌణ్డః సత్యవాదీ స్వధర్మ్మ కుశలః కృతీ ॥

దేవీభక్తో దయాసిన్ధుః ప్రజానాం పరిపాలకః ॥ ౧౫ ॥

పృథివీం శాసతస్తస్య పాకశాసనతేజసః ॥

బభూబుర్న్నవ యే భూపాః పృథ్వీగ్రహణతత్పరాః॥౧౬॥

కోలానామ్నీం రాజధానీం రురుధుస్తస్య భూపతేః ॥

తైస్సమన్తుములం యుద్ధం సమపద్యత దారుణమ్॥౧౭॥

యుద్ధే స నిర్జితో భూపః ప్రబలైస్తైర్ద్విషద్గణైః ॥

ఉజ్ఞాసితచ్ఛ కోలాయా హృత్వా రాజ్యమశేషతః॥౧౮॥

స రాజా స్వపురీమేత్యాకరోద్రాజ్యం స్వమంత్రిభిః ॥

తత్రాపి చ మహాఃపక్షైర్విపక్షైస్స పరాజితః॥౧౯॥

దైవాచ్ఛత్రుత్వమాపన్నై రమాత్యప్రముఖైర్గణైః ॥

కోశస్థితం చ యద్విత్తం తత్సర్వం చాత్మసాత్కృతమ్ ॥5.45.౨౦॥

తతస్స నిర్గతో రాజా నగరాన్మృగయా ఛలాత్ ॥

అసహాయోఽశ్వమారుహ్య జగామ గహనం వనమ్ ॥ ౨౧ ॥

ఇతస్తతస్తత్ర గచ్ఛన్రాజా మునివరాశ్రమమ్ ।।
దదర్శ కుసుమారామభ్రాజితం సర్వతోదిశమ్ ।।౨౨।।
వేదధ్వనిసమాకీర్ణం శాన్తజన్తుసమాశ్రితమ్ ।।
శిష్యైః ప్రశిష్యైస్తచ్ఛిష్యైస్సమన్తాత్పరివేష్టితమ్ ।।౨౩।।
వ్యాఘ్రాదయో మహావీర్యా అల్పవీర్యాన్మహామతే ।।
తదాశ్రమే న బాధన్తే ద్విజవర్యప్రభావతః ।।౨౪।।
ఉవాస తత్ర నృపతిర్మహాకారుణికో బుధః ।।
సత్కృతో మునినాథేన సువచో భోజనాసనైః ।। ౨౫ ।।
ఏకదా స మహారాజశ్చింతామాప దురత్యయామ్ ।।
అహో మే హీనభాగ్యస్య దుర్బుద్ధేర్హీనతేజసః ।। ౨౬ ।।
హృతం రాజ్యమశేషేణ శత్రువర్గైర్మదోద్ధతైః ।।
మత్పూర్వైర్వై రక్షితం రాజ్యం శత్రుభిర్భుజ్యతేఽధునా ।। ౨౭ ।।
మాదృశశ్చైత్రవంశేస్మిన్న కోప్యాసీన్మహీపతిః ।।
కిం కరోమి క్వ గచ్ఛామి కథం రాజ్యం లభేమహి ।। ౨౮ ।।
అమాత్యా మంత్రిణశ్చైవ మామకా యే సనాతనాః ।।
న జానే కం చ నృపతిం సమాసాద్యాధునాసతే ।। ౨౯ ।।
వినాశ్య రాజ్యమధునా న జానే కాం గతిం గతాః ।।
రణభూమిమహోత్సాహా అరివర్గనికర్తనాః ।। 5.45.30 ।।
మామకా యే మహాశూరా నృపమన్యం భజన్తి తే ।।
పర్వతాభా గజా అశ్వా వాతవద్వేగగామినః ।।౩౧।।
పూర్వపూర్వార్జితః కోశః పాల్యతే తైర్నవాధునా ।।

ఏవం మోహవశం యాతో రాజా పరమధార్మికః ।। ౩౨ ।।

ఏతస్మిన్నంతరే తత్ర వైశ్యః కశ్చిత్సమాగతః।।

రాజా పప్రచ్ఛ కస్త్వం భోః కిమర్థమిహ చాగతః।।౩౩।।

దుర్మనా లక్ష్యసే కస్మాదేతన్మే బ్రూహి సామ్ప్రతమ్ ।।

ఇత్యాకర్ణ్య వచో రమ్యం నరపాలేన భాషితమ్ ।। ౩౪ ।।

దృగ్భ్యాం విముంచన్నశ్రూణి సమాధిర్వైశ్యపుంగవః ।।

ప్రత్యువాచ మహీపాలం ప్రణయావనతో గిరమ్ ।। ౩౫ ।।

।। వైశ్య ఉవాచ ।।

సమాధిర్నామ వైశ్యోఽహం ధనివంశసముద్భవః ।।

పుత్రదారాదిభిస్త్యక్తో ధనలోభాన్మహీపతే ।। ౩౬ ।।

స వనమభ్యాగతో రాజన్దుఃఖితః స్వేన కర్మణా ।।

సోఽహం పుత్రప్రపౌత్రాణాం కలత్రాణాం తథైవ చ ।। ౩౭ ।।

భ్రాతౄణాం భ్రాతృపుత్రాణాం పరేషాం సుహృదాం తథా ।।

న వేద్మి కుశలం సమ్యక్కరుణాసాగర ప్రభో ।।౩౮।।

రాజోవాచ ।।

నిష్కాసితో యైః పుత్రాద్యైర్దుర్వృత్తైర్ధనగర్ధిభిః ।।

తేషు కిం భవతా ప్రీతిః క్రియతే మూర్ఖజన్తువత్।।౩౯।।

వైశ్య ఉవాచ ।।

సమ్యగుక్తం త్వయా రాజన్వచః సారార్థబృంహితమ్ ।।

తథాపి స్నేహపాశేన మోహ్యతేఽతీవ మే మనః।।5.45.౪౦।।

ఏవం మోహాకులౌ వైశ్యపార్థివౌ మునిసత్తమ ।।

జగ్మతుర్మునివర్యస్య మేధసః సన్నిధిన్తదా ॥౪౧॥

స వైశ్యరాజసహితో నరరాజః ప్రతాపవాన్ ॥

ప్రణనామ మహావీరః శిరసా యోగినాం వరమ్ ॥౪౨॥

బద్ధ్వాఞ్జలిమిమాం వాచమువాచ నృపతిర్మునిమ్ ॥

భగవన్నావయోర్మోహం ఛేత్తుమర్హసి సామ్ప్రతమ్ ॥ ౪౩ ॥

అహం రాజశ్రియా త్యక్తో గహనం వనమాశ్రితః ॥

తథాపి హృతరాజ్యస్య తోషో నైవాభిజాయతే ॥ ౪౪ ॥।

అయం చ వైశ్యస్స్వజనైర్దారాద్యైర్నిష్కృతో గృహాత్ ॥

తథాప్యేతస్య మమతా న నివృత్తిం సమశ్నుతే ॥ ౪౫ ॥

కిమత్ర కారణం బ్రూహి జ్ఞానినోరపి నో మనః ॥

మోహేన వ్యాకులం జాతం మహత్యేషాం హి మూర్ఖతా ॥ ౪౬ ॥

ఋషి ఉవాచ ॥

మహామాయా జగద్ధాత్రీ శక్తిరూపా సనాతనీ ॥

సా మోహయతి సర్వేషాం సమాకృష్య మనాంసి వై॥౪౭॥

బ్రహ్మాదయస్సురాస్సర్వే యన్మాయామోహితాః ప్రభో ॥

న జానన్తి పరన్తత్త్వం మనుష్యాణాం చ కా కథా ॥ ౪౮ ॥

సా సృజత్యఖిలం విశ్వం సైవ పాలయతీతి చ ॥

సైవ సంహరతే కాలే త్రిగుణా పరమేశ్వరీ ॥౪౯॥

యస్యోపరి ప్రసన్నా సా వరదా కామరూపిణీ॥

స ఏవ మోహమత్యేతి నాన్యథా నృపసత్తమ ॥5.45.౫౦॥

రాజోవాచ ॥

కా సా దేవీ మహామాయా యా చ మోహయతేఽఖిలాన్।।

కథం జాతా చ సా దేవీ కృపయా వద మే మునే ।। ౫౧ ।।

ఋషిరువాచ ।।

జగత్యేకార్ణవే జాతే శేషమాస్తీర్య యోగరాట్ ।।

యోగనిద్రాముపాశ్రిత్య యదా సుష్వాప కేశవః ।। ౫౨ ।।

తదా ద్వావసురౌ జాతౌ విష్ణో కర్ణమలేన వై ।।

మధుకైటభనామానౌ విఖ్యాతౌ పృథివీతలే ।। ౫౩ ।।

ప్రలయార్కప్రభౌ ఘోరౌ మహాకాయౌ మహాహనూ ।।

దంష్ట్రాకరాలవదనౌ భక్షయన్తౌ జగన్తి వా।।౫౪।।

తౌ దృష్ట్వా భగవన్నాభిపఙ్కజే కమలాసనమ్ ।।

హననాయోద్యతావాస్తాం కస్త్వం భోరితి వాదినౌ ।।౫౫।।

సమాలోక్యం తు తౌ దైత్యౌ సురజ్యేష్ఠో జనార్దనమ్ ।।

శయానం చ పయోమ్భోధౌ తుష్టావ పరమేశ్వరీమ్ ।।౫౬।।

బ్రహ్మోవాచ।।

రక్షరక్ష మహామాయే శరణాగతవత్సలే।।

ఏతాభ్యాం ఘోరరూపాభ్యాం దైత్యాభ్యాం జగదమ్బికే।।౫౭।।

ప్రణమామి మహామాయాం యోగనిద్రాముమాం సతీమ్ ।।

కాలరాత్రిం మహారాత్రిం మోహరాత్రిం పరాత్పరామ్ ౫౮।।

త్రిదేవజననీం నిత్యాం భక్తాభీష్టఫలప్రదామ్ ।।

పాలినీం సర్వదేవానాం కరుణావరుణాలయమ్ ।। ౫౯ ।।

త్వత్ప్రభావాదహం బ్రహ్మా మాధవో గిరిజాపతిః ।।

సృజత్యవతి సంసారం కాలే సంహరతీతి చ ।।5.45.౬౦।।

త్వం స్వాహా త్వం స్వధా త్వం హ్రీస్త్వం బుద్ధిర్విమలా మతా ।।

తుష్టిః పుష్టిస్త్వమేవామ్బ శాన్తిః క్షాన్తిః క్షుధా దయా ।।౬౧।।

విష్ణు మాయా త్వమేవామ్బ త్వమేవ చేతనా మతా।।

త్వం శక్తిః పరమా ప్రోక్తా లజ్జా తృష్ణా త్వమేవ చ ।।౬౨।।

భ్రాన్తిస్త్వం స్మృతిరూపా త్వం మాతృరూపేణ సంస్థితా ।।

త్వం లక్ష్మీర్భవనే పుంసాం పుణ్యాక్షరప్రవర్తినామ్ ।।౬౩।।

త్వం జాతిస్త్వం మతా వృత్తిర్వ్యాప్తిరూపా త్వమేవ హి।।

త్వమేవ చిత్తిరూపేణ వ్యాప్య కృత్స్నం ప్రతిష్ఠితా ।। ౬౪ ।।

సా త్వమేతౌ దురాధర్షావసురౌ మోహయామ్బికే ।

ప్రబోధయ జగద్యోనే నారాయణమజం విభుమ్ ।। ౬౫ ।।

ఋషిరువాచ ।। ।।

బ్రహ్మణా ప్రార్థితా సేయం మధుకైటభనాశనే ।।

మహావిద్యాజగద్ధాత్రీ సర్వవిద్యాధిదేవతా ।।౬౬।।

ద్వాదశ్యాం ఫాల్గునస్యైవ శుక్లాయాం సమభూన్నృప ।।

మహాకాలీతి విఖ్యాతా శక్తిస్త్రైలోక్యమోహినీ ।।౬౭।।

తతోఽభవద్వియద్వాణీ మా భైషీః కమలాసన।।

కణ్టకం నాశయామ్యద్య హత్వాజౌ మధుకైటభౌ ।।౬౮।।

ఇత్యుక్త్వా సా మహామాయా నేత్రవక్త్రాదితో హరేః।।

నిర్గమ్య దర్శనే తస్థౌ బ్రహ్మణోఽవ్యక్తజన్మనః ।। ౬౯ ।।

ఉత్తస్థౌ చ హృషీకేశో దేవదేవో జనార్దనః ।।

స దదర్శ పురో దైత్యౌ మధుకైటభసంజ్ఞకౌ ।।5.45.20।।

తాభ్యాం ప్రవవృత్తే యుద్ధం విష్ణోరతులతేజసః ।।

పఞ్చవర్షసహస్రాణి బాహుయుద్ధమభూత్తదా ।।२०।।

మహామాయాప్రభావేణ మోహితౌ దానవోత్తమౌ ।।

జజల్పతుః రమాకాన్తం గృహాణ వరమీప్సితమ్ । २१ ।।

నారాయణ ఉవాచ ।।

మయి ప్రసన్నౌ యది వాం దీయతామేష మే వరః ।।

మమ వధ్యావుభౌ నాన్యం యువాభ్యాం ప్రార్థయే వరమ్ ।। २३ ।।

ఋషిరువాచ ।।

ఏకార్ణవాం మహీం దృష్ట్వా ప్రోచతుః కేశవం వచః ।।

ఆవాం జహి న యత్రాసౌ ధరణీ పయసాఽఽప్లుతా ।। २४ ।।

తథాస్తు ప్రోచ్య భగవాంశ్చక్రముత్థాప్య సూజ్జ్వలమ్ ।।

చిచ్ఛేద శిరసీ కృత్వా స్వకీయజఘనే తయోః।।२५।।

ఏవన్తే కథితో రాజన్కాలికాయాస్సముద్భవః ।।

మహాలక్ష్మ్యాస్తథోత్పత్తిం నిశామయ మహామతే ।। २६ ।।

నిర్వికారాది సాకారా నిరాకారాపి దేవ్యుమా ।।

దేవానాం తాపనాశార్థం ప్రాదురాసీద్యుగేయుగే ।। २५ ।।

యదిచ్ఛావైభవం సర్వం తస్యా దేహగ్రహః స్మృతః ।।

లీలయా సాపి భక్తానాం గుణవర్ణనహేతవే ।। २८ ।। ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే పఞ్చమ్యాముమాసంహితాయాం మధుకైటభవధే
మహాకాలికావతారవర్ణనం నామ పంచచత్వారింశోఽధ్యాయః ।। ४५ ।।

5.46

ఋషిరువాచ ।।

ఆసీద్రంభాసురో నామ దైత్యవంశశిరోమణిః ।।

తస్మాజ్జాతో మహాతేజా మహిషో నామ దానవః ।। ౧ ।।

స సంగ్రామే సురాన్సర్వాన్నిర్జిత్య దనుజాధిపః ।।

చకార రాజ్యం స్వర్లోకే మహేన్ద్రాసనసంస్థితః ।।౨।।

పరాజితాస్తతో దేవా బ్రహ్మాణం శరణం యయుః ।।

బ్రహ్మాపి తాన్సమాదాయ యయౌ యత్ర వృషాకపీ ।।౩।।

తత్ర గత్వా సురాస్సర్వే నత్వా శంకరకేశవౌ ।।

స్వవృత్తం కథాయామాసుర్యథావదనుపూర్వశః ।। ౪ ।।

భగవన్తౌ వయం సర్వే మహిషేణ దురాత్మనా ।।

ఉజ్జాసితాశ్చ స్వర్లోకాన్నిర్జిత్య సమరాంగణే।। ౫ ।।

భ్రమామో మర్త్యలోకేఽస్మిన్న లభేమహి శం క్వచిత్ ।।

కాం కాం న దుర్దశాం నీతా దేవా ఇన్ద్రపురోగమాః ।। ౬ ।।

సూర్యాచన్ద్రమసౌ పాశీ కుబేరో యమ ఏవ చ ।।

ఇన్ద్రాగ్నివాతగన్ధర్వా విద్యాధరసుచారణాః ।। ౭ ।।

ఏతేషామపరేషాం చ విధేయం కర్మ సోసురః ।।

స్వయం కరోతి పాపాత్మా దైత్యపక్ష భయంకర ।। ౮ ।।

తస్మాచ్ఛరణమాపన్నాన్దేవాన్నస్త్రాతుమర్హథః ।।

వధోపాయం చ తస్యాశు చిన్తయేథాం యువాం ప్రభూ ।। ౯ ।।

ఇతి దేవవచః శ్రుత్వా దామోదరసతీశ్వరౌ ।।

చక్రతుః పరమం కోపం రోషాఘూర్ణితలోచనౌ ।। 5.46.౧౦ ।।

తతోతికోపపూర్ణస్య విష్ణోశ్శంభోశ్చ వక్త్రతః ।।

తథాన్యేషాం చ దేవానాం శరీరాన్నిర్గతం మహః ।। ౧౧ ।।

అతీవ మహసః పుంజం జ్వలన్తం దశదిక్షు చ ।।

అపశ్యంస్త్రిదశాస్సర్వే దుర్గా ధ్యానపరాయణాః ।। ౧౨ ।।

సర్వదేవశరీరోత్థం తేజస్తదతిభీషణమ్ ।।

సంఘీభూయాభవన్నారీ సాక్షాన్మహిషమర్దినీ ।।౧౩।।

శంభుతేజస ఉత్పన్నం ముఖమస్యాః సుభాస్వరమ్ ।।

యామ్యేన బాలా అభవన్వైష్ణవేన చ బాహవః ।।౧౪।।

చన్ద్రమస్తేజసా తస్యాః స్తనయుగ్మం వ్యజాయత।।

మధ్యమే న్ద్రేణ జంఘోరూ వారుణేన బభూవతుః ।। ౧౫ ।।

భూతేజసా నితంబోభూద్బ్రాహ్మేణ చరణద్వయమ్ ।।

ఆర్కేణ చరణాంగుల్యః కరాంగుల్యశ్చ వాసవాత్।।౧౬।।

కుబేరతేజసా నాసా రదనాశ్చ ప్రజాపతేః ।।

పావకీయేన నయనత్రయం సాన్ధ్యేన భ్రూద్వయమ్ ।।౧౭।।

ఆనిలేన శ్రవోద్వన్ద్వం తథాన్యేషాం స్వరోకసామ్ ।।

తేజసాం సంభవః పద్మాలయా సా పరమేశ్వరీ ।। ౧౮।।

తతో నిఖిలదేవానాం తేజోరాశిసముద్భవామ్ ।।

తామాలోక్య సురాస్సర్వే పరం హర్షం ప్రపేదిరే ।।౧౯।।

నిరాయుధాం చ తాం దృష్ట్వా బ్రహ్మాద్యాస్త్రిదివేశ్వరాః ।।

సాయుధాన్తాం శివాం కర్తుం మనః సన్దధిరే సురాః ।। 5.46.౨౦ ।।

తతః శూలం మహేశానో మహేశాన్యై సమర్పయత ।।

చక్రం చ కృష్ణో భగవాఞ్ఛంఖం పాశం చ పాశభృత ।। ౨౧ ।।

శక్తిం హుతాశనోఽయచ్ఛన్మారుతశ్చాపమేవ చ ।।।।।

బాణపూర్ణేషుధీ చైవ వజ్రఘణ్టే శచీపతిః ।। ౨౨ ।।

యమో దదౌ కాలదణ్డమక్షమాలాం ప్రజాపతిః ।।

బ్రహ్మా కమణ్డలుం ప్రాదాద్రోమరశ్మీన్దివాకరః ।।౨౩।।

కాలః ఖడ్గన్దదౌ తస్యై ఫలకం చ సముజ్వలమ్ ।।

క్షీరాబ్ధీ రుచిరం హారమజరే చ తథామ్బరే ।। ౨౪ ।।

చూడామణిం కుణ్డలే చ కటకాని తథైవ చ ।।

అర్ధచన్ద్రం చ కేయూరాన్నూపురౌ చ మనోహరౌ।।౨౫।।

గ్రైవేయకమంగులీషు సమస్తాస్వంగులీయకమ్।।

విశ్వకర్మా చ పరశుం దదౌ తస్యై మనోహరమ్ ।। ౨౬ ।।

అస్త్రాణ్యనేకాని తథాభేద్యం చైవ తనుచ్ఛదమ్ ।।

సురమ్యసరసాం మాలాం పఙ్కజం చామ్బుధిర్దదౌ ।। ౨౭ ।।

దదౌ సింహం చ హిమవాన్రత్నాని వివిధాని చ ।।

సురయా పూరితం పాత్రం కుబేరోఽస్యై సమర్పయత్ ।। ౨౮ ।।

శేషశ్చ భోగినాం నేతా విచిత్రరచనాఞ్చితమ్ ।।

దదౌ తస్యై నాగహారం నానాస్త్రమణిగుంఫితమ్ ।। ౨౯ ।।

ఏతైశ్చాన్యైస్సురైర్దేవీ భూషణైరాయుధైస్తథా ।।

సత్కృతోచ్చైర్ననాదాసౌ సాట్టహాసం పునఃపునః ।।5.46.30।।

తస్యా భీషణనాదేన పూరితా చ నభఃస్థలీ ।।

ప్రతిశబ్దో మహానాసీచ్చుక్షుభే భువనత్రయమ్ ।।౩౧।।

చేలుః సముద్రాశ్చత్వారో వసుధా చ చచాల హ ।।

జయశబ్దస్తతో దేవైరకారి మహిషార్దితైః ।।౩౨।।

తతోఽమ్బికాం పరాం శక్తిం మహాలక్ష్మీస్వరూపిణీమ్ ।।

తుష్టువుస్తే సురాస్సర్వే భక్తిగద్గదయా గిరా ।। ౩౩ ।।

లోకం సంక్షుబ్ధమాలోక్య దేవతాపరిపన్థినః ।।

సన్నద్ధసైనికాస్తే చ సముత్తస్థురుదాయుధాః ।। ౩౪ ।।

మహిషోఽపి చ తం శబ్దమభ్యధావద్రుషాన్వితః ।।

స దదర్శ తతో దేవీం వ్యాప్తలోకత్రయాం రుచా ।। ౩౫ ।।।

ఏతస్మిన్నన్తరే తత్ర మహిషాసురపాలితాః ।।

సమాజగ్ముర్మహావీరాః కోటిశో ధృతహేతయః।।౩౬।।

చిక్షురశ్చామరోదగ్రౌ కరాలోద్ధతబాష్కలాః ।।

తామ్రోగ్రాస్యోగ్రవీర్యాశ్చ బిడాలోఽన్ధక ఏవ చ ।। ౩౭ ।।

దుర్ధరో దుర్ముఖశ్చైవ త్రినేత్రశ్చ మహాహనుః ।।

ఏతే చాన్యే చ బహవః శూరా యుద్ధవిశారదాః ।। ౩౮ ।।

యుయుధుః సమరే దేవ్యా సహ శస్త్రాస్త్రపారగాః ।।

ఇత్థం కాలో వ్యతీయాయ యుధ్యతోర్భీషణస్తయోః ।।౩౯।।

అరివర్గకరక్షిప్తా నానాశస్త్రాస్త్రరాశయః ।।

మహామాయాప్రభావేణ విఫలా అభవన్ క్షణాత్ ।। 5.46.౪౦ ।।

తతో జఘాన సా దేవీ చిక్షురప్రముఖానరీన్ ।।

సగణాన్గదయా బాణైః శూలశక్తిపరశ్వధైః ।।౪౧।।

ఏవం స్వీయేషు సైన్యేషు హతేషు మహిషాసురః ।।

దేవీనిఃశ్వాససంభూతాన్భావయామాస తాన్గణాన్ ।। ౪౨ ।।

అతాడయత్సరైః కాశ్చిత్కాశ్చిచ్ఛృఙ్గద్వయేన చ ।।

లాంగూలేన చ తుణ్డేన భినత్తి స్మ ముహుర్ముహుః ।। ౪3 ।।

ఇత్థం దేవీగణా న్హత్వాభ్యధావతోఽసురాధిపః ।।

సింహం మారయితున్దేవ్యాస్తతోఽసౌ కుపితాఽభవత్ ।।౪౪।।

కోపాతోఽపి మహావీర్యః ఖురకుట్టితభూతలః ।।

శృఙ్గాభ్యాం శైలముత్పాట్య చిక్షేప ప్రణనాద చ ।। ౪౫ ।।

వేగేన విష్వగ్ భ్రమతా ప్రక్షిప్తా గురవోఽద్రయః ।।

ఆకాశతో మహీమధ్యే నిపేతుర్నృపసత్తమ ।। ౪౬ ।।

శృంగభిన్నాః పయోవాహాః ఖణ్డం ఖణ్డమయాసిషుః ।।
లాంగూలేనాహతశ్చాబ్ధిర్విష్వగుద్వేలమస్పదత్ ।। ౪౭ ।।

ఏవం క్రుద్ధం సమాలోక్య మహిషాసురమమ్బికా ।।

విదధే తద్వధోపాయం దేవానామభయంకరీ ।। ౪౮ ।।

తతః పాశం సముత్థాయ క్షిప్త్వా తస్యోపరీ శ్వరీ ।।

బబన్ధ మహిషం సోఽపి రూపన్తత్యాజ మాహిషమ్ ।। ౪౯ ।।

తతః సింహో బభూవాశు మాయావీ తచ్ఛిరోమ్బికా ।।

యావచ్ఛినత్తి తావత్స ఖఙ్గపాణిర్బభూవ హ ।।5.46.౫౦।।

సచర్మాసికరం తం చ దేవీ బాణైరతాడయత్ ।।

తతో గజవపుర్భూత్వా సింహం చిచ్ఛేద శుణ్డయా ।। ౫౧ ।।

తతోఽస్య చ కరం దేవీ చకర్త స్వమహాసినా ।।

అధారి చ పునా రూపం స్వకీయం తేన రక్షసా ।। ౫౨ ।।

తద్రైవ క్షోభయామాస త్రైలోక్యం సచరాచరమ్ ।।

తతః క్రుద్ధా మహామాయా చణ్డికా మానవిక్రమా।।౫3।।

పపౌ పునఃపునః పానం జహాసోద్ర్భాన్తలోచనా ।।

జగర్జ చాసురః సోఽపి బలవీర్యమదో ద్ధతః ।।౫౪।।

తస్యా ఉపరి చిక్షేప శైలానుత్పాట్య సోఽసురః ।।

సా చ బాణావలీఘాత్రైశ్చూర్ణయామాస సత్వరమ్ ।। ౫౫ ।।

వారుణీమద్రసం జాతముఖరాగాఽఽకులేన్ద్రియా ।।

ప్రోవాచ పరమేశానీ మేఘగంభీరయా గిరా ।। ౫౬ ।।

।। దేవ్యువాచ ।।

రే మూఢ రే హతప్రజ్ఞ వ్యర్థ కిం కురుషే హఠమ్ ।।

న మదగ్రేఽసురాః కేపి స్థాస్నవో జగతీత్రయే ।। ౫౭ ।।

ఋషి రువాచ ।।

ఏకమాభాష్య కూర్ద్దిత్వా దేవీ సర్వకలామయీ ।।

పదాక్రమ్యాసురం కణ్ఠే శూలేనోగ్రేణ సాఽభినత్ ।। ౫౮ ।।

తతస్తచ్చరణాక్రాన్తస్స స్వకీయముఖాత్తతః ।।

అర్ద్ధనిష్క్రాన్త ఏవాసీద్దేవ్యా వీర్యేణ సంవృతః ।। ౫౯ ।।

అర్ద్ధనిష్క్రాన్త ఏవాసౌ యుధ్యమానో మహాధమః ।।

మహాసినా శిరో భిత్త్వా న్యపాతి ధరణీతలే ।। 5.46.౬౦ ।।

హాహాశబ్దం సముచ్చార్యావాఙ్ముఖాస్తద్గణాస్తతః ।।

పలాయన్త రణాద్భీతాస్త్రాహిత్రాహీతి వాదినః ।। ౬౧ ।।

తుష్టువుశ్చ తదా దేవీమిన్ద్రాద్యాః సకలాః సురాః ॥

గన్ధర్వా గీతముచ్చేరుర్ననృతుర్నర్తకీజనాః ॥ ౬౨ ॥

ఏవన్తే కథితో రాజన్మహాలక్ష్మ్యాః సముద్భవః ॥

సరస్వత్యాస్తథోత్పత్తిం శృణు సుస్థేన చేతసా ॥ ౬౩ ॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే పఞ్చమ్యాముమాసంహితాయాం మహిషాసురవధోపాఖ్యానే మహాలక్ష్మ్యవతారవర్ణనం నామ షట్చత్వారింశోఽధ్యాయః ॥ ౪౬ ॥

5.47

॥ ఋషిరువాచ ॥

ఆసీచ్ఛుమ్భాసురో దైత్యో నిశుంభశ్చ ప్రతాపవాన్ ॥

త్రైలోక్యమోజసా క్రాన్తం భ్రాతృభ్యాం సచరాచరమ్ ॥ ౧ ॥

తాభ్యాన్ప్రపీడితా దేవా హిమవన్తం సమాయయుః ॥

జననీం సర్వభూతానాం కామదాత్రీం వవన్దిరే ॥ ౨ ॥

దేవా ఊచుః ॥

జయ దుర్గే మహేశాని జయాత్మీయజనప్రియే ॥

త్రైలోక్యత్రాణకారిణ్యై శివాయై తే నమోనమః ॥3॥

నమో ముక్తిప్రదాయిన్యై పరామ్బాయై నమోనమః ॥

నమః సమస్తసంసారోత్పత్తిస్థిత్యన్తకారికే ॥ ౪ ॥

కాలికారూపసంపన్నే నమస్కారాకృతే నమః ॥

ఛిన్నమస్తాస్వరూపాయై శ్రీవిద్యాయై నమోస్తు తే ॥ ౫ ॥

భువనేశి నమస్తుభ్యం నమస్తే భైరవాకృతే ॥

నమోస్తు బగలాముఖ్యై ధూమావత్యై నమోనమః ॥౬॥

నమస్త్రిపురసున్దర్యై మాతఙ్గయై తే నమోనమః ।।
అజితాయై నమస్తుభ్యం విజయాయై నమోనమః ।। ౭ ।।
జయాయై మంగలాయై తే విలాసిన్యై నమోనమః ।।
దోగ్ధ్రీరూపే నమస్తుభ్యం నమో ఘోరాకృతేఽస్తు తే ।। ౮ ।।
మనోఽపరాజితాకారే నిత్యాకారే నమోనమః ।।
శరణాగతపాలిన్యై రుద్రాణ్యై తే నమోనమః ।। ౯ ।।
నమో వేదాన్తవేద్యాయై నమస్తే పరమాత్మనే ।।
అనన్తకోటిబ్రహ్మాణ్డనాయికాయై నమోనమః ।। 5.47.౧౦ ।।
ఇతి దేవైః స్తుతా గౌరీ ప్రసన్నా వరదా శివా ।।
ప్రోవాచ త్రిదశాన్సర్వాన్యుష్మాభిః స్తూయతేఽత్ర కా ।। ౧౧ ।।
తతో గౌరీతనోరేకా ప్రాదురాసీత్కుమారికా।।
సోవాచ మిషతాం తేషాం శివశక్తిం పరాదరాత్।।౧౨।।
స్తోత్రం మే క్రియతే మాతః సమస్తైః స్వర్గవాసిభిః।।
నిశుంభశుంభదైత్యాభ్యాం ప్రబలాభ్యాం ప్రపీడితైః।।౧౩।।
శరీరకోశాద్యత్తస్యా నిర్గతా తేన కౌశికీ।।
నామ్నా సా గీయతే సాక్షాచ్ఛుంభాసురనిబర్హిణీ।।౧౪।।
చైవోగ్రతారికా ప్రోక్తా మహోగ్రతారికాపి చ।।
ప్రాదుర్భూతా యతః సా వై మాతంగీత్యుచ్యతే భువి।।౧౫।।
బభాషే నిఖిలాన్దేవాన్యూయం తిష్ఠత నిర్భయాః।।
కార్యం వః సాధయిష్యామి స్వతన్త్రాహం వినాశ్రయమ్ ।।౧౬।।
ఇత్యుక్త్వా సా తదా దేవీ తరసాన్తర్హితాఽభవత్।।

చాణ్డముణ్డౌ తు తాన్దేవీమద్రాష్టాం సేవకౌ తయోః॥౧౭॥

దృష్ట్వా మనోహరం తస్యా రూపం నేత్రసుఖావహమ్॥

పేతతుస్తౌ ధరామధ్యే నష్టసంజ్ఞౌ విమోహితౌ॥౧౮॥

గత్వా వ్యాజహ్రతుః సర్వం రాజ్ఞే వృత్తాన్తమాదితః ॥

దృష్టా కాచిన్మయా పూర్వా నారీ రాజన్మనోరమా ॥౧౯॥

హిమవచ్ఛిఖరే రమ్యే సంస్థితా సింహవాహినీ॥

సమన్తాద్దేవకన్యాభిః సేవితా బద్ధపాణిభిః॥5.47.౨౦॥

కురుతే పాదసంవాహం కాచిత్సంస్కురుతే కచాన్॥

పాణిసంవాహనం కాచిత్కాచిన్నేత్రాఞ్జనం న్యధాత్॥౨౧॥

కాచిద్ గృహీత్వా హస్తేనాదర్శం దర్శయతే ముఖమ్॥

నాగవల్లీం దదాత్యేకా లవంగైలాదిసంయుతామ్॥౨౨॥

పతద్గ్రహం కరే కృత్వా స్థితా కాచిత్సఖీ పురః॥

భూషయత్యఖిలాంగాని కాచిద్భూషామ్బరాదిభిః॥౨౩॥

కదలీస్తంభజంఘోరుః కీరనాసాఽహిదోర్లతా॥

రణన్మఞ్జీరచరణా రమ్యమేఖలయా యుతా।౨౪।

లసత్కస్తూరికామోదముక్తాహారచలస్తనీ॥

గ్రైవేయకలసద్గ్రీవా లలన్తీదామమణ్డితా।౨౫।

అర్ద్ధచన్ద్రధరా దేవీ మణికుణ్డలధారిణీ॥

రమ్యవేణిర్విశాలాక్షీ లోచనత్రయభూషితా ॥ ౨౬ ॥

సాక్షరా మాలికోపేతా పణిరాజితకంకణా ॥

స్వర్ణోర్మికాంగులిర్భ్రాజత్పారిహార్యలసత్కరా ॥ ౨౭ ॥

శుభవస్త్రావృతా గౌరీ పద్మాసనవిరాజితా ।।

కాశ్మీరబిన్దుతిలకా చన్ద్రాలంకృతమస్తకా।।౨౮।।

తడిద్ద్యుతిర్మహామూల్యామ్బర చోలోన్నమత్కుచా ।।

భుజైరష్టాభిరుత్తుంగైర్ధారయన్తీ వరాయుధాన్ ।।౨౯।।

తాదృశీ నాసురీ నాగీ న గన్ధర్వీ న దానవీ ।।

విద్యతే త్రిషు లోకేషు యాదృశీ సా మనోరమా ।। 5.47.30 ।।

తస్మాత్సంభోగయోగ్యత్వం తస్యాస్త్వయ్యేవ శోభతే ।।

నారీరత్నం యతః సా వై పుంరత్నం చ భవాన్ప్రభో ।।౩౧।।

ఇత్యుక్తం చణ్డముణ్డాభ్యాం నిశమ్య స మహాసురః ।।

దూతం సుగ్రీవనామానం ప్రేషయామాస తాం ప్రతి ।। ౩౨ ।।

గచ్ఛ దూత తుషారాద్రౌ తత్రాస్తే కాపి సున్దరీ ।।

సా నేతవ్యా ప్రయత్నేన కథయిత్వా వచో మమ ।। ౩౩ ।।

ఇతి విజ్ఞాపితస్తేన సుగ్రీవో దానవోత్తమః ।।

గత్వా హిమాచలం ప్రాహ జగదమ్బాం మహేశ్వరీమ్ ।। ౩౪ ।।

దూత ఉవాచ ।।

దేవి శుంభాసురో దైత్యో నిశుంభస్తస్య చానుజః ।।

విఖ్యాతస్త్రిషు లోకేషు మహా బలపరాక్రమః ।।౩౫।।

చారోహం ప్రేషితస్తేన సన్నిధిన్తే సమాగమమ్ ।।

స యజ్జగౌ సురేశాని తత్సమాకర్ణయాధునా ।।౩౬।।

ఇన్ద్రాదీన్సమరే జిత్వా తేషాం రత్నాన్యపాహరమ్ ।।

దేవభాగం స్వయం భుఞ్జే యాగే దత్తం సురాదిభిః ।। ౩౭ ।।

స్త్రీరత్నం త్వామహం మన్యే సర్వరత్నోపరి స్థితమ్ ॥

సా త్వం మమానుజం మాం వా భజతాత్కామజై రసైః ॥ ౩౮ ॥

ఇతి దూతోక్తమాకర్ణ్య వచనం శుంభభాషితమ్ ॥

జగాద సా మహామాయా భూతేశప్రాణవల్లభా ॥ ౩౯ ॥

॥ దేవ్యువాచ ॥

సత్యం వదసి భో దూత నానృతం కించిదుచ్యతే ॥

పరన్త్వేకా కృతా పూర్వం ప్రతిజ్ఞా తాన్నిబోధ మే ॥ 5.47.౪౦ ॥

యో మే దర్పం విధునుతే యో మాం జయతి సంగరే ॥

ఉత్సహే తమహం కర్తుం పతిం నాన్యమితి ధ్రువమ్ ॥ ౪౧ ॥

స త్వం కథయ శుంభాయ నిశుంభాయ వచో మమ ॥

యథా యుక్తం భవేదేవం విదధాతు తథాఽత్ర సః ॥ ౪౨ ॥

ఇత్థం దేవీవచః శ్రుత్వా సుగ్రీవో నామ దానవః ॥

రాజ్ఞే విజ్ఞాపయామాస గత్వా తత్ర సవిస్తరమ్॥౪౩॥

అథ దూతోక్తమాకర్ణ్య శుంభో భైరవశాసనః ॥

ధూమ్రాక్షం ప్రాహ సక్రోధః సేనాన్యం బలినాం వరమ్ ॥౪౪॥

హే ధూమ్రాక్ష తుషారాద్రౌ వర్తతే కాపి సున్దరీ ॥

తామానయ ద్రుతం గత్వా యథా యాస్యతి సాత్ర వై ॥ ౪౫ ॥

తస్యా ఆనయనే భీతిర్న కార్యాఽసురసత్తమ ॥

యుద్ధం కార్యం ప్రయత్నేన యది సా యోద్ధుమిచ్ఛతి ॥ ౪౬ ॥

ఏవం విజ్ఞాపితో దైత్యో ధూమ్రలోచనసంజ్ఞకః ॥

గత్వా హిమాచలం ప్రాహ భువనేశీముమాంశజామ్॥౪౭॥

భర్తుర్మమాన్తికం గచ్ఛ నోచేత్త్వాం ఘాతయామ్యహమ్ ।।
పుష్ట్యాఽసురాణాం సహితః సహస్రాణాం నితంబిని ।।౪౮।।
దేవ్యువాచ ।।
దైత్యరాజ్ఞేషితో వీర హంసి చేత్కిం కరోమి తే ।।
పరస్త్వసాధ్యం గమనం మన్యే సంగ్రామమన్తరా ।।౪౯।।
ఇత్యుక్తస్తామన్వధావద్దానవో ధూమ్రలోచనః।।
హుంకారోచ్చారణేనైవ తన్దదాహ మహేశ్వరీ।।5.47.౫౦।।
తతః ప్రభృతి సా దేవీ ధూమావత్యుచ్యతే భువి।।
ఆరాధితా స్వభక్తానాం శత్రువర్గనికర్తినీ ।।౫౧।।
ధూమ్రాక్షే నిహతే దేవ్యా వాహనేనాతికోపినా ।।
చర్వితాస్తద్గణాస్సర్వేఽపలాయన్తావశేషితాః ।।౫౨।।
ఇత్థం దేవ్యా హతం దైత్యం శ్రుత్వా శుంభః ప్రతాపవాన్ ।।
చకార బహులం కోపం సన్దష్టోష్ఠపుటద్వయః ।। ౫3 ।।
చణ్డం ముండం రక్తబీజం ప్రైషయత్క్రమతోఽ సురాన్ ।।
తేపి చాజ్ఞాపితా దైత్యా యయుర్యత్రామ్బికా స్థితా ।।౫౪।।
సింహారూఢా భగవతీమణిమాదిభిరాశ్రితామ్।।
భాసయంతీ దిశో భాసా దృష్ట్వోచుర్దానవర్షభాః ।। ౫౫ ।।
హే దేవి తరసా మూలం యాహి శుంభనిశుంభయోః ।।
అన్యథా ఘాతయిష్యామః సగణాం త్వాం సవాహనామ్ ।।౫౬।।
వృణీష్వ తం పతిం వామే లోకపాలాదిభిః స్తుతమ్ ।।
ప్రపత్స్యసే మహానందం దేవానామపి దుర్లభమ్ ।।౫౭।।

ఇత్యుక్తమాకలయ్యామ్బా స్మయిత్వా పరమేశ్వరీ ।।

ఉదాజహార సా దేవీ సూనృతం రసవద్వచః ।।౫౮।।

దేవ్యువాచ ।।

అద్వితీయో మహేశానః పరబ్రహ్మ సదాశివః ।।

యత్తత్త్వన్న విదుర్వేదా విష్ణ్వాదీనాం చ కా కథా ।। ౫౯ ।।

తస్యాహం ప్రకృతిః సక్ష్మా కథమన్యం పతిమ్వృణే ।।

సింహీ కామాతురా నైవ జమ్బుకం వృణుతే క్వచిత్ ।।।। 5.47.౬౦ ।।

కరేణుర్గర్ద్దభం నైవ ద్వీపినీ శశకం న వా ।।

మృషా వదత భో దైత్యా మృత్యువ్యాలనియంత్రితాః ।।౬౧ ।।

యూయం ప్రయాత పాతాలం యుధ్యధ్వం శక్తిరస్తి చేత్ ।।

ఇతి క్రోధకరం వాక్యం శ్రుత్వోచుస్తే పరస్పరమ్ ।। ౬౨ ।।

అబలాం మనసి జ్ఞాత్వా న హన్మో భవతీం వయమ్ ।।

అథో స్థిరైహి పఞ్చాస్యే యుద్ధేచ్ఛా మానసేఽస్తి చేత్ ।। ౬3 ।।

తేషామేవం వివదతాం కలహః సమవర్ద్ధత।।

వవృషు సమరే బాణా ఉభయోర్ద్దలయోశ్శితాః ।।౬౪।।

ఏవం తైః సమరం కృత్వా లీలయా పరమేశ్వరీ।।

జఘాన చణ్డముణ్డాభ్యాం రక్తబీజం మహాసురమ్।।౬౫।।

ద్వేషబుద్ధిం విధాయాపి త్రిదశస్థితయోఽప్యమీ ।।

అన్తేఽప్రాపన్పరం లోకం యల్లోకం యాన్తి తజ్జనాః ।। ౬౬ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే పఞ్చమ్యాముమాసంహితాయాం ధూమ్రలోచన
చణ్డముణ్డరక్తబీజవధో నామ సప్తచత్వారింశోఽధ్యాయః।।౪౭।।

5.48

రాజోవాచ ॥

ధూమ్రాక్షం చణ్డముణ్డం చ రక్తబీజాసురన్తథా॥

భగవన్నిహతన్దేవ్యా శ్రుత్వా శుమ్భః సురార్దనః ॥౧॥

కిమకార్షీత్తతో బ్రహ్మన్నేతన్మే బ్రూహి సామ్ప్రతమ్ ॥

శుశ్రూషవే జగద్యోనేశ్చరిత్రం పాపనాశనమ్ ॥౨॥

ఋషిరువాచ ॥

హతానేమాన్దైత్యవరాన్మహాసురో నిశమ్య రాజన్మహనీయవిక్రమః ॥
అజిజ్ఞపత్స్వీయగణాన్దురాసదాన్రణాభిధోచ్చారణజ్ఞాతసంమదాన్ ॥3॥
బలాన్వితాస్సంమిలితా మమాజ్ఞయా జయాశయా కాలకవంశసంభవాః ॥
సకాలకేయాసురమౌర్యదౌర్హృదాస్తథా పరేప్యాశు ప్రయాణయన్తు తే॥౪॥

నిశుంభశుంభౌ దితిజాన్నిదేశ్య తాన్రథాధిరూఢౌ నిరయాం బభూవతుః ॥
బలాన్యనూఖుర్బలినోస్తయోర్ధరాద్వినాశవన్తః శలభా ఇవోత్థితాః॥౫॥

ప్రసాదయామాస మృదంగమర్దలం సభేరికాడిణ్డిమఝుర్ఝరానకమ్ ॥

రణస్థలే సంజహృషూ రణప్రియా అసుప్రియాః సంగరతః పరాయయుః ॥ ౬ ॥

భటాశ్చ తే యుద్ధపటావృతాస్తదా రణస్థలీం మాపురపాపవిగ్రహాః ॥

గృహీతశస్త్రాస్త్రచయా జిగీషయా పరస్పరం విగ్రహయన్త ఉల్బణమ్॥౭॥

గజాధిరూఢాస్తురగాధిరోహిణో రథాధిరూఢాశ్చ తథాపరేఽసురాః ॥

అలక్షయన్తః స్వపరాఞ్జనాన్ముదాఽసురేశసంగే సమరేఽభిరేభిరే ॥ ౮ ॥

ధ్వనిః శతఘ్నీ జనితో ముహుర్ముహుర్బభూవ తేన త్రిదశాః సమేజితాః ॥

మహాన్ధకారః సమపద్యతామ్బరే విలోక్యతే నో రథమణ్డలం రవేః ॥౯॥

పదాతయో నిర్వ వజుర్ద్వి కోటిశః ప్రభూతమానా విజయాభిలాషిణః ॥

రథాశ్వగా వారణగా అథాపరేఽసురా నిరీయుః కతి కోటిశో ముదా ।। 5.48.౧౦ ।।

అశుక్లశైలా ఏవ మత్తవారణా అతానిషుశ్చీత్కృతిశబ్దమాహవే ।।

క్రమేలకాశ్చాపి గలద్గలధ్వనిం వితన్వతే క్షుద్రమహీధరోపమాః।।౧౧।।

హయాశ్చ హ్రేషన్త ఉదగ్రభూమిజా విశాలకణ్ఠాభరణా గతేర్విదః।।

పదాని దన్తావలమూర్ధ్ని బిభ్రతః సుడిడ్యిరే వ్యోమపథా యథాఽవయః।।౧౨।।

సమీక్ష్య శత్రోర్బలమిత్థమాపతచ్చకార సజ్యం ధనురమ్బికా తదా।।

ననాద ఘణ్టాం రిపుసాదదాయినీ జగర్జ సింహోఽపి సటాం విధూనయన్ ।।౧౩।।

తతో నిశుంభస్తుహినాచలస్థితాం విలోక్య రమ్యాభరణాయుధాం శివామ్ ।।

గిరం బభాషే రసనిర్భరాం పరాం విలాసనీభావవిచక్షణో యథా ।।౧౪।।

భవాదృశీనాం రమణీయవిగ్రహే దునోతి కీర్ణం ఖలు మాలతీదలమ్ ।।

కథం కరాలాహవమాతనోష్యసే మహేశి తేనైవ మనోజ్ఞవర్ష్మణా ।। ౧౫ ।।

ఇతీరయిత్వా వచనం మహాసురో బభూవ మౌనీ తమువాచ చండికా ।।

వృథా కిమాత్థాసుర మూఢ సంగరం కురుష్వ నాగాలయమన్యథా వ్రజ ।।౧౬।।

తతోతిరుష్టః సమరే మహారథశ్చకార బాణావలివృష్టిమద్భుతామ్ ।।

ఘనాఘనాః సంవవృషుర్యథోదకం రణస్థలే ప్రావృడివాగతా తదా ।। ౧౭ ।।
శరైశ్శితైశ్శూలపరశ్వధాయుధైః సభిన్దిపాలైః పరిఘైశ్శరాసనైః ।।
భుశుణ్డికాప్రాసక్షురప్రసంజ్ఞకైర్మహాసిభిః సంయుయుధే మదోద్ధతైః ।।౧౮।।

వివభ్రముస్తత్సమరే మహాగజా విభిన్నకుంభాఅసితాద్రిసన్నిభాః।।

చలద్బలాకాధవలా వికేతవో విసేతవః శుంభనిశుంభకేతవః।।౧౯।।

విభిన్నదేహా దితిజా ఝషోపమా వికన్ధరా వాజిగణా భయంకరాః ।।

పరాసవః కాలికయా కృతా రణే మృగారిణా చాశిషతాపరేఽసురా।।5.48.౨౦।।

విసుస్రువూ రక్తవహాస్తదన్తరే సరిచ్చ యాస్తత్ర విపుప్లవే హతైః ।।

కచా భటానాం జలనీలికోపమాస్తదుత్తరీయం సితఫేనసంనిభమ్ ।। ౨౧ ।।

తురంగసాదీ తురగాధిరోహిణం గజస్థితానభ్యపతన్గజారుహః ।।

రథీ రథేశం ఖలు పత్తిరఙ్ఘ్రిగాన్సమప్రతిద్వన్ద్వికలిర్మహానభూత్ ।।౨౨।।

తతో నిశుంభో హృదయే వ్యచిన్తయత్కరాలకాలోఽయముపాగతోఽధునా ।।

భవేద్దరిద్రోఽపి మహాధనో మహాధనో దరిద్రో విపరీతకాలతః ।।౨౩।।

జడో భవేత్స్ఫీతమతిర్మహామతిర్జడో నృశంసో బహుమన్తు సంస్తుతః ।।

పరాజయం యాతి రణే మహాబలా జయంతి సంగ్రామముఖే చ దుర్బలాః ।।౨౪।।

జయోఽజయో వా పరమేశ్వరేచ్ఛయా భవత్యనాయాసత ఏవ దేహినామ్ ।।

న కాలముల్లంఘ్య శశాక జీవితుం మహేశ్వరః పద్మజనీ రమాపతిః।।౨౫।।

ఉపేత్య సంగ్రామముఖం పలాయనం న సాధువీరా హృదయేఽనుమన్వతే।।

పరంతు యుద్ధే కథమేతయా జయో వినాశితం మే సకలం బలం యథా।।౨౬।।

ఇయం హి నూనం సురకర్మ సాధితుం సమాగతా దైత్యబలం చ బాధితుమ్ ।।

పురాణమూర్తిః ప్రకృతిః పరా శివా న లౌకికీయం వనితా కదాపి వా ।। ౨౭ ।।

వధోఽపి నారీవిహితోఽయశస్కరః ప్రగీయతే యుద్ధరసం లిలిక్షుభిః ।।

తథాప్యకృత్వా సమరం కథం ముఖం ప్రదర్శయామోఽసురరాజసన్నిధౌ।।౨౮।।।

విచారయిత్వేతి మహారథో రథం మహాన్తమధ్యాస్య నియన్తృచోదితమ్।।

యయౌ ద్రుతం యత్ర మహేశ్వరాంగనా సురాంగనాప్రార్థితయౌవనోద్గమా।।౨౯।।

అవోచదేనాం స మహేశి కిం భవేదేభిర్హతైర్వేతనజీవిభిర్బలైః।।

తవాస్తి కాంక్షా యది యోద్ధుమావయోస్తదా రణః స్యాద్ధృతయుద్ధసత్వబలైః।।5.48.30।।

ఉవాచ కాలీం ప్రతి కౌశికీ తదా సమీక్ష్యతామేష దురాగ్రహోఽనయోః ।।

కరోతి కాలో విపదాగమే మతిం విభిన్నవృత్తిం సదసత్ప్రవర్తకః ।।3౧ ।।

తతో నిశుంభోఽభిజఘాన చణ్డికాం శరైస్సహస్రైశ్చ తథైవ కాలికామ్ ।।

బిభేద బాణానసురప్రచోదితాన్సహస్రఖణ్డం స్వశరోత్కరైః శివా।। ।। ౩౨ ।।

తతః సముత్థాయ కృపాణముజ్జ్వలం స చర్మ్మ కణ్ఠీరవమూర్ధ్న్యతాడయత్ ।।

బిభేద తం చాపి మహాసినామ్బికా యథా కుఠారేణ తరుం తరుశ్ఛిదః ।। 33 ।।

స భిన్నఖడ్గో నిచఖాన మార్గణం పరామ్బికా వక్షసి సోఽపి చిచ్ఛిదే ।।

పునస్త్రిశూలం హృదయేఽక్షిపత్తదప్యచూర్ణ యన్ముష్టినిపాతనేన సా ।। 3౪ ।।

గదాం సమాదాయ పునర్మహారథోఽభ్యధావదమ్బాం మరణోన్ముఖోఽసురః।।

అచూర్ణయత్తామపి శూలధారయా పునస్త్రి శూలం విదదార సోఽన్యయా ।। 3౫ ।।

తతోమ్బికా భీమభుజంగమోపమైస్స్ఫురద్విషాం శోణితచూషణోచితైః ।।
నిశుమ్భమాత్మీయశిలీముఖై శ్శితైర్నిహత్య భూమీమనయద్విషోక్షితైః ।। 3౬ ।।
నిపాతితేఽమానబలేఽసురప్రభుః కనీయసి భ్రాతరి రోషపూరితః ।।

రథస్థితో బాహుభిరష్ట భిర్వృతో జగామ యత్ర ప్రమదా మహేశితుః ।। 3౭ ।।
అవాదయచ్ఛంఖమరిన్దమం తదా ధనుస్స్వనం చాపి చకార దుఃసహమ్ ।।

ననాద సింహోఽపి సటాం విధూనయన్నభూవ నాదత్రయనాదితన్నభః।।3౮।।

తతోఽట్టహాసం జగదమ్బికా కరోద్వితత్రసుస్తేన సురారయోఽఖిలాః।।

జయేతి శబ్దం జగదుస్తదా సురా యదామ్బికోవాచ రణే స్థిరో భవ ।। 3౯।।।

దైత్యరాజో మహతీం జ్వలచ్ఛిఖాం ముమోచ శక్తిం నిహతా చ సోల్కయా।।

బిభేద శుంభప్రహితాఞ్ఛరాచ్ఛివా శివేరితాన్సోపి సహస్రధా శరాన్ ।। 5.48.౪౦ ।।
త్రిశూలముత్క్షిప్య జఘాన చణ్డికా మహాసురం తం స పపాత మూర్ఛితః ।।

విభిన్నపక్షో హరిణా యథా నగః ప్రకంపయన్ ద్యాం వసుధాం స వారిధిమ్ ।। ౪౧ ।।

తతో మృషిత్వా త్రిశిఖోద్భవాం వ్యథాం విధాయ బాహూనయుతం మహాబలః ।।

స కాలికాం సింహయుతాం మహేశ్వరీం జఘాన చక్రైరమరక్షయంకరైః।।४२।।

తదస్తచక్రాణి విభిద్య లీలయా త్రిశూలముద్ధూర్య్య జఘాన సాసురమ్ ।।

శివా జగత్పావనపాణిపఙ్కజాదుపాత్తమృత్యూ పరమం పదం గతౌ।।४३।।

హతే తస్మిన్మహావీర్య్యే నిశుంభే భీమవిక్రమే।।

శుంభే చ సకలా దైత్యా వివిశుర్బలిసద్మని ।। ४४ ।।

భక్షితా అపరే కాలీసింహాద్యైరమరద్విషః ।।

పలాయితాస్తథాన్యే చ దశదిక్షు భయాకులాః ।। ४५ ।।

బభూవుర్మార్గవాహిన్యస్సరితః స్వచ్ఛపాథసః ।।

వవుర్వాతాః సుఖస్పర్శా నిర్మలత్వం యయౌ నభః।।४६।।

పునర్యాగః సమారేభే దేవైర్బ్రహ్మర్షిభిస్తథా ।।

సుఖినశ్చాభవన్సర్వే మహేన్ద్రాద్యా దివౌకసః ।। ४७ ।।

పవిత్రం పరమం పుణ్యముమాయాశ్చరితం ప్రభో ।।

దైత్యరాజవధోపేతం శ్రద్ధయా యః సమభ్య సేత్ ।। ४८ ।।

స భుక్త్వేహాఖిలాన్భోగాంస్త్రిదశైరపి దుర్లభాన్ ।।

పరత్రోమాలయం గచ్ఛేన్మహామాయాప్రసాదతః ।। ४९ ।।

।। ఋషిరువాచ ।।

ఏవన్దేవీ సముత్పన్నా శుంభాసురనిబర్హిణీ ।।

ప్రోక్తా సరస్వతీ సాక్షాదుమాంశావిర్భవా నృప ।।5.48.५०।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే పఞ్చమ్యాముమాసంహి తాయాం నిశుంభశుంభవధోపాఖ్యానే సరస్వతీప్రాదుర్భావవర్ణనంనామాష్టచత్వారింశోఽధ్యాయః ।।४८।।

5.49

మునయ ఊచుః ॥

ఉమాయా భువనేశాన్యాస్సూత సర్వార్థవిత్తమ ॥

అవతారం సమాచక్ష్వ యతో జాతా సరస్వతీ ॥౧॥

యా గీయతే పరబ్రహ్మమూలప్రకృతిరీశ్వరీ ॥

నిరాకారాపి సాకారా నిత్యా నన్దమథీ సతీ ॥౨॥

సూత ఉవాచ ॥

తాపసాః శృణుత ప్రేష్ణా చరిత్రం పరమం మహత్ ॥

యస్య విజ్ఞానమాత్రేణ నరో యాతి పరాం గతిమ్ ॥ ౩ ॥
దేవదానవయోర్యుద్ధమేకదాసీత్పరస్పరమ్ ॥

మహామాయాప్రభావేణామరాణాం విజయోఽభవత్॥౪॥

తతోఽవలిప్తా అమరాస్స్వప్రశంసాం వితేనిరే॥

వయం ధన్యా వయం ధన్యా కిం కరిష్యంతి నోఽసురాః ॥౫॥

యే ప్రభావం సమాలోక్యాస్మాకం పరమదుఃసహమ్ ॥

భీతా నాగాలయం యాతా యాతయాతేతి వాదినః ॥ ౬ ॥

అహెూ బలమహెూ తేజో దైత్యవంశక్షయంకరమ్ ॥

అహెూ భాగ్యం సుమనసామేవం సర్వేఽభ్యవర్ధయన్ ॥ ౭ ॥

తత ఆవిరభూత్తేజః కూటరూపన్తదైవ హి ॥

అదృష్టపూర్వం తద్దృష్ట్వా విస్మితా అభవన్సురాః ॥౮॥

కిమిదం కిమిదం చేతి రుద్ధకణ్ఠాస్సమబ్రువన ॥

అజానన్తః పరం శ్యామాను భావం మానభఞ్జనమ్ ॥౯॥

తత ఆజ్ఞాపయద్దేవాన్దేవానామధినాయకః ॥

యాత యూయం పరీక్షధ్వం యాథాతథ్యేన కిన్వితి ।।5.49.౧౦।।

సురేన్ద్రప్రేరితో వాయుర్మహసః సన్నిధిం గతః ।।

కస్త్వం భోరితి సమ్బోధ్యావోచదేనం చ తన్మహః ।। ౧౧ ।।

ఇతి పృష్టస్తదా వాయుర్మహసాతిగరీయసా ।।

వాయురస్మి జగత్ప్రాణస్యాభిమానోఽబ్రవీదిదమ్ ।। ౧౨ ।।

జంగమాజంగమం సర్వమోతప్రోతమిదం జగత్ ।।

మయ్యేవ నిఖిలాధారే చాలయామ్యఖిలం జగత్ ।। ।। ౧౩ ।।

తదోవాచ మహాతేజః శక్తోఽసి యది చాలనే ।।

ధృతమేతత్తృణం వాయో చాలయస్వ నిజేచ్ఛయా ।। ౧౪ ।।।

తతః సర్వప్రయత్నేనాకరోద్యత్నం సదాగతిః ।।

న చచాల యదా స్థానాత్తదాసౌ లజ్జితోఽభవత ।।౧౫।।

తూష్ణీం భూత్వా తతో వాయుర్జగామేన్ద్రం సభాం ప్రతి ।।

కథయామాస తద్ వృత్తం స్వకీయాభిభవాన్వితమ్ ।।౧౬।।

సర్వేశత్వం వయం సర్వే మృషైవాత్మని మన్మహే ।।

న పారయామహే కించిద్వి ధాతుం క్షుద్రవస్త్వపి ।। ౧౭ ।।

తతశ్చ ప్రేషయామాస మరుత్వాన్సకలాన్సురాన్ ।।

న శేకుస్తే యదా జ్ఞాతుం తదేన్ద్రః స్వయమభ్యగాత్ ।। ౧౮ ।।

మఘవన్తమథాయాన్తం దృష్ట్వా తేజోతిదుఃసహమ్।।

బభూవాన్తర్హితం సద్యో విస్మితోఽభూచ్చ వాసవః।।౧౯।।

చరిత్రమీదృశం యస్య తమేవ శరణం శ్రయే ।।

ఇతి సంచిన్తయామాస సహస్రాక్షః పునఃపునః ।। 5.49.౨౦ ।।

ఏతస్మిన్నంతరే తత్ర నిర్వ్యాజకరుణాతనుః ।।

తేషామనుగ్రహం కర్తుం హర్తుం గర్వం శివాంగనా। ।। ౨౧ ।।

చైత్రశుక్లనవమ్యాం తు మధ్యాహ్నస్థే దివాకరే ।।

ప్రాదురాసీదుమా దేవీ సచ్చిదానన్దరూపిణీ ।। ౨౨ ।।

మహోమధ్యే విరాజన్తీ భాసయన్తీ దిశో రుచా ।।

బోధయన్తీ సురాన్సర్వాన్స్బ్రహ్మైవాహమితి స్ఫుటమ్ ।। ౨౩ ।।

చతుర్భిర్దధతీ హస్తైర్వరపాశాంకుశాభయాన్ ।।

శ్రుతిభిస్సేవితా రమ్యా నవయౌవనగర్వితా ।।౨౪।।

రక్తామ్బరపరీధానా రక్తమాల్యానులేపనా ।।

కోటికందర్పసంకాశా చన్ద్రకోటిసమప్రభా। ।। ౨౫ ।।

వ్యాజహార మహామాయా సర్వాన్తర్యామిరూపిణీ ।।

సాక్షిణీ సర్వభూతానాం పరబ్రహ్మస్వరూపిణీ ।। ౨౬ ।।

ఉమోవాచ ।।

న బ్రహ్మా న సురారాతిర్న పురారాతిరీశ్వరః ।।

మదగ్రే గర్వితుం కించిత్కా కథాన్యసుపర్వణామ్ ।। ౨౭ ।।

పరం బ్రహ్మ పరం జ్యోతిః ప్రణవద్వన్ద్వరూపిణీ ।।

అహమేవాస్మి సకలం మదన్యో నాస్తి కశ్చన ।। ౨౮ ।।

నిరాకారాపి సాకారా సర్వతత్త్వస్వరూపిణీ ।।

అప్రతర్క్యగుణా నిత్యా కార్యకారణరూపిణీ ।। ౨౯ ।।

కదాచిద్దయితాకారా కదాచిత్పురుషాకృతిః ।।

కదాచిదుభయాకారా సర్వాకారాహమీశ్వరీ ।। 5.49.30 ।।

విరఞ్చిః సృష్టికర్తాహం జగత్పాతాహమచ్యుతః ।।

రుద్రః సంహారకర్తాహం సర్వవిశ్వవిమోహినీ ।। ౩౧ ।।

కాలికా కమలావాణీ ముఖాస్సర్వా హి శక్తయః ।।

మదంశాదేవ సంజాతాస్తథేమాస్సకలాః కలాః ।। ౩౨ ।।

మత్ప్రభావాజ్జితాస్సర్వే యుష్మాభిర్ద్దితినన్దనాః ।।

తామవిజ్ఞాయ మాం యూయం వృథా సర్వేశమానినః ।। 33 ।।

యథా దారుమయీం యోషాం నర్తయత్యైన్ద్రజాలికః ।।

తథైవ సర్వభూతాని నర్తయామ్యహమీశ్వరీ ।। ౩౪ ।।

మద్భయాద్వాతి పవనః సర్వం దహతి హవ్యభుక్।।

లోకపాలాః ప్రకుర్వంతి స్వస్వకర్మాణ్యనారతమ్ ।।౩౫।।

కదాచిద్దేవవర్గాణాం కదాచిద్దితిజన్మ నామ్ ।।

కరోమి విజయం సమ్యక్స్వతన్త్రా నిజలీలయా ।। ౩౬ ।।

అవినాశి పరం ధామ మాయాతీతం పరాత్పరమ్ ।।

శ్రుతయో వర్ణయన్తే యత్త ద్రూపన్తు మమైవ హి।।౩౭।।

సగుణం నిర్గుణం చేతి మద్రూపం ద్వివిధం మతమ్ ।।

మాయాశబలితం చైకం ద్వితీయన్తదనాశ్రితమ్ ।। ౩౮ ।।

ఏవం విజ్ఞాయ మాం దేవాస్స్వం స్వం గర్వం విహాయ చ ।।

భజత ప్రణయోపేతాః ప్రకృతిం మాం సనాతనీమ్ ।।౩౯।।

ఇతి దేవ్యా వచః శ్రుత్వా కరుణాగర్భితం సురాః ।।

తుష్టువుః పరమేశానీం భక్తిసంనతకన్ధరాః ।। 5.49.౪౦ ।।

క్షమస్వ జగదీశాని ప్రసీద పరమేశ్వరి ।।

మైవం భూయాత్కదాచిన్నో గర్వో మాతర్దయాం కురు ॥౪౧॥

తతఃప్రభృతి తే దైవా హిత్వా గర్వం సమాహితాః॥

ఉమామారాధయామాసుర్యథాపూర్వం యథావిధి॥౪౨॥

ఇతి వః కథితో విప్రా ఉమాప్రాదుర్భవో మయా ॥

యస్య శ్రవణమాత్రేణ పరమం పదమశ్నుతే॥౪3॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే పఞ్చమ్యాముమాసంహితాయాముమాప్రాదుర్భావవర్ణనం నామైకోనపఞ్చాశత్తమోఽధ్యాయః ॥ ౪౯ ॥

5.50

మునయ ఊచుః ॥

శ్రోతుకామా వయం సర్వే దుర్గాచరితమన్వహమ్ ॥

అపరం చ మహాప్రాజ్ఞ తత్త్వం వర్ణయ నోఽద్భుతమ్ ॥౧॥

శృణ్వతాన్త్వన్ముఖామ్భోజాత్కథా నానా సుధోపమాః ॥

న తృప్యతి మనోఽస్మాకం సూత సర్వార్థవిత్తమ ॥ ౨ ॥

॥ సూత ఉవాచ ॥

దుర్గమః ప్రథితో నామ్నా రురుపుత్రో మహాబలః ॥

బ్రహ్మణో వరదానేన చతస్రోఽలభత శ్రుతీః ॥ 3 ॥

దేవాజేయబలం చాపి సంప్రాప్య జగతీతలే ॥

కరోతి స్మ బహూత్పాతాన్దివి దేవాశ్చకమ్పిరే ॥౪॥

సర్వా నష్టేషు వేదేషు క్రియా నష్టా బభూవ హ ॥

బ్రాహ్మణాశ్చ దురాచారా బభూబుస్సురాస్తదా ॥ ౫ ॥

న దానం న తపోఽత్యుగ్రం న యాగో హవనం న హి ॥

అనావృష్టిస్తతో జాతా పృథివ్యాం శతవార్షికీ ।।౬।।

హాహాకారో మహానాసీత్త్రిషు లోకేషు దుఃఖితాః ।।

అభవంశ్చ జనాస్సర్వే క్షుత్తృడ్భ్యాం పీడితా భృశమ్ ।। ౭ ।।

సరితః సాగరాశ్చైవ వాపీకూపసరాంసి చ ।।

నిర్జలా అభవన్సర్వే సంశుష్కా వృక్షవీరుధః ।। ౮ ।।

తతో దృష్ట్వా మదాద్దుఃఖం ప్రజానాం దీనచేతసామ్ ।।

త్రిదశాశ్శరణం యాతా యోగమాయాం మహేశ్వరీమ్ ।। ౯ ।।

దేవా ఊచుః ।।

రక్షరక్ష మహామాయే స్వకీయాస్సకలాః ప్రజాః ।।

కోపం సంహర నూనన్త్వం లోకా నంక్ష్యంతి వాన్యథా ।। 5.50.౧౦ ।।

కథా శుంభో హతో దైత్యో నిశుంభశ్చ మహాబలః ।।

ధూమ్రాక్షశ్చణ్డముణ్డౌ చ రక్తబీజో మహాబలః ।। ౧౧ ।।

స మధుః కైటభో దైత్యో మహిషాసుర ఏవ చ ।।

తథైవాముం కృపాసిన్ధో దీనబన్ధో జహి ద్రుతమ్ ।। ౧౨ ।।

అపరాధో భవత్యేవ బాలకానాం పదే పదే ।।

సహతే కో జనో లోకే కేవలం మాతరం వినా ।। ౧౩ ।।

యదాయదాభవద్దుఃఖ దేవానాం బ్రహ్మణాన్తథా ।।

తదాతదావతీర్యాశు కురుషే సుఖినో జనాన్ ।। ౧౪ ।।

ఇతి విక్లవితన్తేషాం సమాకర్ణ్య కృపామయీ ।।

అనన్తాక్షమయం రూపన్దర్శయామాస సామ్ప్రతమ్ ।। ౧౫ ।।

ధనుర్బాణౌ తథా పద్మ నానామూలఫలాని చ ।।

చతుర్భిర్దధతీ హస్తైః ప్రసన్నముఖపఙ్కజా॥౧౬॥

తతో దృష్ట్వా ప్రజాస్తప్తాః కరుణాపూరితేక్షణా॥

రురోద నవ ఘస్రాణి నవ రాత్రీస్సమాకులా ॥ ౧౭ ॥

మోచయామాస దృష్టిభ్యో వారిధారాః సహస్రశః ॥

తాభిః ప్రతర్పితా లోకా ఔషధ్యః సకలా అపి ॥ ౧౮ ॥

అగాధతోయాస్సరితో బభూవుః సాగరా అపి ॥

రురుహుర్ధరణీపృష్ఠే శాకమూలఫలాని చ ॥ ౧౯ ॥

వితతార కరస్థాని సుమనోభ్యః ఫలాని చ ॥

గోభ్యస్తృణాని రమ్యాణి తథాన్యేభ్యో యథార్హతః ॥5.50.౨౦॥

సన్తుష్టా అభవన్సర్వే సదైవ ద్విజమానుషాః ॥

తతో జగాద సా దేవీ కిమన్యత్కరవాణి వః ॥౨౧॥

సమేత్యోచుస్తదా దేవా భవత్యా తోషితా జనాః ॥

వేదాన్దేహి కృపాం కృత్వా దుర్గమేణ సమాహృతామ్ ॥౨౨॥

తథాస్త్వితి ప్రభాష్యాహ యాతయాత నిజాలయమ్ ॥

వితరిష్యామి వో వేదానచిరేణైవ కాలతః ॥౨3॥

తతః ప్రముదితా దేవాస్స్వం స్వం ధామ సమాయయుః ॥

సుప్రణమ్య జగద్యోనిం ఫుల్లేన్దీవరలోచనామ్ ॥ ౨౪ ॥

తతః కోలాహలో జాతో దివి భూమ్యన్తరిక్షకే ॥

తచ్ఛ్రుత్వా రౌరవః సద్యో న్యరుణత్సర్వతః పురీమ్ ॥౨౫॥

తత స్తేజోమయం చక్రం విధాయ పరితః శివా ॥

రక్షణార్థం దేవతానాం స్వయం తస్మాద్బహిర్గతా ॥ ౨౬ ॥

తతః సమభవయుద్ధం దేవ్యా దైత్యస్య చోభయోః ।।

వవృషుః సమరే బాణాన్నిశితాన్కంకటచ్ఛిదః ।। ౨౭ ।।

ఏతస్మిన్నంతరే తస్యాః శరీరాద్రమ్యమూర్త్తయః ।।

కాలీ తారా చ్ఛిన్నమస్తా శ్రీవిద్యా భువనేశ్వరీ ।। ౨౮ ।।

భైరవీ బగలా ధూమ్రా శ్రీమత్త్రిపురసుదరీ ।।

మాతంగీ చ మహావిద్యా నిర్గతా దశ సాయుధాః।।౨౯।।

అసంఖ్యాతాస్తతో జాతా మాతరో దివ్యమూర్త్తయః ।।

చన్ద్రలేఖాధరాస్సర్వాస్సర్వా విద్యుతతత్సమప్రభాః ।।5.50.30।।

తతో మాతృగణైర్యుద్ధం ప్రావర్తత భయంకరమ్ ।।

రౌరవీయం హతన్తాభిర్ద్లమక్షౌహిణీశతమ్ ।। ३౧ ।।

జఘాన సా తదా దైత్యం దుర్గమం శూలధారయా ।।

పపాత ధరణీపృష్ఠే ఖాతమూలద్రుమో యథా ।। ३౨ ।।

ఇత్థం హత్వా తదా దైత్యం దుర్గమాసురనామ కమ్ ।।

ఆదాయ చతురో వేదాన్దదౌ దేవేభ్య ఈశ్వరీ ।।33।।

దేవా ఊచుః ।।

అస్మదర్థం త్వయా రూపమనన్తాక్షిమయం ధృతమ్ ।।

మునయః కీర్తయిష్యన్తి శతాక్షీన్త్వామతోఽమ్బికే ।। ३౪ ।।

ఆత్మదేహసముద్భూతైః శాకైర్లోకా మృతా యతః ।।

శాకంభరీతి విఖ్యాతన్తత్తే నామ భవిష్యతి ।। ३౫ ।।

దుర్గమాఖ్యో మహాదైత్యో హతో యస్మాత్తతః శివే ।।

దుర్గాం భగవతీం భద్రాం వ్యాహరిష్యంతి మానవాః ।। ३౬ ।।

యోగనిద్రే నమస్తుభ్యం నమస్తేఽస్తు మహాబలే ।।

నమో జ్ఞానప్రదే తుభ్యం విశ్వమాత్రే నమో నమః ।। ౩౭ ।।

తత్త్వమస్యాదివాక్యైర్యా బోధ్యతే పరమేశ్వరీ ।।

అనన్తకోటిబ్రహ్మాణ్డనాయికాయై నమో నమః ।। ౩౮ ।।

వాఙ్మనఃకాయదుష్ప్రాపాం సూర్యచన్ద్రాగ్నిలోచనామ్ ।।

స్తోతుం న శక్నుమో మాతస్త్వ త్ప్రభావాబుధా వయమ్ ।। ౩౯ ।।

మాదృశానమరాన్దృష్ట్వా కః కుర్యాదీదృశీన్దయామ్ ।।

వర్జయిత్వా సురేశానీం శతాక్షీ మాతరం వినా ।। 5.50.౪౦ ।।

త్రిలోకీ నాభిభూయేత బాధాభిశ్చ నిరన్తరమ్ ।।

ఏవం కార్యస్త్వయా యత్నోఽస్మాకం వైరివినాశనమ్ ।। ౪౧ ।।

దేవ్యువాచ ।। ।।

వత్సాన్దృష్ట్వా యథా గావో వ్యగ్రా ధావన్తి సత్వరమ్ ।।

తథైవ భవతో దృష్ట్వా ధావామి వ్యాకులా సతీ ।। ౪౨ ।।

మమ యుష్మానపశ్యన్త్యా పశ్యన్త్యా బాలకానివ ।।

అపి ప్రాణాన్ప్రయచ్ఛన్త్యాః క్షణ ఏకో యుగాయతే ।।౪౩।।

కాపి చిన్తా న కర్త్తవ్యా యుష్మాభిర్భ క్తిశాలిభిః ।।

భవత్యాం మయి తిష్ఠన్త్యాం సంహరన్త్యాం నిజాపదః ।।౪౪।।

యథా పూర్వం హతా దైత్యా హనిష్యామి తథాఽసురాన్।।

సంశయో నాత్ర కర్త్తవ్యస్సత్యంసత్యం బ్రవీమ్యహమ్ ।। ౪౫ ।।

యదా శుంభో నిశుంభశ్చాపరౌ దైత్యౌ భవిష్యతః ।।

తదాహం నన్దభార్యాయాం యశోదాయాం యశోమయీ ।। ౪౬ ।।

యోనిజం రూపమాస్థాయ జనిష్యే గోపగోకులే ।।

హనిష్యామ్యసురౌ తన్మాం వ్యాహరిష్యన్తి నన్దజామ్ ।। ౪౭ ।।

భ్రామరం రూపమాస్థాయ వధిష్యామ్యరుణం యతః ।।

భ్రామరీతి చ మాం లోకే కీర్తయిష్యన్తి మానవాః ।। ౪౮ ।।

కృత్వా భీమం పునా రూపం రక్షాంస్యత్స్యామ్యహం యదా ।।

భీమా దేవీతి విఖ్యాతం తన్మే నామ భవిష్యతి ।। ౪౯ ।।

యదాయదాఽసురోత్థైవ బాధా భువి భవిష్యతి ।।

తదాతదావతీర్యాహం శం కరిష్యామ్యసంశయమ్ ।। 5.50.౫౦ ।।

యా శతాక్షీస్మృతా దేవీ సైవ శాకంభరీ మతా ।।

సైవ ప్రకీర్తితా దుర్గా వ్యక్తిరేకైవ త్రిష్వపి ।। ౫౧ ।।

న శతాక్షీసమా కాచిద్దయాలుర్భువి దేవతా ।।

దృష్ట్వాఽరుదత్ప్రజాస్తప్తా యా నవాహం మహేశ్వరీ ।।౫౨।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే పఞ్చమ్యాముమాసంహితాయాం శతాక్ష్యాద్యవతారవర్ణనం నామ పంచాశత్తమోఽధ్యాయః ।।౫౦।।

5.51

మునయ ఊచుః ।।

వ్యాసశిష్య మహాభాగ సూత పౌరాణికోత్తమ ।।

అపరం శ్రోతుమిచ్ఛామః కిమప్యాఖ్యానమీశితుః।।౧।।

ఉమాయా జగదమ్బాయాః క్రియాయోగమనుత్తమమ్ ।।

ప్రోక్తం సనత్కుమారేణ వ్యాసాయ చ మహాత్మనే ।। ౨ ।।

సూత ఉవాచ ।।

ధన్యా యూయం మహాత్మానో దేవీభక్తిదృఢవ్రతాః ।।

పరాశక్తేః పరం గుప్తం రహస్యం శృణుతాదరాత్ ।। ౩ ।।

వ్యాస ఉవాచ ।।

సనత్కుమార సర్వజ్ఞ బ్రహ్మపుత్ర మహామతే ।।

ఉమాయాశ్శ్రోతుమిచ్ఛామి క్రియాయోగం మహాద్భుతమ్ ।। ౪ ।।

కీదృక్చ లక్షణం తస్య కిం కృతే చ ఫలం భవేత్ ।।

ప్రియం యచ్చ పరామ్బాయాస్తదశేషం వదస్వ మే ।। ౫ ।।

సనత్కుమార ఉవాచ ।।

ద్వైపాయన యదేతత్త్వం రహస్యం పరిపృచ్ఛసి ।।

తచ్ఛృణుష్వ మహాబుద్ధే సర్వం మే వర్ణయిష్యతః ।। ౬ ।।

జ్ఞానయోగః క్రియాయోగో భక్తియోగస్తథైవ చ ।।

త్రయో మార్గాస్సమాఖ్యాతాః శ్రీమాతుర్భుక్తిముక్తిదా ।। ౭ ।।

జ్ఞానయోగస్తు సంయోగశ్చిత్తస్యైవాత్మనా తు యః ।।

యస్తు బాహ్యార్థసంయోగః క్రియాయోగః స ఉచ్యతే ।। ౮ ।।

భక్తియోగో మతో దేవ్యా ఆత్మనశ్చైక్యభావనమ్ ।।

త్రయాణామపి యోగానాం క్రియాయోగస్స ఉచ్యతే ।। ౯ ।।

కర్మణా జాయతే భక్తిర్భక్త్యా జ్ఞానం ప్రజాయతే ।।

జ్ఞానాత్ప్రజాయతే ముక్తిరితి శాస్త్రేషు నిశ్చయః।।5.51.౧౦।।

ప్రధానం కారణం యోగో విముక్తేర్మునిసత్తమ ।।

క్రియాయోగస్తు యోగస్య పరమన్ధ్యేయసాధనమ్ ।।౧౧।।

మాయాన్తు ప్రకృతిం విద్యాన్మాయావి బ్రహ్మ శాశ్వతమ్ ।।

అభిన్నం తద్వపుర్జ్ఞాత్వా ముచ్యతే భవబన్ధనాత్ ।। ౧౨ ।।

యస్తు దేవ్యాలయం కుర్యాత్పాషాణన్దారవన్తథా ।।

మృన్మయం వాథ కాలేయ తస్య పుణ్యఫలం శృణు ।।

అహన్యహనియోగేన జయతో యన్మహాఫలమ్।। ।।౧౩।।

ప్రాప్నోతి తత్ఫలన్దేవ్యా యః కారయతి మన్దిరమ్।।

సహస్రకులమాగామి వ్యతీతం చ సహస్రకమ్ ।।

తారయతి ధర్మాత్మా శ్రీమాతుర్ధామ కారయన్ ।।౧౪।।

కోటిజన్మకృతం పాపం స్వల్పం వా యది వా బహు ।।

శ్రీమాతుర్మన్దిరారమ్భక్షణాదేవ ప్రణశ్యతి ।। ౧౫ ।।

నదీషు చ యథా గంగా శోణః సర్వనదేషు చ ।।

క్షమాయాం చ యథా పృథ్వీ గాంభీర్యే చ యథోదధిః ।।౧౬।।

గ్రహాణాం చ సమస్తానాం యథా సూర్యో విశిష్యతే।।।

తథా సర్వేషు దేవేషు శ్రీపరామ్బా విశిష్యతే ।। ౧౭ ।।

సర్వదేవేషు సా ముఖ్యా యస్తస్యాః కారయేద్గృహమ్ ।।

ప్రతిష్ఠాం సమవాప్నోతి స చ జన్మ నిజన్మని ।। ౧౮ ।।

వారాణస్యాం కురుక్షేత్రే ప్రయాగే పుష్కరే తథా ।।

గంగాసముద్రతీరే చ నైమిషేఽమరకణ్టకే ।। ౧౯ ।।

శ్రీపర్వతే మహాపుణ్యే గోకర్ణే జ్ఞానపర్వతే ।।

మథురాయామయోధ్యాయాం ద్వారావత్యాం తథైవ చ ।। 5.51.౨౦ ।।

ఇత్యాది పుణ్యదేశేషు యత్ర కుత్ర స్థలేఽపి వా ।।

కారయన్మాతురావాసం ముక్తో భవతి బన్ధనాత్ ।। ౨౧ ।।

ఇష్టకానాం తు విన్యాసో యావద్వర్షాణి తిష్ఠతి ।।

తావద్వర్షసహస్రాణి మణిద్వీపే మహీయతే ।। ౨౨ ।।

ప్రతిమాః కారయేద్యస్తు సర్వలక్షణలక్షితాః ।।

స ఉమాయాః పరం లోకం నిర్భయో వ్రజతి ధ్రువమ్ ।। ౨౩ ।।

దేవీమూర్తిం ప్రతిష్ఠాప్య శుభర్తుం గ్రహతారకే ।।

కృతకృత్యో భవేన్మర్త్యో యోగమాయాప్రసాదతః ।। ౨౪ ।।

యే భవిష్యన్తి యేఽతీతా ఆకల్పాత్పురుషాః కులే ।।

తాంస్తాంస్తారయతే దేవ్యా మూర్తిం సంస్థాప్య శోభనామ్ ।। ౨౫ ।।

త్రిలోకీస్థాపనాత్పుణ్యం యద్భవేన్మునిపుంగవ ।।

తత్కోటిగుణితం పుణ్యం శ్రీదేవీస్థాపనాద్భవేత్ ।।౨౬।।

మధ్యే దేవీం స్థాపయిత్వా పఞ్చాయతనదేవతాః ।।

చతుర్దిక్షు స్థాపయేద్యస్తస్య పుణ్యం న గణ్యతే ।।౨౭।।

విష్ణోర్నామ్నాం కోటిజపాద్గ్రహణే చన్ద్రసూర్యయోః ।।

యత్ఫలం లభ్యతే తస్మాచ్ఛతకోటిగుణోత్తరమ్ ।।౨౮।।

శివనామ్నో జపాదేవ తస్మాత్కోటి గుణోత్తరమ్ ।।

శ్రీదేవీనామజాపాత్తు తతః కోటిగుణోత్తరమ్ ।।౨౯।।

దేవ్యాః ప్రాసాదకరణాత్పుణ్యన్తు సమవాప్యతే ।।

స్థాపితా యేన సా దేవీ జగన్మాతా త్రయీమయీ ।।5.51.30।।

న తస్య దుర్లభం కించిచ్ఛ్రీమాతుః కరుణావశాత్ ।।

వర్ద్ధతే పుత్రపౌత్రాద్యా నశ్యత్యఖిలకశ్మలమ్ ।।౩౧।।

మనసా యే చికీర్షంతి మూర్తిస్థాపనముత్తమమ్ ।।

తేత్యుమాయాః పరం లోకం ప్రయాన్తి మునిదుర్లభమ్ ।।౩౨।।

క్రియమాణన్తు యః ప్రేక్ష్య చేతసా హ్యనుచిన్తయేత్ ।।

కారయిష్యామ్యహం యర్హి సంపన్నే సంభవిష్యతి ।।౩౩।।

ఏవన్తస్య కులం సద్యో యాతి స్వర్గం న సంశయః ।।

మహామాయాప్రభావేణ దుర్లభం కిం జగత్త్రయే ।।౩౪।।

శ్రీపరామ్బాజగద్యోనిం కేవలం యే సమాశ్రితాః ।।

తే మనుష్యా న మన్తవ్యాస్సాక్షాద్దేవీగణాశ్చ తే ।।౩౫।।

యే వ్రజన్తః స్వపన్తశ్చ తిష్ఠన్తో వాప్యహర్నిశమ్ ।।

ఉమేతి ద్వ్యక్షరం నామ బ్రువతే తే శివాగణాః ।।౩౬।।

నిత్యే నైమిత్తికే దేవీం యే యజన్తి పరాం శివామ్।।

పుష్పైర్ధూపైస్తథాదీపైస్తే ప్రయాస్యన్త్యమాలయమ్ ।।౩౭।।

యే దేవీమణ్డపం నిత్యం గోమయేన మృదాథవా ।।

ఉపలింపన్తి మార్జన్తి తే ప్రయాస్యన్త్యమాలయమ్ ।।౩౮।।

యైర్దేవ్యా మన్దిరం రమ్యం నిర్మాపి తమనుత్తమమ్ ।।

తత్కులీనాఞ్జనాన్మాతా హ్యాశిషః సంప్రయచ్ఛతి ।।౩౯।।

మదీయాః శతవర్షాణి జీవన్తు ప్రేమభాజనాః।।

నాపదామయనానీత్థం శ్రీమాతా వక్త్యహర్నిశమ్।।5.51.౪౦।।

యేన మూర్తిర్మహాదేవ్యా ఉమాయాః కారితా శుభా।।

నరాయుతన్తత్కులజం మణిద్వీపే మహీయతే।।౪౧।।

స్థాపయిత్వా మహామాయామూర్తిం సమ్యక్ప్రపూజ్య చ।।

యంయం ప్రార్థయతే కామం తంతం ప్రాప్నోతి సాధకః ।।౪౨।।

యః స్నాపయతి శ్రీమాతుః స్థాపితాం మూర్తిముత్తమామ్ ।।

ఘృతేన మధునాక్తేన తత్ఫలం గణయేత్తు కః।।४३।।

చన్దనాగురుకర్పూర మాంసీముస్తాదియుగ్జలైః ।।

ఏకవర్ణగవాం క్షీరైః స్నాపయేత్పరమేశ్వరీమ్।।४४।।

ధూపేనాష్టాదశాంగేన దద్యాదాహుతిముత్తమామ్ ।।

నీరాజనం చరేద్దేవ్యా స్సాజ్యకర్పూరవర్తిభిః ।। ४५ ।।

కృష్ణాష్టమ్యాం నవమ్యాం వామాయాం వా పంచదిక్తిథౌ ।।

పూజయేజ్జగతాం ధాత్రీం గంధపుష్పైర్విశేషతః ।। ४६ ।।

సంపఠఞ్జనసూక్తం శ్రీసూక్తమథ వా పఠన్।।

దేవీసూక్తమథో వాపి మూకమన్త్రమథాపి వా ।।४७।।

విష్ణుక్రాన్తాం చ తులసీం వర్జయిత్వాఖిలం సుమమ్ ।।

దేవీప్రీతికరం జ్ఞేయం కమలన్తు విశేషతః ।।४८।।

అర్పయేత్స్వర్ణపుష్పం యో దేవ్యై రాజతమేవ వా ।।

స యాతి పరమం ధామ సిద్ధకోటి భిరన్వితమ్ ।।४९।।

పూజనాన్తే సదా కార్యం దాసైరేనః క్షమాపనమ్।।

ప్రసీద పరమేశాని జగదానన్దదాయిని।।5.51.५०।।

ఇతి వాక్యైస్సు_వన్మన్త్రీ దేవీభక్తిపరాయణః ।।

ధ్యాయేత్కణ్ఠీరవారూఢాం వరదాభయపాణికామ్ ।।५१।।

ఇత్థం ధ్యాత్వా మహేశానీం భక్తాభీష్టఫలప్రదామ్ ।।

నానాఫలాని పక్వాని నైవేద్యత్వే ప్రకల్పయేత్ ।।५२।।

నైవేద్యం భక్షయేద్యస్తు శంభుశక్తేః పరాత్మనః ।।

స నిర్భూయాఖిలం పఙ్కం నిర్మలో మానవో భవేత్ ।।౫౩।।

చైత్రశుక్లతృతీయాయాం యో భవానీవ్రతం చరేత్ ।।

భవవన్ధననిర్ముక్తః ప్రాప్నుయాత్పరమం పదమ్ ।। ౫౪ ।।

అస్యామేవ తృతీయాయాం కుర్యాద్దోలోత్సవం బుధః ।।

పూజయేజ్జగతాం ధాత్రీముమాం శంకరసంయుతామ్।।౫౫।।

కుసుమైః కుంకుమైర్వస్త్రైః కర్పూరాగురుచన్దనైః ।।

ధూపైర్దీపైస్సనైవేద్యైః స్రగ్గన్ధైరపరైరపి।। ।। ౫౬ ।।

ఆన్దోలయేత్తతో దేవీం మహామాయాం మహేశ్వరీమ్ ।।

శ్రీగౌరీం శివసంయుక్తాం సర్వకల్యాణకారిణీమ్ ।। ౫౭ ।।

ప్రత్యబ్దం కురుతే యోస్యాం బతమాన్దోలనం తథా ।।

నియమేన శివా తస్మై సర్వమిష్టం ప్రయచ్ఛతి ।। ౫౮ ।।

మాధవస్య సితే పక్షే తృతీయా యాఽక్షయాభిధా।।

తస్యాం యో జగదమ్బాయా వ్రతం కుర్యాదతన్ద్రితః।।౫౯।।
మల్లికామాలతీచంపాజపాబన్ధూకపంకజైః।।

కుసుమైః పూజయేద్గౌరీం శంకరేణ సమన్వితామ్ ।। ।।। 5.51.౬౦ ।।

కోటిజన్మకృతం పాపం మనోవాక్కాయసమ్భవమ్ ।।

నిర్ధూయ చతురో వర్గానక్షయానిహ సోఽశ్నుతే ।। ౬౧ ।।

జ్యేష్ఠే శుక్లతృతీయాయాం వ్రతం కృత్వా మహేశ్వరీమ్ ।।

యోఽర్చయేత్పరమప్రీత్యా తస్యాసాధ్యం న కించన ।। ౬౨ ।।

ఆషాఢశుక్లపక్షీయతృతీయాయాం రథోత్సవమ ।।

దేవ్యాః ప్రియతమం కుర్యాద్యథావిత్తానుసారతః ।। ౬౩ ।।

రథం పృథ్వీం విజానీయాద్రథాంగే చన్ద్రభాస్కరౌ ।।

వేదానశ్వాన్విజానీయాత్సారథిం పద్మసం భవమ్ ।। ౬౪ ।।

నానామణిగణాకీర్ణం పుష్పమాలావిరాజితమ్ ।।

ఏవం రథం కల్పయిత్వా తస్మిన్సంస్థాపయేచ్ఛివామ్ ।। ౬౫ ।।

లోకసంరక్షణార్థాయ లోకం ద్రష్టుం పరామ్బికా ।।

రథమధ్యే సంస్థితేతి భావయేన్మతిమాన్నరః ।।౬౬।।

రథే ప్రచలితే మన్దం జయశబ్దముదీరయేత్।।

పాహి దేవి జనానస్మాన్ప్రపన్నాన్దీనవత్సలే ।। ౬౭ ।।

ఇతి వాక్యైస్తోషయేచ్చ నానావాదిత్రనిస్వనైః ।।

సీమాన్తే తు రథం నీత్వా తత్ర సంపూజయే ద్రథే ।। ౬౮ ।।

నానాస్తోత్రైస్తతః స్తుత్వాప్యానయేత్తాం స్వవేశ్మని ।।

ప్రణిపాతశతం కృత్వా ప్రార్థయేజ్జగదమ్బికామ్ ।। ౬౯ ।।

ఏవం యః కురుతే విద్వాన్పూజావ్రతరథోత్సవమ్ ।।

ఇహ భుక్త్వాఖిలాన్భోగానన్తే దేవీపదం వ్రజేత్ ।। 5.51.౭౦ ।।

శుక్లాయాన్తు తృతీయాయామేవం శ్రావణభాద్రయోః।।

యో వ్రతం కురుతేఽమ్బాయాః పూజనం చ యథావిధి ।। ౭౧ ।।

మోదతే పుత్రపౌత్రాద్యైర్ధనాద్యైరిహ సన్తతమ్ ।।

సోఽన్తే గచ్ఛేదుమాలోకం సర్వలోకోపరి స్థితమ్।। ౭౨ ।।

ఆశ్వినే ధవలే పక్షే నవరాత్రవ్రతం చరేత్ ।।

యత్కృతే సకలాః కామాస్సిద్ధ్యన్త్యేవ న సంశయః ।। ౭3 ।।

నవరాత్రవ్రతస్యాస్య ప్రభావం వక్తుమీశ్వరః ।।

చతురాస్యో న పంచాస్యో న షడాస్యో న కోఽపరః ౹౹౭౪౹౹

నవరాత్రవ్రతం కృత్వా భూపాలో విరథాత్మజః౹౹

హృతం రాజ్యం నిజం లేభే సురథో మునిసత్తమాః ౹౹ ౭౫ ౹౹

ధ్రువసంధిసుతో ధీమానయోధ్యాధిపతిర్నృపః ౹౹

సుదర్శనో హృతం రాజ్యం ప్రాపదస్య ప్రభావతః౹౹౹౹౭౬౹౹

వ్రతరాజమిమం కృత్వా సమారాధ్య మహేశ్వరీమ్౹౹

సంసారబన్ధనాన్ముక్తః సమాధిర్ముక్తిభాగభూత్౹౹౭౭౹౹

తృతీయాయాం చ పఞ్చమ్యాం సప్తమ్యామ ష్టమీతిథౌ ౹౹

నవమ్యాం వా చతుర్దశ్యాం యో దేవీ పూజయేన్నరః ౹౹౭౮౹౹

ఆశ్వినస్య సితే పక్షే వ్రతం కృత్వా విధానతః ౹౹

తస్య సర్వం మనోభీష్టం పూరయత్యనిశం శివా ౹౹౭౯౹౹

యః కార్త్తికస్య మార్గస్య పౌషస్య తపసస్తథా ౹౹

తపస్యస్య సితే పక్షే తృతీయాయాం వ్రతం చరేత్౹౹5.51.౮౦౹౹

లోహితైః కరవీరాద్యైః పుష్పైర్ధూపైస్సుగన్ధితైః ౹౹

పూజయేన్మఙ్గలాన్దేవీం స సర్వం మంగలం లభేత్౹౹౮౧౹౹

సౌభాగ్యాయ సదా స్త్రీభిః కార్య్యమేతన్మహావ్రతమ్౹౹

విద్యాధనసుతాప్త్యర్థం విధేయం పురుషైరపి ౹౹ ౮౨ ౹౹

ఉమామహేశ్వరాదీని వ్రతాన్యన్యాని యాన్యపి ౹౹

దేవీప్రియాణి కార్యాణి స్వభక్త్యైవం ముముక్షుభిః౹౹౮3౹౹

సంహితేయం మహాపుణ్యా శివభక్తివివర్ద్ధినీ౹౹

నానాఖ్యానసమాయుక్తా భుక్తిముక్తిప్రదా శివా౹౹౮౪౹౹

య ఏనాం శృణుయాద్భక్త్యా శ్రావయేద్వా సమాహితః ।।

పఠేద్వా పాఠయేద్వాపి స యాతి పరమాం గతిమ్ ।।౮౫।।

యస్య గేహే స్థితా చేయం లిఖితా లలితాక్షరైః ।।

సంపూజితా చ విధివత్సర్వాన్కామాన్స ఆప్నుయాత్ ।।౮౬।।

భూతప్రేతపిశాచాదిదుష్టేభ్యో న భయం క్వచిత।।

పుత్రపౌత్రాదిసమ్పత్తిం లభత్యేవ న సంశయః।।। ।। ౮౭ ।।

తస్మాదియం మహాపుణ్యా రమ్యోమాసంహితా సదా ।।

శ్రోతవ్యా పఠితవ్యా చ శివభక్తిమభీప్సుభిః ।। ౮౮ ।। ।।

ఇతి శ్రీశివ మహాపురాణే పఞ్చమ్యాముమాసంహితాయాం క్రియాయోగనిరూపణం నామైకపఞ్చాశత్తమోఽధ్యాయః ।। ౫౧ ।।

।। సమాప్తేయం పఞ్చమ్యుమాసంహితా ।।।

6.1

శ్రీగణేశాయ నమః

ఓం నమః శివాయ।।

అథ షష్ఠీ కైలాససంహితా ప్రారభ్యతే ।।

నమః శివాయ సామ్బాయ సగణాయ ససూనవే।।

ప్రధానపురుషేశాయ సర్గస్థితత్యన్తహేతవే ।। ౧ ।।

ఋషయ ఊచుః ।।

శ్రుతోమాసంహితా రమ్యా నానాఖ్యానసమన్వితా ।।

కైలాససంహితాంబ్రూహి శివతత్త్వవివర్ద్ధినీమ్।।౨ ।।

వ్యాస ఉవాచ ।। ।।

శృణుత ప్రీతితో వత్సాః కైలాసాఖ్యాం హి సంహితామ్ ।।

శివతత్త్వపరాన్దివ్యాం వక్ష్యే వః స్నేహతః పరామ్।।౩।।

హిమవచ్ఛిఖరే పూర్వ్వం తపస్యన్తో మహౌజసః ।।

వారాణసీఙ్గన్తుకామా మునయః కృతసమ్విదః ।। ౪ ।।

నిర్గత్య తస్మాత్సమ్ప్రాప్య గిరేః కాశీం సమాహితాః ।।

స్నాతవ్యమేవేతి తదా దదృశుర్మణికర్ణికామ్।।౫।।

తత్ర స్నాత్వా సుసన్తప్య దేవాదీనథ జాహ్నవీమ్ ।।

దృష్ట్వా స్నాత్వా మునీశాస్తే విశ్వేశం త్రిదశేశ్వరమ్ ।। ౬ ।।

నమస్కృత్యాథ సమ్పూజ్య భక్త్యా పరమయాన్వితాః ।।

శతరుద్రాదిభిః స్తుత్వా స్తుతిభిర్వ్వేదపారగాః ।।౭।।

ఆత్మానం మేనిరే సర్వే కృతార్థా వయమిత్యుత ।।

శివప్రీత్యా సుపూర్ణార్థాశ్శివభక్తిరతాస్సదా।।౮।।

తస్మిన్నవసరే సూతం పఞ్చక్రోశదిదృక్షయా ।।

గత్వా సమాగతం వీక్ష్య ముదా తే తం వవన్దిరే।।౯।।

సోపి విశ్వేశ్వరం సాక్షాద్దేవదేవముమాపతిమ్ ।।

నమస్కృత్యాథ త్రైస్నానకమ్ముక్తిమణ్డపమావిశత్ ।।6.1.౧౦।।

తత్రాసీనమ్మహాత్మానం సూతమౌపౌరాణికోత్తమమ్ ।।

అర్ఘ్యాదిభిస్తదా సర్వ్వే మునయస్సముపాచరన్ ।।౧౧।।

తతః సూతః ప్రసన్నాత్మా మునీనాలోక్య సువ్రతాన్ ।।

పప్రచ్ఛ కుశలాన్తేపి ప్రోచుః కుశలమాత్మనః।।౧౨।।

తే తు సంహృష్టహృదయం జ్ఞాత్వా తం వై మునీశ్వరాః ।।

ప్రణవార్థావగత్యర్థమూచుః ప్రాస్తావికం వచః ।।౧౩।।

మునయ ఊచుః ।।

వ్యాసశిష్య మహాభాగ సూత పౌరాణికోత్తమ।।

ధన్యస్త్వం శివభక్తో హి సర్వవిజ్ఞాన సాగరః ।।౧౪।।

భవన్తమేవ భగవాన్వ్యాసస్సర్వజగద్గురుః ।।

అభిషిచ్య పురాణానాం గురుత్వే సమయోజయత్।।౧౫।।

తస్మాత్పౌరాణికీ విద్యా భవతో హృది సంస్థితా।।

పురాణాని చ సర్వాణి వేదార్థమ్ప్రవదన్తి హి ।।౧౬।।

వేదాః ప్రణవసమ్భూతాః ప్రణవార్థో మహేశ్వరః।।

అతో మహేశ్వరస్థానం త్వయి ధిష్ణ్యమ్ప్రతిష్ఠితమ్ ।।౧౭।।

త్వన్ముఖాబ్జపరిస్యన్దన్మకరందే మనోహరమ్ ।।

ప్రణవార్థామృతం పీత్వా భవిష్యామో గతజ్వరాః ।। ౧౮ ।।

విశేషతో గురుస్త్వం హి నాన్యోఽస్మాకం మహామతే।।

పరం భావం మహేశస్య పరయా కృపయా వద।।౧౯।।

ఇతి తేషాం వచః శ్రుత్వా సూతో వ్యాసప్రియస్సుధీః।।

గణేశం షణ్ముఖం సాక్షాన్మహేశానం మహేశ్వరీమ్ ।।6.1.౨౦।।

శిలాదతనయం దేవం నన్దీశం సుయశాపతిమ్ ।।

సనత్కుమారం వ్యాసం చ ప్రణిపత్యేదమబ్రవీత్।।౨౧।।

సూత ఉవాచ।।

సాధుసాధు మహాభాగా మునయః క్షీణకల్మషాః।।

మతిర్దృఢతరా జాతా దుర్లభా సాపి దుష్కృతామ్।।౨౨।।

పారాశర్యేణ గురుణా నైమిషారణ్యవాసినామ్॥

మునీనాముపదిష్టం యద్వక్ష్యే తన్మునిపుంగవాః॥౨౩॥

యస్య శ్రవణమాత్రేణ శివభక్తిర్భవేన్నృణామ్॥

సావధానా భవన్త్వోద్య శృణ్వన్తు పరయా ముదా॥౨౪॥

స్వారోచిషేన్తరే పూర్వం తపస్యంతో దృఢవ్రతాః॥

ఋషయో నైమిషారణ్యే సర్వసిద్ధనిషేవితే॥౨౫॥

దీర్ఘసత్రం వితన్వన్తో రుద్రమధ్వరనాయకమ్ ॥

ప్రీణయన్తః పరం భావమైశ్వర్యం జ్ఞాతుమిచ్ఛవః॥౨౬॥

నివసన్తి స్మ తే సర్వే వ్యాసదర్శనకాంక్షిణః ॥

శివభక్తిరతా నిత్యం భస్మరుద్రాక్షధారిణః ॥ ౨౭ ॥

తేషాం భావం సమాలోక్య భగవాన్బాదరాయణః ॥

ప్రాదుర్బభూవ సర్వాత్మా పరాశరతపఃఫలమ్ ॥ ౨౮ ॥

తం దృష్ట్వా మునయస్సర్వే ప్రహృష్టవదనేక్షణాః ॥

అభ్యుత్థానాదిభిస్సర్వైరుపచారైరుపాచరన్ ॥ ౨౯ ॥

సత్కృత్య ప్రదదుస్తస్మై సౌవర్ణం విష్టరం శుభమ్ ॥

సుఖోపవిష్టః స తదా తస్మిన్సౌవర్ణవిష్టరే ॥

ప్రాహ గంభీరయా వాచా పారాశర్యో మహామునిః ॥ 6.1.30 ॥

వ్యాస ఉవాచ ॥

కుశలం కిం ను యుష్మాకమ్బ్రూతాస్మిన్మహామఖే ॥

అర్చితం కిం ను యుష్మాభిస్సమ్యగధ్వరనాయకః ॥౩౧॥

కిమర్థమత్ర యుష్మాభిరధ్వరే పరమేశ్వరః॥

స్వర్చితో భక్తిభావేన సామ్బస్సంసారమోచకః ।।౩౨।।

యుష్మత్ప్రవృత్తిర్మే భాతి శుశ్రూషా పూర్వమేవ హి ।।

పరభావే మహేశస్య ముక్తిహేతోశ్శివస్య చ ।। ౩౩ ।।

ఏవముక్తా మునీన్ద్రేణ వ్యాసేనామితతేజసా ।।

మునయో నైమిషారణ్యవాసినః పరమౌజసః ।। ౩౪ ।।

ప్రణిపత్య మహాత్మానం పారాశర్యం మహామునిమ్ ।।

శివానురాగసంహృష్టమానసం చ తమబ్రువన్ ।।౩౫।।

మునయ ఊచుః ।। ।।

భగవన్మునిశార్దూల సాక్షాన్నారాయణాంశజ।।

కృపానిధే మహాప్రాజ్ఞ సర్వవిద్యాధిప ప్రభో ।। ౩౬ ।।

త్వం హి సర్వజగద్భర్తుర్మహా దేవస్య వేధసః ।।

సామ్బస్య సగణస్యాస్య ప్రసాదానాం నిధిస్స్వయమ్ ।। ౩౭ ।।
త్వత్పాదాబ్జరసాస్వాదమధుపాయితమానసాః ।।

కృతార్థా వయమద్యైవ భవత్పాదాబ్జదర్శనాత్ ।। ౩౮ ।।

త్వదీయచరణామ్భోజదర్శనం ఖలు పాపినామ్ ।।

దుర్లభం లబ్ధమస్మాభిస్త్వస్మాత్సుకృతినో వయమ్ ।। ౩౯ ।।

అస్మిన్దేశే మహాభాగ నైమిషారణ్యసంజ్ఞకే ।।

దీర్ఘసత్రాన్వితాస్సర్వే ప్రణవార్థప్రకాశకాః ।। 6.1.౪౦ ।।

శ్రోతవ్యః పరమేశాన ఇతి కృత్వా వినిశ్చితాః ।।

పరస్పరం చిన్తయన్తః పరం భావం మహేశితు ।। ౪౧ ।।

అజ్ఞాతవన్త ఏవైతే వయం తస్మాద్భవాన్ప్రభో ।।

ఛేత్తుమర్హతి తాన్సర్వాన్సంశయానల్పచేతసామ్ ।। ౪౨ ।।

త్వదన్యః సంశయస్యాస్యచ్ఛేత్తా న హి జగత్త్రయే ।।

తస్మాదపారగంభీరవ్యామోహాబ్ధౌ నిమజ్జతః ।।౪3।।

తారయస్వ శివజ్ఞానపోతేనాస్మాన్దయానిధే।।

శివసద్భక్తితత్త్వార్థం జ్ఞాతుం శ్రద్ధాలవో వయమ్ ।। ౪౪ ।।

ఏవమభ్యర్థితస్త మునిభిర్వేదపారగైః ।।

సర్వవేదార్థవిన్ముఖ్యః శుకతాతో మహామునిః ।।

వేదాన్తసారసర్వస్వం ప్రణవం పరమేశ్వరమ్ ।। ౪౫ ।।

ధ్యాత్వా హృత్కర్ణికామధ్యే సామ్బం సంసారమోచకమ్ ।।

ప్రహృష్టమానసో భూత్వా వ్యాజహార మహాముని ।। ౪౬ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే షష్ఠ్యాం కైలాససంహితాయాం వ్యాసశౌనకాదిసంవాదో నామ ప్రథమోఽధ్యాయః।।౧ ।।

6.2

వ్యాస ఉవాచ ।।

సాధు పృష్టమిదం విప్రా భవద్భిర్భాగ్యవత్తమైః ।।

దుర్లభం హి శివజ్ఞానం ప్రణవార్థప్రకాశకమ్ ।। ౧ ।।

యేషాం ప్రసన్నో భగవాన్సాక్షాచ్ఛూలవరాయుధః ।।

తేషామేవ శివజ్ఞానం ప్రణవార్థప్రకాశకమ ।। ౨ ।।

జాయతే న హి సన్దేహో నేతరేషామితి శ్రుతిః ।।।

శివభక్తివిహీనానామితి తత్త్వార్థనిశ్చయః ।। 3 ।।

దీర్ఘసత్రేణ యుష్మాభిర్భగవానమ్బికాపతిః ।।

ఉపాసిత ఇతీదం మే దృష్టమద్య వినిశ్చితమ్ ।।౪।।

తస్మాద్వక్ష్యామి యుష్మాకమితిహాసమ్పురాతనమ్ ।।

ఉమామహేశసమ్వాదరూపమద్భుతమాస్తికాః ।।౫।।

పురాఖిలజగన్మాతా సతీ దాక్షాయణీ తనుమ్ ।।

శివనిన్దాప్రసఙ్గేన త్యక్త్వా చ జనకాధ్వరే ।।౬।।

తతః ప్రభావాత్సా దేవీ సుతాఽభూద్ధిమవద్గిరేః ।।

శివార్థమతపత్సా వై నారదస్యోపదేశతః ।।౭।।

తస్మిన్భూధరవర్యే తు స్వయంవరవిధానతః।।

దేవేశే చ కృతోద్వాహే పార్వతీ సుఖమాప సా ।।౮।।

తత్రైకస్మిన్మహాదేవీ సమయే పతినా సహ ।।

సూపవిష్టా మహాశైలే గౌరీ దేవమభాషత।।౯।।

మహాదేవ్యువాచ ।।

భగవన్పరమేశాన పఞ్చకృత్యవిధాయక ।।

సర్వజ్ఞ భక్తిసులభ పరమామృతవిగ్రహ ।। 6.2.౧౦ ।।

దాక్షాయణీన్తనుం త్యక్త్వా తవ నిన్దాప్రసంగతః ।।

ఆసమద్య మహేశాన పుత్రీ హిమవతో గిరేః।।।

కృపయా పరమేశాన మంత్రదీక్షావిధానతః ।।

మాం విశుద్ధాత్మతత్త్వస్థాం కురు నిత్యం మహేశ్వర ।।౧౨।।

ఇతి సమ్ప్రార్థితో దేవ్యా దేవః శీతాంశు భూషణః ।।

ప్రత్యువాచ తతో దేవీం ప్రహృష్టేనాన్తరాత్మనా ।।౧౩।।

మహాదేవ ఉవాచ ।।

ధన్యా త్వం దేవదేవశి యది జాతేదృశీ మతిః ।।

కైలాస శిఖరం గత్వా కరిష్యే త్వాం చ తాదృశీమ్ ।। ౧౪ ।।

తతో హిమవతో గత్వా కైలాసమ్మూర్ధరేశ్వరమ్।।

జగౌ దీక్షావిధానేన ప్రణవాదీన్మనూన్ క్రమాత్ ।। ౧౫ ।।

ఉక్త్వా మంత్రాంశ్చ తాన్దేవీం కృత్వా శుద్ధాత్మని స్థితామ్ ।।

సార్ధ్ధం దేవ్యా మహాదేవో దేవోద్యానం గతోఽభవత్ ।। ౧౬ ।।

తతః సుమాలినీముఖ్యైర్దైవ్యాః ప్రియసఖీజనైః।।

సమాహృతైః ప్రఫుల్లైస్తైః పుష్పైః కల్పతరూద్భవైః।।౧౭।।

అలంకృత్య మహాదేవీం స్వాంకమారోప్య శంకరః।।

ప్రహృష్టవదనస్తస్థౌ విలోక్య చ తదాననమ్ ।। ౧౮ ।।

తతః ప్రియకథా జాతాః పార్వతీపరమేశయోః ।।

హితాయ సర్వలోకానాం సాక్షాచ్ఛ్రుత్యర్థం సమ్మితా ।।౧౯।।

తదా సర్వజగన్మాతా భర్తురంకం సమాశ్రితా ।।

విలోక్య వదనం భర్తురిదమాహః తపోధనాః ।।6.2.౨౦ ।।

।। శ్రీదేవ్యువాచ ।।

ఉపదిష్టాస్త్వయా దేవ మంత్రాస్సప్రణవా మతాః ।।

తత్రాదౌ శ్రోతుమిచ్ఛామి ప్రణవార్థం వినిశ్చితమ్ ।।౨3।।

కథమ్ప్రణవ ఉత్పన్నః కథం ప్రణవ ఉచ్యతే ।।

మాత్రాః కతి సమాఖ్యాతాః కథం వేదాదిరుచ్యతే ।।౨౨।।

దేవతాః కతి చ ప్రోక్తాః కథం వేదాదిభావనా।।

క్రియాః కతివిధాః ప్రోక్తా వ్యాప్యవ్యాపకతా కథమ్।।౨3।।

బ్రహ్మణి పంచ మంత్రేఽస్మిన్కథం తిష్ఠంత్యనుక్రమాత్।।

కలాః కతి సమాఖ్యాతాః ప్రపంచాత్మకతా కథమ్ ।।।౨౪।।

వాచ్యవాచకసమ్బన్ధస్థానాని చ కథం శివ ।।

కోఽత్రాధికారీ విజ్ఞేయో విషయః క ఉదాహృతః ।।౨౫।।

సమ్బన్ధః కోఽత్ర విజ్ఞేయః కింప్రయోజనముచ్యతే ।।

ఉపాసకస్తు కింరూపః కిం వా స్థానముపాసనమ్ ।।౨౬।।

ఉపాస్యం వస్తు కింరూపం కిం వా ఫలముపాసితుః ।।

అనుష్ఠాన విధిః కోవా పూజాస్థానం చ కిం ప్రభో ।। ౨౭ ।।

పూజాయాం మణ్డలం కిం వా కిం వా ఋష్యాదికం హర ।।

న్యాసజాతవిధిః కో వా కో వా పూజావిధిక్రమః ।। ౨౮ ।।

ఏతతస్సర్వం మహేశాన సమాచక్ష్వ విశేషతః ।।

శ్రోతుమిచ్ఛామి తత్త్వేన యద్యస్తి మయి తే కృపా ।। ౨౯ ।।

ఇతి దేవ్యా సమాపృష్టో భగవానిన్దుభూషణః ।।

సమ్ప్రశస్య మహేశానీం వక్తుం సముపచక్రమే ।। 6.2.30 ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే షష్ఠ్యాం కైలాస సంహితాయాం దేవీదేవసంవాదే దేవీకృతప్రశ్నవర్ణనం నామ ద్వితీయోఽధ్యాయః ।। ౨ ।।

6.3

।। ఈశ్వర ఉవాచ ।।

శృణు దేవి ప్రవక్ష్యామి యన్మాం త్వమ్పరి పృచ్ఛసి ।।

తస్య శ్రవణమాత్రేణ జీవస్సాక్షాచ్ఛివో భవేత్ ।। ౧ ।।

ప్రణవార్థపరిజ్ఞానమేవ జ్ఞానం మదాత్మకమ్ ।।

బీజన్తత్సర్వవిద్యానాం మంత్ర మ్ప్రణవనామకమ్ ।। ౨ ।।

అతిసూక్ష్మం మహార్థం చ జ్ఞేయం తద్వటబీజవత్ ।।

వేదాది వేదసారం చ మద్రూపం చ విశేషతః ।। ౩ ।।

దేవో గుణత్రయాతీతః సర్వజ్ఞః సర్వకృత్ప్రభుః ।।

ఓమిత్యేకాక్షరే మంత్రే స్థితోహం సర్వగశ్శివః ।।౪।।

యదస్తి వస్తు తత్సర్వం గుణప్రాధాన్యయోగతః ।।

సమస్తం వ్యస్త మపి చ ప్రణవార్థం ప్రచక్షతే।।౫।।

సర్వార్థసాధకం తస్మాదేకం బ్రహ్మైతదక్షరమ్ ।।

తేనోమితి జగత్కృస్నం కురుతే ప్రథమం శివః।।౬।।

శివో వా ప్రణవో హ్యేష ప్రణవో వా శివః స్మృతః ।।

వాచ్యవాచకయోర్భేదో నాత్యంతం విద్యతే యతః ।।౭।।

తస్మాదేకాక్షరం దేవం మాం చ బ్రహ్మర్షయో విదుః ।।

వాచ్యవాచకయోరైక్యం మన్యమానా విపశ్చితః ।। ౮ ।।

అతస్తదేవ జానీయాత్ప్రణవం సర్వకారణమ్ ।।

నిర్వికారీ ముముక్షుర్మాం నిర్గుణం పరమేశ్వరమ్।।౯।।

ఏనమేవ హి దేవేశి సర్వమంత్రశిరోమణిమ్ ।।

కాశ్యామహం ప్రదాస్యామి జీవానాం ముక్తిహేతవే ।। 6.3.౧౦ ।।

తత్రాదౌ సమ్ప్రవక్ష్యామి ప్రణవోద్ధారమ మ్బికే ।।

యస్య విజ్ఞానమాత్రేణ సిద్ధిశ్చ పరమా భవేత్ ।।౧౧।।

నివృత్తిముద్ధరేత్పూర్వమిన్ధనం చ తతః పరమ్ ।।

కాలం సముద్ధరేత్పశ్చాద్దండమీ శ్వరమేవ చ ।। ౧౨ ।।

వర్ణపంచకరూపోయమేవం ప్రణవ ఉద్ధృతః ।।

త్రిమాత్రబిన్దునాదాత్మా ముక్తిదో జపతాం సదా ।। ౧౩ ।।

బ్రహ్మాదిస్థావరాన్తానాం సర్వేషాం ప్రాణినాం ఖలు ।।

ప్రాణః ప్రణవ ఏవాయం తస్మాత్ప్రణవ ఈరితః ।। ౧౪ ।।

ఆద్యమ్వర్ణమకారం చ ఉకారముత్తరే తతః ।।

మకారం మధ్యతశ్చైవ నాదాంతం తస్య చోమితి ।। ౧౫ ।।

జలవద్వర్ణమాద్యన్తు దక్షిణే చోత్తరే తథా ।।

మధ్యే మకారం శుచివదోంకారే మునిసత్తమ ।। ।। ౧౬ ।।

అకారశ్చాప్యుకారోయం మకారాశ్చ త్రయం క్రమాత్ ।।

తిస్రో మాత్రాస్సమాఖ్యాతా అర్ద్ధమాత్రా తతః పరమ్ ।। ౧౭ ।।

అర్ద్ధమాత్రా మహేశాని బిన్దునాదస్వరూపిణీ ।।

వర్ణనీయా న వై చాద్ధా జ్ఞేయా జ్ఞానిభిరేవ సా ।। ౧౮ ।।
ఈశానస్సర్వవిద్యానామిత్యద్యాశ్శ్రుతయః ప్రియే ।।

మత్త ఏవ భవన్తీతి వేదాస్సత్యమ్వదన్తి హి।।౧౯।।

తస్మాద్వేదాదిరేవాహం ప్రణవో మమ వాచకః।।

వాచకత్వాన్మమైషోఽపి వేదాదిరితి కథ్యతే ।।6.3.౨౦।।

అకారస్తు మహద్బీజం రజస్స్రష్టా చతుర్ముఖః।।

ఉకారః ప్రకృతిర్యోనిస్సత్త్వం పాలయితా హరిః।।౨౧।।

మకారః పురుషో బీజీ తమస్సంహారకో హరః ।।

బిన్దుర్మహేశ్వరో దేవస్తిరో భావ ఉదాహృతః ।।౨౨।।

నాదస్సదాశివః ప్రోక్తస్సర్వానుగ్రహకారకః॥

నాదమూర్ద్ధని సంచిన్త్య పరాత్పరతరః శివః ॥౨౩॥

స సర్వజ్ఞః సర్వకర్తా సర్వేశో నిర్మలోఽవ్యయః ॥

అనిర్దేశ్యః పరబ్రహ్మ సాక్షాత్సదసతః పరః॥౨౪॥

అకారాదిషు వర్ణేషు వ్యాపకం చోత్తరోత్తరమ్ ॥

వ్యాప్యన్త్వధస్తనం వర్ణమేవం సర్వత్ర భావయేత్ ॥౨౫॥

సద్యాదీశానపర్య్యంతాన్యకారాదిషు పంచసు ॥

స్థితాని పంచ బ్రహ్మాణి తాని మన్మూర్తయః క్రమాత్ ॥౨౬॥

అష్టౌ కలాస్సమాఖ్యాతా అకారే సద్యజాశ్శివే ॥

ఉకారే వామరూపిణ్యస్త్రయోదశ సమీరితాః ॥౨౭॥

అష్టావఘోరరూపిణ్యో మకారే సంస్థితాః కలాః ॥

బిన్దౌ చతస్రస్సంభూతాః కలాః పురుషగోచరాః ॥ ౨౮ ॥

నాదే పంచ సమాఖ్యాతాః కలా ఈశానసంభవాః ॥

షడ్విధైక్యానుసంధానాత్త్రిపంచాత్మకతోచ్యతే ॥౨౯॥

మన్త్రో యన్త్రం దేవతా చ ప్రపంచో గురురేవ చ ॥

శిష్యశ్చ షట్పదార్థా నామేషామర్థం శృణు ప్రియే ॥ 6.3.30 ॥

పంచవర్ణసమష్టిః స్యాన్మన్త్రః పూర్వముదాహృతః ॥

స ఏవ యంత్రతాం ప్రాప్తో వక్ష్యే తన్మణ్డలక్రమమ్ ॥ ౩౧ ॥

యన్త్రం తు దేవతారూపం దేవతా విశ్వరూపిణీ ॥

విశ్వరూపో గురుః ప్రోక్తశ్శిష్యో గురువపుస్త్వతః ॥ ౩౨ ॥

ఓమితీదం సర్వమితి సర్వం బ్రహ్మేతి చ శ్రుతేః ॥

వాచ్యవాచకసమ్బన్ధోప్యయమేవార్థ ఈరితః ।।33।।

ఆధారో మణిపూరశ్చ హృదయం తు తతః పరమ్ ।।

విశుద్ధిరాజ్ఞా చ తతః శక్తిః శాన్తిరితి క్రమాత్ ।।3౪।।

స్థానాన్యేతాని దేవేశి శాన్త్యతీతం పరాత్పరమ్ ।।

అధికారీ భవేద్యస్య వైరాగ్యం జాయతే దృఢమ్ ।। 3౫ ।।

విషయః స్యామహం దేవి జీవబ్రహ్మైక్యభావనాత్ ।।

సమ్బన్ధం శృణు దేవేశి విషయః సమ్యగీరితః ।।3౬।।

జీవాత్మనోర్మయా సార్ద్ధమైక్యస్య ప్రణవస్య చ ।।

వాచ్యవాచకభావోఽత్ర సమ్బన్ధస్సముదీరితః।।3౭।।

వ్రతాదినిరతః శాన్తస్తపస్వీ విజితేన్ద్రియః ।।

శౌచాచారసమాయుక్తో భూదేవో వేదనిష్ఠితః ।।3౮।।

విషయేషు విరక్తః సన్నైహికాముష్మికేషు చ ।।

దేవానాం బ్రాహ్మణోఽపీహ లోకజేషు శివవ్రతీ ।। 3౯ ।।

సర్వశాస్త్రార్థ తత్త్వజ్ఞం వేదాన్తజ్ఞానపారగమ్ ।।

ఆచార్యముపసంగమ్య యతిం మతిమతాం వరమ్ ।। 6.3.౪౦ ।।
దీర్ఘదణ్డప్రణామాద్యైస్తోషయేద్యత్నతస్సుధీః ।।

శాన్త్యాదిగుణసంయుక్తః శిష్యస్సౌశీల్యవాన్వరః ।।౪౧।।

యో గురుః స శివః ప్రోక్తో యశ్శివస్స గురుః స్మృతః ।।

ఇతి నిశ్చిత్య మనసా స్వవిచారం నివేదయేత్ ।।౪౨।।

లబ్ధానుజ్ఞస్తు గురుణా ద్వాదశాహం పయోవతీ ।।

సముద్రతీరే నద్యాం చ పర్వతే వా శివాలయే ।। ౪3 ।।

శుక్లపక్షే తు పంచమ్యామేకాదశ్యాం తథాపి వా ।।
ప్రాతః స్నాత్వా తు శుద్ధాత్మా కృతనిత్యక్రియస్సుధీః ।।౪౪।।
గురుమాహూయ విధినా నాన్దీశ్రాద్ధం విధాయ చ ।।
క్షౌరం చ కారయిత్వాథ కక్షోపస్థవివర్జితమ్ ।।౪౫।।
కేశశ్మశ్రునఖానాం వై స్నాత్వా నియతమానసః ।।
సక్తుం ప్రాశ్యాథ సాయాహ్నే స్నాత్వా సన్ధ్యాముపాస్య చ ।। ౪౬ ।।
సాయమౌపాసనం కృత్వా గురుణా సహితో ద్విజః ।।
శాస్త్రోక్తదక్షిణాన్దత్త్వా శివాయ గురురూపిణే ।। ౪౭ ।।
హోమద్రవ్యాణి సంపాద్య స్వసూత్రోక్తవిధానతః ।।
అగ్నిమాధాయ విధివల్లౌకికాదివిభేదతః ।।౪౮।।
ఆహితాగ్నిస్తు యః కుర్యాత్ప్రాజాపత్యేష్టినాహితే ।।
శ్రౌతే వైశ్వానరే సమ్యక్ సర్వవేదసదక్షిణమ్ ।। ౪౯ ।।
అథాగ్నిమాత్మన్యారోప్య బ్రాహ్మణః ప్రవ్రజేద్గృహాత్ ।।
శ్రపయిత్వా చరుం తస్మిన్నమిదన్నాజ్యభేదతః ।।6.3.౫౦।।
పౌరుషేణైవ సూక్తేన హుత్వా ప్రత్యృచమాత్మవాన్ ।।
హుత్వా చ సౌవిష్టకృతీం స్వసూత్రోక్తవిధానతః ।। ౫౧ ।।
హుత్వోపరిష్టాత్తన్త్రం చ తేనాగ్నేరుత్తరే బుధః ।।
స్థిత్వాసనే జపేన్మౌనీ చైలాజినకుశోత్తరే ।।
యావద్బ్రాహ్మముహూర్త్తం తు గాయత్రీం దృఢమానసః ।।౫౨।।
తతః స్నాత్వా యథా పూర్వం శ్రపయిత్వా చరుం తతః ।।
పౌరుషం సూక్తమారభ్య విరజాన్తం హునేద్బుధః ।। ౫3 ।।

వామదేవమతేనాపి శౌనకాదిమతేన వా ।।

తత్ర ముఖ్యం వామదేవ్యం గర్భయుక్తో యతో మునిః ।।౫౪।।

హోమశేషం సమాప్యాథ హునేత్ ।।

తతోగ్నిమాత్మన్యారోప్య ప్రాతస్సన్ధ్యముపాస్య చ ।। ౫౫ ।।

సవితర్యుదితే పశ్చాత్సావిత్రీం ప్రావిశేత్క్రమాత్ ।।

ఏషణానాం త్రయం త్యక్త్వా ప్రేషముచ్చార్య చ క్రమాత్ ।।౫౬ ।।

శిఖోపవీతే సంత్యజ్య కటిసూత్రాదికం తతః ।।

విసృజ్య ప్రాఙ్ముఖో గచ్ఛేదుత్తరాశాముఖోపి వా ।। ౫౭ ।।

గృహ్ణీయాద్దణ్డకౌపీనాద్యుచితం లోకవర్తనే ।।

విరక్తశ్చేన గృహ్ణీయాల్లోకవృత్తివిచారణే ।। ౫౮ ।।

గురోః సమీపం గత్వాథ దణ్డవత్ప్రణమేత్త్రయమ్ ।।

సముత్థాయ తతస్తిష్ఠేద్గురుపాదసమీపతః ।। ౫౯ ।।

తతో గురుః సమాదాయ విరజానలజం శితమ్ ।।

భస్మ తేనైవ తం శిష్యం సముద్ధృత్య యథావిధి ।। 6.3.౬౦ ।।
అగ్నిరిత్యాదిభిర్మన్త్రైస్త్రిపుణ్డ్రం ధారయేత్తతః ।।

హృత్పంకజే సమాసీనం మాం త్వయా సహ చిన్తయేత్ ।। ౬౧ ।।

హస్తం నిధాయ శిరసి శిష్యస్య ప్రీతమానసః ।।

ఋష్యాదిసహితం తస్య దక్షకర్ణే సముచ్చరేత్ ।। ౬౨।।

ప్రణవం త్రిఃప్రకారం తు తతస్తస్యార్థమాదిశేత్ ।।

షడ్విధార్థం పరిజ్ఞానసహితం గురుసత్తమః ।।౬౩।।

ద్విషట్ప్రకారం స గురుం ప్రణమ్య భువి దణ్డవత్ ।।

తదధీనో భవేన్నిత్యం వేదాన్తం సమ్యగభ్యసేత్ ॥౬౪॥

మామేవ చింతయేన్నిత్యం పరమాత్మానమాత్మని॥

విశుద్ధే నిర్వికారే వై బ్రహ్మసాక్షిణమవ్యయమ్ ॥౬౫॥

శమాదిధర్మనిరతో వేదాన్తజ్ఞానపారగః ॥

అత్రాధికారీ స ప్రోక్తో యతిర్విగతమత్సరః ॥౬౬॥

హృత్పుణ్డరీకం విరజం విశోకం విశదమ్పరమ్ ॥

అష్టపత్రం కేశరాఢ్యం కర్ణికోపరి శో భితమ్ ॥౬౭॥

ఆధారశక్తిమారభ్య త్రితత్వాంతమయం పదమ్ ॥

విచిన్త్య మధ్యతస్తస్య దహరం వ్యోమ భావయేత్ ॥ ౬౮

ఓమిత్యేకాక్షరం బ్రహ్మ వ్యాహరన్మాం త్వయా సహ ॥

చింతయేన్మధ్యతస్తస్య నిత్యముద్యుక్తమానసః ॥ ౬౯ ॥

ఏవంవిధోపాసకస్య మల్లోకగతిమేవ చ ॥

మత్తో విజ్ఞానమాసాద్య మత్సాయుజ్యఫలం ప్రియే ॥ 6.3.౭౦ ॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే షష్ఠ్యాం కైలాససంహితాయాం సంన్యాసపద్ధతివర్ణనం నామ తృతీయోఽధ్యాయః॥3॥

6.4

ఈశ్వర ఉవాచ ॥

అతః పరం ప్రవక్ష్యామి సంన్యాసాహ్నికకర్మ చ ॥

తవ స్నేహాన్మహాదేవి సంప్రదాయానురోధతః ॥౧॥

బ్రాహ్మే ముహూర్త ఉత్థాయ శిరసి శ్వేతపంకజే ॥

సహస్రారే సమాసీనం గురుం సంచితయేద్యతిః ॥ ౨ ॥

శుద్ధస్పటికసంకాశం ద్వినేత్రం వరదాభయే ।।

దధానం శివసద్భావమేవాత్మని మనోహరమ్ ।।౩।।

భావోపనీతైః సంపూజ్య గన్ధాదిభిరనుక్రమాత్ ।।

బద్ధాంజలిపుటో భూత్వా నమస్కుర్యాద్గురుం తతః ।।౪।।

ప్రాతఃప్రభృతి సాయాన్తే సాయాదిప్రాతరం తతః ।।

యత్కరోమి మహాదేవ తదస్తు తవ పూజనమ్ ।।౫।।

ప్రతివిజ్ఞాప్య గురవే లబ్ధానుజ్ఞస్తతో గురోః ।।

నిరుద్ధప్రాణ ఆసీనో విజితాత్మా జితేన్ద్రియః ।।౬।।

మూలాదిబ్రహ్మరంధ్రాంతం షట్చక్రం పరిచింతయేత్ ।।

విద్యుత్కోటిసమప్రఖ్యం సర్వతేజోమయం పరమ్ ।।౭।।

తన్మధ్యే చింతయేన్మాం చ సచ్చిదానన్దవిగ్రహమ్ ।।

నిర్గుణం పరమం బ్రహ్మ సదాశివమనామయమ్ ।। ౮ ।।

సోహమస్మీతి మతిమాన్మ ద్దైక్యమనుభూయ చ ।।

బహిర్నిర్గత్య చ తతో దూరం గచ్ఛేద్యథాసుఖమ్ ।। ౯ ।।

వస్త్రేణాచ్ఛాద్య మతిమాఞ్ఛిరో నాసికయా సహ।।

విశోధ్య దేహం వి ధివత్తృణమాధాయ భూతలే ।।6.4.౧౦।।

గృహీతశిశ్న ఉత్థాయ తతో గచ్ఛేజ్జలాశయమ్ ।।

ఉద్ధృత్య వార్యథాన్యాయం శౌచం కుర్యాదతన్ద్రితః ।। ౧౧ ।।

హస్తౌ పాదౌ చ సంశోధ్య ద్విరాచమ్యోమితి స్మరన్ ।।

ఉత్తరాభిముఖో మౌనీ దన్తధావనమాచరేత్।।౧౨।।

తృణపర్ణైః సదా కుర్యాదమామేకాదశీ వినా ।।

అపాం ద్వాదశగణ్డూషైర్ముఖం సంశోధయేత్తతః ॥ ౧౩ ॥

ద్విరాచమ్య మృదా తోయైః కటిశౌచం విధాయ చ ॥

అరుణోదయకాలే తు స్నానం కుర్యాన్మృదా సహ ॥ ౧౪ ॥

గురుం సంస్మృత్య మాం చైవ స్నానసంధ్యాద్యమాచరేత్ ॥

విస్తారభయతో నోక్తమత్ర ద్రష్టవ్యమన్యతః ॥ ౧౫ ॥

ఆబధ్య శంఖముద్రాం చ ప్రణవేనాభిషేచయేత్ ॥

శిరసి ద్వాదశావృత్త్యా తదర్ధం వా తదర్ధకమ్ ॥ ౧౬ ॥

తీరమాగత్య కౌపీనం ప్రక్షాల్యాచమ్య చ ద్విధా ॥

ప్రోక్షయేత్ప్రణవేనైవ వస్త్రమంగోపమార్జనమ్ ॥ ౧౭ ॥

ముఖప్రథమతో మృజ్య శిర ఆరభ్య సర్వతః ॥

తేనైవ మార్జయేద్దేహం స్థిత్వా చ గురుసన్నిధౌ ॥ ౧౮ ॥

ఆబధ్యాద్వామతః శుద్ధం కౌపీనం చ సడోరకమ్ ॥

తతః సంధారయేద్భస్మ తద్విధిః ప్రోచ్యతేఽద్రిజే ॥౧౯॥

ద్విరాచమ్య సమాదాయ భస్మ సద్యాదిమంత్రతః ॥

అగ్నిరిత్యాదిభిర్మంత్రైరభిమంత్ర్య స్పృశేత్తనుమ్ ॥6.4.౨౦॥

ఆపోవేత్యభిమంత్ర్యాథ జలం తేనైవ సేచయేత్ ॥

ఓమాపోజ్యోతిరిత్యుక్త్వా మానస్తోకేతి మంత్రతః॥౨౧॥

సమద్య కమలద్వన్ద్వం కుర్యా కేకం తు పంచధా॥

శిరోవదనహృద్గుహ్యపాదేషు పరమేశ్వరి॥౨౨॥

ఈశానాదిసమారభ్య సద్యాన్తం పంచభిః క్రమాత్॥

ఉద్ధూల్య కవలం పశ్చాత్ప్రణవేనాభిషేచయేత్।౨౩।

సర్వాంగం చ తతో హస్తౌ ప్రక్షాల్యాన్యత్సమాహరేత్

సమర్చ్య పూర్వత్తత్తు త్రిపుణ్ద్రాంస్తేన ధారయేత్।।౨౪।।

త్రియాయుషైస్త్ర్యమ్బకైశ్చ ప్రణవేన శివేన చ।।

శిరస్యథ లలాటే చ వక్షసి స్కన్ధ ఏవ చ।।౨౯।।

నాభౌ బాహ్వోః సంధిషు చ పృష్ఠ చైవ యథాక్రమమ్ ।।

ప్రక్షాల్య హస్తౌ చ తతో ద్విరాచమ్య యథావిధి ।।౨౬।।

పంచీకరణముచ్చార్య భావయేత్స్వగురుం బుధః ।।

వక్ష్యమాణప్రకారేణ ప్రాణాయామాన్షడాచరేత్ ।। ౨౭ ।।

దక్షహస్తేన సంగృహ్య జలం వామేన పాణినా ।।

సమాచ్ఛాద్య ద్విషడ్వారం ప్రణవే నాభిమంత్రయేత్ ।। ౨౮ ।।

ఏవం త్రివారం సంప్రోక్ష్య శిరసి త్రిః పిబేత్తతః ।।

సమాహితేన మనసా ధ్యాయన్నోంకారమీశ్వరమ్।। ౨౯ ।।

సౌరమణ్డలమధ్యస్థం సర్వతేజోమయం పరమ్ ।।

అష్టబాహుం చతుర్వక్త్రమర్ద్ధనారీకమద్భుతమ్ ।।6.4.30।।

సర్వైశ్చర్యగుణోపేతం సర్వాలంకారశోభితమ్ ।।

ఏవం ధ్యాత్వాథ విధివద్దద్యాదర్ఘ్యత్రయం తతః ।। ३१ ।।

అష్టోత్తరశతం జప్త్వా ద్విషడ్వారం తు తర్పయేత్ ।।

పునరాచమ్య విధివత్ప్రాణాయామత్రయం చరేత్ ।। ३२ ।।

పూజాసదనమాగచ్ఛేన్మనసా సంస్మరఞ్ఛివమ్।।

ద్వారమాసాద్య ప్రక్షాల్య పాదౌ మౌనీ ద్విరాచమేత్।।33।।

ప్రవిశేద్విధినా తత్ర దక్షపాదపురస్సరమ్।।

మణ్డపాన్తస్సుధీస్తత్ర మణ్డలం రచయేత్క్రమాత్ ।।౩౪।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే షష్ఠ్యాం కైలాససంహితాయాం సంన్యాసాచారవర్ణనంనామ చతుర్థోఽధ్యాయః ।। ౪ ।।

6.5

ఈశ్వర ఉవాచ ।।

పరీక్ష్య విధివద్భూమిం గంధవర్ణరసాదిభిః ।।

మనోభిలషితే తత్ర వితానవితతామ్బరే ।। ౧ ।।

సుప్రలిప్తే మహీపృష్ఠే దర్పణోదరసన్నిభే ।।

అరత్నియుగ్మమానేన చతురస్రం ప్రకల్పయేత్ ।। ౨ ।।

తాలపత్రం సమాదాయ తత్సమాయామవిస్తరమ్।।

తస్మిన్భాగాన్ప్రకుర్వీత త్రయోదశసమాం కలామ్।।౩।।

తత్పత్రం తత్ర నిక్షిప్య పశ్చిమాభిముఖః స్థితః ।।

తత్పూర్వభాగే సుదృఢం సూత్రమాదాయ రంజితమ్ ।। ౪ ।।

ప్రాక్ప్రత్యగ్దక్షిణోదక్ చ చతుర్దిశి నిపాతయేత్ ।।

సూత్రాణి దేవదేవేశి నవషష్ట్యుత్తరం శతమ్ ।। ౫ ।।

కోష్ఠాని స్యుస్తతస్తస్య మధ్యకోష్ఠం తు కర్ణికా।।

కోష్ఠాష్టకం బహిస్తస్య దలాష్టకమిహోచ్యతే।।౬।।

దలాని శ్వేతవర్ణాని దలాష్టకమిహోచ్యతే ।। ।।

దలాని శ్వేతవర్ణాత్రి సమగ్రాణి ప్రకల్పయేత్ ।।

పీతరూపాం కర్ణికాం చ కృత్వా రక్తం చ వృత్తకమ్ ।।౭।।

వనభిద్దలదక్షం తు సమారభ్య సురేశ్వరి ।।

రక్తకృష్ణాః క్రమేణైవ దలసన్ధీన్విచిత్రయేత్॥౮॥

కర్ణికాయాం లిఖేద్యంత్రం ప్రణవార్ధప్రకాశకమ్ ॥

అధః పీఠం సమాలిఖ్య శ్రీకణ్ఠం చ తదూర్ధ్వతః ॥ ౯ ॥

తదుపర్య్యమరేశం చ మహాకాలం చ మధ్యతః ॥

తన్మస్తకస్థం దణ్డం చ తత ఈశ్వరమాలిఖేత్ ॥ 6.5.౧౦ ॥

శ్యామేన పీఠం పీతేన శ్రీకణ్ఠం చ విచిత్రయేత్ ॥

అమరేశం మహాకాలం రక్తం కృష్ణం చ తౌ క్రమాత్ ॥ ౧౧ ॥

కుర్యాత్సుధూమ్రం దణ్డం చ ధవలం చేశ్వరం బుధః ॥

ఏవం యంత్రం సమాలిఖ్య రక్తం సద్యేన వేష్టయేత్ ॥౧౨॥

తదుత్థేనైవ నాదేన విద్యాదీశానమీశ్వరి ॥

తద్వ్యాసపంక్తీర్గృహీయాదాగ్నేయాదిక్రమేణ వై ॥ ౧౩ ॥

కోష్ఠాని కోణభాగేషు చత్వార్యేతాని సున్దరి ॥

శుక్లేనాపూర్య్య వర్ణాది చతుష్కం రక్తధాతుభిః ॥౧౪॥

ఆపూర్య్య తాని చత్వారి ద్వారాణి పరికల్పయేత్ ॥

తతస్తత్పార్శ్వయోర్ద్వంద్వం పీతేనైవ ప్రపూరయేత్ ॥ ౧౫ ॥

ఆగ్నేయకోష్ఠమధ్యే తు పీతాభే చతురస్రకే ॥

అష్టపత్రం లిఖేత్పద్మం రక్తాభం పీతకర్ణికమ్ ॥ ౧౬ ॥

హకారం విలిఖేన్మధ్యే విన్దుయుక్తం సమాహితః ॥

పద్మస్య నైరృతే కోష్ఠే చతురస్రన్తదా లిఖేత్॥౧౭॥

పద్మమష్టదలం రక్తం పీతకింజల్కకర్ణికమ్ ॥॥

శవర్గస్య తృతీయన్తు షష్ఠస్వరసమన్వితమ్ ॥౧౮॥

చతుర్దశస్వరోపేతం బిన్దునాదవిభూషితమ్ ।।

ఏతద్బీజవరం భద్రే పద్మమధ్యే సమాలిఖేత్।। ।। ౧౯ ।।

పద్మస్యైశానకోష్ఠే తు తథా పద్మం సమాలిఖేత్ ।।

కవర్గస్య తృతీయం తు పంచమస్వరసంయుతమ్ ।। 6.5.౨౦ ।।

విలిఖేన్మధ్యతస్తస్య బిన్దుకణ్ఠే స్వలంకృతమ్ ।।

తద్బాహ్యపంక్తిత్రితయే పూర్వాదిపరితః క్రమాత్ ।। ౨౧ ।।

కోష్ఠాని పంచ గృహ్ణీయాద్గిరిరాజసుతే శివే ।।

మధ్యే తు కర్ణికాం కుర్యాత్పీతాం రక్తం చ వృత్తకమ్।।౨౨।।

దలాని రక్తవర్ణాని కల్పయేత్కల్పవిత్తమః।।

దలబాహ్యే తు కృష్ణేన రంధ్రాణి పరిపూరయేత్।।౨౩।।

ఆగ్నేయాదీని చత్వారి శుక్లేనైవ ప్రపూరయేత్।।

పూర్వే షడ్బిన్దుసహితం షట్కోణం కృష్ణమాలిఖేత్।।౨౪।।

రక్తవర్ణం దక్షిణతస్త్రికోణం చోత్తరే తతః।।

శ్వేతాభమర్ద్ధచన్ద్రం చ పీతవర్ణం చ పశ్చిమే ।।౨౫।।

చతురస్రం క్రమాత్తేషు లిఖేద్బీజచతుష్టయమ్।।

పూర్వే బిన్దుం సమాలిఖ్య శుభ్రం కృష్ణం తు దక్షిణే ।।౨౬।।

ఉకారముత్తరే రక్తం మకారం పశ్చిమే తతః।।

అకారం పీతమేవం తు కృత్వా వర్ణచతుష్టయమ్।।౨౭।।

సర్వోర్ధ్వపంక్త్యధః పంక్తౌ సమారభ్య చ సున్దరి।।

పీతం శ్వేతం చ రక్తం చ కృష్ణం చేతి చతుష్టయమ్ ।।౨౮।।

తదధో ధవలం శ్యామం పీతం రక్తం చతుష్టయమ్ ।।

అధ్రస్త్రికోణకే రక్తం శుక్లం పీతం వరాననే ।।౨౯।।

ఏవన్దక్షిణమారభ్య కుర్యాత్సోమాన్తమీశ్వరి।।

తద్బాహ్యపంక్తౌ పూర్వాదిమధ్యమాన్తం విచిత్రయేత్ ।।6.5.30।।

పీతం రక్తం చ కృష్ణం చ శ్యామం శ్వేతం చ పీతకమ్ ।।

ఆగ్నేయ్యాది సమారభ్య రక్తం శ్యామం సితం ప్రియే ।। ౩౧ ।।

రక్తం కృష్ణం చ రక్తం చ షట్కమేవ ప్రకీర్తితమ్ ।।

దక్షిణాద్యం మహేశాని పూర్వావధి సమీరితమ్ ।। ౩౨ ।।

నైర్ఋతాద్యన్తు విజ్ఞేయమాగ్నేయ్యావధి చేశ్వరి ।।

వారుణం తు సమారభ్య దక్షిణావధి చేరితమ।।౩౩।।

వాయవ్యాద్యం మహాదేవి నైర్ఋతావధి చేరితమ్ ।।

సోమార్ధం పరమేశాని వారుణావధి చేరితమ్ ।।౩౪।।

ఈశానాద్యం తు విజ్ఞేయం వాయవ్యావధి చామ్బికే ।।

ఇత్యుక్తో మణ్డలవిధిర్మయా తుభ్యం చ పార్వతి ।।౩౫।।

ఏవం మణ్డలమాలిఖ్య నియతాత్మా యతిస్స్వతః ।।

సౌరపూజాం ప్రకుర్వీత స హి తద్వస్తుతత్పరః ।। ౩౬ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే షష్ఠ్యాం కైలాససంహితాయాం సంన్యాసమణ్డలవిధివర్ణనం నామ పంచమోఽధ్యాయః ।। ౫ ।।

6.6

।।ఈశ్వర ఉవాచ ।।

దక్షిణే మండలస్యాథ వైయాఘ్రం చర్మశోభనమ్।।

ఆస్తీర్య్య శుద్ధతోయేన ప్రోక్షయేదస్త్రమంత్రతః ।।౧।।

ప్రణవం పూర్వముద్ధృత్య పశ్చాదాధార ముద్ధరేత్ ।।
తత్పశ్చాచ్చక్తికమలం చతుర్థ్యంతం నమోన్తకమ్ ।।౨।।
మనుమేవం సముచ్చార్య స్థిత్వా తస్మిన్నుదఙ్ముఖః ।।
ప్రాణానాయమ్య విధివత్ప్ర ణవోచ్చారపూర్వకమ్ ।।3।।
అగ్నిరిత్యాదిభిర్మంత్రైర్భస్మ సంధారయేత్తతః ।।
శిరసి శ్రీగురుం నత్వా మణ్డలం రచయేత్పునః ।।౪।।
త్రికోణవృత్తం బాహ్యే తు చతురస్రాత్మకం క్రమాత్ ।।
అభ్యర్చ్యమితి సాధారం స్థాప్య శంఖం సమర్చయేత్ ।।౫।।
ఆపూర్య శుద్ధతోయేన ప్రణవేన సుగంధినా।।
అభ్యర్చ్య గంధపుష్పాద్యైః ప్రణవేన చ సప్తధా ।। ౬ ।।
అభిమంత్ర్య తతస్తస్మిన్ధేనుముద్రాం ప్రదర్శయేత ।।
శంఖముద్రాం చ తేనైవ ప్రోక్షయేదస్త్రమంత్రతః ।। ౭ ।।
ఆత్మానం గంధపుష్పాదిపూజోపకరణాని చ ।।
ప్రాణాయామత్రయం కృత్వా ఋష్యాదికమథాచరేత్ ।। ౮ ।।
అస్య శ్రీసౌరమంత్రస్య దేవభాగ ఋషిస్తతః ।।
ఛన్దో గాయత్రమిత్యుక్తం దేవస్సూర్యో మహేశ్వరః ।।౯।।
దేవతా స్యాత్షడంగాని హ్రామిత్యాదీని విన్యసేత్ ।।
తతస్సంప్రోక్షయేత్పద్మమస్త్రేణాగ్నేరగోచరమ్ ।।6.6.౧౦।।
తస్మిన్సమర్చయేద్విద్వాన్ ప్రభూతాం విమలామపి ।।
సారాం చాథ సమారాధ్య పూర్వాదిపరతః క్రమాత్ ।। ౧౧ ।।
అథ కాలాగ్నిరుద్రం చ శక్తిమాధారసంజ్ఞితామ్ ।।

అనన్తం పృథివీం చైవ రత్నద్వీపం తథైవ చ ।। ౧౨ ।।

సంకల్పవృక్షోద్యానం చ గృహం మణిమయం తతః।।

రక్తపీఠం చ సంపూజ్య పాదేషు ప్రాగుపక్రమాత్ ।।౧౩।।

ధర్మం జ్ఞానం చ వైరాగ్యమైశ్వర్యం చ చతుష్టయమ్।।

అధర్మాద్యగ్నికోణాదికోణేషు చ సమర్చయేత్ ।। ౧౪ ।।

మాయాధశ్చదనం పశ్చాద్విద్యోర్ధ్వచ్ఛదనం తతః ।।

సత్త్వం రజస్తమశ్చైవ సమభ్యర్చ్య యథాక్రమమ్ ।।౧౫।।

పూర్వాదిదిక్షు మధ్యే చ దీప్తాం సూక్ష్మాం జయామపి ।।

భద్రాం విభూతి విమలామమోఘాం వైద్యుతామపి।।౧౬।।

సర్వతోముఖసంజ్ఞాం చ కన్దనాలం తథైవ చ ।।

సుషిరం చ తతస్తం తు కంటకాంస్తదనంతరమ్ ।। ౧౭ ।।
మూలచ్ఛదనకింజల్కప్రకాశసకలాత్మనః ।।

పంచగ్రంథికర్ణికాం చ దలాని తదనంతరమ్ ।। ౧౮ ।।

కేశరాన్బ్రహ్మవిష్ణూ చ రుద్రమాత్మానమేవ చ ।।

అన్తరాత్మానమపి చ జ్ఞానాత్మపరమాత్మని ।। ౧౯ ।।

సమ్పూజ్య పశ్చాత్సౌరాఖ్యం యోగపీఠం సమర్చయేత్ ।।

పీఠోపరి సమాకల్ప్య మూర్తిం మూలేన మూలవిత్ ।।6.6.౨౦।।

నిరుద్ధప్రాణ ఆసీనో మూలేనైవ స్వమూలతః ।।

శక్తిముత్థాప్య తత్తేజః ప్రభావాత్పింగలాధ్వనా ।। ౨౧ ।।

పుష్పాంజలౌ నిర్గమయ్య మణ్డలస్థస్య భాస్వతః ।।

సిన్దూరారుణదేహస్య వామార్ద్ధదయితస్య చ ।। ౨౨ ।।
అక్షస్రక్పాశఖట్వాంగకపాలాంకుశపంకజమ్ ।।

శంఖం చక్రం దధానస్య చతుర్వక్త్రస్య లోచనైః ।। ౨౩ ।।

రాజితస్య ద్వాదశభిస్తస్య హృత్పంకజోదరే ।।

ప్రణవం పూర్వముద్ధృత్య హ్రాం హ్రీంసస్తదనన్తరమ్ ।।౨౪।।

ప్రకాశశక్తిసహితం మార్తణ్డం చ తతః పరమ్ ।।

ఆవాహయామి నమ ఇత్యావాహ్య వాహనాఖ్యయా ।।౨౫।।

ముద్రయా స్థాపనాద్యాశ్చ ముద్రాస్సందర్శయేత్తతః ।।

విన్యస్యాంగాని హ్రాం హ్రీం హ్రూమంతేన మనునా తతః ।।౨౬।।

పంచోపచారాన్సంకల్ప్య మూలేనాభ్యర్చయేత్త్రిధా ।।

కేశరేషు చ పద్మస్య షడంగాని మహేశ్వరి ।।౨౭।।

వహ్నీశరక్షోవాయూనాం పరితః క్రమతః సుధీః ।।

ద్వితీయావరణే పూజ్యాశ్చతస్రో మూర్తయః క్రమాత్ ।। ౨౮ ।।

పూర్వాద్యుత్తరపర్యంతం దలమూలేషు పార్వతి ।।

ఆదిత్యో భాస్కరో భానూ రవిశ్చేత్యనుపూర్వశః ।। ౨౯ ।।

అర్కో బ్రహ్మా తథా రుద్రో విష్ణుశ్చేతి పునః ప్రియే ।।

ఈశానాదిషు సంపూజ్యాస్తృతీయావరణే పునః ।।6.6.30।।

సోమం కుజం బుధం జీవం కవిం మందం తమ స్తమః ।।

సమంతతో యజేదేతాన్పూర్వాదిదలమధ్యతః ।।౩౧।।

అథవా ద్వాదశాదిత్యాన్ద్వితీయావరణే యజేత ।।

తృతీయావరణే చైవ రాశీర్ద్వాదశ పూజయేత్ ।।౩౨।।

సప్తసాగరగంగాశ్చ బహిరస్య సమంతతః ।।

ఋషీన్దేవాంశ్చ గంధర్వాన్పన్నగానప్సరోగణాన్ ।।౩౩।।

గ్రామణ్యశ్చ తథా యక్షాన్యాతుధానాంస్తథా హయాన్ ।।

సప్తచ్ఛన్దోమయాంశ్చైవ వాలఖిల్యాంశ్చ పూజయేత్ ।। ౩౪ ।।

ఏవం త్ర్యావరణం దేవం సమభ్యర్చ్య దివాకరమ్ ।।

విరచ్య మండలం పశ్చాచ్చతురస్రం సమాహితః ।। ౩౫ ।।

స్థాప్య సాధారకం తామ్రపాత్రం ప్రస్థోదవిస్తృతమ్ ।।

పూరయిత్వా జలైః శుద్ధైర్వాసితైః కుసుమాదిభిః ।।౩౬।।

అభ్యర్చ్య గంధపుష్పాద్యైర్జానుభ్యామవనీం గతః ।।

అర్ఘ్యపాత్రం సమాదాయ భూమధ్యాన్తం సముద్ధరేత్ ।।౩౭।।

తతో బ్రూయాదిమం మంత్రం సావిత్రం సర్వసిద్ధిదమ్ ।।

శృణు తచ్చ మహాదేవి భక్తిముక్తిప్రదం సదా ।।౩౮।।

సిన్దూరవర్ణాయ సుమణ్డలాయ నమోఽస్తు వజ్రాభరణాయ తుభ్యమ్ ।।

పద్మాభనేత్రాయ సుపంకజాయ బ్రహ్మేన్ద్రనారాయణకారణాయ ।। ౩౯ ।।

సరక్తచూర్ణం ససువర్ణతోయం స్రక్కుంకుమాఢ్యం సకుశం సపుష్పమ్ ।।

ప్రదత్తమాదాయ సహేమపాత్రం ప్రశస్తమర్ఘ్యం భగవన్ప్రసీద ।। 6.6.౪౦ ।।

ఏవముక్త్వా తతో దత్త్వా తదర్ఘం సూర్యమూర్త్తయే ।।

నమస్కుర్యాదిమం మంత్రం పఠిత్వా సుసమాహితః ।।౪౧।।

నమశ్శివాయ సామ్బాయ సగణాయాదిహేతవే ।।

రుద్రాయ విష్ణవే తుభ్యం బ్రహ్మణే చ త్రిమూర్తయే ।। ౪౨ ।।

ఏవముక్త్వా నమస్కృత్య స్వాసనే సమవస్థితః ।।

ఋష్యాదికం పునః కృత్వా కరం సంశోధ్య వారిణా ॥ ౪౩ ॥

పునశ్చ భస్మ సంధార్య పూర్వోక్తేనైవ వర్త్మనా ॥

న్యాసజాతమ్ప్రకుర్వీత శివభావవివృద్ధయే ॥ ౪౪ ॥

పంచోపచారైస్సంపూజ్య శిరసా శ్రీగురుమ్బుధః ॥

ప్రణవం శ్రీచతుర్థ్యంతం నమోంతం ప్రణమేత్తతః ॥ ౪౫ ॥

పంచాత్మకం బిన్దుయుతం పంచమస్వరసంయుతమ్ ॥

తదేవ బిన్దుసహితం పంచమస్వరవర్జితమ్ ॥ ౪౬ ॥

పంచమస్వరసంయుక్తం మంత్రీశం చ సబిన్దుకమ్ ॥

ఉద్ధృత్య బిన్దుసహితం సంవర్తకమథోద్ధరేత్ ॥౪౭॥

ఏతైరేవ క్రమాద్బీజైరుద్ధృతైః ప్రణమేద్బుధః ॥

భుజయోరూరుయుగ్మే చ గురుం గణపతిన్తథా॥౪౮॥

దుర్గాం చ క్షేత్రపాలం చ బద్ధాంజలిపుటః స్థితః ॥

ఓమస్త్రాయ ఫడిత్యుక్త్వా కరౌ సంశోధ్య షట్ క్రమాత్ ॥ ౪౯ ॥

అపసర్పన్త్వితి ప్రోచ్య ప్రణవం తదనంతరమ్ ॥

అస్త్రాయ ఫడితి ప్రోచ్య పార్ష్ణిఘాతత్రయేణ తు ॥6.6.౫౦॥

ఉద్ధృత్య విఘ్నాన్భూయిష్ఠాన్కర తాలత్రయేణ తు ॥

అన్తరిక్షగతా న్దృష్ట్వా విలోక్య దివి సంస్థితాన్ ॥ ౫౧ ॥

నిరుద్ధప్రాణ ఆసీనో హంసమంత్రమనుస్మరన్ ॥

హృదిస్థం జీవచైతన్యం బ్రహ్మనాడ్యా సమాన యేత్ ॥ ౫౨ ॥

ద్వాదశాంతస్స్థవిశదే సహస్రారమహామ్బుజే ॥

చిచ్చన్ద్రమణ్డలాన్తస్థం చిద్రూపం పరమేశ్వరమ్ ॥ ౫౩ ॥

శోషదాహప్లవాన్కుర్యాద్రేచకాది క్రమేణ తు ।।

సషోడశచతుష్షష్టిద్వాత్రింశద్గణనాయుతైః ।। ౫౪ ।।

వాయ్వగ్నిసలిలాద్యైస్తైస్స్వేదాద్యైరనుక్రమాత్ ।।

ప్రాణానాయమ్య మూలస్థాం కుణ్డలీం బ్రహ్మరంధ్రగామ్ ।। ౫౫ ।।

ఆనీయ ద్వాదశాంతస్థసహస్రారామ్బుజోదరే ।।

చిచ్చన్ద్రమణ్డలోద్భూతపరమామృతధారయా ।। ౫౬ ।।

సంసిక్తాయాం తనౌ భూయశ్శుద్ధదేహస్సుభావనః ।।

సోహమిత్యవతీర్యాథ స్వాత్మానం హృదయామ్బుజే ।। ౫౭ ।।

ఆత్మన్యావేశ్య చాత్మానమమృతం సృతిధారయా ।।

ప్రాణప్రతిష్ఠాం విధివత్కుర్యాదత్ర సమాహితః ।। ౫౮ ।।

ఏకాగ్రమానసో యోగీ విమృశ్యాత్తాం చ మాతృకామ్ ।।

పుటితాం ప్రణవేనాథ న్యసేద్బాహ్యే చ మాతృకామ్ ।। ౫౯ ।।

పునశ్చ సంయతప్రాణః కుర్యాద్ధృష్ట్యాదికం బుధః ।।

శంకరం సంస్మరంశ్చిత్తే సంన్యసేచ్చ విమత్సరః ।। 6.6.౬౦ ।।

ప్రణవస్య ఋషిర్బ్రహ్మ దేవి గాయత్రమీరితమ్ ।।

ఛన్దోఽత్ర దేవతాహం వై పరమాత్మా సదాశివః ।। ౬౧ ।।

అకారో బీజమాఖ్యాతముకారః శక్తిరుచ్యతే ।।

మకారః కీలకం ప్రోక్తం మోక్షార్థే వినియుజ్యతే ।।౬౨।।

అంగుష్ఠద్వయమారభ్య తలాంతం పరిమార్జయేత్ ।।

ఓమిత్యుక్త్వాథ దేవేశి కరన్యాసం సమారభేత్ ।।౬3।।

దక్షహస్తస్థితాంగుష్ఠం సమారభ్య యథాక్రమమ్ ।।

వామహస్తకనిష్ఠాంతం విన్యసేత్పూర్వవత్క్రమాత్ ।। ౬౪ ।।

అకారమప్యుకారం చ మకారం బిన్దుసంయుతమ్ ।।

నమోన్తం ప్రోచ్య సర్వత్ర హృదయాదౌ న్యసేదథ ।। ౬౫ ।।

అకారం పూర్వముద్ధృత్య బ్రహ్మాత్మానమథాచరేత్ ।।

ఙేంతం నమోంతం హృదయే వినియుజ్యాత్తథా పునః।।౬౬।।

ఉకారం విష్ణుసహితం శిరోదేశే ప్రవిన్యసేత్।।

మకారం రుద్రసహితం శిఖాయాన్తు ప్రవిన్యసేత్ ।। ౬౭ ।।

ఏవముక్త్వా మునిర్మంత్రీ కవచం నేత్రమస్తకే ।।

విన్యసేద్దేవదేవేశి సావధానేన చేతసా ।। ౬౮ ।।

అంగవక్త్రకలాభేదాత్పంచ బ్రహ్మాణి విన్యసేత్ ।।

శిరోవదనహృదగుహ్యపాదేష్వేతాని విన్యసేత్ ।।౬౯।।

ఈశాన్యస్య కలాః పంచ పంచస్వేతేషు చ క్రమాత్ ।।

తతశ్చతుర్షు వక్త్రేషు పురుషస్య కలా అపి ।।6.6.౭౦।।

చతస్రః ప్రణిధాతవ్యాః పూర్వాదిక్రమయోగతః ।।

హృత్కంఠాంసేషు నాభౌ చ కుక్షౌ పృష్ఠే చ వక్షసి ।।౭౧।।

అఘోరస్య కలాశ్చాష్టౌ పూజనీయా యథాక్రమమ్ ।।

పశ్చాత్త్రయోదశకలాః పాయుమేఢ్రోరుజానుషు।।౭౨।।

జంఘాస్పిక్కటిపార్శ్వేషు వామదేవస్య భావయేత్।।

సద్యస్యాపి కలా చాష్టౌ నేత్రేషు చ యథాక్రమమ్।।౭౩।।

కీర్తితాస్తాః కలాశ్చైవ పాదయోరపి హస్తయోః।।

ప్రాణే శిరసి బాహ్వోశ్చ కల్పయేత్కల్పవిత్తమః ।।౭౪।।

అష్టత్రింశత్కలాన్యాసమేవం కృత్వా తు సర్వశః ।।

పశ్చాత్ప్రణవవిద్ధీమాన్ప్రణవన్యాసమాచరేత్।।

బాహుద్వయే కూర్పరయోస్తథా చ మణిబన్ధయోః।।

పార్శ్వతోదరజంఘేషు పాదయోః పృష్ఠతస్తథా।।౭౬।।

ఇత్థం ప్రణవవిన్యాసం కృత్వా న్యాసవిచక్షణః।।

హంసన్యాసం ప్రకుర్వీత పరమాత్మవిబోధిని ।। ౭౭ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే షష్ఠ్యాం కైలాససంహితాయాం సంన్యాసపద్ధతౌ న్యాసవర్ణనం నామ షష్ఠోఽధ్యాయః ।। ౬ ।।

6.7

ఈశ్వర ఉవాచ ।।

స్వవామే చతురస్రం తు మణ్డలం పరికల్పయేత్।।

ఓమిత్యభ్యర్చ్య తస్మింస్తు శంఖమస్త్రోపశోభితమ్।।౧।।

స్థాప్య సాధారకం తం తు ప్రణవేనార్చయేత్తతః ।।

ఆపూర్య్య శుద్ధతోయేన చన్దనాదిసుగంధినా ।। ౨ ।।

అభ్యర్చ్య గన్ధపుష్పాద్యైః ప్రణవేన చ సప్తధా ।

అభిమంత్ర్య తతస్తస్మిన్ధేనుముద్రాం ప్రదర్శయేత్ ।। 3 ।।

శంఖముద్రాం చ పురతశ్చతురస్రం ప్రకల్పయేత్ ।।

తదన్తరేర్ద్ధచన్ద్రం చ త్రికోణం చ తదన్తరే ।। ౪ ।।

షట్కోణం వృత్తమేవేదం మణ్డలం పరికల్పయేత్ ।।

అభ్యర్చ్య గంధపుష్పాద్యైః ప్రణవేనాథ మధ్యతః ।।౫।।

సాధారమర్ఘ్యపాత్రం చ స్థాప్య గంధాదినార్చయేత్ ।।

ఆపూర్య్య శుద్ధతోయేన తస్మిన్పాత్రే వినిఃక్షిపేత్ ।। ౬ ।।

కుశాగ్రాణ్యక్షతాశ్చైవ యవవ్రీహితిలానపి ।।

ఆజ్యసిద్ధార్థ పుష్పాణి భసితం చ వరాననే ।। ౭ ।।

సద్యోజాతాదిభిర్మంత్రైః షడంగైః ప్రణవేన చ ।।

అభ్యర్చ్య గంధపుష్పాద్యైరభిమంత్ర్య చ వర్మణా ।। ౮ ।।

అవగుంఠ్యాస్త్రమంత్రేణ సంరక్షార్థం ప్రదర్శయేత్ ।।

ధేనుముద్రాం చ తేనైవ ప్రోక్షయేదస్త్రమంత్రతః ।।౯।।

స్వాత్మానం గంధపుష్పాదిపూజోపకరణాన్యపి ।।

పద్మస్యేశానదిక్పద్మం ప్రణవోచ్చారపూర్వకమ్ ।। 6.7.౧౦ ।।

గుర్వాసనాయ నమ ఇత్యాసనం పరికల్పయేత్ ।।

గురోర్మూర్తిం చ తత్రైవ కల్ప యేదుపదేశతః ।। ౧౧ ।।

ప్రణవం గుం గురుభ్యోన్తే నమః ప్రోచ్యాపి దేశికమ్ ।।

సమావాహ్య తతో ధ్యాయేద్దక్షిణాభిముఖం స్థితమ్ ।। ౧౨ ।।

సుప్రసన్నముఖం సౌమ్యం శుద్ధస్ఫటికనిర్మలమ్ ।।

వరదాభయహస్తం చ ద్వినేత్రం శివవిగ్రహమ్ ।। ౧3 ।।

ఏవం ధ్యాత్వా యజేద్గన్ధపుష్పాదిభిరనుక్రమాత్ ।।

పద్మస్య నైర్ఋతే పద్మే గణపత్యాసనోపరి ।।౧౪।।

మూర్తిమ్ప్రకల్ప్య తత్రైవ గణానాం త్వేతి మంత్రతః ।।

సమావాహ్య తతో దేవం ధ్యాయేదేకాగ్రమానసః ।। ౧౫ ।।

రక్తవర్ణం మహాకాయం సర్వాభరణభూషితమ్ ।।

పాశాంకుశేష్టదశనాన్దధానఙ్కరపఙ్కజైః ।। ౧౬ ।।

గజాననమ్ప్రభుం సర్వవిఘ్నౌఘఘ్నముపాసితుః ।।

ఏవన్ధ్యాత్వా యజేద్గన్ధపుష్పాద్యైరుపచారకైః ।। ౧౭ ।।
కదలీనారికేలామ్రఫలలడ్డుకపూర్వకమ్ ।।

నైవేద్యం చ సమర్ప్యాథ నమస్కుర్యాద్గజాననమ్ ।।౧౮।।

పద్మస్య వాయుదిక్పద్మే సంకల్ప్య స్కాన్దమాసనమ్ ।।

స్కన్దమూర్తిమ్ప్రకల్ప్యాథ స్కన్దమావాహయేద్బుధః।।౧౯।।

ఉచ్చార్య్య స్కన్దగాయత్రీం ధ్యాయేదథ కుమారకమ్।।

ఉద్యదాదిత్యసంకాశం మయూరవరవాహనమ్।।6.7.౨౦।।

చతుర్భుజముదారాఙ్గం ముకుటాదివిభూషితమ్।।

వరదాభయహస్తం చ శక్తికుక్కుటధారిణమ్।।౨౧।।

ఏవన్ధ్యాత్వాఽథ గంధాద్యైరుపచారైరనుక్రమాత్।।

సంపూజ్య పూర్వద్వారస్య దక్షశాఖాముపాశ్రితమ్।।౨౨।।

అన్తఃపురాధిపం సాక్షాన్నన్దినం సమ్యగర్చయేత్ ।।

చామీకరాచలప్రఖ్యం సర్వాభరణభూషితమ్ ।।౨3।।

బాలేన్దుముకుటం సౌమ్యం త్రినేత్రం చ చతుర్భుజమ్ ।।

దీప్తశూలమృగీటంకహేమవేత్రధరం విభుమ్ ।।౨౪।।

చన్ద్రబిమ్బాభవదనం హరివక్త్రమథాపి వా ।।

ఉత్తరస్యాన్తథా తస్య భార్యాం చ మరుతాం సుతామ్ ।।౨౫।।

సుయశాం సువ్రతామమ్బాపాదమణ్డనతత్పరామ్ ।।

సంపూజ్య విధివద్గన్ధపుష్పాద్యైరుపచారకైః ।।౨౬।।

తతస్సంప్రోక్షయేత్పద్మం సాస్త్రశం ఖోదబిన్దుభిః ।।

కల్పయేదాసనం పశ్చాదాధారాది యథాక్రమాత్ ।। ౨౭ ।।

ఆధారశక్తిం కల్యాణీం శ్యామాం ధ్యాయేదధో భువి ।।

తస్యాః పురస్తాదుత్కంఠమనన్తం కుండలాకృతిమ్ ।। ౨౮ ।।

ధవలం పంచఫణినం లేలిహానమివామ్బరమ్ ।।

తస్యోపర్యాసనం భద్రం కంఠీరవచతుష్పదమ్ ।। ౨౯ ।।

ధర్మో జ్ఞానం చ వైరాగ్యమైశ్వర్యం చ పదాని వై ।।

ఆగ్నేయాదిశ్వేతపీతరక్తశ్యామాని వర్ణతః ।। 6.7.30 ।।

అధర్మాదీని పూర్వాదీన్యుత్తరాం తాన్యనుక్రమాత్ ।।

రాజావర్తమణిప్రఖ్యాన్యస్య గాత్రాణి భావయేత్ ।।3౧।।

అధోర్ధ్వచ్ఛదనం పశ్చాత్కందం నాలం చ కణ్టకాన్ ।।

దలాదికం కర్ణికాఞ్చ విభావ్య క్రమశోఽర్చయేత్ ।। 3౨ ।।

దలేషు సిద్ధయశ్చాష్టౌ కేసరేషు చ శక్తికాః ।।

రుద్రా వామాదయస్త్వష్టౌ పూర్వాదిపరితః క్రమాత్ ।। 33 ।।

కర్ణికాయాం చ వైరాగ్యం బీజేషు నవ శక్తయః ।।

వామాద్యా ఏవ పూర్వాది తదన్తశ్చ మనోన్మనీ ।। 3౪ ।।

కన్దే శివాత్మకో ధర్మో నాలే జ్ఞానం శివాశ్రయమ్ ।।

కర్ణికోపరి వాహ్నేయం మండలం సౌరమైన్దవమ్ ।।3౫।।

ఆత్మవిద్యా శివాఖ్యం చ తత్త్వత్రయమతః పరమ్ ।।

సర్వాసనోపరి సుఖం విచిత్రకుసుమోజ్జ్వలమ్ ।। 3౬ ।।

పరవ్యోమావకాశాఖ్యం విద్యయాతీవ భాస్వరమ్ ।।

పరికల్ప్యాసనం మూర్తేః పుష్పవిన్యాస పూర్వకమ్ ।।3౭।।

ఆధారశక్తిమారభ్య శుద్ధవిద్యాసనావధి ।।

ఓంకారాదిచతుర్థ్యంతం నామమన్త్రం నమోన్తకమ్ ।। ౩౮ ।।

ఉచ్చార్య పూజయేద్విద్వాన్సర్వత్రైవం విధిక్రమః ।।

అఙ్గవక్త్రకలాభేదాత్పంచబ్రహ్మణి పూర్వవత్ ।। ౩౯ ।।

విన్యసేత్క్రమశో మూర్తౌ తత్తన్ముద్రావిచక్షణః ।।

ఆవాహయేత్తతో దేవం పుష్పాఞ్జలిపుటస్థితః ।। 6.7.౪౦ ।।
సద్యోజాతమ్ప్రపద్యామీత్యారభ్యోమన్తముచ్చరన్ ।।

ఆధారోత్థితనాదం తు ద్వాదశగ్రన్థిభేదతః ।।౪౧।।

బ్రహ్మరన్ధ్రాంతముచ్చార్య ధ్యాయేదోంకారగోచరమ్ ।।

శుద్ధస్ఫటికసంకాశం దేవం నిష్కలమక్షరమ్ ।।౪౨।।

కారణం సర్వలోకానాం సర్వలోకమయం పరమ్ ।।

అన్తర్బహిః స్థితం వ్యాప్య హ్యణోరల్పం మహత్తమమ్ ।। ౪౩ ।।

భక్తానామప్రయత్నేన దృశ్యమీశ్వరమవ్యయమ్ ।।

బ్రహ్మేన్ద్రవిష్ణురుద్రాద్యైరపి దేవైరగోచరమ్ ।। ౪౪ ।।

వేదసారఞ్చ విద్వద్భిరగోచరమితి శ్రుతమ్ ।।

ఆదిమధ్యాన్తరహితం భేషజం భవరోగిణామ్ ।। ౪౫ ।।

సమాహితేన మనసా ధ్యాత్వైవం పరమేశ్వరమ్ ।।

ఆవాహనం స్థాపనం చ సన్నిరోధం నిరీక్షణమ్ ।।౪౬।।

నమస్కారం చ కుర్వీత బధ్వా ముద్రాః పృథక్పృథక్।।

ధ్యాయేత్సదాశివం సాక్షాద్దేవం సకలనిష్కలమ్।।౪౭।।

శుద్ధస్ఫటికసంకాశం ప్రసన్నం శీతలద్యుతిమ్।।

విద్యుద్వలయసంకాశం జటాముకుటభూషితమ్ ।।౪౮।।।

శార్దూలచర్మవసనం కించిత్స్మితముఖామ్బుజమ్।।

రక్తపద్మదలప్రఖ్యపాణిపాదతలాధరమ్।।౪౯।।

సర్వలక్షణసమ్పన్నం సర్వాభరణభూషితమ్।।

దివ్యా యుధకరైర్యుక్తం దివ్యగన్ధానులేపనమ్।।6.7.౫౦।।
పఞ్చవక్త్రన్దశభుజఞ్చన్ద్రఖణ్డశిఖామణిమ్ ।।

అస్య పూర్వముఖం సౌమ్యం బాలార్కసదృశప్రభమ్।।౫౧।। ।।

త్రిలోచనారవిన్దాఢ్యం బాలేన్దుకృతశేఖరమ్।।

దక్షిణం నీలజీమూతసమానరుచిరప్రభమ్।।౫౨।।

భ్రుకుటీకుటిలం ఘోరం రక్తవృత్తత్రిలోచనమ్।।

దంష్ట్రా కరాలం దుష్ప్రేక్ష్యం స్ఫురితాధరపల్లవమ్।।౫౩।।

ఉత్తరం విద్రుమప్రఖ్యం నీలాలకవిభూషితమ్।।

సద్విలాసత్రినయనం చన్ద్రార్ధకృతశేఖరమ్।।౫౪।।।

పశ్చిమమ్పూర్ణచన్ద్రాభం లోచనత్రితయోజ్జ్వలమ్।।

చన్ద్రలేఖాధరం సౌమ్యం మన్దస్మితమనోహరమ్।।౫౫।।

పఞ్చమం స్ఫటికప్రఖ్యమిన్దురేఖాసముజ్జ్వలమ్।।

అతీవసౌమ్యముత్ఫుల్లలోచనత్రితయోజ్జ్వలమ్।।౫౬।।

దక్షిణే శూలపరశువజ్రఖడ్గానలోజ్జ్వలమ్ ।। ౫౭ ।।

పూర్వే పినాకనారాచఘణ్టా పాశాంకుశోజ్జ్వలమ్।।

నివృత్త్యాజానుపర్యంతమానాభి చ ప్రతిష్ఠయా।।౫౮।।

ఆకణ్ఠం విద్యయా తద్వదాలలాటం తు శాన్తయా।।

తదూర్ధ్వం శాన్త్యతీతాఖ్యకలయా పరయా తథా ।। ౫౯ ।।

పఞ్చాధ్వవ్యాపినం తస్మాత్కలాపఞ్చకవిగ్రహమ్ ।।

ఈశానముకుటం దేవమ్పురుషాఖ్యమ్పురాతనమ్ ।। 6.7.౬౦ ।।

అఘోరహృదయం తద్వద్వామగుహ్యం మహేశ్వరమ్ ।।

సద్యోజాతం చ తన్మూర్తిమష్టత్రింశత్కలామయమ్ ।। ౬౧ ।।
మాతృకామయమీశానమ్పఞ్చబ్రహ్మమయన్తథా।।

ఓంకారాఖ్యమయం చైవ హంసన్యాసమయన్తథా ।। ౬౨ ।।

పఞ్చాక్షరమయన్దేవం షడక్షరమయన్తథా ।।

అఙ్గషట్కమయఞ్చైవ జాతిషట్కసమన్వితమ్।।౬3।।

ఏవన్ధ్యాత్వాథ మద్వామభాగే త్వాం చ మనోన్మనీమ్।।

గౌరీ మిమాయ మన్త్రేణ ప్రణవాద్యేన భక్తితః ।।౬౪।।

ఆవాహ్య పూర్వవత్కుర్యాన్నమస్కారాంతమీ శ్వరి ।।

ధ్యాయేత్తతస్త్వాం దేవేశి సమాహితమనా మునిః ।। ౬౫ ।।

ప్రఫుల్లోత్పలపత్రాభాం విస్తీర్ణాయతలోచనామ్ ।।

పూర్ణచన్ద్రాభవదనాన్నీల కుంచితమూర్ద్ధజామ్ ।। ౬౬ ।।
నీలోత్పలదలప్రఖ్యాఞ్చన్ద్రార్ధకృతశేఖరామ్ ।।
అతివృత్తఘనోత్తుంగస్నిగ్ధపీనపయోధరామ్।।౬౭।।

తనుమధ్యామ్పృథుశ్రోణీమ్పీతసూక్ష్మతరామ్బరామ్ ।।

సర్వాభరణసమ్పన్నాం లలాటతిలకోజ్జ్వలామ్ ।। ౬౮ ।।
విచిత్రపుష్పసంకీర్ణకేశపాశోపశోభితామ్।।

సర్వతోఽనుగుణాకారాం కించిల్లజ్జానతాననామ్ ।। ౬౯ ।।

హేమారవిన్దం విలసద్దధానాం దక్షిణే కరే ।।

చణ్డవచ్చామరం హస్తం న్యస్యాసీనాం సుఖాసనే ।। 6.7.౨౦ ।।

ఏవమ్మాన్త్వాం చ దేవేశి ధ్యాత్వా నియతమానసః ।।

స్నాపయేచ్ఛంఖతోయేన ప్రణవప్రోక్షణక్రమాత్ ।। ౨౧ ।।

భవే భవే నాతిభవ ఇతి పాద్యమ్ప్రకల్పయేత్ ।।

వామాయ నమ ఇత్యుక్త్వా దద్యాదాచమనీయకమ్।।౨౨।।

జ్యేష్ఠాయ నమ ఇత్యుక్త్వా శుభ్రవస్త్రమ్ప్రకల్పయేత్।।

శ్రేష్ఠాయ నమ ఇత్యుక్త్వా దద్యాద్యజ్ఞోపవీతకమ్ ।। ౨౩ ।।

రుద్రాయ నమ ఇత్యుక్త్వా పునరాచమనీయకమ్ ।।

కాలాయ నమ ఇత్యుక్త్వా గన్ధన్దద్యాత్సుసంస్కృతమ్ ।। ౨౪ ।।

కలవికరణాయ నమోఽక్షతం చ పరికల్పయేత్ ।।

బలవికరణాయ నమ ఇతి పుష్పాణి దాపయేత్ ।। ౨౫ ।।

బలాయ నమ ఇత్యుక్త్వా ధూపన్దద్యాత్ప్ర యత్నతః ।।

బలప్రమథనాయేతి సుదీపం చైవ దాపయేత్ ।। ౨౬ ।।

బ్రహ్మభిశ్చ షడంగైశ్చ తతో మాతృకయా సహ ।।

ప్రణవేన శివేనైవ శక్తియుక్తేన చ క్రమాత్ ।। ౨౭ ।।

ముద్రాః ప్రదర్శయేన్మహ్యాన్తుభ్యఞ్చ వరవర్ణిని ।।

మయి ప్రకల్పయేత్పూర్వముపచారాంస్తతస్త్వయి ।। ౨౮ ।।

యదా త్వయి ప్రకుర్వీత స్త్రీలింగం యోజయేత్తదా ।।

ఇయానేవ హి భేదోఽస్తి నాన్యః పార్వతి కశ్చన ।। ౨౯ ।।

ఏవన్ధ్యానమ్పూజనం చ కృత్వా సమ్యగ్విధానతః ।।

మమావరణపూజాం చ ప్రారభేత విచక్షణః ।।6.7.౩౦।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే షష్ఠ్యాం కైలాశసంహితాయాం శివధ్యానపూజనవర్ణనం నామ సప్తమోఽధ్యాయః ॥ ౭ ॥

6.8

ఈశ్వర ఉవాచ ॥

అత్రాస్తి చ మహాదేవి ఖల్వావరణపంచకమ్ ॥

పంచావరణపూజాన్తు ప్రారభేత యథాక్రమమ్ ॥౧॥

ప్రథమమ్పూజితౌ యత్ర తత్రైవ క్రమశస్సుధీః ॥

గన్ధాద్యైరర్చయేత్పూర్వం దేవౌ హేరంబషణ్ముఖౌ ॥ ౨ ॥

పంచ బ్రహ్మాణి పరితో వృత్తే సమ్పూజయేత్క్రమాత్ ॥

ఈశానదేశే పూర్వే చ దక్షిణే చోత్తరే తథా ॥ ౩ ॥

పశ్చిమే చ తతస్తస్మిన్షడంగాని సమర్చయేత ॥

ఆగ్నేయే చ తథైశానే నైరృతే వాయుదేశకే ॥ ౪ ॥

మధ్యే నేత్రన్తద్వదస్త్రమ్పూర్వాదిపరితః క్రమాత్ ॥

ప్రథమావరణమ్ప్రోక్తం ద్వితీయావరణం శృణు ॥ ౫ ॥

అనన్తమ్పూర్వదిక్పత్రే సూక్ష్మన్దక్షిణతస్తథా ॥

శివోత్తమం పశ్చిమత ఏకనేత్రన్తథోత్తరే ॥ ౬ ॥

ఏకరుద్రన్తథైశానే త్రిమూర్తిం వహ్నిదిగ్దలే ॥

శ్రీకణ్ఠం నైరృతే వాయౌ శిఖణ్డీశం సమర్చయేత్ ॥ ౭ ॥

ద్వితీయావరణే చైవ పూజ్యాస్తే చక్రవర్తినః ॥

పూర్వద్వారస్య మధ్యే తు వృషేశానమ్ప్రపూజయేత్ ॥ ౮ ॥

తద్దక్షిణే నన్దినఞ్చ మహాకాలన్తదుత్తరే ॥

భృంగీశన్దక్షిణద్వారపశ్చిమే సమ్ప్రపూజయేత్ ॥౯॥

తత్పూర్వకోష్ఠే గన్ధాద్యైస్సమ్ప్రపూజ్య వినాయకమ్ ॥

పశ్చిమోత్తరకోష్ఠే చ వృషభన్దక్షిణే గుహమ్ ॥ 6.8.౧౦ ॥

ఉత్తరద్వారపూర్వే తు ప్రదక్షిణవిధానతః ॥

నామాష్టకవిధానేన పూజయేదుచ్యతే హి తత్ ॥ ౧౧ ॥

భవం శర్వం తథేశానం రుద్రమ్పశుపతిమ్పునః ॥

ఉగ్రమ్భీమమ్మహాదేవన్తృతీయావరణన్త్విదమ్ ॥ ౧౨ ॥

యో వేదాదౌ స్వర ఇతి సమావాహ్య మహేశ్వరమ్ ॥

పూజయేత్పూర్వదిగ్భాగే కమలే కర్ణికోపరి ॥ ౧౩ ॥

ఈశ్వరమ్పూర్వదిక్పత్రే విశ్వేశన్దక్షిణే తతః ॥

సౌమ్యే తు పరమేశానం సర్వేశమ్ప శ్చిమే యజేత్ ॥ ౧౪ ॥

దక్షిణే తు యజేద్రుద్రమావో రాజానమిత్యృచా ॥

ఆవాహ్య గన్ధపుష్పాద్యైః కర్ణికాయాన్దలేషు చ ॥ ౧౫ ॥

శివః పూర్వే దక్షిణతో హర ఉత్తరతో మృడః ॥

భవః పశ్చిమదిక్పత్రే పూజ్యా ఏతే యథాక్రమమ్ ॥ ౧౬ ॥

ఉత్తరే విష్ణుమావాహ్య గన్ధపుష్పాదిభిర్యజేత్ ॥

ప్రతద్విష్ణురితి ప్రోచ్య కర్ణికాయాన్దలేషు చ ॥౧౭॥

వాసుదేవమ్పూర్వభాగే దక్షిణే చానిరుద్ధకమ్ ॥

సౌమ్యే సంకర్షణఞ్చైవ ప్రద్యుమ్నమ్పశ్చిమే యజేత్ ॥ ౧౮ ॥

బ్రహ్మాణమ్పశ్చిమే పద్మే సమావాహ్య సమర్చయేత్ ॥

హిరణ్యగర్భః సమవర్తత ఇతి మంత్రేణ మంత్రవిత్ ॥ ౧౯ ॥

హిరణ్యగర్భం పూర్వస్యాం విరాజన్దక్షిణే తతః ।।
ఉత్తరే పుష్కరఞ్చైవ కాలమ్పశ్చిమతో యజేత్ ।। 6.8.౨౦ ।।
సర్వోర్ద్ధ్వపంక్తౌ పూర్వాదిప్రదక్షిణవిధానతః।।
తత్తత్స్థానేషు సంపూజ్య లోకపాలాననుక్రమాత్ ।। ౨౧ ।।
రాన్తంపాన్తం తథా ఝాన్తం లాన్తం లాన్తమపూర్వకమ్ ।।
షాన్తం సాన్తఞ్చ వేదాద్యం శ్రీబీజఞ్చ దశక్రమాత్ ।। ౨౨ ।।
బీజాని లోకపాలానామేతైరేతాన్సమర్చయేత్ ।।
నైర్ఋతే చోత్తరే తద్వదీశానస్య చ దక్షిణే ।। ౨౩ ।।
బ్రహ్మ విష్ణూ చ విధినా పూజయేదుపచారకైః ।।
బాహ్యరేఖాసు దేవేశమ్పఞ్చమావరణే యజేత్ ।। ౨౪ ।।
శ్రీమత్త్రిశూలమీశానే వజ్రం మాహేన్ద్రదిఙ్ముఖే ।।
పరశుం వహ్నిదిగ్భాగే యామ్యే సాయకమర్చయేత్ ।। ౨౫ ।।
నైర్ఋతే తు యజేత్ఖడ్గమ్పాశం వరుణగోచరే ।।
అంకుశం మారుతే భాగే పినాకం చోత్తరే యజేత్ ।।౨౬।।
పశ్చిమాభిముఖం రౌద్రం క్షేత్రపాలం సమర్చయేత్ ।।
యథావిధి విధానజ్ఞశ్శివప్రీత్యర్థమేవ చ ।। ౨౭ ।।
కృతాఞ్జలిపుటాస్సర్వే చిన్త్యాః స్మితముఖామ్బుజాః ।।
సాదరం ప్రేక్షమాణాశ్చ దేవం దేవీఞ్చ సర్వదా ।।౨౮।।
ఇత్థమావరణాభ్యర్చాం కృత్వా విక్షేపశాన్తయే ।।
పునరభ్యర్చ్య దేవేశమ్ప్రణవం చ శివం వదేత్।।౨౯।।
ఏవమభ్యర్చ్య విధివద్గన్ధాద్యైరుపచారకైః।।

ఉపచర్య తతో దద్యాన్నైవేద్యం విధిసాధితమ్॥6.8.30॥

పునరాచమనీయం చ దద్యాదర్ఘ్యం యథా పురా ॥

తతో నివేద్య పానీయన్తామ్బూలం చోపదేశతః ॥౩౧ ॥

నీరాజనాదికం కృత్వా పూజాశేషం సమాపయేత్ ॥

ధ్యాత్వా దేవం చ దేవీఞ్చ మనుమష్టోత్తరం జపేత్ ॥3౨॥

తత ఉత్థాయ రచితపుష్పాఞ్జలిపుటః స్థితః॥

జపేద్ధ్యాత్వా మహాదేవం యో దేవానామితి క్రమాత్ ॥ 33 ॥

యో వేదాదౌ స్వరః ప్రోక్త ఇత్యంతమ్పరమేశ్వరి ॥

పుష్పాఞ్జలిన్తతో దత్త్వా త్రిః ప్రదక్షిణమాచరేత్ ॥ 3౪ ॥

సాష్టాంగమ్ప్రణమేత్తం స భక్త్యా పరమయాన్వితః ॥

పునః ప్రదక్షిణాం కృత్వా ప్రణమేత్పునరేకధా ॥ 3౫ ॥

స్థిత్వాసనే సమభ్యర్చ్య దేవం నామాష్టకేన చ ॥

సాధు వాసాధు వా కర్మ యద్యదాచరితం మయా ॥3౬॥

తత్సర్వం భగవఞ్చమ్భో భవదారాధనమ్పరమ్ ॥

ఇతి శంఖోదకేనైవ సపుష్పేణ సమర్పయేత్ ॥ 3౭ ॥

పూజ్యం పునస్సమభ్యర్చ్య సార్ధం నామాష్టకం జపేత్ ॥

తదేవ శృణు దేవేశి సంబ్రువే తవ భక్తితః ॥ 3౮ ॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే షష్ఠ్యాం కైలాససంహితాయామావరణపూజావర్ణనం నామాష్టమోఽధ్యాయః ॥౮॥

6.9

ఈశ్వర ఉవాచ ॥

శివో మహేశ్వరశ్చైవ రుద్రో విష్ణుః పితామహః ।।

సంసారవైద్యస్సర్వజ్ఞః పరమాత్మేతి ముఖ్యతః ।। ౧ ।।

నామాష్టకమిదం నిత్యం శివస్య ప్రతిపాదకమ్ ।।

ఆద్యన్తపఞ్చకన్తత్ర శాన్త్యతీతాద్యనుక్రమాత్ ।।౨।।

సంజ్ఞా సహాశివాదీనాం పఞ్చోపాధిపరిగ్రహాత్ ।।

ఉపాధివినివృత్తౌ తు యథాస్వం విని వర్తతే ।। 3 ।।

పదమేవ హితం నిత్యమనిత్యాః పదినః స్మృతాః ।।

పదానాం పరివృత్తి స్యాన్ముచ్యంతే పదినో యతః ।। ౪ ।।

పరివృత్త్యన్తరే త్వేవం భూయస్తస్యాప్యుపాధినా ।।

ఆత్మాన్తరాభిధానం స్యాత్పాదాద్యం నామపంచకమ్ ।।౫।।

అన్యత్తు త్రితయం నామ్నాముపాదానాదిభేదతః।।

త్రివిధోపాధిరచనాచ్ఛివ ఏవ తు వర్తతే ।। ౬ ।।

అనాదిమలసంశ్లేషప్రాగభావాత్స్వభావతః ।।

అత్యన్తపరిశుద్ధాత్మేత్యతోఽయం శివ ఉచ్యతే ।।౭।।

అథవాఽశేషకల్యాణగుణైకఘన ఈశ్వరః ।।

శివ ఇత్యుచ్యతే సద్భిశ్శివతత్త్వార్థవేదిభిః ।।౮।।

త్రయోవింశతితత్త్వేభ్యః పరాప్రకృతిరుచ్యతే।।

ప్రకృతేస్తు పరమ్ప్రాహుః పురుషమ్పఞ్చవింశకమ్।।౯।।

యద్వేదాదౌ స్వరమ్ప్రాహుర్వాచ్యవాచకభావతః ।।

వేదైకవేద్యం యాథాత్మ్యాద్వేదాన్తే చ ప్రతిష్ఠితమ్ ।। ।। 6.9.౧౦ ।।

స ఏవ ప్రకృతౌ లీనో భోక్తా యః ప్రకృతేర్యతః ।।

తస్య ప్రకృతిలీనస్య యః పరస్స మహేశ్వరః ।।౧౧।।

తదధీనప్రవృత్తిత్త్వాత్ప్రకృతేః పురుషస్య చ ।।

అథవా త్రిగుణన్తత్త్వం మాయేయమిదమవ్యయమ్ ।। ౧౨ ।।

మాయాన్తు ప్రకృతిమ్విద్యాన్మాయినన్తు మహేశ్వరమ్।।

మాయావిమోచకోఽనన్తోమహేశ్వరసమన్వయాత్।।౧౩।।

రు ద్దుఃఖం దుఃఖహేతుర్వా తద్ద్రావయతి యః ప్రభుః।।

రుద్ర ఇత్యుచ్యతే తస్మాచ్ఛివః పరమకారణమ్।।౧౪।।

శివతత్త్వాదిభూమ్యన్తం శరీరాది ఘటాది చ।।

వ్యాప్యాధితిష్ఠతి శివస్తమాద్విష్ణురుదాహృతః।।౧౫।।

జగతః పితృభూతానాం శివో మూర్త్యాత్మనామపి ।।।

పితృభావేన సర్వేషాం పితామహ ఉదీరితః ।।౧౬।।

నిదానజ్ఞో యథా వైద్యో రోగస్య నివర్తకః।।

ఉపాయైర్భేషజైస్తద్వల్లయభోగాధికారకః।।౧౭।।

సంసారస్యేశ్వరో నిత్యం స్థూలస్య వినివర్తకః ।।

సంసార వైద్య ఇత్యుక్తస్సర్వతత్త్వార్థవేదిభిః।।౧౮।।

దశార్ద్ధజ్ఞానసిద్ధ్యర్థమిన్ద్రియేషు చ సత్స్వపి ।।

త్రికాలభావినో భావాన్స్థూలాన్సూక్ష్మానశేషతః ।।౧౯।।

అణవో నైవ జానన్తి మాయార్ణవమలావృతాః ।।

అసత్స్వపి చ సర్వేషు సిద్ధసర్వార్థవేదిషు ।। 6.9.౨౦ ।।

యద్యథావస్థితం వస్తు తత్తథైవ సదాశివః ।।

అయత్నేనైవ జానాతి తస్మాత్సర్వజ్ఞ ఉచ్యతే ।।౨౧।।

సర్వాత్మా పరమైరేభిర్గుణైర్నిత్యసమన్వయాత్॥

స్వస్మాత్పరాత్మవిరహాత్పరమాత్మా శివస్స్వయమ్ ॥౨౨॥

ఇతి స్తుత్వా మహాదేవం ప్రణవాత్మానమవ్యయమ్॥

దత్త్వా పరాఙ్ముఖార్ఘ్యఞ్చ పశ్చాదీశానమస్తకే॥౨౩॥

పునరర్చ్య దేవేశమ్ప్రణవేన సమాహితః॥

హస్తేన బద్ధాఞ్జలినా పూజాపుష్పమ్ప్రగృహ్య చ॥౨౪॥

ఉన్మనాన్తం శివం నీత్వా వామనాసాపుటాధ్వనా॥

దేవోముద్వాస్య చ తతో దక్షనాసాపుటాధ్వనా ॥౨౫॥

శివ ఏవాహమస్మీతి తద్రైక్యమనుభూయ చ॥

సర్వావరణదేవాంశ్చ పునరుద్వాసయేద్ధృది॥౨౬॥

విద్యాపూజాం గురోఃపూజాం కృత్వా పశ్చాద్యథాక్రమమ్॥

శంఖార్ఘపాత్రమంత్రాంశ్చ హృదయే విన్యసేత్క్రమాత్॥౨౭॥

నిర్మాల్యఞ్చ సమర్ప్యాఽథ చణ్డేశాయేశగోచరే ॥

పునశ్చ సంయతప్రాణ ఋష్యాదికమథోచ్చరేత్ ॥ ౨౮ ॥

కైలాసప్రస్తరో నామ మణ్డలమ్పరిభాషితమ్ ॥

అర్చయేన్నిత్యమేవైతత్పక్షే వా మాసిమాసి వా ॥౨౯॥

షణ్మాసే వత్సరే వాపి చాతుర్మాస్యాదిపర్వణి ॥

అవశ్యఞ్చ సమభ్యర్చేన్నిత్యం మల్లిఙ్గమాస్తికః ॥6.9.30॥

తస్మిన్క్రమే మహాదేవి విశేషః కోఽపి కథ్యతే ॥

ఉపదేశదినే లింగమ్పూజితం గురుణా సహ ॥౩౧॥

గృహ్ణీయాదర్చయిష్యామి శివమాప్రాణసంక్షయమ్॥

ఏవన్త్రివారముచ్చార్య్య శపథం గురుసన్నిధౌ ॥౩౨॥

తతస్సమర్చయేన్నిత్యమ్పూర్వోక్తవిధినా ప్రియే॥

అర్ఘం సమర్పయేల్లింగమూర్ధ్న్యర్ఘ్యోదకేన చ॥౩౩॥

ప్రణవేన సమభ్యర్చ్య ధూపదీపౌ సమర్పయేత్ ॥

ఐశాన్యాం చణ్డమారాధ్య నిర్మాల్యఞ్చ నివేదయేత్ ॥౩౪॥

ప్రక్షాల్య ల్లింగమ్వేదీఞ్చ వస్త్రపూతైర్జలైస్తతః ॥

నిఃక్షిప్య పుష్పం శిరసి లింగస్య ప్రణవేన తు ॥౩౫॥

ఆధారశక్తిమారభ్య శుద్ధవిద్యాసనావధి ॥

విభావ్య సర్వం మనసా స్థాపయేత్పరమేశ్వరమ్ ॥ ౩౬ ॥

పఞ్చగవ్యాదిభిర్ద్రవ్యైర్యథావిభవసమ్భృతైః ॥

కేవలైర్వా జలైశ్శుద్ధైస్సురభి ద్రవ్యవాసితైః ॥ ౩౭ ॥

పావమానేన రుద్రేణ నీలేన త్వరితేన చ ॥

ఋగ్భిశ్చ సామభిర్వాపి బ్రహ్మభిశ్చైవ పఞ్చభిః ॥ ౩౮ ॥

స్నాపయేద్దేవదేవేశం ప్రణవేన శివేన చ ॥

విశేషార్ఘ్యోదకేనాపి ప్రణవేనాభిషేచయేత్ ॥౩౯॥

విశోధ్య వాససా పుష్పం లింగమూర్ధ్ని విన్యసేత్॥

పీఠే లింగం సమారోప్య సూర్యాద్యర్చాం సమాచరేత్ ॥6.9.౪౦॥

ఆధారశక్త్యనన్తౌ ద్వౌ పీఠాధస్తాత్సమర్చయేత్ ॥

సింహాసనన్తదూర్ధ్వన్తు సమభ్యర్చ్య యథాక్రమమ్ ॥ ౪౧

అథోర్ధ్వచ్ఛదనమ్పీఠపాదే స్కన్దం సమర్చయేత్ ॥

లింగే మూర్తిం సమాకల్ప్య మాన్త్వయా సహ పూజయేత్ ॥ ౪౨ ॥

సమ్యగ్ భక్త్యా విధానేన యతిర్మద్ధ్యానతత్పరః ।।
ఏవమ్మయా తే కథితమతిగుహ్యమిదమ్ప్రియే ।। ౪౩ ।।
గోపనీయం ప్రయత్నేన న దేయం యస్య కస్య చిత్ ।।
మమ భక్తాయ దాతవ్యం యతయే వీతరాగిణే ।। ౪౪ ।।
గురుభక్తాయ శాన్తాయ మదర్థే యోగభాగినే ।।
మమాజ్ఞామతిలంఘ్యైతద్యో దదాతి విమూఢధీః ।।౪౫।।
స నారకీ మమ ద్రోహీ భవిష్యతి న సంశయః ।।
మద్భక్తదానాద్దేవేశి మత్ప్రియశ్చ భవేద్ధ్రువమ్ ।।
ఇహ భుక్త్వాఖిలాన్భోగాన్మత్సాన్నిధ్యమవాప్నుయాత్ ।। ౪౬ ।।
వ్యాస ఉవాచ ।।
ఏతచ్ఛ్రుత్వా మహాదేవీ మహాదేవేన భాషితమ్ ।।
స్తుత్వా తు వివిధైః స్తోత్రైర్దేవమ్వేదార్థగర్భితైః ।।౪౭।।
శ్రీమత్పాదాబ్జయోః పత్యుః ప్రణవం పరమేశ్వరీ ।।
అతిప్రహృష్టహృదయా ముమోద మునిసత్తమాః ।।౪౮।।
అతిగుహ్యమిదమ్విప్రాః ప్రణవార్థప్రకాశకమ్ ।।
శివజ్ఞానపరం హ్యేతద్భవతామార్తినాశనమ్ ।। ౪౯ ।।
సూత ఉవాచ ।।
ఇత్యుక్త్వా మునిశార్దూలః పరాశర్యో మహాతపాః ।।
పూజితః పరయా భక్త్యా మునిభిర్వేదవాదిభిః ।।6.9.౫౦।।
కైలాసాద్రిమనుస్మృత్య యయౌ తస్మాత్తపోవనాత్ ।।
తేఽపి ప్రహృష్టహృదయాస్సన్త్రాస్తే పరమేశ్వరమ్।।౫౧।।

సమ్పూజ్య పరయా భక్త్యా సోమం సోమార్ద్ధశేఖరమ్ ।।

యమాదియోగనిరతాశ్శివధ్యానపరాభవన్ ।।౫౨।।

గుహాయ కథితం హ్యేతద్దేవ్యా తేనాపి నన్దినే ।।

సనత్కుమారమునయే ప్రోవాచ భగవాన్ హి సః ।।౫౩।।

తస్మాల్లబ్ధం మద్గురుణా వ్యాసేనామితతేజసా ।।

తస్మాల్లబ్ధమిదమ్పుణ్యమ్మయాపి మునిపుంగవాః ।।౫౪।।

మయా వశ్రావితం హ్యేతద్గుహ్యాద్గుహ్యతరమ్పరమ్ ।।

జ్ఞాత్వా శివప్రియాన్భక్త్యా భవతో గిరిశప్రియమ్ ।। ౫౫ ।।

భవద్భిరపి దాతవ్యమేతద్గుహ్యం శివప్రియమ్ ।।

యతిభ్యశ్శాన్తచిత్తేభ్యో భక్తేభ్యశ్శివపాదయోః ।। ౫౬ ।।

ఏతదుక్త్వా మహాభాగస్సూతః పౌరాణికోత్తమః ।।

తీర్థయాత్రాప్రసంగేన చచార పృథివీమిమామ్ ।।౫౭।।

ఏతద్రహస్యమ్పరమం లబ్ధ్వా సూతాన్మునీశ్వరాః ।।

కాశ్యామేవ సమాసీనా ముక్తాశ్శివపదం యయుః ।।౫౮।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే షష్ఠ్యాం కైలాససంహితాయాం ప్రణవార్థపద్ధతివర్ణనం నామ నవమోఽధ్యాయః ।।౯।। ।।

6.10

వ్యాస ఉవాచ ।।

గతేఽథ సూతే మునయస్సువిస్మితా విచిన్త్య చాన్యోన్యమిదన్తు విస్మృతమ్ ।।

యద్వామదేవస్య మతన్మునీశ్వర ప్రత్యూచితన్తత్ఫలు నష్టమద్య నః ।। ౧ ।।

కదానుభూయాన్మునివర్యదర్శనమ్భవాబ్ధిదుఃఖౌఘహరమ్పరం హి తత్ ।।

మహేశ్వరారాధనపుణ్యతోఽధునా మునీశ్వరస్సత్వరమావిరస్తు నః॥౨॥

ఇతి చిన్తాసమావిష్టా మునయో మునిపుంగవమ్॥

వ్యాసం సంపూజ్య హృత్పద్మే తస్థుస్తద్దశర్శనోత్సుకాః॥౩॥

సమ్వత్సరాన్తే స పునః కాశీమ్ప్రాప మహామునిః॥

శివభక్తిరతో జ్ఞానీ పురాణార్థప్రకాశకః॥౪॥

తద్దృష్ట్వా సూతమాయాన్తమ్మునయో హృష్టచేతసః॥

అభ్యుత్థానాసనార్ఘ్యాదిపూజయా సమపూజయన్॥౫॥

సోపి తాన్మునిశార్దూలానభినన్ద్య స్మితోదరమ్॥

ప్రీత్యా స్నాత్వా జాహ్నవీయే జలే పరమపావనే॥౬॥

ఋషీన్సంతర్ప్య చ సురాన్పితౄంశ్చ తిలతణ్డులైః॥

తీరమాగత్య సమ్ప్రోక్ష్య వాససీ పరిధాయ చ॥౭॥

ద్విరాచమ్య సమాదాయ భస్మ సద్యాదిమంత్రతః॥

ఉద్ధూలనాదిక్రమతో విధార్యాఽథ మునీశ్వరః॥౮॥

రుద్రాక్షమాలాభరణః కృతనిత్యక్రియస్సుధీః॥

యథోక్తాంగేషు విధినా త్రిపుణ్డ్రం రచతి స్మ హ॥౯॥

విశ్వేశ్వరముమాకాన్తం ససుతం సగణాధిపమ్॥

పూజయామాస సద్భక్త్యా హ్యస్తౌన్నత్వా ముహుర్ముహుః॥ 6.10.౧౦॥

కాలభైరవనాథం చ సంపూజ్యాథ విధానతః॥

ప్రదక్షిణీకృత్య పునస్త్రేధా నత్వా చ పంచధా॥౧౧॥

పునః ప్రదక్షిణీ కృత్య ప్రణమ్య భువి దణ్డవత్॥

తుష్టావ పరయా స్తుత్యా సంస్మరంస్తత్పదామ్బుజమ్ ।। ౧౨ ।।
శ్రీమత్పంచాక్షరీమ్విద్యామష్టోత్తరసహస్రకమ్।।

సంజప్య పురతః స్థిత్వా క్షమాపయ్య మహేశ్వరమ్ ।।౧౩।।

చణ్డేశం సమ్ప్రపూజ్యాఽథ ముక్తిమణ్డపమధ్యతః ।।

నిర్దిష్టమాసనం భేజే మునిభిర్వేదపారగైః ।। ౧౪ ।।

ఏవం స్థితేషు సర్వేషు నమస్కృత్య సమంత్రకమ్ ।।

అథ ప్రాహ మునీన్ద్రాణాం భావవృద్ధికరమ్వచ ।।౧౫ ।।

సూత కృతః ।।

ధన్యా యూయం మహాప్రాజ్ఞా మునయశ్శంసితవ్రతాః ।।

భవదర్థమిహ ప్రాప్తోఽహన్తద్వృత్తమిదం శృణు ।।౧౬।।

యదాహముపదిశ్యాథ భవతః ప్రణవార్థకమ్।।

గతస్తీర్థాటనార్థాయ తద్వృత్తాన్తమ్బ్రవీమి వః ।। ౧౭ ।।

ఇతో నిర్గత్య సమ్ప్రాప్య తీరం దక్షపయోనిధేః ।।

స్నాత్వా సమ్పూజ్య విధివద్దేవీం కన్యామయీం శివామ్ ।।

పునరాగత్య విప్రేన్ద్రాస్సువర్ణముఖరీతటమ్ ।। ౧౮ ।।

శ్రీకాలహస్తిశైలాఖ్యనగరే పరమాద్భుతే ।।

సువర్ణముఖరీతోయే స్నాత్వా దేవానృషీనపి ।। ౧౯ ।।

సన్తర్ప్య విధివద్భక్త్యా సముదం గిరిశం స్మరన్ ।।

సమర్చ్య కాలహస్తీశం చన్ద్రకాంతసమప్రభమ్ ।। 6.10.౨౦ ।।
పశ్చిమాభిముఖమ్పంచశిరసమ్పరమాద్భుతమ్ ।।

సకృద్దర్శనమాత్రేణ సర్వాఘక్షయకారణమ్ ।। ౨౧ ।।

సర్వసిద్ధిప్రదమ్భుక్తిముక్తిదన్త్రిగుణేశ్వరమ్ ।।

తతశ్చ పరయా భక్త్యా తస్య దక్షిణగాం శివామ్ ।। ౨౨ ।।

జ్ఞానప్రసూనకలికాం సమర్చ్య హి జగత్ప్రసూమ్ ।।

శ్రీమత్పంచాక్షరీం విద్యామష్టోత్తరసహస్రకమ్ ।। ౨౩ ।।

జప్త్వా ప్రదక్షిణీకృత్య స్తుత్వా నత్వా ముహుర్ముహుః ।।౨౪।।

తతః ప్రదక్షిణీకృత్య గిరిమ్ప్రత్యహమాదరాత్ ।।

ఆమోదతీవ మనసి ప్రత్యహన్నియమాస్థితః।।౨౫।।

అనయఞ్చతురో మాసానేవన్తత్ర మునీశ్వరాః ।।

జ్ఞానప్రసూనకలికా మహాదేవ్యాః ప్రసాదతః ।। ౨౬ ।।

ఏకదా తు సమాస్తీర్య చైలాజినకుశోత్తరమ్ ।।

ఆసనమ్పరమన్తస్మిన్స్థిత్వా రుద్ధేన్ద్రియో ముని ।। ౨౭ ।।

సమాధిమాస్థాయ సదా పరమానందచిద్ఘనః ।।

పరిపూర్ణశ్శివోఽస్మీతి నిర్వ్యగ్రహృదయోఽభవమ్ ।। ౨౮ ।।

ఏతస్మిన్నేవ సమయే సద్గురుః కరుణానిధిః ।।

నీలజీమూతసఙ్కాశో విద్యుత్పిఙ్గజటాధరః ।। ౨౯ ।।

ప్రాంశుః కమణ్డలూద్దణ్డకృష్ణాజినధరస్స్వయమ్ ।।

భస్మావదాతసర్వాఙ్గస్సర్వలక్షణలక్షితః ।।6.10.30।।

త్రిపుణ్డ్రవిలసద్భాలో రుద్రాక్షాలఙ్కృతాకృతిః ।।

పద్మపత్రారుణాయామవిస్తీర్ణనయనద్వయః ।।౩౧।।

ప్రాదుర్భూయ హృదమ్భోజే తదానీమేవ సత్వరమ్ ।।

విమోహితస్తద్దైవాసమేతదద్భుతమాస్తికాః ।।౩౨।।

తత ఉన్మీల్య నయనే విలాపం కృతవానహమ్ ।।

ఆసీన్మమాశ్రుపాతశ్చ గిరినిర్ఝరసన్నిభః ।। ౩౩ ।।

ఏతస్మిన్నేవ సమయే శ్రుతా వాగశరీరిణీ ।।

వ్యోమ్నో మహాద్భుతా విప్రాస్తామేవ శృణుతాదరాత్ ।। ౩౪ ।।

సూతపుత్ర మహాభాగ గచ్ఛ వారాణసీమ్పురీమ్ ।।

తత్రాసన్మునయః పూర్వముపదిష్టాస్త్వయాఽధునా ।। ౩౫ ।।

త్వదుపాగమకల్యాణం కాంక్షంతే వివశా భృశమ్ ।।

తిష్ఠన్తి తే నిరాహారా ఇత్యుక్త్వా విరరామ సా ।। ౩౬ ।।

తత ఉత్థాయ తరసా దేవన్దేవీఞ్చ భక్తితః ।।

ప్రదక్షిణీకృత్య పునః ప్రణమ్య భువి దణ్డవత్ ।। ౩౭ ।।

ద్విషడ్వారం గురోరాజ్ఞాం విజ్ఞాయ శివయోరథ ।।

క్షేత్రాన్నిర్గత్య తరసా చత్వారింశద్దినాన్తరే ।। ౩౮ ।।

ఆగతోఽస్మి మునిశ్రేష్ఠా అనుగృహ్ణన్తు మామిహ ।।

మయా కిమద్య వక్తవ్యం భవన్తస్తద్బ్రువన్తు మే ।। ౩౯ ।।

ఇతి సూతవచశ్శ్రుత్వా ఋషయో హృష్టమానసాః ।।

అవోచన్మునిశార్దూలం వ్యాసన్నత్వా ముహుర్ముహుః ।। 6.10.౪౦ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే షష్ఠ్యాం కైలాససంహితాయాం సూతోపదేశో నామ దశమోఽధ్యాయః ।।౧౦।।

6.11

ఋషయ ఊచుః ।।

సూత సూత మహాభాగస్త్వమస్మద్గురురుత్తమః ।।

అతస్త్వాం పరిపృచ్ఛామో భవతోఽనుగ్రహో యది ।। ౧ ।।

శ్రద్ధాలుషు చ శిష్యేషు త్వాదృశా గురవస్సదా ।।

స్నిగ్ధభావా ఇతీదం నో దర్శితమ్భవతాధునా ।।౨।।

విరజాహోమసమయే వామదేవమతమ్పురా ।।

సూచితమ్భవతాస్మాభిర్న శ్రుతం విస్తరాన్మునే ।। ౩ ।।

తదిదానీం శ్రోతుకామాః శ్రద్ధయా పరమాదరాత్ ।।

వయం సర్వే కృపాసింధో ప్రీత్యా తద్వక్తుమర్హసి ।।౪।।

ఇతి తేషాం వచః శ్రుత్వా సూతో హృష్టతనూరుహః ।।

నమస్కృత్య మహాదేవం గురోః పరతరం గురుమ్ ।।౫।।

మహాదేవీం త్రిజననీం గురుం వ్యాసశ్చ భక్తితః ।।

ప్రాహ గమ్భీరయా వాచా మునీనాహ్లాదయన్నిదమ్ ।। ౬ ।।

సూత ఉవాచ ।।

స్వస్త్యస్తు మునయస్సర్వే సుఖిన స్సన్తు సర్వదా ।।

శివభక్తా స్థిరాత్మానశ్శివే భక్తిప్రవర్తకాః ।।౭।।

తదతీవ విచిత్రం హి శ్రుతం గురుముఖామ్బుజాత్ ।।

ఇతః పూర్వమ్మయా నోక్తం గుహ్యప్రాకట్యశంకయా ।। ౮ ।।

యూయం ఖలు మహాభాగాశ్శివభక్తా దృఢవ్రతాః ।।

ఇతి నిశ్చిత్య యుష్మాకం వక్ష్యామి శ్రూయతామ్ముదా ।।౯।।

పురా రథన్తరే కల్పే వామదేవో మహామునిః ।।

గర్భముక్తశ్శివజ్ఞానవిదాం గురుతమస్స్వయమ్।।6.11.౧౦।।

వేదాగమపురాణాదిసర్వశాస్త్రార్థతత్త్వవిత్।।
దేవాసురమనుష్యాదిజీవానాం జన్మకర్మవిత్।।౧౧।।
భస్మావదాతసర్వాంగో జటామణ్డలమండితః ।।
నిరాశ్రయో నిఃస్పృహశ్చ నిర్ద్వన్ద్వో నిరహంకృతిః ।।౧౨।।
దిగంబరో మహాజ్ఞానీ మహేశ్వర ఇవాపరః ।।
శిష్యభూతైర్మునీన్ద్రైశ్చ తాదృశైః పరివారితః ।।౧౩।।
పర్యటన్పృథివీమేతాం స్వపాద స్పర్శపుణ్యతః ।।
పవిత్రయన్పరే ధామ్ని నిమగ్నహృదయోన్వహమ్ ।। ౧౪ ।।
కుమారశిఖరమ్మేరోర్ద్దక్షిణం ప్రావిశన్ముదా।।
యత్రాస్తే భగవానీశతన యశ్శిఖివాహనః ।।౧౫।।
జ్ఞానశక్తిధరో వీరస్సర్వాసురవిమర్దనః ।।
గజావల్లీసమాయుక్తస్సర్వైర్దేవైర్నమస్కృతః ।।౧౬।।
తత్ర స్కన్దసరో నామ సరస్సాగరసన్నిభమ్ ।।
శిశిరస్వాదుపానీయం స్వచ్ఛాగాధబహూదకమ్ ।।౧౭।।
సర్వైశ్వర్యగుణోపేతం విద్యతే స్వామిసన్నిధౌ ।।
తత్ర స్నాత్వా వామదేవస్సహశిష్యైర్మహామునిః ।।౧౮।।
కుమారం శిఖరాసీనం మునివృన్దనిషేవితమ్।।
ఉద్యదాదిత్యసంకాశం మయూరవరవాహనమ్।।౧౯।।
చతుర్భుజముదారాంగం ముకుటాదివిభూషితమ్।।
శక్తిరత్నద్వయోపాస్యం శక్తికుక్కుటధారిణమ్।।6.11.౨౦।।
వరదాభయహస్తఞ్చ దృష్ట్వా స్కన్దం మునీశ్వరః।।

సమ్పూజ్య పరయా భక్త్యా స్తోతుం సముపచక్రమే ।।౨౧।।

।। వామదేవ ఉవాచ ।।

ఓం నమః ప్రణవార్థాయ ప్రణవార్థవిధాయినే ।।

ప్రణవాక్షరబీజాయ ప్రణ వాయ నమోనమః ।।౨౨।।

వేదాన్తార్థస్వరూపాయ వేదాన్తార్థవిధాయినే ।।

వేదాన్తార్థవిదే నిత్యం విదితాయ నమోనమః ।।౨౩।।

నమో గుహాయ భూతానాం గుహాసు నిహితాయ చ ।।

గుహ్యాయ గుహ్యరూపాయ గుహ్యాగమవిదే నమః ।।౨౪।।

అణోరణీయసే తుభ్యం మహతోపి మహీయసే ।।

నమః పరావరజ్ఞాయ పరమాత్మస్వరూపిణే ।। ౨౫ ।।

స్కన్దాయ స్కన్దరూపాయ మిహిరారుణతేజసే ।।

నమో మన్దారమాలోద్యన్మకుటాదిభృతే సదా ।। ౨౬ ।।

శివశిష్యాయ పుత్రాయ శివస్య శివదాయినే ।।

శివప్రియాయ శివయోరానన్దనిధయే నమ ।।౨౭।।

గాంగేయాయ నమస్తుభ్యం కార్తికేయాయ ధీమతే ।।

ఉమాపుత్రాయ మహతే శరకాననశాయినే।।౨౮।।

షడక్షరశరీరాయ షడ్విధార్థవిధాయినే ।।

షడధ్వాతీతరూపాయ షణ్ముఖాయ నమోనమః ।। ।।౨౯।।

ద్వాదశాయతనేత్రాయ ద్వాదశోద్యతబాహవే ।।

ద్వాదశాయుధధారాయ ద్వాదశాత్మన్నమోస్తు తే ।।6.11.30।।

చతుర్భుజాయ శాన్తాయ శక్తికుక్కుట ధారిణే ।।

వరదాయ విహస్తాయ నమోఽసురవిదారిణే ।। ౩౧ ।।

గజావల్లీకుచాలిప్తకుంకుమాంకితవక్షసే ।।

నమో గజాననానన్దమహి మానందితాత్మనే ।।౩౨ ।।
బ్రహ్మాదిదేవమునికిన్నరగీయమానగాథావిశేషశుచిచింతితకీర్తి ధామ్నే ।।
వృన్దారకామలకిరీటవిభూషణస్రక్పూజ్యాభిరామపదపంకజ తే నమోస్తు ।। 33 ।।

ఇతి స్కన్దస్తవన్దివ్యం వామదేవేన భాషితమ్ ।।

యః పఠేచ్ఛృణుయాద్వాపి స యాతి పరమాం గతిమ్ ।। ౩౪ ।।

మహాప్రజ్ఞాకరం హ్యేతచ్ఛివభక్తివివర్ద్ధనమ్ ।।

ఆయురారోగ్యధనకృత్సర్వ్వకామప్రదం సదా ।। ౩౫ ।।

ఇతి స్తుత్వా వామదేవో దేవం సేనాపతిం ప్రభుమ్ ।।

ప్రదక్షిణాత్రయం కృత్వా ప్రణమ్య భువి దణ్డవత్ ।। ౩౬ ।।

సాష్టాంగం చ పునః కృత్వా ప్రదక్షిణనమస్కృతమ్ ।।

అభవత్పార్శ్వతస్తస్య వినయావనతో ద్విజాః ।। ౩౭ ।।

వామదేవకృతం స్తోత్రమ్పరమార్థవిజృమ్భితమ్ ।।

శ్రుత్వాభవత్ప్రసన్నో హి మహేశ్వరసుతః ప్రభుః ।।౩౮।।

తమువాచ మహాసేనః ప్రీతోస్మి తవ పూజయా ।।

భక్త్యా స్తుత్యా చ భద్రన్తే కిమద్యకరవాణ్యహమ్ ।।౩౯।।

మునే త్వం యోగినామ్ముఖ్యః పరిపూర్ణశ్చ నిస్పృహః ।।

భవాదృశాం హి లోకేస్మిన్ప్రార్థనీయం న విద్యతే ।।6.11.౪౦।।

తథాపి ధర్మరక్షాయై లోకానుగ్రహకాంక్షయా।।

త్వాదృశా సాధవస్సన్తో విచరన్తి మహీతలే।।౪౧।।

శ్రోతవ్యమస్తి చేద్బ్రహ్మన్వక్తుమర్హసి సామ్ప్రతమ్।।

తదిదానీమహం వక్ష్యే లోకానుగ్రహహేతవే।।౪౨।।

ఇతి స్కన్దవచః శ్రుత్వా వామదేవో మహామునిః।।

ప్రశ్రయావనతః ప్రాహ మేఘగమ్భీరయా గిరా ।।౪౩।।

వామదేవ ఉవాచ ।।।

భగవన్పరమేశస్త్వం పరాపరవిభూతిదః ।।

సర్వజ్ఞసర్వకర్తా చ సర్వశక్తిధరః ప్రభుః ।।౪౪।।

జీవా వయం తు తే వక్తుం సన్నిధౌ పరమేశితుః ।।

తథాప్యనుగ్రహో యన్తే యత్త్వం వదసి మాం ప్రతి ।। ౪౫ ।।

కృతార్థోహం మహాప్రాజ్ఞ విజ్ఞానకణమాత్రతః ।।

ప్రేరితః పరిపృచ్ఛామి క్షన్తవ్యోతిక్రమో మమ ।। ౪౬ ।।

ప్రణవో హి పరః సాక్షాత్పరమేశ్వరవాచకః ।।

వాచ్యః పశుపతిర్దేవః పశూనాం పాశమోచకః ।। ౪౭ ।।

వాచకేన సమాహూతః పశూన్మోచయతే క్షణాత్ ।।

తస్మాద్వాచకతాసిద్ధిః ప్రణవేన శివమ్ప్రతి ।। ౪౮ ।।

ఓం మితీదం సర్వమితి శ్రుతిరాహ సనాతనీ ।।

ఓమితి బ్రహ్మ సర్వం హి బ్రహ్మేతి చ సమబ్రవీత్ ।।౪౯।।

దేవసేనాపతే తుభ్యన్దేవానామ్పతయే నమః ।।

నమో యతీనామ్పతయే పరిపూర్ణాయ తే నమః ।। 6.11.౫౦ ।।

ఏవం స్థితే జగత్యస్మిఞ్ఛివాదన్యన్న విద్యతే ।।

సర్వరూపధరః స్వామీ శివో వ్యాపీ మహేశ్వరః ।। ౫౧ ।।

సమష్టివ్యష్టిభావేన ప్రణవార్థః శ్రుతో మయా ।।

న జాతుచిన్మహాసేన సంప్రాప్తస్త్వాదృశో గురుః।।౫౨।।

అతః కృత్వానుకంపాం వై తమర్థం వక్తుమర్హసి।।

ఉపదేశవిధానేన సదాచారక్రమేణ చ।।౫౩।।

స్వామ్యేకః సర్వ్వజన్తూనాం పాశచ్ఛేదకరో గురుః ।।

అతస్త్వత్కృపయా సోఽర్థః శ్రోతవ్యో హి మయా గురో ।।౫౪।।

ఇతి స మునినా పృష్టః స్కన్దః ప్రణమ్య సదాశివం ప్రణవవపుషం సాష్టత్రింశత్కలావరలక్షితమ్।।

సహితముమయా శశ్వత్పార్శ్వే మునిప్రవరాన్వితం గదితుముపచక్రామ శ్రేయః శ్రుతిష్వపి గోపితమ్ ।। ౫౫ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే షష్ఠ్యాం కైలాససంహితాయాం వామదేవబ్రహ్మవర్ణనన్నామైకాదశోఽయాయ ।। ౧౧ ।।

6.12

శ్రీబ్రహ్మణ్య ఉవాచ ।।

సాధుసాధు మహాభాగ వామదేవ మునీశ్వర।।

త్వమతీవ శివే భక్తశ్శివజ్ఞానవతాంవరః।।౧।।

త్వయా త్వవిదితం కించిన్నాస్తి లోకేషు కుత్రచిత్।।

తథాపి తవ వక్ష్యామి లోకానుగ్రహకారిణః।।౨।।

లోకేస్మిన్పశవస్సర్వే నానాశాస్త్రవిమోహితాః ।।

వఞ్చితాః పరమేశస్య మాయయాతివిచిత్రయా ।।౩।।

న జానతి పరం సాక్షాత్ప్రణవార్థమ్మహేశ్వరమ్ ।।

సగుణన్నిర్గుణం బ్రహ్మ త్రిదేవజనకమ్పరమ్ ।।౪।।

దక్షిణమ్బాహుముద్ధృత్య శపథమ్ప్రబ్రవీమి తే ।।

సత్యం సత్యం పునస్సత్యం సత్యం సత్యం పునః పునః ।।౫।।

ప్రణవార్థశ్శివః సాక్షాత్ప్రాధాన్యేన ప్రకీర్తితః ।।।

శ్రుతిషు స్మృతిశాస్త్రేషు పురాణేష్వాగమేషు చ ।।౬।।

యతో వాచో నివర్తన్తే అప్రాప్య మనసా సహ ।।

ఆనన్దం యస్య వే విద్వాన్న బిభేతి కుతశ్చ న ।। ౭ ।।

యస్మాజ్జగదిదం సర్వం విధివిష్ణ్విన్ద్రపూర్వకమ్ ।।

సహ భూతేన్ద్రియగ్రామైః ప్రథమం సమ్ప్రసూయతే ।। ౮ ।।

న సమ్ప్రసూయతే యో వై కుతశ్చన కదాచన ।।

యస్మిన్న భాసతే విద్యున్న న సూర్యో న చన్ద్రమాః ।। ౯ ।।

యస్య భాసో విభాతీదఙ్గత్సర్వం సమన్తతః ।।

సర్వైశ్వర్యేణ సమ్పన్నో నామ్నా సర్వేశ్వరస్స్వయమ్।।6.12.౧౦।।

యో వై ముముక్షుభిర్ధ్యేయః శమ్భురాకాశమధ్యగః ।।

సర్వవ్యాపీ ప్రకాశాత్మా భాసరూపో హి చిన్మయః ।।౧౧।।।

యస్య పుంసః పరా శక్తిర్భావగమ్యా మనోహరా ।।

నిర్గుణా స్వగుణైరేవ నిగూఢా నిష్కలా శివా ।। ౧౨ ।।

తదీయన్త్రివిధంరూపం స్థూలం సూక్ష్మం పరన్తతః ।।

ధ్యేయం ముముక్షుభిర్నిత్యం క్రమతో యోగిభిర్మునే ।।౧౩।।
నిష్కలస్సర్వదేవానామాదిదేవస్సనాతనః ।।

జ్ఞానక్రియాస్వభావో యః పర మాత్మేతి గీయతే ।। ౧౪।।

తస్య దేవాధిదేవస్య మూర్తి_స్సాక్షాత్సదాశివః ।।

పఞ్చమంత్రతనుర్దేవః కలాపఞ్చకవిగ్రహః ।। ౧౫ ।।

శుద్ధస్ఫటికసంకాశః ప్రసన్నః శీతలద్యుతిః ।।

పంచవక్త్రో దశభుజస్త్రిపంచనయనః ప్రభుః ।। ౧౬।।

ఈశానముకుటోపేతః పురుషాస్యః పురాతనః ।।

అఘోరహృదయో వామదేవగుహ్యప్రదేశవాన్ ।। ౧౭।।

సద్యపాదశ్చ తన్మూర్తి_ః సాక్షాత్సకలనిష్కలః ।।

సర్వ్వజ్ఞత్వాదిషట్శక్తిషడంగీకృతవిగ్రహః ।।౧౮।।

శబ్దాదిశక్తిస్ఫురితహృత్పంకజవిరాజితః ।।

స్వశక్త్యా వామభాగే తు మనోన్మన్యా విభూషితః ।।౧౯।।
మన్త్రాదిషడ్విధార్థానామర్థోపన్యాససార్గతః ।।

సమష్టివ్యష్టిభావార్థం వక్ష్యామి ప్రణవాత్మకమ్ ।।6.12.౨౦।।

ఉపదేశక్రమో హ్యాదౌ వక్తవ్యశ్శ్రూయతామయమ్।।

చాతుర్వ్వర్ణ్యం హి లోకేస్మిన్ప్రసిద్ధమ్మానుషే మునే ।। ౨౧ ।।

త్రైవర్ణికానామేవాత్ర శ్రుత్యాచారసమన్వయః ।।

శుశ్రూషామాత్రసారా హి శూద్రాః శ్రుతిబహిష్కృతాః ।। ౨౨ ।

త్రైవర్ణికానాం సర్వేషాం స్వస్వాశ్రమరతాత్మనామ్ ।।

శ్రుతిస్మృత్యుదితో ధర్మోఽనుష్ఠేయో నాపరః క్వచిత్ ।। ౨3 ।।

శ్రుతిస్మృత్యుదితం కర్మ్మ కుర్వ్వ న్సిద్ధిమవాప్స్యతి ।।

ఇత్యుక్తమ్పరమేశేన వేదమార్గప్రదర్శినా ।। ౨౪ ।।

వర్ణాశ్రమాచారపుణ్యైరభ్యర్చ్య పరమేశ్వరమ్ ।।

తత్సాయుజ్యం గతాస్సర్వే బహవో మునిసత్తమాః ॥ ౨౫ ॥

బ్రహ్మచర్యేణ మునయో దేవా యజ్ఞక్రియాధ్వనా ॥

పితరః ప్రజయా తృప్తా ఇతి హి శ్రుతిరబ్రవీత్ ॥౨౬॥

ఏవం ఋణత్రయాన్ముక్తో వానప్రస్థాశ్రమం గతః ॥

శీతోష్ణసుఖదుఃఖాదిసహిష్ణుర్విజితేన్ద్రియః ॥౨౭॥

తపస్వీ విజితాహారో యమాయ యోగమ భ్యసేత్ ॥

యథా దృఢతరా బుద్ధిరవిచాల్యా భవేత్తథా ॥ ౨౮ ॥

ఏవం క్రమేణ శుద్ధాత్మా సర్వ్వకర్మ్మాణి విన్యసేత్ ॥

సన్యస్య సర్వ్వకర్మ్మాణి జ్ఞానపూజాపరో భవేత్ ॥ ౨౯ ॥

సా హి సాక్షాచ్ఛివైక్యేన జీవన్ముక్తిఫలప్రదా ॥

సర్వ్వోత్తమా హి విజ్ఞేయా నిర్వికారా యతాత్మ నామ్ ॥ 6.12.30 ॥

తత్ప్రకారమహం వక్ష్యే లోకానుగ్రహకామ్యయా ॥

తవ స్నేహాన్మహాప్రాజ్ఞ సావధానతయా శృణు ॥ ౩౧ ॥

సర్వ్వశాస్త్రార్థతత్త్వజ్ఞం వేదాంతజ్ఞానపారగమ్ ॥

ఆచార్య్యముపగచ్ఛేత్స యతిర్మ్మతిమతాం వరమ్ ॥౩౨॥

తత్సమీపముపవ్రజ్య యథావిధి విచక్షణః ॥

దీర్ఘదణ్డప్రణామాద్యైస్తోషయేద్యత్నతస్సుధీః॥33॥

యో గురుస్స శివః ప్రోక్తో యశ్శివస్స గురుస్స్మృతః ॥

ఇతి నిశ్చిత్య మనసా స్వవిచారన్నివేదయేత్॥౩౪॥

లబ్ధానుజ్ఞస్తు గురుణా ద్వాదశాహం పయోవ్రతీ॥

శుక్లపక్షే చతుర్థ్యాం వా దశమ్యాం వా విధానతః ॥౩౫॥

ప్రాతః స్నాత్వా విశుద్ధాత్మా కృతనిత్య క్రియస్సుధీః ।।

గురుమాహూయ విధినా నాందీశ్రాద్ధం సమారభేత్ ।।౩౬।।

విశ్వేదేవాః సత్యవసుసంజ్ఞావంతః ప్రకీర్తితాః ।।

దేవశ్రాద్ధే బ్రహ్మవిష్ణు మహేశాః కథితాస్త్రయః ।।౩౭।।

ఋషిశ్రాద్ధే తు సమ్ప్రోక్తా దేవక్షేత్రమనుష్యజాః ।।

దేవశ్రాద్ధే తు వసురుద్రాదిత్యాస్సమ్ప్రకీర్తితాః ।। ౩౮ ।।

చత్వారో మానుషశ్రాద్ధే సనకాద్యా మునీశ్వరాః ।।

భూతశ్రాద్ధే పంచ మహాభూతాని చ తతః పరమ్।।౩౯।।

చక్షురాదీన్ద్రియగ్రామో భూతగ్రామశ్చతుర్విధః।। ।

పితృశ్రాద్ధే పితా తస్య పితా తస్య పితా త్రయః ।।6.12.౪౦।।

మాతృశ్రాద్ధే మాతృపితామహ్యౌ చ ప్రపితామహీ ।।

ఆత్మశ్రాద్ధే తు చత్వార ఆత్మా పితృపితామహౌ ।। ౪౧ ।।

ప్రపితామహనామా చ సపత్నీకాః ప్రకీర్తితాః ।।

మాతామహాత్మకశ్రాద్ధే త్రయో మాతామహాదయః ।। ౪౨ ।।

ప్రతిశ్రాద్ధం బ్రాహ్మణానాం యుగ్మం కృత్వోపకల్పితాన్ ।।

ఆహూయ పాదౌ ప్రక్షాల్య స్వయమాచమ్య యత్నతః ।।౪౩।।

సమస్తసంపత్సమవాప్తిహేతవః సముత్థితాపత్కులధూమకేతవః ।।

అపారసంసారసముద్రసేతవః పునన్తు మాం బ్రాహ్మణపాదరేణవః ।।౪౪।।

ఆపద్ఘనధ్వాన్తసహస్రభానవః సమీహితార్థార్పణకామధేనవః ।।

సమస్తతీర్థాంబుపవిత్రమూర్తయో రక్షంతు మాం బ్రాహ్మణపాదపాంసవః ।।౪౫।।

ఇతి జప్త్వా నమస్కృత్య సాష్టాంగం భువి దణ్డవత్ ।।

స్థిత్వా తు ప్రాఙ్ముఖః శమ్భోః పాదాబ్జయుగలం స్మరన్ ।।౪౬।।

సపవిత్రకరశ్శుద్ధ ఉపవీతీ దృఢాసనః ।।

ప్రాణాయామత్రయం కుర్యాచ్ఛ్రుత్వాతిథ్యాదికం పునః ।।౪౭।।

మత్సంన్యాసాంగభూతం యద్విశ్వేదేవాదికం తథా ।।

శ్రాద్ధమష్టవిధం మాతామహగతం పార్వణేన వై ।।౪౮।।

విధానేన కరిష్యామి యుష్మదాజ్ఞాపురస్సరమ్ ।।

ఏవం విధాయ సంకల్పం దర్భానుత్తరతస్త్యజేత్ ।।౪౯।।

ఉపస్పృశ్యాప ఉత్థాయ వరణక్రమమారభేత్।।

పవిత్రపాణిః సంస్పృశ్య పాణీ బ్రాహ్మణయోర్వదేత్ ।।6.12.౫౦।।

విశ్వేదేవార్థ ఇత్యాది భవద్భ్యాం క్షణ ఇత్యపి ।।౫౧।।

ప్రసాదనీయ ఇత్యన్తం సర్వత్రైవం విధిక్రమః ।।

ఏవం సమాప్య వరణం మణ్డలాని ప్రకల్పయేత్ ।। ౫౨ ।।

ఉదగారభ్య దశ చ కృత్వాభ్యర్చనమక్షతైః ।।

తేషు క్రమేణ సంస్థాప్య బ్రాహ్మణాన్పాదయోః పునః ।। ౫౩ ।।

విశ్వేదేవాదినామాని ససంబోధనముచ్చరేత్ ।।

ఇదం వః పాద్యమితి సకుశపుష్పాక్షతోదకైః ।। ౫౪ ।।

పాద్యం దత్త్వా స్వయమపి క్షాలితాంఘ్రిరుదఙ్ముఖః ।।

ఆచమ్య యుగ్మక్లృప్తాంస్తానాసనేషూపవేశ్య చ ।। ౫౫ ।।

విశ్వేదేవస్వరూపస్య బ్రాహ్మణస్యేదమాసనమ్ ।।

ఇతి దర్భాసనం దత్త్వా దర్భపాణిస్స్వయం స్థితః ।। ౫౬ ।।

అస్మిన్నాన్దీముఖశ్రాద్ధే విశ్వేదేవార్థ ఇత్యపి ।।

భవద్భ్యాం క్షణ ఇత్యుక్త్వా క్రియతామితి సంవదేత్ ।। ౫౭ ।।
ప్రాప్నుతామితి సమ్ప్రోచ్య భవన్తావితి సంవదేత్ ।।
వదేతాం ప్రాప్నుయావేతి తౌ చ బ్రాహ్మణపుంగవౌ ।। ౫౮ ।।
సంపూర్ణమస్తు సంకల్పసిద్ధిరస్త్వితి తాన్ప్రతి ।।
భవన్తోఽనుగృహ్ణంత్వితి ప్రార్థయేద్ద్విజపుంగవాన్ ।। ౫౯ ।।
తతశ్శుద్ధకదల్యాదిపాత్రేషు క్షాలితేషు చ ।।
అన్నాదిభోజ్యద్రవ్యాణి దత్త్వా దర్భైః పృథక్పృథక్ ।। 6.12.౬౦ ।।
పరిస్తీర్య్య స్వయం తత్ర పరిషిచ్యోదకేన చ।।
హస్తాభ్యామవలంబ్యాథ పాత్రం ప్రత్యేకమాదరాత్।।౬౧।।
పృథివీ తే పాత్రమిత్యాది కృత్వా తత్ర వ్యవస్థితాన్।।
దేవాదీంశ్చ చతుర్థ్యన్తాననూద్యాక్షతసంయుతాన్ ।। ౬౨ ।।
ఉదగ్గృహీత్వా స్వాహేతి దేవార్థేఽన్నం యజేత్పునః ।।
న మమేతి వదేదన్తే సర్వత్రాయం విధిక్రమః ।।౬3।।
యత్పాదపద్మస్మరణాద్యస్య నామజపాదపి ।।
న్యూనం కర్మ భవేత్పూర్ణన్తం వన్దే సామ్బమీశ్వరమ్ ।। ౬౪ ।।
ఇతి జప్త్వా తతో బ్రూయాన్మయా కృత మిదం పునః ।।
నాన్దీముఖశ్రాద్ధమితి యథోక్తం చ వదేత్తతః ।। ౬౫ ।।
అస్త్వితి బ్రూతేతి చ తాన్ప్రసాద్య ద్విజపుంగవాన్ ।।
విసృజ్య స్వకరస్థోదం ప్రణమ్య భువి దణ్డవత్ ।।౬౬।।
ఉత్థాయ చ తతో బ్రూయాదమృతమ్భవతు ద్విజాన్ ।।
ప్రార్థయేచ్చ పరం ప్రీత్యా కృతాంజలిరుదారధీః।।౬౭।।

శ్రీరుద్రం చమకం సూక్తం పౌరుషం చ యథావిధి ।।

చిత్తే సదాశివన్ధ్యాత్వా జపేద్బ్రహ్మాణి పఞ్చ చ ।। ౬౮ ।।

భోజనాన్తే రుద్రసూక్తం క్షమా పయ్య ద్విజాన్మునః ।।

తన్మన్త్రేణ తతో దద్యాదుత్తరాపోశణం పురః ।। ౬౯।।

ప్రక్షాలితాంఘ్రిరాచమ్య పిణ్డస్థానం వ్రజేత్తతః ।।

ఆసీనః ప్రాఙ్ముఖో మౌనీ ప్రాణాయామత్రయం చరేత్।। 6.12.౭౦ ।।

నాన్దీముఖోక్తశ్రాద్ధాంగం కరిష్యే పిణ్డదానకమ్ ।।

ఇతి సంకల్ప్య దక్షాదిసమారభ్యోదకాన్తి కమ్ ।। ౭౧ ।।

నవ రేఖాః సమాలిఖ్య ప్రాగగ్రాన్ద్వాదశ క్రమాత్।।

సంస్తీర్య్య దర్భాన్దక్షాదిదేవాదిస్థానపఞ్చకమ్ ।। ౭౨ ।।

తూష్ణీం దద్యాత్సాక్షతోదం త్రిషు స్థానేషు చ క్రమాత్।।

స్థానేష్వన్యేషు మాతౄషు మార్జ్జయన్తాస్తతః పరమ్ ।।౭౩।।

అత్రేతి పితరః పశ్చాత్సాక్షతోదం సమర్చ్య చ ।।

దద్యాత్తతః క్రమేణైవ దేవాదిస్థానపఞ్చకే ।। ౭౪ ।।

తత్తద్దేవాదినామాని చతుర్థ్యన్తాన్యుదీర్య్య చ।।

పిణ్డత్రయం తతో దద్యాత్ప్రత్యేకం స్థానపఞ్చకే ।। ౭౫ ।।

స్వగృహ్యోక్తేన మార్గేణ దద్యాత్పిణ్డాన్పృథక్పృథక్ ।।

దద్యాదిదం సాక్షతం చ పితృసాయుజ్యహేతవే ।। ౭౬ ।।

ధ్యాయేత్సదాశివం దేవం హృదయామ్భోజమధ్యతః ।।

తత్పాదపద్మస్మరణాదితి శ్లోకం పఠన్పునః ।। ౭౭ ।।

నమస్కృత్య బ్రాహ్మణేభ్యో దక్షిణాం చ స్వశక్తితః ।।

దత్త్వా క్షమాపయ్య చ తాన్విసృజ్య చ తతః క్రమాత్ ।। ౭౮ ।।

పిణ్డానుత్సృజ్య గోగ్రాసం దద్యాన్నోచేజ్జలే క్షిపేత్ ।।

పుణ్యాహవాచనం త్వాం భుంజీత స్వజనైస్సహ ।।౭౯।।

అన్యేద్యుః ప్రాతరుత్థాయ కృతనిత్యక్రియస్సుధీః ।।

ఉపోష్య క్షౌరకర్మాది కక్షోపస్థవివర్జితమ్ ।। 6.12.౮౦ ।।

కేశశ్మశ్రునఖానేవ కర్మావధి విసృజ్య చ।।

సమాప్తకేశాన్విధివత్కారయిత్వా విధానతః।।౮౧।।

స్నాత్వా ధౌతపటశ్శుద్ధో ద్విరాచమ్యాథ వాగ్యతః ।।

భస్మ సంధార్య్య విధినా కృత్వా పుణ్యాహవాచనమ్।।౮౨।।

తేన సంప్రోక్ష్య సంప్రాప్య శుద్ధదేహస్వభావతః ।।

హోమద్రవ్యార్థమాచార్య్య దక్షిణార్థం విహాయ చ ।। ౮౩ ।।

ద్రవ్యజాతం మహేశాయ ద్విజేభ్యశ్చ విశేషతః ।।

భక్తేభ్యశ్చ ప్రదాయాథ శివాయ గురురూపిణే ।।౮౪।।

వస్త్రాది దక్షిణాం దత్త్వా ప్రణమ్య భువి దణ్డవత్ ।।

దోరకౌపీనవసనం దణ్డాచ్చ క్షాలితమ్భువి ।। ౮౫ ।।

ఆదాయ హోమద్రవ్యాణి సమిధాదీని చ క్రమాత్।।

సముద్రతీరే నద్యాం వా పర్వ్వతే వా శివాలయే ।।౮౬।।

అరణ్యే చాపీ గోష్ఠే వా విచార్య్య స్థానముత్తమమ్ ।।

స్థిత్వాచమ్య తతః పూర్వ్వం కృత్వా మానసమఞ్జరీమ్ ।।౮౭।।

బ్రాహ్మమోంకారసహితం నమో బ్రహ్మణ ఇత్యపి ।।

జపిత్వా త్రిస్తతో బ్రూయాదగ్నిమీళే పురోహితమ్ ।।౮౮।।

అథ మహావ్రతమితి అగ్నిర్వై దేవా నామతః ।।
తథైతస్య సమామ్నాయమిషేత్వోర్జ్జే త్వా వేతి తత్ ।।౮౯।।
అగ్న ఆయాహి వీతయే శన్నో దేవీరభిష్టయే।।
పశ్చాత్రోప్యచ్య మయరసతజభనలగైః సహ।।6.12.౯౦।।
సమ్మితం చ తతః పఞ్చసంవత్సరమయం తతః ।।
సమామ్నాయస్సమామ్నాతః అథ శిక్షాం వదేత్పునః ।।
ప్రవక్ష్యామీత్యుదీర్యాథ వృద్ధిరాదైచ్చ సమ్వదేత్ ।। ౯౧ ।।
అథాతో ధర్మజిజ్ఞాసేత్యుచ్చార్య పునరంజసా ।।
అథాతో బ్రహ్మజిజ్ఞాసా వేదాదీనపి సంజపేత్ ।। ౯౨ ।।
బ్రహ్మాణమిన్ద్రం సూర్యఞ్చ సోమం చైవ ప్రజాపతిమ్ ।।
ఆత్మానమన్తరాత్మానం జ్ఞానాత్మానమతః పరమ్ ।। ౯3 ।।
పరమాత్మానమపి చ ప్రణవాద్యం నమోంతకమ్ ।।
చతుర్థ్యన్తం జపిత్వాఽథ సక్తుముష్టిం ప్రగృహ్య చ ।। ౯౪ ।।
ప్రాశ్యాథ ప్రణవేనైవ ద్విరాచమ్యాథ సంస్పృశేత్ ।।
నాభిం మన్త్రాన్వక్ష్యమాణాన్ప్రణవాద్యాన్నమోన్తకాన్ ।। ౯౫ ।।
ఆత్మానమన్తరాత్మానం జ్ఞానాత్మానం పురం పునః ।।
ఆత్మానం చ సముచ్చార్య ప్రజాపతిమతః పరమ్ ।। ౯౬ ।।
స్వాహాంతాన్ప్రజపేత్పశ్చాత్పయోదధిఘృతం పృథక్ ।।
త్రివారం ప్రణవేనైవ ప్రాశ్యాచమ్య ద్విధా పునః ।। ।। ౯౭ ।।
ప్రాగాస్య ఉపవిశ్యాథ దృఢచిత్తః స్థిరాసనః ।।
యథోక్తవిధినా సమ్యక్ప్రాణాయామత్రయఞ్చరేత్ ।। ౯౮ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే షష్ఠ్యాం కైలాససంహితాయాం సంన్యాసవిధివర్ణనం నామ ద్వాదశోఽధ్యాయః ।। ౧౨ ।।

6.13

।। సుబ్రహ్మణ్య ఉవాచ ।।

అథ మధ్యాహ్నసమయే స్నాత్వా నియతమానసః ।।

గన్ధపుష్పాక్షతాదీని పూజాద్రవ్యాణ్యుపాహరేత।।౧।।

నైర్ఋత్యే పూజయేద్దేవం విఘ్నేశం దేవపూజితమ్।।

గణానాం త్వేతి మన్త్రేణావాహయేత్తుస్వవిధానతః ।।౨।।

రక్తవర్ణం మహాకాయం సర్వాభరణభూషితమ్।।

పాశాంకుశాక్షాభీష్టఞ్చ దధానం కరపంకజైః ।। ౩ ।।

ఏవమావాహ్య సన్ధ్యాయ శంభుపుత్రం గజాననమ్।।

అభ్యర్చ్య పాయసాపూపనాలికేరగుడాదిభిః ।।౪।।

నైవేద్యముత్తమం దద్యాత్తామ్బూలాదిమథాపరమ్।।

పరితోష్య నమస్కృత్య నిర్విఘ్నమ్ప్రార్థయేత్తతః ।। ౫ ।।

ఔపాసనాగ్నౌ కర్తవ్యం స్వగృహ్యోక్తవిధానతః ।।

ఆజ్యభాగాన్తమాగ్నేయం మఖతన్త్రమతః పరమ్ ।। ౬ ।।

భూః స్వాహేతి త్ర్యృచా పూర్ణాహుతిం హుత్వా సమాప్య చ।।

గాయత్రీం ప్రజపేద్యావదపరాహ్ణమతంద్రితః ।।౭।।

అథ సాయన్తనీం సన్ధ్యాముపాస్య స్నానపూర్వకమ్ ।। ।

సాయమౌపాసనం హుత్వా మౌనీ విజ్ఞాపయేద్గురుమ్ ।। ౬ ।।

శ్రపయిత్వా చరుస్తస్మిన్నమిదన్నాజ్యభేదతః ॥
జుహుయాద్రౌద్రసూక్తేన సద్యోజాతాది పఞ్చభిః ॥ ౯ ॥
బ్రహ్మభిశ్చ మహాదేవం సాంబం వహ్నౌ విభావయేత్ ॥
గౌరీర్మిమాయ మన్త్రేణ హుత్వా గౌరీమనుస్మరన్ ॥ 6.13.౧౦॥
తతోఽగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహేతి జుహుయాత్సకృత్॥
హుత్వోపరిష్టాత్తన్త్రన్తు తతోఽగ్నేరుత్తరే బుధః ॥౧౧॥
స్థిత్వాసనే జపేన్మౌనీ చైలాజినకుశోత్తరే ॥
ఆబ్రాహ్మం చ ముహూర్తే తు గాయత్రీ దృఢమానసః ॥ ౧౨ ॥
తతః స్నాత్వా త్వశక్తశ్చేద్భస్మనా వా విధానతః ॥
శ్రపయిత్వా చరుం తస్మిన్నగ్నావే వాభిధారితమ్ ॥ ౧౩ ॥
ఉదగుద్వాస్య బర్హిష్యాసాద్యాజ్యేన చరుం తతః ॥
అభిఘార్య్య వ్యాహృతీశ్చ రౌద్రసూక్తఞ్చ పఞ్చ చ ॥ ౧౪ ॥
జపేద్బ్రహ్మణి సన్ధార్య్య చిత్తం శివపదాంబుజే ॥
ప్రజాపతిమథేన్ద్రఞ్చ విశ్వేదేవాస్తతః పరమ్ ॥౧౫।
బ్రహ్మణం సచతుర్థ్యన్తం స్వాహాంతాన్ప్రణవా దికాన్ ॥
సంజప్య వాచయిత్వాఽథ పుణ్యాహం చ తతః పరమ్ ॥ ౧౬ ॥
పరస్తాత్తంత్రమగ్నయే స్వాహేత్యగ్నిముఖావధి ॥
నిర్వర్త్య పశ్చాత్ప్రాణాయ స్వాహేత్యారభ్య పఞ్చభిః ॥౧౭॥
సాజ్యేన చరుణా పశ్చాదగ్నిం స్విష్టకృతం హునేత్ ॥
పునశ్చ ప్రజపేత్సూక్తం రౌద్రం బ్రహ్మణి పఞ్చ చ ॥౧౮॥
మహేశాదిచతుర్వ్యూహమన్త్రాంశ్చ ప్రజపేత్పునః ॥

హుత్వోపరిష్టాత్తన్త్రన్తు స్వశాఖోక్తేన వర్త్మనా ।।౧౯।।

తత్తద్దేవాన్సముద్దిశ్య సాంగం కుర్యాద్విచక్షణః।।

ఏవమగ్నిముఖాద్యం యత్కర్మతన్త్రమ్ప్రవర్తితమ్ ।।6.13.౨౦।।

అతః పరం ప్రజుహుయాద్విరజాహోమమాత్మనః ।।

షడ్వింశతత్త్వరూపేస్మిన్దేహే లీనస్య శుద్ధయే ।।౨౧।।

తత్త్వాన్యేతాని మద్దేహే శుధ్యన్తామిత్యనుస్మరన్ ।।

తత్రాత్మతత్త్వశుద్ధ్యర్థం మన్త్రైరారుణకేతుకైః ।।౨౨।।

పఠ్యమానైః పృథివ్యాదిపురుషాంతం క్రమాన్మనే ।।

సాజ్యేన చరుణా మౌనీ శివపాదామ్బుజం స్మరన్ ।।౨3।।

పృథివ్యాది చ శబ్దాది వాగాద్యం పఞ్చకం పునః ।।

శ్రోత్రాద్యఞ్చ శిరః పార్శ్వపృష్ఠోదరచతుష్టయమ్ ।।౨౪।।

జంఘాం చ యోజయేత్పశ్చాత్త్వగాద్యం ధాతుసప్తకమ్ ।।

ప్రాణాద్యం పఞ్చకం పశ్చాదన్నాద్యం కోశపఞ్చకమ్।।౨౫।।

మనాశ్చిత్తం చ బుద్ధిశ్చాహంకృతిః ఖ్యాతిరేవ చ ।।

సంకల్పన్తు గుణాః పశ్చాత్ప్రకృతిః పురుషస్తతః ।।౨౬।।

పురుషస్య తు భోక్తృత్వం ప్రతిపన్నస్య భోజనే ।।

అన్తరంగతయా తత్త్వపంచకం పరికీర్తితమ్ ।। ౨౭ ।।

నియతిః కాలరాగశ్చ విద్యా చ తదనన్తరమ్ ।।

కలా చ పంచకమిదం మయోత్పన్నమ్మునీశ్వర ।।౨౮।।

మాయాన్తు ప్రకృతిం విద్యాదితి మాయా శ్రుతీరితా ।।

తజ్జాన్యేతాని తత్త్వాని శ్రుత్యుక్తాని న సంశయః ।।౨౯।।

కాలస్వభావో నియతిరితి చ శ్రుతితబ్రవీత్ ।।

ఏతత్పఞ్చకమేవాస్య పఞ్చకఞ్చక్రముచ్యతే ।। 6.13.30 ।।

అజానన్పఞ్చతత్త్వాని విద్వానపి చ। మూఢధీః ।।
నిపత్యాధస్తాత్ప్రకృతేరుపరిష్టాత్పుమానయమ్ ।। ౩౧ ।।

కాకాక్షిన్యాయమాశ్రిత్య వర్త్తతే పార్శ్వతోన్వహమ్ ।।

విద్యాతత్త్వమిదం ప్రోక్తం శుద్ధవిద్యామహేశ్వరౌ ।। ౩౨ ।।

సదాశివశ్చ శక్తిశ్చ శివశ్చేదం తు పఞ్చకమ్ ।।

శివ తత్త్వమిదమ్ప్రహ్మన్ప్రజ్ఞానబ్రహ్మవాగ్యతః ।। 33।।

పృథివ్యాదిశివాంతం యత్తత్త్వజాతం మునీశ్వర ।।

స్వకారణలయద్వారా శుద్ధిరస్య విధీయతామ్ ।। ౩౪ ।।

ఏకాదశానాం మన్త్రాణామ్పరస్మైపద పూర్వకమ్ ।।

శివజ్యోతిశ్చతుర్థ్యన్తమిదమ్పదమథోచ్చరేత్ ।। ౩౫ ।।

న మమేతి వదేత్పశ్చాదుద్దేశత్యాగ ఈరితః ।।

అతః పరం వివిద్యేతి కపోతకాయేతి మన్త్రయోః ।। ౩౬ ।।

వ్యాపకాయ పదస్యాన్తే పరమాత్మన ఇత్యపి ।।

శివజ్యోతిశ్చతుర్థ్యన్తం విశ్వభూతపదమ్పునః ।।౩౭।।

ఘసనోత్సుకశబ్దఞ్చ చతుర్థ్యంతమథో వదేత్ ।।

పరస్మైపదముచ్చార్య దేవాయ పదముచ్చరేత్।।౩౮।।

ఉత్తిష్ఠస్వేతి మన్త్రస్య విశ్వరూపాయ శబ్దతః ।।

పురుషాయ పదమ్ప్రూయాదోస్వాహేత్యస్య సంవదేత్ ।।౩౯।।

లోకత్రయపదస్యాన్తే వ్యాపినే పరమాత్మనే।।

శివాయేదం న మమ చ పదమ్ముచ్చాయాదతః పరమ్ ।।6.13.౪౦।।
స్వ శాఖోక్తప్రకారేణ పురస్తాత్తన్త్రకర్మ చ ।।
నిర్వర్త్య సర్పిషా మిశ్రం చరుమ్ప్రాశ్య పురోధసే ।। ౪౧ ।।
ప్రదద్యాద్దక్షిణాన్తస్మై హేమాదిపరిబృంహితామ్ ।।
బ్రహ్మాణముద్వాస్య తతః ప్రాతరౌపాసనం హునేత్ ।। ౪౨ ।।
సం మాం సిఞ్చన్తు మరుత ఇతి మన్త్రఞ్జపేన్నరః ।।
యాతే అగ్న ఇత్యనేన మన్త్రేణాగ్నౌ ప్రతాప్య చ ।। ౪౩ ।।
హస్తమగ్నౌ సమారోప్య స్వాత్మన్యద్వైతధామని ।।
ప్రాభాతికీం తతః సన్ధ్యాముపాస్యాదిత్యమప్యథ ।। ౪౪ ।।
ఉపస్థాయ ప్రవిశ్యాప్సు నాభిదఘ్నం ప్రవేశయన్ ।।
తన్మన్త్రాన్ప్రజపేత్రీన్వత్యా నిశ్చలాత్మా సముత్సుకః ।।౪౫।।
ఆహితాగ్నిస్తు యః కుర్యాత్ప్రాజాపత్యేష్టిమాహితే ।।
శ్రౌతే వైశ్వానరే సమ్యక్సర్వవేదసదక్షిణామ్ ।।౪౬।।
అథాగ్నిమాత్మన్యారోప్య బ్రాహ్మణః ప్రవ్రజేద్గృహాత్।।
సావిత్రీప్రథమం పాదం సావిత్రీమిత్యుదీర్య చ।।౪౭।।
ప్రవేశయామి శబ్దాన్తే భూరోమితి చ సంవదేత్ ।।
ద్వితీయమ్పాదముచ్చార్య్య సావిత్రీమితి పూర్వవత్ ।। ౪౮ ।।
ప్రవేశయామి శబ్దాన్తే భువరోమితి సంవదేత్।।
తృతీయమ్పాదముచ్చార్య్య సావిత్రీమిత్యతః పరమ్ ।।౪౯।।
ప్రవేశయామి శబ్దాన్తే సువరోమిత్యుదీరయేత్।।
త్రిపాదముచ్చరేత్పూర్వం సావిత్రీమిత్యతః పరమ్ ।।6.13.౫౦।।

ప్రవేశయామి శబ్దాన్తే భూర్భువస్సువరోమితి ॥

ఉదీరయేత్పరబ్రహ్మేత్యా నిశ్చలాత్మా మునీశ్వర ॥౫౧॥

ఇయమ్భగవతీ సాక్షాచ్ఛంకరార్ద్ధశరీరిణీ ॥

పంచవక్త్రా దశభుజా విపఞ్చనయనోజ్జ్వలా ॥౫౨॥

నవరత్నకిరీటోద్యచ్చన్ద్ర లేఖావతంసినీ ॥

శుద్ధస్ఫటికసంకాశా దయాయుధధరా శుభా ॥౫౩॥

హారకేయూరకటకకింకిణీనూపురాదిభిః ॥

భూషితావయవా దివ్యవసనా రత్నభూషణా ॥ ౫౪ ॥

విష్ణునా విధినా దేవఋషిగంధర్వనాయకైః ॥

మానవైశ్చ సదా సేవ్యా సర్వవ్యాత్మవ్యాపినీ శివా ॥ ౫౫ ॥

సదాశివస్య దేవస్య ధర్మపత్నీ మనోహరా ॥

జగదమ్బా త్రిజననీ త్రిగుణా నిర్గుణాప్యజా ॥ ౫౬ ॥

ఇత్యేవం సంవిచార్యాథ గాయత్రీం ప్రజపేత్సుధీః ॥

ఆదిదేవీం చ త్రిపదాం బ్రాహ్మణత్వాదిదామజామ్ ॥౫౭॥

యో హ్యన్యథా జపేత్పాపో గాయత్రీ శివరూపిణీమ్॥

స పచ్యతే మహాఘోరే నరకే కల్పసంఖ్యయా ॥ ౫౮ ॥

సా వ్యాహృతిభ్యః సంజాతా తాస్వేవ విలయం గతా॥

తాశ్చ ప్రణవసమ్భూతాః ప్రణవే విలయం గతా ॥౫౯॥

ప్రణవస్సర్వవేదాదిః ప్రణవః శివవాచకః ॥

మన్త్రాధిరాజరాజశ్చ మహాబీజం మనుః పరః ॥ 6.13.౬౦ ॥

శివో వా ప్రణవో హ్యేష ప్రణవో వా శివః స్మృతః ॥

వాచ్యవాచకయోర్భేదో నాత్యన్తం విద్యతే యతః ।। ౬౧ ।।

ఏనమేవ మహామన్త్రఞ్జీవానాఞ్చ తనుత్యజామ్ ।।

కాశ్యాం సంశ్రావ్య మరణే దత్తే ముక్తిం పరాం శివః ।। ౬౨ ।।

తస్మాదేకాక్షరన్దేవం శివం పరమకారణమ్ ।।

ఉపాసతే యతిశ్రేష్ఠా హృదయామ్భోజమధ్యగమ్ ।। ౬౩ ।।

ముముక్షవోఽపరే ధీరా విరక్తా లౌకికా నరాః।।

విషయాన్మనసా జ్ఞాత్వోపాసతే పరమం శివమ్ ।।౬౪।।

ఏవం విలాప్య గాయత్రీం ప్రణవే శివవాచకే ।।

అహం వృక్షస్య రేరివేత్యనువాకం జపేత్పునః ।। ౬౫ ।।

యశ్ఛన్దసామృషభ ఇత్యనువాకముపక్రమాత్ ।।

గోపాయాంతం జపన్పశ్చాదుత్థితోహమితీరయేత్ ।।౬౬।।

వదేజ్జయేత్త్రిధా మన్దమధ్యోచ్చాయక్రమాన్మునే।।

ప్రణవమ్పూర్వముద్ధత్య సృష్టిస్థితిలయక్రమాత్।।౬౭।।

తేషామథ క్రమాద్భూయాద్భూస్సంన్యస్తమ్భువస్తథా ।।

సంన్యస్తం సువరిత్యుక్త్వా సంన్యస్తం పదముచ్చరమ్ ।।౬౮।।

సర్వమంత్రాద్యః ప్రదేశే మయేతి చ పదం వదేత్ ।।

ప్రణవం పూర్వముద్ధృత్య సమష్టిం వ్యాహృతీర్వదేత్ ।।౬౯।।

సమస్తమిత్యతో బ్రూయాన్మయేతి చ సమబ్రవీత్ ।।

సదాశివం హృది ధ్యాత్వా మందాదీతి తతో మునే।।6.13.౭౦।।

ప్రైషమంత్రాంస్తు జప్త్వైవం సావధానేన చేతసా ।।

అభయం సర్వభూతేభ్యో మత్తః స్వాహేతి సంజపన్ ।। ౭౧ ।।

ప్రాచ్యాం దిశ్యప ఉద్ధృత్య ప్రక్షిపేదజలిం తతః ॥

శిఖాం యజ్ఞోపవీతం చ యత్రోత్పాట్య చ పాణినా ॥౭౨॥

గృహీత్వా ప్రణవం భూశ్చ సముద్రం గచ్ఛ సమ్వదేత్ ॥

వహ్నిజాయాం సముచ్చార్య్య సోదకాఞ్జలినా తతః ॥ ౭౩ ॥

అప్సు హూయాదథ ప్రేషైరభిమంత్ర్య త్రిధా త్వపః ।

ప్రాశ్య తీరే సమాగత్య భూమౌ వస్త్రాదికం త్యజేత్ ॥ ౭౪ ॥

ఉదఙ్ముఖః ప్రాఙ్ముఖో వా గచ్ఛేత్సప్తపదాధికమ్ ॥

కిఞ్చిద్దూరమథాచార్యస్తిష్ఠ తిష్ఠేతి సంవదేత్ ॥౭౫॥

లోకస్య వ్యవహారార్థం కౌపీనం దణ్డమేవ చ ॥

భగవన్స్వీకురుష్వేతి దద్యాత్స్వేనైవ పాణినా ॥ ౭౬ ॥

దత్త్వా సుదోరం కౌపీనం కాషాయవసనం తతః ॥

ఆచ్ఛాద్యాచమ్య చ ద్వేధా త శిష్యమితి సంవదేత్॥ ౭౭ ॥

ఇన్ద్రస్య వజ్రోఽసి తత ఇతి మన్త్రముదాహరేత్ ॥

సమ్ప్రార్థ్య దణ్డం గృహ్ణీయాత్సఖాయ ఇతి సంజపన్ ॥ ౭౮ ॥

అథ గత్వా గురోః పార్శ్వం శివపాదాంబుజం స్మరన్ ॥

ప్రణమేద్దణ్డవద్భూమౌ త్రివారం సంయతాత్మవాన్ ॥ ౭౯ ॥

పునరుత్థాయ చ శనైః ప్రేక్ష్య పశ్యన్గురుం నిజమ్ ॥

కృతాఞ్జలిపుటస్తిష్ఠేద్గురుపాద సమీపతః ॥ 6.13.౮౦ ॥

కర్మారమ్భాత్పూర్వమేవ గృహీత్వా గోమయం శుభమ్ ॥

స్థూలామలకమాత్రేణ కృత్వా పిణ్డాన్విశోషయేత॥౮౧॥

సౌరైస్తు కిరణైరేవ హోమారమ్భాగ్నిమధ్యగాన్॥

నిక్షిప్య హోమసమ్పూర్త్యా భస్మ సంగృహ్య గోపయేత్ ।।౮౨।।

తతో గురుస్సమాదాయ విరజానలజం సితమ్ ।।

భస్మ తేనైవ తం శిష్యమగ్నిరిత్యాదిభిః క్రమాత్ ।।౮౩।।

మంత్రైరంగాని సంస్పృశ్య మూర్ధ్నాదిచరణాన్తతః ।।

ఈశానాద్యైః పఞ్చమంత్రై శిర ఆరభ్య సర్వతః ।। ౮౪ ।।

సముద్ధృత్య విధానేన త్రిపుణ్డ్రం ధారయేత్తతః।।

త్రియాయుషైస్త్ర్యమ్బకైశ్చ మూర్ధ్న ఆరభ్య చ క్రమాత్।।౮౫।।

తతస్సద్భక్తియుక్తేన చేతసా శిష్యసత్తమః।।

హృత్పంకజే సమాసీనం ధ్యాయేచ్ఛివముమాసఖమ్।।౮౬।।

హస్తం నిధాయ శిరసి శిష్యస్య స గురుర్వదేత్ ।।

త్రివారం ప్రణవం దక్షకర్ణే ఋష్యాదిసంయుతమ్ ।।౮౭।।

తతః కృత్వా చ కరుణాం ప్రణవస్యార్థ మాదిశేత్ ।।

షడ్విధార్థపరి జ్ఞానసహితం గురుసత్తమః।।౮౮।।

ద్విషట్ప్రకారం స గురుం ప్రణమేద్భువి దణ్డవత్।।

తదధీనో భవేన్నిత్యం నాన్యత్కర్మ సమాచరేత్ ।।౮౯।।

తదాజ్ఞయా తతః శిష్యో వేదాన్తార్థానుసారతః ।।

శివజ్ఞానపరో భూయాత్సగుణాగుణభేదతః ।।6.13.౯౦।।

తత స్తేనైవ శిష్యేణ శ్రవణాద్యంగపూర్వకమ్ ।।

ప్రభాతికాద్యనుష్ఠానం జపాన్తే కారయేద్గురుః ।। ౯౧ ।।

పూజాం చ మణ్డలే తస్మిన్కైలాసప్రస్తరాహ్వయే ।।

శివోదితేన మార్గేణ శిష్యస్తత్రైవ పూజయేత్ ।।౯౨।।

దేవన్నిత్యమశక్తశ్చేత్పూజితుం గురుణా శుభమ్ ।।
స్ఫాటికం పీఠికోపేతం గృహ్ణీయాల్లింగమైశ్వరమ్ ।।౯౩।।
వరం ప్రాణపరిత్యాగశ్ఛేదనం శిరసోఽపి మే ।।
న త్వనభ్యర్చ్య భుఞ్జీయాం భగవన్తం త్రిలోచనమ్ ।। ౯౪ ।।
ఏవన్త్రివారముచ్చార్య్య శపథం గురుసన్నిధౌ ।
కుర్య్యాద్దృఢమనాశ్శిష్యః శివభక్తిసముద్వహన్।।౯౫।।
తత ఏవ మహాదేవం నిత్యముద్యుక్తమానసః।।
పూజయేత్పరయా భక్త్యా పఞ్చావరణమార్గతః ।।౯౬।।
ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే షష్ఠ్యాం కైలాససంహితాయాం త్రయోదశోఽధ్యాయః ।। ౧౩ ।।
6.14
వామదేవ ఉవాచ ।।
భగవన్షణ్ముఖాశేష విజ్ఞానామృతవారిధే ।।
విశ్వామరేశ్వరసుత ప్రణతార్త్తిప్రభఞ్జన ।।౧।।
షడ్విధార్త్థపరిజ్ఞానమిష్టదం కిముదాహృతమ్ ।।
కే తత్ర షడ్విధా అర్థాః పరిజ్ఞానఞ్చ కిం ప్రభో ।।౨।।
ప్రతిపాద్యశ్చ కస్తస్య పరిజ్ఞానే చ కిం ఫలమ్ ।।
ఏతత్సర్వం సమాచక్ష్వ యద్యత్పృష్టం మయా గుహ ।। ౩ ।।
ఏతమర్త్థమవిజ్ఞాయ పశుశాస్త్రవిమోహితః।।
అద్యాప్యహమ్మహాసేన భ్రాన్తశ్చ శివమాయయా।।౪।।
అహం శివపదద్వంద్వజ్ఞానామృతరసాయనమ్।।
పీత్వా విగతసమ్మోహో భవిష్యామి యథా తథా ।। ౫ ।।

కృపామృతార్ద్రయా దృష్ట్యా విలోక్య సుచిరం మయి ।।

కర్త్తవ్యోఽనుగ్రహః శ్రీమత్పాదాబ్జశరణాగతే ।। ౬ ।।

ఇతి శ్రుత్వా మునీన్ద్రోక్తం జ్ఞానశక్తిధరో విభుః ।।

ప్రాహాన్యదర్శనమహాసంత్రాసజనకం వచః ।।౭।।

సుబ్రహ్మణ్య ఉవాచ ।।

శ్రూయతామ్మునిశార్దూల త్వయా యత్పృష్టమాదరాత్।।

సమష్టివ్యష్టిభావేన పరిజ్ఞానమ్మహేశితుః ।।౮।।

ప్రణవార్త్థపరిజ్ఞానరూపం తద్విస్తరాదహమ్ ।।

వదామి షడ్విధార్థైక్య పరిజ్ఞానేన సువ్రత ।। ౯ ।।

ప్రథమో మంత్రరూపః స్యాద్ద్వితీయో మంత్రభావితః ।।

దేవతార్త్థస్తృతీయోఽర్థః ప్రపఞ్చార్థస్తతః పరమ్।।6.14.౧౦।।

చతుర్థః పఞ్చమార్థస్స్యాద్గురురూపప్రదర్శకః।

షష్ఠశ్శిష్యాత్మరూపోఽర్థః షడ్విధార్థాః ప్రకీర్త్తితాః ।।౧౧।।

తత్ర మన్త్రస్వరూపన్తే వదామి మునిసత్తమ।।

యేన విజ్ఞాతమాత్రేణ మహాజ్ఞానీ భవేన్నరః ।। ౧౨।।

ఆద్యస్స్వరః పంచమశ్చ పఞ్చమాన్తస్తతః పరః ।।

బిన్దునాదౌ చ పఞ్చార్ణాః ప్రోక్తా వేదైర్న చాన్యథా ।।౧౩।।

ఏతత్సమష్టిరూపో హి వేదాదిస్సముదాహృతః ।।

నాదస్సర్వ్వసమష్టిః స్యాద్బింద్వాద్యం యచ్చతుష్టయమ్ ।। ౧౪ ।।

వ్యష్టిరూపేణ సంసిద్ధం ప్రణవే శివవాచకే ।।

యంత్రరూపం శృణు ప్రాజ్ఞ శివలింగం తదేవ హి ।। ౧౫ ।।

సర్వ్వాధస్తాల్లిఖేత్ప్రరం తదూర్ధ్వప్రథమం స్వరమ్ ।।

ఉవర్ణం చ తదూర్ధ్వం స్థమ్పవర్గాన్తం తదూర్ధ్వగమ్ ।।౧౬।।

తన్మస్తకస్థం బిందుం చ తదూర్ధ్వం నాదమాలిఖేత్ ।।

యంత్రే సంపూర్ణతాం యాతి సర్వకామః ప్రసిధ్యతి ।।౧౭।।

ఏతం యంత్రం సమాలిఖ్య ప్రణవే నవ వేష్టయేత్ ।।

తదుత్థేనైవ నాదేన విద్యన్నాదావసానకమ్ ।। ౧౮ ।।

దేవతార్థ్ప్రవక్ష్యామి గూఢం సర్వ్వత్ర యన్మునే ।।

తవ స్నేహాద్వామదేవ యథా శంకరభాషితమ్ ।। ౧౯ ।।

సద్యోజాతమ్ప్రపద్యామీత్యుపక్రమ్య సదాశివోమ్ ।।

ఇతి ప్రాహ శ్రుతిస్తారం బ్రహ్మపంచకవాచకమ్ ।। 6.14.౨౦ ।।

విజ్ఞేయా బ్రహ్మరూపిణ్యస్సూక్ష్మాః పంచైవ దేవతాః ।।

ఏతా ఏవ శివస్యాపి మూర్తిత్వే నోపబృంహితాః ।। ౨౧ ।।

శివస్య వాచకో మన్త్రశ్శివమూర్తేశ్చ వాచకః ।।

మూర్తిమూర్తిమతోర్భేదో నాత్యన్తం విద్యతే యతః ।।౨౨ ।।

ఈశానముకుటోపేత ఇత్యారభ్య పురోదితః ।।

శివస్య విగ్రహః పఞ్చవక్త్రాణి శృణు సాంప్రతమ్।। ౨3 ।।

పంచమాది సమారభ్య సద్యోజాతాద్యనుక్రమాత్ ।।

ఉర్ధ్వాంతమీశానాంతం చ ముఖపంచకమీరితమ్ ।। ౨౪ ।।

ఈశానస్యైవ దేవస్య చతుర్వ్యూహపదే స్థితమ్ ।।

పురుషాద్యం చ సద్యాంతం బ్రహ్మరూపం చతుష్టయమ్ ।। ౨౫ ।।

పంచ బ్రహ్మసమష్టిస్స్యాదీశానం బ్రహ్మ విశ్రుతమ్ ।।

పురుషాద్యం తు తద్వ్యష్టిస్సద్యోజాతాన్తికం మునే ।। ౨౬ ।।

అనుగ్రహమయం చక్రమిదం పంచార్త్థకారణమ్ ।।

పరబ్రహ్మాత్మకం సూక్ష్మం నిర్వికారమనామయమ్ ।। ౨౭ ।।

అనుగ్రహోఽపి ద్వివిధస్తిరోభావాదిగోచరః ।।

ప్రభుశ్చాన్యస్తు జీవానాం పరావరవిముక్తిదః ।। ౨౮ ।।

ఏతత్సదాశివస్యైవ కృత్యద్వయముదాహృతమ్ ।।

అనుగ్రహేఽపి సృష్ట్యాదికృత్యానాం పంచకం విభోః ।।౨౯।।

మునే తత్రాపి సద్యాద్యా దేవతాః పరికీర్త్తితాః ।।

పరబ్రహ్మస్వరూపాస్తాః పంచ కల్యాణదాస్సదా ।। 6.14.30 ।।

అనుగ్రహమయం చక్రం శాంత్యతీతకలామయమ్ ।।

సదాశివాధిష్ఠితం చ పరమం పదముచ్యతే ।।3౧।।

ఏతదేవ పదం ప్రాప్యం యతీనాం భవితాత్మనామ్ ।।

సదాశివోపాసకానాం ప్రణవాసక్తచేతసామ్ ।। 3౨ ।।

ఏతదేవ పదం ప్రాప్య తేన సాకం మునీశ్వరాః ।।

భుక్త్వా సువిపులాన్భోగాన్దేవేన బ్రహ్మరూపిణా ।। 33 ।।

మహాప్రలయసంభూతౌ శివసామ్యం భజంతి హి ।।

న పతంతి పునః క్వాపి సంసారాబ్ధౌ జనాశ్చ తే ।। 3౪ ।।

తే బ్రహ్మలోక ఇతి చ శ్రుతిరాహ సనాతనీ ।।

ఐశ్వర్యం తు శివస్యాపి సమష్టిరిదమేవ హి ।। 3౫ ।।

సర్వైశ్వర్యేణ సమ్పన్న ఇత్యాహాథర్వణీ శిఖా ।।

సర్వైశ్వర్యప్రదాతృత్వమస్యైవ ప్రవదన్తి హి ।। 3౬ ।।

చమకస్య పదాన్నాన్య దధికం విద్యతే పదమ్ ॥

బ్రహ్మపంచకవిస్తారప్రపంచః ఖలు దృశ్యతే ॥౩౭॥

బ్రహ్మభ్య ఏవం సంజాతా నివృత్త్యాద్యాః కలా మతాః ॥

సూక్ష్మభూతస్వరూపిణ్యః కారణత్వేన విశ్రుతాః ॥ ౩౮ ॥

స్థూలరూపస్వరూపస్య ప్రపంచస్యాస్య సువ్రత ॥

పంచధావస్థితం యత్తద్బ్రహ్మపంచకమిష్యతే ॥ ౩౯ ॥

పురుషః శ్రోత్రవాణ్యౌ చ శబ్దకాశౌ చ పంచకమ్ ॥

వ్యాప్తమీశానరూపేణ బ్రహ్మణా మునిసత్తమ ॥ 6.14.౪౦ ॥

ప్రకృతిస్త్వక్చ పాణిశ్చ స్పర్శో వాయుశ్చ పంచకమ్ ॥

వ్యాప్తం పురుషరూపేణ బ్రహ్మణైవ మునీశ్వర ॥ ౪౧ ॥

అహంకారస్తథా చక్షుః పాదో రూపం చ పావకః ॥

అఘోరబ్రహ్మణా వ్యాప్తమేతత్పంచకమంచితమ్ ॥౪౨॥

బుద్ధిశ్చ రసనా పాయూ రస ఆపశ్చ పంచకమ్ ॥

బ్రహ్మణా వామదేవేన వ్యాప్తం భవతి నిత్యశః ॥౪౩॥

మనో నాసా తథోపస్థో గన్ధో భూమిశ్చ పంచకమ్॥

సద్యేన బ్రహ్మణా వ్యాప్తం పంచబ్రహ్మమయం జగత్ ॥౪౪॥

యంత్రరూపేణోపదిష్టః ప్రణవశ్శివవాచకః॥

సమష్టిః పంచవర్ణానాం బింద్వాద్యం యచ్చతుష్టయమ్ ॥౪౫॥

శివోపదిష్టమార్గేణ యంత్రరూపం విభావయేత్॥

ప్రణవమ్పరమం మన్త్రాధిరాజం శివరూపిణమ్॥౪౬॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే షష్ఠ్యాం కైలాససంహితాయాం శివరూపప్రణవవర్ణనం నామ చతుర్దశోధ్యాయః ।। ౧౪ ।।

6.15

ఈశ్వర ఉవాచ ।।

తతః పరం ప్రవక్ష్యామి సృష్టిపద్ధతిముత్తమామ్ ।।

సదాశివాన్మహేశాదిచతుష్కస్య వరాననే।।౧।।

సదాశివస్సమష్టిస్స్యాదాకాశధిపతిః ప్రభుః ।।

అస్యైవ వ్యష్టితాపన్నమ్మహేశాదిచతుష్టయమ్ ।।౨।।

సదాశివసహస్రాంశాన్మహేశస్య సముద్భవః ।।

పురుషాననరూపత్వాద్వాయోరధిపతిశ్చ సః ।।౩।।

మాయాశక్తియుతో వామే సకలశ్చ క్రియాధికః ।।

అస్యైవ వ్యష్టిరూపం స్యాదీశ్వరాదిచతుష్టయమ్ ।।౪।।

ఈశో విశ్వేశ్వరః పశ్చాత్పరమేశస్తతః పరమ్ ।।

సర్వేశ్వర ఇతీదన్తు తిరోధాచక్రముత్తమమ్ ।।౫।।

తిరోభావో ద్విధా భిన్న ఏకో రుద్రాదిగోచరః ।।

అన్యశ్చ దేహభావేన పశువర్గస్య సన్తతేః ।।౬।।

భోగానురంజనపరః కర్మసామ్యక్షణావధి ।।

కర్మసామ్యే స ఏకః స్యాదనుగ్రహమయో విభుః ।।౭।।

తత్ర సర్వేశ్వరా యాస్తే దేవతాః పరికీర్త్తితాః ।।

పరబ్రహ్మాత్మకాః సాక్షాన్నిర్వికల్పా నిరామయాః ।।౮।।

తిరోభావాత్మకం చక్రం భవేచ్ఛాన్తికలామయమ్ ।।

మహేశ్వరాధిష్ఠితం చ పదమేతదనుత్తమమ్ ।।౯।।

ఏతదేవ పదం ప్రాప్యం మహేశపదసేవినామ్ ।।

మాహేశ్వరాణాం సాలోక్యక్రమాదేవ విముక్తిదమ్।।6.15.౧౦।।

మహేశ్వరసహస్రాంశాద్రుద్రమూర్తిరజాయత ।।

అఘోరవదనాకారస్తేజస్తత్త్వాధిపశ్చ సః ।।౧౧।।

గౌరీశక్తియుతో వామే సర్వసంహారకృత్ప్రభుః ।।

అస్యైవ వ్యష్టిరూపం స్యాచ్ఛివాద్యథ చతుష్టయమ్ ।। ౧౨ ।।

శివో హరో మృడభవౌ విదితం చక్రమద్భుతమ్ ।।

సంహారాఖ్యం మహాదివ్యం పరమం హి మునీశ్వర ।। ౧౩ ।।

స సంహారస్త్రిధా ప్రోక్తో బుద్ధైర్నిత్యాదిభేదతః ।।

నిత్యో జీవసుషుప్త్యాఖ్యో విధేర్నైమిత్తికః స్మృతః ।। ౧౪ ।।

విలయస్తస్య తు మహానితి వేదనిదర్శితః ।।

జీవానాం జన్మదుఃఖాదిశాంతానాముషితాత్మనామ్ ।। ౧౫ ।।

విశ్రాంత్యర్థం మునిశ్రేష్ఠ కర్మణాం పాకహేతవే।।

సంహారః కల్పితస్త్రేధా రుద్రేణామితతేజసా ।।౧౬।।

రుద్రస్యైవ తు కృత్యానాం త్రయమేతదుదాహృతమ్ ।।

సంహృతవపి సృష్ట్యాదికృత్యానాం పఞ్చకం విభోః ।।౧౭।।

మునే తత్ర భవాద్యాస్తే దేవతాః పరికీర్తితాః ।।

పరబ్రహ్మస్వరూపాశ్చ లోకానుగ్రహకారకాః ।। ౧౮ ।।

సంహారాఖ్యమిదం చక్రం విద్యారూపకలామయమ్ ।।

అధిష్ఠితం చ రుద్రేణ పదమేతన్నిరామయమ్ ।।౧౯।।

ఏతదేవ పదం ప్రాప్యం రుద్రారాధనకాంక్షిణామ్ ।।

రుద్రాణాం తద్ధి సాలోక్యక్రమాత్సాయుజ్యదమ్మునే ।।6.15.౨౦।।
రుద్రమూర్తేస్సహస్రాంశాద్విష్ణోశ్చైవాభవజ్జనిః ।।

స వామదేవచక్రాత్మా వారితత్త్వైకనాయకః ।।౨౧।।

రమాశక్తియుతో వామే సర్వ్వరక్షాకరో మహాన్।।

చతుర్భుజోఽరవిందాక్షః శ్యామశ్శంఖాదిచిహ్నభృత్ ।।౨౨।।

అస్యైవ వాసుదేవాదిచతుష్కం వ్యష్టితాం గతమ్ ।।

ఉపాసనరతానాం వై వైష్ణవానాం విముక్తిదమ్ ।।౨౩।।

వాసుదేవోఽనిరుద్ధశ్చ తతస్సంకర్షణః పరః ।।

ప్రద్యుమ్నశ్చేతి విఖ్యాతం స్థితిచక్రమనుత్తమమ్ ।। ౨౪ ।।

స్థితిస్సృష్టస్య జగతస్తత్కర్త్రా సహ పాలనమ్ ।।

ఆరబ్ధకర్మభోగాన్తం జీవానాం ఫలభోగినామ్ ।। ౨౫ ।।

విష్ణోరేవేదమాఖ్యాతం కృత్యం రక్షావిధాయినః।।

స్థితావపి తు సృష్ట్యాది కృత్యానాం పంచకం విభోః ।।౨౬।।

తత్ర ప్రద్యుమ్నముఖ్యాస్తే దేవతాః పరికీర్తితాః ।।

నిర్వికల్పా నిరాతంకా ముక్తానందకరాస్సదా ।।౨౭।।

స్థితిచక్రమిదం బ్రహ్మన్ప్రతిష్ఠారూపముత్తమమ్ ।।

జనార్దనాధిష్ఠితం చ పరమం పదముచ్యతే ।। ౨౮ ।।

ఏవదేవ పదం ప్రాప్యం విష్ణుపాదాబ్జసేవినామ్ ।।

వైష్ణవానాం చక్రమిదం సాలోక్యాదిపదప్రదమ్ ।।౨౯।।

విష్ణోరేవ సహస్రాంశాత్సంబభూవ పితామహః ।।

సద్యోజాతముఖాత్మా యః పృథివీతత్త్వనాయకః ।।6.15.30।।

వాగ్దేవీసహితో వామే సృష్టికర్తా జగత్ప్రభుః ।।

చతుర్ముఖో రక్తవర్ణో రజోరూపస్వరూపవాన్ ।।౩౧।।

హిణ్యగర్భాద్యస్యైవ వ్యష్టిరూపం చతుష్టయమ్ ।।

హిరణ్యగర్భోథ విరాట్ పురుషః కాల ఏవ చ।।౩౨।।

సృష్టి చక్రమిదం బ్రహ్మ పుత్రాదిఋషిసేవితమ్।।

సర్వ్వకామార్థదం బ్రహ్మన్పరివారసుఖప్రదమ్।।౩౩।।

సృష్టిస్తు సంహృతస్యాస్య జీవస్య ప్రకృతౌ బహిః।।

ఆనీయ కర్మభోగార్థ సాధనాంగఫలైస్సహ ।।౩౪।।

సంయోజనమితీదం తు కృత్యం పైతామహం విదుః ।।

జగత్సృష్టిక్రియావిజ్ఞా యావద్వ్యూహం సుఖావహమ్ ।।౩౫।।

జగత్సృష్టావపి మునే కృత్యానాం చ పంచకం విభోః ।।

అస్తి కాలోదయస్తత్ర దేవతాః పరికీర్తితాః।।౩౬।।

నివృత్తిరూపమాఖ్యాతం సృష్టిచక్రమిదం బుధైః ।।

పితామహాధిష్ఠితం చ పదమేతద్ధి శోభనమ్ ।।౩౭।।

ఏతదేవ ప్రదం ప్రాప్యం బ్రహ్మర్పితధియాం నృణామ్ ।।

పైతామహానామేతద్ధి సాలోక్యా దివిముక్తిదమ్ ।।౩౮।।

అస్మిన్నపి చతుష్కే తు చక్రాణాం ప్రణవో భవేత్ ।।

మహేశాదిక్రమాదేవ గౌణ్యా వృత్త్యా స వాచకః ।।౩౯।।

ఇదం ఖలు జగచ్చక్రం శ్రుతివిశ్రుతవైభవమ్ ।।

పఞ్చారం చక్రమితి హ స్తౌతి శ్రుతిరిదమ్మునే।।6.15.౪౦।।

ఏకమేవ జగచ్చక్రం శమ్భోశ్శక్తివిజృంభితమ్ ।।

సృష్ట్యాదిపంచాంవయవం పంచారమితి కథ్యతే ।।౪౧।।

అలాతచక్రభ్రమివదవిచ్ఛిన్నలయోదయమ్ ।।

పరితో వర్తతే యస్మాత్తస్మాచ్చక్రమితీరితమ్।।౪౨।।
సృష్ట్యాదిపృథుసృష్టిత్వాత్పృథుత్వేనోపదృశ్యతే ।।

హిరణ్మయస్య దేవస్య శమ్భోరమితతేజసః ।। ౪౩ ।।

శక్తికార్యమిదం చక్రం హిరణ్యజ్యోతిరాశ్రితమ్ ।।

సలిలేనావృతమిదం సలిలం వహ్నినావృతమ్ ।।౪౪।।

ఆవృతో వాయునా వహ్నిరాకాశేనావృతం మహత్ ।।

భూతాదినా తథాకాశో భూతాదిర్మహతావృతః ।। ౪౫ ।।
అవ్యక్తేనావృతస్తద్వన్మహానిత్యేవమాస్తికైః ।।

బ్రహ్మాణ్డమితి సంప్రోక్తమాచార్య్యైర్మునిసత్తమ ।। ౪౬ ।।

ఉక్తాని సప్తావరణాన్యస్య విశ్వస్య గుప్తయే ।।

చక్రాద్దశగుణాధిక్యం సలిలస్య విధీయతే ।। ౪౭ ।।

ఉపర్యుపరి చాన్యోన్యమేవం దశగుణాధికమ్ ।।

బ్రహ్మాణ్డమితి విజ్ఞేయం తద్ద్విజైర్మునినాయక ।।౪౮।।

ఇమమర్థమురీకృత్య చక్రసామీప్యవర్త్తనాత్।।

సలిలస్య చ తన్మధ్యే ఇతి ప్రాహ శ్రుతిస్స్వయమ్।।౪౯।।
అనుగ్రహతిరోభావసంహృతిస్థితిసృష్టిభిః ।।

కరోత్యవిరతం లీలామేకశ్శక్తియుతశ్శివః।।6.15.౫౦।।

బహునేహ కిముక్తేన మునే సారం వదామి తే।।

శివ ఏవేదమఖిలం శక్తిమానితి నిశ్చితమ్॥౫౧॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే షష్ఠ్యాం కైలాససంహితాయాముపాసనామూర్తి వర్ణనం నామ పంచదశోఽధ్యాయః ॥౧౫॥

6.16

సూత ఉవాచ ॥

శ్రుత్వోపదిష్టం గురుణా వేదార్థం మునిపుంగవః ॥

పరమాత్మని సందిగ్ధం పరిపప్రచ్ఛ సాదరమ్ ॥౧॥

వామదేవ ఉవాచ ॥

జ్ఞానశక్తిధర స్వామిన్పరమానన్దవిగ్రహ ॥

ప్రణవార్థామృతం పీతం శ్రీముఖఖ్యాత్పరిస్రుతమ్ ॥౨॥

దృఢప్రజ్ఞశ్చ జాతోఽస్మి సందేహో విగతో మమ ॥

కించిదన్యన్మహాసేన పృచ్ఛామి త్వాం శృణు ప్రభో ॥౩॥

సదాశివాదికీటాంతరూపస్య జగతః స్థితిః॥

స్త్రీపుంరూపేణ సర్వత్ర దృశ్యతే న హి సంశయః ॥ ౪ ॥

ఏవం రూపస్య జగతః కారణం యత్సనాతనమ్ ॥

స్త్రీరూపం తత్కిమాహోస్విత్పురుషో వా నపుంసకమ్ ॥ ౫ ॥

ఉత మిశ్రం కిమన్యద్వా న జాతస్తత్ర నిర్ణయః ॥

బహుధా వివదన్తీహ విద్వాంసశ్శాస్త్రమోహితాః ॥ ౬ ॥

జగత్సృష్టివిధాయిన్యః శ్రుతయో జగతా సహ ॥

విష్ణుబ్రహ్మాదయో దేవాః సిద్ధాశ్చ న విదన్తి హి ॥౭॥

యత్రైక్యభావం గచ్ఛేయురేతదన్యచ్చ వేదయ ।।

జానామీతి కరోమీతి వ్యవహారః ప్రదృశ్యతే ।। ౮ ।।

స హి సర్వాత్మసంసిద్ధో వివాదో నాత్ర కస్యచిత్ ।।

సర్వదేహేన్ద్రియమనోబుధ్యహంకారసంభవః ।।౯।।

ఆహోస్విదాత్మనోరూపం మహానత్రాపి సంశయః ।।

ద్వయమేతద్ధి సర్వేషాం వివాదాస్పదమద్భుతమ్ ।। 6.16.౧౦ ।।

ఉత్పాట్యాజ్ఞానసంభూతం సంశయాఖ్యం విషద్రుమమ్।।

శివాద్వైతమహాకల్పవృక్షభూమిర్యథాభవేత్ ।। ౧౧ ।।

చిత్తం మమ యథా దేవ బోధ్యోఽస్మి కృపయా తవ ।।

కృపాతస్తవ దేవేశ దృఢజ్ఞానీ భవా మ్యహమ్ ।। ౧౨ ।।

సూత ఉవాచ ।।

శ్రుత్వైవం మునినా పృష్టం వచో వేదాన్తనిర్వృతమ్ ।।

రహస్యం ప్రభురాహేదం కించిత్ప్రహసితాననః ।।౯౩।।

సుబ్రహ్మణ్య ఉవాచ ।।

ఏతదేవ మునే గుహ్యం శివేన పరిభాషితమ్ ।।

అమ్బాయాః శృణ్వతో దేవ్యా వామదేవ మమాపి హి ।। ౧౪ ।।

తస్యాః స్తన్యం తదా పీత్వా సంతృప్తోఽస్మి ముహుర్ముహుః।।

శ్రుతవాన్నిశ్చలం తద్వై నిశ్చితం మే విచారితమ్।।౧౫।।

తత్తే వదామి దయయా వామదేవ మహామునే।।

మహద్గుహ్యం చ పరమం సుత త్వం శృణు సాంప్రతమ్ ।।౧౬।।

కర్మాస్తి తత్త్వాదారభ్య శాస్త్రవాదస్సువిస్తరః ।।

యథావివేకం శ్రోతవ్యో జ్ఞానినా జ్ఞానదో మునే॥౧౭॥

త్వయోపదిష్టా యే శిష్యాస్తత్ర కో వా భవత్సమః ॥

కపిలాదిషు శాస్త్రేషు భ్రమంత్యద్యాపి తేఽధమాః ॥౧౮॥

తే శప్తా మునిభిః షడ్భిశ్శివనిన్దాపరాః పురా॥

న శ్రోతవ్యా హి తద్వార్తా తేఽన్యథావాదినో యతః॥౧౯॥

అనుమానప్రయోగస్యాప్యవకాశో న విద్యతే॥

పంచావయవయుక్తస్య స తు ధూమస్య దర్శనాత్ ॥ 6.16.౨౦ ॥

పర్వ్వతస్యాగ్నిమద్భావం వదంత్యత్రాపి సువ్రత।

ప్రత్యక్షస్య ప్రపంచస్య దర్శనాలంబనం త్వతః ॥ ౨౧ ॥

జ్ఞాతవ్యః పరమేశానః పరమాత్మా న సంశయః ॥

స్త్రీపుంరూపమయం విశ్వం ప్రత్యక్షేణైవ దృశ్యతే ॥ ౨౨ ॥

షట్కోశరూపః పిణ్డో హి తత్ర చాద్యత్రయమ్భవేత్ ॥

మాతృతంశజం పునశ్చాన్యత్పితృతంశజమితి శ్రుతిః ॥ ౨౩ ॥

ఏవం సర్వశరీరేషు స్త్రీపుంభావవిదో జనాః ॥

పరమాత్మన్యపి మునే స్త్రీపుంభావం విదుర్బుధా॥౨౪॥

సచ్చిదానదరూపత్వం వదతి బ్రహ్మణః శ్రుతిః ॥

అసన్నివర్తకః శబ్దః సదాత్మేతి నిగద్యతే ॥ ౨౫ ॥

నివర్తనం జగత్త్వస్య చిచ్ఛబ్దేన విధీయతే ॥

త్రిలింగవర్తీ సచ్ఛబ్దః పురుషోత్ర విధీయతామ్ ॥ ౨౫ ॥

ప్రకాశవాచీ స భవేత్సత్రప్రకాశ ఇతి స్ఫుటమ్ ॥

జ్ఞానశబ్దస్య పర్యాయశ్చిచ్ఛబ్దః స్త్రీత్వమాగతః ॥ ౨౭ ॥

ప్రకాశశ్చిచ్చ మిథునం జగత్కారణతాం గతమ్ ।।

సచ్చిదాత్మన్యపి తథా జగత్కారణతాం గతమ్ ।। ౨౮ ।।

ఏకత్రైవ శివశ్శక్తిరితి భావో విధీయతే ।।

తైలవర్త్యాదిమాలిన్యాత్ప్రకాశస్యాపి వర్తతే ।। ౨౯ ।।

మాలిన్యమశివత్వం చ చితాగ్న్యాదిషు దృశ్యతే ।।

ఏవం వివర్తకత్వేన శివత్వం శ్రుతిచోదితమ్ ।। 6.16.30 ।।

జీవాశ్రితాయాశ్చిచ్ఛక్తేర్దౌర్బల్యం విద్యతే సదా ।।

తన్నివృత్త్యర్థమేవాత్ర శక్తిత్వం సార్వకాలికమ్ ।। ౩౧ ।।

బలవానిచ్ఛక్తిమాంశ్చేతి వ్యవహారః ప్రదృశ్యతే ।।

లోకే వేదే చ సతతం వామదేవ మహామునే ।।౩౨।।

ఏవం శివత్వం శక్తిత్వం పరమాత్మని దర్శితమ్ ।।

శివశక్త్యోస్తు సంయోగాదానందస్సతతోదితః ।।౩౩।।

అతో మునే తముద్దిశ్య మునయః క్షీణకల్మషాః ।।

శివే మనస్సమాధాయ ప్రాప్తాశ్శివమనామయమ్ ।। ౩౪ ।।

సర్వాత్మత్వం తయోరేవం బ్రహ్మేత్యుపనిషత్సు చ ।।

గీయతే బ్రహ్మశబ్దేన బృంహిధాత్వర్థగోచరమ్ ।। ౩౫ ।।

బృంహణత్వం బృహత్త్వం చ శంభ్వాఖ్యవిగ్రహే ।।

పంచబ్రహ్మమయే విశ్వప్రతీతిర్బ్రహ్మ శబ్దితా ।। ౩౬ ।।

ప్రతిలోమాత్మకే హంసే వక్ష్యామి ప్రణవోద్భవమ్ ।।

తవ స్నేహాద్వామదేవ సావధానతయా శృణు ।।౩౭।।

వ్యంజనస్య సకారస్య హకారస్య చ వర్జనాత్ ।।

ఓమిత్యేవ భవేత్సూక్ష్మో వాచకః పరమాత్మనః ।। ౩౮ ।।

మహామన్త్రస్స విజ్ఞేయో మునిభిస్తత్త్వదర్శిభిః ।।

తత్ర సూక్ష్మే మహామన్త్రస్తదుద్ధారం వదామి తే ।। ౩౯ ।।

ఆద్యే త్రిపంచరూపే చ స్వరే షోడశకే త్రిషు ।।

మహామన్త్రో భవేదాదౌ స సకారో భవేద్యదా ।।6.16.౪౦।।

హంసస్య ప్రతిలోమః స్యాత్సకారార్థశ్శివః స్మృతః ।।

శక్త్యాత్మకో మహామన్త్రవాచ్యః స్యాదితి నిర్ణయః ।।౪౧।।

గురూపదేశ కాలే తు సోహంశక్త్యాత్మకశ్శివః ।।

ఇతి జీవపరో భూయాన్మహామన్త్రస్తదా పశుః ।।౪౨।।

శక్త్యాత్మకశ్శివాంశశ్చ శివైక్యాచ్ఛివసామ్యభాక్ ।।

ప్రజ్ఞానం బ్రహ్మవాక్యే తు ప్రజ్ఞానార్థః ప్రదృశ్యతే ।।౪౩।।

ప్రజ్ఞానశబ్దశ్చైతన్యపర్యాయస్స్యాన్న సంశయః ।।

చైతన్యమాత్మేతి మునే శివసూత్రం ప్రవర్తితమ్ ।। ౪౪ ।।

చైతన్యమితి విశ్వస్య సర్వజ్ఞానక్రియాత్మకమ్ ।।

స్వాతన్త్ర్యం తత్స్వభావో యః స ఆత్మా పరికీర్తితః ।। ౪౫ ।।

ఇత్యాదిశివసూత్రాణాం వార్తికం కథితం మయా।।

జ్ఞానం బంధ ఇతీదం తు ద్వితీయం సూత్రమీశితుః ।।౪౬।।

జ్ఞానమిత్యాత్మనస్తస్య కించిజ్జ్ఞానక్రియాత్మకమ్।।

ఇత్యాహద్యపదేనేశః పశువర్గస్య లక్షణమ్।।౪౭।।

ఏతద్ద్వయం పరాశక్తేః ప్రథమం స్పందతాం గతమ్।।

ఏతామేవ పరాం శక్తిం శ్వేతాశ్వతరశాఖినః ।।౪౮।।

స్వాభావికీ జ్ఞానబలక్రియా చేత్యస్తువన్మదా।।

జ్ఞానక్రియేచ్ఛారూపం హి శంభోర్దృష్టిత్రయం విదుః।।౪౯।।

ఏతన్మనోమధ్యగం సదిన్ద్రియజ్ఞానగోచరమ్ ।।

అనుప్రవిశ్య జానాతి కరోతి చ పశుః సదా।।6.16.౫౦ ।।

తస్మాదాత్మన ఏవేదం రూపమిత్యేవ నిశ్చితమ్ ।।

ప్రపంచార్థం ప్రవక్ష్యామి ప్రణవై క్యప్రదర్శనమ్ ।।౫౧।।

ఓంమితీదం సర్వమితి శ్రుతిరాహ సనాతనీ ।।

తస్మాద్వేతీత్యుపక్రమ్య జగత్సృష్టిః ప్రక్రీర్తితా ।।౫౨।।

తస్యాః శ్రుతేస్తు తాత్పర్యం వక్ష్యామి శ్రూయతామిదమ్ ।।

తవ స్నేహాద్వామదేవ వివేకార్థవిజృంభితమ్ ।।౫3।।

శివశక్తిసమాయోగః పరమాత్మేతి నిశ్చితమ్।।

పరాశక్తేస్తు సంజాతా చిచ్ఛక్తిస్తు తదుద్భవా ।। ౫౪ ।।
ఆనన్దశక్తిస్తజ్జాస్యాదిచ్ఛాశక్తిస్తదుద్భవా ।।

జ్ఞానశక్తిస్తతో జాతా క్రియాశ క్తిస్తు పంచమీ ।।

ఏతాభ్య ఏవ సంజాతా నివృత్త్యాద్యాః కలా మునే।।౫౫।।

చిదానన్దసముత్పన్నౌ నాదబిన్దూ ప్రకీర్తి తౌ।।

ఇచ్ఛాశక్తేర్మకారస్తు జ్ఞానశక్తేస్తు పంచమః ।। ౫౬ ।।

స్వరః క్రియాశక్తిజాతో హ్యకారస్తు మునీశ్వర ।।

ఇత్యుక్తా ప్రణవోత్పత్తిః పంచబ్రహ్మోద్భవం శృణు ।। ౫౭ ।

శివాదీశాన ఉత్పన్నస్తతస్తత్పురుషోద్భవః ।।

తతోఽఘోరస్తతో వామస్సద్యోజాతోద్భవస్తతః ।।౫౮।।

ఏతస్మాన్మాతృకాదష్టత్రింశన్మాతృసముద్భవః।।

ఈశానాచ్ఛాన్త్యతీతాఖ్యా కలా జాతాథ పూరుషాత్।।

ఉత్పద్యతే శాన్తికలా విద్యాఽఘోరసముద్భవా ।।౫౯।।

ప్రతిష్ఠా చ నివృత్తిశ్చ వామ సద్యోద్భవే మతే ।।

ఈశాచ్చిచ్ఛక్తిముఖతో విభోర్మిథునపఞ్చకమ్।।6.16.౬౦।।

అనుగ్రహాదికృత్యానాం హేతుః పఞ్చకమిష్యతే ।।

తద్విద్భిర్మునిభిః ప్రాజ్ఞైర్వరతత్త్వప్రదర్శిభిః ।। ౬౧ ।।
వాచ్యవాచకసమ్బన్ధాన్మిథునత్వముపేయుషి ।।

కలావర్ణస్వరూపేఽస్మిన్పఞ్చకే భూతపఞ్చకమ్ ।।౬౨।।

వియదాది క్రమాదాసీదుత్పన్నమ్మునిపుఙ్గవ ।।

ఆద్యం మిథునమారభ్య పఞ్చమం యన్మయం విదుః ।। ౬౩ ।।

శబ్దైకగుణ ఆకాశః శబ్దస్పర్శగుణో మరుత్।।

శబ్దస్పర్శరూపగుణప్రధానో వహ్నిరుచ్యతే ।। ౬౪ ।।

శబ్దస్పర్శరూపరసగుణకం సలిలం స్మృతమ్।।

శబ్దస్పర్శరూపరసగన్ధాఢ్యా పృథివీ స్మృతా ।। ౬౫ ।।

వ్యాపకత్వఞ్చ భూతానామిదమేవ ప్రకీర్తితమ్ ।।

వ్యాప్యత్వం వైపరీత్యేన గన్ధాదిక్రమతో భవేత్ ।।౬౬।।

భూతపఞ్చకరూపోఽయమ్ప్రపఞ్చః పరికీర్త్యతే।।

విరాట్ సర్వసమష్ట్యాత్మా బ్రహ్మాణ్డమితి చ స్ఫుటమ్।।౬౭।।

పృథివీతత్త్వమారభ్య శివతత్త్వావధి క్రమాత్।।

నిలీయ తత్త్వసందోహే జీవ ఏవ విలీయతే।।౬౮।।

సంశక్తికః పునస్సృష్టో శక్తిద్వారా వినిర్గతః॥
స్థూలప్రపఞ్చరూపేణ తిష్ఠత్యాప్రలయం సుఖమ్॥౯౯॥
నిజేచ్ఛయా జగత్సృష్టముద్యుక్తస్య మహేశితుః॥
ప్రథమో యః పరిస్పన్దశ్శివ తత్త్వన్తదుచ్యతే॥6.16.౨౦॥
ఏషైవేచ్ఛాశక్తితత్వం సర్వకృత్యానువర్తనాత్ ॥
జ్ఞానక్రియాశక్తియుగ్మే జ్ఞానాధిక్యే సదాశివః ॥౨౧॥
మహేశ్వరం క్రియోద్రేకే తత్త్వం విద్ధి మునీశ్వర॥
జ్ఞానక్రియాశక్తిసామ్యం శుద్ధవిద్యాత్మకం మతమ్॥౨౨॥
స్వాఙ్గరూపేషు భావేషు మాయాతత్త్వవిభేదధీః॥
శివో యదా నిజం రూపం పరమైశ్వర్యపూర్వకమ్॥౨౩॥
నిగృహ్య మాయయాశేషపదార్థగ్రాహకో భవేత్॥
తదా పురుష ఇత్యాఖ్యా తత్సృష్ట్వేత్యభవచ్ఛ్రుతిః॥౨౪॥
అయమేవ హి సంసారీ మాయయా మోహితః పశుః॥
శివజ్ఞానవిహీనో హి నానాకర్మవిమూఢధీః॥౨౫॥
శివాదభిన్నం న జగదాత్మానం భిన్నమిత్యపి ॥
జానతోఽస్య పశోరేవ మోహో భవతి న ప్రభో॥౨౬॥
యథైన్ద్రజాలికస్యాపి యోగినో న భవేద్భ్రమః ॥
గురుణా జ్ఞాపితైశ్వర్యశ్శివో భవతి చిద్ఘనః ॥౨౭॥
సర్వకర్తృత్వరూపా చ సర్వజత్వస్వరూపిణీ ॥
పూర్ణత్వరూపానిత్యత్వవ్యాపకత్వ స్వరూపిణీ ॥౨౮॥
శివస్య శక్తయః పఞ్చ సంకుచదూపభాస్కరాః॥౨౯॥

అపి సంకోచరూపేణ విభాంత్య ఇతి నిత్యశః ।।

పశోః కలాఖ్య విద్యేతి రాగకాలౌ నియత్యపి ।।

తత్త్వపఞ్చకరూపేణ భవత్యత్ర కలేతి సా ।।6.16.౮౦।।
కించిత్కర్తృత్త్వహేతుస్స్యాత్కించిత్తత్త్వైకసాధనమ్ ।।

సా తు విద్యా భవేద్రాగో విషయేష్వనురంజకః।।౮౧।।

కాలో హి భావభావానాం భాసానాం భాసనాత్మకః ।।

క్రమావచ్ఛేదకో భూత్వా భూతాదిరితి కథ్యతే ।।।౮౨।।

ఇదన్తు మమ కర్తవ్యమిదన్నేతి నియామికా ।।
నియతిస్స్యాద్విభోశ్శక్తిస్తదాక్షేపాత్పతేత్పశుః ।।౮౩।।

ఏతత్పంచకమేవాస్య స్వరూపా వారకత్వతః ।।

పఞ్చకఞ్చకమాఖ్యాతమన్తరంగం చ సాధనమ్ ।।౮౪।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే షష్ఠ్యాం కైలాససంహితాయాం శివతత్త్వవర్ణనన్నామ షోడశోఽధ్యాయః ।।౧౬।।

6.17

వామదేవ ఉవాచ ।।

నియత్యధస్తాత్రప్రకృతేరుపరిస్థః పుమానితి ।।

పూర్వత్ర భవతా ప్రోక్తమిదానీం కథమన్యథా।।౧।।

మాయయా సంకుచద్రూపస్తదధస్తాదితి ప్రభో ।।

ఇతి మే సంశయం నాథ ఛేత్తుమర్హసి తత్త్వతః ।। ౨ ।।

శ్రీసుబహ్మణ్య ఉవాచ ।।

అద్వైతశైవవాదోఽయం ద్వైతన్న సహతే క్వచిత్ ।।

ద్వైతం చ నశ్వరం బ్రహ్మద్వైతమ్పరమనశ్వరమ్ ।। ౩ ।।

సర్వజ్ఞస్సర్వకర్తా చ శివస్సర్వేశ్వరోఽగుణః ।।

త్రిదేవజనకో బ్రహ్మ సచ్చిదానన్దవిగ్రహః ।। ౪ ।।

స ఏవ శంకరో దేవస్స్వేచ్ఛయా చ స్వమాయయా ।।

సంకుచద్రూప ఇవ సన్పురుషస్సంబభూవ హ ।।౫।।

కలాది పఞ్చకేనైవ భోక్తృత్వేన ప్రకల్పితః ।।

ప్రకృతిస్థః పుమానేష భుఙ్క్తే ప్రకృతిజాన్గుణాన్ ।। ౬ ।।

ఇతి స్థానద్వయాన్తస్థః పురుషో న విరోధకః ।।

సంకుచన్నిజరూపాణాం జ్ఞానాదీనాం సమష్టిమాన్ ।। ౭ ।।

సత్త్వాదిగుణసాధ్యం చ బుధ్యాదిత్రితయాత్మకమ్।।

చిత్తమ్ప్రకృతితత్త్వం తదాసీత్సత్త్వాదికారణాత్ ।। ౮ ।।

సాత్త్వికాదివిభేదేన గుణాః ప్రకృతిసమ్భవాః ।।

గుణేభ్యో బుద్ధిరుత్పన్నా వస్తునిశ్చయకారిణీ ।। ౯ ।।

తతో మహానహఙ్కారస్తతో బుద్ధీన్ద్రియాణి చ ।।

జాతాని మనసో రూపం స్యాత్సంకల్పవికల్పకమ్ ।। 6.17.౧౦ ।।

బుద్ధీన్ద్రియాణి శ్రోత్రం త్వక్ చక్షుర్జిహ్వా చ నాసికా ।।

శబ్దః స్పర్శశ్చ రూపం చ రసో గన్ధశ్చ గోచరః ।। ౧౧ ।।

బుద్ధీన్ద్రియాణాం కథితః శ్రోత్రాదిక్రమతస్తతః ।।

వైకారికాదహంకారాత్తన్మాత్రాణ్యభవన్క్రమాత్ ।।౧౨।।

తాని ప్రోక్తాని సూక్ష్మాణి మునిభి స్తత్త్వదర్శిభిః ।।

కర్మేన్ద్రియాణి జ్ఞేయాని స్వకార్యసహితాని చ ।।౧౩।।

విప్రర్షే వాక్కరౌ పాదౌ పాయూపస్థౌ చ తత్రిక్రియాః ।।

వచనాదానగమనవిసర్గానన్దసంజ్ఞితాః।।౧౪।।

భూతాదికాదహంకారాత్తన్మాత్రాణ్యభవన్క్రమాత్।।

తాని సూక్ష్మాణి రూపాణీ శబ్దాదీనామితి స్థితిః।। ।। ౧౫ ।।
తేభ్యశ్చాకాశవాయ్వగ్నిజలభూమిజనిః క్రమాత్ ।।

విజ్ఞేయా మునిశార్దూల పఞ్చభూతమితీష్యతే ।।౧౬।।

అవకాశప్రదానం చ వాహకత్వఞ్చ పావనమ్ ।।

సంరమ్భో ధారనన్తేషాం వ్యాపారాః పరికీర్తితాః ।। ౧౭ ।।

వామదేవ ఉవాచ ।।

భూతసృష్టిః పురా ప్రోక్తా కలాదిభ్యః కథమ్మునః ।।

అన్యథా ప్రోచ్యతే స్కన్ద సందేహోఽత్ర మహాన్మమ ।। ౧౮ ।।

ఆత్మతత్త్వమకారస్స్యాద్విద్యా స్యాదుస్తతః పరమ్ ।।

శివతత్త్వమ్మకారస్స్యాద్వామదేవేతి చింత్యతామ్ ।।౧౯।।

బిన్దునాదౌ తు విజ్ఞేయౌ సర్వతత్త్వార్థకావుభౌ।।

తత్రత్యా దేవతాయాశ్చ తా మునే శృణు సామ్ప్రతమ్।।6.17.౨౦।।

బ్రహ్మా విష్ణుశ్చ రుద్రశ్చ మహేశ్వరసదాశివౌ ।।

తే హి సాక్షాచ్ఛివస్యైవ మూర్తయః శ్రుతివిశ్రుతాః ।।౨౧।।

ఇత్యుక్తమ్భవతా పూర్వమిదానీముచ్యతేఽన్యథా ।।

తన్మాత్రేభ్యో భవన్తీతి సన్దేహోఽత్ర మహాన్మమ ।।౨౨।।

కృత్వా తత్కరుణాం స్కన్ద సంశయం ఛేత్తుమర్హసి ।।

ఇత్యాకర్ణ్య మునేర్వాక్యం కుమారః ప్రత్యభాషత ।।౨౩।।

శ్రీసుబ్రహ్మణ్య ఉవాచ ।।

తస్మాద్వేతి సమారభ్య భూతసృష్టిక్రమే మునే ।।

తాఙ్ఛృణుష్వ మహాప్రాజ్ఞ సావధానతయా ద రాత్ ।।౨౪।।

జాతాని పఞ్చ భూతాని కలాభ్య ఇతి నిశ్చితమ్।।

స్థూలప్రపఞ్చరూపాణి తాని భూతపతేర్వపుః ।।౨౫।।

శివతత్త్వాది పృథ్వ్యన్తం తత్త్వానాముదయక్రమే।।

తన్మాత్రేభ్యో భవన్తీతి వక్తవ్యాని క్రమాన్మునే।।౨౬।।

తన్మాత్రాణాం కలానామప్యైక్యం స్యాద్భూతకారణమ్।।

అవిరుద్ధత్వ మేవాత్ర విద్ధి బ్రహ్మవిదాంవర ।। ౨౭ ।।

స్థూలసూక్ష్మాత్మకే విశ్వే చన్ద్రసూర్యాదయో గ్రహాః ।।

సనక్షత్రాశ్చ సంజాతాస్తథాన్యే జ్యోతిషాం గణాః ।।౨౮।।

బ్రహ్మవిష్ణుమహేశాదిదేవతా భూతజాతయః ।।

ఇన్ద్రాదయోఽపి దిక్పాలా దేవాశ్చ పితరోఽసురాః ।।౨౯।।

రాక్షసా మానుషాశ్చాన్యే జంగమత్వవిభాగినః ।।

పశవః పక్షిణః కీటాః పన్నగాది ప్రభేదినః ।। 6.17.30 ।।

తరుగుల్మలతౌషధ్యః పర్వతాశ్చాష్ట విశ్రుతాః ।।

గంగాద్యాస్సరితస్సప్త సాగరాశ్చ మహర్ద్ధయః ।। ౩౧ ।।

యత్కించిద్వస్తుజాతన్తత్సర్వమత్ర ప్రతిష్ఠితమ్ ।।

విచారణీయం సద్బుద్ధ్యా న బహిర్మునిసత్తమ ।।3౨।।

స్త్రీపుంరూపమిదం విశ్వం శివశక్త్యాత్మకం బుధైః ।।

భవాదృశైరుపాస్యం స్యాచ్ఛివజ్ఞానవిశారదైః ।। 33 ।।

సర్వం బ్రహ్మేత్యుపాసీత సర్వం వై రుద్ర ఇత్యపి।।

శ్రుతిరాహ మునే తస్మాత్ప్రపఞ్చాత్మా సదాశివః ।।౩౪।।
అష్టత్రింశత్కలాన్యాససామర్థ్యాద్వైతభావనా।।

సదాశివోఽహమేవేతి భావి తాత్మా గురుః శివః।।౩౫।।

ఏవం విచారీ సచ్ఛిష్యో గురుస్స్యాత్స శివస్స్వయమ్।।

ప్రపఞ్చదేవతాయంత్రమంత్రాత్మా న హి సంశయః ।। ౩౬ ।।

ఆచార్య్య రూపయా విప్ర సంఛిన్నాఖిలబన్ధనః ।।

శిశుః శివపదాసక్తో గుర్వాత్మా భవతి ధ్రువమ్ ।। ౩౭ ।।

యదస్తి వస్తు తత్సర్వం గుణ ప్రాధాన్యయోగతః ।।

సమస్తం వ్యస్తమపి చ ప్రణవార్థమ్ప్రచక్షతే ।। ౩౮ ।।

రాగాదిదోషరహితం వేదసారః శివో దిశః।।

తుభ్యమ్మే కథితమ్ప్రీత్యాఽద్వైతజ్ఞానం శివప్రియమ్ ।। ౩౯ ।।

యో హ్యన్యథైతన్మనుతే మద్వచో మదగర్వితః ।।

దేవో వా మానవస్సిద్ధో గన్ధర్వో మనుజోఽపి వా ।। 6.17.౪౦ ।।

దురాత్మనస్తస్య శిరశ్ఛింద్యాం సమతయాధ్రువమ్ ।।

సచ్ఛక్త్యా రిపుకాలాగ్నికల్పయా న హి సంశయః ।। ౪౧ ।।

భవానేవ మునే సాక్షాచ్ఛివాద్వైతవిదాంవరః।।

శివజ్ఞానోపదేశే హి శివాచారప్రదర్శకః ।।౪౨।।
యద్దేహభస్మసమ్పర్కాత్సంఛిన్నాఘవ్రజోఽశుచిః।।

మహాపిశాచః సమ్ప్రాప్య త్వత్కృపాతస్సతాం గతిమ్।।౪౩।।

శివయోగీతి సంఖ్యాతత్రిలోక విభవో భవాన్।।

భవత్కటాక్షసమ్పర్కాత్పశు పశుపతిర్భవేత్॥౪౪॥

తవ తస్య మయి ప్రేక్షా లోకాశిక్షార్థమాదరాత్ ॥

లోకోపకారకరణే విచరన్తీహ సాధవః ॥ ౪౫ ॥

ఇదం రహస్యమ్పరమం ప్రతిష్ఠితమతస్త్వయి ॥

త్వమపి శ్రద్ధయా భక్త్యా ప్రణవే ష్వేవ సాదరమ్ ॥ ౪౬ ॥

ఉపవిశ్య చ తాన్సర్వాన్సంయోజ్య పరమేశ్వరే ॥

శివాచారం గ్రాహయస్వ భూతిరుద్రాక్షమిశ్రితమ్ ॥ ౪౭ ॥

త్వం శివో హి శివాచారీ సమ్ప్రాప్తాద్వైతభావతః ॥

విచరంలోకరక్షాయై సుఖమక్షయమాప్నుహి ॥ ౪౮ ॥

॥ సూత ఉవాచ ॥

శ్రుత్వేదమద్భుతమతం హి షడాననోక్తం వేదాన్తనిష్ఠితమృషిస్తు వినమ్రమూర్తిః ॥

భూత్వా ప్రణమ్య బహుశో భువి దణ్డవత్తత్పాదారవిన్దవిహరన్మధుపత్వమాప ॥ ౪౯ ॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే షష్ఠ్యాం కైలాససంహితాయాం శివాద్వైతజ్ఞానకథనాది సృష్టికథనం నామ సప్తదశోఽధ్యాయః ॥౧౭॥

6.18

॥ శౌనక ఉవాచ ॥

శ్రుత్వా వేదాన్తసారం తద్రహస్యమ్పరమాద్భుతమ్ ॥

కిమ్పృష్టవాన్వామదేవో మహేశ్వరసుతం తదా ॥౧॥

ధన్యో యోగీ వామదేవః శివజ్ఞానరతస్సదా ॥

యత్సమ్బన్ధాత్కథేత్పన్నా దివ్యా పరమపావనీ ॥ ౨ ॥

ఇతి శ్రుత్వా మునీనాన్తద్వచనమ్మేమగర్భితమ్ ।।

సూతః ప్రాహ ప్రసన్నాత్మాఞ్ఛివాసక్తమనా బుధః ।। ૩ ।।

సూత ఉవాచ ।।

ధన్యా యూయం మహాదేవభక్తా లోకోపకారకాః ।।

శృణుధ్వమ్మునయస్సర్వే సంవాదం చ తయోః పునః ।। ౪ ।।

శ్రుత్వా మహేశతనయవచనం ద్వైతనాశకమ్ ।।

అద్వైతజ్ఞానజనకం సన్తుష్టోఽభూన్మహామునిః ।।౫।।

నత్వా స్తుత్వా చ వివిధం కార్తికేయం శివాత్మజమ్ ।।

పునః పప్రచ్ఛ తత్త్వం హి వినయేన మహామునిః ।। ౬ ।।

వామదేవ ఉవాచ ।।

భగవన్సర్వతత్త్వజ్ఞ షణ్ముఖామృతవారిధే ।।

గురుత్వం కథమేతేషాం యతీనామ్భావితాత్మనామ్ ।। ౭ ।।

జీవానాం భోగమోక్షాదిసిద్ధిస్సిధ్యతి యద్వశాత్ ।।

పారమ్పర్యం వినా నైషా ముపదేశాధికారితా ।। ౮ ।।

ఏవం చ క్షౌరకర్మాంగం స్నానఞ్చ కథమీదృశమ్ ।।

ఇతి విజ్ఞాపయ స్వామిన్సంశయం ఛేత్తుమర్హసి ।। ౯ ।।

ఇతి శ్రుత్వా కార్తికేయో వామదేవవచః స్మరన్।।

శివం శివాం చ మనసా వ్యాచష్టుముపచక్రమే ।। 6.18.౧౦।। ।।

శ్రీసుబ్రహ్మణ్య ఉవాచ ।

యోగపట్టమ్ప్రవక్ష్యామి గురుత్వం యేన జాయతే ।।

తవ స్నేహాద్వామదేవ మహద్గోప్యం విముక్తిదమ్।।౧౧।।

వైశాఖే శ్రావణేమాసి తథాశ్వయుజి కార్తికే ।।

మార్గశీర్షే చ మాఘే వా శుక్లపక్షే శుభే దినే।। ౧౨ ।।

పంచమ్యాం పౌర్ణమాస్యాం వా కృతప్రాభాతికక్రియః ।।

లబ్ధానుజ్ఞస్తు గురుణా స్నాత్వా నియతమానసః ।।౧౩।।

పర్యంకశౌచం కృత్వా తద్వాససాంగం ప్రమృజ్య చ ।।

ద్విగుణం దోరమాబధ్య వాససీ పరిధాయ చ ।।౧౪।।

క్షాలితాంఘ్రిర్ద్విరాచమ్య భస్మ సద్యాదిమన్త్రతః ।।

ధారయేద్ధి సమాదాయ సముద్ధూలనమార్గతః ।।౧౫।।

గృహీతహస్తో గురుణా సానుకూలేన వై మునే ।।

సచ్ఛిష్యః సాఞ్జలిస్స్వాభ్యాం హస్తాభ్యాంప్రాఙ్ముఖో యథా ।।౧౬।।
తథోపవేష్టితస్తిష్ఠేన్మండపే సమలంకృతే।।

గుర్వాసనవరే శుద్ధే చైలాజినకుశోత్తరే।।౧౭।।

అథ దేశిక ఆదాయ శంఖం సాధారమస్త్రతః ।।

విశోధ్య తస్య పురతః స్థాపయేత్స్వానుకూలతః ।। ౧౮ ।।

సాధారం శఙ్ఖమపి చ సమ్పూజ్య కుసుమాదిభిః।।

నిఃక్షిపేదస్త్రవర్మభ్యాం శోధితం తత్ర సజ్జలమ్ ।। ౧౯ ।।

ఆపూర్య పూర్వవత్పూజ్య షడంగోక్తక్రమేణ చ ।।

ప్రణవేన పునస్తద్వై సప్తధైవాభిమన్త్రయేత్ ।। 6.18.౨౦ ।।

అభ్యర్చ్య గన్ధపుష్పాద్యైర్ధూపదీపౌ ప్రదర్శ్య చ।।

సంరక్ష్యాస్త్రేణ తం శంఖం వర్మణాథావగుణ్ఠయేత్ ।।౨౧।।

ధేనుశంఖాఖ్యముద్రే చ దర్శయేదథ దేశికః।।

పునస్స్వపురతశ్శంఖం దక్షిణే దేశ ఉత్తమే ॥ ౨౨ ॥

పూజ్యార్థ్యోక్తవిధానేన సున్దరమ్మణ్డలం శుభమ్ ॥

కుర్యాత్సమ్పూజయేత్తఞ్చ సుగన్ధకుసుమా దిభిః ॥౨౩॥

సాధారం శోధితం శుద్ధం ఘటన్తన్తుపరిష్కృతమ్ ॥

ధూపితం స్థాపితం శుద్ధవాసితోదప్రపూరితమ్ ॥ ౨౪ ॥

పఞ్చత్వక్పఞ్చపత్రైశ్చ మృత్తికాభిశ్చ పఞ్చభిః॥

మిలితం చ సుగన్ధేన లేపయేత్తమ్మునీశ్వర ॥౨౫॥

వస్త్రామ్రదలదూర్వాగ్రనారికేలసుమైస్తతః॥

తం ఘటం వస్తుభిశ్చాన్యైస్సంకుర్యాత్సమలంకృతమ్ ॥ ౨౬ ॥

విన్యసేత్పఞ్చరత్నాని ఘటే తత్ర మునీశ్వర ॥

హిరణ్యఞ్చాపి తేషాం వాభావే భక్త్యా ప్రవిన్యసేత్ ।౨౭।

నీలాఖ్యరత్నం చ తథా రత్నే మాణిక్యహేమనీ ॥

ప్రవాలగోమేదకే చ పఞ్చరత్నమిదం స్మృతమ్ ॥౨౮॥

నృమ్లుస్కమితి సమ్ప్రోచ్య గ్లూమిత్యన్తే ఽథ దేశికః ॥

సమ్యగ్విధానతః ప్రీత్యా సానుకూలః సమర్చయేత్ ॥ ౨౯ ॥

ఆధారశక్తిమారభ్య యజనోక్తవిధానతః ॥

పఞ్చావరణమార్గేణ దేవమావాహ్య పూజయేత్ ॥ 6.18.30 ॥

నివేద్య పాయసాన్నఞ్చ తాంబూలాది యథా పురా ॥

నామాష్టకార్చనాన్తం చ కృత్వా తమభిమన్త్రయేత్ ॥ ౩౧ ॥

ప్రణవాష్టోత్తరశతం బ్రహ్మభిః పఞ్చభిః క్రమాత్ ॥

సద్యాదీశాన్తమప్యస్త్రం రక్షితం వర్మణా పునః ॥ ౩౨ ॥

అవగుంఠ్య ప్రదర్శ్యాథ ధూపదీపౌ చ భక్తితః ।।

ధేనుయోన్యాఖ్యముద్రే చ సమ్యక్తత్ర ప్రదర్శయేత్ ।। ౨౩ ।।

తతశ్చ దేశికస్తస్య దర్భైరాచ్ఛాద్య మస్తకే ।।

మణ్డలస్యేశదిగ్భాగే చతురస్రం ప్రకల్పయేత్ ।। ౩౪ ।।

తదుపర్యాసనం రమ్యం కల్పయిత్వా విధానతః ।।

తత్ర సంస్థాపయేచ్ఛిష్యం శిశుం సానుకూలతః ।। ౩౫ ।।

తతః కుమ్భం సముత్థాయ స్వస్తివాచనపూర్వకమ్ ।।

అభిషించేద్గురుః శిష్యం ప్రాదక్షిణ్యేన మస్తకే ।। ౩౬ ।।

ప్రణవం పూర్వముచ్చార్య సప్తధా బ్రహ్మభి స్తతః ।।

పఞ్చభిశ్చాభి షేకాన్తే శంఖోదేనాభివేష్టయేత్ ।।౩౭।।

చారుదీపం ప్రదర్శ్యాథ వాససా పరిమృజ్య చ ।।

నూతనం దోరకౌపీనం వాససీ పరిధాపయేత్ ।। ౩౮ ।।

క్షాలితాంఘ్రిర్ద్విరాచమ్య ధృతభస్మగురుశ్శిశుమ్ ।।

హస్తాభ్యామవలంబ్యాథ హస్తౌ మండపమధ్యతః ।। ౩౯।।

తదంగేషు సమాలిప్య తద్భస్మ విధినా గురుః ।।

ఆసనే సంప్రవేశ్యాథ కల్పితే స్థాపయేత్సుఖమ్।।6.18.౪౦।।
పూర్వాభిముఖమాత్మీయతత్త్వజ్ఞానాభిలాషిణమ్।।

స్వాసనస్థో గురుర్బ్రూయాదమలాత్మా భవేతి తమ్ ।।౪౧।।

గురుశ్చ పరిపూర్ణో ఽస్మి శివ ఇత్యచలస్థితిః।।

సమాధిమాచరేత్సమ్యఙ్ముహూర్త్తం గూఢమానసః ।। ౪౨ ।।

పశ్చాదున్మీల్య నయనే సానుకూలేన చేతసా ।।

సాంజలిం సంస్థితం శుద్ధం పశ్యేచ్ఛిష్యమనాకులః ।। ౪౩ ।।

స్వహస్తమ్బసితాలిప్తం విన్యస్య శిశుమస్తకే ।।

దక్షశ్రుతావుపదిశేద్ధంసస్సోహమితి స్ఫుటమ్ ।। ౪౪ ।।

తత్రాద్యాహంపదస్యార్థః శక్తయాత్మా స శివస్స్వయమ్ ।।

స ఏవాహం శివోస్మీతి స్వాత్మానం సంవిభావయ।।౪౫।।

య ఇత్యణోరర్థతత్త్వముపదిశ్య తతో వదేత్।।

అవాంతరాణాం వాక్యానామర్థతాత్పర్యమాదరాత్ ।। ౪౬ ।।

వాక్యాని వచ్మి తే బ్రహ్మన్సావధానమతిశ్శృణు ।।

తాని ధారయ చిత్తే హి స బ్రూయాదితి సంస్ఫుటమ్ ।।౪౭।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే షష్ఠ్యాం కైలాససంహితాయాం సంన్యాసపద్ధతౌ శిష్యకరణవిధిర్నామాష్టాదశోఽధ్యాయః ।।౧౮।।

6.19

సుబ్రహ్మణ్య ఉవాచ ।।

"అథ మహావాక్యాని

(౧) ప్రజ్ఞానం బ్రహ్మ

(౨) అహం బ్రహ్మాస్మి

(౩) తత్త్వమసి

(౪) అయాత్మా బ్రహ్మ

(౫) ఈశావాస్యమిదం సర్వమ్

(౬) ప్రాణోఽస్మి

(౭) ప్రజ్ఞానాత్మా

(౮) యదేవేహ తదముత్ర యదముత్ర తదన్విహ

(౯) అన్యదేవ తద్విదితాదథో అవిదితాదపి

(౧౦) ఏష న ఆత్మాన్తర్యామ్యమృతః

(౧౧) స యశ్చాయమ్పురుషో యశ్చాసావా దిత్యే స ఏకః

(౧౨) అహమస్మి పరం బ్రహ్మ పరం పరపరాత్పరమ్

(౧౩) వేదశాస్త్రగురుత్వాత్తు స్వయమానందలక్షణమ్ (౧౪)

సర్వభూతస్థితం బ్రహ్మ తదేవాహం న సంశయః

(౧౫) తత్త్వతస్య ప్రాణోఽహమస్మి పృథివ్యాః ప్రాణోఽహమస్మి (౧౬)

అపాం చ ప్రాణోఽహమస్మి తేజసశ్చ ప్రాణోఽహమస్మి (౧౭)

వాయోశ్చ ప్రాణోఽహమస్మి ఆకాశస్య ప్రాణోఽహమస్మి (౧౮)

త్రిగుణస్య ప్రాణోఽహమస్మి (౧౯)

సర్వోఽహం సర్వాత్మకోఽహం సంసారీ యద్భూతం యచ్చ భవ్యం యద్వర్తమానం సర్వాత్మకత్వాదద్వితీయోహమ్ (౨౦)

సర్వం ఖల్విదం బ్రహ్మ (౨౧)

సర్వోఽహం విముక్తోఽహమ్ (౨౨)

యోఽసౌ సోహం హంసస్సోఽహమస్మి ।।

"ఇత్యేవం సర్వత్ర సదా ధ్యాయేదితి" ।।

అథ మహావాక్యానామర్థమాహ ।।

ప్రజ్ఞానం బ్రహ్మవాక్యార్థః పూర్వమేవ ప్రబోధితః ।।

అహంపదస్యార్థభూతః శక్త్యాత్మా పరమేశ్వరః ।। ౧ ।।

అకారః సర్వవర్ణాగ్ర్యః ప్రకాశః పరమః శివః ।।

హకారో వ్యోమరూపః స్యాచ్ఛక్త్యాత్మా సంప్రకీర్తితః ।।౨।।

శివశక్త్యోస్తు సంయోగాదానన్దః సతతోదితః ।।

బ్రహ్మేతి శివశక్త్యోస్తు సర్వాత్మత్వమితి స్ఫుటమ్ ।। ౩ ।।

పూర్వమేవోపదిష్టం తతోఽహమస్మీతి భావయేత్ ।।

తత్త్వమిత్యత్ర తదితి సశబ్దార్థః ప్రబోధితః॥౪॥

అన్యథా సోఽహమిత్యత్ర విపరీతార్థభావనా ॥

అహంశబ్దస్తు పురుషస్తదితి స్యాన్నపుంసకమ్॥

ఏవమన్యోన్యవైరుధ్యాదన్వయో నభవేత్తయోః ॥ ౫ ॥

స్త్రీపుంరూపస్య జగతః కారణం చాన్యథా భవేత్ ॥

స తత్త్వమసి ఇత్యేవముపదేశార్థభావనా ॥ ౬ ॥

అయమాత్మేతి వాక్యే చ పుంరూపం పదయుగ్మకమ్ ॥

ఈశేన రక్షణీయత్వాదీశావస్యమిదం జగత్ ॥ ౭ ॥

ప్రజ్ఞానాత్మా యదేవేహ తదముత్రేతి చిన్తయేత్ ॥

యః స ఏవేతి విద్వద్భిస్సిద్ధాన్తిభిరిహోచ్యతే ॥ ౮ ॥

ఉపరిస్థితవాక్యే చ యోఽముత్ర స ఇహ స్థితః ॥

ఇతి పూర్వవదేవార్థః పురుషో విదుషాం మతః ॥ ౯ ॥

అన్యదేవ తద్విదితాదథో ॥ అవిదితాదపి ॥

అస్మిన్వాక్యే ఫలస్యాపి వైపరీత్యవిభావనా ॥ 6.19.౧౦ ॥

యథాస్యాత్తద్వదేవాత్ర వక్ష్యామి శ్రూయతాం మునే ॥

అయథావిదితాఛబ్దో పూర్వవద్విదితాదితి ॥ ౧౧ ॥

ప్రవృత్తిస్స్యాత్తద్విదితాత్తథైవావిదితాత్పరమ్ ॥

అన్యదేవ హి సంసిద్ధ్యై న భవేదితి నిశ్చితమ్ ॥ ౧౨ ॥

ఏష త ఆత్మాంతర్యామీ యోఽమృతశ్చ శివస్స్వయమ్ ॥

యశ్చాయమ్పురుషే శంభుర్యశ్చాదిత్యే వ్యవస్థితః ॥ ౧౩ ॥

స చాఽసౌ సేతి పార్థక్యం నైకం సర్వం స ఈరితః ॥

సోపాధిద్వయమస్యార్థ ఉపచారాత్తథోచ్యతే ।। ౧౪ ।।

తం శమ్భునాథం శ్రుతయో వదన్తి హి హిరణ్మయమ్ ।।

హిరణ్య బాహవ ఇతి సర్వాంగస్యో పలక్షలమ్ ।। ౧౫ ।।

అన్యథా తత్పతిత్వం తు న భవేదితి యత్నతః ।।

య ఏషోన్తరితి శంభుశ్చాప్ద్యోగ్యే శ్రూయతే శివః ।। ౧౬ ।।
హిరణ్యశ్మశ్రువాంస్తద్వద్ధిరణ్యమయకేశవాన్ ।।

నఖమారభ్య కేశాగ్రా సర్వత్రాపి హిరణ్మయః ।।౧౭।।

అహమస్మి పరం బ్రహ్మ పరాపరపరాత్పరమ్ ।।

ఇతి వాక్యస్య తాత్పర్యం వదామి శ్రూయతామిదమ్ ।। ౧౮ ।।

అహంపదస్యార్థభూతః శక్త్యాత్మా శివఈరితః ।।

స ఏవాస్మీతి వాక్యార్థ యోజనా భవతి ధ్రువమ్ ।। ౧౯ ।।

సర్వోత్కృష్టశ్చ సర్వాత్మా పరబ్రహ్మ స ఈరితః ।।

పరశ్చాథాపరశ్చేతి పరాత్పరమితి త్రిధా ।। 6.19.౨౦ ।।

రుద్రో బ్రహ్మ చ విష్ణుశ్చ ప్రోక్తాః శ్రుత్యైవ నాన్యథా ।।

తేభ్యశ్చ పరమో దేవః పరశబ్దేన బోధితః ।।౨౧।।

వేదశాస్త్ర గురూణాం చ వాక్యాభ్యా సవశాచ్ఛిశోః ।।

పూర్ణానన్దమయశ్శంభుః ప్రాదుర్భూతో భవేద్ధృది ।। ౨౨ ।।

సర్వభూతస్థితశ్శమ్భుస్స ఏవాహం న సంశయః ।।

తత్త్వజాతస్య సర్వస్య ప్రాణోస్మ్యహమహం శివః ।। ౨3 ।।

ఇత్యుక్త్వా పునరప్యాహ శివస్తత్త్వత్రయస్య చ ।।

ప్రాణోస్మీత్యత్ర పృథ్వ్యాదిగుణాన్తగ్రహణాన్మునే ।। ౨౪ ।।

ఆత్మతత్త్వాని సర్వాణి గృహీతానీతి భావయ ॥

పునశ్చ సర్వగ్రహణం విద్యాతత్త్వశివాత్మనోః ॥ ౨౫ ॥

తత్త్వయోశ్చాస్మ్యహం ప్రాణాస్సర్వస్సర్వాత్మకో హ్యహమ్ ॥

జీవస్య చాన్తర్యామిత్వాజ్జీవోఽహం తస్య సర్వదా ॥ ౨౬ ॥

యద్భూతం యచ్చ భవ్యం యద్భవిష్యత్సర్వమేవ చ ॥

మన్మయత్వాదహం సర్వః సర్వో వై రుద్ర ఇత్యపి ॥౨౭॥

శ్రుతిరాహ మునే సా హి సాక్షాచ్ఛివముఖోద్గతా ॥

సర్వాత్మా పరమైరేభిర్గుణైర్నిత్యసమన్వయాత్ ॥ ౨౮ ॥
స్వస్మాత్పరాత్మవిరహాదద్వితీయోఽహమేవ హి ॥

సర్వం ఖల్విదం బ్రహ్మేతి వాక్యార్థః పూర్వమీరితః ॥ ౨౯ ॥

పూర్ణోఽహం భావరూపత్వాన్నిత్యముక్తోఽహమేవ హి ॥

పశవో మత్ప్రసాదేన ముక్తా మద్భావమాశ్రితాః ॥ 6.19.30 ॥

యోఽసౌ సర్వాత్మకశ్శమ్భుస్సోఽహం స శివోఽస్మ్యహమ్ ॥

ఇతి వై సర్వవాక్యార్థో వామదేవ శివోదితః ॥3౧॥
ఇతీశశ్రుతివాక్యాభ్యాముపదిష్టార్థమాదరాత్ ॥

సాక్షాచ్ఛివైక్యదం పుంసాం శిశోగురురుపాదిశేత్ ॥3౨॥

ఆదాయ శంఖం సాధారమస్త్రమన్త్రేణ భస్మనా ॥

శోధ్య తత్పురతస్స్థాప్య చతురస్రే సమర్చితే ॥33॥

ఓమిత్యభ్యర్చ్య గన్ధాద్యైరస్త్రం వస్త్రోపశోభితమ్ ॥

వాసితం జలమాపూర్య సమ్పూజ్యోమితి మన్త్రతః ॥ 3౪ ॥

సప్తధైవాభిమంత్ర్యాథ ప్రణవేన పునశ్చ తమ్ ॥

యస్త్వన్తరం కించిదస్తి కురుతే త్యతిభీతిభాక్ ।। ౩౫ ।।

ఇత్యాహ శ్రుతిసత్తత్త్వం దృఢాత్మా గతభీర్భవ ।।

ఇత్యాభాష్య స్వయం శిష్యం దేవం ధ్యాయన్సమర్చయేత్ ।। ౩౬ ।।

శిష్యాసనం సమ్ప్రపూజ్య షడుత్థాపనమార్గతః ।।

శివాసనం చ సంకల్ప్య శివమూర్తిం ప్రకల్పయేత్ ।। ౩౭ ।।

పఞ్చ బ్రహ్మణి విన్యస్య శిరః పాదావసానకమ్ ।।

ముణ్డవక్త్రకలాభేదైః ప్రణవస్య కలా అపి ।। ౩౮ ।।

అష్టత్రింశన్మంత్రరూపా శ్శిష్యదేహేఽథ మస్తకే ।।

సమావాహ్య శివం ముద్రాః స్థాపనీయాః ప్రదర్శయేత్ ।।౩౯।।

తతశ్చాఙ్గాని విన్యస్య సర్వజ్ఞానీత్యనుక్రమాత్।।

కల్పయేదుపచారాంశ్చ షోడశాసనపూర్వకాన్ ।। 6.19.౪౦ ।।

పాయసాన్నఞ్చ నైవేద్యం సమర్ప్య మగ్నిజాయయా ।।

గన్ధాపాచమనార్ఘ్యాది ధూపదీపాదికం క్రమాత్ ।। ౪౧ ।।

నామాష్టకేన సమ్పూజ్య బ్రాహ్మణైర్వేదపారగైః ।।

జపేద్బ్రహ్మవిదాప్నోతి భృగుర్వై వారుణిస్తతః ।। ౪౨ ।।

యో దేవానాముపక్రమ్యః యః పరః స మహేశ్వరః ।।

ఇత్యంతం తస్య పురతః కహ్లారాదివిర్నితామ్ ।। ౪౩ ।।

ఆదాయ మాలాముత్థాయ శ్రీవిరూపాక్షనిర్మితే ।।

శాస్త్రే పంచాశికే రూపే సిద్ధిస్కన్ధం జపేచ్ఛనైః ।। ౪౪ ।।

ఖ్యాతిః పూర్ణోహమిత్యంతం సానుకూలేన చేతసా ।।

దేశికస్తస్య శిష్యస్య కణ్ఠదేశే సమర్పయేత్ ।। ౪౫ ।।

తిలకం వన్దనేనాథ సర్వాఙ్గాలేపనం పునః ॥

స్వసమ్ప్రదాయానుగుణం కారయేచ్చ యథావిధి ॥ ౪౬ ॥

తతశ్చ దేశికః ప్రీత్యా నామశ్రీపాదసంజ్ఞితమ్ ॥

ఛత్రఞ్చ పాదుకాం దద్యాద్దూర్వాకల్పవికల్పనమ్ ॥ ౪।

వ్యాఖ్యాతత్వఞ్చ కర్మాదిగుర్వాసనపరిగ్రహమ్ ॥

అనుగృహ్య గురుస్తస్మై శిష్యాయ శివరూపిణే ॥ ౪౮ ॥

శివోహమస్మీతి సదా సమాధిస్థో భవేతి తమ్ ॥

సమ్ప్రోచ్యాథ స్వయం తస్మై నమస్కారం సమాచరేత్ ॥ ౪౯ ॥

సమ్ప్రదాయానుగుణ్యేన నమస్కుర్యుస్తథాపరే ॥

శిష్యస్తదా సముత్థాయ నమస్కుర్యాద్గురుస్తథా ॥

గురోరపి గురుం తస్య శిష్యాంశ్చ స్వగురోరపి ॥ 6.19.౫౦ ॥

ఏవం కృతనమస్కారం శిష్యన్దద్యాద్గురుః స్వయమ్ ॥

సుశీలం యతవాచం తం వినయావనతం స్థితమ్ ॥ ౫౧ ॥

అద్యప్రభృతి లోకానామనుగ్రహపరో భవ ॥

పరీక్ష్య వత్సరం శిష్యమంగీకురు విధానతః ॥ ౫౨॥

రాగాదిదోషాన్సంత్యజ్య శివధ్యానపరో భవ ॥

సత్సమ్ప్రదాయసంసిద్ధైస్సంగం కురు న చేతరైః ॥౫3॥

అనభ్యర్చ్య శివం జాతుమా భుంక్ష్వాప్రాణ సంక్షయమ్ ॥

గురుభక్తిం సమాస్థాయ సుఖీ భవ సుఖీ భవ ॥ ౫౪ ॥

ఇతి క్రమాద్గురువరో దయాలుర్జ్ఞానసాగరః ॥

సానుకూలేన చిత్తేన సమం శిష్యం సమాచరేత్ ॥ ౫౫ ॥

తవ స్నేహాన్మయాయం వై వామదేవ మునీశ్వర।।

యోగపట్టప్రకారస్తే ప్రోక్తో గుహ్యతరోఽపి హి ।।౫౬।।

ఇత్యుక్త్వా షణ్ముఖస్తస్మై క్షౌరస్నానవిధిక్రమమ్।।

వక్తుమారభత ప్రీత్యా యతీనాం కృపయా శుభమ్।।౫౭।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే షష్ఠ్యాం కైలాససంహితాయాం యోగపట్టవిధివర్ణనంనామైకోనవింశోఽధ్యాయః।।౧౯।।

6.20

సుబ్రహ్మణ్య ఉవాచ ।।

క్షౌరస్నానవిధిం వక్ష్యే వామదేవ మహామునే ।।

యస్య సద్యో విధానేన శుద్ధిస్స్యాద్యతినః పరా ।। ౧ ।।

యోగపట్టప్రకారస్య విధిమ్ప్రాప్య మునీశ్వర।।

స శిష్యస్స్యాద్వ్రతీ పూర్ణః క్షౌరకర్మోద్యతో భవేత్।।౨।।

గురుం నత్వా విశేషేణ లబ్ధానుజ్ఞస్తతో గురోః।।

శిరస్సంక్షాల్య చాచమ్య సవాసాః క్షౌరమాచరేత్।।3।।

క్షాలయేద్వసనం పశ్చాన్మృదమ్భోభిః క్షురాదికమ్।।

తద్ధస్తౌ చ మృదాలిప్య క్షాలయేతి మృదం దదేత్ ।। ౪ ।।

స్థాపితమ్ప్రోక్షితస్తోయైశ్శివం శివమితీరయన్ ।।

స్వనేత్రే పిహితే చైవానామాంగుష్ఠాభిమంత్రితే ।। ౫ ।।

అస్త్రేణోన్మీల్య సందృశ్య క్షురా దిక్షౌ రసాధనమ్ ।।

అభిమన్త్ర్య ద్వాదశాథ ప్రోక్షయేదస్త్రమంత్రతః ।। ౬ ।।

క్షురం గృహీత్వా తారేణ దక్షభాగే నికృన్తయేత్ ।।

కేశాంశ్చ కాంశ్చి దగ్రేషు వప్త్వా సర్వం చ వాపయేత్ ॥ ౭ ॥

పృథివ్యాం పర్ణమాదాయ విక్షిపేన్న భువః స్థలే ॥

శ్మశ్రూణి హస్తపాదస్థనఖాని చ నికృంతయేత్ ॥ ౮ ॥

బిల్వాశ్వత్థతులస్యాదిస్థానే సంగృహ్య మృతికామ్ ॥

ద్విషట్వారం నిమజ్యాప్సు తీరం గత్వోపవిశ్య చ ॥ ౯ ॥

శుద్ధే దేశే తు సంస్థాప్య మృదం త్రేధా విభజ్య చ ॥

ఏవమ్మునస్త్రిధా కృత్వా ప్రోక్ష్యాస్త్రేణాభిమన్త్రయేత్ ॥ 6.20.౧౦ ॥

తత్రైకాం మృదమాదాయ దాపయిత్వాన్యపాణినా ॥

కరౌ ద్వాదశధా లిప్య ప్రత్యేకం కేన క్షాలయేత్ ॥ ౧౧ ॥

పునరేకామ్పాదయోశ్చ ముఖే చాన్యాం కరే క్రమాత్ ॥

సంలిప్యాక్షాల్య చామ్భోభిః పునశ్చ జలమావిశేత్ ॥౧౨॥

అన్యాం మృదమ్భాగయిత్వా శిరసి ద్వాదశ క్రమాత్ ॥

ఆలిప్య మృదమాస్యాన్తనిమజ్య చ పునః పునః ॥ ౧౩ ॥

తీరం గత్వా తు గండూషాన్షోడశాచమనం ద్విధా ॥

ప్రాణానాయమ్య చ పునః ప్రణవం ద్వ్యష్టసంఖ్యయా ॥ ౧౪ ॥।

మృదమన్యాం పునస్త్రేధా విభజ్య చ తదేకయా ॥

కటిశౌచం పాదశౌచం విధాయాచమ్య చ ద్విధా ॥౧౫॥

ప్రణవేనాథ షోడశ ప్రాణానాయమ్య వాగ్యతః ॥

పునరన్యాం స్వోరుదేశే త్రిధా విన్యస్య చోమితి ॥ ౧౬ ॥

ప్రోక్ష్యాభిమంత్రయేత్సప్త స్వపాణ్యోస్తలమేకధా ॥

త్రిధాలిప్యాథ సమ్పశ్యేత్సూర్యమూర్తిం చ పావనీమ్ ॥ ౧౭ ॥

స్వకక్షయోః సమాలిప్య వ్యత్యస్తాభ్యామథాన్యయా ॥

పాణిభ్యాఞ్చ మృదా శిష్యస్సుమతిర్దృఢమానసః ॥ ౧౮ ॥

గృహీత్వాన్యాం మృదం శుద్ధాం తథాసౌ గురుభక్తిమాన్ ॥

శిర ఆరభ్య పాదాన్తం విలిప్యాదిత్యదృష్టయా ॥ ౧౯ ॥

సముత్థాయ తతోఽసౌ వై దణ్డమాదాయ భూతలే ॥

స్వగురుం మన్త్రదమ్భక్త్యా సంస్మరేజ్జ్ఞాననిష్ఠయా ॥ 6.20.౨౦ ॥

తతస్సామ్బం మహేశానం శంకరం చన్ద్రశేఖరమ్॥

సంస్మరేద్భక్తితశ్శిష్య సర్వేశ్వర్యపతిం శివమ్ ॥ ౨౧ ॥

త్రివారమ్ప్రణమేత్త్రీప్త్యా సాష్టాంగం చ గురు శివమ్ ॥

పఞ్చాఙ్గేనైకవారఞ్చ సముత్థాయ చ వన్దయేత్ ॥ ౨౨ ॥

తీర్థం ప్రవిశ్య తన్మధ్యే నిమజ్యోన్మజ్య తామ్మృదమ్ ॥

స్కన్ధే సంస్థాప్య పూర్వోక్తప్రకారేణ విలేపయేత్ ॥ ౨౩ ॥

తత్రావశిష్టం సంగృహ్య జలమధ్యే ప్రవిశ్య చ ॥

విలోడ్య సమ్యక్ తాం తత్ర సర్వాంగేషు విలిప్య చ ॥ ౨౪ ।

త్రివారమోమితి ప్రోచ్య శివపాదామ్బుజం స్మరన్ ॥

సంసారామ్బుధిసంతారం సదా యద్విధితో హి సః ॥ ౨౫ ॥

అభిషిచ్యోమితి జలం విరజాభస్మలోలితమ్ ॥

అంగోపమార్జనం కృత్వా సుస్నాయాద్భస్మనా తతః ॥ ౨౬ ॥

త్రిపుండ్రం చ విధాయాథ యథోక్తవిధినా శుభమ్ ॥

యథోక్తాంగేషు సర్వేషు సావధాన తయా మునే ॥ ౨౭ ॥

తతశ్శుద్ధమనా భూత్వా కుర్యాన్మధ్యందినక్రియాః ॥

మహేశ్వరం నమస్కృత్య గురూంస్తీర్థాదికాని చ ।। ౨౮ ।।

సమ్పూజయేన్మహేశానం భక్త్యా పరమయా మునే ।।

సామ్బికం జ్ఞానదాతారం పాతారం త్రిభవస్య వై ।। ౨౯ ।।

తతోసౌ దృఢచేతస్కో యతిః స్వవృషసంస్థితః।।

భిక్షార్థమ్ప్రవ్రజేచ్ఛుద్ధో విప్రవర్గేషు సాధుషు।।6.20.30।।

తతస్తత్ర చ శుద్ధాత్మా పఞ్చధా పరికల్పితమ్।।

భైక్ష్యం యథోచితం కుర్యాద్దూషితాన్నం వివర్జయేత్ ।। ३౧ ।।

శౌచం స్నానం తథా భిక్షాం నిత్యమేకాన్తసేవనమ్ ।।

భిక్షోశ్చత్వారి కర్మాణి పఞ్చమం నైవ విద్యతే ।।३౨।।

అలాబుం వేణుపాత్రం చ దారవమ్మృణ్మయన్తథా ।।

భిక్షోశ్చత్త్వారి పాత్రాణి పఞ్చమన్నైవ విద్యతే ।।३३।।

తామ్బూలం తైజసమ్పాత్రం రేతస్సేకం సితాంబరమ్ ।।

దివాస్వాపో హి నక్తాన్నం యతీనాం షడ్వివర్జితాః ।।३౪।।

సాక్షరా విపరీతాశ్చ రాక్షసాస్త ఇతి స్మృతాః।।

తస్మాద్వై విపరీతం చ కర్మ నైవాచరేద్యతిః।।३౫।।

యతిః ప్రయత్నతః కుర్యాత్క్షౌరస్నానం చ శుద్ధయే ।।

సంస్మరన్మనసా శుద్ధం పరం బ్రహ్మ సదాశివమ్ ।।३౬।।

ఇత్త్యేవ మునిశార్దూల తవ స్నేహాన్మయాఖిలః ।।

క్షౌరస్నానవిధిః ప్రోక్తః కిమ్భూయః శ్రోతుమిచ్ఛసి ।। ३౭ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే షష్ఠ్యాం కైలాససంహితాయాం క్షౌరస్నానవిధివర్ణనం నామ వింశోఽధ్యాయః ।।౨౦।।

6.21

వామదేవ ఉవాచ ।।

యే ముక్తా యతయస్తేషాం దాహకర్మ న విద్యతే ।।

మృతే శరీరే ఖననం తద్దేహస్య శ్రుతం మయా।।౧।।

తత్కర్మాచక్ష్వ సుప్రీత్యా కార్తికేయ గురో మమ।।

త్వత్తోన్యో న హి సంవక్తా త్రిషు లోకేషు విద్యతే ।।౨।।

పూర్ణాహం భావమాశ్రిత్య యే ముక్తా దేహపంజరాత్ ।।

యే తూపాసనమార్గేణ దేహముక్తాః పరంగతః ।।౩।।

తేషాం గతివిశేషఞ్చ భగవఞ్ఛంకరాత్మజ ।।

వక్తుమర్హసి సుప్రీత్యా మాం విచార్య్య స్వశిష్యతః।।౪।।

।।సూత ఉవాచ ।।

మునివిజ్ఞప్తిమాకర్ణ్య శక్తిపుత్రస్సురారిహా ।।

ప్రాహాత్యన్తరహస్యం తద్భృగుణా శ్రుతమీశ్వరాత్ ।।౫।।

।। సుబ్రహ్మణ్య ఉవాచ ।।

ఇదమేవ మునే గుహ్యం భృగవే శివయోగినే ।।

ఉక్తం భగవతా సాక్షాత్సర్వజ్ఞేన పినాకినా ।।౬।।

వక్ష్యే తదద్య తే బ్రహ్మన్న దేయం యస్య కస్యచిత్ ।।

దేయం శిష్యాయ శాన్తాయ శివభక్తియుతాయ వై ।।౭।।

సమాధిస్థో యతిః కశ్చిచ్ఛివభావేన దేహభుక్ ।।

అస్తి చేత్స మహాధీరః పరిపూర్ణశ్శివో భవేత్ ।। ౮ ।।

అధైర్య్యచిత్తో యః కశ్చిత్సమాధిం న చ విందతి ।।

తదుపాయమ్ప్రవక్ష్యామి సావధానతయా శృణు ॥ ౯ ॥

త్రిపదార్థపరిజ్ఞానం వేదాన్తాగమవాక్యజమ్ ॥

శ్రుత్వా గురోర్ముఖాద్యోగమభ్యసేత్స యమాదికమ్ ॥6.21.౧౦॥

తత్కుర్వన్స యతిస్సమ్యక్శివధ్యానపరో భవేత్ ॥

నియమేన మునే నిత్యం ప్రణవాసక్తమానసః ॥౧౧॥

దేహదౌర్బల్యవశతో యద్యధైర్యధరో యతిః ॥

అకామశ్చ శివం స్మృత్వా స జీర్ణాం స్వాం తనుం త్యజేత్ ॥౧౨॥

సదాశివానుగ్రహతో నందినా ప్రేరితా మునే॥

ఆతివాహికరూపిణ్యో(?) దేవతాః పఞ్చ విశ్రుతాః॥౧౩॥

ఆత్మహస్తాకృతిః కాచిజ్జ్యోత్తిఃపుంజవపుష్మతీ ॥

అహ్నోఽభిమానినీ కాచిచ్ఛుక్లపక్షాభిమానినీ ॥ ౧౪ ॥

ఉత్తరాయణరూపా చ పంచానుగ్రహతత్పరా ॥

ధూమ్రా తమస్వినీ రాత్రిః కృష్ణపక్షాభిమానినీ ॥ ౧౫ ॥

దక్షిణాయనరూపేతి విశ్రుతాః పఞ్చ దేవతాః ॥

తాసాం వృత్తిం శృణుష్వాద్య వామదేవ మహామునే ॥ ౧౬ ॥

తాః పంచదేవతా జీవాన్కర్మానుష్ఠాన తత్పరాన్ ॥

గృహీత్వా త్రిదివం యాంతి తత్పుణ్యవశతో మునే ॥ ౧౭ ॥

భుక్త్వా భోగాన్యథోక్తాంశ్చ తే తత్పుణ్యక్షయే పునః ॥

మానుషం లోకమాసాద్య భజతే జన్మపూర్వవత్ ॥ ౧౮ ॥

తాః పునః పంచధా మార్గం విభజ్యారభ్య భూతలమ్ ॥

అగ్న్యాదిక్రమతాం గృహ్యం సదాశివపదం యతిః ॥ ౧౯ ॥

నినీయ వన్ద్యచరణౌ దేవదేవస్య పృష్ఠతః ॥
తిష్ఠంత్యనుగ్రహాకారాః కర్మ్మణ్యేవ ప్రయోజితాః ॥ 6.21.౨౦ ॥
సమాగతమభిప్రేక్ష్య దేవదేవస్సదా శివః ॥
విరక్తశ్చేన్మహామంత్రతాత్పర్యముపదిశ్య చ ॥౨౧॥
స్వసామ్యం చ వపుర్దత్తే గాణపత్యేభిషిచ్య చ ॥
అనుగృహ్ణాతి సర్వేశశ్శంకరః సర్వనాయకః ॥ ౨౨ ॥
మృగటంకత్రిశూలాగ్ర్యవరదానవిభూషితమ్ ॥
త్రినేత్రం చన్ద్రశకలం గంగోల్లాసిజటాధరమ్ ॥ ౨3 ॥
అధిష్ఠితవిమానాగ్ర్యం సర్వదం సర్వకామదమ్ ॥
ఇతి శాఖావిరక్తశ్చేద్రుద్రకన్యాసమావృతమ్ ॥ ౨౪ ॥
నృత్యగీతమృదంగాదివాద్యఘోషమనోహరమ్ ॥
దివ్యామ్బరస్రగాలేప భూషణైరపి భూషితమ్ ॥ ౨౫ ॥
దివ్యామృతఘటైః పూర్ణం దివ్యాంభఃపరిపూరితమ్ ॥
సూర్యకోటిప్రతీకాశం చంద్రకోటిసుశీతలమ్ ॥ ౨౬ ॥
మనోవేగం సర్వగం చ విమానమనుగృహ్య చ ॥
భుక్తభోగస్య తస్యాపి భోగకౌతూహలక్షయే ॥ ౨౭ ॥
నిపాత్య శక్తిం తీవ్రతరాం ప్రకృత్యా హ్యతి దుర్గమామ్ ॥
కాన్తారం దగ్ధుకామాన్తాన్మలయానలసుప్రభామ్ ॥౨౮॥
అనుగృహ్య మహామంత్రతాత్పర్యమ్పరమేశ్వరః ॥
పూర్ణోహం భావనారూపః శంభుర స్మీతి నిశ్చలమ్ ॥౨౯॥
అనుగృహ్య సమాధిశ్చ స్వదాస్యస్సన్దరూపిణీః ॥

రవ్యాదికర్మ్మసామర్థ్యరూపాః సిద్ధీరనర్గలాః ॥6.21.30॥

ఆయుః క్షయే పద్మయోనేః పునరావృత్తివర్జితామ్ ॥

ముక్తిం చ పరమాం తస్మై ప్రయచ్ఛతి జగద్గురుః ॥౩౧॥

ఏతదేవ పదం తస్మాత్సర్వైశ్వర్యం సమష్టిమత్॥

ముక్తిఘంటాపథం చేతి వేదాంతానాం వినిశ్చయః ॥ ౩౨ ॥

ముమూర్షోస్తస్య మన్దస్య యతేస్సత్సమ్ప్రదాయినః ॥

యతయః సానుకూలత్వాత్తిష్ఠేయుః పరిత స్తదా ॥ ౩౩ ॥

తతస్సర్వే చ తే తత్ర ప్రణవాదీన్యనుక్రమాత్ ॥

ఉపదిశ్య చ వాక్యాని తాత్పర్యం చ సమాహితాః ॥ ౩౪ ॥

వర్ణయేయుః స్ఫుటం ప్రీత్యా శివం సంస్మారయన్సదా ॥

నిర్గుణం పరమజ్యోతిః ప్రణమ్య విలయావధి ॥ ౩౫ ॥

ఏతేషాం సమమేవాత్ర సంస్కారక్రమ ఉచ్యతే ॥

అసంస్కృతశరీరాణాం దౌర్గత్యం నైవ జాయతే ॥ ౩౬ ॥

సంన్యస్య సర్వకర్మ్మాణి శివాశ్రయపరా యతః ॥

దేహం దూషయత స్తేషాం రాజ్ఞో రాష్ట్రం చ నశ్యతి ॥ ౩౭ ॥

తద్గ్రామవాసినస్తేఽపి భవేయుర్భృశదుఃఖినః ॥

తద్దోషపరిహారాయ విధానం చైవముచ్యతే ॥ ౩౮ ॥

స తు నమ హరిణ్యాయ చేత్యారభ్య వినమ్రధీః ॥

నమ ఆమీవత్కేభ్యాన్తం తత్కాలే ప్రజపేన్మనుమ్ ॥ ౩౯ ॥

ఓంమిత్యన్తే జపన్దేవయజనమ్పూరయేత్తతః ॥

తతశ్శాన్తిర్భవేత్తస్య దోషస్య హి మునీశ్వర ॥ 6.21.౪౦ ॥

పుత్రాదయో యథా న్యాయం కుర్యుస్సంస్కారముత్తమమ్ ।।

వచ్మి తత్కృపయా విప్ర సావధానతయా శృణు ।।౪౧।।

అభ్యర్చ్య స్నాప్య శుద్ధోద్రైరభ్యర్చ్య కుసుమాదిభిః ।।

శ్రీరుద్రచమకాభ్యాం చ రుద్రసూక్తేన చ క్రమాత్ ।।౪౨।।

శంఖం చ పురతః స్థాప్య తజ్జలేనాభిషిచ్య చ ।।

పుష్పం నిధాయ శిరసి ప్రణవేన ప్రమార్జయేత్ ।।౪౩।।

కౌపీనాదీని సంత్యజ్య పునరన్యాని ధారయేత్ ।।

భస్మనోద్ధూలయేత్తస్య సర్వాంగం విధినా తతః ।। ౪౪ ।।

త్రిపుణ్డ్రం చ విధానేన తిలకం చన్దనేన చ ।।

విరచ్య పుష్పైర్మాలాభిరలంకుర్యాత్కలేవరమ్ ।। ౪౫ ।।

ఉరః కణ్ఠశిరోబాహుప్రకోష్ఠశ్రుతిషు క్రమాత్ ।।

రుద్రాక్షమాలాభరణైరలంకుర్యాచ్చ మంత్రతః ।। ౪౬ ।।

సుధూపితం సముత్థాప్య శిక్యోపరి నిధాయ చ ।।

పంచబ్రహ్మమయే రమ్యే రథే సంస్థాపయేత్తనుమ్ ।।౪౭।।

ఓంమాద్యైః పంచభిర్బ్రహ్మమంత్రైస్సద్యాదిభిః క్రమాత్ ।।

సుగంధకుసుమైర్మాల్యైరలంకుర్యాద్రథం చ తమ్ ।। ౪౮ ।।

నృత్యవాద్యైర్బ్రాహ్మణానాం వేదఘోషైశ్చ సర్వతః ।।

గ్రామప్రదక్షిణీకృత్య గచ్ఛేత్ప్రేతం తముద్వహన్ ।। ౪౯ ।।

తత స్తే యతినః సర్వే తథా ప్రాచ్యామథాపి వా ।।

ఉదీచ్యాం పుణ్యదేశే తు పుణ్యవృక్షసమీపతః ।।6.21.౫౦।।

ఖనిత్వా దేవయజనం దణ్డమాత్రప్రమాణతః ।।

ప్రణవవ్యాహృతిభ్యాం చ ప్రోక్ష్య చాస్తీర్య్య చ క్రమాత్ ।। ౫౧ ।।

శమీపత్రశ్చ కుసుమైరుత్తరాగ్రం తదూర్ధ్వతః।।

ఆస్తీర్య దర్భాంస్తత్పీఠం చైలాజినకుశోత్తరమ్ ।। ౫౨ ।।

ప్రణవేన బ్రహ్మభిశ్చ పఞ్చగవ్యేన తాం తనుమ్ ।।

ప్రోక్ష్యాభిషిచ్య రౌద్రేణ సూక్తేన ప్రణవేన చ ।। ౫౩ ।।

శంఖతోయేనాభిషిచ్య మూర్ధ్ని పుష్పం వినిఃక్షిపేత్ ।।

తద్గతస్యానుకూలోఽసౌ శివస్మరణతత్పరః ।।౫౪।।

ఓంమిత్యథ సముద్ధృత్య స్వస్తివాచనపూర్వకమ్ ।।

గర్తే యోగాసనే స్థాప్య ప్రాఙ్ముఖం స్యాద్యథా తథా ।। ౫౫ ।।

గంధపుష్పైరలంకృత్వా ధూపగుగ్గులునా తతః।।

విష్ణో హవ్యమితి ప్రోచ్య రక్షస్వేతి వదన్వదేత్ ।।౫౬।।

దణ్డం దక్షిణహస్తే తు వామే దద్యాత్కమణ్డలుమ్ ।।

ప్రజాపతే న త్వదేతాన్యన్యో మంత్రేణ సోదకమ్ ।। ౫౭ ।।

బ్రహ్మజజ్ఞానమ్ప్రథమమితిమంత్రేణ మస్తకే ।।

సమ్స్పృశఞ్జప్త్వా రుద్రసూక్తం భువోర్మధ్యే సమ్స్పృశఞ్జపేత్ ।। ౫౮ ।।

మానో మహాన్తమిత్యాదిచతుర్భిర్మస్తకన్తతః ।।

నాలికేరేణ నిర్భిద్యాదవటం పూరయేత్తతః ।। ౫౯ ।।

పంచభిర్బ్రహ్మభిస్సంస్పృష్ట్వా జపేత్స్థలమనన్యధీః ।।

యో దేవానాముపక్రమ్య యః పరః స మహేశ్వరః ।। 6.21.౬౦ ।।

ఇతి జప్త్వా మహాదేవం సాంబం సంసారభేషజమ్ ।।

సర్వజ్ఞమపరాధీనం సర్వానుగ్రహకారకమ్ ।। ౬౧ ।।

ఏకారత్నిసముత్సేధమరత్నిద్వయవిస్తృతమ్ ।।

మృదా పీఠం ప్రకల్ప్యాథ గోపయే నోపలేపయేత్ ।। ౬౨ ।।

చతురస్రం చ తన్మధ్యే గంధాక్షతసమన్వితేః ।।

సుగంధకుసుమైర్బిల్వైస్తులస్యా చ సమర్చయేత్ ।। ౬౩ ।।

ప్రణవేన తతో దయాద్ధూపదీపౌ పయోహవిః ।।

దత్త్వా ప్రదక్షిణీకృత్య నమస్కుర్యాచ్చ పంచధా ।। ౬౪ ।।

ప్రణవం ద్వాదశావృత్త్వా సంజప్య ప్రణమేత్తతః ।।

దిగ్విదిక్క్రమతో దద్యాద్బహ్మాద్యమ్ప్రణవేన చ ।। ౬౫ ।।

ఏవం దశాహపర్యంతం విధిస్తే సముదాహృతః ।।

యతీనాం మునివర్యాథైకాదశాహవిధిం శృణు ।। ౬౬ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే షష్ఠ్యాం కైలాససంహితాయాం యతీనామ్మరణానన్తరదశాహపర్యంతకృత్యవర్ణనన్నామైకవింశోఽధ్యాయః।।౨౧।।

6.22

।। సుబ్రహ్మణ్య ఉవాచ ।।

ఏకాదశేహ్ని సమ్ప్రాప్తే యో విధిస్సముదాహృతః ।।

తం వక్ష్యే మునిశార్దూల యతీనాం స్నేహతస్తవ ।। ౧ ।।

సమ్మార్జ్య వేదీమాలిప్య కృత్వా పుణ్యాహవాచనమ్ ।।

ప్రోక్ష్య పశ్చిమమారభ్య పూర్వాన్తమ్పఞ్చ చ క్రమాత్।।౨।।

మణ్డలాన్యుత్తరాశాస్యః కుర్యాత్స్వయమవస్థితః।।

ప్రాదేశమాత్రం సంకల్ప్య చతురస్రం చ మధ్యతః ।।3।।

బిన్దుత్రికోణషట్కోణవృత్తాకారాణి చ క్రమాత్ ।।

శంఖం చ పురతస్థాప్య పూజోక్తక్రమమార్గతః ।।౪।।

ప్రాణానాయమ్య సంకల్ప్య పూజయిత్వా సురేశ్వరీ ।।

దేవతాః పఞ్చ పూర్వోక్తా అతివాహికరూపిణీః ।। ౫ ।।

సంత్యజ్యోత్తరతో దర్భాన్ యశ్చ సంస్పృశతే తతః ।।

పశ్చిమాది సమారభ్య షడుత్థాసనమార్గతః ।।౬।।

మణ్డలాని చ తేష్వన్తః పుష్పాణ్యాధాయ పీఠవత్ ।।

ఓం హ్రీ మిత్యుక్త్వాగ్నిరూపాన్తామతివాహికదేవతామ్ ।। ౭ ।।

ఆవాహయామి నమ ఇత్యన్తం సర్వత్ర భావయేత్ ।।

దర్శయేత్స్థాపనాద్యాస్తు ముద్రాః ప్రత్యేకమాదరాత్ ।। ౮ ।।

హ్రాంహ్రీమిత్యాదినా కుర్యాద్యాసామంగాని చ క్రమాత్ ।।
పాశాంకుశాభయాభీష్టపాణిచన్ద్రోపలప్రభాః ।। ౯ ।।

రక్తాంగులీయకచ్ఛాయరఞ్జితాఖిలదిఙ్ముఖా ।।

రక్తామ్బరధరాః కారపదపంకజశోభితాః ।।6.22.౧౦।।

త్రినేత్రోల్లాసివదనపూర్ణచన్ద్రమనోహరాః ।।

మాణిక్య ముకుటోద్భాసిచన్ద్రలేఖావతంసితాః।।౧౧।।

కుణ్డలామృష్టగణ్డాశ్చ పీనోన్నతపయోధరాః ।।

హారకేయూరకటకకాంచీదామమనోహరాః ।।౧౨।।

తనుమధ్యాః పృథుశ్రోణ్యో రక్తదివ్యామ్బరావృతాః ।।

మాణిక్యమయమంజీరసింజత్పదసరోరుహాః।।

పాదాంగులీయకశ్రేణీర్మంజులాతిమనోహరాః।।౧౩।।

అనుగ్రహేణ మూర్తేన శివవత్కిం ను సాధ్యతే।।

తస్మాచ్చక్త్యాత్మమూర్తేన సర్వం సాధ్యం మహేశవత్ ।।౧౪।।

సర్వానుగ్రహకర్త్రైవ స్వీకృతాః పంచమూర్తయ।।

సర్వకార్యైకరా దివ్యాః పరానుగ్రహతత్పరాః।।౧౫।।

ఏవం ధ్యాత్వా తు తాః సర్వా అనుగ్రహపరాశ్శివాః ।।

పాదయోః పాద్యమేతాసాం దద్యాచ్ఛంఖోదబిన్దుభిః ।।౧౬।।

హస్తేష్వాచమనీయం చ మౌలిష్వర్ఘ్యం ప్రదాపయేత్।।

శంఖోద బిన్దుభిస్తాసాం స్నానకర్మ చ భావయేత్।।౧౭।।

రక్తామ్బరాణి దివ్యాని సోత్తరీయాణి దాపయేత్ ।।

ముకుటాదీన్యనర్ఘ్యాణి దద్యాదాభరణాని చ।।౧౮।।

సువాసితం చ శ్రీఖణ్డమక్షతాంశ్చాతిశోభనాన్।।

సురభీణి మనోజ్ఞాని కుసుమాని చ దాపయేత్ ।।౧౯।।

ధూపం చ పరమామోదం సాజ్యవర్తి చ దీపకమ్।।

సర్వం సమర్పయామీతి ప్రణవం హ్రీముపక్రమాత్ ।।6.22.౨౦।।
నమోఽన్తంచతతోదద్యాత్పాయస్తమధునాప్లుతమ్।।

సాజ్యశర్కరయాపూపకదలీగుడపూరితమ్।।౨౧।।

ప్రత్యేకం కదలీపత్రే భరితం చ సువాసితమ్ ।।

భూర్భువస్స్వరితి ప్రోచ్య ప్రోక్షాదీని కారయేత ।।౨౨।।

ఓం హ్రీమితి సముచ్చార్య నైవేద్యం వహ్నిజాయయా ।।

పానీయం నమ ఇత్యుక్త్వా పరబ్రహ్మేష్టూ సమర్పయేత్ ।।౨3।।

తత ఉద్వాసయేత్ప్రీత్యా పూర్వతో మునిసత్తమ ।।

స్థలం విశోధ్య గండూషాచమనార్ఘ్యాణి దాపయేత్ ।। ౨౪ ।।

తాంబూలం ధూప దీపౌ చ ప్రదక్షిణనమస్కృతీ ।।

విధాయ ప్రార్థయేదేతాశ్శిరస్యంజలిమాదధత్।।౨౫।।

శ్రీమాతరస్సుప్రసన్నా యతిం శివపద్రైషిణమ్।।

రక్షణీయ మ్మ్రబ్రువన్తు పరమేశపదాబ్జయోః।।౨౬।।

ఇతి సంప్రార్థ్య తాస్సర్వా విసృజ్య చ యథాగతమ్।।

తాసామ్ప్రసాదముద్ధృత్య కన్యకాభ్యః ప్రదాపయేత ।।౨౭।।

గోభ్యో వా జలమధ్యే వా నిక్షిపేన్నాన్యథా క్వచిత్ ।।

అత్రైవ పార్వణం కుర్యాన్నైకోద్దిష్టం యతేః క్వచిత్ ।।౨౮।।

అత్రాయం పార్వణశ్రాద్ధే నియమః ప్రోచ్యతే మయా ।।

తం శృణుష్వ మునిశ్రేష్ఠ యేన శ్రేయో భవేత్తతః।।౨౯।।

కర్తా స్నాత్వా ధృతప్రాణ ఉపవీతీ సమాహితః।।

సపవిత్రకరస్త్వస్యాం పుణ్యతిథ్యామితి బ్రువన్ ।।6.22.30।।

కరిష్యే పార్వణం శ్రాద్ధమితి సంకల్ప్య చోత్తరే ।।

దద్యాద్దర్భానుత్తమాంశ్చ హ్యాసనార్థం జలం స్పృశేత్।।3౧।।

తత్రోపవేశయేద్భక్త్యా సాభ్యంగం కృతమజ్జనాన్ ।।

ఆహూయ చతురో విప్రాఞ్ఛివభక్తాన్దృఢవ్రతాన్ ।। 3౨ ।।

విశ్వేదేవార్థం భవతా ప్రసాదః క్రియతామితి ।।

ఆత్మనే భవతా పశ్చాదన్తరాత్మన ఇత్యపి ।। 33 ।।

పరమాత్మన ఇత్యేవం ప్రోచ్య ప్రార్థ్యం చ తాన్యతిః ।।

శ్రద్ధయా చరణన్తేషాం కుర్యాద్యాథార్థ్యమాదరాత్ ।।3౪।।

పాదౌ ప్రక్షాల్య తేషాన్తు ప్రాఙ్ముఖానుపవేశ్య చ ।।

గన్ధాదిభిరలంకృత్య భోజయేచ్చ శివాగ్రతః ।।౩౫।।

గోమయేనోపలిప్యాత్ర దర్భాన్ప్రాగగ్రకల్పితాన్ ।।

ఆస్తీర్య్య సంయతప్రాణః పిణ్డానాం చ ప్రదానకమ్ ।।౩౬।।

కరిష్య ఇతి సంకల్ప్య మణ్డలత్రయమర్చ్య చ ।।

ఆత్మానమన్తరాత్మానం పరమాత్మనమప్యతః ।।౩౭।।

చతుర్థ్యన్తం వదన్పశ్చాదిమం పిణ్డమితీరయన్ ।।

దదామీతి చ సప్రోచ్య దద్యాత్పిణ్డాన్స్వభక్తితః ।।౩౮।।

కుశోదకం తతో దద్యాద్యథావిధివిధానతః ।।

తత ఉత్థాప్య వై కుర్య్యాత్ప్రదక్షిణనమస్కృతీ ।। ౩౯ ।।

తతో దత్త్వా బ్రాహ్మణేభ్యో దక్షిణాం చ యథావిధి ।।

నారాయణబలిం కుర్య్యాత్తస్మిన్నేవ స్థలే దినే ।। 6.22.౪౦ ।।

రక్షార్థమేవ సర్వత్ర విష్ణోః పూజావిధిః స్మృతః ।।

కుర్య్యాద్విష్ణోర్మహాపూజాం పాయసాన్నం నివేదయేత్।।౪౧।।

ద్వాదశాథ సమాహూయ బ్రాహ్మణాన్వేదపారగాన్ ।।

కేశవాదిభిరభ్యర్చ్య గన్ధపుష్పాక్షతాదిభిః ।।౪౨।।

ఉపానచ్ఛత్రవస్త్రాది దత్త్వా తేభ్యో యథావిధి ।।

సన్తోషయేన్మహాభక్త్యా వివిధైర్వచనైశ్శుభైః ।।౪౩।।

ఆస్తీర్య్య దర్భాన్పూర్వాగ్రాన్భూస్స్వాహా చ భువస్సువః ।।

ప్రణవాది ప్రోచ్య భూమౌ పాయసాన్నం బలిం హరేత్ ।।౪౪।।

ఏకాదశాహ సువిధిర్మయా ప్రోక్తో మునీశ్వర ।।

ద్వాదశాహవిధిం వక్ష్యే శృణుష్వాదరతో ద్విజ ।।౪౫।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే షష్ఠ్యాం కైలాససంహితాయాం
యతీనామేకాదశాహకృత్యవర్ణనన్నామ ద్వావింశోఽధ్యాయః ।।౨౨ ।।

6.23

సుబ్రహ్మణ్య ఉవాచ ।।

ద్వాదశాహే సముత్థాయ ప్రాతః స్నాత్వా కృతాహ్నికః ।।

శివభక్తాన్యతీన్వాపి బ్రాహ్మణాన్వా శివప్రియాన్ ।। ౧ ।।

విమన్త్ర్య తాన్సమాహూయ మధ్యాహ్నే చాప్లుతాఞ్శుచీన్ ।।

విధివత్పూజయేద్భక్త్యా స్వాద్వన్నైర్వివిధైశ్శుభైః ।।౨।।

సన్నిధౌ పరమేశస్య పంచావరణమార్గతః ।।

పూజయేత్తస్య సంస్థాప్య ప్రాణానాయమ్య వాగ్యతః ।।3।।

మహాసంకల్పమార్గేణ సంకల్ప్యాస్మద్గురోరిహ।।

పూజాం కరిష్య ఇత్యుక్త్వా తతో దర్భానుసంస్పృశేత్।।౪।।

పాదౌ ప్రక్షాల్య చాచమ్య స్వయం కర్తా చ వాగ్యతః ।।

స్థాపయేదాసనే తాన్వై ప్రాఙ్ముఖాన్భస్మభూషితాన్ ।।౫।।

సదాశివాదిక్రమతో ధ్యాయేదష్టౌ చ తత్ర తాన్ ।।

పరయా సమ్భావనయేతరానపి మునే ద్విజాన్ ।।

పరమేష్ఠిగురుం ధ్యాయేత్సాంబబుద్ధ్యా స్వనామతః ।।

గురుశ్చ పరమస్తస్మాత్పరాపరగురుం తతః ।।౬।।

ఇదమాసనమిత్యుక్త్వా చాసనాని ప్రకల్పయేత్ ।।

ప్రణవాదిద్వితీయాంతే స్వస్య నామ సముచ్చరన్ ।। ।। ౭ ।।

ఆవాహయామి నమ ఇత్యావాహ్యార్ఘోదకేన తు ।।

పాద్యమాచమనం చార్ఘ్యం వస్త్రగన్ధాక్షతానపి ॥ ౮ ॥

దత్త్వా పుష్పైరలంకృత్య ప్రణవాద్యష్టనామభిః ॥

సచతుర్థ్యైనమోఽన్తైశ్చ సుగన్ధకుసుమైస్తతః ॥ ౯ ।

ధూపదీపౌ హి దత్త్వా చ సకలారాధనం కృతమ్ ॥

సమ్పూర్ణమస్త్వితి ప్రోచ్య నమస్కుర్యాత్సముత్థితః ॥ 6.23.౧౦ ॥

పాత్రాణి కదలీపత్రాణ్యాస్తీర్యాద్భివిశోధ్య చ ॥

శుద్ధాన్నపాయసాపూపసూపవ్యఞ్జనపూర్వకమ్ ॥ ౧౧ ॥

దత్త్వా పదార్థాన్కదలీనాలికేరగుడాన్వితాన్ ॥

పాత్రాసనాని చ పృథగ్దద్యాత్సమ్ప్రోచ్య చ క్రమాత్ ॥ ౧౨ ॥

పరిషిచ్య చ సమ్ప్రోక్ష్య విష్ణోర్హవ్యమితి బ్రువన్ ॥

రక్షస్వేతి కరస్పర్శం కారయిత్వా సముత్థితః ॥ ౧౩ ॥

ఆపోశనం సమర్ప్యాథ ప్రార్థయేత్తానిదమ్ప్రతి ॥

సదాశివాదయః ప్రీతా వరదాశ్చ భవన్తు మే ॥ ౧౪ ॥

యే దేవా ఇతి చ తతో జప్త్వేదం సాక్షతం త్యజేత్ ॥

నమస్కృత్య సముత్థాయ సర్వత్రామృతమస్త్వితి॥౧౫॥

ఉక్త్వా ప్రసాద్య చ జపన్గణానాంత్వేత్యుప క్రమాత్ ॥

వేదాదీన్ రుద్రచమకౌ రుద్రసూక్తం చ పంచ చ ॥ ౧౬ ॥

బ్రహ్మణి భోజనాన్తే తు యావన్మన్త్రాంశ్చ సాక్షతాన్ ॥

దత్త్వోత్తరాపోశనం చ హస్తాంఘ్రిముఖశోధనమ్ ॥ ౧౭ ॥

కృత్వా చాన్తానాస్వాసనేషు స్థాపయిత్వా యథాసుఖమ్॥

శుద్ధోదకమ్ప్రదాయాథ కర్పూరాది యథోదితమ్॥౧౮॥

ముఖవాసం దక్షిణాం చ పాదుకాసనపత్రకమ్ ॥

వ్యజనం ఫలకాన్దణ్డం వైణవం చ ప్రదాయ తాన్ ॥ ౧౯ ॥
ప్రదక్షిణనమస్కారైస్సంతోష్యాశిషమా వహేత ॥

పునః ప్రణమ్య సమ్ప్రార్థ్య గురుభక్తిమచంచలామ్ ॥ 6.23.౨౦ ॥

సదాశివాదయః ప్రీతా గచ్ఛన్తు చ యథాసుఖమ్ ॥

ఇత్యుద్వాస్య ద్వారదేశావధి సమ్యగనువ్రజన్॥౨౧॥

నిరుద్ధస్తః పరావృత్య ద్వాస్థైర్విప్రైశ్చ బన్ధుభిః ॥

దీనానాథైశ్చ సహితో భుక్త్వా తిష్ఠేద్యథాసుఖమ్ ॥౨౨॥

వికృతం న భవేత్క్వాపి సత్యం సత్యం పునః పునః ॥

ప్రత్యబ్దమేవ కుర్వాణో గుర్వారాధనముత్తమమ్ ॥

ఇహ భుక్త్వా మహాభోగాఞ్ఛివలోకమవాప్నుయాత్॥౨౩॥

॥ సూత ఉవాచ ॥॥

ఏవం కృతానుగ్రహమాత్మశిష్యం శ్రీవామదేవం మునివర్యముక్త్వా ॥

ప్రసన్నధీర్జ్ఞానివరో మహాత్మా కృత్వా పరానుగ్రహమాశు దేవః ॥ ౨౪ ॥
యన్నైమిషారణ్యమునీశ్వరాణాం ప్రోక్తం పురా వ్యాసమునీశ్వరేణ ॥

తస్మాదసావాదిగురుర్భవాంస్తు ద్వితీయ ఆర్యో భువనే ప్రసిద్ధః ॥ ౨౫ ॥

శ్రుత్వా మునీన్ద్రో భవతో ముఖాజ్జాతస్సనత్కుమారః శివభక్తిపూర్ణః ॥

వ్యాసాయ వక్తా స చ శైవవర్యశ్శుకాయ వక్తా భవితా చ పూర్ణః ॥ ౨౬ ॥

ప్రత్యేకం మునిశార్దూలం శిష్యవర్గచతుష్టయమ్ ॥

వేదాధ్యయనసంవృత్తం ధర్మస్థాపనపూర్వకమ్ ॥ ౨౭ ॥

వైశమ్పాయన ఏవ స్యాత్పైలో జైమినిరేవ చ ॥

సుమన్తుశ్చేతి చత్వారో వ్యాసశిష్యా మహౌజసః ।। ౨౮ ।।

అగస్త్యశ్చ పులస్త్యశ్చ పులహః క్రతురేవ చ ।।

తవ శిష్యా మహాత్మానో వామదేవ మహామునే ।। ౨౯ ।।

సనకశ్చ సనన్దశ్చ సనాతనమునిస్తతః ।।

సనత్సుజాత ఇత్యేతే యోగివర్యాః శివప్రియాః ।।6.23.30 ।।

సనత్కుమారశిష్యాస్తే సర్వవేదార్థవిత్తమాః ।।

గురుశ్చ పరమశ్చైవ పరాత్పరగురుస్తతః ।।

పరమేష్ఠిగురుశ్చైతే పూజ్యాస్స్యుశ్శుకయోగినః ।। ३౧ ।।

ఇదం ప్రణవవిజ్ఞానం స్థితం వర్గచతుష్టయే ।।

సర్వోత్కృష్టనిదానం చ కాశ్యాం సన్ముక్తికారణమ్ ।। 3౨ ।।

ఏతన్మణ్డలమద్భుతం పరశివాధిష్ఠాన రూపం సదావేదాన్తార్థవిచారపూర్ణమతిభిః పూజ్యం యతీన్ద్రైః పరమ్ ।।

వేదాదిప్రవిభాగకల్పితమహాకాశాదినాప్యావృతన్త్వత్సంతోషకరం తథాస్తు జగతాం శ్రేయస్కరం శ్రీప్రదమ్ ।। 33 ।।

ఇదం రహస్యమ్పరమం శివోదితం వేదాన్తసిద్ధాతవినిశ్చితమ్పరమ్।।

మత్తశ్శ్రుతం యద్భవతా తతో మునే భవన్మతమ్ప్రాజ్ఞతమా వదంతి ।। 3౪ ।।

తస్మాదనేనైవ పథా గతశ్శివం శివోహమస్మీతి శివో భవేద్యతిః ।।
పితామహాదిప్రవిభాగముక్తయే నద్యో యథాసిన్ధుమిమాః ప్రయాన్తి ।। 3౫ ।।

శ్రీసూత ఉవాచ ।।

ఏవమ్మునీశ్వరాయైతదుపదిశ్య సురేశ్వరః ।।

సంస్కృత్య చరణామ్భోజే పిత్రోస్సర్వసురార్చితే ।। 3౬ ।।

కైలాసశిఖరమ్ప్రాప కుమారశ్శిఖరావృతమ్ ।।

రాజితమ్పరమాశ్చర్యదివ్యజ్ఞానప్రదో గురుః ।।౩౭।।

వామదేవోఽపి సచ్ఛిష్యైస్సంవృతశ్శిఖివాహనమ్ ।।

సంప్రణమ్య జగామాశు కైలాసమ్పరమాద్భుతమ్ ।। ౩౮ ।।

గత్వా కైలాసశిఖరమ్ప్రాప్యేశనికటమ్మునిః।।

దదర్శ మోక్షదమ్మాయానాశఞ్చరణమీశయోః।।౩౯।।

భక్త్యా చార్పితసర్వాంగో విస్మృత్య స్వకలేవరమ్ ।।

పపాత సన్నిధౌ భూయో భూయో నత్వా సము త్థితః ।।6.23.౪౦।।

తతో బహువిధైః స్తోత్రైర్వేదాగమరసోత్కటైః ।।

తుష్టావ పరమేశానం సాంబికం ససుతం మునిః ।।౪౧।।

నిధాయ చరణత్పంకజన్దేవ దేవ్యోస్స్వమూర్ద్ధని ।।

పూర్ణానుగ్రహమాసాద్య తత్రైవ న్యవసత్సుఖమ్।।౪౨।।

భవన్తోఽపి విదిత్వైవమ్ప్రణవార్థమ్మహేశ్వరమ్।।

వేదగుహ్యం చ సర్వస్వన్తార కమ్బ్రహ్మ ముక్తిదమ్ ।।౪౩।।

అత్రైవ సుఖమాసీనాః శ్రీవిశ్వేశ్వరపాదయోః ।।
సాయుజ్యరూపామతులామ్ప్రాప్స్యథ ముక్తిముత్తమామ్।।౪౪।।

అహం గురుపదామ్భోజసేవాయై బాదరాశ్రమమ్ ।।

గమిష్యే భవతామ్భూయస్సత్సమ్భాషణమస్తు మే ।। ౪౫ ।।

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే షష్ఠ్యాం కైలాససంహితాయాం
ద్వాదశాహకృత్యవర్ణనపూర్వ్వకవ్యాసాదిశిష్యవర్గకథనన్నామ
త్రయోవింశోఽధ్యాయః ।। ౨౩ ।। ఇతి కైలాససంహితా షష్ఠీ సమాప్తిమగమత్ ।।

।। ఓం నమశ్శివాయ ।।

వాయవీయసంహితా

అథ శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమీ వాయవీయసంహితా ప్రారభ్యతే ॥

శ్రీగణేశాయ నమః ॥

శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

అథ సప్తమీ వాయవీయసంహితా ప్రారభ్యతే ॥

అధ్యాయ ౧

వ్యాస ఉవాచ

నమశ్శివాయ సోమాయ సగణాయ ససూనవే ॥ ౭.౧,౧.౧

ప్రధానపురుషేశాయ సర్గస్థిత్యంతహేతవే ॥ ౭.౧,౧.౧

శక్తిరప్రతిమా యస్య హ్యైశ్వర్యం చాపి సర్వగమ్ ॥ ౭.౧,౧.౨

స్వామిత్వం చ విభుత్వం చ స్వభావం సంప్రచక్షతే ॥ ౭.౧,౧.౨

తమజం విశ్వకర్మాణం శాశ్వతం శివమవ్యయమ్ ॥ ౭.౧,౧.3

మహాదేవం మహాత్మానం వ్రజామి శరణం శివమ్ ॥ ౭.౧,౧.3

ధర్మక్షేత్రే మహాతీర్థే గంగాకాలిందిసంగమే ॥ ౭.౧,౧.౪

ప్రయాగే నైమిషారణ్యే బ్రహ్మలోకస్య వర్త్మని ॥ ౭.౧,౧.౪

మునయశ్శంసితాత్మానః సత్యవ్రతపరాయణాః ॥ ౭.౧,౧.౫

మహౌజసో మహాభాగా మహాసత్రం వితేనిరే ॥ ౭.౧,౧.౫

తత్ర సత్రం సమాకర్ణ్య తేషామక్లిష్టకర్మణామ్ ॥ ౭.౧,౧.౬

సాక్షాత్సత్యవతీసూనోర్వేదవ్యాసస్య ధీమతః ॥ ౭.౧,౧.౬

శిష్యో మహాత్మా మేధావీ త్రిషు లోకేషు విశ్రుతః ॥ ౭.౧,౧.౭

పఞ్చావయవయుక్తస్య వాక్యస్య గుణదోషవిత్ ॥ ౭.౧,౧.౭

ఉత్తరోత్తరవక్తా చ బ్రువతో ఽపి బృహస్పతేః ॥ ౭.౧,౧.౮

మధురః శ్రవణానాం చ మనోజ్ఞపదపర్వణామ్ ॥ ౭.౧,౧.౮

కథానాం నిపుణో వక్తా కాలవిన్నయవిత్కవిః ॥ ౭.౧,౧.౯

ఆజగామ స తం దేశం సూతః పౌరాణికోత్తమః ॥ ౭.౧,౧.౯

తం దృష్ట్వా సూతమాయాంతం మునయో హృష్టమానసాః ॥ ౭.౧,౧.౧౦

తస్మై సామ చ పూజాం చ యథావత్ప్రత్యపాదయన్ ॥ ౭.౧,౧.౧౦

ప్రతిగృహ్య సతాం పూజాం మునిభిః ప్రతిపాదితామ్ ॥ ౭.౧,౧.౧౧

ఉద్దిష్టమానసం భేజే నియుక్తో యుక్తమాత్మనః ॥ ౭.౧,౧.౧౧

తతస్తత్సంగమాదేవ మునీనాం భావితాత్మనామ్ ॥ ౭.౧,౧.౧౨

సోత్కంఠమభవచ్చితం శ్రోతుం పౌరాణికీం కథామ్ ॥ ౭.౧,౧.౧౨

తదా తమనుకూలాభిర్వాగ్భిః పూజ్య ౧ మహర్షయః ॥ ౭.౧,౧.౧౩

అతీవాభిముఖం కృత్వా వచనం చేదమబ్రువన్ ॥ ౭.౧,౧.౧౩

ఋషయ ఊచుః

రోమహర్షణ సర్వజ్ఞ భవాన్నో భాగ్యగౌరవాత్ ॥ ౭.౧,౧.౧౪

సంప్రాప్తోద్య మహాభాగ శైవరాజ మహామతే ॥ ౭.౧,౧.౧౪

పురాణవిద్యామఖిలాం వ్యాసాత్ప్రత్యక్షమీయివాన్ ॥ ౭.౧,౧.౧౫

తస్మాదాశ్చర్యభూతానాం కథానాం త్వం హి భాజనమ్ ॥ ౭.౧,౧.౧౫

రత్నానామురుసారాణాం రత్నాకర ఇవార్ణవః ॥ ౭.౧,౧.౧౬

యచ్చ భూతం యచ్చ భవ్యం యచ్చాన్యద్వస్తు వర్తతే ॥ ౭.౧,౧.౧౬

న తవావిదితం కిఞ్చిత్త్రిషు లోకేషు విద్యతే ॥ ౭.౧,౧.౧౭

త్వమదృష్టవశాదస్మద్దర్శనార్థమిహాగతః ॥ ౭.౧,౧.౧౭

అకుర్వన్కిమపి శ్రేయో న వృథా గన్తుమర్హసి ॥ ౭.౧,౧.౧౭

తస్మాచ్ఛ్రావ్యతరం పుణ్యం సత్కథాజ్ఞానసంహితమ్ ॥ ౭.౧,౧.౧౮

వేదాంతసారసర్వస్వం పురాణం శ్రావయాశు నః ॥ ౭.౧,౧.౧౮

ఏవమభ్యర్థితస్సూతో మునిభిర్వేదవాదిభిః ॥ ౭.౧,౧.౧౯

శ్లక్ష్ణం చ న్యాయసంయుక్తాం ప్రత్యువాచ శుభాం గిరమ్ ॥ ౭.౧,౧.౧౯

౫౦౨

సూత ఉవాచ

పూజితో ఽనుగృహీతశ్చ భవద్భిరితి చోదితః ॥ ౭.౧,౧.౨౦

కస్మాత్సమ్యఙ్న విబ్రూయాం పురాణమృషిపూజితమ్ ॥ ౭.౧,౧.౨౦

అభివంద్య మహాదేవం దేవీం స్కందం వినాయకమ్ ॥ ౭.౧,౧.౨౧

నందినం చ తథా వ్యాసం సాక్షాత్సత్యవతీసుతమ్ ॥ ౭.౧,౧.౨౧

వక్ష్యామి పరమం పుణ్యం పురాణం వేదసంమితమ్ ॥ ౭.౧,౧.౨౨

శివజ్ఞానార్ణవం సాక్షాద్భుక్తిముక్తిఫలప్రదమ్ ॥ ౭.౧,౧.౨౨

శబ్దార్థన్యాయసంయుక్తై రాగమార్థైర్విభూషితమ్ ॥ ౭.౧,౧.౨౩

శ్వేతకల్పప్రసంగేన వాయునా కథితం పురా ॥ ౭.౧,౧.౨౩

విద్యాస్థానాని సర్వాణి పురాణానుక్రమం తథా ॥ ౭.౧,౧.౨౪

తత్పురాణస్య చోత్పత్తిం బ్రువతో మే నిబోధత ॥ ౭.౧,౧.౨౪

అంగాని వేదాశ్చత్వారో మీమాంసాన్యాయవిస్తరః ॥ ౭.౧,౧.౨౫

పురాణం ధర్మశాస్త్రం చ విద్యాశ్చేతాశ్చతుర్దశ ॥ ౭.౧,౧.౨౫

ఆయుర్వేదో ధనుర్వేదో గాంధర్వశ్చేత్యనుక్రమాత్ ॥ ౭.౧,౧.౨౬

అర్థశాస్త్రం పరం తస్మాద్విద్యా హ్యష్టాదశ స్మృతాః ॥ ౭.౧,౧.౨౬

అష్టాదశానాం విద్యానామేతాసాం భిన్నవర్త్మనామ్ ॥ ౭.౧,౧.౨౭

ఆదికర్తా కవిస్సాక్షాచ్ఛూలపాణిరితి శ్రుతిః ॥ ౭.౧,౧.౨౭

స హి సర్వజగన్నాథః సిసృక్షురఖిలం జగత్ ॥ ౭.౧,౧.౨౮

బ్రహ్మాణం విదధే సాక్షాత్పుత్రమగ్రే సనాతనమ్ ॥ ౭.౧,౧.౨౮

తస్మై ప్రథమపుత్రాయ బ్రహ్మణే విశ్వయోనయే ॥ ౭.౧,౧.౨౯

విద్యాశ్చేమా దదౌ పూర్వం విశ్వసృష్ట్యర్థమీశ్వరః ॥ ౭.౧,౧.౨౯

పాలనాయ హరిం దేవం రక్షాశక్తిం దదౌ తతః ॥ ౭.౧,౧.౩౦

మధ్యమం తనయం విష్ణుం పాతారం బ్రహ్మణో ఽపి హి ॥ ౭.౧,౧.౩౦

లబ్ధవిద్యేన విధినా ప్రజాసృష్టిం వితన్వతా ॥ ౭.౧,౧.౩౧

ప్రథమం సర్వశాస్త్రాణాం పురాణం బ్రహ్మణా స్మృతమ్ ॥ ౭.౧,౧.౩౧

అనంతరం తు వక్త్రేభ్యో వేదాస్తస్య వినిర్గతాః ॥ ౭.౧,౧.౩౨

ప్రవృత్తిస్సర్వశాస్త్రాణాం తన్ముఖాదభవత్తతః ॥ ౭.౧,౧.౩౨

యదాస్య విస్తరం శక్తా నాధిగంతుం ప్రజా భువి ॥ ౭.౧,౧.౩౩

తదా విద్యాసమాసార్థం విశ్వేశ్వరనియోగతః ॥ ౭.౧,౧.౩౩

ద్వాపరాంతేషు విశ్వాత్మా విష్ణుర్విశ్వంభరః ప్రభుః ॥ ౭.౧,౧.౩౪

వ్యాసనామ్నా చరత్యస్మిన్నవతీర్య మహీతలే ॥ ౭.౧,౧.౩౪

ఏవం వ్యస్తాశ్చ వేదాశ్చ ద్వాపరేద్వాపరే ద్విజాః ॥ ౭.౧,౧.౩౫

నిర్మితాని పురాణాని అన్యాని చ తతః పరమ్ ॥ ౭.౧,౧.౩౫
స పునర్ద్వాపరే చాస్మిన్కృష్ణద్వైపాయనాఖ్యయా ॥ ౭.౧,౧.౩౬
అరణ్యామివ హవ్యాశీ సత్యవత్యామజాయత ॥ ౭.౧,౧.౩౬
సంక్షిప్య స పునర్వేదాంశ్చతుర్ధా కృతవాన్మునిః ॥ ౭.౧,౧.౩౭
వ్యస్తవేదతయా లోకే వేదవ్యాస ఇతి శ్రుతః ॥ ౭.౧,౧.౩౭
పురాణానాఞ్చ సంక్షిప్తం చతుర్లక్షప్రమాణతః ॥ ౭.౧,౧.౩౮
అద్యాపి దేవలోకే తచ్ఛతకోటిప్రవిస్తరమ్ ॥ ౭.౧,౧.౩౮
యో విద్యాచ్చతురో వేదాన్ సాంగోపణిషదాన్ద్విజః ॥ ౭.౧,౧.౩౯
న చేత్పురాణం సంవిద్యాన్నైవ స స్యాద్విచక్షణః ॥ ౭.౧,౧.౩౯
ఇతిహాసపురాణాభ్యాం వేదం సముపబృంహయేత్ ॥ ౭.౧,౧.౪౦
బిభేత్యల్పశ్రుతాద్వేదో మామయం ప్రతరిష్యతి ॥ ౭.౧,౧.౪౦
సర్గశ్చ ప్రతిసర్గశ్చ వంశో మన్వంతరాణి చ ॥ ౭.౧,౧.౪౧
వంశానుచరితం చైవ పురాణం పఞ్చలక్షణమ్ ॥ ౭.౧,౧.౪౧
దశధా చాష్టధా చైతత్పురాణముపదిశ్యతే ॥ ౭.౧,౧.౪౨
౫౦౨

బృహత్సూక్ష్మప్రభేదేన మునిభిస్తత్త్వవిత్తమైః ॥ ౭.౧,౧.౪౨
బ్రాహ్మం పాద్మం వైష్ణవం చ శైవం భాగవతం తథా ॥ ౭.౧,౧.౪౩
భవిష్యం నారదీయం చ మార్కండేయమతః పరమ్ ॥ ౭.౧,౧.౪౩
ఆగ్నేయం బ్రహ్మవైవర్తం లైంగం వారాహమేవ చ ॥ ౭.౧,౧.౪౪
స్కాన్దం చ వామనం చైవ కౌర్మ్యం మాత్స్యం చ గారుడమ్ ॥ ౭.౧,౧.౪౪

బ్రహ్మాండం చేతి పుణ్యో ఽయం పురాణానామనుక్రమః ॥ ౭.౧,౧.౪౫

తత్ర శైవం తురీయం యచ్ఛార్వం సర్వార్థసాధకమ్ ॥ ౭.౧,౧.౪౫

గ్రంథో లక్షప్రమాణం తద్వ్యస్తం ద్వాదశసంహితమ్ ॥ ౭.౧,౧.౪౬

నిర్మితం తచ్ఛివేనైవ తత్ర ధర్మః ప్రతిష్ఠితః ॥ ౭.౧,౧.౪౬

తదుక్తేనైవ ధర్మేణ శైవాస్త్రైవర్ణికా నరాః ॥ ౭.౧,౧.౪౭

తస్మాద్విముకుతిమన్విచ్ఛఞ్ఛివమేవ సమాశ్రయేత్ ॥ ౭.౧,౧.౪౭

తమాశ్రిత్యైవ దేవానామపి ముక్తిర్న చాన్యథా ॥ ౭.౧,౧.౪౮

యదిదం శైవమాఖ్యాతం పురాణం వేదసంమితమ్ ॥ ౭.౧,౧.౪౯

తస్య భేదాన్సమాసేన బ్రువతో మే నిబోధత ॥ ౭.౧,౧.౪౯

విద్యేశ్వరం తథా రౌద్రం వైనాయకమనుత్తమమ్ ॥ ౭.౧,౧.౫౦

ఔమం మాతృపురాణం చ రుద్రైకాదశకం తథా ॥ ౭.౧,౧.౫౦

కైలాసం శతరుద్రం చ శతరుద్రాఖ్యమేవ చ ॥ ౭.౧,౧.౫౧

సహస్రకోటిరుద్రాఖ్యం వాయవీయం తతఃపరమ్ ॥ ౭.౧,౧.౫౧

ధర్మసంజ్ఞం పురాణం చేత్యేవం ద్వాదశ సంహితాః ॥ ౭.౧,౧.౫౨

విద్యేశం దశసాహస్రముదితం గ్రంథసంఖ్యయా ॥ ౭.౧,౧.౫౨

రౌద్రం వైనాయకం చౌమం మాతృకాఖ్యం తతః పరమ్ ॥ ౭.౧,౧.౫౩

ప్రత్యేకమష్టసాహస్రం త్రయోదశసహస్రకమ్ ॥ ౭.౧,౧.౫౩

రౌద్రకాదశకాఖ్యం యత్కైలాసం షట్సహస్రకమ్ ॥ ౭.౧,౧.౫౪

శతరుద్రం త్రిసాహస్రం కోటిరుద్రం తతః పరమ్ ॥ ౭.౧,౧.౫౪

సహస్రైర్నవభిర్యుక్తం సర్వార్థజ్ఞానసంయుతమ్ ॥ ౭.౧,౧.౫౫

సహస్రకోటిరుద్రాఖ్యమేకాదశసహస్రకమ్ ॥ ౭.౧,౧.౫౫

చతుస్సహస్రసంఖ్యేయం వాయవీయమనుత్తమమ్ ॥ ౭.౧,౧.౫౬
ధర్మసంజ్ఞం పురాణం యత్తద్ద్వాదశసహస్రకమ్ ॥ ౭.౧,౧.౫౬
తదేవం లక్షముద్దిష్టం శైవం శాఖావిభేదతః ॥ ౭.౧,౧.౫౭
పురాణం వేదసారం తద్భుక్తిముక్తిఫలప్రదమ్ ॥ ౭.౧,౧.౫౭
వ్యాసేన తత్తు సంక్షిప్తం చతుర్వింశత్సహస్రకమ్ ॥ ౭.౧,౧.౫౮
శైవన్తత్ర పురాణం వై చతుర్థం సప్తసంహితమ్ ॥ ౭.౧,౧.౫౮
విద్యేశ్వరాఖ్యా తత్రాద్యా ద్వితీయా రుద్రసంహితా ॥ ౭.౧,౧.౫౯
తృతీయా శతరుద్రాఖ్యా కోటిరుద్రా చతుర్థికా ॥ ౭.౧,౧.౫౯
పఞ్చమీ కథితా చోమా షష్ఠీ కైలాససంహితా ॥ ౭.౧,౧.౬౦
సప్తమీ వాయవీయాఖ్యా సప్తైవం సంహితా ఇహ ॥ ౭.౧,౧.౬౦
విద్యేశ్వరం ద్విసాహస్రం రౌద్రం పఞ్చశతాయుతమ్ ॥ ౭.౧,౧.౬౧
త్రింశత్తథా ద్విసాహస్రం సార్ధైకశతమీరితమ్ ॥ ౭.౧,౧.౬౧
శతరుద్రన్తథా కోటిరుద్రం వ్యోమయుగాధికమ్ ॥ ౭.౧,౧.౬౨
ద్విసాహస్రం చ ద్విశతం తథోమం భూసహస్రకమ్ ॥ ౭.౧,౧.౬౨
చత్వారింశత్సాష్టశతం కైలాసం భూసహస్రకమ్ ॥ ౭.౧,౧.౬౩
చత్వారింశచ్చ ద్విశతం వాయవీయమతః పరమ్ ॥ ౭.౧,౧.౬౩
చతుస్సాహస్రసంఖ్యాకమేవం సంఖ్యావిభేదతః ॥ ౭.౧,౧.౬౪
శ్రుతమ్పరమపుణ్యన్తు పురాణం శివసంజ్ఞకమ్ ॥ ౭.౧,౧.౬౪
చతుఃసాహస్రకం యత్తు వాయవీయముదీరితమ్ ॥ ౭.౧,౧.౬౫
తదిదం వర్తయిష్యామి భాగద్వయసమన్వితమ్ ॥ ౭.౧,౧.౬౫
నావేదవిదుషే వాచ్యమిదం శాస్త్రమనుత్తమమ్ ॥ ౭.౧,౧.౬౬

న చైవాశ్రద్ధధానాయ నాపురాణవిదే తథా ॥ ౭.౧,౧.౬౬

పరీక్షితాయ శిష్యాయ ధార్మికాయానసూయవే ॥ ౭.౧,౧.౬౭

ప్రదేయం శివభక్తాయ శివధర్మానుసారిణే ॥ ౭.౧,౧.౬౭

పురాణసంహితా యస్య ప్రసాదాన్మయి వర్తతే ॥ ౭.౧,౧.౬౮

నమో భగవతే తస్మై వ్యాసాయామితతేజసే ॥ ౭.౧,౧.౬౮

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాం పూర్వఖణ్డే
విద్యావతారకథనం నామప్రథమో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౨

సూత ఉవాచ

పురా కాలేన మహతా కల్పేతీతే పునఃపునః ॥ ౭.౧,౨.౧

అస్మిన్నుపస్థితే కల్పే ప్రవృత్తే సృష్టికర్మణి ॥ ౭.౧,౨.౧

ప్రతిష్ఠితాయాం వార్తాయాం ప్రబుద్ధాసు ప్రజాసు చ ॥ ౭.౧,౨.౨

మునీనాం షట్కులీయానాం బ్రువతామితరేతరమ్ ॥ ౭.౧,౨.౨

ఇదం పరమిదం నేతి వివాదస్సుమహానభూత్ ॥ ౭.౧,౨.3

పరస్య దుర్నిరూపత్వాన్న జాతస్తత్ర నిశ్చయః ॥ ౭.౧,౨.3

తే ఽభిజగ్ముర్విధాతారం ద్రష్టుం బ్రహ్మాణమవ్యయమ్ ॥ ౭.౧,౨.౪

యత్రాస్తే భగవాన్ బ్రహ్మా స్తూయమానస్సురాసురైః ॥ ౭.౧,౨.౪

మేరుశృంగే శుభే రమ్యే దేవదానవసంకులే ॥ ౭.౧,౨.౫

సిద్ధచారణసంవాదే యక్షగంధర్వసేవితే ॥ ౭.౧,౨.౫

విహంగసంఘసంఘుష్టే మణివిద్రుమభూషితే ॥ ౭.౧,౨.౬

నికుంజకందరదరీగృహానిర్ఝరశోభితే ॥ ౭.౧,౨.౬

తత్ర బ్రహ్మవనం నామ నానామృగసమాకులమ్ ॥ ౭.౧,౨.౭

దశయోజనవిస్తీర్ణం శతయోజనమాయతమ్ ॥ ౭.౧,౨.౭

సురసామలపానీయపూర్ణరమ్యసరోవరమ్ ॥ ౭.౧,౨.౮

మత్తభ్రమరసంఛన్నరమ్యపుష్పితపాదపమ్ ॥ ౭.౧,౨.౮

తరుణాదిత్యసంకాశం తత్ర చారు మహత్పురమ్ ॥ ౭.౧,౨.౯

దుర్ధర్షబలదృప్తానాం దైత్యదానవరక్షసామ్ ॥ ౭.౧,౨.౯

తప్తజాంబూనదమయం ప్రాంశుప్రాకారతోరణమ్ ॥ ౭.౧,౨.౧౦

నిర్వ్యూహవలభీకూటప్రతోలీశతమండితమ్ ॥ ౭.౧,౨.౧౦

మహార్ఘమణిచిత్రాభిర్లేలిహానమివాంబరమ్ ॥ ౭.౧,౨.౧౧

మహాభవనకోటీభిరనేకాభిరలంకృతమ్ ॥ ౭.౧,౨.౧౧

తస్మిన్నివసతి బ్రహ్మా సభ్యైః సార్ధం ప్రజాపతిః ॥ ౭.౧,౨.౧౨

తత్ర గత్వా మహాత్మానం సాక్షాల్లోకపితామహమ్ ॥ ౭.౧,౨.౧౨

దదృశుర్మునయో దేవా దేవర్షిగణసేవితమ్ ॥ ౭.౧,౨.౧౩

శుద్ధచామీకరప్రఖ్యం సర్వాభరణభూషితమ్ ॥ ౭.౧,౨.౧౩

ప్రసన్నవదనం సౌమ్యం పద్మపత్రాయతేక్షణమ్ ॥ ౭.౧,౨.౧౪

దివ్యకాంతిసమాయుక్తం దివ్యగంధానులేపనమ్ ॥ ౭.౧,౨.౧౪

దివ్యశుక్లాంబరధరం దివ్యమాలావిభూషితమ్ ॥ ౭.౧,౨.౧౫

సురాసురేంద్రయోగీంద్రవంద్యమానపదాంబుజమ్ ॥ ౭.౧,౨.౧౫

సర్వలక్షణయుక్తాంగ్యా లబ్ధచామరహస్తయా ॥ ౭.౧,౨.౧౬

భ్రాజమానం సరస్వత్యా ప్రభయేవ దివాకరమ్ ॥ ౭.౧,౨.౧౬

తం దృష్ట్వా మునయస్సర్వే ప్రసన్నవదనేక్షణాః ॥ ౭.౧,౨.౧౭

శిరస్యంజలిమాధాయ తుష్టువుస్సురపుంగవమ్ ॥ ౭.౧,౨.౧౭

మునయ ఊచుః

నమస్త్రిమూర్తయే తుభ్యం సర్గస్థిత్యంతహేతవే ॥ ౭.౧,౨.౧౮

పురుషాయ పురాణాయ బ్రహ్మణే పరమాత్మనే ॥ ౭.౧,౨.౧౮

నమః ప్రధానదేహాయ ప్రధానక్షోభకారిణే ॥ ౭.౧,౨.౧౯

త్రయోవింశతిభేదేన వికృతాయావికారిణే ॥ ౭.౧,౨.౧౯

నమో బ్రహ్మణ్డదేహాయ బ్రహ్మండోదరవర్తినే ॥ ౭.౧,౨.౨౦

తత్ర సంసిద్ధకార్యాయ సంసిద్ధకరణాయ చ ॥ ౭.౧,౨.౨౦

నమోస్తు సర్వలోకాయ సర్వలోకవిధాయినే ॥ ౭.౧,౨.౨౧

సర్వాత్మదేహసంయోగ వియోగవిధిహేతవే ॥ ౭.౧,౨.౨౧

త్వయైవ నిఖిలం సృష్టం సంహృతం పాలితం జగత్ ॥ ౭.౧,౨.౨౨

తథాపి మాయయా నాథ న విద్మస్త్వాం పితామహ ॥ ౭.౧,౨.౨౨

సూత ఉవాచ

ఏవం బ్రహ్మ మహాభాగైర్మహర్షిభిరభిష్టుతః ॥ ౭.౧,౨.౨౩

ప్రాహ గంభీరయా వాచా మునీన్ ప్రహ్లాదయన్నివ ॥ ౭.౧,౨.౨౩

బ్రహ్మోవాచ

ఋషయో హే మహాభాగా మహాసత్త్వా మహౌజసః ॥ ౭.౧,౨.౨౪

కిమర్థం సహితాస్సర్వే యూయమత్ర సమాగతాః ॥ ౭.౧,౨.౨౪

తమేవంవాదినం దేవం బ్రహ్మణం బ్రహ్మవిత్తమాః ॥ ౭.౧,౨.౨౫

వాగ్భిర్వినయగర్భాభిస్సర్వే ప్రాంజలయో ఽబ్రువన్ ॥ ౭.౧,౨.౨౫

మునయ ఊచుః

భగవన్నంధకారేణ మహతా వయమావృతాః ॥ ౭.౧,౨.౨౬

ఖిన్నా వివదమానాశ్చ న పశ్యామో ఽత్ర యత్పరమ్ ॥ ౭.౧,౨.౨౬

త్వం హి సర్వజగద్ధాతా సర్వకారణకారణమ్ ॥ ౭.౧,౨.౨౭

త్వయా హ్యవిదితం నాథ నేహ కించన విద్యతే ॥ ౭.౧,౨.౨౭

కః పుమాన్ సర్వసత్త్వేభ్యః పురాణః పురుషః పరః ॥ ౭.౧,౨.౨౮

విశుద్ధః పరిపూర్ణశ్చ శాశ్వతః పరమేశ్వరః ॥ ౭.౧,౨.౨౮

కేనైవ చిత్రకృత్యేన ప్రథమం సృజ్యతే జగత్ ॥ ౭.౧,౨.౨౯

తత్త్వం వద మహాప్రాజ్ఞ స్వసందేహాపనుత్తయే ॥ ౭.౧,౨.౨౯

ఏవం పృష్టస్తదా బ్రహ్మా విస్మయస్మేరవీక్షణః ॥ ౭.౧,౨.30

దేవానాం దానవానాం చ మునీనామపి సన్నిధౌ ॥ ౭.౧,౨.30

ఉత్థాయ సుచిరం ధ్యాత్వా రుద్ర ఇత్యుద్ధరన్ గిరిమ్ ॥ ౭.౧,౨.3౧

ఆనందక్లిన్నసర్వాంగః కృతాంజలిరభాషత ॥ ౭.౧,౨.3౧

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాం పూర్వఖణ్డే మునిప్రస్తావవర్ణనం నామ ద్వితీయో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ 3

బ్రహమోవాచ

యతో వాచో నివర్తంతే అప్రాప్య మనసా సహ ॥ ౭.౧,3.౧

ఆనందం యస్య వై విద్వాన్న బిభేతి కుతశ్చన ॥ ౭.౧,3.౧

యస్మాత్సర్వమిదం బ్రహ్మావిష్ణురుద్రేన్ద్రపూర్వకమ్ ॥ ౭.౧,3.౨

సహ భూతేన్ద్రియైః సర్వైః ప్రథమం సంప్రసూయతే ॥ ౭.౧,౩.౨

కారణానాం చ యో ధాతా ధ్యాతా పరమకారణమ్ ॥ ౭.౧,౩.౩

న సంప్రసూయతే ఽన్యస్మాత్కుతశ్చన కదాచన ॥ ౭.౧,౩.౩

సర్వైశ్వర్యేణ సంపన్నో నామ్నా సర్వేశ్వరః స్వయమ్ ॥ ౭.౧,౩.౪

సర్వైర్ముముక్షుభిర్ధ్యేయశ్శంభురాకాశమధ్యగః ॥ ౭.౧,౩.౪

యో ఽగ్రే మాం విదధే పుత్రం జ్ఞానం చ ప్రహిణోతి మే ॥ ౭.౧,౩.౫

తత్ప్రసాదాన్మయాలబ్ధం ప్రాజాపత్యమిదం పదమ్ ॥ ౭.౧,౩.౫

ఈశో వృక్ష ఇవ స్తబ్ధో య ఏకో దివి తిష్ఠతి ॥ ౭.౧,౩.౬

యేనేదమఖిలం పూర్ణం పురుషేణ మహాత్మనా ॥ ౭.౧,౩.౬

౫౦౪

ఏకో బహూనాం జంతూనాం నిష్క్రియాణాం చ సక్రియః ॥ ౭.౧,౩.౭

య ఏకో బహుధా బీజం కరోతి స మహేశ్వరః ॥ ౭.౧,౩.౭

జీవైరేభిరిమాంల్లోకాన్సర్వానీశో య ఈశతే ౧ ॥ ౭.౧,౩.౮

య ఏకో భాగవాన్రుద్రో న ద్వితీయో ఽస్తి కశ్చన ॥ ౭.౧,౩.౮

సదా జనానాం హృదయే సంనివిష్టో ఽపి యః పరైః ॥ ౭.౧,౩.౯

అలక్ష్యో లక్షయన్విశ్వమధితిష్ఠతి సర్వదా ॥ ౭.౧,౩.౯

యస్తు కాలాత్ప్రముక్తాని కారణాన్యఖిలాన్యపి ॥ ౭.౧,౩.౧౦

అనన్తశక్తిరేవైకో భగవానధితిష్ఠతి ॥ ౭.౧,౩.౧౦

న యస్య దివసో రాత్రిర్న సమానో న చాధికః ॥ ౭.౧,౩.౧౧

స్వభావికీ పరాశక్తిర్నిత్యా జ్ఞానక్రియే అపి ॥ ౭.౧,౩.౧౧

యదిదం క్షరమవ్యక్తం యదప్యమృతమక్షరమ్ ॥ ౭.౧,౩.౧౨

తావుభావక్షరాత్మానావేకో దేవః స్వయం హరః ॥ ౭.౧,౩.౧౨

ఈశతే తదభిధ్యానాద్యోజనాసత్త్వభావనః ॥ ౭.౧,౩.౧౩

భూయో హ్యస్య పశోరన్తే విశ్వమాయా నివర్తతే ॥ ౭.౧,౩.౧౩

యస్మిన్న భాసతే విద్యున్న సూర్యో న చ చన్ద్రమాః ॥ ౭.౧,౩.౧౪

యస్య భాసా విభాతీదమిత్యేషా శాశ్వతీ శ్రుతిః ॥ ౭.౧,౩.౧౪

ఏకో దేవో మహాదేవో విజ్ఞేయస్తు మహేశ్వరః ॥ ౭.౧,౩.౧౫

న తస్య పరమం కించిత్పదం సమధిగమ్యతే ॥ ౭.౧,౩.౧౫

అయమాదిరనాద్యన్తస్స్వభావాదేవ నిర్మలః ॥ ౭.౧,౩.౧౬

స్వతన్త్రః పరిపూర్ణశ్చ స్వేచ్ఛాధీనశ్చరాచరః ॥ ౭.౧,౩.౧౬

అప్రాకృతవపుః శ్రీమాంల్లక్ష్యలక్షణవర్జితః ॥ ౭.౧,౩.౧౭

అయం ముక్తో మోచకశ్చ హ్యకాలః కాలచోదకః ॥ ౭.౧,౩.౧౭

సర్వోపరికృతావాసస్సర్వావాసశ్చ సర్వవిత్ ॥ ౭.౧,౩.౧౮

షడ్విధాధ్వమయస్యాస్య సర్వస్య జగతః పతిః ॥ ౭.౧,౩.౧౮

ఉత్తరోత్తరభూతానాముత్తరశ్చ నిరుత్తరః ॥ ౭.౧,౩.౧౯

అనన్తానన్తసన్దోహమకరందమధువ్రతః ॥ ౭.౧,౩.౧౯

అఖండజగదండానాం పిండీకరణపండితః ॥ ౭.౧,౩.౨౦

ఔదార్యవీర్యగాంభీర్యమాధుర్యమకరాలయః ॥ ౭.౧,౩.౨౦

నైవాస్య సదృశం వస్తు నాధికం చాపి కించన ॥ ౭.౧,౩.౨౧

అతులః సర్వభూతానాం రాజరాజశ్చ తిష్ఠతి ॥ ౭.౧,౩.౨౧

అనేన చిత్రకృత్యేన ప్రథమం సృజ్యతే జగత్ ॥ ౭.౧,౩.౨౨

అంతకాలే పునశ్చేదం తస్మిన్ప్రలయమేష్యతే ॥ ౽.౧,3.౨౨
అస్య భూతాని వశ్యాని అయం సర్వనియోజకః ॥ ౽.౧,3.౨3
అయం తు పరయా భక్త్యా దృశ్యతే నాన్యథా క్వచిత్ ॥ ౽.౧,3.౨3
వ్రతాని సర్వదానాని తపాంసి నియమాస్తథా ॥ ౽.౧,3.౨౪
కథితాని పురా సద్భిర్భావార్థం నాత్ర సంశయః ॥ ౽.౧,3.౨౪
హరిశ్చాహం చ రుద్రశ్చ తథాన్యే చ సురాసురాః ॥ ౽.౧,3.౨౫
తపోభిరుగ్రైరద్యాపి తస్య దర్శనకాంక్షిణః ॥ ౽.౧,3.౨౫
అదృశ్యః పతితైర్మూఢైర్దుర్జనైరపి కుత్సితైః ॥ ౽.౧,3.౨౬
భక్తైరన్తర్బహిశ్చాపి పూజ్యః సంభాష్య ఏవ చ ॥ ౽.౧,3.౨౬
తదిదం త్రివిధం రూపం స్థూలం సూక్ష్మం తతః పరమ్ ॥ ౽.౧,3.౨౽
అస్మదాద్యమరైర్దృశ్యం స్థూలం సూక్ష్మం తు యోగిభిః ॥ ౽.౧,3.౨౽

౧ శపో లుగభావ ఆర్ష

౫౦౪

తతః పరం తు యన్నిత్యం జ్ఞానమానందమవ్యయమ్ ॥ ౽.౧,3.౨౮
తన్నిష్ఠైస్తత్పరైర్భక్తైర్దృశ్యం తద్వ్రతమాశ్రితైః ॥ ౽.౧,3.౨౮
బహునాత్ర కిముక్తేన గుహ్యాద్గుహ్యతరం పరమ్ ॥ ౽.౧,3.౨౯
శివే భక్తిర్న సన్దేహస్తయా యుక్తో విముచ్యతే ॥ ౽.౧,3.౨౯
ప్రసాదాదేవ సా భక్తిః ప్రసాదో భక్తిసంభవః ॥ ౽.౧,3.3౦
యథా చాంకురతో బీజం బీజతో వా యథాంకురః ॥ ౽.౧,3.3౦

ప్రసాదపూర్వికా ఏవ పశోస్సర్వత్ర సిద్ధయః ॥ ౭.౧,3.3౧

స ఏవ సాధనైరన్తే సర్వైరపి చ సాధ్యతే ॥ ౭.౧,3.3౧

ప్రసాదసాధనం ధర్మస్స చ వేదేన దర్శితః ॥ ౭.౧,3.3౨

తదభ్యాసవశాత్సామ్యం పూర్వయోః పుణ్యపాపయోః ॥ ౭.౧,3.3౨

సామ్యాత్ప్రసాదసంపర్కో ధర్మస్యాతిశయస్తతః ॥ ౭.౧,3.33

ధర్మాతిశయమాసాద్య పశోః పాపపరిక్షయః ॥ ౭.౧,3.33

ఏవం ప్రక్షీణపాపస్య బహుభిర్జన్మభిః క్రమాత్ ॥ ౭.౧,3.3౪

సాంబే సర్వేశ్వరే భక్తిర్జ్ఞానపూర్వా ప్రజాయతే ॥ ౭.౧,3.3౪

భావానుగుణమీశస్య ప్రసాదో వ్యతిరిచ్యతే ॥ ౭.౧,3.3౫

ప్రసాదాత్కర్మసంత్యాగః ఫలతో న స్వరూపతః ॥ ౭.౧,3.3౫

తస్మాత్కర్మఫలత్యాగాచ్ఛివధర్మాన్వయః శుభః ॥ ౭.౧,3.3౬

స చ గుర్వనపేక్షశ్చ తదపేక్ష ఇతి ద్విధా ॥ ౭.౧,3.3౬

తత్రానపేక్షాత్సాపేక్షో ముఖ్యః శతగుణాధికః ॥ ౭.౧,3.3౭

శివధర్మాన్వయస్యాస్య శివజ్ఞానసమన్వయః ॥ ౭.౧,3.3౭

జ్ఞానాన్వయవశాత్పుంసః సంసారే దోషదర్శనమ్ ॥ ౭.౧,3.3౮

తతో విషయవైరాగ్యం వైరాగ్యాద్భావసాధనమ్ ॥ ౭.౧,3.3౮

భావసిద్ధ్యుపపన్నస్య ధ్యానే నిష్ఠా న కర్మణి ॥ ౭.౧,3.3౯

జ్ఞానధ్యానాభియుక్తస్య పుంసో యోగః ప్రవర్తతే ॥ ౭.౧,3.3౯

యోగేన తు పరా భక్తిః ప్రసాదస్తదనంతరమ్ ॥ ౭.౧,3.౪౦

ప్రసాదాన్ముచ్యతే జంతుర్ముక్తః శివసమో భవేత్ ॥ ౭.౧,3.౪౦

అనుగ్రహప్రకారస్య క్రమో ఽయమవివక్షితః ॥ ౭.౧,3.౪౧

యాదృశీ యోగ్యతా పుంసస్తస్య తాదృగనుగ్రహః ॥ ౭.౧,౩.౪౧

గర్భస్థో ముచ్యతే కశ్చిజ్జాయమానస్తథాపరః ॥ ౭.౧,౩.౪౨

బాలో వా తరుణో వాథ వృద్ధో వా ముచ్యతే పరః ॥ ౭.౧,౩.౪౨

తిర్యగ్యోనిగతః కశ్చిన్ముచ్యతే నారకో ఽపరః ॥ ౭.౧,౩.౪౩

అపరస్తు పదం ప్రాప్తో ముచ్యతే స్వపదక్షయే ॥ ౭.౧,౩.౪౩

కశ్చిత్క్షీణపదో భూత్వా పునరావర్త్య ముచ్యతే ॥ ౭.౧,౩.౪౪

కశ్చిదధ్వగతస్తస్మిన్ స్థిత్వాస్థిత్వా విముచ్యతే ॥ ౭.౧,౩.౪౪

తస్మాన్నైకప్రకారేణ నరాణాం ముక్తిరిష్యతే ॥ ౭.౧,౩.౪౫

జ్ఞానభావానురూపేణ ప్రసాదేనైవ నిర్వృతిః ॥ ౭.౧,౩.౪౫

తస్మాదస్య ప్రసాదార్థం వాఙ్మనోదోషవర్జితాః ॥ ౭.౧,౩.౪౬

ధ్యాయంతశ్శివమేవైకం సదారతనయాగ్నయః ॥ ౭.౧,౩.౪౬

తన్నిష్ఠాస్తత్పరాస్సర్వే తద్యుక్తాస్తదుపాశ్రయాః ॥ ౭.౧,౩.౪౭

సర్వక్రియాః ప్రకుర్వాణాస్తమేవ మనసాగతాః ॥ ౭.౧,౩.౪౭

దీర్ఘసూత్రసమారబ్ధం దివ్యవర్షసహస్రకమ్ ॥ ౭.౧,౩.౪౮

సత్రాంతే మంత్రయోగేన వాయుస్తత్ర గమిష్యతి ॥ ౭.౧,౩.౪౮

స ఏవ భవతః శ్రేయః సోపాయం కథయిష్యతి ॥ ౭.౧,౩.౪౯

౫౦౫

తతో వారాణసీ పుణ్యా పురీ పరమశోభనా ॥ ౭.౧,౩.౪౯

గంతవ్యా యత్ర విశ్వేశో దేవ్యా సహ పినాకధృక్ ॥ ౭.౧,౩.౫౦

సదా విహరతి శ్రీమాన్ భక్తానుగ్రహకారణాత్ ॥ ౭.౧,౩.౫౦

తత్రాశ్చర్యం మహద్దృష్ట్వా మత్సమీపం గమిష్యథ ॥ ౭.౧,౩.౫౧

తతో వః కథయిష్యామి మోక్షోపాయ ద్విజోత్తమాః ॥ ౭.౧,౩.౫౧

యేనైకజన్మనా ముక్తిర్యుష్మత్కరతలే స్థితా ॥ ౭.౧,౩.౫౨

అనేకజన్మసంసారబంధనిర్మోక్షకారిణీ ॥ ౭.౧,౩.౫౨

ఏతన్మనోమయం చక్రం మయా సృష్టం విసృజ్యతే ॥ ౭.౧,౩.౫౩

యత్రాస్య శీర్యతే నేమిః స దేశస్తపసశ్శుభః ॥ ౭.౧,౩.౫౩

ఇత్యుక్త్వా సూర్యసంకాశం చక్రం దృష్ట్వా మనోమయమ్ ॥ ౭.౧,౩.౫౪

ప్రణిపత్య మహాదేవం విససర్జ పితామహః ॥ ౭.౧,౩.౫౪

తే ఽపి హృష్టతరా విప్రాః ప్రణమ్య జగతాం ప్రభుమ్ ॥ ౭.౧,౩.౫౫

ప్రయయుస్తస్య చక్రస్య యత్ర నేమిరశీర్యత ॥ ౭.౧,౩.౫౫

చక్రం తదపి సంక్షిప్తం శ్లక్ష్ణం చారుశిలాతలే ॥ ౭.౧,౩.౫౬

విమలస్వాదుపానీయే నిజపాత వనే క్వచిత్ ॥ ౭.౧,౩.౫౬

తద్వనం తేన విఖ్యాతం నైమిషం మునిపూజితమ్ ॥ ౭.౧,౩.౫౭

అనేకయక్షగంధర్వవిద్యాధరసమాకులమ్ ॥ ౭.౧,౩.౫౭

అష్టాదశ సముద్రస్య ద్వీపానశ్నన్పురూరవాః ॥ ౭.౧,౩.౫౮

విలాసవశముర్వశ్యా యాతో దైవేన చోదితః ॥ ౭.౧,౩.౫౮

అక్రమేణ హరన్మోహాద్యజ్ఞవాటం హిరణ్మయమ్ ॥ ౭.౧,౩.౫౯

మునిభిర్యత్ర సంక్రుద్ధైః కుశవజ్రైర్నిపాతితః ॥ ౭.౧,౩.౫౯

విశ్వం సిసృక్షమాణా వై యత్ర విశ్వసృజః పురా ॥ ౭.౧,౩.౬౦

సత్రమారేభిరే దివ్యం బ్రహ్మజ్ఞా గార్హపత్యగాః ॥ ౭.౧,౩.౬౦

ఋషిభిర్యత్ర విద్వద్భిః శబ్దార్థన్యాయకోవిదైః ॥ ౭.౧,౩.౬౧

శక్తిప్రజ్ఞాక్రియాయోగైర్విధిరాసీదనుష్ఠితః ॥ ౭.౧,౩.౬౧

యత్ర వేదవిదో నిత్యం వేదవాదబహిష్కృతాన్ ॥ ౭.౧,౩.౬౨

వాదజల్పబలైర్ఘ్నంతి వచోభిరతివాదినః ॥ ౭.౧,౩.౬౨

స్ఫటికమయమహీభృత్పాదజాభ్యశ్శిలాభ్యః
ప్రసరదమృతకల్పస్స్వచ్ఛపానీయరమ్యమ్ ॥ ౭.౧,౩.౬౩

అతిరసఫలవృక్షప్రాయమవ్యాలసత్త్వం తపస ఉచితమాసీన్నైమిషం తన్మునీనామ్ ॥ ౭.౧,౩.౬౩

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాం పూర్వఖణ్డే
నైమిషోపాఖ్యానం నామ తృతీయో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౪

సూత ఉవాచ

తస్మిన్దేశే మహాభాగా మునయశ్శంసితవ్రతాః ॥ ౭.౧,౪.౧

అర్చయంతో మహాదేవం సత్రమారేభిరే తదా ॥ ౭.౧,౪.౧

తచ్చ సత్రం ప్రవవృతే సర్వాశ్చర్యం మహర్షిణామ్ ౧ ॥ ౭.౧,౪.౨

విశ్వం సిసృక్షమాణానాం పురా విశ్వసృజామివ ॥ ౭.౧,౪.౨

అథ కాలే గతే సత్రే సమాప్తే భూరిదక్షిణే ॥ ౭.౧,౪.౩

పితామహనియోగేన వాయుస్తత్రాగమత్స్వయమ్ ॥ ౭.౧,౪.౩

శిష్యస్స్వయంభువో దేవస్సర్వప్రత్యక్షదృగ్వశీ ॥ ౭.౧,౪.౪

ఆజ్ఞాయాం మరుతో యస్య సంస్థితాస్సప్తసప్తకాః ॥ ౭.౧,౪.౪

౧ దీర్ఘాభావ ఆర్షః

ప్రేరయఞ్ఛశ్వదంగాని ప్రాణాద్యాభిః స్వవృత్తిభిః ॥ ౭.౧,౪.౫

సర్వభూతశరీరాణాం కురుతే యశ్చ ధారణమ్ ॥ ౭.౧,౪.౫

అణిమాదిభిరష్టాభిరైశ్వర్యైశ్చ సమన్వితః ॥ ౭.౧,౪.౬

తిర్యక్కాలాదిభిర్మేధ్యైర్భువనాని బిభర్తి యః ॥ ౭.౧,౪.౬

ఆకాశయోనిర్ద్విగుణః స్పర్శశబ్దసమన్వయాత్ ॥ ౭.౧,౪.౭

తేజసాం ప్రకృతిశ్చేతి యమాహుస్తత్త్వచింతకాః ॥ ౭.౧,౪.౭

తమాశ్రమగతం దృష్ట్వా మునయో దీర్ఘసత్రిణః ॥ ౭.౧,౪.౮

పితామహవచః స్మృత్వా ప్రహర్షమతులం యయుః ॥ ౭.౧,౪.౮

అభ్యుత్థాయ తతస్సర్వే ప్రణమ్యాంబరసంభవమ్ ॥ ౭.౧,౪.౯

చామీకరమయం తస్మై విష్టరం సమకల్పయన్ ॥ ౭.౧,౪.౯

సోపి తత్ర సమాసీనో మునిభిస్సమ్యగర్చితః ॥ ౭.౧,౪.౧౦

ప్రతినంద్య చ తాన్ సర్వాన్ పప్రచ్ఛ కుశలం తతః ॥ ౭.౧,౪.౧౦

వాయురువాచ

అత్ర వః కుశలం విప్రాః కచ్చిద్వృత్తే మహాక్రతౌ ॥ ౭.౧,౪.౧౧

కచ్చిద్యజ్ఞహనో దైత్యా న బాధేరన్సురద్విషః ॥ ౭.౧,౪.౧౧

ప్రాయశ్చిత్తం దురిష్టం వా న కచ్చిత్సమజాయత ॥ ౭.౧,౪.౧౨

స్తోత్రశస్త్రగ్రహైర్దేవాన్ పితౄన్ పితృర్యైశ్చ కర్మభిః ॥ ౭.౧,౪.౧౨

కచ్చిదభ్యర్చ్య యుష్మాభిర్విధిరాసీత్స్వనుష్ఠితః ॥ ౭.౧,౪.౧౩

నివృత్తే చ మహాసత్రే పశ్చాత్కిం వశ్చికీర్షితమ్ ॥ ౭.౧,౪.౧౩

ఇత్యుక్తా మునయః సర్వే వాయునా శివభావినా ॥ ౭.౧,౪.౧౪

ప్రహృష్టమనసః పూతాః ప్రత్యూచుర్వినయాన్వితాః ॥ ౭.౧,౪.౧౪

మునయ ఊచుః

అద్య నః కుశలం సర్వమద్య సాధు భవేత్తపః ॥ ౭.౧,౪.౧౫

అస్మచ్ఛ్రేయోభివృద్ధ్యర్థం భవానత్రాగతో యతః ॥ ౭.౧,౪.౧౫

శృణు చేదం పురావృత్తం తమసాక్రాంతమానసైః ॥ ౭.౧,౪.౧౬

ఉపాసితః పురాస్మాభిర్విజ్ఞానార్థం ప్రజాపతిః ॥ ౭.౧,౪.౧౬

సోప్యస్మాననుగృహ్యాహ శరణ్యశ్శరణాగతాన్ ॥ ౭.౧,౪.౧౭

సర్వస్మాదధికో రుద్రో విప్రాః పరమకారణమ్ ॥ ౭.౧,౪.౧౭

తమప్రతర్క్యం యాథాత్మ్యం భక్తిమానేవ పశ్యతి ॥ ౭.౧,౪.౧౮

భక్తిశ్చాస్య ప్రసాదేన ప్రసాదాదేవ నిర్వృతిః ॥ ౭.౧,౪.౧౮

తస్మాదస్య ప్రసాదార్థం నైమిషే సత్రయోగతః ॥ ౭.౧,౪.౧౯

యజధ్వం దీర్ఘసత్రేణ రుద్రం పరమకారణమ్ ॥ ౭.౧,౪.౧౯

తత్ప్రసాదేన సత్రాంతే వాయుస్తత్రాగమిష్యతి ॥ ౭.౧,౪.౨౦

తన్ముఖాజ్జ్ఞానలాభో వస్తత్ర శ్రేయో భవిష్యతి ॥ ౭.౧,౪.౨౦

ఇత్యాదిశ్య వయం సర్వే ప్రేషితా పరమేష్ఠినా ॥ ౭.౧,౪.౨౧

అస్మిన్దేశే మహాభాగ తవాగమనకాంక్షిణః ॥ ౭.౧,౪.౨౧

దీర్ఘసత్రం సమాసీనా దివ్యవర్షసహస్రకమ్ ॥ ౭.౧,౪.౨౨

అతస్తవాగమాదన్యత్ప్రార్థ్యం నో నాస్తి కించన ॥ ౭.౧,౪.౨౨

ఇత్యాకర్ణ్య పురావృత్తమృషీణాం దీర్ఘసత్రిణామ్ ॥ ౭.౧,౪.౨౩

వాయుః ప్రీతమనా భూత్వా తత్రాసీన్మునిసంవృతః ॥ ౭.౧,౪.౨౩

తతస్తైర్మునిభిః పృష్టస్తేషాం భావవివృద్ధయే ॥ ౭.౧,౪.౨౪

సర్గాది శార్వమైశ్వర్యం సమాసాద వదద్విభుః ॥ ౭.౧,౪.౨౪

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాం పూర్వఖణ్డే వాయుసమాగమో నామ చతుర్థో ఽధ్యాయః

౫౦౬

అధ్యాయ ౫

సూత ఉవాచ

తత్ర పూర్వం మహాభాగా నైమిషారణ్యవాసినః ॥ ౭.౧,౫.౧

ప్రణిపత్య యథాన్యాయం పప్రచ్ఛుః పవనం ప్రభుమ్ ॥ ౭.౧,౫.౧

నైమిషీయా ఊచుః

భవాన్ కథమనుప్రాప్తో జ్ఞానమీశ్వరగోచరమ్ ॥ ౭.౧,౫.౨

కథం చ శివభావస్తే బ్రహ్మణో ఽవ్యక్తజన్మనః ॥ ౭.౧,౫.౨

వాయురువాచ

ఏకోనవింశతిః కల్పో విజ్ఞేయః శ్వేతలోహితః ॥ ౭.౧,౫.౩

తస్మిన్కల్పే చతుర్వక్త్రస్స్రష్టుకామో ఽతపత్తపః ॥ ౭.౧,౫.౩

తపసా తేన తీవ్రేణ తుష్టస్తస్య పితా స్వయమ్ ॥ ౭.౧,౫.౪

దివ్యం కౌమారమాస్థాయ రూపం రూపవతాం వరః ॥ ౭.౧,౫.౪

శ్వేతో నామ మునిర్భూత్వా దివ్యాం వాచముదీరయన్ ॥ ౭.౧,౫.౫

దర్శనం ప్రదదౌ తస్మై దేవదేవో మహేశ్వరః ॥ ౭.౧,౫.౫
తం దృష్ట్వా పితరం బ్రహ్మ బ్రహ్మణో ఽధిపతిం పతిమ్ ॥ ౭.౧,౫.౬
ప్రణమ్య పరమజ్ఞానం గాయత్ర్యా సహ లబ్ధవాన్ ॥ ౭.౧,౫.౬
తతస్స లబ్ధవిజ్ఞానో విశ్వకర్మా చతుర్ముఖః ॥ ౭.౧,౫.౭
అసృజత్సర్వభూతాని స్థావరాణి చరాణి చ ॥ ౭.౧,౫.౭
యతశ్శ్రుత్వామృతం లబ్ధం బ్రహ్మణా పరమేశ్వరాత్ ॥ ౭.౧,౫.౮
తతస్తద్వదనాదేవ మయా లబ్ధం తపోబలాత్ ॥ ౭.౧,౫.౮
మునయ ఊచుః
కిం తజ్జ్ఞానం త్వయా లబ్ధం తథ్యాత్తథ్యంతరం శుభమ్ ॥ ౭.౧,౫.౯
యత్ర కృత్వా పరాం నిష్ఠాం పురుషస్సుఖమృచ్ఛతి ॥ ౭.౧,౫.౯
వయురువాచ
పశుపాశపతిజ్ఞానం యల్లబ్ధం తు మయా పురా ॥ ౭.౧,౫.౧౦
తత్ర నిష్ఠా పరా కార్యా పురుషేణ సుఖార్థినా ॥ ౭.౧,౫.౧౦
అజ్ఞానప్రభవం దుఃఖం జ్ఞానేనైవ నివర్తతే ॥ ౭.౧,౫.౧౧
జ్ఞానం వస్తుపరిచ్ఛేదో వస్తు చ ద్వివిధం స్మృతమ్ ॥ ౭.౧,౫.౧౧
అజడం చ జడం చైవ నియంతృ చ తయోరపి ॥ ౭.౧,౫.౧౨
పశుః పాశః పతిశ్చేతి కథ్యతే తత్త్రయం క్రమాత్ ॥ ౭.౧,౫.౧౨
అక్షరం చ క్షరం చైవ క్షరాక్షరపరం తథా ॥ ౭.౧,౫.౧౩
తదేతత్త్రితయం భూమ్నా కథ్యతే తత్త్వవేదిభిః ॥ ౭.౧,౫.౧౩
అక్షరం పశురిత్యుక్తః క్షరం పాశ ఉదాహృతః ॥ ౭.౧,౫.౧౪
క్షరాక్షరపరం యత్తత్పతిరిత్యభిధీయతే ॥ ౭.౧,౫.౧౪

మునయ ఊచుః

కిం తదక్షరమిత్యుక్తం కిం చ క్షరముదాహృతమ్ ॥ ౭.౧,౫.౧౫

తయోశ్చ పరమం కిం వా తదేతద్బ్రూహి మారుత ॥ ౭.౧,౫.౧౫

వాయురువాచ

ప్రకృతిః క్షరమిత్యుక్తం పురుషో ఽక్షర ఉచ్యతే ॥ ౭.౧,౫.౧౬

తావిమౌ ప్రేరయత్యన్యస్స పరా పరమేశ్వరః ॥ ౭.౧,౫.౧౬

మునయ ఊచుః

కైషా ప్రకృతిరిత్యుక్తా క ఏష పురుషో మతః ॥ ౭.౧,౫.౧౭

అనయోః కేన సమ్బన్ధః కోయం ప్రేరక ఈశ్వరః ॥ ౭.౧,౫.౧౭

వాయురువాచ

మాయా ప్రకృతిరుద్దిష్టా పురుషో మాయయా వృతః ॥ ౭.౧,౫.౧౮

సంబన్ధో మూలకర్మభ్యాం శివః ప్రేరక ఈశ్వరః ॥ ౭.౧,౫.౧౮

మునయ ఊచుః

కేయం మాయా సమా ఖ్యాతా కింరూపో మాయయా వృతః ॥ ౭.౧,౫.౧౯

మూలం కీదృక్కుతో వాస్య కిం శివత్వం కుతశ్శివః ॥ ౭.౧,౫.౧౯

వాయురువాచ

మాయా మాహేశ్వరీ శక్తిశ్చిద్రూపో మాయయా వృతః ॥ ౭.౧,౫.౨౦

౫౦౬

మలశ్చిచ్ఛాదకో నైజో విశుద్ధిశ్శివతా స్వతః ॥ ౭.౧,౫.౨౦

మునయ ఊచుః

ఆవృణోతి కథం మాయా వ్యాపినం కేన హేతునా ॥ ౭.౧,౫.౨౧

కిమర్థం చావృతిః పుంసః కేన వా వినివర్తతే ॥ ౭.౧,౫.౨౧

వాయురువాచ

ఆవృతిర్వ్యాపినో ఽపి స్యాద్వ్యాపి యస్మాత్కలాద్యపి ॥ ౭.౧,౫.౨౨

హేతుః కర్మైవ భోగార్థం నివర్తేత మలక్షయాత్ ॥ ౭.౧,౫.౨౨

మునయ ఊచుః

కలాది కథ్యతే కిం తత్కర్మ వా కిముదాహృతమ్ ॥ ౭.౧,౫.౨౩

తత్కిమాది కిమన్తం వా కిం ఫలం వా కిమాశ్రయమ్ ॥ ౭.౧,౫.౨౩

కస్య భోగేన కిం భోగ్యం కిం వా తద్భోగసాధనమ్ ॥ ౭.౧,౫.౨౪

మలక్షయస్య కో హేతుః కీదృక్క్షీణమలః పుమాన్ ॥ ౭.౧,౫.౨౪

వాయురువాచ

కలా విద్యా చ రాగశ్చ కాలో నియతిరేవ చ ॥ ౭.౧,౫.౨౫

కలాదయస్సమాఖ్యాతా యో భోక్తా పురుషో భవేత్ ॥ ౭.౧,౫.౨౫

పుణ్యపాపాత్మకం కర్మ సుఖదుఃఖఫలం తు యత్ ॥ ౭.౧,౫.౨౬

అనాదిమలభోగాన్తమజ్ఞానాత్మసమాశ్రయమ్ ॥ ౭.౧,౫.౨౬

భోగః కర్మవినాశాయ భోగమవ్యక్తముచ్యతే ॥ ౭.౧,౫.౨౭

బాహ్యాంతఃకరణద్వారం శరీరం భోగసాధనమ్ ॥ ౭.౧,౫.౨౭

భావాతిశయలబ్ధేన ప్రసాదేన మలక్షయః ॥ ౭.౧,౫.౨౮

క్షీణే చాత్మమలే తస్మిన్ పుమాఞ్ఛివసమో భవేత్ ॥ ౭.౧,౫.౨౮

మునయ ఊచుః

కలాదిపఞ్చతత్త్వానాం కిం కర్మ పృథగుచ్యతే ॥ ౭.౧,౫.౨౯

భోక్తేతి పురుషశ్చేతి యేనాత్మా వ్యపదిశ్యతే ॥ ౭.౧,౫.౨౯

కిమాత్మకం తదవ్యక్తం కేనాకారేణ భుజ్యతే ॥ ౭.౧,౫.౩౦

కిం తస్య శరణం భుక్తౌ శరీరం చ కిముచ్యతే ॥ ౭.౧,౫.౩౦

వాయురువాచ

దిక్క్రియావ్యంజకా విద్యా కాలో రాగః ప్రవర్తకః ॥ ౭.౧,౫.౩౧

కాలో ఽవచ్ఛేదకస్తత్ర నియతిస్తు నియామికా ॥ ౭.౧,౫.౩౧

అవ్యక్తం కారణం యత్తత్త్రిగుణం ప్రభవాప్యయమ్ ॥ ౭.౧,౫.౩౨

ప్రధానం ప్రకృతిశ్చేతి యదాహుస్తత్త్వచింతకాః ॥ ౭.౧,౫.౩౨

కలాతస్తదభివ్యక్తమనభివ్యక్తలక్షణమ్ ॥ ౭.౧,౫.౩౩

సుఖదుఃఖవిమోహాత్మా భుజ్యతే గుణవాంస్త్రిధా ॥ ౭.౧,౫.౩౩

సత్త్వం రజస్తమ ఇతి గుణాః ప్రకృతిసంభవాః ॥ ౭.౧,౫.౩౪

ప్రకృతౌ సూక్ష్మరూపేణ తిలే తైలమివ స్థితాః ॥ ౭.౧,౫.౩౪

సుఖం చ సుఖహేతుశ్చ సమాసాత్సాత్త్వికం స్మృతమ్ ॥ ౭.౧,౫.౩౫

రాజసం తద్విపర్యాసాత్స్తంభమోహౌ తు తామసౌ ॥ ౭.౧,౫.౩౫

సాత్త్విక్యూర్ధ్వగతిః ప్రోక్తా తామసీ స్యాదధోగతిః ॥ ౭.౧,౫.౩౬

మధ్యమా తు గతిర్యా సా రాజసీ పరిపఠ్యతే ॥ ౭.౧,౫.౩౬

తన్మాత్రాపఞ్చకం చైవ భూతపఞ్చకమేవ చ ॥ ౭.౧,౫.౩౭

జ్ఞానేంద్రియాణి పఞ్చైకం పఞ్చ కర్మేన్ద్రియాణి చ ॥ ౭.౧,౫.౩౭

ప్రధానబుద్ధ్యహంకారమనాంసి చ చతుష్టయమ్ ॥ ౭.౧,౫.౩౮

సమాసాదేవమవ్యక్తం సవికారముదాహృతమ్ ॥ ౭.౧,౫.౩౮

తత్కారణదశాపన్నమవ్యక్తమితి కథ్యతే ॥ ౭.౧,౫.౩౯

వ్యక్తం కార్యదశాపన్నం శరీరాదిఘటాదివత్ ॥ ౭.౧,౫.౩౯

యథా ఘటాదికం కార్యం మృదాదేర్నాతిభిద్యతే ॥ ౭.౧,౫.౪౦
శరీరాది తథా వ్యక్తమవ్యక్తాన్నాతిభిద్యతే ॥ ౭.౧,౫.౪౦
తస్మాదవ్యక్తమేవైక్యకారణం కరణాని చ ॥ ౭.౧,౫.౪౧
శరీరం చ తదాధారం తద్భోగ్యం చాపి నేతరత్ ॥ ౭.౧,౫.౪౧
మునయ ఊచుః
బుద్ధీంద్రియశరీరేభ్యో వ్యతిరేకస్య కస్యచిత్ ॥ ౭.౧,౫.౪౨
ఆత్మశబ్దాభిధేయస్య వస్తుతో ఽపి కుతః స్థితిః ॥ ౭.౧,౫.౪౨
వాయురువాచ
బుద్ధీంద్రియశరీరేభ్యో వ్యతిరేకో విభోర్ధ్రువమ్ ॥ ౭.౧,౫.౪౩
అస్త్యేవ కశ్చిదాత్మేతి హేతుస్తత్ర సుదుర్గమః ॥ ౭.౧,౫.౪౩
బుద్ధీంద్రియశరీరాణాం నాత్మతా సద్భిరిష్యతే ॥ ౭.౧,౫.౪౪
స్మృతేరనియతజ్ఞానాదయావద్దేహవేదనాత్ ॥ ౭.౧,౫.౪౪
అతః స్మర్తానుభూతానామశేషజ్ఞేయగోచరః ॥ ౭.౧,౫.౪౫
అన్తర్యామీతి వేదేషు వేదాంతేషు చ గీయతే ॥ ౭.౧,౫.౪౫
సర్వం తత్ర స సర్వత్ర వ్యాప్య తిష్ఠతి శాశ్వతః ॥ ౭.౧,౫.౪౬
తథాపి క్వాపి కేనాపి వ్యక్తమేష న దృశ్యతే ॥ ౭.౧,౫.౪౬
నైవాయం చక్షుషా గ్రాహ్యో నాపరైరింద్రియైరపి ॥ ౭.౧,౫.౪౭
మనసైవ ప్రదీప్తేన మహానాత్మావసీయతే ౧ ॥ ౭.౧,౫.౪౭
న చ స్త్రీ న పుమానేష నైవ చాపి నపుంసకః ॥ ౭.౧,౫.౪౮

నైవోర్ధ్వం నాపి తిర్యక్చాధస్తాన్న కుతశ్చన ॥ ౭.౧,౫.౪౮
అశరీరం శరీరేషు చలేషు స్థాణుమవ్యయమ్ ॥ ౭.౧,౫.౪౯
సదా పశ్యతి తం ధీరో నరః ప్రత్యవమర్శనాత్ ॥ ౭.౧,౫.౪౯
కిమత్ర బహునోక్తేన పురుషో దేహతః పృథక్ ॥ ౭.౧,౫.౫౦
అపృథగ్యే తు పశ్యంతి హ్యసమ్యక్తేషు దర్శనమ్ ॥ ౭.౧,౫.౫౦
యచ్చరీరమిదం ప్రోక్తం పురుషస్య తతః పరమ్ ॥ ౭.౧,౫.౫౧
అశుద్ధమవశం దుఃఖమధ్రువం న చ విద్యతే ॥ ౭.౧,౫.౫౧
విపదాం వీజభూతేన పురుషస్తేన సంయుతః ॥ ౭.౧,౫.౫౨
సుఖీ దుఃఖీ చ మూఢశ్చ భవతి స్వేన కర్మణా ॥ ౭.౧,౫.౫౨
అద్భిరాప్లవితం క్షేత్రం జనయత్యంకురం యథా ॥ ౭.౧,౫.౫౩
అజ్ఞానాత్ప్లావితం కర్మ దేహం జనయతే తథా ॥ ౭.౧,౫.౫౩
అత్యంతమసుఖావాసాస్స్మృతాశ్చైకాంతమృత్యవః ॥ ౭.౧,౫.౫౪
అనాగతా అతీతాశ్చ తనవో ఽస్య సహస్రశః ॥ ౭.౧,౫.౫౪
ఆగత్యాగత్య శీర్ణేషు శరీరేషు శరీరిణః ॥ ౭.౧,౫.౫౫
అత్యంతవసతిః క్వాపి న కేనాపి చ లభ్యతే ॥ ౭.౧,౫.౫౫
ఛాదితశ్చ వియుక్తశ్చ శరీరైరేషు లక్ష్యతే ॥ ౭.౧,౫.౫౬
చంద్రబింబవదాకాశే తరలైరభ్రసంచయైః ॥ ౭.౧,౫.౫౬
అనేకదేహభేదేన భిన్నా వృత్తిరిహాత్మనః ॥ ౭.౧,౫.౫౭
అష్టాపదపరిక్షేపే హ్యక్షముద్రేవ లక్ష్యతే ॥ ౭.౧,౫.౫౭
నైవాస్య భవితా కశ్చిన్నాసౌ భవతి కస్యచిత్ ॥ ౭.౧,౫.౫౮
పథి సంగమ ఏవాయం దారైః పుత్రైశ్చ బంధుభిః ॥ ౭.౧,౫.౫౮

యథా కాష్ఠం చ కాష్ఠం చ సమేయాతాం మహోదధౌ ॥ ౭.౧,౫.౫౯

సమేత్య చ వ్యపేయాతాం తద్వద్భూతసమాగమః ॥ ౭.౧,౫.౫౯

స పశ్యతి శరీరం తచ్ఛరీరం తన్న పశ్యతి ॥ ౭.౧,౫.౬౦

తౌ పశ్యతి పరః కశ్చిత్తావుభౌ తం న పశ్యతః ॥ ౭.౧,౫.౬౦

౧ నిశ్చీయతే

౫౦౭

బ్రహ్మాద్యాః స్థావరాంతశ్చ పశవః పరికీర్తితాః ॥ ౭.౧,౫.౬౧

పశూనామేవ సర్వేషాం ప్రోక్తమేతన్నిదర్శనమ్ ॥ ౭.౧,౫.౬౧

స ఏష బధ్యతే పాశైః సుఖదుఃఖాశనః పశుః ॥ ౭.౧,౫.౬౨

లీలాసాధనభూతో య ఈశ్వరస్యేతి సూరయః ॥ ౭.౧,౫.౬౨

అజ్ఞో జంతురనీశో ఽయమాత్మనస్సుఖదుఃఖయోః ॥ ౭.౧,౫.౬౩

ఈశ్వరప్రేరితో గచ్ఛేత్స్వర్గం వా శ్వభ్రమేవ వా ॥ ౭.౧,౫.౬౩

సూత ఉవాచ

ఇత్యాకర్ణ్యానిలవచో మునయః ప్రీతమానసాః ॥ ౭.౧,౫.౬౪

ప్రోచుః ప్రణమ్య తం వాయుం శైవాగమవిచక్షణమ్ ॥ ౭.౧,౫.౬౪

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాం పూర్వఖణ్డే శివతత్త్వజ్ఞానవర్ణనం నామ పఞ్చమో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౬

మునయ ఊచుః

యో ఽయం పశురితి ప్రోక్తో యశ్చ పాశ ఉదాహృతః ॥ ౭.౧,౬.౧

అభ్యాం విలక్షణః కశ్చిత్కోయమస్తి తయోః పతిః ॥ ౭.౧,౬.౧

వాయురువాచ

అస్తి కశ్చిదపర్యంతరమణీయగుణాశ్రయః ॥ ౭.౧,౬.౨

పతిర్విశ్వస్య నిర్మాతా పశుపాశవిమోచనః ॥ ౭.౧,౬.౨

అభావే తస్య విశ్వస్య సృష్టిరేషా కథం భవేత్ ॥ ౭.౧,౬.౩

అచేతనత్వాదజ్ఞానాదనయోః పశుపాశయోః ॥ ౭.౧,౬.౩

ప్రధానపరమాణ్వాది యావత్కించిదచేతనమ్ ॥ ౭.౧,౬.౪

తత్కర్తృకం స్వయం దృష్టం బుద్ధిమత్కారణం వినా ॥ ౭.౧,౬.౪

జగచ్చ కర్తృసాపేక్షం కార్యం సావయవం యతః ॥ ౭.౧,౬.౫

తస్మాత్కార్యస్య కర్తృత్వం పత్యుర్న పశుపాశయోః ॥ ౭.౧,౬.౫

పశోరపి చ కర్తృత్వం పత్యుః ప్రేరణపూర్వకమ్ ॥ ౭.౧,౬.౬

అయథాకరణజ్ఞానమంధస్య గమనం యథా ॥ ౭.౧,౬.౬

ఆత్మానం చ పృథఙ్మత్వా ప్రేరితారం తతః పృథక్ ॥ ౭.౧,౬.౭

అసౌ జుష్టస్తతస్తేన హ్యమృతత్వాయ కల్పతే ॥ ౭.౧,౬.౭

పశోః పాశస్య పత్యుశ్చ తత్త్వతో ఽస్తి పదం పరమ్ ॥ ౭.౧,౬.౮

బ్రహ్మవిత్తద్విదిత్వైవ యోనిముక్తో భవిష్యతి ॥ ౭.౧,౬.౮

సంయుక్తమేతద్ద్వితయం క్షరమక్షరమేవ చ ॥ ౭.౧,౬.౯

వ్యక్తావ్యక్తం బిభర్తీశో విశ్వం విశ్వవిమోచకః ॥ ౭.౧,౬.౯

భోక్తా భోగ్యం ప్రేరయితా మంతవ్యం త్రివిధం స్మృతమ్ ॥ ౭.౧,౬.౧౦

నాతః పరం విజానద్భిర్వేదితవ్యం హి కించనః ॥ ౭.౧,౬.౧౦

తిలేషు వా యథా తైలం దధ్ని వా సర్పిరర్పితమ్ ॥ ౭.౧,౬.౧౧

యథాపః స్రోతసి వ్యాప్తా యథారణ్యాం హుతాశనః ॥ ౭.౧,౬.౧౧

ఏవమేవ మహాత్మానమాత్మన్యాత్మవిలక్షణమ్ ॥ ౭.౧,౬.౧౨

సత్యేన తపసా చైవ నిత్యయుక్తో ఽనుపశ్యతి ॥ ౭.౧,౬.౧౨

య ఏకో జాలవానీశ ఈశానీభిస్స్వశక్తిభిః ॥ ౭.౧,౬.౧౩

సర్వాంల్లోకానిమాన్ కృత్వా ఏక ఏవ స ఈశతే ౧ ॥ ౭.౧,౬.౧౩

ఏక ఏవ తదా రుద్రో న ద్వితీయో ఽస్తి కశ్చన ॥ ౭.౧,౬.౧౪

సంసృజ్య విశ్వభువనం గోప్తా తే సంచుకోచ యః ॥ ౭.౧,౬.౧౪

౧ శబ్లిగభావ ఆర్ష

౫౦౮

విశ్వతశ్చక్షురేవాయముతాయం విశ్వతోముఖః ॥ ౭.౧,౬.౧౫

తథైవ విశ్వతోబాహువిశ్వతః పాదసంయుతః ॥ ౭.౧,౬.౧౫

ద్యావాభూమీ చ జనయన్ దేవ ఏకో మహేశ్వరః ॥ ౭.౧,౬.౧౬

స ఏవ సర్వదేవానాం ప్రభవశ్చోద్భవస్తథా ॥ ౭.౧,౬.౧౬

హిరణ్యగర్భం దేవానాం ప్రథమం జనయేదయమ్ ॥ ౭.౧,౬.౧౭

విశ్వస్మాదధికో రుద్రో మహర్షిరితి హి శ్రుతిః ॥ ౭.౧,౬.౧౭

వేదాహమేతం పురుషం మహాంతమమృతం ధ్రువమ్ ॥ ౭.౧,౬.౧౮

ఆదిత్యవర్ణం తమసః పరస్తాత్సంస్థితం ప్రభుమ్ ॥ ౭.౧,౬.౧౮

అస్మాన్నాస్తి పరం కించిదపరం పరమాత్మనః ॥ ౭.౧,౬.౧౯

నాణీయో ఽస్తి న చ జ్యాయస్తేన పూర్ణమిదం జగత్ ॥ ౭.౧,౬.౧౯

సర్వాననశిరోగ్రీవః సర్వభూతగుహాశయః ॥ ౭.౧,౬.౨౦

సర్వవ్యాపీ చ భగవాంస్తస్మాత్సర్వగతశ్శివః ॥ ౭.౧,౬.౨౦

సర్వతః పాణిపాదో ఽయం సర్వతో ఽక్షిశిరోముఖః ॥ ౭.౧,౬.౨౧

సర్వతః శ్రుతిమాంల్లోకే సర్వమావృత్య తిష్ఠతి ॥ ౭.౧,౬.౨౧

సర్వేంద్రియగుణాభాసస్సర్వేంద్రియవివర్జితః ॥ ౭.౧,౬.౨౨

సర్వస్య ప్రభురీశానః సర్వస్య శరణం సుహృత్ ॥ ౭.౧,౬.౨౨

అచక్షురపి యః పశ్యత్యకర్ణో ఽపి శృణోతి యః ॥ ౭.౧,౬.౨౩

సర్వం వేత్తి న వేత్తాస్య తమాహుః పురుషం పరమ్ ॥ ౭.౧,౬.౨౩

అణోరణీయాన్మహతో మహీయానయమవ్యయః ॥ ౭.౧,౬.౨౪

గుహాయాం నిహితశ్చాపి జంతోరస్య మహేశ్వరః ॥ ౭.౧,౬.౨౪

తమక్రతుం క్రతుప్రాయం మహిమాతిశయాన్వితమ్ ॥ ౭.౧,౬.౨౫

ధాతుః ప్రసాదాదీశానం వీతశోకః ప్రపశ్యతి ॥ ౭.౧,౬.౨౫

వేదాహమేనమజరం పురాణం సర్వగం విభుమ్ ॥ ౭.౧,౬.౨౬

నిరోధం జన్మనో యస్య వదంతి బ్రహ్మవాదినః ॥ ౭.౧,౬.౨౬

ఏకో ఽపి త్రీనిమాంల్లోకాన్ బహుధా శక్తియోగతః ॥ ౭.౧,౬.౨౭

విదధాతి విచేత్యంతే ౧ విశ్వమాదౌ మహేశ్వరః ॥ ౭.౧,౬.౨౭

విశ్వధాత్రీత్యజాఖ్యా చ శైవీ చిత్రా కృతిః పరా ॥ ౭.౧,౬.౨౮

తామజాం లోహితాం శుక్లాం కృష్ణామేకాం త్వజః ప్రజామ్ ॥ ౭.౧,౬.౨౮

జనిత్రీమనుశేతే ఽన్యోజుషమాణస్స్వరూపిణీమ్ ॥ ౭.౧,౬.౨౯

తామేవాజామజో ఽన్యస్తు భక్తభోగా జహాతి చ ॥ ౭.౧,౬.౨౯

ద్వౌ సుపర్ణౌ చ సయుజౌ సమానం వృక్షమాస్థితౌ ॥ ౭.౧,౬.౩౦

ఏకో ఽత్తి పిప్పలం స్వాదు పరో ఽనశ్నన్ ప్రపశ్యతి ॥ ౭.౧,౬.౩౦

వృక్షేస్మిన్ పురుషో మగ్నో గుహ్యమానశ్చ శోచతి ॥ ౭.౧,౬.౩౧

జుష్టమన్యం యదా పశ్యేదీశం పరమకారణమ్ ॥ ౭.౧,౬.౩౧

తదాస్య మహిమానం చ వీతశోకస్సుఖీ భవేత్ ॥ ౭.౧,౬.౩౨

ఛందాంసి యజ్ఞాః ఋతవో యద్భూతం భవ్యమేవ చ ॥ ౭.౧,౬.౩౨

మాయీ విశ్వం సృజత్యస్మిన్నివిష్టో మాయయా పరః ॥ ౭.౧,౬.౩౩

మాయాం తు ప్రకృతిం విద్యాన్మాయినం తు మహేశ్వరమ్ ॥ ౭.౧,౬.౩౩

తస్యాస్త్వవయవైరేవ వ్యాప్తం సర్వమిదం జగత్ ॥ ౭.౧,౬.౩౪

సూక్ష్మాతిసూక్ష్మమీశానం కలలస్యాపి మధ్యతః ॥ ౭.౧,౬.౩౪

౧ విచేతోతి ప్రయోగస్త్వార్షత్వేన, 'వ్యత్యయో బహులమ్౭ ఇతి స్మరణేన సాధుః

౫౦౮

స్రష్టారమపి విశ్వస్య వేష్టితారం చ తస్య తు ॥ ౭.౧,౬.౩౫

శివమేవేశ్వరం జ్ఞాత్వా శాంతిమత్యంతమృచ్ఛతి ॥ ౭.౧,౬.౩౫

స ఏవ కాలో గోప్తా చ విశ్వస్యాధిపతిః ప్రభుః ॥ ౭.౧,౬.౩౬

తం విశ్వాధిపతిం జ్ఞాత్వా మృత్యుపాశాత్ప్రముచ్యతే ॥ ౭.౧,౬.౩౬

ఘృతాత్పరం మండమివ సూక్ష్మం జ్ఞాత్వా స్థితం ప్రభుమ్ ॥ ౭.౧,౬.౩౭

సర్వభూతేషు గూఢం చ సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే ॥ ౭.౧,౬.౩౭

ఏష ఏవ పరో దేవో విశ్వకర్మా మహేశ్వరః ॥ ౭.౧,౬.౩౮

హృదయే సంనివిష్టం తం జ్ఞాత్వైవామృతమశ్నుతే ॥ ౭.౧,౬.౩౮

యదా సమస్తం న దివా న రాత్రిర్న సదప్యసత్ ॥ ౭.౧,౬.౩౯

కేవలశ్శివ ఏవైకో యతః ప్రజ్ఞా పురాతనీ ॥ ౭.౧,౬.౩౯

నైనమూర్ధ్వం న తిర్యక్చ న మధ్యం పర్యజిగ్రహత్ ॥ ౭.౧,౬.౪౦

న తస్య ప్రతిమా చాస్తి యస్య నామ మహద్యశః ॥ ౭.౧,౬.౪౦

అజాతమిమమేవైకే బుద్ధ్వా జన్మని భీరవః ॥ ౭.౧,౬.౪౧

రుద్రస్యాస్య ప్రపద్యంతే రక్షార్థం దక్షిణం సుఖమ్ ॥ ౭.౧,౬.౪౧

ద్వే అక్షరే బ్రహ్మపరే త్వనంతే సముదాహృతే ॥ ౭.౧,౬.౪౨

విద్యావిద్యే సమాఖ్యాతే నిహితే యత్ర గూఢవత్ ॥ ౭.౧,౬.౪౨

క్షరం త్వవిద్యా హ్యమృతం విద్యేతి పరిగీయతే ॥ ౭.౧,౬.౪౩

తే ఉభే ఈశతే యస్తు సో ఽన్యః ఖలు మహేశ్వరః ॥ ౭.౧,౬.౪౩

ఏకైకం బహుధా జాలం వికుర్వన్నేకవచ్చ యః ॥ ౭.౧,౬.౪౪

సర్వాధిపత్యం కురుతే సృష్ట్వా సర్వాన్ ప్రతాపవాన్ ॥ ౭.౧,౬.౪౪

దిశ ఊర్ధ్వమధస్తిర్యక్భాసయన్ భ్రాజతే స్వయమ్ ॥ ౭.౧,౬.౪౫

యో నిఃస్వభావాదప్యేకో వరేణ్యస్త్వధితిష్ఠతి ॥ ౭.౧,౬.౪౫

స్వభావవాచకాన్ సర్వాన్ వాచ్యాంశ్చ పరిణామయన్ ॥ ౭.౧,౬.౪౬

గుణాంశ్చ భోగ్యభోక్తృత్వే తద్విశ్వమధితిష్ఠతి ॥ ౭.౧,౬.౪౬

తే వై గుహ్యోపణిషది గూఢం బ్రహ్మ పరాత్పరమ్ ॥ ౭.౧,౬.౪౭

బ్రహ్మయోనిం జగత్పూర్వం విదుర్దేవా మహర్షయః ॥ ౭.౧,౬.౪౭

భావగ్రాహ్యమనీహాఖ్యం భావాభావకరం శివమ్ ॥ ౭.౧,౬.౪౮
కలాసర్గకరం దేవం యే విదుస్తే జహుస్తనుమ్ ॥ ౭.౧,౬.౪౮
స్వభావమేకే మన్యంతే కాలమేకే విమోహితాః ॥ ౭.౧,౬.౪౯
దేవస్య మహిమా హ్యేష యేనేదం భ్రామ్యతే జగత్ ॥ ౭.౧,౬.౪౯
యేనేదమావృతం నిత్యం కాలకాలాత్మనా యతః ॥ ౭.౧,౬.౫౦
తేనేరితమిదం కర్మ భూతైః సహ వివర్తతే ॥ ౭.౧,౬.౫౦
తత్కర్మ భూయశః కృత్వా వినివృత్య చ భూయశః ॥ ౭.౧,౬.౫౧
తత్త్వస్య సహ తత్త్వేన యోగం చాపి సమేత్య వై ॥ ౭.౧,౬.౫౧
అష్టాభిశ్చ త్రిభిశ్చైవం ద్వాభ్యాం చైకేన వా పునః ॥ ౭.౧,౬.౫౨
కాలేనాత్మగుణైశ్చాపి కృత్స్నమేవ జగత్స్వయమ్ ॥ ౭.౧,౬.౫౨
గుణైరారభ్య కర్మాణి స్వభావాదీని యోజయేత్ ॥ ౭.౧,౬.౫౩
తేషామభావే నాశః స్యాత్కృతస్యాపి చ కర్మణః ॥ ౭.౧,౬.౫౩
కర్మక్షయే పునశ్చాన్యత్తతో యాతి స తత్త్వతః ॥ ౭.౧,౬.౫౪
స ఏవాదిస్స్వయం యోగనిమిత్తం భోక్తృభోగయోః ॥ ౭.౧,౬.౫౪
పరస్త్రికాలాదకలస్స ఏవ పరమేశ్వరః ॥ ౭.౧,౬.౫౫
సర్వవిత్త్రిగుణాధీశో బ్రహ్మసాక్షాత్పరాత్పరః ॥ ౭.౧,౬.౫౫
తం విశ్వరూపమభవం భవమీడ్యం ప్రజాపతిమ్ ॥ ౭.౧,౬.౫౬
౫౦౯
దేవదేవం జగత్పూజ్యం స్వచిత్తస్థముపాస్మహే ॥ ౭.౧,౬.౫౬
కాలాదిభిః పరో యస్మాత్ప్రపఞ్చః పరివర్తతే ॥ ౭.౧,౬.౫౭
ధర్మావహం పాపనుదం భోగేశం విశ్వధామ చ ॥ ౭.౧,౬.౫౭

తమీశ్వరాణాం పరమం మహేశ్వరం తం దేవతానాం పరమం చ దైవతమ్ ॥
౭.౧,౬.౫౮

పతిం పతీనాం పరమం పరస్తాద్విదామ దేవం భువనేశ్వరేశ్వరమ్ ॥ ౭.౧,౬.౫౮

న తస్య విద్యేత కార్యం కారణం చ న విద్యతే ॥ ౭.౧,౬.౫౯

న తత్సమో ఽధికశ్చాపి క్వచిజ్జగతి దృశ్యతే ॥ ౭.౧,౬.౫౯

పరాస్య వివిధా శక్తిః శ్రుతౌ స్వాభావికీ శ్రుతా ॥ ౭.౧,౬.౬౦

జ్ఞానం బలం క్రియా చైవ యాభ్యో విశ్వమిదం కృతమ్ ॥ ౭.౧,౬.౬౦

తస్యాస్తి పతిః కశ్చిన్నైవ లింగం న చేశితా ॥ ౭.౧,౬.౬౧

కారణం కారణానాం చ స తేషామధిపాధిపః ॥ ౭.౧,౬.౬౧

న చాస్య జనితా కశ్చిన్న చ జన్మ కుతశ్చన ॥ ౭.౧,౬.౬౨

న జన్మహేతవస్తద్వన్మలమాయాదిసంజ్ఞకాః ॥ ౭.౧,౬.౬౨

స ఏకస్సర్వభూతేషు గూఢో వ్యాప్తశ్చ విశ్వతః ॥ ౭.౧,౬.౬౩

సర్వభూతాంతరాత్మా చ ధర్మాధ్యక్షస్స కథ్యతే ॥ ౭.౧,౬.౬౩

సర్వభూతాధివాసశ్చ సాక్షీ చేతా చ నిర్గుణః ॥ ౭.౧,౬.౬౪

ఏకో వశీ నిష్క్రియాణాం బహూనాం వివశాత్మనామ్ ॥ ౭.౧,౬.౬౪

నిత్యానామప్యసౌ నిత్యశ్చేతనానాం చ చేతనః ॥ ౭.౧,౬.౬౫

ఏకో బహూనాం చాకామః కామానీశః ప్రయచ్ఛతి ॥ ౭.౧,౬.౬౫

సాంఖ్యయోగాధిగమ్యం యత్కారణం జగతాం పతిమ్ ॥ ౭.౧,౬.౬౬

జ్ఞాత్వా దేవం పశుః పాశైస్సర్వైరేవ విముచ్యతే ॥ ౭.౧,౬.౬౬

విశ్వకృద్విశ్వవిత్స్వాత్మయోనిజ్ఞః కాలకృద్గుణీ ॥ ౭.౧,౬.౬౭

ప్రధానః క్షేత్రజ్ఞపతిర్గుణేశః పాశమోచకః ॥ ౭.౧,౬.౬౭

బ్రహ్మణం విదధే పూర్వం వేదాంశ్చోపాదిశత్స్వయమ్ ॥ ౭.౧,౬.౬౮
యో దేవస్తమహం బుద్ధ్వా స్వాత్మబుద్ధిప్రసాదతః ॥ ౭.౧,౬.౬౮
ముముక్షురస్మాత్సంసారాత్ప్రపద్యే శరణం శివమ్ ॥ ౭.౧,౬.౬౯
నిష్కలం నిష్క్రియం శాంతం నిరవద్యం నిరంజనమ్ ॥ ౭.౧,౬.౬౯
అమృతస్య పరం సేతుం దగ్ధేంధనమివానిలమ్ ॥ ౭.౧,౬.౭౦
యదా చర్మవదాకాశం వేష్టయిష్యంతి మానవాః ॥ ౭.౧,౬.౭౦
తదా శివమవిజ్ఞాయ దుఃఖస్యాంతో భవిష్యతి ॥ ౭.౧,౬.౭౧
తపఃప్రభావాద్దేవస్య ప్రసాదాచ్చ మహర్షయః ॥ ౭.౧,౬.౭౨
అత్యాశ్రమోచితజ్ఞానం పవిత్రం పాపనాశనమ్ ॥ ౭.౧,౬.౭౨
వేదాంతే పరమం గుహ్యం పురాకల్పప్రచోదితమ్ ॥ ౭.౧,౬.౭౩
బ్రహ్మణో వదనాల్లబ్ధం మయేదం భాగ్యగౌరవాత్ ॥ ౭.౧,౬.౭౩
నాప్రశాంతాయ దాతవ్యమేతజ్జ్ఞానమనుత్తమమ్ ॥ ౭.౧,౬.౭౪
న పుత్రాయాశువృత్తాయ నాశిష్యాయ చ సర్వథా ॥ ౭.౧,౬.౭౪
యస్య దేవే పరాభక్తిర్యథా దేవే తథా గురౌ ॥ ౭.౧,౬.౭౫
తస్యైతే కథితాహ్యర్థాః ప్రకాశంతే మహాత్మనః ॥ ౭.౧,౬.౭౫
అతశ్చ సంక్షేపమిదం శృణుధ్వం శివః పరస్తాత్ప్రకృతేశ్చ పుంసః ॥ ౭.౧,౬.౭౬
స సర్గకాలే చ కరోతి సర్వం సంహారకాలే పునరాదదాతి ॥ ౭.౧,౬.౭౬

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాం పూర్వఖణ్డే శివతత్త్వవర్ణనం నామ షష్ఠో ఽధ్యాయః

౫౦౯

అధ్యాయ ౭

మునయ ఊచుః

కాలాదుత్పద్యతే సర్వం కాలదేవ విపద్యతే ॥ ౭.౧,౭.౧

న కాలనిరపేక్షం హి క్వచిత్కించన విద్యతే ॥ ౭.౧,౭.౧

యదాస్యాంతర్గతం విశ్వం శశ్వత్సంసారమణ్డలమ్ ॥ ౭.౧,౭.౨

సర్గసంహృతిముద్రాభ్యాం చక్రవత్పరివర్తతే ॥ ౭.౧,౭.౨

బ్రహ్మా హరిశ్చ రుద్రశ్చ తథాన్యే చ సురాసురాః ॥ ౭.౧,౭.౩

యత్కృతాం నియతిం ప్రాప్య ప్రభవో నాతివర్తితుమ్ ॥ ౭.౧,౭.౩

భూతభవ్యభవిష్యాద్యైర్విభజ్య జరయన్ ప్రజాః ॥ ౭.౧,౭.౪

అతిప్రభురితి స్వైరం వర్తతే ఽతిభయంకరః ॥ ౭.౧,౭.౪

క ఏష భగవాన్ కాలః కస్య వా వశవర్త్యయమ్ ॥ ౭.౧,౭.౫

క ఏవాస్య వశే న స్యాత్కథయైతద్విచక్షణ ॥ ౭.౧,౭.౫

వాయురువాచ

కాలకాష్ఠానిమేషాదికలాకలితవిగ్రహమ్ ॥ ౭.౧,౭.౬

కాలాత్మేతి సమాఖ్యాతం తేజో మాహేశ్వరం పరమ్ ॥ ౭.౧,౭.౬

యదలంఘ్యమశేషస్య స్థావరస్య చరస్య చ ॥ ౭.౧,౭.౭

నియోగరూపమీశస్య బలం విశ్వనియామకమ్ ॥ ౭.౧,౭.౭

తస్యాంశాంశమయీ ముక్తిః కాలాత్మని మహాత్మని ॥ ౭.౧,౭.౮

తతో నిష్క్రమ్య సంక్రాంతా విస్ఫులింగాగ్రేరివాయసీ ॥ ౭.౧,౭.౮

తస్మాత్కాలవశే విశ్వం న స విశ్వవశే స్థితః ॥ ౭.౧,౭.౯

శివస్య తు వశే కాలో న కాలస్య వశే శివః ॥ ౭.౧,౭.౯

యతో ఽప్రతిహతం శార్వం తేజః కాలే ప్రతిష్ఠితమ్ ॥ ౭.౧,౭.౧౦

మహతీ తేన కాలస్య మర్యాదా హి దురత్యయా ॥ ౭.౧,౭.౧౦

కాలం ప్రజ్ఞావిశేషేణ కో ఽతివర్తితుమర్హతి ॥ ౭.౧,౭.౧౧

కాలేన తు కృతం కర్మ న కశ్చిదతివర్తతే ॥ ౭.౧,౭.౧౧

ఏకచ్ఛత్రాం మహీం కృత్స్నాం యే పరాక్రమ్య శాసతి ॥ ౭.౧,౭.౧౨

తే ఽపి నైవాతివర్తంతే కాలవేలామివాబ్ధయః ॥ ౭.౧,౭.౧౨

యే నిగృహ్యేంద్రియగ్రామం జయంతి సకలం జగత్ ॥ ౭.౧,౭.౧౩

న జయంత్యపి తే కాలం కాలో జయతి తానపి ॥ ౭.౧,౭.౧౩

ఆయుర్వేదవిదో వైద్యాస్త్వనుష్ఠితరసాయనాః ॥ ౭.౧,౭.౧౪

న మృత్యుమతివర్తంతే కాలో హి దురతిక్రమః ॥ ౭.౧,౭.౧౪

శ్రియా రూపేణ శీలేన బలేన చ కులేన చ ॥ ౭.౧,౭.౧౫

అన్యచ్చింతయతే జంతుః కాలో ఽన్యత్కురుతే బలాత్ ॥ ౭.౧,౭.౧౫

అప్రియైశ్చ ప్రియైశ్చైవ హ్యచింతితగమాగమైః ॥ ౭.౧,౭.౧౬

సంయోజయతి భూతాని వియోజయతి చేశ్వరః ॥ ౭.౧,౭.౧౬

యదైవ దుఃఖితః కశ్చిత్తదైవ సుఖితః పరః ॥ ౭.౧,౭.౧౭

దుర్విజ్ఞేయస్వభావస్య కాలస్యాహో విచిత్రతా ॥ ౭.౧,౭.౧౭

యో యువా స భవేద్వృద్ధో యో బలీయాన్స దుర్బలః ॥ ౭.౧,౭.౧౮

యః శ్రీమాన్సో ఽపి నిఃశ్రీకః కాలశ్చిత్రగతిర్ద్విజా ॥ ౭.౧,౭.౧౮

నాభిజాత్యం న వై శీలం న బలం న చ నైపుణమ్ ॥ ౭.౧,౭.౧౯

భవేత్కార్యాయ పర్యాప్తం కాలశ్చ హ్యనిరోధకః ॥ ౭.౧,౭.౧౯

యే సనాథాశ్చ దాతారో గీతవాద్యైరుపస్థితాః ॥ ౭.౧,౭.౨౦
యే చానాథాః పరాన్నాదాః కాలస్తేషు సమక్రియః ॥ ౭.౧,౭.౨౦
ఫలంత్యకాలే న రసాయనాని సమ్యక్ప్రయుక్తాన్యపి చౌషధాని ॥ ౭.౧,౭.౨౧
తాన్యేవ కాలేన సమాహృతాని సిద్ధిం ప్రయాంత్యాశు సుఖం దిశంతి ॥ ౭.౧,౭.౨౧
౫౧౦

నాకాలతో ఽయం మ్రియతే జాయతే వా నాకాలతః పుష్టిమగ్ర్యాముపైతి ॥ ౭.౧,౭.౨౨
నాకాలతః సుఖితం దుఃఖితం వా నాకాలికం వస్తు సమస్తి కించిత్ ॥ ౭.౧,౭.౨౨
కాలేన శీతః ప్రతివాతి వాతఃకాలేన వృష్టిర్జలదానుపైతి ॥ ౭.౧,౭.౨౩
కాలేన చోష్మా ప్రశమం ప్రయాతి కాలేన సర్వం సఫలత్వమేతి ॥ ౭.౧,౭.౨౩
కాలశ్చ సర్వస్య భవస్య హేతుః కాలేన సస్యాని భవంతి నిత్యమ్ ॥ ౭.౧,౭.౨౪
కాలేన సస్యాని లయం ప్రయాంతి కాలేన సంజీవతి జీవలోకః ॥ ౭.౧,౭.౨౪
ఇత్థం కాలాత్మనస్తత్త్వం యో విజానాతి తత్త్వతః ॥ ౭.౧,౭.౨౫
కాలాత్మానమతిక్రమ్య కాలాతీతం స పశ్యతి ॥ ౭.౧,౭.౨౫
న యస్య కాలో న చ బంధముక్తీ న యః పుమాన్న ప్రకృతిర్న విశ్వమ్ ॥ ౭.౧,౭.౨౬
విచిత్రరూపాయ శివాయ తస్మై నమఃపరస్మై పరమేశ్వరాయ ॥ ౭.౧,౭.౨౬

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాం పూర్వఖణ్డే కాలమహిమవర్ణనం నామ సప్తమో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౮
ఋషయ ఊచుః

కేన మానేన కాలేస్మిన్నాయుస్సంఖ్యా ప్రకల్ప్యతే ॥ ౭.౧,౮.౧

సంఖ్యారూపస్య కాలస్య కః పునః పరమో ఽవధిః ॥ ౭.౧,౮.౧

వాయురువాచ

ఆయుషో ఽత్ర నిమేషాఖ్యమాద్యమానం ప్రచక్షతే ॥ ౭.౧,౮.౨

సంఖ్యారూపస్య కాలస్య శాంత్త్వతీతకలావధి ॥ ౭.౧,౮.౨

అక్షిపక్ష్మపరిక్షేపో నిమేషః పరికల్పితః ॥ ౭.౧,౮.౩

తాదృశానాం నిమేషాణాం కాష్ఠా దశ చ పఞ్చ చ ॥ ౭.౧,౮.౩

కాష్ఠాంస్త్రింశత్కలా నామ కలాంస్త్రింశన్ముహూర్తకః ॥ ౭.౧,౮.౪

ముహూర్తానామపి త్రింశదహోరాత్రం ప్రచక్షతే ॥ ౭.౧,౮.౪

త్రింశత్సంఖ్యైరహోరాత్రైర్మాసః పక్షద్వయాత్మకః ॥ ౭.౧,౮.౫

జ్ఞేయం పిత్ర్యమహోరాత్రం మాసః కృష్ణసితాత్మకః ॥ ౭.౧,౮.౬

మాసైస్తైరయనం షడ్భిర్వర్షం ద్వే చాయనం మతమ్ ॥ ౭.౧,౮.౭

లౌకికేనైవ మానేన అబ్దో యో మానుషః స్మృతః ॥ ౭.౧,౮.౭

ఏతద్దివ్యమహోరాత్రమితి శాస్త్రస్య నిశ్చయః ॥ ౭.౧,౮.౮

దక్షిణం చాయనం రాత్రిస్తథోదగయనం దినమ్ ॥ ౭.౧,౮.౮

మాసస్త్రింశదహోరాత్రైర్దివ్యో మానుషవత్స్మృతః ॥ ౭.౧,౮.౯

సంవత్సరో ఽపి దేవానాం మాసైర్ద్వాదశభిస్తథా ॥ ౭.౧,౮.౯

త్రీణి వర్షశతాన్యేవ షష్టివర్షయుతాన్యపి ॥ ౭.౧,౮.౧౦

దివ్యస్సంవత్సరో జ్ఞేయో మానుషేణ ప్రకీర్తితః ॥ ౭.౧,౮.౧౦

దివ్యేనైవ ప్రమాణేన యుగసంఖ్యా ప్రవర్తతే ॥ ౭.౧,౮.౧౧

చత్వారి భారతే వర్షే యుగాని కవయో విదుః ॥ ౭.౧,౮.౧౧

పూర్వం కృతయుగం నామ తతస్త్రేతా విధీయతే ॥ ౭.౧,౮.౧౨

ద్వాపరం చ కలిశ్చైవ యుగాన్యేతాని కృత్స్నశః ॥ ౭.౧,౮.౧౨

చత్వారి తు సహస్రాణి వర్షాణాం తత్కృతం యుగమ్ ॥ ౭.౧,౮.౧౩

తస్య తావచ్ఛతీసంధ్యా సంధ్యాంశశ్చ తథావిధః ॥ ౭.౧,౮.౧౩

ఇతరేషు ససంధ్యేషు ససంధ్యాంశేషు చ త్రిషు ॥ ౭.౧,౮.౧౪

ఏకాపాయేన వర్తంతే సహస్రాణి శతాని చ ॥ ౭.౧,౮.౧౪

ఏతద్ద్వాదశసాహస్రం సాధికం చ చతుర్యుగమ్ ॥ ౭.౧,౮.౧౫

చతుర్యుగసహస్రం యత్సంకల్ప ఇతి కథ్యతే ॥ ౭.౧,౮.౧౫

చతుర్యుగైకసప్తత్యా మనోరంతరముచ్యతే ॥ ౭.౧,౮.౧౬

కల్పే చతుర్దశైకస్మిన్మనూనాం పరివృత్తయః ॥ ౭.౧,౮.౧౬

ఏతేన క్రమయోగేన కల్పమన్వంతరాణి చ ॥ ౭.౧,౮.౧౭

సప్రజాని వ్యతీతాని శతశో ఽథ సహస్రశః ॥ ౭.౧,౮.౧౭

అజ్ఞేయత్వాచ్చ సర్వేషామసంఖ్యేయతయా పునః ॥ ౭.౧,౮.౧౮

శక్యో నైవానుపూర్వ్యాద్వై తేషాం వక్తుం సువిస్తరః ॥ ౭.౧,౮.౧౮

కల్పో నామ దివా ప్రోక్తో బ్రహ్మణో ఽవ్యక్తజన్మనః ॥ ౭.౧,౮.౧౯

కల్పానాం వై సహస్రం చ బ్రాహ్మం వర్షమిహోచ్యతే ॥ ౭.౧,౮.౧౯

వర్షాణామష్టసాహస్రం యచ్చ తద్బ్రహ్మణో యుగమ్ ॥ ౭.౧,౮.౨౦

సవనం యుగసాహస్రం బ్రహ్మణః పద్మజన్మనః ॥ ౭.౧,౮.౨౦

సవనానాం సహస్రం చ త్రిగుణం త్రివృతం తథా ॥ ౭.౧,౮.౨౧

కల్ప్యతే సకలః కాలో బ్రహ్మణః పరమేష్ఠినః ॥ ౭.౧,౮.౨౧

తస్య వై దివసే యాంతి చతుర్దశ పురందరాః ॥ ౭.౧,౮.౨౨

శతాని మాసే చత్వారి వింశత్యా సహితాని చ ॥ ౭.౧,౮.౨౨

అబ్దే పఞ్చ సహస్రాణి చత్వారింశద్యుతాని చ ॥ ౭.౧,౮.౨౩

చత్వారింశత్సహస్రాణి పఞ్చ లక్షాణి చాయుషి ॥ ౭.౧,౮.౨౩

బ్రహ్మ విష్ణోర్దినే చైకో విష్ణూ రుద్రదినే తథా ॥ ౭.౧,౮.౨౪

ఈశ్వరస్య దినే రుద్రస్సదాఖ్యస్య తథేశ్వరః ॥ ౭.౧,౮.౨౪

సాక్షాచ్ఛివస్య తత్సంఖ్యస్తథా సో ఽపి సదాశివః ॥ ౭.౧,౮.౨౫

చత్వారింశత్సహస్రాణి పఞ్చలక్షాణి చాయుషి ॥ ౭.౧,౮.౨౫

తస్మిన్సాక్షాచ్ఛివేనైష కాలాత్మా సమ్ప్రవర్తతే ॥ ౭.౧,౮.౨౬*౧

యత్తత్సృష్టేస్సమాఖ్యాతం కాలాన్తరమిహ ద్విజాః ॥ ౭.౧,౮.౨౬*౧

ఏతత్కాలాన్తరం జ్ఞేయమహర్వై పారమేశ్వరమ్ ॥ ౭.౧,౮.౨౬*౨

రాత్రిశ్చ తావతీ జ్ఞేయా పరమేశస్య కృత్స్నశః ॥ ౭.౧,౮.౨౬*౨

అహస్తస్య తు యా సృష్టీ రాత్రిశ్చ ప్రలయః స్మృతః ॥ ౭.౧,౮.౨౭

అహర్న విద్యతే తస్య న రాత్రిరితి ధారయేత్ ॥ ౭.౧,౮.౨౭

ఏషోపచారః క్రియతే లోకానాం హితకామ్యయా ॥ ౭.౧,౮.౨౮

ప్రజాః ప్రజానాం పతయో మూర్తయశ్చ సురాసురాః ॥ ౭.౧,౮.౨౮

ఇన్ద్రియాణీన్ద్రియార్థాశ్చ మహాభూతాని పఞ్చ చ ॥ ౭.౧,౮.౨౯

తన్మాత్రాణ్యథ భూతాదిర్బుద్ధిశ్చ సహ దైవతః ॥ ౭.౧,౮.౨౯

అహస్తిష్ఠంతి సర్వాణి పారమేశస్య ధీమతః ॥ ౭.౧,౮.౩౦

అహరంతే ప్రలీయన్తే రాత్ర్యన్తే విశ్వసంభవః ॥ ౭.౧,౮.౩౦

యో విశ్వాత్మా కర్మకాలస్వభావాద్యర్థే శక్తిర్యస్య నోల్లంఘనీయా ॥ ౭.౧,౮.౩౧

యస్యైవాజ్ఞాధీనమేతత్సమస్తం నమస్తస్మై మహతే శంకరాయ ॥ ౭.౧,౮.౩౧

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాం పూర్వభాగే కాలప్రభావే త్రిదేవాయుర్వర్ణనం నామాష్టమో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౯

మునయ ఊచుః

కథం జగదిదం కృత్స్నం విధాయ చ నిధాయ చ ॥ ౭.౧,౯.౧

ఆజ్ఞయా పరమాం క్రీడాం కరోతి పరమేశ్వరః ॥ ౭.౧,౯.౧

కిం తత్ప్రథమసంభూతం కేనేదమఖిలం తతమ్ ॥ ౭.౧,౯.౨

కేనా వా పునరేవేదం గ్రస్యతే పృథుకుక్షిణా ॥ ౭.౧,౯.౨

వాయురువాచ

శక్తిః ప్రథమసమ్భూతా శాంత్యతీతపదోత్తరా ॥ ౭.౧,౯.౩

తతో మాయా తతో ఽవ్యక్తం శివాచ్ఛక్తిమతః ప్రభోః ॥ ౭.౧,౯.౩

౫౧౧

శాన్త్యతీతపదం శక్తేస్తతః శాన్తిపదక్రమాత్ ॥ ౭.౧,౯.౪

తతో విద్యాపదం తస్మాత్ప్రతిష్ఠాపదసంభవః ॥ ౭.౧,౯.౪

నివృత్తిపదముత్పన్నం ప్రతిష్ఠాపదతః క్రమాత్ ॥ ౭.౧,౯.౫

ఏవముక్తా సమాసేన సృష్టిరీశ్వరచోదితా ॥ ౭.౧,౯.౫

ఆనులోమ్యాత్తథైతేషాం ప్రతిలోమ్యేన సంహృతిః ॥ ౭.౧,౯.౬

అస్మాత్పఞ్చపదోద్దిష్టాత్పరస్స్రష్టా సమిష్యతే ॥ ౭.౧,౯.౬

కలాభిః పఞ్చభిర్వ్యాప్తం తస్మాద్విశ్వమిదం జగత్ ॥ ౭.౧,౯.౭

అవ్యక్తం కారణం యత్తదాత్మనా సమనుష్ఠితమ్ ॥ ౭.౧,౯.౭
మహదాదివిశేషాంతం సృజతీత్యపి సంమతమ్ ॥ ౭.౧,౯.౮
కిం తు తత్రాపి కర్తృత్వం నావ్యక్తస్య న చాత్మనః ॥ ౭.౧,౯.౮
అచేతనత్వాత్ప్రకృతేరజ్ఞత్వాత్పురుషస్య చ ॥ ౭.౧,౯.౯
ప్రధానపరమాణ్వాది యావత్కించిదచేతనమ్ ॥ ౭.౧,౯.౯
తత్కర్తృకం స్వయం దృష్టం బుద్ధిమత్కారణం వినా ॥ ౭.౧,౯.౧౦
జగచ్చ కర్తృసాపేక్షం కార్యం సావయవం యతః ॥ ౭.౧,౯.౧౦
తస్మాచ్ఛక్తస్స్వతన్త్రో యః సర్వశక్తిశ్చ సర్వవిత్ ॥ ౭.౧,౯.౧౧
అనాదినిధనశ్చాయం మహదైశ్వర్యసంయుతః ॥ ౭.౧,౯.౧౧
స ఏవ జగతః కర్తా మహాదేవో మహేశ్వరః ॥ ౭.౧,౯.౧౨
పాతా హర్తా చ సర్వస్య తతః పృథగనన్వయః ॥ ౭.౧,౯.౧౨
పరిణామః ప్రధానస్య ప్రవృత్తిః పురుషస్య చ ॥ ౭.౧,౯.౧౩
సర్వం సత్యవ్రతస్యైవ శాసనేన ప్రవర్తతే ॥ ౭.౧,౯.౧౩
ఇతీయం శాశ్వతీ నిష్ఠా సతాం మనసి వర్తతే ॥ ౭.౧,౯.౧౪
న చైనం పక్షమాశ్రిత్య వర్తతే స్వల్పచేతనః ॥ ౭.౧,౯.౧౪
యావదాదిసమారంభో యావద్యః ప్రలయో మహాన్ ॥ ౭.౧,౯.౧౫
తావదప్యేతి సకలం బ్రహ్మణః శారదాం శతమ్ ॥ ౭.౧,౯.౧౫
పరమిత్యాయుషో నామ బ్రహ్మణో ఽవ్యక్తజన్మనః ॥ ౭.౧,౯.౧౬
తత్పరాఖ్యం తదర్ధం చ పరార్ధమభిధీయతే ॥ ౭.౧,౯.౧౬
పరార్ధద్వయకాలాంతే ప్రలయే సముపస్థితే ॥ ౭.౧,౯.౧౭
అవ్యక్తమాత్మనః కార్యమాదాయాత్మని తిష్ఠతి ॥ ౭.౧,౯.౧౭

ఆత్మన్యవస్థితే ఽవ్యక్తే వికారే ప్రతిసంహృతే ॥ ౭.౧,౯.౧౮

సాధర్మ్యేణాధితిష్ఠేతే ప్రధానపురుషావుభౌ ॥ ౭.౧,౯.౧౮

తమః సత్త్వగుణావేతౌ సమత్వేన వ్యవస్థితౌ ॥ ౭.౧,౯.౧౯

అనుద్రిక్తావనన్తౌ తావోతప్రోతౌ పరస్పరమ్ ॥ ౭.౧,౯.౧౯

గుణసామ్యే తదా తస్మిన్నవిభాగే తమోదయే ॥ ౭.౧,౯.౨౦

శాంతవాతైకనీరే చ న ప్రాజ్ఞాయత కించన ॥ ౭.౧,౯.౨౦

అప్రజ్ఞాతే జగత్యస్మిన్నేక ఏవ మహేశ్వరః ॥ ౭.౧,౯.౨౧

ఉపాస్య రజనీం కృత్స్నాం పరాం మాహేశ్వరీం తతః ॥ ౭.౧,౯.౨౧

ప్రభాతాయాం తు శర్వర్యాం ప్రధానపురుషావుభౌ ॥ ౭.౧,౯.౨౨

ప్రవిశ్య క్షోభయామాస మాయాయోగాన్మహేశ్వరః ॥ ౭.౧,౯.౨౨

తతః పునరశేషాణాం భూతానాం ప్రభవాప్యయాత్ ॥ ౭.౧,౯.౨౩

అవ్యక్తాదభవత్సృష్టిరాజ్ఞయా పరమేష్ఠినః ॥ ౭.౧,౯.౨౩

విశ్వోత్తరోత్తరవిచిత్రమనోరథస్య యస్యైకశక్తిశకలే సకలస్సమాప్తః ॥ ౭.౧,౯.౨౪

ఆత్మానమధ్వపతిమధ్వవిదో వదంతి తస్మై నమః సకలలోకవిలక్షణాయ ॥ ౭.౧,౯.౨౪

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాం పూర్వభాగే సృష్టిపాలనప్రలయకర్తృత్వవర్ణనం నామ నవమో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౧౦

వాయురువాచ

పురుషాధిష్ఠితాత్పూర్వమవ్యక్తాదీశ్వరాజ్ఞయా ॥ ౭.౧,౧౦.౧

బుద్ధ్యాదయో విశేషాంతా వికారాశ్చాభవన్ క్రమాత్ ॥ ౭.౧,౧౦.౧

తతస్తేభ్యో వికారేభ్యో రుద్రో విష్ణుః పితామహః ॥ ౭.౧,౧౦.౨

కారణత్వేన సర్వేషాం త్రయో దేవాః ప్రజజ్ఞిరే ॥ ౭.౧,౧౦.౨

సర్వతో భువనవ్యాప్తిశక్తిమవ్యాహతాం క్వచిత్ ॥ ౭.౧,౧౦.౩

జ్ఞానమప్రతిమం శశ్వదైశ్వర్యం చాణిమాదికమ్ ॥ ౭.౧,౧౦.౩

సృష్టిస్థితిలయాఖ్యేషు కర్మసు త్రిషు హేతుతామ్ ॥ ౭.౧,౧౦.౪

ప్రభుత్వేన సహైతేషాం ప్రసీదతి మహేశ్వరః ॥ ౭.౧,౧౦.౪

కల్పాన్తరే పునస్తేషామస్పర్ధా బుద్ధిమోహినామ్ ॥ ౭.౧,౧౦.౫

సర్గరక్షాలయాచారం ప్రత్యేకం ప్రదదౌ చ సః ॥ ౭.౧,౧౦.౫

ఏతే పరస్పరోత్పన్నా ధారయన్తి పరస్పరమ్ ॥ ౭.౧,౧౦.౬

పరస్పరేణ వర్ధంతే పరస్పరమనువ్రతాః ॥ ౭.౧,౧౦.౬

క్వచిద్బ్రహ్మా క్వచిద్విష్ణుః క్వచిద్రుద్రః ప్రశస్యతే ॥ ౭.౧,౧౦.౭

నానేన తేషామాధిక్యమైశ్వర్యం చాతిరిచ్యతే ॥ ౭.౧,౧౦.౭

మూర్ఖా నిందంతి తాన్వాగ్భిః సంరంభాభినివేశినః ॥ ౭.౧,౧౦.౮

యాతుధానా భవంత్యేవ పిశాచాశ్చ న సంశయః ॥ ౭.౧,౧౦.౮

దేవో గుణత్రయాతీతశ్చతుర్వ్యూహో మహేశ్వరః ॥ ౭.౧,౧౦.౯

సకలస్సకలాధారశక్తేరుత్పత్తికారణమ్ ॥ ౭.౧,౧౦.౯

సోయమాత్మా త్రయస్యాస్య ప్రకృతేః పురుషస్య చ ॥ ౭.౧,౧౦.౧౦

లీలాకృతజగత్సృష్టిరీశ్వరత్వే వ్యవస్థితః ॥ ౭.౧,౧౦.౧౦

యస్సర్వస్మాత్పరో నిత్యో నిష్కలః పరమేశ్వరః ॥ ౭.౧,౧౦.౧౧

స ఏవ చ తదాధారస్తదాత్మా తదధిష్ఠితః ॥ ౭.౧,౧౦.౧౧

తస్మాన్మహేశ్వరశ్చైవ ప్రకృతిః పురుషస్తథా ॥ ౭.౧,౧౦.౧౨

సదాశివభవో విష్ణుర్బ్రహ్మా సర్వశివాత్మకమ్ ॥ ౭.౧,౧౦.౧౨

ప్రధానాత్ప్రథమం జజ్ఞే వృద్ధిః ఖ్యాతిర్మతిర్మహాన్ ॥ ౭.౧,౧౦.౧౩

మహత్తత్త్వస్య సంక్షోభాదహంకారస్త్రిధా ఽభవత్ ॥ ౭.౧,౧౦.౧౩

అహంకారశ్చ భూతాని తన్మాత్రానీంద్రియాణి చ ॥ ౭.౧,౧౦.౧౪

వైకారికాదహంకారాత్సత్త్వోద్రిక్తాత్తు సాత్త్వికః ॥ ౭.౧,౧౦.౧౪

వైకారికః స సర్గస్తు యుగపత్సంప్రవర్తతే ॥ ౭.౧,౧౦.౧౫

బుద్ధీన్ద్రియాణి పఞ్చైవ పఞ్చకర్మేంద్రియాణి చ ॥ ౭.౧,౧౦.౧౫

ఏకాదశం మనస్తత్ర స్వగుణేనోభయాత్మకమ్ ॥ ౭.౧,౧౦.౧౬

తమోయుక్తాదహంకారాద్భూతతన్మాత్రసంభవః ॥ ౭.౧,౧౦.౧౬

భూతానామాదిభూతత్వాద్భూతాదిః కథ్యతే తు సః ॥ ౭.౧,౧౦.౧౭

భూతాదేశ్శబ్దమాత్రం స్యాత్తత్ర చాకాశసంభవః ॥ ౭.౧,౧౦.౧౭

ఆకాశాత్స్పర్శ ఉత్పన్నః స్పర్శాద్వాయుసముద్భవః ॥ ౭.౧,౧౦.౧౮

వాయో రూపం తత స్తేజస్తేజసో రససంభవః ॥ ౭.౧,౧౦.౧౮

రసాదాపస్సముత్పన్నా స్తేభ్యో గన్ధసముద్భవః ॥ ౭.౧,౧౦.౧౯

గన్ధాచ్చ పృథివీ జాతా భూతేభ్యోన్యచ్చరాచరమ్ ॥ ౭.౧,౧౦.౧౯

పురుషాధిష్ఠితత్వాచ్చ అవ్యక్తానుగ్రహేణ చ ॥ ౭.౧,౧౦.౨౦

మహదాదివిశేషాన్తా హ్యణ్డముత్పాదయన్తి తే ॥ ౭.౧,౧౦.౨౦

౫౧౨

తత్ర కార్యం చ కరణం సంసిద్ధం బ్రహ్మణో యదా ॥ ౭.౧,౧౦.౨౧

తదండే సుప్రవృద్ధో ఽభూత్క్షేత్రజ్ఞో బ్రహ్మసంజ్ఞితః ॥ ౭.౧,౧౦.౨౧

స వై శరీరీ ప్రథమః స వై పురుష ఉచ్యతే ॥ ౭.౧,౧౦.౨౨

ఆదికర్తా స భూతానాం బ్రహ్మాగ్రే సమవర్తత ॥ ౭.౧,౧౦.౨౨

తస్యేశ్వరస్య ప్రతిమా జ్ఞానవైరాగ్యలక్షణా ॥ ౭.౧,౧౦.౨౩

ధర్మైశ్వర్యకరీ బుద్ధిర్బ్రాహ్మీ యజ్ఞే ఽభిమానినః ॥ ౭.౧,౧౦.౨౩

అవ్యక్తాజ్జాయతే తస్య మనసా యద్యదీప్సితమ్ ॥ ౭.౧,౧౦.౨౪

వశీ వికృతత్వాత్త్రైగుణ్యాత్సాపేక్షత్వాత్స్వభావతః ॥ ౭.౧,౧౦.౨౪

త్రిధా విభజ్య చాత్మానం త్రైలోక్యే సంప్రవర్తతే ॥ ౭.౧,౧౦.౨౫

సృజతే గ్రసతే చైవ వీక్షతే చ త్రిభిస్స్వయమ్ ॥ ౭.౧,౧౦.౨౫

చతుర్ముఖస్తు బ్రహ్మత్వే కాలత్వే చాంతకస్స్మృతః ॥ ౭.౧,౧౦.౨౬

సహస్రమూర్ధా పురుషస్తిస్రోవస్థాస్స్వయంభువః ॥ ౭.౧,౧౦.౨౬

సత్త్వం రజశ్చ బ్రహ్మ చ కాలత్వే చ తమో రజః ॥ ౭.౧,౧౦.౨౭

విష్ణుత్వే కేవలం సత్త్వం గుణవృద్ధిస్త్రిధా విభౌ ॥ ౭.౧,౧౦.౨౭

బ్రహ్మత్వే సృజతే లోకాన్ కాలత్వే సంక్షిపత్యపి ॥ ౭.౧,౧౦.౨౮

పురుషత్వే ఽత్యుదాసీనః కర్మ చ త్రివిధం విభోః ॥ ౭.౧,౧౦.౨౮

ఏవం త్రిధా విభిన్నత్వాద్బ్రహ్మ త్రిగుణ ఉచ్యతే ॥ ౭.౧,౧౦.౨౯

చతుర్ధా ప్రవిభక్తత్వాచ్చాతుర్వ్యూహః ప్రకీర్తితః ॥ ౭.౧,౧౦.౨౯

ఆదిత్వాదాదిదేవో ఽసావజాతత్వాదజః స్మృతః ॥ ౭.౧,౧౦.౩౦

పాతి యస్మాత్ప్రజాః సర్వాః ప్రజాపతిరితి స్మృతః ॥ ౭.౧,౧౦.౩౦

హిరణ్మయస్తు యో మేరుస్తస్యోల్బం సుమహాత్మనః ॥ ౭.౧,౧౦.౩౧

గర్భోదకం సముద్రాశ్చ జరాయుశ్చాఽపి పర్వతాః ॥ ౭.౧,౧౦.౩౧

తస్మిన్నండే త్విమే లోకా అంతర్విశ్వమిదం జగత్ ॥ ౭.౧,౧౦.౩౨
చంద్రాదిత్యౌ సనక్షత్రౌ సగ్రహౌ సహ వాయునా ॥ ౭.౧,౧౦.౩౨
అద్భిర్దశగుణాభిస్తు బాహ్యతోఽణ్డం సమావృతమ్ ॥ ౭.౧,౧౦.౩౩
ఆపో దశగుణేనైవ తేజసా బహిరావృతాః ॥ ౭.౧,౧౦.౩౩
తేజో దశగుణేనైవ వాయునా బహిరావృతమ్ ॥ ౭.౧,౧౦.౩౪
ఆకాశేనావృతో వాయుః ఖం చ భూతాదినావృతమ్ ॥ ౭.౧,౧౦.౩౪
భూతాదిర్మహతా తద్వదవ్యక్తేనావృతో మహాన్ ॥ ౭.౧,౧౦.౩౫
ఏతైరావరణైరణ్డం సప్తభిర్బహిరావృతమ్ ॥ ౭.౧,౧౦.౩౫
ఏతదావృత్త్య చాన్యోన్యమష్టౌ ప్రకృతయః స్థితాః ॥ ౭.౧,౧౦.౩౬
సృష్టిపాలనవిధ్వంసకర్మకర్త్ర్యో ద్విజోత్తమాః ॥ ౭.౧,౧౦.౩౬
ఏవం పరస్పరోత్పన్నా ధారయంతి పరస్పరమ్ ॥ ౭.౧,౧౦.౩౭
ఆధారాధేయభావేన వికారాస్తు వికారిషు ॥ ౭.౧,౧౦.౩౭
కూర్మోంగాని యథా పూర్వం ప్రసార్య వినియచ్ఛతి ॥ ౭.౧,౧౦.౩౮
వికారాంశ్చ తథా ఽవ్యక్తం సృష్ట్వా భూయో నియచ్ఛతి ॥ ౭.౧,౧౦.౩౮
అవ్యక్తప్రభవం సర్వమానులోమ్యేన జాయతే ॥ ౭.౧,౧౦.౩౯
ప్రాప్తే ప్రలయకాలే తు ప్రతిలోమ్యేనులీయతే ॥ ౭.౧,౧౦.౩౯
గుణాః కాలవశాదేవ భవంతి విషమాః సమాః ॥ ౭.౧,౧౦.౪౦
గుణసామ్యే లయో జ్ఞేయో వైషమ్యే సృష్టిరుచ్యతే ॥ ౭.౧,౧౦.౪౦
తదిదం బ్రహ్మణో యోనిరేతదండం ఘనం మహత్ ॥ ౭.౧,౧౦.౪౧
బ్రహ్మణః క్షేత్రముద్దిష్టం బ్రహ్మా క్షేత్రజ్ఞ ఉచ్యతే ॥ ౭.౧,౧౦.౪౧
ఇతీదృశానామణ్డానాం కోట్యో జ్ఞేయాః సహస్రశః ॥ ౭.౧,౧౦.౪౨

సర్వగత్వాత్ప్రధానస్య తిర్యగూర్ధ్వమధః స్థితాః ॥ ౭.౧,౧౦.౪౨

౫౧౨

తత్ర తత్ర చతుర్వక్త్రా బ్రహ్మాణో హరయో భవాః ॥ ౭.౧,౧౦.౪౩

సృష్టా ప్రధానేన తథా లబ్ధ్వా శంభోస్తు సన్నిధిమ్ ॥ ౭.౧,౧౦.౪౩

మహేశ్వరః పరోవ్యక్తాదండమవ్యక్తసంభవమ్ ॥ ౭.౧,౧౦.౪౪

అణ్డాజ్జజ్ఞే విభుర్బ్రహ్మా లోకాస్తేన కృతాస్త్విమే ॥ ౭.౧,౧౦.౪౪

అబుద్ధిపూర్వః కథితో మయైష ప్రధానసర్గః ప్రథమః ప్రవృత్తః ॥ ౭.౧,౧౦.౪౫

ఆత్యంతికశ్చ ప్రలయోన్తకాలే లీలాకృతః కేవలమీశ్వరస్య ॥ ౭.౧,౧౦.౪౫

యత్తత్స్మృతం కారణమప్రమేయం బ్రహ్మ ప్రధానం ప్రకృతేః ప్రసూతిః ॥ ౭.౧,౧౦.౪౬

అనాదిమధ్యాన్తమనన్తవీర్యం శుక్లం సురక్తం పురుషేణ యుక్తమ్ ॥ ౭.౧,౧౦.౪౬

ఉత్పాదకత్వాద్రజసోతిరేకాల్లోకస్య సంతానవివృద్ధిహేతూన్ ॥ ౭.౧,౧౦.౪౭

అష్టౌ వికారానపి చాదికాలే సృష్ట్వా సమశ్నాతి తథాంతకాలే ॥ ౭.౧,౧౦.౪౭

ప్రకృత్యవస్థాపితకారణానాం యా చ స్థితిర్యా చ పునః ప్రవృత్తిః ॥ ౭.౧,౧౦.౪౮

తత్సర్వమప్రాకృతవైభవస్య సంకల్పమాత్రేణ మహేశ్వరస్య ॥ ౭.౧,౧౦.౪౮

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాం బ్రహ్మాండస్థితివర్ణనం నామ దశమో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౧౧

మునయ ఊచుః

మన్వంతరాణి సర్వాణి కల్పభేదాంశ్చ సర్వశః ॥ ౭.౧,౧౧.౧

తేష్వేవాంతరసర్గం చ ప్రతిసర్గం చ నో వద ॥ ౭.౧,౧౧.౧

వాయురువాచ

కాలసంఖ్యావివృత్తస్య పరార్ధో బ్రహ్మణస్స్మృతః ॥ ౭.౧,౧౧.౨

తావాంశ్చైవాస్య కాలోఽన్యస్తస్యాంతే ప్రతిసృజ్యతే ॥ ౭.౧,౧౧.౨

దివసే దివసే తస్య బ్రహ్మణః పూర్వజన్మనః ॥ ౭.౧,౧౧.౩

చతుర్దశమహాభాగా మనూనాం పరివృత్తయః ॥ ౭.౧,౧౧.౩

అనాదిత్వాదనంతత్వాదజ్ఞేయత్వాచ్చ కృత్స్నశః ॥ ౭.౧,౧౧.౪

మన్వంతరాణి కల్పాశ్చ న శక్యా వచనాత్పృథక్ ॥ ౭.౧,౧౧.౪

ఉక్తేష్వపి చ సర్వేషు శృణ్వతాం వో వచో మమ ॥ ౭.౧,౧౧.౫

కిమిహాస్తి ఫలం తస్మాన్న పృథక్వక్తుముత్సహే ॥ ౭.౧,౧౧.౫

య ఏవ ఖలు కల్పేషు కల్పః సంప్రతి వర్తతే ॥ ౭.౧,౧౧.౬

తత్ర సంక్షిప్య వర్తంతే సృష్టయః ప్రతిసృష్టయః ॥ ౭.౧,౧౧.౬

యస్త్వయం వర్తతే కల్పో వారాహో నామ నామతః ॥ ౭.౧,౧౧.౭

అస్మిన్నపి ద్విజశ్రేష్ఠా మనవస్తు చతుర్దశ ॥ ౭.౧,౧౧.౭

స్వాయంభువాదయస్సప్త సప్త సావర్ణికాదయః ॥ ౭.౧,౧౧.౮

తేషు వైవస్వతో నామ సప్తమో వర్తతే మనుః ॥ ౭.౧,౧౧.౮

మన్వంతరేషు సర్వేషు సర్గసంహారవృత్తయః ॥ ౭.౧,౧౧.౯

ప్రాయః సమాభవంతీతి తర్కః కార్యో విజానతా ॥ ౭.౧,౧౧.౯

పూర్వకల్పే పరావృత్తే ప్రవృత్తే కాలమారుతే ॥ ౭.౧,౧౧.౧౦

సమున్మూలితమూలేషు వృక్షేషు చ వనేషు చ ॥ ౭.౧,౧౧.౧౦

జగంతి తృణవత్క్రీణి దేవే దహతి పావకే ॥ ౭.౧,౧౧.౧౧

వృష్ట్యా భువి నిషిక్తాయాం వివేలేష్వర్ణవేషు చ ॥ ౭.౧,౧౧.౧౧
దిక్షు సర్వాసు మగ్నాసు వారిపూరే మహీయసి ॥ ౭.౧,౧౧.౧౨
తదద్భిశ్చటులాక్షేపైస్తరంగభుజమణ్డలైః ॥ ౭.౧,౧౧.౧౨
ప్రారబ్ధచణ్డనృత్యేష్వ తతః ప్రలయవారిషు ॥ ౭.౧,౧౧.౧౩
బ్రహ్మా నారాయణో భూత్వా సుష్వాప సలిలే సుఖమ్ ॥ ౭.౧,౧౧.౧౩
౫౧౩

ఇమం చోదాహరన్మంత్రం శ్లోకం నారాయణం ప్రతి ॥ ౭.౧,౧౧.౧౪
తం శృణుధ్వం మునిశ్రేష్ఠాస్తదర్థం చాక్షరాశ్రయమ్ ॥ ౭.౧,౧౧.౧౪
ఆపో నారా ఇతి ప్రోక్తా ఆపో వై నరసూనవః ॥ ౭.౧,౧౧.౧౫
అయనం తస్య తా యస్మాత్తేన నారాయణః స్మృతః ॥ ౭.౧,౧౧.౧౫
శివయోగమయీం నిద్రాం కుర్వన్తం త్రిదశేశ్వరమ్ ॥ ౭.౧,౧౧.౧౬
బద్ధాంజలి పుటాస్సిద్ధా జనలోకనివాసినః ॥ ౭.౧,౧౧.౧౬
స్తోత్రైః ప్రబోధయామాసుః ప్రభాతసమయే సురాః ॥ ౭.౧,౧౧.౧౭
యథా సృష్ట్యాదిసమయే ఈశ్వరం శ్రుతయః పురా ॥ ౭.౧,౧౧.౧౭
తతః ప్రబుద్ధ ఉత్థాయ శయనాత్తోయమధ్యగాత్ ॥ ౭.౧,౧౧.౧౮
ఉద్రైక్షత దిశః సర్వా యోగనిద్రాలసేక్షణః ॥ ౭.౧,౧౧.౧౮
నాపశ్యత్స తదా కించిత్స్వాత్మనో వ్యతిరేకి యత్ ॥ ౭.౧,౧౧.౧౯
సవిస్మయ ఇవాసీనః పరాం చింతాముపాగమత్ ॥ ౭.౧,౧౧.౧౯
క్వ సా భగవతీ యా తు మనోజ్ఞా మహతీ మహీ ॥ ౭.౧,౧౧.౨౦
నానావిధమహాశైలనదీనగరకాననా ॥ ౭.౧,౧౧.౨౦

ఏవం సంచింతయన్బ్రహ్మా బుబుధే నైవ భూస్థితిమ్ ॥ ౭.౧,౧౧.౨౧
తదా సస్మార పితరం భగవంతం త్రిలోచనమ్ ॥ ౭.౧,౧౧.౨౧
స్మరణాద్దేవదేవస్య భవస్యామితతేజసః ॥ ౭.౧,౧౧.౨౨
జ్ఞాతవాన్సలిలే మగ్నాం ధరణీం ధరణీపతిః ॥ ౭.౧,౧౧.౨౨
తతో భూమేస్సముద్ధారం కర్తుకామః ప్రజాపతిః ॥ ౭.౧,౧౧.౨౩
జలక్రీడోచితం దివ్యం వారాహం రూపమస్మరత్ ॥ ౭.౧,౧౧.౨౩
మహాపర్వతవర్ష్మాణం మహాజలదనిఃస్వనమ్ ॥ ౭.౧,౧౧.౨౪
నీలమేఘప్రతీకాశం దీప్తశబ్దం భయానకమ్ ॥ ౭.౧,౧౧.౨౪
పీనవృత్తఘనస్కంధపీనోన్నతకటీతటమ్ ॥ ౭.౧,౧౧.౨౫
హ్రస్వవృత్తోరుజంఘాగ్రం సుతీక్ష్ణఖురమణ్డలమ్ ॥ ౭.౧,౧౧.౨౫
పద్మరాగమణిప్రఖ్యం వృత్తభీషణలోచనమ్ ॥ ౭.౧,౧౧.౨౬
వృత్తదీర్ఘమహాగాత్రం స్తబ్ధకర్ణస్థలోజ్జ్వలమ్ ॥ ౭.౧,౧౧.౨౬
ఉదీర్ణోచ్ఛ్వాసనిశ్వాసఘూర్ణితప్రలయార్ణవమ్ ॥ ౭.౧,౧౧.౨౭
విస్ఫురత్సుసటాచ్ఛన్నకపోలస్కంధబంధురమ్ ॥ ౭.౧,౧౧.౨౭
మణిభిర్భూషణైశ్చిత్రైర్మహారత్నైఃపరిష్కృతమ్ ॥ ౭.౧,౧౧.౨౮
విరాజమానం విద్యుద్భిర్మేఘసంఘమివోన్నతమ్ ॥ ౭.౧,౧౧.౨౮
ఆస్థాయ విపులం రూపం వారాహమమితం విధిః ॥ ౭.౧,౧౧.౨౯
పృథివ్యుద్ధరణార్థాయ ప్రవివేశ రసాతలమ్ ॥ ౭.౧,౧౧.౨౯
స తదా శుశుభే ఽతీవ సూకరో గిరిసంనిభః ॥ ౭.౧,౧౧.౩౦
లింగాకృతేర్మహేశస్య పాదమూలం గతో యథా ॥ ౭.౧,౧౧.౩౦
తతస్స సలిలే మగ్నాం పృథివీం పృథివీంధరః ॥ ౭.౧,౧౧.౩౧

ఉద్ధృత్యాలింగ్య దంష్ట్రాభ్యామున్మమజ్జ రసాతలాత్ ॥ ౭.౧,౧౧.౩౧

తం దృష్ట్వా మునయస్సిద్ధా జనలోకనివాసినః ॥ ౭.౧,౧౧.౩౨

ముముదుర్ననృతుర్మూర్ధ్ని తస్య పుష్పైరవాకిరన్ ॥ ౭.౧,౧౧.౩౨

వపుర్మహావరాహస్య శుశుభే పుష్పసంవృతమ్ ॥ ౭.౧,౧౧.౩౩

పతద్భిరివ ఖద్యోతైః ప్రాశురంజనపర్వతః ॥ ౭.౧,౧౧.౩౩

తతః సంస్థానమానీయ వరాహో మహతీం మహీమ్ ॥ ౭.౧,౧౧.౩౪

స్వమేవ రూపమాస్థాయ స్థాపయామాస వై విభుః ॥ ౭.౧,౧౧.౩౪

పృథివీం చ సమీకృత్య పృథివ్యాం స్థాపయన్గిరీన్ ॥ ౭.౧,౧౧.౩౫

౫౧౩

భూరాద్యాంశ్చతురో లోకాన్ కల్పయామాస పూర్వవత్ ॥ ౭.౧,౧౧.౩౫

ఇతి సహ మహతీం మహీం మహీధ్రైః ప్రలయమహాజలధేరధఃస్థమధ్యాత్ ॥ ౭.౧,౧౧.౩౬

ఉపరి చ వినివేశ్య విశ్వకర్మా చరమచరం చ జగత్ససర్జ భూయః ॥ ౭.౧,౧౧.౩౬

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వా పూ సృష్ట్యాదివర్ణనం నామైకాదశో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౧౨

వాయురువాచ

సర్గం చింతయతస్తస్య తదా వై బుద్ధిపూర్వకమ్ ॥ ౭.౧,౧౨.౧

ప్రధ్యానకాలే మోహస్తు ప్రాదుర్భూతస్తమోమయః ॥ ౭.౧,౧౨.౧

తమోమోహో మహామోహస్తామిస్రశ్చాన్ధసంజ్ఞితః ॥ ౭.౧,౧౨.౨

అవిద్యా పఞ్చమీ చైషా ప్రాదుర్భూతా మహాత్మనః ॥ ౭.౧,౧౨.౨

పఞ్చధా ఽవస్థితః సర్గో ధ్యాయతస్త్వభిమానినః ॥ ౭.౧,౧౨.౩

సర్వతస్తమసాతీవ బీజకుమ్భవదావృతః ॥ ౭.౧,౧౨.౩

బహిరన్తశ్చాప్రకాశః స్తబ్ధో నిఃసంజ్ఞ ఏవ చ ॥ ౭.౧,౧౨.౪

తస్మాత్తేషాం వృతా బుద్ధిర్ముఖాని కరణాని చ ॥ ౭.౧,౧౨.౪

తస్మాత్తే సంవృతాత్మానో నగా ముఖ్యాః ప్రకీర్తితాః ॥ ౭.౧,౧౨.౫

తం దృష్ట్వాఽసాధకం బ్రహ్మా ప్రథమం సర్గమీదృశమ్ ॥ ౭.౧,౧౨.౫

అప్రసన్నమనా భూత్వా ద్వితీయం సో ఽభ్యమన్యత ॥ ౭.౧,౧౨.౬

తస్యాభిధాయతః సర్గం తిర్యక్స్రోతో ఽభ్యవర్తత ॥ ౭.౧,౧౨.౬

అన్తఃప్రకాశాస్తిర్యంచ ఆవృతాశ్చ బహిః పునః ॥ ౭.౧,౧౨.౭

పశ్వాత్మానస్తతో జాతా ఉత్పథగ్రాహిణశ్చ తే ॥ ౭.౧,౧౨.౭

తమప్యసాధకం జ్ఞాత్వా సర్గమన్యమమన్యత ॥ ౭.౧,౧౨.౮

తదోర్ధ్వస్రోతసో వృత్తో దేవసర్గస్తు సాత్త్వికః ॥ ౭.౧,౧౨.౮

తే సుఖప్రీతిబహులా బహిరన్తశ్చ నావృతాః ॥ ౭.౧,౧౨.౯

ప్రకాశా బహిరన్తశ్చస్వభావాదేవ సంజ్ఞితాః ॥ ౭.౧,౧౨.౯

తతో ఽభిధ్యాయతోవ్యక్తాదర్వాక్స్రోతస్తు సాధకః ॥ ౭.౧,౧౨.౧౦

మనుష్యనామా సఞ్జాతః సర్గో దుఃఖసముత్కటః ॥ ౭.౧,౧౨.౧౦

ప్రకాశాబహిరన్తస్తే తమోద్రిక్తా రజో ఽధికాః ॥ ౭.౧,౧౨.౧౧

పఞ్చమోనుగ్రహః సర్గశ్చతుర్ధా సంవ్యవస్థితః ॥ ౭.౧,౧౨.౧౧

విపర్యయేణ శక్త్యా చ తుష్ట్యాసిద్ధ్యా తథైవ చ ॥ ౭.౧,౧౨.౧౨

తే ఽపరిగ్రాహిణః సర్వే సంవిభాగరతాః పునః ॥ ౭.౧,౧౨.౧౨

ఖాదనాశ్చాప్యశీలాశ్చ భూతాద్యాః పరికీర్తితాః ॥ ౭.౧,౧౨.౧౩
ప్రథమో మహతః సర్గో బ్రహ్మణః పరమేష్ఠినః ॥ ౭.౧,౧౨.౧౩
తన్మాత్రాణాం ద్వితీయస్తు భూతసర్గః స ఉచ్యతే ॥ ౭.౧,౧౨.౧౪
వైకారికస్తృతీయస్తు సర్గ ఐన్ద్రియకః స్మృతః ॥ ౭.౧,౧౨.౧౪
ఇత్యేష ప్రకృతేః సర్గః సమ్భృతో ఽబుద్ధిపూర్వకః ॥ ౭.౧,౧౨.౧౫
ముఖ్యసర్గశ్చతుర్థస్తు ముఖ్యా వై స్థావరాః స్మృతాః ॥ ౭.౧,౧౨.౧౫
తిర్యక్స్రోతస్తు యః ప్రోక్తస్తిర్యగ్యోనిః స పఞ్చమః ॥ ౭.౧,౧౨.౧౬
తదూర్ధ్వస్రోతసః షష్ఠో దేవసర్గస్తు స స్మృతః ॥ ౭.౧,౧౨.౧౬
తతో ఽర్వాక్స్రోతసాం సర్గః సప్తమః స తు మానుషః ॥ ౭.౧,౧౨.౧౭
అష్టమో ఽనుగ్రహః సర్గః కౌమారో నవమః స్మృతః ॥ ౭.౧,౧౨.౧౭
ప్రాకృతాశ్చ త్రయః పూర్వే సర్గాస్తే ఽబుద్ధిపూర్వకాః ॥ ౭.౧,౧౨.౧౮
౫౧౪

బుద్ధిపూర్వం ప్రవర్తన్తే ముఖ్యాద్యాః పఞ్చ వైకృతాః ॥ ౭.౧,౧౨.౧౮
అగ్రే ససర్జ వై బ్రహ్మా మానసానాత్మనః సమాన్ ॥ ౭.౧,౧౨.౧౯
సనన్దం సనకఞ్చైవ విద్వాంసఞ్చ సనాతనమ్ ॥ ౭.౧,౧౨.౧౯
ఋభుం సనత్కుమారఞ్చ పూర్వమేవ ప్రజాపతిః ॥ ౭.౧,౧౨.౨౦
సర్వే తే యోగినో జ్ఞేయా వీతరాగా విమత్సరాః ॥ ౭.౧,౧౨.౨౦
ఈశ్వరాసక్తమనసో న చక్రుః సృష్టయే మతిమ్ ॥ ౭.౧,౧౨.౨౧
తేషు సృష్ట్యనపేక్షేషు గతేషు సనకాదిషు ॥ ౭.౧,౧౨.౨౧
స్రష్టుకామః పునర్బ్రహ్మా తతాప పరమం తపః ॥ ౭.౧,౧౨.౨౨

తస్యైవం తప్యమానస్య న కించిత్సమవర్తత ॥ ౭.౧,౧౨.౨౨
తతో దీర్ఘేణ కాలేన దుఃఖాత్క్రోధో వ్యజాయత ॥ ౭.౧,౧౨.౨౩
క్రోధావిష్టస్య నేత్రాభ్యాం ప్రాపతన్నశ్రుబిన్దవః ॥ ౭.౧,౧౨.౨౩
తతస్తేభ్యోఽశ్రుబిన్దుభ్యో భూతాః ప్రేతాస్తదాభవన్ ॥ ౭.౧,౧౨.౨౪
సర్వాంస్తానశ్రుజాన్దృష్ట్వా బ్రహ్మాత్మానమనిందత ॥ ౭.౧,౧౨.౨౪
తస్య తీవ్రాఽభవన్మూర్చా క్రోధామర్షసముద్భవా ॥ ౭.౧,౧౨.౨౫
మూర్చితస్తు జహౌ ప్రాణాన్క్రోధావిష్టః ప్రజాపతిః ॥ ౭.౧,౧౨.౨౫
తతః ప్రాణేశ్వరో రుద్రో భగవాన్నీలలోహితః ॥ ౭.౧,౧౨.౨౬
ప్రసాదమతులం కర్తుం ప్రాదురాసీత్ప్రభోర్ముఖాత్ ॥ ౭.౧,౧౨.౨౬
దశధా చైకధా చక్రే స్వాత్మానం ప్రభురీశ్వరః ॥ ౭.౧,౧౨.౨౭
తే తేనోక్తా మహాత్మానో దశధా చైకధా కృతాః ॥ ౭.౧,౧౨.౨౭
యూయం సృష్టా మయా వత్సా లోకానుగ్రహకారణాత్ ॥ ౭.౧,౧౨.౨౮
తస్మాత్సర్వస్య లోకస్య స్థాపనాయ హితాయ చ ॥ ౭.౧,౧౨.౨౮
ప్రజాసన్తానహేతోశ్చ ప్రయతధ్వమతన్ద్రితాః ॥ ౭.౧,౧౨.౨౯
ఏవముక్తాశ్చ రురుదుర్దుద్రువుశ్చ సమన్తతః ॥ ౭.౧,౧౨.౨౯
రోదనాద్ద్రావణాచ్చైవ తే రుద్రా నామతః స్మృతాః ॥ ౭.౧,౧౨.౩౦
యే రుద్రాస్తే ఖలు ప్రాణా యే ప్రాణాస్తే మహాత్మకాః ॥ ౭.౧,౧౨.౩౦
తతో మృతస్య దేవస్య బ్రహ్మణః పరమేష్ఠినః ॥ ౭.౧,౧౨.౩౧
ఘృణీ దదౌ పునః ప్రాణాన్బ్రహ్మపుత్రో మహేశ్వరః ॥ ౭.౧,౧౨.౩౧
ప్రహృష్టవదనో రుద్రః ప్రాణప్రత్యాగమాద్విభోః ॥ ౭.౧,౧౨.౩౨
అభ్యభాషత విశ్వేశో బ్రహ్మాణం పరమం వచః ॥ ౭.౧,౧౨.౩౨

మాభైర్మాభైర్మహాభాగ విరించ జగతాం గురో ॥ ౭.౧,౧౨.౩౩
మయా తే ప్రాణితాః ప్రాణాః సుఖముత్తిష్ఠ సువ్రత ॥ ౭.౧,౧౨.౩౩
స్వప్నానుభూతమివ తచ్ఛ్రుత్వా వాక్యం మనోహరమ్ ॥ ౭.౧,౧౨.౩౪
హరం నిరీక్ష్య శనకైర్నేత్రైః ఫుల్లామ్బుజప్రభైః ॥ ౭.౧,౧౨.౩౪
తథా ప్రత్యాగతప్రాణః స్నిగ్ధగమ్భీరయా గిరా ॥ ౭.౧,౧౨.౩౫
ఉవాచ వచనం బ్రహ్మా తముద్దిశ్య కృతాఞ్జలిః ॥ ౭.౧,౧౨.౩౫
త్వం హి దర్శనమాత్రేణ చానన్దయసి మే మనః ॥ ౭.౧,౧౨.౩౬
కో భవాన్ విశ్వమూర్త్యా వా స్థిత ఏకాదశాత్మకః ॥ ౭.౧,౧౨.౩౬
తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా వ్యాజహార మహేశ్వరః ॥ ౭.౧,౧౨.౩౭
స్పృశన్ కారాభ్యాం బ్రహ్మాణం సుసుఖాభ్యాం సురేశ్వరః ॥ ౭.౧,౧౨.౩౭
మాం విద్ధి పరమాత్మానం తవ పుత్రత్వమాగతమ్ ॥ ౭.౧,౧౨.౩౮
ఏతే చైకాదశ రుద్రాస్త్వాం సురక్షితుమాగతాః ॥ ౭.౧,౧౨.౩౮
తస్మాత్తీవ్రామిమామ్మూర్చ్ఛాం విధూయ మదనుగ్రహాత్ ॥ ౭.౧,౧౨.౩౯
ప్రబుద్ధస్వ యథాపూర్వం ప్రజా వై స్రష్టుమర్హసి ॥ ౭.౧,౧౨.౩౯
౫౧౪

ఏవం భగవతా ప్రోక్తో బ్రహ్మా ప్రీతమనా హ్యభూత్ ॥ ౭.౧,౧౨.౪౦
నానాష్టకేన విశ్వాత్మా తుష్టావ పరమేశ్వరమ్ ॥ ౭.౧,౧౨.౪౦
బ్రహ్మోవాచ
నమస్తే భగవన్ రుద్ర భాస్కరామితతేజసే ॥ ౭.౧,౧౨.౪౧
నమో భవాయ దేవాయ రసాయామ్బుమయాత్మనే ॥ ౭.౧,౧౨.౪౧

శర్వాయ క్షితిరూపాయ నన్దీసురభయే నమః ॥ ౭.౧,౧౨.౪౧
ఈశాయ వసవే తుభ్యం నమస్సర్వమయాత్మనే ॥ ౭.౧,౧౨.౪౨
పశూనాం పతయే చైవ పావకాయాతితేజసే ॥ ౭.౧,౧౨.౪౨
భీమాయ వ్యోమరూపాయ శబ్దమాత్రాయ తే నమః ॥ ౭.౧,౧౨.౪౨
ఉగ్రాయోగ్రస్వరూపాయ యజమానాత్మనే నమః ॥ ౭.౧,౧౨.౪౩
మహాదేవాయ సోమాయ నమోస్త్వమృతమూర్తయే ॥ ౭.౧,౧౨.౪౩
ఏవం స్తుత్వా మహాదేవం బ్రహ్మా లోకపితామహః ॥ ౭.౧,౧౨.౪౪
ప్రార్థయామాస విశ్వేశం గిరా ప్రణతిపూర్వయా ॥ ౭.౧,౧౨.౪౪
భగవన్ భూతభవ్యేశ మమ పుత్ర మహేశ్వర ॥ ౭.౧,౧౨.౪౫
సృష్టిహేతోస్త్వముత్పన్నో మమాంగే ఽనంగనాశనః ॥ ౭.౧,౧౨.౪౫
తస్మాన్మహతి కార్యేస్మిన్ వ్యాపృతస్య జగత్ప్రభో ॥ ౭.౧,౧౨.౪౬
సహాయం కురు సర్వత్ర స్రష్టుమర్హసి స ప్రజాః ॥ ౭.౧,౧౨.౪౬
తేనైషాం పావితో దేవో రుద్రస్త్రిపురమర్దనః ॥ ౭.౧,౧౨.౪౭
బాఢమిత్యేవ తాం వాణీం ప్రతిజగ్రాహ శంకరః ॥ ౭.౧,౧౨.౪౭
తతస్స భగవాన్ బ్రహ్మా హృష్టం తమభినంద్య చ ॥ ౭.౧,౧౨.౪౮
స్రష్టుం తేనాభ్యనుజ్ఞాతస్తథాన్యాశ్చాసృజత్ప్రజాః ॥ ౭.౧,౧౨.౪౮
మరీచిభృగ్వంగిరసః పులస్త్యం పులహం క్రతుమ్ ॥ ౭.౧,౧౨.౪౯
దక్షమత్రిం వసిష్ఠం చ సో ఽసృజన్మనసైవ చ ॥ ౭.౧,౧౨.౪౯
పురస్తాదసృజద్బ్రహ్మా ధర్మం సంకల్పమేవ చ ॥ ౭.౧,౧౨.౪౯
ఇత్యేతే బ్రహ్మణః పుత్రా ద్వాదశాదౌ ప్రకీర్తితాః ॥ ౭.౧,౧౨.౫౦
సహ రుద్రేణ సంభూతాః పురాణా గృహమేధినః ॥ ౭.౧,౧౨.౫౦

తేషాం ద్వాదశ వంశాః స్యుర్దివ్యా దేవగణాన్వితాః ॥ ౭.౧,౧౨.౫౧

ప్రజావన్తః క్రియావన్తో మహర్షిభిరలంకృతాః ॥ ౭.౧,౧౨.౫౧

అథ దేవాసురపితౄన్మనుష్యాంశ్చ చతుష్టయమ్ ॥ ౭.౧,౧౨.౫౨

సహ రుద్రేణ సిసృక్షురంభస్యేతాని వై విధిః ॥ ౭.౧,౧౨.౫౨

స సృష్ట్యర్థం సమాధాయ బ్రహ్మాత్మానమయూయుజత్ ॥ ౭.౧,౧౨.౫౩

ముఖాదజనయద్దేవాన్ పితౄంశ్చైవోపపక్షతః ॥ ౭.౧,౧౨.౫౩

జఘనాదసురాన్ సర్వాన్ ప్రజనాదపి మానుషాన్ ॥ ౭.౧,౧౨.౫౪

అవస్కరే క్షుధావిష్టా రాక్షసాస్తస్య జజ్ఞిరే ॥ ౭.౧,౧౨.౫౪

పుత్రాస్తమోరజఃప్రాయా బలినస్తే నిశాచరాః ॥ ౭.౧,౧౨.౫౫

సర్పా యక్షాస్తథా భూతా గంధర్వాః సంప్రజజ్ఞిరే ॥ ౭.౧,౧౨.౫౫

వయాంసి పక్షతః సృష్టాః పక్షిణో వక్షసో ఽసృజత్ ॥ ౭.౧,౧౨.౫౬

ముఖతోజాంస్తథా పార్శ్వాదురగాంశ్చ వినిర్మమే ॥ ౭.౧,౧౨.౫౬

పద్భ్యాం చాశ్వాన్సమాతంగాన్ శరభాన్ గవయాన్మృగాన్ ॥ ౭.౧,౧౨.౫౭

ఉష్ట్రానశ్వతరాంశ్చైవ న్యంకూనన్యాశ్చ జాతయః ౧ ॥ ౭.౧,౧౨.౫౭

ఔషధ్యః ఫలమూలాని రోమభ్యస్తస్య జజ్ఞిరే ॥ ౭.౧,౧౨.౫౮

గాయత్రీం చ ఋచం చైవ త్రివృత్సామ రథంతరమ్ ॥ ౭.౧,౧౨.౫౮

అగ్నిష్టోమం చ యజ్ఞానాం నిర్మమే ప్రథమాన్ముఖాత్ ॥ ౭.౧,౧౨.౫౯

యజూంషి త్రైష్టుభం ఛందఃస్తోమం పఞ్చదశం తథా ॥ ౭.౧,౧౨.౫౯

౧ ప్రథమార్థో

బృహత్సామ తథోక్థం చ దక్షిణాదసృజన్ముఖాత్ ॥ ౽.౧,౧౨.౬౦
సామాని జగతీఛందః స్తోమం సప్తదశం తథా ॥ ౽.౧,౧౨.౬౦
వైరూప్యమతిరాత్రం చ పశ్చిమాదసృజన్ముఖాత్ ॥ ౽.౧,౧౨.౬౧
ఏకవింశమథర్వాణమాప్తోర్యామాణమేవ చ ॥ ౽.౧,౧౨.౬౧
అనుష్టుభం స వైరాజముత్తరాదసృజన్ముఖాత్ ॥ ౽.౧,౧౨.౬౨
ఉచ్చావచాని భూతాని గాత్రేభ్యస్తస్య జజ్ఞిరే ॥ ౽.౧,౧౨.౬౨
యక్షాః పిశాచా గంధర్వాస్తథైవాప్సరసాం గణాః ॥ ౽.౧,౧౨.౬౩
నరకిన్నరరక్షాంసి వయఃపశుమృగోరగాః ॥ ౽.౧,౧౨.౬౩
అవ్యయం చైవ యదిదం స్థాణుస్థావరజంగమమ్ ॥ ౽.౧,౧౨.౬౪
తేషాం వై యాని కర్మాణి ప్రాక్సృష్టాని ప్రపేదిరే ॥ ౽.౧,౧౨.౬౪
తాన్యేవ తే ప్రపద్యంతే సృజ్యమానాః పునః పునః ॥ ౽.౧,౧౨.౬౫
హింస్రాహింస్రే మృదుక్రూరే ధర్మాధర్మావృతానృతే ॥ ౽.౧,౧౨.౬౫
తద్భావితాః ప్రపద్యంతే తస్మాత్తత్తస్య రోచతే ॥ ౽.౧,౧౨.౬౬
మహాభూతేషు నానాత్వమింద్రియార్థేషు ముక్తిషు ॥ ౽.౧,౧౨.౬౬
వినియోగం చ భూతానాం ధాతైవ వ్యదధత్స్వయమ్ ॥ ౽.౧,౧౨.౬౭
నామ రూపం చ భూతానాం ప్రాకృతానాం ప్రపఞ్చనమ్ ॥ ౽.౧,౧౨.౬౭
వేదశబ్దేభ్య ఏవాదౌ నిర్మమే ఽసౌ పితామహః ॥ ౽.౧,౧౨.౬౮
ఆర్షాణి చైవ నామాని యాశ్చ వేదేషు వృత్తయః ॥ ౽.౧,౧౨.౬౮
శర్వర్యంతే ప్రసూతానాం తాన్యేవైభ్యో దదావజః ॥ ౽.౧,౧౨.౬౯

యథర్తావృతులింగాని నానారూపాణి పర్యయే ॥ ౭.౧,౧౨.౬౯

దృశ్యంతే తాని తాన్యేవ తథా భావా యుగాదిషు ॥ ౭.౧,౧౨.౭౦

ఇత్యేష కరణోద్భూతో లోకసర్గస్స్వయంభువః ॥ ౭.౧,౧౨.౭౦

మహదాద్యోవిశేషాంతో వికారః ప్రకృతేః స్వయమ్ ॥ ౭.౧,౧౨.౭౧

చంద్రసూర్యప్రభాజుష్టో గ్రహనక్షత్రమండితః ॥ ౭.౧,౧౨.౭౧

నదీభిశ్చ సముద్రైశ్చ పర్వతైశ్చ స మండితః ॥ ౭.౧,౧౨.౭౨

పరైశ్చ వివిధైరమ్యైస్స్ఫీతైర్జనపదైస్తథా ॥ ౭.౧,౧౨.౭౨

తస్మిన్ బ్రహ్మవనే ఽవ్యక్తో బ్రహ్మా చరతి సర్వవిత్ ॥ ౭.౧,౧౨.౭౩

అవ్యక్తబీజప్రభవ ఈశ్వరానుగ్రహే స్థితః ॥ ౭.౧,౧౨.౭౩

బుద్ధిస్కంధమహాశాఖ ఇన్ద్రియాంతరకోటరః ॥ ౭.౧,౧౨.౭౪

మహాభూతప్రమాణశ్చ విశేషామలపల్లవః ॥ ౭.౧,౧౨.౭౪

ధర్మాధర్మసుపుష్పాఢ్యః సుఖదుఃఖఫలోదయః ॥ ౭.౧,౧౨.౭౫

ఆజీవ్యః సర్వభూతానాం బ్రహ్మవృక్షః సనాతనః ॥ ౭.౧,౧౨.౭౫

ద్యాం మూర్ధానం తస్య విప్రా వదంతి ఖం వై నాభిం చంద్రసూర్యౌ చ నేత్రే ॥ ౭.౧,౧౨.౭౬

దిశః శ్రోత్రే చరణౌ చ క్షితిం చ సో ఽచిన్త్యాత్మా సర్వభూతప్రణేతా ॥ ౭.౧,౧౨.౭౬

వక్త్రాత్తస్య బ్రహ్మణాస్సంప్రసూతాస్తద్వక్షసః క్షత్రియాః పూర్వభాగాత్ ॥ ౭.౧,౧౨.౭౭

వైశ్యా ఊరుభ్యాం తస్య పద్భ్యాం చ శూద్రాః సర్వే వర్ణా గాత్రతః సంప్రసూతాః ॥ ౭.౧,౧౨.౭౭

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాం పూర్వఖణ్డే సృష్టివర్ణనం నామ ద్వాదశో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౧౩

ఋషయ ఊచుః

భవతా కథితా సృష్టిర్భవస్య పరమాత్మనః ॥ ౭.౧,౧౩.౧

చతుర్ముఖముఖాత్తస్య సంశయో నః ప్రజాయతే ॥ ౭.౧,౧౩.౧

దేవశ్రేష్ఠో విరూపాక్షో దీప్తశూలధరో హరః ॥ ౭.౧,౧౩.౨

కాలాత్మా భగవాన్ రుద్రః కపర్దీ నీలలోహితః ॥ ౭.౧,౧౩.౨

సబ్రహ్మకమిమం లోకం సవిష్ణుమపి పావకమ్ ॥ ౭.౧,౧౩.౩

౫౧౫

యః సంహరతి సంక్రుద్ధో యుగాంతే సముపస్థితే ॥ ౭.౧,౧౩.౩

యస్య బ్రహ్మా చ విష్ణుశ్చ ప్రణామం కురుతో భయాత్ ॥ ౭.౧,౧౩.౪

లోకసంకోచకస్యాస్య యస్య తౌ వశవర్తినౌ ॥ ౭.౧,౧౩.౪

యో ఽయం దేవః స్వకాదంగాద్బ్రహ్మవిష్ణూ పురాసృజత్ ॥ ౭.౧,౧౩.౫

స ఏవ హి తయోర్నిత్యం యోగక్షేమకరః ప్రభుః ॥ ౭.౧,౧౩.౫

స కథం భగవాన్ రుద్ర ఆదిదేవః పురాతనః ॥ ౭.౧,౧౩.౬

పుత్రత్వమగమచ్ఛంభుర్బ్రహ్మణో ఽవ్యక్తజన్మనః ॥ ౭.౧,౧౩.౬

ప్రజాపతిశ్చ విష్ణుశ్చ రుద్రస్యైతౌ పరస్పరమ్ ॥ ౭.౧,౧౩.౭

సృష్టౌ పరస్పరస్యాంగాదితి ప్రాగపి శుశ్రుమ ॥ ౭.౧,౧౩.౭

కథం పునరశేషాణాం భూతానాం హేతుభూతయోః ॥ ౭.౧,౧౩.౮

గుణప్రధానభావేన ప్రాదుర్భావః పరస్పరాత్ ॥ ౭.౧,౧౩.౮

నాపృష్టం భవతా కించిన్నాశ్రుతం చ కథంచన ॥ ౭.౧,౧౩.౯

భగవచ్ఛిష్యభూతేన భవతా సకలం స్మృతమ్ ॥ ౭.౧,౧౩.౯

తత్త్వం వద యథా బ్రహ్మా మునీనామవదద్విభుః ॥ ౭.౧,౧౩.౧౦

వయం శ్రద్ధాలవస్తాత శ్రోతుమీశ్వరసద్యశః ॥ ౭.౧,౧౩.౧౦

వాయురువాచ

స్థానే పృష్టమిదం విప్రా భవద్భిః ప్రశ్నకోవిదైః ॥ ౭.౧,౧౩.౧౧

ఇదమేవ పురా పృష్టో మమ ప్రాహ పితామహః ॥ ౭.౧,౧౩.౧౧

తదహం సమ్ప్రవక్ష్యామి యథా రుద్రసముద్భవః ॥ ౭.౧,౧౩.౧౨

యథా చ పునరుత్పత్తిర్బ్రహ్మవిష్ణ్వోః పరస్పరమ్ ॥ ౭.౧,౧౩.౧౨

త్రయస్తే కారణాత్మానో జతాస్సాక్షాన్మహేశ్వరాత్ ॥ ౭.౧,౧౩.౧౩

చరాచరస్య విశ్వస్య సర్గస్థిత్యంతహేతవః ॥ ౭.౧,౧౩.౧౩

పరమైశ్వర్యసంయుక్తాః పరమేశ్వరభావితాః ॥ ౭.౧,౧౩.౧౪

తచ్ఛక్త్యాధిష్ఠితా నిత్యం తత్కార్యకరణక్షమాః ॥ ౭.౧,౧౩.౧౪

పిత్రా నియమితాః పూర్వం త్రయోపి త్రిషు కర్మసు ॥ ౭.౧,౧౩.౧౫

బ్రహ్మా సర్గే హరిస్త్రాణే రుద్రః సంహరణే తథా ॥ ౭.౧,౧౩.౧౫

తథాప్యన్యోన్యమాత్సర్యాదన్యోన్యాతిశయాశినః ॥ ౭.౧,౧౩.౧౬

తపసా తోషయిత్వా స్వం పితరం పరమేశ్వరమ్ ॥ ౭.౧,౧౩.౧౬

లబ్ధ్వా సర్వాత్మనా తస్య ప్రసాదాత్పరమేష్ఠినః ॥ ౭.౧,౧౩.౧౭

బ్రహ్మనారాయణౌ పూర్వం రుద్రః కల్పాన్తరే ఽసృజత్ ॥ ౭.౧,౧౩.౧౭

కల్పాన్తరే పునర్బ్రహ్మా రుద్రవిష్ణూ జగన్మయః ॥ ౭.౧,౧౩.౧౮

విష్ణుశ్చ భగవాన్రుద్రం బ్రహ్మాణమసృజత్పునః ॥ ౭.౧,౧౩.౧౮

నారాయణం పునర్బ్రహ్మా బ్రహ్మాణమసృజత్పునః ॥ ౭.౧,౧౩.౧౯
ఏవం కల్పేషు కల్పేషు బ్రహ్మావిష్ణుమహేశ్వరాః ॥ ౭.౧,౧౩.౧౯
పరస్పరేణ జాయంతే పరస్పరహితైషిణః ॥ ౭.౧,౧౩.౨౦
తత్తత్కల్పాన్తవృత్తాన్తమధికృత్య మహర్షిభిః ॥ ౭.౧,౧౩.౨౦
ప్రభావః కథ్యతే తేషాం పరస్పరసముద్భవాత్ ॥ ౭.౧,౧౩.౨౧
శృణు తేషాం కథాం చిత్రాం పుణ్యాం పాపప్రమోచినీమ్ ॥ ౭.౧,౧౩.౨౧
కల్పే తత్పురుషే వృత్తాం బ్రహ్మణః పరమేష్ఠినః ॥ ౭.౧,౧౩.౨౨
పురా నారాయణో నామ కల్పే వై మేఘవాహనే ॥ ౭.౧,౧౩.౨౨
దివ్యం వర్షసహస్రం తు మేఘో భూత్వావహద్ధరామ్ ॥ ౭.౧,౧౩.౨౩
తస్య భావం సమాలక్ష్య విష్ణోర్విశ్వజగద్గురుః ॥ ౭.౧,౧౩.౨౩
సర్వస్సర్వాత్మభావేన ప్రదదౌ శక్తిమవ్యయామ్ ॥ ౭.౧,౧౩.౨౪
శక్తిం లబ్ధ్వా తు సర్వాత్మా శివాత్సర్వేశ్వరాత్తదా ॥ ౭.౧,౧౩.౨౪
ససర్జ భగావన్ విష్ణుర్విశ్వం విశ్వసృజా సహ ॥ ౭.౧,౧౩.౨౫
౫౧౬

విష్ణోస్తద్వైభవం దృష్ట్వా సృష్టస్తేన పితామహః ॥ ౭.౧,౧౩.౨౫
ఈర్ష్యయా పరయా గ్రస్తః ప్రహసన్నిదమబ్రవీత్ ॥ ౭.౧,౧౩.౨౬
గచ్ఛ విష్ణో మయా జ్ఞాతం తవ సర్గస్య కారణమ్ ॥ ౭.౧,౧౩.౨౬
ఆవయోరధికశ్చాస్తి స రుద్రో నాత్ర సంశయః ॥ ౭.౧,౧౩.౨౬
తస్య దేవాధిదేవస్య ప్రసాదాత్పరమేష్ఠినః ॥ ౭.౧,౧౩.౨౭
స్రష్టా త్వం భగవానాద్యః పాలకః పరమార్థతః ॥ ౭.౧,౧౩.౨౭

అహం చ తపసారాధ్య రుద్రం త్రిదశనాయకమ్ ॥ ౭.౧,౧౩.౨౮
త్వయా సహ జగత్సర్వం స్రక్ష్యామ్యత్ర న సంశయః ॥ ౭.౧,౧౩.౨౮
ఏవం విష్ణుముపాలభ్య భగవానబ్జసమ్భవః ॥ ౭.౧,౧౩.౨౯
ఏవం విజ్ఞాపయామాస తపసా ప్రాప్య శంకరమ్ ॥ ౭.౧,౧౩.౨౯
భగవన్ దేవదేవేశ విశ్వేశ్వర మహేశ్వర ॥ ౭.౧,౧౩.౩౦
తవ వామాంగజో విష్ణుర్దక్షిణాంగభవో హ్యహమ్ ॥ ౭.౧,౧౩.౩౦
మయా సహ జగత్సర్వం తథాప్యసృజదచ్యుతః ॥ ౭.౧,౧౩.౩౧
స మత్సరాదుపాలబ్ధస్త్వదాశ్రయబలాన్మయా ॥ ౭.౧,౧౩.౩౧
మద్భావాన్నాధికస్తేతి భావస్త్వయి మహేశ్వరే ॥ ౭.౧,౧౩.౩౨
త్వత్త ఏవ సముత్పత్తిరావయోస్సదృశీ యతః ॥ ౭.౧,౧౩.౩౨
తస్య భక్త్యా యథాపూర్వం ప్రసాదం కృతవానసి ॥ ౭.౧,౧౩.౩౩
తథా మమాపి తత్సర్వం దాతుమర్హసి శంకర ॥ ౭.౧,౧౩.౩౩
ఇతి విజ్ఞాపితస్తేన భగవాన్ భగనేత్రహా ॥ ౭.౧,౧౩.౩౪
న్యాయేన వై దదౌ సర్వం తస్యాపి స ఘృణానిధిః ॥ ౭.౧,౧౩.౩౪
లబ్ధ్వైవమీశ్వరాదేవ బ్రహ్మా సర్వాత్మతాం క్షణాత్ ॥ ౭.౧,౧౩.౩౫
త్వరమాణోథ సంగమ్య దదర్శ పురుషోత్తమమ్ ॥ ౭.౧,౧౩.౩౫
క్షీరార్ణవాలయే శుభ్రే విమానే సూర్యసంనిభే ॥ ౭.౧,౧౩.౩౬
హేమరత్నాన్వితే దివ్యే మనసా తేన నిర్మితే ॥ ౭.౧,౧౩.౩౬
అనంతభోగశయ్యాయాం శయానం పంకజేక్షణమ్ ॥ ౭.౧,౧౩.౩౭
చతుర్భుజముదారాంగం సర్వాభరణభూషితమ్ ॥ ౭.౧,౧౩.౩౭
శంఖచక్రధరం సౌమ్యం చన్ద్రబింబసమాననమ్ ॥ ౭.౧,౧౩.౩౮

శ్రీవత్సవక్షసం దేవం ప్రసన్నమధురస్మితమ్ ॥ ౭.౧,౧౩.౩౮

ధరామృదుకరాంభోజస్పర్శరక్తపదాంబుజమ్ ॥ ౭.౧,౧౩.౩౯

క్షీరార్ణవామృతమివ శయానం యోగనిద్రయా ॥ ౭.౧,౧౩.౩౯

తమసా కాలరుద్రాఖ్యం రజసా కనకాండజమ్ ॥ ౭.౧,౧౩.౪౦

సత్త్వేన సర్వగం విష్ణుం నిర్గుణత్వే మహేశ్వరమ్ ॥ ౭.౧,౧౩.౪౦

తం దృష్ట్వా పురుషం బ్రహ్మా ప్రగల్భమిదమబ్రవీత్ ॥ ౭.౧,౧౩.౪౧

గ్రసామి త్వామహం విష్ణో త్వమాత్మానం యథా పురా ॥ ౭.౧,౧౩.౪౧

తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా ప్రతిబుద్ధ్య పితామహమ్ ॥ ౭.౧,౧౩.౪౨

ఉద్రైక్షత మహాబాహుస్స్మితమీషచ్చకార చ ॥ ౭.౧,౧౩.౪౨

తస్మిన్నవసరే విష్ణుర్గ్రస్తస్తేన మహాత్మనా ॥ ౭.౧,౧౩.౪౩

సృష్టశ్చ బ్రహ్మణా సద్యో భ్రువోర్మధ్యాదయత్నతః ॥ ౭.౧,౧౩.౪౩

తస్మిన్నవసరే సాక్షాద్భగవానిన్దుభూషణః ॥ ౭.౧,౧౩.౪౪

శక్తిం తయోరపి ద్రష్టుమరూపో రూపమాస్థితః ॥ ౭.౧,౧౩.౪౪

ప్రసాదమతులం కర్తుం పురా దత్తవరస్తయోః ॥ ౭.౧,౧౩.౪౫

ఆగచ్ఛత్తత్ర యత్రేమౌ బ్రహ్మనారాయణౌ స్థితౌ ॥ ౭.౧,౧౩.౪౫

అథ తుష్టువతుర్దేవం ప్రీతౌ భీతౌ చ కౌతుకాత్ ॥ ౭.౧,౧౩.౪౬

ప్రణేమతుశ్చ బహుశో బహుమానేన దూరతః ॥ ౭.౧,౧౩.౪౬

౫౧౬

భవోపి భగవానేతావనుగృహ్య పినాకధృక్ ॥ ౭.౧,౧౩.౪౭

సాదరం పశ్యతోరేవ తయోరంతరధీయత ॥ ౭.౧,౧౩.౪౭

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాం పూర్వఖణ్డే బ్రహ్మవిష్ణుసృష్టికథనం నామ త్రయోదశో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౧౪

వాయురువాచ

ప్రతికల్పం ప్రవక్ష్యామి రుద్రావిర్భావకారణమ్ ॥ ౭.౧,౧౪.౧

యతో విచ్ఛిన్నసంతానా బ్రహ్మసృష్టిః ప్రవర్తతే ॥ ౭.౧,౧౪.౧

కల్పేకల్పే ప్రజాః సృష్ట్వా బ్రహ్మా బ్రహ్మాండసంభవః ॥ ౭.౧,౧౪.౨

అవృద్ధిహేతోర్భూతానాం ముమోహ భృశదుఃఖితః ॥ ౭.౧,౧౪.౨

తస్య దుఃఖప్రశాంత్యర్థం ప్రజానాం చ వివృద్ధయే ॥ ౭.౧,౧౪.౩

తత్తత్కల్పేషు కాలాత్మా రుద్రో రుద్రగణాధిపః ॥ ౭.౧,౧౪.౩

నిర్దిష్టః పమమేశేన మహేశో నీలలోహితః ॥ ౭.౧,౧౪.౪

పుత్రో భూత్వానుగృహ్ణాతి బ్రహ్మాణం బ్రహ్మణోనుజః ॥ ౭.౧,౧౪.౪

స ఏవ భగవానీశస్తేజోరాశిరనామయః ॥ ౭.౧,౧౪.౫

అనాదినిధనోధాతా భూతసంకోచకో విభుః ॥ ౭.౧,౧౪.౫

పరమైశ్వర్యసంయుక్తః పరమేశ్వరభావితః ॥ ౭.౧,౧౪.౬

తచ్ఛక్త్యాధిష్ఠితశ్శశ్వత్తచ్చిహ్నైరపి చిహ్నితః ॥ ౭.౧,౧౪.౬

తన్నామనామా తద్రూపస్తత్కార్యకరణక్షమః ॥ ౭.౧,౧౪.౭

తత్తుల్యవ్యవహారశ్చ తదాజ్ఞాపరిపాలకః ॥ ౭.౧,౧౪.౭

సహస్రాదిత్యసంకాశశ్చన్ద్రావయవభూషణః ॥ ౭.౧,౧౪.౮

భుజంగహారకేయూరవలయో ముంజమేఖలః ॥ ౭.౧,౧౪.౮

జలంధరవిరించేన్ద్రకపాలశకలోజ్జ్వలః ॥ ౭.౧,౧౪.౯
గఙ్గాతుంగతరంగార్ద్రపింగలాననమూర్ధజః ॥ ౭.౧,౧౪.౯
భగ్నదంష్ట్రాంకురాక్రాన్తప్రాన్తకాన్తధరాధరః ॥ ౭.౧,౧౪.౧౦
సవ్యశ్రవణపార్శ్వాంతమండలీకృతకుణ్డలః ॥ ౭.౧,౧౪.౧౦
మహావృషభనిర్యాణో మహాజలదనిఃస్వనః ॥ ౭.౧,౧౪.౧౧
మహానలసమప్రఖ్యో మహాబలపరాక్రమః ॥ ౭.౧,౧౪.౧౧
ఏవం ఘోరమహారూపో బ్రహ్మపుత్రీం మహేశ్వరః ॥ ౭.౧,౧౪.౧౨
విజ్ఞానం బ్రహ్మణే దత్త్వా సర్గే సహకరోతి చ ॥ ౭.౧,౧౪.౧౨
తస్మాద్రుద్రప్రసాదేన ప్రతికల్పం ప్రజాపతేః ॥ ౭.౧,౧౪.౧౩
ప్రవాహరూపతో నిత్యా ప్రజాసృష్టిః ప్రవర్తతే ॥ ౭.౧,౧౪.౧౩
కదాచిత్ప్రార్థితః స్రష్టుం బ్రహ్మణా నీలలోహితః ॥ ౭.౧,౧౪.౧౪
స్వాత్మనా సదృశాన్ సర్వాన్ ససర్జ మనసా విభుః ॥ ౭.౧,౧౪.౧౪
కపర్దినో నిరాతంకాన్నీలగ్రీవాంస్త్రిలోచనాన్ ॥ ౭.౧,౧౪.౧౫
జరామరణనిర్ముక్తాన్ దీప్తశూలవరాయుధాన్ ॥ ౭.౧,౧౪.౧౫
తైస్తు సంఛాదితం సర్వం చతుర్దశవిధం జగత్ ॥ ౭.౧,౧౪.౧౬
తాన్దృష్ట్వా వివిధాన్రుద్రాన్ రుద్రమాహ పితామహః ॥ ౭.౧,౧౪.౧౬
నమస్తే దేవదేవేశ మాస్రాక్షీరీదృశీః ప్రజాః ॥ ౭.౧,౧౪.౧౭
అన్యాః సృజ త్వం భద్రం తే ప్రజా మృత్యుసమన్వితాః ॥ ౭.౧,౧౪.౧౭
ఇత్యుక్తః ప్రహసన్ప్రాహ బ్రహ్మాణం పరమేశ్వరః ॥ ౭.౧,౧౪.౧౮
నాస్తి మే తాదృశస్సర్గస్సృజ త్వమశుభాః ప్రజాః ॥ ౭.౧,౧౪.౧౮
యే త్విమే మనసా సృష్టా మహాత్మానో మహాబలాః ॥ ౭.౧,౧౪.౧౯

చరిష్యంతి మయా సార్ధం సర్వ ఏవ హి యాజ్ఞికాః ॥ ౭.౧,౧౪.౧౯

ఇత్యుక్త్వా విశ్వకర్మాణం విశ్వభూతేశ్వరో హరః ॥ ౭.౧,౧౪.౨౦

సహ రుద్రైః ప్రజాసర్గాన్నివృత్తాత్మా వ్యతిష్ఠత ॥ ౭.౧,౧౪.౨౦

తతః ప్రభృతి దేవో ఽసౌ న ప్రసూతే ప్రజాః శుభాః ॥ ౭.౧,౧౪.౨౧

౫౧౭

ఊర్ధ్వరేతాః స్థితః స్థాణుర్యావదాభూతసంప్లవమ్ ॥ ౭.౧,౧౪.౨౧

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాం పూర్వఖణ్డే రుద్రావిర్భావవర్ణనం నామ చతుర్దశో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౧౫

వాయురువాచ

యదా పునః ప్రజాః సృష్టా న వ్యవర్ధన్త వేధసః ॥ ౭.౧,౧౫.౧

తదా మైథునజాం సృష్టిం బ్రహ్మా కర్తుమమన్యత ॥ ౭.౧,౧౫.౧

న నిర్గతం పురా యస్మాన్నారీణాం కులమీశ్వరాత్ ॥ ౭.౧,౧౫.౨

తేన మైథునజాం సృష్టిం న శశాక పితామహః ॥ ౭.౧,౧౫.౨

తతస్స విదధే బుద్ధిమర్థనిశ్చయగామినీమ్ ॥ ౭.౧,౧౫.3

ప్రజానమేవ వృద్ధ్యర్థం ప్రష్టవ్యః పరమేశ్వర ॥ ౭.౧,౧౫.3

ప్రసాదేన వినా తస్య న వర్ధేరన్నిమాః ప్రజాః ॥ ౭.౧,౧౫.౪

ఏవం సంచిన్త్య విశ్వాత్మా తపః కర్తుం ప్రచక్రమే ॥ ౭.౧,౧౫.౪

తదాద్యా పరమా శక్తిరనంతా లోకభావినీ ॥ ౭.౧,౧౫.౫

ఆద్యా సూక్ష్మతరా శుద్ధా భావగమ్యా మనోహరా ॥ ౭.౧,౧౫.౫

నిర్గుణా నిష్ప్రపఞ్చా చ నిష్కలా నిరుపప్లవా ॥ ౭.౧,౧౫.౬

నిరంతరతరా నిత్యా నిత్యమీశ్వరపార్శ్వగా ॥ ౭.౧,౧౫.౬

తయా పరమయా శక్త్యా భగవంతం త్రియమ్బకమ్ ॥ ౭.౧,౧౫.౭

సంచిన్త్య హృదయే బ్రహ్మా తతాప పరమం తపః ॥ ౭.౧,౧౫.౭

తీవ్రేణ తపసా తస్య యుక్తస్య పరమేష్ఠినః ॥ ౭.౧,౧౫.౮

అచిరేణైవ కాలేన పితా సంప్రతుతోష హ ॥ ౭.౧,౧౫.౮

తతః కేనచిదంశేన మూర్తిమావిశ్య కామపి ॥ ౭.౧,౧౫.౯

అర్ధనారీశ్వరో భూత్వా యయౌ దేవస్స్వయం హరః ॥ ౭.౧,౧౫.౯

తం దృష్ట్వా పరమం దేవం తమసః పరమవ్యయమ్ ॥ ౭.౧,౧౫.౧౦

అద్వితీయమనిర్దేశ్యమదృశ్యమకృతాత్మభిః ॥ ౭.౧,౧౫.౧౦

సర్వలోకవిధాతారం సర్వలోకేశ్వరేశ్వరమ్ ॥ ౭.౧,౧౫.౧౧

సర్వలోకవిధాయిన్యా శక్త్యా పరమయా యుతమ్ ॥ ౭.౧,౧౫.౧౧

అప్రతర్క్యమనాభాసమమేయమజరం ధ్రువమ్ ॥ ౭.౧,౧౫.౧౨

అచలం నిర్గుణం శాంతమనంతమహిమాస్పదమ్ ॥ ౭.౧,౧౫.౧౨

సర్వగం సర్వదం సర్వసదసద్వ్యక్తివర్జితమ్ ॥ ౭.౧,౧౫.౧౩

సర్వోపమాననిర్ముక్తం శరణ్యం శాశ్వతం శివమ్ ॥ ౭.౧,౧౫.౧౩

ప్రణమ్య దండవద్బ్రహ్మా సముత్థాయ కృతాంజలిః ॥ ౭.౧,౧౫.౧౪

శ్రద్ధావినయసంపన్నైః శ్రావ్యైః సంస్కరసంయుతైః ॥ ౭.౧,౧౫.౧౪

యథార్థయుక్తసర్వార్థైర్వేదార్థపరిబృంహితైః ॥ ౭.౧,౧౫.౧౫

తుష్టావ దేవం దేవీం చ సూక్తైః సూక్ష్మార్థగోచరైః ॥ ౭.౧,౧౫.౧౫

బ్రహ్మోవాచ

జయ దేవ మహాదేవ జయేశ్వర మహేశ్వర ॥ ౭.౧,౧౫.౧౬

జయ సర్వగుణ శ్రేష్ఠ జయ సర్వసురాధిప ॥ ౭.౧,౧౫.౧౬

జయ ప్రకృతి కల్యాణి జయ ప్రకృతినాయికే ॥ ౭.౧,౧౫.౧౭

జయ ప్రకృతిదూరే త్వం జయ ప్రకృతిసున్దరి ॥ ౭.౧,౧౫.౧౭

జయామోఘమహామాయ జయామోఘ మనోరథ ॥ ౭.౧,౧౫.౧౮

జయామోఘమహాలీల జయామోఘమహాబల ॥ ౭.౧,౧౫.౧౮

జయ విశ్వజగన్మాతర్జయ విశ్వజగన్మయే ॥ ౭.౧,౧౫.౧౯

జయ విశ్వజగద్ధాత్రి జయ విశ్వజగత్సఖి ॥ ౭.౧,౧౫.౧౯

జయ శాశ్వతికైశ్వర్యే జయ శాశ్వతికాలయ ॥ ౭.౧,౧౫.౨౦

జయ శాశ్వతికాకార జయ శాశ్వతికానుగ ॥ ౭.౧,౧౫.౨౦

జయాత్మత్రయనిర్మాత్రి జయాత్మత్రయపాలిని ॥ ౭.౧,౧౫.౨౧

౫౧౭

జయాత్మత్రయసంహర్త్రి జయాత్మత్రయనాయికే ॥ ౭.౧,౧౫.౨౧

జయావలోకనాయత్తజగత్కారణబృంహణ ॥ ౭.౧,౧౫.౨౨

జయోపేక్షాకటాక్షోత్థహుతభుగ్భుక్తభౌతిక ॥ ౭.౧,౧౫.౨౨

జయ దేవాద్యవిజ్ఞేయే స్వాత్మసూక్ష్మదృశోజ్జ్వలే ॥ ౭.౧,౧౫.౨౩

జయ స్థూలాత్మశక్త్యేశేజయ వ్యాప్తచరాచరే ॥ ౭.౧,౧౫.౨౩

జయ నామైకవిన్యస్తవిశ్వతత్త్వసముచ్చయ ॥ ౭.౧,౧౫.౨౪

జయాసురశిరోనిష్ఠశ్రేష్ఠానుగకదంబక ॥ ౭.౧,౧౫.౨౪

జయోపాశ్రితసంరక్షాసంవిధానపటీయసి ॥ ౭.౧,౧౫.౨౫
జయోన్మూలితసంసారవిషవృక్షాంకురోద్గమే ॥ ౭.౧,౧౫.౨౫
జయ ప్రాదేశికైశ్వర్యవీర్యశౌర్యవిజృంభణ ॥ ౭.౧,౧౫.౨౬
జయ విశ్వబహిర్భూత నిరస్తపరవైభవ ॥ ౭.౧,౧౫.౨౬
జయ ప్రణీతపఞ్చార్థప్రయోగపరమామృత ॥ ౭.౧,౧౫.౨౭
జయ పఞ్చార్థవిజ్ఞానసుధాస్తోత్రస్వరూపిణి ॥ ౭.౧,౧౫.౨౭
జయతి ఘోరసంసారమహారోగభిషగ్వర ॥ ౭.౧,౧౫.౨౮
జయానాదిమలాజ్ఞానతమఃపటలచంద్రికే ॥ ౭.౧,౧౫.౨౮
జయ త్రిపురకాలాగ్నే జయ త్రిపురభైరవి ॥ ౭.౧,౧౫.౨౯
జయ త్రిగుణనిర్ముక్తే జయ త్రిగుణమర్దిని ॥ ౭.౧,౧౫.౨౯
జయ ప్రథమసర్వజ్ఞ జయ సర్వప్రబోధిక ॥ ౭.౧,౧౫.౩౦
జయ ప్రచురదివ్యాంగ జయ ప్రార్థితదాయిని ॥ ౭.౧,౧౫.౩౦
క్వ దేవ తే పరం ధామ క్వ చ తుచ్ఛం చ నో వచః ॥ ౭.౧,౧౫.౩౧
తథాపి భగవన్ భక్త్యా ప్రలపంతం క్షమస్వ మామ్ ॥ ౭.౧,౧౫.౩౧
విజ్ఞాప్యైవంవిధైః సూక్తైర్విశ్వకర్మా చతుర్ముఖః ॥ ౭.౧,౧౫.౩౨
నమశ్చకార రుద్రాయ రుద్రాణ్యై చ ముహుర్ముహుః ॥ ౭.౧,౧౫.౩౨
ఇదం స్తోత్రవరం పుణ్యం బ్రహ్మణా సముదీరితమ్ ॥ ౭.౧,౧౫.౩౩
అర్ధనారీశ్వరం నామ శివయోర్హర్షవర్ధనమ్ ॥ ౭.౧,౧౫.౩౩
య ఇదం కీర్తయేద్భక్త్యా యస్య కస్యాపి శిక్షయా ॥ ౭.౧,౧౫.౩౪
స తత్ఫలమవాప్నోతి శివయోః ప్రీతికారణాత్ ॥ ౭.౧,౧౫.౩౪
సకలభువనభూతభావనాభ్యాం జననవినాశవిహీనవిగ్రహాభ్యామ్ ॥ ౭.౧,౧౫.౩౫

నరవరయువతీవపుర్ధరాభ్యాం సతతమహం ప్రణతోస్మి శంకరాభ్యామ్ ॥ ౭.౧,౧౫.౩౫

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాం పూ శివశివాస్తుతివర్ణనం నామ పఞ్చదశో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౧౬

వాయురువాచ

అథ దేవో మహాదేవో మహాజలదనాదయా ॥ ౭.౧,౧౬.౧

వాచా మధురగంభీరశివదశ్లక్ష్ణవర్ణయా ॥ ౭.౧,౧౬.౧

అర్థసంపన్నపదయా రాజలక్షణయుక్తయా ॥ ౭.౧,౧౬.౨

అశేషవిషయారంభరక్షావిమలదక్షయా ॥ ౭.౧,౧౬.౨

మనోహరతరోదారమధురస్మితపూర్వయా ॥ ౭.౧,౧౬.౩

సంబభాషే సుసంప్రీతో విశ్వకర్మాణమీశ్వరః ॥ ౭.౧,౧౬.౩

ఈశ్వర ఉవాచ

వత్స వత్స మహాభాగ మమ పుత్ర పితామహ ॥ ౭.౧,౧౬.౪

జ్ఞాతమేవ మయా సర్వం తవ వాక్యస్య గౌరవమ్ ॥ ౭.౧,౧౬.౪

ప్రజానామేవ బృద్ధ్యర్థం తపస్తప్తం త్వయాధునా ॥ ౭.౧,౧౬.౫

తపసా ఽనేన తుష్టోస్మి దదామి చ తవేప్సితమ్ ॥ ౭.౧,౧౬.౫

ఇత్యుక్త్వా పరమోదారం స్వభావమధురం వచః ॥ ౭.౧,౧౬.౬

ససర్జ వపుషో భాగాద్దేవీం దేవవరో హరః ॥ ౭.౧,౧౬.౬

యామాహుర్బ్రహ్మవిద్వాంసో దేవీం దివ్యగుణాన్వితామ్ ॥ ౭.౧,౧౬.౭

పరస్య పరమాం శక్తిం భవస్య పరమాత్మనః ॥ ౭.౧,౧౬.౭

యస్యాం న ఖలు విద్యంతే జన్మ మృత్యుజరాదయః ॥ ౭.౧,౧౬.౮
యా భవానీ భవస్యాంగాత్సమావిరభవత్కిల ॥ ౭.౧,౧౬.౮
యస్యా వాచో నివర్తన్తే మనసా చేంద్రియైః సహ ॥ ౭.౧,౧౬.౯
సా భర్తుర్వపుషో భాగాజ్జాతేవ సమదృశ్యత ॥ ౭.౧,౧౬.౯
యా సా జగదిదం కృత్స్నం మహిమ్నా వ్యాప్య తిష్ఠతి ॥ ౭.౧,౧౬.౧౦
శరీరిణీవ స దేవీ విచిత్రం సమలక్ష్యత ॥ ౭.౧,౧౬.౧౦
సర్వం జగదిదం చైషా సంమోహయతి మాయయా ॥ ౭.౧,౧౬.౧౧
ఈశ్వరాత్సైవ జాతాభూదజాతా పరమార్థతః ॥ ౭.౧,౧౬.౧౧
న యస్యా పరమో భావః సురాణామపి గోచరః ॥ ౭.౧,౧౬.౧౨
విశ్వామరేశ్వరీ చైవ విభక్తా భర్తురంగతః ॥ ౭.౧,౧౬.౧౨
తాం దృష్ట్వా పరమేశానీం సర్వలోకమహేశ్వరీమ్ ॥ ౭.౧,౧౬.౧౩
సర్వజ్ఞాం సర్వగాం సూక్ష్మాం సదసద్వ్యక్తివర్జితామ్ ॥ ౭.౧,౧౬.౧౩
పరమాం నిఖిలం భాసా భాసయన్తీమిదం జగత్ ॥ ౭.౧,౧౬.౧౪
ప్రణిపత్య మహాదేవీం ప్రార్థయామాస వై విరాట్ ॥ ౭.౧,౧౬.౧౪
బ్రహ్మోవాచ
దేవి దేవేన సృష్టో ఽహమాదౌ సర్వజగన్మయి ॥ ౭.౧,౧౬.౧౫
ప్రజాసర్గే నియుక్తశ్చ సృజామి సకలం జగత్ ॥ ౭.౧,౧౬.౧౫
మనసా నిర్మితాః సర్వే దేవి దేవాదయో మయా ॥ ౭.౧,౧౬.౧౬
న వృద్ధిముపగచ్ఛన్తి సృజ్యమానాః పునః పునః ॥ ౭.౧,౧౬.౧౬

మిథునప్రభవామేవ కృత్వా సృష్టిమతః పరమ్ ॥ ౭.౧,౧౬.౧౭
సంవర్ధయితుమిచ్ఛామి సర్వా ఏవ మమ ప్రజాః ॥ ౭.౧,౧౬.౧౭
న నిర్గతం పురా త్వత్తో నారీణాం కులమవ్యయమ్ ॥ ౭.౧,౧౬.౧౮
తేన నారీకులం స్రష్టుం శక్తిర్మమ న విద్యతే ॥ ౭.౧,౧౬.౧౮
సర్వాసామేవ శక్తీనాం త్వత్తః ఖలు సముద్భవః ॥ ౭.౧,౧౬.౧౯
తస్మాత్సర్వత్ర సర్వేషాం సర్వశక్తిప్రదాయినీమ్ ॥ ౭.౧,౧౬.౧౯
త్వామేవ వరదాం మాయాం ప్రార్థయామి సురేశ్వరీమ్ ॥ ౭.౧,౧౬.౨౦
చరాచరవివృద్ధ్యర్థమంశేనైకేన సర్వగే ॥ ౭.౧,౧౬.౨౦
దక్షస్య మమ పుత్రస్య పుత్రీ భవ భవార్దిని ॥ ౭.౧,౧౬.౨౧
ఏవం సా యాచితా దేవీ బ్రహ్మణా బ్రహ్మయోనినా ॥ ౭.౧,౧౬.౨౧
శక్తిమేకాం భ్రువోర్మధ్యాత్ససర్జాత్మసమప్రభామ్ ॥ ౭.౧,౧౬.౨౨
తామాహ ప్రహసన్ప్రేక్ష్య దేవదేవవరో హరః ॥ ౭.౧,౧౬.౨౨
బ్రహ్మాణం తపసారాధ్య కురు తస్య యథేప్సితమ్ ॥ ౭.౧,౧౬.౨౩
తామాజ్ఞాం పరమేశస్య శిరసా ప్రతిగృహ్య సా ॥ ౭.౧,౧౬.౨౩
బ్రహ్మణో వచనాద్దేవీ దక్షస్య దుహితాభవత్ ॥ ౭.౧,౧౬.౨౪
దత్త్వైవమతులాం శక్తిం బ్రహ్మణే బ్రహ్మరూపిణీమ్ ॥ ౭.౧,౧౬.౨౪
వివేశ దేహం దేవస్య దేవశ్చాంతరధీయత ॥ ౭.౧,౧౬.౨౫
తదా ప్రభృతి లోకే ఽస్మిన్ స్త్రియాం భోగః ప్రతిష్ఠితః ॥ ౭.౧,౧౬.౨౫
ప్రజాసృష్టిశ్చ విప్రేంద్రా మైథునేన ప్రవర్తతే ॥ ౭.౧,౧౬.౨౬
బ్రహ్మాపి ప్రాప సానన్దం సన్తోషం మునిపుంగవాః ॥ ౭.౧,౧౬.౨౬
ఏతద్వస్సర్వమాఖ్యాతం దేవ్యాః శక్తిసముద్భవమ్ ॥ ౭.౧,౧౬.౨౭

పుణ్యవృద్ధికరం శ్రావ్యం భూతసర్గానుషంగతః ॥ ౭.౧,౧౬.౨౭

య ఇదం కీర్తయేన్నిత్యం దేవ్యాః శక్తిసముద్భవమ్ ॥ ౭.౧,౧౬.౨౮

పుణ్యం సర్వమవాప్నోతి పుత్రాంశ్చ లభతే శుభాన్ ॥ ౭.౧,౧౬.౨౮

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాం పూర్వఖణ్డే
దేవీశక్త్యుద్భవో నామ షోడశో ఽధ్యాయః

౫౧౮

అధ్యాయ ౧౭

వాయురువాచ

ఏవం లబ్ధ్వా పరాం శక్తిమీశ్వరాదేవ శాశ్వతీమ్ ॥ ౭.౧,౧౭.౧

మైథునప్రభవాం సృష్టిం కర్తృకామః ప్రజాపతిః ॥ ౭.౧,౧౭.౧

స్వయమప్యద్భుతో నారీ చార్ధేన పురుషో ఽభవత్ ॥ ౭.౧,౧౭.౨

యార్ధేన నారీ సా తస్మాచ్ఛతరూపా వ్యజాయత ॥ ౭.౧,౧౭.౨

విరాజమసృజద్బ్రహ్మా సో ఽర్ధన పురుషో ఽభవత్ ॥ ౭.౧,౧౭.3

స వై స్వాయంభువః పూర్వం పురుషో మనురుచ్యతే ॥ ౭.౧,౧౭.3

సా దేవీ శతరూపా తు తపః కృత్వా సుదుశ్చరమ్ ॥ ౭.౧,౧౭.౪

భర్తారం దీప్తయశసం మనుమేవాన్వపద్యత ॥ ౭.౧,౧౭.౪

తస్మాత్తు శతరూపా సా పుత్రద్వయమసూయత ॥ ౭.౧,౧౭.౫

ప్రియవ్రతోత్తానపాదౌ పుత్రౌ పుత్రవతాం వరౌ ॥ ౭.౧,౧౭.౫

కన్యే ద్వే చ మహాభాగే యాభ్యాం జాతాస్త్విమాః ప్రజాః ॥ ౭.౧,౧౭.౬

ఆకూతిరేకా విజ్ఞేయా ప్రసూతిరపరా స్మృతా ॥ ౨.౧,౧౭.౬

స్వాయంభువః ప్రసూతిం చ దదౌ దక్షాయ తాం ప్రభుః ॥ ౨.౧,౧౭.౭

రుచేః ప్రజాపతిశ్చైవ చాకూతిం సమపాదయత్ ॥ ౨.౧,౧౭.౭

ఆకూత్యాం మిథునం జజ్ఞే మానసస్య రుచేః శుభమ్ ॥ ౨.౧,౧౭.౮

యజ్ఞశ్చ దక్షిణా చైవ యాభ్యాం సంవర్తితం జగత్ ॥ ౨.౧,౧౭.౮

స్వాయంభువసుతాయాం తు ప్రసూత్యాం లోకమాతరః ౧ ॥ ౨.౧,౧౭.౯

చతస్రో వింశతిః కన్యా దక్షస్త్వజనయత్ప్రభుః ॥ ౨.౧,౧౭.౯

శ్రద్ధా లక్ష్మీర్ధృతిః పుష్టిస్తుష్టిర్మేధా క్రియా తథా ॥ ౨.౧,౧౭.౧౦

బుద్ధిర్లజ్జా వపుః శాంతిస్సిద్ధిః కీర్తిస్త్రయోదశీ ॥ ౨.౧,౧౭.౧౦

పత్న్యర్థం ప్రతిజగ్రాహ ధర్మో దాక్షాయణీః ప్రభుః ॥ ౨.౧,౧౭.౧౧

తాభ్యః శిష్టా యవీయస్య ఏకాదశ సులోచనాః ॥ ౨.౧,౧౭.౧౧

ఖ్యాతిః సత్యర్థసంభూతిః స్మృతిః ప్రీతిః క్షమా తథా ॥ ౨.౧,౧౭.౧౨

సన్నతిశ్చానసూయా చ ఊర్జా స్వాహా స్వధా తథా ॥ ౨.౧,౧౭.౧౨

భృగుశ్శర్వో మరీచిశ్చ అంగిరాః పులహః క్రతుః ॥ ౨.౧,౧౭.౧౩

పులస్త్యో ఽత్రిర్వశిష్ఠశ్చ పావకః పితరస్తథా ॥ ౨.౧,౧౭.౧౩

ఖ్యాత్యాద్యా జగృహుః కన్యామునయో మునిసత్తమాః ॥ ౨.౧,౧౭.౧౪

కామాద్యాస్తు యశోంతా యే తే త్రయోదశ సూనవః ॥ ౨.౧,౧౭.౧౪

ధర్మస్య జజ్ఞిరే తాస్తు శ్రద్ధాద్యాస్సుసుఖోత్తరాః ॥ ౨.౧,౧౭.౧౫

దుఃఖోత్తరాశ్చ హింసాయామధర్మస్య చ సంతతౌ ॥ ౨.౧,౧౭.౧౫

నికృత్యాదయ ఉత్పన్నాఃపుత్రాశ్చ ధర్మలక్షణాః ॥ ౨.౧,౧౭.౧౬

నైషాం భార్యాశ్చ పుత్రా వా సర్వే త్వనియమాః స్మృతాః ॥ ౨.౧,౧౭.౧౬

స ఏష తామసస్సర్గో జజ్ఞే ధర్మనియామకః ॥ ౭.౧,౧౭.౧౭

యా సా దక్షస్య దుహితా రుద్రస్య దయితా సతీ ॥ ౭.౧,౧౭.౧౭

భర్తృనిన్దాప్రసంగేన త్యక్త్వా దాక్షాయిణీం తనుమ్ ॥ ౭.౧,౧౭.౧౮

దక్షం చ దక్షభార్యాం చ వినింద్య సహ బన్ధుభిః ॥ ౭.౧,౧౭.౧౮

సా మేనాయామావిరభూత్పుత్రీ హిమవతో గిరేః ॥ ౭.౧,౧౭.౧౯

౧ ప్రథమార్ధే

౫౧౯

రుద్రస్తు తాం సతీం దృష్ట్వా రుద్రాంస్త్వాత్మసమప్రభాన్ ॥ ౭.౧,౧౭.౧౯

యథాసృజదసంఖ్యాతాంస్తథా కథితమేవ చ ॥ ౭.౧,౧౭.౨౦

భృగోః ఖ్యాత్యాం సముత్పన్నా లక్ష్మీర్నారాయణప్రియా ॥ ౭.౧,౧౭.౨౦

దేవౌ ధాతృవిధాతారౌ మన్వంతరవిధారిణౌ ॥ ౭.౧,౧౭.౨౧

తయోర్వై పుత్రపౌత్రాద్యాశ్శతశో ఽథ సహస్రశః ॥ ౭.౧,౧౭.౨౧

స్వాయంభువే ఽంతరే నీతాః సర్వే తే భార్గవా మతాః ॥ ౭.౧,౧౭.౨౨

మరీచేరపి సంభూతిః పౌర్ణమాసమసూయత ॥ ౭.౧,౧౭.౨౨

కన్యాచతుష్టయం చైవ మహీయాంసస్తదన్వయాః ॥ ౭.౧,౧౭.౨౩

యేషాం వంశే సముత్పన్నో బహుపుత్రస్య కశ్యపః ॥ ౭.౧,౧౭.౨౩

స్మృతిశ్చాంగిరసః పత్నీ జనయామాస వై సుతౌ ॥ ౭.౧,౧౭.౨౪

ఆగ్నీధ్రం శరభఞ్చైవ తథా కన్యాచతుష్టయమ్ ॥ ౭.౧,౧౭.౨౪

తదీయాః పుత్రపౌత్రాశ్చ యేఽతీతాస్తే సహస్రశః ॥ ౭.౧,౧౭.౨౫

ప్రీత్యాం పులస్త్యభార్యాయాం దత్తోఽగ్నిరభవత్సుతః ॥ ౭.౧,౧౭.౨౫

పూర్వజన్మని యోఽగస్త్యస్స్మృతః స్వాయంభువే ఽంతరే ॥ ౭.౧,౧౭.౨౫

తత్సంతతీయా బహవః పౌలస్త్యా ఇతి విశ్రుతాః ॥ ౭.౧,౧౭.౨౬

క్షమా తు సుషువే పుత్రాన్పులహస్య ప్రజాపతేః ॥ ౭.౧,౧౭.౨౬

కర్దమశ్చ సురిశ్చైవ సహిష్ణుశ్చేతి తే త్రయః ॥ ౭.౧,౧౭.౨౭

త్రేతాగ్నివర్చసస్సర్వే యేషాం వంశః ప్రతిష్ఠితః ॥ ౭.౧,౧౭.౨౭

క్రతోః క్రతుసమాన్భార్యా సన్నతిస్సుషువే సుతాన్ ॥ ౭.౧,౧౭.౨౮

నైషాం భార్యాశ్చ పుత్రాశ్చ సర్వే తే హ్యూర్ధ్వరేతసః ॥ ౭.౧,౧౭.౨౮

షష్టిస్తాని సహస్రాణి వాలఖిల్యా ఇతి స్మృతాః ॥ ౭.౧,౧౭.౨౯

అనూరోరగ్రతో యాంతి పరివార్య దివాకరమ్ ॥ ౭.౧,౧౭.౨౯

అత్రేర్భార్యానుసూయా చ పఞ్చాత్రేయానసూయత ॥ ౭.౧,౧౭.౩౦

కన్యకాం చ శ్రుతిం నామ మాతా శంఖపదస్య చ ॥ ౭.౧,౧౭.౩౦

సత్యనేత్రశ్చ హవ్యశ్చ ఆపోమూర్తిశ్శనైశ్చరః ॥ ౭.౧,౧౭.౩౧

సోమశ్చ పఞ్చమస్త్వేతే పఞ్చాత్రేయాః ప్రకీర్తితాః ॥ ౭.౧,౧౭.౩౧

తేషాం పుత్రాశ్చ పౌత్రాశ్చ హ్యాత్రేయాణాం మహాత్మనామ్ ॥ ౭.౧,౧౭.౩౨

స్వాయంభువే ఽంతరే ఽతీతాః శతశో ఽథ సహస్రశః ॥ ౭.౧,౧౭.౩౨

ఊర్జాయాం తు వసిష్ఠస్య పుత్రా వై సప్త జజ్ఞిరే ॥ ౭.౧,౧౭.౩౩

జ్యాయసీ చ స్వసా తేషాం పుండరీకా సుమధ్యమా ॥ ౭.౧,౧౭.౩౩

రజో గాత్రోర్ధ్వబాహూ చ సవనశ్చానయశ్చ యః ॥ ౭.౧,౧౭.౩౪

సుతపాశ్శుక్ర ఇత్యేతే సప్త సప్తర్షయః స్మృతాః ॥ ౭.౧,౧౭.౩౪

గోత్రాణి నామభిస్తేషాం వాసిష్ఠానాం మహాత్మనామ్ ॥ ౭.౧,౧౭.౩౫
స్వాయంభువే ఽంతరే ఽతీతాన్యర్బుదాని శతాని చ ॥ ౭.౧,౧౭.౩౫
ఇత్యేష ఋషిసర్గస్తు సానుబంధః ప్రకీర్తితః ॥ ౭.౧,౧౭.౩౬
సమాసాద్విస్తరాద్వక్తుమశక్యో ఽయమితి ద్విజాః ॥ ౭.౧,౧౭.౩౬
యో ఽసౌ రుద్రాత్మకో బహ్నిర్బ్రహ్మణో మానససుతః ॥ ౭.౧,౧౭.౩౭
స్వాహా తస్య ప్రియా లేభే పుత్రాంస్త్రీనమితౌజసః ॥ ౭.౧,౧౭.౩౭
పావకః పవమానశ్చ శుచిరిత్యేష తే త్రయః ॥ ౭.౧,౧౭.౩౮
నిర్మంథ్యః పవమానస్స్యాద్వైద్యుతః పావకస్స్మృతః ॥ ౭.౧,౧౭.౩౮
సూర్యే తపతి యశ్చాసౌ శుచిః సౌర ఉదాహృతః ॥ ౭.౧,౧౭.౩౯
హవ్యవాహః కవ్యవాహః సహరక్షా ఇతి త్రయః ॥ ౭.౧,౧౭.౩౯
త్రయాణాం క్రమశః పుత్రా దేవపితృసురాశ్చ తే ॥ ౭.౧,౧౭.౪౦
౫౧౯

ఏతేషాం పుత్రపౌత్రాశ్చ చత్వారింశన్నవైవ తే ॥ ౭.౧,౧౭.౪౦
కామ్యనైమిత్తికాజస్రకర్మసు త్రిషు సంస్థితాః ॥ ౭.౧,౧౭.౪౧
సర్వే తపస్వినో జ్ఞేయాః సర్వే వ్రతభృతస్తథా ॥ ౭.౧,౧౭.౪౧
సర్వే రుద్రాత్మకశ్చైవ సర్వే రుద్రపరాయణాః ॥ ౭.౧,౧౭.౪౨
తస్మాదగ్నిముఖే యత్తద్ధుతం స్యాదేవ కేనచిత్ ॥ ౭.౧,౧౭.౪౨
తత్సర్వం రుద్రముద్దిశ్య దత్తం స్యాన్నాత్ర సంశయః ॥ ౭.౧,౧౭.౪౩
ఇత్యేవం నిశ్చయోగ్నీనామనుక్రాంతో యథాతథమ్ ॥ ౭.౧,౧౭.౪౩
నాతివిస్తరతో విప్రాః పితౄన్వక్ష్యామ్యతః పరమ్ ॥ ౭.౧,౧౭.౪౪

యస్మాత్షడృతవస్తేషాం స్థానం స్థానాభిమానినామ్ ॥ ౭.౧,౧౭.౪౪

ఋతవః పితరస్తస్మాదిత్యేషా వైదికీ శ్రుతిః ॥ ౭.౧,౧౭.౪౫

యుష్మాదృతుషు సర్వే హి జాయంతే స్థాస్నుజంగమా ॥ ౭.౧,౧౭.౪౫

తస్మాదేతే పితర ఆర్తవా ఇతి చ శ్రుతమ్ ॥ ౭.౧,౧౭.౪౬

ఏవం పిత్ఃణామేతేషామృతుకాలాభిమానినామ్ ॥ ౭.౧,౧౭.౪౬

ఆత్మైశ్వర్యా మహాత్మానస్తిష్ఠంతీహాబ్రహ్మసంగమాత్ ॥ ౭.౧,౧౭.౪౭

ఆగ్నిష్వాత్తా బర్హిషదః పితరో ద్వివిధాః స్మృతాః ॥ ౭.౧,౧౭.౪౭

అయజ్వానశ్చ యజ్వానః క్రమాత్తే మృహమేధినః ॥ ౭.౧,౧౭.౪౮

స్వధాసూత పితృభ్యశ్చ ద్వే కన్యే లోకవిశ్రుతే ॥ ౭.౧,౧౭.౪౮

మేనాం చ ధరణీం చైవ యాభ్యాం విశ్వమిదం ధృతమ్ ॥ ౭.౧,౧౭.౪౯

అగ్నిష్వాత్తసుతా మేనా ధరణీ బర్హిషత్సుతా ॥ ౭.౧,౧౭.౪౯

మేనా హిమవతః పత్నీ మైనాకం క్రౌంచమేవ చ ॥ ౭.౧,౧౭.౫౦

గౌరీం గంగాం చ సుషువే భవాంగాశ్లేషపావనీమ్ ॥ ౭.౧,౧౭.౫౦

మేరోస్తు ధరణీ పత్నీ దివ్యౌషధిసమన్వితమ్ ॥ ౭.౧,౧౭.౫౧

మందరం సుషువే పుత్రం చిత్రిసున్దరకన్దరమ్ ॥ ౭.౧,౧౭.౫౧

స ఏవ మందరః శ్రీమాన్మేరుపుత్రస్తపోబలాత్ ॥ ౭.౧,౧౭.౫౨

సాక్షాచ్ఛ్రీకంఠనాథస్య శివస్యావసథం గతః ॥ ౭.౧,౧౭.౫౨

సాసూతా ధరణీ భూయస్త్రింశత్కన్యాశ్చ విశ్రుతాః ॥ ౭.౧,౧౭.౫౩

వేలాం చ నియతిం చైవ తృతీయామపి చాయతిమ్ ॥ ౭.౧,౧౭.౫౩

ఆయతిర్నియతిశ్చైవ పత్న్యౌ ద్వే భృగుపుత్రయోః ॥ ౭.౧,౧౭.౫౪

స్వాయంభువే ఽంతరే పూర్వం కథితస్తే తదన్వయః ॥ ౭.౧,౧౭.౫౪

సుషువే సాగరాద్వేలా కన్యామేకామనిందితామ్ ॥ ౭.౧,౧౭.౫౫
సవర్ణాం నామ సాముద్రీం పత్నీం ప్రాచీనబర్హిషః ॥ ౭.౧,౧౭.౫౫
సాముద్రీ సుషువే పుత్రాన్దశ ప్రాచీనబర్హిషః ॥ ౭.౧,౧౭.౫౬
సర్వే ప్రాచేతసా నామ ధనుర్వేదస్య పారగాః ॥ ౭.౧,౧౭.౫౬
యేషాం స్వాయంభువే దక్షః పుత్రత్వమగమత్పురా ॥ ౭.౧,౧౭.౫౭
త్రియమ్బకస్య శాపేన చాక్షుషస్యాంతరే మనోః ॥ ౭.౧,౧౭.౫౭
ఇత్యేతే బ్రహ్మపుత్రాణాం ధర్మాదీనామ్మహాత్మనామ్ ॥ ౭.౧,౧౭.౫౮
నాతిసంక్షేపతో విప్రా నాతి విస్తరతః క్రమాత్ ॥ ౭.౧,౧౭.౫౮
వర్ణితా వై మయా వంశా దివ్యా దేవగణాన్వితాః ॥ ౭.౧,౧౭.౫౯
క్రియావంతః ప్రజావంతో మహర్ధిభిరలంకృతాః ॥ ౭.౧,౧౭.౫౯
ప్రజానాం సంనివేశో ఽయం ప్రజాపతిసముద్భవః ॥ ౭.౧,౧౭.౬౦
న హి శక్యః ప్రసంఖ్యాతుం వర్షకోటిశతైరపి ॥ ౭.౧,౧౭.౬౦
రాజ్ఞామపి చ యో వంశో ద్విధా సో ఽపి ప్రవర్తతే ॥ ౭.౧,౧౭.౬౧
సూర్యవంశస్సోమవంశ ఇతి పుణ్యతమః క్షితౌ ॥ ౭.౧,౧౭.౬౧
౫౨౦

ఇక్ష్వాకురమ్బరీషశ్చ యయాతిర్నాహుషాదయః ॥ ౭.౧,౧౭.౬౨
పుణ్యశ్లోకాః శ్రుతా యే ఽత్ర తే పి తద్వంశసంభవాః ॥ ౭.౧,౧౭.౬౨
అన్యే చ రాజఋషయో నానావీర్యసమన్వితా ॥ ౭.౧,౧౭.౬౩
కిం తైః ఫలమనుత్క్రాంతైరుక్తపూర్వైః పురాతనైః ॥ ౭.౧,౧౭.౬౩
కిం చేశ్వరకథా వృత్తా యత్ర తత్రాన్యకీర్తనమ్ ॥ ౭.౧,౧౭.౬౪

న సద్భిః సంమతం మత్వా నోత్సహే బహుభాషితుమ్ ॥ ౭.౧,౧౭.౬౪

ప్రసంగాదీశ్వరస్యైవ ప్రభావద్యోతనాదపి ॥ ౭.౧,౧౭.౬౫

సర్గాదయో ఽపి కథితా ఇత్యత్ర తత్త్వవిస్తరైః ॥ ౭.౧,౧౭.౬౫

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాం పూర్వఖణ్డే
సృష్టికథనం నామ సప్తదశో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౧౮

ఋషయ ఊచుః

దేవీ దక్షస్య తనయా త్యక్త్వా దాక్షాయణీ తనుమ్ ॥ ౭.౧,౧౮.౧

కథం హిమవతః పుత్రీ మేనాయామభవత్పురా ॥ ౭.౧,౧౮.౧

కథం చ నిన్దితో రుద్రో దక్షేణ చ మహాత్మనా ॥ ౭.౧,౧౮.౨

నిమిత్తమపి కిం తత్ర యేన స్యాన్నిందితో భవః ॥ ౭.౧,౧౮.౨

ఉత్పన్నశ్చ కథం దక్షో అభిశాపాద్భవస్య తు ॥ ౭.౧,౧౮.౩

చాక్షుషస్యాంతరే పూర్వం మనోః ప్రబ్రూహి మారుత ॥ ౭.౧,౧౮.౩

వాయురువాచ

శృణ్వంతు కథయిష్యామి దక్షస్య లఘుచేతసః ॥ ౭.౧,౧౮.౪

వృత్తం పాపాత్మనాదాచ్చ విశ్వామరవిదూషణమ్ ॥ ౭.౧,౧౮.౪

పురా సురాసురాః సర్వే సిద్ధాశ్చ పరమర్షయః ॥ ౭.౧,౧౮.౫

కదాచిద్ద్రష్టుమీశానం హిమవచ్ఛిఖరం యయుః ॥ ౭.౧,౧౮.౫

తదా దేవశ్చ దేవీ చ దివ్యాసనగతావుభౌ ॥ ౭.౧,౧౮.౬

దర్శనం దదతుస్తేషాం దేవాదీనాం ద్విజోత్తమాః ॥ ౭.౧,౧౮.౬

తదానీమేవ దక్షో ఽపి గతస్తత్ర సహామరైః ॥ ౭.౧,౧౮.౭

జామాతరం హరం ద్రష్టుం ద్రష్టుం చాత్మసుతాం సతీమ్ ॥ ౭.౧,౧౮.౭

తదాత్మగౌరవాద్దేవో దేవ్యా దక్షే సమాగతే ॥ ౭.౧,౧౮.౮

దేవాదిభ్యో విశేషేణ న కదాచిదభూత్స్మృతిః ॥ ౭.౧,౧౮.౮

తస్య తస్యాః పరం భావమజ్ఞాతుశ్చాపి కేవలమ్ ॥ ౭.౧,౧౮.౯

పుత్రీత్యేవం విమూఢస్య తస్యాం వైరమజాయత ॥ ౭.౧,౧౮.౯

తత స్తేనైవ వైరేణ విధినా చ ప్రచోదితః ॥ ౭.౧,౧౮.౧౦

నాజువాహ భవం దక్షో దీక్షితస్తామపి ద్విషన్ ॥ ౭.౧,౧౮.౧౦

అన్యాఇ౯౧ ఆమాతరస్సర్వానాహూయ స యథాక్రమమ్ ॥ ౭.౧,౧౮.౧౧

శతశః పుష్కలామర్చాఇఞ్చకార చ పృథక్పృథక్ ॥ ౭.౧,౧౮.౧౧

తథా తాన్సంగతాఞ్ఛ్రుత్వా నారదస్య ముఖాత్తదా ॥ ౭.౧,౧౮.౧౨

యయౌ రుద్రాయ రుద్రాణీ విజ్ఞాప్య భవనం పితుః ॥ ౭.౧,౧౮.౧౨

అథ సంనిహితం దివ్యం విమానం విశ్వతోముఖమ్ ॥ ౭.౧,౧౮.౧౩

లక్షణాఢ్యం సుఖారోహమతిమాత్రమనోహరమ్ ॥ ౭.౧,౧౮.౧౩

తప్తజాంబూనదప్రఖ్యం చిత్రరత్నపరిష్కృతమ్ ॥ ౭.౧,౧౮.౧౪

ముక్తామయవితానాగ్ర్యం స్రగ్దామసమలంకృతమ్ ॥ ౭.౧,౧౮.౧౪

తప్తకంచననిర్వ్యూహం రత్నస్తంభశతావృతమ్ ॥ ౭.౧,౧౮.౧౫

వజ్రకల్పితసోపానం విద్రుమస్తంభతోరణమ్ ॥ ౭.౧,౧౮.౧౫

౧ ప్రథమాన్తః ప్రయోగ ఆర్షః

పుష్పపట్టపరిస్తీర్ణం చిత్రరత్నమహాసనమ్ ॥ ౬.౧,౧౮.౧౬
వజ్రజాలకిరచ్ఛిద్రమచ్ఛిద్రమణికుట్టిమమ్ ॥ ౬.౧,౧౮.౧౬
మణిదండమనోజ్ఞేన మహావృషభలక్ష్మణా ॥ ౬.౧,౧౮.౧౭
అలంకృతపురోభాగమభ్రశుభ్రేణ కేతునా ॥ ౬.౧,౧౮.౧౭
రత్నకంచుకగుప్తాంగైశ్చిత్రవేత్రకపాణిభిః ॥ ౬.౧,౧౮.౧౮
అధిష్ఠితమహాద్వారమప్రధృష్యైర్గణేశ్వరైః ॥ ౬.౧,౧౮.౧౮
మృదంగతాలగీతాదివేణువీణావిశారదైః ॥ ౬.౧,౧౮.౧౯
విదగ్ధవేషభాషైశ్చ బహుభిః స్త్రీజనైర్వృతమ్ ॥ ౬.౧,౧౮.౧౯
ఆరురోహ మహాదేవీ సహ ప్రియసఖీజనైః ॥ ౬.౧,౧౮.౨౦
చామారవ్యజనం తస్యా వజ్రదండమనోహరే ॥ ౬.౧,౧౮.౨౦
గృహీత్వా రుద్రకన్యే ద్వే వివీజతురుభే శుభే ॥ ౬.౧,౧౮.౨౧
తదాచామరయోర్మధ్యే దేవ్యా వదనమాబభౌ ॥ ౬.౧,౧౮.౨౧
అన్యోన్యం యుధ్యతోర్మధ్యే హంసయోరివ పంకజమ్ ॥ ౬.౧,౧౮.౨౨
ఛత్రం శశినిభం తస్యాశ్చూడోపరి సుమాలినీ ॥ ౬.౧,౧౮.౨౨
ధృతముక్తాపరిక్షిప్తం బభార ప్రేమనిర్భరా ॥ ౬.౧,౧౮.౨౩
తచ్ఛత్రముజ్జ్వలం దేవ్యా రురుచే వదనోపరి ॥ ౬.౧,౧౮.౨౩
ఉపర్యమృతభాండస్య మండలం శశినో యథా ॥ ౬.౧,౧౮.౨౪
అథ చాగ్రే సమాసీనా సుస్మితాస్యా శుభావతీ ॥ ౬.౧,౧౮.౨౪
అక్షద్యూతవినోదేన రమయామాస వై సతీమ్ ॥ ౬.౧,౧౮.౨౫

సుయశాః పాదుకే దేవ్యాశ్శుభే రత్నపరిష్కృతే ॥ ౭.౧,౧౮.౨౫
స్తనయోరంతరే కృత్వా తదా దేవీమసేవతః ॥ ౭.౧,౧౮.౨౬
అన్యా కాంచనచార్వంగీ దీప్తం జగ్రాహ దర్పణమ్ ॥ ౭.౧,౧౮.౨౬
అపరా తాలవృన్తం చ పరా తాంబూలపేటికామ్ ॥ ౭.౧,౧౮.౨౭
కాచిత్క్రీడాశుకం చారు కరే ఽకురుత భామినీ ॥ ౭.౧,౧౮.౨౭
కాచిత్తు సుమనోజ్ఞాని పుష్పాణి సురభీణి చ ॥ ౭.౧,౧౮.౨౮
కాచిదాభరణాధారం బభార కమలేక్షణా ॥ ౭.౧,౧౮.౨౮
కాచిచ్చ పునరాలేపం సుప్రసూతం శుభాంజనమ్ ॥ ౭.౧,౧౮.౨౯
అన్యాశ్చ సదృశాస్తాస్తా యథాస్వముచితక్రియాః ॥ ౭.౧,౧౮.౨౯
ఆవృత్యా తాం మహాదేవీమసేవంత సమంతతః ॥ ౭.౧,౧౮.౩౦
అతీవ శుశుభే తాసామంతరే పరమేశ్వరీ ॥ ౭.౧,౧౮.౩౦
తారాపరిషదో మధ్యే చంద్రలేఖేవ శారదీ ॥ ౭.౧,౧౮.౩౧
తతః శంఖసముత్థస్య నాదస్య సమనంతరమ్ ॥ ౭.౧,౧౮.౩౧
ప్రాస్థానికో మహానాదః పటహః సమతాడ్యత ॥ ౭.౧,౧౮.౩౨
తతో మధురవాద్యాని సహ తాలోద్యతైస్స్వనైః ॥ ౭.౧,౧౮.౩౨
అనాహతాని సన్నేదుః కాహలానాం శతాని చ ॥ ౭.౧,౧౮.౩౩
సాయుధానాం గణేశానాం మహేశసమతేజసామ్ ॥ ౭.౧,౧౮.౩౩
సహస్రాణి శతాన్యష్టౌ తదానీం పురతో యయుః ॥ ౭.౧,౧౮.౩౪
తేషాం మధ్యే వృషారూఢో గజారూఢో యథా గురుః ॥ ౭.౧,౧౮.౩౪
జగామ గణపః శ్రీమాన్ సోమనందీశ్వరార్చితః ॥ ౭.౧,౧౮.౩౫
దేవదుందుభయో నేదుర్దివి దివ్యసుఖా ఘనాః ॥ ౭.౧,౧౮.౩౫

ననృతుర్మునయస్సర్వే ముముదుః సిద్ధయోగినః ॥ ౭.౧,౧౮.౩౬
ససృజుః పుష్పవృష్టిం చ వితానోపరి వారిదాః ॥ ౭.౧,౧౮.౩౬
తదా దేవగణైశ్చాన్యైః పథి సర్వత్ర సంగతా ॥ ౭.౧,౧౮.౩౭
క్షణాదివ పితుర్గేహం ప్రవివేశ మహేశ్వరీ ॥ ౭.౧,౧౮.౩౭
తాం దృష్ట్వా కుపితో దక్షశ్చాత్మనః క్షయకారణాత్ ॥ ౭.౧,౧౮.౩౮
తస్యా యవీయసీభ్యో ఽపి చక్రే పూజామ సత్కృతామ్ ॥ ౭.౧,౧౮.౩౮
౫.౨౧

తదా శశిముఖీ దేవీ పితరం సదసి స్థితమ్ ॥ ౭.౧,౧౮.౩౯
అంబికా యుక్తమవ్యగ్రమువాచాకృపణం వచః ॥ ౭.౧,౧౮.౩౯
దేవ్యువాచ
బ్రహ్మాదయః పిశాచాంతా యస్యాజ్ఞావశవర్తినః ॥ ౭.౧,౧౮.౪౦
స దేవస్సాంప్రతం తాత విధినా నార్చితః కిల ॥ ౭.౧,౧౮.౪౦
తదాస్తాం మమ జ్యాయస్యాః పుత్ర్యాః పూజాం కిమీదృశీమ్ ॥ ౭.౧,౧౮.౪౧
అసత్కృతామవజ్ఞాయ కృతవానసి గర్హితమ్ ॥ ౭.౧,౧౮.౪౧
ఏవముక్తో ఽబ్రవీదేనాం దక్షః క్రోధాదమర్షితః ॥ ౭.౧,౧౮.౪౨
త్వత్తః శ్రేష్ఠా విశిష్టాశ్చ పూజ్యా బాలాః సుతా మమ ॥ ౭.౧,౧౮.౪౨
తాసాం తు యే చ భర్తారస్తే మే బహుమతా ముదా ॥ ౭.౧,౧౮.౪౩
గుణైశ్చాప్యధికాస్సర్వైర్భర్తుస్తే త్ర్యంబకాదపి ॥ ౭.౧,౧౮.౪౩
స్తబ్ధాత్మా తామసశ్శర్వస్త్వమిమం సముపాశ్రితా ॥ ౭.౧,౧౮.౪౪
తేన త్వామవమన్యే ఽహం ప్రతికూలో హి మే భవః ॥ ౭.౧,౧౮.౪౪

తథోక్తా పితరం దక్షం క్రుద్ధా దేవీ తమబ్రవీత్ ॥ ౭.౧,౧౮.౪౫

శృణ్వతామేవ సర్వేషాం యే యజ్ఞసదసి స్థితాః ॥ ౭.౧,౧౮.౪౫

అకస్మాన్మమ భర్తారమజాతాశేషదూషణమ్ ॥ ౭.౧,౧౮.౪౬

వాచా దూషయసే దక్షసాక్షాల్లోకమహేశ్వరమ్ ॥ ౭.౧,౧౮.౪౬

విద్యాచౌరో గురుద్రోహీ వేదేశ్వరవిదూషకః ॥ ౭.౧,౧౮.౪౭

త ఏతే బహుపాప్మానస్సర్వే దండ్యా ఇతి శ్రుతిః ॥ ౭.౧,౧౮.౪౭

తస్మాదత్యుత్కటస్యాస్య పాపస్య సదృశో భృశమ్ ॥ ౭.౧,౧౮.౪౮

సహసా దారుణో దండస్తవ దైవాద్భవిష్యతి ॥ ౭.౧,౧౮.౪౮

త్వయా న పూజితో యస్మాద్దేవదేవస్త్రియంబకః ॥ ౭.౧,౧౮.౪౯

తస్మాత్తవ కులం దుష్టం నష్టమిత్యవధారయ ॥ ౭.౧,౧౮.౪౯

ఇత్యుక్త్వా పితరం రుష్టా సతీ సంత్యక్తసాధ్వసా ॥ ౭.౧,౧౮.౫౦

తదీయాం చ తనుం త్యక్త్వా హిమవంతం యయౌ గిరిమ్ ॥ ౭.౧,౧౮.౫౦

స పర్వతపరః శ్రీమాంల్లబ్ధపుణ్యఫలోదయః ॥ ౭.౧,౧౮.౫౧

తదర్థమేవ కృతవాన్ సుచిరం దుశ్చరం తపః ॥ ౭.౧,౧౮.౫౧

తస్మాత్తమనుగృహ్ణాతి భూధరేశ్వరమీశ్వరీ ॥ ౭.౧,౧౮.౫౨

స్వేచ్ఛయా పితరం చక్రే స్వాత్మనో యోగమాయయా ॥ ౭.౧,౧౮.౫౨

యదా గతా సతీ దక్షం వినింద్య భయవిహ్వలా ॥ ౭.౧,౧౮.౫౩

తదా తిరోహితా మంత్రా విహతశ్చ తతో ఽధ్వరః ॥ ౭.౧,౧౮.౫౩

తదుపశ్రుత్య గమనం దేవ్యాస్త్రిపురమర్దనః ॥ ౭.౧,౧౮.౫౪

దక్షాయ చ ఋషిభ్యశ్చ చుకోప చ శశాప తాన్ ॥ ౭.౧,౧౮.౫౪

యస్మాదవమతా దక్షమత్కృతే ఽనాగసా సతీ ॥ ౭.౧,౧౮.౫౫

పూజితాశ్చేతరాః సర్వాః స్వసుతా భర్తృభిః సహ ॥ ౭.౧,౧౮.౫౫

వైవస్వతే ఽంతరే తస్మాత్తవ జామాతరస్త్వమీ ॥ ౭.౧,౧౮.౫౬

ఉత్పత్స్యంతే సమం సర్వే బ్రహ్మయజ్ఞేష్వయోనిజాః ॥ ౭.౧,౧౮.౫౬

భవితా మానుషో రాజా చాక్షుషస్య త్వమన్వయే ॥ ౭.౧,౧౮.౫౭

ప్రాచీనబర్హిషః పౌత్రః పుత్రశ్చాపి ప్రచేతసః ॥ ౭.౧,౧౮.౫౭

అహం తత్రాపి తే విఘ్నమాచరిష్యామి దుర్మతే ॥ ౭.౧,౧౮.౫౮

ధర్మార్థకామయుక్తేషు కర్మస్వపి పునః పునః ॥ ౭.౧,౧౮.౫౮

తేనైవం వ్యాహృతో దక్షో రుద్రేణామితతేజసా ॥ ౭.౧,౧౮.౫౯

స్వాయంభువీం తనుం త్యక్త్వా పపాత భువి దుఃఖితః ॥ ౭.౧,౧౮.౫౯

తతః ప్రాచేతసో దక్షో జజ్ఞే వై చాక్షుషే ఽన్తరే ॥ ౭.౧,౧౮.౬౦

ప్రాచీనబర్హిషః పౌత్రః పుత్రశ్చైవ ప్రచేతసామ్ ॥ ౭.౧,౧౮.౬౦

౫౨౧

భృగ్వాదయో ఽపి జాతా వై మనోర్వైవస్వతస్య తు ॥ ౭.౧,౧౮.౬౧

అంతరే బ్రహ్మణో యజ్ఞే వారుణీం బిభ్రతస్తనుమ్ ॥ ౭.౧,౧౮.౬౧

తదా దక్షస్య ధర్మార్థం యజ్ఞే తస్య దురాత్మనః ॥ ౭.౧,౧౮.౬౨

మహేశః కృతవాన్విఘ్నం మనా వవస్వతే సతి ॥ ౭.౧,౧౮.౬౨

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాం పూర్వఖణ్డే సతీదేహత్యాగో నామాష్టాదశో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౧౯

ఋషయ ఊచుః

కథం దక్షస్య ధర్మార్థం ప్రవృత్తస్య దురాత్మనః ॥ ౭.౧,౧౮.౧

మహేశః కృతవాన్ విఘ్నమేతదిచ్ఛామ వేదితుమ్ ॥ ౭.౧,౧౮.౧

వాయురువాచ

విశ్వస్య జగతో మాతురపి దేవ్యాస్తపోబలాత్ ॥ ౭.౧,౧౮.౨

పితృభావముపాగమ్య ముదితే హిమవద్గిరౌ ॥ ౭.౧,౧౮.౨

దేవే ऽపి తత్కృతోద్వాహే హిమవచ్ఛిఖరాలయే ॥ ౭.౧,౧౮.౩

సంక్రీడతి తయా సార్ధం కాలే బహుతరే గతే ॥ ౭.౧,౧౮.౩

వైవస్వతే ऽంతరే ప్రాప్తే దక్షః ప్రాచేతసః స్వయమ్ ॥ ౭.౧,౧౮.౪

అశ్వమేధేన యజ్ఞేన యక్ష్యమాణో ऽన్వపద్యత ॥ ౭.౧,౧౮.౪

తతో హిమవతః పృష్ఠే దక్షో వై యజ్ఞమాహరత్ ॥ ౭.౧,౧౮.౫

గంగాద్వారే శుభే దేశే ఋషిసిద్ధనిషేవితే ॥ ౭.౧,౧౮.౫

తస్య తస్మిన్మఖేదేవాః సర్వే శక్ర పురోగమాః ॥ ౭.౧,౧౮.౬

గమనాయ సమాగమ్య బుద్ధిమాపేదిరే తదా ॥ ౭.౧,౧౮.౬

ఆదిత్యా వసవో రుద్రాస్సాధ్యాస్సహ మరుద్గణైః ॥ ౭.౧,౧౮.౭

ఊష్మపాః సోమపాశ్చైవ ఆజ్యపా ధూమపాస్తథా ॥ ౭.౧,౧౮.౭

అశ్వినౌ పితరశ్చైవ తథా చాన్యే మహర్షయః ॥ ౭.౧,౧౮.౮

విష్ణునా సహితాః సర్వే స్వాగతా యజ్ఞభాగినః ॥ ౭.౧,౧౮.౮

దృష్ట్వా దేవకులం సర్వమీశ్వరేణ వినాగతమ్ ॥ ౭.౧,౧౮.౯

దధీచో మన్యునావిష్టో దక్షమేవమభాషత ॥ ౭.౧,౧౮.౯

దధీచ ఉవాచ

అప్రపూజ్యే చైవ పూజా పూజ్యానాం చాప్య పూజనే ॥ ౭.౧,౧౮.౧౦

నరః పాపమవాప్నోతి మహద్వై నాత్ర సంశయః ॥ ౭.౧,౧౯.౧౦

అసతాం సంమతిర్యత్ర సతామవమతిస్తథా ॥ ౭.౧,౧౯.౧౧

దండో దేవకృతస్తత్ర సద్యః పతతి దారుణః ॥ ౭.౧,౧౯.౧౧

ఏవముక్త్వా తు విప్రర్షిః పునర్దక్షమభాషత ॥ ౭.౧,౧౯.౧౨

పూజ్యం తు పశుభర్తారం కస్మాన్నార్చయసే ప్రభుమ్ ॥ ౭.౧,౧౯.౧౨

దక్ష ఉవాచ

సంతి మే బహవో రుద్రాః శూలహస్తాః కపర్దినః ॥ ౭.౧,౧౯.౧౩

ఏకాదశావస్థితా యే నాన్యం వేద్మి మహేశ్వరమ్ ॥ ౭.౧,౧౯.౧౩

దధీచ ఉవాచ

కిమేభిరమరైరన్యైః పూజితైరధ్వరే ఫలమ్ ॥ ౭.౧,౧౯.౧౪

రాజా చేదధ్వరస్యాస్య న రుద్రః పూజ్యతే త్వయా ॥ ౭.౧,౧౯.౧౪

బ్రహ్మవిష్ణుమహేశానాం స్రష్టా యః ప్రభురవ్యయః ॥ ౭.౧,౧౯.౧౫

బ్రహ్మాదయః పిశాచాంతా యస్య కైంకర్యవాదినః ॥ ౭.౧,౧౯.౧౫

ప్రకృతీనాం పరశ్చైవ పురుషస్య చ యః పరః ॥ ౭.౧,౧౯.౧౬

చింత్యతే యోగవిద్వద్భి ఋషిభిస్తత్త్వదర్శిభిః ॥ ౭.౧,౧౯.౧౬

అక్షరం పరమం బ్రహ్మ హ్యసచ్చ సదసచ్చ యత్ ॥ ౭.౧,౧౯.౧౭

అనాదిమధ్యనిధనమప్రతర్క్యం సనాతనమ్ ॥ ౭.౧,౧౯.౧౭

యః స్రష్టా చైవ సంహర్తా భర్తా చైవ మహేశ్వరః ॥ ౭.౧,౧౯.౧౮

౫౨౨

తస్మాదన్యం న పశ్యామి శంకరాత్మానమధ్వరే ॥ ౭.౧,౧౯.౧౮

దక్ష ఉవాచ

ఏతన్మఖేశస్య సువర్ణపాత్రే హవిః సమస్తం విధిమంత్రపూతమ్ ॥ ౭.౧,౧౯.౧౯

విష్ణోర్నయామ్యప్రతిమస్య భాగం ప్రభోర్విభజ్యావహనీయమద్య ॥ ౭.౧,౧౯.౧౯

దధీచ ఉవాచ

యస్మాన్నారాధితో రుద్రస్సర్వదేవేశ్వరేశ్వరః ॥ ౭.౧,౧౯.౨౦

తస్మాద్దక్ష తవాశేషో యజ్ఞో ఽయం న భవిష్యతి ॥ ౭.౧,౧౯.౨౦

ఇత్యుక్త్వా వచనం క్రుద్ధో దధీచో మునిసత్తమః ॥ ౭.౧,౧౯.౨౧

నిర్గమ్య చ తతో దేశాజ్జగామ స్వకమాశ్రమమ్ ॥ ౭.౧,౧౯.౨౧

నిర్గతే ఽపి మునౌ తస్మిన్దేవా దక్షం న తత్యజుః ॥ ౭.౧,౧౯.౨౨

అవశ్యమనుభావిత్వాదనర్థస్య తు భావినః ॥ ౭.౧,౧౯.౨౨

ఏతస్మిన్నేవ కాలే తు జ్ఞాత్వైతత్సర్వమీశ్వరాత్ ॥ ౭.౧,౧౯.౨౩

దగ్ధుం దక్షాధ్వరం విప్రా దేవీ దేవమచోదయత్ ॥ ౭.౧,౧౯.౨౩

దేవ్యా సంచోదితో దేవో దక్షాధ్వరజిఘాంసయా ॥ ౭.౧,౧౯.౨౪

ససర్జ సహసా వీరం వీరభద్రం గణేశ్వరమ్ ॥ ౭.౧,౧౯.౨౪

సహస్రవదనం దేవం సహస్రకమలేక్షణమ్ ॥ ౭.౧,౧౯.౨౫

సహస్రముద్గరధరం సహస్రశరపాణికమ్ ॥ ౭.౧,౧౯.౨౫

శూలటంకగదాహస్తం దీప్తకార్ముకధారిణమ్ ॥ ౭.౧,౧౯.౨౬

చక్రవజ్రధరం ఘోరం చంద్రార్ధకృతశేఖరమ్ ॥ ౭.౧,౧౯.౨౬

కులిశోద్యోతితకరం తడిజ్జ్వలితమూర్ధజమ్ ॥ ౭.౧,౧౯.౨౭

దంష్ట్రాకరాలం బిభ్రాణం మహావక్త్రం మహోదరమ్ ॥ ౭.౧,౧౯.౨౭

విద్యుజ్జిహ్వం ప్రలంబోష్ఠం మేఘసాగరనిఃస్వనమ్ ॥ ౭.౧,౧౯.౨౮

వసానం చర్మ వైయాఘ్రం మహద్రుధిరనిస్రవమ్ ॥ ౭.౧,౧౯.౨౮
గణ్డద్వితయసంస్పృష్టమణ్డలీకృతకుణ్డలమ్ ॥ ౭.౧,౧౯.౨౯
వరామరశిరోమాలావలీకలితశేఖరమ్ ॥ ౭.౧,౧౯.౨౯
రణన్నూపురకేయూరమహాకనకభూషితమ్ ॥ ౭.౧,౧౯.౩౦
రత్నసంచయసందీప్తం తారహారావృతోరసమ్ ॥ ౭.౧,౧౯.౩౦
మహాశరభశార్దూలసింహైః సదృశవిక్రమమ్ ॥ ౭.౧,౧౯.౩౧
ప్రశస్తమత్తమాతంగసమానగమనాలసమ్ ॥ ౭.౧,౧౯.౩౧
శంఖచామరకుందేన్దుమృణాలసదృశప్రభమ్ ॥ ౭.౧,౧౯.౩౨
సతుషారమివాద్రీన్ద్రం సాక్షాజ్జంగమతాం గతమ్ ॥ ౭.౧,౧౯.౩౨
జ్వాలామాలాపరిక్షిప్తం దీప్తమౌక్తికభూషణమ్ ॥ ౭.౧,౧౯.౩౩
తేజసా చైవ దీవ్యంతం యుగాంత ఇవ పావకమ్ ॥ ౭.౧,౧౯.౩౩
స జానుభ్యాం మహీం గత్వా ప్రణతః ప్రాంజలిస్తతః ॥ ౭.౧,౧౯.౩౪
పార్శ్వతో దేవదేవస్య పర్యతిష్ఠద్గణేశ్వరః ॥ ౭.౧,౧౯.౩౪
మన్యునా చాసృజద్భద్రాం భద్రకాలీం మహేశ్వరీమ్ ॥ ౭.౧,౧౯.౩౫
ఆత్మనః కర్మసాక్షిత్వే తేన గంతుం సహైవ తు ॥ ౭.౧,౧౯.౩౫
తం దృష్ట్వావస్థితం వీరభద్రం కాలాగ్నిసన్నిభమ్ ॥ ౭.౧,౧౯.౩౬
భద్రయా సహితం ప్రాహ భద్రమస్త్వితి శంకరః ॥ ౭.౧,౧౯.౩౬
స చ విజ్ఞాపయామాస సహ దేవ్యా మహేశ్వరమ్ ॥ ౭.౧,౧౯.౩౭
ఆజ్ఞాపయ మహాదేవ కిం కార్యం కరవాణ్యహమ్ ॥ ౭.౧,౧౯.౩౭
తతస్త్రిపురహా ప్రాహ హైమవత్యాః ప్రియేచ్ఛయా ॥ ౭.౧,౧౯.౩౮
వీరభద్రం మహాబాహుం వాచా విపులనాదయా ॥ ౭.౧,౧౯.౩౮

దేవదేవ ఉవాచ

ప్రాచేతసస్య దక్షస్య యజ్ఞం సద్యో వినాశయ ॥ ౭.౧,౧౯.౩౯

భద్రకాల్యా సహాసి త్వమేతత్కృత్యం గణేశ్వర ॥ ౭.౧,౧౯.౩౯

౫౨౨

అహమప్యనయా సార్ధం రైభ్యాశ్రమసమీపతః ॥ ౭.౧,౧౯.౪౦

స్థిత్వా వీక్షే గణేశాన విక్రమం తవ దుఃసహమ్ ॥ ౭.౧,౧౯.౪౦

వృక్షా కనఖలే యే తు గంగాద్వారసమీపగాః ॥ ౭.౧,౧౯.౪౧

సువర్ణశృంగస్య గిరేర్మేరుమందరసంనిభాః ॥ ౭.౧,౧౯.౪౧

తస్మిన్ప్రదేశే దక్షస్య యజ్ఞః సంప్రతి వర్తతే ॥ ౭.౧,౧౯.౪౨

సహసా తస్య యజ్ఞస్య విఘాతం కురు మా చిరమ్ ॥ ౭.౧,౧౯.౪౨

ఇత్యుక్తే సతి దేవేన దేవీ హిమగిరీన్ద్రజా ॥ ౭.౧,౧౯.౪౩

భద్రం భద్రం చ సంప్రేక్ష్య వత్సం ధేనురివౌరసమ్ ॥ ౭.౧,౧౯.౪౩

ఆలింగ్య చ సమాఘ్రాయ మూర్ధ్ని షడ్వదనం యథా ॥ ౭.౧,౧౯.౪౪

సస్మితా వచనం ప్రాహ మధురం మధురం స్వయమ్ ॥ ౭.౧,౧౯.౪౪

దేవ్యువాచ

వత్స భద్ర మహాభాగ మహాబలపరాక్రమ ॥ ౭.౧,౧౯.౪౫

మత్ప్రియార్థం త్వముత్పన్నో మమ మన్యుం ప్రమార్జక ॥ ౭.౧,౧౯.౪౫

యజ్ఞేశ్వరమనాహూయ యజ్ఞకర్మరతో ఽభవత్ ॥ ౭.౧,౧౯.౪౬

దక్షం వైరేణ తం తస్మాద్భింధి యజ్ఞం గణేశ్వర ॥ ౭.౧,౧౯.౪౬

యజ్ఞలక్ష్మీమలక్ష్మీం త్వం భద్ర కృత్వా మమాజ్ఞయా ॥ ౭.౧,౧౯.౪౭

యజమానం చ తం హత్వా వత్స హింసయ భద్రయా ॥ ౭.౧,౧౯.౪౭

అశేషామివ తామాజ్ఞాం శివయోశ్చిత్రకృత్యయోః ॥ ౭.౧,౧౯.౪౮

మూర్ధ్ని కృత్వా నమస్కృత్య భద్రో గంతుం ప్రచక్రమే ॥ ౭.౧,౧౯.౪౮

అథైష భగవాన్క్రుద్ధః ప్రేతావాసకృతాలయః ॥ ౭.౧,౧౯.౪౯

వీరభద్రో మహాదేవో దేవ్యా మన్యుప్రమార్జకః ॥ ౭.౧,౧౯.౪౯

ససర్జ రోమకూపేభ్యో రోమజాఖ్యాన్గణేశ్వరాన్ ॥ ౭.౧,౧౯.౫౦

దక్షిణాద్భుజదేశాత్తు శతకోటిగవిశ్వరాన్ ॥ ౭.౧,౧౯.౫౦

పాదాత్తథోరుదేశాచ్చ పృష్ఠాత్పార్శ్వాన్ముఖాద్గలాత్ ॥ ౭.౧,౧౯.౫౧

గుహ్యాద్గుల్ఫాచ్ఛిరోమధ్యాత్కంఠాదాస్యాత్తథోదరాత్ ॥ ౭.౧,౧౯.౫౧

తదా గణేశ్వరైర్భద్రైర్భద్రతుల్యపరాక్రమైః ॥ ౭.౧,౧౯.౫౨

సంఛాదితమభూత్సర్వం సాకాశవివరం జగత్ ॥ ౭.౧,౧౯.౫౨

సర్వే సహస్రహస్తాస్తే సహస్రాయుధపాణయః ॥ ౭.౧,౧౯.౫౩

రుద్రస్యానుచరాస్సర్వే సర్వే రుద్రసమప్రభాః ॥ ౭.౧,౧౯.౫౩

శూలశక్తిగదాహస్తాష్టంకోపలశిలాధరాః ॥ ౭.౧,౧౯.౫౪

కాలాగ్నిరుద్రసదృశాస్త్రినేత్రాశ్చ జటాధరాః ॥ ౭.౧,౧౯.౫౪

నిపేతుర్భృశమాకాశే శతశస్సింహవాహనాః ॥ ౭.౧,౧౯.౫౫

వినేదుశ్చ మహానాదాఞ్జలదా ఇవ భద్రజాః ॥ ౭.౧,౧౯.౫౫

తైర్భద్రైర్భగవాన్భద్రస్తథా పరివృతో బభౌ ॥ ౭.౧,౧౯.౫౬

కాలానలశతైర్యుక్తో యథాంతే కాలభైరవః ॥ ౭.౧,౧౯.౫౬

తేషాం మధ్యే సమారుహ్య వృషేంద్రం వృషభధ్వజః ॥ ౭.౧,౧౯.౫౭

జగామ భగవాన్భద్రశ్శుభ్రమభ్రం యథా భవః ॥ ౭.౧,౧౯.౫౭

తస్మిన్వృషభమారూఢే భద్రే తు భసితప్రభః ॥ ౭.౧,౧౯.౫౮

బభార మౌక్తికం ఛత్రం గృహీతసితచామరః ॥ ౭.౧,౧౯.౫౮

స తదా శుశుభే పార్శ్వే భద్రస్య భసితప్రభః ॥ ౭.౧,౧౯.౫౯

భగవానివ శైలేన్ద్రః పార్శ్వే విశ్వజగద్గురోః ॥ ౭.౧,౧౯.౫౯

సో ఽపి తేన బభౌ భద్రః శ్వేతచామరపాణినా ॥ ౭.౧,౧౯.౬౦

బాలసోమేన సౌమ్యేన యథా శూలవరాయుధః ॥ ౭.౧,౧౯.౬౦

దధ్మౌ శంఖం సితం భద్రం భద్రస్య పురతః శుభమ్ ॥ ౭.౧,౧౯.౬౧

భానుకంపో మహాతేజా హేమరత్నైరలంకృతః ॥ ౭.౧,౧౯.౬౧

దేవదుందుభయో నేదుర్దివ్యసంకులనిఃస్వనాః ॥ ౭.౧,౧౯.౬౨

౫౨౩

వవృషుశ్శతశో మూర్ధ్ని పుష్పవర్షం బలాహకాః ॥ ౭.౧,౧౯.౬౨

ఫుల్లానాం మధుగర్భాణాం పుష్పాణాం గంధబంధవః ॥ ౭.౧,౧౯.౬౩

మార్గానుకూలసంవాహా వవుశ్చ పథి మారుతాః ॥ ౭.౧,౧౯.౬౩

తతో గణేశ్వరాః సర్వే మత్తా యుద్ధబలోద్ధతాః ॥ ౭.౧,౧౯.౬౪

ననృతుర్ముముదుర్౧ ఏదుర్జహసుర్జగదుర్జగుః ॥ ౭.౧,౧౯.౬౪

తదా భద్రగణాంతఃస్థో బభౌ భద్రః స భద్రయా ॥ ౭.౧,౧౯.౬౫

యథా రుద్రగణాంతః స్థస్త్ర్యమ్బకోంబికయా సహ ॥ ౭.౧,౧౯.౬౫

తత్క్షణాదేవ దక్షస్య యజ్ఞవాటం రణ్మయమ్ ॥ ౭.౧,౧౯.౬౬

ప్రవివేశ మహాబాహుర్వీరభద్రో మహానుగః ॥ ౭.౧,౧౯.౬౬

తతస్తు దక్షప్రతిపాదితస్య క్రతుప్రధానస్య గణప్రధానః ॥ ౭.౧,౧౯.౬౭

ప్రయోగభూమిం ప్రవివేశ భద్రో రుద్రో యథాంతే భువనం దిధక్షుః ॥ ౭.౧,౧౯.౬౭

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాం పూర్వఖణ్డే వీరభద్రోత్పత్తివర్ణనం నామైకోనవింశో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౨౦

వాయురువాచ

తతో విష్ణుప్రధానానాం సురాణామమితౌజసామ్ ॥ ౭.౧,౨౦.౧

దదర్శ చ మహత్సత్రం చిత్రధ్వజపరిచ్ఛదమ్ ॥ ౭.౧,౨౦.౧

సుదర్భఋతుసంస్తీర్ణం సుసమిద్ధహుతాశనమ్ ॥ ౭.౧,౨౦.౨

కాంచనైర్యజ్ఞభాండైశ్చ భ్రాజిష్ణుభిరలంకృతమ్ ॥ ౭.౧,౨౦.౨

ఋషిభిర్యజ్ఞపటుభిర్యథావత్కర్మకర్తృభిః ॥ ౭.౧,౨౦.౩

విధినా వేదదృష్టేన స్వనుష్ఠితబహుక్రమమ్ ॥ ౭.౧,౨౦.౩

దేవాంగనాసహస్రాఢ్యమప్సరోగణసేవితమ్ ॥ ౭.౧,౨౦.౪

వేణువీణారవైర్జుష్టం వేదఘోషైశ్చ బృంహితమ్ ॥ ౭.౧,౨౦.౪

దృష్ట్వా దక్షాధ్వరే వీరో వీరభద్రః ప్రతాపవాన్ ॥ ౭.౧,౨౦.౫

సింహనాదం తదా చక్రే గంభీరో జలదో యథా ॥ ౭.౧,౨౦.౫

తతః కిలకిలాశబ్ద ఆకాశం పూరయన్నివ ॥ ౭.౧,౨౦.౬

గణేశ్వరైః కృతో జజ్ఞే మహాన్న్యక్కృతసాగరః ॥ ౭.౧,౨౦.౬

తేన శబ్దేన మహతాః గ్రస్తా సర్వేదివౌకసః ॥ ౭.౧,౨౦.౭

దుద్రువుః పరితో భీతాః స్రస్తవస్త్రవిభూషణాః ॥ ౭.౧,౨౦.౭

కింస్విద్భగ్నో మహామేరుః కింస్విత్సందీర్యతే మహీ ॥ ౭.౧,౨౦.౮

కిమిదం కిమిదం వేతి జజల్పుస్త్రిదశా భృశమ్ ॥ ౭.౧,౨౦.౮

మృగేన్ద్రాణాం యథా నాదం గజేంద్రా గహనే వనే ॥ ౭.౧,౨౦.౯

శ్రుత్వా తథావిధం కేచిత్తత్యజుర్జీవితం భయాత్ ॥ ౭.౧,౨౦.౯

పర్వతాశ్చ వ్యశీర్యంత చకమ్పే చ వసుంధరా ॥ ౭.౧,౨౦.౧౦

మరుతశ్చ వ్యఘూర్ణంత చుక్షుభే మకరాలయః ॥ ౭.౧,౨౦.౧౦

అగ్నయో నైవ దీప్యంతే న చ దీప్యతి భాస్కరః ॥ ౭.౧,౨౦.౧౧

గ్రహాశ్చ న ప్రకాశంతే నక్షత్రాణి చ తారకాః ॥ ౭.౧,౨౦.౧౧

ఏతస్మిన్నేవ కాలే తు యజ్ఞవాటం తదుజ్జ్వలమ్ ॥ ౭.౧,౨౦.౧౨

సంప్రాప భగవాన్రుద్రో భద్రైశ్చ సహ భద్రయా ॥ ౭.౧,౨౦.౧౨

తం దృష్ట్వా భీతభీతో ఽపి దక్షో దృఢ ఇవ స్థితః ॥ ౭.౧,౨౦.౧౩

క్రుద్ధవద్వచనం ప్రాహ కో భవాన్ కిమిహేచ్ఛసి ॥ ౭.౧,౨౦.౧౩

తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా దక్షస్య చ దురాత్మనః ॥ ౭.౧,౨౦.౧౪

వీరభద్రో మహాతేజా మేఘసంభీరనిస్స్వనః ॥ ౭.౧,౨౦.౧౪

౧ పరస్మైపదమార్షమ్

౫౨౩

స్మయన్నివ తమాలోక్య దక్షం దేవాశ్చ ఋత్విజః ॥ ౭.౧,౨౦.౧౫

అర్థగర్భమసంభ్రాన్తమవోచదుచితం వచః ॥ ౭.౧,౨౦.౧౫

వీరభద్ర ఉవాచ

వయం హ్యనుచరాః సర్వే శర్వస్యామితతేజసః ॥ ౭.౧,౨౦.౧౬

భాగాభిలిప్సయా ప్రాప్తా భాగో నస్సంప్రదీయతామ్ ॥ ౭.౧,౨౦.౧౬

అథ చేదధ్వరే ఽస్మాకం న భాగః పరికల్పితః ॥ ౭.౧,౨౦.౧౭

కథ్యతాం కారణం తత్ర యుధ్యతాం వా మయామరైః ॥ ౭.౧,౨౦.౧౭

ఇత్యుక్తాస్తే గణేంద్రేణ దేవా దక్షపురోగమాః ॥ ౭.౧,౨౦.౧౮

ఊచుర్మన్త్రాః ప్రమాణం నో న వయం ప్రభవస్త్వితి ॥ ౭.౧,౨౦.౧౮

మన్త్రా ఊచుస్సురా యూయం మోహోపహతచేతసః ॥ ౭.౧,౨౦.౧౯

యేన ప్రథమభాగార్హం న యజధ్వం మహేశ్వరమ్ ॥ ౭.౧,౨౦.౧౯

మంత్రోక్తా అపి తే దేవాః సర్వే సంమూఢచేతసః ॥ ౭.౧,౨౦.౨౦

భద్రాయ న దదుర్భాగం తత్రప్రహాణమభీప్సవః ॥ ౭.౧,౨౦.౨౦

యదా తథ్యం చ పథ్యం చ స్వవాక్యం తద్వృథా ఽభవత్ ॥ ౭.౧,౨౦.౨౧

తదా తతో యయుర్మందా బ్రహ్మలోకం సనాతనమ్ ॥ ౭.౧,౨౦.౨౧

అథోవాచ గణాధ్యక్షో దేవాన్విష్ణుపురోగమాన్ ॥ ౭.౧,౨౦.౨౨

మన్త్రాః ప్రమాణం న కృతా యుష్మాభిర్బలగర్వితైః ॥ ౭.౧,౨౦.౨౨

యస్మాదస్మిన్మఖే దేవైరిత్థం వయమసత్కృతాః ॥ ౭.౧,౨౦.౨౩

తస్మాద్వో జీవితైస్సార్ధమపనేష్యామి గర్వితమ్ ॥ ౭.౧,౨౦.౨౩

ఇత్యుక్త్వా భగవాన్ క్రుద్ధో వ్యదహన్నేత్రవహ్నినా ॥ ౭.౧,౨౦.౨౪

యక్షవాటం మహాకూటం యథాత్రిస్రః పురో హరః ॥ ౭.౧,౨౦.౨౪

తతో గణేశ్వరాస్సర్వే పర్వతోదగ్రవిగ్రహాః ॥ ౭.౧,౨౦.౨౫

యూపానుత్పాట్య హోత్ఽణాం కంఠేష్వాబధ్య రజ్జుభిః ॥ ౭.౧,౨౦.౨౫

యజ్ఞపాత్రాణి చిత్రాణి భిత్త్వా సంచూర్ణ్య వారిణి ॥ ౭.౧,౨౦.౨౬

గృహీత్వా చైవ యజ్ఞాంగం గంగాస్రోతసి చిక్షిపుః ॥ ౭.౧,౨౦.౨౬

తత్ర దివ్యాన్నపానానాం రాశయః పర్వతోపమాః ॥ ౭.౧,౨౦.౨౭

క్షీరనద్యో ఽమృతస్రావాః సుస్నిగ్ధదధికర్దమాః ॥ ౭.౧,౨౦.౨౭
ఉచ్చావచాని మాంసాని భక్ష్యాణి సురభీణి చ ॥ ౭.౧,౨౦.౨౮
రసవన్తి చ పానాని లేహ్యచోష్యాణి తాని వై ॥ ౭.౧,౨౦.౨౮
వీరాస్తద్భుజతే వక్త్రైర్విలుంపంతి క్షిపంతి చ ॥ ౭.౧,౨౦.౨౯
వజ్రైశ్చక్రైర్మహాశూలైశ్శక్తిభిః పాశపట్టిశైః ॥ ౭.౧,౨౦.౨౯
ముసలైరసిభిష్టంకైర్భిధిపాలైః పరశ్వధైః ॥ ౭.౧,౨౦.౩౦
ఉద్ధతాంస్త్రిదశాన్సర్వాంల్లోకపాలపురస్సరాన్ ॥ ౭.౧,౨౦.౩౦
బిభిదుర్బలినో వీరా వీరభద్రాంగసంభవాః ॥ ౭.౧,౨౦.౩౧
ఛింధి భింధి క్షిప క్షిప్రం మార్యతాం దార్యతామితి ॥ ౭.౧,౨౦.౩౧
హరస్వ ప్రహరస్వేతి పాటయోత్పాటయేతి చ ॥ ౭.౧,౨౦.౩౨
సంరంభప్రభవాః క్రూరాశ్శబ్దాః శ్రవణశంకవః ॥ ౭.౧,౨౦.౩౨
యత్రతత్ర గణేశానాం జజ్ఞిరే సమరోచితాః ॥ ౭.౧,౨౦.౩౩
వివృత్తనయనాః కేచిద్దష్టదంష్ట్రోష్ఠతాలవః ॥ ౭.౧,౨౦.౩౩
ఆశ్రమస్థాన్సమాకృష్య మారయన్తి తపోధనాత్ ॥ ౭.౧,౨౦.౩౪
స్రువానపహరన్తశ్చ క్షిపన్త్యోగ్నిం జలేషు చ ॥ ౭.౧,౨౦.౩౪
కలశానపి భిన్దంతశ్ఛిందంతో మణివేదికాః ॥ ౭.౧,౨౦.౩౫
గాయంతశ్చ నదన్తశ్చ హసన్తశ్చ ముహుర్ముహుః ॥ ౭.౧,౨౦.౩౫
రక్తాసవం పిబన్తశ్చ ననృతుర్గణపుంగవాః ॥ ౭.౧,౨౦.౩౬
౫౨౪

నిర్మథ్య సేంద్రానమరాన్ గణేన్ద్రాన్వృషేన్ద్రనాగేన్ద్రమృగేన్ద్రసారాః ॥ ౭.౧,౨౦.౩౬

చక్రుర్బహూన్యప్రతిమభావాః సహర్షరోమాణి విచేష్టితాని ॥ ౭.౧,౨౦.౩౭

నర్దంతి కేచిత్ప్రహరన్తి కేచిద్ధావన్తి కేచిత్ప్రలపన్తి కేచిత్ ॥ ౭.౧,౨౦.౩౭

నృత్యన్తి కేచిద్విహసన్తి కేచిద్వల్గన్తి కేచిత్ప్రమథా బలేన ॥ ౭.౧,౨౦.౩౮

కేచిజ్జిఘృక్షంతి ఘనాన్స తోయాన్కేచిద్గ్రహీతుం రవిముత్పతంతి ॥ ౭.౧,౨౦.౩౯

కేచిత్ప్రసర్తుం పవనేన సార్ధమిచ్ఛంతి భీమాః ప్రమథా వియత్స్థాః ॥ ౭.౧,౨౦.౩౯

ఆక్షిప్య కేచిచ్చ వరాయుధాని మహా భుజంగానివ వైనతేయాః ॥ ౭.౧,౨౦.౪౦

భ్రమంతి దేవానపి విద్రవంతః ఖమండలే పర్వతకూటకల్పాః ॥ ౭.౧,౨౦.౪౦

ఉత్పాట్య చోత్పాట్యగృహాణి కేచిత్సజాలవాతాయనవేదికాని ॥ ౭.౧,౨౦.౪౧

విక్షిప్య విక్షిప్య జలస్య మధ్యే కాలాంబుదాభాః ప్రమథా నినేదుః ॥ ౭.౧,౨౦.౪౧

ఉద్వర్తితద్వారకపాటకుడ్యం విధ్వస్తశాలావలభీగవాక్షమ్ ॥ ౭.౧,౨౦.౪౨

అహో బతాభజ్యత యజ్ఞవాటమనాథవద్వాక్యమివాయథార్థమ్ ॥ ౭.౧,౨౦.౪౨

హా నాథ తాతేతి పితుః సుతేతి భ్రతర్మమామ్మేతి చ మాతులేతి ॥ ౭.౧,౨౦.౪౩

ఉత్పాట్యమానేషు గృహేషు నార్యో హ్యనాథశబ్దాన్బహుశః ప్రచక్రుః ॥ ౭.౧,౨౦.౪౩

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాం పూర్వఖణ్డే
యజ్ఞవిధ్వంసనో నామ వింశో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౨౧

వాయురువాచ

తతస్త్రిదశముఖ్యాస్తే విష్ణుశక్రపురోగమాః ॥ ౭.౧,౨౧.౧

సర్వే భయపరిత్రస్తాదుద్రువుర్భయవిహ్వలాః ॥ ౭.౧,౨౧.౧

నిజైరదూషితైరంగైర్దృష్ట్వా దేవానుపద్రుతాన్ ॥ ౭.౧,౨౧.౨

దండ్యానదండితాన్మత్వా చుకోప గణపుంగవః ॥ ౭.౧,౨౧.౨

తతస్త్రిశూలమాదాయ శర్వశక్తినిబర్హణమ్ ॥ ౭.౧,౨౧.౩

ఊర్ధ్వదృష్టిర్మహాబాహుర్ముఖాజ్జ్వాలాః సముత్సృజన్ ॥ ౭.౧,౨౧.౩

అమరానపి దుద్రావ ద్విరదానివ కేసరీ ॥ ౭.౧,౨౧.౪

తానభిద్రవతస్తస్య గమనం సుమనోహరమ్ ॥ ౭.౧,౨౧.౪

వారాణస్యేవ మత్తస్య జగామ ప్రేక్షణీయతామ్ ॥ ౭.౧,౨౧.౫

తతస్తత్క్షోభయామాస మహత్సురబలం బలీ ॥ ౭.౧,౨౧.౫

మహాసరోవరం యద్వన్మత్తో వారణయూథపః ॥ ౭.౧,౨౧.౬

వికుర్వన్బహుధావర్ణాన్నీలపాండురలోహితాన్ ॥ ౭.౧,౨౧.౬

విభ్రద్వ్యాఘ్రాజినం వాసో హేమప్రవరతారకమ్ ॥ ౭.౧,౨౧.౭

ఛిన్దన్భిన్దన్నుదన్౧ లిన్దన్దారయన్ప్రమథన్నపి ॥ ౭.౧,౨౧.౭

వ్యచరద్దేవసంఘేషు భద్రో ఽగ్నిరివ కక్షగః ॥ ౭.౧,౨౧.౮

తత్ర తత్ర మహావేగాచ్చరంతం శూలధారిణమ్ ॥ ౭.౧,౨౧.౮

తమేకం త్రిదశాః సర్వే సహస్రమివ మేనిరే ॥ ౭.౧,౨౧.౯

భద్రకాలీ చ సంక్రుద్ధా యుద్ధవృద్ధమదోద్ధతా ॥ ౭.౧,౨౧.౯

ముక్తజ్వాలేన శూలేన నిర్బిభేద రణే సురాన్ ॥ ౭.౧,౨౧.౧౦

స తయా రురుచే భద్రో రుద్రకోపసముద్భవః ॥ ౭.౧,౨౧.౧౦

ప్రభయేవ యుగాంతాగ్నిశ్చలయా ధూమధూమ్రయా ॥ ౭.౧,౨౧.౧౧

భద్రకాలీ తదాయుద్ధే విద్రుతత్రిదశాబభౌ ॥ ౭.౧,౨౧.౧౧

౧ నలోప ఆర్షః

౫౨౪

కల్పే శేషానలజ్వాలాదగ్ధావిశ్వజగద్యథా ॥ ౭.౧,౨౧.౧౨

తదా సవాజినం సూర్యం రుద్రాన్రుద్రగణాగ్రణీః ॥ ౭.౧,౨౧.౧౨

భద్రో మూర్ధ్ని జఘానాశు వామపాదేన లీలయా ॥ ౭.౧,౨౧.౧౩

అసిభిః పావకం భద్రః పట్టిశైస్తు యమం యమీ ॥ ౭.౧,౨౧.౧౩

రుద్రాన్దృఢేన శూలేన ముద్గరైర్వరుణం దృఢైః ॥ ౭.౧,౨౧.౧౪

పరిఘైర్నిరృతిం వాయుం టంకైష్టంకధరః స్వయమ్ ॥ ౭.౧,౨౧.౧౪

నిర్బిభేద రణే వీరో లీలయైవ గణేశ్వరః ॥ ౭.౧,౨౧.౧౫

సర్వాన్దేవగణాన్సద్యో మునీఞ్ఛంభోర్విరోధినః ॥ ౭.౧,౨౧.౧౫

తతో దేవః సరస్వత్యా నాసికాగ్రం సుశోభనమ్ ॥ ౭.౧,౨౧.౧౬

చిచ్ఛేద కరజాగ్రేణ దేవమాతుస్తథైవ చ ॥ ౭.౧,౨౧.౧౬

చిచ్ఛేద చ కుఠారేణ బాహుదండం విభావసోః ॥ ౭.౧,౨౧.౧౭

అగ్రతో ద్వ్యంగులాం జిహ్వాం మాతుర్దేవ్యా లులావ చ ॥ ౭.౧,౨౧.౧౭

స్వాహాదేవ్యాస్తథా దేవో దక్షిణం నాసికాపుటమ్ ॥ ౭.౧,౨౧.౧౮

చకర్త కరజాగ్రేణ వామం చ స్తనచూచుకమ్ ॥ ౭.౧,౨౧.౧౮

భగస్య విపులే నేత్రే శతపత్రసమప్రభే ॥ ౭.౧,౨౧.౧౯

ప్రసహ్యోత్పాటయామాస భద్రః పరమవేగవాన్ ॥ ౭.౧,౨౧.౧౯

పూష్ణో దశనరేఖాం చ దీప్తాం ముక్తావలీమివ ॥ ౭.౧,౨౧.౨౦

జఘాన ధనుషః కోట్యా స తేనాస్పష్టవాగభూత్ ॥ ౭.౧,౨౧.౨౦

తతశ్చంద్రమసం దేవః పాదాంగుష్ఠేన లీలయా ॥ ౭.౧,౨౧.౨౧

క్షణం కృమివదాక్రమ్య ఘర్షయామాస భూతలే ॥ ౭.౧,౨౧.౨౧

శిరశ్చిచ్ఛేద దక్షస్య భద్రః పరమకోపతః ॥ ౭.౧,౨౧.౨౨

క్రోశంత్యామేవ వైరిణ్యాం భద్రకాళ్యై దదౌ చ తత్ ॥ ౭.౧,౨౧.౨౨

తత్ప్రహృష్టా సమాదాయ శిరస్తాలఫలోపమమ్ ॥ ౭.౧,౨౧.౨౩

సా దేవీ కందుకక్రీడాం చకార సమరాంగణే ॥ ౭.౧,౨౧.౨౩

తతో దక్షస్య యజ్ఞస్త్రీ కుశీలా భర్తృభిర్యథా ॥ ౭.౧,౨౧.౨౪

పాదాభ్యాం చైవ హస్తాభ్యాం హన్యతే స్మ గణేశ్వరైః ॥ ౭.౧,౨౧.౨౪

అరిష్టనేమినే సోమం ధర్మం చైవ ప్రజాపతిమ్ ॥ ౭.౧,౨౧.౨౫

బహుపుత్రం చాంగిరసం కృశాశ్వం కశ్యపం తథా ॥ ౭.౧,౨౧.౨౫

గలే ప్రగృహ్య బలినో గణపాః సింహవిక్రమాః ॥ ౭.౧,౨౧.౨౬

భర్త్సయంతో భృశం వాగ్భిర్నిర్జఘ్నుర్మూర్ధ్ని ముష్టిభిః ॥ ౭.౧,౨౧.౨౬

ధర్షితా భూతవేతాలైర్దారాస్సుతపరిగ్రహాః ॥ ౭.౧,౨౧.౨౭

యథా కలియుగే జారైర్బలేన కులయోషితః ॥ ౭.౧,౨౧.౨౭

తచ్చ విధ్వస్తకలశం భగ్నయూపం గతోత్సవమ్ ॥ ౭.౧,౨౧.౨౮

ప్రదీపితమహాశాలం ప్రభిన్నద్వారతోరణమ్ ॥ ౭.౧,౨౧.౨౮

ఉత్పాటితసురానీకం హన్యమానం తపోధనమ్ ॥ ౭.౧,౨౧.౨౯

ప్రశాన్తబ్రహ్మనిర్ఘోషం ప్రక్షీణజనసంచయమ్ ॥ ౭.౧,౨౧.౨౯

క్రన్దమానాతురస్త్రీకం హతాశేషపరిచ్ఛదమ్ ॥ ౭.౧,౨౧.౩౦

శూన్యారణ్యనిభం జజ్ఞే యజ్ఞవాటం తదార్దితమ్ ॥ ౭.౧,౨౧.౩౦

శూలవేగప్రరుగ్ణాశ్చ భిన్నబాహూరువక్షసః ॥ ౭.౧,౨౧.౩౧

వినికృత్తోత్తమాంగాశ్చ పేతురుర్వ్యాం సురోత్తమాః ॥ ౭.౧,౨౧.౩౧
హతేషు తేషు దేవేషు పతితేషుః సహస్రశః ॥ ౭.౧,౨౧.౩౨
ప్రవివేశ గణేశానః క్షణాదాహవనీయకమ్ ॥ ౭.౧,౨౧.౩౨
ప్రవిష్టమథ తం దృష్ట్వా భద్రం కాలాగ్నిసంనిభమ్ ॥ ౭.౧,౨౧.౩౩
దుద్రావ మరణాద్భీతో యజ్ఞో మృగవపుర్ధరః ॥ ౭.౧,౨౧.౩౩
స విస్ఫార్య మహచ్చాపం దృఢజ్యాఘోషణభీషణమ్ ॥ ౭.౧,౨౧.౩౪
౫౨౫

భద్రస్తమభిదుద్రావ విక్షిపన్నేవ సాయకాన్ ॥ ౭.౧,౨౧.౩౪
ఆకర్ణపూర్ణమాకృష్టం ధనురమ్బుదసంనిభమ్ ॥ ౭.౧,౨౧.౩౫
నాదయామాస చ జ్యాం ద్యాం ఖం చ భూమిం చ సర్వశః ॥ ౭.౧,౨౧.౩౫
తముపశ్రిత్య సన్నాదం హతో ఽస్మీత్యేవ విహ్వలమ్ ॥ ౭.౧,౨౧.౩౬
శరణార్ధేన వక్రేణ స వీరో ఽధ్వరపూరుషమ్ ॥ ౭.౧,౨౧.౩౬
మహాభయస్ఖలత్పాదం వేపన్తం విగతత్విషమ్ ॥ ౭.౧,౨౧.౩౭
మృగరూపేణ ధావన్తం విశిరస్కం తదాకరోత్ ॥ ౭.౧,౨౧.౩౭
తమీదృశమవజ్ఞాతం దృష్ట్వా వై సూర్యసంభవమ్ ॥ ౭.౧,౨౧.౩౮
విష్ణుః పరమసంక్రుద్ధో యుద్ధాయాభవదుద్యతః ॥ ౭.౧,౨౧.౩౮
తమువాహ మహావేగాత్స్కన్ధేన నతసంధినా ॥ ౭.౧,౨౧.౩౯
సర్వేషాం వయసాం రాజా గరుడః పన్నగాశనః ॥ ౭.౧,౨౧.౩౯
దేవాశ్చ హతశిష్టా యే దేవరాజపురోగమాః ॥ ౭.౧,౨౧.౪౦
ప్రచక్రుస్తస్య సాహాయ్యం ప్రాణాంస్త్యక్తుమివోద్యతాః ॥ ౭.౧,౨౧.౪౦

విష్ణునా సహితాన్దేవాన్మృగేన్ద్రః క్రోష్టుకానివ ॥ ౭.౧,౨౧.౪౧

దృష్ట్వా జహాస భూతేన్ద్రో మృగేన్ద్ర ఇవ వివ్యథః ॥ ౭.౧,౨౧.౪౧

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాం పూర్వఖణ్డే దేవదండవర్ణనం నామైకవింశో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౨౨

తస్మిన్నవసరే వ్యోమ్ని సమావిరభవద్రథః ॥ ౭.౧,౨౨.౧

సహస్రసూర్యసంకాశశ్చారుచీరవృషధ్వజః ॥ ౭.౧,౨౨.౧

అశ్వరత్నద్వయోదారో రథచక్రచతుష్టయః ॥ ౭.౧,౨౨.౨

సఞ్చితానేకదివ్యాస్త్రశస్త్రరత్నపరిష్కృతః ॥ ౭.౧,౨౨.౨

తస్యాపి రథవర్యస్య స్యాత్స ఏవ హి సారథిః ॥ ౭.౧,౨౨.౩

యథా చ త్రైపురే యుద్ధే పూర్వం శార్వరథే స్థితః ॥ ౭.౧,౨౨.౩

స తం రథవరం బ్రహ్మా శాసనాదేవ శూలినః ॥ ౭.౧,౨౨.౪

హరేస్సమీపమానీయ కృతాఞ్జలిరభాషత ॥ ౭.౧,౨౨.౪

భగవన్భద్ర భద్రాంగ భగవానిన్దుభూషణః ॥ ౭.౧,౨౨.౫

ఆజ్ఞాపయతి వీరస్త్వాం రథమారోఢుమవ్యయః ॥ ౭.౧,౨౨.౫

రేభ్యాశ్రమసమీపస్థస్త్ర్యంబకో ఽంబికయా సహ ॥ ౭.౧,౨౨.౬

సమ్ప్రశ్యతే మహాబాహో దుస్సహం తే పరాక్రమమ్ ॥ ౭.౧,౨౨.౬

తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా స వీరో గణకుఞ్జరః ॥ ౭.౧,౨౨.౭

ఆరురోహ రథం దివ్యమనుగృహ్య పితామహమ్ ॥ ౭.౧,౨౨.౭

తథా రథవరే తస్మిన్స్థితే బ్రహ్మణి సారథౌ ॥ ౭.౧,౨౨.౮

భద్రస్య వవృధే లక్ష్మీ రుద్రస్యేవ పురద్విషః ॥ ౭.౧,౨౨.౮

తతః శంఖవరం దీప్తం పూర్ణచంద్రసమప్రభమ్ ॥ ౭.౧,౨౨.౯

ప్రదధ్మౌ వదనే కృత్వా భానుకంపో మహాబలః ॥ ౭.౧,౨౨.౯

తస్య శంఖస్య తం నాదం భిన్నసారససన్నిభమ్ ॥ ౭.౧,౨౨.౧౦

శ్రుత్వా భయేన దేవానాం జజ్వాల జఠరానలః ॥ ౭.౧,౨౨.౧౦

యక్షవిద్యాధరాహీన్ద్రైః సిద్ధైర్యుద్ధదిదృక్షుభిః ॥ ౭.౧,౨౨.౧౧

క్షణేన నిబడీభూతాః సాకాశవివరా దిశాః ॥ ౭.౧,౨౨.౧౧

తతః శార్ఙ్గేణ చాపాజ్యాత్స నారాయణనీరదః ॥ ౭.౧,౨౨.౧౨

మహతా బాణవర్షేణ తుతోద గణగోవృషమ్ ॥ ౭.౧,౨౨.౧౨

తం దృష్ట్వా విష్ణుమాయాంతం శతధా బాణవర్షిణమ్ ॥ ౭.౧,౨౨.౧౩

స చాదదే ధనుర్దైత్రం భద్రో బాణసహస్రముక్ ॥ ౭.౧,౨౨.౧౩

సమాదాయ చ తద్దివ్యం ధనుస్సమరభైరవమ్ ॥ ౭.౧,౨౨.౧౪

శనైర్విస్ఫారయామాస మేరుం ధనురివేశ్వరః ॥ ౭.౧,౨౨.౧౪

తస్య విస్ఫార్యమాణస్య ధనుషో ఽభూన్మహాస్వనః ॥ ౭.౧,౨౨.౧౫

తేన స్వనేన మహతా పృథివీం సమకంపయత్ ॥ ౭.౧,౨౨.౧౫

తతః శరవరం ఘోరం దీప్తమాశీవిషోపమమ్ ॥ ౭.౧,౨౨.౧౬

జగ్రాహ గణపః శ్రీమాన్స్వయముగ్రపరాక్రమః ॥ ౭.౧,౨౨.౧౬

బాణోద్ధారే భుజో హ్యస్య తూణీవదనసంగతః ॥ ౭.౧,౨౨.౧౭

ప్రత్యదృశ్యత వల్మీకం వివేక్షురివ పన్నగః ॥ ౭.౧,౨౨.౧౭

సముద్ధృతః కరే తస్య తత్క్షణం రురుచే శరేః ॥ ౭.౧,౨౨.౧౮

మహాభుజంగసందష్టో యథా బాలభుజఙ్గమః ॥ ౭.౧,౨౨.౧౮

శరేణ ఘనతీవ్రేణ భద్రో రుద్రపరాక్రమః ॥ ౭.౧,౨౨.౧౯

వివ్యాధ కుపితో గాఢం లలాటే విష్ణుమవ్యయమ్ ॥ ౭.౧,౨౨.౧౯

లలాటే ఽభిహితో విష్ణుః పూర్వమేవావమానితః ॥ ౭.౧,౨౨.౨౦

చుకోప గణపేంద్రాయ మృగేంద్రాయేవ గోవృషః ॥ ౭.౧,౨౨.౨౦

తతస్త్వశనికల్పేన క్రూరాస్యేన మహేషుణా ॥ ౭.౧,౨౨.౨౧

వివ్యాధ గణరాజస్య భుజే భుజగసన్నిభే ॥ ౭.౧,౨౨.౨౧

సో ఽపి తస్య భుజే భూయః సూర్యాయుతసమప్రభమ్ ॥ ౭.౧,౨౨.౨౨

విససర్జ శరం వేగాద్వీరభద్రో మహాబలః ॥ ౭.౧,౨౨.౨౨

స చ విష్ణుః పునర్భద్రం భద్రో విష్ణుం తథా పునః ॥ ౭.౧,౨౨.౨౩

స చ తం స చ తం విప్రాశ్శరైస్తావనుజఘ్నతుః ॥ ౭.౧,౨౨.౨౩

తయోః పరస్పరం వేగాచ్ఛరానాశు విముంచతోః ॥ ౭.౧,౨౨.౨౪

ద్వయోస్సమభవద్యుద్ధం తుములం రోమహర్షణమ్ ॥ ౭.౧,౨౨.౨౪

తద్దృష్ట్వా తుములం యుద్ధం తయోరేవ పరస్పరమ్ ॥ ౭.౧,౨౨.౨౫

హాహాకారో మహానాసీదాకాశే ఖేచరేరితః ॥ ౭.౧,౨౨.౨౫

తతస్త్వనలతుండేన శరేణాదిత్యవర్చసా ॥ ౭.౧,౨౨.౨౬

వివ్యాధ సుదృఢం భద్రో విష్ణోర్మహతి వక్షసి ॥ ౭.౧,౨౨.౨౬

స తు తీవ్రప్రపాతేన శరేణ దృఢమాహతః ॥ ౭.౧,౨౨.౨౭

మహతీం రుజమాసాద్య నిపపాత విమోహితః ॥ ౭.౧,౨౨.౨౭

పునః క్షణాదివోత్థాయ లబ్ధసంజ్ఞస్తదా హరిః ॥ ౭.౧,౨౨.౨౮

సర్వాణ్యపి చ దివ్యాస్త్రాణ్యథైనం ప్రత్యవాసృజత్ ॥ ౭.౧,౨౨.౨౮

స చ విష్ణుర్ధనుర్ముక్తాన్సర్వాఞ్ఛర్వచమూపతిః ॥ ౭.౧,౨౨.౨౯

సహసా వారయామాస ఘోరైః ప్రతిశరైః శరాన్ ॥ ౭.౧,౨౨.౨౯

తతో విష్ణుస్స్వనామాంకం బాణమవ్యాహతం క్వచిత్ ॥ ౭.౧,౨౨.౩౦

ససర్జ క్రోధరక్తాక్షస్తముద్దిశ్య గణేశ్వరమ్ ॥ ౭.౧,౨౨.౩౦

తం బాణం బాణవర్యేణ భద్రో భద్రాహ్వయేణ తు ॥ ౭.౧,౨౨.౩౦

అప్రాప్తమేవ భగవాఞ్చిచ్ఛేద శతధా పథి ॥ ౭.౧,౨౨.౩౧

అథైకేనేషుణా శార్ఙ్గం ద్వాభ్యాం పక్షౌ గరుత్మతః ॥ ౭.౧,౨౨.౩౧

నిమేషాదేవ చిచ్ఛేద తదద్భుతమివాభవత్ ॥ ౭.౧,౨౨.౩౨

తతో యోగబలాద్విష్ణుర్దేహాద్దేవాన్సుదారుణాన్ ॥ ౭.౧,౨౨.౩౨

శంఖచక్రగదాహస్తాన్ విససర్జ సహస్రశః ॥ ౭.౧,౨౨.౩౩

సర్వాంస్తాన్క్షణమాత్రేణ త్రైపురానివ శంకరః ॥ ౭.౧,౨౨.౩౩

నిర్దదాహ మహాబాహుర్నేత్రసృష్టేన వహ్నినా ॥ ౭.౧,౨౨.౩౪

తతః క్రుద్ధతరో విష్ణుశ్చక్రముద్యమ్య సత్వరః ॥ ౭.౧,౨౨.౩౪

తస్మిన్వీరో సముత్స్రష్టుం తదానీముద్యతో ఽభవత్ ॥ ౭.౧,౨౨.౩౫

తం దృష్ట్వా చక్రముద్యమ్య పురతః సముపస్థితమ్ ॥ ౭.౧,౨౨.౩౫

స్మయన్నివ గణేశానో వ్యష్టంభయదయత్నతః ॥ ౭.౧,౨౨.౩౬

స్తంభితాంగస్తు తచ్చక్రం ఘోరమప్రతిమం క్వచిత్ ॥ ౭.౧,౨౨.౩౬

ఇచ్ఛన్నపి సముత్స్రష్టుం న విష్ణురభవత్క్షమః ॥ ౭.౧,౨౨.౩౭

శ్వసన్నివైకముద్ధృత్య బాహుం చక్రసమన్వితమ్ ॥ ౭.౧,౨౨.౩౭

అతిష్ఠదలసో భూత్వా పాషాణ ఇవ నిశ్చలః ॥ ౭.౧,౨౨.౩౮

విశరీరో యథాజీవో విశృఙ్గో వా యథా వృషః ॥ ౭.౧,౨౨.౩౮

విదంష్ట్రశ్చ యథా సింహస్తథా విష్ణురవస్థితః ॥ ౭.౧,౨౨.౩౯

తం దృష్ట్వా దుర్దశాపన్నం విష్ణుమింద్రాదయః సురాః ॥ ౭.౧,౨౨.౩౯
సమున్నద్ధా గణేన్ద్రేణ మృగేంద్రేణేవ గోవృషాః ॥ ౭.౧,౨౨.౩౯
ప్రగృహీతాయుధా యోద్ధుంక్రుద్ధాః సముపతస్థిరే ॥ ౭.౧,౨౨.౪౦
తాన్దృష్ట్వా సమరే భద్రఃక్షుద్రానివ హరిర్మృగాన్ ॥ ౭.౧,౨౨.౪౦
సాక్షాద్రుద్రతనుర్వీరో వరవీరగణావృతః ॥ ౭.౧,౨౨.౪౧
అట్టహాసేన ఘోరేణ వ్యష్టం భయదనిందితః ॥ ౭.౧,౨౨.౪౧
తథా శతమఖస్యాపి సవజ్రో దక్షిణః కరః ॥ ౭.౧,౨౨.౪౨
సిసృక్షోరేవ ఉద్వజ్రశ్చిత్రీకృత ఇవాభవత్ ॥ ౭.౧,౨౨.౪౨
అన్యేషామపి సర్వేషాం సరక్తా అపి బాహవః ॥ ౭.౧,౨౨.౪౩
అలసానామివారంభాస్తాదృశాః ప్రతియాంత్యత ॥ ౭.౧,౨౨.౪౩
ఏవం భగవతా తేన వ్యాహతాశేషవైభవాత్ ॥ ౭.౧,౨౨.౪౪
అమరాః సమరే తస్య పురతః స్థాతుమక్షమాః ॥ ౭.౧,౨౨.౪౪
స్తబ్ధైరవయవైరేవ దుద్రువుర్భయవిహ్వలాః ॥ ౭.౧,౨౨.౪౫
స్థితిం చ చక్రిరే యుద్ధే వీరతేజోభయాకులాః ॥ ౭.౧,౨౨.౪౫
విద్రుతాంస్త్రిదశాన్వీరాన్వీరభద్రో మహాభుజః ॥ ౭.౧,౨౨.౪౬
వివ్యాధ నిశితైర్బాణైర్మేఘో వర్షైరివాచలాన్ ॥ ౭.౧,౨౨.౪౬
బహవస్తస్య వీరస్య బాహవః పరిఘోపమాః ॥ ౭.౧,౨౨.౪౭
శస్త్రైశ్చకాశిరే దీప్తైః సాగ్నిజ్వాలా ఇవోరగాః ॥ ౭.౧,౨౨.౪౭
అస్త్రశస్త్రాణ్యనేకానిసవీరో విసృజన్బభౌ ॥ ౭.౧,౨౨.౪౮
విసృజన్సర్వభూతాని యథాదౌ విశ్వసంభవః ॥ ౭.౧,౨౨.౪౮
యథా రశ్మిభిరాదిత్యః ప్రచ్ఛాదయతి మేదినీమ్ ॥ ౭.౧,౨౨.౪౯

తథా వీరః క్షణాదేవ శరైః ప్రాచ్ఛాదయద్దిశః ॥ ౭.౧,౨౨.౪౯
ఖమండలే గణేంద్రస్య శరాః కనకభూషితాః ॥ ౭.౧,౨౨.౫౦
ఉత్పతంతస్తడిద్రూపైరుపమానపదం యయుః ॥ ౭.౧,౨౨.౫౦
మహాంతస్తే సురగణాన్మండూకానివడుండుభాః ॥ ౭.౧,౨౨.౫౧
ప్రాణైర్వియోజయామాసుః పపుశ్చ రుధిరాసవమ్ ॥ ౭.౧,౨౨.౫౧
నికృత్తబాహవః కేచిత్కేచిల్లూనవరాననాః ॥ ౭.౧,౨౨.౫౨
పార్శ్వే విదారితాః కేచిన్నిపేతురమరా భువి ॥ ౭.౧,౨౨.౫౨
విశిఖోన్మథితైర్గాత్రైర్బహుభిశ్ఛిన్నసన్ధిభిః ॥ ౭.౧,౨౨.౫౩
వివృత్తనయనాః కేచిన్నిపేతుర్భూతలే మృతాః ॥ ౭.౧,౨౨.౫౩
గాం ప్రవేష్టుమివేచ్ఛంతః ఖం గంతుమివ లిప్సవః ॥ ౭.౧,౨౨.౫౩
అలబ్ధాత్మనిరోధానాం వ్యలీయంతః పరస్పరమ్ ॥ ౭.౧,౨౨.౫౪
భూమౌ కేచిత్ప్రవివిశుః పర్వతానాం గుహాః పరే ॥ ౭.౧,౨౨.౫౪
అపరే జగ్మురాకాశం పరే చ వివిశుర్జలమ్ ॥ ౭.౧,౨౨.౫౫
తథా సంఛిన్నసర్వాంగైస్స వీరస్త్రిదశైర్బభౌ ॥ ౭.౧,౨౨.౫౫
పరిగ్రస్తప్రజావర్గో భగవానివ భైరవః ॥ ౭.౧,౨౨.౫౬
దగ్ధత్రిపురసంవ్యూహస్త్రిపురారిర్యథాభవత్ ॥ ౭.౧,౨౨.౫౬
ఏవం దేవబలం సర్వం దీనం బీభత్సదర్శనమ్ ॥ ౭.౧,౨౨.౫౭
గణేశ్వరసముత్పన్నం కృపణం వపురాదదే ॥ ౭.౧,౨౨.౫౭
తదా త్రిదశవీరాణామసృక్సలిలవాహినీ ॥ ౭.౧,౨౨.౫౮
౫౨౬

ప్రావర్తత నదీ ఘోరా ప్రాణినాం భయశంసినీ ॥ ౭.౧,౨౨.౫౮

రుధిరేణ పరిక్లిన్నా యజ్ఞభూమిస్తదా బభౌ ॥ ౭.౧,౨౨.౫౯

రక్తార్ద్రవసనా శ్యామా హతశుంభేవ కౌశికీ ॥ ౭.౧,౨౨.౫౯

తస్మిన్మహతి సంవృత్తే సమరే భృశదారుణే ॥ ౭.౧,౨౨.౬౦

భయేనేవ పరిత్రస్తా ప్రచచాల వసున్ధరా ॥ ౭.౧,౨౨.౬౦

మహోర్మికలిలావర్తశ్చుక్షుభే చ మహోదధిః ॥ ౭.౧,౨౨.౬౧

పేతుశ్చోల్కా మహోత్పాతాః శాఖాశ్చ ముముచుర్ద్రుమాః ॥ ౭.౧,౨౨.౬౧

అప్రసన్నా దిశః సర్వాః పవనశ్చాశివో వవౌ ॥ ౭.౧,౨౨.౬౨

అహో విధివిపర్యాసస్త్వశ్వమేధోయమధ్వరః ॥ ౭.౧,౨౨.౬౨

యజమానస్స్వయం దక్షో బ్రహ్మపుత్రప్రజాపతిః ॥ ౭.౧,౨౨.౬౨

ధర్మాదయస్సదస్యాశ్చ రక్షితా గరుడధ్వజః ॥ ౭.౧,౨౨.౬౩

భాగాంశ్చ ప్రతిగృహ్ణంతి సాక్షాదింద్రాదయః సురాః ॥ ౭.౧,౨౨.౬౩

తథాపి యజమానస్య యజ్ఞస్య చ సహర్త్విజః ॥ ౭.౧,౨౨.౬౪

సద్య ఏవ శిరశ్ఛేదస్సాధు సంపద్యతే ఫలమ్ ॥ ౭.౧,౨౨.౬౪

తస్మాన్నావేదనిర్దిష్టం న చేశ్వరబహిష్కృతమ్ ॥ ౭.౧,౨౨.౬౫

నాసత్పరిగృహీతం చ కర్మ కుర్యాత్కదాచన ॥ ౭.౧,౨౨. ౬౫

కృత్వాపి సుమహత్పుణ్యమిష్ట్వా యజ్ఞశతైరపి ॥ ౭.౧,౨౨.౬౬

న తత్ఫలమవాప్నోతి భక్తిహీనో మహేశ్వరే ॥ ౭.౧,౨౨.౬౬

కృత్వాపి సుమహత్పాపం భక్త్యా యజతి యశ్శివమ్ ॥ ౭.౧,౨౨.౬౭

ముచ్యతే పాతకైః సర్వైర్నాత్ర కార్యా విచారణా ॥ ౭.౧,౨౨.౬౭

బహునాత్ర కిముక్తేన వృథా దానం వృథా తపః ॥ ౭.౧,౨౨.౬౮

వృథా యజ్ఞో వృథా హోమః శివనిన్దారతస్య తు ॥ ౭.౧,౨౨.౬౮

తతః సనారాయణకాస్సరుద్రాః సలోకపాలాస్సమరే సురౌఘాః ॥ ౭.౧,౨౨.౬౯

గణేంద్రచాపచ్యుతబాణవిద్ధాః ప్రదుద్రువుర్గాఢరుజాభిభూతాః ॥ ౭.౧,౨౨.౬౯

చేలుః క్వచిత్కేచన శీర్ణకేశాః సేదుః క్వచిత్కేచన దీర్ణగాత్రాః ॥ ౭.౧,౨౨.౭౦

పేతుః క్వచిత్కేచన భిన్నవక్త్రా నేశుః క్వచిత్కేచన దేవవీరాః ॥ ౭.౧,౨౨.౭౦

కేచిచ్చ తత్ర త్రిదశా విపన్నా విస్రస్తవస్త్రాభరణాస్త్రశస్త్రాః ॥ ౭.౧,౨౨.౭౧

నిపేతురుద్భాసితదీనముద్రా మదం చ దర్పం చ బలం చ హిత్వా ॥ ౭.౧,౨౨.౭౧

సస్మృత్వథప్రస్థితమప్రధృష్యో విక్షిప్య దక్షాధ్వరమక్షతాస్త్రైః ॥ ౭.౧,౨౨.౭౨

బభౌ గణేశస్స గణేశ్వరాణాం మధ్యే స్థితః సింహ ఇవర్ణభాణామ్ ॥ ౭.౧,౨౨.౭౨

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాం పూర్వఖణ్డే
దక్షయజ్ఞవిధ్వంసవర్ణనం నామ ద్వావింశో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౨౩

వాయురువాచ

ఇతి సఞ్ఛిన్నభిన్నాంగా దేవా విష్ణుపురోగమాః ॥ ౭.౧,౨౩.౧

క్షణాత్కష్టాం దశామేత్య త్రేసుః స్తోకావశేషితా ॥ ౭.౧,౨౩.౧

త్రస్తాంస్తానసమరే వీరాన్ దేవానన్యాంశ్చ వై గణాః ॥ ౭.౧,౨౩.౨

ప్రమథాః పరమక్రుద్ధా వీరభద్రప్రణోదితాః ॥ ౭.౧,౨౩.౨

ప్రగృహ్య చ తథా దోషం నిగడైరాయసైర్దృఢైః ॥ ౭.౧,౨౩.౩

బబన్ధుః పాణిపాదేషు కంధరేషూదరేషు చ ॥ ౭.౧,౨౩.౩

తస్మిన్నవసరే బ్రహ్మా భద్రమద్రీన్ద్రజానుతమ్ ॥ ౭.౧,౨౩.౪

సారథ్యాల్లబ్ధవాత్సల్యః ప్రార్థయన్ ప్రణతో ఽబ్రవీత్ ॥ ౭.౧,౨౩.౪

౫౨౭

అలం క్రోధేన భగవన్నష్టాశ్చైతే దివౌకసః ॥ ౭.౧,౨౩.౫

ప్రసీద క్షమ్యతాం సర్వం రోమజైస్సహ సువ్రత ॥ ౭.౧,౨౩.౫

ఏవం విజ్ఞాపితస్తేన బ్రహ్మణా పరమేష్ఠినా ॥ ౭.౧,౨౩.౬

శమం జగామ సంప్రీతో గణపస్తస్య గౌరవాత్ ॥ ౭.౧,౨౩.౬

దేవాశ్చ లబ్ధావసరా దేవదేవస్య మంత్రిణః ॥ ౭.౧,౨౩.౭

ధారయన్తో ఽఞ్జలీన్మూర్ధ్ని తుష్టువుర్వివిధైః స్తవైః ॥ ౭.౧,౨౩.౭

దేవా ఊచుః

నమః శివాయ శాన్తాయ యజ్ఞహన్త్రే త్రిశూలినే ॥ ౭.౧,౨౩. ౮

రుద్రభద్రాయ రుద్రాణాం పతయే రుద్రభూతయే ॥ ౭.౧,౨౩.౮

కాలాగ్నిరుద్రరూపాయ కాలకామాంగహారిణే ॥ ౭.౧,౨౩.౯

దేవతానాం శిరోహన్త్రే దక్షస్య చ దురాత్మనః ॥ ౭.౧,౨౩.౯

సంసర్గాదస్య పాపస్య దక్షస్యాక్లిష్టకర్మణః ॥ ౭.౧,౨౩.౧౦

శాసితాః సమరే వీర త్వయా వయమనిన్దితా ॥ ౭.౧,౨౩.౧౦

దగ్ధాశ్చామీ వయం సర్వే త్వత్తో భీతాశ్చ భో ప్రభో ॥ ౭.౧,౨౩.౧౧

త్వమేవ గతిరస్మాకం త్రాహి నశ్శరణాగతాన్ ॥ ౭.౧,౨౩.౧౧

వాయురువాచ

తుష్టస్త్వేవం స్తుతో దేవాన్ విసృజ్య నిగడాత్ప్రభుః ॥ ౭.౧,౨౩.౧౨

ఆనయద్దేవదేవస్య సమీపమమరానిహ ॥ ౭.౧,౨౩.౧౨

దేవోऽపి తత్ర భగవానన్తరిక్షే స్థితః ప్రభుః ॥ ౭.౧,౨౩.౧౩
సగణః సర్వగః శర్వస్సర్వలోకమహేశ్వరః ॥ ౭.౧,౨౩.౧౩
తం దృష్ట్వా పరమేశానం దేవా విష్ణుపురోగమాః ॥ ౭.౧,౨౩.౧౪
ప్రీతా అపి చ భీతాశ్చ నమశ్చక్రుర్మహేశ్వరమ్ ॥ ౭.౧,౨౩.౧౪
దృష్ట్వా తానమరాన్భీతాన్ప్రణతార్తిహరో హరః ॥ ౭.౧,౨౩.౧౫
ఇదమాహ మహాదేవః ప్రహసన్ప్రేక్ష్య పార్వతీమ్ ॥ ౭.౧,౨౩.౧౫
మహాదేవ ఉవాచ
మాభైష్ట త్రిదశాస్సర్వే యూయం వై మామికాః ప్రజాః ॥ ౭.౧,౨౩.౧౬
అనుగ్రహార్థమేవేహ ధృతో దండః కృపాలునా ॥ ౭.౧,౨౩.౧౬
భవతాం నిర్జరాణాం హి క్షాన్తో ऽస్మాభిర్వ్యతిక్రమః ॥ ౭.౧,౨౩.౧౭
క్రుద్ధేష్వస్మాసు యుష్మాకం న స్థితిర్న చ జీవితమ్ ॥ ౭.౧,౨౩.౧౭
వాయురువాచ
ఇత్యుక్తాస్త్రిదశాస్సర్వే శర్వేణామితతేజసా ॥ ౭.౧,౨౩.౧౮
సద్యో విగతసన్దేహా ననృతుర్విబుధా ముదా ॥ ౭.౧,౨౩.౧౮
ప్రసన్నమనసో భూత్వానన్దవిహ్వలమానసాః ॥ ౭.౧,౨౩.౧౯
స్తుతిమారేభిరే కర్తుం శంకరస్య దివౌకసః ॥ ౭.౧,౨౩.౧౯
దేవా ఊచుః
త్వమేవ దేవాఖిలలోకకర్తా పాతా చ హర్తా పరమేశ్వరో ऽసి ॥ ౭.౧,౨౩.౨౦
కవిష్ణురుద్రాఖ్యస్వరూపభేదై రజస్తమస్సత్త్వధృతాత్మమూర్తే ॥ ౭.౧,౨౩.౨౦
సర్వమూర్తే నమస్తే ऽస్తు విశ్వభావన పావన ॥ ౭.౧,౨౩.౨౧
అమూర్తే భక్తహేతోర్వై గృహీతాకృతిసౌఖ్యద ॥ ౭.౧,౨౩.౨౧

చంద్రో ఽగదో హి దేవేశ కృపాతస్తవ శంకర ॥ ౭.౧,౨౩.౨౨
నిమజ్జనాన్మృతః ప్రాప సుఖం మిహిరజాజలిః ॥ ౭.౧,౨౩.౨౨
సీమన్తినీ హతధవా తవ పూజనతః ప్రభో ॥ ౭.౧,౨౩.౨౩
సౌభాగ్యమతులం ప్రాప సోమవారవ్రతాత్సుతాన్ ॥ ౭.౧,౨౩.౨౩
శ్రీకరాయ దదౌ దేవః స్వీయం పదమనుత్తమమ్ ॥ ౭.౧,౨౩.౨౪
సుదర్శనమరక్షస్త్వం నృపమండలభీతితః ॥ ౭.౧,౨౩.౨౪
మేదురం తారయామాస సదారం చ ఘృణానిధిః ॥ ౭.౧,౨౩.౨౫
శారదాం విధవాం చక్రే సధవాం క్రియయా భవాన్ ॥ ౭.౧,౨౩.౨౫
భద్రాయుషో విపత్తిం చ విచ్ఛిద్య త్వమదాః సుఖమ్ ॥ ౭.౧,౨౩.౨౬
౫౨౭

సౌమినీ భవబన్ధాద్వై ముక్తా ఽభూత్తవ సేవనాత్ ॥ ౭.౧,౨౩.౨౬
విష్ణురువాచ
త్వం శంభో కహరీశాశ్చ రజస్సత్త్వతమోగుణైః ॥ ౭.౧,౨౩.౨౭
కర్తా పాతా తథా హర్తా జనానుగ్రహకాంక్షయా ॥ ౭.౧,౨౩.౨౭
సర్వగర్వాపహారీ చ సర్వతేజోవిలాసకః ॥ ౭.౧,౨౩.౨౮
సర్వవిద్యాదిగూఢశ్చ సర్వానుగ్రహకారకః ॥ ౭.౧,౨౩.౨౮
త్వత్తః సర్వం చ త్వం సర్వం త్వయి సర్వం గిరీశ్వర ॥ ౭.౧,౨౩.౨౯
త్రాహి త్రాహి పునస్త్రాహి కృపాం కురు మమోపరి ॥ ౭.౧,౨౩.౨౯
అథాస్మిన్నన్తరే బ్రహ్మా ప్రణిపత్య కృతాంజలిః ॥ ౭.౧,౨౩.౩౦
ఏవం త్వవసరం ప్రాప్య వ్యజ్ఞాపయత శూలినే ॥ ౭.౧,౨౩.౩౦

బ్రహ్మోవాచ

జయ దేవ మహాదేవ ప్రణతార్తివిభంజన ॥ ౭.౧,౨౩.౩౧

ఈదృశేష్వపరాధేషు కో ఽన్యస్త్వత్తః ప్రసీదతి ॥ ౭.౧,౨౩.౩౧

లబ్ధమానో భవిష్యంతి యే పురా నిహితా మృధే ॥ ౭.౧,౨౩.౩౨

ప్రత్యాపత్తిర్న కస్య స్యాత్త్వప్రసన్నే పరమేశ్వరే ॥ ౭.౧,౨౩.౩౨

యదిదం దేవదేవానాం కృతమన్తుషు దూషణమ్ ॥ ౭.౧,౨౩.౩౩

తదిదం భూషణం మన్యేత అంగీకారగౌరవాత్ ॥ ౭.౧,౨౩.౩౩

ఇతి విజ్ఞాప్యమానస్తు బ్రహ్మణా పరమేష్ఠినా ॥ ౭.౧,౨౩.౩౪

విలోక్య వదనం దేవ్యా దేవదేవస్స్మయన్నివ ॥ ౭.౧,౨౩.౩౪

పుత్రభూతస్య వాత్సల్యాద్బ్రహ్మణః పద్మజన్మనః ॥ ౭.౧,౨౩.౩౫

దేవాదీనాం యథాపూర్వమంగాని ప్రదదౌ ప్రభుః ॥ ౭.౧,౨౩.౩౫

ప్రథమాద్యైశ్చ యా దేవ్యో దండితా దేవమాతరః ॥ ౭.౧,౨౩.౩౬

తాసామపి యథాపూర్వాణ్యంగాని గిరిశో దదౌ ॥ ౭.౧,౨౩.౩౬

దక్షస్య భగవానేవ స్వయం బ్రహ్మ పితామహః ॥ ౭.౧,౨౩.౩౭

తత్పాపానుగుణం చక్రే జరచ్ఛాగముఖం ముఖమ్ ॥ ౭.౧,౨౩.౩౭

సో ఽపి సంజ్ఞాం తతో లబ్ధ్వా స దృష్ట్వా జీవితః సుధీః ॥ ౭.౧,౨౩.౩౮

భీతః కృతాఞ్జలిః శంభుం తుష్టావ ప్రలపన్బహు ॥ ౭.౧,౨౩.౩౮

దక్ష ఉవాచ

జయ దేవ జగన్నాథ లోకానుగ్రహకారక ॥ ౭.౧,౨౩.౩౯

కృపాం కురు మహేశానాపరాధం మే క్షమస్వ హ ॥ ౭.౧,౨౩.౩౯

కర్తా భర్తా చ హర్తా చ త్వమేవ జగతాం ప్రభో ॥ ౭.౧,౨౩.౪౦

మయా జ్ఞాతం విశేషేణ విష్ణ్వాదిసకలేశ్వరః ॥ ౭.౧,౨౩.౪౦
త్వయైవ వితతం సర్వం వ్యాప్తం సృష్టం న నాశితమ్ ॥ ౭.౧,౨౩.౪౧
న హి త్వదధికాః కేచిదీశాస్తే ఽచ్యుతకాదయః ॥ ౭.౧,౨౩.౪౧
వాయురువాచ
తం తథా వ్యాకులం భీతం ప్రలపంతం కృతాగసమ్ ॥ ౭.౧,౨౩.౪౨
స్మయన్నివావదత్ర్యేక్ష్య మా భైరితి ౧ ఘృణానిధిః ॥ ౭.౧,౨౩.౪౨
తథోక్త్వా బ్రహ్మణస్తస్య పితుః ప్రియచికీర్షయా ॥ ౭.౧,౨౩.౪౩
గాణపత్యం దదౌ తస్మై దక్షాయాక్షయమీశ్వరః ॥ ౭.౧,౨౩.౪౩
తతో బ్రహ్మాదయో దేవా అభివంద్య కృత ౨ ంజలిః ॥ ౭.౧,౨౩.౪౪
తుష్టువుః ప్రశ్రయా వాచా శంకరం గిరిజాధిపమ్ ॥ ౭.౧,౨౩.౪౪
బ్రహ్మాదయ ఊచుః
జయ శంకర దేవేశ దీనానాథ మహాప్రభో ॥ ౭.౧,౨౩.౪౫

౧ సిజ్లోప ఆర్షః
౨ ఏకవచనమార్షమ్

౫౨౮

కృపాం కురు మహేశానాపరాధం నో క్షమస్వ వై ॥ ౭.౧,౨౩.౪౫
మఖపాల మఖాధీశ మఖవిధ్వంసకారక ॥ ౭.౧,౨౩.౪౬
కృపాం కురు మశానాపరాధం నః క్షమస్వ వై ॥ ౭.౧,౨౩.౪౬
దేవదేవ పరేశాన భక్తప్రాణప్రపోషక ॥ ౭.౧,౨౩.౪౭

దుష్టదణ్డప్రద స్వామిన్కృపాం కురు నమో ఽస్తు తే ॥ ౭.౧,౨౩.౪౭

త్వం ప్రభో గర్వహర్తా వై దుష్టానాం త్వామజానతామ్ ॥ ౭.౧,౨౩.౪౮

రక్షకో హి విశేషేణ సతాం త్వత్సక్తచేతసామ్ ॥ ౭.౧,౨౩.౪౮

అద్భుతం చరితం తే హి నిశ్చితం కృపయా తవ ॥ ౭.౧,౨౩.౪౯

సర్వాపరాధః క్షంతవ్యో విభవో దీనవత్సలాః ॥ ౭.౧,౨౩.౪౯

వాయురువాచ

ఇతి స్తుతో మహాదేవో బ్రహ్మాద్యైరమరైః ప్రభుః ॥ ౭.౧,౨౩.౫౦

స భక్తవత్సలస్స్వామీ తుతోష కరుణోదధిః ॥ ౭.౧,౨౩.౫౦

చకారానుగ్రహం తేషాం బ్రహ్మాదీనాం దివౌకసామ్ ॥ ౭.౧,౨౩.౫౧

దదౌ వరాంశ్చ సుప్రీత్యా శంకరో దీనవత్సలః ॥ ౭.౧,౨౩.౫౧

స చ తతస్త్రిదశాఞ్ఛరణాగతాన్ పరమకారుణికః పరమేశ్వరః ॥ ౭.౧,౨౩.౫౨

అనుగతస్మితలక్షణయా గిరా శమితసర్వభయః సమభాషత ॥ ౭.౧,౨౩.౫౨

శివ ఉవాచ

యదిదమాగ ఇహాచరితం సురైర్విధినియోగవశాదివ యన్త్రితైః ॥ ౭.౧,౨౩.౫౩

శరణమేవ గతానవలోక్య వస్తదఖిలం కిల విస్మృతమేవ నః ॥ ౭.౧,౨౩.౫౩

తదిహ యూయమపి ప్రకృతం మనస్యవిగణయ్య విమర్దమపత్రపాః ॥ ౭.౧,౨౩.౫౪

హరివిరించిసురేన్ద్రముఖాస్సుఖం వ్రజత దేవపురం ప్రతి సంప్రతి ॥ ౭.౧,౨౩.౫౪

ఇతి సురానభిధాయ సురేశ్వరో నికృతదక్షకృతక్రతురక్రతుః ॥ ౭.౧,౨౩.౫౫

సగిరిజానుచరస్సపరిచ్ఛదః స్థిత ఇవామ్బరతోన్తరధాద్ధరః ॥ ౭.౧,౨౩.౫౫

అథ సురా అపి తే విగతవ్యథాః కథితభద్రసుభద్రపరాక్రమాః ॥ ౭.౧,౨౩.౫౬

సపది ఖేన సుఖేన యథాసుఖం యయురనేకముఖాః మఘవన్ముఖాః ॥ ౭.౧,౨౩.౫౬

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాం పూర్వఖణ్డే
గిరిశానునయో నామ త్రయోవింశో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౨౪

ఋషయ ఊచుః

అన్తర్ధానగతో దేవ్యా సహ సానుచరో హరః ॥ ౭.౧,౨౪.౧

క్వ యాతః కుత్ర వాసః కిం కృత్వా విరరామ హ ॥ ౭.౧,౨౪.౧

వాయురువాచ

మహీధరవరః శ్రీమాన్మందరశ్చిత్రకందరః ॥ ౭.౧,౨౪.౨

దయితో దేవదేవస్య నివాసస్తపసో ఽభవత్ ॥ ౭.౧,౨౪.౨

తపో మహత్కృతం తేన వోఢుం స్వశిరసా శివౌ ॥ ౭.౧,౨౪.3

చిరేణ లబ్ధం తత్పాదపంకజస్పర్శజం సుఖమ్ ॥ ౭.౧,౨౪.3

తస్య శైలస్య సౌన్దర్యం సహస్రవదనైరపి ॥ ౭.౧,౨౪.౪

న శక్యం విస్తరాద్వక్తుం వర్షకోటిశతైరపి ॥ ౭.౧,౨౪.౪

శక్యమప్యస్య సౌన్దర్యం న వర్ణయితుముత్సహే ॥ ౭.౧,౨౪.౫

పర్వతాన్తరసౌన్దర్యం సాధారణవిధారణాత్ ॥ ౭.౧,౨౪.౫

ఇదన్తు శక్యతే వక్తుమస్మిన్పర్వతసున్దరే ॥ ౭.౧,౨౪.౬

బుద్ధ్యా కయాపి సౌన్దర్యమీశ్వరావాసయోగ్యతా ॥ ౭.౧,౨౪.౬

అత ఏవ హి దేవేన దేవ్యాః ప్రియచికీర్షయా ॥ ౭.౧,౨౪.౭

అతీవ రమణీయోయం గిరిరన్తఃపురీకృతః ॥ ౭.౧,౨౪.౭

౫౨౮

మేఖలాభూమయస్తస్య విమలోపలపాదపాః ॥ ౭.౧,౨౪.౮

శివయోర్నిత్యసాన్నిధ్యాన్న్యక్కుర్వంత్యఖిలంజగత్ ॥ ౭.౧,౨౪.౮

పితృభ్యాం జగతో నిత్యం స్నానపానోపయోగతః ॥ ౭.౧,౨౪.౯

అవాప్తపుణ్యసంస్కారః ప్రసరద్భిరితస్తతః ॥ ౭.౧,౨౪.౯

లఘుశీతలసంస్పర్శైరచ్ఛైర్నిర్ఝరాంబుభిః ॥ ౭.౧,౨౪.౧౦

అధిరాజ్యేన చాద్రీణామద్రీరేషో ఽభిషిచ్యతే ॥ ౭.౧,౨౪.౧౦

నిశాసు శిఖరప్రాన్తర్వర్తినా స శిలోచ్చయః ॥ ౭.౧,౨౪.౧౧

చంద్రేణాచల సామ్రాజ్యచ్ఛత్రేణేవ విరాజతే ॥ ౭.౧,౨౪.౧౧

స శైలశ్చంచలీభూతైర్బాలైశ్చామరయోషితామ్ ॥ ౭.౧,౨౪.౧౨

సర్వపర్వతసామ్రాజ్యచామరైరివ వీజ్యతే ॥ ౭.౧,౨౪.౧౨

ప్రాతరభ్యుదితే భానౌ భూధరో రత్నభూషితః ॥ ౭.౧,౨౪.౧౩

దర్పణే దేహసౌభాగ్యం ద్రష్టుకామ ఇవ స్థితః ॥ ౭.౧,౨౪.౧౩

కూజద్విహంగవాచాలైర్వాతోద్ధృతలతాభుజైః ॥ ౭.౧,౨౪.౧౪

విముక్తపుష్పైః సతతం వ్యాలమ్బిమృదుపల్లవైః ॥ ౭.౧,౨౪.౧౪

లతాప్రతానజటిలైస్తరుభిస్తపసైరివ ॥ ౭.౧,౨౪.౧౫

జయాశిషా సహాభ్యర్చ్య నిషేవ్యత ఇవాద్రిరాట్ ॥ ౭.౧,౨౪.౧౫

అధోముఖైరూర్ధ్వముఖైశ్శృంగైస్తిర్యఙ్ముఖైస్తథా ॥ ౭.౧,౨౪.౧౬

ప్రపతన్నివ పాతాలే భూపృష్ఠాదుత్పతన్నివ ॥ ౭.౧,౨౪.౧౬

పరీతః సర్వతో దిక్షు భ్రమన్నివ విహాయసి ॥ ౭.౧,౨౪.౧౭

పశ్యన్నివ జగత్సర్వం నృత్యన్నివ నిరన్తరమ్ ॥ ౭.౧,౨౪.౧౭

గుహాముఖైః ప్రతిదినం వ్యాత్తాస్యా విపులోదరైః ॥ ౭.౧,౨౪.౧౮
అజీర్ణలావణ్యతయా జృంభమాణ ఇవాచలః ॥ ౭.౧,౨౪.౧౮
గ్రసన్నివ జగత్సర్వం పిబన్నివ పయోనిధిమ్ ॥ ౭.౧,౨౪.౧౯
వమన్నివ తమోన్తస్థం మాద్యన్నివ ఖమమ్బుదైః ॥ ౭.౧,౨౪.౧౯
నివాస భూమయస్తాస్తా దర్పణప్రతిమోదరాః ॥ ౭.౧,౨౪.౨౦
తిరస్కృతాతపాస్సిన్నగ్ధాశ్రమచ్ఛాయామహీరుహాః ॥ ౭.౧,౨౪.౨౦
సరిత్సరస్తడాగాదిసంపర్కశిశిరానిలాః ॥ ౭.౧,౨౪.౨౧
తత్ర తత్ర నిషణ్ణాభ్యాం శివాభ్యాం సఫలీకృతాః ॥ ౭.౧,౨౪.౨౧
తమిమం సర్వతః శ్రేష్ఠం స్మృత్వా సామ్బస్త్రియమ్బకః ॥ ౭.౧,౨౪.౨౨
రైభ్యాశ్రమసమీపస్థశ్చాన్తర్ధానం గతో యయౌ ॥ ౭.౧,౨౪.౨౨
తత్రోద్యానమనుప్రాప్య దేవ్యా సహ మహేశ్వరః ॥ ౭.౧,౨౪.౨౩
రరామ రమణీయాసు దేవ్యాన్తఃపురభూమిషు ॥ ౭.౧,౨౪.౨౩
తథా గతేషు కాలేషు ప్రవృద్ధాసు ప్రజాసు చ ॥ ౭.౧,౨౪.౨౪
దైత్యౌ శుంభనిశుంభాఖ్యౌ భ్రాతరౌ సంబభూవతుః ॥ ౭.౧,౨౪.౨౪
తాభ్యాం తపో బలాద్దత్తం బ్రహ్మణా పరమేష్ఠినా ॥ ౭.౧,౨౪.౨౫
అవధ్యత్వం జగత్యస్మిన్పురుషైరఖిలైరపి ॥ ౭.౧,౨౪.౨౫
అయోనిజా తు యా కన్యా హ్యంబికాంశసముద్భవా ॥ ౭.౧,౨౪.౨౬
అజాతపుంస్పర్శరతిరవిలంఘ్యపరాక్రమా ॥ ౭.౧,౨౪.౨౬
తయా తు నౌ వధః సంఖ్యే తస్యాం కామాభిభూతయోః ॥ ౭.౧,౨౪.౨౭
ఇతి చాభ్యర్థితో బ్రహ్మా తాభ్యామ్ప్రాహ తథాస్త్వితి ॥ ౭.౧,౨౪.౨౭
తతః ప్రభృతి శక్రాదీన్విజిత్య సమరే సురాన్ ॥ ౭.౧,౨౪.౨౮

నిఃస్వాధ్యాయవషట్కారం జగచ్చక్రతురక్రమాత్ ॥ ౭.౧,౨౪.౨౮
తయోర్వధాయ దేవేశం బ్రహ్మాభ్యర్థితవాన్పునః ॥ ౭.౧,౨౪.౨౯
వినింద్యాపి రహస్యం వాం క్రోధయిత్వా యథా తథా ॥ ౭.౧,౨౪.౨౯
౫౨౯

తద్వర్ణకోశజాం శక్తిమకామాం కన్యకాత్మికామ్ ॥ ౭.౧,౨౪.౩౦
నిశుమ్భశుంభయోర్హంత్రీం సురేభ్యో దాతుమర్హసి ॥ ౭.౧,౨౪.౩౦
ఏవమభ్యర్థితో ధాత్రా భగవాన్నీలలోహితః ॥ ౭.౧,౨౪.౩౧
కాలీత్యాహ రహస్యం వాం నిన్దయన్నివ సస్మితః ॥ ౭.౧,౨౪.౩౧
తతః క్రుద్ధా తదా దేవీ సువర్ణా వర్ణకారణాత్ ॥ ౭.౧,౨౪.౩౨
స్మయన్తీ చాహ భర్తారమసమాధేయయా గిరా ॥ ౭.౧,౨౪.౩౨
దేవ్యువాచ
ఈదృశో మమ వర్ణేస్మిన్న రతిర్భవతో ఽస్తి చేత్ ॥ ౭.౧,౨౪.౩౩
ఏవావన్తం చిరం కాలం కథమేషా నియమ్యతే ॥ ౭.౧,౨౪.౩౩
అరత్యా వర్తమానో ఽపి కథం చ రమసే మయా ॥ ౭.౧,౨౪.౩౪
న హ్యశక్యం జగత్యస్మిన్నీశ్వరస్య జగత్ప్రభోః ॥ ౭.౧,౨౪.౩౪
స్వాత్మారామస్య భవతో రతిర్న సుఖసాధనమ్ ॥ ౭.౧,౨౪.౩౫
ఇతి హేతోః స్మరో యస్మాత్ప్రసభం భస్మసాత్కృతః ॥ ౭.౧,౨౪.౩౫
యా చ నాభిమతా భర్తురపి సర్వాంగసున్దరీ ॥ ౭.౧,౨౪.౩౬
సా వృథైవ హి జాయేత సర్వైరపి గుణాన్తరైః ॥ ౭.౧,౨౪.౩౬
భర్తుర్భోగైకశేషో హి సర్గ ఏవైష యోషితామ్ ॥ ౭.౧,౨౪.౩౭

తథాసత్యన్యథాభూతా నారీ కుత్రోపయుజ్యతే ॥ ౭.౧,౨౪.౩౭

తస్మాద్వర్ణమిమం త్యక్త్వా త్వయా రహసి నిన్దితమ్ ॥ ౭.౧,౨౪.౩౮

వర్ణాన్తరం భజిష్యే వా న భజిష్యామి వా స్వయమ్ ॥ ౭.౧,౨౪.౩౮

ఇత్యుక్త్వోత్థాయ శయనాద్దేవీ సాచష్ట గద్గదమ్ ॥ ౭.౧,౨౪.౩౯

యయాచే ఽనుమతిం భర్తుస్తపసే కృతనిశ్చయా ॥ ౭.౧,౨౪.౩౯

తథా ప్రణయభంగేన భీతో భూతపతిః స్వయమ్ ॥ ౭.౧,౨౪.౪౦

పాదయోః ప్రణమన్నేవ భవానీం ప్రత్యభాషత ॥ ౭.౧,౨౪.౪౦

ఈశ్వర ఉవాచ

అజానతీ చ క్రీడోక్తిం ప్రియే కిం కుపితాసి మే ॥ ౭.౧,౨౪.౪౧

రతిః కుతో వా జాయేత త్వత్తశ్చేదరతిర్మమ ॥ ౭.౧,౨౪.౪౧

మాతా త్వమస్య జగతః పితాహమధిపస్తథా ॥ ౭.౧,౨౪.౪౨

కథం తదుత్పద్యేత త్వత్తో నాభిరతిర్మమ ॥ ౭.౧,౨౪.౪౨

ఆవయోరభికామో ఽపి కిమసౌ కామకారితః ॥ ౭.౧,౨౪.౪౩

యతః కామసముత్పత్తిః ప్రాగేవ జగదుద్భవః ॥ ౭.౧,౨౪.౪౩

పృథగ్జనానాం రతయే కామాత్మా కల్పితో మయా ॥ ౭.౧,౨౪.౪౪

తతః కథముపాలబ్ధః కామదాహాదహం త్వయా ॥ ౭.౧,౨౪.౪౪

మాం వై త్రిదశసామాన్యం మన్యమానో మనోభవః ॥ ౭.౧,౨౪.౪౫

మనాక్పరిభవం కుర్వన్మయా వై భస్మసాత్కృతః ॥ ౭.౧,౨౪.౪౫

విహారోప్యావయోరస్య జగతస్త్రాణకారణాత్ ॥ ౭.౧,౨౪.౪౬

తతస్తదర్థం త్వయ్యద్య క్రీడోక్తిం కృతవాహనమ్ ॥ ౭.౧,౨౪.౪౬

స చాయమచిరాదర్థస్తవైవావిష్కరిష్యతే ॥ ౭.౧,౨౪.౪౭

క్రోధస్య జనకం వాక్యం హృది కృత్వేదమబ్రవీత్ ॥ ౭.౧,౨౪.౪౭

దేవ్యువాచ

శ్రుతపూర్వం హి భగవంస్తవ చాటు వచో మయా ॥ ౭.౧,౨౪.౪౮

యేనైవమతిధీరాహమపి ప్రాగభివంచితా ॥ ౭.౧,౨౪.౪౮

ప్రాణానప్యప్రియా భర్తుర్నారీ యా న పరిత్యజేత్ ॥ ౭.౧,౨౪.౪౯

కులాంగనా శుభా సద్భిః కుత్సితైవ హి గమ్యతే ॥ ౭.౧,౨౪.౪౯

భూయసీ చ తవాప్రీతిరగౌరమితి మే వపుః ॥ ౭.౧,౨౪.౫౦

క్రీడోక్తిరపి కాలీతి ఘటతే కథమన్యథా ॥ ౭.౧,౨౪.౫౦

సద్భిర్విగర్హితం తస్మాత్తవ కార్ష్ణ్యమసంమతమ్ ॥ ౭.౧,౨౪.౫౧

౫౨౯

అనుత్సృజ్య తపోయోగాత్స్థాతుమేవేహ నోత్సహే ॥ ౭.౧,౨౪.౫౧

శివ ఉవాచ

స యద్యేవంవిధతాపస్తే తపసా కిం ప్రయోజనమ్ ॥ ౭.౧,౨౪.౫౨

మమేచ్ఛయా స్వేచ్ఛయా వా వర్ణాన్తరవతీ భవ ॥ ౭.౧,౨౪.౫౨

దేవ్యువాచ

నేచ్ఛామి భవతో వర్ణం స్వయం వా కర్తుమన్యథా ॥ ౭.౧,౨౪.౫౩

బ్రహ్మాణం తపసారాధ్య క్షిప్రం గౌరీ భవామ్యహమ్ ॥ ౭.౧,౨౪.౫౩

ఈశ్వర ఉవాచ

మత్ప్రసాదాత్పురా బ్రహ్మా బ్రహ్మత్వం ప్రాప్తవాన్పురా ॥ ౭.౧,౨౪.౫౪

తమాహూయ మహాదేవి తపసా కిం కరిష్యసి ॥ ౭.౧,౨౪.౫౪

దేవ్యువాచ

త్వత్తో లబ్ధపదా ఏవ సర్వే బ్రహ్మాదయః సురాః ॥ ౭.౧,౨౪.౫౫

తథాప్యారాధ్య తపసా బ్రహ్మాణం త్వన్నియోగతః ॥ ౭.౧,౨౪.౫౫

పురా కిల సతీ నామ్నా దక్షస్య దుహితా ఽభవమ్ ॥ ౭.౧,౨౪.౫౬

జగతాం పతిమేవం త్వాం పతిం ప్రాప్తవతీ తథా ॥ ౭.౧,౨౪.౫౬

ఏవమద్యాపి తపసా తోషయిత్వా ద్విజం విధిమ్ ॥ ౭.౧,౨౪.౫౭

గౌరీ భవితుమిచ్ఛామి కో దోషః కథ్యతామిహ ॥ ౭.౧,౨౪.౫౭

ఏవముక్తో మహాదేవ్యా వామదేవః స్మయన్నివ ॥ ౭.౧,౨౪.౫౮

న తాం నిర్బంధయామాస దేవకార్యచికీర్షయా ॥ ౭.౧,౨౪.౫౮

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాం పూర్వఖణ్డే
శివమన్దరగిరినివాసక్రీడోక్తవర్ణనం నామ చతుర్వింశో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౨౫

వాయురువాచ

తతః ప్రదక్షిణీకృత్య పతిమమ్బా పతివ్రతా ॥ ౭.౧,౨౫.౧

నియమ్య చ వియోగార్తిం జగామ హిమవద్గిరిమ్ ॥ ౭.౧,౨౫.౧

తపఃకృతవతీ పూర్వం దేశే యస్మిన్సఖీజనైః ॥ ౭.౧,౨౫.౨

తమేవ దేశమవృనోత్తపసే ప్రణయాత్పునః ॥ ౭.౧,౨౫.౨

తతః స్వపితరం దృష్ట్వా మాతరం చ తయోర్గృహే ॥ ౭.౧,౨౫.3

ప్రణమ్య వృత్తం విజ్ఞాప్య తాభ్యాం చానుమతా సతీ ॥ ౭.౧,౨౫.3

పునస్తపోవనం గత్వా భూషణాని విసృజ్య చ ॥ ౭.౧,౨౫.౪

స్నాత్వా తపస్వినో వేషం కృత్వా పరమపావనమ్ ॥ ౭.౧,౨౫.౪

సంకల్ప్య చ మహాతీవ్రం తపః పరమదుశ్చరమ్ ॥ ౭.౧,౨౫.౫

సదా మనసి సన్ధాయ భర్తుశ్చరణపంకజమ్ ॥ ౭.౧,౨౫.౫

తమేవ క్షణికే లింగే ధ్యాత్వా బాహ్యవిధానతః ॥ ౭.౧,౨౫.౬

త్రిసన్ధ్యమభ్యర్చయన్తీ వన్యైః పుష్పైః ఫలాదిభిః ॥ ౭.౧,౨౫.౬

స ఏవ బ్రహ్మణో మూర్తిమాస్థాయ తపసః ఫలమ్ ॥ ౭.౧,౨౫.౭

ప్రదాస్యతి మమేత్యేవం నిత్యం కృత్వా ఽకరోత్తపః ॥ ౭.౧,౨౫.౭

తథా తపశ్చరన్తీం తాం కాలే బహుతిథే గతే ॥ ౭.౧,౨౫.౮

దృష్టః కశ్చిన్మహావ్యాఘ్రో దుష్టభావాదుపాగమత్ ॥ ౭.౧,౨౫.౮

తథైవోపగతస్యాపి తస్యాతీవదురాత్మనః ॥ ౭.౧,౨౫.౯

గాత్రం చిత్రార్పితమివ స్తబ్ధం తస్యాస్సకాశతః ॥ ౭.౧,౨౫.౯

తం దృష్ట్వాపి తథా వ్యాఘ్రం దుష్టభావాదుపాగతమ్ ॥ ౭.౧,౨౫.౧౦

న పృథగ్జనవద్దేవీ స్వభావేన వివిచ్యతే ॥ ౭.౧,౨౫.౧౦

స తు విష్టబ్ధసర్వాంగో బుభుక్షాపరిపీడితః ॥ ౭.౧,౨౫.౧౧

మమామిషం తతో నాన్యదితి మత్వా నిరన్తరమ్ ॥ ౭.౧,౨౫.౧౧

నిరీక్ష్యమాణః సతతం దేవీమేవ తదా ఽనిశమ్ ॥ ౭.౧,౨౫.౧౨

అతిష్ఠదగ్రతస్తస్యా ఉపాసనమివాచరత్ ॥ ౭.౧,౨౫.౧౨

౫30

దేవ్యాశ్చ హృదయే నిత్యం మమైవాయముపాసకః ॥ ౭.౧,౨౫.౧3

త్రాతా చ దుష్టసత్త్వేభ్య ఇతి ప్రవవృతే కృపా ॥ ౭.౧,౨౫.౧3

తస్యా ఏవ కృపా యోగాత్సద్యోనష్టమలత్రయః ॥ ౭.౧,౨౫.౧౪

బభూవ సహసా వ్యాఘ్రో దేవీం చ బుబుధే తదా ॥ ౭.౧,౨౫.౧౪

న్యవర్తత బుభుక్షా చ తస్యాంగస్తమ్భనం తథా ॥ ౭.౧,౨౫.౧౫

దౌరాత్మ్యం జన్మసిద్ధం చ తృప్తిశ్చ సమజాయత ॥ ౭.౧,౨౫.౧౫

తదా పరమభావేన జ్ఞాత్వా కార్తార్థ్యమాత్మనః ॥ ౭.౧,౨౫.౧౬

సద్యోపాసక ఏవైష సిషేవే పరమేశ్వరీమ్ ॥ ౭.౧,౨౫.౧౬

దుష్టానామపి సత్త్వానాం తథాన్యేషాన్దురాత్మనామ్ ॥ ౭.౧,౨౫.౧౭

స ఏవ ద్రావకో భూత్వా విచచార తపోవనే ॥ ౭.౧,౨౫.౧౭

తపశ్చ వవృధే దేవ్యాస్తీవ్రం తీవ్రతరాత్మకమ్ ॥ ౭.౧,౨౫.౧౮

దేవాశ్చ దైత్యనిర్బన్ధాద్బ్రహ్మాణం శరణం గతాః ॥ ౭.౧,౨౫.౧౮

చక్రుర్నివేదనం దేవాః స్వదుఃఖస్యారిపీడనాత్ ॥ ౭.౧,౨౫.౧౯

యథా చ దదతుః శుమ్భనిశుమ్భౌ వరసమ్మదాత్ ॥ ౭.౧,౨౫.౧౯

సో ఽపి శ్రుత్వా విధిర్దుఃఖం సురాణాం కృపయాన్వితః ॥ ౭.౧,౨౫.౨౦

ఆసీద్దైత్యవధాయైవ స్మృత్వా హేత్వాశ్రయాం కథామ్ ॥ ౭.౧,౨౫.౨౦

సామరః ప్రార్థితో బ్రహ్మ యయౌ దేవ్యాస్తపోవనమ్ ॥ ౭.౧,౨౫.౨౧

సంస్మరన్మనసా దేవదుఃఖమోక్షం స్వయత్నతః ॥ ౭.౧,౨౫.౨౧

దదర్శ చ సురశ్రేష్ఠః శ్రేష్ఠే తపసి నిష్ఠితామ్ ॥ ౭.౧,౨౫.౨౨

ప్రతిష్ఠామివ విశ్వస్య భవానీం పరమేశ్వరీమ్ ॥ ౭.౧,౨౫.౨౨

ననామ చాస్య జగతో మాతరం స్వస్య వై హరేః ॥ ౭.౧,౨౫.౨౩

రుద్రస్య చ పితుర్భార్యామార్యామద్రీశ్వరాత్మజామ్ ॥ ౭.౧,౨౫.౨౩

బ్రహ్మాణమాగతం దృష్ట్వా దేవీ దేవగణైః సహ ॥ ౭.౧,౨౫.౨౪

అర్ఘ్యం తదర్ఘం దత్త్వా ఽస్మై స్వాగతాద్యైరుపాచరత్ ॥ ౭.౧,౨౫.౨౪

తాం చ ప్రత్యుపచారోక్తిం పురస్కృత్యాభినంద్య చ ॥ ౭.౧,౨౫.౨౫

పప్రచ్ఛ తపసో హేతుమజానన్నివ పద్మజః ॥ ౭.౧,౨౫.౨౫

బ్రహ్మోవాచ

తీవ్రేణ తపసానేన దేవ్యా కిమిహ సాధ్యతే ॥ ౭.౧,౨౫.౨౬

తపఃఫలానాం సర్వేషాం త్వదధీనా హి సిద్ధయః ॥ ౭.౧,౨౫.౨౬

యశ్చైవ జగతాం భర్తా తమేవ పరమేశ్వరమ్ ॥ ౭.౧,౨౫.౨౭

భర్తారమాత్మనా ప్రాప్య ప్రాప్తఞ్చ తపసః ఫలమ్ ॥ ౭.౧,౨౫.౨౭

అథవా సర్వమేవైతత్క్రీడావిలసితం తవ ॥ ౭.౧,౨౫.౨౮

ఇదన్తు చిత్రం దేవస్య విరహం సహసే కథమ్ ॥ ౭.౧,౨౫.౨౮

దేవ్యువాచ

సర్గాదౌ భవతో దేవాదుత్పత్తిః శ్రూయతే యదా ॥ ౭.౧,౨౫.౨౯

తదా ప్రజానాం ప్రథమస్త్వం మే ప్రథమజః సుతః ॥ ౭.౧,౨౫.౨౯

యదా పునః ప్రజావృద్ధ్యై లలాటాద్భవతో భవః ॥ ౭.౧,౨౫.౩౦

ఉత్పన్నోఽభూత్తదా త్వం మే గురుః శ్వశురభావతః ॥ ౭.౧,౨౫.౩౦

యదా భవద్గిరీన్ద్రస్తే పుత్రో మమ పితా స్వయమ్ ॥ ౭.౧,౨౫.౩౧

తదా పితామహస్త్వం మే జాతో లోకపితామహ ॥ ౭.౧,౨౫.౩౧

తదీదృశస్య భవతో లోకయాత్రావిధాయినః ॥ ౭.౧,౨౫.౩౨

వృత్తవన్తఃపురే భర్తా కథయిష్యే కథం పునః ॥ ౭.౧,౨౫.౩౨

కిమత్ర బహునా దేహే యశ్చాయం మమ కాలిమా ॥ ౭.౧,౨౫.౩౩

త్యక్త్వా సత్త్వవిధానేన గౌరీ భవితుముత్సహే ॥ ౭.౧,౨౫.౩౩

౫౩౦

బ్రహ్మోవాచ

ఏతావతా కిమర్థేన తీవ్రం దేవి తపః కృతమ్ ॥ ౭.౧,౨౫.౩౪

స్వేచ్ఛైవ కిమపర్యాప్తా క్రీడేయం హి తవేదృశీ ॥ ౭.౧,౨౫.౩౪

క్రీడా ఽపి చ జగన్మాతస్తవ లోకహితాయ వై ॥ ౭.౧,౨౫.౩౫

అతో మమేష్టమనయా ఫలం కిమపి సాధ్యతామ్ ॥ ౭.౧,౨౫.౩౫

నిశుంభశుంభనామానౌ దైత్యౌ దత్తవరౌ మయా ॥ ౭.౧,౨౫.౩౬

దృప్తౌ దేవాన్ప్రబాధేతే త్వత్తో లబ్ధస్తయోర్వధః ॥ ౭.౧,౨౫.౩౬

అలం విలంబనేనాత్ర త్వం క్షణేన స్థిరా భవ ॥ ౭.౧,౨౫.౩౭

శక్తిర్విసృజ్యమానా ఽద్య తయోర్మృత్యుర్భవిష్యతి ॥ ౭.౧,౨౫.౩౭

బ్రాహ్మణాభ్యర్థితా చైవ దేవీ గిరివరాత్మజా ॥ ౭.౧,౨౫.౩౮

త్వక్కోశం సహసోత్సృజ్య గౌరీ సా సమజాయత ॥ ౭.౧,౨౫.౩౮

సా త్వక్కోశాత్మనోత్సృష్టా కౌశికీ నామ నామతః ॥ ౭.౧,౨౫.౩౯

కాలీ కాలామ్బుదప్రఖ్యా కన్యకా సమపద్యత ॥ ౭.౧,౨౫.౩౯

సా తు మాయాత్మికా శక్తిర్యోగనిద్రా చ వైష్ణవీ ॥ ౭.౧,౨౫.౪౦

శంఖచక్రత్రిశూలాదిసాయుధాష్టమహాభుజా ॥ ౭.౧,౨౫.౪౦

సౌమ్యా ఘోరా చ మిశ్రా చ త్రినేత్రా చన్ద్రశేఖరా ॥ ౭.౧,౨౫.౪౧

అజాతపుంస్పర్శరతిరధృష్యా చాతిసున్దరీ ॥ ౭.౧,౨౫.౪౧

దత్తా చ బ్రహ్మణే దేవ్యా శక్తిరేషా సనాతనీ ॥ ౭.౧,౨౫.౪౨

నిశుంభస్య చ శుంభస్య నిహంత్రీ దైత్యసింహయోః ॥ ౭.౧,౨౫.౪౨

బ్రహ్మణాపి ప్రహృష్టేన తస్యై పరమశక్తయే ॥ ౭.౧,౨౫.౪౩

ప్రబలః కేసరీ దత్తో వాహనత్వే సమాగతః ॥ ౭.౧,౨౫.౪౩

విన్ధ్యే చ వసతిం తస్యాః పూజామాసవపూర్వకైః ॥ ౭.౧,౨౫.౪౪

మాంసైర్మత్స్యైరపూపైశ్చ నిర్వర్త్యాసౌ సమాదిశత్ ॥ ౭.౧,౨౫.౪౪

సా చైవ సంమతా శక్తిర్బ్రహ్మణో విశ్వకర్మణః ॥ ౭.౧,౨౫.౪౫

ప్రణమ్య మాతరం గౌరీం బ్రహ్మణం చానుపూర్వశః ॥ ౭.౧,౨౫.౪౫

శక్తిభిశ్చాపి తుల్యాభిః స్వాత్మజాభిరనేకశః ॥ ౭.౧,౨౫.౪౬

పరీతా ప్రయయౌ విన్ధ్యం దైత్యేన్ద్రౌ హన్తుముద్యతా ॥ ౭.౧,౨౫.౪౬

నిహతౌ చ తయా తత్ర సమరే దైత్యపుంగవౌ ॥ ౭.౧,౨౫.౪౭

తద్బాణైః కామబాణైశ్చ చ్ఛిన్నభిన్నాంగమానసౌ ॥ ౭.౧,౨౫.౪౭

తద్యుద్ధవిస్తరశ్చాత్ర న కృతో ఽన్యత్ర వర్ణనాత్ ॥ ౭.౧,౨౫.౪౮

ఊహనీయం పరస్మాచ్చ ప్రస్తుతం వర్ణయామి వః ॥ ౭.౧,౨౫.౪౮

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాం పూర్వఖణ్డే
దేవీగౌరత్వభవనం నామ పఞ్చవింశో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౨౬

వాయురువాచ

ఉత్పాద్య కౌశికీం గౌరీ బ్రహ్మణే ప్రతిపాద్య తామ్ ॥ ౭.౧,౨౬.౧

తస్య ప్రత్యుపకారాయ పితామహమథాబ్రవీత్ ॥ ౭.౧,౨౬.౧

దేవ్యువాచ

దృష్టః కిమేష భవతా శార్దూలో మదుపాశ్రయః ॥ ౭.౧,౨౬.౨

అనేన దుష్టసత్త్వేభ్యో రక్షితం మత్తపోవనమ్ ॥ ౭.౧,౨౬.౨

మయ్యర్పితమనా ఏష భజతే మామనన్యధీః ॥ ౭.౧,౨౬.3

అస్య సంరక్షణాదన్యత్ప్రియం మమ న విద్యతే ॥ ౭.౧,౨౬.౩

భవితవ్యమనేనాతో మమాన్తఃపురచారిణా ॥ ౭.౧,౨౬.౪

గణేశ్వరపదం చాస్మై ప్రీత్యా దాస్యతి శంకరః ॥ ౭.౧,౨౬.౪

ఏనమగ్రేసరం కృత్వా సఖీభిర్గన్తుముత్సహే ॥ ౭.౧,౨౬.౫

ప్రదీయతామనుజ్ఞా మే ప్రజానాం పతినా ౧ త్వయా ॥ ౭.౧,౨౬.౫

౧ ధిత్వమార్షమ్

౫౩౧

ఇత్యుక్తః ప్రహసన్బ్రహ్మా దేవీముగ్ధామివ స్మయన్ ॥ ౭.౧,౨౬.౬

తస్య తీవ్రైః పురావృత్తైర్దౌరాత్మ్యం సమవర్ణయత్౧ ॥ ౭.౧,౨౬.౬

బ్రహ్మోవాచ

పశౌ దేవి మృగాః క్రూరాః క్వ చ తే ఽనుగ్రహః శుభః ॥ ౭.౧,౨౬.౭

ఆశీవిషముఖే సాక్షాదమృతం కిం నిషిచ్యతే ॥ ౭.౧,౨౬.౭

వ్యాఘ్రమాత్రేణ సన్నేష దుష్టః కో ఽపి నిశాచరః ॥ ౭.౧,౨౬.౮

అనేన భక్షితా గావో బ్రాహ్మణాశ్చ తపోధనాః ॥ ౭.౧,౨౬.౮

తర్పయంస్తాన్యథాకామం కామరూపీ చరత్యసౌ ॥ ౭.౧,౨౬.౯

అవశ్యం ఖలు భోక్తవ్యం ఫలం పాపస్య కర్మణః ॥ ౭.౧,౨౬.౯

అతః కిం కృపయా కృత్యమీదృశేషు దురాత్మసు ॥ ౭.౧,౨౬.౧౦

అనేన దేవ్యాః కిం కృత్యం ప్రకృత్యా కలుషాత్మనా ॥ ౭.౧,౨౬.౧౦

దేవ్యువాచ

యదుక్తం భవతా సర్వం తథ్యమస్త్వయమీదృశః ॥ ౭.౧,౨౬.౧౧

తథాపి మాం ప్రపన్నో ఽభూన్న త్యాజ్యో మాముపాశ్రితః ॥ ౭.౧,౨౬.౧౧

బ్రహ్మోవాచ

అస్య భక్తిమవిజ్ఞాయ ప్రాగ్వృత్తం తే నివేదితమ్ ॥ ౭.౧,౨౬.౧౨

భక్తిశ్చేదస్య కిం పాపైర్న తే భక్తః ప్రణశ్యతి ॥ ౭.౧,౨౬.౧౨

పుణ్యకర్మాపి కిం కుర్యాత్త్వదీయాజ్ఞానపేక్షయా ॥ ౭.౧,౨౬.౧౩

అజా ప్రజ్ఞా పురాణీ చ త్వమేవ పరమేశ్వరీ ॥ ౭.౧,౨౬.౧౩

త్వదధీనా హి సర్వేషాం బంధమోక్షవ్యవస్థితిః ॥ ౭.౧,౨౬.౧౪

త్వదృతే పరమా శక్తిః సంసిద్ధిః కస్య కర్మణా ॥ ౭.౧,౨౬.౧౪

త్వమేవ వివిధా శక్తిః భవానామథ వా స్వయమ్ ॥ ౭.౧,౨౬.౧౫

అశక్తః కర్మకరణే కర్తా వా కిం కరిష్యతి ॥ ౭.౧,౨౬.౧౫

విష్ణోశ్చ మమ చాన్యేషాం దేవదానవరక్షసామ్ ॥ ౭.౧,౨౬.౧౬

తత్తదైశ్వర్యసంప్రాప్త్యై తవైవాజ్ఞా హి కారణమ్ ॥ ౭.౧,౨౬.౧౬

అతీతాః ఖల్వసంఖ్యాతా బ్రహ్మణో హరయో భవాః ॥ ౭.౧,౨౬.౧౭

అనాగతాస్త్వసంఖ్యాతాస్త్వదాజ్ఞానువిధాయినః ॥ ౭.౧,౨౬.౧౭

త్వామనారాధ్య దేవేశి పురుషార్థచతుష్టయమ్ ॥ ౭.౧,౨౬.౧౮

లబ్ధుం న శక్యమస్మాభిరపి సర్వైః సురోత్తమైః ॥ ౭.౧,౨౬.౧౮

వ్యత్యాసో ఽపి భవేత్సద్యో బ్రహ్మత్వస్థావరత్వయోః ॥ ౭.౧,౨౬.౧౯

సుకృతం దుష్కృతం చాపి త్వయైవ స్థాపితం యతః ॥ ౭.౧,౨౬.౧౯

త్వం హి సర్వజగద్భర్తుశ్శివస్య పరమాత్మనః ॥ ౭.౧,౨౬.౨౦

అనాదిమధ్యనిధనా శక్తిరాద్యా సనాతనీ ॥ ౭.౧,౨౬.౨౦

సమస్తలోకయాత్రార్థం మూర్తిమావిశ్య కామపి ॥ ౭.౧,౨౬.౨౧

క్రీడసే ౨ వివిధైర్భావైః కస్త్వాం జానాతి తత్త్వతః ॥ ౭.౧,౨౬.౨౧

అతో దుష్కృతకర్మాపి వ్యాఘ్రో ఽయం త్వదనుగ్రహాత్ ॥ ౭.౧,౨౬.౨౨

ప్రాప్నోతు పరమాం సిద్ధిమత్ర కః ప్రతిబన్ధకః ॥ ౭.౧,౨౬.౨౨

ఇత్యాత్మనః పరం భావం స్మారయిత్వానురూపతః ॥ ౭.౧,౨౬.౨౩

బ్రహ్మణాభ్యర్థితా గౌరీ తపసో ఽపి న్యవర్తత ॥ ౭.౧,౨౬.౨౩

తతో దేవీమనుజ్ఞాప్య బ్రహ్మణ్యన్తర్హితే సతి ॥ ౭.౧,౨౬.౨౪

దేవీం చ మాతరం దృష్ట్వా మేనాం హిమవతా సహ ॥ ౭.౧,౨౬.౨౪

ప్రణమ్యాశ్వాస్య బహుధా పితరౌ విరహాసహౌ ॥ ౭.౧,౨౬.౨౫

౧ పరస్మైపదమార్షమ్
౨ ఆత్మనేపదమార్షమ్

౫౩౧

తపః ప్రణయినో దేవీ తపోవనమహీరుహాన్ ॥ ౭.౧,౨౬.౨౫

విప్రయోగశుచేవాగ్రే పుష్పబాష్పం విముంచతః ॥ ౭.౧,౨౬.౨౬

తత్తచ్ఛాఖాసమారూఢవిహగో దీరితైః రుతైః ॥ ౭.౧,౨౬.౨౬

వ్యాకులం బహుధా దీనం విలాపమివ కుర్వతః ॥ ౭.౧,౨౬.౨౭

సఖీభ్యః కథయంత్యేవం సత్త్వరా భర్తృదర్శనే ॥ ౭.౧,౨౬.౨౭

పురస్కృత్య చ తం వ్యాఘ్రం స్నేహాత్పుత్రమివౌరసమ్ ॥ ౭.౧,౨౬.౨౮

దేహస్య ప్రభయా చైవ దీపయన్తీ దిశో దశ ॥ ౭.౧,౨౬.౨౮

ప్రయయౌ మందరం గౌరీ యత్ర భర్తా మహేశ్వరః ॥ ౭.౧,౨౬.౨౯

సర్వేషాం జగతాం ధాతా కర్తా పాతా వినాశకృత్ ॥ ౭.౧,౨౬.౨౯

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాం పూర్వఖణ్డే వ్యాఘ్రగతివర్ణనం నామ షడ్వింశో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౨౭

ఋషయ ఊచుః

కృత్వా గౌరం వపుర్దివ్యం దేవీ గిరివరాత్మజా ॥ ౭.౧,౨౭.౧

కథం దదర్శ భర్తారం ప్రవిష్టా మన్దిరం సతీ ॥ ౭.౧,౨౭.౧

ప్రవేశసమయే తస్యా భవనద్వారగోచరైః ॥ ౭.౧,౨౭.౨

గణేశైః కిం కృతం దేవస్తాన్దృష్ట్వా కిన్తదా ఽకరోత్ ॥ ౭.౧,౨౭.౨

వాయురువాచ

ప్రవక్తుమంజసా ఽశక్యః తాదృశః పరమో రసః ॥ ౭.౧,౨౭.3

యేన ప్రణయగర్భేణ భావో భావవతాం హృతః ॥ ౭.౧,౨౭.3

ద్వాస్థైస్ససంభ్రమైరేవ దేవో దేవ్యాగమోత్సుకః ॥ ౭.౧,౨౭.౪

శంకమానా ప్రవిష్టాన్తస్తఇచ్ఛ సా సమపశ్యత ॥ ౭.౧,౨౭.౪

తైస్తైః ప్రణయభావైశ్చ భవనాన్తరవర్తిభిః ॥ ౭.౧,౨౭.౫

గణేన్ద్రైర్వన్దితా వాచా ప్రణనామ త్రియమ్బకమ్ ॥ ౭.౧,౨౭.౫

ప్రణమ్య నోత్థితా యావత్తావత్తాం పరమేశ్వరః ॥ ౭.౧,౨౭.౬

ప్రగృహ్య దోర్భ్యామాశ్లిష్య పరితః పరయా ముదా ॥ ౭.౧,౨౭.౬

స్వాంకే ధర్తుం ప్రవృత్తో ఽపి సా పర్యంకే న్యషీదత ॥ ౭.౧,౨౭.౭

పర్యంకతో బలాద్దేవీం సోఽఙ్కమారోప్య సుస్మితామ్ ॥ ౭.౧,౨౭.౭
సస్మితో వివృతైర్నేత్రైస్తద్వక్త్రం ప్రపిబన్నివ ॥ ౭.౧,౨౭.౮
తయా సంభాషణాయేశః పూర్వభాషితమబ్రవీత్ ॥ ౭.౧,౨౭.౮
దేవదేవ ఉవాచ
సా దశా చ వ్యతీతా కిం తవ సర్వాంగసున్దరి ॥ ౭.౧,౨౭.౯
యస్యామనునయోపాయః కో ఽపి కోపాన్న లభ్యతే ॥ ౭.౧,౨౭.౯
స్వేచ్ఛయాపి న కాలీతి నాన్యవర్ణవతీతి చ ॥ ౭.౧,౨౭.౧౦
త్వత్స్వభావాహృతం చిత్తం సుభ్రు చింతావహం మమ ॥ ౭.౧,౨౭.౧౦
విస్మృతః పరమో భావః కథం స్వేచ్ఛాంగయోగతః ॥ ౭.౧,౨౭.౧౧
న సమ్భవన్తి యే తత్ర చిత్తకాలుష్యహేతవః ॥ ౭.౧,౨౭.౧౧
పృథగ్జనవదన్యోన్యం విప్రియస్యాపి కారణమ్ ॥ ౭.౧,౨౭.౧౨
ఆవయోరపి యద్యస్తి నాస్త్యేవైతచ్చరాచరమ్ ॥ ౭.౧,౨౭.౧౨
అహమగ్నిశిరోనిష్ఠస్త్వం సోమశిరసి స్థితా ॥ ౭.౧,౨౭.౧౩
అగ్నీషోమాత్మకం విశ్వమావాభ్యాం సమధిష్ఠితమ్ ॥ ౭.౧,౨౭.౧౩
జగద్ధితాయ చరతోః స్వేచ్ఛాధృతశరీరయోః ॥ ౭.౧,౨౭.౧౪
ఆవయోర్విప్రయోగే హి స్యాన్నిరాలమ్బనం జగత్ ॥ ౭.౧,౨౭.౧౪
అస్తి హేత్వన్తరం చాత్ర శాస్త్రయుక్తివినిశ్చితమ్ ॥ ౭.౧,౨౭.౧౫
వాగర్థమివ మే వైతజ్జగత్స్థావరజంగమమ్ ॥ ౭.౧,౨౭.౧౫
త్వం హి వాగమృతం సాక్షాదహమర్థామృతం పరమ్ ॥ ౭.౧,౨౭.౧౬
ద్వయమప్యమృతం కస్మాద్వియుక్తముపపద్యతే ॥ ౭.౧,౨౭.౧౬
౫౩౨

విద్యాప్రత్యాయికా త్వం మే వేద్యో ఽహం ప్రత్యయాత్తవ ॥ ౭.౧,౨౭.౧౭

విద్యావేద్యాత్మనోరేవ విశ్లేషః కథమావయోః ॥ ౭.౧,౨౭.౧౭

న కర్మణా సృజామీదం జగత్ప్రతిసృజామి చ ॥ ౭.౧,౨౭.౧౮

సర్వస్యాజ్ఞైకలభ్యత్వాదాజ్ఞాత్వం హి గరీయసీ ॥ ౭.౧,౨౭.౧౮

ఆజ్ఞైకసారమైశ్వర్యం యస్మాత్స్వాతంత్ర్యలక్షణమ్ ॥ ౭.౧,౨౭.౧౯

ఆజ్ఞయా విప్రయుక్తస్య చైశ్వర్యం మమ కీదృశమ్ ॥ ౭.౧,౨౭.౧౯

న కదాచిదవస్థానమావయోర్విప్రయుక్తయోః ॥ ౭.౧,౨౭.౨౦

దేవానాం కార్యముద్దిశ్య లీలోక్తిం కృతవానహమ్ ॥ ౭.౧,౨౭.౨౦

త్వయాప్యవిదితం నాస్తి కథం కుపితవత్యసి ॥ ౭.౧,౨౭.౨౧

తతస్త్రిలోకరక్షార్థే కోపో మయ్యపి తే కృతః ॥ ౭.౧,౨౭.౨౧

యదనర్థాయ భూతానాం న తదస్తి ఖలు త్వయి ॥ ౭.౧,౨౭.౨౨

ఇతి ప్రియంవదే సాక్షాదీశ్వరే పరమేశ్వరే ॥ ౭.౧,౨౭.౨౨

శృంగారభావసారాణాం జన్మభూమిరకృత్రిమా ॥ ౭.౧,౨౭.౨౩

స్వభర్త్రా లలితన్తథ్యముక్తం మత్వా స్మితోత్తరమ్ ॥ ౭.౧,౨౭.౨౩

లజ్జయా న కిమప్యూచే కౌశికీ వర్ణనాత్పరమ్ ॥ ౭.౧,౨౭.౨౪

తదేవ వర్ణయామ్యద్య శృణు దేవ్యాశ్చ వర్ణనమ్ ॥ ౭.౧,౨౭.౨౪

దేవ్యువాచ

కిం దేవేన న సా దృష్టా యా సృష్టా కౌశికీ మయా ॥ ౭.౧,౨౭.౨౫

తాదృశీ కన్యకా లోకే న భూతా న భవిష్యతి ॥ ౭.౧,౨౭.౨౫

తస్యా వీర్యం బలం విన్ధ్యనిలయం విజయం తథా ॥ ౭.౧,౨౭.౨౬

శుంభస్య చ నిశుంభస్య మారణే చ రణే తయోః ॥ ౭.౧,౨౭.౨౬

ప్రత్యక్షఫలదానం చ లోకాయ భజతే సదా ॥ ౭.౧,౨౭.౨౭

లోకానాం రక్షణం శశ్వద్బ్రహ్మే విజ్ఞాపయిష్యతి ॥ ౭.౧,౨౭.౨౭

ఇతి సంభాషమాణాయా దేవ్యా ఏవాజ్ఞయా తదా ॥ ౭.౧,౨౭.౨౮

వ్యాఘ్రః సఖ్యా సమానీయ పురోఽవస్థాపితస్తదా ॥ ౭.౧,౨౭.౨౮

తం ప్రేక్ష్యాహ పునర్దేవీ దేవానీతముపాయతమ్ ॥ ౭.౧,౨౭.౨౯

వ్యాఘ్రం పశ్య న చానేన సదృశో మదుపాసకః ॥ ౭.౧,౨౭.౨౯

అనేన దుష్టసంఘేభ్యో రక్షితం మత్తపోవనమ్ ॥ ౭.౧,౨౭.౩౦

అతీవ మమ భక్తశ్చ విశ్రబ్ధశ్చ స్వరక్షణాత్ ॥ ౭.౧,౨౭.౩౦

స్వదేశం చ పరిత్యజ్య ప్రసాదార్థం సమాగతః ॥ ౭.౧,౨౭.౩౧

యది ప్రీతిరభూన్మత్తః పరాం ప్రీతిం కరోషి మే ॥ ౭.౧,౨౭.౩౧

నిత్యమన్తఃపురద్వారి నియోగాన్నన్దినః స్వయమ్ ॥ ౭.౧,౨౭.౩౨

రక్షిభిస్సహ తచ్చిహ్నైర్వర్తతామయమీశ్వర ॥ ౭.౧,౨౭.౩౨

వాయురువాచ

మధురం ప్రణయోదర్కం శ్రుత్వా దేవ్యాః శుభం వచః ॥ ౭.౧,౨౭.౩౩

ప్రీతోఽస్మీత్యాహ తం దేవస్స చాదృశ్యత తత్క్షణాత్ ॥ ౭.౧,౨౭.౩౩

బిభ్రద్వేత్రలతాం హైమీం రత్నచిత్రం చ కంచుకమ్ ॥ ౭.౧,౨౭.౩౪

ఛురికామురగప్రఖ్యాం గణేశో రక్షవేషధృక్ ॥ ౭.౧,౨౭.౩౪

యస్మాత్సోమో మహాదేవో నన్దీ చానేన నన్దితః ॥ ౭.౧,౨౭.౩౫

సోమనన్దీతి విఖ్యాతస్తస్మాదేష సమాఖ్యయా ॥ ౭.౧,౨౭.౩౫

ఇత్థం దేవ్యాః ప్రియం కృత్వా దేవశ్చన్ద్రేన్దుభూషణః ॥ ౭.౧,౨౭.౩౬

భూషయామాస తన్దివ్యైర్భూషణై రత్నభూషితైః ॥ ౭.౧,౨౭.౩౬

తతస్స గౌరీం గిరిశో గిరీన్ద్రజాం సగౌరవాం సర్వమనోహరాం హరః ॥ ౭.౧,౨౭.౩౭

పర్యంకమారోప్య వరాంగభూషణైర్విభూషయామాస శశాంకభూషణః ॥ ౭.౧,౨౭.౩౭

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాం పూర్వఖణ్డే సప్తవింశో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౨౮

ఋషయ ఊచుః

దేవీం సమాదధానేన దేవేనేదం కిమీరితమ్ ॥ ౭.౧,౨౮.౧

అగ్నిషోమాత్మకం విశ్వం వాగర్థాత్మకమిత్యపి ॥ ౭.౧,౨౮.౧

ఆజ్ఞైకసారమైశ్వర్యమాజ్ఞా త్వమితి చోదితమ్ ॥ ౭.౧,౨౮.౨

తదిదం శ్రోతుమిచ్ఛామో యథావదనుపూర్వశః ॥ ౭.౧,౨౮.౨

వాయురువాచ

అగ్నిరిత్యుచ్యతే రౌద్రీ ఘోరా యా తైజసీ తనుః ॥ ౭.౧,౨౮.౩

సోమః శాక్తో ఽమృతమయః శక్తేః శాన్తికరీ తనుః ॥ ౭.౧,౨౮.౩

అమృతం యత్ప్రతిష్ఠా సా తేజో విద్యా కలా స్వయమ్ ॥ ౭.౧,౨౮.౪

భూతసూక్ష్మేషు సర్వేషు త ఏవ రసతేజసీ ॥ ౭.౧,౨౮.౪

ద్వివిధా తేజసో వృత్తిసూర్యాత్మా చానలాత్మికా ॥ ౭.౧,౨౮.౫

తథైవ రసవృత్తిశ్చ సోమాత్మా చ జలాత్మికా ॥ ౭.౧,౨౮.౫

విద్యుదాదిమయస్తేజో మధురాదిమయో రసః ॥ ౭.౧,౨౮.౬

తేజోరసవిభేదైస్తు ధృతమేతచ్చరాచరమ్ ॥ ౭.౧,౨౮.౬

అగ్నేరమృతనిష్పత్తిరమృతేనాగ్నిరేధతే ॥ ౭.౧,౨౮.౭

అత ఏవ హి విక్రాన్తమగ్నీషోమం జగద్ధితమ్ ॥ ౭.౧,౨౮.౭

హవిషే సస్యసమ్పత్తిర్వృష్టిః సస్యాభివృద్ధయే ॥ ౭.౧,౨౮.౮

వృష్టేరేవ హవిస్తస్మాదగ్నీషోమధృతం జగత్ ॥ ౭.౧,౨౮.౮

అగ్నిరూర్ధ్వం జ్వలత్యేష యావత్సౌమ్యం పరామృతమ్ ॥ ౭.౧,౨౮.౯

యావదగ్న్యాస్పదం సౌమ్యమమృతం చ స్రవత్యధః ॥ ౭.౧,౨౮.౯

అత ఏవ హి కాలాగ్నిరధస్తాచ్ఛక్తిరూర్ధ్వతః ॥ ౭.౧,౨౮.౧౦

యావదాదహనం చోర్ధ్వమధశ్చాప్లావనం భవేత్ ॥ ౭.౧,౨౮.౧౦

ఆధారశక్త్యైవ ధృతః కాలాగ్నిరయమూర్ధ్వగః ॥ ౭.౧,౨౮.౧౧

తథైవ నిమ్నగః సోమశ్శివశక్తిపదాస్పదః ॥ ౭.౧,౨౮.౧౧

శివశ్చోర్ధ్వమధశ్శక్తిరూర్ధ్వం శక్తిరధః శివః ॥ ౭.౧,౨౮.౧౨

తదిత్థం శివశక్తిభ్యాన్నావ్యాప్తమిహ కిఞ్చన ॥ ౭.౧,౨౮.౧౨

అసకృచ్చాగ్నినా దగ్ధం జగద్యద్భస్మసాత్కృతమ్ ॥ ౭.౧,౨౮.౧౩

అగ్నేర్వీర్యమిదం చాహుస్తద్వీర్యం భస్మ యత్తతః ॥ ౭.౧,౨౮.౧౩

యశ్చేత్థం భస్మసద్భావం జ్ఞాత్వా స్నాతి చ భస్మనా ॥ ౭.౧,౨౮.౧౪

అగ్నిరిత్యాదిభిర్మన్త్రైర్బద్ధః పాశాత్ప్రముచ్యతే ॥ ౭.౧,౨౮.౧౪

అగ్నేర్వీర్యం తు యద్భస్మ సోమేనాప్లావితమ్పునః ॥ ౭.౧,౨౮.౧౫

అయోగయుక్త్యా ప్రకృతేరధికారాయ కల్పతే ॥ ౭.౧,౨౮.౧౫

యోగయుక్త్యా తు తద్భస్మ ప్లావ్యమానం సమన్తతః ॥ ౭.౧,౨౮.౧౬

శాక్తేనామృతవర్షేణ చాధికారాన్నివర్తయేత్ ॥ ౭.౧,౨౮.౧౬

అతో మృత్యుంజయాయేత్థమమృతప్లావనం సదా ॥ ౭.౧,౨౮.౧౭

శివశక్త్యమృతస్పర్శే లబ్ధం యేన కుతో మృతిః ॥ ౭.౧,౨౮.౧౭

యో వేద దహనం గుహ్యం ప్లావనం చ యథోదితమ్ ॥ ౭.౧,౨౮.౧౮

అగ్నీషోమపదం హిత్వా న స భూయో ఽభిజాయతే ॥ ౭.౧,౨౮.౧౮

శివాగ్నినా తనుం దగ్ధ్వా శక్తిసౌమ్యా మృతేన యః ॥ ౭.౧,౨౮.౧౯

ప్లావయేద్యోగమార్గేణ సో ఽమృతత్వాయ కల్పతే ॥ ౭.౧,౨౮.౧౯

హృది కృత్వేమమర్థం వై దేవేన సముదాహృతమ్ ॥ ౭.౧,౨౮.౨౦

అగ్నీషోమాత్మకం విశ్వం జగదిత్యనురూపతః ॥ ౭.౧,౨౮.౨౦

೫33

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాం పూర్వఖణ్డే భస్మతత్త్వవర్ణనం నామాష్టావింశో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౨౯

వాయురువాచ

నివేదయామి జగతో వాగర్థాత్మ్యం కృతం యథా ॥ ౭.౧,౨౯.౧

షడధ్వవేదనం సమ్యక్సమాసాన్న తు విస్తరాత్ ॥ ౭.౧,౨౯.౧

నాస్తి కశ్చిదశబ్దార్థో నాపి శబ్దో నిరర్థకః ॥ ౭.౧,౨౯.౨

తతో హి సమయే శబ్దస్సర్వస్సర్వార్థబోధకః ॥ ౭.౧,౨౯.౨

ప్రకృతేః పరిణామో ఽయం ద్విధా శబ్దార్థభావనా ॥ ౭.౧,౨౯.3

తామాహుః ప్రాకృతీం మూర్తిం శివయోః పరమాత్మనోః ॥ ౭.౧,౨౯.3

శబ్దాత్మికా విభూతిర్యా సా త్రిధా కథ్యతే బుధైః ॥ ౭.౧,౨౯.౪

స్థూలా సూక్ష్మా పరా చేతి స్థూలా యా శ్రుతిగోచరా ॥ ౭.౧,౨౯.౪
సూక్ష్మా చిన్తామయీ ప్రోక్తా చింతయా రహితా పరా ॥ ౭.౧,౨౯.౫
యా శక్తిః సా పరా శక్తిశ్శివతత్త్వసమాశ్రయా ॥ ౭.౧,౨౯.౫
జ్ఞానశక్తిసమాయోగాదిచ్ఛోపోద్బలికా తథా ॥ ౭.౧,౨౯.౬
సర్వశక్తిసమష్ట్యాత్మా శక్తితత్త్వసమాఖ్యయా ॥ ౭.౧,౨౯.౬
సమస్తకార్యజాతస్య మూలప్రకృతితాం గతా ॥ ౭.౧,౨౯.౭
సైవ కుణ్డలినీ మాయా శుద్ధాధ్వపరమా సతీ ॥ ౭.౧,౨౯.౭
సా విభాగస్వరూపైవ షడధ్వాత్మా విజృంభతే ॥ ౭.౧,౨౯.౮
తత్ర శబ్దాస్త్రయో ఽధ్వానస్త్రయశ్చార్థాః సమీరితాః ॥ ౭.౧,౨౯.౮
సర్వేషామపి వై పుంసాం నైజశుద్ధ్యనురూపతః ॥ ౭.౧,౨౯.౯
లయభోగాధికారాసుస్స్యస్సర్వతత్త్వవిభాగతః ॥ ౭.౧,౨౯.౯
కలాభిస్తాని తత్త్వాని వ్యాప్తాన్యేవ యథాతథమ్ ॥ ౭.౧,౨౯.౧౦
పరస్యాః ప్రకృతేరాదౌ పఞ్చధా పరిణామతః ॥ ౭.౧,౨౯.౧౦
కలాశ్చ తా నివృత్త్యాద్యాః పర్యాప్తా ఇతి నిశ్చయః ॥ ౭.౧,౨౯.౧౧
మంత్రాధ్వా చ పదాధ్వా చ వర్ణాధ్వా చేతి శబ్దతః ॥ ౭.౧,౨౯.౧౧
భువనాధ్వా చ తత్త్వాధ్వా కలాధ్వా చార్థతః క్రమాత్ ॥ ౭.౧,౨౯.౧౨
అత్రాన్యోన్యం చ సర్వేషాం వ్యాప్యవ్యాపకతోచ్యతే ॥ ౭.౧,౨౯.౧౨
మంత్రాః సర్వైః పదైర్వ్యాప్తా వాక్యభావాత్పదాని చ ॥ ౭.౧,౨౯.౧౩
వర్ణైర్వర్ణసమూహం హి పదమాహుర్విపశ్చితః ॥ ౭.౧,౨౯.౧౩
వర్ణాస్తు భువనైర్వ్యాప్తాస్తేషాం తేషూపలంభనాత్ ॥ ౭.౧,౨౯.౧౪
భువనాన్యపి తత్త్వౌఘైరుత్పత్త్యాంతర్బహిష్క్రమాత్ ॥ ౭.౧,౨౯.౧౪

వ్యాప్తాని కారణైస్తత్త్వైరారబ్ధత్వాదనేకశః ॥ ౭.౧,౨౯.౧౫

అంతరాదుత్థితానీహ భువనాని తు కానిచిత్ ॥ ౭.౧,౨౯.౧౫

పౌరాణికాని చాన్యాని విజ్ఞేయాని శివాగమే ॥ ౭.౧,౨౯.౧౬

సాంఖ్యయోగప్రసిద్ధాని తత్త్వాన్యపి చ కానిచిత్ ॥ ౭.౧,౨౯.౧౬

శివశాస్త్రప్రసిద్ధాని తతోన్యాన్యపి కృత్స్నశః ॥ ౭.౧,౨౯.౧౭

కలాభిస్తాని తత్త్వాని వ్యాప్తాన్యేవ యథాతథమ్ ॥ ౭.౧,౨౯.౧౭

పరస్యాః ప్రకృతేరాదౌ పఞ్చధా పరిణామతః ॥ ౭.౧,౨౯.౧౮

కలాశ్చ తా నివృత్త్యాద్యా వ్యాప్తాః పఞ్చ యథోత్తరమ్ ॥ ౭.౧,౨౯.౧౮

వ్యాపికాతః పరా శక్తిరవిభక్తా షడధ్వనామ్ ॥ ౭.౧,౨౯.౧౯

పరప్రకృతిభావస్య తత్సత్త్వాచ్ఛివతత్త్వతః ॥ ౭.౧,౨౯.౧౯

శక్త్యాది చ పృథివ్యన్తం శివతత్త్వసముద్భవమ్ ॥ ౭.౧,౨౯.౨౦

వ్యాప్తమేకేన తేనైవ మృదా కుంభాదికం యథా ॥ ౭.౧,౨౯.౨౦

శైవం తత్పరమం ధామ యత్ప్రాప్యం షడ్భిరధ్వభిః ॥ ౭.౧,౨౯.౨౧

౫33

వ్యాపికా ఽవ్యాపికా శక్తిః పఞ్చతత్త్వవిశోధనాత్ ॥ ౭.౧,౨౯.౨౧

నివృత్త్యా రుద్రపర్యన్తం స్థితిరణ్డస్య శోధ్యతే ॥ ౭.౧,౨౯.౨౨

ప్రతిష్ఠయా తదూర్ధ్వం తు యావదవ్యక్తగోచరమ్ ॥ ౭.౧,౨౯.౨౨

తదూర్ధ్వం విద్యయా మధ్యే యావద్విశ్వేశ్వరావధి ॥ ౭.౧,౨౯.౨3

శాన్త్యా తదూర్ధ్వం మధ్వాన్తే విశుద్ధిః శాన్త్యతీతయా ॥ ౭.౧,౨౯.౨3

యామాహుః పరమం వ్యోమ పరప్రకృతియోగతః ॥ ౭.౧,౨౯.౨౪

ఏతాని పఞ్చతత్త్వాని యైర్వ్యాప్తమఖిలం జగత్ ॥ ౭.౧,౨౯.౨౪
తత్రైవ సర్వమేవేదం ద్రష్టవ్యం ఖలు సాధకైః ॥ ౭.౧,౨౯.౨౫
అధ్వవ్యాప్తిమవిజ్ఞాయ శుద్ధిం యః కర్తుమిచ్ఛతి ॥ ౭.౧,౨౯.౨౫
స విప్రలమ్భకః శుద్ధేర్నాలమ్ప్రాపయితుం ఫలమ్ ॥ ౭.౧,౨౯.౨౬
వృథా పరిశ్రమస్తస్య నిరయాయైవ కేవలమ్ ॥ ౭.౧,౨౯.౨౬
శక్తిపాతసమాయోగాదృతే తత్త్వాని తత్త్వతః ॥ ౭.౧,౨౯.౨౭
తద్వ్యాప్తిస్తద్విశుద్ధిశ్చ జ్ఞాతుమేవం న శక్యతే ॥ ౭.౧,౨౯.౨౭
శక్తిరాజ్ఞా పరా శైవీ చిద్రూపా పరమేశ్వరీ ॥ ౭.౧,౨౯.౨౮
శివో ఽధితిష్ఠత్యఖిలం యయా కారణభూతయా ॥ ౭.౧,౨౯.౨౮
నాత్మనో నైవ మాయైషా న వికారో విచారతః ॥ ౭.౧,౨౯.౨౯
న బన్ధో నాపి ముక్తిశ్చ బన్ధముక్తివిధాయినీ ॥ ౭.౧,౨౯.౨౯
సర్వైశ్వర్యపరాకాష్ఠా శివస్య వ్యభిచారిణీ ॥ ౭.౧,౨౯.౩౦
సమానధర్మిణీ తస్య తైస్తైర్భావైర్విశేషతః ॥ ౭.౧,౨౯.౩౦
స తయైవ గృహీ సాపి తేనైవ గృహిణీ సదా ॥ ౭.౧,౨౯.౩౧
తయోరపత్యం యత్కార్యం పరప్రకృతిజం జగత్ ॥ ౭.౧,౨౯.౩౧
స కర్తా కారణం సేతి తయోర్భేదో వ్యవస్థితః ॥ ౭.౧,౨౯.౩౨
ఏక ఏవ శివః సాక్షాద్ద్విధా ఽసౌ సమవస్థితః ॥ ౭.౧,౨౯.౩౨
స్త్రీపుంసభావేన తయోర్భేద ఇత్యపి కేచన ॥ ౭.౧,౨౯.౩౩
అపరే తు పరా శక్తిః శివస్య సమవాయినీ ॥ ౭.౧,౨౯.౩౩
ప్రభేవ భానోశ్చిద్రూపా భిన్నైవేతి వ్యవస్థితః ॥ ౭.౧,౨౯.౩౪
తస్మాచ్ఛివః పరో హేతుస్తస్యాజ్ఞా పరమేశ్వరీ ॥ ౭.౧,౨౯.౩౪

తయైవ ప్రేరితా శైవీ మూలప్రకృతిరవ్యయా ॥ ౭.౧,౨౯.౩౫

మహామాయా చ మాయా చ ప్రకృతిస్త్రిగుణేతి చ ॥ ౭.౧,౨౯.౩౫

త్రివిధా కార్యవేధేన సా ప్రసూతే షడధ్వనః ॥ ౭.౧,౨౯.౩౬

స వాగర్థమయశ్చాధ్వా షడ్విధో నిఖిలం జగత్ ॥ ౭.౧,౨౯.౩౬

అస్యైవ విస్తరం ప్రాహుః శాస్త్రజాతమశేషతః ॥ ౭.౧,౨౯.౩౭

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాం పూర్వఖణ్డే వాగర్థకతత్త్వవర్ణనం నామైకోనత్రింశో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౩౦

ఋషయ ఊచుః

చరితాని విచిత్రాణి గుహ్యాణి గహనాని చ ॥ ౭.౧,౩౦.౧

దుర్విజ్ఞేయాని దేవైశ్చ మోహయంతి మనాంసి నః ॥ ౭.౧,౩౦.౧

శివయోస్తత్త్వసమ్బన్ధే న దోష ఉపలభ్యతే ॥ ౭.౧,౩౦.౨

చరితైః ప్రాకృతో భావస్తయోరపి విభావ్యతే ॥ ౭.౧,౩౦.౨

బ్రహ్మాదయో ఽపి లోకానాం సృష్టిస్థిత్యన్తహేతవః ॥ ౭.౧,౩౦.౩

నిగ్రహానుగ్రహౌ ప్రాప్య శివస్య వశవర్తినః ॥ ౭.౧,౩౦.౩

శివః పునర్న కస్యాపి నిగ్రహానుగ్రహాస్పదమ్ ॥ ౭.౧,౩౦.౪

అతో ఽనాయత్తమైశ్వర్యం తస్యైవేతి వినిశ్చితమ్ ॥ ౭.౧,౩౦.౪

౫౩౪

యద్యేవమీదృశైశ్వర్యం తత్తు స్వాతన్త్ర్యలక్షణమ్ ॥ ౭.౧,౩౦.౫

స్వభావసిద్ధం చైతస్య మూర్తిమత్తాస్పదం భవేత్ ॥ ౭.౧,౩౦.౫

న మూర్తిశ్చ స్వతంత్రస్య ఘటతే మూలహేతునా ॥ ౭.౧,౩౦.౬

మూర్తేరపి చ కార్యత్వాత్తత్సిద్ధిః స్యాదహైతుకీ ॥ ౭.౧,౩౦.౬

సర్వత్ర పరమో భావో ఽపరమశ్చాన్య ఉచ్యతే ॥ ౭.౧,౩౦.౭

పరమాపరమౌ భావౌ కథమేకత్ర సంగతౌ ॥ ౭.౧,౩౦.౭

నిష్కలో హి స్వభావో ఽస్య పరమః పరమాత్మనః ॥ ౭.౧,౩౦.౮

స ఏవ సకలః కస్మాత్స్వభావో హ్యవిపర్యయః ॥ ౭.౧,౩౦.౮

స్వభావో విపరీతశ్చేత్స్వతంత్రః స్వేచ్ఛయా యది ॥ ౭.౧,౩౦.౯

న కరోతి కిమీశానో నిత్యానిత్యవిపర్యయమ్ ॥ ౭.౧,౩౦.౯

మూర్తాత్మా సకలః కశ్చిత్స చాన్యో నిష్కలః శివః ॥ ౭.౧,౩౦.౧౦

శివేనాధిష్ఠితశ్చేతి సర్వత్ర లఘు కథ్యతే ॥ ౭.౧,౩౦.౧౦

మూర్త్యాత్మైవ తదా మూర్తిః శివస్యాస్య భవేదితి ॥ ౭.౧,౩౦.౧౧

తస్య మూర్తౌ మూర్తిమతోః పారతంత్ర్యం హి నిశ్చితమ్ ॥ ౭.౧,౩౦.౧౧

అన్యథా నిరపేక్షేణ మూర్తిః స్వీక్రియతే కథమ్ ॥ ౭.౧,౩౦.౧౨

మూర్తిస్వీకరణం తస్మాన్మూర్తౌ సాధ్యఫలేప్సయా ॥ ౭.౧,౩౦.౧౨

న హి స్వేచ్ఛాశరీరత్వం స్వాతంత్ర్యాయోపపద్యతే ॥ ౭.౧,౩౦.౧౩

స్వేచ్ఛైవ తాదృశీ పుంసాం యస్మాత్కర్మానుసారిణీ ॥ ౭.౧,౩౦.౧౩

స్వీకర్తుం స్వేచ్ఛయా దేహం హాతుం చ ప్రభవన్త్యత ॥ ౭.౧,౩౦.౧౪

బ్రహ్మాదయః పిశాచాంతాః కిం తే కర్మాతివర్తినః ॥ ౭.౧,౩౦.౧౪

ఇచ్ఛయా దేహనిర్మాణమింద్రజాలోపమం విదుః ॥ ౭.౧,౩౦.౧౫

అణిమాదిగుణైశ్వర్యవశీకారానతిక్రమాత్ ॥ ౭.౧,౩౦.౧౫

విశ్వరూపం దధద్విష్ణుర్దధీచేన మహర్షిణా ॥ ౭.౧,౩౦.౧౬
యుధ్యతా సముపాలబ్ధస్తద్రూపం దధతా స్వయమ్ ॥ ౭.౧,౩౦.౧౬
సర్వస్మాదధికస్యాపి శివస్య పరమాత్మనః ॥ ౭.౧,౩౦.౧౭
శరీరవత్తయాన్యాత్మసాధర్మ్యం ప్రతిభాతి నః ॥ ౭.౧,౩౦.౧౭
సర్వానుగ్రాహకం ప్రాహుశ్శివం పరమకారణమ్ ॥ ౭.౧,౩౦.౧౮
స నిగృహ్ణాతి దేవానాం సర్వానుగ్రాహకః కథమ్ ॥ ౭.౧,౩౦.౧౮
చిచ్ఛేద బహుశో దేవో బ్రహ్మణః పఞ్చమం శిరః ॥ ౭.౧,౩౦.౧౯
శివనిన్దాం ప్రకుర్వంతం పుత్రేతి కుమతేర్వ్రతాత్ ॥ ౭.౧,౩౦.౧౯
విష్ణోరపి నృసింహస్య రభసా శరభాకృతిః ॥ ౭.౧,౩౦.౨౦
బిభేద పద్భ్యామాక్రమ్య హృదయం నఖరైః ఖరైః ॥ ౭.౧,౩౦.౨౦
దేవస్త్రీషు చ దేవేషు దక్షస్యాధ్వరకారణాత్ ॥ ౭.౧,౩౦.౨౧
వీరేణ వీరభద్రేణ న హి కశ్చిదదణ్డితః ॥ ౭.౧,౩౦.౨౧
పురత్రయం చ సస్త్రీకం సదైత్యం సహ బాలకైః ॥ ౭.౧,౩౦.౨౨
క్షణేనైకేన దేవేన నేత్రాగ్నేరింధనీకృతమ్ ॥ ౭.౧,౩౦.౨౨
ప్రజానాం రతిహేతుశ్చ కామో రతిపతిస్స్వయమ్ ॥ ౭.౧,౩౦.౨౩
క్రోశతామేవ దేవానాం హుతో నేత్రహుతాశనే ॥ ౭.౧,౩౦.౨౩
గావశ్చ కశ్చిద్దుగ్ధౌఘం స్రవన్త్యో మూర్ధ్ని ఖేచరాః ॥ ౭.౧,౩౦.౨౪
సరుషా ప్రేక్ష్య దేవేన తత్క్షణే భస్మసాత్కృతః ॥ ౭.౧,౩౦.౨౪
జలంధరాసురో దీర్ఘశ్చక్రీకృత్య జలం పదా ॥ ౭.౧,౩౦.౨౫
బద్ధ్వానంతేన యో విష్ణుం చిక్షేప శతయోజనమ్ ॥ ౭.౧,౩౦.౨౫
తమేవ జలసంధాయీ శూలేనైవ జఘాన సః ॥ ౭.౧,౩౦.౨౬

తచ్చక్రం తపసా లబ్ధ్వా లబ్ధవీర్యో హరిస్సదా ॥ ౭.౧,౩౦.౨౬

౫౩౪

జిఘాంసతాం సురారీణాం కులం నిర్ఘృణచేతసామ్ ॥ ౭.౧,౩౦.౨౭
త్రిశూలేనాన్ధకస్యోరః శిఖినైవోపతాపితమ్ ॥ ౭.౧,౩౦.౨౭
కణ్ఠాత్కాలాంగనాం సృష్ట్వా దారకో ఽపి నిపాతితః ॥ ౭.౧,౩౦.౨౮
కౌశికీం జనయిత్వా తు గౌర్యాస్త్వక్కోశగోచరామ్ ॥ ౭.౧,౩౦.౨౮
శుంభస్సహ నిశుంభేన ప్రాపితో మరణం రణే ॥ ౭.౧,౩౦.౨౯
శ్రుతం చ మహదాఖ్యానం స్కాన్దే స్కన్దసమాశ్రయమ్ ॥ ౭.౧,౩౦.౨౯
వధార్థే తారకాఖ్యస్య దైత్యేన్ద్రస్యేన్ద్రవిద్విషః ॥ ౭.౧,౩౦.౩౦
బ్రహ్మణాభ్యర్థితో దేవో మన్దరాన్తఃపురం గతః ॥ ౭.౧,౩౦.౩౦
విహృత్య సుచిరం దేవ్యా విహారా ఽతిప్రసఙ్గతః ॥ ౭.౧,౩౦.౩౧
రసాం రసాతలం నీతామివ కృత్వాభిధాం తతః ॥ ౭.౧,౩౦.౩౧
దేవీం చ వంచయంస్తస్యాం స్వవీర్యమతిదుర్వహమ్ ॥ ౭.౧,౩౦.౩౨
అవిసృజ్య విసృజ్యాగ్నౌ హవిః పూతమివామృతమ్ ॥ ౭.౧,౩౦.౩౨
గంగాదిష్వపి నిక్షిప్య వహ్నిద్వారా తదంశతః ॥ ౭.౧,౩౦.౩౩
తత్సమాహృత్య శనకైస్తోకంస్తోకమితస్తతః ॥ ౭.౧,౩౦.౩౩
స్వాహయా కృత్తికారూపాత్స్వభర్త్రా రమమాణయా ॥ ౭.౧,౩౦.౩౪
సువర్ణీభూతయా న్యస్తం మేరౌ శరవణే క్వచిత్ ॥ ౭.౧,౩౦.౩౪
సందీపయిత్వా కాలేన తస్య భాసా దిశో దశ ॥ ౭.౧,౩౦.౩౫
రఞ్జయిత్వా గిరీన్సర్వాన్కాంచనీకృత్య మేరుణా ॥ ౭.౧,౩౦.౩౫

తతశ్చిరేణ కాలేన సంజాతే తత్ర తేజసి ॥ ౭.౧,౩౦.౩౬
కుమారే సుకుమారాంగే కుమారాణాం నిదర్శనే ॥ ౭.౧,౩౦.౩౬
తచ్ఛైశవం స్వరూపం చ తస్య దృష్ట్వా మనోహరమ్ ॥ ౭.౧,౩౦.౩౭
సహ దేవసురైర్లోకైర్విస్మితే చ విమోహితే ॥ ౭.౧,౩౦.౩౭
దేవో ఽపి స్వయమాయాతః పుత్రదర్శనలాలసః ॥ ౭.౧,౩౦.౩౮
సహ దేవ్యాంకమారోప్య తతో ఽస్య స్మేరమాననమ్ ॥ ౭.౧,౩౦.౩౮
పీతామృతమివ స్నేహవివశేనాన్తరాత్మనా ॥ ౭.౧,౩౦.౩౯
దేవేష్వపి చ పశ్యత్సు వీతరాగైస్తపస్విభిః ॥ ౭.౧,౩౦.౩౯
స్వస్య వక్షఃస్థలే స్వైరం నర్తయిత్వా కుమారకమ్ ॥ ౭.౧,౩౦.౪౦
అనుభూయ చ తత్క్రీడాం సంభావ్య చ పరస్పరమ్ ॥ ౭.౧,౩౦.౪౦
స్తన్యమాజ్ఞాపయన్దేవ్యాః పాయయిత్వామృతోపమమ్ ॥ ౭.౧,౩౦.౪౧
తవావతారో జగతాం హితాయేత్యనుశాస్య చ ॥ ౭.౧,౩౦.౪౧
స్వయన్దేవశ్చ దేవీ చ న తృప్తిముపజగ్మతుః ॥ ౭.౧,౩౦.౪౨
తతః శక్రేణ సంధాయ బిభ్యతా తారకాసురాత్ ॥ ౭.౧,౩౦.౪౨
కారయిత్వాభిషేకం చ సేనాపత్యే దివౌకసామ్ ॥ ౭.౧,౩౦.౪౩
పుత్రమన్తరతః కృత్వా దేవేన త్రిపురద్విషా ॥ ౭.౧,౩౦.౪౩
స్వయమంతర్హితేనైవ స్కన్దమిన్ద్రాదిరక్షితమ్ ॥ ౭.౧,౩౦.౪౪
తచ్ఛక్త్యా క్రౌఞ్చభేదిన్యా యుధి కాలాగ్నికల్పయా ॥ ౭.౧,౩౦.౪౪
ఛేదితం తారకస్యాపి శిరశ్శక్రభియా సహ ॥ ౭.౧,౩౦.౪౫
స్తుతిం చక్రుర్విశేషేణ హరిధాతృముఖాః సురాః ॥ ౭.౧,౩౦.౪౫
తథా రక్షోధిపః సాక్షాద్రావణో బలగర్వితః ॥ ౭.౧,౩౦.౪౬

ఉద్ధరన్స్వభుజైర్దీర్ఘైః కైలాసం గిరిమాత్మనః ॥ ౭.౧,౩౦.౪౬

తదాగో ఽసహమానస్య దేవదేవస్య శూలినః ॥ ౭.౧,౩౦.౪౭

పదాంగుష్ఠపరిస్పన్దాన్మమజ్జ మృదితో భువి ॥ ౭.౧,౩౦.౪౭

బటోః కేనచిదర్థేన స్వాశ్రితస్య గతాయుషః ॥ ౭.౧,౩౦.౪౮

౫౩౫

త్వరయాగత్య దేవేన పాదాంతం గమితోన్తకః ॥ ౭.౧,౩౦.౪౮

స్వవాహనమవిజ్ఞాయ వృషేన్ద్రం వడవానలః ॥ ౭.౧,౩౦.౪౯

సగలగ్రహమానీతస్తతో ఽస్త్యేకోదకం జగత్ ॥ ౭.౧,౩౦.౪౯

అలోకవిదితైస్తైస్తైర్వృత్తైరానన్దసున్దరైః ॥ ౭.౧,౩౦.౫౦

అంగహారస్వసేనేదమసకృచ్చాలితం జగత్ ॥ ౭.౧,౩౦.౫౦

శాన్త ఏవ సదా సర్వమనుగృహ్ణాతి చేచ్ఛివః ॥ ౭.౧,౩౦.౫౧

సర్వాణి పూరయేదేవ కథం శక్తేన మోచయేత్ ॥ ౭.౧,౩౦.౫౧

అనాదికర్మ వైచిత్ర్యమపి నాత్ర నియామకమ్ ॥ ౭.౧,౩౦.౫౨

కారణం ఖలు కర్మాపి భవేదీశ్వరకారితమ్ ॥ ౭.౧,౩౦.౫౨

కిమత్ర బహునోక్తేన నాస్తిక్యం హేతుకారకమ్ ॥ ౭.౧,౩౦.౫౩

యథా హ్యాశు నివర్తేత తథా కథయ మారుత ॥ ౭.౧,౩౦.౫౩

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాం పూర్వఖణ్డే శివతత్త్వప్రశ్నో నామ త్రింశో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౩౧

వాయురువాచ

స్థనే సంశయితం విప్రా భవద్భిర్వేతుచోదితైః ॥ ౭.౧,౩౧.౧

జిజ్ఞాసా హి న నాస్తిక్యం సాధయేత్సాధుబుద్ధిషు ॥ ౭.౧,౩౧.౧

ప్రమణమత్ర వక్ష్యామి సతామ్మోహనివర్తకమ్ ॥ ౭.౧,౩౧.౨

అసతాం త్వన్యథాభావః ప్రసాదేన వినా ప్రభోః ॥ ౭.౧,౩౧.౨

శివస్య పరిపూర్ణస్య పరానుగ్రహమన్తరా ॥ ౭.౧,౩౧.౩

న కించిదపి కర్తవ్యమితి సాధు వినిశ్చితమ్ ॥ ౭.౧,౩౧.౩

స్వభావ ఏవ పర్యాప్తః పరానుగ్రహకర్మణి ॥ ౭.౧,౩౧.౪

అన్యథా నిస్స్వభవేన న కిమప్యనుగృహ్యతే ॥ ౭.౧,౩౧.౪

పరం సర్వమనుగ్రాహ్యం పశుపాశాత్మకం జగత్ ॥ ౭.౧,౩౧.౫

పరస్యానుగ్రహార్థం తు పత్యురాజ్ఞాసమన్వయః ॥ ౭.౧,౩౧.౫

పతిరాజ్ఞాపకః సర్వమనుగృహ్ణాతి సర్వదా ॥ ౭.౧,౩౧.౬

తదర్థమర్థస్వీకారే పరతంత్రః కథం శివః ॥ ౭.౧,౩౧.౬

అనుగ్రాహ్యానపేక్షో ఽస్తి న హి కశ్చిదనుగ్రహః ॥ ౭.౧,౩౧.౭

అతః స్వాతన్త్ర్యశబ్దార్థాననపేక్షత్వలక్షణః ॥ ౭.౧,౩౧.౭

ఏతత్పునరనుగ్రాహ్యం పరతంత్రం తదిష్యతే ॥ ౭.౧,౩౧.౮

అనుగ్రహాదృతే తస్య భుక్తిముక్త్యోరనన్వయాత్ ॥ ౭.౧,౩౧.౮

మూర్తాత్మనో ఽప్యనుగ్రాహ్యే శివాజ్ఞాననివర్తనాత్ ॥ ౭.౧,౩౧.౯

అజ్ఞానాధిష్ఠితం శమ్భోర్న కించిదిహ విద్యతే ॥ ౭.౧,౩౧.౯

యేనోపలభ్యతే ఽస్మాభిస్సకలేనాపి నిష్కలః ॥ ౭.౧,౩౧.౧౦

స మూర్త్యాత్మా శివః శైవమూర్తిరిత్యుపచర్యతే ॥ ౭.౧,౩౧.౧౦

న హ్యసౌ నిష్కలః సాక్షాచ్ఛివః పరమకారణమ్ ॥ ౭.౧,౩౧.౧౧

సాకారేణానుభావేన కేనాప్యనుపలక్షితః ॥ ౭.౧,౩౧.౧౧

ప్రమాణగమ్యతామాత్రం తత్స్వభావోపపాదకమ్ ॥ ౭.౧,౩౧.౧౨

న తావతాత్రోపేక్షాధీరుపలక్షణమంతరా ॥ ౭.౧,౩౧.౧౨

ఆత్మోపమోల్వణం సాక్షాన్మూర్తిరేవ హి కాచన ॥ ౭.౧,౩౧.౧౩

శివస్య మూర్తిర్మూర్త్యాత్మా పరస్తస్యోపలక్షణమ్ ॥ ౭.౧,౩౧.౧౩

యథా కాష్ఠేష్వనారూఢో న వహ్నిరుపలభ్యతే ॥ ౭.౧,౩౧.౧౪

ఏవం శివో ఽపి మూర్త్యాత్మన్యనారూఢ ఇతి స్థితిః ॥ ౭.౧,౩౧.౧౪

యథాగ్నిమానయేత్యుక్తే జ్వలత్కాష్ఠాదృతే స్వయమ్ ॥ ౭.౧,౩౧.౧౫

నాగ్నిరానీయతే తద్వత్పూజ్యో మూర్త్యాత్మనా శివః ॥ ౭.౧,౩౧.౧౫

అత ఏవ హి పూజాదౌ మూర్త్యాత్మపరికల్పనమ్ ॥ ౭.౧,౩౧.౧౬

మూర్త్యాత్మని కృతం సాక్షాచ్ఛివ ఏవ కృతం యతః ॥ ౭.౧,౩౧.౧౬

లింగాదావపి తత్కృత్యమర్చాయాం చ విశేషతః ॥ ౭.౧,౩౧.౧౭

తత్తన్మూర్త్యాత్మభావేన శివో ఽస్మాభిరుపాస్యతే ॥ ౭.౧,౩౧.౧౭

యథానుగృహ్యతే సో ఽపి మూర్త్యాత్మా పారమేష్ఠినా ॥ ౭.౧,౩౧.౧౮

తథా మూర్త్యాత్మనిష్ఠేన శివేన పశవో వయమ్ ॥ ౭.౧,౩౧.౧౮

లోకానుగ్రహణాయైవ శివేన పరమేష్ఠినా ॥ ౭.౧,౩౧.౧౯

సదాశివాదయస్సర్వే మూర్త్యాత్మనో ఽప్యధిష్ఠితాః ॥ ౭.౧,౩౧.౧౯

ఆత్మనామేవ భోగాయ మోక్షాయ చ విశేషతః ॥ ౭.౧,౩౧.౨౦

తత్త్వతత్త్వస్వరూపేషు మూర్త్యాత్మసు శివాన్వయః ॥ ౭.౧,౩౧.౨౦

భోగః కర్మవిపాకాత్మా సుఖదుఃఖాత్మకో మతః ॥ ౭.౧,౩౧.౨౧

న చ కర్మ శివో ఽస్తీతి తస్య భోగః కిమాత్మకః ॥ ౭.౧,౩౧.౨౧
సర్వం శివో ఽనుగృహ్ణాతి న నిగృహ్ణాతి కించన ॥ ౭.౧,౩౧.౨౨
నిగృహ్ణతాం తు యే దోషాశ్శివే తేషామసంభవాత్ ॥ ౭.౧,౩౧.౨౨
యే పునర్నిగ్రహాః కేచిద్బ్రహ్మాదిషు నిదర్శితాః ॥ ౭.౧,౩౧.౨౩
తే ఽపి లోకహితాయైవ కృతాః శ్రీకణ్ఠమూర్తినా ॥ ౭.౧,౩౧.౨౩
బ్రహ్మాణ్డస్యాధిపత్యం హి శ్రీకణ్ఠస్య న సంశయః ॥ ౭.౧,౩౧.౨౪
శ్రీకణ్ఠాఖ్యాం శివో మూర్తిం క్రీడతీమధితిష్ఠతి ॥ ౭.౧,౩౧.౨౪
సదోషా ఏవ దేవాద్యా నిగృహీతా యథోదితమ్ ॥ ౭.౧,౩౧.౨౫
తతస్తేపి విపాప్మానః ప్రజాశ్చాపి గతజ్వరాః ॥ ౭.౧,౩౧.౨౫
నిగ్రహో ఽపి స్వరూపేణ విదుషాం న జుగుప్సితః ॥ ౭.౧,౩౧.౨౬
అత ఏవ హి దణ్డ్యేషు దణ్డో రాజ్ఞాం ప్రశస్యతే ॥ ౭.౧,౩౧.౨౬
యత్సిద్ధిరీశ్వరత్వేన కార్యవర్గస్య కృత్స్నశః ॥ ౭.౧,౩౧.౨౭
న స చేదీశతాం కుర్యాజ్జగతః కథమీశ్వరః ॥ ౭.౧,౩౧.౨౭
ఈశేచ్ఛా చ విధాతృత్వం విధేరాజ్ఞాపనం పరమ్ ॥ ౭.౧,౩౧.౨౮
ఆజ్ఞావశ్యమిదం కుర్యాన్న కుర్యాదితి శాసనమ్ ॥ ౭.౧,౩౧.౨౮
తచ్ఛాసనానువర్తిత్వం సాధుభావస్య లక్షణమ్ ॥ ౭.౧,౩౧.౨౯
విపరీతసమాధేః స్యాన్న సర్వం తత్తు దృశ్యతే ॥ ౭.౧,౩౧.౨౯
సాధు సంరక్షణీయం చేద్వినివర్త్యమసాధు యత్ ॥ ౭.౧,౩౧.౩౦
నివర్తతే చ సామాదేరంతే దణ్డో హి సాధనమ్ ॥ ౭.౧,౩౧.౩౦
హితార్థలక్షణం చేదం దణ్డాన్తమనుశాసనమ్ ॥ ౭.౧,౩౧.౩౧
అతో యద్విపరీతం తదహితం సంప్రచక్షతే ॥ ౭.౧,౩౧.౩౧

హితే సదా నిషణ్ణానామీశ్వరస్య నిదర్శనమ్ ॥ ౭.౧,౩౧.౩౨
స కథం దుష్యతే సద్భిరసతామేవ నిగ్రహాత్ ॥ ౭.౧,౩౧.౩౨
అయుక్తకారిణో లోకే గర్హణీయావివేకితా ॥ ౭.౧,౩౧.౩౩
యదుద్వేజయతే లోకన్తదయుక్తం ప్రచక్షతే ॥ ౭.౧,౩౧.౩౩
సర్వో ఽపి నిగ్రహో లోకే న చ విద్వేషపూర్వకః ॥ ౭.౧,౩౧.౩౪
న హి ద్వేష్టి పితా పుత్రం యో నిగృహ్యాతి శిక్షయేత్ ॥ ౭.౧,౩౧.౩౪
మాధ్యస్థేనాపి నిగ్రాహ్యాన్యో నిగృహ్ణాతి మార్గతః ॥ ౭.౧,౩౧.౩౫
తస్యాప్యవశ్యం యత్కించిన్నైర్ఘృణ్యమనువర్తతే ॥ ౭.౧,౩౧.౩౫
అన్యథా న హినస్త్యేవ సదోషానప్యసౌ పరాన్ ॥ ౭.౧,౩౧.౩౬
హినస్తి చాయమప్యజ్ఞాన్పరం మాధ్యస్థ్యమాచరన్ ॥ ౭.౧,౩౧.౩౬
తస్మాద్దుఃఖాత్మికాం హింసాం కుర్వాణో యః సనిర్ఘృణః ॥ ౭.౧,౩౧.౩౭
౫౩౬

ఇతి నిర్బంధయంత్యేకే నియమో నేతి చాపరే ॥ ౭.౧,౩౧.౩౭
నిదానజ్ఞస్య భిషజో రుగ్ణో హింసాం ప్రయుంజతః ॥ ౭.౧,౩౧.౩౮
న కించిదపి నైర్ఘృణ్యం ఘృణైవాత్ర ప్రయోజికా ॥ ౭.౧,౩౧.౩౮
ఘృణాపి న గుణాయైవ హింస్రేషు ప్రతియోగిషు ॥ ౭.౧,౩౧.౩౯
తాదృశేషు ఘృణీ భ్రాన్త్యా ఘృణాన్తరితనిర్ఘృణః ॥ ౭.౧,౩౧.౩౯
ఉపేక్షాపీహ దోషాహ రక్ష్యేషు ప్రతియోగిషు ॥ ౭.౧,౩౧.౪౦
శక్తౌ సత్యాముపేక్షాతో రక్ష్యస్సద్యో విపద్యతే ॥ ౭.౧,౩౧.౪౦
సర్వస్యా"స్యగతమ్పశ్యన్యస్తు రక్ష్యముపేక్షతే ॥ ౭.౧,౩౧.౪౧

దోషాభాసానన్నముత్రేవేక్ష్య ఫలతః సో ఽపి నిర్ఘృణః ॥ ౭.౧,౩౧.౪౧

తస్మాద్ఘృణా గుణాయైవ సర్వథేతి న సంమతమ్ ॥ ౭.౧,౩౧.౪౨

సంమతం ప్రాప్తకామిత్వం సర్వం త్వన్యదసమ్మతమ్ ॥ ౭.౧,౩౧.౪౨

మూర్త్యాత్మస్వపి రాగాద్యా దోషాః సన్త్యేవ వస్తుతః ॥ ౭.౧,౩౧.౪౩

తథాపి తేషామేవైతే న శివస్య తు సర్వథా ॥ ౭.౧,౩౧.౪౩

అగ్నావపి సమావిష్టం తామ్రం ఖలు సకాలికమ్ ॥ ౭.౧,౩౧.౪౩

ఇతి నాగ్నిరసౌ దుష్యేత్తామ్రసంసర్గకారణాత్ ॥ ౭.౧,౩౧.౪౪

నాగ్నేరశుచిసంసర్గాదశుచిత్వమపేక్షతే ॥ ౭.౧,౩౧.౪౪

అశుచేస్త్వగ్నిసంయోగాచ్ఛుచిత్వమపి జాయతే ॥ ౭.౧,౩౧.౪౫

ఏవం శోధ్యాత్మసంసర్గాన్న హ్యశుద్ధః శివో భవేత్ ॥ ౭.౧,౩౧.౪౫

శివసంసర్గతస్త్వేష శోధ్యాత్మైవ హి శుధ్యతి ॥ ౭.౧,౩౧.౪౬

అయస్యగ్నౌ సమావిష్టే దాహో ఽగ్నేరేవ నాయసః ॥ ౭.౧,౩౧.౪౬

మూర్తాత్మన్యేవమైశ్వర్యమీశ్వరస్యైవ నాత్మనామ్ ॥ ౭.౧,౩౧.౪౭

న హి కాష్ఠం జ్వలత్యూర్ధ్వమగ్నిరేవ జ్వలత్యసౌ ॥ ౭.౧,౩౧.౪౭

కాష్ఠస్యాంగారతా నాగ్నేరేవమత్రాపి యోజ్యతామ్ ॥ ౭.౧,౩౧.౪౮

అత ఏవ జగత్యస్మిన్కాష్ఠపాషాణమృత్స్వపి ॥ ౭.౧,౩౧.౪౮

శివావేశవశాదేవ శివత్వముపచర్యతే ॥ ౭.౧,౩౧.౪౯

మైత్ర్యాదయో గుణా గౌణాస్తస్మాత్తే భిన్నవృత్తయః ॥ ౭.౧,౩౧.౪౯

తైర్గుణైరుపరక్తానాం దోషాయ చ గుణాయ చ ॥ ౭.౧,౩౧.౫౦

యత్తు గౌణమగౌణం చ తత్సర్వమనుగృహ్ణతః ॥ ౭.౧,౩౧.౫౦

న గుణాయ న దోషాయ శివస్య గుణవృత్తయః ॥ ౭.౧,౩౧.౫౦

న చానుగ్రహశబ్దార్థం గౌణమాహుర్విపశ్చితః ॥ ౭.౧,౩౧.౫౧

సంసారమోచనం కిం తు శైవమాజ్ఞామయం హితమ్ ॥ ౭.౧,౩౧.౫౧

హితం తదాజ్ఞాకరణం యద్ధితం తదనుగ్రహః ॥ ౭.౧,౩౧.౫౨

సర్వం హితే నియుఞ్జావః సర్వానుగ్రహకారకః ॥ ౭.౧,౩౧.౫౨

యస్తూపకారశబ్దార్థస్తమప్యాహురనుగ్రహమ్ ॥ ౭.౧,౩౧.౫౩

తస్యాపి హితరూపత్వాచ్ఛివః సర్వోపకారకః ॥ ౭.౧,౩౧.౫౩

హితే సదా నియుక్తం తు సర్వం చిదచిదాత్మకమ్ ॥ ౭.౧,౩౧.౫౪

స్వభావప్రతిబన్ధం తత్సమం న లభతే హితమ్ ॥ ౭.౧,౩౧.౫౪

యథా వికాసయత్యేవ రవిః పద్మాని భానుభిః ॥ ౭.౧,౩౧.౫౫

సమం న వికసన్త్యేవ స్వస్వభావానురోధతః ॥ ౭.౧,౩౧.౫౫

స్వభావో ఽపి హి భావానాం భావినో ఽర్థస్య కారణమ్ ॥ ౭.౧,౩౧.౫౬

న హి స్వభావో నశ్యన్తమర్థం కర్తృషు సాధయేత్ ॥ ౭.౧,౩౧.౫౬

సువర్ణమేవ నాంగారం ద్రావయత్యగ్నిసంగమః ॥ ౭.౧,౩౧.౫౭

ఏవం పక్వమలానేవ మోచయేన్న శివపరాన్ ॥ ౭.౧,౩౧.౫౭

౫౩౬

యద్యథా భవితుం యోగ్యం తత్తథా న భవేత్స్వయమ్ ॥ ౭.౧,౩౧.౫౮

వినా భావనయా కర్తా స్వతన్త్రస్సన్తతో భవేత్ ॥ ౭.౧,౩౧.౫౮

స్వభావవిమలో యద్వత్సర్వానుగ్రాహకశ్శివః ॥ ౭.౧,౩౧.౫౯

స్వభావమలినాస్తద్వదాత్మనో జీవసంజ్ఞితాః ॥ ౭.౧,౩౧.౫౯

అన్యథా సంసరన్త్యేతే నియమాన్న శివః కథమ్ ॥ ౭.౧,౩౧.౬౦

కర్మమాయానుబన్ధోఽస్య సంసారః కథ్యతే బుధైః ॥ ౭.౧,౩౧.౬౦
అనుబన్ధో ఽయమస్యైవ న శివస్యేతి హేతుమాన్ ॥ ౭.౧,౩౧.౬౧
స హేతురాత్మనామేవ నిజో నాగన్తుకో మలః ॥ ౭.౧,౩౧.౬౧
ఆగన్తుకత్వే కస్యాపి భావ్యం కేనాపి హేతునా ॥ ౭.౧,౩౧.౬౨
యో ఽయం హేతురసావేకస్త్వవిచిత్రస్వభావతః ॥ ౭.౧,౩౧.౬౨
ఆత్మతాయాః సమత్వే ఽపి బద్ధా ముక్తాః పరే యతః ॥ ౭.౧,౩౧.౬౩
బద్ధేష్వేవ పునః కేచిల్లయభోగాధికారతః ॥ ౭.౧,౩౧.౬౩
జ్ఞానైశ్వర్యాదివైషమ్యం భజన్తే సోత్తరాధరాః ॥ ౭.౧,౩౧.౬౪
కేచిన్మూర్త్యాత్మతాం యాన్తి కేచిదాసన్నగోచరాః ॥ ౭.౧,౩౧.౬౪
మూర్త్యాత్మసు శివాః కేచిదధ్వనాం మూర్ధసు స్థితాః ॥ ౭.౧,౩౧.౬౫
మధ్యే మహేశ్వరా రుద్రాస్త్వర్వాచీనపదే స్థితాః ॥ ౭.౧,౩౧.౬౫
ఆసన్నే ఽపి చ మాయాయాః పరస్మాత్కారణాత్త్రయమ్ ॥ ౭.౧,౩౧.౬౬
తత్రాప్యాత్మా స్థితో ఽధస్తాదన్తరాత్మా చ మధ్యతః ॥ ౭.౧,౩౧.౬౬
పరస్తాత్పరమాత్మేతి బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరాః ॥ ౭.౧,౩౧.౬౭
వర్తన్తే వసవః కేచిత్పరమాత్మపదాశ్రయాః ॥ ౭.౧,౩౧.౬౭
అన్తరాత్మపదే కేచిత్కేచిదాత్మపదే తథా ॥ ౭.౧,౩౧.౬౮
శాన్త్యతీతపదే శైవాః శాన్తే మాహేశ్వరే తతః ॥ ౭.౧,౩౧.౬౮
విద్యాయాన్తు యథా రౌద్రాః ప్రతిష్ఠాయాం తు వైష్ణవాః ॥ ౭.౧,౩౧.౬౯
నివృత్తౌ చ తథాత్మానో బ్రహ్మ బ్రహ్మాంగయోనయః ॥ ౭.౧,౩౧.౬౯
దేవయోన్యష్టకం ముఖ్యం మానుష్యమథ మధ్యమమ్ ॥ ౭.౧,౩౧.౭౦
పక్ష్యాదయో ఽధమాః పఞ్చయోనయస్తాశ్చతుర్దశ ॥ ౭.౧,౩౧.౭౦

ఉత్తరాధరభావో ऽపి జ్ఞేయస్సంసారిణో మలః ॥ ౭.౧,౩౧.౭౧

యథామభావో ముక్తస్య పూర్వం పశ్చాత్తు పక్వతా ॥ ౭.౧,౩౧.౭౧

మలో ऽప్యామశ్చ పక్వశ్చ భవేత్సంసారకారణమ్ ॥ ౭.౧,౩౧.౭౨

ఆమే త్వధరతా పుంసాం పక్వే తూత్తరతా క్రమాత్ ॥ ౭.౧,౩౧.౭౨

పశ్వాత్మానస్త్రిధాభిన్నా ఏకద్విత్రిమలాః క్రమాత్ ॥ ౭.౧,౩౧.౭౩

అత్రోత్తరా ఏకమలా ద్విమలా మధ్యమా మతాః ॥ ౭.౧,౩౧.౭౩

త్రిమలాస్త్వధమా జ్ఞేయా యథోత్తరమధిష్ఠితాః ॥ ౭.౧,౩౧.౭౩

త్రిమలానధితిష్ఠంతి ద్విమలైకమలాః క్రమాత్ ॥ ౭.౧,౩౧.౭౪

ఇత్థమౌపాధికో భేదో విశ్వస్య పరికల్పితః ॥ ౭.౧,౩౧.౭౪

ఏకద్విత్రిమలాన్సర్వానీశ్చైవ ఏకో ऽధితిష్ఠతి ॥ ౭.౧,౩౧.౭౫

అశివాత్మకమప్యేతచ్ఛివేనాధిష్ఠితం యథా ॥ ౭.౧,౩౧.౭౫

అరుద్రాత్మకమిత్యేవం రుద్రైర్జగదధిష్ఠితమ్ ॥ ౭.౧,౩౧.౭౬

అణ్డాన్తా హి మహాభూమిశ్శతరుద్రాద్యధిష్ఠితా ॥ ౭.౧,౩౧.౭౬

మాయాన్తమన్తరిక్షం తు హ్యమరేశాదిభిః క్రమాత్ ॥ ౭.౧,౩౧.౭౭

అంగుష్ఠమాత్రపర్యన్తైస్సమంతాత్సంతతం తతమ్ ॥ ౭.౧,౩౧.౭౭

మహామాయావసానా ద్యౌర్వామ్యాద్యైర్భువనాధిపైః ॥ ౭.౧,౩౧.౭౮

౫౩౭

అనాశ్రితాన్తైరధ్వాన్తర్వర్తిభిస్సమధిష్ఠితాః ॥ ౭.౧,౩౧.౭౮

తే హి సాక్షాద్దివిషదస్త్వన్తరిక్షసదస్తథా ॥ ౭.౧,౩౧.౭౯

పృథివీపద ఇత్యేవం దేవా దేవవ్రతైః స్తుతా ॥ ౭.౧,౩౧.౭౯

ఏవన్త్రిభిర్మలైరాఘ్రైః పక్త్వైరేవ పృథక్పృథక్ ॥ ౭.౧,౩౧.౮౦
నిదానభూతైస్సంసారరోగః పుంసాం ప్రవర్తతే ॥ ౭.౧,౩౧.౮౦
అస్య రోగస్య భైషజ్యం జ్ఞానమేవ న చాపరమ్ ॥ ౭.౧,౩౧.౮౧
భిషగాజ్ఞాపకః శమ్భుశ్శివః పరమకారణమ్ ॥ ౭.౧,౩౧.౮౧
అదుఃఖేనా ఽపి శక్తో ఽసౌ పశూన్మోచయితుం శివః ॥ ౭.౧,౩౧.౮౨
కథం దుఃఖం కరోతీతి నాత్ర కార్యా విచారణా ॥ ౭.౧,౩౧.౮౨
దుఃఖమేవ హి సర్వో ఽపి సంసార ఇతి నిశ్చితమ్ ॥ ౭.౧,౩౧.౮౩
కథం దుఃఖమదుఃఖం స్యాత్స్వభావో హ్యవిపర్యయః ॥ ౭.౧,౩౧.౮౩
న హి రోగీ హ్యరోగీ స్యాద్భిషగ్భైషజ్యకారణాత్ ॥ ౭.౧,౩౧.౮౪
రోగార్తం తు భిషగ్రోగాద్భైషజైస్సుఖముద్ధరేత్ ॥ ౭.౧,౩౧.౮౪
ఏవం స్వభావమలినాన్స్వభావాద్దుఃఖినః పశూన్ ॥ ౭.౧,౩౧.౮౫
స్వాజ్ఞౌషధవిధానేన దుఃఖాన్మోచయతే శివః ॥ ౭.౧,౩౧.౮౫
న భిషక్కారణం రోగే శివః సంసారకారణమ్ ॥ ౭.౧,౩౧.౮౬
ఇత్యేతదపి వైషమ్యం న దోషాయాస్య కల్పతే ॥ ౭.౧,౩౧.౮౬
దుఃఖే స్వభావసంసిద్ధే కథన్తత్కారణం శివః ॥ ౭.౧,౩౧.౮౭
స్వాభావికో మలః పుంసాం స హి సంసారయత్యమూన్ ॥ ౭.౧,౩౧.౮౭
సంసారకారణం యత్తు మలం మాయాద్యచేతనమ్ ॥ ౭.౧,౩౧.౮౮
తత్స్వయం న ప్రవర్తేత శివసాన్నిధ్యమన్తరా ॥ ౭.౧,౩౧.౮౮
యథా మణిరయస్కాంతస్సాన్నిధ్యాదుపకారకః ॥ ౭.౧,౩౧.౮౯
అయసశ్చలతస్తద్వచ్ఛివో ఽప్యస్యేతి సూరయః ॥ ౭.౧,౩౧.౮౯
న నివర్తయితుం శక్యం సాన్నిధ్యం సదకారణమ్ ॥ ౭.౧,౩౧.౯౦

అధిష్ఠాతా తతో నిత్యమజ్ఞాతో జగతశ్శివః ॥ ౭.౧,౩౧.౯౦

న శివేన వినా కించిత్ప్రవృత్తమిహ విద్యతే ॥ ౭.౧,౩౧.౯౧

తత్ప్రేరితమిదం సర్వం తథాపి న స ముహ్యతి ॥ ౭.౧,౩౧.౯౧

శక్తిరాజ్ఞాత్మికా తస్య నియన్త్రీ విశ్వతోముఖీ ॥ ౭.౧,౩౧.౯౨

తయా తతమిదం శశ్వత్తథాపి స న దుష్యతి ॥ ౭.౧,౩౧.౯౨

అనిదం ప్రథమం సర్వమీశితవ్యం స ఈశ్వరః ॥ ౭.౧,౩౧.౯౩

ఈశనాచ్చ తదీయాజ్ఞా తథాపి స న దుష్యతి ॥ ౭.౧,౩౧.౯౩

యో ऽన్యథా మన్యతే మోహాత్స వినష్యతి దుర్మతిః ॥ ౭.౧,౩౧.౯౪

తచ్ఛక్తివైభవాదేవ తథాపి స న దుష్యతి ॥ ౭.౧,౩౧.౯౪

ఏతస్మిన్నంతరే వ్యోమ్నః శ్రుతాః వాగరీరిణీ ॥ ౭.౧,౩౧.౯౫

సత్యమోమమృతం సౌమ్యమిత్యావిరభవత్స్ఫుటమ్ ॥ ౭.౧,౩౧.౯౫

తతో హృష్టతరాః సర్వే వినష్టాశేషసంశయాః ॥ ౭.౧,౩౧.౯౬

మునయో విస్మయావిష్టాః ప్రేణేముః పవనం ప్రభుమ్ ॥ ౭.౧,౩౧.౯౬

తథా విగతసన్దేహాన్కృత్వాపి పవనో మునీన్ ॥ ౭.౧,౩౧.౯౭

నైతే ప్రతిష్ఠితజ్ఞానా ఇతి మత్వైవమబ్రవీత్ ॥ ౭.౧,౩౧.౯౭

వాయురువాచ్వ

పరోక్షమపరోక్షం చ ద్వివిధం జ్ఞానమిష్యతే ॥ ౭.౧,౩౧.౯౮

పరోక్షమస్థిరం ప్రాహురపరోక్షం తు సుస్థిరమ్ ॥ ౭.౧,౩౧.౯౮

హేతూపదేశగమ్యం యత్తత్పరోక్షం ప్రచక్షతే ॥ ౭.౧,౩౧.౯౯

౫౩౭

అపరోక్షం పునః శ్రేష్ఠాదనుష్ఠానాద్భవిష్యతి ॥ ౭.౧,౩౧.౯౯

నాపరోక్షాదృతే మోక్ష ఇతి కృత్వా వినిశ్చయమ్ ॥ ౭.౧,౩౧.౧౦౦

శ్రేష్ఠానుష్ఠానసిద్ధ్యర్థం ప్రయతధ్వమతన్ద్రితాః ॥ ౭.౧,౩౧.౧౦౦

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాం పూర్వఖణ్డే జ్ఞానోపదేశో నామైకత్రింశో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౩౨

ఋషయ ఊచుః

కిం తచ్ఛ్రేష్ఠమనుష్ఠానం మోక్షో యేనాపరోక్షితః ॥ ౭.౧,౩౨.౧

తత్తస్య సాధనం చాద్య వక్తుమర్హసి మారుత ॥ ౭.౧,౩౨.౧

వాయురువాచ

శైవో హి పరమో ధర్మః శ్రేష్ఠానుష్ఠానశబ్దితః ॥ ౭.౧,౩౨.౨

యత్రాపరోక్షో లక్ష్యేత సాక్షాన్మోక్షప్రదః శివః ॥ ౭.౧,౩౨.౨

స తు పఞ్చవిధో జ్ఞేయః పఞ్చభిః పర్వభిః క్రమాత్ ॥ ౭.౧,౩౨.౩

క్రియాతపోజపధ్యానజ్ఞానాత్మభిరనుత్తరైః ॥ ౭.౧,౩౨.౩

తైరేవ సోత్తరైస్సిద్ధో ధర్మస్తు పరమో మతః ॥ ౭.౧,౩౨.౪

పరోక్షమపరోక్షం చ జ్ఞానం యత్ర చ మోక్షదమ్ ॥ ౭.౧,౩౨.౪

పరమో ఽపరమశ్చోభౌ ధర్మౌ హి శ్రుతిచోదితౌ ॥ ౭.౧,౩౨.౫

ధర్మశబ్దాభిధేయేర్థే ప్రమాణం శ్రుతిరేవ నః ॥ ౭.౧,౩౨.౫

పరమో యోగపర్యన్తో ధర్మః శ్రుతిశిరోగతః ॥ ౭.౧,౩౨.౬

ధర్మస్త్వపరమస్తద్వదధః శ్రుతిముఖోత్థితః ॥ ౭.౧,౩౨.౬

అపశ్వాత్మాధికారత్వాద్యో ధరమః పరమో మతః ॥ ౭.౧,౩౨.౭

సాధారణస్తతో ఽన్యస్తు సర్వేషామధికారతః ॥ ౭.౧,౩౨.౭

స చాయం పరమో ధర్మః పరధర్మస్య సాధనమ్ ॥ ౭.౧,౩౨.౮

ధర్మశాస్త్రాదిభిస్సమ్యక్సాంగ ఏవోపబృంహితః ॥ ౭.౧,౩౨.౮

శైవో యః పరమో ధర్మః శ్రేష్ఠానుష్ఠానశబ్దితః ॥ ౭.౧,౩౨.౯

ఇతిహాసపురాణాభ్యాం కథంచిదుపబృంహితః ॥ ౭.౧,౩౨.౯

శైవాగమైస్తు సంపన్నః సహాంగోపాంవిస్తరః ॥ ౭.౧,౩౨.౧౦

తత్సంస్కారాధికారైశ్చ సమ్యగేవోపబృంహితః ॥ ౭.౧,౩౨.౧౦

శైవాగమో హి ద్వివిధః శ్రౌతో ఽశ్రౌతశ్చ సంస్కృతః ॥ ౭.౧,౩౨.౧౧

శ్రుతిసారమయః శ్రౌతస్స్వతంత్ర ఇతరో మతః ॥ ౭.౧,౩౨.౧౧

స్వతంత్రో దశధా పూర్వం తథాష్టాదశధా పునః ॥ ౭.౧,౩౨.౧౨

కామికాదిసమాఖ్యాభిస్సిద్ధః సిద్ధాన్తసంజ్ఞితః ॥ ౭.౧,౩౨.౧౨

శ్రుతిసారమయో యస్తు శతకోటిప్రవిస్తరః ॥ ౭.౧,౩౨.౧౩

పరం పాశుపతం యత్ర వ్రతం జ్ఞానం చ కథ్యతే ॥ ౭.౧,౩౨.౧౩

యుగావర్తేషు శిష్యేత యోగాచార్యస్వరూపిణా ॥ ౭.౧,౩౨.౧౪

తత్రతత్రావతీర్ణేన శివేనైవ ప్రవర్త్యతే ॥ ౭.౧,౩౨.౧౪

సంక్షిప్యాస్య ప్రవక్తారశ్చత్వారః పరమర్షయ ॥ ౭.౧,౩౨.౧౫

రురుర్దధీచో ఽగస్త్యశ్చ ఉపమన్యుర్మహాయశాః ॥ ౭.౧,౩౨.౧౫

తే చ పాశుపతా జ్ఞేయాస్సంహితానాం ప్రవర్తకాః ॥ ౭.౧,౩౨.౧౬

తత్సంతతీయా గురవః శతశో ఽథ సహస్రశః ॥ ౭.౧,౩౨.౧౬

తత్రోక్తః పరమో ధర్మశ్చర్యాద్యాత్మా చతుర్విధః ॥ ౭.౧,౩౨.౧౭

తేషు పాశుపతో యోగః శివం ప్రత్యక్షయేద్ధృఢమ్ ॥ ౭.౧,౩౨.౧౭
తస్మాచ్ఛ్రేష్ఠమనుష్ఠానం యోగః పాశుపతో మతః ॥ ౭.౧,౩౨.౧౮
తత్రాప్యుపాయకో యుక్తో బ్రహ్మణా స తు కథ్యతే ॥ ౭.౧,౩౨.౧౮
నామాష్టకమయో యోగశ్శివేన పరికల్పితః ॥ ౭.౧,౩౨.౧౯
తేన యోగేన సహసా శైవీ ప్రజ్ఞా ప్రజాయతే ॥ ౭.౧,౩౨.౧౯
ప్రజ్ఞయా పరమం జ్ఞానమచిరాల్లభతే స్థిరమ్ ॥ ౭.౧,౩౨.౨౦
౫౩౮

ప్రసీదతి శివస్తస్య యస్య జ్ఞానం ప్రతిష్ఠితమ్ ॥ ౭.౧,౩౨.౨౦
ప్రసాదాత్పరమో యోగో యః శివం చాపరోక్షయేత్ ॥ ౭.౧,౩౨.౨౧
శివాపరోక్షాత్సంసారకారణేన వియుజ్యతే ॥ ౭.౧,౩౨.౨౧
తతః స్యాన్ముక్తసంసారో ముక్తః శివసమో భవేత్ ॥ ౭.౧,౩౨.౨౨
బ్రహ్మప్రోక్త ఇత్యుపాయః స ఏవ పృథగుచ్యతే ॥ ౭.౧,౩౨.౨౨
శివో మహేశ్వరశ్చైవ రుద్రో విష్ణుః పితామహః ॥ ౭.౧,౩౨.౨౩
సంసారవైద్యః సర్వజ్ఞః పరమాత్మేతి ముఖ్యతః ॥ ౭.౧,౩౨.౨౩
నామాష్టకమిదం ముఖ్యం శివస్య ప్రతిపాదకమ్ ॥ ౭.౧,౩౨.౨౪
ఆద్యన్తు పఞ్చకం జ్ఞేయం శాన్త్యతీతాద్యనుక్రమాత్ ॥ ౭.౧,౩౨.౨౪
సంజ్ఞా సదాశివాదీనాం పఞ్చోపాధిపరిగ్రహాత్ ॥ ౭.౧,౩౨.౨౫
ఉపాధివినివృత్తౌ తు యథాస్వం వినివర్తతే ॥ ౭.౧,౩౨.౨౫
పదమేవ హి తన్నిత్యమనిత్యాః పదినః స్మృతాః ॥ ౭.౧,౩౨.౨౬
పదానాం ప్రతికృత్తౌ తు ముచ్యన్తే పదినో యతః ॥ ౭.౧,౩౨.౨౬

పరివృత్త్యన్తరే భూయస్తత్పదప్రాప్తిరుచ్యతే ॥ ౭.౧,౩౨.౨౭

ఆత్మాన్తరాభిధానం స్యాద్యదాద్యం నామ పఞ్చకమ్ ॥ ౭.౧,౩౨.౨౭

అన్యత్తు త్రితయం నామ్నాముపాదానాదియోగతః ॥ ౭.౧,౩౨.౨౮

త్రివిధోపాధివచనాచ్ఛివ ఏవానువర్తతే ॥ ౭.౧,౩౨.౨౮

అనాదిమలసంశ్లేషః ప్రాగభావాత్స్వభావతః ॥ ౭.౧,౩౨.౨౯

అత్యంతం పరిశుద్ధాత్మేత్యతో ఽయం శివ ఉచ్యతే ॥ ౭.౧,౩౨.౨౯

అథవాశేషకల్యాణగుణైకధన ఈశ్వరః ॥ ౭.౧,౩౨.౩౦

శివ ఇత్యుచ్యతే సద్భిశ్శివతత్త్వార్థవాదిభిః ॥ ౭.౧,౩౨.౩౦

త్రయోవింశతితత్త్వేభ్యః ప్రకృతిర్హి పరా మతా ॥ ౭.౧,౩౨.౩౧

ప్రకృతేస్తు పరం ప్రాహుః పురుషం పఞ్చవింశకమ్ ॥ ౭.౧,౩౨.౩౧

యం వేదాదౌ స్వరం ప్రాహుర్వాచ్యవాచకభావతః ॥ ౭.౧,౩౨.౩౨

వేదైకవేద్యయాథాత్మ్యాద్వేదాన్తే చ ప్రతిష్ఠితః ॥ ౭.౧,౩౨.౩౨

తస్య ప్రకృతిలీనస్య యః పరస్స మహేశ్వరః ॥ ౭.౧,౩౨.౩౩

తదధీనప్రవృత్తిత్వాత్ప్రకృతేః పురుషస్య చ ॥ ౭.౧,౩౨.౩౩

అథవా త్రిగుణం తత్త్వముపేయమిదమవ్యయమ్ ॥ ౭.౧,౩౨.౩౪

మాయాన్తు ప్రకృతిం విద్యాన్మాయినం తు మహేశ్వరమ్ ॥ ౭.౧,౩౨.౩౪

మాయావిక్షోభకో ఽనన్తో మహేశ్వరసమన్వయాత్ ॥ ౭.౧,౩౨.౩౫

కాలాత్మా పరమాత్మాదిః స్థూలః సూక్ష్మః ప్రకీర్తితః ॥ ౭.౧,౩౨.౩౫

రుద్దుఃఖం దుఃఖహేతుర్వా తద్రావయతి నః ప్రభుః ॥ ౭.౧,౩౨.౩౬

రుద్ర ఇత్యుచ్యతే సద్భిః శివః పరమకారణమ్ ॥ ౭.౧,౩౨.౩౬

తత్త్వాదిభూతపర్యన్తం శరీరాదిష్వతన్ద్రితః ॥ ౭.౧,౩౨.౩౭

వ్యాప్యాధితిష్ఠతి శివస్తతో రుద్ర ఇతస్తతః ॥ ౭.౧,౩౨.౩౭

జగతః పితృభూతానాం శివో మూర్త్యాత్మనామపి ॥ ౭.౧,౩౨.౩౮

పితృభావేన సర్వేషాం పితామహ ఉదీరితః ॥ ౭.౧,౩౨.౩౮

నిదానజ్ఞో యథా వైద్యో రోగస్య వినివర్తకః ॥ ౭.౧,౩౨.౩౯

ఉపాయైర్భేషజైస్తద్వల్లయభోగాధికారతః ॥ ౭.౧,౩౨.౩౯

సంసారస్యేశ్వరో నిత్యం సమూలస్య నివర్తకః ॥ ౭.౧,౩౨.౪౦

సంసారవైద్య ఇత్యుక్తః సర్వతత్త్వార్థవేదిభిః ॥ ౭.౧,౩౨.౪౦

దశార్థజ్ఞానసిద్ధ్యర్థమింద్రియేష్వేషు సత్స్వపి ॥ ౭.౧,౩౨.౪౧

త్రికాలభావినో భావాన్స్థూలాన్సూక్ష్మానశేషతః ॥ ౭.౧,౩౨.౪౧

అణవో నైవ జానన్తి మాయయైవ మలావృతాః ॥ ౭.౧,౩౨.౪౨

అసత్స్వపి చ సర్వేషు సర్వార్థజ్ఞానహేతుషు ॥ ౭.౧,౩౨.౪౨

౫౩౮

యద్యథావస్థితం వస్తు తత్తథైవ సదాశివః ॥ ౭.౧,౩౨.౪౩

అయత్నేనైవ జానాతి తస్మాత్సర్వజ్ఞ ఉచ్యతే ॥ ౭.౧,౩౨.౪౩

సర్వాత్మా పరమైరేభిర్గుణైర్నిత్యసమన్వయాత్ ॥ ౭.౧,౩౨.౪౪

స్వస్మాత్పరాత్మవిరహాత్పరమాత్మా శివః స్వయమ్ ॥ ౭.౧,౩౨.౪౪

నామాష్టకమిదం చైవ లబ్ధ్వాచార్యప్రసాదతః ॥ ౭.౧,౩౨.౪౫

నివృత్త్యాదికలాగ్రన్థిం శివాద్యైః పఞ్చనామభిః ॥ ౭.౧,౩౨.౪౫

యథాస్వం క్రమశశ్ఛిత్వా శోధయిత్వా యథాగుణమ్ ॥ ౭.౧,౩౨.౪౬

గుణితైరేవ సోద్ధాతైరనిరుద్ధైరథాపి వా ॥ ౭.౧,౩౨.౪౬

హృత్కణ్ఠతాలుభ్రూమధ్యబ్రహ్మరన్ధ్రసమన్వితామ్ ॥ ౭.౧,౩౨.౪౭

ఛిత్త్వా పర్యష్టకాకారం స్వాత్మానం చ సుషుమ్ణయా ॥ ౭.౧,౩౨.౪౭

ద్వాదశాంతఃస్థితస్యేన్దోర్నీత్వోపరి శివౌజసి ॥ ౭.౧,౩౨.౪౮

సంహృత్యం వదనం పశ్చాద్యథాసంస్కరణం లయాత్ ॥ ౭.౧,౩౨.౪౮

శాక్తేనామృతవర్షేణ సంసిక్తాయాం తనౌ పునః ॥ ౭.౧,౩౨.౪౯

అవతార్య స్వమాత్మానమమృతాత్మాకృతిం హృది ॥ ౭.౧,౩౨.౪౯

ద్వాదశాంతఃస్థితస్యేన్దోః పరస్తాచ్ఛ్వేతపంకజే ॥ ౭.౧,౩౨.౫౦

సమాసీనం మహాదేవం శంకరమ్భక్తవత్సలమ్ ॥ ౭.౧,౩౨.౫౦

అర్ధనారీశ్వరం దేవం నిర్మలం మధురాకృతిమ్ ॥ ౭.౧,౩౨.౫౧

శుద్ధస్ఫటికసంకాశం ప్రసన్నం శీతలద్యుతిమ్ ॥ ౭.౧,౩౨.౫౧

ధ్యాత్వా హి మానసే దేవం స్వస్థచిత్తోఽథ మానవః ॥ ౭.౧,౩౨.౫౨

శివనామాష్టకేనైవ భావపుష్పైస్సమర్చయేత్ ॥ ౭.౧,౩౨.౫౨

అభ్యర్చనాన్తే తు పునః ప్రాణానాయమ్య మానవః ॥ ౭.౧,౩౨.౫౩

సమ్యక్చిత్తం సమాధాయ శార్వం నామాష్టకం జపేత్ ॥ ౭.౧,౩౨.౫౩

నాభౌ చాష్టాహుతీర్హుత్వా పూర్ణాహుత్యా నమస్తతః ॥ ౭.౧,౩౨.౫౪

అష్టపుష్పప్రదానేన కృత్వాభ్యర్చనమంతిమమ్ ॥ ౭.౧,౩౨.౫౪

నివేదయేత్స్వమాత్మానం చులుకోదకవర్త్మనా ॥ ౭.౧,౩౨.౫౫

ఏవం కృత్వా చిరాదేవ జ్ఞానం పాశుపతం శుభమ్ ॥ ౭.౧,౩౨.౫౫

లభతే తత్ప్రతిష్ఠాం చ వృత్తం చానుత్తమం తథా ॥ ౭.౧,౩౨.౫౬

యోగం చ పరమం లబ్ధ్వా ముచ్యతే నాత్ర సంశయః ॥ ౭.౧,౩౨.౫౬

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాం పూర్వఖణ్డే శ్రేష్ఠానుష్ఠానవర్ణనం నామ ద్వాత్రింశో ऽధ్యాయః

అధ్యాయ 33

ఋషయ ఊచుః

భగవఞ్ఛ్రోతుమిచ్ఛామో వ్రతం పాశుపతం పరమ్ ॥ ౭.౧,33.౧

బ్రహ్మాదయో ऽపి యత్కృత్వా సర్వే పాశుపతాః స్మృతాః ॥ ౭.౧,33.౧

వాయురువాచ

రహస్యం వః ప్రవక్ష్యామి సర్వపాపనికృన్తనమ్ ॥ ౭.౧,33.౨

వ్రతం పాశుపతం శ్రౌతమథర్వశిరసి శ్రుతమ్ ॥ ౭.౧,33.౨

కాలశ్చైత్రీ పౌర్ణమాసీ దేశః శివపరిగ్రహః ॥ ౭.౧,33.3

క్షేత్రారామాద్యరణ్యం వా ప్రశస్తశ్శుభలక్షణః ॥ ౭.౧,33.3

తత్ర పూర్వం త్రయోదశ్యాం సుస్నాతః సుకృతాహ్నికః ॥ ౭.౧,33.౪

అనుజ్ఞాప్య స్వమాచార్యం సంపూజ్య ప్రణిపత్య చ ॥ ౭.౧,33.౪

పూజాం వైశేషికీం కృత్వా శుక్లాంబరధరః స్వయమ్ ॥ ౭.౧,33.౫

శుక్లయజ్ఞోపవీతీ చ శుక్లమాల్యానులేపనః ॥ ౭.౧,33.౫

దర్భాసనే సమాసీనో దర్భముష్టిం ప్రగృహ్య చ ॥ ౭.౧,33.౬

౫3౮

ప్రాణాయామత్రయం కృత్వా ప్రాఙ్ముఖో వాప్యుదఙ్ముఖః ॥ ౭.౧,33.౬

ధ్యాత్వా దేవం చ దేవీం చ తద్విజ్ఞాపనవర్త్మనా ॥ ౭.౧,33.౬

వ్రతమేతత్కరోమీతి భవేత్సంకల్ప్య దీక్షితః ॥ ౭.౧,33.౭

యావచ్ఛరీరపాతం వా ద్వాదశాబ్దమథాపి వా ॥ ౭.౧,౩౩.౭

తదర్ధం వా తదర్ధం వా మాసద్వాదశకం తు వా ॥ ౭.౧,౩౩.౮

తదర్ధం వా తదర్ధం వా మాసమేకమథాపి వా ॥ ౭.౧,౩౩.౮

దినద్వాదశకం వా ఽథ దినషట్కమథాపి వా ॥ ౭.౧,౩౩.౯

తదర్ధం దినమేకం వా వ్రతసంకల్పనావధి ॥ ౭.౧,౩౩.౯

అగ్నిమాధాయ విధివద్విరజాహోమకారణాత్ ॥ ౭.౧,౩౩.౧౦

హుత్వాజ్యేన సమిద్భిశ్చ చరుణా చ యథాక్రమమ్ ॥ ౭.౧,౩౩.౧౦

పూర్ణామాపూర్య తాం భూయస్తత్త్వానాం శుద్ధిముద్దిశన్ ॥ ౭.౧,౩౩.౧౧

జుహుయాన్మూలమన్త్రేణ తైరేవ సమిదాదిభిః ॥ ౭.౧,౩౩.౧౧

తత్త్వాన్యేతాని మద్దేహే శుద్ధ్యంతామ్ ఇ త్యనుస్మరన్ ॥ ౭.౧,౩౩.౧౨

పఞ్చభూతాని తన్మాత్రాః పఞ్చకర్మేన్ద్రియాణి చ ॥ ౭.౧,౩౩.౧౨

జ్ఞానకర్మవిభేదేన పఞ్చకర్మవిభాగశః ॥ ౭.౧,౩౩.౧౩

త్వగాదిధాతవస్సప్త పఞ్చ ప్రాణాదివాయవః ॥ ౭.౧,౩౩.౧౩

మనోబుద్ధిరహం ఖ్యాతిర్గుణాః ప్రకృతిపూరుషౌ ॥ ౭.౧,౩౩.౧౪

రాగో విద్యాకలే చైవ నియతిః కాల ఏవ చ ॥ ౭.౧,౩౩.౧౪

మాయా చ శుద్ధవిద్యా చ మహేశ్వరసదాశివౌ ॥ ౭.౧,౩౩.౧౫

శక్తిశ్చ శివతత్త్వం చ తత్త్వాని క్రమశో విదుః ॥ ౭.౧,౩౩.౧౫

మన్త్రైస్తు విరజైర్హుత్వా హోతాసౌ విరజా భవేత్ ॥ ౭.౧,౩౩.౧౬

శివానుగ్రహమాసాద్య జ్ఞానవాన్స హి జాయతే ॥ ౭.౧,౩౩.౧౬

అథ గోమయమాదాయ పిణ్డీకృత్యాభిమంత్ర్య చ ॥ ౭.౧,౩౩.౧౭

విన్యస్యాగ్నౌ చ సమ్ప్రోక్ష్య దినే తస్మిన్హవిష్యభుక్ ॥ ౭.౧,౩౩.౧౭

ప్రభాతే తు చతుర్దశ్యాం కృత్వా సర్వం పురోదితమ్ ॥ ౭.౧,౩౩.౧౮

దినే తస్మిన్నిరాహారః కాలం శేషం సమాపయేత్ ॥ ౭.౧,౩౩.౧౮

ప్రాతః పర్వణి చాప్యేవం కృత్వా హోమా వసానతః ॥ ౭.౧,౩౩.౧౯

ఉపసంహృత్య రుద్రాగ్నిం గృహ్ణీయాద్భస్మ యత్నతః ॥ ౭.౧,౩౩.౧౯

తతశ్చ జటిలో ముణ్డీ శిఖైకజట ఏవ వా ॥ ౭.౧,౩౩.౨౦

భూత్వా స్నాత్వా తతో వీతలజ్జశ్చేత్స్యాద్దిగమ్బరః ॥ ౭.౧,౩౩.౨౦

అపి కాషాయవసనశ్చర్మచీరామ్బరో ఽథ వా ॥ ౭.౧,౩౩.౨౧

ఏకామ్బరో వల్కలీ వా భవేద్దణ్డీ చ మేఖలీ ॥ ౭.౧,౩౩.౨౧

ప్రక్షాల్య చరణౌ పశ్చాద్ద్విరాచమ్యాత్మనస్తనుమ్ ॥ ౭.౧,౩౩.౨౨

సంకులీకృత్య తద్భస్మ విరజానలసంభవమ్ ॥ ౭.౧,౩౩.౨౨

అగ్నిరిత్యాదిభిర్మంత్రైః షడ్భిరాథర్వణైః క్రమాత్ ॥ ౭.౧,౩౩.౨౩

విభృజ్యాంగాని మూర్ధాదిచరణాంతాని తైస్స్పృశేత్ ॥ ౭.౧,౩౩.౨౩

తతస్తేన క్రమేణైవ సముద్ధృత్య చ భస్మనా ॥ ౭.౧,౩౩.౨౪

సర్వాంగోద్ధూలనం కుర్యాత్ప్రణవేన శివేన వా ॥ ౭.౧,౩౩.౨౪

తతస్త్రిపుణ్డ్రం రచయేత్త్రియాయుషసమాహ్వయమ్ ॥ ౭.౧,౩౩.౨౫

శివభావం సమాగమ్య శివయోగమథాచరేత్ ॥ ౭.౧,౩౩.౨౫

కుర్యాత్త్రిసన్ధ్యమప్యేవమేతత్పాశుపతం వ్రతమ్ ॥ ౭.౧,౩౩.౨౬

భుక్తిముక్తిప్రదం చైతత్పశుత్వం వినివర్తయేత్ ॥ ౭.౧,౩౩.౨౬

తత్పశుత్వం పరిత్యజ్య కృత్వా పాశుపతం వ్రతమ్ ॥ ౭.౧,౩౩.౨౭

పూజనీయో మహాదేవో లింగమూర్తిస్సనాతనః ॥ ౭.౧,౩౩.౨౭

పద్మమష్టదలం హైమం నవరత్నైరలంకృతమ్ ॥ ౭.౧,౩౩.౨౮

కర్ణికాకేశరోపేతమాసనం పరికల్పయేత్ ॥ ౭.౧,౩౩.౨౮

విభవే తదభావే తు రక్తం సితమథాపి వా ॥ ౭.౧,౩౩.౨౯

పద్మం తస్యాప్యభావే తు కేవలం భావనామయమ్ ॥ ౭.౧,౩౩.౨౯

తత్పద్మకర్ణికామధ్యే కృత్వా లింగం కనీయసమ్ ॥ ౭.౧,౩౩.౩౦

స్ఫాటికం పీఠికోపేతం పూజయేద్విధివత్క్రమాత్ ॥ ౭.౧,౩౩.౩౦

ప్రతిష్ఠాప్య విధానేన తల్లింగం కృతశోధనమ్ ॥ ౭.౧,౩౩.౩౧

పరికల్ప్యాసనం మూర్తిం పఞ్చవక్త్రప్రకారతః ॥ ౭.౧,౩౩.౩౧

పఞ్చగవ్యాదిభిః పూర్ణైర్యథావిభవసంభృతైః ॥ ౭.౧,౩౩.౩౨

స్నాపయేత్కలశైః పూర్ణైరష్టాపదసముద్భవైః ॥ ౭.౧,౩౩.౩౨

గంధద్రవ్యైస్సకర్పూరైశ్చన్దనాద్యైస్సకుంకుమైః ॥ ౭.౧,౩౩.౩౩

సవేదికం సమాలిప్య లింగం భూషణభూషితమ్ ॥ ౭.౧,౩౩.౩౩

బిల్వపత్రైశ్చ పద్మైశ్చ రక్తైః శ్వేతైస్తథోత్పలైః ॥ ౭.౧,౩౩.౩౪

నీలోత్పలైస్తథాన్యైశ్చ పుష్పైస్తైస్తైస్సుగంధిభిః ॥ ౭.౧,౩౩.౩౪

పుణ్యైః ప్రశస్తైః పత్రైశ్చ చిత్రైర్దూర్వాక్షతాదిభిః ॥ ౭.౧,౩౩.౩౫

సమభ్యర్చ్య యథాలాభం మహాపూజావిధానతః ॥ ౭.౧,౩౩.౩౫

ధూపం దీపం తథా చాపి నైవేద్యం చ సమాదిశేత్ ॥ ౭.౧,౩౩.౩౬

నివేదయిత్వా విభవే కల్యాణం చ సమాచరేత్ ॥ ౭.౧,౩౩.౩౬

ఇష్టాని చ విశిష్టాని న్యాయేనోపార్జితాని చ ॥ ౭.౧,౩౩.౩౭

సర్వద్రవ్యాణి దేయాని వ్రతే తస్మిన్విశేషతః ॥ ౭.౧,౩౩.౩౭

శ్రీపత్రోత్పలపద్మానాం సంఖ్యా సాహస్రికీ మతా ॥ ౭.౧,౩౩.౩౮

ప్రత్యేకమపరా సంఖ్యా శతమష్టోత్తరం ద్విజాః ॥ ౭.౧,౩౩.౩౮

తత్రాపి చ విశేషేణ న త్యజేద్బిల్వపత్రకమ్ ॥ ౭.౧,౩౩.౩౯

హైమమేకం పరం ప్రాహుః పద్మం పద్మసహస్రకాత్ ॥ ౭.౧,౩౩.౩౯

నీలోత్పలాదిష్వప్యేతత్సమానం బిల్వపత్రకైః ॥ ౭.౧,౩౩.౪౦

పుష్పాన్తరే న నియమో యథాలాభం నివేదయేత్ ॥ ౭.౧,౩౩.౪౦

అష్టాఙ్గమర్ఘ్యముత్కృష్టం ధూపాలేపౌ విశేషతః ॥ ౭.౧,౩౩.౪౧

చన్దనం వామదేవాఖ్యే హరితాలం చ పౌరుషే ॥ ౭.౧,౩౩.౪౧

ఈశానే భసితం కేచిదాలేపనమితీదృశామ్ ॥ ౭.౧,౩౩.౪౨

న ధూపమితి మన్యన్తే ధూపాన్తరవిధానతః ॥ ౭.౧,౩౩.౪౨

సితాగురుమఘోరాఖ్యే ముఖే కృష్ణాగురుం పునః ॥ ౭.౧,౩౩.౪౨

పౌరుషే గుగ్గులం సవ్యే సౌమ్యే సౌగంధికం ముఖే ॥ ౭.౧,౩౩.౪౩

ఈశానే ఽపి హ్యుశీరాది దేయాద్ధూపం విశేషతః ॥ ౭.౧,౩౩.౪౩

శర్కరామధుకర్పూరకపిలాఘృతసంయుతమ్ ॥ ౭.౧,౩౩.౪౪

చందనాగురుకాష్ఠాద్యం సామాన్యం సంప్రచక్షతే ॥ ౭.౧,౩౩.౪౪

కర్పూరవర్తిరాజ్యాఢ్యా దేయా దీపావలిస్తతః ॥ ౭.౧,౩౩.౪౫

అర్ఘ్యమాచమనం దేయం ప్రతివక్త్రమతః పరమ్ ॥ ౭.౧,౩౩.౪౫

ప్రథమావరణే పూజ్యౌ క్రమాద్ధేరమ్బషణ్ముఖౌ ॥ ౭.౧,౩౩.౪౬

బ్రహ్మాంగాని తతశ్చైవ ప్రథమావరణేఽర్చితే ॥ ౭.౧,౩౩.౪౬

ద్వితీయావరణే పూజ్యా విఘ్నేశాశ్చక్రవర్తినః ॥ ౭.౧,౩౩.౪౭

తృతీయావరణే పూజ్యా భవాద్యా అష్టమూర్తయః ॥ ౭.౧,౩౩.౪౭

౫౪౦

మహాదేవాదయస్తత్ర తథైకాదశమూర్తయః ॥ ౭.౧,౩౩.౪౮

చతుర్థావరణే పూజ్యాః సర్వ ఏవ గణేశ్వరాః ॥ ౭.౧,౩౩.౪౮

బహిరేవ తు పద్మస్య పఞ్చమావరణే క్రమాత్ ॥ ౭.౧,౩౩.౪౯

దశదిక్పతయః పూజ్యాః సాస్త్రాః సానుచరాస్తథా ॥ ౭.౧,౩౩.౪౯

బ్రహ్మణో మానసాః పుత్రాః సర్వే ఽపి జ్యోతిషాం గణాః ॥ ౭.౧,౩౩.౫౦

సర్వా దేవ్యశ్చ దేవాశ్చ సర్వే సర్వే చ ఖేచరాః ॥ ౭.౧,౩౩.౫౦

పాతాలవాసినశ్చాన్యే సర్వే మునిగణా అపి ॥ ౭.౧,౩౩.౫౧

యోగినో హి సఖాస్సర్వే పతంగా మాతరస్తథా ॥ ౭.౧,౩౩.౫౧

క్షేత్రపాలాశ్చ సగణాః సర్వం చైతచ్చరాచరమ్ ॥ ౭.౧,౩౩.౫౨

పూజనీయం శివప్రీత్యా మత్వా శంభువిభూతిమత్ ॥ ౭.౧,౩౩.౫౨

అథావరణపూజాంతే సంపూజ్య పరమేశ్వరమ్ ॥ ౭.౧,౩౩.౫౩

సాజ్యం సవ్యం జనం హృద్యం హవిర్భక్త్యా నివేదయేత్ ॥ ౭.౧,౩౩.౫౩

ముఖవాసాదికం దత్త్వా తామ్బూలం సోపదంశకమ్ ॥ ౭.౧,౩౩.౫౪

అలంకృత్య చ భూయో ఽపి నానాపుష్పవిభూషణైః ॥ ౭.౧,౩౩.౫౪

నీరాజనాంతే విస్తీర్య పూజాశేషం సమాపయేత్ ॥ ౭.౧,౩౩.౫౫

చషకం సోపకారం చ శయనం చ సమర్పయేత్ ॥ ౭.౧,౩౩.౫౫

చన్ద్రసంకాశహారం చ శయనీయం సమర్పయేత్ ॥ ౭.౧,౩౩.౫౬

ఆద్యం నృపోచితం హృద్యం తత్సర్వమనురూపతః ॥ ౭.౧,౩౩.౫౬

కృత్వా చ కారయిత్వా చ హిత్వా చ ప్రతిపూజనమ్ ॥ ౭.౧,౩౩.౫౭

స్తోత్రం వ్యపోహనం జప్త్వా విద్యాం పఞ్చాక్షరీం జపేత్ ॥ ౭.౧,౩౩.౫౭

ప్రదక్షిణాం ప్రణామం చ కృత్వాత్మానం సమర్పయేత్ ॥ ౭.౧,౩౩.౫౮

తతః పురస్తాద్దేవస్య గురువిప్రౌ చ పూజయేత్ ॥ ౭.౧,౩౩.౫౮

దత్త్వార్ఘ్యమష్టౌ పుష్పాణి దేవముద్వాస్య లింగతః ॥ ౭.౧,౩౩.౫౯

అగ్నేశ్చాగ్నిం సుసంయమ్య హ్యుద్వాస్య చ తమప్యుత ॥ ౭.౧,౩౩.౫౯

ప్రత్యహం చ జనస్త్వేవం కుర్యాత్సేవాం పురోదితామ్ ॥ ౭.౧,౩౩.౬౦

తతస్తత్సామ్బుజం లింగం సర్వోపకరణాన్వితమ్ ॥ ౭.౧,౩౩.౬౦

సమర్పయేత్స్వగురవే స్థాపయేద్వా శివాలయే ॥ ౭.౧,౩౩.౬౧

సంపూజ్య చ గురూన్విప్రాన్వ్రతినశ్చ విశేషతః ॥ ౭.౧,౩౩.౬౧

భక్తాన్ద్విజాంశ్చ శక్తశ్చేద్దీనానాథాంశ్చ తోషయేత్ ॥ ౭.౧,౩౩.౬౨

స్వయం చానశనే శక్తః ఫలమూలాశనే ఽథ వా ॥ ౭.౧,౩౩.౬౨

పయోవ్రతో వా భిక్షాశీ భవేదేకాశనస్తథా ॥ ౭.౧,౩౩.౬౩

నక్తం యుక్తాశనో నిత్యం భూశయ్యానిరతః శుచిః ॥ ౭.౧,౩౩.౬౩

భస్మశాయీ తృణేశాయీ చీరాజినధృతో ఽథవా ॥ ౭.౧,౩౩.౬౪

బ్రహ్మచర్యవ్రతో నిత్యం వ్రతమేతత్సమాచరేత్ ॥ ౭.౧,౩౩.౬౪

అర్కవారే తథార్ద్రాయాం పఞ్చదశ్యాం చ పక్షయోః ॥ ౭.౧,౩౩.౬౫

అష్టమ్యాం చ చతుర్దశ్యాం శక్తస్తూపవసేదపి ॥ ౭.౧,౩౩.౬౫

పాఖణ్డిపతితోదక్యాస్సూతకాన్త్యజపూర్వకాన్ ॥ ౭.౧,౩౩.౬౬

వర్జయేత్సర్వయత్నేన మనసా కర్మణా గిరా ॥ ౭.౧,౩౩.౬౬

క్షమదానదయాసత్యాహింసాశీలః సదా భవేత్ ॥ ౭.౧,౩౩.౬౭

సంతుష్టశ్చ ప్రశాన్తశ్చ జపధ్యానరతస్తథా ॥ ౭.౧,౩౩.౬౭

కుర్యాత్త్రిషవణస్నానం భస్మస్నానమథాపి వా ॥ ౭.౧,౩౩.౬౮

పూజాం వైశేషికీం చైవ మనసా వచసా గిరా ॥ ౭.౧,౩౩.౬౮

బహునాత్ర కిముక్తేన నాచరేదశివం వ్రతీ ॥ ౭.౧,౩౩.౬౯
ప్రమాదాత్తు తథాచారే నిరూప్య గురులాఘవే ॥ ౭.౧,౩౩.౬౯
౫౪౦

ఉచితాం నిష్కృతిం కుర్యాత్పూజాహోమజపాదిభిః ॥ ౭.౧,౩౩.౭౦
ఆసమాప్తేర్వ్రతస్యైవమాచరేన్న ప్రమాదతః ॥ ౭.౧,౩౩.౭౦
గోదానం చ వృషోత్సర్గం కుర్యాత్పూజాం చ సంపదా ॥ ౭.౧,౩౩.౭౧
భక్తశ్చ శివప్రీత్యర్థం సర్వకామవివర్జితః ॥ ౭.౧,౩౩.౭౧
సామాన్యమేతత్కథితం వ్రతస్యాస్య సమాసతః ॥ ౭.౧,౩౩.౭౨
ప్రతిమాసం విశేషం చ ప్రవదామి యథాశ్రుతమ్ ॥ ౭.౧,౩౩.౭౨
వైశాఖే వజ్రలింగం తు జ్యేష్ఠే మారకతం శుభమ్ ॥ ౭.౧,౩౩.౭౩
ఆషాఢే మౌక్తికం విద్యాచ్ఛ్రావణే నీలనిర్మితమ్ ॥ ౭.౧,౩౩.౭౩
మాసే భాద్రపదే చైవ పద్మరాగమయం పరమ్ ॥ ౭.౧,౩౩.౭౪
ఆశ్వినే మాసి విద్యాద్వై లింగం గోమేదకం వరమ్ ॥ ౭.౧,౩౩.౭౪
కార్తిక్యాం వైద్రుమం లింగం వైదూర్యం మార్గశీర్షకే ॥ ౭.౧,౩౩.౭౫
పుష్పరాగమయం పౌషే మాఘే ద్యుమణిజన్తథా ॥ ౭.౧,౩౩.౭౫
ఫాల్గుణే చన్ద్రకాన్తోత్థం చైత్రే తద్వ్యత్యయో ఽథవా ॥ ౭.౧,౩౩.౭౬
సర్వమాసేషు రత్నానామలాభే హైమమేవ వా ॥ ౭.౧,౩౩.౭౬
హైమాభావే రాజతం వా తామ్రజం శైలజన్తథా ॥ ౭.౧,౩౩.౭౭
మృన్మయం వా యథాలాభం జాతుషం చాన్యదేవ వా ॥ ౭.౧,౩౩.౭౭
సర్వగంధమయం వాథ లింగం కుర్యాద్యథారుచి ॥ ౭.౧,౩౩.౭౮

వ్రతావసానసమయే సమాచరితనిత్యకః ॥ ౭.౧,౩౩.౭౮

కృత్వా వైశేషికీం పూజాం హుత్వా చైవ యథా పురా ॥ ౭.౧,౩౩.౭౯

సంపూజ్య చ తథాచార్యం వ్రతినశ్చ విశేషతః ॥ ౭.౧,౩౩.౭౯

దేశికేనాప్యనుజ్ఞాతః ప్రాఙ్ముఖో వాప్యుదఙ్ముఖః ॥ ౭.౧,౩౩.౮౦

దర్భాసనో దర్భపాణిః ప్రాణాపానౌ నియమ్య చ ॥ ౭.౧,౩౩.౮౦

జపిత్వా శక్తితో మూలం ధ్యాత్వా సామ్బం త్రియమ్బకమ్ ॥ ౭.౧,౩౩.౮౧

అనుజ్ఞాప్య యథాపూర్వం నమస్కృత్య కృతాఞ్జలిః ॥ ౭.౧,౩౩.౮౧

సముత్సృజామి భగవన్వ్రతమేతత్త్వదాజ్ఞయా ॥ ౭.౧,౩౩.౮౨

ఇత్యుక్త్వా లింగమూలస్థాన్దర్భానుత్తరతస్త్యజేత్ ॥ ౭.౧,౩౩.౮౨

తతో దణ్డజటాచీరమేఖలా అపి చోత్సృజేత్ ॥ ౭.౧,౩౩.౮౩

పునరాచమ్య విధివత్పఞ్చాక్షరముదీరయేత్ ॥ ౭.౧,౩౩.౮౩

యః కృత్వాత్యంతికీం దీక్షామాదేహాన్తమనాకులః ॥ ౭.౧,౩౩.౮౪

వ్రతమేతత్ప్రకుర్వీత స తు వై నైష్ఠికః స్మృతః ॥ ౭.౧,౩౩.౮౪

సో ఽత్యాశ్రమీ చ విజ్ఞేయో మహాపాశుపతస్తథా ॥ ౭.౧,౩౩.౮౫

స ఏవ తపతాం శ్రేష్ఠ స ఏవ చ మహావ్రతీ ॥ ౭.౧,౩౩.౮౫

న తేన సదృశః కశ్చిత్కృతకృత్యో ముముక్షుషు ॥ ౭.౧,౩౩.౮౬

యో యతిర్నైష్ఠికో జాతస్తమాహుర్నైష్ఠికోత్తమమ్ ॥ ౭.౧,౩౩.౮౬

యో ఽన్వహం ద్వాదశాహం వా వ్రతమేతత్సమాచరేత్ ॥ ౭.౧,౩౩.౮౭

సో ఽపి నైష్ఠికతుల్యః స్యాత్తీవ్రవ్రతసమన్వయాత్ ॥ ౭.౧,౩౩.౮౭

ఘృతాక్తో యశ్చరేదేతద్వ్రతం వ్రతపరాయణః ॥ ౭.౧,౩౩.౮౮

ద్విత్రైకదివసం వాపి స చ కశ్చన నైష్ఠికః ॥ ౭.౧,౩౩.౮౮

కృత్యమిత్యేవ నిష్కామో యశ్చరేద్వ్రతముత్తమమ్ ॥ ౭.౧,౩౩.౮౯
శివార్పితాత్మా సతతం న తేన సదృశః క్వచిత్ ॥ ౭.౧,౩౩.౮౯
భస్మచ్ఛన్నో ద్విజో విద్వాన్మహాపాతకసంభవైః ॥ ౭.౧,౩౩.౯౦
పాపైస్సుదారుణైస్సద్యో ముచ్యతే నాత్ర సంశయః ॥ ౭.౧,౩౩.౯౦
రుద్రాగ్నిర్యత్పరం వీర్యన్తద్భస్మ పరికీర్తితమ్ ॥ ౭.౧,౩౩.౯౧
తస్మాత్సర్వేషు కాలేషు వీర్యవాన్భస్మసంయుతః ॥ ౭.౧,౩౩.౯౧
౫౪౧

భస్మనిష్ఠస్య నశ్యన్తి దోషా భస్మాగ్నిసంగమాత్ ॥ ౭.౧,౩౩.౯౨
భస్మస్నానవిశుద్ధాత్మా భస్మనిష్ఠ ఇతి స్మృతః ॥ ౭.౧,౩౩.౯౨
భస్మనా దిగ్ధసర్వాంగో భస్మదీప్తత్రిపుండ్రకః ॥ ౭.౧,౩౩.౯౩
భస్మస్నాయీ చ పురుషో భస్మనిష్ఠ ఇతి స్మృతః ॥ ౭.౧,౩౩.౯౩
భూతప్రేతపిశాచాశ్చ రోగాశ్చాతీవ దుస్సహాః ॥ ౭.౧,౩౩.౯౪
భస్మనిష్ఠస్య సాన్నిధ్యాద్విద్రవంతి న సంశయః ॥ ౭.౧,౩౩.౯౪
భాసనాద్భాసితం ప్రోక్తం భస్మ కల్మషభక్షణాత్ ॥ ౭.౧,౩౩.౯౫
భూతిభూతికరీ చైవ రక్షా రక్షాకరీ పరమ్ ॥ ౭.౧,౩౩.౯౫
కిమన్యదిహ వక్తవ్యం భస్మమాహాత్మ్యకారణమ్ ॥ ౭.౧,౩౩.౯౬
వ్రతీ చ భస్మనా స్నాతస్స్వయం దేవో మహేశ్వరః ॥ ౭.౧,౩౩.౯౬
పరమాస్త్రం చ శైవానాం భస్మైతత్పారమేశ్వరమ్ ॥ ౭.౧,౩౩.౯౭
ధౌమ్యాగ్రజస్య తపసి వ్యాపదో యన్నివారితాః ॥ ౭.౧,౩౩.౯౭
తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన కృత్వా పాశుపతవ్రతమ్ ॥ ౭.౧,౩౩.౯౮

ధనవద్భస్మ సంగృహ్య భస్మస్నానరతో భవేత్ ॥ ౭.౧,౩౩.౯౮

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాం పూర్వఖణ్డే
పశుపతివ్రతవిధానవర్ణనం నామ త్రయస్త్రింశో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౩౪

ఋషయ ఊచుః

ధౌమ్యాగ్రజేన శిశునా క్షీరార్థం హి తపః కృతమ్ ॥ ౭.౧,౩౪.౧

తస్మాత్క్షీరార్ణవో దత్తస్తస్మై దేవేన శూలినా ॥ ౭.౧,౩౪.౧

స కథం శిశుకో లేభే శివశాస్త్రప్రవక్తృతామ్ ॥ ౭.౧,౩౪.౨

కథం వా శివసద్భావం జ్ఞాత్వా తపసి నిష్ఠితః ॥ ౭.౧,౩౪.౨

కథం చ లబ్ధవిజ్ఞానస్తపశ్చరణపర్వణి ॥ ౭.౧,౩౪.౩

రుద్రాగ్నేర్యత్పరం వీర్యం లభే భస్మ స్వరక్షకమ్ ॥ ౭.౧,౩౪.౩

వాయురువాచ

న హ్యేష శిశుకః కశ్చిత్ప్రాకృతః కృతవాంస్తపః ॥ ౭.౧,౩౪.౪

మునివర్యస్య తనయో వ్యాఘ్రపాదస్య ధీమతః ॥ ౭.౧,౩౪.౪

జన్మాన్తరేణ సంసిద్ధః కేనాపి ఖలు హేతునా ॥ ౭.౧,౩౪.౫

స్వపదప్రచ్యుతో దిష్ట్యా ప్రాప్తో మునికుమారతామ్ ॥ ౭.౧,౩౪.౫

మహాదేవప్రసాదస్య భాగ్యాపన్నస్య భావినః ॥ ౭.౧,౩౪.౬

దుగ్ధాభిలాషప్రభవద్వారతామగమత్తపః ॥ ౭.౧,౩౪.౬

అతః సర్వగణేశత్వం కుమారత్వం చ శాశ్వతమ్ ॥ ౭.౧,౩౪.౭

సహ దుగ్ధాబ్ధినా తస్మై ప్రదదౌ శంకరః స్వయమ్ ॥ ౭.౧,౩౪.౭

తస్య జ్ఞానాగమోప్యస్య ప్రసాదాదేవ శాంకరాత్ ॥ ౭.౧,౩౪.౮

కౌమారం హి పరం సాక్షాజ్జ్ఞానం శక్తిమయం విదుః ॥ ౭.౧,౩౪.౮

శివశాస్త్రప్రవక్తృత్వమపి తస్య హి తత్కృతమ్ ॥ ౭.౧,౩౪.౯

కుమారో మునితో లబ్ధజ్ఞానాబ్ధిరివ నన్దనః ॥ ౭.౧,౩౪.౯

దృష్టం తు కారణం తస్య శివజ్ఞానసమన్వయే ॥ ౭.౧,౩౪.౧౦

స్వమాతృవచనం సాక్షాచ్చోకజం క్షీరకారణాత్ ॥ ౭.౧,౩౪.౧౦

కదాచిత్క్షీరమత్యల్పం పీతవాన్మాతులాశ్రమే ॥ ౭.౧,౩౪.౧౧

ఈర్ష్యయా మాతులసుతం సంతృప్తక్షీరముత్తమమ్ ॥ ౭.౧,౩౪.౧౧

పీత్వా స్థితం యథాకామం దృష్ట్వా వై మాతులాత్మజమ్ ॥ ౭.౧,౩౪.౧౨

ఉపమన్యుర్వ్యాఘ్రపాదిః ప్రీత్యా ప్రోవాచ మాతరమ్ ॥ ౭.౧,౩౪.౧౨

ఉపమన్యురువాచ

మాతర్మాతర్మహాభాగే మమ దేహి తపస్విని ॥ ౭.౧,౩౪.౧౩

౫౪౧

గవ్యం క్షీరమతిస్వాదు నాల్పముష్ణం పిబామ్యహమ్ ॥ ౭.౧,౩౪.౧౩

వాయురువాచ

తచ్ఛ్రుత్వా పుత్రవచనం తన్మాతా చ తపస్వినీ ॥ ౭.౧,౩౪.౧౪

వ్యాఘ్రపాదస్య మహిషీ దుఃఖమాపత్తదా చ సా ॥ ౭.౧,౩౪.౧౪

ఉపలాల్యాథ సుప్రీత్యా పుత్రమాలింగ్య సాదరమ్ ॥ ౭.౧,౩౪.౧౫

దుఃఖితా విలలాపాథ స్మృత్వా నైర్ధన్యమాత్మనః ॥ ౭.౧,౩౪.౧౫

స్మృత్వాస్మృత్వా పునః క్షీరముపమన్యుస్స బాలకః ॥ ౭.౧,౩౪.౧౬

దేహి దేహీతి తామాహ రుద్రసూనుర్మహాద్యుతిః ॥ ౭.౧,౩౪.౧౬

తద్గతం సా పరిజ్ఞాయ ద్విజపత్నీ తపస్వినీ ॥ ౭.౧,౩౪.౧౭

శాన్తయే తద్గతస్యాథ శుభోపాయమరీరచత్ ॥ ౭.౧,౩౪.౧౭

ఉఞ్ఛవృత్త్యార్జితాన్బీజాన్స్వయం దృష్ట్వా చ సా తదా ॥ ౭.౧,౩౪.౧౮

బీజపిష్టమథాలోడ్య తోయేన కలభాషిణీ ॥ ౭.౧,౩౪.౧౮

ఏహ్యేహి మమ పుత్రేతి సామపూర్వం తతస్సుతమ్ ॥ ౭.౧,౩౪.౧౯

ఆలిఙ్గ్యాదాయ దుఃఖార్తా ప్రదదౌ కృత్రిమం పయః ॥ ౭.౧,౩౪.౧౯

పీత్వా చ కృత్రిమం క్షీరం మాత్రాం దత్తం స బాలకః ॥ ౭.౧,౩౪.౨౦

నైతత్క్షీరమితి ప్రాహ మాతరం చాతివిహ్వలః ॥ ౭.౧,౩౪.౨౦

దుఃఖితా సా తదా ప్రాహ సంప్రేక్ష్యాఘ్రాయ మూర్ధని ॥ ౭.౧,౩౪.౨౧

సమార్జ్య నేత్రే పుత్రస్య కరాభ్యాం కమలాయతే ॥ ౭.౧,౩౪.౨౧

జనన్యువాచ

తటినీ రత్నపూర్ణాస్తాస్స్వర్గపాతాలగోచరాః ॥ ౭.౧,౩౪.౨౨

భాగ్యహీనా న పశ్యన్తి భక్తిహీనాశ్చ యే శివే ॥ ౭.౧,౩౪.౨౨

రాజ్యం స్వర్గం చ మోక్షం చ భోజనం క్షీరసంభవమ్ ॥ ౭.౧,౩౪.౨౩

న లభన్తే ప్రియాణ్యేషాం న తుష్యతి యదా శివః ॥ ౭.౧,౩౪.౨౩

భవప్రసాదజం సర్వం నాన్యద్దేవప్రసాదజమ్ ॥ ౭.౧,౩౪.౨౪

అన్యదేవేషు నిరతా దుఃఖార్తా విభ్రమన్తి చ ॥ ౭.౧,౩౪.౨౪

క్షీరం తత్ర కుతోఽస్మాకం వనే నివసతాం సదా ॥ ౭.౧,౩౪.౨౫

క్వ దుగ్ధసాధనం వత్స క్వ వయం వనవాసినః ॥ ౭.౧,౩౪.౨౫

కృతాస్నభావేన దారిద్ర్యాన్మయా తే భాగ్యహీనయా ॥ ౭.౧,౩౪.౨౬

మిథ్యాదుగ్ధమిదం దత్తమ్పిష్టమాలోడ్య వారిణా ॥ ౭.౧,౩౪.౨౬

త్వం మాతులగృహే స్వల్పం పీత్వా స్వాదు పయః శృతమ్ ॥ ౭.౧,౩౪.౨౭

జ్ఞాత్వా స్వాదు త్వయా పీతం తజ్జాతీయమనుస్మరన్ ॥ ౭.౧,౩౪.౨౭

దత్తం న పయ ఇత్యుక్త్వా రుదన్ దుఃఖీకరోషి మామ్ ॥ ౭.౧,౩౪.౨౮

ప్రసాదేన వినా శంభో పయస్తవ న విద్యతే ॥ ౭.౧,౩౪.౨౮

పాదపంకజయోస్తస్య సామ్బస్య సగణస్య చ ॥ ౭.౧,౩౪.౨౯

భక్త్యా సమర్పితం యత్తత్కారణం సర్వసమ్పదామ్ ॥ ౭.౧,౩౪.౨౯

అధునా వసుదోస్మాభిర్మహాదేవో న పూజితః ॥ ౭.౧,౩౪.౩౦

సకామానాం యథాకామం యథోక్తఫలదాయకః ॥ ౭.౧,౩౪.౩౦

ధనాన్యుద్దిశ్య నాస్మాభిరితః ప్రాగర్చితః శివః ॥ ౭.౧,౩౪.౩౧

అతో దరిద్రాస్సంజాతా వయం తస్మాన్న తే పయః ॥ ౭.౧,౩౪.౩౧

పూర్వజన్మని యద్దత్తం శివముద్దిశ్య వై సుతః ॥ ౭.౧,౩౪.౩౨

తదేవ లభ్యతే నాన్యద్విష్ణుముద్దిశ్య వా ప్రభుమ్ ॥ ౭.౧,౩౪.౩౨

వాయురువాచ

ఇతి మాతృవచః శ్రుత్వా తథ్యం శోకాదిసూచకమ్ ॥ ౭.౧,౩౪.౩౩

బాలో ఽప్యనుతపన్నంతః ప్రగల్భమిదమబ్రవీత్ ॥ ౭.౧,౩౪.౩౩

౩౪౨

ఉపమన్యురువాచ

శోకేనాలమితో మతః సాంబో యద్యస్తి శంకరః ॥ ౭.౧,౩౪.౩౪

త్యజ శోకం మహాభాగే సర్వం భద్రం భవిష్యతి ॥ ౭.౧,౩౪.౩౪

శృణు మాతర్వచో మేద్య మహాదేవో ఽస్తి చేత్క్వచిత్ ॥ ౭.౧,౩౪.౩౫
చిరాద్వా హ్యచిరాద్వాపి క్షీరోదం సాధయామ్యహమ్ ॥ ౭.౧,౩౪.౩౫
వాయురువాచ
ఇతి శ్రుత్వా వచస్తస్య బాలకస్య మహామతేః ॥ ౭.౧,౩౪.౩౬
ప్రయ్తువాచ తదా మాతా సుప్రసన్నా మనస్వినీ ॥ ౭.౧,౩౪.౩౬
మాతోవాచ
శుభం విచారితం తాత త్వయా మత్ప్రీతివర్ధనమ్ ॥ ౭.౧,౩౪.౩౭
విలంబం మా కథాస్త్వం హి భజ సాంబం సదాశివమ్ ॥ ౭.౧,౩౪.౩౭
సర్వస్మాదధికో ఽస్త్యేవ శివః పరమకారణమ్ ॥ ౭.౧,౩౪.౩౮
తత్కృతం హి జగత్సర్వం బ్రహ్మాద్యాస్తస్య కింకరాః ॥ ౭.౧,౩౪.౩౮
తత్ప్రసాదకృతైశ్వర్యా దాసాస్తస్య వయం ప్రభోః ॥ ౭.౧,౩౪.౩౯
తం వినాన్యం న జానీమశ్శంకరం లోకశంకరమ్ ॥ ౭.౧,౩౪.౩౯
అన్యాన్దేవాన్పరిత్యజ్య కర్మణా మనసా గిరా ॥ ౭.౧,౩౪.౪౦
తమేవ సాంబం సగణం భజ భావపురస్సరమ్ ॥ ౭.౧,౩౪.౪౦
తస్య దేవాధిదేవస్య శివస్య వరదాయినః ॥ ౭.౧,౩౪.౪౧
సాక్షాన్నమశ్శివాయేతి మంత్రో ఽయం వాచకః స్మృతః ॥ ౭.౧,౩౪.౪౧
సప్తకోటిమహామంత్రాః సర్వే సప్రణవాః పరే ॥ ౭.౧,౩౪.౪౨
తస్మిన్నేవ విలీయంతే పునస్తస్మాద్వినిర్గతాః ॥ ౭.౧,౩౪.౪౨
సప్రసాదాశ్చ తే మంత్రాః స్వాధికారాద్యపేక్షయా ॥ ౭.౧,౩౪.౪౩
సర్వాధికారస్త్వేకో ఽయం మంత్ర ఏవేశ్వరాజ్ఞయా ॥ ౭.౧,౩౪.౪౩
యథా నికృష్టానుత్కృష్టాన్సర్వానప్యాత్మనః శివః ॥ ౭.౧,౩౪.౪౪

క్షమతే రక్షితుం తద్వన్మంత్రో ఽయమపి సర్వదా ॥ ౭.౧,౩౪.౪౪
ప్రబలశ్చ తథా హ్యేష మంత్రో మన్త్రాన్తరాదపి ॥ ౭.౧,౩౪.౪౫
సర్వరక్షాక్షమో ఽప్యేష నాపరః కశ్చిదిష్యతే ॥ ౭.౧,౩౪.౪౫
తస్మాన్మన్త్రాన్తరాంస్త్యక్త్వా పఞ్చాక్షరపరో భవ ॥ ౭.౧,౩౪.౪౬
తస్మిఞ్జిహ్వాంతరగతే న కించిదిహ దుర్లభమ్ ॥ ౭.౧,౩౪.౪౬
అఘోరాస్త్రం చ శైవానాం రక్షాహేతురనుత్తమమ్ ॥ ౭.౧,౩౪.౪౭
తచ్చ తత్రప్రభవం మత్వా తత్పరో భవ నాన్యథా ॥ ౭.౧,౩౪.౪౭
భస్మేదన్తు మయా లబ్ధం పితురేవ తవోత్తమమ్ ॥ ౭.౧,౩౪.౪౮
విరజానలసంసిద్ధం మహావ్యాపన్నివారణమ్ ॥ ౭.౧,౩౪.౪౮
మంత్రం చ తే మయా దత్తం గృహాణ మదనుజ్ఞయా ॥ ౭.౧,౩౪.౪౯
అనేనైవాశు జప్తేన రక్షా తవ భవిష్యతి ॥ ౭.౧,౩౪.౪౯
వాయురువాచ
ఏవం మాత్రా సమాదిశ్య శివమస్త్విత్యుదీర్య చ ॥ ౭.౧,౩౪.౫౦
విసృష్టస్తద్వచో మూర్ధ్ని కుర్వన్నేవ తదా మునిః ॥ ౭.౧,౩౪.౫౦
తాం ప్రణమ్యైవముక్త్వా చ తపః కర్తుం ప్రచక్రమే ॥ ౭.౧,౩౪.౫౧
తమాహ చ తదా మాతా శుభం కుర్వంతు తే సురాః ॥ ౭.౧,౩౪.౫౧
అనుజ్ఞాతస్తయా తత్ర తపస్తేపే స దుశ్చరమ్ ॥ ౭.౧,౩౪.౫౨
హిమవత్పర్వతం ప్రాప్య వాయుభక్షః సమాహితః ॥ ౭.౧,౩౪.౫౨
అష్టేష్టకాభిః ప్రసాదం కృత్వా లింగం చ మృన్మయమ్ ॥ ౭.౧,౩౪.౫౩
తత్రావాహ్య మహాదేవం సాంబం సగణమవ్యయమ్ ॥ ౭.౧,౩౪.౫౩
౫౪౨

భక్త్యా పఞ్చాక్షరేణైవ పుత్రైః పుష్పైర్వనోద్భవైః ॥ ౭.౧,౩౪.౫౪

సమభ్యర్చ్య చిరం కాలం చచార పరమం తపః ॥ ౭.౧,౩౪.౫౪

తతస్తపశ్చరత్తం తం బాలమేకాకినం కృశమ్ ॥ ౭.౧,౩౪.౫౫

ఉపమన్యుం ద్విజవరం శివసంసక్తమానసమ్ ॥ ౭.౧,౩౪.౫౫

పురా మరీచినా శప్తాః కేచిన్మునిపిశాచకాః ॥ ౭.౧,౩౪.౫౬

సంపీడ్య రాక్షసైర్భావైస్తపసోవిఘ్నమాచరన్ ॥ ౭.౧,౩౪.౫౬

స చ తైః పీడ్యమానో ఽపి తపః కుర్వన్కథఞ్చన ॥ ౭.౧,౩౪.౫౭

సదా నమః శివాయేతి క్రోశతి స్మార్తనాదవత్ ॥ ౭.౧,౩౪.౫౭

తన్నాదశ్రవణాదేవ తపసో విఘ్నకారిణః ॥ ౭.౧,౩౪.౫౮

తే తం బాలం సముత్సృజ్య మునయస్సముపాచరన్ ॥ ౭.౧,౩౪.౫౮

తపసా తస్య విప్రస్య చోపమన్యోర్మహాత్మనః ॥ ౭.౧,౩౪.౫౯

చరాచరం చ మునయః ప్రదీపితమభూజ్జగత్ ॥ ౭.౧,౩౪.౫౯

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాం పూర్వఖణ్డే
ఉపమన్యుతపోవర్ణనం నామ చతుస్త్రింశో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౩౫

వాయురువాచ

అథ సర్వే ప్రదీప్తాంగా వైకుణ్ఠం ప్రయయుర్ద్రుతమ్ ॥ ౭.౧,౩౫.౧

ప్రణమ్యాహుశ్చ తత్సర్వం హరయే దేవసత్తమాః ॥ ౭.౧,౩౫.౧

శ్రుత్వా తేషాం తదా వాక్యం భగవాన్పురుషోత్తమః ॥ ౭.౧,౩౫.౨

కిమిదన్త్వితి సంచిన్త్య జ్ఞాత్వా తత్కారణం చ సః ॥ ౭.౧,౩౫.౨

జగామ మన్దరం తూర్ణం మహేశ్వరదిదృక్షయా ॥ ౭.౧,౩౫.౩

దృష్ట్వా దేవం ప్రణమ్యైవం ప్రోవాచ సుకృతాంజలిః ॥ ౭.౧,౩౫.౩

విష్ణురువాచ

భగవన్బ్రాహ్మణః కశ్చిదుపమన్యురితి శ్రుతః ॥ ౭.౧,౩౫.౪

క్షీరార్థమదహత్సర్వం తపసా తన్నివారయ ॥ ౭.౧,౩౫.౪

వాయురువాచ

ఇతి శ్రుత్వా వచో విష్ణోః ప్రాహ దేవో మహేశ్వరః ॥ ౭.౧,౩౫.౫

శిశుం నివారయిష్యామి తత్త్వం గచ్ఛ స్వమాశ్రమమ్ ॥ ౭.౧,౩౫.౫

తచ్ఛ్రుత్వా శంభువచనం స విష్ణుర్దేవవల్లభః ॥ ౭.౧,౩౫.౬

జగామాశ్వాస్య తాన్సర్వాన్స్వలోకమమరాదికాన్ ॥ ౭.౧,౩౫.౬

ఏతస్మిన్నంతరే దేవః పినాకీ పరమేశ్వరః ॥ ౭.౧,౩౫.౭

శక్రస్య రూపమాస్థాయ గన్తుం చక్రే మతిం తతః ॥ ౭.౧,౩౫.౭

అథ జగామ మునేస్తు తపోవనం గజవరేణ సితేన సదాశివః ॥ ౭.౧,౩౫.౮

సహ సురాసురసిద్ధమహోరగైరమరరాజతనుం స్వయమాస్థితః ॥ ౭.౧,౩౫.౮

స వారణశ్చారు తదా విభుం తం నివీజ్య వాలవ్యజనేన దివ్యమ్ ॥ ౭.౧,౩౫.౯

దధార శచ్యా సహితం సురేంద్రం కరేణ వామేన శితాతపత్రమ్ ॥ ౭.౧,౩౫.౯

రరాజ భగవాన్సోమః శక్రరూపీ సదాశివః ॥ ౭.౧,౩౫.౧౦

తేనాతపత్రేణ యథా చన్ద్రబింబేన మన్దరః ॥ ౭.౧,౩౫.౧౦

ఆస్థాయైవం హి శక్రస్య స్వరూపం పరమేశ్వరః ॥ ౭.౧,౩౫.౧౧

జగామానుగ్రహం కర్తుముపమన్యోస్తదాశ్రమమ్ ॥ ౭.౧,౩౫.౧౧

తం దృష్ట్వా పరమేశానం శక్రరూపధరం శివమ్ ॥ ౭.౧,౩౫.౧౨

ప్రణమ్య శిరసా ప్రాహ మహామునివరః స్వయమ్ ॥ ౭.౧,౩౫.౧౨

ఉపమన్యురువాచ

పావితశ్చాశ్రమసోఽయం మమ దేవేశ్వర స్వయమ్ ॥ ౭.౧,౩౫.౧౩

ప్రాప్తో యత్త్వం జగన్నాథ భగవన్దేవసత్తమ ॥ ౭.౧,౩౫.౧౩

వాయురువాచ

ఏవముక్త్వా స్థితం ప్రేక్ష్య కృతాంజలిపుటం ద్విజమ్ ॥ ౭.౧,౩౫.౧౪

౫౪౩

ప్రాహ గంభీరయా వాచా శక్రరూపధరో హరః ॥ ౭.౧,౩౫.౧౪

శక్ర ఉవాచ

తుష్టోఽస్మి తే వరం బ్రూహి తపసానేన సువ్రత ॥ ౭.౧,౩౫.౧౫

దదామి చేప్సితాన్సర్వాన్ధౌమ్యాగ్రజ మహామునే ॥ ౭.౧,౩౫.౧౫

వాయురువాచ

ఏవముక్తస్తదా తేన శక్రేణ మునిపుంగవః ॥ ౭.౧,౩౫.౧౬

వారయామి శివే భక్తిమిత్యువాచ కృతాఞ్జలిః ॥ ౭.౧,౩౫.౧౬

తన్నిశమ్య హరిః ౧ ప్రాహ మాం న జానాసి లేఖపమ్ ॥ ౭.౧,౩౫.౧౭

త్రైలోక్యాధిపతిం శక్రం సర్వదేవనమస్కృతమ్ ॥ ౭.౧,౩౫.౧౭

మద్భక్తో భవ విప్రర్షే మామేవార్చయ సర్వదా ॥ ౭.౧,౩౫.౧౮

దదామి సర్వం భద్రం తే త్యజ రుద్రం చ నిర్గుణమ్ ॥ ౭.౧,౩౫.౧౮

రుద్రేణ నిర్గుణేనాపి కిం తే కార్యం భవిష్యతి ॥ ౭.౧,౩౫.౧౯

దేవపఙ్క్తిబహిర్భూతో యః పిశాచత్వమాగతః ॥ ౭.౧,౩౫.౧౯

వాయురువాచ

తచ్ఛ్రుత్వా ప్రాహ స మునిర్జపన్పఞ్చాక్షరం మనుమ్ ॥ ౭.౧,౩౫.౨౦
మన్యమానో ధర్మవిఘ్నం ప్రాహ తం కర్తుమాగతమ్ ॥ ౭.౧,౩౫.౨౦
ఉపమన్యురువాచ
త్వయైవం కథితం సర్వం భవనిందారతేన వై ॥ ౭.౧,౩౫.౨౧
ప్రసంగాదేవ దేవస్య నిర్గుణత్వం మహాత్మనః ॥ ౭.౧,౩౫.౨౧
త్వం న జానామి వై రుద్రం సర్వదేవేశ్వరేశ్వరమ్ ॥ ౭.౧,౩౫.౨౨
బ్రహ్మవిష్ణుమహేశానాం జనక ప్రకృతేః పరమ్ ॥ ౭.౧,౩౫.౨౨
సదసద్వ్యక్తమవ్యక్తం యమాహుర్బ్రహ్మవాదినః ॥ ౭.౧,౩౫.౨౩
నిత్యమేకమనేకం చ వరం తస్మాద్వృణోమ్యహమ్ ॥ ౭.౧,౩౫.౨౩
హేతువాదవినిర్ముక్తం సాంఖ్యయోగార్థదమ్పరమ్ ॥ ౭.౧,౩౫.౨౪
ఉపాసతే యం తత్త్వజ్ఞా వరం తస్మాద్వృణోమ్యహమ్ ॥ ౭.౧,౩౫.౨౪
నాస్తి శంభోః పరం తత్త్వం సర్వకారణకారణాత్ ॥ ౭.౧,౩౫.౨౫
బ్రహ్మవిష్ణ్వాదిదేవానాం స్రష్టుర్గుణపరాద్విభోః ॥ ౭.౧,౩౫.౨౫
బహునాత్ర కిముక్తేన మయాద్యానుమితం మహత్ ॥ ౭.౧,౩౫.౨౬
భవాంతరే కృతం పాపం శ్రుతా నిన్దా భవస్య చేత్ ॥ ౭.౧,౩౫.౨౬
శ్రుత్వా నిందాం భవస్యాథ తత్క్షణాదేవ సన్త్యజేత్ ॥ ౭.౧,౩౫.౨౭
స్వదేహం తన్నిహత్యాశు శివలోకం స గచ్ఛతి ॥ ౭.౧,౩౫.౨౭
ఆస్తాం తావన్మమేచ్ఛేయం క్షీరం ప్రతి సురాధమ ॥ ౭.౧,౩౫.౨౮
నిహత్య త్వాం శివాస్త్రేణ త్యజామ్యేతం కలేవరమ్ ॥ ౭.౧,౩౫.౨౮
వాయురువాచ
ఏవముక్త్వోపమన్యుస్తం మర్తుం వ్యవసితస్స్వయమ్ ॥ ౭.౧,౩౫.౨౯

క్షీరే వాఞ్ఛామపి త్యక్త్వా నిహన్తుం శక్రముద్యతః ॥ ౭.౧,౩౫.౨౯

భస్మాదాయ తదా ఘోరమఘోరాస్త్రాభిమంత్రితమ్ ॥ ౭.౧,౩౫.౩౦

విసృజ్య శక్రముద్దిశ్య ననాద స మునిస్తదా ॥ ౭.౧,౩౫.౩౦

స్మృత్వా శంభుపదద్వంద్వం స్వదేహం దుగ్ధుముద్యతః ॥ ౭.౧,౩౫.౩౧

ఆగ్నేయీం ధారణాం బిభ్రదుపమన్యురవస్థితః ॥ ౭.౧,౩౫.౩౧

ఏవం వ్యవసితే విప్రే భగవాన్భగనేత్రహా ॥ ౭.౧,౩౫.౩౨

వారయామాస సౌమ్యేన ధారణాం తస్య యోగినః ॥ ౭.౧,౩౫.౩౨

తద్విసృష్టమఘోరాస్త్రం నందీశ్వరనియోగతః ॥ ౭.౧,౩౫.౩౩

జగృహే మధ్యతః క్షిప్తం నన్దీ శంకరవల్లభః ॥ ౭.౧,౩౫.౩౩

౧ ఇన్ద్రః

౫౪౩

స్వం రూపమేవ భగవానాస్థాయ పరమేశ్వరః ॥ ౭.౧,౩౫.౩౪

దర్శయామాస శిప్రాయ బాలేన్దుకృతశేఖరమ్ ॥ ౭.౧,౩౫.౩౪

క్షీరార్ణవసహస్రం చ పీయూషార్ణవమేవ వా ॥ ౭.౧,౩౫.౩౫

దధ్యాదేరర్ణవాంశ్చైవ ఘృతోదార్ణవమేవ చ ॥ ౭.౧,౩౫.౩౫

ఫలార్ణవం చ బాలస్య భక్ష్య భోజ్యార్ణవం తథా ॥ ౭.౧,౩౫.౩౬

అపూపానాం గిరిం చైవ దర్శయామాస స ప్రభుః ॥ ౭.౧,౩౫.౩౬

ఏవం స దదృశే దేవో దేవ్యా సార్ధం వృషోపరి ॥ ౭.౧,౩౫.౩౭

గణేశ్వరైస్త్రిశూలాద్యైర్దివ్యాస్త్రైరపి సంవృతః ॥ ౭.౧,౩౫.౩౭
దివి దుందుభయో నేదుః పుష్పవృష్టిః పపాత చ ॥ ౭.౧,౩౫.౩౮
విష్ణుబ్రహ్మేన్ద్రప్రముఖైర్దేవైశ్ఛన్నా దిశో దశ ॥ ౭.౧,౩౫.౩౮
అథోపమన్యురానన్దసముద్రోర్మిభిరావృతః ॥ ౭.౧,౩౫.౩౯
పపాత దణ్డవద్భూమౌ భక్తినమ్రేణ చేతసా ॥ ౭.౧,౩౫.౩౯
ఏతస్మిన్సమయే తత్ర సస్మితో భగవాన్భవః ॥ ౭.౧,౩౫.౪౦
ఏహ్యేహీతి తమాహూయ మూర్ధ్న్యాఘ్రాయ దదౌ వరాన్ ॥ ౭.౧,౩౫.౪౦
శివ ఉవాచ
భక్ష్యభోజ్యాన్యథాకామం బాన్ధవైర్భుఙ్క్ష్వ సర్వదా ॥ ౭.౧,౩౫.౪౧
సుఖీ భవ సదా దుఃఖాన్నిర్ముక్తో భక్తిమాన్మమ ॥ ౭.౧,౩౫.౪౧
ఉపమన్యో మహాభాగ తవామ్బైషా హి పార్వతీ ॥ ౭.౧,౩౫.౪౨
మయా పుత్రీకృతో హ్యద్య దత్తః క్షీరోదకార్ణవః ॥ ౭.౧,౩౫.౪౨
మధునశ్చార్ణవశ్చైవ దధ్యన్నార్ణవ ఏవ చ ॥ ౭.౧,౩౫.౪౩
ఆజ్యౌదనార్ణవశ్చైవ ఫలాద్యర్ణవ ఏవ చ ॥ ౭.౧,౩౫.౪౩
అపూపగిరయశ్చైవ భక్ష్యభోజ్యార్ణవస్తథా ॥ ౭.౧,౩౫.౪౪
ఏతే దత్తా మయా తే హి త్వం గృహ్ణీష్వ మహామునే ॥ ౭.౧,౩౫.౪౪
పితా తవ మహాదేవో మాతా వై జగదమ్బికా ॥ ౭.౧,౩౫.౪౫
అమరత్వం మయా దత్తం గాణపత్యం చ శాశ్వతమ్ ॥ ౭.౧,౩౫.౪౫
వరాన్వరయ సుప్రీత్యా మనో ఽభిలషితాన్వరాన్ ॥ ౭.౧,౩౫.౪౬
ప్రసన్నో ఽహం ప్రదాస్యామి నాత్ర కార్యా విచారణా ॥ ౭.౧,౩౫.౪౬
వాయురువాచ

ఏవముక్త్వా మహాదేవః కరాభ్యాముపగృహ్యతమ్ ॥ ౭.౧,౩౫.౪౭

మూర్ధ్న్యాఘ్రాయ సుత స్తే ఽయమితి దేవ్యై న్యవేదయత్ ॥ ౭.౧,౩౫.౪౭

దేవీ చ గుహవత్ప్రీత్యా మూర్ధ్ని తస్య కరామ్బుజమ్ ॥ ౭.౧,౩౫.౪౮

విన్యస్య ప్రదదౌ తస్మై కుమారపదమవ్యయమ్ ॥ ౭.౧,౩౫.౪౮

క్షీరాబ్ధిరపి సాకారః క్షీరం స్వాదు కరే దధత్ ॥ ౭.౧,౩౫.౪౯

ఉపస్థాయ దదౌ పిణ్డీభూతం క్షీరమనశ్వరమ్ ॥ ౭.౧,౩౫.౪౯

యోగైశ్వర్యం సదా తుష్టిం బ్రహ్మవిద్యామనశ్వరామ్ ॥ ౭.౧,౩౫.౫౦

సమృద్ధిం పరమాన్తస్మై దదౌ సంతుష్టమానసః ॥ ౭.౧,౩౫.౫౦

అథ శంభుః ప్రసన్నాత్మా దృష్ట్వా తస్య తపోమహః ॥ ౭.౧,౩౫.౫౧

పునర్దదౌ వరం దివ్యం మునయే హ్యుపమన్యవే ॥ ౭.౧,౩౫.౫౧

వ్రతం పాశుపతం జ్ఞానం వ్రతయోగం చ తత్త్వతః ॥ ౭.౧,౩౫.౫౨

దదౌ తస్మై ప్రవక్తృత్వపాటవం సుచిరం పరమ్ ॥ ౭.౧,౩౫.౫౨

సో ఽపి లబ్ధ్వా వరాన్దివ్యాన్కుమారత్వం చ సర్వదా ॥ ౭.౧,౩౫.౫౩

తస్మాచ్ఛివాచ్చ తస్యాశ్చ శివాయా ముదితో ఽభవత్ ॥ ౭.౧,౩౫.౫౩

తతః ప్రసన్నచేతస్కః సుప్రణమ్య కృతాంజలిః ॥ ౭.౧,౩౫.౫౪

యయాచే స వరం విప్రో దేవదేవాన్మహేశ్వరాత్ ॥ ౭.౧,౩౫.౫౪

ఉపమన్యురువాచ

ప్రసీద దేవదేవేశ ప్రసీద పరమేశ్వర ॥ ౭.౧,౩౫.౫౫

స్వభక్తిన్దేహి పరమాన్దివ్యామవ్యభిచారిణీమ్ ॥ ౭.౧,౩౫.౫౫

౫౪౪

శ్రద్ధాన్దేహి మహాదేవ ద్వసమ్భన్ధిషు మే సదా ॥ ౭.౧,౩౫.౫౬

స్వదాస్యం పరమం స్నేహం సాన్నిధ్యం చైవ సర్వదా ॥ ౭.౧,౩౫.౫౬

ఏవముక్త్వా ప్రసన్నాత్మాహర్షగద్గదయా గిరా ॥ ౭.౧,౩౫.౫౭

సతుష్టావ మహాదేవముపమన్యుర్ద్విజోత్తమః ॥ ౭.౧,౩౫.౫౭

ఉపమన్యురువాచ

దేవదేవ మహాదేవ శరణాగతవత్సల ॥ ౭.౧,౩౫.౫౮

ప్రసీద కరుణాసింధో సామ్బ శంకర సర్వదా ॥ ౭.౧,౩౫.౫౮

వాయురువాచ

ఏవముక్తో మహాదేవః సర్వేషాం చ వరప్రదః ॥ ౭.౧,౩౫.౫౯

ప్రత్యువాచ ప్రసన్నాత్మోపమన్యుం మునిసత్తమమ్ ॥ ౭.౧,౩౫.౫౯

శివ ఉవాచ

వత్సోపమన్యో తుష్టో ఽస్మి సర్వం దత్తం మయా హి తే ॥ ౭.౧,౩౫.౬౦

దృఢభక్తో ఽసి విప్రర్షే మయా విజ్ఞాసితో హ్యసి ॥ ౭.౧,౩౫.౬౦

అజరశ్చామరశ్చైవ భవ త్వన్దుఃఖవర్జితః ॥ ౭.౧,౩౫.౬౧

యశస్వీ తేజసా యుక్తో దివ్యజ్ఞానసమన్వితః ॥ ౭.౧,౩౫.౬౧

అక్షయా బాన్ధవాశ్చైవ కులం గోత్రం చ తే సదా ॥ ౭.౧,౩౫.౬౨

భవిష్యతి ద్విజశ్రేష్ఠ మయి భక్తిశ్చ శాశ్వతీ ॥ ౭.౧,౩౫.౬౨

సాన్నిధ్యం చాశ్రమే నిత్యం కరిష్యామి ద్విజోత్తమ ॥ ౭.౧,౩౫.౬౩

ఉపకంఠం మమ త్వం వై సానన్దం విహరిష్యసి ॥ ౭.౧,౩౫.౬౩

ఏవముక్త్వా స భగవాన్సూర్యకోటిసమప్రభః ॥ ౭.౧,౩౫.౬౪

ఈశానస్స వరాన్దత్త్వా తత్రైవాన్తర్దధే హరః ॥ ౭.౧,౩౫.౬౪

ఉపమన్యుః ప్రసన్నాత్మా ప్రాప్య తస్మాద్వరాద్వరాన్ ॥ ౭.౧,౩౫.౬౫

జగామ జననీస్థానం సుఖం ప్రాపాధికం చ సః ॥ ౭.౧,౩౫.౬౫

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే వైయాసిక్యాం చతుర్వింశతిసాహస్ర్యాం సంహితాయాం తదన్తర్గతాయాం సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాం పూర్వఖణ్డే ఉపమన్యుచరితవర్ణనం నామ పఞ్చత్రింశో ఽధ్యాయః

సమాప్తో ఽయం సప్తమ్యా వాయవీయసంహితాయాః పూర్వఖణ్డః ॥

శ్రీః ॥

౫౪౪

శ్రీగణేశాయ నమః ॥

శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

అథ సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డః ప్రారభ్యతే ॥

అధ్యాయ ౧

ఓం

నమస్సమస్తసంసారచక్రభ్రమణహేతవే ॥ ౭.౨,౧.౧

గౌరీకుచతటద్వన్ద్వకుంకుమాంకితవక్షసే ॥ ౭.౨,౧.౧

సూత ఉవాచ

ఉక్త్వా భగవతో లబ్ధప్రసాదాదుపమన్యునా ॥ ౭.౨,౧.౨

నియమాదుత్థితో వాయుర్మధ్యే ప్రాప్తే దివాకరే ॥ ౭.౨,౧.౨

ఋషయశ్చాపి తే సర్వే నైమిషారణ్యవాసినః ॥ ౭.౨,౧.౩

అథాయమర్థః ప్రష్టవ్య ఇతి కృత్వా వినిశ్చయమ్ ॥ ౭.౨,౧.౩

కృత్వా యథా స్వకం కృత్యం ప్రత్యహం తే యథా పురా ॥ ౭.౨,౧.౪

భగవంతముపాయాంతం సమీక్ష్య సముపావిశన్ ॥ ౭.౨,౧.౪

అథాసౌ నియమస్యాంతే భగవానమ్బరోద్భవః ॥ ౭.౨,౧.౫

మధ్యే మునిసభాయాస్తు భేజే క్లృప్తం వరాసనమ్ ॥ ౭.౨,౧.౫

సుఖాసనోపవిష్టశ్చ వాయుర్లోకనమస్కృతః ॥ ౭.౨,౧.౬

శ్రీమద్విభూతిమీశస్య హృది కృత్వేదమబ్రవీత్ ॥ ౭.౨,౧.౬

తం ప్రపద్యే మహాదేవం సర్వజ్ఞమపరాజితమ్ ॥ ౭.౨,౧.౭

విభూతిస్సకలం యస్య చరాచరమిదం జగత్ ॥ ౭.౨,౧.౭

ఇత్యాకర్ణ్య శుభాం వాణీమృషయః క్షీణకల్మషాః ॥ ౭.౨,౧.౮

విభూతివిస్తరం శ్రోతుమూచుస్తే పరమం వచః ॥ ౭.౨,౧.౮

ఋషయ ఊచుః

ఉక్తం భగవతా వృత్తముపమన్యోర్మహాత్మనః ॥ ౭.౨,౧.౯

క్షీరార్థేనాపి తపసా యత్ప్రాప్తం పరమేశ్వరాత్ ॥ ౭.౨,౧.౯

దృష్టో ఽసౌ వాసుదేవేన కృష్ణేనాక్లిష్టకర్మణా ॥ ౭.౨,౧.౧౦

ధౌమ్యాగ్రజస్తతస్తేన కృత్వా పాశుపతం వ్రతమ్ ॥ ౭.౨,౧.౧౦

ప్రాప్తం చ పరమం జ్ఞానమితి ప్రాగేవ శుశ్రుమ ॥ ౭.౨,౧.౧౧

కథం స లబ్ధవాన్ కృష్ణో జ్ఞానం పాశుపతం పరమ్ ॥ ౭.౨,౧.౧౧

వాయురువాచ

స్వేచ్ఛయా హ్యవతీర్ణోపి వాసుదేవస్సనాతనః ॥ ౭.౨,౧.౧౨
నిందయన్నివ మానుష్యం దేహశుద్ధిం చకార సః ॥ ౭.౨,౧.౧౨
పుత్రార్థం హి తపస్తప్తుం గతస్తస్య మహామునేః ॥ ౭.౨,౧.౧౩
ఆశ్రమం మునిభిర్జుష్టం దృష్టవాంస్తత్ర వై మునిమ్ ॥ ౭.౨,౧.౧౩
భస్మావదాతసర్వాంగం త్రిపుండ్రాంకితమస్తకమ్ ॥ ౭.౨,౧.౧౪
రుద్రాక్షమాలాభరణం జటామండలమండితమ్ ॥ ౭.౨,౧.౧౪
తచ్ఛిష్యభూతైర్మునిభిశ్శాస్త్రైర్వేదమివావృతమ్ ॥ ౭.౨,౧.౧౫
శివధ్యానరతం శాంతముపమన్యుం మహాద్యుతిమ్ ॥ ౭.౨,౧.౧౫
నమశ్చకార తం దృష్ట్వా హృష్టసర్వతనూరుహః ॥ ౭.౨,౧.౧౬
బహుమానేన కృష్ణో ఽసౌ త్రిః కృత్వా తు ప్రదక్షిణామ్ ॥ ౭.౨,౧.౧౬
స్తుతిం చకార సుప్రీత్యా నతస్కంధః కృతాఞ్జలిః ॥ ౭.౨,౧.౧౬
తస్యావలోకనాదేవ మునేః కృష్ణస్య ధీమతః ॥ ౭.౨,౧.౧౭
నష్టమాసీన్మలం సర్వం మాయాజం కార్మమేవ చ ॥ ౭.౨,౧.౧౭
తపఃక్షీణమలం కృష్ణముపమన్యుర్యథావిధిః ॥ ౭.౨,౧.౧౮
భస్మనోద్ధూల్య తం మన్త్రైరగ్నిరిత్యాదిభిః క్రమాత్ ॥ ౭.౨,౧.౧౮
అథ పాశుపతం సాక్షాద్వ్రతం ద్వాదశమాసికమ్ ॥ ౭.౨,౧.౧౯
కారయిత్వా మునిస్తస్మై ప్రదదౌ జ్ఞానముత్తమమ్ ॥ ౭.౨,౧.౧౯
తదాప్రభృతి తం కృష్ణం మునయశ్శంసితవ్రతాః ॥ ౭.౨,౧.౨౦
దివ్యాః పాశుపతాః సర్వే పరివృత్యోపతస్థిరే ॥ ౭.౨,౧.౨౦
తతో గురునియోగాద్వై కృష్ణః పరమశక్తిమాన్ ॥ ౭.౨,౧.౨౧
౫౪౫

తపశ్చకార పుత్రార్థం సాంబముద్దిశ్య శంకరమ్ ॥ ౭.౨,౧.౨౧

తపసో తేన వర్షాంతే దృష్టో ఽసౌ పరమేశ్వరః ॥ ౭.౨,౧.౨౨

శ్రియా పరమయా యుక్తస్సాంబశ్చ సగణశ్శివః ॥ ౭.౨,౧.౨౨

వరార్థమావిర్భూతస్య హరస్య సుభగాకృతేః ॥ ౭.౨,౧.౨౩

స్తుతిం చకార నత్వాసౌ కృష్ణః సమ్యక్కృతాంజలిః ॥ ౭.౨,౧.౨౩

సాంబం సమగణవ్యగ్రో లబ్ధవాన్పుత్రమాత్మనః ॥ ౭.౨,౧.౨౪

తపసా తుష్టచిత్తేన దత్తం విష్ణోశ్శివేన వై ॥ ౭.౨,౧.౨౪

యస్మాత్సాంబో మహాదేవః ప్రదదౌ పుత్రమాత్మనః ॥ ౭.౨,౧.౨౫

తస్మాజ్జాంబవతీసూనుం సాంబం చక్రే స నామతః ॥ ౭.౨,౧.౨౫

తదేతత్కథితం సర్వం కృష్ణస్యామితకర్మణః ॥ ౭.౨,౧.౨౬

మహర్షేర్జ్ఞానలాభశ్చ పుత్రలాభశ్చ శంకరాత్ ॥ ౭.౨,౧.౨౬

య ఇదం కీర్తయేన్నిత్యం శృణుయాచ్ఛ్రావయేత్తథా ॥ ౭.౨,౧.౨౭

స విష్ణోర్జ్ఞానమాసాద్య తేనైవ సహ మోదతే ॥ ౭.౨,౧.౨౭

ఓం ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డే
కృష్ణపుత్రప్రాప్తివర్ణనం నమ ప్రథమో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౨

ఋషయ ఊచుః

కిం తత్పాశుపతం జ్ఞానం కథం పశుపతిశ్శివః ॥ ౭.౨,౨.౧

కథం ధౌమ్యాగ్రజః పృష్టః కృష్ణేనాక్లిష్టకర్మణా ॥ ౭.౨,౨.౧

ఏతత్సర్వం సమాచక్ష్వ వాయో శంకరవిగ్రహ ॥ ౭.౨,౨.౨

తత్సమో న హి వక్తాస్తి త్రైలోక్యేష్వపరః ప్రభుః ॥ ౭.౨,౨.౨

సూత ఉవాచ

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తేషాం మహర్షీణాం ప్రభంజనః ॥ ౭.౨,౨.3

సంస్మృత్య శివమీశానం ప్రవక్తుముపచక్రమే ॥ ౭.౨,౨.3

వాయురువాచ

పురా సాక్షాన్మహేశేన శ్రీకంఠాఖ్యేన మన్దరే ॥ ౭.౨,౨.౪

దేవ్యై దేవేన కథితం జ్ఞానం పాశుపతం పరమ్ ॥ ౭.౨,౨.౪

తదేవ పృష్టం కృష్ణేన విష్ణునా విశ్వయోనినా ॥ ౭.౨,౨.౫

పశుత్వం చ సురాదీనాం పతిత్వం చ శివస్య చ ॥ ౭.౨,౨.౫

యథోపదిష్టం కృష్ణాయ మునినా హ్యుపమన్యునా ॥ ౭.౨,౨.౬

తథా సమాసతో వక్ష్యే తచ్ఛృణుధ్వమతంద్రితాః ॥ ౭.౨,౨.౬

పురోపమన్యుమాసీనం విష్ణుఃకృష్ణవపుర్ధరః ॥ ౭.౨,౨.౭

ప్రణిపత్య యథాన్యాయమిదం వచనమబ్రవీత్ ॥ ౭.౨,౨.౭

శ్రీకృష్ణ ఉవాచ

భగవఞ్ఛ్రోతుమిచ్ఛామి దేవ్యై దేవేన భాషితమ్ ॥ ౭.౨,౨.౮

దివ్యం పాశుపతం జ్ఞానం విభూతిం వాస్య కృత్స్నశః ॥ ౭.౨,౨.౮

కథం పశుపతిర్దేవః పశవః కే ప్రకీర్తితాః ॥ ౭.౨,౨.౯

కైః పాశైస్తే నిబధ్యంతే విముచ్యంతే చ తే కథమ్ ॥ ౭.౨,౨.౯

ఇతి సంచోదితః శ్రీమానుపమన్యుర్మహాత్మనా ॥ ౭.౨,౨.౧౦

ప్రణమ్య దేవం దేవీం చ ప్రాహ పృష్టో యథా తథా ॥ ౭.౨,౨.౧౦

ఉపమన్యురువాచ

బ్రహ్మాద్యాః స్థావరాంతాశ్చ దేవదేవస్య శూలినః ॥ ౭.౨,౨.౧౧
పశవః పరికీర్త్యంతే సంసారవశవర్తినః ॥ ౭.౨,౨.౧౧
తేషాం పతిత్వాద్దేవేశః శివః పశుపతిః స్మృతః ॥ ౭.౨,౨.౧౨
మలమాయాదిభిః పాశైః స బధ్నాతి పశూన్పతిః ॥ ౭.౨,౨.౧౨
స ఏవ మోచకస్తేషాం భక్త్యా సమ్యగుపాసితః ॥ ౭.౨,౨.౧౩
చతుర్వింశతితత్త్వాని మాయాకర్మగుణా అమీ ॥ ౭.౨,౨.౧౩
విషయా ఇతి కథ్యన్తే పాశా జీవనిబన్ధనాః ॥ ౭.౨,౨.౧౪
బ్రహ్మాదిస్తమ్బపర్యంతాన్ పశూన్బద్ధ్వా మహేశ్వరః ॥ ౭.౨,౨.౧౪
౫౪౫

పాశైరేతైః పతిర్దేవః కార్యం కారయతి స్వకమ్ ॥ ౭.౨,౨.౧౫
తస్యాజ్ఞయా మహేశస్య ప్రకృతిః పురుషోచితామ్ ॥ ౭.౨,౨.౧౫
బుద్ధిం ప్రసూతే సా బుద్ధిరహంకారమహంకృతిః ॥ ౭.౨,౨.౧౬
ఇన్ద్రియాణి దశైకం చ తన్మాత్రాపఞ్చకం తథా ॥ ౭.౨,౨.౧౬
శాసనాద్దేవదేవస్య శివస్య శివదాయినః ॥ ౭.౨,౨.౧౭
తన్మాత్రాణ్యపి తస్యైవ శాసనేన మహీయసా ॥ ౭.౨,౨.౧౭
మహాభూతాన్యశేషాణి భావయంత్యనుపూర్వశః ॥ ౭.౨,౨.౧౮
బ్రహ్మాదీనాం తృణాన్తానాం దేహినాం దేహసంగతిమ్ ॥ ౭.౨,౨.౧౮
మహాభూతాన్యశేషాణి జనయంతి శివాజ్ఞయా ॥ ౭.౨,౨.౧౯
అధ్యవస్యతి వై బుద్ధిరహంకారోభిమన్యతే ॥ ౭.౨,౨.౧౯
చిత్తం చేతయతే చాపి మనః సంకల్పయత్యపి ॥ ౭.౨,౨.౨౦

శ్రోత్రాదీని చ గృహ్ణన్తి శబ్దాదీన్విషయాన్ పృథక్ ॥ ౭.౨,౨.౨౦
స్వానేవ నాన్యాన్దేవస్య దివ్యేనాజ్ఞాబలేన వై ॥ ౭.౨,౨.౨౧
వాగాదీన్యపి యాన్యాసంస్తాని కర్మేన్ద్రియాణి చ ॥ ౭.౨,౨.౨౧
యథా స్వం కర్మ కుర్వన్తి నాన్యత్కించిచ్చివాజ్ఞయా ॥ ౭.౨,౨.౨౨
శబ్దాదయోపి గృహ్యంతే క్రియన్తే వచనాదయః ॥ ౭.౨,౨.౨౨
అవిలంఘ్యా హి సర్వేషామాజ్ఞా శంభోర్గరీయసీ ॥ ౭.౨,౨.౨౩
అవకాశమశేషాణాం భూతానాం సంప్రయచ్ఛతి ॥ ౭.౨,౨.౨౩
ఆకాశః పరమేశస్య శాసనాదేవ సర్వగః ॥ ౭.౨,౨.౨౪
ప్రాణాద్యైశ్చ తథా నామభేదైరంతర్బహిర్జగత్ ॥ ౭.౨,౨.౨౪
బిభర్తి సర్వం శర్వస్య శాసనేన ప్రభఞ్జనః ॥ ౭.౨,౨.౨౫
హవ్యం వహతి దేవానాం కవ్యం కవ్యాశినామపి ॥ ౭.౨,౨.౨౫
పాకాద్యం చ కరోత్యగ్నిః పరమేశ్వరశాసనాత్ ॥ ౭.౨,౨.౨౬
సంజీవనాద్యం సర్వస్య కుర్వత్యాపస్తదాజ్ఞయా ॥ ౭.౨,౨.౨౬
విశ్వమ్భరా జగన్నిత్యం ధత్తే విశ్వేశ్వరాజ్ఞయా ॥ ౭.౨,౨.౨౭
దేవాన్పాత్యసురాన్ హంతి త్రిలోకమభిరక్షతి ॥ ౭.౨,౨.౨౭
ఆజ్ఞయా తస్య దేవేన్ద్రః సర్వైర్దేవైరలంఘ్యయా ॥ ౭.౨,౨.౨౮
ఆధిపత్యమపాం నిత్యం కురుతే వరుణస్సదా ॥ ౭.౨,౨.౨౮
పాశైర్బధ్నాతి చ యథా దండ్యాంస్తస్యైవ శాసనాత్ ॥ ౭.౨,౨.౨౯
దదాతి నిత్యం యక్షేన్ద్రో ద్రవిణం ద్రవిణేశ్వరః ॥ ౭.౨,౨.౨౯
పుణ్యానురూపం భూతేభ్యః పురుషస్యానుశాసనాత్ ॥ ౭.౨,౨.౩౦
కరోతి సంపదః శశ్వజ్జ్ఞానం చాపి సుమేధసామ్ ॥ ౭.౨,౨.౩౦

నిగ్రహం చాప్యసాధూనామీశానశ్శివశాసనాత్ ॥ ౭.౨,౨.౩౧
ధత్తే తు ధరణీం మూర్ధ్నా శేషః శివనియోగతః ॥ ౭.౨,౨.౩౧
యామాహుస్తామసీం రౌద్రీం మూర్తిమంతకరీం హరేః ॥ ౭.౨,౨.౩౨
సృజత్యశేషమీశస్య శాసనాచ్చతురాననః ॥ ౭.౨,౨.౩౨
అన్యాభిర్మూర్తిభిః స్వాభిః పాతి చాంతే నిహన్తి చ ॥ ౭.౨,౨.౩౩
విష్ణుః పాలయతే విశ్వం కాలకాలస్య శాసనాత్ ॥ ౭.౨,౨.౩౩
సృజతే గ్రసతే చాపి స్వకాభిస్తనుభిస్త్రిభిః ॥ ౭.౨,౨.౩౪
హరత్యంతే జగత్సర్వం హరస్తస్యైవ శాసనాత్ ॥ ౭.౨,౨.౩౪
సృజత్యపి చ విశ్వాత్మా త్రిధా భిన్నస్తు రక్షతి ॥ ౭.౨,౨.౩౫
కాలః కరోతి సకలం కాలస్సంహరతి ప్రజాః ॥ ౭.౨,౨.౩౫
కాలః పాలయతే విశ్వం కాలకాలస్య శాసనాత్ ॥ ౭.౨,౨.౩౬
౫౪౬

త్రిభిరంశైర్జగద్బిభ్రత్తేజోభిర్వృష్టిమాదిశన్ ॥ ౭.౨,౨.౩౬
దివి వర్తత్యసౌ భానుర్దేవదేవస్య శాసనాత్ ॥ ౭.౨,౨.౩౭
పుష్ణాత్యోషధిజాతాని భూతాన్యాహ్లాదయత్యపి ॥ ౭.౨,౨.౩౭
దేవైశ్చ పీయతే చంద్రశ్చన్ద్రభూషణశాసనాత్ ॥ ౭.౨,౨.౩౮
ఆదిత్యా వసవో రుద్రా అశ్వినౌ మరుతస్తథా ॥ ౭.౨,౨.౩౮
ఖేచరా ఋషయస్సిద్ధా భోగినో మనుజా మృగాః ॥ ౭.౨,౨.౩౯
పశవః పక్షిణశ్చైవ కీటాద్యాః స్థావరాణి చ ॥ ౭.౨,౨.౩౯
నద్యస్సముద్రా గిరయః కాననాని సరాంసి చ ॥ ౭.౨,౨.౪౦

వేదాః సాంగాశ్చ శాస్త్రాణి మంత్రస్తోమమఖాదయః ॥ ౭.౨,౨.౪౦

కాలాగ్న్యాదిశివాంతాని భువనాని సహాధిపైః ॥ ౭.౨,౨.౪౧

బ్రహ్మాండాన్యప్యసంఖ్యాని తేషామావరణాని చ ॥ ౭.౨,౨.౪౧

వర్తమానాన్యతీతాని భవిష్యన్త్యపి కృత్స్నశః ॥ ౭.౨,౨.౪౨

దిశశ్చ విదిశశ్చైవ కాలభేదాః కలాదయః ॥ ౭.౨,౨.౪౨

యచ్చ కించిజ్జగత్యస్మిన్ దృశ్యతే శ్రూయతే ఽపి వా ॥ ౭.౨,౨.౪౩

తత్సర్వం శంకరస్యాజ్ఞా బలేన సమధిష్ఠితమ్ ॥ ౭.౨,౨.౪౩

ఆజ్ఞాబలాత్తస్య ధరా స్థితేహ ధరాధరా వారిధరాః సముద్రాః ॥ ౭.౨,౨.౪౪

జ్యోతిర్గణాః శక్రముఖాశ్చ దేవాః స్థిరం చిరం వా చిదచిద్యదస్తి ॥ ౭.౨,౨.౪౪

ఉపమన్యురువాచ

అత్యాశ్చర్యమిదం కృష్ణ శంభోరమితకర్మణః ॥ ౭.౨,౨.౪౫

ఆజ్ఞాకృతం శృణుష్వైతచ్ఛ్రుతం శ్రుతిముఖే మయా ॥ ౭.౨,౨.౪౫

పురా కిల సురాః సేంద్రా వివదంతః పరస్పరమ్ ॥ ౭.౨,౨.౪౬

అసురాన్సమరే జిత్వా జేతాహమహమిత్యుత ॥ ౭.౨,౨.౪౬

తదా మహేశ్వరస్తేషాం మధ్యతో వరవేషధృక్ ॥ ౭.౨,౨.౪౭

స్వలక్షణైర్విహీనాంగః స్వయం యక్ష ఇవాభవత్ ॥ ౭.౨,౨.౪౭

స తానాహ సురానేకం తృణమాదాయ భూతలే ॥ ౭.౨,౨.౪౮

య ఏతద్వికృతం కర్తుం క్షమతే స తు దైత్యజిత్ ॥ ౭.౨,౨.౪౮

యక్షస్య వచనం శ్రుత్వా వజ్రపాణిః శచీపతిః ॥ ౭.౨,౨.౪౯

కించిత్క్రుద్ధో విహస్యైనం తృణమాదాతుముద్యతః ॥ ౭.౨,౨.౪౯

న తత్తృణముపదాతుం మనసాపి చ శక్యతే ॥ ౭.౨,౨.౫౦

యథా తథాపి తచ్ఛేత్తుం వజ్రం వజ్రధరో ఽసృజత్ ॥ ౭.౨,౨.౫౦
తద్వజ్రం నిజవజ్రేణ సంసృష్టమివ సర్వతః ॥ ౭.౨,౨.౫౧
తృణేనాభిహతం తేన తిర్యగగ్రం పపాత హ ॥ ౭.౨,౨.౫౧
తతశ్చాన్యే సుసంరబ్ధా లోకపాలా మహాబలాః ॥ ౭.౨,౨.౫౨
ససృజుస్తృణముద్దిశ్య స్వాయుధాని సహస్రశః ॥ ౭.౨,౨.౫౨
ప్రజజ్వాల మహావహ్నిః ప్రచండః పవనో వవౌ ॥ ౭.౨,౨.౫౩
ప్రవృద్ధో ఽపాంపతిర్యద్వత్త్వలయే సముపస్థితే ॥ ౭.౨,౨.౫౩
ఏవం దేవైస్సమారబ్ధం తృణముద్దిశ్య యత్నతః ॥ ౭.౨,౨.౫౪
వ్యర్థమాసీదహో కృష్ణ యక్షస్యాత్మబలేన వై ॥ ౭.౨,౨.౫౪
తదాహ యక్షం దేవేంద్రః కో భవానిత్యమర్షితః ॥ ౭.౨,౨.౫౫
తతస్స పశ్యతామేవ తేషామంతరధాదథ ॥ ౭.౨,౨.౫౫
తదంతరే హైమవతీ దేవీ దివ్యవిభూషణా ॥ ౭.౨,౨.౫౬
ఆవిరాసీన్నభోరంగే శోభమానా శుచిస్మితా ॥ ౭.౨,౨.౫౬
తాం దృష్ట్వా విస్మయావిష్టా దేవాః శక్రపురోగమాః ॥ ౭.౨,౨.౫౭
౫౪౬

ప్రణమ్య యక్షం పప్రచ్ఛుః కో ఽసౌ యక్షో విలక్షణః ॥ ౭.౨,౨.౫౭
సా ఽబ్రవీత్సస్మితం దేవీ స యుష్మాకమగోచరః ॥ ౭.౨,౨.౫౮
తేనేదం భ్రమ్యతే చక్రం సంసారాఖ్యం చరాచరమ్ ॥ ౭.౨,౨.౫౮
తేనాదౌ క్రియతే విశ్వం తేన సంహ్రియతే పునః ॥ ౭.౨,౨.౫౯
న తన్నియన్తా కశ్చిత్స్యాత్తేన సర్వం నియమ్యతే ॥ ౭.౨,౨.౫౯

ఇత్యుక్త్వా సా మహాదేవీ తత్రైవాంతరధత్త వై ॥ ౭.౨,౨.౬౦

దేవాశ్చ విస్మితాః సర్వే తాం ప్రణమ్య దివం యయుః ॥ ౭.౨,౨.౬౦

ఓం ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖండే ద్వితీయో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ 3

ఉపమన్యురువాచ

శృణు కృష్ణ మహేశస్య శివస్య పరమాత్మనః ॥ ౭.౨,3.౧

మూర్త్యాత్మభిస్తతం కృత్స్నం జగదేతచ్చరాచరమ్ ॥ ౭.౨,3.౧

స శివస్సర్వమేవేదం స్వకీయాభిశ్చ మూర్తిభిః ॥ ౭.౨,3.౨

అధితిష్ఠత్యమేయాత్మా హ్యేతత్సర్వమనుస్మృతమ్ ॥ ౭.౨,3.౨

బ్రహ్మా విష్ణుస్తథా రుద్రో మహేశానస్సదాశివః ॥ ౭.౨,3.3

మూర్తయస్తస్య విజ్ఞేయా యాభిర్విశ్వమిదం తతమ్ ॥ ౭.౨,3.3

అథాన్యాశ్చాపి తనవః పఞ్చ బ్రహ్మసమాహ్వయాః ॥ ౭.౨,3.౪

తనూభిస్తాభిరావ్యాప్తమిహ కించిన్న విద్యతే ॥ ౭.౨,3.౪

ఈశానః పురుషో ఽఘోరో వామః సద్యస్తథైవ చ ॥ ౭.౨,3.౫

బ్రహ్మణ్యేతాని దేవస్య మూర్తయః పఞ్చ విశ్రుతాః ॥ ౭.౨,3.౫

ఈశానాఖ్యా తు యా తస్య మూర్తిరాద్యా గరీయసీ ॥ ౭.౨,3.౬

భోక్తారం ప్రకృతేః సాక్షాత్క్షేత్రజ్ఞమధితిష్ఠతి ॥ ౭.౨,3.౬

స్థాణోస్తత్పురుషాఖ్యా యా మూర్తిర్మూర్తిమతః ప్రభోః ॥ ౭.౨,3.౭

గుణాశ్రయాత్మకం భోగ్యమవ్యక్తమధితిష్ఠతి ॥ ౭.౨,3.౭

ధర్మాద్యష్టాంగసంయుక్తం బుద్ధితత్త్వం పినాకినః ॥ ౭.౨,3.౮

అధితిష్ఠత్యఘోరాఖ్యా మూర్తిరత్యంతపూజితా ॥ ౭.౨,౩.౮
వామదేవాహ్వయాం మూర్తిం మహాదేవస్య వేధసః ॥ ౭.౨,౩.౯
అహంకృతేరధిష్ఠాత్రీమాహురాగమవేదినః ॥ ౭.౨,౩.౯
సద్యో జాతాహ్వయాం మూర్తిం శమ్భోరమితవర్చసః ॥ ౭.౨,౩.౧౦
మానసః సమధిష్ఠాత్రీం మతిమంతః ప్రచక్షతే ॥ ౭.౨,౩.౧౦
శ్రోత్రస్య వాచః శబ్దస్య విభోర్వ్యోమ్నస్తథైవ చ ॥ ౭.౨,౩.౧౧
ఈశ్వరీమీశ్వరస్యేమామీశాఖ్యాం హి విదుర్బుధాః ॥ ౭.౨,౩.౧౧
త్వక్పాణిస్పర్శవాయూనామీశ్వరీం మూర్తిమైశ్వరీమ్ ॥ ౭.౨,౩.౧౨
పురుషాఖ్యం విదుస్సర్వే పురాణార్థవిశారదాః ॥ ౭.౨,౩.౧౨
చక్షుషశ్చరణస్యాపి రూపస్యాగ్నేస్తథైవ చ ॥ ౭.౨,౩.౧౩
అఘోరాఖ్యామధిష్ఠాత్రీం మూర్తిమాహుర్మనీషిణః ॥ ౭.౨,౩.౧౩
రసనాయాశ్చ పాయోశ్చ రసస్యాపాం తథైవ చ ॥ ౭.౨,౩.౧౪
ఈశ్వరీం వామదేవాఖ్యాం మూర్తిం తన్నిరతాం విదుః ॥ ౭.౨,౩.౧౪
ఘ్రాణస్య చైవోపస్థస్య గంధస్య చ భువస్తథా ॥ ౭.౨,౩.౧౫
సద్యో జాతాహ్వయాం మూర్తిమీశ్వరీం సంప్రచక్షతే ॥ ౭.౨,౩.౧౫
మూర్తయః పఞ్చ దేవస్య వందనీయాః ప్రయత్నతః ॥ ౭.౨,౩.౧౬
శ్రేయోర్థిభిర్నరైర్నిత్యం శ్రేయసామేకహేతవః ॥ ౭.౨,౩.౧౬
తస్య దేవాదిదేవస్య మూర్త్యష్టకమయం జగత్ ॥ ౭.౨,౩.౧౭
తస్మిన్వ్యాప్య స్థితం విశ్వం సూత్రే మణిగణా ఇవ ॥ ౭.౨,౩.౧౭
శర్వో భవస్తథా రుద్ర ఉగ్రో భీమః పశోః పతిః ౧ ॥ ౭.౨,౩.౧౮

౧ అలుక్సమాస ఆర్షః

౫౪౭

ఈశానశ్చ మహాదేవో మూర్తయశ్చాష్ట విశ్రుతాః ॥ ౭.౨,౩.౧౮
భూమ్యంభోగ్నిమరుద్వ్యోమక్షేత్రజ్ఞార్కనిశాకరాః ॥ ౭.౨,౩.౧౯
అధిష్ఠితా మహేశస్య శర్వాద్యైరష్టమూర్తిభిః ॥ ౭.౨,౩.౧౯
చరాచరాత్మకం విశ్వం ధత్తే విశ్వంభరాత్మికా ॥ ౭.౨,౩.౨౦
శార్వీశ్శివాహ్వయా మూర్తిరితి శాస్త్రస్య నిశ్చయః ॥ ౭.౨,౩.౨౦
సంజీవనం సమస్తస్య జగతస్సలిలాత్మికా ॥ ౭.౨,౩.౨౧
భావీతి గీయతే మూర్తిభవస్య పరమాత్మనః ॥ ౭.౨,౩.౨౧
బహిరంతర్గతా విశ్వం వ్యాప్య తేజోమయీ శుభా ॥ ౭.౨,౩.౨౨
రౌద్రీ రుద్రావ్యయా మూర్తిరాస్థితా ఘోరరూపిణీ ॥ ౭.౨,౩.౨౨
స్పందయత్యనిలాత్మదం బిభర్తి స్పందతే స్వయమ్ ॥ ౭.౨,౩.౨౩
ఔగ్రీతి కథ్యతే సద్భిర్మూర్తిరుగ్రస్య వేధసః ॥ ౭.౨,౩.౨౩
సర్వావకాశదా సర్వవ్యాపికా గగనాత్మికా ॥ ౭.౨,౩.౨౪
మూర్తిర్భీమస్య భీమాఖ్యా భూతవృందస్య భేదికా ॥ ౭.౨,౩.౨౪
సర్వాత్మనామధిష్ఠాత్రీ సర్వక్షేత్రనివాసినీ ॥ ౭.౨,౩.౨౫
మూర్తిః పశుపతేర్జ్ఞేయా పశుపాశనికృంతనీ ॥ ౭.౨,౩.౨౫
దీపయంతీ జగత్సర్వం దివాకరసమాహ్వయా ॥ ౭.౨,౩.౨౬
ఈశానాఖ్యమహేశస్య మూర్తిర్దివి విసర్పతి ॥ ౭.౨,౩.౨౬

ఆప్యాయయతి యో విశ్వమమృతాంశుర్నిశాకరః ॥ ౭.౨,౩.౨౭

మహాదేవస్య సా మూర్తిర్మహాదేవసమాహ్వయా ॥ ౭.౨,౩.౨౭

ఆత్మా తస్యాష్టమీ మూర్తిః శివస్య పరమాత్మనః ॥ ౭.౨,౩.౨౮

వ్యాపికేతరమూర్తీనాం విశ్వం తస్మాచ్ఛివాత్మకమ్ ॥ ౭.౨,౩.౨౮

వృక్షస్య మూలసేకేన శాఖాః పుష్యంతి వై యథా ॥ ౭.౨,౩.౨౯

శివస్య పూజయా తద్వత్పుష్యత్యస్య వపుర్జగత్ ॥ ౭.౨,౩.౨౯

సర్వాభయప్రదానం చ సర్వానుగ్రహణం తథా ॥ ౭.౨,౩.౩౦

సర్వోపకారకరణం శివస్యారాధనం విదుః ॥ ౭.౨,౩.౩౦

యథేహ పుత్రపౌత్రాదేః ప్రీత్యా ప్రీతో భవేత్పితా ॥ ౭.౨,౩.౩౧

తథా సర్వస్య సంప్రీత్యా ప్రీతో భవతి శంకరః ॥ ౭.౨,౩.౩౧

దేహినో యస్య కస్యాపి క్రియతే యది నిగ్రహః ॥ ౭.౨,౩.౩౨

అనిష్టమష్టమూర్తేస్తత్కృతమేవ న సంశయః ॥ ౭.౨,౩.౩౨

అష్టమూర్త్యాత్మనా విశ్వమధిష్ఠాయ స్థితం శివమ్ ॥ ౭.౨,౩.౩౩

భజస్వ సర్వభావేన రుద్రః పరమకారణమ్ ॥ ౭.౨,౩.౩౩

ఓం ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డే తృతీయో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౪

కృష్ణ ఉవాచ

భగవన్పరమేశస్య శర్వస్యామితతేజసః ॥ ౭.౨,౪.౧

మూర్తిభిర్విశ్వమేవేదం యథా వ్యాప్తం తథా శ్రుతమ్ ॥ ౭.౨,౪.౧

అథైతజ్జ్ఞాతుమిచ్ఛామి యాథాత్మ్యం పమేశయోః ॥ ౭.౨,౪.౨

స్త్రీపుంభావాత్మకం చేదం తాభ్యాం కథమధిష్ఠితమ్ ॥ ౭.౨,౪.౨

ఉపమన్యురువాచ

శ్రీమద్విభూతిం శివయోర్యాథాత్మ్యం చ సమాసతః ॥ ౭.౨,౪.౩

వక్ష్యే తద్విస్తరాద్వక్తుం భవేనాపి న శక్యతే ॥ ౭.౨,౪.౩

శక్తిః సాక్షాన్మహాదేవీ మహాదేవశ్చ శక్తిమాన్ ॥ ౭.౨,౪.౪

తయోర్విభూతిలేశో వై సర్వమేతచ్చరాచరమ్ ॥ ౭.౨,౪.౪

వస్తు కించిదచిద్రూపం కించిద్వస్తు చిదాత్మకమ్ ॥ ౭.౨,౪.౫

౫౪౭

ద్వయం శుద్ధమశుద్ధం చ పరం చాపరమేవ చ ॥ ౭.౨,౪.౫

యత్సంసరతి చిచ్చక్రమచిచ్చక్రసమన్వితమ్ ॥ ౭.౨,౪.౬

తదేవాశుద్ధమపరమితరం తు పరం శుభమ్ ॥ ౭.౨,౪.౬

అపరం చ పరం చైవ ద్వయం చిదచిదాత్మకమ్ ॥ ౭.౨,౪.౭

శివస్య చ శివాయాశ్చ స్వామ్యం చైతత్స్వభావతః ॥ ౭.౨,౪.౭

శివయోర్వై వశే విశ్వం న విశ్వస్య వశే శివౌ ॥ ౭.౨,౪.౮

ఈశితవ్యమిదం యస్మాత్తస్మాద్విశ్వేశ్వరౌ శివౌ ॥ ౭.౨,౪.౮

యథా శివస్తథా దేవీ యథా దేవీ తథా శివః ॥ ౭.౨,౪.౯

నానయోరంతరం విద్యాచ్చంద్రచన్ద్రికయోరివ ॥ ౭.౨,౪.౯

చంద్రో న ఖలు భాత్యేష యథా చంద్రికయా వినా ॥ ౭.౨,౪.౧౦

న భాతి విద్యమానో ఽపి తథా శక్త్యా వినా శివః ॥ ౭.౨,౪.౧౦

ప్రభయా హి వినాయద్వద్భానురేష న విద్యతే ॥ ౭.౨,౪.౧౧

ప్రభా చ భానునా తేన సుతరాం తదుపాశ్రయా ॥ ౭.౨,౪.౧౧

ఏవం పరస్పరాపేక్షా శక్తిశక్తిమతోః స్థితా ॥ ౭.౨,౪.౧౨

న శివేన వినా శక్తిర్న శక్త్యా చ వినా శివః ॥ ౭.౨,౪.౧౨

శక్తౌయయా శివో నిత్యం భక్తౌ ముక్తౌ చ దేహినామ్ ॥ ౭.౨,౪.౧౩

ఆద్యా సైకా పరా శక్తిశ్చిన్మయీ శివసంశ్రయా ॥ ౭.౨,౪.౧౩

యామాహురఖిలేశస్య తైస్తైరనుగుణైర్గుణైః ॥ ౭.౨,౪.౧౪

సమానధర్మిణీమేవ శివస్య పరమాత్మనః ॥ ౭.౨,౪.౧౪

సైకా పరా చ చిద్రూపా శక్తిః ప్రసవధర్మిణీ ॥ ౭.౨,౪.౧౫

విభజ్య బహుధా విశ్వం విదధాతి శివేచ్ఛయా ॥ ౭.౨,౪.౧౫

సా మూలప్రకృతిర్మాయా త్రిగుణా చ త్రిధా స్మృతా ॥ ౭.౨,౪.౧౬

శివయా చ విపర్యస్తం యయా తతమిదం జగత్ ॥ ౭.౨,౪.౧౬

ఏకధా చ ద్విధా చైవ తథా శతసహస్రధా ॥ ౭.౨,౪.౧౭

శక్తయః ఖలు భిద్యంతే బహుధా వ్యవహారతః ॥ ౭.౨,౪.౧౭

శివేచ్ఛయా పరాశక్తిః శివతత్త్వైకతాం గతా ॥ ౭.౨,౪.౧౮

తతః పరిస్ఫురత్యాదౌ సర్గే తైలం తిలాదివ ॥ ౭.౨,౪.౧౮

తతః క్రియాఖ్యయా శక్త్యా శక్తౌ శక్తిమదుత్థయా ॥ ౭.౨,౪.౧౯

తస్యాం విక్షోభ్యమాణాయామాదౌ నాదః సముద్బభౌ ॥ ౭.౨,౪.౧౯

నాదాద్వినిఃసృతో బిందుర్బిందోర్దేవస్సదాశివః ॥ ౭.౨,౪.౨౦

తస్మాన్మహేశ్వరో జాతః శుద్ధవిద్యా మహేశ్వరాత్ ॥ ౭.౨,౪.౨౦

సా వాచామీశ్వరీ శక్తిర్వాగీశాఖ్యా హి శూలినః ॥ ౭.౨,౪.౨౧

యా సా వర్ణస్వరూపేణ మాతృకేపి విజృమ్భతే ॥ ౭.౨,౪.౨౧
అథానంతసమావేశాన్మాయా కాలమవాసృజత్ ॥ ౭.౨,౪.౨౨
నియతిఞ్చ కలాం విద్యాం కలాతోరాగపూరుషౌ ॥ ౭.౨,౪.౨౨
మాయాతః పునరేవాభూదవ్యక్తం త్రిగుణాత్మకమ్ ॥ ౭.౨,౪.౨౩
త్రిగుణాచ్చ తతో వ్యక్తాద్విభక్తాః స్యుస్త్రయో గుణాః ॥ ౭.౨,౪.౨౩
సత్త్వం రజస్తమశ్చేతి యైర్వ్యాప్తమఖిలం జగత్ ॥ ౭.౨,౪.౨౪
గుణేభ్యః క్షోభ్యమాణేభ్యో గుణేశాఖ్యాస్త్రిమూర్తయః ॥ ౭.౨,౪.౨౪
అభవన్మహదాదీని తత్త్వాని చ యథాక్రమమ్ ॥ ౭.౨,౪.౨౫
తేభ్యస్స్యురణ్డపిణ్డాని త్వసంఖ్యాని శివాజ్ఞయా ॥ ౭.౨,౪.౨౫
౫౪౮

అధిష్ఠితాన్యనన్తాద్యైర్విద్యేశైశ్చక్రవర్తిభిః ॥ ౭.౨,౪.౨౫
శరీరాంతరభేదేన శక్తేర్భేదాః ప్రకీర్తితాః ॥ ౭.౨,౪.౨౬
నానారూపాస్తు విజ్ఞేయాః స్థూలసూక్ష్మవిభేదతః ॥ ౭.౨,౪.౨౬
రుద్రస్య రౌద్రీ సా శక్తిర్విష్ణోర్వై వైష్ణవీ మతా ॥ ౭.౨,౪.౨౭
బ్రహ్మాణీ బ్రహ్మణః ప్రోక్తా చేన్ద్రస్యైంద్రీతి కథ్యతే ॥ ౭.౨,౪.౨౭
కిమత్ర బహునోక్తేన యద్విశ్వమితి కీర్తితమ్ ॥ ౭.౨,౪.౨౮
శక్త్యాత్మనైవ తద్వ్యాప్తం యథా దేహే ఽంతరాత్మనా ॥ ౭.౨,౪.౨౮
తస్మాచ్ఛక్తిమయం సర్వం జగత్స్థావరజంగమమ్ ॥ ౭.౨,౪.౨౯
కలా యా పరమా శక్తిః కథితా పరమాత్మనః ॥ ౭.౨,౪.౨౯
ఏవమేషా పరా శక్తిరీశ్వరేచ్ఛానుయాయినీ ॥ ౭.౨,౪.౩౦

స్థిరం చరం చ యద్విశ్వం సృజతీతి వినిశ్చయః ॥ ౭.౨,౪.౩౦
జ్ఞానక్రియా చికీర్షాభిస్తిసృభిస్స్వాత్మశక్తిభిః ॥ ౭.౨,౪.౩౧
శక్తిమానీశ్వరః శశ్వద్విశ్వం వ్యాప్యాధితిష్ఠతి ॥ ౭.౨,౪.౩౧
ఇదమిత్థమిదం నేత్థం భవేదిత్యేవమాత్మికా ॥ ౭.౨,౪.౩౨
ఇచ్ఛాశక్తిర్మహేశస్య నిత్యా కార్యనియామికా ॥ ౭.౨,౪.౩౨
జ్ఞానశక్తిస్తు తత్కార్యం కరణం కారణం తథా ॥ ౭.౨,౪.౩౩
ప్రయోజనం చ తత్త్వేన బుద్ధిరూపాధ్యవస్యతి ॥ ౭.౨,౪.౩౩
యథేప్సితం క్రియాశక్తిర్యథాధ్యవసితం జగత్ ॥ ౭.౨,౪.౩౪
కల్పయత్యఖిలం కార్యం క్షణాత్సంకల్పరూపిణీ ॥ ౭.౨,౪.౩౪
యథా శక్తిత్రయోత్థానం శక్తిప్రసవధర్మిణీ ॥ ౭.౨,౪.౩౫
శక్త్యా పరమయా నున్నా ప్రసూతే సకలం జగత్ ॥ ౭.౨,౪.౩౫
ఏవం శక్తిసమాయోగాచ్ఛక్తిమానుచ్యతే శివః ॥ ౭.౨,౪.౩౬
శక్తిశక్తిమదుత్థం తు శాక్తం శైవమిదం జగత్ ॥ ౭.౨,౪.౩౬
యథా న జాయతే పుత్రః పితరం మాతరం వినా ॥ ౭.౨,౪.౩౭
తథా భవం భవానీం చ వినా నైతచ్చరాచరమ్ ॥ ౭.౨,౪.౩౭
స్త్రీపుంసప్రభవం విశ్వం స్త్రీపుంసాత్మకమేవ చ ॥ ౭.౨,౪.౩౭
స్త్రీపుంసయోర్విభూతిశ్చ స్త్రీపుంసాభ్యామధిష్ఠితమ్ ॥ ౭.౨,౪.౩౮
పరమాత్మా శివః ప్రోక్తశ్శివా సా చ ప్రకీర్తితా ॥ ౭.౨,౪.౩౮
శివస్సదాశివః ప్రోక్తః శివా సా చ మనోన్మనీ ॥ ౭.౨,౪.౩౯
శివో మహేశ్వరో జ్ఞేయః శివా మాయేతి కథ్యతే ॥ ౭.౨,౪.౩౯
పురుషః పరమేశానః ప్రకృతిః పరమేశ్వరీ ॥ ౭.౨,౪.౪౦

రుద్రో మహేశ్వరస్సాక్షాద్రుద్రాణీ రుద్రవల్లభా ॥ ౭.౨,౪.౪౦

విష్ణుర్విశ్వేశ్వరో దేవో లక్ష్మీర్విశ్వేశ్వరప్రియా ॥ ౭.౨,౪.౪౧

బ్రహ్మా శివో యదా స్రష్టా బ్రహ్మాణీ బ్రహ్మణః ప్రియా ॥ ౭.౨,౪.౪౧

భాస్కరో భగవాఞ్ఛంభుః ప్రభా భగవతీ శివా ॥ ౭.౨,౪.౪౨

మహేంద్రో మన్మథారాతిః శచీ శైలేన్ద్రకన్యకా ॥ ౭.౨,౪.౪౨

జాతవేదా మహాదేవః స్వాహా శర్వార్ధదేహినీ ॥ ౭.౨,౪.౪౩

యమస్త్రియంబకో దేవస్తత్ప్రియా గిరికన్యకా ॥ ౭.౨,౪.౪౩

నిరృతిర్భగవానీశో నైరృతీ నగనందనీ ॥ ౭.౨,౪.౪౪

వరుణో భగవాన్రుద్రో వారుణీ భూధరాత్మజా ॥ ౭.౨,౪.౪౪

బాలేందుశేఖరో వాయుః శివా శివమనోహరా ॥ ౭.౨,౪.౪౫

యక్షో యజ్ఞశిరోహర్తా ఋద్ధిర్హిమగిరీన్ద్రజా ॥ ౭.౨,౪.౪౫

౫౪౮

చంద్రార్ధశేఖరశ్చంద్రో రోహిణీ రుద్రవల్లభా ॥ ౭.౨,౪.౪౬

ఈశానః పరమేశానస్తదార్యా పరమేశ్వరీ ॥ ౭.౨,౪.౪౬

అనంతవలయో ఽనంతో హ్యనంతానంతవల్లభా ॥ ౭.౨,౪.౪౭

కాలాగ్నిరుద్రః కాలారిః కాలీ కాలాంతకప్రియా ॥ ౭.౨,౪.౪౭

పురుషాఖ్యో మనుశ్శంభుః శతరూపా శివప్రియా ॥ ౭.౨,౪.౪౮

దక్షస్సాక్షాన్మహాదేవః ప్రసూతిః పరమేశ్వరీ ॥ ౭.౨,౪.౪౮

రుచిర్భవో భవానీ చ బుధైరాకూతిరుచ్యతే ॥ ౭.౨,౪.౪౯

భృగుర్భగాక్షిహా దేవః ఖ్యాతిస్త్రినయనప్రియా ॥ ౭.౨,౪.౪౯

మరీచిభగవాన్రుద్రః సంభూతిశ్శర్వవల్లభా ॥ ౭.౨,౪.౫౦

గంగాధరో ఽంగిరా జ్ఞేయః స్మృతిః సాక్షాదుమా స్మృతా ॥ ౭.౨,౪.౫౦

పులస్త్యః శశభృన్మౌలిః ప్రీతిః కాంతా పినాకినః ॥ ౭.౨,౪.౫౧

పులహస్త్రిపురధ్వంసీ తత్రిప్రియా తు శివప్రియా ॥ ౭.౨,౪.౫౧

క్రతుధ్వంసీ క్రతుః ప్రోక్తః సంనతిర్దయితా విభోః ॥ ౭.౨,౪.౫౨

త్రినేత్రో ఽత్రిరుమా సాక్షాదనసూయా స్మృతా బుధైః ॥ ౭.౨,౪.౫౨

కశ్యపః కాలహా దేవో దేవమాతా మహేశ్వరీ ॥ ౭.౨,౪.౫౩

వసిష్ఠో మన్మథారాతిర్దేవీ సాక్షాదరుంధతీ ॥ ౭.౨,౪.౫౩

శంకరః పురుషాస్సర్వే స్త్రియస్సర్వా మహేశ్వరీ ॥ ౭.౨,౪.౫౪

సర్వే స్త్రీపురుషాస్తస్మాత్తయోరేవ విభూతయః ॥ ౭.౨,౪.౫౪

విషయీ భగవానీశో విషయః పరమేశ్వరీ ॥ ౭.౨,౪.౫౫

శ్రావ్యం సర్వముమారూపం శ్రోతా శూలవరాయుధః ॥ ౭.౨,౪.౫౫

ప్రష్టవ్యం వస్తుజాతం తు ధత్తే శంకరవల్లభా ॥ ౭.౨,౪.౫౬

ప్రష్టా స ఏవ విశ్వాత్మా బాలచన్ద్రావతంసకః ॥ ౭.౨,౪.౫౬

ద్రష్టవ్యం వస్తురూపం తు బిభర్తి వక్తవల్లభా ॥ ౭.౨,౪.౫౭

ద్రష్టా విశ్వేశ్వరో దేవః శశిఖండశిఖామణిః ॥ ౭.౨,౪.౫౭

రసజాతం మహాదేవీ దేవో రసయితా శివః ॥ ౭.౨,౪.౫౮

ప్రేయజాతం చ గిరిజా ప్రేయాంశ్చైవ గరాశనః ॥ ౭.౨,౪.౫౮

మంతవ్యవస్తుతాం ధత్తే సదా దేవీ మహేశ్వరీ ॥ ౭.౨,౪.౫౯

మంతా స ఏవ విశ్వాత్మా మహాదేవో మహేశ్వరః ॥ ౭.౨,౪.౫౯

బోద్ధవ్యవస్తురూపం తు బిభర్తి భవవల్లభా ॥ ౭.౨,౪.౬౦

దేవస్స ఏవ భగవాన్బోద్ధా ముగ్ధేన్దుశేఖరః ॥ ౭.౨,౪.౬౦

ప్రాణః పినాకీ సర్వేషాం ప్రాణినాం భగవాన్ప్రభుః ॥ ౭.౨,౪.౬౧

ప్రాణస్థితిస్తు సర్వేషామంబికా చాంబురూపిణీ ॥ ౭.౨,౪.౬౧

బిభర్తి క్షేత్రతాం దేవీ త్రిపురాంతకవల్లభా ॥ ౭.౨,౪.౬౨

క్షేత్రజ్ఞత్వం తదా ధత్తే భగవానంతకాంతకః ॥ ౭.౨,౪.౬౨

అహః శూలాయుధో దేవః శూలపాణిప్రియా నిశా ॥ ౭.౨,౪.౬౩

ఆకాశః శంకరో దేవః పృథివీ శంకరప్రియా ॥ ౭.౨,౪.౬౩

సముద్రో భగవానీశో వేలా శైలేన్ద్రకన్యకా ॥ ౭.౨,౪.౬౪

వృక్షో వృషధ్వజో దేవో లతా విశ్వేశ్వరప్రియా ॥ ౭.౨,౪.౬౪

పుంల్లింగమఖిలం ధత్తే భగవాన్పురశాసనః ॥ ౭.౨,౪.౬౫

స్త్రిలింగం చాఖిలం ధత్తే దేవీ దేవమనోరమా ॥ ౭.౨,౪.౬౫

శబ్దజాలమశేషం తు ధత్తే సర్వస్య వల్లభా ॥ ౭.౨,౪.౬౬

అర్థస్వరూపమఖిలం ధత్తే ముగ్ధేన్దుశేఖరః ॥ ౭.౨,౪.౬౬

యస్య యస్య పదార్థస్య యా యా శక్తిరుదాహృతా ॥ ౭.౨,౪.౬౭

సా సా విశ్వేశ్వరీ దేవీ స స సర్వో మహేశ్వరః ॥ ౭.౨,౪.౬౭

౫౪౯

యత్పరం యత్పవిత్రం చ యత్పుణ్యం యచ్చ మంగలమ్ ॥ ౭.౨,౪.౬౮

తత్తదాహ మహాభాగాస్తయోస్తేజోవిజృంభితమ్ ॥ ౭.౨,౪.౬౮

యథా దీపస్య దీప్తస్య శిఖా దీపయతే గృహమ్ ॥ ౭.౨,౪.౬౯

తథా తేజస్తయోరేతద్వ్యాప్య దీపయతే జగత్ ॥ ౭.౨,౪.౬౯

తృణాదిశివమూర్త్యంతం విశ్వఖ్యాతిశయక్రమః ॥ ౭.౨,౪.౭౦
సన్నికర్షక్రమవశాత్తయోరితి పరా శ్రుతిః ॥ ౭.౨,౪.౭౦
సర్వాకారాత్మకావేతౌ సర్వశ్రేయోవిధాయినౌ ॥ ౭.౨,౪.౭౧
పూజనీయౌ నమస్కార్యౌ చింతనీయౌ చ సర్వదా ॥ ౭.౨,౪.౭౧
యథాప్రజ్ఞమిదం కృష్ణ యాథాత్మ్యం పరమేశయోః ॥ ౭.౨,౪.౭౨
కథితం హి మయా తే ఽద్య న తు తావదియత్తయా ॥ ౭.౨,౪.౭౨
తత్కథం శక్యతే వక్తుం యాథాత్మ్యం పరమేశయోః ॥ ౭.౨,౪.౭౩
మహతామపి సర్వేషాం మనసో ఽపి బహిర్గతమ్ ॥ ౭.౨,౪.౭౩
అంతర్గతమనన్యానామీశ్వరార్పితచేతసామ్ ॥ ౭.౨,౪.౭౪
అన్యేషాం బుద్ధ్యనారూఢమారూఢం చ యథైవ తత్ ॥ ౭.౨,౪.౭౪
యేయముక్తా విభూతిర్వై ప్రాకృతీ సా పరా మతా ॥ ౭.౨,౪.౭౫
అప్రాకృతాం పరామన్యాం గుహ్యాం గుహ్యవిదో విదుః ॥ ౭.౨,౪.౭౫
యతో వాచో నివర్తంతే మనసా చేంద్రియైస్సహ ॥ ౭.౨,౪.౭౬
అప్రాకృతీ పరా చైషా విభూతిః పారమేశ్వరీ ॥ ౭.౨,౪.౭౬
సైవేహ పరమం ధామ సైవేహ పరమా గతిః ॥ ౭.౨,౪.౭౭
సైవేహ పరమా కాష్ఠా విభూతిః పరమేష్ఠినః ॥ ౭.౨,౪.౭౭
తాం ప్రాప్తుం ప్రయతంతే ఽత్ర జితశ్వాసా జితేంద్రియాః ॥ ౭.౨,౪.౭౮
గర్భకారా గృహద్వారం నిశ్ఛిద్రం ఘటితుం యథా ॥ ౭.౨,౪.౭౮
సంసారాశీవిషాలీఢమృతసంజీవనౌషధమ్ ॥ ౭.౨,౪.౭౯
విభూతిం శివయోర్విద్వాన్న బిభేతి కుతశ్చన ॥ ౭.౨,౪.౭౯
యః పరామపరాం చైవ విభూతిం వేత్తి తత్త్వతః ॥ ౭.౨,౪.౮౦

సో ఽపరో భూతిముల్లంఘ్య పరాం భూతిం సమశ్నుతే ॥ ౭.౨,౪.౮౦

ఏతత్తే కథితం కృష్ణ యాథాత్మ్యం పరమాత్మనోః ॥ ౭.౨,౪.౮౧

రహస్యమపి యోగ్యో ఽసి భర్గభక్తో భవానితి ॥ ౭.౨,౪.౮౧

నాశిష్యేభ్యో ఽప్యశైవేభ్యో నాభక్తేభ్యః కదాచన ॥ ౭.౨,౪.౮౨

వ్యాహరేదీశయోర్భూతిమితి వేదానుశాసనమ్ ॥ ౭.౨,౪.౮౨

తస్మాత్త్వమతికల్యాణపరేభ్యః కథయేన్న హి ॥ ౭.౨,౪.౮౩

త్వాదృశేభ్యో ఽనురూపేభ్యః కథయైతన్న చాన్యథా ॥ ౭.౨,౪.౮౩

విభూతిమేతాం శివయోర్యోగ్యేభ్యో యః ప్రదాపయేత్ ॥ ౭.౨,౪.౮౪

సంసారసాగరాన్ముక్తః శివసాయుజ్యమాప్నుయాత్ ॥ ౭.౨,౪.౮౪

కీర్తనాదస్య నశ్యంతి మహాన్త్యః పాపకోటయః ॥ ౭.౨,౪.౮౫

త్రిశ్చతుర్ధాసమభ్యస్తైర్వినశ్యంతి తతో ఽధికాః ॥ ౭.౨,౪.౮౫

నశ్యంత్యనిష్టరిపవో వర్ధన్తే సుహృదస్తథా ॥ ౭.౨,౪.౮౬

విద్యా చ వర్ధతే శైవీ మతిస్సత్యే ప్రవర్తతే ॥ ౭.౨,౪.౮౬

భక్తిః పరాః శివే సామ్బే సానుగే సపరిచ్ఛిదే ॥ ౭.౨,౪.౮౭

యద్యదిష్టతమం చాన్యత్తత్తదాప్నోత్యసంశయమ్ ॥ ౭.౨,౪.౮౭

అన్తఃశుచిః శివే భక్తో విస్రబ్ధః కీర్తయేద్యది ॥ ౭.౨,౪.౮౮

ప్రబలైః కర్మభిః పూర్వైః ఫలం చేత్ప్రతిబధ్యతే ॥ ౭.౨,౪.౮౮

పునః పునః సమభ్యస్యేత్తస్య నాస్తీహ దుర్ల్లభమ్ ॥ ౭.౨,౪.౮౮

౫౪౯

ఓం ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డే గౌరీశంకరవిభూతియోగో నామ చతుర్థో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౫

ఉపమన్యురువాచ

విగ్రహం దేవదేవస్య విశ్వమేతచ్చరాచరమ్ ॥ ౭.౨,౫.౧

తదేవం న విజానంతి పశవః పాశగౌరవాత్ ॥ ౭.౨,౫.౧

తమేకమేవ బహుధా వదంతి యదునందన ॥ ౭.౨,౫.౨

అజానన్తః పరం భావమవికల్పం మహర్షయః ॥ ౭.౨,౫.౨

అపరం బ్రహ్మరూపం చ పరం బ్రహ్మాత్మకం తథా ॥ ౭.౨,౫.3

కేచిదాహుర్మహాదేవమనాదినిధనం పరమ్ ॥ ౭.౨,౫.3

భూతేంద్రియాంతఃకరణప్రధానవిషయాత్మకమ్ ॥ ౭.౨,౫.౪

అపరం బ్రహ్మ నిర్దిష్టం పరం బ్రహ్మ చిదాత్మకమ్ ॥ ౭.౨,౫.౪

బృహత్త్వాద్బృహణత్వాద్వా బ్రహ్మ చేత్యభిధీయతే ॥ ౭.౨,౫.౫

ఉభే తే బ్రహ్మణో రూపే బ్రహ్మణో ఽధిపతేః ప్రభోః ॥ ౭.౨,౫.౫

విద్యా ఽవిద్యాస్వరూపీతి కైశ్చిదీశో నిగద్యతే ॥ ౭.౨,౫.౫

విద్యాం తు చేతనాం ప్రాహుస్తథావిద్యామచేతనామ్ ॥ ౭.౨,౫.౬

విద్యా ఽవిద్యాత్మకం చైవ విశ్వం విశ్వగురోర్విభోః ॥ ౭.౨,౫.౬

రూపమేవ న సందేహో విశ్వం తస్య వశే యతః ॥ ౭.౨,౫.౭

భ్రాంతిర్విద్యా పరా చేతి శార్వం రూపం పరం విదుః ॥ ౭.౨,౫.౭

అయథాబుద్ధిరర్థేషు బహుధా భ్రాంతిరుచ్యతే ॥ ౭.౨,౫.౮

యథార్థాకారసంవిత్తిర్విద్యేతి పరికీర్త్యతే ॥ ౭.౨,౫.౮

వికల్పరహితం తత్త్వం పరమిత్యభిధీయతే ॥ ౭.౨,౫.౯
వైపరీత్యాదసచ్ఛబ్దః కథ్యతే వేదవాదిభిః ॥ ౭.౨,౫.౯
తయోః పతిత్వాత్తు శివః సదసత్పతిరుచ్యతే ॥ ౭.౨,౫.౧౦
క్షరాక్షరాత్మకం ప్రాహుః క్షరాక్షరపరం పరే ॥ ౭.౨,౫.౧౦
క్షరస్సర్వాణి భూతాని కూటస్థో ఽక్షర ఉచ్యతే ॥ ౭.౨,౫.౧౧
ఉభే తే పరమేశస్య రూపే తస్య వశే యతః ॥ ౭.౨,౫.౧౧
తయోః పరః శివః శాంతః క్షరాక్షరాపరస్స్మృతః ॥ ౭.౨,౫.౧౨
సమష్టివ్యష్ఠిరూపం చ సమష్టివ్యష్టికారణమ్ ॥ ౭.౨,౫.౧౨
వదంతి మునయః కేచిచ్ఛివం పరమకారణమ్ ॥ ౭.౨,౫.౧౩
సమష్టిమాహురవ్యక్తం వ్యష్టిం వ్యక్తం తథైవ చ ॥ ౭.౨,౫.౧౩
తే రూపే పరమేశస్య తదిచ్ఛాయాః ప్రవర్తనాత్ ॥ ౭.౨,౫.౧౪
తయోః కారణభావేన శివం పరమకారణమ్ ॥ ౭.౨,౫.౧౪
కారణార్థవిదః ప్రాహుః సమష్టివ్యష్టికారణమ్ ॥ ౭.౨,౫.౧౫
జాతివ్యక్తిస్వరూపీతి కథ్యతే కైశ్చిదీశ్వరః ॥ ౭.౨,౫.౧౫
యా పిండేష్వనువర్తేత సా జాతిరితి కథ్యతే ॥ ౭.౨,౫.౧౬
వ్యక్తిర్వ్యావృత్తిరూపం తం పిణ్డజాతేః సమాశ్రయమ్ ॥ ౭.౨,౫.౧౬
జాతయో వ్యక్తయశ్చైవ తదాజ్ఞాపరిపాలితాః ॥ ౭.౨,౫.౧౭
యతస్తతో మహాదేవో జాతివ్యక్తివపుః స్మృతః ॥ ౭.౨,౫.౧౭
ప్రధానపురుషవ్యక్తకాలాత్మా కథ్యతే శివః ॥ ౭.౨,౫.౧౮
ప్రధానం ప్రకృతిం ప్రాహుఃక్షేత్రజ్ఞం పురుషం తథా ॥ ౭.౨,౫.౧౮
త్రయోవింశతితత్త్వాని వ్యక్తమాహుర్మనీషిణః ॥ ౭.౨,౫.౧౯

కాలః కార్యప్రపఞ్చస్య పరిణామైకకారణమ్ ॥ ౭.౨,౫.౧౯
ఏషామీశో ఽధిపో ధాతా ప్రవర్తకనివర్తకః ॥ ౭.౨,౫.౨౦
ఆవిర్భావతిరోభావహేతురేకః స్వరాడజః ॥ ౭.౨,౫.౨౦
తస్మాత్ప్రధానపురుషవ్యక్తకాలస్వరూపవాన్ ॥ ౭.౨,౫.౨౧
౫౫౦

హేతుర్నేతాధిపస్తేషాం ధాతా చోక్తా మహేశ్వరః ॥ ౭.౨,౫.౨౧
విరాడ్ఢిరణ్యగర్భాత్మా కైశ్చిదీశో నిగద్యతే ॥ ౭.౨,౫.౨౨
హిరణ్యగర్భో లోకానాం హేతుర్విశ్వాత్మకో విరాట్ ॥ ౭.౨,౫.౨౨
అంతర్యామీ పరశ్చేతి కథ్యతే కవిభిశ్శివః ॥ ౭.౨,౫.౨౩
ప్రాజ్ఞస్తైజసవిశ్వాత్మేత్యపరే సంప్రచక్షతే ॥ ౭.౨,౫.౨౩
తురీయమపరే ప్రాహుః సౌమ్యమేవ పరే విదుః ॥ ౭.౨,౫.౨౪
మాతా మానం చ మేయం చ మతిం చాహురథాపరే ॥ ౭.౨,౫.౨౪
కర్తా క్రియా చ కార్యం చ కరణం కారణం పరే ॥ ౭.౨,౫.౨౫
జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్త్యాత్మేత్యపరే సంప్రచక్షతే ॥ ౭.౨,౫.౨౫
తురీయమపరే ప్రాహుస్తుర్యాతీతమితీతరే ॥ ౭.౨,౫.౨౬
తమాహుర్నిర్గుణం కేచిద్గుణవన్తం పరే విదుః ॥ ౭.౨,౫.౨౬
కేచిత్సంసారిణం ప్రాహుస్తమసంసారిణం పరే ॥ ౭.౨,౫.౨౭
స్వతంత్రమపరే ప్రాహురస్వతంత్రం పరే విదుః ॥ ౭.౨,౫.౨౭
ఘోరమిత్యపరే ప్రాహుః సౌమ్యమేవ పరే విదుః ॥ ౭.౨,౫.౨౮
రాగవంతం పరే ప్రాహుర్వీతరాగం తథా పరే ॥ ౭.౨,౫.౨౮

నిష్క్రియం చ పరే ప్రాహుః సక్రియం చేతరే జనాః ॥ ౭.౨,౫.౨౯

నిరింద్రియం పరే ప్రాహుః సేంద్రియం చ తథాపరే ॥ ౭.౨,౫.౨౯

ధ్రువమిత్యపరే ప్రాహుస్తమధ్రువామితీరతే ॥ ౭.౨,౫.౩౦

అరూపం కేచిదాహుర్వై రూపవంతం పరే విదుః ॥ ౭.౨,౫.౩౦

అదృశ్యమపరే ప్రాహుర్దృశ్యమిత్యపరే విదుః ॥ ౭.౨,౫.౩౧

వాచ్యమిత్యపరే ప్రాహురవాచ్యమితి చాపరే ॥ ౭.౨,౫.౩౧

శబ్దాత్మకం పరే ప్రాహుశ్శబ్దాతీతమథాపరే ॥ ౭.౨,౫.౩౧

కేచిచ్చిన్తామయం ప్రాహుశ్చిన్తయా రహితం పరే ॥ ౭.౨,౫.౩౨

జ్ఞానాత్మకం పరే ప్రాహుర్విజ్ఞానమితి చాపరే ॥ ౭.౨,౫.౩౨

కేచిజ్జ్ఞేయమితి ప్రాహురజ్ఞేయమితి కేచన ॥ ౭.౨,౫.౩౩

పరమేకే తమేవాహురపరం చ తథా పరే ॥ ౭.౨,౫.౩౩

ఏవం వికల్ప్యమానం తు యాథాత్మ్యం పరమేష్ఠినః ॥ ౭.౨,౫.౩౪

నాధ్యవస్యంతి మునయో నానాప్రత్యయకారణాత్ ॥ ౭.౨,౫.౩౪

యే పునస్సర్వభావేన ప్రపన్నాః పరమేశ్వరమ్ ॥ ౭.౨,౫.౩౫

తే హి జానంత్యయత్నేన శివం పరమకారణమ్ ॥ ౭.౨,౫.౩౫

యావత్పశుర్నైవ పశ్యత్యనీశం ౧ పురాణం భువనస్యేశితారమ్ ॥ ౭.౨,౫.౩౬

తావద్దుఃఖే వర్తతే బద్ధపాశః సంసారే ఽస్మిఞ్చక్రనేమిక్రమేణ ॥ ౭.౨,౫.౩౬

యదా ౨ పశ్యః పశ్యతే రుక్మవర్ణం కర్తారమీశం పురుషం బ్రహ్మయోనిమ్ ॥ ౭.౨,౫.౩౭

తదావిద్వాన్పుణ్యపాపే విధూయ నిరంజనః పరమముపైతి సామ్యమ్ ॥ ౭.౨,౫.౩౭

ఓం ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డే పశుపతిత్వజ్ఞానయోగో నామ పఞ్చమో ఽధ్యాయః

౧ నాస్తీశో యస్మాత్సో ఽనీశ ఇతి బహువ్రీహిః పరన్తు క్లిష్టకల్పనాపేక్షయా యావత్పశుశ్చేశ్వరం న ప్రపశ్యేదితి పాఠే ఽర్థస్సుగమః

౨ యదా పశ్యే వీక్షతే రుక్మేతి పాఠే తు భగ్నప్రక్రమస్తస్మాదాత్మనేపదమార్షమిత్యేవ సమాధిః

౫౫౦

అధ్యాయ ౬

ఉపమన్యురువాచ

నశివస్యాణవో బంధః కార్యో మాయేయ ఏవ వా ॥ ౭.౨,౬.౧

ప్రాకృతో వాథ బోద్ధా వా హ్యహంకారాత్మకస్తథా ॥ ౭.౨,౬.౧

నైవాస్య మానసో బంధో న చైత్తో నేంద్రియాత్మకః ॥ ౭.౨,౬.౨

న చ తన్మాత్రబంధో ఽపి భూతబంధో న కశ్చన ॥ ౭.౨,౬.౨

న చ కాలః కలా చైవ న విద్యా నియతిస్తథా ॥ ౭.౨,౬.౩

న రాగో న చ విద్వేషః శంభోరమితతేజసః ॥ ౭.౨,౬.౩

న చాస్త్యభినివేశో ఽస్య కుశలా ఽకుశలాన్యపి ॥ ౭.౨,౬.౪

కర్మాణి తద్విపాకశ్చ సుఖదుఃఖే చ తత్ఫలే ॥ ౭.౨,౬.౪

ఆశయైర్నాపి సంబన్ధః సంస్కారైః కర్మణామపి ॥ ౭.౨,౬.౫

భోగైశ్చ భోగసంస్కారైః కాలత్రితయగోచరైః ॥ ౭.౨,౬.౫

న తస్య కారణం కర్తా నాదిరంతస్తథాంతరమ్ ॥ ౭.౨,౬.౬

న కర్మ కరణం వాపి నాకార్యం కార్యమేవ చ ॥ ౭.౨,౬.౬

నాస్య బంధురబంధుర్వా నియంతా ప్రేరకో ఽపి వా ॥ ౭.౨,౬.౭

న పతిర్న గురుస్త్రాతా నాధికో న సమస్తథా ॥ ౭.౨,౬.౭

న జన్మమరణే తస్య న కాంక్షితమకాంక్షితమ్ ॥ ౭.౨,౬.౮
న విధిర్న నిషేధశ్చ న ముక్తిర్న చ బన్ధనమ్ ॥ ౭.౨,౬.౮
నాస్తి యద్యదకల్యాణం తత్తదస్య కదాచన ॥ ౭.౨,౬.౯
కల్యాణం సకలం చాస్తి పరమాత్మా శివో యతః ॥ ౭.౨,౬.౯
స శివస్సర్వమేవేదమధిష్ఠాయ స్వశక్తిభిః ॥ ౭.౨,౬.౧౦
అప్రచ్యుతస్స్వతో భావః స్థితః స్థాణురతః స్మృతః ॥ ౭.౨,౬.౧౦
శివేనాధిష్ఠితం యస్మాజ్జగత్స్థావరజంగమమ్ ॥ ౭.౨,౬.౧౧
సర్వరూపః స్మృతశ్శర్వస్తథా జ్ఞాత్వా న ముహ్యతి ॥ ౭.౨,౬.౧౧
శర్వో రుద్రో నమస్తస్మై పురుషః సత్పరో మహాన్ ॥ ౭.౨,౬.౧౨
హిరణ్యబాహుర్భగవాన్హిరణ్యపతిరీశ్వరః ॥ ౭.౨,౬.౧౨
అంబికాపతిరీశానః పినాకీ వృషవాహనః ॥ ౭.౨,౬.౧౩
ఏకో రుద్రః పరం బ్రహ్మ పురుషః కృష్ణపింగలః ॥ ౭.౨,౬.౧౩
బాలాగ్రమాత్రో హృన్మధ్యే విచింత్యో దహరాంతరే ॥ ౭.౨,౬.౧౪
హిరణ్యకేశః పద్మాక్షో హ్యరుణస్తామ్ర ఏవ చ ॥ ౭.౨,౬.౧౪
యో ఽవసర్పత్యసౌ దేవో నీలగ్రీవో హిరణ్మయః ॥ ౭.౨,౬.౧౫
సౌమ్యో ఘోరస్తథా మిశ్రశ్చాక్షరశ్చామృతో ఽవ్యయః ॥ ౭.౨,౬.౧౫
స పుంవిశేషః పరమో భగవానన్తకాంతకః ॥ ౭.౨,౬.౧౬
చేతనచేతనోన్ముక్తః ప్రపఞ్చాచ్చ పరాత్పరః ॥ ౭.౨,౬.౧౬
శివేనాతిశయత్వేన జ్ఞానైశ్వర్యే విలోకితే ॥ ౭.౨,౬.౧౭
లోకేశాతిశయత్వేన స్థితం ప్రాహుర్మనీషిణః ॥ ౭.౨,౬.౧౭
ప్రతిసర్గప్రసూతానాం బ్రహ్మణాం శాస్త్రవిస్తరమ్ ॥ ౭.౨,౬.౧౮

ఉపదేష్టా స ఏవాదౌ కాలావచ్ఛేదవర్తినామ్ ॥ ౭.౨,౬.౧౮

కాలావచ్ఛేదయుక్తానాం గురూణామప్యసౌ గురుః ॥ ౭.౨,౬.౧౯

సర్వేషామేవ సర్వేశః కాలావచ్ఛేదవర్జితః ॥ ౭.౨,౬.౧౯

శుద్ధా స్వాభావికీ తస్య శక్తిస్సర్వాతిశాయినీ ॥ ౭.౨,౬.౨౦

జ్ఞానమప్రతిమం నిత్యం వపురత్యన్తనిర్మితమ్ ॥ ౭.౨,౬.౨౦

ఐశ్వర్యమప్రతిద్వంద్వం సుఖమాత్యన్తికం బలమ్ ॥ ౭.౨,౬.౨౧

తేజఃప్రభావో వీర్యం చ క్షమా కారుణ్యమేవ చ ॥ ౭.౨,౬.౨౧

పరిపూర్ణస్య సర్గాద్యైర్నాత్మనో ఽస్తి ప్రయోజనమ్ ॥ ౭.౨,౬.౨౨

పరానుగ్రహ ఏవాస్య ఫలం సర్వస్య కర్మణః ॥ ౭.౨,౬.౨౨

౫౫౧

ప్రణవో వాచకస్తస్య శివస్య పరమాత్మనః ॥ ౭.౨,౬.౨౩

శివరుద్రాదిశబ్దానాం ప్రణవో హి పరస్స్మృతః ॥ ౭.౨,౬.౨౩

శంభోః ప్రణవవాచ్యస్య భవనాత్తజ్జపాదపి ॥ ౭.౨,౬.౨౪

యా సిద్ధిస్సా పరా ప్రాప్యా భవత్యేవ న సంశయః ॥ ౭.౨,౬.౨౪

తస్మాదేకాక్షరం దేవమాహురాగమపారగాః ॥ ౭.౨,౬.౨౫

వాచ్యవాచకయోరైక్యం మన్యమానా మనస్వినః ॥ ౭.౨,౬.౨౫

అస్య మాత్రాః సమాఖ్యాతాశ్చతస్రో వేదమూర్ధని ॥ ౭.౨,౬.౨౬

అకారశ్చాప్యుకారశ్చ మకారో నాద ఇత్యపి ॥ ౭.౨,౬.౨౬

అకారం బహ్వృచం ప్రాహురుకారో యజురుచ్యతే ॥ ౭.౨,౬.౨౭

మకారః సామనాదోస్య శ్రుతిరాథర్వణీ స్మృతాః ॥ ౭.౨,౬.౨౭

అకారశ్చ మహాబీజం రజః స్రష్టా చతుర్ముఖః ॥ ౭.౨,౬.౨౮

ఉకారః ప్రకృతిర్యోనిః సత్త్వం పాలయితా హరిః ॥ ౭.౨,౬.౨౮

మకారః పురుషో బీజం తమః సంహారకో హరః ॥ ౭.౨,౬.౨౯

నాదః పరః పుమానీశో నిర్గుణో నిష్క్రియః శివః ॥ ౭.౨,౬.౨౯

సర్వం తిసృభిరేవేదం మాత్రాభిర్నిఖిలం త్రిధా ॥ ౭.౨,౬.౩౦

అభిధాయ శివాత్మానం బోధయత్యర్ధమాత్రయా ॥ ౭.౨,౬.౩౦

యస్మాత్పరం నాపరమస్తి కించిద్యస్మాన్నాణీయో న జ్యాయో ఽస్తి కించిత్ ॥ ౭.౨,౬.౩౧

వృక్ష ఇవ స్తబ్ధో దివి తిష్ఠత్యేకస్తేనేదం పూర్ణం పురుషేణ సర్వమ్ ॥ ౭.౨,౬.౩౧

ఓం ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డే శివతత్త్వవర్ణనం నామ షష్ఠో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౭

ఉపమన్యురువచ

శక్తిస్స్వాభవికీ తస్య విద్యా విశ్వవిలక్షణా ॥ ౭.౨,౭.౧

ఏకానేకస్య రూపేణ భాతి భానోరివ ప్రభా ॥ ౭.౨,౭.౧

అనంతాః శక్తయో యస్యా ఇచ్ఛాజ్ఞానక్రియాదయః ॥ ౭.౨,౭.౨

మాయాద్యాశ్చాభవన్వహ్నేర్విస్ఫులింగా యథా తథా ॥ ౭.౨,౭.౨

సదాశివేశ్వరాద్యా హి విద్యా ఽవిద్యేశ్వరాదయః ॥ ౭.౨,౭.౩

అభవన్పురుషాశ్చాస్యాః ప్రకృతిశ్చ పరాత్పరా ॥ ౭.౨,౭.౩

మహదాదివిశేషాంతాస్త్వజాద్యాశ్చాపి మూర్తయః ॥ ౭.౨,౭.౪

యచ్చాన్యదస్తి తత్సర్వం తస్యాః కార్యం న సంశయః ॥ ౭.౨,౭.౪

సా శక్తిస్సర్వగా సూక్ష్మా ప్రబోధానందరూపిణీ ॥ ౭.౨,౭.౫
శక్తిమానుచ్యతే దేవశ్శివశ్శీతాంశుభూషణః ॥ ౭.౨,౭.౫
వేద్యశ్శివశ్శివా విద్యా ప్రజ్ఞా చైవ శ్రుతిః స్మృతిః ॥ ౭.౨,౭.౬
ధృతిరేషా స్థితిర్నిష్ఠా జ్ఞానేచ్ఛాకర్మశక్తయః ॥ ౭.౨,౭.౬
ఆజ్ఞా చైవ పరం బ్రహ్మ ద్వే విద్యే చ పరాపరే ॥ ౭.౨,౭.౭
శుద్ధవిద్యా శుద్ధకలా సర్వం శక్తికృతం యతః ॥ ౭.౨,౭.౭
మాయా చ ప్రకృతిర్జీవో వికారో వికృతిస్తథా ॥ ౭.౨,౭.౮
అసచ్చ సచ్చ యత్కించిత్తయా సర్వమిదం తతమ్ ॥ ౭.౨,౭.౮
సా దేవీ మాయయా సర్వం బ్రహ్మాండం సచరాచరమ్ ॥ ౭.౨,౭.౯
మోహయత్యప్రయత్నేన మోచయత్యపి లీలయా ॥ ౭.౨,౭.౯
అనయా సహ సర్వేశః సప్తవింశప్రకారయా ॥ ౭.౨,౭.౧౦
విశ్వం వ్యాప్య స్థితస్తస్మాన్ముక్తిరత్ర ప్రవర్తతే ॥ ౭.౨,౭.౧౦
ముముక్షవః పురా కేచిన్మునయో బ్రహ్మవాదినః ॥ ౭.౨,౭.౧౧
సంశయావిష్టమనసో విమృశంతి యథాతథమ్ ॥ ౭.౨,౭.౧౧
౫౫౧

కిం కారణం కుతో జాతా జీవామః కేన వా వయమ్ ॥ ౭.౨,౭.౧౨
కుత్రాస్మాకం సంప్రతిష్ఠా కేన వాధిష్ఠితా వయమ్ ॥ ౭.౨,౭.౧౨
కేన వర్తామహే శశ్వత్సుఖేష్వన్యేషు చానిశమ్ ॥ ౭.౨,౭.౧౩
అవిలంఘ్యా చ విశ్వస్య వ్యవస్థా కేన వా కృతా ॥ ౭.౨,౭.౧౩
కాలస్య భావో నియతిర్యదృచ్ఛా నాత్ర యుజ్యతే ॥ ౭.౨,౭.౧౪

భూతాని యోనిః పురుషో యోగీ చైషాం పరో ఽథ వా ॥ ౭.౨,౭.౧౪

అచేతనత్వాత్కాలాదేశ్చేతనత్వేపి చాత్మనః ॥ ౭.౨,౭.౧౫

సుఖదుఃఖాని భూతత్వాదనీశత్వాద్విచార్యతే ॥ ౭.౨,౭.౧౫

తద్ధ్యానయోగానుగతాం ప్రపశ్యఞ్ఛక్తిమైశ్వరీమ్ ॥ ౭.౨,౭.౧౬

పాశవిచ్ఛేదికాం సాక్షాన్నిగూఢాం స్వగుణైర్భృశమ్ ॥ ౭.౨,౭.౧౬

తయా విచ్ఛిన్నపాశాస్తే సర్వకారణకారణమ్ ॥ ౭.౨,౭.౧౭

శక్తిమంతం మహాదేవమపశ్యన్దివ్యచక్షుషా ॥ ౭.౨,౭.౧౭

యః కారణాన్యశేషాణి కాలాత్మసహితాని చ ॥ ౭.౨,౭.౧౮

అప్రమేయో ఽనయా శక్త్యా సకలం యో ఽధితిష్ఠతి ॥ ౭.౨,౭.౧౮

తతః ప్రసాదయోగేన యోగేన పరమేణ చ ॥ ౭.౨,౭.౧౯

దృష్టేన భక్తియోగేన దివ్యాః గతిమవాప్నుయుః ॥ ౭.౨,౭.౧౯

తస్మాత్సహ తథా శక్త్యా హృది పశ్యంతి యే శివమ్ ॥ ౭.౨,౭.౨౦

తేషాం శాశ్వతికీ శాంతిర్నైతరేషామితి శ్రుతిః ॥ ౭.౨,౭.౨౦

న హి శక్తిమతశ్శక్త్యా విప్రయోగో ఽస్తి జాతుచిత్ ॥ ౭.౨,౭.౨౧

తస్మాచ్ఛక్తేః శక్తిమతస్తాదాత్మ్యాన్నిర్వృతిర్ద్వయోః ॥ ౭.౨,౭.౨౧

క్రమో వివక్షితో నూనం విముక్తౌ జ్ఞానకర్మణోః ॥ ౭.౨,౭.౨౨

ప్రసాదే సతి సా మూర్తిర్యస్మాత్కరతలే స్థితా ॥ ౭.౨,౭.౨౨

దేవో వా దానవో వాపి పశుర్వా విహగో ఽపి వా ॥ ౭.౨,౭.౨౩

కీరో వాథ కృమిర్వాపి ముచ్యతే తత్ప్రసాదతః ॥ ౭.౨,౭.౨౩

గర్భస్థో జాయమానో వా బాలో వా తరుణో.పి వా ॥ ౭.౨,౭.౨౪

వృద్ధో వా మ్రియమాణో వా స్వర్గస్థో వాథ నారకీ ॥ ౭.౨,౭.౨౪

పతితో వాపి ధర్మాత్మా పండితో మూఢ ఏవ వా ॥ ౭.౨,౭.౨౫
ప్రసాదే తత్క్షణాదేవ ముచ్యతే నాత్ర సంశయః ॥ ౭.౨,౭.౨౫
అయోగ్యానాం చ కారుణ్యాద్భక్తానాం పరమేశ్వరః ॥ ౭.౨,౭.౨౬
ప్రసీదతి న సందేహో విగృహ్య వివిధాన్మలాన్ ॥ ౭.౨,౭.౨౬
ప్రసదాదేవ సా భక్తిః ప్రసాదో భక్తిసంభవః ॥ ౭.౨,౭.౨౭
అవస్థాభేదముత్ప్రేక్ష్య విద్వాంస్తత్ర న ముహ్యతి ॥ ౭.౨,౭.౨౭
ప్రసాదపూర్వికా యేయం భుక్తిముక్తివిధాయినీ ॥ ౭.౨,౭.౨౮
నైవ సా శక్యతే ప్రాప్తుం నరైరేకేన జన్మనా ॥ ౭.౨,౭.౨౮
అనేకజన్మసిద్ధానాం శ్రౌతస్మార్తానువర్తినామ్ ॥ ౭.౨,౭.౨౯
విరక్తానాం ప్రబుద్ధానాం ప్రసీదతి మహేశ్వరః ॥ ౭.౨,౭.౨౯
ప్రసన్నే సతి దేవేశ పశౌ తస్మిన్ప్రవర్తతే ॥ ౭.౨,౭.30
అస్తి నాథో మమేత్యల్పా భక్తిర్బుద్ధిపురస్సరా ॥ ౭.౨,౭.30
తపసా వివిధైశ్శైవైర్ధర్మైస్సంయుజ్యతే నరః ॥ ౭.౨,౭.3౧
తత్ర యోగే తదభ్యాసస్తతో భక్తిః పరా భవేత్ ॥ ౭.౨,౭.3౧
పరయా చ తయా భక్త్యా ప్రసాదో లభ్యతే పరః ॥ ౭.౨,౭.3౨
ప్రసాదాత్సర్వపాశేభ్యో ముక్తిర్ముక్తస్య నిర్వృతిః ॥ ౭.౨,౭.3౨
౫౫౨

అల్పభావో ऽపి యో మర్త్యసో ऽపి జన్మత్రయాత్పరమ్ ॥ ౭.౨,౭.33
నయోనియంత్రపీడాయై భవేన్నైవాత్ర సంశయః ॥ ౭.౨,౭.33
సాంగా ऽనంగా చ యా సేవా సా భక్తిరితి కథ్యతే ॥ ౭.౨,౭.3౪

సా పునర్భిద్యతే త్రేధా మనోవాక్కాయసాధనైః ॥ ౭.౨,౭.౩౪

శివరూపాదిచింతా యా సా సేవా మానసీ స్మృతా ॥ ౭.౨,౭.౩౫

జపాదిర్వాచికీ సేవా కర్మపూజాది కాయికీ ॥ ౭.౨,౭.౩౫

సేయం త్రిసాధనా సేవా శివధర్మశ్చ కథ్యతే ॥ ౭.౨,౭.౩౬

స తు పఞ్చవిధః ప్రోక్తః శివేన పరమాత్మనా ॥ ౭.౨,౭.౩౬

తపః కర్మ జపో ధ్యానం జ్ఞానం చేతి సమాసతః ॥ ౭.౨,౭.౩౭

కర్మలిఙ్గార్చనాద్యం చ తపశ్చాన్ద్రాయణాదికమ్ ॥ ౭.౨,౭.౩౭

జపస్త్రిధా శివాభ్యాసశ్చిన్తా ధ్యానం శివస్య తు ॥ ౭.౨,౭.౩౮

శివాగమోక్తం యజ్జ్ఞానం తదత్ర జ్ఞానముచ్యతే ॥ ౭.౨,౭.౩౮

శ్రీకంఠేన శివేనోక్తం శివాయై చ శివాగమః ॥ ౭.౨,౭.౩౯

శివాశ్రితానాం కారుణ్యాచ్ఛ్రేయసామేకసాధనమ్ ॥ ౭.౨,౭.౩౯

తస్మాద్వివర్ధయేద్భక్తిం శివే పరమకారణే ॥ ౭.౨,౭.౪౦

త్యజేచ్చ విషయాసంగం శ్రేయో ఽర్థీ మతిమాన్నరః ॥ ౭.౨,౭.౪౦

ఓం ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డే
శివతత్త్వకథనం నామ సప్తమో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౮

కృష్ణ ఉవాచ

భగవఞ్ఛ్రోతుమిచ్ఛామి శివేన పరిభాషితమ్ ॥ ౭.౨,౮.౧

వేదసారే శివజ్ఞానం స్వాశ్రితానాం విముక్తయే ॥ ౭.౨,౮.౧

అభక్తానామబుద్ధీనామయుక్తానామగోచరమ్ ॥ ౭.౨,౮.౨

అర్థైర్దశర్థైః సంయుక్తం గూఢమప్రాజ్ఞనిందితమ్ ॥ ౭.౨,౮.౨

వర్ణాశ్రమకృతైర్ధర్మైర్విపరీతం క్వచిత్సమమ్ ॥ ౭.౨,౮.౩

వేదాత్షడంగాదుద్ధృత్య సాంఖ్యాద్యోగాచ్చ కృత్స్నశః ॥ ౭.౨,౮.౩

శతకోటిప్రమాణేన విస్తీర్ణం గ్రంథసంఖ్యయా ॥ ౭.౨,౮.౪

కథితం పరమేశేన తత్ర పూజా కథం ప్రభోః ॥ ౭.౨,౮.౪

కస్యాధికారః పూజాదౌ జ్ఞానయోగాదయః కథమ్ ॥ ౭.౨,౮.౫

తత్సర్వం విస్తరాదేవ వక్తుమర్హసి సువ్రత ॥ ౭.౨,౮.౫

ఉపమన్యురువాచ

శైవం సంక్షిప్య వేదోక్తం శివేన పరిభాషితమ్ ॥ ౭.౨,౮.౬

స్తుతినిందాదిరహితం సద్యః ప్రత్యయకారణమ్ ॥ ౭.౨,౮.౬

గురుప్రసాదజం దివ్యమనాయాసేన ముక్తిదమ్ ॥ ౭.౨,౮.౭

కథయిష్యే సమాసేన తస్య శక్యో న విస్తరః ॥ ౭.౨,౮.౭

సిసృక్షయా పురావ్యక్తాచ్ఛివః స్థాణుర్మహేశ్వరః ॥ ౭.౨,౮.౮

సత్కార్యకారణోపేతస్స్వయమావిరభూత్ప్రభుః ॥ ౭.౨,౮.౮

జనయామాస చ తదా ఋషిర్విశ్వాధికః ప్రభుః ॥ ౭.౨,౮.౯

దేవానాం ప్రథమం దేవం బ్రహ్మాణం బ్రహ్మణస్పతిమ్ ॥ ౭.౨,౮.౯

బ్రహ్మాపి పితరం దేవం జాయమానం న్యవైక్షత ॥ ౭.౨,౮.౧౦

తం జాయమానం జనకో దేవః ప్రాపశ్యదాజ్ఞయా ॥ ౭.౨,౮.౧౦

దృష్టో రుద్రేణ దేవో ఽసావసృజద్విశ్వమీశ్వరః ॥ ౭.౨,౮.౧౧

వర్ణాశ్రమవ్యవస్థాం చ చకార స పృథక్పృథక్ ॥ ౭.౨,౮.౧౧

సోమం ససర్జ యజ్ఞార్థే సోమాద్ద్యౌస్సమజాయత ॥ ౭.౨,౮.౧౨

ధరా చ వహ్నిః సూర్యశ్చ యజ్ఞో విష్ణుశ్శచీపతిః ॥ ౭.౨,౮.౧౨

తే చాన్యే చ సురా రుద్రం రుద్రాధ్యాయేన తుష్టువుః ॥ ౭.౨,౮.౧౩
ప్రసన్నవదనస్తస్థౌ దేవానామగ్రతః ప్రభుః ॥ ౭.౨,౮.౧౩
అపహృత్య స్వలీలార్థం తేషాం జ్ఞానం మహేశ్వరః ॥ ౭.౨,౮.౧౪
తమపృచ్ఛంస్తతో దేవాః కో భవానితి మోహితాః ॥ ౭.౨,౮.౧౪
సో ఽబ్రవీద్భగవాన్రుద్రో హ్యహమేకః పురాతనః ॥ ౭.౨,౮.౧౫
ఆసం ప్రథమమేవాహం వర్తామి ౧ చ సురోత్తమాః ॥ ౭.౨,౮.౧౫
భవిష్యామి చ మత్తోన్యో వ్యతిరిక్తో న కశ్చన ॥ ౭.౨,౮.౧౬
అహమేవ జగత్సర్వం తర్పయామి స్వతేజసా ॥ ౭.౨,౮.౧౬
మత్తో ఽధికః సమో నాస్తి మాం యో వేద స ముచ్యతే ॥ ౭.౨,౮.౧౭
ఇత్యుక్త్వా భగవాన్రుద్రస్తత్రైవాంతరధత్త స ॥ ౭.౨,౮.౧౭
అపశ్యంతస్తమీశానం స్తువంతశ్చైవ సామభిః ॥ ౭.౨,౮.౧౭
వ్రతం పాశుపతం కృత్వా త్వథర్వశిరసి స్థితమ్ ॥ ౭.౨,౮.౧౮
భస్మసంఛన్నసర్వాంగా బభూవురమరాస్తదా ॥ ౭.౨,౮.౧౮
అథ తేషాం ప్రసాదార్థం పశూనాం పతిరీశ్వరః ॥ ౭.౨,౮.౧౯
సగణశ్చోమయా సార్ధం సాన్నిధ్యమకరోత్ప్రభుః ॥ ౭.౨,౮.౨౦
యం వినిద్రా జితశ్వాసా యోగినో దగ్ధకిల్బిషాః ॥ ౭.౨,౮.౨౦
హృది పశ్యంతి తం దేవం దదృశుర్దేవపుంగవాః ॥ ౭.౨,౮.౨౧
యామాహుః పరమాం శక్తిమీశ్వరేచ్ఛానువర్తినీమ్ ॥ ౭.౨,౮.౨౧
తామపశ్యన్మహేశస్య వామతో వామలోచనామ్ ॥ ౭.౨,౮.౨౨

యే వినిర్ధూతసంసారాః ప్రాప్తాః శైవం పరం పదమ్ ॥ ౭.౨,౮.౨౨

నిత్యసిద్ధాశ్చ యే వాన్యం తే చ దృష్టా గణేశ్వరాః ॥ ౭.౨,౮.౨౩

అథ తం తుష్టువుర్దేవా దేవ్యా సహ మహేశ్వరమ్ ॥ ౭.౨,౮.౨౩

స్తోత్రైర్మాహేశ్వరైర్దివ్యైః శ్రౌతైః పౌరాణికైరపి ॥ ౭.౨,౮.౨౪

దేవో ఽపి దేవానాలోక్య ఘృణయా వృషభధ్వజః ॥ ౭.౨,౮.౨౪

తుష్టో ఽస్మీత్యాహ సుప్రీతస్స్వభావమధురాం గిరమ్ ॥ ౭.౨,౮.౨౫

అథ సుప్రీతమనసం ప్రణిపత్య వృషధ్వజమ్ ॥ ౭.౨,౮.౨౫

అర్థమహత్తమం దేవాః పప్రచ్ఛురిమమాదరాత్ ॥ ౭.౨,౮.౨౫

దేవా ఊచుః

భగవన్కేన మార్గేణ పూజనీయో ఽసి భూతలే ॥ ౭.౨,౮.౨౬

కస్యాధికారః పూజాయాం వక్తుమర్హసి తత్త్వతః ॥ ౭.౨,౮.౨౬

తతః సస్మితమాలోక్య దేవీం దేవవరోహరః ॥ ౭.౨,౮.౨౭

స్వరూపం దర్శయామాస ఘోరం సూర్యాత్మకం పరమ్ ॥ ౭.౨,౮.౨౭

సర్వైశ్వర్యగుణోపేతం సర్వతేజోమయం పరమ్ ॥ ౭.౨,౮.౨౮

శక్తిభిర్మూర్తిభిశ్చాంగైర్గ్రహైర్దేవైశ్చ సంవృతమ్ ॥ ౭.౨,౮.౨౮

అష్టబాహుం చతుర్వక్త్రమర్ధనారీకమద్భుతమ్ ॥ ౭.౨,౮.౨౯

దృష్ట్వైవమద్భుతాకారం దేవా విష్ణుపురోగమాః ॥ ౭.౨,౮.౨౯

బుద్ధ్వా దివాకరం దేవం దేవీం చైవ నిశాకరమ్ ॥ ౭.౨,౮.౩౦

పఞ్చభూతాని శేషాణి తన్మయం చ చరాచరమ్ ॥ ౭.౨,౮.౩౦

ఏవముక్త్వా నమశ్చక్రుస్తస్మై చార్ఘ్యం ప్రదాయ వై ॥ ౭.౨,౮౩౧

సిందూరవర్ణాయ సుమణ్డలాయ సువర్ణవర్ణాభరణాయ తుభ్యమ్ ॥ ౭.౨,౮.౩౨

పద్మాభనేత్రాయ సపంకజాయ బ్రహ్మేన్ద్రనారాయణకారణాయ ॥ ౭.౨,౮.౩౨

సురత్నపూర్ణం ససువర్ణతోయం సుకుంకుమాద్యం సకుశం సపుష్పమ్ ॥ ౭.౨,౮.౩౩

ప్రదత్తమాదాయ సహేమపాత్రం ప్రశస్తమర్ఘ్యం భగవన్ప్రసీద ॥ ౭.౨,౮.౩౩

నమశ్శివాయ శాంతాయ సగణాయాదిహేతవే ॥ ౭.౨,౮.౩౪

౧ పరస్మైపదమార్షమ్

రుద్రాయ విష్ణవే తుభ్యం బ్రహ్మణే సూర్యమూర్తయే ॥ ౭.౨,౮.౩౪

యశ్శివం మణ్డలే సౌరే సంపూజ్యైవ సమాహితః ॥ ౭.౨,౮.౩౫

ప్రాతర్మధ్యాహ్నసాయాహ్నే ప్రదద్యాదర్ఘ్యముత్తమమ్ ॥ ౭.౨,౮.౩౫

ప్రణమేద్వా పఠేదేతాఞ్శ్లోకాఞ్ఛ్రుతిముఖానిమాన్ ॥ ౭.౨,౮.౩౬

న తస్య దుర్ల్లభం కించిద్భక్తశ్చేన్ముచ్యతే ధ్రువమ్ ॥ ౭.౨,౮.౩౬

తస్మాదభ్యర్చయేనిత్యం శివమాదిత్యరూపిణమ్ ॥ ౭.౨,౮.౩౭

ధర్మకామార్థముక్త్యర్థం మనసా కర్మణా గిరా ॥ ౭.౨,౮.౩౭

అథ దేవాన్సమాలోక్య మణ్డలస్థో మహేశ్వరః ॥ ౭.౨,౮.౩౮

సర్వాగమోత్తరం దత్త్వా శాస్త్రమంతరధాద్ధరః ॥ ౭.౨,౮.౩౮

తత్ర పూజాధికారో ఽయం బ్రహ్మక్షత్రవిశామితి ॥ ౭.౨,౮.౩౯

జ్ఞాత్వా ప్రణమ్య దేవేశం దేవా జగ్ముర్యథాగతమ్ ॥ ౭.౨,౮.౩౯

అథ కాలేన మహతా తస్మిఞ్ఛాస్త్రే తిరోహితే ॥ ౭.౨,౮.౪౦

భర్తారం పరిపప్రచ్ఛ తదంకస్థా మహేశ్వరీ ॥ ౭.౨,౮.౪౦

తయా స చోదితో దేవో దేవ్యా చన్ద్రవిభూషణః ॥ ౭.౨,౮.౪౧

అవదత్కరముద్ధృత్య శాస్త్రం సర్వాగమోత్తరమ్ ॥ ౭.౨,౮.౪౧

ప్రవర్తితం చ తల్లోకే నియోగాత్పరమేష్ఠినః ॥ ౭.౨,౮.౪౨

మయాగస్త్యేన గురుణా దధీచేన మహర్షిణా ॥ ౭.౨,౮.౪౨

స్వయమప్యవతీర్యోర్వ్యాం యుగావర్తేషు శూలధృక్ ॥ ౭.౨,౮.౪౩

స్వాశ్రితానాం విముక్త్యర్థం కురుతే జ్ఞానసంతతిమ్ ॥ ౭.౨,౮.౪౩

ఋభుస్సత్యో భార్గవశ్చ హ్యంగిరాః సవితా ద్విజాః ॥ ౭.౨,౮.౪౪

మృత్యుః శతక్రతుర్ధీమాన్వసిష్ఠో మునిపుంగవః ॥ ౭.౨,౮.౪౪

సారస్వతస్త్రిధామా చ త్రివృతో మునిపుంగవః ॥ ౭.౨,౮.౪౫

శతతేజాస్స్వయం ధర్మో నారాయణ ఇతి శ్రుతః ॥ ౭.౨,౮.౪౫

స్వరక్షశ్చారుణిర్ధీమాంస్తథా చైవ కృతంజయః ॥ ౭.౨,౮.౪౬

కృతంజయో భరద్వాజో గౌతమః కవిరుత్తమః ॥ ౭.౨,౮.౪౬

వాచఃస్రవా మునిస్సాక్షాత్తథా సూక్ష్మాయణిః శుచిః ॥ ౭.౨,౮.౪౭

తృణబిందుర్మునిః కృష్ణః శక్తిః శాక్తేయ ఉత్తరః ॥ ౭.౨,౮.౪౭

జాతూకర్ణ్యో హరిస్సాక్షాత్కృష్ణద్వైపాయనో మునిః ॥ ౭.౨,౮.౪౮

వ్యాసావతారాఞ్ఛృణ్వంతు కల్పయోగేశ్వరాన్క్రమాత్ ॥ ౭.౨,౮.౪౮

లైంగే వ్యాసావతారా హి ద్వాపరాంతేషు సువ్రతాః ॥ ౭.౨,౮.౪౯

యోగాచార్యావతారాశ్చ తథా శిష్యేషు శూలినః ॥ ౭.౨,౮.౪౯

తత్ర తత్ర విభోః శిష్యాశ్చత్వారః స్యుర్మహౌజసః ॥ ౭.౨,౮.౫౦

శిష్యాస్తేషాం ప్రశిష్యాశ్చ శతశో ఽథ సహస్రశః ॥ ౭.౨,౮.౫౦

తేషాం సంభావనాల్లోకే శైవాజ్ఞాకరణాదిభిః ॥ ౭.౨,౮.౫౧

భాగ్యవంతో విముచ్యంతే భక్త్యా చాత్యంతభావితాః ॥ ౭.౨,౮.౫౧

ఓం ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డే శివతత్త్వజ్ఞానే వ్యాసావతారవర్ణనం నామాష్టమో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౯

కృష్ణ ఉవాచ

యుగావర్తేషు సర్వేషు యోగాచార్యచ్ఛలేన తు ॥ ౭.౨,౯.౧

అవతారాన్హి శర్వస్య శిష్యాంశ్చ భగవన్వద ॥ ౭.౨,౯.౧

ఉపమన్యురువాచ

శ్వేతః సుతారో మదనః సుహోత్రః కఙ్క ఏవ చ ॥ ౭.౨,౯.౨

లౌగాక్షిశ్చ మహామాయో జైగీషవ్యస్తథైవ చ ॥ ౭.౨,౯.౨

దధివాహశ్చ ఋషభో మునిరుగ్రో ఽత్రిరేవ చ ॥ ౭.౨,౯.౩

౫౫౩

సుపాలకో గౌతమశ్చ తథా వేదశిరా మునిః ॥ ౭.౨,౯.౩

గోకర్ణశ్చ గుహావాసీ శిఖణ్డీ చాపరః స్మృతః ॥ ౭.౨,౯.౪

జటామాలీ చాట్టహాసో దారుకో లాంగులీ తథా ॥ ౭.౨,౯.౪

మహాకాలశ్చ శూలీ చ డండీ ముణ్డీశ ఏవ చ ॥ ౭.౨,౯.౫

సవిష్ణుస్సోమశర్మా చ లకులీశ్వర ఏవ చ ॥ ౭.౨,౯.౫

ఏతే వారాహ కల్పే ఽస్మిన్సప్తమస్యాంతరో మనోః ॥ ౭.౨,౯.౬

అష్టావింశతిసంఖ్యాతా యోగాచార్యా యుగక్రమాత్ ॥ ౭.౨,౯.౬

శిష్యాః ప్రత్యేకమేతేషాం చత్వారశ్శాంతచేతసః ॥ ౭.౨,౯.౭

శ్వేతాదయశ్చ ఋష్యాంతాంస్తాన్బ్రవీమి యథాక్రమమ్ ॥ ౭.౨,౯.౭

శ్వేతశ్శ్వేతశిఖశ్చైవ శ్వేతాశ్వః శ్వేతలోహితః ॥ ౭.౨,౯.౮
దున్దుభిశ్శతరూపశ్చ ఋచీకః కేతుమాంస్తథా ॥ ౭.౨,౯.౮
వికోశశ్చ వికేశశ్చ విపాశః పాశనాశనః ॥ ౭.౨,౯.౯
సుముఖో దుర్ముఖశ్చైవ దుర్గమో దురతిక్రమః ॥ ౭.౨,౯.౯
సనత్కుమారస్సనకః సనందశ్చ సనాతనః ॥ ౭.౨,౯.౧౦
సుధామా విరజాశ్చైవ శంఖశ్చాండజ ఏవ చ ॥ ౭.౨,౯.౧౦
సారస్వతశ్చ మేఘశ్చ మేఘవాహస్సువాహకః ॥ ౭.౨,౯.౧౧
కపిలశ్చాసురిః పఞ్చశిఖో బాష్కల ఏవ చ ॥ ౭.౨,౯.౧౧
పరాశరాశ్చ గర్గశ్చ భార్గవశ్చాంగిరాస్తథా ॥ ౭.౨,౯.౧౨
బలబన్ధుర్నిరామిత్రాః కేతుశృంగస్తపోధనః ॥ ౭.౨,౯.౧౨
లంబోదరశ్చ లంబశ్చ లమ్బాత్మా లంబకేశకః ॥ ౭.౨,౯.౧౩
సర్వజ్ఞస్సమబుద్ధిశ్చ సాధ్యసిద్ధిస్తథైవ చ ॥ ౭.౨,౯.౧౩
సుధామా కశ్యపశ్చైవ వసిష్ఠో విరజాస్తథా ॥ ౭.౨,౯.౧౪
అత్రిరుగ్రో గురుశ్రేష్ఠః శ్రవనోథ శ్రవిష్టకః ॥ ౭.౨,౯.౧౪
కుణిశ్చ కుణిబాహుశ్చ కుశరీరః కునేత్రకః ॥ ౭.౨,౯.౧౫
కాశ్యపో హ్యుశనాశ్చైవ చ్యవనశ్చ బృహస్పతిః ॥ ౭.౨,౯.౧౫
ఉతథ్యో వామదేవశ్చ మహాకాలో మహా ఽనిలః ॥ ౭.౨,౯.౧౬
వాచఃశ్రవాః సువీరశ్చ శ్యావకశ్చ యతీశ్వరః ॥ ౭.౨,౯.౧౬
హిరణ్యనాభః కౌశల్యో లోకాక్షిః కుథుమిస్తథా ॥ ౭.౨,౯.౧౭
సుమన్తుర్జైమినిశ్చైవ కుబన్ధః కుశకన్ధరః ॥ ౭.౨,౯.౧౭
ప్లక్షో దార్భాయణిశ్చైవ కేతుమాన్గౌతమస్తథా ॥ ౭.౨,౯.౧౮

భల్లవీ మధుపింగశ్చ శ్వేతకేతుస్తథైవ చ ॥ ౭.౨,౯.౧౮

ఉశిజో బృహదశ్వశ్చ దేవలః కవిరేవ చ ॥ ౭.౨,౯.౧౯

శాలిహోత్రః సువేషశ్చ యువనాశ్వః శరద్వసుః ॥ ౭.౨,౯.౧౯

అక్షపాదః కణాదశ్చ ఉలూకో వత్స ఏవ చ ॥ ౭.౨,౯.౨౦

కులికశ్చైవ గర్గశ్చ మిత్రకో రుష్య ఏవ చ ॥ ౭.౨,౯.౨౦

ఏతే శిష్యా మహేశస్య యోగాచార్యస్వరూపిణః ॥ ౭.౨,౯.౨౧

సంఖ్యా చ శతమేతేషాం సహ ద్వాదశసంఖ్యయా ॥ ౭.౨,౯.౨౧

సర్వే పాశుపతాః సిద్ధా భస్మోద్ధూలితవిగ్రహాః ॥ ౭.౨,౯.౨౨

సర్వశాస్త్రార్థతత్త్వజ్ఞా వేదవేదాంగపారగాః ॥ ౭.౨,౯.౨౨

శివాశ్రమరతాస్సర్వే శివజ్ఞానపరాయణాః ॥ ౭.౨,౯.౨౩

సర్వే సంగవినిర్ముక్తాః శివైకాసక్తచేతసః ॥ ౭.౨,౯.౨౩

సర్వద్వంద్వసహా ధీరాః సర్వభూతహితే రతాః ॥ ౭.౨,౯.౨౪

ఋజవో మృదవః స్వస్థా జితక్రోధా జితేంద్రియాః ॥ ౭.౨,౯.౨౪

రుద్రాక్షమాలాభరణాస్త్రిపుండ్రాంకితమస్తకాః ॥ ౭.౨,౯.౨౫

శిఖాజటాస్సర్వజటా అజటా ముండశీర్షకాః ॥ ౭.౨,౯.౨౫

ఫలమూలాశనప్రాయాః ప్రాణాయామపరాయణాః ॥ ౭.౨,౯.౨౬

౫౫౪

శివాభిమానసంపన్నాః శివధ్యానైకతత్పరాః ॥ ౭.౨,౯.౨౬

సమున్మథితసంసారవిషవృక్షాంకురోద్గమాః ॥ ౭.౨,౯.౨౭

ప్రయాతుమేవ సన్నద్ధాః పరం శివపురం ప్రతి ॥ ౭.౨,౯.౨౭

సదేశికానిమాన్మత్వా నిత్యం యశ్శివమర్చయేత్ ॥ ౭.౨,౯.౭౮
స యాతి శివసాయుజ్యం నాత్ర కార్యా విచారణా ॥ ౭.౨,౯.౭౮

ఓం ఇతి శ్రీశివమహాపు సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డే శివస్య యోగావతారవర్ణనం నామ నవమో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౧౦
కృష్ణ ఉవాచ
భగవన్సర్వయోగీంద్ర గణేశ్వర మునీశ్వర ॥ ౭.౨,౧౦.౧
షడాననసమప్రఖ్య సర్వజ్ఞాననిధే గురో ॥ ౭.౨,౧౦.౧
ప్రాయస్త్వమవతీర్యోర్వ్యాం పాశవిచ్ఛిత్తయే నృణామ్ ॥ ౭.౨,౧౦.౨
మహర్షివపురాస్థాయ స్థితో ఽసి పరమేశ్వర ॥ ౭.౨,౧౦.౨
అన్యథా హి జగత్యస్మిన్ దేవో వా దానవో ఽపి వా ॥ ౭.౨,౧౦.3
త్వత్తోన్యః పరమం భావం కో జానీయాచ్ఛివాత్మకమ్ ॥ ౭.౨,౧౦.3
తస్మాత్తవ ముఖోద్గీర్ణం సాక్షాదివ పినాకినః ॥ ౭.౨,౧౦.౪
శివజ్ఞానామృతం పీత్వా న మే తృప్తమభూన్మనః ॥ ౭.౨,౧౦.౪
సాక్షాత్సర్వజగత్కర్తుర్భర్తురంకం సమాశ్రితా ॥ ౭.౨,౧౦.౫
భగవన్కిన్ను పప్రచ్ఛ భర్తారం పరమేశ్వరీ ॥ ౭.౨,౧౦.౫
ఉపమన్యురువాచ
స్థానే పృష్టం త్వయా కృష్ణ తద్వక్ష్యామి యథాతథమ్ ॥ ౭.౨,౧౦.౬
భవభక్తస్య యుక్తస్య తవ కల్యాణచేతసః ॥ ౭.౨,౧౦.౬
మహీధరవరే దివ్యే మందరే చారుకందరే ॥ ౭.౨,౧౦.౭

దేవ్యా సహ మహాదేవో దివ్యో ధ్యానగతో ఽభవత్ ॥ ౭.౨,౧౦.౭

తదా దేవ్యాః ప్రియసఖీ సుస్మితాస్యా శుభావతీ ॥ ౭.౨,౧౦.౮

ఫుల్లాన్యతిమనోజ్ఞాని పుష్పాణి సముదాహరత్ ॥ ౭.౨,౧౦.౮

తతః స్వమంకమారోప్య దేవీం దేవవరోరహః ॥ ౭.౨,౧౦.౯

అలంకృత్య చ తైః పుష్పైరాస్తే హృష్టతరః స్వయమ్ ॥ ౭.౨,౧౦.౯

అథాంతఃపురచారిణ్యో దేవ్యో దివ్యవిభూషణాః ॥ ౭.౨,౧౦.౧౦

అంతరంగా గణేంద్రాశ్చ సర్వలోకమహేశ్వరీమ్ ॥ ౭.౨,౧౦.౧౦

భర్తారం పరిపూర్ణం చ సర్వలోకమహేశ్వరమ్ ॥ ౭.౨,౧౦.౧౧

చామరాసక్తహస్తాశ్చ దేవీం దేవం సిషేవిరే ॥ ౭.౨,౧౦.౧౧

తతః ప్రియాః కథా వృత్తా వినోదాయ మహేశయోః ॥ ౭.౨,౧౦.౧౨

త్రాణాయ చ నృణాం లోకే యే శివం శరణం గతాః ॥ ౭.౨,౧౦.౧౨

తదావసరమాలోక్య సర్వలోకమహేశ్వరీ ॥ ౭.౨,౧౦.౧౩

భర్తారం పరిపప్రచ్ఛ సర్వలోకమహేశ్వరమ్ ॥ ౭.౨,౧౦.౧౩

దేవ్యువాచ

కేన వశ్యో మహాదేవో మర్త్యానాం మందచేతసామ్ ॥ ౭.౨,౧౦.౧౪

ఆత్మతత్త్వాద్యశక్తానామాత్మనామకృతాత్మనామ్ ॥ ౭.౨,౧౦.౧౪

ఈశ్వర ఉవాచ

న కర్మణా న తపసా న జపైర్నాసనాదిభిః ॥ ౭.౨,౧౦.౧౫

న జ్ఞానేన న చాన్యేన వశ్యో ఽహం శ్రద్ధయా వినా ॥ ౭.౨,౧౦.౧౫

శ్రద్ధా మయ్యస్తి చేత్పుంసాం యేన కేనాపి హేతునా ॥ ౭.౨,౧౦.౧౬

వశ్యః స్పృశ్యశ్చ దృశ్యశ్చ పూజ్యస్సంభాష్య ఏవ చ ॥ ౭.౨,౧౦.౧౬

సాధ్యా తస్మాన్మయి శద్ధా మాం వశీకర్తుమిచ్ఛతా ॥ ౬.౨,౧౦.౧౭
శ్రద్ధా హేతుస్స్వధర్మస్య రక్షణం వర్ణినామిహ ॥ ౬.౨,౧౦.౧౭
స్వవర్ణాశ్రమధర్మేణ వర్తతే యస్తు మానవః ॥ ౬.౨,౧౦.౧౮
తస్యైవ భవతి శ్రద్ధా మయి నాన్యస్య కస్యచిత్ ॥ ౬.౨,౧౦.౧౮
౫౫౪

ఆమ్నాయసిద్ధమఖిలం ధర్మమాశ్రమిణామిహ ॥ ౬.౨,౧౦.౧౯
బ్రహ్మణా కథితం పూర్వం మమైవాజ్ఞాపురస్సరమ్ ॥ ౬.౨,౧౦.౧౯
స తు పైతామహో ధర్మో బహువిత్తక్రియాన్వితః ॥ ౬.౨,౧౦.౨౦
నాత్యన్త ఫలభూయిష్ఠః క్లేశాయా ససమన్వితః ॥ ౬.౨,౧౦.౨౦
తేన ధర్మేణ మహతాం శ్రద్ధాం ప్రాప్య సుదుర్ల్లభామ్ ॥ ౬.౨,౧౦.౨౦
వర్ణినో యే ప్రపద్యంతే మామనన్యసమాశ్రయాః ॥ ౬.౨,౧౦.౨౧
తేషాం సుఖేన మార్గేణ ధర్మకామార్థముక్తయః ॥ ౬.౨,౧౦.౨౧
వర్ణాశ్రమసమాచారో మయా భూయః ప్రకల్పితః ॥ ౬.౨,౧౦.౨౨
తస్మిన్భక్తిమతామేవ మదీయానాం తు వర్ణినామ్ ॥ ౬.౨,౧౦.౨౨
అధికారో న చాన్యేషామిత్యాజ్ఞా నైష్ఠికీ మమ ॥ ౬.౨,౧౦.౨౩
తదాజ్ఞప్తేన మార్గేణ వర్ణినో మదుపాశ్రయాః ॥ ౬.౨,౧౦.౨౩
మలమాయాదిపాశేభ్యో విముక్తా మత్ప్రసాదతః ॥ ౬.౨,౧౦.౨౪
పరం మదీయమాసాద్య పునరావృత్తిదుర్లభమ్ ॥ ౬.౨,౧౦.౨౪
పరమం మమ సాధర్మ్యం ప్రాప్య నిర్వృతిమాయయుః ॥ ౬.౨,౧౦.౨౪
తస్మాల్లబ్ధ్వాప్యలబ్ధ్వా వా వర్ణధర్మం మయేరితమ్ ॥ ౬.౨,౧౦.౨౫

ఆశ్రిత్య మమ భక్తశ్చేత్స్వాత్మనాత్మానముద్ధరేత్ ॥ ౭.౨,౧౦.౨౫

అలబ్ధలాభ ఏవైష కోటికోటిగుణాధికః ॥ ౭.౨,౧౦.౨౬

తస్మాన్మే ముఖతో లబ్ధం వర్ణధర్మం సమాచరేత్ ॥ ౭.౨,౧౦.౨౬

మమావతారా హి శుభే యోగాచార్యచ్ఛలేన తు ॥ ౭.౨,౧౦.౨౭

సర్వాంతరేషు సన్త్యార్యే సంతతిశ్చ సహస్రశః ॥ ౭.౨,౧౦.౨౭

అయుక్తానామబుద్ధీనామభక్తానాం సురేశ్వరి ॥ ౭.౨,౧౦.౨౮

దుర్లభం సంతతిజ్ఞానం తతో యత్నాత్సమాశ్రయేత్ ॥ ౭.౨,౧౦.౨౮

సా హానిస్తన్మహచ్ఛిద్రం స మోహస్సాంధమూకతా ॥ ౭.౨,౧౦.౨౯

యదన్యత్ర శ్రమం కుర్యాన్మోక్షమార్గబహిష్కృతః ॥ ౭.౨,౧౦.౨౯

జ్ఞానం క్రియా చ చర్యా చ యోగశ్చేతి సురేశ్వరి ॥ ౭.౨,౧౦.3౦

చతుష్పాదః సమాఖ్యాతో మమ ధర్మస్సనాతనః ॥ ౭.౨,౧౦.3౦

పశుపాశపతిజ్ఞానం జ్ఞానమిత్యభిధీయతే ॥ ౭.౨,౧౦.3౧

షడధ్వశుద్ధిర్విధినా గుర్వధీనా క్రియోచ్యతే ॥ ౭.౨,౧౦.3౧

వర్ణాశ్రమప్రయుక్తస్య మయైవ విహితస్య చ ॥ ౭.౨,౧౦.3౨

మమార్చనాదిధర్మస్య చర్యా చర్యేతి కథ్యతే ॥ ౭.౨,౧౦.3౨

మదుక్తేనైవ మార్గేణ మయ్యవస్థితచేతసః ॥ ౭.౨,౧౦.33

వృత్త్యంతరనిరోధో యో యోగ ఇత్యభిధీయతే ॥ ౭.౨,౧౦.33

అశ్వమేధగణాచ్ఛ్రేష్ఠం దేవి చిత్తప్రసాధనమ్ ॥ ౭.౨,౧౦.3౪

ముక్తిదం చ తథా హ్యేతద్దుష్ప్రాప్యం విషయైషిణామ్ ॥ ౭.౨,౧౦.3౪

విజితేంద్రియవర్గస్య యమేన నియమేన చ ॥ ౭.౨,౧౦.3౫

పూర్వపాపహరో యోగో విరక్తస్యైవ కథ్యతే ॥ ౭.౨,౧౦.3౫

వైరాగ్యాజ్జాయతే జ్ఞానం జ్ఞానాద్యోగః ప్రవర్తతే ॥ ౬.౨,౧౦.౩౬

యోగజ్ఞః పతితో వాపి ముచ్యతే నాత్ర సంశయః ॥ ౬.౨,౧౦.౩౭

దయా కార్యాథ సతతమహింసా జ్ఞానసంగ్రహః ॥ ౬.౨,౧౦.౩౭

సత్యమస్తేయమాస్తిక్యం శ్రద్ధా చేంద్రియనిగ్రహః ॥ ౬.౨,౧౦.౩౮

అధ్యాపనం చాధ్యయనం యజనం యాజనం తథా ॥ ౬.౨,౧౦.౩౮

ధ్యానమీశ్వరభావశ్చ సతతం జ్ఞానశీలతా ॥ ౬.౨,౧౦.౩౯

య ఏవం వర్తతే విప్రో జ్ఞానయోగస్య సిద్ధయే ॥ ౬.౨,౧౦.౩౯

అచిరాదేవ విజ్ఞానం లబ్ధ్వా యోగం చ విందతి ॥ ౬.౨,౧౦.౪౦

౫౫౫

దగ్ధ్వా దేహమిమం జ్ఞానీ క్షణాజ్జ్ఞానాగ్నినా ప్రియే ॥ ౬.౨,౧౦.౪౦

ప్రసాదాన్మమ యోగజ్ఞః కర్మబంధం ప్రహాస్యతి ॥ ౬.౨,౧౦.౪౧

పుణ్యఃపుణ్యాత్మకం కర్మ ముక్తేస్తత్ప్రతిబంధకమ్ ॥ ౬.౨,౧౦.౪౧

తస్మాన్నియోగతో యోగీ పుణ్యాపుణ్యం వివర్జయేత్ ॥ ౬.౨,౧౦.౪౧

ఫలకామనయా కర్మకరణాత్ప్రతిబధ్యతే ॥ ౬.౨,౧౦.౪౨

న కర్మమాత్రకరణాత్తస్మాత్కర్మఫలం త్యజేత్ ॥ ౬.౨,౧౦.౪౨

ప్రథమం కర్మయజ్ఞేన బహిః సమ్పూజ్య మాం ప్రియే ॥ ౬.౨,౧౦.౪౩

జ్ఞానయోగరతో భూత్వా పశ్చాద్యోగం సమభ్యసేత్ ॥ ౬.౨,౧౦.౪౩

విదితే మమ యాథాత్మ్యే కర్మయజ్ఞేన దేహినః ॥ ౬.౨,౧౦.౪౪

న యజంతి హి మాం యుక్తాః సమలోష్టాశ్మకాంచనాః ॥ ౬.౨,౧౦.౪౪

నిత్యయుక్తో మునిః శ్రేష్ఠో మద్భక్తశ్చ సమాహితః ॥ ౬.౨,౧౦.౪౫

జ్ఞానయోగరతో యోగీ మమ సాయుజ్యమాప్నుయాత్ ॥ ౭.౨,౧౦.౪౫

అథావిరక్తచిత్తా యే వర్ణినో మదుపాశ్రితాః ॥ ౭.౨,౧౦.౪౬

జ్ఞానచర్యాక్రియాస్వేవ తే ఽధికుర్యుస్తదర్థకాః ॥ ౭.౨,౧౦.౪౬

ద్విధా మత్పూజనం జ్ఞేయం బాహ్యమాభ్యంతరం తథా ॥ ౭.౨,౧౦.౪౭

వాఙ్మనఃకాయభేదాచ్చ త్రిధా మద్పూజనం విదుః ॥ ౭.౨,౧౦.౪౭

తపః కర్మ జపో ధ్యానం జ్ఞానం వేత్యనుపూర్వశః ॥ ౭.౨,౧౦.౪౮

పఞ్చధా కథ్యతే సద్భిస్తదేవ భజనం పునః ॥ ౭.౨,౧౦.౪౮

అన్యాత్మవిదితం బాహ్యమస్మదభ్యర్చనాదికమ్ ॥ ౭.౨,౧౦.౪౯

తదేవ తు స్వసంవేద్యమాభ్యంతరముదాహృతమ్ ॥ ౭.౨,౧౦.౪౯

మనోమత్ప్రవణం చిత్తం న మనోమాత్రముచ్యతే ॥ ౭.౨,౧౦.౫౦

మన్నామనిరతా వాణీ వాఙ్మతా ఖలు నేతరా ॥ ౭.౨,౧౦.౫౦

లింగైర్మచ్చాసనాదిష్టైస్త్రిపుండ్రాదిభిరంకితః ॥ ౭.౨,౧౦.౫౧

మమోపచారనిరతః కాయః కాయో న చేతరః ॥ ౭.౨,౧౦.౫౧

మదర్చాకర్మ విజ్ఞేయం బాహ్యే యాగాదినోచ్యతే ॥ ౭.౨,౧౦.౫౨

మదర్థే దేహసంశోషస్తపః కృచ్ఛ్రాది నో మతమ్ ॥ ౭.౨,౧౦.౫౨

జపః పఞ్చాక్షరాభ్యాసః ప్రణవాభ్యాస ఏవ చ ॥ ౭.౨,౧౦.౫౩

రుద్రాధ్యాయాదికాభ్యాసో న వేదాధ్యయనాదికమ్ ॥ ౭.౨,౧౦.౫౩

ధ్యానమ్మద్రూపచింతాద్యం నాత్మాద్యర్థసమాధయః ॥ ౭.౨,౧౦.౫౪

మమాగమార్థవిజ్ఞానం జ్ఞానం నాన్యార్థవేదనమ్ ॥ ౭.౨,౧౦.౫౪

బాహ్యే వాభ్యంతరే వాథ యత్ర స్యాన్మనసో రతిః ॥ ౭.౨,౧౦.౫౫

ప్రాగ్వాసనావశాద్దేవి తత్త్వనిష్ఠాం సమాచరేత్ ॥ ౭.౨,౧౦.౫౫

బాహ్యాదాభ్యంతరం శ్రేష్ఠం భవేచ్ఛతగుణాధికమ్ ॥ ౭.౨,౧౦.౫౬
అసంకరత్వాద్దోషాణాం దృష్టానామప్యసమ్భవాత్ ॥ ౭.౨,౧౦.౫౬
శౌచమాభ్యంతరం విద్యాన్న బాహ్యం శౌచముచ్యతే ॥ ౭.౨,౧౦.౫౭
అంతః శౌచవిముక్తాత్మా శుచిరప్యశుచిర్యతః ॥ ౭.౨,౧౦.౫౭
బాహ్యమాభ్యంర్తరం చైవ భజనం భవపూర్వకమ్ ॥ ౭.౨,౧౦.౫౮
న భావరహితం దేవి విప్రలంబైకకారణమ్ ॥ ౭.౨,౧౦.౫౮
కృతకృత్యస్య పూతస్య మమ కిం క్రియతే నరైః ॥ ౭.౨,౧౦.౫౯
బహిర్వాభ్యంతరం వాథ మయా భావో హి గృహ్యతే ॥ ౭.౨,౧౦.౫౯
భావైకాత్మా క్రియా దేవి మమ ధర్మస్సనాతనః ॥ ౭.౨,౧౦.౬౦
మనసా కర్మణా వాచా హ్యనపేక్ష్య ఫలం క్వచిత్ ॥ ౭.౨,౧౦.౬౦
ఫలోద్దేశేన దేవేశి లఘుర్మమ సమాశ్రయః ॥ ౭.౨,౧౦.౬౧
ఫలార్థీ తదభావే మాం పరిత్యక్తుం క్షమో యతః ॥ ౭.౨,౧౦.౬౧
౫౫౫

ఫలార్థినో ఽపి యస్యైవ మయి చిత్తం ప్రతిష్ఠితమ్ ॥ ౭.౨,౧౦.౬౨
భావానురూపఫలదస్తస్యాప్యహమనిన్దితే ॥ ౭.౨,౧౦.౬౨
ఫలానపేక్షయా యేషాం మనో మత్ప్రవణం భవేత్ ॥ ౭.౨,౧౦.౬౩
ప్రార్థయేయుః ఫలం పశ్చాద్భక్తాస్తే ఽపి మమ ప్రియాః ॥ ౭.౨,౧౦.౬౩
ప్రాక్సంస్కారవశాదేవ యే విచింత్య ఫలాఫలే ॥ ౭.౨,౧౦.౬౪
వివశా మాం ప్రపద్యంతే మమ ప్రియతమా మతాః ॥ ౭.౨,౧౦.౬౪
మల్లాభాన్న పరో లాభస్తేషామస్తి యథాతథమ్ ॥ ౭.౨,౧౦.౬౫

మమాపి లాభస్తల్లాభాన్నాపరః పరమేశ్వరి ॥ ౭.౨,౧౦.౬౫

మదనుగ్రహతస్తేషాం భావో మయి సమర్పితః ॥ ౭.౨,౧౦.౬౬

ఫలం పరమనిర్వాణం ప్రయచ్ఛతి బలాదివ ॥ ౭.౨,౧౦.౬౬

మహాత్మనామనన్యానాం మయి సంన్యస్తచేతసామ్ ॥ ౭.౨,౧౦.౬౭

అష్టధా లక్షణం ప్రాహుర్మమ ధర్మాధికారిణామ్ ॥ ౭.౨,౧౦.౬౭

మద్భక్తజనవాత్సల్యం పూజాయాం చానుమోదనమ్ ॥ ౭.౨,౧౦.౬౮

స్వయమభ్యర్చనం చైవ మదర్థే చాంగచేష్టితమ్ ॥ ౭.౨,౧౦.౬౮

మత్కథాశ్రవణే భక్తిః స్వరనేత్రాంగవిక్రియాః ॥ ౭.౨,౧౦.౬౯

మమానుస్మరణం నిత్యం యశ్చ మాముపజీవతి ॥ ౭.౨,౧౦.౬౯

ఏవమష్టవిధం చిహ్నం యస్మిన్మ్లేచ్ఛే ఽపి వర్తతే ॥ ౭.౨,౧౦.౭౦

స విప్రేన్ద్రో మునిః శ్రీమాన్స యతిస్స చ పండితః ॥ ౭.౨,౧౦.౭౦

న మే ప్రియశ్చతుర్వేదీ మద్భక్తో శ్వపచో ఽపి యః ॥ ౭.౨,౧౦.౭౧

తస్మై దేయం తతో గ్రాహ్యం స చ పూజ్యో యథా హ్యహమ్ ॥ ౭.౨,౧౦.౭౧

పత్రం పుష్పం ఫలం తోయం యో మే భక్త్యా ప్రయచ్ఛతి ॥ ౭.౨,౧౦.౭౨

తస్యాహం న ప్రణశ్యామి స చ మే న ప్రణశ్యతి ॥ ౭.౨,౧౦.౭౨

ఓం ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డే శివభక్తివర్ణనం నామ దశమో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౧౧

ఈశ్వర ఉవాచ

అథ వక్ష్యామి దేవేశి భక్తానామధికారిణామ్ ॥ ౭.౨,౧౧.౧

విదుషాం ద్విజముఖ్యానాం వర్ణధర్మసమాసతః ॥ ౭.౨,౧౧.౧

త్రిః స్నానం చాగ్నికార్యం చ లింగార్చనమనుక్రమమ్ ॥ ౬.౨,౧౧.౨
దానమీశ్వరభావశ్చ దయా సర్వత్ర సర్వదా ॥ ౬.౨,౧౧.౨
సత్యం సంతోషమాస్తిక్యమహింసా సర్వజంతుషు ॥ ౬.౨,౧౧.౩
హ్రీశ్రద్ధాధ్యయనం యోగస్సదాధ్యాపనమేవ చ ॥ ౬.౨,౧౧.౩
వ్యాఖ్యానం బ్రహ్మచర్యం చ శ్రవణం చ తపః క్షమా ॥ ౬.౨,౧౧.౪
శౌచం శిఖోపవీతం చ ఉష్ణీషం చోత్తరీయకమ్ ॥ ౬.౨,౧౧.౪
నిషిద్ధాసేవనం చైవ భస్మరుద్రాక్షధారణమ్ ॥ ౬.౨,౧౧.౫
పర్వణ్యభ్యర్చనం దేవి చతుర్దశ్యాం విశేషతః ॥ ౬.౨,౧౧.౫
పానం చ బ్రహ్మకూర్చస్య మాసి మాసి యథావిధి ॥ ౬.౨,౧౧.౬
అభ్యర్చనం విశేషేణ తేనైవ స్నాప్య మాం ప్రియే ॥ ౬.౨,౧౧.౬
సర్వక్రియాన్న సన్త్యాగః శ్రద్ధాన్నస్య చ వర్జనమ్ ॥ ౬.౨,౧౧.౭
తథా పర్యుషితాన్నస్య యావకస్య విశేషతః ॥ ౬.౨,౧౧.౭
మద్యస్య మద్యగన్ధస్య నైవేద్యస్య చ వర్జనమ్ ॥ ౬.౨,౧౧.౮
సామాన్యం సర్వవర్ణానాం బ్రాహ్మణానాం విశేషతః ॥ ౬.౨,౧౧.౮
క్షమా శాంతిశ్చ సన్తోషస్సత్యమస్తేయమేవ చ ॥ ౬.౨,౧౧.౯
బ్రహ్మచర్యం మమ జ్ఞానం వైరాగ్యం భస్మసేవనమ్ ॥ ౬.౨,౧౧.౯
౫౫౬

సర్వసంగనివృత్తిశ్చ దశైతాని విశేషతః ॥ ౬.౨,౧౧.౧౦
లింగాని యోగినాం భూయో దివా భిక్షాశనం తథా ॥ ౬.౨,౧౧.౧౦
వానప్రస్థాశ్రమస్థానాం సమానమిదమిష్యతే ॥ ౬.౨,౧౧.౧౧

రాత్రౌ న భోజనం కార్యం సర్వేషాం బ్రహ్మచారిణామ్ ॥ ౬.౨,౧౧.౧౧
అధ్యాపనం యాజనం చ క్షత్రియస్యాప్రతిగ్రహః ॥ ౬.౨,౧౧.౧౨
వైశ్యస్య చ విశేషేణ మయా నాత్ర విధీయతే ॥ ౬.౨,౧౧.౧౨
రక్షణం సర్వవర్ణానాం యుద్ధే శత్రువధస్తథా ॥ ౬.౨,౧౧.౧౩
దుష్టపక్షిమృగాణాం చ దుష్టానాం శాతనం నృణామ్ ॥ ౬.౨,౧౧.౧౩
అవిశ్వాసశ్చ సర్వత్ర విశ్వాసో మమ యోగిషు ॥ ౬.౨,౧౧.౧౪
స్త్రీసంసర్గశ్చ కాలేషు చమూరక్షణమేవ చ ॥ ౬.౨,౧౧.౧౪
సదా సంచారితైశ్చారైర్లోకవృత్తాంతవేదనమ్ ॥ ౬.౨,౧౧.౧౫
సదాస్త్రధారణం చైవ భస్మకంచుకధారణమ్ ॥ ౬.౨,౧౧.౧౫
రాజ్ఞాం మమాశ్రమస్థానామేష ధర్మస్య సంగ్రహః ॥ ౬.౨,౧౧.౧౬
గోరక్షణం చ వాణిజ్యం కృషిర్వైశ్యస్య కథ్యతే ॥ ౬.౨,౧౧.౧౬
శుశ్రూషేతరవర్ణానాం ధర్మః శూద్రస్య కథ్యతే ॥ ౬.౨,౧౧.౧౭
ఉద్యానకరణం చైవ మమ క్షేత్రసమాశ్రయః ॥ ౬.౨,౧౧.౧౭
ధర్మపత్న్యాస్తు గమనం గృహస్థస్య విధీయతే ॥ ౬.౨,౧౧.౧౮
బ్రహ్మచర్యం వనస్థానాం యతీనాం బ్రహ్మచారిణామ్ ॥ ౬.౨,౧౧.౧౮
స్త్రీణాం తు భర్తృశుశ్రూషా ధర్మో నాన్యస్సనాతనః ॥ ౬.౨,౧౧.౧౯
మమార్చనం చ కల్యాణి నియోగో భర్తురస్తి చేత్ ॥ ౬.౨,౧౧.౧౯
యా నారీ భర్తృశుశ్రూషాం విహాయ వ్రతతత్పరా ॥ ౬.౨,౧౧.౨౦
సా నారీ నరకం యాతి నాత్ర కార్యా విచారణా ॥ ౬.౨,౧౧.౨౦
అథ భర్తృవిహీనాయా వక్ష్యే ధర్మం సనాతనమ్ ॥ ౬.౨,౧౧.౨౧
వ్రతం దానం తపః శౌచం భూశయ్యానక్తభోజనమ్ ॥ ౬.౨,౧౧.౨౧

బ్రహ్మచర్యం సదా స్నానం భస్మనా సలిలేన వా ॥ ౭.౨,౧౧.౨౨

శాంతిర్మౌనం క్షమా నిత్యం సంవిభాగో యథావిధి ॥ ౭.౨,౧౧.౨౨

అష్టాభ్యాం చ చతుర్దశ్యాం పౌర్ణమాస్యాం విశేషతః ॥ ౭.౨,౧౧.౨౩

ఏకాదశ్యాం చ విధివదుపవాసోమమార్చనమ్ ॥ ౭.౨,౧౧.౨౩

ఇతి సంక్షేపతః ప్రోక్తో మయాశ్రమనిషేవిణామ్ ॥ ౭.౨,౧౧.౨౪

బ్రహ్మక్షత్రవిశాం దేవి యతీనాం బ్రహ్మచారిణామ్ ॥ ౭.౨,౧౧.౨౪

తథైవ వానప్రస్థానాం గృహస్థానాం చ సున్దరి ॥ ౭.౨,౧౧.౨౫

శూద్రాణామథ నారీణాం ధర్మ ఏష సనాతనః ॥ ౭.౨,౧౧.౨౫

ధ్యేయస్త్వయాహం దేవేశి సదా జాప్యః షడక్షరః ॥ ౭.౨,౧౧.౨౬

వేదోక్తమఖిలం ధర్మమితి ధర్మార్థసంగ్రహః ॥ ౭.౨,౧౧.౨౬

అథ యే మానవా లోకే స్వేచ్ఛయా ధృతవిగ్రహాః ॥ ౭.౨,౧౧.౨౭

భావాతిశయసంపన్నాః పూర్వసంస్కారసంయుతాః ॥ ౭.౨,౧౧.౨౭

విరక్తా వానురక్తా వా స్త్ర్యాదీనాం విషయేష్వపి ॥ ౭.౨,౧౧.౨౮

పాపైర్న తే విలింపంతే ౧ పద్మపత్రమివాంభసా ॥ ౭.౨,౧౧.౨౮

తేషాం మమాత్మవిజ్ఞానం విశుద్ధానాం వివేకినామ్ ॥ ౭.౨,౧౧.౨౯

మత్ప్రసాదాద్విశుద్ధానాం దుఃఖమాశ్రమరక్షణాత్ ॥ ౭.౨,౧౧.౨౯

నాస్తి కృత్యమకృత్యం చ సమాధిర్వా పరాయణమ్ ॥ ౭.౨,౧౧.౩౦

న విధిర్న నిషేధశ్చ తేషాం మమ యథా తథా ॥ ౭.౨,౧౧.౩౦

౧ ఆత్మనేపదమార్షమ్

తథేహ పరిపూర్ణస్య సాధ్యం మమ న విద్యతే ॥ ೭.೨,೧೧.3೧

తత్రైవ కృతకృత్యానాం తేషామపి న సంశయః ॥ ೭.೨,೧೧.3೧

మద్భక్తానాం హితార్థాయ మానుషం భావమాశ్రితాః ॥ ೭.೨,೧೧.3೨

రుద్రలోకాత్పరిభ్రష్టాస్తే రుద్రా నాత్ర సంశయః ॥ ೭.೨,೧೧.3೨

మమానుశాసనం యద్వద్బ్రహ్మాదీనాం ప్రవర్తకమ్ ॥ ೭.೨,೧೧.33

తథా నరాణామన్యేషాం తన్నియోగః ప్రవర్తకః ॥ ೭.೨,೧೧.33

మమాజ్ఞాధారభావేన సద్భావాతిశయేన చ ॥ ೭.೨,೧೧.3೪

తదాలోకనమాత్రేణ సర్వపాపక్షయో భవేత్ ॥ ೭.೨,೧೧.3೪

ప్రత్యయాశ్చ ప్రవర్తంతే ప్రశస్తఫలసూచకాః ॥ ೭.೨,೧೧.3೫

మయి భావవతాం పుంసాం ప్రాగదృష్టార్థగోచరాః ॥ ೭.೨,೧೧.3೫

కంపస్వేదో ఽశ్రుపాతశ్చ కణ్ఠే చ స్వరవిక్రియా ॥ ೭.೨,೧೧.3೬

ఆనందాద్యుపలబ్ధిశ్చ భవేదాకస్మికీ ముహుః ॥ ೭.೨,೧೧.3೬

స తైర్వ్యస్తైస్సమస్తైర్వా లింగైరవ్యభిచారిభిః ॥ ೭.೨,೧೧.3೭

మందమధ్యోత్తమైర్భావైర్విజ్ఞేయాస్తే నరోత్తమాః ॥ ೭.೨,೧೧.3೭

యథాయోగ్నిసమావేశాన్నాయో భవతి కేవలమ్ ॥ ೭.೨,೧೧.3೮

స తత్రైవ మమ సాన్నిధ్యాన్న తే కేవలమానుషాః ॥ ೭.೨,೧೧.3೮

హస్తపాదాదిసాధర్మ్యాద్రుద్రాన్మర్త్యవపుర్ధరాన్ ॥ ೭.೨,೧೧.3೯

ప్రాకృతానివ మన్వానో నావజానీత పండితః ॥ ೭.೨,೧೧.3೯

అవజ్ఞానం కృతం తేషు నరైర్వ్యామూఢచేతనైః ॥ ೭.೨,೧೧.೪೦

ఆయుః శ్రియం కులం శీలం హిత్వా నిరయమావహేత్ ॥ ౭.౨,౧౧.౪౦

బ్రహ్మవిష్ణుసురేశానామపి తూలాయతే పదమ్ ॥ ౭.౨,౧౧.౪౧

మత్తోఽన్యదనపేక్షాణాముద్ధృతానాం మహాత్మనామ్ ॥ ౭.౨,౧౧.౪౧

అశుద్ధం బౌద్ధమైశ్వర్యం ప్రాకృతం పౌరుషం తథా ॥ ౭.౨,౧౧.౪౨

గుణేశానామతస్త్యాజ్యం గుణాతీతపదైషిణామ్ ॥ ౭.౨,౧౧.౪౨

అథ కిం బహునోక్తేన శ్రేయః ప్రాప్త్యైకసాధనమ్ ॥ ౭.౨,౧౧.౪౩

మయి చిత్తసమాసంగో యేన కేనాపి హేతునా ॥ ౭.౨,౧౧.౪౩

ఉపమన్యురువాచ

ఇత్థం శ్రీకణ్ఠనాథేన శివేన పరమాత్మనా ॥ ౭.౨,౧౧.౪౪

హితాయ జగతాముక్తో జ్ఞానసారార్థసంగ్రహః ॥ ౭.౨,౧౧.౪౪

విజ్ఞానసంగ్రహస్యాస్య వేదశాస్త్రాణి కృత్స్నశః ॥ ౭.౨,౧౧.౪౫

సేతిహాసపురాణాని విద్యా వ్యాఖ్యానవిస్తరః ॥ ౭.౨,౧౧.౪౫

జ్ఞానం జ్ఞేయమనుష్ఠేయమధికారోఽథ సాధనమ్ ॥ ౭.౨,౧౧.౪౬

సాధ్యం చేతి షడర్థానాం సంగ్రహత్వేష సంగ్రహః ॥ ౭.౨,౧౧.౪౬

గురోరధికృతం జ్ఞానం జ్ఞేయం పాశః పశుః పతిః ॥ ౭.౨,౧౧.౪౭

లింగార్చనాద్యనుష్ఠేయం భక్తస్త్వధికృతోఽపి యః ॥ ౭.౨,౧౧.౪౭

సాధనం శివమంత్రాద్యం సాధ్యం శివసమానతా ॥ ౭.౨,౧౧.౪౮

షడర్థసంగ్రహస్యాస్య జ్ఞానాత్సర్వజ్ఞతోచ్యతే ॥ ౭.౨,౧౧.౪౮

ప్రథమం కర్మ యజ్ఞాదేర్భక్త్యా విత్తానుసారతః ॥ ౭.౨,౧౧.౪౯

బాహ్యేఽభ్యర్చ్య శివం పశ్చాదంతర్యాగరతో భవేత్ ॥ ౭.౨,౧౧.౪౯

రతిరభ్యంతరే యస్య న బాహ్యే పుణ్యగౌరవాత్ ॥ ౭.౨,౧౧.౫౦

న కర్మ కరణీయం హి బహిస్తస్య మహాత్మనాః ॥ ౭.౨,౧౧.౫౦

జ్ఞానామృతేన తృప్తస్య భక్త్యా శైవశివాత్మనః ॥ ౭.౨,౧౧.౫౧

నాంతర్న చ బహిః కృష్ణ కృత్యమస్తి కదాచన ॥ ౭.౨,౧౧.౫౧

తస్మాత్క్రమేణ సంత్యజ్య బాహ్యమాభ్యంతరం తథా ॥ ౭.౨,౧౧.౫౨

జ్ఞానేన జ్ఞేయమాలోక్యాజ్ఞానం చాపి పరిత్యజేత్ ॥ ౭.౨,౧౧.౫౨

నైకాగ్రం చేచ్ఛివే చిత్తం కిం కృతేనాపి కర్మణా ॥ ౭.౨,౧౧.౫౩

౫౫౭

ఏకాగ్రమేవ చేచ్ఛిత్తం కిం కృతేనాపి కర్మణా ॥ ౭.౨,౧౧.౫౩

తస్మాత్కర్మాణ్యకృత్వా వా కృత్వా వాంతర్బహిఃక్రమాత్ ॥ ౭.౨,౧౧.౫౪

యేన కేనాప్యుపాయేన శివే చిత్తం నివేశయేత్ ॥ ౭.౨,౧౧.౫౪

శివే నివిష్టచిత్తానాం ప్రతిష్ఠితధియాం సతామ్ ॥ ౭.౨,౧౧.౫౫

పరత్రేహ చ సర్వత్ర నిర్వృతిః పరమా భవేత్ ॥ ౭.౨,౧౧.౫౫

ఇహోన్నమః శివాయేతి మంత్రేణానేన సిద్ధయః ॥ ౭.౨,౧౧.౫౬

స తస్మాదధిగంతవ్యః పరావరవిభూతయే ॥ ౭.౨,౧౧.౫౬

ఓం ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖండే శివజ్ఞానవర్ణనం నామైకాదశో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౧౨

శ్రీకృష్ణ ఉవాచ

మహర్షివర సర్వజ్ఞ సర్వజ్ఞానమహోదధే ॥ ౭.౨,౧౨.౧

పఞ్చాక్షరస్య మాహాత్మ్యం శ్రోతుమిచ్ఛామి తత్త్వతః ॥ ౭.౨,౧౨.౧
ఉపమన్యురువాచ
పఞ్చాక్షరస్య మాహాత్మ్యం వర్షకోటిశతైరపి ॥ ౭.౨,౧౨.౨
అశక్యం విస్తరాద్వక్తుం తస్మాత్సంక్షేపతః శృణు ॥ ౭.౨,౧౨.౨
వేదే శివాగమే చాయముభయత్ర షడక్షరేః ॥ ౭.౨,౧౨.౩
సర్వేషాం శివభక్తానామశేషార్థసాధకః ॥ ౭.౨,౧౨.౩
తదల్పాక్షరమర్థాఢ్యం వేదసారం విముక్తిదమ్ ॥ ౭.౨,౧౨.౪
ఆజ్ఞాసిద్ధమసందిగ్ధం వాక్యమేతచ్ఛివాత్మకమ్ ॥ ౭.౨,౧౨.౪
నానాసిద్ధియుతం దివ్యం లోకచిత్తానురంజకమ్ ॥ ౭.౨,౧౨.౫
సునిశ్చితార్థం గంభీరం వాక్యం తత్పారమేశ్వరమ్ ॥ ౭.౨,౧౨.౫
మన్త్రం సుఖముకోచ్చార్యమశేషార్థప్రసిద్ధయే ॥ ౭.౨,౧౨.౬
ప్రాహోన్నమః శివాయేతి సర్వజ్ఞస్సర్వదేహినామ్ ॥ ౭.౨,౧౨.౬
తద్బీజం సర్వవిద్యానాం మంత్రమాద్యం షడక్షరమ్ ॥ ౭.౨,౧౨.౭
అతిసూక్ష్మం మహార్థం చ జ్ఞేయం తద్వటబీజవత్ ॥ ౭.౨,౧౨.౭
దేవో గుణత్రయాతీతః సర్వజ్ఞః సర్వకృత్ప్రభుః ॥ ౭.౨,౧౨.౮
ఓమిత్యేకాక్షరే మన్త్రే స్థితః సర్వగతః శివః ॥ ౭.౨,౧౨.౮
ఇశానాద్యాని సూక్ష్మాణి బ్రహ్మాణ్యేకాక్షరాణి తు ॥ ౭.౨,౧౨.౯
మంత్రే నమశ్శివాయేతి సంస్థితాని యథాక్రమమ్ ॥ ౭.౨,౧౨.౯
మంత్రే షడక్షరే సూక్ష్మే పఞ్చబ్రహ్మతనుః శివః ॥ ౭.౨,౧౨.౯
వాచ్యవాచకభావేన స్థితః సాక్షాత్స్వభావతః ॥ ౭.౨,౧౨.౧౦
వాచ్యశ్శివోప్రమేయత్వాన్మంత్రస్తద్వాచకస్స్మృతః ॥ ౭.౨,౧౨.౧౦

వాచ్యవాచకభావో ఽయమనాదిసంస్థితస్తయోః ॥ ౭.౨,౧౨.౧౧
యథా ఽనాదిప్రవృత్తోయం ఘోరసంసారసాగరః ॥ ౭.౨,౧౨.౧౧
శివో ఽపి హి తథానాదిసంసారాన్మోచకః స్థితః ॥ ౭.౨,౧౨.౧౨
వ్యాధీనాం భేషజం యద్వత్ప్రతిపక్షః స్వభావతః ॥ ౭.౨,౧౨.౧౨
తద్వత్సంసారదోషాణాం ప్రతిపక్షః శివస్స్మృతః ॥ ౭.౨,౧౨.౧౩
అసత్యస్మిన్ జగన్నాథే తమోభూతమిదం భవేత్ ॥ ౭.౨,౧౨.౧౩
అచేతనత్వాత్ప్రకృతేరజ్ఞత్వాత్పురుషస్య చ ॥ ౭.౨,౧౨.౧౪
ప్రధానపరమాణ్వాది యావత్కించిదచేతనమ్ ॥ ౭.౨,౧౨.౧౪
న తత్కర్తృ స్వయం దృష్టం బుద్ధిమత్కారణం వినా ॥ ౭.౨,౧౨.౧౫
ధర్మాధర్మోపదేశశ్చ బంధమోక్షౌ విచారణాత్ ॥ ౭.౨,౧౨.౧౫
న సర్వజ్ఞం వినా పుంసామాదిసర్గః ప్రసిద్ధ్యతి ॥ ౭.౨,౧౨.౧౬
వైద్యం వినా నిరానందాః క్లిశ్యంతే రోగిణో యథా ॥ ౭.౨,౧౨.౧౬
౫౫౭

తస్మాదనాదిః సర్వజ్ఞః పరిపూర్ణస్సదాశివః ॥ ౭.౨,౧౨.౧౭
అస్తి నాథః పరిత్రాతా పుంసాం సంసారసాగరాత్ ॥ ౭.౨,౧౨.౧౭
ఆదిమధ్యాంతనిర్ముక్తస్స్వభావవిమలః ప్రభుః ॥ ౭.౨,౧౨.౧౮
సర్వజ్ఞః పరిపూర్ణశ్చ శివో జ్ఞేయశ్శివాగమే ॥ ౭.౨,౧౨.౧౮
తస్యాభిధానమన్త్రో ఽయమభిధేయశ్చ స స్మృతః ॥ ౭.౨,౧౨.౧౯
అభిధానాభిధేయత్వాన్మంత్రస్సిద్ధః పరశ్శివః ॥ ౭.౨,౧౨.౧౯
ఏతావత్తు శివజ్ఞానమేతావత్పరమం పదమ్ ॥ ౭.౨,౧౨.౨౦

యదోంనమశ్శివాయేతి శివవాక్యం షడక్షరమ్ ॥ ౭.౨,౧౨.౨౦

విధివాక్యమిదం శైవం నార్థవాదం శివాత్మకమ్ ॥ ౭.౨,౧౨.౨౧

యస్సర్వజ్ఞస్సుసంపూర్ణః స్వభావవిమలః శివః ॥ ౭.౨,౧౨.౨౧

లోకానుగ్రహకర్తా చ స మృషార్థం కథం వదేత్ ॥ ౭.౨,౧౨.౨౨

యద్యథావస్థితం వస్తు గుణదోషైః స్వభావతః ॥ ౭.౨,౧౨.౨౨

యావత్ఫలం చ తత్పూర్ణం సర్వజ్ఞస్తు యథా వదేత్ ॥ ౭.౨,౧౨.౨౩

రాగాజ్ఞానాదిభిర్దోషైర్గ్రస్తత్వాదనృతం వదేత్ ॥ ౭.౨,౧౨.౨౩

తే చేశ్వరే న విద్యేతే బ్రూయాత్స కథమన్యథా ॥ ౭.౨,౧౨.౨౪

అజ్ఞాతాశేషదోషేణ సర్వజ్ఞేయ శివేన యత్ ॥ ౭.౨,౧౨.౨౪

ప్రణీతమమలం వాక్యం తత్ప్రమాణం న సంశయః ॥ ౭.౨,౧౨.౨౪

తస్మాదీశ్వరవాక్యాని శ్రద్ధేయాని విపశ్చితా ॥ ౭.౨,౧౨.౨౫

యథార్థపుణ్యపాపేషు తదశ్రద్ధో వ్రజత్యధః ॥ ౭.౨,౧౨.౨౫

స్వర్గాపవర్గసిద్ధ్యర్థం భాషితం యత్సుశోభనమ్ ॥ ౭.౨,౧౨.౨౬

వాక్యం మునివరైః శాంతైస్తద్విజ్ఞేయం సుభాషితమ్ ॥ ౭.౨,౧౨.౨౬

రాగద్వేషానృతక్రోధకామతృష్ణానుసారి యత్ ॥ ౭.౨,౧౨.౨౭

వాక్యం నిరయహేతుత్వాత్తద్దుర్భాషితముచ్యతే ॥ ౭.౨,౧౨.౨౭

సంస్కృతేనాపి కిం తేన మృదునా లలితేన వా ॥ ౭.౨,౧౨.౨౮

అవిద్యారాగవాక్యేన సంసారక్లేశహేతునా ॥ ౭.౨,౧౨.౨౮

యచ్ఛ్రుత్వా జాయతే శ్రేయో రాగాదీనాం చ సంశయః ॥ ౭.౨,౧౨.౨౯

విరూపమపి తద్వాక్యం విజ్ఞేయమితి శోభనమ్ ॥ ౭.౨,౧౨.౨౯

బహుత్వేపి హి మంత్రాణాం సర్వజ్ఞేన శివేన యః ॥ ౭.౨,౧౨.30

ప్రణీతో విమలో మన్త్రో న తేన సదృశః క్వచిత్ ॥ ౭.౨,౧౨.౩౦

సాంగాని వేదశాస్త్రాణి సంస్థితాని షడక్షరే ॥ ౭.౨,౧౨.౩౧

న తేన సదృశస్తస్మాన్మన్త్రో ఽప్యస్త్యపరః క్వచిత్ ॥ ౭.౨,౧౨.౩౧

సప్తకోటిమహామన్త్రైరుపమన్త్రైరనేకధా ॥ ౭.౨,౧౨.౩౨

మన్త్రః షడక్షరో భిన్నః సూత్రం వృత్త్యాత్మనా యథా ॥ ౭.౨,౧౨.౩౨

శివజ్ఞానాని యావంతి విద్యాస్థానాపి యాని చ ॥ ౭.౨,౧౨.౩౩

షడక్షరస్య సూత్రస్య తాని భాష్యం సమాసతః ॥ ౭.౨,౧౨.౩౩

కిం తస్య బహుభిర్మంత్రైశ్శాస్త్రైర్వా బహువిస్తరైః ॥ ౭.౨,౧౨.౩౪

యస్యోన్నమః శివాయేతి మన్త్రో ఽయం హృది సంస్థితః ॥ ౭.౨,౧౨.౩౪

తేనాధీతం శ్రుతం తేన కృతం సర్వమనుష్ఠితమ్ ॥ ౭.౨,౧౨.౩౫

యేనోన్నమశ్శివాయేతి మంత్రాభ్యాసః స్థిరీకృతః ॥ ౭.౨,౧౨.౩౫

నమస్కారాదిసంయుక్తం శివాయేత్యక్షరత్రయమ్ ॥ ౭.౨,౧౨.౩౬

జిహ్వాగ్రే వర్తతే యస్య సఫలం తస్య జీవితమ్ ॥ ౭.౨,౧౨.౩౬

అంత్యజో వాధమో వాపి మూర్ఖో వా పండితో ఽపి వా ॥ ౭.౨,౧౨.౩౭

పఞ్చాక్షరజపే నిష్ఠో ముచ్యతే పాపపంజరాత్ ॥ ౭.౨,౧౨.౩౭

ఇత్యుక్తం పరమేశేన దేవ్యా పృష్టేన శూలినా ॥ ౭.౨,౧౨.౩౮

హితాయ సర్వమర్త్యానాం ద్విజానాం తు విశేషతః ॥ ౭.౨,౧౨.౩౮

ఓం ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డే పఞ్చాక్షరమాహాత్మ్యవర్ణనం నామ ద్వాదశో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౧౩

దేవ్యువాచ

కలౌ కలుషితే కాలే దుర్జయే దురతిక్రమే ॥ ౭.౨,౧౩.౧
అపుణ్యతమసాచ్ఛన్నే లోకే ధర్మపరాఙ్ముఖే ॥ ౭.౨,౧౩.౧
క్షీణే వర్ణాశ్రమాచారే సంకటే సముపస్థితే ॥ ౭.౨,౧౩.౨
సర్వాధికారే సందిగ్ధే నిశ్చితే వాపి పర్యయే ॥ ౭.౨,౧౩.౨
తదోపదేశే విహతే గురుశిష్యక్రమే గతే ॥ ౭.౨,౧౩.౩
కేనోపాయేన ముచ్యంతే భక్తాస్తవ మహేశ్వర ॥ ౭.౨,౧౩.౩
ఈశ్వర ఉవాచ
ఆశ్రిత్య పరమాం విద్యాం హృద్యాం పఞ్చాక్షరీం మమ ॥ ౭.౨,౧౩.౪
భక్త్యా చ భావితాత్మానో ముచ్యంతే కలిజా నరాః ॥ ౭.౨,౧౩.౪
మనోవాక్కాయజైర్దోషైర్వక్తుం స్మర్తుమగోచరైః ॥ ౭.౨,౧౩.౫
దూషితానాం కృతఘ్నానాం నిందకానాం ఛలాత్మనామ్ ॥ ౭.౨,౧౩.౫
లుబ్ధానాం వక్రమనసామపి మత్ప్రవణాత్మనామ్ ॥ ౭.౨,౧౩.౬
మమ పఞ్చాక్షరీ విద్యా సంసారభయతారిణీ ॥ ౭.౨,౧౩.౬
మయైవమసకృద్దేవి ప్రతిజ్ఞాతం ధరాతలే ॥ ౭.౨,౧౩.౭
పతితో ఽపి విముచ్యేత మద్భక్తో విద్యయానయా ॥ ౭.౨,౧౩.౭
దేవ్యువాచ
కర్మాయోగ్యో భవేన్మర్త్యః పతితో యది సర్వథా ॥ ౭.౨,౧౩.౮
కర్మాయోగేన యత్కర్మ కృతం చ నరకాయ హి ॥ ౭.౨,౧౩.౮
తతః కథం విముచ్యేత పతితో విద్యయా ఽనయా ॥ ౭.౨,౧౩.౮
ఈశ్వర ఉవాచ
తథ్యమేతత్త్వయా ప్రోక్తం తథా హి శృణు సున్దరి ॥ ౭.౨,౧౩.౯

రహస్యమితి మత్త్వేతద్గోపితం యన్మయా పురా ॥ ౭.౨,౧౩.౯
సమంత్రకం మాం పతితః పూజయేద్యది మోహితః ॥ ౭.౨,౧౩.౧౦
నారకీ స్యాన్న సన్దేహో మమ పఞ్చాక్షరం వినా ॥ ౭.౨,౧౩.౧౦
అబ్భక్షా వాయుభక్షాశ్చ యే చాన్యే వ్రతకర్శితాః ॥ ౭.౨,౧౩.౧౧
తేషామేతైర్వ్రతైర్నాస్తి మమ లోకసమాగమః ॥ ౭.౨,౧౩.౧౧
భక్త్యా పఞ్చాక్షరేణైవ యో హి మాం సకృదర్చయేత్ ॥ ౭.౨,౧౩.౧౨
సో ఽపి గచ్ఛేన్మమ స్థానం మన్త్రస్యాస్యైవ గౌరవాత్ ॥ ౭.౨,౧౩.౧౨
తస్మాత్తపాంసి యజ్ఞాశ్చ వ్రతాని నియమాస్తథా ॥ ౭.౨,౧౩.౧౩
పఞ్చాక్షరార్చనస్యైతే కోట్యంశేనాపి నో సమః ॥ ౭.౨,౧౩.౧౩
బద్ధో వాప్యథ ముక్తో వా పాశాత్పఞ్చాక్షరేణ యః ॥ ౭.౨,౧౩.౧౪
పూజయేన్మాం స ముచ్యేత నాత్ర కార్యా విచారణా ॥ ౭.౨,౧౩.౧౪
అరుద్రో వా సరుద్రో వా సకృత్పఞ్చాక్షరేణ యః ॥ ౭.౨,౧౩.౧౫
పూజయేత్పతితో వాపి మూఢో వా ముచ్యతే నరః ॥ ౭.౨,౧౩.౧౫
షడక్షరేణ వా దేవి తథా పఞ్చాక్షరేణ వా ॥ ౭.౨,౧౩.౧౬
స బ్రహ్మాంగేన మాం భక్త్యా పూజయేద్యది ముచ్యతే ॥ ౭.౨,౧౩.౧౬
పతితో ఽపతితో వాపి మన్త్రేణానేన పూజయేత్ ॥ ౭.౨,౧౩.౧౭
మమ భక్తో జితక్రోధో సలబ్ధో ఽలబ్ధ ఏవ వా ॥ ౭.౨,౧౩.౧౭
అలబ్ధాలబ్ధ ఏవేహ కోటికోటిగుణాధికః ॥ ౭.౨,౧౩.౧౮
తస్మాల్లబ్ధ్వైవ మాం దేవి మన్త్రేణానేన పూజయేత్ ॥ ౭.౨,౧౩.౧౮
లబ్ధ్వా సంపూజయేద్యస్తు మైత్ర్యాదిగుణసంయుతః ॥ ౭.౨,౧౩.౧౯
బ్రహ్మచర్యరతో భక్త్యా మత్సాదృశ్యమవాప్నుయాత్ ॥ ౭.౨,౧౩.౧౯

కిమత్ర బహునోక్తేన భక్తాస్సర్వేధికారిణః ॥ ౭.౨,౧౩.౨౦

మమ పఞ్చాక్షరే మంత్రే తస్మాచ్ఛ్రేష్ఠతరో హి సః ॥ ౭.౨,౧౩.౨౦

పఞ్చాక్షరప్రభావేణ లోకవేదమహర్షయః ॥ ౭.౨,౧౩.౨౧

తిష్ఠంతి శాశ్వతా ధర్మా దేవాస్సర్వమిదం జగత్ ॥ ౭.౨,౧౩.౨౧

ప్రలయే సమనుప్రాప్తే నష్టే స్థావరజంగమే ॥ ౭.౨,౧౩.౨౨

సర్వం ప్రకృతిమాపన్నం తత్ర సంలయమేష్యతి ॥ ౭.౨,౧౩.౨౨

ఏకో ఽహం సంస్థితో దేవి న ద్వితీయో ఽస్తి కుత్రచిత్ ॥ ౭.౨,౧౩.౨౩

తదా వేదాశ్చ శాస్త్రాణి సర్వే పఞ్చాక్షరే స్థితాః ॥ ౭.౨,౧౩.౨౩

తే నాశం నైవ సంప్రాప్తా మచ్ఛక్త్యా హ్యనుపాలితాః ॥ ౭.౨,౧౩.౨౪

తతస్సృష్టిరభూన్మత్తః ప్రకృత్యాత్మప్రభేదతః ॥ ౭.౨,౧౩.౨౪

గుణమూర్త్యాత్మనాం చైవ తతోవాంతరసంహృతిః ॥ ౭.౨,౧౩.౨౫

తదా నారాయణశ్శేతే దేవో మాయామయీం తనుమ్ ॥ ౭.౨,౧౩.౨౫

ఆస్థాయ భోగిపర్యంకశయనే తోయమధ్యగః ॥ ౭.౨,౧౩.౨౬

తన్నాభిపంకజాజ్జాతః పఞ్చవక్త్రః పితామహః ॥ ౭.౨,౧౩.౨౬

సిసృక్షమాణో లోకాంస్త్రీన్న సక్తో హ్యసహాయవాన్ ॥ ౭.౨,౧౩.౨౭

మునీన్దశ ససర్జాదౌ మానసానమితౌజసః ॥ ౭.౨,౧౩.౨౭

తేషాం సిద్ధివివృద్ధ్యర్థం మాం ప్రోవాచ పితామహః ॥ ౭.౨,౧౩.౨౮

మత్పుత్రాణాం మహాదేవ శక్తిం దేహి మహేశ్వర ॥ ౭.౨,౧౩.౨౮

ఇత్యేవం ప్రార్థితస్తేన పఞ్చవక్త్రధరో హ్యహమ్ ॥ ౭.౨,౧౩.౨౯

పఞ్చాక్షరాణి క్రమశః ప్రోక్తవాన్పద్మయోనయే ॥ ౭.౨,౧౩.౨౯

స పఞ్చవదనైస్తాని గృహ్ణంల్లోకపితామహః ॥ ౭.౨,౧౩.౩౦

వాచ్యవాచకభావేన జ్ఞాతవాన్మాం మహేశ్వరమ్ ॥ ౭.౨,౧౩.౩౦

జ్ఞాత్వా ప్రయోగం వివిధం సిద్ధమంత్రః ప్రజాపతిః ॥ ౭.౨,౧౩.౩౧

పుత్రేభ్యః ప్రదదౌ మంత్రం మంత్రార్థం చ యథాతథమ్ ॥ ౭.౨,౧౩.౩౧

తే చ లబ్ధ్వా మంత్రరత్నం సాక్షాల్లోకపితామహాత్ ॥ ౭.౨,౧౩.౩౨

తదాజ్ఞప్తేన మార్గేణ మదారాధనకాంక్షిణః ॥ ౭.౨,౧౩.౩౨

మేరోస్తు శిఖరే రమ్యే ముంజవాన్నామ పర్వతః ॥ ౭.౨,౧౩.౩౩

మత్ప్రియః సతతం శ్రీమాన్మద్భక్తై రక్షితస్సదా ॥ ౭.౨,౧౩.౩౩

తస్యాభ్యాశే తపస్తీవ్రం లోకం స్రష్టుం సముత్సుకాః ॥ ౭.౨,౧౩.౩౪

దివ్యం వర్షసహస్రం తు వాయుభక్షాస్సమాచరన్ ॥ ౭.౨,౧౩.౩౪

తేషాం భక్తిమహం దృష్ట్వా సద్యః ప్రత్యక్షతామియామ్ ॥ ౭.౨,౧౩.౩౫

ఋషిం ఛందశ్చ కీలం చ బీజశక్తిం చ దైవతమ్ ॥ ౭.౨,౧౩.౩౫

న్యాసం షడంగం దిగ్బంధం వినియోగమశేషతః ॥ ౭.౨,౧౩.౩౬

ప్రోక్తవానహమార్యాణాం జగత్సృష్టివివృద్ధయే ॥ ౭.౨,౧౩.౩౬

తతస్తే మంత్రమాహాత్మ్యాదృషయస్తపసేధితాః ॥ ౭.౨,౧౩.౩౭

సృష్టిం వితన్వతే సమ్యక్సదేవాసురమానుషీమ్ ॥ ౭.౨,౧౩.౩౭

అస్యాః పరమవిద్యాయాస్స్వరూపమధునోచ్యతే ॥ ౭.౨,౧౩.౩౮

ఆదౌ నమః ప్రయోక్తవ్యం శివాయ తు తతః పరమ్ ॥ ౭.౨,౧౩.౩౮

సైషా పఞ్చాక్షరీ విద్యా సర్వశ్రుతిశిరోగతా ॥ ౭.౨,౧౩.౩౯

సర్వజాతస్య సర్వస్య బీజభూతా సనాతనీ ॥ ౭.౨,౧౩.౩౯

ప్రథమం మన్ముఖోద్గీర్ణా సా మమైవాస్తి వాచికా ॥ ౭.౨,౧౩.౪౦
తప్తచామీకరప్రఖ్యా పీనోన్నతపయోధరా ॥ ౭.౨,౧౩.౪౦
చతుర్భుజా త్రినయనా బాలేందుకృతశేఖరా ॥ ౭.౨,౧౩.౪౧
పద్మోత్పలకరా సౌమ్యా వరదాభయపాణికా ॥ ౭.౨,౧౩.౪౧
సర్వలక్షణసంపన్నా సర్వాభరణభూషితా ॥ ౭.౨,౧౩.౪౨
సితపద్మాసనాసీనా నీలకుంచితమూర్ధజా ॥ ౭.౨,౧౩.౪౨
౫౫౯
అస్యాః పఞ్చవిధా వర్ణాః ప్రస్ఫురద్రశ్మిమండలాః ॥ ౭.౨,౧౩.౪౩
పీతః కృష్ణస్తథా ధూమ్రః స్వర్ణాభో రక్త ఏవ చ ॥ ౭.౨,౧౩.౪౩
పృథక్ప్రయోజ్యా యద్యేతే బిందునాదవిభూషితాః ॥ ౭.౨,౧౩.౪౪
అర్ధచన్ద్రనిభో బిందుర్నాదో దీపశిఖాకృతిః ॥ ౭.౨,౧౩.౪౪
బీజం ద్వితీయం బీజేషు మంత్రస్యాస్య వరాననే ॥ ౭.౨,౧౩.౪౫
దీర్ఘపూర్వం తురీయస్య పఞ్చమం శక్తిమాదిశేత్ ॥ ౭.౨,౧౩.౪౫
వామదేవో నామ ఋషిః పంక్తిశ్ఛన్ద ఉదాహృతమ్ ॥ ౭.౨,౧౩.౪౬
దేవతా శివ ఏవాహం మన్త్రస్యాస్య వరాననే ॥ ౭.౨,౧౩.౪౬
గౌతమో ఽత్రిర్వరారోహే విశ్వామిత్రస్తథాంగిరాః ॥ ౭.౨,౧౩.౪౭
భరద్వాజశ్చ వర్ణానాం క్రమశశ్చర్షయః స్మృతాః ॥ ౭.౨,౧౩.౪౭
గాయత్ర్యనుష్టుప్త్రిష్టుప్చ ఛందాంసి బృహతీ విరాట్ ॥ ౭.౨,౧౩.౪౮
ఇన్ద్రో రుద్రో హరిర్బ్రహ్మా స్కందస్తేషాం చ దేవతాః ॥ ౭.౨,౧౩.౪౮
మమ పఞ్చముఖాన్యాహుః స్థానే తేషాం వరాననే ॥ ౭.౨,౧౩.౪౯
పూర్వాదేశ్చోర్ధ్వపర్యంతం నకారాది యథాక్రమమ్ ॥ ౭.౨,౧౩.౪౯

అదాత్తః ప్రథమో వర్ణశ్చతుర్థశ్చ ద్వితీయకః ॥ ౭.౨,౧౩.౫౦

పఞ్చమః స్వరితశ్చైవ తృతీయో నిహతః స్మృతః ॥ ౭.౨,౧౩.౫౦

మూలవిద్యా శివం శైవం సూత్రం పఞ్చాక్షరం తథా ॥ ౭.౨,౧౩.౫౧

నామాన్యస్య విజానీయాచ్చైవం మే హృదయం మహత్ ॥ ౭.౨,౧౩.౫౧

నకారశ్శిర ఉచ్యేత మకారస్తు శిఖోచ్యతే ॥ ౭.౨,౧౩.౫౨

శికారః కవచం తద్వద్వకారో నేత్రముచ్యతే ॥ ౭.౨,౧౩.౫౨

యకారో ఽస్త్రం నమస్స్వాహా వషట్హుంవౌషడిత్యపి ॥ ౭.౨,౧౩.౫౩

ఫడిత్యపి చ వర్ణానామన్తే ఽఙ్గత్వం యదా తదా ॥ ౭.౨,౧౩.౫౩

తత్రాపి మూలమంత్రో ఽయం కించిద్భేదసమన్వయాత్ ॥ ౭.౨,౧౩.౫౪

తత్రాపి పఞ్చమో వర్ణో ద్వాదశస్వరభూషితః ॥ ౭.౨,౧౩.౫౪

తాస్మాదనేన మంత్రేణ మనోవాక్కాయభేదతః ॥ ౭.౨,౧౩.౫౫

ఆవయోరర్చనం కుర్యాజ్జపహోమాదికం తథా ॥ ౭.౨,౧౩.౫౫

యథాప్రజ్ఞం యథాకాలం యథాశాస్త్రం యథామతి ॥ ౭.౨,౧౩.౫౬

యథాశక్తి యథాసంపద్యథాయోగం యథారతి ॥ ౭.౨,౧౩.౫౬

యదా కదాపి వా భక్త్యా యత్ర కుత్రాపి వా కృతా ॥ ౭.౨,౧౩.౫౭

యేన కేనాపి వా దేవి పూజా ముక్తిం నయిష్యతే ॥ ౭.౨,౧౩.౫౭

మయ్యాసక్తేన మనసా యత్కృతం మమ సున్దరి ॥ ౭.౨,౧౩.౫౮

మత్ప్రియం చ శివం చైవ క్రమేణాప్యక్రమేణ వా ॥ ౭.౨,౧౩.౫౮

తథాపి మమ భక్తా యే నాత్యంతవివశాః పునః ॥ ౭.౨,౧౩.౫౯

తేషాం సర్వేషు శాస్త్రేషు మయేవ నియమః కృతః ॥ ౭.౨,౧౩.౫౯

తత్రాదౌ సంప్రవక్ష్యామి మన్త్రసంగ్రహణం శుభమ్ ॥ ౭.౨,౧౩.౬౦

యం వినా నిష్ఫలం జాప్యం యేన వా సఫలం భవేత్ ॥ ౭.౨,౧౩.౬౦

ఓం ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డే పఞ్చాక్షరమాహాత్మ్యవర్ణనం నామ త్రయోదశో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౧౪

ఈశ్వర ఉవాచ

ఆజ్ఞాహీనం క్రియాహీనం శ్రద్ధాహీనం వరాననే ॥ ౭.౨,౧౪.౧

ఆజ్ఞార్థం దక్షిణాహీనం సదా జప్తం చ నిష్ఫలమ్ ॥ ౭.౨,౧౪.౧

ఆజ్ఞాసిద్ధం క్రియాసిద్ధం శ్రద్ధాసిద్ధం మమాత్మకమ్ ॥ ౭.౨,౧౪.౨

ఏవం చేద్దక్షిణాయుక్తం మంత్రసిద్ధిర్మహత్ఫలమ్ ॥ ౭.౨,౧౪.౨

౫౫౯

ఉపగమ్య గురుం విప్రమాచార్యం తత్త్వవేదినమ్ ॥ ౭.౨,౧౪.౩

జాపితం సద్గుణోపేతం ధ్యానయోగపరాయణమ్ ॥ ౭.౨,౧౪.౩

తోషయేత్తం ప్రయత్నేన భావశుద్ధిసమన్వితః ॥ ౭.౨,౧౪.౪

వాచా చ మనసా చైవ కాయేన ద్రవిణేన చ ॥ ౭.౨,౧౪.౪

ఆచార్యం పూజయేద్విప్రః సర్వదాతిప్రయత్నతః ॥ ౭.౨,౧౪.౫

హస్త్యశ్వరథరత్నాని క్షేత్రాణి చ గృహాణి చ ॥ ౭.౨,౧౪.౫

భూషణాని చ వాసాంసి ధాన్యాని చ ధనాని చ ॥ ౭.౨,౧౪.౬

ఏతాని గురవే దద్యాద్భక్త్యా చ విభవే సతి ॥ ౭.౨,౧౪.౬

విత్తశాఠ్యం న కుర్వీత యదీచ్ఛేత్సిద్ధిమాత్మనః ॥ ౭.౨,౧౪.౭

పశ్చాన్నివేద్య స్వాత్మానం గురవే సపరిచ్ఛదమ్ ॥ ౭.౨,౧౪.౭

ఏవం సంపూజ్య విధివద్యథాశక్తిత్వవంచయన్ ॥ ౭.౨,౧౪.౮

ఆదదీత గురోర్మంత్రం జ్ఞానం చైవ క్రమేణ తు ॥ ౭.౨,౧౪.౮

ఏవం తుష్టో గురుః శిష్యం పూజకం వత్సరోషితమ్ ॥ ౭.౨,౧౪.౯

శుశ్రూషుమనహంకారం స్నాతం శుచిముపోషితమ్ ॥ ౭.౨,౧౪.౯

స్నాపయిత్వా విశుద్ధ్యర్థం పూర్ణకుంభఘృతేన వై ॥ ౭.౨,౧౪.౧౦

జలేన మన్త్రశుద్ధేన పుణ్యద్రవ్యయుతేన చ ॥ ౭.౨,౧౪.౧౦

అలంకృత్య సువేషం చ గంధస్రగ్వస్త్రభూషణైః ॥ ౭.౨,౧౪.౧౧

పుణ్యాహం వాచయిత్వా చ బ్రాహ్మణానభిపూజ్య చ ॥ ౭.౨,౧౪.౧౧

సముద్రతీరే నద్యాం చ గోష్ఠే దేవాలయే ఽపి వా ॥ ౭.౨,౧౪.౧౨

శుచౌ దేశే గృహే వాపి కాలే సిద్ధికరే తిథౌ ॥ ౭.౨,౧౪.౧౨

నక్షత్రే శుభయోగే చ సర్వదోషవివర్జితే ॥ ౭.౨,౧౪.౧౩

అనుగృహ్య తతో దద్యాజ్జ్ఞానం మమ యథావిధి ॥ ౭.౨,౧౪.౧౩

స్వరేణోచ్చారయేత్సమ్యగేకాంతే ఽతిప్రసన్నధీః ॥ ౭.౨,౧౪.౧౪

ఉచ్చార్యోచ్చారయిత్వా తమావయోర్మంత్రముత్తమమ్ ॥ ౭.౨,౧౪.౧౪

శివం చాస్తు శుభం చాస్తు శోభనో ఽస్తు ప్రియో ఽస్త్వితి ॥ ౭.౨,౧౪.౧౫

ఏవం దద్యాద్గురుర్మంత్రమాజ్ఞాం చైవ తతః పరమ్ ॥ ౭.౨,౧౪.౧౫

ఏవం లబ్ధ్వా గురోర్మంత్రమాజ్ఞాం చైవ సమాహితః ॥ ౭.౨,౧౪.౧౬

సంకల్ప్య చ జపేన్నిత్యం పురశ్చరణపూర్వకమ్ ॥ ౭.౨,౧౪.౧౬

యావజ్జీవం జపేన్నిత్యమష్టోత్తరసహస్రకమ్ ॥ ౭.౨,౧౪.౧౭

అనన్యస్తత్పరో భూత్వా స యాతి పరమాం గతిమ్ ॥ ౭.౨,౧౪.౧౭

జపేదక్షరలక్షం వై చతుర్గుణితమాదరాత్ ॥ ౭.౨,౧౪.౧౮

నక్తాశీ సంయమీ యస్స పౌరశ్చరణికః స్మృతః ॥ ౭.౨,౧౪.౧౮
యః పురశ్చరణం కృత్వా నిత్యజాపీ భవేత్పునః ॥ ౭.౨,౧౪.౧౯
తస్య నాస్తి సమో లోకే స సిద్ధః సిద్ధదో భవేత్ ॥ ౭.౨,౧౪.౧౯
స్నానం కృత్వా శుచౌ దేశే బద్ధ్వా రుచిరమాసనమ్ ॥ ౭.౨,౧౪.౨౦
త్వయా మాం హృది సంచింత్య సంచింత్య స్వగురుం తతః ॥ ౭.౨,౧౪.౨౦
ఉదఙ్ముఖః ప్రాఙ్ముఖో వా మౌనీ చైకాగ్రమానసః ॥ ౭.౨,౧౪.౨౧
విశోధ్య పఞ్చతత్త్వాని దహనప్లావనాదిభిః ॥ ౭.౨,౧౪.౨౧
మన్త్రన్యాసాదికం కృత్వా సఫలీకృతవిగ్రహః ॥ ౭.౨,౧౪.౨౨
ఆవయోర్విగ్రహౌ ధ్యాయన్ప్రాణాపానౌ నియమ్య చ ॥ ౭.౨,౧౪.౨౨
విద్యాస్థానం స్వకం రూపమృషిఞ్ఛన్దో ఽధిదైవతమ్ ॥ ౭.౨,౧౪.౨౩
బీజం శక్తిం తథా వాక్యం స్మృత్వా పఞ్చాక్షరీం జపేత్ ॥ ౭.౨,౧౪.౨౩
ఉత్తమం మానసం జాప్యముపాంశుం చైవమధ్యమమ్ ॥ ౭.౨,౧౪.౨౪
అధమం వాచికం ప్రాహురాగమార్థవిశారదాః ॥ ౭.౨,౧౪.౨౪
౫౬౦

ఉత్తమం రుద్రదైవత్యం మధ్యమం విష్ణుదైవతమ్ ॥ ౭.౨,౧౪.౨౫
అధమం బ్రహ్మదైవత్యమిత్యాహురనుపూర్వశః ॥ ౭.౨,౧౪.౨౫
యదుచ్చనీచస్వరితైఃస్పష్టాస్పష్టపదాక్షరైః ॥ ౭.౨,౧౪.౨౬
మంత్రముచ్చారయేద్వాచా వాచికో ఽయం జపస్స్మృతః ॥ ౭.౨,౧౪.౨౬
జిహ్వామాత్రపరిస్పందాదీషదుచ్చారితో ఽపి వా ॥ ౭.౨,౧౪.౨౭
అపరైరశ్రుతః కించిచ్ఛ్రుతో వోపాంశురుచ్యతే ॥ ౭.౨,౧౪.౨౭

ధియా యదక్షరశ్రేణ్యా వర్ణాద్వర్ణం పదాత్పదమ్ ॥ ౭.౨,౧౪.౨౮
శబ్దార్థచింతనం భూయః కథ్యతే మానసో జపః ॥ ౭.౨,౧౪.౨౮
వాచికస్త్వేక ఏవ స్యాదుపాంశుః శతముచ్యతే ॥ ౭.౨,౧౪.౨౯
సాహస్రం మానసః ప్రోక్తః సగర్భస్తు శతాధికః ॥ ౭.౨,౧౪.౨౯
ప్రాణాయామసమాయుక్తస్సగర్భో జప ఉచ్యతే ॥ ౭.౨,౧౪.౩౦
ఆద్యంతయోరగర్భో ఽపి ప్రాణాయామః ప్రశస్యతే ॥ ౭.౨,౧౪.౩౦
చత్వారింశత్సమావృత్తీః ప్రాణానాయమ్య సంస్మరేత్ ॥ ౭.౨,౧౪.౩౧
మంత్రం మంత్రార్థవిద్ధీమానశక్తః శక్తితో జపేత్ ॥ ౭.౨,౧౪.౩౧
పఞ్చకం త్రికమేకం వా ప్రాణాయామం సమాచరేత్ ॥ ౭.౨,౧౪.౩౨
అగర్భం వా సగర్భం వా సగర్భస్తత్ర శస్యతే ॥ ౭.౨,౧౪.౩౨
సగర్భాదపి సాహస్రం సధ్యానో జప ఉచ్యతే ॥ ౭.౨,౧౪.౩౩
ఏషు పఞ్చవిధేష్వేకః కర్తవ్యః శక్తితో జపః ॥ ౭.౨,౧౪.౩౩
అఙ్గుల్యా జపసంఖ్యానమేకమేవముదాహృతమ్ ॥ ౭.౨,౧౪.౩౪
రేఖయాష్టగుణం విద్యాత్పుత్రజీవైర్దశాధికమ్ ॥ ౭.౨,౧౪.౩౪
శతం స్యాచ్ఛంఖమణిభిః ప్రవాలైస్తు సహస్రకమ్ ॥ ౭.౨,౧౪.౩౫
స్ఫటికైర్దశసాహస్రం మౌక్తికైర్లక్షముచ్యతే ॥ ౭.౨,౧౪.౩౫
పద్మాక్షైర్దశలక్షన్తు సౌవర్ణైః కోటిరుచ్యతే ॥ ౭.౨,౧౪.౩౬
కుశగ్రంథ్యా చ రుద్రాక్షైరనంతగుణితం భవేత్ ॥ ౭.౨,౧౪.౩౬
త్రింశదక్షైః కృతా మాలా ధనదా జపకర్మణి ॥ ౭.౨,౧౪.౩౭
సప్తవింశతిసంఖ్యాతైరక్షైః పుష్టిప్రదా భవేత్ ॥ ౭.౨,౧౪.౩౭
పఞ్చవింశతిసంఖ్యాతైః కృతా ముక్తిం ప్రయచ్ఛతి ॥ ౭.౨,౧౪.౩౮

అక్షైస్తు పఞ్చదశభిరభిచారఫలప్రదా ॥ ౭.౨,౧౪.౩౮

అంగుష్ఠం మోక్షదం విద్యాత్తర్జనీం శత్రునాశినీమ్ ॥ ౭.౨,౧౪.౩౯

మధ్యమాం ధనదాం శాంతిం కరోత్యేషా హ్యనామికా ॥ ౭.౨,౧౪.౩౯

అష్టోత్తరశతం మాలా తత్ర స్యాదుత్తమోత్తమా ॥ ౭.౨,౧౪.౪౦

శతసంఖ్యోత్తమా మాలా పఞ్చాశద్భిస్తు మధ్యమా ॥ ౭.౨,౧౪.౪౦

చతుః పఞ్చాశదక్షైస్తు హ్యధమ్రేష్ఠా హి ప్రకీర్తితా ॥ ౭.౨,౧౪.౪౧

ఇత్యేవం మాలయా కుర్యాజ్జపం కస్మై న దర్శయేత్ ॥ ౭.౨,౧౪.౪౧

కనిష్ఠా క్షరిణీ ప్రోక్తా జపకర్మణి శోభనా ॥ ౭.౨,౧౪.౪౨

అంగుష్ఠేన జపేజ్జప్యమన్యైరంగులిభిస్సహ ॥ ౭.౨,౧౪.౪౨

అంగుష్ఠేన వినా జప్యం కృతం తదఫలం యతః ॥ ౭.౨,౧౪.౪౩

గృహే జపం సమం విద్యాద్గోష్ఠే శతగుణం విదుః ॥ ౭.౨,౧౪.౪౩

పుణ్యారణ్యే తథారామే సహస్రగుణముచ్యతే ॥ ౭.౨,౧౪.౪౪

అయుతం పర్వతే పుణ్యే నద్యాం లక్షముదాహృతమ్ ॥ ౭.౨,౧౪.౪౪

కోటిం దేవాలయే ప్రాహురనన్తం మమ సన్నిధౌ ॥ ౭.౨,౧౪.౪౫

సూర్యస్యాగ్నేర్గురోరిందోర్దీపస్య చ జలస్య చ ॥ ౭.౨,౧౪.౪౫

విప్రాణాం చ గవాం చైవ సన్నిధౌ శస్యతే జపః ॥ ౭.౨,౧౪.౪౬

౫౬౦

తత్పూర్వాభిముఖం వశ్యం దక్షిణం చాభిచారికమ్ ॥ ౭.౨,౧౪.౪౬

పశ్చిమం ధనదం విద్యాదౌత్తరం శాతిదం భవేత్ ॥ ౭.౨,౧౪.౪౭

సూర్యాగ్నివిప్రదేవానాం గురూణామపి సన్నిధౌ ॥ ౭.౨,౧౪.౪౭

అన్యేషాం చ ప్రసక్తానాం మన్త్రం న విముఖో జపేత్ ॥ ౭.౨,౧౪.౪౮

ఉష్ణీషీ కుంచుకీ నగ్నో ముక్తకేశో గలావృతః ॥ ౭.౨,౧౪.౪౮

అపవిత్రకరో ఽశుద్ధో విలపన్న జపేత్క్వచిత్ ॥ ౭.౨,౧౪.౪౯

క్రోధం మదం క్షుతం త్రీణి నిష్ఠీవనవిజృంభణే ॥ ౭.౨,౧౪.౪౯

దర్శనం చ శ్వనీచానాం వర్జయేజ్జపకర్మణి ॥ ౭.౨,౧౪.౫౦

ఆచమేత్సంభవే తేషాం స్మరేద్వా మాం త్వయా సహ ॥ ౭.౨,౧౪.౫౦

జ్యోతీంషి చ ప్రపశ్యేద్వా కుర్యాద్వా ప్రాణసంయమమ్ ॥ ౭.౨,౧౪.౫౧

అనాసనః శయానో వా గచ్ఛన్నుత్థిత ఏవ వా ॥ ౭.౨,౧౪.౫౧

రథ్యాయామశివే స్థానే న జపేత్తిమిరాన్తరే ॥ ౭.౨,౧౪.౫౨

ప్రసార్య న జపేత్పాదౌ కుక్కుటాసన ఏవ వా ॥ ౭.౨,౧౪.౫౨

యానశయ్యాధిరూఢో వా చింతావ్యాకులితో ఽథ వా ॥ ౭.౨,౧౪.౫౩

శక్తశ్చేత్సర్వమేవైతదశక్తః శక్తితో జపేత్ ॥ ౭.౨,౧౪.౫౩

కిమత్ర బహునోక్తేన సమాసేన వచః శృణు ॥ ౭.౨,౧౪.౫౪

సదాచారో జపఞ్శుద్ధం ధ్యాయన్భద్రం సమశ్నుతే ॥ ౭.౨,౧౪.౫౪

ఆచారః పరమో ధర్మ ఆచారః పరమం ధనం ॥ ౭.౨,౧౪.౫౫

ఆచారః పరమా విద్యా ఆచారః పరమా గతిః ॥ ౭.౨,౧౪.౫౫

ఆచారహీనః పురుషో లోకే భవతి నిందితః ॥ ౭.౨,౧౪.౫౬

పరత్ర చ సుఖీ న స్యాత్తస్మాదాచారవాన్భవేత్ ॥ ౭.౨,౧౪.౫౬

యస్య యద్విహితం కర్మ వేదే శాస్త్రే చ వైదికైః ॥ ౭.౨,౧౪.౫౭

తస్య తేన సమాచారః సదాచారో న చేతరః ॥ ౭.౨,౧౪.౫౭

సద్భిరాచరితత్వాచ్చ సదాచారః స ఉచ్యతే ॥ ౭.౨,౧౪.౫౮

సదాచారస్య తస్యాహురాస్తిక్యం మూలకారణమ్ ॥ ౭.౨,౧౪.౫౮

ఆస్తికశ్చేత్ప్రమాదాద్యైః సదాచారాదవిచ్యుతః ॥ ౭.౨,౧౪.౫౯

న దుష్యతి నరో నిత్యం తస్మాదాస్తికతాం వ్రజేత్ ॥ ౭.౨,౧౪.౫౯

యథేహాస్తి సుఖం దుఃఖం సుకృతైర్దుష్కృతైరపి ॥ ౭.౨,౧౪.౬౦

తథా పరత్ర చాస్తీతి మతిరాస్తిక్యముచ్యతే ॥ ౭.౨,౧౪.౬౦

రహస్యమన్యద్వక్ష్యామి గోపనీయమిదం ప్రియే ॥ ౭.౨,౧౪.౬౧

న వాచ్యం యస్య కస్యాపి నాస్తికస్యాథ వా పశోః ॥ ౭.౨,౧౪.౬౧

సదాచారవిహీనస్య పతితస్యాన్త్యజస్య చ ॥ ౭.౨,౧౪.౬౨

పఞ్చాక్షరాత్పరం నాస్తి పరిత్రాణం కలౌ యుగే ॥ ౭.౨,౧౪.౬౨

గచ్ఛతస్తిష్ఠతో వాపి స్వేచ్ఛయా కర్మ కుర్వతః ॥ ౭.౨,౧౪.౬౩

అశుచేర్వా శుచేర్వాపి మన్త్రో ఽయన్న చ నిష్ఫలః ॥ ౭.౨,౧౪.౬౩

అనాచారవతాం పుంసామవిశుద్ధషడధ్వనామ్ ॥ ౭.౨,౧౪.౬౪

అనాదిష్టో ఽపి గురుణా మన్త్రో ఽయం న చ నిష్ఫలః ॥ ౭.౨,౧౪.౬౪

అన్త్యజస్యాపి మూర్ఖస్య మూఢస్య పతితస్య చ ॥ ౭.౨,౧౪.౬౫

నిర్మర్యాదస్య నీచస్య మంత్రో ఽయం న చ నిష్ఫలః ॥ ౭.౨,౧౪.౬౫

సర్వావస్థాం గతస్యాపి మయి భక్తిమతః పరమ్ ॥ ౭.౨,౧౪.౬౬

సిధ్యత్యేవ న సందేహో నాపరస్య తు కస్యచిత్ ॥ ౭.౨,౧౪.౬౬

న లగ్నతిథినక్షత్రవారయోగాదయః ప్రియే ॥ ౭.౨,౧౪.౬౭

అస్యాత్యంతమవేక్ష్యాః స్యుర్నైష సప్తస్సదోదితః ॥ ౭.౨,౧౪.౬౭

౫౬౧

న కదాచిన్న కస్యాపి రిపురేష మహామనుః ॥ ౭.౨,౧౪.౬౮

సుసిద్ధో వాపి సిద్ధో వా సాధ్యో వాపి భవిష్యతి ॥ ౭.౨,౧౪.౬౮

సిద్ధేన గురుణాదిష్టస్సుసిద్ధ ఇతి కథ్యతే ॥ ౭.౨,౧౪.౬౯

అసిద్ధేనాపి వా దత్తస్సిద్ధసాధ్యస్తు కేవలః ॥ ౭.౨,౧౪.౬౯

అసాధితస్సాధితో వా సిధ్యత్యేవ న సంశయః ॥ ౭.౨,౧౪.౭౦

శ్రద్ధాతిశయయుక్తస్య మయి మంత్రే తథా గురౌ ॥ ౭.౨,౧౪.౭౦

తస్మాన్మంత్రాన్తరాంస్త్యక్త్వా సాపాయాన్ ౧ ధికారతః ॥ ౭.౨,౧౪.౭౧

ఆశ్రమేత్పరమాం విద్యాం సాక్షాత్పఞ్చాక్షరీం బుధః ॥ ౭.౨,౧౪.౭౧

మంత్రాన్తరేషు సిద్ధేషు మంత్ర ఏష న సిధ్యతి ॥ ౭.౨,౧౪.౭౨

సిద్ధే త్వస్మిన్మహామంత్రే తే చ సిద్ధా భవంత్యుత ॥ ౭.౨,౧౪.౭౨

యథా దేవేష్వలబ్ధో ఽస్మి లబ్ధేష్వపి మహేశ్వరి ॥ ౭.౨,౧౪.౭౩

మయి లబ్ధే తు తే లబ్ధా మంత్రేష్వేషు సమో విధిః ॥ ౭.౨,౧౪.౭౩

యే దోషాస్సర్వమంత్రాణాం న తే ఽస్మిన్సంభవంత్యపి ॥ ౭.౨,౧౪.౭౪

అస్య మంత్రస్య జాత్యాదీననపేక్ష్య ప్రవర్తనాత్ ॥ ౭.౨,౧౪.౭౪

తథాపి నైవ క్షుద్రేషు ఫలేషు ప్రతి యోగిషు ॥ ౭.౨,౧౪.౭౫

సహసా వినియుంజీత తస్మాదేష మహాబలః ॥ ౭.౨,౧౪.౭౫

ఉపమన్యురువాచ

ఏవం సాక్షాన్మహాదేవ్యై మహాదేవేన శూలినా ॥ ౭.౨,౧౪.౭౬

హితాయ జగతాముక్తః పఞ్చాక్షరవిధిర్యథా ॥ ౭.౨,౧౪.౭౬

య ఇదం కీర్తయేద్భక్త్యా శృణుయాద్వా సమాహితః ॥ ౭.౨,౧౪.౭౭

సర్వపాపవినిర్ముక్తః ప్రయాతి పరమాం గతిమ్ ॥ ౭.౨,౧౪.౭౭

౧ నాశయుక్తానిత్యర్థః

ఓం ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖండే పఞ్చాక్షరమహిమవర్ణనం నామ చతుర్దశోధ్యాయః

అధ్యాయ ౧౫

శ్రీకృష్ణ ఉవాచ

భగవాన్మంత్రమాహాత్మ్యం భవతా కథితం ప్రభో ॥ ౭.౨,౧౫.౧

తత్రప్రయోగవిధానం చ సాక్షాచ్ఛ్రుతిసమం యథా ॥ ౭.౨,౧౫.౧

ఇదానీం శ్రోతుమిచ్ఛామి శివసంస్కారముత్తమమ్ ॥ ౭.౨,౧౫.౨

మంత్రసంగ్రహణే కించిత్సూచితన్న తు విస్మృతమ్ ॥ ౭.౨,౧౫.౨

ఉపమన్యురువాచ

హన్త తే కథయిష్యామి సర్వపాపవిశోధనమ్ ॥ ౭.౨,౧౫.౩

సంస్కారం పరమం పుణ్యం శివేన పతిభాషితమ్ ॥ ౭.౨,౧౫.౩

సమ్యక్కృతాధికారః స్యాత్పూజాదిషు నరో యతః ॥ ౭.౨,౧౫.౪

సంస్కారః కథ్యతే తేన షడధ్వపరిశోధనమ్ ॥ ౭.౨,౧౫.౪

దీయతే యేన విజ్ఞానం క్షీయతే పాశబంధనమ్ ॥ ౭.౨,౧౫.౫

తస్మాత్సంస్కార ఏవాయం దీక్షేత్యపి చ కథ్యతే ॥ ౭.౨,౧౫.౫

శాంభవీ చైవ శాక్తీ చ మాంత్రీ చైవ శివాగమే ॥ ౭.౨,౧౫.౬

దీక్షోపదిశ్యతే త్రేధా శివేన పరమాత్మనా ॥ ౭.౨,౧౫.౬

గురోరాలోకమాత్రేణ స్పర్శాత్సంభాషణాదపి ॥ ౭.౨,౧౫.౭

సద్యస్సంజ్ఞా భవేజ్జంతోః పాశోపక్షయకారిణీ ॥ ౭.౨,౧౫.౭
సా దీక్షా శాంభవీ ప్రోక్తా సా పునర్భిద్యతే ద్విధా ॥ ౭.౨,౧౫.౮
తీవ్రా తీవ్రతరా చేతి పాశో పక్షయభేదతః ॥ ౭.౨,౧౫.౮
యయా స్యాన్నిర్వృతిః సద్యస్సైవ తీవ్రతరా మతా ॥ ౭.౨,౧౫.౯
౫౬౧

తీవ్రా తు జీవతోత్యంతం పుంసః పాపవిశోధికా ॥ ౭.౨,౧౫.౯
శక్తీ జ్ఞానవతీ దీక్షా శిష్యదేహం ప్రవిశ్య తు ॥ ౭.౨,౧౫.౧౦
గురుణా యోగమార్గేణ క్రియతే జ్ఞానచక్షుషా ॥ ౭.౨,౧౫.౧౦
మాంత్రీ క్రియావతీ దీక్షా కుండమండలపూర్వికా ॥ ౭.౨,౧౫.౧౧
మందమందతరోద్దేశాత్కర్తవ్యా గురుణా బహిః ॥ ౭.౨,౧౫.౧౧
శక్తిపాతానుసారేణ శిష్యో ఽనుగ్రహమర్హతి ॥ ౭.౨,౧౫.౧౨
శైవధర్మానుసారస్య తన్మూలత్వాత్సమాసతః ॥ ౭.౨,౧౫.౧౨
యత్ర శక్తిర్న పతితా తత్ర శుద్ధిర్న జాయతే ॥ ౭.౨,౧౫.౧౩
న విద్యా న శివాచారో న ముక్తిర్న చ సిద్ధయః ॥ ౭.౨,౧౫.౧౩
తస్మాల్లింగాని సంవీక్ష్య శక్తిపాతస్య భూయసః ॥ ౭.౨,౧౫.౧౪
జ్ఞానేన క్రియయా వాథ గురుశ్శిష్యం విశోధయేత్ ॥ ౭.౨,౧౫.౧౪
యో ఽన్యథా కురుతే మోహాత్స వినశ్యతి దుర్మతిః ॥ ౭.౨,౧౫.౧౫
తస్మాత్సర్వప్రకారేణ గురుః శిష్యం పరీక్షయేత్ ॥ ౭.౨,౧౫.౧౫
లక్షణం శక్తిపాతస్య ప్రబోధానందసంభవః ॥ ౭.౨,౧౫.౧౬
సా యస్మాత్పరమా శక్తిః ప్రబోధానందరూపిణీ ॥ ౭.౨,౧౫.౧౬

ఆనందబోధయోర్లింగమంతఃకరణవిక్రియాః ॥ ౭.౨,౧౫.౧౭

యథా స్యాత్కంపరోమాంచస్వరనేత్రాంగవిక్రియాః ॥ ౭.౨,౧౫.౧౭

శిష్యోఽపి లక్షణైరేభిః కుర్యాద్గురుపరీక్షణమ్ ॥ ౭.౨,౧౫.౧౮

తత్సంపర్కైః శివార్చాదౌ సంగతైర్వాథ తద్గతైః ॥ ౭.౨,౧౫.౧౮

శిష్యస్తు శిక్షణీయత్వాద్గురోర్గౌరవకారణాత్ ॥ ౭.౨,౧౫.౧౯

తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన గురోర్గౌరవమాచరేత్ ॥ ౭.౨,౧౫.౧౯

యో గురుస్స శివః ప్రోక్తో యః శివః స గురుః స్మృతః ॥ ౭.౨,౧౫.౨౦

గురుర్వా శివ ఏవాథ విద్యాకారేణ సంస్థితః ॥ ౭.౨,౧౫.౨౦

యథా శివస్తథా విద్యా యథా విద్యా తథా గురుః ॥ ౭.౨,౧౫.౨౧

శివవిద్యా గురూణాం చ పూజయా సదృశం ఫలమ్ ॥ ౭.౨,౧౫.౨౧

సర్వదేవాత్మకశ్చాసౌ సర్వమంత్రమయో గురుః ॥ ౭.౨,౧౫.౨౨

తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన యస్యాజ్ఞాం శిరసా వహేత్ ॥ ౭.౨,౧౫.౨౨

శ్రేయోఽర్థీ యది గుర్వాజ్ఞాం మనసాపి న లంఘయేత్ ॥ ౭.౨,౧౫.౨౩

గుర్వాజ్ఞాపాలకో యస్మాజ్జ్ఞానసంపత్తిమశ్నుతే ॥ ౭.౨,౧౫.౨౩

గచ్ఛంస్తిష్ఠన్స్వపన్భుంజన్నాన్యత్కర్మ సమాచరేత్ ॥ ౭.౨,౧౫.౨౪

సమక్షం యది కుర్వీత సర్వం చానుజ్ఞయా గురోః ॥ ౭.౨,౧౫.౨౪

గురోర్గృహే సమక్షం వా న యథేష్టాసనో భవేత్ ॥ ౭.౨,౧౫.౨౫

గురుర్దేవో యతః సాక్షాత్తద్గృహం దేవమన్దిరమ్ ॥ ౭.౨,౧౫.౨౫

పాపినాం చ యథా సంగాత్తత్పాపాత్పతితో భవేత్ ॥ ౭.౨,౧౫.౨౬

యథేహ వహ్నిసంపర్కాన్మలం త్యజతి కాంచనమ్ ॥ ౭.౨,౧౫.౨౬

తథైవ గురుసంపర్కాత్పాపం త్యజతి మానవః ॥ ౭.౨,౧౫.౨౭

యథా వహ్నిసమీపస్థో ఘృతకుమ్భో విలీయతే ॥ ౭.౨,౧౫.౨౭
తథా పాపం విలీయేత హ్యాచార్యస్య సమీపతః ॥ ౭.౨,౧౫.౨౮
యథా ప్రజ్వలితో వహ్నిః శుష్కమార్ద్రం చ నిర్దహేత్ ॥ ౭.౨,౧౫.౨౮
తథాయమపి సంతుష్టో గురుః పాపం క్షణాద్దహేత్ ॥ ౭.౨,౧౫.౨౯
మనసా కర్మణా వాచా గురోః క్రోధం న కారయేత్ ॥ ౭.౨,౧౫.౨౯
తస్య క్రోధేన దహ్యంతే హ్యాయుఃశ్రీజ్ఞానసత్క్రియాః ॥ ౭.౨,౧౫.30
తత్క్రోధకారిణో యే స్యుస్తేషాం యజ్ఞాశ్చ నిష్ఫలాః ॥ ౭.౨,౧౫.30
౫౬౨

యమశ్చ నియమాశ్చైవ నాత్ర కార్యా విచారణా ॥ ౭.౨,౧౫.3౧
గురోర్విరుద్ధం యద్వాక్యం న వదేజ్జాతుచిన్నరః ॥ ౭.౨,౧౫.3౧
వదేద్యది మహామోహాద్రౌరవం నరకం వ్రజేత్ ॥ ౭.౨,౧౫.3౨
మనసా కర్మణా వాచా గురుముద్దిశ్య యత్నతః ॥ ౭.౨,౧౫.3౨
శ్రేయోర్థీ చేన్నరో ధీమాన్న మిథ్యాచారమాచరేత్ ॥ ౭.౨,౧౫.33
గురోర్హితం ప్రియం కుర్యాదాదిష్టో వా న వా సదా ॥ ౭.౨,౧౫.33
అసమక్షం సమక్షం వా తస్య కార్యం సమాచరేత్ ॥ ౭.౨,౧౫.3౪
ఇత్థమాచారవాన్భక్తో నిత్యముద్యుక్తమానసః ॥ ౭.౨,౧౫.3౪
గురుప్రియకరః శిష్యః శైవధర్మాంస్తతో ఽర్హతి ॥ ౭.౨,౧౫.3౫
గురుశ్చేద్గుణవాన్ప్రాజ్ఞః పరమానందభాసకః ॥ ౭.౨,౧౫.3౫
తత్త్వవిచ్ఛివసంసక్తో ముక్తిదో న తు చాపరః ॥ ౭.౨,౧౫.3౬
సంవిత్సంజననం తత్త్వం పరమానందసంభవమ్ ॥ ౭.౨,౧౫.3౬

తత్తత్త్వం విదితం యేన స ఏవానందదర్శకః ॥ ౭.౨,౧౫.౩౭
న పునర్నామమాత్రేణ సంవిదారహితస్తు యః ॥ ౭.౨,౧౫.౩౭
అన్యోన్యం తారయేన్నౌకా కిం శిలా తారయేచ్ఛిలామ్ ॥ ౭.౨,౧౫.౩౮
ఏతస్యా నామమాత్రేణ ముక్తిర్వై నామమాత్రికా ॥ ౭.౨,౧౫.౩౮
యైః పునర్విదితం తత్త్వం తే ముక్తా మోచయన్త్యపి ॥ ౭.౨,౧౫.౩౯
తత్త్వహీనే కుతో బోధః కుతో హ్యాత్మపరిగ్రహః ॥ ౭.౨,౧౫.౩౯
పరిగ్రహవినిర్ముక్తః పశురిత్యభిధీయతే ॥ ౭.౨,౧౫.౪౦
పశుభిః ప్రేరితశ్చాపి పశుత్వం నాతివర్తతే ॥ ౭.౨,౧౫.౪౦
తస్మాత్తత్త్వవిదేవేహ ముక్తో మోచక ఇష్యతే ॥ ౭.౨,౧౫.౪౧
సర్వలక్షణసంయుక్తః సర్వశాస్త్రవిదప్యయమ్ ॥ ౭.౨,౧౫.౪౧
సర్వోపాయవిధిజ్ఞో ఽపి తత్త్వహీనస్తు నిష్ఫలః ॥ ౭.౨,౧౫.౪౨
యస్యానుభవపర్యంతా బుద్ధిస్తత్త్వే ప్రవర్తతే ॥ ౭.౨,౧౫.౪౨
తస్యావలోకనాద్యైశ్చ పరానన్దో ఽభిజాయతే ॥ ౭.౨,౧౫.౪౩
తస్మాద్యస్యైవ సంపర్కాత్ప్రబోధానందసంభవః ॥ ౭.౨,౧౫.౪౩
గురుం తమేవ వృణుయాన్నాపరం మతిమాన్నరః ॥ ౭.౨,౧౫.౪౪
స శిష్యైర్వినయాచారచతురైరుచితో గురుః ॥ ౭.౨,౧౫.౪౪
యావద్విజ్ఞాయతే తావత్సేవనీయో ముముక్షుభిః ॥ ౭.౨,౧౫.౪౫
జ్ఞాతే తస్మిన్స్థిరా భక్తిర్యావత్తత్త్వం సమాశ్రయేత్ ॥ ౭.౨,౧౫.౪౫
న తు తత్త్వం త్యజేజ్జాతు నోపేక్షేత కథంచన ॥ ౭.౨,౧౫.౪౬
యత్రానందః ప్రబోధో వా నాల్పమప్యుపలభ్యతే ॥ ౭.౨,౧౫.౪౬
వత్సరాదపి శిష్యేణ సో ఽన్యం గురుముపాశ్రయేత్ ॥ ౭.౨,౧౫.౪౭

గురుమన్యం ప్రపన్నే ఽపి నావమన్యేత పౌర్వికమ్ ॥ ౬.౨,౧౫.౪౭

గురోర్భ్రాతౄంస్తథా పుత్రాన్పోధకాన్ప్రేరకానపి ॥ ౬.౨,౧౫.౪౭

తత్రాదావుపసంగమ్య బ్రాహ్మణం వేదపారగమ్ ॥ ౬.౨,౧౫.౪౮

గురుమారాధయేత్ప్రాజ్ఞం శుభగం ప్రియదర్శనమ్ ॥ ౬.౨,౧౫.౪౮

సర్వాభయప్రదాతారం కరుణాక్రాంతమానసమ్ ॥ ౬.౨,౧౫.౪౯

తోషయేత్తం ప్రయత్నేన మనసా కర్మణా గిరా ॥ ౬.౨,౧౫.౪౯

తావదారాధయేచ్ఛిష్యః ప్రసన్నోఽసౌ భవేద్యథా ॥ ౬.౨,౧౫.౫౦

తస్మిన్ప్రసన్నే శిష్యస్య సద్యః పాపక్షయో భవేత్ ॥ ౬.౨,౧౫.౫౦

తస్మాద్ధనాని రత్నాని క్షేత్రాణి చ గృహాణి చ ॥ ౬.౨,౧౫.౫౧

భూషణాని చ వాసాంసి యానశయ్యాసనాని చ ॥ ౬.౨,౧౫.౫౧

ఏతాని గురవే దద్యాద్భక్త్యా విత్తానుసారతః ॥ ౬.౨,౧౫.౫౨

౫౬౨

విత్తశాఠ్యం న కుర్వీత యదీచ్ఛేత్పరమాం గతిమ్ ॥ ౬.౨,౧౫.౫౨

స ఏవ జనకో మాతా భర్తా బన్ధుర్ధనం సుఖమ్ ॥ ౬.౨,౧౫.౫౩

సఖా మిత్రం చ యత్తస్మాత్సర్వం తస్మై నివేదయేత్ ॥ ౬.౨,౧౫.౫౩

నివేద్య పశ్చాత్స్వాత్మానం సాన్వయం సపరిగ్రహమ్ ॥ ౬.౨,౧౫.౫౪

సమర్ప్య సోదకం తస్మై నిత్యం తద్వశగో భవేత్ ॥ ౬.౨,౧౫.౫౪

యదా శివాయ స్వాత్మానం దత్తవాన్ దేశికాత్మనే ॥ ౬.౨,౧౫.౫౫

తదా శైవో భవేద్దేహీ న తతో ఽస్తి పునర్భవః ॥ ౬.౨,౧౫.౫౫

గురుశ్చ స్వాశ్రితం శిష్యం వర్షమేకం పరీక్షయేత్ ॥ ౬.౨,౧౫.౫౬

బ్రాహ్మణం క్షత్రియం వైశ్యం ద్వివర్ణం చ త్రివర్ణకమ్ ॥ ౭.౨,౧౫.౫౬

ప్రాణద్రవ్యప్రదానాద్యైరాదేశైశ్చ సమాసమైః ॥ ౭.౨,౧౫.౫౭

ఉత్తమాంశ్చాధమే కృత్వా నీచానుత్తమకర్మణి ॥ ౭.౨,౧౫.౫౭

ఆక్రుష్టాస్తాడితా వాపి యే విషాదం న యాన్త్యపి ॥ ౭.౨,౧౫.౫౮

తే యోగ్యాః సంయతాః శుద్ధాః శివసంస్కారకర్మణి ॥ ౭.౨,౧౫.౫౮

అహింసకా దయావంతో నిత్యముద్యుక్తచేతసః ॥ ౭.౨,౧౫.౫౯

అమానినో బుద్ధిమంతస్త్యక్తస్పర్ధాః ప్రియంవదాః ॥ ౭.౨,౧౫.౫౯

ఋజవో మృదవః స్వచ్ఛా వినీతాః స్థిరచేతసః ॥ ౭.౨,౧౫.౬౦

శౌచాచారసమాయుక్తాః శివభక్తా ద్విజాతయః ॥ ౭.౨,౧౫.౬౦

ఏవం వృత్తసమోపేతా వాఙ్మనఃకాయకర్మభిః ॥ ౭.౨,౧౫.౬౧

శోధ్యా బోధ్యా యథాన్యాయమితి శాస్త్రేషు నిశ్చయః ॥ ౭.౨,౧౫.౬౧

నాధికారః స్వతో నార్యాః శివసంస్కారకర్మణి ॥ ౭.౨,౧౫.౬౨

నియోగాద్భర్తురస్త్యేవ భక్తియుక్తా యదీశ్వరే ॥ ౭.౨,౧౫.౬౨

తథైవ భర్తృహీనాయా పుత్రాదేరభ్యనుజ్ఞయా ॥ ౭.౨,౧౫.౬౩

అధికారో భవత్యేవ కన్యాయాః పితురాజ్ఞయా ॥ ౭.౨,౧౫.౬౩

శూద్రాణాం మర్త్యజాతీనాం పతితానాం విశేషతః ॥ ౭.౨,౧౫.౬౩

తథా సంకరజాతీనాం నాధ్వశుద్ధిర్విధీయతే ॥ ౭.౨,౧౫.౬౪

తైప్యకృత్రిమభావశ్చేచ్ఛివే పరమకారణే ॥ ౭.౨,౧౫.౬౪

పాదోదకప్రదానాద్యైః కుర్యుః పాపవిశోధనమ్ ॥ ౭.౨,౧౫.౬౫

అత్రానులోమజాతా యే యుక్తా ఏవ ద్విజాతిషు ॥ ౭.౨,౧౫.౬౫

తేషామధ్వవిశుద్ధ్యాది కుర్యాన్మాతృకులోచితమ్ ॥ ౭.౨,౧౫.౬౬

యా తు కన్యా స్వపిత్రాద్యైశ్శివధర్మే నియోజితా ॥ ౭.౨,౧౫.౬౬
సా భక్తాయ ప్రదాతవ్యా నాపరాయ విరోధినే ॥ ౭.౨,౧౫.౬౭
దత్తా చేత్ప్రతికూలాయ ప్రమాదాద్బోధయేత్పతిమ్ ॥ ౭.౨,౧౫.౬౭
అశక్తా తం పరిత్యజ్య మనసా ధర్మమాచరేత్ ॥ ౭.౨,౧౫.౬౮
యథా మునివరం త్యక్త్వా పతిమత్రిం పతివ్రతా ॥ ౭.౨,౧౫.౬౮
కృతకృత్యా ऽభవత్పూర్వం తపసారాధ్య శఙ్కరమ్ ॥ ౭.౨,౧౫.౬౯
యథా నారాయణం దేవం తపసారాధ్య పాండవాన్ ॥ ౭.౨,౧౫.౬౯
పతీంల్లబ్ధవతీ ధర్మే గురుభిర్న నియోజితా ॥ ౭.౨,౧౫.౭౦
అస్వాతన్త్ర్యకృతో దోషో నేహాస్తి పరమార్థతః ॥ ౭.౨,౧౫.౭౦
శివధర్మే నియుక్తాయాశ్శివశాసనగౌరవాత్ ॥ ౭.౨,౧౫.౭౧
బహునాత్ర కిముక్తేన యో ऽపి కో ऽపి శివాశ్రయః ॥ ౭.౨,౧౫.౭౧
సంస్కార్యో గుర్వధీనశ్చేత్సంస్క్రియా న ప్రభిద్యతే ॥ ౭.౨,౧౫.౭౨
గురోరాలోకనాదేవ స్పర్శాత్సంభాషణాదపి ॥ ౭.౨,౧౫.౭౨
౫౬౩

యస్య సంజాయతే ప్రజ్ఞా తస్య నాస్తి పరాజయః ॥ ౭.౨,౧౫.౭౩
మనసా యస్తు సంస్కారః క్రియతే యోగవర్త్మనా ॥ ౭.౨,౧౫.౭౩
స నేహ కథితో గుహ్యో గురువక్త్రైకగోచరః ॥ ౭.౨,౧౫.౭౪
క్రియావాన్యస్తు సంస్కారః కుండమండపపూర్వకః ॥ ౭.౨,౧౫.౭౪
స వక్ష్యతే సమాసేన తస్య శక్యో న విస్తరః ॥ ౭.౨,౧౫.౭౪

ఓం ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డే దీక్షావిధానే గురుమాహాత్మ్యం నామ పఞ్చదశో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౧౬

ఉపమన్యురువాచ

పుణ్యే ఽహని శుచౌ దేశే బహుదోషవివర్జితే ॥ ౭.౨,౧౬.౧

దేశికః ప్రథమం కుర్యాత్సంస్కారం సమయాహ్వయమ్ ॥ ౭.౨,౧౬.౧

పరీక్ష్య భూమిం విధివద్గంధవర్ణరసాదిభిః ॥ ౭.౨,౧౬.౨

శిల్పిశాస్త్రోక్తమార్గేణ మణ్డపం తత్ర కల్పయేత్ ॥ ౭.౨,౧౬.౨

కృత్వా వేదిం చ తన్మధ్యే కుణ్డాని పరికల్పయేత్ ॥ ౭.౨,౧౬.౩

అష్టదిక్షు తథా దిక్షు తత్రైశాన్యాం పునః క్రమాత్ ॥ ౭.౨,౧౬.౩

ప్రధానకుండం కుర్వీత యద్వా పశ్చిమభాగతః ॥ ౭.౨,౧౬.౪

ప్రధానమేకమేవాథ కృత్వా శోభాం ప్రకల్పయేత్ ॥ ౭.౨,౧౬.౪

వితానధ్వజమాలాభిర్వివిధాభిరనేకశః ॥ ౭.౨,౧౬.౫

వేదిమధ్యే తతః కుర్యాన్మండలం శుభలక్షణమ్ ॥ ౭.౨,౧౬.౫

రక్తహేమాదిభిశ్చూర్ణైరీశ్వరావాహనోచితమ్ ॥ ౭.౨,౧౬.౬

సిందూరశాలినీవారచూర్ణైరేవాథ నిర్ధనః ॥ ౭.౨,౧౬.౬

ఏకహస్తం ద్విహస్తం వా సితం వా రక్తమేవ వా ॥ ౭.౨,౧౬.౭

ఏకహస్తస్య పద్మస్య కర్ణికాష్టాంగులా మతా ॥ ౭.౨,౧౬.౭

కేసరాణి తదర్ధాని శేషం చాష్టదలాదికమ్ ॥ ౭.౨,౧౬.౮

ద్విహస్తస్య తు పద్మస్య ద్విగుణం కర్ణికాదికమ్ ॥ ౭.౨,౧౬.౮

కృత్వా శోభోపశోభాఢ్యమైశాన్యాం తస్య కల్పయేత్ ॥ ౭.౨,౧౬.౯

ఏకహస్తం తదర్ధం వా పునర్వేద్యః తు మండలమ్ ॥ ౭.౨,౧౬.౯

వ్రీహితందులసిద్ధార్థతిలపుష్పకుశాస్తృతే ॥ ౭.౨,౧౬.౧౦

తత్ర లక్షణసంయుక్తం శివకుంభం ప్రసాధయేత్ ॥ ౭.౨,౧౬.౧౦

సౌవర్ణం రాజతం వాపి తామ్రజం మృన్మయం తు వా ॥ ౭.౨,౧౬.౧౧

గన్ధపుష్పాక్షతాకీర్ణం కుశదూర్వాంకురాచితమ్ ॥ ౭.౨,౧౬.౧౧

సితసూత్రావృతం కంఠే నవవస్త్రయుగావృతమ్ ॥ ౭.౨,౧౬.౧౨

శుద్ధామ్బుపూర్ణముత్కూర్చం సద్రవ్యం సపిధానకమ్ ॥ ౭.౨,౧౬.౧౨

భృఙ్గారం వర్ధనీం చాపి శంఖం చ చక్రమేవ వా ॥ ౭.౨,౧౬.౧౩

వినా సూత్రాదికం సర్వం పద్మపత్రమథాపి వా ॥ ౭.౨,౧౬.౧౩

తస్యాసనారవిందస్య కల్పయేదుత్తరే దలే ॥ ౭.౨,౧౬.౧౪

అగ్రతశ్చందనాంభోభిరస్త్రరాజస్య వర్ధనీమ్ ॥ ౭.౨,౧౬.౧౪

మణ్డలస్య తతః ప్రాచ్యాం మంత్రకుంభే చ పూర్వవత్ ॥ ౭.౨,౧౬.౧౫

కృత్వా విధివదీశస్య మహాపూజాం సమాచరేత్ ॥ ౭.౨,౧౬.౧౫

అథార్ణవస్య తీరే వా నద్యాం గోష్ఠే ఽపి వా గిరౌ ॥ ౭.౨,౧౬.౧౬

దేవాగరే గృహే వాపి దేశే ఽన్యస్మిన్మనోహరే ॥ ౭.౨,౧౬.౧౬

కృత్వా పూర్వోదితం సర్వం వినా వా మండపాదికమ్ ॥ ౭.౨,౧౬.౧౭

మండలం పూర్వవత్కృత్వా స్థండిలం చ విభావసోః ॥ ౭.౨,౧౬.౧౭

ప్రవిశ్య పూజాభవనం ప్రహృష్టవదనో గురుః ॥ ౭.౨,౧౬.౧౮

సర్వమంగలసంయుక్తః సమాచరితనైత్యకః ॥ ౭.౨,౧౬.౧౮

౫౬౩

మహాపూజాం మహేశస్య కృత్వా మణ్డలమధ్యతః ॥ ౭.౨,౧౬.౧౯

శివకుంభే తథా భూయః శివమావాహ్య పూజయేత్ ॥ ౭.౨,౧౬.౧౯

పశ్చిమాభిముఖం ధ్యాత్వా యజ్ఞరక్షకమీశ్వరమ్ ॥ ౭.౨,౧౬.౨౦

అర్చయేదస్త్రవర్ధన్యామస్త్రమీశస్య దక్షిణే ॥ ౭.౨,౧౬.౨౦

మన్త్రకుమ్భే చ విన్యస్య మన్త్రం మన్త్రవిశారదః ॥ ౭.౨,౧౬.౨౧

కృత్వా ముద్రాదికం సర్వం మన్త్రయాగం సమాచరేత్ ॥ ౭.౨,౧౬.౨౧

తతశ్శివానలే హోమం కుర్యాద్దేశికసత్తమః ॥ ౭.౨,౧౬.౨౨

ప్రధానకుణ్డే పరితో జుహుయుశ్చాపరే ద్విజాః ॥ ౭.౨,౧౬.౨౨

ఆచార్యాత్పాదమర్ధం వా హోమస్తేషాం విధీయతే ॥ ౭.౨,౧౬.౨౩

ప్రధానకుణ్డ ఏవాథ జుహుయాద్దేశికోత్తమః ॥ ౭.౨,౧౬.౨౩

స్వాధ్యాయమపరే కుర్యుః స్తోత్రం మంగలవాచనమ్ ॥ ౭.౨,౧౬.౨౪

జపం చ విధివచ్చాన్యే శివభక్తిపరాయణాః ॥ ౭.౨,౧౬.౨౪

నృత్యం గీతం చ వాద్యం చ మంగలాన్యపరాణి చ ॥ ౭.౨,౧౬.౨౫

పూజనం చ సదస్యానాం కృత్వా సమ్యగ్విధానతః ॥ ౭.౨,౧౬.౨౫

పుణ్యాహం కారయిత్వాథ పునః సంపూజ్య శంకరమ్ ॥ ౭.౨,౧౬.౨౬

ప్రార్థయేద్దేశికో దేవం శిష్యానుగ్రహకామ్యయా ॥ ౭.౨,౧౬.౨౬

ప్రసీద దేవదేవేశ దేహమావిశ్య మామకమ్ ॥ ౭.౨,౧౬.౨౭

విమోచయైనం విశ్వేశ ఘృణయా చ ఘృణానిధే ॥ ౭.౨,౧౬.౨౭

అథ చైవం కరోమీతి లబ్ధానుజ్ఞస్తు దేశికః ॥ ౭.౨,౧౬.౨౮

ఆనీయోపోషితం శిష్యం హవిష్యాశినమేవ వా ॥ ౭.౨,౧౬.౨౮

ఏకాశనం వా విరతం స్నాతం ప్రాతఃకృతక్రియమ్ ॥ ౭.౨,౧౬.౨౯

జపంతం ప్రణవం దేవం ధ్యాయంతం కృతమంగలమ్ ॥ ౭.౨,౧౬.౨౯

ద్వారస్య పశ్చిమస్యాగ్రమణ్డలే దక్షిణస్య వా ॥ ౭.౨,౧౬.౩౦

దర్భాసనే సమాసీనం విధాయోదఙ్ముఖం శిశుమ్ ॥ ౭.౨,౧౬.౩౦

స్వయం ప్రాగ్వదనస్తిష్ఠన్నూర్ధ్వకాయం కృతాంజలిమ్ ॥ ౭.౨,౧౬.౩౧

సంప్రోక్ష్య ప్రోక్షణౌతోయైర్మూర్ధన్యస్త్రేణ ముద్రయా ॥ ౭.౨,౧౬.౩౧

పుష్పక్షేపేణ సంతాడ్య బధ్నీయాల్లోచనం గురుః ॥ ౭.౨,౧౬.౩౨

దుకూలార్ధేన వస్త్రేణ మంత్రితేన నవేన చ ॥ ౭.౨,౧౬.౩౨

తతః ప్రవేశయేచ్ఛిష్యం గురుర్ద్వారేణ మండలమ్ ॥ ౭.౨,౧౬.౩౩

సో ఽపి తేనేరితః శంభోరాచరేత్త్రిః ప్రదక్షిణమ్ ॥ ౭.౨,౧౬.౩౩

తతస్సువర్ణసంమిశ్రం దత్త్వా పుష్పాంజలిం ప్రభోః ॥ ౭.౨,౧౬.౩౪

ప్రాఙ్ముఖశ్చోదఙ్ముఖో వా ప్రణమేద్దండవత్క్షితౌ ॥ ౭.౨,౧౬.౩౪

తతస్సంప్రోక్ష్య మూలేన శిరస్యస్త్రేణ పూర్వవత్ ॥ ౭.౨,౧౬.౩౫

సంతాడ్య దేశికస్తస్య మోచయేన్నేత్రబంధనమ్ ॥ ౭.౨,౧౬.౩౫

స దృష్ట్వా మండలం భూయః ప్రణమేత్సాఞ్జలిః ప్రభుమ్ ॥ ౭.౨,౧౬.౩౬

అథాసీనం శివాచార్యో మండలస్య తు దక్షిణే ॥ ౭.౨,౧౬.౩౬

ఉపవేశ్యాత్మనస్సవ్యే శిష్యం దర్భాసనే గురుః ॥ ౭.౨,౧౬.౩౭

ఆరాధ్య చ మహాదేవం శివహస్తం ప్రవిన్యసేత్ ॥ ౭.౨,౧౬.౩౭

శివతేజోమయం పాణిం శివమంత్రముదీరయేత్ ॥ ౭.౨,౧౬.౩౮

శివాభిమానసంపన్నో న్యసేచ్ఛిష్యస్య మస్తకే ॥ ౭.౨,౧౬.౩౮

సర్వాంగాలంబనం చైవ కుర్యాత్తేనైవ దేశికః ॥ ౭.౨,౧౬.౩౯

శిష్యో ఽపి ప్రణమేద్భూమౌ దేశికాకృతమీశ్వరమ్ ॥ ౭.౨,౧౬.౩౯

తతశ్శివానలే దేవం సమభ్యర్చ్య యథావిధి ॥ ౭.౨,౧౬.౪౦
హుతాహుతిత్రయం శిష్యముపవేశ్య యథా పురా ॥ ౭.౨,౧౬.౪౦
౫౬౪

దర్భాగ్రైః సంస్పృశంస్తం చ విద్యయాత్మానమావిశేత్ ॥ ౭.౨,౧౬.౪౧
నమస్కృత్య మహాదేవం నాడీసంధానమాచరేత్ ॥ ౭.౨,౧౬.౪౧
శివశాస్త్రోక్తమార్గేణ కృత్వా ప్రాణస్య నిర్గమమ్ ॥ ౭.౨,౧౬.౪౨
శిష్యదేహప్రవేశం చ స్మృత్వా మంత్రాంస్తు తర్పయేత్ ॥ ౭.౨,౧౬.౪౨
సంతర్పణాయ మూలస్య తేనైవాహుతయో దశ ॥ ౭.౨,౧౬.౪౩
దేయాస్తిస్రస్తథాంగానామంగైరేవ యథాక్రమమ్ ॥ ౭.౨,౧౬.౪౩
తతః పూర్ణాహుతిం దత్త్వా ప్రాయశ్చిత్తాయ దేశికః ॥ ౭.౨,౧౬.౪౪
పునర్దశాహుతీన్కుర్యాన్మూలమంత్రేణ మంత్రవిత్ ॥ ౭.౨,౧౬.౪౪
పునః సంపూజ్య దేవేశం సమ్యగాచమ్య దేశికః ॥ ౭.౨,౧౬.౪౫
హుత్వా చైవ యథాన్యాయం స్వజాత్యా వైశ్యముద్ధరేత్ ॥ ౭.౨,౧౬.౪౫
తస్యైవం జనయేత్క్షాత్రముద్ధారం చ తతః పునః ॥ ౭.౨,౧౬.౪౬
కృత్వా తథైవ విప్రత్వం జనయేదస్య దేశికః ॥ ౭.౨,౧౬.౪౬
రాజన్యం చైవముద్ధృత్య కృత్వా విప్రం పునస్తయోః ॥ ౭.౨,౧౬.౪౭
రుద్రత్వం జనయేద్విప్రే రుద్రనామ్నైవ సాధయేత్ ॥ ౭.౨,౧౬.౪౭
ప్రోక్షణం తాడనం కృత్వా శిశోస్స్వాత్మానమాత్మని ॥ ౭.౨,౧౬.౪౮
శివాత్మకమనుస్మృత్య స్ఫురంతం విస్ఫులింగవత్ ॥ ౭.౨,౧౬.౪౮
నాడ్యా యథోక్తయా వాయుం రేచయేన్మంత్రతో గురుః ॥ ౭.౨,౧౬.౪౯

నిర్గమ్య ప్రవిశేన్నాడ్యా శిష్యస్య హృదయం తథా ॥ ౭.౨,౧౬.౪౯

ప్రవిశ్య తస్య చైతన్యం నీలబిన్దునిభం స్మరన్ ॥ ౭.౨,౧౬.౫౦

స్వతేజసాపాస్తమలం జ్వలంతమనుచింతయేత్ ॥ ౭.౨,౧౬.౫౦

తమాదాయ తయా నాడ్యా మంత్రీ సంహారముద్రయా ॥ ౭.౨,౧౬.౫౧

న పూరకేణ నివేశ్యైనమేకీభావార్థమాత్మనః ॥ ౭.౨,౧౬.౫౧

కుంభకేన తథా నాడ్యా రేచకేన యథా పురా ॥ ౭.౨,౧౬.౫౨

తస్మాదాదాయ శిష్యస్య హృదయే తన్నివేశయేత్ ॥ ౭.౨,౧౬.౫౨

తమాలభ్య శివాల్లబ్ధం తస్మై దత్త్వోపవీతకమ్ ॥ ౭.౨,౧౬.౫౩

హుత్వా"హుతిత్రయం పశ్చాద్దద్యాత్పూర్ణాహుతిం తతః ॥ ౭.౨,౧౬.౫౩

దేవస్య దక్షిణే శిష్యముపవేశ్యవరాసనే ॥ ౭.౨,౧౬.౫౪

కుశపుష్పపరిస్తీర్ణే బద్ధాంజలిరుదఙ్ముఖమ్ ॥ ౭.౨,౧౬.౫౪

స్వస్తికాసనమారూఢం విధాయ ప్రాఙ్ముఖః స్వయమ్ ॥ ౭.౨,౧౬.౫౫

వరాసనస్థితో మంత్రైర్మహామంగలనిఃస్వనైః ॥ ౭.౨,౧౬.౫౫

సమాదాయ ఘటం పూర్ణం పూర్ణమేవ ప్రసాదితమ్ ॥ ౭.౨,౧౬.౫౬

ధ్యాయమానః శివం శిష్యమాభిషించేత దేశికః ॥ ౭.౨,౧౬.౫౬

అథాపనుద్య స్నానాంబు పరిధాయ సితాంబరమ్ ॥ ౭.౨,౧౬.౫౭

ఆచాన్తోలంకృతశ్శిష్యః ప్రాంజలిర్మండపం వ్రజేత్ ॥ ౭.౨,౧౬.౫౭

ఉపవేశ్య యథాపూర్వం తం గురుర్దర్భవిష్టరే ॥ ౭.౨,౧౬.౫౮

సంపూజ్య మండలం దేవం కరన్యాసం సమాచరేత్ ॥ ౭.౨,౧౬.౫౮

తతస్తు భస్మనా దేవం ధ్యాయన్మనసి దేశికః ॥ ౭.౨,౧౬.౫౯

సమాలభేత పాణిభ్యాం శిశుం శివముదీరయేత్ ॥ ౭.౨,౧౬.౫౯

అథ తస్య శివాచార్యో దహనప్లావనాదికమ్ ॥ ౭.౨,౧౬.౬౦
సకలీకరణం కృత్వా మాతృకాన్యాసవర్త్మనా ॥ ౭.౨,౧౬.౬౦
తతః శివాసనం ధ్యాత్వా శిష్యమూర్ధ్ని దేశికః ॥ ౭.౨,౧౬.౬౧
తత్రావాహ్య యథాన్యాయమర్చయేన్మనసా శివమ్ ॥ ౭.౨,౧౬.౬౧
ప్రార్థయేత్ప్రాంజలిర్దేవం నిత్యమత్ర స్థితో భవ ॥ ౭.౨,౧౬.౬౨
ఇతి విజ్ఞాప్య తం శంభోస్తేజసా భాసురం స్మరేత్ ॥ ౭.౨,౧౬.౬౨
౫౬౪

సంపూజ్యాథ శివం శైవీమాజ్ఞాం ప్రాప్య శివాత్మికామ్ ॥ ౭.౨,౧౬.౬౩
కర్ణే శిష్యస్య శనకైశ్శివమన్త్రముదీరయేత్ ॥ ౭.౨,౧౬.౬౩
స తు బద్ధాంజలిః శ్రుత్వా మన్త్రం తద్గతమానసః ॥ ౭.౨,౧౬.౬౪
శనైస్తం వ్యాహరేచ్ఛిష్యశివాచార్యస్య శాసనాత్ ॥ ౭.౨,౧౬.౬౪
తతః శాక్తం చ సందిశ్య మన్త్రం మన్త్రవిచక్షణః ॥ ౭.౨,౧౬.౬౫
ఉచ్చారయిత్వా చ సుఖం తస్మై మంగలమాదిశేత్ ॥ ౭.౨,౧౬.౬౫
తతస్సమాసాన్మన్త్రార్థం వాచ్యవాచకయోగతః ॥ ౭.౨,౧౬.౬౬
సమదిశ్యేశ్వరం రూపం యోగమాసనమాదిశేత్ ॥ ౭.౨,౧౬.౬౬
అథ గుర్వాజ్ఞయా శిష్యః శివాగ్నిగురుసన్నిధౌ ॥ ౭.౨,౧౬.౬౭
భక్త్యైవమభిసంధాయ దీక్షావాక్యముదీరయేత్ ॥ ౭.౨,౧౬.౬౭
వరం ప్రాణపరిత్యాగశ్ఛేదనం శిరసో ఽపి వా ॥ ౭.౨,౧౬.౬౮
న త్వనభ్యర్చ్య భుంజీయ భగవన్తం త్రిలోచనమ్ ॥ ౭.౨,౧౬.౬౮
స ఏవ దద్యాన్నియతో యావన్మోహవిపర్యయః ॥ ౭.౨,౧౬.౬౯

తావదారాధయేద్దేవం తన్నిష్ఠస్తత్పరాయణః ॥ ౭.౨,౧౬.౬౯

తతః స సమయో నామ భవిష్యతి శివాశ్రమే ॥ ౭.౨,౧౬.౭౦

లబ్ధాధికారో గుర్వాజ్ఞాపాలకస్తద్వశో భవేత్ ॥ ౭.౨,౧౬.౭౦

అతః పరం న్యస్తకరో భస్మాదాయ స్వహస్తతః ॥ ౭.౨,౧౬.౭౧

దద్యాచ్ఛిష్యాయ మూలేన రుద్రాక్షం చాభిమంత్రితమ్ ॥ ౭.౨,౧౬.౭౧

ప్రతిమా వాపి దేవస్య గూఢదేహమథాపి వా ॥ ౭.౨,౧౬.౭౨

పూజాహోమజపధ్యానసాధనాని చ సంభవే ॥ ౭.౨,౧౬.౭౨

సోపి శిష్యః శివాచార్యాల్లబ్ధాని బహుమానతః ॥ ౭.౨,౧౬.౭౩

ఆదదీతాజ్ఞయా తస్య దేశికస్య న చాన్యథా ॥ ౭.౨,౧౬.౭౩

ఆచార్యాదాప్తమఖిలం శిరస్యాధాయ భక్తితః ॥ ౭.౨,౧౬.౭౪

రక్షయేత్పూజయేచ్ఛంభుం మఠే వా గృహ ఏవవా ॥ ౭.౨,౧౬.౭౪

అతః పరం శివాచారమాదిశేదస్య దేశికః ॥ ౭.౨,౧౬.౭౫

భక్తిశ్రద్ధానుసారేణ ప్రజ్ఞాయాశ్చానుసారతః ॥ ౭.౨,౧౬.౭౫

యదుక్తం యత్సమాజ్ఞాతం యచ్చైవాన్యత్ప్రకీర్తితమ్ ॥ ౭.౨,౧౬.౭౬

శివాచార్యేణ సమయే తత్సర్వం శిరసా వహేత్ ॥ ౭.౨,౧౬.౭౬

శివాగమస్య గ్రహణం వాచనం శ్రవణం తథా ॥ ౭.౨,౧౬.౭౭

దేశికదేశతః కుర్యాన్న స్వేచ్ఛాతో న చాన్యతః ॥ ౭.౨,౧౬.౭౭

ఇతి సంక్షేపతః ప్రోక్తః సంస్కారః సమయాహ్వయః ॥ ౭.౨,౧౬.౭౮

సాక్షాచ్ఛివపురప్రాప్తౌ నృణాం పరమసాధనమ్ ॥ ౭.౨,౧౬.౭౮

ఓం ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖండే శిష్యసంస్కారవర్ణనం నామ షోడశో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౧౭

ఉపమన్యురువాచ

అతః పరం సమావేక్ష్య గురుః శిష్యస్య యోగ్యతామ్ ॥ ౭.౨,౧౭.౧

షడధ్వశుద్ధిం కుర్వీత సర్వబంధవిముక్తయే ॥ ౭.౨,౧౭.౧

కలాం తత్త్వం చ భువనం వర్ణం పదమతః పరమ్ ॥ ౭.౨,౧౭.౨

మంత్రశ్చేతి సమాసేన షడధ్వా పరిపఠ్యతే ॥ ౭.౨,౧౭.౨

నివృత్త్యాద్యాః కలాః పఞ్చ కలాధ్వా కథ్యతే బుధైః ॥ ౭.౨,౧౭.౩

వ్యాప్తాః కలాభిరితరే త్వధ్వానః పఞ్చ పఞ్చభిః ॥ ౭.౨,౧౭.౩

౫౬౫

శివతత్త్వాదిభూమ్యంతం తత్త్వాధ్వా సముదాహృతః ॥ ౭.౨,౧౭.౪

షడ్వింశత్సంఖ్యయోపేతః శుద్ధాశుద్ధోభయాత్మకః ॥ ౭.౨,౧౭.౪

ఆధారాద్యున్మనాంతశ్చ భువనాధ్వా ప్రకీర్తితః ॥ ౭.౨,౧౭.౫

వినా భేదోపభేదాభ్యాం షష్టిసంఖ్యాసమన్వితః ॥ ౭.౨,౧౭.౫

పఞ్చాశద్రుద్రరూపాస్తు వర్ణా వర్ణాధ్వసంజ్ఞితాః ॥ ౭.౨,౧౭.౬

అనేకభేదసంపన్నః పదాధ్వా సముదాహృతః ॥ ౭.౨,౧౭.౬

సర్వోపమంత్రైర్మంత్రాధ్వా వ్యాప్తః పరమవిద్యయా ॥ ౭.౨,౧౭.౭

యథా శివో న తత్త్వేషు గణ్యతే తత్త్వనాయకః ॥ ౭.౨,౧౭.౭

మంత్రాధ్వని న గణ్యేత తథాసౌ మంత్రనాయకః ॥ ౭.౨,౧౭.౮

కలాధ్వనో వ్యాపకత్వం వ్యాప్యత్వం చేతరాధ్వనామ్ ॥ ౭.౨,౧౭.౮

న వేత్తి తత్త్వతో యస్య నైవార్హత్యధ్వశోధనమ్ ॥ ౭.౨,౧౭.౯
షడ్విధస్యాధ్వనో రూపం న యేన విదితం భవేత్ ॥ ౭.౨,౧౭.౯
వ్యాప్యవ్యాపకతా తేన జ్ఞాతుమేవ న శక్యతే ॥ ౭.౨,౧౭.౧౦
తస్మాదధ్వస్వరూపం చ వ్యాప్యవ్యాపకతాం తథా ॥ ౭.౨,౧౭.౧౦
యథావదవగమ్యైవ కుర్యాదధ్వవిశోధనమ్ ॥ ౭.౨,౧౭.౧౧
కుండమండలపర్యంతం తత్ర కృత్వా యథా పురా ॥ ౭.౨,౧౭.౧౧
ద్విహస్తమానం కుర్వీత ప్రాచ్యాం కలశమండలమ్ ॥ ౭.౨,౧౭.౧౨
తతః స్నాతశ్శివాచార్యః సశిష్యః కృతనైత్యకః ॥ ౭.౨,౧౭.౧౨
ప్రవిశ్య మండలం శంభోః పూజాం పూర్వవదాచరేత్ ॥ ౭.౨,౧౭.౧౩
తత్రాఢకావరైస్సిద్ధం తండులైః పాయసం ప్రభోః ॥ ౭.౨,౧౭.౧౩
అర్ధం నివేద్య హోమార్థం శేషం సముపకల్పయేత్ ॥ ౭.౨,౧౭.౧౪
పురతః కల్పితే వాథ మండలే వర్ధిమండితే ॥ ౭.౨,౧౭.౧౪
స్థాపయేత్పఞ్చకలశాన్దిక్షు మధ్యే చ దేశికః ॥ ౭.౨,౧౭.౧౫
తేషు బ్రహ్మాణి మూలాద్యైర్బిన్దునాదసమన్వితైః ॥ ౭.౨,౧౭.౧౫
నమ ఆద్యైర్యకరాంతైః కల్పయేత్కల్పవిత్తమః ॥ ౭.౨,౧౭.౧౬
ఈశానం మధ్యమే కుంభే పురుషం పురతః స్థితే ॥ ౭.౨,౧౭.౧౬
అఘోరం దక్షిణే వామే వామం సద్యం చ పశ్చిమే ॥ ౭.౨,౧౭.౧౭
రక్షాం విధాయ ముద్రాం చ బద్ధ్వా కుంభాభిమంత్రణమ్ ॥ ౭.౨,౧౭.౧౭
కృత్వా శివానలైర్హోమం ప్రారభేత్యథా పురా ॥ ౭.౨,౧౭.౧౮
యదర్ధం పాయసం పూర్వం హోమార్థం పరికల్పితమ్ ॥ ౭.౨,౧౭.౧౮
హుత్వా శిష్యస్య తచ్ఛేషం భోక్తుం సముపకల్పయేత్ ॥ ౭.౨,౧౭.౧౯

తర్పణాంతం చ మంత్రాణాం కృత్వా కర్మ యథా పురా ॥ ౭.౨,౧౭.౧౯
హుత్వా పూర్ణాహుతిం తేషాం తతః కుర్యాత్ప్రదీపనమ్ ॥ ౭.౨,౧౭.౨౦
ఓంకారాదను హుంకారం తతో మూలం ఫడంతకమ్ ॥ ౭.౨,౧౭.౨౦
స్వాహాంతం దీపనే ప్రాహురంగాని చ యథాక్రమమ్ ॥ ౭.౨,౧౭.౨౧
తేషామాహుతయస్తిస్రో దేయా దీపనకర్మణి ॥ ౭.౨,౧౭.౨౧
మంత్రైరేకైకశస్తైస్తు విచిన్త్యా దీప్తమూర్తయః ॥ ౭.౨,౧౭.౨౨
త్రిగుణం త్రిగుణీ కృత్య ద్విజకన్యాకృతం సితమ్ ॥ ౭.౨,౧౭.౨౨
సూత్రం సూత్రేణ సంమంత్ర్య శిఖాగ్రే బంధయేచ్ఛిశోః ॥ ౭.౨,౧౭.౨౩
చరణాంగుష్ఠపర్యంతమూర్ధ్వకాయస్య తిష్ఠతః ॥ ౭.౨,౧౭.౨౩
లంబయిత్వా తు తత్సూత్రం సుషుమ్ణాం తత్ర యోజయేత్ ॥ ౭.౨,౧౭.౨౪
శాంతయా ముద్రయాదాయ మూలమంత్రేణ మంత్రవిత్ ॥ ౭.౨,౧౭.౨౪
హుత్వాహుతిత్రయం తస్యాస్సాన్నిధ్యముపకల్పయేత్ ॥ ౭.౨,౧౭.౨౫
హృది సంతాడ్య శిష్యస్య పుష్పక్షేపేణ పూర్వవత్ ॥ ౭.౨,౧౭.౨౫
౫౬౫

చైతన్యం సముపాదాయ ద్వాదశాంతే నివేద్య చ ॥ ౭.౨,౧౭.౨౬
సూత్రం సూత్రేణ సంయోజ్య సంరక్ష్యాస్త్రేణ వర్మణా ॥ ౭.౨,౧౭.౨౬
అవగుంఠ్యాథ తత్సూత్రం శిష్యదేహం విచింతయేత్ ॥ ౭.౨,౧౭.౨౭
మూలత్రయమయం పాశం భోగభోగ్యత్వలక్షణమ్ ॥ ౭.౨,౧౭.౨౭
విషయేంద్రియదేహాదిజనకం తస్య భావయేత్ ॥ ౭.౨,౧౭.౨౮
వ్యోమాదిభూతరూపిణ్యః శాంత్యతీతాదయః కలాః ॥ ౭.౨,౧౭.౨౮

సూత్రే స్వనామభిర్యోజ్యః పూజ్యశ్చైవ నమోయుతైః ॥ ౭.౨,౧౭.౨౯
అథవా బీజభూతైస్తత్కృత్వా పూర్వోదితం క్రమాత్ ॥ ౭.౨,౧౭.౨౯
తతో మలాదేస్తత్త్వాదౌ వ్యాప్తిం సమలోకయేత్ ॥ ౭.౨,౧౭.౩౦
కలావ్యాప్తిం మలాదౌ చ హుత్వా సందీపయేత్కలాః ॥ ౭.౨,౧౭.౩౦
శిష్యం శిరసి సంతాడ్య సూత్రం దేహే యథాక్రమమ్ ॥ ౭.౨,౧౭.౩౧
శాంత్యతీతపదే సూత్రం లాఞ్ఛయేన్మంత్రముచ్చరన్ ॥ ౭.౨,౧౭.౩౧
ఏవం కృత్వా నివృత్త్యన్తం శాంత్యతీతమనుక్రమాత్ ॥ ౭.౨,౧౭.౩౨
హుత్వాహుతిత్రయం పశ్చాన్మణ్డలే చ శివం యజేత్ ॥ ౭.౨,౧౭.౩౨
దేవస్య దక్షిణే శిష్యముపవేశ్యోత్తరాముఖమ్ ॥ ౭.౨,౧౭.౩౩
సదర్భే మణ్డలే దద్యాద్ధోమశిష్టం చరుం గురుః ॥ ౭.౨,౧౭.౩౩
శిష్యస్తద్గురుణా దత్తం సత్కృత్య శివపూర్వకమ్ ॥ ౭.౨,౧౭.౩౪
భుక్త్వా పశ్చాద్ద్విరాచమ్య శివమన్త్రముదీరయేత్ ॥ ౭.౨,౧౭.౩౪
అపరే మణ్డలే దద్యాత్పఞ్చగవ్యం తథా గురుః ॥ ౭.౨,౧౭.౩౫
సో ఽపి తచ్ఛక్తితః పీత్వా ద్విరాచమ్య శివం స్మరేత్ ॥ ౭.౨,౧౭.౩౫
తృతీయే మణ్డలే శిష్యముపవేశ్య యథా పురా ॥ ౭.౨,౧౭.౩౬
ప్రదద్యాద్దంతపవనం యథాశాస్త్రోక్తలక్షణమ్ ॥ ౭.౨,౧౭.౩౬
అగ్రేణ తస్య మృదునా ప్రాఙ్ముఖో వాప్యుదఙ్ముఖః ॥ ౭.౨,౧౭.౩౭
వాచం నియమ్య చాసీనశ్శిష్యో దంతాన్విశోధయేత్ ॥ ౭.౨,౧౭.౩౭
ప్రక్షాల్య దంతపవనం త్యక్త్వాచమ్య శివం స్మరేత్ ॥ ౭.౨,౧౭.౩౮
ప్రవిశేద్దేశికాదిష్టః ప్రాంజలిః శివమణ్డలమ్ ॥ ౭.౨,౧౭.౩౮
త్యక్తం తద్దన్తపవనం దృశ్యతే గురుణా యది ॥ ౭.౨,౧౭.౩౯

ప్రాగుదక్పశ్చిమే వాగ్రే శివమన్యచ్ఛివేతరమ్ ॥ ౭.౨,౧౭.౩౯

అశస్తాశాముఖే తస్మిన్గురుస్తద్దోషశాంతయే ॥ ౭.౨,౧౭.౪౦

శతమర్ధం తదర్ధం వాజుహుయాన్మూలమన్త్రతః ॥ ౭.౨,౧౭.౪౦

తతః శిష్యం సమాలభ్య జపిత్వా కర్ణయోః శివమ్ ॥ ౭.౨,౧౭.౪౧

దేవస్య దక్షిణే భాగే తం శిష్యమధివాసయేత్ ॥ ౭.౨,౧౭.౪౧

అహతాస్తరణాస్తీర్ణే స దర్భశయనే శుచిః ॥ ౭.౨,౧౭.౪౨

మంత్రితే ऽన్తః శివం ధ్యాయఞ్శయీత ప్రాక్శిరా నిశి ॥ ౭.౨,౧౭.౪౨

శిఖాయాం బద్ధసూత్రస్య శిఖయా తచ్ఛిఖాం గురుః ॥ ౭.౨,౧౭.౪౩

ఆబధ్యాహతవస్త్రేణ తమాచ్ఛాద్య చ వర్మణా ॥ ౭.౨,౧౭.౪౩

రేఖాత్రయం చ పరితో భస్మనా తిలసర్షపైః ॥ ౭.౨,౧౭.౪౪

కృత్వాస్త్రజప్తైస్తద్బాహ్యే దిగీశానాం బలిం హరేత్ ॥ ౭.౨,౧౭.౪౪

శిష్యో ऽపి పరతో ऽనశ్నన్కృత్త్వైవమధివాసనమ్ ॥ ౭.౨,౧౭.౪౫

ప్రబుధ్యోత్థాయ గురవే స్వప్నం దృష్టం నివేదయేత్ ॥ ౭.౨,౧౭.౪౫

ఓం ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డే శివదీక్షావిధానవర్ణనం నామ సప్తదశో ऽధ్యాయః

౫౬౬

అధ్యాయ ౧౮

ఉపమన్యురువాచ

తతః స్నానాదికం సర్వం సమాప్యాచార్యచోదితః ॥ ౭.౨,౧౮.౧

గచ్ఛేద్బద్ధాంజలిర్ధ్యాయఞ్ఛివమణ్డలపార్శ్వతః ॥ ౭.౨,౧౮.౧

అథ పూజాం వినా సర్వం కృత్వా పూర్వదినే యథా ॥ ౭.౨,౧౮.౨

నేత్రబంధనపర్యంతం దర్శయేన్మణ్డలం గురుః ॥ ౭.౨,౧౮.౨

బద్ధనేత్రేణ శిష్యేణ పుష్పావకిరణే కృతే ॥ ౭.౨,౧౮.౩

యత్రాపతంతి పుష్పాణి తస్య నామాఽస్య సందిశేత్ ॥ ౭.౨,౧౮.౩

తం చోపనీయ నిర్మాల్యమణ్డలేఽస్మిన్యథా పురా ॥ ౭.౨,౧౮.౪

పూజయేద్దేవమీశానం జుహుయాచ్చ శివానలే ॥ ౭.౨,౧౮.౪

శిష్యేణ యది దుఃస్వప్నో దృష్టస్తద్దోషశాంతయే ॥ ౭.౨,౧౮.౫

శతమర్ధం తదర్ధం వా జుహుయాన్మూలవిద్యయా ॥ ౭.౨,౧౮.౫

తతః సూత్రం శిఖాబద్ధం లంబయిత్వా యథా పురా ॥ ౭.౨,౧౮.౬

ఆధారపూజాప్రభృతి యన్నివృత్తికలాశ్రయమ్ ॥ ౭.౨,౧౮.౬

వాగీశ్వరీపూజనాంతం కుర్యాద్ధోమపురస్సరమ్ ॥ ౭.౨,౧౮.౭

అథ ప్రణమ్య వాగీశం నివృత్తేర్వ్యాపికాం సతీమ్ ॥ ౭.౨,౧౮.౭

మణ్డలే దేవమభ్యర్చ్య హుత్వా చైవాహుతిత్రయమ్ ॥ ౭.౨,౧౮.౮

ప్రాపయేచ్చ శిశోః ప్రాప్తిం యుగపత్సర్వయోనిషు ॥ ౭.౨,౧౮.౮

సూత్రదేహేఽథ శిష్యస్య తాడనప్రోక్షణాదికమ్ ॥ ౭.౨,౧౮.౯

కృత్వాత్మానం సమాదాయ ద్వాదశాంతే నివేద్య చ ॥ ౭.౨,౧౮.౯

తతోఽప్యాదాయ మూలేన ముద్రయా శాస్త్రదృష్టయా ॥ ౭.౨,౧౮.౧౦

యోజయేన్మనసాచార్యో యుగపత్సర్వయోనిషు ॥ ౭.౨,౧౮.౧౦

దేవానాం జాతయశ్చాష్టౌ తిరశ్చాం పఞ్చ జాతయః ॥ ౭.౨,౧౮.౧౧

జాత్యైకయా చ మానుష్యా యోనయశ్చ చతుర్దశ ॥ ౭.౨,౧౮.౧౧

తాసు సర్వాసు యుగపత్ప్రవేశాయ శిశోర్ధియా ॥ ౭.౨,౧౮.౧౨

వాగీశాన్యాం యథాన్యాయం శిష్యాత్మానం నివేశయేత్ ॥ ౭.౨,౧౮.౧౨

గర్భనిష్పత్తయే దేవం సంపూజ్య ప్రణిపత్య చ ॥ ౭.౨,౧౮.౧౩

హుత్వా చైవ యథాన్యాయం నిష్పన్నం తదనుస్మరేత్ ॥ ౭.౨,౧౮.౧౩

నిష్పన్నస్యైవముత్పత్తిమనువృత్తిం చ కర్మణా ॥ ౭.౨,౧౮.౧౪

ఆర్జవం భోగనిష్పత్తిః కుర్యాత్ప్రీతిం పరాం తథా ॥ ౭.౨,౧౮.౧౪

నిష్కృత్యర్థం చ జాత్యాయుర్భోగసంస్కారసిద్ధయే ॥ ౭.౨,౧౮.౧౫

హుత్వాహుతిత్రయం దేవం ప్రార్థయేద్దేశికోత్తమః ॥ ౭.౨,౧౮.౧౫

భోక్తృత్వవిషయాసంగమలం ౧ తత్కాయశోధనమ్ ॥ ౭.౨,౧౮.౧౬

కృత్త్వైవమేవ శిష్యస్య ఛింద్యాత్పాశత్రయం తతః ॥ ౭.౨,౧౮.౧౬

నికృత్యా పరి బద్ధస్య పాశస్యాత్యంతభేదతః ॥ ౭.౨,౧౮.౧౭

కృత్వా శిష్యస్య చైతన్యం స్వచ్ఛం మన్యేత కేవలమ్ ॥ ౭.౨,౧౮.౧౭

హుత్వా పూర్ణాహుతిం వహ్నౌ బ్రహ్మాణం పూజయేత్తతః ॥ ౭.౨,౧౮.౧౮

హుత్వాహుతిత్రయం తస్మై శివాజ్ఞామనుసందిశేత్ ॥ ౭.౨,౧౮.౧౮

పితామహ త్వయా నాస్య యాతుః శైవం పరం పదమ్ ॥ ౭.౨,౧౮.౧౯

ప్రతిబన్ధో విధాతవ్యః శైవాజ్ఞైషా గరీయసీ ॥ ౭.౨,౧౮.౧౯

ఇత్యాదిశ్య తమభ్యర్చ్య విసృజ చ విధానతః ॥ ౭.౨,౧౮.౨౦

౧ త్యాజయిత్వేతి శేషః

౫౬౬

సమభ్యర్చ్య మహాదేవం జుహుయాదాహుతిత్రయమ్ ॥ ౭.౨,౧౮.౨౦
నివృత్త్యా శుద్ధముద్ధృత్య శిష్యాత్మానం యథా పురా ॥ ౭.౨,౧౮.౨౧
నివేశ్యాత్మని సూత్రే చ వాగీశం పూజయేత్తతః ॥ ౭.౨,౧౮.౨౧
హుత్వాహుతిత్రయం తస్మై ప్రణమ్య చ విసృజ్య తామ్ ॥ ౭.౨,౧౮.౨౨
కుర్యాన్నివృత్తః సంధానం ప్రతిష్ఠాం కలయా సహ ॥ ౭.౨,౧౮.౨౨
సంధానే యుగపత్పూజాం కృత్వా హుత్వాహుతిత్రయమ్ ॥ ౭.౨,౧౮.౨౩
శిష్యాత్మనః ప్రతిష్ఠాయాం ప్రవేశం త్వథ భావయేత్ ॥ ౭.౨,౧౮.౨౩
తతః ప్రతిష్ఠామావాహ్య కృత్వాశేషం పురోదితమ్ ॥ ౭.౨,౧౮.౨౪
తద్వ్యాప్తిం వ్యాపికాం తస్య వాగీశానీం చ భావయేత్ ॥ ౭.౨,౧౮.౨౪
పూర్ణేదుమండలప్రఖ్యాం కృత్వా శేషం చ పూర్వవత్ ॥ ౭.౨,౧౮.౨౫
విష్ణవే సంవిశేదాజ్ఞాం శివస్య పరమాత్మనః ॥ ౭.౨,౧౮.౨౫
విష్ణోర్విసర్జనాద్యం చ కృత్వా శేషం చ విద్యయా ॥ ౭.౨,౧౮.౨౬
ప్రతిష్ఠామనుసంధాయ తస్యాం చాపి యథా పురా ॥ ౭.౨,౧౮.౨౬
కృత్వానుచిన్త్య తద్వ్యాప్తిం వాగీశాం చ యథాక్రమమ్ ॥ ౭.౨,౧౮.౨౭
దీప్తాగ్నౌ పూర్ణహోమాన్తం కృత్వా శేషం చ పూర్వవత్ ॥ ౭.౨,౧౮.౨౭
నీలరుద్రముపస్థాప్య తస్మై పూజాదికం తథా ॥ ౭.౨,౧౮.౨౮
కృత్వా కర్మ శివాజ్ఞాం చ దద్యాత్పూర్వోక్తవర్త్మనా ॥ ౭.౨,౧౮.౨౮
తపస్తమపి చోద్వాస్య కృత్వా తస్యాథ శాంతయే ॥ ౭.౨,౧౮.౨౯
విద్యాకలాం సమాధాయ తద్వ్యాప్తిం చావలోకయేత్ ॥ ౭.౨,౧౮.౨౯
స్వాత్మనో వ్యాపికాం తద్వద్వాగీశీం చ యథా పురా ॥ ౭.౨,౧౮.౩౦

బాలార్కసదృశాకారాం భాసయంతీం దిశో దశ ॥ ౭.౨,౧౮.౩౦

తతః శేషం యథాపూర్వం కృత్వా దేవం మహేశ్వరమ్ ॥ ౭.౨,౧౮.౩౧

ఆవాహ్యారాధ్య హుత్వాస్మై శివాజ్ఞాం మనసా దిశేత్ ॥ ౭.౨,౧౮.౩౧

మహేశ్వరం తథోత్సృజ్య కృత్వాన్యాం చ కలామిమామ్ ॥ ౭.౨,౧౮.౩౨

శాంత్యతీతాం కలాం నీత్వా తద్వ్యాప్తిమవలోకయేత్ ॥ ౭.౨,౧౮.౩౨

స్వాత్మనో వ్యాపికాం తద్వద్వాగీశాం చ విచింతయేత్ ॥ ౭.౨,౧౮.౩౩

నభోమండలసంకాశాం పూర్ణాంతం చాపి పూర్వవత్ ॥ ౭.౨,౧౮.౩౩

కృత్వా శేషవిధానేన సమభ్యర్చ్య సదాశివమ్ ॥ ౭.౨,౧౮.౩౪

తస్మై సమాదిశేదాజ్ఞాం శంభోరమితకర్మణః ॥ ౭.౨,౧౮.౩౪

తత్రాపి చ యథాపూర్వం శివం శిరసి పూర్వవత్ ॥ ౭.౨,౧౮.౩౫

సమభ్యర్చ్య చ వాగీశం ప్రణమ్య చ విసర్జయేత్ ॥ ౭.౨,౧౮.౩౫

తతశ్శివేన సమ్ప్రోక్ష్య శిష్యం శిరసి పూర్వవత్ ॥ ౭.౨,౧౮.౩౬

విలయం శాంత్యతీతాయాః శక్తితత్త్వే ఽథ చింతయేత్ ॥ ౭.౨,౧౮.౩౬

షడధ్వనః పరే పారే సర్వాధ్వవ్యాపినీ పరామ్ ॥ ౭.౨,౧౮.౩౭

కోటిసూర్యప్రతీకాశం శైవీం శక్తిఞ్చ చిన్తయేత్ ॥ ౭.౨,౧౮.౩౭

తదగ్రే శిష్యమానీయ శుద్ధస్ఫటికనిర్మలమ్ ॥ ౭.౨,౧౮.౩౮

ప్రక్షాల్య కర్తరీం పశ్చాచ్ఛివశాస్త్రోక్తమార్గతః ॥ ౭.౨,౧౮.౩౮

కుర్యాత్తస్య శిఖాచ్ఛేదం సహ సూత్రేణ దేశికః ॥ ౭.౨,౧౮.౩౯

తతస్తాం గోమయే న్యస్య శివాగ్నౌ జుహుయాచ్ఛిఖామ్ ॥ ౭.౨,౧౮.౩౯

వౌషడంతేన మూలేన పునః ప్రక్షాల్య కర్తరీమ్ ॥ ౭.౨,౧౮.౪౦

హస్తే శిష్యస్య చైతన్యం తద్దేహే వినివర్తయేత్ ॥ ౭.౨,౧౮.౪౦

తతః స్నాతం సమాచాంతం కృతస్వస్త్యయనం శిశుమ్ ॥ ౭.౨,౧౮.౪౧
ప్రవేశ్య మండలాభ్యాసం ప్రణిపత్య చ దండవత్ ॥ ౭.౨,౧౮.౪౧
పూజాం కృత్వా యథాన్యాయం క్రియావైకల్యశుద్ధయే ॥ ౭.౨,౧౮.౪౨
వాచకేనైవ మంత్రేణ జుహుయాదాహుతిత్రయమ్ ॥ ౭.౨,౧౮.౪౨
ఉపాంశూచ్చారయోగేన జుహుయాదాహుతిత్రయమ్ ॥ ౭.౨,౧౮.౪౩
పునస్సంపూజ్య దేవేశం మన్త్రవైకల్యశుద్ధయే ॥ ౭.౨,౧౮.౪౩
మానసోచ్చారయోగేన జుహుయాదాహుతిత్రయమ్ ॥ ౭.౨,౧౮.౪౪
తత్ర శంభుం సమారాధ్య మండలస్థం సహాంబయా ॥ ౭.౨,౧౮.౪౪
హుత్వాహుతిత్రయం పశ్చాత్ప్రార్థయేత్ప్రాంజలిర్గురుః ॥ ౭.౨,౧౮.౪౪
భగవంస్త్వత్ప్రసాదేన శుద్ధిరస్య షడధ్వనః ॥ ౭.౨,౧౮.౪౫
కృతా తస్మాత్పరం ధామ గమయైనం తవావ్యయమ్ ॥ ౭.౨,౧౮.౪౫
ఇతి విజ్ఞాప్య దేవాయ నాడీసంధానపూర్వకమ్ ॥ ౭.౨,౧౮.౪౬
పూర్ణాంతం పూర్వవత్కృత్వా తతో భూతాని శోధయేత్ ॥ ౭.౨,౧౮.౪౬
స్థిరాస్థిరే తతః శుద్ధ్యై శీతోష్ణే చ తతః పదే ॥ ౭.౨,౧౮.౪౭
ధ్యాయేద్వ్యాప్త్యైకతాకారే భూతశోధనకర్మణి ॥ ౭.౨,౧౮.౪౭
భూతానాం గ్రంథివిచ్ఛేదం కృత్వా త్యక్త్వా సహాధిపైః ॥ ౭.౨,౧౮.౪౮
భూతాని స్థితయోగేన యో జపేత్పరమే శివే ॥ ౭.౨,౧౮.౪౮
విశోధ్యాస్య తనుం దగ్ధ్వా ప్లావయిత్వా సుధాకణైః ॥ ౭.౨,౧౮.౪౯
స్థాప్యాత్మానం తతః కుర్యాద్విశుద్ధాధ్వమయం వపుః ॥ ౭.౨,౧౮.౪౯

తత్రాదౌ శాన్త్యతీతాం తు వ్యాపికాం స్వాధ్వనః కలామ్ ॥ ౭.౨,౧౮.౫౦
శుద్ధామేవ శిశోర్మూర్ధ్ని న్యసేచ్ఛాన్తిముఖే తథా ॥ ౭.౨,౧౮.౫౦
విద్యాం గలాదినాభ్యంతం ప్రతిష్ఠాం తదధః క్రమాత్ ॥ ౭.౨,౧౮.౫౧
జాన్వంతం తదధో న్యస్యేన్నివృత్తిం చానుచింతయేత్ ॥ ౭.౨,౧౮.౫౧
స్వబీజైస్సూత్రమంత్రం చ న్యస్యాం గ్రైస్తం శివాత్మకమ్ ॥ ౭.౨,౧౮.౫౨
బుద్ధ్వా తం హృదయాంభోజే దేవమావాహ్య పూజయేత్ ॥ ౭.౨,౧౮.౫౨
ఆశాస్య నిత్యసాంనిధ్యం శివస్వాత్మ్యం శిశౌ గురుః ॥ ౭.౨,౧౮.౫౩
శివతేజోమయస్యాస్య శిశోరాపాదయేద్గుణాన్ ॥ ౭.౨,౧౮.౫౩
అణిమాదీన్ప్రసీదేతి ప్రదద్యాదాహుతిత్రయమ్ ॥ ౭.౨,౧౮.౫౪
తథైవ తు గుణానేవ పునరస్యోపపాదయేత్ ॥ ౭.౨,౧౮.౫౪
సర్వజ్ఞతాం తథా తృప్తిం బోధం చాద్యన్తవర్జితమ్ ॥ ౭.౨,౧౮.౫౫
అలుప్తశక్తిం స్వాతన్త్ర్యమనంతాం శక్తిమేవ చ ॥ ౭.౨,౧౮.౫౫
తతో దేవమనుజ్ఞాప్య సద్యాదికలశైస్తు తమ్ ॥ ౭.౨,౧౮.౫౬
అభిషించేత దేవేశం ధ్యాయన్హృది యథాక్రమమ్ ॥ ౭.౨,౧౮.౫౬
అథోపవేశ్య తం శిష్యం శివమభ్యర్చ్య పూర్వవత్ ॥ ౭.౨,౧౮.౫౭
లబ్ధానుజ్ఞః శివాచ్చైవీం విద్యామస్మై సమాదిశేత్ ॥ ౭.౨,౧౮.౫౭
ఓంకారపూర్వికాం తత్ర సంపుటాన్తు నమో ఽంతగామ్ ॥ ౭.౨,౧౮.౫౮
శివశక్తియుతాఞ్చైవ శక్తివిద్యాం చ తాదృశీమ్ ॥ ౭.౨,౧౮.౫౮
ఋషిం ఛన్దశ్చ దేవం చ శివతాం శివయోస్తథా ॥ ౭.౨,౧౮.౫౯
పూజాం సావరణాం శమ్భోరాసనాని చ సన్దిశేత్ ॥ ౭.౨,౧౮.౫౯
పునః సంపూజ్య దేవేశం యన్మయా సమనుష్ఠితమ్ ॥ ౭.౨,౧౮.౬౦

సుకృతం కురు తత్సర్వమితి విజ్ఞాపయేచ్ఛివమ్ ॥ ౭.౨,౧౮.౬౦

సహశిష్యో గురుర్దేవం దణ్డవత్క్షితిమండలే ॥ ౭.౨,౧౮.౬౧

ప్రణమ్యోద్వాసయేత్తస్మాన్మండలాత్పావకాదపి ॥ ౭.౨,౧౮.౬౧

౫౬౭

తతః సదసికాః సర్వే పూజ్యాః పూజార్హకాః క్రమాత్ ॥ ౭.౨,౧౮.౬౨

సేవ్యా విత్తానుసారేణ సదస్యాశ్చ సహర్త్విజః ॥ ౭.౨,౧౮.౬౩

విత్తశాఠ్యం న కుర్వీత యదీచ్ఛేచ్ఛివమాత్మనః ॥ ౭.౨,౧౮.౬౩

ఓం ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డే షడధ్వశుద్ధ్యాదికథనం నామాష్టాదశో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౧౯

ఉపమన్యురువాచ

అతః పరం ప్రవక్ష్యామి సాధకం నామ నామతః ॥ ౭.౨,౧౯.౧

సంస్కారమన్త్రమాహాత్మ్యం కథనే సూచితం మయా ॥ ౭.౨,౧౯.౧

సంపూజ్య మండలే దేవం స్థాప్య కుమ్భే చ పూర్వవత్ ॥ ౭.౨,౧౯.౨

హుత్వా శిష్యమనుష్ణీషం ప్రాపయేద్భువి మండలే ॥ ౭.౨,౧౯.౨

పూర్వాంతం పూర్వవత్కృత్వా హుత్వాహుతిశతం తథా ॥ ౭.౨,౧౯.౩

సంతర్ప్య మూలమన్త్రేణ కలశైర్దేశికోత్తమః ॥ ౭.౨,౧౯.౩

సన్దీప్య చ యథాపూర్వం కృత్వా పూర్వోదితం క్రమాత్ ॥ ౭.౨,౧౯.౪

అభిషిచ్య యథాపూర్వం ప్రదద్యాన్మన్త్రముత్తమమ్ ॥ ౭.౨,౧౯.౪

తత్ర విద్యోపదేశాంతం కృత్వా విస్తరశః క్రమాత్ ॥ ౭.౨,౧౯.౫

పుష్పామ్బునా శిశోః పాణౌ విద్యాం శైవీం సమర్పయేత్ ॥ ౭.౨,౧౯.౫

తవైహికాముష్మికయోః సర్వసిద్ధిఫలప్రదః ॥ ౭.౨,౧౯.౬

భవత్యేవ మహామన్త్రః ప్రసాదాత్పరమేష్ఠినః ॥ ౭.౨,౧౯.౬

ఇత్యుక్త్వా దేవమభ్యర్చ్య లబ్ధానుజ్ఞః శివాద్గురుః ॥ ౭.౨,౧౯.౭

సాధనం శివయోగం చ సాధకాయ సమాదిశేత్ ॥ ౭.౨,౧౯.౭

తచ్ఛ్రుత్వా గురుసందేశం క్రమశో మంత్రసాధకః ॥ ౭.౨,౧౯.౮

పురతో వినియోగస్య మన్త్రసాధనమాచరేత్ ॥ ౭.౨,౧౯.౮

సాధనం మూలమన్త్రస్య పురశ్చరణముచ్యతే ॥ ౭.౨,౧౯.౯

పురతశ్చరణీయత్వాద్వినియోగాఖ్యకర్మణః ॥ ౭.౨,౧౯.౯

నాత్యన్తం కరణీయన్తు ముముక్షోర్మన్త్రసాధనమ్ ॥ ౭.౨,౧౯.౧౦

కృతన్తు తదిహాన్యత్ర తాస్యాపి శుభదం భవేత్ ॥ ౭.౨,౧౯.౧౦

శుభే ఽహని శుభే దేశే కాలే వా దోషవర్జితే ॥ ౭.౨,౧౯.౧౧

శుక్లదన్తనఖః స్నాతః కృతపూర్వాహ్ణికక్రియః ॥ ౭.౨,౧౯.౧౧

అలంకృత్య యథా లబ్ధైర్గంధమాల్యవిభూషణైః ॥ ౭.౨,౧౯.౧౨

సోష్ణీషః సోత్తరాసంగః సర్వశుక్లసమాహితః ॥ ౭.౨,౧౯.౧౨

దేవాలయే గృహే ఽన్యస్మిన్దేశే వా సుమనోహరే ॥ ౭.౨,౧౯.౧౩

సుఖేనాభ్యస్తపూర్వేణ త్వాసనేన కృతాసనః ॥ ౭.౨,౧౯.౧౩

తనుం కృత్వాత్మనః శైవీం శివశాస్త్రోక్తవర్త్మనా ॥ ౭.౨,౧౯.౧౪

సంపూజ్య దేవదేవేశం నకులీశ్వరమీశ్వరమ్ ॥ ౭.౨,౧౯.౧౪

నివేద్య పాయసం తస్మై సమప్యారాధనం క్రమాత్ ॥ ౭.౨,౧౯.౧౫

ప్రణిపత్య చ తం దేవం ప్రాప్తానుజ్ఞశ్చ తన్ముఖాత్ ॥ ౭.౨,౧౯.౧౫

కోటివారం తదర్ధం వా తదర్ధం వా జపేచ్ఛివమ్ ॥ ౭.౨,౧౯.౧౬

లక్షవింశతికం వాపి దశలక్షమథాపి వా ॥ ౭.౨,౧౯.౧౬

తతశ్చ పాయసాక్షారలవణైకమితాశనః ॥ ౭.౨,౧౯.౧౭

అహింసకః క్షమీ శాంతో దాంతశ్చైవ సదా భవేత్ ॥ ౭.౨,౧౯.౧౭

అలాభే పాయసస్యాశ్నన్ఫలమూలాదికాని వా ॥ ౭.౨,౧౯.౧౮

విహితాని శివేనైవ విశిష్టాన్యుత్తరోత్తరమ్ ॥ ౭.౨,౧౯.౧౮

చరుం భక్ష్యమథో సక్తుకణాన్యావకమేవ చ ॥ ౭.౨,౧౯.౧౯

౫౬౮

శాకం పయో దధి ఘృతం మూలం ఫలమథోదకమ్ ॥ ౭.౨,౧౯.౧౯

అభిమంత్ర్య చ మన్త్రేణ భక్ష్యభోజ్యాదికాని చ ॥ ౭.౨,౧౯.౨౦

సాధనే ఽస్మిన్విశేషేణ నిత్యం భుఞ్జీత వాగ్యతః ॥ ౭.౨,౧౯.౨౦

మన్త్రాష్టశతపూతేన జలేన శుచినా వ్రతీ ॥ ౭.౨,౧౯.౨౧

స్నాయాన్నదీనదోత్థేన ప్రోక్షయేద్వాథ శక్తితః ॥ ౭.౨,౧౯.౨౧

తర్పయేచ్చ తథా నిత్యం జుహుయాచ్చ శివానలే ॥ ౭.౨,౧౯.౨౨

సప్తభిః పఞ్చభిర్ద్రవ్యైస్త్రిభిర్వాథ ఘృతేన వా ॥ ౭.౨,౧౯.౨౨

ఇత్థం భక్త్యా శివం శైవో యః సాధయతి సాధకః ॥ ౭.౨,౧౯.౨౩

తస్యేహాముత్ర దుష్ప్రాపం న కించిదపి విద్యతే ॥ ౭.౨,౧౯.౨౩

అథవా ఽహరహర్మంత్రం జపేదేకాగ్రమానసః ॥ ౭.౨,౧౯.౨౪

అనశ్నన్నేవ సాహస్రం వినా మన్త్రస్య సాధనమ్ ॥ ౭.౨,౧౯.౨౪

న తస్య దుర్లభం కించిన్న తస్యాస్త్యశుభం క్వచిత్ ॥ ౭.౨,౧౯.౨౫

ఇహ విద్యాం శ్రియం సౌఖ్యం లబ్ధ్వా ముక్తిం చ విందతి ॥ ౭.౨,౧౯.౨౫

సాధనే వినియోగే చ నిత్యే నైమిత్తికే తథా ॥ ౭.౨,౧౯.౨౬

జపేజ్జలైర్భస్మనా చ స్నాత్వా మన్త్రేణ చ క్రమాత్ ॥ ౭.౨,౧౯.౨౬

శుచిర్బద్ధశిఖస్సూత్రీ సపవిత్రకరస్తథా ॥ ౭.౨,౧౯.౨౭

ధృతత్రిపుండ్రరుద్రాక్షో విద్యాం పఞ్చాక్షరీం జపేత్ ॥ ౭.౨,౧౯.౨౭

ఓం ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖండే సాధకసంస్కారమన్త్రమాహాత్మ్యం నామైకోనవింశో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౨౦

ఉపమన్యురువాచ

అథైవం సంస్కృతం శిష్యం కృతపాశుపతవ్రతమ్ ॥ ౭.౨,౨౦.౧

ఆచార్యత్వే ఽభిషించేత తద్యోగత్వేన చాన్యథా ॥ ౭.౨,౨౦.౧

మణ్డలం పూర్వవత్కృత్వా సంపూజ్య పరమేశ్వరమ్ ॥ ౭.౨,౨౦.౨

స్థాపయత్పఞ్చకలశాన్దిక్షు మధ్యే చ పూర్వవత్ ॥ ౭.౨,౨౦.౨

నివృత్తిం పురతో న్యస్య ప్రతిష్ఠాం పశ్చిమే ఘటే ॥ ౭.౨,౨౦.3

విద్యాం దక్షిణతః శాంతిముత్తరే మధ్యతః పరామ్ ॥ ౭.౨,౨౦.3

కృత్వా రక్షాదికం తత్ర బద్ధ్వా ముద్రాం చ ధైనవీమ్ ॥ ౭.౨,౨౦.౪

అభిమంత్ర్య ఘటాన్హుత్వా పూర్ణాంతం చ యథా పురా ॥ ౭.౨,౨౦.౪

ప్రవేశ్య మండలే శిష్యమనుష్ణీషం చ దేశికః ॥ ౭.౨,౨౦.౫

తర్పణాద్యం తు మంత్రాణాం కుర్యాత్పూర్వావసానకమ్ ॥ ౭.౨,౨౦.౫

తతః సంపూజ్య దేవేశమనుజ్ఞాప్య చ పూర్వవత్ ॥ ౭.౨,౨౦.౬

అభిషేకాయ తం శిష్యమాసనం త్వధిరోహయేత్ ॥ ౭.౨,౨౦.౬

సకలీకృత్య తం పశ్చాత్కలాపఞ్చకరూపిణమ్ ॥ ౭.౨,౨౦.౭

న్యస్తమంత్రతనుం బద్ధ్వా శివం శిష్యం సమర్పయేత్ ॥ ౭.౨,౨౦.౭

తతో నివృత్తికుంభాదిఘటానుద్ధృత్య వై క్రమాత్ ॥ ౭.౨,౨౦.౮

మధ్యమాన్తాచ్ఛివేనైవ శిష్యం తమభిషేచయత్ ॥ ౭.౨,౨౦.౮

శివహస్తం సమర్ప్యాథ శిశోః శిరసి దేశికః ॥ ౭.౨,౨౦.౯

శివభావసమాపన్నః శివాచార్యం తమాదిశేత్ ॥ ౭.౨,౨౦.౯

అథాలంకృత్య తం దేవమారాధ్య శివమణ్డలే ॥ ౭.౨,౨౦.౧౦

శతమష్టోత్తరం హుత్వా దద్యాత్పూర్ణాహుతిం తతః ॥ ౭.౨,౨౦.౧౦

పునః సమ్పూజ్య దేవేశం ప్రణమ్య భువి దండవత్ ॥ ౭.౨,౨౦.౧౧

శిరస్యంజలిమాధాయ శివం విజ్ఞాపయేద్గురుః ॥ ౭.౨,౨౦.౧౧

భగవంస్త్వత్ప్రసాదేన దేశికో.యం మయా కృతః ॥ ౭.౨,౨౦.౧౨

అనుగృహ్య త్వయా దేవ దివ్యాజ్ఞాస్మై ప్రదీయతామ్ ॥ ౭.౨,౨౦.౧౨

ఏవం విజ్ఞాప్య శిష్యేణ సహ భూయః ప్రణమ్య చ ॥ ౭.౨,౨౦.౧౩

౫౬౮

శివం శివాగమం దివ్యం పూజయేచ్ఛివవద్గురుః ॥ ౭.౨,౨౦.౧౩

పునః శివమనుజ్ఞాప్య శివజ్ఞానస్య పుస్తకమ్ ॥ ౭.౨,౨౦.౧౪

ఉభాభ్యామథ పాణిభ్యాం దద్యాచ్ఛిష్యాయ దేశికః ॥ ౭.౨,౨౦.౧౪

స తామ్మూర్ధ్ని సమాధాయ విద్యాం విద్యాసనోపరి ॥ ౭.౨,౨౦.౧౫

అధిరోప్య యథాన్యాయమభివంద్య సమర్చయేత్ ॥ ౭.౨,౨౦.౧౫

అథ తస్మై గురుర్దద్యాద్రాజోపకరణాన్యపి ॥ ౭.౨,౨౦.౧౬

ఆచార్యపదవీం ప్రాప్తో రాజ్యం చాపి యతో ఽర్హతి ॥ ౭.౨,౨౦.౧౬

అథానుశాసనం కుర్యాత్పూర్వైరాచరితం యథా ॥ ౭.౨,౨౦.౧౭

యథా చ శివశాస్త్రోక్తం యథా లోకేషు పూజ్యతే ॥ ౭.౨,౨౦.౧౭

శిష్యాన్పరిక్ష్య యత్నేన శివశాస్త్రోక్తలక్షణైః ॥ ౭.౨,౨౦.౧౮

సంస్కృత్య చ శివజ్ఞానం తేభ్యో దద్యాచ్చ దేశికః ॥ ౭.౨,౨౦.౧౮

ఏవం సర్వమనాయాసం శౌచం క్షాంతిం దయాం తథా ॥ ౭.౨,౨౦.౧౯

అస్పృహామప్యసూయాం చ యత్నేన చ విభావయేత్ ॥ ౭.౨,౨౦.౧౯

ఇత్థమాదిశ్య తం శిష్యం శివముద్వాస్య మండలాత్ ॥ ౭.౨,౨౦.౨౦

శివకుంభానలాదీంశ్చ సదస్యానపి పూజయేత్ ॥ ౭.౨,౨౦.౨౦

యుగపద్వాథ సంస్కారాన్కుర్వీత సగణో గురుః ॥ ౭.౨,౨౦.౨౧

తత్ర యత్ర ద్వయం వాపి ప్రయోగస్యోపదిశ్యతే ॥ ౭.౨,౨౦.౨౧

తదాదావేవ కలశాన్కల్పయేదధ్వశుద్ధివత్ ॥ ౭.౨,౨౦.౨౨

కృత్వా సమయసంస్కారమభిషేకం వినాఖిలమ్ ॥ ౭.౨,౨౦.౨౨

సమభ్యర్చ్య శివం భూయః కృత్వా చాధ్వవిశోధనమ్ ॥ ౭.౨,౨౦.౨౩

తస్మిన్పరిసమాప్తే తు పునర్దేవం ప్రపూజయేత్ ॥ ౭.౨,౨౦.౨౩

హుత్వా మంత్రన్తు సంతర్ప్య సందీప్యాశాస్య చేశ్వరమ్ ॥ ౭.౨,౨౦.౨౪

సమర్ప్య మంత్రం శిష్యస్య పాణౌ శేషం సమాపయేత్ ॥ ౭.౨,౨౦.౨౪

అథవా మంత్రసంస్కారమనుచింత్యాఖిలం క్రమాత్ ॥ ౭.౨,౨౦.౨౫

అధ్వశుద్ధిం గురుః కుర్యాదభిషేకావసానికమ్ ॥ ౭.౨,౨౦.౨౫

తత్ర యః శాన్త్యతీతాదికలాసు విహితో విధిః ॥ ౭.౨,౨౦.౨౬

స సర్వో ఒపి విధాతవ్యస్తత్త్వత్రయవిశోధనే ॥ ౭.౨,౨౦.౨౬

శివవిద్యాత్మతత్త్వాఖ్యం తత్త్వత్రయముదాహృతమ్ ॥ ౭.౨,౨౦.౨౭

శక్తౌ శివస్తతో విద్యాత్తస్యాస్త్వాత్మా సముద్భభౌ ॥ ౭.౨,౨౦.౨౭

శివేన శాంత్యతీతాధ్వా వ్యాప్తస్తదపరః పరః ॥ ౭.౨,౨౦.౨౮

విద్యయా పరిశిష్టో ఒధ్వా హ్యాత్మనా నిఖిలః క్రమాత్ ॥ ౭.౨,౨౦.౨౮

దుర్లభం శాంభవం మత్వా మంత్రమూలం మనీషిణః ॥ ౭.౨,౨౦.౨౯

శాక్తం శంసీత సంస్కారం శివశాస్త్రార్థపారగాః ॥ ౭.౨,౨౦.౨౯

ఇతి తే సర్వమాఖ్యాతం సంస్కారాఖ్యస్య కర్మణః ॥ ౭.౨,౨౦.30

చాతుర్విధ్యమిదం కృష్ణ కిం భూయ శ్రోతుమిచ్ఛసి ॥ ౭.౨,౨౦.30

ఓం ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డే విశేషాదిసంస్కృతిర్నామ వింశో ఒధ్యాయః

అధ్యాయ ౨౧

కృష్ణ ఉవాచ

భగవఞ్ఛ్రోతుమిచ్ఛామి శివాశ్రమనిషేవిణామ్ ॥ ౭.౨,౨౧.౧

శివశాస్త్రోదితం కర్మ నిత్యనైమిత్తికం తథా ॥ ౭.౨,౨౧.౧

ఉపమన్యురువాచ

ప్రాతరుత్థాయ శయనాద్ధ్యాత్వా దేవం సహామ్బయా ॥ ౭.౨,౨౧.౨

విచార్య కార్యం నిర్గచ్ఛేద్గృహాదభ్యుదితే ఒరుణే ॥ ౭.౨,౨౧.౨

అబాధే విజనే దేశే కుర్యాదావశ్యకం తతః ॥ ౭.౨,౨౧.3

౪౬౯

కృత్వా శౌచం విధానేన దంతధావనమాచరేత్ ॥ ౭.౨,౨౧.౩

అలాభే దంతకాష్ఠానామష్టమ్యాదిదినేషు చ ॥ ౭.౨,౨౧.౪

అపాం ద్వాదశగణ్డూషైః కుర్యాదాస్యవిశోధనమ్ ॥ ౭.౨,౨౧.౪

ఆచమ్య విధివత్పశ్చాద్వారుణం స్నానమాచరేత్ ॥ ౭.౨,౨౧.౫

నద్యాం వా దేవఖాతే వా హ్రదే వాథ గృహే ఽపి వా ॥ ౭.౨,౨౧.౫

స్నానద్రవ్యాణి తత్తీరే స్థాపయిత్వా బహిర్మలమ్ ॥ ౭.౨,౨౧.౬

వ్యాపోహ్య మృదమాలిప్య స్నాత్వా గోమయమాలిపేత్ ॥ ౭.౨,౨౧.౬

స్నాత్వా పునః పునర్వస్త్రం త్యక్త్వావాథ విశోధ్య చ ॥ ౭.౨,౨౧.౭

సుస్నాతో నృపవద్భూయః శుద్ధం వాసో వసీత చ ॥ ౭.౨,౨౧.౭

మలస్నానం సుగంధాద్యైః స్నానం దన్తవిశోధనమ్ ॥ ౭.౨,౨౧.౮

న కుర్యాద్బ్రహ్మచారీ చ తపస్వీ విధవా తథా ॥ ౭.౨,౨౧.౮

సోపవీతశ్శిఖాం బద్ధా ప్రవిశ్య చ జలాంతరమ్ ॥ ౭.౨,౨౧.౯

అవగాహ్య సమాచాంతో జలే న్యస్యేత్త్రిమండలమ్ ॥ ౭.౨,౨౧.౯

సౌమ్యే మగ్నః పునర్మంత్రం జపేచ్ఛక్త్యా శివం స్మరేత్ ॥ ౭.౨,౨౧.౧౦

ఉత్థాయాచమ్య తేనైవ స్వాత్మానమభిషేచయేత్ ॥ ౭.౨,౨౧.౧౦

గోశృంగేణ సదర్భేణ పాలాశేన దలేన వా ॥ ౭.౨,౨౧.౧౧

పాద్మేన వాథ పాణిభ్యాం పఞ్చకృత్వస్త్రిరేవ వా ॥ ౭.౨,౨౧.౧౧

ఉద్యానాదౌ గృహే చైవ వర్ధన్యా కలశేన వా ॥ ౭.౨,౨౧.౧౨

అవగాహనకాలే ఽద్భిర్మంత్రితైరభిషేచయేత్ ॥ ౭.౨,౨౧.౧౨

అథ చేద్వారుణం కర్తుమశక్తః శుద్ధవాససా ॥ ౭.౨,౨౧.౧౩

ఆర్ద్రేణ శోధయేద్దేహమాపాదతలమస్తకమ్ ॥ ౭.౨,౨౧.౧౩

ఆగ్నేయం వాథ వా మాంత్రం కుర్యాత్స్నానం శివేన వా ॥ ౭.౨,౨౧.౧౪
శివచింతాపరం స్నానం యుక్తస్యాత్మీయముచ్యతే ॥ ౭.౨,౨౧.౧౪
స్వసూత్రోక్తవిధానేన మంత్రాచమనపూర్వకమ్ ॥ ౭.౨,౨౧.౧౫
ఆచరేద్బ్రహ్మయజ్ఞాంతం కృత్వా దేవాదితర్పణమ్ ॥ ౭.౨,౨౧.౧౫
మండలస్థం మహాదేవం ధ్యాత్వాభ్యర్చ్య యథావిధి ॥ ౭.౨,౨౧.౧౬
దద్యాదర్ఘ్యం తతస్తస్మై శివాయాదిత్యరూపిణే ॥ ౭.౨,౨౧.౧౬
అథ వైతతస్వసూత్రోక్తం కృత్వా హస్తౌ విశోధయేత్ ॥ ౭.౨,౨౧.౧౭
కరన్యాసం తతః కృత్వా సకలీకృతవిగ్రహః ॥ ౭.౨,౨౧.౧౭
వామహస్తగతాంభోభిర్గంధసిద్ధార్థకాన్వితైః ॥ ౭.౨,౨౧.౧౮
కుశపుంజేన వాభ్యుక్ష్య మూలమంత్రసమన్వితైః ॥ ౭.౨,౨౧.౧౮
ఆపోహిష్ఠాదిభిర్మన్త్రైః శేషమాఘ్రాయ వై జలమ్ ॥ ౭.౨,౨౧.౧౯
వామనాసాపుటేనైవ దేవం సంభావయేత్సితమ్ ॥ ౭.౨,౨౧.౧౯
అర్ఘమాదాయ దేహస్థం సవ్యనాసాపుటేన చ ॥ ౭.౨,౨౧.౨౦
కృష్ణవర్ణేన బాహ్యస్థం భావయేచ్చ శిలాగతమ్ ॥ ౭.౨,౨౧.౨౦
తర్పయేదథ దేవేభ్య ఋషిభిశ్చ విశేషతః ॥ ౭.౨,౨౧.౨౧
భూతేభ్యశ్చ పితృభ్యశ్చ దద్యాదర్ఘ్యం యథావిధి ॥ ౭.౨,౨౧.౨౧
రక్తచందనతోయేన హస్తమాత్రేణ మండలమ్ ॥ ౭.౨,౨౧.౨౨
సువృత్తం కల్పయేద్భూమౌ రక్తచూర్ణాద్యలంకృతమ్ ॥ ౭.౨,౨౧.౨౨
తత్ర సంపూజయేద్భానుం స్వకీయావరణైః సహ ॥ ౭.౨,౨౧.౨౩
స్వఖోల్కాయేతి మంత్రేణ సాంగతస్సుఖసిద్ధయే ॥ ౭.౨,౨౧.౨౩
పునశ్చ మండలం కృత్వా తదంగైః పరిపూజ్య చ ॥ ౭.౨,౨౧.౨౪

తత్ర స్థాప్య హేమపాత్రం మాగధప్రస్థసంమితమ్ ॥ ౭.౨,౨౧.౨౪
౫౬౯

పూరయేద్గంధతోయేన రక్తచందనయోగినా ॥ ౭.౨,౨౧.౨౫
రక్తపుష్పైస్తిలైశ్చైవ కుశాక్షతసమన్వితైః ॥ ౭.౨,౨౧.౨౫
దూర్వాపామార్గవ్యైశ్చ కేవలేన జలేన వా ॥ ౭.౨,౨౧.౨౬
జానుభ్యాం ధరణీం గత్వా నత్వా దేవం చ మండలే ॥ ౭.౨,౨౧.౨౬
కృత్వా శిరసి తత్పాత్రం దద్యాదర్ఘ్యం శివాయ తత్ ॥ ౭.౨,౨౧.౨౭
అథవాంజలినా తోయం సదర్భం మూలవిద్యయా ॥ ౭.౨,౨౧.౨౭
ఉత్క్షిపేదమ్బరస్థాయ శివాయాదిత్యమూర్తయే ॥ ౭.౨,౨౧.౨౮
కృత్వా పునః కరన్యాసం కరశోధనపూర్వకమ్ ॥ ౭.౨,౨౧.౨౮
బుద్ధ్వేశానాదిసద్యాంతం పఞ్చబ్రహ్మమయం శివమ్ ॥ ౭.౨,౨౧.౨౯
గృహీత్వా భసితం మన్త్రైర్విమృజ్యాఙ్గాని సంస్పృశేత్ ॥ ౭.౨,౨౧.౨౯
యా దినాంతైశ్శిరోవక్త్రహృద్గుహ్యచరణాన్క్రమాత్ ॥ ౭.౨,౨౧.30
తతో మూలేన సర్వాంగమాలభ్య వసనాన్తరమ్ ॥ ౭.౨,౨౧.30
పరిధాయ ద్విరాచమ్య ప్రోక్ష్యైకాదశమన్త్రితైః ॥ ౭.౨,౨౧.3౧
జలైరాచ్ఛాద్య వాసో ఽయద్ద్విరాచమ్య శివం స్మరేత్ ॥ ౭.౨,౨౧.3౧
పునర్న్యస్తకరో మన్త్రీ త్రిపుండ్రం భస్మనా లిఖేత్ ॥ ౭.౨,౨౧.3౨
అవక్రమాయ తం వ్యక్తం లలాటే గన్ధవారిణా ॥ ౭.౨,౨౧.3౨
వృత్తం వా చతురస్రం వా బిన్దుమర్ధేన్దుమేవ వా ॥ ౭.౨,౨౧.33
లలాటే యాదృశం పుణ్డ్రం లిఖితం భస్మనా పునః ॥ ౭.౨,౨౧.33

తాదృశం భుజయోర్మూర్ధ్ని స్తనయోరంతరే లిఖేత్ ॥ ౭.౨,౨౧.౩౪

సర్వాంగోద్ధూలనం చైవ న సమానం త్రిపుణ్డ్రకైః ॥ ౭.౨,౨౧.౩౪

తస్మాత్త్రిపుణ్డ్రమేవైకం లిఖేదుద్ధూలనం వినా ॥ ౭.౨,౨౧.౩౫

రుద్రాక్షాన్ధారయేన్మూర్ధ్ని కంఠే శ్రోత్రే కరే తథా ॥ ౭.౨,౨౧.౩౫

సువర్ణవర్ణమచ్ఛిన్నం శుభం నాన్యైర్ధృతం శుభమ్ ॥ ౭.౨,౨౧.౩౬

విప్రాదీనాం క్రమాచ్ఛ్రేష్ఠం పీతం రక్తమథాసితమ్ ॥ ౭.౨,౨౧.౩౬

తదలాభే యథాలాభం ధారణీయమదూషితమ్ ॥ ౭.౨,౨౧.౩౭

తత్రాపి నోత్తరం నీచైర్ధార్యం నీచమథోత్తరైః ॥ ౭.౨,౨౧.౩౭

నాశుచిర్ధారయేదక్షం సదా కాలేషు ధారయేత్ ॥ ౭.౨,౨౧.౩౮

ఇత్థం త్రిసంధ్యమథవా ద్విసంధ్యం సకృదేవ వా ॥ ౭.౨,౨౧.౩౮

కృత్వా స్నానాదికం శక్త్యా పూజయేత్పరమేశ్వరమ్ ॥ ౭.౨,౨౧.౩౯

ప్రజాస్థానం సమాసాద్య బద్ధ్వా రుచిరమాసనమ్ ॥ ౭.౨,౨౧.౩౯

ధ్యాయేద్దేవం చ దేవీం చ ప్రాఙ్ముఖో వాప్యుదఙ్ముఖః ॥ ౭.౨,౨౧.౪౦

శ్వేతాదీన్నకులీశాంతాంస్తచ్ఛిష్యాన్ప్రణమేద్గురుమ్ ॥ ౭.౨,౨౧.౪౦

పునర్దేవం శివం నత్వా తతో నామాష్టకం జపేత్ ॥ ౭.౨,౨౧.౪౧

శివో మహేశ్వరశ్చైవ రుద్రో విష్ణుః పితామహః ॥ ౭.౨,౨౧.౪౧

సంసారవైద్యస్సర్వజ్ఞః పరమాత్మేతి చాష్టకమ్ ॥ ౭.౨,౨౧.౪౨

అథవా శివమేవైకం జపిత్వైకాదశాధికమ్ ॥ ౭.౨,౨౧.౪౨

జిహ్వాగ్రే తేజసో రాశిం ధ్యాత్వావ్యాధ్యాదిశాంతయే ॥ ౭.౨,౨౧.౪౩

ప్రక్షాల్య చరణౌ కృత్వా కరౌ చందనచర్చితౌ ॥ ౭.౨,౨౧.౪౩

ప్రకుర్వీత కరన్యాసం కరశోధనపూర్వకమ్ ॥ ౭.౨,౨౧.౪౩

ఓం ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డే నిత్యనైమిత్తికకర్మవర్ణనం నామైకవింశో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౨౨

ఉపమన్యురువాచ

న్యాసస్తు త్రివిధః ప్రోక్తః స్థిత్యుత్పత్తిలయక్రమాత్ ॥ ౭.౨,౨౨.౧

స్థితిర్న్యాసో గృహస్థానాముత్పత్తిర్బ్రహ్మచారిణామ్ ॥ ౭.౨,౨౨.౧

౫౭౦

యతీనాం సంహృతిన్యాసో వనస్థానాం తథైవ చ ॥ ౭.౨,౨౨.౨

స ఏవ భర్తృహీనాయాః కుటుంబిన్యాః స్థితిర్భవేత్ ॥ ౭.౨,౨౨.౨

కన్యాయాః పునరుత్పత్తిం వక్ష్యే న్యాసస్య లక్షణమ్ ॥ ౭.౨,౨౨.౩

అంగుష్ఠాదికనిష్ఠాంతం స్థితిన్యాస ఉదాహృతః ॥ ౭.౨,౨౨.౩

దక్షిణాంగుష్ఠమారభ్య వామాంగుష్ఠాన్తమేవ చ ॥ ౭.౨,౨౨.౪

ఉత్పత్తిన్యాస ఆఖ్యాతో విపరీతస్తు సంహృతిః ॥ ౭.౨,౨౨.౪

సబిందుకాన్నకారాదీన్వర్ణాన్న్యస్యేదనుక్రమాత్ ॥ ౭.౨,౨౨.౫

అంగులీషు శివం న్యస్యేత్తలయోరప్యనామయోః ॥ ౭.౨,౨౨.౫

అస్త్రన్యాసం తతః కృత్వా దశదిక్ష్వస్త్రమంత్రతః ॥ ౭.౨,౨౨.౬

నివృత్త్యాదికలాః పఞ్చ పఞ్చభూతస్వరూపిణీః ॥ ౭.౨,౨౨.౬

పఞ్చభూతాధిపైస్సార్ధం తతచ్చిహ్నసమన్వితాః ॥ ౭.౨,౨౨.౭

హృత్కణ్ఠతాలుభ్రూమధ్యబ్రహ్మరన్ధ్రసమాశ్రయాః ॥ ౭.౨,౨౨.౭

తద్తద్బీజేన సంగ్రంథీస్తద్తద్బీజేషు భావయేత్ ॥ ౭.౨,౨౨.౮

తాసాం విశోధనార్థాయ విద్యాం పఞ్చాక్షరీం జపేత్ ॥ ౭.౨,౨౨.౮

నిరుద్ధ్వా ప్రాణవాయుం చ గుణసంఖ్యానుసారతః ॥ ౭.౨,౨౨.౯

భూతగ్రంథిం తతశ్ఛిద్యాదస్త్రేణైవాస్త్రముద్రయా ॥ ౭.౨,౨౨.౯

నాడ్యా సుషుమ్నయాత్మానం ప్రేరితం ప్రాణవాయునా ॥ ౭.౨,౨౨.౧౦

నిర్గతం బ్రహ్మరన్ధ్రేణ యోజయేచ్ఛివతేజసా ॥ ౭.౨,౨౨.౧౦

విశోష్య వాయునా పశ్చాద్దేహం కాలాగ్నినా దహేత్ ॥ ౭.౨,౨౨.౧౧

తతశ్చోపరిభావేన కలాస్సంహృత్య వాయునా ॥ ౭.౨,౨౨.౧౧

దేహం సంహృత్య వై దగ్ధం కలాస్స్పృష్ట్వా సహాబ్ధినా ॥ ౭.౨,౨౨.౧౨

ప్లావయిత్వామృతైర్దేహం యథాస్థానం నివేశయేత్ ॥ ౭.౨,౨౨.౧౨

అథ సంహృత్య వై దగ్ధః కలాసర్గం వినైవ తు ॥ ౭.౨,౨౨.౧౩

అమృతప్లావనం కుర్యాద్భస్మీభూతస్య వై తతః ॥ ౭.౨,౨౨.౧౩

తతో విద్యామయే తస్మిన్దేహే దీపశిఖాకృతిమ్ ॥ ౭.౨,౨౨.౧౪

శివాన్నిర్గతమాత్మానం బ్రహ్మరంధ్రేణ యోజయేత్ ॥ ౭.౨,౨౨.౧౪

దేహస్యాన్తః ప్రవిష్టం తం ధ్యాత్వా హృదయపంకజే ॥ ౭.౨,౨౨.౧౫

పునశ్చామృతవర్షేణ సించేద్విద్యామయం వపుః ॥ ౭.౨,౨౨.౧౫

తతః కుర్యాత్కరన్యాసం కరశోధనపూర్వకమ్ ॥ ౭.౨,౨౨.౧౬

దేహన్యాసం తతః పశ్చాన్మహత్యా ముద్రయా చరేత్ ॥ ౭.౨,౨౨.౧౬

అంగన్యాసం తతః కృత్వా శివోక్తేన తు వర్త్మనా ॥ ౭.౨,౨౨.౧౭

వర్ణన్యాసం తతః కుర్యాద్ధస్తపాదాదిసంధిషు ॥ ౭.౨,౨౨.౧౭

షడంగాని తతో న్యస్య జాతిషట్కయుతాని చ ॥ ౭.౨,౨౨.౧౮

దిగ్బంధమాచరేత్పశ్చాదాగ్నేయాది యథాక్రమమ్ ॥ ౭.౨,౨౨.౧౮

యద్వా మూర్ధాదిపఞ్చాంగం న్యాసమేవ సమాచరేత్ ॥ ౭.౨,౨౨.౧౯
తథా షడంగన్యాసం చ భూతశుద్ధ్యాదికం వినా ॥ ౭.౨,౨౨.౧౯
ఏవం సమాసరూపేణ కృత్వా దేహాత్మశోధనమ్ ॥ ౭.౨,౨౨.౨౦
శివభావముపాగమ్య పూజయేత్పరమేశ్వరమ్ ॥ ౭.౨,౨౨.౨౦
అథ యస్యాస్త్యవసరో నాస్తి వా మతివిభ్రమః ॥ ౭.౨,౨౨.౨౧
స విస్తీర్ణేన కల్పేన న్యాసకర్మ సమాచరేత్ ॥ ౭.౨,౨౨.౨౧
తత్రాద్యో మాతృకాన్యాసో బ్రహ్మన్యాసస్తతః పరః ॥ ౭.౨,౨౨.౨౨
తృతీయః ప్రణవన్యాసో హంసన్యాసస్తదుత్తరః ॥ ౭.౨,౨౨.౨౨
పఞ్చమః కథ్యతే సద్భిర్న్యాసః పఞ్చాక్షరాత్మకః ॥ ౭.౨,౨౨.౨౩
౪౭౦

ఏతేష్వేకమనేకం వా కుర్యాత్పూజాది కర్మసు ॥ ౭.౨,౨౨.౨౩
అకారం మూర్ధ్ని విన్యస్య ఆకారం చ లలాటకే ॥ ౭.౨,౨౨.౨౪
ఇం ఈం చ నేత్రయోస్తద్వతుం ఊం శ్రవణయోస్తథా ॥ ౭.౨,౨౨.౨౪
ఋం ఃం కపోలయోశ్చైవ ఌం ౡం నాసాపుటద్వయే ॥ ౭.౨,౨౨.౨౫
ఏమేమోష్ఠద్వయోరోమౌం దంతపంక్తిద్వయోః క్రమాత్ ॥ ౭.౨,౨౨.౨౫
అం జిహ్వయామథో తాలున్యః ప్రయోజ్యో యథాక్రమమ్ ॥ ౭.౨,౨౨.౨౬
కవర్గం దక్షిణే హస్తే న్యసేత్పఞ్చసు సంధిషు ॥ ౭.౨,౨౨.౨౬
చవర్గం చ తథా వామహస్తసంధిషు విన్యసేత్ ॥ ౭.౨,౨౨.౨౭
టవర్గం చ తవర్గం చ పాదయోరుభయోరపి ॥ ౭.౨,౨౨.౨౭
పఫౌ తు పార్శ్వయోః పృష్ఠే నాభౌ చాపి బభౌ తతః ॥ ౭.౨,౨౨.౨౮

న్యసేన్మకారం హృదయే త్వగాదిషు యథాక్రమమ్ ॥ ౭.౨,౨౨.౨౮

యకరాదిసకారాంతాన్న్యసేత్సప్తసు ధాతుషు ॥ ౭.౨,౨౨.౨౯

హంకారం హృదయస్యాంతః క్షకారం భ్రూయుగాంతరే ॥ ౭.౨,౨౨.౨౯

ఏవం వర్ణాన్ప్రవిన్యస్య పఞ్చాశద్రుద్రవర్త్మనా ॥ ౭.౨,౨౨.౩౦

అంగవక్త్రకలాభేదాత్పఞ్చ బ్రహ్మాణి విన్యసేత్ ॥ ౭.౨,౨౨.౩౦

కరన్యాసాద్యమపి తైః కృత్వా వాథ న వా క్రమాత్ ॥ ౭.౨,౨౨.౩౧

శిరోవదనహృద్గుహ్యపాదేష్వేతాని కల్పయేత్ ॥ ౭.౨,౨౨.౩౧

తతశ్చోర్ధ్వాదివక్త్రాణి పశ్చిమాంతాని కల్పయేత్ ॥ ౭.౨,౨౨.౩౨

ఈశానస్య కలాః పఞ్చ పఞ్చస్వేతేషు చ క్రమాత్ ॥ ౭.౨,౨౨.౩౨

తతశ్చతుర్షు వక్త్రేషు పురుషస్య కలా అపి ॥ ౭.౨,౨౨.౩౩

చతస్రః ప్రణిధాతవ్యాః పూర్వాదిక్రమయోగతః ॥ ౭.౨,౨౨.౩౩

హృత్కంఠాంసేషు నాభౌ చ కుక్షౌ పృష్ఠే చ వక్షసి ॥ ౭.౨,౨౨.౩౪

అఘోరస్య కలాశ్చాష్టౌ పాదయోరపి హస్తయోః ॥ ౭.౨,౨౨.౩౪

పశ్చాత్త్రయోదశకలాః పాయుమేఢ్రోరుజానుషు ॥ ౭.౨,౨౨.౩౫

జంఘాస్ఫిక్కటిపార్శ్వేషు వామదేవస్య భావయేత్ ॥ ౭.౨,౨౨.౩౫

ఘ్రాణే శిరసి బాహ్వోశ్చ కల్పయేత్కల్పవిత్తమః ॥ ౭.౨,౨౨.౩౬

అష్టత్రింశత్కలాన్యాసమేవం కృత్వానుపూర్వశః ॥ ౭.౨,౨౨.౩౬

పశ్చాత్ప్రణవవిద్ధీమాన్ప్రణవన్యాసమాచరేత్ ॥ ౭.౨,౨౨.౩౭

బాహుద్వయే కూర్పరయోస్తథా చ మణిబన్ధయోః ॥ ౭.౨,౨౨.౩౭

పార్శ్వోదరోరుజంఘేషు పాదయోః పృష్ఠతస్తథా ॥ ౭.౨,౨౨.౩౮

ఇత్థం ప్రణవవిన్యాసం కృత్వా న్యాసవిచక్షణః ॥ ౭.౨,౨౨.౩౮

హంసన్యాసం ప్రకుర్వీత శివశాస్త్రే యథోదితమ్ ॥ ౬.౨,౨౨.౩౯

బీజం విభజ్య హంసస్య నేత్రయోర్ఘ్రాణయోరపి ॥ ౬.౨,౨౨.౩౯

విభజ్య బాహునేత్రాస్యలలాటే ఘ్రూణయోరపి ॥ ౬.౨,౨౨.౪౦

కక్షయోః స్కన్ధయోశ్చైవ పార్శ్వయోస్తనయోస్తథా ॥ ౬.౨,౨౨.౪౦

కర్ణ్యోః పాణ్యోర్గుల్ఫయోశ్చ యద్వా పఞ్చాంగవర్త్మనా ॥ ౬.౨,౨౨.౪౧

హంసన్యాసమిమం కృత్వా న్యసేత్పఞ్చాక్షరీం తతః ॥ ౬.౨,౨౨.౪౧

యథా పూర్వోక్తమార్గేణ శివత్వం యేన జాయతే ॥ ౬.౨,౨౨.౪౨

నాశివః శివమభ్యస్యేన్నాశివః శివమర్చయేత్ ॥ ౬.౨,౨౨.౪౨

నాశివస్తు శివం ధ్యాయేన్నాశివప్రాప్నుయాచ్ఛివమ్ ॥ ౬.౨,౨౨.౪౩

తస్మాచ్ఛైవీం తనుం కృత్వా త్యక్త్వా చ పశుభావనామ్ ॥ ౬.౨,౨౨.౪౩

శివో ఽహమితి సంచిన్త్య శైవం కర్మ సమాచరేత్ ॥ ౬.౨,౨౨.౪౪

కర్మయజ్ఞస్తపోయజ్ఞో జపయజ్ఞస్తదుత్తరః ॥ ౬.౨,౨౨.౪౪

ధ్యానయజ్ఞో జ్ఞానయజ్ఞః పఞ్చ యజ్ఞాః ప్రకీర్తితాః ॥ ౬.౨,౨౨.౪౪

౫౬౧

కర్మయజ్ఞరతాః కేచిత్తపోయజ్ఞరతాః పరే ॥ ౬.౨,౨౨.౪౫

జపయజ్ఞరతాశ్చాన్యే ధ్యానయజ్ఞరతాస్తథా ॥ ౬.౨,౨౨.౪౫

జ్ఞానయజ్ఞరతాశ్చాన్యే విశిష్టాశ్చోత్తరోత్తరమ్ ॥ ౬.౨,౨౨.౪౬

క్రమయజ్ఞో ద్విధా ప్రోక్తః కామాకామవిభేదతః ॥ ౬.౨,౨౨.౪౬

కామాన్కామీ తతో భుక్త్వా కామాసక్తః పునర్భవేత్ ॥ ౬.౨,౨౨.౪౭

అకామే రుద్రభవనే భోగాన్భుక్త్వా తతశ్చ్యుతః ॥ ౬.౨,౨౨.౪౭

తపోయజ్ఞరతో భూత్వా జాయతే నాత్ర సంశయః ॥ ౭.౨,౨౨.౪౮
తపస్వీ చ పునస్తస్మిన్భోగాన్ భుక్త్వా తతశ్చ్యుతః ॥ ౭.౨,౨౨.౪౮
జపధ్యానరతో భూత్వా జాయతే భువి మానవః ॥ ౭.౨,౨౨.౪౯
జపధ్యానరతో మర్త్యస్తద్వైశిష్ట్యవశాదిహ ॥ ౭.౨,౨౨.౪౯
జ్ఞానం లబ్ధ్వాచిరాదేవ శివసాయుజ్యమాప్నుయాత్ ॥ ౭.౨,౨౨.౫౦
తస్మాన్ముక్తో శివాజ్ఞప్తః కర్మయజ్ఞో ఽపి దేహినామ్ ॥ ౭.౨,౨౨.౫౦
అకామః కామసంయుక్తో బన్ధాయైవ భవిష్యతి ॥ ౭.౨,౨౨.౫౧
తస్మాత్పఞ్చసు యజ్ఞేషు ధ్యానజ్ఞానపరో భవేత్ ॥ ౭.౨,౨౨.౫౧
ధ్యానం జ్ఞానం చ యస్యాస్తి తీర్ణస్తేన భవార్ణవః ॥ ౭.౨,౨౨.౫౨
హింసాదిదోషనిర్ముక్తో విశుద్ధశ్చిత్తసాధనః ॥ ౭.౨,౨౨.౫౨
ధ్యానయజ్ఞః పరస్తస్మాదపవర్గఫలప్రదః ॥ ౭.౨,౨౨.౫౩
బహిః కర్మకరా యద్వన్నాతీవ ఫలభాగినః ॥ ౭.౨,౨౨.౫౩
దృష్ట్వా నరేన్ద్రభవనే తద్వదత్రాపి కర్మిణః ॥ ౭.౨,౨౨.౫౪
ధ్యానినాం హి వపుః సూక్ష్మం భవేత్ప్రత్యక్షమైశ్వరమ్ ॥ ౭.౨,౨౨.౫౪
యథేహ కర్మిణాం స్థూలం మృత్కాష్ఠాద్యైః ప్రకల్పితమ్ ॥ ౭.౨,౨౨.౫౫
ధ్యానయజ్ఞరతాస్తస్మాద్దేవాన్పాషాణమృణ్మయాన్ ॥ ౭.౨,౨౨.౫౫
నాత్యంతం ప్రతిపద్యంతే శివయాథాత్మ్యవేదనాత్ ॥ ౭.౨,౨౨.౫౬
ఆత్మస్థం యః శివం త్యక్త్వా బహిరభ్యర్చయేన్నరః ॥ ౭.౨,౨౨.౫౬
హస్తస్థం ఫలముత్సృజ్య లిహేత్కూర్పరమాత్మనః ॥ ౭.౨,౨౨.౫౭
జ్ఞానాద్ధ్యానం భవేద్ధ్యానాజ్జ్ఞానం భూయః ప్రవర్తతే ॥ ౭.౨,౨౨.౫౭
తదుభాభ్యాం భవేన్ముక్తిస్తస్మాద్ధ్యానరతో భవేత్ ॥ ౭.౨,౨౨.౫౮

ద్వాదశాన్తే తథా మూర్ధ్ని లలాటే భ్రూయుగాన్తరే ॥ ౭.౨,౨౨.౫౮

నాసాగ్రే వా తథాస్యే వా కన్ధరే హృదయే తథా ॥ ౭.౨,౨౨.౫౯

నాభౌ వా శాశ్వతస్థానే శ్రద్ధావిద్ధేన చేతసా ॥ ౭.౨,౨౨.౫౯

బహిర్యాగోపచారేణ దేవం దేవీం చ పూజయేత్ ॥ ౭.౨,౨౨.౬౦

అథవా పూజయేన్నిత్యం లింగే వా కృతకేపి వా ॥ ౭.౨,౨౨.౬౦

వహ్నౌ వా స్థణ్డిలే వాథ భక్త్యా విత్తానుసారతః ॥ ౭.౨,౨౨.౬౧

అథవాంతర్బహిశ్చైవ పూజయేత్పరమేశ్వరమ్ ॥ ౭.౨,౨౨.౬౧

అంతర్యాగరతః పూజాం బహిః కుర్వీత వా న వా ॥ ౭.౨,౨౨.౬౧

ఓం ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డే
శివశాస్త్రోక్తనిత్యనైమిత్తికకర్మవర్ణనం నామ ద్వావింశో ऽధ్యాయః

అధ్యాయ ౨3

ఉపమన్యురువాచ

వ్యాఖ్యాం పూజావిధానస్య ప్రవదామి సమాసతః ॥ ౭.౨,౨3.౧

శివశాస్త్రే శివేనైవ శివాయై కథితస్య తు ॥ ౭.౨,౨3.౧

అంగమభ్యంతరం యాగమగ్నికార్యావసానకమ్ ॥ ౭.౨,౨3.౨

విధాయ వా న వా పశ్చాద్బహిర్యాగం సమాచరేత్ ॥ ౭.౨,౨3.౨

తత్ర ద్రవ్యాణి మనసా కల్పయిత్వా విశోధ్య చ ॥ ౭.౨,౨3.3

౫౭౧

ధ్యాత్వా వినాయకం దేవం పూజయిత్వా విధానతః ॥ ౭.౨,౨3.3

దక్షిణే చోత్తరే చైవ నందీశం సుయశం తథా ॥ ౭.౨,౨3.౪

ఆరాధ్య మనసా సమ్యగాసనం కల్పయేద్బుధః ॥ ౭.౨,౨౩.౪

ఆరాధనాదికైర్యుక్తస్సింహయోగాసనాదికమ్ ॥ ౭.౨,౨౩.౫

పద్మాసనం వా విమలం తత్త్వత్రయసమన్వితమ్ ॥ ౭.౨,౨౩.౫

తస్యోపరి శివం ధ్యాయేత్సాంబం సర్వమనోహరమ్ ॥ ౭.౨,౨౩.౬

సర్వలక్షణసంపన్నం సర్వావయవశోభనమ్ ॥ ౭.౨,౨౩.౬

సర్వాతిశయసంయుక్తం సర్వాభరణభూషితమ్ ॥ ౭.౨,౨౩.౭

రక్తాస్యపాణిచరణం కుందచంద్రస్మితాననమ్ ॥ ౭.౨,౨౩.౭

శుద్ధస్ఫటికసంకాశం ఫుల్లపద్మత్రిలోచనమ్ ॥ ౭.౨,౨౩.౮

చతుర్భుజముదారాఙ్గం చారుచంద్రకలాధరమ్ ॥ ౭.౨,౨౩.౮

వరదాభయహస్తం చ మృగటంకధరం హరమ్ ॥ ౭.౨,౨౩.౯

భుజంగహారవలయం చారునీలగలాంతరమ్ ॥ ౭.౨,౨౩.౯

సర్వోపమానరహితం సానుగం సపరిచ్ఛదమ్ ॥ ౭.౨,౨౩.౧౦

తతః సంచింతయేత్తస్య వామభాగే మహేశ్వరీమ్ ॥ ౭.౨,౨౩.౧౦

ప్రఫుల్లోత్పలపత్రాభాం విస్తీర్ణాయతలోచనామ్ ॥ ౭.౨,౨౩.౧౧

పూర్ణచంద్రాభవదనాం నీలకుంచితమూర్ధజామ్ ॥ ౭.౨,౨౩.౧౧

నీలోత్పలదలప్రఖ్యాం చన్ద్రార్ధకృతశేఖరామ్ ॥ ౭.౨,౨౩.౧౨

అతివృత్తఘనోత్తుంగస్నిగ్ధపీనపయోధరామ్ ॥ ౭.౨,౨౩.౧౨

తనుమధ్యాం పృథుశ్రోణీం పీతసూక్ష్మవరామ్బరామ్ ॥ ౭.౨,౨౩.౧౩

సర్వాభరణసంపన్నాం లలాటతిలకోజ్జ్వలామ్ ॥ ౭.౨,౨౩.౧౩

విచిత్రపుష్పసంకీర్ణకేశపాశోపశోభితామ్ ॥ ౭.౨,౨౩.౧౪

సర్వతో ఽనుగుణాకారాం కించిల్లజ్జానతాననామ్ ॥ ౭.౨,౨౩.౧౪

హేమారవిందం విలసద్దధానాం దక్షిణే కరే ॥ ౭.౨,౨౩.౧౫

దండవచ్చాపరం హస్తే న్యస్యాసీనాం మహాసనే ॥ ౭.౨,౨౩.౧౫

పాశవిచ్ఛేదికాం సాక్షాత్సచ్చిదానందరూపిణీమ్ ॥ ౭.౨,౨౩.౧౬

ఏవం దేవం చ దేవీం చ ధ్యాత్వాసనవరే శుభే ॥ ౭.౨,౨౩.౧౬

సర్వోపచారవద్భక్త్యా భావపుష్పైస్సమర్చయేత్ ॥ ౭.౨,౨౩.౧౭

అథవా పరికల్ప్యైవం మూర్తిమన్యతమాం విభోః ॥ ౭.౨,౨౩.౧౭

శైవీం సదాశివాఖ్యాం వా తథా మాహేశ్వరీం పరామ్ ॥ ౭.౨,౨౩.౧౮

షడ్వింశకాభిధానాం వా శ్రీకంఠాఖ్యామథాపి వా ॥ ౭.౨,౨౩.౧౮

మన్త్రన్యాసాదికాం చాపి కృత్వా స్వస్యాం తనౌ యథా ॥ ౭.౨,౨౩.౧౯

అస్యాం మూర్తౌ మూర్తిమంతం శివం సదసతః పరమ్ ॥ ౭.౨,౨౩.౧౯

ధ్యాత్వా బాహ్యక్రమేణైవ పూజాం నిర్వర్తయేద్ధియా ॥ ౭.౨,౨౩.౨౦

సమిదాజ్యాదిభిః పశ్చాన్నాభౌ హోమం చ భావయేత్ ॥ ౭.౨,౨౩.౨౦

భ్రూమధ్యే చ శివం ధ్యాయేచ్ఛుద్ధదీపశిఖాకృతిమ్ ॥ ౭.౨,౨౩.౨౧

ఇత్థమంగే స్వతంత్రే వా యోగే ధ్యానమయే శుభే ॥ ౭.౨,౨౩.౨౧

అగ్నికార్యావసానం చ సర్వత్రైవ సమో విధిః ॥ ౭.౨,౨౩.౨౨

అథ చింతామయం సర్వం సమాప్యారాధనక్రమమ్ ॥ ౭.౨,౨౩.౨౨

లింగే చ పూజయేద్దేవం స్థండిలే వానలే ఽపి వా ॥ ౭.౨,౨౩.౨౩

ఓం ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డే పూజావిధానవ్యాఖ్యానవర్ణనం నామ త్రయోవింశో ఽధ్యాయః

౫౭౨

అధ్యాయ ౨౪

ఉపమన్యురువాచ

ప్రోక్షయేన్మూలమంత్రేణ పూజాస్థానం విశుద్ధయే ॥ ౭.౨,౨౪.౧

గన్ధచన్దనతోయేన పుష్పం తత్ర వినిక్షిపేత్ ॥ ౭.౨,౨౪.౧

అస్త్రేణోత్సార్య వై విఘ్నానవగుణ్ఠ్య చ వర్మణా ॥ ౭.౨,౨౪.౨

అస్త్రం దిక్షు ప్రవిన్యస్య కల్పయేదర్చనాభువమ్ ॥ ౭.౨,౨౪.౨

తత్ర దర్భాన్పరిస్తీర్య క్షాలయేత్ప్రోక్షణాదిభిః ॥ ౭.౨,౨౪.౩

సంశోధ్య సర్వపాత్రాణి ద్రవ్యశుద్ధిం సమాచరేత్ ॥ ౭.౨,౨౪.౩

ప్రోక్షణీమర్ఘ్యపాత్రం చ పాద్యపాత్రమతః పరమ్ ॥ ౭.౨,౨౪.౪

తథైవాచమనీయస్య పాత్రం చేతి చతుష్టయమ్ ॥ ౭.౨,౨౪.౪

ప్రక్షాల్య ప్రోక్ష్య వీక్ష్యాథ క్షిపేత్తేషు జలం శివమ్ ॥ ౭.౨,౨౪.౫

పుణ్యద్రవ్యాణి సర్వాణి యథాలాభం వినిక్షిపేత్ ॥ ౭.౨,౨౪.౫

రత్నాని రజతం హేమ గన్ధపుష్పాక్షతాదయః ॥ ౭.౨,౨౪.౬

ఫలపల్లవదర్భాంశ్చ పుణ్యద్రవ్యాణ్యనేకధా ॥ ౭.౨,౨౪.౬

స్నానోదకే సుగన్ధాది పానీయే చ విశేషతః ॥ ౭.౨,౨౪.౭

శీతలాని మనోజ్ఞానీ కుసుమాదీని నిక్షిపేత్ ॥ ౭.౨,౨౪.౭

ఉశీరం చన్దనం చైవ పాద్యే తు పరికల్పయేత్ ॥ ౭.౨,౨౪.౮

జాతికంకోలకర్పూరబహుమూలతమాలకాన్ ॥ ౭.౨,౨౪.౮

క్షిపేదాచమనీయే చ చూర్ణయిత్వా విశేషతః ॥ ౭.౨,౨౪.౯

ఏలాం పాత్రేషు సర్వేషు కర్పూరం చన్దనం తథా ॥ ౭.౨,౨౪.౯

కుశాగ్రాణ్యక్షతాంశ్చైవ యవవ్రీహితిలానపి ॥ ౭.౨,౨౪.౧౦

ఆజ్యసిద్ధార్థపుష్పాణి భసితఞ్చార్ఘ్యపాత్రకే ॥ ౭.౨,౨౪.౧౦
కుశపుష్పయవవ్రీహిబహుమూలతమాలకాన్ ॥ ౭.౨,౨౪.౧౧
ప్రక్షిపేత్ప్రోక్షణీపాత్రే భసితం చ యథాక్రమమ్ ॥ ౭.౨,౨౪.౧౧
సర్వత్ర మన్త్రం విన్యస్య వర్మణావేష్ట్య బాహ్యతః ॥ ౭.౨,౨౪.౧౨
పశ్చాదస్త్రేణ సంరక్ష్య ధేనుముద్రాం ప్రదర్శయేత్ ॥ ౭.౨,౨౪.౧౨
పూజాద్రవ్యాణి సర్వాణి ప్రోక్షణీపాత్రవారిణా ॥ ౭.౨,౨౪.౧౩
సమ్ప్రోక్ష్య మూలమంత్రేణ శోధయేద్విధివత్తతః ॥ ౭.౨,౨౪.౧౩
పాత్రాణాం ప్రోక్షణీమేకామలాభే సర్వకర్మసు ॥ ౭.౨,౨౪.౧౪
సాధయేదర్ఘ్యమద్భిస్తత్సామాన్యం సాధకోత్తమః ॥ ౭.౨,౨౪.౧౪
తతో వినాయకం దేవం భక్ష్యభోజ్యాదిభిః క్రమాత్ ॥ ౭.౨,౨౪.౧౫
పూజయిత్వా విధానేన ద్వారపార్శ్వే ఽథ దక్షిణే ॥ ౭.౨,౨౪.౧౫
అన్తఃపురాధిపం సాక్షాన్నన్దినం సమ్యగర్చయేత్ ॥ ౭.౨,౨౪.౧౬
చామీకరాచలప్రఖ్యం సర్వాభరణభూషితమ్ ॥ ౭.౨,౨౪.౧౬
బాలేన్దుముకుటం సౌమ్యం త్రినేత్రం చ చతుర్భుజమ్ ॥ ౭.౨,౨౪.౧౭
దీప్తశూలమృగీటంకతిగ్మవేత్రధరం ప్రభుమ్ ॥ ౭.౨,౨౪.౧౭
చన్ద్రబిమ్బాభవదనం హరివక్త్రమథాపి వా ॥ ౭.౨,౨౪.౧౮
ఉత్తరే ద్వారపార్శ్వస్య భార్యాం చ మరుతాం సుతామ్ ॥ ౭.౨,౨౪.౧౮
సుయశాం సువ్రతామమ్బాం పాదమణ్డనతత్పరామ్ ॥ ౭.౨,౨౪.౧౯
పూజయిత్వా ప్రవిశ్యాన్తర్భవనం పరమేష్ఠినః ॥ ౭.౨,౨౪.౧౯
సంపూజ్య లిఙ్గం తైర్ద్రవ్యైర్నిర్మాల్యమపనోదయేత్ ॥ ౭.౨,౨౪.౨౦
ప్రక్షాల్య పుష్పం శిరసి న్యసేత్తస్య విశుద్ధయే ॥ ౭.౨,౨౪.౨౦

పుష్పహస్తో జపేచ్ఛక్త్యా మన్త్రం మన్త్రవిశుద్ధయే ॥ ౭.౨,౨౪.౨౧

ఐశాన్యాం చణ్డమారాధ్య నిర్మాల్యం తస్య దాపయేత్ ॥ ౭.౨,౨౪.౨౧

కల్పయేదాసనం పశ్చాదాధారాది యథాక్రమమ్ ॥ ౭.౨,౨౪.౨౨

ఆధారశక్తిం కల్యాణీం శ్యామాం ధ్యాయేదధో భువి ॥ ౭.౨,౨౪.౨౨

౫౭౨

తస్యాః పురస్తాదుత్కంఠమనంతం కుణ్డలాకృతిమ్ ॥ ౭.౨,౨౪.౨౩

ధవలం పఞ్చఫణినం లేలిహానమివామ్బరమ్ ॥ ౭.౨,౨౪.౨౩

తస్యోపర్యాసనం భద్రం కణ్ఠీరవచతుష్పదమ్ ॥ ౭.౨,౨౪.౨౪

ధర్మో జ్ఞానం చ వైరాగ్యమైశ్వర్యఞ్చ పదాని వై ॥ ౭.౨,౨౪.౨౪

ఆగ్నేయాదిశ్వేతరక్తపీతశ్యామాని వర్ణతః ॥ ౭.౨,౨౪.౨౫

అధర్మాదీని పూర్వాదీన్యుత్తరాంతాన్యనుక్రమాత్ ॥ ౭.౨,౨౪.౨౫

రాజావర్తమణిప్రఖ్యాన్యస్య గాత్రాణి భావయేత్ ॥ ౭.౨,౨౪.౨౬

అస్యోర్ధ్వచ్ఛాదనం పద్మమాసనం విమలం సితమ్ ॥ ౭.౨,౨౪.౨౬

అష్టపత్రాణి తస్యాహురణిమాదిగుణాష్టకమ్ ॥ ౭.౨,౨౪.౨౭

కేసరాణి చ వామాద్యా రుద్రావామాదిశక్తిభిః ॥ ౭.౨,౨౪.౨౭

బీజాన్యపి చ తా ఏవ శక్తయోంతర్మనోన్మనీః ॥ ౭.౨,౨౪.౨౮

కర్ణికాపరవైరాగ్యం నాలం జ్ఞానం శివాత్మకమ్ ॥ ౭.౨,౨౪.౨౮

కన్దశ్చ శివధర్మాత్మా కర్ణికాన్తే త్రిమణ్డలే ॥ ౭.౨,౨౪.౨౯

త్రిమణ్డలోపర్యాత్మాది తత్త్వత్రితయమాసనమ్ ॥ ౭.౨,౨౪.౨౯

సర్వాసనోపరి సుఖం విచిత్రాస్తరణాస్తృతమ్ ॥ ౭.౨,౨౪.౩౦

ఆసనం కల్పయేద్దివ్యం శుద్ధవిద్యాసముజ్జ్వలమ్ ॥ ౭.౨,౨౪.౩౦

ఆవాహనం స్థాపనం చ సన్నిరోధం నిరీక్షణమ్ ॥ ౭.౨,౨౪.౩౧

నమస్కారం చ కుర్వీత బధ్వా ముద్రాః పృథక్పృథక్ ॥ ౭.౨,౨౪.౩౧

పాద్యమాచమనం చార్ఘ్యం గంధం పుష్పం తతః పరమ్ ॥ ౭.౨,౨౪.౩౨

ధూపం దీపం చ తాంబూలం దత్త్వాథ స్వాపయేచ్ఛివౌ ॥ ౭.౨,౨౪.౩౨

అథవా పరికల్ప్యైవమాసనం మూర్తిమేవ చ ॥ ౭.౨,౨౪.౩౩

సకలీకృత్య మూలేన బ్రహ్మభిశ్చాపరైస్తథా ॥ ౭.౨,౨౪.౩౩

ఆవాహయేత్తతో దేవ్యా శివం పరమకారణమ్ ॥ ౭.౨,౨౪.౩౪

శుద్ధస్ఫటికసంకాశం దేవం నిశ్చలమక్షరమ్ ॥ ౭.౨,౨౪.౩౪

కారణం సర్వలోకానాం సర్వలోకమయం పరమ్ ॥ ౭.౨,౨౪.౩౫

అంతర్బహిఃస్థితం వ్యాప్య హ్యణోరణు ౧ మహత్తరమ్ ౨ ॥ ౭.౨,౨౪.౩౫

భక్తానామప్రయత్నేన దృశ్యమీశ్వరమవ్యయమ్ ॥ ౭.౨,౨౪.౩౬

బ్రహ్మేంద్రవిష్ణురుద్రాద్యైరపి దేవైరగోచరమ్ ॥ ౭.౨,౨౪.౩౬

దేవసారం చ విద్వద్భిరగోచరమితి శ్రుతమ్ ॥ ౭.౨,౨౪.౩౭

ఆదిమధ్యాన్తరహితం భేషజం భవరోగిణామ్ ॥ ౭.౨,౨౪.౩౭

శివతత్త్వమితి ఖ్యాతం శివార్థం జగతి స్థిరమ్ ॥ ౭.౨,౨౪.౩౮

పఞ్చోపచారవద్భక్త్యా పూజయేల్లింగముత్తమమ్ ॥ ౭.౨,౨౪.౩౮

లింగమూర్తిర్మహేశస్య శివస్య పరమాత్మనః ॥ ౭.౨,౨౪.౩౯

స్నానకాలే ప్రకుర్వీత జయశబ్దాదిమంగలమ్ ॥ ౭.౨,౨౪.౩౯

పఞ్చగవ్యఘృతక్షీరదధిమధ్వాదిపూర్వకైః ॥ ౭.౨,౨౪.౪౦

మూలైః ఫలానాం సారైశ్చ తిలసర్షపసక్తుభిః ॥ ౭.౨,౨౪.౪౦

బీజైర్యవాదిభిశ్శస్తైశ్చూర్ణైర్మాషాదిసంభవైః ॥ ౭.౨,౨౪.౪౧

సంస్నాప్యాలిప్య పిష్టాద్యైః స్నాపయేదుష్ణవారిభిః ॥ ౭.౨,౨౪.౪౧

ఘర్షయేద్విల్వపత్రాద్యైర్లేపగంధాపనుత్తయే ॥ ౭.౨,౨౪.౪౨

పునః సంస్నాప్య సలిలైశ్చక్రవర్త్యుపచారతః ॥ ౭.౨,౨౪.౪౨

౧ క్లీబత్వమార్షమ్

౨ మహత ఇతి క్లేష

౫౭౩

సుగంధామలకం దద్యాద్ధరిద్రాం చ యథాక్రమమ్ ॥ ౭.౨,౨౪.౪౩

తతః సంశోధ్య సలిలైర్లింగం బేరమథాపి వా ॥ ౭.౨,౨౪.౪౩

స్నాపయేద్గంధతోయేన కుశపుష్పోదకేన చ ॥ ౭.౨,౨౪.౪౪

హిరణ్యరత్నతోయైశ్చ మంత్రసిద్ధైర్యథాక్రమమ్ ॥ ౭.౨,౨౪.౪౪

అసంభవే తు ద్రవ్యాణాం యథాసంభవసంభృతైః ॥ ౭.౨,౨౪.౪౫

కేవలైర్మంత్రతోయైర్వా స్నాపయేచ్ఛ్రద్ధయా శివమ్ ॥ ౭.౨,౨౪.౪౫

కలశేనాథ శంఖేన వర్ధన్యా పాణినా తథా ॥ ౭.౨,౨౪.౪౬

సకుశేన సపుష్పేణ స్నాపయేన్మంత్రపూర్వకమ్ ॥ ౭.౨,౨౪.౪౬

పవమానేన రుద్రేణ నీలేన త్వరితేన చ ॥ ౭.౨,౨౪.౪౭

లింగసూక్తాదిసూక్తైశ్చ శిరసాథర్వణేన చ ॥ ౭.౨,౨౪.౪౭

ఋగ్భిశ్చ సామభిః శైవైర్బ్రహ్మభిశ్చాపి పఞ్చభిః ॥ ౭.౨,౨౪.౪౮

స్నాపయేద్దేవదేవేశం శివేన ప్రణవేన చ ॥ ౭.౨,౨౪.౪౮

యథా దేవస్య దేవ్యాశ్చ కుర్యాత్స్నానాదికం తథా ॥ ౭.౨,౨౪.౪౯
న తు కశ్చిద్విశేషో ఽస్తి తత్ర తౌ సదృశౌ యతః ॥ ౭.౨,౨౪.౪౯
ప్రథమం దేవముద్దిశ్య కృత్వా స్నానాదికాః క్రియాః ॥ ౭.౨,౨౪.౫౦
దేవ్యైః ప్రశ్చాత్ప్రకుర్వీత దేవదేవస్య శాసనాత్ ॥ ౭.౨,౨౪.౫౦
అర్ధనారీశ్వరే పూజ్యే పౌర్వాపర్యం న విద్యతే ॥ ౭.౨,౨౪.౫౧
తత్ర తత్రోపచారాణాం లింగే వాన్యత్ర వా క్వచిత్ ॥ ౭.౨,౨౪.౫౧
కృత్వా ఽభిషేకం లింగస్య శుచినా చ సుగంధినా ॥ ౭.౨,౨౪.౫౨
సంమృజ్య వాససా దద్యాదంబరం చోపవీతకమ్ ॥ ౭.౨,౨౪.౫౨
పాద్యమాచమనం చార్ఘ్యం గంధం పుష్పం చ భూషణమ్ ॥ ౭.౨,౨౪.౫౩
ధూపం దీపం చ నైవేద్యం పానీయం ముఖశోధనమ్ ॥ ౭.౨,౨౪.౫౩
పునశ్చాచమనీయం చ ముఖవాసం తతః పరమ్ ॥ ౭.౨,౨౪.౫౪
ముకుటం చ శుభం భద్రం సర్వరత్నైరలంకృతమ్ ॥ ౭.౨,౨౪.౫౪
భూషణాని పవిత్రాణి మాల్యాని వివిధాని చ ॥ ౭.౨,౨౪.౫౫
వ్యజనే చామరే ఛత్రం తాలవృంతం చ దర్పణమ్ ॥ ౭.౨,౨౪.౫౫
దత్త్వా నీరాజనం కుర్యాత్సర్వమంగలనిస్వనైః ॥ ౭.౨,౨౪.౫౬
గీతనృత్యాదిభిశ్చైవ జయశబ్దసమన్వితః ॥ ౭.౨,౨౪.౫౬
హైమే చ రాజతే తామ్రే పాత్రే వా మృన్మయే శుభే ॥ ౭.౨,౨౪.౫౭
పద్మకైశ్శోభితైః పుష్పైర్బీజైర్దధ్యక్షతాదిభిః ॥ ౭.౨,౨౪.౫౭
త్రిశూలశంఖయుగ్మాబ్జనన్ద్యావర్తైః కరీషజైః ॥ ౭.౨,౨౪.౫౮
శ్రీవత్సస్వస్తికాదర్శవజ్రైర్వహ్న్యాదిచిహ్నితైః ॥ ౭.౨,౨౪.౫౮
అష్టౌ ప్రదీపాన్పరితో విధాయైకం తు మధ్యమే ॥ ౭.౨,౨౪.౫౯

తేషు వామాదికాశ్చిన్త్యాః పూజ్యాశ్చ నవ శక్తయః ॥ ౭.౨,౨౪.౫౯

కవచేన సమాచ్ఛాద్య సంరక్ష్యాఽస్త్రేణ సర్వతః ॥ ౭.౨,౨౪.౬౦

ధేనుముద్రాం చ సందర్శ్య పాణిభ్యాం పాత్రముద్ధరేత్ ॥ ౭.౨,౨౪.౬౦

అథవారోపయేత్పాత్రే పఞ్చదీపాన్యథాక్రమమ్ ॥ ౭.౨,౨౪.౬౧

విదిక్ష్వపి చ మధ్యే చ దీపమేకమథాపి వా ॥ ౭.౨,౨౪.౬౧

తతస్తత్పాత్రముద్ధృత్య లింగాదేరుపరి క్రమాత్ ॥ ౭.౨,౨౪.౬౨

త్రిః ప్రదక్షిణయోగేన భ్రామయేన్మూలవిద్యయా ॥ ౭.౨,౨౪.౬౨

దద్యాదర్ఘ్యం తతో మూర్ధ్ని భసితం చ సుగంధితమ్ ॥ ౭.౨,౨౪.౬౩

కృత్వా పుష్పాంజలిం పశ్చాదుపహారాన్నివేదయేత్ ॥ ౭.౨,౨౪.౬౩

పానీయం చ తతో దద్యాద్దత్త్వా వాచమనం పునః ॥ ౭.౨,౨౪.౬౪

౫౭౩

పఞ్చసౌగంధికోపేతం తామ్బూలం చ నివేదయేత్ ॥ ౭.౨,౨౪.౬౪

ప్రోక్షయేత్ప్రోక్షణీయాని గాననాట్యాని కారయేత్ ॥ ౭.౨,౨౪.౬౫

లింగాదౌ శివయోశ్చిన్తాం కృత్వా శక్త్యజపేచ్ఛివమ్ ॥ ౭.౨,౨౪.౬౫

ప్రదక్షిణం ప్రణామం చ స్తవం చాత్మసమర్పణమ్ ॥ ౭.౨,౨౪.౬౬

విజ్ఞాపనం చ కార్యాణాం కుర్యాద్వినయపూర్వకమ్ ॥ ౭.౨,౨౪.౬౬

అర్ఘ్యం పుష్పాంజలిం దత్త్వా బద్ధ్వా ముద్రాం యథావిధి ॥ ౭.౨,౨౪.౬౭

పశ్చాత్క్షమాపయేద్దేవముద్వాస్యాత్మని చింతయేత్ ॥ ౭.౨,౨౪.౬౭

పాద్యాదిముఖవాసాంతమర్ఘ్యాద్యం చాతిసంకటే ॥ ౭.౨,౨౪.౬౮

పుష్పవిక్షేపమాత్రం వా కుర్యాద్భావపురస్సరమ్ ॥ ౭.౨,౨౪.౬౮

తావత్రైవ పరో ధర్మో భావనే సుకృతో భవేత్ ॥ ౭.౨,౨౪.౯౯

అసంపూజ్య న భుఞ్జీత శివమాప్రాణసంచరాత్ ॥ ౭.౨,౨౪.౯౯

యది పాపస్తు భుంజీత స్వైరం తయ్స న నిష్కృతిః ॥ ౭.౨,౨౪.౭౦

ప్రమాదేన తు భుంక్తే చేత్తదుద్గీర్య ప్రయత్నతః ॥ ౭.౨,౨౪.౭౦

స్నాత్వా ద్విగుణమభ్యర్చ్య దేవం దేవీముపోష్య చ ॥ ౭.౨,౨౪.౭౧

శివస్యాయుతమభ్యస్యేద్బ్రహ్మచర్యపురస్సరమ్ ॥ ౭.౨,౨౪.౭౧

పరేద్యుశ్శక్తితో దత్త్వా సువర్ణాద్యం శివాయ చ ॥ ౭.౨,౨౪.౭౨

శివభక్తాయ వా కృత్వా మహాపూజాం శుచిర్భవేత్ ॥ ౭.౨,౨౪.౭౨

ఓం ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డే శాస్త్రోక్తశివపూజనవర్ణనం నామ చతుర్వింశో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౨౫

ఉపమన్యురువాచ

అనుక్తం చాత్ర పూజాయాః కమలోపభయాదివ ॥ ౭.౨,౨౫.౧

యత్తదన్యత్ప్రవక్ష్యామి సమాసాన్న తు విస్తరాత్ ॥ ౭.౨,౨౫.౧

హవిర్నివేదనాత్పూర్వం దీపదానాదనన్తరమ్ ॥ ౭.౨,౨౫.౨

కుర్యాదావరణాభ్యర్చాం ప్రాప్తే నీరాజనే ఽథ వా ॥ ౭.౨,౨౫.౨

తత్రేశానాదిసద్యాంతం రుద్రాద్యస్త్రాంతమేవ చ ॥ ౭.౨,౨౫.3

శివస్య వా శివాయాశ్చ ప్రథమావరణే జపేత్ ॥ ౭.౨,౨౫.3

ఐశాన్యాం పూర్వభాగే చ దక్షిణే చోత్తరే తథా ॥ ౭.౨,౨౫.౪

పశ్చిమే చ తథాగ్నేయ్యామైశాన్యాం నైరృతే తథా ॥ ౭.౨,౨౫.౪

వాయవ్యాం పునరైశాన్యాం చతుర్దిక్షు తతః పరమ్ ॥ ౭.౨,౨౫.౫
గర్భావరణమాఖ్యాతం మన్త్రసంఘాతమేవ వా ॥ ౭.౨,౨౫.౫
హృదయాద్యస్త్రపర్యంతమథవాపి సమర్చయేత్ ॥ ౭.౨,౨౫.౬
తద్బహిః పూర్వతః శక్రం యమం దక్షిణతో యజేత్ ॥ ౭.౨,౨౫.౬
వరుణం వారుణే భాగే ధనదం చోత్తరే బుధః ॥ ౭.౨,౨౫.౭
ఈశమైశే ఽనలం స్వీయే నైరృతే నిరృతిం యజేత్ ॥ ౭.౨,౨౫.౭
మారుతే మారుతం విష్ణుం నైరృతే విధిమైశ్వరే ॥ ౭.౨,౨౫.౮
బహిఃపద్మస్య వజ్రాద్యాన్యబ్జాంతాన్యాయుధాన్యపి ॥ ౭.౨,౨౫.౮
ప్రసిద్ధరూపాణ్యాశాసు లోకేశానాం క్రమాద్యజేత్ ॥ ౭.౨,౨౫.౯
దేవం దేవీం చ సంప్రేక్ష్య సర్వావరణదేవతాః ॥ ౭.౨,౨౫.౯
బద్ధాంజలిపుటా ధ్యేయాః సమాసీనా యథాసుఖమ్ ॥ ౭.౨,౨౫.౧౦
సర్వావరణదేవానాం స్వాభిధానైర్నమోయుతైః ॥ ౭.౨,౨౫.౧౦
పుష్పైః సంపూజనం కుర్యాన్నత్వా సర్వాన్యథాక్రమమ్ ॥ ౭.౨,౨౫.౧౧
గర్భావరణమేవాపి యజేత్స్వావరణేన వా ॥ ౭.౨,౨౫.౧౧
యోగే ధ్యానే జపే హోమే వాహ్యే వాభ్యంతరే ఽపి వా ॥ ౭.౨,౨౫.౧౨
హవిశ్చ షడ్విధం దేయం శుద్ధం ముద్గాన్నమేవ చ ॥ ౭.౨,౨౫.౧౨
పాయసం దధిసంమిశ్రం గౌడం చ మధునాప్లుతమ్ ॥ ౭.౨,౨౫.౧౩
౫౭౪

ఏతేష్వేకమనేకం వా నానావ్యంజనసంయుతమ్ ॥ ౭.౨,౨౫.౧౩
గుడఖండన్వితం దద్యాన్మథితం దధి చోత్తమమ్ ॥ ౭.౨,౨౫.౧౪

భక్ష్యాణ్యపూపముఖ్యాని స్వాదుమంతి ఫలాని చ ॥ ౭.౨,౨౫.౧౪
రక్తచన్దనపుష్పాఢ్యం పానీయం చాతిశీతలమ్ ॥ ౭.౨,౨౫.౧౫
మృదు ఏలారసాక్తం చ ఖణ్డం పూగఫలస్య చ ॥ ౭.౨,౨౫.౧౫
దలాని నాగవల్ల్యాశ్చ యుక్తాని ఖదిరాదిభిః ॥ ౭.౨,౨౫.౧౬
గౌరాణి స్వర్ణవర్ణాని విహితాని శివాని చ ॥ ౭.౨,౨౫.౧౬
శైలమేవ సితం చూర్ణం నాతిరూక్షం న దూషితమ్ ॥ ౭.౨,౨౫.౧౬
కర్పూరం చాథ కంకోలం జాత్యాది చ నవం శుభమ్ ॥ ౭.౨,౨౫.౧౭
ఆలేపనం చన్దనం స్యాన్మూలకాష్ఠంరజోమయమ్ ॥ ౭.౨,౨౫.౧౭
కస్తూరికా కుంకుమం చ రసో మృగమదాత్మకః ॥ ౭.౨,౨౫.౧౮
పుష్పాణి సురభీణ్యేవ పవిత్రాణి శుభాని చ ॥ ౭.౨,౨౫.౧౮
నిర్గంధాన్యుగ్రగంధాని దూషితాన్యుషితాని చ ॥ ౭.౨,౨౫.౧౯
స్వయమేవ విశీర్ణాని న దేయాని శివార్చనే ॥ ౭.౨,౨౫.౧౯
వాసాంసి చ మృదూన్యేవ తపనీయమయాని చ ॥ ౭.౨,౨౫.౨౦
విద్యుద్వలయకల్పాని భూషణాని విశేషతః ॥ ౭.౨,౨౫.౨౦
సర్వాణ్యేతాని కర్పూరనిర్యాసాగురుచన్దనైః ॥ ౭.౨,౨౫.౨౧
ఆధూపితాని పుష్పైష్పైర్వాసితాని సమంతతః ॥ ౭.౨,౨౫.౨౧
చన్దనాగురుకర్పూరకాష్ఠగుగ్గులుచూర్ణికైః ॥ ౭.౨,౨౫.౨౨
ఘృతేన మధునా చైవ సిద్ధో ధూపః ప్రశస్యతే ॥ ౭.౨,౨౫.౨౨
కపిలాసమ్భవేనైవ ఘృతేనాతిసుగన్ధినా ॥ ౭.౨,౨౫.౨౩
నిత్యం ప్రదీపితా దీపాః శస్తాః కర్పూరసంయుతాః ॥ ౭.౨,౨౫.౨౩
పఞ్చగవ్యం చ మధురం పయో దధి ఘృతం తథా ॥ ౭.౨,౨౫.౨౪

కపిలాసమ్భవం శమ్భోరిష్టం స్నానే చ పానకే ॥ ౭.౨,౨౫.౨౪
ఆసనాని చ భద్రాణి గజదంతమయాని చ ॥ ౭.౨,౨౫.౨౫
సువర్ణరత్నయుక్తాని చిత్రాణ్యాస్తరణాని చ ॥ ౭.౨,౨౫.౨౫
మృదూపధానయుక్తాని సూక్ష్మతూలమయాని చ ॥ ౭.౨,౨౫.౨౬
ఉచ్చావచాని రమ్యాణి శయనాని సుఖాని చ ॥ ౭.౨,౨౫.౨౬
నద్యస్సముద్రగామిన్యా నటాద్వామ్భః సమాహృతమ్ ॥ ౭.౨,౨౫.౨౭
శీతఞ్చ వస్త్రపూతం తద్విశిష్టం స్నానపానయోః ॥ ౭.౨,౨౫.౨౭
ఛత్రం శశినిభం చారు ముక్తాదామవిరాజితమ్ ॥ ౭.౨,౨౫.౨౮
నవరత్నచితం దివ్యం హేమదణ్డమనోహరమ్ ॥ ౭.౨,౨౫.౨౮
చామరే చ సితే సూక్ష్మే చామీకరపరిష్కృతే ॥ ౭.౨,౨౫.౨౯
రాజహంసద్వయాకారే రత్నదండోపశోభితే ॥ ౭.౨,౨౫.౨౯
దర్పణం చాపి సుస్నిగ్ధం దివ్యగన్ధానులేపనమ్ ॥ ౭.౨,౨౫.౩౦
సమంతాద్రత్నసఞ్ఛన్నం స్రగ్వైరైశ్చాపి భూషితమ్ ॥ ౭.౨,౨౫.౩౦
గమ్భీరనినదః శంఖో హంసకుందేన్దుసన్నిభః ॥ ౭.౨,౨౫.౩౧
ఆస్యపృష్ఠాదిదేశేషు రత్నచామీకరాచితః ॥ ౭.౨,౨౫.౩౧
కాహలాని చ రమ్యాణి నానానాదకరాణి చ ॥ ౭.౨,౨౫.౩౨
సువర్ణనిర్మితాన్యేవ మౌక్తికాలంకృతాని చ ॥ ౭.౨,౨౫.౩౨
భేరీమృదంగమురజతిమిచ్చపటహాదయః ॥ ౭.౨,౨౫.౩౩
సముద్రకల్పసన్నాదాః కల్పనీయాః ప్రయత్నతః ॥ ౭.౨,౨౫.౩౩
భాండాన్యపి చ రమ్యాణి పత్రాణ్యపి చ కృత్స్నశః ॥ ౭.౨,౨౫.౩౪
౫౭౪

తదాధారాణి ౧ సర్వాణి సౌవర్ణాన్యేవ సాధయేత్ ॥ ౭.౨,౨౫.౩౪
ఆలయం చ మహేశస్య శివస్య పరమాత్మనః ॥ ౭.౨,౨౫.౩౫
రాజావసథవత్కల్ప్యం శిల్పశాస్త్రోక్తలక్షణమ్ ॥ ౭.౨,౨౫.౩౫
ఉచ్చప్రాకారసంభిన్నం భూధరాకారగోపురమ్ ॥ ౭.౨,౨౫.౩౬
అనేకరత్నసంచ్ఛన్నం హేమద్వారకపాటకమ్ ॥ ౭.౨,౨౫.౩౬
తప్తజాంబూనదమయం రత్నస్తమ్భశతావృతమ్ ॥ ౭.౨,౨౫.౩౭
ముక్తాదామవితానాఢ్యం విద్రుమద్వారతోరణమ్ ॥ ౭.౨,౨౫.౩౭
చామీకరమయైర్దివ్యైర్ముకులైః కుమ్భలక్షణైః ॥ ౭.౨,౨౫.౩౮
అలంకృతశిరోభాగమస్త్ర ౨ ఆజేన చిహ్నితమ్ ॥ ౭.౨,౨౫.౩౮
రాజన్యార్హనివాసైశ్చ రాజవీథ్యాదిశోభితైః ॥ ౭.౨,౨౫.౩౯
ప్రోచ్ఛ్రితప్రాంశుశిఖరైః ప్రాసాదైశ్చ సమంతతః ॥ ౭.౨,౨౫.౩౯
ఆస్థానస్థానవర్యైశ్చ స్థితైర్దిక్షు విదిక్షు చ ॥ ౭.౨,౨౫.౪౦
అత్యన్తాలంకృతప్రాంతమంతరావరణైరివ ॥ ౭.౨,౨౫.౪౦
ఉత్తమస్త్రీసహస్రైశ్చ నృత్యగేయవిశారదైః ॥ ౭.౨,౨౫.౪౧
వేణువీణావిదగ్ధైశ్చ పురుషైర్బహుభిర్యుతమ్ ॥ ౭.౨,౨౫.౪౧
రక్షితం రక్షిభిర్వీరైర్గజవాజిరథాన్వితైః ॥ ౭.౨,౨౫.౪౨
అనేకపుష్పవాటీభిరనేకైశ్చ సరోవరైః ॥ ౭.౨,౨౫.౪౨
దీర్ఘికాభిరనేకాభిర్దిగ్విదిక్షు విరాజితమ్ ॥ ౭.౨,౨౫.౪౩
వేదవేదాంతతత్త్వజ్ఞైశ్శివశాస్త్రపరాయణైః ॥ ౭.౨,౨౫.౪౩
శివాశ్రమరతైర్భక్తైః శివశాస్త్రోక్తలక్షణైః ॥ ౭.౨,౨౫.౪౪

శాంతైః స్మితముఖైః స్ఫీతైః సదాచారపరాయణైః ॥ ౭.౨,౨౫.౪౪

శైవైర్మాహేశ్వరైశ్చైవ శ్రీమద్భిస్సేవితద్విజైః ॥ ౭.౨,౨౫.౪౫

ఏవమంతర్బహిర్వ్యాథయథాశక్తివినిర్మితైః ॥ ౭.౨,౨౫.౪౫

స్థానే శిలామయే దాంతే దారవే చేష్టకామయే ॥ ౭.౨,౨౫.౪౬

కేవలం మృన్మయే వాపి పుణ్యారణ్యే ఽథ వా గిరౌ ॥ ౭.౨,౨౫.౪౬

నద్యాం దేవాలయే ఽన్యత్ర దేశే వాథ గృహే శుభే ॥ ౭.౨,౨౫.౪౭

ఆఢ్యో వాథ దరిద్రో వా స్వకాం శక్తిమవంచయన్ ॥ ౭.౨,౨౫.౪౭

ద్రవ్యైర్న్యాయార్జితైరేవ భక్త్యా దేవం సమర్చయేత్ ॥ ౭.౨,౨౫.౪౮

అథాన్యాయార్జితైశ్చాపి భక్త్యా చేచ్ఛివమర్చయేత్ ॥ ౭.౨,౨౫.౪౮

న తస్య ప్రత్యవాయో ఽస్తి భావవశ్యో యతః ప్రభుః ॥ ౭.౨,౨౫.౪౮

న్యాయార్జితైరపి ద్రవ్యైరభక్త్యా పూజయేద్యది ॥ ౭.౨,౨౫.౪౯

న తత్ఫలమవాప్నోతి భక్తిరేవాత్ర కారణమ్ ॥ ౭.౨,౨౫.౪౯

భక్త్యా విత్తానుసారేణ శివముద్దిశ్య యత్కృతమ్ ॥ ౭.౨,౨౫.౫౦

అల్పే మహతి వా తుల్యం ఫలమాఢ్యదరిద్రయోః ॥ ౭.౨,౨౫.౫౦

భక్త్యా ప్రచోదితః కుర్యాదల్పవిత్తోపి మానవః ॥ ౭.౨,౨౫.౫౧

మహావిభవసారోపి న కుర్యాదభక్తివర్జితః ॥ ౭.౨,౨౫.౫౧

సర్వస్వమపి యో దద్యాచ్ఛివే భక్తివివర్జితః ॥ ౭.౨,౨౫.౫౨

న తేన ఫలభాక్స స్యాద్భక్తిరేవాత్ర కారణమ్ ॥ ౭.౨,౨౫.౫౨

న తత్తపోభిరత్యుగ్రైర్న చ సర్వైర్మహామఖైః ॥ ౭.౨,౨౫.౫౩

గచ్ఛేచ్ఛివపురం దివ్యం ముక్త్వా భక్తిం శివాత్మకమ్ ॥ ౭.౨,౨౫.౫౩

౧ సమ్బన్ధమనువర్తతే ఇతి భాష్యాత్క్వచిద్ధఇాన్తస్యాపి క్లీబతాత ఏవ శేషం రామవదిత్యాది సంగచ్ఛతే
౨ త్రిశూలేనేతి భావః

౪౭౪

గుహ్యాద్గుహ్యతరం కృష్ణ సర్వత్ర పరమేశ్వరే ॥ ౭.౨,౨౪.౪౪
శివే భక్తిర్న సందేహస్తయా భక్తో విముచ్యతే ॥ ౭.౨,౨౪.౪౪
శివమంత్రజపో ధ్యానం హోమో యజ్ఞస్తపఃశ్రుతమ్ ॥ ౭.౨,౨౪.౪౫
దానమధ్యయనం సర్వే భావార్థం నాత్ర సంశయః ॥ ౭.౨,౨౪.౪౫
భావహీనో నరస్సర్వం కృత్వాపి న విముచ్యతే ॥ ౭.౨,౨౪.౪౬
భావయుక్తః పునస్సర్వమకృత్వాపి విముచ్యతే ॥ ౭.౨,౨౪.౪౬
చాంద్రాయణసహస్రైశ్చ ప్రాజాపత్యశతైస్తథా ॥ ౭.౨,౨౪.౪౭
మాసోపవాసైశ్చాన్యైశ్చ శివభక్తస్య కిం పునః ॥ ౭.౨,౨౪.౪౭
అభక్తా మానవాశ్చాస్మింల్లోకే గిరిగుహాసు చ ॥ ౭.౨,౨౪.౪౮
తపంతి చాల్పభోగార్థం భక్తో భావేన ముచ్యతే ॥ ౭.౨,౨౪.౪౮
సాత్త్వికం ముక్తిదం కర్మ సత్త్వే వై యోగినః స్థితాః ॥ ౭.౨,౨౪.౪౯
రాజసం సిద్ధిదం కుర్యుః కర్మిణో రజసావృతాః ॥ ౭.౨,౨౪.౪౯
అసురా రాక్షసాశ్చైవ తమోగుణసమన్వితాః ॥ ౭.౨,౨౪.౬౦
ఐహికార్థం యజన్తీశం నరాశ్చాన్యే ఒపి తాదృశాః ॥ ౭.౨,౨౪.౬౦
తామసం రాజసం వాపి సాత్త్వికం భావమేవ చ ॥ ౭.౨,౨౪.౬౧
ఆశ్రిత్య భక్త్యా పూజాద్యం కుర్వన్భద్రం సమశ్నుతే ॥ ౭.౨,౨౪.౬౧

యతః పాపార్ణవాత్త్రాతుం భక్తిర్నౌరివ నిర్మితా ॥ ౭.౨,౨౫.౬౨

తస్మాద్భక్త్యుపపన్నస్య రజసా తమసా చ కిమ్ ॥ ౭.౨,౨౫.౬౨

అన్త్యజో వాధమో వాపి మూర్ఖో వా పతితో ఽపి వా ॥ ౭.౨,౨౫.౬౩

శివం ప్రపన్నశ్చేత్కృష్ణ పూజ్యస్సర్వసురాసురైః ॥ ౭.౨,౨౫.౬౩

తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన భక్త్యైవ శివమర్చయేత్ ॥ ౭.౨,౨౫.౬౪

అభుక్తానాం క్వచిదపి ఫలం నాస్తి యతస్తతః ॥ ౭.౨,౨౫.౬౪

వక్ష్యామ్యతిరహస్యం తే శృణు కృష్ణ వచో మమ ॥ ౭.౨,౨౫.౬౫

వేదైశ్శాస్త్రైర్వేదవిద్భిర్విచార్య సువినిశ్చితమ్ ॥ ౭.౨,౨౫.౬౫

ఓం ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డే శివశాస్త్రోక్తపూజనవర్ణనం నామ పఞ్చవింశో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౨౬

ఉపమన్యురువాచ

బ్రహ్మఘ్నో వా సురాపో వా స్తేయీవా గురుతల్పగః ॥ ౭.౨,౨౬.౧

మాతృహా పితృహా వాపి వీరహా భ్రూణహాపి వా ॥ ౭.౨,౨౬.౧

సంపూజ్యామన్త్రకం భక్త్యా శివం పరమకారణమ్ ॥ ౭.౨,౨౬.౨

తైస్తైః పాపైః ప్రముచ్యేత వర్షైర్ద్వాదశభిః క్రమాత్ ॥ ౭.౨,౨౬.౨

తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన పతితో ఽపి యజేచ్ఛివమ్ ॥ ౭.౨,౨౬.౩

భక్తశ్చేన్నాపరః కశ్చిద్భిక్షాహారో జితేంద్రియః ॥ ౭.౨,౨౬.౩

కృత్వాపి సుమహత్పాపం భక్త్యా పఞ్చాక్షరేణ తు ॥ ౭.౨,౨౬.౪

పూజయేద్యది దేవేశం తస్మాత్పాపాత్ప్రముచ్యతే ॥ ౭.౨,౨౬.౪

అబ్భక్షా వాయుభక్షాశ్చ యే చాన్యే వ్రతకర్శితాః ॥ ౭.౨,౨౬.౫
తేషామేతైర్వ్రతైర్నాస్తి శివలోకసమాగమః ॥ ౭.౨,౨౬.౫
భక్త్యా పఞ్చాక్షరేణైవ యః శివం సకృదర్చయేత్ ॥ ౭.౨,౨౬.౬
సోపి గచ్ఛేచ్ఛివస్థానం శివమన్త్రస్య గౌరవాత్ ॥ ౭.౨,౨౬.౬
తస్మాత్తపాంసి యజ్ఞాంశ్చ సర్వే సర్వస్వదక్షిణాః ॥ ౭.౨,౨౬.౭
శివమూర్త్యర్చనస్యైతే కోట్యంశేనాపి నో సమాః ॥ ౭.౨,౨౬.౭
బద్ధో వాప్యథ ముక్తో వా పశ్చాత్పఞ్చాక్షరేణ చేత్ ॥ ౭.౨,౨౬.౮
పూజయన్ముచ్యతే భక్తో నాత్ర కార్యా విచారణా ॥ ౭.౨,౨౬.౮
అరుద్రో వా సరుద్రో వా సూక్తేన శివమర్చయేత్ ॥ ౭.౨,౨౬.౯
యః సకృత్పతితో వాపిమూఢో వా ముచ్యతే నరః ॥ ౭.౨,౨౬.౯
౫౭౫

షడక్షరేణ వా దేవం సూక్తమన్త్రేణ పూజయేత్ ॥ ౭.౨,౨౬.౧౦
శివభక్తో జితక్రోధో హ్యలబ్ధో లబ్ధ ఏవ చ ॥ ౭.౨,౨౬.౧౦
అలబ్ధాల్లబ్ధ ఏవాత్ర విశిష్టో నాత్ర సంశయః ॥ ౭.౨,౨౬.౧౧
స బ్రహ్మాంగేన వా తేన సహాంసేన విముచ్యతే ॥ ౭.౨,౨౬.౧౧
తస్మాన్నిత్యం శివం భక్త్యా సూక్తమన్త్రేణ పూజయేత్ ॥ ౭.౨,౨౬.౧౨
ఏకకాలం ద్వికాలం వా త్రికాలం నిత్యమేవ వా ॥ ౭.౨,౨౬.౧౨
యే ఽర్చయంతి మహాదేవం విజ్ఞేయాస్తే మహేశ్వరాః ॥ ౭.౨,౨౬.౧౩
జ్ఞానేనాత్మసహాయేన నార్చితో భగవాఞ్ఛివః ॥ ౭.౨,౨౬.౧౩
స చిరం సంసరత్యస్మిన్సంసారే దుఃఖసాగరే ॥ ౭.౨,౨౬.౧౪

దుర్ల్లభం ప్రాప్య మానుష్యం మూఢో నార్చయతే శివమ్ ॥ ౭.౨,౨౬.౧౪
నిష్ఫలం తస్య తజ్జన్మ మోక్షాయ న భవేద్యతః ॥ ౭.౨,౨౬.౧౫
దుర్ల్లభం ప్రాప్య మానుష్యం యే ఽర్చయన్తి పినాకినమ్ ॥ ౭.౨,౨౬.౧౫
తేషాం హి సఫలం జన్మ కృతార్థాస్తే నరోత్తమాః ॥ ౭.౨,౨౬.౧౬
భవభక్తిపరా యే చ భవప్రణతచేతసః ॥ ౭.౨,౨౬.౧౬
భవసంస్మరణోద్యుక్తా న తే దుఃఖస్య భాగినః ॥ ౭.౨,౨౬.౧౭
భవనాని మనోజ్ఞాని విభ్రమాభరణాః స్త్రియః ॥ ౭.౨,౨౬.౧౭
ధనం చాతృప్తిపర్యన్తం శివపూజావిధేః ఫలమ్ ॥ ౭.౨,౨౬.౧౮
యే వాఞ్ఛన్తి మహాభోగాన్రాజ్యం చ త్రిదశాలయే ॥ ౭.౨,౨౬.౧౮
తే వాఞ్ఛన్తి సదాకాలం హరస్య చరణామ్బుజమ్ ॥ ౭.౨,౨౬.౧౯
సౌభాగ్యం కాన్తిమద్రూపం సత్త్వం త్యాగార్ద్రభావతా ॥ ౭.౨,౨౬.౧౯
శౌర్యం వై జగతి ఖ్యాతిశ్శివమర్చయతో భవేత్ ॥ ౭.౨,౨౬.౨౦
తస్మాత్సర్వం పరిత్యజ్య శివైకాహితమానసః ॥ ౭.౨,౨౬.౨౦
శివపూజావిధిం కుర్యాద్యదీచ్ఛేచ్ఛివమాత్మనః ॥ ౭.౨,౨౬.౨౧
త్వరితం జీవితం యాతి త్వరితం యాతి యౌవనమ్ ॥ ౭.౨,౨౬.౨౧
త్వరితం వ్యాధిరభ్యేతి తస్మాత్పూజ్యః పినాకధృక్ ॥ ౭.౨,౨౬.౨౨
యావన్నాయాతి మరణం యావన్నాక్రమతే జరా ॥ ౭.౨,౨౬.౨౨
యావన్నేన్ద్రియవైకల్యం తావత్పూజయ శంకరమ్ ॥ ౭.౨,౨౬.౨౩
న శివార్చనతుల్యో ఽస్తి ధర్మో ఽన్యో భువనత్రయే ॥ ౭.౨,౨౬.౨౩
ఇతి విజ్ఞాయ యత్నేన పూజనీయస్సదాశివః ॥ ౭.౨,౨౬.౨౪
ద్వారయాగం జవనికాం పరివారబలిక్రియామ్ ॥ ౭.౨,౨౬.౨౪

నిత్యోత్సవం చ కుర్వీత ప్రసాదే యది పూజయేత్ ॥ ౭.౨,౨౬.౨౫
హవిర్నివేదనాదూర్ధ్వం స్వయం చానుచరో ఽపి వా ॥ ౭.౨,౨౬.౨౫
ప్రసాదపరివారేభ్యో బలిం దద్యాద్యథాక్రమమ్ ॥ ౭.౨,౨౬.౨౬
నిర్గమ్య సహ వాదిత్రైస్తదాశాభిముఖః స్థితః ॥ ౭.౨,౨౬.౨౬
పుష్పం ధూపం చ దీపఞ్చ దద్యాదన్నం జలైః సహ ॥ ౭.౨,౨౬.౨౭
తతో దద్యాన్మహాపీఠే తిష్ఠన్బలిముదఙ్ముఖః ॥ ౭.౨,౨౬.౨౭
తతో నివేదితం దేవే యత్తదన్నాదికం పురా ॥ ౭.౨,౨౬.౨౮
తత్సర్వం సావశేషం వా చణ్డాయ వినివేదయేత్ ॥ ౭.౨,౨౬.౨౮
హుత్వా చ విధివత్పశ్చాత్పూజాశేషం సమాపయేత్ ॥ ౭.౨,౨౬.౨౯
కృత్వా ప్రయోగం విధివద్యావన్మన్త్రం జపం తతః ॥ ౭.౨,౨౬.౨౯
నిత్యోత్సవం ప్రకుర్వీత యథోక్తం శివశాసనే ॥ ౭.౨,౨౬.30
౫౭౬

విపులే తైజసే పాత్రే రక్తపద్మోపశోభితే ॥ ౭.౨,౨౬.30
అస్త్రం పాశుపతం దివ్యం తత్రావాహ్య సమర్చయేత్ ॥ ౭.౨,౨౬.3౧
శివస్యారోప్యః తత్పాత్రం ద్విజస్యాలంకృతస్య చ ॥ ౭.౨,౨౬.3౧
న్యస్తాస్త్రవపుషా తేన దీప్తయష్టిధరస్య చ ॥ ౭.౨,౨౬.3౨
ప్రాసాదపరివారేభ్యో బహిర్మంగలనిఃస్వనైః ॥ ౭.౨,౨౬.3౨
నృత్యగేయాదిభిశ్చైవ సహ దీపధ్వజాదిభిః ॥ ౭.౨,౨౬.33
ప్రదక్షిణత్రయం కృత్వా న ద్రుతం చావిలమ్బితమ్ ॥ ౭.౨,౨౬.33
మహాపీఠం సమావృత్య త్రిఃప్రదక్షిణయోగతః ॥ ౭.౨,౨౬.3౪

పునః ప్రవిష్టో ద్వారస్థో యజమానః కృతాఞ్జలిః ॥ ౭.౨,౨౬.౩౪

ఆదాయాభ్యంతరం నీత్వా హ్యస్త్రముద్వాసయేత్తతః ॥ ౭.౨,౨౬.౩౪

ప్రదక్షిణాదికం కృత్వా యథాపూర్వోదితం క్రమాత్ ॥ ౭.౨,౨౬.౩౫

ఆదాయ చాష్టపుష్పాణి పూజామథ సమాపయేత్ ॥ ౭.౨,౨౬.౩౫

ఓం ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డే సాంగోపాంగపూజావిధానవర్ణనం నామ షడ్వింశో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౨౭

ఉపమన్యురువాచ

అథాగ్నికార్యం వక్ష్యామి కుణ్డే వా స్థండిలే ఽపి వా ॥ ౭.౨,౨౭.౧

వేద్యాం వా హ్యాయసే పాత్రే మృన్మయే వా నవే శుభే ॥ ౭.౨,౨౭.౧

ఆధాయాగ్నిం విధానేన సంస్కృత్య చ తతః పరమ్ ॥ ౭.౨,౨౭.౨

తత్రారాధ్య మహాదేవం హోమకర్మ సమాచరేత్ ॥ ౭.౨,౨౭.౨

కుణ్డం ద్విహస్తమానం వా హస్తమాత్రమథాపి వా ॥ ౭.౨,౨౭.౩

వృత్తం వా చతురస్రం వా కుర్యాద్వేదిం చ మణ్డలమ్ ॥ ౭.౨,౨౭.౩

కుణ్డం విస్తారవన్నిమ్నం తన్మధ్యే ఽష్టదలామ్బుజమ్ ॥ ౭.౨,౨౭.౪

చతురంగులముత్సేధం తస్య ద్వ్యంగులమేవ వా ॥ ౭.౨,౨౭.౪

వితస్తిద్విగుణోన్నత్యా నాభిమన్తః ప్రచక్షతే ॥ ౭.౨,౨౭.౫

మధ్యం చ మధ్యమాంగుల్యా మధ్యమోత్తమపర్వణోః ॥ ౭.౨,౨౭.౫

అంగులైః కథ్యతే సద్భిశ్చతుర్వింశతిభిః కరః ॥ ౭.౨,౨౭.౬

మేఖలానాం త్రయం వాపి ద్వయమేకమథాపి వా ॥ ౭.౨,౨౭.౬

యథాశోభం ప్రకుర్వీత శ్లక్ష్ణమిష్టం మృదా స్థిరమ్ ॥ ౭.౨,౨౭.౭

అశ్వత్థపత్రవద్యోనిం గజాధారవదేవ వా ॥ ౭.౨,౨౭.౭

మేఖలామధ్యతః కుర్యాత్పశ్చిమే దక్షిణే ఽపి వా ॥ ౭.౨,౨౭.౮

శోభనామగ్నితః కించిన్నిమ్నా మునీమ్నలికాం శనైః ॥ ౭.౨,౨౭.౮

అగ్రేణ కుణ్డాభిముఖీం కించిదుత్సృజ్య మేఖలామ్ ॥ ౭.౨,౨౭.౯

నోత్సేధనియమో వేద్యాః సా మార్ద్రీ వాథ సైకతీ ॥ ౭.౨,౨౭.౯

మండలం గోశకృత్తోయైర్మానం పాత్రస్య నోదితమ్ ॥ ౭.౨,౨౭.౧౦

కుణ్డం చ మృన్మయం వేదిమాలిపేద్గోమయాంబునా ॥ ౭.౨,౨౭.౧౦

ప్రక్షాల్య తాపయేత్పాత్రం ప్రోక్షయేదన్యదంభసా ॥ ౭.౨,౨౭.౧౧

స్వసూత్రోక్తప్రకారేణ కుణ్డాదౌ విల్లిఖేత్తతః ॥ ౭.౨,౨౭.౧౧

సంప్రోక్ష్య కల్పయేద్దర్భైః పుష్పైర్వా వహ్నివిష్టరమ్ ॥ ౭.౨,౨౭.౧౨

అర్చనార్థం చ హోమార్థం సర్వద్రవ్యాణి సాధయేత్ ॥ ౭.౨,౨౭.౧౨

ప్రక్షాల్యక్షాలనీయాని ప్రోక్షణ్యా ప్రోక్ష్య శోధయేత్ ॥ ౭.౨,౨౭.౧౩

మణిజం కాష్ఠజం వాథ శ్రోత్రియాగారసమ్భవమ్ ॥ ౭.౨,౨౭.౧౩

౧ అదన్తత్వమార్షమ్

౫౭౬

అన్యం వాభ్యర్థితం వహ్నిం తతః సాధారమానయేత్ ॥ ౭.౨,౨౭.౧౪

త్రిః ప్రదక్షిణమావృత్య కుణ్డాదేరుపరి క్రమాత్ ॥ ౭.౨,౨౭.౧౪

వహ్నిబీజం సముచ్చార్య త్వాదధీతాగ్నిమాసనే ॥ ౭.౨,౨౭.౧౫

యోనిమార్గేణ వా తద్వదాత్మనః సంముఖేన వా ॥ ౭.౨,౨౭.౧౫

నియోగః ప్రదేశ సర్వం కుండం కుర్యాద్విచక్షణః ॥ ౭.౨,౨౭.౧౬

స్వనాభ్యంతఃస్థితం వహ్నిం తద్రంధ్రాద్విస్ఫులింగవద్ ॥ ౭.౨,౨౭.౧౬

నిర్గమ్య పావకే బహ్యే లీనం బింబాకృతి స్మరేత్ ॥ ౭.౨,౨౭.౧౭

ఆజ్యసంస్కారపర్యంతమన్వాధానపురస్సరమ్ ॥ ౭.౨,౨౭.౧౭

స్వసూత్రోక్తక్రమాత్కుర్యాన్మూలమన్త్రేణ మన్త్రవిత్ ॥ ౭.౨,౨౭.౧౮

శివమూర్తిం సమభ్యర్చ్య తతో దక్షిణపార్శ్వతః ॥ ౭.౨,౨౭.౧౮

న్యస్య మన్త్రం ఘృతే ముద్రాం దర్శయేద్ధేనుసంజ్ఞితామ్ ॥ ౭.౨,౨౭.౧౯

స్రుక్స్రువౌ తైజసౌ గ్రాహ్యౌ న కాంస్యాయససైసకౌ ॥ ౭.౨,౨౭.౧౯

యజ్ఞదారుమయౌ వాపి స్మార్తౌ వా శిల్పసమ్మతౌ ॥ ౭.౨,౨౭.౨౦

పర్ణే వా బ్రహ్మవృక్షాదేరచ్ఛిద్రే మధ్య ఉత్థితే ॥ ౭.౨,౨౭.౨౦

సంసృజ్య దర్భైస్తౌ వహ్నౌ సంతాప్య ప్రోక్షయేత్పునః ॥ ౭.౨,౨౭.౨౧

పారార్థ్యర్చ్యస్వసూత్రోక్తక్రమేణ శివపూర్వకైః ॥ ౭.౨,౨౭.౨౧

జుహుయాదష్టభిర్బీజైరగ్నిసంస్కారసిద్ధయే ॥ ౭.౨,౨౭.౨౨

భ్రుంస్తుంబ్రుశ్రుం క్రమేణైవ పుండ్రంద్రమిత్యతః పరమ్ ॥ ౭.౨,౨౭.౨౨

బీజాని సప్త సప్తానాం జిహ్వానామనుపూర్వశః ॥ ౭.౨,౨౭.౨౩

త్రిశిఖా మధ్యమా జిహ్వ బహురూపసమాహ్వయా ॥ ౭.౨,౨౭.౨౩

రక్తాగ్నేయీ నైరృతీ చ కృష్ణాన్యా సుప్రభా మతా ॥ ౭.౨,౨౭.౨౪

అతిరిక్తా మరుజ్జిహ్వ స్వనామానుగుణప్రభా ॥ ౭.౨,౨౭.౨౪

స్వబిజానన్తరం వాచ్యా స్వాహాంతఇచ్ఛ యథాక్రమమ్ ॥ ౭.౨,౨౭.౨౫

జిహ్వామంత్రైస్తు తైర్హుత్వాజ్యం జిహ్వ స్వేకైకశ క్రమాత్ ॥ ౭.౨,౨౭.౨౫

రం వహ్నయేతి స్వాహేతి మధ్యే హుత్వాహుతిత్రయమ్ ॥ ౭.౨,౨౭.౨౬
సర్పిషా వా సమిద్భిర్వా పరిషేచనమాచరేత్ ॥ ౭.౨,౨౭.౨౬
ఏవం కృతే శివాగ్నిః స్యాత్స్మరేత్తత్ర శివాసనమ్ ॥ ౭.౨,౨౭.౨౭
తత్రావాహ్య యజేద్దేవమర్ధనారీశ్వరం శివమ్ ॥ ౭.౨,౨౭.౨౭
దీపాన్తం పరిషిచ్యాథ సమిద్ధోమం సమాచరేత్ ॥ ౭.౨,౨౭.౨౭
తాః పాలాశ్యః పరా వాపి యాజ్ఞియా ద్వాదశాంగులాః ॥ ౭.౨,౨౭.౨౮
అవక్రా న స్వయం శుష్కాస్సత్వచో నిర్వ్రణాః సమాః ॥ ౭.౨,౨౭.౨౮
దశాంగులా వా విహితాః కనిష్ఠాంగులిసంమితాః ॥ ౭.౨,౨౭.౨౯
ప్రాదేశమాత్రా వాలాభే హోతవ్యాః సకలా అపి ॥ ౭.౨,౨౭.౨౯
దూర్వాపత్రసమాకారాం చతురంగులమాయతామ్ ॥ ౭.౨,౨౭.౩౦
దద్యాదాజ్యాహుతిం పశ్చాదన్నమక్షప్రమాణతః ॥ ౭.౨,౨౭.౩౦
లాజాంస్తథా సర్షపాంశ్చ యవాంశ్చైవ తిలాంస్తథా ॥ ౭.౨,౨౭.౩౧
సర్పిషాక్తాని భక్ష్యాణి లేహ్యచోష్యాణి సమ్భవే ॥ ౭.౨,౨౭.౩౧
దశైవాహుతయస్తత్ర పఞ్చ వా త్రితయం చ వా ॥ ౭.౨,౨౭.౩౨
హోతవ్యాః శక్తితో దద్యాదేకమేవాథ వాహుతిమ్ ॥ ౭.౨,౨౭.౩౨
స్రువేణాజ్యం సమిత్యాద్యాస్స్రుచాశేషాత్కరేణ వా ॥ ౭.౨,౨౭.౩౩
తత్ర దివ్యేన హోతవ్యం తీర్థేనార్షేణ వా తథా ॥ ౭.౨,౨౭.౩౩
ద్రవ్యేణైకేన వా ఽలాభే జుహుయాచ్ఛ్రద్ధయా పునః ॥ ౭.౨,౨౭.౩౪
ప్రాయశ్చిత్తాయ జుహుయాన్మంత్రయిత్వాహుతిత్రయమ్ ॥ ౭.౨,౨౭.౩౪
౫౭౭

తతో హోమవిశిష్టేన ఘృతేనాపూర్య వై స్రుచమ్ ॥ ౭.౨,౨౭.౩౫

నిధాయ పుష్పం తస్యాగ్రే స్రువేణాధోముఖేన తామ్ ॥ ౭.౨,౨౭.౩౫

సదర్భేన సమాచ్ఛాద్య మూలేనాంజలినోత్థితః ॥ ౭.౨,౨౭.౩౬

వౌషడంతేన జుహుయాద్ధారాం తు యవసంమితామ్ ॥ ౭.౨,౨౭.౩౬

ఇత్థం పూర్ణాహుతిం కృత్వా పరిషించేచ్చ పూర్వవత్ ॥ ౭.౨,౨౭.౩౭

తత ఉద్వాస్య దేవేశం గోపయేత్తు హుతాశనమ్ ॥ ౭.౨,౨౭.౩౭

తమప్యుద్వాస్య వా నాభౌ యజేత్సంధాయ నిత్యశః ॥ ౭.౨,౨౭.౩౮

అథవా వహ్నిమానీయ శివశాస్త్రోక్తవర్త్మనా ॥ ౭.౨,౨౭.౩౮

వాగీశీగర్భసంభూతం సంస్కృత్య విధివద్యజేత్ ॥ ౭.౨,౨౭.౩౯

అన్వాధానం పునః కృత్వా పరిధీన్ పరిధాయ చ ॥ ౭.౨,౨౭.౩౯

పాత్రాణి ద్వన్ద్వరూపేణ నిక్షిప్యేష్ట్వా శివం తతః ॥ ౭.౨,౨౭.౪౦

సంశోధ్య ప్రోక్షణీపాత్రం ప్రోక్ష్యతాని తదంభసా ॥ ౭.౨,౨౭.౪౦

ప్రణీతాపాత్రమైశాన్యాం విన్యస్యా పూరితం జలైః ॥ ౭.౨,౨౭.౪౧

ఆజ్యసంస్కారపర్యంతం కృత్వా సంశోధ్య స్రుక్స్రువౌ ॥ ౭.౨,౨౭.౪౧

గర్భాధానం పుంసవనం సీమన్తోన్నయనం తతః ॥ ౭.౨,౨౭.౪౨

కృత్వా పృథక్పృథగ్ఘుత్వా జాతమగ్నిం విచిన్తయేత్ ॥ ౭.౨,౨౭.౪౨

త్రిపాదం సప్తహస్తం చ చతుఃశృంగం ద్విశీర్షకమ్ ॥ ౭.౨,౨౭.౪౩

మధుపింగం త్రినయనం సకపర్దేన్దుశేఖరమ్ ॥ ౭.౨,౨౭.౪౩

రక్తం రక్తామ్బరాలేపం మాల్యభూషనభూషితమ్ ॥ ౭.౨,౨౭.౪౪

సర్వలక్షణసంపన్నం సోపవీతం త్రిమేఖలమ్ ॥ ౭.౨,౨౭.౪౪

శక్తిమన్తం స్రుక్స్రువౌ చ దధానం దక్షిణే కరే ॥ ౭.౨,౨౭.౪౫

తోమరం తాలవృంతం చ ఘృతపాత్రం తథేతరైః ॥ ౭.౨,౨౭.౪౫
జాతం ధ్యాత్వైవమాకారం జాతకర్మ సమాచరేత్ ॥ ౭.౨,౨౭.౪౬
నాలాపనయనం కృత్వా తతః సంశోధ్య సూతకమ్ ॥ ౭.౨,౨౭.౪౬
శివాగ్నిరుచినామాస్య కృత్వాహుతిపురస్సరమ్ ॥ ౭.౨,౨౭.౪౭
పిత్రోర్విసర్జనం కృత్వా చౌలోపనయనాదికమ్ ॥ ౭.౨,౨౭.౪౭
అప్తోర్యామావసానాన్తం కృత్వా సంస్కారమస్య తు ॥ ౭.౨,౨౭.౪౮
ఆజ్యధారాదిహోమం చ కృత్వా స్విష్టకృతం తతః ॥ ౭.౨,౨౭.౪౮
రమిత్యనేన బీజేన పరిషించేత్తతః పరమ్ ॥ ౭.౨,౨౭.౪౯
బ్రహ్మవిష్ణుశివేశానాం లోకేశానాం తథైవ చ ॥ ౭.౨,౨౭.౪౯
తదస్త్రాణాం చ పరితః కృత్వా పూజాం యథాక్రమమ్ ॥ ౭.౨,౨౭.౫౦
ధూపదీపాదిసిద్ధ్యర్థం వహ్నిముద్ధృత్య కృత్యవిత్ ॥ ౭.౨,౨౭.౫౦
సాధయిత్వాజ్యపూర్వాణి ద్రవ్యాణి పునరేవ చ ॥ ౭.౨,౨౭.౫౧
కల్పయిత్వాసనం వహ్నౌ తత్రావాహ్య యథాపురా ॥ ౭.౨,౨౭.౫౧
సంపూజ్య దేవం దేవీం చ తతః పూర్ణాంతమాచరేత్ ॥ ౭.౨,౨౭.౫౨
అథ వా స్వాశ్రమోక్తం తు వహ్నికర్మ శివార్పణమ్ ॥ ౭.౨,౨౭.౫౨
బుద్ధ్వా శివాశ్రమీ కుర్యాన్న చ తత్రాపరో విధిః ॥ ౭.౨,౨౭.౫౩
శివాగ్నేర్భస్మసంగ్రాహ్యమగ్నిహోత్రోద్భవం తు వా ॥ ౭.౨,౨౭.౫౩
వైవాహోగ్నిభవం వాపి పక్వం శుచి సుగంధి చ ॥ ౭.౨,౨౭.౫౪
కపిలాయాః శకృచ్ఛస్తం గృహీతం గగనే పతత్ ॥ ౭.౨,౨౭.౫౪
న క్లిన్నం నాతికఠినం న దుర్గన్ధం న శోషితమ్ ॥ ౭.౨,౨౭.౫౫
ఉపర్యధః పరిత్యజ్య గృహ్ణీయాత్పతితం యది ॥ ౭.౨,౨౭.౫౫

పిండీకృత్య శివాగ్న్యాదౌ తత్క్షిపేన్మూలమంత్రతః ॥ ౭.౨,౨౭.౫౬
౫౭౭

అపక్వమతిపాక్వం చ సంత్యజ్య భసితం సితమ్ ॥ ౭.౨,౨౭.౫౬
ఆదాయ వా సమాలోడ్య భస్మాధారే వినిక్షిపేత్ ॥ ౭.౨,౨౭.౫౭
తైజసం దారవం వాపి మృన్మయం శైలమేవ చ ॥ ౭.౨,౨౭.౫౭
అన్యద్వా శోభనం శుద్ధం భస్మాధారం ప్రకల్పయేత్ ॥ ౭.౨,౨౭.౫౮
సమే దేశే శుభే శుద్ధే ధనవద్భస్మ నిక్షిపేత్ ॥ ౭.౨,౨౭.౫౮
న చాయుక్తకరే దద్యాన్నైవాశుచితలే క్షిపేత్ ॥ ౭.౨,౨౭.౫౯
న సంస్పృశేచ్చ నీచాంగైర్నోపేక్షేత న లంఘయేత్ ॥ ౭.౨,౨౭.౫౯
తస్మాద్భసితమాదాయ వినియుంజీత మన్త్రతః ॥ ౭.౨,౨౭.౬౦
కాలేషూక్తేషు నాన్యత్ర నాయోగ్యేభ్యః ప్రదాపయేత్ ॥ ౭.౨,౨౭.౬౦
భస్మసంగ్రహణం కుర్యాద్దేవే ఒనుద్వాసితే సతి ॥ ౭.౨,౨౭.౬౧
ఉద్వాసనే కృతే యస్మాచ్చణ్డభస్మ ప్రజాపతే ॥ ౭.౨,౨౭.౬౧
అగ్నికార్యే కృతే పశ్చాచ్ఛివశాస్త్రోక్తమార్గతః ॥ ౭.౨,౨౭.౬౨
స్వసూత్రోక్తప్రకారాద్వా బలికర్మ సమాచరేత్ ॥ ౭.౨,౨౭.౬౨
అథ విద్యాసనం న్యస్య సుప్రలిప్తే తు మణ్డలే ॥ ౭.౨,౨౭.౬౩
విద్యాకోశం ప్రతిష్ఠాప్య యజేత్పుష్పాదిభిః క్రమాత్ ॥ ౭.౨,౨౭.౬౩
విద్యాయాః పురతః కృత్వా గురోరపి చ మణ్డలమ్ ॥ ౭.౨,౨౭.౬౪
తత్రాసనవరం కృత్వా పుష్పాద్యై గురుమర్చయేత్ ॥ ౭.౨,౨౭.౬౪
తతోనుపూజయేత్పూజ్యాన్ భోజయేచ్చ బుభుక్షితాన్ ॥ ౭.౨,౨౭.౬౫

తతస్స్వయం చ భుంజీత శుద్ధమన్నం యథాసుఖమ్ ॥ ౭.౨,౨౭.౬౫

నివేదితం చ వా దేవే తచ్ఛేషం చాత్మశుద్ధయే ॥ ౭.౨,౨౭.౬౬

శ్రద్ధధానో న లోభేన న చణ్డాయ సమర్పితమ్ ॥ ౭.౨,౨౭.౬౬

గన్ధమాల్యాది యచ్చాన్యత్తత్రాప్యేష సమో విధిః ॥ ౭.౨,౨౭.౬౭

న తు తత్ర శివోస్మీతి బుద్ధిం కుర్యాద్విచక్షణః ॥ ౭.౨,౨౭.౬౭

భుక్త్వాచమ్య శివం ధ్యాత్వా హృదయే మూలముచ్చరేత్ ॥ ౭.౨,౨౭.౬౮

కాలశేషం నయేద్యోగ్యైః శివశాస్త్రకథాదిభిః ॥ ౭.౨,౨౭.౬౮

రాత్రౌ వ్యతీతే పూర్వాంశే కృత్వా పూజాం మనోహరామ్ ॥ ౭.౨,౨౭.౬౯

శివయోః శయనం త్వేకం కల్పయేదతిశోభనమ్ ॥ ౭.౨,౨౭.౬౯

భక్ష్యభోజ్యాంబరాలేపపుష్పమాలాదికం తథా ॥ ౭.౨,౨౭.౭౦

మనసా కర్మణా వాపి కృత్వా సర్వం మనోహరమ్ ॥ ౭.౨,౨౭.౭౦

తతో దేవస్య దేవ్యాశ్చ పాదమూలే శుచిస్స్వపేత్ ॥ ౭.౨,౨౭.౭౧

గృహస్థో భార్యయా సార్ధం తదన్యే ఽపి తు కేవలాః ॥ ౭.౨,౨౭.౭౧

ప్రత్యూషసమయం బుద్ధ్వా మాత్రామాద్యాముదీరయేత్ ॥ ౭.౨,౨౭.౭౨

ప్రణమ్య మనసాం దేవం సాంబం సగణమవ్యయమ్ ॥ ౭.౨,౨౭.౭౨

దేశకాలోచితం కృత్వా శౌచాద్యమపి శక్తితః ॥ ౭.౨,౨౭.౭౩

శంఖాదినినదైర్దివ్యైర్దేవం దేవీం చ బోధయేత్ ॥ ౭.౨,౨౭.౭౩

తతస్తత్సమయోన్నిద్రైః పుష్పైరతిసుగంధిభిః ॥ ౭.౨,౨౭.౭౪

నిర్వర్త్య శివయోః పూజాం ప్రారభేత పురోదితమ్ ॥ ౭.౨,౨౭.౭౪

ఓం ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డే అగ్నికార్యవర్ణనం నామ సప్తవింశో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౨౮

ఉపమన్యురువాచ

అతః పరం ప్రవక్ష్యామి శివాశ్రమనిషేవిణామ్ ॥ ౭.౨,౨౮.౧

శివశాస్త్రోక్తమార్గేణ నైమిత్తికవిధిక్రమమ్ ॥ ౭.౨,౨౮.౧

సర్వేష్వపి చ మాసేషు పక్షయోరుభయోరపి ॥ ౭.౨,౨౮.౨

౫౭౮

అష్టాభ్యాం చ చతుర్దశ్యాం తథా పర్వాణి చ క్రమాత్ ॥ ౭.౨,౨౮.౨

అయనే విషువే చైవ గ్రహణేషు విశేషతః ॥ ౭.౨,౨౮.౩

కర్తవ్యా మహతీ పూజా హ్యధికా వాపి శక్తితః ॥ ౭.౨,౨౮.౩

మాసిమాసి యథాన్యాయం బ్రహ్మకూర్చం ప్రసాధ్య తు ॥ ౭.౨,౨౮.౪

స్నాపయిత్వా శివం తేన పిబేచ్ఛేషముపోషితః ॥ ౭.౨,౨౮.౪

బ్రహ్మహత్యాదిదోషాణామతీవ మహతామపి ॥ ౭.౨,౨౮.౫

నిష్కృతిర్బ్రహ్మకూర్చస్య పానాన్నాన్యా విశిష్యతే ॥ ౭.౨,౨౮.౫

పౌషే పుష్యనక్షత్రే కుర్యాన్నీరాజనం విభోః ॥ ౭.౨,౨౮.౬

మాఘే మఘాఖ్యే నక్షత్రే ప్రదద్యాద్ఘృతకంబలమ్ ॥ ౭.౨,౨౮.౬

ఫాల్గునే చోత్తరాన్తే వై ప్రారభేత మహోత్సవమ్ ॥ ౭.౨,౨౮.౭

చైత్రే చిత్రాపౌర్ణమాస్యాం దోలాం కుర్యాద్యథావిధి ॥ ౭.౨,౨౮.౭

వైశాఖ్యాం తు విశాఖాయాం కుర్యాత్పుష్పమహాలయమ్ ॥ ౭.౨,౨౮.౮

జ్యేష్ఠే మూలాఖ్యనక్షత్రే శీతకుమ్భం ప్రదాపయేత్ ॥ ౭.౨,౨౮.౮

ఆషాఢే చోత్తరాషాఢే పవిత్రారోపణం తథా ॥ ౭.౨,౨౮.౯
శ్రావణే ప్రాకృతాన్యాపి మణ్డలాని ప్రకల్పయేత్ ॥ ౭.౨,౨౮.౯
శ్రవిష్ఠాఖ్యే తు నక్షత్రే ప్రౌష్ఠపద్యాం తతః పరమ్ ॥ ౭.౨,౨౮.౧౦
ప్రోక్షయేచ్చ జలక్రీడాం పూర్వాషాఢాశ్రయే దినే ॥ ౭.౨,౨౮.౧౦
ఆశ్వయుజ్యాం తతో దద్యాత్పాయసం చ నవోదనమ్ ॥ ౭.౨,౨౮.౧౧
అగ్నికార్యం చ తేనైవ కుర్యాచ్ఛతభిషగ్దినే ॥ ౭.౨,౨౮.౧౧
కార్త్తిక్యాం కృతికాయోగే దద్యాద్దీపసహస్రకమ్ ॥ ౭.౨,౨౮.౧౨
మార్గశీర్షే తథార్ద్రాయాం ఘృతేన స్నాపయేచ్ఛివమ్ ॥ ౭.౨,౨౮.౧౨
అశక్తస్తేషు కాలేషు కుర్యాదుత్సవమేవ వా ॥ ౭.౨,౨౮.౧౩
ఆస్థానం వా మహాపూజామధికం వా సమర్చనమ్ ॥ ౭.౨,౨౮.౧౩
ఆవృత్తే ఽపి చ కల్యాణే ప్రశస్తేష్వపి కర్మసు ॥ ౭.౨,౨౮.౧౪
దౌర్మనస్యే దురాచారే దుఃస్వప్నే దుష్టదర్శనే ॥ ౭.౨,౨౮.౧౪
ఉత్పాతే వాశుభేన్యస్మిన్రోగే వా ప్రబలే ఽథ వా ॥ ౭.౨,౨౮.౧౫
స్నానపూజాజపధ్యానహోమదానాదికాః క్రియః ॥ ౭.౨,౨౮.౧౫
నిర్మితానుగుణాః కార్యాః పురశ్చరణపూర్వికాః ॥ ౭.౨,౨౮.౧౬
శివానలే చ విహతే పునస్సన్ధానమాచరేత్ ॥ ౭.౨,౨౮.౧౬
య ఏవం శర్వధర్మిష్ఠో వర్తతే నిత్యముద్యతః ॥ ౭.౨,౨౮.౧౭
తస్యైకజన్మనా ముక్తిం ప్రయచ్ఛతి మహేశ్వరః ॥ ౭.౨,౨౮.౧౭
ఏతద్యథోత్తరం కుర్యాన్నిత్యనైమిత్తికేషు యః ॥ ౭.౨,౨౮.౧౮
దివ్యం శ్రీకంఠనాథస్య స్థానమాద్యం స గచ్ఛతి ॥ ౭.౨,౨౮.౧౮
తత్ర భుక్త్వా మహాభోగాన్కల్పకోటిశతన్నరః ॥ ౭.౨,౨౮.౧౯

కాలాంతరేచ్యుతస్తస్మాదౌమం కౌమారమేవ చ ॥ ౭.౨,౨౮.౧౯

సంప్రాప్య వైష్ణవం బ్రాహ్మం రుద్రలోకం విశేషతః ॥ ౭.౨,౨౮.౨౦

తత్రోషిత్వా చిరం కాలం భుక్త్వా భోగాన్యథోదితాన్ ॥ ౭.౨,౨౮.౨౦

పునశ్చోర్ధ్వం గతస్తస్మాదతీత్య స్థానపఞ్చకమ్ ॥ ౭.౨,౨౮.౨౧

శ్రీకణ్ఠాజ్జ్ఞానమాసాద్య తస్మాచ్ఛైవపురం వ్రజేత్ ॥ ౭.౨,౨౮.౨౧

అర్ధచర్యారతశ్చాపి ద్విరావృత్త్యైవమేవ తు ॥ ౭.౨,౨౮.౨౨

పశ్చాజ్జ్ఞానం సమాసాద్య శివసాయుజ్యమాప్నుయాత్ ॥ ౭.౨,౨౮.౨౨

అర్ధార్ధచరితో యస్తు దేహీ దేహక్షయాత్పరమ్ ॥ ౭.౨,౨౮.౨౩

అండాంతం వోర్ధ్వమవ్యక్తమతీత్య భువనద్వయమ్ ॥ ౭.౨,౨౮.౨౩

సంప్రాప్య పౌరుషం రౌద్రస్థానమద్రీన్ద్రజాపతేః ॥ ౭.౨,౨౮.౨౪

౫౭౮

అనేకయుగసాహస్రం భుక్త్వా భోగాననేకధా ॥ ౭.౨,౨౮.౨౪

పుణ్యక్షయే క్షితిం ప్రాప్య కులే మహతి జాయతే ॥ ౭.౨,౨౮.౨౫

తత్రాపి పూర్వసంస్కారవశేన స మహాద్యుతిః ॥ ౭.౨,౨౮.౨౫

పశుధర్మాన్పరిత్యజ్య శివధర్మరతో భవేత్ ॥ ౭.౨,౨౮.౨౬

తద్ధర్మగౌరవాదేవ ధ్యాత్వా శివపురం వ్రజేత్ ॥ ౭.౨,౨౮.౨౬

భోగాంశ్చ వివిధాన్భుక్త్వా విద్యేశ్వరపదం వ్రజేత్ ॥ ౭.౨,౨౮.౨౭

తత్ర విద్యేశ్వరైస్సార్ధం భుక్త్వా భోగాన్బహూన్క్రమాత్ ॥ ౭.౨,౨౮.౨౭

అణ్డస్యాంతర్బహిర్వాథ సకృదావర్తతే పునః ॥ ౭.౨,౨౮.౨౮

తతో లబ్ధ్వా శివజ్ఞానం పరాం భక్తిమవాప్య చ ॥ ౭.౨,౨౮.౨౮

శివసాధర్మ్యమాసాద్య న భూయో వినివర్తతే ॥ ౭.౨,౨౮.౨౯

యశ్చాతీవ శివే భక్తో విషయాసక్తచిత్తవత్ ॥ ౭.౨,౨౮.౨౯

శివదర్మానసో కుర్వన్నకుర్వన్వాపి ముచ్యతే ॥ ౭.౨,౨౮.౩౦

ఏకావృత్తో ద్విరావృత్తస్త్రిరావృత్తో నివర్తకః ॥ ౭.౨,౨౮.౩౦

న పునశ్చక్రవర్తీ స్యాచ్ఛివధర్మాధికారవాన్ ॥ ౭.౨,౨౮.౩౧

తస్మాచ్ఛివాశ్రితో భూత్వా యేన కేనాపి హేతునా ॥ ౭.౨,౨౮.౩౧

శివధర్మే మతిం కుర్యాచ్ఛ్రేయసే చేత్కృతోద్యమః ॥ ౭.౨,౨౮.౩౨

నాత్ర నిర్బంధయిష్యామో వయం కేచన కేనచిత్ ॥ ౭.౨,౨౮.౩౨

నిర్బన్ధేభ్యో ఽతివాదేభ్యః ప్రకృత్యైతన్న రోచతే ॥ ౭.౨,౨౮.౩౩

రోచతే వా పరేభ్యస్తు పుణ్యసంస్కారగౌరవాత్ ॥ ౭.౨,౨౮.౩౩

సంసారకారణం యేషాం న ప్రరోఢుమలం భవేత్ ॥ ౭.౨,౨౮.౩౪

ప్రకృత్యనుగుణం తస్మాద్వ్యమృశ్యైతదశేషతః ॥ ౭.౨,౨౮.౩౪

శివధర్మే ఽధికుర్వీత యదీచ్ఛేచ్ఛివమాత్మనః ॥ ౭.౨,౨౮.౩౫

ఓం ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డే
నిత్యనైమిత్తికవిధివర్ణనం నామాష్టావింశో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౨౯

శ్రీకృష్ణ ఉవాచ

భగవంస్త్వన్ముఖాదేవ శ్రుతం శ్రుతిసమం మయా ॥ ౭.౨,౨౯.౧

స్వాశ్రితానాం శివప్రోక్తం నిత్యనైమిత్తికం తథా ॥ ౭.౨,౨౯.౧

ఇదానీం శ్రోతుమిచ్చామి శివధర్మాధికారిణామ్ ॥ ౭.౨,౨౯.౨

కామ్యమప్యస్తి చేత్కర్మ వక్తుమర్హసి సాम्प्रతమ్ ॥ ౭.౨,౨౯.౨
ఉపమన్యురువాచ
అస్త్యైహికఫలం కిఞ్చిదాముష్మికఫలం తథా ॥ ౭.౨,౨౯.౩
ఐహికాముష్మికఞ్చాపి తచ్చ పఞ్చవిధం పునః ॥ ౭.౨,౨౯.౩
కించిత్క్రియామయం కర్మ కించిత్కర్మ తపో మయమ్ ॥ ౭.౨,౨౯.౪
జపధ్యానమయం కించిత్కించిత్సర్వమయం తథా ॥ ౭.౨,౨౯.౫
క్రియామయం తథా భిన్నం హోమదానార్చనక్రమాత్ ॥ ౭.౨,౨౯.౫
సర్వశక్తిమతామేవ నాన్యేషాం సఫలం భవేత్ ॥ ౭.౨,౨౯.౬
శక్తిశ్చాజ్ఞా మదేశస్య శివస్య పరమాత్మనః ॥ ౭.౨,౨౯.౬
తస్మాత్కామ్యాని కర్మాణి కుర్యాదాజ్ఞాధరోద్విజః ॥ ౭.౨,౨౯.౭
అథ వక్ష్యామి కామ్యం హి చేహాముత్ర ఫలప్రదమ్ ॥ ౭.౨,౨౯.౭
శైవైర్మాహేశ్వరైశ్చైవ కార్యమంతర్బహిః క్రమాత్ ॥ ౭.౨,౨౯.౮
శివో మహేశ్వరశ్చేతి నాత్యంతమిహ భిద్యతే ॥ ౭.౨,౨౯.౮
యథా తథా న భిద్యంతే శైవా మాహేశ్వరా అపి ॥ ౭.౨,౨౯.౯
శివాశ్రితా హి తే శైవా జ్ఞానయజ్ఞరతా నరాః ॥ ౭.౨,౨౯.౯
మాహేశ్వరాస్సమాఖ్యాతా కర్మయజ్ఞరతా భువి ॥ ౭.౨,౨౯.౧౦
౫౭౯

తస్మాదాభ్యన్తరే కుర్యుః శైవా మాహేశ్వరా వహిః ॥ ౭.౨,౨౯.౧౦
న తు ప్రయోగో భిద్యేత వక్ష్యమాణస్య కర్మణః ॥ ౭.౨,౨౯.౧౧
పరీక్ష్య భూమిం విధివద్గంధవర్ణరసాదిభిః ॥ ౭.౨,౨౯.౧౧

మనోభిలషితే తత్ర వితానవితతాంబరే ॥ ౭.౨,౨౯.౧౨
సుప్రలిప్తే మహీపృష్ఠే దర్పణోదరసంనిభే ॥ ౭.౨,౨౯.౧౨
ప్రాచీముత్పాదయేత్పూర్వం శాస్త్రదృష్టేన వర్త్మనా ॥ ౭.౨,౨౯.౧౩
ఏకహస్తం ద్విహస్తం వా మణ్డలం పరికల్పయేత్ ॥ ౭.౨,౨౯.౧౩
ఆలిఖేద్విమలం పద్మమష్టపత్రం సకర్ణికమ్ ॥ ౭.౨,౨౯.౧౪
రత్నహేమాదిభిశ్చూర్ణైర్యథాసంభవసంభృతైః ॥ ౭.౨,౨౯.౧౪
పఞ్చావరణసంయుక్తం బహుశోభాసమన్వితమ్ ॥ ౭.౨,౨౯.౧౫
దలేషు సిద్ధయః కల్ప్యాః కేసరేషు సశక్తికాః ॥ ౭.౨,౨౯.౧౫
రుద్రా వామాదయస్త్వష్టౌ పూర్వాదిదలతః క్రమాత్ ॥ ౭.౨,౨౯.౧౬
కర్ణికాయాం చ వైరాగ్యం బీజేషు నవ శక్తయః ॥ ౭.౨,౨౯.౧౬
స్కన్దే శివాత్మకో ధర్మో నాలే జ్ఞానం శివాశ్రయమ్ ॥ ౭.౨,౨౯.౧౭
కర్ణికోపరి చాగ్నేయం మండలం సౌరమైన్దవమ్ ॥ ౭.౨,౨౯.౧౭
శివవిద్యాత్మతత్త్వాఖ్యం తత్త్వత్రయమతః పరమ్ ॥ ౭.౨,౨౯.౧౮
సర్వాసనోపరి సుఖం విచిత్రకుసుమాన్వితమ్ ॥ ౭.౨,౨౯.౧౮
పఞ్చావరణసంయుక్తం పూజయేదంబయా సహ ॥ ౭.౨,౨౯.౧౯
శుద్ధస్ఫటికసంకాశం ప్రసన్నం శీతలద్యుతిమ్ ॥ ౭.౨,౨౯.౧౯
విద్యుద్వలయసంకాశజటాముకుటభూషితమ్ ॥ ౭.౨,౨౯.౨౦
శార్దూలచర్మవసనం కిఞ్చిత్స్మితముఖాంబుజమ్ ॥ ౭.౨,౨౯.౨౦
రక్తపద్మదలప్రఖ్యపాదపాణితలాధరమ్ ॥ ౭.౨,౨౯.౨౧
సర్వలక్షణసంపన్నం సర్వాభరణభూషితమ్ ॥ ౭.౨,౨౯.౨౧
దివ్యాయుధవరైర్యుక్తం దివ్యగంధానులేపనమ్ ॥ ౭.౨,౨౯.౨౨

పఞ్చవక్త్రం దశభుజం చన్ద్రఖణ్డశిఖామణిమ్ ॥ ౭.౨,౨౯.౨౨

అస్య పూర్వముఖం సౌమ్యం బాలార్కసదృశప్రభమ్ ॥ ౭.౨,౨౯.౨౩

త్రిలోచనారవిందాఢ్యం కృతబాలేందుశేఖరమ్ ॥ ౭.౨,౨౯.౨౩

దక్షిణం నీలజీమూతసమానరుచిరప్రభమ్ ॥ ౭.౨,౨౯.౨౪

భ్రుకుటీకుటిలం ఘోరం రక్తవృత్తేక్షణత్రయమ్ ॥ ౭.౨,౨౯.౨౪

దంష్ట్రాకరాలం దుర్ధర్షం స్ఫురితాధరపల్లవమ్ ॥ ౭.౨,౨౯.౨౫

ఉత్తరం విద్రుమప్రఖ్యం నీలాలకవిభూషితమ్ ॥ ౭.౨,౨౯.౨౫

సవిలాసం త్రినయనం చన్ద్రాభరణశేఖరమ్ ॥ ౭.౨,౨౯.౨౬

పశ్చిమం పూర్ణచన్ద్రాభం లోచనత్రితయోజ్జ్వలమ్ ॥ ౭.౨,౨౯.౨౬

చన్ద్రరేఖాధరం సౌమ్యం మందస్మితమనోహరమ్ ॥ ౭.౨,౨౯.౨౭

పఞ్చమం స్ఫటికప్రఖ్యమిందురేఖాసముజ్జ్వలమ్ ॥ ౭.౨,౨౯.౨౭

అతీవ సౌమ్యముత్ఫుల్లలోచనత్రితయోజ్జ్వలమ్ ॥ ౭.౨,౨౯.౨౮

దక్షిణే శూలపరశువజ్రఖడ్గానలోజ్జ్వలమ్ ॥ ౭.౨,౨౯.౨౮

సవ్యే చ నాగనారాచఘణ్టాపాశాంకుశోజ్జ్వలమ్ ॥ ౭.౨,౨౯.౨౯

నివృత్త్యాజానుసంబద్ధమానాభేశ్చ ప్రతిష్ఠయా ॥ ౭.౨,౨౯.౨౯

ఆకంఠం విద్యయా తద్వదాలలాటం తు శాంతయా ॥ ౭.౨,౨౯.౩౦

తదూర్ధ్వం శాంత్యతీతాఖ్యకలయా పరయా తథా ॥ ౭.౨,౨౯.౩౦

పఞ్చాధ్వవ్యాపినం సాక్షాత్కలాపఞ్చకవిగ్రహమ్ ॥ ౭.౨,౨౯.౩౧

ఈశానముకుటం దేవం పురుషాఖ్యం పురాతనమ్ ॥ ౭.౨,౨౯.౩౧

అఘోరహృదయం తద్వద్వామగుహ్యం మహేశ్వరమ్ ॥ ౭.౨,౨౯.౩౨

౫౭౯

సద్యపాదం చ తన్మూర్తిమష్టత్రింశత్కలామయమ్ ॥ ౭.౨,౨౯.౩౨
మాతృకామయమీశానం పఞ్చబ్రహ్మమయం తథా ॥ ౭.౨,౨౯.౩౩
ఓంకారాఖ్యమయం చైవ హంసశక్త్యా సమన్వితమ్ ॥ ౭.౨,౨౯.౩౩
తథేచ్ఛాత్మికయా శక్త్యా సమారూఢాంకమండలమ్ ॥ ౭.౨,౨౯.౩౪
జ్ఞానాఖ్యయా దక్షిణతో వామతశ్చ క్రియాఖ్యయా ॥ ౭.౨,౨౯.౩౪
తత్త్వత్రయమయం సాక్షాద్విద్యామూర్తిం సదాశివమ్ ॥ ౭.౨,౨౯.౩౫
మూర్తిమూలేన సంకల్ప్య సకలీకృత్య చ క్రమాత్ ॥ ౭.౨,౨౯.౩౫
సంపూజ్య చ యథాన్యాయమర్ధాన్తం మూలవిద్యయా ॥ ౭.౨,౨౯.౩౬
మూర్తిమన్తం శివం సాక్షాచ్ఛక్త్యా పరమయా సహ ॥ ౭.౨,౨౯.౩౬
తత్రావాహ్య మహాదేవం సదసద్వ్యక్తివర్జితమ్ ॥ ౭.౨,౨౯.౩౭
పఞ్చోపకరణం కృత్వా పూజయేత్పరమేశ్వరమ్ ॥ ౭.౨,౨౯.౩౭
బ్రహ్మభిశ్చ షడఙ్గైశ్చ తతో మాతృకయా సహ ॥ ౭.౨,౨౯.౩౮
ప్రణవేన శివేనైవ శక్తియుక్తేన చ క్రమాత్ ॥ ౭.౨,౨౯.౩౮
శాంతేన వా తథాన్యైశ్చ వేదమన్త్రైశ్చ కృత్స్నశః ॥ ౭.౨,౨౯.౩౯
పూజయేత్పరమం దేవం కేవలేన శివేన వా ॥ ౭.౨,౨౯.౩౯
పాద్యాదిముఖవాసాంతం కృత్వా ప్రస్థాపనం వినా ॥ ౭.౨,౨౯.౪౦
పఞ్చావరణపూజాం తు హ్యారభేత యథాక్రమమ్ ॥ ౭.౨,౨౯.౪౦
ఓం ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డే కామ్యకర్మవర్ణనం నామైకోనత్రింశత్తమో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౩౦

తత్రాదౌ శివయోః పార్శ్వే దక్షిణే వామతః క్రమాత్ ॥ ౭.౨,౩౦.౧

గంధాద్యైరర్చయేత్పూర్వం దేవౌ హేరంబషణ్ముఖౌ ॥ ౭.౨,౩౦.౧

తతో బ్రహ్మణి పరిత ఈశానాది యథాక్రమమ్ ॥ ౭.౨,౩౦.౨

సశక్తికాని సద్యాంతం ప్రథమావరణే యజేత్ ॥ ౭.౨,౩౦.౨

షడంగాన్యపి తత్రైవ హృదయాదీన్యనుక్రమాత్ ॥ ౭.౨,౩౦.౩

శివస్య చ శివాయాశ్చ వాహ్నేయాది సమర్చయేత్ ॥ ౭.౨,౩౦.౩

తత్ర వామాదికాన్రుద్రానష్టౌ వామాదిశక్తిభిః ॥ ౭.౨,౩౦.౪

అర్చయేద్వా న వా పశ్చాత్పూర్వాదిపరితః క్రమాత్ ॥ ౭.౨,౩౦.౪

ప్రథమావరణం ప్రోక్తం మయా తే యదునందన ॥ ౭.౨,౩౦.౫

ద్వితీయావరణం ప్రీత్యా ప్రోచ్యతే శ్రద్ధయా శృణు ॥ ౭.౨,౩౦.౫

అనంతం పూర్వాదిక్పత్రే తచ్ఛక్తిం తస్య వామతః ॥ ౭.౨,౩౦.౬

సూక్ష్మం దక్షిణదిక్పత్రే సహ శక్త్యా సమర్చయేత్ ॥ ౭.౨,౩౦.౬

తతః పశ్చిమదిక్పత్రే సహ శక్త్యా శివోత్తమమ్ ॥ ౭.౨,౩౦.౭

తథైవోత్తరదిక్పత్రే చైకనేత్రం సమర్చయేత్ ॥ ౭.౨,౩౦.౭

ఏకరుద్రం చ తచ్ఛక్తిం పశ్చాదీశదలే ఽర్చయేత్ ॥ ౭.౨,౩౦.౮

త్రిమూర్తిం తస్య శక్తిం చ పూజయేదగ్నిదిగ్దలే ॥ ౭.౨,౩౦.౮

శ్రీకణ్ఠం నైరృతే పత్రే తచ్ఛక్తిం తస్య వామతః ॥ ౭.౨,౩౦.౯

తథైవ మారుతే పత్రే శిఖండీశం సమర్చయేత్ ॥ ౭.౨,౩౦.౯

ద్వితీయావరణే చేజ్యాస్సర్వేర్తశ్చక్రవర్తినః ॥ ౭.౨,౩౦.౧౦

తృతీయావరణే పూజ్యాః శక్తిభిశ్చాష్టమూర్తయః ॥ ౭.౨,౩౦.౧౦

అష్టసు క్రమశో దిక్షు పూర్వాదిపరితః క్రమాత్ ॥ ౭.౨,౩౦.౧౧

భవః శర్వస్తథేశానో రుద్రః పశుపతిస్తతః ॥ ౭.౨,౩౦.౧౧
ఉగ్రో భీమో మహాదేవ ఇత్యష్టౌ మూర్తయః క్రమాత్ ॥ ౭.౨,౩౦.౧౨
అనంతరం తతశ్చైవ మహాదేవాదయః క్రమాత్ ॥ ౭.౨,౩౦.౧౨
శక్తిభిస్సహ సంపూజ్యాస్తత్రైకాదశమూర్తయః ॥ ౭.౨,౩౦.౧౨
౫౮౦

మహాదేవః శివో రుద్రః శంకరో నీలలోహితః ॥ ౭.౨,౩౦.౧౩
ఈశానో విజయో భీమో దేవదేవో భవోద్భవః ॥ ౭.౨,౩౦.౧౩
కపర్దీశశ్చ కథ్యంతే తథైకాదశశక్తయః ॥ ౭.౨,౩౦.౧౪
తత్రాష్టౌ ప్రథమం పూజ్యాః వాహ్నేయాది యథాక్రమమ్ ॥ ౭.౨,౩౦.౧౪
దేవదేవః పూర్వపత్రే ఈశానం చాగ్నిగోచరే ॥ ౭.౨,౩౦.౧౫
భవోద్భవస్తయోర్మధ్యే కపాలీశస్తతః పరమ్ ॥ ౭.౨,౩౦.౧౫
తస్మిన్నావరణే భూయో వృషేన్ద్రం పురతో యజేత్ ॥ ౭.౨,౩౦.౧౬
నందినం దక్షిణే తస్య మహాకాలం తథోత్తరే ॥ ౭.౨,౩౦.౧౬
శాస్తారం వహ్నిదిక్పత్రే మాతౄర్దక్షిణదిగ్దలే ॥ ౭.౨,౩౦.౧౭
గజాస్యం నైరృతే పత్రే షణ్ముఖం వారుణే పునః ॥ ౭.౨,౩౦.౧౭
జ్యేష్ఠాం వాయుదలే గౌరీముత్తరే చండమైశ్వరే ॥ ౭.౨,౩౦.౧౮
శాస్తృనన్దీశయోర్మధ్యే మునీన్ద్రం వృషభం యజేత్ ॥ ౭.౨,౩౦.౧౮
మహాకాలస్యోత్తరతః పింగలం తు సమర్చయేత్ ॥ ౭.౨,౩౦.౧౯
శాస్తృమాతృసమూహస్య మధ్యే భృంగీశ్వరం తతః ॥ ౭.౨,౩౦.౧౯
మాతృవిఘ్నేశమధ్యే తు వీరభద్రం సమర్చయేత్ ॥ ౭.౨,౩౦.౨౦

స్కన్దవిఘ్నేశయోర్మధ్యే యజేద్దేవీం సరస్వతీమ్ ॥ ౭.౨,౩౦.౨౦
జ్యేష్ఠాకుమారయోర్మధ్యే శ్రియం శివపదార్చితామ్ ॥ ౭.౨,౩౦.౨౧
జ్యేష్ఠాగణామ్బయోర్మధ్యే మహామోటీం సమర్చయేత్ ॥ ౭.౨,౩౦.౨౧
గణామ్బాచణ్డయోర్మధ్యే దేవీం దుర్గాం ప్రపూజయేత్ ॥ ౭.౨,౩౦.౨౨
అత్రైవావరణే భూయః శివానుచరసంహతిమ్ ॥ ౭.౨,౩౦.౨౨
రుద్రప్రథమభూతాఖ్యాం వివిధాం చ సశక్తికామ్ ॥ ౭.౨,౩౦.౨౩
శివాయాశ్చ సఖీవర్గం జపేద్ధ్యాత్వా సమాహితః ॥ ౭.౨,౩౦.౨౩
ఏవం తృతీయావరణే వితతే పూజితే సతి ॥ ౭.౨,౩౦.౨౪
చతుర్థావరణం ధ్యాత్వా బహిస్తస్య సమర్చయేత్ ॥ ౭.౨,౩౦.౨౪
భానుః పూర్వదలే పూజ్యో దక్షిణే చతురాననః ॥ ౭.౨,౩౦.౨౫
రుద్రో వరుణదిక్పత్రే విష్ణురుత్తరదిగ్దలే ॥ ౭.౨,౩౦.౨౫
చతుర్ణామపి దేవానాం పృథగావరణాన్యథ ॥ ౭.౨,౩౦.౨౬
తస్యాంగాని షడేవాదౌ దీప్తాద్యాభిశ్చ శక్తిభిః ॥ ౭.౨,౩౦.౨౬
దీప్తా సూక్ష్మా జయా భద్రా విభూతిర్విమలా క్రమాత్ ॥ ౭.౨,౩౦.౨౭
అమోఘా విద్యుతా చైవ పూర్వాది పరితః స్థితాః ॥ ౭.౨,౩౦.౨౭
ద్వితీయావరణే పూజ్యాశ్చతస్రో మూర్తయః క్రమాత్ ॥ ౭.౨,౩౦.౨౮
పూర్వాద్యుత్తరపర్యంతాః శక్తయశ్చ తతః పరమ్ ॥ ౭.౨,౩౦.౨౮
ఆదిత్యో భాస్కరో భానూ రవిశ్చేత్యనుపూర్వశః ॥ ౭.౨,౩౦.౨౯
అర్కో బ్రహ్మా తథా రుద్రో విష్ణుశ్చైతే వివస్వతః ॥ ౭.౨,౩౦.౨౯
విస్తారా పూర్వదిగ్భాగే సుతరాం దక్షిణే స్థితాః ॥ ౭.౨,౩౦.౩౦
బోధనీ పశ్చిమే భాగే ఆప్యాయిన్యుత్తరే పునః ॥ ౭.౨,౩౦.౩౦

ఉషాం ప్రభాం తథా ప్రాజ్ఞాం సన్ధ్యామపి తతః పరమ్ ॥ ౭.౨,౩౦.౩౧

ఐశానాదిషు విన్యస్య ద్వితీయావరణే యజేత్ ॥ ౭.౨,౩౦.౩౧

సోమమంగారకం చైవ బుధం బుద్ధిమతాం వరమ్ ॥ ౭.౨,౩౦.౩౨

బృహస్పతిం బృహద్బుద్ధిం భార్గవం తేజసాం నిధిమ్ ॥ ౭.౨,౩౦.౩౨

శనైశ్చరం తథా రాహుం కేతుం ధూమ్రం భయంకరమ్ ॥ ౭.౨,౩౦.౩౩

సమంతతో యజేదేతాంస్తృతీయావరణే క్రమాత్ ॥ ౭.౨,౩౦.౩౩

అథవా ద్వాదశాదిత్యా ద్వితీయావరణే యజేత్ ॥ ౭.౨,౩౦.౩౪

౫౮౦

తృతీయావరణే చైవ రాశీన్ద్వాదశ పూజయేత్ ॥ ౭.౨,౩౦.౩౪

సప్తసప్త గణాంశ్చైవ బహిస్తస్య సమంతతః ॥ ౭.౨,౩౦.౩౫

ఋషీన్దేవాంశ్చ గంధర్వాన్పన్నగానప్సరోగణాన్ ॥ ౭.౨,౩౦.౩౫

గ్రామణ్యశ్చ తథా యక్షాన్యాతుధానాంస్తథా హయాన్ ॥ ౭.౨,౩౦.౩౬

సప్తచ్ఛందోమయాంశ్చైవ వాలఖిల్యాంశ్చ పూజయేత్ ॥ ౭.౨,౩౦.౩౬

ఏవం తృతీయావరణే సమభ్యర్చ్య దివాకరమ్ ॥ ౭.౨,౩౦.౩౭

బ్రహ్మాణమర్చయేత్పశ్చాత్త్రిభిరావరణైః సహః ॥ ౭.౨,౩౦.౩౭

హిరణ్యగర్భం పూర్వస్యాం విరాజం దక్షిణే తతః ॥ ౭.౨,౩౦.౩౮

కాలం పశ్చిమదిగ్భాగే పురుషం చోత్తరే యజేత్ ॥ ౭.౨,౩౦.౩౮

హిరణ్యగర్భః ప్రథమో బ్రహ్మా కమలసన్నిభః ॥ ౭.౨,౩౦.౩౯

కాలో జాత్యంజనప్రఖ్యః పురుషః స్ఫటికోపమః ॥ ౭.౨,౩౦.౩౯

త్రిగుణో రాజసశ్చైవ తామసః సాత్త్వికస్తథా ॥ ౭.౨,౩౦.౪౦

చత్వార ఏతే క్రమశః ప్రథమావరణే స్థితాః ॥ ౭.౨,30.౪౦

ద్వితీయావరణే పూజ్యాః పూర్వాదిపరితః క్రమాత్ ॥ ౭.౨,30.౪౧

సనత్కుమారః సనకః సనందశ్చ సనాతనః ॥ ౭.౨,30.౪౧

తృతీయావరణే పశ్చాదర్చయేచ్చ ప్రజాపతీన్ ॥ ౭.౨,30.౪౨

అష్టౌ పూర్వాంశ్చ పూర్వాదౌ త్రీన్ప్రాక్పశ్చాదనుక్రమాత్ ॥ ౭.౨,30.౪౨

దక్షో రుచిర్భృగుశ్చైవ మరీచిశ్చ తథాంగిరాః ॥ ౭.౨,30.౪౩

పులస్త్యః పులహశ్చైవ క్రతురత్రిశ్చ కశ్యపః ॥ ౭.౨,30.౪౩

వసిష్ఠశ్చేతి విఖ్యాతాః ప్రజానాం పతయస్త్విమే ॥ ౭.౨,30.౪౪

తేషాం భార్యాశ్చ త్రైస్సార్థం పూజనీయా యథాక్రమమ్ ॥ ౭.౨,30.౪౪

ప్రసూతిశ్చ తథా"కూతిః ఖ్యాతిః సమ్భూతిరేవ చ ॥ ౭.౨,30.౪౫

ధృతిః స్మృతిః క్షమా చైవ సన్నతిశ్చానసూయకా ॥ ౭.౨,30.౪౫

దేవమాతారున్ధతీ చ సర్వాః ఖలు పతివ్రతాః ॥ ౭.౨,30.౪౬

శివార్చనరతో నిత్యం శ్రీమత్యః ప్రియదర్శనాః ॥ ౭.౨,30.౪౬

ప్రథమావరణే వేదాంశ్చతురో వా ప్రపూజయేత్ ॥ ౭.౨,30.౪౭

ఇతిహాసపురాణాని ద్వితీయావరణే పునః ॥ ౭.౨,30.౪౭

తృతీయావరణే పశ్చాద్ధర్మశాస్త్రపురస్సరాః ॥ ౭.౨,30.౪౮

వైదిక్యో నిఖిలా విద్యాః పూజ్యా ఏవ సమంతతః ॥ ౭.౨,30.౪౮

పూర్వాదిపురతో వేదాస్తదన్యే తు యథారుచి ॥ ౭.౨,30.౪౯

అష్టధా వా చతుర్ధా వా కృత్వా పూజాం సమంతతః ॥ ౭.౨,30.౪౯

ఏవం బ్రహ్మాణమభ్యర్చ్య త్రిభిరావరణైర్యుతమ్ ॥ ౭.౨,30.౫౦

దక్షిణే పశ్చిమే పశ్చాద్రుద్రం సావరణం యజేత్ ॥ ౭.౨,30.౫౦

తస్య బ్రహ్మషడంగాని ప్రథమావరణం స్మృతమ్ ॥ ౭.౨,౩౦.౫౧

ద్వితీయావరణే చైవ విద్యేశ్వరమయం తథా ॥ ౭.౨,౩౦.౫౧

తృతీయావరణే భేదో విద్యతే స తు కథ్యతే ॥ ౭.౨,౩౦.౫౨

చతస్రో మూర్తయస్తస్య పూజ్యాః పూర్వాదితః క్రమాత్ ॥ ౭.౨,౩౦.౫౨

త్రిగుణాస్సకలో దేవః పురస్తాచ్ఛివసంజ్ఞకః ॥ ౭.౨,౩౦.౫౩

రాజసో దక్షిణే బ్రహ్మా సృష్టికృత్పూజ్యతే భవః ॥ ౭.౨,౩౦.౫౩

తామసః పశ్చిమే చాగ్నిః పూజ్యస్సంహారకో హరః ॥ ౭.౨,౩౦.౫౪

సాత్త్వికస్సుఖకృత్సౌమ్యే విష్ణుర్విశ్వపతిర్మృడః ॥ ౭.౨,౩౦.౫౪

ఏవం పశ్చిమదిగ్భాగే శమ్భోః షడ్వింశకం శివమ్ ॥ ౭.౨,౩౦.౫౫

సమభ్యర్చ్యోత్తరే పార్శ్వే తతో వైకుంఠమర్చయేత్ ॥ ౭.౨,౩౦.౫౫

వాసుదేవం పురస్కృత్వా ప్రథమావరణే యజేత్ ॥ ౭.౨,౩౦.౫౬

౫౮౧

అనిరుద్ధం దక్షిణతః ప్రద్యుమ్నం పశ్చిమే తతః ॥ ౭.౨,౩౦.౫౬

సౌమ్యే సంకర్షణం పశ్చాద్వ్యత్యస్తౌ వా యజేదిమౌ ॥ ౭.౨,౩౦.౫౭

ప్రథమావరణం ప్రోక్తం ద్వితీయావరణం శుభమ్ ॥ ౭.౨,౩౦.౫౭

మత్స్యః కూర్మో వరాహశ్చ నరసింహోఽథ వామనః ॥ ౭.౨,౩౦.౫౮

రామశ్చాన్యతమః కృష్ణో భవానశ్వముఖోఽపి చ ॥ ౭.౨,౩౦.౫౮

తృతీయావరణే చక్రః పూర్వభాగే సమర్చయేత్ ॥ ౭.౨,౩౦.౫౯

నారాయణాఖ్యం యామ్యేఽస్త్రం క్వచిదవ్యాహతం యజేత్ ॥ ౭.౨,౩౦.౫౯

పశ్చిమే పాంచజన్యం చ శార్ఙ్గంధనురథోత్తరే ॥ ౭.౨,౩౦.౬౦

ఏవం త్ర్యావరణైః సాక్షాద్విశ్వాఖ్యం పరమం హరిమ్ ॥ ౭.౨,౩౦.౬౦
మహావిష్ణుం సదావిష్ణుం మూర్తీకృత్య సమర్చయేత్ ॥ ౭.౨,౩౦.౬౧
ఇత్థం విష్ణోశ్చతుర్వ్యూహక్రమాన్మూర్తిచతుష్టయమ్ ॥ ౭.౨,౩౦.౬౧
పూజయిత్వా చ తచ్ఛక్తీశ్చతస్రః పుజయేత్క్రమాత్ ॥ ౭.౨,౩౦.౬౧
ప్రభామాగ్నేయదిగ్భాగే నైరృతే తు సరస్వతీమ్ ॥ ౭.౨,౩౦.౬౨
గణాంబికా చ వాయవ్యే లక్ష్మీం రౌద్రే సమర్చయేత్ ॥ ౭.౨,౩౦.౬౨
ఏవం భాన్వాదిమూర్తీనాం తచ్ఛక్తీనామనంతరమ్ ॥ ౭.౨,౩౦.౬౩
పూజాం విధాయ లోకేశాంస్తత్రైవావరణే యజేత్ ॥ ౭.౨,౩౦.౬౩
ఇన్ద్రమగ్నిం యమం చైవ నిరృతిం వరుణం తథా ॥ ౭.౨,౩౦.౬౪
వాయుం సోమం కుబేరం చ పశ్చాదీశానమర్చయేత్ ॥ ౭.౨,౩౦.౬౪
ఏవం చతుర్థావరణం పూజయిత్వా విధానతః ॥ ౭.౨,౩౦.౬౫
ఆయుధాని మహేశస్య పశ్చాద్బాహ్యం సమర్చయేత్ ॥ ౭.౨,౩౦.౬౫
శ్రీమన్త్రిశూలమైశానే వజ్రం మాహేన్ద్రదిఙ్ముఖే ॥ ౭.౨,౩౦.౬౬
పరశుం వహ్నిదిగ్భాగే యామ్యే సాయకమర్చయేత్ ॥ ౭.౨,౩౦.౬౬
నైరృతే తు యజేత్ఖడ్గం పాశం వారుణగోచరే ॥ ౭.౨,౩౦.౬౭
అంకుశం మారుతే భాగే పినాకం చోత్తరే యజేత్ ॥ ౭.౨,౩౦.౬౭
పశ్చిమాభిముఖం రౌద్రం క్షేత్రపాలం సమర్చయేత్ ॥ ౭.౨,౩౦.౬౮
పఞ్చమావరణం చైవ సమ్పూజ్యానన్తరం బహిః ॥ ౭.౨,౩౦.౬౮
సర్వావరణదేవానాం బహిర్వా పఞ్చమే ఽథవా ॥ ౭.౨,౩౦.౬౯
పఞ్చమే మాతృభిస్సార్ధం మహోక్షపురతో యజేత్ ॥ ౭.౨,౩౦.౬౯
తతః సమంతతః పూజ్యాస్సర్వా వై దేవయోనయః ॥ ౭.౨,౩౦.౭౦

ఖేచరా ఋషయస్సిద్ధా దైత్యా యక్షాశ్చ రాక్షసాః ॥ ౭.౨,౩౦.౭౦

అనంతాద్యాశ్చ నాగేంద్రా నాగైస్తత్తత్కులోద్భవైః ॥ ౭.౨,౩౦.౭౧

డాకినీభూతవేతాలప్రేతభైరవనాయకాః ॥ ౭.౨,౩౦.౭౧

పాతాలవాసినశ్చాన్యే నానాయోనిసముద్భవాః ॥ ౭.౨,౩౦.౭౨

నద్యస్సముద్రా గిరయః కాననాని సరాంసి చ ॥ ౭.౨,౩౦.౭౨

పశవః పక్షిణో వృక్షాః కీటాద్యాః క్షుద్రయోనయః ॥ ౭.౨,౩౦.౭౩

నరాశ్చ వివిధాకారా మృగాశ్చ క్షుద్రయోనయః ॥ ౭.౨,౩౦.౭౩

భువనాన్యన్తరణ్డస్య తతో బ్రహ్మాణ్డకోటయః ॥ ౭.౨,౩౦.౭౪

బహిరండాన్యసంఖ్యాని భువనాని సహాధిపైః ॥ ౭.౨,౩౦.౭౪

బ్రహ్మాండాధారకా రుద్రా దశదిక్షు వ్యవస్థితాః ॥ ౭.౨,౩౦.౭౫

యద్గౌడ యచ్చ మామేయం యద్వా శాక్తం తతః పరమ్ ॥ ౭.౨,౩౦.౭౫

యత్కిఞ్చిదస్తి శబ్దస్య వాచ్యం చిదచిదాత్మకమ్ ॥ ౭.౨,౩౦.౭౬

తత్సర్వం శివయోః పార్శ్వే బుద్ధ్వా సామాన్యతో యజేత్ ॥ ౭.౨,౩౦.౭౬

కృతాంజలిపుటాః సర్వే ఽచింత్యాః స్మితముఖాస్తథా ॥ ౭.౨,౩౦.౭౭

౫౮౧

ప్రీత్యా సంప్రేక్షమాణాశ్చ దేవం దేవీం చ సర్వదా ॥ ౭.౨,౩౦.౭౭

ఇత్థమావరణాభ్యర్చాం కృత్వావిక్షేపశాంతయే ॥ ౭.౨,౩౦.౭౮

పునరభ్యర్చ్య దేవేశం పఞ్చాక్షరముదీరయేత్ ॥ ౭.౨,౩౦.౭౮

నివేదయేత్తతః పశ్చాచ్ఛివయోరమృతోపమమ్ ॥ ౭.౨,౩౦.౭౯

సువ్యఞ్జనసమాయుక్తం శుద్ధం చారు మహాచరుమ్ ॥ ౭.౨,౩౦.౭౯

ద్వాత్రింశదాఢకైర్ముఖ్యమధమం త్వాఢకావరమ్ ॥ ౭.౨,౩౦.౮౦
సాధయిత్వా యథాసంపచ్ఛ్రద్ధయా వినివేదయేత్ ॥ ౭.౨,౩౦.౮౦
తతో నివేద్య పానీయం తాంబూలం చోపదంశకైః ॥ ౭.౨,౩౦.౮౧
నీరాజనాదికం కృత్వా పూజాశేషం సమాపయేత్ ॥ ౭.౨,౩౦.౮౧
భోగోపయోగ్యద్రవ్యాణి విశిష్టాన్యేవ సాధయేత్ ॥ ౭.౨,౩౦.౮౨
విత్తశాఠ్యం న కుర్వీత భక్తిమాన్విభవే సతి ॥ ౭.౨,౩౦.౮౨
శఠస్యోపేక్షకస్యాపి వ్యంగ్యం చైవానుతిష్ఠతః ॥ ౭.౨,౩౦.౮౩
న ఫలంత్యేవ కర్మాణి కామ్యానీతి సతాం కథా ॥ ౭.౨,౩౦.౮౩
తస్మాత్సమ్యగుపేక్షాం చ త్యక్త్వా సర్వాంగయోగతః ॥ ౭.౨,౩౦.౮౪
కుర్యాత్కామ్యాని కర్మాణి ఫలసిద్ధిం యదీచ్ఛతి ॥ ౭.౨,౩౦.౮౪
ఇత్థం పూజాం సమాప్యాథ దేవం దేవీం ప్రణమ్య చ ॥ ౭.౨,౩౦.౮౫
భక్త్యా మనస్సమాధాయ పశ్చాత్స్తోత్రముదీరయేత్ ॥ ౭.౨,౩౦.౮౫
తతః స్తోత్రముపాస్యాన్తే త్వష్టోత్తరశతావరామ్ ॥ ౭.౨,౩౦.౮౬
జపేత్పఞ్చాక్షరీం విద్యాం సహస్రోత్తరముత్సుకః ॥ ౭.౨,౩౦.౮౬
విద్యాపూజాం గురోః పూజాం కృత్వా పశ్చాద్యథాక్రమమ్ ॥ ౭.౨,౩౦.౮౭
యథోదయం యథాశ్రాద్ధం సదస్యానపి పూజయేత్ ॥ ౭.౨,౩౦.౮౭
తతః ఉద్వాస్య దేవేశం సర్వైరావరణైః సహ ॥ ౭.౨,౩౦.౮౮
మణ్డలం గురవే దద్యాద్యాగోపకరణైస్సహ ॥ ౭.౨,౩౦.౮౮
శివాశ్రితేభ్యో వా దద్యాత్సర్వమేవానుపూర్వశః ॥ ౭.౨,౩౦.౮౯
అథవా తచ్ఛివాయైవ శివక్షేత్రే సమర్పయేత్ ॥ ౭.౨,౩౦.౮౯
శివాగ్నౌ వా యజేద్దేవం హోమద్రవ్యైశ్చ సప్తభిః ॥ ౭.౨,౩౦.౯౦

సమభ్యర్చ్య యథాన్యాయం సర్వావరణదేవతాః ॥ ౭.౨,౩౦.౯౦
ఏష యోగేశ్వరో నామ త్రిషు లోకేషు విశ్రుతః ॥ ౭.౨,౩౦.౯౧
న తస్మాదధికః కశ్చిద్యాగో ఽస్తి భువనే క్వచిత్ ॥ ౭.౨,౩౦.౯౧
న తదస్తి జగత్యస్మిన్నసధ్యం యదనేన తు ॥ ౭.౨,౩౦.౯౨
ఐహికం వా ఫలం కించిదాముష్మికఫలం తు వా ॥ ౭.౨,౩౦.౯౨
ఇదమస్య ఫలం నేదమితి నైవ నియమ్యతే ॥ ౭.౨,౩౦.౯౩
శ్రేయోరూపస్య కృత్స్నస్య తదిదం శ్రేష్ఠసాధనమ్ ॥ ౭.౨,౩౦.౯౩
ఇదం న శక్యతే వక్తుం పురుషేణ యదర్చ్యతే ॥ ౭.౨,౩౦.౯౪
చింతామణేరివైతస్మాత్తత్తేన ప్రాప్యతే ఫలమ్ ॥ ౭.౨,౩౦.౯౪
తథాపి క్షుద్రముద్దిశ్య ఫలం నైతత్ప్రయోజయేత్ ॥ ౭.౨,౩౦.౯౫
లఘ్వర్థీ మహతో యస్మాత్స్వయం లఘుతరో భవేత్ ॥ ౭.౨,౩౦.౯౫
మహద్వా ఫలమల్పం వా కృతం చేత్కర్మ సిధ్యతి ॥ ౭.౨,౩౦.౯౬
మహాదేవం సముద్దిశ్య కృతం కర్మ ప్రయుజ్యతామ్ ॥ ౭.౨,౩౦.౯౬
తస్మాదనన్యలభ్యేషు శత్రుమృత్యుంజయాదిషు ॥ ౭.౨,౩౦.౯౭
ఫలేషు దృష్టాదృష్టేషు కుర్యాదేతద్విచక్షణః ॥ ౭.౨,౩౦.౯౭
మహత్స్వపి చ పాతేషు మహారాగభయాదిషు ॥ ౭.౨,౩౦.౯౮
దుర్భిక్షాదిషు శాంత్యర్థం శాంతిం కుర్యాదనేన తు ॥ ౭.౨,౩౦.౯౮
బహునా కిం ప్రలాపేన మహావ్యాపన్నివారకమ్ ॥ ౭.౨,౩౦.౯౯
ఆత్మీయమస్త్రం శైవానామిదమాహ మహేశ్వరః ॥ ౭.౨,౩౦.౯౯
౫౮౨

తస్మాదితః పరం నాస్తి పరిత్రాణమిహాత్మనః ॥ ౭.౨,౩౦.౧౦౦

ఇతి మత్వా ప్రయుంజానః కర్మేదం శుభమశ్నుతే ॥ ౭.౨,౩౦.౧౦౦

స్తోత్రమాత్రం శుచిర్భూత్వా యః పఠేత్సుసమాహితః ॥ ౭.౨,౩౦.౧౦౧

సోప్యభీష్టతమాదర్థాదష్టాంశఫలమాప్నుయాత్ ॥ ౭.౨,౩౦.౧౦౧

అర్ధం తస్యానుసన్ధాయ పర్వణ్యనశనః పఠేత్ ॥ ౭.౨,౩౦.౧౦౨

అష్టాభ్యాం వా చతుర్దశ్యాం ఫలమర్ధం సమాప్నుయాత్ ॥ ౭.౨,౩౦.౧౦౨

యస్త్వర్థమనుసంధాయ పర్వాదిషు తథా వ్రతీ ॥ ౭.౨,౩౦.౧౦౩

మాసమేకం జపేత్స్తోత్రం స కృత్స్నం ఫలమాప్నుయాత్ ॥ ౭.౨,౩౦.౧౦౩

ఓం ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డే శైవానాం కామ్యకవర్ణనం నామ త్రింశో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౩౧

ఉపమన్యురువాచ

స్తోత్రం వక్ష్యామి తే కృష్ణ పఞ్చావరణమార్గతః ॥ ౭.౨,౩౧.౧

యోగేశ్వరమిదం పుణ్యం కర్మ యేన సమాప్యతే ॥ ౭.౨,౩౧.౧

జయ జయ జగదేకనాథ శంభో ప్రకృతిమనోహర నిత్యచిత్స్వభావ ॥ ౭.౨,౩౧.౨

అతిగతకలుషప్రపఞ్చవాచామపి మనసాం పదవీమతీతతత్త్వమ్ ॥ ౭.౨,౩౧.౨

స్వభావనిర్మలాభోగ జయ సున్దరచేష్టిత ॥ ౭.౨,౩౧.౩

స్వాత్మతుల్యమహాశక్తే జయ శుద్ధగుణార్ణవ ॥ ౭.౨,౩౧.౩

అనన్తకాంతిసంపన్న జయాసదృశవిగ్రహ ॥ ౭.౨,౩౧.౪

అతర్క్యమహిమాధార జయానాకులమంగల ॥ ౭.౨,౩౧.౪

నిరంజన నిరాధార జయ నిష్కారణోదయ ॥ ౭.౨,౩౧.౫

నిరన్తరపరానన్ద జయ నిర్వృతికారణ ॥ ౭.౨,౩౧.౫

జయాతిపరమైశ్వర్య జయాతికరుణాస్పద ॥ ౭.౨,౩౧.౬

జయ స్వతంత్రసర్వస్వ జయాసదృశవైభవ ॥ ౭.౨,౩౧.౬

జయావృతమహావిశ్వ జయానావృత కేనచిత్ ॥ ౭.౨,౩౧.౭

జయోత్తర సమస్తస్య జయాత్యన్తనిరుత్తర ॥ ౭.౨,౩౧.౭

జయాద్భుత జయాక్షుద్ర జయాక్షత జయావ్యయ ॥ ౭.౨,౩౧.౮

జయామేయ జయామాయ జయాభావ జయామల ॥ ౭.౨,౩౧.౮

మహాభుజ మహాసార మహాగుణ మహాకథ ॥ ౭.౨,౩౧.౯

మహాబల మహామాయ మహారస మహారథ ॥ ౭.౨,౩౧.౯

నమః పరమదేవాయ నమః పరమహేతవే ॥ ౭.౨,౩౧.౧౦

నమశ్శివాయ శాంతాయ నమశ్శివతరాయ తే ॥ ౭.౨,౩౧.౧౦

త్వదధీనమిదం కృత్స్నం జగద్ధి ససురాసురమ్ ॥ ౭.౨,౩౧.౧౧

అతస్త్వద్విహితామాజ్ఞాం క్షమతే కో ఽతివర్తితుమ్ ॥ ౭.౨,౩౧.౧౨

అయం పునర్జనో నిత్యం భవదేకసమాశ్రయః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౩

భవానతో ఽనుగృహ్యాస్మై ప్రార్థితం సంప్రయచ్ఛతు ॥ ౭.౨,౩౧.౧౩

జయాంబికే జగన్మాతర్జయ సర్వజగన్మయి ॥ ౭.౨,౩౧.౧౪

జయానవధికైశ్వర్యే జయానుపమవిగ్రహే ॥ ౭.౨,౩౧.౧౪

జయ వాఙ్మనసాతీతే జయాచిద్ధ్వాంతభంజికే ॥ ౭.౨,౩౧.౧౫

జయ జన్మజరాహీనే జయ కాలోత్తరోత్తరే ॥ ౭.౨,౩౧.౧౫

జయానేకవిధానస్థే జయ విశ్వేశ్వరప్రియే ॥ ౭.౨,౩౧.౧౬

జయ విశ్వసురారాధ్యే జయ విశ్వవిజృంభిణి ॥ ౭.౨,౩౧.౧౬

జయ మంగలదివ్యాంగి జయ మంగలదీపికే ॥ ౭.౨,౩౧.౧౭
జయ మంగలచారిత్రే జయ మంగలదాయిని ॥ ౭.౨,౩౧.౧౭
నమః పరమకల్యాణగుణసంచయమూర్తయే ॥ ౭.౨,౩౧.౧౮
త్వత్తః ఖలు సముత్పన్నం జగత్త్వయ్యేవ లీయతే ॥ ౭.౨,౩౧.౧౮
౫౮౨

త్వద్వినాతః ఫలం దాతుమీశ్వరోపి న శక్నుయాత్ ॥ ౭.౨,౩౧.౧౯
జన్మప్రభృతి దేవేశి జనోయం త్వదుపాశ్రితః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౯
అతో ఽస్య తవ భక్తస్య నిర్వర్తయ మనోరథమ్ ॥ ౭.౨,౩౧.౨౦
పఞ్చవక్త్రో దశభుజః శుద్ధస్ఫటికసన్నిభః ॥ ౭.౨,౩౧.౨౦
వర్ణబ్రహ్మకలాదేహో దేవస్సకలనిష్కలః ॥ ౭.౨,౩౧.౨౧
శివభక్తిసమారూఢః శాంత్యతీతస్సదాశివః ॥ ౭.౨,౩౧.౨౧
భక్త్యా మయార్చితో మహ్యం ప్రార్థితం శం ప్రయచ్ఛతు ॥ ౭.౨,౩౧.౨౧
సదాశివాంకమారూఢా శక్తిరిచ్ఛా శివాహ్వయా ॥ ౭.౨,౩౧.౨౨
జననీ సర్వలోకానాం ప్రయచ్ఛతు మనోరథమ్ ॥ ౭.౨,౩౧.౨౨
శివయోర్దయితా పుత్రౌ దేవౌ హేరంబషణ్ముఖౌ ॥ ౭.౨,౩౧.౨౩
శివానుభావౌ సర్వజ్ఞౌ శివజ్ఞానామృతాశినౌ ॥ ౭.౨,౩౧.౨౩
తృప్తౌ పరస్పరం స్నిగ్ధౌ శివాభ్యాం నిత్యసత్కృతౌ ॥ ౭.౨,౩౧.౨౪
సత్కృతౌ చ సదా దేవౌ బ్రహ్మాద్యైస్త్రిదశైరపి ॥ ౭.౨,౩౧.౨౪
సర్వలోకపరిత్రాణం కర్తుమభ్యుదితౌ సదా ॥ ౭.౨,౩౧.౨౫
స్వేచ్ఛావతారం కుర్వంతౌ స్వాంశభేదైరనేకశః ॥ ౭.౨,౩౧.౨౫

తావిమౌ శివయోః పార్శ్వే నిత్యమిత్థం మయార్చితౌ ॥ ౭.౨,౩౧.౨౬

తయోరాజ్ఞాం పురస్కృత్య ప్రార్థితం మే ప్రయచ్ఛతామ్ ॥ ౭.౨,౩౧.౨౬

శుద్ధస్ఫటికసంకాశమీశానాఖ్యం సదాశివమ్ ॥ ౭.౨,౩౧.౨౭

మూర్ధాభిమానినీ మూర్తిః శివస్య పరమాత్మనః ॥ ౭.౨,౩౧.౨౭

శివార్చనరతం శాంతం శాంత్యతీతం మఖాస్థితమ్ ॥ ౭.౨,౩౧.౨౮

పఞ్చాక్షరాంతిమం బీజం కలాభిః పఞ్చభిర్యుతమ్ ॥ ౭.౨,౩౧.౨౮

ప్రథమావరణే పూర్వం శక్త్యా సహ సమర్చితమ్ ॥ ౭.౨,౩౧.౨౯

పవిత్రం పరమం బ్రహ్మ ప్రార్థితం మే ప్రయచ్ఛతు ॥ ౭.౨,౩౧.౨౯

బాలసూర్యప్రతీకాశం పురుషాఖ్యం పురాతనమ్ ॥ ౭.౨,౩౧.౩౦

పూర్వవక్త్రాభిమానం చ శివస్య పరమేష్ఠినః ॥ ౭.౨,౩౧.౩౦

శాంత్యాత్మకం మరుత్సంస్థం శమ్భోః పాదార్చనే రతమ్ ॥ ౭.౨,౩౧.౩౧

ప్రథమం శివబీజేషు కలాసు చ చతుష్కలమ్ ॥ ౭.౨,౩౧.౩౧

పూర్వభాగే మయా భక్త్యా శక్త్యా సహ సమర్చితమ్ ॥ ౭.౨,౩౧.౩౨

పవిత్రం పరమం బ్రహ్మ ప్రార్థితం మే ప్రయచ్ఛతు ॥ ౭.౨,౩౧.౩౨

అఞ్జనాదిప్రతీకాశమఘోరం ఘోరవిగ్రహమ్ ॥ ౭.౨,౩౧.౩౩

దేవస్య దక్షిణం వక్త్రం దేవదేవపదార్చకమ్ ॥ ౭.౨,౩౧.౩౩

విద్యాపాదం సమారూఢం వహ్నిమణ్డలమధ్యగమ్ ॥ ౭.౨,౩౧.౩౪

ద్వితీయం శివబీజేషు కలాస్వష్టకలాన్వితమ్ ॥ ౭.౨,౩౧.౩౪

శంభోర్దక్షిణదిగ్భాగే శక్త్యా సహ సమర్చితమ్ ॥ ౭.౨,౩౧.౩౫

పవిత్రం మధ్యమం బ్రహ్మ ప్రార్థితం మే ప్రయచ్ఛతు ॥ ౭.౨,౩౧.౩౫

కుంకుమక్షోదసంకాశం వామాఖ్యం వరవేషధృక్ ॥ ౭.౨,౩౧.౩౬

వక్త్రముత్తరమీశస్య ప్రతిష్ఠాయాం ప్రతిష్ఠితమ్ ॥ ౭.౨,౩౧.౩౬

వారిమండలమధ్యస్థం మహాదేవార్చనే రతమ్ ॥ ౭.౨,౩౧.౩౭

తురీయం శివబీజేషు త్రయోదశకలాన్వితమ్ ॥ ౭.౨,౩౧.౩౭

దేవస్యోత్తరదిగ్భాగే శక్త్యా సహ సమర్చితమ్ ॥ ౭.౨,౩౧.౩౮

పవిత్రం పరమం బ్రహ్మ ప్రార్థితం మే ప్రయచ్ఛతు ॥ ౭.౨,౩౧.౩౮

శంఖకుందేందుధవలం సంధ్యాఖ్యం సౌమ్యలక్షణమ్ ॥ ౭.౨,౩౧.౩౯

శివస్య పశ్చిమం వక్త్రం శివపాదార్చనే రతమ్ ॥ ౭.౨,౩౧.౩౯

నివృత్తిపదనిష్ఠం చ పృథివ్యాం సమవస్థితమ్ ॥ ౭.౨,౩౧.౪౦

తృతీయం శివబీజేషు కలాభిశ్చాష్టభిర్యుతమ్ ॥ ౭.౨,౩౧.౪౦

౫౮౩

దేవస్య పశ్చిమే భాగే శక్త్యా సహ సమర్చితమ్ ॥ ౭.౨,౩౧.౪౧

పవిత్రం పరమం బ్రహ్మ ప్రార్థితం మే ప్రయచ్ఛతు ॥ ౭.౨,౩౧.౪౧

శివస్య తు శివాయాశ్చ హృన్మూర్తిశివభావితే ॥ ౭.౨,౩౧.౪౨

తయోరాజ్ఞాం పురస్కృత్య తే మే కామం ప్రయచ్ఛతామ్ ॥ ౭.౨,౩౧.౪౨

శివస్య చ శివాయాశ్చ శిఖామూర్తిశివాశ్రితే ॥ ౭.౨,౩౧.౪౩

సత్కృత్య శివయోరాజ్ఞాం తే మే కామం ప్రయచ్ఛతామ్ ॥ ౭.౨,౩౧.౪౩

శివస్య చ శివాయాశ్చ వర్మణా శివభావితే ॥ ౭.౨,౩౧.౪౪

సత్కృత్య శివయోరాజ్ఞాం తే మే కామం ప్రయచ్ఛతామ్ ॥ ౭.౨,౩౧.౪౪

శివస్య చ శివాయాశ్చ నేత్రమూర్తిశివాశ్రితే ॥ ౭.౨,౩౧.౪౫

సత్కృత్య శివయోరాజ్ఞాం తే మే కామం ప్రయచ్ఛతామ్ ॥ ౭.౨,౩౧.౪౫

అస్త్రమూర్తీ చ శివయోర్నిత్యమర్చనతత్పరే ॥ ౭.౨,౩౧.౪౬

సత్కృత్య శివయోరాజ్ఞాం తే మే కామం ప్రయచ్ఛతామ్ ॥ ౭.౨,౩౧.౪౬

వామౌ జ్యేష్ఠస్తథా రుద్రః కాలో వికరణస్తథా ॥ ౭.౨,౩౧.౪౭

బలో వికరణశ్చైవ బలప్రమథనః పరః ॥ ౭.౨,౩౧.౪౭

సర్వభూతస్య దమనస్తాదృశాశ్చాష్టశక్తయః ॥ ౭.౨,౩౧.౪౮

ప్రార్థితం మే ప్రయచ్ఛంతు శివయోరేవ శాసనాత్ ॥ ౭.౨,౩౧.౪౮

అథానంతశ్చ సూక్ష్మశ్చ శివశ్చాప్యేకనేత్రకః ॥ ౭.౨,౩౧.౪౯

ఏక రుద్రాఖ్యమర్తిశ్చ శ్రీకణ్ఠశ్చ శిఖండకః ॥ ౭.౨,౩౧.౪౯

తథాష్టౌ శక్తయస్తేషాం ద్వితీయావరణే ఽర్చితాః ॥ ౭.౨,౩౧.౫౦

తే మే కామం ప్రయచ్ఛంతు శివయోరేవ శాసనాత్ ॥ ౭.౨,౩౧.౫౦

భవాద్యా మూర్తయశ్చాష్టౌ తాసామపి చ శక్తయః ॥ ౭.౨,౩౧.౫౧

మహాదేవాదయశ్చాన్యే తథైకాదశమూర్తయః ॥ ౭.౨,౩౧.౫౧

శక్తిభిస్సహితాస్సర్వే తృతీయావరణే స్థితాః ॥ ౭.౨,౩౧.౫౨

సత్కృత్య శివయోరాజ్ఞాం దిశంతు ఫలమీప్సితమ్ ॥ ౭.౨,౩౧.౫౨

వృక్షరాజో మహాతేజా మహామేఘసమస్వనః ॥ ౭.౨,౩౧.౫౩

మేరుమందరకైలాసహిమాద్రిశిఖరోపమః ॥ ౭.౨,౩౧.౫౩

సితాభ్రశిఖరాకారః కకుదా పరిశోభితః ॥ ౭.౨,౩౧.౫౪

మహాభోగీంద్రకల్పేన వాలేన చ విరాజితః ॥ ౭.౨,౩౧.౫౪

రక్తాస్యశృంగచరణౌ రక్తప్రాయవిలోచనః ॥ ౭.౨,౩౧.౫౫

పీవరోన్నతసర్వాంగస్సుచారుగమనోజ్జ్వలః ॥ ౭.౨,౩౧.౫౫

ప్రశస్తలక్షణః శ్రీమాన్ప్రజ్వలన్మణిభూషణః ॥ ౭.౨,౩౧.౫౬

శివప్రియః శివాసక్తః శివయోర్ధ్వజవాహనః ॥ ౭.౨,౩౧.౫౬

తథా తచ్చరణన్యాసపావితాపరవిగ్రహః ॥ ౭.౨,౩౧.౫౭

గోరాజపురుషః శ్రీమాఞ్ఛ్రీమచ్ఛూలవరాయుధః ॥ ౭.౨,౩౧.౫౭

తయోరాజ్ఞాం పురస్కృత్య స మే కామం ప్రయచ్ఛతు ॥ ౭.౨,౩౧.౫౭

నన్దీశ్వరో మహాతేజా నగేన్ద్రతనయాత్మజః ॥ ౭.౨,౩౧.౫౮

సనారాయణకైర్దేవైర్నిత్యమభ్యర్చ్య వందితః ॥ ౭.౨,౩౧.౫౮

శర్వస్యాంతఃపురద్వారి సార్ధం పరిజనైః స్థితః ॥ ౭.౨,౩౧.౫౯

సర్వేశ్వరసమప్రఖ్యస్సర్వాసురవిమర్దనః ॥ ౭.౨,౩౧.౫౯

సర్వేషాం శివధర్మాణామధ్యక్షత్వే ఽభిషేచితః ॥ ౭.౨,౩౧.౬౦

శివప్రియశ్శివాసక్తశ్శ్రీమచ్ఛూలవరాయుధః ॥ ౭.౨,౩౧.౬౦

శివాశ్రితేషు సంసక్తస్త్వనురక్తశ్చ తైరపి ॥ ౭.౨,౩౧.౬౧

సత్కృత్య శివయోరాజ్ఞాం స మే కామం ప్రయచ్ఛతు ॥ ౭.౨,౩౧.౬౧

మహాకాలో మహాబాహుర్మహాదేవ ఇవాపరః ॥ ౭.౨,౩౧.౬౨

౫౮౩

మహాదేవాశ్రితానాం ౧ తు నిత్యమేవాభిరక్షతు ॥ ౭.౨,౩౧.౬౨

శివప్రియః శివాసక్తశ్శివయోరర్చకస్సదా ॥ ౭.౨,౩౧.౬౩

సత్కృత్య శివయోరాజ్ఞాం స మే దిశతు కాంక్షితమ్ ॥ ౭.౨,౩౧.౬౩

సర్వశాస్త్రార్థతత్త్వజ్ఞః శాస్తా విష్ణోః పరా తనుః ॥ ౭.౨,౩౧.౬౪

మహామోహాత్మతనయో మధుమాంసాసవప్రియః ॥ ౭.౨,౩౧.౬౪

తయోరాజ్ఞాం పురస్కృత్య స మే కామం ప్రయచ్ఛతు ॥ ౭.౨,౩౧.౬౪

బ్రహ్మణీ చైవ మాహేశీ కౌమారీ వైష్ణవీ తథా ॥ ౭.౨,౩౧.౬౫

వారాహీ చైవ మాహేంద్రీ చాముండా చండవిక్రమా ॥ ౭.౨,౩౧.౬౫

ఏతా వై మాతరః సప్త సర్వలోకస్య మాతరః ॥ ౭.౨,౩౧.౬౬

ప్రార్థితం మే ప్రయచ్ఛంతు పరమేశ్వరశాసనాత్ ॥ ౭.౨,౩౧.౬౬

మత్తమాతంగవదనో గంగోమాశంకరాత్మజః ॥ ౭.౨,౩౧.౬౭

ఆకాశదేహో దిగ్బాహుస్సోమసూర్యాగ్నిలోచనః ॥ ౭.౨,౩౧.౬౭

ఐరావతాదిభిర్దివ్యైర్దిగ్గజైర్నిత్యమర్చితః ॥ ౭.౨,౩౧.౬౮

శివజ్ఞానమదోద్భిన్నస్త్రిదశానామవిఘ్నకృత్ ॥ ౭.౨,౩౧.౬౮

విఘ్నకృచ్చాసురాదీనాం విఘ్నేశః శివభావితః ॥ ౭.౨,౩౧.౬౯

సత్కృత్య శివయోరాజ్ఞాం స మే దిశతు కాంక్షితమ్ ॥ ౭.౨,౩౧.౬౯

షణ్ముఖశ్శివసమ్భూతః శక్తివజ్రధరః ప్రభుః ॥ ౭.౨,౩౧.౭౦

అగ్నేశ్చ తనయో దేవో హ్యపర్ణాతనయః పునః ॥ ౭.౨,౩౧.౭౦

గంగాయాశ్చ గణాంబాయాః కృత్తికానాం తథైవ చ ॥ ౭.౨,౩౧.౭౧

విశాఖేన చ శాఖేన నైగమేయేన చావృతః ॥ ౭.౨,౩౧.౭౧

ఇంద్రజిచ్చంద్రసేనానీస్తారకాసురజిత్తథా ॥ ౭.౨,౩౧.౭౨

శైలానాం మేరుముఖ్యానాం వేధకశ్చ స్వతేజసా ॥ ౭.౨,౩౧.౭౨

తప్తచామీకరప్రఖ్యః శతపత్రదలేక్షణః ॥ ౭.౨,౩౧.౭౩

కుమారస్సుకుమారాణాం రూపోదాహరణం మహత్ ॥ ౭.౨,౩౧.౭౩

శివప్రియః శివాసక్తః శివపదార్చకస్సదా ॥ ౭.౨,౩౧.౭౪

సత్కృత్య శివయోరాజ్ఞాం స మే దిశతు కాంక్షితమ్ ॥ ౭.౨,౩౧.౭౪

జ్యేష్ఠా వరిష్ఠా వరదా శివయోర్యజనేరతా ॥ ౭.౨,౩౧.౭౫

తయోరాజ్ఞాం పురస్కృత్య సా మే దిశతు కాంక్షితమ్ ॥ ౭.౨,౩౧.౨౫

త్రైలోక్యవందితా సాక్షాదుల్కాకారా గణాంబికా ॥ ౭.౨,౩౧.౨౬

జగత్సృష్టివివృద్ధ్యర్థం బ్రహ్మణా ఽభ్యర్థితా శివాత్ ॥ ౭.౨,౩౧.౨౬

శివాయాః ప్రవిభక్తాయా భ్రువోరన్తరనిస్సృతాః ॥ ౭.౨,౩౧.౨౭

దక్షాయణీ సతీ మేనా తథా హైమవతీ హ్యుమా ॥ ౭.౨,౩౧.౨౭

కౌశిక్యాశ్చైవ జననీ భద్రకాల్యాస్తథైవ చ ॥ ౭.౨,౩౧.౨౮

అపర్ణాయాశ్చ జననీ పాటలాయాస్తథైవ చ ॥ ౭.౨,౩౧.౨౮

శివార్చనరతా నిత్యం రుద్రాణీ రుద్రవల్లభా ॥ ౭.౨,౩౧.౨౯

సత్కృత్య శివయోరాజ్ఞాం సా మే దిశతు కాంక్షితమ్ ॥ ౭.౨,౩౧.౨౯

చండః సర్వగణేశానః శంభోర్వదనసంభవః ॥ ౭.౨,౩౧.౩౦

సత్కృత్య శివయోరాజ్ఞాం స మే దిశతు కాంక్షితమ్ ॥ ౭.౨,౩౧.౩౦

పింగలో గణపః శ్రీమాఞ్ఛివాసక్తః శివప్రియః ॥ ౭.౨,౩౧.౩౧

ఆజ్ఞయా శివయోరేవ స మే కామం ప్రయచ్ఛతు ॥ ౭.౨,౩౧.౩౧

భృంగీశో నామ గణపః శివరాధనతత్పరః ॥ ౭.౨,౩౧.౩౨

౧ సమ్బన్ధసామాన్యవివక్షయా కర్మణి షష్ఠీ

౫౮౪

ప్రయచ్ఛతు స మే కామం పత్యురాజ్ఞా పురఃసరమ్ ॥ ౭.౨,౩౧.౩౨

వీరభద్రో మహాతేజా హిమకుందేందుసన్నిభః ॥ ౭.౨,౩౧.౩౩

భద్రకాలీప్రియో నిత్యం మాతౄణాం చాభిరక్షితా ॥ ౭.౨,౩౧.౮౩

యజ్ఞస్య చ శిరోహర్తా దక్షస్య చ దురాత్మనః ॥ ౭.౨,౩౧.౮౪

ఉపేంద్రేంద్రయమాదీనాం దేవానామంగతక్షకః ॥ ౭.౨,౩౧.౮౪

శివస్యానుచరః శ్రీమాఞ్ఛివశాసనపాలకః ॥ ౭.౨,౩౧.౮౫

శివయోః శాసనాదేవ స మే దిశతు కాంక్షితమ్ ॥ ౭.౨,౩౧.౮౫

సరస్వతీ మహేశస్య వాక్సరోజసముద్భవా ॥ ౭.౨,౩౧.౮౬

శివయోః పూజనే సక్తా స మే దిశతు కాంక్షితమ్ ॥ ౭.౨,౩౧.౮౬

విష్ణోర్వక్షఃస్థితా లక్ష్మీః శివయోః పూజనే రతా ॥ ౭.౨,౩౧.౮౭

శివయోః శాసనాదేవ సా మే దిశతు కాంక్షితమ్ ॥ ౭.౨,౩౧.౮౭

మహామోటీ మహాదేవ్యాః పాదపూజాపరాయణా ॥ ౭.౨,౩౧.౮౮

తస్యా ఏవ నియోగేన సా మే దిశతు కాంక్షితమ్ ॥ ౭.౨,౩౧.౮౮

కౌశికీ సింహమారూఢా పార్వత్యాః పరమా సుతా ॥ ౭.౨,౩౧.౮౯

విష్ణోర్నిద్రామహామాయా మహామహిషమర్దినీ ॥ ౭.౨,౩౧.౮౯

నిశంభశుంభసంహర్త్రీ మధుమాంసాసవప్రియా ॥ ౭.౨,౩౧.౯౦

సత్కృత్య శాసనం మాతుస్సా మే దిశతు కాంక్షితమ్ ॥ ౭.౨,౩౧.౯౦

రుద్రా రుద్రసమప్రఖ్యాః ప్రథమాః ప్రథితౌజసః ॥ ౭.౨,౩౧.౯౧

భూతాఖ్యాశ్చ మహావీర్యా మహాదేవసమప్రభాః ॥ ౭.౨,౩౧.౯౧

నిత్యముక్తా నిరుపమా నిర్ద్వన్ద్వా నిరుపప్లవాః ॥ ౭.౨,౩౧.౯౨

సశక్తయస్సానుచరాస్సర్వలోకనమస్కృతాః ॥ ౭.౨,౩౧.౯౨

సర్వేషామేవ లోకానాం సృష్టిసంహరణక్షమాః ॥ ౭.౨,౩౧.౯౩

పరస్పరానురక్తాశ్చ పరస్పరమనువ్రతాః ॥ ౭.౨,౩౧.౯౩

పరస్పరమతిస్నిగ్ధాః పరస్పరనమస్కృతాః ॥ ౭.౨,౩౧.౯౪
శివప్రియతమా నిత్యం శివలక్షణలక్షితాః ॥ ౭.౨,౩౧.౯౪
సౌమ్యాధారాస్తథా మిశ్రాశ్చాంతరాలద్వయాత్మికాః ॥ ౭.౨,౩౧.౯౫
విరూపాశ్చ సురూపాశ్చ నానారూపధరాస్తథా ॥ ౭.౨,౩౧.౯౫
సత్కృత్య శివయోరాజ్ఞాం తే మే కామం దిశంతు వై ॥ ౭.౨,౩౧.౯౬
దేవ్యా ప్రియసఖీవర్గో దేవీలక్షణలక్షితః ॥ ౭.౨,౩౧.౯౬
సహితో రుద్రకన్యాభిః శక్తిభిశ్చాప్యనేకశః ॥ ౭.౨,౩౧.౯౭
తృతీయావరణే శంభోర్భక్త్యా నిత్యం సమర్చితః ॥ ౭.౨,౩౧.౯౭
సత్కృత్య శివయోరాజ్ఞాం స మే దిశతు మంగలమ్ ॥ ౭.౨,౩౧.౯౮
దివాకరో మహేశస్య మూర్తిర్దీప్తిసుమండలః ॥ ౭.౨,౩౧.౯౮
నిర్గుణో గుణసంకీర్ణస్తథైవ గుణకేవలః ॥ ౭.౨,౩౧.౯౯
అవికారాత్మకశ్చాద్య ఏకస్సామాన్యవిక్రియః ॥ ౭.౨,౩౧.౯౯
అసాధారణకర్మా చ సృష్టిస్థితిలయక్రమాత్ ॥ ౭.౨,౩౧.౧౦౦
ఏవం త్రిధా చతుర్ధా చ విభక్తాః పఞ్చధా పునః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౦౦
చతుర్థావరణే శంభోః పూజితశ్చానుగైః సహ ॥ ౭.౨,౩౧.౧౦౧
శివప్రియః శివాసక్తః శివపాదార్చనే రతః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౦౧
సత్కృత్య శివయోరాజ్ఞాం స మే దిశతు మంగలమ్ ॥ ౭.౨,౩౧.౧౦౨
దివాకరషడంగాని దీప్తాద్యాశ్చాష్టశక్తయః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౦౨
ఆదిత్యో భాస్కరో భానూ రవిశ్చేత్యనుపూర్వశః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౦౩
అర్కో బ్రహ్మా తథా రుద్రో విష్ణుశ్చాదిత్యమూర్తయః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౦౩
విస్తరాసుతరాబోధిన్యాప్యాయిన్యపరాః పునః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౦౪

ఉషా ప్రభా తథా ప్రాజ్ఞా సంధ్యా చేత్యపి శక్తయః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౦౪
సోమాదికేతుపర్యంతా గ్రహాశ్చ శివభావితాః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౦౫
శివయోరాజ్ఞయానున్నా మంగలం ప్రదిశంతు మే ॥ ౭.౨,౩౧.౧౦౫
అథవా ద్వాదశాదిత్యాస్తథా ద్వాదశ శక్తయః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౦౬
ఋషయో దేవగంధర్వాః పన్నగాప్సరసాం గణాః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౦౬
గ్రామణ్యశ్చ తథా యక్షా రాక్షసాశ్చాసురాస్తథా ॥ ౭.౨,౩౧.౧౦౭
సప్తసప్తగణాశ్చైతే సప్తచ్ఛందోమయా హయాః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౦౭
వాలఖిల్యా దయశ్చైవ సర్వే శివపదార్చకాః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౦౮
సత్కృత్యశివయోరాజ్ఞాం మంగలం ప్రదిశంతు మే ॥ ౭.౨,౩౧.౧౦౮
బ్రహ్మాథ దేవదేవస్య మూర్తిర్భూమణ్డలాధిపః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౦౯
చతుఃషష్టిగుణైశ్వర్యో బుద్ధితత్త్వే ప్రతిష్ఠితః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౦౯
నిర్గుణో గుణసంకీర్ణస్తథైవ గుణకేవలః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౧౦
అవికారాత్మకో దేవస్తతస్సాధారణః పురః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౧౦
అసాధారణకర్మా చ సృష్టిస్థితిలయక్రమాత్ ॥ ౭.౨,౩౧.౧౧౧
భువం త్రిధా చతుర్ధా చ విభక్తః పఞ్చధా పునః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౧౧
చతుర్థావరణే శంభో పూజితశ్చ సహానుగైః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౧౨
శివప్రియః శివాసక్తశ్శివపాదార్చనే రతః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౧౨
సత్కృత్య శివయోరాజ్ఞాం స మే దిశతు మంగలమ్ ॥ ౭.౨,౩౧.౧౧౩
హిరణ్యగర్భో లోకేశో విరాట్కాలశ్చ పూరుషః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౧౩

సనత్కుమారః సనకః సనందశ్చ సనాతనః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౧౪

ప్రజానాం పతయశ్చైవ దక్షాద్యా బ్రహ్మసూనవః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౧౪

ఏకాదశ సపత్నీకా ధర్మస్సంకల్ప ఏవ చ ॥ ౭.౨,౩౧.౧౧౫

శివార్చనరతాశ్చైతే శివభక్తిపరాయణాః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౧౫

శివాజ్ఞావశగాస్సర్వే దిశంతు మమ మంగలమ్ ॥ ౭.౨,౩౧.౧౧౬

చత్వారశ్చ తథా వేదాస్సేతిహాసపురాణకాః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౧౬

ధర్మశాస్త్రాణి విద్యాభిర్వైదికీభిస్సమన్వితాః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౧౭

పరస్పరవిరుద్ధార్థాః శివప్రకృతిపాదకాః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౧౭

సత్కృత్య శివయోరాజ్ఞాం మంగలం ప్రదిశంతు మే ॥ ౭.౨,౩౧.౧౧౮

అథ రుద్రో మహాదేవః శంభోర్మూర్తిర్గరీయసీ ॥ ౭.౨,౩౧.౧౧౮

వాహ్నేయమణ్డలాధీశః పౌరుషైశ్వర్యవాన్ప్రభుః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౧౯

శివాభిమానసంపన్నో నిర్గుణస్త్రిగుణాత్మకః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౧౯

కేవలం సాత్త్వికశ్చాపి రాజసశ్చైవ తామసః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౨౦

అవికారరతః పూర్వం తతస్తు సమవిక్రియః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౨౦

అసాధారణకర్మా చ సృష్ట్యాదికరణాత్పృథక్ ॥ ౭.౨,౩౧.౧౨౧

బ్రహ్మణోపి శిరశ్ఛేత్తా జనకస్తస్య తత్సుతః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౨౧

జనకస్తనయశ్చాపి విష్ణోరపి నియామకః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౨౨

బోధకశ్చ తయోర్నిత్యమనుగ్రహకరః ప్రభుః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౨౨

అండస్యాంతర్బహిర్వర్తీ రుద్రో లోకద్వయాధిపః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౨౩

శివప్రియః శివాసక్తః శివపాదార్చనే రతః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౨౩

శివస్యాజ్ఞాం పురస్కృత్య స మే దిశతు మంగలమ్ ॥ ౭.౨,౩౧.౧౨౪

తస్య బ్రహ్మ షడంగాని విద్యేశాంతం తథాష్టకమ్ ॥ ౭.౨,౩౧.౧౨౪
చత్వారో మూర్తిభేదాశ్చ శివపూర్వాః శివార్చకాః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౨౫
శివో భవో హరశ్చైవ మృడశ్చైవ తథాపరః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౨౫
౫౮౫

శివస్యాజ్ఞాం పురస్కృత్య మంగలం ప్రదిశంతు మే ॥ ౭.౨,౩౧.౧౨౫
అథ విష్ణుర్మహేశస్య శివస్యైవ పరా తనుః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౨౬
వారితత్త్వాధిపః సాక్షాదవ్యక్తపదసంస్థితః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౨౬
నిర్గుణస్సత్త్వబహులస్తథైవ గుణకేవలః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౨౭
అవికారాభిమానీ చ త్రిసాధారణవిక్రియః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౨౭
అసాధారణకర్మా చ సృష్ట్యాదికరణాత్పృథక్ ॥ ౭.౨,౩౧.౧౨౮
దక్షిణాంగభవేనాపి స్పర్ధమానః స్వయంభువా ॥ ౭.౨,౩౧.౧౨౮
ఆద్యేన బ్రహ్మణా సాక్షాత్సృష్టః స్రష్టా చ తస్య తు ॥ ౭.౨,౩౧.౧౨౯
అండస్యాంతర్బహిర్వర్తీ విష్ణుర్లోకద్వయాధిపః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౨౯
అసురాంతకరశ్చక్రీ శక్రస్యాపి తథానుజః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౩౦
ప్రాదుర్భూతశ్చ దశధా భృగుశాపచ్ఛలాదిహ ॥ ౭.౨,౩౧.౧౩౦
భూభారనిగ్రహార్థాయ స్వేచ్ఛయావాతరక్షితౌ ॥ ౭.౨,౩౧.౧౩౧
అప్రమేయబలో మాయీ మాయయా మోహయఞ్జగత్ ॥ ౭.౨,౩౧.౧౩౧
మూర్తిం కృత్వా మహావిష్ణుం సదాశిష్ణుమథాపి వా ॥ ౭.౨,౩౧.౧౩౨
వైష్ణవైః పూజితో నిత్యం మూర్తిత్రయమయాసనే ॥ ౭.౨,౩౧.౧౩౨
శివప్రియః శివాసక్తః శివపాదార్చనే రతః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౩౩

శివస్యాజ్ఞాం పురస్కృత్య స మే దిశతు మంగలమ్ ॥ ౭.౨,౩౧.౧౩౩

వాసుదేవో ఽనిరుద్ధశ్చ ప్రద్యుమ్నశ్చ తతః పరః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౩౪

సంకర్షణస్సమాఖ్యాతాశ్చతస్రో మూర్తయో హరేః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౩౪

మత్స్యః కూర్మో వరాహశ్చ నారసింహో ఽథ వామనః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౩౫

రామత్రయం తథా కృష్ణో విష్ణుస్తురగవక్త్రకః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౩౫

చక్రం నారాయణస్యాస్త్రం పాంచజన్యం చ శార్ఙ్గకమ్ ॥ ౭.౨,౩౧.౧౩౬

సత్కృత్య శివయోరాజ్ఞాం మంగలం ప్రదిశంతు మే ॥ ౭.౨,౩౧.౧౩౬

ప్రభా సరస్వతీ గౌరీ లక్ష్మీశ్చ శివభావితా ॥ ౭.౨,౩౧.౧౩౭

శివయోః శాసనాదేతా మంగలం ప్రదిశంతు మే ॥ ౭.౨,౩౧.౧౩౭

ఇన్ద్రో ఽగ్నిశ్చ యమశ్చైవ నిరృతిర్వరుణస్తథా ॥ ౭.౨,౩౧.౧౩౮

వాయుః సోమః కుబేరశ్చ తథేశానస్త్రిశూలధృక్ ॥ ౭.౨,౩౧.౧౩౮

సర్వే శివార్చనరతాః శివసద్భావభావితాః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౩౯

సత్కృత్య శివయోరాజ్ఞాం మంగలం ప్రదిశంతు మే ॥ ౭.౨,౩౧.౧౩౯

త్రిశూలమథ వజ్రం చ తథా పరశుసాయకౌ ॥ ౭.౨,౩౧.౧౪౦

ఖడ్గపాశాంకుశాశ్చైవ పినాకశ్చాయుధోత్తమః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౪౦

దివ్యాయుధాని దేవస్య దేవ్యాశ్చైతాని నిత్యశః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౪౧

సత్కృత్య శివయోరాజ్ఞాం రక్షాం కుర్వంతు మే సదా ॥ ౭.౨,౩౧.౧౪౧

వృషరూపధరో దేవః సౌరభేయో మహాబలః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౪౨

వడవాఖ్యానలస్పర్ధాం పఞ్చగోమాతృభిర్వృతః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౪౨

వాహనత్వమనుప్రాప్తస్తపసా పరమేశయోః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౪౩

తయోరాజ్ఞాం పురస్కృత్య స మే కామం ప్రయచ్ఛతు ॥ ౭.౨,౩౧.౧౪౩

నందా సునందా సురభిః సుశీలా సుమనాస్తథా ॥ ౭.౨,౩౧.౧౪౪
పఞ్చగోమాతరస్త్వేతాశ్శివలోకే వ్యవస్థితాః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౪౪
శివభక్తిపరా నిత్యం శివార్చనపరాయణాః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౪౫
శివయోః శాసనాదేవ దిశంతు మమ వాంఛితమ్ ॥ ౭.౨,౩౧.౧౪౫
క్షేత్రపాలో మహాతేజా నీల జీమూతసన్నిభః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౪౬
దంష్ట్రాకరాలవదనః స్ఫురద్రక్తాధరోజ్జ్వలః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౪౬
రక్తోర్ధ్వమూర్ధజః శ్రీమాన్భ్రుకుటీకుటిలేక్షణః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౪౭
౫౮౫

రక్తవృత్తత్రినయనః శశిపన్నగభూషణః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౪౭
నగ్నస్త్రిశూలపాశాసికపాలోద్యతపాణికః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౪౮
భైరవో భైరవైః సిద్ధైర్యోగినీభిశ్చ సంవృతః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౪౮
క్షేత్రేక్షేత్రే సమాసీనః స్థితో యో రక్షకస్సతామ్ ॥ ౭.౨,౩౧.౧౪౯
శివప్రణామపరమః శివసద్భావభావితః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౪౯
శివశ్రితాన్విశేషేణ రక్షన్పుత్రానివౌరసాన్ ॥ ౭.౨,౩౧.౧౫౦
సత్కృత్య శివయోరాజ్ఞాం స మే దిశతు మఙ్గలమ్ ॥ ౭.౨,౩౧.౧౫౦
తాలజఙ్ఘాదయస్తస్య ప్రథమావరణేర్చితాః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౫౧
సత్కృత్య శివయోరాజ్ఞాం చత్వారః సమవన్తు మామ్ ॥ ౭.౨,౩౧.౧౫౧
భైరవాద్యాశ్చ యే చాన్యే సమంతాత్తస్య వేష్టితాః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౫౨
తే ఽపి మామనుగృహ్ణంతు శివశాసనగౌరవాత్ ॥ ౭.౨,౩౧.౧౫౨
నారదాద్యాశ్చ మునయో దివ్యా దేవైశ్చ పూజితాః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౫౩

సాధ్యా మాగాశ్చ యే దేవా జనలోకనివాసినః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౫౩

వినివృత్తాధికారాశ్చ మహర్లోకనివాసినః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౫౪

సప్తర్షయస్తథాన్యే వై వైమానికగుణైస్సహ ॥ ౭.౨,౩౧.౧౫౪

సర్వే శివార్చనరతాః శివాజ్ఞావశవర్తినః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౫౫

శివయోరాజ్ఞయా మహ్యం దిశంతు మమ కాంక్షితమ్ ౧ ॥ ౭.౨,౩౧.౧౫౫

గంధర్వాద్యాః పిశాచాంతాశ్చతస్రో దేవయోనయః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౫౬

సిద్ధా విద్యాధరాద్యాశ్చ యే ఽపి చాన్యే నభశ్చరాః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౫౬

అసురా రాక్షసాశ్చైవ పాతాలతలవాసినః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౫౭

అనంతాద్యాశ్చ నాగేంద్రా వైనతేయాదయో ద్విజాః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౫౭

కూష్మాండాః ప్రేతవేతాలా గ్రహా భూతగణాః పరే ॥ ౭.౨,౩౧.౧౫౮

డాకిన్యశ్చాపి యోగిన్యః శాకిన్యశ్చాపి తాదృశాః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౫౮

క్షేత్రారామగృహాదీని తీర్థాన్యాయతనాని చ ॥ ౭.౨,౩౧.౧౫౯

ద్వీపాః సముద్రా నద్యశ్చ నదాశ్చాన్యే సరాంసి చ ॥ ౭.౨,౩౧.౧౫౯

గిరయశ్చ సుమేర్వాద్యాః కననాని సమంతతః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౬౦

పశవః పక్షిణో వృక్షాః కృమికీటాదయో మృగాః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౬౦

భువనాన్యపి సర్వాణి భువనానామధీశ్వరః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౬౧

అణ్డాన్యావరణైస్సార్ధం మాసాశ్చ దశ దిగ్గజాః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౬౧

వర్ణాః పదాని మంత్రాశ్చ తత్త్వాన్యపి సహాధిపైః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౬౨

బ్రహ్మాండధారకా రుద్రా రుద్రాశ్చాన్యే సశక్తికాః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౬౨

యచ్చ కించిజ్జగత్యస్మిన్దృష్టం చానుమితం శ్రుతమ్ ॥ ౭.౨,౩౧.౧౬౩

సర్వే కామం ప్రయచ్ఛన్తు శివయోరేవ శాసనాత్ ॥ ౭.౨,౩౧.౧౬౩

అథ విద్యా పరా శైవీ పశుపాశవిమోచినీ ॥ ౭.౨,౩౧.౧౬౪
పఞ్చార్థసంజ్ఞితా దివ్యా పశువిద్యాబహిష్కృతా ॥ ౭.౨,౩౧.౧౬౪
శాస్త్రం చ శివధర్మాఖ్యం ధర్మాఖ్యం చ తదుత్తరమ్ ॥ ౭.౨,౩౧.౧౬౫
శైవాఖ్యం శివధర్మాఖ్యం పురాణం శ్రుతిసంమితమ్ ॥ ౭.౨,౩౧.౧౬౫
శైవాగమాశ్చ యే చాన్యే కామికాద్యాశ్చతుర్విధాః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౬౬
శివాభ్యామవిశేషేణ సత్కృత్యేహ సమర్చితాః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౬౬

౧ సర్వాభిలాషమిత్యర్థః

తాభ్యామేవ సమాజ్ఞాతా మమాభిప్రేతసిద్ధయే ॥ ౭.౨,౩౧.౧౬౭
కర్మేదమనుమన్యంతాం సఫలం సాధ్వనుష్ఠితమ్ ॥ ౭.౨,౩౧.౧౬౭
శ్వేతాద్యా నకులీశాంతాః సశిష్యాశ్చాపి దేశికాః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౬౮
తత్సంతతీయా గురవో విశేషాద్గురవో మమ ॥ ౭.౨,౩౧.౧౬౮
శైవా మాహేశ్వరాశ్చైవ జ్ఞానకర్మపరాయణాః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౬౯
కర్మేదమనుమన్యంతాం సఫలం సాధ్వనుష్ఠితమ్ ॥ ౭.౨,౩౧.౧౬౯
లౌకికా బ్రాహ్మణాస్సర్వే క్షత్రియాశ్చ విశః క్రమాత్ ॥ ౭.౨,౩౧.౧౭౦
వేదవేదాంగతత్త్వజ్ఞాః సర్వశాస్త్రవిశారదాః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౭౦
సాంఖ్యా వైశేషికాశ్చైవ యౌగా నైయాయికా నరాః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౭౧
సౌరా బ్రహ్మాస్తథా రౌద్రా వైష్ణవాశ్చాపరే నరాః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౭౧

శిష్టాః సర్వే విశిష్టా చ శివశాసనయంత్రితాః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౭౨
కర్మేదమనుమన్యంతాం మమాభిప్రేతసాధకమ్ ॥ ౭.౨,౩౧.౧౭౨
శైవాః సిద్ధాంతమార్గస్థాః శైవాః పాశుపతాస్తథా ॥ ౭.౨,౩౧.౧౭౩
శైవా మహావ్రతధరాః శైవాః కాపాలికాః పరే ॥ ౭.౨,౩౧.౧౭౩
శివాజ్ఞాపాలకాః పూజ్యా మమాపి శివశాసనాత్ ॥ ౭.౨,౩౧.౧౭౪
సర్వే మమానుగృహ్ణంతు శంసంతు సఫలక్రియామ్ ॥ ౭.౨,౩౧.౧౭౪
దక్షిణజ్ఞాననిష్ఠాశ్చ దక్షిణోత్తరమార్గగాః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౭౫
అవిరోధేన వర్తంతాం మంత్రశ్రేయో ఽర్థినో మమ ॥ ౭.౨,౩౧.౧౭౫
నాస్తికాశ్చ శఠాశ్చైవ కృతఘ్నాశ్చైవ తామసాః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౭౬
పాషండాశ్చాతిపాపాశ్చ వర్తంతాం దూరతో మమ ॥ ౭.౨,౩౧.౧౭౬
బహుభిః కిం స్తుతైరత్ర యే ఽపి కే ఽపిచిదాస్తికాః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౭౭
సర్వే మామనుగృహ్ణంతు సంతః శంసంతు మంగలమ్ ॥ ౭.౨,౩౧.౧౭౭
నమశ్శివాయ సాంబాయ ససుతాయాదిహేతవే ॥ ౭.౨,౩౧.౧౭౮
పఞ్చావరణరూపేణ ప్రపఞ్చేనావృతాయ తే ॥ ౭.౨,౩౧.౧౭౮
ఇత్యుక్త్వా దండవద్భూమౌ ప్రణిపత్య శివం శివామ్ ॥ ౭.౨,౩౧.౧౭౯
జపేత్పఞ్చాక్షరీం విద్యామష్టోత్తరశతావరామ్ ॥ ౭.౨,౩౧.౧౭౯
తథైవ శక్తివిద్యాం చ జపిత్వా తత్సమర్పణమ్ ॥ ౭.౨,౩౧.౧౮౦
కృత్వా తం క్షమయిత్వేశం పూజాశేషం సమాపయేత్ ॥ ౭.౨,౩౧.౧౮౦
ఏతత్పుణ్యతమం స్తోత్రం శివయోర్హృదయంగమమ్ ॥ ౭.౨,౩౧.౧౮౧
సర్వాభీష్టప్రదం సాక్షాద్భుక్తిముక్త్యేకసాధనమ్ ॥ ౭.౨,౩౧.౧౮౧
య ఇదం కీర్తయేన్నిత్యం శృణుయాద్వా సమాహితః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౮౨

స విధూయాశు పాపాని శివసాయుజ్యమాప్నుయాత్ ॥ ౭.౨,౩౧.౧౮౨

గోఘ్నశ్చైవ కృతఘ్నశ్చ వీరహా భ్రూణహాపి వా ॥ ౭.౨,౩౧.౧౮౩

శరణాగతఘాతీ చ మిత్రవిశ్రంభఘాతకః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౮౩

దుష్టపాపసమాచారో మాతృహా పితృహాపి వా ॥ ౭.౨,౩౧.౧౮౪

స్తవేనానేన జప్తేన తత్తత్పాపాత్ప్రముచ్యతే ॥ ౭.౨,౩౧.౧౮౪

దుఃస్వప్నాదిమహానర్థసూచకేషు భయేషు చ ॥ ౭.౨,౩౧.౧౮౫

యది సంకీర్తయేదేతన్న తతో నార్థభాగ్భవేత్ ॥ ౭.౨,౩౧.౧౮౫

ఆయురారోగ్యమైశ్వర్యం యచ్చాన్యదపి వాఞ్ఛితమ్ ॥ ౭.౨,౩౧.౧౮౬

స్తోత్రస్యాస్య జపే తిష్ఠంస్తత్సర్వం లభతే నరః ॥ ౭.౨,౩౧.౧౮౬

అసంపూజ్య శివస్తోత్రం జపాత్ఫలముదాహృతమ్ ॥ ౭.౨,౩౧.౧౮౭

సంపూజ్య చ జపే తస్య ఫలం వక్తుం న శక్యతే ॥ ౭.౨,౩౧.౧౮౭

౫౮౬

ఆస్తామియం ఫలావాప్తిరస్మిన్సంకీర్తితే సతి ॥ ౭.౨,౩౧.౧౮౮

సార్ధమంబికయా దేవః శ్రుత్వైవం దివి తిష్ఠతి ॥ ౭.౨,౩౧.౧౮౮

తస్మాన్నభసి సంపూజ్య దేవం దేవం సహోమయా ॥ ౭.౨,౩౧.౧౮౯

కృతాంజలిపుటస్తిష్ఠంస్తోత్రమేతదుదీరయేత్ ॥ ౭.౨,౩౧.౧౮౯

ఓం ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డే శివమహాస్తోత్రవర్ణనం నామైకత్రింశో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౩౨

ఉపమన్యురువాచ

ఏతత్తే కథితం కృష్ణ కర్మేహాముత్ర సిద్ధిదమ్ ॥ ౭.౨,౩౨.౧

క్రియాతపోజపధ్యానసముచ్చయమయం పరమ్ ॥ ౭.౨,౩౨.౧

అథ వక్ష్యామి శైవానామిహైవ ఫలదం నృణామ్ ॥ ౭.౨,౩౨.౨

పూజాహోమజపధ్యానతపోదానమయం మహత్ ॥ ౭.౨,౩౨.౨

తత్ర సంసాధయేత్పూర్వం మన్త్రం మన్త్రార్థవిత్తమః ॥ ౭.౨,౩౨.౩

దృష్టసిద్ధికరం కర్మ నాన్యథా ఫలదం యతః ॥ ౭.౨,౩౨.౩

సిద్ధమన్త్రో ఽప్యదృష్టేన ప్రబలేన తు కేనచిత్ ॥ ౭.౨,౩౨.౪

ప్రతిబన్ధఫలం కర్మ న కుర్యాత్సహసా బుధః ॥ ౭.౨,౩౨.౪

తస్య తు ప్రతిబన్ధస్య కర్తుం శక్యేహ నిష్కృతిః ॥ ౭.౨,౩౨.౫

పరీక్ష్య శకునాద్యైస్తదాదౌ నిష్కృతిమాచరేత్ ॥ ౭.౨,౩౨.౫

యో ఽన్యథా కురుతే మోహాత్కర్మైహికఫలం నరః ॥ ౭.౨,౩౨.౬

న తేన ఫలభాక్స స్యాత్ప్రాప్నుయాచ్చోపహాస్యతామ్ ॥ ౭.౨,౩౨.౬

అవిస్రబ్ధో న కుర్వీత కర్మ దృష్టఫలం క్వచిత్ ॥ ౭.౨,౩౨.౭

స ఖల్వశ్రద్దధానః స్యాన్నాశ్రద్ధః ఫలమృచ్ఛతి ॥ ౭.౨,౩౨.౭

నాపరాధో౽స్తి దేవస్య కర్మణ్యపి తు నిష్ఫలే ॥ ౭.౨,౩౨.౮

యథోక్తకారిణాం పుంసామిహైవ ఫలదర్శనాత్ ॥ ౭.౨,౩౨.౮

సాధకః సిద్ధమంత్రశ్చ నిరస్తప్రతిబంధకః ॥ ౭.౨,౩౨.౯

విశ్వస్తః శ్రద్దధానశ్చ కుర్వన్నాప్నోతి తత్ఫలమ్ ॥ ౭.౨,౩౨.౯

అథవా తత్ఫలావాప్త్యై బ్రహ్మచర్యరతో భవేత్ ॥ ౭.౨,౩౨.౧౦

రాత్రౌ హవిష్యమశ్నీయాత్పాయసం వా ఫలాని వా ॥ ౭.౨,౩౨.౧౦

హింసాది యన్నిషిద్ధం స్యాన్న కుర్యాన్మనసాపి తత్ ॥ ౭.౨,౩౨.౧౧

సదా భస్మానులిప్తాంగస్సువేషశ్చ శుచిర్భవేత్ ॥ ౭.౨,౩౨.౧౧

ఇత్థమాచారవాన్భూత్వా స్వానుకూలే శుభే ఽహని ॥ ౭.౨,౩౨.౧౨

పూర్వోక్తలక్షణే దేశే పుష్పదామాద్యలంకృతే ॥ ౭.౨,౩౨.౧౨

ఆలిప్య శకృతా ౧ భూమిం హస్తమానావరాం యథా ॥ ౭.౨,౩౨.౧౩

విలిఖేత్కమలే భద్రే దీప్యమానం స్వతేజసా ॥ ౭.౨,౩౨.౧౩

తప్తజాంబూనదమయమష్టపత్రం సకేసరమ్ ॥ ౭.౨,౩౨.౧౪

మధ్యే కర్ణికయా యుక్తం సర్వరత్నైరలంకృతమ్ ॥ ౭.౨,౩౨.౧౪

స్వాకారసదృశేనైవ నాలేన చ సమన్వితమ్ ॥ ౭.౨,౩౨.౧౫

తాదృశే స్వర్ణనిర్మాణే కందే సమ్యగ్విధానతః ॥ ౭.౨,౩౨.౧౫

తత్రాణిమాదికం సర్వం సంకల్ప్య మనసా పునః ॥ ౭.౨,౩౨.౧౬

రత్నజం వాథ సౌవర్ణం స్ఫటికం వా సలక్షణమ్ ॥ ౭.౨,౩౨.౧౬

లిఙ్గం సవేదికం చైవ స్థాపయిత్వా విధానతః ॥ ౭.౨,౩౨.౧౬

తత్రావాహ్య యజేద్దేవం సాంబం సగణమవ్యయమ్ ॥ ౭.౨,౩౨.౧౭

తత్ర మాహేశ్వరీ కల్ప్యా మూర్తిర్మూర్తిమతః ప్రభోః ॥ ౭.౨,౩౨.౧౭

౧ గోరితి శేషః

౫౮౭

చతుర్భుజా చతుర్వక్త్రా సర్వాభరణభూషితా ॥ ౭.౨,౩౨.౧౮

శార్దూలచర్మవసనా కించిద్విహసితాననా ॥ ౭.౨,౩౨.౧౮

వరదాభయహస్తా చ మృగటంకధరా తథా ॥ ౭.౨,౩౨.౧౯

అథ వాష్టభుజా చింత్యా చింతకస్య యథారుచి ॥ ౭.౨,౩౨.౧౯

తదా త్రిశూలపరశుఖడ్గవజ్రాణి దక్షిణే ॥ ౭.౨,౩౨.౨౦

వామే పాశాంకుశౌ తద్వత్ఖేటం నాగం చ బిభ్రతీ ॥ ౭.౨,౩౨.౨౦

బాలార్కసదృశప్రఖ్యా ప్రతివక్త్రం త్రిలోచనా ॥ ౭.౨,౩౨.౨౧

తస్యాః పూర్వముఖం సౌమ్యం స్వాకారసదృశప్రభమ్ ॥ ౭.౨,౩౨.౨౧

దక్షిణం నీలజీమూతసదృశం ఘోరదర్శనమ్ ॥ ౭.౨,౩౨.౨౨

ఉత్తరం విద్రుమప్రఖ్యం నీలాలకవిభూషితమ్ ॥ ౭.౨,౩౨.౨౨

పశ్చిమం పూర్ణచంద్రాభం సౌమ్యమిందుకలాధరమ్ ॥ ౭.౨,౩౨.౨౩

తదంకమండలారూఢా శక్తిర్మాహేశ్వరీ పరా ॥ ౭.౨,౩౨.౨౩

మహాలక్ష్మీరితి ఖ్యాతా శ్యామా సర్వమనోహరా ॥ ౭.౨,౩౨.౨౪

మూర్తిం కృత్వైవమాకారాం సకలీకృత్య చ క్రమాత్ ॥ ౭.౨,౩౨.౨౪

మూర్తిమంతమథావాహ్య యజేత్పరమకారణమ్ ॥ ౭.౨,౩౨.౨౫

స్నానార్థే కల్పయేత్తత్ర పఞ్చగవ్యం తు కాపిలమ్ ॥ ౭.౨,౩౨.౨౫

పఞ్చామృతం చ పూర్ణాని బీజాని చ విశేషతః ॥ ౭.౨,౩౨.౨౬

పురస్తాన్మణ్డలం కృత్వా రత్నచూర్ణాద్యలంకృతమ్ ॥ ౭.౨,౩౨.౨౬

కర్ణికాయాం ప్రవిన్యస్యేదీశానకలశం పునః ॥ ౭.౨,౩౨.౨౭

సద్యాదికలశాన్పశ్చాత్పరితస్తస్య కల్పయేత్ ॥ ౭.౨,౩౨.౨౭

తతో విద్యేశకలశానష్టౌ పూర్వాదివత్క్రమాత్ ॥ ౭.౨,౩౨.౨౮

తీర్థాంబుపూరితాన్కృత్వా సూత్రేణావేష్ట్య పూర్వవత్ ॥ ౭.౨,౩౨.౨౮

పుణ్యద్రవ్యాణి నిక్షిప్య సమన్త్రం సవిధానకమ్ ॥ ౭.౨,౩౨.౨౯

దుకూలాద్యేన వస్త్రేణ సమాచ్ఛాద్య సమంతతః ॥ ౭.౨,౩౨.౨౯

సర్వత్ర మంత్రం విన్యస్య తత్తన్మంత్రపురస్సరమ్ ॥ ౭.౨,౩౨.౩౦

స్నానకాలే తు సంప్రాప్తే సర్వమఙ్గలనిస్వనైః ॥ ౭.౨,౩౨.౩౦

పఞ్చగవ్యాదిభిశ్చైవ స్నాపయేత్పరమేశ్వరమ్ ॥ ౭.౨,౩౨.౩౧

తతః కుశోదకాద్యాని స్వర్ణరత్నోదకాన్యపి ॥ ౭.౨,౩౨.౩౧

గంధపుష్పాదిసిద్ధాని మన్త్రసిద్ధాని చ క్రమాత్ ॥ ౭.౨,౩౨.౩౨

ఉద్ధృత్యోద్ధృత్య మన్త్రేణ తైస్తైస్సంస్నాప్య మహేశ్వరమ్ ॥ ౭.౨,౩౨.౩౨

గంధం పుష్పాదిదీపాంశ్చ పూజాకర్మ సమాచరేత్ ॥ ౭.౨,౩౨.౩౩

పలావరః స్యాదాలేప ఏకాదశపలోత్తరః ॥ ౭.౨,౩౨.౩౩

సువర్ణరత్నపుష్పాణి శుభాని సురభీణి చ ॥ ౭.౨,౩౨.౩౪

నీలోత్పలాద్యుత్పలాని బిల్వపత్రాణ్యనేకశః ॥ ౭.౨,౩౨.౩౪

కమలాని చ రక్తాని శ్వేతాన్యపి చ శంభవే ॥ ౭.౨,౩౨.౩౫

కృష్ణాగురూద్భవో ధూపః సకర్పూరాజ్యగుగ్గులః ॥ ౭.౨,౩౨.౩౫

కపిలాఘృతసంసిద్ధా దీపాః కర్పూరవర్తిజాః ॥ ౭.౨,౩౨.౩౬

పఞ్చబ్రహ్మషడంగాని పూజ్యాన్యావరణాని చ ॥ ౭.౨,౩౨.౩౬

నైవేద్యః పయసా సిద్ధః స గుడాజ్యో మహాచరుః ॥ ౭.౨,౩౨.౩౭

పాటలోత్పలపద్మాద్యైః పానీయం చ సుగన్ధితమ్ ॥ ౭.౨,౩౨.౩౭

పఞ్చసౌగంధికోపేతం తాంబూలం చ సుసంస్కృతమ్ ॥ ౭.౨,౩౨.౩౮

సువర్ణరత్నసిద్ధాని భూషణాని విశేషతః ॥ ౭.౨,౩౨.౩౮

౫౮౭

వాసాంసి చ విచిత్రాణి సూక్ష్మాణి చ నవాని చ ॥ ౭.౨,౩౨.౩౯

దర్శనీయాని దేయాని గానవాద్యాదిభిస్సహ ॥ ౭.౨,౩౨.౩౯

జపశ్చ మూలమంత్రస్య లక్షః పరమసంఖ్యయా ॥ ౭.౨,౩౨.౪౦

ఏకావరా త్ర్యుత్తరా చ పూజా ఫలవశాదిహ ॥ ౭.౨,౩౨.౪౦

దశసంఖ్యావరో హోమః ప్రతిద్రవ్యం శతోత్తరః ॥ ౭.౨,౩౨.౪౧

ఘోరరూపశ్శివశ్చింత్యో మారణోచ్చాటనాదిషు ॥ ౭.౨,౩౨.౪౧

శివలింగే శివాగ్నౌ చ హ్యన్యాసు ప్రతిమాసు చ ॥ ౭.౨,౩౨.౪౨

చింత్యస్సౌమ్యతనుశ్శంభుః కార్యే శాంతికపౌష్టికే ॥ ౭.౨,౩౨.౪౨

ఆయసౌ స్రుక్స్రువౌ కార్యౌ మారణాదిషు కర్మసు ॥ ౭.౨,౩౨.౪౩

తదన్యత్ర తు సౌవర్ణౌ శాంతికాద్యేషు కృత్స్నశః ॥ ౭.౨,౩౨.౪౩

దూర్వయా ఘృతగోక్షీరమిశ్రయా మధునా తథా ॥ ౭.౨,౩౨.౪౪

చరుణా సఘృతేనైవ కేవలం పయసాపి వా ॥ ౭.౨,౩౨.౪౪

జుహుయాన్మృత్యువిజయే తిలై రోగోపశాంతయే ॥ ౭.౨,౩౨.౪౫

ఘృతేన పయసా చైవ కమలైర్వాథ కేవలైః ॥ ౭.౨,౩౨.౪౫

సమృద్ధికామో జుహుయాన్మహాదారిద్ర్యశాంతయే ॥ ౭.౨,౩౨.౪౬

జాతీపుష్పేణ వశ్యార్థీ జుహుయాత్సఘృతేన తు ॥ ౭.౨,౩౨.౪౬

ఘృతేన కరవీరైశ్చ కుర్యాదాకర్షణం ద్విజః ॥ ౭.౨,౩౨.౪౭

తైలేనోచ్చాటనం కుర్యాత్స్తంభనం మధునా పునః ॥ ౭.౨,౩౨.౪౭

స్తంభనం సర్షపేణాపి లశునేన తు పాతనమ్ ॥ ౭.౨,౩౨.౪౮

తాడనం రుధిరేణ స్యాత్ఖరస్యోష్ట్రస్య చోభయోః ॥ ౭.౨,౩౨.౪౮

మారణోచ్చాటనే కుర్యాద్రోహిబీజైస్తిలాన్వితైః ॥ ౭.౨,౩౨.౪౯

విద్వేషణం చ త్రైలేన కుర్యాల్లాంగలకస్య తు ॥ ౭.౨,౩౨.౪౯

బంధనం రోహిబీజేన సేనాస్తంభనమేవ చ ॥ ౭.౨,౩౨.౫౦

రక్తసర్షపసంమిశ్రైర్హోమద్రవ్యైరశేషతః ॥ ౭.౨,౩౨.౫౦

హస్తయంత్రోద్భవైస్తైలైర్జుహుయాదాభిచారికే ॥ ౭.౨,౩౨.౫౧

కటుకీతుషసంయుక్తైః కార్పాసాస్థిభిరేవ చ ॥ ౭.౨,౩౨.౫౧

సర్షపైస్తైలసంమిశ్రైర్జుహుయాదాభిచారికే ॥ ౭.౨,౩౨.౫౨

జ్వరోపశాంతిదం క్షీరం సౌభాగ్యఫలదం తథా ॥ ౭.౨,౩౨.౫౨

సర్వసిద్ధికరో హోమః క్షౌద్రాజ్యదధిభిర్యుతైః ॥ ౭.౨,౩౨.౫౩

క్షీరేణ తండులైశ్చైవ చరుణా కేవలేన వా ॥ ౭.౨,౩౨.౫౩

శాంతికం పౌష్టికం వాపి సప్తభిః సమిదాదిభిః ॥ ౭.౨,౩౨.౫౪

ద్రవ్యైర్విశేషతో హోమే వశ్యమాకర్షణం తథా ॥ ౭.౨,౩౨.౫౪

వశ్యమాకర్షణం చైవ శ్రీపదం చ విశేషతః ॥ ౭.౨,౩౨.౫౫

బిల్వపత్రైస్తు హవనం శత్రోర్విజయదం తథా ॥ ౭.౨,౩౨.౫౫

సమిధః శాంతికార్యేషు పాలాశఖదిరాదికాః ॥ ౭.౨,౩౨.౫౬

కరవీరార్కజాః క్రౌర్యే కణ్టకిన్యశ్చ విగ్రహే ॥ ౭.౨,౩౨.౫౬

ప్రశాంతః శాంతికం కుర్యాత్పౌష్టికం చ విశేషతః ॥ ౭.౨,౩౨.౫౭

నిర్ఘృణః క్రుద్ధచిత్తస్తు ప్రకుర్యాదాభిచారికమ్ ॥ ౭.౨,౩౨.౫౭

అతీవదురవస్థాయాం ప్రతీకారాంతరం న చేత్ ॥ ౭.౨,౩౨.౫౮

ఆతతాయినముద్దిశ్య ప్రకుర్యాదాభిచారికమ్ ॥ ౭.౨,౩౨.౫౮

స్వరాష్ట్రపతిముద్దిశ్య న కుర్యాదాభిచారికమ్ ॥ ౭.౨,౩౨.౫౯

యద్యాస్తికస్సుధర్మిష్ఠో మాన్యో వా యో ఽపి కోపి వా ॥ ౭.౨,౩౨.౫౯

తముద్దిశ్యాపి నో కుర్యాదాతతాయినమప్యృత ॥ ౭.౨,౩౨.౬౦

మనసా కర్మణా వాచా యో ఽపి కోపి శివాశ్రితః ॥ ౭.౨,౩౨.౬౦

౫౮౮

స్వరాష్ట్రపతిముద్దిశ్య శివా శ్రితమథాపి వా ॥ ౭.౨,౩౨.౬౧

కృత్వాభిచారికం కర్మ సద్యో వినిపతేన్నరః ॥ ౭.౨,౩౨.౬౧

స్వరాష్ట్రపాలకం తస్మాచ్ఛివభక్తం చ కఞ్చన ॥ ౭.౨,౩౨.౬౨

న హింస్యాదభిచారాద్యైర్యదీచ్ఛేత్సుఖమాత్మనః ॥ ౭.౨,౩౨.౬౨

అన్యం కమపి చోద్దిశ్య కృత్వా వై మారణాదికమ్ ॥ ౭.౨,౩౨.౬౩

పశ్చాత్తాపేన సంయుక్తః ప్రాయశ్చిత్తం సమాచరేత్ ॥ ౭.౨,౩౨.౬౩

బాణలింగే ఽపి వా కుర్యాన్నిర్ధనో ధనవానపి ॥ ౭.౨,౩౨.౬౪

స్వయంభూతే ఽథ వా లింగే ఆర్షకే వైదికే ఽపి వా ॥ ౭.౨,౩౨.౬౪

అభావే హేమరత్నానామశక్తౌ చ తదర్జనే ॥ ౭.౨,౩౨.౬౫

మనసైవాచరేదేతద్ద్రవ్యైర్వా ప్రతిరూపకైః ॥ ౭.౨,౩౨.౬౫

క్వచిదంశే తు యః శక్తస్త్వశక్తః క్వచిదంశకే ॥ ౭.౨,౩౨.౬౬

సో ఽపి శక్త్యనుసారేణ కుర్వంశ్చేత్ఫలమృచ్ఛతి ॥ ౭.౨,౩౨.౬౬

కర్మణ్యనుష్ఠితే ఽప్యస్మిన్ఫలం యత్ర న దృశ్యతే ॥ ౭.౨,౩౨.౬౭

ద్విస్త్రిర్వావర్తయేత్తత్ర సర్వథా దృశ్యతే ఫలమ్ ॥ ౭.౨,౩౨.౬౭

పూజోపయుక్తం యద్ద్రవ్యం హేమరత్నాద్యనుత్తమమ్ ॥ ౭.౨,౩౨.౬౮

తత్సర్వం గురవే దద్యాద్దక్షిణాం చ తతః పృథక్ ॥ ౭.౨,౩౨.౬౮

స చేన్నేచ్ఛతి తత్సర్వం శివాయ వినివేదయేత్ ॥ ౭.౨,౩౨.౬౯

అథవా శివభక్తేభ్యో నాన్యేభ్యస్తు ప్రదీయతే ॥ ౭.౨,౩౨.౬౯

యః స్వయం సాధయేచ్ఛక్త్యా గుర్వాదినిరపేక్షయా ॥ ౭.౨,౩౨.౭౦

సోఽప్యేవమాచరేదత్ర న గృహ్ణీయాత్స్వయం పునః ॥ ౭.౨,౩౨.౭౦

స్వయం గృహ్ణాతి యో లోభాత్పూజాంగద్రవ్యముత్తమమ్ ॥ ౭.౨,౩౨.౭౧

కాంక్షితం న లభేన్మూఢో నాత్ర కార్యా విచారణా ॥ ౭.౨,౩౨.౭౧

అర్చితం యత్తు తల్లింగం గృహ్ణీయాద్వా నవా స్వయమ్ ॥ ౭.౨,౩౨.౭౨

గృహ్ణీయాద్యది తన్నిత్యం స్వయం వాన్యోఽపి వార్చయేత్ ॥ ౭.౨,౩౨.౭౨

యథోక్తమేవ కర్మైతదాచరేద్యోఽనపాయతః ॥ ౭.౨,౩౨.౭౩

ఫలం వ్యభిచరేన్నైవమిత్యతః కిం ప్రరోచకమ్ ॥ ౭.౨,౩౨.౭౩

తథాప్యుద్దేశతో వక్ష్యే కర్మణః సిద్ధిముత్తమమ్ ॥ ౭.౨,౩౨.౭౪

అపి శత్రుభిరాక్రాంతో వ్యాధిభిర్వాప్యనేకశః ॥ ౭.౨,౩౨.౭౪

మృత్యోరాస్యగతశ్చాపి ముచ్యతే నిరపాయతః ॥ ౭.౨,౩౨.౭౫

పూజాయతేఽతికృపణో రిక్తో వైశ్రవణాయతే ॥ ౭.౨,౩౨.౭౫

కామాయతే విరూపోఽపి వృద్ధోఽపి తరుణాయతే ॥ ౭.౨,౩౨.౭౬

శత్రుర్మిత్రాయతే సద్యో విరోధీ కింకరాయతే ॥ ౭.౨,౩౨.౭౬

విషాయతే యదమృతం విషమప్యమృతాయతే ॥ ౭.౨,౩౨.౭౭

స్థలాయతే సముద్రోఽపి స్థలమప్యర్ణవాయతే ॥ ౭.౨,౩౨.౭౭

మహీధరాయతే శ్వభ్రం స చ శ్వభ్రాయతే గిరిః ॥ ౭.౨,౩౨.౭౮

పద్మాకరాయతే వహ్నిః సరో వైశ్వానరాయతే ॥ ౭.౨,౩౨.౭౮

వనాయతే యదుద్యానం తదుద్యానాయతే వనమ్ ॥ ౭.౨,౩౨.౭౯

సింహాయతే మృగః క్షుద్రః సింహః క్రీడామృగాయతే ॥ ౭.౨,౩౨.౭౯

స్త్రియో ఽభిసారికాయన్తే లక్ష్మీః సుచరితాయతే ॥ ౭.౨,౩౨.౮౦
స్వైరప్రేష్యాయతే వాణీ కీర్తిస్తు గణికాయతే ॥ ౭.౨,౩౨.౮౦
స్వైరాచారాయతే మేధా వజ్రసూచీయతే మనః ॥ ౭.౨,౩౨.౮౧
మహావాతాయతే శక్తిర్బలం మత్తగజాయతే ॥ ౭.౨,౩౨.౮౧
౫౮౮

స్తమ్భాయతే సముద్యోగైః శత్రుపక్షే స్థితా క్రియా ॥ ౭.౨,౩౨.౮౨
శత్రుపక్షాయతే ఽరీణాం సర్వ ఏవ సుహృజ్జనః ॥ ౭.౨,౩౨.౮౨
శత్రవః కుణపాయన్తే జీవన్తోపి సబాంధవాః ॥ ౭.౨,౩౨.౮౩
ఆపన్నో ఽపి గతారిష్టః స్వయం ఖల్వమృతాయతే ॥ ౭.౨,౩౨.౮౩
రసాయ నాయతే నిత్యమపథ్యమపి సేవితమ్ ॥ ౭.౨,౩౨.౮౪
అనిశం క్రియమాణాపి రతిస్త్వభినవాయతే ॥ ౭.౨,౩౨.౮౪
అనాగతాదికం సర్వం కరస్థామలకాయతే ॥ ౭.౨,౩౨.౮౫
యాదృచ్ఛికఫలాయన్తే సిద్ధయో ఽప్యణిమాదయః ॥ ౭.౨,౩౨.౮౫
బహునాత్ర కిముక్తేన సర్వకామార్థసిద్ధిషు ॥ ౭.౨,౩౨.౮౬
అస్మిన్కర్మణి నిర్వృత్తే త్వనవాప్యం న విద్యతే ॥ ౭.౨,౩౨.౮౬
ఓం ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డే ఐహికసిద్ధికర్మవర్ణనం నామ ద్వాత్రింశో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ 33
ఉపమన్యురువాచ
అతః పరం ప్రవక్ష్యామి కేవలాముష్మికం విధిమ్ ॥ ౭.౨,33.౧

నైతేన సదృశం కించిత్కర్మాస్తి భువనత్రయే ॥ ౭.౨,౩౩.౧

పుణ్యాతిశయసంయుక్తః సర్వైర్దేవైరనుష్ఠితః ॥ ౭.౨,౩౩.౨

బ్రహ్మణా విష్ణునా చైవ రుద్రేణ చ విశేషతః ॥ ౭.౨,౩౩.౨

ఇంద్రాదిలోకపాలైశ్చ సూర్యాద్యైర్నవభిర్గ్రహైః ॥ ౭.౨,౩౩.౩

విశ్వామిత్రవసిష్ఠాద్యైర్బ్రహ్మవిద్భిర్మహర్షిభిః ॥ ౭.౨,౩౩.౩

శ్వేతాగస్త్యదధీచాద్యైరస్మాభిశ్చ శివాశ్రితైః ॥ ౭.౨,౩౩.౪

నందీశ్వరమహాకాలభృంగీశాద్యైర్గణేశ్వరైః ॥ ౭.౨,౩౩.౪

పాతాలవాసిభిర్దైత్యైః శేషాద్యైశ్చ మహోరగైః ॥ ౭.౨,౩౩.౫

సిద్ధైర్యక్షైశ్చ గంధర్వై రక్షోభూతపిశాచకైః ॥ ౭.౨,౩౩.౫

స్వంస్వం పదమనుప్రాప్తం సర్వైరయమనుష్ఠితః ॥ ౭.౨,౩౩.౬

అనేన విధినా సర్వే దేవా దేవత్వమాగతాః ॥ ౭.౨,౩౩.౬

బ్రహ్మ బ్రహ్మత్వమాపన్నో విష్ణుర్విష్ణుత్వమాగతః ॥ ౭.౨,౩౩.౭

రుద్రో రుద్రత్వమాపన్న ఇంద్రశ్చేంద్రత్వమాగతః ॥ ౭.౨,౩౩.౭

గణేశశ్చ గణేశత్వమనేన విధినా గతః ॥ ౭.౨,౩౩.౮

సితచందనతోయేన లింగం స్నాప్య శివం శివామ్ ॥ ౭.౨,౩౩.౮

శ్వేతైర్వికసితైః పద్మైః సంపూజ్య ప్రణిపత్య చ ॥ ౭.౨,౩౩.౮

తత్ర పద్మాసనం రమ్యం కృత్వా లక్షణసంయుతమ్ ॥ ౭.౨,౩౩.౯

విభవే సతి హేమాద్యై రత్నాద్యైర్వా స్వశక్తితః ॥ ౭.౨,౩౩.౯

మధ్యే కేసరజాలాస్య స్థాప్య లింగం కనీయసమ్ ॥ ౭.౨,౩౩.౧౦

అంగుష్ఠప్రతిమం రమ్యం సర్వగన్ధమయం శుభమ్ ॥ ౭.౨,౩౩.౧౦

దక్షిణే స్థాపయిత్వా తు బిల్వపత్రైః సమర్చయేత్ ॥ ౭.౨,౩౩.౧౧

అగురుం దక్షిణే పార్శ్వే పశ్చిమే తు మనఃశిలామ్ ॥ ౭.౨,౩౩.౧౧

ఉత్తరే చందనం దద్యాద్ధరితాలం తు పూర్వతః ॥ ౭.౨,౩౩.౧౨

సుగన్ధైః కుసుమై రమ్యైర్విచిత్రైశ్చాపి పూజయేత్ ॥ ౭.౨,౩౩.౧౨

ధూపం కృష్ణాగురుం దద్యాత్సర్వతశ్చ సగుగ్గులమ్ ॥ ౭.౨,౩౩.౧౩

వాసాంసి చాతిసూక్ష్మాణి వికాశాని నివేదయేత్ ॥ ౭.౨,౩౩.౧౩

పాయసం ఘృతసంమిశ్రం ఘృతదీపాంశ్చ దాపయేత్ ॥ ౭.౨,౩౩.౧౪

సర్వం నివేద్య మన్త్రేణ తతో గచ్ఛేత్ప్రదక్షిణామ్ ॥ ౭.౨,౩౩.౧౪

ప్రణమ్య భక్త్యా దేవేశం స్తుత్వా చాన్తే క్షమాపయేత్ ॥ ౭.౨,౩౩.౧౫

సర్వోపహారసంమిశ్రం తతో లింగం నివేదయేత్ ॥ ౭.౨,౩౩.౧౫

శివాయ శివమన్త్రేణ దక్షిణామూర్తిమాశ్రితః ॥ ౭.౨,౩౩.౧౬

ఏవం యో ఽర్చయతే నిత్యం పఞ్చగన్ధమయం శుభమ్ ॥ ౭.౨,౩౩.౧౬

౫౮౯

సర్వపాపవినిర్ముక్తః శివలోకే మహీయతే ॥ ౭.౨,౩౩.౧౭

ఏతద్వ్రతోత్తమం గుహ్యం శివలింగమహావ్రతమ్ ॥ ౭.౨,౩౩.౧౭

భక్తస్య తే సమాఖ్యాతం న దేయం యస్య కస్యచిత్ ॥ ౭.౨,౩౩.౧౮

దేయం చ శివభక్తేభ్యః శివేన కథితం పురా ॥ ౭.౨,౩౩.౧౮

ఓం ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డే ఆముష్మికకర్మవిధివర్ణనం నామ త్రయస్త్రింశో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౩౪

ఉపమన్యురువాచ

నిత్యనైమిత్తికాత్కామ్యాద్యా సిద్ధిరిహ కీర్తితా ॥ ౭.౨,౩౪.౧

సా సర్వా లభ్యేత సద్యో లింగబేరప్రతిష్ఠయా ॥ ౭.౨,౩౪.౧

సర్వో లింగమయో లోకస్సర్వం లింగే ప్రతిష్ఠితమ్ ॥ ౭.౨,౩౪.౨

తస్మాత్ప్రతిష్ఠితే లింగే భవేత్సర్వం పతిష్ఠితమ్ ॥ ౭.౨,౩౪.౨

బ్రహ్మణా విష్ణునా వాపి రుద్రేణాన్యేన కేన వా ॥ ౭.౨,౩౪.౩

లింగప్రతిష్ఠాముత్సృజ్య క్రియతే స్వపదస్థితిః ॥ ౭.౨,౩౪.౩

కిమన్యదిహ వక్తవ్యం ప్రతిష్ఠాం ప్రతి కారణమ్ ॥ ౭.౨,౩౪.౪

పర్తిష్ఠితం శివేనాపి లింగం వైశ్వేశ్వరం యతః ॥ ౭.౨,౩౪.౪

తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన పరత్రేహ చ శర్మణే ॥ ౭.౨,౩౪.౫

స్థాపయేత్పరమేశస్య లింగం బేరమథాపి వా ॥ ౭.౨,౩౪.౫

శ్రీకృష్ణ ఉవాచ

కిమిదం లింగమాఖ్యాతం కథం లింగీ మహేశ్వరః ॥ ౭.౨,౩౪.౬

కథం చ లింగభావో ऽస్య కస్మాదస్మిఞ్ఛివో ऽర్చ్యతే ॥ ౭.౨,౩౪.౬

ఉపమన్యురువాచ

అవ్యక్తం లింగమాఖ్యాతం త్రిగుణప్రభవాప్యయమ్ ॥ ౭.౨,౩౪.౭

అనాద్యనంతం విశ్వస్య యదుపాదానకారణమ్ ॥ ౭.౨,౩౪.౭

తదేవ మూలప్రకృతిర్మాయా చ గగనాత్మికా ॥ ౭.౨,౩౪.౮

తత ఏవ సముత్పన్నం జగదేతచ్చరాచరమ్ ॥ ౭.౨,౩౪.౮

అశుద్ధం చైవ శుద్ధం యచ్ఛుద్ధాశుద్ధం చ తత్త్రిధా ॥ ౭.౨,౩౪.౯

తతః శివో మహేశశ్చ రుద్రో విష్ణుః పితామహః ॥ ౭.౨,౩౪.౯

భూతాని చేన్ద్రియైర్జాతా లీయన్తే ऽత్ర శివాజ్ఞయా ॥ ౭.౨,౩౪.౧౦

అత ఏవ శివో లింగో లింగమాజ్ఞాపయేద్యతః ॥ ౭.౨,౩౪.౧౦

యతో న తదనాజ్ఞాతం కార్యాయ ప్రభవేత్స్వతః ॥ ౭.౨,౩౪.౧౧

తతో జాతస్య విశ్వస్య తత్రైవ విలయో యతః ॥ ౭.౨,౩౪.౧౧

అనేన లింగతాం తస్య భవేన్నాన్యేన కేనచిత్ ॥ ౭.౨,౩౪.౧౨

లింగం చ శివయోర్దేహస్తాభ్యాం యస్మాదధిష్ఠితమ్ ॥ ౭.౨,౩౪.౧౨

అతస్తత్ర శివః సామ్బో నిత్యమేవ సమర్చయేత్ ॥ ౭.౨,౩౪.౧౩

లింగవేదీ మహాదేవీ లింగం సాక్షాన్మహేశ్వరః ॥ ౭.౨,౩౪.౧౩

తయోః సంపూజనాదేవ స చ సా చ సమర్చితౌ ॥ ౭.౨,౩౪.౧౪

న తయోర్లింగదేహత్వం విద్యతే పరమార్థతః ॥ ౭.౨,౩౪.౧౪

యత స్త్వేతౌ విశుద్ధౌ తౌ దేహస్తదుపచారతః ॥ ౭.౨,౩౪.౧౫

తదేవ పరమా శక్తిః శివస్య పరమాత్మనః ॥ ౭.౨,౩౪.౧౫

శక్తిరాజ్ఞాం యదాదత్తే ప్రసూతే తచ్చరాచరమ్ ॥ ౭.౨,౩౪.౧౬

న తస్య మహిమా శక్యో వక్తుం వర్షశతైరపి ॥ ౭.౨,౩౪.౧౬

యేనాదౌ మోహితౌ స్యాతాం బ్రహ్మనారాయణావపి ॥ ౭.౨,౩౪.౧౭

పురా త్రిభువనస్యాస్య ప్రలయే సముపస్థితే ॥ ౭.౨,౩౪.౧౭

వారిశయ్యాగతో విష్ణుః సుష్వాపానాకులః సుఖమ్ ॥ ౭.౨,౩౪.౧౮

౫౮౯

యదృచ్ఛయా గతస్తత్ర బ్రహ్మా లోకపితామహః ॥ ౭.౨,౩౪.౧౮

దదర్శ పుణ్డరీకాక్షం స్వపన్తం తమనాకులమ్ ॥ ౭.౨,౩౪.౧౯

మాయయా మోహితః శమ్భోర్విష్ణుమాహ పితామహః ॥ ౭.౨,౩౪.౧౯

కస్త్వం వదేత్యమర్షేణ ప్రహృత్యోత్థాప్య మాధవమ్ ॥ ౭.౨,౩౪.౨౦

స తు హస్తప్రహారేణ తీవ్రేణాభిహతః క్షణాత్ ॥ ౭.౨,౩౪.౨౦

ప్రబుద్ధోత్థాయ శయనాద్దదర్శ పరమేష్ఠినమ్ ॥ ౭.౨,౩౪.౨౧

తమాహ చాంతస్సంక్రుద్ధః స్వయమక్రుద్ధవద్ధరిః ॥ ౭.౨,౩౪.౨౧

కుతస్త్వమాగతో వత్స కస్మాత్త్వం వ్యాకులో వద ॥ ౭.౨,౩౪.౨౨

ఇతి విష్ణువచః శ్రుత్వా ప్రభుత్వగుణసూచకమ్ ॥ ౭.౨,౩౪.౨౨

రజసా బద్ధవైరస్తం బ్రహ్మా పునరభాషత ॥ ౭.౨,౩౪.౨౩

వత్సేతి మాం కుతో బ్రూషే గురుః శిష్యమివాత్మనః ॥ ౭.౨,౩౪.౨౩

మాం న జానాసి కిం నాథం ప్రపఞ్చో యస్య మే కృతిః ॥ ౭.౨,౩౪.౨౪

త్రిధాత్మానం విభజ్యేదం సృష్ట్వాథ పరిపాల్యతే ॥ ౭.౨,౩౪.౨౪

సంహరామి నమే కశ్చిత్స్రష్టా జగతి విద్యతే ॥ ౭.౨,౩౪.౨౫

ఇత్యుక్తే సతి సో ఽప్యాహ బ్రహ్మాణం విష్ణురవ్యయః ॥ ౭.౨,౩౪.౨౫

అహమేవాదికర్తాస్య హర్తా చ పరిపాలకః ॥ ౭.౨,౩౪.౨౬

భవానపి మమైవాంగాదవతీర్ణః పురావ్యయాత్ ॥ ౭.౨,౩౪.౨౬

మన్నియోగాత్త్వమాత్మానం త్రిధా కృత్వా జగత్త్రయమ్ ॥ ౭.౨,౩౪.౨౭

సృజస్యవసి చాంతే తత్పునః ప్రతిసృజస్యపి ॥ ౭.౨,౩౪.౨౭

విస్మృతోసి జగన్నాథం నారాయణమనామయమ్ ॥ ౭.౨,౩౪.౨౮

తవాపి జనకం సాక్షాన్మామేవమవమన్యసే ॥ ౭.౨,౩౪.౨౮

తవాపరాధో నాస్త్యత్ర భ్రాంతోసి మమ మాయయా ॥ ౭.౨,౩౪.౨౯

మత్ప్రసాదాదియం భ్రాంతిరపైష్యతి తవాచిరాత్ ॥ ౭.౨,౩౪.౨౯

శృణు సత్యం చతుర్వక్త్ర సర్వదేవేశ్వరో హ్యహమ్ ॥ ౭.౨,౩౪.౩౦

కర్తా భర్తా చ హర్తా చ న మయాస్తి సమో విభుః ॥ ౭.౨,౩౪.౩౦
ఏవమేవ వివాదోభూద్బ్రహ్మవిష్ణ్వోః పరస్పరమ్ ॥ ౭.౨,౩౪.౩౧
అభవచ్చ మహాయుద్ధం భైరవం రోమహర్షణమ్ ॥ ౭.౨,౩౪.౩౧
ముష్టిభిర్నిఘ్నతోస్తీవ్రం రజసా బద్ధవైరయోః ॥ ౭.౨,౩౪.౩౨
తయోర్దర్పాపహారాయ ప్రబోధాయ చ దేవయోః ॥ ౭.౨,౩౪.౩౨
మధ్యే సమావిరభవల్లింగమైశ్వరమద్భుతమ్ ॥ ౭.౨,౩౪.౩౩
జ్వాలామాలాసహస్రాఢ్యమప్రమేయమనౌపమమ్ ॥ ౭.౨,౩౪.౩౩
క్షయవృద్ధివినిర్ముక్తమాదిమధ్యాంతవర్జితమ్ ॥ ౭.౨,౩౪.౩౪
తస్య జ్వాలాసహస్రేణ బ్రహ్మవిష్ణూ విమోహితౌ ॥ ౭.౨,౩౪.౩౪
విసృజ్య యుద్ధం కిం త్వేతదిత్యచింతయతాం తదా ॥ ౭.౨,౩౪.౩౫
న తయోస్తస్య యాథాత్మ్యం ప్రబుద్ధమభవద్యదా ॥ ౭.౨,౩౪.౩౫
తదా సముద్యతౌ స్యాతాం తస్యాద్యంతం పరీక్షితుమ్ ॥ ౭.౨,౩౪.౩౬
తత్ర హంసాకృతిర్బ్రహ్మ విశ్వతః పక్షసంయుతః ॥ ౭.౨,౩౪.౩౭
మనోనిలజవో భూత్వా గతస్తూర్ధ్వం ప్రయత్నతః ॥ ౭.౨,౩౪.౩౭
నారాయణోపి విశ్వాత్మా లీలాఞ్జనచయోపమమ్ ॥ ౭.౨,౩౪.౩౮
వారాహమమితం రూపమస్థాయ గతవానధః ॥ ౭.౨,౩౪.౩౮
ఏవం వర్షసహస్రం తు త్వరన్ విష్ణురధోగతః ॥ ౭.౨,౩౪.౩౯
నాపశ్యదల్పమప్యస్య మూలం లింగస్య సూకరః ॥ ౭.౨,౩౪.౩౯
తావత్కాలం గతశ్చోర్ధ్వం తస్యాంతం జ్ఞాతుమిచ్ఛయా ॥ ౭.౨,౩౪.౪౦
శ్రాంతోత్యంతమదృష్ట్వాంతం పాపతాధః పితామహః ॥ ౭.౨,౩౪.౪౦
౫౯౦

తథైవ భగవాన్ విష్ణుః శ్రాంతః సంవిగ్నలోచనః ॥ ౭.౨,౩౪.౪౧

క్లేశేన మహతా తూర్ణమధస్తాదుత్థితో ఽభవత్ ॥ ౭.౨,౩౪.౪౧

సమాగతావథాన్యోన్యం విస్మయస్మేరవీక్షణౌ ॥ ౭.౨,౩౪.౪౨

మాయయా మోహితౌ శంభోః కృత్యాకృత్యం న జగ్మతుః ॥ ౭.౨,౩౪.౪౨

పృష్ఠతః పార్శ్వతస్తస్య చాగ్రతశ్చ స్థితావుభౌ ॥ ౭.౨,౩౪.౪౩

ప్రణిపత్య కిమాత్మేదమిత్యచింతయతాం తదా ॥ ౭.౨,౩౪.౪౩

ఓం ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డే హరివిధిమోహవర్ణనం నామ చతుస్త్రింశో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౩౫

ఉపమన్యురువాచ

అథావిరభవత్తత్ర సనాదం శబ్దలక్షణమ్ ॥ ౭.౨,౩౫.౧

ఓమిత్యేకాక్షరం బ్రహ్మ బ్రహ్మణః ప్రతిపాదకమ్ ॥ ౭.౨,౩౫.౧

తదప్యవిదితం తావద్బ్రహ్మణా విష్ణునా తథా ॥ ౭.౨,౩౫.౨

రజసా తమసా చిత్తం తయోర్యస్మాత్తిరస్కృతమ్ ॥ ౭.౨,౩౫.౨

తదా విభక్తమభవచ్చతుర్ధైకం తదక్షరమ్ ॥ ౭.౨,౩౫.౩

అ ఉ మేతి త్రిమాత్రాభిః పరస్తాచ్చార్ధమాత్రయా ॥ ౭.౨,౩౫.౩

తత్రాకారః శ్రితో భాగే జ్వలల్లింగస్య దక్షిణే ॥ ౭.౨,౩౫.౪

ఉకారశ్చోత్తరే తద్వన్మకారస్తస్య మధ్యతః ॥ ౭.౨,౩౫.౪

అర్ధమాత్రాత్మకో నాదః శ్రూయతే లింగమూర్ధని ॥ ౭.౨,౩౫.౫

విభక్తే ఽపి తదా తస్మిన్ప్రణవే పరమాక్షరే ॥ ౭.౨,౩౫.౫

విభావార్థం చ తౌ దేవౌ న కించిదవజగ్మతుః ॥ ౭.౨,౩౫.౬

వేదాత్మనా తదావ్యక్తః ప్రణవో వికృతిం గతః ॥ ౭.౨,౩౫.౬

తత్రాకారో ఋగభవదుకారో యజురవ్యయః ॥ ౭.౨,౩౫.౭

మకారస్సామ సంజాతో నాదస్త్వాథర్వణీ శ్రుతిః ॥ ౭.౨,౩౫.౭

ఋగయం స్థాపయామాస సమాసాత్త్వర్థమాత్మనః ॥ ౭.౨,౩౫.౮

రజోగుణేషు బ్రహ్మాణం మూర్తిష్వాద్యం క్రియాస్వపి ॥ ౭.౨,౩౫.౮

సృష్టిం లోకేషు పృథివీం తత్త్వేష్వాత్మానమవ్యయమ్ ॥ ౭.౨,౩౫.౯

కలాధ్వని నివృత్తిం చ సద్యం బ్రహ్మసు పఞ్చసు ॥ ౭.౨,౩౫.౯

లింగభాగేష్వధోభాగం బీజాఖ్యం కారణత్రయే ॥ ౭.౨,౩౫.౧౦

చతుఃషష్టిగుణైశ్వర్యం బౌద్ధం యదణిమాదిషు ॥ ౭.౨,౩౫.౧౦

తదిత్థమర్థైర్దశభిర్వ్యాప్తం విశ్వమృచా జగత్ ॥ ౭.౨,౩౫.౧౧

అథోపస్థాపయామాస స్వార్థం దశవిధం యజుః ॥ ౭.౨,౩౫.౧౧

సత్త్వం గుణేషు విష్ణుం చ మూర్తిష్వాద్యం క్రియాస్వపి ॥ ౭.౨,౩౫.౧౨

స్థితిం లోకేష్వంతరిక్షం విద్యాం తత్త్వేషు చ త్రిషు ॥ ౭.౨,౩౫.౧౨

కలాధ్వసు ప్రతిష్ఠాం చ వామం బ్రహ్మసు పఞ్చసు ॥ ౭.౨,౩౫.౧౩

మధ్యం తు లింగభాగేషు యోనిం చ త్రిషు హేతుషు ॥ ౭.౨,౩౫.౧౩

ప్రాకృతం చ యథైశ్వర్యం తస్మాద్విశ్వం యజుర్మయమ్ ॥ ౭.౨,౩౫.౧౪

తతోపస్థాపయామాస సామార్థం దశధాత్మనః ॥ ౭.౨,౩౫.౧౪

తమోగుణేష్వథో రుద్రం మూర్తిష్వాద్యం క్రియాసు చ ॥ ౭.౨,౩౫.౧౫

సంహృతిం త్రిషు లోకేషు తత్త్వేషు శివముత్తమమ్ ॥ ౭.౨,౩౫.౧౫

విద్యాకలాస్వఘోరం చ తథా బ్రహ్మసు పఞ్చసు ॥ ౭.౨,౩౫.౧౬

లింగభాగేషు పీఠోర్ధ్వం బీజినం కారణత్రయే ॥ ౭.౨,౩౫.౧౬
పౌరుషం చ తథైశ్వర్యమిత్థం సామ్నా తతం జగత్ ॥ ౭.౨,౩౫.౧౭
అథాథర్వాహ నైర్గుణ్యమర్థం ప్రథమమాత్మనః ॥ ౭.౨,౩౫.౧౭
తతో మహేశ్వరం సాక్షాన్మూర్తిష్వపి సదాశివమ్ ॥ ౭.౨,౩౫.౧౮
౫౬౦

క్రియాసు నిష్క్రియస్యాపి శివస్య పరమాత్మనః ॥ ౭.౨,౩౫.౧౮
భూతానుగ్రహణం చైవ ముచ్యంతే యేన జంతవః ॥ ౭.౨,౩౫.౧౯
లోకేష్వపి యతో వాచో నివృత్తా మనసా సహ ॥ ౭.౨,౩౫.౧౯
తదూర్ధ్వమున్మనా లోకాత్సోమలోకమలౌకికమ్ ॥ ౭.౨,౩౫.౨౦
సోమస్సహోమయా యత్ర నిత్యం నివసతీశ్వరః ॥ ౭.౨,౩౫.౨౦
తదూర్ధ్వమున్మనా లోకాద్యం ప్రాప్తో న నివర్తతే ॥ ౭.౨,౩౫.౨౧
శాంతిం చ శాంత్యతీతాం చ వ్యాపికాం చై కలాస్వపి ॥ ౭.౨,౩౫.౨౧
తత్పూరుషం తథేశానం బ్రహ్మ బ్రహ్మసు పఞ్చసు ॥ ౭.౨,౩౫.౨౨
మూర్ధానమపి లింగస్య నాదభాగేష్వనుత్తమమ్ ॥ ౭.౨,౩౫.౨౨
యత్రావాహ్య సమారాధ్యః కేవలో నిష్కలః శివః ॥ ౭.౨,౩౫.౨౩
తత్తేష్వపి తదా బిందోర్నాదాచ్ఛక్తేస్తతః పరాత్ ॥ ౭.౨,౩౫.౨౩
తత్త్వాదపి పరం తత్త్వమతత్త్వం పరమార్థతః ॥ ౭.౨,౩౫.౨౪
కారణేషు త్రయాతీతాన్మాయావిక్షోభకారణాత్ ॥ ౭.౨,౩౫.౨౪
అనంతాచ్ఛుద్ధవిద్యాయాః పరస్తాచ్చ మహేశ్వరాత్ ॥ ౭.౨,౩౫.౨౫
సర్వవిద్యేశ్వరాధీశాన్న పరాచ్చ సదాశివాత్ ॥ ౭.౨,౩౫.౨౫

సర్వమంత్రతనోర్దేవాచ్ఛక్తిత్రయసమన్వితాత్ ॥ ౭.౨,౩౫.౨౬

పఞ్చవక్త్రాద్దశభుజాత్సాక్షాత్సకలనిష్కలాత్ ॥ ౭.౨,౩౫.౨౬

తస్మాదపి పరాద్బిందోరర్ధేందోశ్చ తతః పరాత్ ॥ ౭.౨,౩౫.౨౭

తతః పరాన్నిశాధీశాన్నాదాఖ్యాచ్చ తతః పరాత్ ॥ ౭.౨,౩౫.౨౭

తతః పరాత్సుషుమ్నేశాద్బ్రహ్మరంధ్రేశ్వరాదపి ॥ ౭.౨,౩౫.౨౮

తతః పరస్మాచ్ఛక్తేశ్చ పరస్తాచ్ఛివతత్త్వతః ॥ ౭.౨,౩౫.౨౮

పరమం కారణం సాక్షాత్స్వయం నిష్కారణం శివమ్ ॥ ౭.౨,౩౫.౨౯

కారణానాం చ ధాతారం ధ్యాతారాం ధ్యేయమవ్యయమ్ ॥ ౭.౨,౩౫.౨౯

పరమాకాశమధ్యస్థం పరమాత్మోపరి స్థితం ॥ ౭.౨,౩౫.౩౦

సర్వైశ్వర్యేణ సంపన్నం సర్వేశ్వరమనీశ్వరమ్ ॥ ౭.౨,౩౫.౩౦

ఐశ్వర్యాచ్చాపి మాయేయాదశుద్ధాన్మానుషాదికాత్ ॥ ౭.౨,౩౫.౩౧

అపరాచ్చ పరాత్త్ర్యాజ్యాదధిశుద్ధాధ్వగోచరాత్ ॥ ౭.౨,౩౫.౩౧

తత్పరాచ్ఛుద్ధవిద్యాద్యాదున్మనాంతాత్పరాత్పరాత్ ॥ ౭.౨,౩౫.౩౨

పరమం పరమైశ్వర్యమున్మనాద్యమనాది చ ॥ ౭.౨,౩౫.౩౨

అపారమపరాధీనం నిరస్తాతిశయం స్థిరమ్ ॥ ౭.౨,౩౫.౩౩

ఇత్థమర్థైర్దశవిధైరియమాథర్వణీ శ్రుతిః ॥ ౭.౨,౩౫.౩౩

యస్మాద్గరీయసీ తస్మాద్విశ్వం వ్యాప్తమథర్వణాత్ ॥ ౭.౨,౩౫.౩౪

ఋగ్వేదః పునరాహేదం జాగ్రద్రూపం మయోచ్యతే ॥ ౭.౨,౩౫.౩౪

యేనాహమాత్మతత్త్వస్య నిత్యమస్మ్యభిధాయకః ॥ ౭.౨,౩౫.౩౫

యజుర్వేదో ఽవదత్తద్వత్స్వప్నావస్థా మయోచ్యతే ॥ ౭.౨,౩౫.౩౫

భోగ్యాత్మనా పరిణతా విద్యావేద్యా యతో మయి ॥ ౭.౨,౩౫.౩౬

సామ చాహ సుషుప్త్యాఖ్యమేవం సర్వం మయోచ్యతే ॥ ౭.౨,౩౫.౩౬
మమార్థేన శివేనేదం తామసేనాభిధీయతే ॥ ౭.౨,౩౫.౩౭
అథర్వాహ తురాయాఖ్యం తురీయాతీతమేవ చ ॥ ౭.౨,౩౫.౩౭
మయాభిధీయతే తస్మాదధ్వాతీతపదోస్మ్యహమ్ ॥ ౭.౨,౩౫.౩౮
అధ్వాత్మకం తు త్రితయం శివవిద్యాత్మసంజ్ఞితమ్ ॥ ౭.౨,౩౫.౩౮
తత్త్రైగుణ్యం త్రయీసాధ్యం సంశోధ్యం చ పదైషిణా ॥ ౭.౨,౩౫.౩౯
౫౯౧

అధ్వాతీతం తురీయాఖ్యం నిర్వాణం పరమం పదమ్ ॥ ౭.౨,౩౫.౩౯
తదతీతం చ నైర్గుణ్యాదధ్వనోస్య విశోధకమ్ ॥ ౭.౨,౩౫.౪౦
ద్వయోః ప్రమాపకో నాదో నదాంతశ్చ మదాత్మకః ॥ ౭.౨,౩౫.౪౦
తస్మాన్మమార్థస్వాతంత్ర్యాత్ప్రధానః పరమేశ్వరః ॥ ౭.౨,౩౫.౪౧
యదస్తి వస్తు తత్సర్వం గుణప్రధాన్యయోగతః ॥ ౭.౨,౩౫.౪౧
సమస్తం వ్యస్తమపి చ ప్రణవార్థం ప్రచక్షతే ॥ ౭.౨,౩౫.౪౨
సవార్థవాచకం తస్మాదేకం బ్రహ్మైతదక్షరమ్ ॥ ౭.౨,౩౫.౪౨
తేనోమితి జగత్కృత్స్నం కురుతే ప్రథమం శివః ॥ ౭.౨,౩౫.౪౩
శివో హి ప్రణవో హ్యేష ప్రణవో హి శివః స్మృతః ॥ ౭.౨,౩౫.౪౩
వాచ్యవాచకయోర్భేదో నాత్యంతం విద్యతే యతః ॥ ౭.౨,౩౫.౪౪
చింతయా రహితో రుద్రో వాచోయన్మనసా సహ ॥ ౭.౨,౩౫.౪౪
అప్రాప్య తన్నివర్తంతే వాచ్యస్త్వేకాక్షరేణ సః ॥ ౭.౨,౩౫.౪౫
ఏకాక్షరాదకారాఖ్యాదాత్మా బ్రహ్మాభిధీయతే ॥ ౭.౨,౩౫.౪౫

ఏకాక్షరాదుకారాఖ్యాద్ద్విధా విష్ణురుదీర్యతే ॥ ౭.౨,౩౫.౪౬

ఏకాక్షరాన్మకారాఖ్యాచ్చివో రుద్ర ఉదాహృతః ॥ ౭.౨,౩౫.౪౬

దక్షిణాంగాన్మహేశస్య జాతో బ్రహ్మాత్మసంజ్ఞికః ॥ ౭.౨,౩౫.౪౭

వామాంగాదభవద్విష్ణుస్తతో విద్యేతి సంజ్ఞితః ॥ ౭.౨,౩౫.౪౭

హృదయాన్నీలరుద్రో భూచ్ఛివస్య శివసంజ్ఞికః ॥ ౭.౨,౩౫.౪౮

సృష్టేః ప్రవర్తకో బ్రహ్మా స్థితేర్విష్ణుర్విమోహకః ॥ ౭.౨,౩౫.౪౮

సంహారస్య తథా రుద్రస్తయోర్నిత్యం నియామకః ॥ ౭.౨,౩౫.౪౯

తస్మాత్త్రయస్తే కథ్యంతే జగతః కారణాని చ ॥ ౭.౨,౩౫.౫౦

కారణత్రయహేతుశ్చ శివః పరమకారణమ్ ॥ ౭.౨,౩౫.౫౦

అర్థమేతమవిజ్ఞాయ రజసా బద్ధవైరయోః ॥ ౭.౨,౩౫.౫౧

యువయోః ప్రతిబోధాయ మధ్యే లింగముపస్థితమ్ ॥ ౭.౨,౩౫.౫౧

ఏవమోమితి మాం ప్రాహుర్యదిహోక్తమథర్వణా ॥ ౭.౨,౩౫.౫౨

ఋచో యజూంషి సామాని శాఖాశ్చాన్యాః సహస్రశః ॥ ౭.౨,౩౫.౫౨

వేదేష్వేవం స్వయం వక్త్రైర్వ్యక్తమిత్యవదత్స్వపి ॥ ౭.౨,౩౫.౫౩

స్వప్నానుభూతమివ తత్తాభ్యాం నాధ్యవసీయతే ॥ ౭.౨,౩౫.౫౩

తయోస్తత్ర ప్రబోధాయ తమోపనయనాయ చ ॥ ౭.౨,౩౫.౫౪

లింగేపి ముద్రితం సర్వం యథా వేదైరుదాహృతమ్ ॥ ౭.౨,౩౫.౫౪

తద్దృష్ట్వా ముద్రితం లింగే ప్రసాదాల్లింగినస్తదా ॥ ౭.౨,౩౫.౫౫

ప్రశాంతమనసౌ దేవౌ ప్రబుద్ధౌ సంబభూవతుః ॥ ౭.౨,౩౫.౫౫

ఉత్పత్తిం విలయం చైవ యథాత్మ్యం చ షడధ్వనామ్ ॥ ౭.౨,౩౫.౫౬

తతః పరతరం ధామ ధామవంతం చ పూరుషమ్ ॥ ౭.౨,౩౫.౫౬

నిరుత్తరతరం బ్రహ్మ నిష్కలం శివమీశ్వరమ్ ॥ ౭.౨,౩౫.౫౭

పశుపాశమయస్యాస్య ప్రపఞ్చస్య సదా పతిమ్ ॥ ౭.౨,౩౫.౫౭

అకుతోభయమత్యంతమవృద్ధిక్షయమవ్యయమ్ ॥ ౭.౨,౩౫.౫౮

వాహ్యామాభ్యంతరం వ్యాప్తం వాహ్యాభ్యంతరవర్జితమ్ ॥ ౭.౨,౩౫.౫౮

నిరస్తాతిశయం శశ్వద్విశ్వలోకవిలక్షణమ్ ॥ ౭.౨,౩౫.౫౯

అలక్షణమనిర్దేశ్యమవాఙ్మనసగోచరమ్ ॥ ౭.౨,౩౫.౫౯

ప్రకాశైకరసం శాంతం ప్రసన్నం సతతోదితమ్ ॥ ౭.౨,౩౫.౬౦

సర్వకల్యాణనిలయం శక్త్యా తాదృశయాన్వితమ్ ॥ ౭.౨,౩౫.౬౦

జ్ఞాత్వా దేవం విరూపాక్షం బ్రహ్మనారాయణౌ తదా ॥ ౭.౨,౩౫.౬౧

రచయిత్వాంజలిం మూర్ధ్ని భీతౌ తౌ వాచమూచతుః ॥ ౭.౨,౩౫.౬౧

౫౯౧

బ్రహ్మోవాచ

అజ్ఞో వాహమభిజ్ఞో వా త్వయాదౌ దేవ నిర్మితః ॥ ౭.౨,౩౫.౬౨

ఈదృశీం భ్రాంతిమాపన్న ఇతి కో ఽత్రాపరాధ్యతి ॥ ౭.౨,౩౫.౬౨

ఆస్తాం మమేదమజ్ఞానం త్వయి సన్నిహతే ప్రభో ॥ ౭.౨,౩౫.౬౩

నిర్భయః కో ఽభిభాషేత కృత్యం స్వస్య పరస్య వా ॥ ౭.౨,౩౫.౬౩

ఆవయోర్దేవదేవస్య వివాదో ఽపి హి శోభనః ॥ ౭.౨,౩౫.౬౪

పాదప్రణామఫలదో నాథస్య భవతో యతః ॥ ౭.౨,౩౫.౬౪

విష్ణురువాచ

స్తోతుం దేవ న వాగస్తి మహిమ్నః సదృశీ తవ ॥ ౭.౨,౩౫.౬౫

ప్రభోరగ్రే విధేయానాం తూష్ణీంభావో వ్యతిక్రమః ॥ ౭.౨,౩౫.౬౫

కిమత్ర సంఘటేత్కృత్యమిత్యేవావసరోచితమ్ ॥ ౭.౨,౩౫.౬౬

అజానన్నపి యత్కించిత్ప్రలప్య త్వాం నతో ఽస్మ్యహమ్ ॥ ౭.౨,౩౫.౬౬

కారణత్వం త్వయా దత్తం విస్మృతం తవ మాయయా ॥ ౭.౨,౩౫.౬౭

మోహితో ఽహంకృతశ్చాపి పునరేవాస్మి శాసితః ॥ ౭.౨,౩౫.౬౭

విజ్ఞాపితైః కిం బహుభిర్భీతోస్మి భృశమీశ్వర ॥ ౭.౨,౩౫.౬౮

యతో ఽహమపరిచ్ఛేద్యం త్వాం పరిచ్ఛేత్తుముద్యతః ॥ ౭.౨,౩౫.౬౮

త్వాముశంతి మహాదేవం భీతానామార్తినాశనమ్ ॥ ౭.౨,౩౫.౬౯

అతో వ్యతిక్రమం మే ఽద్య క్షంతుమర్హసి శంకర ॥ ౭.౨,౩౫.౬౯

ఇతి విజ్ఞాపితస్తాభ్యామీశ్వరాభ్యాం మహేశ్వరః ॥ ౭.౨,౩౫.౭౦

ప్రీతో ఽనుగృహ్య తౌ దేవౌ స్మితపూర్వమభాషత ॥ ౭.౨,౩౫.౭౦

ఈశ్వర ఉవాచ

వత్సవత్స విధే విష్ణో మాయయా మమ మోహితౌ ॥ ౭.౨,౩౫.౭౧

యువాం ప్రభుత్వే ఽహంకృత్య బుద్ధవైరో పరస్పరమ్ ॥ ౭.౨,౩౫.౭౧

వివాదం యుద్ధపర్యంతం కృత్వా నోపరతౌ కిల ॥ ౭.౨,౩౫.౭౨

తతశ్ఛిన్నా ప్రజాసృష్టిర్జగత్కారణభూతయోః ॥ ౭.౨,౩౫.౭౨

అజ్ఞానమానప్రభవాద్ద్వైమత్యాద్యువయోరపి ॥ ౭.౨,౩౫.౭౩

తన్నివర్తయితుం యుష్మద్దర్పమోహౌ మయైవ తు ॥ ౭.౨,౩౫.౭౩

ఏవం నివారితావద్యలింగావిర్భావలీలయా ॥ ౭.౨,౩౫.౭౪

తస్మాద్వ్రీడాం విహాయైవ వివాదం చ ప్రీడాం చోత్సృజ్య కృత్స్నశః ॥ ౭.౨,౩౫.౭౪

యథాస్వం కర్మ కుర్యాతాం భవంతౌ వీతమత్సరౌ ॥ ౭.౨,౩౫.౭౫

పురా మమాజ్ఞయా సార్ధం సమస్తజ్ఞానసంహితాః ॥ ౭.౨,౩౫.౭౫

యువాభ్యాం హి మయా దత్తా కారణత్వప్రసిద్ధయే ॥ ౭.౨,౩౫.౭౬

మంత్రరత్నం చ సూత్రాఖ్యం పఞ్చాక్షరమయం పరమ్ ॥ ౭.౨,౩౫.౭౬

మయోపదిష్టం సర్వం తద్యువయోరద్య విస్మృతమ్ ॥ ౭.౨,౩౫.౭౭

దదామి చ పునః సర్వం యథాపూర్వం మమాజ్ఞయా ॥ ౭.౨,౩౫.౭౭

యతో వినా యువాం తేన న క్షమౌ సృష్టిరక్షణే ॥ ౭.౨,౩౫.౭౮

ఏవముక్త్వా మహాదేవో నారాయణపితామహౌ ॥ ౭.౨,౩౫.౭౮

మంత్రరాజం దదౌ తాభ్యాం జ్ఞానసంహితయా సహ ॥ ౭.౨,౩౫.౭౯

తౌ లబ్ధ్వా మహతీం దివ్యామాజ్ఞాం మాహేశ్వరీం పరామ్ ॥ ౭.౨,౩౫.౭౯

మహార్థం మంత్రరత్నం చ తథైవ సకలాః కలాః ॥ ౭.౨,౩౫.౮౦

దండవత్ప్రణతిం కృత్వా దేవదేవస్య పాదయోః ॥ ౭.౨,౩౫.౮౦

అతిష్ఠతాం వీతభయావానందాస్తిమితౌ తదా ॥ ౭.౨,౩౫.౮౧

ఏతస్మిన్నంతరే చిత్రమింద్రజాలవదైశ్వరమ్ ॥ ౭.౨,౩౫.౮౧

లింగం క్వాపి తిరోభూతం న తాభ్యాముపలభ్యతే ॥ ౭.౨,౩౫.౮౨

తతో విలప్య హాహేతి సద్యఃప్రణయభంగతః ॥ ౭.౨,౩౫.౮౨

కిమసత్యమిదం వృత్తమితి చోక్త్వా పరస్పరమ్ ॥ ౭.౨,౩౫.౮౩

అచింత్యవైభవం శంభోర్విచింత్య చ గతవ్యథౌ ॥ ౭.౨,౩౫.౮౩

౫౯౨

అభ్యుపేత్య పరాం మైత్రీమాలింగ్య చ పరస్పరమ్ ॥ ౭.౨,౩౫.౮౪

జగద్వ్యాపారముద్దిశ్య జగ్మతుర్దేవపుంగవౌ ॥ ౭.౨,౩౫.౮౪

తతః ప్రభృతి శక్రాద్యాః సర్వ ఏవ సురాసురాః ॥ ౭.౨,౩౫.౮౫

ఋషయశ్చ నరా నాగా నార్యశ్చాపి విధానతః ॥ ౭.౨,౩౫.౮౫

లింగప్రతిష్ఠా కుర్వంతి లింగే తం పూజయంతి చ ॥ ౭.౨,౩౫.౮౫

ఓం ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డే హరివిధిమోహనివారణం నామ పఞ్చత్రింశో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౩౬

శ్రీకృష్ణ ఉవాచ

భగవఞ్ఛ్రోతుమిచ్ఛామి ప్రతిష్ఠావిధిముత్తమమ్ ॥ ౭.౨,౩౬.౧

లింగస్యాపి చ బేరస్య శివేన విహితం యథా ॥ ౭.౨,౩౬.౧

ఉపమన్యురువాచ

అనాత్మప్రతికూలే తు దివసే శుక్లపక్షకే ॥ ౭.౨,౩౬.౨

శివశాస్త్రోక్తమార్గేణ కుర్యాల్లింగం ప్రమాణవత్ ॥ ౭.౨,౩౬.౨

స్వీకృత్యాథ శుభస్థానం భూపరీక్షాం విధాయ చ ॥ ౭.౨,౩౬.౩

దశోపచారాన్కుర్వీత లక్షణోద్ధారపూర్వకాన్ ॥ ౭.౨,౩౬.౩

తేషాం దశోపచారాణాం పూర్వం పూజ్య ౧ వినాయకమ్ ॥ ౭.౨,౩౬.౪

స్థానశుద్ధ్యాదికం కృత్వాలింగం స్నానాలయం నయేత్ ॥ ౭.౨,౩౬.౪

శలాకయా కాంచనయా ౨ కుంకుమాదిరసాక్తయా ॥ ౭.౨,౩౬.౫

లక్షితం లక్షణం శిల్పశాస్త్రేణ విలిఖేత్తతః ॥ ౭.౨,౩౬.౫

అష్టమృత్సలిలైర్వాథ పఞ్చమృత్సలిలైస్తథా ॥ ౭.౨,౩౬.౬

లిఙ్గం పిండికయా సార్ధం పఞ్చగవ్యైశ్చ శోధయేత్ ॥ ౭.౨,౩౬.౬

సవేదికం సమభ్యర్చ్య దివ్యాద్యం తు జలాశయమ్ ॥ ౭.౨,౩౬.౭

నీత్వాధివాసయేత్తత్ర లింగం పిండికయా సహ ॥ ౭.౨,౩౬.౭

అధివాసాలయే శుద్ధే సర్వశోభాసమన్వితే ॥ ౭.౨,౩౬.౮

సతోరణే సావరణే దర్భమాలాసమావృతే ॥ ౭.౨,౩౬.౮

దిగ్గజాష్టకసంపన్నే దిక్పాలాష్టఘటాన్వితే ॥ ౭.౨,౩౬.౯

అష్టమంగలకైర్యుక్తే కృతదిక్పాలకార్చితే ॥ ౭.౨,౩౬.౯

తైజసం దారవం వాపి కృత్వా పద్మాసనాంకితమ్ ॥ ౭.౨,౩౬.౧౦

విన్యసేన్మధ్యతస్తత్ర విపులం పీఠకాలయమ్ ॥ ౭.౨,౩౬.౧౦

ద్వారపాలాన్సమభ్యర్చ్య భద్రాదీంశ్చతురఃక్రమాత్ ॥ ౭.౨,౩౬.౧౧

సముద్రశ్చ విభద్రశ్చ సునందశ్చ వినందకః ॥ ౭.౨,౩౬.౧౧

స్నాపయిత్వా సమభ్యర్చ్య లింగం వేదికయా సహ ॥ ౭.౨,౩౬.౧౨

సకూర్చాభ్యాం తు వస్త్రాభ్యాం సమావేష్ట్యం సమంతతః ॥ ౭.౨,౩౬.౧౨

ప్రాపయ్య శనకైస్తోయం పీఠికోపరి శాయయేత్ ॥ ౭.౨,౩౬.౧౩

ప్రాక్శిరస్కమధఃసూత్రం పిండికాం చాస్య పశ్చిమే ॥ ౭.౨,౩౬.౧౩

సర్వమంగలసంయుక్తం లింగం తత్రాధివాసయేత్ ॥ ౭.౨,౩౬.౧౪

పఞ్చరాత్రం త్రిరాత్రం వాప్యేకరాత్రమథాపి వా ॥ ౭.౨,౩౬.౧౪

విసృజ్య పూజితం తత్ర శోధయిత్వా చ పూర్వవత్ ॥ ౭.౨,౩౬.౧౫

సంపూజ్యోత్సవమార్గేణ శయనాలయమానయేత్ ॥ ౭.౨,౩౬.౧౫

తత్రాపి శయనస్థానం కుర్యాన్మండలమధ్యతః ॥ ౭.౨,౩౬.౧౬

శుద్ధైర్జలైః స్నాపయిత్వా లింగమభ్యర్చయేత్క్రమాత్ ॥ ౭.౨,౩౬.౧౬

ఐశాన్యాం పద్మమాలిఖ్య శుద్ధలిప్తే మహీతలే ॥ ౭.౨,౩౬.౧౭

౧ ల్యబార్థః
౨ డిడ్ధణఇశితి డీబభావ ఆర్షః

౪౯౨

శివకుంభం శోధయిత్వా తత్రావాహ్య శివం యజేత్ ॥ ౭.౨,౩౬.౧౭
వేదీమధ్యే సితం పద్మం పరికల్ప్య విధానతః ॥ ౭.౨,౩౬.౧౮
తస్య పశ్చిమతశ్చాపి చండికాపద్మమాలిఖేత్ ॥ ౭.౨,౩౬.౧౮
క్షౌమాద్యైర్వాహతైర్వస్త్రైః పుష్పైర్దర్భైరథాపి వా ॥ ౭.౨,౩౬.౧౯
ప్రకల్ప్య శయనం తస్మిన్హేమపుష్పం వినిక్షిపేత్ ॥ ౭.౨,౩౬.౧౯
తత్ర లింగం సమానీయ సర్వమంగలనిఃస్వనైః ॥ ౭.౨,౩౬.౨౦
రక్తేన వస్త్రయుగ్మేన సకూర్చేన సమంతతః ॥ ౭.౨,౩౬.౨౦
సహ పిండికయావేష్ట్య శాయయేచ్చ యథా పురా ॥ ౭.౨,౩౬.౨౧
పురస్తాత్పద్మమాలిఖ్య తద్దలేషు యథాక్రమమ్ ॥ ౭.౨,౩౬.౨౧
విద్యేశకలశాన్న్యస్యేన్మధ్యే శైవీం చ వర్ధనీమ్ ॥ ౭.౨,౩౬.౨౨
పరీత్య పద్మత్రితయం జుహుయుర్ద్విజసత్తమాః ॥ ౭.౨,౩౬.౨౨
తే చాష్టమూర్తయః కల్ప్యాః పూర్వాదిపరితః స్థితాః ॥ ౭.౨,౩౬.౨౩
చత్వారశ్చాథ వా దిక్షు స్వధ్యేతారస్సజాపకాః ॥ ౭.౨,౩౬.౨౩
జుహుయుస్తే విరంచ్యాద్యాశ్చతస్రో మూర్తయః స్మృతాః ॥ ౭.౨,౩౬.౨౪
దైశికః ప్రథమం తేషామైశాన్యాం పశ్చిమే ఽథ వా ॥ ౭.౨,౩౬.౨౪
ప్రధానహోమం కుర్వీత సప్తద్రవ్యైర్యథాక్రమమ్ ॥ ౭.౨,౩౬.౨౫

ఆచార్యాత్పాదమర్ధం వా జుహుయుశ్చాపరే ద్విజాః ॥ ౭.౨,౩౬.౨౫
ప్రధానమేకమేవాత్ర జుహుయాదథ వా గురుః ॥ ౭.౨,౩౬.౨౬
పూర్వం పూర్ణాహుతిం హుత్వా ఘృతేనాష్టోత్తరం శతమ్ ॥ ౭.౨,౩౬.౨౬
మూర్ధ్ని మూలేన లింగస్య శివహస్తం ప్రవిన్యసేత్ ॥ ౭.౨,౩౬.౨౭
శతమర్ధం తదర్ధం వా క్రమాద్ద్రవ్యైశ్చ సప్తభిః ॥ ౭.౨,౩౬.౨౭
హుత్వాహుత్వా స్పృశేల్లింగం వేదికాం చ పునః పునః ॥ ౭.౨,౩౬.౨౮
పూర్ణాహుతిం తతో హుత్వా క్రమాద్దద్యాచ్చ దక్షిణామ్ ॥ ౭.౨,౩౬.౨౮
ఆచార్యాత్పాదమర్ధం వా హోతౄణాం స్థపతేరపి ॥ ౭.౨,౩౬.౨౯
తదర్ధం దేయమన్యేభ్యః సదస్యేభ్యశ్చ శక్తితః ॥ ౭.౨,౩౬.౨౯
తతః శ్వభ్రే వృషం హైమం కూర్చం వాపి నివేశ్య చ ॥ ౭.౨,౩౬.౩౦
మృదంభసా పఞ్చగవ్యైః పునః శుద్ధజలేన చ ॥ ౭.౨,౩౬.౩౦
శోధితాం చందనాలిప్తాం శ్వభ్రే బ్రహ్మశిలాం క్షిపేత్ ॥ ౭.౨,౩౬.౩౧
కరన్యాసం తతః కృత్వా నవభిః శక్తినామభిః ॥ ౭.౨,౩౬.౩౧
హరితాలాదిధాతూంశ్చ బీజగంధౌషధైరపి ॥ ౭.౨,౩౬.౩౨
శివశాస్త్రోక్తవిధినా క్షిపేద్బ్రహ్మశిలోపరి ॥ ౭.౨,౩౬.౩౨
ప్రతిలింగం తు సంస్థాప్య క్షీరం వృక్షసముద్భవమ్ ॥ ౭.౨,౩౬.౩౩
స్థితం బుద్ధ్వా తదుత్సృజ్య లింగం బ్రహ్మశిలోపరి ॥ ౭.౨,౩౬.౩౩
ప్రాగుదక్ప్రవరాం కించిత్స్థాపయేన్మూలవిద్యయా ॥ ౭.౨,౩౬.౩౪
పిండికాం చాథ సంయోజ్య శాక్తం మూలమనుస్మరన్ ॥ ౭.౨,౩౬.౩౪
బన్ధనం బంధకద్రవ్యైః కృత్వా స్థానం విశోధ్య చ ॥ ౭.౨,౩౬.౩౫
దత్త్వా చార్ఘ్యం చ పుష్పాణి కుర్యుర్యవనికాం పునః ॥ ౭.౨,౩౬.౩౫

యథాయోగ్యం నిషేకాది లింగస్య పురతస్తదా ॥ ౭.౨,౩౬.౩౬

ఆనీయ శయనస్థానాత్కలశాన్విన్యసేత్క్రమాత్ ॥ ౭.౨,౩౬.౩౬

మహాపూజామథారభ్య సంపూజ్య కలశాన్దశ ॥ ౭.౨,౩౬.౩౭

శివమంత్రమనుస్మృత్య శివకుంభజలాంతరే ॥ ౭.౨,౩౬.౩౭

అంగుష్ఠానామికాయోగాదాదాయ తముదీరయేత్ ॥ ౭.౨,౩౬.౩౮

న్యసేదీశానభాగస్య మధ్యే లింగస్య మంత్రవిత్ ॥ ౭.౨,౩౬.౩౮

౪౯౩

శక్తిం న్యసేత్తథా విద్యాం విద్యేశాంశ్చ యథాక్రమమ్ ॥ ౭.౨,౩౬.౩౯

లిఙ్గమూలే శివజలైస్తతో లింగం నిషేచయేత్ ॥ ౭.౨,౩౬.౩౯

వర్ధన్యాం పిండికాలింగం విద్యేశకలశైః పునః ॥ ౭.౨,౩౬.౪౦

అభిషిచ్యాసనం పశ్చాదాధారాద్యం ప్రకల్పయేత్ ॥ ౭.౨,౩౬.౪౦

కృత్వా పఞ్చకలాన్యాసం దీప్తం లింగమనుస్మరేత్ ॥ ౭.౨,౩౬.౪౧

ఆవాహయేచ్ఛివౌ సాక్షాత్కృత్వాఞ్జలిః ప్రాగుదఙ్ముఖః ॥ ౭.౨,౩౬.౪౧

వృషాధిరాజమారుహ్య విమానం వా నభస్తలాత్ ॥ ౭.౨,౩౬.౪౨

అలంకృతం సహాయాంతం దేవ్యా దేవమనుస్మరన్ ॥ ౭.౨,౩౬.౪౨

సర్వాభరణశోభాఢ్యం సర్వమంగలనిస్వనైః ॥ ౭.౨,౩౬.౪౨

బ్రహ్మవిష్ణుమహేశార్కశక్రాద్యైర్దేవదానవైః ॥ ౭.౨,౩౬.౪౩

ఆనందక్లిన్నసర్వాంగైర్విన్యస్తాంజలిమస్తకైః ॥ ౭.౨,౩౬.౪౩

స్తువద్భిరేవ నృత్యద్భిర్నామద్భిరభితో వృతమ్ ॥ ౭.౨,౩౬.౪౪

తతః పఞ్చోపచారాంశ్చ కృత్వా పూజాం సమాపయేత్ ॥ ౭.౨,౩౬.౪౪

నాతః పరతరః కశ్చిద్విధిః పఞ్చోపచారకాత్ ॥ ౭.౨,౩౬.౪౫

ప్రతిష్ఠాం లింగవత్కుర్యాత్ప్రతిమాస్వపి సర్వతః ॥ ౭.౨,౩౬.౪౫

లక్షణోద్ధారసమయే కార్యం నయనమోచనమ్ ॥ ౭.౨,౩౬.౪౬

జలాధివాసే శయనే శాయయేత్తాన్త్వధోముఖీమ్ ॥ ౭.౨,౩౬.౪౬

కుమ్భోదశాయితాం మంత్రైర్హృది తాం సన్నియోజయేత్ ॥ ౭.౨,౩౬.౪౭

కృతాలయాం పరామాహుః ప్రతిష్ఠామకృతాలయాత్ ॥ ౭.౨,౩౬.౪౭

శక్తః కృతాలయః పశ్చాత్ప్రతిష్ఠావిధిమాచరేత్ ॥ ౭.౨,౩౬.౪౮

అశక్తశ్చేత్ప్రతిష్ఠాప్య లింగం బేరమథాపి వా ॥ ౭.౨,౩౬.౪౮

శక్తేరనుగుణం పశ్చాత్ప్రకుర్వీత శివాలయమ్ ॥ ౭.౨,౩౬.౪౯

గృహార్చాం చ పునర్వక్ష్యే ప్రతిష్ఠావిధిముత్తమమ్ ॥ ౭.౨,౩౬.౪౯

కృత్వా కనీయసంబేరం లింగం వా లక్షణాన్వితమ్ ॥ ౭.౨,౩౬.౫౦

అయనే చోత్తరే ప్రాప్తే శుక్లపక్షే శుభే దినే ॥ ౭.౨,౩౬.౫౦

దేవీం కృత్వా శుభే దేశే తత్రాబ్జం పూర్వవల్లిఖేత్ ॥ ౭.౨,౩౬.౫౧

వికీర్య పత్రపుష్పాద్యైర్మధ్యే కుంభం నిధాయ చ ॥ ౭.౨,౩౬.౫౧

పరితస్తస్య చతురః కలశాన్ దిక్షు విన్యసేత్ ॥ ౭.౨,౩౬.౫౨

పఞ్చ బ్రహ్మాణి తద్బీజైస్తేషు పఞ్చసు పఞ్చభిః ॥ ౭.౨,౩౬.౫౨

న్యస్య సంపూజ్య ముద్రాది దర్శయిత్వాభిరక్ష్య చ ॥ ౭.౨,౩౬.౫౩

విశోధ్య లింగం బేరం వా మృత్తోయాద్యైర్యథా పురా ॥ ౭.౨,౩౬.౫౩

స్థాపయేత్పుష్పసంఛన్నముత్తరస్థే వరాసనే ॥ ౭.౨,౩౬.౫౪

నిధాయ పుష్పం శిరసి ప్రోక్షయేత్ప్రోక్షణీజలైః ॥ ౭.౨,౩౬.౫౪

సమభ్యర్చ్య పునః పుష్పైర్జయశబ్దాదిపూర్వకమ్ ॥ ౭.౨,౩౬.౫౫

కుమ్భైరీశానవిద్యాంత్రైః స్నాపయేన్మూలవిద్యయా ॥ ౭.౨,౩౬.౫౫
తతః పఞ్చకలాన్యాసం కృత్వా పూజాం చ పూర్వవత్ ॥ ౭.౨,౩౬.౫౬
నిత్యమారాధయేత్తత్ర దేవ్యా దేవం త్రిలోచనమ్ ॥ ౭.౨,౩౬.౫౬
ఏకమేవాథ వా కుంభం మూర్తిమన్త్రసమన్వితమ్ ॥ ౭.౨,౩౬.౫౭
న్యస్య పద్మాంతరే సర్వం శేషం పూర్వవదాచరేత్ ॥ ౭.౨,౩౬.౫౭
అత్యంతోపహతం లింగం విశోధ్య స్థాపయేత్పునః ॥ ౭.౨,౩౬.౫౮
సంప్రోక్షయేదుపహతమనాగుపహతం యజేత్ ॥ ౭.౨,౩౬.౫౮
లింగాని బాణసంజ్ఞాని స్థాపనీయాని వా న వా ॥ ౭.౨,౩౬.౫౯
తాని పూర్వం శివేనైవ సంస్కృతాని యతస్తతః ॥ ౭.౨,౩౬.౫౯
శేషాణి స్థాపనీయాని యాని దృష్టాని బాణవత్ ॥ ౭.౨,౩౬.౬౦
స్వయముద్భూతలింగే చ దివ్యే చార్షే తథైవ చ ॥ ౭.౨,౩౬.౬౦
౫౯౩

అపీఠే పీఠమావేశ్య కృత్వా సంప్రోక్షణం విధిమ్ ॥ ౭.౨,౩౬.౬౧
యజేత్తత్ర శివం తేషాం ప్రతిష్ఠా న విధీయతే ॥ ౭.౨,౩౬.౬౧
దగ్ధం శ్లథం క్షతాంగం చ క్షిపేల్లింగం జలాశయే ॥ ౭.౨,౩౬.౬౨
సంధానయోగ్యం సంధాయ ప్రతిష్ఠావిధిమాచరేత్ ॥ ౭.౨,౩౬.౬౨
బేరాద్వా వికలాల్లింగాద్దేవపూజాపురస్సరమ్ ॥ ౭.౨,౩౬.౬౩
ఉద్వాస్య హృది సంధానం త్యాగం వా యుక్తమాచరేత్ ॥ ౭.౨,౩౬.౬౩
ఏకాహపూజావిహతౌ కుర్యాద్ద్విగుణమర్చనమ్ ॥ ౭.౨,౩౬.౬౪
ద్విరాత్రే చ మహాపూజాం సంప్రోక్షణమతః పరమ్ ॥ ౭.౨,౩౬.౬౪

మాసాదూర్ధ్వమనేకాహం పూజా యది విహన్యతే ॥ ౭.౨,౩౬.౬౫

ప్రతిష్ఠా ప్రోచ్యతే కైశ్చిత్కైశ్చిత్సంప్రోక్షణక్రమః ॥ ౭.౨,౩౬.౬౫

సంప్రోక్షణే తు లింగాదేర్దేవముద్వాస్య పూర్వవత్ ॥ ౭.౨,౩౬.౬౬

అష్టపఞ్చక్రమేణైవ స్నాపయిత్వా మృదంభసా ॥ ౭.౨,౩౬.౬౬

గవాం రసైశ్చ సంస్నాప్య దర్భతోయైర్విశోధ్య చ ॥ ౭.౨,౩౬.౬౭

ప్రోక్షయేత్ప్రోక్షణీతోయైర్మూలేనాష్టోత్తరం శతమ్ ॥ ౭.౨,౩౬.౬౭

సపుష్పం సకుశం పాణిం న్యస్య లింగస్య మస్తకే ॥ ౭.౨,౩౬.౬౮

పఞ్చవారం జపేన్మూలమష్టోత్తరశతం తతః ॥ ౭.౨,౩౬.౬౮

తతో మూలేన మూర్ధాదిపీఠాంతం సంస్పృశేదపి ॥ ౭.౨,౩౬.౬౯

పూజాం చ మహతీం కుర్యాద్దేవమావాహ్య పూర్వవత్ ॥ ౭.౨,౩౬.౬౯

అలబ్ధే స్థాపితే లింగే శివస్థానే జలే ఽథ వా ॥ ౭.౨,౩౬.౭౦

వహ్నౌ రవౌ తథా వ్యోమ్ని భగవంతం శివం యజేత్ ॥ ౭.౨,౩౬.౭౦

ఓం ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డే ప్తతిష్ఠావిధివర్ణనం నామ షట్త్రింశో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౩౭

శ్రీకృష్ణ ఉవాచ

జ్ఞానే క్రియాయాం చర్యాయాం సారముద్ధృత్య సంగ్రహాత్ ॥ ౭.౨,౩౭.౧

ఉక్తం భగవతా సర్వం శ్రుతం శ్రుతిసమం మయా ॥ ౭.౨,౩౭.౧

ఇదానీం శ్రోతుమిచ్ఛామి యోగం పరమదుర్లభమ్ ॥ ౭.౨,౩౭.౨

సాధికారం చ సాంగం చ సవిధిం సప్రయోజనమ్ ॥ ౭.౨,౩౭.౨

యద్యస్తి మరణం పూర్వం యోగాద్యనుపమర్దతః ॥ ౭.౨,౩౭.౩
సద్యః సాధయితుం శక్యం యేన స్యాన్నాత్మహా నరః ॥ ౭.౨,౩౭.౩
తచ్చ తత్కారణం చైవ తత్కాలకరణాని చ ॥ ౭.౨,౩౭.౪
తద్భేదతారతమ్యం చ వక్తుమర్హసి తత్త్వతః ॥ ౭.౨,౩౭.౪
ఉపమన్యురువాచ
స్థానే పృష్టం త్వయా కృష్ణ సర్వప్రశ్నార్థవేదినా ॥ ౭.౨,౩౭.౫
తతః క్రమేణ తత్సర్వం వక్ష్యే శృణు సమాహితః ॥ ౭.౨,౩౭.౫
నిరుద్ధవృత్త్యంతరస్యం శివే చిత్తస్య నిశ్చలా ॥ ౭.౨,౩౭.౬
యా వృత్తిః స సమాసేన యోగః స ఖలు పఞ్చధా ॥ ౭.౨,౩౭.౬
మంత్రయోగఃస్పర్శయోగో భావయోగస్తథాపరః ॥ ౭.౨,౩౭.౭
అభావయోగస్సర్వేభ్యో మహాయోగః పరో మతః ॥ ౭.౨,౩౭.౭
మంత్రాభ్యాసవశేనైవ మంత్రవాచ్యార్థగోచరః ॥ ౭.౨,౩౭.౮
అవ్యాక్షేపా మనోవృత్తిర్మంత్రయోగ ఉదాహృతః ॥ ౭.౨,౩౭.౮
ప్రాణాయామముఖా సైవ స్పర్శే యోగోభిధీయతే ॥ ౭.౨,౩౭.౯
స మంత్రస్పర్శనిర్ముక్తో భావయోగః ప్రకీర్తితః ॥ ౭.౨,౩౭.౯
విలీనావయవం విశ్వం రూపం సంభావ్యతే యతః ॥ ౭.౨,౩౭.౧౦
౫౯౪

అభావయోగః సంప్రోక్తో ఽనాభాసాద్వస్తునః సతః ॥ ౭.౨,౩౭.౧౦
శివస్వభావ ఏవైకశ్చింత్యతే నిరుపాధికః ॥ ౭.౨,౩౭.౧౧
యథా శైవమనోవృత్తిర్మహాయోగ ఇహోచ్యతే ॥ ౭.౨,౩౭.౧౧

దృష్టే తథానుశ్రవికే విరక్తం విషయే మనః ॥ ౭.౨,౩౭.౧౨
యస్య తస్యాధికారోస్తి యోగే నాన్యస్య కస్యచిత్ ॥ ౭.౨,౩౭.౧౨
విషయద్వయదోషాణాం గుణానామీశ్వరస్య చ ॥ ౭.౨,౩౭.౧౩
దర్శనాదేవ సతతం విరక్తం జాయతే మనః ॥ ౭.౨,౩౭.౧౩
అష్టాంగో వా షడంగో వా సర్వయోగః సమాసతః ॥ ౭.౨,౩౭.౧౪
యమశ్చ నియమశ్చైవ స్వస్తికాద్యం తథాసనమ్ ॥ ౭.౨,౩౭.౧౪
ప్రాణాయామః ప్రత్యాహారో ధారణా ధ్యానమేవ చ ॥ ౭.౨,౩౭.౧౫
సమాధిరితి యోగాంగాన్యష్టావుక్తాని సూరిభిః ॥ ౭.౨,౩౭.౧౫
ఆసనం ప్రాణసంరోధః ప్రత్యాహారోథ ధారణా ॥ ౭.౨,౩౭.౧౬
ధ్యానం సమాధిర్యోగస్య షడంగాని సమాసతః ॥ ౭.౨,౩౭.౧౬
పృథగ్లక్షణమేతేషాం శివశాస్త్రే సమీరితమ్ ॥ ౭.౨,౩౭.౧౭
శివాగమేషు చాన్యేషు విశేషాత్కామికాదిషు ॥ ౭.౨,౩౭.౧౭
యోగశాస్త్రేష్వపి తథా పురాణేష్వపి కేషు చ ॥ ౭.౨,౩౭.౧౮
అహింసా సత్యమస్తేయం బ్రహ్మచర్యాపరిగ్రహః ॥ ౭.౨,౩౭.౧౮
యమ ఇత్యుచ్యతే సద్భిః పఞ్చావయవయోగతః ॥ ౭.౨,౩౭.౧౮
శౌచం తుష్టిస్తపశ్చైవ జపః ప్రణిధిరేవ చ ॥ ౭.౨,౩౭.౧౯
ఇతి పఞ్చప్రభేదస్స్యాన్నియమః స్వాంశభేదతః ॥ ౭.౨,౩౭.౧౯
స్వస్తికం పద్మమర్ధేందుం వీరం యోగం ప్రసాధితమ్ ॥ ౭.౨,౩౭.౨౦
పర్యంకం చ యథేష్టం చ ప్రోక్తమాసనమష్టధా ॥ ౭.౨,౩౭.౨౦
ప్రాణః స్వదేహజో వాయుస్తస్యాయామో నిరోధనమ్ ॥ ౭.౨,౩౭.౨౧
తద్రేచకం పూరకం చ కుంభకం చ త్రిధోచ్యతే ॥ ౭.౨,౩౭.౨౧

నాసికాపుటమంగుల్యా పీడ్యైకమపరేణ తు ॥ ౭.౨,౩౭.౨౨

ఔదరం రేచయేద్వాయుం తథాయం రేచకః స్మృతః ॥ ౭.౨,౩౭.౨౨

బాహ్యేన మరుతా దేహం దృతివత్పరిపూరయేత్ ॥ ౭.౨,౩౭.౨౩

నాసాపుటేనాపరేణ పూరణాత్పూరకం మతమ్ ॥ ౭.౨,౩౭.౨౩

న ముంచతి న గృహ్ణాతి వాయుమంతర్బహిః స్థితమ్ ॥ ౭.౨,౩౭.౨౪

సంపూర్ణం కుంభవత్తిష్ఠేదచలః స తు కుంభక ॥ ౭.౨,౩౭.౨౪

రేచకాద్యం త్రయమిదం న ద్రుతం న విలంబితమ్ ॥ ౭.౨,౩౭.౨౫

తద్యతః క్రమయోగేన త్వభ్యసేద్యోగసాధకః ॥ ౭.౨,౩౭.౨౫

రేచకాదిషు యోభ్యాసో నాడీశోధనపూర్వకః ॥ ౭.౨,౩౭.౨౬

స్వేచ్ఛోత్క్రమణపర్యంతః ప్రోక్తో యోగానుశాసనే ॥ ౭.౨,౩౭.౨౬

కన్యకాదిక్రమవశాత్ప్రాణాయామనిరోధనమ్ ॥ ౭.౨,౩౭.౨౭

తచ్చతుర్ధోపదిష్టం స్యాన్మాత్రాగుణవిభాగతః ॥ ౭.౨,౩౭.౨౭

కన్యకస్తు చతుర్ధా స్యాత్స చ ద్వాదశమాత్రకః ॥ ౭.౨,౩౭.౨౮

మధ్యమస్తు ద్విరుద్ఘాతశ్చతుర్వింశతిమాత్రకః ॥ ౭.౨,౩౭.౨౮

ఉత్తమస్తు త్రిరుద్ఘాతః షడ్వింశన్మాత్రకః పరః ॥ ౭.౨,౩౭.౨౯

స్వేదకంపాదిజనకః ప్రాణాయామస్తదుత్తరః ॥ ౭.౨,౩౭.౨౯

ఆనందోద్భవరోమాంచనేత్రాశ్రూణాం విమోచనమ్ ॥ ౭.౨,౩౭.౩౦

జల్పభ్రమణమూర్ఛాద్యం జాయతే యోగినః పరమ్ ॥ ౭.౨,౩౭.౩౦

జానుం ప్రదక్షిణీకృత్య న ద్రుతం న విలంబితమ్ ॥ ౭.౨,౩౭.౩౧

అంగులీస్ఫోటనం కుర్యాత్సా మాత్రేతి ప్రకీర్తితా ॥ ౭.౨,౩౭.౩౧

౫౯౪

మాత్రాక్రమేణ విజ్ఞేయాశ్చోద్వాతక్రమయోగతః ॥ ౭.౨,౩౭.౩౨
నాడీవిశుద్ధిపూర్వం తు ప్రాణాయామం సమాచరేత్ ॥ ౭.౨,౩౭.౩౨
అగర్భశ్చ సగర్భశ్చ ప్రాణాయామో ద్విధా స్మృతః ॥ ౭.౨,౩౭.౩౩
జపం ధ్యానం వినాగర్భః సగర్భస్తత్సమన్వయాత్ ॥ ౭.౨,౩౭.౩౩
అగర్భాద్గర్భసంయుక్తః ప్రాణాయామఃశతాధికః ॥ ౭.౨,౩౭.౩౪
తస్మాత్సగర్భం కుర్వన్తి యోగినః ప్రాణసంయమమ్ ॥ ౭.౨,౩౭.౩౪
ప్రాణస్య విజయాదేవ జీయంతే దేహ గ ఆయవః ॥ ౭.౨,౩౭.౩౫
ప్రాణో ఽపానః సమానశ్చ హ్యుదానో వ్యాన ఏవ చ ॥ ౭.౨,౩౭.౩౫
నాగః కూర్మశ్చ కృకలో దేవదత్తో ధనంజయః ॥ ౭.౨,౩౭.౩౬
ప్రయాణం కురుతే యస్మాత్తస్మాత్ప్రాణో ఽభిధీయతే ॥ ౭.౨,౩౭.౩౬
అవాఙ్నయత్యపానాఖ్యో యదాహారాది భుజ్యతే ॥ ౭.౨,౩౭.౩౭
వ్యానో వ్యానశయత్యంగాన్యశేషాణి వివర్ధయన్ ॥ ౭.౨,౩౭.౩౭
ఉద్వేజయతి మర్మాణీత్యుదానో వాయురీరితః ॥ ౭.౨,౩౭.౩౮
సమం నయతి సర్వాంగం సమానస్తేన గీయతే ॥ ౭.౨,౩౭.౩౮
ఉద్గారే నాగ ఆఖ్యాతః కూర్మ ఉన్మీలనే స్థితః ॥ ౭.౨,౩౭.౩౯
కృకలః క్షవథౌ జ్ఞేయో దేవదత్తో విజృంభణే ॥ ౭.౨,౩౭.౩౯
న జహాతి మృతం చాపి సర్వవ్యాపీ ధనంజయః ॥ ౭.౨,౩౭.౪౦
క్రమేణాభ్యస్యమానోఽయం ప్రాణాయామప్రమాణవాన్ ॥ ౭.౨,౩౭.౪౦
నిర్దహత్యఖిలం దోషం కర్తుర్దేహం చ రక్షతి ॥ ౭.౨,౩౭.౪౧
ప్రాణే తు విజితే సమ్యక్తచ్చిహ్నాన్యుపలక్షయేత్ ॥ ౭.౨,౩౭.౪౧

విణ్మూత్రశ్లేష్మణాం తావదల్పభావః ప్రజాయతే ॥ ౭.౨,౩౭.౪౨

బహుభోజనసామర్థ్యం చిరాదుచ్చ్వాసనం తథా ॥ ౭.౨,౩౭.౪౨

లఘుత్వం శీఘ్రగామిత్వముత్సాహః స్వరసౌష్ఠవమ్ ॥ ౭.౨,౩౭.౪౩

సర్వరోగక్షయశ్చైవ బలం తేజః సురూపతా ॥ ౭.౨,౩౭.౪౩

ధృతిర్మేధా యువత్వం చ స్థిరతా చ ప్రసన్నతా ॥ ౭.౨,౩౭.౪౪

తపాంసి పాపక్షయతా యజ్ఞదానవ్రతాదయః ॥ ౭.౨,౩౭.౪౪

ప్రాణాయామస్య తస్యైతే కలాం నార్హన్తి షోడశీమ్ ॥ ౭.౨,౩౭.౪౫

ఇన్ద్రియాణి ప్రసక్తాని యథాస్వం విషయేష్విహ ॥ ౭.౨,౩౭.౪౫

ఆహత్య యన్నిగృహ్ణాతి స ప్రత్యాహార ఉచ్యతే ॥ ౭.౨,౩౭.౪౬

మనఃపూర్వాణీంద్రియాణి స్వర్గం నరకమేవ చ ॥ ౭.౨,౩౭.౪౬

నిగృహీతనిసృష్టాని స్వర్గాయ నరకాయ చ ॥ ౭.౨,౩౭.౪౭

తస్మాత్సుఖార్థీ మతిమాఞ్జ్ఞానవైరాగ్యమాస్థితః ॥ ౭.౨,౩౭.౪౭

ఇంద్రియాశ్వాన్నిగృహ్యాశు స్వాత్మనాత్మానముద్ధరేత్ ॥ ౭.౨,౩౭.౪౮

ధారణా నామ చిత్తస్య స్థానబన్ధస్సమాసతః ॥ ౭.౨,౩౭.౪౮

స్థానం చ శివ ఏవైకో నాన్యద్దోషత్రయం యతః ॥ ౭.౨,౩౭.౪౯

కాలం కంచావధీకృత్య స్థానే ఽవస్థాపితం మనః ॥ ౭.౨,౩౭.౪౯

న తు ప్రచ్యవతే లక్ష్యాద్ధారణా స్యాన్న చాన్యథా ॥ ౭.౨,౩౭.౫౦

మనసః ప్రథమం స్థైర్యం ధారణాతః ప్రజాయతే ॥ ౭.౨,౩౭.౫౦

తస్మాద్ధీరం మనః కుర్యాద్ధారణాభ్యాసయోగతః ॥ ౭.౨,౩౭.౫౧

ధ్యై చింతాయాం స్మృతో ధాతుః శివచింతా ముహుర్ముహుః ॥ ౭.౨,౩౭.౫౧

అవ్యాక్షిప్తేన మనసా ధ్యానం నామ తదుచ్యతే ॥ ౭.౨,౩౭.౫౨

ధ్యేయావస్థితచిత్తస్య సదృశః ప్రత్యయశ్చ యః ॥ ౭.౨,౩౭.౪౨

౧ దశ వాయవ ఇతి పాఠాన్తరమ్

౪౯౪

ప్రత్యయాన్తరనిర్ముక్తః ప్రవాహో ధ్యానముచ్యతే ॥ ౭.౨,౩౭.౪౩

సర్వమన్యత్పరిత్యజ్య శివ ఏవ శివంకరః ॥ ౭.౨,౩౭.౪౩

పరో ధ్యేయో ఽధిదేవేశః సమాప్తాథర్వణీ శ్రుతిః ॥ ౭.౨,౩౭.౪౪

తథా శివా పరా ధ్యేయా సర్వభూతగతౌ శివౌ ॥ ౭.౨,౩౭.౪౪

తౌ శ్రుతౌ స్మృతిశాస్త్రేభ్యః సర్వగౌ సర్వదోదితౌ ॥ ౭.౨,౩౭.౪౫

సర్వజ్ఞౌ సతతం ధ్యేయౌ నానారూపవిభేదతః ॥ ౭.౨,౩౭.౪౫

విముక్తిః ప్రత్యయః పూర్వః ప్రత్యయశ్చాణిమాదికమ్ ॥ ౭.౨,౩౭.౪౬

ఇత్యేతద్ద్వివిధం జ్ఞేయం ధ్యానస్యాస్య ప్రయోజనమ్ ॥ ౭.౨,౩౭.౪౬

ధ్యాతా ధ్యానం తథా ధ్యేయం యచ్చ ధ్యానప్రయోజనమ్ ॥ ౭.౨,౩౭.౪౭

ఏతచ్చతుష్టయం జ్ఞాత్వా యోగం యుఞ్జీత యోగవిత్ ॥ ౭.౨,౩౭.౪౭

జ్ఞానవైరాగ్యసంపన్నః శ్రద్ధధానః క్షమాన్వితః ॥ ౭.౨,౩౭.౪౮

నిర్మమశ్చ సదోత్సాహీ ధ్యాతేత్థం పురుషః స్మృతః ॥ ౭.౨,౩౭.౪౮

జపాచ్ఛ్రాంతః పునర్ధ్యాయేద్ధ్యానాచ్ఛ్రాంతః పునర్జపేత్ ॥ ౭.౨,౩౭.౪౯

జపధ్యానాభియుక్తస్య క్షిప్రం యోగః ప్రసిద్ధ్యతి ॥ ౭.౨,౩౭.౪౯

ధారణా ద్వాదశాయామా ధ్యానం ద్వాదశధారణమ్ ॥ ౭.౨,౩౭.౬౦

ధ్యానద్వాదశకం యావత్సమాధిరభిధీయతే ॥ ౭.౨,౩౭.౬౦

సమాధిర్నామ యోగాంగమన్తిమం పరికీర్తితమ్ ॥ ౭.౨,౩౭.౬౧

సమాధినా చ సర్వత్ర ప్రజ్ఞాలోకః ప్రవర్తతే ॥ ౭.౨,౩౭.౬౧

యదర్థమాత్రనిర్భాసం స్తిమితో దధివత్స్థితమ్ ॥ ౭.౨,౩౭.౬౨

స్వరూపశూన్యవద్భానం సమాధిరభిధీయతే ॥ ౭.౨,౩౭.౬౨

ధ్యేయే మనః సమావేశ్య పశ్యేదపి చ సుస్థిరమ్ ॥ ౭.౨,౩౭.౬౩

నిర్వాణానలవద్యోగీ సమాధిస్థః ప్రగీయతే ॥ ౭.౨,౩౭.౬౩

న శృణోతి న చాఘ్రాతి న జల్పతి న పశ్యతి ॥ ౭.౨,౩౭.౬౪

న చ స్పర్శం విజానాతి న సంకల్పయతే మనః ॥ ౭.౨,౩౭.౬౪

నవాభిమన్యతే కించిద్బుధ్యతే న చ కాష్ఠవత్ ॥ ౭.౨,౩౭.౬౫

ఏవం శివే విలీనాత్మా సమాధిస్థ ఇహోచ్యతే ॥ ౭.౨,౩౭.౬౫

యథా దీపో నివాతస్థః స్పన్దతే న కదాచన ॥ ౭.౨,౩౭.౬౬

తథా సమాధినిష్ఠో ఽపి తస్మాన్న విచలేత్సుధీః ॥ ౭.౨,౩౭.౬౬

ఏవమభ్యసతశ్చారం యోగినో యోగముత్తమమ్ ॥ ౭.౨,౩౭.౬౭

తదన్తరాయా నశ్యంతి విఘ్నాః సర్వే శనైఃశనైః ॥ ౭.౨,౩౭.౬౭

ఓం ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాం వాయునైమిషేయర్షిసంవాదే ఉత్తరఖణ్డే యోగగతివర్ణనం నామ సప్తత్రింశో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౩౮

ఉపమన్యురువాచ

ఆలస్యం వ్యాధయస్తీవ్రాః ప్రమాదః స్థానసంశయః ॥ ౭.౨,౩౮.౧

అనవస్థితచిత్తత్వమశ్రద్ధా భ్రాంతిదర్శనమ్ ॥ ౭.౨,౩౮.౧

దుఃఖాని దౌర్మనస్యం చ విషయేషు చ లోలతా ॥ ౭.౨,౩౮.౨

దశైతే యుఞ్జతాం పుంసామన్తరాయాః ప్రకీర్తితాః ॥ ౭.౨,౩౮.౨
ఆలస్యమలసత్త్వం తు యోగినాం దేహచేతసోః ॥ ౭.౨,౩౮.౩
ధాతువైషమ్యజా దోషా వ్యాధయః కర్మదోషజాః ॥ ౭.౨,౩౮.౩
ప్రమాదో నామ యోగస్య సాధనా నామ భావనా ॥ ౭.౨,౩౮.౪
ఇదం వేత్యుభయాక్రాన్తం విజ్ఞానం స్థానసంశయః ॥ ౭.౨,౩౮.౪
అప్రతిష్ఠా హి మనసస్త్వనవస్థితిరుచ్యతే ॥ ౭.౨,౩౮.౫

౫౯౫

అశ్రద్ధా భావరహితా వృత్తిర్వై యోగవర్త్మని ॥ ౭.౨,౩౮.౫
విపర్యస్తా మతిర్యా సా భ్రాంతిరిత్యభిధీయతే ॥ ౭.౨,౩౮.౬
దుఃఖమజ్ఞానజం పుంసాం చిత్తస్యాధ్యాత్మికం విదుః ॥ ౭.౨,౩౮.౬
ఆధిభౌతికమంగోత్థం యచ్చ దుఃఖం పురా కృతైః ॥ ౭.౨,౩౮.౭
ఆధిదైవికమాఖ్యాతమశన్యస్త్రవిషాదికమ్ ॥ ౭.౨,౩౮.౭
ఇచ్ఛావిఘాతజం మోక్షం దౌర్మనస్యం ప్రచక్షతే ॥ ౭.౨,౩౮.౮
విషయేషు విచిత్రేషు విభ్రమస్తత్ర లోలతా ॥ ౭.౨,౩౮.౮
శాన్తేష్వేతేషు విఘ్నేషు యోగాసక్తస్య యోగినః ॥ ౭.౨,౩౮.౯
ఉపసర్గాః ప్రవర్తంతే దివ్యాస్తే సిద్ధిసూచకాః ॥ ౭.౨,౩౮.౯
ప్రతిభా శ్రవణం వార్తా దర్శనాస్వాదవేదనాః ॥ ౭.౨,౩౮.౧౦
ఉపసర్గాః షడిత్యేతే వ్యయే యోగస్య సిద్ధయః ॥ ౭.౨,౩౮.౧౦
సూక్ష్మే వ్యవహితే ఽతీతే విప్రకృష్టే త్వనాగతే ॥ ౭.౨,౩౮.౧౧
ప్రతిభా కథ్యతే యో ఽర్థే ప్రతిభాసో యథాతథమ్ ॥ ౭.౨,౩౮.౧౧

శ్రవణం సర్వశబ్దానాం శ్రవణే చాప్రయత్నతః ॥ ౭.౨,౩౮.౧౨

వార్తా వార్తాసు విజ్ఞానం సర్వేషామేవ దేహినామ్ ॥ ౭.౨,౩౮.౧౨

దర్శనం నామ దివ్యానాం దర్శనం చాప్రయత్నతః ॥ ౭.౨,౩౮.౧౩

తథాస్వాదశ్చ దివ్యేషు రసేష్వాస్వాద ఉచ్యతే ॥ ౭.౨,౩౮.౧౩

స్పర్శనాధిగమస్తద్వద్వేదనా నామ విశ్రుతా ॥ ౭.౨,౩౮.౧౪

గన్ధాదీనాం చ దివ్యానామాబ్రహ్మభువనాధిపాః ॥ ౭.౨,౩౮.౧౪

సంతిష్ఠన్తే చ రత్నాని ప్రయచ్ఛంతి బహూని చ ॥ ౭.౨,౩౮.౧౫

స్వచ్ఛన్దమధురా వాణీ వివిధాస్యాత్రప్రవర్తతే ॥ ౭.౨,౩౮.౧౫

రసాయనాని సర్వాణి దివ్యాశ్చౌషధయస్తథా ॥ ౭.౨,౩౮.౧౬

సిధ్యంతి ప్రణిపత్యైనం దిశంతి సురయోషితః ॥ ౭.౨,౩౮.౧౬

యోగసిద్ధ్యైకదేశే ఽపి దృష్టే మోక్షే భవేన్మతిః ॥ ౭.౨,౩౮.౧౭

దృష్టమేతన్మయా యద్వత్తద్వన్మోక్షో భవేదితి ॥ ౭.౨,౩౮.౧౭

కృశతా స్థూలతా బాల్యం వార్ధక్యం చైవ యౌవనమ్ ॥ ౭.౨,౩౮.౧౮

నానాజాతిస్వరూపం చ చతుర్ణాం దేహధారణమ్ ॥ ౭.౨,౩౮.౧౮

పార్థివాంశం వినా నిత్యం సురభిర్గన్ధసంగ్రహః ॥ ౭.౨,౩౮.౧౯

ఏవమష్టగుణం ప్రాహుః పైశాచం పార్థివం పదమ్ ॥ ౭.౨,౩౮.౧౯

జలే నివసనం చైవ భూమ్యామేవం వినిర్గమః ॥ ౭.౨,౩౮.౨౦

ఇచ్ఛేచ్ఛక్తః స్వయం పాతుం సముద్రమపి నాతురః ॥ ౭.౨,౩౮.౨౦

యత్రేచ్ఛతి జగత్యస్మింస్తత్రైవ జలదర్శనమ్ ॥ ౭.౨,౩౮.౨౧

వినా కుమ్భాదికం పాణౌ జలసఞ్చయధారణమ్ ॥ ౭.౨,౩౮.౨౧

యద్వస్తు విరసఞ్చాపి భోక్తుమిచ్ఛతి తత్క్షణాత్ ॥ ౭.౨,౩౮.౨౨

రసాదికం భవేచ్చాన్యత్రత్రయాణాం దేహధారణమ్ ॥ ౭.౨,౩౮.౨౨

నిర్వ్రణత్వం శరీరస్య పార్థివైశ్చ సమన్వితమ్ ॥ ౭.౨,౩౮.౨౩

తదిదం షోడశగుణమాప్యమైశ్వర్యమద్భుతమ్ ॥ ౭.౨,౩౮.౨౩

శరీరాదగ్నినిర్మాణం తత్తాపభయవర్జనమ్ ॥ ౭.౨,౩౮.౨౪

శక్తిర్జగదిదం దగ్ధుం యదీచ్ఛేదప్రయత్నతః ॥ ౭.౨,౩౮.౨౪

స్థాపనం వానలస్యా ఽప్సు పాణౌ పావకధారణమ్ ॥ ౭.౨,౩౮.౨౫

దగ్ధే సర్గే యథాపూర్వం ముఖే చాన్నాదిపాచనమ్ ॥ ౭.౨,౩౮.౨౫

ద్వాభ్యాం దేహవినిర్మాణమాప్యైశ్వర్యసమన్వితమ్ ॥ ౭.౨,౩౮.౨౫

ఏతచ్చతుర్వింశతిధా తైజసం పరిచక్షతే ॥ ౭.౨,౩౮.౨౬

మనోజవత్వం భూతానాం క్షణాదన్తఃప్రవేశనమ్ ॥ ౭.౨,౩౮.౨౬

౫౯౬

పర్వతాదిమహాభారధారణఞ్చాప్రయత్నతః ॥ ౭.౨,౩౮.౨౭

గురుత్వఞ్చ లఘుత్వఞ్చ పాణావనిలధారణమ్ ॥ ౭.౨,౩౮.౨౭

అంగుల్యగ్రనిపాతాద్యైర్భూమేరపి చ కమ్పనమ్ ॥ ౭.౨,౩౮.౨౮

ఏకేన దేహనిష్పత్తిర్వ్యక్తం భోగైశ్చ తైజసైః ॥ ౭.౨,౩౮.౨౮

ద్వాత్రింశద్గుణమైశ్వర్యం మారుతం కవయో విదుః ॥ ౭.౨,౩౮.౨౯

ఛాయాహీనవినిష్పత్తిరిన్ద్రియాణామదర్శనమ్ ॥ ౭.౨,౩౮.౨౯

ఖేచరత్వం యథాకామమిన్ద్రియార్థసమన్వయః ॥ ౭.౨,౩౮.౩౦

ఆకాశలంఘనం చైవ స్వదేహే తన్నివేశనమ్ ॥ ౭.౨,౩౮.౩౦

ఆకాశపిణ్డీకరణమశరీరత్వమేవ చ ॥ ౭.౨,౩౮.౩౧

అనిలైశ్వర్యసంయుక్తం చత్వారింశద్గుణం మహత్ ॥ ౭.౨,౩౮.౩౧

ఐన్ద్రమైశ్వర్యమాఖ్యాతమామ్బరం తత్ప్రచక్షతే ॥ ౭.౨,౩౮.౩౨

యథాకామోపలబ్ధిశ్చ యథాకామవినిర్గమః ॥ ౭.౨,౩౮.౩౨

సర్వస్యాభిభవశ్చైవ సర్వగుహ్యార్థదర్శనమ్ ॥ ౭.౨,౩౮.౩౩

కర్మానురూపనిర్మాణం వశిత్వం ప్రియదర్శనమ్ ॥ ౭.౨,౩౮.౩౩

సంసారదర్శనం చైవ భోగైరైన్ద్రైస్సమన్వితమ్ ॥ ౭.౨,౩౮.౩౪

ఏతచ్చాంద్రమసైశ్వర్యం మానసం గుణతో ఽధికమ్ ॥ ౭.౨,౩౮.౩౪

ఛేదనం తాడనం చైవ బంధనం మోచనం తథా ॥ ౭.౨,౩౮.౩౫

గ్రహణం సర్వభూతానాం సంసారవశవర్తినామ్ ॥ ౭.౨,౩౮.౩౫

ప్రసాదశ్చాపి సర్వేషాం మృత్యుకాలజయస్తథా ॥ ౭.౨,౩౮.౩౬

ఆభిమానికమైశ్వర్యం ప్రాజాపత్యం ప్రచక్షతే ॥ ౭.౨,౩౮.౩౬

ఏతచ్చాన్ద్రమసైర్భోగైః షట్పఞ్చాశద్గుణం మహత్ ॥ ౭.౨,౩౮.౩౭

సర్గః సంకల్పమాత్రేణ త్రాణం సంహరణం తథా ॥ ౭.౨,౩౮.౩౭

స్వాధికారశ్చ సర్వేషాం భూతచిత్తప్రవర్తనమ్ ॥ ౭.౨,౩౮.౩౮

అసాదృశ్యం చ సర్వస్య నిర్మాణం జగతః పృథక్ ॥ ౭.౨,౩౮.౩౮

శుభాశుభస్య కరణం ప్రాజాపత్యైశ్చ సంయుతమ్ ॥ ౭.౨,౩౮.౩౯

చతుష్షష్టిగుణం బ్రాహ్మమైశ్వర్యం చ ప్రచక్షతే ॥ ౭.౨,౩౮.౩౯

బౌద్ధాదస్మాత్పరం గౌణమైశ్వర్యం ప్రాకృతం విదుః ॥ ౭.౨,౩౮.౪౦

వైష్ణవం తత్సమాఖ్యాతం తస్యైవ భువనస్థితిః ॥ ౭.౨,౩౮.౪౦

బ్రహ్మణా తత్పదం సర్వం వక్తుమన్యైర్న శక్యతే ॥ ౭.౨,౩౮.౪౦

తత్పౌరుషం చ గౌణం చ గణేశం పదమైశ్వరమ్ ॥ ౭.౨,౩౮.౪౧

విష్ణునా తత్పదం కించిజ్జ్ఞాతుమన్యైర్న శక్యతే ॥ ౭.౨,౩౮.౪౧

విజ్ఞానసిద్ధయశ్చైవ సర్వా ఏవౌపసర్గికాః ॥ ౭.౨,౩౮.౪౨

నిరోద్ధవ్యా ప్రయత్నేన వైరాగ్యేణ పరేణ తు ॥ ౭.౨,౩౮.౪౨

ప్రతిభాసేష్వశుద్ధేషు గుణేష్వాసక్తచేతసః ॥ ౭.౨,౩౮.౪౩

న సిధ్యేత్పరమైశ్వర్యమభయం సార్వకామికమ్ ॥ ౭.౨,౩౮.౪౩

తస్మాద్గుణాంశ్చ భోగాంశ్చ దేవాసురమహీభృతామ్ ॥ ౭.౨,౩౮.౪౪

తృణవద్యస్త్యజేత్తస్య యోగసిద్ధిః పరా భవేత్ ॥ ౭.౨,౩౮.౪౪

అథవానుగ్రహేచ్ఛాయాం జగతో విచరేన్మునిః ॥ ౭.౨,౩౮.౪౫

యథాకామంగుణాన్భోగాన్భుక్త్వా ముక్తిం ప్రయాస్యతి ॥ ౭.౨,౩౮.౪౫

అథ ప్రయోగం యోగస్య వక్ష్యే శృణు సమాహితః ॥ ౭.౨,౩౮.౪౬

శుభే కాలే శుభే దేశే శివక్షేత్రాదికే పునః ॥ ౭.౨,౩౮.౪౬

విజనే జంతురహితే నిఃశబ్దే బాధవర్జితే ॥ ౭.౨,౩౮.౪౬

సుప్రలిప్తే స్థలే సౌమ్యే గన్ధధూపాదివాసితే ॥ ౭.౨,౩౮.౪౭

ముక్తపుష్పసమాకీర్ణే వితానాది విచిత్రితే ॥ ౭.౨,౩౮.౪౭

కుశపుష్పసమిత్తోయఫలమూలసమన్వితే ॥ ౭.౨,౩౮.౪౮

నాగ్న్యభ్యాశే జలాభ్యాశే శుష్కపర్ణచయే ఽపి వా ॥ ౭.౨,౩౮.౪౮

౫౯౬

న దంశమశకాకీర్ణే సర్పశ్వాపదసంకులే ॥ ౭.౨,౩౮.౪౯

న చ దుష్టమృగాకీర్ణే న భయే దుర్జనావృతే ॥ ౭.౨,౩౮.౪౯

శ్మశానే చైత్యవల్మీకే జీర్ణాగారే చతుష్పథే ॥ ౭.౨,౩౮.౫౦

నదీనదసముద్రాణాం తీరే రథ్యాంతరే ఽపి వా ॥ ౭.౨,౩౮.౫౦
న జీర్ణోద్యానగోష్ఠాదౌ నానిష్టే న చ నిందితే ॥ ౭.౨,౩౮.౫౧
నాజీర్ణాప్లురసోద్గారే న చ విణ్మూత్రదూషితే ॥ ౭.౨,౩౮.౫౧
నచ్ఛర్ద్యామాతిసారే వా నాతిభుక్తౌ శ్రమాన్వితే ॥ ౭.౨,౩౮.౫౨
న చాతిచింతాకులితో న చాతిక్షుత్పిపాసితః ॥ ౭.౨,౩౮.౫౨
నాపి స్వగురుకర్మాదౌ ప్రసక్తో యోగమాచరేత్ ॥ ౭.౨,౩౮.౫౩
యుక్తాహారవిహారశ్చ యుక్తచేష్టశ్చ కర్మసు ॥ ౭.౨,౩౮.౫౩
యుక్తనిద్రాప్రబోధశ్చ సర్వాయాసవివర్జితః ॥ ౭.౨,౩౮.౫౪
ఆసనం మృదులం రమ్యం విపులం సుసమం శుచి ॥ ౭.౨,౩౮.౫౪
పద్మకస్వస్తికాదీనామభ్యసేదాసనేషు చ ॥ ౭.౨,౩౮.౫౫
అభివంద్య స్వగుర్వంతానభివాద్యాననుక్రమాత్ ॥ ౭.౨,౩౮.౫౫
ఋజుగ్రీవశిరోవక్షా నాతిశ్లేచ్ఛిష్టలోచనః ॥ ౭.౨,౩౮.౫౬
కించిదున్నామితశిరా దంతైర్దంతాన్న సంస్పృశేత్ ॥ ౭.౨,౩౮.౫౬
దంతాగ్రసంస్థితా జిహ్వామచలాం సన్నివేశ్య చ ॥ ౭.౨,౩౮.౫౭
పార్ష్ణిభ్యాం వృషణౌ రక్షంస్తథా ప్రజననం పునః ॥ ౭.౨,౩౮.౫౭
ఊర్వోరుపరి సంస్థాప్య బాహూ తిర్యగయత్నతః ॥ ౭.౨,౩౮.౫౮
దక్షిణం కరపృష్ఠం తు న్యస్య వామతలోపరి ॥ ౭.౨,౩౮.౫౮
ఉన్నామ్య శనకైః పృష్ఠమురో విష్టభ్య చాగ్రతః ॥ ౭.౨,౩౮.౫౯
సంప్రేక్ష్య నాసికాగ్రం స్వం దిశశ్చానవలోకయన్ ॥ ౭.౨,౩౮.౫౯
సంభృతప్రాణసంచారః పాషాణ ఇవ నిశ్చలః ॥ ౭.౨,౩౮.౬౦
స్వదేహాయతనస్యాంతర్విచింత్య శివమంబయా ॥ ౭.౨,౩౮.౬౦

హృత్పద్మపీఠికామధ్యే ధ్యానయజ్ఞేన పూజయేత్ ॥ ౭.౨,౩౮.౬౧

మూలే నాసాగ్రతో నాభౌ కంఠే వా తాలురంధ్రయోః ॥ ౭.౨,౩౮.౬౧

భ్రూమధ్యే ద్వారదేశే వా లలాటే మూర్ధ్ని వా స్మరేత్ ॥ ౭.౨,౩౮.౬౨

పరికల్ప్య యథాన్యాయం శివయోః పరమాసనమ్ ॥ ౭.౨,౩౮.౬౨

తత్ర సావరణం వాపి నిరావరణమేవ వా ॥ ౭.౨,౩౮.౬౩

ద్విదలేషోడశారే వా ద్వాదశారే యథావిధి ॥ ౭.౨,౩౮.౬౩

దశారే వా షడస్రే వా చతురస్రే శివం స్మరేత్ ॥ ౭.౨,౩౮.౬౪

భ్రువోరంతరతః పద్మం ద్విదలం తడిదుజ్జ్వలమ్ ॥ ౭.౨,౩౮.౬౪

భ్రూమధ్యస్థారవిన్దస్య క్రమాద్వై దక్షిణోత్తరే ॥ ౭.౨,౩౮.౬౫

విద్యుత్సమానవర్ణే చ పర్ణే వర్ణావసానకే ॥ ౭.౨,౩౮.౬౫

షోడశారస్య పత్రాణి స్వరాః షోడశ తాని వై ॥ ౭.౨,౩౮.౬౬

పూర్వాదీని క్రమాదేతత్పద్మం కన్దస్య మూలతః ॥ ౭.౨,౩౮.౬౬

కకారాదిటకారాంతా వర్ణాః పర్ణాన్యనుక్రమాత్ ॥ ౭.౨,౩౮.౬౭

భానువర్ణస్య పద్మస్య ధ్యేయం తద్గ హృదయాన్తరే ॥ ౭.౨,౩౮.౬౭

గోక్షీరధవలస్యోక్తా డాదిఫాన్తా యథాక్రమమ్ ॥ ౭.౨,౩౮.౬౮

అధో దలస్యామ్బుజస్య ఏతస్య ౨ చ దలాని షట్ ॥ ౭.౨,౩౮.౬౮

విధూమాంగారవర్ణస్య వర్ణా వాద్యాశ్చ లాన్తిమాః ॥ ౭.౨,౩౮.౬౯

మూలాధారారవిందస్య హేమాభస్య యథాక్రమమ్ ॥ ౭.౨,౩౮.౬౯

వకారాదిసకారాన్తా వర్ణాః పర్ణమయాః స్థితాః ॥ ౭.౨,౩౮.౬౯

ఏతేష్వథారవిందేషు యత్రైవాభిరతం మనః ॥ ౭.౨,౩౮.౭౦

తత్రైవ దేవం దేవీం చ చింతయేద్ధీరయా ధియా ॥ ౭.౨,౩౮.౭౦

అంగుష్ఠమాత్రమమలం దీప్యమానం సమంతతః ॥ ౭.౨,౩౮.౭౧

శుద్ధదీపశిఖాకారం స్వశక్త్యా పూర్ణమణ్డితమ్ ॥ ౭.౨,౩౮.౭౧

ఇన్దురేఖాసమాకారం తారారూపమథాపి వా ॥ ౭.౨,౩౮.౭౨

నీవారశూకసన్దృశం బిససూత్రాభమేవ వా ॥ ౭.౨,౩౮.౭౨

కదమ్బగోలకాకారం తుషారకణికోపమమ్ ॥ ౭.౨,౩౮.౭౩

క్షిత్యాదితత్త్వవిజయం ధ్యాతా యద్యపి వాఞ్ఛతి ॥ ౭.౨,౩౮.౭౩

తత్తత్తత్త్వాధిపామేవ మూర్తిం స్థూలాం విచింతయేత్ ॥ ౭.౨,౩౮.౭౪

సదాశివాంతా బ్రహ్మాద్యభవాద్యాశ్చాష్టమూర్తయః ॥ ౭.౨,౩౮.౭౪

శివస్య మూర్తయః స్థూలాః శివశాస్త్రే వినిశ్చితాః ॥ ౭.౨,౩౮.౭౫

ఘోరా మిశ్రా ప్రశాన్తాశ్చ మూర్తయస్తా మునీశ్వరైః ॥ ౭.౨,౩౮.౭౫

ఫలాభిలాషరహితైశ్చిన్త్యాశ్చిన్తావిశారదైః ॥ ౭.౨,౩౮.౭౬

ఘోరాశ్చేచ్చింతితాః కుర్యుః పాపరోగపరిక్షయమ్ ॥ ౭.౨,౩౮.౭౬

చిరేణ మిశ్రే సౌమ్యే తు న సద్యో న చిరాదపి ॥ ౭.౨,౩౮.౭౭

సౌమ్యే ముక్తిర్విశేషేణ శాంతిః ప్రజ్ఞా ప్రసిధ్యతి ॥ ౭.౨,౩౮.౭౭

సిధ్యంతి సిద్ధయశ్చాత్ర క్రమశో నాత్ర సంశయః ॥ ౭.౨,౩౮.౭౮

ఓం ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డే
యోగగతౌ విఘ్నోత్పత్తివర్ణనం నామాష్టత్రింశో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౩౯

ఉపమన్యురువాచ

శ్రీకంఠనాథం స్మరతాం సద్యః సర్వార్థసిద్ధయః ॥ ౭.౨,౩౯.౧

ప్రసిధ్యంతీతి మత్వైకే తం వై ధ్యాయంతి యోగినః ॥ ౭.౨,౩౯.౧

స్థిత్యర్థం మనసః కేచిత్స్థూలధ్యానం ప్రకుర్వతే ॥ ౭.౨,౩౯.౨

స్థూలం తు నిశ్చలం చేతో భవేత్సూక్ష్మే తు తత్స్థిరమ్ ॥ ౭.౨,౩౯.౨

శివే తు చింతితే సాక్షాత్సర్వాః సిధ్యన్తి సిద్ధయః ॥ ౭.౨,౩౯.౩

మూర్త్యంతరేషు ధ్యాతేషు శివరూపం విచింతయేత్ ॥ ౭.౨,౩౯.౩

లక్షయేన్మనసః స్థైర్యం తత్తద్ధ్యాయేత్పునః పునః ॥ ౭.౨,౩౯.౪

ధ్యానమాదౌ సవిషయం తతో నిర్విషయం జగుః ॥ ౭.౨,౩౯.౪

తత్ర నిర్విషయం ధ్యానం నాస్తీత్యేవ సతాం మతమ్ ॥ ౭.౨,౩౯.౫

బుద్ధేర్హి సన్తతిః కాచిద్ధ్యానమిత్యభిధీయతే ॥ ౭.౨,౩౯.౫

తేన నిర్విషయా బుద్ధిః కేవలేహ ప్రవర్తతే ॥ ౭.౨,౩౯.౬

తస్మాత్సవిషయం ధ్యానం బాలార్కకిరణాశ్రయమ్ ॥ ౭.౨,౩౯.౬

సూక్ష్మాశ్రయం నిర్విషయం నాపరం పరమార్థతః ॥ ౭.౨,౩౯.౭

యద్వా సవిషయం ధ్యానం తత్సాకారసమాశ్రయమ్ ॥ ౭.౨,౩౯.౭

నిరాకారాత్మసంవిత్తిర్ధ్యానం నిర్విషయం మతమ్ ॥ ౭.౨,౩౯.౮

నిర్బీజం చ సబీజం చ తదేవ ధ్యానముచ్యతే ॥ ౭.౨,౩౯.౮

నిరాకారశ్రయత్వేన సాకారాశ్రయతస్తథా ॥ ౭.౨,౩౯.౯

తస్మాత్సవిషయం ధ్యానమాదౌ కృత్వా సబీజకమ్ ॥ ౭.౨,౩౯.౯

అంతే నిర్విషయం కుర్యాన్నిర్బీజం సర్వసిద్ధయే ॥ ౭.౨,౩౯.౧౦

ప్రాణాయామేన సిధ్యంతి దేవ్యాః శాంత్యాదయః క్రమాత్ ॥ ౭.౨,౩౯.౧౦

శాంతిః ప్రశాంతిర్దీప్తిశ్చ ప్రసాదశ్చ తతః పరమ్ ॥ ౭.౨,౩౯.౧౧

శమః సర్వాపదాం చైవ శాంతిరిత్యభిధీయతే ॥ ౭.౨,౩౯.౧౧

౫౯౭

తమసో ఽన్తబహిర్నాశః ప్రశాన్తిః పరిగీయతే ॥ ౭.౨,౩౯.౧౨
బహిరన్తఃప్రకాశో యో దీప్తిరిత్యభిధీయతే ॥ ౭.౨,౩౯.౧౨
స్వస్థతా యా తు సా బుద్ధేః ప్రసాదః పరికీర్తితః ॥ ౭.౨,౩౯.౧౩
కారణాని చ సర్వాణి సబాహ్యాభ్యంతరాణి చ ॥ ౭.౨,౩౯.౧౩
బుద్ధేః ప్రసాదతః క్షిప్రం ప్రసన్నాని భవన్త్యుత ॥ ౭.౨,౩౯.౧౪
ధ్యాతా ధ్యానం తథా ధ్యేయం యద్వా ధ్యానప్రయోజనమ్ ॥ ౭.౨,౩౯.౧౪
ఏతచ్చతుష్టయం జ్ఞాత్వా ధ్యాతా ధ్యానం సమాచరేత్ ॥ ౭.౨,౩౯.౧౪
జ్ఞానవైరాగ్యసంపన్నో నిత్యమవ్యగ్రమానసః ॥ ౭.౨,౩౯.౧౫
శ్రద్దధానః ప్రసన్నాత్మా ధ్యాతా సద్భిరుదాహృతః ॥ ౭.౨,౩౯.౧౫
ధ్యై చింతాయాం స్మృతో ధాతుః శివచింతా ముహుర్ముహుః ॥ ౭.౨,౩౯.౧౬
యోగాభ్యాసస్తథాల్పే ఽపి యథా పాపం వినాశయేత్ ॥ ౭.౨,౩౯.౧౭
ధ్యాయతః క్షణమాత్రం వా శ్రద్ధయా పరమేశ్వరమ్ ॥ ౭.౨,౩౯.౧౭
అవ్యాక్షిప్తేన మనసా ధ్యానమిత్యభిధీయతే ॥ ౭.౨,౩౯.౧౮
బుద్ధిప్రవాహరూపస్య ధ్యానస్యాస్యావలంబనమ్ ॥ ౭.౨,౩౯.౧౯
ధ్యేయమిత్యుచ్యతే సద్భిస్తచ్చ సాంబః స్వయం శివః ॥ ౭.౨,౩౯.౧౯
విముక్తిప్రత్యయం పూర్ణమైశ్వర్యం చాణిమాదికమ్ ॥ ౭.౨,౩౯.౨౦
శివధ్యానస్య పూర్ణస్య సాక్షాదుక్తం ప్రయోజనమ్ ॥ ౭.౨,౩౯.౨౦
యస్మాత్సౌఖ్యం చ మోక్షం చ ధ్యానాదభయమాప్నుయాత్ ॥ ౭.౨,౩౯.౨౧
తస్మాత్సర్వం పరిత్యజ్య ధ్యానయుక్తో భవేన్నరః ॥ ౭.౨,౩౯.౨౧
నాస్తి ధ్యానం వినా జ్ఞానం నాస్తి ధ్యానమయోగినః ॥ ౭.౨,౩౯.౨౨

ధ్యానం జ్ఞానం చ యస్యాస్తి తీర్ణస్తేన భవార్ణవః ॥ ౭.౨,౩౯.౨౨

జ్ఞానం ప్రసన్నమేకాగ్రమశేషోపాధివర్జితమ్ ॥ ౭.౨,౩౯.౨౩

యోగాభ్యాసేన యుక్తస్య యోగినస్త్వేవ సిధ్యతి ॥ ౭.౨,౩౯.౨౩

ప్రక్షీణాశేషపాపానాం జ్ఞానే ధ్యానే భవేన్మతిః ॥ ౭.౨,౩౯.౨౪

పాపోపహతబుద్ధీనాం తద్వార్తాపి సుదుర్లభా ॥ ౭.౨,౩౯.౨౪

యథావహ్నిర్మహాదీప్తః శుష్కమార్ద్రం చ నిర్దహేత్ ॥ ౭.౨,౩౯.౨౫

తథా శుభాశుభం కర్మ ధ్యానాగ్నిర్దహతే క్షణాత్ ॥ ౭.౨,౩౯.౨౫

అత్యల్పో ఽపి యథా దీపః సుమహన్నాశయేత్తమః ॥ ౭.౨,౩౯.౨౬

యోగాభ్యాసస్తథాల్పో ఽపి మహాపాపం వినాశయేత్ ॥ ౭.౨,౩౯.౨౬

ధ్యాయతః క్షణమాత్రం వా శ్రద్ధయా పరమేశ్వరమ్ ॥ ౭.౨,౩౯.౨౭

యద్భవేత్సుమహచ్ఛ్రేయస్తస్యాంతో నైవ విద్యతే ॥ ౭.౨,౩౯.౨౭

నాస్తి ధ్యానసమం తీర్థం నాస్తి ధ్యానసమం తపః ॥ ౭.౨,౩౯.౨౮

నాస్తి ధ్యానసమో యజ్ఞస్తస్మాద్ధ్యానం సమాచరేత్ ॥ ౭.౨,౩౯.౨౮

తీర్థాని తోయపూర్ణాని దేవాన్పాషాణమృన్మయాన్ ॥ ౭.౨,౩౯.౨౯

యోగినో న ప్రపద్యంతే స్వాత్మప్రత్యయకారణాత్ ॥ ౭.౨,౩౯.౨౯

యోగినాం చ వపుః సూక్ష్మం భవేత్ప్రత్యక్షమైశ్వరమ్ ॥ ౭.౨,౩౯.౩౦

యథా స్థూలమయుక్తానాం మృత్కాష్ఠాద్యైః ప్రకల్పితమ్ ॥ ౭.౨,౩౯.౩౦

యథేహాంతశ్చరా రాజ్ఞః ప్రియాః స్యుర్న బహిశ్చరాః ॥ ౭.౨,౩౯.౩౧

తథాంతర్ధ్యాననిరతాః ప్రియాశ్శంభోర్న కర్మిణః ॥ ౭.౨,౩౯.౩౧

బహిస్కరా యథా లోకే నాతీవ ఫలభోగినః ॥ ౭.౨,౩౯.౩౨

౫౯౮

దృష్ట్వా నరేన్ద్రభవనే తద్వదత్రాపి కర్మిణః ॥ ౭.౨,౩౯.౩౨

యద్యంతరా విపద్యంతే జ్ఞానయోగార్థముద్యతః ॥ ౭.౨,౩౯.౩౩

యోగస్యోద్యోగమాత్రేణ రుద్రలోకం గమిష్యతి ॥ ౭.౨,౩౯.౩౩

అనుభూయ సుఖం తత్ర స జాతో యోగినాం కులే ॥ ౭.౨,౩౯.౩౪

జ్ఞానయోగం పునర్లబ్ధ్వా సంసారమతివర్తతే ॥ ౭.౨,౩౯.౩౪

జిజ్ఞాసురపి యోగస్య యాం గతిం లభతే నరః ॥ ౭.౨,౩౯.౩౫

న తాం గతిమవాప్నోతి సర్వైరపి మహామఖైః ॥ ౭.౨,౩౯.౩౫

ద్విజానాం వేదవిదుషాం కోటిం సంపూజ్య యత్ఫలమ్ ॥ ౭.౨,౩౯.౩౬

భిక్షామాత్రప్రదానేన తత్ఫలం శివయోగినే ॥ ౭.౨,౩౯.౩౬

యజ్ఞాగ్నిహోత్రదానేన తీర్థహోమేషు యత్ఫలమ్ ॥ ౭.౨,౩౯.౩౭

యోగినామన్నదానేన తత్సమస్తం ఫలం లభేత్ ॥ ౭.౨,౩౯.౩౭

యే చాపవాదం కుర్వంతి విమూఢాశ్శివయోగినామ్ ॥ ౭.౨,౩౯.౩౮

శ్రోతృభిస్తే ప్రపద్యన్తే నరకేష్వామహీక్షయాత్ ॥ ౭.౨,౩౯.౩౮

సతి శ్రోతరి వక్తాస్యాదపవాదస్య యోగినామ్ ॥ ౭.౨,౩౯.౩౯

తస్మాచ్ఛ్రోతా చ పాపీయాన్దణ్డ్యస్సుమహతాం మతః ॥ ౭.౨,౩౯.౩౯

యే పునః సతతం భక్త్యా భజంతి శవయోగినః ॥ ౭.౨,౩౯.౩౯

తే విదంతి మహాభోగానంతే యోగం చ శాంకరమ్ ॥ ౭.౨,౩౯.౪౦

భోగార్థిభిర్నరైస్తస్మాత్సంపూజ్యాః శివయోగినః ॥ ౭.౨,౩౯.౪౦

ప్రతిశ్రయాన్నపానాద్యైః శయ్యాప్రావరణాదిభిః ॥ ౭.౨,౩౯.౪౧

యోగధర్మః ససారత్వాదభేద్యః పాపముద్గరైః ॥ ౭.౨,౩౯.౪౧

వజ్రతండులవజ్జ్ఞేయం తథా పాపేన యోగినః ॥ ౭.౨,౩౯.౪౨

న లిప్యంతే చ తాపౌఘైః పద్మపత్రం యథాంభసా ॥ ౭.౨,౩౯.౪౨

యస్మిన్దేశే వసేన్నిత్యం శివయోగరతో మునిః ॥ ౭.౨,౩౯.౪౩

సో ఽపి దేశో భవేత్పూతః సపూత ఇతి కిం పునః ॥ ౭.౨,౩౯.౪౩

తస్మాత్సర్వం పరిత్యజ్య కృత్యమన్యద్విచక్షణః ॥ ౭.౨,౩౯.౪౪

సర్వదుఃఖప్రహాణాయ శివయోగం సమభ్యసేత్ ॥ ౭.౨,౩౯.౪౪

సిద్ధయోగఫలో యోగీ లోకానాం హితకామ్యయా ॥ ౭.౨,౩౯.౪౫

భోగాన్భుక్త్వా యథాకామం విహరేద్వాత్ర వర్తతామ్ ॥ ౭.౨,౩౯.౪౫

అథవా క్షుద్రమిత్యేవ మత్వా వైషయికం సుఖమ్ ॥ ౭.౨,౩౯.౪౬

త్యక్త్వా విరాగయోగేన స్వేచ్ఛయా కర్మ ముచ్యతామ్ ॥ ౭.౨,౩౯.౪౬

యస్త్వాసన్నాం మృతిం మర్త్యో దృష్టారిష్టం చ భూయసా ॥ ౭.౨,౩౯.౪౭

స యోగారమ్భనిరతః శివక్షేత్రం సమాశ్రయేత్ ॥ ౭.౨,౩౯.౪౭

స తత్ర నివసన్నేవ యది ధీరమనా నరః ॥ ౭.౨,౩౯.౪౮

ప్రాణాన్వినాపి రోగాద్యైః స్వయమేవ పరిత్యజేత్ ॥ ౭.౨,౩౯.౪౮

కృత్వాప్యనశనం చైవ హుత్వా చాంగం శివానలే ॥ ౭.౨,౩౯.౪౯

క్షిప్త్వా వా శివతీర్థేషు స్వదేహమవగాహనాత్ ॥ ౭.౨,౩౯.౪౯

శివశాస్త్రోక్తవిధివత్ప్రాణాన్యస్తు పరిత్యజేత్ ॥ ౭.౨,౩౯.౫౦

సద్య ఏవ విముచ్యేత నాత్ర కార్యా విచారణా ౨ ॥ ౭.౨,౩౯.౫౦

రోగాద్యైర్వాథ వివశః శివక్షేత్రం సమాశ్రితః ॥ ౭.౨,౩౯.౫౧

మ్రియతే యది సోప్యేవం ముచ్యతే నాత్ర సంశయః ॥ ౭.౨,౩౯.౫౧

౧ ఉద్యోగం కుర్వీత ఇత్యర్థః
౨ న చాసావాత్మఘాతక ఇతి పాఠాన్తరమ్

౫౯౮

యథా హి మరణం శ్రేష్ఠముశంత్యనశనాదిభిః ॥ ౭.౨,౩౯.౫౨
శాస్త్రవిశ్రంభధీరేణ మనసా క్రియతే యతః ॥ ౭.౨,౩౯.౫౨
శివనిన్దారతం హత్వా పీడితః స్వయమేవ వా ॥ ౭.౨,౩౯.౫౩
యస్త్యజేద్దుస్త్యజాన్ప్రాణాన్న స భూయః ప్రజాయతే ॥ ౭.౨,౩౯.౫౩
శివనిన్దారతం హంతుమశక్తో యః స్వయం మృతః ॥ ౭.౨,౩౯.౫౪
సద్య ఏవ ప్రముచ్యేత త్రిః సప్తకులసంయుతః ॥ ౭.౨,౩౯.౫౪
శివార్థే యస్త్యజేత్ప్రాణాఞ్ఛివభక్తార్థమేవ వా ॥ ౭.౨,౩౯.౫౫
న తేన సదృశః కశ్చిన్ముక్తిమార్గస్థితో నరః ॥ ౭.౨,౩౯.౫౫
తస్మాచ్ఛీఘ్రతరా ముక్తిస్తస్య సంసారమండలాత్ ॥ ౭.౨,౩౯.౫౬
ఏతేష్వన్యతమోపాయం కథమప్యవలమ్బ్య వా ॥ ౭.౨,౩౯.౫౬
షడధ్వశుద్ధిం విధివత్ప్రాప్తో వా మ్రియతే యది ॥ ౭.౨,౩౯.౫౭
పశూనామివ తస్యేహ న కుర్యాదౌర్ధ్వదైహికమ్ ॥ ౭.౨,౩౯.౫౭
నైవాశౌచం ప్రపద్యేత తత్పుత్రాదివిశేషతః ॥ ౭.౨,౩౯.౫౮
శివచారార్థమథవా శివవిద్యార్థమేవ వా ॥ ౭.౨,౩౯.౫౮
ఖనేద్వా భువి తద్దేహం దహేద్వా శుచినాగ్నినా ॥ ౭.౨,౩౯.౫౮
క్షిపేద్వాప్సు శివాస్వేవ త్యజేద్వా కాష్ఠలోష్టవత్ ॥ ౭.౨,౩౯.౫౯

అథైనమపి చోద్దిశ్య కర్మ చేత్కర్తుమీప్సితమ్ ॥ ౭.౨,౩౯.౫౯

కల్యాణమేవ కుర్వీత శక్త్యా భక్తాంశ్చ తర్పయేత్ ॥ ౭.౨,౩౯.౬౦

ధనం తస్య భజేచ్చైవః శైవీ చేతస్య సన్తతిః ॥ ౭.౨,౩౯.౬౦

నాస్తి చేత్తచ్ఛివే దద్యాన్నదద్యాత్పశుసన్తతిః ॥ ౭.౨,౩౯. ౬౦

ఓం ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డే శైవయోగవర్ణనం నామైకోనచత్వారింశో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౪౦

శ్రీసూత ఉవాచ

ఇతి స విజితమన్యోర్వ్యాదవేనోపమన్యోరధిగతమభిధాయ జ్ఞానయోగం మునిభ్యః ॥ ౭.౨,౪౦.౧

ప్రణతిముపగతేభ్యస్తేభ్య ఉద్భావితాత్మా సపది వియతి వాయుః సాయమన్తర్హితో ఽభూత్ ॥ ౭.౨,౪౦.౧

తతః ప్రభాతసమయే నైమిషీయాస్తపోధనాః ॥ ౭.౨,౪౦.౨

సత్రాన్తే ఽవభృథం కర్తుం సర్వ ఏవ సముద్యయుః ॥ ౭.౨,౪౦.౨

తదా బ్రహ్మసమాదేశాద్దేవీ సాక్షాత్సరస్వతీ ॥ ౭.౨,౪౦.౩

ప్రసన్నా స్వాదుసలిలా ప్రావర్తత నదీశుభా ॥ ౭.౨,౪౦.౩

సరస్వతీం నదీం దృష్ట్వా మునయో హృష్టమానసాః ॥ ౭.౨,౪౦.౪

సమాప్య సత్రం ప్రారబ్ధం చక్రుస్తత్రావగాహనమ్ ॥ ౭.౨,౪౦.౪

అథ సంతర్ప్య దేవాదీంస్తదీయైః సలిలైః శివైః ॥ ౭.౨,౪౦.౫

స్మరన్తః పూర్వవృత్తాన్తం యయుర్వారాణసీం ప్రతి ॥ ౭.౨,౪౦.౫

తదా తే హిమవత్పాదాత్పతన్తీం దక్షిణాముఖీమ్ ॥ ౭.౨,౪౦.౬

దృష్ట్వా భాగీరథీ తత్ర స్నాత్వా తత్తీరతో యయుః ॥ ౭.౨,౪౦.౬
తతో వారాణసీం ప్రాప్య ముదితాస్సర్వ ఏవ తే ॥ ౭.౨,౪౦.౭
తదోత్తరప్రవాహాయాం గంగాయామవగాహ్య చ ॥ ౭.౨,౪౦.౭
అవిముక్తేశ్వరం లింగం దృష్ట్వాభ్యర్చ్య విధానతః ॥ ౭.౨,౪౦.౮
ప్రయాతుముద్యతాస్తత్ర దదృశుర్దివి భాస్వరమ్ ॥ ౭.౨,౪౦.౮
సూర్యకోటిప్రతీకాశం తేజోదివ్యం మహాద్భుతమ్ ॥ ౭.౨,౪౦.౯
ఆత్మప్రభావితానేన వ్యాప్తసర్వదిగన్తరమ్ ॥ ౭.౨,౪౦.౯
అథ పాశుపతాః సిద్ధాః భస్మసఞ్ఛన్నవిగ్రహాః ॥ ౭.౨,౪౦.౧౦
మునయో ఽభ్యేత్య శతశో లీనాః స్యుస్తత్ర తేజసి ॥ ౭.౨,౪౦.౧౦
౫౯౯

తథా విలీయమానేషు తపస్విషు మహాత్మసు ॥ ౭.౨,౪౦.౧౧
సద్యస్తిరోదధే తేజస్తదద్భుతమివాభవత్ ॥ ౭.౨,౪౦.౧౧
తద్దృష్ట్వా మహదాశ్చర్యం నైమిషీయా మహర్షయః ॥ ౭.౨,౪౦.౧౨
కిమేతదిత్యజానన్తో యయుర్బ్రహ్మవనం ప్రతి ॥ ౭.౨,౪౦.౧౨
ప్రాగేవైషాం తు గమనాత్పవనో లోకపావనః ॥ ౭.౨,౪౦.౧౩
దర్శనం నైమిషీయాణాం సంవాదస్తైర్మహాత్మనః ॥ ౭.౨,౪౦.౧౩
శ్రద్ధాం బుద్ధిం తత స్తేషాం సాంబే సానుచరే శివే ॥ ౭.౨,౪౦.౧౪
సమాప్తిం చాపి సత్రస్య దీర్ఘపూర్వస్య సత్రిణామ్ ॥ ౭.౨,౪౦.౧౪
విజ్ఞాప్య జగతాం ధాత్రే బ్రహ్మణే బ్రహ్మయోనయే ॥ ౭.౨,౪౦.౧౫
స్వకార్యే తదనుజ్ఞాతో జగామ స్వపురం ప్రతి ॥ ౭.౨,౪౦.౧౫

అథ స్థానగతో బ్రహ్మా తుమ్బురోర్నారదస్య చ ॥ ౭.౨,౪౦.౧౬

పరస్పర స్పర్ధితయోర్గానే వివదమానయోః ॥ ౭.౨,౪౦.౧౬

తదుద్భావితగానోత్థరసైర్మాధ్యస్థమాచరన్ ॥ ౭.౨,౪౦.౧౭

గన్ధర్వైరప్సరోభిశ్చ సుఖమాస్తే నిషేవితః ॥ ౭.౨,౪౦.౧౭

తదానవసరాదేవ ద్వాఃస్థైర్ద్వారి నివారితాః ॥ ౭.౨,౪౦.౧౮

మునయో బ్రహ్మభవనాద్బహిః పార్శ్వముపావిశన్ ॥ ౭.౨,౪౦.౧౮

అథ తుమ్బురుణా గానే సమతాం ప్రాప్య నారదః ॥ ౭.౨,౪౦.౧౯

సాహచర్యేష్వనుజ్ఞాతో బ్రహ్మణా పరమేష్ఠినా ॥ ౭.౨,౪౦.౧౯

త్యక్త్వా పరస్పరస్పర్ధాం మైత్రీం చ పరమాం గతః ॥ ౭.౨,౪౦.౨౦

సహ తేనాప్సరోభిశ్చ గన్ధర్వైశ్చ సమావృతః ॥ ౭.౨,౪౦.౨౦

ఉపవీణయితుం దేవం నకులీశ్వరమీశ్వరమ్ ॥ ౭.౨,౪౦.౨౧

భవనాన్నిర్యయౌ ధాతుర్జలదాదంశుమానివ ॥ ౭.౨,౪౦.౨౧

తం దృష్ట్వా షట్కులీయాస్తే నారదం మునిగోవృషమ్ ॥ ౭.౨,౪౦.౨౨

ప్రణమ్యావసరం శంభోః పప్రచ్ఛుః పరమాదరాత్ ॥ ౭.౨,౪౦.౨౨

స చావసర ఏవాయమితోంతర్గమ్యతామితి ॥ ౭.౨,౪౦.౨౩

వదన్యయావన్యపరస్త్వరయా పరయా యుతః ॥ ౭.౨,౪౦.౨౩

తతో ద్వారి స్థితా యే వై బ్రహ్మణే తాన్న్యవేదయన్ ॥ ౭.౨,౪౦.౨౪

తేన తే వివిశుర్వేశ్మ పిండీభూయాండజన్మనః ॥ ౭.౨,౪౦.౨౪

ప్రవిశ్య దూరతో దేవం ప్రణమ్య భువి దండవత్ ॥ ౭.౨,౪౦.౨౫

సమీపే తదనుజ్ఞాతాః పరివృత్యోపతస్థిరే ॥ ౭.౨,౪౦.౨౫

తాంస్తత్రావస్థితాన్ పృష్ట్వా కుశలం కమలాసనః ॥ ౭.౨,౪౦.౨౬

వృత్తాంతం వో మయా జ్ఞాతం వాయురేవాహ నో యతః ॥ ౭.౨,౪౦.౨౬

భవద్భిః కిం కృతం పశ్చాన్మారుతేంతర్హితే సతి ॥ ౭.౨,౪౦.౨౭

ఇత్యుక్తవతి దేవేశే మునయో ఽవభృథాత్పరమ్ ॥ ౭.౨,౪౦.౨౭

గంగాతీర్థేస్య గమనం యాత్రాం వారాణసీం ప్రతి ॥ ౭.౨,౪౦.౨౮

దర్శనం తత్ర లింగానాం స్థాపితానాం సురేశ్వరైః ॥ ౭.౨,౪౦.౨౮

అవిముక్తేశ్వరస్యాపి లింగస్యాభ్యర్చనం సకృత్ ॥ ౭.౨,౪౦.౨౯

ఆకాశే మహతస్తస్య తేజోరాశేశ్చ దర్శనమ్ ॥ ౭.౨,౪౦.౨౯

మునీనాం విలయం తత్ర నిరోధం తేజసస్తతః ॥ ౭.౨,౪౦.౩౦

యాథాత్మ్యవేదనం తస్య చింతితస్యాపి చాత్మభిః ॥ ౭.౨,౪౦.౩౦

సర్వం సవిస్తరం తస్మై ప్రణమ్యాహుర్ముహుర్ముహుః ॥ ౭.౨,౪౦.౩౧

మునిభిః కథితం శ్రుత్వా విశ్వకర్మా చతుర్ముఖః ॥ ౭.౨,౪౦.౩౧

కంపయిత్వా శిరః కించిత్ప్రాహ గంభీరయా గిరా ॥ ౭.౨,౪౦.౩౨

ప్రత్యాసీదతి యుష్మాకం సిద్ధిరాముష్మికీ పరా ॥ ౭.౨,౪౦.౩౨

౫౯౯

భవద్భిర్దీర్ఘసత్రేణ చిరమారాధితః ప్రభుః ॥ ౭.౨,౪౦.౩౩

ప్రసాదాభిముఖో భూత ఇతి భుతార్థసూచితమ్ ॥ ౭.౨,౪౦.౩౩

వారాణస్యాం తు యుష్మాభిర్యద్దృష్టం దివి దీప్తిమత్ ॥ ౭.౨,౪౦.౩౪

తల్లింగసంజ్ఞితం సాక్షాత్తేజో మాహేశ్వరం పరమ్ ॥ ౭.౨,౪౦.౩౪

తత్ర లీనాశ్చ మునయః శ్రౌతపాశుపతవ్రతాః ॥ ౭.౨,౪౦.౩౫

ముక్తా బభూవుః స్వస్థాశ్చ నైష్ఠికా దగ్ధకిల్బిషాః ॥ ౭.౨,౪౦.౩౫

ప్రాప్యానేన యథా ముక్తిరచిరాద్భవతామపి ॥ ౭.౨,౪౦.౩౬
స చాయమర్థః సూచ్యేత యుష్మద్దృష్టేన తేజసా ॥ ౭.౨,౪౦.౩౬
తత్ర వః కాల ఏవైష దైవాదుపనతః స్వయమ్ ॥ ౭.౨,౪౦.౩౭
ప్రయాత దక్షిణం మేరోః శిఖరం దేవసేవితమ్ ॥ ౭.౨,౪౦.౩౭
సనత్కుమారో యత్రాస్తే మమ పుత్రః పరో మునిః ॥ ౭.౨,౪౦.౩౮
ప్రతీక్ష్యాగమనం సాక్షాద్భూతనాథస్య నందినః ॥ ౭.౨,౪౦.౩౮
పురా సనత్కుమారోపి దృష్ట్వాపి పరమేశ్వరమ్ ॥ ౭.౨,౪౦.౩౯
అజ్ఞానాత్సర్వయోగీంద్రమానీ వినయదూషితః ॥ ౭.౨,౪౦.౩౯
అభ్యుత్థానాదికం యుక్తమకుర్వన్నతినిర్భయః ॥ ౭.౨,౪౦.౪౦
తతో ఽపరాధాత్క్రుద్ధేన మహోష్ట్రో నందినా కృతః ॥ ౭.౨,౪౦.౪౦
అథ కాలేన మహతా తదర్థే శోచతా మయా ॥ ౭.౨,౪౦.౪౧
ఉపాస్య దేవం దేవీఞ్చ నందినం చానునీయ వై ॥ ౭.౨,౪౦.౪౧
కథంచిదుష్ట్రతా తస్య ప్రయత్నేన నివారితా ॥ ౭.౨,౪౦.౪౨
ప్రాపితో హి యథాపూర్వం సనత్పూర్వాం కుమారతామ్ ॥ ౭.౨,౪౦.౪౨
తదాహ చ మహాదేవః స్మయన్నివ గణాధిపమ్ ॥ ౭.౨,౪౦.౪౩
అవజ్ఞాయ హి మామేవ తథాహంకృతవాన్మునిః ॥ ౭.౨,౪౦.౪౩
అతస్త్వమేవ యాథాత్మ్యం మమాస్మై కథయానఘ ॥ ౭.౨,౪౦.౪౪
బ్రహ్మణః పూర్వజః పుత్రో మాం మూఢ ఇవ సంస్మరన్ ॥ ౭.౨,౪౦.౪౪
మయైవ శిష్యతే దత్తో మమ జ్ఞానప్రవర్తకః ॥ ౭.౨,౪౦.౪౫
ధర్మాధ్యక్షాభిషేకం చ తవ నిర్వర్తయిష్యతి ॥ ౭.౨,౪౦.౪౫
స ఏవం వ్యాహృతో భూయస్సర్వభూతగణాగ్రణీః ॥ ౭.౨,౪౦.౪౬

యత్ప్రాజ్ఞాపనం మూర్ధ్నా ప్రాతః ప్రతిగృహీతవాన్ ॥ ౭.౨,౪౦.౪౬

తథా సనత్కుమారో ఽపి మేరౌ మదనుశాసనాత్ ॥ ౭.౨,౪౦.౪౭

ప్రసాదార్థం గణస్యాస్య తపశ్చరతి దుశ్చరమ్ ॥ ౭.౨,౪౦.౪౭

ద్రష్టవ్యశ్చేతి యుష్మాభిః ప్రాగ్గణేశసమాగమాత్ ॥ ౭.౨,౪౦.౪౮

తత్రప్రసాదార్థమచిరాన్నందీ తత్రాగమిష్యతి ॥ ౭.౨,౪౦.౪౮

ఇతి సత్వరమాదిశ్య ప్రేషితా విశ్వయోగినా ॥ ౭.౨,౪౦.౪౯

కుమారశిఖరం మేరోర్దక్షిణం మునయో యయుః ॥ ౭.౨,౪౦.౪౯

ఓం ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డే నైమిషర్షియాత్రావర్ణనం నామ చత్వారింశో ఽధ్యాయః

అధ్యాయ ౪౧

సూత ఉవాచ

తత్ర స్కందసరో నామ సరస్సాగరసన్నిభమ్ ॥ ౭.౨,౪౧.౧

అమృతస్వాదుశిశిరస్వచ్ఛాగాధలఘూదకమ్ ॥ ౭.౨,౪౧.౧

సమంతతః సంఘటితం స్ఫటికోపలసంచయైః ॥ ౭.౨,౪౧.౨

సర్వర్తుకుసుమైః ఫుల్లైశ్ఛాదితాఖిలదిఙ్ముఖమ్ ॥ ౭.౨,౪౧.౨

శైవలైరుత్పలైః పద్మైః కుముదైస్తారకోపమైః ॥ ౭.౨,౪౧.3

తరంగైరభ్రసంకాశైరాకాశమివ భూమిగమ్ ॥ ౭.౨,౪౧.3

సుఖావతరణారోహైః స్థలైరీషలశిలామయైః ॥ ౭.౨,౪౧.౪

సోపానమార్గై రుచిరైశ్శోభమానాష్టదిఙ్ముఖమ్ ॥ ౭.౨,౪౧.౪

౬౦౦

తత్రావతీర్ణైశ్చ యథా తత్రోత్తీర్ణశ్చ భూయసా ॥ ౬.౨,౪౧.౫

స్నాతైః సితోపవీతైశ్చ శుక్లాకౌపీనవల్కలైః ॥ ౬.౨,౪౧.౫

జటాశిఖాయనైర్ముండైస్త్రిపుండ్రకృతమండనైః ॥ ౬.౨,౪౧.౬

విరాగవివశస్మేరముఖైర్మునికుమారకైః ॥ ౬.౨,౪౧.౬

ఘటైః కమలినీపత్రపుటైశ్చ కలశైః శివైః ॥ ౬.౨,౪౧.౭

కమణ్డలుభిరన్యైశ్చ తాదృశైః కరకాదిభిః ॥ ౬.౨,౪౧.౭

ఆత్మార్థం చ పరార్థం చ దేవతార్థం విశేషతః ॥ ౬.౨,౪౧.౮

ఆనీయమానసలిలమాత్తపుష్పం చ నిత్యశః ॥ ౬.౨,౪౧.౮

అంతర్జలశిలారూఢైర్నీచానాం స్పర్శశంకయా ॥ ౬.౨,౪౧.౯

ఆచారవద్భిర్మునిభిః కృతభస్మాంగధూసరైః ॥ ౬.౨,౪౧.౯

ఇతస్తతో ఉప్సు మజ్జద్భిరిష్టశిష్టైః శిలాగతైః ॥ ౬.౨,౪౧.౧౦

తిలైశ్చ సాక్షతైః పుష్పైస్త్యక్తదర్భపవిత్రకైః ॥ ౬.౨,౪౧.౧౦

దేవాద్యమృషిమధ్యం చ నిర్వర్త్య పితృతర్పణమ్ ॥ ౬.౨,౪౧.౧౧

నివేదయేదభిజ్ఞేభ్యో నిత్యస్నానగతాన్ ద్విజాన్ ॥ ౬.౨,౪౧.౧౧

స్థానేస్థానే కృతానేకబలిపుష్పసమీరణైః ॥ ౬.౨,౪౧.౧౨

సౌరార్ఘ్యపూర్వం కుర్వద్భిఃస్థండలేభ్యర్చనాదికమ్ ॥ ౬.౨,౪౧.౧౨

క్వచిన్నిమజ్జదున్మజ్జత్త్రస్తగజయూథపమ్ ॥ ౬.౨,౪౧.౧౩

క్వచిచ్చ తృషయాయాతమృగీమృగతురంగమమ్ ॥ ౬.౨,౪౧.౧౩

క్వచిత్పీతజనోత్తీర్ణమయూరవరవారణమ్ ॥ ౬.౨,౪౧.౧౪

క్వచిత్కృతతటాఘాతవృషప్రతివృషోజ్జ్వలమ్ ॥ ౬.౨,౪౧.౧౪

క్వచిత్కారండవరవైః క్వచిత్సారసకూజితైః ॥ ౬.౨,౪౧.౧౫

క్వచిచ్చ కోకనినదైః క్వచిద్భ్రమరగీతిభిః ॥ ౭.౨,౪౧.౧౫
స్నానపానాదికరణైః స్వసంపద్ధ్రుమజీవిభిః ॥ ౭.౨,౪౧.౧౬
ప్రణయాత్త్రాణిభిస్తైస్తైర్భాషమాణమివాసకృత్ ॥ ౭.౨,౪౧.౧౬
కూలశాఖిశిఖాలీనకోకిలాకులకూజితైః ॥ ౭.౨,౪౧.౧౭
ఆతపోపహతాన్సర్వాన్నామంత్రయదివానిశమ్ ॥ ౭.౨,౪౧.౧౭
ఉత్తరే తస్య సరసస్తీరే కల్పతరోరధః ॥ ౭.౨,౪౧.౧౮
వేద్యాం వజ్రశిలామయ్యాం మృదులే మృగచర్మణి ॥ ౭.౨,౪౧.౧౮
సనత్కుమారమాసీనం శశ్వద్బాలవపుర్ధరమ్ ॥ ౭.౨,౪౧.౧౯
తత్కాలమాత్రోపరతం సమాధేరచలాత్మనః ॥ ౭.౨,౪౧.౧౯
ఉపాస్యమానం మునిభిర్యోగీంద్రైరపి పూజితమ్ ॥ ౭.౨,౪౧.౨౦
దదృశుర్నైమిషేయాస్తే ప్రణతాశ్చోపతస్థిరే ॥ ౭.౨,౪౧.౨౦
యావత్పృష్టవతే తస్మై ప్రోచుః స్వాగతకారణమ్ ॥ ౭.౨,౪౧.౨౧
తుములః శుశ్రువే తావద్దివి దుందుభినిస్వనః ॥ ౭.౨,౪౧.౨౧
దదృశే తత్క్షణే తస్మిన్విమానం భానుసన్నిభమ్ ॥ ౭.౨,౪౧.౨౨
గణేశ్వరైరసంఖ్యేయైః సంవృతం చ సమంతతః ॥ ౭.౨,౪౧.౨౨
అప్సరోగణసంకీర్ణం రుద్రకన్యాభిరావృతమ్ ॥ ౭.౨,౪౧.౨౩
మృదంగమురజోద్ఘుష్టం వేణువీణారవాన్వితమ్ ॥ ౭.౨,౪౧.౨౩
చిత్రరత్నవితానాఢ్యం ముక్తాదామవిరాజితమ్ ॥ ౭.౨,౪౧.౨౪
మునిభిస్సిద్ధగంధర్వైర్యక్షచారణకిన్నరైః ॥ ౭.౨,౪౧.౨౪
నృత్యద్భిశ్చైవ గాయద్భిర్వాదయద్భిశ్చ సంవృతమ్ ॥ ౭.౨,౪౧.౨౫
వీరగోవృషచిహ్నేన విద్రమద్రుమయష్టినా ॥ ౭.౨,౪౧.౨౫

కృతగోపురసత్కారం కేతునా మాన్యహేతునా ॥ ౭.౨,౪౧.౨౬

తస్య మధ్యే విమానస్య చామరద్వితయాంతరే ॥ ౭.౨,౪౧.౨౬

ఛత్త్రస్య మణిదండస్య చంద్రస్యేవ శుచేరధః ॥ ౭.౨,౪౧.౨౭

దివ్యసింహాసనారూఢం దేవ్యా సుయశయా సహ ॥ ౭.౨,౪౧.౨౭

౬౦౦

శ్రియా చ వపుషా చైవ త్రిభిశ్చాపి విలోచనైః ॥ ౭.౨,౪౧.౨౮

ప్రాకారైరభికృత్యానాం ప్రత్యభిజ్ఞాపకం ప్రభోః ॥ ౭.౨,౪౧.౨౮

అవిలంఘ్య జగత్కర్తురాజ్ఞాపనమివాగతమ్ ॥ ౭.౨,౪౧.౨౯

సర్వానుగ్రహణం శంభోః సాక్షాదివ పురఃస్థితమ్ ॥ ౭.౨,౪౧.౨౯

శిలాదతనయం సాక్షాచ్ఛ్రీమచ్ఛూలవరాయుధమ్ ॥ ౭.౨,౪౧.3౦

విశ్వేశ్వరగణాధ్యక్షం విశ్వేశ్వరమివాపరమ్ ॥ ౭.౨,౪౧.3౦

విశ్వస్యాపి విధాతౄణాం నిగ్రహానుగ్రహక్షమమ్ ॥ ౭.౨,౪౧.3౧

చతుర్బాహుముదారాంగం చన్ద్రరేఖావిభూషితమ్ ॥ ౭.౨,౪౧.3౧

కంఠే నాగేన మౌలౌ చ శశాంకేనాప్యలంకృతమ్ ॥ ౭.౨,౪౧.3౨

సవిగ్రహమివైశ్వర్యం సామర్థ్యమివ సక్రియమ్ ॥ ౭.౨,౪౧.3౨

సమాప్తమివ నిర్వాణం సర్వజ్ఞమివ సంగతమ్ ॥ ౭.౨,౪౧.33

దృష్ట్వా ప్రహృష్టవదనో బ్రహ్మపుత్రః సహర్షిభిః ॥ ౭.౨,౪౧.33

తస్థౌ ప్రాఞ్జలిరుత్థాయ తస్యాత్మానమివార్పయన్ ॥ ౭.౨,౪౧.3౪

అథ తత్రాంతరే తస్మిన్విమానే చావనిం గతే ॥ ౭.౨,౪౧.3౪

ప్రణమ్య దణ్డవద్దేవం స్తుత్వా వ్యజ్ఞాపయన్మునీమ్ ॥ ౭.౨,౪౧.3౫

షట్కులీయా ఇమే దీర్ఘం నైమిషే సత్రమాస్థితాః ॥ ౭.౨,౪౧.౩౫

ఆగతా బ్రహ్మణాదిష్టాః పూర్వమేవాభికాంక్షయా ॥ ౭.౨,౪౧.౩౫

శ్రుత్వా వాక్యం బ్రహ్మపుత్రస్య నందీభిత్త్వా పాశాన్దృష్టిపాతేన సద్యః ॥ ౭.౨,౪౧.౩౬

శైవం ధర్మం చైశ్వరం జ్ఞానయోగం దత్త్వా భూయో దేవపార్శ్వం జగామ ॥ ౭.౨,౪౧.౩౬

సనత్కుమారేణ చ తత్సమస్తం వ్యాసాయ సాక్షాద్గురవే మమోక్తమ్ ॥ ౭.౨,౪౧.౩౭

వ్యాసేన చోక్తం మహితేన మహ్యం మయా చ తద్వః కథితం సమాసాత్ ॥ ౭.౨,౪౧.౩౭

నావేదవిద్భ్యః కథనీయమేతత్పురాణరత్నం పురశాసనస్య ॥ ౭.౨,౪౧.౩౮

నాభక్తశిష్యాయ చ నాస్తికేభ్యో దత్తం హి మోహాన్నిరయం దదాతి ॥ ౭.౨,౪౧.౩౮

మార్గేణ సేవానుగతేన యైస్తద్దత్తం గృహీతం పఠితం శ్రుతం వా ॥ ౭.౨,౪౧.౩౯

తేభ్యః సుఖం ధర్మముఖం త్రివర్గం నిర్వాణమంతే నియతం దదాతి ॥ ౭.౨,౪౧.౩౯

పరస్పరస్యోపకృతం భవద్భిర్మయా చ పౌరాణికమార్గయోగాత్ ॥ ౭.౨,౪౧.౪౦

అతో గమిష్యే ఽహమవాప్తకామః సమస్తమేవాస్తు శివం సదా నః ॥ ౭.౨,౪౧.౪౦

సూతే కృతాశిషి గతే మునయః సువృత్తా యాగే చ పర్యవసితే మహతి ప్రయోగే ॥ ౭.౨,౪౧.౪౧

కాలే కలౌ చ విషయైః కలుషాయమాణే వారాణసీపరిసరే వసతిం వినేతుః ॥ ౭.౨,౪౧.౪౧

అథ చ తే పశుపాశముముక్షయాఖిలతయా కృతపాశుపతవ్రతాః ॥ ౭.౨,౪౧.౪౨

అధికృతాఖిలబోధసమాధయః పరమనిర్వృతిమాపురనిందితాః ॥ ౭.౨,౪౧.౪౨

వ్యాస ఉవాచ

ఏతచ్ఛివపురాణం హి సమాప్తం హితమాదరాత్ ॥ ౭.౨,౪౧.౪౩

పఠితవ్యం ప్రయత్నేన శ్రోతవ్యం చ తథైవ హి ॥ ౭.౨,౪౧.౪౩

నాస్తికాయ న వక్తవ్యమశ్రద్ధాయ శఠాయ చ ॥ ౭.౨,౪౧.౪౪

అభక్తాయ మహేశస్య తథా ధర్మధ్వజాయ చ ॥ ౭.౨,౪౧.౪౪

ఏతచ్ఛ్రుత్వా హ్యేకవారం భవేత్పాపం హి భస్మసాత్ ॥ ౭.౨,౪౧.౪౫

అభక్తో భక్తిమాప్నోతి భక్తో భక్తిసమృద్ధిభాక్ ॥ ౭.౨,౪౧.౪౫

పునః శ్రుతే చ సద్భక్తిర్ముక్తిస్స్యాచ్చ శ్రుతేః పునః ॥ ౭.౨,౪౧.౪౬

తస్మాత్పునః పునశ్చైవ శ్రోతవ్యం హి ముముక్షుభిః ॥ ౭.౨,౪౧.౪౬

౬౦౧

పఞ్చావృత్తిః ప్రకర్తవ్యా పురాణస్యాస్య సద్ధియా ॥ ౭.౨,౪౧.౪౭

పరం ఫలం సముద్దిశ్య తత్ప్రాప్నోతి న సంశయః ॥ ౭.౨,౪౧.౪౭

పురాతనాశ్చ రాజానో విప్రా వైశ్యాశ్చ సత్తమాః ॥ ౭.౨,౪౧.౪౮

సప్తకృత్వస్తదావృత్త్యాలభన్త శివదర్శనమ్ ॥ ౭.౨,౪౧.౪౮

శ్రోష్యత్యథాపి యశ్చేదం మానవో భక్తితత్పరః ॥ ౭.౨,౪౧.౪౯

ఇహ భుక్త్వాఖిలాన్భోగానన్తే ముక్తిం లభేచ్చ సః ॥ ౭.౨,౪౧.౪౯

ఏతచ్ఛివపురాణం హి శివస్యాతిప్రియం పరమ్ ॥ ౭.౨,౪౧.౫౦

భుక్తిముక్తిప్రదం బ్రహ్మసంమితం భక్తివర్ధనమ్ ॥ ౭.౨,౪౧.౫౦

ఏతచ్ఛివపురాణస్య వక్తుః శ్రోతుశ్చ సర్వదా ॥ ౭.౨,౪౧.౫౧

సగణస్ససుతస్సాంబశ్శం కరోతు స శంకరః ॥ ౭.౨,౪౧.౫౧

ఓం ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డే
వ్యాసోపదేశశ్రీశివమహాపురాణమాహాత్మ్యవర్ణనం నామైకచత్వారింశో ఽధ్యాయః

సమాప్తో ఽయం గ్రన్థః

C03